Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

6/8

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

MARTINI

AZPILCVETAE

DOCTORIS NAVARRI

IVRISCONSVLTORVM

ÆTATE NOSTRA FACILE PRINCIPIS,

Conſiliorum & Reſponſorum, quæ in quinque libros, iuxta numerum & titulos Decretalium, diſtribuuntur,

TOMI DVO.

QVAE QVIDEM IN HAC SECVNDA *editione Conſiliis pene trecentis aucta & multo melius, quàm in priori editione digeſta ſunt.*

CVM QVIBVSDAM ANNOTATIONIBVS, QVÆ, ſi quando ſententia Doctoris minus probabilis viſa eſt, magis receptam, & præſertim à Concilij Tridentini Illuſtriſsimorum Cardinalium Congregatione magis probatam demonſtrant.

ACCESSIT INITIO INDEX TITVLORVM TOTIVS *Iuris Canonici, & numerus Conſiliorum, quæ ſingulis titulis aſſignantur, & alius præterea capitum & legum quæ hoc in opere pene ad verbum declarantur.*

ADIVNGITVR IN FINE INDEX TOTIVS OPERIS, generalia totius iuris axiomata, & ſententias, quas maximè vtriuſque fori iudicum ſcire intereſt, complectens.

Primus tomus tres priores libros, qui tribus Decretalium reſpondent, continet.

Conuento

Pamp.ª

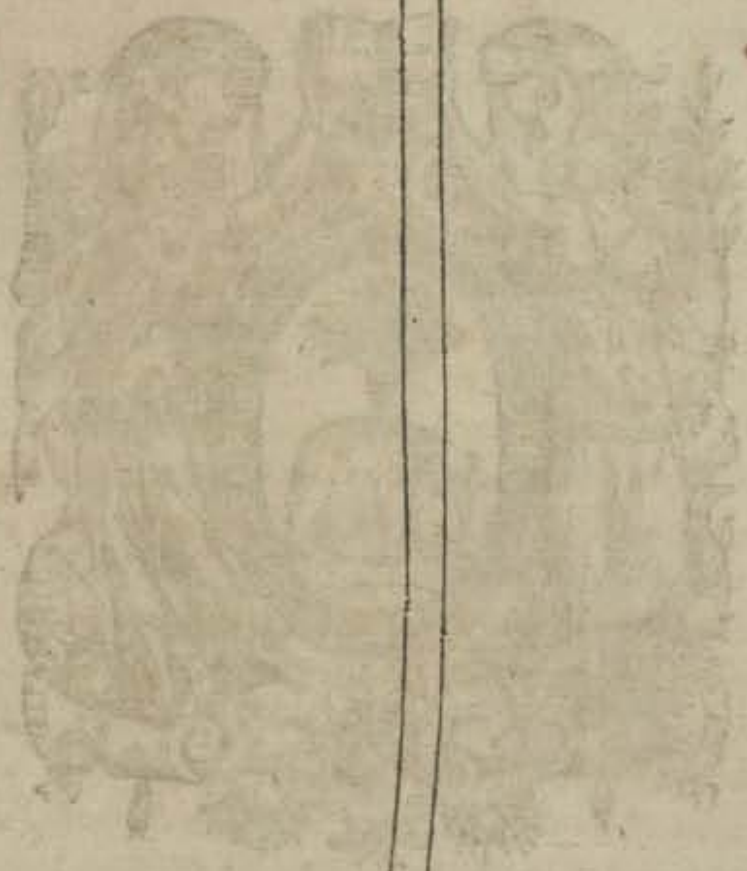
25679
Bibliotheca
Facult. Philosophiæ
Prov. Cast. Orient. S. I.

LVGDVNI.

SVMPTIBVS IOANNIS BAPTISTÆ BVYSSON,

M. D. XCIIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

CLARISSIMO VIRO D. BALTHAZARO DE VILLARS, REGIO CONSILIARIO, ET VRBIS, ET PROVINCIAE Lugdunensis Præsidi meritissimo, nec non supremæ Dumbarum Curiæ Senatori dignissimo, Ioannes Baptista Buysson S.

VETVS *mos fuit, clarissime Præses, iam inde ab ipsis iuris editi primordiis, & quasi incunabulis obseruatus, vt rudes & imperiti, qui aliqua inter se disceptatione de iure conferebant, peritos illius consulerent, quorum responsa ipsi tanti faciebant, ac si Sibyllæ alicuius carmina, vel quadam Apollinis oracula continerent. Non ero longus in re notissima cõfirmanda, quam quicumque non modo Canonicarum sanctionum candidatus, vel infimus iuris ciuilis discipulus abundè perspectam habet, sed quisquis humaniores litteras à limine salutauit non ignorat, & ad quam illustrandam non Latinorũ modo & Græcorum exempla suppetunt, qui in eo genere ex ipsis duodecim Tabularũ initiis Romæ floruerũt, vel Athenis post temperatã à Solone optimis legibus & instituutis rem publicã, sed Hebræorũ etiam Doctorum, quos Scribas S. Scripturæ nominãt, qui sacras veréque diuinas leges interpretabantur. Hoc solùm dicam, quod ad meum institutum plurimùm facit, si in cæteris omniũ ætatum & sæculorum temporibus huiusmodi viri prudentes non defuerunt, nostro sæculo, quo nullum in omni genere doctrinarum fœlicius vmquam fuit, pleróque graues eruditóque viros adeo excelluisse, vt in eo genere nequaquam priscorum Iurisconsultorum prudentiæ & cognitioni cedere posse videantur. Quorum ego si iam aliquem vellem indicem contexere, præterquam quod sus aiunt Mineruam, vereor etiam ne nimis in longum nostra excresceret oratio, & ne si quos fortè ignarus ego præterirem, hi factam à me sibi aliquam iniuriã expostularent. Veniã igitur ad eum, quem pra manibus habeo* D. MARTINVM AZPILCVETAM, *qui cognomen* NAVARRI, *gentilitium ob nominis sui celebritatem sibi propriũ fecit, quem ego adolescens iam senem mihi cognitum summo honore prosequutus, mortuũ vt inter Diuos adscriptũ vir factus veneror & suspicio. Is autẽ cùm in Gallijs nostris ius in primis didicisset & docuisset in clarissimis Cadurci & Tholosæ Academiis, postea magnis honorarijs & precibus inuitatus in Salmanticensi primùm Academia, & postea Conimbricensi, quarũ altera principem in Hispania, altera in Lusitania Vniuersi scholarum locum tenet, supra triginta vel circiter annos ius magna cum laude docuisset, vel in ipsa Decretorum capita aliqua commentatus fuisset, vel de iure interrogatus sapienter respondisset, tandem eum quasi in quodam orbis angulo delitescentẽ, cùm Deus statuisset in orbis totius theatrum producere, Romã grauissimæ cuiusdã Ecclesiasticæ litis caussa destinatus (vbi maximæ, quæ toto orbe Christiano sunt, de iure & religione controuersiæ & disputantur, & dirimuntur) incredibile dictu est, quantùm homo peregrinus, & in speciem vilis & abiectus, ab omnibus omnium ordinum infimis, mediocribus & summis, aduenis & indigenis in cõmuni illa totius orbis patria honoratus, & in pretio habitus fuerit. Hunc in primis pauperes & mendici, ad*

quorum inopiam ſubleuandam, quicquid ei præter ſuam, & exiguæ familiæ ſuſtentationem ex ampliſſimis cathedrarũ ſuarum Minerualibus, (quæ abſens percipiebat,) reliquiſque ſuis reditibus ſupererat, effundebat potius quàm dabat, tamquam communem parentem prædicabãt. Hunc artifices, & alij mediocris ſortis homines, vt antiquæ Chriſtianæ probitatis, & ſimplicitatis viuum quoddam ſpeculũ obſtupeſcentes contemplabantur: Hunc nobiles viri, & illæ veterum Equitum Senatorúmque Romanorum reliquiæ, tamquam aliquem è cælo lapſum, qui in tanta eruditione & auctoritate ſe ſuáque omnia tam parui faceret, attoniti ſuſpiciebant. Hunc cuiuſcumque ordinis religioſi, cæterique Eccleſiaſtici, ob ſingularem eius in Deum pietatem & religionem ſummis laudibus efferebant. Hunc aduenæ omnes & peregrini, qui vel religionis ergò, vel alterius alicuius negotij Romam frequentes conueniebant, propter ſuauiſſimam eius in omnes omnium nationum homines comitatem & beneuolentiã amabant, & admirabantur Nihil dico de Illuſtriſſimis Cardinalibus, & ipſis Pontificibus Maximis, quorũ ille ſuis in ſcriptis ipſorum erga ſe ſtudium & obſeruantiam abundè teſtatam reliquit: ſed hoc prætereire non poſſum, eum ſemper peculiari quodam amoris & caritatis ardore, noſtram Gallorum gentem eſſe proſequutum. Quod ipſe ſanè, vt ſemper in omni vita, tum ſermone, tum libris à ſe editis præ ſe tulit, ita moriens ſufficienter demonſtrauit, quòd id, quod vnum homini poſt funus in hoc mundo, reliquũ eſt corpus dico, in ſanctiſſimo glorioſiſſimæ Trinitatis Minimorũ cœnobio, à noſtro Chriſtianiſſimo Galliæ rege Carolo VIII. in monte Pincio ad preces B. Franciſci de Paula eius ordinis inſtitutoris in Vrbe fundato (quod vnum à fratribus eius ordinis nationis Gallicæ ex ipſius D. Franciſci priuilegio, habitari, & gubernari debet) corpus inquam ſuum voluit ad extremum vſque iudicij diem recondi, & aſſeruari. Cùm ergo ibi eſſet, & in tali tantáque eruditionis opinione haberetur, ad eum quotidie tamquam ad alterum Scæuolam, vel Papinianum, aut potius Ambroſium, vel Auguſtinũ quæſtiones ex omnibus ferè orbis Chriſtiani deferebantur partibus, quæ quidem non de ſtillicidiis, de tigno iuncto, de aqua pluuia arcenda, vel aliis huiuſmodi leuibus veterũ luriſconſultorum quæſitis erant, ſed de iis, à quibus maximè animarum ſalus pendet, & quæ quotidie in vita occurrunt, ob quæ qui aliquam curã habent in Chriſtiana republica, in iis, quæ ad forum interius (vt vocant) pertinent, vel etiã ius exterius, tam ex Canonicarum ſanctionũ præſcripto, quàm ex legum imperatoriarum ſtatutis dicunt, nonnumquã ſolent dubij, ancipitéſque hærere: quibus ille meditatè ſollertérque quantùm temporis anguſtia, vel valetudinis ratio patiebatur, ex ſcripto ſine vlla perſonarũ ratione gratis omnino reſponſa edebat. Hæc igitur CONSILIA & RESPONSA, quãuis paulo antequã moreretur, auctor ipſe colligere, & multis auctoritatibus & rationibus fulcire deſideraret, morte tamen, quæ quãuis in ætate decrepita ei obtigerit, fuit tamen nimis matura pro iis, qui eius conſiliis & doctrina iuuabantur, omnis illa cogitatio præciſa fuit. Non defuerunt tamen graues & docti viri, qui poſthumum hunc auctoris fætum, ſi non ita perfectum initio præſertim ediderunt, efformatum tamen aliquantulum, & in certos Canonici iuris titulos digeſtum in hominũ aſpectum lucémque protulerunt. Verùntamen vt nihil ab hominibus exire poteſt, quod ſtatim initio omnes ſuos numeros habeat, factum eſt, vt illa CONSILIA opera quorumdam etiam doctiſſimorũ virorum recognita diligentius, acutiúſque perſpecta, & quaſi in examine trutináque librata, multiſque partibus locupletata rurſus in lucẽ prodire deſiderarent. Et ſane typographi Romani illa iam à longo tempore publica facere meditabantur, ſed neſcio quo caſu ipſi meditata perficere non potuerunt. Nos verò licet aliquoties intermiſſa, iã tandem Dei benignitate ad optatum finem perduximus, quibus etiam inſuper adiun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ximus locupletißimos Indices, quos religioſus quidam D. NAVARRI *ſtudioſus, & tibi tuóque nomini vna cum illius familia addictißimus adornauit.*

Quæ cùm perfeciſſem cogitare cœpi, cui potißimùm CONSILIA *hæc à me nuncuparentur. Sed cùm te, clariſsime Præſes, qui meus es fidißimus defenſor & dux, & cuius ego ſpe nitor, vt qui maximè contemplatus eſſem, dignum, cuius nomen in ſuo frontiſpicio opus hoc ferret, eſſe iudicaui. Recordor enim quanta parens ille meus Gulielmus Rouillius (ſic enim eum perpetuo nominabo) clariſsimum virum patrem tuum D. Franciſcum De Villars obſeruantia coluerit, & quanti etiam te fecerit, Petri Rebuffi tibi opera quædam dedicans, ipſe abundè indicauit: quem ego per omnia ſummopere imitari deſiderans, te qui clariſsimi viri patris tui veſtigiis adeò inhæres, vt non dignitate modo eum ſuperes, ſed comitate etiam & æquitate inſequaris, tuóſque omnes obſeruare, & honorare, & patris loco habere decreui. Ex quo accidit, vt cùm paulò poſt parentis mei D. Rouillij mortem,* D. NAVARRI *opera recens ex Rouilliana officina, cuius ego tunc eram ſocius, prodiiſſent, illa viro integerrimo & planè heroico fratri tuo D. Petro de Villars Archiepiſcopo Viennæ fuerint dedicata. Quæ res etiam me impulit, vt hæc ipſa eiuſdem auctoris* CONSILIA *nunc primum ex noſtra officina prodeuntia, ſub tuo nomine apparere voluerim. Nam ſi opera illa in quibus* D. NAVARRVS, *qui licet Iuriſconſultum ſe tantùm eſſe profiteatur, Theologum tamen ſe eſſe magna ex parte demõſtrat, & magnam in ea ſacra facultate ætatis partem conſumpſiſſe arguit, viro Theologo, & tali Theologo, qualis eſt tuus ille germanus, dedicare opportunũ eſſe iudicauimus, cui potius quàm tibi hæc* CONSILIA *conſecrare debuimus, in quibus licet plurima ex vtriuſque iuris fontibus hauſta ſint, nonnulla tamen habentur ex vberrimis S. Theologiæ fluminibus ſumpta, qui quamuis te tantùm Iuriſconſultum eſſe profitearis, magnam tamen ſtudij partem in diuinis Theologorum ſanctorúmque Patrum libris legendis ponere conſueuiſti. Denique, me ad hoc opus tibi offerendum non parum commouit, quòd cùm non profanas modò & merè ciuiles in veſtro tribunali lites tractare vobis ſit neceſſarium, ſed Eccleſiaſticas etiam quandoque attingere vobis pro veſtro officio incumbat, habebis ſanè præ manibus Conſiliarium, quem in his maximè cauſsis ſequi poſsis. Accipe igitur, clariſsime Præſes, qui ſimul cum tua iuris ſcientia S. Theologiam iungis, eum auctorem, qui eo maxime nomine commendatur, quod iuris prudentiam, quæ ante eum in quæſtionibus ad quæſtum ſpectantibus verſabatur, ad res altiores diuinioréſque traduxit: quem ſi vt ſperamus beneuolo æquóque animo te accepiſſe cognoſcamus, aliqua alia præclariora & præſtantiora opera Deo iuuante aliquando in tuo nomine emittemus. Vale. Idibus Maij* CIↃIↃXCIV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

STVDIOSO LECTORI
SALVTEM.

SVPERIORIBVS annis hoc Martini Doctoris eximij opus multorum efflagitatione, qui rem vrgebant, non sine quibusdā veluti næuis prodire coactum, nos quoque tanto celerius coëgit, vt idem diligentius expolitum, & ornatius denuo exponeremus. Nonnulla enim irrepserāt in tanta festinatione menda, nonnulla in Indicibus errata, nonnullæ quæstiones minus propriis, & congruentibus inscriptionibus, titulisque subiectæ; quædam etiam auctorum loca non satis rectè citata. Huc accedit, quod multa sunt inserta Consilia peruulgata, atque contrita, quæ vel ipsius D. Nauarri iudicio tollenda fuerunt; vt ex epistola, quam offendimus ipsius manu conscripta, cum qua nostram hanc iungimus, intelligere quilibet facile potest. Quare in hac secunda editione curatum est, vt & errata in multis Consiliis corrigerentur, ac suis in locis omnia collocarentur, & Indices ad commodiorem quoque rationem, vtiliorémque reuocarentur. In quibus tamen Indicibus ratio potissimum est habita sacerdotum non doctissimorum, quorum causa maximè sunt adhibiti, nempe vt Consilia ipsa huiusmodi Indicibus, quoad eius fieri posset illustrarentur. Citata quidem omnia recognoscere penitus, vt optabatur, non licuit. Ea porro Consilia, quæ vel faciliora, vel leuiora videri peritioribus viris fortè potuissent, omitti non sunt passi confessarij, qui vt dixi, in hac scientia canonum non inter omnes excellūt; quinetiam alia multa præterea vt adderentur nos penè compulerunt. Licet enim præstantissimo cuique doctori nonnulla in his prope vulgaria videantur, magno tamen vsui minus peritis futura credimus, qui de huiusmodi rebus doctiores viros consulere sæpius cogerentur, qua molestia nimirum impressis iam profligatísque quæstionibus liberantur. Quocirca si quæ in his responsis non eam redolere doctrinæ præstantiam videbuntur, quam viri eruditissimi desiderant, nullā id D. Nauarro inscitiæ, vel incuriæ notam poterit, opinor, inurere; tùm præsertim sæpe subito res pendere cogeretur, neque illi recognoscendi spatium daretur, vt in quibusdam consiliis ipse testatur: quæ tamen cum ob eas causas, quas diximus, ipsa quoque promantur, non ita erunt accipienda, vt alia, quæ sunt omnibus numeris absoluta. Promiserat quidem vir præstantissimus se, habito delectu, horum aliqua, vt rogabatur, editurum, multis rebus breuitatis causa resectis, nonnullis contra confirmandi causa additis; & in omnibus certe aliqua se receperat emendaturum, vt apertè in eius inchoata epistola, quam subiicimus, apparebit. Verum morte imminente, cùm id præstare ipse non posset, sibi non admodum probari significauit, si ita sine delectu omnia (præsertim verò quæ à se non essent antea recognita, emendata, expolita) proferrentur in lucem. Et sanè, quod in priore editione monitum te esse, Lector humanissime, meminimus, si illi tantisper vita suppeditasset, dum hæc ipsemet recognoscere omnia posset; multo aliter quàm nunc prodeunt, ab ipso res omnes conformatas prodituras fuisse existimamus. Tu tamen hanc nostram qualemcumque diligentiam, & propensam in te voluntatem, amice Lector, in bonam partem precor accipias. Vale.

Exemplum epistolæ, quæ post primam huius operis editionem in Doctoris Nauarri scriniis est reperta; & fortasse non penitus absoluta, vel saltem emendata.

APlurimis rogatus, & à nonnullis etiā Cardinalitia dignitate, eisdemque Reuemis iussus, vt ederem saltem aliqua de plurimis, quæ priuatim super quæstionibus de animis lucrandis multo tempore in variis Academiis, & Regnis respondi, præsertim ab anno, à quo cœpi seruire in sacro sacræ Pœnitentiariæ prætorio fœlicis recordationis Pio quinto, & post eum occupando me in respondendo quæstionibus, quas de pane lucrādo appellant, decreui hoc anno ætatis meæ nonagesimoprimo tam pium opus incipere, etiam canicula regnante, & non satis liber à catarro, qui me vnum circiter mensem vexauit: nè dum aptius tempus speratur, impediatur etiam facultas id præstandi, & doleam habuisse me vires, vel voluntatem parem ad hæc, licet facultas id perficiendi casu, aut fortuna (quæ nil aliud, nisi summa illa prudentia est) non concedatur. Quorum Consiliorum multorum multa gratia breuitatis abbreuiabo, nonnulla gratia confirmationis augebo, & in omnibus aliqua emendabo, declarabo, & vtiliora tam theoriæ, quàm praxi (superfluis allegationibus resecatis) efficere conabor: sperans fore, vt ad id opem diuinam à Deo, & Domino Iesu Christo optimo maximo, mihi impetret illa potentissima cœlorum Regina parthenometor, eadémque glorioſissima Theotochos, quæ non solùm inuocata, sed etiam sua sponte fauorem donat, & ad miseros maternas explicat vlnas; quod vt de more dignetur facere, etiam atque etiam supplicissimè, & obnixissimè oro, atque flagito.

Et si dum hoc opus recognoscitur, de quibusdam admonendus obiter visus est Lector, vbi videlicet aut sacra Congregatio, aut alij graues auctores à D. Nauarro dissentiunt, atque alia generis eiusdem; non tamen idcirco cætera omnia eiusmodi esse Lector existimet, quin alia quoque multa eadem animaduersione digna prætermissa sint.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DVO EPIGRAMMATA
ILLORVM DVORVM
INSIGNIVM VIRORVM,

Quos regia Maiestas ex Gallia Conimbricam magnis honorarijs duxit, primis Auctoris operibus, ante quadraginta annos Conimbricæ adiecta.

Alterum illius eruditissimi, qui tunc insignis Collegij bonarum artium Conimbricensis professor erat Primarius.

AD AVCTOREM.

MActe animi, venerande senex, qui pectore sancto
Abdita secreti reseras penetralia Iuris:
Et veras recludis opes, vitiíque rebellis
Sæpe renascentem resecas rationibus herbam.
Non tu Dictæo mendacia callidus antro,
Auctoremque Iouem fingis, lucóve Capeno
Auia nocturnæ simulas commercia Nymphæ:
Nec tripodas Phœbi mentita oracula fundis:
Sed liquida veri puris de fontibus vnda
Pectora nostra rigas: moresque in praua fluentes
Corrigis, & iustis legum compescis habenis,
Spes nimias, animósque feros moderamine flectis,
Pontifices tu per sacros, dominósque potentis
Ausoniæ, regesque doces discrimine certo
Nosse modum iuris, flexique obliqua doloso
Exigis ad Canones interpres commodus æquos.
Ergo velut dubiis Phœbea oracula rebus.
Aut Libycas sortes, aut Dodonæa petebant
Templa inopes veri, trepidoque instante tumultu:
Sic cum perplexis mentes ambagibus error
Implicat, & iuris sinuoso tramite fallit
Semita, tu dubios regis, errantésque reducis,
Confirmas trepidos, reuocásque in cæca ruentes,
Et mala ne serpant rabiosæ semina litis,
Ante caues: & iustitia præceptor inermis
Aurea compositis instauras secula bellis

ALTERVM IACOBI TEVII I. C. ELOQVENtissimi ad eundem.

MEns, lingua, ingenium, Naturæ dona parentis
Sint licet, artificis munere cuncta nitent.
Pura quidem, & minimis mens candida sordibus vt sit
Natura, arte eadem purior esse potest.
Linguæ itidem sonitum præbet natura suauem,
Suauior vt fiat, postulat artis opem.
Quis neget ingenium nostra magis arte iuuari,
Vt solet assiduo vomere cultus ager?
Hæc data diuino tria sunt tibi munere dona,
Mens pia, & ingenij lumen, & oris opes.
Purius illa tamen studiis exculta nitescunt,
Et rude si quid erat sedulus arte dolas.
Sydera ceu claro debent sua lumina Phœbo,
Sic sua virtutum lumina terra tibi.
Sermo fluit facilis sapienti è pectore manans,
In sene doctiloquo Nestore qualis erat.
Testis erit linguæ, & mentis latissimus orbis,
At quale ingenium sit tibi scripta docent.

AD LIBRVM EPIGRAMMA.

CArus ades, cunctísque omni pretiosior auro,
Rerum Nauarri pars bona, docte liber:
Ecce sinum pandit cupidus tibi lector amicum,
Ecce auidam extremo tendit ab orbe manum.
I felix, sat te magni tenuere Quirites:
I, strauit facilem fama benigna viam.
Nec moueat, si quis lachrymis te sumat obortis:
Dulciter illa pio è lumine gutta fluet:
Sic gratus patris extincti bona suscipit hæres,
Sic viduas arca dite recludit opes.

DEO IESV CHRISTO ÆTERNI DEI æterno filio laus & gloria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D. NAVARRI STVDIOSVS LECTORI EIVSDEM STVDIOSO S.

QVONIAM singula ferè D. Nauarri Consilia in vtramque partem propositam sibi iuris controuersiam (casum vulgo nominant) examinant, & quid de ea dicendum sit eruditè & sollerter concludunt, non visum nobis est, Lector studiose, in operis frontispicio, sicut in priore editione factum est, quæstiones in vtramque partem in hoc opere ventilatas præponere, ne vel aliquas ex his omitteremus, vel ipsum operis quasi vestibulũ longiùs quàm par sit produceremus. Accedit quòd quęstiones ex facto plerumque emergunt, quod cum aliquando paucis verbis comprehendi non possit, breue aliquod problema ex eo commodè componi non potuit. Itaque satius visum est in hac editione quæstiones ad rerum indicem locupletissimum tamquam in proprium locum relegare, vbi cum necesse etiam fuerit auctoris ipsius sententiam & iudicium inferere, etiam quæstionem cui ipse respondet, præponendam iudicauimus. Hoc autem in earum quæstionum locum reposuimus vt titulos iuris Canonici, ad quos tamquam in proprias sedes hæc D. Nauarri Consilia spectare iudicata sunt, hîc enumeraremus, & quot in eorum singulos Consilia ab auctore conscripta sint referremus, vt qui iuri maxime Canonico student, vel aliis illud prælegunt, videant quomodo ab insigni iuris interprete ad particularia ipsa facta iuris definitiones & generales sententiæ accommodentur. Subiecimus etiam alium Indicem quasi prioris appendicem, in quo capita & leges aliquot vtriusque iuris recensentur, quorum verba in hoc opere explicare, & sensum iuris conditorum rimari Doctor noster diligenter & studiose voluit: vt ex altero nostri sæculi Scæuola, vel si mauis Panormitano iuris vtriusque mentem, si non semper, saltem aliquando penetrare possis. Vale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX TITVLORVM IVRIS CANONICI, ET CONSILIORVM QVAE IN EOS

digesta sunt, in Titulum primum 1. Decretalium Sexti & Clementinarum de Summa Trinitate & fide Catholica, Consilium 1. pag. 1.

IN TITVLVM PRIMVM 1. Decretalium.

In titulum 2.1. Decretalium & Sexti de constitutionibus. Consil. 11. pag. 2. & sequent.
In titulum 3. 1. Decretalium & Sexti, & Clementinarum de Rescriptis. Consilia 21. pag. 22. & seq.
In titulum 6. 1. Decretalium & Sexti & Clementinarum de electione & electi potestate. Cons. 55. pag. 33.
In titulum 9. 1. Decretalium, Sexti & Clementinarum de renunciatione. Consil. 12. pag. 40. & seq.
In titulum 10. 1. Decretalium & Sexti: de temporibus ordinationum & qualitate ordinandorum. Cons. 46. pag. 46. & seq.
In titulum. 14. 1. Decretalium & Sexti de atate & qualitate & ordine præficiendorum. Consil. 7. pag. 62.
In titulum 15. 1. Decretalium de sacra vnctione. Cons. 1. pag. 64.
In titulum 16. Decretalium de sacramentis non iterandis. Cons. 8. pag. 65.
In titulum 17. 1. Decretalium & Sexti de filijs presbyterorum ordinandis vel non. Cons. 10. pag. 67.
In titulum 20. 1. Decretalium de corpore vitiatis ordinandis vel non. Cons. 7. pag. 73.
In titulum 21. 1. Decretalium & Sexti de bigamis non ordinandis. Cons. 6. pag. 75.
In titulum 22. 1. Decretalium de Clericis peregrinis. Consilia 11. pag. 77.
In titulum 28. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de officio Vicarij. Consilium 1. pag. 77.
In titulum 29. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio & potestate iudicis delegati. Cons. 10. pag. 78.
In titulum 31. 1. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de officio iudicis ordinarij. Cons. 11. pag. 80.
In titulum 32. 1. Decretalium de Officio iudicis. Consil. 1. pag 88.
In titulum 33. 1. Decretalium & Sexti, de maioritate & obedientia. Consilia 12. pag. 89.
In titulum 35. 1. Decretalium & Sexti de Pactis. Consilia 7. pag. 95.
In titulum 36. 1. Decretalium de transactionibus. Consilium 1. 98.
In titulum 37. 1. Decretalium de postulando. Consilium 1. pag. 98.
In titulum 38. 1. Decretalium, Sexti & Clementinarum de procuratoribus. Consilium 1. pag. 99.
In titulum 40. 1. Decretalium & Sexti de his quæ vi metusue causa fiunt. Consilia 10. pag. 100.
In titulum 41. 1. Decretalium de in integrũ restitutione. Consilium 1. pag. 108.
In titulum 43. 1. Decretalium & Sexti de arbitris. Consilium 1. 109.

IN SECVNDVM LIBRVM Decretalium.

In primum titulum secundi Decretalium Sexti & Clementinarum de Iudicijs. Consilia 4. pag. 110.
In titulum 2. 2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum, de foro competenti. Consilia 6. pag. 113.
In titulum 9. 2. Decretalium de feriis. Consil. 6. pag. 118.
In titulum 12. 2. Decretalium & Clement. de causa possessionis & proprietatis. Consilium 1. pag. 119.
In titulum 13. 2. Decretalium & Sexti de restitutione spoliatorum. Consilium 3. pag. 120.
In titulum 14. 2. Decretalium Sexti & Clementinarum, de dolo & contumacia. Consilium 1. pag. 123.
In titulum 17. 2. Decretalium & Clementinarum, de sequestratione possessionis & fructuum. Consilium 1. pag. 124.
In titulum 18. 2. Decretalium & Sexti de confessis. Consilium 1. ibid.
In titulum 20. 2. Decretalium & Sexti & Clementinarum de testibus & attestationibus. Consilia 2. ibid.
In titulum 21. 2. Decretalium, de testibus cogendis vel non. Consil. 2. pag. 125.
In titulum 22. 2. Decretalium de fide instrumentorum. Consilia 4. ibid.
In titulum 23. 2. Decretalium de præsumptionibus. Consilia 4. pag. 126.
In titulum 24. 2. Decretalium, Sexti & Clementinarum, de iureiurando. Consilia 12. pag. 128.
In titulum 26. 2. Decretalium & Sexti de præscriptionibus. Consil. 5. pag. 133.
In titulum 27. 2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de sententia & re iudicata. Consilia 2 pag. 137.
In titulum 28. 2. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de Appellationibus & recusationibus & relationibus. Consilia 7. pag. 137.

IN TERTIVM LIBRVM Decretalium.

In titulum 1. 3. Decretalium Sexti & Clementinarum, de vita & honestate clericorum. Consilia 3. pag. 142.
In titulum 2. 3. Decretalium de cohabitatione clericorum & mulierum. Consilia 2. pag. 243.
In titulum 3. 3. Decretalium & Sexti de clerico non residente in Ecclesia vel prabenda. Consilia 22 pag. 144. & seq.
In titulum 4. 3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de præbendis & dignitatibus Consilia 34. pag. 153.
In titulum 5. 3. Decretalium & Sexti, de Clerico ægrotante, vel debilitato. Consilia 3. pag. 167.
In titulum 9. 3. Decretalium & Sexti, ne sede vacante aliquid innouetur. Consilium 1. pag. 169.
In titulum 10. 3. Decretalium de his quæ fiunt à prælatis sine consensu capituli. Consilium 1. ibid.
In titulum 11. 3. Decretalium. de his quæ fiunt à maiori parte capituli. Consilium 1. pag. 169.
In titulum 12. 3. Decretalium. vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. Consilium 1. ibid.
In titulum 13. 3. Decretalium, Sexti, & Clementinarum de rebus Ecclesiæ alienandis vel non. Consilia 19. pag. 170.
In titulum 16. 3. Decretalium, de depositi. Consilia 5. pag. 177.
In titulum 17. 3. Decretalium de emptione & venditione. Consilia 22 pag. 182.
In titulum 18. 3. Decretalium de locato & conducto. Consilia 4. pag. 201.
In titulum 20. 3. Decretalium de feudis. Consilium 1. 203.
In titulum 23. 3. Decretalium de solutionibus. Consilia 7. pag. 205.
In titulum 24. 3. Decretalium de Donationibus. Consilia 10. pag. 211.
In titulum 25. 3. Decretalium de peculio clericorum. Consilia 4. pag. 218.
In titulum 26. 3. Decretalium, Sexti & Clementiarum de testamentis & vltimis voluntatibus. Consilia 17. pag. 219.
In titulum 27. 3. Decretalium de successionibus ab intestato. Consilia 9. pag. 131.
In titulum 28. 3. Decretalium, Sexti & Clementinarum, de sepulturis. Consilia 10 pag. 234.

In titulum 29.3. Decretalium de Parochiis & alienis parochianis. Consilia 3.pag 238.
In titulum 35.3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de Decimis, primitiis & oblationibus. Consilia 3.pag. 239.
In titulum 31.3. Decretalium, Sexti & Clementinarum de regularibus & transeuntibus ad religionem. Consilia 91. pag. 241. & sequentibus.
In titulum 32 3.Decretalium de conuersione Coniugatorum.Consilia 15.pag. 289.
In titulum 33.3. Decretalium de conuersione infidelium. Consilia 4.pag. 297.
In titulum 34. 3. Decretaliū & Sexti de voto & voti redemptione Consilia. 44.pag. 306.
In titulum 30 3. Decretalium Sexti & Clementinarum, de statu monachorum & clericorum regularium.Consilia 28. pag. 327.
In titulum 36.3.Decretalium,Sexti & Clementinarum de religiosis domibus. Consilia 3. pag.350.
In titulum 38,3.Decretalium Sexti & Clementinarum de iure patronatus Consilia.8.pag.351.
In titulum 39. 3. Decretalium Sexti & Clementinarum, de Censibus, exactionibus & procurationibus. Consilia 9. pag.361.
In titulum 40.3.Decretalium. & Sexti de consecratione Ecclesiæ vel altaris.Consilia 2.pag.365.
In titulum 41.3. Decretalium & Clementinarum, de celebratione Missarum, & sacramento Eucharistiæ & diuinis officiis. Consilia 23.pag.365.
In titulum 42.3. Decretalium & Clementinarum,de baptismo & eius effectu.Consilia 6.pag.375.
In titulum 45.3.Decretalium, Sexti & Clementinarum, de reliquiis & veneratione Sanctorum. Consilia 5.pag.377.
In titulum 46. 3. Decretalium de obseruatione ieiuniorum.Consilia 6.pag.378.
In titulum 48.3.Decretalium de Ecclesiis adificandis vel reparandis. Consilium 1. pag. 759.
In titulum 49.3.Decretalium,Sexti,& Clementinarum de immunitate Ecclesiarum, cemeterij & rerum ad eas pertinentium. Consilia 6.pag.382.
In titulum 50.3. Decretalium & Sexti, ne clerici vel monachi secularibus se negotiis immisceant.Consilia 6. pag. 382.

IN LIBRVM QVARTVM Decretalium.

In titulum 1. 4.Decretalium & Sexti de sponsalibus & matrimonijs. Consilia 20.pag.3.Tomi secundi.
In titulum 2. 4. Decretalium & sexti de Desponsatione impuberum. Consilia 5. pag. 12.
In titulum 3.4. Decretalium de Clandestina desponsatione.Consilia 55. pag.17.
In titulum 5.4. Decretalium De conditionibus appositis in sponsalibus & aliis contractibus.Consilium 1. pag.22.
In titulum 6. Decretalium qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possint.Consilia 2.pag.24.
In titulum 7. 4. Decretalium de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.Consilia 5.pag.25.
In titulum 11. 4. Decretalium & Sexti de Cognatione Spirituali. Consilia 8. pag. 27.
In titulum 12. 4. Decretalium de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ.Consilia 2. pag.31.
In titulum 14. Decretalium & Clementinarum de Consanguinitate & affinitate. Consilia 15. pag. 31.
In titulum 15. 4. Decretalium de frigidis & maleficiatis Consilia 3.pag.4.
In titulum 16.4.Decretalium de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ.Consilia 2.pag. 44.
In titulum 17.4. Decretalium. Qui filij sint legitimi. Consilia 3. pag. 45.
In titulum 19.4. Decretalium de Diuortijs. Consilia 7.pag.48.
In titulum 20. 4. Decretalium, de donationibus inter virum & vxorem, & de dote post diuortium restituenda Consilia 2. pag. 51.
In titulum 21. 4. Decretalium de secundisnuptiis. Consilia 3. pag. 52.

IN LIBRVM QVINTVM Decretalium.

In titulum 1. 5. Decretalium & Sexti de Accusationibus, inquisitionibus & denunciationibus.Consilia 8.pag. 54.
In titulum 3. 5. Decretalium, de Simonia & ne quid pro spiritualibus exigatur vel promittatur. Consilia 101. pag. 53. Quibus additur etiam vnum quod postremo missum fuit.pag.vlt.
In titulum 4.5. Decretalium ne prælati vices suas vel Ecclesias sub annuo censu concedant.Consilia 3. pag. 114.
In titulum 5. 5. Decretalium & Clementinarum de magistris. Consilium 1. ibidem.
In titulum 6.5.Decretalium & Clementinarum,de Iudæis & Sarracenis & eorum seruis.Consilia 6.pag.115.
In titulum 7. 5. Decretalium Sexti & Clementinarum de hæreticis. Consilia 24. pag. 120.
In titulum 9.5. Decretalium de Apostatis & reiterantibus baptisma. Consilium 1.pag.138.
In titulum 12. 5. Decretalium,Sexti,& Clementinarum de homicidio voluntario vel casuali.Consilia 50.pag.139.
In titulum 13. 5. Decretalium, de Torneamentis. Consilium 1. pag. 156.
In titulum 16.5. Decretalium de adulteriis & stupro. Consi.1. ibid.
In titulum 17.5.Decretalium de raptoribus & incendiarijs & violatoribus Ecclesiarum.Consilia 4.ibid.
In titulum 18.5. Decretalium de furtis. Consilia 6. pag.159.
In titulum 19.5.Decretalium, Sexti & Clementinarum de vsuris. Consilia 35.pag.160.
In titulum 20.5.Decretalium de Crimine falsi.Consilia 6.pag.189.
In titulum 21.5. Decretalium de sortilegijs. consilia 2.pag.190.
In titulum.26.5.Decretalium de clerico excommunicato, deposito vel interdicto ministrante. Consilia 18.pag.191.
In titulum 27.5.Decretalium de clerico non ordinato ministrante. Consilia 5 pag.196.
In titulum 29.5.Decretalium, de eo qui ordinem furtiue suscepit. Consilia 2. pag. 198.
In titulum 31.5. Decretalium Sexti & Clementinarum, de priuilegijs & exceßibus priuilegiatorum.Consilia 25. pag. 20.
In titulum 32.5.Decretalium de purgatione canonica.Consilium 1. pag. 213.
In titulum 33.5, Decretalium de purgatione vulgari. Consilia 2. pag.214.
In titulum 34.5. Decretalium, & Sexti de iniurijs & damno dato. Consilia 11. pag.215.
In titulum 35.5. Decretalium, Sexti & clementinarum de pœnis. Consilium 1. pag.220.
In titulum 36. 5. Decretalium Sexti & Clementinarum de pœnitentijs & remissionibus.Consilia 41.pag.221.
In titulum 37.5.Decretalium,Sexti & Clementinarum de sententia excommunicationis.Consilia 58.pag.242.
In titulum 38.5.Decretalium,Sexti & Clementinarum, de verborum significationibus.Consilia 11.pag.273.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAPITA DECRETI M. GRATIANI, QVÆ SVNT IN HOC OPERE EXPOSITA.

quæ alteriſco notantur ad ſecundum tomum pertinent, quæ non, ad primum.

Diſt. 1. in principio. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris, verus illius ſenſus declaratur. 189. 2. b

Cap. Erit autem lex. 4. diſt. quod habet legem nullo priuato commodo, ſed publica vtilitate debere eſſe conſcriptam. 140. 1. a

§. leges diſt. 4. qui habet, ad legis obligationem tria requiri, explicatur. 265. 1. e. f. *

Cap. quoniam. 18. diſtin. quatenus habet abſque neceſsitate & vi &c. 148. 1. f

Cap. Perlectis. 25. diſt. & cap. perlectis. 92. quæ habent ad diaconum pertinere prædicationem. 80. 1. b

Cap. Mitamur. 61. diſt. & cap. in cauſis de re iudicata, quæ habent diſpoſitum quoad aliquos, cenſeri diſpoſitum quoad alios. 188. 2. c. *

Cap. peruenit. 86. diſtinct. quod loquitur de presbyteris & aliis qui male ſuſcipiunt tutelas vel curas. 382. 2. b

Cap. Clericos 1. quæſt. 2. & alia quæ habent clericos, qui habent patrimonia vnde viuant, reditus ſuorum beneficiorum non poſſe capere. 143. 1. a. b

Caput ex multis. 1. quæ. 5. in quo expreſſe prohibetur ne quid recipiatur à canonico recipiendo in Eccleſia. 104. 1. c. 2. b. *

Cap. ſuper cauſſa. 2. q. 4. explicatur. 148. 2. e. f

Cap. 1. 10. quæſt. 1. quod habet Nouerint conditores baſilicarum in rebus quas eiſdem Eccleſiis conferunt nullam poteſtatem habere. 356. 1. a

Cap. adiicimus. 16. q. 1. quod habet nullus prætet Domini ſacerdotes audeat prædicare. 80. 1. a

Cap. cognouimus. 17. quæ. 2. quatenus habet non debet eadem res diuerſo iure cenſeri. 116. 2. f

Cap. Si quis ſuadente 17. quæ. 4. quid requirat vt in eum quis incidat. 255. 1. c. 2. b. * & rurſus. 256. 2. c. d

Cap. placuit. 23. q. 5. quatenus habet ſeipſum occidearem carere debere ſepultura. 236. 1. f

Cap. ſi duo. 25. quæſt. 6. quatenus habet conſanguineos matrimonio coniunctos, ſeparari debere. 51. 1. d. *

Cap. ſi vir, 27. quæſt. 2. quod loquitur de ſeparatione viri & vxoris, à iudice facienda. 265. 1. d

Cap. Hæc verba de pœniten. diſt. 1. quatenus habet verba cum effectu ſunt intelligenda. 251. 2. c

Cap. ſi quis autem de pœnit. diſtin. 7. Tene certum & dimitte incertum hæc verba explicantur. 183. 1. a. *

Cap. Vbi. 30. quæ. 1. quod habet vbi non eſt conſenſus, ibi non eſt coniugium. 16. 1. f. *

Cap. Nec eam. 35. quæſt. 3. Quod videtur dicere ordine naturæ fieri inceſtuoſum cum qui cognoſcit cognitam à cognato ſuo. 38. 1. d. *

Cap. Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locum ſine licentia principis. de conſ. diſt. 1. explicatur. 236. 2. f. & 378. 1. a

Cap. nocte ſancta de conſec. diſt. 1. quatenus habet tres Miſſas in die natali celebrandas eſſe. 365.

Gloſſ. cap. tribus gradibus de conſecr. diſt. 2. quæ habet Chriſti corpus deſinere eſſe in Euchariſtia ſtatim atque ſumpta eſt reprobatur. 241. 1. c. *

Cap. & hoc attendendum de conſ. diſt. 1. quod videtur probare non eſſe faciendas Miſſas peculiares in feſtis ſolemnibus. 369. 2. d

CAPITA LIBRI DECRETALIVM D. Gregorij IX.

Cap. ſuper litteris de reſcriptis quatenus habet mendax precator carear impetratis. 29. 2. a

Cap. poſtulaſti de reſcriptis. quod habet gratiam ſubreptitiam facere tacitum illud, quo expreſſo difficilius Papa diſpenſaſſet. 36. 1. c. *

Cap. Cum in cunctis. §. cum vero de electionibus quatenus habet epiſcopum perdere beneficia priora ipſo iure per conſecrationem. 39. 2. d. e

Cap. Cum in cunctis §. fin. de election. quatenus habet canonicos priuati eligendi facultate, ſi contra formam illius capitis elegerint. 41. 1. d

Cap. 1. de ſacramen. non iteran. quatenus habet non eſſe iterandum ſacramentum, ſed quod defuit ſupplendum. 64. 1. 2. b

Cap. fin. de offic. ordi. quatenus habet eum qui habet poteſtatē ex priuilegio poſſe eam alteri delegare. 14. 1. d. e

Cap. final. de Bigamis quatenus habet ſubdiaconum qui nulliter matrimonium contraxit bigamiæ pœnam incurriſſe. 75. 2. b. c

Cap. Conſtitutus de appellationibus quatenus habet legatum à latere poſſe cognoſcere de cauſſa appellationis interpoſitæ ab ordinario inferiore ad Papam. 116. 1. c. d

Cap. ad noſtram de appellation. explicatur. 139. 1. e

Cap. finali de officio delegat. & cap. final. de offic. ordin. conciliantur. 206. 2. c. *

Cap. ſuper eo de præbendis quatenus habet habentem vnum beneficium curatū poſſe habere aliud beneficium ſimplex cui annexum eſſet aliud curatum. 162. 1. 2. c. d

Cap. ſignificauit de præbendis, quod probat non valere ſtatutum vt habens certum beneficium tentatur dicere Miſſam de S. Maria. 369. 2. e. f

Cap. cum noſtris de conceſſ. præben. quatenus videtur probare electionem de epiſcopo ad quamdam præpoſituram non valuiſſe. 39. 2. f

Cap. Significauit, de donation. inter vir. & vxorem, explicatur. 52. 1. a. *

Cap. per veſtras de donatione inter vir. & vx. quatenus habet, quod marito ad inopiam vergente dos apud mercatorem deponatur. 12. 1. b

Cap. Peruenit de fideiuſſ. quatenus habet debita quædam de bonis clericorum eſſe ſoluenda. 209. 1. c. d. & 210. 2. e

Cap. ad hæc. de teſtamētis quatenus habet beneficiarium ægrotantem aliquid de ſuis rebus donare poſſe. 213. 1. d

Cap. de Priore de appellat. quatenus habet grauiter, debere caſtigari priorem, qui appellationem non admiſit. 138. 2. f

Cap. ad Apoſtolicam de regul. quatenus habet profeſsionem ante annum nouitiatus factam de conſenſu partium valīdam eſſe. 276. 2. c. d. e

Cap. in Inſulis de regularib. vbi obſeruatur. 262. 1. e

Cap. final. de regul. quatenus habet prælatos ſuperiorum ordinum teneri ad requirendos fugitiuos. 284. 1. e

Cap. 1. de ſtatu monachi quatenus habet non licere moniali è monaſterio exire. 338 2. d. e

Cap. litteraturā de voto in caſu ſimili explicatur. 307. 2. e. f

Cap. Epiſcopus ne cler. vel mon. quatenus habet clericos exercere poſſe iuriſdictionem mortis iuſtitia mediante per alios. 13. 2. e

Cap. 1. de ſponſal. quatenus habet non eſſe ſeparandam vxorem inſcie contrahentem. 8. 1. b. *

Cap. 2. de Deſponſ. impub. quatenus habet matrimonium poſſe contrahi ante pubertatem. 14. 2. e. * & rurſus vbi non eſt conſenſus. 16. 1. c. d

Cap. ſuper eo de conditionib. appoſ. quatenus habet eum qui contraxit matrimoniū per verba de præſenti ſi patri eius placuerit, ſuperueniente eius beneplacito cogendum eſſe ad contrahendū matrimonium. 22. 2 a. b. *

Cap. 1. & cap. veniens, de eo qui duxit, explicantur. 8. 1. f. & 11. 2. d. e. *

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap.finale de Coniug.ſeruorũ explicatur.18.2.f.& 102.d.
Cap.diſcretionem de eo qui cognouit conſan.vxor. quatenus habet maritum qui cauſſam dedit adulterio vxoris non poſſe illam dimittere. 291.2.b
Cap. Conſultationi & cap.laudabilem de frigidis & maleficiatis quatenus habet eos qui propter impedimentum perpetuum poſſunt iuſte ſeparari,ſi voluerint poſſe cohabitare perpetuo vt frater & ſoror.42.1.c.d.*
Cap. quod ſedẽ de frigid. & malefic.quod habet puerum qui non poteſt reddere debitum non eſſe aptum matrimonio. 15.2.b.*
Cap.1.de præbendis & eius gloſſa qua habet poſſe tenere dignitatem & canonicatum in eadem Eccleſia cum diſpenſatione epiſcopi.162.2.f
Cap. nobis de Simonia quod habet Simoniacã collationem eſſe penitus reprobandam.108.2.d.* & 119.1.b
Cap. per tuas de Simonia,quod habet eum qui ordinatus eſt ad præſentationem &c.51.2.c.d.& 52.1.c
Cap.de hoc de ſimonia. quatenus in eo Pontifex mandat, vt iudex reges qui aliquid ab epiſcopo ſimoniace acceperunt inducat vt illud Eccleſiæ reſtituant. 113.1.e.f
Cap.ſicut tuis de Simonia, quatenus probat eum qui ſoluit pecuniam, pro ſua promotione ſe ignorante datam reputari ſimoniacum.63.2.a. *
Cap.de hoc de ſimonia, quod videtur iubere pecuniã pro beneficio datam reſtituendam eſſe Eccleſiæ.95.2.d.*
Cap.Omnipotens de accuſatio quatenus habet de crimine accuſatum promoueri non poſſe. 56.2.b. *
Cap. 1. Ne prælati vices ſuas quatenus habet conductorem ſpiritualis iuriſdictionis priuari officio.114.1.b.*
Cap. 1. de hæreticis,quod habet dubius in fide infidelis eſt.191.1.e
Cap.penul.de homicidio quatenus loquitur de clericis in bello pugnantibus.142.2.e.f.*
Cap.in litteris de raptoribus explicatur.237.2.c.d.*
Cap. fures de furtis, quatenus probat furem qui furando occiditur non eſſe in loco ſacro ſepeliendum.236.1.b
Cap.de clerico non ordinato miniſtrante quatenus habet diaconum qui baptizauit ſolenniter eſſe irregularem. 197.2.a.b.c. *
Cap. 2. de noui operis nunciati quatenus habet ob vitandum ſcandalum,relinquenda eſſe illa,quæ ſine peccato mortali relinqui poſſunt. 289.1.d
Gloſſ.cap. Omnis vtriuſque, De pœnit.& remiſſ.aſſerens eos qui ſunt confeſsi religioſis habentibus priuilegium debere iterum ſuis parochis confiteri damnatur. 237.1.a.*
Cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſsi.quatenus habet illum canonem non obligare niſi in Eccleſijs in quibus eſt publicatus.5.1.d
Cap. noſcitur de ſentent. excommunic. quatenus habet pauperem percuſſorem clerici obligatum eſſe ad eundum Romam.263.2.c. *
Cap. Sacro de ſentent.excommun. quo prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ appellatur interdictum, & cap. 1. eod. titul.li.6.quo vocatur ſuſpenſio,conciliantur.276.1.d.e
Cap.perpendimus de ſententia excommu. quatenus agit de clerico qui ſe enormibus immiſcet.213.2.a.*
Cap. Si vero. 1. de ſententia excommun. quatenus habet virum nõ incidere in canonem qui clericum cum vxore turpiter inuentum occiderit. 255.2.a.b.*
Cap. Exiſtit de verbor.ſignific.multis in locis declaratur. 225.2.b.c

CAPITA LIBRI VI. DECRETALIUM Bonifacij viij.

Cap. 1.de Reſcriptis. lib. 6. an habeat locum in reſcriptis epiſcoporum ſicut & principum.265.1.a. b
Cap.licet Canon de electionibus libr. 6. quatenus habet eum qui non fecit ſe promoueri ad ſacerdotium intra annum priuari Eccleſia parochiali.39.1.d
Cap. 1. de tempore Ordinat. libr.6. quatenus loquitur de ordinante clericum ad ſacros ordines:& de clerico ordinato ad illos.57.1.b.c
Cap.Ordinarij de officio ordin. in 6. explicatur.84.2.d.e
Cap. 1. de cleric. non reſidente in 6. quatenus habet per corporalem infirmitatem quem lucrari diſtributiones in abſentia. 148.1.f
Cap.licet de ſepulturis in 6.quatenus habet filio impuberi patrem ſepulturam eligere non poſſe.234.2.c.d
Cap. exigit de cenſib. libr. 6. quatenus habet viſitatores ſuſpendi ſi non reſtituant intra menſem duplum eius quod acceperunt.361.2.d
Cap.quicumque de hæreticis lib. 6. quatenus excommunicat eum qui hereticũ in ſacro loco ſepelit.129.2.c.f.*
Cap.ſtatutum de hereticis lib.6.quatenus habet filios hæreticorum non poſſe promoueri ad ordines.137.1.a.*
Cap.is qui de ſentent.excommun. lib. 6.quatenus habet, ſuſpenſionem per appellationem non tolli.140.2.d.e

CLEMENTINAE ALIQVAE & extrauagentes.

Clement. 1. de rebus Eccleſię non alienandis explicatur. 172.2.b.c
Clement. dudum de Sepulturis ibi prælatos & rectores. 70.2.a
Clement. ne in agro §. cæterum. de ſtatu monachorum. quatenus habet vtrumque eſſe promouendum.39.1.d
Clement. Græcæ de reſcriptis quæ habet, eum qui habet expectatiuam ad aliquod beneficium,perdere illam per aſſecutionem alterius incompatibilis ei.158.d
Clement.2.§.1. de hæreticis,quæ excõmunicat Inquiſitores & iudices hereticorum accipientes pecuniã.131.2.f.*
Extrau. Bonifacij de ſepulturis quatenus eos qui mortuorum cadauera laniant, exenterant & ſimilia excommunicat. 238.1.a.b.c
Extraua. Martini V. & Callixti III. de cenſibus explicantur. 194.1.d.e

LEGES TAM DIGESTORVM quàm Codicis.

L.in ambiguis.ff.de legibus explicatur.125.1.d.*
Lex.Idẽ Iulian. de legatis 2.quę legatario qui ſine ſuo delicto eſt rei legatæ incapax deberi æſtimationẽ.226.1.d
L. Iure ciuili, ff. de Conditio & demonſtrat. explicatur. 318. 2.b.c
L. Apud Labeonem ff.de doli mali excep.quę videtur habere donationem ab ægroto factam ſine mentione mortis fuiſſe iudicãdam cauſſa mortis eſſe factã. 213.2.f
L.Paulus 1. ff.de ſolutionibus quatenus habet creditorem non eſſe cogendum in alia forma nummos accipere. 183.2.e
L.& nihil ff. de ritu nuptiarum quæ habet nihil intereſſe an cognatio deſcendat ex iuſtis nuptijs an non.38.1.e.*
L.Si me & Titium.ff.de reb.cred.explicatur. 112. 2.b.*
L.Liberi.ff. de nuptijs quæ vetat liberis ducere parentum concubinas. 38.1.f.*
L. Iulianus §. offerri. ff. de actio empt. quatenus habet, quod venditor accepta parte pretij, tenet eam quaſi pignus donec totum ſoluatur. 172.2.f.*
L.oratio. ff. de ſponſalibus quatenus probat matrimonio prohibito prohiberi ſponſalia. 158.2.c.*
L.1.ff. Quarum rerum actio non detur quatenus habet reſcindendum id quod patrono libertus promiſit. 108. 1.f.2.a.b
L. 1. ff. Nil. nouari appellatione pendente & l. reus ff. de minoribus & honoribus cõciliatur antinomia.56.2.f.*
L.Prouinciales.ff.de verbor. ſignificatio. quatenus habet prouinciales ſunt,qui ſunt incolæ prouinciæ. 16.1.a
Lex Curabit. Codi. de actione Empti quatenus habet quod emptor qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vſuras pretij non ſoluti.195 1.a
Gloſſa in leg.quotiens 1.C.de fidei commiſsio.quæ habet eum qui emit rem aliquam venditam alteri, ſciens illam eſſe venditam debere poſtponi priori emptori. 182.1. b
L.Vltim.Cod.de falſarijs monet.quatenus habet ignorare impuberem quicquid non videt. 28.1.b.*
L.3.C. de epiſc. audient. quatenus habet, ne crimina iterata remiſsionem habeant.9.1.d
Authent. Erubeſcimus ſine lege loqui.de trient.& ſemiſſ. §. conſideremus, quid ſignificet his verbis Imperator. 113.2.c. *

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI.

LIBER PRIMVS.

DE SVMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA.

SVMMARIVM.

1 Fidem confiteri occultus Christianus habitans inter infideles non semper tenetur, secus quando per omissionē subtraheretur honor Deo debitus, vel vtilitas proximo impendēda.

CONSILIVM PRIMVM.

VM multi infideles adulti baptizentur, & credant in Christū firmiter, tamen minimè publicè audēt id publicare formidine pœnæ: quæritur, an possint saluari, quia non habent commoditatem relinquendi patrimoniū, & patriam ob multos respectus.

1 Respondeo primò, quòd omnis Christianus de præcepto tenetur confiteri fidem, iuxta illud Pauli.* *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, per quod id affirmat D. Thomas receptus. [b] Secundo, quod præceptū de cōfitendo fidem est affirmatiuum, & ideo licet obliget semper, non tamen obligat, vt aiunt, ad semper, sicut obligant negatiua secundum D. Thomam receptum à Theologis. [c] & Archidiaconum [d] receptum à nostris vbique. Tertio, quod ex his sequitur, illos, de quibus quæritur, non obligari semper, & in quolibet loco ad confitendum fidem, sed sic in aliquo loco, & tempore, quando scilicet per dimissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiam vtilitas proximo impendenda: puta si aliquis interrogatus de fide taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, vel alij per eius taciturnitatem auerrerentur à fide. quæ sunt verba D. Thomæ, [e] & consequenter non possunt saluari, nisi proponant firmiter confiteri fidem in omnibus prædictis casibus, & confiteantur in illis occurrentibus, nec eos timor pœnæ excusat. [f]

ad Rom.10.

b 2.2.q.3.ar. 2.

c 2.2.qu. 33. a.2. & d.q.3. art.2.

d In cap si per cauerit.2.q.1. & in summa de pœn.di. 5.

e 3.q.artic.2.

f Arg.c presbyteros.50.di.

DE CONSTITVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 Ignorantia tunc demum à peccato excusat in totum, si sit & ita iusta, quòd non omisit facere aliquid eorum, quæ homines suæ conditionis vt sciant facere debent, & num.2.5. & ita causa peccati, quod si sciret, non faceret. & num.3.

2 Ignorantia affectata, qua quis ideo vult laborare, vt liberiùs peccet, non minuit, sed auget peccatum, at crassa, qua quis ignorat quòd homines suæ conditionis communiter sciunt, excusat à tanto, sed non à toto.

3 Ignorantia comes, & non causa peccati est, quando quis, etiamsi sciret, non abstineret, & hæc numquam à culpa excusat.

3 Ignorans probabiliter legem promulgatam, etiamsi sciat latam, excusatur.

3 Promulgatio est de legis essentia, etiamsi sit facta in Concilio, etiam cum Papæ confirmatione, nec antea ligat.4.

4 Concilij etiam auctoritate Apostolica Papa absente congregati lex lata, & promulgata non ligat, nisi etiam ab ipso Papa fuerit confirmata.

A

5 Creditur in cōscientia foro asserēti se ignorasse, & iuste ignorasse.

6 Ignorantia præsumptiuè in foro exteriori probatur eo ipso, quòd non probatur scientia: item probatur iuramento, & aliis verisimilibus præsumptionibus.7.

7 Iuramento nostro etsi staretur regulariter in ijs quæ dependent ab animo nostro, hoc tamen fallit, quando contrarium per probabiles probatur coniecturas, vel iuris præsumptio contraria adducitur, seu alia qualitas aliqua.

8 Ciuisse legem, ad effectum vt ea ligetur, non dicitur is, qui de ea aliquid audiuit, num.11. sed nec requiritur vera per sensum corporis scientia, num. 10. sufficit tamen talis auditio, vel relatio, quæ in audiente fidem & credulitatem inducit, vel inducere debet, num. 11.

B

9 Iobelæorum dies incipit post eorum in diœcesi publicationem.

9 Credere non tenemur quòd à quouis quomodolibet audiuimus, nec etiam charte impresse, vel aduenis referentibus. 32. sed ijs quæ inducere debent fidem & credulitatem.11.

11 Lex Pontificis Romæ publicata ex stylo non desinit ligare prouinciales, etiam antequam in eorum publicetur prouincijs: requiritur tamen, num. 12. & 23. quod sit recepta à maiori parte populi, in quo quis tunc reperitur num.13.

13 Romæ cum fueris, Romano viuito more.

14 Lex certum tempus à conditore præfixum habens non ligat ante, post verò omnes etiam ignorantes quo ad solam actus irritationem, quod si certum non habet præfixum tempus, & sit inferioris principe statim scientes, nu.16. si principis, habet de iure tacito menses duos à die publicationis. 17. ex stylo tamen Romano statim ligat omnes, nisi probetur ignorantia.18.

C

18 Promulgatio legis facta in aula principis de iure communi non habet vim in prouincijs, in quibus non publicatur, secus de stylo quo ad leges Pontificias.19.20.

19 Regulæ Cancellariæ ligant etiam prouinciales, nisi probent earum iuilam ignorantiam.

20 Legum Ecclesiasticarum scientiam habere magis satagere tenentur homines, quàm secularium, cùm à spiritualibus, quæ notæ sunt, non admodum diuersa sint.

D

21 Promulgatio legis in prouincia etsi non requiratur ad effectum obligandi, requiritur tamen quandoque ad effectum, vt incurratur pœna.

21 Intellectus cap cum infirmitas. de pœnit. & remiss.

22 Ignorantia promulgationis legis si sit probabilis, iure naturæ excusat, alias nou. & 21.

23 Lex quæ non est recepta per maiorem partem ciuitatis, cuius quis est, non ligat, cum sub ea conditione censeatur promulgata, si recipiatur. num. 24. quod & de extrauagantibus & bullis etiam tenendum. num.33.

24 Lex quæ decennio non fuit recepta, non ligat, sed qui primi non recipiunt, peccant, nisi probabilis ignorantia, aut principis potentis cogere dissimulatio excuset, at reliqui legitimam non seruandi causam habent, si ab alijs neglectam seruari cœptam non seruant.

E

25 Lex quæ etiam ob ignorantiam non fuit decennio recepta, seu obseruata, modo acciderit casus de quo lex statuebat, eneruatur.26.27.

25 Desuetudo illa tollit legem, quæ actum contra legem continet, & hoc etiam si dictus actus fiat ab ignorantibus legē. 26.27

Universidad de Deusto
Biblioteca

28 Recepta quæ non fuit à principio lex, si vt potest postea ab vniuersitate recipiatur, vim legis quo ad futura obtinebit, at à principe reuocata, non potest nisi ab eodem viuificari. 29.

30 Concilij Tridentini decreta omnia in singulis prouinciis publicari debere nullibi præcipitur: degentes tamen in prouinciis, in quibus non fuit receptum, etiam si de illo scientiam habeant, ibi, non tenentur seruare. numer. 32. illorumq; si sint dubia, interpretatio Papæ seruatur.

31 Ieiuniorum & festorum obseruantiam possunt Concilia prouincialia & episcopi collaudante populo indicere.

32 Promulgare omittentes Prælati bullas Papæ ad ipsos transmissas peccant.

34 Monere non tenetur confessarius pœnitentem probabiliter ignorantem ius commune, cui contrauenit, potestque eum absoluere, ac dicere, quod sit in bono statu, immo & tenetur, quando scandalum ex contrario timetur. idem dic de superiore. 35.

36 Doctor legens aliquam materiam in aliqua prouincia non tenetur monere auditores de extrauagantibus, quæ prouinciales non ligant, sed nec tenetur tacere, modo moneat qua ratione illæ ipsos non ligent.

37 Confessarius potest absoluere pœnitentem probabili ratione tenentem sententiam, cuius contrariam ipse credit veram, secus si sine probabili ratione illam teneat. 54.

38 Plura beneficia habentes, vel conferentes debet monere confessarius habenti vnum sufficiens non licere habere aliud sine iusta consuetudine, vel dispensatione, & causa tollente deformitatem, quæ ex pluralitate oritur. 39. 40.

38 Commendatarius perpetuus æquiparatur titulari, excepto eo quòd per eius mortem non vacat beneficium per obitum, sed vt vacabat quando primo fuit commendatum. 39.

41 Canones prohibentes Episcopis, ne hæreticos, vel schismaticos abiurare volentes absoluant, vel dispensent, sunt seruandi, nisi prout sunt vel consuetudine derogati, vel vsu non recepti. 42.

43 Residentiam ne faciat in parochiali, cùm sit iuris diuini, nemo potest excusari sine causa legitima, quæ & quousque sufficiat iudex recta ratione ductus arbitrabitur. 44.

45 Ordinans sacris ordinibus aliquem sine titulo, ex quo viuere possit, subiicitur pœnæ cap. cum secundum. de præb. nisi ab ordinato sit deceptus: ordinatus autem absolutè sine titulo, est suspensus.

46 Illegitimus clerici filius non potest in Ecclesia, in qua pater habet, vel habuit beneficium, nedum vt minister in aliquo etiam sacriste vel cantoris officio ministrare, sed nec vt peregrinus celebrare.

47 Sacerdotis illegitimus filius per Cõcilium est factus inhabilis ad obtinendũ de catero beneficia in Ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ante autem Concilium obtenta, post trimestre, nisi illa resignauerit, si pater adhuc erat beneficiatus, vacauerunt.

47 Incestus affinitatis taciturnitas non vitiat dispensationem impetratam super impedimento consanguinitatis. 49.

48 Taciturnitas eius quod expressum redderet principem difficiliorem, vitiat gratiam, sed hoc tunc demum, quando iura exigunt illius expressionem. num. 50. & 53.

48 Remissionem secundi delicti obtinens, tacita remissione alterius similis prius obtenta, est subreptitius: quia tacet id, quod iura saltem tacitè iubent exprimi. nu. 53.

48 Obligatum quem ipso iure ad aliquid esse non est dicendum sine iure ad id obligante.

49 Falsi expressio, qua princeps mouetur ad facilius concedendum, vitiat gratiam.

49 Duo patiens essentialia impedimenta matrimonij, super vno validam impetrat dispensationem, altera tacita sicut & absolutionem ab vna ex duabus excommunicationibus.

50 Beneficium secundum impetrans, de primo quod obtinet, tenetur mentionem facere sed non de cura primo annexa.

51 Criminoso tacenti crimen facta collatio tenet, modo ex eo non inducatur irregularitas, vel inhabilitas.

54 Confessarius putans pœnitentem non se accusare de aliquo, non ob obliuionem, verecundiam, vel aliam iniustam causam, sed quia credit se ob iustam dispensationem, vel rationem, vel probabilem opinionem esse in peccato, potest eumdem de hoc non interrogando absoluere.

54 Eucharistiam cùm denegat sacerdos ei qui est in statu peccati quem non potuit absoluere, caueat ne dicat se ideo denegare, quia eum non absoluit.

55 Pontificis bullas ac diplomata supprimentes, vel ne publicentur prohibentes, nisi causam iustam excusantem ostendant, non videntur absoluendi.

56 Exigentes gabellas à religiosis, etiam ex mandato dominorũ, & sub prætextu probabili: vel necessaria causa, aut ex inueterata consuetudine, sunt excommunicati, nisi probabilis eos excuset ignorantia, vel Pontificis concessio.

57 Cum Paganis ac etiam Iudæis locando gabellas, modò eas per se non exigant, necnon & cum schismaticis & hæreticis etiam publicis non denunciatis, tamen licitè contrahitur. 58. & num. 60. nimia tamen familiaritas cum infidelibus vetatur. 59.

61 Abiuratio hæresis præmittenda est, antequam quis ab ea per habentem potestatem absoluatur: idem de schismate, si includat hæresim, alias non.

62 Schisma opponitur vnitati Ecclesiasticæ caritatis, hæresis fidei: & omnis hæreticus est etiam schismaticus, & non econtra.

63 Hæreticam si ducat Catholicus, peccat, nec tenet pactum vt aliqui ex filijs hæreticæ nutriantur, quamuis matrimonium contractum teneat. & num. 66.

64 Hæreticos schismaticos non denunciatos ad scholas Catholici admittere possunt, itemque vota ab eisdem, dum sacra quibus intersunt, celebrantur, oblata recipere. 65.

66 Compaternitatem etsi contrahat hæreticus, & schismaticus, modò sit baptizatus, non tamen potest Catholicus horum infantes ritu ab Ecclesia non permisso baptizandos de sacro fonte leuare, nec eosdem admittere, vt ipsius Catholici filium ritu Catholico baptizandum leuent.

68 Græcos & Armenos numerãdos inter hæreticos non satis cõstat.

69 Moschouitæ ac Ruthenæ ab hæresibus recedentibus, licitè, dum apud nos sunt, in nostris Ecclesijs ritu nostro conferuntur sacramenta, licet reuersi apud suos sint ritu Græcorum priuilegio, vel consuetudine permisso vsuri.

69 Græcus in sua terra ritu Latino, sicut nec Latinus in Latinorum locis potest Græco ritu consecrare.

70 Hæreses omnes etiam in mortis articulo confitentur, nisi saltem in genere detestetur, non potest absolui, nec ad alia sacramenta, nec ad sepulturam admitti.

71 Fructus ex prædio quotannis nascituri, etiam cum pacto vt post singula quinquennia tantùm redimi possint. si emantur, licitè fieri potest, secus esset, si prædicti fructus ex mutuo, vel locato percipiantur, ita vt etiam capitale restituatur.

72 Vsuras, in quibus quis, dũ esset pupillus, & ignorans ex cõtractibus per tutores secundũ cõsuetudinem regionis initis reperitur locupletior, tenetur restituere, nec aliter est absoluendus. 73.

74 Bulla Cœnæ vbi non est recepta, non ligat.

74 Libros per Bullam, sciens, aut scire debens, prohibitos legens etiam ob bonum finem, ligatur censura Papæ reseruata. 75.

75 Hæreticorum libros prohibitos, etiam ex causa, legendi licentiam non dat inferior Papa.

76 Missa vt dicatur priuatis in domibus etiam ob infirmos non potest concedere Episcopus in locis in quibus sacrum Concilium est receptum.

76 Consuetudo interpretatiua Concilij est attendenda.

77 Peste infectis tenetur parochus sacramenta ministrare, item & sanis petentibus, monitis tamen prius de periculo: nec potest recedere, nisi saltem dimisso vicario: non parochus autem potest & ipse, si velit, eisdem magno cum merito, etsi cum periculo vitæ, ministrare.

79 Eucharistia debet omissa processione occultè ad infirmos deferri vbi de dehonestatione arbitrio boni viri probabiliter timetur.

80 Decimarum iudicium potest in possessorio Ecclesiastica persona introducere coram laico, in petitorio non, etiam vt reus, nisi inuitus trahatur. 81.

81 Trahi se ad iudicem secularem super decimis, & alijs spiritualibus causis cum consentit clericus, ligatur bulla Cœnæ, vti dicta actioni fauorem præstans. 82.

83 Ascripticij coloni possunt quocumque iuerint ad similitudinem seruorum fugitiuorũ vendicari à dominis etiã Ecclesiasticis. 84.

83 Oblati, & donati, licet non sint vere religiosi, tamen non possunt à monasterijs recedere.

85 Clerici secularem iurisdictionem obtinentes, si illam per se in causa sanguinis exerceant, peccant. & ob id secuta morte, vel mutilatione fiunt irregulares, secus si illam exerceant per generales vicarios, vel delegatos particulares, etiam si sequatur iniusta sententia exequutio. num. 86.

87 Hæretico notorio, sicut nec Iudæo, immo multo minus est concedenda in alios præeminentia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

88 *Hæreticos occultos in foro conſcientiæ abſoluendi poteſtas ita ex decreto ſacri Concilij competit Epiſcopis, vt non poſſint alteri illam generaliter delegare: licet cum occurrit aliquis caſus poſſint illius abſolutionem particulariter alteri demãdare. num. 89.*

88 *Abſoluendi poteſtatem ordinariam qui ex officio habet, poteſt illam alteri generaliter delegare, ſecus ſi in certis caſibus ex priuilegio competat. 89.*

90 *Pœnitens, qui Epiſcopum habentem poteſtatem abſoluendi nõ poteſt, vel erubeſcit adire, adeat per alium, vt ſic ex eius abſolui poſſit mandato.*

CONSILIVM PRIMVM.

Continens quæſtionum fere quotidianarum, ſeu caſuum pro Vltramontanis deciſiones 48. tum ad titulum de conſtitutionibus, tum ad alios ſpectantes.

RESponſurus ad propoſitas mihi quæſtiones, quæ ſunt 41. præmitto ſeptem alias, ex quibus, & ex illis conſtituuntur 48.

1 PRIMA QVÆSTIO. An, & quæ ignorantia legis excuſet à peccato tranſgreſſionis illius? Reſpõdeo primò, quòd duo requirũtur, vt ignorantia excuſet omnino, ſiue quod aiũt à toto, nempe quòd ſit cauſa illius, & quòd ſit iuſta, ſiue vt Theologi vocant, inuincibilis, ſiue vt nos vocamus, probabilis, vt reſoluit S. Thomas. [a]

Secundò, quòd illa ignorantia dicitur cauſa peccati, quæ tollit ſcientiam, qua exiſtente non fieret illud, vt reſoluit idem S. Thomas. [b]

Tertiò, quòd illa ignorantia dicitur iuſta, ſiue inuincibilis, vel probabilis, quæ eſt de eo, quod quis non tenetur ſcire, vel non poteſt, adhibita diligentia, quæ ab alijs ſuæ conditionis arbitrio viri prudentis adhiberi debet, iuxta mentem S. Thomæ, [c] & probatur in §. notandum. [d] Cui conſequens eſt, ignorantiam quam quis habet, quia non vult ſcire, quò liberius peccet, quę appellatur affectata, vel ob negligentiam laborandi, & efficiendi quod ad ſciendum homines ſuæ conditionis arbitrio prudentis viri efficere debent, quæ appellatur craſſa, non excuſare, vt idem S. Thom. tradit [e] & probatur per illud Apoſtoli. [f] *Ignorãs ignorabitur*. quod intelligitur de eo *qui noluit intelligere, vt bene ageret*, [g] noluit inquam, aut oprando non intelligere, aut non faciendo id, quod debet, ad intelligendum. [h]

2 Quartò, quod in Manuali confeſſariorũ, [i] hoc reſoluimus in hæc verba. *Triplex eſt ignorantia, affectata, craſſa, ſiue ſupina, & iuſta. Affectata ſiue optata eſt, qua quis ignorat id quod ſcire tenetur: quia non vult ſcire, quò liberius abſque ſuæ conſcientiæ contradictione, vel alia de cauſa peccet, iuxta illud.* [k] *Noluit intelligere, vt bene ageret. quæ adeo non excuſat, aut minuit peccatũ, vt etiam augeat ob circumſtantiam mali deſiderij. Craſſa vero ſiue ſupina eſt, qua quis ignorat id quod communiter omnes ſui ordinis ſciunt. quod contingit per culpam latam, de qua ſupra* [l] *quæ excuſat à tanto. ſed non à toto. Iuſta verò, quæ à Theologis inuincibilis, & à noſtris probabilis appellatur, eſt, qua quis ignorat quòd non oportet eum ſcire,* [m] *& qua communiter homines eiuſdem ordinis adhibita debita diligentia laborant, iuxta S. Thomam* [n] *qualis eſt eius, qui petit conſilium à viris habitis pro præditis ſcientia, & conſcientia in id ſufficienti, qui falsè illis conſulunt. arg. cap. capellanis,* [o] *& eorum quæ tradit Alexander* [p] *& S. Antoninus,* [q] *& hæc omnino excuſat, quando eſt cauſa actus. Ignorantia enim interdum eſt peccati cauſa, interdum non, ſed eius comes eſt cauſa, quando actus non fieret, niſi ignoraretur: eſt ſolùm comes, quãdo peccaretur, etiam ſi ſciretur: & hæc numquam à culpa excuſat, illa verò interdum omnino, interdum ex parte, vt prædictum eſt.* Hæc ibi.

Quinto dico, quod ad hoc, vt quis dicatur legis tranſgreſſor, & ob id peccare, non ſufficit vt ſciat legem eſſe faciendam, vel fieri, nec eſſe factam, etiam in Concilio publico, vt recte tenet Decius contra Panormitanum, [r] ſi nondum eſt promulgata: quia lex non ligat antequã promulgetur. [s] De eſſentia enim legis eſt promulgatio, vt S. Thomas receptus definit [t] neque ſi iam eſt promulgata, ſi probabiliter ignoret eam eſſe promulgatam, per prædictã

4 Sexto, vltra omnes, quod non ſufficit legem eſſe factam in Concilio œcumenico, vel promulgatam in eo, antequam confirmetur à Papa ſpecialiter, & generaliter confirmando totum Cõcilium: quia quicquid alij dicant, leges Concilij quamlibet legitimè congregati non obligant ante confirmationem Papæ ſubſequutam, vt ſatis probatur in vltimo decreto Concilij Tridentini, & confirmatione ipſius à Pio IIII. perita, & facta, & ex ſtylo omnium Conciliorum œcumenicorum abſente Papa, & præſentibus eius Legatis actorum & concluſorum. Nec obſtat, quod in Hiſpaniis aliquot conſtitutiones Concilij Tridentini nondum perfecti, nec confirmati viſæ fuerint obſeruari: quoniam id factum eſt per errorem opinantium leges Concilij generalis vim habere ligandi ab eo tempore, quo in ipſo Concilio promulgantur, aut quia fuerunt acceptæ in leges obligatorias à Prælatis, qui poterant eas ſuo iure ferre, & eis vim obligatoriam quo ad ſua territoria indere.

SECVNDA QVÆSTIO. Quomodo poteſt conſtare de ignorantia? Reſpondeo primo, quod in foro Dei & conſcientiæ ſtatur dicto Rei, [a] & gloſſæ putatæ ſingularis, [b] cui ſimilis in verbo *electio*. [c]

5 Secundò, quòd non ſufficit etiam in foro conſcientiæ, quod reus dicat ſe ignoraſſe, niſi dicat iuſtè, ſiue probabiliter, ſiue inuincibiliter ignoraſſe. Tunc autem ſic ignorat, quando non oportebat eum id ſcire, vel ſi oportebat eum ſcire, non optauit id ignorare, neque neglexit adhibere ad id ſciendum eam diligentiam, quam communiter alij ſuæ qualitatis prudẽtis viri arbitrio adhibere debent, per reſponſum ad præcedentem quæſtionem.

6 Tertiò, quod ignorantia probatur quo ad forum externum. Primò per præſumptionem iuris, quæ regulariter præſumitur donec ſcientia probetur, *ea præſumitur*, [d] cuius gloſſa ponit alios tres modos probãdi, puta per iuramentum. [e] Secundo, probando aliquid, quòd neceſſario conſequitur ignorantiam, vt quod erat infans, vel furioſus. [f] Tertiò, probando aliquid, quod veriſimilis ignorantia conſequitur, vt probando abſentiam. [g]

7 Probatio autem iuramenti ideo admittitur, quia regulariter ea quæ ſunt in animo aliter probari nõ poſſunt, iuxta gloſſam putatam ſingularem, [h] cui ſimilis eſt in capitul. ſignificaſti. [i] & ignorantia in animo conſiſtit, vt palam eſt. Quò fit, vt ſi contrarium probaretur, non crederetur iuramento iuxta gloſſas notabiles & receptas, [k] quæ addunt poſſe probari contrarium per coniecturas probabiles: nam per probationem, quòd erat publicè notum, tollitur probatio per iuramentum, vt ait gloſſa. [l] Tollitur item per præſumptionem iuris, ſi qua eſt contra iurantem, per regulam Bartholi, [m] ſcilicet, *iuramento eius, contra quem eſt præſumptio legis, non eſſe ſtandum*. Tollitur etiam, quando qualitas perſonæ, vel alia indicia in contrarium mouent, ſecundum Baldum, [n] quem inter alios ſequitur Decius. [o]

TERTIA QVÆSTIO. Quæ ſcientia legis ſufficiat, vt quis ligetur ea? Reſpondetur, quòd hinc videtur, quòd quælibet ſufficiat, eo quod nec canon, nec vlla lex videtur diſtinguere, nec reſtringere, & ita nec nos diſtinguere nec reſtringere debemus. [p]

8 Illinc autem videtur contrarium. Primò quidem, quod aliàs ſequeretur, quemlibet morantẽ Romę teneri ad ſeruãdam legẽ, cum quoquo modo audiuiſſet eam à Papa in ea eſſe promulgatã. Secũdò, quòd etiam ſequeretur, quòd quicũque Italus, Hiſpanus, Gallus, vel German* audiuiſſet in ſua patria legem aliquam promulgatam Romæ teneretur ad eam ſeruandam: & conſequenter peccaſſe moritiere omnes prædictos, qui ſeruerunt, vel audiuerunt, & non ſtatim, vel ſaltem poſt duos mẽſes ſeruarent formam pronunciandi horas Canonicas iuxta formam Breuiarij noui auctoritate Pij V. compoſiti, in cuius prologo iuſſit, & præcepit vt omnes, paucis exceptis, qui ad pronunciandas horas Canonicas tenerentur, ſecundum formam in eo præſcriptam eas pronunciarent, ſub pœnis contra negligentes eas pronunciare conſtitutis: & quod prædicti omnes tenebantur ſtatim quærere, & emere, & quantocitius poſſent facere deferri ab Vrbe ad ſuam patriam illa Breuiaria, quanticumque conſtitiſſent, quod nullibi

a 1. 2. qu. 76. art. 3.
b d. quæſt. 76. art. 1. & qu. 6. art. 8.
c In d. quæſt. 76. art 2.
d 1. quæſt. 4. & in ca. 2. de conſtit.
e In d. art. 2.
f 1. Corinth. 14.
g Pſal. 68. ca. ideo 37. diſt.
h Arg. le. magna negligentia. ff. de verbo. ſign.
i Cap. 23. nu. 43.
k Pſal. 68. relat. in ca. ideo. 37. diſt.
l Ca. 17. num. 177.
m 1. quæſt. 4. §. notandum eſt.
n Vbi ſupra qu. 76. art. 3.
o Iuſta gloſſ. 2. de fori.
p Conſ. 2. col. 4. vol. 2.
q 1. par. tit. 3. qua. 10. §. 10.
r In cap. 1 de poſtul. prælat. num. 19.
s §. leges. 4. diſt.
t In 1. 2 qua. 90. art. 4.

a Arg. c. humana aureæ. 22. quæſt. 5.
b In clem. 1. in verbo non habita de priuileg.
c Ca. peruenit. de ſentent. & re iudic. lib. 6.
d De reg. iur. lib. 6.
e Cap. paſtoralis. de excep. cap. ſi vero. 2. de ſent. excom.
f Capit. indutiis. 3. qua. 9. cap. cum dilectus. 2. de ſucceſſ. ab inteſt.
g Ca. fin. qui matrimo. acc. non poſ.
h In §. aliam, qui alias incipit, ſed iſta. inſtit. de actio
i 1. de homici.
k In cap. propoſuiſti. 82. di. verb. nõ probatur. in cap. eos. verb. affectata. de tẽpore ordina. lib. 6.
l di. cap. propoſuiſti.
m In l. inter omnes. §. recte ff. de furt.
n In l. 1. C. de collus. detegẽ.
o In dict. ca. 2 in lect. 2. n. 48. & ſeq.
p Leg. de pretio ff. de publ. in rem act. ea. ſi Romæ erit. 19. diſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

extra Vrbem seruatum esse credimus: nec vllos, vel paucos illius omissionis pœnituisse putamus.

9 Tertio facit & id, quod scripsimus alibi,[a] nempe non dici quidē scire, vel nosse aliquid, eo quod id quomodolibet, vel à quolibet audierit, iuxta illud Sapientis,[b] *Qui cito credit, leuis est corde.* quod satis probatur per cap. nō solum.[c] Quarto facit & illud, quod sæpe respōdimus circa indulgentias iobelæas, quæ ob varias causas solent mitti à Sede Apostolica in prouincias, quærēdas ab eis, qui prima hebdomada postquam eas scierint concessas, vel fuerint publicatæ, illa & illa pietatis opera fecerint, nempe quod non intelliguntur de prima hebdomada, quæ sequitur quamliber primam scientiam illius concessionis & publicationis, sed de illa quæ est prima postquam sciunt eam per publicationem factam iussu Episcopi sui in ea ciuitate, vel oppido, in quo moratur seu inuenitur.

10 Quapropter dicendum est primò, quòd non requiritur vera scientia, quæ nascitur ex notitia intuitiua alicuius quinque sensuum, de quibus alibi,[d] quæ requiritur in teste deponente,[e] quamq; definiuimus alibi.[f]

11 Secundò, quòd non sufficit quælibet auditio, & relatio, sed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, per argumentum pro posteriore parte formatum.

Tertiò, quòd non videtur requiri, vt per Præsules, vel alios prælatos in suis territoriis publicetur: quoniam in quæst. sequenti concludetur (attento stylo, & consuetudine Curiæ) sufficere publicationē, & promulgationem in Curia factam.

Quartò, quòd ex capite ignorantiæ non potest excusari à peccato transgressionis, qui iusta ratione firmiter credit legem esse in Curia publicatam, per responsa supra ad primam quæstionem, & infra ad quintam.

Quintò, quod excusari forte posset ex eo capite, quod non sit recepta, nec scita à maiore parte populi, cuius ipse est pars: eo quod lex etiam iuste promulgata non videtur ligare, si maior pars eam non recipiat, per respondenda infra.[g]

Sextò, quod ex his infertur, vnam eamdémque scientiam vnius eiusdémque legis, quæ sufficit, quo habens illam in vno territorio ea ligetur, non sufficere vt idem in alio territorio similiter ligetur. Quod confirmatur per c. illo[h] quatenus Ambrosius consuluit Diuæ Monicæ matri patris nostri Augustini, quòd ipsa sciens legē de Sabbato ieiunando tenebatur seruare illam Romæ, nō Mediolani.

14 QVARTA QVÆSTIO. A quo tempore incipiat ligare constitutio? Respondeō primò, quod lex non ligat ante lapsum temporis, ante quod legislator noluit vt ligare inciperet, quia ad illius vsque lapsum non habet virtutem ligandi, vt palam est: cum lex non habeat maiorem virtutem illa, quam legislator indit ei.[i]

15 Secundò, quòd non est dubium à quo tempore vult legislator vt sua lex incipiat ligare, quādo illud exprimit, vt in ca. cum singula[k] adeo quòd si lex dicat, vt liget ex nunc, ab ipso tempore promulgationis ligabit scientes, per glossam,[l] etiam iustè ignorantes quo ad irritationem actus, licet non quo ad peccatum, per responsionem ad primam quæstionem, & adnotata per Panormitanum cōmuniter receptum,[m] licet quo ad aliquid discedat ab eo Decius potius verbis, quam mente, si satis res perpēdatur.

16 Tertiò, quòd est grande dubium, an lex incipiat ligare ante lapsum duorum mensium post promulgationem eius, an solùm post lapsum illorum. Et respondendum est, quòd si est lex inferioris Principe, statim incipit ligare subditos à tempore scientiæ illius, secundum Panormitanum,[n] pro quo multa citantur ibi à Felino & Decio: sed plus monet hæc ratio, quòd nullo iure cauetur, vt legis inferioris Principe vinculum differatur, & ita non est dicendum.[o] Ad præsumendum autem scientiam quo ad forum exterius, tempus videtur esse arbitrarium, vt Panormitanus receptus concludit:[p] quia viciniores videtur citius scire, argum. c. quosdam. & cap. quanto, de præsumpt.

17 Quarto, quod solo iure scripto attento, Princeps nō videtur ligare ante lapsum duorum mēsium, etiam scientes eam factam & promulgatam, vt videtur tenere glossa vltima.[q] & Antonius,[r] quem cōtra Panormitanum, Imolam & Felinum sequuti sumus cum Decio ibidem,[a] qui idem tenet alibi,[b] & merito. Tum quia authentica,[c] tam in rubro, quam in nigro expressè habet, illam post duos menses, & non antea valituram, & cōsequenter ante illos duos menses eam nō ligaturam. Tum quia etsi bona pars causæ, quare datur dilatio duorum mensium, sit, ne ignorantes obligentur: tamen nō est sola, quia etiam datur, ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confusio, rixa, & imparitas subditorum, dum alij ante alios ligantur: per quod tolluntur argumenta Bonifacij à Vitalinis, quibus reprobat Paulum de Leaza. tenentem idem quod nos,[d] argumenta item Philippi Franci.[e]

18 Tum quia vt scientia legis, donec promulgetur, non ligat, ita pari fere ratione scientia legis promulgatæ, donec labatur tempus tacitè constitutū ad ligandum, non debet ligare. Et quāuis hæc pars solo iure scripto attento verior videatur, de cōsuetudine tamen & stylo videtur in Vrbe seruari, vt transgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menses, puniantur, non solùm qui confitentur, vel probantur sciuisse illius promulgationem, sed etiā qui non probauit iustè illam ignorasse: presupponendo, quod præsumitur scire. Quæ cōsuetudo & stylus restringi forte posset ad forum tantùm exterius, & Vrbicolas.

Quinto, quod vna opinio, quæ pauciorum est, tenet legem promulgatam in Curia Principis nō ligare prouinciales, hoc est subditos extra prouinciā, vbi est Curia, degentes, etiā post duos menses à publicatione facta in Curia, donec per Gubernatores prouinciarū in earū Metropolibus promulgetur. Primo quidē, quòd expressè habetur in prædicta authentica,[f] quòd lex noua non obligat Prouinciales, nisi post duos menses à publicatione in eorum Prouinciis facta, & iure Canonico nō est expressum contrarium: ergo illi standum est.[g] Secundo, quod Ioānes Andreas[h] receptus cōmuniter tenet id quod dicim⁹ esse verum de lege Imperatoris, & eadem ratio vel maior videtur de lege Papæ: quia hæc extenditur ad omnes Christianos, & cōsequenter ad multò plures Prouincias, quam lex Imperatoris: & ita durius esset, quòd hæc ligaret antequam publicaretur in Prouinciis, quam illa. Tertiò, quòd cap. cum infirmitas,[i] significat, illā constitutionem etiam factam in Concilio generali non ligasse ante publicationem eius à Prælatis factam. Quartò, quòd durum videtur dicere, omnes leges, quæ passim motu proprio Pont. Max. fiunt Romæ, ligare post duos menses à publicatione in Curia facta, vltimos quosque cultores Septemtrionis & Occidentis, Æthiopes item, & Indos. Quinto, quod Caietanus versatus in Curia sic scripsit.[k] *Quod si Romæ noua lex promulgatur, & nec Curia ipsa curat vt promulgatio ad Ecclesias Cathedrales deueniat, nec Prælati, qui ibi sunt, insinuant suis Ecclesiis, accusari nec apud Deū, nec apud homines ignorantiæ possunt absentes nescij.* Sextò, quòd lex naturæ, & diuina dictat, vt iustè ignorantes legem non ligentur illa,[l] & negati non potest Indos, Æthiopes Occiduos, & Hyperboreos iustè ignorare legem humanam nouam in sola Roma publicatam etiam post duos menses.

19 Altera verò opinio, quæ frequentior est, tenet contrarium, videlicet, quod lex ligat omnes etiā Prouinciales post duos menses à publicatione legis in Curia facta. Pro qua facit primò ratio prædictæ glossę vltimæ,[m] videlicet, quòd alioquin sequeretur, quod liber sextus solum ligaret in Prouinciis, in quarum Academiis prælegitur: quia non est publicatus in aliis. Secundò, quòd consuetudo, & stylus Curiæ, quæ vim legis habet,[n] seruat, vt iudices Vrbis iudicent cōtra omnes totius orbis Christianos secundum leges Papæ promulgatas in ea in locis ad id prestitutis: nisi iustam illam ignorantiam probent. Immo & multi Episcopi residentes in suis Ecclesiis deferri faciunt ad se extrauagantes nouas, quę promulgātur in Vrbe, & secundū eas decidunt causas suæ diœcesis. Tertiò, quòd regulæ Cancellariæ, quæ non publicantur extra Curiam, ligant omnes degentes extra eam, & in Francia, restante Bartholomæo Cailadoro,[o] & antea fuit decisum in Capella Tholosana.[p] Quarto, quod alioqui sequeretur, quòd bulla Cœnæ Domini in sola Roma publicata non ligaret extra Curiam & Romanam Prouinciam existentes, nec multæ

aliæ

a *In ca. inter verba. 11. qu. 3. coneluſ. 6. coroll. 65.*
b *Eccleſ. 19.*
c *11. qua. 3. & ea ſi quid vero. 80. diſt.*
d *In dicto coroll. 62. & in prælud. 2. Manual. confeſſ. num. 1.*
e *Cap. teſtes. 3. queſt. 9.*
f *In ca. ſi quis autem de pœnit. diſt. 7. nu. 10. & in rub. de inſtr. nu. 43.*
g *Ad qua. 5. & queſt. 6.*
h *Adiuncta gloſ. 12. diſt.*
i *Art. cap. fin. de reg. iur. li. 6. Le. ſtra. §. fraus. ff. de legib.*
k *De præbēd. lib. 6.*
l *In clem. 2. verb. ex tūc. de hæreti.*
m *In dicta c. 2. de conſtitu. num. 7.*
n *Vbi ſupra.*
o *Cap. conſulti. 2. qu. 4. & §. conſideremus. authē. de triēt. & ſemiſſ. col. 1. 1.*
p *Vbi ſupra num. 8.*
q *In data Sexti.*
r *In diſt. c. 2.*

a *In prima & ſecunda elect.*
b *In cap. 1. de poſtul prælat. num. 19.*
c *Vt faſta noua conſtitu. cell. 5.*
d *In præam. clem. in 3. nūc igitur à num. 41.*
e *Super data Sext. ſub fine.*
f *Vt faſta noua conſtitutiones.*
g *Arg. cap. 1. de oper. nou. nunciat. & c. ſi in aduto. rium. 10. diſt.*
h *Super gloſſ. data Sexti.*
i *De pœnitentia & remiſſ.*
k *In 1. 2. qua. 90. art. 4.*
l *Capit. 2. de conſtit. & ea. propoſuiſti. 82. diſt.*
m *In data Sexti*
n *Cap. quam graui. de cri. falſ.*
o *Conſtit. 10. viſo proceſſu. colum. 5.*
p *Deciſ. 444. intrip. ut ſint quæſitum an regulæ Cancellariæ &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliæ extrauagantes magni momẽti in sola Curia Romana publicatę ligarent alios,quã Romanos:& q; si supplicarẽtur Toleti,ligarent tantũ Prouinciales,& nõ Hispalenses, nec Legionenses,si nec Legione,nec Hispali publicarẽtur & si publicarẽtur Parisiis,nõ ligarẽt Tholosates,nec Lugdunenses,si nec Tholosę nec Lugduni publicarentur:& ita magna disparitas & cõfusio seminaretur in Prouinciis. Sequeretur itẽ,quod non solũ liber sextus nõ ligaret vniuersos,vt ait prędicta glossa,sed quod nec liber Decretalium, nec Clementinarum,ligarent Prouinciales:quia nulla vel pauca eorum sunt hactenus publicata in Prouincus. Quæ omnia videntur absurda, & ita non asserẽda. [a] Quinto, quod Thomas [b] ait,quod subditi absentes à legis promulgatione obligantur ab ea, illa ratione, quod illa deuenit, vel deuenire potest in eorum notitiam, nulla facta mentione de faciẽda promulgatione,siue publicatione in prouincia,vel capite prouincię.Per quę omnia videtur resoluendum,quod attẽto solo iure scripto prior opinio videtur verior. Attento vero stylo,& consuetudine Ecclesiæ, Curiæque Romanæ, posterior debet seruari quo ad leges Papæ, nempe quòd requiratur quidem promulgatio earum,sufficere autem quod fiat Romæ in locis ad id præstitutis,vt ligent etiam Prouinciales post duos mẽses, vel aliud tempus expressum in eis.

20 Non obstãt argumenta pro priore parte adducta.Ad primũ enim & secundum respondetur ea procedere iure scripto tantùm attento:hanc verò partem,quam defendimus,procedere consuetudine, & stylo Curiæ attentis, eo quod licèt vno respectu maior ratio suadeat, ne lex Papæ ad omnes terras sibi subditas extendatur per solam publicationem Romæ factam, quam lex Cæsaris per publicationem in eius Curia factam, vt secundum argumentum probat,alia tamen maior suadet cõtrarium,puta quod Papa minus discurrit:& ideo,vt ait Ioannes Monachus, [c] dicatur habere pedes plũbeos,& nõ plumeos:& quod vnus est totius orbis Christi Vicari[e] in spiritualibus, de quibus nosc̃edis maiorẽ curam debẽt habere subditi eius, quàm subditi Cæsaris de temporalibus, quibus ille præest: & quod statuta eius vt plurimũ nõ sunt tot, neque adeo diuersa à spiritualib[e],quæ nota sunt Christianis,ac Cæsaris.

21 Ad tertium, quod à nemine video solutum, respondeo, quòd prædictum cap. cum infirmitas. probat quidẽ, quod medici non debent arceri ab ingressu Ecclesiæ propter violationẽ illius canonis, nisi in terris, in quibus ille fuerit publicatus,non tamẽ probat, quòd canõ ille nõ debeat seruari in aliis donec in eis publicatio fiat. Nam canon ille duo continet: Alterum absolute, quod medicus corporalis ante omnia moneat infirmum, vt spiritualem accersat;& quo ad hoc non requirit publicationẽ:Alterũ sub conditione,quòd medicus si frangat illam legem, arceatur ab ingressu Ecclesiæ in terris, in quibus facta fuit publicatio illius à prælatis:& ita solum quo ad incurrendum hanc pœnam requirit publicationem,quam non requisiuisset,nisi specialiter id cautum fuisset. Vnde illud c. argumento ab speciali retorqueri potest pro parte posteriori,adeo non obstat illi.

Ad quartum respondeo,concedendo durum quidẽ, & durissimum esse dicere,quod omnes existentes extra prouinciam Romanam non seruando legem publicatã Romæ tantùm statim post duos menses peccant: sed negãdo esse durũ dicere,quod obligãtur post tẽpus, quod vir bonus siue iudex arbitrabitur esse sufficiens,vt illi,de quibus quæritur,sciant,attenta distantia Prouinciæ, & qualitate legis, & frequentia hominum illius Prouinciæ habitantium Romæ,& venientium ad eam, & redeuntium ab ea: quod est aptissimum temperamentum dictorum. [d]

Ad quintũ respõdeo primò,quod Caiet.à cõtrario sensu idẽ quod nos sentit quo ad sciẽtes legem Romæ publicatam,dum solos nescios excusat, & consequenter idem dicitur sentire quo ad debentes scire:quia scire,& debere scire in hoc æquantur, [e] & ita clare sentit, quòd Prouinciales ligantur lege Romæ tantùm publicata, si id sciant etiam antequam in prouincia publicetur. Quo ad ignorantes autem probabiliter idem sentimus,quod ille,quòd non sunt rei,si iustè ignorant, vt supra in quæstione prima diximus, & postea in quinta & sexta dicemus.

22 Ad sextum cõcedimus lege naturæ excusari iustè legem ignorantem,etiam in sua Prouincia publicatãm:negamus tamẽ,omnes Prouinciales, vbicumque degant, iustè ignorare legem Romę tantùm publicatã. Tum quia sunt, qui illam scire debent quo ad vtrũque forum,vel alterum tantùm:& etiã secundum Caietanum scientes legem esse latã & promulgatã peccant,si eam non obseruant,vt prędictum est:& cõsequenter peccant, qui scire debent,cùm illi coæquentur scientibus, [a] & ita Prouinciales, scientes vel scire debẽtes nõ excusantur eis ex capite defect' promulgationis in sua Prouincia,licet forsã excusari possent ex capite defectus receptionis in illa,vt infra, [b] tangetur.

23 QVINTA QVÆSTIO. An lex non recepta liget? Respondeo primo quod non.& leges, [c] ibi,*leges confirmantur, cùm moribus vtentium approbãtur.*& *l.* de quibus, [d] ibi,*nam cùm ipsæ leges nulla alia ex causa nos teneãt,quam quod iudicio populi receptæ sunt.*quod & tradimus in Man. [e] in hæc verba,*Lex antequam recipiatur, saltem per maiorem partẽ ciuitatis,cuius pars transgressor, non ligat:quoniã promulgata videtur cum conditione,si recipiatur,saltẽ per maiorẽ partẽ, vt singulariter dixit Dominicus.* [f] *per recẽtiores receptus.* [g] *& profundius Felinus.* [h]

24 Secundo,quod vltra rationẽ positam in Man. [i]quare lex non recepta non obliget, videlicet quod, præsumitur legislator ferre illã sub conditione,si fuerit recepta potest reddi alia,videlicet q; iusta causa excusat à peccato violationis legis humanæ,vt tradim' alibi, [k] post S. Thomã, [l]& Archidiaconum, [m] & iustam causam videtur quis habere non seruãdi legem, quod ab aliis non seruatur,nec cœpit seruari:cùm enim lex respiciat vtilitatẽ communem, [n] nõ videtur eius lator velle vnum vel alterũ ligare ad seruandũ,quod alij cõsubditi non seruant,nec seruare incipiunt.

Tertiò,quòd qui dicunt peccare illos,qui non seruant à principio legem iustè promulgatam, asserunt tamen, quòd si sciẽte id superiore,& potente cogere,& non cogente seruare,non seruãt,non videntur peccare, eo quod videatur superior eam suspendere,vel tollere,iuxta glossam singularem & celebrem, [o] quam Panormitanus & cõmunis ibi,& alij alibi approbant, quos refert Felinus, [p] asserunt item,non ligare illã quæ decennio non est recepta, vt post Calderinũ Cardinalẽ & Imolã tradit Felin', [q]

Et addo omnibus,quod primi non recipientes possunt excusari à peccato ignorantię probabilis,qua legẽ probabiliter ignorauerũt, per resolutionem primæ quæstionis.

25 SEXTA QVÆSTIO. An lex non recepta ab eam ignorantibus ita eneruetur,sicut non recepta ab eam sciẽtibus:quæ quotidiana & noua quæstio est.Et pro parte quidẽ negante facit primò, quod desuetudo legis,quæ non implicat transgressionem eius,vt quia casus eius non occurrit,non tollit illam,secundum Ioannem Andream, [r] quod latè cõfirmat Felinus, [s] & quod cum ignoratur lex, non videtur occurrere casus,in quo ea sit vtẽdum. Facit, quod actus agẽtium non operãtur vltra intentionem eorum, [t] & quòd non obseruantes legem, eo quòd ignorãt, non intendunt eam tollere,eo quod non vtantur ea: voluntas enim,cuius actus est intentio,secundũ S. Thomam receptum, [u] nõ fertur in incognitum, vt ait Augustinus. [x]

26 Pro affirmatiua verò,quæ videtur verior,facit,quòd iustior est causa obseruantium legem, eo quod ignorant eam, quam eorum, qui scientes eam nolunt recipere, nec vti ea:& ratio quare lex non recepta nõ ligat,est,quia non est firmata vsu, vt sentit l. de quibus, [y] & hæc ratio æquè militat cum desinit seruari per ignorantiam, ac si desineret seruari per renutum, siue noluntatem, siue, vt ita dixerim, nolentiam seruandi.

Nec obstat primum argumẽtum in oppositum:cui responderi potest cõcedendo quod desuetudo,quæ non implicat vsum contrarium legi,non tollit eam,vt non tolleretur dispositio, *l. quaritur,* [z] disponens, vt hermaphroditus habeatur pro viro,vel fœmina iuxta sexum, qui in eo prævalet, licet per mille annos nullus hermaphroditus nasceretur in aliqua Prouincia.

27 Concedendo item consequenter, quod desuetudo, siue non vsus ignoratæ legis sine contrauentione ipsius non tolleret legem ignoratam. At negando, quod omnis vsus legis ignoratæ sit absque contrauẽtione ipsius:& ita negando, quod non tollatur per desuetudinem ignoran-

a *Le nã quod absurdum ff. de bon. libert. ta. dudum 2. de elect. lib. 6.*
b *In dict. c. 2. quæ. 90. ar. 4.*
c *In reg. in gener. de reg. iur. lib. 6.*
d *In dict. c. 2. de constit.*
e *Leg. quod te ff. de reb. credit.*
a *Di. le. quod te. ff. de reb. cred.*
b *qu. 1. & 6.*
c *4. dist. ff. de legib.*
c *Cap. 23. nu. 41.*
f *In d. & leges.*
g *Ibi, & in c. a. de consti.*
h *in cap. 2. de treug. & pace. num. 12. versicu. intelligunt. & in nu. 13. versic. 2.*
i *Num. 40.*
k *In d. ca. 23. num. 4.*
l *2. quæ 96. art. 6. & 2. 2. qu. 147. ar. 3.*
m *In ca. vltim. 76. dist.*
n *Ca. erit autem lex. 4. di.*
o *dict. ca. de treug. & pace.*
p *Ibid. nu. 7.*
q *In d. cap. 2. de treug. & pace. num. 13.*
r *In ca. Ioannes. de cleric. coniug.*
s *In cap. 2. nu. 10. de treug. & pace.*
t *L. ne. non omnino ff. de rebus cred. & cap. fin. de præb. v. 1. 2. qua. 12. art. 2.*
u *Li. 3. de Trinit.*
x *Li. 3. de Trinit.*
y *ff. de legib.*
z *ff. de statu hominum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tũ,& vtentium contra illã occurrentibus casibus.Ex quo sequitur,quod lex Papæ ignorata per omnes homines alicuius prouinciæ vel per maiorem partem eorum,qui in ea non sunt vsi tempore in id sufficienti,cõtraueniendo ei in casibus occurrentibus,censetur eneruata quo ad illam.

Nõ obstat etiã secundum argumentum: quia ad eneruãdam legẽ per nõ vsum eius,nõ requiritur, quod subditi noluerint eam recipere per actus positiuos voluntatis,sed sufficit, quòd non recipiant illam & vsu eorum non firmetur,per illa duo tam celebria iura.[a]

28 SEPTIMA QVÆSTIO.An paria sint legem reuocari à legislatore,& eã à subditis nõ recipi:Respõdeo nouã esse quæstionẽ,& satis quotidianã,& videri resoluẽdã esse negatiuè. Tũ quia legẽ esse latã, & promulgatã ea cõditiõe,vt nõ liget nisi recipiatur,& nõ esse latã nec promulgatã,nõ sunt paria:casu enim priore extat lex, licet nõ licet donec recipiatur:posteriore verò nõ extat lex,nec recipi põt.sicut in simili nõ sunt paria rescriptũ esse ipso iure nullũ,[b] & esse validũ,sed elidibile per exceptionẽ, [c] illud enim etiã aduersario non opponente,& consentiente est inutile,iuxta glo.cõmuniter receptã, [d] hoc verò parte non opponente valet,iuxta cõmunẽ. [e] Tum quod lex iam lata,& promulgata nõdum reuocata, licet à principio nõ recipiatur à subditis,põt tamẽ postea mutata volũtate recipi,quia substãtia eius durat, reuocata verò minimè, nisi denuo feratur à legislatore:quia iã substãtia eius periit:& quod extinctũ est,non põt reuiuiscere, nisi auctor potens illud denuo produceret.[f]

29 Ex quo sequitur primò, q̃ leges nouũ ius inducentes Cõc.Trid.licet nõdum sint receptę in aliquot terris, quibus notum est eas esse cõstitutas,nõ cẽsentur periisse, nec reuocarę quo ad illas,sed quadãtenus suspẽsę, simulac vniuersitates illarum eas receperint vim ligandi habiturę. Secundo,legẽ,quę nõ est recepta in aliqua terra ob ignorantiã eius,simulac,habita eius sciẽtia,recepta fuerit, perinde ligaturam eos,qui terram illam incolunt,ac si à principio fuisset recepta,quo ad actus prędictam scientiam & receptionem consecuturos.

OCTAVA QVÆSTIO,siue prima propositarũ, Sint ne oẽs obligãdi in foro cõsciẽtię ad obseruãda decreta Cõc.Trid.quę ad mores & reformationẽ spectãt, cũ apud eos nõ sint promulgata ab ordinariis,nec synodaliter in vniuersa ꝓuincia recepta:Nõ quęritur aũt hic de iis,q̃ particularẽ ꝓmulgationẽ requirũt, vt decretũ primũ sess. 24.[g] sed de aliis.Ratio dubitãdi est. Tũ quia par omnium videtur ratio,cũ oĩa promulgari iubeat Cõc. Tũ quia si lex ẽt ꝓmulgata, nõ tamẽ obseruatione firmata,non obligat secundũ doctorũ sententiam,minus videtur obligare,quę ab ordinario prẽlato neq; est recepta, neque promulgata, neq; obseruata. Tum quia videmus vniuersales leges diuersimode à diuersis Prouinciis obseruari, alias etiam nõ omnino obseruari, vt est in ieiuniis,festis diebus, &c.

30 Respondeo primo,nõ videre me vllũ canonẽ in Cõc. Trid.quo iubeantur omnia in eo cõstituta in omnibus ꝓuinciis publicari, vt in propositione quæstionis dicitur, tametsi Pius IIII.in cõfirmatione tam simplici verbo facta,quàm bullata,prẽcepisset vt ab omnibus Christi fidelibus,rã prẽsulibus,quam aliis, recipiantur & obseruẽtur, & per alias literas declatasset ea incepisse obligare à Kal. Maij 1564.& sub finem prẽfatæ cõfirmationis bullatę iussisset,vt literę eæ,& quædã alia publicarentur in quatuor locis Vrbis.Sed aliud est iubere vt recipiantur, & obseruentur,aliud vt publicẽtur in dictis quatuor locis, quod illico factum fuit,& aliud vt constituta in Cone.publicarentur in illis, quod numquã factũ est,nec iussũ vt fieret.

31 Secũdo dico,quod diuersa festorũ & ieiuniorũ obseruãtia in diuersis prouinciis parũ facit ad hoc. Tũ quia illa cõtingere põt,ꝙ diuersi prẽlati, & diuersa Cõcilia ꝓuincialia diuersa festa & ieiunia indixerũt,vt possunt, iuxta c. ꝓnunciandũ [h] ibi,*& illæ festiuitates,quas Episcopi in suis episcopatib cũ suo populo coll.tudauerint.*[i] Tũ quia fieri põt,vt p cõtrariã cõsuetudinẽ seruata sint ĩ aliis ꝓuĩcijs,& ĩ aliis nõ. [k]

32 Tertio,ꝙ huius quęstionis determinatio satis desiderat summã summi Pontificis sententiam. Tum quia interpretationem dubij contingentis Concilij Trid. requirit, & illa per prędictas litteras cõfirmatorias illi reseruatur.

Tum quia glossa vltima, [a] dixit declarationem summi Pontificis requirere quæstionem illam de tempore,à quo incipit ligare noua constitutio.

Quarto, quòd salua eius interpretatione, videtur respondendum id quod colligitur ex decisione quæstionum præmissarum, nempe quòd constitutiones Concilij Tridentini nouæ,siue quæ ius nouum induxerunt,non ligant Polonos in Polonia degentes, qui eas ignorant probabiliter, per primæ quæstionis resolutionem, neque eos, qui eas sciunt, non quidem ea ratione, quòd illæ non sunt promulgatæ, sed ea, quod non sunt receptæ à principio, neque per decennium postea, per decisionem quæstionis quartæ,& quintæ.

NONA QVÆSTIO, siue secunda.Idem quæritur de bullis Pontificum, v. g. de pœnis in non recitantes officium, de confidentiis, de non habendo officio B. Virginis lingua vernacula, de censibus, de cambiis. Item de bulla Cœnæ Domini, & de aliis, vtrum obligent omnes,etsi ab ordinario vel ignorentur,vel non promulgentur. Non obligare probantur primo, quia vt plurimum illi nesciunt ea authentica scientia, sed tantùm vel ex auditu ab aduenis, vel quia chartam impressam viderunt. Secundo,quia Caietanus dicit & alij approbant, quòd si Papa illas non mittit Metropolitanis &c. & illi vt subditi excusantur: si mittit,& ipsi non promulgant,ipsi quidem rei sunt,subditi tamen excusantur.

33 Respondeo, quod bullæ Papæ publicatæ Romæ, ligant Polonos scientes eas esse Romæ publicatas. Quod etiam ipse Caietanus citatus in propositione quæstionis præsupponit, dum solos nescios excusat, vt dictum est in tertia & quarta quæstione. Itaque ex defectu promulgationis non excusarentur, licet ex defectu receptionis excusari forte possent, iuxta dicta in quæstione quinta, & sexta.

Aduerte quia dum responsio restringitur ad dicta supra quæst.5. raro erit locus excusationi quo ad Bullam Cœnæ quæ quotannis fertur. Et certè cùm processu Bulla feratur potiùs in modum præcepti quàm legis, & sententia excommunicationis pluribus in locis feratur contra illos,de quibus Papa certo scit quod nolunt mandata eius recipere, non potest dici illam ferri sub conditione si acceptetur, & cum singulis annis renouetur & feratur, vix potest accommodari, quod dicitur de lege non recepta.

DECIMA QVÆSTIO. An peccantem contra bullam ex ignorantia,confessarius, qui eam scit,teneatur admonere, & instruere, cùm non sit cõfessarij bullas promulgare,sed ordinarij: videtur enim melius non instruere,sed relinquere ignaros,cùm idem in matrimonio prohibito,& in similibus casibus suadeant Doctores,maximè quod confitentes etiam docti ex eo vix emendentur.

34 Respondeo non teneri confessarium ad admonendum bullam, quam ille probabiliter ignorat: quia neque peccat ignorando, neque transgrediendo, iuxta responsa ad primam quæstionem:pro qua responsione est textus in cap. quia circa. [b] secundum intellectum Adriani, [c] quem late defendimus,& explicamus alibi, [d] *vbi adiicimus hæc verba: Est igitur in illo cap.quia circa.casu, in quo.qui credit matrimonium inter aliquos non valere, cum eo dissimulare potest, etiamsi sit superior, & eo licere in bono statu viuere: immo & debet quando scandalũ ex contrario facto nasci speraretur. Cui consequens est etiam confessarium posse absoluere confitentem, quem videt ignorantia iuris humani probabili à peccato excusari, & præsertim si suspicaretur eum veritatem monitum illam non amplexurum.*

VNDECIMA QVÆSTIO. An teneatur quis de iis alios docere, si illi docendi munus, siue sponte, siue ex officio incumbit. verbi gratia lecturus de censibus, an teneatur bullæ Pij V. facere mentionem, & secundum illam determinate, vbi non est promulgata, nec recepta, & sic de aliis siue in præsenti, siue in futuro?

36 Colligi potest responsio ex responsis ad quintam, quod non tenetur docere legem, quæ non ligat illos incolentes Prouinciam,in qua legit,sed si vult,potest,simul docendo rationem, qua eos ibi non ligat, quia nulla lege tenetur ad primum, nec prohibetur à secundo, & consequenter ita dicendum est. [e]

DVODECIMA QVÆSTIO.Vtrum possint

absolui,

a *In data Sexta.*

a *ꝙ. leges. 4. dist. & leg. de quibus. ff. de legibus.*

b *Vt in cap.1. de rescript. li 6.*
c *Vt in ca. caterum. de rescript.*
d *In d. ca 1. e In d. rap. caterum & ca ex tenore. eum si adnot. quæst.*
f *l. qui res.§ aream. ff. de solut. & ap quam pericu losum,ad unã glos.7.q.1.*

g *De reformat. de matrimonio.*

h *De consecr. dist 2.*
i *& arg.rap. concilium. de obseruat. ieiun.*
k *C.illa 12.d. & in vtrũd. 76.dist.*

b *De consang.*
c *In 4.de cõfess. dub. 7. post 1.quæst.*
d *In c.si quis autẽ. de pœnit.dist.7.nu. 13.*

c *Argu.capi. consuluisti. 2. q.4. rap.2.de translat.prælat & eorum quæ ad quæst precedentem respondimus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

absolui,qui nolunt obedire his bullis, cum illis à confessario dicitur? Videntur enim non esse obligati confessario credere,sed suis prelatis,à quibus nihil horum audiunt,Et an sit salubre consiliũ tunc ad aliũ remittere pœnitẽtem, qui delicet casum ignoret. Quod si alius cõfessarius non sit,an hic possit deponere conscientiã,& absoluere, cùm pœnitens non videatur esse obligatus ad credendũ, vel si probabiliter credit quod illa sua admonitione nihil aliud efficiet,quàm quod illi odiosam apud monitos confessionẽ reddet,confitens autẽ non emendabitur. Tunc etenim omnino videtur abstinendũ,cùm & in matrimonio prohibito, & in alijs similibus casibus id suadeant Doctores.

37 Respõdetur,quòd cõfessarius potest absoluere confitentem tenentem opinionẽ,de qua dubitat ipse, si videt confessum niti auctoritate, vel ratione probabili, vt latè probauimus alibi [a] immo & si cõfessarius credat contrariã opinionem,cui ipse adhæret,esse verã,vt etiã late probamus ibidẽ [b] & cõsequenter cõfessarius,de quo in quæstione,potest cõfessũ, de quo in eadẽ,cũ ratione probabili nitatur, absoluere:etiã si ipse cõtrariã credat esse verã.

DECIMATERTIA QVÆSTIO. Huc pertinent nominatim decreta Cõcilij,& bullæ & residentia,de pluralitate beneficiorũ,& multis alijs similibus, quibus passim in illo regno & quidẽ valde communiter contrauenitur, partim ex ignorantia,cùm per multorum annorũ vsus,& cõsuetudo obfirmata hoc permiserit,& hucusq; tenere videntur,partim ex eo,quod multi,quãuis non ignorẽt prohiberi renouatis decretis,putant tamen eatenus se in conscientia liberos,ac securos esse,quatenus in foro exteriori idipsum illis permittitur:cùm non modo illa superiorum suorũ siue admonitione,siue mandato,siue iuriũ antiquorum,& decretorũ recentium executione cohibeantur,verum etiã vltro ab ipsis ordinarijs scientibus, & volẽtibus talia præmiorum,immo meredis loco cõsequi soleant,vt in illis confirmentur, ac conseruentur. Proinde quæritur, num qui hæc vident,& norunt, teneantur in conscientia, quamuis ad officium illorũ non pertineat (puta quod sint simplices sacerdotes,siue etiã Doctores,aut cõcionatores, non tamen dignitates,officia, personatusq; gerentes) tam publicè,quàm priuatim prælatos, & subditos cõmonefacere,conscientias conferentium, & acceptantiũ perstringendo,& obligando,atq; pœnas in decretis & bullis contentas irrogãdo. Quorum in altero periculũ inest animarum, quæ ob negligentiam pereunt: in altero periculum publici scandali,quod inde diuersimodè exoriri possit cõmoris,turbatisque Superioribus, & subditis,cum vtrique non nisi synodaliter receptis promulgarisque decretis reformari maximè circa inueteratas cõsuetudines debeant.

38 Respondeo,nil me posse respõdere appositius,quam quod scripsi breuiter,sed accurate cõprehendendo multa paucis in Manu.Cõf. [c] in hæc verba,*Mortifere peccat,qui habet multa beneficia diuisa in titulũ, quorũ vnum suo statui decenti sufficit,vel sine dispensatione, vel iusta consuetudine,iuxta glossam singularem [d] receptam à Panormitano & communi [e] & ab alijs, quos cito:* [f] *& probatur per ca.conquerente.* [g] *& sentit S.Thomas.* [h] *Dixi,diuisa:quia secus si legitimè vnita,aut annexa.* [i] *Dixi,in titulum: quia licet habere vnum in titulum, & aliud ad tempus commendatum ad sex menses tantum.si est ecclesia parochialis.* [k]

39 *Dixi, ad tempus:nam de commendato in perpetuum idem est dicendum,quod de dato in titulum:iuxta Cardinalẽ Alexandrinũ* [l] *& citatos per eum,& Maiorẽ* [m] *quod probauimus:* [n] *excepto quòd vacans per mortem cõmendatarij,censetur vacare eo modo quo vacabat tempore,quo fuit commendatũ, vt stylus Romanæ Curiæ hodiernus palam seruat. Dixi,quorum vnũ sufficit, alioqui secus:nam quamuis Concilium Tridentinum* [o] *quod approbat tacite prædictã glossam statuerit,vt vnum tantum conferatur vni,quale & quantumcumque sit illud,adijcit tamen,quod si illud ei non sufficeret,liceat sibi aliud simplex sufficiens, dũmodo vtrumque personalẽ residentiã non requirat,habere. Ex quo duo colligi possunt,scilicet,quẽ iuste tenere duo beneficia non requirentia residentiam personalem, quorum alterum non sufficiat, absque vlla dispensatione: quæ ante hoc Concil.fuit communis opinio.* [p]

40 *Et quod Concilium non prohibet retentionem pluriũ etiam requirentium residentiam personalem, per iustam dispensationem. Dixi,absque dispensatione:quia non sufficit habere iustã causam ea obtinendi,attẽto solo iure naturæ,& diuino,sine dispensatione iurũ positiui id prohibentis,iuxta S.Thomam.* [q] *Dixi, aut consuetudine iusta:quia tantum (licet non plus) valeret illa,quãrum dispensatio, iuxta eumdem* [r] *vtraque enim posset iuri humano derogare,& neutra naturali, vel diuino.* [s] *Porro iusta causa tenendi plura attento iure naturali,& consequẽter dispensandi,& consuetudine circa id inducendi est secundum eumdem circumstantia eiusmodi,quæ sufficiat ad tollendum deformitatem, quam multitudo beneficiorum præfert. Plura siquidẽ beneficia tenere,vt ait ille, nec adeo suapte natura est malum,vt per nullã circumstantiam iustificari possit, vt fornicatio,& alia id genus vitia,neque adeo indifferens,vt sine aliqua circumstãtia iustificari liceat vt habere duo prædia,vel domos, vt supra* [t] *diximus. Talis autem est circumstantia eius,cui attenta sua personæ qualitate non sufficit vnum beneficium ad honestè decenterque viuendum,talis item,tanta prudẽtia,sagacitas,& industria alicuius,vt speretur plus eu,quibus præest, profuturum etiã absens,quam communiter alius præsens,& potius accipit propter vtilitatem beneficiorum,aut subditorum quàm propriam,iuxta Innocentium* [u] *receptum. Talis est etiam defectus aliorũ idoneorũ, iuxta Hostiensem* [x] *talis in super notabilis animi virtus,nobilitas,& scientia,* [y] *quamuis hæc causa videatur includi in prima, quoniam ideo cum nobili & graduato dispensari posse videtur,* [z] *quia eius honesta sustentatio pluribus,quam alterius indiget,vt ibi diximus. Talis etiã visa fuit Cardinali* [aa] *intentio tenentis plura beneficia non ad splendidiorem victum,vestitum & famulatum, & alia eiusmodi sed ad largiùs erogandum in pauperes, & opera pia,retento sibi tãtùm ad vitam decente necessario,& adhibita vera intentionis executione.*

DECIMAQVARTA QVÆSTIO. Quomodo procedendum sit cum ijs, qui post abrenunciatam hæresim reconciliationemque cum Ecclesia factam,ad beneficia Ecclesiastica & ordines admittuntur,immo verò etiam inuitantur ab ipsis Episcopis,cùm in talibus tam in admissione, quàm consequẽter in executione officij sacerdotalis, subsit,& multiplicetur irregularitas,interdum verò etiam incurratur excommunicatio. Illi enim excusari videntur, quod irregularitatem nesciant,& omnia ab Episcopis legitimè fieri præsumant,tantoque magis,cùm ab illis ipsis inuitãtur. Quod si qui irregularitatem sciunt, vel ob metum,& verecundiam,vel ob inopiam, vel ob itinerũ longitudinem,vel difficultatẽ ad rehabilitationẽ, vel ad absolutionem ab irregularitate petendam à Sede Apostolica venire non possunt,Episcopi verò altera ex parte in ea hucusque plerique sunt opinione, vt existiment reconciliationem publicam illis ad vtrumque sufficere, quod ipsum non rationibus,& auctoritate canonum, sed consuetudine recepta,euidentique fidei Catholicæ vtilitate,quę exinde speratur,meriuntur:Quid igitur fit faciẽdum cum istiusmodi tam promotoribus,quã promotis,siue antequã admittantur, siue postquam multo iam tempore admissi in officio sacerdotali fuerint. Et vtrum necessaria sit omnino rehabilitatio Pontificis. Item an commissio generalis pro rehabilitandis, à Pontifice dari ordinarijs, in illis partibus, aut obtineri possit tantò diligentius resolutio petitur, quantò illic hoc accidit frequenter, quinimmo tanti ea res est momenti, vt, qui ex nobilitate,doctrina, vel singularibus dotibus animi in clero & præsentantur, & ad dignitates etiam maximas vocantur, ex eorum vt plurimum numero esse soleant.

41 Respondeo primò, certum esse lapsum in hæresim, vel schisma posse reconciliari Ecclesiæ. [b] Secundò, quòd iura,quę vetant Episcopis restituere aliquos lapsos,in aliquot casibus videntur esse leges humanæ,vt satis colligitur ex cap.si lapsis. [l] Cùm ergo iura humana tolli possint consuetudine contraria præscripta, [m] consequitur quod in terris,in quibus habetur consuetudo prescripta,vt lapsi etiam ob hæresim,vel schisma reconcilientur per Episcopos, poterunt reconciliari per eos, non obstantibus iuribus antiquoribus illa consuetudine. Pro quo facit, quòd licet excommunicatio ob hæresim videatur omnium ipso iure latarum antiquissima, [n] fuit tamẽ tempus,in quo hæreticus non erat excommunicatus ipso iure:& excommunicatio ob hæresim lata olim non erat reseruata Papæ, vt diximus in Manu. [o] Tertio,quod non obstat his immutatio canonum præcedentium facta in Concilijs, si ea non fuit recepta,per responsa ad quintam quæstionem.

42 Quarto,quod si in illis terris, in quibus proposita in quæstione fiunt,canones noui vel bullæ denegantes facul-

a *In d. cap. si quis autem.à num.14.*
b *à num.66.*
c *Capi.25.à num.125.*
d *In cap dudum, 2. de elect.*
e *Ibidem.*
f *In capi.adhuc. de prahend.*
g *De cleric. non residen.*
h *Quolibet. 8. art. 19. & quolibet. 9. art.19.*
i *Ca.vnic 10. quæst 3. capi. ei venissent. de restitut. spolia. cap. eã te de ætate & qualitate. & cap exurpanda. §. qui verò de prahend.*
k *Cap nemo. de elect.l.b.6.*
l *In cap. cum autem.44.d. Gomesium in reg. de infirmis resig. qu. 13.*
m *In 4. d.ſt. 24.quæſt.3.*
n *In capit.de multa.de prahend.*
o *Sess.24.ca. 17. de reformat.*
p *In cap. tum iam dudũ. & ea extirpanda. §. qui verò de prahẽd.*
q *In cap. dudum. 2. de elect.*
r *Ibidem.*
s *In capi.adhuc. de prahend.*
t *De cleric. non residen.*
u *Quolibet. 8. art. 19. & quolibet. 9. art.19.*
x *Ca.vnic 10. quæſt 3. capi. ei venissent. de restitut. spolia. cap. eã te de ætate & qualitate. & cap exurpanda. §. qui verò de prahẽd.*
y *Cap nemo. de elect.l.b.6.*
z *In cap. cum autem.44.d. Gomesium in reg. de infirmis resig. qu. 13.*
aa *In 4. d.ſt. 24.quæſt.3.*
bb *In capit.de multa.de prahend.*
cc *Sess.24.ca. 17. de reformat.*
dd *In cap tum iam dudũ. & ea extirpanda. §. qui verò de prahẽd.*

a *In quilibet.9.ar.25.*
b *Ibidem.*
c *Ca fin.cum ibi late not.de consuet.*
d *Ca. 13.n.1.*
c *Ca cum ilã dudum. nu. 4.de præben.*
f *Cap.grauis. col.2.de sent.*
g *dict. cap. de multa.*
h *Per d.ſt.in de multa.*
i *In ilem gratia.de rescrip.*
k *Ca.vt constitueretur.cũ aliquot præced. & seqũt. 30.dist. & gloſſ. in ſumma et. l & cap. mirer. cum ſuis gloſſ. ead. diſt. & ca. de lapſis.16. quæ.6.*
l *Cap fin.de conſuetud.& l.2. C.quæ ſit long cõſuetu*
m *Iuxta cap. Athanas.24. quæſt.1.*
n *Cap.27.nu. 22. & in re cap. ita quæ. rundam; Iudæi.not de 11.num 4ab.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatem reconciliandi Episcopis fuerunt recepti, & nō sunt legitimè per consuetudinem abrogati, necessario seruandi sunt, & qui incurrerunt in excommunicationes, & irregularitates reseruatas Papæ, ab eo, vel eius Legato, vel in id delegato absoluendi sunt, non obstante difficultate, & itineris longitudine, quamuis ob impedimentum veniendi absolui possunt ab excommunicatione iuxta notata in Manu. [c] Quinto, quod an prædictis canonibus, & bullis in illis terris sit derogarum, & an sint recepti, nec ne, legitimè definiri non potest, nisi narratis illis, quæ ad id sunt necessaria. sed applicando responsa ad quæst. 5.6. & 7. potit respōderi eis ab eo, cui necessaria facti narrata fuerint.

a Cap. 17. nu. 46.

DECIMA QVINTA QVÆSTIO. Possit nedare aliquis parœciam absenti, aliquoties tamen eam in anno, puta ad principalia festa visitanti, & vicarium idoneum habenti, quem certo scit plus profuturum propter auctoritatem, quām aliam præsentem carentem hac auctoritate, præsertim ob generis nobilitatem, & amicorū frequentiam, quorum aspectu prouentus ecclesiastici, & libertates securius, citiusque conseruantur, & ab hæreticorum violētijs, vel deceptionibus defenduntur, cùm in cōtrarium videatur esse Concilium Tridentinum ex altera vero parte est vtilitas Ecclesiæ, maximè si nemo inueniatur, qui parœciam acceptet, & inter rusticos quasi in perpetuo exilio habitet, nisi vel ipse vicarius, vel illi similis, qui facile à potentioribus opprimetur, & perdet fructus & decimas. Et vtrum in hoc possit Episcopus, vel saltem Metropolitanus dispensare, præsertim cùm vrget vel paucitas sacerdotum, vel periculum, ne ab hæreticis, aut quibusuis alijs occupetur, & desoletur. Videtur enim posse secundum Concilium Tridentinum. [b]

b Sess. 22. de refor. cap. 1.

43 Respondeo primò, quod prædictum Concilium Tridentinum videtur declarasse [c] beneficiarū beneficij curam animarum habentis iure diuino residere debere in illo, cui consequens est, neminem excusari à residentia, nisi iusta de causa, & eo modo quo dicitur ibidem. [d] Secundo, quod hoc non est inuentum Concilij Tridentini, idem enim iuris fuisse ante illud, cōmunis sententia habet: vnde Felinus [e] dixit post alios, non posse induci cōsuetudine, vt quis non resideat in beneficio curato: quod nulla ratione alia defendi potest, quam quia iure naturali, vel diuino residendum est in illo. Tertio, quod huic est consequens, seruandum esse hoc etiam in terris, in quibus Concilium Tridentinum non seruatur, nec debet seruari. [f]

c In cap. 1. de refor. sess. 23.

d In d. cap. 2. & in ca. 1. de refor. sess. 6.

e In cap. cum ommes de const. num. 23.

f Ar. princip. 5. dist. & 9. sed ius naturale. Iustit. de iur. natu. gent. & ciuil. g Arg. l. 1. ff. de iure de lib. & ca. de caus. de offici. deleg.

44 Quarto, quòd cum causa sit iusta non residendi, arbitrio iudicis definiendum sit, [g] poterit huiusmodi beneficiarius abesse à beneficio ea de causa, & tanto tempore, qua, & quanto videbitur Episcopos rectam rationem in arbitrando secuto, visis circumstantijs personæ, loci, temporis, & alijs, nec erit opus scripta licentia in eis regnis, in quibus nondum seruatur Concilium Tridentinū, quia nec iure diuino, nec aliquo humano anteriori ea requiritur.

DECIMA SEXTA. An in Concilio Tridentino [h] ipso iure sit suspensus is, qui absque patrimonio ordinatur, vel habens quidem beneficium, sed insufficiens, & quas pœnas innouet Concilium, quando in prædicto cap. dicit, *Antiquorum pœnas super his innouando?*

h Sess. 21. ca. 2. de reform.

45 Ad hanc quæstionem, quæ satis difficilis est, & fuit aliquando controuersa in sacro Pœnitentiariæ prætorio, respondeo primò, quod ordinatus ordine sacro absolutè, ideſt sine titulo beneficij, vel patrimonij, est suspensus, secundum canones antiquos. [i] Secūdò, quod illa pœna mutata fuit ab Innocentio III. [k] in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatum. Tertiò, quòd illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Episcopo sciente, vel debente scire eū non habere quo se aleret, fecit se ordinari, non autem videtur comprehendere illum, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Episcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent. [l] Tum quia alioqui ordinās sine culpa puniretur, & ordinatus cum culpa à pœna esset immunis. [m] Tum per cap. per tuas. 3. [n] quarenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsitum cum pacto de restituendo illud post ordinationem, esse suspensum, donec dispensetur cum eo. Quartò, quòd renouatio pœnarum in absolutè ordinatum, quam inducit. [o] Concilium Tridentinum intelligi videtur de pœna prædictorum canonum [a] & [b] quę sublata fuit per mutationem prædictam. [c]

i Cap. neminem. & capi. sanctorum, 70. dist. k Ca. cum secundum, de prebend. l Capi. fideli. de rescript. ie. itaque fallo. ff. de furt. m Contra ea. 2. de emil & le. sancimus. C. de pœnis. n De simon. o Cap. 2 sess. 21.

a Neminem. b Sanctorum. c In d. cap. cū secundum. de præb.

Aduerte quòd sacra Cōgregatio censuit innouatā tantū pœnā d. c. cum secundū. vt dictū est in cōsilio 14. de tēp. ord. & etiā cons. 47.

DECIMASEPTIMA QVÆSTIO. Cum Concilium Tridentinū [d] prohibeat illegitimos filios clericorū in Ecclesijs, in quibus illorū parentes beneficiū aliquod habuerint, vel habent; etiā quoq; modo ministrare, an prohibeat huiusmodi illegitimos in prædictis Ecclesijs etiā sacrū facere, vel per accidēs epist. aut euangeliū, vel etiā sacrū cātare solēni ritu, denique sacristæ, vel cātoris officio fungi?

d Sess. 25. cap. 15. de reform.

46 Respondeo, quod huiusmodi filius illegitimus non potest subdiaconatus, vel diaconatus officio fungi, neque sacristam, vel cantorem agere in tali ecclesia: quia negari non potest, eum, faciendo illa, ministrare aliquo modo in illa. [e] Maioris autem quæstionis videtur, an liceat ei priuatim interdum, tamquam extero & peregrino, ministrare, ita quod non videatur Ecclesiæ inseruire. Arbitror autem negatiuā partem esse veriorem, quia licet non videatur tam ministrare Ecclesiæ, quam suæ consolationi consulere, negari tamen non potest eum ministrare aliquo modo in illa Ecclesia in altaris ministerio. Et cōstat rationem fugandi memoriam incontinentiæ paternæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatam, & ratio legis est anima legis, vt ait Dynus [f] pro quo est c. Marciō. [g]

e Arg. rub. de cleric. non ord. minist. & gloss. in verbo ossic. clemē. 1. de regula. & cap. perlectis. 25. dist. ibi ministeria.

f In ca. fin. de reg. iur. lib. 6. g 1. quæst. 1.

DECIMAOCTAVA QVÆSTIO. Si de facto sacerdotis filius beneficium habeat Ecclesiasticum in Ecclesia, in qua eius pater quondam aliud beneficium habuerit, an sit ipso iure priuatus, vel priuandus?

47 Respondeo, quòd beneficiū quod filius habebat ante Concilium, non vacauit ipso iure, donec laberetur trimestre, datum ad permutandum pro altero alterius Ecclesiæ. Si autem illud post Concilium quæsiuit, nil consecutus fuit in illo, quia est factus inhabilis ad illud [h] in illis verbis, *non liceat, &c.* & adiunctis illis alijs, *quod si in præsenti, &c.* & collatio beneficij facta inhabili non valet. [i]

Per præfatū ca. 15. sess. 25.

i Ca. cum in cunctis. 3. fin. de elect. & c. inter cæteras. de rescript.

DECIMANONA QVÆSTIO. Cum aliquis duo habet impedimenta essentialia, quorum alterum sit publicum, alterum secretum, vt si contraxerit cum consanguinea in quarto gradu, cuius sororem carnaliter prius cognouerat, an satis sit impetrare gratiam à Pontifice impedimenti publici consanguinitatis, non narrando alterum impedimentum occultum, & postea impetrare gratiam ab aliquo, qui eam concedere possit pro occulto, etiam non narrando publicum impedimentum?

Respondeo, de quęstione hac vel alia similis difficultatis controuersiam fuisse in sacro Pœnitentiariæ Prætorio, neque adhuc omnino sopitam, quāuis mea sententia pars affirmatiua sit vera: & in summa continet, an valeat impetratio dispensationis super vno impedimēto matrimonij publico, non facta mentione de alio, præsertim occulto.

48 Et quòd pro parte negatiua facit in primis, quod taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam, [k] & videtur quod Papa difficilius concessisset dispensationem, si nouisset aliud impedimentum. Secundò, quòd incestus impedit matrimoniū contrahendū. [l] Tertiò, quòd remissio pœnæ homicidij est nulla mentione nō facta remissionis alterius similis, secundum Gulielmū de Cugnano [m] à Baldo, & alijs communiter ibi, & alibi receptum. Propter quod dixit Andreas Siculus [n] relatus à Felino [o] vidisse decapitari vnum homicidam, non obstante remissione secundi homicidij imperrata, nō facta mentione de priori, & non alia ratione, quām quia difficilius princeps remisisset secundum, si meminisset remissionem prioris.

49 Nō obstātibus tamē his, pars affirmatiua est verior. Primò quidem, [p] nullo iure canonico, vel Cæsareo cauetur, [q] in impetratione dispēsationis super vno impedimēto matrimonij debeat fieri mētio de alijs, ad hoc vt valeat dispensatio quo ad impedimentū, ad [q] illa impetratur: & nō est inducēda obligatio iuris sine iure ad id obligāte. [r]

50 Secundò, quòd licet omnis expressio falsi, qua mouetur princeps ad facilius concedendam gratiam, faciat eam subrepritiam, & ipso iure nullam, [s] non tamen omnis taciturnitas veri, cuius expressio retraxisset principē ad nō tam facile concedendum, reddit gratiam nullam, sed solū

k Ca. postulasti de rescript.

l Cap. 1. 2. & ca. transmissa de eo qui cog. consan. vxo. sua. m In l. 3. C. de Episco. aud. n In ca. super literis. de rescrip. o Vbi supra. p Arg. ca. cōsuluisti. 2. qu. 4. & ca. 2. de transl. prælat. q Cap. super literis. de rescript. Ie. cessi legibus. Cle. si cōtra ius. vel veil. publicē. qua est §. fin. ca. diuersi. 21. quæst. 2.

illa,

Universidad de Deusto
Biblioteca

illa quæ tacetur verum, quod iura iubent exprimi in tali impetratione, qua est resolutio Rotæ [a] & Egidij [b] & Felini [c] relata à nobis in Manu. conf. [d] pro qua facit glossa recepta [e] quatenus habet, in impetratione beneficij, fatendum quidem esse mentionem de beneficio habito, sed non de cura, vel ordine primo illi beneficio annexo, licet mentio illorum difficiliorem redderet principem ad concedendum: quia id nullo iure præcipitur.

51 Facit etiam, quòd valet collatio beneficij facta criminoso, crimine non inducente irregularitatem & inhabilitatem ad beneficium, non facta mentione de illo crimine, licet expressio illius difficiliorem redderet principem ad conferendum; vt sentit Innocentius, [f] & resoluit Felinus post alios. [g]

52 Tertio, quod valet impetratio absolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alia, secùdum glossam 1. communiter receptam. [h] Quartò, quòd passim contingit in Curia impetrari dispensationem super vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & postea impetratur dispensatio super alio, quorum vtraque iudicatur valida. Quintò, quòd incestus magna ex parte sunt occulti, cognatio autem magna ex parte publica, & si in impetratione impedimenti cognationis exprimendus esset incestus, cogeretur impetrans infamare se, & frequenter alium prodere contra ius naturale, quo vetamur nos, & alios prodere. [i]

Ad primum autem oppositorum respondet secundum fundamentum. Ad secundũ verò respondetur concedendo, quod omnis incestus secundum aliquos impedit quidem matrimonium contrahendũ, non tamen dirimit contractum inter ipsosmet incestum committentes, & minus quo ad alios, quo ad quos non gignitur ex eo affinitas. concedendo item, quod expressio eius aliquando difficiliorem redderet principem ad concedendum: sed negando, quod ex eo sequatur dispensationẽ esse nullam: quia non tacetur verũ, quod iubeatur exprimi, & quod sit necessariò exprimendum, per fundamentum secundum.

53 Ad tertium verò respondeo nouissime, & verissimè, licet à nemine quod sciam fuerit satis ei responsum, cõcedendo quidem illud dictũ Gulielmi, negãdo tamen, quod id eueniat ex eo solo, quod tacetur verum, quo expresso difficilius remisisset princeps secundum, sed etiá eo quod tacetur verum, quod per illam l. 3. deberet exprimi in secunda impetratione veniæ. Nam prædict. l. 3. statuens ne crimina iterata remissionem habeant, significat necessariam esse expressionem remissionis criminis semel admissi, vt valeat remissio iterum admissi, quod à nemine, quem viderim, vidi animaduersum. In quæstionem autem proposita non agitur de remissione criminis, & minus de remissione criminis iterati, immo nec de relaxatione impedimenti iterati. Quæ solutio confirmatur euidenter, eo quòd nemo negat impetrationem veniæ homicidij valere non facta mentione de impetratione veniæ incestus, adulterij, furti, rapinæ, aut alterius criminis separatim, & dissimilis prius obtentæ.

VIGESIMA QVÆSTIO, Quomodo procedendũ sit confessarijs circa absolutionem Episcoporũ, vel aliorum dignitares & personatus gerẽtium, in ijs casibus, qui expressè in decretis Concilij Tridentini & bullis cõtinentur, siue ad eorum propriam spectẽt personam, quod contraria committant, & debita omittat, siue ad reformationem aliorum, quod scientes, & valentes corrigere errantes, eos reformare respectibus humanis negligant, de quibus illi non confitentur, & confessor inquirere tenetur, maximè si publicè obaudiunt apud vulgus; vel si confitentur, ob non publicationem ad pœnas se putant non obligari, cùm si cõfessarius pro conscientia sua illũ vel nõ absoluat, vel de suspensione, aut alia pœna admoneat, publicum scandalũ, & multa inconueniẽtia exoriri possent.

54 Respondeo, quòd confessarius nõ potest negare confesso absolutionem, ob peccata, quę sibi non est confessus, neque tenetur interrogare confitentem, nisi quando probabiliter credit eum per obliuionem, verecundiam, vel aliam iniustam causam taciturum aliquid, quod de necessitate est confitendum, vt dicimus alibi, [k] & ita confessarius non tenetur interrogare Episcopos, vel alios habentes dignitates, si putat eos ideo non se accusare de retentione illorum beneficiorum, quia credũt se iusta dispensatione, vel ratione, aut auctoritate probabili à peccato excusari: quoniam per responsionem ad quęstionem 12. potest confessarius absoluere confessum nitentem opinione contraria ei, quam ipse habet. Si autem se accusarent de tali retentione, vel peterent consilium, teneretur eis dicere, quod sentit: & si absque vlla ratione, vel opinione cõtraria nolunt ei obedire, potest denegare absolutionem, sed non debet dicere, se illam denegasse, etiam si peterent ab eo tamquam à suo parocho communionem, nisi illud, à quo noluit desistere, esset notoriè peccatum mortiferum: tunc enim posset illam denegare, non quidem dicendo, quod denegauit absolutionem; sed quia est necesse discedere à statu peccati notorij, etiam post confessionem, & absolutionem, quò possint communicare, iuxta ea quę diximus in Manu. confes. [a] post Bonauenturam, Paludanum, & alios ibi citatos. a Cap. 21. nu. 55.

VIGESIMA PRIMA. Similiter quæritur, an sint absoluendi, aut quibus conditionibus regij consiliarij, & iudices, qui Romani Pontificis diplomata, seu bullas supprimunt, aut prohibent publicandas, vt bullam Cœnæ Domini, vel alias quascunque tam generales, quàm particulares, aut speciales?

55 Respondeo quæstionem esse generaliter propositam, non facta mentione de priuilegio, quod prætendunt habere, nec de modo, vel causa, & fine, quo, vel ob quem id faciunt: & indigere videtur decisione Papali, & vtinam illa sufficeret. Memini me aliquando denegasse absolutionem cuidam mihi confessõ, donec proposuisset firmiter, se numquam id amplius facturum, consuluisse item aliquibus confessarijs, vt idem in similibus casibus facerent, iuxta ea, quæ magis insinuo, quam explico in Manuali confes. [b] b Cap. 27. nu. 69.

VIGESIMA SEGVNDA. An gabellarum & pedagiorum exactores, qui indifferenter prædicta exigunt à clericis & religiosis commissione suorum dominorum, vel propria auctoritate, quocunque prætextu probabili, vel necessario, non habendo ad eam rem priuilegium à Sede Apostolica, vel principe proprio, nisi deprauatam consuetudinem, scientes excommunicationes, vel non scientes, sint excommunicati, necne?

56 Respõdeo esse excõmunicatos, nisi probabilis ignorantia eos excusaret, iuxta respõsa ad primã quæstionem. [c] c Per c. quãquam. de cens. lib. 6. & clem. penult. eo. tit. & ei adnot.

VIGESIMA TERTIA. An qui gabellas, & alios reditus Iudæis, Paganis, vel schismaticis exigendas committunt, item locant, aut cum ijsdem societates mercimoniorum, & aliorum cõmodorum contrahunt, pro excommunicatis censeri debeant: & quomodo absoluendi, si confiteantur, & mutare consuetudinem inueteratam non proponant, & si nunc confiteantur, quomodo cum illis agendum sit in locis, vbi municipalia statuta id permittunt, vel saltem non prohibent in foro ciuili, & Ecclesiastica iurisdictio suspensa est?

57 Respondeo primo, quod iure communi non prohibentur Christiani locare Iudæis reditus & gabellas, immo permittitur [d] modo Rex; vel dominus terræ deputet aliquem fidum Christianum ad exigendum illas, & non permittat, vt ipse Iudæus per se, vel alium deputatum à se, exigat, vt ibidem exprimitur, & Panormitanus & Anania declarant. d In ca. ex speciali. de Iudæis.

Secundo, quod nec Christiani verantur exercere regulariter mercimonia cum Iudæis, vt expressè dicit Panormitanus [e] per illum textum, argumen. à speciali sumpto ex eo, quod prohibet id eis in certo casu; quod ipsum probat alibi [f] & idẽ dicendum est de Paganis, & etiã de Sarracenis; exceptis armis, & alijs quę prohibẽtur deferri ad eos. [g]

58 Tertio, quod de schismaticis idem est dicẽdum, quod de hæreticis, de quibus in quæstione sequenti agitur, videlicet quod si sunt denunciati excõmunicati, non potest Catholicus commercium habere cum illis, neque contrahere licitè, [h] adimẽta extrauag. *ad euitanda.* relata, & declarata à nobis in Manu. confes. [i]

Quartò, quòd videtur posse dici, licere Christianis contrahere, & commercium habere cum schismaticis, & hæreticis, qui non sunt denunciati excommunicati, licet sint notoriè

e In cap. post miserabilem. de Iudæis.
f In cap. cum sicut nimis. eod. tit.
g In cap. ita quorundam. de Iudæis.
h Cap. cũ excõmunicato. & alijs multis, 11. qu. 3.
i Ca. 27. nu. 55.

k In cap. 1. §. diligẽti. de pœnitent. dist. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

notoriè hæretici,& consequenter notoriè excommunicati,per dicenda ad quæstionem sequentem.

59 Quintò,quòd vetatur Christianis nimia familiaritas cum infidelibus,de quibus in cap.nullus.[a]

Sexto, quod ex his infertur modus, quo Catholicus se debeat habere cum prædictis infidelibus, & in absoluendo communicantes eum eis.

VIGESIMAQVARTA.Idem quæritur de hæreticis, quorum plena sunt omnia, cum quibus tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus personis quotidiana intercedunt commercia & conuersationes,coniunguntur matrimonia, & omnis generis interueniunt contractus, atque Catholicos multis in locis contingit illis esse subiectos: quo modo Catholicorum piorum conscientiæ hac parte assecurandæ sint,maxime vbi nulla alia de hæreticis accessit declaratio,nullũ nominatim per Episcopos decretum, sed saltem illi nomine hæreticorum censentur, qui sua sponte ab Ecclesia se separant,& cum Catholicis in rebus spiritualibus,& in communione sacramentorum non cõmunicant. Videntur enim antiquorum canones,& Conciliorũ decreta etiã hac parte multos in bonis cõscientiis scrupulos iniicere,& excõmunicationis metum incutere.

Respondeo, nullam mihi occurrere rationem defendendi communicationem Catholicorum cum hæreticis, & schismaticis notorijs ætatis nostræ:quia omnes sunt excommunicati per cap.excommunicamus.[b] & per bullam Cœnæ Domini, de qua in dicto Manuali[c] præter illam, quam nouè posui[d] in hæc verba.

60 *Nota tertio,quod hac extrauagans nihil prodest quo ad excommunicatos manifestos, qui nullo modo possunt occultari: quod consequi videtur,peccare omnes Catholicos Galliæ, & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, immo & palàm confitentibus se tales, communicant. Tum quia sunt manifesti excommunicati propter hæresim notoriam per bullam Cœnæ, de qua infra. Tum quia non videtur prodesse dicere, quòd finis prædictæ extrauagantis ad euitanda,restringendus est ad excommunicatum ob percussionem clerici notorie iniustam, vt habet tenor relatus à Felino & Antonino & à nobis,*[e] *quia vel illa restrictio non fuit posita, vel postea fuit sublata in dicto Concilio Lateranensi & in dictis concordatis. Sed quia durum est damnare gentem in qua sunt tot viri eruditissimi, pientissimi,& Academiæ celeberrimæ Parisiensis Tholosana, & Louaniensis probabiliter dici potest prædictam extrauagantem esse vsu receptam cum sola illa limitatione de excommunicatione manifesta percussionis clerici,iuxta tenorem antiquæ, vel quod multitudo hæreticorum, & necessitas communicandi & negotiandi facit licitum,quod aliàs non esset.*[f]

VIGESIMAQVINTA.Item quæritur de schismaticis,quomodo sint à Catholica Ecclesia recipiendi?

61 Respondeo, vt respondi ad præcedentem, scilicet idem esse dicendũ de schismaticis,quod de hæreticis,quorum vtrique sunt excommunicati per prædictam bullam Cœnæ Domini: & ita non possunt reconciliari, nisi per habentem auctoritatem absoluendi eos à censura, neque ab illo, antequam abiurent suum schisma, si est tale quod implicat hæresim, vel nisi pœniteat, si est tale quod non implicat hæresim. quale autem sit tale, & quod non, declarauimus[g] in hæc verba.

62 *Hic significatur hæresim differre à schismate,& hæreticum à schismatico,& rectè quidem,vt colligitur ex ca.schisma.*[h] *& Thom.*[i] *loquente in hac verba.Hæresis & schisma distinguntur secundum ea, quibus vtrumque per se & directè opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei, schisma autem per se opponitur vnitati Ecclesiasticæ caritatis: & ideo sicut fides & caritas sunt diuersæ virtutes, quamuis quicumque careat fide, careat caritate, ita etiam schisma & hæresis sunt diuersa vitia: quãuis quicũq; est hæreticus sit etiã schismaticus,sed nõ cõuertitur,& hoc est, quod Hieronymus dicit.*[k] *Inter schisma & hæresim hoc interesse arbitror,quod hæresis peruersũ dogma habet, schisma ab Ecclesia separat.Hæc ille, ex quibus colligas quod schisma generatim sumptum est peccatum, quo quis se separat ab vnitate Ecclesiæ nolendo subesse ei, vel membris eius,quatenus sunt eius, licet credat esse vnam Ecclesiam,& vnum Vicarium supremum.*

VIGESIMASEXTA. An fœminæ Catholicæ liceat nubere viro schismatico, qui illam permittit viuere secundum cæremonias & ritus Romanæ Ecclesiæ, filios tamen ex illa susceptos,vel omnes, vel aliquot, prout inter illos,quod ante contractum matrimonij facere mutuo solent,conuenerit,vel sibi masculam, illi fœmineam prolem educandam suo ritu,aut è contra deputando,baptizat in templo Græcorum, vel Armeniorum, educandosque tradit præceptoribus schismaticis? & contra viro Catholico num liceat ducere vxorem schismaticam fœminam, & permittere baptizari filios in Ecclesijs Græcorum? Communiter enim inter se faciunt pacta, vt si masculus nascatur, baptizetur in ea fide, cuius est suus pater,si fœmella,in matris fide.

63 Respondeo, quòd non licet Catholico contrahere matrimonium cum schismatica vel hæretica, neque Catholicæ cum schismatico, vel hæretico,[a] quamuis matrimonium contractum valeat, vt post alios diximus in dicto Manua. [b] Pacta vero illa in quæstione proposita non valent: quia sunt turpia,quæ non valent.[c]

VIGESIMASEPTIMA. An filij schismaticorum possint admitti ad scholas Catholicorum, & conuersari cum pueris Catholicis,de quibus dubitatur,aut parua admodum spes est conuersionis?

64 Respondeo,quòd tenendo considerationem prædictam, per quam diximus posse Catholicos cõuersari cum hæreticis non denunciatis pro excommunicatis in mercimonijs,in quibus non agitur de vlla conuersione illorum, à fortiori dicendum est licere communicare cum scholasticis sponte venientibus ad scholas Catholicorum,quod est via & gradus aptus ad eorum conuersionem.[d] Quamuis contra non liceat Christianis scholasticis adire scholas hæreticorum.

VIGESIMAOCTAVA.Rudis plebecula,& vulgus schismaticorum offerens sua vota secũdum antiquas patriæ consuetudines,dum apud Catholicos celebrantur festa principalia Domini Saluatoris N.Beatissimæ Virginis Mariæ,& aliorum Sanctorum, & quando fiunt dedicationes,an illud vulgus,interdum verò etiam & magnæ dignitatis viri (qui item non minori zelo lubenter templa, ac festiuitates Catholicorum frequentant) arcendi sint à Catholicis templis,cum oblatis largissimis muneribus pro sua & suorum salute audiunt sacra,conciones,cæterisque cum deuotione intersunt cæremonijs, nulla tamen ratione à schismate se abduci permittunt, aut ad sanam Catholicæ fidei doctrinam reduci possunt?

65 Respondeo eius decisionem pendere à responsione decisionis quæstionis 24.& tenendo, quod non tenemur vitare hæreticos notorios nondum pro excommunicatis denunciatos,respondendum est licere prædictas oblationes accipere,& offerentes ad sacras conciones, & alia officia sacra,quibus voluerint interesse,admittere, & maiori ratione quam ad mercimonia, cum admissio illa ad sacra, gradus quidam sit & medium ad persuadendum eis conuersionem, & fidem Catholicam, vt dictum est ad quæstionem præcedentem:& in his quæ pertinent ad salutem animæ, etiam cum excommunicatis denunciatis possumus colloqui.[e]

VIGESIMANONA. Item quæritur,an viro Catholico liceat leuare de fonte sacro eũ,qui ritu Græcorum baptizatur, vel schismaticũ admittere in patrinũ,quando nostri infantes ritu Romano sactũ suscipiunt baptisma?

66 Respondeo primò,licere Catholico leuare de sacro fonte baptizatum more Græcorum in eis terris,in quibus licitum est illo modo baptizare, in alijs autem non: quia illud esset peccanti opẽ ferre,& consentire, quod est peccatum. [f] Secundò, quòd licet non baptizatus non possit esse patrinus, neque contrahere cognationem spiritualẽ, vt probat S. Thomas[g] hæreticus tamen vel schismaticus baptizatus contrahit illam, si fuerit patrinus, secundum Siluestrum[h] & Sotum.[i]

67 Tertio quod licet teneamus Catholicos posse communicare hæreticis,& schismaticis notorijs,si non fuerint denunciati excõmunicati,& vitandi per respõsum ad 24. sine 7.q.non tamen videtur licere admittere eos in patrinos: quia id esset cooperari eis ad peccatũ,[k] non enim licet eis esse patrinos,quãuis contrahant congnationẽ spiritualẽ,si admissi fuerint:sicut etiã,quãuis valeat matrimoniũ contractũ inter hæreticũ & Catholicã, peccant tamẽ contrahendo illud, secũdum S. Tho.cõmuniter receptũ[l]

a & in c.omnes.28.q.1.& in ca. cum sit nimis.& in c. fin.de Iudæis. & in l.nemo. & in l. fin.C. eod.tit.

b De hæret. c Cap.29.nu. 52.
d Ipse d.ca.27. nu.29.35.

e In di.ca.27.

f Iuxta regulam, quod nõ est licitum.de reg.iuris.

g In di.ca.27. num.37.
h 24. qu.1. i 2. 2. quæst. 39.ar.1.ad 3.

k In epist. ad Galat.

a Cap. caue. & seq. 28. q. 1.
b Capit.22.à num.48
c Le iuris gentiũ. 3. prætor an.ff.de pact. & leg. generaliter. ff. de verbor. obligat.& ca.fin. de condit. apposit

d Arg.multæ. multo magis. C. de sacros. eccles.& cap. cum in cunctis.de elect.

e Ca.cum vo lũtate de sent.excõmu.

f Ad Rom.1. & ca.1.de offic.deleg.
g In 4.di.42. quæst.1.art.3.
h Verb. matrimonium 9. qu.7.ver. 12.
i In eod.4.di. ead.
k Contra di. ca.1.ad Rom. 1.& cap.1 de offic. delegat.
l In 4.dist.30. q.1.ar.1.ad 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Capit. 22. num. 42.*

quod ipsum etiam nos diximus in Manuali.[a]

TRIGESIMA QVÆSTIO. An Catholici sacerdotes in locis, vbi non promulgantur bullæ (scientes tamen vel opinantes de pœna excommunicationis) possint ingredi templa Græcorum, vel Armenorum, & interesse Missis illorum, & reliquis cęremonijs, non quidem vt eas approbent, aut sequantur, sed aut ex necessitate, cùm alia templa desunt, aut quando studiosè, vt deprehensis eorum erroribus, ac superstitionibus, verius, ac liberius eos reprehendere, & ad sanum dogma Catholicum reducere valeant. Idem quæritur de conuersatione cum eisdem Ruthenis, Armenis, &c. quid sentiendum? de qua & paulo superius facta est mentio.

68 Respondeo primò, quòd hæc quæstio præsupponit vnum, & quærit aliud. Præsupponit enim, Armenos, & Græcos esse annumerandos hæreticis: quod tamen non videtur constare, cùm appareat ex decreto Eugenij Papæ in Concilio Florentino dictato, eos dedisse obedientiam Romano Pontifici, & fidem Catholicam de Spiritu sancto suscepisse, & in Concilio generali, cui præfuit Innocentius III. dicatur Græcos redijsse ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ, vt habetur in cap. licet. [b] Secundo, quod præsuppositio, quod aliqui eorum sint hæretici, cauendum est ab eis, sicut ab alijs hæreticis. Quatenus autem cauendum sit ab illis, dictum est supra.[c]

b *De baptism.*

c *Ad qu. 23. & 24. sine 26. & 27.*

TRIGESIMAPRIMA. An Rutheni, & Moscouitæ recedentes ab omnibus hæresibus Græcorum, perseuerantes in illorũ consuetudinibus, puta in obseruatione ieiuniorum, non his temporibus quibus Ecclesia precipit, item in sumptione Eucharistiæ in fermentato, aut sub vtraque specie, secundum quod illis est concessum in Concilio Florentino, possint tuto, ac sine scandalo Catholicorum admitti ad sacramenta pœnitentiæ & sanctissimæ Communionis ritu Romano, qui postmodum reuertentes ad suos viuunt more Græcorum, vtunturque suis cęrimonijs vt prius?

69 Respondeo primò, quod etiam hæc vnum videtur præsupponere, & aliud quærere. Præsupponit enim Moscouitas esse mundos ab omnibus erroribus Græcorum, quod mihi non constat, licet vel audisse gaudeam. Secundò, quòd hoc præsuppositio, quod non habent alios errores aliorum hæreticorũ, admitti possunt ad pœnitentiam, & alia sacra in terris Catholicorum, licet vtantur in terris suis alijs ieiunijs, & alio modo cõmunicandi, & conficiẽdi sacramenti concessis eis per antiquissimã cõsuetudinem, vel priuilegium Apostolicum contra iura humana, quibus introducta sunt multa ieiunia quo ad modum & tempus præsertim, vt diximus in Manuali [d] & etiam ritus cõmunicandi sub vna tantum specie, & consecrandi in azymo, vt satis colligitur ex citatis in eodem Manuali: [e] nam Græcus peccaret consecrando in sua terra in azymo, & Latinus consecrando in sua in fermentato, vt declarat Thomas receptus [f] & sentit, licet non ita aperte, Panormitanus. [g]

d *Cap. 21. nu. 12.*

e *Cap. 21. nu. 57.*

f *In 3. par. q. 74. art. 4.*

g *In cap. litteras. de celebrat. Missarum.*

TRIGESIMASECVNDA. Vtrum in articulo mortis, etiam si plenè errores suos non reuocent, aut aliquid de schismate retineant, si tamen Catholicos acceptant sacerdotes, & illis confiteantur, & sacramentis instrui, petant, sepulturamque Christianorum Catholicorum postulent, à quibus sacerdotibus absolui, sacro oleo vngi, sepulturæque inter fideles ritu Catholico tradi possint: & maximè si contingat eos citius mori, quam vt instrui de his, quæ ad Christianam fidem pertinent, possint, aut animi sui intẽtionem tũ voluntatẽ prõptã declarare?

70 Respondeo primò, quòd non possunt absolui, neque ad sepulturam sacram admitti, neque aliorum sacramentorum participes fieri, qui explicitè in specie, vel saltem implicitè in genere non recedunt ab omnibus erroribus suis, licet recedant à bona eorũ parte, & fere ab omnibus: quia impium est dimidiam à Deo quem sperare salutem, [h] Secundo, quod si morbus, vel periculum mortis adeo vrget, vt non possint specialiter omnes errores detestari, nec de veritate cõtraria speciatim instrui, sufficit detestatio generalis, cum proposito speciatim detestandi, postquam fuerint instructi: quia licet teneamur aliqua explicitè credere, non tamen omnia, vt post Thomam [i] & alios diximus in Manuali.[a]

h *Ca. sunt plures. de pœnit. dist. 1. & cap. defleat. cum gloss. de regul. iuris.*

i *2. 2. qua. 2. art. 6.*

a *Prælect. 4. nu. 19. & cap. 12. num. 18.*

TRIGESIMATERTIA. Sint ne cogendi ad restitutionem, qui data aliqua summa pecuniæ accipiunt fructus alicuius possessionis, vel in parte, vel in toto ad certum tempus, verbi gratia ad quinque annos? His enim elapsis summa reddi debet. Teneri ad restitutionem ex eo videntur, quia videntur facere apertam vsuram præfigentes tempus restituendæ pecuniæ. Non teneri autem, ex eo, quòd illi, qui sic pecunias collocant, essent vt plurimum contenti, vt illis nunquam restituantur. Tempus autem potius est affixum propter vendentem seu census seu fructus, vt se possit post tot annos redimere. & ideò, vt plurimum addunt in contractibus, quod si non soluant, post quinquennium, nõ possint soluere ante aliud quinquennium, & sic deinceps. Quare quæritur, an ipse saltem, qui habuit animum numquam reperendi summam principalem, possit excusari ab obligatione restitutionis.

71 Respondeo hanc quæstionem obscurè proponi, eo quod non exprimitur in ea quo titulo datur illa pecunia, an emptionis, an conductionis, an mutui. Si enim datur in mutuum, clara vsura est, [b] & etiam si titulo conductionis, quia illa non patitur, vt pretium reddatur cõducenti, post conductionem perfectam. Si autem detur titulo emptionis, ita quod periculũ huius rei pertineat ad dãtem pecuniam intra illud quinquennium, & ipse fiat dominus eius, licet reuocabiliter, licitè posset dari, seruando ea, quę post alios seruanda diximus in d. Manuali, [c] in hæc verba, *Peccat mortaliter, qui emit aliquid cum pacto de retrouendendo simulatè, animo magis mutuandi, quàm emendi, & vsuram committit. Qui autem minoris iusto pretio, etiam dempta parte, qua illud pactum præfatum diminuit, peccat quidem peccatum iniustitiæ, sed non vsuræ coram Deo, licet aliquando coram hominibus præsumatur vsura, secundum omnes*: & alia quæ paulo infertius scribentur, memoranda, & quotidiana.

b *Ca. consulunt. de vsur.*

c *Cap. 17. nu. 248.*

TRIGESIMAQVARTA. Simili ratione quæritur de pecunijs pupillorum, quę dãtur pro censu annuo, qui vulgo interesse dicitur, præstituto certo tempore restitutioni principalis summæ, vt ex eo censu interim, dum ad ætatem perueniunt, educari, ac sustentari possint, absque diminutione capitalis, vel saltem patrimoniũ eorum accrescere. Num igitur pro vsuris huiusmodi census reputandi sint, & vtrũ ad restitutionem teneantur, & vtrum tutores, an pupilli. Hi enim excusari videntur, quod non modo non consentiant, sed nec quid agatur, sciant: illi verò ex officio tutelæ, quo commodis pupillorum prospicere obligantur, præsertim quod vix alius securior & accõmodatior modus augendis, conseruandisque pupillorum bonis absque illorum prędiudicio reperiri posse videatur: qui si alias licitus non sit, hoc tamen casu absque, peccato admitti posse existimatur ob pupillos, quibus diuinæ humanæque leges fauent. Quæritur itaque, si quis hoc casu, vel alioquouis sibi, aut alijs commodis procurando, pecuniam dederit, & censum acceperit, vbi & leges publicæ, & inueterata consuetudo hæc admittunt, vtrũ vsurę scrupulo conscientiæ illius sit perstringenda, quæ satisfactio imponenda, & vtrum absoluendus sit, si restituere nolit, aut non possit, aut quæ moderatio adhibenda eum iis, qui multo tempore huiusmodi censibus vsi sunt, & vtuntur.

72 Respondeo, nihil mihi occurrere aptius, quod respondere possim, quàm quod in d. scripsi Manuali. [d] *Notãdum autem, quod periculum pecuniæ collatæ vitare potest eam conferens, facta cum socio conuentione, vt se faciat securum, siue (vt aiunt) assecuret. suscipiendo in se periculum eius, constituto ei pretio illo securitatis, quo eum tertius assecuraret, aut vt tanto minus de lucro communi acciperet. Nam qua ratione tertius potest eum assecurare, eadẽ potest & socius, vt recte Siluester dixit.* [e] *Quæ confirmantur ex eis, quæ pridem respõdimus Vlissy pœna contra quamdam maximi ponderis societatem iniquam oblata alia iusta, quæ colligi poterat ex Maiori* [f] *Caietano* [g] *& Siluestro* [h] *videlicet quod fierent tres contractus: primus societatis, in quam aliis pecuniam, alius operam & industriam conferat: secundus, quo qui operam confert, assecuret alterius sortem inito pretio accepto, aut altero tanto ex lucro remisso: tertius, vt ad tollendas suspiciones, & molestias rationum, qui operam præstat lucrum incertum lucro aliquo certo redimat, aut vt pro lucro verisimili, sed incerto tantundem certi retineat. Pro quo facit efficaciter, quod nemo negat, eum*

d *ca. 17. à nu. 254. in hac verba.*

e *Verb. societas. 1. quæst. 2.*

f *In 4. li. sent. di. 15. qu. 49.*

g *In tom. 1. opusc. tract. 31. resp. 11.*

h *Verb. societas 1. quæst. 1.*

qui con

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui confert aliquam pecuniam in societatem, posse assecurari de sorte, & de aliqua certa parte lucri incundo suos contractus assecurationis sortis, & lucri cum tertio; & qua ratione potest inire cũ tertio, eadem etiã potest cum socio, cessante omni fraude, & simulatione. Addo, quod possunt fieri eodem tempore, vt monstrat Maior, [a] *& non solùm formaliter, & explicitè, sed etiam aequipollenter, & implicitè, vt si quis negotiator, publice protestaretur se paratum ad accipiendam pecuniam à quocumque volente illi conferre illam in societatem cum pacto de assecuratione sortis ad rationem quatuor pro centum, & lucri certi quatuor pro duodecim incerti lucri. Itaque ex lucro incerto verisimili duodecim ex centum accipiat quatuor pro assecuratione sortis, & quatuor pro certificando lucro duodecim, & consequenter non teneatur reddere nisi quatuor. Et postea alius sciens hanc protestationem confert ei centum, dicens, Ego confero tibi centum in societatem negotiationis cum securitate sortis, & redẽptione lucri incerti, iuxta protestationẽ tuam. Pro qua prater praedicta vrget cap. per vestras,* [b] *sic nouè inductum: Ibi Papa iubet, vt marito vergente ad inopiam dos deponatur apud aliquem mercatorem, quo ex pacto lucri honesti onera matrimonij sustentet: & ita intentio eius fuit, vt dos salua seruaretur; siquidem ob hoc iubebat illam à marito auferri: & ita videtur noluisse, vt ad lucrum & damnum mercatori traderetur, quod erat eam periculo obijcere: voluit item certum aliquod lucrum inde prouenire ad matrimonij onera sustinenda. Ad haec duo fieri non possunt sine assecuratione capitalis, & lucri incerti pro certa redẽptione. Ergo Papa tacitè voluit illa fieri. Facit etiam, quod in multis Galliae locis, quando in ea praelegebamus, audiuimus, & nunc audimus in aliquot Italiae partibus & montibus idem seruari, quod Ecclesia, & vidua, & pupilli more antiquo conferebant suas pecunias, vt quatuor secura pro centum sibi lucrarentur. Quae consuetudo defendi nullo modo potest per intellectum, quem Ioannes Andreas & nonnulli alij* [c] *assignant, scilicet quod in fauorem Ecclesiarum, viduarum, & pupillorum cum illo lucro mutuari poterat; quia esset vsura, quae neque etiam ad redimendos captiuos admitti potest* [d] *nec vllo alio modo defendi potest, quàm dicendo quod exordium cœpit ab hoc societatis modo, quò fit cum securitate, & redemptione praedictis, & continuata fuit, vsque ad illud tempus. Ad quod conijciendum facit, quod vix tertiam partem lucri verisimilis sibi pro sua rata regulariter contingentem accipiebant. Nam verisimile lucrum centum ad minus erat duodecim vel quindecim & non recipiebant nisi quatuor per centum: quod significat illos reliquas duas partes pro securitate eiusmodi & redemptione dubij pro certo relinquere. Pro quo etiam facit, quod Caietanus* [e] *scripsit. Intelligimus tamen hoc, cessante omni fraude, & simulatione, & vt coram Deo formaliter, aut aequiualenter praedicti tres contractus veri fiant. De quibus omnibus copiosius scripsimus alibi* [f] *respondendo ad quaedam Soti argumenta. Equidem optarem, vt Episcopi, vel saltem Pontifices maximi declarent praedictam consuetudinem esse iustam, eo quòd praesumendum sit quod in terris, in quibus à tempore immemorialis illa inoleuit, habuit originem eiusmodi lucrum, & ita bona conscientia seruari posse: nonnullis praesertim pecuniam deponentibus & depositarijs, vt tres praedictos contractus faciant, vel habeant pro factis. Pro quo est, quod consuetudo immemorialis facit praesumi titulum requisitum ad eius valorem.* [g]

a *In 4 di. 15. qu. 40.*

b *De donat. inter virum & vxorem.*

c *Dist. ca. per vestras.*

d *Cap. super eo de vsur.*

e *Iul 17 resp. 11. respons.*

f *In praedict. clement. c. 1. 14 qua. 3.*

g *Capi. super quibusdam. de verbor. signif. & l. hoc iure, §. ductus aquae. ff. de aqua quotid. & esti.*

73 Haec ibi: ex quibus colligi potest id quod respõdendum est praedictae quaestioni. Si enim vsura fuerit commissa in casibus propositis, necessario restituendum est etiam à pupillis, qui non peccauerunt, postquam sciuerint per eum modum iniquum sua bona creuisse: nec absoluendus est qui noluerit sic quaesita restituere. Si autem non est admissa vsura propter huiusmodi tres contractus expresè vel tacitè initos, vel probabiliter praesumptos, vt credatur verus intellectus ille, quem nouè dedimus praedicto ca. per vestras, nihil erit restituendum, & absoluendus est etiam, qui noluerit restituere.

TRIGESIMAQVINTA. Vtrum omnes vniuersaliter incurrant excommunicationem propter lectos libros prohibitos, etiam illos qui ex professo nihil de religione tractant, cum iis de prohibitione non constiterit: & vtrum à simplici confessario absolui possint, etiam si libros illos tamquam minime periculosos, & sibi ad aliquam artem necessarios retineant?

74 Respondeo primò, eos, de quibus proponitur quaestio, non incurrere excommunicationem, si probabiliter ignorant praedictam prohibitionẽ retinendi illos libros, A per responsum ad primam quaestionem: eos autem, qui eam sciunt, vel scire debent, incurrere illam, nec excusari eo quòd expediant eis ad aliquam artem exercendam: quia oportet obedire superioribus, [a] iuxta bullam Iudicis Pij 1111. licet forte possent excusari ea ratione, quod non sit recepta, per responsa ad 5. quaestionem. Secundo, quod non possunt à simplici sacerdote absolui, etiã si eos combusserint, vel tradiderint officio Inquisitionis: quia absolutio eiusmodi excommunicationis est reseruata Papae per bullam Cœnae Domini, quam praesuppono ibi esse in hoc receptam.

Aduertendum, quia modo bulla Cœna non comprehendit nisi haereticorum libros haresim continentes, vel de religione tractantes. B

TRIGESIMASEXTA. Simili modo quaeritur de ijs, qui absque licentia legunt libros haereticorum, inter quos versantur studio cognoscendi illorũ errores, vt eos lucidius populo explicare, ac refellere valeant: & maximè si illis obtruduntur, siue à Catholicis, siue ab haereticis ipsis: & vtrum loci ordinarij possint dare facultatem legendorum librorum prohibitorum, quibus cum euidenti vtilitate Ecclesiae id absque periculo concedi possit, an verò pro ea ad Sedem Apostolicam recurrendum. Videtur enim Concilium Tridentinum hanc auctoritatem, quamuis obscurius, Episcopis concedere inter alias facultates generaliter illis concessas. C

75 Idem quod ad praecedentem respondeo: quamquam sunt aliqui qui contra sentiant, sed mihi semper visum est hoc verius, & nullos ordinarios posse facere facultatem in quaestione contentam, nisi ex speciali delegatione Papae: quia inferior non potest legem superioris tollere, [b] neque absoluere à reseruatis Papae. [c]

TRIGESIMASEPTIMA. Vtrum Episcopus possit dare licentiam celebrandi sacrum apud infirmum, non obstante Concilio Tridentino. [d] Videtur enim posse, praesertim si ante Concilium habuit hanc potestatem siue ex canone, siue ex consuetudine, quae olim certa fuit. nam ibi Concilium videtur tantùm iubere, vt non fiat id sine vel ordinarij, vel absque Episcopi licentia. D

76 Respondeo non posse, si Concilium Tridentinum in hoc est ibi scitum, & receptum. Tum quia in decretis [e] habetur, quòd sancta Synodus decreuit, vt ordinarij locorum curarent, & tenerentur seruare ibi subiecta, quorum vnum est, ne patiantur in domibus priuatis, vel extra Ecclesiam, aut oratorium in id dedicatum, celebrari Missam. per quae verba obligauit Episcopos ad seruandum illud, quod frustraneum esset, si Episcopi id permittere possent. Tum quia ante Concilium poterant Episcopi hanc licentiam dare in suis episcoparibus, vt notant Ioannes Andreas, Panormitanus & communis [f] Francus [g] & si id possent etiam post Concilium facere, frustratoria fere esset prouisio supradicta Concilij, qualis esse non debet. [h] Tum quia consuetudo ita est interpretata praedictum Concilium & consequenter ita seruandum. [i] E

TRIGESIMAOCTAVA. Quid facere debeant, qui peste infectis debent sacramenta administrare, vt possint sanis idem praestare, ne vel hos inficiant, vel illis viaticum desit.

77 Respondeo, quòd debent infirmis, qui sunt in maiori periculo, subuenire, sanis autem dare licentiam sumendi sacramenta ab alijs, [k] & si ipsi voluerint accipere ab eis, qui ministrant infectis, & hoc suo iure petierint, poterunt etiam ministrare illis, praemoniris tamen se nescire, an sint ita infecti, vt possint alios inficere, & quod eligant, vtrum maluerint. F

TRIGESIMANONA. Idem quaeritur de sacerdotibus, qui ad infectos morbis contagiosis vocantur, quibus absque suo periculo ministrare non possint.

78 Respondeo posse iustè, immò cum magno merito manere, immo & ingredi ciuitatem infectam ad iuuandos spiritualiter, vel corporaliter peste infectos, licet ad id non teneantur, vt expresè determinat Caietanus. [l] vbi etiam tacitè determinat alteram partem quaestionis, videlicet quod non possunt fugere illi qui tenentur infectis sacramenta ministrare, saltem non dimissis idoneis vicarijs: quod satis videtur colligi ex ipso S. Thoma [m]

a *Ca. 2. de maiori.*

b *c. cum inferior. de maio. & clemen. ne Romani. de elect.*

c *c. ad eminetiam. de sentẽ. excom.*

d *Sess. 22. de reto adhibẽdo canonib'.*

e *De ob seruãdo sess. 22.*

f *In cap. ii de priuileg.*

g *In c. fi. eod. tit. lib. 6.*

h *c. commissa. §. porro. de elect. lib. 6. & l. vltra. §. vbi autem puerilis. C. de bon. quae liber.*

i *c. cum dilectus. de consuetud. l. omnes. ff. de legibus.*

k *Arg. ca. vbi periculum maior. de elect. li. 6. cum suis concord & cap. duo mala. 23. dist.*

l *2. 2. q. 26. a. 5.*

m *Ibidem.*

& ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

a 7.q.1. & ex cap.aduersitas. [a]

QVADRAGESIMA QVAESTIO. Si contingat sacramentum Eucharistiæ ad ægros portare per loca, vbi inhonestatis periculũ propter hæreticos vel alios, timetur, an præstet, non portare, an portando dissimulare, ne inde Catholicis scandalum, hæreticis gaudiũ exoriatur, quorum vtrumque sæpe comprobatũ est. Idem & de processionibus cum sacramento quæritur, num intermitti possint, etiam contra instituta Ecclesiæ, ob easdem causas.

79 Respondeo, quòd si viri boni & prudentis arbitrio probabiliter timetur dehonestatio sacramenti, & quod non poterit ei à Catholicis resisti, iustè poterunt omitti processiones, & sacramẽti ad infirmos deportationes publicæ: quia licet ex iusta causa contrauenire legi humanæ, vt supradictũ est in responsione ad quæstionẽ 8. præmissam: & processiones & deportationes publicæ prædictæ iure humano sunt institutæ, vt palàm est.

QVADRAGESIMA PRIMA. Vtrum incidant in bullam Cœnæ Domini iudices sæculares, qui citatos ad se pro decimis iudicant, cùm in hoc beneficium præstent Ecclesiis: nam si illi recusauerint iudicare Ecclesiasticus decimis priuabitur, cùm postquã iudicium Ecclesiasticis sic ablatum, rei vt plurimum parum excommunicationes curent, & iudex sæcularis timoratus iudicare non audet, ne in bullam incidat: vnde videntur etiam hortandi, vt iudicent. Nec videntur obstare bullæ, cùm ipsi non trahant, sed tractos iudicent.

80 Respondeo primò, quòd Ecclesiasticus potest super decimis adire sæcularem per viam possessorij, seu interdicti retinendæ vel restituendæ possessionis, iuxta vsum receptum, & ea quæ scripsi in d. Manu. [b] vel per viam innouationis, vt significant Ioannes Faber. [c] Secundò, quòd non audeo dicere, posse Ecclesiasticos directa via petitorij adire iudices sæculares super decimis, & aliis spiritualibus, quatenus spiritualia sunt. [d]

QVADRAGESIMA SECVNDA. Quid de illis, qui se trahi ad iudices laicos pro decimis patiũtur, incurrunt ne in bullam Cœnæ Domini? Videntur enim non incurrere, cùm non illi potestatem Ecclesiis abstulerint, sed legẽ factam à republica, fortè etiam spiritualibus cõsentientibus, vel saltem ob euidens commodum suum & Ecclesiasticum non repugnantibus, sequantur. In bullis vero non videntur excommunicari, nisi qui aliquam habeant iurisdictionem.

81 Respondeo non incidere illos in excommunicationem prædictæ bullæ Cœnæ, si trahantur inuiti, incidere autẽ, si trahantur de suo cõsensu, consilio, vel fauore: quoniã non solùm trahentes, sed etiam consilium, vel fauorẽ in id adhibentes excommunicat prædicta bulla Cœnæ. [e]

QVADRAGESIMA TERTIA. Idem quæritur & de aliis, qui merè ad forũ spirituale spectant, & tamen malitia hominũ ad sæculare extrahuntur: quod ipsimet Ecclesiastici, ac sacerdotes sequi, ac comprobare coguntur, superiores verò permittere ob sublatam iurisdictionem Ecclesiasticam.

82 Respondeo idem esse dicendum de his, qui trahuntur in aliis spiritualibus causis, quod in causis decimarum: quia præfata excommunicatio 14. expresse fertur in trahẽtes in aliis causis spiritualibus, & eis annexis, ac in causis decimalibus, & beneficialibus, vt palam est ex littera.

QVADRAGESIMA QVARTA. Sint ne cogẽdi domini, ne suos subditos persequantur, cùm ex eorũ pagis alio habitandi gratia transmigrãt, cùm hoc illis lex, & consuetudo communis permittat: qua etiam lege & consuetudine cogunt filios subditorum ad idem, vel vt libertatem pecunia emant. Origo autem huius quasi seruitutis esse potuit, vel quia olim bello fortè capti fuerant, vel quia in principio cùm ad eos migrant, non pauca illis donauerant, vt domum, boues, vaccas, &c. quod etiam nũc obseruatur: ratione quorum sciunt se, suosque successores ad mansionem obligari, volenti autem non fit iniuria.

83 Respondeo primo, multiplices esse colonos, vt glossa magistralis declarat, [f] quorum quidam sunt adscripticij, qui licet verè sint liberi, sunt tamen ferè serui: quia sunt addicti, & adscripti glebæ terræ, quam ipsi, vel eorum maiores acceperunt colendam, quã non licet eis, inuitis dominis relinquere, de quibus in l. cũ satis & in l. cũ scimus. eo. tit. de agricol. & cens. Quales nulli dicũtur esse in Frãcia & in Hispaniis, cum tamen sint multi vt aiunt in Sabaudia, & aliis prouinciis. Secundo, quod domini terratũ, quibus sunt aliqui coloni adscripticij, possint iustè vẽdicare illos, quocunque fuerint, ad similitudinem seruorum fugitiuorum, per prædictas leges, & alia multa.

QVADRAGESIMA QVINTA. Quod cùm à sæcularibus strictissimè obseruetur, de quibus quæsitũ est, quæritur etiam, num Ecclesiastici in bonis suis, quæ plurima habent iisdem iuribus, & consuetudinibus subiecta, possint bona conscientia eodem rigore vti, aut similiter se gerere circa subditos, nec iisdem emigrandi alio, vel alterius vitæ suscipiendæ facultatem concedere?

84 Respondeo nihil obstare, quo minus Ecclesiæ, & Ecclesiastici viri eodem iure, quo sæculares, in hac re vti possint, præsertim quòd etiã monasteria, & religiosi vbique gentium habeant donatos, & oblatos, qui non sunt verè religiosi, & tamen nequeunt iustè recedere à monasteriis, iuxta ea quæ leguntur, & notantur in ca. vt priuilegia, [a] cum vtrobique & alibi sæpe notatis.

QVADRAGESIMA SEXTA. Cùm omnes tã Ecclesiastici, quam sæculares in regno Poloniæ vno eodémq; iure vtantur, & quemadmodũ sæculares, ita & Ecclesiastici iuxta iuris municipalis, & consuetudinũ dispositionem in oppidis, villis, cæterisq; possessionibus, quas amplissimas habẽt, supremam in subditorum suorum vitas, bona, & omnia potestatem habeant absque vlla ad sæculares magistratus appellatione, quæritur, quomodo instruendæ sint hac in parte Ecclesiasticæ personæ, ne ob rigorosiorem, siue per se, siue per alios administrationẽ, iustitiæq;, quæ saltem illis inscijs fieri non potest, executionem, in pœnas canonum, & irregularitates, siue scienter siue inscienter incurrant, aut quod sæpe fit, absque vlla Superiorum animaduersione sustineant.

85 Respondeo primò, quod peccarent huiusmodi Ecclesiasticæ personæ, quæ per semetipsos cognoscerent de criminibus, ob quæ sit imponenda pœna mortis, vel mutilationis, & fierent irregulares, si per eorum sententiam mors, vel mutilatio membri consequeretur. [b]

Secundò, quòd non peccant, immo benè merentur de Deo, & de Repub. huiusmodi Ecclesiastici, qui per alios suos vicarios generales, vel speciales delegatos, cognoscunt de huiusmodi criminibus, & dicendo eis, vt faciant iustitiam, nec vllam ob hoc irregularitatem incurrunt, licet vicarius generalis, vel delegatus particularis sententiã mortis, vel mutilationis ferat, & ex illius executione consequatur mors, vel mutilatio, vt contextus vtilis, [c] habet in hæc verba: *Episcopus, siue quicumque alius prælatus, vel clericus iurisdictionẽ obtinens temporalem, si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione sua perpetrato, baliuo suo, aut alij cuicumque iniungat, vt super hoc veritatem inquirens iustitia debitum exequatur, irregularis censeri non debet: quamuis ipse baliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit, iustitia mediante. Nam licet clericu causam sanguinis agitare non liceat, eas tamen, cum iurisdictionem obtinent temporalem, debent & possunt metu irregularitatis cessante, alijs delegare.*

86 Tertio, quod quamuis contextus prædictus habeat non incurrere ipsos irregularitatem, eo quòd delegatus ab eis *iustitia mediante* mortem intulerit, idem tamen est dicendum, etiam si contra iustitiam eam pati fecerit, vt adnotauit ibi glossa memorabilis & recepta per omnes, [d] ratione à se ibi reddita.

QVADRAGESIMA SEPTIMA. Quid dicẽdum de illis, qui in perpetuum vendunt, vel ad tẽpus sumpta pecunia concedunt possessiones suas hæreticis, à quibus periculũ immunes subditis venditis, vt oppignoratis, tũ verò Ecclesiæ in illis possessionibus existenti, quæplerumque spoliatur: interdum verò ab illis, qui ad tempus vsumfructum habent, & sunt hæretici, coloni ad operas diebus festis, negligendásque denotiones sacrorumq; celebrationes coguntur. Vtrum, & quomodo tales sint absoluendi, præsertim si necessitate se adductos extrema id fecisse asseuerent, nec alteri, puta Catholico, siue venditionem siue oppignorationem huiusmodi, aut locationẽ facere posse ostendant?

a 7.q.1. — & ex cap. aduersitas.

b *Cap. 27. nu. 69.*

c *In §. retinenda. Instit. de interdic.*

d *Arg. c. bene quidẽ. 96. di. & cap. decernimus. 2. quæst. 8. de iudic. & bulla Cœnæ Domini.*

e *In excommunicatione 14. quæ ponitur in §. excõmunicamus omnes, & singulos cancellarios.*

f *In rubr. C. de agricol. & censit. lib. 11.*

a *De priuile. & ca. in præsentia. de probat.*

b *Iuxta c. clericus. & cap. sententiam. ne clerici vel monachi.*

c *cap. Episcopus. eod. titu. lib. 6.*

d *In verb. iustitia mediante.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respondeo,quòd,vt respondi ad 24.siue 17.quæstionẽ, satis defendi potest licere Catholico contrahere cum hæretico non denunciato pro excommunicato, per considerationem nouam ibidem relatam.

Secundo,quòd sicut non licet concedere, vel dare Iudæis officium,cui aliqua præeminentia sit annexa,per responsa supra,[a] ita immo minus est danda, vel concedẽda, hæretico notorio:quia longè peior est infidelitas hæresis, quã Iudaismus vel Paganismus,vt tradit S.Thom.recep.[b]

QVADRAGESIMAOCTAVA. Cùm Concilium Triden.[c] absoluendi ab hæresi solis Episcopis,nõ eorum vicariis concedat auctoritatem:quæritur, quando est raritas Episcoporũ,& amplissimè patent diœceses, ita vt ad Episcopos reconciliationis causa plerique saltem cõmodè venire nequeant, multi etiam verecundia ob Episcoporum se notoriam dignitatem deterreantur,vtrũ Episcopi possint pro vna, vel pluribus vicibus absoluẽdi alicui personæ sibi gratæ concedere facultatem ex legitima causa,vel non.Item si illos vel ægrotare, vel abesse cõtingat,ita per se absoluere non possint, num subdelegatio illorum valeat, necne. An vero huiusmodi facultas à solo Summo Pontifice obtineri debeat pro personis aliquot in diœcesi idoneis.

88 Respondeo primo,quod prædictum.[d] Concil.Trid. de reform. solùm dat Episcopis facultatem absoluendi à contentis in eo,quo ad forum conscientiæ tantùm, & cõsequenter si absoluendus indiget absolutione in vtroque foro,recurrendum est ad Papam,vel legatum eius,qui habeat eiusmodi facultatem absoluendi in vtroque foro.Secundò,quod Episcopus potest absoluere per se, vel per alium suum subditum : quia omnis, qui habet potestatem ordinariam absoluẽdi aliquem ex officio, potest absolutionẽ delegare per c.fin. [e] quod licet specialiter disponat de absolutione ab excõmunicatiõe canonis ,*si quis suadẽte*, ratio tamen huius habet locum in aliis, vt declarat Panormitanus & consequenter idem ius esse debet de illis, [f] nec obstat cap.fin. [g] quia disponit de habente potestatem ordinariam ex priuilegio, vt glossa singularis declarauit, [h] quam vtrobique Doctores approbant.

89 Tertio, quod non videtur posse Episcopus cõstituere vicarium, vel delegatum generalem ad absoluendum hæreticos: tum quia Concilium noluit dare illam facultatem vicario generali:tum quia prædictum ca.vlt.(quo nitimur) [i] non habet eum, qui competit ordinaria potestas absoluendi aliquos in certis casibus, ex priuilegio posse illam generaliter alicui delegare, ita vt habeat potestatẽ absoluendi pro suo arbitrio eos, qui videbuntur ei absoluendi,sed tantùm quod potest delegare absolutionem in illis casibus,cùm illi occurrerint, & possint exercere illũ actum absoluendi de mandato ipsius.inter quę est magna differentia,vt declarat Felinus.[k]

90 Quarto,quod qui ob verecundiam,vel alia impedimenta,nõ possunt adire Episcopum personaliter, possunt adire per confessarios,vel alios,vt de mandato eius absoluantur per alios.

In his vero quæ S.Inquisitionis officium vel decretorum sacri Concilij declarationem concernunt, tutius erit suprema Romæ tribunalia consulere, quorum censuræ quæ dicta sunt subiiciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Papæ responsio,data vt à Doctore, aliorum non præiudicat opinioni.*

2 *Papa an responderit vt Doctor,an vt legislator,primò ex verbis est diiudicandum:quæ si non sufficiunt,recurratur ad alias coniecturas,& ad qualitatem sub qua fuit interrogatus.*

CONSILIVM II.

QVibus signis cognoscitur,an Papa loquatur vt Papa, & legislator,an vt doctor?

1 Respondeo primò, Iurisconsultos ad hoc, vt certius respondeant,specialius esse interrogandos : quia vt ait S. Thomas,[l] *sermones in moralibus eo sunt veriores, quo specialiores*:licet in speculatiuis generaliores sint veriores specialioribus. & hæc quæstio adeo generaliter proponitur, vt vix ei satisfieri possit,nisi bona parte iuris perspecta.

Secundo, quod glossa solemnis, [m] ponit aliqua signa, per quæ cognoscitur, quis canon dicatur generalis cõstitutionis vim habere:cui parum vel nihil addunt doctores commentantes illud:& multa,quæ ad hoc aliquid faciũt, citat Felin. [a] vbi Innoc.IIII.in suo commento ad finem ait,*quod opinio Papæ,quam ponit vt commentator,non præiudicat opinioni alterius doctoris.*

Tertio,quod fortè clarius,& breuius, quã alius aliquis dixerit,dici posset;quod tunc dicitur statuere vt Papa, cũ id expresè ait,& tunc vt Doctor,quando id exprimit : & ꝙ cùm respondet interrogatus vt Papa,videtur respõdere vt Papa,& cùm interrogatus vt Doctor, videtur respõdere vt Doctor,etiam si id non exprimat, per illã conclusionem,quæ colligitur ex cap.pastoralis.[b] & ornatur , [c] à Felino.Similiter id quod respondet Papa de iure,respondendo alicui quærenti vel interroganti eum super aliquo dubio iuris , cẽsetur velle vt in similibus casibus idem respondeatur,& quod ex circumstantiis temporis,loci,modi,& causa respondendi,& interrogandi, & scribendi,& dictandi,facile colligi potest in dubio in qua persona loquitur,vel scribit,& melius ex particularibus verbis:nisi nisi cùm per illa expresè declaratur mens & intentio Papæ.Quare arbitror, quòd cùm quis super casu occurrenti consuleretur,vel interrogaretur, an illa vel illa dispositio censenda sit facta à Papa, tamquam Papa, vel tamquam Doctore, ante omnia circumspicere debet, an per verba dispositionis declaretur expresè,in qua persona id disponit : & si per illa id non declaratur, consideret, an de iure interrogatus vt Papa idfecerit , an interrogatus vt Doctor, & vir in illa materia eruditus:ponderatis etiam aliis circumstantiis facile cognoscet , quid sit ei probabiliter respondendum.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Extrahi equos lex secularis prohibens,laicos ligat,prout est recepta.num.2.clericos autem non.num.4.& 5.*

2 *Recepta an sit lex in foro conscientiæ , ab vsu doctorum confessariorum,& pœnitentium dignoscitur, ligatq; conscientiam, prout in eo foro est recepta.*

3 *Lex secularis sub pœna prohibens,aut iubens aliquid antea sub peccato nec iussum,nec prohibitum , non videtur obligare ad peccatum sed & non recepta,vel solum in parte, non obligat, nisi prout est recepta.*

4 *Lex secularis generaliter loquens.si sit rationabilis & fauorabilis,canonibusq; non contraria, includit clericos , modo non sit concepta per verba præceptiua,vel prohibitiua, num.5.nec habeat admixtam pœnam,vel aliter sit eis præiudicialis.nu.5.*

4 *Statutum seculare prohibens alienare in non subditum,nõ includit clericum.*

CONSILIVM III.

AN Lex principis sæcularis, quæ prohibet equos extra regnum suum asportari , obliget in foro conscientiæ clericos extrahentes equos suos in suis equitiis genitos?

1 Ad hanc quæstionem respõdeo,quòd illa semper mihi visa est magna,& quotidiana. Primùm quidem ea ratione,quòd viderim in regnis Castellę,vbi est lex huiusmodi ab antiquo instituta,perinde procedi contra clericos extrahentes huiusmodi equos,ac contra laicos.

Secũdò, quòd præsupponit,laicos,qui eos extraxerint, peccare mortaliter : quod numquam mihi fuit satis certũ propter ea,quæ post multas interrogationes huic similes multo tempore factas & post responsum ad eas multo tẽpore dilatum , tamdem in nostro Man. conf. [d] ieci quædã seminaria, ex quibus diligens lector satis potest colligere huiusmodi quæstionum decisionem ,licet ipse iusta de causa expresè eas non deciderim. *Et quibus est illud , [e] quòd lex principis secularis prohibens,vel iubens aliquid sub pœna temporali,non videtur ad pœnam æternam obligare, nec consequenter ad peccatum mortiferum,nisi cùm id quod prohibet,vel iubet, per aliam legem naturalem,diuinam vel humanam esset sub pœna peccati mortiferi prohibitum.vel iussum,illud item quod ponitur paulo post , [f] scilicet , quod dictum præcedens habet locum etiam cùm adiicitur pœna valde grauis , scilicet amissionis magnorum bonorũ, fama,vel vitæ. & illud quod ponitur infernis , [g] scilicet quod consuetudo est optima legum interpres , & quod illa videtur sic interpretata huiusmodi leges,& illud positum consequenter inferius , [h] & melius repetitum, [i] nempe,quòd lex humana etiam iusta , si non est recepta,non obligat,nec etiam si est recepta,quo ad illud,quo ad*

a *In cap.1.de constit. & in capi. per tuas 2.de simon.*

b *De except. c Ibidem.*

d *Cap.23.nu 48.*

e *Num.54.*

f *Num.57.*

g *Num.59.*

h *Num.40.*

i *Num.62.*

a *Ad qu.23. siue 16.*

b *2.2. qu.10. art.6.*

c *Sess.24.c.6*

d *cap. 6. sess. 24.*

e *De off.ord.*

f *Cap. cũ dilecto. de confirm. vtil. & leg.illud ff. ad l.Aquil.*

g *§ cæterũ de off.deleg.*

h *In d.ca. fin. de offic. ordi.*

i *De offic.ord.*

k *Ibidem.*

l *In prin.2.7.*

m *In c.vt circa. in verbo perpetuo. de elect.lib.6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod non est recepta: & consequenter quòd licet lex sit recepta quo ad pœnam temporalem, non tamen obligat quo ad pœnam eternã, si non est recepta quo ad illam: & quod prefata lex, & huiusmodi licet sint recepte quo ad pœnam temporalem, & exteriorem fori exterioris, non tamen videntur recepte quo ad pœnam interiorem interioris fori, quæ est eterna, quia nec confessarij, nec confitentes eruditi consueuerunt huiusmodi legum obseruantiam iniungere, nec accipere in foro interiori, reputantes fatisfieri legi soluendo pœnam temporariam, cùm deprehendetur eorum transgressio.

3 Tertio, quod præsupponit difficultatem illam grandem in multis locis vtriusque iuris tactam, & tractatam, an & quando leges sæculares generaliter iubentes, vel prohibentes aliquid, includant clericos? vt colligitur ex Pan.[a] & ex plurimis, quæ adiecit Felin. [b] & Decius, [c] in qua communis resolutio habet, quòd lex Imperialis generaliter loquens rationabilis, & fauorabilis, cui nõ contradicunt canones, etiam habet locum in clericis, secus si est prætiudicialis. [d]

Quarto, quod non est facile definire quæ lex dicatur fauorabilis, & quæ prætiudicialis: quia varij variè id asserũt.

His præmissis, ad quæstionem respondeti potest primò quidem, quod qui tenuerit laicos præfatam legem transgredientes non peccare mortaliter in foro conscientiæ iuxta supradicta, cogitur dicere partẽ negatiuã quæstionis scilicet præfatos clericos nõ peccare in foro cõsciẽtiæ, per illam regulam topicam, *Si quod magis videtur inesse, & non inest, ergo nec id quod minus.* [e]

4 Secundò, quòd qui tenuerit prædictam legem esse prætiudicialem, etiam tenebitur eamdem partem asserere iuxta præfatam communem resolutionem, quæ habet legem Imperatoriam etiam generaliter loquentem, & nullam de clericis specialem mentionem facientem, non includere clericos, si est prætiudicialis.

Tertiò, quòd etiamsi esset fauorabilis, non obligaret eos, attento quòd loquitur per verba præceptiua, vel prohibitiua, quoniam etiã secundum receptiorem sententiã lex sæcularis, etiam fauorabilis, & generaliter loquens, nõ includit clericos, si prohibendo vel præcipiendo loquatur, vt post alios tradit Decius. [f]

5 Quarto, quod præfata lex videtur prætiudicialis, partim quia est pœnalis, & non statuit de cõtractibus, nec de vltimis voluntatibus, nec de iudiciis: partim quia statuit de delictis, & non de antiquis, sed de nouis, quę ipsa nouè inducit: partim quòd nemo (quod sciam) vocauit legem huiusmodi fauorabilem: & meritò, quia est odiosa, & in odiũ delicti inducta, & ideo restringenda, [g] cum aliis multis: partim quod Doctores asserentes leges de contractibus disputantes satis posse dici fauorabiles, cum aliqua difficultate id asserunt, signando contrarium dicendum esse de legibus disponentibus de delictis, & pœnis eorum.

Quintò, quòd statutum prohibens alienare in nõ subditum, non includit clericum, secundum Ioannem And. [h] quem communiter esse receptum probat Felinus [i] referendo plurimos ei concordantes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges contracto matrimonio facta nõ valet, nisi sit iurata. nu. 10 at constitutio dotis & illius augmentum tenet, quia cùm fiat ob onera matrimonij, non est proprie donatio. numero 9.*
2 *Domicilium originis non perditur per domicilium habitationis alibi translatum.*
3 *Statutum ciuitatis ligat omnes illius ciues, hoc est habentes in ea domicilium, at inibi natos, alibi habentes domicilium, non ligat. nu. 7. 8. & 11.*
4 *Domicilium habitationis in loco potest habere filiafamilias nupta ex triplici capite, primo ex domicilio patris, item & mariti, cum quo viuente decreuit viuere, ac etiam ex propria persona constituendo in eo velle degere, quod acquiritur, simulac quis etiam filiusfamilias incipit in loco habitare eo animo, vt vitam inibi peragat, hicque animus ad cautelam potest explicari corã iudice, vel notario, num. 8. & est principalis, & magis attenditur, quam domicilium originis. nu 5.*
5 *Diœcesis appellatione in dubio venit illa, quæ est domicilij. Vnde Florentinus est proprie is qui habet Florentiæ domicilium: hæc, diœcesis, & nõ originis exprimitur ex stylo Curiæ in supplicationibus, quę Papę porrigũtur. licet improprie quo ad aliquos effect.*

etiã Florẽtini dicãtur, qui sola origine Florẽtini sunt. n. 6 7. & 12.
13 Domicilium viri prœualet, & attenditur quo ad effectum repetitionis dotis.

CONSILIVM IIII.

SPoleti est statutum iam pridem receptum, quòd pro nulla muliere ciuitatis Spoleti, vel eam habitãte possit dari, neque recipi dos maioris summæ mille florenorũ, siue quingentorum ducatorum: quod confirmatum est à Papa, & munitum pœna excommunicationis latæ sententiæ. Quo statuto stante, quidam Spoletanus origine venit Romam, vbi moratus est decem & amplius annis, & conuenit cum alio etiam origine Spoletano, qui venit ad Vrbem ante triennium cum proposito eam inhabitandi, & cõstituendi domicilium, vt duceret in matrimonium filiã ipsius, quæ manebat Spoleti: quam fecit deduci ad Vrbẽ, vt in ea contraheret matrimonium iam conuentum: & ablinc triennio contraxete per verba de præsenti, nulla dote constituta expresè, sed nondum consummauerunt, quia pater dicebat videri sibi, quod non poterat cõstituere suæ filię dotem vltra præfatos mille florenos, gener autem dicebat impensas faciendas vxori inhabitaturæ Romæ esse longe maiores, quàm sint faciendæ Spoleti: & quia ipse intẽdebat degere Romæ, nõ poterat onera prefati matrimonij ex dote tã paruа sustentare. Interim prefatus sponsus emit officiũ quoddam valoris 4000. ducatorum, vt honestè degere posset in Vrbe, & consequenter mortuus est pater sponsæ, & legauit filiæ pro dote scuta 500. quæ mille florenis æquantur. Gener non est ea dote contentus, & sponsa, cognatique eius vellent, si liceret, augere dictam dotem vltra summam in prædicto statuto contentam. Quæritur an liceat eis eam augere, & sponso illud auctarium recipere?

1 Pro parte negante facit primò, quod non valet donatio facta ab vxore marito, neque econtra facta vxori à marito, constante matrimonio, [a] & auctio dotis videtur quędam donatio, ergo ea non licet.

Secundo, quod Spoletanus origine habitans Romæ etiam si constituat in ea domicilium, nõ desinit esse Spoletanus origine, nec desinit habere domicilium originis Spoleti, quia illud est immutabile. [b]

Tertio, quod statutum alicuius ciuitatis ligat omnes ciues eius, secundũ omnes: at ciues origine sunt verè ciues, [c] ergo præfatum statutum ligat præfatos cõtrahentes, quia sunt ciues Spoletani origine.

4 Pro parte autem affirmante facit primò, quòd vterq; tam sponsus, quàm sponsa sunt Romani domicilio habitationis: maritus quidem, quia trãstulit domicilium, quod habebat habitationis Spoleti, Romam, quia venit ad eam animo vitam peragendi in ea, & habet habitationẽ in ipsa eo animo, & emit officiũ quatuor mille ducatorũ ad peragendam vitam in ea, vt in casu præsupponitur: sponsa verò, eò quod sponte ad mandatum patris venit ad Vrbem nuptura prefato sponso, prout etiam nupsit, animo vitam peragendi cum illo in Vrbe, & ita est Romana domicilio tã patris, qui erat domicilio Romanus per decennalem & longiorem habitationem, quæ ad hoc sufficit, [d] quàm domicilio mariti, qui iam à triennio habet illud Romæ: tum ex persona sua, quæ sponte iam à triennio cœpit habitare Romæ. & ad contrahendum domicilium habitationis in aliquo loco, sufficit quod in eo incipiat habitare animo vitam in eo peragendi, [e] etiam si sit filiusfamilias [f] & cõsequenter facti sunt iam exteri & forenses, quos non ligãt statuta municipalia, iuxta legem finalem. [g]

5 Secundo, quod licet domicilium originis sit firmius & immutabilius domicilium, tamẽ habitationis est principalius, iuxta glossam celebrem, [h] quæ habet magis attendendum esse domicilium habitationis, quàm originis.

Tertio, quod glossa prætata cum Compostellano & Speculatore tenet, per diœcesanum, in dubio intelligendum esse diœcesanum domicilij habitationis. Vnde Philippus Franeus colligit illam diœcesim dici propriè diœcesim alicuius, in qua ille habet domicilium habitationis: & Bartholus [i] tenet, represalias concessas contra Florentinos, non posse exequi contra illos, qui sunt origine Florentini, sed non habitant Florentiæ, nec munera subeunt ibi, & sunt incolæ & municipes alterius ciuitatis. & sty-

a In repet. rubr. ecclesia sanctæ Mariæ de const.
b Ibidem à n. 37. per 20. qu. c à nu. 24.
d Arg. c. 1. de noui operis nunciat. & c. si in aduersar. 10. dist. & alibi multorum, quæ prædicti vbi sup. annot.
e Ex authẽtica multo magis. C. de sacro sanct. Eccles. & ea cũ in concilio. de elect.
f In præfato nu. 27. inducens subtiliter ad id præfatũ capit. ecclesia sanctæ Mariæ.
g Cap pœna. de pœnit. d. 1. & le interpretationes. ff. de pœnis.
h In ea fin. de immunit. eccles. lib. 6.
i Vbi supr. nu. 9.
a Ti. 1 & 3. & ex si sponsa. ff. de donatio. inter virum & vxor.
b l. 1. ff. municipes. & l. finali. ad municip.
c l. ciues Sabini C. de incolis lib. 10.
d Iuxta leg. 2 & 3. C. de incolis lib. 10.
e l. 7. adimitt. glos. recep. C. de incol. li. 10. f Le placet ff. ad municip. g ff. de iurisd. om. iud. & c. 2. de const. lib. 6.
h In ea statutum in verb. vnam dicit. de rescript. li. 6.
i In tract. represa. in 7. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lus Curiæ haber,vt orator exprimens diœcesim, cuius est, exprimat diœcesim,vbi habet domicilium,& non diœcesim,vbi natus est.

a ff. de verb. signif.
b Prouinciales dici, qui sunt incolæ prouinciæ.
c Vbi supra.
d l. librorum. §. quod tamē Cassius. ff. de leg. 3.
e Ibidem.

6 Quarto, quod contextus expressus l. prouinciales, [a] haber, [b] & non qui ex prouincia sunt oriundi: ergo non dicentur Spoletani, qui extra Spoletum habeant domicilium,& sunt municipes, quod planè verum est secundum communem vsum loquendi,vt dicebat Iacobus de Arena relatus,[c] per Bartholum:quæ significatio est attendēda, [d] & regulariter sic sumitur,& quamuis illa lex habeat multos intellectus,vt per glossam Bartholi & Alciati, [e] habetur,genuinus tamen videtur esse, quod regulariter, & vt plurimum illi tantum dicuntur prouinciales, vel Florentini,vel Romani, qui habent domicilium habitationis in prouincia,Florentiæ,vel Romæ,licet quo ad aliquos effectus dicantur esse ciues locorum, vnde originem trahunt.

Quintò, quòd ex parte contraria negante sequeretur, quod si vir & mulier Spoleti nati haberent domicilium habitationis in Hispania ante 20.annos contractum, & vellent contrahere matrimoniū ibi,ad viuendum ibidem, subiicerentur præfato statuto,quod est ridiculum.

f L. i. fin. de iurisd. om. iud. & copit. 2. de const. lib. 6.

7 Sextò,& peremptoriè,quod statutum Spoleti nō potest obligare,nisi subiectos iurisdictioni Spoleti: quia cū statuere sit iurisdictionis, solum obligat eos qui ei subiacent. [f] At qui nati sunt Spoleti, & habent domicilium habitationis in Hispania, Gallia, vel alia parte Italiæ extra territorium Spoleti,non subiacent iurisdictioni Spoletanæ:ergo statutum Spoletanum non ligat eos. Cum ergo præfati,de quibus quæritur, habeant domicilium Romæ, & sint propriè diœcesis Romanæ, & subiecti iurisdictioni Romanæ,& non sint propriè diœcesis Spoletanæ, nec subiiciantur iurisdictioni Spoletanæ, consequens profectò est, eos non ligari statuto Spoletano quo ad ea, quæ extra Spoletanū territorium iaciūt, vel facere prætendūt.

8 Septimò, quòd non est quæstio de dote antehac cōstituta,sed de dote posthac constituenda,& de auctario eius constituendo. & possunt præfati domini consulentes ad maiorē cautelam protestari se cōstituisse domicilium suū Romæ,& habere illud Romę, & si quatenus opus est nouè constituere illud,volentes in præsentia in ea viuere,& mori:qua protestatione coram notario publico, vel iudice facta,postea sine vllo meru præfati statuti, & excōmunicationis ei adiectæ potest per aliud instrumentum ipsa mulier augere dotem,& ipse vir recipere illud auctarium, tamquam incolæ & municipes Romani, & subiecti legibus & statutis Romanis,quibus nō vetatur præfatum auctariū,nec cōstitutio dotis maioris,quàm mille florenorū.

g Lib. 1. ff. de donat.
h In repet. ca. per vestras. de donat. inter virum & vxo. limit. 2. num 10.
i § si vxor ff. de donat. inter vir. & vxor.
k Vbi supra, limit. 3. nu. 51.
l Et cap. cum contingat. de iureiur. & c. quamuis pactum. de pact. lib. 6.
m Vbi supra. limit. 3. nu. 31.

9 Non obstāt adducta in oppositum. Ad primum enim respondetur primò, concedendo quod regulariter donatio inter virum & vxorem non valet, sed negando, quod constitutio dotis, vel auctarium eius sit donatio propriè. quoniā fit ob causam dotis, & datur ad sustentanda onera matrimonij:& donatio ob causam, non est propriè donatio, [g] quod post alios ab eo citatos tenet & probat Ioānes Lupus. [h] Secundò respondetur, quòd licet regulariter nō valeat donatio inter virum & vxorem, fallit tamen in cōstitutione dotis: quia illa potest contractum matrimonij constitui,argumento l. si quis pro, [i] per quam & alia id tenet præfatus Ioannes Lupus. [k]

10 Tertiò respondetur, quod ad maiorem cautelam iurari potest constitutio dotis vel auctarij eius,per quod iuramentum firmatur, & fit valida donatio inter virum & vxorem,argum. cap. si vero [l] & per alia plurima, quæ cumulat præfatus Ioannes Lupus. [m]

11 Ad secundum concedimus Spoletanum origine,licet habeat alibi domicilium,dici quidem Spoletanum quo ad aliquos effectus particulares, sed non communiter, præsertim quo ad hoc, vt subiaceat iurisdictioni Spoletanæ, & consequenter statuto per illam iurisdictionem facto,de quo effectu in præsenti quæstione agitur.

12 Ad tertium respondetur eo modo quo ad secundum, scilicet quòd origo facit quidem ciues quo ad aliquos effectus,sed non quo ad hoc,vt sint subiecti iurisdictioni ciuitatis,vbi nati sunt,si habent domicilium habitationis in aliis regnis,vel alia ciuitate,vt domini consulentes habēt.

A

13 Ad quartum respondeo primò,concedendo quòd attendendum est domicilium mariti quo ad sciendum, vbi mulier debet exigere dotē,sed negādo,quòd in proposita quæstione agatur de exactione dotis:quia immo agitur de cōstitutione vel auctione eius. Secūdò negādo, quod domicilium principale dicti consulentis mariti sit Spoleti: quia immo est Romæ, per supradicta. Et ita proculdubio nihil obstat præfatum statutum præfatis dominis consulētibus,quos Deus O. M. faciat sibi gratiosos in hoc sęculo,& glorioſos in altero. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio noua non extenditur ad præterita, nisi cum agitur de effectu futuro, qui potest stare sine effectu præterito.*

B

1 *Indulta de promouendo à quocumque ante Cōcilium obtenta, per illud censentur modificata.*

CONSILIVM V.

QVidam ante Concilium Tridentinum impetrauit rescriptum à Papa,assumendi primam tonsuram, & quatuor minores,à quo mallet Antistite, & postquam assumpsit primam tōsuram,supervenit Concilium, quod [a] statuit, ne quis ordinaretur nisi à proprio Episcopo, vel de consensu eius,etiā virtute rescripti generalis, vel specialis. Quæritur an liceat huic accipere quatuor minores absque licentia Episcopi?

a In sess. 23. c. 8. de refor.

Quidam responderunt,quòd sic,per dicta Dominici,& relatorū ab eo, [b] sed nobis,salua eorū pace,videtur contrarium verius, scilicet quòd non potest ordinari virtute prædicti rescripti sine licentia,vel consensu,vel literis cōmendatitiis sui Episcopi de probitate & moribus:quia licet constitutio noua non extendatur ad præterita regulariter, [c] fallit tamen,quando agit de effectu futuro, qui stare pōt sine effectu præterito, iuxta glossam solemnē & à multis putatam singularem [d] & aliam æquè solemnem,& à multis putatam singularem & receptam [e] & alia multa, quæ nos adduximus alibi, [f] vbi etiam multa pro contraria parte adducta legi possunt.

b In ca. 2. nu. 9. de conces. præben. lib. 6.

C

c Cap. fin. de constitut.
d In clem. vt hi qui. verb. in posterum. de ætate & qualit.
e In clemē. 2. verb. vt etur, de vita & honest. cler.
f In relatt. ca. si quando. de rescrip. excep. 21. à nu. 40.

SVMMARIVM.

D

1 *Vtilitas publica iuuanda, & priuata preferenda.*
2 *Lex, qua solutio cambij sex menses differtur, est iniqua, & per illam datur occasio vsuras exercendi. nu. 4.*
3 *Delinquendi, seu decipiendi materia non mandanda.*
5 *Lex prohibens præsenti pecunia vendi, iuri naturæ contraria.*

CONSILIVM VI.

AN Liceat ciuitati Barchinonensi cum consensu Cæsaraugustæ,& Valentiæ,statuere, quod omnia cābia, quæ fiunt in ea ad ciuitates Cæsaraugustæ, & Valentiæ, vel ab illis ad Barchinonensem,censeantur facta cum terminis soluendi infra sex menses à die præsentationis literarum currentes?

E

1 Respondeo primò, quòd pro parte affirmante facit, quòd dicitur à rerum peritis hoc esse valde vtile futurum præfatæ Barchinonæ, & toti principatui Cathaloniæ, & vtilitas publica reip. iuuanda est, immo & præferēda priuatæ. [g]

2 Pro parte tamen negante facit primo,quod est iniquū, vt is,qui dedit pecunias Cæsaraugustæ campsori pro literis cambij Barchinonam, nō possit in ea perere pecunias in eis contentas vsque ad sex menses: & quòd peregrinū venientem Romam,vel ad alias terras, qui Cæsaraugustæ dedit pecunias pro litteris cambij, oporteat manere sex mensibus Barchinonæ ad recuperandum suum viaticum, & perdere oportunitatem suorum negotiorū Romę, vel alibi gerendorum,contra c.1. [h] quatenus probat peregrinos,& iter facientes iuuandos esse,& non molestandos.

g Ca. 3. de postulat. præla. & ca. licet. de regular.

F

h De emptio.

3 Secūdo,quod non est danda materia delinquendi, & decipiendi alium, [i] & per huiusmodi statutum datur campsoribus materia delinquēdi,& decipiendi eos,qui tradūt pecunias suas in aliqua prędictarum trium ciuitatum pro litteris cambij ad aliquam earumdem ciuitatum directis, accipiendo pecunias,& dando literas,per quas is,cui dantur,putat,statim intra paucos dies eas soluendas, & differtur ei solutio per sex menses.

i l. conuenire. ff. de pact. dotal. c. ex parte. de consuet.

4 Tertiò, quòd per viam indirectā datur occasio vsuram exercendi, vendendo merces carius propter solutionem dilatam, & emendo vilius propter eam anticipatā. Cæsaraugustanus enim, vel Valentinus importat merces

Universidad de Deusto
Biblioteca

Barchinonam, & sciens quod pretium earum non potest extrahere a principatu Cathaloniæ, nisi per literas cãbij, & quod per huiusmodi literas non poterit Cæsaraugustę, vel Valentiæ habere pecunias, nisi post sex menses à præsentatione literarum, longè carius vendit, quàm si intra octo dies à præsentatione literarum solueretur ei pretiũ in sua ciuitate, & contra Barchinonensis, si vilius poterit emere soluendo statim venditori, vel dando literas de statim, vel intra octo dies ei soluendo in sua ciuitate.

5 Quartò, quòd videtur contra ius naturale & gentium prohibere, ne quid Barchinonæ præsenti pecunia vendi possit,[a] & per prædictum statutum videtur indirectè quadamtenus id fieri, cùm non possit, vt dixi, habere litteras cambij, per quas differtur solutio ad sex menses. Per quæ non auderem affirmare partem affirmatiuam, neque dicere, quod prætatum statutum sit vtile Barchinonæ, & principatui prædicto Cathaloniæ, quoniam inducit maiorem victus & vestitus caritatem, & omnium mercium particulariter pauperibus & tenuibus vendendarum: & arbitror magis me Deo, & prætato principatui obsequi respondẽdo hoc, quàm contrarium, quod magis voluisset D. consulens, qui magis videtur id desiderare.

a *Arg. totius tit. de contrahen. emp. & vend ff. & C.*

SVMMARIVM.

1 *Statutum ne in Priores eligantur plusquam tres de vna natione, tenet, sicut & illud, quod certum genus personarum solùm habilitat, vel inhabilitat ad dignitates & beneficia obtinenda.*
2 *Indigni, vel minus idonei si sint vocati à statuto, vel testatore, loco horum alij possunt eligi.*
3 *Libertatem plenam non tollit omnis restitutio.*
3 *Plena libertas & sufficiens adhuc esse potest, etiam si in aliquo restringatur.*

CONSILIVM VII.

CApitulum Generale cuiusdam ordinis multarum nationum constituit, ne in Priores monasteriorum eligerentur plures, quàm tres de vna natione. Quæritur, an constitutio sit valida.

1 Respondeo, quòd sic: tum quia multis de causis potest esse rationabilis, scilicet, ne aliis detur causa superbiendi, aliis murmurandi, aliis tribuendi nimium suæ genti, vel nationi: tum quia statutis collegij Bononiæ, & aliorum multorum in Hispania illorum instar factis cauetur, ne ex eadem ciuitate eligantur plures collegæ, & ne ex eadem diœcesi plures, quam duo, &c. Tum quod valet consuetudo, vt Abbas certi monasterij eligatur solũ de certo monasterio.[b] Tum quia institui potest, vt beneficium conferatur alicui propinquo patroni illius, iuxta Dominicum receptum.[c] Tum quod in ecclesia Toletana statutum est, ne fiat beneficiarius eius descẽdens ex Iudæo, Sarraceno vel hæretico. Tum denique quòd non censetur tolli eligendi libertas, eo quod electio restringatur ad certum genus hominum, vt tradit Panormitanus communiter receptus.[d] Vnde & Papa de collegio tantum Cardinalium eligitur, & in Hispania nõ fiũt beneficiatij nisi Hispani, & in Gallia nisi Galli. Tũ ob alia, quæ breuitatis causa omitto.

b *Ca. cum dilectus de consuetud.*
c *Cap. cum in eccles. tua. de prab. li. 6. n. 5.*
d *In cap. cum terra. num. 4. de elect. & in ca. licet. num. 12. eod. tit.*

Non obstat, quod prædicta constitutio videtur aliquibus contra bonum publicum, quia immo multis respectibus promouet illud, vt prætactum est.

2 Non obstat, quod prædicta lex videtur cogere ad eligendos indignos, negatur enim illud: quia quando non possent eligi omnes Priores digni de omnibus nationibus, nisi plures quàm tres eligerentur de vna, tunc posset eligi plures de illa, quia numquã est eligendus indignus, vt post S. Thomã,[e] diximus in Miscellaneis de oratione[f] & Sotum,[g] vbi dixit, quod stãte statuto fundationis beneficij, vt conferatur vni ex cognatis suis, si nullus inueniretur idoneus, posset conferri alteri.

e *2. 2. qu. 63. art. 2.*
f *Miscella 24. num. 3.*
g *Lib. 3. qu. 8. art. 2. col. 3. de iust. & iure.*

3 Non obstat, quòd in electionibus debet esse plena libertas eligendi:[h] quia multis modis potest restringi libertas electionis, ita quod maneat tanta, quanta est necessaria ad hoc, vt electio valeat: sicut & in matrimonio carnali contrahendo debet esse plena libertas, potest tamen aliquo modo restringi, remanente ad id necessaria, vt tradit Panormitanus,[i] & alij alibi. Salua, &c.

h *Arg. c 6. de reformat sessione 25. Concilij Triden.*
i *Vbi supra.*

SVMMARIVM.

1 *Statuta Papalia sunt, quæ Capitulum generale auctoritate Apostolica condidit: vnde nec ipsum, nec illud repræsentans potest ea tollere.*
2 *Sententiam definitiuam non potest reuocare iudex, qui illam tulit, etiam quod sit Capitulum generale, sicut nec alia irreuocabilia tollere potest.*
3 *Capitulum non generale, repræsentans Capitulum generale, habet eamdem potestatem, quam habet ipsum Capitulum generale, à quo, si quid iniuste faciat, ad Pontificem, cui immediatè subiicitur, recurrendum.*
4 *Capitulum, si is, ad quem spectat, conuocare negligit, ad iuris remedia recurrendum.*
5 *Suspicionis allegata causa, non coram ipso iudice allegato suspecto, sed coram electis arbitris est retractanda.*

CONSILIVM VIII.

QVÆritur primo, an Capitulum repræsentatiuũ Capituli generalis possit tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papę, & si hęc nõ põt tollere, quę possit?

Secũdo, an Præpositus Capituli repræsentatiui debeat proponere ea quæ iustè reuocari possunt?

Tertio, quid remedij adhiberi possit, quando is, ad quẽ spectat conuocare Capitulum, non vult illud conuocare?

Quarto, corã quo iudice sit tractãda causa suspicionis?

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo primò breuiter, quia non vacat pro dignitate quæstionis eam tractare, quod iuri propius videtur, quod Capitulũ repręsentatiuum Capituli generalis nõ potest tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ: quia facta illa sunt facta Papæ, & inferior nõ potest tollere facta superioris: & consequenter statuta facta in Capitulis generalibus auctoritate Apostolica, quæ potest facere ordo virtute priuilegij, quod ad id habet, nõ potest tollere Capitulum repręsentatiuum, quia non posset illa tollere etiã Capitulum ipsum generale. is enim, qui facit aliquid auctoritate Papæ, non potest tollere illud auctoritate sua inferiori, per iura, quæ in hoc citat Felinus.[a]

a *In cap. cum ad audientiam de constit. num. 9.*

2 Secũdo, quod neque facta irreuocabilia per Capitulũ generale potest reuocare Capitulũ repręsentatiuum: qualis est sententia definitiua prolata à Capitulo generali: quia sententia definitiua est irreuocabilis etiam ab eo qui eam tulit.[b]

b *Cap. in literis de off. de leg. & le. iudex. ff. de re iud. cum adnot. eis.*

3 Tertio, quod alia reuocabilia, quæ possẽt reuocari per aliud Capitulum generale, possunt reuocari per Capitulũ repræsentatiuum: quia eamdem potestatem habet, quam habet generale. &, si male reuocauerit, potest appellari ad Papã, sicut & posset appellari ad eũ, si Capitulũ generale iniustè reuocaret: quia ambo subiiciũtur immediatè Papæ.

SECVNDÆ quæstionis solutio colligitur ex solutione ad primam, nempe quòd Præpositus præfati Capituli repręsentatiui, vel totum Capitulum debet proponere ea, quæ iustè reuocari possunt, licet sint tractata in Capitulis generalibus, non autem alia.

4 AD TERTIAM respondetur, quòd possunt, & debẽt fieri ea, quæ possunt, & debent fieri iure communi, quando is, qui debet vocare Capitulũ, non vult illud vocare: de quo Abbas Panormitanus,[c] Felinus,[d] & in aliis locis per eum allegatis.

c *In ca. nobis. de elect.*
d *In cap. cum omnes. de constit. nu. 34. & 35.*

5 AD QVARTAM, quod causa suspicionis nõ est tractãda coram iudice recusato, sed coram arbitris electis à partibus, iuxta formam cap. suspicionis.[e]

e *de off. deleg. & ca. ab arbitris. eod. tit. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Declaratio priuilegij concessi monasterio Vrbis in Cap. Minorũ Auenioni facta, ita intelligenda, vt dicto priuilegio nõ contradicat. num. 2.*
2 *Iura iuribus concordanda sunt.*
2 *Lex generalis per specialem illam limitantem limitanda.*
3 *Voluntas disponentis in omni dispositione attendenda.*
4 *Legis verba contra auctoris mentem non sunt interpretanda.*
5 *Nulla sunt, quæ lite pendente, vel parte cuius interest non audita, fiunt. & nu. 9.*
7 *Monasterium S. Trinitatis Minimorum contra suum priuilegiũ Generali obedire non tenetur.*
7 *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.*
7 *Regularis cõtra maioris præcepta prælato obedire non debet.*
7 *Monachus prælato secundum suam regulam præcipienti pareat.*
8 *Regularis à superiore grauatus appellare potest.*
10 *Professus in vno monasterio non potest iure cõmuni à superiore*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad aliud inuitus sine culpa & causæ cognitione transferri, volens autem ita demum, si adsit legitimi superioris auctoritas. fallit apud Dominicanos, & alios, quorum religiosi omnes faciunt vnum corpus: quia tunc etiam sine culpa, subsistēte causa, potest quis à superiore inuitus, etiam contradicente conuentu, transferri. nu. 11.

12 *Monachorum & monialium creatio ad prælatum immediatum monasterij cum maiori parte conuentus iure communi spectat. Vnde solus mediatus superior alibi professum facere filium alterius monasterij contradicente immediato superiore, & aliis eiusdem monasterij, non potest. nu. 15.*

12 *Episcopus, etiam vt superior, monialem creare non potest.*

13 *Consilium alicuius sequi debet, qui illud requirit vt collega.*

14 *Statutum concedens immediato superiori creationem monachorum ita debet intelligi, vt non excludat mediatum superiorem, ac conuentum, sed vt simul cum illo creet.*

14 *Statuta & consuetudines iuxta commune ius intelligenda, vel ita vt inquantum minus potest ab eo recedatur.*

CONSILIVM IX.

EXcellentissime Domine Doctor, in comitiis generalis Capituli Auenioni celebrati 1578. à fratribus Minimis trium nationum, Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ, quæ sequuntur fuerunt ordinata hac forma.

Memores Patres, pace & vnione, minima maxima fieri, maxima verò odio & seditione decrescere, placuit tam Italis, quàm Hispanis, quo ad officium correctoriatus iura pretensa cedere, cùm ex Illustrissimo & Reuerendissimo Protectore coram Patribus declaratum extitit, voluntatem D. Francisci fuisse, quòd cōuentus Romanus quo ad correctoriatum regatur à fratribus Gallicæ nationis: quod fuit confirmatum eo præsente, totoq; Cardinalium Senatu, volunt tamē, quod ad alia omnia sit cōmunis, & fratres mixtim ex omnibus nationibus sint in illo conuentu, induantur vouitij indifferenter, quarumcumque regionum fuerint.

Priuilegium conuentus S. Trinitatis sequitur, quod perpetuo vsu fuit receptum à tota Religione, quæ etiam postulauit ipsius confirmationem, quæ fuit facta à Iulio III Lad instantiam Regis Christianissimi Henrici.

Vniuersis præsentes has literas inspecturis frater Franciscus de Paula ordinis fratrū Minimorū humilis institutor, ac S. Sedu Apostolica gratia, & cōcessione, omniū eremitoriorū, & locorū, oratoriorū, & sororū eiusdē ordinis vbicūq; cōstitutorū, necnō cōgregationū fratrū religiosorum, & personarum aliarum sub regulari obseruantia in eisdem degentium superior, licet immeritus, ac generalis corrector salutem in Domino: Nos pie considerantes regiā maiestatem Franciæ nobis, & ordini nostro præfato cōparasse locū Conuētus nostri S. Trinitatis in monte Pincio in vrbe Romana, & ea propter ad ipsius beneficij per nos accepti memoriam, & vt fratres nostri ordinis in dicto Conuentu residentes in diuini cultu persolutione reddantur in futurum salutis animarū dictorum benefactorum memoriores, volumus, & ordinamus, quod à modò, & in posterū d. Conuentus in mōte Pincio in vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis, quādiu inuentātur, qui inibi residere, & cultui diuino insistere voluerint, sin autē nulli reperiantur, qui inibi residere voluerint, quia omnes in Christo vnanimes esse debemus, illud per alios regi, & inhabitari volumus, pariterq; si locus supportare poterit, vltra quam reperiantur habitantium Gallicæ nationis, alios secum aliarum nationum mixtim residere volumus. Datum, &c.

Queritur primo, vtrū pēdente lite, quā nobis mouerāt Patres Zelosi Hispanię, & Italię ad annullandū priuilegiū corā Sanctiss. Domino 1576. nec dū lite decisa potuerint talia statuere in illo Cap. Auenion. quod videtur cōtra priuilegiū, præsertim cū cōuētus Roma. per procuratorē non cōparuerit, nec vocatus, nec auditus fuerit in re tā graui, & ad illū spectāte, in qua statutū & voluntas S. Patris nostri Frāciſci de Paula lęditur, maiestati regię iniuria grauis fit, & toti nationi, immo & toti religioni, quę confirmationē priuilegij postulauit à S. S. & obtinuit; graue dānū inferet.

Secundo, vtrum fratres huius conuentus teneantur Generali obedire præcipienti, & facienti ad formam statuti Auenionensis, præsertim cum à Barcinonēsi Capitulo sequente fuerit conclusum nulla statuta ante nouem annos nō probata fortiri vim statuti permanentis, præterea cùm semper fuerit ab hoc cōuentu reclamatū pro grauamine.

Tertio; vtrum non relinqueretur huic conuentui sua actio in casu, quod probaretur huiusmodi constitutio in sequenti Capitulo, vel per appellationē, vel oppositionē.

A Quarto, vtrum iuxta formā priuilegij, si aliqui nostræ nationis voluerint hic Romę morari, & compatiatur locus, petita licentia, & non obtenta à Generali, possint à correctore recipi pro conuentualibus.

Quinto, vtrum nouitij etiam possint indui eiusdem nationis, modo habeantur sufficientes, petita licentia, & nō obtenta ab ipso Generali.

Sexto, vtrum fratres extranei, qui sine iusta causa, vel culpa, vel legitima causæ cognitione obtruduntur ab ipso Generali, vt occupent nostrorum sedes, possint recusari ad inhabitandum, & votandum in electionibus.

Septimo, vtrum ipse Generalis possit fratres Gallicæ
B nationis amouere, vt alios extraneos inducat.

Octauo, vtrum ipsi Galli teneantur obedire præcipienti contra formam priuilegij, quod habent, quādiu voluerint inhabitare, nō accersitis aliis ad petitionē conuētus.

1 AD PRIMAM quęstionē respondeo primò, quòd declaratio facta Auenioni, præsēte Illustrissimo Protectore, non est contraria priuilegio, nec intentioni Gallicę gētis, quatenus cōtineat Italos, & Hispanos cessisse iura prętēsa contra priuilegiū S. Frāciſci, immo est eis consona, & commodissima, vt palam est. Secundò, quòd non est etiā contraria, quatenus statutū fuit, vt illud per Correctores gentis Gallicæ regatur, per ea multa, quę nos pridē pro illo allegauimus in lite cōtra prædictū monasteriū, & mo-
C nachos Gallos mota. Tertiò, quòd etiā dici pōt, prędictā, declarationē nō esse cōtrariā prędicto priuilegio, & intētioni Gallicę gētis, quatenus cōtinet, quòd ex qualibet alia gēte possint in prędicto monasterio indifferēter recipi fratres, si intelligatur eo mō, quo debet intelligi secundū limitationē, & modificationē ipsiusmet priuilegij S. Frāciſci, scilicet, quando locus supportare potest, & non reperiantur alij Gallicæ nationis. Non enim sunt contraria dicere: homines cuiuslibet gentis habitare possūnt in hoc oppido, & homines cuiuslibet alterius gentis possūnt habitare in hoc oppido, quando defuerint homines Galli: vtrumq; enim potest esse simul verū, quādo scilicet defuerint Galli, qui possint, & velint habitare in eo, vt palā est.

D 2 Secundò principaliter dico, quòd prędicta declaratio est intelligenda modo prędicto, ita vt non cōtradicat priuilegio. Tum quia expedit iura iuribus cōcordare. [a] Tum quia lex generaliter loquēs, siue præcedat, siue sequatur, debet limitari per aliā legē illā specialiter limitantem iuxta iura, [b] & late tradit Decius post alios, [c] & probatur efficacissimè per duas glossas solēnes receptas, quartū altera est in l. *sciendum* [d] & altera in authen. *offeratur*, [e] quæ receptæ ab omnibus aiunt, prędictā authen. quę generaliter disponit debere actorē præstare fideiussores reo, licet sit posterior, debere limitari per d. l. *sciendū*. quę habet eum, qui bona immobilia habet, non teneri ad dandū fideiussores. Cū
E ergo prędicta declaratio generaliter dicat, posse in prędicto monasterio assumi indifferenter personas ex omni natione, limitāda est per prędictū priuilegiū disponens, tū id fieri debere, cū locus supportare possit, & desint Galli, qui possint, & velint ad seruiēdū prędicto monasterio assumi.

3 Tertiò principaliter dico, quòd prędicta declaratio limitanda esset, vt modò dixi, etiam si prędictum priuilegiū non sic limitasset. Tum quia in omni dispositione rectè intelligenda mens & voluntas disponentis debet habere primū locum, & illa eam regere debet. [f] Cùm ergo palam sit, mentē, & voluntatem S. Francisci viri gratissimi concedentis illud priuilegium prædicto monasterio fuisse ad
F significandam, & demonstrandam gratiam, quam ipse, & ordo suus debebant Regi Galliarū, & toti eius regno ob magna beneficia in eo recepta, & ob emptiōē amicissimè & gratiosissimè factā à Rege ipso loci ad ædificādū monasteriū prędictū in prędicto Mōte Pincio & acceptatio priuilegij ab eodem Rege, & toto suo regno facta, & executa tēpore lōgissimo, & cōfirmata à fœl. recor. Iulio III. & adeo solemniter declarata per prędictū Capitulum generale, præsidente principe illo præcellenti, & Illustrissimo Cardinali Armeniaco primariæ, ac Regum regiæ nobilitatis ornamento, & Protectore. Cum ergo inquam palam sit, mentē, & voluntatem omniū prædictorū fuisse, vt prædictum monasterium regeretur, & gubernaretur semper, quatenus fieri posset, per Gallicæ nationis Rectores, &

[a] *Cap. cū expediat. de elect. li. 6. cum ei concord.*
[b] *L. in toto. ff. de reg. iur. & cap. generi per specie derogatur. eod. tit. li. 6.*
[c] *In di. reg. in toto.*
[d] *ff. qui satisd. cog.*
[e] *C. de litis contest.*
[f] *L. in conditionibus ff. de cond. & demon. cum ei conuer.*

Corre

Universidad de Deusto
Biblioteca

Correctores,consequens est,eorum mentem, & voluntatem fuisse,vt Gallicæ gentis monachi, & personæ fauorabiliter,& amore præcipuo assumerẽtur,& tractarentur in eis,vt nũquam,quoad fieri posset,deessent,qui possent, & vellent rectè regere illud ad gloriam Dei,& sui ordinis,& gentis Gallicæ,& consequenter,vt in eo inuenirentur tales,qui libentissimè eligerent Correctores, & superiores prudẽtissimos gentis Gallicæ,cùm verisimile sit(id quod experientia clarè postea docuit)fore,vt alienarũ gentium monachi ægrè, & ferè coactè eligerẽt Correctores Gallicos,cum ob peccata fragilitatis humanæ etiã in societatibus eorum, qui religioni addicti sunt, non desint aliquot seminantes odia,& inuidiã inter diuersarum,immo & earumdẽ gentium personas. Tum quia prædicta declaratio, quatenus habet assumi posse monachos in prædicto monasterio ex aliis gentibus,intelligenda est,quando cõmodè, & salua dignitate fieri potest.[a] At nõ post commodè, & salua dignitate monasterij prædicti, & priuilegij, & omnium prædictorum,qui confirmauerunt,& declarauerũt illud,fieri,vt omni tempore possint assumi in eo monasterio alienarum gentium personæ: quoniam alioquin paruo tempore contingeret, quòd nulli Galli essent ibi, quod est contra mentem, & voluntatem sancti Francisci, & aliorum prædictorum omnium,qui concesserũt,& declarauerunt prædictũ priuilegium.Ergo dicendum est id fieri posse, nisi quando locus supportauerit, & non inuenientur Galli,qui velint,& possint ibi seruire Deo. Tum quia puerile profectò,& paruæ prudẽtiæ virorum fuisset, velle, vt aliquod monasterium per vnius solius gentis & nationis viros gubernaretur, & nõ prouidere,quod concessa facultate assumẽdi monachos ex omni gente, omni tempore non posset obseruari, quod ipsi volunt. Quare aut dicendum est prædictum Sanctum Franciscum, omnium consensu prudẽtissimum virum,& omnes,qui prædicto priuilegio fauerunt,fuisse paruæ prudentiæ, & puerilis iudicij: quod est absurdum, & ita non dicendum.[b] Aut certè dicendum est prædictam declarationem, quatenus habet, ex omni gente indifferenter assumi posse monachos in prædicto monasterio, intelligendam esse, quando locus supportaret, & deessent ex gente Gallica, qui assumi vellent, & possent.

4 Tum quia ita debent interpretari verba legis, & dispositio illius, vt eorum interpretatio non nitatur contra mentem eius,& auctoris ipsius,iuxta illã regulam penul.[c] *Certum est,quod is committit in legem,qui verba legis complectẽs, contra legis nititur voluntatem.*quæ regula decerpta fuit ex l. *non dubium.*[d] & palàm est,quod qui declarationem prædictã Capituli Auenionẽsis ita intelligeret, vt omni tẽpore possent indifferẽter assumi de omni natione monachi interpretaretur verba declarationis cõtra mẽtem & voluntatem prędicti priuilegij,& auctoris eius,& omnium,qui illud confirmauerunt,approbauerunt,& fouerunt.Quod etiam esset contra c.*Marcion,*[e] in illis verbis:*Nec putemus in verbis solùm scripturarum esse Euangelium, sed in sensu,non in superficie,sed in medulla, non in sermonũ foliis,sed in radice rationis.*

5 Quartò principaliter dico, quòd prædicta declaratio Auenionẽsis sic,vt dicitur ab aliquibus,sed prauè,intellecta,vt omni casu,& tẽpore possint,& debeãt ex omni natione assumi monachi,sicut ex natione Gallica, & eos qui assumpti sunt in illud,posse dimitti ad alios conuentus,& loco illorum assumi ex aliis nationibus,perinde ac in aliis conuentibus eiusdẽ ordinis,est contrariissima priuilegio S.Frãcisci, & omnibus præcitatis, immo & ipsi Capitulo Auentionensi,quatenus Itali,& Hispani in eo cesserunt iuribus ab eis malè antea prætensis contra prædicta:quoniã palàm est eos eadem ipsa iura, quæ nunc intendunt, tunc prętendisse:& ita iudicandum est illa iam cessa esse,& sublata in prædicto Capitulo: & eos ab eis iam discessisse ibidem, & vereri debere ea iterum nõ sine pudore replicare:cui consequens est prædictam declarationem,in hoc reprobo sensu acceptam,esse ipso iure nullam. Tum quia lite pendente facta esset,contra rubricã; *vt lite pendente nihil innouetur.* Tum quia esset facta contra partem inauditam,cùm ad id non fuisset vocatũ monasterium,quod fieri non potuit,vt dicitur,[f] ibi, *contra partem inauditam nihil possumus definire.* Tum quia Regis Frãciæ,& totius regni,& maiestatis eorum plurimùm interest,vt prædictum priuilegiũ,& prædicta declaratio intelligantur rectè,& sanctè eo modo, qui intelligenda esse supra diximus, & consequẽter non posset prędicta declaratio prauè intellecta eis præiudicare: quia res inter alios acta aliis nõ præiudicat.[g]

6 Quintò, quòd, vt nos in præcedenti eademque lata informatione diximus,non solum ordini prædicto,sed etiam sanctæ Sedi Apost. Romanæ, & Regi,& toti regno Franciæ, & gloriosæ ciuitati Romanæ, & deuotioni omnium Christi fidelium magnum refugium, & asylum est, vt prædictum monasteriũ in dies magis ac magis augeatur, & decoretur Gallicanis muneribus, & fauoribus, vti quotidie decoratur, quo religio Christiana Italorum, & Gallorum Romæ coniunctiore, & fortiore fœdere vnita totum orbem Christianum inuiter, & contineat, ac quadamtenus cogat ad perseuerandum in eadem verissima, eademque firmissima fide Catholica.

7 AD SECVNDAM colligitur responsio ex responsione ad primam,scilicet prædictum monasterium,& Correctorem,ac conuentum eius non teneri ad obediendum Generali, qui aliquid contra prædicta præceperit. Tum quia,*oportet magis obedire Deo,quàm hominibus.*[b] Tum quia S.Thomas receptus ab omnib⁹ concludit,[c] non esse à monachis obediendum Prælato in omnibus, sed solùm in iis,quorum contrarium non præcipit,qui maior est eo, scilicet Deus,& iustitia eius,& in eis,in quibus habet potestatem præcipiendi secundum,suam regulam.

8 At Generalis præcipiens cõtra prædicta,præcipit contra ea, quæ præcipit Deus, & iustitia eius, & extra ea quæ sibi sunt subiecta,& ideo non est obediendum ei,sed modestè appellãdum,& eo modo, quo religiosi grauati possunt,& debẽt appellare,& adire superiorem, vt ab eo degrauentur,per quam appellationem,& per iudicam Superioris auditionem suspendentur sententiæ, & censuræ Generalis, quas ausus fuerit contra ius proferre, vt nos tradimus in comm.de reg.[d] vbi efficaciter probamus religiosos appellare posse ab omni sententia iniusta Superioris, etiam à lata super Correctione, si modum excedat, & Superiorem, qui non admittit appellationẽ, esse castigandũ,& alia id genus multa de appellatione religiosorũ.

9 AD TERTIAM respondetur id, quod responsum est ad secundam,scilicet, quòd per prædictam declarationem benè intellectam nihil detrahitur priuilegio:& quatenus per eam malè intellectam detraheretur aliquid, posset annihilari, & annullari per vias nullitatum suprædictarum resultantium ex eo, quòd facta fuit lite pendente, & monasterio inaudito, & Rege, ac regno, quorum multùm interest,nullatenus vocatis.

10 AD QVARTAM respondeo,quòd non monasteriũ non potest recipere monachos eiusdẽ ordinis in aliis monasteriis professos,& filios eorũ factos pro conuẽtualibus filiis huius monasterij sine auctoritate legitimi Superioris. Tũ per notata in c.fi.[e] Tũ quia,sicut iure cõmuni antiquo monachus professus in vno monasterio, & filius eius per professionẽ factus nõ potest cogi, vt cõtra voluntatẽ suã transeat ad aliud monasteriũ etiã eiusdẽ ordinis sine culpa,& causæ cognitione, vt tradimus latè in com. de reg.[f] ita eadem ratione non poterit recipi etiam volẽs pro filio,& conuentuali alterius monasterij eiusdẽ ordinis sine auctoritate legitima:quia correlatiorũ eadem est ratio.[g]

11 Dixi, solo iure communi attento: quia iure speciali Dominicanorũ,vt puto, recepto ab aliis religiosis, potest Generalis,vel Prouincialis religiosorum faciẽtium vnum corpus, transferre suum subditum ad aliud monasterium eiusdem corporis sine culpa, subsistente tamẽ rationabili causa,vt larè tradimus nos in prædicto comm.de reg.[h] & consequenter in hoc ordine Minimorum, qui omnes, vt aiunt,faciunt vnum corpus,posset Generalis sine culpa ex aliqua magna iusta causa transferre vnum monachum sibi subditum ad aliud monasteriũ eiusdem ordinis, etiã contra voluntatẽ suam,& sui monasterij, sicut Generalis Dominicanorũ,sed si absque rationabili causa id faceret,posset appellari.Ex quo infertur, quod si Generalis huius ordinis Minimorum vellet aliquos Gallos trãsferre ex hoc monasterio in aliud etiã eiusdem ordinis sine iusta culpa, & legitima causæ cognitione,possent cõtradicere,& etiã

a *Leg. nepos Proculo.ff. de verb. sign. & cap.vt faciat. 22.qu.3.cum ei concord.*

b *l.nam quod absurdum.ff. de bonis liber.*

c *De reg.iur lib.6.*

d *C. de legib.*

e *Marcion.1. quæst.1.*

f *Capit. 1. de causis possess. & propr.*

a *Li.2.C.quibus res iudic. non nocet.*

b *Act.5.& c. Iuliana. & ca. resistit.11. quæst.3.*

c *In 2.2.capi. 104.art.5.*

d *Ca.non dicatis. nu. 62. & latius in 2. nullam.n. 51.*

e *De regular.*

f *Super e statuimus.n.21.*

g *Cap. sciendum. 6.qu.1.*

h *Super e statuimus.n.21.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Corrector, & conuentus eorum, ne id faceret, & si ad faciẽdum pergeret, appellare; adiecta causa appellãdi, quod id faceret ad minuendam auctoritatem Correctoris, & conuentus, & ad hoc, vt non inuenirentur idonei Correctores, & fratres ex natione Gallicana ad defendendũ priuilegiũ prædictum, & vnitatem, & honorẽ eius monasterij, & Regis, ac regni Galliarũ, & totius Gallicæ nationis.

12 AD QVINTAM respondeo, quod communis obseruãtia omniũ religionum, quas ego ætate mea tractaui, habet, vt prælati immediati conuentuum particularium cum maiore parte eorum recipiãt monachos nouitios, & induant eos habitum religionis, iuxta glossam, [a] quam ibi sequuntur Archidiaconus & Ioãnes Andreas, Lapus, Ancharanus, Dominicus, & Philippus Frãcus ante quos omnes dicit ibi Ioãnes Monachus, quòd iure cõmuni creatio monachorum pertinet ad Abbatem, & conuentum: quem etiam ibi sequitur Philippus Probus & etiam prædictus Lapus, [b] dicens per hoc, quòd creatio monialium pertinet ad Abbatissam, & conuentũ monialium: adeo quod Episcopus, etiam si sit superior earum, nõ potest crẽare, neque præcipere Abbatissæ, & conuentui, vt recipiant aliquam monialem: in tãtùm quòd possent appellare ab illo iuste, si id eis præciperet: & idem tenet Calderinus, [c] allegando in id prædictum Ioannem Monachum. [d] Idem tenet Archidiaconus Cardinalis à Turrecremata. [e] Pro qua cõclusione optime facit ca. *cùm Ecclesia Vulterana*, [f] quatenus ibi Papa declarat nullam iniuriã fecisse canonicos Episcopo, eo quod noluerũt recipere canonicos ab eo solo creatos, ea ratione, quòd, qui iure suo vtitur, nulli facit iniuriam. Facit etiam, [g] quatenus probat, in ecclesia collegiata electionem prælati ad solum Capitulum pertinere, & ca. 1. [h] quatenus habet, alienationem rei Ecclesiæ fine collaudatione Capituli esse irritam, immo & ca. ea noscitur. [i] quaten⁹ habet, præsentationem beneficiorũ ad monasterium pertinentem faciendam esse à prælato, & cõuentu ipsius. Omnium tamen firmamentorum neruosissimum est prædictum ca. vlt. [k] quod expressè habet non posse Abbatem creare fratres monachos, sine consensu fratrum. Non obstat quod Panormitanus, [l] sentiat contrariũ. Tum quia ait consuetudinem, & priuilegium, si qua sunt, esse in primis obseruanda: & prædictum monasterium Romanum est in possessione seruandi communem opinionem. Tum quia ipsemet Panormitanus tenet, quod hanc creationem debet facere cum consilio conuentus: & quando datur alicui potestas à lege limitando eam à principio, eam exercere debet cum illa limitatione, vt tenet ipsemet Panormitanus quem sequitur ibi Felinus. [m]

13 Tum quia Bartholus communiter receptus tenet, [n] quòd non solùm est requirendum cõsilium, sed etiam sequendũ illud, quãdo est requirendum ab alio tamquam à collega, & à participe officij: vt in casu proposito lex dat potestatem creandi prælato cum consilio cõuentus, tamquã cum collega, & participe officij, qualis est in expediẽdis omnibus præcipuis secundum omnes: & consequẽter etiã Panormitanus tenetur confiteri creationẽ monachorũ iure cõmuni spectare ad prælatũ, & conuentũ, & quòd non potest alter sine alterius cõsensu creare, saltem ad effectũ obligãdi monasteriũ ad illũ retinendũ, & alendum.

14 Non obstat etiam cõstitutio quædam prædicti ordinis Minimorum, quæ videtur prędictam creationem concedere Vigili, Prouinciali, vel Generali. Tum quia est cõtraria iuri cõmuni, intelligẽdo quòd soli præfati sine consensu & consilio conuentuum possint eligere: & non potuit collector capitulorũ regulæ constituere aliquid contra ius commune, iuxta c. *quod super his*. [o] Tum quia potest intelligi, & verificari in cõuentibus aliis ab hoc Romano, ea ratione, quòd hoc nõ subest vlli Prouinciali, vt in facto proponitur. Tum quia statuta etiam confirmata à Papa, & consuetudines etiam præscriptæ, sunt intelligenda, vt sint conformia iuri cõmuni, vel quàm minimè distent ab eo, [p] & prædicta constitutio potest rectè ac planè intelligi, & seruari sine vlla violatione iuris communis, intelligendo, quòd prędicti Vigil. Prouincialis, & Generalis possint interesse creationi monachorũ cum Correctore, & cõuentu, hoc enim modo intellecta parũ contrariatur iuri communi, vt palam est. Tum quia absurdum est, & ideo nõ dicendum, [a] immò & indecorũ ordini adeo Illustrissimo, vt soli Vigiles, vel Prouinciales fortè iuuenes, & non adeo fortè moribus, & prudẽtia probati, creẽt quos, & quot volent monachos in monasteriis, refragantibus, & cõuentibus eorũ, in quib⁹ multi senes, & graues, & multi eruditi, sapientes, prudẽtes, & experti inueniũtur, qui longè melius nouerunt quid cõueniat suis cõuentibus augẽdis, honorãdis, decorãdis, & Deo, & populo placidiora faciẽdis.

15 AD SEXTAM respondetur, quod non potest Generalis solus recipere pro cõuentualibus & filiis huius monasterij alios monachos etiam eiusdem ordinis in aliis monasteriis professos, nolentibus Correctore, & maiore parte conuentus huius monasterij, vt ex responsione ad quintam quæstionem colligitur, quia nec iure communi, nec speciali præfatæ constitutionis rectè intellectæ id facere potest, vt ibidem dictum est.

AD SEPTIMAM colligitur responsio ex responsis ad duas præcedentes, scilicet, quòd non potest Generalis amouere, nec transferre monachos Gallicæ nationis in alia monasteria sine iusta culpa, vel maxima causa, contra voluntatem eorum, vel Correctoris, & conuentus, & volenti id facere contradicere possent, & appellare, vt diximus supra in responso ad quartam quæstionem.

AD OCTAVAM etiam colligitur responsio ex responsione ad quartam quæstionem.

SVMMARIVM.

1 *Regulares exempti solenniz. antes matrimonia sine licentia parochi, non solum incidunt in excommunicationem contra ipsos per clementinam 1. priuileg. sed etiam in suspensionem generaliter contra omnes sacerdotes per sacrum Concilium Tridentinum latam. & num. 3.*

1 *Lex vetus stat, nisi in quantum per nouam ab ea receditur, vel tollitur, vel ei contrariatur.*

2 *Pœna vni facto imposita per legem antiquã, non tollitur per aliã pœnã eidẽ facto impositã per legem nouã, nisi aliter appareat mentẽ legis nouæ fuisse eã tollere, vt præsumitur quando statuentes per statutũ aliam imponũt pœnã, & præsertim dum exigunt à potestate, vt imponantur pœnæ statutariæ. nu. 4.*

5 *Pœnæ plures si reperiantur contra idem statutum delictum, vtique si sint imponendæ, vna tantùm, quam iudex elegerit, est subeunda: at si sint impositæ ipso iure incurrendæ, vtraque incurritur: adeo vt pro eodem facto secundum gloss. duplex incurratur excommunicatio, num. 1.*

CONSILIVM X.

QVæritur, an pœna excommunicationis ipso iure imposita religioso matrimonium solennizanti sine licentia parochi per clemen. 1. [b] sit sublata per pœnam suspensionis introductam per Concilium Tridentinum, [c] contra sacerdotem regulatem, vel sæcularem, qui alterius parochi sponsos sine illorum parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere ausus sit.

1 Quæstio hæc materiam habet in multis locis tactam, & in raris, vel forte nullis satis resolutam, videtur tamen negatiuè resoluenda. Primò quidem, quòd à lege antiqua non est recedendum, nisi quatenus per nouã reperitur recessum, [d] & prædictum Concilium nullatenus recedit à d. cle. 1. Secundò, quòd posteriores leges nõ tollunt priores, nisi eas expressè tollant, vel eis sint contrariæ, [e] & præd. c. 1. non est contra præd. clem. Tertiò, quòd nouæ actionis inductio non tollit veterẽ, *l. quoties*, [f] per quam dixit Imola relatus à Dominico, [g] quòd pœna à vetere lege imposita non tollitur regulariter per alterã pœnam à noua lege impositam. Quartò, quòd sententia excõmunicationis lata per Alexandrum, [h] non censetur fuisse sublata, sed potius duplicata per Clementem, [i] vt sentit glossa ipsius, [k] quatenus ait, eiusmodi deferẽtes arma Sarracenis duplici excommunicatione esse excõmunicatos, illa videlicet, quam tulit olim Alexander. [l] & Clemens, [m] ex qua glossa infert Ioãnes ab Anania esse verũ, quod ait Barthol⁹, [n] videlicet,

2 Quòd lex noua inducens vnam pœnam, non tollit alteram per veterem impositam: quod etiam Felinus non citato Anania ibidem tenet, & affirmat, limitans hoc non procedere quãdo de mente legem nouam ferentis apparet, quòd voluit eam tollere, iuxta Dominicum. [o]

3 Quinto, quòd nulla verba præd. c. 1. significãt expressè, nec tacitè voluisse Concilium tollere pœnam impositam

à d. clem.

a *Ca. fina. de reg. li. 6. verba pertineat.*

b *Alleg. 32.*

c *Cons. 18. tit. de regul.*
d *Et etiam in cle. 3. de sent. excomm.*
e *In capit. fin. 16. quæst. 7.*
f *De elect.*

g *Capit. 1. de elect.*
h *De his quæ fiunt à prælatis.*
i *Eod. tit.*

k *16. quæst. 7.*

l *In d. ca. cum Ecclesia Vulterana.*

m *In capit. ex parte. de constit. num. 5.*
n *In lib. 11. §. si plures. nu. 7. de exercit. actiu.*

o *De maior. & obed.*

p *Ca. cum dilectus de consuetud.*

a *Le. nã quod absurdum. ff. de bonis libe.*

b *De priuileg.*
c *Ca. 1. de reforma. matr. sess. 24.*

d *Le. præcipimus. C. de appell. cum suis concord.*
e *Capit. 1. de const. lib. 6.*
f *ff. de action. & oblig.*
g *In ca. 2. de reper. ardita. lib. 6.*
h *In capit. ita quorundam. de Iudæ.*
i *In cap. quod olim. de Iudæ.*
k *In verb. sup ponimus.*
l *In d. cap. ita quorundam.*
m *Per. d. cap. quod olim.*
n *In l. 1. ff. de verbor. sig.*
o *In d. ca. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ā d.clem.immo sunt cõplura,quæ significant contratium. In primis quidem, quod præd.clem.contra solos religiosos hoc statuit, illud autem ca. 1. etiam contra sacerdotes seculares, contra quos non debuit imponi tanta pœna, quanta contra religiosos. Tum quia maior incõuenientia consequi posset excommunicationem parochorum,& aliquorum magnorum plebanorum, quam excommunicationem religiosorum,præsertim simplicium,vt palam est. Tum quia vt plurimũ religiosi sunt exempti, & canones grauius puniunt eos in ciusmodi rebus excedentes,quam non exemptos,iuxta Ioannem Monachum & communé,[a] quæ habet pœnam suspensionis illius capit. contra celebrantem coram excommunicato non habere locum, si celebrans non ex exemptus.

4 Non obstant illa multa, quæ post alios adducit Decius, [b] quibus concludit, per statutum ciuitatis, quo imponitur pro aliquo delicto noua pœna, videri tolli pœnam à iure communi impositam: quod etsi multi non satis aduertant, ratio est, quia videtur de mente statuẽtium esse illud. Tum quia ciuitates, quæ possunt recedere per particularia statuta à iure communi quo ad se, [c] facientes talia, videntur limitare ius commune quo ad se. Tum quia cõmuniter faciunt quod potestates iurent seruare sua statuta, & communiter, quòd imponant pœnas ab eis statutas: quia cum possint imponere duas diuersas, censentur tollere pœnam iuris communis.

5 Non obstat etiam dicere, quod tam Bartholus quàm Panormitanus & alij fere omnes tenent, quod licet duæ pœnæ sint statutæ ab vna,vel à duabus legibus,iudex,qui vna earum reum punierit,nõ potest eum alia punire:quia hoc verum est in pœnis, quæ sunt imponendæ à iudice, non autem in his, quæ imponuntur à iure: quia vtraque punitur, vt præd.Anania quem nos iampridem retulim°, & secuti fuim°,[d] singulatiter colligit ex prædicta glossa,[e] in hæc ferè verba, *Illud Uartholi,[f] scilicet punitum à iudice pœna vnius legis prioris,vel posterioris, non posse puniri pœna alterius, limitandum est quo ad pœnas per sententiam iudicu infligendas, non quo ad alias ipso iure impositas.* Cùm ergo tam suspensio prædicti cap.Concilij Tridentini quàm prædicta excommunicatio præd.clem.ipso iure incurrantur, nihil inconuenit, vt idem regularis incurrat eas ambas, &c.

a In c. 1. cum glos.verb.ingressum. de priuil.lib.6.

b In capit. de causis de offic. deleg.

c Iuxt.le,omnes populi. ff. de iustitia & iure.

d In repet.di. cap. ita quorundam.de Iudæis.
e d.cap.quod olim.
f In lib.1.ff.de vi bono. rapto.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarum Pij IV.& V.constitutiones odiosæ sunt pœnales, & restringendæ, nec ad pensiones extendendæ.num.7. modo non dentur in titulum.num.8.*

2 *Lex omnis censeri debet odiosa, & restringenda,quæ in odium aliquorum, vel alicuius rei facta est principaliter, item & facta ad arcendum dolum nu.3. sicut & pœnalis vel exorbitans à communibus iuris regulis, num.4.& 6.nec desinit esse talis, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius,num.2.& publicam vtilitatem,num.6.secus si immediatè vel principaliter respiceret publicam vtilitatem,quia tunc esset fauorabilis,num.6.*

4 *Exorbitantes sunt constitutiones per Pium IV.& V. contra cõfidentiarios latæ,cum multa à communibus iuris regulis tam circa pœnas,quàm modum probãdi,inducant, & nu.6.*

7 *Pensio quædam res temporalis est, & quæ in odiosis non venit appellatione beneficij, nisi agatur de illis, quæ dantur in titulum,& impetrabilem.num.8.*

CONSILIVM XI.

AN Bullæ Pij IIII. & V. super confidentiis censeantur odiosæ, an fauorabiles?

1 Respondeo, quòd debent censeri odiosæ, & restringendæ. Primo quidem, quòd lex facta in odium aliquorum,vel alicuius rei, censenda est odiosa, & restringenda iuxta,*L.qui de exceptionem,*[g] quæ probat, quod Senatusconsultum ad Macedonium inducit exceptionem pro filisfamias ad arcendum dolum fœneratorum, & votum captandæ mortis alienæ, vt habet l.[h] est odiosum, & ideo restringendum,adeo vt tutus eius exceptione, si soluat,non repetat,licet regulariter tutus exceptione perpetua repetat solutum, [i] & præfatæ constitutiones fuerunt latæ ad excludendum & arcendum dolos,& fraudes,& vota captandæ mortis alienæ, quæ inducebantur per confidentias beneficiales illicitas: & constat præfatas constitutiones fuisse factas principaliter in odiũ simoniæ, & simoniaco-

g ff. de cond. indeb.

h 1.ff.ad Maced.

i tato tit. de cõdict. indeb.

A rum,& ad exterminandũ illam & illos ab Ecclesia,vt colligitur ex bulla Pij IIII.in multis locis,vt ibi:*pactiones illicitæ,&c.*quæ verba significant Pium IIII. motum fuisse ad edendam præfatam constitutionem contra confidentiam beneficialem ob odium, quo erat in illam, eo quòd esset delictum & crimen dignum, quod odio haberetur, & expelleretur ab Ecclesia tamquam pestis, quæ suo contagio multos inficiebat: quod ipsum etiam colligitur ex constitutione Pij V.ex illis verbis proœmij, quibus clare ait Pius IIII.tuliisse, *constitutionem contra confidentiam beneficialem,ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam.* Per quæ verba clarè significatur,causam finalem,ob quam Pius IIII.fecit illam constitutionem,fuisse

B sublationem illius pestilentis confidentiæ,cùm sint verba proœmij,ex quo solet colligi causa principalis dispositionis.[a] Idipsum colligitur ex eadem constit.Pij V.ibi:*multorum peruersitatu,&c* Per quæ omnia coniuncta colligitur, & probatur, causam principalem, ob quam motus fuit Pius V.ad muniendam constitutionem Pij IIII.& augẽdum pœnas eius, fuisse odium intensum, quo erat in crimen prefatæ pestilentiales confidentiæ: & consequenter vtraque constitutio fuit facta in odium præfati criminis: cui consequens est illas esse de numero exosarum.

2 Secundo,quod etiam cõstitutio,quæ partim est fauorabilis, & partim odiosa, debet reputari odiosa, si principaliter est facta in odium, licet minus principaliter respiciat fauorẽ alicuius, [b] & norant Dominicus & Francus.[c] At negari non potest prefatas constituriones saltem principaliter factas esse propter odium,per deducta in præcedenti argumento, ergo odiosæ censendæ sunt.

3 Tertio,quod lex disponens aliquid ad arcendũ & euitandum dolum,& malitiam,censetur odiosa,vt ait Baldus communiter receptus,[d] dicens, quod si ratio legis consistit in præsumptione doli,censetur odiosa.

4 Quartò,quod iura pœnalia sunt odiosa & restringenda.[e] At prædictæ constitutiones non solum sunt pœnales, sed etiam pœnalissimæ:ergo odiosæ,& restringendæ.

D Quintò, quòd iura, quæ exorbitant à iure communi & regulari,odiosa sunt, & restringenda. [f] At prædictæ constituriones exorbitant à iure communi inducendo pœnas irregulares,& nouas probationes,& præsumptiones contra regulas iuris communis, puta per testes singulares, & aliàs inhabiles, & quod intentio etiam vnius intendentis confidentiam sufficiat, & alia multa adeo dura, quod vix vmquam omnia vsu recipientur: ergo odiosæ, & restringendæ censeri debent.

5 Sextò,quòd non obstat dicere,quòd prædictæ constitutiones respiciũt vtilitatem publicam animarum,ne scilicet peccatis inficiantur. Tum quia non sufficit ad hoc,vt lex sit fauorabilis,quòd quomodocumque respiciat vtilitatem publicã:nam si hoc sufficeret,omnis lex,etiam Macedoniana, esset fauorabilis, quia omnis lex aliquo modo

E respicit vtilitatẽ publicam,quod colligitur ex definitione eius, [g] dum ait vnam conditionem legis iustæ esse, quòd nullo priuato cõmodo, sed cõmuni ciuium vtilitate fiat: quod tamen secũdum omnes est falsum. Tum quia secundum Fortunium, [h] omnes leges etiam ciuiles fiunt ad querendum fælicitatem æternam,quæ est omnium vtilitatum publicarũ & priuatarum maxima, & suprema:& ita nulla lex etiam sæcularis dici posset odiosa, quod est falsum secundum omnes. Et si replicetur,quod nos cum communi recedimus à sentẽtia Fortunij. [i] Respõdeo quòd nos cum communi sequimur glossam solennem,[k] quæ habet leges

F canonicas factas esse ad finem querẽdi fælicitatem æternam: & ita sequeretur saltẽ, quod nulla lex canonica esset odiosa,si sufficeret ad hoc,vt esset fauorabilis,quod fieret quomodocumque propter vtilitatem publicam:quod est falsum secundũ omnes. Tum quia nulla lex iusta est adeo pœnalis, & exorbitans à iure communi, quæ non sit facta aliquo modo ob vtilitatẽ publicam:& si hoc sufficeret ad hoc vt esset fauorabilis, & extenderetur, vanè & inutiliter omnes Iurisconsulti dicerent in nulle locis esse aliquã legem saltem canonicam odiosam,& restringendam.

6 Tum denique quòd tunc demum lex dicitur fauorabilis,eo respectu quo respicit vtilitatem publicam, quando respicit illam immediatè vel principaliter, & non

a l.final ff.de hæred. instit. cap.quia propter de elect.

b Arg.l.quæsitum. ff de statu hom.
c In d.c. sciãt cuncti.de elect. lib.6.

d In l.penult. n.3. C.de pact.
e Cap.pœna. de pœnis dist. 1.de interpretatione.ff. de pœnis,& in pœnis.de regul. iuris lib.6.
f Cap.quæ à iure. de reg. iur. lib.6.cum concordant.à glos.sit.

g In cap. erit autem. 4.dist.
h In l.de vit. fine in princ.

i In commẽt. ea.inter verba.11 qua. 3. cauſ. 3. & in cap.cum miller.23.qu. 1 num. 29.
k In cap.cum contingat. de sponsal.

quando

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando secundario,& per quamdam consecutionem: eo quod plus respici debet id, quod principaliter agitur,quã quod secundario,[a] & quod dispositio potentius influit in immediata & propinqua, quam in remota, iuxta illud, *Quæ in continenti fiunt, inesse videntur*, [b] & quod non fit quis irregularis, propterea quod det causam remotam homicidij,iuxta glossam singularem,[c] & alia multa. Quibus est consequens,prædictas constituriones,& alias multas pœnales non ideo debere dici fauorabiles, quod secundario, & minus principaliter inducant vtilitatem publicam, vel priuatam,sed quando fiunt immediatè & principaliter ad illam inducendam. Cùm ergo prædictæ constitutiones immediatè & principaliter sint factæ ad tollendas fraudes,dolos, & crimen odio dignissimum, & inducant pœnas grauissimas, & multa exorbitantia à iure communi regulari propter odium confidentiæ pestilentis beneficialis, censeri debent odiosæ & restringendæ: quamuis per quamdam consequentiam & secundariò respiciant vtilitatem publicam, & priuatam, quæ consistit in obseruandis legibus diuinis & humanis.

7 An autem casus de eo, qui per confidentiam transtulit pensionem in alium,comprehendatur in prohibitione pœnali, & odiosa, dicitur quòd non. Tum quia nullum verbum illarum loquitur de translatione pensionis: & dispositio non conuenit ei, cui verba non conueniunt, [d] & ibi Bartholus communiter receptus id adnotauit, & *capit indemnitatibus*. [e] quod ad hoc multi graues auctores commendarunt. Tum quia constitutio odiosa non debet extendi,sed restringi, [f] & prædictæ bullę continent odiosam,& pœnalem dispensationem, vt supra probatum est. Tum quia nõ est tanta ratio puniendi transferentem cum confidentia pensionem, quæ est quædam res temporalis, vt dixi in alio consilio quanta est puniendi conferentem, vel accipientem cum eadem cõfidentia beneficium,quod est spirituale,[g] vt palam est:& ita licet essent constitutiones fauorabiles,non possent ad hunc casum extendi. Tum quia,qui de duobus propositis dicit aliquid de vno, videtur illud negare de altero, [h] & prædictæ constitutiones puniunt expresse confidentiã beneficialem, & non translationem confidentialem pensionis. Nec prodest aduersanti, dicere, quod auctoribus earum non venit in mentem pensio: quia immo expresse meminerunt de illa, dicentes, *quòd eius constitutio non valet, quando fuudatur in renunciatione, vel collatione confidentiali beneficij.*

8 Tum denique quod pensio non est beneficium: vnde regula de infirmo resignante beneficium, non habet locum in transferente pensionem,vt latè tradit Gomesius,[i] neque regula de annali possessore, vt ipsemet tradit,[k] & meritò, quia illa non est spiritualis, neque obligat ad dicendas horas canonicas,neque habet perpetuam durationem, neque requirit residentiam, quam beneficia omnia requirunt de iure communi, [l] & potest renunciari & remitti gratuito sine vllo superioris auctoritate, iuxta Cardinalem Alexandrinum communiter receptum, [m] immo & consueuit redimi pecunia cum Papæ auctoritate, cum qua tamen numquam audiui redimi pecunia vllum beneficium,nec magnum,nec paruum:& propter alia,per quæ plerique omnes tenent hoc pro indubitato, quãuis pauci parum librantes essentias beneficij & pensionis in contrarium leuissimè hallucinati sint,& potest eorum dictum procedere in pẽsione,quæ datur in titulũ vacabilẽ, & impetrabilẽ,qualis non est hæc de qua loquimur. Salua,&c.

[a] *l. si quis nec causam. ff. de reb. credit.*
[b] *Le. Iulia. ff. si certũ petatur.*
[c] *in ca. de cætero de homi.*
[d] *l. 4. § quoties. ff. de dam. no infec.*
[e] *§. penul. de elect. lib. 6.*
[f] *Ca. odia. de regul. iuris, li. 6.*
[g] *Ca. dilecto. de præben.*
[h] *Ca. nonne, de præsump. l. cum prætor. ff. de iudic.*
[i] *In d. reg. qu. 10.*
[k] *In regu. de anna. qu. 22.*
[l] *Cap. cõquerente & cap. fin. de cleric. non resident.*
[m] *In ca. Agathosa. 63. dist.*

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptu ad lites & beneficia simplex sine dolo facta subreptio non obstat quo ad ea quæ etiam sine ea concessa fuissent, priuilegijs autem sic obtentis obstat.*
1 *Indugentiarum concesio est restringenda.*
2 *Indulgentia indefinite cõcessa vt liberetur anima à pœnis purgatorij, non statim sequitur vt sit concessa plena, plenaria, vel plenissima, per quam anima ab omnibus pœnis purgatorij liberatur.*

CONSILIVM I.

AN graria de altari priuilegiato à Papa facta Ecclesiæ N.ad petitionem eius dicentis, quod erant in ea 20.sacerdotes,valeat,si non sint plures,quã 16.sacerdotes.

1 Respondeo videri mihi prædictam gratiam reformandam. Tum propter eorum opinionem, qui referente Felino, [a] tenent differentiam esse magnam inter literas ad lites & beneficia, & inter literas puri priuilegij: eo quòd in illis non obstat subreptio simplex sine dolo facta quo ad ea, quæ fuissent concessa, etiamsi subreptio non fuisset commissa,in literis autem priuilegij sic. Tum quia concessio indulgentiarum est restringenda,iuxta glossam regulæ Cancellariæ. Tum quia etiamsi prædicta gratia non esset reformanda ob prædicta, videretur reformanda,eo quòd non exprimitur in ea quantitas indulgentiæ, nec quantitas pœnarum,à quibus liberabit illa indulgentia ob Missam in prædicto altari dicendam: solùm enim conceditur in ea indefinitè indulgentia, vt liberetur anima,pro qua dicetur,indefinitè à pœnis purgatorij,& non ab omnibus: & non omnis indulgentia liberat ab omnibus pœnis purgatorij,vt palàm est,sed tantùm plena,plenaria,vel plenissima: & multæ indulgentiæ non plenariæ conceduntur pro liberatione animarũ à pœnis purgatorij indefinite. Quare reformanda videtur,ita vt dicat, plenè liberetur,vel quod ab omnibus pœnis, quas patitur,liberetur. Nulla enim Missa, etiam non priuilegiata, est, per quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pœna purgatorij, &c.

[a] *In ea. super literis. nu. 3. de rescript.*

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum restitutionis in integrum sine mandato impetrari non potest, nec ad lites, ad gratiosum, vt dispensationis. potest, num. 2. impetrationis beneficij. immunitatis, & priuilegij. restitutionis relegati. num. 3 & 4.*
1 *Beneficium alieno nomine acceptari non potest sine speciali mandato, impetrari verò alteri, etiam sine omni mandato, ac ignoranti. & absenti potest. num. 3.*
2 *Concessum in materia permissiua cẽsetur, quod nõ prohibetur.*
4 *Mandatum nec ad priuilegia, nec ad restitutionem impetranda requiritur.*

CONSILIVM II.

AN dispensatio possit impetrari sine speciali mandato?

Pro parte negante videtur casus, *in cap. innotuit.* [b] quem in hoc commendat Panormitanus ibidem. & Corsetus, [c] appellat ad hoc esse vnicum, & solitarium in iure: & antea idem tenuit Hostiensis,quem ibi sequitur Abbas, [d] & facit l. *illud*, [e] quatenus habet necessarium esse speciale mãdatum ad restitutionem in integrum petendam. Facit etiam cap. *nonnulli*, [f] quatenus habet, non posse impetrari rescriptum sine speciali mãdato.& Rota, *in tit. de rescript.* [g] habet,quod procurator generalis, vel coniuncta persona non potest acceptare beneficium sine speciali mandato.

2 Sed contrarium est tenendum. Tum quia nulla lege id cauetur,& ita non est dicendum, [h] præsertim ad inducendam prohibitionem,& obligationem in materia permissiua, in qua videtur concessum, quod non inuenitur prohibitum, [i] & resoluit glossa. [k] Tum quia prædictum capit. *innotuit.* [l] non probat id quod Abbas & communis aiunt, quia non loquitur de speciali mandato eius, pro quo erat impetranda dispensatio, sed de mandato Capituli. Immo neruosè vrget pro hac parte,quatenus significat,sufficere speciale mandatum Capituli ad impetrãdam dispensationem,pro eo qui fuerat electus. Tum quia sunt duæ glossæ receptissimæ, altera in cap. *ad aures*, quam Abbas, Decius,& communis laudant, & altera in dicto cap. *nulli*, [m] prope finem glossæ magnæ laudatæ per Abbatem, Felinum & omnes ibidem, [n] quatenus habent non requiri vllum mandatum ad impetrandum beneficium Ecclesiasticum alij, quas Imola & Felinus, [o] dicunt facto seruari, quod & omnes curiales seruant.

3 Tum quia collatio beneficij facta à superiore absenti & ignoranti sine vlla eius vel alterius petitione valet. [p] Tum quia præfatę glossæ procedunt in impetratione priuilegiorum, & immunitatum, vt Felinus ibi post Romanum asserit, reddens rationem quare aliud seruetur in impetrando rescripto ad lites, & aliud in impetrando rescripto gratioso.

[b] *De electio. sub fin.*
[c] *In fine verbo mandatũ.*
[d] *In ca. suscitata. de restit. in integrum.*
[e] *§. si talis. ff. de muner.*
[f] *§. sunt & alij. de rescript.*
[g] *decis. 60. in antiquis.*
[h] *Cap. legatur 24. qu. 2. §. consideremus. authet. de triẽ. & semis. collat. 2.*
[i] *Cap. consuluisti. 2. qu. 5.*
[k] *Ca. 2. verb. inuenitur. de translatione prælat.*
[l] *De elect.*
[m] *§. sunt & alij.*
[n] *De rescript.*
[o] *Ibidem col. 9.*
[p] *Cap. accedens. de præb. & cap. si tibi absenti. eodẽ tit. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Faciunt etiam ea, quæ tradunt Bartholus & alij [a] Doctores, [b] dum tractant, an beneficium, dispensatio, seu priuilegium à principe alicui ignoranti concessum, à tempore concessionis, vt scientiæ sortiri debeat effectum: non enim hoc in dubium Doctores verterẽt, nisi dispensationem, beneficium, seu priuilegium ab amico, vel quocumque alio impetrari posse pro certo tenerent: facit, quia ad impetrandam à principe relegati restitutionem nulla specialis exigitur commissio: textus est valde singularis *in l. quidam relegatus*, [c] quem extollit Baldus, [d] & ibi Siculus, [e] per quem textum Soccinas dixit, [f] *quod beneficium, quo nihil de nouo confertur, sed tantum impedimentum tollitur, & in pristinum statum reducitur, acquiritur ignoranti.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio licet sit stricti iuris, ad annexum & inseparabile extenditur.*
2 *Dispensatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodest.*
3 *Dispensatio absque mandato impetrari potest.*

CONSILIVM III.

QVæritur, an dispensatio impetrata ab vno coniugum super impedimento matrimonij, quod est inter ipsum, & aliam certam personam, prosit vtrique.

1 Pro parte negante facit, quòd dispensatio strictè interpretanda est secundum omnes, & consequenter non est extendenda de vna persona ad aliam. 2 Secundò, quòd non potest impetrari dispensatio sine mandato, vt videtur probare cap. *innotuit*, [h] ad quod illum textum tenendum esse mente, dicit ibi Panormitanus & commendat multum Corsetus. [i]

2 Sed pars affirmatiua tenenda est. Tum quia qui vult vnum, videtur velle id quod necessario sequitur ex illo. [k] At dispensatio concessa vni personæ ad contrahendum cum alia nihil valeret, nisi extenderetur ad illam, vt palàm est. Tum quia dispẽsatio extenditur ad id quod est necessario annexum illi, iuxta glossam notabilem. [l] At dispensatio vnius ad contrahendum cum alia est annexa dispensationi illius ad contrahendum cum eo, ergo, &c. Tum quia passim contingit, vt altera persona contrahentium sciat ante contractum, vel resciat postea altera ignorante impedimentum: & sæpe multis de causis conuenit, vt non reueletur dispensatio, neque impedimentum, super quo illa fit parti ignoranti, per ea quæ scribimus in *c. 22. nu. 70.* Manual. confess. Tum denique quia cum Papa dispensat cum altera persona contrahentium, intendit dispensare cum vtroque, [m] quia illę dispẽsationes sunt inseparabiles.

3 Ad primum oppositum respondetur per argumenta pro secunda parte allata. Ad secundum respondetur negando, quod dispensationis impetratio requirat mandatum, vt tenet glossa, [n] nec contrarium probat cap. *innotuit*. si satis ponderetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Agere in iudicio contra alium sine mandato nemo potest, nisi saltem præstet cautionem. num. 8.*
2 *Rescriptum pro alio sine mandato impetrari non potest, & hoc procedit in rescripto ad lites. num. 9. modo non sit coniunctus coniunctione carnali, num. 2. nec ex certa scientia Papæ, num. 6. nec eius motu proprio concessum. Immo hodie in Curia non admittitur hæc exceptio. num. 9.*
4 *Rescriptum gratiosum potest sine mandato impetrari, vt beneficiorũ, priuilegiorum, immunitatum impetratio, & super restitutione ad famam, nu. 6. item & dispensatio, vt attestatur etiam stylus, num. 7. licet Panorm. & Corsetus videantur contrarium sensisse. num. 3. & 7.*

CONSILIVM IV.

REgularis, cum pro sua religione procuratoris in Curia officium ageret, & suum monasterium inquietaretur frequentius pro certa impositione, seu talea, absque monasterij mandato immunitatem seu priuilegium cum certa moderatione à Summo Pontifice impetrauit. Dubitatur an gratia sic sine speciali mandato concessa teneat.

1 Pro parte negante facit primò, quòd regulariter nemo agit pro alio sine mandato eius legitimo. [o] Secundò, quòd rescriptum impetratum pro alio sine ipsius mandato non valet, [a] vel saltem est elidibile per exceptionem. [b]

2 Tertiò, quòd prædictus §. *sunt & alij*, quatenus habet coniunctam personam posse impetrare pro alia persona sibi coniuncta, solùm procedit in persona coniuncta carnali coniunctione, & non coniuncta spirituali tantùm, iuxta glossam notabilem, [c] quam Panormitanus, & communiter omnes sequuntur ibi, & multi alij alibi, quos congerit Felinus, [d] & ita licet prædictus religiosus esset coniuncta persona spiritualiter aliorum religiosorum eiusdem ordinis, non tamen videtur potuisse impetrare ea, quæ obtinuit pro illis.

3 Quarto, quod non potest quis impetrare pro alio dispensationem sine ipsius mandato speciali, vt videtur expressum in cap. *innotuit*. [e] quod ad hoc putat esse singulare Panormitanus, [f] & Antonius Corsetus. [g]

Quibus non obstantibus, pars affirmatiua tenenda est, nempe quod est valida, & firma. Tum per l. *vniuersis*, [h] quatenus habet non referre à quo sit impetratum, modo à principe sit concessum, secundum Baldum ibi communiter receptum. Tum quia per prædictam l. *vniuersis*, determinat Bartholus in ea, quod quando reformatio fit in Concilio, non refert, an ille, qui fecit propositum, esset infamis, necne, postquam apparet de consensu populi: quem referunt, & sequuntur Paulus à Castr. & D. Alexander, [i] quod rursus probat Iason. [k]

4 Tum quia impetratio beneficiorum potest fieri pro aliquo sine mandato eius, vt est casus in ca. *ex ore*, vbi Panormitanus communiter receptus, [l] & duæ glossæ putatæ singulares, [m] quod ipsum est dicendum de impetratore priuilegiorum, & immunitatum secundum Ludouicum Romanum, quem refert, & sequitur Felinus. [n]

5 Quinimmo idem dicendum est de omnibus literis gratiæ, quæ non dantur ad lites, vt definit Rebuffus. [o] Tum quia coniunctus pro coniuncta persona potest impetrare etiã rescriptum ad lites, vt habetur in dicto §. *sunt & alij*, & prædictus religiosus est coniuncta persona spirituali coniunctione prædicto monasterio, ordini, & fratribus eorum. Et quamuis ad hoc responderi possit, quòd supra allarum est in tertio argumento pro contraria parte, attamen in nostro casu vltra coniunctionem spiritualem interuenit mandatum monasterij, & multæ literæ multorum fratrum eiusdem ordinis, & quod agebatur de interesse eiusdem religiosi impetrantis, & de vtilitate publica religionis, quæ omnia coniuncta possent multum in hoc operari.

6 Tum quia literæ ad restituendum aliquem ad famam possunt impetrari sine mandato, secundum Baldum receptum, [p] quem refert, & sequitur Felinus. [q] Tum quia rescriptum etiam ad lites ex certa scientia Papæ datum ad petitionem eius, quem nouit non habere mandatum, est validum, & firmum per hæc iura, [r] & alia, quæ tradit post alios Felinus, [s] & in specie de rescripto impetrato sine mandato determinat idem Felinus. [t] Et in casu nostro Sanctissimus D. N. nouit prædictum religiosum non habuisse aliud mandatum totius ordinis, quàm illud, quod tacitè colligi posset ex scripturis plurimis, quas ante suam Sanctitatem ipse præsentauit.

7 Tum quia iam parum curatur de exceptione defectus mandati ad impetrandum rescripta etiam ad lites, de quo in dicto §. *sunt & alij*, adeo quidem, quòd prædictus Petrus Rebuffus, [v] dixit se numquam vidisse illum in regno opponi, nec nos vidimus vmquam in Vrbe obiici post impetrationem factam. Tum quia etiam dispensatio potest ab alio pro alio sine mandato impetrari per textum in hoc mihi singularem, [x] quatenus irrefragabiliter probar potuisse Capitulum Vigorense petere legitimationem pro illo, quem elegerat: qua ratione iure quis miretur Panormitanum commendantem ibi illum textum pro contraria parte, & magis Antonium Corsetum commendantem ob hoc Panormitanum, [y] præsertim cum quotidie videamus in Curia innumeras dispensationes impetrari pro absentibus sine vllis illorum mandatis. Tum denique, quòd Sanctiss. D. N. omnia ea, quæ fecit, ordinauit,

& concessit

a *In l. fin. ff. de restitut. princip. & in l. qui absenti. ff. de acquirend. rer. dom.*
b *In cap. 1. de restitut. & in dicto ca. si tibi absenti. de prabend. li. 6.*
c *ff. de rebus dubijs.*
d *In dicto ca. ad aures.*
e *In 4. col. de rescrip.*
f *Ibi. 4. notab.*
g *Arg. c. 1. & ibi gloss. de offic. deleg.*
h *De elect.*
i *In singularibus verbo mandatum.*
k *l. 2. ff. de iurisd. om. iudic. & præterea de offic. deleg.*
l *In ca. si quis in clero. 7. qu. 1. & ca. quia in tantum de prabend.*
m *Arg. cap. translato. de constit. cap. si quis abiecerit 2. quæst. 3.*
n *In c. ad aures. & c. nulli. §. sunt & alij. de rescript.*
o *Toto tit. ff. & C. de procurator.*

a *Ca. nõnulli. §. sunt & alij. & 5. ex parte decani, de rescript.*
b *Dict. ca. nõnulli. §. sunt & alij.*
c *In cap. cum M. de constit. verbo sexti.*
d *Num. 11.*
e *De elect. Ibi, & in ca. substituta, de restitut. in integ.*
f *In sing. verbo mandati.*
g *C. de precibus Imper. offerend.*
h *In libr. 1. in prine ff. ad legem falcid.*
i *In dict. libr. vniuersis.*
k *De his quæ fiunt à maiori parte capi.*
l *In cap. ad aures. & in c. nonnulli. §. sunt & alij. de rescript.*
m *Dict. §. sunt & alij nu. 10.*
n *In praxi. benefic. in tit. de differentijs inter rescript. gratiæ. & iustitiæ.*
p *In li. 1. C. de prec. Imper. offert.*
q *In dict. §. sunt & alij nu 50.*
r *L. idem Vlpianus. ff. de excus. tutorum. & l. quidam consulebat. §. 1. ff. de re iud.*
s *In cap. cum inter de except.*
t *In dict. §. sunt & alij nu. 51.*
v *Vbi supra.*
x *In ca. innotuit. de elect.*
y *In sing. verbo mandati.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& concesit in vtilitatem & decorem sui ordinis, concessit proprio motu, & de certa scientia, vt suis literis testatur: & palàm est suam Sanctitatem potuisse omnia illa facere, & concedere sine vllius instantia, & petitione.[a]

8 Ad prius oppositum respondeo primò, concedendo neminem regulariter posse litigare in iudicio contra alium, non præstando saltem cautionem de rato, negando tamen, quòd non possit quis agere alterius negotia sine mandato eius, vt palàm probãt toti tituli de negot. gest.[b] Respondeo secundò, negando etiam, quòd in casu proposito agatur de admittendo, vel non admittendo aliquo ad impetrandum aliquid ad litigãdum pro alio sine mandato, quia solum agitur de impetratione gratiarum reformationis, & id generis aliorum. Tertio respondeo, quod non tantùm agitur de valore impetratorum, quantùm de valore factorum, & concessorum à principe motu proprio, & ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, vt patet ex ipsis literis, quæ per supradicta valent, non obstante defectu personæ impetrantis.

Ad posterius oppositum respondeo primò, quòd ille §. *sunt & alij*, facit primum pro nostra parte per locum à speciali, quatenus per eum ob aliquas rationes speciales statuitur. ne alius pro alio rescripta ad lites impetret. ergo regulariter potest quis alia pro alio impetrare.[c] Secundò, quòd ille §. non habet locum in rescriptis motu proprio, & ex certa scientia concessis, vt prædictum est, & de his quæritur in casu proposito. Tertiò, quòd tãtùm loquitur de rescripto ad lites exercendas, de quo non agimus. Quartò, quod ille §. non procedit in Curia, quæ regulariter non admittit huiusmodi exceptionem, præsertim in rescriptis Rotæ Auditoribus directis, vt Felinus qui fuit Auditor Rotæ, ibidem adnotat: & in casu agitur de actis in Curia.

9 Quare proculdubio hæc pars est tenenda, & fouenda in gloriam Dei, qui nos omnes seruet, & foueat. Amen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Licentia assumendi ordines nec morte, nec translatione concedentis expirat.*

CONSILIVM V.

NOBTINVIT à suo Episcopo dimissorias, vt posset à quocumque Catholico antistite ad quoscumque etiã sacros, & presbyterij ordines promoueri. Deinde, antequam ordinaretur, prædictus suus Episcopus vita functus est. Quæritur an virtute illarum dimissoriarum ordinari possit.

1 Ad hanc quæstionem respondeo affirmatiuè, quòd sic, quia huiusmodi dimissoria concessa ab Episcopo non moritur, nec desinit valere mortuo, vel semoto siue trãslato Episcopo eam concedente, vt tradit Cardinalis,[d] cuius dictum multis fundamentis confirmauimus nos alibi,[e] secundum quod etiam aliàs sæpe respondimus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus vt non obstante occulto sub diaconatu possit in genere vxorem ducere, impetrando postea vt possit ducere affinem, nõ tenetur de prima dispensatione mẽtionem facere.*

2 *Plures qui patitur defectus, potest super singulis, nisi aliud reperiatur in iure cautum, separatas impetrare dispensationes absque eo quod in vna de altera mentionem faciat, nisi dicti defectus se contingerent, & alterum ex altero augeatur.*

CONSILIVM VI.

SVBDIACONVS occultus, & malè ordinatus impetrauit à Papa dispensationem, vt posset vxorem ducere: deinde, nulla de huiusmodi dispensatione mentione facta, impetrauit, vt affinem ducere posset. Dubitatum fuit, an posterior dispensatio valeret, tacita priore.

2 Respondetur, quòd quamuis indulgentia secundi homicidij non valeat, non facta mentione de indulgentia prioris, secundum Guilielmum de Cuno,[f] relatum per Baldum ibidem, & quamuis dispensatio super pluralitate concessa illegitimo non valeat, non facta mentione de priore dispensatione, qua factus est habilis ad vnum,[g] attamen cùm id ideo procedat, quia lex illa 2. requirit expressionem iterationis, siue geminationis delicti, & illud ca. 2.[a] requirit illo casu illam mentionem ex ratione specialitatis, quod illæ dispensationes se contingunt, & sunt quasi circa idem: & tacitum auget delictum, vel defectum expressum, super quo dispensatur, sequitur vt si secunda dispensatio non sit circà idem, videatur non esse necessaria mentio prioris: & ita gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ, periurij, lusus, vel homicidij, nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ ei de non ieiunando certis diebus, vel non soluendo pœnam periurij. Ex quo fit, vt similiter gratia ducendi vxorẽ facta subdiacono occulto, & male ordinato, non vitietur eo quòd tacuit, præsertim sine dolo, quod erat affinis vxoris, nec secunda gratia postea impetrata super affinitate, non facta mentione de dispensatione super ordine, quia sunt res separatæ, nec vna auget alteram, ideo nullo iure videtur requiri mentio alterius in altera.

SVMMARIVM.

1 *Facultas edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti se nobilem, & infirmum, valet, licet non sit nobilis.*

2 *Copulatiuè etsi narrentur multæ causæ in libello, commissione, vel priuilegio, quæ omnes ad effectum qui quæritur non sunt de iure necessariæ, satis est vt vna verificetur sufficiens ad dictum effectum producendum.*

CONSILIVM VII.

VTRVM dispensatio de comedendo carnes diebus ieiuniorum, cum adiectione, *extra Quadrageſimam, & de consilio vtriusque medici*, dicenti se nobilem, & infirmum, valeat, esto quod non sit nobilis?

1 Respondetur primò, quòd facile quis posset defendere non valere.[b] Secundò, quòd defendi potest quòd valeat, saltem de æquitate. Tum quod S. Sanctitas omnibus petentibus, cuiuscumque conditionis sint, videtur concedere illam cum prædictis conditionibus. Tum quod clausula illa, *de consilio vtriusque medici*, non potest verificari per notabilitatem, sed tantùm per solam infirmitatem. Tum quod quando in aliquo libello, commissione, vel priuilegio ponuntur multæ causæ, etiam copulatiuè, quæ omnes non sunt de iure necessariæ ad operandum aliquem effectum, sufficit vt vna illarum, quæ illum operari potest, sit vera, iuxta gloſſam, & ea quæ latissime adducit Felinus super ea.[c] At constat, quod sola causa infirmitatis in casu proposito sufficiebat ad obtinendum hoc priuilegium. ergo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio per falsi expressionem gratiam annullat quo ad illam partem, cuius fuit causa, & num. 3.*

2 *Exemptio per quasi possessionem 40. annorum præscribitur.*

4 *Religiosi ac eorum Abbates iure communi Episcopo subiacebant, licet postea acciderit, quod religiones fuerunt exemptæ. num. 5.*

5 *Religionis alicuius approbatio, seu erectio non debet censeri subreptitia ob leuem aliquam falsitatem sine dolo expressam.*

CONSILIVM VIII.

AN GRATIA Pij V. qua congregationem sæcularem clericorum, & laicorum, ad educãdos & regendos orphanos institutam, fecit regularem sub regula sancti Augustini, sit subreptitia, & nulla, ita quod professiones factæ sint nullæ, propterea quòd in bulla dictæ gratiæ narratur prædictam cõgregationem exemptam fuisse à Paulo III. à iurisdictione ordinariorum, quod tamen non inuenitur in eius bulla.

1 Et pro parte quidem affirmante facit, quod subreptio præsertim illa quæ fit per expressionem falsi, vitiat gratiam in totum,[d] quia mendax precator debet carere impetratione, immo & puniri.[e] At Pius V. in sua bulla, quam non motu proprio, sed ad supplicationem præfatæ congregationis concessit, habet Paulùm III. exemisse eam à iurisdictione, & auctoritate ordinarij, quod tamen videtur falsum, quoniam Paulus III. non exemit eam à tali iurisdictione, vt patet ex contextu bullæ ipsius.

2 Pro parte autem negante facit primò, quòd non con-

cluditur

a *Arg. c. cuncta. per mundum. 9. quæst. 2. & cap. 1. de constit. & ea. proposuit. de conces. præbend.*
b *ff. & C.*
c *Ca. præsente. §. loca. adiuncta gloſſa. verbo ſpecialiter. de præb. lib. 6.*
d *In clem. fin. de elect. qu. 3.*
e *In cap. placuit. de pœnit. dist. 6.*
f *Leg 2. C. de epiſc. audien.*
g *Ca. 2. de filij presb. li. 6.*
a *2. de filij presb.*
b *Arg. ea. ſuper literis. de reſcript. & l. etsi legib. C ſi contra ius. vel vtilit. publi.*
c *In cap. 2. de reſcript. à nu. 22.*
d *Cap. ſuper literis. de reſcript.*
e *Cap. etsi legib. 21. qua. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cluditur prædictam congregationem non fuisse exemptã à Paulo III. eo quod in prædicta bulla eius non contineatur: quia potuisset exemisse per aliam: & non probatur nõ esse, quod contingit abesse. [a]

3 Secundò, quòd prædicta congregatio videtur mansisse in quasi possessione exemptionis per quadraginta, & amplius annos, & sic eam quæsiuisse. [b] Tertiò, quòd subreptio non vitiat gratiam, nisi quo ad illud, cuius causa fuit: & gratia põt esse subreptitia quo ad aliquid, & valida quo ad aliud, [c] vt tradit Nicolaus Millis, [d] Pan. & omnes, [e] At prædicta expressio falsa exemptionis non videtur fuisse causa, vt Pius V. faceret eam de sæculari regularẽ, quoniam communi iure antiquo, & ordinario tam monachi religiosi, quàm Abbates eorum subiacebant Episcopis, [f] licet non possent ab ordinariis inquietari super quibusdam, de quibus ibi latè, præsertim cap. *quam sit necessarium* & ita posset dici, quod prædicta congregatio est quidem religiosa, & regularis sub regula sancti Augustini, quæ à Sede Apostolica approbata est, & clerici, & aliæ personæ professæ in ea, religiosi, & regulares ipsius congregationis religiosæ, sive illa, vel illi sint exempti, sive non.

5 Quartò durum videtur concedere prædictos presbyteros, qui expresè etiam tria substantialia vota religionis emiserunt sub regula tam approbata, in congregatione adeo graui, magna, vtili, & sancta, posse ad statutum sæcularem redire absque Sedis Apostolicæ facultate, ea sola occasione, quòd non sint exempti: & dictũ fuerat in bulla Pij, quod erant exempti sine dolo, & malitia ipsius, quibus non est credendus vlus esse Pius ille, neque congregatio prædicta ab huiusmodi vitiis aliena, maximè cùm, vt prædixi, exemptio per accidens conueniat religioni, immo à principio, quando illa magis nitebat, non erat exempta. Quintò, quòd omnes rationes, quibus prędictus Pius motus fuit ad faciendam prædictam congregationem regularem, & ad constituendum, vt eius personæ profiterentur expresè, & non esset locus professioni tacitæ, ita persuadent illa sine exemptione, ac cum exemptione: ergo exẽptio non fuit causa, vt prædicta institueret, cùm ex zelo, & motibus eius, & rationibus ab eo expressis satis colligatur, quod æquè facilè instituisset, & constituisset eadem in vno casu, ac altero. Per quæ omnia credo non facilè persuasum iri S.D.N. vt prædictis presbyteris, quam prętendunt, libertatem permittat, cuius tamen summæ auctoritati cum summa eruditione, summaque iustitia, & religione coniunctę prędicta, & alia omnia, meque ipsum humillime submitto.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius est, qui impetrans à Papa secundum beneficium, bona fide, & per simplicitatem tacuit primum, ex eo quod intendebat illud statim relinquere.*

2 *Ignorantia facti excusat, sed non iuris, præsertim clari, & quãuis excusaret à peccato, non tamen sufficit ad sanandam subreptionem nu. 3.*

CONSILIVM IX.

AN impetrans beneficium à Papa, tacito alio, quod obtinebat, eò q; volebat statim illud relinquere, credens bona fide, quod non tenebatur ad illud exprimendũ, excusetur in foro conscientiæ, ita quod sine tituli reformatione possit illud licitè retinere?

1 Respondeo, quod D. consulenti videntur fauere ignorantia, bona fides, & simplicitas, & quòd si dixisset Papæ se habere quidem canonicatum, sed velle statim renunciare illi, habito secundo, perinde concessisset secundum, ac si non habuisset alium: & quod ignorantia rei exprimendæ excusare videtur subreptionem. [g]

Sed contra eum neruosissimè facit, quod gratia beneficialis est ipso iure nulla, si taceatur beneficium prius obtentum, etiam sine dolo, & per simplicitatem, vt latè scribit Felin. [h] & est textus irrefragabilis in c. *si motu proprio*. [i]

2 Facit etiam, quod ignorantia prædicti Domini nõ fuit facti, sed iuris, non solùm regularum Cancellariæ, sed etiã antiquissimi decretalium, [k] & quod prædictum cap. *gratia* loquitur de ignorantia facti, & non iuris, quæ nõ excusat, præsertim adeo clari, atq; est hoc, de quo loquimur. [l] Facit etiam contra eum, quod cũ impetratio sit ipso iure nulla, videtur tenere canonicatum sine titulo, sine quo non potest licite teneri. [a] Quare non auderem dicere, quod non teneatur reformare prædictam gratiam, & obtinere aliquod, [b] quamuis crediam ipsum non peccasse in sic impetrando, per ea quæ dixi supra ei fauere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius non est, qui vnica supplicatione quatuor beneficia, quorum nullum excedit valorem scutorum viginti-quatuor, impetrando, asseruit eorumdem valorem simul iunctum scutorum viginti quatuor non excedere summam.*

CONSILIVM X.

AN Impetrario plurium beneficiorum, quorum nullius valor ascendit ad summam viginti quatuor ducatorum auri de camera, sit nulla, eo quòd in supplicatione, in qua peruntur quatuor talia, non exprimitur vera valoris summa coniunctim, ita quod omnium simul valor ascenderet ad triginta scuta, & nullius valor per se ad decem?

1 Respondi non videri nullam, quia valor beneficij non ascendentis ad summã viginti quatuor ducatorum nõ est necessariò exprimẽdus, vt testatur Gomezius. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus tamquam magis idoneus repertus in concursu ad parochialem in mense Papæ vacantem, & differens obtinere prouisionem, vt alius eandem tamquam ad eandem Sedem per Concilium Lateranense deuolutam impetret, si impetratio tenet, ad nullam monitionem faciendam tenetur, at si dicta impetratio sit subreptitia, vt putat auctor. num. 2. & sequent. tenetur monere vel Papam, vel Datarium, vel Episcopum num. 5.*

2 *Subreptitius est, qui beneficium tamquam deuolutum impetrat, tacendo specialem modum deuolutionis, qui Pontificem à concedendo retraxisset.*

3 *Nominatus in concursu parochiali tamquam dignior, si morte, vel renunciatione, vel aliter ius suum, antequam obtinuatur, amittat, ad Episcopum redit integrum ius nouum concursum, & reliqua omnia vt prius faciendi.*

4 *Deuolutio beneficiorum ad sedem Apostolicam sublata per Concilium Lateranense contra ordinarios intra sex menses non conferentes, non habet locum in materia institutionis, nec nominationis ad parochiales, pro quibus factus fuit concursus, in mensibus Papæ vacantes.*

CONSILIVM XI.

ECclesia parochiali vacante in mense Papæ Episcopus iuxta formam Concilij Tridentini admisso concursu nominauit digniorem, & iussit ei, vt audiret S. D. N. ad habendum titulum: qui licet à principio curasset aliqua ex parte illum habere, neglexit tamen per triennium: postea curauit illam tamquam tanto tempore vacantem, & sic ad Sedem Apostolicam per Concilium Lateranense deuolutam impetrari cuidam tertio ea digno. Quæritur an nominatus per concursum teneatur declarare Papæ, se fuisse nominatum ad illam per concursum, præsuppositò quòd valuit prouisio Papæ facta dicto tertio.

1 Respondetur primò, quòd præsuppositò valore prouisionis Papæ non tenetur D. consulens ad monendum Papam, nec Datarium, neque Episcopum, nec prouisum, quo suis conscientiis medeantur, per rationem in casu tactam.

Secundò, quòd non esset dubitandum de valore prouisionis, si cum impetraretur à Papa tamquam deuoluta, fuisset Sanctitati suæ narratus modus deuolutionis, scilicet, quod fuit decretus ab Episcopo concursus, & facta examinatio concurrentium, & nominatus dignior, & quod ipse erat contentus, vt conferretur alteri, Episcopo tamen id nesciente, nec consentiente: quia visus esset Papa derogare Concilio. [d]

2 Tertio, quòd si prædictus modus deuotionis non fuit Papæ narratus, sed solùm fuit ei dictum, quòd prouisio eius erat ad eum deuoluta, dubitari potest de valore prouisionis. Et in ea quidem sententia, salua saniori, censenda est subreptitia. [e] Tum quia difficilùs contulisset eam Papa, si præfata sciuisset. Tum quia Episcopus non fuit negligens in prouidendo Ecclesiæ præfatæ, quia fecit omnia, quæ ad ipsum spectabant.

3 Tum quia negligentia nominati non debet ei nocere. Tum quia, sicut effectò ad aliquam dignitatem nolente

a *Leg. neque nat. ff. C. de epist. & ca. in prima. eodem tit.*
b *Ca. de quarta tum ex annotatis, de præscription.*
c *Cap. si eo tempore. & cap. susceptum. de rescript. lib. 6.*
d *In ver. gratia. sub finẽ.*
e *In ca. super literis. de rescript.*
f *Cap. 1. 18. q. 2. & per totã quæstionem.*

a *Ca. 1. de regul. tur. lib. 6.*
b *Perinde valere.*

c *In regul. de valore beneficiorũ pag. 3.*

g *Cap. gratia. de rescript. li 6.*
h *In ca. super literis 1. & 2. concl. & etiã in cap. ad audientiam. 2. de rescripts.*
i *De præben. lib. 6.*
k *Capit. cum adeo. & ca. si proponẽte. de rescript. lib. 6. & dist. cap. si motu. & clemen. 1. de præbend.*
l *Ca. ignorantia. de reg. iuris lib. 6.*

d *Arg. l. idem Vlpian⁹. ff. de excus. tut. & l. quidam cõsulebat. ff. de re iud.*
e *Ca. postulasti. de rescript.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

consentire electioni de se factæ, vel renunciante iuri sibi quæsito, vel moriente, antequam electio confirmetur, ius eligendi redit ad primos electores, qui habebunt tantum tempus ad eligendum denuo, quantum habuerunt ante primam electionem, [a] ita etiam ad Ecclesiam parochialem per concursum iuxta formam Cócilij Tridentini nominato renunciante, moriente, vel alias ius quod habebat antequã instituatur perdẽte, potestas prouidendi per nouum concursum redit ad Episcopum, cuius iuri noluit Papa derogare, ignorando illud ei competere, vt ignorabat tempore, quo prefatam Ecclesiam cõtulit, cùm nihil ei de prædicto concursu, neque de nominatione virtute illius facta sibi fuisset narratum. Tum quia gratia principis intelligenda est sine præiudicio tertij, [b] & gratia prædicta Papæ intelligenda est sine præiudicio Episcopi, & nominari, de quibus nulla fuit ei mentio facta.

4 Tum quia licet statutum sit certum tempus ad conferendum, [c] non est tamen institutum tale ad instituendum, vt Panor. communiter receptus docet, [d] & ita prefatus D. consulens non perdidit ipso iure ius sibi per nominationem quæsitum per lapsum sex mensium: neque Episcopus poterat præfigere terminum Papæ ad instituendum: neq; tenebatur scire causas ob quas S. Sanctitas non instituit D. consulentem. Tum per alia quæ non vacat scribere.

5 Quarto respondetur, quod D. consulens potest suæ conscientiæ satisfacere renunciando iuri sibi quæsito per prædictam nominationem in manibus prefati Episcopi per se vel per procuratorem, allegãdo in specie, vel in genere causas, ob quas non conuenit ipsi prædictam institutionẽ à Sede Apostolica quærere, idque poterit facere, Papa & Datario insciis: vel Episcopus per nouum concursum, & nouam nominationem prouideat Ecclesiæ suæ, perinde ac si antea minimè nominasset. Salua, &c.

Aduertendum in casu proposito, non posse accommodari quod dicitur de deuolutione ad Pontificem facta, cum agatur de beneficio quod vacauit in mense eidem Pontifici reseruato.

SVMMARIVM.

1 Parochialem adeptus, si per negligentiam etiam à superiore non monitus, nu. 9. cum iusto non detineretur impedimento, intra annum non accipit ordines, eam ipso iure dicto anno elapso perdit, fructusque postea perceptos suos non facit, sed illos etiã in foro conscientiæ tenetur restituere, num. 2. & 10 immo nec perceptos in primo anno, si parochialem eo accepit & possedit animo, vt non promoueretur, nu. 10.

3 Fructus male percepti triplici modo restitui possunt remissiuè.

4 Expressio defectus sufficienter fit per verbum fortè, vel forsan, & hoc stylo Curiæ.

4 Pensio reseruata resignanti beneficium, in quo titulum canonicũ non habebat, tacito dicto defectu, non tenet, nu. 5. nisi ex clausulis in supplicatione appositis talis sanetur defectus 6, 7. & 8.

6 Taciturnitas eius quod expressum retraxisset principem à concedendo, vel tam facile concedendo gratiã, etsi non semper causet subreptionem, nu. 6. illam tamen causat expressio talis falsitatis. num 5.

6 Mandatum de conferendo beneficium ab aliquo resignandum nõ se extendit ad illud si talis prius moriatur, quàm resignet.

6 Pensiones quando collitiganti cedenti reseruantur, non inspicitur an ius habeat in beneficio, vel non, immo absolutè habetur pro validis, nu. 10.

9 Ignorantia iuris admodum notæ non excusat illum, qui illud tenebatur scire.

10 Pensio reseruata resignanti, qui beneficij titulo erat priuatus, sustinetur ex mente Pontificis, si quæ colligi possit ex verbis supplicationis. & 10.

10 Clausula illa, siue prædicto, siue alio modo vacet, facit, vt collatio facta resignatario, de beneficio resignato ab eo qui eodem prius erat priuatus, teneat.

11 Fructus ecclesiæ vacantis de iure in illius vtilitatem conuerti debent, vel primo legitimo successori tradi.

12 Execrabilis etsi sit in qui plures parochiales sine dispensatione obtinet secus tamen est in eo qui easdem post priuationem ipso iure incursam retinuit, & num. 14.

12 Execrabilis ad beneficia obtinenda, non autem ad pensiones inhabiles fit. nu. 15.

12 Execrabilis beneficia vacantia, non omnia, sed vltimo loco obtenta, sunt reseruata collationi Sedis Apostolicæ.

13 Intrusus in aliquo beneficio, ad illud tunc inhabilis fit, quando in eo fine titulo se intrusit, secus si illius possessionem à principio iusto titulo acceptam post amissum titulũ continuauit. n. 14.

13 Possessionem beneficij legitimo cum titulo acceptam post illum amissum continuans non sit intrusus, vt qui ab initio sine titulo illam apprehendit. 14.

CONSILIVM XII.

QVidam adeptus ecclesias aliquot parochiales intra annum non fecit se promoueri ad ordinem presbyteratus, & aliquot annos percepit fructus, & postea, vt satisfaceret Cõcilio Tridentino, [a] resignauit eas in alios, reseruatis sibi pensionibus. Quæritur quid agendum.

1 Respondeo primò, conari eum debere reminisci, an per negligentiam suscipiendi ordines ipso iure perdidisset illas Ecclesias per lapsum anni, [b] nam si quod impedimentũ iustũ habuisset, nõ perdidisset eas, [c] & alioquin sic.

Secundò, quòd etiã debet conari meminisse, an sciret, & aduerteret, quòd per huiusmodi negligentiam perditurus esset illas Ecclesias, an ignoraret, vel nõ aduerteret.

2 Tertiò, quòd secundum communem opinionem is, qui per huiusmodi negligentiam perdit Ecclesiam parochialem, non facit fructus suos receptos post perditionem iuris, & tenetur restituere eos etiam quo ad forum conscientiæ, quamuis regulariter pœna non debeatur in illo foro iuxta glossam singularem, [d] vt nos tradimus in comment. cap. non liceat. [e]

3 Quartò, quod prædictus D. consulens in restituendo vti potest vno de tribus remediis, quæ nos ponim[s] latius, & profundius, quã aliquis alius, [f] quæ ibi videri possunt, & quod ad propositum casum est valde aptum illud, scilicet restituendi illos illismet familiaribus, in quorum fauorem renũciauit prædictas Ecclesias, & quod illi ratione gratitudinis possunt intuitu pietatis, vel paupertatis suæ, vel aliorum cognatorum suorum, remittere illos.

Aduertendum, cùm hic agatur de fructibus beneficij quod modo habet legitimum successorem & administratorem non posse in hoc verificari omnes tres dictos modos restituendi, quia immo dicti fructus videntur restituendi dicto successori.

4 Quintò, quòd magnæ quæstionis videtur esse, an reseruatio pẽsionum à Papa ei, qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum, alicui, valeat nõ facta mentione quòd non habet & titulum canonicum: si enim faceret eam, vel saltẽ diceret se dubitare, vel habere scrupulum, valeret, quia satis fieret mentio de illo defectu, stylus enim Curiæ habet, vt defectus per verbum, *forte*, vel *forsitan*, expressus habeatur pro expresso. Quare consulendum videtur D. consulenti, vt quærat in registro supplicationem registratam super hac reseruatione pensionum, vt videantur omnes clausulæ eius, si quæ sint, quæ directè, vel indirectè, tacitè, vel expresè de hoc defectu tituli canonici mentionem facit.

5 Sexto contra reseruationem pensionum huiusmodi sine vlla expresione defectus facta facit primò, quòd difficilius concesisset Papa pensiones, si sciuisset non competere sibi ius in illis Ecclesiis, & gratia principis facta tacito illo, quod expressum retraxisset à concedendo, vel tam facile concedendo, est subreptitia. [g] Secundò, quòd licet taciturnitas veri, quod retraxisset principem à concedendo, non semper annihilet gratiam, expresio tamen falsi, quod faciliorem reddit principem ad concedendum, semper annihilat gratiã iuxta illud, *Mendax precator careat impetratis.* [h] & tradimus nos in Manu. [i] post Rotam. [k] & Felinũ. [l] Ar prædictus D. cõsulens renũciando illas ecclesias asseruit se habere ius in illis, quia priuatio præsupponit habitum, [m] ergo debet carere gratia pensionũ impetrata.

6 Tertio, quod sub mandato conferendi beneficium ab aliquo resignãdum non includitur beneficium eius, si per mortem ipsius resignatione non facta vacet. [n] Ergo nec pensio imposito beneficio propter resignationem valebit quidquam, si resignatio eius non valuit: at resignatio eius quod non est, non valet, quia non entis nullæ sunt qualitates, [o] ergo, &c.

Pro valore autem gratiæ pensionum facit primò, quòd prædictus D. cõsulens ignorabat, vel saltem non aduertebat se perdidisse titulũ canonicum, quẽ habebat, propter

negligentiam

a *Capi. si electus. de elect. libro 6.*

b *Libr. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. ea. superior. de off. delag.*
c *Ca. 1 de cõcess. præb.*
d *In eodem c.*

a *De refor. c. 2 sess. 7.*

b *Iuxta rapi, licet canon. & ea. commissa. de elect. lib. 6.*
c *Per dictum ca. commissa.*

d *In cap fraternitatis. 2. quæst. 2.*
e *12. qua. 1. §. 12. num 4.*
f *In dicto §. 12. à num. 2.*

g *Cap. postulasti. & ca super literis. de rescript.*
h *L. 2. etsi C si cõtra ius vel vtil. publi. & ea. super literis. de rescript.*
i *Cap. 22. nu. 86.*
k *Decis. 32. de rescript. in nouis.*
l *Cap. postulasti. col. 4. de rescript.*
m *L. decem. ff. de verb. oblig. c. ad dissoluẽdum. de de spõsa. imp.*
n *Capi. susceptum. de rescript lib. 6.*
o *L. si seruũ. §. 1 ff. de act. empt.*

negligentiam accipiendi ordinẽ, & taciturnitas facta per ignorantiam non videtur nocere. [a] Secundò, q̃ passim in Curia fiunt, & recipiuntur resignationes litigantiũ, & cedentibus assignantur pensiones, nec curant partes, neque Cancellaria, an cedentes habeant ius, nec ne: & stylus Curiæ facit ius. [b] Tertiò, quòd communiter resignantes dicunt se resignare ex quibusdam causis animum suum ad id mouentibus: sub quibus verbis videtur posse comprehendi defectus boni tituli: & ita videri potest expressus defectus illius saltem in genere, quod videtur sufficere.

7 Sed quia expedire videtur, vt videatur copia supplicationis registratæ, suspendo super hoc articulo meam sententiam, donec illa monstretur. Salua &c.

Visa post hæc supplicatione prædicta, addo, quod ex illius tenore colligitur sufficienter esse factam mentionem Papæ de defectu tituli generaliter, vel specialiter. Primo quidem per illa verba, *Ex certis causis animum suum mouentibus.* Secundo per illa, *Reseruatis validè infrascripto, & nõ aliàs &c.* Tertio per illa, *Præmisso siue alio quouis modo vacet per resignationem coram notario, &c. aut per constitutionẽ execrabilis, vel assecutionem, vnionem, vel aliàs vacet, etiamsi deuoluti effecti specialiter, vel aliàs, ex quauis causa in literis etiam dispositiue, vel conditionaliter exprimenda generaliter reseruata litigiosa, cuius litis statum, &c. existat.* & per illa, *Quomodolibet se intromittendo, molestando, perturbando.* & per illa, *Illaque ex quauis causa nulla, & inualida* Per quæ omnia colligitur Papam voluisse reseruare prædicto D. consulenti prædictas pensiones, etiã si Ecclesiæ vacassent, & collatio fuisset reseruata Papæ, vel deuoluta ad ipsum, &c.

8 Ad argumenta in oppositum facta responderi potest illorum vim procedere, quando ex verbis ipsiusmet Papæ, vel literarum eius non constat expressè vel virtualiter de ipsius intentione. [c]

POST HANC nostrã resp̃siõnẽ proponũtur nobis aliæ tres, quę videntur esse virorũ egregiè doctorũ, quę cõtinẽt quędam contraria eis, quę nos supra diximus: & interrogamur, quid de illis nobis videatur, & an propter allegata in eis discedamus à nostra sententia, an verò persistemus in illa.

9 Ad quod respondemus primò, quòd nunc pro comperto habemus D. consulentem ipso iure perdidisse Ecclesias parochiales in eius fauorem resignatas, etiã ei à Papa collatas, per negligentiam suscipiendi presbyterium: licet in resp̃siõne prima aliqua ex parte dubitassemus, an habuisset aliquod iustũ impedimentũ, quo minùs promoueri se faceret: nunc autẽ præsupponitur nõ fuisse illi vllũ impedimentũ, & quando tunc, & nũc pro certo habebamus, & habemus, quod ad constituendum in mora & negligentia suscipiendi presbyteriũ non requiritur monitio vlla Superioris, vltra illam quæ iure communi sit, [d] atq; ita ignorantia iuris, quod ipse tenebatur scire, fuit improbabilis, & crassa, quę non liberauit à pœna iuris tam noti, quodq; tam clarè obligãtur scire omnes qui quærunt, vel accipiũt & conferunt Ecclesias parochiales, & quod in talibus pariã iudicantur scire, & scire debere. [e]

10 Secundo, quod ex hoc sequitur prædictum consulentem non potuisse iustè capere fructus, qui post annũ primũ ei obuenerunt, & interim teneri ad restitutionẽ eorũ, & etiã ad restituendũ fructus primi anni, si recepit & possedit Ecclesias intendendo se non promoueri facere intra illũ per prædictum *commissa* [f] vt in vna responsionũ prę fatarum rectè respondetur. Tertiò, quòd collationes Ecclesiarum factæ familiaribus D. cõsulentis per resignationem istã in fauorẽ illorũ fuerũt validæ, & legitimę, quoniã ex literis Papę constat, quod fuit ei animus conferendi eas illis, quomodocumq; & ex quacumq; causa vacassent, etiã si reseruata, litigiosa, & deuoluta fuissent, vt rectè tãgitur in vna prædictarũ responsionũ. Quartò, q̃ reseruatio pẽsionum facta prædicto D. consulenti fuit valida, eo quòd ex tenore supplicatiõis à Papa signatę, & prouisionis factę colligitur, Papã voluisse illam sibi reseruare, etiã si nullũ ius in beneficiis habuisset, quæ renũciauit, vt supra respõdimus post copiam supplicationis visam. Nec obstant cõsiderationes in contrarium adductę: quia solum procedũt quando ex literis Papæ non colligitur mens vlla eius contraria, vt in nostro casu clarè colligitur ex literis prædictis, & ex stylo Curiæ, secundum quẽ quotidie fiunt concordiæ, per quas litigantes resignant in fauorem collitigantium reseruatis pensionibus, de quibus numquam dubitatum est, an desinant valere eo solo, quòd resignantes non haberent ius in beneficiis resignatis. Quintò, quòd prædictus D. consulens potest, & debet restituere prædictus fructꝰ male perceptos post annum primum, & etiam quos percepit intra illum, si recepit, & possedit Ecclesias intendens non assumere presbyteratum, præ tatis familiaribus, in quorum fauorem resignauit eas, & quibus Papa eas contulit: eo quod fructus ecclesiæ vacantis debent conuerti in vtilitatem eius, illa vacante, vel tradi primo successori, [a] quod profundius aliis (secundum quod dictum est) tradimus in comment. cap. non liceat. [b]

11 Post hæc omnia iterum mihi propositus fuit idem casus in hac quæ sequitur forma. Ex trib⁹ parochiis, quas dictum est D. consulentem per decennium habuisse absque ordine presbyteratus, vnam (parendo decretis Concilij Tridẽtini) resignauit in manibus Papæ ad fauorẽ Ioannis cum reseruatione omnium fructuum, demptis 50. ducatis pro dicto Ioanne, reliquas verò liberè & simpliciter in manibus ordinarij, qui eas contulit duobus familiaribus ipsius consulentis. Qui postquam de illis fuerunt prouisi, & habuerunt possessionem, consensetunt auctoritate Apostolica reseruationi duarum pensionum super fructib⁹ suarum parochialium ad fauorem dicti consulentis cum accessu & regressu in euentum, quod pensiones prædictæ ex quauis causa nullæ & inualidæ existerẽt, prout in supplicatione, cuius copia datur, supplicatur videri in iure an prædictus consulens non promotus, per retentionem vltra annum dictarum parochialium fuerit factus inhabilis, & incapax beneficiorum obtentorum & obtinendorum: ita vt sine dispensatione non potuerit tuta conscientia ea retinere, & similiter reseruationes pensionum, quas ex causa resignationis in manibus ordinarij factæ fuerunt concessæ. Præterea videndum est in iure an ordinarius potuerit conferre illas duas parochiales, quæ vacauerant ob non promotionem consulentis, & si erant deuolutæ ad Papam, prouisi indigeant noua prouisione.

Respondeo, quod hæ duæ quæstiones sunt graues, quarum decisio requirit hominem maiori otio, quàm quod est mihi, fruentem, præterquam quod votis meis ex parte repugnat earũ digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua sum in eum, qui mihi eas imperat, respondeo hæc pauca.

12 ET AD PRIOREM quidem quæstionem primò, esse distinguendũ, an prædictus consulens obtinuisset eas cum Papæ dispensatione, an verò sine illa. Secundò, quòd si absque dispensatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illas, & alia quæque beneficia obtinenda per extrauag. *execrabilis* Ioannis XXII. [c] & quod illa tantùm postremo loco adepta fuit reseruata collationi Papæ, secundum glossam celebrem quam habet dicta extrauagans quam nos sequimur in repet. c. accepta. [d] licet glossa Gulielmi quã habet inter extrauagãtes communes, putet etiam alias esse reseruatas, & consequenter solus Papa potuit de illa prouidere. Tertio, quod magna quæstio est, idem sit dicendũ si prædictus cõsulens obtinuit prędictas Ecclesias cum dispensatione sufficienti ad eas obtinẽdas.

13 Nam pro affirmatiua facit primò, quòd videtur æquè malum, aut maius, retinere parochiales ecclesias, quarum titulos ipso iure perdidit, & in quibus nullum ius habuit, quam retinere illas canonicè collatas absque dispensatione. [e] Secundò, quòd intrusus in aliquo beneficio est inhabilis ad illud, secundum Panormitanum [f] & ipsummet, & alios multos alibi citatos à Felino, [g] & quod qui retinet possessionem beneficij iure ipso perditi acceptam virtute canonici tituli censetur intrusus secundũ Felinũ. [h]

Pro negante verò facit primò, quòd prædicta extrauagans, *execrabilis*, facit magnam differentiam inter eum, qui malè possidet beneficium cum dispensatione sufficienti, & inter illum, qui possidet sine vlla dispẽsatione: & quod pœnæ de vno ad alium casum non sunt extendendæ, [i] & prædict. extrauagans loquitur de possidẽte sine dispensatione: ergo non est extendenda ad possidentem cum illa.

14 Secundo, quod multùm interest inter eum qui accepit possessionẽ sine aliquo titulo, & eum qui eam accepit

a *Ca. gratia. de rescripe. li. 6.*

b *Cap. quam grauit. de testimoniis falsi.*

c *Arg. l. idem Vlpianus. ff. de excus. tut. & le quidam consulebãt ff. de re iudicata.*

d *Per ca. licet canon. & ca. commissa. de electione li. 6.*

e *l. e. quod te ff si certũ petatur.*

f *§. caterum.*

a *Cap. cũ tua. de offi. ord. & ea quæ sunt. de elect. lib. 6.*

b *12. qu. 2. §. 12. num. 2.*

c *§. porro. de præbend.*

d *Oppositio. 10. num. 1. de rescript.*

e *Arg. c. 1. de reg. iur. lib. 6. ii. ii. econtrà.*

f *Cap. cum iã dudum. de præbend.*

g *In capi. nostra. vers. 2. de rescript.*

h *In dicto ca. in nostro. col. 2. de rescrip.*

i *Ca. pœna. de pœnis. dist. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum titulo,& continuat eam post titulum ipso iure perditum,per ea quæ in dicta repetit. [a] diximus, per quæ videtur, quòd licet accipiens possessionem beneficij absque titulo sit intrusus, & fiat inhabilis ad illud, non tamen fit talis, qui cõtinuat possessionem quęsitam cum titulo perdito ipso iure. Tertiò,quòd nullibi videtur probari dictũ Bartolomei Brixiensis, [b] quo solo nititur Felinus vbi supra ad dicendum,quòd possidens beneficium cum titulo ipso iure perdito est intrusus ad effectum inhabilitandi eum ad dictum beneficium : immo Gomezius, [c] dicit de stylo Rotæ illum solum dicendum intrusum quo ad illam regulam,qui est talis vno trium modorum, quorum nullo est possidens cum titulo ipso iure perdito.

Et hæc pars in præsentia mihi videtur verior, per præfata & alia multa,quæ,[d] scripsimus,quę ibi videri possunt, & nunc nec vacat,nec pro voto licet hic ea rescribere,nec adducere multa quæ pro dignitate quæstionum adduci possent.

15 Quartò principaliter dico,me arbitrati prædictũ consulentem non esse intrusum propriè, ita vt per intrusionẽ sit factus inhabilis ad prædictas Ecclesias obtinendas:& quòd si eas obtinuit cum sufficienti dispẽsatione, vt puto obtinuisse,non est factus inhabilis ad eas eo solo,quòd eas retinuerit post titulos ipsarum ipso iure perditos:& quòd sola Ecclesia vltimo loco recepta fuit reseruata Papæ: & quod ordinarij potuerunt alias conferre:& quòd licet incurrisset inhabilitationem ad prædictas Ecclesias obtinẽdas,eo quòd sine dispensatione eas accepisset,non tamen propter hoc factus fuisset inhabilis ad obtinendas pensiones sibi à Papa reseruatas:quia pensiones non sunt beneficia,& ideo inhabilitatus ad illa per constitutionem pœnalem,non videtur inhabilitatus ad pensiones.Salua quæ iustior,&c.

Aduertendum id quod dicitur nu.10. pro validitate pensionis esse admodum dubium in foro conscientiæ,cum causa ne ex huiusmodi resignatione nimium patiatur verè non subsistat,& clausula illa siue prædicto,siue alio modo &c non respiciat suppletionem defectuũ nullitatis pensionis.

SVMMARIVM.

1 Pensionarius,cui bona fide putanti beneficij fructus esse scutorũ 300.reseruata fuit pensio scutorum 200.cũ clausula,modo resignatario remanerent scuta 100. si postea reperiet , tunc fructus verè fuisse minores,recte fecit remittendo pro rata, nec eũ excusaret , quòd postea fructus sint aucti:modica tamen læsio, puta si eidem solum remansissent 90.non noceret.nu.3.

2 Valor beneficij verus per locationis instrumentum non probatur, estque difficilis probationis.

CONSILIVM XIII.

QVidam habens beneficium valoris, vt ipse bona fide putabat,300.scutorum renunciauit illud in fauorem alterius,& ei dicenti illud esse valoris 300. reseruata fuerunt 200.pro pensione, cum clausula *modo remanerent 100. resignatario*, qui locauit illud 275. Quæritur an resignans possit accipere 200.pensionẽ à resignatario illa sibi sponte soluẽte , auctis postea eius reditibus ad 300.& amplius.

1 Respondeo primò,quòd pro parte negante facit,quod omnis gratia, quæ fit exprimẽti falsum, quod mouit principem ad eam concedendam,est ipso iure nulla.[e]

Secundò respondeo , quòd pro parte affirmante facit, quod consulens bona fide per ignorantiam expressit illũ valorem,vt præsupponitur in facto:& ignorantia excusat à subreptione,[f] de quo late Felinus. [g]

2 Facit etiam,quod verus valor fructuum beneficij non probatur per instrumentum locationis fructuum , vt latè tradunt Cassadorus,[h] & Gomezius in q.11.[i] quamuis credulitas inde nata excuset à pœna expressionis falsi valoris,eo modo quo ipsi tradunt, & ita eo solo quod renunciatarius locauerit fructus beneficij 275.scutis, non sequitur,quòd non valerent 300.quoniam fructus beneficiorũ locantur,seu arrendantur aliquando pluris , aliquãdo minoris,quam verè valeant,& modica pars excessus, vel defectus non videtur nocere , vt prædictus Cassadorus, [k] tradit.

Tertiò dico resoluendo,quòd si prædictus pẽsionarius bona fide, vt ponitur in facto , credebat , tempore renunciationis, prædictos fructus valuisse 300.scutis,non tenetur ab illa fide & credulitate discedere,eo solo quod fuerint locati, seu arrẽdati semel solum 275.quoniam multis de causis quis locat seu arrendat minoris vni,quàm alteri, & vno tempore,quàm altero,ratione cognationis,amicitiæ, vel certioris solutionis, vel anticipationis pretij, vel quia putat, quòd melius conseruabit, vel meliorabit, seu redder vilius id,cuius fructus locat: necessitatis item, & fertilitatis,vel sterilitatis anni,& aliis rationibus:difficulter enim probatur verus valor , vt prædicti testantur, & alij multi , in quibus sunt Panormitanus & Felinus , [a] & omnes , [b] neque debet formare scrupulum eo solo , quòd modicus fuerit defectus,ob illa, quæ prædicti Cassadorus & Gomezius tradunt.

3 Quartò , quòd si verè coram Deo putaret prædictus pensionarius,quòd secundum communem æstimationem non valerent pluribus , quàm 275. & quòd si locarentur, vel arrẽdarentur 300.vel 290.locatio esset iudicãda iniusta notabiliter , rectè faceret remittendo renunciatario tantam partem suæ pensionis , quanta deesset ad hoc, vt deberet putari iusta acceptio residui 100.scutorum.

Quintò,quòd multũ faceret ad certius respondendum, scire quibus de causis pensionarius consulens credebat, cùm renunciaret,esse beneficium prædictum valoris 300. ducatorum, & an locari, vel arrendari potuisset, vel fuisset antea arrendatum pluribus,quàm 300.vel 290.vel circiter:quoniam multùm iuuarent hęc ad iudicandum quid debeat credere coram Deo,quibus perspectis fortè paulò aliter responderemus, ad gloriam Dei. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Beneficium per superueniens homicidium irregularitatem inducens non vacat.

2 Gratia habilitationis in genere ad beneficia vitui necessaria quærenda & obtinenda, tacito quæsito non vitiatur.

3 Expressio falsa eius,quod facilioremem principem ad concedendum reddit,vitiat quidem gratiam,secus de taciturnitate, quæ non vitiat,nisi in casibus,in quibus contrarium in iure cautum est.

4 Irregularis in choro canere, & alia officia facere, quæ laicus, potest.

CONSILIVM XIIII.

QVidam homicida iam diaconatu legitimè insignit[c], habẽs & possidens vnam canoniam Ecclesiæ cuiusdam collegiatæ, impetrauit à Papa dispensationem obtinendi beneficia simplicia nõ requirentia ordinẽ, quæ suo victui sufficerẽt,quæque sine altaris ministerio posset tenere,non facta mentione,quod haberet prædictam canoniam. Quæritur primò,an prædicta dispensatio valuerit.

Secundò, an esto valuerit, vel non valuerit, possit deseruire prædictæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primæ quæstionis facit primò, quòd præfatus consulens non perdidit ipso iure illum canonicatum , quem ante homicidium legitimè quæsiuit, [c] Innocentius & communis,[d] Felinus,[e] & alij alibi fæpe:& ita non indigebat dispensatione ad retinendũ,sed tãtùm sublatione irregularitatis ad se ordinãdũ,& ad alia beneficia obtinẽda. Secũdò,quòd nõ obstat,quòd in impetratione beneficij quærẽdi sit faciẽda mẽtio de beneficio iã quęsito,[f] quia in casu proposito nõ loquimur de impetratione beneficij,sed de rehabilitatione ad illud,vt palã est.

2 Tertiò, quòd etiam non obstat, quod in impetranda dispẽsatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæsito,[g] quia illud c.non agit de impetratione habilitatis, vel rehabilitatis ad beneficia , sed de impetranda dispensatione ad secũdam pluralitatem beneficiorum,& ita de alio genere dispensationis, ex quo nõ potest inferri ad aliud.[h] Quartò,quòd non obstat dicere, quod Papa difficilius cõcessisset prædictam dispensationem, si expressisset quod habebat canoniam. Tum quia nõ videtur id esse verum: quoniam verisimilius est,quòd potius cõcessisset retentionem illius,quàm obtentionem nouam aliorum.[i] Nec obstat quod non concessisset habilitatem ad noua quærenda:quia id negari potest,eo quòd solùm concesit ad quærenda vnum vel plura simplicia, quæ sufficerent ei ad honestè viuendum, quod concessisset,etiã si expressisset quod habebat canoniam:quia si illa ei sufficiebat,nihil

concedebat,

---

2 *Oppos. 1. num. 16.*

b *In reperto. verbo intrusus.*
c *In regul. de trien. poss. quæst. 47.*

d *In prædicta oppositione 7. & 10.*

a *In cap. cum causa. de rest.*
b *In c. cum dilecti. de empt. & ven. & in le 2. C. de rescind. vendi.*

e *Ca postulasti. 2. super literis. de rescript.*
f *Ca. gratia. de rescrip. l. 6.*
g *In ca. super literis. à nu. 1 vsq; fin.*
h *Deciss. 20. super regu. Cancell.*
i *Super regu. Cancella. de valore exprimendo.*
k *In dict. decis. 20.*

c *Ca. clericis. verbo priuetur. ne cleric. vel monach.*
d *Cap. cũ nostris. de cõcess. præbend.*
e *Cap. inquisitioni. de accusa.*
f *Ca. si proponente. de rescript. 6. si motu. de præbend. lib. 6.*
g *Ca. non potest. de præb. lib. 6.*
h *L. Papinianus. ff. de minor.*
i *Arg. 2. quædamodum de iure iurando.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

concedebat, & si illa non sufficiebat, tantò minùs concedebat, quantò minùs egebat habendo illam canoniam.

3 Tum quia licet omnis expressio falsa, quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam, efficiat eam ipso iure nullam,[a] non tamen omnis taciturnitas veri, de quo iure cautum non est, vt non expresso illo gratia sit nulla, vt resoluit Rota,[b] & Felin.[c] quos sequimur in Manu. conf.[d]

AD SECVNDAM respondetur, quod, vt prædictũ est, pet homicidiũ, & irregularitatem supervenientem nõ vacauit canonia, & quod irregularitas per se sola separata ab excommunicatione, interdicto, & suspensione, non videtur impedire actum canendi, & psallendi, nec alios, qui non sunt peculiares, & appropriati actui ordinum, secundum mentem Innocentij,[e] nullo enim iure videtur probari, quòd irregulari non liceat canere, & psallere in choro, & pronunciare per se, & cum aliis officia diuina, modo abstineat se ab actibus propriis ipsorum ordinum. Tum quia per definitionẽ eius à nobis traditã in d. Man. confess.[f] constat, irregularitatem esse idem impedimentũ ad accipiendum ordines, & ad vtendum vsu acceptorum, quatenus sunt ordines, non tamen ab vsu eorum officiorũ, quo laici vti possunt: at laici licitè possunt canere, & psallere in choro, & extra illum officia diuina: ergo & irregularis idem facere posset. Tum quod nemo dicet illegitimum, cæcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio mẽbro mutilatum peccare canendo, vel psallendo in choro, vel extra illum: nec vsus communis vrbis & orbis contrarium seruat, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mẽdax precator impetratis carere debet, si dolosè, vt facilius moueret concedentem, falsum expressit. nu. 3. nam si per simplicitatem, vel ignorantiam, non vitiat, nisi quatenus fuit causa cõcessionis. num. 2. & 3.*

1 *Subreptionem non inducit expressio falsa qualitatis, quæ concedentem reddit difficiliorem, nec taciturnitas illius, quo expresso æquè faciliter princeps concessisset. nu. 2.*

3 *Mendacium dictum per procuratorem minus nocet, quàm dictum per ipsum principalem.*

CONSILIVM XV.

QVidam professus ordinem Minorum Conuentualium cum omisso habitu sui ordinis in apostasiam incidisset aliquibus de causis, quæ vitæ fuerunt Papæ rationabiles, causa cognita per quendam Cardinalẽ Illustrissimũ, cui causa commissa fuit, fuit absolutus ab ordine cũ facultate viuendi in aliquo eremitorio, vel aliquo loco pio sub obedientia ordinarij: qua facultate multis annis vsus est. Nunc autem injecerunt ei quidã scrupulũ de subreptione breuis Apostolici, quo ei fuit facta prædicta facultas, eo quòd in eo per inaduertentiam vel sollicitatoris ignorantiam nominauit se esse fratrem ordinis Minorum de Obseruantia, cum tamen esset frater ordinis Minorũ Cõuentualium. Quæritur an expressio falsa prædicta reddiderit gratiam subreptitiam.

1 Pro parte affirmatiua facit, quod *mendax precator debet carere impetratis.*[g] Sed pars negatiua videtur verior. Primò, quòd expressio falsa qualitatis, quæ principem reddit ad gratiam concedendam difficiliorem, nõ vitiat: vt cũ quis impetrat beneficium, quod verè est simplex, dicẽdo quod est curatum, valet impetratio, vt sentit Rota,[h] quã sequitur inter alios Felinus.[i]

2 Secundò, quòd taciturnitas eius, quo expresso æquè princeps fecisset gratiam, non nocet.[k] At expressio, quod consulens erat ordinis Conuentualium, non mouisset ad difficiliùs concedendum: ergo à simili idem dicendum. Tertiò, quòd expressio falsi per ignorantiam, vel simplicitatem non reddit gratiam nullam, nisi quatenus est causa concessionis,[l] & expressio, de qua in prædicto breui, est huiusmodi: nam Papa non consensisset difficilius, immo tantò facilius concessisset, si dictum fuisset ei prædictum professum esse fratrem ordinis Conuentualium, quantò altior est modus viuendi Minorum de Obseruantia, quã modus viuendi fratrum Minorum Conuentualium.

3 Quartò, quòd narratio falsi per sollicitatorem vel negotiorum gestorem facta non videtur tanti momenti, quãti facta per ipsãmet partẽ, vt sẽtit Rota,[a] & in hoc casu dicitur impetratio facta fuisse per sollicitatorẽ, vel procuratorẽ. Quinto, quod nõ obstat illud pro parte negatiua citatũ, *Mẽdax precator careat impetratis*; quia illud intelligitur de impetrãte dolosè & malitiosè exprimẽte aliquid falsũ, quò faciliùs & lubẽtiùs illi gratiam, quam petit, princeps concedat: nos autem loquimur de tacente per inaduertẽtiam vel ignorantiam aliquid, & non de exprimente aliquod verũ, quod expressum tãtùm abest vt redderet principem difficiliorem ad concedendum, vt potius redderet faciliorem, & non de eo, quod redderet principem difficiliorem ad concedendum. Salua, &c.

a *Titu. de rescripto. decis. 74. in antiq.*

SVMMARIVM.

1 *Excõmunicat⁹ ex multis causis, absolutus ex vna, nõ est ex aliis.*

1 *Condonatio ex vna causa non extenditur ad alias. & 3.*

1 *Beneficiarius, qui ex tribus causis fructus restituere debet, ex vna condonationem impetrans, nihil agit. & num. 3.*

2 *Dominium queri, & amitti ex pluribus causis non potest.*

3 *Subreptitius est, qui cum ex tribus causis fructus suos non fecisset, aliorum condonationem vno tantum defectu expresso obtinuit: si tamen beneficium ipsi posset immediate iuste conferri, sibi tanquam legitimo in illis successori restituere potest, & sic retinere, & num. 4.*

3 *Condonatio fructuum ad causam expressam videtur restricta.*

3 *Voluntas non fertur in incognitum.*

4 *Fructus qui ex pluribus causis restituere debet, sic sibi caueat.*

CONSILIVM XVI.

QVIDAM tribus de causis malè percepit fructus cuiusdam beneficij, nempe quod accepit illud post irregularitatem contractam, & quòd vno anno horas non recitauit, & altero abfuit à beneficio, quod erat Ecclesia parochialis, & obtinuit à Papa reualidationem tituli, quẽ nulliter acceperat existens irregularis, cum cõdonatione fructuum, nulla facta mentione de prædicta omissione horarum, & absentia. Quæritur an possit absque aliqua condonatione fructus illorum duorum annorum retinere.

1 Pro parte negante facit primò, quòd excommunicat⁹ ex pluribus causis licet absoluatur ab excommunicatione contracta ex vna causa,[b] non censetur absolutus à contractis ex aliis causis iuxta iura,[c] & vtrobique glossam, quæ alia multa pro hac parte citat. Secundo facit, quod gratia subreptitia non valet,[d] & in præsẽti casu gratia condonationis fuit subreptitia, quia non tam facile concessisset illam cõdonationem Papa, si sciuisset, quod ex tribus causis perdidit fructus, ac concessit, sciẽs quod ex vna tantùm,[e] nam qui debet aliquid ex pluribus causis, & liberatur ab eo, quatenus debet illud ex vna illarum, non videtur liberatus ab eodem, quatenus debet ex alia: vnde sententia liberans aliquem super vna re petita ex vna causa, non liberat eundem, si petatur ex alia causa.[f]

2 Pro cõtraria verò parte facit, quòd dominium quæsitum ex vna causa, nõ potest quari ex alia,[g] ergo nec perditum ex vna causa potest perdi ex alia: quia quod operatur propositũ in proposito, operatur oppositũ in opposito,[h] ergo fruct⁹ perditi ex vna causa nõ possũt perdi ex alia: & cũ prædicti fruct⁹ essẽt perditi ex defectu tituli, non videtur potuisse perdi ex omissione horarũ, & absẽtia. Secũdò quòd aliud est debere aliquid ex duab⁹ causis, quod passim cõtingit; aliud perdere dominiũ alicui⁹ rei multis de causis, quod cõtingere nequit; cũ qui iã perdidit illud ex vna causa, non potest perdere illud, ꝙ iam nõ habet; ex alia; quia priuatio præsupponit habitum.[i] Tertiò quod Papa condonando ei fructus generaliter, videtur ei condonare illos, quoquo modo fuerit perditi; quia generalis dispositio ad omnia contenta sub genere extenditur.[k]

3 Resoluendo dico primo, quod præfatus consulens non liberatur ex præfata condonatione Papæ, per argumenta pro priori parte adducta. Non obstant adducta pro secunda: quia illa probant quidem, quod consulens fuisset securus, si condonatio valuisset; sed illa non valuit. Tum quia gratia illam cõtinens fuit subreptitia, vt prædictum est. Tũ quia condonatio illa restringebatur ad causam perditionis ex defectu tituli expresso in petitione, &

b *Ca. ex parte. de iure. ord. & ea. cum pro causa. de sentent. excõmunicat.*
c *Ca super litera. de rescrip.*
d *Cap. postulasti. de rescrip. cum concordantijs.*
e *L. cum quæritur. cũ duabus seq. ff. de exceptio. rei iudi.*
f *Leg. 3. § ex pluribus ff. de acq. poss.*
g *Cap. secundum. 8. q. 1. & le. si contra tabulas. ff. de vulg.*
h *L. decem. ff. de verbo. oblig. e. ad dissoluendum. de despons. impub.*
i *Arg. e. si Romanorũ. 19. dist. d. de pœnit. ff. de publ. in rem actio.*

a *De iure legibus. C. si contra ius, vel vtil. pub. ea. super literis. de rescript.*
b *In nouis decis. 31. de rescript.*
c *Cap. postulasti. coll. 4. eo. tit.*
d *ea. 22. n. 20*
e *Cap. fin. de excess. prala.*
f *Cap. 27. nu. 191.*
g *L. a. si legibus. C. si contra ius vel vtil. pub. & ea. super literis. de rescript.*
h *Decis. 73. de rescrip. in antiq.*
i *In di. ca. super literis. nu. 2.*
k *Ca dudum. de præb. l. 6.*
l *Dist. e. super literis. vbi omnes id annotarunt.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ad alias non expreſſas: quia voluntas non fertur in incognitum, ſecundum Auguſt.[a]

4 Secundo dicò, quòd alia ratione eſt ſecurus, videlicet quod qui poſsidet beneficium ſine vllo titulo canonico, ſi ille ei canonizetur, videtur nouè ſuccedere ſibi ipſi, vel alij, qui poſtremo loco habuit titulum canonicum: & cùm fructus illo tempore, quo de iure vacabat beneficium, obuenientes debeantur futuro primo ſucceſſori, [b] cúmque fructus præfati obuenerint tempore vacationis, quia collatio prius ei facta ob irregularitatem non valuit, ipſe tãquam primus ſucceſſor eius, qui habuit poſtremum titulũ canonicum, poteſt retinere illos tamquam nouus ſucceſſor ratione conualidationis ſui tituli per ea quæ ipſe clarius, altius, & neruoſius quam aliquis alius ſcripſi in commentario ca. non liceat.[c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio ad beneficium retinendum, expreſſa vna irregularitate, alia tacita, eſt ſubreptitia.*

CONSILIVM XVII.

QVidam irregularis vna de cauſa obtinuit beneficium, & poſtea iterũ factus irregularis alia de cauſa impetrauit commiſsionem à Papa ad quemdam, vt diſpenſaret ſuper prima irregularitate, cum retentione beneficij: & cõmiſſarius habens poteſtatẽ diſpenſandi ſuper ſecunda, diſpenſauit cum eo ſuper illa, auctoritate quam habet ſine illa commiſsione, & à prima virtute commiſsionis, cũ retentione beneficij. Quæritur, an præfato diſpenſato liceat retinere præfatum beneficium.

1 Reſpondeo quod non: quia commiſsio Papæ de diſpenſando ſuper retentione beneficij fuit ſubreptitia: quia fuit tacita alia irregularitas, qua expreſſa non fuiſſet tam facilè facta commiſsio de retinendo beneficio: & ita quo ad id fuit nulla, & conſequenter commiſſarius non potuit virtute illius concedere illi retentionem, [d] cum nihil ex nihilo fiat,[e] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio presbytericida, dicentũ ſimpliciter ſe hominem occiſaſſe, eſt nulla.*

CONSILIVM XVIII.

QVidam occididit voluntariè vnum presbyterum, abſolutus poſtea à peccato per Iobelæum, impetrauit diſpenſationem ſuper irregularitate, dicens ſe occidiſſe quemdam hominem, non facta mentione, quod occiſus eſſet presbyter. Quæritur, an diſpenſatio ſit valida.

1 Reſpondeo quòd non: quia tacuit non exprimendo id quod de iure exprimendum erat, & quod expreſſum retraxiſſet principem à concedenda diſpenſatione, quod facit gratiam ſubreptitiam. [f] Tacuit enim verum, non exprimendo ſatis ſpecialiter Papæ delictum, quod commiſerat: quia expreſsit, quod occidit hominem, & ipſe occidit hominem presbyterũ, quod eſt longè grauius. Non obſtat, quod ipſe dixi ſuper extrauagantem, [g] & in Manu. [h] *quod non omnis taciturnitas veri, quod expreſſum difficiliorem redderet principem ad concedendum, reddit gratiam ſubreptitiam, ſed ſolùm taciturnitas veri, quod iure mandatur exprimi*: non inquam hoc obſtat, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo naſcitur irregularitas, ſuper qua petitur diſpenſatio: quod non fuit factum hoc caſu, cùm ſolùm fuerit expreſſum homicidium in genere, quod verificari poteſt etiã in homicidio laici, & in caſu erat presbytericidium, & ita homicidium ſpecialiter, & grauiſsimè qualificatum: & conſequenter fuit admiſſa taciturnitas veri, quod iure debebat exprimi: & ita non ſolùm non eſt contra hoc, quod ipſe vt ſupra dixi, immo pro eo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitia non eſt petitio puellæ, quæ, vt obineret diſpenſationẽ contrahendi cum affine, narrauit ſe incompetenter dotatam, quæ vere tunc erat talis, licet ipſa & ſponſus haberent ſpem certam, quod à matre vltra partem debitam eſſet titulo donationis, vel alio voluntario acceptura magnum patrimonium.*

1 *Dotẽ tãtã habere dicitur puella quantũ valet id quod nũc habet & reliquit pater, ac quod à matre ſeu alijs etiam inuitis poteſt iure extorquere: illud autẽ, quod certo ſperat titulo voluntario habere, nõ auget eius patrimoniũ, nec facit vt deſinat eſſe pauper.*

CONSILIVM XIX.

IMpetrata fuit diſpenſatio à Summo Pontifice pro quadam puella ſub nomine paupertatis, ad contrahendum cum conſanguineo in tertio gradu: cui puellæ pater teſtamento relinquerat 100. florenos in auro huius monetæ, ita tamen, vt mater ipſius puellæ, quam maritus hæredem conſtituerat, & executores teſtamenti, nacti occaſionem eam locandi, poſſent pro qualitate matrimonij augere, aut minuere dotem. Dicta diſpẽſatio cõmiſſa fuit officiali diœceſis, in qua habitant diſpenſati, qui, accepta debita informatione, diſpenſauit cum illis; & ſponſus puellæ dotauit eam in quatuor mille ſolidis huius ciuitatis, præter dotem quam habuerat. Hæc puella, etſi non habebat niſi tantùm prædictos centum florenos, ſperabat tamen ſe habituram bona matris, & patris, cuius mater erat hæres conſtituta, quæ multo pluris valebant: & eamdem ſpem conceperat maritus puellæ; quoniam hoc ab ipſa puella, & ab aliis ſæpe audiuerat: itaque erant quaſi certi de hac hæreditate obtinenda, quoniam mater & executores teſtamenti erãt male affecti erga alios fratres dictæ puellæ. vnde conſummato matrimonio, mater cum vno ex executoribus teſtamẽti donauit omnia bona ſua & bona patris dictæ puellæ dubitatur modo, an quia puella habebat hanc cõfidẽtiã, quod mater & executores eſſent illi donaturi prædicta bona (quamuis eſſet hoc in libertate matris) diſpẽſati ſint tuti in conſcientia, cum in diſpenſatione dictum fuerit Pontifici, hanc puellam eſſe inopem: &, ſi non ſunt tuti, quid remedij?

Declaret D. conſulens, an in regno præfatorum diſpẽſatorum ſeruetur i[r] commune, vel Caſtellanum, quo certa legitima debeatur filiis, & quot fratres habebat prædicta puella, & quanta legitima cuique fratrum debebatur ex bonis patris iam mortui, & ſi haberi poteſt, habeatur copia diſpenſationis: & libenter reſpondebitur id quod iuri propius videbitur.

1 Viſa copia præfatæ diſpenſationis, & teſtamenti patris præfatæ puellæ diſpenſatæ, & intellecto, quòd mater ei[r] viuebat & ꝙ nondũ ei præfata filia ſucceſſerat quò ad bona ſua, quinimmo ipſa poterat, ſi voluiſſet, relinquere aliis bona ſua, relictis præfatæ filiæ diſpẽſatæ quinque florenis, & vno terræ arabilis modio tãtũ, & ꝙ prædicta mater, & executores teſtamẽti patris nõ obligãtur per clauſulam ipſiuſmet teſtamẽti dare in dotẽ præfatæ filiæ diſpẽſatæ pluſquã centũ florenos, & vno cacabo, & veſtib (cõſuetis, licet poſſent, ſi voluiſſent, iuſtè iudicata fuit diſpẽſata præfata inops, ad hoc, vt diſpenſatio eſſet valida: quia ſpes ſucceſsionis, præſertim in tertis, in quibus certa legitima nõ debetur neceſſariò filiis, nec ſpes donationis vel applicationis bonorum, antequam donatio & applicatio fiant, non cenſentur eſſe bona illius, qui habet ſpem præfatam ſucceſsionis, donationis, vel applicationis præfatarũ. & ita præfati DD. conſulentes ſine ſcrupulo poſſunt vti præfato matrimonio, & præfatis bonis, & aliis inter illos rectè geſtis, in gloriam & obſequium Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Papæ, ac illius delegati tenetur exequi ordinarius, niſi quando adeſt iuſta cauſa ſupplicandi ab eis; & ſi continet Dei offenſam, peccat exequendo. num. 2. & 3.*

1 *Ordinarius ſententiam delegati Papæ reuocare non poteſt.*

3 *Exequutor merũ non poteſt non exequi mandatum Papæ, & eius delegati, niſi quod præcipitur ſit in offenſam Dei.*

4 *Indignum qui præfecit eccleſiæ, peccat quidem; ſed qui nõ tolerandum diutius tolerat, magis peccat.*

5 *Contrauenire facto proprio licet nemo poſſit regulariter, nec allegare turpitudinem ſuam; fallit tamen quando agitur de ſalute animæ neceſſaria, num. 7. vel nomine Eccleſiæ ſiue Reipublicæ id facit. num. 8. & 9.*

7 *Malam à ſe factam [2] alienationem bonorum Eccleſiæ reuocant clerici alienantes, & prælatus male à ſe factã cõfirmationem electionis.*

8 *Communem ob vtilitatem ſæpe auditur is, qui ob ſuam repelleretur: vt excommunicatus, vel qui in eadem verſatur turpitudine num 7.*

9 *Epiſcopus eſt iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ, etiam ad inſtante procuratore fiſcali, retractandum quæ ipſe fecit.*

a *Li. 17. de Tri nolog Rutilia Pollo. ff. de eũ trao. emptio.*

b *Per cap. eũ vot. de offic. ordin. & cap. præſenti. de elect. lib. 6.*

c *12. qua. 1. §. 12. num. 4.*

d *Arg. ea. poſtulaſti. de reſcript. & nat. per Guliel. de Cu. & Bal. in l. 2 C. de epiſc. aud. & Felin. in d. ca. poſtulaſti. col. 4. de reſcript.*

e *Ca. non præſtat. de regul. iur. lib. 6. cum alijs ſimilib.*

f *Ca. poſtulaſti. & c. ſuper literis. de reſcript.*

g *De dat. & recept. n. 48.*

h *Cap. 22. num. 20.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM XX.

NVALDE de formis corpore impetrauit à Papa commissionem dispentandi cum eo ad Episcopum originis ad ordines & beneficia, & ab eo dispensatus impetrauit Ecclesiam parochialem alterius diœcesis à Papa in forma *dignum*, scilicet vt ordinarius Ecclesiæ si reperitet eum idoneum, conferret eam illi, qui ordinarius licet à principio renuisset eam illi conferre propter magnam corporis deformitatem, tandem rogatus contulit, & iussit ei tradi possessionem, quæ tradita fuit.

Quæritur primò, an ordinarius Ecclesiæ præfatæ peccauerit eam illi conferendo.

Secundò, an peccet permittendo illum possidere.

Tertiò, quo remedio possit eũ iure ab Ecclesia expellere.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respõdeo pro parte negante vrgere primò, quod ordinarius tenetur exequi mandatum non solùm Papæ, sed etiam eius delegati, etiã si sit iniustũ. [a] Secundò, quòd ordinarius nõ potest reuocare sententiã delegati à Papa. [b] At delegatus Papæ dispẽsauit super præfati curati deformitate. ergo. &c.

2 Sed contrarium est tenendum. Tum quia *oportet obedire magis Deo, quam hominibus.* [c] At Deus iubet indignos sacerdotio arcere ab eo, [d] ergo, &c. Tum quia placet Papæ, vt sua mandata non exequantur, quando adest iusta causa supplicandi ab eis. [e] Tum quia irrefragabiliter Innocentius ab omnibus vtrobique receptus dicit, [f] quod is cui præcipitur aliquid à Papa, ex quo scit consecutura mala, peccat id exequẽdo: ita quod non solùm non peccat cessando ab executione, sed etiam peccat exequendo, quando ex eo quod præcipitur exequuto sequeretur peccatum, quod post Andream Siculum, & Felinum grauiter confirmat Decius [g] & ex ministratione præfati adeo deformis sequeretur scandalum, & peccatum, vt præsupponitur in propositione quæstionis. ergo ordinarius non solùm poterat se abstinere ab exequendo mandato: sed etiam tenebatur non exequi.

3 Non obstant opposita in contrarium: quia procedunt in exequutore meram exequutionẽ habente circa ea, quæ fieri possunt absque legis diuinæ offensione: nos autẽ loquimur de exequutore mixto, & de re, quæ nõ potest fieri absq; scãdalo, & offensione Dei, quã vetat illud Matt. 18. [h]

4 AD SECVNDAM respondetur, quod sic: quia licet non sit tantum peccatum non eijcere, quantùm admittere cæteris paribus, [i] non tamen excusat omnino à peccato. Tum quia in hoc casu non solùm prohibetur admissio, sed etiam tolerantia. Tum quia peior est continuatio scandali per totam vitam duratura, quàm admissio momentanea. [k]

5 AD TERTIAM respondetur, quod pro parte eius negante facit primò, quòd tempus appellandi, & supplicandi à mandato supradicto facto ordinario est iam pridem lapsum. & illa sunt remedia ordinaria, quibus rescinduntur, vel impediuntur sententiæ, vel alia mandata per subreptionem impetrata. [l]

6 Secundo, quod non licet regulariter cuiquam contra sua facta venire, [m] & quod præfatus ordinarius iã pridem admisit & sustinuit præfatum prouisum. Tertio, quod nemo allegans turpitudinem suam audiri debet, [n] & ita ordinarius præfatus non videtur posse allegare, quod malè præfatum prouisum admisit.

Quibus tamen non obstantibus, contrarium est tenendum, tum per cap. *si quis presbyter.* [o] quatenus habet, ipsummet prælatum qui malè rẽ Ecclesiæ alienauit, posse illam repetere: & cap. *nosti.* [p] quatenus habet, electum qui male contulit beneficium ante suæ electionis confirmationem, post eam posse suam collationem reuocare.

7 Tum quia qui male cõtraxit matrimonium cum consanguinea, potest petere vt separetur ab ea. [q] Tum quia licet regulariter non possit quis venire contra proprium factum, nec allegare turpitudinem suã fallit tamen quando agitur de salute animarum necessaria, vt in cap. *venientes.* [r] & in iuribus proximè allegatis, vt resoluit Panormitanus communiter receptus. [s] Tũ quia canonici, qui sunt plurales in beneficijs, & possidẽt plura beneficia, nõ possunt nomine proprio, seu pro priuata vtilitate opponere prouiso, quod est pluralis in eis, quia *Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.* [t] possunt tamen opponere nomine ecclesiæ, & pro eius vtilitate, vt glossa ibi communiter recepta concludit post Vincentium ante Panormitanum, Felinum & Decium. [u]

8 Tum quia licet excommunicatus non audiatur in iudicijs, [x] fallit tamen cum excipit pro vtilitate Ecclesiæ, [y] & ita licet præfatus ordinarius non deberet admitti contra præfatum prouisum pro sua vtilitate, audiri tamen deber pro Ecclesiæ vtilitate. Tum quia agit etiam pro vtilitate publica, qui alioquin est inhabilis. [z]

9 Per quæ omnia resoluẽdum est præfatum Episcopum posse agere contra præfatum prouisum, primò nomine proprio pro salute animarum, tam suæ, quam prouisi, & populi, qui ex ipsius administratione sacramentorum scãdalizaretur. Secundò nomine Ecclesiæ, de cuius vtilitate, ac reuerentia, & honore agitur. Tertiò pro iure publico, & vtilitate, publica, quæ in sacris & sacerdotijs versatur. [a] & quod probabiliter dici potest procuratorem fiscalem sui episcopatus posse petere hoc coram ipsomet Episcopo, qui potest esse iudex in causa Ecclesiæ suæ *cap. si quis erga.* adiuncta glossa vltima communiter recepta. [b] quod cap. in hoc propositum citauit Panormitanus communiter receptus. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ecclesiasticus nec pro labore potest quicquam, ne vnum quidem denarium extra esculentum, & poculentum, licitè accipere.*

2 *Munerum acceptio, quæ etiam iure diuino naturali videtur iudicibus prohibita, etsi possit restringi ad magna, quæ obcæcare possunt: num. 3. attamen quando in individuo prohibetur in aliqua causa, nihil potest accipi. num. 4.*

3 *Propinas ideo capiunt Rotæ Auditores, qui videntur assignari loco stipendij.*

4 *Delegatis, vt sunt Episcopus, & Vicarius quibus cõmittuntur dispensationes matrimoniales cũ clausula,* vt deposita omni spe cuiuscumq;, &c. *nihil nec pro labore, nec pro processu informatiuo possunt etiam sponte oblatum accipere.*

CONSILIVM XXI.

CONSVEVIT in quodam episcopatu accipere Vicarius generalis eius vnum scutum pro labore, & occupatione accipiendi informationem testium præsentatorũ à partibus ad verificanda narrata in commissione de dispensando: & cùm dubitaretur, an id ei liceret, responsum fuit ab aliquot eruditis affirmatiuè, de quo Episcopus nouè creatus videtur habere scrupulum, eo quod cõmissioni adiicitur hęc clausula, *Per Apostolica scripta mandamus, quatenus tu frater Episcope, seu fili Vicari, deposita per te omni spe cuiuscumque muneris, aut præmij etiam sponte oblati, à quo te omnino abstinere debere volumus, de præmissis diligenter te informes.*

1 Ad hanc quæstionem videtur respondẽdum, quòd nõ licet Episcopo, neque Vicario, accipere præfatum scutum. Tum quia non licet vlli iudicũ vendere iudicium. [i] Tum quia in specie statutũ est, ne vllus iudex delegatus capiat aliquid aliud, quàm esculentum & poculentum, pro labore quem suscipit in expeditione causæ sibi delegatæ, cap. *statutum.* [k] cuius glossa recepta per omnes in verbo *esculentum.* dixit, quod nec vnum denarium potest licitè accipere extra esculentum & poculentum.

2 Tum denique quòd clausula præfata commissionis declarat, quod in commissione, de qua quæritur, in individuo nullum munus etiam sponte oblatum accipere debeat. cui non video quid satis apte respõderi possit. Tum quia munerum acceptio videtur esse vetita iudicibus iure diuino naturali, vt nos probauimus in comment. de dat. & promis. quem nuper edidimus super extrauaganti S.D.N. Gregorij XIII. cuius caput est *Ab ipso.* [l]

3 Non obstat, quod responderi posset, hoc ius solũ procedere in muneribus magnis, quę verisimiliter possũt obcæcare iudices, non autem de paruis, & illis quæ verisimiliter non nimis afficiunt eos parti ea offerenti, & quod etiam non procedit in illis iudicibus Ecclesiasticis, quibus pro quodam salario extraordinario permittuntur: qua ratione propinas, quæ R R. Dominis Auditoribus Rotæ dantur, saluaremus.

a *Capi pastoralis. §. quia verò de offic. deleg.*
b *Ca. cum inferiur. de maiorit. & obedientia.*
c *Act. 4. & 5. nõ semper. & c. qui resistit. 11. quæst. 1.*
d *Cap. graue. de præben. cũ multis aliis.*
e *Ca. si quãdo. de rescript.*
f *In c. inquisitioni. in fin. de sent. excom.*
g *In dicta ca. si quando n. 3.*
h *Et ea. nihil cum scãdalo. de præscript.*
i *Arg. c. quẽ admodum. de iureiurando.*
k *Arg. ea. fin. de conjuct.*
l *Leg. 1. ff. de app. ante quã supplicatio. C. de precibus Imp. offeren. ea. si quando. de rescript. c. eũ teneamur. de præbend.*
m *Cap. quod semel placuit. & c. mutare. de reg. iur. li. 6.*
n *Cap. cũ super. de cõtract. præben. l. ita quæ fullo. ff. de furtis.*
o *De rebus eccle.*
p *De elect.*
q *Capi. later. & ea. consanguinei. de rescindit.*
r *Et cap. seruum. 30. dist.*
s *In d. cap. cũ super. & in d. cap. nulli.*
t *Arg. c. 2. quæst. 7.*
u *In d. ca. nosti. sub finem.*
x *Ca. intelleximus. de iudic.*
y *Cap. dilecti. & ca. dilecta. de except. cum eis annotatis. & l. eg. ff. longius. §. 1. ff. de ind. cum alijs quæ in hoc erant Decius in d. cap. dilecti.*
z *Arg. l. 2. ff. de orig. iur. c. cũ ecclesia. de except.*
a *Ibidem.*
b *L. 1. §. Iniuriarum. ff. de iniuria & iure.*
c *2. quæst. 7.*
i *Ca. nõ licet. 11. q. 3. & ca. non satis. 14. q. 5. c. cum ab omni. de vit. & hon. cler.*
k *§. insuper. de rescrip. l. 6.*
l *Nu. 3. not. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Non inquam hoc obstat: quoniam in casu proposito in indiuiduo Papa ipse committens gratiam prouidet specialiter, & in indiuiduo, ne commissarius, siue delegatus quicquam etiam sponte datum accipiat, & quod gratis negotium expediat: cuius mandatum in hac forma expresse factum videtur diligenter seruandum,[a] & alia plurima, quæ afferri possunt. Per quæ videtur nobis hoc iuri propius: quamuis lubentius, si per conscientiam licuisset, contrarium respondissemus.

a *L. diligenter. ff. mãdat. ea. cui de non faterdotali. de prab. lib. 6.*

DE CONSVETVDINE.

SVMMARIVM.

1 *Legi eidem potest etiam per desuetudinem ita in vna parte derogari, vt maneat firma in altera. & 2.*

3 *Lex tunc tollitur per non vsum, quando talis non vsus includit saltem aequipollenter actum legis dispositioni contrarium.*

CONSILIVM I.

VTRVM stante statuto capellæ S.D.N. qui seruierit in illa viginti quinque annis solum teneatur adire illam ad primum kyrie Missæ, nisi certis diebus, quibus si non adierit ad Primam, & Tertiam, mulctatur, obligentur moderni capellani, qui prædictis annis seruierunt, ad eundum prædictis diebus ad Primam, & Tertiam sub pœna prædictæ mulctæ: attento quod numquam prædecessores illorum à quadraginta annis ad illas iuerunt.

1 Respondeo, quòd pro parte affirmatiua videtur irrefragabiliter facere hoc dilemma, quod est validum argumentum, quod aut per non vsum est sublatum prædictum statutum, aut non, si non est sublatum, per ipsum obligantur, si est sublatum, obliguntur per ius commune contentum in cap.[b] quod innouauit Concilium Tridentinum[c] scilicet vt qui non interest choris non lucretur distributiones illis constitutas.

b 1. *de cler. nõ resident. lib. 6.*
c *Sess. 24. cap. 12. de reform.*

Pro astruenda verò parte negante dico primò, quòd vna eademque lex potest tolli quo ad vnam partem, & manere valida, & viua quo ad alteram, l. *derogatur.*[d] quæ habet tunc derogari legi, cum tollitur quo ad partem: sicut iurisdictio Episcopi potest tolli quo ad quædam, & quo ad alia manere,[e] tunc vero abrogari, cum tota tollitur.

c *ff. de verb. signific.*
d *Ca. auditis. de præscript.*

Secundò, quod statutum prædictum videtur habere duas partes: altera est, quod capellani, qui seruierunt viginti quinque annis, nullis diebus regulariter teneantur ad capellam, nisi ad Missam ante primum kyrie: altera, quod certis diebus in ea expressis teneantur ire ad Primam, & Tertiam, sub pœna mulcta: & ita altera pars eius tolli potest altera manente, & consequenter posse tolli posteriorem, priore manente.

2 Tertio, quod lex potest tolli per desuetudinem, seu per non vsum eius,[f] & sic potuit prætatum statutum tolli quo ad vnam sui partem, & manere quo ad alteram. Nec obstat, quod per solum non vsum non tollitur lex, secundum Ioannem Andream communiter à Panormitano & aliis receptum[g] & ab aliis, quos refert, & sequitur Rochus[h] quia id verum de non vsu purè negatiuo nõ implicante actum contrarium legi formaliter, vel æquipollenter, non autem de vsu implicante actum contrarium legi, vt in facto præsupponitur, & omnes declarant & limitant: & in casu proposito agitur de non vsu legis implicante actum contrariũ illi, lex enim, de qua loquimur, disponebat, vt cantores, qui seruierunt viginti quinque annis, tenerentur adire certis diebus ad Primam & Tertiam sub pœna mulctæ: & à tempore, quo illa fuit lata, prædicti cantores desierunt adire ad illas duas horas sine vlla pœna mulctæ, quod implicat actum contrarium legi mulctanti.

f *Lex. de quibus. ff. de legib. §. 1. 4. dist. & glo. sing. in c. 1. de treug. & pace.*
g *In ca. Ioannes. de cleric. coniug.*
h *In ca. fin. de consuetud. sectione 4. nu. 76.*

Quartò, quòd cum prior pars sit seruata semper à tempore, quo illud factum fuit, ante quadraginta annos, & posterior numquam, sequitur quod prior pars manet, & posterior sublata est.

Quintò, ex his infertur, quòd cùm prior pars absoluat eos ab eundo ad officia, præterquam ad Missam ante primum kyrie, & posterior obligaret eos ad eundum ad alia officia certis diebus, & hæc est sublata, & illa durat, absoluti sunt ab aliis officijs, præterquam Missæ ante primum kyrie, & non erunt obligati ad eundum ad alia officia diebus præceptis per posteriorem partem.

Ad dilemma pro contraria parte oppositum, scilicet aut statutum prædictum est sublatum per non vsum, aut non est sublatum, respondetur, quod nec est in totum sublatum, neque in nulla parte non sublatum, sed ex parte sublatum, & ex parte non sublatum, sublatum quidem quo ad partem posteriorem, quæ exonerat eos: quod concludit propositum nostrum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo in Ecclesiasticis rebus, adhoc vt liget subditos, si sit præter ius, decem. si contra ius, quadraginta annorum debet esse præscripta. & rationabilis.*

1 *Vocem in electionibus actiuam de iure communi omnes professi. si sint saltem subdiaconi, habent in monasteris, in quibus professi sunt. 3.*

2 *Plurium suffragio magis expedit vt fiant leges & electiones, quã vt hæc facultas ad pauciores etsi prudentiores, restringatur.*

3 *Vocem actiuam in eligendo non potest non habenti concedere Capitulum, nisi omnibus nullo discrepante consentientibus.*

CONSILIVM II.

IN quadam religione est consuetudo à septem vel octo annis inducta, vt tantùm prudentiores re & ætate habeant vocem in Capitulo, & admittantur in electionibus Superiorum. Quæritur primò, an sit iuridica, & toleranda. Secundò, an maior pars Capituli possit communicare vocẽ, quę illi cõperit in eligendo, his qui illã non habent.

1 AD PRIOREM quæstionem respõdetur primò, quòd præfata consuetudo non est bona, ideſt, quod est inualida ad hunc effectum, vt tanquam lex iusta liget subditos præfatę congregationis. Aut enim est contra ius canonicum, aut præter illud. Si est contra illud, oportet quod sit rationabilis, & prescripta spacio quadraginta annorũ,[a] consuetudo autem prætata, esto sit rationabilis, non est continuata per quadraginta annos, sed tantum per septẽ, vel octo annos, ergo non est valida ad prefatum effectum. Neque etiam si est præter ius, quia vt consuetudo etiam præter ius valeat in rebus ecclesiasticis, & iure Põtificio, requiritur vt sit continuata per decem annos, vt concludit Panormitanus communiter receptus.[b] Ego autem in præsentia inclino in eam partẽ, quæ habet, illam esse contra ius commune canonicum: quandoquidem iure communi canonico omnis religiosus professus tria vota substantialia in religione per Sedem Apostolicam approbata, simulac est professus, & subdiaconatu insignitus, videtur habere vocem in Capitulo, etiam in electionibus prelatorum.[c] Est etiam contra consuetudinem omnium religionum antiquarum ab antiquis Patriarchis inuentarum, & à sancta Sede Apostolica approbatarum, vt colligitur ex canonibus citatis à Petro Baisio[d] & consuetudo habet vim legis.[e]

a *Cap. fin. de cõsuet. cum ei late aduotatis per Rochũ.*
b *In dicto ca. fin. de consuetud. num. 11.*
c *Ca. ex eo. §. 1. de elect. l. 6. & elem. vnic. qui. de etate & qualitate. cum multis, quæ in eis, & alibi sæpe notantur.*
d *In Directorio electionũ. 1. par. cap. 2.*
e *Ca. consuetudo. 1. dist.*

2 Secundò, quòd si dicamus eam esse contra ius, qualem ego in presentia esse iudicio, non est bona, neque seruanda: quia est contraria iuri canonico. Tertiò, quòd licet videatur bona illa ratione, quòd docet, vt prudentiorum, & eruditorum, ac maturiorum suffragia pluris æstimentur, quàm aliorum: alia tamen ratione non videtur esse talis, illa scilicet, quod pauciores facilius subornabuntur, quàm plures, & quòd vtile est, vt multi sint consultores, & habentes vocem in Capitulis. Vnde & leges, & plebiscita Romanorum, in quibus condendis maiores cum minoribus occurrebant, quadamtenus videbantur firmiora, iuxta illa, quæ habentur in cap. *plebiscita.*[f] & vnde sumuntur. Et experientia docuit, in omnibus per orbem dispersis Academijs electiones gymnasiarum, & prælectorum factas ab omnibus auditoribus meliores esse, quàm factas à paucis. Quartò, quòd mea sententia securiùs esset, quòd omnes professi, & subdiaconatu insigniti haberent vocem in Capitulo, quàm solum quidam maiores, quo alijs superbiendi, & alijs inuidendi, & omnibus dissidendi occasio non parua datur.

f & *ca. lex. 2. dist.*

3 AD SECVNDAM iam alias respondi, non posse à maiore parte Capituli communicari vocem, quæ competit ei in eligendo, aliis, quibus ea non cõpetit, per glossam communiter receptam.[g] Et consequenter, si præsupponamus eos, qui non sunt assignati, non habere vocem in Capitulo, respondendum esset, non posse illis communicari à Capitulo, nisi concors fuerit, & nemo discreparuerit. Sed videtur per prædicta omnes professos esse assignatos Capitulis monasteriorum, in quibus professi sunt,

g *In ca. quia propter in verbo viri omnium. de elect.*

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non obstante consuetudine prædicta,quæ nondum est satis præscripta. Salua,&c.

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta præsente excommunicato non valet,si sit denunciatus,& constabat,eráque legitima excommunicatio,nec lata post precedentem legitimam appellationem.*

CONSILIVM I.

AN electio propter concursum excommunicati fiat irrita,& nulla,cum aliàs legitimè sustineri posset?

1 Respondeo, quòd electio est nulla eo solo casu, si excommunicatus erat denunciatus,& constabat illis, qui simul eligebant,& erat notoria,& legitima excommunicatio,& non fuit appellatum legitimè ante excommunicationem,per cap.fin.[a] vbi Innocentius,Cardinalis,Panormitanus & communis, [b] & conditiones adiectæ huic decisioni probantur per cap.*solet*.[c] Salua,&c.

a De procurat.
b In capi.illa. de elect.
c De sentent. excomm.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Electionem confirmandi,vel infirmandi qui ius habet,potest,& qui spectat ad publicam vtilitatem debet ex officio, etiam supplendo quæ sunt facti,inquirere de merito electi,eligentium,& forma electionis.& 2.*

2 *Iudex in concernentibus publicam vtilitatem potest ex officio, ne dũ quæ sunt iuris,sed etiam quæ sunt facti,supplere:vnde cogit compromissarios ad edenda acta electionis. num.3.& reum ad edendum propria instrumenta fisco,ac vbi vertitur animarum periculum, nu. 4. & notarium ad edenda acta, & hoc etiam quando intercessisset conuentio, vt seruentur sub secreto,nu. 5. & quod intercesserit iuramentum. nu.7.*

3 *Acta,omnia coram notario,item & coram iudice facta, dicuntur publica.*

5 *Occultum vt remaneat id quod ratione publici interesse debet pandi,priuatorum facto fieri non potest.*

6 *Probari quod ex sui natura non pareat nisi per paucas & certas personas,hoc habet priuilegij, vt alias priuilegiati cogantur,& inhabiles admittantur ad testificandum.*

7 *Occultum tenere aliquid qui iurauit,non obest quin iudex possit compellere ad testificandum.*

CONSILIVM II.

CAPITVLVM Ecclesiæ N.per suos compromissarios A.in suum Episcopum elegit,quam electionem confirmare noluit is,ad quem spectat:propterea pro parte Capituli appellatum fuit ad Sedem Apostolicam.Quæritur an debeant constitui iudices commissarij, qui de causa electionis huiusmodi in partibus cognoscant.

1 Respondeo primò,quod si verbum *debeant* in quæstione positum significat necessitatem resoluendum est dubium negatiuè, scilicet quod non debent necessariò constitui iudices commissarij,siue delegati, qui de contentis in quæstione in partibus cognoscant. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia per cap.*nihil*.[d] & alia multa[e] constat quod confirmator electionis non tenetur constituere cõmissarios, & delegatos ad decidẽdã electionis causam, sed quod potest per se illã decidere, agendo acta necessaria,per se,vel per aliũ ad partiũ instãtiã,vel ex officio suo.

Secundò,quod si verbum,*debeant*, positum in quæstione accipiatur pro iustè possint, resoluendum est dubium affirmatiuè,quòd sic,quia omnis iurisdictio, & omne imperium iure Pontificio sunt delegabilia,iuxta glossam solemnem & receptam. [f]

2 Tertiò respondeo,quòd iudex habens ius,& potestatem confirmandi,vel infirmandi electionem,potest & debet cognoscere de cõtentis in dubio per se vel per alium ad instantiam partium,vel ex officio suo. Tum quia potest & debet ex officio procedere & inquirere de ijs,quę pertinent ad vtilitatẽ publicã,*l.congruit.* & *l.si quis in hoc genus*.[h] quas citat in hoc Bartholus,[i] quem Ripa & alij sequũtur. & constat hanc de qua loquimur electionis cõfirmationem ad vtilitatem publicam spectare. Tum quia expressè hoc determinat Innocentius III. [k] cuius glossa [l] recepta *à Panormitano & alijs ait ibi probari iudicem confirmationis electionis posse ex officio etiam ea,quæ sunt facti, supplere:*& paulò inferius ait, *quod etiam si nihil obijciatur electo, ille qui confirmat electionem debet inquirere de modo electionis, an sit canonice facta de persona etiam electi, an sit idonea* [m] & idem

d Cap.constitutio. cap.post petitam.
e De elect. & cap. vlt. eod. tit.lib.6.
f Cap.peruenis.9.dist.
& ff. de offic. præsid.
h C. de Episc. & cleric. Leg.1.§.hoc autẽ iudicii. ff.de dãno infecto in 2.oppositione.
k Ca.cum nobis,de elect.
l In verbo ex offic.
m Per ea,verbum venerabile. eod. tit. & c.prima quã.22.dist.

Innocentius III.in causa postulationi suppleant, cap. *bona memoriæ*.[a] vbi glossa [b] ait *quod iudex potest supplere non solum ea quæ iuris sunt,sed etiam ea quæ sunt facti in spectantibus ad publicam vtilitatem*:& ita in hac causa electionis tam insignis Ecclesiæ,in qua de tam publica vtilitate agitur,merito S. D.N.poterit,& debebit ad instantiam partium,vel ex officio suo per se vel commissarios suos facere omnia quæ opportuna fuerint ad sciẽdam veritatem de persona electi,& electorum, ac de forma eligendi habita, & seruata per Capitulum & compromissarios eius. Vnde idem Innocentius III. in quadam causa cõfirmationis electionis, de qua cap.*oblata*.[c] dixit *quod iudex superior,ad quem appellatum est super electionis confirmatione, potest, immo debet facere quæ conueniunt,ne gregi dominico deu desit cura pastoris.*

a De postulat.
b In verbo cum rationis allegare.
c De appell.

3 Quartò respondeo,quòd potest S.D.N. & debet propter publicam vtilitatem,quæ in hac causa versatur,compellere Capitulum, & compromissarios eius, & notarios ad edenda sibi omnia coram eis acta,quæ ad huius causæ iustã & breuẽ expeditionẽ pertinentiũ per citatam 2.dicto.

4 Tum quia etiam reus cogitur edere instrumenta sua fisco actori,ratione publicæ vtilitatis, [d] vbi Bartholus & omnes hoc tenent, & tradunt Panormitanus & communis [e] & alij in alijs multis locis citati per Felinum ibidem. Tum quia eadem,immo firmiori ratione potest iudex cogere reum ad edenda sua instrumenta in causis publicis, & spiritualibus, in quibus tantùm & plus exuberat officium iudicis, quantum & plus vtilitatis publicæ,ac salutis,ac periculi animarum vertitur,quam in fisco,iuxta prefatum cap.*oblata*.[f] tenet Panormitanus receptus ab omnibus. [g] Tum quia superior iudex potest cogere notarios publicos ad edenda instrumenta, & acta publica coram eis gesta ei,cuius interest, & magis ex officio suo ratione publicæ vtilitatis,præsertim spiritualis. [h]

d l. ante quàm ff. de edendo.
e Ca 1.de prob.
f De appellat. & c. nihil. & ea.ne pro defito,de elect. & c. exceptiõẽ.de except. c.1.eodem tit. lib 6.
g In d.cap. 1. de probat. nu. 21.
h L.1.cod.2.C.de edend. eum ei admouetis, & cap.quoniam cõtra. de probat.& c.peruenit,adiuncta sua gloss. de fide instru.

5 Quinto, quod non possunt excusari ab editione præfatum Capitulum,& præfati cõpromissarij, & notarij eorum, eo quod conuenerint, vt vota eorum manerent secreta. Tum quia omnia acta coram notarijs dicuntur publica, [i] cùm notarius ipse sit persona publica, vt per præfata iura tradit Decius post alios [k] sicut & acta coram iudice dicuntur publica. [l] Tũ quia non licet canonicis conuenire,vt electio maneat secreta,vt notat,Panormitan[m],[n] citant ad id Compostellanum. Tum quia pacto priuatorum iuri publico derogari non potest. [n] Ergo nec pacto canonicorum fieri potuit, vt maneat secretum quod Reipublicæ interest,vt pãdatur. Tum quia quoties natura rei probandæ est talis,quod non potest probari,nisi per paucas & certas personas,illæ tenentur testificari, etiã si fuerint priuilegiatæ ad non testificandum,secundũ Hostiensem communiter receptum [o] & etiam si essent inhabiles, secundum Antoninum Butrio & Imolensem,[p] quos sequitur Decius [q] & probatur per l.*consensu*.[r] cum ergo vota secreto prestita coram compromissarijs, & notario suapte natura sint talia,quę non possunt probari aliter,quàm per acta coram ipsis, poterunt compelli ad edenda illa. Tum quia impossibile est scire, an cõpromissarij præfati seruauerint formam eligendi sibi à Capitulo commissam, nisi habita notitia de suffragijs, siue votis, quæ canonici singulatim alij alijs dederunt, quoniam ipsi tenebantur eligere illum, in quem maior pars Capituli consentiret, quod an seruauerint,sciri non potest,nisi facta fide de numero vororum,quæ fuerunt data illis, qui habuerunt aliqua suffragia,& vota.Cùm ergo superior possit,& debeat inquirere an forma electionis debita seruari fuerit seruata, & non possit hoc scire nisi compellendo notarios, vt acta coram eis gesta edant, necessario consequitur, posse & debere illos ad hoc compelli. [s] Tum denique,quòd iudex superior potest compellere ad testificandum eos,qui sciunt aliqua secreta(extra sacram confessionem)etiam si conuenerint inter se, vt teneantur secreta, & iurauerint non reuelare illa,etiam iudici iubenti,secundum S.Thomam [t] & Innocentium, [v] Panormitanum [x] communiter receptum,quem nos quoque sequuti fuimus pridem iure firmo,& ratione probauimus cap.inter verba.[y] & in Manual.[z] ergo à fortiori notarium ad exhibenda, & edenda acta,& gesta coram ipso,tamquam coram persona publica,coram iudice, vel arbitro, cum arbitria fiant redacta ad

i L.2.C.de repud. & l.veniens. 2.de testibus.
k Arg. c.præterea.de offic. deleg.d.l.2.ff. de iurisdictio. omn. iud.
l 2.2.qua.70. art.1.ca.2.
m Capit.qualiter.1.de accusa.
n Ca.dilectus. de excess.prælat.sub fin. & d.ea.qualiter,& c. omnes. de pœnit.
o Conclus. 6. num.118.
p Cap.25.nu. 42.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a L.1.ff de reiuſt.arbi.
b De proba.

ſimilitudinem & inſtar iudiciorum,[a] & in actis coram eo debeat ſeruari diſpoſitio cap. [b] *quoniam contra.* [b] vt in eo Panorm.communiter receptus annotauit, & in alia informatione probauimus. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Religio non poteſt condere ſtatutum contrariũ diſpoſitioni iuris communis etiam quo ad electionem ſuperiorum faciendam, niſi hoc ei ſpeciali ſit conceſſum priuilegio.*
2 *Mutatio antiqua legu, ſeu vitæ in religioſis ſolet eſſe ingrata, vnde eamdem inducere volenti facile contradicitur.*
3 *Electio prælati cuiuslibet monaſterij de iure ſpectat ad eiuſdem monaſterij conuentum, expedit autem magu vt eligatur perpetuus, quam triennalis.*

CONSILIVM III.

ORDO Eremitarũ ſancti Auguſtini in 35.prouincias diuiſus eſt:quarum omnes, quæ in Italia ſunt (ſunt autem vigintiduæ) eam ab antiquo conſuetudinem obſeruant,vt Præſidens, Prouincialis, & Definitores in Capitulo facultatem habeant ad condendas,& reformandas ſui ordinis leges.

Dubitatur primò, an in toto ſeu parte modum eligendi conformem iuri communi tollere abſque expreſſa Papæ facultatem valeant.

Secundo,an eligendi prælatos modus aptior Hiſpanorum ſit,quo à monaſterio prælatus triennalis eligitur, an Italorum,quo à Capitulo generali perpetuus.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò, quod certum eſt prædictum Reuerendum Generalem cum prædictis Definitoribus non poſſe cum maiori parte ſui ordinis tollere toti ordini,nec parti eius modum eligendi, quem iuri communi conformem habent, ſine facultate expreſſa in id à Põtifice Maximo facta, quia nulli ei inferioti licet edere legem contrariam iuri communi.[c] Secundò, quòd Celſus iure conſultus ait [d] *inciuile eſſe,de lege,niſi ea tota perſpecta iudicare,* ideoque oportere ad rectè reſpondendum huic quæſtioni, videre facultatem, quam Põtifex Maximus fecit prædicto ordini ad condendas,& reformandas leges ſui ordinis, & etiam ſcire ſi aliquæ prædictarum prouinciarum habeant aliqua priuilegia particularia ſuper ſuo modo eligendi.

c *Ca.quod ſuper his.de maior.&obedit. c.inferior 21 diſt. clem. ne Romani de elect.*
d *In l. inciuile ff.de ll.*

2 Tertiò,quòd etiã ſi facultas à Pontifice Maximo conceſſa Generali, & Definitoribus prædictis de rigore iuris ſe extenderet ad faciendam prædictam legem,qua omnes in vno modo eligendi conuenirent, vtile tamen multum eſſet,vt ab eius Sanctitate,quando tam propinqua eſt,impetrarent gratiam ſpecialem eam condendi, quia, vt ait Imperator, [e] *difficilis & ingrata eſt vitæ mutatio:* & qui iam habent ſua retia de more tenſa in conuentibus particularibus, quò fiant Priores, vel alius generis officiarij, nihil non agent,vt contra talem legem appelletur,ſupplicetur, vel aliquo alio remedio iuris,vel non iuris iuuetur.

e *In authen. de monachis. coll.1.§.1.*

3 AD SECVNDAM quæſtionem reſpondeo primò, quod iuri communi conformior eſt modus eligendi prædictus Hiſpaniæ,quam modus eligendi prędictus Italiæ,quia iure communi ad quemcunque conuentum cuiuslibet monaſterij pertinet electio prælati illius. [f] Secũdo,quod,vt res humanę nũc ſe habent,creſcente nimium honoris appetitu,& decreſcente humilitatis amore,refrigeſcente caritate,logè aptior,& commodior eſt ambitioni reprimendę,factionibus ſedandis,extirpandis odiis,detractionibus minuendis,& paci Chriſtianæ conſeruandæ, & augendæ, Deoque gratior eſt modus prædictus, quem prudẽtiſsima,eademque modeſtiſsima Italia ſeruat,quàm ille,quem Hiſpania ſeruare dicitur,per ea multa,quæ ipſe nuper ſcripſi in comment. 3. de regula.[g] ad probandum 9ᵒ nemo debet procurare,vt de Abbatibus perpetuis fiant triennales,ſi à ſuis monaſterijs fuerint eligẽdi. Salua, &c.

f *Cap. 1. cap. quia propter. & toto tit. de elect.*
g *Super cap. nullam 18. q. 2.à num.3.*

SVMMARIVM.

1 *Scrutatores ſuffragia vni data alteri falſo referentes, magna pœna arbitraria ſunt puniendi,& preterea electio nõ tenet.*

CONSILIVM IV.

QVID dicendum de Generali cuiuſdam ordinis, & ſcrutatoribus electis ad faciendam electionem Prouincialis;qui machinati ſunt, ne ſcrutatores dicerent verè,quot ſuffragia habuit is, in quem maior pars conſenſit, ſed tribuerẽt maiorẽ partẽ alteri, qua fraude electus fuit?

1 Reſpondetur,quòd grauiſsimè peccauerunt tam ſcrutatores,quàm Generalis,& quòd electio coram Deo nihil valuit, & digni ſunt prædicti fraudatores magna pœna: tum quia rei grauiſsimæ falſarij fuerunt. Tum quia Concilium generale [a] ſtatuit vt poteſtate priuarentur electores,qui contra formam illius cap.celebrarent electionem, etiam ſine vlla fraude. Quantò magis debent puniri, qui tam graui fraude id fecerunt? Et quia pœna huius magni delicti non eſt determinata iure communi, arbitrio iudicis competentis (niſi in cõſtitutionibus ordinis:quas nos neſcimus,fuerit determinatum) relinquitur.[b] Salua,&c.

a *In cap. quia propter. de elect.*
b *Argu.l.1 ff de iure deliberan. & ca. de cauſis. de offic deleg.*

SVMMARIVM.

1 *Electionem à maiori parte factam non admittens peccat.*
2 *Electio metu facta eſt ipſo iure nulla,ſicut & matrimonium,& profeſſio.*
3 *Metus minor iuſto in foro interiori, ſi fuit principalis cauſa actus,vitiat.*
4 *Metᵘ,vt annullet actũ in foro exteriori,requiritur quod ſit iuſtus.*

CONSILIVM V.

EX ſexdecim monialibus habẽtibus votum in electione Abbatiſſæ,nouem ſuffragatæ fuerũt vni, & ſeptem alteri,& ſuperior, qui aderat, volebat, vt duæ partes ſuffragantium conuenirent in vna, & fecit eas octies facere electionem, ſperans, quod aliquæ ex ſuffragantibus vni, accederent alteri,quo duas partes haberet:& cum noluiſſent vllæ mutare ſua ſuffragia, minatus eſt ſuperior eis, quod niſi duæ partes conſentirent in vnam, ille eſſet vocaturus vnam aliam monialem alterius monaſterij: quo metu compulſæ omnes conuenerunt in vnam tertiam, quæ nullum antea ſuffragium habuerat,quæ confirmata à ſuperiore rexit monaſterium multo tempore, ſed nondum triennio completo. Quæritur, an electæ à nouem, quæ maiorem partem Capituli conſtituebant, ſit aliquod ius repetendi abbatiam.

1 Reſpondeo primò,præfatum ſuperiorem peccaſſe, ac malè feciſſe, nolendo acceptare electam à maiori parte, præſertim cùm toties eligeretur ab illa,[c] immo & cogendo eas ad toties eligendum, & magis adiungendo minas de vocando aliam, niſi conuenirent duæ partes, contra prædictum textum expreſſum.

c *Iuxta c. indẽnitatibus. §.1.de electio. lib.6.*

2 Secundò,quòd facilè teneri poſſet præfatam electionem poſtremam fuiſſe inualidam, & nullam: quia omnis electio metu facta eſt ipſo iure nulla,per textum putatum ab aliquibus ſingularem in cap. *vbi periculum.* [d] quatenus requirit etiam in electione Papę voluntatem liberam eligendi ſic,quòd aliàs non ſit futura valida,quæ communis eſt Doctorum ſententia, & confirmatur primò, eo quòd etiam matrimonium carnale eſt ipſo iure nullum, ſi metu contrahatur, [e] & matrimonium ſpirituale quo ad hæc æquiparatur matrimonio carnali, iuxta gloſſam notabilem & receptam. [f] Secundo confirmatur, quod etiam metus reuerentialis patris efficit profectionem religionis filij nullam,per textum adiuncta gloſſa. [g]

d *§.eterum. de electio.l.6.*
e *Ca.cum locũ.de ſponſal. f In ca. bona. de electio.*
g *Verba patrem,in e.præſens.20.qu.3.*

3 Tertio, quod omnis metus etiam non iuſtus reddit actum nullum, & inualidum quo ad forum conſcientiæ, ſi principaliter fiat ob illum metum, vt nos efficaciter probamus in Manual. confeſſ. [h] & conſequenter ſi prædicta monialis, in quam conſenſerunt nouem propter prædictum metum, quo ſuperior minatus fuit ſe vocaturum aliam de alio monaſterio, ceſsit iuri ſuo iam quæſito per electionem,iudicandum eſt inualidè ceſsiſſe.

h *Cap.17.nu. 29. & efficacius.c.12.nu. 31.*

4 Quartò, quòd in foro interiori opponetur ei, quod metus ille non fuit iuſtus, & quod ipſa non appellauit à mandato ſuperioris,& quod rogata fuit,vt deſiſteret à iure ſuo,& quod potius fecit rogata, quam metu territa: & quòd altera eſt, & magno tempore manſit in poſſeſsione pacifica, & habita pro bona, & iuridica ab ipſamet, & id genus alia, per quæ difficile obtinebit pro ſe ſententiam in foro, vt aiunt, fori, quamuis certe in foro quod aiunt, poſi,prædictus ſuperior, & prædicta loco eius electa merito magnis ſcrupulis critiari poſſent.

SVMMARIVM.

1 *Electio ſecundum honeſtatem debet fieri de gremio collegij, facta tamen de extraneo tenet, debetque fieri à maiori parte, adeo vt,ſi ſolum ſint vnus vel duo, non poſſint niſi extrerum eligere.num.4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Collegium in sui erectione secundum ius ciuile ad minus tres, secundum canones duas requirit personas, at erectum sustinetur in vna persona, quæ sola posset eligere prælatum, eumque Pontificem.*

3 *Eligere seipsum nemo potest, sed nec pro se cum alijs suffragari, nisi esset vnus ex compromissarijs, num. 1.*

5 *Electores, etiamsi totum collegium sit redactum ad duos, non possunt cogi, vt alios accipiant collectores, sed possunt ipsi soli eligere.*

CONSILIVM VI.

IN QVODAM cõuentu deficientibus fratribus, qui votum & vocem haberent pro electione Prioris dicti conuentus, Prouincialis misit illuc duos fratres, à quibus fieret electio alicuius extra conuentum existentis, qui schedulis secretis vnum elegerunt absentem, & nõ pertinentẽ ad illũ conuentũ. Dubitatur an sit legitima electio.

1 Ad respondendum breuiter, clarè, & aptè, præsuppono primo, quod electio prælati iure communi non est necessariò facienda de aliquo, qui sit de collegio electorum, ad hoc vt valeat: quoniam licet honestius & sanctius sit eligere aliquem de collegio, quàm extraneum, [a] electio tamen facta de extraneo idoneo à toto collegio, vel à maiori eius parte, valet, vt satis efficaciter probat cap. *cum inter canonicos.* [b] & ita tenuit glossa Bartholomæi Brixiensis [c] & glossa Bernardi, [d] quorum opinionem sequuntur Innocentius, Hostiensis, Panormitanus & communis [e] eamque vsus Ecclesiæ seruat secundum eosdem.

2 Secundo præsupponendum est, quod licet nullũ collegium Ecclesiasticum possit constitui in vno, quia de iure ciuili requiruntur saltem tres. [f] & de iure canonico saltem duo, [g] constitutum tamen semel in multis potest totum: ius collegij venire ad vnum, & conseruari in illo: casus est in l. *sicut*. [h] & glossa solemnis [i] communiter recepta & declarata [k] per Panormitanum communiter receptum: adeo quidem, quod si omnes Cardinales exirent è conclaui, posteaquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt, excepto vno, ille solus posset eligere Papam, vt asseruit glossa memorabilis [l] quam communiter ibi recepram magnificat Martinus Laudunensis [m] quem sequitur

3 Petrus à Baisio: [n] quamuis is vnus, in quem resideret ius collegij, non posset eligere seipsum, per ca. *per nostras.* [o] & per rationes tam ab auctore ipsius in contextu eius, quam ab aliis commentatoribus adductas. [p]

4 Tertio, quod ex hoc secundo præsupposito sequitur tertium, scilicet, quod præfati duo fratres, in quos recedit totum ius collegij, poterant eligere in prælatum aliquem extraneum, alioquin idoneum: quia poterant ambo ei suffragari, licet non potuissent eligere alterum de seipsis: quia maior pars, cum non essent nisi duo, non poterat suffragrari alteri eorum, quod requiritur ad valorem electionis, iuxta præfatum cap. *quia propter.*

5 Nec obstat cap. *cum in iure peritus.* [q] quod videtur probare quod electus consentiendo electioni suę videtur augere numerum suffragiorum, quod ipsum videtur probare cap. *si compromissarius.* [r] quia illud est verum, quando electio fit per viam compromissi, idest, cum habentes ius eligendi compromittunt accipere in prælatũ eum, quem maior pars compromissariorum nominauerit, non autem cùm habentes ius eligendi, eligũt vt collegium per viam scrutinij, vt irrefragabiliter probat cap. *Cumana,* [s] & Panormitanus communiter receptus declarat. [t]

6 Quarto, quod consequitur prædicta, est quod præfati duo fratres non poterant cogi iure cõmuni ad suscipiendos socios, siue consortes suffragiorum, siue votorum ad eligendum suum prælatum. Tum argumento cap. *cum ecclesia Sutrina* [v] & eorum, quæ ibi adnotãtur, præsertim per Ripam. [x] Tum quia suo iure vtẽs nemini facit iniuriam. [y]

SVMMARIVM.

1 *Eligentium de numero non censetur, qui schedulam albam in vrnam ponit, sicut & nec qui recedit de loco in quo ad eligendum conuenerunt, aut voto renunciauit.*

2 *Electio nisi statim post collationem suffragiorum fiat, est nulla, & hoc, si ex ignorantia, vel negligentia eligentium, vel electi malitia, secus si ex malitia eligentium procedat. num. 3*

4 *Scrutinio publicato nõ possunt variare electores immo cõpellendi sunt ad eligendũ illũ, qui iuxta vota publicata debet eligi.*

CONSILIVM. VII.

IN quodam monasterio canonicè electus fuit Titius in Priorem: verum quia mox decretum non est firmatum, ita volente eo, ad quem pertinebat firmare, inuenta in vrna schedula alba, quam existimabat connumerandam inter voces eligentium, cum tamen mos sit in ordine huiusmodi schedulas connumerare inter renunciatiuas, sicque nihil ponere in numero: ideóque post aliquot dies iussu & auctoritate superioris firmatum fuit decretum ab alio scrutatore, cum præsumeretur ille, qui firmare debebat, malitiosè distulisse. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primo, quod qui præfatam schedulam albam immisit in vrnam, non videtur cõputandus esse præfati ordinis, vt computetur inter illos, qui suæ voci videntur renunciasse. Tum quia quando electores conueniunt ad eligendum, & aliqui eorum exeunt ex loco electionis, non computantur in numero electorũ, [a] quod ibi Panormitanus multum commendat. Tum quod glossa notabilis [b] determinat eum, *qui renunciat suo voto, non esse magis de numero electorum, quàm sit absens non vocandus, vel vocandus, sed noles venire vocatus:* quod in hoc expresè approbat Bonif. [c]

2 Secundo respondeo Hostiensem, Ioãnem Andream, Panormitanum & cõmunem tenere, quòd electio debeat fieri mox, vel in continenti post collationem suffragiorum, eo quod de forma substantiali electionis sit, quod statim post collationem suffragiorum fiat secundum eosdem, & receptiorem intellectum cap. *quia propter* [d] vt tradit communis ibi. & aliàs facta declaranda est cassa, & nulla secundum Ioannem Andream, Panormitanum & communem [e] per illum textum licet Hostiensis putet esse cassandam.

3 Tertio, quod præfata conclusio limitanda est necessario, vt tunc solum procedat, quando fit ex ignorantia, vel ignauia quadam eligentium, vel fraude electi, non autem quando differretur per malitiam electorum, vel propter aliquam causam iustam. Tum quia non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, [f] neque sine caulpa priuari iure suo, [g] & ita ei, in quem maior pars Capituli consentit, non debet afferri conditio iniqua ab eligentibus differendo electionem, neque sine culpa debet priuari iure sibi iam quæsito saltem ad implorandum officium superioris, vt compellat electores ad eligendum.

4 Tum quia Gregorius IX. declarauit [h] quod publicato scrutinio non possunt variare, qui suffragati sunt, & quod compelli possunt ad eligendum eum, qui debet eligi secundum suffragia publicata, & certum est, quod non potest sine magno interuallo temporis fieri, vt petatur à superiore compulsio eligentium ad eligendum, & detur illa ab eo, & fiat eius intimatio. ergo necessariò est tenendum, quòd electio facta post moram interpositam per malitiam, vel dolum eligentium, vel alium iustam causam sine fraude electi valet, & ita limitationem hanc pulchrè tenet Panormitanus [i] & Petrus à Baisio, [k] & necessario elicitur ex præfato cap. *publicato* inducto modo præfato.

Quartò, quod ex præfatis sequitur, prudentissimè, iustissimèque fecisse superiorem iubendo vt eligeretur Titius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nocte fieri potest, quicquid eo tempore fieri non reperitur specialiter prohibitum: vnde contractus, testamenta, & collatio beneficij eo tempore facta valent, fallit in electione, in qua seruanda est forma cap. quia propter. num 2. & in omnibus actibus iudicialibus, qui fiunt sine consensu partium. num. 2. & 3.*

1 *Electio facta de nocte tenet, modo non requirat formam c. quia propter. num. 2. nec obseruantiam decreti Concilij Tridentini num. 4.*

2 *Electio, in qua, omissis requisitis iure humano, seruantur requisita iure naturali & diuino, tenet.*

3 *Diem artificialem non finiri occidente Sole, sed durare vsque ad tenebras verius est: & an factum in crepusculo dicatur factum in die, ex iudicis pendet arbitrio.*

CONSILIVM VIII.

DEFINITORIVM alicuius Capituli seruatis aliis seruandis fecit electionem superioris sui nocte. Quæritur an illa valeat.

1 Respon

a *Iuxta c. nullus iuuenis & capit. obitum. 61. dist. & alia similia.*
b *De electio. & etiam cap. quia propter. eod tit.*
c *In d. c. nullus.*
d *In d. c. cum inter canonicos.*
e *Ibidem.*
f *L. Neratius. ff. de verb. signif.*
g *Cap. 1. de elect.*
h *§. final. ff. quod cuiusq; vniuersit. nomin.*
i *In ca. gratij. verb. maiorẽ partem. de postulat. prælat.*
k *Ibidem & in d. c. 1. de elect.*
l *In clemẽ. ne Romani. §. porrò. verbo, omnes. de elect.*
m *In tract. de Cardinalib. concl. 22.*
n *In directorio de electis. 1. parte, ca. 2. num. 4.*
o *De iure patronat.*
p *Ibi. & in c. Cumana. de elect. & alius locus supra citatis.*
q *De elect.*
r *De electione, lib. 6.*
s *De elect.*
t *Ibi. & in d. c. cum in iure peritus.*
v *De causa possess. & proprietat.*
x *Et in c. obeũtibus. 63. dist.*
y *Cap. eũ ecclesia Valterana. de elect. & le iniuriã.*
§ *1. ff. de iniurijs.*

a *Capit. quod nobis. de elect.*
b *Clem. quod circa de elect.*
c *Num. 29.*
d *De elect.*
e *In cap. cum post petitam. de elect.*
f *L. nõ debet. ff. de reg. iur. & c. denique. 14. quæst. 5.*
g *Ca. sine culpa. de reg. iur. lib. 6.*
h *In c. publicato. de elect.*
i *In d. c. publicato. & in ca. cum post petitam. de elect.*
k *In tract. de elect. par. 3. c. 24. num. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Respondeo quòd pro electione facit, quòd omnia quę specialiter non prohibẽtur fieri nocte, possunt quocumque tempore fieri. & quod omnis contractus, & omnis vltima voluntas potest fieri nocte, vt post alios tradunt Felinus & Decius [a] & quod collatio beneficij nocte facta valet, vt tradit Panormitanus [b] immo & electio, in qua non est seruanda forma cap. *quia propter*. [c] vt ipsemet ibidem dicit: & quòd non videtur in iure cõmuni textus qui prohibeat electionem per definitores faciendam noctu fieri, & quod tanta, vel maior potestas dari potest, & quotidie confertur per collationem, vel prouisionem alicuius abbatiæ, diaconatus, vel archidiaconatus, quam per electionem definitorum huiusmodi.

a *In cap. consuluit. de offi. deleg.*
b *In cap. 1. vt eccleſiaſt. benefic.*
c *De elect.*

2 Contra tamen prefatam electionem facit primò, quòd licet responderi possit quod electio definitorum non est magis actus iudicialis, quàm collatio beneficiorũ, & quàm electio beneficiariorum, in qua non est seruanda forma dicti cap. *quia propter*: replicari tamen potest, quod electio in qua est seruanda forma capit. *quia propter*, [d] non potest fieri nocte, vt determinat Panormitanus [e] quem sequitur Felinus [f] vbi communis opinio videtur idem tenere de omnibus actibus iudicialibus: & dies videtur solum durare Sole lucente super terram secundum Decium, & per eum allegata. [g]

d *De elect.*
e *In d. c. 1. vt eccleſ. benef.*
f *In d. c. conſuluit.*
g *In d. c. conſului.*

Quibus pro vtraque parte consideratis, resoluendo dico primò, præfatam electionem valuisse, si absque alia fraude facta fuit ante tenebras: tũ per citata pro hac parte, tum per illud singulare dictum Innocentij [h] citato in præcedente concilio scilicet, *quod valet electio facta non seruata forma iure humano introducta, si concurrunt iure naturali & diuino requisita*. Tum quod etiam sententia iudicum, & alij actus iudiciales noctu facta valent, si de consensu partium fiãt, secundum Ioannem Andream relatum per Felinum [i] & probatur ratione valida per Salicetum [k] & quod electio præfata fuit de consensu eligentium facta. Tum quod licet aliqui dicant diem artificialem Sole occidente finiri, verius tamen videtur illum durare vsque ad tenebras, iuxta determinationem Cardinalis quã facit post disputationem in cap. *si perſonſens*. [l] concludens fere in effectu, arbitrarium esse, an factum in crepusculo sit factum in die: nam, vt ait, *etiã ante ortum Solis dicitur dies, quando iam albescit. An statim post signata præfata Aue Maria communiter absque candela vel alio lumine cernunt se homines, & discernũtur ab alijs. ita quod sine lumine videri possit: tunc enim Sol bene est ortus, licet nobis non appareat: quia radij sui iam operantur effectum quo ad nos, & desero, donec fiant tenebræ: durant radij Solis quo ad nos: & Sol tunc propriè ex toto non occidit*. hęc ille Cardinalem sequitur Felinus. [m] & muniri potest eius dictum ea ratione, quod hoc habet communis vsus loquendi, qui seruandus est. [n]

h *In ca. quod ſicut de elect.*
i *In d. ca. conſuluit. nu. 18. verſic. tertio fallit.*
k *In l. non minorem. C. de tranſact.*
l *Quæſt. 2. de homicid.*
m *Vbi ſupra nu. 18.*
n *l. Labeo. ff. de ſupel. leg.*

4 Secundo dico, quod si fuit facta post tenebras, & quãdo iam sine candela non posset cerni, nec discerni, valeret quidem quo ad forum conscientiæ per prædicta, & etiam quo ad forum exterius secundum antiqua iura, quæ non requirebant præfatam formam eligendi secretè, sed non secundum Concilium Tridentinum & constitutionem ordinis super eius executione facta, secundum quam requiritur forma secretè suffragandi per schedulas, quæ cõmodè seruari non potest sine lumine artificiali, plusquam olim electio, in qua seruanda erat forma cap. *quia propter*, [o] quam nocte fieri non posse supra dictum est.

o *De elect.*

SVMMARIVM.

1 *Electionem non vitiat defectus occultus vnius de electoribus.*
2 *Electio si habeat eligentium consensum, qui solus iure naturæ requiritur, sustinetur.*
3 *Publicatio suffragij tunc vitiat, quando publice facta est, vel fuit vera, vel præsumptiua causa electionis.*
4 *Secretis suffragijs electus, vt requirit Concilium dicitur is, cui alij secretè suffragati sunt, licet ipse suum alteri datum sine fraude manifestauerit.*

CONSILIVM IX.

CONGREGATIS quibusdam ad electionem secretò faciẽdam, scriba, qui scribebat nomina eligendorum in schedulis dandis electoribus, monstrauit alteri sine vlla fraude & malitia schedulam continentẽ nomen, pro quo suffragabatur: alijque omnes suffragari fuerunt secreto ipsi scribæ, qui suum suffragium publicauit. Quæritur an electio valeat, stante [a] Concilio Tridentino.

a *Ca. 6. de reg. ſuſ. 25.*

1 Respondeo, quòd valet electio. Primò, quòd defectus clandestinus vnius de Capitulo non debet nocere Capitulo id ignoranti, neque actui ab eo aliàs legitime facto.

b *Cap. fin. eũ ei adnotat. de procur.*

Secundò, quòd alioquin sequeretur, quod vnusquisque electorum, posset pro suo arbitrio electionem reddere nullam, si conuenirent illud eidem, posset enim dicere socio suo clam, pro quo suffragaretur, & electione facta dicere, quòd nõ fuit secretò suffragatus, si conuenirent ei iudicare electionem nullã, & tacere id, si placeret ei electio.

Tertiò, quòd ostensio præfata præsupponitur non fuisse facta fraudulenter, vt esset causa vt alij suffragarentur pro eo, sed solùm vt sciret socius, quòd ipse scriba non suffragabatur sibi, sed alij: & ita non potest cassari ratione fraudis.

2 Quarto, quod electio, ad cuius valorem concurrunt requisita iure naturali, valet, licet forma iure humano inducta non seruetur, secundum singulare dictum Innocentij [c] & in casu proposito concurrit consensus eligentium iure naturali requisitus: quia omnes consenserunt in scribam præter ipsummet, qui alteri suffragatus fuit.

c *In cap. quod ſicut. num. 8. de elect.*

3 Tum quod intentio, & mens Concilij fuit statuere, vt Capitula facerent electiones secretè in hũc sensum, quod non permittant fieri aliquid, ex quo publicari possint nomina eligentium: & si tale quid permiserint, & factum fuerit, electio non valeat. fuit item intentio eius, vt nullus capitularium manifestet suum suffragium alij publicè, nec secretè: & quod si manifestaret publicè, & Capitulum id permitteret, non valeret electio: si autem secretò alicui manifestaretur, castigaretur ille: & si illa manifestatio esset, vel præsumeretur fuisse causa cur talis electio facta fuisset, cassaretur illa, & alia non: ne in sua potestate esset cassare publicando se manifestasse suum suffragium, vel ratificare id tacendo: quia nihil iure naturæ requisitum ob id deforet electioni.

4 Quinto, quod Concilium Tridentinum solum requirit, quòd omnes prælati eligantur per vota secreta: & D. consulens electus fuit per vota secreta: quia omnes, qui ei suffragati fuerunt, secretè id fecerunt, & suffragium publicatum nihil profuit ei vel alteri: & consequenter videtur satisfactum verbis Concilij, & non itum obuiam menti, & rationi illius, cùm nihil sit actum in fraudem legis, nec in iniuriam & præiudicium alterius. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis dignitas impatibilis non est alij beneficio impatibili immo licet sit officium, ratione cuius præest, non tamen est beneficium. num. 5. 6.*
1 *Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum constituentis, quando ab eo solo habet potestatem.*
3 *Prælati Minimorũ tanto tẽpore subsunt, quãto præfuerũt. & 4.*
3 *Vicary generalis iurisdictio eadem est, quæ ipsius Generalis.*
4 *Vicarius generalis præest superiori locali, habetque superioritatem, & prælationem. 5. 6.*
5 *Generalis Minimorum quare immediatè fieri non potest vicarius, vel procurator generalis. & num. 9.*
6 *Delegatum etiã re incepta reuocari posse, similiter & vicariũ.*
7 *Rationem diuersam diuersum ius suadere.*
8 *Stultus non debet esse melioris conditionis, quàm sapiens.*
8 *Iniuste qui detinet officium, seu beneficium, non est melioris conditionis, quàm si iuste possedisset.*

CONSILIVM X.

QVÆSITVM fuit primo, an Generalis Minimorũ finito triennio sui officij possit constitui Vicarius generalis durante sequente triennio. Secundo, an finito eodem triennio possit idem Generalis fieri Zelosus, siue Procurator generalis, attento tenore cuiusdam capituli regulæ, quod habet in summa, *Prælatos ordinis Minimorum tanto tempore debere subijci, quanto tempore fuerunt præfecti, nisi assumant gradũ superiorem*: & attento tenore additionis Turonensis, quæ habet in summa, *Correctorem præsentem posse constituere Correctorem anni præcedẽtis Vicarium suum ad 15 dies, vel vnum mensem.* & attento tenore cap. correctorij, quod habet in summa, *Generales & Prouinciales ordinis Minimorum*

Universidad de Deusto
Biblioteca

posse delegare ad loca sibi subdita aliquas personas idoneas, cũ plenaria, vel limitata potestate: attenta item ordinatione Tolosę facta, quæ habet in summa, *socios Generalis præcedentis posse deligi in socios sequentis, & etiam in officium Zelosi, Provinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi.*

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, pro parte affirmante facere primò, quòd vicariatus generalis nõ est incompatibilis alij beneficio incompatibili: quia Decanus & Archidiaconus possunt esse Vicarij generales, immo & Episcopus potest esse Vicarius Papæ, Archiepiscopi, & etiam Episcopi.[a] Secundò, quòd Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum eius, cuius est Vicarius, modo solùm habeat potestatem ab illò.[b] Tertio, quod Corrector, finito suæ correctionis anno, potest fieri Vicarius noui Correctoris ad quindecim dies, vel vnum mensem, vt habet supradicta additio Turonensis: ergo eadem ratione poterit esse Generalis, finito suo triẽnio, Vicarius sui successoris saltẽ ad quindecim dies, vel mensem, immo etiam ad maius tempus, saltem interpollatum, sicut Corrector præcessor posset esse Vicarius successoris ad maius tempus interpollatum ob absentias successoris interpollatas, puta vno mense ob primam absentiam, & alio ob aliam, & ita posset esse saltem maiore parte anni. Quartò, quòd in Capitulo Turonensi videtur approbatum fuisse, quòd vnus Hispanus Corrector finito suo anno potuit esse anno sequenti toto Vicarius Correctoris noui: ergo eadem, vel maiori ratione tolerari potest, quòd Generalis suo triennio finito, sequenti triennio toto sit Vicarius generalis.

2 Pro parte autem negante facit primò præfatum cap. regulę, quatenus significat, quod Corrector anno suæ correctionis expleto non potest anno sequenti deligi Corrector, nec ad aliam præfecturam, quæ sit inferior Correctoria. Ergo nec generalis suo triẽnio finito poterit eligi triẽnio sequenti, nisi ad pxæfecturam superiorem. At vicariatus generalis est minor præfectura, quam vt ita dixerim generalatus, vt palam est. Ergo non potest deligi in Vicarium generalem.

3 Secundo facit illud idem c. regulæ, quatenus probat, quod quilibet prælatus huius ordinis tanto tempore debet subiici, quanto fuit prælatus. At Vicarius generalis, quatenus est Vicarius, nulli est subiectus, quoniam iurisdictio eius est eadẽ, quæ ipsius Generalis: vtriusq; enim auditorium siue tribunal est idem.[c] Tertio facit idem c. per locum ab identitate rationis, quatenus probat Generalem finito triennio non posse fieri Generalem ea ratione, qua vetatur recipere denuo eamdem iurisdictionem, quã habebat, cum esset Generalis. At vicarius habet eamdem iurisdictionem, quam habet Generalis, quia eadẽ est vtriusq; dictum est: ergo non potest illam illo triennio habere.

4 Quarto facit idem c. regulę, quatenus probat quemlibet prælatum prefati ordinis tanto tempore, quo fuit prelatus, debere subiici Correctori locali: cui tamen non subiicitur, immo præest Vicarius generalis. Quinto, quod ex cõtrario sequeretur absurdum, scilicet, quod idem posset esse per totam suam vitam Generalis, vel Vicarius generalis: finito enim triennio generalatus, posset esse Vicarius generalis triẽnio sequenti, & illo finito posset esse Generalis alio triennio, & eo finito Vicarius alio triennio sequenti: & sic consequenter, dum vita ei maneret: quod est absurdum, & ita non dicendum.[d] Sextò facit, quod in Capitulo Turonensi, vt supra presupponitur, fuit cõclusum quod qui fuit Corrector vno anno, & Vicarius ob penuriã fratrum anno sequenti, non potuit eligi Corrector anno tertio: quod nulla ratione alia potuit fundari, quam quia idẽ iudicandum est quo ad hoc propositũ de vicariatu & de ipsa præfectura, cuius est ille Vicarius: & consequenter sicut Generalis finito triennio non potest deligi Generalis, sic non poterit etiam deligi Vicarius generalis.

5 Per hæc posteriora fundamenta pars hæc posterior negatiua videtur verior, & æquior. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quidem, vicariatum Episcopi, vel alterius dignitatis non esse incompatibile beneficium alij beneficio incompatibili: negando tamen ex hoc sequi, prohibitum præesse, siue superiorem esse, fieri posse Vicarium generalem: quia ratio, quare vicariatus non est incompatibilis alij beneficio incõpatibili, est quia non est beneficium nec compatibile nec incompatibile: ratio verò, quare Generalis finito triẽnio nõ potest esse Vicarius generalis, est, quia non potest esse superior, sed debet esse subiectus alio triennio: & vicariatus licet non sit beneficium, est tamen officium, quod facit habentem illud præesse, & esse superiorem aliis.

6 Ad secundum respondetur concedendo Vicarium posse reuocari à suo principali, sicut & delegatus, etiam post inceptam causam, vt determinat Bartholus,[a] negando tamen, quod ex hoc sequatur, eum qui prohibitus est, ne fiat superior gradus inferioris eo, quem præcedenti anno habuit, posse eligi in Vicarium in eodem officio, quod præcedenti anno gessit vt principalis, cùm non desinat quis esse superior, eo quod reuocari, vel priuari possit officio suo,[b] cum allegatis ibi per glossam. Et quæstio nostra non est de Vicario, an reuocari vel mutari possit, sed an prohibitus esse superior, sit prohibitus esse Vicarius generalis, qui habet eamdem superioritatem iurisdictionis, quam habet Generalis.

7 Ad tertium respondeo primò, negari posse illationẽ de Correctore ad Generalem ratione diuersitatis, quod frequentius accidit in particularibus monasteriis, vbi sunt paucæ personæ, vt nõ inueniatur idoneus ad hoc, vt sit Vicarius Correctoris, quam in Capitulis generalibus, in quibus fiunt Generales, & Vicarij Generalium, cùm in illis conueniat flos totius ordinis. Secundò responderi posset, quod illud argumentum solum probaret, posse Generalẽ finito triennio cõstitui ad aliquod paruum tempus Vicarium, sed non simpliciter, quod nostra responsio habet, & quæstio quærit.

8 Ad quartum respondetur, negando fuisse approbatum in Capitulo Turonensi, quod ille Hispanus legitimè fuerit institutus Vicarius toto secundo anno, sed solùm quòd ille vicariatus annalis fecit eum inhabilem ad correctoriã sequentis anni: non quidem ea ratione, quòd fuit legitimus Vicarius, sed ea quòd stultus non debet esse melioris conditionis, quàm sapiens iuxta cap. *eum qui*, de præbend. lib. 6. quod habet, *eum qui violenter accepit possessionem beneficij curati, perdere prius simile habitum, æque ac si iniuste accepisset secundum*: ita etiam præfatum reuerendissimum Capitulum iustè decreuit, vt is, qui tenuit iniustè vicariatũ anno secũdo, esset inhabilis ad tenendam correctoriam anno tertio, sicut fuisset si vicariatũ tenuisset legitimè, quia non mansit subiectus vno anno, sicut fuit prælatus, vel superior altero, ne per stultitiam lucraretur plus, quàm per sapientiam.

9 AD POSTERIOREM quæstionem respondetur, Generalem triennio suo finito non posse fieri Zelosum, siue Procuratorem generalem. Tum quia officium Procuratoris generalis est minus generalatu, & durante triennio sequenti non potest deligi ad minora officia generalatu per præfatum cap. regulæ. Tum quia illo triẽnio durante debet esse subiectus Correctori: & præsupponitur in propositione quæstionis, Zelosum, seu Procuratorem generalem, nulli alij, quam Generali esse subditum. Tum ob alia quæ colligi possunt ex supra posita erudita quæstionum propositione.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis siue Zelosus Minimorum licet non habeat nec præfecturam, nec prælaturam, eximitur tamen à subiectione Prouincialium, & aliorum Correctorum.*
1 *Iudex vt quis sui iudicis sit iuris exosum.*
2 *Elationis & superbiæ motus deprimatur, dum quis alteri se & in vilioribus subdit officio.*

CONSILIVM XI.

QVoniam D. qui dignatus est consulere nos super prędictis, & D. qui ante paucos dies consuluit nos super fere eisdem, sunt eiusdem ordinis ordinatissimi, & reformatissimi, quos iure optimo præsumo quærere veritatem circa dubia occurrentia, vt eam seruent, & exequantur, cũ sint fere vnus ordine & conditione, & in sui ordinis conseruatione vnico ferè affectu, ideo respondeo D. in præsentia interroganti ea ferè quæ in summa latius respondi

a *Iuxta elem. 2. de rescript.* b *Arg. ca. 1. de offic. Vicar. li. 6. & ca. si delegatus. & c. quàm. de offic. deleg. eod. lib.*

c *Cap. non putamus. de consuet. lib. 6.*

d *L. nã quod ab vrbanum. ff. de constitut.*

a *In l. vbi reperiũ. ff. de iudi.*

b *Arg. cap. ei non liceat. de præscript.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præfato D. consulenti, & proponenti mihi alia quædam capitula, & ordinationes tam suæ regulæ, quam generaliũ Capitulorum sui ordinis, cum aliquantulo auctario, quod etiam protestor me illi, si petierit, exhibiturum, vt vtrique paria reddam.

Dico igitur respõdisse me primo illi D. Generalem sui ordinis nõ posse fieri Vicariũ generalẽ Generalis sequẽtis intra tantum tempus mediatè sequens, intra quantum fuit Generalis, per illud capitulum regulæ, quod tunc cõsulens monstrauit, quod habet in summa, *superiores prædicti ordinis sanctissimi tanto tempore debere subesse, quanto præfuerũt*. Secundo respondimus eidem, Prouincialem posse fieri Zelosum & Procuratorem generalem, attenta ordinatione quadam Tolosani Capituli, quæ habet socios *Generalis præcedentis posse deligi in socios sequentu, & etiam in officium Zelosi, Prouinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi*. Tertio, Generalem suo triennio finito non posse sequenti triennio esse Zelosum, siue Procuratorem generalem. Tum quia per præfatum cap. regulæ debet tãto tempore subesse, quanto præfuit, nisi assumat gradum superioté: & Zelosus nõ habet locũ superiotẽ generalatu, & nulli alij, quã Generali subest, vt vterq; proponit.

1 Tum quia licet non sit prælatura siue præfectura, est tamen officium, ratione cuius eximitur ab omnibus Correctoribus & Prouincialibus: & ita non videtur subesse vlli eo modo, quo regula iubet superiores tãto tẽpore debere subesse, quanto præfuerunt, nisi assumpti fuerint ad munera superiora. Quarto, Generalẽ finito triennio non posse cõstitui Vicarium in aliqua prouincia: ita vt subsit alicui Correctori alicuius monasterij, sic tamen vt in casibus sit superior ipsi Correctori. Tum quia exosum est iuri, vt iudex sit iudex sui iudicis. Tum quia ratione hac statutum est, vt Abbas non subsit monachis. [a] Tum quia Ioan. Papa serio scribendo ait, [b] *humani moris est illum vereri, cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur*. Tum quia licet apud Deum, cui omnia nuda sunt, aperta veritas præualeat, & ita licet coram ipso bona fide, & sincera mente, tã constituentis, quã constituti, fieri posset, vt Generalis cõstituere posset aliquem subiectum Correctori, cum potestate, vt vicissim ipse corrigat Correctorem: tamen apud homines, & summa prætoria Ecclesiastica & sæcularia præsumetur hoc fieri in fraudem regulæ, & mentis S. Frãcisci de Paula, qui ad deprimendum motum elationis & superbiæ, qui nasci potest ex regimine loci superioris, statuit, vt tanto tempore quis subsit, quanto præfuit.

2 Tum quia regula penul. [c] habet *certum esse eum committere in legem, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem*, & Hieronymus ait [d] *Euangelium non esse in verbis tantum scripturarum, sed in sensu, non in superficie sed in medulla, non in foliis, sed in radice rationis* præfatum autem sanctissimum Franciscum potuit mouere S. Synodus, quæ relata, [e] *habet exercitium humilitatis esse subdere se vilioribus officiis, quia contraria contrariis curantur*, vt habet glossa. [f]

a Cap. nullã. 12. quæst. 1. b in ca. iustis. 16. quæst. 2.

c De reg. iuris lib. 6. d In ca. Marcion. 1. quæ. 1.

e In cap. 1. de pœnit. 2. f Ca. effectũ. 20. quæst 7.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta, non vocatis habentibus ius suffragandi, non valet.*
1 *Conuentus in iis quæ ad eum separatim à prælato pertinẽt, immo & quælibet pars conuentus in iis quæ ipsam solam attingunt, sine consensu prælati procuratorẽ constituere põt.*
2 *Prælatus, & conuentus diuersa, adeo quod proprie prælatus non est de conuentu.*
2 *Conuentus cum Vicario seu Priore claustrali non à solo prælato, sed per electionem electorum creato, potest mortuo prælato constituere procuratorem in his quæ spectant ad conuentum, cũ facultate obligandi monasteriũ, & eius bona. n. 3.*
2 *Claustralis Prior, siue Vicarius nõ à solo prælato deputatus, sed per electionem electus, habet potestatem non à prælato, sed à iure, nec eius officium cessat per mortem, vel excommunicationem prælati.*
3 *Concesso vno, & illud conceditur, sine quo concessum, vel nullo modo, vel commodè nequit fieri.*
4 *Prouincialis procuratorem à conuentu legitimè constitutum reuocare nequit.*
5 *Reuocatio ad eum pertinet, ad quem constitutio, & contrariũ est iuribus exosum.*
6 *Procurator à conuentu constitutus agere causas potest, sicut & ipse constituens.*

CONSILIVM XII.

CVm mortuus esset Prior conuentus, & electio ad cõuentum spectaret, conuentus ad electionem promouendam cum facultate suffragandi procuratores N. & M. dicti conuentus professos constituit, & quemdam Petrum ad lites & alia negotia conuentus cum facultate obligãdi res, seu reditus monasterij, quatenus opus esset, procuratorem creauit, & constituit: Prouincialis verò electionem non vocatis constitutis procuratoribus fecit, & procuratorem ad lites, seu res monasterij procurandas & defendendas reuocauit.

Quæritur primò, an electio, procuratoribus prædictis non vocatis, teneat?

Secundò, an conuentus sine prælato pro cõseruatione rerum monasterij procuratorem ad obligandum monasterij reditus constituere valeat.

Tertiò, an prælatus constitutionem procuratoris à cõuentu factam possit reuocare?

Quartò, an prælatus, reuocando procuratorem à conuentu creatum, peccet?

Quintò, an procurator à solo conuentu creatus agere valeat?

1 AD QVINQVE quæstiones ex ordine respondeo. Ad primam, videlicet, quòd non est electio canonica: quia veri procuratores cõuentuum, quibus erat ius vocis dandæ, siue suffragandi, non interfuerunt, per ea quæ infra dicentur.

AD SECVNDAM respondeo primò, quòd conuentus in his, quæ separatim pertinent ad illũ, potest constituere procuratorem sine consensu prælati, vt determinat Innocentius, [a] receptus ab omnibus: quin & quælibet pars Capituli in his, quæ ipsam solã attingunt, potest constituere procuratorem, secũdum Inno. [b] immo & quilibet monachus in his quæ pertinent ad se solũ, vt quia est spoliatus, vel alimenta sibi denegantur, potest agere per se, & cõstituere procuratorem, secũdum Inno. & omnes alios, [c] & tradimus in commen. cap. non dicatis. [d]

2 Secundo, quod conuentus est aliud à prælato, adeo quod prælatus non est propriè de Capitulo, neque de cõuentu, secundum glos. cõmuniter receptam, [e] per textus, quos ipsa in hoc citat aptissimos.

Tertio, quod conuentus cum Vicario, qui solet appellari Superior in monasteriis quæ reguntur per Priores, & Prior claustralis in monasteriis quæ reguntur per Abbates, [f] cuius officium non vacat per mortem Abbatis, vel Prioris, iuxta clem. ne in agro, [g] legitimè potest cõstituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipsum conuentum, vt probatur in d. §. [h] Nec obstat, quod mortuo, vel excommunicato principali prælato, Vicarius eius etiam quo ad officium moritur, vel suspenditur: [i] quia illud est verum de vicario generali prelati, qui à solo eo recipit iurisdictionem, non autem de prædicto Priore Superiore, vel Vicario claustrali, qui non à prælato, sed à iure recipit suam potestatem.

3 Quarto, quod illi, uci conceditur aliquid, cõcessũ videtur id, quod sine illo fieri nequit, [k] immo & quod fieri põt sine illo, sed nõ cõmodè, [l] per quas leges hoc tenet Aret. [m] quicquid glo. senserit. [n] Cum ergo conuentui, in his quæ pertinent ad eum, concedatur facultas cõstituẽdi procuratorẽ siue sindicũ, & hoc non possit facere saltẽ commodè, quia non admitteretur à iudicibus sine obligatione bonorũ suorũ, consequitur posse obligare se & sua bona, vel quaten' pertinẽt ad illũ in cõstitutiõe sui procuratoris.

4 AD TERTIAM respondetur non posse Prouincialem reuocare procuratorem à cõuentu aliquo legitime constitutum, arg. cap. 1. [o] *Omnia res per quascumque causas nascitur, per easdem etiam dissoluitur*. Et ad omnem actũ faciendum est necessarium, vt potestas concurrat cũ voluntate, [p] & nullo iure nec communi, neque particulari regulæ habetur, quod Prouincialis potestatẽ habeat cõstituendi, neque reuocandi procuratorẽ cõuentuũ: & sicut lege cautũ est, vt quilibet regulariter possit constituere, & reuocare procuratorem suum, [q] ita nulla lege conceditur regulariter vni potestas reuocandi procuratorem constitutum ab alio. & cum regulæ sit standũ, donec mõstretur & probetur exceptio, iuxta glo. solemn. [r] & nõ monstratur prædictã

a In cap. edoceri. nu. 6. de rescript. b Ibidẽ nu. 3. c In cap. cum I. & A. de re iudic. d 12. quæst. 2. e In clem. vt ij. qui de stat. & qualit. verbo. in eisd. f Ca. cum ad monasteriũ. §. prior. de stat. monach. g §. si quis autẽ verb. Abbate. de statu monach. h Ver. Abbate. i Ca. 1. de offi. vicar. lib. 6. k Leg. 2 ff. de iurisd. omni. iud. & c. præterea. de offi. deleg. l L. penult. ff. de vsufr. & l. quicumque. §. si ei quæ ad vendendũ. ff. de instit. act. m In l. de testibus colum. 3. de testibus cog. & d. cap. præterea. n In ca. solet. de sent. excõmu. verb. per superiorem. o De reg. iur. p Cap. cũ super. de offic. deleg. q Leg. 1. ff. de procuratorib. r In le. omnis definitio ff. de reg. iur. & in rubr. eod. tit. lib. 6.

regul am

Universidad de Deusto
Biblioteca

regulam limitari in hoc casu, standum est illi in eo.

5 AD QVARTAM respondetur, prædictam reuocationem esse tyrannicam, & omni iure respuendam multis nominibus iuri naturali, diuino, & humano nitentibus: quâ quidem tollitur libertas à iure communi & particulari regulæ concessa, incutitur timor contra omnes leges contra metum iniustum incutientes latas, vsurpatur & auferetur ius proximo competens, contra iura vetantia ius suum tolli vlli sine suo consensu: quin & sine culpa puniuntur insontes, immo & sine causæ cognitione, cõtra omnia iura vetantia iudicibus, ne sine illa procedant, & cum magno scandalo ordinis, & cleri, vel populi totius regni, in quo talia fiunt, contra Euangelium, & iura statuentia, ne quicquam cum scandalo fiat.

6 AD QVINTAM respondetur affirmatiuè: quia nihil iuridicum potest contra id afferri, cum regula iuris sit omnem procuratorem legitimè cõstitutum posse agere illa, ad quæ est constitutus: regula, inquam, super qua fundantur, & quam præsupponunt omnes tituli de procuratoribus, [a] & tota praxis iudiciorum, & negotiorum.

a *ff. C. decretal. sexti & clem.*

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium, non in actu, sed in habitu, quale est illud, cuius cura per vicarium ad vtrum, vel amouibiliter necessariè ponendum exerceri debet, non subiacitur pœnæ ca. licet canon. de elect. 6.*

2 *Prioratum regularem curatum, etiam si cura per aliũ exerceatur, habens monachum tenetur se promoueri facere intra annum, secus est de non monacho obtinente similem prioratum, secularem tamen: immo secundum Federicum nec canonicus regularis ad id tenetur, etiam si teneat regularem sui ordinis.*

3 *Beneficia regularia si gubernentur per clericos seculares vt seculária, efficiuntur secularia, & econtra secularia efficiuntur regularia.*

CONSILIVM XIII.

QVidam habens prioratum, qui olim fuerat regularis, & conuentualis, & à centum annis redactus in simplicem Ecclesiam parochialem, cuius cura animarum regitur per capellanũ perpetuum, certa parte redituũ ipsius prioratus ad eius sustentationem applicata: Quæritur, an inciderit in pœnam cap. *licet canon*, [b] qua priuatur Ecclesia parochiali, qui se non fecit promoueri ad sacerdotium infra annum.

b *De elect. li. 6.*

1 Respondetur, quòd non. Tum quia præfatum cap. *licet canon*, solùm habet locum in eo, qui tenet Ecclesiam parochialem cum cura in actu, id est, qualem ipsemet tenetur exercere, & non in eo, qui habet curam tantùm in habitu, id est, exercendam per vicarium perpetuum, vel per temporalem necessariò apponendum. huiusmodi enim beneficium, quod habet curam in habitu, non cadit sub cap. *de multa*, [c] nec sub extrauagan. *execrabilis* Ioã. XXII. quæ hoc probat, [d] & pulchrè tradit Felin. qui alios citat. [e] Tũ quia prioratus, cui est annexa cura exercenda per aliũ, & prioratus, cui annexa cura exercenda per eumdem, valde differunt, vt probat clem. *ne in agro*. [f]

c *De præben.*
d *In §. quia verò.*
e *In ca. postulast. colũ. 2. de rescript.*
f *§. cæterũ, de statu monachorum.*

2 Nec obstat ille §. quatenus habet, vtrumque esse promouendum intra annum sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: quia loquitur tantùm de regularibus prioratibus, qui monachis conferuntur, non autem de sæcularibus conferendis clericis sæcularibus, qualis est prioratus iste, qui, vt præsupponitur, à cẽtum annis fuit gubernatus per clericos seculares, & constat per gubernationem quadraginta annorum regularia fieri sæcularia, & ecõuerso. [g]

g *Ca. cum de beneficio. de præbend.*

3 Tum quia non est mirandum, quod ille §. *cæterum*, sic restringatur: quoniam id fit arg. cap. *statutum*, [h] ne procedat in Ecclesiis sæcularibus, nam & Federicus, [i] constituit non esse locum ei etiam in prioratibus canonicorum regularium, sed solum in prioratibus monachorũ nigrorum. Tum quia ex suppositis constat huic prioratui non inesse curam in actu, id est, exercendam per eius Priorem, sed in habitu, id est exercendam per capellanum, qui in effectu est vicarius perpetuus. Salua, &c.

h *De elect. in 6.*
i *Consil. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopi beneficia per consecrationem vel lapsum temporis ad id statuti vacant, & hoc, modo episcopatus possessionem cum facultate percipiendi fructus apprehenderit, num. 3. licet ex stylo statim ac Papæ ei de illo prouidit, vacent, num. 4. Item fallit in Episcopo titulari, cuius beneficia non vacant, nisi adepta episcopatus possessione. nu. 3.*

2 *Episcopo beneficia conferri non posse nullo iure tantum reperitur, immo ex causa legitima posse: verius est, nu. 4. & 6. & hoc modo non sint episcopatui incompatibilia, vt est præpositura. nu. 5. & 6.*

3 *Episcopus per adeptionem beneficiorum de quibus in cap. de multa. non perdit episcopatum, immo nec potest illum relinquere, etiam vt accipiat aliud beneficium, sine Papæ consensu, nu. 7.*

CONSILIVM XIIII.

AN collatio beneficij simplicis facta Episcopo titulari valeat: Respondetur primo, quod pro parte negãte facit primo cap. *cum in cunctis*, [a] quatenus habet Episcopum perdere beneficia priora ipso iure per consecrationem, vel lapsum tempus consecrandi, immo & per stylum curiæ statim per promissionem Papæ, vt ibidem tradit Dec. Secundo facit cap. *cum nostris*, [b] quatenus videtur probare electionem de Episcopo ad quamdam præposituram factam non valuisse. Tertio, quod Panorm. [c] & communis [d] videntur significare, quod per solam indulgentiam dispensationis Papæ poterat Episcopus tenere prædictam præposituram.

a *§. cũ verò. de elect.*
b *De concess. præben.*
c *Num. 4. & ibi.*

2 Quarto, quod non licet quem à maiori dignitate ad minorem descendere, vt notatur in cap. fin. [e] vnde nec ab archiepiscopatu licet descendere ad episcopatum, vt notatur in d. cap. *cum nostris*.

e *De transla. prælat.*

His tamen non obstantibus contrarium est verius. Tũ quia nullo iure inuenitur hoc prohibitum, & quod patrij decretis statutum non est, superstitiosa inuentione nõ est præsumendum, [f] Tum quia contrarium videtur probari per ca. *ad supplicationem* de renunciat. quatenus habet fuisse concessum beneficium Archiepiscopo, qui auctoritate Papæ suo archiepiscopatui renunciauerat.

f *Ca. cõsulati. 2. quæst. 4.*

3 Tum quia Panormitanus & communis tenent, [g] ibi probari non esse locum pœnæ ca. *de multa* in Episcopo, cui confertur beneficium aliquod de incompatibilibus illius ca. *de multa*. Tum quia etiam ante quæsita non perdit, nisi adepta possessione, & facultate percipiendi fructus, vt colligitur ex textu, & declarat ibi Decius pro quo est glossa [h] per quam dicit Staphilus, [i] tenuisse in Rota, quod Episcopus titularis non perdit ipso iure beneficia prius habita, donec adipiscatur possessionem sui episcopatus: quæ glossa licet non dicat illud in specie, elicitur tamen ex ea, quatenus habet, vt dictum est, per prædictum ca. *si tibi*. limitari prædictum §. *cum verò*.

g *In d. c. cum nostris.*
h *In ca. si tibi cessio. de præben. lib. 6.*
i *In tract. de litteris apostolicis subtil. de qualita. & stat. benef. n. 38.*

4 Tum quia communis opinio habet, [k] posse conferri beneficium Episcopo ex causa legitima, puta ob necessitatem, quia non habet fructus sufficientes ad se sustentandum.

k *In d. c. cum nostris. & in d. cap. ad supplicationem.*

Ad oppositа verò, & quidem ad §. *cum verò*. respondetur primò, quòd loquitur de beneficiis quæsitis ante episcoparum, & de Episcopo, qui quæsiuit possessionem, & fructus sui episcopatus: nos autem loquimur de quæsito post illum habitum, & de Episcopo, qui neq; possessionẽ, nec fructus episcopatus quæsiuit. Secundo, quod non est bona consequentia: Episcopus perdit beneficia ante promotionem habita: ergo à fortiori est inhabilis ad habẽda: nam accipiens vnum beneficium contentorum in d. ca. *de multa*. perdit omnia similia, quæ prius habebat, non tamen fit inhabilis ad habenda alia etiam similia: & per renunciationem perdit quis sua beneficia, [l] & tamen potest alia nouè adipisci, secundum omnes.

l *Cap. quam periculosum. 7. quæst. 1.*

5 Ad secundum respondetur negando, quod prædictum ca. *cum nostris*. probet quicquam contra hoc. Tum quia nõ loquitur de beneficio simplici, sed de præpositura, quæ est de numero beneficiorum incompatibilium comprehensorum in d. ca. *de multa*. nos autem loquimur de beneficio simplici. Tum quia non dicit electionem de Episcopo ad præposituram non valuisse, eo quòd erat Episcopus, sed alia ratione, vt ibi omnes declarant, significantes præposituram esse magis incompatibilem alteri beneficio curato vel dignitati, quam episcopatui, quatenus aiunt per illius adeptionem non vacare episcopatum, at aliud curatum, vel dignitatem sic.

6 Ad tertium respondetur primò, concedendo, quod Pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

normit.& communis aiunt,per dispensationem Papæ potuisse Episcopum,de quo in illo c.retinere ꝓtædictã præposituram cum suo episcopatu:sed negando, quòd ea ratione ad id moueantur,quòd nò liceat Episcopo accipere aliud beneficium,sed quia præpositura erat incompatibilis episcopatui.Secundò,quòd non dicunt id Episcopo licuisse per solam dispensationem Papę:immo Panor.[a] solũ requirit superioris auctoritatem cũ causa legitima, & postea,[b] ait causam legitimam, ob quã Episcopus potest accipere aliud beneficium,esse,quòd fructus sui episcopatus alij debẽtur,vel non possunt percipi ab ipso,quia exultat, vel est absens,quod in nostro casu contingit.

7 Ad quartum respondetur concedendo, quòd Episcopus non potest relinquere episcopatum,& accipere aliud beneficium sine auctoritate Papæ:quia illud esset descendere:sed nos loquimur de illo, qui retinẽdo episcopatum, accipit aliud beneficium ad se sustentandum,quod nõ est descendere,neque exuere, sed vestire & munire se ad honorandum episcopatum,quem habebat: quod licitum & sanctum esse,prædicta probant:& quod est decus Ecclesię honesta ei[a] sustẽratio,licet esset dedecus eius mẽdicatio,[c]

SVMMARIVM.

1 Episcopus quidem per consecrationem perdit beneficia habita, nõ tamen iure cautum legitur, quòd sit inhabilis ad alia habenda,præcipuè titularu,licet aliqui contrarium putent.
1 Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia.

CONSILIVM XV.

QVæsitum est', an Episcopo consecrato possit conferri beneficium etiam simplex.

1 Respondeo,quod partem negatiuam tenet Panor.[d] eo quod per consecrationem perdit beneficia, quæ habebat, ergo minus poterit in futurum habere,[e] & Cardin. [f] ait'ei qui renunciauit episcopatum,non posse sine causa & dispensatione conferri beneficium.Sed non videtur inueniri ius satis expressum, quo Episcopus, præsertim titularis tantùm,fiat inhabilis ad habẽda beneficia futura, etiam si debeat perdere præterita,[g] & quod Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia,vt tenet Panor.[h]

DE RENVNCIATIONE.

SVMMARIVM.

1 Episcopatui an deceat renunciare.
1 Episcopatui non renunciet,qui vegetus est,& vsui esse potest.
2 Renunciat qui episcopatui,occasionem peccandi tacitè quærit.
2 Voluptas & otium arma diaboli.
3 Gloria & bonum nomen vt conseruantur,& perduntur.
4 Famam quisque suam maxime publica persona seruare debet.
5 Scandalo ne simus,omnis lex vetat.
6 Pacta,& conuentiones seruari debere omnia iura clamant.
7 Insolita qui facit,dolo agere videtur.
7 Ingratus omnis malus,sed qui malum pro bono reddit,peior.

CONSILIVM I.

VTrum deceat,vel liceat Episcopo renũciare Episcopatui,& dignitati,qui adhuc est corporis,& animi viribus satis vegetus, & magno cum fructu concionando, prælegendo, consulendo, & sacramenta administrando semper præfuit?

1 Colligitur quòd nõ,primò ex illo dicto Alexand.III.[i] *Indecẽs omnino probatur prius soluere militiæ cingulum,quàm cedat victori aduersitas præliorũ.*hæc ibi.per quod sanctissimus ille Papa noluit facere facultatem renunciandi cuidam illam obijcè roganti,etiam senectutem ad hoc inculpanti.

Secundo,quod nõ decet Episcopum, qui tota vita magno cum fructu studuit,prælegit,concionatus est, consuluit, & sacramenta præsertim pœnitentiæ ministrauit, viribus adhuc animi & corporis gratia Deo vegetum dare se otio,etiam contemplationis,vt Innoc.III.significauit.[k]

2 Tertio.quod ei qui verè ex animo Christianus est,nõ licet,nec decet quærere peccandi tentationes, & qui renunciat præsulatui, etiam in finem quietius contemplandi,videtur tacitè & per quamdam consequentiam quærere eiusmodi tentationes,vt doctissimus ille iurium vexillum sanctissimus Innocentius III.[a] clare docuit,definiẽs: *ea ratione negandam esse facultatẽ cedendi episcopatui, ne in otiositatem,& voluptatem,quæ arma sunt diaboli ad miserandas animas captandas,incidat.*

3 Quarto, quod lege naturali & diuina tenemur cõseruare gloriam strenuitatis,& existimationis, quæ ad faciẽdum fructum in animas fidelium auget actionem,iuxta illud Apostoli.[b] *Bonum est enim mihi magis mori,quam vt gloriã meam quis euacuet.*vbi ait S.Thom. *gloriam septẽpliciter amitti,& gloriam strenuitatis per accidiam, & pusillanimitatem, qua exploratores terræ promissionis laborarunt.*[c]

4 Quinto,quòd lege naturali & diuina tenetur quis saltem si est publica persona,conseruare famam suam, iuxta illud,[d] *Curam habe de bono nomine,&c.*immo est crudelis qui eam negligit,iuxta illud Aug.reprehendentis tales.[e] *Dicũt coram Deo sufficere sibi conscientiam,existimationem homiñ non solum impudenter verum etiam crudeliter contemnentes.* At si Episcopus renunciaret episcopatui,plerique dicerent illũ illi renunciasse, quia non poterat bona conscientia illud retinere ob aliquam irregularitatem,& inhabilitatem nõ qualem qualem,sed grauissimam,iuxta d.ca. *nisi*, [f] & illud Gregorij,[g] relatum à S.Thom.[h] *Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent,si possunt,detrahentium verba compescere,ne eorum prædicationem non audiant,qui audire poterant.*

5 Sextò,quòd omni iure naturali,diuino,& humano tenemur abstinere ab scandalo dando,[i] at fieri potest vt in tali statu rerum Episcopus renunciaret Episcopatum, in quo scandalum præberet,& malè sentiretur de ipso.

Septimò,quòd quamuis liceat vnicuique re sua quatenus est sua pro libito vti,[k] omni tamẽ iure naturali,diuino, vel humano tenemur non diminuere publicam, vel alienam,[l] sed per renunciationem esse potest, vt lædatur populus amittendo,vel mutando pastorem.ergo.

6 Octauo,quòd lege naturæ,diuina,& humana tenemur pacta, conuentiones, & contractus seruare, [m] præsertim contractum matrimonij, qui est indissolubilis, iuxta illud.[n] *Quos Deus coniunxit,homo non separet.*relatum in iure.[o] At Episcopus contrahit matrimonium spirituale cum Ecclesia,iuxta illud.[p] *Non debes deserere sponsam tuam.*

7 Nonò,quòd insolita, quæ rectè dici possunt insolita, vetamur facere, adeo quod qui illa facit, videtur fraudulenter & dolosè facere, vt sentit glossa quam ad hoc inducit ibi Baldus [q] at non solent homines,&c.

Decimò,quod omni lege naturali,diuina,& humana ingratitudo est peccatum, præsertim, qua malum pro bono redditur,vt probat S.Thomas,[r] & illud Poëtæ, *Nihil magis auertit cælum à telluris amore,Quam scelus ingrata mẽtis.* Sed per renunciationem multis esset ingratus, &c.Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Episcopatus sine licentia Papæ etiam petita, sed non obtenta, renunciatio non tenet,etiam si fiat in manibus Capituli,ad quod spectat electio,nec causat vacationem,nec aperit viam vt possit procedi ad electionem.nu.2.at si Capitulum admittat, & etiam procedat ad electionem,ob id non priuatur ipso facto potestate eligendi.num.3.& 5 potest tamen priuari. nu.8.etiam sine citatione,cum delictum sit notorium,num.10.notorietate iuris.nu.9.
4 Patronus nulliter & de facto conferens, ob id amittit ius præsentandi.
5 Priuationis pœna numquam ipso iure incurritur, nisi in casibus in iure expressis.
6 Eligentes indignum scienter,priuantur illa vice potestate eligendi,secus si nulliter eligant, etiam ex eo quòd non vacabat beneficium viuentis.
7 Renunciatio sine auctoritate superioris facta etsi non teneat,eam tamen potest superior ratam habere,& sic valebit.
9 Notorie cum est electio nulla,potest ea non cassata ad aliam procedi.
10 Citatio potest omitti in notoriis,quando constat aduersario nullam competere defensionem.

CONSILIVM II.

1 AD primam quæstionẽ,quod renunciatio episcopatus ab Episcopo facta in manibus sui Capituli,etiã si ad illud pertineat ius eligendi, non valet, si fiat absque licentia Papæ,per ca. *licet.* [s] quatenus habet inuiolabiliter

esse

a *Num. 7.*
b *Num.15.*
c *Ca. diuersi. primo. 93. di.*
d *In ca.ecclesia vestra. n. 2.de elect.*
e *Argu. capi. quemadmodum,de iureiur.*
f *In c.ad supplicationẽ. de renũciat.n. 1.*
g *Arg c. licet canon. & ca. commissa de elect.lib.6.& notatorum in ca. de multa, de præben.*
h *In d.cap.ecclesia vestra. num. 2.*
i *Ca.1.de renunciat.*
k *In c. nisi cũ prudẽ.eod. tit.*

a *In d.ca.nisi. §.verum.*
b *1. ad Corinth 9.*
c *Num.12.& 14.*
d *Ecclesiastes. 41.*
e *In cap. non sunt audiendi.21.quæst.3.*
f *§. persona de renuntiat.*
g *Super Ezechiel.homil.9.*
h *2.2.qu. 72. arti. 2.*
i *Matt 18.& cap.nihil cum scandalo.de præscript. lL.in re mãdata.C.mandati.l.sed si.3. cõsulunt ff. de petit.hæred.*
l *Cap. si diligenti. de foro compet.ca. licet. de regul.*
m *Leg.1.ff.de pactis. c. Antigonus. eod. tit.*
n *Matth. 19.*
o *In cap.2.de transla. Episcop.& in cap. quos Dens. 32.quæst.2.*
p *d.ca. nisi.§. verum.*
q *In le si quis sub conditione. ff. de condit. instit.*
r *2.2. q. 107. art.1.*
s *De regul.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse seruandam illam regulam, quæ habet, ne quis episcopatu suo cedat sine licentia Papæ, in quem [a] Panormitanus recept. dicit non sufficere petitionem licētiæ, sed eius obtentionem esse necessariam.

2 AD SECVNDAM respondetur, quòd electio facta a Capitulo ad episcopatum renunciatum per suũ Episcopum sine licētia Papæ nihil valet: quia electio facta de episcopatu non vacante nihil valet, [b] & per responsionē ad quæstionem primam constat episcopatum renunciatũ sine licentia Papę non vacare: & consequenter electio facta de tali episcopatu, est facta ad episcopatum, non vacantem, & ita ad episcopatũ viuentis, quæ nõ põt valere. [c]

3 AD TERTIAM respondetur, quod Capitulũ non perdit ipso iure ius eligendi, eo solo, quòd admittit renunciationem episcoparus à suo Episcopo sine licentia Papæ factam. Tum quia nihil valet illa renunciatio, nec admissio: & regulariter actus nulliter & inualidè factus nullum producit effectum, iuxta illud Persij, *Ex nihilo nihil, in nihilũ nihil posse reuerti*: & iuxta illam regulam. [d] *Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*: & glos. recept. [e]

4 Tum quia ca. vltimum, [f] probat quòd Capitulum habens ius præsentandi ad aliquod beneficium non perdit illud etiam pro prima vice, propterea quod malè conferat illud: ergo nec Capitulum perdet ius eligendi Episcopũ etiam pro prima vice, eo quòd malè eligat illum. argumẽto à simili, quod valet de iure. [g] Tum quia in ca. fin. [h] est casus, quod patronus, qui promittit præsentare ad beneficiũ viuẽtis, malè facit, sed potest præsentare postea post mortem illius viuentis.

5 Tum quia numquam est dicendum pœnam priuationis esse ipso iure impositam, nisi cum aliquo iure id exprimitur, iuxta glo. recept. & à multis reputatam sing. [i] At nõ memini legere aliquem text. authenticum, qui exprimat Capitulum perdere ipso iure ius eligendi Episcopum, eo quòd admittat cessionem episcopatus à suo Episcopo factam: ergo non est dicendum ipsum ipso iure perdere ius eligendi etiam prima vice.

6 Tum quia non obstat ca. *cum in cunctis*, [k] quatenus habet canonicos priuari eligendi potestate, si contra formã illius ca. elegerint: quia loquitur in longè diuerso casu, nã loquitur de eligentibus indignum ad episcopatum vacãtem, nos autem de Capitulo malè acceptante & admittẽte renunciationem episcoparus: & lex pœnalis non debet extendi extra proprium casum. [l]

7 AD QVARTAM respondetur, quòd Papa potest ratam habere illam renunciationem, quam Episcopus fecit in manibus Capituli, sicut & renunciationes aliorum beneficiorũ factas corã notario & testibus sine superioris auctoritate, licet sine illa fuerint non valeãt, [m] & derogare iuri eligendi, quod Capitulum posset prætendere, propter delictum quod commisit in admittendo & acceptando renunciationem, quã non poterat iure admittere, & propter irreuerentiam, quam fecit Papæ, & episcopatui, admittendo illam renunciationem.

8 Quia licet ipso iure non perdidit ius eligendi, vt dictũ est, tamẽ deliquit ita, vt posset eo iustè priuari per Papam: sicut simoniacus conuentionalis tantùm, & non realis, nõ perdit quidem ipso iure ius sibi quæsitum per collationẽ, potest tamen priuari eo propter delictum, vt nos probamus in Manu. confess. [n]

9 AD QVINTAM respondetur, quod non est necesse cassare electionem, ad hoc, vt Papa conferat præfatũ episcopatũ cui volet: quia notoriè est ipso iure nulla: quia notorium iuris est Capitulum prefatum nulliter admisisse renunciationem, & nulliter elegisse, si elegit ad episcopatum non vacantem, & hominis viuentis, contra ca. 1. [o] & iura notissima omnibus etiam lippis & tonsoribus.

10 AD SEXTAM tacitè ex prædictis resultantem, quòd Papa iustè potest prædictum Capitulum priuare iure eligendi præfato, etiam illo non citato: quia nõ solùm Papa, sed etiam alius iudex inferior potest procedere sine citatione, quando notorie constat ei non competere defensionem, iuxta c. *cum olim*, [p] cũ et adiectis per Pan. & Felinum, & in c. *causam quæ*. [q] cũ adiectis à Decio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio proprie sumpta, per quam quis ab hæresi recedit, probat ipsum aliàs fuisse hæreticum, secus de impropria. quando quis de hæresi etiam vehementer suspectus illam se purgando abturat. nu. 2.*

2 *Fautor hæreticorum regulariter solùm est suspectus de hæresi, at qui fauet credendo hæreticũ, est verè hæreticus.*

3 *Resignatio beneficij in alicuius fauorem ab inquisito de hæresi, antequam tamen condemnaretur, facta, non vitiatur, licet resignãs priuetur beneficio: at si declaretur ipsum beneficio fuisse & esse priuatum, vitiaretur, si regula illa, rei inter alios actæ, &c. ei non posset suffragari.*

4 *Bulla Pij V. pœnam a iure contra fauentes hæreticũ, eis credendo latam, ad fauentes hæreticis, officium inquisitionis etiam mediatè, vel illius executiones impediendo, videtur extendere.*

CONSILIVM III.

A. Inquisitus beneficium suũ in fauorem certę personæ renunciauit, & postea tamquam fautor hæreticorum per sententiam condemnatus abiurauit, & inquisitores eum declararunt priuatum honoribus, dignitatibus, & beneficiis, & de illis insuper eum priuarunt. Quæritur, an renunciatio beneficij sit valida?

1 Quę sit in hac re mea sententia, dico primò, quòd abiuratio propriè dicta, per quã quis recedit ab hæresi, & accedit ad sanctã fidem Catholicã, à qua recesserat, probat abiurãtẽ verũ fuisse hæreticũ, & est maioris virtutis, quã abiuratio improprie dicta, qua negat quis se fuisse hæreticum, sed purgat se suspiciõe, qua laborauit, de qua i c. *accusat*'. [a]

2 Secũdò, q; magna differẽtia est inter fautorẽ credẽdo, & inter fautorẽ alio modo cibãdo, potãdo, & aliis modis, qui fieri possũt & quotidie fiũt hæreticis nunc in Galliis, Flãdria, & alibi. Ille enim est verè hæreticus, hic autẽ regulariter solũ suspectus: ita vt purgatione mũdetur, & licet alius sit leuiter suspectus, & alius vehementer suspectus, quãuis enim sit vehemẽter, & vehementissimè suspectus, non tamen est iudicandus hæreticus, iuxta c. *literas*. [b]

3 Tertio, quod nunc ostenditur sententia iudicũ, qua fuit prædictus A. condemnatus, cũ abiuratione quã fecit ipse, quę dant magnã lucem decisioni huius causę, siquidẽ constat per eas non fuisse declaratũ hæreticũ, neq; credentem hæreticis, neq; fautorẽ eorũ credẽdo: adeo quod in forma suę purgationis acceptatę ab Inquisitoribus negat se vmquã credidisse cõtraria fidei Catholicę, neq; credere, & promittit nũquã se crediturũ. Tenor aũt sententię habet, *quod per eã declarauerunt Inquisitores prędictũ A. esse priuatum honoribus, gradibus, dignitatibus, officiis, & beneficiis, insuper & de illis eũ priuat*: quę clausula põt habere duos intellect°. Alter est, q; declaratur, ob prędicta, per quę in vehementẽ suspicionẽ hęreseos incidit, fuisse priuatũ ipso iure ante suã sẽtentiã: quia declaratio nihil noui inducit, sed solũ palã facit, quod erat obscurũ, [c] & secundũ hunc intellectũ prędicta sentẽtia multũ lęderet prędictũ resignatariũ, nisi opponatur exceptio rei inter alios actę. Alter intellectus est, q; per illam sententiã priuatur beneficiis, & declaratur priuatus: & secundũ hũc intellectũ parũ nocet ei: quia renunciatio beneficij pręcessit illã sententiã, à qua incepit prędicta priuatio, sed quia nõ satis noui stylũ suspiciendissimũ Inquisitionis vniuersalis, eiusdẽq; Illustrissimorũ Card. & pręfectorũ, eorũ Dominationibus interpretationem remitto, iuxta illud, [d] *Eius est interpretari, cuius est condere.*

4 Admoneo tamen q; bulla Pij V. de re hac edita videtur extẽdere iura puniẽtia fautores credendo, ad aliquos fautores expressos in ea impediẽtes directè, vel indirectè officiũ Inquisitionis, vel eius exequutionẽ: predicta tamen sentẽtia Illustriss. Card. nõ videtur exprimi saltẽ clarè aliquis modus in illa bulla contentorũ: & ita sententia prædicta, licet aliquibus videri posit extendi ad aliquos fautores aliter quam credendo, alius tamen videri posset non extendi. Quare interpretationem illorũ sententiæ remitto etiam quo ad hoc, vt antea remisi quo ad alia, eorum emunctissimæ & canissimæ intelligentiæ, eo quod non sim in eorum stylo discernendo satis versatus.

SVMMARIVM.

1 *Copulatiua dispositio ad sui subsistentiam requirit verificationem vtriusque copulati: fallit, quando vtrumque per se sufficit ad causandam ipsam dispositionem.*

2 *Renunciatio beneficij tacito quod ad illum titulum fuerit ordina-*

a *Nat. 8.*
b *Arg. c. 1. de concessione prab.*
c *Arg. prefati. c. 1. de concess. prabend.*
d *Lib. 6.* e *Ca. ex tenore. de rescript. verb. negotia.* f *De iure patro.*
g *Capi. inter cætera. de rescript.* h *De concess. præben.*
i *In d. ca. vlt. de iure pat.*
k *§. fina. de elect.*
l *§. pœna. d. t.*
m *Cap. quod in dubijs. &c. admonet. de renunc. cum eius adnot.*
n *Ca. 23. nu. 101. vel 102.*
o *De concess. prab.*
p *De re iudic.* q *De rescript.*
a *In princ. de hæret. li. 6.*
b *De præsumptione. & d. c. accusatus.*
c *Le. hæredes palam. post prin. ff. de testamen.*
d *L. fin. C. de legibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tui, si renuncians verè habet vnde alunde viuat, in conscientia, & in tribunali iudicante secundum æquitatem tenet, aliàs contrarium iudicabitur.

CONSILIVM IIII.

DE eo, qui ad titulum cuiusdã beneficij ad sacros ordines promotus post multos annos nihil aliud vnde viuere posset habens illud renunciauit, reseruata sibi pensione cẽtum ducatorũ, nulla tamen facta mentione, quod ad titulum illius beneficij ordinatus esset. Quæsitũ fuit, an stante [a] Concilij Tridentini decreto talis resignatio valeret.

1 Pro parte negante, scilicet quod non valet, facit, quod dispositio copulatiua ad sui veritatem requirit, vt vtraq; pars sit vera.[b]

Pro parte vero affirmante, quòd valet, facit, quod ad veritatem dispositionis copulatiuæ sufficit verificari alterũ copulatiuum, quando vtrumque per se ad eam verificandam sufficit, iuxta glossam,[c] quam Felin. exornat latè ibi [d] & ad hoc vt satisfiat menti Concilij disponentis quòd, vt renunciatio valeat, fiat mentio de ordinatione ad titulum beneficij renunciandi, & quod remanet renuncianti id, quod ad victum eius sufficit, videtur sufficere, quod remaneat ei victus honestus: quoniam ideo fecit illud c. Cõcil. ne sacris initiatus indecorè mendicet, & in casu proposito ordinatus renuncians reseruauit sibi pensionem centũ scutorum, quæ sufficit ad eius victum.

2 Quibus præmissis, respondeo primò, credere me valere renunciationem quo ad forum conscientiæ propter rationem pro posteriori parte adductam, & alia multa, quæ posset adducere, cui vacaret id facere.

Secundo, credere me, Papam, & eius suprema prætoria ex bono & æquo iudicantia, & à quibus non appellatur, etiam censura eam validam quo ad forum etiam exterius: quamuis suspicer multos ordinarios, & delegatos particulares iudicaturos eam non valere, quia resignans de neutro fecit mentionem expressam, licet sic tacitam de secũdo, per argumentum pro priori parte factum, & alia iura, quæ aliquid de necessitate exprimendi statuũt. Salua, &c.

Aduertendum referri sacram Congregationem censuisse eiusmodi renunciationem esse nullam, ex quo non fuit expressum resignãtem ad illius titulum promotum, quæ expressio pro forma requiritur.

SVMMARIVM.

1 Confidentia præsumitur, si quid renuncians post collationem ex beneficio percipit.

2 Renunciatio facta coram tabellione sine auctoritate superioris non valet.

CONSILIVM V.

DE illo, qui renunciauit beneficium coram ordinario, nulla facta confidentia expressa, sed renunciatarius soluit renuncianti post contractum coniugium certis annis fructus eius ob pietatem, & misericordiam, quia pauper erat. Et de illo, qui renunciauit beneficium coram notario & testibus sine auctoritate superioris, an valeat?

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, quod in foro exteriori iudicabitur interuenisse confidentiam, quia Pius V.[e] determinauit censendum esse interuenisse illã, quoties post collationem beneficij renuncians aliquos fructus beneficij renunciari, vt patet in eius copia à nobis relata in Manu. nostro, [f] quamuis credam eã coram Deo, & quo ad forum interius non interuenisse, vt ipse adnotaui.[g]

2 AD ALTERAM, quod non valuit renunciatio eius facta coram tabellione sine auctoritate superioris.[h]

SVMMARIVM.

1 Possessionem beneficij à Sede Apostolica obtenti post expeditas literas, etiamsi nondum ad eius manus peruenerint, capere iure potest. prouisu, modo tenor literarum non obstet. & nu. 5.

2 Pensio reseruata alicui potest iure communi attento solui, etiam antequam literæ prouisionis expediantur, nisi literarum forma obstet.

3 Resignans valide beneficium post admissam resignationem, etiãsi alteri non conferatur, non potest illud retinere: quia vacauit, nec est amplius suum, nisi ei denuo conferatur: tenetúrque restituere fructus perceptos, deducto tamen stipendio quod vicario seruienti deberetur. num. 6.

3 Consentiens facienti non peccat, quando nec qui facit peccat.

4 Fructus beneficij mei, quorum ego debeo esse administrator, redditurus rationem Deo, si consentio laico, vt eos sine iusta causa vel propria auctoritate vsurpet, incido cum ipso in excommunicationem per sacrum Concil. sess. 22. c. 11. latam. & nu. 5. & 6.

CONSILIVM VI.

LAicus, qui pro scutis octuaginta conductionis titulo solebat tenere bona cuiusdam parochialis, & ea sublocare maiori pensione, curauit illam conferri cuidã sacerdoti, pro quo etiam sua pecunia expediuit literas, quas pènes se retinuit, vnde sacerdos sine illis possessione accepit, permisitque, & permittit dictum dominum frui dictis bonis, à quo accipit dicta scuta octuaginta. demum resignauit beneficiũ: sed quia alteri non cõferebatur, perseuerauit, & perseuerat, vt supra. Quæritur quid agendũ?

1 Respondeo sequentia. Primum, quod præfatus rector, attento solo iure communi, satis defendi posset quo ad forum conscientiæ ad culpam accipiendi possessionem post præfatas literas expeditas, nondũ ei traditas,[a] nõ obstante quod communis opinio,[b] post & ante Rotam,[c] teneat, quod ante præsentationem rescripti non quæritur iurisdictio iudici, vel executori. quia dici posset, illud procedere in foro exteriori, & cũ non apparet de mente concedentis, vt prosit ei, cui conceditur, sicut in hoc casu satis videtur apparere, attento solo iure communi. Facit, quòd in practica Cãcellariæ, siue prouinciali habetur, quod potest solui pensio reseruata per signaturã, ab eo qui certus est illam esse concessam, ante literarum præsentationem, immo & ante illarum expeditionem, in foro conscientiæ: quam sequitur Gigas.[d] Faciunt & alia plura, quæ nos adduximus in repet. c. accepta. [e]

Secundum, quòd contrarium forte dicendum est, attenta forma literarum, & modi, ac conditionis in eis positorum, quam quia non vidi, non possum aliquid certi determinare.[f]

2 Tertium, quòd præfatus rector non potest excusari à culpa retinendi præfatam Ecclesiam post renũciationem, quæ in facto proponitur, si fuit facta in manibus superioris potentis illam admittere, ita quod per eam vacauit illa, licet non fuerit effectus alios fortita: quia graue peccatum est retinere rẽ alienam, & beneficiũ, quod quis renunciauit, non est renunciantis, nisi denuo ei collatũ fuerit,[h] & quia beneficium sine titulo canonico non potest obtineri.[i]

3 Quartum, quod si præfatus dominus potest excusari à culpa & pœna præfati [k] Concilij Tridentini, ipse quoque rector excusari poterit ab eis: quia si principalis non peccat, nec fautor eius peccauit. [l]

4 Quintum, quod ad iudicandũ prefatum dominum incurrisse prædictã culpam, & pœnã, faciunt hæ coniecturæ scilicet quod videtur capere fructus præfatæ Ecclesiæ sine, legitimo titulo, & nõ qualitercumq;, sed auctoritate propria, immo & laica, & quod nõ videtur permittere rectori eos capere, & pro suo arbitrio videtur disponere, & procurate, vt præfata Ecclesia detur & teneatur in quamdam cõfidentiam, & quod ipse expediuit bullas, & retinet eas, quæ omnia arguunt, eũ auctoritate propria & laica vsurpare fructus, & res Ecclesiasticas, & consequenter incidere in culpam & pœnam. [m] Quamuis pro contraria parte faciat, quod ipse fecit sumptus expeditionis bullarum, & quod soluit 80. aureos rectori seruienti, & emit ornamenta Ecclesiæ, & eius bona accepta in affictum, per sublocationem facit maiorum reditum.

Sextum, quod prefatus rector per se, vel suũ Episcopũ, vel confessarium eius deberet eum monere, vt consideret qua mente, quo titulo, qua auctoritate, & qua de causa accipit, & dispendit, prætatos fructus, & quod veritate facti narrata cõsulat aliquem virum sufficientis ad id scientiæ, & conscientiæ, qui ei libere dicat, an incidat in præfatum canonem, & interim idem rector debet etiam considerare, qua de causa permittit præfato domino administrare præfatos fructus, & desinit petere rationẽ recepti, & impensi tãto tempore, an aliquo pacto cõfidentiæ, vel donatione à se illi facta, vel de mãdato procuratorio à se illi facto, &c. quoniã ipse est administrator illorũ fructuũ, & te-

netur

a *Ca. 2. de reform. sess. 21.*

b *Le. si hæredes plures. ff. de hæred. instit. & ca. inter cætera. de rescript.*

c *Ca. ex parte. de rescrip.*

d *à num. 25.*

e *In sua extrauag. de cõfiden.*

f *Cap. 23. nu. 110.*

g *In 1. not. super præfata extrauag. Pij V.*

h *Iuxta capi. quod in dubijs. & ca. admonet. de renunciat.*

a *Argu. cap. si tibi absent. de præb. li. 6. & c. 1. § ex parte. de concess. præbend.*

b *In ca. super eod. 2. de appell.*

c *In decis. 19. de concess. præb. innouis.*

d *De pensio. qu. 34. nu. 4.*

e *Oppos. 8 nu. 24. de rest. spol.*

f *Iuxta le. vt responsum. C. de trãsact. & l. precibus. C. de impub.*

g *Capi si res. 14. quæst. 6.*

h *Cap. quam periculosum. 7 q. 1. & tota tit. de renunciat.*

i *Ca. 1. de reg. iur. lib. 6. & c. 1. de eo qui mit. in possess. cauf. res seruan. eod. lib.*

k *Cap. 11. sess. 22.*

l *L. cum principalis. ff. de reg. iur. & c. accessorium. eod. tit. lib. 6.*

m *Prefatio ea. 11*

Universidad de Deusto
Biblioteca

netur reddere Deo rationē de illis: &, si scit præfatū dominū facere, quæ facit, animo conuertendi fructus in suos vsus, vel vsurpandi eos, vel ius accipiendi, & administrandi vel impediendi, ne eos accipiat rector, ad quem spectant, per ea quæ colliguntur ex c. *cū vos*. [a] & ex bulla Cœnæ Domini, & præfato [b] Concil. Trid. & si inquam scit, & consentit eiusmodi vsurpationi, incidit in culpam & pœnas præfati c. [c] & ita est excōmunicatus, & quia talis existens celebrauit, est irregularis, cap. *si celebrat.* à contrario sensu, & communis. [d]

a De offic. ordin. Ordi. sanct. eod. tit. lib. 6. & cap. quia propter. de cleri. eod. libr.
b Cap. 21. sess. 22.
c 11.
d In cap. 2. de cler. excomm. minist.
c 11. relatum in 6. Authe.

5 Septimum, quod ex primo & secundo dicto colligitur decisio primæ quæstionis, videlicet quod ob solā possessionis apprehensionem post expeditionem literarum non incurrit vllam censuram, attēto solo iure communi, & quod an incurrerit ex transgressione formæ illarum, videndæ sunt illæ. Quod autem allegatur in ea pro ipso, scilicet quod dominus auctoritate propria capit præfatos fructus, cōtra ipsum facit, eo quod cōsentit, per dictūc. [e]

6 Octauum, quod ex tertio dicto colligitur decisio secū dę quæstionis. scilicet, quod si renunciatio Ecclesiæ valuit quo ad hoc, vt illa vacaret, & non fuit ei denuo collata, tenetur restituere quicquid ratione tituli relicti siue renunciati accepit, excepto eo quod fuisset dandum in salarium cuicumque vicario mercenario; & quod si renūciatio nō fuit talis, non tenetur restituere præfatos 80. aureos, sed tenetur reddere rationē Deo de omnibus fructibus, quos dominus recepit, deductis quæ ille impendit in literarum expeditione, & in paramentis & ornamentis ecclesiæ, & etiam deducto auctario redituum, eo quòd sublocatio fiebat à domino; quia tenebatur impēdere, quatenus essent sibi superflua, in vsus pios, & non ditando dominum diuitem, per ea multa, quæ nos diximus in Apolog. lib. de red. eccles. [f] Nisi iustus timor, vel aliqua alia causa excuset eū à petenda ratione: nam confessio, qua forte consensit prę fatæ vsurpationi, magis grauat, per prædicta.

Qq. 1. mon. 27. & 37. & seq.

Nonum, quod ex quarto, quinto, & sexto dictis colligitur decisio tertiæ & quartæ quæstionis.

Decimum, quod ægre profecto animo his quæstionib⁹ respondi; nec id feciſſem, nisi magna auctoritas iubentis & rogantis in id me impulisset; quia factū est intricatū & implicitū, & quo respōsio esset clara, maiori explicatione indigebat, vt ipsa præfata dicta faris significāt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis resig. non habet locum in resignante sano, licet intra 20. dies à præfixo consensu moriatur.*
2 *Beneficium in manibus Papæ resignatum per eius prouisionem subsecutam fit resignatarij.*

CONSILIVM XI.

ASANVS misit Romam mandatum ad renuncian dum beneficium suum in fauorem B. & mandatari⁹ statim renunciauit beneficium illud, & signata fuit supplicatio à Papa in fauorem d. B. sed non præstitit consensum ad expediendū literas. Elapsis 20. & pluribus diebus à die resignationis Romæ factæ, & supplicationis signatę, mortuus fuit præfatus A. quod cum sciuisset mandatarius, præstitit consensum de more præstari solitum apud notarium, qui scripsit datam præstationis illius anteriorem die mortis resignantis per plures quam 20. dies, & expediuit literas cum data supplicationis signatæ: & quia resignans mortuus fuit in mense ordinarij, collatum fuit beneficium ab eo cuidam C. qui post possessionem acceptam, cum vidisset literas Papæ datas 20. & amplius diebus ante mortem præd. resignantis, cessit possessioni, quam resignatarius ignarus præfatæ antedatæ accepit, & possidet pacificè. Quæritur an præfata prouisio Papæ possit defendi quo ad forum conscientiæ.

g De insir. resig. quæ est 12.

1 Respondeo pro parte negante facere regulam Cancellariæ, [g] quatenus requirit, quod resignans beneficium viuat dies 20. à die consensus præstiti & in casu proposito obiit resignans ante consensum præstitum.

h In Decis. 1. de renunciat. i In dict. reg. de infir. resig. qu. 11. & 32.

Pro parte autem affirmante facit primò, quòd regula præfata loquitur de resignante constituto in infirmitate; & in nostro casu sanus erat tempore resignationis. Secūdo faciunt omnia illa, quæ Cassadorus adducit [h] & approbat Gomez [i] & meritò; quia per resignationē in manibus Papæ factam, & prouisionem subsecutā verè vacauit beneficiū, & verè fuit collatum resignatario: & nihil obstat prædicta regula. Tum quia, vt diximus, resignans non erat infirmus tempore resignationis; & illa loquitur de infirmo resignante, nos autē de sano resignante. Quare resoluendo dico, quòd nec mandatarius, nec notarius tenentur ad vllā restitutionē faciendā prouiso per ordinariū: quia nihil iuris ei ademerūt, cū ante mortē resignantis totū ius in d. beneficio fuisset resignatario quęsitum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia contrahentis matrimonium vacant ipso iure.*
1 *Publicationis omissio resignationem annihilat, nisi iusto impedimento detentus omiserit. num. 3. & seq.*
2 *Possessor triennalis beneficij dominium illius querit, vel saltē ius illud retinendi.*
3 *Impedito legitime non currit tempus.*
4 *Impedimentum iustum est patris obedientia filio.*
5 *Legē qui humanā ex causa quā iustā putat trāsgreditur, nō pec.*
6 *Metus reuerentialis facit professionem nullam: & excusat à transgressione legis humanæ.*

CONSILIVM VIII.

NOBTINVIT à Papa per resignationem vnū beneficium: & expeditis literis noluit pater ei⁹ vt acciperet possessionem statim, ad euitandam quandam discordiam inter cognatos eius, & resignantis. Interea lapsū fuit tempus publicandi resignationē, & capiēdi possessionem, ob quod petita fuit restitutio temporis lapsi: & post eā petitā, nōdū tamē impetratā, resignans duxit vxorē, per quod vacat ipso iure beneficiū, & N. statim accepit possessionē per literas antea expeditas, & per quinq; annos circiter accepit fructus mille aureorum. Quæritur, an egeat noua collatione, & oporteat eū restituere fructus, & cui.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd beneficiū præfatum non vacauit per resignationem, sed per matrimonium, per quod ipso iure vacant beneficia contrahentis, iuxta textus adiuncta glossa recepta [a] quam roborat ibi Panormitanus quę communis opinio est, & recepta. Et prouisio illius facta fuit tanquam vacantis per renunciationem. Nec obstat dicere, quod vacauerit per renunciationem in manibus Papę factam: quia illa renunciatio, & eius effectus sublati fuisse videntur per negligentiam, & per omissionem publicationis renunciationis, & apprehē sionis possessionis, quę fieri debebant intra sex menses. [b]

a In cap. 1. de cler. coniug.

2 Sed his non obstantibus contrarium est respondēdū. Primò quidem, quòd videtur vera opinio illa glossę antiquę [c] quę habet triennalem possessorem pacificū fieri dominum beneficij, vel saltem habere ius legitimum quo ad Deum, & homines, percipiendi, & retinendi fructus beneficij triennio possessi: quod nobis videtur certissimum de illo, qui bona fide possedit, vt i casu proposito, in quo possedit N. credens beneficium esse suum; quemadmodum visum fuit Ludouico Gomezio & allegatis per eum, [d] esse certum etiam de possidente mala fide, & attestatur, quod post multas propositiones, & disputationes Rota suo tempore per rationes ibi per eum latè relatas definiuit regulam illam non requirere bonam fidem.

b Per reg. Cā cell. de public. & extrauag. Pij V. eā ampliantem. c Reg. de triēnali possess. col. 5.
d In d. reg. de triennali, qu. 2.

Secundò, quòd iustè credi potest non vacasse prædictum beneficium per lapsum sex mensium prestitutorum ad publicandas resignationes, & apprehensionem possessionis beneficiorum resignatorum, per regulam, & extrauagātem prædictas: quia huiusmodi tempora præstituuntur saluo iusto impedimento: nam agente impedito non currit tempus iuxta iura, [e] & tradit latius Felinus. [f] At prefatus N. fuit impeditus ad publicandam renunciationem, & apprehēndendā prædicti beneficij possessionē. Tū quia pater id ei iussit ad euitandam discordiam inter cognatos suos, & resignātis, & patri iubenti parere debet filius, per quartum præceptum Decalogi, & iuxta illud, *Parentibus & patriæ pareamus*. [g] Tum quia pater detinebat literas, & nolebat eas tradere ad eas publicandas & apprehendendam possessionem, ob finem iustum, & sanctum, & non decebat filium mouere litem contra patrem iusta de causa negantem illas tradere, & quod lapsus prefatorum sex mensium non noceat impedito iusta de causa, non solùm generaliter leges vtriusque iuris statuunt, sed etiam in specie de prædicta regula & extrauagante probat Felinus, [h] & Gomezius. [i] Non obstat, ipse ait, quod si impe

e Le. 1. §. fi. C de annali except. c. quia diuersitatē. de concessio. præben. c. ex trāsmissa. de præscript. f Ibidem n. 8. g Le. veluti. de iust. & iu.
h Vbi supra. i In qu. 13. de publica. resignatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dimentum est quo ad locum, vel ad tempus, debet fieri in alio loco, vel tempore, quoniam prædictum impedimentum, quo consulens impeditus fuit à patre, tam impedit quo ad vna loca, & tempora, quàm quo ad alia, vt palàm est. Non obstat etiam, quòd Gomezius non posuit hoc exemplum, quia ratio suadet idem esse de similibus dicendum: & quòd cùm aliquid generaliter & nõ in specie determinatur, relinquitur determinatio eius specialis arbitrio boni & prudentis iudicis, [a] & arbitrio boni & prudentis iudicis iudicabitur prefata iussio, & reuerentia paterna, & euitatio discordiæ præfatæ cum retentione literarum fuisse iusta causa ad differendum aliquo tempore predictam publicationem, cum sine vllius præiudicio illa dilatio fieri posset, præsertim quo ad forum conscientiæ.

5 Tertio, quòd res, quæ culpa caret, in damnum vacari non debet, [b] & qui legem humanam positiuam transgreditur iusta de causa, vel quam putat esse iustam, nõ peccat saltem mortaliter, vt tradit Caietanus, [c] quod satis colligi potest ex S. Thoma, [d] & nos tradimus in Manu. confess. [e] & latius in comment. super glossam summæ, [f] & præfatus N. credens se sanctè agere differendo præfatam publicationem ob prædictum iussum, reuerentiam, & detentionem præfatam literarum, non peccauit, nec læsit aliquem notabiliter, nec dedit scandalum notabile: ergo non debet ob illam dimissionem priuationis pœnam incurrere, præsertim quo ad forum conscientiæ.

6 Quarto, quod metus reuerentialis parentum excusat à valore professionis, & matrimonij, licet nõ sit alioquin iustus, iuxta glossam celebrem, [g] per quam aliqua alia diximus in Manual. cõfess. [h] scilicet, *quod ad excusandum corã Deo a peccato transgressionis legis humanæ sufficit metus, vel timor etiam non iustus, si fuit ille causa transgressionis*: & in casu proposito prædictus N. omisit præfatam publicationem timore reuerentiali sui patris, immo in sua potestate non erat publicare literas à patre retentas: ergo non peccauit coram Deo, & in foro conscientiæ: & consequenter non meretur pœnam coram sua diuina maiestate, & foro conscientiæ, in quo ipsa sola est index. [i]

Quinto, quod præfatus N. non omisit publicationem renunciationis, & apprehẽsionem possessionis ad lædendum alium aduersarium, nec de facto læsit etiam Cameram Apostolicam: quia expediuit literas, nec dedit vllum scandalum damnificans alium, & ideo non tenetur restituere quicquã, per supradictas doctrinas S. Thomæ Caietani & aliorum: præsertim si teneremus antiquorum doctorum Gallorum opinionem, quæ habet regulas Cancellariæ pœnales non ligare conscientiam, & quod præfata regula de publicanda resignatione est pœnalis: quod tamen non requiritur in casu proposito, in quo aliæ rationes sufficienter probant verum esse quod dicimus, scilicet, nec inualidam esse collationem, nec præfatum N. teneri ad restitutionem fructuum in foro conscientiæ. Salua, quæ iustior fuerit, sententia.

Aduertendum quòd spectat ad possessionem triennalem videndum, quod notatur infra consilio. 20. & 30. de præbendis, & quod spectat ad regulam de publicanda resignatione videndam constitutionem Gregorij XIII.

SVMMARIVM.

1 *Resignatum beneficium conferens ordinarius propinquo resignantis suspenditur à collatione beneficiorum, &, si sic ligatus conferat, excommunicatur ipso iure, & si sic ligatus ministret in pontificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis, absolutidque, & dispensatio est à Papa petenda. num. 3.*

1 *Ignorantia extrauagantis publicè in Curia publicatæ ægrè in foro exteriori admittitur, quæ tamen si verè adfuit, ita quod si eam quis sciuisset, non contrauenisset, excusaret à pœna in foro conscientiæ, num. 3. ac etiam ab obligatione restituendi fructus ex beneficio nullìter collato bona fide perceptos, & in bonos vsus consumptos. num. 4.*

1 *Pœna ipso iure ob malam collationem imposita incursa non euitatur, etiamsi prouisus beneficium post acceptam possessionem resignet.*

CONSILIVM IX.

QVidam Reuerendissimus Episcopus ignorans extrauagantem Pij V. quæ incipit, *quanta*, contulit cantoriam resignatam à cantore filio eiusdem cantoris.

Quæritur primo, an dictus Episcopus incurrerit pœnas prædictæ extrauagantis.

Secundo quæritur, quid de prouiso à dicto Episcopo de dicta cantoria, si ipse etiam ignorabat prædictam extrauagantem.

AD PRIOREM quæstionem respondeo primò, dolore me in primis de huiusmodi casu, in quem facile etiam optimus Episcopus incidere potuit per ignorantiam, vel inaduertentiam.

1 Secundò, quòd nescio qua via excusari possit præfatus Reuerendissimus Episcopus in foro exteriori, præsertim si res contigit in Italia. Tum quòd in ea ægrè admitetur ignorantia prefatæ constitutionis Pij Quinti, *quantæ*, legitimè in Curia publicatæ. Tũ quia nihil prodest Reuerendissimo renunciatio prouisi ab eo post collationẽ factam, & possessionẽ acceptam: quia propter collationẽ beneficij imponitur pœna suspẽsionis, & non propter retentionẽ eius. Tum quod excõmunicatio imponitur propter secũdã collationẽ, quã nõ excusat renũciatio primi prouisi.

2 Tertiò, quòd excusari posset in foro conscientiæ præfatus Episcopus, si verè ignorabat præfatam constitutionem Papæ Pij Quinti, sic quod, si eam sciuisset, nõ contulisset præfatam cãtoriam filio cantoris: argumento cuiusdam dicti Innocentij, [a] & aliorum quę congerit Felinus. [b]

3 Quartò, quòd oportet præfatum Episcopum prouidere sibi de absolutione Papæ tam à suspensione, quàm ab excommunicatione, immo & ab irregularitate, si censuris astrictus celebrauit, vel egit Pontificalia.

AD POSTERIOREM quæstionem respondeo primò, quòd si res contigit in Vrbe, vel in alio loco, vbi non admittatur excusatio ignorantiæ, non posset excusari secundo prouisus in foro exteriori, prætextu ignorantiæ præfatæ constitutionis, neque à peccato mortifero suscipiendi beneficium, neque à peccato retentionis illius, vel perceptionis fructuum eiusdem, neque à restitutione fructuum: quia præsumetur in eo foro scientia eiusdem constitutionis. [c]

4 Secundo, quod excusari potest ab omnibus præfatis peccatis in foro conscientiæ, si verè ignorauit eam, taliter quod nõ suscepisset illud, nec retinuisset, nec fruitus esset eo, si eã sciuisset, & etiã à restitutione, si bona fide fructus suscepit, & in bonos vsus impendit. argumento præfati dicti Innocẽtij, & aliorum à Felino, [d] pro illo allegatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reciproca renunciatio & illicita tunc est, quando adest saltem tacita conuentio. num. 2. Idem dicitur de reciproca collatione. num. 3.*

3 *Iure naturæ obligamur benefacienti benefacere.*

4 *Temporis diuersitas & distantia tollit præsumptionẽ correspectiuitatis actuum, sicut identitas & proximitas illam inducit.*

CONSILIVM X.

QVidam rector resignauit sine vlla reseruatione rectoriam suam in fauorem cuiusdam, qui erat filius alterius rectoris, qui post sex annos renunciauit aliam suam rectoriam in fauorem filij primi rectoris, reseruata pensione medietatis fructuum. Quæritur an secunda renunciatio dicenda sit reciproca, & damnata in [e] Concilio Tridentino.

1 Respondeo primò, quod non censetur quo ad forum conscientiæ reciproca, quia in narratione casus proponitur, nullum pactum, neque conuentionem interuenisse, vt vterque rectorum alter in alterius filij fauorem suam rectoriam renunciaret: & in illo foro sola rei veritas attenditur, & non præsumptio veritati contraria. [f]

Secundò, quòd neque potest censeri etiam quo ad forum exterius illicita reciproca. Primò quidem, quòd non est reciproca: quia, vt prædictum est, reciproca renunciatio est, quando plures conueniunt, vt alter in gratiam alterius reciprocè renunciet. argum. cap. *vbi periculum*, [g] ibi: *non in se reciprocent considerationũ intuitu, vel in suos.* [h] & satis significat prædictum c. [i] at in casu proposito nulla fuit talis conuentio. Secundò, quòd licet rector prior renunciãs habuisset aliquam intentionem mouendi patrem eius ad faciendum aliquando aliud simile in fauorem filij sui benemeriti ratione gratitudinis, de quo tamen nullatenus constat, non ex eo sequitur, quod pater renunciatarij

habuit

a *Leg. 1. ff. de iur. delib. & c. de causis de offic. deleg.*

b *Capit. 2. de constit.*

c *In 2. 2. quæst. 157. art. 3. & in sum. verb. iejunij. §. quæ ad 5. vers. de rationabili autẽ causa. & In 3. art.*

d *Prælo. nu. 10.*

e *De aliẽ. rer. eccles. 12. 3. 2. nu. 20. & 23.*

f *In cap. præsentium 20 qu. 1.*

g *C. 22. nu. 5 & cap. 17. num. 20.*

h *Cap humanæ aures. 22. quæst. 5.*

a *In capit. pertunc. 2. de simon.*

b *In c. 1. fall. 7. de re iudicata.*

c *Arg. c. ignorantia. de reg. iur lib. 6. cum similibus.*

d *Vbi supra.*

e *Capit. 25. de refor. sess. 25.*

f *Ca. tua. ad illud c. in quibusdam. sponsalib. cum ex adnotatis.*

g *§. cæterum.*

h *De elect. lib. 6.*

i *15. de refor. sess. 25.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

imbuit similem intentionem & propositum.[a]

2 Tertio, esto quod esset aliqua reciprocatio mentalis: non tamẽ esset illicita, neque reprobata per prædictum.[b] Tum quia sicut non omnis confidentia, sed tantum inordinata est illicita, vt nos probamus in Manua. consil.[c] ita non omnis reciprocatio, sed tantum inordinata est iudicanda illicita. Tum quia renunciatio illicita est, quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficiũ in fauorem alterius, qué alter designat, & ille alter renunciet in fauorem eius, quem alter designauerit: quia simonia est, vt nos tradimus in Manual. consil.[d] At in hoc casu nulla talis conuentio interuenit. Nec obstaret, quod intentio prædicta interuenisset: nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expressa, etiamsi interueniat intentio mentalis, non propterea renũciario fit illicita, vt post glossam singulatẽ.[e] & S. Antoninũ & alios tradidimus in d. Man.[f]

3 Quarto, quod qua ratione licitum est vni Episcopo conferre beneficium cuipiam amico benemerito alterius Episcopi, cum intẽtione mentali tantùm sine pacto, quòd aliquando ille conferet aliud alicui amico suo benemerito, ob quamdam ordinatam & studiosam gratitudinem, & alteri Episcopo etiam licet conferre postea propter prædictam gratitudinem ordinatam aliud amico illius benemerito, ita licitum est vni beneficiario renunciare beneficium in fauorem amici benemeriti alterius beneficiarij, cum intentione mentali tantùm sine pacto, quod ob gratitudinem naturali iure debitam ipse renũciabit aliquando aliud alicui amico suo benemerito, nullo pacto in his tacito, neque expresso interuenięte.[g] Immo tanto maiori ratione licebit beneficiario ita renunciare, quàm Episcopo ita conferre, quanto collatio maius ius tribuit, quam renunciatio.[h] Quod autem liceat Episcopis ita conferre, ea firma ratione constat, quod nullo iure id prohibetur, immo iure naturali gratitudinem suadente, & obligationem antidoralem inducente, quadamtenus præcipitur per iura, quæ iubent vt benefacienti benefaciamus.[i]

4 Quinto, quod spatium sex annorum, quod interfuit inter prædictas duas renunciationes, & quod vna fuit facta simpliciter sine vlla reseruatione, & altera cum reseruatione medietatis fructuum, cum valoris æqualis essent ambæ rectoriæ, tollit omnem ansam censendi vllam reciprocationem illicitam, argumento differentiæ quæ ponitur inter ea, quæ incontinenti fiunt, & ea quæ ex interuallo, præsertim magno, & tot annorum.[k] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij virtute mãdati reuocati, sed non intimati nec procuratori nec ei in cuius manibus erat facienda resignatio, facta, valida est, etiã si resignatarius sciens tacuerit.*

CONSILIVM XI.

TItius resignauit in fauorem Sempronii suum beneficium: Sempronius discessit, vt veniret Romam cum literis procurationis dicti Titij, & in via accepit epistolã à suo patre, in qua ei commendabat diligentiam: quia Titius iam reuocauerat literas prædictas procurationis, & quod reuocationem istam Romam iam miserat ad suum procuratorem, & simul epistolam aliam dicti Titij, in qua constabat ipsum dictas procurationis literas reuocasse. Sempronius Romam accessit, & quæsiuit diligẽter à procuratore dicti Titij, an literas quasdam ipsius Titij recepisset, cui procurator respondit nondum accepisse. Quapropter dictus Sempronius nihil dixit dicto procuratori, sed præsentauit suas literas procurationis, & supplica signata fuit à Papa, & procurator prestitit cõsensum. Postea verò, sex, vel octo diebus transactis, literæ reuocatoriæ procurationis dicti Titij ad manus sui prædicti procuratoris peruenerunt, & procurator dixit intempestiuè venisse, cum iam consensum præstitisset virtute priorum literarum. Titius habuit notitiam huius facti, & scripsit Sempronio, quod tutò poterit prædicti beneficij possessionem accipere, & facti sint amici. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo, quod renunciatio illa satis iuridicè fuit facta, & valuit, quia reuocatio procuratoris ad renunciandũ nõ fuit intimata illi, neque ei, in cuius manib⁹ erat faciẽda renũciatio, q⁹ requirebatur ad hoc, vt illa fuisset nulla: nec sufficiebat illi⁹ notitiã venisse ad eũ, i cui⁹ fauorẽ renũciatio erat faciẽda, per cle. 1.[l] iũcta gloss.[m] recepta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio facta in manibus Papæ de beneficio prius resignato in manibus ordinarij admittentis, nihil valet: & successiue pensionis super illius fructibus reseruatio subsistit, adeo vt soluta possit repeti. num. 6.*

2 *Resignatio beneficij per procuratorẽ absentis facta in manibus Papæ admittentis operatur vt beneficium apud Sedem Apostolicam, attento iure communi, ita vacet, vt ordinarius de eo prouidendo non dederit nec titulum coloratum nu. 3. sed attento stylo dicta resignatio habetur pro non facta, donec præstetur consensus expeditionis literarum: adeo vt resignãs possit denuo resignare nedum in manibus Papæ, num. 4 sed etiam ordinarij qui illud poterit valide conferre. nu. 5. & 6.*

3 *Literæ Apostolicæ prouisionis seu collationis beneficiorum debent per bullam Iulij secundi intra sex menses expediri, alioquin beneficium vacat.*

CONSILIVM XII.

DEdit quis mandatum ad resignandum beneficium in manibus Papæ in fauorem tertij, reseruatis sibi fructibus loco pensionis, & præterea illud, antequam coram Pontifice præstaretur consensus, resignauit simpliciter in manibus ordinarij, qui illud contulit eidem tertio, qui etiam literis Apostolicis non expeditis partem fructuum resignanti soluit. Quæritur quid iuris.

Respondeo primò, tot à D. consulente quæri, & tot me aliis occupationib⁹ necessariis angi, quod vix in animum induxi, vt eis quicquam responderem: sed in obsequium Dei, qui nos omnes pascit respondebo paucis.

1 Secundo, quòd resignatio præfata in manibus Papæ, & reseruatio fructuum à sua Sanctitate concessa, nihil omnino valuerunt, si fuerunt factæ posteaquam resignauit in partibus, qui dedit mandatum ad resignandum in Curia, quod narratio casus significat: quia resignans nihil resignauit, neque pensioni consentire potuit: quippe qui iam per priorem resignationem in manibus ordinarij factam beneficiũ suũ, & ius omne, quod in eo habebat, amiserat.

2 Tertiò, quòd si resignatio fuit facta prius in manibus Papę Romę, & ab eo admissa, quàm in manibus ordinarij, nihil valuit iure communi attento renunciatio facta in manibus ordinarii: quia beneficia vacantia in Curia, sunt reseruata Papæ,[a] & beneficia quæ renunciantur in Curia per procuratores, etiam existentium extra eam etiã mille miliaribus, dicuntur vacare in Curia secundum omnes.[b] Et ordinarius nõ potest cõferre beneficia reseruata Papę.

3 Quartò, quòd ex hoc sequeretur, eum, cui facta fuit collatio ab ordinario, nihil iuris habuisse in illo, & nullos fructus sibi quæsisse, sed fuisse & esse intrusum semper: quia titulus ordinarij sibi nihil profuit, neque prodest, nec titulus Papæ: quia non fuit expeditus, nec datus consensus à procuratore, vt expediri posset: quia etiã vacasset, si quod ei quæsitum fuit, per cessationem semestrem ab expeditione literarum, per extrauagantem Iulij Secundi.

4 Quintò, quòd attẽto stylo Curiæ, per quem videmus seruari quòd renũciatio facta, donec consensus præsterur, nullum parit effectũ, etiã si sequatur admissio, & collatio beneficij renunciati: & ita nõ censetur vacare: adeo quòd, qui renunciauit suum beneficiũ in fauorem vnius, potest renunciare illud in fauorem alterius, antequam præster consensum renunciationi, quam fecit in fauorem primi.

5 Sexto, quod retẽto eo quod in hoc quinto dicto dicitur, renũciatio facta in manibus ordinarij absque vllo pacto simoniaco, & collatio facta ab eo, valuerũt, siue fuisset factæ ante renunciationẽ in manibus Papę factã, siue post eã: quia cũ numquã fuerit prestitus cõsensus renũciationi nec admissioni, neque literarũ expeditioni, nullũ effectũ habuit renũciatio facta in manib⁹ Papæ: & ita perinde iudicãdũ est, ac si nũquã fuisset renũciatũ corã sua Sãctitate.

6 Septimo, quod hæc consequitur, eum, cui beneficium collatum fuit ab ordinario per renunciationem in manibus eius factam, habuisse, & habere bonum titulum, & fecisse fructus suos, & iustè potuisse ac posse dispẽdere illos in suos & alios pios vsus, reseruationẽ autẽ factã N. à Papa virtute renunciationis in manibus eius factę, & ab eo admissæ, nihil valuisse, nec valere: & ita quidquid solutũ est ei virtute reseruationis præfatæ, indebitum fuisse, & tamquam indebitè solutum reperi potuisse per condictionem

indebiti,

[a] *Arg. neque Patarol. C. de probat. & ibi præsentia. eod. tit.*
[b] *Cap. 5.*
[c] *Cap. 1. in fin.*
[d] *Cap. 23. nu. 107.*
[e] *Ca ordinationes 1. qu. 2. Vbi supra.*
[f] *Arg. l. illud ff. ad leg. aquil. & cap. dudum, 2. de elect.*
[g] *Arg. authẽ multo magis. C. de sacrosan. eccles. ca. cum in cuiusdã de elect.*
[h] *L. sanon oportet, § libertus. ff. de cond. indeb. & l. ei qui § conuiuas ff. de pet. haered. ca. cũ in officijs. de testa.*
[i] *Iuxta l. lecta ff. si certũ pet. & l. legẽ. C. de pact. & alibi sæpe.*
[k] *De renũciat. in Ibidem.*
[l] *De renũciat.*
[m] *Ibidem.*

[a] *Per ca. 2. de prebend. li. 6.*
[b] *In dicto ca. 2. post gloss. in element. . . vt iste pendent.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

indebiti, nisi scientia, vel aliquid aliud, quod impedire solet condictionem indebiti, interueniſſet.

Octauo, quod de concordia & de iuſtitia & iniuſtitia illius nō poſſum ego iudicare, niſi eius tenore perſpecto.[a]

a *L.e. inciuile. ff. de legib.*

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM *& qualitate ordinandorum.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Romæ promulgata, licet ſecundum magis receptam liget prouincias, antequam in eis promulgetur, & recipiatur: at quo ad Francos in Francia degentes aliquid ſpecialius videtur obſeruandum.*

2 *Ordinatus ſacris ordinibus ante ætatem legitimam Gallus in Gallia non eſt ſuſpenſus, nec miniſtrando ſit irregularis, ſi bulla Pij II. ibi numquam fuit publicata, nec recepta: nec eget diſpenſatione, ſed ſolùm vt legitimè pœniteat de peccato. num. 3. & 4.*

3 *Excommunicationem minorem æquari peccato mortali, ſeu per illud incurri, non eſt verum, nec Panorm. hoc dicit.*

CONSILIVM I.

QVæritur primo, an Francus, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, incurrat irregularitatem, ſi ibi non eſt publicata extrauagans Pij Secundi.

Secundo, an eſto quòd iſte non incurrat irregularitatem, an peccet.

Tertio, an iſte, ſi celebret, incurrat irregularitatem.

Quarto, an iſte, celebrando poſt pœnitentiam iuſtam, committat aliquod peccatum.

Quinto, an indigeat diſpenſatione Papæ, aut Epiſcopi.

Sexto, an communicatio minor, & peccatum mortale æquentur inter ſe.

1 Ad quæſtiones grauiſsimas dico, quòd longè aliter reſpondendum eſt illis in Francia Francis in ea morantibus, quàm in Manual. noſtro ſcripſimus reſpondendum eſſe aliis ſecundum receptiorem ſententiam, quæ habet, legem vel canonem in Curia Romana promulgatam ligare omnes prouincias, etiam antequam ſpecialiter promulgetur in metropolibus earum, & recipiatur ab eis.

2 AD PRIMAM igitur quæſtionem reſpondendum eſt, ſecundum opinionem, quàm veriorem putamus (vt aliàs dixi) Francum, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, non incurrere pœnam extrauagantem Pij II. ſi non fuit vnquam promulgata in metropolibus Galliæ, nec ab ea recepta, & conſequenter non eſſe ipſo iure ſuſpenſum, nec celebrando incurrere irregularitatem.

3 AD SECVNDAM autem reſpondendum eſſe, eum, qui ſic ordinatur, indigere quidem pœnitentia iuſta peccati, ſed non abſolutione irregularitatis, neque habilitatione Epiſcopi.

AD TERTIAM etiam reſpondendum eſſe, retenta prædicta opinione, præfatum ſic ordinatum non incurrere celebrando irregularitatem.

4 AD QVARTAM etiam reſpondendum eſſe, ſic ordinatum, celebrando poſt pœnitentiam iuſtam, non magis peccare mortaliter, quàm ali' qui admittit aliquod aliud peccatum mortale, & poſt factam de illo iuſtam pœnitentiam, & legitimam confeſsionem, celebrat.

AD QVINTAM, quod non indiget diſpenſatione Papæ, nec Epiſcopi habilitatione.

5 AD SEXTAM autem, quæ non pendet ex veritate præfatæ opinionis, ſed aliunde, reſpōdetur, falſum eſſe quod Panormitanus ab aliquibus receptus inſinuat,[b] quatenus videtur æquare quoad hoc minorē excommunicationem, & peccatum mortale; quod certè falſum eſt, vt nos aſſerimus in noſtro Manu. confeſſ.[c] & multis probari poteſt contrarium, immo etiam ex verbis ipſiuſmet Panormitani iuſtè ponderatis: nō enim æquantur excommunicatio minor, & peccatum mortale, cùm ſeſe mutuo excellant, vt dicimus in d. Manual. confeſſ.[d] eſt enim certum, eſſe falſum, quod omnis, qui peccat mortaliter, incurrit excommunicationē minorem, adeo quidem, vt plurimi peccent mortiferè, & pauciſsimi incurrant excōmunicationem minorem, vt colligitur ex prædicto Manual.[e]

b *In ca. ſi celebrat. nu. 6. & 7. de cler. excomm. miniſtr.*
c *Cap. 27. nu. 25. & clarius in ed. ca. nu. 152.*
d *Ca. 27. nu. 21.*
e *Vbi ſupra.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinari poteſt quis in loco domicilij.*

2 *Domicilium acquiritur per quācumque modicam manſionem in loco animo ibi perpetuo manendi factam, adeo vt poſsit ab ordinario loci, vel ab alio de eius licentia ordinari.*

CONSILIVM II.

AN Hiſpanus ortus Compluti, & ibi ordinat⁹ rite ad minores, qui poſtea manſit Tiburi tribus annis, & ſeruiuit Epiſcopo eius, poſsit ordinari ad ordines ſuperiores per Epiſcopum Tiburtinum?

1 Reſpōdeo, quòd D. conſulens poteſt ordinari legitimè ab Epiſcopo Tiburtino, vel ab alio virtute dimiſſoriarum ab eo illi conceſſarum, ſi mānſit Tiburi, vel in eius diœceſi annis prædictis tribus, maiore vel minore tempore, dummodo māſerit in ea cum intentione & voluntate permanendi ibi perpetuo: quia per huiuſmodi māſionem videtur quæſiſſe domicilium, per *L. cives*, adiūcta gloſſa magna, & gloſſa in verbo, *laicum*,[a] per quæ probatur contrahere quem domicilium in loco vbi conſtituit habitare animo perpetuo habitandi, vel manendi ibi, etiam ſi paruo tempore manſerit: quia per manſionem talem quæritur domicilium etiam momento temporis, vt poſt alios tradit etiam Philippus Francus,[b] vbi loquitur de domicilio, quod ſufficit per illum textum ad effectum faciendi ſe ſubditum Epiſcopo, ad hoc, vt ordinari poſsit ab ipſo ratione domicilij, quod per illum textum eſt vnus modus, per quem quis ſortitur forum, & ſubiectionem Epiſcopi ad ordines recipiendos. Salua, &c.

a *C. de incolis. lib. 10.*
b *In capi. cum nulla de tempor. ordi. li. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Domicilium originis patris etſi tranſeat in filium, ſecus de domicilio habitationis.*

2 *Domicilium habitationis animo proprio & facto contrahitur.*

3 *Filius famil. poteſt ſibi conſtituere domicilium ſi ſit pubes, num. 6. & conuiuendo cum patre, animo vt ibi perpetuo viuat, videtur ibi habere domicilium, num. 3. & 8. vnde & ibi mortuus, non electa ſepultura, ſepeliendus vbi pater, ſicut & vxor ſimili modo vbi maritus. 4.*

6 *Impubes ſibi domicilium non eligit: quod ſi conuiuit cum patre, patris habet domicilium, quod ſi habitet cum matre, ſecus, ibi tamen poteſt conuenire. num. 5.*

6 *Ordinari quis legitimè poteſt ab Epiſcopo loci, vbi habet domicilium.*

8 *Domicilium ſemel electum, etiam modico tempore continuatum non admittitur, quamuis alibi longo tempore moretur, animo tamen ad dictum electum domicilij reuertendi.*

8 *Domicilium pro libito, etiam quo ad ſpiritualia, ſine licentia Epiſcopi, ſaltem ſi ſit laicus, mutat quiſque.*

CONSILIVM III.

ORdinatus an ſit legitimè filius, qui natus, & educatus in vna diœceſi, ad diœceſim, vbi pater habitabat, & domicilium habebat, venit animo perpetuo cum eo habitandi, & poſt annum miſſus fuit cauſa ſtudendi ad ciuitatem, vbi natus fuerat, & mox reuerſus ab Epiſcopo, vbi pater habitabat, fuit ad ordines promotus?

1 Reſpondeo, quòd pro parte negāte facit primo, quod licet domicilium originis patris tranſeat in filium,[c] domicilium tamen habitationis non tranſit in illum,[d] licet tranſeat in libertum.[e]

2 Secundo, quod domicilium habitationis ex animo & facto contrahentis contrahitur,[f] ergo animus & factum patris non ſufficit ad conſtituendum domicilium filio.

Tertio, quod etiam filius familias poteſt conſtituere ſibi domicilium.[g]

3 Pro parte verò contraria facit, quòd qui filius viuit cum patre animo tam ſuo, quam patris, vt ibi perpetuo viuat, videtur habere ibi domicilium: quia alicubi habet, cùm non ſit vagabundus, & non alibi quàm ibi, ergo ibi. Secūdò, quòd alioquin ſequeretur, quòd filij qui fuerunt nati in aliquo loco, & poſtea viuunt cum ſuis patribus in domiciliis eorū multo tempore vſque ad triginta annos, nullibi haberēt domiciliū habitatiōis, q̄ videtur abſurdū.

4 Tertiò, quòd filius natus alibi, & mortuus in domo patris, vbi habet domicilium, eſt ſepeliendus in Eccleſia, in qua ſepeliri deberet de iure ipſe pater, ſi factus pubes non elegit ſibi ſepulturam, vt colligitur ex ca. *licet*.[h] Mulier etiam alibi nata, ſi non elegit ſepulturam, debet ſepeliri in Eccleſia, in qua eſt ſepeliendus maritus, vt colligitur ex cap. *ſi qui*.[i] & non alia ratione, quàm quia habent domicilium habitationis, ergo ibi habent illud.

c *L. 1. & l. aſſumptio. §. 1. ff. ad municipal.*
d *Dicta l. aſſumptio. §. filius.*
e *Dicta l. aſſumptio. §. finali.*
f *Leg. domicilium eod. tit.*
g *L. placet. ff. ad municip.*
h *De ſepul. li. 6.*
i *Sub fine de ſepult. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Le 1. C. vbi plures. infra in verbo, vbi nascatur.*

5 Quarto, quod glossa,[a] expressè habet pupillum posse habere domicilium habitationis extra locum originis, & extra locum, vbi habet facultates, & Azo in summa eiusdem tituli idem habet, dicens, quod pupillus conueniri potest extra locum originis, & extra locum vbi habet facultates, ratione domicilij habitationis.

6 Quibus perpensis resoluo primùm, quòd filius impubes conuiuens patri suo habet idem domicilium, quod pater suus, & est incola eiusdem loci cuius pater: quia impubes non potest eligere domicilium habitationis etiam patre mortuo, quia, vt dictum est, constitutio domicilij animum requirit perpetuo ibi viuendi: & ita si D. consulens transisset ad domum patris intra pubertatem, & post eam non elegisset sibi domicilium, censendus esset bene ordinatus.

7 Sed quia verbo additur casui proposito, quod prædictus consulens fuit educatus cum sua matre, quæ illum ex coitu illicito genuit illic, vel alibi vsque ad pubertatem, non habet in eo locum hæc resolutio prima.

8 Secundo resoluo, quod alia ratione D. consulens fuit sortitus domicilium in illa tertia diœcesi, vbi pater habebat suum, ea scilicet, quòd, vt verbo additur prædicto casui scripto, prædictus consulens iam pubes factus adiuit domum patris sui animo perpetuo viuendi ibi, & mansit circa annum vnum: & quamuis postea adiisset scholam, semper tamen habuit animũ redeundi ad domum, & ciuitatem, vbi habebat pater suus domicilium. Præsupposito etiam hoc, est dicendum, quod prædictus consulens constituit sibi domicilium ibidem: quia, vt prædictum est, filius etiam familias potest eligere sibi domicilių post pubertatem, per dictam l. *placet*, [b] quod hic fecit constituendo viuere ibidem cum patre suo perpetuo, & incipiendo viuere ibidem: nam quilibet potest sibi constituere domicilium, vbi voluerit, [c] & transferre illud de vno episcopatu ad alium, etiam sine licentia Episcopi, saltem si est laicus, non solum quo ad temporalia, iuxta dictam l. *nihil*, [d] sed etiam quo ad spiritualia. [e]

b *Cũ l. seq. ff. ad municipal.*

c *L. nihil. ff. de municipal.*

d *Adiuncta l. incola 1. & 2. ff. ad municipal.*

e *Cap. fin. vbi hoc notat Panorm. ab aliis receptus. de parochi.*

Tertio, quod non obstat his quod ponitur in facto, quod prædictus consulens non erat domiciliatus Barbastri: quia debet intelligi, quod non erat domiciliatus alio modo, quam quo exprimitur in facto, videlicet trãseundo ad viuendum ibi perpetuo, alioqui poneretur in casu repugnantia. Non obstat etiam, quod præfatus consulens non remansit Barbastri, nisi circiter annum, & quòd post illum degit alibi in scholis: quia eundo ad scholas, & degendo ibi etiam multis annis, cum animo tamen redeundi Barbastrum, non amisit domicilium, quod ibi prædicto modo contraxit, vt est textus, [f] & ibi Ioannes de Platea. Salua, &c.

f *lin l. 1. & 2. de incolis li. 10.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus interstitijs non seruatis, nec suspensus, nec irregularis, nec iure communi, nec per sacrum Concilium est.*

CONSILIVM IV.

AN qui aliàs canonicè est ordinatus, non seruatis tamen interstitiis temporum, quæ Cõcilium Tridentinũ statuit seruari, [g] sit ipso iure suspẽsus, vel irregularis?

1 Respondetur negatiuè, non esse ob hoc ita ordinatum suspensum, nec minus irregularem: quia nec à Concilio Tridentino nec canone vllo in corpore iuris clauso imponitur aliqua pœna ipso iure ei, qui non seruatis interstitiis temporum, ordine insignitur: & non est dicendum vllam pœnam ipso iure incurri, nisi à lege id exprimatur, iuxta glossam celebrem. [h] An autem alia pœna possit puniri, & suspendi ab Episcopo, aliud est: & puto posse, quia transgressor est canonis.

g *Sess. 23. ca. 11.*

h *In ca. fin. de iure patron. verbo ex ui. & textus authen. de non aligend. secũdo nubentes. §. cum igitur. colla. 1.*

Aduertendum tamen, quod post hæc scripta lata fuit extrauag. à S. D. N. Sixto V. per quam sic ordinatus suspensus sit.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis ob assumptionem duorũ ordinum sacrorum eodem die factam vel quia furtiue ordinatus est, potest etiam dici suspensus, accipiendo suspensionem non in sua speciali significatione, prout est censura, sed in genere.*

CONSILIVM V.

AN is, qui eodem die duos sacros ordines suscipit, sit suspensus à posteriori dicendus, vt habet [i] Manual. confess. an potius censendus irregularis, vt habet alibi. [k]

i *Ca. 25. n. 71.*

k *Cap. 27. nu. 241.*

Ad hanc Antinomiam, quæ videtur in nostro Manual. [a] vbi assumens duos ordines factos eodem die, appellatur suspensus, & alibi, [b] appellatur irregularis: Respondetur primò quod ibi nulla est Antinomia. Tum quia in priore loco, [c] non negatur, quod non sit irregularis, sed solum dicitur quod est suspensus: quod est verum intelligendo de suspensione generaliter sumpta, vt accipitur in c. *literas*. [d] & frequẽter sic in iure canonico accipitur: quia verbum, irregularitas, non est antiquum Latinum, vt dicitur in d. Manua. [e] & ideo rato inuenitur in antiquis canonibus vsque ad Innocentium III. [f] Propterea licet contextus aliquis dicat aliquem esse suspensum, non est intelligendus de suspensione strictè dicta, sed de generaliter accepta, si aliunde apparet, quod est irregularis: & satis apparet ex eodem loco Manualis, quod est irregularis: quia ibidẽ dicitur plus peccare eum, qui capit duos ordines factos eadem die, quam qui assumit quatuor minores, & vnum sacrum, & quod is sit irregularis, dicitur in d. Manu. [h] Tum quia ideo Manuale appellat suspẽsum, quia sic appellant eum Papa in prædictis capp. & non sine causa: quia irregularitas nata ex susceptione duplicis ordinis eodem die assumpti est duplex. Altera, quæ accipitur contra excommunicationem latam, ne furtim acciperetur: & altera ex eo, quòd accipitur furtim tantùm, quæ est longe minor priore, vt colligitur ex trib" capp. & suis glosis, & Panormitano. [i] Et ita potuit Papa vti verbo suspensionis ad significandum, debiliorem esse irregularitatem, quæ oritur ex sola furtiua acceptione, de qua loquebatur, quàm irregularitatem, quæ nascitur ex furtiua assumptione, & cõtra excommunicationem simul: & affectata breuitas effecit, vt in re rarissimè contingente non se magis extenderet.

a *Ca. 25. n. 71.*

b *In ca. 27. n. 241.*

c *d. ca. 25. nu. 72.*

d *Et ca. dilectus. de sent. excõ. vbi allegatus.*

e *Cap. 27. nu. 191.*

f *In ca. nisi de excommunicat.*

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores extra tempora suscipiens non est suspensus, neque olim suscipiens etiam maiores.*

2 *Ordines suscipere interstitiis non seruatis de licentia Episcopi licet.*

CONSILIVM VI.

QVidam cum legitimis dimissoriis sui Episcopi suscepit ab alieno Episcopo duos minores in quadam die Veneris vnius hebdomadæ, & die Sabbati quatuor temporum alterius immediate sequentis ordinem subdiaconatus. Quæritur an sit suspensus.

1 Ad quæstionem prædictam respondeo primò, quòd prædictus D. consulens non incurrit suspẽsionem ipso iure, propterea quod assumpsit prædictos duos ordines minores in prædicto die Veneris, neque cõsequenter incurrit irregularitatem, eo quod vsus fuerit illis, antequam à iudice suspenderetur: quia extrauagans Pij II. quę incipit, *cum ex sacrorum*, nõ habet locum in minoribus ordinibus, & secundum antiqua iura non incurrebatur suspensio ipso iure propter ordinationem, & assumptionem ordinum etiam sacrorum extra iuris tempora, & ante legitimam ætatem, [k] vt latius traditur in Manual. nostro confess. [l]

2 Secundo, quòd si in literis dimissoriis, quas habebat, ordinarij, derogabatur necessitati seruãdi interstitia temporum in accipiẽdis ordinibus minoribus & maioribus, potuit sine prædictæ extrauagantis pœna suspensionis accipere die Sabbati ordinem subdiaconatus, quia non tenebatur seruare illa interstitia, à quibus seruandis potuit Episcopus eum liberare per ipsummet Concilium Tridentinum quod reduxit obligationem antiquam illam ad seruandum. [m]

k *Per cap. vel non est cõpot. de temp. ordi.*

l *Cap. 25. nu. 70. & ca. 27. num. 155.*

m *Per c. 11. de refor sess. 23.*

Tertio, quod ex his duobus dictis colligitur decisio quæstionis prædictæ. Quid autem dicendum sit, si in prædictis dimissoriis non fuit derogatũ prædictis interstitiis, maioris dubij est. Quia pro vna parte facit, quòd in prædicto Concilio nulla pœna specialis imponitur: & pro altera, quod certũ est illum peccasse, & non fuisse rite ordinatum, neque habuisse legitimã facultatẽ ordinem assumendi, quia non derogabatur in ea prædictis interstitiis, q. erat necessariũ ad hoc, vt rite ordinaretur, sed quia non quæritur de hoc in pẽsentia, non respõdeo ad illud. Salua, &c.

* *Vide supra Consilio 4. & infra Consilio 12.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sacris ante legitimam ætatem est suspensus, & ministrans efficitur irregularis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Cruciata, & alia iobelæa non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate.*
2 *Beneficij collatio post irregularitatem facta est nulla, non obstante quod bona fide putaret secum sufficienter dispensatum.*

CONSILIVM VII.

QVæritur quid faciet ordinatus ante legitimam ætatem ad subdiaconatum, diaconatum, & presbyterium, & vsus duobus prioribus ante vllam dispensationē, & postea absolutus per cruciatā, & assecutus beneficium.

1 Respondetur primò, quòd D. consulens patiens se ordinari ter ante legitimam ætatem, fuit ter suspensus ab officio, & vtēdo bis ante vllam absolutionem & dispensationem duobus ordinibus sacris incurrit bis irregularitatem, & tertio vtendo presbyteratu, per extrauagantem Pij II. quam referimus nos in Manual. nostro confess.[a]

2 Secundò, quòd Pœnitentiarius non habuit potestatem absoluendi, seu liberandi eum à prædictis irregularitatibus: quia nec cruciata, nec alia iobelæa regulariter conferūt illam potestatem, vt tradidimus nos vbi supra.[b]

Tertiò, quòd obtentio prædicta beneficij ante sublationem irregularitatis nil valuit propter irregularitatem præcedētem, iuxta annotata per omnes post Innocentiū.[c]

Quartò, quòd consulens debet sibi prouidere de dispensatione, & absolutione à prædicta irregularitate secretò per Pœnitentiariam secretam cum retētione beneficij accepti post irregularitatem, exprimēdo valorē eius.

Quintò, quòd licet bona fides, quam concepit D. consulens per auctoritatem prædicti Pœnitentiarij potuit excusare à peccato, non potuit tamen excusare à necessitate, & obligatione impetrandi dispensationem legitimam, & tituli renouationem, seu retentionem, quæ obtineri potest per Pœnitentiariam secretam, qua in re nos iuuabimus in obsequium D. N. Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen. Salua, &c.

a *Cap. 27. nu. 241. & ca. 23. num. 70.*
b *Ca. 27. nu. 254.*
c *In cap. cum nostris. de cæcess. præb.*

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est, qui ante iustam ætatem iustè credens se maiorem bona fide ordinatus est.*
1 *Lex puniens præsumentem, non includit eum qui iusta credulitate ductus bona fide id facit.*
2 *Credere iustè potest quis parentibus de ipsius ætate attestantibus.*

CONSILIVM VIII.

QVæsitum est, an N. ante legitimam ætatem sacris bona fide ordinatus, parentum testimonio credendo eam habere, pœnam suspensionis incurrerit.

1 Respondeo, quòd taliter ordinatus nullam incurrit suspensionem, & sanctè ac rectè celebrare potest, & celebrauit, per ea quæ nos in hac specie diximus in commentario cap. accepta.[d] ea ratione firma, quod lex, quæ imponit pœnam præsumenti facere aliquid, non videtur imponere illam ei, qui bona fide credens probabiliter se bene agere, facit illud, iuxta doctrinam Cardinalis receptam. [e] Et constitutio Pij Secundi, quæ imponit pœnam suspensionis ei, qui ordinatur ante legitimam ætatem, loquitur per verbum, *præsumpserit*, ponēdo pœnā ei, qui præsumpserit assumere ordines factos ante legitimā ætatem.

2 Cum ergo consulens animo simplici & bona fide credens illis, quibus iustum erat credere, id fecerit, non incurrit vllā pœnā, neque est cur scrupulis ob id angatur.

d *De restitu. spoliat. oppositt. 2.*
e *In clem. 1. de priuile. q. 38.*

SVMMARIVM.

1 *Prælati mandatum non excusat ordinatum ante tempus, nec à suspensione, nec ab irregularitate.*
1 *Dies cœptus, & non annus habetur pro completo regulariter.*
2 *Presbyterium vt quis accipere possit, non sufficit quod annum xxiiij. compleuerit, sed quod excesserit annum xxiiij.*
2 *Compleuisse dicitur annum xxiiij. qui vltimum attingit diem, sed non excessisse.*

CONSILIVM IX.

QVidam monachus cùm nondum haberet vigintiquatuor annos completos, & deessent ei quadraginta dies, iussus à Prælato dicente paruum pro nihilo habendum, assumpsit presbyterium. Quæritur an per susceptionem illius fuerit suspensus, & celebrando contra suspensionem factus irregularis.

1 Respondeo, quòd sic: quia licet dies cœptus habeatur pro completo regulariter,[a] annus tamen cœptus non habetur regulariter pro completo, vt ibidem adnotatur, & probatur per textum adiuncta glossa,[b] & ordo presbyteratus requirit vigintiquatuor annos completos: quia oportet, vt attingat vigesimum quintum, iuxta d. clem. quæ requirit vt ordinandus ad presbyterium sit constitutus in xxv. anno, in quo non esset, etiamsi esset constitutus in vltimo die xxiv. anni: quamuis diceretur esse 24. annorum: & ita differunt inter se dicere habet 24. annos completos, & dicere excesit xxiv. annum, per textum adiuncta glossa.[c] Salua, &c.

a *Iuxt. Lqua ætate. & alias per gloss. ius allegat. ff. de testam.*
b *Cle. generale. de ætat. & qualitat.*
c *In di. le. qua ætate.*

SVMMARIVM.

1 *Suspensus vel irregularis inhabilis est ad beneficia obtinenda, sed prius obtenta non perdit. num 2.*
2 *Beneficia per censuram vel irregularitatem superuenientem non perduntur, sed fructibus non potest vti nisi certo modo.*

CONSILIVM X.

AN promotus ad sacros ordines ante ætatem legitimam, & post ad beneficium, possit retinere beneficium post vel ante ordinationem obtentum?

1 Respondeo primo, quod si prædictus consulens ante legitimam ætatem fuit promotus ad aliquem ordinem sacrum, fuit ipso iure suspensus per extrauagantem Pij II. quam nos referimus in Manual. confess.[d] & consequēter factus inhabilis ad habēdum beneficium,[e] ex qua Panormitanus colligit suspensum ab officio non posse eligi, nec consequenter accipere beneficium ex collatione, quod est maius, quàm eligi, & consequenter beneficium ei collatum post prædictam suspensionem, non fuit effectum suum, nec potuit fructus eius suos facere. Addo, quod si durante illa suspensione effecit aliquem actum peculiariter deputatum ordini, effectus fuit irregularis,[f] & ita magis inhabilis ad obtinendum beneficium.

2 Secundo, quod beneficium legitimè adeptum non perditur per suspensionem, nec irregularitatem superuenientem ipso iure, iuxta dictum Innocentij,[g] receptum & declaratum per Felinum,[h] quamuis fructibus eius non videtur posse vti, nisi eo modo quo modificat glossa,[i] quam ibi commendat Panormitanus. Salua, &c.

d *Cap. 27. nu. 135.*
e *Arg. ex ea celebrat. de cleri. excom. ministr. & arg. gloss. in cap. cū Vintonien. sit. in verb. admiserunt. de elect.*
f *Cap. 1 de reiud. li. 6. & ibi Innoc. recep.*
g *In cap. cum nostris de cæcess. præben.*
h *In 2. inquisitionis de accusat.*
i *Dict. ca. cum Vintonien sis.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus familiarem ordinans, ei beneficium conferat.*
2 *Ordo in genere primam tonsuram comprehendit. & 3.*
2 *Beneficij qui est incapax, est etiam pensionis.*
3 *Vsus loquendi communis seruandus.*
3 *Ordo à non suo acceptus non iterandus, sed approbandus.*
4 *Beneficij collatio facta tonsurato à non suo valida.*
5 *Ordines minores à non suo sumens peccat, sed non est suspensus.*

CONSILIVM XI.

N. Familiaris cuiusdam Episcopi triennalis ab eodem fuit prima tonsura insignitus, deinde beneficium ab ordinario suo obtinuit. A quo quæsita fuerunt sequentia.

Primo, an bene fuerit ordinatus.

Secundo, an sit beneficij, vel pensionis capax.

Tertio, an tonsura sit ordo.

Quarto, an prima tōsura à non suo accepta, sit iterāda.

Quinto, an beneficij collatio sibi sic ordinato facta valeat.

Occupatus multis, quæ necessariò subeūda sunt, respōdeo breuiter, & nō pro dignitate quæstionibus prædictis.

1 AD PRIMAM, quod prædicta prima tonsura malè fuit accepta: quia Episcopus alienus non potest eam licitè conferre familiari suo etiam continuo triennali, nisi statim ei beneficium conferat.[k] Neque obstat, quod non sit ordo sacer: quia verbum, *ordo*, generaliter prolatū comprehendit etiam primam tonsuram, secundum communem vsum canonum, *arg. cap. cum contingat de ætat. & qualit.* licet quæstionis sit an sit propriè ordo, vel non. Et cum canon ille Concilij Tridentini prohibeat Episcopis ordinare alium familiarem, quàm prædictum, censebitur prohibere omnē subditum alienum, nisi cum moderatione ibi adiecta: quod etiā satis colligitur ex ca. *Lugdunensis.*[l]

2 AD SECVNDAM, quod si præfatus ordinatus non esset capax beneficij, non esset etiam pensionis, saltem secundum stylum Curiæ, qui est seruandus.[m] An autem sit capax beneficii, dicetur infra.

3 AD TERTIAM respondeo, quod tonsura est ordo

k *Cap. 9. sess. 23. Concil. Trid.*
l *Et tota q. 1. cauf. 9.*
m *Ca. quam grauv. de cri. falsi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum communem vsum loquendi, secundum quem dicitur ordo clericalis, qui seruandus est in vsu verborũ, [a] licet, vt dixi, quæstionis sit, an propriè dicatur secundum originem verbi ordo.

AD QVARTAM, quod ordo clericalis acceptus extra suum Episcopo, non debet iterari, sed approbari, siue ratificari per Papam, vel suum proprium Episcopum, iuxta præfatum ca. *Lugdunensis*.

4 AD QVINTAM, quæ tacitè includitur sub prima & secunda, scilicet, an collatio beneficij facta, prima tonsura, siue quocumq; ordine clericali à nõ suo ordinato, sit valida: quæstionis est, quã à nemine memini pro dignitate fuisse tractatã. Multa enim pro parte negante possent citari. Sed rigori iuris propriorẽ duco affirmantẽ. Tũ quia licet sic ordinatus sine veris literis dimissoriis ab alieno Episcopo, & eum ordinans peccent, & possint puniri: non tamen sunt ipso iure excommunicati, neque suspensi, sed suspendendi.

5 Nam iure antiquo Decretalium etiam diaconus ante legitimã ætatem, & pubertatẽ ordinatus nõ est ipso iure excõmunicatus, nec suspensus, sed suspendendus, vt est casus in c. *vel non est compos*, [b] & est opinio communis etiã S. Anton. [c] Ioan. Maioris, [d] & aliorũ Theologorũ, quos allegamus in c. *accepta*, [e] ergo eadem vel fortiori ratione ordinatus in ætate legitima ab Episcopo nõ suo. Tũ quia nullo iure videtur id probari: & nulla censura, nec irregularitas ipso iure videtur illigi, nisi exprimatur id aliquo iure, [f] Tũ quia extrauag. *cũ ex sacrorũ*. Pij II. non suspendit ipso iure ordinatos ordinibus minorib' ante legitimã ætatẽ, vel sine literis dimissoriis, vel extra tẽpora iuris: nã neq; ordinati sacris ordinibus communiter putabantur ipso iure excommunicati, nec suspensi in Hispania, neque in Italia, nec Gallia, vt colligitur ex prædicto S. Anton. Italo, & Ioanne Maiore Gallo, donec nos eam fecimus publicari Salmanticæ abhinc circiter 60. annis.

Rota tamen censuit collationem beneficij & pensionis huic factã non subsistere.

SVMMARIVM.

1 Episcopus ordinando familiarem triennalem aliàs sibi non subditum, dispẽsare nequit super interstitiis maiorum, item minorũ ordinum. num. 2.
2 Verbũ, videbitur, intelligitur de visu, seu iudicio ratione regulato.
3 Pars vna Concilij per aliam eiusdem Concilij, sicut & vna pars dicti vnius per aliam eiusdem, declaratur.

CONSILIVM XII.

QVæsitum est, an præsuppositio, quod Episcopus potest ordinare familiarem suum triennalem aliàs sibi non subditum, conferendo ei statum aliquod beneficiũ, & dare illi dimissorias ad ordinandum à quocumq; iuxta [g] Conc. Trid. possit etiã dispensare super interstitiis temporum, de quibus in eodẽ Cõc. [h] vt non seruatis illis possit ordinari.

1 Respondetur primò, quòd non potest dispensare super interstitio seruãdo inter diaconatũ, & presbyteratũ: quoniam id nõ potest facere Episcopus etiã suus superior, & ordinarius, nisi pro vtilitate, ac necessitate Ecclesiæ suæ. [i] Ergo minus huiusmodi Episcopus extraneus, cui non est subditus familiaris triennalis, videtur posse iudicare de vtilitate & necessitate Ecclesiæ non suæ.

2 Secundò, quòd maius dubium est de aliis interstitiis: quia in c. 11. & 13. in quibus agitur de illis, solũ dicitur posse dispensari per Episcopũ, si ei videatur expedire, de vtilitate & necessitate Ecclesiæ suæ nulla facta mentione. Tũ quia eadem ratio videtur cõprehendere omnia. Tũ quia illa verba *si videatur* intelligẽda sunt de visu, & iudicio ratione regulato, vt latè tradit Bartol. [k] & quod vna pars dicti declaratur per aliam eiusdem, [l] & in vna parte eiusdem Cõcilij, [m] exprimitur causam vtilitatis & necessitatis Ecclesiæ suæ concurrere debere in huiusmodi dispensatione. Tum neruosius, quia potestas ordinandi familiarẽ suũ triennalem non subditum est exorbitans à iure communi, quæ non debet extendi, [n] & constat potestatem ordinandi, & dandi literas dimissorias differre à potestate dispensandi super interstitiis: ergo non est extendenda ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Episcopus licet possit ordinare suum familiarem triennalem, non tamen potest cum eo illegitimo dispensare.
1 Impedimẽto vno de duobus sublato, nõ censetur sublatũ alterũ
2 Priuilegia nõ extenduntur extra personã vel casum expressũ,
3 Intellectus regulæ concesso vno, *&c.*
4 Priuilegium aliquid contra ius operans in alijs restringendum.

CONSILIVM XIII.

IN Consili. Tridentino [a] eautum est, quemlibet Episcopum posse ordinare familiarem suum triẽnalem. Quæritur, an possit etiam dispensare cum eo, si est illegitimus, vt possit promoueri ad ordines minores.

1 Visis fundamentis partis negantis, & affirmantis, videtur nobis tenenda pars negatiua, quod Episcopus licet possit rectè ordinare familiarem suum triennalem, si aliàs sit habilis, nõ tamen potest eum facere habilem ad minores, nec ad beneficium etiam simplex legitimando eum super defectu natalium. Tum quia sublato vno de duob' impedimentis distinctis, non censetur alterum sublatũ. [b] & duo impediunt cur illegitimus non possit ordinari ab alieno Episcopo, puta defectus natalium, & quia non est subditus; familiaritas autem triẽnalis aufert impedimentum subiectionis, non autem defectum natalium.

2 Tum quia priuilegia non extenduntur extra personã, vel casum expressum. [c] At ca. prædictum 9. est priuilegiarium concedens Episcopis priuilegium ordinandi non subditos; ergo non extendetur ad potestatem efficiendi habilem ad ordines eum, qui est inhabilis ad illos. Tum quia à separatis non fit illatio. [d] & potestas ordinandi, & potestas dispensandi, seu habilitãdi ad ordines, sunt diuersa & separata, ergo de vna ad aliam non infertur. Tum quia Episcopus alienus potest ordinare non sibi subditũ, mediantibus literis dimissoriis; nõ tamẽ potest legitimare illum, nisi facultatem expressam ad id faciẽdum haberet secundum mentem omnium. Tum quia prædictum cap. 9. non facit familiarem triennalem subditum Episcopi, cui seruit, nisi quo ad collationem ordinum, nullam enim aliam iurisdictionem dat ei super illum, vt ex tenore ipsius constat.

3 Tum quia illa regula **concesso aliquo*: &c. tunc demum habet locum, cùm concessum non potest sine illo cõsistere per resolutionẽ doctorum. [f] At potestas ordinãdi familiarem potest consistere sine potestate legitimandi illum.

4 Tum quia alioquin sequeretur quod posset habilitare familiarem homicidam, simoniacum, immo & hæreticum; quod tamen est absurdum. Tum quia satis est, quod priuilegium operetur aliquid contra ius cõmune, vt quo ad reliqua restringatur, vt resolut post alios Decius. [g] At priuilegium ordinandi familiarem multum operatur, etiamsi non extendatur ad potestatem habilitandi eum inhabilem; ergo non est extendendum ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus maioribus siue minoribus ordinibus sine titulo, iure primo antiquissimo, licet quo ad minores non seruaretur, erat suspensus; sufficiebat autem quilibet titulus patrimonialis, aut beneficialis etiam vnius scuti. num. 2. at sacrum Concilium agẽs solum de maioribus ordinibus requirit vt titulus sit beneficialis & sufficiens ad victum; patrimonij autem, & sufficientis pensionis titulum tunc admittit, si concurrat Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, quodque perspectum sit ordinandum hos habere titulos, num. 2.
2 Titulum, ad quem quis accepit sacros ordines, non potest alienare, nec renunciare, nisi habeat alium, vnde honestè ali possit.
3 Pœna suspensionis inflicta per primos antiquos canones contra sine titulo promotos, post decretalem Innoc. III. Cum secundum, durat solum contra prædictos, qui in culpa fuerũt; quia cessante Episcopi ordinantes tenẽtur sic ordinatu prouidere: quod si vterque fuit in culpa, post Concilium vterque ligatur prædictu pœnis respective. num. 4. & 5.

CONSILIVM XIIII.

QVæsitum est, quã pœnã incurrat, qui sine titulo iusto beneficiali vel patrimoniali ordinẽ sacrũ assumit.

1 Ad quod respondetur primò, iure antiquissimo statutum fuisse ordinatum sine titulo beneficiali vel patrimoniali, incurrere suspẽsionem ipso iure, [h] immo prædictũ c.

a *l. Labeo. ff. de supellect. leg. l. quod Labeo. §. quod autem Cassius. ff. ut in poss. leg.*

b *De temper. ordin.*
c *3. par. tit. 4. cap. 16.*
d *In 4. sen. di. 24. quæst. 1.*
e *De restitu. spol. oppos. it. num. 34.*
f *Iuxta cap. ii. eni. §. fin. de sent. excom. lib. 6.*

g *Capi. 9 sess. 24. de refor.*
h *Capi. 11. 3. & 14. eiusdẽ sess.*

i *Dist. cap. 14.*

k *In gloss. verbo, videbitur. super extraua. ad reprimendum.*
l *Leg. 1. ff. de reb. dub.*
m *Et sess. ca. 14.*
n *Capi. quæ à iure. de reg. iuris lib. 6*

a *Sess. 23. cap. 9. de reform.*

b *L. si domus. ff. de seruitu. verbo prædio. cap. ex tuarũ. de aucto. & vsu pal.*
c *Arg. c. potest. de priuile. & c. priuilegia. 3. dist.*

d *Leg. Papianus ff. de muneribus. ea. ad audientiam. de decimis.*

e *Leg. 2. ff. de iurisd. ct. omnium iudic.*
f *In cap. quia in tantum. de præben.*

g *In ea. 1. col. 5. de rescript.*

h *Cap. neminem. & c. sanctorũ. dist. 70.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

neminem. adiuncta glossa *in verb. neminem*, idem probat esse dicendum de ordinato ad minores ordines, cuius tamen contrarium seruatur vbique, idque seruandum videtur sensisse Concilium Tridentinũ [a], quatenus solum prohibet ordinari sine titulo ad ordines sacros.

2 Secundo, quòd sicut prædictum Concilium restrinxit prædictos canones ad ordinatos sacris ordinibus, vt dictũ est, ita auxit titulos necessarios ad eos assumendos: quoniã secundum prædictos antiquos canones sufficiebat quilibet titulus beneficiarius Ecclesiasticus, vel patrimonialis etiam sæcularis: nunc autem post prædictum Conc. Trid. oportet quod titulus sit beneficiarius Ecclesiasticus, & sufficiens ad sustentandum ordinatum: & quòd non sufficiat titulus pẽsionis, vel patrimonij sęcularis: adeo quod vidimus Pintię episcopatus Palentini negatam fuisse ordinationem ad primum sacrum ob defectum rituli cuidã, licet haberet patrimonium sæculare trium milium scutorum, & quidem rectè. Tum quia Concilium prædictum, [b] requirit titulum beneficiarium Ecclesiasticum, & declarat non sufficere pensionem ecclesiasticam, neque titulũ patrimonialem sæcularem, nisi Episcopus iudicet ordinandum esse necessarium, vel cõmodum vtilitati Ecclesiarum suarum. Tum quia secundum antiqua iura sufficiebat quilibet titulus beneficiarius Ecclesiasticus, hodie tamen post præfatum Conciliũ requiritur, vt sufficiat ordinando ad suum victum honestum per prædictum c. Tũ quia oportet, vt post prædictum Concilium prædicta pẽsio, vel prædictum patrimonium perspectè vel clarè sit suum, & ideo non potest illã vel illud donare, vel illis renunciare, antequam assequatur beneficium, vel alia, vnde honestè ali possit, inualidaq; ac nulla sit renunciatio illius antea facta: quod prudenter statuit prædictum Cõcilium: quoniam multi antea ordinabantur virtute beneficiorum vix valentium singulis scutis, quę ordinatio perinde reputari debebat, ac facta sine vllo titulo, cùm non excusaret à mendicando, & opprobrio illo relato in ca. diaconi. 5. 9. 3. dist. *Mendicet infœlix in platea clericus, & seruili operi mancipatus publicam ab omnibus poscit eleemosynam.*

3 Tertio, quod postea Innoc. III. [c] mutauit pœnã suspensionis præfatorum canonum impositam ordinato in pœnã impositam ordinanti, qua cogatur alere ordinatum.

Quarto, quod illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Episcopo sciente vel debente scire eum non habere quo se aleret, fecit se ordinari: non autem videtur comprehendere illum, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Episcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent. [d] Tũ quia alioquin aliquando ordinans sine culpa puniretur, [e] & ordinatus cum culpa esset à pœna immunis. [f] Tum per ca. *per tuas* 3. [g] quatenus habet, eum, qui ordinatur ad titulum patrimonij quæritũ cũ pacto Episcopo ignotãte facto de restituendo illud post ordinationem, suspensum esse, donec dispensetur cum eo. Pro quo facit, quod ait Decius, [h] scilicet ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui se diuitem esse dixit.

4 Quinto, quod dubium videtur de quorum canonum antiquorum innouatione intelligatur prędictũ c. 2. Conc. Trid. an de pœna prædictorũ canonum *neminem.* & *sanctorum.* an de pœna prædicti c. *cum secundum.* an de vtraque: quia omnes illi canones sunt antiquiores Conc. Trident. Et quicquid aliàs visum fuerit, arbitror respondẽdum, intelligi debere de vtraque: de pœna quidem canonum *neminem.* & *sanctorum.* quando solus ordinandus est in culpa decipiendo ordinatorum, dicendo quod habet titulũ beneficiarium, vel sęcularem sufficientem. de pœna vero ca. *cum secundum.* quando solus ordinans est in culpa, ordinãdo illum, quem scit non habere vllum titulum, & ignorat illum habere necessariò requisita ad ordinem sacrũ assumendũ. & de pœna vtraque, quando vterq; tam ordinans quã ordinatus sunt in culpa. Ita quod in primo casu, quãdo solus ordinatus est in culpa, ipse maneat suspensus, iuxta canones illos *neminem.* & *sanctorum.* & ordinãs maneat impunitus. In secundo vero casu, quando solus ordinãs est in culpa, solus ipse teneatur victum prębere ordinato, qui absque vlla suspensione ordine accepto vtatur. In tertio verò, cũ vterq; est in culpa, vterq; puniatur, ita vt ordinatus maneat suspensus per prædictos duos canones *neminem.* & *sanctorum.* ordinans autẽ teneatur ei victũ præbere iuxta d. ca. *cum secundum.* Pro qua nona & vera resolutione facit, quod correctio iurium est vitanda, cum rationabiliter possint cõciliari, [a] & quod nõ est præsumendũ velle legislatorem vnico verbo destruere antiqua iura, [b] & ita non est præsumendum prædictum Concilium voluisse delere prædictos canones, quatenus conciliari possunt: & quod ob solam culpam ordinanti non est puniendus ordinans, nec contra ob solam culpam ordinantis ordinatus, neque alter eorum debet esse impunitus, eo quod alter puniatur, [c] & quod Cælestinus dixit, [d] *peccata suos auctores tenere debere, nec pœnam vltrius protrahendam, quàm delictum fuerit in excedente repertum.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensionis pœnam inductam per extrauagantẽ Pij. II. nõ incurrit, qui ex dispẽsatione Apostolica extra tempora ad titulũ proprij beneficij fuit promotus, licet illud iniuste impeditus adhuc non possideret: sicut nec per canones 70. dist. inducta. nec. 2. immo nec ob decretũ sacri Cõcilij sess. 21. c. 2. quod licet vltra antiquos canones requirat tituli possessionẽ, non tamen huic transgressioni adijcit nouam pœnam. nume. 3.*

4 *Irregularitas sine contemptu non incurritur.*

CONSILIVM XV.

NTriginta annos natus fuit legitimè promissus de quodam ecclesiastico beneficio, ad cuius titulum, antequam illius possessionem adipisci posset impeditus à sæculari potestate, bona fide, & cum legitimis literis dimissoriis ad omnes, etiam sacros, & pretbyterat" ordines extra tempora cum Papæ dispensatione à quodam Catholico Antistite se promoueri fecit. Quæritur an aliquã pœnam incurrerit.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem non incurrisse quo ad forum conscientiæ suspensionem per extrauagantem Pij II. *cum ex sacrorum.* qua ipso iure suspenditur, qui ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissoriis, vel extra tempora iuris ordinem sacrum suscipit; vel irregularitatem, quæ inducitur contra illum, qui vtitur eo ante absolutionem à suspensione; quia ipse fuit ordinatus post ætatẽ legitimã & cũ literis dimissoriis & cum dispẽsatione Papæ extra tempora iuris.

2 Secundò, idem videri quo ad alia iura antiquiora illa extrauagantis: quoniam ca. *sanctorum.* & ca. *neminem.* [e] & alia eis similia si quæ sunt, per posset videri præfatum consulentem incurrisse irregularitatem, loquuntur solum de ordinato absolutè, hoc est sine titulo & patrimonio, vel subreptitiè per simoniam, vel mendacium quæsitum. At D. consulens & titulum habet, & beneficiũ, cuius possessio erat ei debita, & per sæcularem potestatẽ iniuste impedita, ne eam obtineret, neque stetit peripsum quo minus eam obtineret, immo erat paratus animo, ita vt & nunc est, quærendi eam non obstantibus periculis.

Tertio, quod non obstat his etiam Cõcilium Tridentinum, [f] quia illud nullam nouam pœnam imponit ordinato sine titulo, vel patrimonio; sed solum innouat pœnas statutas à iure ãtiquo: & nullo iure ãtiquo fuit pœna suspensionis & irregularitatis per tractionem eius incurrenda ipso iure imposita ordinato cum titulo, & iure verè in eo quæsito, & possessione nondum consequuta, si saltem non stetit per ipsum, quo minus consequeretur: aliud enim est non habere titulum & ius in eo verè quæsitum, sine possessione ab alio iniustè detenta, vt palam est.

3 Quarto, ꝙ magis dubitari potest, an præfat" cõsulẽs dici debeat incurrisse præfatam pœnam quo ad forum exterius; eo quod præfatum Concilium Tridentinũ requirit, vt ordinãdus ordine sacro non solum teneat beneficium vel patrimonium sufficiens quo ad ius proprietatis, sed etiam quo ad ius possessionis pacificæ. sed de rigore iuris videri potest, quod idem sit dicendum, attento tertio dicto, scilicet quod præfatum Concilium inducit ius nouũ quo ad requisitionem possessionis, ob cuius defectũ antiqua iura non imponunt talem pœnam; & præfatum Concilium solum innouat pœnas antiquis iuribus impositas.

4 Quinto, quod irregularitas non contrahitur, nisi adsit contẽptus, vt ait Panormitan" [g] & Dominicus [h], à nemine reprehensi: & præfatus consulens nec verum, nec

a *Sess. 21. cap. 2. de reform.*

b *Vbi supra.*

c *In cap. cum secundum. de præben.*

d *Cap. Sedes Apostolica. de rescript. l. itaque fullo. ff. de furtis.*

e *Contra ca. 2. de constitu. Cæsar. l. sanctum. C. de pœnis.*

f *De simon.*

g *In c. Episcopus. nu. 24. de prebend.*

a *Cap. cũ expediat. de elect. li. 6. & l. 1. C. de inoff. dotib.*

b *Ca. ecclesia vestra. 2. de elect. & le. si quando. C. de inoff. testa.*

c *Iuxta leg. Gracchus. C. ad legem Iul. ã. de adult. & l. sancim". C. de pœnis.*

d *In ca. quæsiit. de his quæ fiunt à maiori parte.*

c *70. dist. & cap. episcopus & ca. cum secundum. de præben. & c. per tuas 3. de simon.*

f *Ca. 2. de reform. sess. 21.*

g *In ca. pastoralis. 5. verũ. de appellat.*

h *In ca. solet. de sent. excõ. lib. 6.*

præ

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsumptum contemptũ habuit, sed bona fide putãs sufficere habere verũ ius in beneficio fuit ordinatus, & quod transgrediens legem humanam bona fide, malè intelligẽdo illam, non peccat salrem mortaliter, vt dixit Innoc. [a] communiter receptus, per ea quæ tradit Felin. [b] Salua, &c.

Aduertendum hoc responsum nõ videri carere maxima difficultate. Nam ratio excusationis de qua num. 2. & 3. videtur repugnare illi dicto, quod ponit supra Consilio 14. nu. 2. & quam ponit nu. 4. nõ videtur subsistere, ex quo Concily verba expresse requirentia pacificam possessionem: nullam probabilẽ admiserunt dubitationẽ, nec obscuritatem. Vnde doctrina Innocenty in hoc casu sibi locum non potest vendicare, vide infra Consi. 27. num. 3. & de etate & qualitate Consil. 7. nu. 4.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus est ordinatus sacris sine legitimis dimissoriis: & irregularis efficitur, qui suspensus presbyteratus ordinem suscipit.*
2 *Ordinatus absque dimissoriis quare egeat publica dispensatione, & Datarius dispensat longa suspensione posita, a qua Episcopus absoluere non valet.*
3 *Absoluere à suspensione, seu approbare ordinationem prædictam potest Episcopus, & Capitulum sede vacante post annum.*

CONSILIVM XVI.

ORdinatus est quis sine literis dimissoriis sui Episcopi cũ illegitimis & falsis literis, & ad omnes sacros etiam presbyteratus ordines ab alieno promotus, sed non ministrauit. Quæritur in quas cẽsuras seu pœnas inciderit, & quo remedio egeat.

1 Ad satisfactionem quæstionis propositæ dico primò, consulentem incidisse in irregularitatem: quia fuit semel suspensus recipiendo primum ordinem sacrũ sine legitimis literis dimissoriis, per extrauag. Pij II. *cum ex sacrorum*, & postea iterum assumendo ordinẽ diaconatus, & sic suspensus accepit ordinẽ presbyteratus, in cuius assumptione celebrauit Missam, consecrando cum Episcopo, & ita videtur factus irregularis, [c] & ab hac irregularitate solus Papa potest dispensare.

2 Secundò respondeo, quòd consulens eget dispensatione in vtroque foro, si constiterit in foro exterioti eum fuisse ordine insignitum sine legitimis dimissoriis, quod facile potest constare per registrũ secretarij Episcopi, seu notarij curiæ episcopalis, & difficile cõcedet D. Datarius, nisi magna suspensione ab ordinum excercitio per se nouẽ imposita, à qua nõ poterit postea Episcopus absoluere.

3 Tertiò, quòd Episcopus, vel Capitulum sede vacante post annum posset illum absoluere à præfata suspensione, & approbare prædictam ordinationem. [d] Et ideo consulens, acta prius pœnitentia de tam graui crimine, deberet petere in sacra Pœnitẽtiaria absolutionẽ, & dispensationem prædictorum quo ad forum conscientiæ tantùm, & postea procurare approbationem ordinum prædictorum ab Episcopo, vel Capitulo sede vacante post annum.

Aduertẽdum quoad remedium petendum ab episcopo seu Capitulo. Nam aut petitur in foro conscientiæ, & obtentum à sacra Pœnitentiaria sufficit: aut quoad forum externum, & nec Episcopus, nec Capitulum dispensat, nisi dictũ per dictam concelebrationem nõ incurri irregularitatem, quod forte verius videtur, & praxi conformius.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad præsentationem beneficij cum pacto de non molestando præsentatorem, non potest ascendere ad superiores ordines, nec in suscepto ministrare.*
2 *Renunciatio tituli ab ordinato facta nulla. & nu. 4.*
3 *Dictio, nullatenus nullitatem inducit ipso iure.*
4 *Pœna non extendenda licet sit eadem ratio, nisi &c.*
5 *Actio realis personali faciliorem habet exitum.*

CONSILIVM XVII.

QVidam A. fuit ad titulum patrimonij donati sibi à fratre ordinatus vsque ad diaconatum inclusiuè, & ad preces cuiusdam renunciauit illudmet eidem fratri suo, & postea sine alia donatione fratris assumpsit presbyteratũ virtute prioris donationis. Quæritur an incurrerit censuram aliquam, vel irregularitatem.

1 Respondeo pro parte affirmante facere cap. *per tuas* [a] quod habet, eum qui ordinatus est subdiaconatui ad præsẽtationem alicuius beneficij, conuentione prius clam facta, quòd nihil vmquam peteret à præsentãte ratione præsentationis, nõ posse ascendere ad ordines superiores, neque in suscepto ministrare.

2 Pro parte verò negante facit, quod non præstat impedimentum, quod iure non sortitur effectum, [b] & quod renunciatio tituli ab ordinato ad diaconatum est ipso iure nulla, per Concilium Tridentinum, [c] quod statuit, vt eiusmodi ordinatus nullatenus renunciare possit eiusmodi patrimonium, & consequenter videtur ipso iure annihilare illam renunciationem, vel remissionẽ propter verbum *nullatenus*, quod inducit nullitatem ipso iure, iuxta glossam solemnem. [d]

Non obstat prædictum ca. 2. quatenus innouat pœnas super his statutas ab antiquis canonibus, & quod prædictum ca. *per tuas*. 3. est canon antiquior Concilio Tridentino qui videtur statuere pœnam suspensionis cõtra ordinantem se ad subdiaconatũ cũ pacto de non petendo aliquid ab eo qui donauit titulum. Non, inquam, hoc obstat. Tum quia illud cap. loquitur in alio casu, scilicet in ordinato ad præsentationem beneficij: in proposito autẽ loquimur de ordinato ratione tituli patrimonij donati: & quod pœnæ non sunt extendendæ ad aliũ casum, [e] etiam si eadem ratio id suadeat, nisi aliud de viginti duobus à nobis ibi relatis concurrat.

3 Tum quia non militat eadem ratio. Tum quod donatio prima patrimonij durat, & non est extincta per remissionem eius, & in d. c. *per tuas*. renunciatio facta ab ordinãdo fuit valida, quia nondũ prodierat Concilium Tridentinum quod annihilat remissionem donationis.

Non obstat etiam, quod prædictum Concilium innouat pœnas ab antiquioribus canonibus super his constitutas. Tum quia, vt prædictum est, prædictum ca. *per tuas*. quod est antiquius Concilio, non loquitur in casu, in quo loquitur Concilium; quod quia est pœnale, non est extẽdendum ad illud, per prædicta. Tum quia non est intelligendum de innouatione pœnæ illius ca. *per tuas*. quia non loquitur de illa, & cùm sit pœnale, non est extendendum ad illam per prædicta. Tum quia Concilium posuit aliud remedium contra huiusmodi remissionem donationis, scilicet quòd esset nulla, & nihil valeret: & quòd alioqui nihil prodesset hoc remedium annullationis. Tum quia si satis ponderetur; mens Concilij fuit fauere ordinato per hanc clausulam annullandi renunciationem: & si intelligeretur de eiusmodi pœna, in nihilo ei fauisset. Tum quia visum fuit Concilio competentius & præsentius antidotum, & remedium annullationis remissionis donationis, quam illaqueare ordinatum, & inuoluere illum multis laqueis. Tum denique, quod per annullationem promissionis de non petendo aliquid à præsentãte, non prouidetur tantùm ordinato, quantùm prouidetur per annihilationẽ remissionis donationis: quia per hanc remanet ordinatus cum dominio & possessione patrimonij; per illam autem etiamsi promissio de non petendo fuisset annullata, nihil iuris realis manebat sic ordinato, sed tantùm actio personalis, quæ non tam facilem habet exitum; ac reale dominium, & possessio, vt palam est, iuxta illud, *Magnum est commodum possessionis*. [f] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum sibi ad hoc vt ad illum ordinetur donatum, licet tantundem debeat, non est suspensus. & seq.*
2 *Bona non habere & debere quantum illa valent, vt paria.*
3 *Titulus donatus, ad quem quis ordinatus est, alienari nequit, etiam ob debita contracta ante.*

CONSILIVM XVIII.

DE eo, qui accepit iustum patrimonium à patre, vt ordines sacros acciperet, & possedit illud multo tempore, & adiuit bellum, in quo diu militauit: & pater putãs illum esse mortuum, donauit præfatum patrimonium sue sorori, si mortuus esset in bello: & reuerso à militia sororius eius donauit ei prædium quasi æquipollens ad se

a *In capi. per tuas. de sim.*
b *In ca. 1. fallentia 7. de rescindit.*
c *Arg. c. 1. de rescindit. & c. 2. de sent. excomm. lib. 6.*
d *Arg. c. Lugdunensis. 9. q. 2.*
a *3. de simonia.*
b *Reg. nõ præstat. de regul. iur. lib. 6.*
c *Sess. 25. ca. 2. de reform. in verbo nullatenus. de ordinat. possess. & iurisd. & in cle. 2. in verb. nulla modo. de etat. & qualit.*
c *Cap. pœna. de pœnit. lib. 1.*
f *§. retinẽda. Instit. de interd.*

Biblioteca Facultatis Philosophicae Provinciae Cast. Orientalis SJ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinandum, sed antequam se ordinaret, obligauit se ad soluendam certam pecuniam sorori suæ nuptæ, & postea cum dimissoriis ordinarij ad titulum donationis prædicti prædij dati suscepit omnes ordines. Quæritur, an suspensionis pœnâ incurrerit, & celebrâdo sit factus irregularis.

1 Ad quæstiones propositas respondeo primo, quod D. consulens non fuit ordinatus ante legitimam ætatem, nec sine dimissoriis ordinarij sui nec extra tempora iuris, & ideo non est suspensus propter extrauag. Pij II. quæ incipit, *Cum ex sacrorum*, quam nos referimus in nostro Man. confess.[a] nec fuit ordinatus sine titulo absolute contra c. *sanctorum*. & ca. *neminem*. [b] Tum quia ordinatus fuit ad titulum, quem ei dedit suus sororius, immo & cum actione, quam habebat ad patrimonium iam sibi quæsitum per patris donationem: quia nõ renunciauit, nec refutauit illud, quamuis propositum habuerit non petendi illud, si ordinaretur ad titulum darum à suo sororio. Tum quia suspẽsio illa prædictorum canonũ videtur esse sublata per cap. *cum secundum*.[c]

Secundo, quod non videtur etiam incurrisse suspẽsionem c. *per tuas*. 3. *de simon*. quia illud agit de illo, qui remisit promissionem ei, qui promisit dare sibi sustentationem, quod non fecit D. cõsulens: quia nihil remisit suo sororio, sed sine vlla conditione accepit ab eo præfatum prædium.

Tertiò, quòd non decepit etiam Episcopum: quia verũ titulum ostendit, & quia satis est ordinando, quod habeat illud, nec requiritur quod non debeat aliquid creditoribus, vt apparet ex [d] Concilio Tridentino.

2 Quarto, quod non obstat patria videri non habere bona, vel debere tantũ, quantũ valent illa, eo quod bona illa dicuntur alicuius, quæ supersunt ære alieno deducto, [e] nõ inquam id obstat. Tum quia illud est verũ, quãdo æs alienum est contractum ante bona quæsita, & potest & debet solui de illis, vt quãdo debetur purè, & statim peti potest, & nulla iusta exceptione impediri.

3 At in casu proposito pecunia præfata cœpit deberi post prædium quæsitum, de quo non debebat, nec poterat solui per præfatũ Conc. Trid. & ita tacitè fuit promissa sub cõditione tacita, si post ordinationem habuerit vnde soluat: nã non poterat peti prædium ante ordinationẽ; quia donatum fuit consulenti ob causam ordinationis faciẽdę,[f] nec post ordinationem, si non fuerit adeptus beneficium, vel aliud æquipollens: quia non poterit alienare, renũciare, nec vendere prædium illud ad ordinandum sibi donatum, per præfatam prohibitionem Cõcilij Tridentini. Tũ quia præfatus consulens poterat repellere fororẽ, vel sororium suum à petitione præfatæ pecuniæ, vel reconuenire eos super patrimonio à patre ei donato sub cõditione, si consulens mortuus fuisset in bello, cùm illa iã defecisset: & ita multiplici de capite præfatum æs alienum non est iudicandum esse subducendum à bonis suis, cum fuerit contractum post bona ita quæsita, & obligata ad sustentãdum ordinatum, vt nõ possint alienari, & quod in eis bonis contineantur etiam actiones, & persecutiones, & alia iura, quæ ipsi competebant, [g] & consequenter actiones, quas habebat ad vindicandum patrimonium sibi donatũ à patre ad ordinandum.

Quinto, quod ex his infertur, præfatũ D. consulentem nullam per præfata, quæ proponuntur, incurrisse irregularitatẽ, nec suspensionem, & consequenter nõ indigere vlla illarum absolutione, & dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Paternæ originis Episcopus etiam & ipse est proprius Episcopus filij, quo ad effectum vt ordines ei cõferat, vel dimissorias pro illis assumendis det.*

2 *Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. nullam imponit suspensionis pœnam, solúmque innouat cap. cum secundum de præb.*

3 *Maior Pœnitentiarius absoluit, & dispensat in foro conscientiæ tantum etiam extra sacramentum confessionis filiumfamiliæ ordinatum de licentia sui Episcopi, qui diuitias paternas reputauit pro sufficienti patrimonio nu. 1.*

CONSILIVM XIX.

N. Filius familias nihil possidens, habiturus tamẽ post mortem patris vnde viuat, extra patriam studiorum causa in loco paternæ originis existens, de licentia ordinarij dicti loci ab alieno Episcopo omnes ordines sacros suscepit, & ministrauit. Quæritur an factus sit irregularis, & indigeat dispensatione.

Ad hanc quæstionem respondeo, quod is orator non indiget dispensatione ex eo quod debeat censeri ordinatus ab alieno Episcopo: quia Episcopus originis paternæ potest filium ordinare: quia textus in ca. *cum nullus*.[a] non requirit quod ordinandus natus fuerit in episcopatu ordinantis, sed solùm quod sit oriundus ex illo. Et Panormitanus [b] diffinit, cum cuius pater alicubi natus est, filium eius esse oriundum ex illo quo ad sortiendum forum ordinandi. Ioannes item Andreas, quem Dominicus & Perusinus sequuntur, [c] dicit consilium quidem esse ante ordinationem, vt propria origo inspiceretur, sed post factam excusandam esse. Propter autem defectũ patrimonij nullam censuram incurrere potuit: quia extrauagans Pij Secundi, *cum ex sacrorum*, solùm loquitur de defectu ætatis, & literarum dimissoriarum, & tempore statuti à iure, & nulla fraus fuit facta in patrimonio, quia paternas diuitias habuerunt pro sufficienti alimonia eius.

2 Et Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 2. de reform. nullam pœnam specificè ponit; & quatenus innouat pœnas antiquorum canonum, videtur restringendum ad canonem positum in ca. *cum secundum Apostolum*.[d] quod correxit ca. *neminem*, & ca. *sanctorum*. 70. dist. quibus suspendebatur ordinatus sine titulo; ita quod tempore Cõcilij solùm puniebatur ordinãs pœna alẽdi ordinatum, quæ mitior est, quam pœna suspẽsionis ordinari; & leges pœnales, & innouantes pœnas videtur restringẽdæ ad mitiores.

3 Quamuis autem hæc probabilia videantur iure stricto: quia tamen facile potest ad cautelam Illustrissimus Pœnitentiarius maior liberare N. ab scrupulo, potest ei verbo mẽderi, dicens: *Ego te absoluo ad cautelam à suspensione, si quam ob præfata incurristi, & dispenso tecum super irregularitate si quam celebrando ob cãdã contraxisti. In nomine Patris &c.* aut certè potest Illustrissimus Pœnitentiarius maior mittere illum absoluendum & habilem faciendum ad aliquẽ Pœnitentiarium minorem, qui visis his eumdem cõsulẽtem quietum reddat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Capellaniam in capella Papæ obtinens, ad illius titulum, qui morte concedentis extingui non solet, ordinari potest, maximè si Pontifex ad illam eum præsentet: licet dubitari possit, an quis valeat ordinari ad titulum rectoriæ, ad illum rectore ipsum præsentante. num. 1.*

3 *Titulus, ad quem quis ordinatus fuit, non potest sine licentia Episcopi, antequam vnde aliunde viuat obtinuerit, resignari valide.*

4 *Capellaniæ Papæ, ad cuius titulum quis fuit promotus, cessante impedimento, tenetur inseruire, & ad illam vt seruiat reuerti.*

CONSILIVM XX.

QVæritur primo, an capellanus Papæ ordinatus ad sacros ordines ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ, sit legitimo ordinatus.

Secundo quæritur, an prædictus capellanus, qui ob impedimẽtum discessit ab eo loco, in quo seruiebat, eo cessante debeat redire ad seruiendum in illo.

1 Duæ quęstiones videntur in casu proposito proponi. Ad quarum priorem videtur dicendum prædictum dominum consulentem legitimè fuisse ordinatum ad ordines sacros ad titulum capellanię, quam habebat in capella Papæ; quia licet [e] dubitetur inter doctores de ordinato ad ordines sacros ad titulũ prędentationis, qua rector aliquis præsẽtat aliquẽ ad titulũ suæ rectoriæ, & consentit vt accipiat alimenta de fructibus suæ rectorię in suum victum an possit ordinari iustè ob illam præsentationem iure nouo, vel antiquo; in casu tamen proposito non videtur dubitandum.

1 Tum quia id fecit Papa, qui est supra omne ius humanum positiuum. [f] Tum quia capellaniæ præfatæ capellæ sunt perpetuæ, & non vacant per mortem Papæ, vt cõstat ipsa experientia, quæ est rerum magistra, [g] & multùm differt præsentatio rectoris ad rectoriã suã, vel fructus eius, & prędentatio Papæ ad capellam perpetuam per se stantem, & differentem ab alio beneficio, vt palàm est.

a Cap. 27. nu. 155. & 156. & in ca. 15. n. 70. b 70. dist.

c De præben.

d Cap. 2. sess. 21. de reform. e l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. sign. & le. cogi. ff. ad Trebel.

f Per l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub mo. do fiunt.

g Ex l. bonorum. 1. ff. de verb. sign.

a De tempor. ordina. lib. 6. b In ca. fin. de paroch.

c In dicto ca. cum nullus.

d De præb.

e In c. penult. de simõ. & in ca. postulasti. de iure patrõ.

f Cap. proposuit. de concess. præben.

g Cap. quam sit. de electio. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Sess. 21. c. 2. de reform.

2 Secundo, quod per Conc. Trid.[a] statutũ est, ne quis ordinatus ad ordines sacros ad titulũ alicui beneficij, vel patrimonij, possit renũciare illud beneficiũ, vel patrimoniũ sine licentia Episcopi, antequã consecutus fuerit aliud beneficiũ, vel patrimonium, vnde se alere possit. ex quibus infertur, quod dominus consulens non perdidit suam capellaniam, quia non renunciauit illam, nec potuisset renũciare, etiam si voluisset, sine licentia superioris, per præfatum Concilium.

4 AD QVÆSTIONEM POSTERIOREM respondetur, quod prædictus D. consulens videtur debere redire ad seruiẽdum in eodem loco & ordine, quo seruiebat, antequã impedimentum prædictum seruiendi successisset ei: quia pacificè adeptus fuit titulum, & possessionẽ tam ciuilem, quam naturalem prædictæ capellaniæ, & ita retinuit saltem ciuilem possessionem, ratione cuius redire potest ad suum locum, immo & agere de spolio, si quis eum spoliatet. [b]

b L. elam possidere. §. qui ad nundinas ff. de acquirẽ. vel amit. possess.

SVMMARIVM.

1 *Titulum non habere, & illi renunciasse, paria sunt: & hoc, si renũciatio sit valida. nu. 4.*
2 *Alienans titulum, ad quem quis ordinatus est, non habens aliquid aliud vnde viuat, peccat contra decretum sacri Concilij, sed tamen ob hoc non perdit illud, nec est suspensus, licet ab ordinario possit puniri. nu. 3. & 4.*
3 *Conatus delinquendi, etiam non secuto effectu, punibilis quidem est, sed tamen non subiicitur pœnæ ipso iure inflictæ ipsi delicto. num. 4.*
4 *Nullatenus, verbum inducit nullitatem actus ipso iure.*

CONSILIVM XXI.

QVidam ordinatus sine beneficio ad titulũ patrimonij ad gradum subdiaconatus, renũciauit illud in fauorem parentum, & postea fecit se ad superiores ordines ordinari ab ordinario, cui facta fuerat fides de titulo patrimonij, cum ordinaretur ad subdiaconatum, ignoranti prædictam renunciationem, & postea celebrauit. Quæritur an inciderit in vllas censuras, & irregularitatem.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd patia sunt non habuisse titulũ patrimonij, vel illud renunciasse: [c] quia vt ait glossa, remittentibus suas actiones non est dandus regressus, [d] at qui absq; beneficio & titulo patrimonij ordinatur ad sacros ordines, est ipso iure suspensus, [e] & celebrando fit irregularis. Secundò, quòd Conc. Trid. [f] vetat alienationem patrimonij ante habitam aliam sustentationẽ, & ita cõtrauenit illi renunciando.

2 Tertio, quod regulariter conatus delinquendi, etiã nõ secuto delicto, punitur, [g] & consulens conatus fuit assumere ordinem absque titulo, cum illi renunciasset.

3 Pro parte vero negante facit primò, quod potest quis iustè ad titulum patrimonij ordinari, [h] etiam post Concil. Trid. si Episcopo id beneuisum fuerit. [i] Secundò, quod nõ præstat impedimentum quod iure nõ sortitur effectum. [k] At renunciatio præfata non valuit per præfatum Concil. & si ea nõ fuisset facta, ordinatio fuisset iusta; ergo etiam facta illa erit talis, vt insinuamus in nostro Man. confess. [l]

4 Tertio, quod qui habet actionem, videtur rẽ habere, [m] præsertim si actio est realis, & rei vendicationis, per multa quæ congerit ibi Decius. At consulens habet actionem rei vendicationis ex donatione parentum, cum illi nõ potuerit renunciare: Concilium enim habet titulum huiusmodi sine licentia Episcopi nullatenus renũciari posse: & verbum, *nullatenus*, inducit actus nullitatem ipso iure, iuxta glo. celebrem. [n]

5 Quarto denique, quod lex pœnalis non est extendenda vltra casum, in quo loquitur, [o] & lex puniens ordinatum sine titulo est pœnalis: ergo non est extendenda ad eum, qui verè habuit illud, & verè non perdidit, licet fecerit id quo data est occasio rixandi cum eo super illo. Et per hæc videtur pars negatiua tenenda: quamuis negari non potest consulentem peccasse, & male fecisse, & ab ordinario pœna extraordinaria puniri posse.

Ad primum oppositorum respõdetur assumptum in eo esse verum de renunciatione valida, qualis non fuit hæc, de qua est sermo.

Ad secundũ concedimus consulentẽ peccasse, negãdo quod per illud peccatum perdiderit titulum.

Ad tertium concedimus conatum solum non secuto effectu regulariter puniendum, sed fallere id in multis casibus, quos adduximus nos in ca. *si quis non dicam.* [a] post Felinum, [b] quorum quartus est, cum pœna imponitur ipso iure. [c] At in casu proposito agitur de pœna suspensionis ipso iure incurrenda, & ideo præfata regula non habet locum in eo. Salua, &c.

a De pœnit. dist. 1.
b In tractat. quando conatus.
c Per ea. quæ in tenilit. §. fin. de elect. admittu. cap. perpetuæ. sed. tu. libr. 6.

SVMMARIVM.

1 *Alienans, etsi nulliter patrimonium ad cuius titulum fuit promotus ad sacros ordines, peccat quidem mortaliter, sed non incidit in censuram, si ante ordinationem illud retrocedere non promisit.*

CONSILIVM XXII.

VTrum sacerdos promotus ad presbyterium titulo sui patrimonij, si postea renunciat ei, peccet, & incidat in aliquam excommunicationem, irregularitatem, aut suspensionem?

1 Respondeo, quòd si consulens, antequam ordinaretur ad prefatum titulum patrimonij, non promisit remittere, vel renunciare patrimonium, vel ius repetendi alimenta promissa, in nullam cessuram nec irregularitatẽ ipso iure incidit: licet renunciando, vel remittendo sine licentia Episcopi peccet, & mea sententia mortaliter, transgrediẽdo [d] Concilium Tridentinum, quia nullo iure hactenus talis pœna ipposita est: licet calligari posset per Episcopũ: licet etiam renunciatio non esset valida, vt diximus in nostro Man. confess. [e] Salua, &c.

d Ca. 2. de reform. sess. 21.
e Capit. 27. à num. 158.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum patrimonij minus sufficientis, quod mentitus est sufficiens esse, dicitur male ordinatus, si defectus est notabilis. num. 5.*
1 *Ordinandus sacris, bona, vnde commodè ali possit, habere debet.*
2 *Qualificatũ cùm quid requiritur, non sufficit præstati simplex.*
3 *Notabilis pars sunt quinque ad vigintiquinque.*
4 *Restituere tenetur decipiens alium, etiam citra dimidium, notabiliter tamen.*
5 *Ordinatus ad titulum sibi promissum cum pacto de non petendo eo, est subreptitiè ordinatus.*
5 *Titulus parum insufficiens non facit quem male ordinatum.*

CONSILIVM XXIII.

NObtinuit literas dimissorias ad quoscumque ordines assumendos sub titulo patrimonij, quod mentitus fuit habere sufficiens; quarum testimonio ordinatus fuit. Quæritur quid iuris?

Quod debeat censeri ordinatus cum titulo, facit, quod verè habebat titulum, quamuis non sufficientem; & iura videntur requirere simpliciter titulum sine qualitate sufficientiæ, vt videre est in ca. *sanctorum.* [f] *absque titulo.* & in ca. *neminem*, ibi, *absolute.* [g]

1 Pro contraria parte facit ca. *Episcopus.* [h] quod requirit, vt ordinandus ad sacros habeat bona, ex quibus necessaria percipere possit: & ca. *tuis.* [i] quod requirit bona, vnde commode sustentari possit. & in ca. *cum secundum,* [k] statuitur, vt Episcopus alat à se ordinatum, si non habet quo se sustentet. Secundo facit, quod cum requiritur aliquid qualificatum, non sufficit illud, si est simplex, & non qualificatum, iuxta ca. *notificasti.* [l] adiuncta glossa solemni, & commendata à Panormitano & alijs, [m] quatenus habet non sufficere ad essentiam matrimonij consensum simplicem partium, nisi sit spontaneus, & liber, quia ad matrimoniũ requiritur consensus qualificatus, liber, & spontaneus. Tertio, quod allegans contra electum defectum scientiæ notorium, non satisfacit probando defectũ simpliciter, [n] Et qui tenetur probare testes corruptos falsum dixisse, nõ satisfacit probando eos fuisse corruptos, vel falsum dixisse: quia oportet eum probare vtrumque. [o] Quarto facit lex *tutor.* §. Lucius, [p] cum omnibus aliis, quæ probant debitorem nõ liberari, propterea quod partem debiti soluat.

f 70. dist. ibi.
g Eod. distinct.
h De præben.
i Eod. tit.
k Eod. tit.
l 35. quæst. 3.
m In c. cit. locum. de sponsa. n Cap. ab eo. in glo. & communi sententia, de elect. lib. 6.
o Ca. licet causam. de probat. vbi per omnes, præsertim per Felin. à num. 41.
p De vsur.

3 Per quę, & alia multa, quæ possunt in hoc afferri, videtur primo non esse iustè ordinatum ad titulum patrimonij eum, qui dixit se habere titulum patrimonij sufficientem ad viuendum honestè, si notabiliter ad illud erat insufficiens. Secundò, quod defectus quinque respectu viginti quinque videtur esse notabilis, argumento eorum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

que norãtur [a] adiũctis eis, quæ S. Tho. dixit, [b] & alij Theologi & nos tradidimus in Man. cõs. [d] quod decipiens aliũ in contractu emptionis, etiam citra dimidium iusti pretij, tenetur ad restitutionem, si decipit eum notabiliter, seu in parte notabili. Tertio, quod dubitari posset, an qui ordinatur cũ dimissoriis sui Episcopi habitis cũ huiusmodi falsa informatione, videatur incurrere suspensionem inductam per Pium II. contra eos, qui se faciunt ordinare sine literis dimissorijs. Nã pro parte negante facit, quod is habet veras literas dimissorias, licet subreptitiè impetratas. Pro parte autẽ affirmãte facit, quod mẽdax precator debet carere impetratis, [e] & omni commodo literarum. [f] Pro hac eadẽ parte facit c. *per tuas*. [g] quatenus probat quod is, qui ordinat [h] fuit cũ titulo promisso, et ab aliquo facto clã pacto de nõ petẽdo illo, iudicatur male ordinatus: cuius rationẽ ait esse glossa eius, [i] quia subreptitiè ordinẽ accepit. Quarto, quod si non deficeret titulo ad sufficientiam, nisi parum, siue quantitas quæ non esset notabilis, arbitrio boni viri iudicari posset bene ordinatus, [k] & aliorum iurium, quæ probant de modico nõ esse curandũ. Salua, &c.

[a] In l. 4. C. de rescindẽd. vẽd. & in c. cũ dilecti. de empt.
[b] In 2. 2. qua. 77. art. 1.
[c] In 4. dist. 15.
[d] Ca. 25. nu. 84.
[e] Le. & silegium. C. si cõtra ius vel vtil.
[f] Ca. super literis. de rescript.
[g] 3. de simo. h In verb. mandare.
[i] Argu. Lecta. ca. vera. de consecra. dist. 2. & l. Seio ff. de restitut. in integ.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus ad titulum parochialis ante etatem obtentæ suspensus non est.
1 Subreptio non omnis, sicut Papæ, ita & ordinarij gratias vitiat.
2 Beneficium curatum malè adeptum, eo dimisso, aliud sibi quærere potest. sed tenetur fructus perceptos restituere.

CONSILIVM XXIIII.

AN qui ante legitimam ætatem obtinuit ecclesiã parochialem, & post eam adeptã fuit ordinatus ad ordines sacros ad titulum eius, incurrat suspensionem extravagantis *cum ex sacrorum*. Pij II. quam referimus in Man. consil. [k]

Respondeo primo, quod acceptatio prædictæ Ecclesiæ, & fructuum, ex ea perceptio inducit quidem peccatum, [l] sed non suspẽsionem, neque irregularitatem: quia id nullo iure cauetur, & ita non est dicendum. [m]

1 Secundò, quòd nec per ordinũ assumptionem in legitima ætate videtur incurrisse suspensionem, nec cõsequẽtur irregularitatem per eius violationem. Tum quia non suscepit ante legitimam ætatem, nec extra tempora iuris, nec sine literis dimissoriis: quia suscepit eos à suo ordinario, vel cum literis dimissoriis ab eo datis: esto quod fortè non dedisset eas ille, si sciuisset Ecclesiam prædictam fuisse sibi collatam ante legitimam ætatem: quia gratias ordinarij non facit nullas omnis subreptio, sicut gratias Papæ. [n]

2 Tertiò, quòd iure communi potest consulens accipere aliam Ecclesiam, omissa ea, quam habet, sed tenebitur restituere fructus malè perceptos, nisi prius à Papa sibi condonentur ob pauperratem, vel aliam iustam causam, quod faciat quo ad forum conscientiæ tantùm, si petierit à summo Pœnitentiario, vt quo ad illud forum absoluat eũ à censuris, & irregularitate, si quas ob prædicta incurrit, cum retentione beneficij.

SVMMARIVM.

1 Verba in proprio significatu accipienda.
1 Dictio taxatiua quid operetur. & nu. 6.
2 Dictio taxatiua similia non excludit.
3 Verborum intelligentia à causis dicendi sumenda.
4 Causa dispositionis finali etiam alio tempore impleta, impletur dispositio.
5 Dispositio exorbitans ab vno ad alia eidem à iure æquiparata extenditur.
6 Dictio taxatiua pro subiecta materia interpretationem sumit.

CONSILIVM XXV.

EPiscopus dedit literas dimissorias cuidam Nicolao, vt à quocumque mallet Episcopo ordines assumeret, etiam extra tempora iuris, si Papa id sibi concederet, etiã si rorum negotium sibi Papa remitteret. Papa verò cõcessit, vt posit ordinari extra tempora ab ordinario tantum. Quæritur an posit ordinari ab alio, quàm ab ordinario.

1 Respondeo primò, pro parte negante facere, quod à propria significatione verborum non est discedendum regulariter, [o] & quod verba illa, *tantum ab ordinario*, significant, quod non ordinetur ab alio, dictio enim exclusiua exponitur per affirmatiuam, cui adiicitur, & negatiuam aliorum: nam vt omnes Logici docent, illa propositio. *Petrus tantũ currit*, exponitur per illa duo *Petrus currit*, & *Nullus alius, quàm Petrus currit*. [a]

2 Hoc tamen nõ obstante contrarium est verius. Primo, quod dictio taxatiua non excludit similia, in quibus est eadem ratio, vt est casus in l. fi. [b] adiuncta glossa. [c] quę expressè habet, donationem tantùmodo posse reuocari, ex quinque casibus ibidem expositis: & tamen gloss. addit vnum alium ex similitudine rationis. & auth. *vt cum*. [d] habet ob solas 14. causas posse filium exhæredari à patre: attamen Gulielmus & communis sententia, quam late tractat, & affirmat Iason [e] tenent, quod filius potest exhæredari ob causam æque grauem, aut grauiorem, quam sunt illæ 14. expressæ, [f] & relatæ per glossam. [g]

3 Secundo, quod, vt Hilarius ait, *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi*. [h] At causa quare Papa limitauit suam gratiam, vt impetrans ab ordinario tantùm ordinaretur, fuit ne ordinario præiudicaret, & sic derogaret Cõcilio Tridentino quod [i] statuit, vt ordines à propriis Episcopis assumerentur. At nihil præiudicatur Episcopo consentienti, vt ab alio ordinetur arg. ca. *scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus*, [k] neque Concilio, cùm expressè permittat, vt per rescriptum possit quis promoueri ab altero Episcopo, dummodo probitas & mores eius à suo Episcopo commendentur.

4 Tertiò, quod si post prædictam licentiam impetratam à Papa assumendi ordines à suo ordinario tantum, ipse cõsensisset, & dedisset prædictas literas dimissorias, nemo negaret posse ipsum ab alio Episcopo promoueri. at non refert an ordinarius prius dederit dimissorias cum cõditione, si Papa dederit licentiã vel post eã datam cùm in vtroque casu impleatur causa finalis, propter quã Papa posuit illam limitationem, vt dictum est in arg. antecedenti. Ergo D. consulens perinde potest ordinari cum dimissoria concessa ante prædictam licentiam, ac cum concessa post eã; præsertim quod expressè in id consenserit, dicendo, q placet ei, vt ordinetur à quo maluerit Episcopo extra tempora, habita licentia à Papa, etiam si sua sanctitas totũ negotium remiserit ad eum. Et de æquipollentibus idem est iudicandum, nec refert quod illorum fiat. [l]

5 Quarto, quod dispositio etiam exorbitans loquens in vno casu, habet locum in alio sibi iure æquiparato, iuxta glossam solemnem; quæ habet multas similes receptas. [m] At ordinari quẽ ab ordinario suo, vel ab alio cũ dimissoriis vel de licẽtia eius, æquiparãtur in iure, [n] & ab ipsomet Concilio Tridentino: [o] ergo licentia Papæ, vt quis posit extra tempora ordinari à suo tantùm ordinario, intelligẽda est, vel ab alio de licentia, & cum dimissoriis eius.

6 Ad oppositum respondetur, assumptum in eo esse verum de rigore verborum logico, quando aliunde non apparet de intentione & mente vtentis taxatiua. At nos loquimur de significatione verborum accipienda secundũ iustitiam & æquitatem & canonum & legum, secundum quam frequenter subaudimus, tantum & frequenter limitamus illud: subaudimus enim illo, *Scindite corda vestra. & non vestimenta vestra*, dictionem, *tantùm*, secundum communem intellectum, [p] & glossã [q] in illo dicto S. Hieronymi: *Non ore, sed corde cantandum*: addit dictionem, *tantum*, verbo, *ore*. & è contra l. *cum in testamento*. [r] habet, hæredem iussum à testatore, vt centum dumtaxat impendat eius sepulturæ, non peccare, nec malè facere, si plus impẽdat, absque alterius præiudicio, sed solùm si minus impendat. & l. *cum prator*. [s] & ca. *qualis*. [t] quæ habent. *cum qui de vno dicit, de alio negare*, intelligenda sunt de alio dissimili, vt singulariter dicit Dominicus, [v] pro quo est glossa notabilis. [x] Et ita in casu proposito verba illa, *tantum ab ordinario*, intelligenda sunt, vel ab alio de cõsensu & approbatione eius: quia illa duo sunt omnimodo quo ad propositum similia, & æquipollentia, & iure communi æquiparata, per præfata capp. 1. & 2. y & multa similia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Dimissorias ad ordines det vicarius Episcopi, seu Episcopus originis, beneficij, vel domicilij, religiosis autem eorum prælati.
1 Suspensus est qui sine legitimis dimissorijs ordinem sacrum ab alieno suscipit: & si illo vtatur, prout facit qui ascendit ad

[a] In ca. cum ecclesia Sutrina. de caus. poss. & proprie. & leg. Gallus. §. & quid si tantũ. ff. de liber. & posthum.
[b] C. de reuoc. dona.
[c] verb. voluerit.
[d] De appell. cog. §. aliud quoque cap.
[e] In auth. non licet. C. de liber. prater. vel exhared.
[f] In dict. §. aliud.
[g] In ca. quintauallis. de iureiur.
[h] Ca. intelligentia. de verbo. sign.
[i] In ca. 8. sess. 23. de refor.
[k] De reg. iur. lib. 6.
[l] Leg. fina. ff. mand. & licet ex quadam. de testibus.
[m] Iure si post quã. de elect. lib. 6.
[n] Ca. Lugdunensis. 9. q. 2. & c. 1. & 2. de temp. ord. lib. 6. cũ sibi concord.
[o] In d. c. 8. de refor. sess. 23.
[p] In cap. scindite. & in ca. conuertimini. de pœnit. dist. 3.
[q] In ca. cantantes. 92. dist.
[r] ff. de verb. sign.
[s] ff. de iud.
[t] 23. dist.
[v] In d. c. qualis. 23. dist.
[x] In ca. si tibi absenti. de præben. lib. 6. in verb. absenti.
[y] De tempor. ord. lib. 6.
[o] Le. non aliter ff. de leg. 3. & ad audientiã. de decim.

presby

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad presbyteratum efficitur irregularis, num 2.

2 *Ministrat in suscepto, qui ab vno ordine sacro ascendit ad alium immediatum & accipiendo presbyteratum, in eodem ministrat, dum cum Episcopo simul consecrat.*

3 *Episcopus dispensat super irregularitatibus incursis ex mala ordinum assumptione, & ministratione, si ex occultis delictis processerunt.*

3 *Occulta vix ideo potest irregularitas procedens ex dimissorijs nulliter concessis ab eo qui non potest dare: eo quòd defectus pateat ex literis ipsarum vende non a Pœnitentiario, sed a Datario in vtroque foro quærere debet dispensationem.*

CONSILIVM XXVI.

QVIDAM clericus dimissorias, vt à quocumque Antistite ad omnes sacros ordines promoueri posset, à quodam pro Legato constituto Vicario obtinuit: & postea à diuersis Episcopis sacros ordines cum dictis dimissorijs accepit. Dubitatur, an pœnas incurrerit, & an per Episcopum, seu Pœnitentiariam, dispensationem sufficiat impetrare.

1 Magis est, vt D. consulens incurrerit suspensionem, eo quòd suscepit ordines sacros absque literis dimissorijs legitimis per extrauagantem Pij II. quę incipit, ***cum ex sacrorum***, non enim fuerunt legitimæ literæ illæ dimissoriæ, quas dedit ei Vicarius prætatus Anconitanus, cum non esset Episcopus, nec Vicarius Episcopi originis, nec beneficij, nec domicilij, nec prælati, in cuius manibus consulens regulariter fecit professionem, prout requiritur *c. cum nullus.*[a]

2 Secundo respondeo, quod etiam est irregularis: quoniam vsus est ordinibus sacris, durante suspensione, per eamdem extrauagantem.[b]

Tertiò, quod etiam est irregularis, ex eo quod postea quam fuit suspensus ex assumptione mala primi ordinis sacri, siue subdiaconatus, ante absolutionem assumpsit alios duos ordines sacros, diaconatum scilicet, & presbyteratum, præsertim quod in susceptione presbyteratus etiam cum Episcopo consecrauit.

3 Quarto, quod Episcopus bene posset super his irregularitatibus dispensare, si ex occulto delicto essent natæ, per Concilium Tridentinum.[c]

Quinto, quod difficile est asserere præfatas irregularitates ex occulto delicto esse natas. Tum quia ordinationes fuerunt publicè in publicam formam relatæ. Tũ quia ille, quo vsus fuit ordine subdiaconatus, videtur fuisse publicus. Tum quia per literas ipsas trium ordinum, quæ sunt tria publica instrumenta, coniungendo cum literis dimissorijs illegitimis, probatur consulentem suscepisse duos ordines sacros posteriores posteaquam fuit suspensus per assumptionem primi sacri.

Sexto, hæc consequi quod D. cõsulens debet impetrare dispensationem Romæ, antequam redeat in patriam, & quod non videtur sufficere sibi dispensatio sacræ Pœnitentiariæ, quæ non prodest nisi quo ad forum conscientiæ, sed oportet eum impetrare per Datarium, vt prosit quo ad vtrumque forum, porrecta idonea petitione, quam ego polliceor dictare, si non fuerit præsto alius, qui eam aptius agat. Salua, &c.

Aduertendum referri Congregationem censuisse, regulares, qui volunt ab alieno ordinari debere obtinere dimissorias etiam à diœcesano, si in diœcesi commoratur & vide infra Concilium 36.

SVMMARIVM.

1 *Commendatitias literas dans de vita & moribus, non dicitur dare dimissorias ad ordines. & num 3.*
1 *Capitulum sede vacante infra annum reuerendas non dat.*
2 *Legatus reuerendas quidem dare potest etiam sede vacante, sed non derogare sacro Concilio. num 2.*
2 *Ordinari potest nemo ab alieno sine ordinarij testimonio, quia nec est Capitulum intra annum sede vacante.*
3 *Capitulum testimonium idoneitatis dans ordinando intra annum sede vacante non suspenditur.*
3 *Error iuris obscuri excusat à mortifero, durante errore nu. 4.*
4 *Iurisconsultum iurisconsulti errore excusari posse, dixit Iason.*
5 *Ordinatus male sibi consulit accipiendo ratificationem ordinis.*
5 *Ordinatus minoribus ab alieno sine dimissorijs licet sic malè ordinatus, censuram non incurrit.*
5 *Pensio collata ei qui malè ab alieno accipit primam tonsuram, tenet, secundum aliquos.*

CONSILIVM XXVII.

ECCLESIA Burgensi vacante, & durante anno, quo prohibetur Capitulo dare dimissorias ad ordines, Legatus Hispaniæ dedit illas N. adhuc puero, vt posset ordinari ab aliquo Antistite, cũ testimonio idoneitatis à prouisore Burgensi accepto, & d. N. accepit à quodam Episcopo celebrante ordines in eadem ecclesia vacante primam tonsuram, & postea fuit illi assignata quædam pensio. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primò, quòd pro Capitulo & prouisoribus facit, quod ipsi non dederunt litetas dimissorias, quas ***reuerendas*** vocant, quasque prohibebatur Capitulum dare per [a] Concilium Tridentinum, sed solum literas testimoniales idoneitatis ipsius N. qui volebat ordinari, quæ non sufficiebant ad hoc, vt ordinari posset ab Episcopo alieno, etiamsi Capitulum, & prouisores habuissent potestatem dãdi dimissorias, vt palàm est, non enim dederunt licentiã & facultatẽ ordinẽ accipiendi ab alieno Episcopo.

2 Secundò, quòd pro ordinato & ordinante facit, quod Legatus potuit dare reuerendas, & dedit eas accedente testimonio idoneitatis ordinarij, vel prouisoris N. quod testimonium accesit, seu datum fuit, vt requirebatur.

Tertiò, quod contra ordinatum & ordinantem facit, quod in Concilio Tridentino [b] statuitur, non posse quem iustè ordinari virtute alicuius rescripti, nisi eius probitas & mores ordinarij sui testimonio commendentur. At in casu proposito nõ interuenit testimonium ordinarij. Nec prodest ei dicere, quòd illud testimonium erat testimonium ordinarij: quia non erat testimonium ordinarij quo ad id, ad quod requirebat Legatus, cuius mens fuit semper mẽtẽ Cœcilij, quę fuit ne quis absque cõsensu ordinarij ordinaretur, vt clarè colligitur ex eodẽ, [c] sed & expresse [d] statuitur, ne Capitulum sede vacante det dimissorias, ne reputaretur quo ad hoc intra annum ordinarius. Neque etiam iuuat dicere, quòd fortè Legatus sciebat ecclesiam Burgensem vacare: quia Legatus non potuit derogare Concilio Tridentino iuxta glossam singularẽ & receptã. [e]

3 Quartò, quòd ex his infertur Capitulum & prouisores nullas incurrisse censuras, eo quòd non dederunt literas dimissorias, neque aliud quicquam fecerunt, quod eis fuerit prohibitũ per præfatũ Concilium, neq; per alia iura.

Quintò, quòd neque ordinatus videtur peccasse: quia error iuris obscuri excusat à peccato mortifero, juxta singulare dictũ Innocẽtij, [f] quẽ cũ aliis multis refert, & sequitur Felinus, alia multa ad hoc adducẽdo præsertim pueri. arg. notatorũ in *c. ignorantia*, [h] & eorũ quę gloss. illius citat.

4 Sextò, quòd maius dubium est de ordinante, qui est vir doctissimus, & rerum Curiæ peritissimus: quamuis Iason alicubi dicat Iurisconsultum egregium Iurisconsulti errore excusari posse.

Septimò, quòd licet puer ille non peccasset, donec in eo iuris errore mansit saltem quo ad forum conscientiæ, posteaquam resciuit, videtur teneri ad non perseuerandum in illo, vel ratificandum id quod per illum errorem non fuit rectè factũ, per multa quę possent in hoc adduci.

5 Octauò, quòd satisfaceret, si ab Episcopo vel Archiepiscopo nouo, vel à Papa obtineret ratificationem illius ordinationis. [i]

Nonò, quòd collatio pensionis facta illi post clericatum sic susceptum valuit: quia etiam si peccasset in sic suscipiendo tonsuram, nullam tamen iuris censuram ipso iure videtur incurrisse, [k] & quòd extrauagans Pij II. quæ suspendit ordinatos sine dimissorijs, solum includit ordinatos ad sacros ordines, & non ordinatos ad minores, qui licet suspendi possunt per iudicem, non tamen sunt ipso iure suspensi, per præfata cap. [l] Salua, &c.

Aduertatur, referri in praxi obtentum contrarium eius, quod habetur sub num. 5.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus minoribus ordinibus de licentia Capituli sede vacante intra annũ potest habere beneficium, antequam priuetur clericali priuilegio.*
1 *Verba futuri temporis pœnam ipso iure non infligunt.*

CONSILIVM XXVIII.

CONCILIVM Tridentinum [m] habet, ordinatum ad minores ordines de licentia Capituli sede vacãte,

a *De tempor. ord. lib. 6.*
b *& c. 1. de rer. iud. li. 6. ea 1. de sent. excõ. eod. li. cum eis adnotatis.*
c *Ca. 6. quod incipit, licet. de refor. sess 24.*
a *Cap. 12. sess. 23.*
b *Ca. 8. de reform. sess. 23.*
c *D. cap. 8.*
d *In d. ca. 10.*
e *In cap. dilectus. cum simil. de præben.*
f *In capit. per suas. 2. de simon.*
g *In ca. 2. col. penult. de rer. iudic.*
h *De reg. iur. lib. 6.*
i *Arg. ca. 1. ne dunensis. 9. q. 2.*
k *Arg. 1. quod translationẽ. & c. vel non est compos. de tempor. ordi.*
l *Quod translationem. & ea. vel non est compos.*
m *Ca. 10. sess. 7. de reform.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nullo priuilegio gaudere debere. Quæritur an possit habere beneficium.

1 Respondeo, quòd primo aspectu videtur quòd non, per cap. *ex literis*,[a] & ca.2.[b] quæ probant, priuilegium clerici esse, vt sit capax beneficij Ecclesiastici: quamuis videtur quòd non perdit ipso iure hoc priuilegium, sed debeat perdere illud per sententiam, vel per exceptionem: quia verbum *gaudeat* est futuri temporis, per cuius verba non infligitur ipso iure pœna, iuxta glossam solemnem & receptam.[c] Salua, &c.

a De priuil.
b De iudic.
c In regula in pœnis de reg. iuris lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno sine dimissorijs accipiens, peccat peccatum, quod sola contritione deletur: & licet mereatur suspendi, tamen hanc pœnam potest Episcopus remittere: & si imponat ei non nocebit quo ad præterita. num. 5. at suspensionem ipso iure non incurrit num. 1. vnde si ei conferatur beneficium, tenet collatio, num. 2. nisi sit Vltramontanus ab Italo ordinatus. nu. 1. & 2.*

3 *Gratia sola signaturæ Gallis quo ad vtrumque forum prodest, alijs quo ad solum forum conscientiæ: nisi agatur de collatione beneficij obtenta à Papa num. 4.*

4 *Beneficia à sede Apostolica collata amittuntur, nisi intra certum tempus literæ expediantur: & Gallis sola supplicatio signata sufficit. nu. 3.*

CONSILIVM XXIX.

AN ordinatus minoribus ab Episcopo alieno sine literis dimissorijs sui, & post assecutus beneficium, qui postea obtinuit à Papa absolutionem malæ ordinationis, & nouam prouisionem beneficij per solam signaturam, possit ascendere ad superiores ordines ante literarum expeditionem?

Respondeo primò, quòd hæc petitio non pertinet ad Illustrissimum Dominum Pœnitentiarium, neque ad eius prætorium: quia nec absolutionem neque dispensationem, neque vllam habilitationem petit, sed tantùm quæstionem extrartam.

1 Secundo, quod consulens si non est Vltramontanus, & ordinatus in Italia, non habuit necessitatem absolutionis à censuris, neque ab irregularitate: quia licet ordinatus ab alieno ordine sacro ipso iure incurrat suspensionem, & si durante illa celebrat, irregularitatem, per extrauagantem Pij II. quæ incipit *cum ex sacrorum*: ordinatus tamen minoribus non incurrit ipso iure talem suspensionem, licet mereatur suspendi iuxta iura,[d] & tradit Archidiaconus [e] & Antoninus post Hostiensem, & Ioannes Andreas, & ante illum glossa communiter recepta, [f] & ante illam Archidiaconus [g] vbi ipse & prædictus Antoninus [h] & Philippus Franeus [i] respondent cap. 1. & 2. 9. q. 2. & alijs, quę contrarium significant: sed non, vt ipsi declarant [k] & glossa cum communi [l] probant talem esse suspensum, si non est Vltramontanus, & ordinatus in Italia: quia si esset talis, esset suspensus etiam quo ad alios, & suspensione inducente irregularitatẽ per ca. 1.[m] cuius tamen dispositio non esset extendenda ad alios casus, quod affirmat eius glossa communiter recepta per iura in ea citata, & rationes efficaces.

2 Tertiò, quòd si non fuit ipso iure suspensus quo ad alios, & suspensione inducente irregularitatem, vt non indigeat absolutione, ita non indiget noua collatione beneficiorum à Papa sibi postea facta: quia valuit collatio prior & ita cessaret alia quæstio grauior, quæ in propositione quæst. implicatur.

Quarto, quod si erat suspensus prædicta suspensione Vltramontani in Italia ordinati, & consequenter suspensus prædicta suspensione quo ad alios, indiget absolutione & noua collatione.

3 Et quo ad quæstionem implicatam an sufficiat signatura ad ascendendum ad ordines superiores, respondetur, quod si consulens est Gallus, sufficit ei signatura: quia in Gallia sufficit signatura: quoniam seruat ius antiquum, secundum quod gratia sine literarum expeditione valet, iuxta clem. *dudum*.[n] & alia citata per Felinum & Decium in rub. de constit.

Quintò, quod absolutio præfata valebit obtenta à Papa etiam sine literarũ expeditione quo ad forum cõscientiæ, etiã si non sit Gallus, vt satis sentit glossa [o] quãuis nõ quo ad forũ exterius, in quo requiritur probatio, quæ sine literis expeditis nõ fit, per ea multa quæ adducit Gomezius.[a]

4 Sextò, quòd idem posset dici de noua collatione beneficiorum, nisi obstaret quædam extrauagans Iulij II. per quam perditur ius quæsitum per supplicationẽ, nisi literę intra certum tempus expedientur: ad quam, quia non est nota omnibus, nec vidi eam typis excusam, me remitto.

Non obstat prædictis, quod prædictus orator potest suspendi suspensione prædicta quo ad alios, quæ est vera censura per prædicta.[b]

5 Tum quia suspensio, quæ nunc fieret, non nocet quo ad præterita, nec retrotrahitur.[c] Tum quia Episcopus potest dispensare super illa pœna per sententiam imponenda, vt habetur in d. cap. *Lugdunensis*. & ibi Archidiaconus communiter receptus id annotauit: & consequenter obtenta illa venia siue dispensatione super pœna merita, sed non ipso iure incursa, saluus manebit ab omnibus malis, quæ consequebantur illam iniustam ordinationem etiam quo ad forum exterius: sicut & quo ad forum interius mansit liber à peccato, quod admisit in sumendo minores ordines inordinatè, per primam contritionem & confessionem, qua se illius accusauit.

Rota tamen reputat huiusmodi ordinatum prima tonsura, siue minoribus, inhabilem ad obtinenda beneficia, ac pensiones, prouisionesque eis factas non subsistere.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est ex hoc quis, quòd minoribus à non suo initiatus fuerit, nisi eos acceperit in excommunicatione. & n. 3.*

2 *Peccat vtens minoribus male susceptis ante dispensationem.*

3 *Pœnitentiarius maior potest in foro conscientiæ tantùm ratum habere ordinem ab alieno acceptum cum falsis dimissorijs, & ita si falsitas creditur adeo occulta, vt non sit timenda controuersia in foro exteriori potest ab eo peti.*

CONSILIVM XXX.

AN ordinatus ad minores per dimissorias falsas, sit ipso iure suspensus?

1 Respondeo primò, quod huiusmodi ordinatus grauiter & mortiferè peccauit, nec absque peccato vti potest ordinibus minoribus sic susceptis, donec ratificetur ordinatio per proprium Episcopum: quia eos suscepit ab Episcopo non suo sine literis iustis dimissorijs,[d]

2 Secundo, quod licet vtendo illis ordinibus peccet, non tamen fit irregularis, vt tenet glossa recepta [e] quia nõ videtur ipso iure suspensus illa saltem suspensione, cuius transgressio inducit irregularitatem, [f] in quod optime fatur extrauagans *cum ex sacrorum* Pij II. relata & declarata à nobis in repetitione cap. accepta. 8 quatenꝰ habet ordinatos ad sacros ordines sine literis dimissorijs incurrere suspensionem illam, cuius transgressio inducit irregularitatem, significando à contrario sensu ordinatos minoribus non incurrere illam.

3 Tertio respondeo, quod prædicta intelligẽda sunt, nisi alia maior culpa intercesserit, puta quod ob falsitatẽ prædictam incurrerit excommunicationem ipso iure per aliquam cõstitutionem synodalem: nam iure communi non incurrit illam: vel quod ordinator tulerit excommunicationem ipso iure incurrendam contra eos, qui peterent à se ordinari sine licentia legitima, vel sine iusta ętate, quod aliquando factum esse audiuimus. Nam tunc respondendum esset de illo, id quod responderi deberet de ordinato cum licentia legitima, sed aliàs excommunicato, qualis incurrit irregularitatem.[h]

Quartò respondeo, quòd D. consulens posset petere à summo Pœnitentiario, vt habeat ratam quo ad forum cõscientiæ tantùm prædictam suam ordinationem, si falsitatem credit adeo esse secretam, quòd non timet vllam de illa quæstionem sibi futurã in foro exteriori, vt exoneretur onere petẽdi ratificationẽ à suo ordinario. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sine licentia minoribus, etiam Vltramontanus ab Italo, non est suspensus, nec priuatus beneficijs postea, nec antea obtentis licet possit suspendi num. 5.*

2 *Dispositio exorbitans & pœnalis restringenda. & 4.*

3 *Causa dispositionis, quæ ponitur in prooemio, censetur finalis.*

4 *Ordinatos male sacris suspendit extrauagans Pij Secundi, secus si solùm minoribus.*

5 *Ratihabitio ordinarij in male ordinatis operatur, vt beneficium*

a Iuxta reg. de nõ iudicando literis non expeditis.
b Capit. post translationẽ, & ca. vel non compet.
c Arg. c. 2. & fin. de const.
d Per ca. 1. & cap. nullus de temp. ord. l. 6. & c. Lugdunensis. 9. q. 2.
e Capi. eos de temp. ord. l. 6 verb. statuãt.
f Arg. c. 2. & quod transgressionẽ & ca. vel non est compet. de tempo. ordin.
g De reg. spol. oppos. 8. nu. 14.
h Iuxta ca. 1. de cler. exco. mu. & cap. si quis Episcopus. 11. q. 3.
i ad, ca. eos,
k In d. c. quod translationẽ.
l Capi. eos de temp. ord. l. 6.
m De tempo. ord. lib. 6.
n § fin. adnotãda glossa. in verb. verbe. de rescript. in regul. cancel. 1. & 53.
o Regul. cancel. 1. & 53.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cium male obtentum possit de nouo conferri. num. 6.

CONSILIVM XXXI.

HISPANVS Hispalensis laicus ordinatus sine dimissorijs in Italia ab Episcopo Italo, obtinuit beneficium vnum. Quæritur an sit suspensus ipso iure, & priuatus illo beneficio.

a Ca. 1. verb. clericum. de temp. ord. l. 6.

1 Respondeo primo, glossam [a] tenere, quòd sic, duplici ratione. Altera, quòd eadem ratio videtur esse in laico ordinato à non suo Episcopo, & in clerico ordinato etiam à non suo Episcopo. Altera, quod præfatum cap. 1. faciendo punctum post verbum *Vltramontanum*, videtur soluere argumentum ex illo desumptum contra eam: quam sequuntur etiam ibi Ioānes Andreas, Dominicus & Frācus.

Sed profecto contrarium videtur verius, quod grauissimè tenuit ibidem Archidiaconus & etiam Ioannes Monachus & satis sentit Ancharanus & firmat etiam Petrus Rebuffus [b] quod esset tenendum, etiamsi nemo id tenuisset. Tum quia est casus expressus [c] quod ordinatus ab alieno Episcopo non caret ipso iure executione ordinis, sed est interdicenda ei. Tum quia cap. *vel non est compos.* [d] idem statuit de ordinato ante legitimam ætatem. Tum quia capit. 1. [e] cui innititur glossa præfata, probat contrarium, quatenus loquitur de ordinante clericum ad sacros ordines, & de clerico ordinato ad illos, significando aliud de ordinante laicum, & de laico ordinato ad clericatum. [f] Tum quia est exorbitans à iure regulari, [g] & ita debet restringi ad terminos, quibus vtitur. [h]

b In Praxi benef. titul. de cler. ad sacros ord. mal. promot. nu. 5.
c In ca. quod translationē. de temp. ordi.
d De tempor. ord.
e End. tit. li. 6.
f Arg. c. nōne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud.
g In di. capit. quod translationem.
h Cap. quæ à iure. de regul. iur. lib. 6.

2 Tum quia est pœnalis, & ita restringenda. [i] & cum loquitur de ordinante clericum, & de ordinato clerico ad sacrum, non debet extendi ad ordinantem laicum, & ad laicum ordinatum ad clericatum: immo probat contrarium, eo quod *qui de vno dicit, de alio negare videtur.* [k] vt supra tactum est.

i §. pœna. de pœnit. dist. 1.
k D. c. nonne.

3 Tum quia causa illius constitutionis fuit, quia clerici extra suas terras in Italia ordinabantur ad sacros, vt habet proœmium illius, & non fuit causa impulsiua, vt significat Ioannes Andreas sed finalis: quia causa dispositionis, quæ ponitur in proœmio eius, censetur finalis, [l] & ita solùm habet locum in ordinãte clericum ad sacros ordines. Tum quia ridicula est ratio, qua mouētur Ioannes & Dominicus scilicet, quod verbum, *ordo*, late sumptum significat etiam ordines minores: quia illa efficaciter tollitur per ipsum & Archidiaconum & retorqueri potest contra eos, cùm regulariter lex exorbitans & pœnalis non extendatur ad significata impropriè & latè per eius verba.

l Le. fin. ff. de hared. instit.

4 Tum quia non est eadem ratio de ordinato laico ad clericatū, & de clerico ad sacros, cùm crimen hoc sit longe grauius illo, vt palam est, cumque extrauagans Pij Secundi, *cum ex sacrorum*: clarè significet hoc, statuēdo, quod ordinati ad sacros sine dimissorijs, & ante ætatem, & extra tempora, suspenduntur ipso iure, & si celebrant, sunt irregulares: quæ tamen secundum omnes non habet locū in ordinato ad primam tonsuram, vel minores. Tum quia præfatum cap. 1. non potest sine violentia diuidi per appositionem puncti, quam glossa prætendit, vt palam est perpendenti. Tum denique quod ridiculosum est etiam id, quod notant ex illa glossa Dominicus & Francus, scilicet, quòd quando per puncti appositionem in vno vel alio loco potest extendi prohibitio pœnalis, debeat in dubio poni in eo loco, in quo positum ampliat dispositionem: cum contrarium sit verum & receptum post glossam, [m] per quod, & per rationem diuersitatis supra tactam soluuntur fundamenta glossæ.

m In c. in pœnis. de reg. iur. li. 6.

5 Secundò, quòd non est priuatus, neque priuandus ob hoc solùm beneficijs ante vel post habitis, sed solùm potest suspendi, & post illam suspensionem fieret inhabilis ad beneficia, & non antea, per ea quæ habentur in d. cap. *quod translationem.* [n]

n Et cap. vel non est cōpos.

Tertiò, quòd is dominus consulens debet procurare per suos amicos, vt eius Episcopus ordinarius habeat ratam præfatam ordinationem: quo habito remanebit habilis tam quo ad ordines alios suscipiendos, quàm quo ad alia beneficia. [o]

o Ca. Lugdunensis. 9. q. 2.

6 Quartò, quòd absolutio, de qua in signatura, non videtur esse data per illam, sed iussum, vt committatur ordinario, quod faciat illam: & ita non videretur illa quicquam operari, donec ordinarius virtute commissionis sibi præsentatæ absolueret.

Quintò, quòd ad maiorem cautelam potest consulens, habita ratificatione sui ordinarij, adire Episcopum; qui contulit illi beneficium, vt illud conferret ei denuo, si, & quatenus opus est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno cum falsis dimissorijs accipiens peccat quidem grauiter, sed nullam incurrit censuram, nullaque eget dispensatione, vt possit maiores cum iusto dimissorys accipere. nu. 2. sufficitque ei coram Deo contritio, & absolutio sacramentalis. num. 3.*

CONSILIVM XXXII.

AN ordinatus per falsas dimissorias ad quatuor ordines minores, & postea per veras ad subdiaconatum, incurrat censuras, vel irregularitatem?

1 Per ea quæ nuper alio domino consulenti respondimus, arbitramur primò hunc dominum consulentem ob præfatam promotionem ad minores ordines in nullam censuram, nec irregularitatem incidisse ipso iure, sed grauiter peccasse, ipsumque suspendi & puniri posse in foro exteriori. [a]

a Iuxta capi. vel non est compos de tempo. ordin.

Secundo, quod etiam arbitramur eum non incurrisse ipso iure vllam censuram per secundam promotionem, quia per legitimas dimissorias videtur fuisse ordinatus quo ad forum conscientiæ.

2 Tertio, quod sine dispensatione quo ad forum interius per easdem dimissorias potest iustè promoueri ad alios sacros, si ad eos capiendos extenduntur, & etiam quo ad forum exterius, si bono modo celari possit prior error sine mendacio & periurio. An autem id sic celari possit, nec ne, quæstionis facti est, super quam non consulitur iurisconsultus.

3 Quarto credimus, eisdem rationibus, quibus supradicta fundari possunt, prædictum dominum consulentem non indigere dispensatione primi, nec secundi Episcopi, sed solo secreto primi erroris, ne ob eum puniatur in foro exteriori, & ideo per canonicatus adeptionem, & nouam mutationem domicilij, faciliorem viam illi parari ad celandum primum errorem, qui iam (vt opinor) celatus est quo ad Deum & forum conscientiæ per contritionem, confessionem, & absolutionem sacramentalem.

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias falsas is, cui ignoranti veræ iam concessa erant, præsentans, dicitur quidem per falsas dimissorias, & cum peccato, sed non sine dimissorijs, maioribus ordinibus initiatus. Vnde licet peccauerit non tamen incidit in excommunicationem, nec suspensionem latam per extrauagantem Pij Secundi. num. 3. quæ nec in suscipiente sine illis minores habet locum. num. 2.*

CONSILIVM XXXIII.

P. RESIDENS Romæ, perijt per epistolas ab Episcopo suo in Hispania moranti literas dimissorias, quæ fuerunt datæ mense Augusto, & P. ignorans eas fuisse datas, antequam ad se peruenirent, fabricauit alias falsas, & virtute illarum ordinatus fuit ad quatuor minores mense Septembri. Quæritur, an sit malè ordinatus.

1 Respondetur primò, dominum consulentem peccasse mortaliter, primum in fabricando literas dimissorias falsas, animo vtendi eis ad decipiendum Episcopum, qui eum erat ordinibus insigniturus, deinde præsentando eas Episcopo, & accipiendo eos ab eo.

2 Secundo respondetur, quòd præfatus consulens non incurrit ipso iure excommunicationem, neque suspensionem, attento solo iure communi. Tum quia extrauagans Pij Secundi, qua suspenduntur ipso iure qui absque literis dimissorijs ordinantur ab alienis Episcopis, solum loquitur de ordinibus sacris, vt nos tradimus in Manu. confess. [b] quamuis etiã iure cõmuni mereatur suspẽdi à iudice, [c] sed donec suspendatur per iudicem, nõ est suspensus.

b Cap. 25. nu. 70. & ca. 27. n. 131. & 241.
c Per cap. vel non est cõpos. de temp. ord.

Tertio, quod etiam potest defendi quod non esset suspensus, etiamsi extrauagans haberet locum in minoribus ordinibus: quia præfatus consulens non est absque literis dimissorijs veris ordinarus, quamuis non sit ordinatus virtute verarum dimissoriarum: quia aliud est ordinari quem virtute dimissoriarum, & aliud absque dimissorijs, & lex

Universidad de Deusto
Biblioteca

pœnalis loquens de altero eorum non debet ad alteram extendi. Tum quia à diuersis non fit illatio. [a] Tum quia lex pœnalis non habet locum extra suum casum, [b] vbi latè tradidimus procedere id, etiamsi eadem ratio idem in altero suaderet.

a *L. Papinianus. ff. de minorib.*
b *Cap. pœna, de pœnit. di. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Reuocasse dimissorias concessas non censetur Episcopus ex eo quod postea dixerit ordinando ne ab alio ordinaretur, quia ipse volebat ordines tenere, & eum ordinare. & num. 3.*
2 *Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, licet debeat esse in immobilibus, & non in mobilibus, non tamen ob id incurritur pœna. & num. 3.*

CONSILIVM XXXIIII.

1 EXCELLENTISSIME Domine, obtinuit præsens orator à suo ordinario dimissorias, vt à quocumque Episcopo communionem Sedis Apostolicæ habente ad subdiaconarus ordinē se promoueri facere posset, verum, quoniam in dictis dimissorijs nulla fiebat mentio tituli ad quē esset ordinandus, ob id pro supplemento eumdem ordinarium adijt, qui oratori iussit responderi, ne ordines ab alio Episcopo acciperet, quia ipse in secūdis proximis ordinationum temporibus eas volebat tenere, & sic ipsemet oratorem ordinasset. Orator autem impatiēs dilationis, quamprimum cum dictis dimissorijs adijt quemdam ordinarium, qui edoctus extra iudicialiter sicuti orator erat filius personæ diuitis, & qui habebat patrimoniū, prout verè habebat, à patre in mobilibus, vtpote qui nulla immobilia possideret, cōstitutum, successiuè, aliàs tamen rite, oratori subdiaconatus ordinem simpliciter contulit.

2 Demum orator, tamquam subdiaconus, à prędicto suo ordinario obtinuit alias dimissorias, vt à quocumque Antistite communionem Sedis Apostolicæ habente ad reliquos alios sacros ordines posset se facere promoueri; nescit autem, an quando ordinarius concesit secūdo dictas dimissorias, meminerit per ipsum, vt præmittitur, responsionis antea datæ, & credit quòd non: & successiuè in vim secundarum dimissoriarū alios omnes sacros ordines accepit, & ministrauit. Et quia ab aliquibus oratori iniectus fuit scrupulus, quod inciderit in pœnas extrauagantis Pij II. quia sine legitima licentia sui ordinarij videtur ordinatus, quia licentia ipsa, vt præmittitur, fuit reuocata, ex doctrina D.V. in suo Man. [c] & ex textu [d] item quia per subreptionem videtur ordinatus, [e] item quia ordinatus contra formam [f] Concilij Tridentini quo statuitur patrimonium debere constitui in rebus non alienabilibus, qualia non erant prædicta, ad quorum titulum fuit promotus, supplicat igitur, vt excellentia vestra vnico verbo dignetur respondere, an orator egeat aliqua dispensatione.

3 Respondeo, nobis videri prædictum D. consulentem non egere aliqua dispensatione, curare autem debet, vt quamprimum dictus titulus bonorum mobilium conuertatur in bona immobilia ad mentē Concilij Tridentini.

c *Cap. 27. nu. 158.*
d *In c. ad aures. de tempo. ord.*
e *Glossa. fin. gloss. c. ex tua, verbo secreto. de simon.*
f *In ca. 2. sess. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Obsessus à dæmone, post liberationem accipere potest minores, maiores verò non, at antea acceptis potest vti. num. 3.*
1 *Regularis contradicente prælato non promouendus.*

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM Monachus de licentia iusta minoribus initiatus, & à Capitulo nominatus fuerat cum alijs, vt posset ad sacros ordines ascendere: superior dictam nominationem cassauit, deinde subreptitiè de licentia prælati ad subdiaconatum fuit promotus, postmodum à dæmone fuit obsessus: sed sunt iam tres anni elapsi, quòd est liberatus. Quæritur an valeat ad maiores ascendere, & in susceptis de licentia superioris ministrare.

1 Respondeo primò, præfatum consulentem bene fuisse promotum ad quatuor minores, per glossam. [g] Secundo, quòd videtur male fuisse promotus ad subdiaconatum. Tum per illud cap. *clerici. & cap. maritum. eod. distinct.* Tum per Concilium Tridentinum [h] quatenus habet, religiosum non debere promoueri contradicente prælato: & prædictus consulens videtur fuisse promotus contra voluntatem sui prælati, qui primo cassauit denominationem eius, & postea inaduertenter & subreptitiè admisit.

2 Tum per cap. *communiter.* [i] cuius glossa per illum textum & alios concludit inter omnes Doctores conuenire, quod arreptus vel obsessus à dæmone antequam ordinetur ad sacros ordines, non debet promoueri ad illos, etiam si conualesceret.

3 Licet super obsesso post ordinationem sint varij, & opinio mitior teneat posse vti post conualescentiam ordine ante illam arreptionem susceptо: & ita videtur præfatus consulens posse vti prædictis ordinibus minoribus, & etiam subdiaconatu, habita saltem absolutione à suspensione, sed ad ordines superiores non potest ascendere sine dispensatione Papæ. Salua, &c.

g *Ca. clerici. 23. distinct.*
h *Ca. 1. de reform. sess. 24.*
i *D. 23. distin.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius religiosorum est prælatus, seu superior eorum. & ad ordines suscipiendos dimissorias dat.*
1 *Prælatus exemptus iurisdictionem habet quasi episcopalem.*

CONSILIVM XXXVI.

QVIS sit ordinarius religiosorum ad dandas dimissorias literas ad ordines, de quo loquitur [a] Concilium Tridentinum?

1 Respondetur, quod prælatus superior huiusmodi regularis est quod ad hoc eius ordinarius. Tum quia verè est superior eius ordinarius, habēs in eum iurisdictionem ordinariam. [b] Tum quia cum sit exemptus à iurisdictione episcopali, dicitur habere iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta glossam solemnem & receptam. [c] Tum denique quod ca. 10. [d] probat à contrario sensu, quod Abbates exempti possunt dare literas dimissoriales ad ordines suscipiendos regularibus suis.

Hoc tamen est intelligendum. si prædicti religiosi habeant ad hoc priuilegium: aliàs enim ad Episcopum pertinet, vt supra Consilio 26.

a *Ca. 8. de reform. sess. 23.*
b *Ca. cum ab ecclesiarū prælatis. de offic. ord. le. fin. C. de iurisdict. omn. iud.*
c *Clem. 1. verbo propriq. de reb. eccles. nō alienand.*
d *De reform. præfata sess. 23.*

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius etsi presbyter, non tamen ob id prohibetur dare dimissorias.*
1 *Abbas dans dimissorias sæculari etiam suo subdito est suspensus per annum ab officio, & beneficio.*
2 *Suspensus ab officio ministrans sit irregularis.*
2 *Suspensus à beneficio non facit fructus suos, perceptósque, qui suam excedunt sustentationem, Ecclesiæ restituat.*

CONSILIVM XXXVII.

AN Abbas, qui cùm non esset presbyter, dedit literas dimissorias famulo suo sæculari ad assumendum ab alieno Episcopo ordines sacros, teneatur restituere fructus perceptos illo anno, etiam si famulus erat subditus iurisdictioni eius temporali, & Ecclesiasticæ, non tamen erat religiosus subditus eius.

1 Respondetur, quod ipse incidit in pœnam suspensionis ab officio vnius anni & à beneficio [e] iuxta Concilium Tridentinum, non quia nō erat presbyter, sed quia, etiam si presbyter fuisset, non poterat dare literas dimissorias ad maiores ordines, vt definit d. cap. 10. [f] eiusdem Concilij quia is, cui dedit dimissorias, non erat regularis, sed sæcularis, licet esset sibi subiectus quo ad iurisdictionem etiam Ecclesiasticam, vt in casu proponitur.

2 Et quia nunc quæritur an teneatur restituere fructus, & cui, respondeo, quod dominus consulens maiorem curam debuisset habere de alia quæstione, an scilicet incurrerit irregularitatem. Et respondeo ad has tres quæstiones. Primo ad hanc superadditam, quòd ipse fuit factus irregularis, si durante illo anno suspensionis non abstinuit à diuinis, quia erat suspensus ab officio: & suspensus ab officio immiscens se diuinis fit regularis. [g]

AD SECVNDAM respondeo, quòd tenetur restituere fructus prędicti anni saltem illos, qui non fuerunt sibi necessarij ad vitam sustentandam, per ea quæ glossa, Panormitanus, & communis asserunt. [h]

AD TERTIAM, quod restitutio illa fieri debuit Ecclesiæ, vt ibidem Panormitanus & Decius determinant. Salua, &c.

e *Sess. 23. cap. 10.*
f *De reform. sess. 23.*
g *Ca. 1. de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de sent. excommun.*
h *In c. patellis. §. verum. de appell.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus absoluere potest ab omni suspensione à iure lata, & Papa non reseruata.*
2 *Episcopus approbando suum subditum ab alio ordinatum, non ratificat quod nomine suo non est actum, sed approbat quod in suam est factum iniuriam.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN Episcopus possit habere ratum, quod aliquis suorum clericorum citra illius licentiam, hoc est sine

lite

Universidad de Deusto
Biblioteca

literis dimissorijs fuerit ordinatus?

Respondeo, quòd licet Petrus Rebuffus [a] tenuerit partem negantem, nobis tamen magis arridet contraria.

1 Tum quia est conformis communi resolutioni Innocentij & aliorum [b] quæ habet, Episcopum posse absoluere aliquem à suspensione à iure lata, & Papæ non reseruata, qualis est illa, de qua loquimur.

2 Tum quia proprius Episcopus non ratificat ordinem male assumptum ab alieno, illa ratificatione, qua quis potest habere ratum nomine suo gestum, & non gestum nomine alieno, iuxta regulam *ratum*, [c] vt parum cautè putauit Rebuffus: sed de approbatione, qua quis potest approbare factum ab alio in iniuriam suam, & qua auctoritate iuris potest absoluere ab aliqua censura, vel pœna, quam alius incurrit de quali approbatione loquuntur cap. *Lugdunensis*. [d] & Concilium Tridentinum [e] & alia iura, quæ suspendunt aliquos male ordinatos, vsque ad arbitrium proprij Episcopi, vel vsque ad voluntatem eius, de qua etiam loquimur in casu proposito.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus laicum alienum ordinare non potest.*
2 *Ordinis collatio ab alieno facta tenet, nec est repetenda.*
2 *Character Episcopo, vel psalmistæ non imprimitur secundum Theologos, licet secus secundum Canonistas tenentes hos etiam esse ordines.*
3 *Ordinatus prima tonsura ab alieno non incidit in censuram suspensionis, licet sit suspensus quo ad effectum, ne licite possit eo vti.*
3 *Ordinatus ab alieno ad sacros, vel ante ætatem, hodie suspensus.*

CONSILIVM XXXIX.

AN Episcopus possit iustè ordinare laicum alterius diœcesis?

Secundo, an esto quòd non possit iustè id facere, si fecerit, ordinatus sit suspensus?

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo quod non, [f] nam quicquid dicat Guido Papæ [g] prædicta duo cap. probant, quòd Episcopus non debet ordinare aliquem, qui sibi non subest ratione originis, beneficij, vel domicilij, cuius decisionis ratio est illa, quod Episcopus non habet iurisdictionem spiritualem, nisi in illis: quod etiam aliter confirmat Franciscus Mare. [h] Et resoluendo illa, quæ ipsi inuoluût, addo primò, quod collatio ordinis, etiam ab alieno Episcopo facta, tenet: ita quod non debet repeti: quia tenendo eum Canonistis, quod sunt nouem ordines, per illam imprimitur character: & tenendo cum Theologis, quod non sunt nisi septem, & quod in prima tonsura, & episcopatu non imprimitur character, sit tamen saltem benedictio, & deputatio cõsecrariua, quę non debet repeti, nec potest tolli, nisi modis à iure expressis, iuxta ea, quæ de benedictione constitutiua rei sacræ diximus in cap. non liceat Papæ. [i]

2 AD SECVNDAM respondeo, quòd est suspensus ad effectum, quod non licet ei vti eo ordine, donec Papa, vel Episcopus suus ratificet: sed non est suspensus ad hoc, quod si vtatur eo, incurrat irregularitatem, vt Ioãnes Andreas cum glossa & cõmuni videtur resoluere, [k] quia quo ad hoc non est suspensus ipso iure, sed suspendendus, [l] sicut ordinatus ante ætatẽ, [m] quod est verum iure antiquo, etiam quo ad ordines sacros: nouo tamen prodito per extrauagantem *cum ex sacrorum*. Pij II. sic ordinatus ad sacros est suspensus ipso iure, ita vt celebrans ante absolutionem fiat irregularis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excusat à suspensione Episcopum ordinantem alienum subditum.*

CONSILIVM XL.

AN Episcopus ignoranter ordinans alienum parochianum sine licentia sui ordinarij sit suspensus?

1 Respondeo, quòd non est suspensus, si probabiliter id ignorabat. tum per §. *notandum*. [n] & alia citata per eius glossam, tum quia ca. *eos*. [o] quod imponit pœnam suspensionis ordinanti alienũ parochianũ sine licentia superioris, requirit vt id faciat scienter, vel affectata ignorantia.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem suam nemo extra territorium suum exercere potest, nisi sit voluntaria, vel de ordinarij & partium consensu, num. 2. & 3.*
1 *Ordinare non potest Episcopus sibi non subditos sine licentia Episcopi ordinandorum, & loci in quo ordinantur. num. 2.*
2 *Intellectus cap. 5. sess. 6. Concilij Trid. & nu. 4.*

CONSILIVM XLI.

AN Episcopus iustè possit in diœcesi alterius de licẽtia diœcesani ordinare alios clericos, quam ei subditos, habentes literas dimissorias suorum Episcoporum.

1 Pro parte negante facit primò, quod nemo potest extra suum territorium iurisdictionem suam exercere. [a] Secundò facit, quod Episcopus non valet ordinare sibi non subditos. [b] Tertiò, quod Concilium Tridentinum [c] videtur hãc partem probare. Primò quidem, quatenus statuit, quòd nullus Episcopus possit in aliena diœcesi ordinare aliquem, nisi de licentia Episcopi proprij. Secũdo, quatenus habet, quod neq; de licentia sua alios, quã ei subditos.

Pro parte tamen affirmante, quæ tenenda est, facit primò, quòd potest quis iurisdictionem suam extra suum territorium exercere, vt beneficium conferre, iuxta glossam [d] & audire confessiones pœnitentiũ, & eos absoluere iuxta Hostiensem. [e] Secũdo, quod Episcopus rogatus ab alio Episcopo, vel à Capitulo sede vacante, potest ordinare in diœcesi rogantis, & inuitantis, [f] quod & præfatum Concilium exprimit.

2 Tertio, quod omnis iurisdictio etiam contentiosa potest exerceri in alieno territorio de cõsensu iudicis illius, & partium quas tangit, vt tenent Alexander Iason, & melius Decius [g] & in quæstione proposita præsupponitur, quod Episcopus diœcesis, & clerici ordinandi, dando literas dimissorias, consenserunt. ergo licet. Quarto, quod præfatus canon Concilij Tridentini non loquitur de Episcopis ordinantibus in aliena diœcesi de licentia diœcesani, sed solùm de ordinare volentibus ratione priuilegiorum, quæ habent à sede Apostolica ordinandi extra suas diœceses: quales erant ante Concilium Tridentinum multi Episcopi titulares, & ordinabant vbicumque volebant, sine Episcopi illius loci consensu: & ita non debet extendi ad eum, qui ordinat de consensu Episcopi diœcesis, & ordinandi. Tum quia exorbitat à iure communi. Tũ quia non est eadem ratio, sed longè diuersa: cum in altero casu nulli fiat præiudicium, in altero verò sic, & nõ solùm Episcopo loci ordinationis, sed Reipub. per ordinationes indiscretè factas. Quartò, quòd hoc iure communi obseruabatur ante Concilium Tridentinũ, & videmus idẽ obseruari post illud: nam in omnibus Ecclesijs cathedralibus Hispanię vacantibus, post anni lapsum Capitulum inuitat aliquem Episcopum titularem, vel vicinum, vt celebret ordines generales in sua Ecclesia vacante, & ille ordinat omnes, quos posset ordinare Episcopus proprius, id est subditos eius, & alios qui afferunt literas dimissorias suorum Episcoporum. idem etiam seruatur, quando Episcopus proprius ob ægritudinem, absentiam, vel aliam causam non celebrat per se ordines generales, sed rogat alium Episcopum vicinum, vel titularem, vt eos pro eo celebret: ipse autem substitutus ordinat omnes, quos substituens poterat ordinare, nempe suos, subditos, & alios iustis literis dimissorijs munitos.

3 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur per primũ & secundum fundamenta pro hac nostra parte facta, scilicet concedendo, quòd regulariter nemo potest exercere iurisdictionem suam extra territorium, sed quod fallit in iurisdictione voluntaria, & etiam in contentiosa, quando tam iudex territorij, quam partes quas tangit consentiunt, vt dictum est in tertio fundamento. Ad secundum, concedendo, quòd nemo debet regulariter ordinare alium, saltem non sibi subditum, in aliena diœcesi, sed quod fallit, quando Episcopus proprius loci, & clericus ordinandus, & eius Episcopus consentiunt, vt in casu proposito.

4 Ad tertium respondetur primò, quo ad primam inductionem, quod canon Concilij non loquitur de ordinante de cõsensu Episcopi territorij, in quo ordinat, sed de alio, vt in 4. fundamento dictum est. Secundò, quo ad secundã inductionem, respondetur, quod non vetat ordinari alios qui non subsunt Episcopo loci concedenti licentiam, si, etiam adsit licentia Episcopi illius, qui vult ordinari.

Tertiò

a *In praxi de nullit. sit. de forma literarum dimissoriarum, n. 9.*
b *In aliquo reuocatum, vel solutum.*
c *De reg. iuris lib. 6.*
d *9. quæst. 2.*
e *Ca. 2. de reform. sess. 23.*
f *Per ca. 1. & 2. de temper. ordin. lib. 6.*
g *In decis. 449. Delphinat.*
h *In decis. 107.*
i *12. q. 2 §. 18. num. 9.*
k *In d. c. 2.*
l *Capit. quod translationẽ. de temp. ord.*
m *Ca. vel nõ est eod. tit.*
n *1. quæst. 4.*
o *De tempor. ordin. lib. 6.*
a *L. fin. de iurisd. omn. iud. cap. 2. de consuet. lib. 6.*
b *Cap. nos de tempo. ordin. lib. 6.*
c *Sess. 6. ca. 5. de reform.*
d *In ea nouit. de off. leg.*
e *In tit. de pœnit. §. ut confitendum.*
f *Ca. pontifices. 7. q. 1.*
g *Nu. 9. in d. l. fin. ff. de iurisd. omnium iudic.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tertiò respondetur, quòd loquitur de volente ordinare ratione priuilegij,& nõ de volente ordinare de consensu ordinariorum,vt prædictũ est. Quartò quòd mens & sensus eius est dicere, quod non sufficiat licentia Episcopi loci:quod & nos fatemur: palã enim est,quod non potest ipse dare licentiam ordinandi subditos aliorum Episcoporum in sua diœcesi sine illorũ consensu & licentia,non tamen negat, quod substitutus ab eo non possit ordinare alios venientes cum licentia suorum superiorum,sicut & ipsemet posset ordinare:& ita si concedit licentiam ordinandi generaliter in suo territorio, poterit etiam ordinare alios rite dimissos à suis Episcopis:& si dederit licentiã particulariter ordinandi hunc vel illum, hos vel illos habẽtes litteras dimissorias,poterit ordinare illos:quia nulli fit præiudiciũ.vt dicitur in quarto fundamẽto. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap 1.sess.14.de reformatione Concil.Triden.*
2 *Occultum ob crimen clericus sæcularis non potest ab Episcopo impediri ab ordinum susceptione.secus in clerico regulari.*
2 *Occultum ob crimen etiam enorme non incurritur irregularitas,nisi ob homicidium,& alia in iure expressa crimina.*

CONSILIVM XLII.

AN cap.1.[a] Concilij cõprehendat clericũ sæcularem?

1 Nos semper credimus præfatum cap. 1. Concilij Tridentini [b] intelligendum esse de religiosis, de quibus speciatim loquitur,& non generaliter de omnibus cleticis etiam sæcularibus. Tum per ea quæ supra diligenter scribuntur.Tum quod nullatenus videtur dicendum prędictum cap. *ex tenore* corrigi per cap. *ad aures*. sed potius declarari per cap.vlt. [c]

2 Per quod & alia dicimus in Manu. confess. [d] per nullam enormitatem criminis occulti irregularitatem contrahi,nisi homicidij,vel aliorum,de quibus exprimitur in iure, neque posse impediri ab ordinum susceptione per Episcopũ,si est clericus sæcularis,per d.c.vltimũ & per c. *si tantum*. [e] vbi est casus optimus. Salua emunctissima D. M.iubentis respondere censura mihi valde suspicienda.

Forte tamen sacra Congregatio censuit contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Notorius talis in vno loco, puta excommunicatus, concubinarius,est vbique talis, & sine peccato potest vt talis alijs ignorantibus reuelari:nec Episcopus, etiã vbi hæc ignorantur,potest cum tali vti facultate cap. 6.sess.24 sacri Conc. nn. 4.*
2 *Infamis est in foro exteriori, qui iniustè tamquam fur fuit per sententiam iudicis fustigatus,seu ictibus fustium cæsus,at in foro conscientiæ secus,si sententia,& per consequens etiam fustigatio fuit iniusta: vnde vbi prædicta omnino ignorantur,potest ordines postea susceptos exercere.num. 5. licet in foro exteriori posset puniri.num.3.*

CONSILIVM XLIII.

QVÆRITVR primò,an quod est notorium in aliquo loco, sit censendum notorium vbique.

Secundo,an Ioannes, qui fuit cæsus virgis per sententiam iudicis,sit infamis,cùm tamẽ sentẽtia fuerit iniusta.

Tertio,an prædictus Ioannes,suscipiendo ordines, incurrerit aliquam censuram,aut irregularitatem.

Quarto, an ordinarius possit cum illo dispensare virtute cap.6. Concilij Tridentini, [f] vbi conceditur facultas Episcopis dispensandi cum suis subditis in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepta ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Quinto, an cum prædictus Ioannes sit modo in patria à dicto loco distantissimo,vbi nullus scit ipsum fuisse ictũ fustibus,possit ipse tacere,& ministrare in suis ordinibus.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, id quod est notorium alicubi, censendum esse notorium vbiliber,adeo quòd de illo,qui notoriè est excommunicatus,concubinatius, vel condemnatus alicubi, potest dici sine peccato alibi etiam longissimè ab eo loco, quòd est excommunicatus,concubinarius,vel condemnatus.

2 AD SECVNDAM, quod difficile potest negari præfatum D. Ioannem non esse infamem quo ad forum exterius: quia passus fuit ictus fustium per sententiam iudeis latam in causa criminali mota super furto, cuius tenorem voluissem vidisse,antequam respõdissem. Quãuis videatur posse defendi nõ esse infamem quo ad forum conscientiæ : quia crimen impositum ei non fuit probatum,& crimen confessum erat aliud à crimine,cuius accusabatur, & quod metu tormentorum fuit falsè confessus illud : & consequenter sententia erat coram Deo iniusta, & etiam fustigatio.

3 AD TERTIAM respondeo,quod per præfatã ordinationem nullam censuram,nec irregularitatem cõtraxit,licet censendus sit deliquisse malè ordinem suscipiendo quo ad forum,in quo censetur infamiam incurrisse facientem eum indignum ad ordines, quos suscepit,& posset ob hoc castigari, & deponi, vel suspendi ab omnibus susceptis.

4 AD QVARTAM, quòd ordinarius non potest virtute prætati cap.quicquam super hoc facere : quia nec infamia, nec causa eius sunt occulta quo ad forũ exterius.

5 AD QVINTAM respondeo,quòd si patria prædicti D.Ioannis est,vt ipse ait,distãtissima à loco, in quo ei hoc infortunium contigit, & probabiliter creditur,quòd nemo scit,nec sciet illud ibi,nisi ipsemet reuelet illud, quod ego credo, optimum remedium fuerit ei tacere hoc perpetuo, & inseruire Deo ibidem, attento quod non videtur incurrisse prædictam infamiam quo ad forum conscientiæ,& quod in foro exteriori non incusabitur ibi.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante succedit in omnem iurisdictionem episcopalem per se,vel per alium ad id idoneum exercendam,& successiue inuitandi Episcopum alienum vt celebret ordinationes in sua Ecclesia,& dandi licentiam suis clericis, vt ordinentur ab eo num.2.& 3.*
3 *Ad legem seu potestatem iurisdictionis spectat concedere alicui Episcopo, vt in cõcedentis diœcesi possit ordinationes tenere, & alia põtificalia exercere ac licẽtiantis subditos ordinare.*
4 *Capitulum intra annum à die vacationis sedis episcopalis non potest dare literas dimissorias,seu reuerẽdas,sed bene post illũ.*
5 *Intellectus cap.5 sess.6.Concil.Trid.*
5 *Episcopus ex priuilegio non potest ordinare in aliena diœcesi sine licẽtia ordinarij. & nisi clericos illi ordinario subiectos.*
5 *Episcopus vicinus, vel alius communionem Sedis Apost. habens inuitatus ab ordinario potest supplere vices suas, & celebrare ordinationes generales.6.*
5 *Canon exorbitans à iure communi non est extendendus ad ea, quæ non comprehenduntur sub eius verbis.*

CONSILIVM XLIIII.

EPISCOPVS Vssellensis sede vacante Ecclesiæ Turritanæ rogatus à Capitulo post lapsum anni,vt celebraret ordines in ea, ordinauit clericos eiusdem approbatos per Capitulum, & clericos suæ diœcesis approbatos per semetipsum, & alios aliarum diœcesum cum literis dimissorijs. Consecrauit item aliqua de licentia eiusdem Capituli, & exercuit pontificalia. Quæritur an hæc iustè facere potuerit?

1 Respondeo affirmatiuè potuisse illa iustè & sanctè facere. Primò quidem, quia cum agitur de potestate Capituli sede vacante,facienda est regula affirmatiua,videlicet quod Capitulum succedit in omnem iurisdictionem episcopalem per se, vel per alium ad id idoneum exercendã, per iura citata [a] & per aliquot alia, quæ Franciscus Pauinus ad hoc adducit. [b] At præfatus Episcopus Vssellensis potuisset rogatus ab Archiepiscopo Turritano viuente præfata omnia facere, ergo etiam potuit de licentia Capituli sede vacante.

2 Secundò,quòd etiã alia regula specialior habet,quod Capitulum succedit sede vacante in facultate rogandi & inuitandi Episcopum alienum ad celebrandum ordines in sua Ecclesia vacante,& dandi licentiã clericis suæ diœcesis, vt ordinentur ab eo per iura multa [c] & alia, quæ adducit idem Pauinus [d] quamuis quibusdam parum necessarijs,se idem occupet.

3 Tertiò, quòd hæc omnia: quæ fecit præfatus Episcopus, pertinent ad legem iurisdictionis, vt glossa recepta docet [e] & vt prædictum est,Capitulum sede vacante succedit regulariter in omnem iurisdictionem episcopalem.

4 Quartò,quòd non obstat [f] Concilium Tridentinum quatenus adimit Capitulo facultatem dandi literas dimissorias,siue reuerẽdas intra annũ à die vacationis,non autẽ de ijs,quę potest facere post annũ à die dictę vacationis,vt

a Sess. 14. de reform.

b Sess. 14. de reform.

c De tempor. ordin.
d Ca. 27.nu. 249.

e 6.quæst.2.

f Sessio.14.

a *Ca.hic quæ. & c. cu olim. de maior. & obed. caput. si Episcopus.de suppl. neglig. prælat.l.6.vbi bona glos. verbo spiritualium. & etiam in d.ca. hic quæ.verb. pacu.*
b *In tract.de potest.ca.sede vac.1.par.q. 1.à num. 3.*
c *Cap. pontifices.7.quæst. 1. & dist.cap. si Episcopus. & gloss.in d. ca. & per ea. cũ nullus. de temp.ord.l.6.*
d *In prima parte prælati tractatus.qu. 6.*
e *In cap.dilectus.de off.ordin.*
f *Cap.10.sess. 7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt quæ proponuntur,quæ post illum contigerunt.

a De reform. sess.6.

1 Quinto,quod non obstat etiam c.vlt.[a] eiusdē Concil. quatenus habet, quod Episcopus respectu priuilegij dati sibi ad conferendū ordines in aliena diœcesi,nō debet ordinare sine licentia ordinarij,nec cum ea, nisi clericos illi ordinario subiectos: quia ille canon loquitur de Episcopo ordināte ratione priuilegij sibi ad id cōcessi: in casu autē proposito agitur de Episcopo rogato,& inuitato, vt ordines generales celebraret ratione iuris cōmunis, quod habet,vt vicinus Episcop. vel alius cōmunionē sedis Apost. habēs rogatus & inuitatus ab ordinario possit in sua diœcesi vices suas supplere,& celebrare ordines,iuxta *c.pontifices.*[b] & alia supra citata. Quē canonem sic esse intelligēdū,probatur primo,quia exorbitat à iure cōmuni: & ideo nō est extendendus ad ea, quę non comprehenduntur sub eius verbis,[c] & constat eum, qui huiusmodi rogatu, sine vllo alio priuilegio prætēso ordinet,nō ordinare prætextu priuilegij. Secundo quòd ratio,quæ mouit Concilium ad id statuendum,fuit, vt arceret abusus, quos multi Episcopi titulares ratione priuilegiorū Apostolicorum admittebant ordinando tum tēporibus à iure statutis,tum alias: quod cessat in nostro casu, & ita cessare deberet canon, etiamsi verba illum cōprehenderent, [d] quæ tamen nullatenus eum comprehendunt. Tertio,quod sequeretur præfatū Vsellensem Episcopū nō potuisse ordinare etiā clericos sui episcopatus, quod nemini videbitur verisimile.

b 7 quæst. 1.

c Capi. quæ à iure. de regul. lib. 6.

d Le. adigere. 9. quamuis. ff. de iur. patron.

6 Sexto,quod non solū consuetudo antiqua, sed etiam recens,etiam post Concilium seruata, etiam per ipsosmet Episcopos, qui interfuerunt ei, habet, vt omnes Episcopi rogati ab eis ad supplendum vices suas, & ad celebrandos ordines generales statutis à iure temporibus,ordinēt omnes illos, quos ipsimet ordinare possent, si per se ordines celebrarent.

7 Septimò,quod alioqui post præfatū Conciliū nullus potuisset, nec posset ordinari ab vllo Episcopo generales ordines pro alio celebrante cum clericis illius Episcopi, pro quo celebrat, quod consequeretur plurimas presbyterorum centurias male ordinatas,& quotidie male ordinari, quod videtur absurdum, & ideo non dicendum, [e] Salua,&c.

e Le. nil quod absurdum. ff. de bonis libert.

SVMMARIVM.

1 Dispensandi commissionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in dubio in primo actu censetur ad omnes dispensasse,& non ad primos solùm.

2 Dispensatus ad sacros ordines suscipiendos creditur ù pro quo superior Papā supplicauit,& ad minores ordines suscipiēdùmisit.

3 Credenda sunt quæ communiter accidunt, non autem insolita, regulariter.

CONSILIVM XLV.

QVidā prælatus regularis petiit à Papa verbo, vt posset habilitare N.suum religiosum ad omnes ordines: qui prælatus,ordinationis tempore aduenientē, dicto N. dedit reuerentiales ad quatuor minores, & subdiaconatum: quibus susceptis prælatus mortuus est, & ipse N. de licentia successoris alios maiores ordines accepit. Dubitatur an sit rectè ordinatus.

1 Respondi,mea sententia,credere posse prædictū religiosum se esse rite ordinatum: quia probabiliter credere potest, quòd prælatus suus fecit eum habilem ad omnes illos simul,si Papa ei commisit potestatē id faciendi: quoniam non est verisimile,quòd prælatus particulatim eum habilitabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium: non enim erat boni & prudentis prælati id facere cum periculo,quod ipso mortuo,oporteret iterū refugere ad Papam, & cōmunis stylus commissariorum ad habilitādum quē ad omnes ordines est,vt vnico actu id faciant: & non est præsumendum quid stultum & malum de bono prælato. [f]

f Ca. 1. de seruis ab ordi. fac.

Et quæ communiter accidunt,sunt regulariter credenda, [g] & insolita non sunt credenda. [h] Quamuis ad redundantem cautelam posset peti à summo Pœnitentiario, vt dictam ordinationem haberet ratam,& dispensaret super irregularitate,si & quatenus opus esset, quamuis mihi videatur non esse opus. Salua,&c.

g L. sippositio. C. de probationib. & glos. le. neque natales. eodem tit.

h Capit. quia non est ver simile. de præsumpt.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus sacris sine titulo olim erat suspensus.

2 Pœna ordinati sine titulo in pœnam ordinantis mutata quando habeat locum. nu. 4.

3 Fraus & dolus nemini debent patrocinari.

4 Ordinatus cum titulo quæsito cum pacto restituendi, suspensus.

5 Ordinans alere non tenetur ordinatum, qui se patrimonium habere mentitus est.

6 Ordinatus sine titulo quando post Concil. Trid. est suspensus, si decepit ordinatorem.

CONSILIVM XLV.

AN promotus proprio motu Episcopi sui ad titulum patrimonij, quod reuera habebat, sed erat & est subiectum restitutioni dotis matris suæ, quæ iam erat monialis, & est nunc septuagenaria, & ipsa bona à promoto possidentur, & ita ratione illius sunt immunia ab onere gabellarum: verum tamē est, quod ipsum patrimonium forsan non est sufficiens ad iustam ipsius promoti sustētationem: an sic ordinatus post Concilium Tridētinum sit suspensus, & cùm celebrauerit, irregularis?

Respondeo, quòd in hoc argumēto duæ quæstiones videntur proponi. Prima, an patrimonium illud dicatur sufficiens, ita vt ordinatus excusetur à peccato, & pœna peccati. Secunda, an præsuppositio, quod non fuit sufficiens, incurrerit suspensionem assumendo ordines ad illud.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM non videtur posse responderi sine amplori informatione.

1 AD SECVNDAM respōdeo, eā esse satis difficilis resolutionis. Pro qua faciēda & fundanda, præsuppono, q̄ ordinat[s] ordine sacro absolutè, id est sine titulo patrimonij, vel beneficij, est suspensus secūdum canones antiquos, *cap. neminem. & cap. sanctorum. 70. dist.* Secundò dico, quòd illa pœna fuit commutata ab Innocentio III. [a] in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatū. Tertiò dico, quòd illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide ab Episcopo sciente, vel debente scire eum nō habere quo aleretur, ordinatur; non autem videtur comprehēdere illum, qui per mendacia & fraudem fingendo titulū decepit Episcopum.

a Ca. cum secundum. de prabend.

2 Tum quia dolus & fraus alicui nō debet patrocinari. [b] Tum quia alioquin ordinans sine culpa puniretur, contra c.2. de constitu. & ordinatus cum culpa esset à pœna immunis, cōtra lēgem *sancimus.* [c] Tum per c. *per tuas,* [d] quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quęsiti cum pacto de restituendo illud post ordinationem, esse suspensum, donec dispensetur cum eo.

b Capi. sedet. de rescript. le. itaque fallo. ff. de furt.

c C. de pœnis. d 2. de simon.

3 Facit quod Decius, [e] dicit ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui se diuitē esse dixit. Quarto quod innouatio pœnarum contra absolutè ordinatum, quā facit Concil. Trid. [f] videtur intelligenda de pœna præfatorum canonum *neminem, & sanctorum* quæ fuit sublata per d. cap. *cum secundum* & consequenter tantùm de pœna illorū, qui ordinantur decipientes ordinatores, affirmando se habere beneficium, vel patrimonium, & monstrando vel probando aliqua, per quæ ordinator probabiliter credit ordinato, vt in casu d. c. *per tuas.* Tum quia nō fuit, nec debuit esse intentio Concilij Tridentini, destruere præfatam decretalem, cum sit prouidentissime facta. [g] Tum quia innouatio præfata satis vtilis est, intellecta de pœnis, quas merētur decipientes ordinatorem, & cum sit pœnalis, non est extendenda ad alium casum, [h] præsertim in quo non est eadem ratio.

e Ca. Episcopum. 11. de prabend.

f Cap. 2. sess. 21.

g Arg. ca. ecclesia vestra. 2. de elect. & l. si quando. C. de inoffic. testam.

h Cap. pœne. de pœnis. di. 2.

Ex his infertur resolutio casus nostri, nēpe, quod si præfatus ordinatus decepit suum ordinatorem, dicēdo quod habebat titulum patrimonialem sufficientem, ita quod probabiliter ordinator credidit, & debuit credere, incurrit suspensionem, & celebrando irregularitatem, & ordinator non tenetur eum alere: & contra si ordinatus non decepit ordinatorem, ipse est immunis à suspensione, ordinator autem est obligatus ad eum alendum per d. c. *cum secundum,* Salua, &c.

DE ÆTATE, ET QVALITATE, ET ORDINE PRAEFICIENDORVM.

SVMMARIVM.

1 Infantis ad beneficium præsentatio & institutio est inualida: & pueri ante quartum decimum annum beneficij habentis administrationem de iure, & per Concilium Tridentinum etiā aliorum sunt incapaces.

2 Beneficium simplex per adeptionem curati non vacat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM I.

QVidam patroni præsentauerunt ad simplex beneficium N. adhuc minorem septennio, qui statim instituturus ad titulū illius fuit ad minores ordinatus, & factus legitimę ætatis obtinuit parochialem. Quæritur, an præsentatio & institutio prædictæ valuerint, & an per assecutionem parochialis vacauerit illud simplex beneficium.

1 In præsenti casu non valuit præsentatio, neque institutio facta, non quidem ea ratione quod infans incurrat suspensionem per promotionem ad ordines minores ante septimum annum completum, sicut promoti ad maiores eam incurrunt, si ante legitimam ætatem promoueantur, per extrauagantem *cum ex sacrorum* Pij I. I. quia illa tantùm disponit de promoto ad ordines sacros: sed alia ratione irretragabili est nulla, quia infans est incapax beneficij ecclesiastici, vt dicit Innoc.[a] ab omnibus receptus, vel saltē à nemine reiectus, pro quo facit ca. fi.[b] quatenus habet infantem ordinari nō debere, & glossa recepta,[c] quatenus,[d] habet infantem indignum esse omni beneficio etiam simplici. Alia item ratione videtur idem concludi, videlicet quod pueri ante quatuordecim annos non sunt idonei ad obtinendum beneficium etiam simplex per se stans, & requirens regimen, quale est hoc, de quo agitur, vt Hostiensis quē sequitur prędicta glossa & Panorm. cum cōmuni,[e] affirmat, & Concilium Trid.[f] statuit.

2 Cæterum prædictum beneficium simplex non vacasset per adeptionem curati ipso iure, si collatio tenuisset,[g] per locum ab speciali.[h] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Pensatio ad beneficium curatū & institutio facta minori 25. annorum est nulla, & debet à Papa cum consensu patroni adhuc curante peti noua prouisio. & nu. 3.

1 Intrusus cessendus minor 25. annis, qui præsentatus & institutus ab ordinario, fructu de beneficio curato capit.

2 Intrusionis & fructuum perceptorum mentionem facere tenetur male prouisus petens à Papa confirmationem.

4 Parochus nulliter institutus debet abstinere nedū à fructuū perceptione, sed etiam ab omnibus, quæ spectant ad rectorem.

CONSILIVM II.

PAtronus laicus ad beneficium curatum tunc vacans[s] clericum primæ tonsuræ, & ætatis suæ 23. annum agentem præsentauit, qui fuit ab ordinario de dicto beneficio curato instituturus, & per annum & vltra virtute præsentationis, & institutionis per vicarium in dicto beneficio seruiuit, & fructus ex eo percepit: & modo cum in proximo mense impleat 24. ætatis annum, & 25. incipiat. Quæritur vtrùm perceptos fructus suos absque dispēsatione faciat, & an præsentatio & collatio prædicta sit nulla, & vtrum completa ætate, noua egeat prouisione: & casu quo egeat, petit remedium, vt licitè valeat dictum beneficium retinere.

1 Pro resolutione omnium quæ supra quæruntur, dico primùm, præsentationem prędictam fuisse inualidā, & ipso iure nullā, quippe quod fuit per eā præsentatus indignus ætate, quam beneficium curatū, ad quod fuit facta, requirit necessariò. Illa enim requirit ætatem 25. annorum saltem cœptorum.[l]

Dico secundum, quòd institutio, qua ordinarius prędictum præsentatum instituit, est etiam ipso iure nulla,[k] & consequenter tam patronus præsentando, quam ordinarius instituendo, grauiter peccauerunt.[l]

Tertium, quod prædictus præsentatus capiendo possessionem virtute præfatę præsentationis, & institutionis, videtur vitium intrusionis contraxisse, iuxta ea quæ tradit Felinus.[m]

2 Itaque collatio, & impetratio de illo facta nō expresso vitio intrusionis esset nulla per opinionē magis receptā: & si quos fructus ceperit præfatus præsentatus & institutus, debet facere mentionem de illorum perceptione in impetratione, per ea quæ citat Felinus.[n]

3 Quartum remedium præfatorum optimum est, primū pœnitere multum præsentantem, præsentatum, & instituentem sui peccati in dando & accipiendo titulum, & insuper præsentatum peccati, quod admisit accipiendo possessionem, ponendo vicarium, & agendo aliquos actus, quos licitè non poterat agere, nisi canonicè institutus. Deinde supplicare Sanctissimo D.N. vt dignetur præfatam institutionem ab ordinario factam confirmare, &, si, & quatenus opus est, nouam collationem de consensu patroni, qui adhuc perdurat, facere cum dispensatione, vt prædictus consulens possit iustè accipere, & retinere ante 25. annum præfatum beneficium, narratis in petitione omnibus præfatis essetque vtile exprimere præsentationem pertinere ad personam illustrem, & petere, quòd etiam dispensaret, vt intra annum à data literarum possit omnibus factis etiam presbyteratus ordinari, attēto quod beneficium est curatum.

4 Quintum, quod conuenit, vt scribatur præfato præsentato, ne vllos fructus capiat, antequam præfata impetrario obtineatur: immo quod abstineat ab omnibus, quæ ad iustū rectorem illius beneficij iure pertinēt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Prouisus de curato, sed nulliter ob defectum ætatis, ac non promotus, horas non recitans, plura committit peccata, primum admittendo collationem, secundum accipiendo possessionē, tertium & quartum propter erroneam conscientiam, dum falsò putās se ad horas & ad promouendum teneri, id non præstitit.

1 Horas canonicas recitare non tenetur, qui possidet beneficium, de quo nulliter est prouisus.

2 Compositio pro fructibus malè perceptis tunc liberat si illi ad eos, cum quibus se composuit, verè pertinebant.

CONSILIVM III.

EAgens ætatis suę annū xvj. fuit de quodam archipresbyteratu in quadam cathedrali, auctoritate ordinaria, nulla super defectu ætatis dispensatione obtenta, prouisus, & illum per annos xj. possedit, & in lite quę per annos nouē durauit, ex capite quod aduersario ius non cōperebat, obtinuit: & quia Capitulum prætendebat fructus beneficiorū litigiosorum ad ipsum spectare, cum illo soluta quarta parte circiter se cōposuit, & multas præterea in lite expensas fecit: verum quoniam vltra præfata, nec habitum gestauit, nec horas recitauit, nec ad presbyterium se promoueri fecit: dubitat adhuc, an ad aliquam restitutionē teneatur, vel pro dictis fructibus se cōponere debeat.

1 Respondeo primo, præfatum E. debere multum pœnitere. Primò quidem, quòd acceptauit collationem archipresbyteratus factam à Capitulo sibi non habenti legitimam ætatem. Deinde, quòd accepit possessionem cum titulo minimè canonico. Tertiò, quòd non vixerit clericaliter, nec recitauerit Horas canonicas, putans se teneri ad recitandas eas, & ita peccauit omittendo eas contra conscientiam: quamuis verè non tenebatur ad dicendas eas, quia verè non habebat beneficium, cùm præfatus archipresbyteratus non esset illius. Quintò, quòd nō fuit promotus ad presbyterium, cùm tamen crederet, vel credere deberet se teneri ad illud, quamuis verè non teneretur: quia, vt dixi, ille archipresbyteratus non erat suus.

2 Secundò respondeo, quòd non tenetur ad restitutionē fructuum illorum annorum, pro quibus se composuit cum Capitulo, si verū est, vt narratur, quòd fructus beneficiorum, super quibus litigatur, &c. pertineant ad Capitulum.

Tertio, quod consulendum videtur ei, vt partim pro pœnitentiā tot peccatorum, partim pro tranquillitate suæ conscientiæ, partim quia non omnis sententia, quæ tuetur in foro exteriori, tuetur & tranquillat in interiori, restitueret, aut certè componeret se super fructibus perceptis à tempore, quo desiuerunt illi pertinere ad Capitulum, per multa quæ non vacat scribere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficium habens curam iurisdictionalem spiritualem, dicitur habere curam animarum.

2 Dignitas iurisdictionem spiritualem habens minori 25. annorum non confertur, in quo & ad causandum vitium execrabile, æquiparatur parochiali. nu. 3.

CONSILIVM IIII.

AN qui est minor 25. annorum possit obtinere dignitatem curam iurisdictionalem habentem, & an idem tempus requiratur ad huiusmodi dignitatem, ad habentē curam animarum?

a *In cap. cum nostris. de con. præb.*
b *De tempor. ordin. lib. 6.*
c *In capi. si quo tempo. de rescript. eod. libr.*
d *In verbo ætatem.*
e *In ca. super inordinata de præbend.*
f *Ca. 6. de reform. sess. 24.*
g *Cap. præterea de præbē. & ca. de multa*
h *Ead. sit.*
i *Cap. cum in cunctis. & inferiora. de electione.*
k *Per eundem §.*

l *Arg. ca. grauc. de præbe.*
m *In c. in nostra corollario. 2. de rescriptis.*

n *Vbi supra.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Respondetur primò, quòd propositio quæstionis videtur secum pugnare, quatenus præsupponit esse aliquod beneficium non habens curam animarum, & habens curã iurisdictionalem, quia omne beneficium habẽs curam iurisdictionalem spiritualem visitandi, excommunicandi, interdicendi, & alia huiusmodi spiritualia faciendi, censetur habere curam animarum, iuxta text. in hoc celeberrimum, [a] vbi hoc adnotauit Panor. [b] Quoniam duplex est cura animarum. Altera fori cõscientiæ, de qua in c. *omnis*. [c] Altera fori contentiosi, de qua in dict. cap. [d] in quo tam Zenzelin. in glos. quam habet inter extrauag. Ioan. xxij. quam Guliel. in glos. quam habet inter communes id adnotauerunt ante Panor. licet ipse non alleger illas.

2 Secundo, quod dignitas habens iurisdictionem spiritualem prædictam fori contentiosi non potest conferri ei qui xxv. annum non attigerit. [e] Nec obstat c. 1. [f] quod permittit Episcopis cõferre dignitates nõ curatas habentib. 20. annos completos: neque Concil. Trid. [g] quod permittit easdem conferri non minoribus 22. annis: quia loquũtur de dignitatibus non habentibus curam animarum, quæstio autem proponitur de dignitate habente curam iurisdictionalem, & consequenter de habente curam animarum per supradicta.

3 Tertio, quod idem est dicendum de huiusmodi dignitate, quòd de ecclesia parochiali, quo ad ætatẽ, immo etiã, quo ad modificationem extrauag. *execrabilis* Ioan. xxij. [h] adiunctis glosis supradictis Zenzel. & Guliel. [i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Prælato collegiatæ nullo iure præscriptum est certum tempus, intra quod teneatur ordinari, at monitus ordinari tenetur proximis temporibus.

2 Prælatus collegiatæ suo inseruiendo Episcopo non excusatur à residentia, nisi magna vrgeat causa.

CONSILIVM V.

QVæritur, quando teneatur promoueri prælatus alicuius ecclesiæ collegiatæ curatæ?

1 Respondetur, quòd non est statutum iure communi, etiam Tridentino, intra quod tempus teneatur huiusmodi prælatus fieri presbyter, sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: debet tamen promoueri proximis à iure statutis temporibus, si monitus à superiore fuerit, vt id faciat, [k] & ibi Panor. Francus. [l]

AN PRODERIT eidem absenti, quo ad forum cõscientiæ, percipiẽdo fructus, q; inseruiat Episcopo suo? [m]

2 Respondetur, quod non, nisi magna causa vrgeret Episcopum ad retinendũ eum in suo seruitio: quæ est opinio Panor. in d. c. ad audientiam, Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Irregularis post assumptos ordines sine sui culpa, puta ex mutilatione factus, omnia vt prius exercere potest, quibus dictus defectus non contrariatur: at qui ob defectum ætatis ex sua culpa incidit in suspensionem, & successiue ministrando in irregularitatem, nihil de omnibus, quæ sunt specialiter actui cuiusuis ordinis deputata, nu. 3. ita vt nec in officiis defunctorum possit dicere, Dominus vobiscum, nec collectam quam soli presbyteri in illis solent dicere. nu. 4. celebrando tamen, nouam non incurrit irregularitatem. nu. 2.

CONSILIVM VI.

SAcerdos ante legitimam ætatem creatus, an licet non possit sacrificare, alia tamen valeat exercere munera, quæ alius sacerdos non irregularis potest?

1 Respondeo sequentia, Primum, eum, qui factus est irregularis sine culpa sua, vt cui abscissum est aliquod mẽbrum violenter ab alio sine culpa sua, posse gerere omnia munera, quorum exercitio non repugnat abscisio illa, per ca. 2. [n] vbi Panormitanus communiter receptus id adnotauit.

2 Secundum, quod nullus irregularis, celebrando contra iura, incurrit nouam irregularitatem: quæ est doctrina Innocentij recepti, [o] quem post alios etiam nos sequimur in Manual. confessari. [p]

3 Tertium, quod irregularis, de quo in casu proposito, ex culpa sua est irregularis, & ideo non solùm arcetur à missa facienda, sed etiam ab omnibus illis actibus, qui sunt ordinibus specialiter deputati, à quibus etiam est alienus, sicut interdictus, secundum theoricam Imolæ. [q]

4 Quartum, quod prædictus consulens non potest absque peccato dicere in officiis defunctorum illa verba, *Dominus vobiscum*, neque dicere orationem, quam soli presbyteri in talibus officiis solent dicere tamquam sacerdotes: quia illi actus peculiares sunt presbyterorum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Legi bona fide auctoritate sui prælati contrauenicus non peccat.

2 Dispositio generalis, cum militat diuersa ratio, minimum non includit.

3 Paruitas rei furto subtractæ excusat à mortali.

4 Legem humanam male intellectã, si subsit aliqua occasio sic male intelligendi, frangens non peccat.

CONSILIVM VII.

IN quadam religione statuto cauetur, ne aliquis ad dignitates promoueatur, nisi qui litteris duodecim annos operam dederit, scilicet octo ante ingressum, & quatuor post ingressum religionis studiis & aliis operibus, quę studia concernunt, concionando scilicet, & aliis huiusmodi institerit. Quidam antequam dictã religionem ingrederetur, septem circiter annis interpolatis studuit, & post illius ingressum quinq; prædictis negotiis, siue operibus instando, cum nondum per 25. dies duodecimum annum cõpleuisset, bona fide collationem abbatiæ à suo Generali factam sibi acceptauit. Quæritur an sit tutus in cõscientia.

1 Respondeo putare me præfatum D. consulentem non peccasse saltem mortaliter quo ad forum conscientiæ acceptando prefatam abbatiã bona fide auctoritate sui Generalis. Tum quia constitutio prefata non requirit simpliciter studium continuum duodecim annorum, sed quod studuerit octo annos, & aliis quatuor in religione manserit, & studiis, & aliis negotiis, quæ studiũ discendi, vel cõcionandi, & alia huiusmodi requirunt, institerit: & is de quo agitur insterit quinque annis pro quatuor, quibus instare tenebatur.

2 Tum quia potuit tam ipse, quam præfatus Reuerendiss. Generalis probabiliter credere, quòd præfata constitutio non haberet locũ in defectu paruo & minimo: quoniam licet regulariter dispositio loquens generaliter etiã minimum includere videatur, iuxta c. 2. [a] fallit tamen, quando ratio, quæ militat in magno, nõ militat in minimo, vt [b] adnotauit Panormitanus, & est textus in c. *est quæstiones*, [c] nam isto casu parum & nihil æquiparantur, vt notat Bal. [d] Et ideo statutum, quod imponit pœnam pro vulnere, non habet locum in leui vulnusculo, vt notat Bart. [e] Et ita præfatus consulens, & Reuerendiss. Generalis probabiliter credere potuerunt, quod in casu proposito defectus ille minimus viginti circiter dierum non erat attendendus respectu temporis magni duodecim annorum.

3 Tum quia S. Thomas communiter receptus, [f] tenet, quod etiam lex de non furando, quæ de se obligat ad mortale, non obligat furem paruæ rei ad peccatũ mortale: pro quo solet allegari ca. *vnum*. [g] Tum quia de æquipollentibus non refert quod fiat. [h] At studium quod fecit ante ingressum ordinis, & quintus annus, quo post studiũ Theologiæ incubuit in conciones, & in alia studia requirentia, æquipollet, immo superat defectum præfatorum circiter viginti dierum, [i] præsertim corã Deo: ergo illud supplebit prædictum defectum paruum.

4 Tum quia Innoc. tenet, [i] eum qui cõtrauenit legi positiuæ humanæ, eo quod male illam intellexisset, excusari à peccato: & D. consulens malè intellexit præfatam constitutionem, putando quod defectus studij tam parui temporis non noceret ei, & quòd studium plurium annorum præcedens ingressum religionis iuuaret eum, & ita quia potuit ob præfatas rationes occasionem aliquam habere credendi illud, excusatur à peccato mortali coram Deo: quamuis in foro exteriori posset à maleuolis inquietari, à quibus per præfata facis defendi posset in prætorio iudicum eruditorum.

DE SACRA VNCTIONE.

SVMMARIVM.

1 Balsamum Indicum verum est balsamum, & ex eo potest conficichrisma.

2 Chrismatis de essentia prout est materia necessaria sacramenti, non est balsamum. num. 4. & 8.

3 Confirmationis materia est chrisma ex oleo & balsamo, sed defe-

---

a In ca. dudũ. 2. vers. tandem. de elect.
b Nu. 7. & 8. & in capi. de multa. n. 24. de prabend.
c De pœnit. & remiss.
d De multa & in extrauag. execrabilis. Ioannis xxij. §. fin.
e Per ca. cum in cunctis. §. inferiora. de elect.
f De etate & qualitate. lib. 6.
g Sess. 24. ca. 12. de reform.
h De præben.
i Per §. fin. ipsius.
k Ca. cum in cunctis. §. inferiora. de elect.
l In ca. statutum, de elect. lib. 6.
m Iuxta cap. ad audientiã. de clericis nõ residen.
n De cleric. ægrot.
o In c. si celebrat. de clericis excommunicato minist.
p Cap. 27. nu. 194.
q In ca. fin. de excess. prælat.
a De appel. & cap si proponẽ. de rescript.
b In dicto ca. 2 de appel.
c De simon. & in ca. seruulat. 12. q. 2.
d In auth. præterea. C. vnde vir. & vxor.
e In lex. prædium. C. de ædific. edict. cã similibus.
f In 2. 2. qu. 59. art. 4.
g §. fin. 25. di. hL. fin. ff. mãda. ca. licet ex quadã. de testibus.
i In cap. per tuas. 2. de simon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctus sacramenti non annullat sacramentum.
3 Confirmatus per vnctionem olei tantùm, iterum vngi debet chrismate. & 5.
4 Balsamum non est de substantia sacramenti, sed de præcepto. n. 7.
5 Chrisma idem quod vnctio significat.
6 Confirmatio malè ministrata tenet, sed suplendum quod defuit.
8 Chrisma faciendum ex oleo & balsamo, sed oleum tantùm est de de essentia sacramenti.
9 Confirmatio solo oleo facta secundum communem non est iteranda, sed supplenda, & quomodo. nu. 10.
10 Sacramenti ad reiterationem non sufficiunt materia, & verba sine intentione.

CONSILIVM I.

AN expediat, & quomodo, concedere Episcopis Hiberniæ, vt liceat eis vti balsamo Indiarum Occidentalium, quia deest Orientale balsamum?

1 Respondeo, quod hæc quæstio videtur pendere ex solutione vnius quæstionis facti, & alterius iuris. Quæstio facti est, an balsamum Indicum sit verum balsamum: quæstio vero iuris, an balsamum sit de essentia vel substantia chrismatis, quo Sancta mater Ecclesia vtitur in sacramentis, an solũ de necessitate præcepti, quo illa statuit balsamũ misceri oleo, quo fiat chrisma. Si enim balsamũ Indicum est verum balsamum, frustra est quæstio: & si balsamum non est de substantia, sed tantùm de præcepto iuris humani, facilè S.D.N. omnium desiderio prouidere potest.[a]

AD PRIOREM QVÆSTIONEM facti videtur respondere Plinius lib. 12. c. 25.[b] (pro, quo apud Scotum vitio impressionis est Indiæ,[c]) per quod significat in sola Iudæa illud reperiri, cui consequens est Indicũ non esse verum balsamũ, sed eius auctoritas non cogit nos id credere. Tum quia multa ille asserit, quæ alij negant. Tum quia multæ orbis partes, tum terræ continentis, tum insularũ, nostra ætate repertæ sunt, quas etiam Arist. Aug. Lactant. & alij eruditione illustres viri ignorauerunt, in quibus multæ arbores, multæ radices, & herbæ antea incognitæ Europæ innotuerunt. Tum denique quod ipso Plinio auctore arboris balsami tria sũt genera: & fieri potest, quod licet in Iudæa non sint nisi tria, in alia tamen orbis parte tunc ignota essent plura: fieri etiã potest, ꝙ balsamũ sit genus subalternum, quod multas habeat species specialissimas alias ab illis tribus quas ille tradit, & consequenter quod Indicum balsamum sit verum balsamum, licet nõ sit eiusdẽ speciei specialissimæ, cuius sunt illæ tres Iudaicæ: sicut etiam pyrus est genus subalternũ ad multas species pyrorum, vt & vitis est genus ad multas species vitiũ. Equidem ipse facile crediderim etiam apud Indos esse varias species balsami, quorum aliæ pretiosiorem & odoratiorem succum, quàm aliæ, manant. Quò factum arbitror, vt Episcopi orbis noui sine vllo scrupulo cõficiant chrisma ex oleo & balsamo Indico, immo & multi orbis Hispani, quod satis exprimit etiam Sotus.

2 AD SECVNDAM respondeo, quòd pro parte asserẽte illud esse de substantia & essentia chrismatis, ita quod sine illo non potest consistere chrisma, facit primo c. 1.[d] ibi, *Chrisma, quod ex oleo fit & balsamo mystica ratione,* & paulo post ibi, *Hoc vnguento caput & manus Episcopi consecrẽtur.* vnguentum enim aliquid aliud vltra oleum requirere videtur. Facit etiam ratio, quam contextus appellat ibi mysticam, videlicet quod chrisma, quatenus cõstat ex balsamo, significat odorem famæ bonum, quem debet habere vnctus, iuxta illud Apostoli. e *Christi bonus odor sumus.* Facit item illud c. ibi, [f]*Vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum est effusum.*

3 Secundò, quòd Concilium Florentinum in decreto vnctionis Iacobinorum & Armeniorum habet, materiam confirmationis esse chrisma ex oleo & balsamo confectũ. Tertio, quod Sotus,[g] dicit pro hac parte esse vniuersalem fere omnium sententiam. Quarto, quod ca. 1.[h] adiũctis iis quæ adnotant Inno. Host. & alij, probat quod confirmatus per vnctionem olei tantũ, debet iterum vngi chrismate ex oleo & balsamo cõfecto, & nõ sufficit vngere balsamo, & debet repeti forma cõfirmationis, *consigno te, &c.* per quod significant, non esse tam supplendum omissum, quod defuit confirmationi, quàm eam de nouo iterandam.

4 His tamen non obstantibus, contrarium affirmat Cajetan. [a] quẽ nos olim secuti fuimus in Manua. confess.[b] & postea secutus fuit etiam Dominicus à Soto. [c] Pro qua parte videtur esse fundamentũ firmũ. [d] in quo Inno. III. rogatus de confirmato linitione olei tãtum, respondit nõ esse iterandũ sacramentum, sed quod defuit supplendum, cũ tamen necessario debuisset respondere illud esse iterãdũ, si admixtio balsami fuisset de substantia, quod est materia sacramenti cõfirmationis, secundũ omnes, cùm nullum fuisset sacramentũ, quod sine materia substantiali & essentiali consistere non possit etiam secundum omnes.

5 Secundo facit, quod nullo iure videtur expressum cõtrarium. Tertio, quod verbũ *chrisma* secundum propriam significationem, idem significat quod vnctio, deducitur enim à verbo χρίω, quod est vngo, sicut vnctio à verbo vngo. Ad hoc autẽ, vt aliqua linitio dicatur verè vnctio olei, non requiritur vt balsamũ admisceatur ei, vt probat prędictum ca. 1.[e] quod multas vnctiones olei Regum, & Prophetarum, quæ sine mixtione balsami fiunt, appellat vnctiones, quod ipsum fit. 1. Reg. 10.[f]

6 Quartò, quod glo. g non dicit id quod ei Sotus imponit, appellando eam ridiculam, scilicet quod dicit, ideo in casu illius c. non esse iterandã confirmationem, quia nulla fuit. Quinimmo expressè glos. ait ideo nõ esse iterandam, ne fiat sacramento iniuria, allegando in id c. *quod quidam,*[h] & ca. *ostenditur,*[i] per quorum allegationem, quia loquuntur de baptismo valido, licet malè ministrato, pręsupponit cõfirmationem, licet malè ministrata esset, valuisse, & idẽ sentit Bernard.[k] & Ioan. And. Anton. & alij pro summario secundæ partis ipsius ponõt hoc, *In confirmato nõ chrismatis, sed olei vnctione, non fiet iteratio, sed supplebitur prætermissum:* sed nec Adrian. qui,[l] licet teneat priorem partem, imposuit eã prædictæ glossæ, neque Caiet. qui hanc partem tenet, reprehendit illam gloss. nec memini alios ibi contra tenere: & ita communis, immo omnium mens in illud c. comminiscentium est dicere, quod confirmatio tenuit, sed erat supplendum quod defuit.

7 Quintò, quod hoc ipsum videtur sentire S. Thomas [m] quamuis nec Caiet. neq; Sotus id ponderent in illis verbis, *Ideo oleum competit materiæ huius sacramẽti: admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios.* per illam enim aduersatiuam, *autem,* insinuat oleum quidẽ esse materiam substantialem, institutam à Christo, admixtionem autem balsami non item, sed de præcepto tantũ: vt in simili idem S. Thomas receptus dixit, [n] vinũ quidẽ esse materiam substantialem Eucharistiæ sub specie vini, sed misceri ei aquam ad maiorem conuenientiam, vt colligitur ex cap. 3.[o]

Sexto, quod non videtur verisimile D.N. Iesum Christũ paupertatis cultorem Apostolos suos pauperes in vniuersum orbem dimissos, innumeros baptizaturos, & confirmaturos, voluisse onerare onere emendi balsamum, rem tãti pretij, quod sciebat in paucis terris inueniri, & nõ posse ad tot alias adeo longè ab illis separatas cõmodè aduehi, quo tamen in dies & horas tam ipsi, quàm eorũ successores administranda sacramenta essent opus habituri, si illud pro parte substantiali chrismatis instituisset.

8 Ad primum argumentorum oppositorum respõdetur concedendo Innoc. iij.[p] dicere chrisma, de quo loquimur, fieri, immo & debere fieri ex oleo & balsamo: sed negãdo quod dicat vtrumq; esse de substantia sacramenti: sicut & Alex. Papa,[q] dixit aquam esse miscendam vino in consecratione calicis, & adeo quidẽ vt Cyprianus,[r] dicat adeo solùm vinum non esse consecrandũ, quod si contra fieret, inciperet sanguis Christi esse sine Christo. Attamen neuter eorum voluit dicere, quòd aqua sit de substantia cõsecrationis vini, vt dicit S. Thom. receptus,[s] & probatur per c. Scriptura,[t] desumptum ex eodem Cypriano.

9 Ad secundum respondetur concedendo Concilium Trid. probare chrisma debere confici ex oleo & balsamo, adeò quidem, quòd mortiferè peccaret Episcopus, qui ex oleo solo id conficeret: sed negãdo, quod probet vtrumq; esse de substãtia chrismatis, & materię confirmationis: sicut Alex. & Cypr. supra relati dicẽtes vinũ aqua mixtum esse materiam sacramenti calicis, nolunt dicere vtrumque esse de substantia Eucharistiæ, vt prædictum est in responsione ad secundum.

a *Arg. c. cuncta per mundum. 9. qu. 1.*
b *Balsamum esse arbusculam vni terrarũ Iudææ.*
c *Concessam, viti similiorẽ, quam myrto.*
d *De sacra. vnct.*
e *Ad Cor. 2.*
f *In §. quia vero.*
g *In 4. sent. d. 7. art. 2.*
h *De sacra. non iterand.*
a *In annotat. ad 5. Thom. super 3. par. q. 72. art. 1. & 2.*
b *Ca. 12. n. 8.*
c *In 4. sent. dist. 7. art. 2.*
d *Ca. de sacr. non iteran.*
e *De sacram. vnct.*
f *15. & 16. & alibi sæpe.*
g *Ca. 1. de sacra. non iteran.*
h *1. quæst. 1.*
i *De consecrat. dist. 4.*
k *In figuratione cap. illius cap.*
l *In 4. de sacram. confir.*
m *In d. art. 2.*
n *In 3. p. qua. 74. art. 7.*
o *Adiun. 1. & 2. de consecr. dist. 2.*
p *In cap 1. de sacra vnct.*
q *Relatus in c 1. de consecr. dist. 2.*
r *Relatus in ca. 2. eiusdem dist.*
s *Vbi supra.*
t *Quod est tertium eiusdem dist. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 Ad tertium respondetur negando quod vniuersa fere omnium sententia teneat confirmationem factã vnctione solius olei benedicti esse nullam, & iterandam: quia contrarium patet per supradicta.

Ad quartum respondetur, concedendo quidem Host. & posteriores dixisse, quod suppletio defectus balsami, quæ in confirmatione contingit, non potest fieri per solã linitionem balsami, & quod debet fieri illis verbis, quibus fit ipsa confirmatio, non quiã confirmatio facta sine balsamo est nulla, sed quia non potest fieri suppletio per alium actũ, nec per aliam orationem: quod declarat ibidẽ Antonius de Butr. Nec obstat quod suppletio per linitionem chrismatis facta cũ eadem oratione, qua fit chrismatio siue confirmatio, est reiteratio sacramenti: quia ad reiterationem sacramenti non sufficiunt materia & verba sine intentione id faciendi, cum sine intentione debita conficiendi sacramentum, non conficiatur illud, secundũ Tho. receptũ per omnes, [a] & ita cum secunda linitio non fiat intentione ministrãdi sacramentum, sed solum supplendi defectum eius, quod illi iam ministrato defuit, non potest dici iteratio, sed suppletio. Salua, &c.

a 3. p. qu. 64. art. 2.

DE SACRAM. NON ITERANDIS.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus per saltũ peccat, & est suspensus, sed nõ est irregularis.
2 Ordinis sacri iteratio irregularitatem inducit.
2 Bis ordinem sacrum sumens est irregularis.
3 Irregularis incapax beneficij.

CONSILIVM I.

QVidam suscepit ordines sacros antequam suscepisset minores, & postea suscepit minores, & iterum maiores, & tandem beneficium. Quæritur an sit irregularis.

1 Respondeo primò, quòd cõsulens bis grauissimè peccauit: primò quidem, quòd per saltum fuit promotus ad maiores ordines, omissis minoribus: secundò, quòd bis suscepit ordines eosdem sacros.

Secundò respondeo, quòd propter promotionem per saltum non est irregularis, sed solum suspensus, vt diximus in Manuali confess. [b]

2 Tertiò, quòd propter iteratam susceptionem sacri ordinis incurrit irregularitatem secundum opinionẽ D. Antonini, quam secuti fuimus, [c] secundum quòd non solùm bis baptizatus saltem scienter est irregularis, sed etiam bis scienter suscipiens sacramentum imprimens characterem indelebilem, quod nõ est iterabile per c. 1. [d] quod agit de bis ordinatis, & per cap. *dictum.* [e] quod agit de bis confirmatis; licet Scotus, vt ibi dixi, cõtra teneat non absq; validO fundamento: sed prædicta duo capitula cum consuetudine recepta, & ratione satis munita, visa fuerũt nobis satis probare casum hunc esse de expressis, in quibus irregularitas cõtrahitur, per quod respõdetur fundamẽto Scoti.

3 Quartò, quòd cum in hoc casu agi videatur de retentione beneficij post ordines sic susceptos accepti, videtur referendus ad Sanctissimum, cũ probabilius videatur incurrisse irregularitatem, quæ facit consulentem eius incapacem. Salua, &c.

b Cap. 23. nu. 71. & cap. 27. num. 142.
c In d. ca. 27. num. 240.
d 68. dist.
e De consecr. dist. 3.

SVMMARIVM.

1 Benedictio Abbatissæ secundum aliquos est iterabilis, & secũdum communem non. Abbatem autem non posse secundo benedici, verius est: quòd si de prima fidem facere non possit, poterit tamquam dubitans iterum sub conditione benedici, intelligendo in mente sua se dubitare respectu fori exteriorii. nu. 2.

CONSILIVM II.

BEnedicitur aliquis in Abbatem, qui suę benedictionis fidẽ facere nequit per authẽticas literas, propterea q; interuenerit mors benedicẽtis. Interim ipse Abbas benedictus vocatur ad digniorẽ Abbatiã eiusdẽ sui ordinis. Quæritur an secundo ipse D. Abbas possit benedici.

1 Ad hanc quæstionem responsurus, præmittenda est decisio alterius, an scilicet benedictio Abbatis sit iterabilis: & licet glossa solemnis dubitare videatur de hoc, [f] communis tamen sententia Doctorum, quos sequitur ibidem Bonifacius; tenet quòd non. Et sic ad quæstionem propositam respondetur ex præcedenti decisione, quòd præfatas Abbas promotus ad secundam abbatiam nõ debet rebenedici, quia benedictio eius non est iterabilis, vt dictũ st: nam nec benedictio Abbatissæ (quæ lõgè est minor & simplicior benedictione Abbatis) est iterabilis, vt ipsemet Bonifacius, qui fuit Auditor Rotæ, concludit. [a] Sed quicquid sit de benedictione Abbatissæ, quam tenuit esse iterabilem Felin. [b] benedictionẽ tamen Abbatis credo non esse iterabilem. Tũ quia longè plus accedit ad ordinẽ imprimentẽ characterem, quàm benedictio Abbatissæ. Tum quia multa sacramentalia, quæ nõ imprimunt characterẽ, non sunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, [c] & pœnitentia solemnis. [d]

f In clem. attendentes. §. Hatuimus. verbo benedicti. de statu monach.

a Ibidem nu. 20.
b In ca. memoriam. nu. 3. de accusatio.
c Cap. 1. & 2. de secundis nupt.
d Ca. quamuis. & cap. in capite. 33. dist.

2 Ad aliam quæstionem implicitè propositam, scilicet quid oporteat facere præfatum Abbatem assumptum ad secundam abbatiam, cùm nõ possit habere literas primæ benedictionis mortuo iam primo benedicente literis nõ expeditis: Respondeo, quòd potest à cõperente superiori accipere testimonium testiũ, qui fuerunt præsentes benedictioni primæ, quod legitimè assumptum teneat pro literis non expeditis, [e] quòd si nulli testes inueniri possent, qui de prima benedictione deponerent, nec aliter posset probari benedictio prima, & eius probatio esset necessaria quo ad forum exterius, non deberet dicere se benedictum, sed dubitare de benedictione, & ita assumere secũdam benedictionem cum illa conditione, quæ solet apponi, quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur an sit baptizatus, scilicet, *Si es benedictus, non te benedico: si autem nõ es benedictus, benedico te, &c.* [f] Et ei qui opponeret, quod ipsemet, qui fuit benedictus, scit se esse benedictum, & nõ potest dubitare an sit benedictus, nisi mẽtiatur: potest excusari à mendacio per illa, quæ nos nuper edidimus, [g] subintelligendo intra mentem suã, quod dubitat quo ad faciendam fidem in foro exteriori. Salua, &c.

e Iuxta ea. significauit. & ea. Albericus. de restitu.
f Ca. 2. de bapt.
g In c. humanæ aures. 22. quæst. 5.

SVMMARIVM.

1 Diaconatus ordinẽ sumens, si nõ accipit, nec tangit librũ euãgeliorũ, in cuius traditione imprimitur character, ordinẽ nõ accipit.
2 Intentio conditionalis, quam gero non recipiendi sacerdotium, si non sum diaconus, operatur, vt si derogatur me non fuisse diaconum, vt etiam non sim sacerdos.
3 Ordinũ characteres, qui dum ordinatur non recipit, potest sine dispensatione iterum illos accipere, modò in eis nõ ministrauerit: quia tunc esset petenda dispensatio à Papa. nu. 4.

CONSILIVM III.

1 REspondetur primò, D. consulentẽ nõ accepisse ordinẽ, siue characterẽ ordinis diaconatus; quia non accepit nec tetigit librum euãgeliorũ, in cuius traditione imprimitur magnus ille character diaconat", ita quod illi traditio est de essentia & substãtia ordinis diaconatus.

2 Secũdo, quod prefatus cõsulens nõ accepit etiã ordinẽ presbyteratus, siue sacerdotiũ: quia nõ habuit intentionẽ actualem, nec virtualẽ accipiendi eũ, immo habuit intentionẽ actualẽ non accipiendi illũ, si non erat diaconus: & per supradicta constat non fuisse ipsum tunc diaconum.

Tertiò, quòd oportet ipsum iterum accipere ordines prædictos duos, diaconatum scilicet, & presbyterium, perinde ac si numquam accepisset eos.

3 Quartò, quòd magna cũ prudentia debet se gerere in accipiendis illis: debet enim curare, vt accipiat eos denuo in aliquo loco ita remoto, vel secreto, & à tali Episcopo, vt nõ possit probari eũ suscepisse illos bis ĩ foro exteriori, ne per probationẽ quod bis accepit eos in foro exteriori præsumatur etiam bis accepisse in interiori, & consequẽter puniretur pœna, qua est dignus, qui bis accepit duos tã grandes ordines in magnã eorũ irreuerentiam. Quæ omnia quatuor dicta possent, si vacaret, & otium ad ferret, per multa confirmari, quod tamen non est necesse facere, cum communiter ab omnibus sint recepta.

4 Et quia post hęc respõsa additur à cõsulẽte, quod vsus est ordinib. prędictis: addo etiã ipse quinto, quod ipse est irregularis, & indiget dispensatione Papali ad hoc, vt possit ordinari iustè præfatis duobus ordinibus diaconatus, presbyterij, [h] p quod hoc dixim" in Man. cõf. [i] Salua, &c.

h Capit. 1. de cler. non ord. ministr.
i Cap. 27. nu. 242.

SVMMARIVM.

1 Prima tonsura non est ordo propriè.
1 Prima tonsura insignitus est quoddam medium inter laicum, & ordinibus insignitum.
1 Catechumen" est quid mediũ inter baptizatũ, & nolẽtẽ baptizari.
2 Prima tonsura de essentia non est vt verba aliqua dicantur.
2 Baptizatur cũ adult", requiritur quidẽ patrin", sed nõ est de essẽtia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM IIII.

1 AD quæſtionẽ de illo, qui accepit primã tõſuram, & non dixit ſatis attente, *Dominus pars hereditatis meæ.* Reſpondetur, quod dominus conſulens nullo debet ſcrupulo angi de ſui ordinis defectu. Tũ quia ſecundũ S. Tho. & omnes Theologos, [a] immo neq; ſecundũ nos, qui mediã inter Theologos & Canoniſtas opinionem ſequimur in Manu. noſtro conſ. [b] prima tonſura non eſt ordo propriè, nec ad ſuam eſſentiã & ſubſtantiam requirit, vt illam aſſumens dicat verba prædicta, aut alia, ſed ſatis eſt, q; Epiſcopus faciat ea, quæ ſufficiũt ad hoc vt ſegregetur à populo laico, & aggregetur clero, & fiat quidam medius inter vtrumque, vt eſt catechumenus inter baptizatum, & nolentem baptizari, & nouitius inter omnino ſæcularem, & religioſum profeſsum, vt notabiliter dicit Sotus. [c]

2 Tũ quia nullo iure, nec libro põtificali probatur dictionẽ illorũ verborũ, *Dominus pars, &c.* eſſe de ſubſtãtia & eſſentia primæ tõſuræ: nã non ſunt materia, nec forma. & licet liber põtificalis dicat Epiſcopũ debere facere quędã, quo illa faciẽte dicat ordinãdus, *Dominus pars, &c.* nõ tamẽ ita dicit illud, vt ſignificet illa eſſe de ſubſtãtia ordinationis: ſicut & cũm baptizatur aliquis adultus, ſatis eſt ad baptiſmi ſubſtantiam, quòd conſentiat ille, quãuis requiratur patrinus, ſed non quo ad ſubſtantiam baptiſmi. Tum quia rari ſunt, qui meminerint dixiſſe illa verba, cũm tonſurarentur: & ita timere præfatum defectum, eſt timere, vbi non eſt timor, ſeu timendum. Salua, &c.

[a] *In 4. l. ſent. d. 24.*
[b] *Cap. 22. nu. 18.*
[c] *In li. 4. diſt. 24. q. 1. art. 1. circa finem.*

SVMMARIVM.

1 Explicitam habet intentionem ordines ſuſcipiendi, qui ſcrupulos patiens, ad ordinantem, parendo eis quæ ille mandat, ita accedit, vt velit recipere id quod Eccleſia intendit dare, vnde & veros ordines recipit. & nu. 4.
2 Veſtes non ſunt nec de ſubſtantia, nec de eſſentia ordinum: vnde illarum defectus, vel mutatio, ſeu ſubrogatio nihil nocet.
3 Fides quidem, & ſcientia non poteſt in eodem ſimul eſſe cũ ignorãtia, nec ſciẽtia & dubitatione, poteſt tamen eſſe cũ ſcrupulo.
4 Libidinis aculeos qui in ſenſualitate patitur, licet eos, vt vellet & nititur, expellere nequit, non tamen peccat.

CONSILIVM V.

DVbitat A. presbyter an verè ordines ſuſceperit, quia cum ordinaretur, dubitabat, an per illas actiones, & verba Epiſcopi conferrentur ordines, cùm ſit aliàs valde ſcrupuloſus, licet conaretur reſiſtere, & expellere tẽtationem, & quia aliquæ ex ſolitis ſacris veſtibus ex incuria in illa ordinatione ei defuerunt.

1 Reſpondeo debere A. certo putare ſe eſſe ordinatum. Tum quòd illi viri docti, quorũ iudicia nõ erant ſcrupulis impugnata & turbata, id ei reſpõderunt. Tũ q; non ſolùm implicitè & virtualiter, ſed etiam explicitè ac formaliter voluit ordinari, & facere, & recipere quod S. Mater Eccleſia iudicat in tali ordinatione dari, & recipi.

2 Et palam eſt totam Eccleſiam iudicare in ordinationibus talibus, ob defectum illarum ſacrarum veſtium cum aliis eis ſimilibus, eos ab ordinantibus veros accipere ordines, immo quod etiam qui ſine illis talibus veſtiti ordinarentur, acciperent eos: quia veſtis non eſt de ſubſtantia, neque eſſentia ordinationis.

3 Tum quod nihil obſtat illa imaginatio ſcrupuloſa cõtraria iudicio vero, cum quo conſiſtere poteſt, licet nõ penitus pacificè. Nam vt nos latè tradimus, [d] licet ſcientiæ ac fidei repugnẽt ignorantia, neſcientia, & dubitatio, ſcrupulus tamen non repugnat: vnde nõ peccant, nec deſinũt habere fidem, qui ſcrupulis anguntur, etiam ſi eos omnino expellere nequeant.

4 Sicut neque qui libidine aliqua ſenſualitatis impugnantur, peccant, licet eam omnino ſedare nequeant, immo pugnando merentur. & ita A. credebat quidem implicitè & virtualiter, immo & explicitè id quod credit Eccleſia, exequendo illã credulitatem accedendo ad Epiſcopũ, & faciendo, & patiendo quæ ille iubebat, & reſiſtendo tẽtationi contrariæ, licet non poſſet omnino expellere illã, & deſiderando eius expulſionem, & reſiſtendo ei adeo, vt non ſequeretur ſcrupulum, ſed fidem Eccleſiæ, & iudiciũ eius. Quare ipſum hortor vt ſit fortis, & pugnet cum antiquo ſerpente, & accipiet regnum Dei, qui nos ſua benignitate ſeruet. Amen.

[d] *In c. ſi quis autem. de pœnit. diſt. 7.*

SVMMARIVM.

1 Ordines accipiens intentione illos accipiendi, licet cum ſcrupulo non accipiendi, verum ordinem accipit. & ſequent.
1 Ordinatus cenſeri debet, qui voluit bene vel male ordinari, etiam metu mortis coactus. & nu. 2.

CONSILIVM VI.

REligioſus acceſsit ad ordines accipiendos, & antequã eos acciperet, inſurrexit dubiũ nolendi & volendi accipere illos, licet in partẽ affirmatiuã potius inclinaret: & cœpit tentari, quamuis à principio reſtitit illi tentationi, de doctrina & opinione falſã ſignificationis mittę: & tunc fortius dubitauit, vtrũ acciperet ordines, & deinde quietus nihil recordatus præteritæ tentationis acceſsit, & ordines accepit. Quæritur an ſit verè ordinatus.

1 Ad propoſitam quæſtionem reſpondeo, quòd meo iudicio præfatus religioſus cenſendus eſt habuiſſe ſufficientem intentionem recipiendi ordines. Tum quia ipſe magis inclinauit in partem affirmatiuam, quàm negatiuam. Tum quia ad habendam ſufficientem intentionem ordinem ſuſcipiendi non requiritur, quod abſolutè ſine vllo ſcrupulo, & ſine inclinatione in contrarium velit accipere ordines: quia ſufficit, vt velit accipere illos bene vel male, immo quod velit accipere etiam metu mortis coactus, vt ſingulariter determinat Innocentius iij. Papa. [a]

2 Tum quia certum eſt, quòd præfatus religioſus voluntariè iuit ad accipiendum ordines, & recepit eos voluntarie ſine metu mortis, ergo propterea quòd habuiſſet ſcrupulos volendi, & nolendi, & quaſdam trepidationes ſcrupuloſas, & de more ſcrupuloſorum, non eſt cenſendus nõ accepiſſe ordines, immo iudicandus quod accepit eos calcatis ſcrupulis iniectis à dæmone transformante ſe in Angelum lucis. Tum denique quòd reſiſtit à principio tentationi de doctrina & opinione falſa ſignificatiõis mittę: & ideo, quod ait poſtea ſe dubitaſſe, non eſt intelligendũ de vero dubio, ſed de ſcrupulo, quod longe diuerſum eſt à vero dubio, vt nos tradimus poſt alios in Man. confeſ. [b] & huiuſmodi ſcrupulus nihil obſtat præfato religioſo, niſi quo ad inquietandum, quæ inquietatio ceſſabit, ceſſante calcato ſcrupulo, vt nos diximus ibi, & latius alibi, [c] quod confirmatur, eo quod quietus acceſsit nihil recordatus præteritæ tentationis, ita quòd vir hic bonus vexatur ſcrupulis, qui ſunt argumenta contra recta iudicia, & non vera dubia, vt ibidem latius dicitur. Salua, &c.

[a] *In ca. maiores. §. nẽ quæritur. de baptiſ.*
[b] *Cap. 27. nu. 273.*
[c] *In ca ſi quis autem. de pœnit. 7. d. nu. 8.*

SVMMARIVM.

1 Characterem alicuius ordinis qui ob defectum intentionis ſuſcipientis, vel miniſtri, nõ ſuſcipit, de licentia ſui Epiſcopi, vel Papæ, põt illos etã ſuſcipere ab alieno Epiſcopo, vbi ſit incognitus.

CONSILIVM VII.

QVæſitũ eſt, quo remedio ſuccurretur eis, qui nullatenus ſunt ordinati ob defectum ſui conſenſus, & intẽtionis miniſtri, ad hoc vt iuſtè reputentur ordinati ad vtẽdum ſuis ordinibus, qui eis deficiunt, ne accuſentur bis ordines ſuſcepiſſe, & irregularitatem contraxiſſe, ſicut contrahit is, qui bis baptizatur, per cap. *eos* [d] & notata per nos in noſtro Man. confeſ. [e] vbi ſequimur S. Antoninum, qui tenet, eum qui bis confirmatur, & ordinatur, incurriſſe irregularitatem per cap. *dictum*, [f] quod agit de bis confirmatis, & ca. 1. [g] quod agit de bis ordinatis.

1 Ad hanc quæſtionem reſpondimus viſum fuiſſe nobis in quodam caſu occurrenti aptũ remediũ, vt adirent ſuos ordinarios, & confiterentur eis ſacramentaliter, ne reuelare poſſent, & peterent ab eis licentiam ſuſcipiẽdi ordines illos à quibuſcumq; mallent Epiſcopis, & poſt adirent aliquos Epiſcopos longiſsimè abſentes in aliqua terra, vbi eſſent incogniti, & virtute dimiſſoriarum, ob quas fuerũt antea ordinati, reciperent præfatos ordines, quibus deficiũt: quod tamen remediũ non eſſet aptum eis, qui eſſent prius ordinati à propriis Epiſcopis ſine literis dimiſſoriis: quia non poſſent impetrare aliàs, quę præcederẽt ordinationes priores, pro quib. videtur remediũ impetrare à S. S. dimiſſorias ad quoſcũq; Epiſcopos, & adire aliquos lõ-

[d] *Et cap. qui bis. de conſec. diſt. 4.*
[e] *Cap. 27. nu. 247.*
[f] *De conſecr. diſt. 5.*
[g] *68. diſt.*

giſsi nrè

Universidad de Deusto
Biblioteca

gillimè abſentes, vt prædictũ eſt. Sed obſtat, quod Sedes Apoſtolica non cõcedit poſt Concilium Tridentinũ huiuſmodi dimiſſorias, niſi cum clauſula, *de conſenſu ſui ordinarij*, de quo non poteſt conſtare ſine literis eius, nec illæ poſſunt haberi ſine detectione malæ ordinationis: & ita curandum eſſet: vt concederentur ſine illa clauſula.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus tollerare poteſt malè ordinatos exiſtentes in probabili ignorantia.*
2 *Ordines minores malè ſumẽs ſuſpẽdẽdus eſt ſed nõ eſt ſuſpẽſus.*
3 *Ignorantia probabilis malè ordinatum maioribus excuſat à ſuſpenſionis pœna.*
3 *Præſumentem cùm punit lex, facientem bona fide non ligat.*
4 *Ordines illos reſumere debet ſub conditione is, qui probabiliter dubitat, an eos, receperit.*
5 *Error communis tunc facit vt geſta ratione publici officij valeant, quando latet defectus, & conſtat officialem (etſi malè) à ſuperiore officium habuiſſe.*
5 *Preſbytero ordines minores conferendi poteſtas à Pontifice data non præſumitur, etiam accedente longiſſima quadraginta annorum poſſeſſione. num. 1.*
6 *Promotis per ſaltum ignoranter beneficiorum facta collatio tenet.*
6 *Laici beneficiorum incapaces ſunt.*
7 *Beneficij collatio nulla tacitè reualidatur, cùm ceſſante impedimento, is ad quem prouiſio ſpectat, ſciens patitur prouiſum illud retinere.*

CONSILIVM VIII.

DE quibuſdam ordinatis ad quatuor minores à quodam Protonotario preſbytero, dicente ſe habere facultatem id faciendi à Papa, credente id populo 40. circiter annis, quibus id publicè faciebat, quos Epiſcopus præſens cogit impetrare diſpenſationem à Sede Apoſtolica infra ſex menſes. alioqui habiturus eos pro ſuſpẽſis. Quæritur primò, an diſpenſatione indigeant, ſtante eorũ probabili ignorantia. Secundò, an ſi eſt neceſſaria diſpenſatio, teneantur reſumere ordines minores. Tertiò, de beneficiis poſtea obtentis quid agendum.

1 Ad primam quæſtionem reſpõdetur primò, quod potuit Epiſcopus diſſimulare cum iis, per cap. *quia circa.*[a] ſecundum intellectum Goffredi, quem nos mõſtramus eſſe verum, [b] contra Hoſtienſem communiter ibi receptum, quatenus probat diſſimulare poſſe iuſtè Superiorem cum ſubdito bona fide credente ſuam diſpenſationem circa ius humanũ eſſe legitimã, licet de iuris rigore nõ ſit talis.

2 Secundò, quòd mero iure non indigent diſpenſatione, Tum quia per malam aſſumptionem ordinum minorum non incurrit quis ipſo iure ſuſpenſionem, licet mereatur ſuſpendi, ca. *vel non eſt compos.* ibi, *ſuſpendendos.* [c] Nec obſtat extrauagãs Pij II, quæ incipit *cum ex ſacrorum.* quia ſolùm loquitur de ſumentibus ordines ſacros. Tum quia etiam ſumentes ordines ſacros bona fide; & ignorantia probabili, qualis videtur hæc, non incurrunt ipſo iure ſuſpenſionem, vt nos declaramus in repetit. c. *accepta.* [d] eò quia præfata extrauagans imponit pœnam præſumenti ſumere, & ita doloſè id agenti, & ſic non incurrit bona fide ſumens, iuxta theoriam Cardinalis. [e]

4 Ad ſecundam reſponderur, quòd etiamſi nõ ſit neceſſaria diſpenſatio, debent tamen reſumere ordines minores cum conditione: quia cum dubitatur, an vere quis ſit baptizatus, an eccleſia ſit conſecrata, vel an ſuſceptum ſit aliud ſacramentum, vel ſacramentale, quod eſt ſuſcipiendum vel faciendum, debet illud reſumi ſub conditione ſi & quatenus non eſt ſuſceptum, vel factum. [f]

5 Nec obſtant l. Barbarius 6 & ca. *nonne.* [h] & alia iura eis concordantia, quibus videtur probari, quod geſta ratione publici officij valent propter errorem communem; quia illud eſt verum, cùm conſtat, quod auctoritate Superioris fuit illud officium ſibi commiſſum benè, vel malè ſine notorio defectu, & toleratur in eo; vt reſolut Panormitanus poſt alios [i] & in caſu propoſito non conſtat, quod præfatus preſbyter habuerit poteſtatem ordinandi, immo grauiter præſumitur contrarium, arg. ca. *quanto.* [k] & eorum quæ ibi notantur, ſoluendo oppoſitionem quæ illi fit ex cap. *peruenit,* [l] adiuncto præſertim [m] Conci. Tridentino, quod habet hæreticũ eſſe illum, qui dixerit, Epiſcopis, & preſbyteris eãdem poteſtatẽ ordinãdi & cõfirmãdi eſſe.

6 Ad tertiam reſpondetur primò, quod collationes beneficiorum factæ illis, poſtquam fuerunt ſacris ordinibus initiati, valuerunt, nec indigent renouatione; aliæ verò quæ factæ fuerunt, antequam ordinibus ſacris ordinarentur, non valuerunt à principio, quia collatarij erant laici, & laici ſunt incapaces beneficij eccleſiaſtici iuxta iura [a] & colligitur ex ca. *cum adeo.* [b]

7 Secundo, quod ſi prætiati poſſederunt illa beneficia videntibus, & tolerantibus collatoribus eorum, videntur tacitè refecta per ea, quæ nos diximus in prælectione capit. *ſi quando,* [c] argumen. eorum quæ Felinus poſt Panormitanũ & alios ſcripſit [d] de collatione beneficij pertinentis ad ius patronatus, facta intra tempus præſentãdi, & patrono poſtea non præſentante, & deuoluta poteſtate liberè conferendi ad Epiſcopum. Salua, &c.

a Ca. 2. de inſtit. & c. ex literis. de tranſact.
b De reſcrip.
c De reſtitut. except. 17.
d Ca. cum ex offic. de præſc.

DE FILIIS PRESBYT. ORD. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Matris etiam morientis dicto filius natus in figura matrimonij & pro legitimo tractatus, non tenetur credere, quòd ſit adulterinus, immo poteſt credere ſe legitimum, num. 5. quod ſi credat, non poteſt ordinari, niſi iterum credat ſe legitimum. num. 1.*
2 *Fidem ad generandam ſeu credulitatẽ affectio pia, & motiuũ etiam paruum ſufficiunt, modo illud ſit iuſtum, num. 5.*
3 *Intellectus non niſi principiis, & ex eis per demonſtrationem deductis aſſentitur neceſſario.*
3 *Voluntas beatitudinem ſolùm & ea quæ ei per intellectum neceſſario demonſtrantur conſequentia, vult neceſſario.*
4 *Credere poteſt quis vnum, & eius contrarium diuerſo reſpectu, etiam ſtantibus eiſdem motiuis.*

CONSILIVM I.

QVid debeat facere filius natus in figura matrimonij, qui 12. annis credidit ſe filium mariti matris ſuæ, & poſtea 14. credidit ſe filium adulteri, dicto matris viuentis & morientis perſuaſus, ad hoc vt poſſit ordinari ſine diſpenſatione?

1 Reſpondeo primò, quòd fidem, ſiue credulitatem, quã poſtremo loco habuit, deponeredeber: quia qui contra conſcientiam agit, ædificat ad gehennam. [e]

Secundo, quod non ſufficit deponere illam, & ponere ſe in ſtatu dubij: quia etiam qui contrauenit conſcientiæ dubiæ peccat, [f] & per multa alia, quæ præ aliis adducimus alibi. [g]

2 Tertio, quod ex his ſequitur oportere eum credere firmiter coram Deo ſe eſſe legitimum. Tum quia ad generandam fidem ſiue credulitatem, vt duo requirũtur, ita duo ſufficiunt, videlicet motiuum; & pia affectio vt in li. poſteriorũ docetur: nã ſicut nullo motiuo quãlibet magno cogi poteſt quis ad credẽdum ſi nolit, ita volenti credere paruũ motiuum ſufficit. Vnde licet multi habentes maximum motiuum credendi Chriſto non crediderint ei, ita multi habentes longè minus crediderunt & hodie credunt eidem. Tum quia qui vno tempore credidit vnũ per vnum motiuum, alio tempore poteſt credere contrarium propter aliud; vt multi, qui vno tempore crediderũt Chriſto, alio tempore negauerunt eum, & è contrario.

3 Tum quia hoc procedit etiam durantibus eiſdem motiuis, ſicut in caſu propoſito durant. eiſdem enim argumẽtis durantibus multi infideles efficiuntur fideles, & è cõtrario: quia voluntas pro libertate, quam habet, vult credere nunc vnum, & poſtea aliud: nam vt colligitur ex S. Thoma, [h] ſicut intellectus non aſſentitur neceſſario niſi primis principiis, & concluſionibus ex eis per demõſtrationem deductis, ita voluntas non vult neceſſariò niſi beatitudinem, & quæ monſtrantur ei per intellectum neceſſariò illam conſequentia, quorum de numero in hac vita ſunt pauca, à quibus longè abeſt, quod in noſtro caſu proponitur: & ita conſulens poteſt velle credere vtram partem voluerit.

4 Tum quia nos per multa argumenta probauimus [i] quòd poteſt quis credere aliquid ad vnum effectum; & credere contrarium ad alium, non quidem vno & eodem momẽto, quia id implicaret contradictionẽ, ſed diuerſis

c Cap. fin. de præſcript.
f Cap. ad audientiam. de homic.
g In ca. ſi quis autem. de pœnit. diſtin. 7.
h 1. par. qua. 82. art. 2.
i In d. capit. ſi quis autẽ. de pœnitẽ. diſt. 7.

a De cõſang. & affi.
b In ca. ſi quis autẽ de pœn. diſt. 7. à n. 68.
c De temporibus ordin.
d De reſtitut. ſpol. oppoſitione 8.
e Clem. 1. de priuil. qu. 38.
f Capit. 2. de bapt. & c. ſolemnitatem. de conſecr. diſt. 1. cum eis adunatis.
g ff. de offic. prato.
h d. 44.
i In c. duãũ. 2. de elect. & Latius c. nihil. eod. tit.
k De conſue l. 91. diſt.
l Can. 7 ſeſſ. 23.

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam durante eodem penitus motiuo. pro quo ponderauimus textum singulatē in ca. *inquisitioni*, [a] quatenus probat posse dari alicui vxori aliqua talia motiua credendi maritum priorem esse,& non esse mortuum, quibus potest,immo debet credere illum esse mortuum,quo ad reddendum debitum, & credere non esse mortuum quo ad exigendum,nulla ratione alia, quàm quod vnus & idem potest credere nunc vnum propter vnum motiuum, & postea contrarium propter aliud,non obstante priore.

5 Quartò q̄ cōsulēs potest,si vult,iustè, firmiter credere se esse verè legitimum,si habet iustum motiuum ad illud. & quod habet tale. Tum quia lex iusta præsumit illud. [b] Tum quia quidquid mater adultera ei affirmauerit,numquam tamen adulter,nec viuens, nec moriens id ei dixit; & populus, vbi natus & educatus fuit in sua infantia & pueritia,credit eū esse legitimum. Tum quia matres sæpe in similibus casibus decipiuntur, & sæpe mentiuntur ob multos respectus.& denique quod satis superque motiuum habet ad iustè credendum id cuius contrarium nec scit,nec scire potest,per auctoritatem illam grandem legislatoris,& legis id præsumentium. Quare mea sentētia ipse adhæreret prædictæ legi,& firmiter præsumeret, & crederet,quod illa præsumit: & si ego essem ipse ita facerem. Salua,&c.

[a] *De sentent. excommu.*

[b] *L. filium. ff. de statu hominum.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio Comitis Palatini ad ordines non extenditur, nec ad beneficia ecclesiastica.*
2 *Illegitimus ordinatus minoribus non est suspensus.*
3 *Illegitimus beneficij Ecclesiastici incapax.*
4 *Taciturnitas non dolosa simplicis beneficij malè antea obtenti non vitiat dispensationem ad obtinendum curatum impetratam.*
5 *Restitutione à fructuum hæc duo excusant, videlicet paupertas & seruitium Ecclesiæ, pro quo tantùm vicario datum fuisset, ac fructus præcepti valent.*
5 *Seruiens beneficio non validè impetrato excusatur à restitutione pro rata mercedis, quæ data fuisset vicario seruienti.*

CONSILIVM II.

ILlegitimus à Comite Palatino legitimatus ordines minores & beneficium simplex accepit: deinde super his, & ad omnes alios ordines,& beneficia etiam curata accipienda à summo Pœnitentiario,nulla facta mentione beneficij obtenti,dispensatus,aliud curatū impetrauit,quod ei inseruiendo vna cum suprādicto simplici possedit 12. annis,& 130.ducatos toto illo tempore percepit. Quaritur quid iuris.

1 Respondeo primò,quòd D. consulens fuit malè ordinatus:quia,vt ipse fatetur verbo extra ea quæ dicit in scripto,suscepit ordines etiam sacros virtute legitimationis factę à Comite Palatino:& huiusmodi Comites communiter non habent facultatem legitimandi quo ad ordines, neque quo ad beneficia ecclesiastica.

2 Secundò,quòd licet defendi posset collationem primi beneficij simplicis ei factam non fuisse nullam propter malam ordinationem,quia per illam non fuit incursa suspensio ipso iure, quamuis potuit suspendi, [c] quia per malam ordinationem non suspenditur ordinatus ipso iure,nisi quādo ordinatur ad sacros sine dimissoriis,vel ante legitimā ætatem, vel extra tempora iuris per extrauagantem *Pij II. cum ex sacrorum.*

3 Tamē ex alio capite fuit mala & nulla, quia erat illegitimus,qui est in capax beneficij Ecclesiastici ante legitimationem,vel dispensationem. [d]

Tertio,quod D.consulens videtur sufficienter factus habilis ad suscipiendos ordines, & exequendos eos per dispensationem summi Pœnitentiarij,per quam sublatus fuit defectus natalium, & etiam malitia malè ordinationis.Nec obstat quod tacuit beneficium:quia quo ad tollendam malitiam ordinationis non fuit necessaria eius expressio.

4 Quarto,quod quamuis saltem quo ad forum conscientiæ defendi possit, taciturnitatem præfatam D. cōsulētis,qua tacuit bona fide per ignorantiam iuris primum beneficium,quod verè,non erat suum, sed habuit grandē causam credendi, quòd erat suum,non nocuisse impetrationi dispensationis ad beneficium curatum; securius tamen videtur,præsertim quo ad forum exterius,dicere cōtrarium,iuxta glossam. [a]

Quintò,quod certū est collationem beneficij simplicis fuisse nullam,& tenendo quod in 4.dicto dictum est, securius esse dicere, quod etiam collatio beneficij curati fuit nulla;restat omnium prædictorum beneficiorum fructus fuisse malè perceptos, & consequenter restituendos esse,nisi aliquid aliud excusauerit.

5 Sexto,quod præfatus D. consulens videtur excusari à restitutione,duplici capite: alterū est inopia & paupertas,quæ excusat, saltem donec ad pinguiorem fortunam veniat,iuxta ea quæ nos latius tradimus in Man.confess. [b] alterum est quod seruiuit prædicto beneficio curato, cui necessario seruiendum erat per aliquem vicarium idoneū cui dandum erat tantùm vel maius salarium, quam valebant fructus illorum beneficiorum,cum in duodecim annis non perceperit ex eis nisi valorem centum triginta scu torū, & ita pro seruitio facto potest eos retinere,iuxta ea quæ nos dicimus in d.Man.confess. [c]

Septimo,quod iuxta ea quæ prædicta sunt in 4.& 5.dicto, eget D. consulens quo ad forum præsertim exterius dispensatione ad beneficium simplex,& etiam ad retinēdum illud curatum,quod habuit,cum reualidatione tituli, quem habuit ab ordinario, vel concessione noui, si & quatenus opus est. Missam autem videtur posse dicere: quia quo ad ordines & exequutionem eorum satis videtur posse dicere : quia quo ad ordines & exequutionem eorum satis videtur dispensatus,per posita in tertio dicto super defectu natalium. Salua,&c.

[a] *Cap. cū tui. de prob. lib. 6*

[b] *Capit. 19. à num. 75.*

[c] *Cap. 23. nu. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus censetur aliàs inhabilis, eo ipso quòd à Papa scienter, etiam sine alia causæ cognitione, promouetur; secus in Episcopo, nisi expressè dispenset, vel saltem præmissa causæ cognitione promoueat.*
2 *Subreptitius est, qui habens mandatum, vt secum dispensetur, asserit se dispensatum.*
3 *Commissio Papæ facta ordinario vt cum aliquo illegitimo dispenset, expirat, Papa re integra moriente.*
4 *Suspensionem incurrit secundum Syluestrum, qui malè ordines accipit: & si ministrat, fit irregularis.*

CONSILIVM III.

ILlegitimus obtinuit commissionem à Papa ad Episcopum suum, vt secum dispensaret:& antequam dictus Episcopus commissionem exequeretur, prima tonsura initiatus canonicatum à Papa impetrauit : demum alterius commissionis virtute,quæ post committentis mortem executioni demandata fuit alios ordines suscepit. propter quod petiit à sacra Pœnitentiaria super præmissis remedium oportunum.

1 Pro informatione Pœnitentiariæ ponuntur sequentia.Primò,quòd hic consulens videtur indigere remedio tam quo ad forum exterius,quam quo ad interius. Secundo,quod consulens male fuit ordinatus ab Episcopo ad primam tonsuram;quia inter Papam & inferiores in hac materia hoc differt,quod Papa faciens gratiam alicui,quē scit pati aliquem defectum,quo fit inhabilis ad illam, videtur dispensare, etiam si non dicat se dispensare,neque causæ cognitionem præmiserit:ordinarius autem non; etiam in casu quo posset,nisi expressè dispenset, vel saltem causæ cognitionem præmittat, iuxta resolutionem Panormitani [d] hoc modo conciliando dicta Innocentij,quorum alterum ponit in ca. *veniens*. [e] & alterum in dict. ca. *diuersis fallacijs*. quæ communis sententia est,quam etiam tenet Antonius post Hostiensē, [f] & Episcopus prædictus ordinauit consulentem sine vlla causæ cognitione, & non dicendo quod dispensabat.

2 Tertio,quod prouisio canonicatus facta à Papa huic consulenti non videtur valuisse;quia in eius impetratione falsò fuit expressum cum eo fuisse super defectu natalium dispensatū,cùm solùm fuisset mandatū dispēsari, & non fuisset dispensatum,vt prædictum est. Quartò, quòd

[d] *In c. diuersis fallacijs de cler. cōiug. & in c. quisquis de elect.*

[e] *De filijs presbyt.*

[f] *In d. ca. veniens.*

[c] *Ca. vel non est compos. de temp. ordin.*

[d] *Tota titulo de filijs presbyterorū. & clarius eodē tit. lib. 6.*

prædictus

Universidad de Deusto
Biblioteca

prædictus consulens malè fuit etiã promotus ad quatuor minores, & duos primos sacros, per prædicta: & quia commissio de ordinando iam expirauit per mortem committentis. [a] Quintò, quòd prædictus consulens iudicabitur irregularis, secundum mentem Siluestri. [b] Eo quod ordinem sacro malè suscepto est vsus: & secundum eum videtur suspensus accipiens male ordinem, [c] & suspensus ab ordine eo vtens fit irregularis. [d] Salua, &c.

a Iuxta extentum & ea. quæ ibi effectus dicetur.
b Verb. irregularium. qu. 11.
c Per ca. solicitudo. 50. di.
d Capit. 1. de sent. excomm. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus bona fide credens secum dispensatum, ordinatus sacru, non incurrit pœnam suspensionis, nec irregularitatis, nec extrauagantis Pij Secundi.*
2 *Episcopus dispensare potest in omni suspensione à iure lata pro delicto minore adultero, qualis est illegitima ordinis assumptio.*
2 *Illegitimus, si antequã cum eo virtute mandati Apostolici dispensatum esset, subdiaconatum accipiat, potest ab Episcopo suo absolui; ita vt possit ad alios ascendere, scilicet postquã iuxta dictum mandatum cum eo fuerit dispensatum, vt eos accipiat.*
3 *Iobelæa ab irregularitate nullo modo, à suspensione autem in foro conscientiæ tantùm, nisi aliud exprimatur, absoluendi dant potestatem.*
4 *Illegitimus ab Episcopo simpliciter dispensatus vt vnum possit habere beneficium, non censetur dispensatus ad canonicatum in cathedrali, nisi hoc exprimatur.*

CONSILIVM IIII.

MVltarum quæstionum incidentium prima est, vtrũ illegitimus, qui putans se habere dispensationem Papæ ad ordines sacros, cùm tamen non haberet nisi commissionem de dispensando ordinario missam, bona fide accepit subdiaconatum ab alio Episcopo cum literis dimissoriis, incidat in suspensionem & irregularitatem extrauagantis Pij II. *cum ex sacrorum.* relatæ à nobis in Man. consil. [e]

e Cap. 25. nu. 70. & ca. 27. num. 141.

1 Ad hanc primam quæstionem respondeo quod non. Tum quia illa extrauagans solum punit eum, qui suscipit ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel sine dimissoriis, vel extra tempora; & ita non tangit hunc casum. Tũ quia punit præsumentes suscipere, non autem bona fide sine dolo id facientem, vt [f] diximus; & latius antea in repetitione ca. *accepta.* [g]

f In d. cap. 25. num. 70.
g Oppos. 8. de restit. fol.

Quæstio secunda, vtrum Episcopus originis possit dispensare cum illegitimo promoto ad ordinem subdiaconatus sine dispensatione Papæ.

2 Ad hanc secundam quæstionem respondeo quòd sic. Tum quia ita decidit ipse magister Gratianus, [h] qui allegat & subiecit textum ad hoc solemnissimum in ca. *Lugdunensis.* [i] Tum quia Episcopus potest regulariter absoluere ab omni suspensione lata à iure, vt post alios resoluit Siluester, [k] à cuius resolutione licet discedamus nos in Mã. consess. [l] quo ad alias suspensiones, conuenimus tamen quo ad illas, quæ imponuntur pro adulterio, & aliis minoribus criminibus, de quorum numero est præfata ordinatio, præsertim facta bona fide, & sine dolo, vt in casu proposito.

h In §. hiis auctoritatibus. sub 2. non inuitati. 0. q. 2.
i Eadem can. & quæstione.
k In verb. suspensio. qu. 8. ar. 1 nuper de sent. excõ.
l Cap. 27. nu. 161.

Quæstio tertia; an præfatus consulens fuerit satis iustè absolutus à suspensione, quam incurrerat malè (sine dispensatione) suscipiendo subdiaconatum: ita quod etiam iuste potuisset ascendere ad superiores.

Hoc corollariè soluitur ex responsione ad quæstionẽ secundam, cum Episcopus originis iustè potuisset illum absoluere ab ea, & absoluit, vt habetur in facto & casu.

Quæstio quarta, an absolutio virtute Iobelæi accepta potuisset consulentem liberare à præfata suspensione & irregularitate, si quam contraxisset celebrãdo suspensus.

3 Ad quam respondetur primo, quod potuisset liberare illum à suspensione quo ad forum conscientiæ tantùm: quia per Iobelæa non fit absolutio quo ad forum exteri[o]r, nisi id in eis exprimatur, quod tamen rarissimè fit, vt colligitur ex Man. [m] Secundo, quod non potuisset liberare ab irregularitate, si quam contraxisset; quia nec Iobelæa, nec aliæ bullæ præstant facultatem absoluendi siue dispensãdi ab irregularitate etiam quo ad forum conscientiæ, vt nos monuimus in dicto Man. [n]

m Ca. 27. nu. 272. sub fin.
n Cap. 27. nu. 194. & 250.

4 Quæstio quinta, an collario canonicatus facta cõsulẽ ti fuerit valida.

Ad quam respondetur quòd non, si Episcopus originis solum dispensauit cum eo ad ordines minores tantùm, & non ad beneficium, vt significatur in casu: quia collatio beneficij facta illegitimo ante legitimam dispensationẽ non valet, vt probatur in c. fi. [a] & ibi latius tractat Antonius. Si autem præfatus Episcopus dispensauit quo ad ordines minores, & beneficiũ simplex, iuxta c. 1. & 2. [b] ita q; extenderetur ad canonicatum Ecclesiæ cathedralis, ad quam potest Episcopus dispensare cum illegitimo, secundum opinionem Archidiaconi communiter receptam, [c] tenuit præfata collatio.

a De fil. presbyt.
b De filys presbyt. lib. 6.
c In dict. cap. 1. & 2. de filys presbyt. lib. 6.

Aduertendum tamen, quòd licet Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad omne beneficium simplex, & ita etiam ad canonicatum Ecclesiæ cathedralis secundum præfatam opinionem Archidiaconi; non tamen videtur dispensare ad talem canonicatum, nisi id exprimat, secundum Francum, [d] per quãdam rationẽ coloratã. Salua, &c. *Aduertendum dispensationẽ episcopi de qua hic per Nauarrum nu. 2. non respicere impedimentum prouenicns ex defectu natalium: sed illud quod prouenit ex eo quod sine dispensatione Papæ assumpsit sacros ordines vel sufficientibus dimissoriis ab alieno.*

d In d. capi. 1. num. 6.

SVMMARIVM.

1 *Dispensare etsi censeatur Pontifex, quando facit aliquid contra ius super quo dispẽsare potest secus tamẽ est in Ep. scopo.*
2 *Ordines non bene accipiuntur ab Episcopo, nisi sit illius subdit[us] ratione originis, vel beneficij, vel domicilij, vel saltem triennalis familiaritatis.*
2 *Domicilium non præsumitur ante decennium, nisi probetur.*
3 *Consensus nouus præsentatus vel consentientis pensionis reseruationi non requiritur, quando Papa institutionem de beneficio & reseruationem pensionis nulliter factã ratã habet.*
4 *Dispensatio super beneficio & pensione male obtenta obtinet vires à die eius conualidationis, nisi Papa iubeat eã retrotrahi.*

CONSILIVM V.

NIllegitimus ab Episcopo Ecclesiæ A. eius auunculo, licet non esset eius subditus, sine alia expressa dispẽsatione accepit minores ordines, & postea à Papa ad nominationem Regis obtinuit beneficium, ac pensionem. Queritur quid iuris; & dato quod egeat dispensatione ab illegitimitate, an sit necessariũ, quòd Papa ratam habeat collationem beneficij, & constitutionem pensionis.

1 Pro resolutione dubiorum, quæ ex proposito facto oriuntur, respondeo primò præfatum N. certò & indubitatè dicendum esse malè ordinatum. Primo quidem ex defectu natalium, quia non erat legitimus; & qui non est legitimus, non potest sine dispensatione saltem Episcopi ad ordines etiam minores promoueri, per ca. 1. [e] Et non prodest ei dicere, quòd Episcopus Ecclesiæ A. ordinando eũ visus fuit dispensare cum illo, vt posset ordinari; quia superior, cùm facit aliquid contra illud, super quo dispensare potest, videtur tacitè dispensare, iuxta l. *quidam consulebat.* [f] Quoniã illud verum est, cum superior est Papa; nõ autem est verum, cum superior est Episcopus, vt tradit elegãter Panormitanus receptus ab aliis [g] concordãdo duo dicta Innocentij, [h] & assignando pulchram concordiæ rationem.

e De fil. presbyt. lib. 6.
f ff. de re iud. g In ea diuersis fallatijs. de cler. coniug.
h Num. 5.

2 Secundò quòd etiam videtur malè ordinatus ex eo quòd Episcopus Eccl. A. auunculus eius nõ potuit eũ iure ordinare, quia nõ erat subditus eius ratione originis, nec ratione beneficij neq; ratione domicilij, quorũ triũ saltẽ vnũ requiritur ad hoc, vt Episc. possit aliquẽ ordinare, & constat prædictũ N. nullo illorũ modorum subditum fuisse illi, quia non fuit natus in diœcesi ecclesiæ A. nec habebat beneficium in illa, vt colligitur ex facto narrato, neque etiam habebat domicilium, quia licet inseruiret Episcopo suo auunculo, & aleretur ab eo, non tamen acquisiuit domicilium: quia illud non quæritur, nisi habenti animum viuendi perpetuo in aliquo loco, & ipse non videtur transisse ad auunculum suũ animo transferendi, vel acquirendi domicilium per habitationem perpetuam, sed vt esset eius familiaris; per quod in dubio non præsumitur talis animus, saltem ante decem annos. [i] Nec prodest illi quod per concilium Tridentinum permittatur Episcopis ordinare familiares suos triennales conferendo eis statim

i Le. 2. & per totum lib. 10. C. de incolis. & le. domicilium. cum ei adnot. ff. ad municipal.

beneficia,

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficia:[a] quia non narratur in facto, quod & in dubio non præsumitur factum, nisi probetur.[b]

3 Tertio respondeo, quòd nõ videtur necessarius nou⁹ consensus Regis, neque Episcopi. Tum quia videtur consensus antiquus durare,[c] non quidem quo ad hoc, vt præsentatio regia, vel consensio, vt pensio constitueretur; valeret à principio, & à tẽpore, quo fuit facta, vel præstitus consensus; sed sic quo ad hoc vt nõ possit dici quod Papa concesserit pensionem sine consensu regio & Episcopi: si enim Papa narratis præfatis defectibus suppleuerit ea, quę defuerunt, valida censebuntur omnia à tempore, quo sua sanctitas illa suppleuerit, & voluerit omnia esse ritè & rectè facta.[d]

4 Quarto, quod expediet dicto N. vt Papa in concessio ne huius gratiæ dispenset primò super defectu natalium: & secundò ratam habeat collationem beneficij, quam habuit; tertiò quòd habeat ratam constitutionem pensionis si fieri potest, à tempore constitutionis eius, attento consensu tum regio, tum eius qui soluit pensionem, propter supradicta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus nullus sine dispensatione Papæ vel Episcopi potest habere vllum beneficiũ Ecclesiasticum: fallit religioso professo, qui habet sui ordinis beneficia & officia, modò non sit dignitas, nu. 2. nec habeat curam animarum ex fundatione, priuilegio, vel vsucapione. num. 6. & 7.*
2 *Beneficium obtinens ecclesiasticum, cæteris paribus, præfertur non habenti.*
4 *Communis vsus loquentium, præsertim legislatorũ, attẽdẽdus.*
3 *Prælatorum, seu præfectorum appellatione secundum communem vsum loquendi, solum veniunt Episcopi, & eis superiores, præfectique ecclesiarum collegiatarum secularium, & regularium, quales non sunt rectores parochialium.*
5 *Et coniunctio, proprie diuersa coniungit.*
7 *Dispensatus illegitimus ad omnes etiam presbyteratus ordines non est dispensatus ad beneficia.*

CONSILIVM VI.

AN illegitimus factus canonicus regularis ecclesiæ cathedralis, possit esse archidiaconus eiusdem sine dispensatione Papæ?

1 Pro parte negante facit primò, quòd nullus illegitimus potest sine dispensatione Papæ, vel Episcopi, habere vllum beneficium Ecclesiasticum, iuxta glossam communem recept.[e] & negari non potest hunc archidiaconatũ esse beneficium Ecclesiasticum per definitionem beneficij, quã tradit Calderinus[f] & ibi Felin⁹ & Anch aran⁹.[h]

2 Secundo, quod non videtur esse vllus textus, qui probet religiosum illegitimum posse habere vlla beneficia absq; dispẽsatione. quia c. 1.[i] quod maximè in hoc citatur, solum probat posse assumere ordines sacros: sed nihil dicit de beneficiis; immo expressè prohibet sibi prælationes: & constat omnia beneficia esse quasdam prælationes quia qui illa habent, præferuntur cæteris paribus iis, qui non habent illa.[k]

Pro parte autem affirmante facit primò præfatum c. 1.[l] quatenus probat, illegitimum factum monachum, vel canonicum regularem, posse absque dispensatione assumere ordines sacros, sed non prælationem: per quam exceptionem significat à contrario sensu, posse habere alia beneficia, vel officia regularia, quæ qui habẽt non dicuntur prælati.

3 Secundò quòd etiam in monasteriis regularibus inueniuntur beneficia Ecclesiastica præter abbatias, & alias præfecturas, siue prælaturas conuentuales, vt prioratus claustrales, officia, & administrationes,[m] ad quæ omnis monachus professus etiam illegitimus videtur habilis.[n]

4 Tertio, quod communis vsus loquendi præsertim legislatorum est attendendus quo ad intelligẽdum leges ab eis conditas.[o] At communis vsus loquendi habet appellare prælatos solos Episcopos, & superiores eorum; & præfectos Ecclesiis collegiatis sæcularibus vel regularibus, & non alios, etiam si copiosos reditus habeant: quin & legislatores ipsi in eadem significatione vtuntur illo nomine, vt in cap. *cum ab Ecclesiarum prælatis*,[p] clem. *dudum*. §. ab olim.[q] ibi, *prælatos & rectores*.

5 Significando per illam coniunctionem, &, quæ propriè coniungit diuersa, iuxta glossã,[a] quod etiam rectores ecclesiarum parochialium non dicantur prælati. & in eadem clem. §. *nos autem*. per illa verba, *Prælati locorum*, solum intelliguntur Episcopi, & alij iurisdictionem quasi episcopalem habentes, secundum Cardinalem & eos quos ipse refert.[b] Quamuis Bonifacius[c] solos Episcopos putat ibi appellandos esse prælatos.

6 Quarto, quod etiam Antonius & Cardinalis[d] asserunt illegitimos per professionem regularẽ legitimatos posse habere sine alia dispensatione administrationem, quæ tamen est beneficium regulare, vt probat clem. 1.[e] & consequenter possunt habere prioratus, & officia sui ordinis & monasterij, iuxta cap. *cum singula*.[f] & consequenter præfatum archidiaconatum mensæ, quẽ qui tenet, non est prælatus, sed potius cellarius, qui mẽsæ necessaria præbet. Nec obstat, quòd illi loquuntur de administratione manuali: quoniam omnia beneficia regularia præter prælaturas conuentuales iure communi sunt manualia,[g] & ita eadem ratione potest habere vnam, sicut aliam, & cõsequenter præfatum archidiaconatum, sicuti quemcũque prioratum suæ ecclesiæ alium à conuentuali.

Ex his pro vtraque parte consideratis apparet primò quæstionẽ hanc esse magnã, & parũ à doctoribus tractatã.

Secundò colligitur, quòd duplex ratio videtur vrgere ad dicendum quod requiratur dispẽsatio. Altera est, quod hic archidiaconatus videtur prælatura: altera quod est beneficium, & quod dispensatus ad omnes ordines, non videtur dispensatus ad beneficium, si nihil dicatur de beneficio in dispensatione ad ordines.

Tertiò, quòd prior ratio prælationis nõ cõcludit: quia efficaciter probatur per adducta pro parte affirmãte prefatũ archidiaconatũ non esse prælaturã, siue præfecturã.

Quartò, quòd nec ratio secũda videtur concludere dispensationem esse necessariam in hoc casu, attẽto solo iure communi & attenta natura, quam habent solo iure communi beneficia regularia: quia efficaciter probatur illegitimum factum religiosum posse absque dispensatione habere beneficia manualia sui ordinis, & monasterij, si cura animarum careãt; & quòd solo iure communi attento omnia beneficia regularia, quæ non sunt capita conuentuum, sunt manualia; & quod is archidiaconat⁹ solo iure communi attẽto, cùm non sit abbatia, nec prioratus conuentualis, esset officium manuale, quod qui habet, vocatur cellerarius,[h] & nõ potest conferri alicui ad tenendum illud perpetuo durante vita, sed solum ita vt ad nutum reuocari possit.[i]

Quintò quòd quia ex fundatione, priuilegio, vel immemoriali possessione vsucaptum est, quod præfatus archidiaconatus sit beneficium perpetuum, & non ad nutum reuocabile; & beneficium non quale quale, sed dignitas, personatus, vel officium incomparibile cum alio simili, vel Ecclesiæ parochiali,[k] non sine colore videri posset, quod illegitimus dispẽsatus ad ordines per religionis ingressum, non censeatur dispensatus ad beneficium perpetuum, quod est dignitas, officium, vel personatus perpetuus lõgè distans à natura officiorũ religionis canonicorum regularium, quæ iure communi sunt manualia.

7 Tum per adducta pro parte negante. Tum quia secũdum Antonium & Card.[l] communiter receptos,[m] non posset huiusmodi illegitimus dispensatus ad omnes ordines per religionis ingressum habere sine dispensatione beneficium etiam manuale, si curam habeat animarum, si cut secundum eosdem,[n] & Dominicum & Petrusinum & Francum,[o] illegitimus etiam dispensatus ad ordines omnes, etiam presbyterium, non censetur dispensatus ad beneficium curatum; licet presbyter videatur ad id esse habilis. Tum quia stylus Curiæ, qui haberet, vt illegitimus dispensatus per professionem, non indigeret dispẽsatione ad officia sui monasterij & ordinis, videtur posse restringi ad illa quæ seruãt naturam officiorum sui ordinis; & quod nõ extenderetur ad alia, quæ exuerunt illã naturã & induerunt aliã longe diuersam, arg. c. *statutum*.[p] quo declaratum est dispositione c. *licet canon*.[q] de Ecclesia parochiali non includere Ecclesiam parochialem collegi.ã: quia accidens additum generi, videtur eximere id cui

additum

a *Sess. 25. c. 9. de reform.*
b *C. a. cum in iure. de offic. deleg. & le. 1. C. de mãdat. princip.*
c *Arg. cap. ad d. cum ex adnotatis, de spons. & cap. quod semel. de re. iur. l. 6.*
d *Argu. capi. proposuit. de concess. præb. & ca. cuncta per mũdum. 9. quæst. 3.*
e *In ca. fin. de fil. presbyt. & arg. c. 1. & 2. eod. tit. lib. 6.*
f *In c. postul.*
g *Nu. 4. & 5. de rescrip.*
h *In cap. 1. de regul. iu. li. 6.*
i *De filijs presb.*
k *Arg. c. sanctorum. & c. neminem. 70. dist. & c. cum secundum. & c. tuis. de præben.*
l *De fil. presb.*
m *Ca. cũ singula. in princ. & § prohibemus. & ca. cũ de beneficio. de præb. lib. 6. & clem. 1. de supplic. negli. prælato.*
n *Arg. d. iu. rium.*
o *Le. libro. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3.*
p *De offi. ord. & in rubrica de his quæ fiãt à prælat. & in rubr. ne prælati vices suas, & in rubrica de excess. prælat. & in c. cum illis. §. illis. vero. ibi, prælaturas. &c. de præb. li. 6.*
q *De sepult.*

a *In rubr. ff. de iuris & facti ignor. & cap. quærela. de simon.*
b *In d. clem. §. statuimus. quæst. 9.*
c *In d. clem. §. ad hæc. num. 37.*
d *In d. cap. 1. de fil. presb.*
e *De supplen. negl. prælat.*
f *In princ. & fine de præb. lib. 6.*
g *Ca. 2. & c. cum ad monasterium §. taser. de statu monach.*
h *Ca. cum ad monasteriũ. vers. quod si quidquam. de stat. monach.*
i *Iuxta d. c. cũ ad monasterium. §. tales.*
k *Iuxta. c. de multa de præben.*
l *q. 8. & 9.*
m *In d. cap. 1. de fil. presb.*
n *Ibidem.*
o *In cap. 1. in glos. maiores. de fil. presb. li. 6.*
p *de elect. li. 6.*
q *Eod. tit. & lib.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

adultum est, a suo genere. Tú quia, vt puto, difficile probari posset in Rota, si quæstio verteretur in illa, quod stylus Curiæ extenderetur ad hunc casum: quamuis pro aduersa parte dici posset, quod originaria & naturalis eō magis quam iure communi debeat eui habere hæc officia: potiùs sit attendenda, quàm accidētaria, quæ quodā vsu antiquo, & forte magis ex ambitione, quam caritate est inducta,[a] quæ probat naturalem causam præferri accidentariæ; quando ambæ concurrunt. Quare vltimam resolutionem reseruo S.D.N. & cuiuis melius sentienti.

Ad hæc addo constitutionem S.D.N. Sixti Quinti, & eius declarationem cōtra illegitimos & illarum moderationem à Gregorio XIIII. promulgatam, tam in his, quę in hoc casu dicta sunt, quam quæ in aliis dicentur.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante succedit Episcopo in ys, quæ sunt iurisdictionis ordinariæ etiam voluntariæ, præterquam in casibus expressè exceptis.*

2 *Dispensare potest Capitulum sede vacante cum illegitimo ad minores ordines, & vt possit simplex beneficium obtinere.*

CONSILIVM VII.

AN capitulū Sede vacante possit dispensare cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium simplex, sicut potest Episcopus, iuxta cap. 1.[b]

1 Respondetur; quod licet Ioannes And. quem ad verbum sequitur Dominicus & Franc⁹ dicat [c] eam Papali decisione indigere propter varias opiniones, quę vertantur super potestate Capituli sede vacāte ad dispensandū: licet inquam hoc dixerint illi, & glossa [d] videatur resoluere, quod Capitulum non succedit Episcopo in his, quę sūt iurisdictionis voluntariæ, qualis est dispensatio: contrariū tamen videtur verius, quod tenet Panormitanus, [e] cui satis accedit Franciscus Paninus, [f] sed longe altius & resoluti⁹ Federic⁹ Senēsis, [g] cui⁹ multis rationibus addo illā firmam, quod circa potestatem Capituli sede vacante debet fieri regula affirmatiua, videlicet, quòd succedit Episcopo regulariter in omnibus quæ sunt iurisdictionis ordinariæ, præterquam in casibus expressè exceptis, vt rectè resoluit prædictus Franciscus Paninus [h] & constat dispēsationem illegitimorum pertinere ad iurisdictionem ordinariam Episcopi, & quod in nulla parte iuris ille casus excipitur ab illa regula: ergo standum est ei. [i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vt dictio posita in proœmio, immo & verba proœmij denotant causam finalem, quæ cessante, cessat dispositio: & hoc modo dicta ratio ex toto deficiat; quia sufficit quod minus in vno quàm in alio, militet. num. 3.*

2 *Dispensatio tollit impedimentum, quod ex facto oriebatur.*

3 *Intellectus Concilij sess. 25. cap. 15. est, vt filius qui ex dispensatione Apostolica ante Concilium obtinuit beneficium in Ecclesia in qua pater mortuus fuerat beneficiatus, non possit modo aliud in illa obtinere.*

4 *Dispositio non odiosa, sed fauorabilis est censenda, quæ principaliter intendit inducere aliquid fauore dignum, licet minus principaliter id cedat in pœnam & odium aliquorum.*

CONSILIVM VIII.

AN[k] Concilium Tridentinū habeat locum in eo, qui ante illud legitima cum dispensatione obtinebat iā vnum beneficiū in Ecclesia in qua pater obtinebat aliud, ita quod & patre mortuo non possit in ea quærere de nouo aliud?

1 Et pro parte quidem negatiua facit primò, quia vera & finalis ratio dicti cap. est in eius princip. ibi, *Vt paterna incontinentiæ memoria*, quæ sumpta est ex cap. *proposuisti*. [l] & ratio principalis secundum communē opinionem satis tritam sumitur ex proœmio, [m] vt ait Aymon. [n] latè Sarnēsis, [o] vbi dicit quod illa dictio, *vt*, significat causam finalem canonis, quæ solùm debeat inspici. sed hæc ratio cessat in proposito: quia iam ante Concilium dispensatus à Sede Apostolica est N. vt possit obtinere canonicatum, & dignitates in ecclesia, in qua pater obtinuit abbatiam, & canonicatum: [p] in iis, qui obtinebant ante Concilium parte iam mortuo, nihil innouauit, vt ibi in vers. *quod si in præsenti, &c.* & meritò, cū ex prouisione archidiaconatus in persona dicti N. qui iam ex plena dispensatione à sede Apostolica est, lege permittente, in dicta Ecclesia graduatus cùm cesset ratio inducēdæ memoriæ paternę incōtinentiæ, & sic cessat finalis ratio, [q] nihil obstare debet ei⁹ dispositio, vt air Sarnensis, [b] latissimè omnes adducit Tiraquellus [c] per vulgatam *l. adigere*. [d]

2 Secundò res redditur clara: nam ex dispensatione Apostolica sublatum est impedimentum beneficij iam obtenti per eius patrem, vt est textus in cap. *dilectus*, cum ibi notatis per Doctores Abbatē & aliōs [e] & ca. 15. in similibus casibus de dispensatis, & ante Concilium obtentis, patre iam mortuo, nihil disponit. Vnde sequitur communis, & approbata conclusio, quod dictum cap. ita disponens in casibus obuenturis post Concilium recipit interpretationem passiuam à decretis antiquis disponentibus in casibus, quando quis est dispēsatus, & iam obtinet dignitates in ecclesia, in qua ei⁹ pater obtinuit, vt ait Decius, [f] Dinus, [g] Alexander, [h] Iason, [i] & doctrina Alexand. qui semper allegatur. [k]

3 Sed pro parte affirmatiua faciunt Cōcilij verba, quæ sunt clara: quia palam est, verba Concilij comprehendere eum de quo quæritur. Et ad præcipuum oppositorum respondeti potest, negando quòd cesset ratio, & causa finalis illius ca. quia etsi non sit tanta ratio, quare is, de quo quæritur, arceatur à beneficio ibi nouè quærendo, quanta in eo, qui nullum habuit ante Concilium in ea, negari tamē nō potest, subesse aliquantam rationem, etsi non tantam & lex generaliter loquens habet locum in omnibus contentis sub genere, etsi non militet tanta ratio in aliis iuxta iura [l] & traditum nos in Comment. de pauper. [m] post Decium [n] quod ipsum multi alij tradunt. Quod autem ratio illius canonis non cesset omnino, constat ei qui considerat quod cùm is, de quo quæritur, queret archidiaconatum præfatum, in toto populo refricabitur memoria incontinentiæ paternę; eò quod vt minimū dicetur, N. filius N. quærit nunc & accipit archidiaconatum, eo quod cum dispensatione legitima habuit ante Cōcilium canonicatum in Ecclesia vbi pater suus habuit beneficium, & adeo quidem refricabitur, quòd multi dicent id esse male factum licet etiam multi dicerent contrarium; qua contrarietate plurimum renouatur memoria incontinentiæ paternæ, vt palam est. Nec obstat, quod dispositio illius canonis videtur aliqua ex parte odiosa, & ideo restringenda. [o] Tum quia finis, in quem conditus est, fauorem meretur, vt pote munditia, & decentia castitatis clericalis, & sublatio infamiæ contrarij vitij, quæ principalius intēdit quam pœnam, & inhabilitatem; quo casu fauorabilis iudicatur, cap. *non dubium*, cum annotatis ei per Panormitanum & latius Felinum. [p] Tum quia lex etiam odiosa includit omnia sub verbis eius propriè contenta, l. *cum lege*, iūcta glos. & doctrina Aretini. [q] recepta à plerisque omnibus, & in his à Decio [r] & alibi sæpè, Alciatus. [s] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes presbyterorum nequaquam prohibiti leguntur habere beneficia aut: & hoc siue attendatur ius commune siue constitutio Clementis VIII. siue Conc. Trid. quæ iura cùm loquantur de filiis, ad nepotes secundum magis veram & magis communem opinionem non sunt extendenda. & n. 2. & 3. & hoc tanto magis quando filius supernixit patri. n. 4. & 5. vel constitutio fuit facta in odium filiorum, vel non militat eadem ratio, nu. 7. & predicta citra omnem controuersiam procedunt, si qualitas, sub qua de filio facta est mētio, non militat in nepote, vt est in terminis sacri Concilij. Trid. & dicta constitutionis: quæ cum loquantur de filijs illegitimis, nequaquam extendi debent ad nepotes legitimos. num. 9.*

2 *Opinio Doctorum fundata pluribus & melioribus rationibus, est magis tenenda, quam contraria, licet sit communis.*

3 *Extensio facienda non est à casu, in quo vertitur maior ratio, ad casum, in quo vertitur minor.*

4 *Filij presbyterorum in Ecclesia, vbi eorū patres beneficiū obtinuerunt, nequeunt etiam dissimile obtinere, nec pensiones super fructibus eius habere, nec quoquo modo ministrare.*

5 *Ort⁹ à radice infecta, si nō admittitur, is à quo originē habet nec ipse admittitur. si cōsequitur ad ei⁹, vel ei⁹ locū sit ponēd⁹.*

6 *Natus ex illegitimo non admittitur ad successionē, cùm non sit cognatus, nec agnatus, & iura agnationis & cognationis per illegitimum acquirere nequeat.*

a *Arg. l. 1. ff. de tut.*

b *De fil. presbyt. lib. 6.*
c *In d. ca. 1. de filijs presb. lib. 6.*
d *In clem. 1. §. 1. verb. capituli. de hæret.*
e *In cap. cum olim. de maiorit. & obed.*
f *In tract. de officio Capit. sede vacan. c. 7. par. prima, & melius 2. part. ca. 1. nu. 3.*
g *Cons. 40. & melius cons. 10.*
h *In d. tract. par. 1. capit. 2. num. 3.*
i *Arg. glos. solemn. in l. omnis definitio. ff. de reg. iuris. & vnb. eodem tit. lib. 6.*

k *Cap. 11. sess. 21.*

l *82 dist. & ex cap literam. de fil. presb.*
m *In l. fin. ff. de hared. instit.*
n *Cons. 192. num. 21.*
o *In regul. de annali. qu. 1. num. 1. & 2.*
p *Et d. cap. 15.*

a *d. cap. 11.*
b *In regul. de verisim. q. 3. num. 6.*
c *In tract. cessante causa. par. 1. nu. 25. vers. legis ratione cessante.*
d *§. quamuis. ff. de iure patron.*
e *De fil. presbyt.*
f *Cons. 443. num. 29.*
g *Cons. 134. n. 7. vol. 3.*
h *In l. de fin. §. in computatione col. pen. circa fin. C. de iur. delib.*
i *In l. secundum. nu. 4. ff. qui satisdare cogan. & in l. præterea. nu. 14. vnde vir & vxor.*
k *In l. 1. § lex Falcidia n. 7. ff. ad leg. Falcid.*
l *Ll. 1. § qui autem. ff. de ad. lus.*
m *In hac statuimus. 9. qu. 3. num. 73.*
n *Cons. 889. num. 3.*

o *Ca. od. 2 de reg. iur. lib. 6.*

p *De sent. excomm.*

q *ff. de testa.*
r *In l. facti. §. in tamalibus. ff. de reg. iur. in 6. cum ordin. de rescript.*
s *In princ. tit. de verbo. signif.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM IX.

ANnepotes presbyterorum excludantur ab eorũ beneficiis,sicut filij?

1 Siue attendamus ad dispositionem iuris cõmunis, siue ad dispositionem clementinæ, siue etiam ad dispositionem Concilij Tridentini,nullibi reperitur facta mẽtio de nepotibus,sed tantùm de filiis;& propterea videndum est,an istæ dispositiones loquentes de filiis habeant etiam locum in nepotibus. Et licet Antonius de Butrio & Abbas [a] dixerint, communem opinionem esse,quod idem sit in nepotibus;tamen,pace eorum sit dictum, contrarium est verius; quinimmo communis opinio se habet in contrarium,vt apparebit ex infra dicendis.

2 Nam quod ista prohibitio non extendatur ad nepotes voluit, glossa [b] & ibi post Gosfredum Raynerius per eum allegatus bene declarat,& voluit Geminianus,[c] vbi etiam Præpositus,[d] & idem voluit Abbas antiquus,[e] ibi. *Adde quod in hoc contradicit*,[f] vbi etiam Ioannes Andreas & ibi, *nepotes*. vbi etiam adducit Bartholomæũ Brixiensem, & ibi etiam late Egidius Bellamerã, [h] vbi etiam adducit Fratrem Ioannem [i] & Martinum Pampilonensem, & hoc etiam ibidem voluit Card.[k] vers. *quero an quod hic dicitur de filiis,& Ancharanus* [l] vers.*quarit glossa,dicitur in rubrica*,& Antonius de Butrio videtur residere in hac opinione,cum illam vltimo loco referat,glossã [m] Bartholus.[n] Et hac ratione dici potest,quod idem teneat Abbas.[o]

3 Et ex his apparet,quod ista est magis communis opinio;quia Doctores tenentes hãc opinionẽ lõgè excedunt numerorenẽtes contrariam opinionẽ.Itẽ cùm,vt ex lectura dictorum Doctorũ apparet, isti moueantur longè pluribus & melioribus rationibus,quibus nõ respondent tenentes contrariam opinionem; ista opinio esset tenenda, etiá quod appareret,quod cõtraria opinio esset mãgis cõmunis vt ait Abbas [p] & post alios Doctores alibi.[q]

4 Præterea etiam dato quòd contraria opinio esset magis communis,& de iure verior,tamen non potest applicari casui nostro: quia in casu nostro filius superuixit patri,ita quòd nepos nõ subintrauit in locũ filij: & in hoc casu omnes Doctores qui tenent contrariam opinionem,& qui fuerunt post Hostiensem, fatentur dictã opinionem non habere locum in isto casu,vt per Hostiensem [r] & per Ioannẽ Andreã, [s] vbi etiam Henricus Bohic,Antonius de Butrio, Abbas & omnes alij tradunt.

5 Nec obstant ea quæ habentur per Rebuffum: [t] Quia respondetur,quòd quicquid ipse dicat, ista declaratio tenetur per omnes Doctores qui tenẽt contrariam opinionem;& propterea ab ea non est recedendum; & est fundata in bona glossa, [v] quæ tenet contrariã opinionem, & Innocentius etiam,& omnes qui illam sequuntur, mouẽtur hac ratione,quia nepos subintrat in locum filij, [x] quæ ratio cessat, quotiescumque filius superuixit patri [y] & ita declarat Ioan. Andreas [z] & Geminianus & Præpositus. [a]

6 Nec præmissis obstat,quod nec clem.nec Concilium Tridentinum fuerint fundata propter tollendam successionem,sed propter tollendam memoriam incontinentiæ paternæ;& quod propterea ista, quæ dicuntur de successione,non possunt applicari casui nostro.Quia respondetur,quod ista,quæ pro parte nostra adducuntur de successione,non adducuntur ad fundandam intentionem partis nostræ,sed ad tollendum motiuum glossæ, & Doctorum tenentium contrarium,qui pro eorum opinione hoc principali motiuo vtuntur,quòd nepos in successionibus subintret in locum sui patris. & propterea si in terminis clẽ. & Concilio Tridentino non fuit considerata successio,ergo tanto magis dicta per glossam & alios illam sequentes non possunt applicari casui nostro.

7 Minus obstat,si dicatur,quod ratio reddita per Concilium & clementinam habet locum etiam in nepotibus, cùm hoc videatur redundare in fauorem Ecclesiarum: & præsertim quia dispositio Concilij vtitur illis verbis,*quã longissime arceatur*.Quia respondetur,quod postea dispositio Concilij & clementinæ restringit se ad filios;quo casu cùm tractetur de odio principaliter ipsorum filiorum,eorum dispositio nõ porrigitur ad nepotes, [b] & in terminis nostris tradũt omnes Doctores in principio informationis allegati,& propterea cum dispositio Cõcilij se restringat ad filios,verba quantumuis generalia,respectu filiorũ sunt intelligenda,tradut communiter Doctores [a] & præsertim,quia nõ est tanta ratio in nepote legitimo ex filio, quemadmodum est in filio ipso illegitimo; & non debet fieri extensio de casu, in quo vertitur maior ratio,ad casũ in quo vertitur minor ratio,vt ait glossa.[b] Et dum Concilium dixit,quod *longissime memoria arceatur*,verificatur in filiis,in quantùm prohibet eis quod in Ecclesiis,vbi patres beneficium aliquod obtinuerunt,non possint etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquo modo ministrare,nec pensiones super fructib' beneficiorum,quæ parentes eorum obtinuẽre,habere.

8 Sicut etiam non obstat illud, quod dici solet, quòd quando quis venit ex radice infecta,tunc si non admittitur ille,à quo ipse causam habet,nec etiã ipse admitti potest.Quia respondetur,quod ista nõ possunt applicari casui nostro;nam procedunt,quotiescumque iste consequitur ius,vel ponitur in aliquem locum, media persona incapaci: quo casu si medium est incapax,nec ipse admitti potest.Exempli gratia:natus ex illegitimo regulariter nõ admittitur ad successionem; quia ad hoc, vt quis admittatur ad successionẽ, oportet vt sit agnatus,vel cognatus; non potest eius filius, media eius persona, nanciscì iura agnationis,& cognationis.

9 Præterea est diligenter animaduertendum,quod Cl. loquitur non simpliciter de filiis, sed cum hac qualitate, *ex fornicatione nati*: & similiter Concilium loquitur de filiis cum hac qualitate,*qui non ex legitimo nati sunt matrimonio*.quæ qualitates cùm nõ conueniãt nepotibus ex legitimo matrimonio natis, idcirco in hoc casu sumus extra omnem controuersiam,quod non comprehenduntur nepotes,vt in terminis nostris, & est textus & ibi declarat Bartholus [d] & etiam in terminis nostris tradit Alciatus,[e] Alexander,[f] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Nepos legitimus ex filio illegitimo nec per sacrum Concilium Trid.nec per constitutionem Clementis VII.comprehenditur & nu.6.potestque hares ab auo instituì,num.2. nec venit appellatione filiorum,nisi vt infra,num.4.*

2 *Qualitas sub cuius consideratione constitutio aliquid disponit, si cesset,& ceffabit & dispositio.*

3 *Verba dispositionis vbi non conueniunt,vtique nec dispositio.*

4 *Dispositio prohibens filium obtinere beneficia patru, cum sit exorbitans & odiosa,non comprehendit nepotem;& hoc nedum ad terminos sacri Concilij,seu constitutionis Clemen. VII.sed etiam ad terminos iuris secundum magis veram & magis communem:licet aliqui hallucinantes scripserint cõtrarium.nu.5.nec interest an pater adhuc viuat,vel non;licet aliqui distinguant.num.4 & 5.*

4 *Filiorum appellatione veniunt nepotes si tanta est ratio in vno sicut in altero,& dispositio respectu filiorũ fauorabilis est, alias non: vnde dispositio loquens de filio illegitimo non procedit in nepote legitimo in quo non subest timor paternæ incontinentiæ.num.3 & 6.*

CONSILIVM X.

CVm Illustrissimi & Reuerendissimi Cardinales cõgregationis sacri Concilij Tridentini quæsiuissent an clem.facta à Clemente VII.ne filij illegitimi possint beneficium paternum obtinere,eam acciperet interpretationẽ,vt & comprehenderet nepotem legitimum ex filio illegitimo,respectu beneficij auiti;nullãque in his terminis Rotę decisio reperta fuisset;visum fuit eisdem amplissimis Patribus etiam ex ordine S.D.N.Gregorij XIII. intelligere, quid in hac facti specie Rota sentiret, addito maximè decreto eiusdem sacri Concilij.[s]

1 Quapropter proposita per me eiusmodi difficultate sub die Veneris 12.Febr.1574.fuit per Dominos conclusũ nõ comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo, neque sub clementina neque sub Concilio tam inspectis verbis,quam etiam inspecta mente seu ratione,tam clem. quam canonis [illegible] præfati.

Nã quo ad verba,cle.certũ est illa nõ conuenire nepoti legitimo,vt patet ibi, *In ipsorum resignantium filios ex fornicatione genitos*.& ibi:*Super defectu natalium, quem ex dictu sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur*.& ibi: *Ob inordinatum spuriorum filiorum amorem*.& ibi:*Quod de cætero filij presbyte-*

a *In c.ad extirpandas. de fil.presbyt.*

b *In ca. presbyterorũ. 56. dist.*
c *Circa med. vers. glossa.2. quarit.*
d *Colum. 2. vers. glos. 2. quarit.*
e *In d.cap.ad extirpandas.*
f *De fil.presbyt.*
g *Paulo post prine.vers. in gloss.i.*
h *Num.3.*
i *In sum.confess.*
k *Paulo post prine.*
l *Paulo post princip.*
m *In l.qui filium.§. Sabinus.ff.ad Trebel.*
n *In leg.bona fides.ff.de pos.*
o *In d.cap.ad extirpandas. num.8.*
p *Cap. capellanus. de fer.*
q *In ca.1.in 1. lectura,n.29. de constitut.*
r *In capit. ex transmissa.de fil.presbyt.*
s *In d.cap.ad extirpandas.*
t *In vitul. de dispens & defect. natal. in nu.16.*
v *In d.cap ad extirpandas.*
x *§.sui.instit. de hared. qual. & differend.*
y *Authen. successione.C.de legit. hared.*
z *In d.cap.ad extirpandas.*
a *In d.c.presbyter.56.dist.*

b *Le pater ff. de adulter. l. legẽ Iulia. §. hoc capite. ff. de ritu nupt.*

a *In leg.si de certa. C. de transact.*

b *In c.in fidei fauorẽ. de haret.lib.6.Parisinus incons. 120. num.22. vol.3.*

d *In le.fin.C. de natur. lib.*
e *In l.liberorum. sub nu. 10. vers tertio ea.no est. ff de verb.signif.*
f *In cons.4. col.2.vers similiter confirmantur prædicta alibi.n.*

s *lib.4.*
B *De quo in cap.21.sess.25.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

rorum ex fornicatione nati, &c.

2 Similiter verba Cõcilij non conueniunt, vt patet ibi, *Qui nõ ex legitimo matrimonio nati sunt.* Vnde subintrat vulgaris regula, quod vbi verba dispositionis nõ conueniunt, dispositio etiam non cõuenit, vt ait Bartholo. [a] & ibi per Alexandrum Decium, [b] & satis in proposito facit doctrina Bartholi, [c] & ibi Alciatus. [d] Alex. [e] per textum, scũ aliis, de quibus per Gabr. [f] Cùm enim præfatæ constitutiones loquantur de filio, non ea solum ratione, quia sit filius, sed quia natus ex fornicatione, non vendicant sibi locum in nepote legitimo iuxta d. l. fin. per quẽ textum Bart. & alij communiter, [g] concludunt nepotem legitimum ex filio illegitimo hæredem ab auo institui posse: quia in eo vitiũ paternum, & per consequens qualitas patrem excludens cessat, vt etiã concludit Card. Paleot. [i] Couar. [k] Pinellus, [l] Antonius de Rozelis. [m]

3 Quo vero ad rationem, seu mentem Clemen. & sacris Concilij, responsum fuit, non esse similem seu parem rationem in nepote legitimo, qui refert paternam continẽtiam, non incontinentiam, quæ est in filio illegitimo, militatq; pro eo illa præsumptio, quod filius præsumitur esse similis patri, vt per Gigantem. [n] Et quod non sit similis vel tanta ratio in nepote, quanta est in filio illegitimo, vltra prædicta tradunt Domin. & Alex. [o] Egidius, [p] cũ aliis, qui inferius adducentur.

4 Et licet appellatione filiorum quandoque nepotes cõtineantur, vt in *l. Iusta*, [q] id procedit vbi est tanta ratio in nepote, quanta est in filio, & vbi dispositio est mere fauorabilis respectu filiorum, vt per hoc in *l. Gallus*, [r] & per Alciat. [s] quæ omnia cessant in terminis nostris, in quibus non est par ratio, & dispositio non est merè fauorabilis, vt ex infra dicendis apparebit. Nam si volumus circumscripto etiam canone Concilij & clem. considerare, quid de iure communi dicendum sit, vtique dispositio prohibens filium obtinere beneficium paternum, non habebit locũ in nepote, tamquam dispositio exorbitans, & odiosa. Et licet in hoc tres principales reperiantur opiniones, vna videlicet, quæ distinguit an pater viuat, an non, secũda quòd imino nepos non excludatur, tertia (vt dixi) quod non cõprehendatur: nihilominus Rota sequuta est tertiam opinionem, tamquam meliotibus rationibus fultam, magis communem, magisq; ad plenum per Doctores tractatam, & defensam. Istam enim opinionem tenent gloss. [t] & Ioã. de Fane qui non est impressus, & Archid. [v] Goffredus, [x] Ioannes And. [y] & ibi Collecta. dum vltimo refert Archid. Ioan. de Anania & Abbatem Antiquum & latè per Egidium, [z] referentem etiam Martinum Pampilonen. Episcopum, Anchar. [a] Card. Auto. de Butrio & Abbatem dum vltimo loco referunt istam opinionem, idem tenet disputãdo articulum communem. [b] Alexand. [c] hoc idem tenet summa cõf. d Pisanella. [e] & sum. Antoniana, [f] Bur. [g] Barb. [h] & ibi Bart. [i] Bald. [k] & opinionem Ioan. And. [l] refert & sequitur Alex. [m] Decius. [n]

Ex quibus patet non esse standum attestationi Antonini de Butrio & Abbatis, [p] qui simpliciter referunt Petrũ de Rauenna, [p] quod communis opinio sit in contrarium, cum potius præcedens opinio sit magis communis. Et quod inanimaduertenter loquuti fuerint, patet etiam, quia distinctionem Hostiensis adscribunt Innoc. qui simpliciter loquitur, & tenet contra nepotem: quæ tamen distinctio Hostiensis, [q] quam multi sequuntur, deseruit etiã in proposito nostro, in quo præsupponitur patrem illegitimum mortuum tunc esse. vnde possunt addi omnes alij qui tenent cum distinctione Hostiensis, vt deseruiunt pro opinione præcedẽti, prout Collectaneus, [r] Henricus Boicensis, [s] summistæ fere omnes, Astensis, Siluester, Angelus, Rosella, Armilla [t].

Nec opus est euacuare fundamenta alterius opinionis, quia bene euacuantur per Dominicum & Alexandrinum in locis allegatis, & per Egidium. [v]

6 Siue igitur inspiciamus verba, nepos non includitur, siue inspiciamus mentem & rationem, idem est dicẽdum, cum non militet eadem ratio, materia sit odiosa, vt tenẽt omnes Doctores de quibus in prima opinione post Ioannem Andream. [a] Et facile fuisset facto Concilio, si nepotẽ legitimũ voluisset excludere in illis verbis, *Vt paterna incontinentia, &c.* addere, *siue auita* ad textum. [b] Et ita fuit conclusum, nepotem legitimum non excludi.

Aduerte quod hoc consilium non punitur, vt consilium Nauarri, sed vt resolutio eidem in principali puncto concordans.

[a] *In d. cap. ad extirpandas.* [b] *In l. vn. §. fin autem ad deficientes. C. de cad. toll. & ad audientiã. de decim.*

DE CORPORE VITIATIS ORDINANDIS VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Pollex nõ est membrum; cuius parte qui priuatus est modo per indignationem sibi non abstulerit, non efficitur irregularis, si inde non inducatur impotentia, nec magna deformitas seu scandalum in celebrando, nu. 2. de qua si probabiliter dubitatur, Episcopi declaratio, sed non alterius inferioris sufficit. num. 3. qui si declaret magnum induci scandalum esset irregularis, & a Papa esset petenda dispensatio. num. 4.*

CONSILIVM I.

AD hanc Quæstionem respondeo primò, D. consulẽtem non esse irregularem simpliciter, quia non est mutilatus membro aliquo principali, neque est priuatus à se per indignationem parte aliqua alicuius membri, vt tradimus in nostro Manua. confess. [c] quia solum est mutilatus parte membri, scilicet pollice manus, qui non est membrum, vt nos post alios in dicto Manua. vbi supra, [d] latè probamus pro communi contra Caietanum & Sotũ.

2 Secundò, quòd si prædicta mutilatio pollicis non inducit impotentiam celebrãdi, nec magnam deformitatem in celebrante, poterit ipse celebrare sine vlla dispẽsatione, quia non est irregularis, vt dictum est.

3 Tertiò, quòd si dubitatur an possit absque scandalo celebrare, & an inducat magnam deformitatem, quæ id impediat, recurrendum est ad Episcopum, ad quem dicimus hanc determinationem spectare, [e] ita quod non sufficit arbitrium confessarij, vel alius prælati inferioris, vt ibidem subijcimus. Sed neque requiritur dispensatio Papalis, neque episcopalis, sed solùm prædicta determinatio: quia non est irregularis, qualis si esset, deberet recurri ad Papam, per ea quæ nos dicimus in d. Manu. [f]

[c] *Cap. 27. nu. 199. & Nu. 200. & 202.*

[d] *Vbi supra num. 200.*

[e] *Vbi supra num. 239.*

SVMMARIVM.

1 *Castratus ob ægritudinem de consilio medicorum, potest sine alia dispensatione omnes sacros ordines accipere.*

CONSILIVM II.

TItio Clerico fuerunt propter ægritudinem virilia à medicis abscissa; qui nunc desiderat ad omnes etiam presbyteratus, ordines promoueri; Quæritur, an possit sine sanctæ Sedis Apostolicæ dispensatione ad maiores ordines promoueri à suo Episcopo.

1 Respondeo, quod proculdubio potest, [g] & per regulã, quam nos quoque post alios posuimus in Man. confess. [h]

[g] *Cap. si quis à medicis. & ea. extra. & cap. si quis pro ægritudine. & e. sequit pro infirmitate. 55. dist.*

[h] *Cap. 27. nu. 199.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio, quod impotens cum virgine contraxerat, nullo declarato potest talis sine dispensatione ordines & beneficia suscipere.*

2 *Bigamus nullo modo dici potest, qui cum vnica & virgine ob impotentiam nulliter contraxit.*

3 *Impotens ad matrimonium licet quis sit, non tamen inde efficitur, vt non possit ordines suscipere.*

3 *Castratus siue eunuchus, modo seipsum non castrauerit, est capax ordinum, & beneficiorum.*

4 *Corpore vitiatus potest ordinari, nisi sit mutilatus membro, vel taliter vitiatus, vt non possit ordines sine scandalo exercere.*

CONSILIVM III.

AN contrahens cum vnica & virgine matrimonium per verba de præsenti, possit legitimè ordinari etiã sacris ordinibus, si matrimonium fuit inualidum propter suam impotentiam coëundi, ob quam declaratũ fuit matrimoniũ fuisse, & esse nullũ; & data licẽtia contrahendi cum alio fœminæ, quæ contraxit cum illo; & an ipse possit iustè sine dispensatione simpliciter ordinari sacerdos, & habere beneficia?

a *In leg. 4. §. prætor ait. in fin. de dã. inf.* b *In ca. 1. nu. 21. de elect.* c *In c. sperorum nu. 6. de verb. sign.* d *In vers. tertium casum est.* e *Cons. 4. col. 2. n. 7. vol. 4.* f *In l. fin. C. de nat. lib.* g *De verb. sign cõcl. 1. n. 52.* h *In l. Gall. §. & quid si. ff. de li. & posth.* i *Decis. & sing. ca 51.* k *In epit. in 2. par. ca. 8. §. 5. num. 13.* l *In l. 2. n. 60. in 1. par. & in l. 3. n. 20. C. de bon. mat.* m *De success. ab intest. nu. 63.* n *De crim. læsæ maiest. in 3. par. q. 13. nu. 14. & seq.* o *In c. presby. 50. dist.* p *In c. ad extirpandas. de fil. presb.* q *De verb. sign. in l. filium habeo. ad Mac. ced.* r *§. instituens. nu. 4. de li. & posth.* s *In d. l. Iusta, præsertim super verbo patris.* t *In d. c. presbyter 50. dist. & in ca. Apostolica. 8. q. 1.* v *Ibidem.* x *In sum. nu. 5. ad finem.* y *In d. cap. ad extirpandas. & in capit. ex transmissa. de fil. presb.* z *Num. 9.* a *In d. c. ad extirpandas.* b *In d. c. presbyter. & ibid.* c *Et in d. cap. Apostc. 8. q. 1 dq. 8 summa.* e *In verb. il legitimus.* f *In ca. accedens. nu. 2. & 22. de accus.* g *Cons. 24.* h *In cap. 2. de arb. & in ca. ex parte. 1. de offic. deleg.* i *Num. 17.* k *In c. 1. §. & quia. num. 3. vers. quãdo quæ vis termi nus pæne. de ijs qui fœder. dare poss.* l *In d. c. ad extirpandas.* m *Cons. 52. nu. 12. in 6. vol.* n *Cons. 61. col. 2. in prine. vers. ad hoc facit.* o *In d. cap. ad extirpandas.* p *In comp. iur. can. in lit. de fil. presbyter.* q *In c. ex transmissa. de fil. presb. & in sum.* r *In d. c. ex transmissa.* s *In d. ca. ad extirpandas.* t *In verbo beneficium.* v *In d. c. ad extirpandas.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Respondeo,prædictum D. consulentem posse sine vlla dispentatione iustè ordinari sacerdotem, & quærere & retinere beneficia Ecclesiastica. Tum quia nullo impedimento iuris naturalis,diuini,neque humani canonici ab eo prohibetur. Tum quia,si quo prohiberetur,maximè esset impedimentũ bigamię,iuxta totũ titulum de bigamis.

2 Sed hoc est falsum, quia bigamiæ impedimentum nõ inuenitur nisi in eo,qui bis verè, putatiuè, interpretatiuè, vel similitudinariè antea matrimonium cõtraxit. At D.cõsulens nullo illorum modorum cõtraxit bis matrimoniũ, imno nec semel:quia id quod voluit contrahere,& de facto contraxit, non fuit verum matrimonium ob impedimentum legitimum frigiditatis naturæ,vel maleficij legitimè probatum, & per sententiam definitum, vt in facto proponitur.

3 Tum quia impedimentum impotentiæ contrahendi matrimonium non impedit habilitatem assumendi ordines,& beneficia,nisi impotentiam illam cõcomitetur aliqua irregularitas,vel inhabilitas alia, & etiam si sit eunuchus,siue castratus,non impedit ordinationem,nisi se ipsũ iniustè abscinderit,& castrauerit.[a]

4 Tum quia nullus corpore vitiatus excluditur ab ordinatione,nisi sit mutilatus mẽbro, vel tali vitio vitiatus, vt sit inhabilis ad exercendum ordines sine scandalo, vt probatur per prædictam fere totam dist. & totum tit. de corp. vitiatis.

a Cap. si quis abscidat,c Eunuch⁹. & c. si quis in infirmitate. & alij multi.ss. dist.

SVMMARIVM.

2 Irregularitatem impedientem promotionem ad ordines & beneficia non inducit defectus partis mẽbri, vt sunt omnes quatuor digiti pedum,nisi inde oriatur magna deformitas, aut impedimentum vsus ordinum.

1 Virilia licet sint integrum membrum, tamen si sint abscissa à medicis,non inducunt irregularitatem.

CONSILIVM IIII.

AN clericus minorum ordinum,qui per infirmitatẽ & ægritudinem perdidit omnes digitos vtriusque pedis,excepris pollicibus, sit irregularis, & possit ordinari maioribus?

1 Respondeo,quòd non est irregularis, & potest ascendere ad maiores ordines,& beneficium assecutum retinere. Tum per c.*qui partem & alia*,[b] quatenus probant, eum, qui partem alicuius membri perdidit per liquorem, vel cui à medicis pro ægritudine secta est pars membri, immo & virilia,quæ constituunt membrum,non esse irregularem. Tũ per c.2.[c] quatenus probat, vt ibi annotat Pan. ab omnibus receptus, quod defectus partis membri non facit, quem irregularem, nisi inducerer magnam deformitatem, aut redderet impotentem ad vtendum ordinibus:& prædictus defectus nec inducit talem deformitatem,nec impotentiam,vt palam est. Tum per ea quę latius tradimus in Man. [d] adiunctis eis quæ tradimus in eodem cap.[e] probãdo efficeretur, quod digitus non est membrũ, sed pars membri. Salua meliori,&c.

b Et ea.si quis à medicis. & c.si quis in ægritudine. 33. dist.
c De corpo. vitiat.
d Ca. 27.nu. 198. & sequenti.
e Num. 206.

SVMMARIVM.

1 Auris cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ potest ita tegi,vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione.

CONSILIVM V.

QVæritur,an carens particula cartilaginis auris sit irregularis, ita vt ad celebrandum indigeat dispensatione.

1 Respondetur,D.cõsulentem posse iuste celebrare, per ea quæ tradimus in nostro Man. cõs. [f] Nec obstat id quod dicimus ibid.[g] de carente cartilagine: quia D. consulens non caret tota,nec dimidiata,nec tota tertia parte,sed tantula,quæ potest tegi,vel ita dissimulari,quod non inducat scandalum, vtendo capillo coronæ demissiore, saltem in illa parte.

f Cap. 27.nu. 190.
g Num. 223.

SVMMARIVM.

1 Missa sine ministro respondente celebrari potest.
2 Surdus vix sine peccato presbyterio infigitur.
2 Surdo ad Missam celebrandam vtilis dispensatio Papæ, sed nõ necessaria,vt possit sine ministro saltem in loco secreto celebrare.
2 Missa celebranda videtur ex decreto Ecclesiæ coram duobus: at ex generali consuetudine satis vt vnus sit præsens.

CONSILIVM VI.

QVidam omnino surdus ad omnes etiam presbyteratus,ordines se promoueri fecit. Quæritur an mortiferè peccauerit.

1 Respondeo primo,quod vix defendi potest eum non peccasse mortaliter, quãdo suscepit ordinem presbyteratus,etiam eo solo,quod cùm esset omnino surdus,suscepit presbyteratum: quia licet surdaster, siue difficulter audiens ordinari possit presbyteratu,non videtur tamẽ posse ordinari,qui omnino est surdus,vt dicit R.D.Simõ Maiolus Episcopus Vulturiensis.[a] Dixi, *vix*, quoniã etsi cum difficultate,videtur posse iure defendi. Tum quòd licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæcus; claudus & alij,qui non possunt facere illa,quæ requiruntur in celebratione Missæ per ca.1.[b] & per totum titulum de corp.vitia.nullibi tamen videntur prohiberi surdi, etiam qui penitus non audiunt: quoniam possunt dicere Missam soli,& sine ministro respondente. & consequenter non audiendo illum, vt tenuit glossa singularis, [c] loquendo de inclusis.

a Ti. 1.ca.25, de irregular.
b 49. dist.

2 Secundo quod vtilis esset ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Missam,saltem in aliquo loco secreto etiam vt sine ministro respondente eam dicere possit. Dixi,*vtilis*, quia statutũ Eccl. videtur habere, vt dicatur coram duobus,[d] & consuetudo generalis,quod saltem vnus sit præsẽs per gloss. eius. Non dixi, *necessaria*; quia excusaretur à peccato & culpa dicendo eam sine ministro propter impedimentum tantæ surditatis.

c In capit.hoc quoque.de cõsecr.dist.1.
d Predicto ca. hoc quoque.

SVMMARIVM.

1 Suspensus ter est,qui sine dimissorijs ordinarij tres accipit ordines sacros.num.2.
3 Surdaster etsi presbyterio possit insigniri,id tamen de omnino surdo vix potest defendi.
3 Surdo,qui presbyteralem suscepit ordinem,etsi non necessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, qua ei permittatur vt in occulto sine socio aliquando celebret.num.6.
4 Falsans literas sui Episcopi grauiter peccat, itemque & qui falsis vtitur literis in iudicio,ac per illas absolutionem obtinet,ne priuaretur beneficio alias legitime obtento. nu. 5. non tamen ob id tenetur petere reualidationem tituli,sicut nec qui post illum obtentũ in irregularitatem incidit.n.7.

CONSILIVM VII.

CLericus quatuor minorum,cum esset factus surdus, & sciret quòd propterea non initiaretur sacris à suo ordinario,cum falsis literis dimissoriis à se confectis suscepit ab alieno duos ordines sacros,subdiaconatum,& diaconatum;& inde cum falsis testimonialibus,quod esset rite initiatus dictis sacris ordinibus, ab alio Episcopo ad presbyteratus ordinem se fecit promoueri; & præterea falsis literis ab eo fabricatis obtinuit à suo ordinario absolutionem ab accusatione,quod nõ esset ordinatus presbyteratu,quem suum beneficium requirebat. Quæritur, quas censuras,seu pœnas incurrerit,& quo remedio indigeat,vt possit in susceptis ministrare.

1 Respondeo primò,præfatum consulentem esse suspẽsum per extrauagantem Pij I I.quam nos citamus in Mã. confess.[e] quia sine literis dimissoriis ordinarij sui suscepit ab alieno Episcopo duos ordines sacros, scilicet subdiaconatum,& diaconatum.

e Cap.27.nu. 141.& c.23. num.7.

2 Secundò,quòd etiam est suspensus,eo quodordinem presbyteratus susceperit ab alieno Episcopo sine dimissoris sui ordinarij,per prefatam extrauagantem.

5 Tertiò,quòd vix iure defendi potest eum non peccasse mortaliter, quando suscepit ordinem presbyteratus: etiã eo solo q, cũ esset omnino surdus suscepit presbyteratũ:quia licet surdaster siue difficulter audiẽs ordinari possit presbyteratu,non videtur tamẽ posse ordinari qui omnino est surdus,vt dixit Reuerendissimus D. Simon Maiolus.[f] Dixi,*vix*,quoniã cum difficultate videtur posse iure defendi. Tum quia licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæci,claudi,& alij qui nõ possũt facere illa quæ requiruntur in celebratione Missę,per c.1.[g] & per totũ titulũ de cor.viti.nullibi tamẽ videtur prohiberi surdi

f Lib.1.ca.23. de irreg. & 49.dist.

etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam qui penitus non audiunt, quoniam possunt dicere Missam soli, etiam sine ministro respõdente,& consequẽter non audiendo illum, vt tenuit glos. sing.[a] loquendo de inclusis, quã nos defẽdimus in enchi. de orat.[b] & Miscel.[c]

4 Quarto, quod etiam præfatus consulens grauiter peccauit fingendo literas falsas, quibus fiebat fides quod quidam Episcopus alius, quam suus ordinarius, affirmabat se ordinasse præfatum consulentem, *visis literis*, quę attestabantur eum fuisse ordinatum subdiaconatu, & diaconatu antea legitimè ab alio Episcopo.

5 Quinto, quod etiam peccauit grauiter procurando & obtinendo absolutionem à suo Episcopo ordinario ab accusatione, qua accusabatur non esse ordinatum presbyteratu, quem suum beneficium, etiam si esset simplex, requirebat: quia fuit fabricator falsarum literarum, licet non apostolicarum, & vsus fuit illis in iudicio, & obtinuit absolutionem ab accusatione, qua corã ordinario accusabatur.

6 Sextò, quòd præfatus consulens indiget primò vera pœnitentia cordis & oris præfatorũ erratorum. Secundò, quod indiget absolutione à tribus suspensionibus per triũ ordinum sacrorum susceptionem incursis. Tertiò, q; vtilis esset ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Missam saltẽ in aliquo loco secreto, vt eã sine ministro respõdẽte dicere possit. Dixi, *vtilia*, & non necessaria: quia excusaretur à peccato & culpa non dicendi eã propter impedimentum tantæ surditatis,& quia statutum Ecclesiæ videtur habere vt dicatur coram duobus,[d] & consuetudo generalis, quod saltem vnus sit præsens, per glossam eius.[e]

7 Septimò, quòd nõ indiget noua collatione beneficij, neque noua facultate retinendi illud: quia per prædicta delicta non perdidit ipso iure beneficium, quod habuit priusquam surdescceret, & peccata prædicta perpetrauit: quia beneficium legitimè collatum nõ perditur ipso iure, etiam per irregularitatẽ regulariter, vt determinat Innoc. receptus.[f]

Æquis bonis, consulat lector, si hoc responsum videatur aliqualiter differre ab alio posito sub num. 6. quod super eodem facto videtur datum. Nam diuersitas copiarum ita suasit faciendum.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas in casibus tantum à iure expressis contrahitur.*

1 *Bigamus non est laicus nullíter cum corrupta contrahens, contra Butrium, nu. 5. nec clericus minorũ ordinum, nu. 2. quia nulla ex omnibus tribus speciebus irregularitatis eis competit.*

1 *Bigamus est, bigamia videlicet similitudinaria, contrahens matrimoniũ, etiam inualide, post votum solemne religionis, vel sacri ordinis, quo quis contrahit matrimonium spirituale cum Christo.*

2 *Pœna de vno casu ad alium non extenduntur.*

3 *Matrimonium spirituale cum Christo non contrahitur per ordines minores, nec incurritur inhabilitas ad contrahendũ matrimonium carnale.*

4 *Dictio, huiusmodi, in iure est restrictiua.*

CONSILIVM I.

QVidam laicus contraxit matrimonium cum corrupta inualidè ob aliquod impedimẽtum. Quæritur an cõtraxerit bigamiæ irregularitatem.

1 Respondetur quòd non. Primò quidem, quòd irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis,[g] & nullibi reperitur expressum quod in hoc casu cõtrahatur.

Secundò, quòd omnis bigamia vel est vera, vel interpretatiua, siue similitudinaria, vt habetur in rubrica de bigamis post glos.[h] & Specul.[i] ar. in hoc casu non est vera, quia non contraxit validè cum duabus successiuè, quæ dicitur vera bigamia: nec interpretatiua, quia non contraxit cum duabus inualidè, vel cum vna validè, & cũ alia inualidè, nec cum corrupta validè, quæ dicuntur tres species bigamiæ interpretatiuæ, vt diximus in Man. nostro consel.[k] neque similitudinaria, quia non contraxit cum vna validè, neq; inualidè post votũ solemne religionis, vel sacri ordinis, quo dicitur quis contrahere spirituale matrimonium cum Christo per ca. 1. & multa seqq. præsertim cap. *quotquot*,[l] cuius verba sunt: *Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter bigamos, id est, qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt.*

2 Nec obstat primo ca. 1.[a] quia loquitur de presbytero; qui post votum solemne, quod cõtrahitur per susceptionem ordinis,[b] & ita post contractas nuptias spirituales cũ Christo, contrahit alias carnales, licet inualidè cũ alia.

Secundo non obstat ca. fin.[c] quia non loquitur de clerico minorũ ordinum, sed de subdiacono, qui per subdiaconatus susceptionem obligatur voto solemni, quo contraxit matrimonium spirituale, sicut presbyter, per cap. *à multis*,[d] adiuncto d. ca. 1.[e]

Tertio non obstat Rotæ decisio,[f] quæ habet clericũ in minoribus ordinibus constitutum incurrere bigamiæ irregularitatem contrahendo matrimonium inualidè cũ corrupta: & cum pares videantur esse quo ad hoc propositum laicus, & clericus in minoribus cõstitutus, cui licet ducere vxorem, sequitur idem dicẽdum esse de vtroque: non inquam hoc obstat. Tum quia prædictum ca. vlt. non agit de clerico in minoribus cõstituto, sed tãtùm de subdiacono. Tum quia non potest extendi per identitatem rationis: quia lõgè alia ratio est de subdiacono, quã de clerico in minoribus constituto: quoniam ratio quare subdiaconus, contrahendo matrimonium etiam inualidum, incurrit irregularitatem bigamię similitudinariæ, est illa, quod iã antea contraxerat aliud matrimonium spirituale per votum solemne cum Christo, vt prædictum est; quę ratio penitus cessat in clerico in minoribus tantum constituto, vt palam est. Tum quia illa constitutio est pœnalis inducit enim pœnam irregularitatis bigamiæ, vt etiam expressit Egidius:[g] & pœnæ de vno casu ad alium nõ extenduntur.[h] Tum quia Rota non considerauit rationem prædictam, videlicet quare subdiaconus contrahẽdo matrimonium incurrit prædictam irregularitatem: quam rationem si inuenisset, contrarium vtique decidisset.

3 Quarto non obstat, quia significat aliud esse in laico, & aliud in clerico in minoribus constituto: quod tamen nulla ratione defendi potest, cum per ordinum minorũ assumptionem nullum matrimonium spirituale contrahatur cũ Christo, per quod incurratur inhabilitas ad matrimonium carnale contrahendum. & hanc partem significauit Innocentius,[i] dum verbo *clericis* in textu posito addit hæc verba, *in sacris constitutis*. & rectè quidem.

4 Quia textus addit verbum *huiusmodi*, quod est restrictiuũ restringẽs ad clericos, de quibus meminerat ante,[k] meminerat autẽ de constitutis in sacris: quia egit de clericis non potentibus vxores ducere. Idem etiam significat,[l] ipsemẽt Innocentius per illa verba, *Idem dicerem de monacho*. & quidem rectè: quia ille etiam tenetur voto solemni, quo contraxit matrimonium spirituale per prædictum ca. 1. & multa alia,[m] præsertim ca. *quotquot*, quo cauetur expressè fieri bigamum eum, qui post solemne votum contrahit. & quidem vir eruditissimus, si idem sensisset de laico & clerico in minoribus constituto, quod de monacho, exertè dixisset, *de omni alio siue laico siue clerico*, sed ideo non dixit, quia non nouit, & meminit prædictã rationẽ diuersitatis.

5 Quinto non obstant etiam verba Antonij de Butrio, quatenus ait[n] bigamiam incurri contrahendo matrimonium inualidè in omnibus casibus, in quibus incurritur contrahendo validè: quia loquitur de contrahente secũda vice, & sic de bigamia interpretatiua, non autẽ de cõtrahente vna tantùm vice, & sic de bigamia similitudinaria. Facit pro hac parte, quòd nullus commentantium ibi, nec alibi, nec S. Thomas, Paludan[o] nec alij,[o] vbi de bigamia tractant, faciunt prædictam extensionem.

Ex quibus palam colligitur idem esse dicendũ de clerico in minoribus constituto, quod de laico: & quod Siluester,[p] post alios sumuistas ait octauo modo contrahi bigamiam, quando quis post votum solemne religionis vel ordinis sacri contrahit cum aliqua, siue sit virgo, siue corrupta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia, & non trigamia me meminit.*

2 *Inhabilis ad ordines tam est qui bis, quam qui pluries nuptias contrahit.*

3 *Bigamus, & non trigamus est, qui cum virgine, & cum corrupta successiuè contrahit.*

3 *Improprietates, etiam quibus iura quandoque vtuntur, non*

a *In capit. hoc quoque, de cõsecr. dist. 1.*
b *Ca. 22. nu. 20.*
c *67. num. 5.*
d *Prædicto ca. hoc quoque.*
e *Inn. cum no stris. de consuet. sicut prædict.*
f *Cap. is qui. de sent. excõ. lib. 6.*
g *In ca. 2. de uxor.*
h *De dispen. sacio. 5. lauta. num. 6.*
i *Ca. 27. nu. 195.*
k *27. q. 1.*
a *De bigam.*
b *Capit. 1. de voto lib. 6.*
c *De bigam.*
d *De ætate & qualit.*
e *De voto li. 6.*
f *1. de bigam.*
g *In d. ca. nuper.*
h *L. interpretationem. ff. de pœnis. & cap. pœna. de pœnit. dist. 1.*
i *In d. ca. nuper.*
k *L. huiusmodi ff. de leg. 1.*
l *Ibidem.*
m *27. qua. 1.*
n *In d. ca. nuper.*
o *In 4. li sentẽ. dist. 27.*
p *Verbo bigamia. in princi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt extendenda.

3 Bigamus est quidem etiam semel cum corrupta contrahens, sed interpretatiuè & improprie.

4 Dispensatur facilius cum bigamo laico, quàm clerico, & hoc à Pontifice, non autem ab Episcopo, contra Henricum.

CONSILIVM II.

QVæritur, an laicus coniugatus cum virgine, qua mortua contraxit cum vidua, sit trigamus, ad hoc vt sit ei neganda dispensatio, quæ concederetur bigamo.

1 Respondeo quòd non. Primò quidem, quòd licet multi Canonistæ, meminerint bigamiæ, & deciderint quæstiones super bigamia propositas, vt in c. 2.[a] & alibi sæpe, & Magister,[b] & ibi S. Thomas & omnes alij, nullus tamè Canonistarum, neque Theologorum vllam facit mentionem de trigamia, nec vllam quæstionem super illa proponit, sed solùm de bigamia, & de quæstionibus super ea propositis. Quare cum nouitates sint vt plurimum vitandæ,[c] vbi glossa iuxta iura recepta citat illud: *In rebus nouis constituendis maximam esse debere vtilitatem*,[d] non videtur curandum de trigamia, de qua numquam habita est cura, sed tãtùm de bigamia.

2 Secundò, quòd ratio quare nulla de trigamia facta est mentio à Theologis, & Iurisperitis, videtur esse, quòd tam inhabilis est ad sacramentum ordinis, qui bis cõtraxit nuptias, quàm qui pluries, quoniam ratio potissima, qua bigamus est irregularis, & iudicatur inhabilis ad sacramentum ordinis, est ineptitudo ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, vt declarat S. Tho. recep.[e] & ante illum glos. celeb. & recep.[f] At tam inhabilis est ãd significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, qui contraxit cum duabus, sicut qui contraxit cum tribus, vt palam est, quia iam diuisit carnem suam cum duabus. ergo tam inhabilis est qui contraxit cum duabus, quàm qui cum tribus.

3 Tertiò, quòd D. consulens nulla ratione iuris, nec recti sermonis potest dici trigamus: non quidem iuris per prædictas rationes: nec ratione recti sermonis: quia trigamus ex propria verborũ significatione est, qui ter nuptias contraxit, γαμέω enim nuptias significat: & D. consulens non contraxit ter, sed solùm bis. Nec obstat, quòd dicitur quis bigamus, licet vnicas nuptias contraxerit, si eas cum vidua vel corrupta contraxit: quoniam iura Pontificia iustis de causis impropriè, & interpretatiuè, & non secundum propriam significationem illam extensionem fecerunt, vt cõstat ex glo.[g] & improprietates non sunt extendendæ: quia non est recedendum à propria verborum significatione, nisi quatenus reperitur recessum,[h] & ideo non est extendenda illa improprietas ad trigamiam, ad quam non reperitur à iure extensa.

Quartò, quòd meo iudicio nullus iurisperitus auderet dicere, quòd si statuto aliquo caueretur vt trigamus, siue tres vxores ducent, illud aut illud quæreret, vel amitteret, comprehenderet eum qui cõtraxisset bis tantùm, semel cũ virgine, & iterum cum vidua, quoniam verba statuti eum non comprehenderent. ergo licet esset aliquis canon, quẽ tamen certum est nusquam esse, quo caueretur, vt difficilius cum trigamo, quàm cum bigamo dispensaretur, non comprehenderet D. consulentem, qui ex propria verborũ significatione nullatenus dicitur trigamus, hoc est, qui tres vxores duxit, sed tãtùm bigamus, qui solas duas duxit.

4 Quintò facit, quod D. consulens nõ erat clericus etiã minorum ordinum, sed purus laicus, cùm duxit præfatas duas vxores: & ita non tantùm videtur despexisse ordinẽ clericalem, quantùm si existens clericus minorum ordinũ eas duxisset: adeo quidem vt Henricus Boic.[i] censuerit Episcopum posse cum tali bigamo dispensare, cui tamen non assentimur, licet credamus multum id facere ad hoc, vt S. D. N. inclinetur ad facilius cum eo dispensandum, nõ curando de trigamia opposita. Tum quia nullus vmquam Max. Pont. videtur de illa curasse. Tum quia nulla ratione recti sermonis, nec per vllam iuridicam extensionem potest D. consulens trigamus dici. Salus, &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficij collatio facta bigamo, cùm sit irregularis, non valet.

2 Episcopus ordinando bigamum, ab eo ordine conferendo, & à celebrãda Missa per annũ est suspẽsus, & videtur deponi posse.

a *Et per tot. 26. dist. & tot. tit. de bigam.*
b *In 4. sent. dist. 27.*
c *Ca. cũ consuetudinis. de consuetud.*
d *L. in rebus. ff. de legib.*
e *Li. 4. sentẽ. dist. 27. qu. 3. art. 1.*
f *In c. debitũ. de bigamis.*
g *Capi. super eo. de bigam.*
h *Le non aliter. ff. de leg. 1.*
i *In c. 1. de bigam. num. 23.*

CONSILIVM III.

EPiscopus quidam insigniuit prima tonsura bigamum & contulit ei beneficium simplex. Quæritur quam pœnam incurrant ordinans, & ordinatus, & conferens, & collatarius.

1 Respondeo primo, grauiter illos peccasse per totum titulum de bigam. in volumine Gregorij,[a] & colligitur in dist. 26. Secundo, quòd præfati Episcopi collatio facta bigamo non valuit; quia collatio facta irregulari non valet secundum Innocentium receptũ.[b] Tertiò, quòd præfatus Episcopus videtur suspensus à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure per vnum annum.[c] & ca. *nullus pœnitentem, nullus bigamum.* dist. 55. per quod potest dici etiam suspẽtus ipso iure vno anno à missando; & potest deponi ab ordine, vt tenuit glo.[d] pro qua ibi Archidiaconus citat ca. vlt.[e]

Refertur, Congregationem censuisse Episcopum non potuisse dictas collationes facere, sed quod non incurrat ob hoc ipso iure in aliquam certam pœnam.

SVMMARIVM.

1 Bigamo malè & nulliter confertur beneficium: & qui illum ordinat, peccat, & posset iuste priuari omni potestate ordinandi, ac etiam perpetuo deponi. num. 4. sed ipso iure non est nec priuatus, nec perpetuo, num. 2. immo secundum rigorem nec ad annum: licet æquius videatur, vt ad annum sit suspensus à collatione ordinis quem contulit. num. 1. & 3. extendendo alios canones ad hunc casum num. 5.

5 Statutum comprehendit nõ solum quod expresse statuitur, sed etiam omne illud, quod princeps, si fuisset interrogatus, statuisset, etiam si simus in pœnalibus.

CONSILIVM IV.

IVssus respondere, quibusdam iuribus, quæ dicuntur citari contra supradicta responsa mea, respondeo nulla videri allegari talia.

1 Nam ego respondeo, præfatum Episcopum, qui ordinauit scienter bigamum minoribus ordinibus, peccasse quidem, per totum titulum de bigam.[f] & male contulisse beneficium illi, qui erat irregularis, & eius collationem non valuisse secundum Innocentium receptum,[g] & prædictum Episcopum videri suspẽsum à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure vsque ad vnum annum: contra quæ responsa nihil allegatur quod vere sit eis contrarium, immo per eadem iura, quæ ego citaui, confirmãtur. Nec etiam obstat ca. *literas.*[h] Tũ quia nõ loquitur de ordinante bigamum, de quo ego respondi. Tum quia disponit, Episcopum ordinantem aliquem duobus ordininibus sacris, eodem die vero, vel ficto, esse suspensum ipso iure à collatione illorum, donec aliud censeat Papa: quod nihil obstat nostris responsis, immo ea confirmat. Tum quia dictum Hostiensis super eo allegatũ non probatur per ca. *dilectus*, ab eodem citatum, quatenus suspendit ordinatorem, & non ait suspensum esse. Tum quia nõ loquitur de ordinatore bigami, de quo fui interrogatus. Tum quia secundum Innocentium & omnes Papa gratiã facit ei ob quosdam respectus. Tum quia multa iura vtũtur verbis præsentis temporis, quibus dicuntur irritare aliqua, quæ per iura priora sunt irritata.

2 Non obstat etiam ca. 2.[i] & ca. *ex parte nitentibus.*[k] quatenus habent ordinatorem bigami esse priuandum potestate ordinandi, & non ait esse ipso iure priuatum, quia non loquuntur de suspensione ad annum ab ordine, quem cõtulit, sed de priuatione perpetua potestatis cõferendi ordines, quæ est multò maior pœna; quam suspensio tẽporalis ad annum à collatione ordinis, de qua nos respõdimus. Nõ obstat etiam distinctio Archidiaconi & aliorũ.[l] Tum quia est generalis de ordinatore digni, vel minus digni, vel indigni, & non de ordinatore bigami. Tũ quia non loquuntur de pœna suspensionis temporalis, de qua nos agim', sed de priuatione perpetua ordinãtis indignũ.

3 Tum denique quod non respondi ego penitus asserẽdum prædictum Episcopum esse ipso iure suspensum ad annum, sed videri posse dici: disputãdo enim posset teneri non incurrisse illam pœnam, ab eo qui niteretur solo illo rigore iuris, qui ait pœnam non esse ad aliũ casum extendendam.[m] Nec nos damnaremus illũ, sed æquius videtur consulendum contrarium: eo quod quilibet ordina

a *Et in cap. 1. eod. tit. lib. 6. & colligitur in dist. 26.*
b *In c. cũ nostris. de confess. prob.*
c *Arg. ca. eos. & cap. vlt. de temp. ord. l. 6.*
d *In d. c. nullus pœnitentem. 55. dist. in verbo successores.*
e *82. dist. & cap. 1. dist. 51.*
f *Et in cap. 1. eod. tit. lib. 6. & colligitur in dist. 26.*
g *In c. cũ nostris. de confess. prob.*
h *De temper. ordin.*
i *De bigam.*
k *50. distin.*
l *Posita in ca. qui ecclesiasticis. 50. dist.*
m *§. Pœnæ. de pœnitentia dist. 2. & quæ ibi scripsimus.*

tor

Universidad de Deusto
Biblioteca

tor infantis, coniugati, & illiterati, etiam sui subditi, immo & quilibet ordinator cuiuslibet extranei quantūlibet digni & sancti, incurrit illā pœnā ipso iure.

3 Et inde inferri potest, quòd ordinator bigami ipso iure incurrit suspensionem à missando per vnum annū, immo & quòd iustè potest priuari omni potestate ordinādi, immo & perpetuo deponi, vt probāt iura per me allegata.

5 Et quòd Pontifices Maximi, qui statuerunt pœnā illā paruā cōtra ordinatores extraneorū etiā dignissimorū, si fuissent interrogati an tantā pœnā statuissent cōtra ordinatorē bigami, qui omni iure etiā diuino secundū aliquos est indignus, & secundū aliquos est indispensabilis, respōdissent profectò, mea sententia, nō solū illā, sed matorē imponēdam illi: & ita succedit illa cōclusio glos.[a] non solum includi sub lege quæ exprimuntur in ea, sed eriā quę legislator expressisset, si fuisset interrogatus de illis. Salua in primis eius, qui iussit me secundo respōdere, graui sententia, & cuiuslibet alterius vero propiori.

a *L. tale pactum. 3. fin. ff. de pactis.*

DE CLERICIS PEREGRINIS.

SVMMARIVM.

4 *Peregrinus sacerdos etsi malè faciat alibi celebrando sine sui Episcopi dimissoria speciali celebrandi, non tamen incurrit aliquā censurā: admitti autem potest, vt secreto celebret, at vt celebret in publico, nū debet admitti, nisi habeat fidē de ordinibus, nu. 1. & recens à suo ordinario testimoniū de moribus, & quod non sit censuratus, nu. 5. & 6. sciatque ceremoniam missandi. num. 3. antiquum autem testimonium non sufficeret, nisi aliter iustificaretur. num. 6. in fin. licentia autem sui ordinarij sicut nō sufficit, num. 1. ita nec videtur necessaria. nu. 5.*

CONSILIVM I.

AN ordinatus dīaconatu à suo Episcopo, & postea per literas dimissorias ipsius ordinatus presbyterio ab alio Episcopo, egeat licentia superioris Episcopi ad celebrandum in episcopatu ordinantis, vel alio?

1 Pro parte negante, quòd non egeat, facit primò, quòd illa nō potest ei ad id prodesse: quia nullus Episcopus potest dare alicui licentiam celebrādi in alieno episcopatu,[b] quod etiam vsus seruat. Non enim Romæ permittitur alicui celebrare propter licentiam celebrādi, quam habebat in partibus. Secundò, quia peregrinus clericus faciens fidē iustam de sua ordinatione potest admitti ad celebrādum, vt videtur probare c. 1.[c]

2 Tertiò, quòd qui potest iustè ordinari ab aliquo Episcopo, potest de licentia eius celebrare in suo episcopatu, cùm nullum ius, nec vlla ratio firma videatur contrarium suadere. Illa enim, quæ sufficiunt ad hoc, vt quis ordinetur ad presbyterium, videntur sufficere ad celebrandum, si adsit modus celebrandi. ergo sufficiet ei, quòd inueniatur doctus modum & artem missandi sine vlla licentia prioris Episcopi.

3 Pro contraria parte affirmante facit, quòd ad hoc, vt cuipiam permittatur dicere Missam, oportet primò, quod sit ordinatus presbyter. Secundò, quòd sciat artē vel modum missandi. Tertiò, quòd nō sit suspensus, excōmunicatus, irregularis, vel alias prohibitus.[d] At clericus alienus post impetratas literas dimissorias ad presbyterium assumendum potest incurrere excommunicationē, suspensionem, & irregularitatem à iure, vel ab homine in suo episcopatu, antequam ordinetur, & post ordinationem, antequam dicat Missam: ergo debet habere literas certificatorias, quod non est impeditus vllo tali impedimento. Secūdò, quod etiam literæ dimissoriæ sui Episcopi non videntur sufficere: quia fieri potest, vt ipso & etiam Curia sua ignorantibus ipse sit impeditus impedimento aliquo huiusmodi: ergo saltem requiritur dimissoria certificatoria proprij Episcopi. Quarto, quod à diuersis non fit illatio: & esse quem presbyterum, est aliud ab esse quem habilē ad celebrandum: ergo dimissoria ad ordinem suscipiendum, non sufficit ad eo suscepto vtendum.

4 Pro resolutione dico primò, quòd præfatus D. consulens iure communi non eget dimissoria particulari ad celebrandū, ad effectum, q̄ celebrando sine illa incurrat irregularitatem, nisi iure particulari esset indicta suspensio clericis peregrinis, donec licentiam assequerētur: quia licet male faceret,[e] nullo tamen iure irregularitatem contraheret, & illa nō cōtrahitur, nisi in casibus à iure expressis.[a] Secundò, quod non eget etiam ad hoc, vt secretò admitti possit ad missandum.[b]

b *Arg. l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. c. 2. de constit. l. 6.*

c *De cler. peregr.*

d *Cap. si celebrat. cū ei adnot. de cleric. excomm. ministr.*

e *Iuxta 1. extranei, & 12. primatus. 71. dist.*

5 Tertiò, quòd non eget etiam quo ad effectum dandi ei licentiam publicè missaudi, si literæ dimissoriæ ad presbyterium suscipiendum fuerunt paulo antea datæ: quia qui Episcopus approbat aliquem ad presbyterium suscipiendum, satis videtur approbare, & testari eum non haberi pro excommunicato, suspenso, neque irregulari, cū isti non possint ad presbyterium ordinari.

f *Capi. ie qui. de sentent. excomm. lib. 6.*

2 *Per ea quæ de cler. peregr.*

6 Quarto, quòd si magnum interuallum interfuit inter dimissorias ad presbyterium & inter illius assumptionem, satis videretur egere noua dimissoria; quo ad hoc, vt iustè possit; & debeat reputari non impeditus ad celebrādum; non quidem eo quòd dignus ad presbyterium, non sit dignus ad celebrandum, si sciat artem & modum celebrandi: sed quod testimonium tacitè datum de moribus eius per licentiam accipiendi presbyterium longè ante, quàm illud acciperet, non videtur satis probare mores præsentes. Vnde nec dimissoria, qua Episcopus proprius significaret dimissum esse probatis moribus, videtur sufficere, si multo tempore antea fuisset concessa. Dimissoria enim ante decem annos data, non videretur satis probare mores præsentes, nisi probaretur iustum impedimentum, ob quod ea non fuerit vsus. Salua, &c.

DE OFFICIO VICARII.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis sede vacante à Capitulo deputandus, debet esse doctor, vel licentiatus iuris Canonici, vel alias quantū potest idoneus: Episcopus autem si deputet linguæ Latinæ ignarum, tenet deputatio. sed peccat cum sic deputato, deputando minus idoneum.*

CONSILIVM I.

AN ille, qui non solū nō est doctor, sed nec linguam Latinā intelligit, dossit esse vicarius generalis Episcopi; ad quod facit c. fin.[c]

b *De ætate & qualit. cū ibi notat.*

1 Quoniam is dominus consulens, qui quærit ista, ait ea esse definienda ab Illustrissima Cōgregatione interpretationi Concilij Tridentini deputata; & quia non vacat tractare lati[a] illa; remitto me simul, & subiuitto determinationi eius. Quamus forte respōderi possit primò, vicarium generalem constituendum à Capitulo sede vacante, debere esse Doctorem, vel licentiatū iuris canonici, vel alias quantum fieri poterit idoneum; per [d] Concilium Tridentinum.[e] Secundo, quod non videtur satisfacere suo muneri Episcopus, qui constituit sibi vicarium generalem aliquem, qui non calleat Latinè apud Latinos, vel Græcè apud Græcos. Tum quia Vicarius Episcopi debet esse idoneus ad id, in quo vices eius est gesturus.[f] Et quia vicarius generalis constituitur fere ad omnia, quę gesturus est Episcopus, oportet profectò eum esse valde idoneū. Facit etiam ratio, quia Pan. per apros in hoc canones concludit Episcopum quemlibet teneri ad constituendū sibi vicarium idoneum.[g] Tertio, quòd fortè teneri posset, quòd licet vicarius idoneus debeat constitui, & quòd licet peccet constituens vicarium indignum tali munere, & etiam qui illum suscipit, nisi sit idoneus,[h] constitutio tamen vicarij teneret ipso iure, modo esset clericus saltē in minoribus constitutus & quòd facta ab eo, vel corā eo, tāquā coram vero vicario, valerent per multa, quæ possūt, sed non expedit nunc congerere.

c *Cap. 16. de reform.*

d *Sess. 24.*

e *Ca. quoniā in plerisque. & c. inter cetera de officio ordin.*

Vide infra Concilium 2. de officio Ordinar.

f *d. c. quoniā in plerisque.*

g *Arg. l. idem iuris. ff. ad le. Aquil. ea non est putanda. 1. quæst 1.*

DE OFFIC. ET POTEST. IVDICIS DELEGATI.

SVMMARIVM.

1 *Pōtifex causam alicui delegando non censetur illam ad se auocasse, vnde si re integra expirat dicta commissio, primus iudex, siue ordinarius, siue delegatus, potest sine noua delegatione procedere.*

2 *Delegationem causæ à Papa impetrans potest re integra ei renunciare, & agere causam coram primo iudice.*

3 *Metu ordines recipiens an teneatur seruare illa, ad quæ alij ordinati tenentur, non potest firmiter dignosci, nisi sciatur an metu præciso illos acceperit, vel non, & an metus fuerit iustus, vel non.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM I.

REspondeo primò, quod duo videntur hic implicitè quæri. Alterum est, an prædictus Illustrissimus Cardinalis dominus meus possit cognoscere de hac causa, nõ obstante commissione prædicta, imo noua cõmissione facta. Alterum est, an orator debeat censeri obligatus ad seruanda illa, quæ ordini sacro sunt annexa, an non.

1 Secundo, quod ad horum prius respondendum est affirmatiuè. Tum quia *non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum* quæ regula est in lib. 6. [a] & commissio prætata expirauit re integra, vt in facto proponitur. Tum quia est casus in cap. *vt debitus honor*, [b] in quo probatur, quòd ordinarius potest procedere ad instantiam vnius partis in causa, etiam postquam altera pars misit ad impetrandas literas à Sede Apostolica super eadem causa, & etiam postquam eas impetrauit. Illud enim ca. *vt debitus* secundum glossam & communem, vt tradidit Philippus Decius, procedit tam in ordinario, quàm in delegato. Tum quia non obstant ca. *vt nostrum*, [c] & collecta ibi à Decio: quia illud agit de auocatione causæ pendentis ad se per Papam facta, noster autem casus agit de rescripto, quo causa fuit commissa cuidam delegato. Item illud loquitur de auocatione quæ non expirauit, noster autem casus de delegatione & commissione, quæ expirauit.

2 Item illud agit de auocatione, contra quam altera pars opponebat commissionem, vel litè moram, in nostro autem casu agitur de eo, in cuius fauorem fuit facta commissio, & in cuius fauorem petitur auxilium ordinarij, quod posset facere renunciando extraordinario delegationis in fauorem suum factæ, etiamsi non expirasset, iuxta regulam *quod ob gratiam*, [d] quæ etiam procedit in rescriptismam qui impetrauit prius, potest, si vult, renunciare illud, imo renunciat tacitè, si non excipiat contra posterius. [e]

3 AD POSTERIVS autem dubium nõ potest responderi sufficienter, donec sciatur qualis metus intercesserit in ordinatione oratoris, an iustus, an iniustus, & donec sciatur qualis mens fuerit illi, an scilicet omnino renitens, & nullatenus volens, an vero nolens quidem liberè & sponte, sed conditionaliter sic. [f]

SVMMARIVM.

1 *Gratia per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret.*
1 *Licentia confessa Episcopo dispensandi cum aliquibus, eorum nominibus non expressis est gratia quæ non expirat morte cõcedentis, at si ei committatur, vt dispenset cum N. est mandatum, & expirat.*
2 *Ignorãtia probabilis iuris positiui excusat, quousque scientia superueniat.*
2 *Credens dispensationem sibi à suo superiore impartitam validam esse, cùm non sit, in probabili versatur ignorantia.*
3 *Dispensatio seruata forma facienda.*

CONSILIVM II.

PApa quibusdam Episcopis facultatem dispensandi cũ quibusdam personis, qui matrimonia in gradibus prohibitis contraxerant, concessit, sub forma, vt Episcopus primum declaret matrimonia esse, fuisseque irrita, & postea absoluat, confiteantur peccata sua, cõmunicent, dispẽsentur, & de nouo contrahant.

Quæritur primo, an facultas prædicta per obitum concedentis expirauerit.

Secundò, casu quo facultas esset inualida, & Episcopus validam credens, dispensauerit, & bona fide sic dispensati contraxerint, an tuta conscientia possint perseuerare in contracto matrimonio.

Tertio, quomodo Episcopus absoluere & dispensare valeat, quando altera persona est implicata peccatis, & restitutioni obnoxia, & an publicè seu occultè matrimoniũ debeant contrahere.

1 AD PRIMAM respondeo, quod per solam mortem concedentis non expirasset. Quia gratia facta non expirat per mortem eam facientis, [g] licet mandatum de facienda ea expiret, [h] & quamuis commissio de dispensando cum aliquo expiret per mortem committentis, quia est mandatum de gratia facienda; cõcessio tamen facultatis ad dispensandum, nemine nominato, est gratia facta illi, cui datur facultas, & ita non expirat morte concedentis, sicut commissio morte committentis.

2 Ad secundam respondeo, quo ad forum conscientiæ per illam ignorantiam, donec superueniat scientia contraria; quia ignorantia probabilis iuris positiui excusat, [i] qualis est hæc, de qua quæstio proponitur: cum in dubio credendum sit, & obediendum superiori. [k]

3 Ad tertiam respondeo, quòd debent prius absolui ab excommunicatione incursa, per Episcopum, qui potest absoluere ab ea, cùm non sit reseruata Papæ, vt patet per contextum clem. 1. [c] deinde debent confiteri, & communicare. Nec obstat, quod sũt peccatis irretiti: quia ad irritanda, & absoluendi ea, instituta est confessio. [d] Nec obstat obligatio ad restituendum: quia illa de necessitate est facienda eo modo, quo debet fieri à cõfitentibus in Quadragesima, vel aliis temporibus. [e] Tertio debent contrahere de nouo publicè, si prius matrimonium fuit clandestinè contractum; alioqui sufficit contrahere de secreto, vt nos declaramus in Manual. confess. [f]

SVMMARIVM.

1 *Conseruatores, & Inquisitores sunt delegati.*
2 *Intellectus cap. 20. de refor. sess. 24. Concilij Trid. & num. 4.*
2 *Conseruatores in prima instantia possunt, vt asseritur, cognoscere de causis.*
3 *Conseruatores esse ordinarios probabile, quo ad effectum vt cõprehendantur sub dispositione ca. 20. de reform. sess. 24. in se tamen eorum iurisdictio est extraordinaria, & restringibilis.*
3 *Iurisdictio ordinaria fauorabilior delegata.*
5 *Iurisdictio in matrimonialibus & criminalibus potest ab inferiori Episcopo præscribi, & consuetudine ac priuilegio acquiri, num 6.*
6 *Lex generalis statuto particulari, vel consuetudini non derogat, nisi de potentis derogare contraria constet mente.*

CONSILIVM III.

QVæsitum fuit primo, an [g] Concilium Tridentinum habeat locum in iudicibus conseruatoribus.

Secundo, an illud ipsum, [h] tollat facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus inferiori Episcopo, qui præscriptione, cõsuetudine, vel priuilegio eã sibi quæsiuit.

1 Ad priorem quæstionem respondeo primò, certum esse conseruatores esse iudices delegatos: quia ideo de illis tractatur in c. 1. & vl. [i] quia etiam Inquisitores hæreticæ prauitatis etiam dati à Sede Apostolica secũdũ receptioré sententiã dicuntur delegati, vt inter alios notat Francus, [k] quidquid Archidiaconus dissentiat ibidem.

2 Secundò, quod ex hoc videtur argui posse pro parte negatiua quæstionis propositę, scilicet quòd principium præfati ca. [l] non habeat locum in conseruatoribus, cùm solùm loquatur de ordinariis iudicibus.

Tertiò, quòd pro parte contraria facit, quòd hæc quæstio præsupponit cõseruatores posse cognoscere de causis Ecclesiasticis in prima instanria, in qua non possunt cognoscere nisi iudices ordinarij; quod puto audiuisse me ita definitum fuisse ab Illustriss. DD. meis Cardinalibus ad dubia Concilij Tridentini declaranda deputatis; & consequenter reputari eos quo ad hoc ordinarios: & si res ita se habeat, quæstio hęc videtur digna declaratione Papali, cui me humiliter subdo.

3 Quartò, quòd antequam illa fiat à sua Sanctitate, aut ab Illustrissimis Dominis meis Cardinalibus in id deputatis, Concilij menti consonantius arbitrarer, vt præfati conseruatores quo ad vtrumque articulum haberentur pro ordinariis. Quo ad priorem quidem, ne gratia principis conseruatoria eis pereat. [m] Quo ad secundum autẽ, ne iurisdictio extraordinaria sit fauorabilior ordinaria, contra glossam sing. [n] & alia ei adnotata: & quia iurisdictio conseruatoria, & omnis alia delegata, est odiosa, quatenus præiudicat ordinario, & restringenda, iuxta regulã *odia*. disputando vtraque pars quæstionis iure defendi posset.

4 Ad secundam respondeo primò, audisse me magnas cõtrouersias motas fuisse in Hispania inter Episcopos ex vna parte, Abbates, & alios inferiores prælatos ex

altera

a *Tit. de regu. iur. 6. ex transv. cum gloss. de rescript.*
b *De appell.*
c *De appell.*
d *Lib. 6. & l. quod fauore. C. de legib.*
e *Ca. cæteru. c. si autem. & c. plerumque. de rescript.*
f *Iuxta c. maiores §. item quæritur, de bapt.*
g *Ca. si super gratia. de offi. deleg. lib. 6.*
h *Ca. relatũ. de offi. legat.*
i *Ca. 1. de cõsuet. & notat. in c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6.*
k *Ca. quid cul patur. 25. q. 1. sub finem vi allegatus ibi à gloss. in verbo iniquitas.*
l *De cõsang. & gla. penult. ipsius.*
d *Ca. omnis. de pœn. & remiss.*
e *Per ca. peccatũ. de regu. iuris lib. 6.*
f *Cap. 21. nu. 70. & 80.*
g *Cap. 20. de refor. sess. 24.*
h *Cap. 20. §. ad hæc.*
i *De offic. deleg. lib. 6.*
k *In c. ne aliqui. de haret. li. 6. arg. c. vt offic. & c. per hoc. eod. tit. & lib. 20. sess. 24.*
l *Ca. 1.*
m *Iuxta c. decet. de reg. iuris. l. 6. & iuxta alia per gloss. & doct. ibi citata.*
n *In clem. 2. de offic. ordi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

altera super his, quæ Concilium Tridentinum adimere videtur voluisse inferioribus prælatis possessoribus, & reseruare solis Episcopis: & deductis illis in prætoria regia, ratione violentiæ, quam sibi fieri prætendebant inferiores possessores, obtinuisse aliquos eorum manutentionem in sua possessione aduersus Episcopos.

5 Secundo, quod re hac satis introspecta, videtur dicendum in casu proposito, præfatum §. *ad hæc* [a] non tollere facultatem præfatam cognoscendi de causis matrimonialibus & criminalibus illi prælato inferiori, de quo loquitur. argumento cap. 1. [b] & eorum quæ notantur in cap. 1. [c] per Prepositum & per Panormitanum & alios in cap. *auditu.* [d] & alibi sæpe, vbi & post alios Couarruuias [e] concludunt, inferiores posse per præscriptionem, consuetudinem, & priuilegium quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus.

6 Et constat legem generalem non derogare consuetudini, & statutis particularibus, nisi de mente legislatoris potentis derogare illis constet, quod tamen non constat de tali mente Concilij Tridentini cùm in præfato §. nullam de huiusmodi mente derogandi faciat mentionem, & per iura superius allegata, & per adnotata eis constat consuetudines huiusmodi per præscriptionem, & sententiam, quæ fortior est statuto, esse rationabiles, ideoque per præfatum §. *ad hæc*, generaliter loquentem non derogari eis. Salua &c.

Congregatio, vt refertur, censuit Concilium non sustulisse consuetudinem, in qua sunt inferiores prælati, si sit immemorabilis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Episcopi deputati conseruatoris priuilegiorum a Sede Apostolica alicui concessorum, hac vtens iurisdictione, videtur posse excusari, & tantò magis si ea præsente Episcopo vteretur num. 4.*
2 *Extrauagans etiam in corpore iuris posita, si sit talis quæ etiam à docto vt plurimùm solet ignorari, iuste potest ignorari.*
3 *Iurisdictionem duplicem habens, in dubio ea videtur vti, qua magis processus firmatur.*
4 *Delegatio Episcopo etiam perpetuo facta, vt sunt conseruatoria, non transit in eius vicarium generalem, licet possit specialiter subdelegari.*

CONSILIVM IV.

VICARIVS Episcopi Vrbeuetanensis, tamquam executor & defensor immunitatis Abbati & subditis concessæ, monuit prætorem, & homines de magistratu sub excommunicationis pœna, vt deberent innouata reponere, & ne dictum Abbatem in sua iurisdictione inquietarent. Dubitatur, an vicarius iustè sub dicta censura potuit prætorem, quem ibi constituere solet Sedes Apostolica, mouere.

1 Pro exoneratione prædicti vicarij, quę tangitur in argu. facit multùm, quòd Episcopus Vrbeueranus est executor, & defensor immunitatis, exemptionis, & libertatis concessæ prædictis Abbati, & subditis suis, vt patet per literas Innocentij viij. & ita sine culpa, saltem graui, potuit credere sibi esse iurisdictionem ad faciẽdam illam, quam picitur fecisse, monitionem prædicto gubernatori. Tum quia potius fuit vrbana, & quædam fraterna, Christianaque, quam iudiciaria fundata in opinione, qua eum variè excommunicatum putabat.

2 Tum quia extrauagans *cum Matthæus.* [f] quæ sola videtur ei obstare in hoc, est posita extra corpus iuris, & quãplurimis etiam doctis ignorata: & ignorantia iuris humani dubij excusat à peccato mortali, secundum Innocentium [g] relatum à Baldo [h] & probatur à Felino [i] & à nobis in comment. cap. nullam. [k]

3 Nec obstat, quòd forsam non fuit protestatus se procedere auctoritate delegata. Tum quia habens iurisdictionem delegatam, & ordinariam, videtur in dubio procedere delegata, aut certe illa qua magis firmatur processus, per resolutionem Innocentij [l] quo cum alijs multis relato sic resoluit Felinus. [m]

4 Et quia licet delegatio facta Episcopo non transit in omnem vicarium eius à se constitutum, secundum communem, quam alias defendit Decius: [n] sunt tamẽ qui contra putent: & poterat procedere saltem vt delegatus Episcopi, qualem se tacitè datum ab eo forte præsente credere coram Deo poterat, & consequenter per bonam fidem in prædictis fundatam excusari potest, & si non à tota culpa, certè à maxima eius parte.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio, seu commissio de conferendo beneficium facta vicario ordinary, non transit in ipsum ordinarium, etiam si vicarius sit remotus ab officio.*
1 *Episcopus vicario commissa expedire nequit, & contra.*
2 *Possessor beneficij triennalis, bona fide illud cum titulo colorato possidens, sit dominus eius.*

CONSILIVM V.

AN commissa per Papam officiali, vel vicario generali, possit expedire Episcopus, & an collatio sic facta à tali Episcopo valeat.

1 Respondeo primò, quòd delegatio facta officiali, vel vicario Episcopi non censetur facta Episcopo, nec transit in Episcopum, ipso delegato remoto, vt determinat Paulus, quem sequitur Cardinalis [a] & Bonifacius, [b] quod ipsum tenet Decius & citat alios [c] & Rebuffus, [d] sicut nec vicarius potest expedire commissa Episcopo. Et consequenter, quòd non valuit collatio ab Archiepiscopo facta.

2 Secundo, quod dici potest beneficium præfatum factum esse suum per triennalem possessionem cum titulo bona fide pro bono habito continuatam, per glossam antiquam regulæ Cancellariæ, quam antehac respondendo in Vrbe secuti fuimus, licet antea multo tempore dubitassemus.

Tertio, quòd ad maiorem cautelam posset peti, & impetrari quoddam *Perinde valere* quo ad forum conscientię per aliquem Pœnitentiarium ab ipsomet Papa, quod facile concedet verbo, & sufficiet, quoniam quo ad forum exterius securius est per præfatam regulam Cancellariæ de triennali possessore.

Aduerte quod Rota tenet Episcopum non posse cogi vt habeat vicarium vt habet Putens lib. 2. decis. 43. Mehodanus de officio vicarij decis. 4. sed nec Felinus dic. cap. quoniam. sequitur Abbatem: vide etiam supra de officio vicarij. Cons. 1.

SVMMARIVM.

1 *Clausura rescripti, Conscientiam tuam onerantes, non tollit potestatem quin possit alteri committi, etiam si sit examen, maxime si competebat ei prius iure ordinari.*

CONSILIVM VI.

AN Episcopus possit committere examen sibi à Papa commissum per hæc verba, scilicet, *In quo oneramus conscientiam tuam. &c.* sed non exprimitur nomen proprium.

1 Super hac quæstione multi multa varia scripserunt, & contraria, vt videre est per citata à Felino, [e] qui nisus fuit conciliare opiniones contrarias, secundum cuius concordiam videntur prædicta verba posita in vim monitionis potius, quàm in vim formæ delegationis, & consequenter poterit per alium expediri negotium commissum & si in casu proposito, iure ordinario conueniret prædicto Episcopo prædicta examinatio, magis aptaretur hæc decisio, per ea quæ tradit Rota. [f] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prædicare non est actus sacri ordinis, vnde potest etiam ei, qui non est in sacris, ab habente iurisdictionem mandari. nu. 4.*
2 *Prædicare ratione officij solis curatis competit, etiam si non sint sacerdotes. num. 3.*
2 *Prædicare de licentia sacerdotis etiam laicus potest.*
3 *Prædicandi actus non est diaconatui peculiaris.*
4 *Consuetudo Ecclesiæ habet, vt etiam qui non est in sacris, rogatus ab eo qui potest demandare, prædicet.*
4 *Delegabilia sunt iure canonico omnia quæ sunt iurisdictionis.*

CONSILIVM VII.

AN Prædicare sit actus ordinis sacri, ita vt non possit per Episcopum alicui, qui non sit in sacris constitutus, demandari?

1 Videtur dicendum quòd non. Tum quia nullo iure naturæ, neque diuino, neque humano canonico, saltem scripto reperitur vetita huiusmodi commissio: ergo non

a 2 Ca. 20. sess. 24.
b De constit. li. 6. & l. 3. §. diuus Hadrianus. ff. de sepul. violat.
c De consanguin.
d De præscri. & in c. accedentibus. de excess. prælat. e In opt. 4. 2. parte ca. 8. §. 12.

a q. 9.
b Num. 32. in clem. 2. de rescript.
c In ca. quoniã abbas n. 9. col. 3. de offic. deleg.
d In praxi, de forma vicariam, n. 139. & 161.

e In c. fi. §. de autem. de offic. deleg.

f In decis. 14. de offic. deleg. in nouis, qua in ordine decisionum est 302.

f De hæret.
g In capi. per tuas. 2. nu. 4. de simonia.
h In l. ab eo. C. quemodo & quando iud.
i In c. nam. de constit.
k 12. q. 2. nu. 32.
l In c. cum ex officij. de præscri.
m Ibid. n. 31.
n In ca. quoniam Abbas. de offic. deleg. nu. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *Cap. consuluit. 2. qu. 5. & 9. consideremus. authent. de trien. & semiss. colum. 3.*
b *Ad Rom. 10.*
c *De hæreti.*
d *Eiusdem c. verb. sacerdotes.*
e *Ca mulier. 23. dist.*
f *25. distinct.*
g *In ca. inter cætera. de off. ord.*
h *Ca. 23. nu 141.*
i *In c. peruenit. 95. dist.*
k *In lib. 2. & aliis de constitut. Euangel.*
l *Vbi supra.*
m *In 4. dist. 1. qu. 3. art. 6.*

est dicendum. [a] Tum quia licet statutum sit, ne quis prædicet, nisi mittatur, iuxta Apostolum [b] relatum in capit. *cum ex iniuncto*, [c] non tamen est statutum, quod mittendus debeat esse ordine sacro initiatus.

2 Tum quia cap. *adiicimus.* 16. q. 1. quod sic habet, *Nullus præter sacerdotes Domini audeat prædicare*, intelligitur de prædicatione facienda auctoritate propria, & ratione sui officij, quale habet sacerdos curatus. Vnde monachus, etiam si sit diaconus, vel sacerdos simplex nō habens Ecclesiam curatam, non potest prædicare, nisi de licentia Episcopi, vel sacerdotis curati, vt prædictum cap. *adiicimus.* adiuncto §. *ecce*, quem Gratianus ei subiicit, efficaciter probat: per licentiam autem sacerdotis sic, vt habet glossa recepta. [d]

3 Tum quia etiam laicus potest prædicare de licentia sacerdotis, & clericorum. [e] Tum quia cap. *perlectis*, [f] & cap. *in sancta.* 92. dist. quæ habent, ad diaconum pertinere prædicationem, rectè possunt intelligi de cantione, vel lectione euāgelij ad Missam, vt glossa vtrobique dicit: nam certum est per ordinem diaconatus non dari cuipiam potestatem concionandi populo more vsitato, sine licentia parochi, Episcopi, vel Papę, nisi ipsemet habeat Ecclesiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt habet communis resolutio Panormitani & aliorum [g] & alijs locis citatis in nostro Manua. consil. [h]

4 Tum quia communis vsus totius orbis Christiani videtur habere, vt parochi frequentissimè rogent clericos Theologos doctos nondum sacris ordinibus, vel solùm subdiaconatu initiatos, vt prædicent in suis parœchiis, & solemniter prædicant. Tum quod omnia, quæ pertinent ad iurisdictionem, sunt delegabilia iure canonico, iuxta glossam singularem & receptam. [i] Tum denique quòd per prædicta probatur omni iuri propius esse, quod actus concionandi populo more vulgato nostro, non sit peculiarior diaconatui, quàm subdiaconatui: nam Clemens, qui tot & tanta tradit de pertinentibus ad diaconum [k] nihil tale scripsit: & vt prædictum est, iura significantia illud possunt rectè intelligi de lectione, vel cantione solemni euangelij ad Missam, tametsi multum circa hoc videtur sudasse Caietanus in locis [l] per nos citatis, & ita etiā illi cōtradicit Dominicus Sotus. [m] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Delegata iurisdictio non potest prorogari de persona ad personam etiam iudice in id consentiente. num. 2.*
1 *Pœnitens postquam elegit vnum confessarium, cui acceptanti literas sacræ Pœnitentiariæ præsentauit, non potest, eo dimisso, alterum eligere, etiamsi primo electus consentiat.*

CONSILIVM VIII.

ANte Postquam pœnitens, cui officium sacræ Pœnitentiariæ dedit literas sigillatas directas discreto viro confessario per latorem præsentium ad intrascripta specialiter eligendo, elegit vnum confessarium, posset saltem de voluntate dicti cōfessarij, eo dimisso, alterum eligere?

1 Quod non possit, facit primo, quod iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personam, [n] at bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis contenti elegerint, & consequenter eo ipso, quòd nominati fuerint electi, videntur expressi ab ipso Illustrissimo summoque Pœnitentiario, & si à principio ab ipso essent expressi, nullatenus possent alij eligi, ergo neque posteaquā fuerint à partibus nominatim electi, & expressi. Secundo facit illa firma ratio, quòd iurisdictio delegata est iurisdictio delegantis, [o] & ita ad ipsum delegantem, cuius illa est, pertinet eam extendere, & non ad partes, nec ad iudicem, quorum illa non est. arg. l. *id quod nostrum est. sine facto nostro ad alium transferri non potest.* [p]

SVMMARIVM.

1 *Intimatio alicuius rescripti. ad hoc vt obliget ad credendum ei, requiritur quod fiat per porrectam scripturam authenticam, & per habentem interesse, seu illius procuratorem nu. 2. & 12. accedentibus tamen alijs adminiculis obligat. maximè inter regulares ad credendum. num. 6.*
3 *Cardinalis dicto in præiudicium meum deponenti credere non teneor, nisi quo ad ea quæ asserit sibi viuæ vocis oraculo à Papa mandata. nu. 7.*
4 *Transumpto alicuius instrumenti non teneor credere, nisi citata parte cuius interest de mandato iudicis sit sumptum.*
5 *Appellatio ex causa probabili interposita annullat omnes censuras postea contra appellantem latas. & nu. 9. & 13. nec taliter excommunicatus est vitandus in extraiudicialibus. num. 15. & hoc etiam quod postea causa appellandi declaretur iniusta.*
6 *Commissarius generalis ordinis dicitur habere auctoritatem ordinariam, vnde transumpti eius auctoritate per notarium sumpti religiosi tenentur credere: itemque potest delegare suas vices. num. 10.*
8 *Subexequutor processus fulminati non potest per clausulam, cæterum, habere iurisdictionem, nisi sit in ecclesiastica dignitate, vel canonicus cathedralis: & successiue eius excommunicationes & declarationes sunt nullius momenti.*
9 *Delegatus princeps etsi possit iurisdictionem subdelegare, subdelegatus tamen non potest illam alteri demandare.*
10 *Potestatem duplicem habens, delegatam, & ordinariam, si ex vtraque procedat, sustinetur actus ex illa, secundum quam potuit id facere.*
14 *Eligere prælatum possunt capitulares legitimè congregati, etiam cùm absit is, qui si adesset, Capitulo deberet præsidere.*
15 *Electio est de actibus extraiudicialibus: factaque ab ijs, qui verè non habent ius eligendi, nec sunt in eligendi possessione constituti, non tenet, etiam si crederetur probabiliter potestatem adesse, sicut dicitur de præsentante. num. 16.*
16 *Suspensio facultatis concessa, etiamsi ignoretur, tamen verè suspendit.*
17 *Electio & præsentatio facta à possessore, si sit mala fidei, non tenet.*
18 *Errans circa ius humanum dubium excusatur à peccato mortali, & successiue ab excommunicatione fulminata contra contumaciter non obedientes, qua ligarentur inobedientes in mala existentes fide.*

CONSILIVM IX.

CONSIDERATVR primò, quòd vtraque pars confitetur S.D.N. concessisse mense Februario anni 1581. breue, de quo agitur, & cui mittuntur admodum reuerendi PP. recollecti, quibus fuit concessum: nec dubitatur de fulminatione, & legitima intimatione ipsius, & minus de summa concedentis potestate, qua potuit ordinare, & iubere quæ in eo continentur. [a]

1 Secundò consideramus, quòd, vt credo certò S.D.N. illud suspendisse, ita puto aliquos ex recollectis in quorū fauorem præfatum breue concessum fuit, à principio non fuisse obligatos credere, quòd suspēsio eius legitimè fuit præfatis recollectis intimata. Tum quia clemen. *causam* [b] requiritur vt intimatio fiat per porrectam scripturam authenticam, qualis non videtur porrecta in intimatione præfatę suspensionis. Tum quia etiam requirit vt intimatio fiat per partem aduersam, vel procuratorem eius, quia non sufficit vt fiat per negotiorum gestorem, vt post Bartholum & alios [c] tradit Felinus. [d]

2 Quamuis huic rationi responderi posset, quod sufficit vt interfit intimantis, esto non habeat mandatum ab alio ad intimandum, vt post Bartholum & alios tradit idē Felinus, [e] & constat præfatam intimationem factam fuisse per fratres eiusdem ordinis, quorū intererat illam fieri.

3 Tum quia possunt dubitare de assertione præfati domini protectoris Illustrissimi, dicentes non credi vni soli, etiam Cardinali, deponenti in præiudicium tertij, iuxta glossam singularem & receptam. [f] At in præsenti casu solo dicto Illustrissimi Cardinalis protectoris probatur præfata suspentio.

4 Tum quod nullę literæ originales præfati Cardinalis Illustrissimi fuerunt prædictis recollectis intimatæ, sed solum quædam copia exemplata à commissario generali Vlysipone residente, cui non tenebantur credere: quoniam transumpto etiam instrumenti authentici non tenetur quis credere, etiam si tenor instrumenti inseratur, [g] nisi transumptio fiat auctoritate iudicis, & parte, cuius interest, citata, vt omnes communiter concludunt, [h] & constat præfatam transumptionem non fuisse factam citata parte.

5 Tum quia appellatum fuit à mandato & præcepto præfati commissarij generalis, qui faciebat fidem de præfata domini Cardinalis & protectoris assertione suspen-

n *Capi. P. & G. de off. deleg.*
o *Le. 1. §. qui mandatū. ff. de off. eius cui mand. est iurisd.*
p *ff. de regul. iuris.*

a *Arg. c. cuncta per mundum. 9. qu. 3. cum ei similibus.*
b *De elect.*
c *In l. non solum. §. morte. ff. de noui ope. nunciat.*
d *In c. cū M. de constitut. num. 45.*
e *Vbi supra num. 40.*
f *In cap. sicut nobis. de sent. excom.*
g *Authen. si quis in aliquo. C. de ædend.*
h *In c. fin. de fide instrum. & in dict. authen. si quis in aliquo.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ca per tuas. de sent. excom. b Cap. sicut. de sent. excom. lib. 6.

sionis breuis. Appellatio enim ex causa probabili interposita annullat censuras omnes post eam latas, [a] etiamsi postea declararetur causam appellandi non fuisse iustam, vt declarat glossa penultima. [b]

6 Tertio considerauimus, quod licet prefati patres recollecti ab initio potuissent de rigore iuris in foro exteriori dubitare de præfata suspensione ob rationes prefatas: nûc autem, postea quam per multas, vt credo, epistolas, nouerunt præfatum D. Illustrissimum Protectorem præstare in assertione sua, vix possent in foro conscientiæ excusari ob ignorantiam Prædictæ suspensionis, attenta perseuerantia præfati Illustrissimi Protectoris in affirmando id quod per epistolam scripsit, & attenta generalis commissarij asseueratione quod recepit fidem præfati Illustrissimi Protectoris, & eam fideliter fecit à notario fideli scribi auctoritate sua ordinaria, & quod fundâdo se super illa fide pronunciauit gravissima mandata grauissimis censuris munita in omnes recollectos, qui præfato Illustrissimo domino Cardinali & sibi non crederent, neque parerent: Attento item, quod rigor iurium humanorum circa ea quæ apices eorum respiciunt, non est adeo seuere obseruandus apud regulares, [c] & quod ignorantia eorum magis quam scientia est tantæ religionis viris laudabilis: quandoquidem opprobrio est illis, se disceptationum forentium peritos ostendere. [d]

c Iuxta c. quia liter & quam de. 2. sub finē de accusa. d L. repetita. C. de episcop. & cler.

7 Attento item, quod siue iure communi, vel consuetudine, siue obseruantia Curiæ, creditur Cardinali asserenti aliquid sibi esse commissum à Papa viuæ vocis oraculo, vt colligitur ex Cardinali [e] & Panormitano, [f] & Felino, [g] & alijs ab eo citatis, præsertim Cardinali adeo maximo, ac est prefatus Illustrissimus: & attento quod est Protector ordinis, & adeo alienus à suspicione, & quod suspensio, de qua deponût, non videtur suapte natura præiudicialis tertij, immo vtilis toti ordini, & eius tranquillitati.

e In clem. ne Romani. ver. et ipso. de elect. f In c. quod super his. de fide instru. g In cap. cum in iure pari. eod. de offic. deleg.

8 Quarto considerauimus, quod subexequutor processus fulminati ab Illustrissimo Archiepiscopo Tarraconensis non erat canonicus Ecclesiæ cathedralis, nec constitutus in Ecclesiastica dignitate, & ita non potuit esse iudex, nec habere iurisdictionem per virtutem clausulæ *caterum*, positam in processu fulminato, secundum verum intelligendi modum eius, quem nos tradimus & irrefragabiliter probamus in ca. *cum contingat*, [h] & ita omnia quæcumque ille fecit tamquam iudex executor, excommunicando, & declarando excommunicatos, & id genus alia, quæ non potest facere merus executor, fuerunt nulla, & nulliter facta, & non prosunt quicquam præfatis recollectis, nec nocent eorum aduersarijs, quamuis ipsi, vt puto, bona fide crediderunt ea fuisse valida, quia non satis intellexerunt prædictam clausulam *caterum*, vti parum in litigandi arte exercitati, cum etiam in ea exercitatissimi ignorent intellectum eius in tota fere Hispania, donec nos Conimbricæ illum latissimè tradidimus, & probauimus, & nuper in vrbe nouè edidimus.

h De rescript. à num. 7.

9 Quinto etiam considerauimus, quod etiam executor subdelegatus domini commissarij generalis deputatus ad intimandas literas præfati Cardinalis Illustrissimi, non satis iuridicè fecit ea quæ fulminauit contra præfatos recollectos. Tum quia fecit ea post appellationem interpositam. Tum quia non potuit ea facere vt subdelegatus præfati domini Protectoris: quia licet delegatus Papæ possit subdelegare, delegatus tamen delegati ab eo non potest id facere: & intentio præfati generalis commissarij videtur fuisse subdelegare potestatem, quam prætendebat habere virtute literarum domini Cardinalis Protectoris.

10 Quamuis huic rationi responderi posset præfatum commissarium generalem habuisse potestatem ordinariam ratione sui officij, licet prætenderet habere talem tacitè etiam potestatem delegatam ab ipso domino Protectore: & quod habens duplicem potestatem procedendi, potest per vtramque procedere, & valebit actus, [i] *nisi essent viri prouidi*, [k] & alia singularia, quæ tradit Felinus, [l] & consequenter quod facta per subdelegatum, vel subexecutorem generalis commissarij, valebunt tamquam facta à delegato ipsius virtute ordinariæ iurisdictionis, quamuis non valeant tamquam facta à subexecutore præfati domini protectoris.

i Per cap. k De præben. l In c. cum ex officio. nu. 21 de præscript.

A Sexto considerauimus, quod præfatus commissarius generalis iustè potuit prohibere præfatis recollectis, ne facerent Capitulum, quod prætendebant, absque ipso, & intimare quod volebat interesse illi, quia præfatum breue faciebat ei præfatam facultatem: & ita præfatos recollectos, qui prætendebant præfatum breue non esse suspensum, teneri ad admittendum ipsum in præfato Capitulo iuxta illius tenorem.

11 Nec obstat dicere, quod cùm præfatus commissarius prætenderet breue præfatum esse suspensum, non poterat vti eo, argu. regulæ *ex eo non debet qui fructum consequi, quod visus extitit impugnare.* [a] Quia responderi potest noluisse præfatum commissarium vti facultate præfata interessendi Capitulo, ex eo solo, quod eam præbebat ei breue, sed potius eo quod non tollebat eam ei breue præfatum, sed iure officij sui, habebat eam.

a Lib. 6.

B

12 Septimo considerauimus, quod rationibus quæ insinuantur ad probandum electionem præfatum esse nullam, responderi posse videtur. Primo quidem ad primam, quod suspensio breuis non erat legitimè intimata, vt supradictum est, & quod de non apparentibus & non existentibus idem est iudicandum. [b]

b L. duæ sunt Tit. ff. de testamen. tutel.

13 Ad secundam, quòd à mandato commissarij fuit appellatum ex probabili causa, & ideo prohibitio eius non nocebat recollectis, nec proderat aduersæ parti. [c]

c Arg. sit. nihil innouari appell. pend. ff. & c. non solum. de appel.

C

14 Ad tertiam, quod nullo iure cauetur quòd Capitulum legitimè congregatum non possit eligere prælatum, absente illo, qui si esset præsens, deberet præsidere Capitulo, dummodo maior pars conueniat in aliquem idoneum eligendum.

15 Ad quartam, quod excommunicatus post appellationem ex probabili causa interpositam non est vitandus in extra iudicialibus. quales sunt electiones, [d] & quod non est asserendum, quod iure non est cautum. [e]

d Ca. solet. de sent. excom. lib. 6. e Cap. consuluisti. 2. q. 5. §. consideremus in authen. de triente & semis. col. 3.

16 Alia tamen duplici ratione videtur electio præfata inualida. Prima est, quod Capitulum præfatum congregatum contra præceptum commissarij, nullo iure habebat verum ius eligendi, neque erat in possessione illius, non enim habebat iure communi & suæ regulæ, neque iure speciali præfati breuis, quia vere erat suspensum, quamuis verè nesciretur à Capitulo suspensio: sicut præsentario facta à patrono, qui verè non est patronus, nec est in possessione iuris præsentandi, licet crederetur talis, non valet, & est declaranda nulla, simulac constiterit præsentantem non esse patronum, neque esse in quasi possessione iuris præsentandi, vt docetur communiter. [f]

D

f In c. consultationibus de iure patro. & in ca. cum ecclesia Sutrina. de cau. poss. & prop. g Et d. c. cum ecclesia.

17 Secunda ratio est, propter malam fidem, si capitulares & vocales fuerunt in ea constituti per præceptum & censuras præfati domini commissarij: quoniam electio & præsentatio à malę fidei possessore facta non valet, iuxta notata in dicto cap. *consultationibus.* [g] Sed quia recollecti negare possunt se fuisse in mala fide constituti, dicentes non credidisse breue præfatum fuisse suspensum efficacior est ratio præcedens.

E

18 Octauo considerauimus, neutros præfatorum fratrum, nec obseruantes, neque recollectos peccasse mortaliter, faciendo quæ fecerunt, nisi mala fide fecerint illa, credendo, vel debentes credere præfatum breue fuisse vel non fuisse à S.D.N. suspensum, antequam congregarent Capitulum, & eligerent ministrum. Tum quia qui bona fide facit aliquid, quod non licet iure humano positiuo, errando circa intellectum eius dubium, non peccat mortaliter, iuxta celebre Innocentij dictum [h] à plerisque omnibus receptum, vt vtiliter de more scripsit Felinus [i] & præfati omnes fratres, qui bona fide credebant esse iusta quæ faciebant, alioquin non facturi, fecerunt ea, errando circa intellectum iurium humanorum adeo dubiorum, quod multi etiam Iurisperiti eruditissimi habiti erranerunt, & errant.

F

h In capi. per tuas. 2. de sponsa. i In c. 1. colū. penult. de re iudic.

19 Nono ex præmissis cõsiderationibus inferimus, præfati Illustrissimi Domini Protectoris, & aliorum superiorum ordinis præfati Illustrissimi eiusdemque altissimi partes esse, declarare primum prefatas electiones tam ministri, quàm aliorum custodis & guardianorum in præfato Capitulo factas, fuisse ac esse inualidas & nullas: deinde declarare: nullos eorum qui præfato Capitulo inter-

fuerunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerunt, neque illos qui contra eos protestati vel alloquuti fuerunt, exceptis, qui mala fide id fecerunt, peccasse mortaliter, & subinde non incidisse in vllas censuras, nec vllam irregularitatem contraxisse ob id, quod eis ligati diuina celebrarunt, saltem vsque ad tempus in quo constitit, vel debuit constare ipsis de prædicta suspensione.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus delegatus non habet maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum est magis suum, quam Legati.*
1 *Vniat si Episcopus tamquam Sedis Apost. delegatus beneficia ex Concil. Trid. sess. 21. cap. 5. consensu Capituli non videtur necessarius.*
2 *Delegatus in causa sibi delegata est maior quam Legatus.*

CONSILIVM X.

AN Episcopus tamquam delegatus possit vnire beneficia sine consensu Capituli per [a] Concilium Tridentinum.

1 Respondeo ad hanc quæstionem, quod videtur posse. Tum quia Legatus potest id facere, vt determinat Petrus à Perusio. [b] Tum quia omnes rationes, quibus potest id facere Legatus, probant idem facere posse Episcopũ tamquam delegatum, cum Episcopus, vt delegatus, non habeat maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum sit magis suum, quam Legati.

2 Tum quia delegatus in causa sibi delegata est maior quàm Legatus. [c]

Aduertendum, referri sacram Congregationem censuisse contrarium.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

SVMMARIVM.

1 *Possessionem beneficij taliter non amittit etiam sponte resignans, quin spoliatus possit agere de spolio.*
2 *Gesta ab eo qui titulum beneficij, seu officij, etiam per spontaneam renunciationem perdidit, si non perdidit possessionem, cum retineat administrationem, etiam si sint absolutiones sacramentales, tenent: & idem si titulum habuit à superiore quidem, sed inualide.*

CONSILIVM I.

VTRVM gesta à beneficiario priuato beneficio ipso iure per promotionem, vel aliam causam, antequam expellatur à possessione, vel relinquat illam, valeãt.

1 Et pro parte quidem affirmante facit primo cap. *licet* [d] quatenus probat non perdere quem possessionem, & administrationem beneficij, eo quod perdat illud, & eius titulum ipso iure. Secundo faciunt multa, quæ nos scripsimus in repet. cap. *accepta.* [e] per quæ probamus possessionem beneficij non perdi ipso iure per renunciationem etiam spontaneam, adeo quod, si spoliaretur, posset agere de spolio contra spoliantem, iuxta dictum Innocentij, [f] & consequenter non potest ei tolli administratio beneficij renunciati, donec relinquat possessionem, vel expellatur ab ea legitimè, & gesta interim per eum valent.

2 Tertio facit l. *Barbarius,* [g] quatenus probat gesta ratione publici officij possessi ab eo, qui caret vero titulo eius, valere. Quarto, quod per illum textum, & alia concludit Panormitanus communiter receptus, [h] quod gesta à prælato, qui habuit titulum à superiore, & adeptus possessionem, valent, etiam si titulus sit inualidus, vel perditus ipso iure, & nihil iuris habeat in suo beneficio, episcopatu, vel dignitate. Quinto, quod ipsemet Panormitanus communiter receptus affirmat [i] quod absolutio à peccatis facta à prælato tolerato, & possidente beneficium, vel dignitatem, ratione cuius audit cõfessionem, valet, etiam si ipso iure perdidit titulum, & nihil iuris habeat in eo. ergo etiam ea, quę facit aliquis Episcopus manens in possessione sui episcopatus, & ante quam derelinquat eam, vel priuetur ea, valent, etiam si ipso iure perdidisset episcopatum, vel ita ille vacasset, vt nihil iuris haberet in eo præter possessionem, & administrationem, quam habebat ratione tituli prius à Summo Pontifice habiti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, etiam in sua camera pro tribunali sedere, & ius dicere, tam per se, quam per alium potest, modo locus sit honestus, & illum partes possint sine magno incommodo adire. nu. 2. sic & Archiepiscopus in sua diœcesi archiepiscopali. num. 1.*
1 *Legatus plurium prouinciarum potest negotia vnius prouinciæ in alia expedire.*
1 *Limitatio legis penul. ff. de iust. & iure.*
2 *Arbiter in quolibet honesto loco sententiam ferre potest.*
3 *Episcopus constituere debet vicarios stataríos, nu. 3. item & archipresbyteros. num. 7.*
4 *Præscriptio immemorialis, item & 40. annorum liberat ab obligatione iuris, sed non contra id quod dictat ius naturale, quia esset irrationabilis. num. 7.*
5 *Consuetudo fere totius orbis ab omnibus seruanda est.*
5 *Episcopi ad vicarios generales constituendos cogi possunt ab Archiepiscopo: quia aliter non possunt bene regere sibi commissos. num. 7.*
6 *Concesso vno, conceditur & id sine quo concessum commode fieri non potest: sed & qui tenetur & debet aliquid facere, tenetur etiam ad id sine quo debitum commode præstare non potest.*

CONSILIVM II.

CVM in Polonia diœcesis vnius Episcopi per dietas circiter 10, vel plures extendatur, & Episcopi tribunalia stataria nullibi habeant, & modo in vno, modo in alio oppido habitent: Quæritur primo, an citati ab Episcopo, seu coram eo litem habentes teneantur in quolibet loco, vbi sit Episcopus, comparere, & ius suum prosequi. Secundo, an dicti Episcopi cogi possint ad tenendum in aliquo certo loco vicarium stataríum.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM dico, quòd quærela hęc cleri Poloniæ videtur esse contra ius expressum à Bonifacio Papa scriptum. [a] cuius verba sunt, *Cum Episcopus in tota suæ diœcesi iurisdictionem ordinariam noscatur habere, dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius diœcesis non exempto per se, vel per alium possit pro tribunali sedere, causas ad ecclesiasticum forum spectantes audire, personas ecclesiasticas, cum earum excessu exegerint, capere ac carceri deputare, necnon & cætera quæ ad ipsum spectant officium liberè exercere.* sic etiam Legatus in qualibet parte suæ legationis potest expedire, quæ ad illam spectant, etiamque negotia vnius prouincię in alia suæ legationis, si ad multas est missus, [b] sic Archiepiscopus in quolibet loco suæ diœcesis archiepiscopalis, [c] vnde Baldus Angelus, & Iason limitauerunt legem penult. [d] quatenus habet ius esse dicendum in loco maiorum, vt non procedat in Episcopo per prędictum cap. *cum Episcopus.* [e]

2 Facit quod etiam arbiter potest iudicare vbi voluerit, modo locus sit honestus, [f] poterunt ergo Episcopi Poloniæ in quacumque parte suarum diœcesium audire & definire causas spirituales, criminales, & ciuiles, inter sibi subditos, & in sua camera, vt dicit Francus, [g] modo locus sit honestus, vt dicit glossa *ibi*, & modo partes sine magno incommodo litigare possint, quod solus Francus dicit ibi, & potest pro eo allegari præd. §. *si arbiter*, in illis verbis, *si litigatores facile eo loci venire possunt*, quamuis illum §. ad hoc ipse non pŏderet, & aliũ textum idoneum ad id allegarit.

3 AD SECVNDAM dico primo, quod non videtur vllus canon id præcipere, & quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. [h] Secundo, quod Panormitanus [i] dicit non meminisse textum, qui clarè probet teneri Episcopum ad constituendum vicarium generalem, etiam non stataríum: quamuis id efficaciter probetur in cap. *in nona actione.* [k] Tertiò, quòd primitiua Ecclesia non videtur habuisse talia tribunalia ad cognoscendum de causis clericorum, cum Paulus [l] relatus in summa, [m] dicat Christianos etiam laicos non debere litigare.

4 Quartò, quòd Episcopi Polonię possunt dicere se non habuisse antehac huiusmodi tribunalia stataria, & ideo etiam si iure debuissent ea habere, præscriptione tamen tum ordinaria quadraginta annorum, tum immemoriali, de cuius initio nõ est memoria, essent à tali iure liberati. [n]

5 Pro parte autem affirmante facit primò, quòd consuetudo totius fere orbis Christiani habet, vt Episcopi teneãt huiusmodi tribunalia stataria in ciuitatib⁹ primarijs suarum diœcesium: & huiusmodi consuetudo generalis ab omnibus seruanda videtur. [o] Secundo, quod omnes Episcopi tenentur constituere vicarios generales, & possunt

cogi

a Ca. 4. de reform. sess. 21.

b In tract. de vnione cap. 1. nu. 10. & 11. sic vnire. de excess. prælat. clem. 2. de reb. eccl. alien.

c Ca. studuisti. de off. legat. 1. sane de off. delegat.

d 2. de prob. lib. 6.

e Oppo. 7. de restit. spolia.

f In cap. super hoc. de renũc.

g ff. de offic. prætoris.

h In c. nihil. à n. 11. de elect.

i In c. dudum. 2. de elect. à num. 20.

a In cap. cum Episcopus. de offic. ord. li. 6.

b Cap. nouit. de offic. deleg.

c Cap. 21 iuxta. de offi. ordin. lib. 6.

d ff. de iustit. & iure.

e De offi. ord. lib. 6.

f L. si nõ dixer. §. si arbiter ff. de recept. arbit.

g In d. c. cum Episcopum.

h 2. qua. 4. in consultatis.

i In c. quoniã in plerisque. de offic. ord. k 16. qu. 7. & in cap. fin. de offici. archipresbyt.

l 1. ad Corinthios 6.

m 14. qua. 1.

n Arg. cap. de quarta. de prescrip. & c. super quibusdam. de verb. sign. & sic hoc iure. §. ductus aqua. ff. de aqua quotid. & æstiua.

o Cap. contra huiusm. 100. agi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cogi ad eos constituēdos per suos Archiepiscopos: immo Archiepiscopi videntur posse ipsos constituere, si ipsi noluerint illud facere,[a] & tradit Panormitan[a] receptus.[b] At vicariorum constitutio parū satisfaceret clero, & populo eorum, nisi haberent tribunal stataríum: ergo debent illud facere. Tertio, quod non possunt excusari dicendo quod ipsi soli sufficiant toti clero, & populo regendo, quoniam hæc allegatio confutatur in cap. fin. [c]

6 Quarto neruosè facit, quòd sicut cui conceditur aliquid, nō solum videtur concedi illud sine quo concessum fieri nequit, [d] sed etiam illud sine quo id commodè fieri potest, vt eleganter de more asserunt Aretinus [e] quem sequitur Decius [f] contra glossam [g] quod irrefragabiliter probatur per l. penult. [h] ita quicunque tenetur facere aliquid, tenetur ad faciendum illud sine quo id vere fieri nequit. At Episcopi Poloniæ tenentur reddere ius clero stationum dioecesum, immo & populo quo ad negotia ecclesiastica, & nequeunt id satis & bene facere sine huiusmodi tribunalibus stataríjs: ergo debent ea designare.

7 Quinto facit, quod ratio canonica, qua Episcopi tenentur constituere vicarios, & habere archipresbyteros, est, quia non possunt satis bene regere per solos semetipsos, etiam si plurimum valeant, vt probatur cap. fin. [i] & eadem ratio suader, vt teneant prædicta tribunalia stataria: ergo debent ea tenere. [k] Sextò, quia non obstant oppositi: quoniam illa procedunt, quando ius naturale non obuiaret eis: at ius naturale, & ratio naturalis ex eo fluens, quæ dictant, eum qui tenetur ad aliquid, teneri ad ea, sine quibus id satis bene fieri nequit, obuiant eis, vnde nec vlla præscriptio & consuetudo possunt eis prodesse, quippe quæ essent irrationabiles, & contra ius naturale, contra quod illæ non valent, [l] Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus iure antiquo communi non potest quidem cognoscere, neque conferre, neque confirmare, neque statuere, neque corrigere sine consilio Capituli, nunc verò vtitur iure quod ei competit ex statuto, priuilegio, consuetudine, concordia, vel quouis alio quæsito titulo, & vlterius ex sacro Concilio procedit contra Capitula exempta tamquam sedis Apostolicæ delegatus, tam in visitatione, quam extra, limitate tamen secundum formam capit. 4. sess. 6. & cap. 6. sess 25. eiusdem Concilij. num. 3. 4. & 5. quæ duo capita secundum Auctorem videntur etiam seruanda in cathedralibus & collegiatis non exemptis, in quibus Episcopi ante Concilium aliter non præscripserunt. num. 5.*

1 *Prælati collegiatarum, quibus scilicet collegiatis competit ius præsentandi, præsentant quidem, sed cum consensu Capituli.*

2 *Prælati contra ius Capituli. & è contra, multa & valde præscripserunt.*

CONSILIVM III.

AN Cap. 6. [m] Concilij Tridentini declarans cap. 4. [n] habeat locum in Ecclesijs etiam non exemptis quo ad moderationem de eligendis in principio anni duobus canonicis ex Capitulo, cum quibus teneatur procedere Episcopus, cum extra visitationem ex officio, vel ad instantiam partis procedit contra aliquem capitularem?

1 Respondeo primò, quod iure antiquo communi Episcopus non potest conferre, neque confirmare, neque statuere, neque corrigere sine consensu Capituli, [o] immo requiritur consensus Capituli in præsentationibus faciendis à prælatis Ecclesiarum collegiatarum. [p]

2 Secundo præsuppono, quod multa circa hoc inueniuntur vsucapta, siue præscripta à prælatis contra ius commune, & declaratum est præscriptionem illam valere, [q] & contra à Capitulis contra prælatos. [r]

3 Tertio, quòd in multis Ecclesijs tam collegiatis, quàm cathedralibus erant multæ cōtentiones ante Concilium Tridentinum super correctione & punitione canonicorum, & aliorum Capitularium, eo quòd multi prælati potius arbitrio, & libito suo, quam sacrorum canonum, puniebant, & corrigebant eos, & ita in multis ecclesijs erant statuta, vt prælati adiungerent sibi aliquos de Capitulo, de quorum non solum consilio, sed etiam consensu debebant prælati procedere: & ideo sacrum Concilium videtur statuisse duo prædicta capitula ad sedandas discordias.

4 Quartò, quòd cum sacro Concilio non interessent Capitula, & soli Episcopi sine Capitulis illa statuissent, visum est nonnullis inclinasse magis in fauorem Episcoporum, quam Capitulorum & quòd in fine prædicti ca. 6. reseruatur Episcopis salua omnis potestas, quæ vltra illā, quæ ibi statuitur, competeret eis statuto, priuilegio, consuetudine, concordia, vel quocunque alio iure, cum tamen Capitulis nihil tale videatur reseruatum: nam in d. cap. 4. tolluntur eis iura sibi quæsita per exemptionem, consuetudinem, priuilegium, vel alium modum, adeo quòd Episcopi possint tamquam delegati auctoritate Apostolica procedere contra illa: & [s] ampliatur, vel declaratur, quod facultas in eo data Episcopis competat eis, etiam cum procedunt extra visitationem, cum moderatione, de qua ibi, scilicet quod adiungat sibi duos canonicos electos per Capitulum, & de consensu tantùm illorum procedat, nisi quo ad apprehensionem.

5 Quinto, quod videtur posse probabiliter dici, quòd prædicta duo capitula vendicant sibi locum in omnibus Ecclesijs cathedralibus & collegiatis exemptis, & non exemptis, in quibus Episcopi non quæsierunt ante prædictum Concilium ius pacificum vltra potestatem, quæ ipsis datur per ius commune aliquo titulo legitimo. Tum quia generaliter loquuntur, & ita generaliter sunt intelligenda. [b] Tum quia ratio pacis & concordiæ, quā desiderauit Concilium inter prælatos & sua Capitula, videtur id suadere: & lex extenditur ad limites suæ rationis. [c] Tum quia experientia constat conuenire reipub. vt aliquorum prælatorum plus volentium dominari, quàm pascere gregem, & pro libito amore vel odio absoluere & condonare hos & illos capitulares sibi resistentes vel obsequentes, potentiæ obuietur per adiunctionem duorum canonicorum, vt prædictum statuit Concilium.

Congregatio tamen, vt refertur, censuit cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. procedere in Capitulis exemptis tantùm.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex officio cogere potest beneficiarium ad exhibendum titulum.*

1 *Possessio decennalis non sufficit sine titulo ad beneficium petitorie repetendum, sed sic ad titulum præsumendum. nu. 4. 5. 6. & 10. nisi quando in matrimoniali cum possessione concurrit fama tituli, quia tunc repetit. num. 3.*

2 *Beneficium sine institutione canonica non potest obtineri.*

2 *Animarum salus omni alij commodo præferenda.*

2 *Beneficium sine titulo retinens, etiam post longum tempus peccare videtur.*

3 *Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale validum.*

4 *Possessio triennalis quærit titulum possidenti, secundum opinionem glossæ regularum Cancellariæ.*

4 *Titulus ex antiqua beneficij possessione præsumitur. n. 6. & 10.*

5 *Solennitas extrinseca præsumitur ob lapsum longi temporis.*

5 *Subdiaconus præsumitur, qui diu vsus est subdiaconatu.*

7 *Possessio antiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum, ne ab eo exigat probationem tituli, aliter quàm per iuramentum: immo nec hoc exigit, si alias hunc approbauit etiam tacitè. puta accipiendo ab eo procurationem in visitatione tamquam à titulari.*

7 *Procurationem, visitans Episcopus, accipiens ab aliquo tamquam beneficiato, censetur eius approbare titulum.*

8 *Insolita fraudem quamdam præseferre videntur.*

9 *Regula de triennali iuuat execrabilem contra tertium, & si sit decennalis, etiam contra Episcopum, modo alleget dispensationem.*

10 *Argumentum à contrario desumptum ex dicto non dispositiu, sed narratiu parum valet.*

11 *Cap. ordinarij. de off. ordin. lib. 6. habet locum nedum in beneficijs quæ possidentur in titulum seu commēdam, sed etiam quæ possidentur vt vnita.*

12 *Episcopus cogere potest decennalem execrabilem ad iurandum credere se canonicè obtinuisse dicta beneficia.*

CONSILIVM IIII.

QVÆSITVM est primo, an Episcopus nouè creatus cogere possit beneficiarium suum subditum ad ostendendum titulum sui beneficij, quod pacificè vltra 20. & 30. annos possedit.

Secundò, an cogere possit possidentem incompatibi-

lia be

a *Cui. cum simile. 9. q. 3. & dist. 2. in nouā editione. 16. 7.*
b *In dict. cap. quoniam in plerisque.*
c *De offic. archipresb.*
d *Leg. 2. ff. de iurisdict. omnium iudic. præterea. de offic. deleg. c. nec. de testibus. solum. 1. de testib.*
e *Cui vt debitum honor. solum. 2. de appellat. & sum d. 1. præterea. & alibi sæpe.*
f *In ca. sæles. de sentēt. excom. li. 6.*
g *ff. de vsufruct. & in l. quicunque. §. fœi quem. ff. de missi. act.*
h *De offic. archipresb.*
i *Arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. ca. dudum. 2. de elect.*
k *Capit. fin. de consuet. c. quæ contra. 2. dist.*

a *In d. cap. 6.*

b *Cap. si Romanus. 19. dist. l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. ea. suggestū. & ca. nouissimus. de appel. in quibus id notat Panor.*

m *De refor. sess. 23.*
n *De reform. sess. 6.*

o *Ca. quanto. de his quæ fiunt à prælat. sine consil. Ca.*
p *Cap. ea nō sciūt. rub. 1. tit.*
q *Ca. 1. de consuet. lib. 6. & dist. ea. ea nō sciunt.*
r *Ca. irrefragabili. & excessus. de offic. ordin.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

lia beneficia pacificè vltra prædictos 20. vel 30. annos ad exhibendum dispensationem,qua ea iustè retinere potuit.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM respõdeo, quod pro parte affirmatiua facere videtur primo glossa vltima [a] quatenus asserit posse Episcopum ex officio cogere subditum ad exhibendum titulum sui beneficij. Secundo glossa vltima [b] quarenus habet, petentem beneficium in titulum non se posse iuuare præscriptione. Tertio iura multa,quibus prædictæ glossæ nituntur. Quarto, quòd Innocentius licet aliqua ex parte variare videatur, tandem tamen concludit saltem per relationem ad textum, [c] quod volenti repetere beneficium, non sufficit quod possederit illud pacificè etiam per decem annos, etiam cum fama tituli canonici.

2 Quinto,quod est regula firma tam in cap.1. [d] quam in alio cap.1. [e] quã etiã in c.ex frequentibus. [f] quod beneficiũ à nemine potest sine canonica institutione licite obtineri.

Sexto, quod animarum salus præferenda est omni alij commodo. [g] At beneficiarius tenens beneficium sine canonica institutione,etiam post decem annos, & quodcũque aliud tempus, peccare videtur, [h] quia licet contra alium quærat exceptionem, sibi tamen non quærit dominium beneficij,vt latè affirmat Panormitanus communiter receptus [i] & communiter videtur Episcopus habere potestatem eum ex officio suo expellendi à beneficio, quod tenendo peccat. [k]

3 Pro parte autem negatiua facit primo cap.*illud.* [l] quatenus habet,eum,qui fuit in possessione matrimonij cum fama de matrimonio per 10.annos, posse repetere illam, quam pro coniuge per tantum tempus possedit:& cũ argumentũ à matrimonio carnali ad spirituale valeat, iuxta glossam celebrẽ, [m] pro qua est c. *licet.* [n] consequens est, ꝙ etiã beneficiarius, qui possedit beneficiũ pacificè per 10. annos,saltẽ cum fama tituli,debet præsumi beneficiarius.

4 Secundo facit regula Cancellariæ, [o] quæ statuit ne possessor huiusmodi triennalis molestetur.& glossa illius antiqua [p] tenuit per huiusmodi triennalem possessionem quæri titulum possidenti.

5 Tertio, quod quamplurimi citati à Felino [q] & quos sequitur ipse, tenent ex antiqua possessione pacifica beneficij præsumi titulum beneficij,ea ratione,quia licet solemnitas extrinseca non præsumatur regulariter interuenisse, [r] fallit tamen ob lapsum longi temporis, iuxta glossam & omnes, [s] vnde & Innocẽtius [t] dicit eũ qui subdiaco natu vsus est longo tẽpore sine literis,esse præsumendũ subdiaconum.& ita non videtur esse mirandũ,quod præsumatur titulus beneficij in lõgi temporis possessore:pro quo aptè facit l.*si filius.*iuncta glossa [u] & l.*qua in aliena.* [x] & illa quæ eis adijciuntur ibi,& alibi sæpe.

6 Quarto quod Rota ætate nostra pro hac parte sententiam dixit,vt refert Cassadorus [y] ibi. *Voluerunt Domini in vna causa Bononiensi de mense Martij 1519.coram D.Petro de Capizucchis inter Aemilium de Blanchis & quemdam alium, quod regula Cancellaria de trien. etiam locũ haberet in eo qui decennio possederat.& nullum titulum producebat, ex eo quod ius præsumit titulum ex sola possessione antiqua: nam si quis vt rector beneficiũ tanto tempore possidet,in eo ius habet,& præsumitur titulus,vt dicunt Innocentius & Hostiensis* [z] *& Dominicus.* [a] *Ratio, quia cum Episcopi visitando inquirant de titulo,* [b] *non est præsumendũ, quod ipsimet subditi quo ad curata permissent tali cursu temporis retineri Ecclesiam absque canonico titulo.* hæc ille.

7 Et ne cui videatur, Cassadorum sentire huiusmodi triennalem possessorem posse defendi quo ad aduersarium petentem beneficium,nõ autem quo ad Episcopum volentem ex officio cogere ad ostẽdendum titulum,perpendat hæc verba,quæ subdit: *Verum est, quòd prælatus,licèt ex quo toleravit diu in possessione subditum, non possit eum compellere ad ostendendum titulum beneficij, tamen potest in se suscipere onus probandi defectum tituli, vt cap* dilecto.*& ibi abbas* [c] *& in d. cap.* licet Heli.*&* Dominicus. [d] Quinto, quod communis opinio secuta Hostiensem, [e] tenet non posse Episcopum cogere huiusmodi beneficiarium ad aliud,quàm ad iurandum se habere titulum,neque ad hoc,si expressè, vel tacitè consenserit in illo, secundum Cosinam, [f] ea ratione, quod prælatus, qui tacitè vel expressè approbauit beneficiarij titulum, non potest cogere ipsum ad ostendendum illũ, [g] & addit quod accipiens à beneficiato procurationem illum visitãdo, videtur tacite approbare eum esse talem, quamuis Innocentius quem ad hoc citat [h] id non videatur asserere.

8 Sexto facit,quod insueta videntur præsefferre aliquid fraudis,iuxta l.*si quis sub conditione.*adiuncta glossã quam ad hoc ponderat Baldus ibi, [i] & insuetum & insolitum videtur,quod aliquis post possessionem 20.aut 30.vel 40. annorum pacificum compellatur edere titulum sui beneficij.Et ita quamuis forte incomparabilis prædicti Episcopi virtus splendore suo omnem dolum & fraudem auertat apud eos qui eum nouerunt, apud tamen iudices, qui non adeo respiciunt personam, forte non omnino dilueret. Per quæ arbitror Reuerendissimo summi Auditorij Rotæ Patres in hanc partem negatiuam inclinaturos, & responsuros ad contraria quod procedant in beneficiario, qui non ostendit titulum verum, nec longi temporis possessione præsumptum.

AD SECVNDAM respondeo,quod pro parte affirmante videtur canon expressus in cap.*ordinary.* [d] innouatus per Concilium Tridentinum. [e] Secundo faciunt illa multa,quæ tradit Gomezius [f] in fauorem opinionis eorum,qui tenuerunt in Rota,quod regula de triennali possessore non iuuat execrabilem, siue illum qui tenet duo incomparibilia contra extranagantem *execrabilis* Ioannis XXII.si non monstretur dispensatio legitima.

9 Pro parte vero negante faciunt alia plura, quæ citat ibidem pro opinione contraria, quam tenuisse Rotam in tribus vel quatuor causis asserit, videlicet quòd triennalis possessio pacifica defendit etiam execrabilem, etiam non monstrata dispensatione, modo allegetur. Ar idem, quod facit triennalis possessio contra aduersarium agentem,videtur facere decennalis siue longi temporis possessio contra Episcopum volentem cogere beneficiarium [g] ex officio ad ostendendum titulum, vel dispensationem,per citata in responsione præcedentis dubij. Secundo, quod non obstat id, quod ait Gomezius alium, quàm ordinarium,non posse cogere triennalem possessorem ad ostendendum dispensationem incompatibilium: innuendo à contrario sensu,quod ordinarius potest cogere.

10 Non,inquam, hoc obstat. Tum quia argumentum à contrario in verbis narratiuis eius,qui non disponit, parũ virtutis habet,vt post Antoninum [h] tradit Felinus. [i] Tum quia loquitur tantũ de triennali possessore, & non de decẽnali,vel antiquiore, quem titulus præsumptus defendit etiam aduersus superiorem inquirentem, vt dictum est.

11 Tum quia Dominicus & Francus super eod.cap.*ordinary.* communiter receptus dicunt illum textum non habere locum contra antiquum decennalem, vel longioris temporis possessorẽ. Tum quia eadem ratio videtur suadere,ne teneatur ostendere dispensationem,quę suadet vt non teneatur ostendere titulum; quia tam contra ius est tenere beneficium sine titulo,quam tenere duo beneficia cum titulis aliàs canonicis,sine dispensatione:immo fortè magis,si res satis expendatur. Tum denique quod ratio illa præsumendi interuentum solennitatis extrinsecæ, qua supra diximus niti Felinum post alios in supradictis locis, & ratio præsumptionis,quo tanto tempore non sustinuisset ordinarius possidentẽ sine titulo,qua nititur Cosmas [k] immo & ratio Innocentius quam tangit [l] videlicet quod tanto tempore non est facile seruare titulos,& scripturas, videntur ita excusare ab ostendenda dispensatione, sicut ab ostendendo titulo. Omitto, quod posset alicui videri satis probabiliter prædicto cap.*ordinary.*esse quidem locũ in beneficijs quæ tenentur in titulum, vel commendam, non autem in ijs quæ obtinentur per vnionem & annexionem ad aliud beneficium,vel religionem,& ordinẽ. [m] Omitto,inquam, hoc: quia licet in recuperanda quadam commenda Roncæuallis, quam quidam Commendator sancti Iacobi per viam vnionis detinebat, multum negotij mihi olim fecerit, non tamen arbitror satis firmum ad hoc, vt censeatur prædicta Ecclesia ista ratione exclusa à prædicto cap. *ordinary* sicut etiam prædicta vnio,quæ non est perpetua, sed solùm ad vitam eius, cuius commendæ vel ordini annexa est, non potest cadere sub cap. 6. [n] nec sub cap.15.[o] Concilij Tridentini.

a *Ca.1.de reg. iur.lib. 6.*
b *In cap.contingit. de del. & cont.*
c *In ca. illud. de præsump.*
d *De reg.iur. li. 6.*
e *De eo qui mit.in poss.eo. lib.*
f *De institt.*
g *1.q.7.c.sanctus.& c.ille.22.q.5.c.si habet.24.qu. 3.*
h *Per d.ca.1. de reg. iur.li. 6.*
i *In c.cõtingit à n.10.de dol & cont.*
k *Arg.c.1.de offic.ord.& l.cu gratis.ff.de offic. præsid.*
l *De præsum.*
m *Cap.bona. 2. de elect.*
n *De præbat. prælat.*
o *ex siue de trien.poss.*
p *Pag.4.*
q *In cap. licet Heli.n.10. de simon.& in d. c.illud. de præsump.& c.Alberic. de est. & in c.sicut. à num.26. de rei iud.*
r *L. quicumque. §. fin.de publ. in rem act.*
s *In c. pernouit. de empt. & vend.*
t *In ea. super his. sub fine de accusat.*
v *C. de petit. hared.*
x *§.1. de acquir.hared.*
y *In decis. 8. super regula. Canc.*
z *In ca.illud. de præsump. & in ea. licet Heli.de simõ.*
a *Conf.87 apparet.3.col.*
b *Ca.ordinary de off. ord. in 6.*
c *De præb.*
d *In d.cons. & in d.ca ordinary.*
e *In d.ca licet Heli.*
f *In tit de pœnit. poss. § ordinaria verb. inquirit pag. penu.*
g *Ibidem.*
h *In cap. cum Apostolica de his quæ fiunt à maiori parte Capit.*
i *In ca.significasti. de for. compet. n.13.*
k *Vbi supra.*
l *In d.c.illud. de præsumpt.*
m *Arg.c. super eo. de præb.lib.6.*
n *Sess.7.de reform.*
o *Sess.24.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 Itaq; arbitror DD. Rotæ, si de hac causa iudicauerint, iudicaturos ad summum, quod Episcopus poterit prædictum beneficiarium execrabilè cogere ad iurãdum quod credit bona fide se obtinuisse canonicè prædicta beneficia, & quod si Episcopus voluerit probare defectum tituli, siue quod beneficiarius nõ habuit illa canonicè, modis, quibus id legitimè probare poterit, est admittendus, Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Vicario parochiali vacanti simpliciter dato, non omnes fructus, sed congrua portio debetur: sed nec Episcopus vsque à principio posset omnes eidem assignare, nisi omnes essent necessarij. nu. 2.
2 Intellectus cap. 18. sess. 24. Concil. Trid. de reform.

CONSILIVM V.

1 AD quæstionem respondetur primo, D. ordinarium fuisse aliqua ex parte negligentem, eo quòd non præstituit D. cõsulenti certam partem fructuum congruã in suum stipendium.

2 Secundo, quod non potuit à principio statuere pro congrua portione omnes fructus Ecclesiæ prædictæ. Tum quia facultas concedendi stipendium concessa ordinario à Concilio Tridentino, [a] restringitur ad certam partem fructuum. Et quamuis posset dicere ordinarius, quòd omnes fructus posset concedere, si omnes coniuncti non excederent congruam portionẽ annuam, tamen in casu proposito, attenta Ecclesiæ qualitate, non sunt omnes ad id necessarij: quia præsupponitur eos ascendere ad centum aureos. Et ideo videtur quod œconomus debet esse contentus ea parte illorum, qui sufficiunt ad congruam portionem arbitrio ordinarij iustè determinandam.

a In ca. 18. de refor. sess. 24.

SVMMARIVM.

1 Exorcismus in genere sumptus, est omnis adiuratio & increpatio quæ contra dæmonem exercetur: & sic acceptum nec Episcopus, immo forte nec Papa potest Christianis, cum eã à Christo accipiant, prohibere, nu. 2. illum autem qui præmittitur baptismo, & à solis sacerdotibus baptizantibus de consuetudine exhibetur, non potest Episcopus restringere, nec decet vt Papa id faciat. nu. 3. sed nec illũ, qui sine alia caremonia super obsessos exercetur, potest quis saltem Papa inferior, nisi quo ad indecentia prohibere. nu. 4. & 5. illum autẽ qui super dictos obsessos cum certis solemnitatibus ab Ecclesia introductis per deputatos solet exerceri, põt Episcopus modestè restringere. 5.
6 Parochus clericos intra fines suæ parochiæ morantes potest quidẽ vrbanè, sed nõ vt ad id obligatos, hortari vt ipsum in exercitio doctrinæ Christianæ iuuent.

CONSILIVM VI.

AN Sacerdoti vel clerico sæculari, aut regulari interdici possit, ne exorcismum energumenis adhibere possit, nisi is exorcizandi facultatem scripto exaratam ab Episcopo impetrarit: Et an rectè prohibeatur, ne in ædibus laicalibus, locisve priuatis, sed in Ecclesiæ loco apetto, & conspicuo, neque in omni & quauis Ecclesia, sed in iis solũ, quas certas Episcopus statuerit, fiat exorcismus? Item ne ante ortum, nec post occasum: Solis quisquã exorcizetur? Et an rectè statuatur, vt si qui exorcizat, sacerdos sit, antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrum faciat?

Secundo, an clericos, qui Dominicis, festisque diebus, qua hora in choro diuinis officiis celebrandis astricti non sunt, parochus, intra cuius parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis vbicumque loci intra fines parochiæ constitutis, vt sibi in hoc munere opem ferant, cohortari debeat?

1 AD QVATVOR in priori quæstione proposita respondetur primo, quod cum omnis adiuratio & increpatio dæmonis possit dici exorcismus energumenorum, vt significat ca. *clericos*. [b] & S. Thom. [c] dum ait exorcismũ catechumenorum, qui præponitur baptismo, rectè dici posse exorcismum energumenorum: cumq; omnis Christianus habeat potestatem exorcizandi, & adiurãdi dæmones increpando, iuxta illud. [d] *In nomine meo dæmonia eicient*, vt tradit S. Tho. [e] titulus huius quæstionis videtur generalis ad omnem exorcismum & adiurationem increpatoriam dæmonum.

2 Secundò, quod accipiendo verbum illud tam latè, vt dixi, respondendum videtur quod non potest id facere inferior Papa, immo nec fortè ipse Papa: quoniam Christiani omnes accipimus potestatem adiurandi dæmonem increpatoriè nocte, dieque, idque frequenter facimus aspergentes nos aqua benedicta, & dicentes: *Ecce crucem Domini, fugite partes aduersæ. &c.* signantesque nos signo crucis, dicentes: *In nomine Patris. &c.*

3 Tertio, quod si titulus quæstionis restringatur ad exorcismum, qui præmittitur baptismo, respondendum videtur, nõ posse id facere inferiorem Papa, nec decere ipsum Papam id facere, cùm consuetudine videatur restricta potestas illius exorcismi ad sacerdotes baptizantes, vt significauit S. Thom. [a] & omnino deceret, vt omnibus sacerdotibus baptizaturis imponeretur necessitas faciendi ea, quæ in quæstionibus continentur. *a In d. dist. 6 q. 2. ar. 3. q. 3.*

4 Quarto, quòd si tituli quæstionum restringantur ad solum exorcismum arreptitiorum, siue à dæmonis obsessorum, non videtur etiam posse restringi saltem ab inferiore Papa quo ad potestatem generalem, quam omnes Christiani habent iure diuino eiciendi dæmonia, & adiurandi ea increpatoriè: quia tale statutum videretur contra ordinationem ab ipsomet Christo factam, [b] supra citatam, quam non potest tollere inferior Papa, [c] immo nec ipse Papa in totum, saltem sine iusta causa, iuxta *c. sunt quidam*, [d] adiunctis his, quæ notantur latè per Innocẽtium & alios. [e] *b Marc. vlt. c Argu. capt. 2. de maiorit. d 23. quæst. 1. c In cap. cum ecclesia. de constitutionibus.*

5 Quantum autem ad particularem potestatem, quam habent quidam in aliquibus terris particulariter deputati ab Episcopis ad officiũ huiusmodi exorcizãdi arreptitios cum superpelicio, & stola, & quibusdã aliis cæremonijs, videtur, & qui deputauit eos, posset astringere ad aliqua seruanda, quæ non tenerentur seruare alij, qui volunt vti sola potestate à Christo tradita, qualiter multi Sancti sine aliquo apparatu solo verbo vexatos à dæmonis liberauerunt. Posset item Episcopus statuere, ne quis inordinatè ac immodestè vteretur huiusmodi potestate: quia id non esset legem nouam facere, sed confirmare legem naturalem, qua tenemur benè ac modestè facere quæ facimus. Restrictiones autem tantæ, quantas continent quæstiones prædictæ, non videntur esse facultatis episcopalis per prædicta.

6 AD VLTIMAM quæstionem respondetur, quod prædictis rectoribus licet rogare, & hortari vrbanè prædictos clericos, vt eos adiuuent: quia hoc nullo iure vetitum est, & de se bonum est: hortari autem eos, vt ad id obligatos, non liceret: quia ipsi ad id nullo iure sunt obligati, & ita iniuriam facerent eis imponentes obligationem contra l. *institia*. [f] *f ff. de iust. & iure. & §. 1. inst. eod. tit.*

SVMMARIVM.

1 Episcopus ex officio contra vtentes matrimonio nulliter clandestinè contracto, & alios peccatores procedere potest via inquisitionis, modò fama præcedat. nu. 2. potest item via denunciationis euangelicæ & canonicæ. nu. 2.
3 Diœcesim peccatoribus mortiferè peccantibus potest Episcopus ex officio ob publicam vtilitatem, inquirendo, sicut & Præses prouinciam malis hominibus, purgare.

CONSILIVM VII.

AN Episcopus possit ex officio inquirere contra vtẽtes matrimonio clandestinè sine præsentia parochi contracto?

1 Respondetur quòd sic. Tum quia Episcopus potest ex officio suo nobili procedere ad vtilitatem publicam, & salutem animarum, & alia pia, secundum Bartholum receptum. [g] 2 Tum quia sicut Præses prouinciæ in sæcularibus potest inquirere, & purgare prouinciã malis hominibus, [h] ita potest Episcopus in spiritualibus, & ecclesiasticis purgare suã diœcesim peccatoribus mortiferè peccantibus. [i]

2 Tum quia potest via denunciationis euangelicæ vel canonicæ procedere contra peccantes mortaliter iuxta cap. *nouit*, [k] vbi nos latius alias, [l] tradimus. Tum quia etiam sine denunciatore per viam inquisitionis fama præcedente potest procedere ad puniendã adulterij, & alia crimina mortifera præsertim Ecclesiastica, quæ sacramenta tangunt, [m] & certum est esse crimen mortiferum, & grande, quod aliqui vtantur matrimonio nullo pro valido, vt *g In leg. 4. §. hæc autem iudicium. ff. de damn. infec. per e... de offic. ordin. h Iuxta l. cum grauis ff. de officio præsidis. i Per dict. ca. 1. de offic. ord. k De iudic. l In c. ut. tub. m Iuxta c. super his. & ca. qualiter & quando. 2. de accusat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

do, vt palam est: & certum est, matrimonium contractum sine præsentia parochi competentis esse penitus nullum,[a] iuxta Concilium Tridentinum. Salua, &c.

a C. 1. 2. de reform. matrim. ff. 24.

SVMMARIVM.

1 Iudex ecclesiasticus in concubinarios potest aliis viis & pœnis, quã in sacro Concilio statutis, procedere.

2 Lex noua remediũ adducens non censetur tollere aliud per alias leges inductum.

CONSILIVM VIII.

AN contra concubinarios possit procedi alia via, & ad alias pœnas, quàm quæ statuuntur in Concilio Tridentino? [b]

b Cap. 2. sess. 24. de refor. matrimony.

1 Respondetur, quòd iudex ecclesiasticus potest procedere contra concubinarios, & concubinas aliis viis, & ad alias pœnas, quàm quæ constituuntur in d. cap. 8. Tũ quia iudex ecclesiasticus potest procedere contra predictos per viam accusationis, & denunciationis, iuxta cap. *super his*, [c] & prædictum cap. 8. solum videtur agere de via inquisitionis, quamuis insinuet à contrario sensu per illa verba, *Etiam nullo requirente*, posse illum procedere etiam alia via: quia illud verbum, *etiam*, implicat casum minus dubium. [d] Tum quia finis illius cap. habet non tolli per illud alias pœnas contra eos statutas.

c De accusation.

d Arg. l. etiã. ff. de minorib.

2 Tum quia lex noua remedium adducens non censetur tollere aliud per alias leges iam inductum, [e] & renunciãs vni ex duobus remediis competentibus sibi non videtur alteri renunciare §. Tum quia in hac ipsa materia punitionis clericorum fornicariorũ latè resoluit Panormitanus, [g] quod variæ pœnæ sunt institutæ contra huiusmodi clericos fornicarios, & ideo potest iudex arbitrari super pœna imponenda, declinando præsertim ad imponendam mitiorem.

e Le. quoties. ff. de actio. & obligatio.
f Le. quoties duplici. ff. de reg. iur. arg. l. si domus. vbi Bart. ff. de seruit. vrba. præd. & c. extra. de aucto. & vsu pally.
g In capi. nisi clerici. nu. 36. de iudic. & c. si autẽ de cohabi. cleri. & mulier.

SVMMARIVM.

1 Beneficium simplex perpetuum potest ordinarius ex iusta causa de consensu patroni facere manuale amouibile ad nutum laicorũ patronorum, ita vt desinat esse beneficium ab Episcopo conferendum.

1 Beneficia inferiora sui episcopatus, ordinarius potest vnire, diuidere, de nouo creare, & extinguere.

2 Amouibile ad nutum patroni laici beneficium, beneficium nõ est, sed seruitium quoddã manuale temporarium, quod à patronis laicis datur, & accipitur sine periculo incurrendi pœnas, quas incurrunt qui de manu laici capiunt beneficium. nu. 7.

3 Fructus veri beneficij, quos sacerdos ad illud à solo patrono laico, tamquam esset manuale seruitium, & non beneficium, bona fide deputatus, percepit, non restituat.

3 Error iuris licet non prosit ad acquirendam rẽ ipsam, prodest tamen ad acquirendos fructus, & hoc (omissa opinione Bartoli, & aliorum distinguentium) etiam si esset error iuris resistens. Ratio est, quia in acquisitione fructuum sufficit quod absit mala fides. nu. 6.

4 Errorem facti & non iuris habet, qui putat se habere titulum, cũ non habeat, sicut & qui possidet rẽ Ecclesiæ ex sola concessione Episcopi, putans interuenisse consẽsum Capituli, prodestq; ad acquirendum nedum fructus, sed & rem.

5 Error iuris dubij ad vsucapiendum prodest, sicut & error facti.

CONSILIVM XI.

AN Episcopus possit reddere beneficiũ aliquod simplex, siue capellaniam de perpetua manualem?

h Ca. sicut vnire. de excess. prælatorũ. & ca. præcipimus. & c. pluries. 16. q. 1. & cap. 1. de reb. eccles. nõ alienand. lib. 6. & clem. 2. eod. tit. & ca. cum accessissent. & ca. ex parte. de constitut.
i Cap. sacrosancta. & ca. Moysana. de elect. capi. inuentum. & c. nemini. 16. quæst. 7.
k In ca. imperium. 10. dist. & in summa. 10. quæst. 7.

1 Respondetur, quod facilè defendi potest, ordinarium præsertim Legatum, posse iusta de causa cum cõsensu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum est ordinarium posse vnire, & dimidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora sui episcopatus. [h]

2 Nec obstat, quod collatio beneficij, & institutio præsentati in eo sunt res spirituales, & non cadunt in laicum, qui est incapax iuris non solùm conferendi, & instituendi, sed etiam eligendi, quod est minus, [i] nisi priuilegio papæ, iuxta glossam celebrem. [k] Non inquam hoc obstat, quoniam per ordinationem, qua capella perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis, non datur ius conferendi, vel instituendi patrono laico, sed extinguitur capella perpetua, & loco illius erigitur manualis, quod patronus potuisset ab initio ordinare etiam sine consensu Episcopi, vt scilicet darentur certa scuta annua alicui clerico ad seruiendum capellæ, ita vt possit ad nutum amoueri, & poni sine aliquo titulo perpetuo Episcopi, ita quod extinguitur beneficium, quod debet esse perpetuum. [a] & consequenter definit ordinarius habere ius instituendi, sed non quæritur illud patrono, qui etiam perdit ius præsentandi ad beneficium: quia iam non est tale, sed libertatem quærit ponendi, & tollendi, quem, & quoties voluerit, quod est grande & vtile frenum ad continendum capellanum in officio virtutis, ne patronus rescIens illius vitium amoto eo ponat alium, quæ posset esse magna causa faciendi capellam, siue beneficium de perpetuo manuale.

a Cap. inuentum. 16. qu. 7. & ca. presby. 50. dist.

SED DATO, quod fuerit declaratum ordinarium non potuisse hoc facisse; Quæritur, an qui bona fide possedit huiusmodi beneficium, siue capellaniam per multos annos, vt manualem & tantùm auctoritate patroni, teneatur ad restitutionem fructuum?

3 Responderi potest, quod non tenetur restituere, per l. *bonæ fidei*, [b] Panormitanum & alios, [c] post Bartholum, [d] & omnes, [e] Couarruuiam: [f] quia licet error iuris non prosit ad vsucapiendam rem ipsam, [g] prodest tamen ad vsucapionem fructum per l. *sed & si*: [h] & Dinum, [i] quod ponitur pro regula à multis, quos refert Felinus, [k] quamuis trepidè hanc rem tractet, [l] & Franciscus Balbus. [m]

b ff. de acquir. rerum domi. & §. si quis à non domino. Instit. de rerũ diuis.
c In ca. graui. de restitutio. spolia.
d In le. ex diuersis. ff. de rei vendicat.
e In l. si me & Tuium. ff. si certum pet.
f Lib. 1. var. cap. 3.
g L. numquã. ff. de vsucapion.
h §. scire. ff. de petition. hæredit. & gloss. in l. si fur. ff. de vsucapion.
i In regula possessor. de regu. iuris. li. 6.
k In capit. de quarta. de præscrip.
l Num. 24.
m In le. Celsus. not. 4. de vsucapion. & aly absq; citati.

4 Primo quidem ea ratione, quod iusta credulitas tituli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiendum, & præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæruntur fructus, [n] quod affirmant, & confirmant auctoritate multorũ prætati Felinus & Baldus. At prætatus consulẽs videtur errasse errore facti, credendo quod in prætata ordinarij dispositione interuenit iusta causa cum aliis necessariis ad sic disponendum, qui error facti est. Tum quia, qui possidet aliquid Ecclesiæ per concessionẽ Episcopi dicentis se illam de consensu Capituli facere, si verè capitulum non consentit, dicitur duci errore facti, & præscribit, vt determinat Rota, [o] quam etiam Felinus & Baldus sequuntur. Tum quia credere quod Episcopus potuit illam facere iusta de causa cum consensu partium, & aliis necessariis, non est profectò error iuris, sed vera illius scientia, per ea quæ nos allegauimus, per quę irrefragabiliter probatur ordinario fuisse potestatem etiã extinguendi penitus illud beneficiũ iusta causa, & aliis necessariis interuenientibus: quanto magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vsitatam?

n L. 2. in prin. ff. hũ qui pro empt.
o In titul. de præscript. in decisio. 3. in nouis.

5 Secundo, quod error iuris dubij perinde prodest ad hoc, sicut error facti, vt est textus, quem ad hoc multum commendat Panormitanus in cap. *cum dilectus*, [p] & alij alibi, glossa memorabilis, [q] quod etiam confirmant prefati & alij citati ab eis, & in his Felinus, [r] & est celebre dictum Innocentij, [s] in multis locis à Baldo commẽdatum, quod contraueniens iuri humano dubio per errorem non peccat: & sententia lata contra ius dubium vel obscurum nõ censetur nulla, vt latè tradit Felinus, [t] licet sentẽtia lata contra ius regulariter sit talis. [v] At error, quo dominus cõsulens credidit prætatam dispositionem ordinarij valuisse, est error facti, vt dixi, aut saltẽ error iuris dubij & obscuri: ergo ille excusat, & ad hoc prodest. Non est verò curandum de illa distinctione Bartoli an sit contra ius assistens, vel contra ius non resistens, quamquam eam multi sint secuti. Tum quia prætatus §. *scire*, sine vlla distinctione determinat bonæ fidei possessorem quærere fructus, dummodo non sit prædo, id est malæ fidei possessor, quem non debuit Bartholus & qui eum sequuntur ex suo capite limitare. Tum quia non est vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia error iuris, siue sit contra ius non assistens, siue contra ius resistens, est error contrarius: & ita vel neuter deberet prodesse, aut vterque. Tum quia ad quærendos fructus sufficit, vt mala fides absit, licet bona fides positiuè non adsit. etiam secundum eumdem Bartholum, & Felinum ac alios sequaces eius.

p Num. 12. de consuetu.
q In c. 1. verbo de cætero. de postul. prælat. lib. 6.
r In ca. 1. column. penul. de re iudic.
s In capit. per tuas. 2. de fymon.
t In d. colũn. penul.
v Cap. 1. de re iudic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 Tum denique, quod credulitas iustitiæ tituli, quam habuit præfatus, plus fuit error facti, quàm iuris, vt supra dictum est: & si fuit error iuris, non fuit plus contra ius resistens, quam illa, de qua loquuntur §. *scire*, & Bartholus qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat testamentum valere: quia credebat fuisse factum solemniter.

Per quæ nullius inhabilitatis timor est habendus, eo ꝙ videatur accepisse beneficium ecclesiasticum de manu laici contra multa cap. [a] quia non accepit vt beneficium perpetuum, sed vt seruitium manuale temporarium, quod potest, & quotidie dat laicus, & quod illa iura loquuntur de capiente beneficium sine colorato titulo. Salua, &c.

a 16. quæst. 7.

SVMMARIVM.

1 Monitoria generalia præcipientia testificationem, reuelationem, ac restitutionem sub variis formis concedi solent, & possunt, modo non transgrediantur dispositionem canonum de re super qua feruntur statuentium, num. 2. Vnde licet Episcopi de iuris rigore possent mandare vt blasphemantes denuncientur, non tamen possunt mandare vt id fiat omissa fraterna correptione, nec vt denuncientur ea quæ non possunt probari: immo dicti casu censentur excepti, etiam quod monitoria illos in specie non excipiant, num. 3. Subditi item cauere debẽt, ne cadant in peccatum detractionis, nu. 2. & 4. sed & forte expediret magis, si Episcopus omissa hac via, quæ populum perturbare, ac rixarum fomes, ac aliorũ peccatorum occasio esse solet, nu. 3. & 4. in visitatione à generali ad speciale contra blasphemos procedendo inquisitionem, blasphemia extirpare delictum curabit. num. 6.

1 Excommunicatio etsi pro futuro peccato, vel contumacia non satisfaciẽdi possit ferri, at quod pro præterito peccato ferri possit, non videtur, nisi sit notorium.

4 Duobus procedendi modis sese offerentibus, illum eligat iudex, qui plenior & placidior sit.

CONSILIVM X.

COnqueritur ciuitas quædam, eiusque diœcesis, quod Episcopus publicare vult monitorium quoddam, ad finem reuelationis sub pœna excommunicationis contra eos, qui blasphemant nomen Dei, aut sanctos eius, vel qui præsentes fuerint. Quæritur itaque, an huiusmodi monitoriũ possit licitè publicare Episcopus, &, si liceat, an generaliter expediat propter simultates, & alia, quæ inde possunt oriri inter virum & vxorem, patrem & filium, aliósque vinculo societatis coniunctos: deinde, quia, cum videatur esse crimen mixti fori, hac via daretur occasio declinandi à foro sæculari.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primò, nõ posse aliquem illi satisfacere non facta copia monitorij, quod dicitur esse publicatum, quoniam, vt ipse in repetitione ca. *inter verba*, [b] de monstrauit, multiplicis formæ possunt esse huiusmodi monitoria: aliquãdo enim monẽt subditos, vt denuncient, aliquando vt testificentur, aliquando vt denuncient notoria vel famosa, vel testificentur super illis, denuncient etiã secreta, aliquando vt restituãt, aliquãdo vt dicant monenti tamquã iudici, aliquando vt dicant ei tamquam bono viro, qui prodesse possit, & non obesse, &c. vt colligitur ex ca. *inquisitionis*. [c]

b 11. q. 3. §fel. 6. coroll. 66. num. 311.
c §. tertia. & 4. qualiter & quando. 2. de accus. l. Diu⁸. 2. ff. de custodia rerum. ca. presbyt. 8. mala. 2. q. 3. 8. vestra. de cohabita. cler. & mulierũ. 8. manifesta. 2. q. 1. 8. si sacerdos. de offic. ordin.

2 Secundò respondeo, quòd Episcopus potest ferre huiusmodi monitoria, non transgrediendo dispositionem canonum disponentium super materia, in qua ea vult ferre, iuxta glossam solemnem, [d] textum cap. *qui cum iure*. & ibi annotata per Panormitanum, [e] & ab aliis alibi.

d Ca. ex parte. de verbo. signif.
e De excess. prælat. 8. consanguineos de repudiis. & in d. ca. si sacerdos.

Tertiò, quòd huiusmodi monitoria variè pro varietate formarum illorum magna cum prudentia & discretione sunt à subditis obseruanda, ne incidant, & incurrant vitium detractionis, & infamationis, & ne grauiter & mortiferè peccent, vt ipsi *in dicto coroll. 66.* admonemus.

3 Quartò, quòd pro parte negatiua quæstionis propositę facit primò, quod Episcopus non videtur posse excommunicare aliquem pro peccato præterito, nisi sit notoriũ, vel fuerit condemnatus de illo, & noluerit parere, [f] sed solum pro futuro, vel pro contumacia nolendi satisfacere pro præterito, per ea multa quæ glossa memorabilis, [g] adducit. At Episcopus præfatus pœnam excommunicationis infligit, vel intentat subditis innocentibus: ergo illud ei

f Cap. nemo. 2. 11. q. 1. & c. sed illud. 42. dist.
g Ca. ex parte. 1. de verb. sign.

A non licet. Secundò, quod non est danda vlli occasio peccandi, [a] & præfatum monitorium videtur dare occasionẽ peccandi per rixas, & odia, quæ ex huiusmodi denunciationibus concipiuntur à denunciatis contra denunciantes, vt palam est.

a Cap. fin. de iniurijs.

4 Tertiò, quod de duabus viis perueniendi ad aliquem finem eligenda est plenior, & placidior. At dominus Episcopus posset per visitationem, & inquisitionem generalem informare se de huiusmodi blasphemiis, & blasphemis, [b] & postea sine turbatione populi per inquisitionem specialem procedere contra eos, quos inuenerit culpabiles, [c] præsertim quòd non est periculum in mora breuis temporis. [d] Quarto, quòd per ea, quæ ipse latè vbi supra scribo, credibile est multos peccaturos multùm in hac re, alios quidem denunciando secreta, & ante correctionem fraternam, alios denunciando ea, quæ non debent denunciare, & quando, & alio modo quàm oportet, præsertim si non detur iusta dilatio ad consulendum peritiores, & prudentiores, alios autem aliis modis, quos ipse vbi supra tracto.

b Iuxta ea. 1. de off. ordi. & l. congruit. ff. de offi. præsid.
c Iuxta c. inquisitionis. de accusa.
d l. si debitore. ff. de iudic.

B

5 His tamen non obstantibus, credo, quod de rigore iuris posset Episcopus ferre eiusmodi monitorium temperatum, & modificatum, ne includeret secreta, & quæ non possent probari, nec personas, quæ ad id non tenentur, nec excluderet correctionem fraternam, quam ipse non potest excludere, nec iuberet, vt statim antequam illa congruo tẽpore, modo, & ordine fieri possit, huiusmodi blasphemiæ sibi statim denunciarentur, per ea quæ D. Thomas scribit, [e] & alia quæ nos addimus vbi supra: immo etiam, si hic Episcopus non temperaret suum edictum, ita temperandum esset per supradicta, dolentes, quod plurimi plurimũ errant in respondendo, non solum huiusmodi edictis durissimis, sed etiam chartis, & monitionibus, quas super rebus perditis & furto sublatis passim solent dare ordinarij, & solemnius Curia, appellando illas *significauit*.

C

e 2. 2. qu. 33. art. 7.

6 Ad opposita responderi posset eo fere modo, quo respondendum esset ad defendendas prædictas chartas. Mea tamen sententia prudẽtius, & Deo gratius ageret Episcopus, si procederet primum per viam visitationis, & inquisitionis generalis, & postea per inquisitionem specialem, vt supra dictum est.

D

SVMMARIVM.

1 Edicta Episcoporum procedere quidem debent à puritate conscientiæ & zelo iustitiæ, sed discretionis ratione carere non debent: vnde poterit ab eis appellari, si nimis breuem dilationẽ pro qualitate rei agendæ necessariam. num. 2. vel obscuritatem siue repugnantiam contineant, nu. 3.

4 Edicta quæ obligant ad denunciandum, non obligant eos qui non possunt probare, nec quæ sunt ad reuelandum, obligant vbi non processit fama, nec ante precedentem correptionem fraternam, quam si emitti iuberet prælatus, peccaret simul cum ei parentibus: aliud verò est quando sunt ad testificandum.

6 Blasphemiæ peccatorum, optimum quidẽ est, extirpare, sed omissa via edictorum præcipientium reuelationem, satius videtur à via inquisitionis generalis ad inquisitionem particularẽ contra culpabiles repertos descendere. nu. 1.

E

CONSILIVM XI.

SVmma edicti Episcopi hæc est, *Præcipimus tam maribus, quam fœminis insolidum prædictas blasphemias sentientibus, audientibus, vel aliquam de iis notitiam seu scientiam habentibus, vt eodem, vel sequenti die, quo id nouerint, reuelent coram nobis, vel vicario nostro, & notario rogato in forma debita, personam quę blasphemauerit, aut ignominiosè nominauerit Deum, Virginem matrem, vel aliquem Sanctum, sub pœna excommunicationis, & decem ducatorum: & quod ab huiusmodi excommunicatione nullus confessarius absoluat, nisi prius mandato, vel præcepto præfato satisfaciat.*

F

1 Interrogatus, an ciuitas, in qua præfatum edictum publicatum est à suo reuerendissimo Episcopo, iustè de illo conqueri possit: Respondeo primo laudandum esse plurimum zelum eius erga Deum, Virginem matrem, & alios Sanctos, quo motus est contra virium blasphemiæ, quod iure quis miretur adeo apud aliquos vtrari, cùm nullam vtilitatem, nec voluptatem habeat sibi coniunctam, neque vllum honorem, sed potius magnam infamiam. Secũ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dò,quòd forte in casu proposito locus est illi elogio Alex. iij.[a] *Iustitia conscientiæ non debet deesse discretio rationis.* cum in protetendo edicto adeo duro in ciuitate, quæ nunquã simile audierat,maior moderatio desiderari potuisset.

2 Tertio, quòd ciuitas appellare potuisset ab eiusmodi edicto ob nimiam breuitatẽ temporis,quod præfixit subditis ad denunciandum,iuxta dictum Innocentij, [b] nimis enim breue tempus præfigitur denunciaturis, vt eodem die vel sequenti id faciant, cum vt nos latè probamus, [c] magna prudentia & discretione vti oporteat in respondẽdo huiusmodi edictis,ne quis reuelando quod non debet, vel alio modo,quam debeat,peccet mortiferè infamando proximum.

3 Quartò, quòd etiã poterat appellari ab eo ob obscuritatem & repugnantiam,qua secum videtur pugnare, cũ præfatus Reuerendissimus non ferat, sed tantùm comminetur excommunicationem,& postea iubeat ne confessarij absoluant ab ea,donec satisfaciant præcepto.comperti enim iuris est,quod per sola illa verba, *sub pœna excommunicationis*,non fertur excommunicatio, nisi addantur illa, *Late sententiæ* vel alia eiusmodi,iuxta glossam receptam, [d] & quod non est, non potest solui, [e] & ita vel debuerunt addi illa verba, *Latæ sententiæ*, vel alia ius æquipollentia, vel non debuit reseruare absolutionem vinculi,quod non præmiserit.

4 Quintò, quod debuisset animaduertere quòd verba huius edicti obligant subditos ad denunciandum, & non tantùm ad testificandũ,per ea quę nos tradimus,[f] & quòd nemo debet denunciare,nisi quod probari potest, & peccat si aliud faciat.[g] Animaduertere item potuit,quòd non debet quis reuelare prælato etiam visitanti generaliter peccatum occultum, de quo non est fama, vt nos probamus,[h] & latius superius. [i] Animaduertere item potuit, quod non poterat præcipere reuelationem prædictarum blasphemiarum, nisi saluo ordine correptionis fraternæ, iuxta illud S.Thomæ recepti in 2.2.quæst.33.artic. 7.ad 5. *Quando prælatus præcipit,quòd sibi dicatur quod quis sciuerit corrigendum,intelligendum est præceptum sanè saluo ordine fraternæ correptionis,siue præceptum fiat communiter ad omnes, siue ad aliquem specialiter. Sed si Prælatus expressè præciperet cõtra hunc ordinem à Domino institutum.& ipse peccaret præcipiens, & ei obediens,quasi contra præceptum Domini agens, vnde non esset ei obediendum.* Hæc ille,& traditur etiam à nobis. [k] Considerare item potuisset,quod lenius,& minus amarè potuisset procedere ad puniendum has blasphemias, primum inquirẽdo generaliter,[l] & postea procedendo per inquisitionem specialem contra eos quos inuenisset blasphemasse. [m] Hęc respondimus interrogationi generali responsuri, si opus fuerit,interrogationibus specialibus, in gratiam eius qui me interrogauit,& in gloriam Dei,qui nos omnes seruet, Amen.

[a] *In c.non solum.de regul. lib.6.*

[b] *Ca.1.de dilation. per illum tex.*

[c] *In repet.ca. inter verba. 11.q.3. rubr.6. corol. 66.nu. 280.*

[d] *Ca.1.de sagit.*

[e] *Ca. ad dissoluẽdum. de despons. impub.*

[f] *In d.66. corol.num.286.*

[g] *Ca placuit. 6.q.2. & notatur in cap. qualiter & quando. 1. de accus.*

[h] *In d. corol. 66 num. 401.*

[i] *In corol.46. & sequen.*

[k] *d. corol.66. num.283.*

[l] *Iuxta c.1.de off. ord. & le congruit ff.de off.præsid.*

[m] *Iuxta c inquisitionũ. de accusationib.*

DE OFFICIO IVDICIS.

SVMMARIVM.

1 *Iudex rogatus instrumentum,quo centum mutuo data, & quinque pro interesse taxata petuntur,exequi debet, nec ex officio potest,reo non opponente,actorem,nisi ei tamquam iudici constet de vsuraria prauitate,tamquam vsurarium repellere,cum in dubio delictum non sit præsumendum.*

1 *Interesse verisimile à principio pacisci potest.*

2 *Iudex secundum allegata & probata iudicare debet, & non ex priuata scientia.*

3 *Iudex de crimine generaliter, nulla persona expressa, inquirere potest, at contra certam personam non potest,nisi præcedẽte fama probata per acta publica.nu.5.& 6.*

4 *Vsurarios notorios tantùm iudex ex officio declarare potest.*

5 *Iudex vt actorem repellat, non sufficit reum non audere quidquam opponere.*

6 *Inquirere vt possit iudex contra certam personã,requiritur quod præcedat fama iudicialiter probata, vel saltem semiplena probatio iudicialis delicti.num.5.nec admittenda praxis inquirentium ex suspicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis.nu.6.*

CONSILIVM I.

QVidam A.petit à iudice executionem instrumẽti, quo se quidam B.obligauit ad restituendũ præfato A.100. mutuo accepta, & quinque pro interesse pro tempore,in quod illa accepit. Quæritur,quæ sint partes iudicis in admittendo,vel repellendo præfatum A.à iudicio.

Respondeo primò,quòd si debitor opponat contractũ esse vsurarium,audiendus est, iuxta formam legum,& statutorum circa hoc disponentium.

1 Secundo,quod si debitor nihil opponit,& iudex nihil nouit tamquam iudex, & tamquam publica persona contra illud instrumentum,neque contra in illo contẽta,quia neque notoriè,neque per confessionem actoris, neq; per sententiam contra eum latam, neq; per probationes corã ipso factas cõstat ei contractum illum esse vsurariũ, debet exequi instrumentum. Primò,quòd iudex nõ debet in dubio præsumere actorem delinquere,maleq; agere.[a] At nõ est certum actorem præfatum male petere, præsupposita opinione, quæ habet posse mutuantem & mutuatarium conuenire super interesse probabile,vt nobis visum fuit [b] in Manua.

2 Secundo, quod debet iudicare secundum allegata & probata, & non secundum suam priuatam suspicionem, immo nec secundum suam scientiam priuatã, [c] & est determinatio S.Thomæ à plerisque omnibus Theologis & Iurisperitis recepta. [d] At præfatus iudex, vt iudex, nescit quicquam contra præfatum instrumentum, neq; præfatũ actorem:quia præfatum instrumentum in sua forma nihil continet vsurarium,neque reus quicquam tale obiicit coram ipso.ergo malefaceret,si per suã suspicionem priuatã negaret ei iustitiam,contra illud Ambrosij, *Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit,& proposito domestica voluntate:sed iuxta leges,& iura pronunciat, statutis iuris obtemperat, non indulget propria voluntati,&c.* [e]

3 Tertio,quod licet iudex possit ex officio inquirere generaliter de criminibus sui territorij nulla expressa persona,[f] non tamen potest inquirere contra aliquem particularem,nisi per talem generalem inquisitionem fuerit notatus, vel nisi præcedente saltem fama iudicialiter contra illum probata coram ipso,vt nos latè probamus in rubrica de iudicijs,[g] & est casus in c.*qualiter & quando*, [h] sunteq; ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec sufficit fama extraiudicialis, de qua profundius aliis tractamus nos in eadem rubrica. [i] Ergo iudex neque debet,neque potest inquirere contra actorem de vsura in contractu commissã,ex officio,ob id solùm,quòd petat pecuniam à se mutuatam cum interesse à principio conuẽto, cum per præsentationem præfati instrumenti non constet ei notoriè,neque per famam de tali vsura:quandoquidem licet partibus à principio conuenire de illo interesse probabili,vt prædictum est,præter quam de interesse cãbiorũ propter nouam Pij V.prohibitionẽ, de qua nos in nostro Man.confess.bis fecimus mentionem.

4 Quarto,quod nihil obstat ca.*cum in diœcesis*: [k] quia solum probat iudicem posse, vel debere declarare ex officio esse vsurarios eos, qui sunt notoriè tales, vel saltem sunt contra eos fama vel alia sufficiẽtia argumenta, quę iudex, tamquam iudex & publica persona nouit, secundum mẽtem omnium Doctorum,[l] cum,vt prędiximus,informatio iudicialis de fama ad id requiratur.

5 Quintò,quòd vt iudex repellat actorem à sua petitione,quæ secundum suam formam est iusta,nõ sufficit quod reus ob aliquos respectus in mente retentos nõ audet opponere exceptiones sibi conuenientes. Tum quia non cõstat illi iudici iudicialiter, & vt iudex ignorat omnia,quæ vt talis non cognoscit,per supradicta. Tum quia iudex nõ requisitus non tenetur,nec iustè potest imparriri officium suum in damnum saltem tertij ad vtilitatem priuatam, [m] neque ad vtilitatem publicam inquirendo particulariter contra aliquem non præcedente fama iudicialiter probata,vel saltem semiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ alibi,[n] dicimus.

6 Sexto,quòd iudex satisfacit suæ conscientiæ,quam debet habere vt iudex, inquirendo ex officio generaliter in suo territorio,si quod habet,an sint aliquot vsurarij, nulla particulari persona nominata, & si per illam generalẽ inquisitionem inuenerit esse aliquem,vel aliquos particulares, poterit procedere contra illos particulariter texendo nouam telam iudicij, secundum mentem omnium rectè

[a] *L.a. meritis ff.pro socio. & fin. de præsumpt.*

[b] *Cap.19.nu. 211. vers. & quod inter. & ca.23.n.9.*

[c] *L.a. illiritus. §. veritas. ff. de offic.præsid.cap.pastoralis §. quia vero.de offic. deleg.*

[d] *In 2.2.qus. 67.art.2.*

[e] *Ca.iudicet 2.quæst.7.*

[f] *Iuxta l congruit.ff.de officio præsid.& c.1.de off.ordina.*

[g] *à num.51.*

[h] *2. de accusatio.*

[i] *Num.12.*

[k] *De vsuris.*

[l] *Ibidem.*

[m] *L.4.§.hoc autẽ iudicia. ff. de damno infect.*

[n] *In d.nu.13. & seq.*

intelli

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligentium, & leges naturales, diuinas, & humanas canonicas rectè intelligentium omissa pessima praxi quorumdam iudicum infamantium multos procedendo cõtra eos ex suspicionibus leuiter & extraiudicialiter concentis, dicentes se per scientiam priuatam, quam habent aliunde, quam ex actis coram se, & aliquando nimis audẽtes, aliquando nimis timentes omittunt viam regiam, quã iura naturalia, diuina, & humana strauerũt, & eunt per semitas nouas, & suo capite & sensu inuentas contra præfatum Ambrosij dictum, & alia multa, quæ non expedit referre apud virum, & iudicem doctissimum: cuius & alius cuiusuis melius quàm nos sentientis censuræ omnia prædicta subiicimus. Salua, &c.

DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Episcopi de iure omnes præter Episcopum præcedit, sed contraria consuetudo valet.*
2 *Præsidens Capituli præcedit suum Episcopum, cum ei vnus de Capitulo intersit.*
3 *Consuetudo rationabilis præscripta omni humano iuri derogat.*
3 *Consuetudo, vel lex rationabilis vt sit, sufficit aliquo respectu esse talem.*

CONSILIVM I.

AN Vicario Episcopi, si sit vnus de Capitulo, debeatur præcipuus locus in choro, necdũ absente Episcopo, sed etiam præsente, cuius est vicarius?

1 Respondeo primò, quod Panorm. per multa argumẽta nititur probare,[a] quòd vicarius Episcopi deber præcedere omnes clericos post Episcopũ, immo & archidiaconum ipsum: & [b] vehementi animo tenet etiam quod consuetudo contraria non valet, immo est corruptela, & eum sequitur Felinus, [c] & eos videtur satis probare Bartholus Cassanæus. [d]

Secundo dico, primum dictum Panormit. satis defendi posse iure communi attento per illius argumenta, & etiã disputando.

Tertio, quod ego semper tenui contrarium secundi dicti. Tum quod vidi seruari contrarium in aliquot ecclesiis Hispaniæ, & quod etiam seruari in ecclesia Heduensi dicit præfatus Cassanæus vbi supra, addendo quod omnes antiquiores in promotione præcedunt vicarium Episcopi.

2 Tum quòd archidiaconus, siue decanus, & præsidens præcedit etiam ipsum Episcopum suum, cum interest Capitulo vt canonicus, quod etiam glossa recepta ab omnibus tenet, [e] & illam tenet communis, [f] & certum est magis irrationabile videri, quòd archidiaconus præcedat Episcopum suum, quam vicarium eius: quod nescio quomodo nõ aduerrit noster auriga Panor. [g] neq; Felinus nec Cassanæus. [h]

3 Tum quòd omnis consuetudo rationabilis præscripta valet contra quodcumque ius humanum. [i] Tum quòd cõsuetudo vt archidiaconus præcedat vicarium generalem, potest esse rationabilis aliquo respectu, licet altero videatur parum rationabilis, vt rectè considerauit Fel. ad aliud propositum. [k] Tum quòd non requiritur ad hoc vt consuetudo vel lex sit rationabilis, quòd omni respectu sit talis, sed sufficit quod aliquo respectu sit rationabilis, alioquin nulla consuetudo tolleret legem humanam contrariam rationabilem, vt potest mõstrari per mille exempla, in quibus potest esse l. *maximum verum*, [l] & in legibus, quas illa corrigit, & in statutis & primogenitis, in quibus statuitur rationabiliter, vt familiæ conseruentur, ne extantibus masculis fœminæ succedant. Tum quia tres rationes, quas ipse Panorm. proponit contra se, [m] sufficiunt ad faciẽdam consuetudinem prædictam rationabilem. Tum denique quòd falsum est, quod præfata consuetudo sit contra ius naturale, vel diuinum: & rationes, quibus id asserunt Panorm. & Cassanæus sunt crassæ, siue grossæ, & fundatæ in intellectu parũ dolato legis naturalis, & diuinę. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Episcopi, simul & canonicus, debet & in choro & Capitulo sedere in loco qui ei debetur vt canonico si cõsuetudo non sit contraria.*

CONSILIVM II.

AN Episcopi vicarius, cum etiam sit canonicus in eadem Ecclesia, in choro, & in Capitulo debeat sedere in loco canonici: de quo Geminianus, [a] ait quod sic.

1 Ad quæstionem respondeo, semper mihi placuisse opinionem Geminiani supra citatã, scilicet vicarium, qui est canonicus, in choro & Capitulo debere tenere locum canonici, nisi consuetudine contrarium esset inductum: qua ratione in quadam Ecclesia audiuimus contrariũ esse secutum, & seruari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas priuilegiatus mitra, & baculo, carens collegio, dignitates Episcopo inferiores præcedit, non autem Capitulum cathedralis collegialiter sedens vel incedens.*
1 *Rector parochialis destituta non videtur habere beneficium curatum, sed simplex.*

CONSILIVM III.

AN Abbas priuilegiatus, vt possit vti mitra, baculo, & aliis insignibus episcopalibus, carens autem collegio monachorum, debeat præcedere omnes alios beneficiarios, & habentes dignitates inferiores episcopatu:

1 Respondeo primo quæstionem hanc videri magnam, pro cuius vtraque parte multa possunt adduci. Nam pro parte affirmante facit, quòd receptum esse videtur per ea multa, quæ adducit Philipp. Decius in ca. 1. de iudic. Abbatem huiusmodi priuilegio insignitum habere dignitatem, debereque præcedere Archidiacono Ecclesiæ cathedralis, & aliis dignitatibus episcopo inferioribus, excepto Capitulo Ecclesiæ cathedralis collegialiter sedente, vel incedente. Et pro parte negante facit primò, quòd rector Ecclesiæ parochialis destitutæ non videtur habere Ecclesiam parochialem, & quòd rector parochialis habitu, & nõ actu, non videtur habere beneficium curatum, sed tantum simplex iuxta glossam celebrem & communiter receptã, [b] & Panormitanum communiter receptum, [c] quod praxis vbique seruat.

Secundò, quòd quamuis non liceat mihi nunc occupato satis perpendere, & librare textus, & rationes, quæ pro vtraque parte inueniuntur, magis tamen in præsentia inclino in partem affirmantem, attentis eis quæ post Antoninum à Butrio tradit Dominicus, [d] super predicta glossa, distinguendo, an disponatur de aliqua re, habita consideratione ad habitum tantùm, aut ad exercitium tantùm, aut ad vtrumq;, aut simpliciter: & quod in casu proposito agitur de honore, ac præeminẽtia ipsius abbatiæ, & priuilegiorum eius, in quo videtur potius cõsiderari dignitas ipsius, & reuerentia, quę debetur ei propter se, ac sua insignia, quàm exercitium regendi suum collegium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Collegiatæ ecclesiæ Prior titularis, habens in cathedrali canonicatus & dignitatem, tunc præcedit alios, quando vt singuli incedunt, secus si collegialiter stent, vel incedant: sicut & vnius monasterij Abbas, nu. 2. cui hic Prior æquiparatur, nu. 3. & si sit etiam ipse canonicus, manebit in loco, qui ei competit vt canonico, etiam si esset I.V.D. & protonotarius, & aliam etiam maiorem haberet dignitatem. nu. 4.*
2 *Abbas vnius monasterij præcedit singulos de capitulo cathedrali, sed non ipsum capitulum capitulariter congregatum.*
3 *Collegiatæ ecclesiæ caput habens illam in titulum beneficij, appellatur & est prælatus habens iure communi iurisdictionem fori exterioris in eos, qui sunt de collegio.*

CONSILIVM IIII.

QVæritur an Prior Ecclesiæ collegiatæ, qui est etiam protonotarius, & D.V.I. quique est canonicus Ecclesiæ cathedralis eiusdem ciuitatis, in qua est illa Ecclesia collegiata, debeat præcedere canonicos, & dignitates Ecclesiæ cathedralis, quæ non habent eiusmodi qualitates.

1 Respondeo primò, quòd multa super hoc dubio asserti possent: sed paucis meam sententiam sic resoluo. Primò, quòd præcedit prædictos canonicos, & præfatas dignitates habentes temporibus, & locis, in quibus prædicti canonici & dignitates non sedent, nec incedunt collegialiter, sed singulariter tantum, non autem cum manent, vel incedunt collegialiter, vel capitulariter.

2 Tum quia secundum veriorem sententiam, Abbas vnius monasterij non præcedit Capitulum Ecclesiæ cathedralis manens, vel sedens collegialiter, præcedit tamen

a *Cap. cum à collatione. de appellat. in 6.*

a *In consilio 21. primæ partis.*
b *In consil. 22. eiusdẽ partis.*
c *In c. statuimus. col. 1. de maior. & obed.*
d *In suo libro de gloria mũdi, parte 4. consid. 44. & 45.*
e *In ca. à collatione. de appellat. lib. 6.*
f *In ca. in ecclesia. de præben. lib. 6.*
g *In dict. conf. 22.*
h *In prædict. locis.*
i *Ca. fin. cum similibus de consuetud.*
k *In d. ca. statuimus.*
l *C. de liberis præteri.*
m *In d. conf. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eos, qui sunt Capituli, siue sint canonici, siue dignitates, eũ manent, vel incedunt singulariter, vt per longam disputationem concludit Bartholomæus Cassanæus, [a] vt colligitur ex ca. *decernimus*, [b] & adnotatis ei per Panormitanum, Andream, Siculum, & Decium, [c] & ex ca. fi. [d] & ca. *quamuis*, [e] quæ cum aliis multis citat Philippus Decius. [f]

3 Tum quia prælatus Ecclesiæ collegiatæ sæcularis, per cuius mortem sic vacat Ecclesia, ac per mortem Abbatis monasterium, æquiparatur Abbati, vt colligitur ex glossa & Panormitano, [g] & fundatur ea ratione, quòd omnis qui est caput Ecclesiæ collegiatæ, siue regularis, siue sæcularis, habet iurisdictionem in foro contentioso super eos, qui sunt de suo collegio iure communi, & non solum habet dignitatem, sed etiam prælatus Ecclesiæ dicitur, vt ait glossa & Iatrus ibi Panormitanus receptus ab aliis, [h] & facit ca. *statutum*, [i] & ca. *in quæ*, [k] & tradit Bartholomæus Cassaneus. [l]

4 Secundo, quod cum prædictus Prior interfuerit canonicis cathedralis Ecclesiæ collegialiter manentibus, vel incedentibus, debet sedere, stare, vel incedere in eo loco in quo deberet, si non esset prælatus, neque Prior Ecclesiæ prædictæ collegiatæ, neque Protonotarius, neque Doctor: quia canonicus habens maiorem dignitatem, vel qualitatem, quã alij canonici, cum manet inter eos collegialiter congregatus vt canonicus, debet manere in loco, qui competit ei vt canonico, vt determinant expresse Dominicus & Philippus Francus, [m] & fundari potest etiam per cap. *postulasti*, [n] & per alia multa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Precedentia præpositi collegiatæ sanctæ Mariæ de Scala.

2 Precedentia prælatorum eiusdem dignitatis & nominis, quando conuentualiter cum conuentibus suis intersunt actibus, attenditur secundum antiquitatem ecclesiæ seu conuentus: quod si intersint singulariter, qui prius fuit promotus, præcedit, vt fuit resolutum in causa precedentiæ inter canonicos regulares & sancti Benedicti monachos, numero 13. seruatq; consuetudo, vt primo creatus Episcopus primum habeat locum, numero 3. & hoc vltimum procedit etiamsi posteriori loco promotus haberet plures alios gradus, quorum nullus per se sufficeret ad causandam prælationem, numero 4. quandoquidem prioritas temporis præualet illis, numer. 8. & 14. licet hoc vltimum sit dubiũ: nam qui est Doctor vtriusque iuris præcedit Canonistam, num. 13. fallit autem quando posterioris dignitas haberet qualitatẽ, ob quam iura saltem implicitè determinarẽt eamdem aliis antecellere, numer. 14. vt est vsus mitræ vni ex duabus præposituris concessus, quia posterior præcederet nedum in locis, in quibus mitra gestatur, numero 7. & 8. sed etiã alibi. numero 5. 9 & 10. 12.

3 Consuetudo optima legum interpres.

4 Plures gradus habens, quorum nullus per se sufficit vt alium præcedat nec virtute omnium simul iunctorum præcedat, contra numero 15.

4 Precedentia concurrentium in tempore, habentiumque dignitatem eiusdem nominis & honoris attenditur ex additamento aliarum qualitatum etiam de se alias non causantium prælationem contra concurrentem: vnde qualitas doctoratus & protonotariatus attenderetur. & nu. 8.

5 Vincula duo vno fortiora.

5 Abbas mitra & baculo vtens alios præcedit.

6 Dignitas maioris loci alias eiusdem ordinis præcedit, & Doctor duarum facultatum Doctorem vnius.

8 Promotionis prioritas præualet qualitati doctoratus & protonotariatus extraordinarij. & num. 5.

9 Dignitatis maioritas prioritati promotionis præualet.

10 Dignitas episcopalibus insignibus decorata alias eiusdem nominis maior.

11 Clausula per se posita trahitur ad antecedentia & sequentia at, posita accessoriæ, restringitur ad id cui accedit.

13 Canonici regulares quando Benedictinos præcedunt.

13 Precedentia prescriptione & priuilegio niti potest.

15 Precedentiam non faciunt plures gradus inferiores in vno existentes contra habentem vnum singulis his superiorem: vnde magister artium & licentiatus in iure non præfertur Doctori canonum.

CONSILIVM V.

PRæsupponitur in facto, quòd præpositura collegiatę ecclesiæ sanctæ Mariæ de Scala ciuitatis Mediolani vltimo loco post omnes alias collegiatas dictę ciuitatis fuerit erecta in collegiatam, & quod in processionibus consueuerint præpositus & Capitulum dictæ Ecclesiæ simul incedentes vltimum locum inter alios præpositos & Capitula obtinere: quamquam deinde eidem R.D. præposito sanctæ Mariæ de Scala summi Pontifices contulerint insignia pontificalia, ac facultatem conferendi primam tonsuram, benedicendi, & multa alia ad pontificiam dignitatem spectantia.

Quæritur modò, an ipse præpositus, licet incedens cum suo Capitulo habeat locum vltimum in processionibus, stantibus dictis prærogatiuis, & quod est Protonotarius Apostolicus, ac Doctor. I. V. ratione personæ, ac præposituræ, debeat alios præpositos precedere in actibus extra processiones & separatis à Capitulo, an secus, & quę locum obtinere debeat.

1 Quæstio hæc satis difficilis est explicatu, eo quod varij Doctores variè locuti sunt in variis locis, nempe in l. *cum quid*, [a] in c. *clerici*, [b] c. *placuit*. [c] & in multis aliis locis citatis à Nicolao Boërio, [d] & Bartholomęo Cassan. [e] quorũ aliqui dum plus tribuunt copiæ dictorum variorum, auctorum quàm radici, per quam illa resolui debent, plus satis rem confundunt. Quare breuiter proponemus aliqua, quæ in vtramque partem faciunt, & postea resoluemus dubium in eam partem, quæ nobis vero propior videbitur.

Contra præpositum facit primò, quòd eius præpositura fuit creata post alias præposituras, cum clausula sine præiudicio alicuius, vt habet eius auctarium. Secundò, quòd in processionibus ipse cum sua Ecclesia postponitur aliis, vt in facto præsupponitur, nec de illa præiatione dubitatur.

2 Tertiò, quòd habentium dignitates eiusdem ordinis, & nominis ille præferatur alteri in honoribus, qui prior ad eam est assumptus, [f] & præpositus sanctæ Mariæ de Scala Mediolanensis & alij præpositi aliarum Ecclesiarum collegiatarum eiusdem ciuitatis habent dignitates eiusdem ordinis, & nominis, videlicet præpositaras: ergo inter eos debet præcedere is, qui prius præposituram obtinuit.

3 Quarto, quod consuetudo, quæ est optima legum interpres, [g] Conciliorum œcumenicorum, & aliarum congregationum, item quæ in capella Papæ vel coram eo, vel de mandato illius sæpe fiunt, habet, vt Episcopi sedeant, & suas sententias dicant prius, vel posterius iuxta priorem, vel posteriorem promotionem illorum, non habito respectu notabilitatis, vel magisterij.

4 Quintò, quòd habent plures gradus, quorum nullus per se sufficit ad præcedendum alium, non præcedit virtute omnium illorum, l. *Iadenem*, [h] per quam id affirmat Ludouicus Romanus receptus, [i] & ait Felinus. [k] At præfatus Præpositus sanctæ Mariæ non videtur habere plures qualitates, quarũ aliqua per se sufficeret ad præcedendũ alios præpositos: non enim videtur talis qualitas doctoratus, vt palam est, neque protonotariatus: quia Protonotarius, qui nõ est de ordinariis & participãtibus, nõ habet tantã qualitatẽ, vt constat ex consuetudine Vrbis & orbis, & ex traditis per Bartholomæum Cassanæum. [l] Nec obstat dictum Felini, [m] asserentis Episcopum Doctorem præcedere non Doctorem etiam prius promotum: quia illud procedit, quando eodem die fuerunt ordinati, non autem quando diuersis, vt significat glossa, [n] & exprimit Nicolas Boerius. [o]

5 Sed pro domino Prępositо facit primò, quòd duo vincula sunt fortiora vno, [p] & ipse est præpositus, sicut cęteri, & præter id insignibus episcopalibus insignitus, quibus carent alij. Secundò, quòd ca. *vt Apostolica*, [q] expresse habet maiore gloria & honore dignos esse Abbates prædictis insignibus insignitos aliis eis non insignitis. Tertiò, quòd idem cap. probat partim directè, partim à contrario, Abbates insignitos eiusmodi insignib. in Cõciliis episcopalibus & synodalibus exemptos quidẽ pretiosioribus, non exemptos autem vilioribus, & alios hoc priuilegio carẽtes non posse vti eis: & quos consequenter, si præpositus dictæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ inueniretur in eiusmodi Concilio, deberet præcedere alios non habentes simile priuilegium, quandoquidem nullatenus deceret vt post

a *ff. de rebus cred.*
b *De iudi.*
c *3. Isidorus. 10. dist. & ca. Episcopi. 17. dist. & in rub. & c. 1. & ca. per tuas de maiorit. & obedien.*
d *Intratt. de ord. & præced. trad.*
e *In catalog. gloriæ mundi. f Leg. 1. C. de consul. lib. 12. & leg. 1. ff. de alb. scrib.*
g *Ca. cum dilectum. de consuet.*
h *§. qui iura. ff. de excus. tutor.*
i *Cons. 313.*
k *In d. rub. de maior. & obed. col. 1.*
l *In catalog. gloriæ mundi 4. par. consider. 2.*
m *In dictum brocard.*
n *In ca. sacrosancta. verb. præsentis. de auctor. gener. concil. in pragmat.*
o *In tract. de ordin. grad. 2. part. num 19.*
p *Capit. 1. de treug. & pace. & Auth. itaque. C. communia de succ. &c.*
q *De priuil. lib. 6.*

Episcopos

a *An catalogo gloriæ mundi 4. par. consid. 12.*
b *De iud.*
c *Nu. 3. 4. & 5.*
d *De offi. deleg. lib 6.*
e *§. quãquã. de præb. lib. 6.*
f *Vbi supra.*
g *Nu. 5. in ca. cum illorum. de sent. excomm.*
h *In ca. cũ ab ecclesiarum prælatis. de offic. ord.*
i *De elect. l. 6.*
k *De maiorit. & obed.*
l *In catalogo gloriæ mundi. 4. par. consider. 32.*
m *In ca. à collatione. in fida apple. li. 6.*
n *De concess. præb.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a 4. par. consil. 38.

episcopos, vt ita dixerim, mitratos sederent prius præpositi non mitrati, quàm mitratus.

6 Quartò, quòd cæteris paribus & Cardinalis Vicecancellarius præcedit alios Cardinales, secundum eundem Cassanæū vbi supra, [a] & Cardinalis presbyter Cardinalē diaconum de iure secundum Præpositum, [b] & inter dignitates eiusdem ordinis præcedit qui est maioris loci, ex mēte Innocentij, [c] & inter doctores præcedit actu legens, iuxta l.2. [d] vbi hoc notat Ioannes de Blal. [e] & Doctor duarum facultatum de iure præcedit doctorem vnius tantùm, iuxta communem, resolutionem Panormitani & aliorum, [f] & communem. [g]

b In c. Episcopos. 17. dist.
c In cap. sedes Apostolica. verbo maiores. de rescript. d C. vt digni. ord. ser. li. 12.
e Num. 1. sub. fin.
f In cap. 2. de iudic.
g In leg. cum quid ff. de rebus cred.

7 Quinto denique quod omnis, qui habet dignitatem æqualem habenti aliam, & qualitatem aliam notabiliter considerabilem ad præcedendum de iure, præcedit alium habentem aliam similem sine tali qualitate, vt videtur probare textus, [h] & certum est prædictum Præpositum sanctæ Mariæ habere præposituram similem aliis, & præterea habet qualitatem doctoratus & protonotariatus, & facultatem vtendi insignibus episcopalibus. ergo, &c.

h In d. l. 2. C. vt dig. ordin. ser. lib. 12.

8 His pro vtraque parte expensis, videtur dicendum primò, quòd prædictus Præpositus sanctæ Mariæ præcedere deberet alios Prepositos etiam prius ordinatos ratione doctoratus, & protonotariatus, & ratione insigniū episcopalium præcedere in illis congregationibus, in quibus ille debet illis vti: quia nihil debet esse inordinatū, [i] & res inordinata videretur, vt colligitur in 3. argumento pro ipso adducto, vt post Episcopos mitris insignitos immediatè sederent præpositi eis non insigniti, ac post illos præpositi eis insigniti, vt palā est: q̄ iuri propius videtur.

i §. inordinate. Auth. de hæredit. & falcid. coll. 1. & extravagan. vnā sanctam. de maior.

Quod autem etiam extra illa loca, in quibus vtitur insignibus episcopalibus, debeat præcedere alios etiā prius institutos, facit primò, quod quatenus est præpositus & ordinatus eodem die, quo illi, est vt minimum æqualis, eis, & qualitate doctoratus & protonotariatus excedit illos: & duorum parium alterum cumulatum est maius altero, vt habet primum argumentum pro parte præpositi adductum; ratione tamen doctoratus & protonotariatus nō debet præcedere alios Præpositos prius promotos: quia prioritas promotionis est maior qualitas, quam doctoratus, & protonotariatus, vt satis probat d.ca. *Episcopus*. [k] iuncta expositione Gratiani & glossa, [l] quæ dictum Gratiani corroborat.

k 17. dist.
l In verb. tēpus.

9 Secundo quod qualitates & insignia suæ præpositurę aliis antecellunt; quia cæteris paribus maior & maiori honore digna videtur dignitas insignibus episcopalibus decorata; quam alia similis eis destituta, vt efficaciter probat prædictum ca. *Apostolica*. in argumento 2. & 3. pro ipso formatis: & maioritas dignitatis præponderat prioritati promotionis, vt probat d. §. *Isidorus*. iuncta glossa, [m] quo fit vt Episcopus factus Archiepiscopus præcedat Episcopum ante ipsum factum Episcopum; & canonicus factus archidiaconus, vel alia dignitate præditus præcedit alium prius factum canonicum, secūdum omnes, pro quibus est casus irrefragabilis in l.1. [n] quatenus vir consularis ornatus patriciatu, qui est maior consulatu, [o] præfertur ei qui prius fuit consul; vt ibi glossa communiter recepta per Ioannem de Platea & alios id annotat.

m Verbo præponimus.
n C. de cōsul. lib. 12.
o Le. neminī. eod. tit.

10 Tertio, quod difficultas huius quæstionis est sita in eo, an inter dignitates eiusdem nominis & ordinis censenda sit maior aliis illa, quæ est decorata insignibus episcopalibus: nam si maior censeatur, eam habens debet præferri etiā antiquius promoto, alias secus: & meo iudicio efficaciter videtur probare prædictū c. *vt Apostolica*. quod sit maior & honore maiore digna in illis verbis, *In ecclesiarum suarum gloriam & honorem, quod mitra & aliis pontificalibus vti possint*. & hæc præpositura non solum fuit decorata insignibus episcopalibus, sed etiam facultate conferendi ordines minores, benedicendi vestes sacras, reconciliādi Ecclesias, & aliis multis, per quæ exequata fere fuit episcoparibus, vt ex bulla, qua fuit aucta, colligitur.

11 Non obstat argumentum primum contra ipsum Præpositū quod eius prepositura videatur aucta honore cum clausula, *sine alterius præiudicio*. Tum quia illa causula non refertur ad facultatem habendi prædicta insignia, sed solùm ad facultatem ordinandi infirmientes Ecclesiæ suæ, & dandi licentiam eisdem, vt ab aliis ordinari possint, vt ex cōtextu bullæ apparet: nec valet dicere, quod clausula in aliqua dispositione posita ad omnia capitula illius refertur, [a] quia illud fallit, quando non ponitur per se, sed accessoriè ad aliquod capitulum: nam tunc ad illud tātùm refertur, vt post Panormitanū & alios tradidit Decius, [b] & in prædicta bulla ponitur accessoriè ad clausulam, qua fiebat ei facultas ordinandi, reconciliandi, & alia faciēdi.

a Ca. secundo requiris. de appellat. cum concordant à glossa. ibidem citat.
b Ibi num. 2. e Leg. 2. § si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. & ea super ea. de offi. in di. deleg.

12 Tum quia illa conclusio, *Gratia principis*. est intelligēda sine præiudicio tertij, [c] debet intelligi in dubio, & quando non constat de mente principis. in nostro autem casu constat de hac mente: quia Papa, cui omnia iura sunt nota, [d] & consequenter c. *vt Apostolica*. [e] per quod declaratur maiori honore esse dignum Abbatem, qui episcopalibus insignibus vti potest, quam alium, qui non potest vti, animum habuit præiudicandi similibus præpositis quo ad hoc honoris auctarium. quod ei ex illa concessione resultabat, arg. l.r. [f] & eorum quæ tradit Felinus. [g]

c Cap. 1. de const. li. 6.
d De priuile. eod lib.
f ff. de reind. & l. idem Vlpianus. ff. de excus. tu. or.
g Iura fu. de constitu.

13 Non obstat etiam quod in processionibus ipse cum sua Ecclesia postponitur aliis. Tum quia circa honorem exhibendum prælatis alia ratio habenda est, cum conuētualiter cum suis Capitulis concurrunt, & alia cum sine illis: vnde fe. recor. Pius IIII. in cōst. quam protulit pro canonicis regularib. contra monachos Benedictinos, cuius tenorem cū aliquot scholiis retulimus, [h] diffiniuit, quod cū prælati cōcurrerent incedentes conuentualiter cum suis Capitulis siue conuentibus in processionibus & aliis locis, prælati canonicorum regularium cum suis Capitulis præcederent prælatos monachorum Benedictinorum incedentes cum suis Capitulis: quando tamen prelati singulariter concurrerent sine suis conuentibus, illi præcederent, qui prius inuenirentur promoti: & ita cum à diuersis non fiat illatio, [i] à prælatione vel postpositione prelatorū cōcurrentiū cōuentualiter nō potest efficaciter argui ad prelationē vel postpositionē corūdē concurrētiū singulariter. Tū quia fieri potest vt prælatio illa vel postpositio concurrentiū cōuētualiter nitatur priuilegio, vel præscriptione aliqua, quæ non debent extendi extra casū priuilegiarum, vel præscriptum, iuxta ca. *auditis* adiuncta glossa, [k] & alia plurima adducta ibi per Felinum. [l]

h In commēt. 4. de regularib. subrogatum. 19. q. 3. num. 6.
i L. Papinian. ff. de minarin. c. ad audientiā. de decim.
k Verb. interruptione. de præscript. l in. 10. vers. cæterum.

14 Non obstat tertium: quia regula in eo assumpta procedit regulariter, sed fallit, quando vna illarum habet aliquam adeo insignem qualitatem, vt ob eam iurā determinent illam esse magis honorabilem, quàm aliæ sui ordinis & nominis; & talis est præpositura prædicta, quæ habet prædictam qualitatem vtendi insignibus episcopalibus: nam ius expresse, [m] determinat, quod qualitas illa facit, vt illa dignitas, quæ habet eam, sit maiori honore digna.

m In d. ea vt Apostolica.

Nō obstat quartū: quia licet prioritas promotionis debeat magis attendi regulariter, quam aliæ qualitates; fallit tamē in qualitate illa, quam iura expresse vel implicitè statuunt esse potius attendendam, quam prioritatem: & ita diximus supra in primo dicto prioritatē institutionis præponderare doctoratui, nobilitati, ac protonotariatui quia nullo iure determinatur, nec significatur ea esse preferenda prioritati promotionis in dignitatibus, quæ de se præcellunt habentes illa sine talibus dignitatibus.

15 Nō obstat quintū. Primo quidē, quia nec Ludouicus Ro. in eo citatus dicit id quod imponit ei Fel. nec lex *spado nē*, [n] probat illud, nēpe quod habēs plures gradus, quorū vnus per se nō sufficit ad precedēdū aliū, nō precedit virtute oīum illorū; sed quod habēs plures gradus inferiores gradu vno, quē alius habet, nō præcedet illū; puta magister artiū, & licēciat' iuris, qui habet duos gradus; nō precedit Doctorē decretorū, qui habet vnicū superiorem illis duob', & nō solū Ludouic. nō dicit illud, neq; illa lex probat, sed est falsū: nā doctor vtriusq; iuris precedit doctorē iuris cānonici, secūdū cōmuniter receptā sētētiā, [o] & tamē null' illorū duorū graduū sufficit ad præcedēdū eū: & ita sufficit ad precedēdū aliū q̄ habeat vnū gradū equalē gradui alteri', & aliū quē ille nō habet. Nec animus Fel. fuit aliud dicere, licet verba ei' aliud sonēt. Secūdo respōdeo negando quod prædictus præpositus non habeat aliquā qualitatē & gradū per quē solū debeat præcedere alio præpositos: habet enim præpositurā insignitam facultate

n §. qui iura ff. de excusat. tutor.
o In d. c. clerici & in d. l. cum quid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtendi insignibus episcopalibus,& aliis multis prærogatiuis,ob quas fere exæquatur Episcopis, qua ratione tua præpositura per se sola est longe maior, & dignior aliorũ præposituris. Salua &c.

SVMMARIVM.

Archie piscopus in Concilio prouinciali præest vt caput, non eo modo quo Episcopus præ est synodo diœcesane, sed vt decanus Capituli, vt conuocet, congreget, primamque habeat sedem: non tamen habet eamdem iurisdictionem quam habet Concilium, nec ei parem, num. 5. immo tamquam vnus de Concilio ei subest, num. 3. & post ab eodem excommunicari, num. 2. & ab Archiepiscopo ad Concilium appellatur. num. 4.

1 *Par in parem nec in se ipsum habet iurisdictionem.*

2 *Vniuersitas, collegium, & Conciliũ differt à singulis ea constituentibus, super ipsos q, potestatem habet, etiam eos multandi, & excommunicandi. num. 3.*

3 *Capitulum, ad quod ex consuetudine spectat potestas corrigẽdi canonicos illam, & sede vacante iurisdictionem in qua succedit Episcopo, contra singulos, etiam q, contra Decanũ Capituli exercet.*

CONSILIVM VI.

AN in Concilio prouinciali Archiepiscopus excommunicari possit? Respondeo quæstionem esse dubiam. Nam pro parte negante facit primò, quod Archiepiscopus videtur esse caput Concilij, & ita non subesse Episcopis Concilij, cum suis membris non debeat subesse caput.[a] Deinde quod idem super se ipsum non potest habere iurisdictionem,[b] nec par in parẽ, [c] & iurisdictio Concilij prouincialis pertinet ad Archiepiscopum tamquam parem & caput eius. Tertio, quod Archiepiscopus ad suum Concilium ita videtur se habere, vt Episcopus ad suũ Capitulũ. At nullo casu potest Capitulũ excommunicare suũ Episcopũ: ergo nec Conciliũ Archiepiscopũ.

2 Pars tamen affirmatiua videtur de rigore iuris verior. Tum quia aliud est Concilium, vel collegiũ, & aliud sunt singuli de collegio, & Cõcili o: & manumissus à collegio vel vniuersitate aliqua, non est liberrus singulorum illius: & ideo posset eos in ius vocare sine venia, licet non collegium, vel vniuersitatem ipsam, quæ eum manumisit.

3 Tum quia Concilium est superius singulis omnibus qui constituunt illud; quorum vnus est ipse Archiepiscopus, & poterit ab ipso mulctari, & excommunicari, [d] Tũ quia vacante Ecclesia cathedrali iurisdictio deuoluitur ad Capitulum, [e] & Capitulum habens illam iurisdictionem potest eam exercere contra singulos de Capitulo, & etiam decanum, vel præpositum ipsius Capituli secundũ omnes. Tum quia Capitulum, ad quod de consuetudine pertinet correctio canonicorum, potest corrigere singulos eorum: & eadem ratione Concilium prouinciale poterit singulos Episcopos, qui constituunt Concilium, corrigere, & si opus fuerit, excõmunicare, & pari ratione Archiepiscopũ, cũ sit vn[us] de singulis cõstituẽtibus Cõciliũ.

4 Tum denique quod Concilium adeo maius est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, vt dixit Paulus de Eleazaris receptus à Cardinali, & ab aliis.[f]

5 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam sedem, vt habet decanus, vel canonicus senior in Capitulo Ecclesiæ cathedralis, sed non quo ad hoc, vt sit superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eandem iurisdictionem, quam habet illud, immo est tantum coiudex, & collega aliorum Episcoporum, vt prædictum est. Ad secundum respondetur concedendo, quòd nemo habet imperium & iurisdictionem super se, & super sibi pari: negando tamen quod Archiepiscopus sit idẽ q, Cõcilium prouinciale, vel pari ei, & qui quatenus est Archiepiscopus & Prelatus Particularis habeat illam iurisdictionem, quã habet ipsũ Cõciliũ, vt prædictũ est. Ad tertiũ negam[us] q, Archiepiscopus se habeat ad Cõciliũ vt Episcop[us] ad suũ Capitulũ, sed potius vt decanus, aut canonic[us] senior Capituli Eccl. cathedralis ad ipsũ Capitulũ, in quẽ Capitulum potest exercere iurisdictionem competentem ei, vt Capitulum, iuxta prædicta. Salua &c.

a *Ca. cum nõ liceat à capite mẽbra recedere. de præscrip.*
b *L. ille à quo. § tempestiuũ. ff. ad Treb. & in le. penul. ff. de recep. arb.*
c *Ca. inuenit de elect.*
d *Arg. tot tit. ff. si quis ius dicen. non obtempe.*
e *Ca. his quæ. & c. vñ elim. de maior.*
f *In clem. 1. §. quod etiã in interdictis. de sent. excomm.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus impeditus adire Concilium potest se per procuratorem excusare.*

1 *Concilium prouinciale potest absentis Episcopi procuratorem habentem speciale mandatum ad decidendum admittere, sed non cogitur, nisi saltem sit vnus ex suffraganeis.*

2 *Vices gerens honorari debet tamquam repræsentans suum principalem, sed non quantùm ille.*

2 *Abbates in Concilio prouinciali præcedunt procuratores Episcoporum absentium.*

CONSILIVM VII.

1 QVod Episcopus legitimè impeditus vocatus ad Cõcilium prouinciale possit se excusare p procuratorẽ, certũ est; & quod etiam habens speciale mandatum ad decidendum possit admitti à Concilio, si ei placuerit, etiam est certum per ea. *cum ecclesia Sutrina,*[a] quatenus habet canonicos habentes potestatẽ eligendi posse admittere alios non habentes illam ad coëligendum secum. Quod autem non teneatur Concilium ad id admittere illum, saltem si non est vnus ex Episcopis suffraganeis interessentibus Concilio cum aliis Episcopis, videtur verius;[b] quod videtur satis sensisse Petrus de monte.[c]

2 Sed quæritur an ille procurator debeat Abbates præcedere. Et videtur dici posse procuratorem huiusmodi debere postponi Abbatibus per sese præsentibus: quia licet vices gerens alterius debeat honorari tamquam repræsentans eum,[d] non tamen quantùm ille, vt pulchre resoluit Decius,[e] dicens merito regiam maiestatẽ Christianissimam præposuisse Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum: quia Dux personaliter aderat, & Legatus non erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans, vbi multa huic sententiæ specialiter accommodat. Salua &c.

a *De causa possess. & proprieta. cum ei aduo.*
b *Argu. ca. si quis iusto. §. porro. de elect. lib. 6.*
c *In sua monarchia conciliorum q. 5. num. 2.*
d *Ca. sane. 2. de offic. deleg. & ca. fin. 93. dist.*
e *In d. ca. sane. num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Præponendus est Dux, Abbasue inferioris dignitatis Legato procuratori repræsentãti Ducẽ, vel Abbatẽ excelsioris gradus.*

CONSILIVM VIII.

AN PROCVRATOR Abbatis in synodo debeat habere eundem locum inter Abbates, quẽ habiturus foret Abbas constituens, si esset præsens?

1 An huiusmodi quæstionem videtur dici posse, huiusmodi procuratorem postponendum esse Abbatibus per sese præsentibus: quia licet vices gerens alterius debeat honorari tamquam repræsentans eum, [f] non tamen quantum ille, vt pulchrè resoluit Decius in d. ca. sane not. 2. dicens, merito regiam maiestatem Christianissimam præposuisse Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum: quia Dux personaliter aderat, & legatus non erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans; vbi multa huic sententiæ speciatim accommoda citat, quæ hic non refero, quia ibi videri possunt, & quia debilitate visus, & auditus, & pluribus, quàm ferè dicere liceat, obruto, vix ad prædicta dicẽda vacauit.

f *Cap. sane. 2. de offi. deleg. & ca. fin. 93. dist.*

SVMMARIVM.

1 *Primatus locorum congregationis clericorum regularium debetur monasterio sancti Siluestri Vrbis, quia ibi dicta congregatio fuit primum instituta & confirmata, & dictus locus primum ab ea inhabitari cœpit, & sic dicta congregationis primogenitus fuit dictus Vrbis conuentus. nu. 2. illiusque personæ cœperunt primum esse ciues Vrbis, quàm aliarum ciuitatum, ad quas postea migrauerũt, num. 3. cum per dictam migrationem prædictum locum Vrbis minime amiserint. num. 4.*

3 *Capitulum & singuli eius ciues fiunt ciuitatis vbi est ecclesia.*

4 *Migrent licet omnes alicuius congregationis religiosorum de vna ciuitate ad aliam, non tamen ob hoc perdit loca, quæ habebat in prima ciuitate, nisi sint ad minus lapsi quadraginta anni necessarij ad hoc, vt res Ecclesiæ præscribantur.*

CONSILIVM IX.

COngregatio Clericorum regularium institura fuit Romæ, & approbata à Clemente Septimo, & in eadem Vrbe cœpit habitare in ecclesia Sancti Siluestri, & ob inuasionem Vrbis duce Borbonio fugit Venetias an no. 1532. & habitauit in Ecclesia S. Nicolai de Tolentino, quæ per aliquos religiosos fratres suos missos Neapolim cœpit per eosdem habitare in Ecclesia sancti Pauli: re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rcluerunt postea Romam Paulo Quarto institutore suo Papa facto anno 1560.

Quæritur quis locus harum trium vrbium debeat dici primus locus huius congregationis & religionis.

Responsum mihi ostensum ad hanc quæstionem, à viro ecclesiastico, quem tamen de facie minimè noui, datum, videtur mihi iuridicum, scilicet Vrbem Romam debere censeri primum locum prædicti ordinis Illustrissimi. Tum ob fundamenta per eundem dominum consultorem adducta, quamuis aliqua eorum videri possint è longinquo petita. Tum quia in facto proponitur eum esse primum Romæ institutum, & Romæ primùm à Clemente Septimo confirmatum, & eius professores Romam primum multo tempore incoluisse, & iusta de causa inuasionis Vrbis Venetias abiisse, ibiq; secundo loco habitasse & tertio loco Neapoli quamdam veluti coloniam misisse. Non ergo negari potest Romam fuisse primum locum sui ortus, & natiuitatis, & educationis.

a *Ca. Ioseph, de verbo. signif.*
b *L. proximus est ff. de verb. signif.*
c *Le. ex duab. ff. de vulg.*
d *L. omes quidem. C. de mater. lib. 10. & l. 1. & l. assum pto. ff. ad municipal.*
e *In dicta l. 1. ad municipal. à num. 10.*

2 Tum quia primogenitus dicitur, qui primo natus est, siue postea alius nascatur, siue nō, [a] & proximus est is, quē nemo antecedit, [b] & sicut supremus est, post quem nemo est; ita primus est, quem nemo antecedit. [c] Cum ergo Roma sit locus in quo priusquam in alio prædictus ordo educatus est, & creuit: ergo primus locus eius est Roma.

3 Tū quia ciues facit origo, [d] & ita cōgregatio prædicta, & cōnetus eius, qui cœpit esse in dicta Ecclesia sancti Siluestri, primum fuit cinis Romanus, quam Venetus, vel Neapolitanus: Capitulum enim, seu conuentus alicuius Ecclesiæ vniuersalis, & singuli eius fiunt ciues ciuitatis, in qua illa sunt, vt elegantèr & latè tradit Bartholus communiter receptus, [e] vbi concludit idem dicendū de quolibet alio prelato, & abbate, seu rectore Ecclesiæ: & ita negari non potest prædictam congregationem primum locū & primam ciuilitatem habuisse Romæ, immo & primum inculatum.

4 Tum quia, si ecclesia prædicta sancti Siluestri, & aliqua pars eius, vel aliquid aliud pertinēs ad illam vel ad aliquem alium, fuit prædictæ congregationi legitimè donatum, vel per alium iustum contractum & iustam vltimā voluntatem quæsitum, semper remansit suum; licet aliò migrasset, quia solùm viginti octo annis ad summum remansit absens à prædicta Ecclesia sancti Siluestri: & res Ecclesiasticæ non perduntur per præscriptionem minorē quadraginta annorum. [f] Tum quia prædicta congregatio habet plurima & grandissima priuilegia summorum Pōtificum, per quæ non solùm conseruantur eis iura, quæ ab initio cœperunt ad eos pertinere, sed etiam addūtur multa alia, quæ vix credidissem, nisi ea legissē; quod certè magna cum voluptate feci, & consequenter non solùm non perdiderunt vllam præeminentiam alicuius iuris, vel loci primi, sed etiam acquisiuerunt multo plura, quam habebant, in gloriā Dei, & Domini nostri Iesu Christi, qui suo sanctissimo eodémque maximo fauore ita sua exuberanti gratia faueat eis, vt quod obsequium eius feliciter facere cœperunt, & felicius & amplius nunc prosequuntur, felicissimè in finē vsq; sæculi, quē speramus, perficiant, Amen.

f *Ca. de quarta. cum ei adnot. de præscr.*

SVMMARIVM.

1 *Precedentia ex antiquitate gradus & promotionis metitur.*
2 *Vnicum beneficium non auget dignitatem illius cui vnitur, nec facit illud curatum, aut dignitatem, si non erat: immo sequitur naturam illius cui vnitur, perditque propriā prærogatiuam. num. 3.*
4 *Precedentiam qui non habet, eam alij dare nequit.*
5 *Ius semel extinctum non reuiuiscit, nisi per principem.*
6 *Iura omnia ecclesiastica spatio 40. annorum præscribuntur.*
7 *Precedentia Prouincialium ex antiquitate prouinciarum attenditur, ex statuto Minimorum, & non ex antiquitate professionu.*
8 *Prior tempore potior iure, si cetera sint paria, & iure contrarium non sit expressum.*

CONSILIVM X.

AN in capitulis faciendis in ordinibus Illustrissimi ordinis Minimorum debeat assignari locus honoratior Prouinciali Lugdunensi, quàm Prouinciali Aquitaniæ, cuius caput est Tolosanus cōuentus ratione vnionis illi factæ de antiquiori conuentu, nempe de Gratianopolitano vnito Lugdunensi prouinciæ, licet prouincia Aquitanica fuerit prius erecta.

1 Pro parte quidem affirmante facit, quod qui prior est tempore, potior est iure, [a] & prius ordinatus præfertur ordinato posterius, [b] quia ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & stipendia longiora fecerunt anteriorem, [c] & habens prius mandatum de prouidendo præfertur habenti posterius, [d] & prior emptor, vel prior donatarius præfertur secundo, [e] quæ probat, inter decēuirales antiquissimum esse præferendum. & glossa, [f] arguit Prædicatores ideo prius quam Minores nominari, quia sunt antiquiores. & glossa, [g] arguit Mediolanensem Ecclesiam digniorem esse Rauennatensi: quia prius nominatur. At in casu quæstionis proponitur conuentum Gratianopolitanum prædicti ordinis fuisse prius erectum, quàm Tolosanum, & Aquitanicum, & quod vnitus est Lugdunensi prouinciæ: ergo ratione illius annexionis debet Lugdunensis Prouincialis præcedere Tolosanum in sessionibus, & votis reddendis, & aliis in Capitulo generali faciendis.

a *Regul. qui prior. de reg. iur. lib. 6.*
b *Ca. fin. 17. dist. & c. 1. de maiorit & obedien.*
c *L. nemo. C. de offic. magist. offi.*
d *Cap. cū cui. de probat. li. 6.*
e *L. 1. & 2. C. de rei vend. & leg. 1. ff. de albo scribēdo.*
f *In c. querūdam. de elect. in verb. prædicatorum.*
g *In cap. bene quidē. distin. 90. in verb. Mediolanenses.*

2 Pro parte autem negante facit primò, quod prouincia Aquitanica prius fuit constituta, & erecta, quam prouincia Lugdunensis: ergo per ipsamet iura pro parte affirmante allegata Prouincialis eius debet præcedere Prouincialem Lugdunensem quia prius tempore fuit Prouincialis Aquitaniæ, quàm Lugdunensis.

Secundò, quòd nihil obstat, quòd conuentus Gratianopolitanus sit vnitus conuentui Lugdunensi ad faciendam prouinciam Lugdunensem; quoniam vna dignitas, vel beneficium non crescit in magnitudine dignitatis, eo quod vniatur ei alia dignitas vel beneficiū, quòd sit maioris qualitatis, vel dignitatis, vt habet ca. *super eo*, [h] quod probat posse quem habere personatum incompatibilem Ecclesiæ parochiali, & simul habere sine dispensatione præbendam, cui esset annexa vel vnita Ecclesia parochialis, licet non posset obtinere illum personarū, & illam Ecclesiam parochialem separatam.

h *De præben. lib. 6.*

3 Quia per illam annexionem præbenda illa, quę per se est simplex beneficium, non crescit, nec fit curata per Ecclesiam parochialem ei annexam: immo potius parochialis ipsa quadamtenus recipit simplicitatem præbendæ, cui vnitur, eo quod vnitur, & annectitur beneficio simplici. & ita licet cōuentus Gratianopolitanus habeat prædictā prærogatiuam sessionis, quam tamen negamus habere, vt mox dicemus, eo quod fuerit aliquando vnitus prouinciæ Aquitaniæ, ipsam tamen prærogatiuam non posset infundere in prouinciam Lugdunensem, cui fuit nouè annexus immo potius eam perderet, propterea quod vnitus & annexus fuerit prouincialatui Lugdunensi, qui non habebat illam prærogatiuam sedendi.

i *Cap. quod autē. de iure patron. l. si vniuersa. ff. de leg. 1.*

4 Terriò, quòd quis non potest dare quod non habet, [i] At præfatus conuentus Gratianopolitanus non habebat præfatam prærogatiuam, sedendi, antequā vniretur prouincialatui Lugdunensi: ergo non potuit illam infundere, & tradere illi. Nec obstat responsio eius, qui diceret posse aliquos dare id quod nō habent, ratione officiorum suorum, vt tutores, curatores, & procuratores, qui dant multa eorum, quorum tutelā, curā, vel procurationem, aut mandatum habent. Non inquam hoc obstat: qui prædicti conuentus Gratianopolitanus non habebat prædictam prærogatiuam sedendi, nec officium, ratione cuius competeret ei ius dandi eam, vt palam est; quia quando fuit vnitus prouincialatui Lugdunensi, erat conuentus simplex prouincialatus Aquitaniæ, & nō pertinebat ad eum facere, quod alius conuentus simplex esset prouincialatus, neque ambo conuentus poterant seipsos facere prouincialatum, argum l. pen. [k] & *l. ille à quo.* [l] quæ habet non posse quem imperare sibi, nec habere in se iurisdictionem. Tum quia ius faciendi illud non pertinebat ad illos, sed ad Papam, vel ad Capitulum generale ordinis prædicti.

k *ff. de arbitru.*
l *§. repetitiū. ff. ad Trebel. lian.*

5 Quartò, quòd id quod semel est nullū, & extinctum, tractu temporis non potest reconualescere, l. *inter stipulātem.* [m] quæ habet, illū qui stipulatus est sibi dari rem sacram, non posse illam petere, licet fiat profana, vbi alia multa exempla post alios refert Iason: in quibus est etiam illud quod ponitur in l. *qui res.* [n] de obligatione

m *§. sacram. ff. de verb. oblig.*
n *§. aream. ff. de soluto.*

dandi

Universidad de Deusto
Biblioteca

dandi nauem,quæ semel conuersa per dissolutionem ad alium vsum amplius non reuiuiscit , licet postea mutato animo illa refecta fuerit ad eundem. At quicquid prædictus conuentus Gratianopolitanus habebat in iure prouincialatus Aquitaniæ,perdidit per separationē, & diuisionem, qua separatus fuit à prouincia Aquitaniæ : ergo nō potuit illud reuiuiscere propter hoc,quod fuerit vnitus prouinciæ Lugdunēsi,cū iā illud fuerit semel extīctū.

Quintò , quòd licet aliquando ius semel peremptum redeat ad pristinum statum per aliquam innouationem factam ab eo, qui poterat producere illam resurrectionē, vt v.g.Papa,vel Princeps,qui non recognoscit superiorē, vel alius potestatem habens ad id faciendum,vt in casu c. *eos qui,* [a] in nostro tamen casu non interuenit Papa,nec alius potestatem ad id faciēdum habens.[1] Nec obstat dicere quod interuenit Capitulum generale;quia capitulū generale non reduxit prędictum conuentum Gratianopolitanum in pristinum statum , sed in longe alium: quia non reuniuit prouinciæ Aquitaniæ,cui erat vnitum antea;sed conuentui Lugdunēsi,vel prouincialatui eius , qui longè diuersus est à prouincialatu Aquitaniæ.

a *De sent. excommu. lib. 6.*

6 Sextò,quòd prouinciæ Aquitaniæ fuit assignat[a] sextus loc[a] in Capitulo Romæ celebrato anno Domini 1517. à quo tempore possedit illum pacificè cum illo titulo vsque ad annum 1571.& ita per 54.annos,vt constat ex Capitulis celebratis ab ordine prædicto,& cōsequenter præscripsit siue vsucepit illum locum;cum iura etiam ecclesiastica præscribantur 40.annis,[b] vbi glossa approbata dicit omnia iura Ecclesiastica tam Ecclesiarum quàm monasteriorum præscribi seu vsucapi iure pontificio per 40. annos:& sic in proposito casu redundant 14.anni.

b *Ca. de quar ta. de præscriptio.*

Septimò,quòd conuentus Gratianopolitanus numquā fuit prouincia per se;quia vnus solus conuentus non facit prouinciam;neque fuit vmquam caput prouinciæ: nā toto tēpore,quo fuit pars prouinciæ Aquitaniæ , caput eius erat cōuentus Tolosanus;& quando fuit pars prouincialatus Prouinciæ,conuentus Foroiulienſis erat caput eius; & hoc tempore, quando est factus pars prouinciæ Lugdunensis,conuentus Lugdunensis est caput eius. Itaque nullo vmquam tempore prædictus conuentus Gratianopolitanus fuit,nec est prouincia,neque caput prouinciæ; & ita nūquā habuit ius prouincialatus, neq; capitis eius.

7 Octauo denique,quod in Cōcilio quarto Romæ habito anno 1517. & in Concilio decimo habito N. anno 1535.& in Concilio vigesimoquinto habito Barchinonæ 1581.tit.de anterioritate & antiquitate prouinciarum inuenitur declaratum,sessionem & præeminentiam dandā esse prouincialibus secundum antiquitatem institutionū suarum prouinciarum,& nō secundum antiquitatem ingressus eorum in ordinem, vel religionem. ex quo clarè colligitur,quòd antiquitas,vel prioritas erectionis monasteriorum, neque antiquitas ingressus in religioné est attendenda in distribuendis locis & præeminentiis prouincialium, sed tantum antiquitas institutionū prouinciarū; & consequenter quod antiquitas erectionis monasterij Gratianopolitani nihil facit ad hoc,vt locus vel præeminentia detur prouinciæ,cui est annexus:quia aliud est antiquitas erectionis monasterij,& aliud antiquitas institutionum,vel erectionis prouinciæ, & à separatis non fit illatio.[c]

c *L. Papinianus ff. de minoribus. & c. ad audientiā. de decimis.*

8 Non obstat argumentum in oppositum formatum. Tumquia regula illa,*qui prior est tempore, prior est iure,* habet locū,quando cætera omnia sunt paria,vt ait glos.eius.At in casu proposito non sunt cætera paria. Tum quia prouincia Aquitaniæ est nunc & fuit semper saltem post Cōcilium 4.Romæ celebratum anno 1517.prouincia, & cōuentus Tolosanus caput illius prouinciæ, & conuentus Gratianopolitanus numquā fuit prouincia per se , neque caput prouinciæ,vt prædictū est; licet fuerit pars prouinciæ:& in casu proposito non agitur de Correctore Tolosani conuentus, & de Rectore conuentus Gratianopolitani,sed de Prouinciali Aquitaniæ,cuius caput est conuētus Tolosanus ex vna parte , & de Correctore Gratianopolitano ex altera, qui non est nec fuit in quantum Corrector Prouincialis,neque caput Prouinciæ:& itē nō sunt cætera paria.Tum quia per adnotata in argumento 8. locus præeminentiæ Prouincialis non debet dari secundū prioritatem erectionum conuentuum,sed secundū prioritatem institutionum Prouinciarum,& ita non sunt cætera paria:quia pro Prouinciali Aquitaniæ allegatur prioritas institutionis Prouinciæ,& pro aduersa parte tantùm prioritas erectionis monasterij, quæ ad propositum nihil prodest. Tum quod pars aduersa , quæ arguit pro se ex prioritate erectionis , nititur argumento contra declarationē triū capitulorum in prædicto argum. 8. adductorū.

9 Tum denique quod prædicta regula,*qui prior,* nō habet locum quando est expressum in iure contrariū ; quia in casibus à iure expressis,in quibus exprimitur, vt posterior præcedat priorem qui sunt multi,quorum aliquos refert prædicta glossa prædicti ca. *qui prior,* palam est quod posterior prætertur ; & ita cum in capitulis prædictis exprimatur, quòd prioritas institutionis Prouinciarum debeat magis attendi,quam prioritas erectioni monasterij, vel ingressus in illud,clarum est Prouinciā Lugdunēsem arguere contra declarationem ipsorummet capitulorum ordinis:& ideò non est audienda. Per quæ omnia palàm fit,iudicandum esse prædictum locum textum competere Prouinciali Aquitaniæ absq; vlla dubitatione. Salua , &c.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem sedere debet iuxta professionē ibi emissam.*

2 *Translatus,vt præesset,dimissa prælatura,secundum post prælatum sedere debet,nisi adsit qui maiorem gesserit honorem.*

CONSILIVM XI.

AN regularis translatus in alteram religionem debeat sedere in Capitulo ad suam vocem dandam , iuxta tempus,in quo emisit professionem in priori monasterio, à quo fuit translatus , vel in quo fuit professus in secūda?

1 Respondetur, quòd debet sedere secundum tempus, quo professus fuit in secunda,per ea quæ aliàs dicta sunt. Tum quia eo tempore incipit esse regularis illius religionis,& secundū illud tempus debet scribi,& sedere,[a] quod est verū in eo,qui trāsfertur,& fit in eo subditus,& filius.

a *Iuxta l. 1. ff. de albo scrib. arg. ca. 1. & c. statuimus. de maiorit. & obedientia.*

2 Si autem est translatus in præfectum , & renunciauit præfecturam,sedebit in primo loco post præfectū, in memoriam honoris quem gessit; nisi concurrant alij,qui maiorem honorem gesserunt,argum.dictę l.1.[b] quæ rectè adducit Felinus.[c] Salua,&c.

b *De albo scribendo. & aliorum.*

c *Vbi supra. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Rectores parochialium nullius diœcesis ad Synodum compelli non possunt:licet possint à proximiori Episcopo visitari.*

1 *Lex superioris,quatenus commode potest,interpretanda vt tertio non præiudicet.*

1 *Dispositio eos non includit,quibus verba eius non aptantur.*

CONSILIVM XII.

AN rectores parochialium , quæ in nullius diœcesi sunt,teneantur accedere ad Synodum diœcesanam illius Episcopi,qui tamquam proximior potest eas ecclesias visitare ex decreto Concilij Tridentini.[d]

1 Videtur dicendum quòd non. Tum quia lex superioris,quatenus id commodè fieri potest, intelligenda est sine præiudicio tertij.[e] Tū quia non fit à separatis illatio.[f] At aliud est ius visitandi,& aliud ius vocandi ad Synodū, ergo ex concessione huius non infertur concessio illius. Tum quia licet Archiepiscopus possit visitare ecclesias sui suffraganei post visitationem suæ propriæ diœcesis,[g] non tamen potest vocare rectores earum ad Synodū suā particularem,secundum mentem omnium. Tum denique quòd dispositio non includit eos, quibus sua verba non aptantur,[h] & verba prædicti ca.9. nō aptantur vocationi ad Synodum. Salua,&c.

d *Sess. 24. ca. 9. de reform.*

e *Capi. super eo de offi. delleg. leg. 2. § si quis a principe. ff. ne quid in loco publ.*

f *L. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiā. de decim.*

g *Cap. 1. § 1. de consti. li. 6.*

h *Cap. in dei nomine. § præfata. de elect. lib. 6.*

DE PACTIS.

SVMMARIVM.

1 *Creditorum maior pars debita in præiudicium minoris remittere valet,debitori non valenti totum soluere.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 *Debitor, si perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recusauit debita sua remittere, restituere nō tenetur.*
2 *Remissio partis debiti facta à creditore ob timorem ne aliter faciendo nihil exigeret, non ideo minus in vtroque foro libet debitorem, qui citra dolum inoptam illam impetrauit.*

CONSILIVM I.

AN debitor, qui decoxit, cui vt cognati eius soluerēt aliquam partem debitorum, maior pars creditorum remisit duas partes sibi debitorum, & fecit pactum de nō petēdo remissa, si per postea quęsita venirēt ad pinguiorē fortunam, teneatur in foro conscientiæ restituere creditoribus suis, saltem minori parti, quæ noluit consentire remissioni, illa quæ sibi fuerunt remissa?

1 Respondeo, multa posse pro vtraque parte adduci, & quod pars affirmatiua videtur elici ex Siluestro,[a] dum ponit differentiam inter concessionem dilationis quinquennalis, iuxta l. finalem [b] & inter remissionem partis, iuxta l. *& suum*.[c] Sed pars negatiua videtur iure verior. Primò quidem, quia non concludit ratio, quam insinuat Siluest. videlicet, quod in ijs quæ sunt communia pluribus vt singulis, maior pars nō potest minori præiudicare, [d] quia illa regula fallit in multis casibus, & in iis fauore liberationis partis debitorum faciendæ illi, qui nō est soluendo, [e] vt annotatur per Iasonem [f] post alios; & glossam magnē & Socinatem.[g] Secundò, quòd non obstat dicere, quod illæ leges procedunt quo ad forum exterius tantum. Tum quia id necunde constat. Tum quia leges illæ non fundūtur super præsumptione, sed super veritate, & æquitate, quam suadet caritas, & misericordia subueniendi indigētibus cum vrilitate omnium creditorum, vt sentit glossa prædicta recepta per omnes.

2 Tertiò, quòd nō obstat dicere ꝙ remissio partis debiti facta debitori ob timorē perdēdi totū, eo ꝙ deliberauit nihil soluere, nisi pars illa ei remitteretur, nō liberat eū in foro cōscientiæ ab obligatione soluēdi, quod sibi remissū est, vt post Caietanum & Siluestrum diximus in Manual. confess.[h] & quod creditores, qui remiserunt in casu proposito, videntur remisisse ob timorem perdendi totum. Tum quia illud procedit, quando debitor habet vnde soluat vel de sua malitia nascitur ille timor, nō autem cùm nascitur ex aliis causis, vt ex vera inopia, vt ibidē insinuauimus; & in casu proposito timor nihil recuperādi nascebatur ex inopia. Tum quia illud procedit, quando sine iusta causa & vtilitate creditorū fit remissio; in nostro autē casu ex iusta causa, scilicet inopiæ, & pro vtilitate creditorum omnium facta fuit, vt dictum est.

a Verbo restitutio 6. §. 3.
b C. qui bon. ced. pos.
c & le. maiorem. ff. de pactis.
d L. per fundum. ff. de seruit. rust. prad.
e L. iuris gentium. §. fin. & l. & suum. & le. maior. ff. & l. rescriptum. ff. de pact.
f Num. 2.
g In d. le. rescriptum.
h Cap. 17. nu. 73.

SVMMARIVM.

1 Pensio integra transit contra successorem in beneficio, licet inter pensionarium & predecessorem conuentum fuerit, vt recepta certa pecunia per sedem Apostolicam ad minorem summam reduceretur.
2 Pensio potest quidem sine auctoritate sedis Apostolicæ gratis remitti, non tamen recepto pretio.

CONSILIVM II.

B. Pensionarius conuenit cum I. beneficiario absente; & pensionem 80. ducatorum sibi debente; vt pensio illa reduceretur ad 30. ducatos, & quod solueret pro pensionibus decursis 300. ducat. & pro impensis factis in lite & reductione dictæ pensionis alios 200. & I. soluta maiore parte horum 500. ducat. antequam reduceretur per Papam pensio ad 30. ducat. & soluerat omnes quingentos, obiit mortem. Quæritur primo an B. exigere possit pensionem 80. ducat. à successore I.

1 Respondeo primò, multa posse in hoc casu pro vtraq; parte adduci, sed videri pro parte affirmatiua resoluendū. Primò quidem, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum,[i] & intentio B. fuit quòd reductio prædictæ pensionis 80. ducat. in pensionem 30. fieret auctoritate Papæ, quæ tamen non fuit facta.

2 Secundo, quod licet pensio possit gratis remitti absque auctoritate Papæ, non tamen potest sine illa pretio redimi, vt alibi dictum est. Salua, &c.

Capit. fin. de præbend. cum simil.

SVMMARIVM.

1 Contrahere quæ ex statuto sine consensu viri non potest vxor, ta si contrahat, potest sine peccato promissa non obseruare; quia stante dicta prohibitione, promissio fuit facta cum peccato, nu. 4. seu de re non licita, num. 7.
2 Promissio facta ob causam honestam, ea sequuta, obligat in cōscientia, & nu. 3. & hoc dummodo promittens habeat personam legitimam se obligandi, num. 5. & sit facta de re licita, num. 7.
3 Damni causa qui dat non seruando promissa, tenetur in conscientia illud resarcire; qualem tamen non dat qui promittit scienti, vel scire debenti promissionem non tenere nu. 6.
Conuentio facta ab eo qui non potest se obligare, etsi non liget, attamen si sit de re honesta, & potest sine peccato seruari congruit vt obseruetur.

CONSILIVM III.

QVæritur, an promissio coniugatæ in regno Castellæ relinquendi bona sua Petro, si duxerit neptem suam in vxorem, conditione impleta ita valeat, vt reuocari nequeat.

1 Respondeo primò, promissionem prædictæ mulieris non valere via contractus, neque quasi contractus; quia mulier nupta in regno Castellæ non potest contrahere, neque distractum, neque quasi contractum facere sine licentia mariti.[a]

Secundò, quòd non potest valere via donationis causa mortis, adeo vt non possit reuocari; quia omnis donatio causa mortis reuocari potest.[b] Et si apponatur clausula, ne reuocari possit, desinit esse donatio causa mortis & incipit esse donatio vera inter viuos.[c] Et hæc non potest fieri à muliere sine licentia mariti, vt prædictum est.

2 Tertiò, quòd magis dubitari potest, an prædicta mulier peccet reuocando, & nō adimplendo promissionem prædictam in foro conscientiæ. Nam pro parte affirmante facit, quòd qui promittit aliquid ob honestam causam, peccat non præstando illud causa consecuta.[d] Et prædicta promisit ob causam honestam, scilicet nuptiarum.

3 Deinde facit, quòd qui dat causam damni, tenetur in conscientia resarcire illud.[e] At prædicta sua promissione dedit causam, vt duceret suam neptem alias pauperem. Tertiò, quòd peccatum est non præstare promissum,[f] iuxta resolutionem positam in Man. confess.[g] præsertim quādo sine peccato præstari potest; vt in casu proposito, in quo prædicta mulier potest abstinere se à reuocanda promissione prædicta, siue dicatur facta inter viuos, siue causa mortis, vt palam est.

4 Pro parte verò negante, scilicet, non peccaturam illā, facit, quod iustè potest reuocare eam, quatenus est donatio inter viuos, cum faciendo illam peccauerit.[h] Nec peccat si reuocauerit eam tamquam continentem donationē causa mortis, quia id faciet lege approbāte, & factum lege approbante non est peccatum.[i]

5 Ad primum pro parte affirmante adductum respondetur, illud esse verum in persona potente legitimè promittere ob causam, qualis non est prædicta donatio sine licentia mariti.

6 Secundo respondeti potest negando, quòd dederit causam sufficientem damni; quia is cui promittebat, si sciebat, aut certe scire debebat non posse ipsam facere illā promissionem sine licentia mariti; & scienti, & consentiēti non fit iniuria, neque dolus.[k]

7 Tertiò respondetur assumptum in eo procedere tantùm in promissione rei licitè factæ, qualis nō videtur prędicta, per prædicta. Ob quæ omnia hæc pars negatiua videtur iuri consonantior.

8 Quartò principaliter dico prædictam non obligari magis ad reuocandam & infirmandam prædictam promissionem, sed posse eam iustè implere etiam, vel palā disponendo, vel via institutionis, vel donationis causa mortis, idque vt faciat omnino est consulendum, vti rem fœminæ nobili decoram, & Christiana caritate dignissimam Salua, &c.

a L. 55. Tauri.
b L. a senatus. §. 1. ff. de donat. causa mortis.
c L. eg. vbi ita donat. ff. de donat. causa mortis.
d L. 1. & tota ta. ff. de condit. causa data causa non.
e L. qui accidit. ff. ad l. Aquil. ea fin. de iniu.
f Ca. 1. de pactis.
g Ca. 18. n. 6.
h Per praditam leg. 55. Tauri.
i Ca. qui peccat. 23. qu. 4.
k Ca. scienti. de reg. iur. li. 6.

SVMMARIVM.

1 Promissio facta dandi aliquid pro palmario litis valida est, si sit moderatæ quantitatis, alias non. & nu. 4.
1 Prodigalitas regulariter peccatum veniale.
2 Pactum de quota litis vel certa quantitate danda in casu victoria reprobatur à iure.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Occasionis cuiuslibet ad peccandum datio licet non semper sit peccatum; dare tamen illam quam ius dare specialiter prohibet, semper est peccatum.*

CONSILIVM IV.

QVidam, qui super domus caducitate valoris 1500. ducatorum agebat cœpta lite, cum aduocato conuenit, si eam vinceret, ei pro palmario & mercede 500. ducatos daturum. Dubitatur an conuentio prædicta seu pactum licitum sit & validum.

1 Pro parte affirmante facit primò, quòd pacta regulariter valent.[a] Secunda, quod in specie pactum de dando aliquid pro palmario litis valet.[b] Tertio, quod de rebus suis quilibet pro libito disponit,[c] adeo quod potest eis etiam abuti,[d] & S. Thomas, quem omnes sequuntur,[e] asserit prodigalitatē bonorum suorum regulariter esse peccatum veniale.

2 Pro parte verò negante facit primò, quòd pactum de quota litis danda aduocato, casu quo vincat, reprobatur à iure,[f] & etiam de pacto dandi certam quantitatem, secūdum glossam,[g] communiter receptam: quia est eadem ratio. Secundo, quod idem est dicendum secundum omnes de pacto dandi facto procuratori.[h]

3 Tertio, quod peccatum est iure naturali, diuino, & humano prohibitum, dare occasionem peccandi alteri,[i] at promittere patrono seu aduocato causæ magnum palmarium in solo casu victoriæ, est dare magnam occasionem tractādi causam illicitè, vt per fas & nefas vincat; eo quòd dabitur ei palmarium, si vincat, & non si vincatur.[k] Quarto quod licet nō cuiuslibet occasionis ad peccandum datio sit peccatum, vt latè tradimus in nostro Man. cōfess.[l] datio tamen occasionis prohibitæ à lege secundum omnes est peccatum, & promissio prefati palmarij magni speciatim videtur per præfatas leges prohibita.

4 His pro vtraque parte consideratis, & multis quæ in præfatis locis tum distinctè tum confusè traduntur, quæ non vacat satis discutere, arbitror tutiorem esse opinionē quæ ex Alexand. & Saliceti mente[m] & Siluestro[n] colligi potest, scilicet quod promissio præfata quingētorum ducatorum pro palmario in casu proposito est illicita, eo quod prefatus aduocatus debet esse contentus sumptibus & salario moderato, cum aliquo palmario pro personarū qualitate temperato. Et ita est intelligendum quod asserimus in Man. cōfess.[o] cum dicimus licere accipere aliquid pro palmario.

SVMMARIVM.

1 *Dux certum numerum militum ex ordine principū in oppidū introducendorum, recepta ab opidanis pecunia, minuēs, ita demum quod sic peccando turpiter accepit dantibus restituet, si ipsi immunes à peccato reputantur.*

2 *Restitutio malè accepta non est facienda sponte turpiter danti, sed ei à quo iniuste fuit extortum, vel qui sine peccato dedit. & num. 3.*

CONSILIVM V.

QVidam Dux militum potens auctoritate regia induxit 64. milites, & dare illis stipendia impensis alicuius oppidi, seu pagi, conuenit cum oppidanis, vt non induceret in oppidum plures quam 60. & non induxit nisi 30. sed cepit ab oppidanis stipendia omnium sexaginta.

Quæritur primo, an iniustè acceperit stipendia absentium.

Secundo, an teneatur cuiquam restituere ea quæ accepit pro 30. quos non induxit.

Tertio, cui an Regi, an communitati restituendum sit.

1 Ad primā quæstionē respōdeo, quod pro parte negatiua eius, scilicet quod non ceperit iniustè, facit regula *scienti & consentienti*.[p] & quod ipse iustè poterat inducere, & alere 64. & quod commodauit oppidanis obligando se ad non inducendum plures quàm 60. & quod longè vtilius fuit oppidanis non induxisse plures quàm 30. quia absentibus nihil aliud soluerunt, quàm stipendium regiū, præsentibus autem etiam victum præstituerunt, quem etiam absentibus, si præsentes fuissent, præstitissent; & in effectu multum profuit eis. At nemo debet reportare dā-

a *Leg. 1. ff de pact. cum concordantijs.*
b *L. 1. §. & si nomine. ff. de var. & extraord. cognitio.*
c *L. in re mandata. C. de mandato.*
d *L. sed etsi. §. cōsulunt ff. de petit. hared.*
e *In 2. 2. quæ. 119. art. 3.*
f *L. si quis. C. de postul. & c. arceantur. 3. quæst. 7.*
g *In l. sumptus ff de pactis.*
h *L. item. C. de procuratoribus.*
i *L. cōtingit. ff de pact. dotal. & le. fin. C. de pact. & c. 2. de cōcess. præben. ta in decretalibus, quā in sexto.*
k *Arg. l. quia radix. de pœnit. d. ff. 1.*
l *Ca. 3. nu. 10. & c 14. n. 25.*
m *In d. l. ff.*
n *Verb. aduocatus. quæ. 4.*
o *Cap 21. nu. 30. in fine.*
p *Cū suis concordantijs lib. 6.*

A num ex opere bono quod facit, sicut nec bonū ex malo.[a]

Pro parte verò affirmante, scilicet quod iniustè accepit facit, quòd illa conuentio non fuit iusta; quippe quæ erat damnosa rei militari; eo quòd minuebat numerum militum. Deinde quod sine vllo iusto titulo cepit stipendia absentium: & quod Rex vel princeps militiæ iustè posset eum punire ob eiusmodi conuentionem, & stipendiorum absentium perceptionem. Per quæ necessariò videtur dicēdū, quòd prædictus dux iniustè accepit stipēdia absētiū.

2 Ad secundam respondeo; quod huius decisio videtur pendere ab his, quæ nos cum magna cura resoluimus in Man.[b] vbi concluſimus, quod iniustè acceptum cōtra voluntatem alicuius, vel de voluntate eius sine turpitudine & peccato ipsius, est illi restituendum: acceptum verò iniustè de voluntate alterius, si ab vtraque parte versatur turpitudo & peccatum, non est de præcepto restituendū, licet de consilio & honestate pauperibus esset erogandū. Et cum in proposito casu iniustè acceptum fuerit acceptū de voluntate damnum passi; sequitur quod si ex vtraque parte fuit commissa turpitudo; & peccatum, non tenetur restituere dux de præcepto; sic autem, si ex sola ipsius parte, & non communitatis versata fuit turpitudo, & peccatum. Quare videndum est, an communitas peccasset, & in turpitudine versata fuisset. Quod autem peccasse videatur, facit quod consensit diminutioni militum, quatenus sexaginta quatuor reduxit ad 60. quatenus item consensit, vt triginta manerent absentes, ita quod cum duce & vexillo non remaneret dimidium militum, quod potuit cadere in graue damnum belli & Reip. siue Regis bellantis: & quod in hoc consensit propter suum commodum priuatum, quod erat postponendū publico. C Quod autem non peccasset, facit, quod sperabatur pax, & quod probabiliter putabatur absentiam illorum 30. nihil nociturum. & quod verisimile est rectores communitatis non esse confessos hoc peccatum. Equidem arbitror eos sic cōtrahendo peccasse post intimatum regium sibi præceptū ad soluendum stipendia 64. præsentium; quia pactis priuatorum ius publicum non est diminuendum, [d]non autem si non obligantur ad illa soluenda: & quia iuxta leges illi[e] terræ particulares, & iuxta consuetudinem regni & rei militaris in ea prouincia seruari soliram debet iudicari, an cōmunitas eius, & rectores eius ex sua parte peccauerint ita conueniendo, an nō, & quia ego nō satis eas noui, huius articuli resolutionem remitto ad eos, qui eas nouerint; resoluendo, quod, si nō peccauerunt, dux tenetur ad restituendum de præcepto; si autem peccauerunt, solùm de consilio, & honestate, vt prædixi.

3 Ad tertiam respondeo, quòd si nil est restituendum, nulli est facienda restitutio, si quid autem est restituendū, restitutio est facienda damnum passo, & cum ex illa stipēdiorum absentium solutione nulli alij, quàm cōmunitati soluendi euenerit damnum, illi soli, & non alij est facienda restitutio. Salua, &c.

a 2. 2. q. 4. ar. 3. quarto. c. 1. de postul. prælat. l. 12. que sulle. ff. de fact.

b *Cap. 17. nu. 29.*

c *Ca. licet de regul.*

d *L. ius publ. ff. de pact. & si diligens. de foro compet.*

SVMMARIVM.

1 *Actio pacto nudo non oritur licet obliget paciscentem sub peccato & nu. 5. imò ex ea si fit geminata vel iurata, nedum iure canonico sed etiam ciuili oritur actio. nu. 4.*

2 *Consilium, nisi sit fraudulentum, neminem obligat ad resarciēdum damnum ex eo sequutum, & idem videtur de adhortante, num. 5.*

3 *Promissio legitima deliberatè sine dolo & metu facta seruāda.*

4 *Actiones actiuas, & passiuas in heredes transire.*

4 *Obligatio naturalis ex pacto nudo oritur, obligatque sub pœna pec. mort. ad seruandum promissa.*

5 *Probationu defectus iuris defectum non inducit.*

6 *Litera monitoriales ad manifestandum quæ nouit vel audiuit de aliqua re impetrari possunt, item & vt qui habet restituat.*

CONSILIVM VI.

RVir valde nobilis, & coniugatus cuidam ex fratre nepoti G. tractanti magnam litem per appellationem ad Curiam Apostolicam deductam, venientique ad eam ex Hispania promisit 100. scuta aurea pro impensis inillis prosecutione faciendis: qui perueniens ad eam, & aliquot

annos

Universidad de Deusto
Biblioteca

annos profecutus, lite pendente, fuit mortuus, antequam eam finiret, relicto multo ære alieno, & nihil bonorum, cuius bonam partem soluerunt quatuor fideiussores eius iussu Rotæ post magnam defensionem ab eisdem præstitã.

Quæritum est an hæredes R. pridem mortui teneantur soluere aliquam partem æris alieni à fideiussoribus soluti.

1 Pro parte negante facit primò, quòd promissio præfata nulla scriptura probari potest, & ignoti sunt testes, corã quibus facta fuit, & quod de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum. [a] Secundò, quòd ex nudo pacto non oritur actio, nec ius agendi. [b]

2 Tertiò, quòd nemo tenetur relarcire damnum alteri ex consilio eius proueniens, nisi fuerit fraudulentum, [c] & præd. R. prædicto G. solum videtur dedisse cõsilium, quia consuluit ei prosecutionem suæ propriæ litis, prædictum R. nullatenus tangentis, nisi quæ parte sibi coniunctus erat.

3 Pro parte autem affirmante, quæ tenenda est, facit primo, quod omnis promissio legitima, & deliberatè absque dolo, & metu facta, est seruanda, ca. 1. ibi, *Pacta seruentur.* & c. 3. ibi, *Studiose agendum est, vt ea quæ promittuntur, opere compleantur,* [d] in quo ponderandum est verbum *promittuntur*, quod includit etiam promissionem nudam, & pactũ nudum iuxta l. 1. [e] & præfata promissio R. fuit legitima, & actus virtutis liberalitatis, vt colligitur ex toto tit. [f] præsertim ex l. *si quis argentum*, [g] & traditus nos post alios in Manua. confess. [h]

4 Secundo, quod actiones actiuæ, & passiuæ transeunt in hæredes. [i] Tertio, quod sola obligatio naturalis, quæ ex pacto nudo nascitur, obligat pacisc entem ad implendam pactionem, vel promissionem sub pœna peccati mortalis, secundum Panor. communiter receptum post Hostien. & Ioan. Andr. [k] & in casu præmisso interuenit obligatio, saltem naturalis, nata ex promissione, etiam vt creditur, iurata, & pluries geminata, quarum vtraque circumstantia efficit, vt non solùm iure canonico, sed etiam Cæsareo sit efficax, & pariat actionem, & ius agendi. [l]

5 Quarto, quod non obstant opposita. Ad primum enim respondetur primò, quòd defectus probationis non inducit defectum iuris, saltem quo ad forum conscientiæ, & Dei, cui omnia nuda sunt, & aperta secũdũ Apostolum. [m]

Ad secundum respondetur negando, quod ex nudo pacto non oriatur actio, nec ius agendi: quia immo oritur etiam obligatio obligans pacisc entem ad implẽdum, quod promisit sub pœna peccati mortalis, vt prædictum est.

Ad tertium respondetur, quòd in casu proposito non solùm prædictus R. consuluit prefato G. prosequutionem prædictæ litis, sed etiam adhortatus fuit ad eam, immo & promisit adiutorium non solùm in genere, sed etiã in specie centum ducatorum: & non solum intererat prædicti G. prosequi præfatam litem, sed etiam eius patrui R. qui erat ciuis ciuitatis, & parochianus, Ecclesiæ parochialis, super qua litigabatur, cui satis infestus erat aduersari [n] G. & quãuis hæ circumstantiæ non adessent, satis superq; erat quo ad hoc promissio prædictæ pecuniæ legitima, & deliberata prædicti R. cuius valor non requirit illas, præsertim cũ erat valde nobilis & dives & patruus cuiusdam M. qui obnixissimè non solùm consuluit, sed etiam rogauit, iussit, & mandauit, vti frater primogenitus, præfato G. vt eã prosequeretur, promittendo ad id multa, immo & graues minas adiiciendo, si concordaret, & non prosequeretur.

Per quę omnia satis superq; probatur primò, prefatum R. obligatum fuisse, cum viueret, ad soluenda centum scuta creditoribus G. defuncti nullis bonis relictis, & per cõsequutionem fideiussoribus, qui pro eo soluerunt prædictis creditoribus, & consequenter hæredem eius per adnotata. [n]

6 Secundo, impetrari posse à S. D. N. immo ab ordinario Episcopo iuxta. [o] Concilium Tridentinum & cap. *ad nostram*, [p] & alia quæ citat Philippus Probus, [q] monitionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt quisque manifestet ea quæ nouit, vel audiuit de prædicta promissione centum scutorum ad probandum eam factam fuisse, si opus fuerit, in foro exteriori, & vt quisquis possidet bona præfati R. soluat prædicta centum scuta prædictis fideiussoribus.

a L. *duo sunt Titij. ff. de testamen. tutel. & ca. si sacerdos. adiuncta gloss. de offic. ordin.*
b L. *iurisgentium. §. igitur nuda ff. de pact. cum ei concordan.*
c L. *consilij. ff. de regul. iuris & c. nullus ex consilio. eod. titulo, li. 6.*
d *De pactis.*
e *ff. de pactis.*
f *De donat. ff. & C.*
g *Maxime §. vlt.*
h *Ca. 18. n. 6.*
i L. 1. *vt actio. ad hæred. & contra hæred. & c. 1. de succession. ab intest. & c. in literis. de raptoribus.*
k *In d. cap. 1. de pactis.*
l *Iuxta c. iuramentum. 22. qu. 5. & l. 1. ff. de constit. pec.*
m *Ad Hebr. 4. relatum in c. Deus omnipotens. 2. q. 1.*
n *In l. Vranio. ff. de fide iuss. & l. 1. C. vt actiones ab hæredibus. & contra hared.*
o *Ca. 3. de reform. sess. 25.*
p *De iureiur. & c. si sacerdos. de offic. ord. & c. constitutus de rescrip.*
q *In addit. ad Ioan. Mona. in c. 2. de constit. li. 6. n. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Pacta legitima iure naturali, diuino, & humano seruanda. n. 5.*
1 *Fides etiam hosti seruari debet scilicet similiter seruanti. n. 5.*
2 *Procurator pro vtilitate & gratia mandantis accipiens mutuum non obligatur.*
3 *Fidem frangenti fides etiam iurata frangi potest.*
4 *Regularis simplex nisi de licentia superioris obligari nequit, nec eius obligatio iuramento firmatur.*
5 *Religiosi votum sine licentia superioris non est firmum.*
6 *Iuramentum in præiudicium superioris sine eius cõsensu illicitũ.*

CONSILIVM VII.

QVidam frater N. procurator generalis cuiusdã ordinis, & specialis monasterij A. non solum ad negotia, & lites, verum etiam ad mutuandum 400. scuta in res & negotia eiusdem monasterij expendenda, accepit ad cambium nomine etiam proprio, & principaliter 100. à B. ad expediendas quasdam bullas dicti monasterij, pacto expresso conuento inter ipsos, vt B. non daret bullas prædicto monasterio, nisi prius sibi solutæ fuissent pecuniæ: quod non impleuit B. & sic pecuniæ nõ fuerunt ei die cõstituta solutæ à monasterio. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur multa posse pro vtraque parte adduci. Et quidem pro B. facit primò, quòd iure naturali, diuino, & humano pacta sunt seruanda. [a] Secũdò, quòd fides etiã hosti seruanda est, [b] quod multis ornari & confirmari potest. Tertio, quod prædictus N. non solùm accepit prædicta 100. à B. nomine prædicti monasterij A. sed etiam nomine proprio. Ergo licet accipiendo illa vt procurator, solùm obligauerit monasteriũ, accipiendo tamen nomine proprio, videtur obligasse seipsum: quia mandatarius potest obligare seipsum accipiendo proprio nomine, & mandantem eius nomine accipiendo. [c]

2 Pro fratre autem prædicto N. facit primò, quod accipiens ab aliquo mutuo aliquid mandato & nomine alterius pro vtilitate & gratia mandantis, non obligatur ipse ad soluendum mutuo acceptum, sed obligat ad id tertiũ, cuius mãdato illud accepit, [d] & prędictus N. accepit mutuum nomine & mandato prędicti monasterij A. ergo nõ ipse, sed ipsum obligatur ad soluendum.

3 Secundo, quod frangenti fidem, potest fides frangi eidem, [e] etiam iurata, [f] & prædictus N. & B. conuenerunt inter se, & fidem sibi mutuo dederunt, quod B. non traderet literas Apostolicas, nisi accepta pecunia expensa in illarum expeditione, & B. non seruauit illam fidem, ergo nec N. tenetur illi seruare suam.

4 Tertio, & irrefragabiliter, quod religiosus simplex non habens prælationem, nec administrationem, non potest obligare se ad aliquid, nisi de mandato & licentia superioris sui, per ea multa quæ nos tradimus in Comment. 2. de reg. [g] vbi probamus religiosum non habere voluntarem propriam, sed solùm pendentem à volũtate superioris, [h] & ita non posse agere, nec posse vllum contractũ suo nomine facere, iuxta doctrinam Innocentij communiter receptam, [i] & prędictus N. est religiosus simplex nõ habens prælationem, neque administrationem, neque habebat mandatum, neque licentiam sui superioris ad accipiendum mutuo prædictos ducatos 100. suo nomine. Tũ quia nõ est monachus prædicti monasterij A. nec Prior eius est superior ipsius; & ita mandatum prædicti monasterij, non erat mandatum, neque licentia superioris ipsi [k]. Tum quia monasterium prædictum dedit quidem mandatũ ad obligandũ se, & bona eius, sed nullum dedit mãdatum ipsi N. vt obligaret se ipsum. Tum quia certum est prædictum B. non mutuaturum esse prædictos 100. ipsi N. nisi innotuisset ei mandatum, quod habebat ad eos mutuo accipiendos, quod significat notarius, qui in instrumento obligationis mutui testatur prędictum N. accepisse mutuo prædictos 100. ducatos virtute illius mandati.

Tum denique quod prædictus N. nullatenus intendebat, neque poterat obligare aliud monasterium, quàm illud A. vt palam est: & si obligatio suę personæ valuisset, obligasset aliud monasterium, illud scilicet, cuius filius erat ipse, vel in quo professus fuit: cùm obligationes religiosi actiuæ & passiuæ cedant monasterio suo, cuius est filius, & non alij extraneo, per adducta à nobis, [l] & absurdum esset dicere, quod virtute mandati obligauit monasterii

a *Cap. 1. & 2. de pact. cum non tenear damnibus.*
b *Ca. nolit existimare. 23. q. 1. & ca. innocent. 22. q. 4.*
c *Arg. l. 1. & 2. ff. mandati.*
d *L. 1. & 2. & l. cum mandatum. & l. mãdatum. ff. mãdat. adium. §. 1. Inst. eod.*
e *L. cum proponas. C. de pact.*
f *Cap. peruenit. de iurar.*
g *Super c. indicatis. nu. 30. & seq.*
h *Ca. quorũdam. c. si religiosi. de elect. lib. 6.*
i *In c. olim. 2. de privil.*
k *Vbi supra.*
l *Vbi supra.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

A.& virtute suæ personæ illud, cuius erat filius, & cuius nihil intererat:ergo nullatenus hoc est dicendum.[a]

5 Quartò,quòd nihil obstant citata pro prædicto B. Nõ primum, cui respondetur cõcedendo quidem pacta legitima esse seruanda,negando tamen,quòd pactum, & contractus quo suam personam obligauit N.fuerit legitimus: quia non habuit ipse legitimam personam contrahendi per adducta in tertio arg.pro eo formato.

Ad secundum concedendo quidem fidem esse seruandam seruanti eam,negando tamen quod prædictus B. seruauerit eam,vt dictum est in 5.arg.

Ad tertium respondetur quod prædictus N.non potuit suam personam obligare per prædicta in tertio argumento,etiam si maximè voluisset, quod tamẽ noluisse iuramento suo affirmat.sed & quod prædictus N.nõ potuerit per suum iuramentũ validà facere obligationẽ, qua se obligauit sine superioris consensu,constatinam votum secundum receptiorẽ magis obligat,quam iuramentum,iuxta S.Tho.[b] quẽ cũ quadã limitatione sequimur in Man. conf.[c] At votũ religiosi factum sine superioris licentia,nõ est firmũ,vt post S.Tho.[d] tradimus,[e] ergo neq; iuramentum prædicti N.factum sine superioris consensu valebit.

6 Tum quod nullũ iuramentũ illicitũ est validum. [f] At omne iuramentũ factũ in præiudiciũ superioris quo ad ea in quibus est superior,sine illius cõsensu est illicitũ,vt tradit S.Tho.[g] & omne iuramentũ,quo se religiosus obligat extraneo sine superioris consensu,est in prejudicium eius, quia in omnibus ei subditur:ergo est illicitum. Tum quia est casus expressus de iuramento religiosi præstito contra stabilitatem in monasterio. [h] Tum quod iuramentũ, quo quis promittit aliis ea quæ sunt aliorũ,est peccatũ,& in eo promittens facit quoddã furtũ.[i] At religiosus N.obligans se extraneo sine superioris consensu promittit alij,id quod est alterius,promittit enim se,& sua, quæ sunt monasterij siue religionis, quam est professus, [k] ergo peccat, & facit quoddam furtum.Tum denique quod illa obligatio non posset impleri,nisi de bonis religionis vel monasterij,cùm ipse nihil penitus habeat,nec habere possit,[l] & ita dicendum est per tale iuramentum non validari obligationem, vel contractum,vel quod esset adimplendus de bonis monasterij,cuius ipse est filius,quod est absurdum, & ita non dicendum.[m] Salua,&c.

a L.num quod ab surdum. ff. de bon.lib.

b 1.2.qu.89. art.8.
c Cap.12.nu. 32.
d 20.q.88. art.8.
e Vbi supra num.6.4.
f Cap. non est obligatorium. de reg.iur. li. 6.c. in malis. 22.quæst.4.
g In d.art.8.
h In c sicut en literis.de iure iuran.
i Ca.si res aliena.14.q.6
k Auth.ingressi.C.de sacro san.eccle.c. in præsentia de probat.
l Ca.cum ad monasterium. §. fi. de statu monach.
m L.nõ quod absurdum.ff. de bonis liber.

DE TRANSACTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Conuenire non possumus vt tu mihi super beneficio moueas litem, ad hoc vt postea per transactionem auctoritate Apostolica tibi super eodem constituatur pensio. immo esset simoniaca conuẽtio,nec eã sanaret dicta Apostolica auctoritas, nisi prima dicta cõuentio etiam ei esset narrata.Tractare autẽ prædicta cum spe quod vtrimque præstabuntur, sine tamen aliqua obligatione, possumus,quando tu habes iustam causam credendi quod super meo beneficio tibi aliquod competit ius:& successiue mota lite, libere,si tunc placebit,transigere poterimus vt supra,auctoritate Apostolica intercedente,& nu.2.*

2 *Transactionem super beneficio tractare possumus inter nos: quod si procedatur ad conclusionem illius,seu ad promittendum quod illam seruabimus,non licet,nisi adiecta clausula saluo beneplacito Sedis Apostolicæ,& quod ea nisi post habitum beneplacitũ non vtamur.*

CONSILIVM I.

QVidam Abbas conuenit cum N.amico suo, vt impetraret à Sede Apostolica tamquam deuolutũ beneficiũ quoddã suo monasterio vnitũ, & postquã illud impetrasset,pateretur sibi moueri litẽ, ad hoc vt pro bono pacis fieret cõcordia,& ipse N.teneretur præstare quędã ipsi Abbati.Quare fuit expedita supplicatio. Quærit q.d iuris.

1 Respondeo primo,id quod præfati DD.consulentes cupiunt,non posse iustè fieri intercedente aliqua pactione, vel promissione sine beneplacito S.D.N. [n] Secundo,quod cessante omni pacto,& promissione, iustè potest D. consulens prouisus expedire bullas super supplicatione iã signata sine alio beneplacito Papæ, & eas notificare præfato D.Abbati:& ille si probabiliter credit prouisionem suę Sanctitatis continere aliquam iniustitiam, supplicare verè sine vlla fictione à præfata bulla,vel eius executore, &

n Ca. quampio.1.q.2.cap. fin. de pactis.

A facere committi causam alicui DD.Rotæ,vel alij. Tertio quòd postea,si videbitur ambobus,poterũt facere cõcordiam aliquam honestam saluo beneplacito Papæ, antequam tamen vllatenus vtantur ea,& curare vt probetur, & cõfirmetur ab eodem narrata veritate ad hoc necessaria. Quarto,quod quamuis non possint ipsi per se, neque per alios pacisci,aut promittere de faciendo,vel dando aliquid horum,nisi reseruando beneplacitum Papę,neque reseruato illo adimplere conuenta;antequam obtineatur illud,quod est maximè memorandum, possunt tamen cõfidere alter alteri, quod adimplebunt concordiam,immo & promittere se seruaturos illam, si Papæ illa placuerit. Quintò,quod debent cauere,ne vllatenus conueniãt inter se;quod alter expediat bullas,& alter supplicet ab eis, & quod postea faciant concordiam: quia si postea Papa confirmaret eam non facta mentione de huiusmodi conuentione, vt audiui frequenter male fieri, nihil valeret confirmatio suæ Sanctitatis,neque possent vti huiusmodi concordia. Sextò, quòd satis iustè possent tractare per se,vel per alios,per hanc viã vel illã posse inter ipsos fieri concordiam, per quam cessaret lis modo à neutra parte fieret promissio de vtendo illa via; sed quòd ante & post bullarum expeditionẽ,& intimationem remaneret integra libertas discedendi ab illa via concordandi, antequã Papa confirmaretur.Salua &c.

B

C

DE POSTVLANDO.

SVMMARIVM.

1 *Patrocinari in causis:etiam criminalibus,clerico licet sine peccato,nisi sit in sacris,vel beneficium habeat.num.1.*

1 *Irregularitatẽ incurrit quicumq; patrocinatur.si ex suo patrocinio sequatur mors,vel mutilatio membri,alias non,nec incurrit aliquã censurã,etiam si sit in sacris.*

4 *Precibus frustra impetratur, quicquid iure communi conceditur,num.4.*

4 *Indultũ concessũ clerico minorũ ordinũ nõ beneficiato,vt posset tam in ciuilibus quam criminalibus patrocinari,est frustratorium:vnde si initietur sacris,non ei proderit,& num.5.*

5 *Ordinatus sacris non potest postulare nisi casibus à iure permissis.num 5.*

CONSILIVM I.

CLericus in quatuor ordinib[a] minorib[a] cõstitutus patrocinatus est in quibusdã causis:de quo dubitãs,an ei liceret,fecit se absolui,& indultũ obtinuit,vt liceret ei sine peccato patrocinari.Nunc iterum dubitat, & quærit an fuerit bene absolutus,vel noua absolutione indigeat, & an patrocinando virtute dicti indulti peccet.

1 Respondeo primò,quòd nullus clericus, siue tantùm quatuor minoribus,siue etiã sactis initiatus, incurrit excommunicationem,vel aliam censuram patrocinando in causis,siue sint Ecclesiasticæ,siue sæculares,& siue criminales,siue ciuiles:quia nullo iure id cauetur:quamuis peccaret etiam mortiferè id faciendo, si haberet beneficium Ecclesiasticum, vel si constitutus esset in sacris, licet non haberet beneficium,[a] incurreret tamen irregularitatem; si ex suo patrocinio sequeretur mors,vel mutilatio membri,per ea quæ habentur in c.*sententiam sanguinis*.[b]

2 Secundo,ex hoc inferri,non posse satis facilè intelligi à quo fuit absolutus D. consulens,eò quod in quatuor minoribus constitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat se tunc habuisse beneficium,neque proponat se incurrisse irregularitatem, nec petiisse dispensationem super illa.

3 Tertiò,quòd etiam ex præfato dicto sequitur non indigere ipsum absolutione aliqua noua,neque dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors,vel mutilatio sequuta fuerit.

4 Quartò,quòd indultum præfatum,vt possit patrocinari in statu quatuor minorum,& carens beneficio, non fuit indultum,nec priuilegium,sed ius commune; quandoquidem constitutus in quatuor minoribus tantum,& omni beneficio carens,nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum c.1. [c] & resolutionem Panor. communiter receptam,& perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultum:quia frustra precibus impetratur quod iure communi conceditur. [d]

5 Quintò, quòd posteaquam fuerit aliquo sacro ordine

a Ca.1.de postul.vbi doct.
b Ne cler.vel mon.
c De postul. d Lect.1.ff. ad municip. & glos.cap.1.de rescript.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a De poſſul.

ſignitus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, niſi in caſibus permiſsis in d.ca.1.[a]

DE PROCVRATORIBVS.

SVMMARIVM.

1 Mandatum datum alicui perſonæ, ratione qualitatis, ſeu dignitatis cognitæ, magis dignitatē, quàm perſonā reſpicere videtur.
1 Appellationum nomen dignitatis vel officij ſit ne magis attendendum, quàm nomen perſonæ ſeu perſona, ex notitia diſponentis diudicandum venit, itemque & ex aliis coniecturis.
1 Relictum Epiſcopo ab extraneo, cenſetur relictum ratione dignitatis, qua eſt notior.
2 Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.
2 Procurator contēplatione ſocietatis conſtitutus ſocietatē obligat.
2 Conuertiſſe in militiam, ſocietatem, mercaturam, ſtudium, præſumitur miles, ſocius, mercator, ſcholaris, qui pecuniam in dictas cauſas, vel illarum ſequelas accepit. Idē eſt, ſi illas accepit vt talis.nu.3.
3 Mercatorum libris ſaltem contra illos creditur.
4 Debita contracta durante ſocietate ſunt ab ipſa ſoluenda.
4 Præpoſitus alicui officio obligat præponentem etiam accipiendo pecunias ad commodius illud exercendum: quales ſunt etiā plures ſocij eidem ſocietati præpoſiti.
5 Societate inita ad mercaturam, ſeu artem campſoriam, quicquid vnus tamquam ſocius facit, alium obligat.
6 Finis recipiendi aliquid in dubio ex effectu coniicitur.

CONSILIVM I.

QVidam Illuſtriſsimus Cardinalis cōſtituit in his partibus tres procuratores, Iacobum, Petrum, & Ioannē mercatores, & ſocios vnius officij campſorij, & corū quēliber in ſolidum ad per eos recipiendum quaſdam penſiones prædicto Cardinali debitas. virtute illius conſtitutionis Iacobus vnus dictorum ſociorum penſiones recepit, & pro ſumma pecuniaria recepta Cardinalem in libro ſocietatis creditorem ſcripſit, fuerunt autem ſex ſemeſtrium penſiones ad Vrbem nomine ſocietatis tranſmiſſę, ſed nūc remanet penſio vnius anni nō ſoluta, tandem ſocietas defecit. Petit Cardinalis reſtantem penſionem ſibi ſolui de pecuniis dictæ ſocietatis, attēto quòd Iacobus erat ſocius. Ex aduerſo Petrus & Ioannes prætendunt ſocietatem non teneri pro facto dicti Iacobi ſocij: quia ipſe dictas penſiones exegit iure proprio tamquam procurator in ſolidum prædicti Cardinalis, non autem nomine ſocietatis, attento quod ipſi non acceptauerunt mandatum, neque ſe immiſcuerunt in exigendo dictas penſiones.

DE SOLA SVBSCRIPTIONE rogatus reſpondeo iuridicam mihi videri concluſionem à viro doctiſsimo fundatam, conſiderando primò, q̄ prędictus Illuſtriſſ. in dādo mandatum prædictis tribus ſociis potius reſpexit ſocietatem, quam perſonas eorum. Tū quia ſolis iis tribus, iiſdemq; ſociis dedit illud. Tū quia nulla ratione alia, quàm illorum ſocietate, cognoſcebat eos, & q̄ quidam bancharius eorum reſponſalis in Vrbe degens eorū ſocietatē fidā eſſe ei perſuaſit. & qui mandat, & relinquit aliq̄d alicui perſonæ qualificatæ, quā cognoſcit ratione qualitatis, & nō perſonę, videtur magis reſpicere illā ratiōe qualitatis, & dignitatis, quàm perſonæ, iuxta l. penul.[b] per quā definit ibi Bart. q̄ an nomen appellatiuum, vel proprium ſit magis conſideratum, ex qualitate notitiæ eſt conſiderādū: facit c. *requiſiſti*,[c] quatenus probat, relictū Epiſcopo ab extraneo, cēteri relictū ratiōe dignitatis, quae eſt notior: vbi multis cōprobat Couar. nō eſſe curandū, an primū exprimatur nomen appellatiuum, vel propriū, vel è cōtra, quādo ex aliis coniecturis apparet, an perſona, ſiue qualitas, ſiue dignitas ſit magis conſiderata: quod etiā ante illū tradit Decius poſt alios citatos ab eo.[d] Cum ergo prędictus Cardin. cōſtituerit prædictos tres procuratores nominando perſonas, & ſocietatē eorū, & cū non cognoſcat ratione perſonarum, ſed tātum ratione ſocietatis, & perſuaſionis de fide habenda eis factę per relationē reſponſalis ſocietatis eorū, & cum nullis aliis dediſſet mandatū, conſequens eſt dediſſe illis principaliter, eo quòd erant ſocij illius ſocietatis.

b ff. de reb. dubijs.
c De teſtam.
d In c. qui abſen. de offici. deleg.

2 Confirmatur, eo quod Cardinalis erat vir prudentiſſimus, & ideo præſumendus eſt in dubio prævidiſſe tutius fuiſſe credere plus eis, & ſingulis eorum, tamquam ſociis, quam tamquā ſingularibus, & diuiſis perſonis: & in dubio quilibet viam ſibi tutiorem videtur eligere,[a] & ita cum tutius eſſet prædicto Cardinali date mandatum eis tamquam ſociis, quàm tamquam diuiſis, interpretandum eſt dediſſe tāquam ſociis: & ita Iacobus præſumitur conſtitutus procurator ea ratione, qua conſtitutus erat ſocius aliorum, & non tamquam diuiſus, & ſeparatus ab eis. Secundo reputo prædictam concluſionem iuridicam, conſiderando, quod prædictus Iacobus recuperauit penſionem prædictam tamquam procurator conſtitutus, contēplatione ſocietatis, & quod obligauit eam. Primo quidē, quia præſumitur eā vertiſſe, & poſuiſſe in rē & vtilitatē ſocietatis: quia, qui fungitur officio, vel exercitio aliquo, & accipit aliquid pro exequēdo eo, vel ſequelis eius, præſumitur vertere illud in rem & vtilitatem eius. caſus eſt in lege final.[b] quatenus habet, quod miles, qui accipit aliquid ad exercitium militiæ, præſumitur vertiſſe id in illud, per quem definit ibi Bartholus ſcholaſticū cui mutuatur aliquid ad ſuum ſtudium exercendum, præſumi vertiſſe in illud. per quem §. & prædictum dictum Bartholi definit Baldus,[c] mercatorem, qui accipit aliqua ad mercaturam exercendam, præſumi vertiſſe in eam.

3 Cum ergo prædictus Iacobus acceperit prædictā pēſionem vt ſocius, præſumitur vertiſſe in rem & vtilitatem ſocietatis. Deinde quod non ſolum præſumitur, ſed conſtat ex libris eius, quòd verterit eam in rem & vtilitatem ſuæ ſocietatis, ſiquidem fecit prædictum Illuſtriſsimum creditorem ſocietatis quo ad illam. Quod autem credatur libris mercatorum, ſaltem contra illos, communis cōcluſio eſt Bartholi Iaſonis & aliorum.[d]

4 Tertio, quod omne æs alienum, quod manente ſocietate contractum eſt, de communi ſoluendum eſt, quę ſunt verba l. *omne æs*.[e] cuius gloſſ.[f] declarat eam dicens procedere, etiamſi ab vno ſociorū contractū eſt. Quarto, quod accipiens pecuniam ratione officij, cui præponitur, obligat eum, qui præpoſuit illū, iuxta l. fi.[g] ex qua hoc ibi colligit Bartolus, & prædictus Iacobus, & quilibet aliorum ſociorum erat præpoſitus negotiationi ſocietatis ab ipſa ſocietate; ergo, &c. Quinto, quod præpoſitus alicui officio non ſolum obligat eos à quibus præponitur accipiendo ea, tunc quibus id exerceri non poteſt, ſed etiam accipiendo ea, cum quibus commodius poteſt, vt irrefragabiliter probant l. *quicumque*.[h] & l. penultima,[i] per quas hoc affirmat Aretinus,[k] & Decius,[l] vt vtrobiq; aliàs docuimus. At prædictus Iacobus, & quilibet aliorum ſociorum habebat officium exercendi ſocietatem initam, vt proximè dictum eſt: ergo quilibet eorum poterat recipiēdo penſionem prædictam obligare ſocietatē, cùm aliqua ex parte eius receptio commodaret officij exercitio.

5 Sextò, quod ſocietas prædicta fuit inita ad negotiandum arte mercatoria, & campſoria; & quicquid vnus ſocius capit pertinens ad ſocietatem, obligat illam: caſus eſt in l. *quicumque*.[m] At receptio penſionis pecuniariæ ſuapte natura pertinet ad exercitium negotiationis artis campſoriæ, & mercaturæ; ergo recipiendo illam ad reponendā in ſocietatem, vt repoſuit, obliganit ſocietatem.

6 Septimo, quod qualis fuerit finis recipiendi aliquid, in dubio cōiicitur ex effectu ſubſequuto iuxta l. *ſed Iulianus*.[n] quatenus habet, filium familias qui accipit mutuam pecuniam, præſumi accipere animo vertendi eam in rem patris, ſi in illam poſtea verterit, per quem DD. dicunt ibi de ſcholaſtico mutuante pecuniam, & poſtea vertente illā in exercitium ſtudij, quod præſumitur eo fine mutuatus fuiſſe. Vltimo, quod ratihabitio retrorahitur, & mādato comparatur,[o] etiam in iis quæ à principio nūlè capiuntur. At receptiones prædictę penſionis factas à Iacobo ſocietas ratas habuit: quia multas earū remiſit ſoluēda s ad Vrbem per literas nomine ſocietatis confectas; ergo proculdubio vel hoc ſolo argumento vera eſt concluſio. Saluo ſaniori iudicio.

a l. ſeg. ff. de milit. teſtam. cum ſimil.
b §. fin. ff. ad Maced.
c In l. antepenul. eod. tit.
d In l. 1. C. de eden. & l. admonendi. ff. de iureiur.
e ff. pro ſocio.
f Verū. contrahuntur.
g ff. de inſtit. act.
h §. ſi eſquę ff. de inſtit. act.
i ff. de vſufruct.
k In ca. de teſtib. col. 3. de teſtib.
l In ca. preterea. col. 3. de offic. deleg. in ca. vt debitus honor. de appell. col. 6.
m §. non tam. ff. omnr. ff. de inſtit. act.
n §. proinde. ff. ad Maced.
o Ca. ratihabitionem. de reg. iur. lib. 6. cum concord

DE IIS QVAE VI METVSVE CAVSA FIVNT.

SVMMARIVM.

1 Ordinatus metu conditionali recipit characterem.
1 Facta ab metum ſunt voluntaria ſimpliciter, & inuoluntaria ſecundum quid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Infans, & amens, baptismi & ordinis characterem recipiunt.*
2 *Characterem non recipit, qui potens consentire absolutè sacramenti receptionis aliquid.*

CONSILIVM I.

QVidam nobilis initiari se consensit ordine sacro fictè ob reuerentiam patris, vel magni cuiusdam principis, aliàs non consensurus. Quæritur an verè sit ordinatus.

1 Respondeo quòd sic, si verè consensit, etiam si per metum etiam iustum id fecit, quia saltem conditionaliter cõsensit, argum. cap. *maiores*, [a] quod habet, eum qui baptizatur inuitus & renitens, non recipere characterem baptismi, sed sic illum, qui consensit, & vult baptizari, saltem cõditionaliter ob metum: quia coacta voluntas, voluntas est iuxta cap. *merito*, [b] & tradit S. Thomas, [c] affirmans facta per metum esse simpliciter voluntaria, & secundum quid inuoluntaria, quamuis quidam magni nominis Theologus parum rectè dixit contrarium, scilicet coactam esse quidem secundum quid voluntariam, sed simpliciter inuoluntariam, vt in Manua. confess. [d] diximus referendo etiam Decium, qui non lecto S. Tho. vbi supra idem dicit.

2 Non obstat, quod etiam infans in cunabulis existens, & amens suscipiunt ordinis characterem sine vllo suo consensu, vt diximus nos aliàs: quoniam aliud est consentire, & aliud dissentire, sicut aliud est non velle, & aliud est nolle, iuxta doctrinam Innocentij, [e] cũ similibus receptã communiter ibi, & Decium in reg. *eius est nolle cuius est velle.* & melius sequenti. [f]

Ex his sequitur, quod consensus absolutus, vel cõditionalis illius, qui potest consentire, requiritur ad hoc vt ordinetur: & quod dissensus absolutus impedit omnino assumptionem ordinis: & quod hoc ipsum est dicendum de charactere baptismi, quem nõ accipit absolutè dissentiẽs, immo requiritur consensus saltem conditionalis in eo qui potest consentire, licet non in eo qui non potest consentire, quales sunt infantuli, & omnino à sua nativitate amentes, vt probatur in d. ca. *maiores*, [g] quẽ non videtur satis intellexisse Decius. [h] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus metu iusto characterem quidem suscipit, sed non tenetur continere. & nu. 2.*
2 *Expressa, sunt regulariter eiusdẽ valoris, ac tacita, immo frequẽter maioris.*
3 *Ordinatus metu si contrahat, verum contrahit matrimonium, & hoc declarare potest nedum Papa, sed & Episcopus.*
Declaratio validitatis matrimony quid operatur quo ad forum exterius.
4 *Subdiaconus matrimonium contrahens est excommunicatus.*
4 *Dispensare potest Papa vt diaconus perseueret in matrimonio contracto.*

CONSILIVM II.

QVidam Gaspar metu iusto & cadente in constantem virũ fuit ordine subdiaconatus ordinatus, deinde sine dispensatione vlla vxorem duxit, cũ qua viuendo liberos procreauit. Dubitatur, an tuta conscientia possit in dicto statu perseuerare.

1 Respondeo primò, quòd prædictus Gaspar verum characterem ordinis subdiaconatus susceperit: quoniã sacramẽta imprimentia characterem indelebilem, quorum de numero est ordo, imprimunt illum in eo qui suscipit illa etiã iusto metu adactus iuxta cap. *maiores*, [i] & ca. *vbi ista*, [k] iũcta glo. [l] & vbique communis opinio.

Secundo, quod per prędictã ordinationẽ metu factam non fuit prędictus consulens obligatus voto solẽni ad cõtinentiã seruandã. Tũ quia votũ metu factũ est ipso iure nullũ, & ad nihilũ obligat iuxta, c. 1. [m] per quod Pan. & cõmunis id tenent in eo, & melius in c. *abbas*. cũ glo. [n] & alij alibi, quos nos citamus, & sequimur in Man. confess. [o]

2 Tũ quia non obstat, quod illud cap. 1. loquitur de voto expresse emisso, & in casu proposito agitur de voto tacitè emisso: quia regulariter eiusdem valoris, & virtutis sunt expressa & tacita, [p] immo frequenter maioris virtutis sunt expressa, quàm tacita, iuxta l. *expressa*, [q] & glo. solemnem, [r] & consequenter si votum expresse factũ non obligat, minus obligabit tacitè emissum. Tum quia expresse affirmant Angelus à Clauasio, [s] & Dominicus Sotus, [t] quod ordinatus ordine sacro iusto metu non obligatur voto continentiæ solemni.

3 Tertio principaliter respondeo ex prædictis inferri primò, prædictum Gasparem nulla indigere absolutione, nec dispensatione quo ad forum conscientiæ, & vt cum animæ suæ salute possit coram Deo iustè conuiuere prædictæ vxori suæ: cum quo ad illud forum sit verè eius matitus, & sola veritas in eo sit seruanda. [b] Secundò, quòd tam Episcopus sua ordinaria potestate, quam ipse Papa, vel alius per eius commissionem potest declarare prædictum matrimonium esse validum, & liberos ex eo susceptos esse legitimos, quoniam ad prædictam declarationem faciendam non est opus vlla extraordinaria potestate, cũ declarare non sit aliquid de nouo addere. [c]

4 Tertiò, quòd declaratio prædicta nihil prodest quo ad forum conscientiæ, sed quo ad forum exterius multũ prodesse posset ad obturanda ora eorum qui in foro exteriori latrant contra prædictum matrimoniũ, vel contra liberos ex eo susceptos, quòd non essent legitimi, cùm palam sit ordine sacro in signitum non posse ducere vxorem, & si ducat, non valere matrimoniũ, & incurrere excommunicationem. [d]

Quarto, quod etiam Papa posset, si dignaretur, dispensare si & quatenus opus esset, vt prædictus Gaspar perseueraret in prædicto matrimonio, per ea quæ nos latius asserimus in Manuali confessa. [e]

Quintò, quòd si non fiat prompta declaratio, nec impetretur prædicta dispensatio, vtile esset examinare aliquos testes, & facere probationem ad perpetuam rei memoriã super metu & timore illato Gaspari à patre suo, vt ordinem sacrum subdiaconatus susciperet, iuxta casum ca. *Albericus*. [f]

SVMMARIVM.

1 *Papa legem diuinam seruare tenetur.*
2 *Sacerdos ab effusione humani sanguinis abstinere debet.*
3 *Horas canonicas recitare tenetur sacris initiatus: & hoc ex iure humano post Euangelium edito. num. 5.*
2 *Princeps veniendo contra suam legem cur peccat.*
4 *Papa iusta de causa dispensare potest super omni iure humano inducto, & sic vt diaconus fiat miles S. Ioannis.*
5 *Irregularitas iure tantùm humano inducta, quo etiam delatio armorum clericis & bellare prohibita. num. 16.*
6 *Diaconus religionem S. Ioannis profitendo non descendit, sed ascendit dum fit verus religiosus.*
6 *Diaconus vt ducat vxorem dispensare potest Papa, prout etiã in multis dispensauit, num. 8. qua ducta, & matrimonio cõsumato, efficitur fori laicalis, potest bellare, & sententiam sanguinis ferre num. 6.*
6 *Monachus vt ducat vxorem, secundum magis communem cõtra D. Thom. dispensat Papa: qua ducta, & matrimonio cõsummato exemptus est à potestate Ecclesiastica, vt quilibet laicus; vnde potest bellare, sententiam sanguinis dicere, &c.*
7 *Singula quæ quandoque ad iustam dispensationem non sufficiunt, simul iuncta sufficere possunt. & num. 8.*
7 *Dispensandi causa iusta quæ sit, cum iure non sit determinatũ, iudicis arbitrio relicta est.*
8 *Ordinis susceptio iusto metu facta valet quo ad characterem, non quo ad continentiæ votum, nec alia voto annexa; vnde sine dispensatione potest vxorem ducere, bellare, horas omittere.*
8 *Votum iusto metu factum est nullum.*
8 *Metus iustus quis sit, ex circumstantijs loci, temporis, personæ iudicatur, quia qui vni non est, alteri erit iustus.*
9 *Promissio metu etiam non iusto facta, si fuerit causa principalis id faciendi, non obligat quo ad Deum.*
10 *Causam ob iustam retrocedens non retrocedit.*
11 *Clerici arma ferre, & bellare iure humano tantùm vetantur. & num. 18.*
12 *Repugnantia non est idem diuerso tempore diuersa operari.*
13 *Bellare, & occidere licuit olim sacerdotibus, & Leuitis.*
14 *Intellectus dicti Pauli de Episcopo percussore. & quod contineat ius humanum ab Ecclesia receptum.*
15 *Prælatis subditos torquere & verberare licet.*
15 *Bigamia iuris tantùm humani inuentum.*
16 *Clericis & Episcopis ad bellum iustum, & in eo milites ad fortiter pugnandum hortari licet.*

a §. *item quæritur. de baptism.*
b 15. *quæst.* 1.
c 2. 2. *quæst.* 6. *art.* 6.
d *Prat. c. n.* 4
e *In c. prudentiam.* § *sexta. de offic. deleg. lib. de reg. iur.*
g §. *item quæritur.*
h *In d. regul. velle non creditur. ff. de reg. iur.*
i §. *item quæritur. de baptismo.*
k 74. *distinct.*
l *Et ca. de Iudæis.* 45. *dist.* & *arg. c. quod quidã.* 1. *q.* 1.
m *Dicis quæ vi metus vel causa fiunt.*
n *Ibidem nu.* 11. *eodem tit.*
o *Ca.* 21. *nu.* 51.
p *Le. cũ quidã. ff. de reb. cred.* & *ca. cum olim. de constitu.*
q *ff. de regul. iur.* & *le.* 1. §. *in nouissimo. C. de cad. tol. lend.*
r *In elem. sape. verbo partibus. de verb. sign.*
s *In summa verbo ordo* 7. *sub fin. nu.* 25. & 28.
a *In* 4. *d. sent. distin.* 25 *q.* 1. *art.* 3. *col.* 11.
b *Arg. ad Hebræos* 4. & c. *nemo Episcopus.* 2. *q.* 1. & *gloss. clem.* 1. *de priuile.* & *notat. in ca. in qui fidem. & c. tua. de sponsal.*
c *Le. hæredes palam.* §. *sed si notam, cum adnotat. ei. ff. de testamen.*
d *Capit. ante triennium. cõ suis concord.* 31 *dist.* & *clẽ.* 1. *de consang.*
e *Ca.* 22. *nu.* 47.
f *De testib. cũ solemnitate c. significauit. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

17. Clericus sententiam iustam sanguinis ferre, & manibus propriis iuste occidere, aeque, & solo iure humano est prohibitum.

CONSILIVM III.

QVidã ex illustrissimo genere ortus, licèt militiæ ab infantia deditus esset, & maiorum suorum desideraret sequi vestigia (qui contra Christiani nominis hostes sæpissime pugnantes varia trophæa reportarunt) 17. ætatis suæ anno ob reuerentiam & metum paternum, ad titulum certi beneficij, subdiaconatus & diaconatus ordines suscepit: postmodum sperans, quòd si sibi licitum esset iusta bella bellare, & in eis tamquã militum ductor manibus etiã propriis pugnare, Deo melius in eiusmodi exercitio, in quod à natura erat valde propensus, quã in ecclesiastico munere, quod coactè susceperit, deseruire posset, Sãctiss. supplicauit, quatenus dignaretur cum eo dispensare, vt retento beneficio tum teneretur fieri presbyter, sed translatus ad religionem Sancti Ioannis Hierosolymitani posset iusta bella, & tamquam ductor militum propriis etiam manibus bellare, & vt preces tamquam miles recitare valeat, ita vt ad horas canonicas non teneatur.

1 Quæritur à tenuitate nostra, an Sanctiss. D. N. præfatæ petitioni iustè annuere possit? Et pro parte quidem negatiua facit primò, quod etiam Pontifex Max. teneatur seruare legem naturalem, & euãgelicã. [a] At lex euãgelica, [b] reprobat eum, qui mittit manum ad aratrum, & respicit retro: & orator posuit manum ad aratrum suscipiendo ordinem subdiaconatus, & diaconatus, quo licet sacerdos, & nunc non vult procedere ad sacerdotium, sed retrogrediẽdo petit absolui in effectu à susceptis ordinibus: & cõsequenter annuere petitioni eius, esset approbare retrocessionem, quam reprobat Euangelium, quod Papa non debet facere.

2 Secundo, quod adscriptus militiæ Christi ad ministrãdum in sacerdotio, maximè debet à sanguinis humani effusione abstinere: nam & [c] prohibitus fuit Dauid ædificare templum, quia multum sanguinem humanum effuderat, vt ait Gratianus, [d] & probatur in cap. *mirer.* & multis aliis. [e] Et prædictus orator petit facultatem pugnandi, & præliandi etiam manu propria, cui diaconatus, quo initiatus est, repugnat.

3 Tertiò, quòd sacris ordinibus initiatus tenetur ad preces canonicas horarias, iuxta c. 1. & ibi notata, [f] & is orator petit se ab eadem recitatione absolui, ergo. &c. Quartò, quòd summus Pontifex licet nulla humana lege obligetur, ita quod factum ab eo contra illam sit ipso iure nullũ, & inualidum, [g] peccat tamen contraueniendo ei, eo quod contrauenit legi naturæ iubenti *patere legem, quam tuleris*, [h] Qua ratione dixit Imperator in l. *digna vox*, [i] *dignam vocem esse maiestate regnantis, legibus alligatum se principem profiteri.* & Iudotus, [k] dixit, *iustum esse Principem legibus obtemperare suis.* Et D. Thom. receptus, [l] *Principem quidem solutum esse legibus quo ad vim coactiuam, non autem quo ad directiuam, cui contrauenientes peccat.*

4 His tamen non obstantibus pars affirmatiua videtur verior. Primò quidem, quod apud omnes in confesso est Pontificem Maximum, eundemq; summum Christi vicarium posse iusta de causa iustè dispensare super omnibus lege humana inductis, [m] quia summus Princeps solutus est legibus humanis. [n] Et si præfata oratoris petitio satis expendatur, nihil petitur in ea, quod sit lege naturali, vel diuina prohibitum. Tria enim in summa videtur petere. Primum, quòd translatus in ordinem militũ Sãcti Ioãnis non teneatur fieri presbyter. Secundum, quòd nõ obstantibus subdiaconatu & diaconatu, quibus iã initiatus est, liceat ei iusta bella bellare, & in iis esse militum ductorem, & etiã manibus propriis pugnare sine irregularitatis incursione. Tertiũ, quod retẽto prefato beneficio nõ teneatur ad horas canonicas dicendas, sed tãtùm ad orationes militũ sancti Ioãnis Hierosolymitani: quorũ nullum iure naturali vel diuino est prohibitũ. Non primum: quia nulla lege diuina vel naturali præcipitur quis fieri presbyter, vel sacerdos.

5 Non etiã secundum: quia solo iure humano prohibetur, quo solo est inducta irregularitas: licet aliquã originẽ habuerit à iure diuino veteris testamẽti secundum Inno. [o] à plerisque omnibus receptum. Tertium item clarum est esse inuentum humanum, cùm longè post Euangelium publicatum sint inductæ horæ canonicæ, seu preces horariæ in breuiariis contentæ, vt palam est.

6 Secundo, quod orator vult ascendere, & non descendere: vult enim fieri verus religiosus prædicti ordinis sãcti Ioannis, in quo fiunt tria substantialia vota, quod est ascendere. [a] vult enim fieri de clerico sæculari religiosus.

Tertio, quod omnium fere sententia habet posse Papã iuste dispensare iusta de causa; vt constitutus in subdiaconatu & diaconatu ducat vxorem: immo & communis contra S. Thom. & sequaces tenet posse idem facere cum monacho, vt latè deducit Felin. [b] At longè maius est hoc facere, quã cõcedere præfata. Tú quia qui cõcedit hoc cõcedit illa, & aliquid aliud: dispẽsatus enim vt cõtrahat matrimoniũ, eo contracto & consummato (præsertim cum vidua) potest iusta bella gerere, milites ducere, sententiã sanguinis pro iurisdictione quam habuerit ferre: quod quotidie facere videmus aliquos duces sub Rege Catholico cohortes & exercitus ducentes tam in Italia, quam in Hispania, & orbe nouo, & præterea habent vxorem, & liberos: & perinde est ab Ecclesiastica potestate exemptus, ac quilibet alius laicus coniugatus iure ipso communi id statuente. [c] Tum quia dispensare, vt constitutus in sacris ducat vxorem, est dispensare in voto solẽni, quod iure naturali, diuino, & humano ligat: dispensare autem ad hæc de quibus agitur, est dispensare contra legem tantùm humanam per supradicta.

7 Quarto, quod causæ dispensandi ab oratore propositæ, fastem simul iunctæ faciunt vnam iustissimam causam dispensandi ad ea, quæ petit: sunt enim hæc. Prima quidem, quod prædictos ordines suscepit adhuc adolescens & ante legitimam ætatẽ in 17. anno. Secunda, quod non suscepit eos sponte voluntate absoluta, sed coacta metu inclusionis perpetuæ indicendæ sibi à patre, & metu reuerentiali tanti patris obnixè roganti, & prospera promittentis, si id faceret; contraria vero tacitè minantis, si secus ageret. Tertia, quòd vult fieri religiosus prætactæ religionis hac tempestate Christi populo valde vtilis, & necessariæ. Quarta, quod neque ante, nec post illos susceptos habuit animum vrendi sacerdotio, neque vllo ordine sacro, & ita numquam prædictis ordinibus susceptis vsus est: Et nihil est inuita Minerua tentandum. Quinta, quòd non sperat se digne Deo in sacerdotio obsequuturũ. Sexta, quod agnoscit se à Deo donatum spiritu & viribus bellandi contra infideles, idque experimẽto cõperisse, & comperire, notissimum est. Quas causas iustissimam causam ad concedendum petitam dispensationem constituere inde colligitur efficaciter, quòd arbitrio boni viri determinandum est, quæ sit in hoc iusta causa, cum iure speciatim non sit determinatum. [d] Et quilibet vir bonus & prudens arbitrabitur prædictas causas cõstituere iustissimã causam ad prædicta concedenda: quoniã arbitrabitur eas sufficere etiam ad concedendum, vt posset ducere vxorem, antequam prædictam religionem profiteretur: quod colligitur ex eo, quod nunquam de causis S. Sedes Apostolica concessit multis in Italia & Hispania facultatem ducendi vxores post susceptum subdiaconatũ, immo & aliquibus post susceptum diaconatum, & nemo negare potest multo grauius esse dispensare quo ad hoc, quàm quo ad petita per oratorem; cum, vt prædictum est, hoc sit dispẽsare contra votum, & consequenter contra ius naturale diuinum, [e] dispensare autem quo ad petita sit dispensare contra iura humana per prædicta.

8 Quinto, quod licet susceptio ordinis iusto metu valeat quo ad impressionem characteris, [f] non tamen valet quo ad votum continentiæ eis annexum: quia votum iusto metu factum est nullum, [g] quæ communis sententia est Doctorum, [h] quam nos quoque affirmauimus in nostro Man. Consil. [i] & in specie de ordinato per iustum metum, quod non teneatur ad continentiam; determinat Angelus, [k] & Sotus, [l] post Richardum. [m] Et satis defendi posset, quod prædictus orator, attenta ætate, loco, tempore precibus, & minis tanti patris expressis, vel tacitis, iusto timore susceperit prædictos ordines. Tum quia metus carceris, metus iustus est, secundum omnes, [n] & prædictus orator metu inclusionis perpetuæ in monasterio, quæ nolẽ-

a *Ca. sit qui dam. 21. qu. 1. & 3. distin. in princ.*
b *Luc. 9.*
c *2. Reg. ca. 7.*
d *De consec. dist. 2. in prin.*
e *50. dist. & multis capp. de homicid. & tu ne clar. vel mon.*
f *De celebratione miss.*
g *Arg. l. principes. ff. de ll.*
h *Ca. cũ omnis. de const.*
i *C. de ll.*
k *In ca. institũ. 9. dist.*
l *2. qua. 96. art. 5.*
m *Ca. cum sit pro mundum. 9. q. 3. ca. proponit. de concess. præben.*
n *L. Principes. ff. de ll.*
o *In c. ad audientiam. de homicid. & in capit. nisi cum pridem. de renunc.*

a *Cap. gesta. iuncta glossa recepta 21. d.*
b *In c. si quando. de rescript. n. 3.*
c *In cap. 1. de bigam. l. 6. & c. coniugii. 2. in audientia. de sponsa. excomm.*
d *Arg. l. 3. ff. de iur. delib. & ea. de consti. de off. de leg.*
e *Ca. non est. iuncta glo. de vot.*
f *Arg. c. maioret. §. item. quæritur. de baptism.*
g *Ca. 1. de his quæ vi.*
h *In d. c. 1. & in 4. dist. 4.*
i *Ca. 1. nu. 12. & c. 22. n. 32.*
k *In verb. ordo 3. sub sect. nu. 21. & 26.*
l *In 4. dist. 25. q. 1. art. 2. & melius dist. 29. q. 1. art. 3.*
m *In cad. qu. 1. art. 1.*
n *Arg. l. qui in carcerem. ff. quod metus cau.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri esse monacho quidam carcer est, susceptis prædictos ordines. Tũ quia vt minor metus est iustus respectu mulieris, quã viri, iuxta glo. sing.[a] ita eadem ratione minor erit iustus respectu pueri, vel adolescere incipientis, quàm respectu viri perfecti, quod nos in d. Man.[b] efficaciter probamus. Et quidem si metus prædictæ inclusionis iudicaretur iustus, sine vlla dispensatione posset prædictus orator ducere vxorem, & à fortiori facere licitè prædicta, ad quæ facienda petit facultatem.

9 Sextò, quòd licet supponatur aliquod dubium super iustitia timoris, non tamen potest negari multum per eũ iuuari causas prædictas, vt vna cum eo efficiãt iustissimam causam dispensandi super peritis, si & quatenus opus est: & adeo quidem, vt suspicer non defuturum aliquem iurisperitum, qui arbitretur oratorem intus habere quod petit, maximè quod licet metus minor iusto communiter nõ sufficiat ad annullanda vel rescindenda facta per illum in foro exteriori, sufficit tamen ad annullãda & rescindenda in foro interiori: adeo quidem, vt non obligetur quis ad præstandum in illo foro ea quæ facit, vel dicit ob talẽ metũ, qui fuit causa principalis ad ea faciẽda, vel dicẽda, quod senserunt Hostiẽ. & Ioan. Andr.[c] & expressit Adrian.[d] & Sotus,[e] & nos paulo latius tradimus in prædicto nostro Man.[f] & Siluester,[g] & ita cum prædictus orator quo ad forum conscientiæ etiã sine dispensatione excusari possit à prædictis obligationibus, iustè profecto Sãctissimus D. N. ob causas etiã longè leuiores posset facere oratori, quas petit, facultates.

10 Septimo facit, quod prædictus orator volens vti prędictis non malè retrocedit, sed benè vltra procedit. Tum quia religionem sanctissimam & Christiano populo maximè necessariam, quæ ad longè plura obligat, quam præfati ordines suscepti, in magnum decus eius vult profiteri. Tum quia is dicitur malè retrocedere, qui viam benè cœptam deserit. At orator non benè, sed malè cœpit viam sacerdotij ambulare: quia non sponte, sed metu, & ante legitimam ætatem susceptis prædictos ordines: & ita dato quòd rediret, non rediret à via benè cœpta, sed malè incepta, in qua Dominus non requirit perseuerantiam.[h] Tum quia qui retrocedit à benè cœpto iusta de causa, & ad maius obsequium Deo præstandum, non malè retrocedit contra mentem Domini euangelicam, secundum quam etiam coniux à præstita fide solemni retrocedit ob suæ coniugis fornicationẽ,[i] & quiuis discedit iustè ab implemento voti, vel iuramenti, per dispensationem ob iustas causas obtentam.[k] Et prædictus orator etiam si diceretur retrocedere, non retrocedit sine iusta causa, sed cum iustissima, vt prædictum est. Per quæ omnia concluditur prædictas causas non solùm sufficere vt sanctiss. D. N. cõcedat prædicto oratori absolutionem, & dispensationem quam petit, sed etiam vt declaret illum non teneri ad ea saltem in foro conscientiæ.

11 Quod autem clerici iure tantum humano prohibeantur ab armis propriis manibus in bello iusto exercendis, constat primò, ex eo quòd non prohibentur iure naturali. Tum quòd illud ius tantùm est naturale, quod est per se notum, aut in bona consequentia ex per se notis deducitur, vt colligitur ex c. *ius naturale*,[l] adiunctis eis, quæ tradit subtilissimus Scotus,[m] & alij, præsertim cõterrane⁹ eius Maior,[n] & ante illos S. Thom.[o] At non est per se notum, clericis prædicta non licere, peccaréque ea exercendo, neque deducitur in bona consequentia ex aliquo per se noto, ergo non est ius naturale.

12 Tum quia non obstat argumentum, quod audio ob aliquibus magnificari, à sibi mutuo repugnantibus,[p] & quod vsus armorum corporalium, & vsus armorum spiritualium, quæ sunt lacrymæ, & orationes, quibusque sunt deputati clerici secundum Diuum Ambrosium,[q] videntur sibi repugnare. Non inquam hoc obstat. Tum quia maior propositio argumenti solùm procedit de vsu facultatum cõtrariarum eodem tempore & respectu: nam vnum & idem diuerso tempore & respectu potest contraria operari: eadem enim aqua dum calet, calefacit, & dum friget, frigefacit: & idem Sol lutũ condensat, & ceram rarefacit: & idem homo vt Papa absoluit spiritualiter vnum & eumdẽ à peccatis, & vt Rex corporaliter & pœna sanguinis punit pro eisdem. & sic ex prædicta maiori ad summum solum potest inferri esse contra ius naturale, vt prædictus orator eodem tempore sed diuerso respectu pugnaret, & in altari ministraret, vel quod eodem respectu quo est diaconus cantaret in Missa Euangelium, & hortaretur ad prælium, quod ipse nõ petit. Solùm enim petit quod liceant ei prædicta, quatenus, & eo respectu, quo est vir robustus & illustrissimo sanguine creatus, & ad bella propensus, & idoneus, tollendo ab eo impedimentum iuris humani, quo solo obligatur ad prædicta, quod non repugnat: quemadmodum etiam potest eodem tempore sed diuerso respectu eadem persona appellari iudex à quo, vt pars Capituli, & iudex ad quem, vt Episcopus,[a] qui potest vt canonicus sedere in vno loco in Capitulo, & vt Episcopus in alio, iuxta glossam receptam,[b] & idem potest ab aliqua sententia appellare, & eãdem approbare, confiteri, & negare eodem tẽpore, sed diuerso respectu. Tũ quia ideo nõ obstat, quia aliud est habere facultates diuersas ad operandum contraria diuerso respectu & tempore: aliud vti illis simul eodẽ respectu & tempore quorum prius non est vetitum iure naturæ, nec in naturalibus, nec in moralibus: cum regulariter quilibet habeat facultatem seruandi continentiam, & ducendi vxorem.[c] quamuis non possit simul eodem tempore vtrumque seruare: & ita cui negatur hoc non negatur illud. vnde certum est quod ipsemet Papa habet facultatẽ bellãdi, & pacandi, occidendi, & parcendi, pugnandi, & orandi, licet eodem tempore & eodem respectu circa idem non possit simul vtrumque facere. Et quilibet alius potest vno tempore bellare & pugnare, & altero tranquillus esse, & orare, & misereri, immo & diuerso respectu eodẽ temporis momento feriendo hostẽ Christi eum orare; & orando eum eius hostem ferire, licet non tantùm petat orator.

13 Secundo idem probatur, quod si hoc iure naturali prohiberetur, non licuisset vnquam sacerdotibus & Leuitis propriis manibus pugnare, neque occidere iustè aliquem: quia ius naturale ab exordio mundi ligat.[d] At licuit olim non solùm infidelibus, sed etiam fidelibus Iudæis, sacerdotibus & Leuitis pugnare; & occidere, etiam manibus propriis: nam,[e] hortatu S. Moysis Leuitæ occiderunt 3300 fratrum suorum, & Phinees sacerdos occidit rẽ habentẽ cum Madianita,[f] & Samuel fumus sacerdos suis manibus Agab Regem concidit.[g] & Matathias sacerdos occidit hastã quemdã idolis sacrificantem.[h] immo & Petrus Pont. Max. Ananiam & Sapphiram verbo suo peremit,[i] quamuis id aliqui aliter exponant. Ergo prædicta non prohibentur iure naturali, sed humano tantùm.

14 Tertiò non prohibentur etiam iure diuino positiuo quia in nullo veteris, vel noui testamenti loco inueniũtur prohibita; si quis enim esset maxime esset, aliquis excitatis à Gratiano,[k] quorũ nullius tamẽ cõcludit: nã si cõcluderet; maximè esset illud Pauli,[l] in d. dist. 4. citatũ. Tũ quia primo intelligi potest de percussore iniusto, & non de iusto, de quo agimus, vt intelligit Gratianus,[m] cum allegato c. *cum beatus*. in cuius fine ait licuisse Abbati Benedicto corrigere verbere, quem non potuit corrigere verbis.

15 Tum quia non loquitur de omnibus clericis, sed solum de Episcopo, in quo maior ratio militat. Tum quia Prælatis Ecclesiæ licet etiam iure humano torquere, & verberare publicè.[n] Tũ denique quòd ordinationes illæ Pauli non sunt diuinæ, sed humanæ ipsius ab Ecclesia receptæ. ibi enim ordinat, quod sit vnius vxoris vir, & ita non bigamus: per quæ verba tenetur bigamiam inductam fuisse, at secundum S. Thomam ab omnibus receptum,[o] non censetur illa iure diuino inducta, sed tantùm humano. Sed neq; locus ille[p] à Gratianoq citatus, *Conuerte gladium tuum in vaginam*, id concludit: nam per illud non prohibuit iustam eductionem, sed iniustam, saltem secundum sensum literalem; sequitur enim ratio prohibendi: *Quia omnis qui gladium accepit, gladio peribit.* & ita exponit Augustinus.[q]

a *In cap. cum loco. de sponsa.* b *Ca. 22. num. 21.*

c *In ca. veriũ. de iureiur.* d *In 4. de restitut. c. aggredior. vers. ex quibus omnibus.* e *Lib. 4. qu. 7. de iust. & iur.* f *Cap. 17. nu. 29.* g *In verbo metus. § fin.*

h *Ca. in malis. 22. qua. 4.* i *Caput. dixit Dominus. 23. quæst. 7.* k *Ca. magna. de vot. & ca. quemadmodũ. de iureiur.*

l *1. dist. & ex le 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur.*

m *Quæst. 1.* n *In 2. sent. dist. 37.* o *In 2. 2. qu. 37. ar. 2. & 3.* p *L. vbi repugnantia ff. de reg. iur. & c. solicitudinem. de appell.* q *In c. cauete. 23. q. 8.*

a *Ca. à collatione. de appell. lib. 6.* b *Ibidem.*

c *Ca. integritas. 31. q. 2.*

d *3. distin. in princ.*

e *Exod. 32.*

f *Num. 25.*

g *1. Reg. 15.*

h *1. Machab. 2.* i *Act. 5.*

k *45. distin. in prin. & 23. q. 8. in princ.* l *Ad Timoth. 3. & ad Tit. 1.* m *In princip. prædicta dist.*

n *Ca. vniuersitati. de sent. excom. l. 1. de adult. & probatur in ca. in archiepiscopatu de rapt. & alibi sæpe.* o *In quodlib. 4. art. 12.* p *Matth. 26.* q *In d. q. 8.* r *In colle gladium accipit. 23. q. 4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

16 Quarto, quod eodem iure, quo inducta est irregularitas, prohibita est & clericis delatio armorum, & pugna proprijs manibus exercenda à clericis in bello iusto secundum omnium mentem. At in confesso est, quòd irregularitas non est inducta iure diuino secundum Innocentium. [b] Ergo ius humanum est illud, quo clericis iustum armorum exercitium proprijs manibus veratur.

Quintò, quod licet clericis etiam Episcopis hortari milites ad bellandum, [c] & in ipso prælio ad fortiter pugnandum, [d] nam cap. *quod in dubijs.* [e] quod contrarium significat, [f] intelligendum est de incitantibus in bello iniusto, vt glossa & Innocentius communiter ibi recepti intelligunt. At si iure diuino prohiberentur clerici à bellando in iusto bello, non liceret eis hortari ad illud, nec interesse præliantibus, & incitare eos ad fortiter pugnandum. Ergo prohibitio prædicta iure humano inducta est, eo quòd decentius & conuenientius est ne pugnēt etiam in bello iusto: & non quia si res de se mala, & iure naturali vel diuino prohibita.

17 Sextò, quòd tam prohibitum est clericis condemnare iuste nocentem sententia sanguinis, & patrocinari, testificari, facere acta, & alia quibus peruenitur ad sententiam sanguinis etiam iustam, ac occidere iustè & præliari in bello iusto, vt colligitur ex cap. *sententiam sanguinis.* [g] & tanta irregularitas contrahitur ex illis, quanta ex hoc. At illa nemo dixerit esse naturali vel diuino iure prohibita: ergo neque hoc.

18 Facit, quod Pontifices Max. siue Papæ consueuerunt iubere occidi, comburi, vel mutilari aliquos maleficos, quos tamen nemo vmquam dixit incurrere irregularitatem, vel vllam aliam pœnam: & non alia ratione, quàm quia hoc non est clericis vetitum iure naturali, vel diuino, sed tantùm humano, quo ipsi non ligantur, & pro re indubia præsupponit hoc Caietanus [h] in illis verbis: *In primo casu clerici non peccant pugnando manu propria: quia lex positiua, qua clerici arcentur, ne pugnent manu propria, venit ad casum, in quo si legislator adesset, dispensaret, &c.* Per quæ in specie & expresè determinat prædictam prohibitionem esse iuris positiui, & circa eam posse legislatorem, qui nostro in casu Papa est, dispensare.

Septimo, quod præceptum quintum de non occidendo, [i] solum iniustam occisionem prohibet, & tam pertinet ad laicos, quàm ad clericos. Et quod multa sunt testimonia, quorum aliqua supra citata fuerunt, quibus probatur, sacerdotibus, Leuitis, & alijs ad sacra, & orationes deputatis licuisse iuste pugnare, & ad mortem condemnare, immo & propriis manibus occidere.

Cùm igitur probatum sit, nec iure naturali, nec iure diuino noui Testamenti, vel veteris esse prohibitam præfatam facultatem clericis, consequitur iure tantùm humano eis esse prohibitam: cui rursus adeo consequens est Papam posse iustè & sanctè dispensare super ea iusta de causa, qualis in nostro casu occurrit, quòd si absque vlla causa dispensaret, valeret dispensatio, licet peccaret saltem venialiter per ea quæ scripsimus in Comment. cap. non liceat. [k] Salua, &c.

Aduertendum ea quæ hic scribit Nauarrus num. 6. & 7. in fine non ita esse intelligenda vt Papa sine dispensatione concedat alicui vt iuri naturali diuino non subsit, sed determinando materiam voto, quod iure naturali diuino obligat promissam in illo casu non esse congruam materiam voti, & sic non obligare, vt declarat S. Thomas 2.2 quæst. 88. art. 10. ad 2. & quæst. 89. art. 9. ad 1. ad quem locum se remittit idem Nauarrus de pœnit. dist. 6. cap. penul. sacerdos num. 132.

SVMMARIVM.

1 *Metu conditionali ordinato character imprimitur.*
2 *Metu inualida conualescunt ratificatione etiam tacita; modo absit error, & adsit voluntas ratificandi. num. 8. & 9.*
3 *Metu cessante reclamet, qui se eo iuuare vult.*
3 *Accessorium sequitur suum principale, nisi sit diuersa ratio. num. 5. & 12.*
4 *Ordinatio non omnis, nec characteris impressio matrimonium impedit.*
4 *Ordinis character infanti vnius diei baptizato imprimitur, & hoc quia non requirit actum suscipientis. num. 5.*
6 *Metu facta ipso iure regulariter valent: fallit in matrimonio, & voto.*
7 *Metus ordinatus non tenetur continere, secundum communem. num. 9.*
8 *Ratificatio matrimonij nulliter ob errorem personæ contracti non sequitur, licet errans, cognito dicto errore personæ, consenserit talem personam habere in vxorem perseuerando in primo consensu, quem validum putabat.*
9 *Metu facta expresè tacite ratificantur.*
9 *Metu gesta, eo cessante, qui sciens illa esse nulla exercet, ratificare videtur, aliàs non.*
10 *Ratificatio non præsumitur ex illo facto, quod ob aliam causam, quàm ratificandi actum, nullum fieri potuit.*
11 *Ignorantia iuris obscuri, quale etiam præsumitur id, quod est de apicibus iuris, excusat, vt ignorantia facti.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM 17. annos natus metu iusto, & cadente in constantem virum à patre illato sacros subdiaconatus & diaconatus ordines suscepit: sed nùquam postea id vero animo ratificauit, licet longo tempore tacuerit, & non reclamauerit, putans se non posse id iustè facere: licet etiam per metum & errorem prædictos nouies viuente patre, & semel post mortem eius epistolam in Ecclesia solemniter cantauerit.

Quæritur primò, an liceat ei ducere vxorem. Secundò, an saltem adsit iusta causa dispensandi, vt id facere possit.

1 Respondeo, quo pro parte negante facit primò, quòd metus conditionalis, qualis fuit supradictus, cùm non fuerit vis absoluta, non impedit impressionem characteris ordinis, nec alterius sacramenti cum imprimentis, [a] & consequenter D. consulens veros & indelebiles characteres prædictorum ordinum suscepit, & verè coram Deo & hominibus est subdiaconus, & diaconus: & constat initiatis iis ordinibus non licere vxorem ducere. [b]

2 Secundò, quod gesta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, & nulla, per ratificationem tamen subsequentem conualescunt, [c] quod procedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam tacita, vt est casus in d. cap. *ad id*, & ibi notat glossa recepta per omnes: & D. consulens per exercitium prædictum ordinis subdiaconatus etiam post mortem patris, per quam cessauit metus, videtur ratificasse saltem tacitè prædictorum ordinum susceptionem: ergo eorum vinculis tenetur.

3 Tertiò, quòd qui vult se liberare ratione metus ab aliquo vinculo, debet illo cessante statim reclamare, iuxta illud distichon celebratum à prædicta glossa. [d]

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris:
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

At D. consulens diu etiam postquam cessauit metus, desiuit reclamare: ergo non potest nunc id facere.

Quartò, quod accessorium sequitur naturam sui principalis. [e] At obseruantia castitatis est annexa ordini sacro, vt supra dictum est: ergo sequitur naturam eius. At ordo sacer est indebilis, & non obstante metu nascitur, & conseruatur etiam prædictum est: ergo etiam obseruantia castitatis erit indelebilis.

4 Pro parte autem affirmante, quæ videtur tenenda, facit primò, quòd non omnis ordinatio, & characteris sacri ordinis impressio facit quem inhabilem ad matrimonium: nam etiam infanti vnius diei, modo sit baptizatus, imprimitur character cuiuslibet ordinis sacri, vt dixit Gulielmus de Monte Lauduno [f] communiter receptus ibi à Cardinali & alijs, & à Bonifacio, licet ipse [g] subdubitauerit: cuius conclusionis pulchram rationem tradit S. Thomas communiter receptus. [h] At ordinatus antequam vsum rationis assequatur, non obligatur ad seruandam continentiam: quia continentia est voti, & non præcepti, [i] & tradit Innocentius communiter receptus, [k] & S. Thomas, [l] quem sequuntur alij, & Sotus ibidem. [m]

a *Capit. quod quidam cum multis alijs. 1. q. 1. & cap. vbi ista. 74. dist. & c. maiores. §. item quæritur. de baptis.*
b *Capit. ante triennium. cum multis alijs. 31. dist.*
c *Cap. ad id. de spons. & c. de illis 2. de despons. impub. & l. 1. C. quod metus causa.*
d *Dillica. ad id.*
e *Ca. accessorium. de reg. iuris l. 6. cum concordantijs ibi à gloss. citatis.*
f *In clem. 1. de ætate & qualit.*
g *In clem. generalem.*
h *In 4. lib. Sententiarum. 25. q. 2. art. 1.*
i *Ca. integritatis. 32. q. 1.*
k *In c. vel nō est compos. de tempori. ord.*
l *In 4. distinct. 25. q. 3.*
m *Quæstio 1. ar. 2. concl. 3.*

a *In c. misericordiam. de renuncia. & in c. ad audientiam. de homicid.*
b *Ca. hortatus. & ea. igitur. 23. qu. 8.*
c *Arg. c. Maximianus 23. quæst. 1.*
d *De pœnit.*
e *In verb. incitant.*
f *Ne cler. vel mon. & cap. prælatis. de homi. lib. 6.*
g *In 2. 2. qu. 40. art. 2.*
h *Exod. 20.*
i *12. q. 2. §. 3. nu. 8.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

§ Secundo facit, quòd prędicta regula, *accessorium sequitur naturam sui principalis*, fallit, cum ratio diuersa diuersum in eo concludit, vt est casus in cap. *debitores*, [a] quatenus probat promissionem de soluenda vsura nō valere, iuramentum autem sic, licet sit accessorium eius, propter diuersitatem rationis, quæ ibi à Doctoribus redditur. At ratio, qua valet ordo facer iusto metu acceptus quo ad characteris impressionem, non habet locum quo ad obligationem voti castitatis: ratio enim, quare ordinatio carentis vsu rationis, & metu facta valeat quo ad characterem, est, vt eleganter de more ait D. Thomas [b] quia sacramenta imprimentia characterem non requirunt de necessitate sacramenti vllum actum ea suscipientis. At obligatio ad continendum, & vorum continentię, requirunt actum, & consensum ipsius qui est obligandus. [c]

6 Tertio facit, quod licet regulariter omnia metu facta ipso iure valeant, vt resoluit glossa solemnis [d] fere ab omnibus iurisconsultis recepta, excepto Fortunio bene fortunato ingenio viro: [e] fallit tamen in matrimonio, & voto, secundum eamdem glossam ab omnibus fere receptam, [f] & ideo merito ordinatio metu facta valet quo ad characterem, quia nullo iure declaratur nulla: non autem valet quo ad votum castitatis, cuius metu emissi nullitas iure declaratur.

7 Quarto, quod hanc partem tenent plerique omnes tam Theologi, quàm Iurisconsulti, qui hanc quæstionem mouerunt, in quibus sunt glossa [g] Cardinalis [h] Angelus [i] & Sotus [k] Rosella, [l] nos quoque idem tenuimus in Man. confess. [m]

8 Quinto, quod ad hoc, vt ratificatio actus, qui est nullus ipso iure, teneat, non sufficit quod vsus fuerit eo, vel exercuerit illum is, qui putat per errorem se ad id obligatum, nisi etiam nouerit illum esse nullum, & non obligari per eum, ita quod exerceat illum, vt tribuens illi nouum valorem per suum nouum consensum. Tum quia qui erat non consentit. [n] Tum quia mulier quæ nupsit alicui, qui intendebat contrahere cum eius sorore, & non cum illa, licet postea consensisset vir eius habere illam in vxorem, etiam durante consensu mulieris, non videtur ratificare matrimonium perdurando in suo consensu, putans per errorem, quod ipse consensit in illam ab initio, & quòd matrimonium esset iam inde ab initio validum, vt eruditè & subtiliter determinat Antonius à Butrio in quodam consilio, quod est inter consilia Petri ab Ancharano, [o] quod ipsum affirmat idem Petrus ab Ancharano. [p] Tum quia qui fecit professionem nullam, & perseuerauit in illa etiam vltra annum, putans illam valere, & per eam obligari ad perseuerandum, non censetur ratificare illam, vt pulchre determinat Caieranus, [q] & consequenter qui metu iusto ordinatur ordine sacro, putans ordinationem illam ita validam, vt eius vinculis teneretur, & perinde ac si sponte fuisset ordinatus exercet illam, non censetur suam ordinationem ratificare. Per quæ omnia videtur tenenda pars hæc affirmatiua.

Non obstant opposita. Quorum prius diluitur concedendo, quod per ordinationem iusto metu factam imprimitur character indelebilis: negando tamen, quòd sola characteris impressio sine ordinati consensu sufficiat ad ligandum eum ad continentiam perpetuam.

9 Ad secundum respondetur concedendo, quod regulariter metum passus potest ratificare actum per metum gestum expressè, & tacitè: & quod exercendo illum postquam metus cessauerit, videtur ratificare, si sciat illum esse nullum, & exerceat eum animo roborandi, & faciendi de inualido validum, non tamen si ignorat esse inualidum, & exerceat eum putans per errorem esse validum, vt in casu proposito contingit, in quo dicitur quod D. consulens cantauit epistolam post mortem patris, qui vim intulit, putans per errorem, quòd per ordinationem meticulosam erat obligatus ad ordinum obseruantiam, & non patebat ei remedium discedendi ab illa per adducta in 5. argumento pro parte affirmante formato, & per id quod eleganter ait Bartholus, [r] quod non videtur quis ratificare actum metu factum, quoties alia causa, quàm ratificandi actum, occurrit.

10 Vnde licet soluens sponte, quod metu simpliciter promisit, videatur metum purgare, si sciens soluit, non tamen si promisit, & iurauit soluere: quia videtur potius soluere, vt viter periurium, quàm vt ratificet promissionem, & purget metum: & consequenter cum d. consulens potuerit exercere actum subdiaconatus duplici de causa, altera, vt satisfaceret ordinationi, quam putabat esse validam, altera, vt ratificaret actum metu gestum, censendus est exercuisse illum, vt satisfaceret ordinis obseruantiæ, & non ratificaret ordinationem meticulosam.

11 Neque obstat replicatio, quod error & ignorantia iuris non excusat, [a] & quod error & ignorantia consulentis fuerunt iuris, & non facti. Non inquam obstat ista replicatio: quia illa procedit in errore & ignorantia iuris clari, non tamen in errore & ignorantia iuris obscuri: quia illa excusat vt ignorantia facti, iuxta glossa solemnem, [b] quæ multa iura in his citat, & est recepta per Dominicum & per Felinum & citatos ab eo, [c] & est textus memorabilis in cap. *dilectus*. [d] vbi Panormitanus communiter receptus illud ad hoc commendauit. & ius, quod habet, posse quem iustè recedere ab obseruatione ordinum sacrorum metu conditionali receptorum, & ducere vxorem, est obscurum, & dubium. Tum quod glossa [e] de hoc dubitauit, & Panormitanus [f] tenet contrarium, immo & communiter teneri illud asserit, quamuis in vtroque dicto erret. Tum quod etiam hodie D. consulens, licet Doctorum grauium auctoritatem pro se habeat, non tamen audet ducere vxorem inconsulta Sede Apostolica. Tum quod ius tractans de apicibus iuris censetur obscurum, secundum Baldum: [g] & constat hanc quæstionem esse in iure subtilissimam, vt cuique docto est palam.

Ad tertium respondetur, assumptum in eo esse verum, quando metum passus nouit actum, quem metu gessit, esse omnino nullum. At in casu proposito consulens ignorabat ordinationem suam esse inualidam, immo verò erat valida quo ad characteris impressionem, licet fuisset inualida quo ad inducendam obligationem seruandi eam, & vincula ei annexa, vt supra dictum est.

12 Ad quartum respondetur, illam regulam, *accessorium*, fallere, quando non est eadem ratio de accessorio, & principali, vt dictum est in secundo argumento pro parte affirmante formato.

AD POSTERIOREM quæstionem respondetur, quòd ex adductis supra in responsione ad priorem, infertur pars eius affirmans, scilicet quòd præfatus metus cum bonis, quæ ex matrimonio consequerentur, est iusta causa dispensandi. Tum quod per eadem potest declarari (quod est maius) consulentem non teneri ad continentiam. Tum quia nos alias respondimus metum grandem reuerentialem sufficere ad illud, vt scripsimus in Manual. confessarior. [h] Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Metu iusto ordinatus aut intendebat ordines non accipere, & non recipit characterem, aut abfuit hæc intentionis contradictio, & recipit characterem, sed non obligatur ad continentiam. num. 2. Idem est in foro conscientiæ, si metus non fuit quidem iustus, sed talis sine quo ordines non recepisset, num. 4. Vnde & matrimonium potest contrahere. num. 5.*

2 *Metu iusto facta, aut sunt nulla, aut annullanda.*

3 *Causa iusta super voto continentiæ dispensandi adest, vbi quis iusto metu est ad ordines sacros promotus.*

CONSILIVM V.

N. XVI. Ætatis suæ annum vix agens post Concilium Tridentinum iusto metu, & cadente in constantem virum sacris subdiaconatus & diaconatus ordinibus fuit insignitus, & ante cuiusque ordinis assumptionem protestatus se malle mortem oppetere, quàm ducere vitam Ecclesiasticam, & quod vi & metu patiebatur ordinatis semelque postea durante eodem metu, citra tamen approbationem ordinationis, solemniter euangelium cantauit. Quæritur an possit sine dispensatione vxorem ducere, vel saltem adsit iusta causa secum, vt id facere possit, dispensandi?

a De iureiur.

b In d. qu. 1. art. 2.

c Iuxta d. ca. integrum. 32. quæst. 2.
d In c. abbas, de iis quæ vi.
e In l. de vlt. fine iuris illatione 21.
f Per ca. veniens. & c. cū loco de spons. & ca. 1. de iis quæ vi metusue causa.

g In cap. vbi ista. 7 a. dist.
h In d. §. item quæritur.
i In summa verb. ordo. 3. §. vlt.
k In 4. dist. 25. q. 1. art. 2. concl. 3.
l In summa verb. ordo.
m Ca. 22 nu. 51.
n L. si per errorem. ff. de iurisdict. omnium iudic.

o Consil. 229.
p In cons. seq. 230.

q In 2. 2. qu. 189. art. 3.

r In leg. 2. C. quod metus causa. nu. 1.

a Ca. ignorantia. de regul. iuris l. 6. cum concord. à glossa eius ibi adducta.
b In cap. 1. in verbo de cætero de postul. prælat. lib. 6.
c In caput de quarta num. 27. de præscr. in ca. 1. limit. 7. de iudic.
d De consuet.
e In cap. 1. de clerico per saltū promo.
f In dict. cap. maiores. §. item quæritur.
g In l. conditione. C. de vsucap. pro empt. & l. 2. C. si quis igno. rem mancipi esse.

h Ca. 22. nu. 51.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Ad hanc quæstionem breuiter respondeo affirmatiuè. Primò quidem, quòd prædictus N. nullatenus videtur ordinatus: quia sicut ad substantiam & sententiam sacramenti requiritur intentio ministri illud conficientis, iuxta S. Thomam receptum: [a] ita requiritur intentio suscipientis illud ad hunc saltem sensum, vt absit intentio non suscipiendi illud iuxta eumdem vbi supra [b] vbi hoc late tradit Caietanus: & probatur in cap. *maiores*. [c] At in casu proposito D. consulens videtur non solum non habuisse intentionem suscipiendi ordinem, sed contrariam non suscipiendi: ergo verè & essentialiter non suscepit illum, & ita etiam sine dispensatione poterit vxorem ducere.

2 Secundò, quòd licet ordinario tenuisset quo ad characteris impressionem, eo quod sufficiat quo ad id consensus metu extortus: per d. cap. *maiores*. [d] non tamen tenuit quo ad votum continentiæ, seu obligationē ad continendum ordini sacro annexam: quia votum iusto metu factum, est ipso iure nullum, [e] quæ communis est sententia Doctorum [f] quam affirmamus in nostro Manua. [g] & in specie de ordinato per iustum metum, quod non teneatur ad continentiam, determinat Angelus [h] & Sotus. [i] & ita prædictus N. licet consensisset suæ ordinationi, quia tamen iusto metu id fecit, vt in casu proponitur, non remansit obligatus voto solemni ad continendum, & multo minus si nullatenus consensit: sed solùm metu iusto finxit se consentire.

3 Tertiò, quòd licet alicui videretur, quod aliqua obligatio ad continendum adsit, præsupposito quod saltem iusto metu consensit ordinationi, & exercuit illam: iusta tamen causa dispensandi inest, eo quod metu facta aut ipso iure sunt nulla, aut certe rescindenda, capit. *abbas*. cum glossa solemni & communi omnium doctrina [k] quam ad propositum allegamus in d. Manu. [l]

4 Quartò, quòd omnia præsertim spiritualia facta metu, etiam non iusto, modo sit talis, quod si non intercessisset, ille actus non fuisset factus, nullam inducunt obligationem in foro conscientiæ, quod senserunt Hostiensis & Ioannes Andreas, [m] & expressit Adrianus [n] & Sotus [o] Siluester [p] & latius nos diximus in d. Manual. [q] per quæ omnia Sanctissimus D. N. poterat declarare prædictum D. consulentem non ligari voto continentiæ, quia iusto metu coactus suscepit ordines: vel si, & quatenus opus est, dispensare ad prædicta quo ad forum externum, eo quòd nullatenus obligatur quo ad interius, eo quòd metu tali accepit prædictos ordines, quos nullatenus illo non intercedente accepisset vmquam.

SVMMARIVM.

1 *Professio ab initio nulla, non conualescit solo tractu temporis.*
1 *Impedito iustè iure impedimento nō currit tempus, restituitur autem impeditus impedimento facti.*
2 *Professio quæ ob metum est nulla, per actus professorum, vel assumptionem ordinum, durante metus causa, non validatur.*

CONSILIVM VI.

ANTE Concilium Tridentinum N. per vim & metum patris & fratrum, qui illum occidere minati sunt, religionem ingressus, eadem vi & metu durantibus, expleto probationis anno in manibus sui prælati professionem emisit, & in eadem per tres annos perstistendo ordines sacros & gradum baccalaureatus suscepit. Post Concilium verò reclamare volens tribulationibus oppressus non potuit, à quibus tandem liberatus reclamare intendit. Quæritur an id facere possit, & an per susceptionem ordinis præsumatur consensisse suæ inualidæ professioni.

1 Respondeo primò, quòd votum, quod ad initio ob metum aliquem est nullum, siue inualidum, solo tractu temporis verè non conualescit coram Deo, nec præsumptiuè coram hominibus, [r] neque concurrente gestatione habitus, & permansione in monasterio, durante illo metu. [s]

2 Secundo, quod si post cessationem metus fuit iustè impeditus à reclamando, potetit cessante impedimento reclamare, si fuit impedimentum iuris: quia taliter impedito non currit tempus, [t] neque præscriptio: & si erat impedimentum facti, debet audiri per restitutionem, [a] vt tradit Panormitanus. [b] Tertio, quod per susceptionem ordinum durante causa iusti metus non præsumitur satis ratificare professionem. Tum quia hoc nullo iure specialiter cauetur. Tum quia à separatis nō fit illatio. [c] Tum quia, si quod magis videtur inesse non inest, nec quod minus videtur inesse inerit, [d] & nec per gestationē habitus professorum, nec per præstationem suffragij in Capitulo, nec faciendo alia, quę solis professis competunt, professio valida fieri præsumitur, [e] & tamen maior ratio suadet, vt per talia præsumeretur profiteri, quam per susceptionem ordinis, quæ est res separata à professione: ergo per susceptionem ordinis non præsumetur consensus ad professionem. Quartò, quòd eisdem rationibus videtur idē dicendum de susceptione ordinum facta post cessationem metus, durantibus tamen impedimentis iuris, vel facti ad agendum, vt hoc perpendenti facile patet. Quintò, quod hæc videtur consequi, consulentem peccasse suscipiendo ordines sacros, & malè ordinatum fuisse: quia scienter absque beneficio, & iusto patrimonio, & etiam absque iusto titulo religionis eōs suscepit, [f] cum enim crederet se non esse verè religiosum, contra conscientiam suscepit illos ordines ad titulum religionis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Metus iustus coram Deo vitiat professionem etiam si culpa sua metum passus in illum incederit.*

CONSILIVM VII.

PRO resolutione quæstionum rogatarum, Respondeo primo, quod consulens iustè potuit ingredi monasterium, non obstante quod duxisset vxorem, quia nondum cum illa rem habuit. [g]

1 Secundo, quod ingerit se illud dubium, an valeat actus alicuius factus iusto metu, in quem sua culpa incidit, de quo in l. *si mulier*. [h] quod libenter tractassem, si per ægritudinem licuisset: sed quia id non licet, remitto me ad ea quæ scripsi in Manua. confess. [i] vnde hauriri possunt huc pertinentia, scilicet quòd præfata professio quo ad forum conscientiæ non valuit, ex quo videntur pendere omnia quæ quærruntur.

SVMMARIVM.

1 *Professio liberatæ à carcere perpetuo, modo fiat monacha, valet. num. 2. & 3. in fin.*
1 *Professio, & matrimonium metu facta sunt ipso iure nulla, si metus sit iniustè illatus. num. 2. 3.*
2 *Metus iustè illatus nec actionem parit, nec ad actum annullandum sufficit.*
2 *Promissio metu iustè illato facta non rescinditur.*
3 *Regularis ob delictum ad artiorem regulam profitendam cogi potest & tenet professio.*
3 *Matrimonium contractum ab eo, cui pœna mortis ea lege remissa est, vt contrahat, tenet.*

CONSILIVM VIII.

VTRVM professio mulieris damnatæ ad carcerem perpetuum, quę liberatur à Papa, ea conditione, modo fiat monacha, valeat.

1 Subtilis est, ac vere Christiana dubitatio hæc, pro cuius parte negante vrget, quod professio metu facta est ipso iure nulla, [k] sicut & matrimonium carnale est ipso iure nullum, si metu contrahatur, [l] matrimonium enim carnale, & spirituale in hoc æquiparantur, iuxta glossam singularem [m] meruebant, pro qua facit cap. *vbi periculum*. [n]

2 Quo tamen non obstante, contrarium est tenendum. Tum quia metus, qui iustè infertur alicui, non parit actionem, nec sufficit ad annihilandum, vel rescindendum actum, iuxta l. *si mulier*. [o] quæ habet promissionem, vel dationem alicuius rei factam patrono à liberta, nec propter ingratitudinem à se admissam in pristinam seruitutem reducatur, non debere rescindi, eo quòd sit facta metu perdendi libertatem: quia iustè infertur metus ille à patrono. Ex quo Bartholus & alij colligunt, quod promissio facta metu iustè illato non rescinditur.

3 Tum quia monachus, vel canonicus regularis propter simoniam, vel aliud delictum, potest cogi, vt ad strictio-

rem re-

a *Par. 3. qua. 64. art. 8.*
b *q. 67. art. 2.*
c *§. item quæritur. de baptis.*
d *§. item quæritur de baptismo.*
e *Cap. 1. de ijs quæ vi.*
f *Ibi, & in 4. li. Sentē. distin. 38.*
g *Ca. 12. nu. 52.*
h *Verb. ordo. 3. §. vlt.*
i *In 4. dist. 25. qua. 1. art. 2. concl. 9. vers. hinc autē. & dist. 29. qu. 1. ar. 3. concl. 11. & de iust. & iur. lib. 7. q. 2. art. 1.*
k *De ijs quæ vi.*
l *Prol. 6. n. 4.*
m *In c. verū. de iureiur.*
n *In 4. de restit. ca. aggredior. vers. ex quibus omnibus.*
o *Lib. 4. q. 7. de iust. & iur.*
p *Verb. metus. §. fin.*
q *Ca. 22. nu. 51. & cap. 17. nu. 5. & 30.*
r *Ca non firmatur de regul. iur. lib. 6. & l. quod ab initio. ff. eod.*
s *Cap. 1. cum ei adesta. de ijs quæ vi.*
t *Leg. 1. C. de ann. except.*
a *L. & Attilicinus. ff. de seruit. rustic. præd.*
b *In c. ex transmissa. n. 13. de præscrip.*
c *L. Papinianus ff. de minor.*
d *Arg. c. cum in cunctis. de elect. & antiq. multo magis. C. de iur. vos. eccl.*
e *Iuxta not. in d. c. 1. de ijs quæ vi.*
f *Contra ca. Episcopi & ca. tua. 1. & 1. in secundum. de præb. & l. neminem. 72. dist.*
g *Ca. cōmissa de sponsa.*
h *ff. quod met. caus. cap. veniens. 2. de sponsa.*
i *Cap. 17. nu. 19. & ca. 22. num. 51.*
k *Ca. 1. de ijs quæ vi.*
l *Ca. cum locum. & c. ad id. de sponsa.*
m *In c. bona 1. de electione. ver.*
n *§. cæterum. de elect. li. 6.*
o *ff. de eo quod metus causa.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ca. de reg. de simonia.

rem regulam transeat, [a] attamen certum est, cum debere A nouam professionem facere in regula strictiori: & ita professio per iustam coactionem valet. Tum quia interdum Princeps indulget pœnam mortis iuste damnato, ea lege, vt ducat in vxorem aliquam piam pauperem, quam si ducat, valet matrimonium: quia ratio, quare vota metu mortis in ægritudine, vel naufragio emissa valent, est quod metus ille mortis non infertur iniustè, sed casu, fortuna, vel potius prouidentia diuina. [b] Tum quia frequenter dispensat Papa cum homicida voluntario, vt celebret in altaris ministerio, ea cõditione, vt religionem aliquam approbatam profiteatur, qui eam non profiteretur, si absolutè cum eo dispensaretur. Cùm igitur prædictæ mulieri nulla vis, neque vllus metus iniustè intentetur, immo fiat ei gratia liberationis à grauissimo malo, si voluerit vitam religiosam eligere, merito eius professio debet satis libera censeri, quo dicatur valere. Salua, &c.

b Ca. porrectum. & c. sicut de regul. vbi gloss. recap. id tenet.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante 16. vel nouitiatus annum emissa post sacrum Concil. Trid. non valet.*
2 *Professio & omne votum metu facta sunt nulla in conscientia, licet metus sit minor iusto, modo sit tale sine quo non fuissent facta.*
3 *Metus ad hoc vt annullet votum in foro exteriori, requiritur quod cadat in constantem virum, professionem tamen annullat reuerentialis, in foro autem conscientiæ minor iusto omnis annullat votum, sine quo non vouisset.*
4 *Metu facta non ligant agentem, saltem in foro conscientiæ.*
5 *Cap. 15. de reg. sess. 25. Concil. Trid. etiam in religionibus militaribus vim obtinet.*
5 *Vniuersalis extendit generalem indefinitè prolatam ad multa.*
5 *Iura loquentia de aliquibus religiosis, vt talibus, ad alios extendantur.*
6 *Religio S. Ioannis, & cæteræ militares sunt veræ religiones.*
7 *Professum non facit emissio trium votorum substantialium religionis etiam in congregatione à Sede Apostolica approbata pro bono modo viuendi, nisi emittatur in approbata religione.*
8 *Professio nulla non censetur ratificata ab eo, qui eius nullitatem ignorat.*
9 *Habitus delatio post professionem expressam, non inducit tacitam.*
9 *Tacita professio etsi præsumatur ex aliquibus actibus, hoc tamen fallit, quando illam præcessit expressa.*
10 *Nouitius actibus professorum se immiscens tunc censetur profiteri tacitè, si prius expressè non sit professus.*
11 *Matrimonium contrahere potest, religionem ante 16 ætatis vel nouitiatus annum professus.*
11 *Professio in genere, quæ inducebatur per professionem ante annum nouitiatus emissam apud mendicantes, hodie post sacrum Concilium cessat.*
11 *Scandalum pusillorum, & non Pharisæorum cauendum.*
12 *Bona nemo sua tenetur relinquere ob scandalũ Pharisæorum.*

CONSILIVM IX.

N. Nobilis metu reuerentiali religionem S. Ioannis Hierosolymitani ingressus, minor quindecim annis, durante eodem metu, eam professus est, & multos annos in eadem perseueranit, arbitratus huiusmodi professionem esse validam. Tandem cessauit metus, & aliqua de causa expulsus fuit à superioribus. Dubitatur an sit liber à præfata religione, & an possit ducere vxorem?

1 AD PRIOREN quæstionem, nempe an prædictus nobilis in conscientia sit liber à præfata religionis professione facta, vt in ea proponitur, respondeo affirmatiuè quod sic. Primo quidem, quod nulla professio religionis, siue virorum, siue mulierum ante decimumsextum annum facta valet post Concilium Tridentinum disponens hoc clarè, [c] & professio præfati nobilis fuit ab eo emissa, priusquam 15. annum attigerit.

c In sess. 25. c. 15. de regula.

Secundo, quod omnis professio religionis ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu currentis facta est ipso iure nulla post præfatum Concilium, quod id clarè [d] statuit: & professio præfati nobilis fuit facta statim habitu suscepto.

d Vbi supra.

2 Tertiò, quod omnis professio religionis metu facta est ipso iure nulla, [a] sicut & omne votum metu factum est ipso iure nullum, iuxta glossam solemnem, & receptam [b] quam & alias nos quoque citamus in Manua. consil. [c] & quamuis quo ad forum exterius regulariter oporteat metum esse iustum, & talem, qui etiam in constantem virum cadat, [d] tamen quo ad annullandam professionem religionis, etiam quo ad forum exterius, sufficit metus etiam reuerentialis minor iusto timore, iuxta glossam singularem, [e] quam nos quoque in id citamus in dicto Manua. [f] intelligaedo tamen de tali metu minore, sine quo non fieret professio, vt præ alijs nos declarauimus. [g]

a Ca. 1. de his quæ vi.
b In c. abbas. eod. tit.
c Ca. 22. n. 5.
d Iuxta l. metum 1. & 2. ff. de eo quod metus causa.
e Ca. præsent. 20. quæst. 3.
f Ca. 22. nu. 50.
g Ibidem, & in cap. 17. nu. 29. & 30.

3 Quarto, quod nullus actus metu factus ligat agentem quo ad forum conscientiæ ex mente Hostiensis & Ioannis Andreæ, [h] & Adrianum, [i] quos etiam nos sequimur in præfato Manual. [k] & confirmari posset per ea quæ diximus in prædicto cap. [l] & hoc argumentum 4. solum sufficit ad fundandam responsionem affirmatiuam, quam respondemus pro libertate prædicti nobilis à ligamine voti religionis, quia solùm quærit an sit liber ab eo quo ad forum conscientiæ: quamuis tria argumenta præcedentia probent eius libertatem etiam quo ad forum exterius.

B

h In c. vestri. de iureiurãd.
i In 4. de reff. in aggredior. vers. ex quibus omnibus.
k Cap. 17. nu. 29. & 30.
l 22. num. 51.

4 Non obstat primum, quod dicitur tenere aliquos non esse locum præfato cap. 15. in religionibus militaribus, eo quòd Sotus [m] asseruit religiones militares non esse veras religiones. Tum quia illud cap. generaliter loquitur de quacumque religione vtrorum & mulierum: & ita generaliter intelligendum est, [n] etiam si non militet tanta ratio in vna specie, quanta in alia, [o] & tradit Decius [p] quem ad hoc citamus in comment. de regularibus. [q]

C

m In lib. 7. de iust. & iur. q. 5. art. 3.
n Cap. solita. §. fin. de maior. & obed. & l. de pretio ff. de publ. in rem actio.
o L. 1. §. quod autem ff. de alea lusu & aleat.
p Cons. 669. numer. 30.
q Super cap. litterarum. 19. q. 3. num. 11.

5 Tum quia prædictum cap. 15. non solum generaliter loquitur de religione, sed etiam vniuersaliter de quacumque religione: & dictio vniuersalis extendit generalem ad multa, quæ non comprehenderet generalis indefinitè pronunciata, iuxta glossam singularem [r] & iuxta aliam glossam solemnem, [s] quatenus ponit differentiam inter *lego marmor*, & *lego omne marmor*: & inter *lego lanam*, & *lego omnem lanam*. Tum quia eadem ratio idem ius suadet in omnibus, iuxta l. *illud*. [t] & capit. *dudum*. 2. de electio. & iura loquentia de aliquibus religiosis, quatenus sunt religiosi, habent locum in omnibus aliis religiosis, quamuis nomina sint diuersa, [v] vbi Panormitanus receptus hoc pulchrè adnotauit. [x]

D

r In elem. 1. verb. quamus. de rer. vsu.
s In c. vt circa. de elect. li. 6.
t ff. ad legem Aquil.
v Ca. 2. de postulan.
x In 1. not. ab.

6 Tum quia licet quidam tentauerint, vt Sotus, dicere religiones militares non esse veras religiones, nemo tamen id affirmauit de religione sancti Ioannis, nam & ipse Sotus excludit eam quo ad hoc ab alijs militaribus, quia in ea seruatur votum castitatis, cùm professores eius nullatenus queant contrahere matrimonium. Tum quia non est verum, quod aliæ religiones militares, in quibus per dispensationem, vel formam profitendi contrahi potest matrimonium, non sint veræ religiones, vt nos efficaciter decem argumentis neruosissimis probamus in tract. de redit. eccles. [y] Per quæ nostra scripta hinc in Hispaniam missa Consilium regium liberauit quemdam nobilissimum ordinis sancti Iacobi à morte, quæ iam imminebat ei ob contrariam Soti opinionem.

E

y q. 1. annitor 33. per totum, & q. 3. nu. 27. 28. & 29.

7 Tum quia si religiones militares non sunt veræ religiones, nec consequenter hæc de qua loquimur sancti Ioannis Hierosolymitani, clarum est prædictum D. consulentem nec potuisse fieri religiosum per professionem illius etiam si effectus maior 16. annis, & post finem anni probationis illam fecisset, cùm per nulla vota, etiam tria substantialia religionis, facta extra veram & approbatam religionem, fiat verè professus, & religiosus iuxta glossam notabilem & receptam [z] etiam si modus viuendi, quem professus est, sit approbatus à sancta sede Apostolica pro bono modo viuendi, modo non sit approbatus pro religione, iuxta glossam celebrem & receptam. [a] Tum quia hac eadem ratione iudicandus est liber D. consulens à religione, secundum illos qui dicerent præfatum ca. 15. ideo non habere locum in religionibus militaribus, quòd non sunt veræ religiones, & quod sua religio est militaris, quia impossibile est aliquem fieri verum religiosum per professionem religionis, quæ non sit vera religio, & approbata pro tali à sede Apostolica secundum prædi-

F

z In elem. ex. verbo religiosi. de regula.
a Clem. cum ex eo. verbo, tertio. de sent. excom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[a] *In rub. de regul. & in c. ecclesia 5. Maria. de consti.*

[b] *Sup. 2. 2. S. Thom. quæst. 189. art. 5.*
[c] *Cap. 12. nu. 32.*

[d] *De regula.*
[e] *Eodem tit. lib. 6.*
[f] *Sup. ca. Statuimus. n. 73.*

[g] *Leg. qui bis idē ff. de verbo oblig.*
[h] *L. cum quæstio. §. fin. C. de leg.*
[i] *L. licet. §. ea obligatio. ff. de prætur. adiecta gloss.*
[k] *In d. le. quibus.*
[l] *In c. Lotharius. 31. qu. 2. & in cap. sua nobis. de appellat.*
[m] *Ca. viduæ. de regularib.*
[n] *In d. ca. viduæ.*
[o] *Vbi supra.*
[p] *In d. c. viduæ.*

[q] *In d. ca. 15.*

[r] *Iuxta c. non solū. de regu. lib. 6.*
[s] *Matth. 18.*
[t] *Matth. 23.*

[v] *2. 2. qu. 49. art. 2. penult. & vlt.*

A scandalum pusillorum, & incipiat esse scandalum Phariſæorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram & iustam, qua sua ostendatur esse tantum apparens & falsa: & qui post huiusmodi rationem sibi monstratam noluerit acquiescere, scandalum patietur Phariſæorum, non pusillorum, vt eleganter S. Thom. ab omnibus receptus definit vbi supra art. penult. & vlt. concludens neminem teneri ad relinquenda bona spiritualia, neque temporalia propter scandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquiescit rationi & monitioni probabili sibi redditæ: pro quo est illud venerabilis Bedæ: *Vitilius est scandalum nasci, quam quod veritas relinquatur.* [a] cuius glossa & Panormitani & aliorum dicta in prædicta sunt resoluenda.

B 12 Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2. [b] quatenus habet, pro vitando scandalo relinquenda esse illa, quę sine peccato mortali relinqui possunt, intelligendum enim est de scandalo pusillorum & infirmorum, non autem de scandalo Phariſæorum & malignorum, non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, & vsurpationem iniustam suorum bonorum, eo quòd raptor, fur, & vsurpator scandalizetur per repetitionem à se coră iudice competente petitam, & vsque ad sententiam exercitam: quia id esset præbere occasionem rapinis, furtis, & vsurpationibus, vt ex S. Gregorio allegato à S. Thoma [c] colligitur, & ex praxi totius Ecclesię Christianæ, quæ sanctè permittit dominos & creditores sua bona & debita à suis detentoribus & occupatoribus repetere. & sic D. consulens licet posset absque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter scandalum eorum, qui probabili ratione sibi reddita in sua pertinacia persistunt. Salua quæ iustior fuerit sententia.

[a] *Ca. qui scā dalizauerit. de reg. iur.*
[b] *Denou. e. per totum.*
[c] *In dicto art. vlt.*

C *Circa tamen conclusionem positam sub nu 4. contrarium censuit sacra Congregatio. vt refertur videlicet anni nouitiatus omissionem non vitiare in dicta religione professionem.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium consensum liberum requirit, & metu etiam reuerentiali fit nullum, num. 4. si sit nimius, num. 7. & causa sine qua non. num 9.*
2 *Papa defectum consensus iure naturæ requisiti supplere nequit.*
3 *Metus in fœmina minor, quam in viro sufficit: & quis sit iustus, arbitratur in foro exteriori iudex. & num. 8.*
4 *Metus, qui professionem annullat, annullat & matrimonium.*
5 *Curator vt pater honorari debet: vnde & metus ab ipso illatus vitiat, vt illatus à patre. num. 3. & 4.*
6 *Metus verecūdiæ proficiscens ex sola præsentia patris, matrimonium non annullat, nimiæ autem reuerentiæ, quæ fuit causa vt alias non consensura consenserit, annullat. n. 7. 9. & 10.*
10 *Metus, qui facit alios actus rescisibiles, annullat matrimoniū.*
10 *Reuerentia patris, causa consensus filiæ alias non consensuræ, ideo annullat matrimonium. & alios contractus rescindit, quia tollit necessariam libertatem consentiendi. & nn. 11.*

D CONSILIVM X.

QVÆDAM puella diues sub curatoris potestate cōstituta, metu & reuerentia ipsius curatoris per se & alios illa incutientis, sponsalia cum quodam iuuene, & successiuè matrimonium contraxit, sed antequam contraheret, lacrymans matri suæ dixit se coactè illa contrahere, & post contracta sponsalia, antequam contraheret matrimonium, frequenter coram familiaribus suis idem repetijt, nimirum se nullatenus velle contrahere cum illo: immo & expressè protestata fuit coram notario & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua verba, quibus significaret se consentire, dicturam illa contra mentem & voluntatem suam ob metum & reuerentiam sui curatoris, & aliorum eiusdem curatoris amicorum. Quæritur an valeat matrimonium.

E 1 Respondeo primo, sententiam quorumdam virorum mihi offensam proculdubio esse verissimam, scilicet matrimonium præfatum esse nullum. Tum quia matrimonium non potest consistere sine consensu, [d] & in facto quæstionis proponitur præfatam D. puellam cōsulentem numquam præfato matrimonio cōsensisse. Tum quia non omnis consensus sufficit ad conficiendum matrimonium: sed requiritur vt sit liber, & nullatenus coactus, iuxta ca. *cum locum* de sponsalibus. & glossam solemnem ab omnibus receptā [e] & in facto narratur consensū illū qualē qua-

[d] *Cap. sufficiat. 27. qu. 2 & l. nuptias. ff. de reg. iur.*

[e] *In c. nec. 5. casu. 33. q. 1.*

F lem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem, qui exterius fuit præstitus, fuisse præstitum per metum & violentiam. A

2 Tum quia etiam Papa, sua, quæ summa est, potestate absoluta non potest supplere defectum consensus requisiti iure naturali & diuino, vt tradit Panormitanus [a] & probatur, quia non potest ipse iuri naturali & diuino derogare. [b]

3 Quibus addo primo, quod ad iudicandum matrimonium præfatum esse nullum in foro exteriori, non requiritur vt interueniat metus tam iustus, quàm requiritur in viris: quia minor sufficit in femina, iuxta glossam memorabilem. [c] Addo secundo, quod nos altius quam vllus alius in Manua. confess. [d] reiecta definitione iusti timoris communiter recepta, quo ad forum exterius diximus hoc arbitrio iudicis relinquendum esse, iuxta glossam notabilem, & communiter receptam. [e] Tertio, quod ad arbitrandum in hoc casu interuenisse talem, facit multum, quod præfata D. consulens est puella, & orphana sub curatore constituta: & quod ipse curator illum timorem incutiebat, & mediatores addebantur ad incutiendum illum, vt volens nolens consentiret.

4 Addo quarto, quod ad idem facit multum glossa singularis [f] quatenus habet, solum metum reuerentialem, quem habet filia in patrem, sufficere ad iudicandam professionem religionis ab ea factam non valere: & cùm idē timor, qui sufficit ad inualidandam professionem religionis, sufficiat ad inualidandum matrimonium, [g] consequens est suffecturum in hoc casu probare metum reuerentialem interuenisse.

5 Quem arbitror facilè probatum iri, cum is, qui vrgebat eam ad præfatum matrimonium, esset, vt dictum est, curator ipsius, quem tenebatur illa vt patrem reuereri, per ea quæ post alios nos tradidimus in præfato Manua. [h] Addo quinto, quod ad idem faciunt alia quædam, quæ in præfato cap. [i] in hoc citauimus.

6 Hac de re bis consultus, bis idem respondi, nempe præfatam puellam non esse vxorem præfati adolescentis in foro conscientiæ, nec in exteriori, & iudicem eruditum, & rectum, coram quo causa hæc tractata fuerit, iudicaturum illam non esse censendam vxorem eius, si omnia, quę proponuntur in facto, probata fuerint, per ea quæ nos in altero responso iam citauimus.

Nunc tertio super eadem re interrogatus respondeo idem. Nec obstat, quod quidam dicunt Prætorium istud celeberrimum, & eruditissimum, iurta ac æquissimum Reuerendiss. Dominorum Rotæ iudicasse metum & paternam reuerentiam non sufficere ad annullandum matrimonium.

7 Tum quia id verum est de metu & verecundia paternali, quam sola præsentia patris inducit, vt clarè probat textus, [k] & præter alios adnotauit Panormitanus, [l] quod commendauit Felinus: [m] nos autem loquimur de tali reuerentia paternali, quæ inducit metum, & quæ causa fuit vt consentiret filia, vel filius, aliàs non cõsensura, vel consensurus: quandoquidem præsupponitur præfatam puellam noluisse contrahere cum præfato adolescente sponsalia, & cum lactyuus id dixisse matri suæ, & post contracta sponsalia antequam contraheret matrimonium frequenter id dixisse ante familiares suos, se nullatenus velle contrahere cum illo, immo & expresè protestatam fuisse coram notario, & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua verba, quibus significaret talem consensum, dicturam ea contra mentem & voluntatem suam propter metum & reuerentiam sui curatoris, & aliorum illius amicorum vel familiarium. Tum quia hoc significant verba legis primæ, [n] ibi: *& hoc causa cognita, si liquido appareat libertum metu solo, vel nimia patroni reuerentia ita se subiecisse, vt vel pœnali quadam stipulatione se subycere.* Per quæ significatur, quod non solùm annullatur actus factus coram eo, cui deberur reuerentia, vt patri, vel patrono, eo tempore quo dat libertatem: sed etiam si fiat postea, dummodo causa cognita appareat, quod propter metum, vel nimiam reuerentiam consensit, ponderanda est enim illa disiunctiua, *metum, vel nimiam reuerentiam:* cum ad veritatem alternatiuæ altera pars sufficiat, [o] & inde subiungimus sequentia. B C D E F

8 Primo quidem, quod cum (vt nos confutata irrefragabiliter definitione iusti metus communiter recepta in Manua. confess. [a] concludimus) arbitrio iudicis relinquẽdum sit, quis metus dicatur iustus, iuxta glossam memorabilem & communiter receptam [b] videtur nobis, salua iustiore sententia, quod vir bonus, prudens, & doctus, coram quo omnia prædicta probata fuerint, debet arbitrari præfatum matrimonium fuisse factum metu & reuerentia iustis ad annullandum matrimonium.

9 Secundo, quod quicquid dicant aliqui, sufficit ad annullandum matrimonium sola nimia reuerentia paterna, ob quam contractum fuit ab ea quæ non erat alias contractura, per l. 1. [c] quatenus probat, id quod promisit libertus causa oneandæ libertatis propter nimiam reuerentiam, esse rescindendum. Non obstat, quod textus habet, *propter metum, vel nimiam reuerentiam:* quia non habet copulatiuè *propter metum, & nimiam reuerentiam*, sed *propter metum, vel nimiam reuerentiam*, alternatiuè: ad cuius veritatem sufficit alteram partem esse veram, vt suprà dictum est. Nec obstat item, quod textus loquitur de promissione liberti propter nimiam reuerentiam patrono factam. Quoniam hic textus extenditur ad mulierem contrahentem matrimonium ob nimiam reuerentiam patris, & ad clericum renunciantem beneficium ob nimiam reuerentiam Episcopi, vt ait glossa. [d]

10 Nec obstat etiam, quod non ait promissionem liberti esse nullam, sed rescindendam, quia regulariter actus meticulosi, & ob reuerentiam facti, non sunt ipso iure nulli, sed actione quod metus causa rescindendi, iuxta glossam magnam & celebrem [e] receptam fere per omnes, excepto Fortunio, & alijs paucis, [f] qui dixerunt ipsos ipso iure nullos. Non inquam hoc obstat: quia omnis metus, qui facit contractus alios rescissione dignos, facit matrimonium ipso iure nullum, secundum sententiam receptam in dicta glossa & vbique. Non obstat etiam, quod ait, *causa cognita*, quia non omnis reuerentia rescindit actum, videlicet rescissione dignum facit, sed illa ob quam fit actus, qui alioqui non fieret. & ita hoc est probandum, per ea quæ adducit Felinus. [g] Non enim, vt ibi notabiliter ait Panormitanus, omnis præsentia patris, quam constat aliquam reuerentiam inducere in filium, sufficit ad rescindendum, vel annullandum actum, sed illa, ob quam fit, qui alioqui nullatenus fieret: quod ipsum ait etiam Felinus, licet non ita late [h] & alij alibi, quos ille citat vtrobique, & additio Bartholi [i] & probat optime cap. 1. [k]

11 Tertiò probatur, quòd ratio tota, quare metus & reuerentia annullant actum matrimonij, & alios actus faciunt rescissibiles, est, quod tollunt consensum, videlicet libertatem consentiendi necessariam ad actus valorem, videlicet firmitatem: & omnis reuerentia, quæ operatur tantùm, quod illa non interueniente non fieret actus, tollit consensum, videlicet efficit illum adeo coactum & inefficacem, quod non valet, vel est inualidandus: ergo sola illa si probetur sufficit ad rescindendum, videlicet annihilandum actum, argum. *l. abigere.* [l] & ca. *meminimus.* [m] eorum quæ ibi adnotant Panormitanus de lege extendente se, vel astringente eatenus, quatenus ratio eius se extendit vel astringit. [n]

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Impedito, cum restituitur aduersus lapsum temporis, datur tempus à lege statutum, alioquin illud solum in quo fuit impeditus.*

1 *Parochus ad sumendos ordines in fine anni impeditus restituitur non ad alterum annum, vt appellans: sed ad tempus in quo fuit impeditus.*

CONSILIVM I.

AN Commendatario Ecclesiæ regularis curatæ in quadrimestri vltimo anni, intra quem tenebatur promoueri, legitimè impedito, detur quo ad vtrumque forum alius integer annus ad promouendum, cessante præfato impedimento, vel tantùm complementum partis anni, in qua legitimè impeditus fuit?

1 Respon

a In c. per venerabilem. n. 21. qui filij sint legit.
b Capi. sunt quidam. 25. q. 1.
c In d. c. cum locum.
d Ca. 22. nu. 50. & 51.
e Ca. cum dilectus. de ijs quæ vi.
f Ca. præsens. 29. q. 3.
g Argu. gloss. notab. recept. in capit. 2. de elect.
h Ca. 14. n. 3.
i 22. num. 50. & 51.
k In cap. 1. §. porro. de despons. impub. lib. 6.
l In c. nunne, de præsumpt.
m Ibidem n. 22. & in c. cũ omnes. de constitut.
n §. quæ onerandæ ff. quarum rerum actio non datur.
o Ca. in alternatiua. de regul. iur. lib. 6.

a Ca. 22. nu. 51.
b In cap. cum dilectus. quod metus causa.
c §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non datur.
d In dicto §. quæ onerandæ. verbo metu.
e In c. abbas. de ijs quæ vi.
f De vlti. fin. illat. 27.
g In c. nunn. de præsumpt. nu. 22.
h In cap. cum omnes. n. 12. de constit.
i In dicto §. quæ onerandæ.
k § porro. de despons. impub. lib. 6.
l § quamuis. ff. de iur. patro.
m Et ca. suggestum.
n De appellat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Respondetur, quòd multa possent induci ad suadendum, quòd detur annus integer legitimè impedito, ex his quæ habentur per omnes in cap. *ex ratione*, [a] & ex aliis locis per Doctores citatis in eis. Sed verius videtur dandum esse tempus tantùm reporis, quantò fuit impeditus, [b] & quia iura, quæ contra hoc possunt allegari, loquuntur, quando per legem statuitur, & determinatur tempus, ad quod quis restituendus est propter impedimentum, nos autem loquimur de restitutione impediri ad tempus non determinatum à lege, sed determinandum ab homine, quod videtur esse metiendum per tempus impedimenti, ratione cuius illud restituitur. Salua matutiore sententia, quam nũc non vacat latius discutere.

a *De appellat. & ut c. si electio. & in ca. si ex eo. de electio. lib. 6.*
b *Arg. c. 1. de restit. in integr. cum ti adnota.*

DE ARBITRIS.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter electus, vt iudicet in conscientia inter actorem & reum, debet probationibus illam fidem adhibere, quam adhibuisset iudex fori exterioris: vnde actori, etiam alioqui fide digno, non defert iuramentum, nisi pro illa parte, quam semiplene probauerit.*

CONSILIVM I.

TItius dicit, se olim sexdecim in circa annis præteritis mutuo dedisse Sempronio vigintiquinque aureos, nulla interueniente scriptura, id quod tamen Socrates Sempronij affinis scire potuit. Sempronius negat se hanc pecuniam accepisse, ductus tamen quibusdam persuasionibus vna cum Titio, arbitrum sacerdotem constituunt ambo, qui in conscientia tantùm iudicet (quicquid sit de foro exteriori) an Titius possit tuta cõscientia hanc pecuniam petere, & Sempronius etiam in conscientia teneatur restituere. Arbiter Socratem medio iuramento ad instantiam Titij interrogat, qui respondit se optimè recordari olim nomine Sempronij in quadam necessitate constituti accessisse Titium in propriam Socratis domũ, vbi Sempronius erat, quo in loco postquam in quodam camerino infero multa verba inter se habuerunt, propriis oculis vidit Titium exbursare quamdam pecuniæ summã, sed sibi incertam aureorum Sempronio: cui Titio discedenti, & domum reuertenti dixit Sempronius: *Con voglia no esser, come Titio gli amici, quando à bisogni sono aiutati.* cui Titius vrbanè respondit. Huic attestationi proprium iusurandum addit Titius, quo iurat se olim mutuo dedisse prædictam summam prædicto Sempronio, & numquam sibi restitutam fuisse. Nunc quærit arbiter, an ductus prædictis, & bona Titij fama, qui & nullius eget (est enim dives) debeat in conscientia Sempronium restringere ad solutionem.

1 Respondeo primo, quod quæstio hæc difficilis est: leges enim, & canones, vnde haurienda est eius decisio, valde torquent eorum interpretum ingenia, vt videre est in comment. l. *in bonæ fidei*. [a] Nam præter ea, quæ iura disponunt, oportet scire qualitates bonas, & malas Titij, & Sẽpronij; ad sciendum, vtri eorum debeat iuramentum deferre. Secundo tantam difficultatem habet in foro conscientiæ, quantam in exteriori: quia tota difficultas consistit in arbitrando, an Titio, an verò Sempronio sit deferẽdum iuramentum. Tertio, secundum opinionem mihi veriorem, & receptiorem Bartholi, Panormitani & aliorum multorum, iuramentum hoc casu non debet deferri Titio quo ad omnes vigintiquinq; aureos: quia Titius est actor, & Sempronius reus, & Titius nõ probat simpliciter quo ad vigintiquinque: & ad actorem numquam est deferendum iuramentum in supplementum probationis, nisi post semiplenam probationem, quæ requirit vnum testem integrum, qualem non habet Titius quo ad vigintiquinq; licet habeat quo ad aliquos. Quarto, quod potest arbiter condemnare Sempronium ad soluendos illos, siue tot aureos, quos, vel quot Socrates iurauerit vidisse mutuari, quia quo ad illos habet semiplenam probationem, & est æquè bonæ, aut melioris qualitatis, quàm Sempronius. Quinto, quod posset prædictus arbiter cogere Sempronium ad soluendum tot, quot Socrates iurauerit se vidisse mutuari ei, & cogere ad iurandum, quod non recepit plures: quia licet actori non posset deferre iuramentum in supplementum probationis, nisi quo ad semiplenam probationem, posset tamen reo deferre iuramentum purgationis, data præsumptione aliqua notabili contra eũ, qualis potest satis iudicari quod in casu proposito inuenitur. Salua, &c.

a *C. de reb. cred. & in c. fi. de iureiur. & in l. alma uendi ff. eod. & in cap. fin. lib. 6.*

Finis Libri Primi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIORVM,
SIVE RESPONSORVM
MARTINI AB AZPILCVETA
DOCTORIS NAVARRI.
LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS.

SVMMARIVM.

1 Sodomia cum propria vxore minus delictum est, quam cum alia persona commissa: estque mixti fori.

2 Mixti fori crimine laicum ab Ecclesiastico canonica pœna punitum potest secularis seculari pœna punire: vnde Ecclesiasticus nec debet reum curiæ seculari tradere, nec inhibere ne puniat.

CONSILIVM I.

1 ANVICARIVS Episcopi possit tradere curiæ sæculari laicum confessum tãtùm per tormenta crimen sodomiæ cum sua propria vxore admissum, absq; timore irregularitatis contrahendę per mortẽ à sæculari iudice inferendam?

Respondeo, quòd putarem, si vicarius essem, id mihi non fore licitum, neque decens. Tum quia crimen præfatum cum vxore propria admissum paulo minus videtur, quam commissum cũ alia persona. Tum quia non probatur alio modo, quam cõfessione per tormenta exacta: quæ probatio est minus legitima. Tũ quia, vt arbitror, proceditur via inquisitionis, per quam iure Pontificio regulariter non punitur inquisitus pœna ordinaria rigorosa.

2 Tum quia non est necessaria traditio facienda curiæ sæculari, cùm ille sit laicus, & crimen sit mixti fori, & iudex laicus potest eum punire laicè, quamuis puniatur à vicario canonicè, arg. ca. *felicis.* §. præmissis. de pœnis lib. 6. per quod Panor. [a] & Felinus cum aliis citatis ab eo, [b] tradunt, punitú ab Ecclesiastico iudice pœna canonica pœnitentiali, posse iterum puniri per iudicẽ sæcularem pœna sæculari, si crimen est mixti fori. Tũ quia vicarius facit officio suo satis, castigãdo eum canonicè exilio aliquo iusto, & aliis pœnis pœnitentialibus, & soluendo illum à vinculis sine aliqua traditione processus probationum corã se factarum, non inhibito, neque requisito iudice sæculari, qui suo arbitrio faciat, quod ei iustius videtur. Salua, &c.

a In c. tua. de procuratorib. col. penul.
b In c. de ijs. fol. 11. de accus.

SVMMARIVM.

1 Episcopus cum verbaliter à se depositis dispensare valet, modo non fuerit facta ob crimen maius adulterio.

CONSILIVM II.

1 RESolutio est, Episcopum posse dispensare cum verbaliter à se posito, vt tenent Panormitanus Felinus Decius, & communis, [c] maximè si in sententia sua, vel vicarij sui hoc faciendi potestas fuerit sibi reseruata: quod certissimum est, cum depositio facta fuit ob adulterium, vel alia crimina eo minora, vel saltem non maiora: si autem depositio fuisset facta ob hæresim, vel alia crimina, videtur non posse.

c In cap. at si clerici. §. de adulteryis. de iudic.

SVMMARIVM.

1 Dispensare potest Episcopus cum deposito à se per sententiam verbaliter ob crimen, super quo potest dispensare.

2 Episcopus dispensat in criminibus adulterio minoribus.

2 Incestus cũ matre, & filia carnali, crimen maius adulterio, secus si sit perpetratus in gradu remotiori, vel cũ cognata spirituali.

Dispensare potest Episcopus super incestu etiam maiore adulterio, quia hoc expresso iure ei conceditur.

3 Incestus spiritualis non est propriè incestus.

CONSILIVM III.

QVod Episcopus possit dispensare super sententia sua & restituere depositum per illam ob incestum spirituale, ad suos ordines, facit primo, quod Episcopus potest dispensare cum deposito à se verbaliter tantum ob crimina, in quibus licet ei dispensare, [a] secũdum Speculatorẽ, [b] & Panormitanum [c] quem Felinus & Decius ibi sequuntur per iura ab eis citata, respondentes Aretino contra tenẽti.

2 Secundo, quod Episcopus potest dispensare in minoribus criminibus adulterio, & licet incestus verus cũ matre, & filia carnali, sit maius crimen, quàm adulterium, [d] alius tamen incestus in remotiori gradu, vel cum cognata spirituali nõ videtur esse tã grandis, sicut adulteriũ arg. l. *si adulterium,* [e] & eorum, quæ subtiliter dicit vterque Thomas, [f] quicquid glossa dixerit, [g] & Doctores ibi parũ differentiam aduertentes.

3 Tertio, quod est sentẽtia Ioan. And. quã sequitur Pan. [h] & Fel. Dec. & communis habet, posse Episc. in incestu etiã maiori adulterio dispensare. Tũ per c. *virginem.* [i] Tũ quod licet Episc. nõ possit regulariter dispensare in criminib' maiorib' adulterio, potest tamen, quando expresse id ei iure conceditur, vt conceditur in incestu per prędicta iura.

Quarto id probatur, eo quòd incestus spiritualis non est propriè incestus, quia sola consanguineorum & affiniũ coniunctio est propriè talis, [k] & tradit pulchrè Caiet. [l] dicens, copulam cum cognata spirituali, nõ propriè, sed metaphoricãs dici incestum. & ita esto incestus carnalis sit crimen maius adulterio, metaphoricus tamen nõ est talis. Quare sine dubio poterit Episc. in eo dispẽsare. Salua, &c.

a Ca. at si clerici. §. de adulteryis. de iudic. b Tũ. de accusat. nu. 4. c In dict. §. de adulteryis. d Ca. adulteryj malum. 32. q. 5. e. §. fi. dd. in authen. de nupt. f In 4. dist. 33. art. 3. ad 3. g In d. §. de adulteryis. h In d. §. de adulteryis. num. 10. i Et ca. sicut virgo. & 2. 3 quæ sacro. 27. q. 1. k 36. q. 2. c. 1. l In d. art. 3. in respon. ad 2.

SVMMARIVM.

1 Dispensatio matrimonialis obtenta in foro conscientiæ tantùm, etiam si de ea fiat fides, tamen non prodest quo ad effectus fori exterioris, in quo constat de impedimento nu. 7.

1 Iudex iudicare debet secundum veritatem illam quam nouerit, vt iudex illius fori, in quo iudicat. nu. 10.

1 Actus valor à potestate & voluntate facientis pendet.

2 Contradictoria nec esse, nec iudicari possunt simul vera: at quod aliqua sint valida quo ad quid, & invalida quo ad aliud, contradictorium non est. nu. 11.

3 Sacramentum etsi à futura approbatione vel reprobatione Papæ, nec aliter à futuro euentu potest pendere, sed statim valet, vel non valet, & nu. 11. potest tamen ab eo statui, vt idem iudicetur validum in vno foro, & non in alio, nu. 9. vel quod iudicetur tale in vno foro, & non in alio. nu. 11.

3 Matrimonium, sicut & alia sacramenta, non potest pendere, sed statim valet, vel non, & si non valuit, non potest à futuro euentu incipere valere: sicut & si valuit, nõ potest ob futurum euentum effici ne valuerit.

4 Iudex secundũ eandẽ conscientiã cõtraria iudicare nequit. n. 12.

5 Litera Pœnitentiariæ quo ad forum contentiosum non suffragantur. nu. 12. & 13.

7 Dispensatio limitata quo ad forum interius & illius effectus, ad exterius & illius effectus non extenditur.

8 Absolutus quo ad forum interius tantùm, non est quo ad exterius siue illius effectus, absolutus.

9 Contradictoria vt aliqua dicantur, oportet vt respectu eiusdẽ rei & qualitatis sint opposita.

13 Papa potest statuere, immo iam per iura statutum est, vt iudex

Universidad de Deusto
Biblioteca

per quamdam probationē credere, & iudicare posit aliquid quo ad vnum effectum, & non quo ad alium, seu in vno foro, & non in alio.

CONSILIVM IIII.

FAcultas dispensandi cum iis, qui publicè, & bona fide secundo, & vltertio, & vlteriore gradu matrimonium cōtraxerūt, in foro tantùm conscientiæ, cū sit per bullam cruciatæ cōmissario concessa, & in eo foro commissarius dispensauerit. Quæritur, si de impedimento in foro exteriori constet, & de prædicta dispensatione, an iudex fori externi debeat secundum conscientiā & veritatem iudicare matrimoniū validum.

1 Respōdeo, quòd pro parte affirmatiua huius dubij facit primo, quòd iudex debet iudicare secūdum rei veritatem, & non secundū falsitatem fucatā, iuxta illud, [a] *secundū iustitiam*, supple verā, id est, nō fucatā, *iudicabit*. at verè prædictum matrimonium valuit coram Deo, ergo debet iudicari validum. Secundo, quod potestas & voluntas cōcurrentes in aliquem actum, faciunt illum validum, [b] & in casu illæ videntur concurrisse in dispensatione: quippe qui habebat facultatem Papæ ad id faciendum concessam, voluit dispensare, & actu dispensauit, ergo &c.

2 Tertio, quòd duo cōtradictoria nō possunt esse, nec iudicari simul vera, [c] & consequenter matrimonium prædictum non potest dici, nec iudicari validum, & nō validum, at dicendum est esse, & verè iudicari validum: quia est validū in foro conscientiæ secundum vtramq; partem, ergo validum est, arg. à toto ad partem, quod valet secundū dialecticos, & Baldum. [d]

3 Quarto quod sacramentum non potest pendere à futuro euentu, nec futura ratificatione, vel reprobatione etiam Papæ, vt tradit Paludanus, quem nos munimus, & sequimur alibi, [e] nam licet Papa possit efficere, vt facta virtute suæ legis habeantur pro infectis etiam ex tunc, [f] non tamē potest efficere, vt id quod verè est, vel fuit sacramētum, habeatur pro non tali, & infecto, [g] cum iure diuino subsistat, & Papa illud annihilare nequeat, [h] & consequēter hoc prædictum matrimonium, quod à principio valuit, non potuit desinere valere ob futurum euentum mortis mariti, nec contradictionis vxoris, nec Papa potuit efficere ne valuerit, vel ne valeat.

4 Quinto, quod licet iudex possit iudicare vnum secūdū conscientiam, quam habet, vt priuata persona, & cōtrarium secundum conscientiam, quam habet vt publica, non tamen potest secundum eamdem conscientiam iudicare contraria, secūdum omnes. At iudex huius causæ, visis eius actis, debet iudicare hoc matrimonium esse validum quo ad forū conscientiæ, etiā secundum conscientiam, quā habet vt iudex & publica persona: ergo non potest iudicare illud esse inualidum, tamquam iudex, secundum eamdem conscientiam, nā qua ratione conscientia priuata non pōt dictare duo contraria, eadem nō poterit etiā publica, arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur.

5 Sexto, quod cum sequenti vnū est maximum argumētum, quod pro hac parte afferri potest, quod licet remitti possit pœna, & dari absolutio, & fieri dispensatio quo ad forum conscientiæ tantū, ita quod non prosint, nec noceāt quo ad contentiosum, donec sciātur in illo, videtur tamē, quod non possint illæ dari, vel fieri quo ad hoc, vt nō operentur effectum in foro contentioso, posteaquā scitę fuerint in eo. Pro quo facit antiquus stylus Pœnitentiariæ, de quo Sarnensis in regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, [i] testatur, secūdum quem stylum, literæ, in quibus committebatur absolutio, vel dispensatio quo ad forum conscientiæ tantùm, dirigebantur cōfessariis clausæ, & sigillo munitæ, sicut & nunc diriguntur, & præterea in eis apponebatur clausula, vt id fieret sine testibus, & cōfecto actu laniarētur, siue rūperentur literæ: quod nō alia ratione videtur fieri solitum, quā ne probatione postea facta per illas operarentur etiam effectum in foro exteriori, & contentioso. & cū in casu proposito cōstet iudici, quatenus iudex est, de dispensatione prædicta in suo conscientiæ, debet iudicare prædictum matrimonium valuisse.

6 Septimo, quod videtur nō posse fieri etiā à Papa, vt matrimoniū, de quo in vtroq; foro cōstat esse legitimū iudici, tanquā iudici, nō debeat iudicari verū, & legitimū quo ad vtrumq; forū: quia vna & eadē conscientia, quę per vnā & eandem scientiā publicam ducitur, non videtur posse cōtraria dictare, cùm vna & eadem res vno & eodem iure cēsenda sit. [a] At in casu proposito cōstat iudici vt iudici de prædicto matrimonio quo ad vtrumque forum, ergo.

7 Non obstantibus tamen iis, videtur dubium positum negatiuè esse resoluendum, scilicet, quod non adsit talis dispensatio, quæ ad effectum, de quo agitur, suffragetur ad validitatem matrimonij: quia effectus, de quo agitur, pertinet ad forum exterius, & contentiosum, vt palam est, & dispēsatio prędicta nullaten⁹ validauit matrimoniū, de quo agitur, quo ad forū exterius, & contentiosum. Primò, quia limitata causa limitatū producit effectū, [b] & tā facultas dispensandi commissariis cōcessa cruciatæ, quā dispēsatio facta per illos super impedimēto prædicti matrimonij, fuit limitata quo ad effectus fori conscientię dūtaxat, ergo non valet quo ad forum contentiosum. Secūdo, quia actus agentiū non operantur vltra intentionem eorum. [c] At tam Papa faciens facultatem dispensandi, quā cōmissarij eius dispensantes per facultatem prædictam cruciatæ expressè restrinxerunt eam quo ad effectus fori interioris, & conscientiæ tantùm: ergo actus eorum non possunt operari, neque prodesse quo ad alios.

8 Tertio, ea quæ sunt iudicanda valida quo ad alterum forum dumtaxat, non debent iudicari valida quo ad vtrūque. Tum per ca. *de his*. iuncta glo. recepta, [d] quatenus habet, absolutum quo ad forum conscientiæ tantùm, non esse absolutum quo ad forum exterius: quam communiter receptam sequitur Ioan. ab Anania. [e] Tū quod iudex, qui scit reum coram se accusatum fecisse delictum, de quo accusatur, si de illo coram eo legimē probetur innocens, debet eum absoluere quo ad forum cōtentiosum, & nō quo ad forum conscientiæ, & econtrario, si scit eum non fecisse, & probetur nocens, debet condemnare iuxta iura, [f] & tradit D. Thom. cōmuniter receptus, [g] vbi profundè probat Caiet. sequutus alios multos DD. classicos. Tum quod sponsi de futuro, secuta copula carnali, erāt iudicandi cōiuges quo ad forum exterius ante Conc. Trid. [h] non tamē quo ad forū conscientiæ, nisi vxorio affectu eam habuissent. Tum quod contrahentes matrimonium per verba de præsenti dicta sine intentione contrahendi, iudicādi sunt in foro exteriori coniuges, non autem in interiori. [i] Cum ergo constet dispensationem, de qua agitur, esse limitatam quo ad forum conscientiæ tantùm, non est iudicādum per eā matrimonium esse validum in foro contentioso.

9 Postremo, quod Papa potest statuere, cōcedere, vel dispēsādo efficere, quod aliquod matrimoniū valeat quo ad forū cōscięntię, & nō quo ad forū cōtentiosum: quia efficere quod aliquid valeat quo ad vnū forū, & nō quo ad alterū, nō est efficere quod vnum & idem verè valeat, & nō verè valeat, sed quod fit iudicādū verè valere quo ad vnū forū, & non esse iudicandum verè valere quo ad altetum, quæ nullatenus sunt contradictoria: quia, vt aliqua sint talia, oportet vt sint opposita respectu eiusdē rei, vel qualitatis, secundum veram dialecticam, qualia non sunt hæc, vt palā est: sicuti non sunt contradictoria, *Hic est idoneus ad vnū munus, & non ad aliud*: nec illa, *Hic est successor patris quo ad vnum & non est quo ad aliud*: nec illa, *Papa absoluit hunc ad hunc effectum, & non absoluit eum ad alium*: nec illa, *Hic iudicat reū condemnandum secundum allegata & probata, & non iudicat eū condemnandum secundum conscientiam priuatam.*

10 Non obstant opposita. Ad primū enim respōdetur ex mente D. Tho. [k] concedendo quod iudex debet iudicare secundū veritatem, sed nō qualemcumque, sed tantùm secundum illam, quæ sufficit ad iudicandum quod iudicare intēdit, quam nouerit vt iudex. & in casu proposito iudex non nouit simpliciter veritatem prædicti matrimonij, sicut dicetur in responsione ad vltimum, & minus ad iudicandum illud esse verum quo ad fori contentiosi effectus: quia contrarium significat limitatio tam in facultate dispensandi, quàm in ipsa dispensatione expressa.

Ad secundum concedimus actus valorem pendere à potestate & voluntate agentis, & Papam quidem habuisse & habere potestatem concedendi facultatem dispensandi quo ad vtrumque forum: sed negamus voluisse eam facere commissariis cruciatæ, item habuisse commissarios pote-

2 *Esaiæ. 11.*

b *Ca. cum super. cū ei annot. de off. deleg.*

c *L. vbi repugnantia ff. de reg. iur. & c. si enim. de pœnit. dist. 2.*

d *In l. conuenticula. C. de episcopis & cler.*

e *In cap. placuit. de pœnit. dist. 6. à num. 102.*

f *Iuxta clem. 1. adiuncta gloss. sing. verbo infectis. de immuni. eccles.*

g *Arg. c. degradatis. cū gloss. & ead not. de pœnis lib. 6.*

h *Capit. sunt quidam. 23. q. 1.*

i *q. 14. litera B.*

a *Ca. cognouimus. 12. q. 2. & l. eū qui. ff. de vsucap.*

b *L. in agris. ff. de acquir. rer. domi.*

c *L. non omnis. ff. de reb. cred.*

d *De accusa.*

e *Ca. dilecto de his. col. 1.*

f *L. illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. c. iudicet. 1. q. 7. & 2. 2. qu. 60. art. 6. & clarius qua. 67 art. 2.*

h *Per c. is qui fidē. de sponsal.*

i *Cap. tua cū ei annot. de sponsalib.*

k *2. 2. qu. 67. art. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

statem,& voluntatem id faciendi: quia immo neutra eis fuit,vt ex facultate sibi concessa limitatè,& ex dispensatione facta ab eisdem cum eadem limitatione palã constat.

11 Ad tertium concedimus non posse duo contradictoria simul esse,nec iudicari vera,& consequenter non posse dici,nec iudicari simpliciter matrimonium prædictũ esse validum,& non validum. Sed negamus primò prędictum matrimoniũ posse iuste iudicari à iudice fori contentiosi validum etiam quo ad forum conscientiæ: quia in dicta responsione ad vltimum monstrabimus illud ei non probari, & ita cessat argumentum de toto ad partem. Negamus secundo illum iudicare contradictoria: quia iudicat aliquid esse validum quo ad quid, & quo ad quid non, vt probatum est in vltimo argumento pro parte negãte formato:& consequenter iudicẽ posse iudicare sine vlla contradictione hoc matrimonium non esse validum quo ad effectus fori contentiosi, licet esset validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad quartum concedimus in eo assumpta, & consequẽter quòd matrimonium prædictum statim ab initio ita valuit,aut non valuit, vt Papa nõ potuerit efficere ne valeat, aut ne valuerit: sed negamus quòd Papa nõ possit statuere,vel dispensando efficere,vt aliquod matrimonium, vel aliquod sacramẽtum,quod verè debet iudicari tale in vno foro, non debeat iudicari esse tale in alio foro: quia hoc nulli legi diuinæ repugnat, [a] licet enim Papa nõ possit efficere,vt confessio & absolutio sacramentalis iam legitimè factæ non valeant,potest tamen efficere,ne in foro cõtentioso iudicentur validæ, immo iam effecit,per eadem iura iudicandum esse,quod illæ iam legitimè à pœnitente, & parocho factæ,& mortuo parocho, iudicari debeãt validæ in foro conscientiæ,non tamen iudicari debent tales in foro cõtentioso: quia nõ potest probari in illo eas fuisse factas,prout nec posset mortuo confessario, per quem solum poterant probari,iuxta glo.& ei annot. [b] Per eius itẽ iura iudicandum est,quod excommunicatus absolutus in foro conscientiæ tãtùm à Papa,licet statim à principio sit verè absolutus in illo foro,non iudicetur absolutus in foro contentioso.

12 Ad quintum concedimus in eo assumptum,videlicet, non posse iudicem iudicare duo contraria secundum eamdem conscientiam,siue ea sit priuata, siue publica. Negamus tamen primò,iudicẽ fori contentiosi in hoc casu posse iudicare matrimonium prædictum esse validum quo ad aliquod forum:quia non constat ei, tamquam tali iudici, valere illud quo ad illud forum,vt statim probabitur in d. responsione ad vltimum. Negamus secundo esse contraria iudicare hoc matrimonium non esse validum quo ad effectus fori contentiosi,vt supra probatum est, & esse validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad sextum negamus in eo assumptum, per adducta in postremo argumento pro nostra parte adducto; concedimus autẽ,quod prædictæ literæ dabantur clausæ, & sigillatæ, & quod in multis earum ponebatur clausula de laniandis literis post absolutionem, vel dispensationem per eas factam: sed negamus, quod id fiebat ad finem, ne contenta in eis, posteaquam scirentur, & probarentur, prodessent in foro contentioso. Tum quia hoc nemo vmquam dixit. Tum quia etiam Sarnensis, qui de hoc, [c] testatur, ideo definit hoc fieri solitum, vt euitaretur necessitas componendi, quæ fuisset necessaria ad hoc, vt in foro contentioso iuuaret. Tum quia verius videtur id fuisse vtilitatum, ne secreta peccata, & delicta, de quibus occultandis grauissimum iuramentum in Pœnitentiariæ prætorio præstatur,in infamiam eorum, quibus gratiæ fiebant, panderentur: sed quia ex illa literarum laniatione eueniebant aliqua inconuenientia absolutis & dispensatis per eas,nuper inductum est, vt rarissimè ponatur illa clausula,habito pro cõperto,quod per illas literas, quibus fit vel committitur absolutio,vel dispensatio in foro conscientiæ tantùm, non probetur quidquam quo ad forum contentiosum,ad hoc vt iudex illius fori teneatur ad aliquid faciẽdum,vel omittendũ in illo foro, ad quod literis illis non visis non teneretur,quod mox fusius probabitur.

13 Ad septimum respõdeo primò, negando assumptũ in eo, siue maiorem. Potest enim statuere Papa, immo iam statutum est,quòd iudex per quãdam probationem possit credere,& iudicare aliquid quo ad aliquem effectũ in aliquo foro,& non quo ad alium,& in eodem foro: cuius rei septem exempla quotidiana adduximus pridem in cap. *si quis autem,* [a] quæ ibi videri possunt. Secundo respõdeo,negando etiam assumptum, siue minorem, scilicet, quòd in casu proposito cõstet iudici,vt iudici, de hoc matrimonio quo ad vtrumque forum. Tum quia non est propositum Papæ,vt literæ prædictæ, quibus dispensatio prædicta facta fuit quo ad forum conscientiæ tantùm, probent illam quo ad forum contentiosum magis,quàm literæ pœnitẽtiariæ, quibus eiusmodi dispensationes fiunt secretò quo ad forum conscientiæ tantùm, per quas palàm est nõ probari res in eis contentas, vt per literas Cancellariæ. Tum quia non est etiam propositum Papæ, vt per illas literas probetur quo ad forum contentiosum magis, quàm per solam signaturam gratiæ,vel dispensationis,per quam illæ non probantur quo ad forum contentiosum, iuxta regulam de non iudicando iuxta formã supplicationis, & regulam 53.iuxta quam dispensatio non suffragatur,nisi literis expeditis. Tum denique quòd stylus Curiæ, qui facit, [b] omnium consensu habet, intentionem & mentem Papæ esse,ne illa,quæ per sacram Pœnitentiariam quo ad forum conscientiæ tantùm conceduntur,probari possint quo ad forum contentiosum,& effectus illius per literas secretas, quæ ab ea manant:& à fortiori credendum est,nolle suam sanctitatem,vt literæ commissariorum suorum concedentium aliqua quo ad forũ conscientiæ tantùm,probent quo ad forum contentiosum plusquam illæ,cum eiusmodi cõmissarij videantur esse quidam subrogati loco sui pœnitentiarij maioris, & subrogatus debet sapere naturã eius, cui subrogatur, [c] Saluta,&c.

Aduertendum Nauarrum non solùm non negare,immo expressè affirmare matrimonium per in foro tantum conscientiæ dispensatos contractum, esse semper, incommutabiliterq; validum, sed ex quo dicta dispensatio eis non suffragatur,nisi quo ad forum conscientiæ, inde sequitur iudicem fori exterioris debere cum prædictis se gerere ac si sine dispensatione(cùm de ea ipsi legitimè non constet)contraxissent.

DE FORO COMPETENTI.

SVMMARIVM.

1 *Francorum regnũ tamdiu posse durare dixit Franciscus Primus, quamdiu in eo fides Catholica Romana coleretur.*

1 *Bullam Cœnæ Domini ne publicetur in suo regno Rex Galliæ, eiusve parlamentum prohibere iure non potest,quia hoc esset Ecclesiasticis sibi non subditis sine iurisdictione præcipere, nu. 2.& de re spirituali,ad quam non se extendit laicæ potestas, iudicare.nu.9.ad fin.& n.10.& licet dicta bulla feratur cõtra Laicos Regi subditos,nu.11.tamen cum respiciat spiritualia,seu eis annexa,ac materiam peccati, quo ad ea prædicti simul cum Rege Ecclesiastica subsunt potestati. numero 15.*

3 *Potestas laica ab Ecclesiastica distincta est, à Deo humano generi communicata ab exordio mundi.ad se circa naturalia secũdum naturalem rationem bene gubernandum, beateq; viuendum data, & inde ad Reges & Principes translata,ad ecclesiasticam nequaquam, nu. 2. & 4.neque contra ecclesiasticas personas,nu.2.seu res spirituales,nu.3. spiritualibus ve annexis,nu.6.se extendens,immo ea minor est.nu.4.*

3 *Potestas ecclesiastica à Christo instituta ad gubernandum per supernaturales leges,& rationem,& per supernaturalia dirigentia homines in hac vita ad gratiam diuinam, & in altera ad gloriam sempiternam obtinendam, nequaquam ad sola naturalia seu laicalia, nu.2.nisi prout ad dictum finem supernaturalem opus est, se extendit, nu.3. & eius Vicario, qui est Pontifex,nu.2 super omnes, etiam quod sint Reges, tradita,nu.4.*

6 *Spiritualia in salutem animarum principaliter directa, alia à Deo immediate instituta sunt, vt sacramenta:alia verò ab Ecclesia supernaturali sibi tradita potestate in animarum salutem etiam per annexionem decreta,vt sunt consecratio, benedictio ecclesiæ,& similium,censuræ ecclesiasticæ,beneficia,& eis annexa,nu.7.ac spiritualia statuta, num.8.& 13. ad quæ laica potestas nequaquam se extendit,nu.8.& 9.nisi prout ex priuilegio eidem in aliquibus ab Ecclesia concesso licet,nu.10.*

a *Arg.c.cum illa per mundum. 4. qu. 3. ea. proposuit. de concess. prab.*

b *Iuxta testimoniũ.de testib.*

c *Vbi supra.*

a *De pœnit. dist. 5. à num. 102.*

b *Cap. quam grauit. de trinitate. fals.*

c *L. cum qui. §. qui iniuriarium. ff. si quis cautio. & in. ecclesia. vt lite pendente.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

15 *Bulla Cœnæ in laicos ratione peccati, cuius censura ad Papam pertinet, pro bono publico fertur. nu. 17.*

16 *Citatio iure naturæ necessaria est regulariter: fallit tamen, quãdo citandus actus qui fit, nullo modo, etiam si præsens esset posset contradicere, vel quando certum est ei nullam competere defensionem, itemque & in generalibus edictis, & cẽsuris quæ ad vitanda futura peccata proferuntur.*

17 *Papa, sicut Imperator, potest esse iudex in causa propria.*

CONSILIVM 1.

SVmma Auditorium Regis Christianissimi edixit, ne bulla Cœnæ in Francia publicaretur, statutis pœnis contrarium facientibus. Quæritur quid iuris?

1 Viso, & intellecto pro tenuitate mea hoc edicto Auditorij Regis Christianissimi, primum demiratus dolui, & fleui, perpendens eius tenorem adeo à Christiana erga summum totius Christianæ Ecclesiæ Principem habenda obseruantia & obedientia alienum. Deinde orani, quamuis indignus, Iesum Christum totius Ecclesiæ caput vnicũ, vt suum Vicarium summum, Ecclesiamque sanctam, cui præest, aduersus portas inferi protegeret, & Angeli, atq; Archangeli Regis Christianissimi: eiusque iudicij, præsertim Prætorij Parlamẽti præfectorum tutelares eis persuaderent id, quod aliquando legimus Franciscum illum fortissimum, atque glorioſissimum Regum Francorũ huius nominis primum dixisse, *Regnum Francorum Christianissimum tamdiu posse durare, quamdiu in eo Christianissimus Catholice, iuxta formam à Pontif. Max. Ecclesiæ Sanctæ Romanæ summo præsidi datam coleretur, ideoque Lutheranos, & omnes alios hæreticos, qui suis hæresibus illud inficere conarentur, censendos esse perduelles, & suæ, suique Regni Maiestatis violatores, eo quod Regno suo machinarentur interitum.* Tertio, quod non solũ Sanctissimi D. N. sed etiam totius populi Christiani, & maximè Regis, qui nunc regnat, Christianissimi Henrici III. quãplurimum interest prædictum edictum nullius roboris esse iudicari, & ne vmquam aliud simile edicatur grauissimè constitui: quod studio quidem tumultuario breuiter sed efficaciter monstrabitur per hæc quæ sequuntur fundamenta.

2 Primum est, quod iuris naturalis per se noti est, non posse quem iustè sine iurisdictione ius dicere, [a] & prædictum Auditorium nullam habet iurisdictionẽ in Episcopos, & alios Prælatos, & ecclesiasticos, in quos per illud ius dictum est, per illud Ioannis Papæ. [b] *Numquam de Pontificibus, nisi Ecclesiam, iudicare debere, non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam.* & illud eiusdem, [c] *Si imperator Christianus est, quod pace illius dicimus, filius est, non præsul Ecclesiæ: quod ad religionem competit, discere et conuenit, non docere.* & illud Nicolai, [d] *Cum ad verum ventum est, vitro sibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vsurpauit: quoniam idem mediator Dei & hominum homo Christus Iesus actibus propriis, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit.* cum aliis sexcentis, quæ id ipsum probãt: at prædictum Auditorium non est maius suo Regno Imperator est, ergo nõ potuit Episcopos, Archiepiscopos, & alios Ecclesiasticos in eo contentos iustè iudicare.

3 Secundum fundamentũ sit, quod efficaci ratione probatur id, quod prædicti Summi Pontifices & alij multi dixerunt, præsupponendo ea, quæ post longam de hac re disputationem efficaciter cõcludimus in repetitio. c. nouit. [e] nẽpe quod potestas laica fuit immediate data à Deo mortalium communitati iam inde ab exordio eius ad sese gubernandum in rebus naturalibus, vt benè beatèque viuat secundum naturalem rationem, potestas autem ecclesiastica est potestas instituta à Christo immediatè, & supernaturaliter ad gubernandum fideles secundũ legem Euãgelicam in supernaturalibus, & quatenus ad id est opus, etiam in naturalibus: & quod hæ duæ potestates à se mutuo differunt penes causam materialem, formalem, finalẽ, & etiam quodammodo efficientem: Penes efficientem quidem, quia potestas laica data fuit humano generi à Deo puro nondum homine facto ab exordio mundi, potestas verò Ecclesiastica à Deo facto homine: Penes autem materialem, quia laica data est ad gubernandum naturalia, Ecclesiastica verò directè ad gubernandum supernaturalia: Penes autẽ finalẽ, quia Ecclesiasticæ finis est status supernaturalis in hoc sæculo per gratiam, in altero per gloriam, finis autem laicæ, naturalis vita, nempe bona, seu virtuosa, quam faciunt virtutes morales secundum naturalem rationem, etiam sine gratia gratum faciente quæsibiles: Penes formalem, quia ecclesiastica principaliter dirigit secundum legem supernaturalem in sacris literis cõtentam, laica verò secundum legem & rationem naturalem, & leges per eam conditas. Præsupponendo, quod vbi supra efficaciter probamus ex his colligi, quod omnes Reges nostri sæculi, qua parte sunt solum tales, habent eamdem, & non maiorẽm, nec minorem potestatem, & iurisdictionem, quam habuerunt Reges prædecessores eorum, qui etiam ante Christum passum regnarunt: quia potestas, siue iurisdictio laica ad humani generis gubernationem necessaria naturaliter æqualis fuit data populis ab eorum exordio, & per eos trãslata, aut certè in vsum cõcessa Regibus, & Principibus, qui genus humanũ gubernarent & regerẽt circa res naturales, ad bene seu virtuosè viuendũ per virtutes morales etiam per solam rectam rationem naturalem quæsibiles: & quod ex his sequitur, quod cùm Reges, qui ante passum Christum fuerunt, non habuerint Ecclesiasticam iurisdictionem, quam nunc habent Papa, & Ecclesia, quia illa (vt supra dictum est) à passo Christo cœpit, neque Reges, qui modo sunt, habent illam.

4 Et consequenter concluditur necessario (fremant licet Lutherani) verum esse id, quod Ioannes, & Nicolaus Pontifices Maximi supra relati, & alij sexcenti Pontifices, & doctores Orthodoxi dixerunt, nempe Reges subesse Pontifici Maximo quo ad ea quæ attinent ad veram religionem, & tuarum suorumque subditorum animarum salutem, nec quicquam posse absque ipsorum priuilegio iudicare, neque statuere de illis: esto quòd eorum regia potestas sit antiquior pontificia. Tum quia lex Mosaica fuit antiquior Christiana, sed hæc dignior illa. Tum quia antiquitas tum demum adiicit dignitatem, quando cætera sunt paria, qualia non sunt inter potestatem Ecclesiasticam cælestia tractantem, & regiam tãtùm terrena respicientem.

5 Tertium fundamentum sit, quòd prædictum edictum non solum est iniustum ea ratione, quod per illud est dictum ius in personas, in quas quis decreuerunt illud, non habebant iurisdictionem, sed etiam illa, quod decreuerunt super rebus à iurisdictione laica omnino exemptis. Quod monstratur, præsupponẽdo primo, quod circa rerum spiritualium definitionem, de quibus loquimur, errauerunt multi Catholici eam nimium ampliando: & multi hæretici eam nimium angustando: quod prouenit ex eo, quod vt quidam recentiores aiunt, [a] non est facile definire quid sit spirituale in hac materia, cuius dicti rationem licet ipsi nõ reddiderint, nos tamen pridem reddidimus in rub. de iudic. [b] & in Manua. confess. [c] nempe quod spirituale, siue spiritale dicitur omne, quod pertinet ad spiritum, spiritus autem dicitur propriè halitus, iuxta illud, [d] *Spiritus meus attenuabitur*: & per translationem, metonymiam, vel metaphoram, nunc anima, iuxta illud, [e] *Tradidit spiritum*: nunc ventus iuxta illud, [f] *Tamquam aduenientis spiritus vehementis*: nunc omne incorporeum, iuxta illud, [g] *Spiritus est Deus?* nũc alia, vt ait D. Thom. [h] quare necesse est, vt spirituale quoque multipliciter dicatur. & ita hæretici appellarunt spiritualia sola illa dona supernaturalia supernaturaliter data generi humano à Deo Opt. Max. ad suam salutem æternam, quæ Spiritui sancto attribuitur: quamuis æq; à Patre & Filio darentur, cum omnia opera gloriosissimæ Trinitatis ab extra sint indiuisa. Pan. autem, Card. & multi alij nostri appellauerunt spiritualia omnia ad spiritum, quatenus sonat animam, pertinentia, & consequenter omnem sapientiam, scientiam, doctrinam, & id genus alia. Quorũ vtraque via, quæ profectò inuia est, relicta, sequuti viam regiam sacræ Scripturæ, sacrorumque canonum, & Doctorum, præsertim, [i] clarius aliis definiuimus, *spirituale esse, vt huc pertinet, donum supernaturale à Deo immediate datum ad animarum salutem, vel institutum supernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Ecclesia, potestate supernaturali sibi data ad conficiendum, vel conseruandum illud, quod dicitur annexum ei.*

a *L. vlt. ff. de iurisd. omnium iudi. cum similibus.*
b *In ca. nunquã. 96. dist. ibi.*
c *In c. si Imperator. eadẽ dist.*
d *Ca. cum ad verum. ead. dist.*
e *De iud. notab. 3. præsertim nu. 81. & 80.*

a *In 4. si sententia dist. 25.*
b *Num. 25.*
c *Ca. 23. nu. 99.*
d *Iob. 17.*
e *Ioan. 19.*
f *Act. 2.*
g *Ioan. 4.*
h *1. par. q. 41. art. 2. ad 4.*
i *S. Thom. in 4. dist. 75.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæ ſatis colliguntur ex cap. *gratia*, & cap. *qui ſtudet*, [a] & ex Doctor. præſertim Durando, [b] & S. Thoma, [c] & Ioanne Andrea & Panormitano. [d] Dixi, *donum ſupernaturale*: ad includendum ſpiritualia per eſſentiam, & excludendum dona naturalia. Dixi, *ad ſalutem animarum*: ad excludenda inſignia, ſeu arma, dotes, & victorias Regibus & principibus aliquot, vel aliis in alium finem, quàm ſalutem animarum, ſupernaturaliter conceſſa. Dixi, *vel aliquid inſtitutum ſupernaturaliter ab eodem ad eã efficiendam*: ad includendũ ſpirituale per cauſam, qualia ſunt ſacramenta, quæ ipſe ſolus inſtituit, & ſola efficiunt inſtrumentaliter gratiam, vt diximus, & probauimus in d. Manua. [e] Dixi, *vel ab Eccleſia, poteſtate ſupernaturali ſibi data*: ad includenda ſpiritualia, quæ quidam appellant ſpiritualia ſtatuta, vt Ioannes Andreas & Panormitanus, [f] & communiter appellantur ſpiritualibus annexa, non quidem eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quàm inſtituta & data ſupernaturaliter & immediatè ab ipſomet Deo: & quod ſunt inſtituta ob illa paranda, conficienda, conſeruanda, & miniſtranda per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter Eccleſiæ traditam, vt vbi ſupra declaramus. Nec rectè infertur hæc non eſſe ſpiritualia, eo quod dicantur eis annexa, vt infra monſtrabitur.

7 Præſupponendo ſecundo, eſſe conſequens prædictis, quòd ſunt ſpiritualia omnia ſacramentalia, & alia ſacramentis annexa ab Eccleſia per prædictam poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter ſibi collatã ad paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, nempe conſecratio, & benedictio Eccleſiæ, vel altaris, vaſorum, ornamentorum, aquæ baptiſmalis, vel benedictæ, exorciſmus, catechiſmus, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, ius patronatus, beneficia, & eorum electiones, collationes, præſentationes, renunciationes, & id genus alia. & conſequẽter quædã eſſe ſpiritualia à ſolo Deo immediatè creata, vel inſtituta, vt ſunt gratia gratum faciens, ſeptem dona Spiritus ſancti, virtutes infuſæ, & gratiæ, quas gratis datas appellant, & iuriſdictio eccleſiaſtica ſupernaturaliter primũ à Chriſto data, vt diximus alibi, [g] alia verò ab Eccleſia inſtituta, qualia ſũt reliqua prædicta.

8 Preſupponendo tertio, quod predicta omnia ſacramẽtalia, & quæcumq; ſunt ſtatuta ab Eccleſia ad paranda, cõficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, per quæ virtus paſſionis Chriſti ad ſalutem æternam nobis communicatur, ſunt & dici debent ſpiritualia. Tum quia vt habetur apud Ioannem, [h] *Quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt*: & hæc omnia nata ſunt, & effecta ab Eccleſia ſpiritualiſſima, & à ſummo miniſtro eius ſpiritualiſſimo per poteſtatem ſpiritualiſſimam, & ſupernaturaliter datam. Tum quia de annexis idem eſt iudiciũ, iuxta illud Pauli, [i] *Tranſlato ſacerdotio, neceſſe eſt vt translatio legis fiat*, relatũ in c. *tranſlato*, [k] & alia ſexcẽta, quæ probant acceſſorium ſequi naturam ſui principalis. Tum quia omnia iura vel ſunt ſpiritualia ſummæ poteſtati ſpirituali ſubdita, vel laica, ſiue tẽporalia, ſummæ poteſtati laicæ ſubiecta: & non poteſt dici illa eſſe laica & temporalia, ergo dicendum eſt eſſe ſpiritualia, argum. à diſiunctiua duarum partium ad alterã alterã negata. [l] Tum quia omnia iura, quæ ſubiiciuntur poteſtati ſummæ laicæ, poſſunt per eam conſtrui & deſtrui. [m] At prædicta ſacramentalia, & ad ſacramenta pertinentia non poſſunt conſtrui, nec deſtrui per poteſtatem laicam, vt omnes Catholici fatentur, ergo non ſubiiciũtur ei, nec ſunt laica, & conſequenter ſunt ſpiritualia. Tũ quia nullus vmquam Catholicus dixit, nec ſomniauit, vllum Regem, qua parte ſolum eſt Rex temporarius, & laicus, poſſe ordines conferre, excommunicare, Eccleſias & altaria conſecrare, aquam benedicere, catechizare, exorcizare: & non alia ratione, quàm quia ſunt inſtituta per poteſtatẽ ſupernaturalem ſupernaturaliter B. Petro, & Eccleſiæ data, ergo nec potuit inſtituere, deſtruere, nec diſponere beneficia Eccleſiaſtica, nec electiones, nec collationes, nec renunciationes eorum, neque alia ab Eccleſia per eamdem poteſtatem ſupernaturalem inſtituta. [n]

9 Tum quia regia poteſtas, vt dictum eſt, non extenditur vltra ea, quæ cognitio & ratio naturalis attingit, & dictat. At nulla cognitio & ratio naturalis, etiam tanta, quãta fuit Platoni, & Ariſtoteli, potuit, nec poteſt cognoſcere poteſtatẽ illã mirabilem, ſupernaturalem, & omnẽ rationẽ naturalem excedentem, datã ab omnipotenti Deo, eodemq; ſummo Redemptore Ieſu Chriſto B. Petro, & Eccleſiæ ad ſalutem æternã populi Chriſtiani, neq; officia, & effecta illius poteſtatis, ergo neq; Reges, quatenus ſolum ſunt tales, neque eorum poteſtas, quæ rationem naturalẽ non excedit, poteſt illa cõſtituere, nec deſtruere, nec de illis iuridicè cognoſcere, nec iudicare, nec ſtatuere. Tum quia ſimonia tantum committitur circa venditionem & emptionem ſpiritualium, iuxta gloſſam receptam. [a] At in emptione & venditione omnium prædictorum committitur ſimonia, ſecundum omnes, & probatur in c. *de iure*, [b] & per totum titulũ de ſimonia. ergo omnia prædicta ſunt ſpiritualia. Nec obſtat, quod ſimonia committitur etiam in annexis ſpiritualibus: quia vt infra monſtrabitur, nõ dixi ea ſpiritualibus annexa, eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quàm alia, ob quæ ſunt inſtituta. Tum denique, quod laica poteſtas non poteſt cognoſcere, neque iudicare de iure patronatus, [c] nec eadem ratione de aliis prædictis, nec alia de cauſa, quam ſpiritualitatis: ergo ſunt ſpiritualia à laica iuriſdictione exempta.

Tertium igitur fundamentum in prædictis tribus præſuppoſitis fundatum inſolubiliter concludit prædictum edictum iniuſtum & nullius roboris eſſe, hoc mòdo: Nulla poteſtas laica poteſt iudicare, vel ſtatuere ſuper vlla ſpiritualia, at prædicta bulla Cœnæ Domini, & omnia cõtenta in ea ſunt ſpiritualia, ergo prædictum Auditorium, quod ſolùm laicam poteſtatem habuit, non potuit prædictum edictum contra ea edere. Quod autem prædicta bulla, & omnia cõtenta in ea ſint ſpiritualia primi vel ſecundi generis, infra in ſolutione argumentorum pro edicto formandorum monſtrabitur.

10 Quartũ fundamentũ ſit, quòd à mille circiterquingẽtis annis ſola Eccleſiaſtica poteſtas hæc inſtituit, & deſtituit, cõſtruxit, & deſtruxit, auxit, diminuit, & mutauit, nulla laica & Catholica poteſtate reclamante, immo conſentiẽte, aſſiſtẽte, &, vt iuſtũ erat, protegente illam, & fauente, ergo ad eamdem pertinet etiam nunc ea facere: niſi quis adeò deſipiens reſponderet, poſſeſſionem, quæ tot nominibus eſt immemorabilis, non debere prodeſſe ſummo Pontifici, & Principi, cum quælibet ſimplex immemorialis cuius infimati profit, iuxta l. *hoc iure*, [d] & ca. *ſuper quibuſdam*. [e] Tum quia, quicquid voluant, reuoluãt, & inuoluant aliquot iuriſperiti Latinè & Græcè callentiſſimi, & in humanis literis præſertim Ethnicis verſatiſſimi, qui forſitan huiuſmodi edicta procurant, plus intenti laicæ potentiæ armis, quàm piæ obedientiæ mentis, non ſolùm non probabunt iuſtitiam talium edictorum, ſed nec ſatis defendere poterunt, quòd abſque priuilegio ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ poſſit vlla poteſtas laica cognoſcere, & iudicare de iure & iuſtitia colorandi titulos poſſidendi prædicta ſpiritualia, cum illa, & iuſtitia colorandi eos ſint eis annexa, & ita ſpiritualia, de quibus laica poteſtas abſque Sedis Apoſtolicæ priuilegio, nec iudicare, nec cognoſcere poteſt. Quare prædicti Auditorij potius erat gratias Sacroſanctæ Sedi Apoſtolicæ agere, quòd patiatur Regiam Francicam vti poſſeſſione priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ, quæ illa ei conceſſit, quàm illam expellere à poſſeſſione ferendi prædictam bullam tam iure diuino, quàm humano fundata, & vſu longiſſimo confirmata.

Quintum fundamentum ſit, quod rationes, quibus prædictum edictum colorari poteſt, facile tolluntur: maxima enim illarum, & prima videtur eſſe quòd ſicut ſumma poteſtas Eccleſiaſtica immediatè à Deo Eccleſiæ eſt data, & Pontificibus Maximis, ita ſumma poteſtas laica eſt data immediatè Regibus ab eodem Deo optimo maximo, & longè prius, & antiquius, quàm Eccleſiaſtica Papæ, quoniã hæc, vt ſupra dictum eſt, multis & inſolubilibus argumentis probatur in prædicta repetitione, [f] data fuiſſe à Deo Chriſto homine facto, illa verò iam inde ab exordio populorum cœpit.

Secunda, quæ quadamtenus Lutheraniſmũ ſapit, quod cõtẽta in prædicta bulla nõ ſunt circa ſupernaturalia diuinitus & ſupernaturaliter à Deo Opt. Max. data, neq; inſtituta & conſequenter nec ſpiritualia, quo ad quæ ſolũ laici, præſertim Reges Pontifici Maximo ſubiiciuntur.

a 1. qu. 1 & c. quam pio. 1. n. 2.
b In 4. d. 8. in. 21. q. 1.
c 2. 2. qu. 100. ar. 1. 2. & 4. d. In c. conſulere. de ſimon.
e Ca. 12. nu. 1. & 2.
f In d. ca. conſulere.
g In d. ca. nouit. de iudic. notab. 3.
h Ioan. 3.
i Ad Heb. 7.
k De conſtit.
l Ca. ſi enim. de pœnit. diſt. 2.
m Arg. ca. 1. de regul.
n Argu. l. illud. ff. ad leg. Aquil.
a 1. quæſt. 1. in ſumma.
b De iure pat.
c Ca. quanto. de iudi.
d §. de illis. ff. de aqua. quotid. & eſti.
e § præterea. de verb. ſign.
f Cap. nouit. notab. 3. de iudi.

n Ter

Universidad de Deusto
Biblioteca

11 Tertia,quod contenta in prædicta bulla,contra cuius executionem prædictum edictum est latum,feruntur in laicos,eos quo ad temporalia Papæ minime subiectos.

Quarta,quod continet processum factum non præmissa partium citatione,quæ est pars defensionis, quam iure naturali deberi declarat clem. *pastoralis.*[a]

Quinta,quod S.D.N. videtur in ea in propria causa iudicare,contra legem naturalem,quæ id videtur vetare.[b]

12 Ad quas rationes per dicta fundamenta facile respõderi potest. Ad primam quidem concedendo summam potestatem laicam siue regiam datam esse generi humano regendo longè prius,quàm summa potestas Ecclesiastica Ecclesiæ Christianæ;sed negãdo ex hoc inferri,quòd spiritualem habebant Reges,immo contrarium; scilicet quòd alia est potestas Regum laica,alia potestas pontificia spiritualis; & consequenter ex facultate vtendi illa non infertur facultatem vtendi hac,cum à diuersis nõ fiat illatio.[c]

13 Ad secundam respondeo,negando solùm illa dici & esse spiritualia, quæ à solo Deo immediate induntur vel instituuntur, vt latè probatum est in tertio fundamento pro nostra parte adducto; quo irrefragabiliter probatur omnia sacramentalia, & instituta ad sacramenta paranda,cõficiẽda,cõseruãda,& administrãda,esse spiritualia & spiritualibus annexa: de quibus idem est dicendum, q̃ de maximè spiritualibus, ideſt,à solo Deo inditis & collatis; quòd quia non satis perpendunt aliqui hæretici,grauissimè circa Ecclesiæ potestatem & maiestatem errauerunt, nec vnquã resipient, donec hanc, quæ verissima, & de sacris Christi fontibus hausta est,doctrinam receperint.

14 Nec obstat,quod nullum annexum est idem cum eo, cui annexum est,sicut nihil simile est idem,[d] quia,vt pridem diximus in dicta rubrica,illud verum est de identitate numerali & indiuidua,vt Theologi loquuntur, siue specifica,vt Iurisperiti dicunt,non autem de generica,aut specifica, specie specialissima, vt Theologi nominant, quam Iurisperiti genus appellant. Nam Petrus potest esse similis Ioanni,& est idem genere,siue specie specialissima,quia est homo;licet non sit idẽ numero,& indiuiduo: & virtutes infusæ à Deo sunt similes in genere donis Spiritus sancti,& sunt spiritualia à Deo immediatè collata,sicut illa;non tamen sunt eadẽ numero & in indiuiduo secundum doctrinam S. Thomæ,[e] ab omnibus Catholicis recepti. Et ita omnia instituta ab Ecclesia per potestatem supernaturalem à Deo sibi supernaturaliter & immediate traditam,sunt spiritualia,& in genere eadem cũ his,qua sunt spiritualia,propter quę sunt instituta,& quibus connectuntur,licet non sint eadem numero, nec sint tam spiritualia, quàm illa,quibus annectuntur: quia illa sunt data,vel instituta immediatè à solo Deo, hæc autem ab Ecclesia per potestatem supernaturalem ab eodem immediate illi traditam.

15 Ad tertiam respondeo concedendo,nec Regẽ Franciæ,nec subditos eius esse quo ad tẽporalia subditos Papæ;negando tamen, quod non sint subiecti quo ad contenta in prædicta bulla,cuius executio impeditur: quoniã omnes Christiani,cuiuscumque ordinis sint,subiiciuntur potestati & iurisdictioni Pontificis Maximi iuxt. c. *nouit.* de iudic. in quo[f] ponderamus illud ad hoc,primo ibi, *Intendimus decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura,quam in quemlibet exercere possumus & debemus* secundo ibi. *nullus,qui sit sanæ mentis ignorat,quin ad officiũ nostrum spectet de quocũq; peccato mortali corripere quẽlibet Christiani; & si correptionẽ cõtẽpserit per districtionẽ Ecc. coercere* Per quæ palã fit posse Papã corripere de peccato mortali quoscumque Christianos,etiam Reges,de quibus illud cognit,& si non se correxerint,censura ecclesiastica ad id cogere. At omnia contenta in prædicta bulla sunt edicta ad vitanda,impedienda,& corrigenda peccata mortalia grauissima per fulminationem excommunicationis, quæ est medicinalis,[g] qua tamquam pius pater intendit conseruare salutem subditorum, & perditam restaurare: ergo quo ad illa subditi sunt ei laici, esto nõ sint subditi quo ad temporalia.

16 Ad quartum respondeo concedendo citationẽ partis regulariter in processu esse necessariam,fallere tamen quando certum est nullam competere defensionem citãdo,vel cum certum est talem esse actum, quẽ non posset impedire citandus,si præsens esset;vt latissimè per innumera probat Felinus post Panormitanum,[a] pro quibus omnibus facit,licet ipse non alleget, quod frustra expectatur euentus,cuius nullus sequitur effectus,[b] & omnia cõtẽta in prædicta bulla sũt alia cõtra quæ nulli vlla defẽsio cõpetit;& talia,quæ nemo iure posset impedire,etiã si inueniretur præsens. fallit etiã in sẽtẽtiis excõmunicationis,quæ generaliter pro culpis futuris impediendis, & præteritis emendandis,vel occultis indicandis,vel alia de causa rationabili contra eos qui ignorantur,feruntur iuxta c. 2.[c] vbi Ioannes Monachus id annotat,allegando stylum Curiæ,& ca. *ad nostram.*[d] & vtrobique Panormitanus & communis, & omnes sententiæ contentę in bulla generaliter feruntur in eos qui ignorant,ad impediendas futuras culpas,vel emendandas præteritas: ergo sine vlla citatione poterunt illæ edici.

17 Ad quintam respondeo primo,negando quod Sanctissimus D.N. in prędicta bulla tulerit sententias pro se: quia immo eas tulit pro salute animarum, pro Republica Christiana,pro libertate Ecclesiastica,& pro conseruatione auctoritatis Apostolicę;& vnitatis à Deo sibi cõmẽdatæ,quę sũt bona sedis Apost.& ita de illis potest iudicare, sicut Episcopus de causa Ecclesiæ suæ,iuxta glossam iuncto textu[e],& aliam glo. iuncto textu.[f] Secundo;quod Papa potest esse iudex in causa propria, secũdũ prædictas gloss. excepe. sicut Imperator in causa sui fisci.[g] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopum potest Metropolitanus iure communi deponendum, pronunciare deponere autem non: sed & Concilium prouinciale contra eos processum informatiuum formare potest, sed non condemnare: hodie autem per Concilium Tridentinum nullus Papa inferior potest de hæresi vel alio crimine Episcopi depositione dignoscere, nec informationem iudicialiter capere n. 5. & 6. Licet extraiudicialẽ informationẽ capere possit, & quandoque teneatur & ad Pontificem referre, num. 3. & 7.*

2 *Legatus à latere potest de iure non solum de appellatione ad Pontificem interposita ad hunc effectum iudicialiter cognoscere, vt causam magis instructam transmittat: sed & idem facere de crimine Episcopi depositione digno, num 4. hoc tamen vltimum modo est correctum per Concilium Tridentinum num. 5. & 6.*

3 *Iudex à quo cognoscere potest de attentatis post appellationẽ, vt iudex appellationis aptius causam expediat.*

CONSILIVM II.

QVæritur est,an Concilium prouinciale possit capere informationem,aut formare processum contra aliquem Episcopum suspectum,aut accusatum ibi de causis grauioribus,ad effectum transmittendi probationes, & processum ad Romanum Pontificem.

1 Respondeo, quod pro parte affirmante huius quæstionis facit primo c. *quamuis.*[h] quatenus habet Concilium prouinciale habere potestatem cognoscendi de causis criminalibus Episcoporum,& faciendi processus criminales,licet nõ habeat potestatẽ definiẽdi;cui cõcordãt c. *multum.*& aliquot alia,[i] quin & glossa,[k] dixit Metropolitanum posse condemnare Episcopum,non quidem deponendo,sed pronunciando deponendum.

2 Secundo facit c. *constitutus.* adiuncta doctrina Panormitani communiter recepta;[l] quatenus habet, Legatum à latere,siue Cardinalem Legatum posse cognoscere de causa appellationis interpositæ ab ordinario inferiore ad Papam,vt causam instructiorem ad eum mittat. Tertiò quòd iudex à quo appellatur,potest cognoscere de attẽtatis post appellationem,vt aptius expediatur causa principalis à iudice appellationis.[m]

3 Quartò,quòd omnis grauatus à iudice inferiore potest appellare etiam omisso medio ad Papam,[n] cui videtur consequens,cuicumque iudici licere quamlibet causã instruere,vt instructiorem,& informatiorem reddat Papã. Quintò,quòd Episcopi & alij prælati inferiores possunt nunciare Papæ hæreses & hæreticos, qui habentur in territoriis suis,[o] & non possent id facere, nisi accepta prius informatione, & quando iudex refert causam

a *In ca. cum olim num. 11. de sent. & re iudic. & cap. causam quæ. de rescript.*
b *Ca. cũ cessante. de offic. deleg.*
c *De constit. lib. 6.*
d *5. de iureiuran. & c. si sacerdos. de offic. ordin.*
e *In ca. si ex gr. 2. q. 7.*
f *In ca. cum venissent. de iudic.*
g *L. proxime. ff. de his qua in testam. delen.*
h *3. q. 6.*
i *Eiusdẽ causa. & quæst.*
k *In c. biduũ. 2. q. 6. verbo admouerit.*
l *De appella.*
m *Per c. cum teneamur. de appellat.*
n *Cap. omnis oppressus. & ca. ad Romanum. 1. & 2. 2. qu. 6.*
o *Cap. excõmunicamus. 5. adyc. nou. de hæreticis, & c. inquisitores, sub fin. eod. tit. lib. 6.*
a *In ca. cum olim. num. 11. de sent. & re iudic. & cap. causam quæ. de rescript.*
b *Le 1. C. ne quis in sua causa iudicet.*
c *L. Papinianus ff. de minorib.*
d *Leg. quod Nerua. iuncta gloss. ff. de posit.*
e *1. 2. qu. 62. art. 1.*
f *Not. 6.*
g *Capit. 1. de sent. excom.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Principi,debet eam instructam mittere.[a]

4 Sexto,quod causæ maiores sunt referendæ ad Papã,[b] & causa dandi coadiutorem Episcopis ægrotis,& nõ valentibus Ecclesias suas regere,est de maioribus Ecclesiæ causis,& reseruata Papæ,attamen Capitula possunt informationes facere de illis,& de statibus ecclesiarum suarũ, & eas mittere ad Papam.[c] Septimo,quod Ioãnes Monachus,[d] in specie determinat,Metropolitanum & Legatũ de latere;licet Episcopum deponere non possint,causam tamen depositione dignam instruere, & instructam ad Papam remittere posse,quod ait se vidisse factum.

5 Quibus tamen non obstantibus contrarium videtur verius. Tum quia certum est, quod nulli inferiores Papa possunt cognoscere de hæresi contra Episcopos,nec processum aliquem facere contra illos, etiã si sint inquisitores hæreticæ prauitatis à sede Apostolica deputati.[e] Tum quia non solum depositio Episcoporum est hodie reseruata Papæ,sed etiam cognitio & examinatio causæ dignę depositione,per Concilium Tridentinum.[f] Tũ quia per prædictum.cap.5.crimen hæreseos,& alia crimina maiora digna depositione & priuatione exequãtur quo adhoc, & pro certo habetur apud plerosq; oẽs nõ posse vllũ inferiorẽ Papa inquirere,& aliquẽ processũ facere cõtra Epi. super crimine hæreseos sine mandato expresso Papæ, per prædictũ c.*inquisitores*.quod & nos nuper vidimus obseruatum in causa Primatis Hispaniæ: ergo neque in aliis criminibus depositione dignis id facere poterit. Tũ quia non videntur obstare opposita,

6 Ad primum enim respondetur,iura in eo cõtenta habuisse quidem locum,quando cognitio causæ depositionis contra Episcopos concedebatur Concilio prouinciali,vel Metropolitano;licet depositio eis negaretur: nunc autem per iura nouiora nõ solum denegatur eis depositio,sed etiam omnimoda cognitio eius.

Ad secundum respondetur,quod vt præfatus Ioannes Monachus vbi supra dixit, instructio quã *in d.c. cõstitutus.* fecit Legatus ille de latere,fuit facta de facto, & non de iure,vel de consensu partium.Nec obstat Panormitanum frequentius receptum contrarium tenuisse. Tum quia etiam Decius ibidem tenuit non debuisse illud iure fieri, nisi consuetudine fuisset introductum. Tũ quia licet tẽpore Innocentij Tertij,cuius est illud ca.*constitutus*.Legato de latere licuisset iure vel consuetudine cognoscere de appellatione ad Papam interposita, & eam instruere & remittere ad eum;non tamen ex eo inferretur,idẽ posse fieri in causa depositionis Episcoporum; quia hoc est aliud ab illo;& à separatis non fit illatio.[g] Tũ quod prædicto iure nouo contrarium est inductum, vt dictum est.

Ad tertium & quartum respondetur eodẽ fere modo, scilicet,quod capitula in eis citata loquuntur de alijs rebus,quam nostra quæstio,& sunt iura antiqua, quæ quatenus obuiare possunt nostro proposito, sunt sublata per noua.

7 Ad quintum,concedendo quidem posse prælatos inferiores nunciare Papę,& admonere ipsum hęresim,& alia crimina depositione digna Episcoporum; immo & aliquando ad id faciendum teneri verbo vel scripto extraiudicialiter,vel ita,vt non faciant processum aliquem iudicialem firmum,vt iura in eo citata probant; at iudicialem,vt quæstio prædicta proponit,non.

Ad sextum respondetur eo modo quo ad tertium, & quartum.

Ad septimum,scilicet dictũ Ioannis Monachi, qui videri potest contrarium parti determinatæ dixisse,respondetur intelligendum esse illud pro tempore,quo iure cõcedebatur cognitio huiusmodi criminum Metropolitano,licet negaretur definitio;nõ autem pro tempore, quo negatur ei etiam cognitio.Nec obstat quod ipse vidit cõtrarium seruari;[h] quia illud solùm agit de crimine hæreseos:sed non vidi Concilium Tridentinum quo illud, & alia crimina depositione priuationeq; digna quo ad hoc exequantur;neque animaduerti,quod illud cap.poterat ad alia crimina Episcoporum depositione digna extendi per identitatem vel similitudinem rationis,sicut c. *quam periculosum*,[i] & c.*qualiter & quando*. [k] & alia multa, quæ merito specialiter eis fauent.Salua,&c.

a Leg.1.C.de relatio.
b Cap.maiores de bapti.
c Ca.1.de cleric.ægrot.l.6.
d In d.ca.inquisitores. de hæretic.lib.6.
e Dist.ca.inquisitores. de hæret.lib.6.
f Ca.5.de reform.sess.24.
g L.Papinianus.ff.de minoribus.
h In d.ca.Inquisitores.
i De sent.excomm.lib.6.
k 2.de accusat.

A

SVMMARIVM.

1 *Confratria,an corpus,an collegium dici debeat,vel vtrumque quod verius videtur.num.2.*
1 *Collegium est simul,societas verò separatim habitantium.*
2 *Congregatio ad aliquem finem vnita,& corpus,& collegium, & societas,dici potest.*
2 *Et,dictio non semper coniungit diuersa,sed quandoque exponitur pro vel,siue idest.*
3 *Collegium sine superioris auctoritate,nisi religionis causa initum,seu coactum.est illicitum.*
4 *Collegium etsi pium sit tamen laicum est, si maior illius pars sint laici.*
5 *Collegiũ laicum in temporalibus subijcitur iudici laico,in spiritualibus verò Episcopo,à quo etiam circa spiritualia visitatur.num.6.*
6 *Iure diuerso,diuersa subsistente ratione,eadem res censetur.*

B

CONSILIVM III.

FVit erecta quædam confratria sub nomine Corporis Christi:cuius confratres habitum distinctum gerunt, separatimque à laicis cũ cruce in publicis processionib' incedunt. Quæritur,num laicalis merè, an mixta dici possit.

1 Videtur dicendum primò,quòd hæc cõgregatio proprius dicitur corpus,quam collegium: quia sola congregatio simul habitantium propriè videtur collegium; cùm tamen etiam seorsum habitantes efficiant corpus, secundum Bartholum,[a] sed ibi glossa dicit è contrario congregationes huiusmodi appellari corpora, cùm simul habitant,& aliàs non nisi collegia:& Albericus,[b] dicit corpus esse genus ad collegium,quod ait tãtum esse simul habitantium,& societatẽ quã ait esse tãtũ seorsũ habitãtium.

C

2 Nos autem arbitramur satis propriè dici posse collegium,corpus,& societatem,omnem congregationẽ personarum ob aliquem finem vnitarum,siue simul, siue seorsum habitent:& quod illa copula,&, in rub. de colleg. & corp.non proprie ponitur, vt cum coniungit diuersa, iuxta glossam,[c] sed impropriè, pro *idest*,vel *siue*,vt in l.1.[d] & notata in c.*ex parte*.[e] & ibi pulchrè per Felinum.[f]

D

3 Secundo, quod licet omnia collegia, & corpora sine auctoritate legitimi superioris coacta, sint regulariter illicita,[g] & Innoc.tradit,[h] & Barth. hoc tamẽ collegiũ,siue corpus est licitum, licet absque auctoritate superioris sit coactum:quia causa religionis est coactum, cuius causa potest cogi & erigi sine auctoritate superioris secundum eos.[k]

4 Tertiò,quòd hoc collegium siue corpus est voluntarium,& non necessarium ex eorumdem mente,& licet sit pium,est tamen laicũ,& non ecclesiasticum:quia omnes, vel maior pars congregatorum sunt laici,quo casu dicẽdũ est laicũ,& nõ ecclesia.ar.l.*quod maior pars*.[l] & c.*cũ oẽs*.[m] quod tenent præfati communiter recepti:cui consequens esse dicunt debere illud coram laico iudice conueniri.

E

5 Quartò,quod licet hæc congregatio dicatur laica, & ideo,vt prædictum est,subiiciatur iudici laico, & debeat conueniri coram eo,& non subsit Episcopo regulariter quo ad temporalia,& bona,quæ ipsi habent in sua cõgregatione;arbitror tamen eos subiici Episcopo quo ad actus ecclesiasticos.Tum quia expresse Bartholus,[n] hoc ait. Tum quia iudex laicus nullam potestatem habet super rebus & actibus spiritualibus & ecclesiasticis.[o] Tum quia iudex Ecclesiasticus est superior iudice laicorũ quo ad actus spirituales & ecclesiasticos, quales sunt actus confitendi peccata,communicandi Eucharistiã, audiendi Missas, sepeliendi mortuũ in sacro loco,vel cum illis aut illis cæremoniis.

F

6 Quinto,quòd ex his infertur Episcopum posse congregationem prædictam iudicare quo ad modum & ordinẽ incedendi in processionibus,& comitandi sacramẽtum Eucharistiæ,cum defertur ad infirmos,& in deferendo habitum,cum ea faciunt;& consequenter visitare illã quo ad hæc,licet non possit iudicare, nec visitare illam quo ad alia delicta,vel contractus,quo ad quæ subiicitur potestati laicæ,& est iudicanda vitandaque ab illa. Nec obstat,quòd eadem res non debet diuerso iure censeri, [p] quia illud verum est, quando eadem ratio, & idem

a In rub.ff. de colleg.illicit.
b In diction. verb. collegium.
c In rub.ff.de iur. & fact. ignor.& cap. quærelam de simon.
d ff.de pact.
e De rescript. f Num.6.
g l. collegia. §. in summa. ff. de colleg. illic.
h In ca. dilecta.de excess. b.prælat.
i In leg.1. & vlt.ff.de collegijs illicitis.
k In l.1.ff. de colleg.illicit.
l ff. ad municip.
m De constit.
n In dicta l. fin.num.14.
o Cap.2.de iud. & c.bene quidem. 96.dist.
p Ca.cognouimus.17.q.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

respectus suadent idem in casu proposito: secus autē, quādo alia ratio, & alius respectus suadet alia, vt est cas° in c. *quia.*[a] & in casu proposito alia ratio & ali° respectus suadet, vt cōgregatio prædicta subsit potestati laicæ quo ad personas congregationis, & bona temporalia tā earū sin gulorum, quam cōgregationis; & alia ratio & ali° respectus suadet, vt eadem congregatio, & eius personæ subsint, & iudicentur, & visitētur ab Episcopo quo ad actus religiosos, quos faciunt in locis sacris, & aliis actibus processionum, & aliis similibus ad religiosos & ad ecclesiasticum ordinem pertinentibus, vt palā est: & praxis quotidiana totius orbis habet, quod licet vnus & idē sit Christianus laicus habens tēporalia, & indigens spiritualibus, & exercens illa; alteri tamen subiicitur, quatenus habet temporalia, & exercet illa; & alteri, quatenus indiget spiritualibus, & exercet illa. Itaque potest appellari prætatū collegium simplicitet laicum, & secundum quid ecclesiasticum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi an visitare possint capellanos triremium.*
1 *Capellani triremium visitari possunt, vt alij viatores, seruato cuicumque suo tam exemptionis, quam alio iure cōpetēte.*

CONSILIVM IIII.

AN episcopi possint visitare capellanos triremium, quæ aduersis ventis in portibus suarum ciuitatum commorantur.

1 Respondeo primò, quod videtur distinguendum inter triremes vnam classem constituentes, quibus communiter præficitur vnus generalis iudex; vel inquisitor contra delinquentes vel debitores; & inter alias triremes singulares, quibus nullus iudex talis præficitur. Distinguē dum etiam videtur inter capellanos, quos triremes vel duces earum accipiunt auctoritate Apostolica, & alia legitima ad celebrandum & ad ministrandum sacramenta euntibus in illis; & alios capellanos, qui tantùm sunt vectores & viatores transeuntes ex vna patria in aliā. Tertiò videtur distinguendum inter exemptos, & non exemptos: & ita hoc dubium debet restringi, & non proponi adeò generaliter & indefinitē.

Secundo, quod Episcopi possint iudicare & cognoscere de illis, perinde ac de aliis viatoribus & transeuntibus, seruando vnicuique sua priuilegia, & ius, quod habēt iure communi vel particulari, domum suam reuocandi, vt notatur in ca. fin.[b] & aliis ibi citatis.[c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius censetur ecclesiastica persona nedum quo ad beneficium canonis, sed etiam quo ad priuilegia fori, pro tempore quo perseuerat in nouitiatu, subiaceat suis prælatis, sicut & professi, nu. 2. ita vt possit prælatus contra talem pro homicidio tunc perpetrato procedendo, etiam cum torquere. nu. 3. sed hoc per clericum, vel religiosum, & non per laicum, nisi ibi adsit talis consuetudo. num 4.*

CONSILIVM V.

QVidam nouitius conuersus occidit iniustè religiosū professum. Quæritur primò, an possit de iure à suo prælato regulari iudicari, an potius tale iudicium ad sæcularem pertineat iudicem.

Secundo, an huiusmodi homicida possit torqueri à prælato regulari.

1 Ad has quæstiones respondeo primo, quod cognitio & punitio prætati delicti & homicidij pertinet ad iudicē ecclesiasticū, ar. c. *religioso.*[d] quatenus probat nouitiū religionis approbatæ gaudere priuilegio c. *siquis suadēte.*[e] & cēseri ecclesiasticā personā, & gaudere priuilegio ecclesiasticæ personæ, [f] & expressè determinant Ioan. And. Dominicus & Francus,[g] quod cognitio de delicto nouitij pertinet ad ecclesiasticum iudicem: quod ipsum tenēt Dominicus & communis in d. ca. religioso §. 1.

2 Et probatur ea ratione, quod nouitij post habitum susceptum subiacent prælatis quo ad iurisdictionem & superioritatem, saltem commutabiliter & reuocabiliter, licet non irreuocabiliter: pro tempore quo sunt nouitij, sicut professi: & cognitio & punitio delictorum religiosorum professorum pertinet ad iudices Ecclesiasticos & prælatos eorum, vt tradit latissimè Pan. post Ioa. de Lignano,[a] vbi probat quod delicta eorū pertinēt ad cognitionē & castigationem prælatorū, etiā si sint homicidia, & alia grauia delicta.

3 Secundò, quòd præfatum delinquentem poterit iudex ecclesiasticus & prælatus torquere, si meruerint torturam indicia delicti, seruatis seruandis in quæstionibus siue torturis, iuxta notata in ca. *cum in contemplatione.*[b]

Tertio, quòd prælatus poterit torquere præfatum delinquentem, si opus fuerit, per aliquem clericum vel religiosum, & nō per laicum, nisi in terris, in quibus consuetudo id fecit licitum, iuxta notata in ca. *vniuersitatis.*[c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus regularium suorum iudex iure communi in ijs quæ spectant ad regulam & regularia statuta tantùm est: at consuetudine & priuilegio cognoscit etiam de aliis criminibus non requirentibus depositionem ab ordine, nu. 2. quale est homicidium. num. 3. & quandoque ex speciali consuetudine, vel priuilegio de ijs etiam cognoscit. num. 7.*
4 *Nouitiorum iudex est regularis prælatus, sicut & professorum.*
5 *Inquisitionis via non potest prælatus contra suum subditum regularem etiamsi adsint violenta indicia, procedere, nisi adsit fama, per quam maior saltem pars collegij ex præcedentib° indicijs credat eum dicti delicti reum. nu. 6. & de hac infamia debet primo per informationes coram notario, secretè tamen assumptas cōstare, antequā ad capturā procedat. n 8.*

CONSILIVM VI.

QVid debet facere prælatus canonicorum regulariū contra nouitium, contra quem sunt indicia violenta, per quæ quasi vehementer creditur occidisse vnum collegam professum?

Respondeo primo quæstionem hanc prægnantiorem esse, quam primo aspectu præseferat; quia multarum quæstionum decisiones requirit, vt ei pro dignitate satisfiat, quas expressè hæc vna proposita non tangit.

1 Secundo; quod prędicta quęstio presupponit, an cognitio huius delicti pertineat ad prælatum. Cui nos breuiter resolute respondimus in secūdo cōment. de regu.[d] in hæc verba: *Iure communi iudex immediatus regularium est Abbas, vel alius prælatus eorum in pertinentibus ad regulam suam, & regularia statuta. quod efficaciter probatur in l. fi.*[e] *& in c.* cum ab ecclesiarum prelatis.[f] *quod illius legis ratione nititur quo ad collegium, cui præest, non tamen quo ad plebem, quo ad quam extendit illud glossa,*[g] *sed non recte. nec est verum, nisi consuetudo augeat iurisdictionem, quam d. l. fin. dat. Immo nec iure communi, vt ibi alias dixi. prælatus inferior habet iurisdictionē in eos, qui sui sunt collegij, quo ad extraria quæ non tangunt regulā, nec regularia statuta, siue sint ciuilia siue criminalia. Sed nullum monasteriū vidi, in quo priuilegio vel consuetudine non sit obtentū, vt prælatus cognoscat etiam de illis, saltem cum crimina non requirunt depositionem.*

2 Tertiò, quòd ex prædictis infertur, prælatum prædicti nouitij iure communi non habere iurisdictionem, & potestatem cognoscendi de prædicto delicto; quia illud non tangit regulam, nec regularia statuta, ad quæ sola extenditur iure communi.

Quarto, credere me, prælato prædicti nouitij competere consuetudine, statuto, vel priuilegio Sedis Apostolicæ iurisdictionem ad cognoscendum de causis ciuilibus, & criminalibus suorum canonicorum expressè, vel tacitè professorum, saltem cum crimen non requirit depositionem ab ordine. Tum quia, vt dixi nullum monasterium celebre vidi, in quo prælatus super suos canonicos regulares, vel monachos non habeat iurisdictionem prædictā actiuè, & passiuè. Tum quia Philippus Francus[h] videtur hoc affirmare. Tū quia video id obseruari in Italia, Gallia, & Hispania.

5 Quinto, quod in casu proposito agitur de crimine requirente depositionem, immo & degradationem realē, secundum Panormitanū,[i] quia agitur de homicidio qualificato, quo dicitur nouitius occidisse professā expressè religionē sacratissimā canonicorū regulatium, quamuis communis opinio teneat contra Panormitanum quo ad degradationem, vt resoluit Decius post multa,[k]

& ita

a *De relig. dom. in l. eum qui. adest ff. de vsufruct.*

b *De foro comp. & c. 1. de priuil. l. 2. §. legatis. ff. de iud. & ibi. hares absent.*
c *Eod. tit.*

d *§. 1. de sent. excom. lib. 6. c 17. qua. 4.* f *Arg. ea. duo sunt genera. 12. quæst. 1.*
g *In c. beneficium. de regular. lib. 6.*

a *In cap. cum contingat. n. 21. & q. hamur seq.*

b *De reg. iur. & in ca. 1. de depositc. & vtl. 1. & toto titulo ff. de quæstionibus.*
c *De sententia excomm. & in alijs locis ordinarijs.*

d *Super c. nō dicatis. n. 63.*
e *C. de iurisd. omn. iud.*
f *De off. ord.*
g *In verbo sententia.*

h *Tum in ca. religioso. §. 1. de sentem. excom. li. 6. quā in ca. beneficium. de reg. eodem li.*
i *In cap. 1. de homicid.*
k *In cap. at si clerici. num. 53. de iudicijs.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ita,cùm prædictus prælatus iure communi non habeat iurisdictionem cognoscendi de prædicto casu,si neque de consuetudine,vel alio iure speciali habeat illam, non cõpetit illi iuridictio super hoc crimine; quod requirit depositionem.

4 Sexto,quod,quamuis videri possit alicui, quod prædicto prælato non competit talis iurisdictio in nouitium laicum:arbitror tamen,quod attento prædicto c.*religioso.*[a] per quod declaratum est,nouitios gaudere priuilegio ca. *si quis suadente.* [b] verius videtur, quod potest cognoscere, perinde ac posset,si esset clericus & professus.

5 Septimo,præsupposito etiam,quod prædicto D. prælato competat iurisdictio cognoscendi de delicto proposito,& non tamen potest procedere per viam inquisitionis,nisi fama prædicti delicti sit contra prædictum nouitium;quia licet iudex possit procedere contra delinquẽtem per viam accusationis, vel denunciationis sine fama præcedente,non tamen potest iustè procedere per viam inquisitionis,per ea,quæ notantur in ca.*super iis.*[c]

6 Credo autem sufficere famam, quam haberet collegium, inductam per indicia: ita quod saltem maior pars eorum,qui sunt in collegio,credat illum nouitiũ occidisse prædictum professum,etiamsi fama illa non esset fama quo ad ciuitatem, neque quo ad plebem parochiæ, per aliqua,quæ adduci possent,si vacaret.

7 Octauo,quod mea sententia prędictus prelatus cognoscere potest in casu proposito de delicto prædicto, si competit ei iurisdictio cognoscendi de crimine requirẽte depositionem iure aliquo speciali, (quæ tamen iure communi non competit) etiamsi fama prædicta præcedit quam etiam credo præcedere.

8 Nono, quod, si sua Paternitas vult procedere per viã inquisitionis,debet ante omnia accipere secreto informationem contra prædictum nouitium de fama iam orta in collegio coram notario publico,antequam apprehendat eum & postea apprehendere illum,& opponere illi delictum prædictum,quod ei fama imponit. Salua,&c.

a §. 1. de sentẽt. excomm. lib. 6.
b 17. quæst. 4.
c Vt. Inquisitionis. & c. qualiter & quando. 2. de accusat.

DE FERIIS.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo ab obseruatione diei festi tunc excusat,si sit præscripta:quam præscriptionem interrũpit superioris cõtradictio.*
1 *Damnum quod paterentur famuli,discipuli, & locantes operas,qui nisi diebus festis aliqua opera facerent, ejicerentur, nõ excusat,nisi sit tanta eorum necessitas quæ excusaret à sanctificatione festi,vel excusentur ob modicitatem operis; & hoc modo sacrum audiant.*

CONSILIVM I.

FIguli dicuntur hic Romæ hanc habere consuetudinẽ, vt diebus festis præparent materiam,ex qua postea die sequenti non feriato conficiant lateres,& tegulas, licetque dicta materia posset præparari eodemmet die non feriato,attamen,vt lucrentur duas,tres,vel etiam quatuor horas temporis,prædictam materiam præparãt die festo, & hoc fere ab omnibus obseruatur,licet deprehensi à ministris iustitiæ puniantur in notabili quantitate pecuniarum,tãquam violatores festorum. Vnde occurrit dubitari,quid agendum sit cum pueris eorumdem, quorum aliqui locauerunt magistris operas suas ad aliquot annos; vt artem addiscerent,aliqui artem sciẽtes ad aliquot mẽses,& aliqui ad hebdomadas:qui cùm nesciant aliam artem exercere,cum notabili dispendio eamdem desererẽt, & nisi diebus festis velint vt supra operari, non valerent vt plurimum reperire qui eos conducere vellent.

Sutores etiam diebus festis residẽt in eorum tabernis: vt calceos vendant tam rusticis venientibus,quàm & habitantibus Romæ,& dictis diebus plures calcei venduntur,quàm aliis diebus:&si cæteris vendentibus vnus vellet tabernam claudere;maximum damnũ pateretur. Tẽpus,quòd insumitur in præparando vno pare calceorum dum venduntur calcei,est modicum. Magistratus ecclesiasticus,ad quem spectat curare vt festa seruentur,publico & pœnali edicto mandat ne hæc fiant,attamen in executione edicti remissius proceditur;& si aliquis aliquãdo deprehenditur trãsgressus esse,soluta aliqua minima quãtitate exequutori libet dimittitur,& sæpissime etiã huiusmodi transgressiones dissimulantur.

1 Ad primam quæstionem respondeo primo,huiusmodi figulos non excusari sua consuetudine;cùm nõ sit præscripta ob contradictionem superiorum,quæ interrumpit illam.[a]

Secundo;nec famulos esse excusandos;cùm hero, & Ecclesia vel Deo contraria præcipientibus,iis potius quã illi sit obediẽdum,[b] nisi tanta eos vrgeret necessitas,quæ excusaret à festo colendo, iuxta ea quæ nos tradimus in Manual.[c]

Ad secundam respondeo non peccare saltem mortaliter huiusmodi sutores propter causas inpropositione quęstionis factas,per ea quæ,[d] diximus.

a *Arg. notatorum in ca. fin. de consuetud.*
b *Ca. Dominus.capi. non semper.x. qui resistit.11.qu. 3.*
c *Cap.13.nu. 6.*
d *In d. nu. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Famuli artificum in festis laborantes etiam causa discendi artem,peccant mortaliter,nisi necessitas artificum vel propria sit tanta,quòd aliter non possent habere vnde honestè viuant.*
1 *Necessitas quæ excusat operantem die festo,excusat etiam illũ, qui vt ei succurrat operatur.*

CONSILIVM II.

AN famuli artificum seruientes eis aliquot annis, vt eorum artes discant,possint absolui à cõfessariis, si coacti à suis magistris seruilia opera faciunt,& non proponunt discedere ab eis nolentibus eos aliter docere; eo quòd non possunt inuenire alios,à quibus discant,nisi laborando diebus festis?

Respondeo primò,quòd non,si ob id desinant audire sacrum contra ca.*missas.*[e] Secundo, quod si magister vel herus tanta necessitate opprimeretur,quod liceret sibi per se illud,quod facturus est discipulus,facere;posset ipsum iuuare,non ea principaliter ratione,qua est magister vel herus, & vt ab eo discat, sed vt tam graui necessitati eius succurrat,per ea quæ diximus in Man.confess.[f] Tertio,quod videtur licere ipsi famulo, audito sacro laborare si non inueniret à quo posset discere illam artem non parendo suo hero, & magistro in faciendo illud opus, & esset ei tanta necessitas discendi artem illam, quòd, nisi disceret eam,iuxta circumstantias personæ,loci,vel alias, non posset honestè viuere:quod tamen rarò videtur contingere. Quartò,quòd cessante necessitate huiusmodi,tã ex parte discipuli,quam ex parte magistri non posset meo iudicio absolui huiusmodi puer,nisi proponeret desistere,ob ea quæ,[g] diximus. Salua,&c.

e *De consecr. dist.1.*
f *Cap.11.nu. 10. & 11.*
g *Vbi supra.*

SVMMARIVM.

1 *Missa ab audienda,quę ab ecclesia distantia excusat,ex circumstatia personarum,viarum, temporu, & similium arbitrabitur bonus vir.*

CONSILIVM III.

AGricolæ locant operas suas menstruas pro certis locis remotis ab Ecclesiis;vnde rarò diebus festis audiunt sacrum,excusantes se non debere cogi ex dictis locis,quæ distant ab ecclesia vltra tria milliaria Italica,accedere ad Ecclesias di ebus festis,vt audiant sacrũ. Dubitatur,quanta distantia excusare possit hos rusticos, ne cogantur pro sacro audiendo adire Ecclesiam.

1 Respondeo primò,scire me terras, in quibus eunt viri, & aliquot mulieres robustæ ad audiendã Missam diebus festis ad loca plusquam tribus miliaribus distantia, immo & senes mares,& fœminæ in diebus solẽnioribus.

Secundò,quod mea sententia,viri, de quibus in quæstione,qui præsupponuntur esse robusti,& operarij, nullatenus sunt excusandi,eo quod tribus miliaribus à loco, vbi audienda est Missa,distent.

Tertiò,quòd non est determinatò iure quanta distãtia excusęt ab audienda Missa,& ita determinandum est arbitrio boni viri, [h] qui est ex circunstantiis personarum excusandarum,pluuiarum,fluminum,lutorum;& aliis huiusmodi suum animum informabit. Salua,&c.

h *Iuxta l. 1. ff. de iure delib.*

SVMMARIVM.

1 *Excusantur agasones,qui diuersoria,in quibus minus impenditur,eligunt,licet secundario inde sequatur vt non possint sacro interesse.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM IV.

AGasones, seu agentes equos, ac muliones, cum sint pauperes, studeant nocte hospitari extra vrbes & castra vbi in via, vel in paruis hospitiis, in quibus minoris emuntur necessaria: & quia dicta loca, vt plurimum, multum distant ab Ecclesiis, idcirco diebus festiuis non possunt Missam audire.

1 Respõdeo, satis excusationis habere muliones, & vectores equorum, si principaliter adeunt prædicta loca, & diuersoria, vt minus impendant, & non vt excusẽtur ab auditione Missæ, arg. eorum quæ dicuntur in Man. cõse.[a]

a Cap. 13. & cap. 22. num. 1.

SVMMARIVM.

1 *Missæ vt non omnibus, sed aliquibus tantùm festis interſint aliquot ouium custodes, & personarum genera, iusta consuetudine introduci potuit; & tunc sufficit; vt tales ijs interſint, & eorũ domini eis tantam faciant commoditatem, vt illis intereſſe possint.*

2 *Cultus diei festi efficiet, ne oues, quas ideo custodes tardius aliquantulũ educunt, vt sacro interſint, minus bene valeãt.*

CONSILIVM V.

PAstores ouium tam paucos conducunt ouium custodes, vt eis non liceat, nec tertio quoque mense, dimissa ouium custodia aliis cõcustodibus, sacrum audire. Dubitatur quid agendum tam cũ pastoribus principalibus, quam cum dictis custodibus.

1 Respondeo primò, quòd pastoribus dominis ouium præcipiendum videtur, vt tot custodes ouium conducãt, quot sufficiant, quo liceat eis satisfacere præcepto de audienda Missa diebus festis, cùm ca. *Missas*, [b] omnibus Christianis id præcipiatur.

b De consecr. dist. 2.

Secundò, quòd fieri potest, vt consuetudine aliqua rationabili inductum sit, vt custodes ouium aliquarum regionum non teneantur audire Missam omnibus festis, sed tãtũ quibusdã, alibi pluribꝰ & alibi paucioribus pro regionũ variarũ varia consuetudine: quia cũ illud præceptũ sit humanũ potest humana consuetudine moderari, [c] & ita sufficit quod domini ouium ponãt tot custodes, quot sufficiant ad custodiẽdas oues, & audiendas Missas debitas.

c Arg. ca. fin. de consuet.

2 Tertiò, quòd custodibus ouium præcipiendum est, vt ita inter sese conueniant; quòd possint audire missas à se necessario audiendas, & quòd non seruiant dominis, qui noluerint ponere custodes ad id necessarios: quamuis arbitrer, custodes ipsos posse ita ordinare horas audiendi Missas, vt qui sufficerent ad custodiẽdas oues sine Missarum auditione, sufficerent etiam ad custodiendas eas audiendo necessarias aliquantulum accelerando, vel tardando exitum, vel ingressum, & regressum ouiũ propter hanc causam, quæ ipsa faciet ne minus valeant.

SVMMARIVM.

1 *Scribendi actio, prout est opus per animi prudentiam, non est opus seruile, secus si fiat vt ex vno scripto sumatur copia.*

2 *Opus seruile non fit ex eo solùm, quod fiat ob lucrum: sed & modicitas materiæ excusat à peccato mortali.*

3 *Indeterminata à iure relinquuntur arbitrio prudẽtis, qui ex causa & circunstantijs iudicabit, illud spatium horæ, quod agricolæ die festo fodienti est peccatum mortale, non esse tale suenti, seu barbitonsori.*

CONSILIVM VI.

QVæritur primo, an scribere sit opus seruile.

Secundo, an opus, quod aliàs nõ erat seruile, fiat seruile, si fiat propter lucrum.

Tertio, cum conceditur facultas laborãdi die festo, ad quæ opera seruilia potest concedi plus temporis.

1 Ad primam quæstionem respondeo primò, quod verbum, *scribere*, varias habet significationes, & quatenus significat cõdere legẽ, cõponere librũ, seu aliquod opus per animi sapientiã & prudentiã, non significat opus seruile, neq; quatenꝰ significat manu propria literas pingere. Quoniam seruile opus, dicitur esse opus manuariũ proprium cõueniẽs seruis, quã iis quibꝰ seruitur, vt post D. Thomã ibi citatum tradimus in Man. nostro. [a] Et scribere, quatenus prædicta significat, proprius, vel saltem æquè conuenit his quibus seruitur, ac seruientibus. Secundò, quod ex vna scriptura aliam similem facere, describere, & transcribere, videtur esse seruile: quia proprius conuenit seruientibus, quam his quibus seruitur: quod & nos satis insinuauimus, [b] & latius tradit Caietanus. [c]

a Ca. 12. n. 1.

b In dicto ca. 13. num. 14.

c In 2. 2. qu. 122. ar. 4. col. 20. vers. ad secundum.

2 Ad secundam respondeo, quòd varij variè sentiunt circa hoc dubium, vt ego iamdudũ late tractaui in ca. *ieiunia*. [d] quod habet id quod quæstione proponitur, scilicet in die Dominica nihil aliud esse agendum, quam Deo vacandum: & postea in d. Man. [e] breuiter resoluendo diximus, nullum opus fieri seruile ex eo solo, quod fiat ob lucrum vel mercedem, vt efficaciter probat Caietanus, [f] ibique respondet oppositis: cuius rationes, quia ibi facile videri possunt, hic non rescribo.

d De consec. dist. 3.

e Ca. 13. nu. 3. & 12.

f Ind. quæst. 122. artic. 4. col. 14. vers. dubium vnũ non dissimulandum.

3 Ad tertiam respondetur, quod omnia quæcumque iubentur, aut permittuntur facienda sine determinatione quantitatis, vel temporis, debẽt determinari arbitrio boni vel prudentis viri, vel iudicis, [g] & consequẽter vir bonus & prudens arbitrabitur, inspectis circunstantiis personarum, causarum, siue occasionum, generis operum, & aliis, ita quod maius tempus potest concedi ad consuendum aliqua, vel ad barbas radendas, & capillos circumcidendos, quam ad fodiendum in agro, vel putandam vineam.

g L. eg. 1 ff. de iur. delib. ea. de causs. de off. deleg.

DE CAVSA POSSESSIONIS, ET PROPRIETATIS.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium suspensa petitorio prius terminari debet.*

2 *Regularium regimen perpetuum melius quam triennale.*

3 *Institutio prælatorum & beneficiariorũ cõmuni iure perpetua.*

4 *Ius patronatus per præscriptionem 40. annorum quari, modificari, & tolli potest.*

5 *Ius ad antiquum reuersio fauorabilis.*

CONSILIVM I.

PAPa creauit iuspatronatus super quodam monialium monasterio in fauorem N. qui per 70. annos præsentauit Abbatissam, & institutio fuit perpetua, nunc verò iterum præsentante patrono, & tam ipso, quam monasterio institutionem perpetuam desiderante, insurgũt institutor, & alij, dicentes institutionem esse debere triennalem, quia sic apud religionẽ receptũ esse videtur. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primo, patrono & monasterio volẽtibus, vt Abbatissa præfata præsentata per patronum confirmetur pro perpetua sine triennalis temporis præfinitione, elatum & manifestum ius eis in possessorio competere, quia ab annis 70. sunt in hac possessione cũ titulo colorato, quod sufficit, iuxta glossam celebrem. [h] & ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur super petitorio, & proprietate iuris, donec possessorium finiatur, & reponantur in pacifica & tranquilla possessione iuris præsentandi, & petendi confirmationem perpetuam. Tũ quia magnum est commodum possessionis, [i] Vnde & iure concessum est, quod si causa proprietatis seu petitorij prius incipiatur, possit possessorium incipi ab eo, cuius interest, & suspendi petitorium, donec possessorium finiatur, [k] quæ receptissima sententia est. Tum quia victo aduersario in possessorio, attenuantur multum vires eius ad obtinendum in petitorio, vt præfata iura declarant, & non solùm attenuantur ei vires iuris, sed etiam facti; ita vt frequenter abstineat à petitorio, propterea quod se videt victum in possessorio, vt quotidie palam fit.

h In clem. 1. de causa possess.

i §. retinẽde. vers. & quia cõmodum. Instit. de interdict.

k Cap. pastoralis. de causa possess.

2 Secundo, quod licet ambitio, & dulcedo sensualitatis suaserint multis regularibus, melius esse regimen triẽnale inuentum à recentibus regularibus, vt per frequentes mutationes ambitiosi & auari aliquando fiant prælati, vel prælatæ; multo profectò coram Deo & sanctis eius melius & sincerius est regimen illud antiquum, quod antiqui, iidemque sanctissimi Patres, Basilius, Augustinus, Benedictus, Bernardus, & Ecclesia vniuersa seruarunt, quando regulares longè erant meliores, quam nunc sunt; idque nos multis & efficacibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

rationibus probauimus infra, [a] & latius in tractatu de paupert. quē nunc recognitum iterum edere curamus mutato titulo in titulum de regul.[b] quas rationes qui præsul serena mente pēsauerit, facilè cognoscet, quo spiritu hoc regimen temporale substitutum fuerit illi regimini antiquo perpetuo; censebitque conandum esse aliquam inuenire viam qua rediremus in illud antiquum.

Tertiò quòd etiam in causa proprietatis, & petitorio ius est præfato patrono, & monasterio, iure communi attento. Tū quia pars aduersa cognoscit iure speciali Pontificis Maximi comperere prædicto patrono ius præsentandi prædictam Abbatissam: & constat iure communi Abbatū, & Abbatissarū, & aliorū prælatorū, & prælatarū & omniū aliorū beneficiariorum institutiones presentatorum ad dignitates & beneficia esse debere perpetuas; ita quod sine culpa graui non possint ab eis deponi.[c]

3 Tum quia secundum receptam sententiam iuspatronatus per præscriptionē quæri, tolli, & modificari potest, per ea quæ habentur in ca. *consultationibus*.[d] & late tradita post alios per Albertinum,[e] & multis aliis locis,[f] præsertim dum constat iuspatronatus iam esse quæsitum, & formatum, vt est in casu proposito, in quo Pontifex Maximus illud creauit, nec pars aduersa hoc negat. Ergo præfatum monasterium, & prædictus patronus potuerūt acquirere per præscriptionem legitimam, quòd ius præsentandi, quod Papa cōcesserat, intelligeretur ita, vt institutio perpetua deberetur Abbatissæ præsentatæ: ergo etiāsi iure communi institutio debuisset esse temporalis, cuius contrarium supra probatum est; iure tamen speciali præscriptionis debet esse perpetua, & tenetur ordinarius ad faciēdam illam perpetuam. Tum quia præscriptio 40. annorum sufficit, vt sit legitima in hac materia per glossam receptam,[g] & per textum & ei adnotata,[h] & in nostro casu est 70. & ita fere duplo maior, quam necessaria.

4 Tum quia reditio ad ius pristinum & antiquum est fauorabilis,[i] vbi hoc dilatat Iason, & ante illum Felin[k]. At antiquo iure optimo, vt diximus, institutio vel confirmatio debebat esse perpetua: ergo pretensio, quòd in casu proposito debet esset alis, digna est fauore, & vt iudex ōni ex parte, qua id facere potest, ei faueat. Tū quia etiāsi solus patronus hoc peteret, erat audiendus, & iuuandus; & in casu proposito non solùm ipse, sed & monasterium, & moniales eius id ipsum petunt: ergo fauendum est eis, & credo fauebit totum Illustrissimum Rotæ Prætorium, si ad ipsum res deferatur. Salua, &c.

a *In consil. 7. de statu monach.*
b *Super cap. nullam. 18. q. 2. à num. 3.*
c *Iunca c. fatis peruersū. 56. dist. & c. inuētum. 16. quæst. 7.*
d *Et in c. cura. de iure patron.*
e *Lib. 2. par. 10. q. 1. prine. art. 5.*
f *De iure patr.*
g *In d. ca. cura.*
h *Ca. de quarta. de præscri.*
i *Ca. ab exordio. 35. dist. l. si vniuersi. §. pactum ne peteret. ff. de pact.*
k *In cap. cum omnes, de constit.*

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Officiarium principis non decet sine ipsius licentia causam, quæ ipsum tangit, tractare.*
2 *Interdicta vnde vi, & vti possidetis pro mobilibus non dantur.*
2 *Interdictum vtrubi pro retinenda re mobili datur.*
3 *Possessorium iudicium recuperandæ possessionis rei mobilis datur iure canonico, sed non iure ciuili.*
3 *Officij iudicis remedium extraordinarium locum habet vbi æquitas suadet, & aliud non est proditum.*
4 *Prælati agere possunt pro iuribus suorum regularium.*
4 *Officium sigillatoris Pœnitentiariæ membrum officij maiorū Pœnitentiariū, & ita huius interest regesta illius fideliter custodire.*
5 *Petitio iudici, alis legitimæ cōmere debet, quis, coram quo, quo iure, & à quo quid petat.*
6 *Priuandus non est re sua non auditus, vel non citatus.*
7 *Executor mixtus sine cognitione quē possessione sua nō priuat.*
8 *Consuetudo immemorialis sine causa mutari non debet. num. 13.*
9 *Iudicandum de lege cùm fit, secundum eam cùm facta est.*
9 *Dispositio omnia principu contra legem humanam valet; quānis peccaret, si sine causa id faceret. num. 13.*
10 *Beneficiorum diuisio iure prohibita ex causa fieri potest.*
2 *Beneficium vacans sine diminutione conferendum; sed potest*
1 *onerari & postea conferri.*
11 *Beneficium nō vacans vniri potest etiam non vocato possessore.*
12 *Beneficia & officia ecclesiæ libera Papæ potestati subsunt.*
14 *Legis humanæ mutatio vitanda, etiam si occurrat aliquid melius; nisi eius vtilitas præponderet damno quod ex mutatio ne sequeretur.*
13 *Firmius id est, quod à pluribus approbatur.*
16 *Nobilitas hanc sibi legem imponit, vt nisi in beneficijs creuerit, nihil se præstitisse putet.*

CONSILIVM I.

PRæsuppono primo; quæstionem esse, an Illustrissimus summus Pœnitentiarius bene petat libros officij sui sigillatoris, quos Reuerendissimus Datarius de mandato Sanctissi. iussit post mortē ipsius sigillatoris penes quēdam custodiri, & deponi.

1 Secundo, protestor me nihil hac de re respondere ausū fuisse, nisi me prædictus Illustrissimus, cuius sacræ Pœnitentiariæ Prætorio assistere teneor, certiorem fecisset, quòd sua Sanctitas volebat, vt qui summus eiusdem Prætorij tractaremus, quid de illa nobis videretur: quoniam non decet, nec forte licet his, qui summus officiarij suæ Sāctitatis adeo addicti, de causa, quæ suā sāctitatē ex propinquo tangit, sine ipsius facultate tractare, arg. ca. vlt.[a] & aliorum iurium citatorum à glossa ipsius.[b]

Tertiò, quòd primo videndum est, an esto, quod ablatio prædicta librorum sit male facta, petitio restitutionis ipsorum per viam alicuius remedij possessorij pertineat ad Illustrissimum eumdemque maiorem Pœnitentiariū.

2 Et pro parte quidem negante facit primò, quod prædictus Reuerendissimus Datarius nec vi, nec clā, nec precario abstulit illos; & ita cessant remedia possessoria interdictorum, quæ ob facta vi clam, vel precariò; competunt. Interdictum item vnde vi, & vti possidetis cessant, quia non dantur pro rebus mobilibus.[c] Non competit etiā interdictum vtrubi, quod datur pro retinenda possessione rei mobilis.[d] quia constat prædictos libros non possideri à sigillatore, neque à prædicto illustrissimo; & quod nullum remedium possessorium est proditum à iure Cæsareo pro restitutione rei mobilis, quales sunt libri prædicti, iuxta glossam receptam in leg. rem quæ nobis ff. de acquir. possess. pro rebus enim mobilibus competit actio furti, vel vi bonorum raptorum, vt patet.

3 Sed ad hoc respōderi potest, quod licet iure Cæsareo non sit proditum remedium possessorium pro restitutione possessionis rerum mobilium, est tamen proditum iure Pontificio,[e] vt post alios tradit Ripa,[f] & præterea vtroque iure videtur habere locū remedium officij iudicis, quod habet locum vbicumque æquitas suadet, vt fiat aliquid, & non est proditū aliud remedium, iuxta l. *plane*,[g] & tradit post alios vbi supra Ripa in multis locis.

4 Secundo pro eadem parte negante facit, quòd licet habeant locū prædicta remedia, non tamen videtur posse illa intentari à prædicto Illustrissimo Pœnitentiario, quia ipse non possidebat illos libros, nec custodia eorum pernitebat ad ipsum, sed ad sigillatorē eius per cōstitutionē reformationis sacræ Pœnitentiariæ. Sed & ad hoc respōderi potest, quòd Abbates, & alij superiores prælati possunt agere pro iuribus monachorum sibi subditorum,[h] & Pœnitentiari[i] maior videtur superior sigillatoris sui prętorij, & illius officium videtur esse membrum sui officij principalis: & negari non potest interesse sui officij vniuersalis: Pœnitentiariæ, vt regesta ad eam pertinentia fideliter custodiantur, & iura ad officiarios spectātia illæsa seruentur, arg. à simili, quod valet.[l]

5 Tertio pro eadem parte negante, scilicet quod non bene petat prædictus Illustrissimus, facit, quod nō nominat vllam personam, à qua petat; quæve illos possideat, & teneat; & supposito quod sint restituendi, dubitari potest quis magis teneatur ad restitutionē, an ille sub cuius custodia & potestate remanserunt post mortem sigillatoris an Reuerendissimus Datarius, iussu cuius fuerunt illi ab eo traditi, an sanctissimus D. N. imperio cuius Datarius illud iussit: an ille, cuius custodiæ nunc sunt commendati, & omnis qui bene petit, debet exprimere quis, quid, coram quo, quo iure petat, & à quo, iuxta glossam receptam in ca. 1. de libel. oblat. Sed etiam ad hoc responderi potest quod licet in supradicta causæ propositione non exprimat personam à qua vult petere, poterit tamē exprimere in sua, quam proponet, petitione.

a *De postul.*
b *In verbo contra ecclesiam.*
c *l. 1. §. illud. ff. de vi & vi arma. & l. 1. ff. vti possidetis.*
d *Leg. 1. ff. vtrubi.*
e *Per c. reintegranda. 3. quæst. 1.*
f *Iuc. sape. de restit. spol. n. 22.*
g *§. fin. & leg. seq. ff. de petit. hæred.*
h *Clem. 1. de rescript. c. fin. de success. ab intest.*
i *Ca. dudum. 2. de elect.*

6 Secundo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 Secundo, videndum est, an ablatio prædicta fuerit iniustè facta. Circa quod dicendum videtur primò, quòd sic, si absque auctoritate S.D.N. in id expressa D. Datarius id fecit: quia nemo est priuandus re sua, vel sibi debita, antequam audiatur, vel saltem citetur, [a] etiã à Papa, [b] & possessione rei, [c] immo nec citatus prætermisso ordine iuris, [d] & prædictus Illustrissimus, vel alia persona vera, vel ficta, pro qua ipse agere potest, videtur possessione rei ad se pertinentis priuatus, vel priuata à D. Datario, antequã fuerint auditi, vel citati.

7 Tertiò, quòd etiã ablatio prædicta fuit iniusta, si prædictus D. Datarius eam fecit vt iudex, vel executor mixtus S.D.N. quia delegatus, vel mandatarius, siue executor Papæ mixtus non potest tollere alicui possessionem, quam habet alicuius rei, sine causæ cognitione, virtute mandati Papæ sibi facti, vt alius mittatur in possessionem eiusdem rei, iuxta celebre dictum Innoc. [e] in theoria & praxi. Ergo licet Papa mandasset D. Datario, vt reciperet prædictos libros, non potuisset illos auferre sine vocatione partis.

8 Quarto infrascriptæ rationes, quibus iniustitiam prædictæ absolutionis aliquibus posse probari visum fuit, nõ subsistunt: & quidem, dum dicit quod consuetudo immemorialis non potest mutari, est contra c. *non debet*, [f] quod legem & consuetudinem seruatam à tempore immemoriali de non contrahendo matrimonium intra septimum gradum, abstulit, restringendo illam vsque ad quartum, & contra Cõcil. Tridentin. [g] quod abstulit consuetudinem ante multa sæcula seruatam de valore matrimoniorũ clãdestinorum, & contra innumera alia iura, quæ consuetudines immemoriales abstulerunt, & contraria illis statuerunt. Illa item, quæ præsupponunt, quod cõsuetudo, quæ habet vim legis, non potest mutari, cùm palam sit ipsam legem etiam Conciliarem, & seruatam à tempore immemoriali, mutari posse, iuxta doctrinam S. Thomæ receptam, [h] quin & sapit hæresim contra doctrinam Catholicam, quæ colligitur ex c. *cuncta per mundum*, [i] & ibi notatis de potestate Papæ legem condendi. Illa item, quæ præsupponunt mutationem legis eo ipso esse inualidã, quòd non debeat fieri.

9 Tum quod secundum Augustinum, [k] licet de lege iudicandum sit, cùm fit, secundum tamen illam iudicandum est, cùm facta fuerit. Tum quia recepta conclusio est, quòd omnis lex & dispositio Papæ contra legem humanam facta, tenet, licet fieri non deberet, secundum omnes. [l] Illa item, quæ texuntur ex pluribus particularibus contra regulam dialecticam, arguendo per indefinitas, quæ particularibus æquipollent in effectu sic: *Traditio antiqua est immutabilis regula, & debet semper durare: ergo consuetudo, de qua agitur, cum sit traditio antiqua, & regula*, est immutabilis, ac si arguetetur, *Equus habet aures, & homo habet aures, ergo equus est homo*. Non enim ex eo quod aliqua traditio, vel regula vel consuetudo sit immutabilis, consequitur quòd hęc vel illa alia sit immutabilis. Quare, iudicio meo, non est tradẽda illa informatio S.D.N. viro eruditissimo, qui merito ægrè feret contenta in ea sibi tamquam firma offerri.

10 Quintò, quod difficultas probandi illam ablationem esse iniustam, augetur ex eo, quod licet sectio & partitio beneficiorum sit prohibita in Concilio Turonensi, [m] potest tamen fieri ex iusta causa, vt ibidem adnotauit glossa recept. & tradunt omnes, [n] & quod licet beneficium vacans sine diminutione debeat conferri, [o] potest tamen beneficio vacanti imponi aliquod onus, & postea ipsum onustum alteri conferri. [p]

11 Potest etiam beneficium nõn vacans iustè vniri alteri, etiam per ordinarium, etiam non vocato beneficiato, vt nouiè decisum fuit contra aliquorum opinionem in clem. *si vna*, [q] vbi glossa & omnes id adnotant, & etiam adnotatur ad decis. [r] in nouissimè impressis, & quod nemo negabit S.D.N. posse adimere, & reddere officio sigillatoris, quod sibi placuerit, iuxta illud, *Quod principi placuit, legis habet vigorem*, [s] præsertim in his quæ suæ libere potestati subiiciuntur, iuxta l. *princeps*, [t] qualia sint beneficia, & officia ecclesiastica. [v]

12 Sextò, quod etiam hæc euadi possunt, non eo quòd Sanctissimus D.N. non possit, si voluerit, prædictam consuetudinem, secundum quam sigillator eius custodiebat prædictos libros, mutare: neque quod mutatio etiam non debitè facta ipso iure non valeret: sed quod multis de causis sua Sanctitas non debet eam mutare.

13 Quarũ prima est, q̃ est vetustissima, & immemorialis, & q̃ in noua reformatione sui officij Pœnit. licet alia quãplura mutata fuissẽt ipsa tamẽ immutata mãsit, & immutata seruata est tempore triũ maiorũ Pœnitentiariorũ vsque ad mortem proximi præteriti sigillatoris. Secunda causa, quod licet sanctissimus D.N. omnia quæ sunt iuris humani, qualis est hæc consuetudo, mutare possit, & mutatio valeret, licèt fieri non deberet, non tamen excusaretur coram Deo à culpa, si absque iusta causa eam faceret: quia licet cõsuetudo, & lex humana iustè mutari possint iusta de causa, non tamen absque illa.

14 Vnde S. Thomas pulchrè concludit, [a] legem humanam non esse mutãdam, etiam cùm occurrit aliquid melius, nisi illud præponderaret, siue maioris ponderis esset Reip. quàm malũ, quod ex immutatione sequeretur. Tertia causa cur sua Sanctitas debeat relinquere consuetudinem prædictam vetustam immutatam, est ne præbeat occasionem detrahendi contra prædictum Illustrissimũ, vel quod deliquerit, vel negligens fuerit in corripiendo suum sigillatorem malè custodientem libros: vel quod suam Sanctitatem pœnituerit magnificentiæ illius, qua Cardinalem Vltramontanum non petentem, neque opinantem tanta dignitate gratis donare dignatus fuerit, donare inquam: & cogere renitentem, vt ea fungeretur, cõtra l. *conuenirt*. [c] Quarta causa, ne videarur arguere cuiusdam imprudentiæ & incogitantiæ prædecessorem suũ Pium V. cùm primis omnium, qui multis sæculis Ecclesiæ Christianæ præfuerunt, imitandum, quod suam Sanctitatem contra morem aliorum summorum Põtificum magno studio, & raro exemplo facere palam est. Quinta, quòd multis de causis prædictus Pius prædictam consuetudinẽ reliquit immutatam in prædicta reformatione. Primo quidem, quod iudicauit eam prudẽter & salubriter à maioribus fuisse institutam. Secundo, quod nulli tutius cõmitti posse videbat matrimonialium dispensationum expediendarum, & registrandarum negotium, quã illi, cui expeditionum in foro conscientiæ sigillandarum curam crediderat, intelligens nihil ab eo in fori exterioris negotiis vel imprudenter, vel indecenter cõmissum iri, qui in fori interioris negotiis tum suis priuatis, tum alienis fidẽ studium, & diligentiã suam probasset, iuxt. c. *præcipimus*. [d] Tertio, quòd æquum etiam erat, & consentaneum rationi, vt idem sigillator vtriusque fori casibus manũ extremam imponeret, tam iis, quæ cum illicita fuerint, cõmissa tamen sint, & remittuntur, quàm iis, quæ cũ illicita sint, dispensatione tamẽ Apostolica licita redduntur: & sicut illa, ne vlli nisi confessori approbato pateant, sigillo obsignat; sic ista, vt numquam pereant, fideliter in libros referat, & relata ad posteritatis memoriã custodiat. Quartò, quòd prudentiæ fuit statuere, vt quas facultates Sanctissimus D.N. maiori pœnitentiario ad forum exterius pertinentes assignauit, & ex earum concessione aliqua emolumenta percipienda concessit, earum gratiarum & concessionum memoriam non alius asseruaret, quam eiusdem maioris pœnitentiarij officiarius, sicut & patres familias reddituum & emolumentorum suorum procuratores, & dispensatores, & rerum custodes & conseruatores nõ eos eligũt, qui alieno imperio pareãt, sed domesticos, & familiares carissimos & fidelissimos. Quintò, q̃ diligẽter tẽpore reformationis officij fuit examinatũ, quid magis deceret & expediret super asseruatione prædictorũ librorũ, & emolumẽtorũ perceptione, eorumque distributione; & iudicatum fuit magis conuenire id, quod semper vsus habuit: ideoque præferri debet ei, quod vnus vel alter sine tanta discussione suadet, argum. cap. *prudentiam*, [e] & cap. *de quibus*, [f] quatenus habent id esse firmius, quod à pluribus approbatur.

15 Sexto, quod cum de his gratiis, & concessionibus, quas in registrum inscribere consueuit sigillator, emolumenta sua, suorumque officialium percipit maior pœnitentiarius; inconueniens videtur, vt alius quispiã taxas ad illum pertinẽtes exigat, & inter Cardinalẽ & officiales eius diuidat, quàm ab eo constitutus, eiusque pro-

a Capit. inter quatuor. de maior
b Cap. nemo quemquam. 2. q. 1.
c Capit. 1. de cau. poss.
d Ca. conquerente. de rest. spol.
e In cap. 1. de concess. præb. num. 4.
f De cõsuet.
g In ca. 1. de refor. matr. sess. 24.
h 1. 2. quæst. 1. de constit. 1. 9. q. 1. & c. 1. de constit.
i In c. in istis. 4. dist.
k In c. quæ in ecclesiarum. de constitu.
l In c. quæ in ecclesiarum. de constitu.
m Ca. maioribus. de præbẽ.
n In c. vacante. eodem tit.
o Ca. 1. vt benef. sine dimin. confer.
p Ca. significatum. de præben.
q De reb. eccles. nõ alien.
r De off. leg.
s L. 2. ff. de cõstit. princip. §. sed & quod princip. Instit. de iure natur. gent. & ciui.
t ff. de leg. & ca. proposuit. de concess. præben.
v Iuxt. c. 2. de præbẽ. li. 6. & clem. 2. vt lit. pendẽt. & glo. solemn. cap. si gratiose. de rescrip. li. 6.
a In d. quæst. 97. art. 2.
b Iuxta cap. ridiculum. 12. distin.
c ff. de pact. dot. & ca. ex parte. de consuet.
d 12. q. 1. & l. 2. C. ne fide inst. dot. dentur.
e De offic. de leg.
f 20. dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prius,& iuramenti sacramento obligatus minister, & officialis,qualis est sigillator. Alia, gratia breuitatis, quibus prædicta consuetudo iusta, vtilis, & aptissima redditur, omitto. Sexta causa,cur sua Sanctitas non debeat prædictam consuetudinem mutare,est quod prædictus Illustrissimus humiliter & vehementer supplicat Sanctitati suæ, vt serio perpendens prædictas æquissimas rationique cõsentaneas causas diguetur auctoritatem prædecessorum suorum vetustissimique temporis consuetudinem, quasi traditionem,quamdam,etiam decretis Pontificum corroboratam defendere.

16 Et cum iuxta alium prædecessorem suum Gregorium suo de nomine dictum,[a] hanc legem sibi nobilitas imponat, vt nisi in beneficiis creuerit, nil se præstitisse putet, Sanctitas sua nobilissima sicut prædictum Illustrissimum nihil tale cogitantem per summam suam & incredibilem gratiam ad hoc munus vocare dignata est, ita eũ hoc munere fungentem ab omni molestia,& ab omni siue auctoritatis,siue iurisdictionis diminutione sincerũ, integrumque tueatur & seruet.In gloriam Dei, qui sua infinita bonitate Sanctitatem suam quam diutissimè seruet incolumem,& glorioſissimam.Amen.

a *In cap.1.de donat.*

SVMMARIVM.

1 Triremium pœna, vel necis etiam iustè inferendæ timor excusat seruum fugitiuum ne ad dominum redeat.

1 Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum,nisi probabilis timor perdendi vitam excuset, & tunc semper tenetur habere intentionem domino satisfaciendi, & quicquid lucratur, domino lucratur.

2 Bonorum tres gradus sunt,vitæ,famæ,& fortunæ,quorum priorũ non teneamur iacturam facere,vt restituantur posteriora.

CONSILIVM II.

QVidam seruus fugitiuus perpetrauit grauia delicta, ob quæ iure occidi deberet, vel ad triremes perpetuò damnari, & confessus peccata sua paratum se præstat ad parendum confessario: qui interrogat, an teneatur ei iubere,vt se restituat domino,qui iam bis conatus est eum capere per lictores,quo iudex eum puniat.

1 Respondeo primo, quòd tenetur in foro conscientiæ redire ad dominum suum,aut eum cõtentum facere,quòd non redeat,nisi aliqua iusta causa eũ excuset à reditu. Secundo,quod probabilis timor perdendi vitam,si ad dominum redeat, videtur iusta causa non redeundi, nec se illi restituendi per vnum præsuppositum, & vnam regulam, quæ nos posuimus in Manu. [b]

b *Cap.17.nu. 87.*

2 Præsuppositum est, quod bona subiacentia restitutioni sint trium ordinum,videlicet,famæ,vitæ,& fortunarum,& quod bona vitæ sunt maioris ordinis, quam bona famæ,& famæ,quam fortunarum. Regula verò est, quod nemo tenetur ad restituendum bona minoris ordinis,cum iactura bonorum maioris,arg.cap.*officia*, [c] & aliorum quæ ibi citantur. Cùm ergo hic seruus fugitiuus sit de bonis fortunæ dicti domini,& in illius hæreditate,& non possit se illi restituere sine iactura bonorum altioris ordinis, scilicet vitę,excusatur profectò à redeundo,& se illi restituẽdo.Tertio,quod tenetur ramẽ habere propositum satisfaciendi illi,seu faciendi illum cõtentum quàm optimo modo,& quàm citissimè poterit, soluendo ei per se, vel per alium iustum pretium, vel precibus aliquorum piorum, amicorum,magnatum,religiosorum,vel aliis modis honestis,& agnoscere se seruum eius coram Deo, donec sibi sit satisfactum;& quod quicquid quærit, & lucratur, quærit suo domino,& cum potetit,se, & illa restituet ei ad salutẽ animę suę,& gloriam Christi, qui nos sua gratia donet, ac perseuerantia ad mortem inclusiuè confirmet.Amen.

c *De pœnit. & remiss.*

SVMMARIVM.

1 Bello capta mobilia acquiruntur capienti requiritur autem quod sit publicum,indictum à potente indicere.nu.2.item & quod sit iustum ex parte capientium.nume.7 consuetudo tamen Regum omnium bellantium videtur solum requirere quod sit publicũ nu.3.& 6.& consuetudo Lusitanorum solùm requirit vt bona triduo à Mauris inimicis fuerint possessa.nu.3.& 7.

2 Naufragio bona amissa, vel iactata animo non recuperandi.seu si habeantur pro derelictis,capienti acquiruntur.

4 Postliminij ius non habet locum in armis, nec in vestibus perditis in bello,immo nec in aliis rebus quæ non causa belli feruntur.num.5.vnde etiam si ab inimicis recuperentur, tamen prioribus dominis non restituuntur.num.5.

6 Conuentio tacita videtur introduci ex eo quod personæ ita cõsueuerunt seruare.

7 Res alienæ in bello iniusto etiam publicè indictο captæ domino erit restituenda ab ijs,in quos etiam titulo emptionis peruenerunt;nisi vbi lex & consuetudo,quæ potest esse rationabilis,num.3.dicat contrarium.num.2.& 5.& vlt.

CONSILIVM III.

IN bello & prælio Regis Sebastiani contra Mauros in Africa,cum Christiani victi fuissent,Mauri ceperũt eorum spolia,& in his lapillos, & gemmas, & alia magni pretij,quę postea vendiderunt parui aliis Christianis captis; qui redeuntes ad suos,sua pecunia retulerunt illa in Lusitaniam.

Quæritur,an teneantur reddere illa dominis antiquis quorum fuerant ante illud prælium,in quo illi obierunt, vel victi spoliati fuerunt.

1 Ad quæstionem propositam respondeo primò, quòd pro parte negante; scilicet quod non teneantur reddere illa antiquis dominis,etiã soluto pretio,quod pro eis soluerunt,tacit primò,quòd bona mobilia capta in bello ab hostibus,fiũt capientiũ,vt tradit Innoc. [a] quẽ sequũtur oẽs & merito: quia pro eius dicto est textus in §. *item quæ.* [b] & ita Mauri, qui ea ceperũt, videntur facti fuisse domini eorum,& consequenter potuerunt donare, & vẽdere.

a *In ca. sicut. 3. de iureiur.*
b *Insti.de rerum diu. & in ca.iuc gentiũ.x. dist. & in l. si quid in bello.& l.hostes. de capt. & postlim. tenetur.*

2 Secundò,quòd dominium rerum habitarum pro derelictis quæritur eas capienti, [c] & prædicta capta in prælio præfato videntur fuisse derelicta ab his, quorum erãt ante prælium:ergo Mauri, qui ceperunt ea,videntur fuisse facti eorum domini. Vnde etiam dominiũ rerum perditarum per naufragium,vel iactarum è naui pro eius salute,animo eas non recuperandi,acquiritur capienti eas, iuxta d.in Man.confess. [d] & qui adiuerunt prælium illud, eo animo portabant ea,vt crederent futura illa Maurorũ si ab eis victi forent,sine spe recuperandi ea.

c *L.1.& 2.ff. pro derelicto.*
d *Ca 17. nu. 98.& 99.*

Tertio,quod prædictæ leges,& aliæ illis concordãtes quibus statutum est,vt mobilia capta in bello fiant capientium,non requirunt iustitiam belli,sed solùm quod sit publicum,indictum à populo Romano,vel alio libero non agnoscente superiorem; & bellum prætatum etiam à parte Maurorum erat publicum,& susceptum à Rege libero:ergo,licet fortè diceretur iniustum,eo quod defendebant terras,quæ fuerunt,& etiam nunc sunt Christianorum, non videtur impedire acquisitionem captorum in eo.

3 Quarto,quod consuetudo omnium Regum Christianorum bellantium habet,vt bona mobilia fiant capientiũ, non habita ratione,& discretione, an bellũ iusta de causa fuerit illatũ,vel acceptũ,sed solùm an fuerit publicum,auctoritate Principis, vel Regis liberi indictum:ergo pari ratione id videtur seruandum in bello à Christianis Principibus contra infideles gesto.

4 Quinto,quod cõsuetudo iampridem seruata dicitur habere,quòd mobilia Lusitanorũ capta in prælijs à Mauris suis finitimis,si tribus diebus continuis ea possideantur ab eis, non redeant ad pristinos dominos Lusitanos; etiamsi empta, vel redempta, vel aliàs ablata reportentur in ditionem Lusitanam: quæ consuetudo potest esse rationabilis; tum ad animandum Christianos ad fortius pugnandum, ne sua perdant: sicut & Romani non habebãt ius postliminij in armis,& vestibus perditis. [e] Tum ad tollendas innumeras lites, quæ ex contrario vsu nascerentur.

e *L.2.§ fin. cum l.seq.ff. de captiu. & postlimin.*

5 Sextò, quòd mobilia perdita semel in bello,& ab hostibus capta, licet postea recuperentur ab exercitu, non debent restitui priinis dominis, sed fiunt recuperantium, nisi sint res,in quibus habet locum ius postliminij,vt pulchre decidit Salicetus, [f] & in rebus pretiosis, de quibus loquimur, non est locus iuri postliminij: quia illi solum est locus in his, quæ causa belli & prælij feruntur, vt sunt naues onerariæ, & currus, & boues portantes & trahendes frumẽta,& commeatum:vt colligitur ex l.2.& 3. ẽvbi dicitur scaphas piscatorias,& ad voluptatem comparatas, immo nec vestes pertinere ad postliminiũ & ita mẽtò

f *In l. ab hostibus.l.n.C. de capt. & postlim.nu.3.*
g *ff. de capt.*

maior

Universidad de Deusto
Biblioteca

maior ratio est, cur res prædictæ pretiosæ non debeant restitui, quàm aliæ, quæ causa belli portabantur.

6 Septimo denique, quod videtur esse quædam conuentio communis tacitè per consuetudinem antiquissimam inducta inter Principes Christianos, & Principes Turcarum, & Saracenorũ occupantes terras ad Principes Christianos, vel Ecclesiam Christianam pertinentes, quod res mobiles captę in bello censeantur esse capientium, attenta illa iustitia belli, quam habet ex indictione auctoritate suprema temporali facta; quamuis alia requisita ad hoc vt sit iustum non concurrant. Quę conuentio tacita colligi posse videtur tum ex eo, quod Rom. barbari, & alij Pagani iure gentium vsque ad tempus, à quo cœperunt Imperatores, & Reges Christiani rerum summas tenere, id seruarunt: tum ex eo, quod supremi Monarchæ Christiani etiã nunc id seruant: non enim in tam longa ætate memini videre, audire, nec legere, quòd, tacta simpliciter inter aliquos Reges pace, nulla conuentione alia inserta, subditi vnius Regis liberi adeant Regem contrarium, & petant coram eo mobilia capta tempore belli publici à subditis eius, & fuerint iussa eis restitui: quæ consuetudo eisdẽ rationibus colorari potest, quibus colorata fuit illa particularis tacta in quinto argumento.

7 Pro parte verò affirmante facit primò, quod res alienа est restituẽda domino suo iuxta iura, [c] & latius tradim' in Manu. consil. At capta in præd. bello videntur mã fisse in domino eorum, quorum antea fuerunt: quia non fuerũt facta Maurorum, qui ea ceperunt, cùm bellum illud à Maurorum parte fuisset iniustum, quia susceptum erat pro defensione terrarum, quę non erant suę, sed Christianorũ, qui volebant eas recuperare: & D. Tho. [c] recep. ab omnibus Theologis expresè ait, quod ad hoc, vt capta in bello fiant capientium, requiritur quod bellum sit iustum.

Secundo, quod ad effectum, vt capta fiant capientium, non videtur sufficere, vt bellum sit publicum auctoritate temporali suprema indictum: quia alioquin consequeretur, bella Turcarum, & Saracenorum contra Christianos esse iusta, & capta in eis fieri eorum, & cõsequenter Christianos captos ab eis fieri seruos eorum, quod videtur durum. Sed ad hæc duo argumenta pro parte affirmante adducta responderi potest, quòd procederent, nisi lex & cõsuetudo obstaret, per tacta in 5. & 4. pro parte negante formatis.

Per quæ omnia ego nõ auderem in præsentia affirmare partem posteriorem: sed magis inclino in partem priorẽ, quam certè disputando defendi posse non dubito, nec cõtra eam consulam, donec inueniam aliquid firmius, quàm nunc inuenire potuerim, eo quòd hęc quæstio, etsi grandis & quotidiana, nondum est, vt arbitror, pro dignitate tractata. Salus, &c.

[a] *Ca. sicut aliena. 23. qu. 6. & c. peccatũ. de reg. iur. li. 6.*
[b] *Cap. 17. nu. 24. & 25.*
[c] *In 2. 2. qu. 66. art. 8.*

DE DOLO ET CONTVMACIA.

SVMMARIVM.

1 Capitulo cum aliquid est intimandum, canonicus in Capitulo capitulariter congregatis, & non alibi, ad hoc vt sit legitima, est intimatio facienda: & hoc, quando agitur de iis, quæ capitulariter sunt, etiam si concernerent actum facti, valide expedienda nu. 5. quod si respiceret actum facti, quod valide per singulos posset expediri, singulis posset intimari. nu. 4. & 6.

2 Citari in alio loco, quàm de iure requisito, nemo potest, nisi quando executori data est talis potestas ob non tutum accessum.

3 Personaliter, vel procuratori ad id sufficienter constituto intimãdum est cuilibet, id quod ei præiudicium potest inferre.

6 Possessio sessionis in choro & Capitulo, ac iurium canonicalium canonico non potest validè & vtiliter à Capitulo dari nisi capitulariter.

CONSILIVM I.

FVit relaxatum monitorium ab A. C. contra Capitulum Ecclesiæ N. vt sub censuris & aliis pœnis deberet immittere A. in possessionem archidiaconatus eiusdem ecclesiæ. Quod monitorium fuit intimatũ Priori, & aliquibus canonicis, non capitulariter tamen repertis. Quæritur an intimatio huiusmodi valeat.

1 Respõdeo primò præfatam intimationem non videri verè legitimè factam Capitulo: quia verè Prior, & canonici, quibus facta fuit intimatio, non erant congregati in Capit. neque in alio loco legitimè vocati, vt requiritur ad hoc, vt faciant Capitulum; quia non erant vocati absentes, nec erant ibi duæ partes vocandorum, neque erat locus, ad quem solent vocari ad agenda negotia Capituli, licet sic ad officia diuina faciendà, & ad refucienda corpora, & ad eundum à choro in refectorium, quod nõ est satis ad constituendum Capitulum legitimè congregatum, vt colligitur ex multis, quæ adducit Felinus, [a] & Franciscus Paulinus in tract. de offic. Capituli sede vac. [b]

2 Secundò, quod nec potest dici quòd habenda sit fictè pro legitima præfata intimatio, eo quod ad Capitulum non esset tutus accessus, vel quod ipsum impediebat intimationem. Tum quia in sententia declaratoria dicitur breue, virtute cuius fuit declaratio facta, fuisse legitimè intimatum Capitulo, canonicis, & aduersario. Tum quia præfatum monitorium non continebat clausulam, vt haberetur pro satis intimata, si non esset tutus accessus, vel si Capitulum & canonici impedirent intimationẽ, quod requiritur iuxta cl. 1. [c] & iuxta multa alia, quę scripsit Fel. in cap. quoniam frequenter. [d] Tum quia nec notarius ipse, qui notificauit in loco in cõpetenti, dicit non fuisse tutum ei accessum ad Capitulum, neque quod illud impediebat intimationem. Tum quia Prior, & hi qui eum comitabantur, nihil durè responderunt: quia solùm in summa dixerunt, eos non constituere ibi Capitulum ad negotia facienda, & quod responderent cum in loco competenti eis intimaretur.

3 Tertiò, quòd certum est etiam non esse factam legitimè intimationem cæteris, qui non aderant cum Priore, cũ ei intimatio facta fuit quia intimatio, quę fit alicui ad inferendum ei præiudicium aliquod, si non obediat contẽtis in insinuatione, facienda est personę proprię, vel procuratori eius ad id sufficienti mandato munito, [e] & ipsi non erant præsentes, nec qui erant præsentes erant procuratores eorum.

4 Quarto, quod magis potest dubitari de ipso Priore, & aliis canonicis præsentibus, qui eum comitabantur. Pro parte enim affirmante facit, quod actus consistens circa merum factum, & pertinens ad Capitulum, potest expediri per canonicos singulariter sine Capituli congregatione: quæ communis est sententia Innocentij Compostellani, Ioannis Andreæ, Buttrionis & Imolæ, quos refert Felinus, [f] & tandem sequitur eos, dicens, non esse tutum ab ea recedere: & in proposito agitur de actu continente merum factum, scilicet receptionem A. cui iam est quæsitum ius per prouisionem Papæ.

5 Pro parte autem negante faciunt quædam Dominici dicta, quæ ipse ibi citat, & alia fortiora, quæ possunt eã confirmare, si adeo expediret nostro proposito, & sententiæ, in qua fui olim in illo cap. scilicet limitandam esse illam communem sententiam, vt tantùm procedat in actu facti, quem canonici possint singulariter sine Capitulo facere, vt si iuberentur soluere aliquam summã pecuniæ, ad quam soluendam quilibet pro rata esset cõdemnatus.

6 Non autem in actu, qui requiret fieri vtiliter ab aliquo, vel aliquibus eorum, nisi maiorem partem Capituli cõstituerent. & in casu proposito, in quo agitur de tradẽda possessione sessionis in Capitulo, & choro, & iurium ad archidiaconatum pertinentium, occurrit actus, qui vtiliter à singularibus canonicis fieri non potest, nisi saltẽ conueniret maior pars eorum: & quia non constat, quod intimatio fuerit facta nisi Priori, & paucis canonicis; arbitror eos excusatum iri à censuris, saltem si non contradixerunt, quos non constat contradixisse. Salua, &c.

[a] *In c. cũ te. nu. 13. de rescript.*

DE SEQVESTRATIONE POSSESSIONIS ET fructuum.

SVMMARIVM.

1 Sequestrum positum iuxta clem. 1. de sequest. poss. sola concordia iudicialis etiam cum extinctione litium à iudice facta nõ tollitur.

2 Suspensio facta vsque ad tempus, eo adueniente tunc spirat, quando tempus est certum: at si possit dubitari an aduenerit vel sit præfixum quod iubebatur, recurritur iudicis declaratoria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM I.

a c. de sequest. possess.

AN sequestrum positum in casu clem.[a] infirmetur per concordiam factam inter partes cum extinctione litium ab ipso iudice facta?

1 Pro affirmatiua facit, quod sequestratio, de qua in d. clem. fit durante lite, at per talem concordiam finita est lis auctoritate iudicis, ergo non durat: quia factum vsque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo secundum Innocentium. b

b In cap. cum bona. de ætat. & qualit.

2 Sed contra videtur dicendum per resolutionem eiusdem Innocentij,[c] videlicet quod quamuis suspensio facta quo ad aliquod certum tempus per aduentum illius tollitur, quia nulla potest esse dubitatio de illius aduentu, suspensio tamen facta donec satisfaciat, non tollitur, donec iudex declaret esse satisfactum: quia posset vna pars id affirmare, & altera negare. Cùm ergo in quæstione proposita posit vna pars dicere litem non esse extinctam, nec cõcordiam validam, videtur durare sequestrum, donec iudex declaret finitam esse litem, & concordiam validam.

c Ibidem.

DE CONFESSIS.

SVMMARIVM.

1 *Monialem se esse quæ asseruit, & coram vicario Episcopi interrogata confessa est, si postea cum iuramento interrogata dicat contrarium, ex causa attende, potest secunda confessio, & seqq.*

2 *Confessionem à se factam quis non reuocat, staturq; primo dicto regulariter. nu. 6 fallit si secunda confessio sit extorta per tormenta. nu. 3. vel per iuramentum, nu. 4. vel quando secunda facta in loco libero, cum prima esset facta timore reuerentialis simulque in materia requirente plenam libertatem. num. 4. & 5. vel quando contra primam subsunt præsumptę subornationes, nu. 5. & 6.*

2 *Tertio secunda depositio præualet priori nulliter recepta.*

CONSILIVM I.

2 QVædam puella diues opera patris ingressa fuit quoddam monasterium, animo, vt ipsa postea dixit, quotiescumque vellet, exeundi: quę post aliquot annos persuasa, vt creditur, ab Abbatissa, monialis facta est. quod ægrè ferens pater, qui eã nuptui tradere cupiebat, protestatus fuit de nullitate professionis, & simul operam dedit, vt super eo ab Episcopi vicario examinaretur, quæ respondit simpliciter se esse monialem. itaque videns pater, quod filia subornata, dum in monasterio permaneret, ob verecundiam, & reuerentiam Abbatissæ, & monialium in dictis persisteret, obtinuit causam committi, & filiã è monasterio educi, prout factum est: & sic educta à commissario examinata iureiurando respondit se numquam proposuisse fieri monialem. Quæritur, an prima confessio præualeat posteriori confessioni.

Respondeo primò, quòd quæstio hæc est valde difficilis, & plurima pro vtraque ipsius parte adducere posset is, cui esset otium id faciendi. Pro parte enim affirmatiua videtur casus vulgatus in l. *generaliter*,[d] cuius verba transferuntur in c. *per tuas*.[e] ibi, *Nimis indignũ sit, vt quisque quod sua voce dilucidè protestatus est, in eumdem casum proprio valeat testimonio infirmare.* Deinde quod Bart.[f] quem sequuntur plurimi, & in his Panorm.[g] tenet primum dictum etiam extrajudiciale testis præferendum esse dicto posteriori etiam judiciali iurato: pro quo faciunt illa omnia, quæ ipse Bartholus & alij multi in variis locis adducunt pro suo dicto.

d C. de nũ. numer. pecu.
e De probat.
f In l. eos ff. ad l. Cornelią de falsis.
g In consil. 12. 1. par.

2 Pro parte autem negante posset adduci primo gloss.[h] & alia quæ est solemnior,[i] quatenus habet priorem depositionem testis nulliter accepti postponendam esse depositioni posteriori: & quod communis opinio Doctorũ est contra Bartholũ, vt inter alios ait Philippus Decius, qui plurimos in id citat.[k] Secundo adduci potest etiã textus,[l] quatenus probat dicto secundo standum fuisse, licet pro primo dicto aliquot graues coniecturæ concurrissent.

h In d. ca. per tuas.
i Ca. cũ causam. de testib.
k In d. ca. per tuas.
l In d. c. literas. de præsumpt.

3 Tertio possent adduci iura illa omnia, quibus probatur confessioni posteriori per tormenta extortæ esse potius standum, quàm confessioni priori sine tormentis factæ. m

m L. recep. & l. nimis. §. 1. ff. de quæst. & l. fin. C. de testib. & alia similia.

Secundo respondeo, quòd narratio casus non videtur sufficienter facta: quia nõ narratur, nec explicatur an prędictus Reuerendissimus iudex, cui hæc causa cõmissa est, interrogauerit denuo præfatam puellam super his, quæ antea dixerat, vt responderet præstito iuramento, neque satis declaratur, an prædicta puella exiens à monasterio reclamauerit coram iudice, vel tantùm extra iudicium, & an iurata, vel iniurata.

4 Tertio respondeo, quod præsupposito eo, quod videtur verisimile, quòd prædicta puella cùm exiit, reclamauerit coram iudice, & cum iuramento: vel saltem postea coram Reuerendiss. commissario id fecerit, videtur standum esse posteriori confessioni, & nõ priori, attẽto, quod prior sine iuramento fuit facta, & secunda cũ eo, & quod iuramentum est tortura quædam spiritualis, vt in hoc ipsum proposuit ait Panormitanus,[a] & quod confessioni posteriori factę per torturam est standum.[b] Attento item quod prior confessio facta fuit timore reuerentiali Abbatissæ præsentis cupientis illam habere monialem, & succedere in bonis eius, qui excusat in his, quę sunt libertati valde grauia,[c] adeo quod glossa singularis,[d] argumẽto illius textus & nonnullorum, quæ in eo citantur, dixit quod timor reuerentialis efficit, ne valeat professio etiã quo ad forum exterius, quam & nos tenuimus allegando eam in Manu. confess.[e]

a In d. ca. per tuas num. 11.
b L. si postulauerit. §. sed & si negauerit. ff. de adulte. & d. l. repet.
c L. quæ onerandæ. ff. quæ vel ver. alien. non dat.
d Ca. præsens. 20. qu. 3.
e Ca. 22. nu. 31.

5 Attento tertio, quod confessio mulierum in his, quæ pertinent ad matrimonium spirituale vel carnale, debet fieri in loco libero, & plenę libertatis,[f] ad hoc vt sibi prę iudicet: & quod posterior confessio est facta in loco libero, prior autem non ita; & quod ipsa ob prædictum timorem non fuit id protestata; pater tamen eius protestatus fuit, quòd multum ad hoc facit.[g] Attẽto itẽ quod multa cõcurrunt ad suspicandũ, quod subornata, & verecundia sexus adacta dixit ea, quæ corã prædicto vicario cõfessa fuit, nempe quòd fuit ingressa monasteriũ eo animo, vt fieret monacha, & quod eo animo accepit habitũ monachalem; & quod vere non habuit, vt ipsa etiam in postrema confessione significat, animum se monacham faciendi; & quod pater id videns prępauauit sibi nuptias, & fecit easdem denunciari; quod non fecisset, si certo non intellexisset eam velle matrimonio coniũgi: & quod simulac egressa fuit, reclamauit, & affirmauit nullum vmquam talem animum habuisse: & quod ante illam confessionem fuit spõsa à patre, & aliqua id genus alia: quæ coniuncta cum tribus præcedentibus coniecturis satis mouere possunt iudicem ad iudicandum veriorem esse confessionem eius posteriorem, quàm priorem.

f Ca. cum lo cum. de sponsal.
g Arg. c. 1. de his quæ vi. & c. 17. de regu. Concil. Trid. sess. 25.

6 Nec obstant oppositа in contrarium; quia opinio prædicta Bartholi communiter reiicitur, vt prædictum est: & quod licet regulariter confessio prior præualeat posteriori, cæteris paribus; fallit tamen quando posterior est per tormenta extorta, vel iurata iuramẽto, quod est quædam, vt prædictum est, tortura; & cum prior est facta metu saltem reuerentiali, vel in loco non libero, posterior autem sine vllo metu, & in loco libero; & cum sunt aliquæ coniecturæ, quæ muniunt posteriorem contra priorem per supradicta. Quare omnia in nostro casu in fauorem posterioris concurrunt. Salua, &c.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Testes singulares etsi non probent in foro exteriori, vnicus tamen si sit idoneus saltem iuratus dat iustam causam aliquid probabiliter credendi, etiam ad effectum credendi, sufficiẽter etiam contra Ecclesiam aliquid præscriptum. num. 2.*

3 *Verisimilia iustè credi possunt, cum contrarium non probatur nec de illo extat fama.*

CONSILIVM I.

QVidam N. nobilis, & ex celebri familia possidet vnam capellaniam reditũ 57000. merapitinorũ requirentẽ ex institutione sua residentiam personalem, de qua dicunt testes non esse beneficium sufficiens prædicto, & tres testes iurati deponunt 30. annis proximè elapsis seruitum fuisse illi per substitutos & vicarios, & non personaliter per ipsosmet capellanos, immo duo illorum testantur à 40. annis seruitum fuisse illi per substitutos, & non personaliter: & vnus eorum testatur seruitum fuisse illi 50. annis & amplius per alios quiete, nulla super hoc mota controuersia. Quæritur an prædictus N. possit reti-

nere

Universidad de Deusto
Biblioteca

nere illam tuta conscientia non seruiendo ei personaliter, seu per substitutos.

1 Respondetur primo, non videri sufficienter probatum quod prædicta capellania sit libera à residentia personali quoad forum exterius: quia immo non probatur sufficiēter quod 40. annis fuit seruitum ei per vicarios: quoniam vix vnus testis testatur, & neuter aliorum ait id seruatum fuisse 40. annis: alter enim solum deponit de 30. & alter quod seruatum solum est illud à 40. annis paulo plus minus, & ita non concludit de 40. annis, quos requirit præscriptio canonica iuxta cap. *de quarta*. cum ei adnotatis.[a]

a *De præscri.*

2 Secundo, quod satis videtur probatum quo ad forum conscientiæ, ad effectum probabiliter credendi quod 40. annis est seruitum prætatæ capellaniæ per substitutos & vicarios, quoniam dictum vnius testis idonei, saltem iurati, inducit iustam credulitatem, & est iusta causa probabiliter credendi aliquid, iuxta glossam sing. & recepr.[b] quā post alios declarat Felinus,[c] & in casu proposito vnus testis idoneus satis probat, saltem quo ad forum conscientię, quod 40. annis seruitum est ei per vicarios, & iuuatur ab alio, qui reddens optimam rationem sui dicti, testatur fuisse id seruatum 40. annis paulo plus vel minus: iuuat & tertius testans id esse seruatum 30. annis: per quæ tria dicta probabiliter quis credere potest id seruatum fuisse 40. & amplius annis quo ad forum conscientiæ, cū prædicta capellania sit antiqua, & tempore circiter 200. annorū antehac instituta, & non est vlla scientia, nec fama contraria, quod vmquam super hoc fuisset controuersum: & quod capella est sita Salmanticæ, vbi est magna iurisperitorum copia: & est verisimile, quòd si consuetudo deserendi per alium fuisset recens, & nondum seruata 40. annis, esset scientia, vel fama de aliqua controuersia super hoc habita, vel mota.

b *In l. Titio fundum. ff. de condic. & demonst.*
c *In cap. cum contingat. de rescriptis. in princip.*

3 Et ita videtur iustè credi posse, quod eius initium præcesserit longè 40. annos, quia verisimilia iustè credi possunt, cum contraria non probantur, vel non est de illis fama.[d] Salua, &c.

d *Capi. quia non est verisimile. de præsumptio. & l. non est verisimile. ff. de eo quod metus causa.*

SVMMARIVM.

1 *Credere non tenetur filius matri asserēti ipsum votum emisisse, sicus nec quod sit conceptus de adulterio.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM respondetur, præfatū consulentem nullo iure teneri ad credendum matri suæ dicēti, quod cùm ægrotasset, vouit intrare religionem Capucinorum: sicut & communis resolutio Doctorū habet, quòd non tenetur filius credere matri suæ nuptæ, quod genuit eum ex alio viro per adulterium.

DE TESTIB. COGENDIS, VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peccat ferendo testimonium in causa sanguinis, & si sequatur occisio, vel mutilatio, effet irregularis, vnde nec potest cogi, vt coram iudice sæculari tale ferat testimonium.*

CONSILIVM I.

1 RESpondetur, quòd præfatus sacerdos non potest cogi ad ferendum testimonium super aliqua re, quæ moueat iudicem ad occidendum, vel mutilandum membrum. Tum quia nec passim etiam laici possunt compelli ad testificandum in criminalibus. e Tum quia clericus peccat ferendo testimonium in criminalibus, quando ex eius testimonio posset sequi mors, vel mutilatio: quia clerici non debent testificari coram iudicibus sæcularibus. f Tum quia licet sponte ferat testimonium super aliqua re, vnde sequeretur mors, vel mutilatio, fit irregularis, per capitulo, *sententiam sanguinis*. vbi hic notat Panormitanus. g

e *Ca. delitū. de testib. cog.*
f *Ca. quamquam 14. q. 2.*
g *Num. 2. nec ler. vel monach.*

SVMMARIVM.

1 *Monitorium Episcopi iubens denunciari furta, non ligat scientem, probare non valentem: at si mandet, vt quod quisque scit tamquam testis reuelet, ligatur qui scit, etiamsi partem furti habuerit, nec possit probare, modo à iusto metu vel priuilegio non excusetur.*

CONSILIVM II.

1 RESpondeo, quod prefatus communicans secreto in furto, accipiendo partem illius, quod furto subtractū fuit, non tenetur ad denūciandū, si non potest probare, quādo Episcop⁹ solū iubet denūciari id q; scitur, sed si iubet vt reueler id q; scit tāquā testis, tenetur dicere id q; scit: & hoc est quod ego dico in Man. meo confess. loco præcitato. Et ideo prædictus D. consulens perpendat an Episcopus iusserit denunciare solum, an etiam testificari, vel reuelare, vt testem, quod scitur: quia priore casū non tenetur quicquam reuelare, si nō potest probare; posteriore autem sic, si iustus metus, vel aliquod priuilegiū cognationis, vel aliud non excusat à testificando, vt ibidem diximus.

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio instrumento notarij sigillo, sed non subscriptione Episcopi munito, immo etiam testibus solu sine scriptura probatur.*

1 *Literæ Episcopi sigillatis, etiam non subscriptis, in his quæ eius officium tangunt, vt est collatio beneficij, creditur.*

CONSILIVM I.

AN sufficiat ad probandam collationem beneficij, vt constet per instrumentum notarij Episcopi sigillo communitum sine subscriptione Episcopi.

1 Respondeo affirmatiuè. Tum quia nullo iure id requiritur, vt colligitur ex c. 1. & 2.[a] cū eis adnotatis. & ex c. *quoniam contra falsam*.[b] Tum quia etiam literis Episcopi sigillatis sine vlla subscriptione creditur in his quę pertinēt ad officium eius, etiam sine subscriptione notarij, vt tradit post alios Decius.[c] Tū quia collatio Episcopi probari potest testibus sine alia scriptura Episcopi, iuxta decisionem Rotæ;[d] Salua, &c.

a *De fid. instrum.*
b *De probat.*
c *In cap. post cessionem. de probat.*
d *38. de probat. in antiq.*

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas decem, vel saltem triginta annorum facit præsumi in actu omnes etiam extrinsecas, etiam non enunciatas, interuenisse solemnitates. ac requisitam agentium potestatē, sigillaque eorum, quibus adscribuntur, fuisse, defectusq; nunc apparentes fuisse recognitos.*

2 *Antiquissima duo instrumenta, transumpti inquam in quo refertur ipsum originale, adiunctis adminiculis præsertim famę præsumptiue probant iuspatronatus ad effectum sustinēdi præsentationem; licet in dicto instrumento aliqua possent desiderari.*

CONSILIVM II.

PVtans me interrogari vnam quæstionem, respondi aliqua, quæ conuenit mutare, vt aptentur alij, quā nunc interrogor, & ob breuitatē temporis cogor ex tempore respondere, vrgentibus me ad id maxima interrogantem caritate, beneuolentia, & amicitia. Respondeo igitur videri mihi duo in negotio proposito.

1 Alterū est, quod, salua semēria Reuerendiss. DD. Rotę, quos ego maximè suspicio, sola duo instrumenta præsentata per D. Ferdinandum ad probandum ius patronatus, de quo agitur, pertinere ad monasterium & conuentum, qui eum præsentauit, sine aliis adminiculis sufficiūt de rigore iuris per ea quæ Felinus post se & alios à se citatos scribit,[e] asseuerando quod in publicatione scripturarum, & in receptione testium ad futuram rei memoriā, præsumitur citationē necessariā interuenisse: quia nō solū solēnitas intrinseca actus præsumitur interuenisse in eo, sed etiā solēnitas extrinseca, etiā nō enūciata in instrumēto, quādo illud est antiquū, & probat dict ātiquū si fuit factum ante decennium, vel saltem ante triennū: & in casu proposito tam originale relatum in transumpto, quàm ipsum transumptum, sunt antiquissima; nam originale fuit factum ante circiter ducentos annos, & transumptū ante circiter centum quadraginta, & quod transumptum fuit factum coram testibus, & quod ambo fuerūt sigillata, & quod non probatur efficaciter, quòd sigillū debeat probari esse munitum nomine sigillatoris characteribus expresso, & quod adeo antiquissima antiquitate videtur inducere præsumptionem quod erat tale, quale esse debebat, & quod index, qui dedit auctoritatē transumptui,

e *In c. Albericus. de test. num. 3. & 4. vsque in fin.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsumi potest fuisse ordinarius,vel delegatus specialiter ad illum actum propter præfatam antiquitatem, & quod etiam præsumi potest præfatos defectus visibiles, si qui erant,vidisse iudicem transumpti, & non fuisse approbaturum illud,nisi per alia,quæ ibi non narrantur, suppletos fuisse cognouisset,quod per exempla inducta per Felin.& alia similia potest comprobari,si satis expendantur.

2 Alterum,quod videtur,est, quod illa duo instrumenta adeò antiquissima, adiunctis adminiculis,quæ nunc præsentãtur ad probandum præfatum iuspatronatus pertinere ad præfatum monasterium, in dubio probant illum ad effectum,de quo quæritur,præsertim fama illa tanti tẽporis vulgatissima,& religio nobilissima, nobilissimè in eo seruata, & quod nec aduersarius dubitauit ius præfatum patronatus ad præfatum monasterium aliquo modo pertinuisse,quod nec nunc, nisi læsa conscientia, iure negare posse videtur.

SVMMARIVM.

1 Excommunicato, ac etiam irregulari expedit, fidem absolutionis obtentæ in foro conscientiæ habere à confessario per eius schedulam priuatam,vel instrumentum, vel & cautius per schedulam clausam firmatam ab extra manu notarij.

CONSILIVM III.

AN absoluto ab excommunicatione, vel ab irregularitate quo ad forum conscientiæ tantùm, expediat habere literas eiusmodi absolutionis, & quales possit habere sine violatione secreti?

1 Respondeo, expedire multùm ad euitandam pœnam quæ posset ei imponi in exteriori foro propter contemptum excommunicationis, vel legis, posse autem sibi parare,curando, vt confessarius, qui virtute literarum Pœnitentiariæ in foro tantùm conscientiæ absoluit, coram notario & testibus,tradat absoluto schedulam clausam, & signatam,dicendo quòd ipse absoluit illum confessum eo modo,& de eo, quòd continetur in ea, notarius autem in dorso eius scribat,quod tali anno, mense, & die rogatus fuit corã talibus testibus à tali cõfessario,& absoluto,vt eiusdem rei fidem faceret,& poneret ibi suũ signũ publicũ eo modo,quo in testamento in scriptis facto iure fieri debet,& fieri consueuit: quod longè cautius videtur, quàm id,quod scio consultum fuisse à viro quodam perdocto,videlicet,vt notarius duceretur ad confessarium, qui coram eo & testibus absolueret:quia id cum periculo publicandi secreta fieret:cautius item,quàm id, nempe quod cõfessarius faciat fidem per suam schedulam tãtùm:quoniã, licet vtrumq; sustentari posset id sufficere,per c.*testimonium.* iũcta gloss.de testibus:quia tamẽ opponi posset,vel subscriptionem ipsius non esse illius confessarij, maximè si esset mortuus, vel quod illa non fuit data quo tempore in ea dicitur, ideo securius videtur esse quod diximus. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Maior Pœnitentiarius,antequã per Pium V. officium Pœnitentiariæ restringeretur ad forũ conscientiæ, de absolutionibus & dispẽsationib.quas in vtroq; foro faciebat,dabat,& merito etiã, publicũ testimoniũ.nunc autẽ nec ipse,nec q.quib.vt in dicto foro conscientiæ absoluant & dispensent mandat, instè illud dare possunt.nume.2.& si darent,nihil prodesset:quia iudex fori exterioris nedum non teneretur, immo nec posset in præiudicium partis illi credere nu.3.

4 Testimonia data à Pœnitentiario,vel ab iis qui solum in foro conscientiæ ex eius facultate absoluunt,seu dispensant, eousque potest credere iudex fori exterioris, vt cessante aduersario possit dissimulando perinde se cũ prædictis gerere, ac si nõ essẽt ligati.

CONSILIVM IIII.

QVotidie in sacræ Pœnitentiariæ prætorio absoluuntur multi à censuris,& ab irregularitatibus,& desiderant vt eis tradantur illæ absolutiones in forma probandi authenticè, si Pœnitentiarius maior eam faciat per se vel alium pœnitentiarium prætorij, vel si fiat per commissionem,ipsi commissarij faciant fidẽ sufficientem per seipsos, vel per notarios,publicos corã quibus eam fecerint. Quæritur an desiderium sit iustum.

A 1 Et quidem intelleximus, variè à variis ad hoc fuisse responsum:sed videtur respõdẽdum aliter,scilicet distinguendo tempus, in quo olim publicè petebantur huiusmodi absolutiones;& alia, quæ sacrum illud prætorium expedire solebat publicè quo ad vtrumque forum tã exterius;quam interius,antequam sc.rec. Pius V. reformaret illud prætorium, restringendo eius facultates, & dispensationes,atque absolutiones quo ad forum conscientiæ tantùm; & quod illo tempore desiderium præfatum erat iustum,& adeo quidem, quod etiam hodie dantur copię authenticę,si petantur,de actis illo tẽpore,quę quo ad vtrumque forum valebant: quia de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum.[a]

B 2 Sed quod hodie,posteaquam prefatus Pius V. reformauit præfatam sacram Pœnitentiariam,& restrinxit facultates eius quo ad forũ conscientiæ tantùm,non est iustum desiderium.Tum quia desideratur vt fiat aliquid ab eo, qui non habet iustam potestatem id faciendi,quod est iniustum. [b] Tum quia peccarẽt tam iudices,quàm ministri eiusdem prætorij,reuelando secreta quę in eo dicuntur & fiunt, in graue preiudiciũ partiũ ibidẽ aliqua petentium & contentium,contra iuramenta, quæ prestãt ab initio susceptorum officiorum;quod est peccatũ graue contra secundum præceptũ decalogi,[c] relati per glossam singularem.[d]

C 3 Tum quia id quod desideratur,esset frustraneum:quoniam nullam fidem facerent prefatę absolutiones quo ad forum exterius:quia in eo tam iudex Ecclesiasticus;quàm sæcularis posset iudicare contra in eis contenta, cum extra territorium ius dicenti impune non pareatur.[e]

4 Qua in re tamen omnibus addo,quod mea sententia absque vllo peccato possent iudices exterioris fori dissimulare se nescire peccata illa,quorum absolutiones ostẽderentur eis factę quo ad forum conscientiæ tantùm, ad effectum dimittendi illos impunitos,si ex suo tantùm officio sine vllo præiudicio publico & priuato procederẽt; quia huiusmodi dissimulatio videtur vtilis,quę licita est.[f] Dixi,*Si procederent ex officio & sine vllo publico vel priuato præiudicio.* quia si procederent ad instantiam partis vel fisci pro earum publico vel priuato interesse,peccarent; quia iniustum quo ad forum exterius in illo foro facerent;cõtra l.*ius pluribus.*[g] & contra cap.*iudicet.* [h] & notata in cap. *pastoralis.* [i] quatenus probant esse iudicandum secundum allegata & probata.

D

DE PRAESVMPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 Præsumptio illa assumenda est,quæ videtur verisimilior,& per quam euitatur periculum,& cui conformis est stylus,& per quam facientis euitatur stultitia.

E *1 Dispensandi ad omnes ordines facultate præditus, dispensando in dubio ad omnes,censendus est dispensasse,& non ad vnum tantùm:nam gradatim dispensando,cũ periculo cogeretur ad singulos singulas contra stylum facere dispensationes.*

2 Occultus irregularis censendus est,qui apud Turcas fuit circũcisus,licet quidam ex præsumptione talẽ priuatim obiecerint defectum.num.2.iuncto casu.

CONSILIVM I.

PVER quidam captiuus apud infideles volens circũcisus fuit,& à fide apostatauit;postea cum res esset secreta,in patriam reuersus secretè in manibus Inquisitoris abiurauit apostasiam, & ab eodem fuit secretè reconciliatus.Demum cum intrasset religionem approbatam, Pontifex ad petitionem sui superioris cõcessit,vt hic posset ad omnes ordines ascendere:nescitur tamen, an Pontifex hoc concesserit in forma gratiosa: vel per commissionem.His sic peractis,dictus superior iussit oratorẽ ipsum suscipere primò ordines minores, secundò iussit vt sumeret subdiaconatum;tertiò diaconatum,quos in dicta religione assumpsit.Postremò iam dictus orator de licẽtia Pontificis transiit ad laxiorem religionem,in qua cũ nouitius esset,prout etiam nunc est,tacitis prædictis omnibus vt supra subsecutis, tamquam legitimus diaconus de licentia huius secundi superioris ascendit ad sacerdotiũ.Dubitatur modo,an hic sit tut[o]r,ita vt possit celebrare

a *L.duo sunt Tiraq. ff. de test. tutel. & c si sacerdos. cum gloss. de offic.ord.*
b *Arg.totius tit.de foro cõpet.& tit.si à non competẽ. iudice.C.*
c *Exod.20.*
d *In ca.quod in omnib. 32. q.7.*
e *L.e.fin ff. de iurisd.omnium iudic.& c. 2. de constit. lib. 6.*
f *C.a.vtilem. 22.qu.1.2.*
g *ff. de iustitia. & iure. & contra la. illicitum. §. veritas ff. de off. præsid.*
h *5.quæst.7.*
i *§. quia vero.de off.deleg.*

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum non possit sciri, vt dictum est, an Pontifex dictam gratiam concesserit in forma gratiosa, an vero per commissionem datam superiori dictæ primæ religionis, qui cùm otatore ipso vniuersaliter nõ dispensauit, sed solùm pro vice iussit, vt quatuor minores assumeret, secunda iussit vt ascenderet ad subdiaconatum, tertia, vt ad diaconatum promoueretur: & quatenus sit necessaria dispensatio, an sufficiat eam obtinere in foro conscientiæ, cum dicta apostasia in hac secunda religione omnino ignoretur, & in prima etiam nesciatur, licet in ea quidam ex præsumptione eamdem ei obiecerint extraiudicialiter, & in priuatis iurgijs.

1 Respondeo, iuste (mea sententia) credere posse præfatum religiosum se esse rite ordinatum. Tum quia probabiliter credere potest, quòd Papa ipse dixit prælato suo petenti habilitatem pro prædicto subdito suo, verba, quibus formaliter, vel æquiualenter fecit eum ad eos habilem. Tum quia probabiliter credere potest, quòd prælatus eius fecit eum habilem ad omnes illos simul, si Papa ei commisit potestatem id faciendi, quoniam non est verisimile, quod prælatus particulatim eũ habilitabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium. Non enim erat boni & prudentis prælati, id facere cum periculo, quòd ipso mortuo oporteret iterum refugere ad Papam: & communis stylus commissariorum ad habilitandum quem ad omnes ordines, habet, vt vnico actu id faciant: & non est præsumendum quid stultum & malum de bono prælato, [a] & quæ communiter accidunt, sunt credenda, [b] & insolita non sunt credenda. [c]

2 Quamuis ad redundantem cautelam posset peti à summo Pœnitentiario, vt prædictam ordinationem haberet ratam, & dispensaret super irregularitate, si & quatenus opus esset: quamuis mihi videatur non esse opus. Salua, &c.

a Cap. vnico. de scrutinio.
b L. siue possideti. C. de probat. & glo. l. neque nata. ff. eod. tit.
c Ca. quia nõ est verisimile. de præsũp.

SVMMARIVM.

1 *Regularis simplex omnia quæ antea habebat, & postea quoquo modo acquisiuit, suo monasterio seu ordini acquirit, at quæ post prioratum seu beneficium quæsiuit, beneficio acquirit: ita tamen illorum habet administrationem, vt fructus expendere in sui & suorum honestam sustentationem, & in opera pia largiri possit, num. 2. & hoc etiam dum in extremis agit. nu. 1. non tamen per donationem causa mortis. nu. 2.*
3 *Debitori suo mandans moribundus prælatus, vt vnam tertiam crediti det vni. & aliam tertiam alteri, nihil de reliquo dicens, non ob hoc censetur residuum debitori donare, etiamsi sit illius consanguineus.*

CONSILIVM II.

PRIOR regularis quædã sua bona patrimonialia Titio nepoti ad negotiandum contulit, & dum in extremis ageret, dictorum bonorum à Titio ratione reddita, iussit vt ex illis 50. vni, & 100. alteri traderentur. quo facto Prior mortuus est. Vnde dubitatur, an Titius tuta conscientia dictorum bonorum residuum retinere possit, ex præsumpta donatione.

1 Illud in primis occurrit, quod D. consulens fallitur putans, quod Prior potuisset habere dominium maius in bonis patrimonialibus, quàm in alijs bonis prioratus: quoniam religiosus per professionem perdit dominium omnium bonorum patrimonialium, quæ ante professionem habebat, & capacitatem habendi dominium illorum, vel aliorum in tota vita sua: ita quod omnia quæ ante professionem habebat, per illam fuerunt facta monasterij, vel religionis, & omnia quæ post eam siue donatione, siue successione, siue alia quacumque industria sua quærit, acquirit monasterio, vel ordini, seu religioni, quam professus est antequam Prior efficeretur, & ea quæ postea quæsiuit, acquisiuit ipsi prioratui, vt nos late probamus in comment. 2. de regul. [d] per authen. *ingressi*. [e] & alia, quæ ibi possunt videri.

2 Deinde, quod præfatus Prior licet post professionem nullius rei temporalis dominium, neque possessionem suo nomine potuisset habere, potuit tamen habere administrationem, & facultatem disponendi de fructibus prioratus, & omnium bonorum, quæ quoquo modo quæsiuit, ad suam & suorum decentem sustentationem, & ad largiendum pauperibus, & alijs operibus pijs, & remuneratorijs. Ex quibus liquidò infertur potuisse præfatum Priorem donare Titio intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis, si quæ interuenisset, reliquum, quod remansit penes eum post rationem redditam eorum, quæ in societatem dederat ei prædictus Prior, vel saltem tantùm, quantùm prædicta pauperras, pietas, vel remuneratio exigebat.

3 Sed dubium est, an præfatus Prior per præfata verba, quibus dixit, vt de præfato reliquo 50. daret vni, & centum alteri, nihil de alijs expressè disponens, præsumatur voluisse alia donare Titio. Quod enim noluerit, facit, quod nemo in dubio videtur rem suam donare alij. [a] Pro contraria verò parte facit, quod ægrotabat, & quod disposuit de duabus partibus illorum, quæ Titius tenebat, & non apparet alia ratio, cur tacuisset de alijs partibus, nisi quia voluit, vt illę manerent cum Titio, si moreretur. Sed huic argumento respondeti potest, quod non concludit voluisse donare simpliciter & inter viuos, sed tãtùm causa mortis, & quod licet religiosus habens beneficium regulare, vel sæculare, possit donare intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis inter viuos, non tamen potest per vltimam volũtatem, neque per donationem causa mortis, quæ quo ad hoc æquiparatur: consanguinitas autem, vel societas exercendi negotiationem, parum prodest D. consulenti, quia non est iusta causa, vt religiosus etiam beneficiarius possit donare alicui de reditibus sui beneficij, vel alijs alia ratione quæsitis.

a L. cum de indubite. ff. de probat.

4 Vnde sequitur, quod præfatus Titius de rigore iuris non potest retinere illam partem bonorum, quæ remansit penes eum, propter verba præfata. Cui consulendum, vt aliquam bonam compositionem procuret facere cum eo, qui successit in prioratu, ad quem iure pertinet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensionis censura, nec dum infligitur, nec dum tollitur, vllam certam verborum formam præscriptam habet.*
3 *Prohibitus celebrare à iudice in scriptis, censetur suspensus, secus si solo verbo, nec præsumatur iudicem velle delinquere. & num. 2.*

CONSILIVM III.

AN prohibitus à prælato ne celebret, videatur suspensus?

1 Pro parte affirmante facit, primò, quod nulla forma verborum est præscripta ad ferendam, nec ad tollendam suspensionem, sed sufficiunt quæcumque id significantia, vt diximus in Manua. consil. [b] Secundo, quod tota definitio suspensionis in d. Manua. serio concepta, & declarata [c] videtur ei conuenire.

2 Pro parte verò negante facit primò, quod suspendens verbo sine scriptura, delinquit, & punitur suspensione. [d] Secundò, quod magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur in d. cap. 1. & per prohibitiones huiusmodi, cum prohibens non vtitur verbo *suspensionis*, videri potest nolle suspendere: & quod prohibitio de non communicando vel non celebrando à confessario facta, non censetur suspensio, vt vbi supra dicitur, reddendo rationem cuiusdam dicti glossę cap. *is qui*. de sentent. excomm. lib. 6.

b Ca. 27. nu. 161.
c Vbi supra num. 151.
d Ca. 1. de sentent. excom. lib. 6.

3 Pro concordia horum in præsentia occurrit dicendum, quod, si prælatus in scriptis faciat huiusmodi prohibitionem, censetur suspendere: quod probant argumenta pro parte affirmante adducta. prohibens autem verbo tantùm præsumitur solam simplicem prohibitionem facere, argumen. l. *si procurator*. [e] cum suis concordantibus quatenus probant, in dubio neminem præsumi facere actum eo modo, quo sit delictum. At, qui prohibet celebrare sine scriptura, facit actum, qui potest iudicari delictum, & non delictum: nam si facit animo suspendendi, delinquit, adeo quod ipso iure incurrat suspensionem: si verò facit animo non suspendendi, sed simpliciter prohibendi, non videtur delinquere: ergo præsumendus est nolle suspendere.

e ff. de condit. indeb.

SVMMARIVM.

1 *Acolytatu probato non probatur prima tonsura, nec alij minores.*
2 *Sacerdotio probato, cum de antiqua ordinatione agitur, &*

d Super e. nõ dicatis. 12. q. 1.
e C. de sacrosan. eccles. & ca. in præsentia. de probationibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

constat ordinatorem fuisse virum insigni virtute præditum. alij minores ordines probantur.

CONSILIVM IIII.

AN probato acolytatu probetur prima tonsura?

1 Respondetur primò, hunc D. consulentem debere per se, perque suos adhibere diligentiam quærendi literas psalmistatus monendo & ad memoriam reducendo à quo Episcopo, & in quo episcopatu, & coram quo secretario fuit initiatus præfato psalmistatu, quibus inuentis, bona pars dubitationis excluderetur.

Secundo, quòd illis literis non inuentis, & sublata spe inueniendi, debet impetrare à suo Episcopo literas dimissorias, per quas assumere possit prædictum clericatum antequam consequatur beneficium, ne illius collatio ei ante clericatum facta sit ipso iure nulla, iuxta cap. *ex literis.*[a] & notata in cap. *cum adeo.*[b]

a *De transact.*
b *De rescrip.*

Tertio, quod debet idem consulens rescribere ad patriam, vt sedulò & diligenter quæratur in illo registro notarij, in quo inuenitur illum insignitum fuisse acolytatu, an inueniatur etiam insignitus alijs tribus ordinibus minoribus, quia quatuor ordines minores olim in Hispania simul conferri solebant: quod si ratione Concilij Tridentini cœperint singulatim in illa regione, in qua est illud registrum, conferri, quæratur an sit erratum in accipiendo transumptum ex eo, ita quod sciatur an verum sit eum esse acolytum, an non: quo prescito certius consulatur.

c *In c. nisi. de prob.*
d *In ca. super his. de accus.*

2 Quarto, quod licet teneamus cum Panormitano [c] recepto Felino & aliis quos ipse citat, [d] quòd probato sacerdotio censentur probati alij omnes minores ordines, quando agitur de ordinatione antiqua, & probatur quod ordinator erat insigni virtute præditus, non tamen ex eo satis efficaciter videretur probari idem esse dicendum de acolytatu quo ad alios ordines minores: & si res in iudicium deduceretur, non esset facilis forte probatio virtutis adeo insignis, nec temporis adeò antiqui. Quare inquirenda est pro viribus veritas facti, & ea cognita, cum ius oriatur ex eo, quærenda est veritas iuris, quia est periculum, quod ei obijciatur in foro exteriori promotio per saltum, constito de promotione ad acolytatum, & non apparente promotione ad alios minores, & psalmistatum.

Quinto, cauendum esset D. consulenti, vt ante promotionem ab beneficium inueniatur legitimè ordinatus, si timet rem controuersam iri in foro exteriori. Saluo meliori iudicio.

DE IVREIVRANDO.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum factum homini de non ludendo ad ludos malos. seruandum. sed potest relaxari ex causa etiam ab Episcopo.*
2 *Iurans sub certa pœna ludo malo vel absolutè non ludere, ludendo malo ludo ad pœnam tenetur.*
3 *Absoluere potest confessarius à fractione iuramenti.*
4 *Iuramenti pœnalis adeundi Hierusalem relaxatio non est seruata Papæ, secus in voto.*
5 *Iuramentum, sed non votum adeundi Hierusalem, relaxatur per cruciatam.*
6 *Voti dispensandi facultas per Iobelæum concessa ad iuramentum non extenditur.*
6 *Pœnitentiaria facilè dispensat super iuramento pœnali in peccati odium facto.*

CONSILIVM I.

TITIVS, cum non ad voluntatem ei ludus succederet, sponte prorupit in hæc verba: *Iuro tibi, Semproni, per Deum me amplius in vita mea non lusurum nec ad chartillam seu chartetam, siue primeram, nec ad alium chartarum ludum, sub pœna adeundi Hierosolymam.*

Dubitatur primo, an hoc sit iuramẽtum obligatorium.

Secundo, si lusit, an Hierosolymam adire teneatur.

Tertio, an à confessario electo virtute Iobelæi vel cruciatæ absolui possit.

1 Ad propositas quæstiones respondetur primò, iuramentum de non ludendo ad chartillam, seu chartetam, siue primeram, & similes ludos veritos, esse validum, & seruandum quo ad illos, qui sunt peccata genere suo præsertim mortalia, & relaxari posset iusta de causa, sicuti votum, tum à Papa, tum ab Episcopo: quia non est de reseruatis Papæ, iuxta ea, quæ tradimus in Manu. nostro conf.[e]

e *Cap. 11. nu. 31.*

2 Secundo, quod qui iurauit non ludere præfato ludo malo & illicito sub pœna adeundi Hierosolymam, tenetur adire illam, si fregerit illud, vt teneretur qui in genere & absolutè voueret non ludere sub simili pœna, & luderet illicitè: quod quando contingat, dicitur in d. Man. [a]

a *Cap. 10. in princ.*

3 Tertio, quod certum est per Iobelæum, siue per bullam cruciatæ posse prædictum absolui à peccatis, quæ fecit frangendo prædictum iuramentum: quia id nullo iure reseruatur Papæ, & per Iobelæum, siue bullam cruciatæ conceditur confessario legitimè electo facultas absoluendi à peccatis: immo & proprius confessarius potest absoluere ab ipsa transgressione.

4 Quartò, quòd pulchrum dubium est, an alius, quàm Papa, possit relaxare iuramentum de adeundo Hierosolymam, si ludo illicito luderet. Arbitror tamen esse probabile, quòd relaxatio iuramenti prædicti, de adeundo Hierosolymam, & terram sanctam, non est reseruata Papæ, sicut est relaxatio voti id ipsum faciendi, per ea quæ de comparatione voti & iuramenti diximus in præfato Manua. [b] & secundum Tabiennam. [c]

b *Ca. 12. nu. 10.*
c *Verb. iurare. num. 21.*

5 Quintò, quòd certum est consequenter prædictum iuramentum potuisse relaxari iusta de causa à confessario electo legitimè per cruciatam, quamuis credam non posse relaxari per eum, etiam iusta de causa, votum de adeundo Hierosolymam: quia illud est reseruatum Papæ, &, vt puto, dispensario eius non conceditur specialiter prædicto confessario electo per cruciatam.

6 Sexto, dubitari posse an hoc iuramentum possit relaxari per Iobelæum à S. D. N. nuper concessum: & in præsentia inclino in prædictam negantem, quia solum concedit facultatem dispensandi super votis, nulla facta mentione de iuramentis, quæ sunt diuersa ab illis, per dicta in præfato capit. [d] & à diuersis non fit illatio, præsertim in dispensationibus, quæ sunt odiosæ, & exorbitantes. [e]

d *12. nu. 32.*
e *L. Papia ff. de minorib. & cap. qua à iure de regul. iur. li. 6.*

Septimò, quòd, vt puto, facile absoluetur à sacra Pœnitentiaria à præfato iuramento facto non propter deuotionem, sed ob abominationem peccati iusta de causa, præsertim quòd sine licentia Sedis Apostolicæ non potest consulens adire Hierosolymam causa deuotionis.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum absolutè vi præcisa factum vix inuenitur, & nu. 2. quia voluntas hominis vi præcisa cogi non potest.*
2 *Violentum fit à principio extrinseco passo non opitulante.*
3 *Intellectus cap. sacris. de iis quæ vi.*
4 *Iuramentum vi præcisa non obligat, conditionali sic, sed facile remittitur.*

CONSILIVM II.

QVÆSITVM est, an iuramentum absolutè metu præciso, siue per vim præcisam extortum obliget iurantem.

1 Respondeo primò, vix posse dari casum, in quo vllum iuramentum absoluto metu, siue vi præcisa factum inueniatur. Tum quia voluntas hominis non potest cogi violenter, siue vi præcisa ad eliciendum actum immediatè prodeuntem ab ea, ideſt ad volendum vel nolendum aliquid, vt tradit S. Thomas post alios receptus; [f] & nemo potest iurare nec cogi ad iurandum, si noluerit iurare.

f *1. 2. qua. 6. art. 4.*

2 Tum quia illud solum dicitur violentum, siue vi præcisa factum, quod fit à principio extrinseco passo non conferente vim, ideſt eo, qui patitur, non opitulante, vt post Aristotelem 3. Ethicorum tradit S. Thomas receptus, [g] quem nos quoque sequitur in Manual. confessar. [h] At vix inueniri potest casus, in quo quis iuret coactus à principio extrinseco, ipso non conferente vim, siue opitulante. Dixi, *Vix*: quia possent alicuius labia moueri arte Angelica vel diabolica ad inuocandum Deum in testem, ipso omnino corde & voluntate contradicente, vti quotidie videntur quidam à dæmone obsessi, loquentes lingua, Græca, Chaldæa, vel alia, quam numquam didicerunt: sed huiusmodi iuramentum non dicetur tam iuramentum eius qui iurat, quam Angeli boni vel mali, qui labia eius, vt id faciant, cogit.

g *Vbi supra artic. 4. & 1.*
h *Prel. 6 nu. 2. & 4.*

3 Secundò, quòd non obstat, prædictis cap. *sacris*, [i] quia non loquitur de iuramẽto, sed de communione, qua quis communicat excommunicato, quæ fieri potest viole nter

i *De iis quæ vi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sue vi absoluta, cogendo membra exteriora alicuius ad aliquid faciendum, nolente & renitente ipso, vt thuri-ficare idolo, vel manere in eadem domo cum excommunicato.

2 Tertiò, quòd huiusmodi iuramentum violenter vi præcisa, vt dicitur, factum non obligaret iurantem. Vnde nullibi præfati à maligno spiritu ad loquendum coacti iudicantur esse obligati ad faciendum ea, quæ promiserunt: neque consequenter deberent cogi à iudice ad præstandum ea, quæ prædicta vi coacti violenter iurauerunt, iuxta prædicta, quæ pulchrè fundari possunt in cap. *presbyteros.* [a]

Quarto, quod certum est, iuramentum alioquin licitum, metu, siue vi conditionali præstitum obligare iurantem, iuxta cap. *verum.* [b] quamuis absolutio iustè peti possit, & sit præstanda, vt habetur in cap. 1. [c] Salua, &c.

a 10. dist. & in d.c. sacris. de vi qua vi.

b Et ea. si vero. de iureiu. c Et c. debito. ex. de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Mandato dato tertio ad resignandum in mei fauorem, & mihi tradito, si promitto etiam cum iuramento non vti, nisi reseruata tertio pensione, & postea spreta promissione vtor & beneficium resignatum accepto, pecco quidem, sed tenet promissio: possimque post adeptam possessionem liberaliter, sed non ex pacto præstare quod cupiebat resignans num. 2.*

2 *Iurat nequaquam. qui dicit promitto per iuramentum, vel cum iuramento.*

2 *Transgressio iuramenti secreti promissorij inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM III.

QVIDAM, accepto mandato de renunciando vnum beneficium in fauorem suum misso à partibus, cum iuramento promisit, se non vsurum mandato illo, nisi reseruata certa pensione cuidam, licet postea vsus fuerit, & post quæsitam possessionem rogatus, vt se obligaret ad soluendam pensionem, quam reseruari voluit resignans ad certa opera pia. Quæritur an id facere possit?

1 Respondeo primo, D. consulentem malè fecisse, peccasseque vtendo mandato prædicto ad resignandum contra suum iuramentum, quod poterat seruare sine interitu: & sine dispendio salutis æternæ. [d]

Secundò, quòd per hoc peccatum non incurrit irregularitatem, vel inhabilitatem ad retinendum prædictum beneficium. Tum quia chirographum, quo id promisit, non continet quod ipse iurauit, sed quod promittebat cũ iuramento, vel per iuramentum, quod tunc non fecit, quę sunt valde diuersa, iuxta verum intellectum cap. *clericus.* [e]

2 Tum quia transgressio eiusmodi iuramenti secreti non induceret ipso iure talem inhabilitatem, arg. notatorum in cap. *querelam.* [f] & notata per Felinum. [g]

Tertio, quod prædictus D. consulens licitè sanctèque poterit quo ad forum interius soluere prædictam pensionem, postea quam expedierit, & acceperit possessionem beneficij. Tum quia intentio & animus resignantis, vt resignatarius hoc vel illud faciat post habitum beneficium, nil nocet quo ad forum conscientiæ, nisi exprimatur & deducatur in pactum, [h] vt tradimus in Manual. confess. [i] post glossam singularem [k] & D. Antoninum ibi citatum.

Quarto, quod non absre dixi in tertio dicto, Quo ad forum interius: quia quo ad forum exterius posset præsumi confidentia per bullam Pij V. quam referimus ad literam, [l] ex qua paulo inferius colligimus vnam coniecturam admissæ confidentiæ esse, si renuncians beneficium, acceperit aliquam partem fructuum à resignatario, etiam post habitam possessionem illius.

Quinto ex his sequitur, prædictum D. consulentem nullatenus debere obligationem prædictam facere, nec vllibi dicere, vel confiteri, quod dedit, vel dat aliquid prędicto resignanti, nec alij de mandato eius: quamuis ipse debeat semper esse illi gratus, & ita dare liberaliter ipsi, vel alicui alij paupertatis, vel subuentionis intuitu ea, quę videbuntur honestè danda, secreto tamen.

d Ca. si vero. de iureiur. c. quamuis. de pœn. lib. 6.

c De iureiur.

f Et c. tua. de iureiur. c. fin. de temp. ord.

g In c. ex parte. de rescrip.

h Ca. tua. de simon.

i Cap. 23. nu. 107.

k In c. ordinationes. 1. qu. 1.

l In d. ca. 23. num. 110.

SVMMARIVM.

1 *Expendens mater pro filia animo donandi, non potest postea aliquid sibi ob hoc de bonis filiæ retinere potest autem, si animo saltem tacito illud repetendi fecit: in dubio autem, si filia habebat vnde se aleret, animo repetendi præsumitur impensum.*

2 *Iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iustam retinet compensationem, potest se de bonis debitoris nihil retinere, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri.*

CONSILIVM IIII.

MATER fecit multas expensas pro filia, quas cum esset illius negotiorum gestrix ex bonis dictæ filiæ repetijt. Quæritur an in reddendis rationibus iureiurando affirmare possit, se nil, quod ad dictam suam filiam pertineat, retinere, nec ei quicquam debere.

1 Respondetur primo, quod non, si mater fecit præfatas impensas non tamquam gestrix negotiorum filiæ, sed animo donandi & non repetendi eas, sed sic, si fecit eas tamquam negotiorum gestrix eius, vel animo repetendi eas, & non donandi, [a] quia vt ibi adnotatur, & probatur, pater vel mater faciens impensas filiæ, vel filio, quem non tenetur alere, quique habet alia bona, vel cuius negotia gerit, videtur facere illas impensas de bonis filiæ vel filij, & non de suis proprijs, nisi quo ad forum conscientiæ, si verè coram Deo, cui omnia patent, fecit eas de bonis suis animo non repetendi: quia in illo foro non statur præsumptioni, sed veritati. [b]

2 Secundo, quod præfata mater cauere debet, ne mentiatur: & ita si verè animo donandi non dedit, sed habuit animum tacitum, vel expressum repetendi, cùm negauerit se nihil debere, nihilque accepisse, intelligere debet intra mentem suam, ita quod teneatur in foro exteriori confiteri, per ea quæ nos latè tradimus in d. cap. *humanæ aures*, Salua, &c.

a Arg. l. Neseruius. ff. de negotijs gestis. l. si quis à liberto. §. si mater. ff. de liber. agnos. cũ ei adnot.

b Ca. humanæ aures. 22. q. 1. & cap. is qui & c. tua. de sponsal. cũ ei adnot.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem post mortem mandantis non posse deferre iuramentum decisorium, verius. & num. 3.*

1 *Mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat, beneficiarij verò etiam lite contestata.*

2 *Procurator dominus litis cùm sit, sit solum quo ad non requirentia speciale mandatum.*

3 *Iuramentum decisorium requirit specialissimum mandatum.*

CONSILIVM V.

PROCVRATOR constitutus in causa ciuili, & factus dominus litis, an mortuo suo principali, re integra, subire vel referre valeat iuramentum litis decisorium, ita vt si de facto illud subeat, probet in præiudicium sui principalis?

1 Respondeo, quod multa possent in vtramque partem huius quæstionis adduci ab eo, cui id faciendi otium & vires suppeterent. Dico tamen primo, inclinare me in opinionem eorum, qui tenent prefatum procuratorem per præfatum iuramentum nihil posse nocere defuncto, nec instantiæ & causæ quam tractat. Tum quia mandatum procuratoris expirat morte mandantis, beneficiarij verò Ecclesiastici etiam post litem contestatam, & re non integra. [c] & causa hæc fortasis est beneficiaria, licet ipse nesciam, cum qualis sit ex narratione facti non colligantur. Tum quia omne mandatum regulariter expirat re integra morte mandantis, [d] vt in proposito casu narratur, quod mandator re integra fuit mortuus.

2 Tum quia nihil videtur obstare, quod ipse procurator factus fuerit dominus litis, quia id verum est quo ad ipsam litem, & alia incidentia emergentia, quæ non requirunt speciale mandatum, non autem quo ad alia requirentia speciale mandatum, sine quo ipse non potest obligare principalem suum, [e] quandoquidem ea ratione, qua non potest tractare totam causam absque mandato saltem generali, ita non potest tractare partem causæ requirentem speciale mandatum sine illo: & ad præstandum iuramentum decisorium litis, de quo agitur, requiritur specialissimum, secundum omnes.

3 Tum quod præfatus procurator non videtur posse virtute præfati mandati deferre iuramentum parti aduersæ, ergo nec iurare pro sua parte principali: quia iuramentum, quod dicitur per partitum, quod fundatur in l. *manifestissimæ.* [f] videtur includere iurationem & relationem, ita quod non potest iurare pro sua parte, nisi aduersarius iuramentum sibi delatum referat illi. Tum quod

c Clem. fina. de procurat.

d Ca. mandãtũ. de offi. deleg. cũ ei late à doctoribus adnotatis. l. inter causas. ff. mandati. cum alijs vulgatis.

e Arg. l. eum de tota. ff. de rei vend.

f ff. de iureiu.

manda

Universidad de Deusto
Biblioteca

mandatum fuit ad iurandum in animam mandantis: & præfatus procurator vult iurare in animam suam, quod est diuersum à mandato, [a] & à diuersis non fit illatio. [b] Salua,&c.

a *Ca. in pertractãdis, de iuram. calũ. & ca. 2. eod. tit. lib. 6.*
b *L. Papinianus. ff. de minor.*

SVMMARIVM.

1 *Iurata promissio potest remitti ab eo, in cuius fauorem facta est.*
2 *Maioratus est quædam dignitas personam fictam repræsentans distincta à vera persona illum possidente. & nu. 4. quæ vendi quidem, sed non in præiudicium ad illum vocatorum, nec eis in aliquo præiudicari potest. num. 3. & inde sequitur, vt qui illum possidet, possit quidem in sui. num 7. sed non in præiudicium ipsius maioratus, remittere fratribus suis promissionem iuratam de eidem applicando certa bona. num. 5. factam dicto maioratui, ipso possessore & notario pro dicto maioratu acceptantibus, num. 9. & 10. nisi intercesserit auctoritas Principis, cuius auctoritate factus fuit dictus maioratus, nec dispensatio Pontificis, cui dicta bona temporalia non subsunt, etiamsi promittentes essent clerici, sufficeret. num. 8.*
6 *Iuramentum adiectum promissioni sine adiectione diei aliquid faciendi, præstitum etiam ficta personæ, & corpori, non tollit necessitatem interpellandi promittentem, ad hoc vt sic non adimplendo constituatur in mora, & peccato.*
10 *Donatio facta absenti, notario stipulante, non est contractus innominatus, nec vltima voluntas, in quibus licet pœnitere, sed est contractus perfectus, irreuocabilis, transiens contra hæredes donantis, & ad hæredes donatarij, qui quandocumque poterunt illam acceptare. num. 11.*
12 *Donatio facta episcopatui non potest per Episcopum remitti, & relaxari.*

CONSILIVM VI.

AN conuentio & donatio iurata duorum fratrum, quorum alter erat dominus maioratus, quibus suas legitimas vnierunt & donarunt maioratui per suum patrem instituto, & se obligauerunt medio iuramento ad conuertendum omnes fructus illarum in bona stabilia, quæ vnirentur prædicto maioratui, solo vsufructu illorum sibi retento, obligent illos ad ea faciendum?

Quæstio hæc profundior est, quam primo aspectu apparet. Et pro parte quidem negante facit primo illa reg. iuris. [c] *Scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus.* & prędicti ambo domini fratres sciunt, quòd non faciunt illa, & consentiunt, quia sunt contenti ne fiant.

c *Lib. 6.*

1 Secundo, quod omnis conuentio, etiam iurata, facta in fauorem alicuius, potest remitti ab illo, [d] at prædicta donatio & conuentio facta fuit in fauorem eius, cuius erat maioratus, & ipse consentit, ne illa fiant, ergo remissa sunt conuentio & iuramentum.

d *Cap. præterea 1. de spõs. facit c. peruenit. 2. de iureiur.*

Tertio, quod prædicti DD. fratres fuerunt primi, qui prædictum auctarium promiserunt & iurauerunt: & ita videntur posse retrocedere, sicut testator potest retrocedere à sua voluntate. [e]

e *Argum. l. si quis. in princ. & ei annot. ff. de leg. 3.*

2 A contraria tamen parte stat, quòd maioratus vel primogenitura est quædam dignitas, & persona ficta distincta à prædictis fratribus conuenientibus, & donantibus, iuxta tradita per Martinum Lauduuensem [f] quem dilatat Ioannes Lecitier. [g] Facit ca. *quoniam abbas.* [h] & c. *si gratiose.* [i] quatenus distinguunt dignitatem ab habente illã, & consequenter prædicti DD. fratres non promiserunt, nec iurauerunt sibi mutuo, sed primogenituræ, quæ est dignitas ab eis distincta: & consequenter non possunt ipsi alter alteri promissionem & iuramentum remittere.

f *In prin. lib. de primogen.*
g *In qu. 1. de primogen.*
h *De off. de leg.*
i *De rescript. lib. 6.*

3 Secundo facit, quod licet verior & frequentius recepta opinio habeat, quòd primogenitura vel maioratus vendi & cedi possit, iuxta latè tradita per prædictũ Ioannem Lecitier [k] & Tiraquel. [l] tamen illud intelligitur, quando fit sine præiudicio filiorum, vel aliorum ad eum vocatorum, vt prædictus Tiraquellus expressè notat, [m] & ita non videtur, quod prædicti fratres possint renunciare prædictæ promissioni, & iuramento, in præiudicium eorum, qui ad prædictum maioratum sunt vocati.

k *Ti. 3. de primog. q. 1. & 8.*
l *De iure primog. q. 24. & 26.*
m *In d. q. 24. nu. 21. & qu. 26. nu. 5.*

4 Tertiò, quòd aliud est iurare fidelitatem domino expresso nomine proprio, & aliud iurare ei expresso nomine dignitatis: quia in priore casu non videtur transire ad successores, & in posteriore sic, vt notant Cardinalis & Panormitanus [n] declarando glossam, [o] & ita aliud est iurare dignitati, aliud iurare personæ illam habenti.

n *In c. veritatis de iureiur.*
o *In verb. co pellantur.*

5 Hęc posteriora argumenta videntur vrgere ad dicendum prædictos D D. esse obligatos ad implendam suam conuentionem, & seruandum suum iuramentum. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo quidem quod non fit iniuria scienti & consentiẽti, & consequenter nec ei qui nunc possidet maioratum, qui sciens consentit, negando tamen quòd dignitas maioratus, & successores in ea, sciant, & consentiant. Ad secundum respondetur, quod prædicta conuentio & iuramentum non fuerunt facta ipsismet fratribus, sed dignitati maioratus, & successoribus in ea, & ita qui nunc est possessor eius, non potest consentire, nec remittere iuramẽtum quod ad dignitatem, & successores in ea, qui sunt alij ab eo. argum. l. *non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.* [a] & alia quæ ibi congerit Decius. Ad tertium, quod dispositio per vltimam volũtatem, quæ vsque ad mortem est mutabilis, [b] potest mutari, dispositio autem per contractum non potest mutari sine consensu saltem alterius partis, [c] & dispositio prædicta fuit per viam contractus, & ita non potest reuocari, nisi consentiente altera parte, quę sunt ipsa dignitas maiorat°, & successores in ea.

a *ff. de regul. iur.*
b *Ca. eũ Matha. de celeb. miss. & c. vltima voluntas. 13. q. 2.*
c *L. sicut initio. C. de act. obl.*

6 An autem peccauerint mortaliter prædicti fratres nõ adimplendo conuentionem & iuramentum, alia quæstio est: & videtur respondendum pro parte negante. Tum quia qui debet aliquid simpliciter, non adiecto die solutionis faciendæ, non est in mora, donec interpelletur, [d] & prędicti domini non fuerunt interpellati, neque vt ea implerent requisiti. & alias multis probauimus, iuramẽtum non tollere necessitatem interpellandi, neque constituere quem in mora faciendi quod iurauit, ante interpellationem, si adiectum fuit contractui, in quo illa requiritur.

d *L. si ex legatis causa. & l. eũ filium. 4. ff. ff. de verbo. oblig.*

7 Secundo, quod possessor maioratus etsi non possit consentire, ne fiant ea quæ sibi debent fieri, in præiudiciũ successorum, potest tamen consentire in præiudicium suum, immo & vendere & donare maioratum, vt supra dixi: & in casu proposito possessor maioratus, qui est alter fratrum, non solùm non interpellauit, sed fuit, & est contentus ne illa sibi fiant: ergo ambo sunt excusati à peccato, modo eo animo sint, vt adimpleant illa, quatenus attinent ad vtilitatem successorum in dignitate.

8 An autem S.D.N. possit super his dispensare, est alia quęstio: & meo iudicio plus potest in hac re regia maiestas, quam sua Sanctitas, cum maioratus, & qui tenet eum, sint sibi subiecti, & alter frater licet sit clericus, tamen conuentio prędicta respicit bona eius patrimonialia, & non Ecclesiastica, & sita in suo regno: & sua maiestas, attentis causis & circumstantijs huius negotij, & consensu possessoris maioratus, multo magis & efficacius potest dispensare, & quo ad vtrumque forum constituere, ne teneantur ad omnia illa, vel non nisi ad aliquam partem eorum, prout iusta causa id faciendi, & eorum voluntas impulerit, præsertim quòd hęc dispẽsatio respicit vtrumque forum: successores enim prędicti D. possessoris possent occurrente opportunitate molestare hæredes vtriusque, vt adimplerent prędictam cõuentionem, & iuramentum, nisi remissa vel moderata fuerint per regiam maiestatẽ.

Contra prędictam determinationem, quatenus habet prædictos fratres non posse se inuicem absoluere à prædicta promissione & iuramento, adducuntur duo responsa cuiusdam viri eruditissimi, multa in suum propositum citantis, in quibus satis perpensis non video solutum argumentum primarium meę sententię, videlicet quod duo donantes tertio non possunt reuocare donationem sine illius consensu, & quod prędicti fratres donauerunt tertio, videlicet dignitati & maioratui iam constituto auctoritate regia ab eorum parte, & quod dignitas illa & maioratus non refutauit illam donationem, immo acceptauit: quoniam possessor eius, qui est alter frartrum, acceptauit nomine ipsius, tamquam administrator eius, illam donationem quo ad legitimas.

10 Neque requirebatur acceptatio secundum opinionem eorum, qui tenent per stipulationem notarij ipso iure quæri tertio sine alia acceptatione, neque secundum opinionem eorum qui requirunt acceptationem: quia secundum omnes per talem stipulationem quæritur ius

Universidad de Deusto
Biblioteca

revocabile tertio, qui cum primum nouerit, potest illam acceptare etiam post mortem donatis, & etiam post mortem donatarij: quia transit in hæredes, & contra hæredes irreuocabiliter: vt latè monstratum est in causa nostra Romana fideiussionis: & ita cum donatio prædicta sit facta Ecclesiæ dignitati, & consequenter successoribus in ea, quilibet successor, cum primum scierit, poterit acceptare illam, & donata petere.

11 Neque est verum quod in contractibus nominatis, quorum de numero sunt donatio inter viuos, & stipulatio, sit locus pœnitentiæ, sicut in vltimis voluntatibus & donationibus causa mortis, & quibusdam alijs tangentibus vltimum iudicium, quæ virtualiter sunt vltimæ voluntates, in quibus loquuntur Oldradus, Baldus & quidam alij citati à prædicto eruditissimo. Donatio enim perfecta valet, etiam antequam donatarius eam sciat, licet per eam non quęratur ei ante acceptationem res donata, sed tantùm ius eam acceptandi, quod transit in hæredes, & contra hæredes, vt nos deducimus in dicta causa nostra, licet multò minorem vim ei concedamus, quàm aduersarij nostri.

12 Nec est facienda distinctio, an vocatus ad maioratum sit natus, vel non, nec an inuestitura maioratus sit pluries etiam decies facta, vel data aliquibus, quia simulac nascetur vocatus ille debet illum habere, administrare, & iura ei debita siue per donationē siue alias repetere: & vt alia
a 468. n. 28. omittam, videatur in hoc consilium Decij [a] contra nostram opinionem citatum, & aduertatur, quod nemo auderet dicere, quod si duo fratres donarent episcopatui Vicentino aliquod prædium reseruato vsufructu quoad vitam per donationem inter viuos, quæ est irreuocabilis, præsertim stipulatione notarij vallatam, sicut in nostro casu, possent pœnitere, etiam si alter fratrum esset Episcopus Vicentinus, eo quòd donatio est facta tertio, scilicet dignitati episcopali, & quod casus propositus est omnino similis: hęc autem raptim sine allegationibus, cum quibus tria folia compleuissent, dixi, quia fundant opinionem meam, quam noluissem in hoc casu in gratiam domini mei esse veram, quæ tamen profecto vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem omittentes regula de triennali non iuuat quo ad lucrandos fructus amissos contra dispositionem Concil. Trid. cap. 12. sess. 24.*
2 *Ignorantia iuris clari non excusat, etiam quo ad forum Dei, si adsit aliqua culpabilis. num. 3.*
3 *Ignorantia causa peccati illud tollit, vel minuit, prout in totum vel in partem causat inuoluntarium.*
3 *Inaduertentia, quæ habet in se aliquam culpam non aduertendi ad id ad quod quis tenetur, non excusat.*

CONSILIVM VII.

QVIA infra in titulo de præbendis respondeo possessorem triennalem beneficij bona fide illud cum titulo colorato possidentem fieri dominum eius, & titulum verum quærere, per regulam de triennali possessore. Quæritur nunc, an canonici, qui non sunt professi publicè fidem Catholicam coram Episcopo & Capitulo intra duos menses à die possessionis adeptę ob ignorantiam & inaduertentiam præcepti Concilij Tridentini, [b] & postea possederunt pacificè vltra tres annos, faciát fructus suos.

b Cap. 12. de refor. sess. 14.

1 Respōdeo primò, quod regula illa de triennali nō potest prædictis DD. consulentibus prodesse. Tum quia iura à iure communi exorbitantia non sunt ad alium casum extendenda. [c] Et constat prædictam regulam à iure communi exorbitare, & alium casum esse illum, in quo agitur de canonizando titulo, & alium in quo agitur de quærendo dominio fructuum canonico titulo perceptorum, vt palam est. Tum quia ratio, quæ mouit ad constituendam illam regulam, non conuenit huic casui. Ratio enim constituendi regulam illam fuit, ad obuiandum innumeris litibus, quæ nascebantur longè diuque duraturæ super iure beneficij parum duraturo, cui non est locus in casu proposito, cum præceptum prædicti Concilij non fuerit factum ad obuiandum vllis litibus, sed ad obuiandum hæresibus.

c Cap. qua à iure de regul. iur. lib. 6.

2 Secundò, quòd prædicti domini consulentes non videntur excusari posse per ignorantiam saltem in foro exteriori: quia illa, quam habuerunt, fuit iuris, & quidē clari, quæ non excusat. [a] Sed neque per bonam fidem: quia præsumetur mala fide percepisse fructus, arg. regul. *qui contra iuya.* cum ei concordatis allegatis in eius glossa [b] & ita non præscribit illa. [c]

a Cajetan. de regul. iur. li. 6. cum suis concordantijs.
b De reg. iur. lib. 2.
c Ca. possesso. eod. tit.

3 Tertiò, quòd iustior videri posset eorum excusatio quo ad forum conscientiæ tantùm, si verè ignorauerunt prædictum præceptum Concilij, & si verè illo animo fecerunt, quod illud seruassent, si animaduertissent, vel in memoriam venisset, etiam si nulli eorū antea seruassent. Tum quia his intercuentibus non solùm ignorantia & inaduertentia fuissent comites omissionis implementi præcepti, sed etiam causa, cur non fuit impletum, iuxta doctrinam S. Thomæ, [d] & ignorantia, quæ est causa peccati, tollit, vel minuit illud, quatenus facit illud in totum, vel in partem inuoluntarium, iuxta eumdem S. Thomam. [e] Sed quia prædicta ignorantia & inaduertentia non est sine aliqua culpa nolendi scire, vel negligentiæ discendi, vel aduertendi id quod scire, & aduertere debebant secundum qualitatem suam, non est facile illos excusare ommino, etiam quo ad forum conscientiæ.

d 1. 2. qu. 76. art. 1. & 2.
e In eadem q. art. 4.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus Concilij sess. 24. de reform. cap. 12. vers. nec illis possessio suffragetur, esse videtur, vt non omittens professionem fidei, amittat fructus & beneficium regulæ triennalis: probabilius tamen est, vt non amittat quo ad canonizationem tituli. num 3. 4. & 5.*
1 *Negatiua regulariter totum, quod post se inuenit, destruit, & contrarium ponit: fallit, quando alia lege speciali, vel efficaci ratione esset dicta regula limitanda. num. 5.*
2 *Professionem fidei, vt requirit Concilium, non faciens, etsi videri alicui possit hæreticus, tamen verè nec præsumitur suspectus de hæresi nec ob talem suspicionem, sed ob inobedientiam à Concilio amissione fructuum punitur. num. 6.*
3 *Pœnæ sunt restringendæ, & legum correctio vitanda.*
4 *Pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda alicui imposita, nisi eam lex expresse ponat.*
5 *Pœna canonum, præsertim Conciliorum, solent esse moderatæ, ita quod non excedant mensuram delicti.*

CONSILIVM VIII.

AN illa verba [f] Concilij Tridentini *Nec illis possessio suffragetur*, excludāt prouisum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem suffragetur?

f In c. 12. sess. 24.

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio, totum quod post se inuenit, destruit, & contrarium eius ponit, vt ait glossa singularis & recepta [g] ad quod facit illud Dialecticorum. *Nullus est aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam.* at clausulæ prædictæ præponitur negatiua verbo *suffragetur*: ergo tollit omne suffragium, & consequenter tam illud, quod est datum ad legitimandum, siue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

g In c. cum dilectus. de consuet.

2 Secundo, quod hæreticus perdit omnia iura sibi competentia. [h] At qui prouisus de beneficio respuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo perdit omnia iura, & consequenter ipsammet possessionem, iuxta glossam singularem, [i] & ita ad nihilum potest illa sibi prodesse.

h Ca. cum secūdum leges. cum similib. de hæretic. li. 6.
i In capi. quo iure. 8. dist.

3 Pro parte autem negante facit, primò, quòd pœnę sunt restringendæ. [k] Secundo, quod correctio iurium vitanda est. [l] At intelligendo prædicta verba de suffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtilissima de triennali possess. & intelligendo de suffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa, ergo sunt intelligenda quo ad fructus tantùm. Tertiò, quod intelligentia dictorum ex causis est sumenda dicendi, [m] & verba secundum materiam subiectam sunt intelligenda, etiam impropriando ea. [n] At materia, in qua proferuntur prędicta verba, est materia acquisitionis, vel amissionis fructuum beneficij, & non tituli eius, ergo intelligenda sunt de suffragio, & adiutorio, quod dat possessio ad quærendum, vel ad non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærendum, vel non perdendum titulum.

k Ca. pœna. de pœnitētia, dist. 1. cum similib.
l Ca. cum expediat. de elect. li. 6. & l. 1. C. de inoffic. testam.
m Ca. intelligētia. de verborum signif.
n L. si vno. ff. locati.

4 Quarto, quod pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat, iuxta glossam solemnem & receptam quæ vltima est. [o] At prouisus, simul ac possessionē cū titulo colorato accepit,

o Ca. vlt. de iurepatron.

quæ fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæsiuit ius fruendi fructu prædictæ regulæ de triennali ergo non debet censeri priuatus illo, nisi per legem, quæ id exprimit, vel nisi aliter non posset esse fructuosa: at prædicta verba prædicti canonis possunt esse valdè fructuosa, intelligendo ea quo ad perditionem fructuum tantùm, ergo quo ad eam tantum sunt intelligenda.

f Quinto, quòd pœnæ canonum, præsertim Conciliorum œcumenicorum, solent esse temperatæ, & moderatę, ita quod non excedant mensuram delicti, iuxta illud, [a] *iuxta mensuram delicti sit & plagarum modus.* [b] At culpa non faciendi prædictam professionem vt plurimùm prouenit ex ignorantia, inaduertentia, & negligẽtia, & est quædam omissio facilè supplebilis, ergo pro ea non est imponenda eam omittenti pœna perditionis beneficij, vel iuris, quo illud sibi defendere potest: immo satis superque fuit priuare eum iure quærendi fructus. & ita credendum est, factum Concilium voluisse quidem illum priuare iure fructuum, non autem iure tangente titulum.

Non obstant opposita. Ad prius enim respondetur, quòd tum demum negatiua vniuersalis est vniuersaliter intelligenda, quando nulla lege speciali, vel efficaci ratione esset limitanda in aliqua specie: nulla enim est regula tam generalis, quæ aliquam non patiatur exceptionem, præter illam, quæ ponitur cap. *licet.* [c] at plurimæ sunt regulæ vtriusque iuris vniuersaliter & negatiuè conceptæ, per verba *nullus, nemo, non præstat, nihil*, & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes: & ita regula illa negatiua, quæ tacitè colligitur ex prædictis verbis, scilicet, *non suffragetur possessio prouiso, qui intra duos menses non fecerit professionem fidei*, iure limitatur, vt solùm procedat quo ad suffragium acquirendorum fructuum, & non quo ad id quod pertinet ad titulum, de quo per dict. regulam de triennali statuitur contrarium.

Ad posterius respondetur, concedendo hæreticum priuari omnibus iuribus ipso iure, negando tamen, quòd ex eo solo, quòd prouisus omittat profiteri fidem intra duos menses, præsumatur hæreticus, nec suspectus de hæresi, & quod Concilium non intendebat ponere pœnam debitam hæresi, sed debitam inobedientiæ: si enim id intendisset, apposuisset pœnã priuationis beneficij, vt palã est.

SVMMARIVM.

1 *Professionem fidei nedum in Capitulo, sed etiam in manibus Episcopi emittere tenentur canonici, etiam si sint exempti.*

CONSILIVM IX.

QVÆRITVR, an canonici etiam exempti teneantur professionem fidei facere.

1 Respondeo, quòd canonici etiam exempti tenentur fidei Catholicæ professionem facere in manibus Episcopi & Capituli, iuxta [d] Concilium Tridentinum. Tum quia etiam exempti subiacent Episcopis quo ad ea, quæ pertinent, ad beneficia, quæ obtinent, subiecta illis, per adducta à Felino. [e]

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem regulares prælati facere intra duos menses tenentur ab adepta possessione præfecturæ.*

CONSILIVM X.

QVÆSITVM fuit, an [f] Concilium Tridentinum de fidei professione facienda habeat locum etiã quo ad prælatos regulares.

1 Respondetur affirmatiuè, quòd præfati prælati regulares tenentur etiam facere prædictam fidei professionem, per extensionem, qua Pius IIII. sua constitutione incipiente iniunctum, extendit [g] Concilium Tridentinum. Sufficit autem, vt eã faciant intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ, vt idem Concilii [h] exprimit.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem qui intra duos menses, vt tenetur, non fecit, post illos, quàm primum potest facere obligatur.*

1 *Obligatus ad aliquid intra certum tempus faciendum, eo lapso, non liberatur.*

2 *Beneficiarius fidei professionem per procuratorem facere potest.*

3 *Fidei professio post duos menses facta non prodest quo ad quærendos præteriti temporis amissos fructus.*

CONSILIVM XI.

QVI adeptus beneficium curatum, non est professus infra duos menses ab adepta possessione, quid faciet, ne perdat fructus sui beneficij, iuxta [a] Concilium Tridentinum relatum à nobis in Manual. confess. [b]

1 Respondeo primò, quòd potest, & debet facere illam professionem post præfatos duos menses. Tum quia, qui iubetur facere aliquid intra certum tempus, videtur obligari ad duo, videlicet ad faciendum illud intra illud tempus, si potest, & ad faciendum illud post lapsum temporis præstituti, quàm citò commodè facere poterit, etiamsi non potuit illud antea facere, [c] vbi late Panormitanus. [d]

2 Secundò, quod poterit iuramentum præfatum præstare per procuratorem, quia regulariter quicumque potest aliquid facere per semetipsum, potest illud facere per procuratorem. [e]

3 Tertiò, quod professio facta post præfatos duos menses non videtur prodesse ad quærendos fructus temporis præteriti, sed sic ad quærendos temporis futuri: quia regulariter semel ipso iure perdita non quærruntur ipso iure, [f] quamuis ex æquitate posset iuuari, qui per ignorantiam, incogitantiam, vel negligentiam id non fecit, qui tamen libenter feciset, si fuisset monitus, vel venisset in mentem: quamuis non arbitrer hanc modificationem in foro exteriori eum iuuare.

Aduertendum, referri sacram Congregationem censuisse contrarium eius, quod dicitur in secundo dicto.

SVMMARIVM.

1 *Professionem fidei per ignorantiam &c. omittens non peccat.*

1 *Ignorantia, incogitantia, & inaduertentia legẽ excusant.*

2 *Lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ.*

2 *Legem humanam bona fide transgrediens non peccat.*

CONSILIVM XII.

AD quæsita quo ad forum conscientiæ tãtum de clerico, qui adeptus parochialem per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam, non fecit professionem fidei, quam Concilium Tridentinum mandat fieri, [g] vsque ad sexquiannum, in quo ratione doctoratus suscepti eam fecit, & post septimum vna cum Episcopo ratione synodi.

1 Respondeo primò, D. consulentem non peccasse coram Deo, & quo ad forum conscientiæ mortaliter, nec obligari ad restituendos fructus. Tum quia hæc ignorantia, incogitantia, & inaduertantia fuit illi inuincibilis, quia putabat probabiliter sibi sufficere professionem prius factam ratione doctoratus, & ita excusatur à peccato, & à restitutione fructuum, per notata à S. Thoma, [h] & à nostris in capit. *ignorantia.* [i] Tum quia est pœnalis, quæ etiam si pœnam ipso iure continuat, non ligat in foro conscientiæ iuxta glossam celebrem. [k]

2 Tum quia lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ, iuxta Innocentium in cap. per tuas. de simon. quem cum alijs ad id opportunis refert Felinus [l] & à fortiori nullatenus intellecta, nec ad memoriam reducta. Tum quia qui bona fide transgreditur legem humanam, putans se habere iustam causam transgrediendi, non peccat mortaliter, vt post alios tradimus nos in Manual. confess. [m] & nuper in commen. de alienatio. rerum eccles. [n] Quare dominus consulens taceat hanc ignorantiam coram hominibus, & gaudeat coram Deo se iam bis prædictam fidei professionem fecisse, & expulsis scrupulis tranquillo pectore suum officium & munus exerceat ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij onera & statuta in fundatione posita implenda sunt, nisi sint legitimè sublata. num. 7.*

2 *Lex in fundatione imposita beneficio non recepta non ligat magis, quam lex principis: & qui dicit eam à principio receptam, debet probare.*

3 *Præscriptio quidem in bonis & iuribus Ecclesiasticis debet esse quadraginta annorum, sufficit tamen bona fides etiam sine titulo, num. 4. quæ præsumitur quòd fuerit in præcessore, nu. 5. cuius possessionis accessione vti possum ad complendam dictam præscriptionem, num. 3. & 4. at si meus præcessor fuit in mala fide, illa mihi non nocet, modo vti nolim accessione eius possessionis. num. 6.*

a Dent. 16. b Ca. non afferamus. 24. quæst. 1.

c De regul.

d Cap. 12. de refor. sess. 24.

e In cap. dilectus. 2. à nu. 9. de rescript.

f Capi. 12. de refor. sess. 24.

g D. ca. 12. de refor. sess. 24.

h In eodem cap.

a Capi. 12. de refor. sess. 24. b Cap. 23. nu 125.

c Le. Celsus. ff. de recept. arbit. ea. tum dilecti. de dol. & contum. d à num. 12. e Leg. 1. ff. de procurat. & ca. qui per alium. de reg. iur. lib. 6. f Le. quinet §. aream. ff. de solut. & liberat. ea. quã periculosum. 7. quæst. 1.

g In c. 12. sess. 24.

h In 1. 2. qua. 88. ar. 3. & 9. i De reg. iuris li. 6. & in c. turbatur. §. notandum. 1. quæst. 4. k In c. fraternitas. 12. q. 2. l In c. fin. nu. 7. de re iudi.

m Ca. 23. nu. 48. n Num. 9 & 19.

r Possessor in dubio præsumitur habere bonam fidem.
o Titulus lapsu triginta vel quadraginta annorum etiam in valde præiudicialibus præsumitur.

CONSILIVM I.

ANno 1401. fuerunt erectæ duæ capellaniæ in cathedrali quadam, reseruato iure præsentandi pro hæredibus fundatoris, qui hæredes postea anno 1487. donauerunt ius suum præsentandi quibusdam N.N. cum consensu Episcopi. Fuerunt quæ in fundatione appositæ multæ conditiones: videlicet, quòd vterque præsentandus sit sacerdos, & quòd personaliter & non per vicarium cū vno clerico domi retinendo inseruiat noctu & die diuinis officiis in cathedrali, quòd quotidie duæ Missæ celebrentur, & specialis commemoratio de fundatore, & cum pœna, si cessauerit, quod soluat certam pecuniam pro qualibet vice conuertendam in alias Missas, & quòd non possit super his impetrare dispensationem, nisi ab Episcopo, & de cōsensu patronorum. Nunc reperitur quòd rector præsens istarum capellaniarum eas possidet iam fere per viginti annos, & numquam habuit notitiam istorū onerum: quoniam prouisio olim sibi facta fuit in Curia per resignationem sui antecessoris, qui nihil istorum narrauit, vnde præsens rector fecit tantùm celebrare vnam Missam singulis diebus, prout antecessor suus faciebat. Reperitur etiam, quòd per spatium sexaginta annorum, & vltra numquam aliquis rector adimpleuit dicta onera, quia fortè vel fuerunt dispensati, aut aliter: de aliis autem ante 60. annos, quid fecerint, nescitur: quia non reperiuntur scripturæ. Modo quæritur, an ex quo præsens rector habet aliud curatum, quod non potest dimittere, & numquam implenit prædicta alia onera, in foro conscientiæ teneatur ad satisfactionem, & qualem, & ad quid pro tempore futuro obligetur. Aduertatur autē, quod bona istarum capellaniarū, quæ ad præsens possidentur, vix sunt pro tertia parte antiquæ dotationis, immo quod non sunt de terris specificatis in dotatione, & nescitur, quomodo, aut quo iure possideantur, & valor istorum bonorum, quæ hodie possidētur, potest ascendere singulis annis ad summam scutorum centum. Aduertatur etiam, quod patroni parati sunt consentire dispensationi, & remittere onera omnia, quæ non fuerunt seruata, tam præterita, quam futura, in quantum de iure possunt.

1 Contra præsentem capellanum præfatū facit primò, quòd statuta, & onera posita in fundatione beneficij sunt seruanda.[a] Secundo, quod consuetudo non excusat peccātem: quia tantò grauius est peccatum, quantò diutius infœlicem animam detinet alligatam.[b] Tertio, quod Conc. Tridē. [c] statuit, vt qualitates, quas requirit beneficium, in beneficiario concurrant, & onera iniuncta in fundatione impleantur.

2 Pro consulente verò facit primò, quòd lex posita à patrono in fundatione beneficij non est firmior, quàm lex posita à Papa in gubernatione Ecclesiæ, quia à potentiori causa maior producitur effectus secūdum Philosophum, [d] at lex siue Papæ, siue Regis à principio non recepta, nec seruata, non ligat, [e] & ibi doctores, & latius Fel. [f] ergo nec lex patroni posita in fundatione est seruanda, si non fuit à principio recepta, & seruata, vt in nostro casu, cū non mōstretur esse à principio seruata, nec præsumatur: quia facta non præsumuntur nisi probētur. [g] Secundò, quod consuetudinis longęuæ magna est auctoritas, [h] & in casu nostro videtur consulenti fauere consuetudo viginti annorum, quæ dicitur longa etiam inter absentes. [i]

3 Tertio, quod non obstat dicere quod in bonis & iuribus ecclesiasticis non currit præscriptio decē vel viginti annorum, quia currit præscriptio 40. annorum, [k] & quod licet consulens non possederit dictam capellaniā liberam à prædictis oneribus 40. annis per se, possedit tamē per se & per antecessores suos 60. & amplius annis, vt in facto proponitur: & possessio prædecessoris accedit ad possessionē præsentis possessoris, ita quod sufficit, vt ambæ coniunctæ conficiant tempus ad præscribendum legitimum, [l] & in facto proponitur, quod à sexaginta annis capellania prædicta est possessa libera ab oneribus iniunctis in fundatione, ergo, &c.

4 Quarto non obstat dicere, quod consulens non nitatur aliquo titulo liberationis ab oneribus prædictis. Tum quia licet in præscriptione longi temporis, id est decem vel viginti annorum, requiratur titulus, [a] in præscriptione tamen longissima triginta vel quadraginta annorum non requiritur vllus titulus per eamdem legem, [b] quæ omniū ferè est vna sententia, vt colligitur ex citatis per Baldum. [c] Nec in hoc est vlla differentia inter ius canonicum & ciuile, inter præscriptionem contra Ecclesiam, vel alium, sufficit enim tempus 40. annorum sine vllo titulo cum bona fide, secūdum Panormitanum, [d] communiter receptum, & latè tradit Bald. [e] Non obstat dicere, quod iure canonico non prodest vlla præscriptio, etiam longissimi temporis, etiam 40. annorum cum mala fide, [f] & quod consulens videtur mala fide hanc libertatem posse dicere, quippe qui successit malę fidei possessoribus, primi enim possessores prædictæ libertatis non poterant nō esse malæ fidei possessores, cùm nota esset eis obligatio habendi qualitates, & subeundi onera prædicta.

5 Non inquam hoc obstat. Tum quia non constat vllum præcessorem eius mala fide possedisse, & in dubio præsumitur bona fide possedisse secundum glossam receptam. [g] Tum quia præsumi potest per possessionem centum & amplius annorum, & diminutionem bonorum à principio capellaniæ assignatorum aliqua compositio, vel diminutio qualitatis, & onerum, per quam primi possessores bona fide libertatem prædictam possidere potuerunt, arg. textus iuncta gloss. sing. [h] quæ communiter recepta habet, solemnitatem etiam extrinsecam præsumi per spatium triginta annorum.

6 Tum quia ibi per illam tenet Imola, [i] quod etiam per lapsum triginta vel quadraginta annorum iustè præsumitur titulus, etiam quo ad ea, quæ sunt magni præiudicij: quod multis confirmat prædictus Bald. [k] Tum quia mala fides præcessoris non nocet præscriptioni successoris nolentis vti accessione possessionis illius, sed tantùm volentis incipere iuxta l. *cum post*, [l] cap. *cura*. cum gloss. singul. [m] recepta communiter ibi, & vbique. [n] At consulens nō indiget accessione possessionis primi capellani, qui fuit ante annos 160.

7 Non obstant adducta in contrarium. Ad primum enim respondetur concedendo, qualitates, & onera in fundatione beneficij statuta esse seruanda, nisi legitimè fuerint sublata, primò per compositionem, vel auctoritatem Episcopi, quæ iustè præsumi potest per tanti temporis lapsum iuxta superius citata: secundo etiam clariùs, quòd sunt sublata præscriptione legitima per prædicta. Ad secundum, concedendo, quòd consuetudo cōtra diuinam dispositionem non excusat: quia eam non potest tollere, sed contra dispositionem humanam excusat, posteaquam per obseruantiam contrariam legitimo tempore continuatam sublata fuerit, per iura in argumento allegata cum adnotatis eis ab omnibus. Ad tertium, quòd Concilium Tridentinum loquitur de oneribus, & qualitatibus beneficiorum non sublatis legitimè, nos autem de legitimè sublatis per prædicta.

Ex prædictis resoluēdo prædictūdubiū, respōdeo prædictum Rectorē iustè posse retinere prædictum curatum cum prædicta capellania, si nihil aliud obstet, & in nullo foro, neque interiori, neque exteriori teneri ad satisfaciēdum, vel restituendum aliquid, si subiit onera omnia solita subiri à 40. annis citra. Nec esse, cur iustè se ob hoc scrupulis vexet: quamquam ad redundantiam potest auctoritate superioris de consensu patronorum ob rationes prædictas declarari, capellaniam præfatam esse liberam à prędictis obligationibus & neque præsentem, nec futurum teneri ad alia onera, quàm illa, quæ prædictis 60. annis capellani subire consueuerunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Error iuris licet prosit ad vsucapiendum rem, prodest tamen ad vsucapiendum fructus, & hoc, etiam si sit error iuris non dubij, etiam & resistentis actui. num. 5. quia ad acquisitionem fructuum sufficit malam fidem abesse, num. 6. quod si esset error iuris dubij, prodesset ad præscribendam rem, vt error facti. nu. 4.

2 Tituli credulitas procedens ex errore facti, puta quia credebat in acquisitione tituli omnia necessaria interuenisse, prodest ad

a Cap. Eleutherium. 18. q. 2. cap. cum dilectus. de consuetud. ea. super 10. de consib. cum eis admot.
b Cap. fin. de consuet.
c sess. 25. ca. 3. de reform.
d L. cum multa. C. de bon. quæ lib. & l. pen. C. de donat. inter vir. & vxor.
e Ca. in illiu. § leges. 4. di. 1 Caput. 1. de treu. & pac. g Ca. cum in iure. de offic. deleg. & l. 1. C. de mand. prin.
h L. 2. C. quæ sit long. consue. & leg. de quibus. ff. de legib.
i Toto titulo de præscript. long. tēp. decem vel viginti annorū.
k Ca. de quarta. & cap. ad aures. & ca. illud autem. de præscript. auth quæ actiones. C. de sacrosan. eccles.
l L. de accessionibus. cum l. sequen. ff. de diuer. & temp.

a Iuxta leg. si quis. 30. num. 1. in principio cum concord. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.
b L. 4. C. & le si quid in rem. & l. cum notissimi. C. eodem.
c In cap. tuæ. de præscrip. in 4. par.
d In capit. de quarta. colū. 4. de præscri.
e Vide supra 2. par. 3. partic.
f Capi fin. de præscrip. cap. pastoralis. ff. de reg. iur. li. 6. cum annot. vii fere ab omnib.
g Iux. sanctorū. Versicul. sincere. & in c. si diligenti. verb. bona fide de præscr. & Bertrand. de empt.
Calum. 2. & par. 3. part. 6. qu. 10. nu. 27.
C. de præscripti. long. temp. in Verb. legitima.
a Deinre patron.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præscribendum rem ipsam, est enim hic error facti. & nu. 3.

3 Beneficium perpetuum cum consensu patroni ex iusta causa reducere ad beneficium manuale, Episcopum posse, verum est, licet contrarium per iudicem fuerit declaratum. nu. 1. immo & posset ex toto supprimere. nu. 3.

CONSILIVM II.

QVidam possedit aliquot annos quamdam capellaniã factã de perpetua manualem, siue ad nutum amouibilem, auctoritate ordinarij, credens bona fide eam fuisse in manualem redactam, quæ tamen declaratur male fuisse in manualem redacta. Quæritur an teneatur restituere fructus.

1 Respondeo, quòd non: quia licet error iuris non prosit ad vsucapiendum rem ipsam, [a] prodest tamen ad acquisitionem fructuum, per textum, [b] & glossam, [c] & Dinum, [d] & hoc ponitur pro regula à multis, quos refert Felinus, [e] & recordor me alias etiam respondisse, quod non tenetur restituere fructus, allegando in hoc l. *bona fides*, [f] & Bartholum & aliquot alios. in qua sententia sum etiam nunc, licet & nunc videam, & tunc videbam hanc rem variè, confusè, ac trepidè tractatam, tam ab his quos tunc allegaui, quam à Felino, [g] & à Francisco Balbo, [h] & ab aliis ab eis citatis.

2 Primò quidem ea ratione, quod iusta creduliras tituli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiendum, & præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæruntur fructus, quod affirmant & confirmant auctoritate multorum prætati Felinus, [i] & Balbus. [k] At præfatus dominus consulens videtur errasse errore facti, & credidisse quod in præfata ordinarij dispositione interuenerit iusta causa cũ aliis necessariis ad sic disponendum, qui error facti est.

3 Tum quia qui possidet aliquid Ecclesiæ per concessionem Episcopi dicentis, se illam de consensu Capituli facere, si verè Capitulum non consensit, dicitur duci errore facti, & præscribit, vt determinat Rota, [l] quam etiam Felinus & Balbus sequuntur. Tum quia credere, quòd Episcopus potuit illam facere iusta de causa, cum consensu patroni, & aliis necessariis, non est profectò error iuris, sed vera illius scientia, per ea quæ nos allegauimus, per quæ irrefragabiliter probatur ordinario fuisse potestatem etiã extinguendi penitus illud beneficium iusta causa, & aliis necessariis interuenientibus, quantò magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vsitatam.

4 Secũdo, q̃ error iuris dubij perinde prodest ad præscribendũ, ac error facti, iuxta Abba. [m] & alios alibi, & glo. memorabilem, [n] quod etiam confirmant prætati, & alij citati ab eis, & in his Felinus, [o] & est celebre dictum Innocentij, [p] in multis locis à Baldo commendatum, quod contrauenies iuri humano dubio per errorem non peccat: & sententia lata contra ius dubium, vel obscurum, nõ censetur nulla, vt latè tradit Felinus, [q] licet sententia lata contra ius regulariter sit talis. [r] At error, quo D. consulens credidit prætatam dispositionem ordinarij valuisse, est error facti, vt dixi, aut certè error iuris dubij & obscuri: ergo ille excusat, ad hoc prodest.

5 Tertio, quod error iuris etiam non obscuri, licet non prosit ad vsucapiendum rem ipsam, ex qua fructus capiũtur, prodest tamen ad quærendos fructus ex ipsa bona fide perceptos, [s] vt habet glo. notabilis, [t] Dinus communiter receptus. [v] Tum quia non est curandum de illa distinctione Bart. an sit contra ius non assistens, vel etiã contra ius resistens: quamquam multi eam sint secuti. Tum quia prætatus §. *scire*. sine vlla distinctione determinat, bona fide possessorem quærere fructus, dummodo non sit prædo, id est malæ fidei possessor, quem non debuit Bartholus & qui sequuntur illum ex suo capite limitare. Tum quia non est vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia ad quærendos fructus, sufficit vt mala fides absit, licet bona fides positiua non adsit, etiam secũdum eumdem Bart. & Felinum ac alios sequaces eius. Tum quod credolitas iustitiæ tituli, quam habuit prætatus D. consulens, plus fuit error facti, quàm iuris, vt supra dictum est, & si fuit iuris, non fuit plus contra ius resistẽs, quàm ille de quo loquitur prædictus §. *scire*. & Bart. qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat testamentum valere: quia credebat solemniter esse factum. Tum quia etiam credulitas prætati D. consulentis, si erat error, erat eo quod credebat prætatã dispositionem ordinarij fuisse cum iusta causa, & aliis solẽnitatibus requisitis, vt supra dictum est. Salua, &c.

a L. numquã. ff. de vsucap. *b* In l. sed & si. §. scire. ff. de hær. *c* In l. si fuit. ff. de vsucap. *d* In reg. possess. de regul. iur. lib. 6. *e* In capit. de quarta. de præscrip. *f* ff. de acquir. rerũ dom. & §. fin. inst. de rerũ diuis. *g* In d. cap. de quarta. de præscript. nu. 24. *h* In l. Celsus. et. 4. ff. de vsucap. *i* Vbi supra. *k* In l. 2. in princip. ff. pro emptore. *l* In tũ de præscrip. decis. 3. in nouis.

SVMMARIVM.

1 Iuri offerendi, quando est sequela actionis iam natæ, præscribi potest. secus, si sit præambulum: quia contra illud non præscribitur, sicut nec contra facultatem aliquid faciendi. nu. 2.

3 Præscriptione quadraginta annorum præscribitur res aliena cõfraternitatis, modo non sciam, nec scire debeam esse alienam.

3 Regulare iura, quæ pro aduersario faciunt, nec litigans, nec alius tenetur, si bona fide per quadraginta annos res sit iam præscripta: secus si præscribens sciebat vel scire tenebatur rem esse alienam.

4 Ignorantia illa non videtur probabilis: qua quis ignorat rem esse alienã, cũ in domo propria haberet de hoc publica documẽta.

CONSILIVM III.

AN qui possidet rem alterius pro melioramentis, donec illa ei soluantur, præscribat, siue præscriptione tollat domino rei ius soluendi melioramenta, & recuperandi rem melioratam per spatium triginta vel quadraginta annorum?

1 Pro parte affirmante facit, quòd ius offerendi per præscriptionem tollitur, [a] sed Bartholus, [b] limitat hoc procedere quando est sequela actionis iam natæ, vt in d. §. *sed cũ illud*. non autem quando est præambulum actionis nascituræ: quia tunc non est propriè ius formatum, sed quædã facultas faciendi aliquid, vt eundi per viam, cui non præscribitur. [c] Sed aduertendum, quod in casu proposito ius offerendi videtur esse sequela actionis iam natæ: quia ius offerendi solutionem alimentorum nascitur ex actione, quam habet vendicandi rem melioratam, & ita etiam secundum doctrinam Bartholi videtur posse tolli per præscriptionem. An autem præscriptio rei interrumpatur per litem super possessorio motam? Et videri potest quod nõ: quia res non videtur fieri litigiosa per litem super possessorio motam, iuxta authenticã *litigiosa*, [d] & tradit Nicolaus Milis. [e]

2 Sed quid, si tenens rem melioratam reddendam solutis melioramentis, scit illam rem esse illius, qui habet ius soluendi melioramenta, vt vendicandi rem? Et videtur nõ præscribere: quia possessor malæ fidei nullo vnquam tempore præscribit. [f] Hispane hoc modò ad præcedentẽ quæstionem responsum est.

3 Hodie attentis & perpensis rationibus pluſquam putaueram, quod mihi videtur, est, quòd si ille qui hodie possidet istam domum, & sui antecessores illam possederunt per 40. annos cum bona fide habendo illam pro sua corã Deo ignorando illam esse adiudicatam confraternitati, solutis melioramentis, nõ est obligatus eius possessor, nec illi qui pro certo habent ita rem se habere dare notitiam huius rei iudicatæ confraternitati etiam stanto lite super spolio.

4 Cæterum si prædecessores sciebant hoc ius competere dictæ confraternitati, vel debebant & tenebãtur scire hoc ius competere dictæ confraternitati, non præscripserunt quo ad forum conscientiæ, & in consequentia tenentur reddere notitiam dictæ rei iudicatæ: & addo etiam quod in foro exteriori præsumeretur scientia possessorum, si ipsi habebant istas sententias, quinimmo in foro interiori difficile posset dici, quòd iustè ignorauerint.

a L. cum notissimi. §. sed cum illud. C. de præscript. 30. vel 40. a. *b* In l. pignaris. ff. de vsucap. *c* L. viam publicam. ff. de via public. *d* C. de liti. *e* In repert. verb. litigiosa res. *f* Cap. fin. de præscript. & reg. possessor. de regul. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 Præstatio annua alicuius rei non inducit obligationem in futurũ, sicut nec longa vsurpatio, hoc est acceptio sine iusta causa, sicut nec præstatio facta domino clam, vi, metúve. nu. 2. at si sit facta ex certa causa per decennium, præsumitur iusta: quod si sit facta per triginta annos etiam causa non expressa, inducit ius petendi in futurum, nu. 4. nisi ei obstet ius commune, vel alia vehemens præsumptio. nu. 5.

2 Tempus non est modus inducendi, nec tollendi obligationem.

3 Seruitia à subdito sine causa præstita prælato, seu domino, præsumuntur iniustè & per vim imposita, & hoc, etiam si sint præstita per triginta annos, quando contra recipientem militat ius commune, vel vehemens aliqua præsumptio. num. 5. At si hæc de iure indebita sint præstita per tẽpus immemoriale, tunc quo ad solita præstari familiaritatis gratia, seu quæ facili

Universidad de Deusto
Biblioteca

gratiosè præstantur, obligatio non præsumitur: at quo ad ea quæ de facili gratiosè non exhibentur, præsumitur sufficiens obligatio. nu. 8. & 9.

CONSILIVM IIII.

a *L. si ex plagis §. in clino. ff. ad leg. Aquil.*
b *L. vt restitutū. C. de transact. & L. precibus.*

CVm ex facto oriatur ius, [a] cúmque non possit dari congruum responsum quæstioni incongruæ propositæ, [b] cumque adeo confusè proponatur mihi factum, & dubia ex eo resultantia; ægrè profectò respondere decreui: nam vt id vtcumque facere possim, oportet me redigere factum in hæc præsupposita.

Primum est, quod Comites domini de N. à tẽpore immemorabili, de cuius initio non est memoria, soliti fuerũt ante quadraginta annos indeterminatè exigere quasdam præstationes annuas à communi de N. scilicet, omne lignum, quod in sua curia siue domo esset ad ignẽ in ea faciendum oportunum, similiter & omnia opera manualia, & portatoria suo seruitio necessaria, omnem item paleam & stipulam suo stabulo opportunam. Secundo, quod dominus G. & D. F. fratres Comites, & domini prędicti communis donauerunt ei donatione inter viuos irreuocabili quædam pascua, quæ nunc reddunt 300. ducatos aureos, cũ onera soluẽdi eis quotannis duos vitulos singulos singulis in Paschate, quos numquam soluerunt. Tertio, quod anno 1530. facta fuit conuentio inter dictos dominos & commune ad quinquẽnium duratura, per quam dicta indeterminata præstatio fuit determinata ad certam quantitatem, eo quod præfatum commune conquerebatur nimium grauari se per illam indeterminatam præstationem. Quarto, quod illa non solum quinquennio, sed etiam 40. annis post illud fuit seruata. Quinto, quod prædictum cõmune conqueritur de illa determinata præstatione, dicẽs quod est nimia, & præfati domini sunt contenti recedere ab illa conuentione, modo redeant ad præstationem antiquam indeterminatam.

His præsuppositis, quæritur primo, an prędicti Comites & domini de N. iustè potuerint prædictas annuas præstationes exigere à prędicto communi.

c *Ca. penult. de censibus.*
d *L. si certis annis. C. de pactis.*
e *In ca. 1. §. si vero vassallus. in vers. item. quid sit inuestitura.*
f *In l. cum de in rem verso. ff. de vsuris.*
g *In l. 2. C. quæ sit longa consuetud.*
h *In c. cum ecclesia. col. 2. de causa possessio. & proprietatis.*
i *In c. cum M. colum. 4. de constit.*
k *In l. 1. colũ. 2. versi. & ex prædictis. C. de seruit. & aqua.*
l *In c. Abbate. de verb. signific. col. 2.*
m *In tract. de seruit. in tit. de furno.*
n *10. quæst. 3.*
o *In verbor. præsumpta.*
p *L. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. & obliga. & ca. peruenit. de censibus.*

Secundo, an esto non potuissent iustè exigere illas ab initio, potuissent tamen id facere post donationem prædictorum pascuorum.

Tertio, an prædicti Comites possint prędicta pascua donata recuperare nomine caducitatis, siue ratione omissæ solutionis oneris soluendi duos vitulos donationi prædictæ impositi.

Quarto, an tam præfati domini, quam præfatum commune possint recedere à conuentione in quinquennium facta.

Quinto, an prætatum commune recedens à præfata cõuentione cogi possit ad soluendas antiquas præstationes indeterminatas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respõdeo, quod pro parte ipsius negante, scilicet quod non potuerunt iustè accipere, & exigere prędicta iura à prædicto communi, facit primò, quod præstatio annua alicuius rei prætensæ non inducit obligationem ad præstãdum in futurum, [c] etiamsi interuenisset pactum inualidum, quale est nudum de iure ciuili. [d] Vnde concludit Bald. [e] quòd licet rusticus daret nobili pluribus annis vnum par caponum, per hoc tamen non videtur obligatus in futurum ad hoc est glo. in l. solent. §. fin. de offic. proconsul. & not. Barto. [f] Similiter si quis pluries hospitatus sit amicum, non obligatur in futurum, vt teneatur illum hospitari, vt notatur per Cynum. g Innocentium, [h] vt tradit Felinus, [i] Similiter si quis sæpius iuit ad furnum vel molendinũ, non per hoc in futurum cogitur accedere, vt not. Bald. post Soci. [k] Abbatem, [l] & Bart. Cæpol. [m]

2 Secundo, quod longa vsurpatio prætensa non inducit obligationem in futurum, cap. *quia cognouimus*, [n] cũ multis quæ ibi citat glossa, [o] eo quod tempus non est modus inducendi neque tollendi obligationem. [p] Cum ergo præfati DD. Comites non monstrent aliquam iustam causam exigendi præfatas impositiones, videtur illa vsurpatio esse iniusta.

Tertio facit regula cap. *quod latenter*. cum multis aliis, quæ citat glo. [a] per quæ probat seruitia iam præstita prælatis aut dominis clam, vi, vel metu, non obligare ad præstandum ea in futurum: & sententia communis post Host. videtur habere, quod huiusmodi seruitia, & præstationes annuæ, quæ fiunt & soluuntur prælatis, & dominis sine causa expressa in id idonea, præsumuntur esse iniustè posita per vim, vel aliam iniustitiam, quam post alios multos à se citatos tradit Didacus, [b] & seruitia de quibus in casu proposito videntur esse talia.

a *Exerit. de reg. iur.*
b *In c. possess. n. 1. nu. 2. de reg. iur. lib. 6.*

4 Pro contraria tamẽ parte facit primò, quòd præstatio annua soluta decennio ex aliqua certa causa inducit præsumptionẽ pro iustitia exigentis, iuxta l. *cum de in rẽ verso*. [c] secundum declarationem Bartholi sub finem illius communiter recepti. Sed hoc argumentum facilè vitari potest ab eo, qui responderit id esse, cum annua præstatio ex certa expressa causa per decem annos facta est, sed quòd præstationes casus propositi ex nulla huiusmodi causa fuerunt factæ.

c *ff. de vsur.*

5 Secundo facit, quod præstationes annuæ per annos 30. continuatæ, etiam nulla causa expressa, producunt ius petendi easdem in futurum ratione præscriptionis, vt probat Baldus, [d] quem sequitur Couaruuias, [e] & probatur l. *sicut. & l. cum iustissimi*. [f] quatenus probant præscriptionem 30. annorum perfici per possessionem eo tempore continuatam, nullo titulo probato, neque allegato. Sed & hoc argumentum vitari potest, respondeo, quod in eo assumptum non procedit, quando contra possidentem facit ius commune, vel aliqua vehemens præsumptio. [g] Et contra dominos exigentes huiusmodi præstationes à subditis suis, vel à communi, causa debita non expressa, est vehemens suspicio, quòd per coactionem & tyrannidem fuerunt impositæ, iuxta communem resolutionẽ, [h] & in casu proposito agitur de impositionibus & oneribus iure cõmuni non debitis dominis, exactis per præfatos dominos à subditis suis.

d *In tract. de præscript. 4. par. principi. quæst. 9.*
e *Vbi supra. num. 3. IC. de præscr. 30. 40. ann.*
f *Per ea. 1. de præscriptionibus. lib. 6.*
g *Per ea. 1. de præscriptionibus. lib. 6.*
h *In dicta ca. quod latenter. de regul. iuris li. 6.*

6 Tertio neruosius facit, quod in casu proposito præstationes annuę prędictæ fuerũt solutæ per tempus immemoriale, siue de cuius initio non est memoria, quod non requirit titulum, & probatur, si allegetur. [i]

i *L. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æstiu. cap. super quibusdã. §. præterea. de verbo. signif. & c. 1. de præscrip. lib. 6.*

7 Nec obstat, quod assumptũ non procedit, quando subditi siue vassalli probant, quod à principio sine vllo titulo per vim & metum fuerunt impositæ, vt Hostiẽsis & communis tenet, [k] & quod in dubio præsumitur contra dominos, vt idem Hostiensis cum communi tenet, [l] non inquã hoc obstat: quia in casu proposito præfatum commune sua voluntate libera cœpit ea soluere.

k *In d. c. quod latenter.*
l *In d. capit. quod latẽter.*

Per quæ quæstio hæc redditur difficilis, præsertim ei, qui legerit præfatum Didacum satis vacillantem, & plus densæ allegationi auctorum, quàm radici resolutionis intendentem. Videtur autem dicendum pro eius resolutione primùm, quod prędicti domini Comites iudicandi sunt in foro exteriori iustè præfata seruitia & prędictiones accepisse per argumenta pro posteriori parte adducta.

8 Et ad neruosam replicationem ad tertium factam responderi potest iuxta mentem Cardinalis, [m] quòd resolutio communis in replicatione adducta, scilicet, quod seruitia & prędictiones, quę iure communi non debentur dominis etiam tempore immemoriali soluta, prędsumuntur indebitè soluta, in dubio procedit in his, quę amicitię & amiliaritatis causa solent de gratia prędstari, qualis est hospitatio amici, & similia; quales non videntur prędictiones casus propositi: quia sunt magnę & graues.

m *In dicto c. quod latẽter.*
n *In cap. bona. 2. de postula. prælat. & melius ea. cum ecclesia Sutrina. de causa possess. & proprie. n. 4. & 5.*

9 Et pro dicto Cardinali facit, quod Innocentius cõmuniter recept[a], [n] dicit quod licet ea quę facile solent accipi & cocedi de gratia & liberalitate, nõ prędsumuntur accipi & prędstari tamquam debita, vt est hospitatio amici; illa tamen quę non prędstantur facilè de gratia, & liberalitate, prędsumuntur prędstari & accipi tamquam debita. at onera & prędstationes, de quibus in casu proposito, non sunt talia, quę soleant facilè de gratia & liberalitate accipi, & prędstari; & ideo cum per tempus immemoriale fuerint prędstita sine contradictione, prędsumendum est à principio fuisse accepta, & prędstita aliquo bono titulo liberæ donationis, vel gratiarum actionis, & recognitionis beneficij accepti à DD. Comitibus, vel alias, & nõ per vim, nec metum, nec tyrannidem, nec tamquam gratis, & sine obliga-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tione præstita. Facit item, quod consultis Hispaniæ sapiẽtibus statuit Imperator Carolus ille V. gloriosissimus, quod domini, qui acceperunt huiusmodi seruitia & præstationes per quadraginta annos, defenderentur in sua possessione nullo alio titulo ostenso, in proprietate verò non nisi temporis immemorialis possessione iuuẽtur. Facit denique fundamentum, quo lex illa nititur, nempe q̃ eiusmodi possessio immemorialis habet vim constituti, & tituli, quem qui allegat probat[a].

a *Per leg. hoc iure. §. dictum aquæ ff. de aqua quoti. & æstiu. præcipitan.*

11 Secundo dicendum, quod prædicti domini Comites probabiliter possunt, si volunt, etiam quo ad forum interius conscientiæ credere, quod huiusmodi seruitia & præstationes fuerunt ab initio iustè impositæ per liberam & spontaneam concessionem præfatæ communitatis factã, ob amorem & obseruantiam, quibus erat in eos, & in recognitionem aliquorum beneficiorum ab eis acceptorũ, vel ad faciendum eos sibi gratiores, & affabiliores tã verbis, quàm factis, iuuando, consulendo, vel protegendo illã & singulos ipsius, vltra quam iure communi tenentur domini sic se in subditos habere, vt postea prædicti domini se habuerunt erga illam donando ei pascua, quæ sunt magni reditus & parui oneris, vt præsupponitur in facto: credere inquam hoc probabiliter possunt, si volunt, per argumẽta prædicta: & quod nemo tenetur in dubio ius, quod possidet, indiscussum relinquere.[b]

b *L. illud. ff. de pet. hær.*

12 Tertiò, quòd prædicti domini si crediderunt hæc, quę iustè, vt dictum est, credere possunt, nullatenus peccant, nec sui ante cessores peccarunt, nec ad vllam restitutionem tenentur, si tantum acceperunt & exegerunt illa quæ communitas à principio liberè & amanter creditur concessisse, & non exigunt, nec exegerunt plura ligna, nec plures operas portatorias, nec plures paleas, vel stipulas, quam essent necessariæ ad fouendum decentem ignem, decentem portationem, & decentes paleas, & stipulas, præsertim si tractant, & tractauerũt eos verbis & factis aliquantò humanius, quàm tractassent, aut tractarent, si ea eis non præstarentur.

Quartò, quòd si nunc exigunt, vel antea exegerunt notabiliter plura, quàm verisimiliter prædicta communitas à principio eis concesserit, cogendo eam ad plura ligna, plura seruitia portatoria, & plures paleas, & stipulas, quã quæ credunt verisimiliter fuisse concessa, peccant, & peccarunt, & tenentur ad restitutionem iuxta ca. *si res aliena.* c

c *14. q. 6. ca. peccatum. de reg. iur. lib. 6.*

13 Quintò, quòd ab hoc onere restituendi, quatenus ad id tenerentur, possunt liberari per liberam & spontaneam prædictæ communitatis remissionem, seu cõdonationem, iuxta glossam communiter receptam. d Dixi, liberam & spontaneam: quia pacta inuita non sufficerent, per ea quæ notantur in d. reg. *peccatum.* etiamsi metum omnino iustũ non inducerent, per ea quæ diximus in Man. consil.[e]

d *In d. c. peccatũ. in verb. restituatur.*
e *Ca. 17. n. 4.*

14 Sextò, quòd nihil obstat id, quod ex D. Antonino, f aduersus prædicta citari potest: quoniam in summa solùm dicit illam exactionem taliarum & præstationum siue impositionum dominorum à subditis esse iniustam, quæ sit vltra conuentionem cum subditis factam, vel cum nõ implent illud, propter quod fit exactio: puta quia non reficiunt vel parant vias publicas, nec eas reddunt à latronibus securas, ad quod illa eis præstantur: non inquam id obstat prædictis, immo concordat. Tum quia diximus exactionem, de qua in proposito casu, esse iustam, si & quatenus non exigunt notabiliter plura, quàm ab initio fuerũt verisimiliter imposita. Tum quia ex præsuppositis in facto non constat, quod præfati Comites teneantur ad faciendum aliqua, quæ non faciunt, ob præfata seruitia, & præstationes.

f *In 3 par. tit. 3. c. 3. §. 1.*

15 AD SECVNDAM respondeo, quod præfata donatio pascuorum non potest præfatis dominis prodesse quo ad id, vt præfatorum seruitiorum impositio reddatur iusta, si antea fuisset iniusta. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, g & non constat quòd intentio donantium fuit illa. Tum quia donationi prędictæ fuit impositum aliud onus soluendi duos vitulos annuos: & ita imponendo illud, non videntur aliud imposuisse, & qui disponit de vno, non videtur disponere de alio, h & nõ creditur dicenti aliquod onus impositum, nisi probet, i potest autem prodesse præfata donatio ad tuã-

g *L. non omnia. ff. de reb. cred. & c. fin. de præben.*
h *L. cum prætor. ff. de iud. & ea quæ alii. 21. dist.*
i *L. ei qui dicit. ff. de proba.*

dã iustificationem credulitatis, quod ex amore & spe humanioris tractatus concessit præfata communitas præfata seruitia prędictis dominis, vt prætactum est supra.

16 AD TERTIAM respondeo primò, quòd præfati domini Comites non possunt recuperare præfata pascua sua iure caducitatis, eo quod numquam soluit prædictos vitulos, illo iure quo dominus recuperat bona data in emphiteusim ab emphiteuta non soluente canonem. a Tum quia dictus contractus, per quem illa pascua fuerunt donata, non erat emphiteuticus, in quo habet locum pœna illa caducitatis, iuxta prædicta iura. Tũ quia donatio facta sub modo, & impositio onere, vt donatarius faciat aliquid, non reuocatur regulariter ipso iure, l. *ea lege*, b & ibi Salic. c quem sequimur in nostro enchirid. de oratio. d Secundò, quòd nunc possunt compellere dictam communitatem ad soluendos prædictos vitulos, vel æstimationem, nisi illi de communitate præscripserint libertatem, siue liberationem non soluendi, & hoc per condictionem ob causam, iuxta præfatam l. *ea lege*. & l. *si pecuniam*. e

a *Leg. 1. C. de iu. emphi. ea potuit. de locato.*
b *C. de condi. ob. caus.*
c *Oppos. 14.*
d *Ca. 21. nu. 48.*
e *ff. de condi. ob causam. & le. 1. & 2. cum ibi annota. C. de donat. quæ sub modo.*

17 Dixi, si non præscripserint: quia non erit nimis difficile defendere, quod prędcripserunt, attento quod numquam soluerunt prędictos vitulos, & quòd citciter centum anni fluxerunt à tempore, quo donatio prędicta facta est, & onus prędictum impositum: & quod libertas ab obligatione soluendi annuas prędictas per contractum promissas præscribitur 30. annis cõputandis à tempore, quo à soluendo cessatur, f licet in legatis annuis aliud sit seruandũ, g & vtrobique glossę receptæ. Attento item quod etiã emphiteuta potest per 30. annos prędcribere libertatẽ ab onere soluendi canonem, siue pensionem tam prędteritam, quàm futuram, nisi mala fides ei obstet, vt pulchrè resoluit Baldus relatis aliis. h

f *L. cum nouissimi. §. in fi. C. de præscri. 10. vel 40. ann.*
g *L. si stichũ. §. stipulatio. ff. de verbor. oblig.*
h *Vbi supra 4. par. 4. par. tit. prin. q. 6. & sequen.*

18 Tertio, quòd etiam videntur posse reuocare donationem prędtam, nisi prędcriptio obstiterit. Tũ quia vnus casus ex quinq; in quibus potest reuocari donatio, positis in l. fin. i est quando donatarius non seruat conditiones donationi appositas, quod etiam annotauit Panormitan. k dum reddit rationem quare cap. illud non ponat nisi quatuor casus, cum prędicta l. vlt. posuerit quinque. Tũ quia, vt prędictum est, donatũ sub modo, vel ob causam, potest reuocari, modo non impleto, vel causa non sequuta.

i *In d. cap. fin. ne.*
k *In c. fin. de donat.*

19 Tum quia, si onus soluendi duos vitulos fuisset impositum pro aliqua etiam parua alimentorum parte prędtorum dominorum, posset dici, quod donatio esset ipso iure resoluta, secundum opinionem Bartholi relatam à Salicet. l quamuis non video in protocollo præfatę donationis verbum aliquod, quod significet illos vitulos ad alimenta soluendos. Dixi etiam in hoc dicto, Nisi obstet prędcriptio: quę obstare posset, nisi mala fides ei obuiaret, per supradicta, & alia quę addit prędtus Baldus. m

l *In d. cap. fin. ne.*
m *In d. cap. 4. par. 4. par. prin. q. 6. & sequen.*

AD QVARTAM respondeo affirmatiuè, argumẽto l. *ab emptione*. n quia res per quas causas nascitur, per easdem soluitur. o

n *ff. de pact.*
o *Capit. 1. de regulis iuris.*

AD QVINTAM respondeo, quod eius resolutio colligitur ex resolutione primę quęstionis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptionem immemorialem impedit mala fides possidentis, si sit verè mala, præsumpta autem non.*
1 *Mala fides præsumpta tollitur per triennalem possessionem.*
2 *Mala fides approbatur eo ipso, quod instrumentum iniusti tituli reperitur penes possessorem, remissiuè.*
3 *Iuspatronatus facilius præscribitur ab vno cõtra alterum patronũ, quàm contra ipsam Ecclesiam liberam.*
4 *Possessio potest esse immemorialis, etiam si per aliquot instrumẽta probetur ante tempus ad illam inducendam necessarium res aliter se habuisse.*
5 *Clandestina resignatio, & collatio ab Episcopo de beneficio tamquam libero facta, non constituit illum in possessione de eo, vti de libero, disponendi, nisi accedat patroni scientia, & patientia.*

CONSILIVM V.

1 RESponderur, quod possessio temporis immemorialis non causat præscriptionem, si constat & verè probatur mala fides possidentis, quãuis nõ sufficiat mala

fides

Universidad de Deusto
Biblioteca

fides præsumpta: quia eiusmodi præsumptio tollitur per triennalem possessionem, quanto magis per immemorialem, vt post Aretinum & Aymonem concludit Couarru.[a]

2 Et paulo ante an titulus iniustus repertus apud possessorem sufficienter probet malam fidem ad hunc effectũ.

3 Iuspatronatus facilius præscribitur contra patronum, qui iam habet ius quæsitum, quam contra liberam Ecclesiam, per ea quæ citat Couarruuias.[b]

4 Nullo iure cauetur quòd possessio desinat esse immemorialis, eo quod probetur per aliquam scripturam, quod aliquo tempore præterito illa possessio non fuit. Tum per citata per Couarruuiã.[c] Tum quod alioquin pauca spiritualia essent, quæ Christiana Ecclesia tempore immemoriali possedisset, cùm per Euangelia constet ipsam aliquãdo ea non possedisse. Tum quod licet per aliquod instrumentum constaret aliquod prædium fuisse possessum à Petro ante ducentos vel trecentos annos, posset tamen non obstante illo probari quod Ioannes possedit illud possessione immemoriali, p ea quæ requirũtur & sufficiũt ad probandum immemorialẽ, secundũ glossam probatã.[d]

5 Qui renunciat beneficium quæsitum ad præsentationem patroni in manibus ordinarij clam, nesciente patrono, & accepta collatione ab eo libera detinet illud, non videtur ponere ordinarium in quasi possessione iuris liberè conferendi, nisi id faciat cum scientia & patiẽtia patroni, vt ait Decius, qui alios citat.[e]

a *Reg. possess. 1. par. §. 4. de reg. iur. lib. 6.*
b *Reg. possess. par. 2. §. 10. à nu. 3. & 2. de reg. iur. lib. 6.*
c *Dicta regula possessor. 1. par. §. 4.*
d *Ca. 1. de rescrip. lib. 6.*
e *Consil. 126.*

DE SENTENT. ET RE IVDICATA.

SVMMARIVM.

1 Matrimonium inter impuberes contractum est nullum.
2 Matrimonium nec verum nec præsumptũ est si nec verba de præsenti, nec copula interuenerunt.
3 Retractatio illius, quod quis cum iuramento prius in iudicio affirmauit, non facit fidem in foro exteriori.
3 Coniugibus contra matrimonium deponentibus non creditur in foro exteriori.
4 Sententia super matrimonium standum est, donec retractetur.
4 Sententia pro matrimonio lata, licet ab ea non fuerit appellatũ, tamen docto de impedimento per partes non remissibili venit retractanda.
5 Iudex ex diuersis argumentis potest informare animum suum ad effectum reuocandi sententiam pro matrimonio latam.

CONSILIVM I.

QVidam Vbertinus ante quartumdecimum suæ ætatis annum verbis non satis claris matrimonium cũ Flora contraxit: & lite orta inter eos de validitate matrimonij, Flora iureiurando affirmauit in iudicio se cum domino Vbertino contraxisse, vnde sententiam pro matrimonio reportauit: contra quam tamen postmodum retractando sua dicta protestata fuit, & ipsa contraxit cum alio, & dominus Vbertinus cum alia. Dubitatum fuit, an his sic stantibus matrimonia post dictam sententiam aliàs legitimè contracta iure subsistant.

1 Respondeo primò, secundum ea quæ proponuntur, non fuisse verum matrimonium contractum inter præfatos iuuenes: quoniam ipse erat impubes quando contraxit, cùm non haberet quatuordecim annos completos, quod iura requirunt,[f] neque præsumptum propter copulam carnalẽ subsecutam: quia nulla talis proponitur fuisse subsecuta.

2 Secundò, quòd non esset matrimonium quo ad forum conscientiæ, etiam si ille iustam ætatem habuisset, si verũ est, quod præfata Flora retractando sua dicta dixit, etiam si fortè interuenerunt verba promissoria de cõtrahendo, vt aliqua verba narrationis factæ quadamtenus insinuãt: quia cùm non fuisset secuta copula carnalis, nec verbale matrimonium de præsenti, non potest esse matrimonium verum, neque præsumptum, de quo in cap. *si qui*,[g] licet illud locum habeat tempore quo dicitur hoc matrimonium contractum, quod erat ante Concilium Tridentinum, post quod non est ei locus.

3 Tertio, quod retractatio & protestatio præfatæ Floræ, quæ protestata fuit non contraxisse se cum præfato Vbertino, non facit fidem in foro exteriori. Tum quia illa in iudicio contrarium dixerat cum iuramento. Tum quia coniugi confitenti aliquid contra matrimonium non creditur in illo foro, etiam si alter, vel altera coniux idem confiteatur, iuxta ca. *super eo*, adiuncta glossa de eo qui cognoscan. & iuxta notata in c. *lator*.[a]

4 Quarto, quod in foro exteriori stabitur tenori sententiæ, donec retractetur,[b] quia res iudicata pro veritate habetur.[c]

Quintò, quòd licet sententia lata super matrimonio, si ab ea non appelletur, habeatur pro re iudicata per iura proximè citata, donec reuocetur: potest tamen reuocari ad instantiam eius, qui allegaret impedimentum irremissibile per partes, per notata in supradictis c. *iurauit lator*. & *tenor*. & in casu proposito maritus Floræ, & vxor Vbertini, & quilibet eorum potest petere à iudice, vt declaret sententiam præfatam fuisse iniustam, & hoc propter præiudicium, quod affert suis matrimoniis post eam contractis.

Sextò, quòd iudex potest accipere informationem, tum ex prædicta protestatione, tum ex matrimoniis eorum cõtractis post illam sententiam, & tanto tempore continuatis, & quod per totum tempus prædictum confessi sunt sacramentaliter & communicauerunt, & quod sunt boni Christiani, quod putauerunt eam fuisse iniustam, & quod non appellauerunt à sententia præfata, videntes eã à præfata Flora subornatam petitam, & postea contradictam, & quod Vbertinus non erat pubes, & ex aliquibus aliis indiciis; & informatione hac accepta posset iustè iudex recognoscere, & reuidere sententiam prædictã, & processum, vt per quem data fuit, & perpendere probationes vtriusque partis: & si videret satis probatum, quòd præfata Flora fuit verè protestata contra præfatã sententiam, posset illam rescindere, & relinquere illos in pace, vt suis matrimoniis post eam contractis fruerẽtur in Domino, qui nos saluet. Amen.

a *Et c. tenor. de re iudic. c. iurauit. de probat.*
b *Dict. ca. lator. & ca. tenor. de re iudic.*
c *Le. res iudicata ff. de regul. iur.*

f *Ca. puberes. de despons. impub.*
g *De sponsal.*

SVMMARIVM.

1 Dictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet socius criminis fuerit tractus. vnde & Episcopus potest mecum dispensare ex vi cap. 6 sess. 24. de reform. Concily Tridentini.

CONSILIVM II.

DEliquerunt duo vnum delictum, ob quod incurrerũt irregularitatem, contra quorum alterum tantùm intentata est actio in iudicio, sed defectu probationis fuit absolutus: alter autem impetrauit dispensationem ab ordinario virtute cap. *liceat*,[d] allegando quod erat crimen occultum, & non deductum in iudicium. Quæritur, an sit valida dispensatio.

1 Respondetur, quod gratia fuit valida, per ea quæ nos tradimus in Man. confess.[e] & quod res inter alios acta nõ præiudicat aliis,[f] quibus res iudicata non nocet. & alia citata per glossas. Salua, &c.

d *De reform. sess. 24.*
e *Ca. 27. nu. 211.*
f *Le. 1. C. res inter alios acta. & l. 2.*

DE APPELLATIONIBVS, RECVS. ET RELAT.

SVMMARIVM.

1 Appellare ab omni definitiua etiam sine expressione causæ regulariter licet: fallit in materia visitationis, correctionis, inhabilitatis, in quibus non licet, nisi iusta exprimatur causa. nu. 3.
2 Appellare ab interlocutoria, modo iusta exprimatur causa, de iure canonico conceditur, licet post Concilium ab ea non appelletur, nisi quando eius grauamen per appellationem à definitiua non possit tolli.
3 Appellationi iusta non deferenti iudex puniendus est.

CONSILIVM I.

QVæritur, quibus casibus iudex teneatur deferre appellationi.

1 Respondetur, quod in omnibus, in quibus appellatur legitimè, hoc est infra decendium,[g] & petuntur Apostoli intra legitimum tempus, de quo in cap. *ab eo*,[h] & in scriptis expressa iusta causa appellandi, si appellatur ab interlocutoria,[i] licet in appellatione à definitiua non requiratur hoc, vt ibidem notatur, & dummodo non sit causa, in qua vel à iure, vel ab homine remouetur appellatio:

g *Auth. hodie. C. de appell.*
h *De appell. li. 6.*
i *Cap. vt debitus honor. de appell. ad iuncto c. 1. eodem tit. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia tunc etiã à definitiua non licet appellare, nisi exprimatur iusta causa ad appellandũ, [a] & regulariter in omni causa licet appellare à definitiua, iuxta glossam solemnẽ, [b] non autem ab interlocutoria regulariter iure ciuili, sed iure canonico sic in scriptis, & expressa iusta causa appellãdi, vt prædictum est, vsque ad Concilium Tridentinum post illud autem, [c] non licet appellari ab interlocutoria, nisi quando grauamen illatum per illam non posset tolli per appellationem à definitiua.

3 Per quod ipsum cap. statutum est, vt non possit appellari etiam à definitiua in causis visitationis, & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis: quod est intelligẽdum, nisi iusta de causa expressa, iuxta præfatum §. *si autem*. & puniendus est iudex, qui nõ defert iustę appellationi, [d] Salua, &c.

An prædictis obstet idem sacrum Concil. sess. 24. cap. 10. & 20. inuenies in sequenti consilio.

SVMMARIVM.

1 Prouinciale Concilium potest recusari, generale autem, cui præest Papa per se vel alium, non.

1 Appellari potest ab omnibus ad Papam, itemque & à Cõcilio prouinciali potest haberi recursus ad Papam & Concilium generale, modo agatur de sententia definitiua: quia ab interlocutoria per Concilium non licet, nisi habeat vim definitiuæ, vel cuius grauamen non possit per definitiuam reparari. nu. 2.

3 Appellatio regulariter suspendit executionem sententiæ etiam in iusso abstinere ab ordine: fallit, quando iudex procedit cũ clausula appellatione remota, *vel quando appellatur à censuris inflictis, vel quando appellatio est friuola, à iudice non admissa.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM PRIMAM respondetur affirmatiuè per capit. *ad Romanam*, [e] quæ probant omnes ab omnibus posse ad Romanam Sedem appellare. & in c. 1. *de iudic.* est casus, in quo à Concilio prouinciali fuit habitus recursus ad Concilium generale, cui Papa præsidet per se vel per alium, quod nõ posset recusari, sed Concilium prouinciale sic, & quod de Concilio prouinciali recurri potest ad Papam, & ad Concilium generale.

2 AD SECVNDAM QVAESTIONEM respondetur primò, quòd ab omni sententia definitiua, vel habente vim definitiuæ Concilij prouincialis appellari potest ad Papam, vel ad Concilium generale, argumento totius tituli ff. *à quibus appellari nõ licet.* & tit. *quis & à quo appelletur.* & arg. glo. sing. quæ vltima est, [f] quatenus probat appellari posse ab omni sententia definitiua, à qua non inuenitur inhibita appellatio. Secundò, quòd olim iure communi appellari poterat ad Sedem Apostolicam ab omnibus grauaminibus & sententiis interlocutoriis per præfatos canones *ad Romanam*. 1. & 2. Tertio, quod iure Cæsareo non licet regulariter appellare ab interlocutoria: & quod Concilium Tridentinum, [g] statuit ne liceat appellare ab interlocutoria, nisi ab habente vim definitiuæ, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari non possit.

3 AD TERTIAM QVAESTIONEM respõdetur primò, eam nimis generaliter proponi. Secundo, quod appellatio regulariter suspendit exequutionem, l. 1. [h] quæ ponit exẽpla de relegato, & deportato, & iusso abstinere ab ordine, & traditur per omnes. [i] Tertiò, quod fallit hæc regula in multis casibus, vt cum iudex procedit cum clausula *appellatione remota*, [k] & cũ appellatur à sententia excommunicationis, [l] & idem cum appellatur ab aliis cẽsuris, [m] & cum appellatio est friuola, cui iudex à quo non detulit. [n]

SVMMARIVM.

1 Legatus Cardinalis, vt etiam Concilium prouinciale, vt suspectus, recusari potest, reuerentialiter tamen.

CONSILIVM III.

1 AD dubiũ mihi propositũ, an Legatus de latere siue Cardinalis recusari possit, respõdeo primò, quod iudices, quib. manifestus esset animus prædicti Legati, siue Cardinalis, ad iustitiã erga omnes exercẽdã, facilè iudicare possent illum quo ad forum interius nemini debere esse suspectum. Secundo, quod quo ad forum exterius negari non potest Legatum à latere recusari posse. Tum quia totum vnum Concilium prouinciale recusari potest, secundum Panorm. Felin. Rcip. & communem contra glossam. [a] Tum per cap. *quod suspecti*, [b] in quo totum Concilium fuit recusatum. Tum per cap. *nouit*. [c] ex quo Panormitanus & Decius colligunt Legatum & Cardinalem recusari posse. Tum per illa multa per quæ Andreas Siculus, [d] concludit Legatum Cardinalem posse recusari, licet valde honeste & reuerenter recusatio eius fieri debeat secundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Appellare à constitutione grauante licet etiam regularibus, & à qualibet sententia, nisi vbi reperitur iure prohibitum. nu. 2. etiamq; à correctione & mandatis regularibus, si tamen modus excedatur, & non aliter, num. 3. & 5. & hoc non obstantibus statutis religiosorum, per quæ dicitur prohibitum appellari, nu. 1 & 5.

2 Appellatio etiam in dubio est admittenda, & iustam non admittens etiam regularis prælatus est puniendus, num 3. & tanto magis, si appellantes carcerent, vel aliàs male tractent, num. 6.

3 Correctio etiam religiosorum debet esse moderata, alioquin potest haberi recursus ad superiores: immo & Abbate nimu sæuiente, licet subdito de monasterio fine apostasiæ vitio fugere, & arma pro defensione arripere, nu. 4.

7 Decreta, statuta, & cætera acta ecclesiasticorum, debent esse non solùm licita secũdum institiam & æquitatem, sed etiã honesta & vtilia.

8 Fraudem legi facit, qui contra eius mentem venit, licet verba nõ offendat, & factum non tenet.

CONSILIVM IIII.

FRatribus nationis Gallicæ incolentibus in præsentia monasterium sanctissimæ Trinitatis Illustrissimi ordinis Minimorum in monte Pincio Vrbis situm, dubia vidẽtur occurrisse circa nouam quamdam constitutionem Vicarij, quam reuerendissimus prædicti ordinis Generalis fecit in dicto monasterio. Alterũ est, an liceret eis appellare, si cõstitutio præfata esset iniusta? Alterum, an præfata constitutio sit iniusta?

1 Ad quorum prius respondere memini in comment. de regularibus, [e] affirmatiuè, quod sic, non obstante, quòd vox vulgaris habet, *inter probos regulares nec appellari, nec appellationes admitti debere*: & quod Concilium Tridẽtinum, [f] sic habet, *Nec liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiã prætexu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missis, aut vocati fuerint. qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab ordinariis locorum tamquam desertor sui instituti puniatur.* Et quod cap. *ad nostram*, [g] sic habet, *Remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à religionis & ordinis obseruantia exorbitanti debeat sua nequitia patrocinium exhibere.* & cap. *reprehensibilis*, [h] habet, *Nec subiecti contra ecclesiasticam disciplinam in vocem appellationis erumpant.* & quod vulgus ait, statutis religiosorum prohiberi appellationes, & appellantes à superioribus in carceres conici, grauiq; pœnitentia & pœna purgari, & puniri.

2 Quibus non obstantibus contrarium est dicendum. Tum quia edictum de appellando est prohibitorium, hoc est, quod quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur iuxta glossam vltimã receptam, [i] & nullo iure prohibetur regularis appellare. Quin & in dubio appellatio à iudice debet admitti secundum Innocẽtiũ, [k] quem sequuntur Decius, & citati ab eo. [l] Tum quod appellatio est defensio, [m] & defensio, quæ iure naturæ debetur, nemini est deneganda. [n]

3 Tum quia prædictum cap. *ad nostram*, à contrario sensu probat remedium appellationis religioso ad suam innocentiam tuendam concedendum, quod ipsum satis probat cap. *reprehensibilis*, [o] Tum quod in cap. *de priore*, [p] grauiter iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit, ex cuius glossa 1. colligit Decius, quòd non solùm potest appellare religiosus in alia causa ciuili vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter

etiam

---

a Ca. *licet de offic. ord. cum simil. offi. nuncio c. Romana. §. si autem. de appell. lib. 6.*
b In l. *qui restitu. ff. de rei vendic. verb. restituitur.*
c Per ca. 1. *de refer. sess. 13.*
d Ca. *de priore. de appell. & dict. ca. 1. eod. tit. lib. 6.*
e 1. & 2. 2. q. 6.
f L. *qui restituere. ff. de rei vendica.*
g *In cap. 20. sess. 24.*
h *ff. nihil nouari appell.*
i *In rub. de appellat.*
k Ca. *pastoralis. in prime. de appellat.*
l *In eodem. §. verum.*
m Ca. *in cui. §. fin. de sent. excomm. li. 6.*
n Ca. *cum appellationibus. de appellat. lib. 6.*
a *In cap. 1. de iudic.*
b 3. q. 5.
c *De appell.*
d *In tractatu de præstantia Cardinalũ. q. 5. 2. part.*
e Sub c. *nullam. num. 11.*
f *In cap. 4. de regu. sess. 25.*
g *De appella.*
h *Eod. tit.*
i *In l. qui restituere ff. de rei vendic.*
k In ca. *dilectus 2. de rescript.*
l In c. *de priore. num. 1. de appellat.*
m L. 1. *ff. de appellat. 2. cũ inter. de excep.*
n Clem. *pastoralis. §. excessus. de re iudic. l. ut vim. ff. de iust. & iure.*
o *Eod. tit.*
p *Eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ca. licet. de offic. ordin.

b In l. 2. § diminuũ. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur.

c In dict. ca. ad nostram.

d In elem. 1. § prefata. de statu monach.

e 1. & 2. q. 6.

etiam sæcularis prohibetur appellare, [a] si modus correctionis excedatur, cui glossæ est alia similis in dict. cap. licet. & notat Panormitanus communiter receptus vtrobique: nem moderata debet esse correctio, alias ad superiorem recurri potest, vt Baldus dicit per illum textum, [b] per quam dicit etiam Baldus, [c] quod Abbate nimis sæuiẽte in monachos, eis licet fugere de monasterio, nec dicuntur apostatæ: quin & Abbate odio grauante monachum potest pro defectione arma accipere, vt notabiliter Cardinalis tradit. [d] Deniq; quod in cap. *ad Romanã*. [e] conceditur omnibus oppressis appellare ad sanctam sedem Apostolicam; nec ab hac concessione reperitur vsquam religiosus exclusus.

5 Nec obstant allegata in contrarium. Ad primũ enim respondetur, vocem illam vulgarem, qua dicitur inter religiosos non appellari, intelligendã esse de appellatione à correctione, & mandatis regularibus legitimè factis: secus de aliis sententiis & mandatis nõ tangentibus illam, immò & à tangentibus illam, si modus regularis & legitimus excedatur, vt supra dictum est. Ad secundum, quod Concilium in eo citatum non vetat appellare, sed ire ad superiorem sine licentia prælati, quod longe aliud est.

6 Ad tertium, quòd prædictum cap. *ad nostram*. solùm prohibet appellare ad defendendum nequitiam, & ita de non oppresso & appellante iniusta de causa; nos verò loquimur de oppresso & appellante iusta de causa. Ad quartum respondeo idem, quod ad primũ: & præterea iniquè & irreligiosè valdè facere prælatos, qui iustas appellationes à se oppressorum, non admittunt; & debere acriter castigari, vt iubetur in d. ca. *de priore*, & iniquitatẽ iniquitati apponere eos, qui non admittunt, nec dant licentiam prosequendi, & adeundi superiores: & pessima malis accumulare, qui non solùm negant prædicta, sed etiam cõiiciunt in carceres duros media torquendos, donec appellationi renuncient.

Ad alterum dubium, scilicet, an prefata constitutio Vicarij sit iniusta: respondeo placere mihi responsa duorum eruditorum virorum, quibus respondent eã esse iniustam: iustèque posse à præfatis fratribus adiri S. D. N. iustissimũ, qui re satis intellecta meo iudicio reuocabit eam per contenta in præfatis duobus responsis, & aliis quæ facilè poterunt eis adiungi: quę tamen facultas in præsentia nõ est mihi, qui etiam hoc die, in quo vniuersa Ecclesia celebrat octauam Apostolorum Petri & Pauli, omisi missare ob fragilitatem, postquam ad missandum me vtcũque paraui. Admoneo autem præfatos admodum reuerendos fratres Gallos, se rem suę defensioni oportunam facturos, si procurauerint, vt is, qui res Gallicas nomine Christianissimi Regis, & eius regni Christianissimi vti Legatus eorum, vel alio nomine coram S. D. N. agere potest, appellet grauiter à præfata cõstitutione Vicarij, vti ab actu maximè grauante Regem, & regnum præfatum, volendo per vias obliquas & iniquas tollere quamdam maximam præeminentiam iustis artibus, & meritis quęsitam, & donatam eis à Sanctissimo eodemque amicissimo Francisco à Paula in gratiam & remunerationem honorum & beneficiorum, quæ à præfato Rege & regno suscepit tam in eos, quàm extra illud: & quod Rex noster Hispaniarum fœlicissimus Philipp[us], si ei, & suis regnis aliqua huiusmodi eminentia conueniret, nihil non ageret, vt sibi maneret inuiolata.

7 Admoneo item, quòd appellatio præfata multum iustificari potest ex eo, quod acta per prælatos & rectores Ecclesiæ agenda, non solùm debent esse licita secundum æquitatem, sed etiam decentia secundum honestatem, & expedientia secundum vtilitatem, [f] & quòd præfata Vicarij constitutio non solùm nõ est licita secundum æquitatem, sed etiam indecens secũdum honestatem, & inexpediens & incommoda secundum vtilitatem, & inducẽs quamdam suspicionem inuidiæ, & voluntaris fraudandi mentem tam magni Patriarchæ: & quod omnis dispositio quæ tendit contra mentem disponentis est ei contraria, licet verbis consentiat: & quod palàm est ex literis ipsiusmet humillimi, & simplicissimi sãctissimi Fraciſci à Paula, & confirmationis eius, & Regis Francię petentis illam, quod prefatus Reuerẽdissimus Generalis utitur destructione per vnam viam, quod per viã regiam debet construere: & quòd primum locum in interpretatione continet volũtas & mens disponentis, præsertim tãdiu cõtinuata.

8 Et quod facta in fraudem legis nihil valent, etiam si verba non offendãtur, [a] amplificando, quàm magna culpa est inducere dissensionẽ inter Reges & regna, quibus ãtiqua obseruatio fuit vtilissima decora & sãctissima ipsi religioni, q̃ sẽper fuit aucta & venerãda in prefato cõuẽtu sanctissimæ Trinit. & eo ordini prefato magis decora, quòd ipsa sola dat testimonium, quòd regnum Christianissimum adeo antiquum & celeberrimum est totum in colenda sancta fide Apostolica, & ea exaltanda; vt fuit sẽper à mille annis; & cætera, quæ iis facile adiungi possunt ad gloriam Dei, qui suam magis gloriam quàm has partiales inuidias sua misericordia foueat, Amen.

a Iuxta c. penul. de regul. iur. li. 6. & l. non dubium. C. de legibus. cum aliis citatis in prefata regul. penula.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio sine accusatione, vel alia via æquipollente facta est nulla.*
2 *Prouincialis non potest excludere à prouincia deputatum in ea à Generali cum clausula qua talem sibi soli subijcit.*
3 *Sententia in non citatum vel inauditum lata est nulla.*
4 *Lex seu ordinatio in damnum particularis personæ, saltem sine causa rationabili, illius qui superiorem recognoscit, nulla.*
5 *Iudex, ad quẽ grauatus accedit, eũ à grauamine leuare debet.*
6 *Regulares fere omnes defensionis, & non appellationis verbo vtuntur.*
6 *Appellationis & defectionis effectus est, vt actus declaretur nullus vel iniustus, & grauatus reponatur in pristinum.*
7 *Appellatio dupliciter emittitur, verbo, & facto.*
7 *Appellationis vim habet itinera ad superiorem arreptio, modo seruentur, quæ in appellatione verbali requiruntur.*
8 *Spoliatus à iudice ordine prætermisso, perinde ante omnia restituendus, ac ab alio spoliatus.*
8 *Appellare cui non conceditur, grauantis superiorem per viam querelæ adire potest.*
9 *Iudex à quo appellatur, licet appellationi assistere possit, nõ tamen est citandus.*
10 *Regulares de causis grauatorum cognoscendo, ea solùm seruare debent, quæ sunt iure diuino sufficientia ad inuentionẽ iustitiæ & veritatis.*

CONSILIVM V.

CVidã Prouincialis ordinis mẽdicantiũ cũ suis definitoribus in suo Capitulo prouinciali inter ordinationes, quas constituere solent pro causis & negotiis totius prouincię, fecerunt sequentem particularem, nulla pręuia accusatione, citatione, nec causa legitima, in hæc verba, *Remouemus & excludimus à nostra prouincia N. præcipiẽtes ei sub pœnis, vt infra tot dies in suã natiuam prouinciam se cõferat*. Quę post paucos dies fuit notificata prefato N. qui statim arripuit iter ad superiorem, & Romam venit.

Queritur primo, an sẽtẽtia prędicta sit ipso iure nulla.

Secundo, an definitorium Capituli generalis, quod est index supremus in præmissis, ad quod remissa est causa, possit, & debeat restituere N. loco, & statui, à quo fuit detectus.

1 Ad primam quæstionem respondeo, quòd prædicta sentẽtia & ordinatio multis nominibus est ipso iure nulla. Primò quidem, quòd nemo sine accusatione, vel alia via, quę ei æquipolleat, est damnandus, [b] adeo quidem, vt sint qui putent id esse iuris naturalis & diuini constitutũ iuxta illa, quæ in Actibus Apostolorum, [c] traduntur de Paulo, & accusatoribus eius, & de adultera, [d] & prædictus N. de nulla culpa fuit in illo Capitulo accusatus, nec alia via ei æquipollente factus reus, ergo nulliter fuit lata.

2 Secundo, quòd omnis sententia lata à iudice incompetente est ipso iure nulla, [e] & prędicta sententia fuit lata à prædicto prouinciali, cui non erat subiectus N. maximè quo ad expulsionem à prouincia, quia Generalis illi adscripserat, cum clausula, *quam cum sibi soli subijciebat*, pręcipiens cum decreto irritante, ne ab alio posset ab illa prouincia mutari, quàm ab ipso Generali.

3 Tertiòq; omnis sententia lata contra non citatũ, vel nõ auditũ legitimè, est ipso iure nulla, [f] etiã si feratur ab

b Iuxta c. super his. & c. qualiter & quãdo de accusat.
c Cap. 22. & 23.
d Ioan. 8.
e Toto tit. C. si non à competenti iudice. & ca. cum super. de offi. deleg.
f Cap. nos in quorumquam. 2. q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Imperatore,[a] & etiam si feratur à Papa, qui scribens ad Ducem Siciliæ,[b] ait *se contra inauditam partem nihil posse definire.*& prædictus N.non fuit legitimè citatus, nec auditus,vt in facto proponitur.

4 Quartò,quòd lex , vel ordinatio facta in damnum alicuius particularis personæ,saltem sine causa rationabili & ab eo,qui non habet regalia,siue qui recognoscit superiorem,est ipso iure nulla,secundum Panorm. [c] quem sequuntur ibi Aretinus & alij quos refert ibi Felin.& probatur per illud Isidori cap. *erit autem lex.* [d] non quidem ponderando verba illius,quæ ponderauit Decius , & aliquot alij ibidem, sed ponderando illa verba, quæ ponderauit Angelicus Doctor,[e] nempe quòd lex nullo priuato commodo;sed communi omnium ciuium vtilitate debet esse conscripta,quod profunda de more ratione ipse cõfirmat. Cùm igitur prædicta ordinatio sit facta in grande damnum prædicti N.nulla ratione, nec causa adiecta, palam est eam esse nullam.

5 Ad secundam quæstionem respondetur, quòd prædicti iudices possunt & debent restituere prædictum N.ad locum & statum illum,à quo per prædictam ordinationẽ inualidam fuit expulsus. Primò quidẽ, quòd iudex superior,ad quẽ grauatus accedit,vt à grauamine leuetur , debet eum illo leuare. [f] At prædictus N.valde grauatus accessit ad supremum sui ordinis iudicem: ergo debet eum leuare ab accepto grauamine,& consequenter restituere illum suo pristino statui,& loco.

6 Secundò,quòd licet in ordinibus præsertim mendicantium nõ permittatur grauato vti verbo;*appellationis & petitionis Apostolorum.*quibus sæculares clerici , & aliquot religiosi vtuntur:possunt tamen vti remedio defensionis, quæ est iuris naturalis , quam appellatio in se includit. Tum quia ipsi mendicantes non debent esse peioris conditionis quàm alij,immo melioris;& non debent magis grauari,quàm alij,immo longè minus,propter quod sunt eis concessæ multæ immunitates,& multa priuilegia.[g] At prædictus N.etsi pro sua modestia nõ est vsus verbo appellationis,vsus est tamẽ omnibus quæ requirũtur ad hoc, vt debeatur ei remediũ defẽsionis,ꝙ parit appellatio , nẽ peꝙ declararetur actus nullus vel iniust[e], & reponatur in eo statu,in quo erat ãte illũ:effectus enĩ appellationis siue defensionis iuris naturalis,qui in ea continetur,est rescissio, vel annullatio actus,à quo appellatur,& repositio appellantis in statum pristinum,secundum Bartholum & communem, [h] Panormitanum , Felinum , & Decium, [i] ergo prædictus N.debet reponi in pristino statu.

7 Tertiò , quòd duplex est appellatio , qua grauati vti possunt:altera,quæ fit,& proponitur verbis,vt communiter fit:altera,quæ fit facto per arreptionem itineris ad superiorem,vt habetur in c.*dilecti 2.* [k] vbi post alios resoluendo Decius probat etiam hodie arreptionem itineris ad superiorem,seruatis , quæ seruari debẽt in appellatione verbali, habere locum & effectũ appellationis verbalis , vt & nos post alios tradimus in hac ipsa materia in commentatio 2. [l] Ergo arreptio itineris ad superiorem post notificãtam sibi prędictam ordinationem,vel sentẽtiam nullam,conquerendo de grauamine per eam suscepto,& postea veniendo Romam, debet haberi pro appellatione;& superior,qui de causa cognoscet,poterit, & debet facere ea quæ faceret bonus & rectus iudex ad se appellanti legitimè. At iudex rectus,inuenta iniustitia , vel inutili sententia,debet appellantem restituere in pristinũ statum:ergo etiam superior N.debet idem ei facere.

8 Quarto,quod spoliatus à iudice non seruato iuris ordine,perinde restituendus est ante omnia,ac spoliatus ab eo,qui nõ est iudex vt est casus singularis in c.*cõquerẽte.* [m] At prædictus N. est spoliatus iuris ordine prætermisso: ergo,&c.

Quintò,quòd grauatus etiamsi nõ posset appellare, & per viam appellationis ad superioꝛẽ accedere posset; tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem grauãtis,secundum Panormitanum & omnes,[n] ergo prædictus N.iustè potuit petere sublationem prædicti grauaminis sui,& superior eius potest & debet concedere illam ei: quæ tamen concedi non potest sine restitutione pristini status:ergo debet illum ei restituere.

9 Sextò,quòd regulariter iudex à quo appellatur, licet possit assistere causæ appellationis propter honorẽ suum; non tamen est citandus in causa appellationis. Vnde etiã inter sęculares appellans impetrat in curia literas inhibitorias ad iudicem,citatorias ad partem, & compulsorias ad notarium,sed non citatorias ad iudicem; & ita non oportet citari prædictum prouincialem,& illo absente potest illius sententia declarari nulla & rescindi,& appellãs ad pristinum statum restitui,per ea quæ habentur in cap. *cum sit Romana.*[a]

10 Septimo , quod inter religiosos non seruantur , nec debent seruari in his grauaminibus exequendis omnia sic adamussim,vt inter sæculares,[b] sed solũ pro sanctitate sua debent seruare ea,quæ sunt iure naturali & diuino necessaria; & sufficientia ad inquisitionẽ, & inuentionẽ iustitiæ,& veritatis.Per quæ,&c.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio legitimè subsequens etsi non suspendat suspensionem ab officio & ingressu ecclesiæ.num. 2. nec interdictum quo interdicitur ingressus ecclesiæ, vel aliquod officium diuinũ, num.6.nec illam per cuius violationem incurritur irregularitas;num.5 suspendit tamen suspensionem à voce actiua & passiua,& ab officio,& beneficio,num.3.ab vsu pallij & pontificalibus,n.4.ac omnia alia quæ nõ tãgũt animã.nu.3.*

4 *Suspẽsus à voce passiua.licet non possit vta electionis acquirere beneficia,potest tamen via collationis & institutionũ illa obtinere.*

5 *Suspensionem à voce actiua & passiua violans nõ incurrit irregularitatem,potestque ingredi Ecclesiam,& agere omnia diuina officia.6.*

CONSILIVM VI.

QVæsitum est, an suspensio à voce actiua & passiua suspẽdatur per appellationem legitimã subsequẽtẽ

1 Et pro parte quidẽ negante videtur primo casus in c. *ũ cui.* [c] ibi:*Sicut excommunicatio , sic ab officio , vel ab ingressu ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus per appellationem subsequentem minime suspenduntur* . Secundo, quod interdictũ, & effectus eius non suspenditur per appellationem cap. *ad hæc quoniam.* [d] per quæ duo capitula fundãtur,& est recepta illa sententia vulgata, quòd sententiæ censurarum non suspẽdantur per appellationem,& vna de tribus cẽsuris est suspensio.[e]

Pro parte verò affirmante facit primò, quòd regulariter omnis appellatio suspendit sententiam , & eius effectum, [f] etiãsi secum trahant executionẽ;[g] & non videtur excepta huiusmodi suspensionis sententia:nõ enim excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solùm suspensio ab officio,vel ingressũ Ecclesiæ : nam prędictus §. finalis solùm loquitur de illa,& non est alius textus , qui disponat idem de aliis: si quidem ante illum controuersia erat etiam de illa:quamuis de interdicto haberetur in d. capi. *ad hæc quoniam.*& à iure regulari non est discedendum,nisi quo ad ea quę inueniũtur excepta,iuxta glossã recept. [h]

3 Secundò,quòd glossa communiter recep.[i] & quę necessariò est recipienda per primum argumentũ, expresè ait,non esse locum illi §.in omni suspensione , sed solùm in ea,quę fit ab ingressuEcclesię & ab officio diuino,qualis non est suspensio à voce actiua,& passiua,cum non obstante illa licitè possit quis ingredi Ecclesiam & exercere diuina,vt palam est.

Tertiò,quòd eadẽ glos.recepta relatis Innoc.& Host. opinionibus cõcludit,prędicto §.nõ esse locũ in suspẽsione à beneficio , vel perceptione beneficij : quam constat esse maiorem,quã sit suspensio à voce actiua; vel passiua.

Quartò,quòd eadẽ gloss. ait,nõ esse locũ illi §. nisi in suspẽsione à spiritualibus,queligãt animã;qualis certè nõ est suspensio prędicta; cũ ea non obstãte possit exercere oĩa diuina offic.& ministrare;& accipere oĩa sacramẽta.

4 Quintò,quod Panorm.cõmuniter receptus determinat,[k] quod suspẽsio ab vsu pallij,immo & à põtificalibus suspẽditur per appellationẽ legitimã subsequẽtẽ,& constat has duas suspẽsiones magis accedere ad suspẽsionem ab officio,& ingressuEcclesię,de qua d§ finalis loquitur, quam supensionem à voce actiua , & passiua : ergo minus includitur hęc in eo , quàm illę duę.& consequenter

a *Clem.pastoralis.§. ceterum. de re iudic.*
b *In cap.1.de causa possess.*
c *In cap.cum omnes.de constitut.*
d *4. distinct.*
e *In 1.2.quæ. 90.art.2.*
f *Iuxta le. 1. ff. de appell. & iuxta notata per omnes in rubrica de appel.*
g *Ca.1.de priuileg.li.6. & alibi sæpe.*
h *In rub. de appell. in cap.rubr.*
k *De appell.*
l *De reg. nu. 61.in cap.non dicatur. 12.q. 1.*
m *De restit. spol.*
n *In dict.cap. cum dilecti.*
a *Et c.de priore.de appel.*
b *Ca. qualiter & quando. 2. §. vlt. de accusatio.*
c *§. fin.de sent. excom. lib.6.*
d *De appel.*
e *Ca.quæremi.de verb.sign.*
f *Ca. veniens. de iureiur.& le.1.ff. ad Turpil.*
g *Le. furti.ff. de his qui not.infam.*
h *Leg. omnis definitio ff.de reg.iur. & in rubr. eius.dict.lib.6.*
i *In d.§. fin. & in d.ca.ad hæc.*
k *In d.ca. ad hæc nos.1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

à fortiori appellatio magis suspendet hanc,quàm illas.

Sextò,quod prædicta suspensio à voce actiua & passiua minus tangit diuina,quàm suspensio à beneficio: quia sic suspensus potest quærere beneficium alia via,quàm electionis,& administrare illud:cum enim suspensio non operetur vltra limites eius,secundum Panormitanum,Decium & communem,[a] & prædicta suspensio limiterur ad consecutionem beneficij per electionem,in qua sola habet locum vox passiua,nō extenditur ad consecutionem via collationis,vel institutionis,quæ sunt longè diuersę;[b] præsertim in dispositione & sententia pœnali.[c] Cum igitur suspensio à beneficio, & ab administratione beneficij suspendatur per appellationem secundum communem, vt prædictum est à fortiori & hæc suspendetur.

5 Septimo , quòd illa sola suspensio videtur excepta à suspensione per appellationem,cuius violatio inducit irregularitatem;quod videntur significare d.c. *is cui.* [d] & c. *is qui.*iunctis glosis. At solius suspensionis ab officio diuino & sacramentis violatio facit quem irregularem , vt resolutè monstratur in Man.nostro,[e] ergo suspensio à voce actiua & passiua,cuius violatio non inducit irregularitatem,[f] suspenditur per appellationem legitimam subsequentem.

Non obstant citata in contrarium.Non primum: quia §.ille vlt. non disponit de omni suspensione , sed tantū de suspēsione ab officio diuino,& ingressu Eccle .qualis nō est suspēsio à beneficio , neque suspensio ab administratione beneficij vel à pontificalibus;vel vsu pallij,& à fortiori nec suspensio à voce actiua & passiua: qua non obstante potest suspensus ingredi Ecclesiam , & agere omnia officia diuina,vt suprà probatum est.

6 Ad secundum autem respondetur,quòd nō omne interdictum est tale,quod appellatio legitima non suspendat;sed solùm illud, quo interdicitur ingressus Ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum , quod non fit per suspensionem supradictam : & ita sicut interdictum ingressus possessionis agri, vel beneficij,vel collationis eius,vel aliorum actuum,qui non tangunt animam , suspenduntur per appellationem,vt omnes dicunt,vel sentiunt,[g] ita & suspensio à voce actiua,vel passiua suspenderur per illam Per quæ omnia videtur saris fulta pars posterior affirmās.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius si à sententia iniusta priuationis appellans suspēsoque tempore prosequendæ appellationis possessionem continuarit,coram Deo beneficium dimittere non tenetur. & seq.*

3 *Appellans ab iniusta sententia,appellato negligente prosequi ius suum,potest iuste credere eum tamquam sibi male conscium totum deseruisse negotium.*

4 *Possessio triennalis interrupta potest cessante controuersia de nouo inchoari.*

CONSILIVM VII.

QVidam N.obtinuit quemdam pœnitentiariatum sęcularem vacantem per obitum à Nuncio Apostolico,& possedit pacificè illud circiter tribus annis,qui ante triennium fuit priuatus:à quodam delegato Papæ per sēntentiam; qui delegatus contulit illum cuidam regulari mendicantium, vt esset pœnitentiarius:à qua sententia appellauit N.& lite pendente in Rota conuenerunt partes, vt locus in choro & Capitulo remaneret prædicto N. & fructus præbendę caperet Episc. & eos daret prędicto regulari:cui concordiæ non fuit consensum legitimè à partibus : licet à Papa fuisset signata supplicatio : & postea visitator Papæ fecit alium magistrum Theologiæ canonicum pœnitentiarium cum sua præbēda:& ita prędictus N. mansit cum suo pœnitentiariatu,& possessione eius,& accepit omnes fructus eius,sicut prædecessor eius solebat accipere,vsque in hunc diem nemine litem contra eum motam prosequente,neque ipso de illa curante: nec iudex appellationis Rotæ protulit vllam sententiam. Quæritur an prædictus N.iustè possit retinere fructus perceptos,& recipere percipiendos sine vlla alia prouisione.

Respondeo primò,quòd hæc quæstio magna, implicita,& noua est:& quod videri potest alicui pars negatiua vera.

1 Primo quidem,quia D.consulens fuit priuatus , & nō fuit appellatio sua approbata. Secundò quia appellatio videtur fuisse deserta per lapsū biēnij. [a] Tertio, ꝙ nō potest iuuari possessione, quippe qui non possedit pacificè triēnio,ꝙ requiritur in regula de triēnali,secūdū omnes.

Respōdeo secundo, quod verior videtur pars affirmatiua,scilicet posse ipsum quo ad forum saltem conscientiæ iustè possidere,& percipere fructus, vt hactenus possedit & percepit.

2 Tum quia sententia illa,per quam fuit priuatus , fuit suspensa per appellationem,cum effectus principalis eius sit suspendere sententiam secundum omnes, [b] & ita non obstante illa sententia prædictus N.remansit cum suo titulo.Tum quia non fuit appellatio deserta; quoniam annus ille vnus,vel biennium, quæ dantur ad prosequendā appellationem in iuribus præcitatis,non currunt durāte compromisso facto inter partes;vel cum aliàs consentiētibus eis prosequutio differtur,vt habet clem. *quamdiu.* [c] & ita semper habuit titulum & possessionem prædicti pœnitentiariatus. Tū quia sententia prædicta cum collatione facta prædicto regulari mendicanti fuit euidenter iniusta,quia fuit facta in fauorem religiosi incapacis beneficij sæcularis,contra illam regulam, quæ habet sæcularia beneficia sæcularibus esse conferenda,regularia verò regularibus,[d] & sententia iniusta non obligat in conscientia,secundum Innocentiū,receptum.[e]

3 Tū quia probabiliter præsumi potest, quod prædict⁹ pater reuerendiss.ficut voluit expressè deferere locum in choro , & in Capitulo ; ita videns non esse iustum vt retineret fructus præbendæ sine titulo pœnitentiariatus canonico, voluit,non curādo de prosequutione litis, neque de exequutione concordiæ, tacitè deferere totum negotium,& ita recedere à tota lite & quæstione; & consequenter presumere potest prędictus N. coram Deo & quo ad forum conscientię remansisse cum suo titulo eo modo , quo remanebat ante sententiam contra eum latā, arg.*c.humana aures.* 22.q. 5. & cap. 4.ad Hebręos. [f] quatenus habent omnia Deo esse nuda & aperta,& eius diuinā maiestatem cor requirere,& non manum.[g] Tū quia presumptiones has auxit Visitator prædictus, qui visitando ecclesiam cathedralem,non curauit de prædicta sentētia neque de appellatione , neque de concordia præfata imperfecta, neque de vlla alia re pereas incepta : sed denuo erexit canonicarum pœnitentiarium cum prębenda, & eum contulit persone habili , & magistro Theologię sine vllius contradictione neque querela.

4 Tum quia per multa,quæ adducit & tangit Ludouicus Gomezius,[h] posset satis coloratè dici esse locū in hoc casu regulę de triennali possessore,saltem quo ad mentē auctorum eius, vel iungendo quasi triennium pacificum inceptum anno 1565.& interruptum per prędictam litem cum toto reliquo tempore à concordia incepta,vel saltē à tempore quo Visitator prędictus cōstituit nouum pœnitentiarium , qui sunt plurimi anni:vel incipiendo triennіū à deserta expressè vel tacitè à prædicto Reuerendo patre,& continuatum per multos annos : vel incipiendo ipsum triennium à tempore,quo Visitator constituit prędictum pœnitentiarium sine vlla querela, & contradictione,per sex vel septem annos.Tum denique,quod qui bona fide transgreditur legem humanam malè intellectā non peccat saltem mortaliter,secundùm Innocentium, [i] cōfirmatum per multa à Felino.[k] Per quę omnia videtur nobis,salua saniore sententia , secutum esse prædictum D.consulentem,saltem quo ad forum conscientiæ à peccato percipiendi fructus hactenus collectos , & posthac colligendos;si bona fide,& putans habere bonum ius coram Deo illos percepit & , percipit. Restrinxi me superius , saltem quo ad forum conscientiæ. Tum quia difficilius esset defendere hanc partem in foro exteriori iudicis,qui rigorem equitati prętetre vellet,qualis nō est iudex appellationis prędictę acutissimus,eruditissim⁹, & equitatis(vt audio)amātissim⁹:qui fortassis pro suo seraphico iudicio persuadere sibi posset,vt appellationē prędicti N.approbaret absq; alia noua citatione aduersarij, cui euidenter ius defuisse videtur. Salua,&c.

FINIS LIBRI SECVNDI.

CON

a *In c. Apostolica. de excep.*

b *Ca. cum in illis.§.1. de elect.lib.6.*
c *Arg.l.præses ff.de pœn.*

d *In princ.*

c *Cap.27.nu. 163.*
f *Arg.c.1.§.fi de sent. excō. lib.6.& ca.1. de sent. & reind.eod.lib.*

g *In d. §. fin. & in d. c.ad hæc.*

a *Iuxta c. cū sit Romana. de appellat. & clem. sicut eod.tit.*

b *In rubr. de appel. & l.1. ff.eod.*

c *De appell.*

d *Ca. cum de beneficio. de præben.lib.6. & c.possessionis.de reb.eccles.nō alien.*
e *In ca. quia plerique. de immunit. eccles.*

f *Relat.in ca. Deus omnipotent 2.q.1.*
g *Ca. si quid inuenisti. 14. q.1.*

h *In regu. de trienn. qu 2. vers. prima est,versus finem. & 26. 27.35.& 42.*

i *In capit.per tuas.2. de simonia.*
k *In c.1.de reindic.fol.7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETAE DOCTORIS NAVARRI.

LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONEST. CLER.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarij præstantes id, ad quod ratione suorum beneficiorũ obligantur, possunt licitè secundum communẽ de fructibus beneficiorum se alere, reseruato patrimonio propinquis. & num 3.*

2 *Clerici si aliunde habent vnde viuant, non possunt ea sola ratione, quod sunt clerici, viuere de reditibus ecclesiasticis, nisi etiam habeant aliquem titulum, ob quem eis ab Ecclesia, cui inseruiunt, debeantur alimenta, num. 4.*

CONSILIVM I.

1 AN CLERICVS beneficiarius habens bona patrimonialia, iustè possit patrimonium suum cum fructibus illius seruare suis cognatis, & aliis, quibus volet, & alere se de fructibus beneficij, perinde ac si non haberet patrimonium?

Respondetur, quod sic, ex doctrina communiter recepta Innocentij,[a] quam probant Panormitanus & Felinus & communis,[b] Panormitanus & Decius in dicto ca. Episcopus, Panormitanus, [c] & Andreas Siculus,[d] & alij alibi, quos etiam sequuti fuimus nos semper cum quadam ampliatione, præsertim in tractatu de reditibus eccle siast. [e] & in Manua. confess. [f] contrariũ tamen tenuit Decius, [g] qui videtur placere quibusdam, pro quibus videtur textus expressus in c. *clericos.* [h] quod sic habet.

2 *Clericos autem illos conuenit Ecclesia stipendijs sustẽtari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur bona: qui autem bonis parentum & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt.* ad idem cap. *pastor.* [i] in hæc verba: *Pastor Ecclesiæ his, quibus sua sufficiunt non debet aliquid erogare; quandoquidem nihil aliud sit habentibus dare, quàm perdere: nec illi, qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper villurus erat, accipiũt. De clericis quidem dicit per prophetam Spiritus sanctus, Peccata populi mei comedunt. sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita possessores non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. verum his auctoritatibus prohibentur ab Ecclesia suscipi non illi, qui quondam fuerunt, diuites, postea verò omnia reliquerunt, vt Petrus, & Matthæus, & Paulus; aut pauperibus distribuerunt, vt Zachæus; aut Ecclesiæ rebus adiunxerunt, sicut illi, qui prædia sua vendentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum, vt essent omnia communia; sed illi, qui in domibus parentum residentes vel sua relinquere nolentes, Ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant* ad ida c. *sacerdos*, buod sic habet,: [a] *Sacerdos, cui dispensationis cura cõmissa est, nõ solũ sine cupiditate, sed etiã cũ laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta, qui omnia sua aut parentibus reliquit, aut pauperibus distribuit, aut Ecclesiæ rebus adiunxit, & se in numero pauperũ paupertatis amore constituit, vt vnde pauperibus subministrat, inde & ipse tamquã pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis vitæ necessaria, siue in domibus suis, siue in congregatione viuentes, accipiant; quia ad ea accipiẽda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuẽdi necessitas. De talibus dicere videtur Apostolus, Qui in sacrario operãtur, quæ de sacrario sũt, edãt; & qui altario deseruiũt, de altario participẽt.*

3 Non tamen est dicendum à communi. Tum quia non est ab ea recedẽdum, nisi textu aliquo, vel ratione aliqua efficaci cogente, [b] & est cõclusio Ioannis Andreæ recepti. [c] Tũ quod pro eo est textus Cõcilij Agathensis. [d] Tum per illud Apostoli, [e] relatum in c. *cum secundum.* [f] *Qui altari seruit, de altari viuere debet.* Tum & neruosissimè per rationem, quæ nititur illo Euangelij, scilicet, *Dignus est mercenarius mercede sua.* [g] Ex quo sic arguitur, Omnis mercenarius est dignus mercede sua: at clericus beneficiarius, licet habeat patrimonium, qui seruit beneficio horas recitando, cantando, missando, inseruiendo choro, & faciendo alia, quæ requiruntur in seruitio illius Ecclesiæ, est operarius, & seruit Eccle. ergo est & dignus mercede; ergo potest illam accipere, licet habeat patrimonium: non enim cum effectu acciperet, nisi de illa viuere posset, & dispõere honestè de suo patrimonio, sicut alij laici, qui de illa viuere possunt seruando illud suis. Tum quod Ecclesia debet seruare iustitiam etiam contra viduas. [h] At iustitia præcipit, vt operanti soluatur operæ pretiũ, & id quod inter eos conuentum fuit, iuxta Matthæi parabolam latè relatam à glossa. [i] At Ecclesia videtur conuenire cum clerico, cui confert beneficium, vt seruiat sibi in his quæ requirit illud, & accipiat reditus eius; [k] adeo quidem, quod non potest renunciare illud sine licentia eius, [l] ergo si seruit illi, tenetur & ipsa de iustitia soluere illi pretiũ ministerij; & operę, tum ratione operę præstitę, tum ratione conuentionis racitæ. Tum quòd habere, vel non habere patrimonium, nihil prodest, nec nocet ad hoc, quòd Ecclesia debeat, vel non debeat beneficario suę operę pretium, & reditus pro illa opera assignatos per titulum beneficij: ergo debet illos ei dare. Tum quod Ecclesia non debet esse auarior, nec minus benigna erga suos ministros, quã alij, cum debeat imitari suum sponsum Christũ, qui, [m] largum se promittit erga suos ministros. Adde, quod nullus Regum, & Principũ, nullusque summarum, nec infimatum denegant ministris suis pretium ministerij sibi exhibiti, nec stipendium assignatum, eo quòd habeãt alia bona patrimonialia, ergo nec Ecclesia suis ministris debet denegare pretium, nec stipendia promissa. Tum quia si aliqua Ecclesia egeret aliquo cantore, vel magistro puerorum, vel alio simili, & conduceret ad id aliquem laicum habẽtẽ patrimoniũ, teneretur ad soluẽdũ ei salariũ cõuẽtum; & nulla ratio potest dari, quare non esset soluendum

a *Ca. Episcopum. de præbendis.*
b *In c. postulasti. de reser.*
c *In dispura. Titius clericus. quæst. 4.*
d *De præst. Cardin. q. 6.*
e *Quæst. 3. moti 35. n. 20. & in q. 1. moti. 20.*
f *Cap. 25. nu. 127.*
g *In dicto ca. postulasti.*
h *Ead. causa & quæst.*

a *Ead. causa & quæst.*

b *Arg. ca. fin. 20. dist.*
c *In cap. 1. de consuet.*
d *In ca. fin. 1. q. 2.*
e *1. ad Corinth. 9.*
f *De præben.*
g *Luc. 10.*

h *Cap. ex tenore. de foro compet. & c. super. de donatio. inter vir. & vxor.*
i *In §. 1. inst. iust. & iur.*
k *Ca. nisi cum pridem de renunciatio.*
l *Ca. quod in dubijs. & ca. admonet. de renunciat.*

m *Matth. 19.*

illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

illud ei, si esset clericus; nec consequenter vlla ratio iusta reddi potest, cur Ecclesia, quæ habet beneficia instituta pro cæteribus & alijs ministris, an teneatur soluere reddi tus illorum illis clericis, quibus contulit illa, eo solo, quòd habent bona laica, quibus viuere possunt.

4 Nec obstat opposita; respõdetur enim ad ea, sẽsũ eorũ esse, q; clericis, eo solo q; sũt clerici, siue solo titulo clerica t', nõ est dãdũ quidquã de fructibus ecclesię, si habẽt aliũde, quo viuant: non autem loquitur de clericis, quibus est alius titulus, ob quem debeãtur alimenta, quales sunt beneficiarij seruientes Ecclesię in suis beneficijs, quibus ratione titulorum suorum debentur reditus illorum, modo seruiant in ea Ecclesia, quæ illos contulit illis: sicut si quis donaret aliquod prædium Ecclesiæ cum onere dandi 20. Ioanni, postquam fieret clericus, dum viueret, teneretur Ecclesia illi dare illa, etiam si patrimonium, vnde alere se posset, haberet; non quidem eo solo, quòd est clericus; sed quia donator, vel testator, qui reliquit prædium Ecclesię, dedit ei ius petendi ea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura vltra necessitatem suæ honestæ sustẽtationis habens superflua tenetur dimittere, nisi ex iusta causa secum dispensetur.*

2 *Beneficiarius ex fructibus Ecclesiasticis potest impendere non solùm quæ ei conueniunt ratione suæ personæ, sed etiam ratione dignitatis ipsius beneficij; has autem decentias notabiliter excedens non est absoluendus, num 3.*

4 *Filiusfamilias etiam si habeat patrem diuitem, potest tamẽ dici pauper, & ei potest frater de fructibus superfluis beneficij subuenire.*

CONSILIVM II.

QVæsitum fuit primò, an qui habet plures reditus Ecclesiasticos, quàm sua persona & qualitas requirat ad decentem sustentationem, possit comitatum & statum suum augere.

Secundò, an possit fratri suo studenti alimenta tribue re, si habeat patrem diuitem, qui probabiliter id facere posset.

1 Ad priorem quæstionem respondeo tẽpore, quo vetor à medicis corporis & animæ, respondere quæstionib' cùm id faciẽdo oporteat me detrahere saluti, & tempori ad recognoscendum opera, quæ teneor recognoscere & imprimere multis nominibus, & iam ætas non patitur dilationem, idque facio simpliciter, absque allegationibus, propter obseruantiam, qua sum in D. interrogantem; & quia, vt moneor, fuit interrogatio, antea quam prohiberer respondere facta. Respondeo igitur primò, animaduertendum esse an præfatus D. pœnitens habeat prædictos reditus ex vno tantùm beneficio, vel pluribus: & si habet ex pluribus, præcipiendũ est ei, vt relinquat ea, sine quibus habet vnum, vel plura suæ sustentationi sufficiẽtia; & quod, vel quot sint tale vel talia, consulat, si placet, nostrũ miscel. 62.[a] vel impetret dispensationem retinendi omnia à Papa iusta aliqua de causa.

a *De oratione.*

2 Secundò, quòd si ex vno tantùm beneficio percipit præfatos reditus, est animaduertendum, an illud sit tantæ qualitatis vel dignitatis, vt requirat maiorem comitatum & statum, quam præfatus pœnitens ratione qualitatis suæ personæ requirit; & iustè poterit habere comitatum & facere sumptum maiorem, quàm sua persona requirit, modò non excedat eos, quos sua dignitas requirit.

3 Tertiò, quòd non absoluerent illum volentem impẽdere notabiliter plusquam qualitas suæ personæ vel dignitatis requirit; etiam si ex vnico beneficio præfatos reditus reciperet, vel ex pluribus cum iusta dispensatione retentis; quia pro re indubitata mihi est peccare cum obligatione restitnẽdi beneficiarij, qui redit' beneficij superfluos vitæ ac decẽtiæ suæ in vanos vel prophanos vsus impẽdit, per ea quæ serio scripsi in tractatu de reditib' eccl.[b]

b q. 1. & 2.

4 Ad posteriorem quæstionem respondeo quòd sic, si frater de suo non habet, cùm viuente patre bona illius non sint filij, & ita filius iure potest dici pauper, & aliena ope indigens; nec pater tenetur illum studentem in studio, vt sibi inseruientem alere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, & nõ laicaliter; non tamen ob id, etiam si contulerit se ad militiam, & indueret habitum militarem, pensionem amittit; nec etiam quod ob homicidium esset factus irregularis, potest ei denegari.*

3 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, nec potest aliter absolui, potest tamen ob pẽsionis insufficiẽtiam exercere aliquod officium seculare, quod sit compatibile cum dicto habitu, & tonsura clericali, ac etiam rusticare & negotiari, vt ob tenuitatẽ beneficij licet beneficiario.nu. 2.*

CONSILIVM III.

CLericus pensionarius cùm propter tenuitatem pensionis non posset se sustentare, relicto habitu clericali ad militiam se contulit. Inde redeunti; qui pensionem debet, eo quod vt miles vestitus incedit, eam soluere recusat. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo ad quæstionem primò, quòd clericus, cui constituta est pensio simpliciter, tamquam clerico, tenetur quidem viuere clericaliter, vt nos per multa probauimus contra Sotum, [a] sed non tenetur ad restitutionem pensionum receptarum, si recitauit horas Beatæ Mariæ Virginis, sicut probamus ibidem: sicut etiam recipiens canonicè beneficium Ecclesiasticum tenetur quidem viuere clericaliter, sed non tenetur restituere fructus eius perceptos, etiam si non viuat clericaliter, si recitauerit horas canonicas, vt ibidem diximus. Et consequenter sicut non possunt negari clerico beneficiario dicenti Horas canonicas fructus beneficij, licet non viuat clericaliter; quia non perdit ipso iure fructus eius, etiam si esset factus irregularis per homicidiũ postea perpetratũ, vt tradit Innocẽtius cõmuniter receptus, [b] immo potest eos iustè petere ad impendendos eos iusto modo, vel ad dãdum pauperibus: ita pensionarius potest petere fructus suæ pensionis ad iustè dispensandum illos; quia non perdit ipso iure pensionem non viuendo clericaliter, plusquam beneficiarius perdit suum beneficium, sed tenebitur clericaliter viuere, & peccabit, si sic non viuat.

a *In li. centũ miscell. de oratio. miscell. 45.*

b *In cap. nostras. de cẽs. præben.*

2 Quamuis possit negotiari, rusticari, & aliqua officia sæcularia non omnino contraria vitæ clericali exercere propter tenuitatem pensionis, sicut & posset idem facere propter tenuitatem beneficij. [c]

c *Iuxta cap. pen. adiuncta glos. 90. diff. & gloss. in ea. negotiationẽ. 88. diff.*

3 Secundò, quod D. consulens, vt iustè possit absolui, debet proponere, quàm citò commodè poterit, relinquere militiam sæcularem, quæ est omnino contraria vitæ clericali, & petere fructus pensionis suæ, & accipere aliquod officiũ sæculare quod sit compatibile cum habitu & tonsura clericali, propter tenuitatem pensionis ad viuendum decenter. Salua, &c.

Aduertendum modo obseruandam constitutionem S.D.N. Sixti V. cum sacrosanctam publicatam anno 1589. 18. Ianuarij.

DE COHABITATIONE CLER. ET MVLIERVM.

SVMMARIVM.

1 *Ca. 14. sess. 25. de reform. habet locum etiam in vna simplici incontinentia sine qualitate concubinatus. num 3. & seq.*

1 *Consuetus non dicitur, nisi qui saltem bis id fecerit, nisi addatur vniuersalis dictio: quia tunc verificatur in vno actu. n. 4.*

1 *Solitus dici potest etiam is qui semel quid fecit; Decius tamen probat efficaciter contrarium.*

2 *Pœnæ mollienda, præsertim cùm agitur de puniendo peccato carnis.*

3 *Conuersatus, vel familiariter se habuisse quis cum aliquo dicitur etiam per vnum actum.*

4 *Vniuersalis dictio ampliat dispositionem.*

4 *Alius, dictio similia solum comprehendit: at si addatur propositio vniuersalis, extenditur etiam ad maiora expressis.*

5 *Clericus secundum iura antiqua ob vnicam etiam simplicem fornicationem erat deponendus.*

6 *Clericis prohibita est conuersatio tam in propria domo, quàm extra, cum omnibus mulieribus suspectis.*

CONSILIVM I.

AN ea 14.[d] Concilij Tridentini habeat locum in simplici incontinẽtia absque qualitate concubinatus? & quid si clericus modo cum vna, modo cum alia muliere deprehendatur?

d *De reform sess. 25.*

1 Respõdetur, q; pro parte negãte facit primò, q; prædictũ c. 14. videtur loqui de clerico habente cõsuetudinem

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum aliqua muliere,& quod qui semel fornicatur cum aliqua,non videtur per hoc habere consuetudinem cum illa:quia ad hoc,vt aliquis dicatur consuetus facere aliquid requiritur quod saltem bis fecerit illud,[a] & expresse notat Bartholus,[b] quod ad hoc, vt aliquis dicatur consuetus facere aliquid,requiritur quod saltem bis fecerit illud; licet ad hoc, vt quis dicatur solit[e] facere aliquid, sufficit ꝙ semel fecerit illud,per prædictam l.*mela.*[c] & Decius,[d] efficaciter per multos textus probat,quod etiam ad hoc, vt quis dicatur solitus facere aliquid requiritur quod saltem bis fecerit illud.

2 Secundo facit,quòd pœnæ sunt restringendæ,[e] præsertim cum agitur de castigando peccata fornicationis,[f] & quæ ait Panormitanus.[g]

Tertiò:quòd cum lex aptè potest intelligi duobus modis,benignior interpretatio est sumenda.[h] At c.illud 14. videtur aptè posse intelligi de habente saltē bis conuersationē & accessū,& est benignius sic intelligere,ergo,&c.

3 Pro affirmante autem facit primo,quod verbum illud *cōsuetudinē.in* d.c.14. positū videtur significare cōuersationē, iuxta illud Plauti in Milet. *Hoc adeo fieri credo consuetudine, vel familiaritate:* & iuxta illud Terentij in Andria,*Neque me consuetudo,neque amor.* & etiam per vnum actum dicitur quis conuersatus fuisse, vel familiariter se habuisse cum aliquo.

Secundo, quod dictum verbum, *consuetudinem*,videtur desumptum ex cap. 2.[i] ex illis verbis, *Fabulari, & aliquo modo conuersari.*

4 Tertio,quod hæc expositio videtur germanior intētioni Concilij,quatenus prohibet per dictionem vniuersalem,vt nullam consuetudinem habeant, etiā citra fornicationis actum: verbū enim vniuersale ampliat dispositionem,iuxta glossam receptam,[k] quæ probat verbum *alius*,quod regulariter solùm similia comprehendit, iuxta glossam,[l] adiuncto signo vniuersali *quius*, comprehendere etiam maiora expressis,in quo commendat eam pro singulari Panormitanus,[m]& Bartholus.[n]& alij alibi,quānis habeat alias similes.

Quartò,quod si Concilium fuisset interrogarum, an intenderet prohibere vnam accessionem cum reali fornicatione, respondisset,quod magis,quàm binam sine actu fornicandi:ergo id habendum est pro statuto.[o]

5 Quinto,quòd Concilium,quod voluit punire priuatione tertiæ partis fructuum eum,qui monitus ne accedat accesserit,à fortiore videtur voluisse priuare eum,qui accessit,etiam tantùm semel realiter fornicando; cùm propter vnam solam fornicationem etiam simpliciter antiqua iura constituerint clericum esse deponendum,[p]& nō propter solam confabulationem,vel conuersationem,nō secuta fornicatione,saltem præsumpta.

6 Sexto denique,quod c.illud 14.noluit minus prohibere,quàm iura antiqua,quod patet ex pœna maiori, quā nouè addit. At iure antiquo prohibitum erat non solùm habere concubinas, aut alias mulieres, de quibus posset haberi suspicio,in domo,vel extra,[q] sed etiam accedere ad illas,vel habere aliquam consuetudinem,[r] & c. *clerici.*[s] prohibet,ne clerici accedant ad virgines, vel viduas, nisi iussu Episcopi.Ergo Concilium intendit prohibere etiā vnam accessionem,& conuersationem.

SVMMARIVM.

1 *Notorius fornicator,si antequam pœniteat celebret,sit irregularis:immo & si solùm interne pœniteat,nisi etiam externè à peccato recedat,pro irregulari reputabitur.*

1 *Forum externum idem iudicat de non apparentibus, quod de non existentibus.*

CONSILIVM II.

CVm in Manu.confess.[t] dicatur sacerdotem,qui notoriè est fornicator,esse suspensum,& fieri irregulatem,si celebret antequā pœniteat eū: Quæritur quæ pœnitētia sufficiat,an scilicet interior, vel requiratur etiam exterior.

1 Respondeo,quod ad excusandum se à pœna in foro exteriori requiritur exterior:quia in illo foro de non apparentibus,& non existentibus idem est iudicium;[v] In foro verò interiori videtur sufficere interior,quæ probabiliter sufficiat ad deletionem peccati,secura saltem cōfessione sacramentali, vt satis videtur colligi ex Cardinali Turrecremata.[x]

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS IN ECCLESIA VEL præbenda.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum sess.24.c.12.vers.praterea, non derogat c.de catero.nec c.ad audientiam.de cler.non residē. nec ca.1.de cler.non resid.in 6.num.3.*

1 *Lex generaliugeneraliter quidē est intelligēda:posteriorq, derogat precedeti:attamē hoc fallit,quādo lex precedens est specialis,quia per illam limitatur sequens generalis,etiam habens clausulam* non obstantibus legibus contrariis. *nu.2.*

CONSILIVM I.

COncilium Tridentinum,[b] an deroget c. *de catero.* & c.*ad audientiam.*[c]

1 Quod Concilium Tridentinum,[d] voluerit derogare c.*de catero.*& c.*ad audientiam*,[e] facit, quod lex generaliter cōcepta generaliter est intelligēda,[f] & ꝙ leges posteriores derogant prioribus,[g] cum aliis:& quod d.c. *12.versic. preterea.*disponit,vt omnes canonici teneātur residere, & quod non possint abesse vltra tres menses, derogādo statutis,& consuetudinibus contrariis.

2 Quod autem non deroget illis, facit primò, quòd sicut lex generalis prior non tollitur,sed limitatur per legē posteriorem specialem in aliqua specie illi contraria quo ad illam speciem,ita etiam lex generalis posterior limitatur per legem priorem specialem ei contrariam quo ad illam speciem,[h] & sunt glossæ solēnes simul & receptę,[i] quæ habent legem illam nouam,& posteriorem generalē d.auth. *offeratur.* limitari per illam legem specialem longissimè priorem,quæ ponitur in d.l.*sciendum*,quę conclusio procedit,etiam si in lege noua poneretur clausula, *non obstantibus legibus contrarijs*,vt dicit Bartholus,[k] receptus à posterioribus:quos refert & sequitur Decius.[l] Cùm ergo constitutio prædicti Concilij sit generalis, & prædicta duo capp.sint speciales leges,dicendum est non derogari eis per illam,sed eam per hæc limitari.

3 Secundo facit,quod per prædictū Concilium nō derogatur c.1.[m] l.6.neque aliis canonibus, quibus conceditur infirmis & detentis lucrari fructus in absentia:sed potius Cōcilium limitatur per illa secundum omnium mētem: ergo eadem ratione non derogat prædictis duobus capp. Tertio videtur pulchrè hoc probari in c.*ad audientiam.* de cler.non resid.quatenus probat, quod canones concedētes Episcopis,vt possint habere vnū aut duos canonicorum in seruitio suo absque amissione fructuum, non cēsentur tolli per statutum iuratum,& confirmatum à Sede Apostolica,vt nullus canonicorum percipiat fructus in absentia.Quarto facit,quod S.D.N.fecit seruare illa cap. in causa Tolerani Archiepiscopi cùm duo canonici Toletani interessent Romæ defensioni suæ causæ. Per quæ & alia hæc pars est tenenda,& opposita clarè soluuntur per primum fundamentum pro hac parte formatū.Salus,&c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi in suo seruitio duos canonicos suarum ecclesiarum,aliarum verò collegiatarum prælati vnum retinere possunt, qui absentes recipiūt quidem fructus suorum canonicatuū, distributiones autem non,adeo vt consuetudo contraria eis non prosit,nec condonatio collegarum saltem præcedens.nu.2 nisi forte agatur de illis quas certis diebus & mensibus etiam alij canonici percipiunt.num.3.*

Cardinalis in suo titulo est prælatus dictæ ecclesiæ,immo quasi Episcopus.

CONSILIVM II.

A.Canonicus Collegiatæ S. N. deseruit vni capellan[o] Illustrissimo Cardinali eiusdem ecclesiæ titulari Quæritur an percipere possit non solùm fructus canonię sed etiam distributiones quotidianas.

1 Respondeo primò,certum esse,quod Episcopi possūt binos canonicos suarum ecclesiarum in obsequium suum retinere; ita quod fructus suarum canoniarum lucrifaciant in absentia,[n]

Secundò,satis certum est,prelatos aliarum ecclesiarum collegiatarum non cathedralium, qualis est Ecclesia prę-

dict a

a *Lex.3.C.de episco. audit. & ca.itanos. 25.q. 2.*
b *In l. mela. ff. de aliment. & cib. lega.*
c *Versic. sed si.*
d *In rubri.de consuet. n. 9.*
e *L.interpretatione. ff. de pœnis. & ca. pœna.de pœnitē.d.ſt. 1.*
f *Iuxta c.fraternitatis.34. dist.*
g *In ca. at si clerici.in princip. nu. 35. de iudic.*
h *L.benignit. ff.de legibus.*
i *De cohabit. cleric.& mulier.*
k *In clem. 1. verb.quātus. de re iudic.*
l *Ca.sedes.de rescript.*
m *In consil. vlt.t.vol.nu. 5.*
n *In ca tertio loco. de prob.*
o *Arg.l. tale pactū. §. fin. vbi glo fin.ff. de pactis.*
p *Ca.presbyter 1.81 dist.*
q *Ca.sicut.& c.si autem de cohab. cleric. & mul.*
r *Ca.in omnibus.& c. feminas.vi. di.*
s *Ead.dist.*
t *Cap.25.nu. 76.*
v *In leg.duo sunt Titij. ff. de testamen. tutela & notatur in ca. si sacerdos. de offic.ord.*
x *Iuxta c.ad audientiā & ca. cum dilectus. de cler. non resid.*
a *In ca.si qui sunt.8.dist.*
b *De refor.c. 12.sess.24.*
c *De cler.nō resid.*
d *Sess.24.ca. 12.vers.preterea. de reform.*
e *De cler.nō resid.*
f *L. de pretio. ff. de publi.in rem actio.*
g *Capit.2.de constit.lib. 6. cum alijs.*
h *L.sed & posteriores ff. de legib.*
i *In l.e. sciendū.ff qui satisf. cog. & in auth. offeratur. C. de loca. contesta.*
k *In extrauag. ad reprimendū verb non obstantibus.*
l *Iuxta.nu. 10.ff.de regu. iur.& num.1.*
m *De clericis non resid.*
n *Iuxta c.ad audientiā & ca. cum dilectus. de cler. non resid.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicta S.N. posse saltem vnum canonicum in obsequio suo modo prædicto tenere, vt in cap. *de cætero.* [a] tenet Panorm. Quare certum est prædictum A. posse fructus sui canonicatus percipere inseruiendo Illustrissimo Cardinali, qui est prælatus dictæ ecclesiæ S. N. cum sit quasi Episcopus prædictæ ecclesiæ. [b]

2 Tertio, quod licet prædicti canonici seruientes Episcopis, vel aliis prælatis possint in absentia fructus suorũ canonicatuum recipere, non tamen debent habere distributiones quotidianas, quas aliqui vocant victualia, [c] adeo quidem, vt consuetudo nõ possit eis prodesse, [d] immo nec hodie remissio collegarum saltem præcedens amissionem earum, per Concilium Tridentinum. [e]

3 Quarto, quòd ex his sequitur prędictũ dominũ A. posse quidem percipere in absentia fructus sui canonicatus, nõ autem distributiones, quæ tantùm interessentibus diuinis distribuuntur, nisi vberiorem gratiam à Sanctissimo Domino nostro impetrauerit, præterquam in diebus, & mensibus, & negotiis illis, in quibus, & propter quæ etiam alij canonici lucrifaciunt illas. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Canonicus vltra tres menses à residentia absens venit fructibus præbendæ priuandus ex Concilio, contra quod nec Episcopus, nec Legatus potest dictam pœnam expressè remittere, immo peccat, si sine iusta causa non priuet. num. 2. & illi operi pio, quod sibi videbitur applicet nu. 1. Canonicus tamen donec condemnetur, non tenetur illos restituere nu. 2.

CONSILIVM III.

FRuctus, quibus debet priuari canonicus, eo quod abfuerit vltra tres menses à seruitio Ecclesiæ, cui debent applicari, cum in ea Ecclesia non sit consuetudo vt fructus canonici absentis accrescant præsentibus? & an Episcopus possit remittere huiusmodi pœnam?

1 Respondeo primò, quòd videntur applicandi illi operi pio, in quod arbitrabitur is, qui priuauerit: quia quod non determinatur à iure, arbitrio iudicis determinandum est. [f]

Secundò respondeo, quòd primo aspectu Episcopus nõ potest remittere illam pœnam expressè: quia etiam Legatus non potest dispensare contra decretum Conciliare, iuxta glossam putatam singularem, & quæ tamen habet similem cap. *cum dilectus.* [h]

2 Dixi, *expressè*: quia si taceat, & non priuet eum fructibus, non tenebitur ipse restituere illos in foro conscientiæ, in quo nemo tenetur soluere pœnam, præsertim non impositam ipso iure, sed imponendam per sententiam, donec condemnetur à iudice, iuxta glossam singularem communiter receptam. [i] Peccaret tamen Episcopus, si absque iusta causa dissimularet eum punire, [k] & habet glossa notabilis, [l] quę alia in id ipsa iura citat. Dixi, & reperiui supra, *primo aspectu*: quia necessitate conficiendi quoddam longũ responsum hodie ante meridiem iussi Papæ, & rogatu cuiusdam summaris, non potui iustam operã prædictis quæstionibus decidendis dare, cum omnia quę remittuntur ad tantum prætorium, videantur difficilia solutu. ideo, &c.

SVMMARIVM.

1 Residendi necessitas est duplex, altera absoluta obligans, altera verò solùm quo ad effectum quærendi fructus: per primam nõ residens peccat, & potest priuari beneficio, per secundam autem non, immo nec peccat non residendo. nume. 2. an autem edictum generale Papæ de residendo intelligatur de prima, vel de vtraque, ex mente Principis hoc est expiscandũ nu. 3.

3 Beneficium omne quamuis simplex iure communi requirit residentiam, datus q, ab officium, seu seruitium, quod debet facere beneficio. num. 4. at consuetudo immemorabilis induxit contrarium in simplicibus, exceptis qui statuto, vel alio iure speciali ad illam tenentur. nu. 3.

CONSILIVM IIII.

QVæritur, vtrum à Sanctissimo Sixto promulgatum edictum cõtra nõ residentes in suis beneficiis residẽtiam requirentibus, & in Vrbe cõmorantes, comprehẽdat habentem capellaniam in Ecclesia quadã cathedrali, in qua capellani à tempore immemoriali cogi ad residendũ nõ solẽt, sed neq; possũt fructus in absentia percipere, sed capellani præsẽtes pro absentibus ministrãt, eisq; fructus absentium accrescunt, & cultus diuinus in d. Ecclesia non minuitur: quia sunt multi capellani.

Quæstio hæc noua videtur, & difficilis resolutionis quo ad consulendum, licet satis facilis ad disputandum: quia vtraque pars posset sustentari disputando.

1 Nam pro parte negante, scilicet, quòd non cõprehẽdantur sub præfato Sanctissimi edicto de residentia, facit primò, quod Innocentius, [a] ponit duas species necessitatis residendi: altera est, qua quis tenetur residere cõtinuò seruiendo: altera, quod debet seruire, vt lucretur fructus. Prior est longè strictior, & maior posteriori: quod multis probari potest, licet nemo citet Innocentium ad hoc propositum: qui tamen dicit, quòd propter priorem potest priuari beneficio, non autẽ propter posteriorẽ; & per consequens, quod mens S.D.N. videri potest fuisse tantùm comprehendere beneficiatos quo ad primam generis residentiam, eò quòd constitutiones pœnales sunt mitigãdę, & intelligendę ita, vt minus puniant. [b]

2 Secundò facit, quòd in hac parte longè diuersa ratio suadet coactionem ad residentiam indicendam eis, qui in absentia recipiunt fructus, quam eis qui nihil eorum percipiunt; quales sunt prędicti capellani. Tertiò facit, quòd stylus Curiæ, & anteriorum Maximorum Pontificum iubentium vt curiales resideant in beneficiis suis, videtur fuisse comprehendere solos habentes obligationẽ ad residendum, ita vt peccent non residendo; & prædictus dominus consulens nullatenus peccare videtur non residẽdo. quia onera suę capellaniæ alij præsentes supplent, vt præsupponitur in facto.

3 Quartò, quod per consuetudinem immemorialẽ, quæ præiudicat omni iuri humano, [c] habetur, vt præsentes capellani prædictę capellę seruiant pro absentibus: & ita per prædictam consuetudinem videntur absentes posse suis capellaniis seruire per vicarios, & ita non teneri ad residentiam personalem, per ca. *cum omnes.* cum ei adnotatis, & adductis per Felinum. [d] Quintò, quod per consuetudinem posteriorem inductum est, vt simplicia beneficia nõ requirant residentiam, nisi statuto, vel iure speciali aliud fit statutum, vt ex eodem Innocentio colligitur. [e]

Pro parte verò affirmante facit primò, quod lex generaliter loquẽs, generaliter est intelligenda, [f] & quod præsens edictum generaliter loquitur de beneficiarijs habẽtibus beneficia requirentia residentiã: & prędictus dominus consulens habet beneficium requirens residentiam. Tum quod omne beneficium etiã simplex requirit residẽtiam iure communi antiquo attento, secundum Innocentiũ, & cõmuniter receptum, pro quo est c. *conquerente.* [h]

4 Tum quod propter officiũ datur beneficiũ. [i] Tũ quia prędictus dominus cõsulẽs licet nõ capiat fructus per se, capit tamẽ per suos cõcapellanos, qui seruiũt pro ipso vti vicarij ei⁹; & per ipsum stat quo minus capiat illos per se: quia non seruit potens seruire; & is per quem stat quo minus possideat, possidere cẽsetur. [k] Tũ quia reside t Romę, vt quęrat aliud beneficiũ maius. Tũ quia plurima sũt beneficia patrimonialia in episcopatu Burgensi, Palẽtino, & Calaguritano, quorum ratione non coguntur residere, nisi ad effectum quærendi fructus: & ita aliquot eorũ, qui habent illa, residẽt Romæ, vt quęrant sibi maiora, & placet prędictis eorum absentia: quia accrescunt eis absentium partes & fraudatu. Ecclesia suorum ministerio ministrorum. Tum quia forte D.N. voluit comprehendere omnes, qui tenentur ad residentiam; etiam solùm quo ad effectum acquirendi fructus, vt seruiãt beneficijs, ob quorum officium datur beneficium vt ait prædictũ c. vlt. [l] Tum quod ex prędicto dicto Innocentij expresse, & ex tacita mẽte omnũ doctorũ duplex est obligatio ad residendum: altera ad residẽdũ cõtinuè seruiẽdo altera ad seruiendum, ne perdat fructus: & lex, siue edictũ quo prędipitur aliquid generaliter obligato ad residẽdũ, videtur includere obligatum omnibus modis, & nõ sola vna specie obligationis: quia appellatione generis cõprehẽditur quælibet species eius, secundũ dictũ Baldi ab omnibus receptũ, [m] vbi ait, genus propriè includere & significare species suas: pro quo bonus textus in c. *Romanorum.* [n]

[a] *Eod. tit.*

[b] *Arg. ca. hinquæ. de maior. & obed.*

[c] *Ca. licet. de præb. & præbend. c. de cætero.*

[d] *Per ca. 1. de cler. non resid. lib. 6.*

[e] *Capi. 12. de reform. sess. 24.*

[f] *Leg. 1. ff. de iure delib. ca. de causis. §. 1. de offi. deleg.*

[g] *Ca. dilect⁹. 2. de præben.*

[h] *De elect. & ca. fin. de filijs presbyt.*

[i] *Ca. fraternitas. 12. q. 1.*

[k] *Arg. 2 irrefragabili. de offic. ordina.*

[l] *Ca. ea quæ. de offi. archi.*

[a] *In ca. fin. de cler. nõ resid.*

[b] *Ca. in pœnit. de regul. iur. li. 6 cum ei concordantibus.*

[c] *Capi. super quibusdam. de rescript. li. 6. cum glossis. ff. de aqua quotidia. & æstiu.*

[d] *Nou. 32. de consti.*

[e] *In ca. fin. de cleric non resid.*

[f] *L. de prætio. ff. de publ. in rem act.*

[g] *In ca. fin. de cler. non resid.*

[h] *Eodem tit.*

[i] *Capi. fin. de rescript. lib. 6.*

[k] *Ca. commissa. de elect. li. 6. cum ei concordantibus.*

[l] *De rescript. lib. 6.*

[m] *In le. 2. C. iure annu.*

[n] *19. dist.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Quoniam igitur eius est interpretari, cuius est condere,[a] consulo domino consulenti, vt eius interpretationē à Sanctissimo Domino nostro quærat, & sequatur in honorem Domini nostri Iesu Christi, cuius sunt omnia beneficia, qui nos omnes sua misericordia efficiat beneficiatos in regno cælorum, Amen.

a l. e. fin. C. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Residere non tenetur dignitas, cui & nullæ debentur distributiones, & cuius prædecessores à fundatione nunquam resederunt, nisi in executione Concilij ei aliquæ assignentur distributiones.*

CONSILIVM V.

PRimiceriatus quidam fuit institutus ab Alexandro in Paduana Ecclesia cathedrali sine distributionibus, data in dotem quadam Ecclesia certi valoris alterius diœcesis: & nullius Primicerius resedit, & interfuit Horis, nec accepit distributiones vsque ad Concil. Tridentinum. Quæritur, an post illud teneatur residere.

1 AD QVAESTIONEM PRAEDICTAM respondeo præfatum Primicerium satisfacturum suæ conscientiæ de rigore iuris residendo eo modo, quo à fundatione ipsius prædecessores resederunt vsque ad hunc diē: nisi Paduani exequuti cōtenta in Cōc. Trid.[b] imposuerint distributiones super dignitatibus Ecclesiarum cathedralium, ab illo enim die tenebitur residere, & interesse diuinis officiis eo modo, quo fuerit ordinatum ab ipsis.

b *Sess. 21. c. 3. de reform. & sess. 22. cap. 5. de reform.*

SVMMARIVM.

1 *Cōsuetudo excusans certos capellanos à residentia alias ex fundatione requisita, excusabit etiam alterum similem prædictis obtinentem capellaniam.*

2 *Residentia onus impositum beneficio intelligitur de personali, etiā si non exprimatur, quod onus censetur etiam impositum per alia verba, vt est verbum interfit, cantet, seruiat, & similia.*

3 *Consuetudo capellaniarum & beneficiorum potest extendi ad alias eisdem similes.*

4 *Episcopus cum consensu patroni beneficij requirētis aliquas qualitates pōt cū aliquo ex causa dispēsare super aliqua illarū.*

CONSILIVM VI.

N. Habet capellaniam, in cuius fundatione statutū fuit, vt qui haberet eam, vltra onus dicendi Missas aliquas teneretur interesse personaliter Horis Ecclesiæ canendis, posteaquā esset presbyter: & ipsemet N. est patronus successor alius patroni antiqui fundatoris: & præfata capellania est sita in Ecclesia ciuitatis, in qua est consuetudo, vt capellani simules non astringantur ad interessendū personaliter prædictis Horis, vbi sufficiens copia seruientium est, qualis est in præfata Ecclesia. Quæritur, vtrum præfatus N. satisfaciat conscientiæ suæ seruiendo in prædictis Horis canendis per alium magis idoneum ad canendum, quàm ipse sit, approbatum per Episcopum.

1 Respondeo primò, quod dominus consulens est tutus secundum ea quæ proponuntur, quoniam proponitur in casu capellaniam prædictam, & alias præfatæ ciuitatis esse similes, & quod habentes alias excusantur. Secundò, quòd capellani excusantur seruientes per alium: quia secundū conclusionem latè disputatā per Pan.[c] & citatos per Fel.[d] & recept. communiter, valet consuetudo, vt habens beneficium simplex non teneatur seruire personaliter illi, immo etiam quod non seruiatur per alium, saltē vbi sufficiēs copia ministrorum habetur. Tertio, quod eadem ratione debet excusari dominus consulens, cum proponat suā capellaniam esse similem aliis: quia de similibus idem est iudicium. [e] Quartò, quòd fortassis est dissimilitudo inter capellaniā domini consulentis, & alias in eo, quod in fundatione aliarum non est posita clausula, vt habentes illas personaliter resideant, & in sua sic: & forte quia res ita se habet, dominus consulens vti vir eruditus subtiliter scrupulum gignit, cùm non sit sua capellania similis aliis omnino, & ita non liceret ab illis ad suam arguere, cum separatorum separata sit ratio. [f]

2 Quintò, quòd si in nulla aliarum fundationum inuenitur onus residendi personaliter, vt in ea, de qua est quæstio, considerandum est, an ponatur saltem clausula de residendo: & si ponitur illa, satis possent dici esse similes: quia secundum vulgarem modum intelligendi eorum, qui fundant huiusmodi capellanias, per residentiam intelligitur personalis: nam & communis cōclusio Doctorum habet, beneficia omnia iure communi requirere residētiam personalem; quia requirunt residentiam, vel deseruientiam, vt colligitur ex c. *conquerente*.[a]

3 Quòd si in fundatione aliarum non sit vlla clausula, quæ hoc sonet, non posset argui de consuetudine illarū ad hanc: sed arbitror non defuturum verbum: *resideat, interfit, cantet, vel seruiat*, vel aliud simile, quod tantum importat, quantum verbum, *resideat*, & ita consuetudo illarum satis potest extendi ad hanc.[b]

4 Sexto, quod pro domini consulentis defensione possent adduci ea, quæ tradit Felinus,[c] dum concludit, Episcopum posse de consensu patroni dispensare pro vna vel altera vice super qualitate ad tenendum beneficium requisita: quia in facto proponitur dominum consulentem seruire per alium, probante id Episcopo: & ita sufficeret, vt Episcopus dispensaret ob causas propositas super huiusmodi seruitio personali pro tempore huius patroni, cū multa concurrant ad id faciendum, & quod sic augetur cultus Dei: & Episcopus ex rationabili causa de consensu patroni potest alterare aliqua, per tradita à Felino & citatis ab eo.[d] Salua, &c.

a De cler. nō resident.

b *Arg. d. ca. dudum. & c. cōstitutus. de appella. cum similibus.*

c In c. cum ad cessissent. de constit. nu. 18. & sequen.

d *Vbi suprà.*

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianas vt absens capiat canonicus, vel vt non subdiaconus vocem habeat, Capitulum concedere non potest.*

CONSILIVM VII.

AN canonici præsentes possint absenti dare facultatem percipiendi distributiones quotidianas?

1 Respondeo quod non. Tum quia consensu & pactione priuata non potest iuri publico præiudicari.[e] Tū quia remissio distributionum quotidianarum nō prodest post Concilium Tridentinum, vt tradimus in Enchiri. de ora.[f] Tum quia idem Concilium, [g] statuit, quod carēs subdiaconatu, careat voce, etiam si alij canonici ei eam permittant.

e L. ius publicū. ff. de pact. c. si diligenti. de foro cōpet. & Ca. 22. nu. 29. & seq. & Miscel. 19. n. 1. & seq.

g Sess. 22. c. 4. de reform.

SVMMARIVM.

1 *Residere, seu obligationi de residendo in collegiata, seu canonicatu, satisfacere censetur is qui ex mandato sui Capituli pro negotijs suę ecclesię seu Capituli abest. Idem dicitur de monacho, qui de licentia sui Abbatis, ob vtilitatem etiam mediatam monasterij abest. num. 2. etiam ad effectum complendi annum nouitiatus, qui debet fieri in monasterio, nu. 3. vere tamen non resident. n. 6.*

2 *Absentes pro vtilitate suarum Ecclesiarum: non censentur contrauenire iuramento de residendo, quia censentur residere etiā quo ad effectus lucrādi fructus: immo modo illis suffragatur consuetudo etiam ad effectum lucrandi distributiones. num. 4.*

3 *Consuetudo rationabilis optima legum interpres; immo si sit legitimè præscripta, tollit legem humanam.*

4 *Fictionem contrariam veritati denotant hæc verba, censeri, videri, credi, & similia.*

CONSILIVM VIII.

AN canonicus, vel dignitas, vel alius beneficiarius Capituli vel collegij sæcularis, vel regularis, residēdo Romæ de mandato sui Capituli, vel collegij, pro causis vel negotiis Ecclesiæ suę agendis, vel gerendis, censeatur satisfacere obligationi, quam habet residendi in sua Ecclesia secundum iura communia antiqua, & noua Tridentini Concilij, & an verè residere dicatur?

1 Ad quæstionem propositam respōdetur primò, quòd habens dignitatem, vel canonicatum in aliqua Ecclesia cathedrali; vel collegiata, residendo in Romana Curia de mandato sui Capituli, vel collegij pro causis vel negotiis Ecclesiæ suę agendis vel gerendis, censetur satisfacere obligationi, quam habet residendi in sua ecclesia secundū iura antiqua & noua Trid. per c. *ex parte*. [h] quatenus habet, eum qui habet præpositurā alicuius Ecclesiæ, & quādo fuit illa ei collata iurauit residere in ea, censeri satisfacere suo iuramento de residendo in ea, si abest agendo & procurando negotia Ecclesiæ suę.

h De cler. non resident.

c In repetitio. c. extirpāde. §. qui vero. de prabend. d In c. cū omnes. de constit.

e Cap. dudū. 2. de electio. cū similibus.

f L. Papinianus. ff. de minor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Secundò, quòd Abbas antiquus [a] determinauit, etiam monachum, cuius obligatio ad residendum est maior, quã beneficiariorum sæcularium, secundum omnes, satisfacere obligationi residendi in suo monasterio residẽdo extra illud in aliquo loco procurãdo & agẽdo Ecclesiæ suæ causas, & negotia de licẽtia & mãdato superioris sui, [b] etiã agẽdo aliqua negotia alicuius prĩcipis, vel domini tẽporalis sui monasterij & ordinis amici, ex quo resultare potest aliqua vtilitas eius saltem indirectè, ac mediatè, vt tradit Innocentius communiter recep. [c]

3 Tertio, quod obligatio ad residendum in monasterio ad annum probationis agendum, est prima, aut certè cum primis obligationibus necessaria, vt colligitur ex c. *ad Apostolicam.* [d] præsertim post Cõc. Trid. quod [e] statuit, vt nullus in vlla religione possit esse verè professus, nisi residerit in ea per annum: attamen qui residerit in monasterio, vel extra de mandato & licentia superioris negotia vtilia ei faciendo, censetur ita residere, vt annum probationis compleat, vt scripsimus ptidem in commen. 4. de regular. [f] quod ante nos asseruit Siluester. [g]

4 Quarto, quod idem probat capit. *cùm non deceat,* [h] quatenus statuit, quod canonici absentes ab Ecclesiis suis pro instructione causarum electionũ Ecclesiarũ suarũ debent cẽseri residere, etiã quo ad quærendos fructus tẽporis, quo eunt, manent, & redeunt absentes ad suas Ecclesias, ea ratione, quod pro vtilitate illarũ absunt. Ergo absentes ob vtilitatem Ecclesiarum suarum, censentur residere.

Quintò, quòd valet consuetudo, vt huiusmodi absentes pro vtilitate suarum Ecclesiarum censeantur residere, etiã quo ad quærendas distributiones secundum Archidiaconum communiter receptum. [i]

5 Sextò, quòd consuetudo, præsertim generalis & rationabilis, est optima legũ interpres, [k] immo si legitimè præscripta sit, legem humanam etiã rationabilem perimit, & tollit, [l] at consuetudo generalis habet, vt canonici absentes pro vtilitate Ecclesiæ, censeantur esse residentes: tum per alias rationes: tum quod fidelius & vtilius geruntur negotia per eos, quos ea tangunt, & quibus ex eis vtilitas vel damnum euenit, quàm per alios extraneos, vt experiẽtia, quæ rerum est magistra, [m] demõstrat & docet, cum videamus naturale vitium esse negligere non solùm extranea, sed etiam communia. [n]

6 Septimò respondendo ad vltimam partẽ quæstionis dico, quod huiusmodi capitulares non possunt dici verè residentes: quia palam est eos non verè residere: quia in præsuppositis in facto dicuntur absentes: & quod id colligitur ex illis verbis prædicti ca. *ex parte. Cum ex hoc censeri debeat residens.* quoniam verbum *videri,* & alia similia, qualia sunt verbum *censeri, credi,* & alia, inducunt fictionem, vt ait Bart. communiter recept. [o] multa pro se iura inducendo: pro quo est etiam illa pulchra & vtilis cõclusio, quam nos adduximus in nostro Man. cons. 7 scilicet, quod lex excõmunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter solum consentientem, etiam mandando, consulendo, faciendo, aut auxiliãdo, antequam fiat, nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expresè aut tacitè colligatur. 9. Salua, &c.

SVMMARIVM:

1 *Distributiones per interessentes lucranda possint quidem assignari aliquibus Horis, & aliquibus non: at quod interessens aliquibus Horis lucretur etiam assignatas aliis Horis, quibus nõ interest, nec consuetudine, tamquam cap. 1. de cler. non residen. in 6. & sacro Concilio contraria, statui potest.*

1 *Residens vt reputetur is qui per quartam partẽ cuiuslibet mensis residentiam facit, induci potest.*

CONSILIVM IX.

AN consuetudo, quod quis beneficiariorum interessens certis diuinis officiis lucretur distributiones nõ solùm assignatas pro illis, sed etiam assignatas pro aliis, vel quod interessens vna hebdomada certis officiis lucretur illa, quæ pro illis alia hebdomada dantur interessentibus eis, sit licita, vel potius contraria c. 1. [r] & [s] Conc. Trid. [t] illud innouanti.

1 Respondeo, quidquid quærdam super hoc informatio contineat, me credere prædictam consuetudinem esse cõtrariam prædicto cap. 1. [a] & consequenter prædicto [b] Cõcilio Tridentino quod illud innouauit: nam prædictum cap. 1. habet distributiones quotidianas non esse lucrifaciendas, neque dandas illis, qui abfuerint, seu non interfuerint officiis pro quibus illæ fuerint institutæ: & per consuetudinem prædictam dantur distributiones quotidianæ constitutæ pro aliquibus officiis; eis qui non interfunt illis, vt palam est, & Dominicus citatus in dict. informatione non dicit illud, quod imponitur ei, sed quòd residens per quartam partẽ cuiuslibet mensis possit dici residens, & lucrari fructus beneficij, & nihil dicit de distributionibus: nec glossa, [c] dicit illud, quod imponitur ei; sed aliud, videlicet quod possunt assignari distributiones aliquot pro certis horis, non assignando pro aliis; quod est verissimum, nec vllatenus contrarium prædicto cap. 1. non autem ait quod valeat cõsuetudo, qua interessens vni officio lucretur distributiones assignatas pro illo, & etiam assignatas pro alio, cui non interest. Sed neque Cardinalis neque Imola, si satis perpendantur, dicũt hoc obseruari in ecclesia Butanensi, pro qua citat informatio ecclesiam Patauiẽsem, & quia solũ sequũtur glossam contra Laudumensem, & Zenzelinũ, dicentes, quod potest statui, vt solis surgentibus ad maturinum dentur distributiones; quod est verissimum: non autem dicunt, quòd surgentibus, ad maturinũ non solùm dentur distributiones pro eis assignatæ; sed etiam assignatæ, pro aliis horis, & officiis, licet eis non interfint quod longè diuersum esse palam est, & contrarium prædicto cap. 1. Salua, &c.

Aduertendum. sacram Congregationem vt refertur, censuisse distributiones non posse assignari aliquibus horis, & aliquibus non, sed omnibus aliquas omninò assignandas.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus iniustè in carcere detentus omnia quærit, quæ alij Ecclesiæ seruientes.*

1 *Distributiones infirmus, vel alia necessitate corporali detentus debentur.*

2 *Impeditus à magistratu, excusatur, quod se iudicio non sistit.*

2 *Impedimentum omne iustum excusat à distributionũ, & multò magis ab aliorum fructuum amissione.*

CONSILIVM X.

CAnonicus in carcerẽ coniectus pro crimine, qui non potuit interesse diuinis officiis, an perdat distributiones quotidianas, vel saltem fructus certo modo, certis temporibus diuidendos, qui tantum interessentibus diuinis assignantur, si fuerit absolutus; & innocens iudicatus?

1 Respõdeo affirmatiuè, quòd præfato canonico in carcere detento debentur omnia illa, quæ quæsiuisset, si vna cum suis canonicis Ecclesiæ prefatæ deseruisset. Primò quidem, quia omnium, quę iure ei possunt obstare, maximum est c. 1. [d] probatum & innouatum per [e] Concilium Tridẽtinum: quod tamen illi prodest, quatenus habet canonicum non interessentem debere habere distributiones quotidianas, si non interfuerit eis ob infirmitatẽ, vel aliam corporalem necessitatem: & detentio, per quam quis detinetur in carcere cõtra suam voluntatem, est necessitas corporalis; propter quam nõ potest interesse diuinis, vt ex Archidiacono, Ioanne Andrea & Dominico colligitur. [f] Nec obstat, quod iussu & mandato iudicis fuit detentus; quia per sententiam subsecutam fuit absolutus, & declaratus innocens, vt in casu proponitur.

2 Secũdò, q. detẽtus à magistratu vel iudice, excusatur, si nõ se sistit die quo se sistere promisit, iuxta l. 2. [g] vbi satis fũdatur id, q. Ioã. And. & Dominicus, [h] dicunt, scilicet õne impedimẽtũ iustum excusare quẽ à fructuũ & distributionum amissione. Non obstat dicere, quòd in casu proposito non solùm agitur de veris distributionibus quotidianis, sed etiam de fructibus certo modo certis temporibus diuidendis: quia palam est nõ tam facile perdere beneficiarium alios fructus, ac perdit distributiones quotidianas. [i] At distributiones non perdit, vt dictum est, legitimè impeditus; ergo minus perdet prefatus canonicus prefatos fructus certis modis, certis temporibus diuidendos. [k] Salua, &c.

a *De cler. nõ residen. lib. 6.*
b *Cap. 12. de refor. sess. 24.*
c *Clem. 1. vt ij qui. de stat. & qualit. verb. certis horis.*
d *De cler. nõ resid. lib. 6.*
e *Cap. 12. de refor. sess. 24.*
f *d. ca. 1. §. de cler. nõ resid.*
g *§. fin. ff. si quis cautio.*
h *In d. ca. de cler. nõ resid.*
i *Cap. ad audientiam. ca. de cetero. de cler. nõ resid. c. licet de præbend. cum ea adnotat.*
k *Arg. authẽ. multo magis. C. de sacrosanct. eccles.*

a *In c. cum illorũ. de sent. excom.*
b *Arg. c. monachi. 2. & c. qui vere. 18. q. 1.*
c *In c. cum l. & A. de re iud.*
d *De reg. cõ ei adeot.*
e *In sess. 25. de reg. ca. 15.*
f *Super c. statuimus. n. 15.*
g *Verb. religi. 3. qu. 19. §. 2.*
h *De electio. lib. 6.*
i *In cap. 1. de cler. non resi den. 3. 6.*
k *Ca. cum dilectus. de consuetud. & le. omnis. ff. de li.*
l *Cap. fin. de consuetu.*
m *Ca. quam sit. de electio. lib. 6.*
n *L. 2. C. quã. & quib. quar ta pars.*
o *In l. si is qui pro tempore. ff. de vsucap. num. 5.*
p *Ca. 27 nu. 51.*
q *Vt in c. mulieres. §. 1. de sent. excom.*
r *De cler. non resid. l. 6.*
s *Ca. 12. sess 24.*
t *De reform.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ, & aliæ quæ instar earum non nisi interessentibus dantur, debentur iniustè carcerato, & nu 7. etiam si captura ex parte iudicis sit iusta, nume.9. & adsint indicia ad torquendum. nu.2. Item & omni corporali necessitate impedito, restitui illæ inquam, quæ antea erat solitus percipere. nu.3.6. & 7. Item & illi qui non potest sine læsione corporali seruitio adesse, nu.5. Item & in exilium iniustè misso, nu.7. Item & illi qui probabiliter timet sibi vim inferendam, vel vi detinetur, num.4. & qui sine notabili corporis incommodo non potest interesse, nu.7. item & iniustè excommunicato, vel suspenso, num. 6. & 7. & demum ob omne aliud iustum impedimentum præpedito quo minus intersit. nu.5.*

2 *Absentiæ suæ causam qui dedit, illam in sui fauorem non potest allegare, & hoc quando illam sic affectauit, nu.9. aliàs non semper prohibetur. nu.8.*

9 *Carceratio, ac etiam tortura potest esse iusta ex parte iudicis, absque eo quod captura, & tortura ipsi capto & torto ad incurrēdam aliam pœnam imputetur ad culpam, & nu.3.*

10 *Consuetudo statuens ne infirmo, & aliàs impotenti adesse seruitio dentur distributiones, est irrationabilis contraria iuri diuino, naturali, & humano.*

CONSILIVM XI.

QVidam præpositus cuiusdam Ecclesiæ cathedralis fuit captus propter suspicionem cuiusdam homicidij, & tortus ob indicia, sed tandem absolutus, & iudicatus innocens.

Quæritur an debeantur ei fructus eiusdem Ecclesiæ, qui distribuuntur inter solos canonicos præsentes, & diuinis officiis interessentes.

1 Respondeo primò, pro parte negante facere in primis quod qui non seruit altari, nō debet viuere de illo, [a] quod desumitur argumento à contrario sensu ex illo 2.[b] *Qui de altari seruit, de altari viuere debet.* relato in ca. *cum secundum.* [c] Secundo, quod distributiones quotidianæ, & aliæ, quæ instar earum solis interessentibus diuinis officiis distribuūtur, non debentur absentibus, nec præsentibus eis non interessentibus, [d] & adeo vt consuetudo contraria nihil valeat, per Concilium Tridentinum. [e]

2 Tertio, quod qui est causa suæ absentiæ, non videtur posse illam in suum fauorem allegare, [f] & præfatus præpositus videtur fuisse causa absentiæ, quippe qui dedit tā grandia crimiuis indicia, vt bis vel ter fuerit tortus ob illa: quod iure fieri non poterat, nisi semiplenam probationem induxissent. Quartò, quòd consuetudo Ecclesiæ prædictæ dicitur habere, vt nemo etiam iusta de causa absens debeat habere fructus eius, vel eorum partem: & consuetudo præscripta seruanda est. [g]

3 His tamen non obstantibus pars affirmās proculdubio est seruanda, nempe quod præfato præpositō debeāt reddi & restitui fructus, & distributiones, quæ lucrabatur antequam caperetur, & lucratus fuisset, si captus non fuisset. Primo quidem, quod iuxta ca.2. [h] rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit: & præfatus D. præpositus caruit culpa in non interessendo diuinis: quia non potuit, etiamsi maximè voluisset: & nemo obligatur ad impossibile. [i]

4 Tum quod text. [k] habet, quod corporalis necessitas efficit, vt nō solùm fructus, quos appellant grossæ, sed etiā distributiones quotidianas percipiat absens. At detentio in carcere publico necessitatem inducebat corporalem, vt à diuinis officiis abesset, vt palam est: & vis illata excusat quem à faciendo illud, quod alioquin facere teneretur, c. *cum Pinionen.* [l] per quod glo. eius, [m] dixit factum contra aliquem vi detentum debere retractari, quinetiam vis nōdum illata, sed probabiliter præuisa excusat. [n]

5 Tum quia Dominicus, [o] per præfatum c. *quoniã.* determinat in specie, quod qui vi detinetur, ne vadat ad diuina, debet habere distributiones quotidianas, quæ ob illa dantur, quin & Archidiaconus & ipse Dominicus, & vterque Philip. & Frāc. & Probus, tenēt [p] per corporalē necessitatē (ob quā contextus prædicti c. habet distributiones quotidianas in absentia quęti) intelligendū esse etiā omne aliud iustum impedimentum, propter quod non potest clericus ire ad diuina, immo etiam si posset ire, modo non posset sine læsione corporis, puta quia est sanguine minutus, vel accepit potionem aliquam medicinalem: & Philippus Probus, cui nemo contradicit, ibid. in specie affirmat, cōiectum in carcerē sine culpa lucrari distributiones quotidianas in absentia, quas antea lucrabatur.

6 Nec quidquam obstat Felinus, quem ipse ait dicere contrarium, [a] quia non loquitur de coniecto in carcerem iniustè, sed de excommunicato, vel suspēso iniustè, dicēs, quòd potest recuperare post absolutionem omnia, quæ perdidit per illam excommunicationem, vel suspensionē iniustam: & eadem ratio est de iniustè coniēcto in carcerem, immo maior. Tum quia excommunicatus potest adire iustè vel iniustè diuina, coniectus autem in carcerē & custoditus nullatenus, excōmunicatus excluſus est ab omni participatione diuinorum, non autem coniectus in carcerem: & ita plus abest ille à diuinis, quàm hic.

7 Tum quia etiam expulsus, vel exul factus iniustè à ciuitate, lucratur distributiones, quas antea lucrabatur, vt latè determinat Calderinus, [b] quem sequitur Felinus, [c] ea potissimum ratione, quod nullum est iustius impedimentum, quam facti, per quod non potest quis facere etiam de facto, quod ei iubetur, [d] quæ ratio tantùm, immo magis militat in coniecto in carcerem, quàm in expulso, & exule facto: quoniam hic potest adire Ecclesiam cum periculo pœnæ, ille autem nullatenus. Tum quia est casus ferè formalis huic nostro proposito in c. super causa. 2. q. 4. per quod glossa recepta, [e] dixit excommunicato iniustè reddenda esse post absolutionem omnia, quæ ob id perdidit: est inquam fere formalis: quia in eo fuit accusatus quidam presbyter Gillardus de morte Episcopi, sicut hic præpositus de morte cuiusdam canonici; & credendum est fuisse in carcerem coniectum ob aliqua indicia; sicut hic præpositus: vnde sicut ei inuento sine culpa restituuntur omnia, quæ ob id perdidit, ita & huic sunt restituenda. Tū quod irrefragabiliter decidirur hæc pars syllogismo illo supra tractato, nempe: Omnis necessitas corporalis, non solum quæ reddit impossibilem aditū ad diuina, sed etiam quæ reddit incommodum notabiliter corpori, efficit vt absenti reddantur distributiones quotidianę. [f] At coniectio alicuius in carcerē, & custodia, ne ab eo exeat, inducit necessitatem corporalem, quæ impedit aditum ad diuina, & non solum talem, qua sine incōmodo notabili non potest aditi, sed etiam talē, quæ reddit aditum impossibilem: ergo prædicto præpositō coniecto in carcerem iniustè, & custodito debent reddi prædicti fructus, & distributiones quotidianæ.

8 Ad primum oppositorum respondetur concedendo; quòd regulariter, qui non seruit altari, non debet de illo viuere, sed quod fallit in eo, qui propter necessitatem desinit seruire, per præfatum cap.1. [g] ob qualem prædictus præpositus non seruiuit.

Ad secundum respondetur eodem modo quo ad primum, scilicet assumptum in eo procedere regulariter, sed fallere in eo qui ob corporalem necessitatem abest.

9 Ad tertium respondetur primo negando assumptum quoniam absentium siue inquisitorum bona pars voluntariè abest, & voluntas eorum est causa suæ absentiæ: attamen possunt allegare in suum fauorem suam absentiā, quæ excusat, [h] & negando quod prędictus prępositus dedit causam suę capturę: quia per sententiam definitiuam constat eum fuisse captum pro delicto & culpa, quæ non admisit: quoniam non solùm simpliciter & plenè absolutus est à crimine obiecto: sed etiā plenè restitut° ad pristinū statū, pristinā famā, & ad omnia alia. Nec obstat, quod præcesserunt aliqua; ob quę fuit captus. Tum quia licet indicia sufficientia efficiant capturam iustam quo ad hoc vt iudex capiens excusetur à delicto & culpa malè capiēdi: non tamen efficiunt, vt sit iusta quo ad captū. Tū quia alioqui nemo ferè diceretur captus iniustè, cùm nemo ferè capiatur sine aliquibus indiciis excusantibus iudicem à delicto malè capiendi. Tum quia etiam in casu ca. *super causa.* [i] præcesserunt aliqua, ob quę fuit captus ille Gillardus: & tamen nō probata culpa fuit reputatus iniustè accusatus, & captus, & fuerunt ei restituta ea, quæ ob id adempta erant, vt prædictum est. Secūdo, quod l. *sed qui data opera.* loquitur de illo, qui procurauit & affectauit suam absentiam, quod præfatus prępositus non fecit.

a *Ca.2.13.q.1.*
b *2.ad Corin.9.*
c *Deprabend. d Ca. de cæter. de cler. nō resident. cum admonitis. e Sess.22.ca.12. de refor.*
f *Lex sed & qui data opera. ff. ex quibus caus. maio. l. maritus. cum gloss. & communi, ff. de quæst.*
g *Cap. fin de consuetud.*
h *De constit. cum sibi concordantibus.*
i *Cap. nemo. eum sua concord. de regu. iur lib.6.*
k *In d.c.1. de cler. non resi. lib.6.*
l *De elect. & c. quoniam. §. 1. ar. dist. m In verb. vi.*
n *Cap. bona. 3. de elect.*
o *In d.c.1. de cler. non resi. libr. 6. §. qui vero.*
p *In d. cap. 1.*
a *In cap. cum omnes de cl. resi. & in ca. Apostolica. de except.*
b *Cons. 17. de præben.*
c *In d. cap. cū omnes. n. 22. in fine.*
d *Arg. ca. nemo. cum eiō cordantibus, de regul. iur lib. 6.*
e *In c. pastoralis. §. verū. de appella. in verbo subtrahuntur.*
f *Supra d. ca. 1. de cler. non resident.*
g *De cler. nō resid. lib. 6.*
h *L. absentē. ff. de pœn.*
i *2. q. 4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 Ad quartum respondetur negando esse in prædicta Ecclesia vllam cõsuetudinẽ validã, quę habeat nullo casu esse absenti dandum aliquid de fructibus eius. Tum quia non probatur nec constat de illa, & de non existentibus & nõ parentib. idem est iudicandũ.[a] Tũ quia esset irrationalis cõtra iura naturalia, diuina, & humana, quę dictãt neminẽ sine culpa damno subiiciendũ, [b] infirmũq; & impotẽtem ad efficiendum aliquid, excusandũ esse à dãno propter omissionem illius incurrendo,[c] *afflicto non esse dandam afflictionem,*[d] *operarium dignum esse mercede sua,* [e] & ita canonicum absentem pro vtilitate Ecclesiæ de mandato eius non debere priuari fructibus, & emolumentis, seu canonicatu, immo iustis stipendiis esse donandum, vt probat prędictum c.1.[f] cum eis adnotatis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Legens viginti annis in studiis etsi acquirat titulum comitatus, nõ tamen reperitur cautum, quod non legendo postea lucrifaciat salarium, sicut nec quod dicto tempore residens in canonicatu acquirat priuilegium acquirendi distributiones, etiã quod postea non resideat, immo si adesset talis consuetudo alicubi, ea fuisset sublata per Concilium Tridentinum. 2.

CONSILIVM XII.

ANiure communi canonicus, qui 40. annis inseruiuit Ecclesiæ, sit immunis ab interessendo diuinis, & non interessendo lucretur fructus, & distributiones quotidianas?

1 Respondeo, quòd non est vllus canon, qui hoc statuat, nec vlla lex Romana: & l. 1.[g] quæ ad hoc solet allegari, nihil probat; quia aliud est adipisci dignitatẽ comitatus legendo per 20. annos, & aliud quod proponimus de canonico, & à diuersis non fit illatio: & aliud est lucrifacere salarium non legendo, quod non dicit illa lex, & dicere debebat ad concludẽdum per eam, quod canonicus non interessendo possit lucrifacere distributiones, &c.

2 Accedit præterea quod canonicatus exigit residentiã personalem post Conc. Trid. non obstante qualibet consuetudine, vt patet ex sess. 24.[h]

SVMMARIVM.

1 Anniuersaria & eisdem alia similia emolumenta non videntur comprehendi sub fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, emolumentis canonicatuum, nec sub distributionibus quotidianis, num. 2. & multo minus, si percipiantur ob opera extra Ecclesiã exhibita. nu. 3.

CONSILIVM XIII.

PRæsupposita Bullæ clausula in fauorem consulentis, quæritur, an exceptis grossa, & distributionibus quotidianis horis lucrifieri solitis, aliæ distributiones in d. bulla contineantur, quæ solum lucrifiunt ratione operę personalis, vt sunt anniuersaria, manualia Missarũ, & eleemosynarum, quæ sunt vltima genera fructuum contenta in memoriali? Quæ autem mihi in præsenti occurrunt, sunt hæc, quæ omnia D. tuę remittimus.

1 Videtur quod supradicta non cõprehendantur in prima clausula, videlicet, *fructus, reditus, prouentus, iura, emolumẽta canonicatus*, iuxta decis. in terminis Boërij,[i] qui pro vtraque parte hanc quæstionem ventilauit, Oldrad.[k] Felin.[l] vbi Ioan. And. elegãter, ibi, *pro mortuariis*. Staphil.[m] Rota.[n]

2 Videtur etiam, quod in secunda clausula non comprehendantur, videlicet, *distributionum quotidianarum solitarum lucrifieri*. Nam illa de quibus dubium est, non sunt distributiones quotidianæ, immo re & natura differunt, licet, hæc æquiparentur per glo. Prag. sanct.[o] Et licet in pœnalibus ex identitate rationis secundum aliquos fiat in hoc casu extensio, vt ibi dicit glossa Pragmaticæ sanctionis tamen hoc nullo modo habebit locum in personæ priuilegio, iuxta Iasonem,[p] cum additionib. ad Iasonem,[q] maximè q̃ potest quis interesse Horis, & non anniuersario. Id probãt etiã illa verba bullæ, *horis nocturnis, & diurnis*: quia horæ sũt septẽ, & Missa nõ est de Horis, iuxta [r] gloss. & aliã gloss.[s] & gloss. Pragmaticæ sanct.[t] quæ est singularis secundum Barbat.[v] Et constitutio pœnalis loquens de Horis nõ habet locum in Missa: & ideo in aliis bullis dicitur, *& alia diuina officia, & alias quascumque distributiones*, quod hic non dicitur factum. Etiam illa verba bullæ, *per canonicos continuè residentes*, pondera verbum, *residentes*. Nam per hoc verbum solum videtur reseruatum esse ius residentiæ, & non quod interessentibus detur, nam residere, & interesse differũt, vt ait Abbas,[a] glossa, 9.[b] decisio Cassadori vnica.[c]

3 Et præsertim non comprehenduntur ibi anniuersaria extra Ecclesiam, in castello vrbis per omnes beneficiatos & parochos etiam oppidi lucrari solita, per illa verba bullæ, *in choro Ecclesiæ & extra*. & supplicatio dicit, extra illũ, & non dicit extra Ecclesiam; alioquin diceret, *in Ecclesia & extra*, veluti si quis dicat, Dono tibi libros, quos habeo in Musæo domus meæ, & extra, non quidem videtur donare libros extra domum existentes, sed in domo tantùm, licet sint in Musæo; aut extra Musæum. Et annexa, quia sunt accidentalia, & etiã capellaniæ minimè cõprehẽdũtur, quia nec sunt grossa nec distributiones quotidianæ.

Visis, ac lectis supradictis, dico, quod prædicta resolutio videtur in disputando problematica: quia fundamenta pro ea deducta sunt fortia; & non sunt omnino infirma, quæ pro contraria parte adduci possunt fundata in identitate rationis distributionum quotidianarum, & anniuersariorum, ac aliorum in dubio propositorum, & de quibus decisio Boerij determinat, per prædicta.

Etsi ex hoc imperfecto responso Nauarri & præcedentibus allegationibus adeo mendosis & imperfectis vt nec post nonnullas correctiones possint intelligi, nihil certi habeamus: attamen quia materia ipsa confessarijs solet esse satis incognita, ideo fuerunt edita, vt eueniente casu habeant loca ad quæ possint recurrere.

SVMMARIVM.

1 Litis sui beneficij prosequendæ occasio iustam præbet causam non residendi, & fructus percipiẽdi, modo credat iustam esse litem. nu. 3. licentia item est necessaria, quam potest facere suus prælatus, & multò magis Papa. nu. 2. immo & scientia Papæ consentientis videtur sufficere. num. 3.

CONSILIVM XIV.

QVidam cantor & canonicus Ecclesiæ cathedralis litigat super quibusdam magnæ importantiæ iuribus suæ cantoriæ Romæ coram dominis Rotæ in statu appellationis secundæ.

Quæritur primò, an iustam causam habeat manendi extra residentiam.

Secundo, an licitè possit petere à Papa, vt liceat ei accipere fructus dignitatis & canonicatus.

1 Ad has quæstiones respondeo primò, quod beneficiarius obligatus ad residẽtiam in beneficio excusatur à residentia, & lucratur fructus in absentia, si eam faciat ex honesta causa: & de licentia superioris sui, vt est casus in cap. *relatum*.[d]

Secundo, quod videtur causa iusta & honesta iustæ absentiæ prosecutio litis super iuribus sui beneficij: casus est in cap. *ex parte*.[e]

2 Tertio, quod ad hoc sufficit licentia sui prælati, & à fortiori licentia ipsiusmet Papæ per prædicta iura, & per cap. *ad audientiam*.[f]

3 Quarto, quod ex his sequitur, præfatum D. consulentem, qui prosequutus bona fide credens se bonam litem fouere, & eã prosequens bona fide, sciẽte & consentiẽte Sum. Pont. rectè prosequi eam, & præfatos fructus eius percipere, posse in gloriã Dei, qui nos õnes saluet, Amen.

SVMMARIVM.

1 Parochus etiam post Concilium potest de licentia sui ordinarij ex iusta causa, puta, vt sit vicarius generalis alterius Episcopi etiam ad multum tempus abesse.

2 Licentia puta, non residendi, semel etiam ante Concilium concessa durat, etiam post mortem cõcedentis, donec reuocetur.

CONSILIVM XV.

AN parochus, qui ex iusta causa habuit licentiã scriptam ab Episcopo suo ante Concilium Tridentinũ; absentandi se ab Ecclesia sua parochiali ad exercendum munus vicariatus generalis, siue pro episcopi alterius Episcopi, & post Concilium prædictum non obtinuit nouam licentiam se absentandi; teneatur restituere fructus ex ea perceptos.

1 Respondeo, quòd non. Tum quia ante & post Concilium ex iusta causa potest abesse parochus à sua Ecclesia,

a L. duo sunt Titij. ff. de testam. tut. ca. sacerdos. cum gl. de off. ord.
b Capit. 2. de constitut.
c Totu tit. de cleric. agrotãt. in decretalibus, & li. 6.
d Ca. cũ pertusio. 7. q. 1.
e Luc. 10.
f De cler. nũ resid. lib. 6.
g C. de profess. qui in vrbe Constãtinopol.
h De reform. ca. 12. §. præterea.
i 224.
k Consil 110.
l In l. 2. ad aures. nu. 14. de rescript.
m Fol. 110.
n In antiqu. 33. decis. de ind.
o Rubr. Quo tempore. vbi sup. verbo distributiones quotidianæ in fine, & medio.
p De actio. §. triplici vero. nu. 22. & §. ex maleficijs. nu. 17.
q Et §. seq. n. 7, 8.
r Verbo certis. clem. vt lici qui. de ætate.
s Verbo canonicus. clem. grauis. de celebr. Missar.
t Vbi supra
v In addit. ad Bal. in l. 1. C. de interdict.

a In ca. olim. de verb. sign. nu. 6.
b 17. ca. vnico. de cler. nõ resid. in verbo adfuerint.
c De cler. nõ resid.
d De cler. nõ resid.
e Ead. tit.
f De clerico. non resid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ca.1 de reform. sess.21.
b De cler. non resid.
c De electio. lib.6.

etiam ad multum tempus,vt facilè colligitur ex [a] Concil. Trid.adiuncto c.*relatum*. [b] Tum quia illi parochi,qui antè Concil. Trid. causa studiorum habebant licentiam à suis Episcopis non residendi in suis Ecclesiis iuxta ca.*cū ex eo*,[c] non tenebantur post Concilium confirmatum,nouas licētias petere.

2 Tum denique quod prædictum cap.primum nulla sui parte tollit licentias ante datas, neque obligat ad innouādas eas,neque eis derogat,vt ex eius tenore patet:& licentia semel data durat,donec reuocetur,etiam post mortem concedentis,argum.cap. *si super gratia*, [d] & glo.communiter recepta.[e] Salua,&c.

d De offic. deleg.lib.6.
e In d.c.licet.

Aduertendum, sacram Congregrationem vt refertur censuisse ordinarium non posse dare licentiam obtinenti curatum,vt absit ad hoc,vt alterius Episcopi sit vicarius generalis: & sic vidi licentiam peti à Sede Apostolica.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium absoluto animo ei non inseruiendi, sed permutandi,vel retenta pensione resignandi accipiens peccat; secus si accipiat illud animo idem cum legitima licentia,vt permutetur,resignandi,& interea ei vt tenetur deseruiēdi.*

CONSILIVM XVI.

AN possit quis licitè accipere beneficium curatū animo non residendi in eo, sed permutādi ad aliud simplex,vel renunciandi reseruata pensione?

1 Respondeo,quòd non,si absolutè habeat animum non inseruiendi ei, vt tenetur: quia eiusmodi acceptio esset actus inordinatus,eo quod beneficium datur propter officium, [f] & prædicta acceptio ordinatur ad contrarium, & ita est peccatum: quia omnis actus inordinatus est peccatum,vt post S.Thomam nos tradimus in Man.[g]

f Iuxta c.fin. de rescript.li.6.
g Prælud.7. num.4.

2 Secundo,quòd non peccaret accipiendo huiusmodi beneficium eo animo, quo proponat seruire illi tempore magno vel paruo,quo ipsum tenuerit,eo modo, quo obligatur seruire illi,puta recitādo horas canonicas, & residēdo,& alia necessaria faciendo, donec illi renunciauerit cū auctoritate iusta superioris ad permutandum illud cū alio, vel ad relinquendum iustè retenuta sibi aliqua iusta pensione:quia nulla est in hoc casu cuiuspiam actus inordinatio à iure reprobata, etiam si proponat non tenere illud nisi vno tantùm die,modo intendat facere illo die id quod fuerit obligatus illius ratione,nec velit relinquere sine superioris auctoritate,sine qua nemo potest suum beneficiū iustè renunciare,[h] Salua,&c.

h Ca.ad audientiam.& ibi quod in dubijs. de renunc.

Aduertendum,Romæ exigi iuramentum à petente similia beneficia, quod illud accipit animo non reliquendi. vnde predicta resolutio non videtur adeo firma. Videnda item esset constitutio Pauli IIII.inter ceteras.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium accipiens animo resoluto post aliquod tempus reuertendi ad statum secularem peccat, immunis autem à peccato est,qui beneficium requirens residentiam accipit animo adimplendi ea ad quæ tenetur,obtinendique ob studium dispensationem à residendo, vt sic interim ex fructibus in studiis se alat,& postea resignandi,& sibi in ipsomet statu clericali meliorem conditionem quærendi.*

CONSILIVM XVII.

OBtinuit quis beneficium requirens residentiam,intētione, vt de illius fructibus sibi prouideat in studio, donec assumat gradum,& postea eo assumpto,dictum beneficium resignet,[i] & clericaliter viuendo sibi meliorem conditionem acquirat. petiit ab Episcopo licentiam, vt causa studiorum abesse posset, & obtinuit. Quæritur an tuta conscientia possit hoc facere.

i Miscel.44.

1 Ad hanc quæstionē colligitur solutio ex his, quæ scripsi in miscel.de oratio.[l] & locis allegatis in eo, nempe q. prædictus,de quo quæritur,peccat,si animo absoluto & resoluto mutandi statum id faciat: non tamen si animo dubio, & conditionali perseuerandi in clericatu, nisi aliqua melior conditio mutandi statum sibi sese offerat arbitrio boni viri pensaris circumstantiis suæ personæ,& aliis:modò,vt ibi dicitur,eo fit animo, vt omnia, quæ beneficium requirit de præcepto, præstet, donec illud retinuerit: & non facit iniuriam alicui,qui suo iure vtitur.[a]

a Ca.cum ecclesia Vulturana decim. l.iniuriam.§. 2.ff. de minor. l.illud.§. 1.ff de pet. hered.

SVMMARIVM.

1 *Canonico,quem ordinarius non vrget,vt sine damno suæ ecclesiæ de licentia Vicarij Vrbis abesse, & ordinum susceptionē differre possit, iustam causam præbere potest modicitas redituum,qui etsi alijs,ipsi tamen non sufficiunt.*

CONSILIVM XVIII.

NObilis quidam; sed pauper, obtinuit canonicatum in quadam cathedrali,cuius fructus,qui in quotidianis distributionibus consistunt,non sufficiunt eidem, vt secundum decentiam suæ nobilitatis viuat, licèt sufficerent alteri ignobiliori: vnde differt ad residentiam accedere,ac etiam se promoueri facere ad sacros ordines, ad hoc vt minori cum indecentia alicui prælato inseruiat, donec ampliores acquirat reditus sufficientes,vt secundū suæ notabilitatis gradum decenter in patria,vbi & situm est beneficium,viuere possit. Ordinarius loci non vrget, cum ecclesia damnum notabile non patiatur,habet enim plures canonicos residentes, qui sufficiēter in eadem deseruiunt. Accedit huc,quòd habet licentiam manendi in Vrbe à Vicario Papæ:nam cùm ab ipso fuisset admonitus vt ad residentiam se conferret,postea exiguitate intellecta canonicatus,nobilitate, & paupertate dicti oratoris, consensit vt in Vrbe maneret vsque dum aliud sibi fieret mandatum de residendo.Dubitatur,an sit tutus in conscientia;modo bona fide quærat sibi acquirere sufficiētes reditus,& simulac eos obtinebit,ad residentiā ire statuat.

1 Multa possent circa has particulares propositiones adduci,& quidem tot;vt ex eis iustus libellus conficeretur:sed quia id non videtur expedire D.consulenti,videtur respōdendum,quod ex omnibus eir cunstantiis in casus propositione narratis simul coniunctis,videtur colligi ipsum posse suam residentiam & promotionem differre tamdiu,quamdiu eum Illustrissimus Vicarius S.D. N. ob prædictas causas ex certa scientia permiserit, per ea quæ nos tetigimus in Man.confess.[b] post vtrūque Tho.[c] Salua,&c.

b Prælud. 9. nu.14.& 16. 23.num.42. Ex.14.147. art.3.

SVMMARIVM.

1 *Votum omne licitum obligat:nisi iustè relaxetur.num.10.*
1 *Regularis vbi professetur,ibi perpetuo seruire promittit:retinēs tamen cum iusta dispensatione beneficium requirens residentiam,in eo residebit.num.10.& 13.*
2 *Status religiosi,vt talis,altior statu rectoris parochialis. & numero 11.*
3 *Minus cedere maiori conuenit.& num.7.& 12.*
4 *Parochus potest parochialem,dimittere,& religionem profiteri.*
5 *Canonici regularis officiū præstat parochi officio, ac etiā monachi vt talis.*
6 *Parochus religionem professus in ea manere debet,& nōin parochiali,nisi cum eo dispensetur,vt illam retineat.num.13.*
7 *Monachus parochum præcellit in statu,& in officio, quod est contemplandi.*
7 *Obligatus ad duo,si non potest vtrumque.præstet maius.*
8 *Regularis beneficium residentiam requirens canonice adeptus in eo residere tenetur.& nō in monasterio:imo ab eo potest iuste expelli.num.14.*
9 *Parochialem quisquis iustè habet,in ea resideat.*
9 *Regularis habens in titulum parochialem Ecclesiam Episcopo subiectam,ei parere tenetur,& non suo prælato.& nu.12.*
11 *Regularis parochialem adeptus statum retinet regularem,& num.12.Idem etiam si transferatur ad cathedralem.nu.13.*

CONSILIVM XIX.

QVæstio est,an canonicus regularis canonicè obtinēs Ecclesiam parochialem teneatur residere in ea potius,quam in Ecclesia regulari,cuius est canonicus: quæ quæstio videtur esse noua & solutu difficilis.

d Ca.magna. de vita. & hy. e placuit.1.10.q.1. f Cap.clerici. 19.q.1.& ibi. duæ cadē causa quæst.2. g 2.q.184. art.2.

1 Pro parte negatiua facit primo, quod omne votum licitum & validum obligat, [d] & qui professetur regulam canonicorum regularium in aliqua ecclesia regulari, vouet explicitè,vel implicitè se perpetuo ei seruiturū, [e] ergo debet perpetuo in ea residere.

2 Secundo,quod status religiosi altior est statu rectoris Ecclesiæ parochialis:quia de hoc transitur ad illum, & non ab illo ad istum, [f] & latè tradit S. Thomas, [g] ar per

votum

Universidad de Deusto
Biblioteca

votum obligatur ſtatui religionis, per rectoriam autem nonniſi ſtatui ſæculari.

a *Cap. ſolita. de maiorit. & cap. duo. eo dist.*

3 Tertio, quod minus oportet cedere maiori,[a] ſic cedit Laconia Phœbo, ſic lex humana naturali, & diuinæ, [b] & vocatus à duobus, quorum vtrumque non poteſt adire, debet adire maiorem, ſi poteſt. [c]

b *Ca. quæ extra iuſtitiam. 8. diſt. & c. ſi dominus. 11. q 3.*

c *L. extra pupillã. §. si qui ad maius. ff. de re iudic. c. cum parati. de appellatio. adiuncta gloſſ.*

4 Quarto, quod rector parochialis poteſt dimittere ſuã Eccleſiam, & vouere religionem, quo facto tenetur in ea perſeuerare, vt late tradit S. Thomas receptus [d] & in caſu propoſito regularis tranſiuit ad Eccleſiam ſæcularem: ergo.

d *Ditto art. 8.*

5 Quinto, quod officium canonici regularis, quod eſt contemplandi & manendi in ſolitudine, eſt melius, quia pertinet ad vitam contemplatiuam, quam officium rectoris, quod pertinet ad actiuam: & illud difficilius eſſe, & maioris meriti, ſi bene exerceatur, probat S. Thomas vbi ſupra, qui ad illud Chryſoſtomi in dialog. lib. 6. de ſacerdotibus inter princip. & med. *Si quis mihi proponeret optionem vbi mallem placere in officio ſacerdotali, an in ſolitudine monachorum, ſine comparatione eligerem quod prius dixi.* & in eodem lib. dicit, *Si quis bene adminiſtrato ſacerdotio illius propoſiti, ſcilicet monachalis, ſudores conferat, tantùm inter eos diſtare reperiet, quantum inter priuatum diſtat & Regem:* ad primum argumentum obiectum reſpondens in verſ. *ad primum*, ait *illud intelligendum eſſe de difficultate, & non de bonitate, & ideo transferri poſſe de ſtatu rectoris ad ſtatum monaſticum*, quanto magis canonicum, qui implicitè continet clericalem, & conſequenter potiorem monachali.

6 Sextò, quod rector tranſiens ad monachiſmum tenetur in eo perſeuerare, & non poteſt redire ad eccleſiam, de qua tranſiuit, [e] & conſtat ſtatum canonicalem eſſe potiorem monachali, quia hic non requirit clericatum, nec ordinem, [f] ille vero ſic, quia regula canonicorum regularium, quæ eſt Auguſtini, vocatur regula clericorum, vt eius titulus, qui eſt *regula clericorum*, monſtrat.

e *Dict. c. duo.*

f *Cap. ſit vitio. & c. legi. 16. q. 1.*

7 Septimo, quod S. Thomas [g] cõferens rectorem monacho, ait, *rectorem præcellit a monacho primo ſtatu, quia regulariu. quem habet monachus, ſuperat ſæcularem, quem habet rector:* officio item, quia contemplatio, quam reſpicit eius ſtatus, ſuperat actionem, quam reſpicit ſtatus rectoris, cum ſit receptum vitam contemplatiuam meliorem eſſe actiua, per illud. [h] *Optimam partem elegit ſibi Maria.* vt reſoluit S. Thomas. [i] At qui tenetur ad duo, ſi non poteſt præſtare vtrumque, debet præſtare maius, ſi poteſt. [k]

g *Vbi ſupra.*

h *Luca 10. 12. 2. qu. 188. art. 1.*

k *Dicta l. contra pupillum. §. si qui ad maius tribunal. ff. de re iudic. & c. cũ parata. de appellat.*

i *18. q. 1.*

8 His tamen non obſtantibus contrarium reſpondendum videtur. Primò quidem, quod omnis canonicus regularis & monachus accipiens aliquod beneficium canonicè requirens reſidentiam, tenetur in eo reſidere, capit. 1. [l] & cap. *cum olim.* [m] quæ loquuntur de aſſumptis ad epiſcopatus, & cap. *ne pro cuiuslibet.* [n] & cap. *ſi quis iam tranſlatus.* [o] quæ loquuntur de aſſumptis ad eccleſias parochiales, & clemen. *ne in agro.* [p] quæ loquitur de aſſumpto ad quemlibet priorarum etiam ruralem, & ad quamlibet adminiſtrationem etiam manualem, vbi expreſsè ſtatuitur ne monachis habentibus beneficium permittatur manere in monaſterio.

l *2 de priuileg.*

m *16. q. 1.*

n *21. q. 2.*

o *§. fine. de ſtatu monacho.*

9 Secundò, quod omnes, qui habent iuſtè Eccleſiam parochialem, tenentur in ea reſidere, non facta differentia inter ſæcularem & regularem. [q] At conſulens iuſtè retinet ſuam: ergo, &c. Tertio quod regularis inſtitutus perpetuo ad Eccleſiam parochialem ſubiectam Epiſcopo adeo tenetur perpetuo reſidere in illa, quod non tenetur obedire prælato priori, ſed ſolùm Epiſcopo, per gloſſam ſingularem receptam. [r]

q *Capit. quia nonnulli. & ea. quia relatum. de cler. non reſid.*

r *In d. clem. ne in agro. §. ad hæc verb. ad clauſtrũ.*

10 Ad allegata in oppoſitum reſpondetur. Ad primum quidem, quod illud dictum, ſcilicet, quod omne votum licitum obligat, intelligitur niſi iuſtè relaxetur, [s] & ſic regulari, qui iuſtè habet parochialem per iura communia prædicta, ſoluitur votum reſidendi in Eccleſia regulari. Nec obſtat, quod conſulens non eſt adeptus ſuam Eccleſiam poſt profeſsionem. Tum quia ſatis eſt, quòd eam obtineat canonicè & iuſtè per diſpẽſationem Apoſtolicam: obligatio enim reſidendi non naſcitur ex eo, quòd ante vel poſt fuerit eam adeptus, ſed quia illam de præſenti canonicè habet, per prædicta iura. Ad ſecundum concedimus ſtatum regularem eſſe potiorem ſtatu rectoris, quatenus eſt rector, & conſequenter non poſſe canonicum regularem mutare ſtatum regularem: ſed negamus, quòd canonicus regularis, retento ſuo ſtatu regulari, non poſſit obtinere nouè parochialem, vel retinere obtentam cum legitima diſpenſatione. [a]

s *Dicta l. contra pupillum. §. si qui ad maius tribunal. ff. de re iudic. & c. cũ parata. de appellat. 18. q. 1.*

a *Iuxta dict. c. ne pro cuiuslibet. & ca. ſi quis iã tranſlatus.*

12 Ad tertium concedimus minora maioribus debere cedere, & non eſſe poſtponenda maiora minoribus, ſed negamus conſulentem relinquere ſuum ſtatum regularem propter ſuam parochialem, nec propter reſidentiam in ea, quia eam retinet, & in ea reſidet non relicto ſtatu ſuo regulari, per quem manet obligatus ad caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, licet hanc non debeat prælato regulari, dum reſidet in parochiali ſæculari, ſed Epiſcopo illius ſuperiori.

13 Ad quartum concedimus, rectorem poſſe tranſire ad ſtatum regularem, & quòd tranſeundo ad illum, perdit Eccleſiam, & tenetur reſidere in Eccleſia regulari, in qua profitetur, niſi per diſpenſationem legitimam retineat ſuam Eccleſiam, vt conſulens retinet: eo quod ſecundum naturam eſt, eius ſentire onus, cuius conſequitur emolumentum. [b] & ſic tenetur ſubite onus in ea reſidendi inhærens illi per iura ſupradicta. Ad quintum concedimus vitam contemplatiuam eſſe meliorem actiua, & officium contemplandi eſſe melius ex ſe, quàm regendi animas aliorum: ſed negamus quod regularis per tranſitum ad curam parochialem perdat vitam contemplatiuam vel officium contemplandi, quia etiam tranſiens ad epiſcopatum non perdit illam, neque abſoluitur ab obligatione contemplandi, iuxta illud Gregorij in Paſtorali relatum à ſancto Thoma [c] ibi: *Sit rector actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione ſuſpenſus: quia ad ipſos pertinet non ſolum propter ſeipſos, ſed propter inſtructionem aliorum contemplari. vnde Gregorius dicit,* [d] *quod de perfectis viris poſt contemplationem ſuam redeuntibus dicit Dauid,* [e] *Memoriam ſuauitatis tuæ eructabunt.* Ad ſextum reſpõdetur eo modo quo ad quartum. Ad ſeptimum concedimus, vt ſupra, regularem, quatenus eſt talis, ſuperare rectorem, quatenus eſt talis, ſtatu & etiam officio, & conſequenter quod non poteſt relinquere illum ob Eccleſiam obtinendam vel retinendam: ſed negamus, quòd retento ſuo ſtatu & officio, non poſsit cum iuſta diſpenſatione obtinere & retinere eam, & facere in adminiſtranda ea quæcumque id requirit, vt prædictum eſt.

b *L. ſetũdum naturã. ff. de regul. iur. & reg. qui ſentit. lib. 6.*

c *2. 2. q. 182. art. 1. ad 1.*

d *Super Ezech. homil. 5.*

e *Pſal. 144.*

14 Itaque conſulens ſanctè poteſt retinere illam, & in ea reſidere, nec poteſt compelli ad reſidendum in Eccleſia regulari, immo ſtricto iure poſſet ab ea omnino expelli, ſi defuerit diſpenſatio, per quam defendi poſſet ab eiuſmodi expulſione. Ad quod, quia in caſu propoſito minime dubitatur, non reſpondemus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abſit erſi frequenter canonicus ab Horis tertiæ, ſextæ, & alijs minoribus, quæ in cathedrali recitantur, vt ſeruiat parochiali, quam cum diſpenſatione ſimul retinet, ſi non percipit diſtributiones pro illu horis, non committit magnum defectum, cum & canonico, & curato liceat per duos menſes abeſſe: nec ob id cenſetur ſubreptitius, licet narrauerit Papa, ſe vtique commodè poſſe deſeruire. num. 3.*

2 *Verba diſpenſationis ſunt ciuiliter, & non amarè ſeu morosè interpretanda, nec leuis ſubreptio vitiat. num. 3.*

CONSILIVM XX.

QVIDAM habet eccleſiam parochialem, & canonicatum in Eccleſia cathedrali eiuſdem ciuitatis, eo quod Eccleſia parochialis non ſufficiebat ei ſuſtentando.

Quæritur primo, an ſine diſpenſatione poſsit vtrumque beneficium retinere.

Secundo, an diſpenſatio obtenta cum expreſsione, quod poterat vtique commodè ſeruire, cenſeatur ſubreptitia, ſi non poteſt ſeruire, niſi frequenter deficiens obſequio Eccleſiæ cathedralis.

AD PRIMAM QVÆSTIONEM reſpondeo primò, eam ſatis obſcurè propoſitam eſſe, cum non poſsit certò ex ea colligi quibus verbis petita fuit à Papa diſpenſatio, nec quibus conceſſa, nec declaratio Illuſtriſsimorum videatur ſatis clarè reſoluta.

1 Secundò, quòd attento quod D. conſulens reſedit & reſidet in vtraque Eccleſia, & quod adamuſsim ſeruit Eccleſiæ parochiali, & defectus, qui videri poſſunt fieri, fiant

Universidad de Deusto
Biblioteca

circa obsequium Ecclesiæ cathedralis,& quod nihil accipit pro Hora cui non interest, & quod potest in quolibet anno deesse seruitio temporis duorum mensium etiam Ecclesiæ parochialis iuxta cap.1. [a] & quod habens beneficium in cathedrali vel collegiali, cui curam animarum etiam extra diœcesim est annexa, habetur pro seruiente in cathedrali,modo seruiat curæ animarum sibi annexę. [b]

2 Et quod deesse tertię,sextæ,vel alijs Horis minoribus non est magnus defectus, si nihil percipiatur pro illis Horis,nec desinit ob id residere, quamuis non intersit illis, & quod verba etiam dispensationis ciuiliter & non morosè sunt accipienda,pensata ité D. consulentis deuotione continuata, exemploque bono irradiante : his inquam attentis,& declaratione Illustrissimorum, videtur D. consulens sufficienter seruisse præfatæ parochiali & præfato canonicatui.

3 AD SECVNDAM respondeo, nullam fuisse subreptionem, quæ inficeret bonitatem seruitij consulentis,& si qua interfuisset,eam fuisse leuem, & sublatam Illustrissimorum DD. benigna responsione, attentis eis quæ ad determinandam primam quæstionē attulimus,& ob aliquot alia,quę non vacat,nec fert valetudo scribere.

SVMMARIVM.

1 *Parochiali in Ecclesia residere,& curam animarum per se exercere nedum iure humano,sed & diuino tenetur illam obtinens,estque alijs incomparibilis.& hoc, etiam si ipsi cōcedatur vt illi possit per vicarium temporalem seu capellanum amouibilem deseruire, num 2.secus si adesset vicarius perpetuus,num 3.vel cogeretur eidem per vicarium seu capellanum etiam amouibilem deseruire : quia tunc solum haberet curam habitu,sed non actu,nu.5. & 7. & sic à residentia excusaretur.num.8.*

1 *Curatum habens beneficium tenetur residere,& per se curam exercere, nisi priuilegio vel immemoriali consuetudine inductum sit, vt per alterum seruire ei necessario teneatur. num.4.6.& 7.*

4 *Consuetudine induci potest, quicquid & lege, seu priuilegio concedi.*

CONSILIVM XXI.

ECCLESIÆ parochiali à tempore immemoriali fuit solitum deseruiri non per rectorem, quem pro tempore habuit etiam in minoribus constitutum,sed per vicarium siue capellanum ab ipso rectore ad nutum amouibilem deputatum. Quæritur an modernus rector, qui presbyter est, teneatur per seipsum curam exercere, vel possit prædicta consuetudine vti.

1 Quæstio hęc magna est,noua,& digna quam Congregatio Illustrissima dubijs Concilij Tridentini declarandis deputata determinet : quia videtur tangere declarationem Concilij Tridentini. [c] Cuius censura grauissima salua,dico quod pro parte affirmante, quòd rector teneatur residere in præfata parochia,facit primò, quòd rector ecclesiæ parochialis non solùm iure humano, sed etiam diuino tenetur pascere oues suas doctrina & sacramētis. [d]

2 Secundo,quod facultas exercendi curam per vicarios temporales non facit quod beneficium non dicatur esse curatum & incomparibile, per extrauagantem *execrabilis.* [e] & in casu proposito cura exercetur per vicarium temporalem,immo per capellanū ad nutum amouibilem, qui videtur minus exonerare rectorem,quàm vicarius.

3 Tertio, quod solus vicarius perpetuus videtur absoluere rectorem ab exercitio curæ. [f] Quarto facit, quod in casu proposito rector Ecclesiæ præfatæ est sacerdos, & potest per se ipsum curam animarum exercere. Et ita licet, quando per consuetudinem præfatam rector solùm esset in minoribus ordinibus constitutus, non posset exercere curam animarum per semetipsum,tamē cum præsens rector sit sacerdos,poterit per semetipsum exercere: & ita tenebitur residere, eo quòd causa, quare cùm est minoribus tantùm initiatus non exercet, nec tenetur exercere, videtur esse, quòd non sit sacerdos : & causa cessante,debet cessare effectus. [g]

4 Pro parte autem negante facit primò, quod consuetudo potest inducere id quod lege valet induci, [h] limitando ius gentium, & præceptum Decalogi de non capiendo alienum contra voluntatem domini, dati Exod. 20.per l. *venditor.* [a] Secundo, quod consuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio : & quicquid priuilegio induci potest,potest & consuetudine. [b] At priuilegio Papæ induci potest vt aliquis rector ecclesiæ parochialis non teneatur exercere curam per semetipsum,sed tantùm per alium:immo iam statuit vt id fiat per vicarios perpetuos.

5 Agimus autem de rectore, qui tenetur ponere capellanum, qui exerceat curam, & consequenter de rectore, qui habet curam in habitu,& non in actu.

6 Ad primum respondeo, quod prædictus rector pascit doctrina & sacramentis per vicarium : & quamuis iure communi teneretur per seipsum pascere, tamen ex priuilegio immemorialis consuetudinis sufficit, vt per alium pascat.

Ad secundum respondeo,verum quidem esse, hoc esse beneficium curatum,tamē propter immemorialem consuetudinem liberatur rector à residentia, si per vicarium præstet omnia quæ per ipsum præstanda erant.

7 Ad tertium concedi potest,quod solo iure communi attento, per solum vicarium perpetuum tollitur à rectore animarum cura actualis, negando quod priuilegio & consuetudine illi æquipollente non possit tolli per vicarium temporalem necessariò ponendum : quod in casu proposito contingit.

Ad quartum negandum est,quod causa,ob quam rector leuatur,onere exercendi actu curam,sit quod ille consueuit esse constitutus in minoribus tantùm,sed potius quod consuetudo immemorialis obligat eum ad ponendū capellanum,saltem ad nutum amouibilē,qui eam exerceat.

8 Quare salua Illustrissimæ Congregationis præfatæ censura resoluendum videtur,quod prędictus rector non tenetur exercere curam in prædicta parochia, nec consequenter residere, si nolit, sed tantùm tenetur ponere capellanum, qui eam exerceat, ita quòd curam habeat ipse in habitu tantùm,& capellanus in actu,vt videtur habere secundum tenorem antiquæ bullæ sacræ Pœnitentiariæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna apposita ipso iure facto negatiuo puta non residenti, non incurritur, nisi præcedente monitione:sufficit tamen præfixio diei, immo & coram Deo sufficit vera mora seu negligentia,num.7. & hoc,modo illa. quando de nullius agitur preiudicio,sit peccatum mortale,num.12.*

2 *Taciti & expressi par est virtus,nisi agatur de actu qualificato, vt de licentia scripta, quia tunc non sufficit tacita licentia,subestque diuersa ratio.num.8.*

3 *Dispensare valens,eo ipso quod facit actum qui alias non subsistere,censetur dispensare : fallit in inferiore agente aliquid contra legem superioris,quia requiritur quod expresse dispenset,vel saltem secundum Butrium,quod præmiserit sufficientem causæ cognitionem.num.9.*

4 *Aequitas præferenda est rigori : fallit in aequitate non scripta, quia ei præfertur rigor scriptus. Item & rigor scriptus in specie præfertur aequitati scriptæ in genere.num.11.*

5 *Qualificatus actus cum requiritur, puta licentia scripta, non sufficit actus simplex sine illa.*

10 *Facultas concessa cum aliqua restrictione,forma,seu qualitate ei cui antea non competebat, si exerceatur dicta forma & qualitate non seruata,nihil fit.*

12 *Culpa quando non est mortalis, nec agitur de interesse tertij, videtur excusari posse corā Deo à pœna culpæ absolutè annexa.*

CONSILIVM XXII.

PRÆSVPPOSITA constitutione, quod fructus beneficiariorum residentium, & morientium in suis Ecclesijs successori debeantur,non residentium verò sine legitima licentia, & morientium extra suas Ecclesias debeatur Cameræ Apostolicæ : & quòd quidam Episcopus grauiter ægrotando sine tali licentia ad Metropolitanum se contulit, in cuius domo post quatuor menses vita functus est: Quæritur,an collector Apostolicus, an successor fructus dicti Episcopi habere debeat.

1 Quod collector Pontificius non debeat habere omnes fructus,qui superfuerunt prędicto Episcopo,facit primo theoria illa Innocētij, [c] scilicet,quod pœna posita pro facto negatiuo,quale est non residendi,nō incurritur,nisi præcedente monitione,& quod prędictus Episcopus non

fuit

a *De reform. sess.23.*

b *Ca.1.de reform.sess.22.*

c *Capi.16.de refor.sess.25. & capi.12.de refor.sess.24.*

d *Ca.1.de reform. sess.23. Concil. Trid.*

e *§.quātum. Ioannis,xxij.*

f *Arg.ca.extirpāda.§.qui vero.de præben.& argu. præfati §.quātum.& ca.6. de refor.sess. 25.Cōc.Trid.*

g *Ca.cum ecclesiarum.de appell.le.adigere.§. quānūl. de iureiurand.*

h *L.de quibus.ff.de ll.*

a *§.si cōstat. com.præb.*

b *L.hoc iure. § ductus aquæ.ff.de aqua quotid. & æst.& ca. super quibusdam.§. præterea.de verb. sign.*

c *In ca.extirpanda.§.qui vero.de præben.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit monitus, vt resideret intra illos septé vel octo mẽses.

2 Secundo, quòd par virtus est taciti & expressi, iuxta l. *cum quid.* [a] in cuius 2. lect. id multis confirmat Iason, & capit. 2. [b] & quo ad propositum confirmari potest dicto sancto Thomæ [c] cui concordat vterque Cardinalis, [d] quod regularis potest tenere, vel dare aliquid de rebus monasterij in eleemosynam, vel aliam causam de licentia tacita superioris, sicut de expressa: & prædictus Episcopus videbatur abesse ab episcopatu de licentia saltem tacita Metropolitani, cum apud eum diuersaretur causa ægritudinis, & ab eo officiosè tractaretur: ita quod sit verisimile eum sibi concessurum fuisse licentiam, si petijsset.

3 Tertio, quòd qui facit aliquem actum contrarium iuri, circa quod potest dispensare, videtur dispensare, etiamsi non dicat se id facere. [e] At prædictus Archiepiscopus poterat per licentiam suam facere licitum actum Episcopi manendi in sua domo, & tenuit eum in ea: ergo videtur ei dedisse licentiam in ea manendi.

4 Quarto, quod æquitas præferenda est rigori. [f] At æquitas suader, vt qui iusta de causa facit aliquid sine facultate scripta, excusetur, ac si faceret de facultate scripta, cum iustitia rei non pendeat ex scriptura, sed ex causa. [g]

5 Pro contraria tamen parte facit primò, quod actus factus sine scriptura, in quo lege vel conuentione partium illa debet interuenire, est nullus per l. *contractus.* [h] & per multa adducta à glossa magna [i] & Concilium Tridentinum [k] requirit, vt prædicta licentia detur in scriptis, ergo aliter data non valet.

6 Secundo, quod intentio Concilij fuit, vt ideo interueniret scriptura, quo maiore cũ iudicio & pensiculatius daretur ei licentia, & certum est cum maiore animi deliberatione dari per scripturam, [l] quod ideo statuitur, vt sententiæ de scripti recitatione proferantur: & ita fieri potest quod prædictus Archiepiscopus non dedisset forte prædictam licentiam in scriptis, considerando forsan, quod ægritudo illa æquè poterat curari in ciuitate episcopali, vel aliqua alia illius diœcesis, ac in metropolitana: & ita non est eadem ratio de licentia scripta & non scripta.

7 Tertiò, quod non obstat primum in oppositum citatum. Tum quia ipsemet Innocentius ait illud non procedere quando præfigitur terminus facto negatiuo, vt in casu proposito, allegando ad id l. *magnam.* [m] quo aptior textus est in cap. *licet canon.* [n] per quem præfigitur terminus vnius anni accipiendi Ecclesiam parochialem ad se promouendum ad sacerdotium, cum pœna perdendi eam ipso iure, si non fiat intra illum sacerdos, & sic pro facto negatiuo, quæ tamen sine vlla præmonitione incurritur. Tum quia Panormitanus [o] probat illud dictum Innocentij etiam cùm non apponitur terminus, non esse verum quo ad Deum, & in foro interiori, sed solùm quo ad præsumptionem & forum exterius.

8 Quarto, quod non obstat 2. oppositum: quia in casu nostro non agitur de expresso & tacito simpliciter, sed de expresso per scripturam, & tacito, quæ longe differunt per prædicta, per quæ probatur aliam rationem militare in expressione per scripturam, quam in tacita, & quam in expressa verbo.

9 Quinto, quod non obstat tertium: quia illud verum est in Principe, vel Monarcha non recognoscente superiorem, secus in inferiore, vt eleganter declarat Panormitanus, [p] conciliando duo dicta Innocentij, quorum alterum posuit in cap. *veniens,* [q] & alterum in dicto cap. *diuersis.* adiecta illa ratione diuersitatis, quòd inferior non potest dispensare contra legem superioris, nisi causa cognita, etiam in casibus, in quibus ei conceditur dispensandi facultas, iuxta glossam solemnem, [r] etiam si sit Legatus à latere, vt singulariter dixit Innocentius [s] quem magnificauit Felinus. [t] Princeps autem & Monarcha sine vlla causæ cognitione potest suæ legi derogare, iuxta prædictas ll. *quidam consulebant* & *idem Vlpianus.* [u] Cum ergo Archiepiscopus esset inferior Papa, & Concilio, licet haberet facultatem dispensandi, & faciendi licentiam, non tamen videtur fecisse, cùm non dixerit se facere, nec ad faciendum causæ cognitionem præmiserit, quod sufficere dixit Antonius. [x]

10 Et quamuis replicari possit contra hoc, quod satis cognouit de causa, cùm adeo ægrotum tenuerit in sua domo, quod in ea vitam finiuit, triplicari tamen potest, quòd licet cognosceret ægritudinem, tamen potuit ignorare an æquè potuisset curari in sua ciuitate, vel diœcesi, ac in metropolitana: & præterea, quòd in hoc casu non sufficiebat velle dispensare, & dicere se dispensare, & dare licentiam, sed oportebat eum dare illam in scriptis: & quando datur alicui facultas, quam antea non habebat, cum aliqua qualitate & forma, non valet actus ab eo factus virtute illius potestatis sine illa qualitate & forma, iuxta glossam singularem & receptam, [a] quam putarunt singularem ibi Cardinalis & Panormita. [b] vbi Felinus [c] & Iason [d] & alij alibi, & videtur quod prædictus Archiepiscopus non habebat potestatem dandi talem licentiam ante Concilium & illud dedit illi eam cum modificatione, vt in scriptis faceret: & ita etiamsi expressè fecisset verbo, non potuit illa valere, neque prodesse.

11 Sextò, non obstat etiam quartum: quia quando æquitas non est scripta, & rigor sic, ille est præferẽdus. [e] Quando item æquitas est scripta in genere, rigor autem in specie, rigor præfertur æquitari, secundum resolutionem communem, [f] quam ponit Iason ibi, [g] & in nostro casu rigor est scriptus in specie, & æquitas nullatenus, vel in genere tantùm.

12 Per hæc arbitror iudicem inferiorem teneri ad iudicandum secundum hanc partem posteriorem, sed quod forte supremus Monarcha, si palam esset prædicto Episcopo fuisse iustam causam manendi in ciuitate metropolitana illis quatuor mensibus postremis, & ipse bona fide manserit in ea, & domo archiepiscopali, putans id sibi licere, vt credendum est, quod adeo grauiter ægrotauerit, iudicaret pro Episcopo, vel eius successore, quisquis esset, siue fiscus, siue alius, attenta rei æquitate, & attenta l. 1. [h] cum citatis in ea: & quod in foro conscientiæ, & coram Deo negligentia illa nulli pernicioſa videri possit nec peruenisse ad culpam mortiferam. Salua, &c.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio oblato, potest laicus, etiam citra animum accipiendi sacros ordines, velle statum clericalem & dictum beneficiũ acceptare. vt ex illius fructibus honestè viuat, animo dum illud tenet, subeundi onera illi annexa, & euenientè casu necessitatis, ordines maiores accipiendi, illos accipere, vel (prout potest) beneficium dimittere: debet tamen dictum statum & beneficium accipere principaliter propter Deum.*

CONSILIVM I.

QVIDAM clericus habens simplex beneficium vult illud resignare, reseruata sibi honesta pensione, cuidam adolescenti pauperi non infimæ familiæ, qui cùm non sit maior quindecim vel sexdecim annis, numquam cogitauit fieri, vel non fieri clericus, sed hac sibi occasione oblata, clericali tonsura insigniri, & beneficium huiusmodi ratione studij sibi resignari desiderat, cum proposito oneribus eidem beneficio annexis satisfaciendi, ad vlteriores tamen ordines promoueri in præsentia non statuit. Quæritur, vtrum hoc tuta conscientia fieri possit.

Respondeo primò, quod pro parte negante faciunt tria. Primum est, quod dominus consulens est laicus: & laicus est indignus beneficio Ecclesiastico. [i] Secundum, quod non licet laico desiderare clericatum, vt per eum consequatur reditus Ecclesiasticos; quoniam desiderat rem spiritualem, quæ est quiddam maius & dignius ad rem temporariam, quæ est quiddam minus & minus dignum, & ita peruertit ordinem rectum, quo minora & minus digna debent referri ad maiora & digniora, & non contra maiora ad minora, [k] & tradit in specie Caietanus. [l] Tertium, quod obtenturo licitè beneficium debet inesse animus suscipiendi ordines, etiam sacros, iubente superiore, vt colligitur ex disputatione ipsiusmet Gratiani [m] præsertim in §. *verum.* vt ex gloss. solemni summę eiusdem dist. colligitur.

1 Secundò, quòd his non obstantibus pars affirmans est vera, & tenenda: tum per id quod nos præ omnibus

alijs

a *ff. de rebus cred.*
b *Decretal.*
c *2.2 q.*
d *In c. non dicatis 12. q. 1.*
e *l. idem Vlpianus. ff. de excus. tut. & l. quidem consulebant. ff. de re iudic.*
f *Ex. placuit. C. de iudic. c. fin. de transact.*
g *Arg. c. Marcion. 1. q. 1. & ca. fin. de reg. iur. lib. 6.*
h *C. de fide instrum. & l. 2. C. de iure emphit.*
i *In capi. 1. de conf. li. 6.*
k *In cap. 1. de refor. sess. 23.*
l *Arg. ca. fin. de re iudic. li. 6.*
m *C. de contract. & commu. stip.*
n *De elect. li. 6.*
o *In repet. d. §. qui vero. In fisimet à nu. 19. vsque ad nu. 27.*
p *In c. diuersis fallacijs. de cler. coniug.*
q *De fil. presbyt.*
r *In c. requisiuit. §. nisi rigor. 1. q. 7. & in ca. dudũ. 2. de elect.*
s *In c. quæ in ecclesiarum. n. 32. de const.*
t *Cap. proposuit. de cens. præben.*
u *In d. ca. veniens.*
x *In d. ca. veniens.*

a *Clem. 1. de iurepatr. ver. inhibentes.*
b *In c. ad dissoluendum. de despons. impub. & ca. ex parte de constit.*
c *Col. 4.*
d *In l. vniuersa. C. de precibus Imper. offer.*
e *Leg. prospexit. ff. qui & à quibus.*
f *In d. l. placuit.*
g *Num. 3.*
h *C. de legibus.*
i *Ca. ex literis. de transact. & ca. eũ adeo. de rescr.*
k *Cap. illud. & c. solita. de maior. & obed.*
l *In 2. 2. quæ. 103. art. 1.*
m *In 74. dist.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

alijs nuper scripsimus. [a] Tum quod licet laicus non possit licite desiderare beneficia pro tempore quo est laicus & indignus eis, potest tamen licitè desiderare illa pro tempore quo erit clericus: & D. consulens non vult habere beneficium præfatum pro tempore quo est laicus, sed pro tempore quo erit clericus, per quod soluitur primum oppositum. Tum per id, quod ibidem subijcimus, scilicet licere laico mutare statum suum laicum in clericalem principaliter propter Deum, & minus principaliter ad consequendos reditus, quibus sustentetur ad Christianè viuendum, per quod soluitur secundum oppositum. Tum quod obtenturo licite beneficium non est necesse habere absolutam voluntatem percipiendi sacros ordines, etiam extante necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, sed sufficit habere voluntatem absolutam subeundi omnia onera beneficio de præcepto incumbentia, tempore quo illud tenuerit, & disiunctiuam assumendi ordines sacros, cum iussus fuerit id facere, necessitate vel vtilitate Ecclesiæ imminente, vel relinquere beneficiū. Salua, &c.

[a] *In Miscel. 30. de orat.*

SVMMARIVM.

1 *Idoneus reputatus ad clericatum assumendum, non ideo reputatur idoneus ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM II.

AN præcedente examine, clericatus charactere insiguitus, promptus de simplici beneficio, teneatur examini iterum se subijcere?

1 Respondeo quòd sic: quia plura requiruntur ad hoc, vt quis sit dignus beneficio, quam ad hoc, vt quis sit dignus clericatu, vt nos probamus in Miscel. de oratio. [b] & Miscel. 43. [c]

[b] *Num. 109.*
[c] *Num. 3. in nouis.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficia omnia secularia censenda, nisi ex fundationibus vel quadraginta annorum præscriptione probentur regularia.*
2 *Datarius Papæ non est iudex impetrantium beneficia, etsi ante collationem ad vitandas lites summariè de petentium se informat qualitatibus.*
3 *Consuetudo Gallicana ius coloratius habenti possessionem adiudicat.*
4 *Prioratus multa sæculares Ecclesiæ appellantur.*

CONSILIVM III.

ECCLESIA N. prioratus vulgo nuncupata, collata fuit tamquam regularis in titulum cuidam regulari: cuius possessione adepta, fuit per B. sæcularem sub prætextu, quod sæcularia sæcularibus conferri deberent, petita, eo quod prædicta Ecclesia semper habita fuit pro sæculari, & pro tali possessa fuit. Quæritur quæ sint partes Reuerendiss. Datarij in hoc casu.

1 Respondetur primò, quòd præsuppositis pro veris quæ supra narrantur, proculdubio censendum est præfatam Ecclesiam debitam esse præfato B. consulenti. Tum per narratam in argumento & casu. Tum quia omne beneficium est censendum sæculare, nisi ex aduerso probetur esse regulare, eo quod in erectione illius statutum fuerit, vt sit regulare, & seruiatur ei per regulares, vel per 40. annos continuos fuerit possessum à regularibus tamquam regulare, secundum omnes, in quibus est Philippus Francus [d] & irrefragabilibus rationibus probari potest, quòd solum fundamentum sufficit B. consulenti, etiamsi nihil penitus probaret, attento quòd aduersarius non probat vllam erectionem, & fundationem eius, per quam constet præfatam Ecclesiam fuisse pro regularibus institutam, neque per regulares & religiosos administratam per 40. annos, immo neque per vllos. Tum quia iure communi, eodemque antiquissimo, & sanctissimo, omnia beneficia deberent conferri in tit. sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus, vt palam est: & non deberent desiderari, neque quæri modi, quibus tanta iuris maiestas inuerteretur sine grandi causa, quia hæc inuersio fuit magna pars hæresum ætatis nostræ, vt grauissimi auctores testantur: nec puto vllum huic nostro dicto contradicturum.

Secundo respondetur, quòd dubium ex hoc argumento resultans non est id, quod quæritur, sed an prefato consulenti Reuerendissimus Datarius teneatur conferre præfatam Ecclesiam, iuxta decretum Tridentinum & constitutionem Pij V. contradicente aduersario, cui iam collata est præfata Ecclesia à S. D. N. Ad quod respondetur primo, quod sua Reuerendissima D. non est iudex competens ad declarandum, ad quem illorum pertineat illa, nec etiam ad dandum literas executoriales sine commissione speciali S. D. N. & sine allegationibus & probationibus legitimis, vt palam est. Secundo, quod sacrosancta Sedes Apostolica tota ætate nostra vsque ad proxima tempora solita fuit conferre beneficia omnibus petentibus ea, & asserentibus vacare, & nec Datarius, nec Papa se immiscebat litibus impetrantium, sed remittebantur ad iudices ordinarios, vel commissarios, qui dirimerent eas lites, idque fiebat iure communi obseruato, nullo canone contradicente, & ita secundum ius commune non possent B. consulenti negari titulus & literæ Apostolicæ, quibus ius suum assequeretur & tueretur coram iudicibus competentibus. Tertiò, quod piè certe, ac cum magna vtilitate Reipublicæ à paucis annis cœpit induci, ne passim conferrentur beneficia omnibus petentibus à S. Sede Apostolica vt euitarentur innumerabiles lites, quæ ex eo nascebantur: sed re maturè considerata, non quidem ad declarandum ius esse huic vel illi, sed ad informandum se summariè de causa, ob quam conueniret conferre illa petentibus. qui certe stylus est vilissimus, & erit, saltem dum talis Papa, & talis Datarius, quales nunc sunt, rexerint.

3 Secundum quem stylum arbitror etiam, salua saniore sententia, Reuerendiss. Datarium debere concedere præfato B. consulenti quod petit, per allegata in informatione illius, & in informatione eruditissimi Biscię, & etiam in principio huius nostræ, & per illam totius Ecclesiæ Gallicanæ consuetudinem, per quam adiudicatur possessio in primo capite possessorij habenti primo aspectu ius coloratius, quia tale videtur habere prefatus B. consulens, cùm aduersarius nihil pro se videatur probare, nisi forte quod Ecclesia appellatur prioratus, quo nomine plures Ecclesias sæculares appellari non solùm in Catalonia, vt testatur in suis literis Reuerendissimus, idemque eruditissimus Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis, sed etiam in regno Nauarræ, Castellę, & Lusitanię, palam & notorium est.

SVMMARIVM.

1 *Edicto vt vocentur concurrere volentes in collatione parochialis, vt præcipit sacrum Concilium, nisi in locis in quibus synodus prouincialis id postea statuit, non cogitur Episcopus.*

CONSILIVM IIII.

QVÆRITVR, an vacante parochiali ecclesia teneatur Episcopus per decretum Concilij Tridentini proponere edictum publicum.

1 Respondeo, quod non cogitur Episcopus, licet multùm deceat, proponere edictum publicum, per prędictum Concilium: quia id non præcipitur in illo, nisi per synodum prouincialem fuerit id post illud statutum, vt in plerisque locis est factum, sed tenetur nominare plures, nec potest impedire, ne alius vel alij possint nominare intra decem dies examinandos, quos tenebitur examinare per se, vel vicarium suum, & alios examinatores, vt palam ex præfato [a] Concilio Tridentino colligitur.

[a] *Ca. 18. sess. 24. de reform*

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ecclesiasticum non est illud, quod sine Episcopi auctoritate reperitur institutum, seu quod à sola potestate laica sine iudicis Ecclesiastici interuentu potest auferri.*
2 *Sacerdotium tenetur assumere is, cui ob defectum sacerdotis data fuit capellania sacerdotalis, etiamsi non sit verè beneficium.*
3 *Defunctorum voluntatem non commutat Episcopus, sed supremus princeps, modo adsit causa.*

CONSILIVM V.

QVIDAM testator fundauit sine auctoritate vlla Ecclesiastica capellaniam: & voluit, vt in ea institueretur ad præsentationem patroni ille, qui ex familia sua reperiretur in sacerdotio, possetque amoueri à dicta capellania ex causa ab eodem patrono. Accidit, quod vacante dicta capellania nullus ex dicta familia inuentus est, qui esset sacerdos. Quæsitum est primò, an possit institui alius ex dicta familia, qui non esset sacerdos. Secundo, an ordinarius possit super hoc dispensare.

[d] *In cap. cum de beneficio. sub finem, de præbēdis li. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Ad respondendum quæstionibus propositis, præsuppono primò prædictam capellaniam non esse beneficium Ecclesiasticum, vt in casu simili antehac respondimus, quia non est erecta auctoritate iurisdictionis Ecclesiastici, sed solum auctoritate priuata laica testatoris, qui ratione sui patrimonij eam constituit, sine vlla auctoritate ordinaria, vel delegata, iuxta ea, quæ notantur in cap. *cum dilectus*. [a] & quia constituta fuit eo modo, & ea conditione, vt patronus posset capellanum tollere à præfata capellania ex causa, quæ sibi legitima videretur: quod fieri non poterat, si capellania fuisset beneficium Ecclesiasticum, quoniam illud, saltem si est saeculare, non potest auferri, si causa per Ecclesiasticum iudicem cognita: quia talia sunt perpetua, iuxta cap. *inuentum*. [b]

2 Secundo, præsuppositio eo quòd prædiximus, respondeo ad primam quæstionem, quod nominatio prædicta, à præfato patrono facta, est valida: quia præsentatus est de parentela fundatoris, & est clericus habens qualitates requisitas ad nominationem per clausulam fundatoris, cùm non inueniatur in parentela presbyter, nec alius constituendus in ordine sacro, sed præfatus nominatus peccabit acceptando eam sine proposito efficaci assumendi presbyterium, & residendi eo modo, quo iussit testator, quia erit capellanus verus, & obligatus ad assumendum presbyterium, cum iam iustam habeat ætatem: & non sufficit ei tantùm alius ordo sacer, & obligatur ad residentiam personalem.

3 AD SECVNDAM respondeo, quod ordinarius non habet potestatem mutandi voluntates defunctorum, [c] & per consecutionem non posset ordinarius, etiamsi esset Episcopus, præfatam dispensationem facere.

AD TERTIAM, quæ implicitè videri potest quæri, scilicet, an Papa possit iustè dispensare super hoc, & an id iuste possit ab eo peti, respondeo quòd non, nisi iusta causa ad id accesserit: quoniam licet Papa, & Princeps non recognoscens superiorem possit voluntates defunctorum sibi subditorum in rebus sibi subditis mutare iusta de causa, per ea quæ latè notantur in d. *clem.* & in cap. *quæ in ecclesiarum*. [d] & in l. 1. [e] adiunctis allegatis per eius glossam, [f] id tamen fieri debet iusta de causa: quia morientibus libera est de rebus suis ordinandi facultas. [g] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missam quotidie dicere non tenetur capellanus prouisus de capellania instituta cum onere dicendi Missas indefinitè.*
1 *Obligatio celebrandi non inducitur ex eo, quod capellanus putans se sic obligatum, quotidie etiam per viginti annos celebrauerit.*
2 *Missam quotidie dicere ex fundatione capellania obligatus, excusatur, si omni hebdomada ex causa honestatis, vel deuotionis augendæ semel & aliquando bis omittat, cùm talis obligatio intelligatur, vt toties celebret, quoties honestè & deuotè potest. num. 2.*

CONSILIVM VI.

RELIQVIT testator bona reddentia 830. solidos annuos pro vna capellania ad dicendas Missas, non expresso numero earum, quas teneretur dicere capellanus: & qui eam accepit, dixit annis viginti quotidie Missam, putans se teneri ad celebrandum quotidie. Estque constitutio synodalis, quæ dicbat, eum qui tenet capellaniam non reddentem vltra 500. solidos, teneri ad dicendum vnam Missam in hebdomada pro singulo centenario solidorum. Quæritur an prædictus capellanus teneatur ad celebrandum quotidie, eo quod viginti annis ita celebrauit.

1 Respondeo primo, quod prædictus capellanus non tenetur ad celebrandum quotidie, eo solo, quòd celebrauit quotidie viginti annis. Tum quia ipse non se intendit quotidie viginti annis obligare ad maius onus, quàm sit illud, ad quod eum testator obligauit, & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. [h] Tum quia possessio 20. annorum non sufficit ad dicendam præscriptionem obligatoriam in rebus ecclesiasticis. [i] Tum quia soluens per errorem & ignorantiam repetit solutum. [k]

2 Secundo, quod non tenetur ad celebrandum quotidie per solam clausulam testatoris, quia id non expressit.

Tertio, quod etiamsi expressisset vt quotidie celebraret, non tamen teneretur id facere, per ea. *significatum*. [a] Quarto, quod per prædictam constitutionem videtur teneri ad celebrandum, quoties honestè & deuotè id facere poterit. Tum quia constitutio habet, aut certe clarè significat teneri capellanos ad celebrandum semel in hebdomada pro centenario centum solidorum reditus capellaniæ, & ad celebrandum quinquies in hebdomadas, qui habet capellaniam reditus 500. Tum quia licet ipse non teneatur ad dicendum vnam in qualibet hebdomada pro quolibet centenario solidorum annuorum, cum si ad id teneretur, oporteret eum dicere octo saltem Missas in hebdomada, quod non potest: tenetur tamen dicere, quod potest deuotè, & honestè, per dictum cap. *significatum*. [b]

3 Quintò, quod potuit ipse tempore præterito excusari, & etiam nunc omittendo vnam, vel interdum alteram Missam in hebdomada, modo id non faciat causa voluptatis, vel curiositatis, vel cupiditatis ludendi alea, tempore quo illam dicturus erat, sed causa honestatis, aut augendi deuotionem, vel alia simili, ob notata vbi supra. Salua quæ iustior, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ecclesiasticum debet esse & perpetuum & Ecclesiastica auctoritate fundatum, nec sufficit, quod instituatur ab Episcopo, si de priuatis bonis vti à priuata persona instituatur.*
2 *Nominatus ad beneficium sacerdotale ætatis ad suscipiendum presbyterium esse debet, & in proximis temporibus ordinari.*

CONSILIVM VII.

DE capellania sacerdotali relicta cum iusto salario, & facta facultate hæredi præsentandi, & etiam destituendi quando volet.

1 Ad quæstionem prædictam respondeo primò, hanc capellaniam, quam testator appellat beneficium presbyterale, non esse propriè beneficium Ecclesiasticum: quia non est perpetuum, nec auctoritate fundatum Ecclesiastica: quia potest tolli sine culpa & causæ cognitione: & beneficium Ecclesiasticum propriè dictum debet esse perpetuum, & auctoritate Ecclesiastica fundatum, [c] & nos post Petrum ab Ancharano [d] & Felinum [e] profundè tradidimus olim. [f] Nec obstat, quod testator, qui fundauit eam, erat Episcopus: quia non fundauit episcopali auctoritate, sed priuata, & communi laicorum, qua poterat vti bonis patrimonialibus vel quasi patrimonialibus vt post alios tradimus in tract. de reditib. ecclesiasticis [g] & probatur in cap. *quia nos*. [h]

2 Secundò, quòd capellanus nominatus à patrono debet esse ætatis legitimæ ad presbyteratum suscipiendum, & quod suscipiat illud in proximis statutis à iure temporibus: & non oportet quod sit actu presbyter, [i] quæ recepta sententia est in prædictis capp. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum sacerdotalium, si actu requirant sacerdotium, non sacerdoti facta collatio, nulla est, adeo vt possit declarari illa vacare, & condemnari collatarius ad restitutionem fructuum, ac etiam distributionum. nu. 3. alias sufficit quod collatarius habeat legitimam ætatem pro eo suscipiendo, num. 1. & 3. potest tamen cogi ad illud suscipiendum etiam per priuationem. num. 4.*
1 *Dignitates in collegiatis & cathedralibus obtinentes, si ordinem illis annexum non assumant, post annum amittunt vocem in Capitulo, & dimidium distributionum, etiam si horis interfint, & officium recitent. num. 3. & 5.*
2 *Intellectus Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. non est, vt collatarius actu habeat ordines, & alias qualitates beneficio annexas, sed ætatem, & habilitatem ad hæc habendum.*
4 *Beneficia non perduntur ipso iure, nisi in casibus à iure requisitis, sed nec quis debet illis priuari, nisi ex magna & iusta causa.*

CONSILIVM VIII.

ECCLESIA collegiata B. Nicolai, quæ capella regia est ex fundatione & dotatione Caroli II. habet ex dispositionibus & ordinationibus dicti Caroli centum clericos, non computato Priore, sub cuius regimine dicti clerici persistunt. De quibus centum clericis 42. sunt

canonici

a De iure patron.
b 16. q. 7. ea. satis peruersum. 36. dist.
c Clem. quia contingit. de relig. domib'. cum ei concordantibus.
d De const.
e ff. de administr. rerũ ad ciuitatẽ pertinent.
f Et in l. Legatam. eod. tit.
g Leg. 1. C de sacros. eccles.
h L. in agrũ. ff. de acquiren. rerum. dom. c. fin. de præbend.
i Ca. de quarta. cum ei adnot. de præb.
k Leg. 1. ff. de condictione indebiti.

a Cum ei adnot. de præb.
b Et ei adnotata.
c Ca. inuentum. 16. q. 7. & c. satis peruersum. 36. dist.
d In c. de regul. iur.
e In c. postulasti de reser.
f In rub. de prabend.
g q. 1. monit. 19. nu. 1.
h De testam. & 12 q. 5. ea. 1. & 2. & qu. 5. c. fixum.
i Ca. ei cui. de præbe. li. 6. & in c. 2. de inst. eod. lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

canonici,ex quibus vnus est thesaurarius,28.dicũtur clerici mediocres,& 30.clerici infimi. Iusuper ex dispositione dicti Caroli ex dictis 42.canonicis thesaurarius, & 16. canonici sunt sacerdotes,diaconi septem cum cantore,& subdiacoñ quinque cum succentore, eademque Caroli dispositione Prior in dextro choro superiori stallo sedet, thesaurarius verò in sinistro, & iuxta Priorem in dextro cantor,& iusta thesaurarium in sinistro succentor.Collationem verò tam prioratus, quàm canonicatum, thesaurarij,& cantoris, & succentoris dictus Carolus sibi reseruauit.Defuncto Priore tunc temporis dictæ Ecclesię collegiatæ,vacauit canonicatus thesaurarij, de quo fuit prouisus à Vicerege quidam Titius,qui dictum canonicatum resignauit in manibus dicti Viceregis, qui illum contulit cuidam Aemilio, reseruata ipsi Tirio aliqua pensione:cuius prouisionis vigore fuit immissus in possessionem, sede adhuc Prioris vacante. Debet etiam dictus thesaurarius,tam ex forma constitutionis Regis Caroli, quam iuris communis, accedere ad omnes Horas canonicas diurnas,& nocturnas. Hodie per modernum R. D. Priorem extitit compertum, quòd dictus Æmilius thesaurarius non est sacerdos, nec recitat officium, nec scit illud recitare, nec ordinare, item non accedit ad Ecclesiam prædictis horis.

Quæritur, an dictus Æmilius canonicus & thesaurarius prædictus,stantibus præmissis, possit de dicto canonicatu & thesauraria à Reuerendiss. Priore priuari, & condemnari ad restitutionem fructuum per ipsum perceptorum. Nam videtur dicendum priuare eum, cùm licet habeat ætatem, non tamen habeat aliàs habilitates à dictis constitutas,& à iure requisitas circa scientiam,[a] iuxta Concilium Tridentinum, [b] & per consequens non fecit fructus suos,& ad illorum restitutionem tenetur.

a *Cap.4.sess 22.*
b *In fin.*

1 Ad solutionem quæstionis necessaria erat Caroli prędicti constitutionis copia,seu clausulę obligantis thesaurarium, & sexdecim canonicos ad presbyterium:quia illa obligatio potuit poni dupliciter.Primò, quòd hi, quibus sunt conferendi,debeant esse actu presbyteri tempore collationis. Secundo, quod habeant ætatem habilem ad suscipiendum presbyterium,iuxta notata in cap. *cui de non sacerdotali.* & cap. *etsi eum.* [c] in cuius glossa [d] notat hoc Dominicus. Et si primo modo esset annexus ordo, collatio facta prædicto Æmilio non valuisset: si autem secundo,valuisset quidem,sed post annum perderet suffragium, siue vocem in Capitulo, dandam, & dimidium distributionum quotidianarum. [e]

c *De prab.li. 6.*
d *2.nu.11.& 12.*
e *Per Clem. vt ij qui. 2, resp̃osa,de ætate & qualit.*

2 Secundo,quod prędictum [f]Concilium Tridentinum non videtur obstare proximo dicto,quatenus sub fine innuit,quod collatio dignitatum,personatuum, & aliorum beneficiorum Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum in posterum facienda non valeat, nisi iustam ætatem & alias habilitates ad id requisitas habeant, non inquam obstare videtur, quia non statuit, quòd debeant habere actu ordines,vel alia,sed debeant habere ætatem, & habilitates ad habendum ea,quod videtur praxis Curiæ seruare:conferuntur enim in ea passim dignitates prædictæ, & alia beneficia Ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum non habentibus actu ordines, quos ea requirunt, modo habeant ætatem iustam, & alias qualitates requisitas ad hoc,vt sint habiles ad eos accipiendos.

f *Cap.4.*

3 [g] Tertiò,quòd si prędictę thesaurarię ordo presbyteratus est annexus primo dictorum modorum,ideſt, quòd is cui conferenda est illa, debeat esse actu presbyter,prædictus dominus Prior potest declarare ipsum nec esse, nec fuisse thesaurarium,immo toto tempore,quo illam tenuit prædictus Æmilius,vacasse, & nunc vacare. Potest etiam condemnare ad restitutionem omnium fructuum, & distributionum quotidianarum ab ipso perceptarum, eo quod sine vllo titulo canonico eam tenuit,& tenet, contra cap.1. [g]

g *De reg.iur. lib.6.*

Quartò,quòd si prædictæ thesaurarię ordo presbyterij est annexus secundo modo prædicto, prædictus dominus Prior potest eum declarare non habere vocem in Capitulo, & perdidisse, ac perdere dimidium distributionum quotidianarum etiam diebus,quibus interest diuinis officijs,& quibus recitauit Horas canonicas,& condemnare ipsum ad restituendas eas, per d.clem. [a]

a *Vt ij qui.1. respon,2.*

4 Quintò, quòd prædictus dominus Prior potest prædictum dominum Æmilium cogere ad addiscendum modum recitandi Horas,si nescit, sub pœna priuationis thesaurariæ, quia qui habet beneficium Ecclesiasticum, & nescit ea,quæ illud requirit, tenetur illud in vtroque foro relinquere,aut discere illa quæ illud requirit ad iustam illius administrationem,iuxta Panormitanum receptum [b] & fundatum per *Lidem iuris.* [c] & latius tradita à nobis capit.*si quando.* [d]

b *In cap.venerabilis. de præb.*
c *ff. ad leg. Aquil.*
d *De rescrip. & capi. inter verba.11.qu. 3.*

Sexto,quod si collatio thesaurariæ facta prædicto Aemilio,ipso iure valuit,licet forte iniusta fuerit, non debet tamen ea priuari,si monitus vult discere modum recitandi horas canonicas,& alia suo necessaria officio,& facere illa, quæ illud requirit, quia beneficia ecclesiastica sunt perpetua,& non perduntur ipso iure,nisi in casibus in iure expressis,argum.glossę solemnis [e] & non debent tolli per sententiam iudicis sine graui & iusta causa. [f]

e *Cap.fin.de iur. patron.*
f *Ca. inuenitum. 16.q.7. & c.satis per uersum. 16. dist.*

5 Septimo, quod prædictus dominus Prior potest condemnare prædictum Æmiliũ ad restitutionem omnium fructuum perceptorum pro tempore, quo non recitauit Horas canonicas,per [g] Concilium Lateranense & per extrauagantem Pij V. quorum tenorem posuimus in Manua, [h]& ad distributionum quotidianarum restitutionem pro tempore,quo non interfuit diuinis, etiam si in eo recitasset horas,per capit. 1. [i] & etiam ad restituendum dimidium distributionum perceptarum post annum suæ promotionis,etiam pro tempore,quo interfuit diuinis,& recitauit Horas,per clem. [k] Salua,&c.

g *§ statuim', sess. 9.*
h *Ca.23.nn. 122.*
i *De cler.non resid.lib.6.*
k *2.responso 2. de ætat. & qualit.*

SVMMARIVM.

1 Commenda duplex,perpetua, & temporalis: per primam acquiritur titulus,& fructus,potestásque faciendi,quicquid potest titularis,præter excepta in literis cõmendatis:at per secundam nec acquiruntur fructus,nec ius in beneficio,nec est prælatus,sed procurator cũ legitima administratione beneficij.2.

3 Dispensatio ad vnum beneficium obtinendum expirat eo ipso, quod talis obtinuit commendam,si sit perpetua,aliàs non.

CONSILIVM IX.

AN dispensatio ad vnum beneficium expiret per acceptationem alterius collati in commendam?

1 Respondeo primò, duplicem esse commendam, vel collationem beneficij in commendam factam: alteram temporalem,de qua disponit cap. *nemo deinceps.* [l] & etiam illa, per quam beneficium litigiosum commendat ordinarius alicui, vt seruiat ei lite pendente, iuxta notata in capit. 2. [m] & per quam hodie post Concilium Tridentinum [n] commendatur Ecclesia parochialis per viam vicariæ, donec illi de rectore prouideatur, & per quam Papa solet aliquando beneficium sibi reseruatum vacans commendare alicui, donec ipsum alicui conferat, de qua loquitur Dominicus. [o]

l *De elect.6.*
m *Vt lite pendente.li.6.*
n *Sess.24.ca. 18. de refor.*
o *In d.ca.nemo deinceps. nu. 6.*

2 Altera est perpetua,per quam Sedes Apostolica confert beneficium in commendam quo ad vitam commendatarij,de qua loquitur cap.*illud*,& cap.*qui plures.* & [p] Panormitanus [q] & alij, quos refert Decius [r] & latius Ludouicus Gomezius [s] in quibus locis resoluit, quod huiusmodi commendæ perpetuæ,quæ causa ętatis passim fiunt per Sedem Apostolicam, habentur pro titulis legitimis, & commendatarij habentur pro prælatis, & faciunt fructus suos,& possunt facere,quicquid possunt titulares,exceptis ijs quæ per literas commendatorias excipiuntur.

p *Capi. relatis. 21.q.1.*
q *In c.querelam de elect.*
r *In c.quoniã Abbas de offic. deleg. & in addenti. de rescrip. sub finem.*
s *In regu. de infir. resig. q. 13.& de trib. poss. q.5.*

Secundo,quod commenda temporalis ad certum tempus facta non dat ius in beneficio, nec commendatarius facit fructus suos,neque est prælatus beneficij,sed procurator,habens tamen legitimam administrationem, vt determinat Dominicus [t] post DD. de Rota, quem sequitur Ludouicus Gomezius. [v]

t *Vbi supra.*
v *In locis supradictis.*

3 Tertio,quòd ex his infertur respondendum esse quæstioni D. consulentis per distinctionem, scilicet, quod si præfatæ commendæ erant temporales, non fuit per illas extincta dispensatio,si autem perpetuę,sic,nam prędictus Ludouicus [x] ait post Collectaneum, quod cap. 1. [y] habet locum in commenda perpetua.Salua,&c.

x *In prædicta reg. de trien. q.1.pag.11.*
y *De fil. presb.lib.6.*

SVMMARIVM.

1 Beneficia plura personalem residentiam non requirentia,vsque ad competentem tantùm sustentationẽ,licitè conferri possunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

secus si excedant, possuntq; cogi beneficiarij vt superflua resignent.

1 Intellectus Concilij Tridentini sess.24.c.17.de reformat.

CONSILIVM X.

QVæritur,an quis possit habere plura beneficia nō requirentia residentiam personalem.

1 Respondeo, quòd est tutus, modo talia beneficia non requirant residentiam personalem, & requirantur ad honestam sustentationem illius, qui ea obtinet:immo & valet collatio ei facta de alio beneficio superfluo ipso iure, licet peccaret retinendo illud cum aliis, & cogi posset relinquere illud,aut aliud, vel alia ex eis,donec redigeretur ad sufficiens vel illa plura quæ illi æquipollerēt: quia hoc licebat iure antiquo,quod non est mutatum per præfatum Concilium,& ita standum est illi. [a]

a Le.præcipimus.C.de appellat.

SVMMARIVM.

1 Beneficium seu præstimonia plura ante Concilium obtenta.& iustam sustentationem excedentia.si superflua pauperibus dētur, retineri possunt,secus de post obtentis:quia vno vel duobus,quod vel quæ sufficiant,retentis,reliqua sunt dimittenda.

2 Pensio etsi non dicatur beneficium strictè, tale tamen est præstimonium.

CONSILIVM XI.

QVidam habēs plura beneficia simplicia,& præstimonia, quam suæ sustentationi honestæ requirantur, quærit quid facere debeat.

1 Respondeo, quòd multùm refert an consulens obtinuerit prædicta beneficia ante Concilium Tridentinum, an post illud: quia secundum opinionem Cardinalis, [b] quam semper soleo sequi,& late explicaui in repet.cap. *ad hæc*, [c] & retuli in Manua. [d] potest ea tenere, modo non plus in se sustentando,quàm requirit decentia suæ personæ,& reliqua piis operibus impendat. si verò ea obtinuit post Concilium Tridentinum non potest retinere nisi vnum illorum, vel duo, quod vel quæ sufficiant sibi honeste sustentando, per Concilium Tridentinum, [e] etiam si sint simplicia,& compatibilia.

b In clem.gratis.de reseri. c De præben. d Ca.25.nu.128.

e Sess.24.ca.17.de refor.

2 Et licet pensiones strictè non dicantur beneficia ecclesiastica,præstimonia tamen talia sunt,vt Panormitanus receptus determinat, [f] Felinus. [g] Quantum vero sufficiat ad honestam sustentationem consulentis, ipse viderit,cōsultis viris prudentibus, & Deum timentibus: super quo videre poterit quæ nos post multas consultationes scripsimus in misce.62. [h] Salua,&c.

f Cons.47. par.2. g In c.postulasti.de refer. h De oratio. per totum.

SVMMARIVM.

1 Obtinens plures parochiales sine dispensatione,sit inhabilis ad illas,& alia quæcumque beneficia obtinenda, & vltimo loco adepta reseruantur collationi Papæ, & collatio facta de illa ab ordinario est nulla.

CONSILIVM XII.

QVidam A. obtinuit tres parochiales Ecclesias à S. Sede Apostolica, & intra animum ad presbyteratum nō se fecit ordinari, & nihilominus eas retinuit,possedit, & fructus earum percepit 10. annis. Quæritur an incurrerit inhabilitatem ad aliquam illarum obtinendam, & an ordinarius illas renunciatas in manibus eius possit conferre alicui.

Respondeo, quòd hæ duæ quæstiones sunt graues, & quarum decisio requirit hominē maiori otio, quàm quod est mihi,fruentem, præterquam quod votis meis ex parte repugnat illarum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua fum in eum,qui mihi eam impetat, hæc pauca respondeo.Primò,esse distinguendum an præfatus A.obtinuisset eas cum Papæ dispensatione, an verò sine illa. Secundo, quòd si absque dispensatione obtinuit eas,fuit factus inhabilis ad illas, & alia quæcunque beneficia obtinenda, per extrauag. *execrabilis.* [i] Et quod postremo loco adeptæ fuerunt reseruatæ collationi Papæ secundum glossam Zēzelini,quam habet extrauagans Ioan.xxij.quam & nos sequimur in repetit.c.*accepta*.nuper Romæ impressa, [k] licet glossa Gulielmi,quam habet inter extrauagantes communes,putet etiam alia esse reseruata, & consequenter solus Papa potuit prouidere de illis,& collatio facta de illis ab ordinario fuit nulla.

i Ioan.xxij.§ porro.de præben.

k In solutio. se.oppos. nu. 21.de restitu. spol.

SVMMARIVM.

1 Beneficium simplex sufficiens habens,secūdum simplex licitè quidem & sine peccato retinere non potest,per adeptionem tamen secundi non inducitur vacatio primi. nu.3. & hæc est cōmunis. num. 4. licet Innocentius & quidam alij contrarium putauerint,nu.2.nisi quando secundum est primo vniforme,& sub eodem tecto,nu. 4.vel in eorum fundatione aliter sit statutum, vel sit regulare,nu 5.vel agatur de expectatiuis.nu.1.quarū iuxta sit ad rem.facilius perditur.nu.7. sed nec per Concilium Tridentinum inducta fuit in beneficiis simplicibus talis vacatio. num.6.

3 Pœnam priuationis aliquem ipso iure incurrisse non est dicendū, nisi id sit expressum in iure.

5 Vacatio beneficiorum ipso iure non facilè extendenda est ab vno casu ad alium.

CONSILIVM XIII.

AN habens vnum beneficium simplex,si acquirat alterum sufficiens,perdat ipso iure prius?

1 Pro parte affirmante facit in primis,quod omne beneficiū,quod est sufficiens alicui, est incompatibile cuilibet alij, quālibet simplici & paruo,quoad ipsum qui habet illud,iux.glo.singularē & receptā, [a] quę habet peccare mortaliter eū,qui habens beneficiū sufficiens,retinet alterum: cuius sententia redacta est in canonem à Concilio Trid. [b] & habens incompatibile beneficium perdit illud per adeptionem alterius incōpatibilis, [c] per locum à simili, vel identitatis,vt ita dicam,rationis. Secundo,quod clem.*gratia*. [d] habet habentem expectatiuā ad aliquod beneficium perdere illam per adeptionem alterius incōpatibilis illi, & per prædictum Concilium Tridentinum omne beneficium sufficiens alicui est incompatibile cuilibet alij quālibet simplici quo ad ipsum,vt prædictum est,vt etiā nos asseruimus in miscell.61. [e]

a In c.dudū 2. de electio. ver.retinere. b Sess 24.ca. 17.de refor. c Ca.de multa.de præb. d De rescrip. e De oratione.

2 Tertio facit opinio celebris Innocentij, [f] quam videtur sequi glossa prefata, [g] super qua Barbatius dixit illā esse veriorem quam contrariam, & eam sequitur Rebuffus, [h] qui, [i] in specie videtur quæstionis huius partem affirmatiuam asserere. Quarto facit desiderium illud sanctum, quod traxit Rebuffum in hanc sentētiam, scilicet vt retrenarentur à pluralitate beneficiorum,qui ad eam aduolant: ob quam certè cautam ipse quoque vellem hanc partem esse iuridicam. [k]

f In ea.fin.de cler.non resid. g Clem.gratia. h In pro ibe nef.sit.de dispensatione ratione ætatis nu.6. i Num.7.

3 Quibus tamen non obstantibus tenenda videtur pars negans,scilicet, quod non perdit ipso iure,sed quòd per sententiam cogi posset relinquere alterū. Primò quidem, quòd non est dicendum aliquam pœnam ipso iure in aliquo casu incurri absque iure,quod expresse id statuat,iuxta glossam celebrem & receptam, [l] pro qua est aptus textus in authen. [m] At nullum ius Pontificium hoc hactenus statuit:ergo,&c.Secundo, quod pœnæ non sunt extendēdæ ad aliū casum, [n] etiā ex similitudine rationis,immo nec ex identitate rationis etiam omnimoda, secundum glossam singularem & receptam, [o] & resolutionem D. Antonij, [p] & Dominici & Perusini,qui alios multos referūt super dicta glo.nisi occurrat aliquid aliud de eis, quæ ponūt Dominicus & Perusinus ibidem.At nullus canon inuenitur,qui pœnam perditionis ipso iure infligat in hoc casu, nec alio huic simili, & cuius eadem omnino ratio habeat locum in hoc,& minus quod cum omnimoda ratione cōcurrat aliquod aliud ad talem perditionem requisitum: ergo non est facienda.

k Arg.c.quia iustum.& c. cum tam dudū.de præbe & principij extrana.Ioānis.xxij. l In ca.fin.de iur.patro. m De non eligendo secūdo nubentes. §. cū igitur. sub fin.ver.sicut si patres.& in l si quis.ff. de relig. & sumptibus. n Cap.pœnæ de pœnit dist. 1.l.præses.ff. de pœnis. o In c.1.ver. Italia.de tem po.ord.lib.6. p In ca.fin.de consuetud.

4 Tertio, quod communis opinio contra Innocentium in hac re satis vacillantem, [q] & Immolensem, [r] tenet,quod vnum beneficium simplex non vacat ipso iure per adeptionem alterius,nisi sit vniforme sub eodem tecto, iuxta casum singularem. [s] Quarto,quod etiam si nec Panorm. cuius opinio est communis,neque alius prætatam conclusionem assereret,cogeremur tamen asserere per prædictas rationes irrefragabiles,& per cap.*præterea*, [t] etiam per locum ab speciali, [v] quibus non potest responderi, nisi à regulis iuris sine efficaci ratione deuiādo. Quinto,quod hāc opinionem Panormitani communem vidi firmiter ante quadraginta annos teneri perlegendo,disputando, & cōsulendo in quatuor Academiis celeberrimis,scilicet Tholosa,Cathurci,Salmāticæ,& Conimbricæ:nec in tota ætate mea vidi, nec audiui cōtrariū seruarū in Vrbe, nec in

q In c.de multa. de præbe. r In ca.fin.de cler.nō resid. s In c.literas. decess.præb. & clem.fi.de præb. t Et c.referēte. & cap. de multa per locum ab speciali.de præb. & per d.cap. literas. v De conces. præben.

Universidad de Deusto
Biblioteca

orbe,neque ex hoc capite impetratum esse beneficiũ simplex alicuius tamquam vacans iure communi. quod addo propter aliqua beneficia simplicia,in quorum fundatione particulariter statutum est,vt vacent alio quocumque beneficio quæsito.

5 Sexto,quod esto ius commune habeat beneficia, quæ sunt incõpatibilia propter suam naturam intrinsecam & principalem,quia sunt regularia, vel requirentia residentiam personalem, vacare propter alterius assecutionem, multum esset circumspiciendum an esset extendendum, cùm sit pœnale,ad casum nostrum,in quo beneficium sufficiens non est ob suam naturam principalem incompatibile minus sufficienti,sed per accidens,& minus principaliter,eo quod sufficit ei, qui habebat illud insufficiens:eũ ea quæ per accidens, ac minus principaliter contingunt, non sint attendenda,arg.l.*si quis nec causam*,[a] & multorum, quæ per Iasonem ibi congeruntur,aut certè saltem minus quam quæ principaliter aguntur, vt eruditissimus Alciatus eruditè ibidem dixit. Septimo,quod quærenda est pax, & fugiendæ lites,iuxta proœmium Gregorianum,& illud Apostoli: *Mutuam & continuam charitatem inter vos habentes:* & si S.D. N. declararet partem affirmatiuam esse veram, innumeræ lites orirentur impetrantibus pauperioribus beneficia multorum ditiorum,qui profecto palam cũ beneficiis sufficientibus retinent alia minora vbique gentiũ.

6 Octauo denique,quod qui tenuerit partem affirmatiuam esse veram, cogetur per prædictum Concilium Tridentinũ tenere,quod etiã ante Cõc. Trid. solebãt vacare: quia ante illud erat peccatũ mortale retẽtio insufficientis cũ sufficienti, iuxta prædictam glo.singularem receptam, quod tamen nemo vnquam,vt arbitror,ante illud dixit.

Ad primum oppositorum respondetur concedendo assumptum,scilicet quod omne beneficium sufficiẽs est incompatibile alij quamlibet simplici: negando tamẽ quod omne beneficium incõpatibile vacet ipso iure per adeptionem cuiuslibet alterius incompatibilis eũquia illa pœna nullo iure hactenus imposita est, per prædicta: & iure mitari licet de Andrea Siculo,& Rebuffo, qui tantopere suam opinionem fundauerunt in d.c.*de multa*. Tum quod de solis ecclesiis parochialibus, dignitatibus, personatib. & officiis statuit, in quibus longè maior ratio illã pœnam statuendi occurrebat. Tum quod per locum ab speciali irrefragabili contra ipsos retorqueri potest. Tum quod pœnæ extra suum casum nullatenus extendi debent, per prima duo fundamenta pro parte negante adducta.

7 Ad secundum respondet Pan.recept.[b] quod prædicta clem.*gratia*.non loquitur de beneficio iam quæsito,sed de quærendo,& ita de iure ad rem,& non de iure in re.& illationẽ ab altero illorum ad alterum esse infirmam,palam est vel ex eo,quòd monachus & seruus possunt domino & monasterio in altero præiudicare, & in altero non, iuxta Innocentium [c] & Bald. [d] At tertium respondetur primo, quod Innocentius non firmiter asserit id quod dicit,sed solùm per verbũ *videtur*; & merito:quia nullo firmo fundamẽto nititur,solũ enim citat notata in c.*ex tua*, [e] cui[s] tamẽ glo. [f]clarè significat,& per sequentẽ §.efficaciter probat illius cõtextũ nõ agere de priuatione ipso iure,sed per sententiam. Secundo,quod opinio Innocentij etiamsi esset asserta,tamen cùm eam tamquam doctor scripserit, nil impedit quo minus per firmos textus & rationes discedamus ab eo,[g] etiam si suam constitutionem declararet exẽplo Hostiensis. [h] Ad quartum respondeo, laudandum esse zelum Rebuffi,& adeo quidem,quod ante sesquiãnũ proposui persuadere Reuerendissimo Datario libellis supplicibus,vt adderet hanc iuris vacationem, sed non fui ausus propter timorem multitudinis litium inde gignendarum, in qua fundo vltimum argumentum pro parte negãte factum.Per quæ omnia credo firmiter, attento iure hactenus statuto,partem negantem esse veram,& non fore vtile paci Reipub.Christianæ partem affirmantem nouè statuere.Salua,&c.

a *ff. de rebus. cred.*

b *Vbi supra.*

c *In cap. cum olim. de priuileg.*
d *In l. seruis. C. de pactis.*
e *Eod.tit.*
f *In verb. expoliari.*

g *Arg. c. capellanus. de ferijs.*
h *In cap. 1. de conces. præb. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Possidens archidiaconatum litigiosum illud perdit, si postea acquirat titulum & pacificam possessionem alterius similis non litigiosi: & si contendit retinere vtrumque, efficitur execrabilis,secus autem.si primo obtinet titulum non litigiosi, & postea titulum & possessionem secundi litigiosi, & demum pacificam possessionem primi non litigiosi.*

2 *Dimittens quis beneficium litigiosum, siue non litigiosum, quod credebat vacare per assecutionem secundi incompatibilis bona fide adepti, si postea detegat se de secundo non esse sufficienter prouisum,potest ad primum redire.*

CONSILIVM XIIII.

QVidam N.de mense Februarij 1561.impetrauit à Sed[e] Apostolica vnum archidiaconatum cuiusdam cathedralis cum pluribus aliis beneficiis simplicibus: postmodum,videlicet de mense Octobris 1562.fuit etiam prouisus per ordinarium de alio archidiaconatu alterius cathedralis,& statim possessione illius habita,fuit sibi mota lis. expeditis autem literis super dicto primo archidiaconatu habuit possessionem pacificam illius,& etiam fructus,quã adhuc continuat, prout etiam continuauit possessionem dicti archidiaconatus litigiosi vsque ad annum 1570.

His stantibus,quæritur an prædictus N. fuerit effectus *execrabilis*, ita vt vacent beneficia prædicta incomparibilia,quæ retinuit,ad hoc, vt etiam teneatur ad restitutionẽ fructuum? In quo pro affirmatiua videtur tenendum:quia per assequutionem secundi vacat primum, & per retẽtionem eorum vacant omnia. Non obstat quod dictus secũdus archidiaconatus fuit factus litigiosus: qui respondetur,quòd obiectum procederet, si possessio illius vltimo loco capta fuisset,sed mihi præsupponitur, quod postquã exponens possidebat archidiaconatũ litigiosum, adeptus fuit possessionem dicti primi archidiaconatus pacificam, & non dimisit archidiaconatum litigiosum,prout dimittere tenebatur,ne fieret *execrabilis*:& si ille erat litigiosus, tantò libentiùs ab exponente dimitti debebat,illud enim de lite,quod excusat ab execrabilitate, procedit quando mouetur lis super beneficio postea obtento, illa ratione, quia cap.*de multa*.& extrauagans *execrabilis*, mandant dimitti primum beneficium,si quis velit assequi secundum, nec videtur honestum quòd ad dimittendum primum pacificum quis cogi debeat propter secundum litigiosum: quia hic posset vtroq; priuari, videlicet primo per dimissionem spontaneam, & secundo, si in lite succumberet: quod inconueniens cessat, quando primum beneficium dimittendum litigiosum exiit. Nec etiam obstat, quod Camera possideret dictum primum archidiaconatum pacificè,antequam dictus exponens de dicto secundo archidiaconatu litigioso prouideretur, quasi quod tunc dictus exponẽs diceretur possidere,& cõsequẽter quod possessio archidiaconatus pacifica præcederet possessionẽ litigiosi: quia respondetur quod alia est possessio Cameræ, alia dicti exponentis,& negari non potest,quin dictus exponens habuerit possessionem post archidiaconatum litigiosum.

1 AD QVAESTIONEM & rationes pro parte affirmatiua propositas respondeo primò,quod certum est prædictos duos archidiaconatus duarum ecclesiarum cathedralium esse beneficia incompatibilia inclusa sub c. *de multa*,[a] quia per notata, [b] ab omnibus sunt dignitates vel personatus,de quibus illud tractat. Deinde, quòd facilè videri potest cuipiam,archidiaconatũ secundo loco quæsitum vacasse per assequutionem possessionis pacificæ archidiaconatus prius habiti. Tum quia possessio pacifica vnius incompatibilis facit vacare ipso iure alterum, cuius tituli adeptio sine tali possessione ad illum effectum non sufficeret. [c] Tum quia licet beneficium prius pacificè obtentum non vacet ipso iure per obtentionem secundi litigiosi:tamen è contrario primum litigiosum vacat per obtentionem secundi incompatibilis pacificam. quæ est determinatio Innocentij ab omnibus recepta, [d] & in casu proposito prius fuit obtentum secundum litigiosum, quã pacifica possessio prioris.

Attamẽ maturius cõsiderando, cõtrariũ videtur asserẽdũ:quia nullibi statuitur,vt incõpatibile prius obtetũ non habita pacifica possessione vacet per adeptionẽ possessionis subsequutã post obtẽtionẽ secũdi litigiosi:& ita nõ est

a *De præb.*
b *Ibidem.*

c *Ca. commissa. de elect. li. 6. & extrauag. execrabilis. Iosua. xxij.*
d *Ita in nostra decisi.*

asseren

Universidad de Deusto
Biblioteca

rendum,[a] præsertim quod nulla efficaci ratione id persuaderi potest.

Non obstant in contrarium allegata. Non primũ: quia licet de iure caueatur, quòd prius obtentum non vacet per secundum, donec eius pacifica possessio obtineatur, vt iura in eo allegata probant, tamen nec illa nec alia vlla probãt, quod adeptio possessionis pacificæ primi beneficij subsequuta post secundum obtentum litigiosum faciat vacare prius obtentum. Tum quia lõgè aliud est assequi titulum, & possessionem pacificam vnius incompatibilis post adeptionem alterius incompatibilis litigiosi, & aliud assequi titulum & possessionem pacificam vnius incompatibilis ante assequutionẽ alterius litigiosi: ergo iura pœnalia & odiosa, & ideo restringenda, iuxta regulam *in pœnis*, [b] quæ disponunt in hoc posteriori casu, non habebunt locum in illo priori: maximè quia lõgè maior ratio inuenitur in posteriori, ad hoc vt habeat locum illa pœna, quam in priori, facit glossa singularis, [c] quatenus habet numquam incurri amissionem iuris ipso iure, nisi id lege aliqua exprimatur. Non obstat etiam secundum, per ea quæ dicta sunt ad primum: & quia licet possessio pacifica requiratur ad hoc, vt vacet alterum incompatibile, non tamen illa sola sufficit, sed requiritur adeptio tituli, ratione cuius illa fuerit accepta.

2 Vnde si quis post obtentum vnum pacificum vel litigiosum, obtineat pacificam possessionem alterius incompatibilis, eo quod iustè putabat esse sibi ius in eo quæsitũ, & verè non erat, non vacabit prius, immo poterit ad illud redire sine alio nouo titulo, [d] ex qua determinatione colligitur decisio negatiua, videlicet quod archidiaconat⁹ litigiosus non vacauit ipso iure per possessionem alterius pacificam post litigiosi obtentionem, & quod nulla ex hoc capite obligatio ad restituendum quicquam oritur. Salua, &c.

[a] *Arg. c. legatur. 24. q. 2. & §. consideranter. auth. de trient. & semiss. collat. 7.*

[b] *Et reg. odia. de reg. iur. li. 6.*

[c] *Cap. fin. de iure patron.*

[d] *Iuxta ea. si beneficia. eũ ei adnotatis. de prab. li. 6.*

SVMMARIVM.

1 Dignitas est omne beneficium Ecclesiasticum, si habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris.

2 Curatum est omne beneficium quod habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris, vel interioris.

3 Abbatiam exemptam habentem iurisdictionem quasi episcopalẽ obtinens habet beneficium curatum, & spirituale, & spiritualem iurisdictionem nedum fori exterioris, sed etiam interioris animarum sui territorij, ac monachorum conuentus, si habet conuentum, requiriturq; iure communi residentia. nu. 4. non tamen est parochialis, si talem non habet parochiam, cuius animarum curam per se immediatè gerere debeat. nu. 3. vnde sub dispositione Cõcil. Trid. sess. 24. c. 17. continetur sub ea parte in qua loquitur de beneficiis requirentibus residentiam, sed non sub ea in qua agit de dimittendo alteram ex duabus parochialibus. nu. 5. & de iure per assecutionem vnius altera vacat. nu. 1.

6 Beneficiarij tenentur coram Deo iura Ecclesiæ defendere, & alienata recuperare: nec debent curare, vt iurisdictio illis imminẽs in alios transferatur, ne ve retento commodo in alios onus reiiciant.

6 Abbatiæ exemptæ, etiamsi earum iurisdictio transferatur in Episcopum, nõ desinunt esse beneficia regularia. & curata habitu, & etiam actu, si habent conuentum, sed nec debet Abbas procurare, vt cura transferatur in Episcopos.

7 Beneficia plura residentiam requirentia aliàs tamen iustè obtinens, bono vtetur consilio, si vno retento alia reseruatis sibi fructibus loco pensionu resignet valenti onus residentiæ subire.

CONSILIVM XV.

N. Habens plures abbatias exemptas, & habentes iurisdictionem spiritualem exteriorem, quęsiuit, an essent beneficia incompatibilia, licet non habeant parochias, ita vt requirant residentiam personalem, & comprehendantur sub dispositione Cõcilij Tridentini, [e] & an ad retinẽdos reditus, debeat procurare, vt illarum iurisdictio detur Episcopis.

1 Quæstiones propositæ licet duo tantùm expressè quęrant, plura tamen præsupponunt. Dico primo prædictas abbatias proculdubio esse beneficia incompatibilia contenta sub cap. *de multa*: [a] quia sunt dignitates, de quibus illud disponit, omne enim beneficium ecclesiasticum habens iurisdictionem spiritualem fori exterioris est dignitas, vt Innocentius, Panormitanus & alij [b] definiunt, & nos latè tradidimus in rubr. de præbendis. & prædictæ abbatiæ habent iurisdictionem fori exterioris non qualem qualem tantùm, sed quasi episcopalem, & exemptam ab alia iurisdictione episcopali, de qualem habente loquitur glossa singularis. [c]

2 Secundo, quod prædictæ abbatiæ sunt beneficia curata: quia omne beneficium ecclesiasticum habens iurisdictionem spiritualem in foro interiori vel exteriori dicitur beneficium curatum, [d] & prædictæ abbatiæ habent, vt habetur in facto, iurisdictionem spiritualem fori exterioris, immo habent etiam iurisdictionem fori interioris in monachos & religiosos suorum conuentuum, si habent conuentus, iuxta cap. *cum ab ecclesiarum*, [e] & etiam habent in animas omnium territorij sui talem, qualem Episcopi habent in animas parochianorum parochiarũ sibi subiectarum, habent enim iurisdictionem quasi episcopalem, vt dictum est.

3 Tertiò, quòd esto sint beneficia curata, non tamẽ sunt, nec debent dici Ecclesiæ parochiales: quia, vt habetur in facto, non habent parochiam, cuius animarum curam debeãt Abbates earum per se immediatè administrare, quod requiritur ad hoc, vt aliquod beneficium dicatur Ecclesia parochialis, iuxta notata in c. *cum in cunctis*. [f]

4 Quartò, quòd prædictæ abbatiæ iure communi requirunt residentiam personalem. Tũ quia sunt beneficia quasi episcopalia, & habent territoria sibi tantùm, & non alijs Episcopis subiecta: & ita eadem ferè ratio, qua tenentur Episcopi ad residendum, obstringit etiam earum Abbates ad idem faciendum. Tum quia omne beneficium curatum requirit residentiam personalem, secũdum omnes, & etiã non curatum, si est regulare, quales sunt prædictæ abbatiæ, præsertim si essent monachorum nigrorum, per clem. *ne in agro*, [g] & est conclusio asserta à Felin. [h] de qua profundè nos nuper egimus. [i]

5 Quinto, quod ex prædictis sequitur, quod [k] Concilij Trid. non habet locum in casu proposito, quatenus disponit, quòd habens duas parochiales, alteram dimittat: quia hæ abbatiæ non sunt parochiales: immo nec etiam videtur habere locum, quatenus ait, vt habens duos episcopatus alterum dimittat: quia licet sint beneficia quasi episcopalia, & ferè eadem ratio militet in eis, quæ in episcopatibus: non tamen sunt verè & propriè episcopatus, ita vt sub illa constitutione pœnali contineantur, quamuis forte disputando teneri posset contrarium.

Sexto, quod ex eisdem sequitur locum esse in hoc casu prædicto cap. 17. quo ad partem, qua disponit ne cui in posterum plura beneficia conferantur, & etiam quo ad partẽ illam, qua videtur vetare, ne habenti vnum beneficium sibi non sufficiens, requirens residentiam, prouideri possit de alio beneficio requirente residentiam personalem. Nõ enim videtur quod habenti vnam istarum abbatiarum nõ sufficientem suæ sustentationi possit prouideri de alia, nõ derogando Concilio.

6 Septimo, quod prædictus N. nullatenus debet procurare, vt prædictarum abbatiarũ iurisdictio detur Episcopis. Tum quia id esset grande dedecus religionum, quarũ illæ sunt. Tum quod successores eius poterunt in eis residere, & specialem sui territorij curam habere. Tum quod id esset capere commoda, & onus abiicere, contra l. *secundum naturam*. [l] Tum quod omnis prælatus tenetur coram Deo ad iura Ecclesiæ suæ defendenda, & ad alienata recuperanda, quantò magis ad non destruendum, & non alienandum, iuxta cap. *sine exceptione*, [m] cum multis aliis. Tum denique quod licet iurisdictiones earum transferrentur in Episcopos, nihilominus manerent beneficia regularia, & curata habitu, & etiã actu, si cõuentus habent, immo fortè etiam ad procurandum eos habere, si non habent.

7 Octauo, quod modus conuenientior retinẽdi reditus videtur esse, quod retineat vnam, quæ sit opulentissima illarum, & reliquas renuncier in fauorem aliquarũ personarum ad eas regendas idonearum, retinendo fructus earum pro pensione, certa quãtitate pecuniæ reseruata titularijs,

[a] *De præben*

[b] *Ibidem.*

[c] *In clem. 1. verb. propriij. de rebus eccles. non alienan.*

[d] *Cap. dudũ. 2. de elect.*

[e] *Et c. quanto. de offic. ordin.*

[f] *§. inferiores. de elect. & in c. licet canon. & c. statutũ. eod. tit. lib. 6.*

[g] *§. cæterum. & §. sanc. de cler. vel monach.*

[h] *In c. cũ omnes. de consti. col. 1.*

[i] *In ca. nullã. 18. q. 2. a nu. 41.*

[k] *Ca. 17 sess. 24.*

[e] *Capi. 17. de refor. sess. 24.*

[l] *ff. de reg. iure. & ca. qui sentit onus. eod. tit. lib. 6. in 12. q. 1. & ca. nulli. ca. si quis presbyt. de rebus eccles. non alien.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui & abbatias regent,& supplebunt personam vicarij,& etiam poterunt supplere personam œconomi ad recolligendos,conseruandos,& vendendos tempore opportuno fructus: quas duas personas, vel vnam pro duabus,etiam retinendo titulum,oportet alere, & eis stipendia soluere: ita quod forte minor erit quantitas reseruata titulari, quã quod personæ prædictæ palam, vel clam sunt accepturæ: vel permutando eas pro beneficiis simplicibus, quæ residentiam non requirerent,qualia qui permutarent facilè in Hispania inuenirentur: multi enim honoris sui augendi gratia redituum diminutionem paterentur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia simplicia sub eodem tecto tunc demum causant incompatibilitatem,quando sunt vniformia,alias non. Vnde parochus potest in sua ecclesia obtinere simplex beneficium.*

2 *Vniformia beneficia dicuntur illa capellaniæ, quæ ad eumdem finem,& ad eadem munera,vel ad vnam congregationem faciendam sunt instituta: non erunt autem tales,si vna sit instituta ad dicendam separatim vnam Missam in vno altari, & alia ad aliud sacrum in alio altari.*

CONSILIVM XVI.

AN si duo simplicia beneficia quis obtineat in duobus altaribus positis intra quamdam Ecclesiã parochialem,pro quorum vno tenetur secũdum diœcesanum Cõcilium celebrare duas in mense Missas,vnam verò pro alio altari,&c. dicantur incompatibilia?

Respondeo,quod prædictæ capellaniæ siue altaria non sunt incompatibilia. Tum quia generali Conc. Tridentino inductũ est,vt possit quis habere plura beneficia simplicia,quorum alterum non sufficit ad sustentationem habentis illud,iuxta c *gratia*, [a] adiunctis gloss.& annotationibus Doct.& tradit Panorm. [b] & prædictæ capellaniæ,siue altaria sunt beneficia simplicia, quorum alterum non sufficit ad sustentationem habentis illud.

1 Tum quia licet plura beneficia etiã simplicia vniformia,vt duæ canonicæ,vel duæ præbendæ,sub eodem tecto existentia sint incompatibilia, [c] difformia tamen & dissimilia compatibilia sunt iuxta textum in *c. eam te*, [d] & satis probatur in d.c.1. [e] & prædictæ capellaniæ siue altaria sunt difformia,vt palam est,& mox dicetur. Tum quia Lapus, [f] latè concludit rectorem alicuius Ecclesiæ posse cũ rectoria siue suo beneficio curato retinere capellaniam intra eamdem Ecclesiam existentem: quem post alios sequitur Philippus Francus. [g]

2 Tum quia nõ obstat dicere,quod præfatæ capellaniæ, & altaria videntur esse vniformia,eo quòd simili nomine, scilicet capellaniæ nominantur: quia vt aliqua beneficia dicantur vniformia ad effectum incompatibilitatis, non sufficit quòd vno nomine generaliter appellentur: alioquin omnia beneficia simplicia essent vniformia,quia nomine beneficij simplicis nominantur: sed oportet quod eorũ munera & onera naturalia sint vniformia & similia, vt sunt duæ canoniæ, & duæ præbendæ eiusdẽ ecclesiæ, & capellanię,sed altaria prædicta nõ sunt in hoc modo vniformia: siquidem vnum est in vno loco,& alterum in alio situm,& vnum habet vnum onus,& alterum aliud. Tũ denique quòd licet capellaniæ multæ, quæ in aliquot locis sunt fundatæ ad cantandam vnam Missam in vna capella, & ad dicendas alias submisse in eadem ad eundem finem & intentionem fundatoris institutæ, & vt capellani conueniant in vnum, vt eadem munera faciant, possint dici vniformes instar canonicatuum & prębendarum, non tamen possunt dici tales capellaniæ, de quibus quæritur: quia non sunt institutæ ad vnum & eumdem finem, & ad eadem munera, & vnam congregationem faciendam,sed ad longè diuersa & separata,& à separatis nõ fit illatio. [h] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium simplex per alterius assecutionem,quod cum primo ea sola ratione est incompatibile, quod alterum sufficit ad sustentationem,vel quia vtrumque requirit personalem residentiam regulariter, nec de iure,nec ex dispositione sacri Concilij vacat.*

1 *Exorbitans a iure communi lex vel dispositio non trahitur ad similia,etiamsi subsit eadem ratio.*

2 *Correctio iurium vitãda,nec per subauditos intellectus inducẽda.*

a *De rescrip. li.6 & clem. gratia. eodẽ tit.*
b *In repet.§. qui vero. ca. extirpãda. de prabẽ.nu.55.*
c *Ca literas. de cõcess.praben.clem.fin. de prab.ca.1. de consuet.li. 6.*
d *De rescript. ea.olim.de reiud.*
e *De consuet.*
f *Alleg.117.*
g *In cap.1.de consuet.li.6.*
h *L.Papinianus.ff.de.muzrib.& c.ad audientiam. de decim.*

2 *Intellectus c.4.sess.7.sacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM XVII.

AN per adeptionem secundi beneficij,quod incompatibile sit cum primo, quia vtrumque personalem residentiam requirat,vel quia primum sit per se sufficiens, [i] iuxta [a] Conc. Trid. vacet primum ipso iure ex [b] Conc. Trid.

Respondeo primò,subintellexisse me hanc quęstionem fuisse decisam ab illustrissima Illustrissim. Card.ad declaranda dubia sancti Concilij Tridentin.depuratorum Cõgregatione, quatenus dicũtur declarasse vacare beneficiũ simplex illius,qui postea legitimè obtinuit Ecclesiam parochialem & possessionem illius pacificam & canonicã.

1 Secundò,quod nisi eorum me auctoritas per S. D. N. de more probata in præfatam sententiam traheret,putarẽ de iure respondendum esse contrarium. Tum quia non est recedendum à iure antiquo,nisi cogente ad id nouo, [c] etiã si eadem ratio in vtroque casu inueniretur, vt ibidem adnotauit Bart.& probatur per l. *si vero*, [d] quæ probat prouisionem legis factam contra ius commune non extendi ad casus in ea non expressos: vbi etiam idem adnotauit Bart. cõmuniter receptus. At iure antiquo beneficia,etiam incompatibilia,propterea quod requirant residentiam personalem,vel ob aliam causam non vacant regulariter ipso iure, [e] præter illa de quibus in cap. *de multa*, [f] & aliquot aliis,de quibus id expressè statuitur. At nullo iure neq; antiquo,neque nouo statuitur,vt beneficium simplex vacet per adeptionem alterius curati,vel simplicis ipso iure extra prædictos casus. Tum quia non est dicendum aliquam pœnam ipso iure incurri,nisi casibus expressis à iure,iuxta glossam memorabilem,quæ penultima est c.vlt. [g] Tũ quia non obstat prædictum ca.4. [h] Partim quod non dicit illud expressè, & per tacitos intellectus non debet fieri iuris correctio,iuxta glossam solennem & receptam. [i] Partim quia illud c.solum loquitur expressè de curatis incompatibilibus generaliter, & sine correctione iurium antiquorum potest intelligi de dignitate & personatu non curatis,de quibus loquitur cap. *de multa*. quod ibi allegatur, & de quibusdam simplicibus,de quibus loquitur prædictum c. *literas*. [k] Partim quod verbum,*etiam*,in eo positum clarè significat noluisse Concilium includere ibi vacationem nouam ipso iure, sed veterem confirmare, & disponere, quòd beneficia incompatibilia, quæ per vetus ius vacabant,etiam per illud nouum vacent ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia vniformia sub eodem tecto sunt quidem adeo incompatibilia,vt per assecutionem secundi vacet primum, secus tamen est de difformibus: immo & per assecutionem parochialis non vacat aliud simplex,quod quis in ea prius obtinebat, immo & potest vtraque ex consuetudine vel dispensatione, Episcopi retinere, nisi obstet consuetudo contraria per 40. annos ibidem præscripta.*

2 *Collationem beneficiorum habens potest ea conferre,etiamsi ex ipsiusmet persona resignatione,priuatione,vel aliter vacẽt.*

3 *Alternatiua mensium videtur etiam habere locum in beneficiis vacantibus per assecutionem secundi incompatibilis, vel aliàs. vnde cautè facit idem prouisus & collator,si differat in quantum de iure potest. & possessionem secundi accipiat in mensibus,quorum collatio ad ipsum spectat.*

3 *Possessionem beneficij collati accipere in quantùm iure permittitur differre quandoque expedit.*

3 *Possessor pacificus non dicitur quis statim ac possessionem fuit assecutus. & hoc etiam ad effectum vt propter incompatibilitatem inducatur vacatio.nu.1.*

CONSILIVM XVIII.

AN beneficium simplex Ecclesiæ parochialis vacet ipso iure per assecutionem ipsiusmet Ecclesiæ parochialis?

Respondeo primò,certissimum esse, quod præfatũ beneficium simplex non vacat per promotionem ad ipsam Ecclesiam parochialem, donec adipiscereturpossessionẽ pacificam,vel per eum staret, quominus eam adipiscatur, argum.cap. *licet canon*, [l] per locum à fortiori.

1 Secundo,quod solo iure communi attento non vacat, etiam post adeptam pacificam possessionem. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia duo beneficia difformia eiusdem Ecclesiæ non sunt incompatibilia, saltem adeo,

a *Ca.17 sess. 24. de refor.*
b *Cap.4 sess. 7.de reform.*
c *Le.præcipimus.C. de appellat.*
d *§. de vir. ff. solut. matrimonio.*
e *Ca.referente. & c. præterea. cũ ei adnot. de prab.*
f *Eod. tit.ca. literas.de cõcessio. prabe. & clem. fin. de prabẽ. extrauag. execrabilis. tod. xxij.*
g *De iureiurando.*
h *De refor. sess.7.*
i *In cupientes. §. quod si per viginti. de elect.li. 6.*
k *De concess. prab.& præd. clemen. fin. de prab.*
l *Ex commissa.de elect li. 6.*

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod alterius assecutione alterum ipso iure vacet, immo possunt obtineri vi consuetudinis, statuti, vel dispensationis Episcopi, secundum glossam, [a] Dominicum, Francum, & communem, [b] & glossam finalem, Ioannem Andream, & communem, [c] & Ecclesia parochialis & beneficiū simplex illius sunt diformia, vt palam est. Tum quia speciale est in beneficiis simplicibus, & vniformibus eiusdem Ecclesiæ, vt sint adeo incompatibilia, vt per adeptionem alterius, alterum vacet. [d] Dixi, *Attento solo iure communi*: quoniam attenta consuetudine antiqua etiam 40. annorum, si quæ talis esset, posset induci eiusmodi incompatibilitas, argum. cap. *cum de beneficio.* [e]

2 Tertio, quòd habens facultatem conferendi beneficia simplicia Ecclesiæ suæ, perinde potest conferre beneficiū, quod vacat per suam renunciationem, priuationem, vel promotionem ad ipsam Ecclesiā, ac alia vacantia per mortem, renunciationem, ac priuationem aliorum: quia nullo iure id ei vetatur, & ita non est dicendum, arg. ca. *legatur.* [f]

3 Quartò, quòd prudenter agunt beneficiarij, qui promouentur ad Ecclesias parochiales, expectantes quantùm iure possunt adeptionem possessionis pacificam vsque ad mensem ordinariorum collatorum, vt beneficia vacantia ipsimet conferant viris idoneis: quia qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriam. [g] Dixi, *Quantum iure possunt expectare*: quia si post institutiones, vel collationes factas eis in mēse Papæ, tantùm tardarent in capienda possessione pacifica, quod videretur iniustè per eos tardari, quominus eam acquirerent, posset dici eorum beneficia vacare, antequam possessionem caperent: quamuis non facilè possunt conuinci super hoc, eo quòd non tenentur in continenti possessionem accipere, neque accepta in continenti dicitur pacifica, per ea quæ leguntur & notantur in gloss. [h] & aliis locis per Dominicum, & Francum, & Felinum. [i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Beneficia plura etiam simplicia iure antiquo, quo omnia requirebāt residentiam, quis obtinere non poterat, consuetudine tamen tot retineri poterant, quot ad honestam sustentationem erant necessaria, nu. 2. etiam si alterum esset curatum, nu. 3. immo & excedentia, modo superfluum pijs erogaretur operibus, nu. 1. at secus post sacrum Concilium vbi illud fuit receptum. nu. 2.

CONSILIVM XIX.

QVæsitum fuit, an quis possit habere vnam parochialē cum aliquot canoniis, quæ secundum consuetudinē præscriptam nullam personalem residentiam exigūt, maximè in terris, vbi non est receptum Concilium Trident.

1 Respondeo primo, quod iure scripto antiquo non licet cuiquam habere plura beneficia etiam simplicia: quia quodlibet eorum requirit residentiam personalem illo iure, [k] quod in hoc est singularis.

Secundo, quod non potest quis tenere multa beneficia, quorum alterum ad suam honestam sustentationem sufficiat, etiam secluso Concilio Trid. iuxta gloss. sing. [l] nisi cū quadam limitatione Card. [m] quam contra communem solemus sequi, & sequimur etiam in Manuale. [n]

2 Tertio, quod ante Concilium generale Trid. licebat retinere tot beneficia, quæ secundum cōsuetudinem præscriptam non exigerent continuatam residentiam, quot essent necessaria ad honestam beneficiarij sustentationem secundum Panormitanum communiter receptum. [o]

3 Quarto, quod ex his sequitur, prædictum consulentē posse tenere prædictam parochiam cū prædictis canoniis quæ secundum consuetudinem præscriptam non exigunt residentiam personam, sine vlla dispensatione, idque, si Consilium Tridentinum in consulentis terra non est receptum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Regula de triennali defendit habentem duas parochias, & multo magis plura simplicia cum curato.

2 Beneficia plura simplicia habens etiam cum curato nullam incurrit censuram.

3 Episcopus capellaniam beneficio curato vnire potest.

CONSILIVM XX.

AN parochus, cui parochia tenuis 24. ducatorum non sufficit ad viuendum decenter, cum dispensatione Episcopi possit retinere duas capellanias tenues, ita quod iuuari possit regula de trien. possessore, & non incurrerit censuram aliquam, & per consequens irregularitatem celebrando: & an vniri possit vna illarum parochiali per Episcopum?

1 Respondeo primò, posse D. consulentem iuuari prædicta regula de triennali: quia etiam habens duo beneficia curata potest ea iuuari, vt latè tradit Gomez. [a] Secundo, quòd nullam ob hoc censuram incurrit attento iure communi, quòd nullam talem ob hoc infligit. Tertio quòd Episcopus potest vnire prædictas capellanias, per capit. *sicut vnire.* [b] & [c] Concilium Tridentinum. Salua, &c.

Aduertendum, referri sacram Congregationem censuisse regulā de triennali nō tueri eū qui post sacrum Conc. duo obtinuit curata.

SVMMARIVM.

1 Canonicatus & dignitas iure communi in eadem Ecclesia ab eodem possunt obtineri.

CONSILIVM XXI.

AN absque dispensatione vnus canonicatum & dignitatem in eadem Ecclesia habere valeat?

1 Breuiter respondetur, quod iure communi non vetatur quis habere canonicatum, & dignitatem in eadem Ecclesia, immo permittitur, [d] quia nō est statutum de illis, vt non possint simul retineri, sicut de incompatibilibus, de quibus in c. *de multa*, [e] & extrauag. [f] Ioan. XXII. [g]

SVMMARIVM.

1 Capellania sub eodē tecto existentes, si conferuntur thesaurario eiusdem Ecclesia, non inducitur vacatio ipso iure.

2 Plura beneficia, modo non sint curata, nec dignitates, & alterum illorum non sit sufficiens, si adsit consuetudo immemorabilis vi priuilegij habēs, possūt licitè ēt sub eodē tecto retineri.

CONSILIVM XXII.

THesaurario cuiusdā Ecclesiæ fuerunt successiuè duæ capellaniæ eiusdē ecclesiæ collatæ. Quæritur, an attēta consuetudine immemoriali, vt quis retinere possit duas capellanias cum dignitate, sit aliqua illarum, vel ambabus, vel etiam ipsa thesauraria priuatus.

1 Respondeo primò, certum esse, quod nullus prædictorum titulorum ipso iure vacauit per adeptionem alterius: quia capellaniæ non sunt curatæ, neque dignitates, personatus, aut officia, de quibus disponit cap. *de multa*, [h] nec sūt beneficia vniformia, quales sunt præbendæ vniformes alicuius Ecclesiæ collegiatæ, vel cathedralis, de quib⁹ loquitur c. *literas*, [i] & ita potest vna illarum teneri cum thesauraria sub eodem tecto iure cōmuni. iuxta doctrinā Lapi, [k] quem sequitur post alios Philippus Francus in c. 1. de consuet. lib. 6. nu. 7. & 8. & Felinus. [l]

2 Secundo, quod etiam prætextu & virtute consuetudinis prædictæ immemorabilis possunt retineri prędictę capellaniæ cū prædicta thesauraria, si illa nō sit sufficiens ad sustentandum decenter ipsum thesaurarium: quia consuetudo rationabilis & legitimè præscripta vim priuilegij & legis habet, [m] & pluralitas beneficiorum, si non sunt curata, vel dignitates, non est illicita ei, qui non habet vnum beneficium sufficiens ad viuendum decenter: alioqui secus, iuxta glo. sing. [n] redactam in canonē per Conc. Trid. [o]

Tertiò, quod ex his infertur, D. consulentem legitimè susceпisse, ac retinuisse prædicta beneficia, si prædicta thesauraria non sufficiebat ad decentem eius sustētationem, & consequenter rectè susceпisse fructus eorū, & potuisse retinere beneficia illa simplicia vltimo loco ei collata, licet meliùs & sanctius videtur feciſſe renunciando illa.

SVMMARIVM.

1 Sub eodem tecto iustè habeo curatum, & beneficium simplex, cui est annexum aliud curatum sub alio tamen tecto. nu. 3. at si habeo præbendam, vel simplex beneficium sub vno tecto, non possum habere aliud beneficium vbicumque alibi situm, cui annexa sit præbenda, vel aliud simile simplex beneficium situm sub eodem primo dicto tecto. num. 2. & 3. & per assecutionem vnius causatur vacatio alterius præbendæ, seu simplicis vniformis beneficij. nu. 4.

CONSILIVM XXIII.

HAbens beneficium simplex, seu præbendam in quadam Ecclesia, adeptus est rectoriam alterius, cui annexum erat aliud beneficiū simplex Ecclesiæ primo dictę.

a *In verbo nisi vnicum.*
b *Ca. 1. de constit. li. 6.*
c *In c. literas. de concess. præben.*
d *Ca. literas. de excess. præben. & clem. fin. de præb.*
e *De præb. l. 6. c. de quarta. de præscr.*
f *24. qu. 2. §. considerem⁹. Authen. de trien. & semiss. collat. 3.*
g *Ca. cum ecclesia Vulterana. de elect. l. iureiuran. ff. de iniurijs.*
h *Sup. verbo. pacificā. præfat. 1. cōmissa.*
i *In c. ne Dei. de simon.*
k *Ca. conquerente. de cler. non resid.*
l *In ca. dudū. 2. de elect.*
m *In clem. gratia. de rescript.*
n *Ca. 25. nu. 125.*
o *In repetitione c. extirpanda. §. qui vero. de præb.*
a *Iud. reg. de trien. q. 10.*
b *De excess. prælat.*
c *Ca. 4. de reform. sess. 21.*
d *Arg. c. cum olim. de renud.*
e *De præben.*
f *Execrabilis.*
g *Eod. tit.*
h *De præben.*
i *De concess. præben.*
k *Alleg. 117.*
l *In c. ex parte. 2. de reser. nu. 3.*
m *Ca. fin. de consuet.*
n *In c. dudū. 2. de elect.*
o *In c. 17. de refor. sess. 24*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæritur an possit vtrumque sine dispẽsatione retinere.

1 Pro parte affirmante facit primò ca.*super eo.*[a] quatenus habet,habentem vnum beneficium curatum,posse habere & retinere aliud beneficium simplex, cui esset annexum aliud curatum:qua eadem ratione, immo fortiori, habens vnum beneficium simplex posset obtinere & retinere alterum beneficium curatum, cui esset annexum aliud simplex beneficium. Secũdo facit,quòd annexum & accessorium sequitur naturã sui principalis, & regulatur ab eo,[b] Tertio, quod non videtur reperiri alicubi textus,quo statuatur vnam præbendam vacare per adeptionem secundę eiusdem Ecclesiæ, quæ sit annexa alicui beneficio vel dignitati alterius Ecclesiæ:nam cap.*literas*,[c] & *clem.vlt.*[d] per quæ maximè videtur id probari, loquuntur de præbendis, quarum altera est annexa dignitati Ecclesiæ,cuius sunt illæ præbendæ.

2 Pro parte tamen negante facit primo text. singularis d.cap.*literas*,[e] quatenus determinat,quod non potest quis habere duas præbendas in eadem Ecclesia, & quod prior vacat ipso iure per adeptionem secundæ. Secundo neruosius facit clem.vlt.[f] quatenus singulariter probat non posse quem habere duas præbendas eiusdem Ecclesiæ, etiam si alteram illarum haberet per annexionem ad dignitatẽ, quam haberet,quod non exprimitur in d.ca.*literas*. Tertio facit,quod quadamtenus frangeretur numerus præbendarum, siue (vt ita dicam) præbendatorum,si vnus & idem teneret duas præbendas,quamuis alteram teneret per annexionem,à quo videntur abhorrere iura, cap. *constitutus*.[g] Per quæ videtur hæc pars negans de iure verior.

3 Ad primum oppositorum respondetur primò,secundũ communem sententiam,quam inter alios adnotauit Pan.[h] quòd iura plus oderunt duarum præbendarum,siue duorũ simplicium beneficiorum similium retentionem sub eodẽ tecto,quam duorum curatorum sub diuersis. Secundo noueè,& vt videtur,aptiùs responderi potest,quod d.cap.*super eo.* in oppositum adductum loquitur de duobus beneficiis curam animarum,sed non sub eodem tecto habentibus:& ita posset dici,quòd nõ liceret retinere duo beneficia,quæ haberent curam in eadem Ecclesia,etiam si alterum haberet per annexionem:& sic non obstat huic parti, quę habet non posse quẽ habere duo beneficia etiã simplicia, si essent vniformia in eadẽ Ecclesia,sine dispẽsatione Papæ.

Ad secundum respondetur concedendo, quod regulariter est verum,quod assumitur in eo, sed fallit frequenter,vt significat l.*cum principalis* allegata in eo[i], vt ponderauit ibi Decius,& consequenter quãdo est diuersa ratio, vt latè ibi per eum:& est casus non citatus ibi ab eo,nec à glossis,[k] & in proposito casu est diuersa ratio in principali,& in annexo,vt palam est.

4 Ad tertium respondetur, quod licet non inueniatur in specie statutum de præbenda annexa beneficio alterius ecclesiæ, inuenitur tamen statutum in simili, vbi quo ad hoc videtur satis reperiri eadem ratio, parum enim refert quo ad hòc,an sit annexa beneficio eiusdem Ecclesiæ, vel alterius:& statutum in simili,habet locum in alio simili,in quo est eadem ratio.[l] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas nõ vacat per assecutionẽ canonicatus:si tamẽ vterq; requirit residentiam,alterum tenetur dimittere, & hoc si sint in diuersis Ecclesiis, nu. 3.nam si sint in eadem Ecclesia,non tenetur alterum dimittere, nume 4.& hoc etiam post Concilium Tridentinum, num.5.modo vtrique possit per eumdem deseruiri,nu.4.& 6.& modo dignitas non habeat præbendam capitularem vt infinuatur ex initio huius responsi:canonicatus autem qui est simplex beneficium, cum de consuetudine non requirat residentiam,potest cum dignitate alterius Ecclesia, vbi Concilium non est receptum,retineri,nu.3.*

2 *Beneficia vniformia etiam simplicia & pensiones sub eodem tecto sunt incompatibilia,ita vt per assecutionem vnius,alterum vacet:idem dicitur de difformibus si sint dignitates, personatus vel officia,nu.5.quod si sint aliàs difformia,modo vtrique possit deseruiri,nequaquam efficiuntur incõpatibilia ex eo solo,quòd sint sub eodem tecto.nu.6.*

CONSILIVM XXIIII.

AN quis possit simul retinere canonicatum, ac dignitatem non tamen primam post pontificalem in cathedrali, præsuppositio, quod dignitas ipsa non habeat præbendam canonicalem ex bonis Capituli, & quòd ex antiquis constitutionibus prædictæ Ecclesiæ alternis hebdomadis vterque deseruiat in choro:& an sufficiat dispẽsatio proprij ordinarij?

1 Ad hanc quæstionem respondeo primò, quòd canonicatus,& dignitas etiam prima post pontificalem,non sunt de se talia incompatibilia,qualia sunt illa,de quibus in ca. *de multa*,[a] & ita per adeptionem alterius non vacat alterũ ipso iure iuxta dispositionem illorum capitulorum.

Secundo,quod si iure & cõsuetudine requirant residẽtiam personalem, erunt quidem incõpatibilia quo ad retentionem, ita quod licet ipso iure non vacet alterũ adeptione alterius, vt prædictum est, tenetur tamen illorum vnum,quod maluerit,relinquere iuxta c.*præterea*.[b]

Tertiò, quòd iure communi, præsertim antiquissimo, non solum canonicatus,& dignitas prædicta, sed etiã omnia alia beneficia requirunt residentiã personalẽ, & cõsequenter sunt incompatibilia prædicti secundi generis iuxta glo.[c] quam Panor.cum cõmuni sequitur ibi, & tenet Innoc.cum communi,[d] quem sequitur idem Pan. latius, [e] & est ratio irrefragabilis in c.*ad hæc*, [f] inducendo illud eo modo,quo in eius repetitione inducimus.

Quartò,quòd consuetudine induci potest regulariter, ne beneficium requirat residentiam,vt post gloss.præfatã, & Panormitanũ, & rationem [g] resoluit Felin. [h] immo & ferè vbique est huiusmodi consuetudo in beneficiis simplicibus,saltem sæcularibus,vt concludit Panorm.[i] & fortius Card.qui in hac re latior est.[k]

2 Quinto, quod omnia beneficia vniformia in vna Ecclesia,siue sub eodem tecto,sunt incompatibilia primi generis,etiam si sint simplicia, & duo canonicatus, & duæ præbendæ,siue pensiones eiusdem speciei.[l]

3 Sexto, quod ex his sequitur responsio ad quæstionem propositam,quatenus intelligi potest de canonicatu & dignitate diuersarum Ecclesiarum,nempe quod sint incompatibilia secundi generis:consuetudine tamen factũ fuisse nonnullis in locis ante Cõc. Trid. ne saltem alterum illorum requirat residentiam,& ita essent compatibilia: post quod tamen, videtur facta incompatibilia in diuersis Ecclesiis,quia videntur requirere residentiam personalem.[m]

4 Septimo,quod ex eisdem infertur etiam responsio ad prædictã quæstionem, quatenus intelligi potest de canonicatu & dignitate eiusdem Ecclesiæ, nempe, quòd non sint incompatibiles primi generis, immo neque secundi: quia non sunt beneficia eiusdem speciei, siue vniformia. Nec facit ea incompatibilia necessitas residendi: quia cũ consistant in eadem Ecclesia, potest quis in vtroque residere.quod consequitur vnum paradoxum,videlicet,quod duo beneficia difformia sub eodem tecto aliquo respectu magis se compatiantur,quàm alia duo eiusdẽ generis in diuersis ecclesiis, licet beneficia eiusdẽ speciei & vniformia diuersarum Ecclesiarum aliis respectibus sint incompatibilia.

5 Octauo, quod attento iure communi antiquo relaxato,vt prædictum est, per consuetudinem quo ad beneficia simplicia,& attento etiam Concilio Trid. videtur, quod sine vlla dispensatione Papæ vel Episcopi potest quis habere in eadem Ecclesia canonicatum, ac dignitatem. Nec obstat c.*literas*.[n] nec clem.fin.[o] quia loquuntur de beneficiis eiusdẽ speciei, & vniformibus. Nec etiam obstat c.1.[p] quia solum habet non posse quem sine dispensatione Papę habere in eadem Ecclesia duas dignitates, siue duos personatus,aut duo officia vniformia,neque difformia, nõ tamen vetat obtinere vnum tale cum canonicatu, & præbenda:immo glo. [q] infert ex eo clarè, quod per dispensationem Episcopi potest quis habere in eadem Ecclesia canonicatum,& præbendam cum dignitate.

Nono,quòd glossa prædicta, quæ videtur requirere ad hoc dispensationem Episcopi, intelligenda est quo ad eas terras in quibus seruatur ius illud antiquissimum,cap.*conquerente*,[r] secundum quod,vt est notatum in primo dicto, omnia beneficia sunt quodammodo incompatibilia: [s] non autem in eis terris, quales ferè sunt omnes, in quibus consuetudo subtraxit necessitatem residendi in simplicibus. vnde præfata glossa, [t] sub finem significat tantùm

valete

a *De præben. lib.6.*

b *L.cum principalis. ff. de reg.iur. & c. accessorium, eo.tit.li.6. cũ multis allegatis à glossis eorum.*

c *De concess. præben.*

d *De præben.*

e *De concess. præben.*

f *De præben.*

g *De reser.& ca. cũ multa. cum ei adnotatis,de cõsti.*

h *D.c.literas. vocab. a.*

i *Verba plurumque.*

k *In c.debitores. de iureiuran.*

l *Le non possunt.de legib. ca dudum,2. de elect.*

a *De præben & in extrauag. exercrabilis. Ioann. xxij.*

b *De præben.*

c *In ca. conquerente.verbo deseruiat. de cler. non residentib.*

d *In c.fin.eo. tit.*

e *In repetit. 5. quia vero. c. extirpanda de præben.*

f *Eod tit.*

g *Vbi supra.*

h *In c.cũ eo nost col.penul. de consti.*

i *In d. repetit.& in c.cũ iam dudum. eodem tit.*

k *In clem.grauis. de reser. & in d.c.fin. de cler. non resid.*

l *Cap.literas de concess. præben. & clem. fin. de præb.*

m *Ca.21.sess. 24.*

n *De concess. præb.*

o *De præben. p.§. fin.de eo fuer.li.6.*

q *In verb. vnicum.*

r *De cler.non resid.*

s *D.ca.fin.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

valere quo ad hoc consuetudinem, quantum Episcopi dispensationem; & per multa iura quæ citat, in quibus est c.a. *tanta*. [a] satis iudicat hoc esse vbique inductum,

2 Dicamo, quòd non solùm verum est id quod ait glossa declarata in præcedenti dicto, sed etiam quod nemo alius, quod sciam, aduertit, numquam iure communi duo beneficia difformia eiusdem Ecclesiæ sibi alioqui non repugnãtia, fuerunt incompatibilia etiam secundi generis, quia illa incompatibilitas proueniebat; eo quòd vnus nõ poterat in diuersis Ecclesiis residere, & omnia beneficia requirebant residentiam: quod cessat in beneficiis eiusdẽ Ecclesiæ. Dixi tamen *Sibi alioqui repugnantia.* quia si alteri incumberet aliquod onus faciendum eodẽ tempore, quo aliud illi repugnans incumberet alteri, essent incompatibilia. [b] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium requirens residentiam obtinens, ad alia requirẽtia residentiam etiam curata obtinenda non efficitur inhabilis, sed per assecutionem secundi, si sint curata, vel dignitas, vel officium vacat primum, si vtraque nõ sint talis qualitatis, non inducitur quidem vacatio ipso iure, sed ipse tenetur, ac etiam potest cogi, vt alterum quod malit dimittat.*

3 *Dubio in casu recipiẽdus est sẽsus, qui cultui diuino ac eius augmento fauet. Vade quando verba fundationis multarum capellaniarum simul erectarum possũt intelligi, vt sufficiat si ex omnibus omni die vnus faciat sacrũ, vel vt omnes omni die celebrent. secũdus sensus est admittendus, salua decentia & deuotione.nume.2.*

4 *Obligatio Missam per se quotidie dicẽdi, differt ab obligatione illam per se vel alium dicendi.*

CONSILIVM XXV.

AN habens capellaniam, ratione cuius debet residere quotidie in aliqua Ecclesia, impediatur habere beneficium curatum, vel aliud simile: & quid de necessitate missandi quotidie ob clausulam fundationis, quæ ita habet: *Quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianã.* quæ tamen verba aliquando in ipsa fundatione variantur.

1 Ad primam quæstionem respondeo sequentia. Primũ quod quærere quidem potest aliud beneficium etiam curatum iustè; quia necessitas residendi in aliquo beneficio iam quæsito, non tollit habilitatem quærẽdi aliud requirens residentiam; vel curatum: quia hoc nullo iure cauetur, & sine lege nemini est inducenda inhabilitas, præsertim ipso iure, iuxta glossam finalem, [c] facit c. *legatur*. [d] Secundum, quod capellanus per adeptionem talis beneficij curati non perdit ipso iure suam capellaniam. Tum quia id etiam nullo iure cauetur. Tum quia Panormitanus & communis sententia tenet, [e] quòd beneficium requirens residentiam personalem non vacat per adeptionẽ alteri⁹ eam requirentis, nisi sint de contentis in d. c. *de multa*. scilicet dignitates, personatus, officia, vel Ecclesia parochialis. Tertiũ, quòd licet præfati capellani iustè possint quærere beneficia curata, non tamen iustè possent retinere illa, & suas capellanias simul, imo possent cõpelli ad relinquendum vtrum illorum maluerint, per dictũ c. *referente*. [f] cum ei adnotatis.

2 Ad secundam respondeo, quod parte negante, scilicet quod præfati capellani non tenentur ad missandum quotidie, facit primo, quòd statutum, vt habens certũ beneficium quotidie celebret, non obligat ad celebrandum quotidie, sed solùm quantùm frequentius poterit, salua honestate sua & debita deuotione. Secundò, quia statutũ fundationis obligans eos ad missandum inter cætera loquitur per verbũ singularis numeri, scilicet, vt dicant singulis diebus Missã: & dispositioni disponẽti, aliquid per sigularẽ numerũ satisfacit faciẽdo vnũ: vt testatori disponẽti ℘ aliqua possessionũ suarũ vẽdatur alicui; satisfacit hęres vendendo vnã, & non tenetur ad vẽdẽdas plures, vt tradit Felinus. [g] Tertio, quod statutum habet, vt capellani concordent super hora dicendi Missam, vt dicant eam per suos dies hora statuta, scilicet vndecima hyeme, & decima ætate: & si omnes quotidie deberent singulas Missas facere, non videretur necessaria super hoc vlla concordia & statutum videretur superfluum, quatenus habet, vt dicant eam per suos dies, cùm omnes tenerentur dicere quolibet die.

Pro parte verò affirmante, quod præfati capellani teneantur dicere quotidie suam Missam, facit primò, quòd testator expressè disponit; quòd quilibet capellanus quotidie diceret Missam in altari maiori, vel alio illi proximiori: & vbi verba sunt clara, non est recedẽdum ab eis, [a] & in claris non est locus coniecturis. [b] Secũdò, quod executores testamenti statuerunt, vt capellani dicerent Missã quotidianã, eo modo quo testator disposuit: at ille clarè & expressè disposuit, vt quilibet capellan⁹ quolibet die diceret Missam, ergo quilibet eorũ tenetur quotidie dicere Missã; quoniã relatũ censetur positũ in referente. [c] Tertio quod statuta fundationis in multis locis loquũtur de Missis in plurali numero, primo ibi, *los patrones nombren capellan, o capellanes, que digan las dichas Missas.* & pondera quod si sola vna Missa dicenda esset, non oportebat dicere, vt eligerent capellanum, vel capellanos, quia satis erat vnum eligere, ibi, *queremos que los dichos capellanes digan las dichas Missas por si mismos.* & tertio ibi, *si algun capellan dexare de celebrar las Missas.* & pondera, quod loquitur in numero singulari de capellano, & in plurali de Missis, quę verba clarè significant quemlibet teneri ad dicendas plures. quarto ibi, *que los patrones puedan hazer celebrar las Missas.*

3 Quarto, quod in dubio recipiẽdus est sensus, quo cultus diuinus augetur. [d] Quinto, quod actus hominum per consuetudinem recipiunt interpretationem, [e] vbi multa adducit Felinus: at tato patroni instituunt multos capellanos ad dicendum vnam Missam: quare in dubio institutio plurium capellanorum ad missandum intelligenda est de pluribus Missis, & non de vna tantùm. Per hæc posteriora fundamenta videtur pars hæc affirmans verior.

Ad primum oppositorum respondeo primò, concedẽdo, quod obligatus simpliciter ad dicendam Missam quotidie, satisfacit missando, quoties salua honestate & debita deuotione potest: sed negando, quod ex eo quidquam contra hanc partem colligatur. Tum quia hæc pars id nõ negat. Tum quia in casu proposito non agitur de obligato ad missandum quotidie simpliciter, sed de obligato ad missandum quotidie per se, vel per alterum, inter quæ magna est differentia, vt potest colligi ex Panormitano. [f] Tum quia alia quæstio est, an præfati capellani debeant missare quolibet die per se, vel per alium, de qua non quęritur; sed solùm an teneantur omnes ad vnam solam Missam quotidie faciendam, de qua quęritur, & ad quam responsum est quòd non, sed debent singuli singulas dicere.

Ad secundum negãdo, quòd in omnibus statutis testatoris, & executorum fiat mentio de Missa in numero singulari; quia immo in pluribus fit mentio in numero plurali, vt patet per supradicta; & quod testator ita disposuit de Missa in singulari numero, quòd clarè significauit singulos capellanos teneri ad singulas Missas faciendas quotidie; eius enim verba sunt hæc; *quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianam.*

Ad tertium respondetur, quòd illud argumentum haberet aliquam vim si non posset esse inter capellanos alia discordia, quàm quis eorum teneretur ad vnam Missam dicendam: sed illud est falsum; quia possunt esse multę alię discordiæ, scilicet quis eorum diceret prius sonãte decima, & quis posterius, & quis in altari maiori, & quis in alio illi proximiori, & an deberent dicere de officio diei, vel alio, & an de viuis, vel de defunctis: & in huiusmodi discordiis potest verificari prædictum statutũ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus illegitimus ad beneficia quæcumque cum clausula, dummodo non sint plura, per illam id cõsequitur, vt dimisso primo possit obtinere secundum, non autem vt duo simul retineat.*

CONSILIVM XXVI.

QVæritur quid operetur clausula illa, *dummodo nõ sint plura.* quam Datarius cœpit nouè ponere in dispensationibus; quibus Papa dispẽsat ad ordines sacros, & beneficia cum illegitimis dispensatis ab Episcopo ad quatuor minores, & vnum simplex.

Quia res obscura erat, & eius declaratio à mente concedentis gratiam pẽdere videbatur, cãsuluimus Reuerẽdissimũ Datariũ, qui respondit mentẽ Papæ & suã esse, vt

a De *rescrip. & c. cũ aliqs. de re iud.*

b *Arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & c. solicitudinem. de appel.*

c *Cap. fin. de iure patron.* d *24. qu. 2. §. cõsideremus. in authen. de triente & semisse. collat. 2.* e *In ca. referente & c. de multa. de præben.*

f *Et c. præterea. de præb. & cap. fin. de cler. nõ resid.*

g *Ca. omnes. de constit.*

a *L. nõ aliter. ff. de leg. 3.* b *L. constituit. § cum ita. ff. de verb. oblig.* c *L. ab eo tato. ff. de hæred. instituẽd. & l. si ita scripsero. & in le. testamẽto. ff. de condit. & demonst.*

d *L. sunt personæ. ff. de religio. & sumpt. fu.* e *L. fin. C. de fideiuss. cum not. de consti.*

f *Cons. 99. n. 4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

virtute huiusmodi dispensationis nullus duo beneficia simul retinere possit,sed quòd in hoc tãtùm profit; quod qui absque illa non poterat obtinere nisi vnum simplex, & primum quod sibi conferretur: virtute huius poterit obtinere & retinere aliud quodcumque maluerit, modo non retineat duo simul.

SVMMARIVM.

1 *Capellania perpetua iurispatronatus,si(vt licet)reducatur per ordinarium ad manualitatem,desinit esse beneficium,efficiturque simplex seruitium,ad quod patronus sine alia Episcopi approbatione potest quemcumque deputare; & deputatũ remouere.n.3.& 7.quod si postea impetretur vt beneficium, non tenet institutio.n.5.nisi iterum de manuali per Episcopum instituatur in beneficium ecclesiasticum.num.8.*

4 *Capellas esse manuales,seu seruitia manualia, magis expedit patronis;quia seruientes sic magis continentur in officio,quã si sint beneficia ecclesiastica.*

6 *Bona fide possidens beneficium vti seruitium amouibile, facit fructus suos.*

CONSILIVM XXVII.

CApellaniam perpetuam ordinarius,petẽte patrono, fecit manualem;ad cuius seruitium patronus per se deputauit quẽdã I. qui ad euitandos scrupulos curauit se ordinario præsentari, & de ea vti de beneficio perpetuo instituI.Quæritur,quid agendum?

1 Respondeo primò, satis facile defendi posse id quod fecit præfatus ordinarius. Tũ quod ordinarius,præsertim Legatus; potest iusta de causa, & cum consensu patroni facere,vt aliqua capella perpetua,in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria,& ad nutũ amouibilis:quoniam certũ est ordinariũ posse vnire,& diuidere,& de nouo creare,& extinguere iusta de causa beneficia inferiora sui episcopatus. [a]

2 Nec obstat,quod collatio beneficij,& institutio præsentati in eo sũt res spirituales,& nõ cadũt in laicũ,qui est incapax iuris nõ solũ cõferẽdi& instituẽdi,sed & eligẽdi, quod est minus,[b] nisi priuilegio Papæ,iuxta glo.celebr.[c]

3 Non inquam hoc obstat, quoniam per ordinationem qua capella perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis, ita vt loco illius constituatur temporale seruitium ad nutum patroni amouibile, non confertur ius conferẽdi,vel instituẽdi patrono laico sed extinguitur capella perpetua,& loco illius fit illa,quam patronus potuisset ab initio ordinare etiam sine consensu Episcopi, vt scilicet darentur tot scuta annua alicui clerico ad seruiendũ capellæ,ita vt posset ad nutum amoueri,& poni sine aliquo titulo perpetuo Episcopi;ita quod extinguitur beneficiũ, quod debet esse perpetuum,& consequentet definit ordinarius habere ius instituendi, sed non quæritur illud patrono,qui etiã perdit ius præsentandi ad beneficiũ,quia iã non est tale;sed quærit libertatẽ ponendi,& tollẽdi quẽ & quoties voluerit;quod est grande & vtile frænũ ad cõtinendum capellanum in officio virtutis,ne patronus resciens illius vitium,amoto eo,ponat alium: quæ, vt puto; fuit magna causa faciendi capellam illam de perpetua manualem,hoc est,extinguere illam, & loco illius facere temporariam, quę non esset beneficium perpetuum, sed aliud gratius Deo.

4 Secundo principaliter dico, quòd debet serio perpendi,fieri per hoc patrono grande prejudicium, & præfato I.grande commodum:quia si manet perpetua, non potest ea priuari,nisi ex causa graui,& cum causæ cognitione à iudice,vt alij beneficiarij; & quod fortè hoc fuit in causa,cur sub specie boni spiritualis,& sanæ conscientiæ,præfatus I.quærit bonum temporale cum præiudicio patroni,quem miror tam facile illi consensisse.Mihi enim iure verius videtur, valuisse illam ordinationem, si iusta de causa facta fuit,potuit autem esse bona pars talis causæ id,quod prætactum est.

Tertio,quod meo iudicio consulendum erat prędicto patrono,vt procuraret restitutionem in integrum in suũ ius antiquum per iustam ordinationẽ ordinarij sibi quæsitum:eo quòd per iuris errorem,& timorẽ peccandi per, præfatum I.& alios sibi incussum,per errorem præsentauit illum ordinario.

5 Quod ipsum & præfato I.videtur consulendum:quoniam non potest facile defendi iustitia tituli, quem nunc habet in dicta capella,cùm non videatur fuisse ordinario, neque patrono animus mutandi ordinationem præfatam prędictę capellæ;si iusta erat.

6 Quarto, quod præsupposita iniustitia & nullitate præfatæ ordinationis ordinarij, qua de capella perpetua fecit temporariam,& quod præfatus I.cum iniusto titulo possedit eam (quod certè ipse nõ audere affirmare) quia tamen bona fide,& cum titulo colorato possedit eam;fecit fructus suos, [a] vt tradunt Panormitanus, & omnes [b] potest Bartholum,[c] & omnes,[d] Couarruuias. [e]

7 Quinto,quod nullius inhabilitatis timor est habend[a] propterea quòd videatur accepisse beneficium Ecclesiasticum de manu laici,contra multa capp. [f] Tum quia non accepit vt beneficium perpetuum, sed vt seruitium manuale temporarium,quod potest dare laicus, & quotidie dant similes capellas manuales. Tum quòd illa iura loquuntur de capiente beneficium sine colorato titulo, & ipse habebat coloratissimum,& certè mea sententia magis coloratum,quàm nunc,vt prædixi.

8 Sexto,ad quæstionem,qua quæritur quid nunc oporteret agere iure poli,& iure fori, respõdeo quod alterum de duobus, nempe procurare vt patrono restituatur ius suum per præfatam ordinationem ordinarij sibi quęsitum,& prefato I.ius illud manuale,& amouibile, sicuti ante hanc innouationem habebat,aut curare, vt ordinarius solemniter erigat de nouo præfatam capellam in capellam perpetuam, & quod patronus de nouo præsẽtet prefatũ I.ordinario & quod ordinarius eũ instituat in ea.

SVMMARIVM.

1 *Commenda perpetua dat quemdam improprium & extraordinarium titulum, ad effectum vt illa cessante comprehendatur sub reseruatione beneficiorum.sed non dat verum & proprium titulum.Vnde quis duo potest habere beneficia,alterum in titulum,alterum in commendam:nec per cessationem commendæ alteratur modus vacationis,immo vacat & remanet affectum & reseruatum vt prius,adeo vt prouisio ordinarij non det titulum nec coloratum.*

2 *Rescriptum Papæ in ijs quæ sũt iuris,facit ius, nedũ inter partes pro quibus rescribit sed etiam inter alios.*

CONSILIVM XXVIII.

BENEFICIVM commendatum non vacat propriè per cessationem commendæ,sed vacat vt prius ante commendam,& perinde manet affectum, & reseruatum, ac manebat quando fuit commẽdatum,vt ait Federicus,[g] Ludouicus Romanus,[h] Cassadorus,[i] Gomezius,[k] Card. I qui hoc in prefatis locis decisiuè vel remissiuè tenent, per cessationem commendæ censeri vacare beneficiũ eo modo,quo vacabat cum fuit commendatum: pro quibus est illa regula,quòd nemo debet habere plura beneficia titulum,[m] at vnus & idem potest habere vnum beneficiũ in titulum,& alterum in commendam, quia commenda non dat titulum. [n]

Non obstat,quod Cassadorus & Gomezius in præfatis locis affirmant,commendam perpetuam esse titulum canonicum, & coloratum,& quod per cessationem commendæ perpetuæ perditur ille titulus, & vacat beneficiũ commendatum,& comprehenditur sub prędictis regulis Cancellariæ, quæ loquuntur de titulo colorato & vacatione: quia vt ex ipsemet colligitur, intelligunt de quodam titulo extraordinario, & improprio, & de vacatione largo modo quo ad effectum includẽdi sub præfatis regulis magis ex idẽtitate rationis, quàm ex proprietate verborum,non autem loquũtur de titulo, & vacatione,per quam desinat beneficium esse affectum,vt erat quando fuit à Papa commendatum.

2 Denique ipsemet Papa in suis literis amplissimè declarat,per cõmendę cessationẽ non vacare beneficiũ cõmendatum,aliter quàm vacabat tempore commendæ: & quod manet reseruatum eius collationi,prout erat quando commẽdauit,& addit non posse ordinarium in eo cõferre titulum coloratum:& cùm ita declaret Papa rescribendo in his quæ sunt iuris,nulla cadit dubitatio: quoniã reseriptum principis facit ius,non solùm inter partes, vt ait Ioannes Andreas,[o] sed etiam quo ad alios,[p] cum multis alijs per Felinum.citatis. [q] Salua,&c.

a *Ca.sicut vnire.de excess.prælat.& c.præcipimus, & ea.plures. 16.q.1.& ca. 1. de reb. eccles.non alienan.lib. 6.& clem. 2. eod. tit. & c. cum accessissent. & c. ex parte. de constit.*
b *Cap.sacrosanctæ.& ca. Messana. de elect.& ca. inuentum.& c. nemini. 16. q.7.*
c *In c. imperium.10.dist. & in summa 16.q.7.*

a *L.e. bonæ fidei. ff. de acquir. rer. dom. §.si quis à non domino. inst. de rer. diuis.*
b *In c. grauis. de rest. spol.*
c *In l.e. ex diuers. ff. de rer. vendic.*
d *In leg. si & me & Titiũ. ff. de reb. credend.*
e *Libr.1.variar. resolut. cap.3. & 16.q.7.*

g *In tit. de permuta. benef. 9.13.*
h *Cons. 550.*
i *Decis. 3. de priuil.*
k *In regul. de infirm. resig. quæ.13.& de verbum noti. q.4.& de impet. benef. fumil.*
l *qu. 1. & de trienn. q. 1.*
m *Per tot iura 21.q.1.*
n *Capit. quæ duæ.& ibi relatio. 21. q.1. c. nemo diuersos. de elect. li. 6.*
o *Cõtinuat. rubri. de rescript.*
p *Capit. licet. 10.q.3.c. mihi. 12.q.1.*
q *In d. rub. de rescript. in 1.*

SVMMARIVM.

1 Distributiones quotidianas, quas canonicus hæreticus occultus, interim antequam cum retentione beneficij absolueretur, percepit, ijs, quibus accreuissent, restituat.

CONSILIVM XXIX.

Canonicus hæreticus occultus, qui accepit distributiones quotidianas, si absoluatur, postea reconciliatus cum retentione canonicatus, cui restituet eas?

1 Respondeo, hanc quæstionẽ posse decidi per ea, quæ nos tradimus in Enchiridio de oratione,[a] scilicet acquiri huiusmodi distributiones illis canonicis; quibus accreuissent, si ipse non interfuisset: an autem possint remitti, & condonari, vide quæ vbi supra tradimus.[b]

SVMMARIVM.

1 Possessio triennalis de colorato titulo facit verum.

CONSILIVM XXX.

QVæsitum est, an possessio triennalis beneficij de colorato titulo faciat verum?

1 Respondetur quæstionem hanc esse magnam, quam etsi perlegendo in scholis sæpius tetigi, numquam tamẽ in eius decisione animum ita firmaui, vt non fluctuaret, videns ex vna parte glossam antiquam viri doctissimi Gulielmi de Monteserrato tenere, [c] quod possidens pacificè beneficium triẽnio cum titulo colorato, facit illud suum, etiam quo ad Deum, licet titulus non fuerit canonicus: Et ab altera parte perpendens argumenta neruosa, quæ contra eam fieri possunt, quorum & aliqua tangit Cosmas Gumierus,[d] per quæ tenet contrarium; quod ipsum, ea tamen nõ relata, tenuit etiam Gomezius.[e] At nũc arbitror opinionem præfatæ glossæ antiquæ esse seruandam, per argumenta neruosa, quæ ipsa tangit: & quia mẽs Conciliorũ, vnde illa regula desumpta est, & concordatorum inter Leonem X. & Franciscum Galliæ Regem, [f] vbi latius quam alibi sensus illius regulę exponitur, id sensisse videtur; & quod prætoria summa Gallicana, quæ parlamenta vocant, id seruare dicuntur à Petro Rebuffo, qui hanc partem latè confirmat. [g] Salua, &c.

Aduertendum hanc sententiam auctoris non esse ita certam, vt patet ex Couarruuia regul. possessor par. 2. §. 10. versic. septima cõclusio. cum anteced. de reg iuris in 6.

SVMMARIVM.

1 Alternatiua mensium non prodest ordinarijs acceptantibus, nisi postquam eorum acceptatio authentica ad Datarium peruenerit, nec post mortem Papæ illam concedentis, nu. 2. includitque diem ipsiusmet publicationis. num. 3.

2 Gratia ad beneplacitum Papæ morte eius expirat secus si ad beneplacitum Sedis Apostolicæ concedatur

3 Dies termini, quando illi additur præpositio, à, vel ab, non computatur in termino secundum illam opinionem quæ alicubi magis communiter est recepta: fallit primo, quando de mente auctoris, vel ex alijs verbis aliter contrarium potest colligi. num. 4. & 7. Item dicta regula procedit, quãdo dicta præpositio additur actui gerendo, vel tempori sine certi diei expressione, secus si addatur certo diei. n. 5. Itẽ fallit quãdo additur à lege, nec inclusio est cõtra ius, n. 6. Itẽ & quãdo inclusio est fauorabilis ei cui fit gratia, dilatio vel facultas. num. 8.

6 Reseruatio alternatiuæ mensium non est contraria iuri, immo conformis, quia reseruat Papæ ius conferendi, quod illi cõpetit ratione concursus, quo cum omnibus ordinarijs & validiori iure concurrit.

CONSILIVM XXXI.

QVæsitum fuit, an vacante canonicatu & præbenda in Ecclesia cathedrali Gienensi illa ipsa die, qua facta fuit reseruatio alternatiuæ à S.D.N. Sixto V. censeatur includi in reseruatione, vel valeat collatio ordinarij in vim alternatiuæ præcessoris.

1 Ad hanc quæstionem decidendam præsuppono primò collationem prædicti canonicatus factam à Reuerẽdissimo Episcopo Gienensi non potuisse valere illa ratione, quòd illa pertineret ad ipsum virtute alternatiuæ, quia illa ei non poterat prodesse, donec fides eius acceptationis peruenisset ad Datarium, vt cõcessionis alternatiuæ tenor continet, quæ non peruenit ante collationem à Sanctissimo factam.

2 Secundò, quòd etiam certum est prædictum D. Episcopum non potuisse illum conferre virtute acceptationis alternatiuæ, quã fecerat antea Gregorius XIII. quia illa & virtus eius expirauerunt per mortem illius: quoniã facta fuit vsque ad beneplacitum eius; & gratia facta vsque ad beneplacitum Papæ finitur morte ipsius; licet nõ, si fieret vsque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ.[a]

3 Quibus præsuppositis respondetur primò, quod tota difficultas huius quæstionis consistit, an obsit eius collationi alternatiuæ reseruatio facta per S.D.N. pro cuius vtraque parte multa possent adduci: quoniam multa faciunt pro collatario Papæ, & multa pro collatario Episcopi: sed oĩa videtur reduci ad illam quæstionem, ã reseruatio facta à Sanctissimo, & publicata die 4. Maij anni 1585. qua reseruauit omnia beneficia vacantia extra Curiam à die publicationis eius propter præpositionem illam, à, censeatur excludere an includere diem illum quartum: quia prædicti canonicatus & præbenda vacauerunt illa ipsa die, & collatarius Episcopi prætendit eos non comprehendi in reseruatione prædicta: quia dies termini non computatur in termino, quãdo illi additur prępositio, à vel ab; vt habet glossa memorabilis adiuncto textu,[b] quę videtur aliquibus cõmuniter recepta, in quibus videtur esse Decius cum relatis à se.[c] Collatarius autem Sanctissimi contradicit, allegans diem termini computari in termino in prędicta reseruatione.

Pensatis autem mediocriter vtriusque rationibus adductis pro illa glossa, & contra illam; videtur verius esse, quod in hoc casu dies termini includatur in termino, & quod canonicatus & præbẽda prędicta censenda sunt reseruata S.D.N. primò quidem, quòd ex mẽte auctoris reseruatoris id colligitur.

4 Tum quòd cõstat eum voluisse per illam reseruationã reseruare sibi regulariter quo ad omnes collatores & collatrices omnia beneficia vacantia mense Maio, cuius dies erat ille quartus, in quo vacauerũt, & ita videtur voluisse vacantia illo die includere. Tum quod consuetudo antiqua Maximorum Pontificum habet reseruare vacantia in octo mẽsibus sibi per reseruationem regularem, & vacantia sex mensibus per reseruationem alternatiuã: & non videtur vnquam contigisse casus, in quo dies termini declaretur exclusus.

Secundo, quòd colligitur etiam ex verbis ipsius reseruationis; quia facta est secundum consuetudinem antiquã prædictam, exprimendo in duobus locis menses reseruatos, & in vna sine vlla præpositione, à, vel ab; ex quo coniicitur, quod sua Sanctitas nullam de vi exclusiua diei termini habuit memoriam, & consequenter noluit vt haberet eam: quia nihil incognitum est volitum, secundum S. Augustinum,[d] receptum ab omnibus, & probatur per l. cum Aquiliana,[e] cum similibus. Tum quod si illa reseruatio fuisset facta die secunda, vel tertia Maij, includisset diẽ quartam; & certum est noluisse minus includere faciendo eam die quarta, quàm faciendo eam die secunda, vel tertia quo ad dies in ea terminatos.

5 Tertio, quod in proposito non agitur de præpositione, à, vel ab, addita tempori, vel actui generaliter sine expressione diei certi, quo casu non includunt tempus præcedens actum, sed solùm sequens immediatè illum, vt in cap. *anteriorum*.[f] ibi. *A recitatione sententiæ*. & in c. *quam sit*,[g] ibi: *A tempore præsentationis*. Sed agitur de præpositione, à, adiuncta certo diei: per quod tolluntur argumenta, quæ videntur probare non includere tempus præcedens actũ, sed solum sequens illum, vt singulariter prę aliis adnotauit Præpositus.[h]

6 Quarto, quod Cinus, quẽ sequitur ibi Salicetus,[i] determinauit, quando huiusmodi prępositiones includunt terminum diei, cui adiiciuntur, & quando nõ; dicẽs, quod quando proferuntur à lege, includunt, si inclusio non est cõtra ius, vt in d.l. *à caligato* & in c. *à subdiacono*.[k] & in casu proposito prepositio, à, profertur à lege; & inclusio est conformis iuri: ergo censendũ est includere. Quod autẽ sit conformis iuri, & legi, probatur ex eo, quod Papa iure cõmuni habet potestatẽ conferẽdi omnia beneficia, quocũq; tẽpore vel loco vacent, secundũ gloss. magnã recep.[l]

a *Ca. 7. n. 53.*
b *Ca. 22. nu. 40. & seq. & misc. 59. nu. 1. & seq.*
c *In gloss. reg. Cancell. 33. pag. 1.*
d *In glo. pragm. sanct. Gallican. tit. de pacifico poss. super verbo trienn. & verbo molestiari.*
e *In eadẽ regula. q. 58.*
f *Titu. de pacif. possess.*
g *In commentario de pacif. possess. ampl. 3.*
a *Cap. si gratiosè. de rescr. lib. 6.*
b *In clem. sicut. de appell.*
c *In ca. supra eo. 2. de appell.*
d *13. de Trinit.*
e *ff. de transact.*
f *2. q. 6.*
g *De electio. lib. 6.*
h *In ca. super eo. 2. nu. 24. de appell.*
i *In l. à caligato. C. de nupt.*
k *93. dist. & in c. aliter. 31. dist.*
a *In cap. 1. de offic. leg. li. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& per reseruationem prædictam confirmatur, & augetur ius eius ad cõferẽdũ. Nec obstat, quòd nocet ordinario, qui concurrit cum Papa: quia ius quod habet Papa est longè amplius, & dignius, adeo quòd vt ait prædicta glossa recepta si ambo conferrent eadem die, & nesciretur vter prius contulisset, collatio Papæ præualeret cæteris patibus collationi ordinarij: & ideo prædicta reseruatio potius iudicanda est conformis iuri, cùm consoner iuri Papę, quàm difformis, eo quod deroget iuri Episcopi.

7 Quinto, quod etiam prędictus Cinus cõmuniter receptus tenet vbi supra, quod quando proferuntur ab homine tales præpositiones adiunctę diebus, censentur includere, si de mente disponentis expressè vel tacitè id potest colligi: & in casu proposito talis mens colligi potest, tum expressè, eo quod S.D.N. declarauit se habuisse illã mentem per declarationem solemnem id continentem factam ab eo, tamquam à legislatore, & non tamquam à doctore priuato, cui credendum est, cum per literas eius Apostolicas de facto proprio deponentis id appareat; iuxta elem. *literis*.[a] Tum tacitè, quia quilibet præsumitur se suòsque magis diligere, quam extraneos, [b] per quæ & alia iura probatur ordinatam caritatem incipere à se ipso: & inclusio illius diei respiciebat commoditatem & vtilitatem suam, & suorum familiarium, & aliorum clericorem paupertm in Curia degẽtium; quam certum est maluisse intendere, quam Episcoporum, & aliorum collatorum voluntatem, & appetitum, quæ non solent esse Reip. adeo commoda, ac sua, vti omnium patris, ac domini, & vnici ac supremi Vicarij Christi.

8 Sextò, quòd prædictę præpositiones includunt terminum, quando inclusio est vtilis & fauorabilis ei cui fit, vel datur dilatio, facultas, vel gratia, vt pulcherrimè determinat post alios Præpositus vir eruditissimus, & in rebus Curiæ Romanę exercitatissimus,[c] & probatur ea ratione, quod in quocumque casu dies, cui adiicitur præpositio, à vel ab, computatur in termino, vbi inclusio termini operatur vtilitatem ei cui datur, vel fit dilatio vel facultas. At per reseruationem prædictam resultat vtilitas & commoditas ei cui fit reseruatio, nempe Papæ: ergo dies termini computabitur in termino: quæ ratio confirmatur per glossam magnam & receptam,[d] quæ significat tunc præpositionem, à, excludere diem termini, quando vtile, commodum, vel fauorabile est ei, cui conceditur dilatio, vel gratia: & tunc prædicta præpositio includit, quando inclusio est vtilis vel fauorabilis, ei cui conceditur dilatio, facultas, vel gratia. Per quæ omnia concluditur, prædictum diem quartum, qui fuit terminus prędictę reseruationis, includi sub ea. Salua. &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensio de voluntate prouisi de beneficio iustè ita imponi potest vt ea etiam possessione non habita soluatur, & nu. 5. poterit tamen se eximere, beneficium dimittendo. num. 7. interim autem iuste exigitur & solui debet. num. 4. soluatur inquam ex alijs bonis, ex quo hæc solutio non est restricta vt fiat solum de fructibus beneficij. num. 5.*

1 *Vendens vel granatus dare decem pondera olei, quod nascetur ex tali prædio, non obligatur dare plusquam ex eo nascatur: secus esset, si suam obligationem non restrinxisset præcise ad ex illo nasciturum. num. 5.*

2 *Peremptæ res debitæ sine culpa debitoris, debitor liberatur, & hoc quo ad ea quæ debentur in specie, secus de eo quod debetur in genere. num. 6.*

3 *Impedimentum superueniens excusat debitorem: fallit tamen in impedimento prouiso, vel quod potuit à prudente prouideri nu. 8. & 4.*

4 *Difficultas soluendi rem promissam non liberat debitorem. & num. 7.*

CONSILIVM XXXII.

1 PRæsuppositа resolutione dubij, scilicet; quod cõstitutio pensionis adiecta clausula, *habita, vel non habita possessione*, est iusta. Ad dubium propositum, an sit iustum, vel iniquum accipere pensionem à beneficiario, qui nõdum accepit possessionem beneficij, nec vllos fructus ei⁹, respõdetur, quod pro parte affirmatiua facit primò, quòd qui vendit decem pondera olei, quod natum esset ex tali prædio, non tenetur soluere illa, nisi nascantur,[a] & si legatæ fuerint decem amphoræ vini, quod nascetur ex tali prædio, non debebuntur plures, quàm nascentur.[b] At pensio est soluenda ex fructibus beneficij: ergo non debebit solui, nisi tantùm quantùm ex fructibus illius colliget beneficiarius.

2 Secundò, quòd cùm res promissa vel legata perit sine culpa debitoris, non tenetur ad eam soluendam, immo nec si à communi commercio eximatur.[c] At fructus beneficij, cuius beneficiarius possessionem non capit, nec potuit capere, & fecit quidquid homo diligẽs facere debebat, videntur periisse ipsi sine vlla culpa sua: ergo non tenebitur eos soluere. Tertio, quod dura res videtur quod quis soluat pensionẽ de re, qua nullatenus vti potest.[d]

3 Quarto, quod impedimentum superueniens excusat quem ab obligatione faciendi ea, quæ tenebatur facere.[e] At beneficiario, de quo loquimur, superuenit impedimẽtum soluendi pensionem ex impotentia capiendi possessionem beneficij pensione onerati: ergo excusatur à præstanda illa.

4 His tamen non obstantibus contrarium est dicẽdum. Tum quia difficultas præstandi rem promissam nõ excusat promittentem ad illam præstandam.[f] Tum quia damnum quod alicui sua culpa venit, sibi debet imputari.[g] At damnum hoc sua culpa euenit beneficiario, qui potens & debens pręuidere se posse impediri ab adipiscenda possessione, voluit se obligare ad soluendam pensionem, etiã nõ adepta possessione. Tũ quia euentus, quẽ quis præuidit vel debuit pręuidere, nõ excusat.[h] At prędict⁹ beneficiarius præuidit potuisse euenire difficultatem & impotentiam capiendi possessionem; quia ideo se obligauit ad soluendam pensionem, etiam non adepta possessione. Tũ quia, quod factum est legitimè, non debet retractari, licet perueniat ad eum casum, à quo non potuit incipere,[i] & casus hic nullibi reperitur exceptus ab illa regula: ergo illi est standum, iuxta glossam solemnem.[k]

5 Cum ergo in resolutione prędecentis quęstionis probatum sit prædictam constitutionem pensionis esse iustã, & legitimam, non debet retractari; nec vana fieri, etiamsi eueniat casus, à quo non posset incipere; quanto minus, quod in casu proposito non euenit casus, à quo non posset incipere; sed tantùm difficultas præstandi, quod legitimè promissum est, quam non excusare supra dictum est.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo, debitorem pondo olei, quæ nascentur ex tali prædio, non teneri ad soluendum illa plusquam, quæ ex eo nascẽtur; quia suam obligationem restrinxit ad soluendum illa, quæ nascerentur ex tali prędio: negando tamen beneficiarium prędictum restrinxisse suam obligationem soluendi ex fructibus, quos caperet ex beneficio nec expressè nec tacitè, immò expressè ampliauit illam ad soluendum ex aliis bonis casu quo nullos fructus caperet ex illo, immo etiamsi eius possessionem non caperet.

6 Ad secundum respondetur concedendo assumptum, quando aliquid in specie promittitur; negando tamen, quando in genere promittitur: & ita si prædictus beneficiarius promisisset in specie pensionem ex fructibus, quos perciperet ex beneficio pẽsione onerato, non teneretur illam soluere: sed quia promisit soluere in genere pensionem non se restringendo ad fructus, quos perciperet, immo ampliando se ad casum, quod etiamsi nihil ex eis perciperet, teneretur etiam soluere, ad id obligatur per l. *incendium*. C. si certum petatur. & resolutionem cõmunem ibi, & vbique.

7 Ad tertium respondetur concedendo duram quidẽ rem esse, sed duritiem rei præstandę non excusare obligantem se scienter ad illam præstandam: dura enim res est seruare tria substantialia vota religionis, sed illa duricies non excusat monachos ab obseruatione illorum secundum omnes Catholicos contra impium Lutherum; præsertim quod beneficiarius potest se à duritia illa excusare relinquendo beneficium, vt regrediatur ad pẽsionarium, vel conferatur alteri.

8 Ad quartum respõdetur primò, quòd assumptũ in illo intelligẽdũ est, de impedimẽto nõ præuiso, & quod nõ potuit à prudẽte viro pręuideri; quale nõ est hoc. Secũdo

negando.

a De probat.

b Lex præses, C. de ferai. & aqua. & c. si non licet. 23. quæst. 2.

c In prædicto cap. super eo. num. 27.

d Ca. statutũ. de prob. li. 6.

a Le. si debitor ff. de eui. traben. expo.

b L. cum tutor. ff. de min. vnus, vic.

c L. inter stipulantem. & sacram. ff. de verb. oblig. cũ ei adnex.

d Arg. prædictarum l. si debitor. & l. cum certus.

e Ca. cum. 13. dist. & ea quemadmodum. de iureiuran.

f L. elsinum §. cum ita. de verb. oblig. & Cap. damnum. de reg. iur. lib. 6.

h Le. si putator. ff. ad leg. Aquil.

i Cap factum legitime. de reg. lib. 6.

k In reg. omnis definitio. ff. de reg. iur. & in sub. ex. lib. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

negando, quod in hoc casu superueniat impedimentum soluendi pensionem, licet superueniat impedimentum soluendi illã ex fructibus beneficij, quæ lõgè sunt diuersa & separata, & à separatis non infertur. [a] Tertio quod potuisse excusare ab hoc onere relinquendo beneficium vt prædixi: quod si voluerit illud retinere, damnum, quod ex hoc ei veniet, culpæ suæ imputet per prędictum cap. *damnum*. Salua, &c.

a *Le Papinianus ff. de minorib.*

SVMMARIVM.

1 *Subreptitiam reddit gratiam omnis expressio falsi, quæ potest mouere Principem ad facilius eam concedendam.*

CONSILIVM XXXIII.

AN peccauerit N. in impetratiõe beneficij exprimẽdo se teneri ad solutionem pensionis, quam reuera soluebat, sed paulo ante redemerat?

Respondeo; quòd impetrans vnũ beneficium, exprimẽdo se teneri ad soluẽdam pensionem, quam iam licitè redemerat, non solùm peccat, sed etiam gratiã perdit; quia omnis expresio falsi, quæ potest mouere Principem ad gratiam facilius concedendam, reddit eam subreptitiã. [b]

b *Capi. super literis. de rescrip. cum ita tũ ibi per Fel. colum. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Pensio reseruata laico super commenda à magno Magistro est nulla.*
2 *Pensionem pro laico solus Papa reseruare potest.*
3 *Beneficiarius post adeptum beneficium, sed nõ antea potest alteri promittere, vel donare de fructibus eius, pietatis & inopiæ intuitu.*

CONSILIVM XXXIV.

VTrum magnus Magister militiæ S. Ioãnis possit cõstituere pensionem alicui laico coniugato super cõmendam collatam cuipiam ordinis sui militi, & an laicus illam exigere, & an miles illam soluere valeat?

1 Respondeo primò, quod mea sententia, quam dolenter promo, constitutio prædicta præfatæ pensionis minimè valet: tum per illa multa, quæ nos nuper scripsimus, [c] quoniã nihil iure distat inter ea quæ ibi scribũtur, & quæ in casu proposito quærũtur, nisi quia ibi magis loquimur de pensione imponenda clerico sæculari super beneficio sæculari, hic autem de illa, quæ imponi potest regulari super beneficio regulari.

c *In Miscel. 45. & seq. libelli de miscellaneis.*

2 Tum quod receptum est ab omnibus, nõ posse ab inferiori Papæ constitui pensionem vlli laico, etiam nõ cõiugato: & in casu proposito prefata pensio fuit constituta coniugato ab inferiori Papæ: per quæ nescirem defendere præfatam pensionis constitutionem, neque consequẽter quo modo posit exigi, & quo solui tamquam debita.

3 Secundo, quod si amicitia mutua, & caritas commendatarij pensione onerati, & pensionarij fuerit tanta, quòd commendatarius velit soluere illam gratis alteri, & ille accipere tamquam gratis datam, & ratio aliqua paupertatis, pietatis, vel necessitatis interuenit, ob quam præfatus commendatarius iustè possit donare reditus illius pẽsionis præfato pensionario; possunt conuenire ambo inter se, & per scripturam publicam confiteri se nolle petere, neque soluere pensionem illam vti debitam, & discedere à constitutione, quam Illustrissimus Magister fecit; sed quòd cõmẽdatari soluet pẽsionario causa paupertatis, pietatis, vel necessitatis tota sua vita, vel ad aliquos ãnos: quoniã licet beneficiarius ante adeptũ beneficium non possit promittere aliquid alteri de fructibus beneficij habendi; potest tamen post habitum & consequutum donare alteri, pietatis, inopiæ, vel necessitatis intuitu, aliquam partem redituum eius, vt latè monstramus nos in multis locis tractatus de reditibus ecclesiasticis.

DE CLERICO AEGROTANTE, VEL DEBILITATO.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio ob superuenientem amentiam, etiamsi sit archidiaconatus, quis non est priuandus; sed ei, durante amentia, à superiore dandus coadiutor.*

CONSILIVM I.

VNus Archidiaconus & canonicus in amentiam perpetuam incidit. Quæritur an beneficia illius impetrari possint.

1 Respõdeo, quod non sunt impetranda beneficia prędicta, neque ipse sine culpa eis priuãdus: sed superior potest dare ipsi coadiutorem, manente iure beneficiorum in illo, secundum communem opinionẽ, quæ colligitur ex c. *cum percussio*. [a] & ex responsione quæ communiter datur c. *tua*. [b] quod innuit contrarium: posset autem impetrari à Papa coadiutoria perpetua cum futura successione pro aliquo, de quo verisimiliter crederetur, quod non captaret mortem eius.

a *Et c. Pontifices. 7. q. 1. & ex c. de rectoribus. de cler. agrot. & ex cap. 1. eod. tit. li. 6.*
b *De cleri. agrot.*

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor ordinario iure creatus tenetur obire ea munera, quę titularis obligatus præstare non potest, viuitque ex fructibus beneficij: & hoc, nisi aliud in creatione sit expressè cautum: quia tunc id erit seruandum tam pro ipso, num. 3. 4. & 5. etiam ad effectum vt sit perpetuus cum futura successione quam contra ipsum, num. 2. etiamque ad effectum vt per illius interessentiam titulari acquirãtur distributiones, num. 3. & 5. ex quo Pontifex circa hæc humana iura potest, vt placet, disponere. num. 7.*
3 *Distributiones etsi non dentur regulariter nisi interessentibus diuinis: attamen quandoque Papa concedit, vt titularis illas lucretur interessendo per ei datum coadiutorem. & n. 5.*

CONSILIVM II.

PRęsuppositio, quod Sanctissimus dedit coadiutorem perpetuum & irreuocabilem archidiacono cum futura successione; adiecto, quod ipse coadiutor non possit petere, nec exigere quidquam de fructibus archidiaconatus ob eius munera, & regimen: & quod se intromittere non possit in eodem regimine; & administratione archidiaconatus; nec fructuum eius, nisi de consensu ipsius archidiaconi; eo tamẽ absente possit habere stallum, & vocem in Capitulo, & in processionibus; sed omnia, quæ dũ ibi steterit lucrabitur, cedant archidiacono. Quæritur primò, an ipso archidiacono ægrotante, ea quæ lucrabitur coadiutor, dũ steterit pro eo in Capitulo, vel alibi, cedãt ipsi archidiacono. Secundo, an etiam ea, quæ tribus mensibus, qui ad quiescendum dantur, eidem cedant, si dictus coadiutor resederit.

1 Respõdeo primò, quòd coadiutor iure communi ordinario creatus tenetur, facere omnia, ad quæ datur, & quæ is cui datur tenetur facere, vt colligitur ex Innocentio, [c] & probatur in c. *de rectoribus*. & c. fi. cum ei adnotatis per Panormitanum & alios: [d] colligitur autẽ ex eo, quòd prælatis & beneficiatis dandi sunt iure communi coadiutores, vt adiuuent eos in his quæ tenentur ipsi facere, & non possunt, vt sentit Innocentius, [e] & debent habere sustentationem ex fructibus & reditibus beneficiorum, ad quæ administrãda designãtur, vt statuitur in c. 1. [f] & in d. c. *de rectoribus*. cum eis adnotatis: & huiusmodi sustentatio & stipendium non datur in vanũ, sed pro obligatione faciendi ea, quæ incumbunt agenda beneficiario, iuxta illud, *Propter officium datur beneficium*. [g]

c *In c. nisi cũ pridem. de renunciat. n. 4.*
d *De cleric. agrot.*
e *Vbi supra.*
f *De clerico agrot. li. 6.*
g *Cap. fin. de reseri. li. 6. & c. 1. de clerico agrot. eod. li.*

2 Secundo, quod coadiutor, de quo quæstio mouetur, non est iure communi & ordinario datus, sed valde extraordinario, & in gratiã & fauorem specialem, vt ex ipsa concessione Papali colligitur: nam datur cum futura successione, & cum multis ampliationibus & restrictionibus contra ius commune additis. Datus est enim ita vt coadiutoria sit perpetua & irreuocabilis, & quod nihil possit petere, neque exigere de fructibus archidiaconatus, ob cuius regimen, & munera subeunda designatur.

3 Tertio, quod Sanctissimus D.N. non obligat eum ad prędicta munera subeunda, sed facit ei facultatem subeundi & gerendi de consensu archidiaconi: non enim iubet ei, vt ea subeat, sed quod valeat ea subire volente archidiacono, immo expressè vetat ei, ne se intromittat in regimine & administratione prædicti archidiaconatus, illiusque fructuum, nisi de consensu illius; & quod eo absente possit habere stallum in choro, & locum & vocem in Capitulo, & in processionibus: & quod cum sic steterit, non lucretur pro se quidquam, sed pro archidiacono: ita quod nullum ei salarium, neque stipendium erit soluendum ab archidiacono, si noluerit ei quicquam soluere.

4 Quartò quòd ex hoc sequitur, quod ipse quoque

Universidad de Deusto
Biblioteca

coadiutor non tenetur ad seruiendum archidiaconatui, si noluerit seruire; quia sicut ait Apostolus, [a] relatus in c. 1.[b] *qui altari seruit de altari viuere debet*, & vt idem ait, [c] relatus vbi supra, *nemo militat suis stipendijs*. ita qui non viuit de altari, non tenetur ei seruire; quia quod operatur proposito, operatur oppositum in oppositio.[d]

5 Quintò, quod ex prædicta exorbitanti concessione S. D.N. videtur colligi, quod prædictus coadiutor absente archidiacono potest etiam absque eius cõsensu sedere in choro, & dare vocem in Capitulo, & incedere in processionibus, & interesse aliis actis capitularibus canonicorũ, etiam nolente archidiacono: non tamẽ potest in regimine, administratione, & fructuũ perceptione se intromittere, nisi eo volente, & de consensu eius, vt ex bulla expresse patet.

Sextò, quòd ex prædictis infertur decisio primę quæstionis, scilicet quod ægrotante seu stante infirmo archidiacono potest quidẽ coadiutor interesse choro, & Capitulo, & sedere in locis archidiacono designatis eo absente, & etiã nolente, & lucrari pro archidiacono omnia, quę lucraretur ipse archidiaconus, si ipsemet personaliter deseruiret; non tamen tenetur, si nolit; & in reliquo regimine archidiaconatus & fructuum perceptione nec potest neque debet se intromittere sine consensu & voluntate archidiaconi, cuius concessionis ratio videtur fuisse illa, quòd partes, quibus annuit Papa, noluerunt vt tolleretur quidquam emolumenti archidiacono, licet voluerint vt sua Sanctitas honoraret adiutorem sine vllo archidiaconi damno in vita eius per concessionem stalli in choro, & loci in Capitulo lucrãdo non sibi, sed archidiacono: & quod cedente, vel decedẽte archidiacono succederet in archidiaconatu.

6 Septimò, quòd prędictus archidiaconus potest sibi quærere omnia emolumenta sui archidiaconatus ratione suæ infirmitatis, & aliorum legitimorum impedimentorum, & non interessendo diuinis, eo modo perinde ac si non haberet coadiutorem, siue coadiutor interfuerit, siue non: quia nullo iure neque hac concessione Papali hoc ei prohibetur.

Octauò, quòd ex his infertur etiam decisio secundæ quæstionis, scilicet quod tribus mensibus, qui pro quiete dantur, lucrabitur archidiaconus perinde ac alij, siue coadiutor resideat siue non: quia in illis non tenetur interesse diuinis per se, neque per alium.

7 Nonò, quod non obstant argumẽta, quæ induci possunt contra hæc ex iuribus allegatis in primo dicto: quia illa procedunt in eo qui est coadiutor secundum formam iuris communis, secundum quam debet habere congruã sustentationem; & debet obire munera: quæ principalis cui datus est subire nequit: qualis non est hæc, cui expresse derogat summus Pontifex, qui circa omnia iura humana dispensare potest. [e] Quæ omnia licet is cui vacaret, posset largius fundare, nos tamen plurimis occupati non potuimus id præstare, sed neque expedit: quoniam satis firmiter ex præfatis nouem dictis confirmantur.

SVMMARIVM.

1 *Senectus metaphoricè, & non propriè dicitur morbus: vnde in literis beneficialibus, quæ sunt ambitiosæ, appellatione morbi non venit senectus.*

2 *Coadiutoria ob vnam causam non extenditur ad aliam, immo duæ ad duas causas dari possunt.*

3 *Religiosus ad id cui aptus est, & non cui est ineptus, coadiutor dari potest.*

4 *Coadiutor Archiepiscopi cum futura successione pallio vti non potest.*

5 *Coadiutor Archiepiscopi, eo absente, vel annuente, benedictionẽ dare potest, si sit Episcopus cõsecratus, possitque exercere põtificalia.*

6 *Coadiutor datus cum potestate exercendi, quæ coadiutores iure vel consuetudine possunt, beneficia conferre, vel alia exercere non valet, quæ is, cuius est coadiutor, per se vult & potest exercere.*

CONSILIVM III.

AN coadiutor datus Archiepiscopo propter senectutem, ægritudinem, & amentiam cum futura successione, & facultate exercendi spiritualia & tẽpotalia, quæ iure vel consuetudine ad coadiutoris officium pertinent, possit vti muzetta, benedictionem dare, beneficia cõferre, & sedere in archiepiscopali cathedra?

Respondeo primo, quod quæstio proposita non videtur satis conformis literis coadiutorię, quę cum ea ostenduntur: nam per illas datur coadiutor propter solam ætatem senilem; & quæstio quęrit de coadiutore dato propter senectutem, ægritudinem, & amentiam.

1 Secundo, quod ex literis ostensis non apparet præfatum Archiepiscopum esse amentem, neque esse ægrotum quamuis enim senectus dicatur metaphoricè quidã morbus, non tamẽ propriè ac verè est morbus: & in huiusmodi literis beneficialibus, quæ quadam ratione dicuntur ãbitioſę, & odioſæ, [a] appellatione morbi non includeretur senectus vegeta & sana, [b] & ita quæstio proposita aptior esset, an, prædicta coadiutoria data propter senilem ætatẽ includat veram aliquam ægritudinem aliam, & amentiã: & verba quæstionis propositæ videntur præsupponere quod sic: sed verba coadiutoriæ id non probant.

2 Nam coadiutoria data ob vnam causam, vti propter dilapidationem, non censetur data ob ęgritudinem, vel aliam similem, quę non saperet alienationem, vt rectè sẽsit Oldradus, [c] & religiosus potest dari coadiutor ad id, cui est aptus, & non ad id cui est ineptus, vt tradit Panormitanus, [d] & etiam textus nouus cap. 1. [e] ponit differentiam inter coadiutorem dandum ob vnam causam, & dãdum ob aliam: & quamuis multis videbitur non interuenisse in hac concessione errorem vel defectum ad includendũ casum ęgritudinis vel dementiæ; meo tamen fragili consilio præfatus Reuerendissimus coadiutor, dum res est integra, prouidebit sibi de aliquo *perinde valere*. quo extendatur ad omnem aliam causam perpetuo impedituram ab officio suo prędictum Archiepiscopũ, vt in vtroque foro sit securior: nam etiam defendi posset de rigore quod non obstante prędicta coadiutoria, & remanente illa in suo vigore; ipsemet Sanctissimus D.N. posset dare prædicto Archiepiscopo alterum coadiutorem.

3 Tertio, quod verbi muzetta significatio mihi est ignota, sed suspicor esse positum pro palleo, siue pallio, de quo est tit. *de auctoritate & vsu pallij*, & si accipitur pro illo, credoq uod nonpotest vti eo, donec sit Archiepiscopus, & moriatur, vel cedatis is qui nunc est. [f]

Quarto dico, quod si & quatenus poterit exercere põtificalia, post quam fuerit Episcopus consecratus, ita poterit etiam dare benedictionem, quę videtur pertinere ad pontificalia, saltem in absentia Archiepiscopi, vel annuẽte illo.

4 Quinto, quod iure verius videtur, non posse prædictum D. coadiutorem conferre beneficia, potente & volente conferre illa prædicto Archiepiscopo, & nolente vt conferat coadiutor: quoniam S.D.N. solum dat ei potestatem exercendi iura spiritualia, & temporalia, quę iure vel consuetudine pertinent ad coadiutoris officium: & iure nõ pertinent ad eius officium ea, quę principalis rectè potest & vult agere per se, & nõ vult vti coadiutoris consilio, neque auxilio. arg. c. *Pontifices*. 8 & fere omnium aliorum, [h] & quia hæc est mens constituentis coadiutorẽ & iure diuino naturali debet esse talis, iuxta regulam, id quod nostrum est, sine facto & consensu nostro tacito vel expresso auferri non debet. [i]

5 Sextò, quòd ad respondendum quæstioni de facultate sedendi in cathedra archiepiscopali, videtur necessaria informatio de statutis, priuilegio & consuetudine prędictę archiepiscopalis Ecclesiæ, an quidquã super hoc disponant, & reseruent sessionem in illa sede in honorem dignitatis archiepiscopalis: & an Archiepiscopus, qui nũc est, sit cõsensurus, vel repugnaturus prędictę facultati sedendi, & rationem, qua duceretur ad repugnandum: nam cessante huiusmodi reseruatione, quã vidi cessare in quibusdã Ecclesiis cathedralibus, in quibus decanus vel prępositus sedere solet in episcopali sede absente Episcopo, posset prędictus D. coadiutor in ea sedere, sicut canonici recentiores sedẽt in stallis antiquiorum in multis Ecclesiis eis absentibus, eo quod id iure communi non vetatur argum. cap. *consuluisti*. [k] cum similibus, quæ in hoc adduci possent. Salua, &c.

a 1. *ad Corin. 9.*
b *Col. 2. 13. q. 1.*
c *Ad Galat. 1.*
d *L. & si contra tabulas. ff. de vulg. & ea. sciendum. 8. q. 1.*
e *Ca. cuncta per mũdum. 9. q. 3. & ca. proposuisti. de concess. præb.*
a *Ca. quamuis. de præb. lib. 6.*
b *Arg. l. non aliter. ff. de legat. 3. adde c. 1. & ca. nisi de renunc.*
c *Conf. 44.*
d *Inn. in. de cleric. ægrot. q. 6.*
e *Eod. tit. l. 6.*
f *Arg. c. nisi. & c. cum. de auctoritate. & vsu pallij.*
g *Et c. petitio. 7. q. 1.*
h *De reg. iur. lib. 6. cum iure concord.*
i *Arg. c. 1. 4. q. 4. vers.*
k *Arg. c. 1. 4. q. 4. vers.*

NE SEDE VACANTE ALIQVID INNOVETVR.

SVMMARIVM.

1 *Sede vacante Capitulum non confert præbendas ad solum Episcopi collationem spectantes, etiam quas Episcopus cum consilio vel consensu Capituli confert, confert tamen illas, quarum collatio ad Episcopum, simulq; & ad Capitulum spectat.*

CONSILIVM I.

AN prouisio canonicatus & præbendæ pœnitentialis, quem Concilium Tridentinum iussit institui in Ecclesiis cathedralibus facta à Capitulo cathedralis, episcopali sede vacante, valida sit?

1 Respondetur primò, audiuisse magnam dubitationem esse in Ecclesiis Hispaniæ, an prouisio prædicti canonicatus spectet ad solum Episcopum, an ad Episcopum & Capitulum: & si spectat ad Episcopum & Capitulum, an spectet ad Episcopum & Capitulum cõmuniter, vel ad Episcopum cũ consensu & consilio Capituli.

Secundo, quod qui tenuerit potestatem conferendi illũ pertinere ad solũ Episcopum sine consensu vel consilio Capituli, debet etiam tenere, quod prouisio, de qua quæritur, non valet: quia Capitulum non succedit Episcopo sede vacante in collatione talium beneficiorum, cap. *illa*,[a] cum aliis, quæ citant Panormitanus & alij,[b] & Ioannes Franciscus Pauinus.[c]

Tertio, quòd qui tenuerit prouisionem prædicti canonicatus spectare ad prouisionem Episcopi & Capituli simul, tenetur etiam respondere prædictam prouisionem valere: quia Capitulum succedit Episcopo in collatione beneficiorum pertinentium ad collationem Episcopi & Capituli communiter per textum.[d]

Quartò, quòd qui tenuerit collationem prædicti canonicatus ad Episcopum cum consensu vel consilio Capituli pertinere, tenetur etiam dicere prædictam prouisionem non valere, per prædictum cap. 1.[e] licet prædictus Ioannes Franciscus Pauinus distinguat vbi supra inter casum quo collatio pertineat ad Episcopum cum consensu Capituli, & inter casum quo pertineat cum consilio, allegando in hoc Lapum, & in contrarium Dominicum qui in meo lib. non videtur distinguere. Salua, &c.

Congregatio censuit electionem personæ pœnitentiarij spectare ad Episcopum, collationem verò præbendæ eidem faciendam per illum ad quem prius collatio illius præbendæ spectabat.

DE IIS QVÆ FIVNT A PRÆLATIS SINE CONSENSV CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 *Prior claustralis, & conuentus, qui cum Abbate consenserunt reservationi pensionis super abbatiæ bonis, quæ sunt indiuisa inter eosdem Abbatem & conuentum, censentur descripti potius ad effectum præstandi consensum Abbatis, qui sine ipsis non potest alienare, quam se obligandi ad illius solutionem.*

CONSILIVM I.

VISIS & perpensis tribus responsis datis à tribus viris eruditissimis super obligatione soluendi pensionẽ constituram à Papa de consensu Abbatis, ac Prioris claustralis, & conuentus monasterij de Lozo, an post renunciationem abbatiæ ab Abbate, qui consensit pensioni, factam, teneatur Prior & conuentus eam soluere: vista item supplicatione super ea signata, videtur mihi responsum domini primi consulentis esse iuri cõsonãtius per ea omnia, quæ ipse eruditè ac prudenter considerat: & quod Prior & conuentus non nominantur vt principales, sed veluti accessorij, & membra seu corpus Abbatis tamquam capitis eorum.[f]

2 Cum de iure communi nullam administrationem habeant ipsi, sed tota potestas administrandi spiritualia & temporalia sit penes Abbatem, iuxta cap. *nullam*.[g] & per omnes in cap. *educeri*.[h] & ita eorum nominatio potius fuit facta ad tollendam dubitationem aliquorum, an posset Abbas constituere pensionem sine consensu illorum, quasi esset quædam alienatio, in qua requiritur ille, iuxta cap. *sine exceptione*.[i] quàm ad hoc, vt se obligarent ad id, quod non poterant soluere, quippe quibus nulla est administratio de iure, neque vt fertur de facto; quia nõ sunt diuisa bona inter Abbatem & conuentum, iuxta prædictum cap. *edoceri*. Salua, &c.

DE IIS QVAE FIVNT A MAIORI PARTE CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 *Concilium generale nihil potest refragante Papa, qui ei præsidet vt persona in qua residet tota potestas Ecclesiæ, potest que ipse solus statuere, quicquid posset cum Concilio. n. 4.*

2 *Collatio si spectet ad Episcopum & Capitulum collegialiter, non tenet, nisi accedat maior pars Capituli cum Episcopo.*

3 *Professionis nouitiorum admissio si collegialiter spectet ad prælatum & Capitulum, taliter quod prælatus vnicam solum habeat vocem, receptio à maiori parte Capituli facta tenet, etiam si suffragiũ Episcopi sit in altera minori parte.*

4 *Concilium prouinciale cõgregatur collegialiter: vnde quæ ibi fiunt à maiori parte, etiam contradicente Archiepiscopo, tenent. num. 2.*

CONSILIVM I.

AN in Concilio prouinciali possint soli suffraganei, aut eorum maior pars aliquid decernere, quãdo Archiepiscopus esset contrariæ sententiæ?

1 Pro parte negante facit, quod congregatio Episcoporum totius orbis, quæ sit in Concilio generali, maiore videtur esse auctoritate, quàm congregatio Episcoporum in Cõcilio prouinciali. At Episcopi totius orbis nihil possunt statuere in Cõc. generali, refragãte Papa, qui ei præest, arg. c. *significasti*,[a] ex quo Io. And. relat. & probat. à Pã.[b] colligit, quod sententia Papæ præfertur sententiæ omniũ aliorum, qui sunt in Concilio. Faciunt & illa quamplurima, quæ in hanc sententiam congerit Antonius à Rosel.[c]

2 Pro contraria tamen parte, quæ videtur asserenda, facit l. *quod maior pars*.[d] cum notatis ibi per Bartholum & ei additis, quæ habent, quod in his, quæ ab aliquibus collegialiter aguntur, sententia maioris partis præfertur minori. quod etiam pro regula ponitur à glosa & omnibus scribentibus super ea.[e] & constat Archiepiscopum & Episcopos suffraganeos Concilium prouinciale celebrantes facere collegialiter ea, quę in illo agunt. Secundo facit, quod quo ad hoc non refert, an qui cõgregationi præest, sit Decanus, vel Præpositus, vel Episcopus, vel Archiepiscopus: quia hæc exceptio & limitatio nullo iure naturali, diuino, nec humano probari videtur; & ideo non est asserendum,[f] quia standum est regulæ, donec probetur exceptio.[g]

3 Tertio, quòd quãdo collatio pertinet ad Episcopum & Capitulũ collegialiter, facta ab Episcopo cũ aliquot canonicis sui Capituli, non valet, si maior pars ei contradicat. Quarto, quod in receptione monachorum spectante collegialiter ad Abbatem & Capitulum, ita quod Abbas non habeat nisi vnam vocem, siue suffragium, maior pars eorum prævalet minori, etiamsi in ea sit Abbas.[h]

4 Quinto, quod non obstant in contrarium citata; quoniam Papa longe aliter præest Concilio generali, quàm Archiepiscopus prouinciali, & Episcopus synodali; quia Papa præest vt persona, in qua residet tota potestas Ecclesiæ; ita quod solus posset statuere quicquid cum Concilio posset: [i] Archiepiscopus autem præsidens Concilio prouinciali non habet solus & à se illam potestatem, sed vna cum suffraganeis collegialiter: & ita nulla ratione à Papa ad illum argui posset. Salua, &c.

VT ECCLESIASTICA BENEFICIA SINE DIMINVTIONE conferantur.

SVMMARIVM.

1 *Conferri debent beneficia sine omni diminutione; nec à collatario potest exigi iuramentum, quod non resignabit beneficiũ nisi liberè in manibus Papæ, vel ordinarij; quod si collatio fiat cum dicto pacto non resignandi, esset simonia. num. 2.*

3 *Iuramentum non petendi relaxationem iuramento præstito non tenet sicut nec alia similia maioris boni impeditiua.*

CONSILIVM I.

AN Ordinarius possit in collatione alicuius beneficij adigere collatarium iuramẽto quod ipse nõ renum-

a *De elect. b In notab. 7.*

c *De Consti. 91. q. 17. ff. ad munic. cap.*

e *In c. cũ omnes. de consti.*

f *Ca. cõsulti. 2. qu. 4. §. cõsideremus. Auth. de trie. & semiss. collum. 3.*

g *Gloss. l. omnis definitio. ff. de regulis iuris. & in rubr. eodem tit. lib. 6.*

h *Arg. c. 1. ne sede vac. lib. 6. & c. fin. de regul. eodem lib.*

i *Cap. cuncta per mũdum. & c. per principalẽ. 9. q. 3.*

a *Ne sede vacante.*
b *In cap. cum olim. de maiori. & obed.*
c *In q. 1. par. 2. tractat. de offic. & pot. Ca. sede vacan.*
d *In cap. 2. in prine. ne sede vacan. lib. 6.*

e *§. cũ vero.*

f *Ca. cum nõ liceat. de prascrip. cum ibi citatis, c. quãto. & ca. nouit. de his quæ fiunt à prælat.*
g *18. q. 2.*
h *De rescrip.*
i *12. q. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciabit beneficium cum pensione, nec in fauorem alicuius, nec permutabit illud, nec à iuramento petet relaxationē, sed tantùm purè,& liberè,& simpliciter in manibus Papę, vel ordinarij?

1 Ad hanc quæstionem respondeo negatiuè. Tum quia beneficia sine diminutione sunt conferenda, [a] & conferens beneficium cum huiusmodi oneribus,videtur cōferre cum diminutione:quia onus impositum rei minuit pretiū eius. [b] Tum quia Episcopus non potest facere huiusmodi pacta cum eo,cui collaturus est beneficium. [c]

2 Secundo,quod ego non auderem excusare conferentem nec collatarium à simonia:quia negari non potest interuenire in huiusmodi collatione conditionem,modum, vel pactum,quod iure non inest actui conferendi, vel recipiēdi beneficium. At in collatione huiusmodi spirituali non poterit addi conditio,vel modus, qui iure non inest, immo neque qui inest, nisi exprimatur eodem omnino modo, quo inest, iuxta gloss. & addita illi per Felinum, [d] faciunt notata in cap. *significasti*. [e] Tertio dico, quod illud iuramentum de non petendo relaxationem non est validum: quia iuramentum non debet esse impedimentum maioris boni,cap. *Archid.* [f] iuncta glossa recepta, [g] & tradit D.Tho.receptus 2.2.q. 89.art.7.& Fel. & Panor. & alij. [h] At iuramentum de non petenda dispensatione iuramenti, nec de vtendo sibi oblata,inducit impedimentum maioris bonitergo non est seruandum,saltem quando occurreret casus,in quo seruatum esset maiori bono impedimentum:& ita determinat Fel. [i] secutus Bald. [k] per quasdam rationes,quibus addimus nos præfatam illam (vt arbitramur) firmiorem. Tum quia si voluerit renunciare in manibus Papæ retinendo pensionem, potest in ipsa supplicatione narrare onus impositum & iuramentum, & causam aliquam honestam,quare suæ conscientiæ videtur id facere vtile,& audietur,obtinebitque petitum cum laude,&c. Salua,&c.

a *Ca.1.vt eccles.benef.*
b *Ca.vt nonn. vti ei adnot. de fide instr.*
c *Arg.c. qui plo.1.q.2.c.fi. de pœn.*
d *In capit. ad audientiam. de rescript.*
e *De elect. & in leg.3.ff. de leg.1.*
f *85.dist.*
g *In verbo sanctio.*
h *In c.fi vero.de iureiur.*
i *In c.debito tit.de iurein. q.3.n. 9. tertio quæro.*
k *In leg.2. ff. de transact.*

DE REB. ECCLES. ALIEN. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Sedis Apostolicæ,sub cuius reseruatione fit alienatio rei Ecclesiasticæ,facit actū conditionalē, & excusat à pœna,modò ante illud obtentum non procedatur ad executionem illius.*

CONSILIVM I.

QVæritur,an qui solùm facit contractum venditionis [s] vel permutationis circa Ecclesiastica,reseruata voluntate Papæ,incurrat aliquas censuras.

1 Respondeo,quòd qui solùm facit contractum venditionis vel permutationis, reseruato beneplacito Papæ, si non procedat ad executionē contractus,nec ad traditionē rei venditæ vel permutatæ ante beneplacitum Papæ, non videtur incurrere censuras:quia videtur conditionalis facta sub conditione *si Papæ placuerit*:argumēto stylì Curiæ in pactis beneficialib. obseruati.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ res in casibus à iure permissis etiam sine Sedis Apostolicæ licentia alienari possunt:fallit in prælato, qui in adeptione prælaturæ speciali iuramento ab eis demandato Papæ exacto promittunt sua Ecclesiæ bona inconsulto Romano Pontifice non alienare:conciliantúrque quæ ponit auctor in Man. cap. 27.nu.140.& in commentario de alien.rer.eccles.nu.17.*

2 *Peccato nequaquam inuoluitur qui bono animo & fine aliquid, quod per se malum non est,dat,vel facit alicui, quem credit inde per accidens peccaturum, secus si detur aliquid, quod per se vel directè,vel principaliter fit ob aliquod malū culpe:conciliantúrq; quæ auctor ponit in Man.ca.17. num. 18. 105.& cap.23.nu.90.cap.16.nu.20.*

CONSILIVM II.

1 AD priorem quæstionem, qua quæritur concordia inter conclusionem positam in Man. nostro, [l] scilicet extrauag.Pauli II.excōmunicantē ipso iure alienantē rem Ecclesiæ nō includere alienātē rē Ecclesię in casibus à iure permissis, & inter conclusionem positam in commen. de alien. rerum Ecclesiæ, [a] vbi dicitur, quod in alienatione rerum Ecclesiæ est necessarius consensus, vel licentia Papæ: Respondetur primò, quòd in prefato ca. 27. [b] loquimur de alienāte rē Ecclesię,quā nō iurauit nō alienare,saltem iussu superioris supremi,scilicet Papę,facto ei in ipsamet collatione,quam ei fecit, vel mandauit fieri,ad hoc,vt cautius & cōsultius illud gubernaret, modificando suam collationem,& addendo expressè vel virtualiter decretum irritationis alienationis contrariæ: in prędicto autem commentario loquimur de alienante cōtra iuramentum prædicto modo factum.

Secundò,quòd in prefato c.27.loquimur de alienante in casibus à iure permissis,in dicto autem commen. de alienante in casu prohibito non solum à canone, sed etiam ab homine, & non solum simpliciter, sed exacto iuramento, & addito decreto irritante alienationē & ita illę conclusiones ponuntur de diuersis alienantib[9], quorum alter pluribus modis prohibetur alienare, quàm alter.Per quę responderi potest c.vt super, [c] & c.2. [d] quatenus loquuntur de illo,qui iurauit non alienare;scilicet, quod non loquuntur de iurante iuramentum adeo qualificatum,ac est illud,de quo loquitur prefatus cōmētarius.

2 Ad aliam quæstionem respondeo, quod ego in locis allegatis in ea,scilicet in d.Man. [e] sentio differentiam inter eum,qui seruit,ministrat,dat,aut tradit aliquid ob aliquem finem bonum alicui,quem credit esse peccaturum, non consentiendo directè,vel indirectè,expressè, vel tacitè in peccato,quod opinatur vel credit illum cōmissurum,de quo loquitur ca.23.num.90.& inter eum, qui expressè,vel tacitè,directè,vel indirectè id facit, de quo loquuntur alia loca supra citata,& alia multa,in quibus dānatur id quod per se vel directè vel principaliter fit ob aliquod malum culpę,& non id ex quo per accidens & per quamdam consequētiam,& minus principaliter sine vllo fine malo,nec voluntate auctoris euenit,per l.*si quis nec causam*. [f] vbi Iason id confirmat 18.exemplis;& decisionibus,quæ tamen indigerent aliqua dolabra,vt satis conuenirent huic nostræ resolutioni, quæ altius restringit id, quod dicitur in dicto c.23. [g] quo ad culpam peccati, de qua illud,& alia citata ibi loquuntur.

a *super glos. summis 12.q. 2.nu. 17.*
b *Nu.149.*
c *De reb.eccl. non alien.*
d *De feud. & ei annexis.*
e *Ca.23.nu. 90.& in cap. 20.nu.16.vbi cito ca.17.nu. 191.& 18.*
f *ff. de reb. cred.*
g *Num.90.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus est prælatus alienans bona Ecclesiæ, sed antequam pro tali,denuncietur,retinet administrationem,& qui ei soluit debita:liberatur.num. 2. & 3.& hoc etiam si per multos annos permansisset in excommunicatione fallit in excommunicato ob hæresim,qui non potest nec contrahere,nec testari,num.4.*

4 *Excommunicatus perseverās in excommunicatione vltra annum etsi per Concilium Tridentinum videatur fieri suspectus de hæresi,tamen videtur prius requiri, quòd post monitionem de resipiscendo in ea sic permanserit.*

5 *Prælato dissipatori,antequam ei administratio interdicatur, rectè soluitur.num 7.ipseque à se malè alienata cum fructibus potest repetere.num.6.*

CONSILIVM III.

QVidam Archiepiscopus ante duodecim annos alienauit bona Ecclesiæ suę;deinde fecit remissionē & liberationem quorumdam fructuum sui archiepiscopatus à quibusdam perceptorum.Quæritur an huiusmodi liberatio valeat, ita vt non possit à moderno Archiepiscopo reuocari.

1 Respondendum videtur negatiuè,per sequentia fundamenta.Primum est,quod Archiepiscopus erat excommunicatus ob illam iniustam alienationem, per extrauagantē 2. [h] & prælato excommunicato videtur prohibita administratio, [i] quia æquiparatur deportato,iuxta glossā singularem. [k] Sed hoc fundamentum non videtur satis firmū.Tum quia prædictus Archiepiscopus erat excommunicatus toleratus,& non denunciatus:& post extrauagantem:*ad euitanda*, [l] de qua in Man.confess. [m] non impeditur excommunicatus administrare, donec denuncietur excommunicatus.

2 Tum quod licet esset denunciatus,& per exceptionē obiectam repelli posset à petitione debiti, valet tamen petitio & iudiciū,donec obiiciatur exceptio, per c.pia. [n]

l *Cap.27.nu. 149.*
h *De reb.eccl. non alien.*
i *Ca.veritatis. de dol. & contum c. ad prohibendum. de re iudic.*
k *§. minor. Inſitit.de sup. dimin.*
l *Martini V.*
m *Ca.27.nu. 21.*
n *De except. sub.a.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 Tum quia licet excommunicatus repelli possit à petendo debito in iudicio, [a] solutio tamen ipsi facta sponte liberat debitorẽ,& potest ab obligatione liberari,& quietari: nam licet ipse peccet non cuitando alios,[b] cõtractus inter eũ & distractus ab eo facti tenent, immo etiam testamentum,vt diximus in Man.confess.[c] & satis colligitur ex notat.in d.cap.*veritatis*,[d] & ex Philippo Franc.& relata ab illo,[e] quidquid inuoluat glossa. [f]

4 Et ita non obstante excommunicatione potuit accipere & petere omnes fructus sibi debitos, & dare liberationem,siue quietationem debitori,nisi insimularemus eũ hæreseos,eo quod 8. annis manserit excommunicatus ante liberationem,& cum fecit liberationem habuit voluntatem permanendi in illa,eo quod approbabat alienationem illam iniustam,& permansit in illa voluntate circiter 12.annos vsque ad mortem: & per annalem excõmunicationem quis incidit in suspitionem hæreseos, vt diximus in d.ca.27.[g] citando in id Conc. Trid.[h] & excommunicatus ob hæresim non potest contrahere,nec testari, [i] vt idẽ Philip.Franc.[k] licet responderi possit,quod Conc.non loquitur de quolibet excommunicato annali, sed tantùm de legitimè monito non resipiscente, vt ibi patet. Et quamuis hoc fundamentum non concludat omnino intentionẽ moderni Illustrissimi,concludit tamen prædictam liberationem fuisse abominabilem, & dignã, cui qua parte possit contradicatur:& quæ qua parte possit eneruetur.

5 Secundum fundamentum est,quòd,vt quidam dicunt, prælatus,qui malè alienat bona,non potest petere,nec accepros ferre fructus eorũ. Pro quibus facit, quod prælato dissipatori non est facienda restitutio bonorum,vt ait Caietanus,[l] pro quo faciũt omnia, quæ post Alex. & Aret.allegat Iason, [m] pro opinione eorũ,qui asseuerant prodigo notorio ipso iure interdictam esse administrationẽ etiam ante iudicis decretum:& quod alienatio prædicta notoriè videtur fuisse mala,cum circiter 20.annos fuisset Archiepiscopus,& Legatus, & sic dissipator bonorum Ecclesiæ potuit haberi.Hoc tamen fundamentum non videtur esse satis firmum. Tum quia dictum Caietani nullo iure probatur efficaciter.

6 Tum quia prælatus malè alienans bona,potest, immo tenetur,recuperare illa bona,& reddere rationem Deo de illis,[n] & etiam de fructibus eorum: quia vtraque sunt ecclesiastica,& destinata in sustentationem prælati, & pauperum, quorum sustentationi & iuri publico ea percipiẽdi non potest renunciare prælatus, [o] de foro comp. Tum quia tam recuperario fructuũ, quam bonorum malè alienatorum pertinet ad Episcopum malè alienantem, dum ipse viuit, & ipsi debent restitui,vt diximus in Man. confess. [p]

7 Tum quia receptior opinio habet,prodigio, & dissipatori bonorum non esse ipso iure interdictam administrationem,sed tantùm interdicendam, vt probat prædictum cap.*veritatis*, [q] & prædicta l. *is cui*, [r] cum multis aliis adductis ibi per Iasonem,à qua communi opinione non esse recedendum in consulendo,tenent etiam ipsi, qui cõtrarium probabiliter defendi posse asserunt. Hoc tamen fundamentum,licet omnino non concludat intentionem Illustrissimi,concludit tamen,vt & primum,prædictam liberationem quocumque modo iusto esse impediendam.

Aduertendum ad id quod dicitur sub numer.4 referri sacram Congregationem inclinasse,non esse opus monitionibus vt resipiscat sed elapso anno potest citari ad respondendum,quid sentiat de fide.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res ecclesiæ sine licentia Papæ, vel sine causa iusta, vel iuris ordine non seruato,peccat,& tam alienans quàm recipiẽs excommunicatus est:& in foro exteriori saltem priuatus est beneficio,quod in dicta Ecclesia habet, at in conscientia nonnulla sunt causæ,ex quibus fortè excusari posset.*

CONSILIVM IIII.

QVidã alienauit bona Ecclesiæ inconsulto Papa. Quæritur an sit priuatus ipso iure beneficio?

1 Respondeo primò,quod D.consulens peccauit alienãdo bona prædicta Ecclesiæ sine licẽtia Papæ,vel sine iusta causa:vel non seruata iuris cõmunis forma,iuxta c.*sine exceptione*.[a] & alia iura multa illis concordantia, quorũ nos mentionem fecimus nuper in comment.[b]

2 Secundo,quod tam ipse alienans, quàm recipiens alienatum,ipso iure sunt excommunicati,& quo ad forum saltem exterius etiam ipso iure priuati beneficiis,quę habent in Ecclesiis,quarum bona alienarũt; vt expressè habet prefata extra. [c] citata à nobis in prefato com. [d] Dixi supra *Quo ad forum saltè exterius*, quia quo ad forũ interius possent excusari per aliquas circumstantias,quas tãgimus in d.commen.[e] quarum nulla fit mentio in casu proposito:& quia rari sunt,qui præfatum comment.habeant, vti nuperrime impressum,mitto cum hoc responso ipsum Illustri admodum D. meo colenditsimo, qui dignatus est hoc responsum huius quæstionis iubere mihi seruo suo optimè sibi affecto,quamuis inutili. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest quidem bona ad cathedralem pertinentia,accedente Capituli consensu, valide in casibus à iure permissis alienare:de Abbate autem exempto habente iura quasi episcopalia, cum sit controuersum consilium est vt accedat consensus sui immediati superioris, & auctoritas Episcopi vbi bona sunt sita, vel Apostolica confirmatio.*

CONSILIVM V.

ABbas quidam cum suo conuentu exemptus à iurisdictione ordinaria Episcopi alienauit in casu à iure permisso quasdam res immobiles existentes extra episcopatum illum, vbi erat abbatia sita, sine vllius Superioris auctoritate.Quæritur an valeat alienatio.

1 Pro parte affirmante facit,quòd alienatio rei pertinẽtis ad Ecclesiam cathedralem facta ab Episcopo cum cõsẽsu sui Capituli valet,vt tradit Panormitanus receptus,[f] & probatur per c.*sine exceps.*[g] at Abbas exẽptus habet iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta glossam singularẽ & receptam.[h]

Pro parte verò negante facit,quod Cardinalis, [i] tenet, quod licet in alienatione rei Ecclesiasticæ facienda per Abbatem exemptum nõ requiratur auctoritas Episcopi, requiritur,tamen auctoritas Papæ,aut prælati Superioris cui immediatè subiicitur:& [k] videtur requirere consensum Episcopi,cui res alienanda subiicitur.

Resoluendo autem dico, multa super hac quæstione pro vtraque parte posse adduci, sed consulendũ esse præfato D.consulenti,vt procuret præfatam alienationem ratificari per superiorem immediatum præfati Abbatis,qui facile id faciet,rogante & informante præfato Abbate,& conuentu,qui alienationem præfatam fecerunt: & quod etiam faciat eam ratificari,per Episcopum, in cuius episcopatu sunt sita præfata bona ad informationem prædictorum,arg.eorum quæ determinantur,[l] à Panormitano & aliis,& à Cardinali,[m] & ab aliis.[n] poterit etiam impetrare D.consulens suo nomine confirmationem à Sede Apostolica;quæ si fuerit in forma communi, parum proderit;si autem per commissionem cum causæ cognitione nonnihil tædij & sumptus afferet.

SVMMARIVM.

1 *Abbas sine conuentu non potest alienare res immobiles.*

1 *Seruus ecclesiæ alicui prædio colendo deputatus censetur de rebus prohibitis alienari.*

2 *Arbores opacas cadi faciens Abbas sine consensu conuentus non incidit in clementinam 1.de reb.eccles.non alienan. nec postea eas vendens.*

CONSILIVM VI.

AN Abbas sine consensu sui Capituli & Generalis opacas arbores locorum sui monasterij pro vberiori fructuum collectione cædere possit;præsertim si cæsarum arborum pretia in bonorum stabilium emptionem in cõmodum illius monasterij conuertit.

1 Contra Abbatem facit primò,quod ipse solus nũ potest etiam ex iusta causa sine sui conuentus consensu alienare res immobiles monasterij,[o] & arbores etiam opacę,

[a] Ca. decernimus. de sent. excom. li.6.
[b] Cap.illud de cler.excõ.min.&c.
[c] Ca. 27.nu. 26.
[d] De dol. & cont.
[e] In rubr. de testam. n.22.
[f] Iud.ca.decernimus.
[g] Nu. 20.& sequent.
[h] Sess. 25.ca. 3.de reform.
[i] Ca. ecclesiam, §. credentes. de hæret.
[k] Vbi supra adnotauit.
[l] In sum.ver. restitut. c. 4. m In l.is cui. de verb.oblig.
[n] Cap.si quis presbyt.de rebus eccle.non alien.
[o] Cum publicum.ff.de publican.& si diligenti.
[p] Cap.17.nu. 23.
[q] De dol. & cont.
[r] ff. de verb. oi.

[a] 12.qu.2 & c.si quis presbyt. de rebus ecclesiæ non alienan. & extranagã.1. Pauli 11. eodem tit.
[b] Super summam 12.q.2. vsque ad nu. 8.
[c] Pauli 11.§. sin autem.
[d] Adnot.10. nu.14.
[e] Adnot. 1. num.15.
[f] In c.1.de his quæ fiunt à prælat.
[g] 12.q. 2.
[h] In elem.1. verb.propriis de reb.eccles. non alienan.
[i] In d.elem.1. q. 54.& seq.
[k] In q.7.
[l] In c.1.de his quæ fiunt à prælat.
[m] In d.elem. 1.q.31.& 37. de reb.eccles. non alien.
[n] Ibid. & in c.nulli.eo.tit. & in cap sine exceptione. 12.q.2.
[o] Clem. 1.de reb.eccles. nõ alienandis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

siue quæ vmbram summam efficiunt, videntur esse res immobiles: quia solo inhærent, & illi cedunt, si radices egerint, vt iure soli iudicentur, [a] & etiam seruus rusticus alicui prædio colendo deputatus censetur esse de rebus prohibitis alienari, vt determinat Panormitanus. [b]

Secundo, quod non videtur obstare, si quis dicat clem. præfatam solum vetare alienationem iurium, redituum, & possessionum: & quod huiusmodi arbores nō sunt de numero illorum: quoniam sunt possessiones: nam verbum *possessiones* in clemen. 1. positum idem significat quod res possessæ, vt Card. post alios cōcludit, [c] & arbores illæ sunt res possessæ.

Tertiò, quòd nemo negaret prædictum D. Abbatē contraueniſſe illi clem. si alienasset oliuetum, vel solas arbores oliueti: ergo neque videtur negandum contraueniſſe, cùm alienauerit multas arbores.

2 Quibus tamen non obstantibus contrarium videtur verius. Tum quia non videtur alienasse rem immobilem, neque mobilem pretiosam, quæ seruando seruari potest: quia non alienauit solum, cui adhærebant arbores, sed tātùm arbores ipsas excisas, quas constabat esse res mobiles, quæ seruando seruari non possunt. & iura prohibētia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt, vt tradit Panorm. communiter receptus, [d] & alij. [e] Tum quia prædicta clem. solum comprehendit illum, qui concessit ius redituum, & possessionem: & prædictus Abbas nō cōcessit vlli aliquod tale. Tū quia aliud est damnificare prędium, & aliud alienare illud, argum. *de iniuriis & damno dato.* adiuncta rubrica, *de rebus eccles. non alien.* & constitutio pœnalis, qualis est illa d. clem. non debet de vno ad aliud extendi. [f] Tum quia duo facta concurrunt in hoc casu, scilicet arborum cæsio, & arborum cæsarum venditio: quorū neutrum est delictum, sed potius meritum. Arborum quidem cæsio fuit vtilis, & bona: quia sicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia densitas nocet arboribus, & fructui ab eis ferendo, vt palam est: ergo sicut herbas, rubos, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere solus sine consensu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum sufficientium prædio: & ita nulla in hoc interuenit alienario, sed neque damnificatio: & consequenter per hoc factū non contrauenit prædictæ clemen. Arborum autem cæsarū venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ seruando seruari non possunt, & consequenter licitè poterant, vt dictū est, vendi, [g] sicut poterat vēdere rubus, herbas, lapides, & alia impedientia fructus, quos ex arboreto collegisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas sine consensu conuentus & superioris scindendo & alienādo arbores fructiferas, & non fructiferas in magna quantitate simul peccat, & incidit in pœnam clem. 1. de reb. eccles. non alien. quæ est suspensio ab officio.*

1 *Paria sunt alienare res mobiles pretiosas, & alienare immobiles.*

CONSILIVM VII.

QVidam abbas succidit castaneas, & alias arbores fructiferas, & non fructiferas, & vendidit eas ad quantitatem duorum millium scutorum sine consensu conuentus & superioris. Quæritur, an peccauerit, & inciderit in pœnas contra alienantes res ecclesiasticas impositas.

1 Respondeo primò, non posse prælatum, de quo quæritur incidere prælatas arbores, & vendere sine consensu cōuentus & superioris, arg. l. *diuortio,* [h] cum ei adnot. per omnes. [i] Secundo, quod si contrafaceret, peccaret, & incideret in pœnas male alienantium res ecclesiasticas, clem. 1. [k] Tum quia, vt ait Panormitanus communiter receptus, [l] alienans res mobiles pretiosas, perinde incurrit peccatum & pœnā, ac qui alienat res immobiles. Tū quia qui prælatus id faceret, diceretur rem deteriorare: adeo quod si esset emphiteuta, perderet emphiteusim, per authen. *qui rē,* [m] & alia multa, quæ citant Doctores ibi, [n] & alibi sæpe. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia legata collegio clericorum cum onere perpetui anniuersarij, non est legata singulis, nec potest inter præsentes diuidi. num. 2. sed conuerti debet in bona stabilia, vt sic annui fructus perpetuo cedant illis, qui pro tempore onus sustinebunt num. 4.*

3 *Clericorum collegium non potest res ecclesiæ sine causa diminuere, nec recepta pecunia inter præsentes diuidenda successores ad onus obligare. & num. 5.*

3 *Onus rei imponere est rem diminuere, & sic alienare.*

CONSILIVM VIII.

QVidam legauit cuidam collegio sacerdotū sex scuta cum onere faciendi perpetuo singulis annis vnū anniuersarium. Quæritur, an prædicti sacerdotes possint diuidere illa inter se, sicut diuidunt alios reditus sui collegij.

Pro parte affirmante facit primò, quod legatarius potest vti re sibi legata, sicut reditibus bonorū suorum: quia est donatio quædam. [a] Secundo, quod præfatum collegiū solum tenetur ratione illius legati ad faciendum perpetuo vnū anniuersarium singulis annis, & vult facere hoc, & obligat se & suos reditus ad illud perpetuo faciēdum: ergo satisfacit oneri adiecto legato à legante.

2 Sed pars negans tenenda est. Tum quia mens & voluntas disponentis est in primis seruanda. [b] At mens & voluntas præfati legantis est, vt collegium illud obligetur ad faciendum perpetuò singulis annis pro eo vnum anniuersarium: & præfati sacerdotes non possunt ad id obligare illud, distribuendo illa scuta inter se: quoniam ipsi nō dāt illa collegio, sed retinent sibi; & aliud est collegium, & aliud singuli de collegio, [c] quod latè Felinus ibi confirmat.

3 Tum quia non possunt sine iusta causa res Ecclesiæ alienari, neque diminui, [d] nec consequenter ad aliquod onus obligare: quia illud est in effectu eas diminuere; cùm res obligatione aliqua onerata valeat minoris, quàm sine illa. [e] At non est iusta causa onerandi collegium, quod collegæ illius singulariter & personaliter accipiāt aliqua inter se personaliter diuidenda, & ea inter se diuidant ad imponendum onus præfatum collegio: ergo præfati sacerdotes non possunt imponere illud ei diuidendo inter se illa scuta.

4 Tum quia qui sentit onus, debet sentire commodum: & contrà si quis sentit commodum, debet sentire onus. [f] At successores sacerdotum futuri, in quibus cōseruabitur prædictum collegium, sentient onus faciendi anniuersarium illud: ergo debent sentire commodum scutorum relictorum pro faciendo anniuersario prædicto perpetuo: quod tamen sentire nequibunt, si ea inter eos qui nunc sunt, & constituunt collegium, personaliter diuidantur, vt palam est: ergo est necessarium, vt illa conuertantur in bona stabilia, quæ reddāt commodum futuris successoribus sensuris onus.

4 Tum quia per prædictas regulas, qui non sentit onus annexum alicui, non debet sentire illius commodum. At sacerdotes prædicti non sunt sensuri onus illud, quod subituri sunt eorū successores in faciēdo illo anniuersario: ergo non debent sentire commodum quod oneri illi est annexum, nec consequenter diuidere inter se illa sic, vt non remaneat posteris cōmodum, quo gaudeant sentientes onus ei annexum. Tum denique quia res Ecclesiæ non possūt eriā hypothecari sine iusta causa, [g] neq; reditus neque bona prædicti collegij possunt hypothecari pro subeundo illud onus perpetuum sine iusta causa; qualis non occurrit in proposito, vt probatum est.

5 Non obstant citata in oppositum. Non quidem prius quia illud procedit in legato sine onere relicto. Quæstio autem est de legato cum onere relicto: & à diuersis non fit illatio. [h] Ad posterius respondetur, quod nō possunt prædicti sacerdotes vt singulares, neque vt constituentes collegium, obligare illud ad illud onus perpetuo subeūdum sine iusta causa, id est non tribuendo ei commodum perpetuum, quod illud onus perpetuum ferre posset, per adducta pro nostra parte. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio bonorum monasterij inter ipsos possidentes facta per Abbatem & conuentum valet, sed nisi Papa eam confirmet potest pro libito reuocari per Abbatem.*

a *L. adeo. §. si alienam ff. de acquirēd. rer. dom. & §. si Titius in fin. de rerum diuis.*
b *In ca. nulli. nu. 2. de reb. eccles. non alienan.*
c *In d. clem. quæst. 14.*
d *In d. ca. nulli. de rebus eccles. nō alien.*
e *In c. fine exceptione. 12. q. 2.*
f *Cap. pœna. de pœnitent. dist. 1. l. si præses. ff. de pœnis.*
g *Iuxta l. lex quæ tutores. C. de administrat. tutorum.*
h *§. si fundū. ff. soluto matrim. & l. 1 ff. de vsufruct. leg. & l. sylua cædua. ff. de verb. signif.*
i *De reb. eccles. nō alien. l. in cap. nulli. eod. tit.*
m *C. de sacro san. eccles.*
n *Et in dict. §. si fundum.*
a *L. legatum ff. de leg. 1. & ca. requisti. de testam.*
b *L. in conditionibus ff. de condi. & demonst. ea. fin. de præbend.*
c *Ca. ram te. de rescrip.*
d *Ca. fine exceptione. 12. q. 2. & c. nulli. de reb. eccles. non alienan.*
e *Ca. cū Ioannes. cū si ad. notat. de fide instrumen.*
f *Ca. qui sentit. de regul. iur. lib. 6. l. secundum naturam ff. eo.*
g *D. ea. nulli. ergo.*
h *L. Papinianus ff. de ministris.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM IX.

AN Abbas & cõuentus monasterij N. peccauerint, & inciderint in aliquas censuras, eo quod aliquot annis vsi fuerint tripartita diuisione bonorum facta de cõsensu Regis Catholici, sine tamen confirmatione sanctæ Sedis Apostolicæ?

1 Respondeo, quòd nõ: quia talis diuisio fieri potest per Abbatem & conuentum solos sine auctoritate particulari Papæ per c. *edoceri*,[a] vbi Panormit. communiter receptus à Felino, Decio, & à citatis ab eis id affirmat, & confirmatio Papæ non efficit, vt diuisio sit valida, sed vt nequeat reuocari per Abbatem, qui factam per se solum & suum conuentum posset pro libito reuocare, antequam eam confirmaret Papa, vt per omnes traditur vbi supra.

Secundò, quòd cùm nihil peccauerint, immo bene meruerint, consequens est non indigere illos absolutione vlla ab vllis censuris vel pœnis, neque vllam clausulam quæ id importet esse addendam præfatæ supplicationi: quia id quod non est, non potest dissolui, neque absolui, [b] cũ priuatio præsupponat habitum.[c]

a *De rescrip.*

b *Ca. ad dissoluẽdum. de despons. impub.*
c *L. decem. ff. de verb. obl. & l. manumissio. ff. de iust. & iure.*

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ bona ad vitam etiam alteri beneficiario, cum quo bona ipsa pro indiuiso possidet, locans, cum conductore incidit in pœnas extrauag. 1. de reb. eccles. non alien. nedũ quo ad nullitatem actus, sed etiam quo ad censuras, si ibi dicta extrauagans etiam quo ad illas est vsu recepta.*

2 *Episcopi auctoritas, cum qua locatio bonorum Ecclesiæ facta fuit ad longum tempus ignorantiáque prohibitionis de rigore non excusat, licet in cõscientia possent hæc dissimulari, & ad cautelam vtari absolutio.*

CONSILIVM X.

CVm duo sint curati in eadẽ Ecclesia, & habeant prædia, & fructus, ac oblationes, & emolumenta obuenientia indiuisa, alter alteri, & de consensu Episcopi ad vitam locat prædia Ecclesiæ. Quæritur, an incurrat excõmunicationem vel aliam pœnam positam contra simoniacos, vel contra alienantes bona Ecclesiæ.

1 Respondeo primò, quod non incidit in latam contra simoniacos, quoniam nullam simoniam commisit, nec fuit mediator eius, vt ex propositione casus colligitur. An autẽ inciderit in latam contra alienantes res Ecclesiæ, & cõtra recipientes illas male alienatas, dubium est, per ea quę ipse scribo in Man. confess. [d] declarando extrauagantem Pauli II.[e] nam non potest negari, quod dictæ proprietates fuerunt datæ ad longum tempus, cùm fuissent datæ ad vitam alterius, & datio ad vitam sit datio ad longum tempus, vt probat Decius [f] & datio ad longum tempus est prohibita in dicta extrauagante.

d *Ca. 17. nu. 149.*
e *De reb. eccles. nõ alien.*
f *Cons. 204.*

2 Sed quia, vt ipse vbi supra scripsi, in multis terris prædicta extrauagans seruatur quoad hoc, vt locatio vel datio ad longum tempus non valeat, sed non quo ad hoc, vt locans vel accipiens ad longum tempus sit excommunicatus: ideo est sedulo videndum, an hoc habeat consuetudo in episcopatu & regno, vbi est prædicta Ecclesia, si enim consuetudo id habeat, non est iudicandum incidisse, si autem consuetudo habeat vt prædicta extrauagans seruetur in totum, iudicari poterit de rigore iuris incidisse, quãuis de æquitate, attenta ignorantia, & quod auctoritate Episcopi facta fuit, potest dissimulari cũ absolutione ad cautelam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensio, iusve illam percipiendi non potest pretio in alium transferri, immo nec extingui pecunia recepta sine Papæ auctoritate.*

2 *Pensionis fructus vltra triennium non possunt in alterum validè sine consensu Pontificis alienari.*

CONSILIVM XI.

N. Pressus admodum ære alieno, & non habens vnde soluat, nisi redimatur pensio 70. ducatorum, quá habet super quodam canonicatu, vellet illam extinguere: & ad hoc, quia canonicus non potest, vel non vult illam redimere, sese offert quidam A. qui vult 500. numerare præfato N. pensionario, si ipse cedat sibi mandato irreuocabili fructus præfatæ pensionis vita N. durante, ita quod N. remaneat nomine pensionarius, & ipse A. durante vita N. percipiat fructus dictę pensionis. Quæritur à D. V. an hoc tuta conscientia fieri possit, vel dignetur amore Dei aliam aperire viam qua Deo propitio dictus N. satisfaciat creditoribus.

Respondeo primò, quod non potest vendere illã, nec tradere ius percipiendi eam præfato tertio sine auctoritate Papæ; consentiente etiam canonico, qui debet eam: quoniam pẽsio legitimè cõstituta super aliquo beneficio, licet possit gratis remitti siue condonari debenti eam sine auctoritate Papæ secundum Cardinalem Alexandrinum communiter receptum,[a] non potest tamen id fieri per contractum non gratuitum, vel propter pecuniam, sicut neque cõstitui, vt alias respondimus; quicquid Caietanus teneat, sed malè: quia pensio licet nõ sit beneficiũ spirituale; videtur tamen annexum beneficio spirituali, sicut ius patronatus,[b] & ius patronatus licet nõ sit beneficium, quia tamen est ei annexum, nõ potest vendi, [c] nec potest emi, nec vendi per contractum nõ gratuitum, quæ omnia etiam Curia seruat.

a *In ca. Agathosa. 63. dist.*
b *Cap. quanto. de iudicijs*
c *Ca. cum sæculum, de iure patr.*

Secundò respõdeo; quod maius dubiũ est de reditibus & fructibus per pensionem recipiendis: quia pro parte affirmante facit, quod licet beneficium non possit vendi, nec emi fructus tamen beneficij vendi possunt, & emi, & locari.[d]

d *Ca. vestra. de locato.*

Pro parte verò negante facit, quod non possunt vendi nec locari fructus beneficij vltra triennium, per extrauagantem vnicam.[e] & quæstio quærit de venditione faciẽda vltra triennium, & ad longum tempus: quærit enim de fructibus vendendis quo ad totam vitam, pensionarij quæ est locatio ad longum tempus, & prohibita in rebus Ecclesiasticis,[f] & tradit latè Philip. Decius.[g] Per quæ videtur nobis verior hęc pars negatiua, & cõsequẽter quod est ne cessaria dispensatio, vel licẽtia S. D. N. ad hoc vt præfata emptio vel locatio fructuũ pẽsionis præfatæ valeat vltra triennium, præsertim quo ad vitã ementis, aut vendentis eos. Et hoc remedium est eorum, quæ possunt consuli, optimum: &, vt puto, S. D. N. ob causas in casu expressas concedet hanc licentiam: quia sine peccato id facere potest, si suæ Sanctitati placuerit. Salua, &c.

e *De reb. eccles. nõ alien.*
f *Clem. 1. ad uocata glossa in verbo eius. de rebus eccles. nõ alien.*
g *Consil. 204.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus vnire potest perpetuo beneficia deuoluta, & reseruata Sedi Apostolicæ.*

CONSILIVM XII.

EPiscopus perpetuò vniuit quædam beneficia deuoluta ad Sedem Apostolicam quibusdam alijs beneficijs N. qui dubitans de huiusmodi vnione ob prædictam deuolutionem, obtinuit prouisionem ad cautelam. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod præfatus Episcopus potuit prædictam vnionem perpetuam, facere non solùm iure nouo Concilij Tridentini, [h] sed etiam iure antiquo, [i] vbi Panormitanus communiter receptus, tenet Episcopũ posse auctoritate ordinaria vnire beneficia deuoluta ad collationem Papę, & etiam reseruata eiusdem collationi, quod etiam approbat Petrus de Perusio.[k] Secũdo, quod D. consulens est tutus quo ad conscientiam, si nihil aliud obstat, quam prędicta reseruatio, non quidem propter prouisionem ei factam ad cautelam vltra prędictam vnionem, quam insinuare videtur casus propositio, sed per ipsam vnionem perpetuam, per quam iure accessionis & accessorij, ius quod habebat in aliis beneficijs obtẽtis se extendit ad illa vnita.[l] Salua, &c.

h *De refor. s. 1. sess. 21.*
i *Capi. vnio. 16 q. 1. c. sicut vnire. de excessibus. prælat.*
k *In tract. de vnio. capi. 4. num. 24.*
l *Arg. c. super eo. de præben. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Vnita licet sit prima dignitas post pontificalem mensæ capitulari, ita vt Capitulum illius possessionem apprehendat, perpetuoq; retineat eique inseruiri faciat, non ideo censetur suppressa. Vnde quamuis desinat vacare nu. 5. non tamẽ operatur, vt secunda dignitas incipiat esse prima Sedi Apostolicæ reseruata nu. 4. 5 & 6.*

2 *Vnitur cum vnum beneficium alteri, non mutat statum, eique vt prius debet deseruiri, retinetq; antiqua priuilegia & exemptionem num. 3.*

CONSILIVM XIII.

PRimicerius Ecclesię N. prima dignitas post pontificalem auctoritate Apostolica fuit vnitus mensæ Capituli

Universidad de Deusto
Biblioteca

pituli. Dubitatur ab aliquib. an propter huiusmodi vnionem desierit esse prima dignitas. Consului doctissimum quemdam virum, à quo hæc sequentia accepi. Nunc cupio scire, an D. tua omnia hæc approbet.

Videtur negatiuè respondendum: quia Rom. Pont. non suppressit, nec extinxit primiceriarum: quinimmo in literis dictæ vnionis præsupponitur existentia primiceriatus, & quod ille durare debeat in perpetuum, cù in dictis literis detur licentia Capitulo possessionem ipsius primiceriatus nedum apprehendendi, sed etiam illam in perpetuũ retinendi: quod quidem fieri non potest, nisi data existentia primiceriatus, etiam in futurum, ex vulgata regula, quod non entiũ nullæ sunt partes, [a] cõfirmatur ex clausula *promisso*, quod primiceriatus debitis obsequiis non fraudetur, & animarum cura, si qua imminet, nullatenus negligatur, quæ in dictis literis vnionis posita fuit, & in vnionibus beneficiorum poni solet, vt per Rebuffum: [b] quia per verba in dicta clausula posita ostenditur, quod primiceriatus etiam post vnionem de illo, vt præfertur, factam, durare debeat.

2 Et verissimum est, quod per vnionem vnius beneficij ad alia status beneficij vniti non alteratur, sed debet illi more solito deseruiri vt ait Abbas, [c] prout in casu nostro factum fuit, quia Capitulum per officialem ab ipso deputatum exercet officium primicerij: adeo vt adhuc vigeat tribunal ipsius primiceriatus.

3 Et in tantùm verùm est, quod per vnionem non alteratur status vniti, vt ipsius vniti priuilegia non perdantur, sed etiam post vnionem durent vt ait Rebuf. in d. praxi. tit. de translat Episcopi. nu. 11. Lapus, [d] & ideo Ioan. Andr. Geminian. & Imol. relati per Franc. [e] concludunt, quod etiam si Ecclesia exempta vniatur non exemptæ, tamẽ retinet priuilegiũ exẽptionis, & generaliter quod durẽt priuilegia post vnionẽ tradit Pet. de Perus. [f] & benè Lapus. [g]

4 Cum igitur dignitas primiceriatus non sit suppressa nec extincta, sed adhuc duret illa, dicẽda est prima dignitas post pontificalem, non autem decanatus, & præsertim cum decanus semper suam sedem in choro retinuerit, & numquam ascenderit ad sedem primicerij. & consequẽter regula Cãcellariæ dum reseruat primam dignitatem post pontificalem, non comprehendit decanatum.

5 Et licet primiceriatus propter vnionem prædictam amplius non vacet, tamen per hoc non infertur, quod dicta regula reseruatoria sit extendẽda ad decanatũ, cum (vt dixi) primiceriatus non sit suppressus, sed adhuc duret, & si regula prædicta non potest operari effectum reseruationis in ecclesia N. id processit ex facto Papæ, qui per dictã vnionem impediuit, ne primiceriatus amplius vacet, & satis est, quòd in aliis Ecclesiis locum habere potest. Quare ad tollendum omne dubium Papa declaret mentem suam & suorum.

SVMMARIVM.

1 *Optare præbendas vacantes licet possint simplices canonici, qui cũ vt tales nullum habeãt successorem in beneficio, sibi soli & non alteri præiudicant, secus tamen est in habente officium Pœnitentiarij, cum vnione certæ præbendæ, quam sine iusta auctoritate non potest à suo officio diuidere, nec alteram ei vnire, num. 2. sicut nec alter canonicus posset illius vacantem optare præbendam nu. 3.*

4 *Annexione beneficium & præbenda annexa quasi extinguuntur: vnde qui habet parochialem vnitam suo simplici beneficio, non censetur habere curam animarum, & qui habet præbendam canonicalem vnitam officio Pœnitentiarij, habet præbendam quasi extinctam & suppressam: vnde nec ea dimissa aliam potest optare.*

CONSILIVM XIIII.

AN pœnitentiarius institutus in Ecclesia Cathedrali cum vnione perpetua specialis præbendæ facta officio suæ pœnitentiariæ, possit optare aliam præbẽdam, retento ipso officio pœnitentiariæ?

1 Quicquid disputando in cholis teneri posset non auderem consulere, quòd huiusmodi pœnitentiarius posset optare præbendã aliam à sua vacãtem. Primo quidẽ, quod diuisio beneficiorũ vnitorum requirit, vt diuidens habeat auctoritatem & potestatem id faciendi, [h] & quod seruetur solemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi, [a] & si prædictus pœnitentiarius oporteret aliam præbendam vacantem, diuideret præbendam priorẽ à suo pœnitentiarij officio; & talem potestatẽ nullo iure naturali, diuino, nec humano ille habet, & eam sine vlla solemnitate & iusta causa pro libito; & beneplacito suo faceret, quod nullo iure sibi conceditur.

Secundo, quod nullus beneficiarius potest suum beneficium diminuere, nec damno afficere. [b] At si pœnitentiarius posset optare aliam præbendam, posset suum officium pœnitentiarij diminuere, & damnificare: nam secũdum glossam communiter & merito receptam, [c] canonicus habens ius optandi potest, si vult, optare præbendam minorem: & minoris valoris, quod esset damno afficere suum officiũ. Nec potest dici, quod eadem ratio videtur esse de pœnitentiario & aliis canonicis: quia est longe diuersa: nam canonicus, vt canonicus simplex, non habet successorem, iuxta glossam singularem receptam, [d] de elect. pœnitentiarius autem sic: & ideo alij canonici optãdo minores sibi solis præiudicant: pœnitentiarius autem non sibi soli, sed suo officio & suo successori.

2 Tertio, quod vnio requirit auctoritatem eam faciendi, & solemnitatem in modo faciendi, & iustam causam ad faciendum, vt probatur in dict. cap. *sicut vnire*. adiuncta clement. 2. [e] & alia multa. At pœnitentiarius si optaret. aliam faceret vnionem sine potestate faciendi eã, & sine solẽnitate & causa pro libito suo: ergo nũ potest optare.

3 Quarto, quod id quod operatur oppositum in opposito, debet operari propositum in proposito. [f] At præbẽda pœnitentiarij, eo mortuo, vel renunciante, non potest optari ab alio canonico habente ius optandi: ergo neque pœnitentiarius ratione illius præbendæ potest aliã præbendam optare.

4 Quintò, quod pœnitentiarius principaliter habet officium pœnitentiariæ, præbendam autem habet per annexionem, & ita quasi rem peremptam & extinctam: sicut qui habet Ecclesiam parochialem suæ præbendæ, vel alio beneficio simplici annexã, non censetur habere curã animarum, [g] & ita, cùm non possit optare aliam præbendam ratione officij quod est principale & quoddã viuum non poterit id facere ratione præbendæ, quæ est accessorium, & quasi quoddam mortuum & extinctum.

Sexto, quod non est verisimile, quod tã insigne Cõcilium, & ipsa Romana Ecclesia voluerit hominibus priuatis, & nulla iurisdictione suffultis concedere facultatem faciendi tam leuiter, & tam sine causa & solemnitate tot diuisiones & vniones, quot facere possent pœnitentiarij prædicti, si ius optandi eis concederetur: & ita nõ est credendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus an possit de fructibus fabricæ vnius Ecclesiæ superfluis assignare fabricæ alterius pauperi. & negatiua multis videbitur verior. num. 4. vnde nec est tentandum vt fiat.*

1 *Episcopus ex causa potest vnire, & diuidere Ecclesias.*

2 *Permutatio beneficiorum ac prædiorum eorumdem auctore Episcopo fieri potest.*

2 *Episcopus potest super vna Ecclesia imponere pẽsionem pro altero clerico sustentando.*

2 *Prælatus cum maiori parte Capituli potest cogere canonicos ad contribuendum reparationi Ecclesiæ suæ.*

3 *Episcopus augere potest pauperes præbendas suorum canonicorum, non solum vniendo beneficia eorum præbendis, sed etiã grauando aliquas Ecclesias, vt earum capellani seu ipsa Ecclesia dent aliquam annuam pensionem, hic tamen modus non est in vsu. num. 7.*

5 *Nouitates & mutationes sunt periculosæ.*

6 *Donata locis piis ad vnum vsum, non debent ad alium etiam pium, Papa inconsulto, mutari, cũ hoc sit Papæ reseruatum.*

CONSILIVM XV.

AN Episcopus iustè valeat de superfluis fabricæ vniꝰ Ecclesiæ aliquid assignare fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis carentis fabrica sufficienti ad reficiendos parietes eius, & ad ornamenta emendat?

a *Ca. 1. de reg. iur. in 6. alien.*

b *Arg. c. de beneficium. cũ in admot. de reg. iur. lib. 6*

c *In cap. vlt. verb. melioret. de cõsuet. li. 6.*

d *In ca. quod sicut. verbo consentire.*

e *De reb. eccles. nõ alien. & c. vnio. 10. q. 1.*

f *L. & si contra. ff. de vulgari. & pupillari. scien. dum. 2. qu. 1.*

g *Cap. super add. de prebend. li. 6.*

a *Le. eius qui in prouin. ff. si certum petatur l. de sem. ff. de verb. oblig. le. si seruus. §. si modus. ff. de actio. empt.*

b *In praxi benefic. in tit. de dispens. super defectu statu. circa finẽ.*

c *In ca. expositi. num. 7. de prab. & in ca. monachis. nu. 3. eodem tit.*

d *Alleg. 68. in ca. quæsit.*

e *In cap. cum præsens. § fin. de priuil. li. 6.*

f *In tract. de vnio. capi. 2. num. 10.*

g *Dicti alleg. 68.*

h *Ca sicut vnire. de excess. prælatorum. cum ei adnotatis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Respondeo primò, quæstionem hanc per totum orbem Christianum posse frequenter occurrere in visitatione episcopatus, numquam tamen eam vlli occurrisse vidi, neque audiui in Hispanijs, neque Gallijs. Pro cuius parte affirmante, scilicet quod Episcopus potest de reditibus superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ, iuuare fabricam alterius Ecclesiæ pauperem, facit primo, quòd cui licet quod est plus, licet quod est minus.[a] At Episcopus potest vnire duas Ecclesias sui episcopatus diuersas, ex iusta causa, faciendo vnam ex eis, & diuidere vnam in duas, faciendo duas ex eis, vt legitur & notatur in cap. *vnio*. [b] & alijs multis locis, quod est plus: ergo poterit aliquam partem redituum vnius Ecclesiæ diuisæ dare alteri ex iusta causa, quod est minus.

2 Secundò, quod potest Episcopus impartiri auctoritatem permutandi vnam Ecclesiam cum altera, duobus habentibus illas, [c] immo etiam permutare possessiones seu prædia vnius Ecclesiæ, cum possessione alterius, [d] quod longè videtur esse plus, quam facere quod in quæstione proponitur. Tertio, quod prælatus cum maiore parte Capituli potest omnes canonicos suos etiam renitentes cogere ad dandum aliquam partem redituum suarum præbendarum pro reparatione Ecclesiæ suæ. [e]

3 Quarto, quod potest Episcopus augere præbendas pauperes suorum canonicatum, vt habeant, quo alantur honestè, applicando aliquos reditus aliorum beneficiorum sui episcopatus. [f] Quinto, quod Panormitanus [g] communiter receptus, tenuit id posse fieri duobus modis: priori quidem, vt vniantur præbendis capellæ, in quibus ponantur vicarij, qui eis inseruiant: altero verò modo, quòd capellani dent aliquid de suis reditibus canonicis, quod videtur proximè accedere casui proposito, in quo quæritur, an Episcopus possit applicare partem reditus superflui fabricæ vnius Ecclesiæ diuitis, fabricæ alterius Ecclesiæ pauperi, quo se sustentet. Sextò, quod ex prædictis idem Panormitanus [h] communiter receptus infert, Episcopum posse prouidere suis canonicis pauperibus imponendo aliquot pensiones pro ipsis super aliquot Ecclesijs ditioribus sui episcopatus, quod ait numquam vidisse factum, sed videri sibi eam esse bonam, & memorabilem practicam. Septimò, quod Ecclesia Catholica vna est, [i] & secundùm Apostolum, alter alterius sumus membra, & alter alterius onera portare deberemus, & diuites sustentare pauperes, vt latè docet Ioannes Chrysostomus [k] cum multis alijs, quę in hoc ex sacris literis desumi possunt.

4 Pars autem contraria negans multis videbitur vera. Tum ob consuetudinem inueteratam, quæ contrarium seruat, quamque esse seruandam satis dictant l. *minime*, [l] & cap. *vlt.* [m] cum multis similibus. Tum quod nihil est tentandum cum scandalo, [n] & arbitror multos populos scandalizatum iri, si contra voluntatem eorum id in fabricis suarum Ecclesiarum fieri tentetur.

5 Tum quod nouitates sunt euitandæ, quatenus sine naturalis & diuinæ legis transgressione vitari possunt, iuxta cap. [o] ibi, *consuetudinis & vsus longæui non est vilis auctoritas, & nouitates plerumque pariunt discordiam.* quod ipsum habet cap. *quis nescit*. [p] & Ioannes Andreas allegat in d. cap. cum consuetudinis. illum aphorismum Hippocratis, *omnes mutationes periculosæ* Tum quod præfata consuetudo nititur canonibus, & legibus antiquis, per quos statuitur, vt bona deputata per Papam, vel aliam legitimam auctoritatem testatorum, donatorum, vel aliorum contrahentium non tollantur ab eis, iuxta cap. *sine exceptione*. [q] & alia, quæ gloss. illius summæ citat. Tum quod res deputatæ ad vnum vsum, non debent in alium vsum conuerti, [r] nisi auctoritate Principis. [s]

6 Tum quod donata locis piis largitione fidelium ad vnum vsum pium, non debent applicari ad alium, etiam pium, sine sedis Apostolicæ auctoritate, vt habet solemnis illa clem. *quia contingit*. [t] & innouata in Concilio Tridentino [v] cuius clem. glossa [x] ait ad solum Papam hoc pertinere, & non posse Legatum eius hoc facere, & consequenter neque Episcopum, nec Archiepiscopum. Tum quod in cap. 1. [y] multis sacræ Scripturæ locis probatur, ea quæ pertinent ad vnam Ecclesiam, non debere cedere illis, qui alijs Ecclesijs inseruiunt. Tum denique quod vulgus clamabit voce magna illam regulam. [z] *Id quod nostrum est, sine consensu nostro auferri non potest.* Et si quis responderit illa superflua non esse sua, sed esse Domini nostri Iesu Christi, cuius omnes Ecclesiæ sunt membra: replicabit, concedendo esse quidem illa verissimè ipsius, sed donata, data, vel relicta in suarum Ecclesiarum vtilitatem, & vsum, & non posse in alium etiam pium conuerti sine auctoritate Papæ, qui non facilè impartietur eam cuilibet Episcopo, cùm etiam alienationem rerum Ecclesię suę, etiam in casu licito, faciendam, non concedat vlli Episcopo, nisi sese prius consulto, vt Paulus II. grauissimè statuit [b] quam interpretati sumus in comment. in summa. [c]

7 Quare ne sim nimis prolixus, concludo, quod quamuis primo aspectu prior pars affirmans videtur æqua, & sancta, & vt Panormitan. supra relatus dixit in simili, *bona practica*, sed vsque ad illum non visa, ita mihi videtur eam non susceptum iri sine lite, saltem sine licentia S. D. N. Salua, &c.

a *ff. de regul. iur.*

b *In extrauag. antiq. de rebus eccles. non alienan.*

c *12. q. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli.*
2 *Solemnitas extrinseca requisita in confirmatione alienationis bonorum Ecclesiæ non præsumitur, nisi post lapsum 30. annorum. num. 2.*
3 *Alienatio rei Ecclesiæ etiam causa pietatis fieri potest.*
4 *Sciens rem ad vnum pertinentem penes alium esse, tenetur indicare.*
5 *Instrumenta antiqua casu inuenta, si alicuius res tangunt, tutius reuelare, quàm occultare.*

CONSILIVM XVI.

MONASTERIVM quoddam monialium concessit quamdam Ecclesiam, quæ erat de sua mensa, cum suis pertinentijs valoris 12. scutorum, cuidam confraternitati piæ ad pijssimam causam de consensu superiorum pro censu dimidij scuti anticipata solutione 88. annorum, & cum onere eligendi capellanum ex fratribus monasterij, cui moniales subiacebant: & per centum triginta sex annos nihil fuit solutum monialibus, nec capellanus electus ex fratribus, nec vllam horum notitiam habent prædictæ moniales, nec fratres, sed administrator hospitalis inuenit hanc scripturam, & quærit quid pro exoneranda sua conscientia debeat agere.

1 Respondeo, quod ad dicendum, quod debeat tacere, facit primo taciturnitas temporis, cuius non est memoria, quæ habet vim tituli. [d] Secundo, quod debemus esse pacifici iuxta proœmium Gregorianum, & non dare initium litibus, sed eas potius finire. [e] Et quod verisimile est futuram esse litem inter prædictos, si nouerint huiusmodi instrumentum extare.

2 Tertio, quod prędicta concessio fuit per Papam confirmata, & licet non constet formam commissionis fuisse seruatam, & regulariter non præsumatur seruata solemnitas extrinseca; nisi probetur, [f] fallit tamen quando lapsum est tempus triginta annorum, iuxta glossam solemnem [g] & tradita per Felinum [h] & per citatos ab illo, præsertim scribentes in l. *sciendum*. [i] Et in casu proposito non solùm sunt lapsi 30. anni, sed etiam 136.

3 Quarto, quòd licet alienatio prædicta non fuerit necessaria, nec vtilis monasterio, fuit tamen valde pia: & res Ecclesiæ non solum possunt alienari causa necessitatis, & vtilitatis, sed etiam causa pietatis, per cap. *gloria*. [k] & glossam receptam. [l]

Pro parte verò contraria, quod teneatur admonere prædictum monasterium, & prędictos fratres, extare illud instrumętum, facit primo, quod qui inuenit rem ad alium pertinentem, debet eam restituere. [m]

4 Secundo, quod qui nouit rem ad alium pertinentem esse penes alium, tenetur indicare. [n] Tertio, quod possessor malæ fidei nullo tempore præscribit, [o] & qui possedit rem, & habet titulum contrarium suę bonę possessioni, videtur esse male fidei possessor: adeo quod etiam tempore immemorabili non pręscribit, vt post alios tradit etiam Couarruuias. [p] Quarto, quod solutio cēsus fuit anticipatè facta pro octoginta & octo annis, & quod posset saltem aliquibus circumstantijs probatis concludi non esse lapsum tempus quadraginta annorum necessarium ad prędscribendum prędictum censum & liberationem ab

d *Le. hoc iure §. ductus aqua. ff. de aqua quot. & est. cap. super quibusdam. §. præterea. de verborum signifi.*

e *Cap. finem litibus. de dolo & cōtum.*

f *L. quæ tumque. §. fin. ff. de public. in rem act.*

g *Ca. peruenit. de empt.*

h *In ca. illud. de præsumpt. & latius in c. Albericus de testib. & in c. sicut. de re iudic.*

i *ff. de verbo. oblig.*

k *Et c. aurū. 12 q. 2.*

l *In summa eadem cau. & quæst.*

m *Ca. si quod inuenisti. 14. q. 3.*

n *Cap. qui rē fure iniūcta glos. cum citatis ab ea. de furtis.*

o *Ca. possessor. de regul. iur. lib. 6.*

p *In d. ca possessor. §. 6. nu. 4.*

a *Regu. cui licet de reg. iur. lib. 6. & l. non debet. ff. eo. sit. cum similibus.*

b *10. qu. 1. & est sicut vnire. de excessibus prælat.*

c *Cap. quæsitum. de rer. permutat. & c. 1. eo. tit. l. 6.*

d *Ca. ad quæstiones. de rerum permut.*

e *Cap. fin. de his quæ fiant à maiori parte Capituli.*

f *Ca. exposuisti. de præb.*

g *Ibidem.*

h *Ibidem.*

i *Cap. loquitur. 24. qu. 1. & extrauag. vnā sanctā. de maiori. & obed.*

k *In cap. sicut huius modi. 47. dist.*

l *ff. de legib.*

m *De consuetud.*

n *Ca. nihil de præscrip. & c. 2. de operis noui nunciat.*

o *Cum consuetudinis. de cons.*

p *11. dist.*

q *Et cap. non liceat Papæ. 12. q. 2.*

r *Leg. 1. ff. de administrat. rerum ad ciui. perti.*

s *Leg. legata eod. tit.*

t *De religios. dom.*

v *Sess. 7. cap. vlt. de refor. & sess. 22. ca. 8. de reform.*

x *In verbo sede Apostolic.*

y *12. q. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesijs: & quòd restituio in integrum datur ignoranti, præsertim Ecclesię contra præscriptionem, vt latè tradit Felinus.[a]

5 Perpensis pro vtraque parte his, & omissis alijs, quæ possunt considerari, consulendum videtur prædicto administratori tutius esse sibi reuelare præfato monasterio præfata duo instrumenta, quæ casu inuenit, & procurare, vt sine lite monasterio soluerẽtur pensiones decursę post præfatos 88. annos, & posthac decurrendæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticis prædijs Ecclesiasticis diruti ad muniendam ciuitatem, census annuus, qui in recompensam assignatur, non directo domino, sed ipsi emphyteutæ venit soluendus, qui solitam recognitionem ecclesiæ dominæ directæ soluet.*

CONSILIVM XVII.

DVAS domos datas ab Ecclesia in emphyteusim vsque ad tertiam generationẽ accepit Rex Neapolis ad muniendam ciuitatem, præmissa æstimatione, & constituto annuo censu ad rationem quinque pro cẽtenario. Quæritur, an hæc quinque annua sint soluenda ipsi Ecclesiæ, an amphyteutæ vsque ad tertiam generationem.

Pro ecclesia facit, quod videtur finita emphyteusis, eo quod videtur peremptа res emphyteuticaria, iuxta l. 2.[b]

Pro emphyteuta verò facit, quod culpa carens, pœna quoque carere debet,[c] & quòd res non est peremptа: quia licet superficies domuum sit destructa, area tamen manet: & quod prædictus annuus census, qui inter immobilia computatur, iuxta clem. *exiuit*, [d] subrogatur in locum præfatarum domuum iuxta l. cum glossa *si cum seruus*. [e] & quod Ecclesia, quæ est cultrix iustitiæ, non debet iniustitiam cuiuspiam quærere. [f] Et hanc partem tenet Iason, qui alios citat.[g]

1 Per præfata eruditè citata, & alia, quæ in hoc adduci possent, videtur iudicandum, quod iustum, æquum, & sanctum sit, vt præfatus annuus reditus soluatur præfato emphyteutæ, vsque ad tertiam generationem, & ille soluat canonem præstitum Ecclesiæ, à qua suscepit emphyteusim, & finita generatione tertia totus ille annus census soluatur Ecclesiæ, tamquam res, quæ vt subrogata domibus in emphyteusim datis reuertatur ad illam, generationibus, in quas data fuit, finitis.

SVMMARIVM.

1 *Peccata aliorum sicut nos non accusant, ita nec excusant.*

3 *Ecclesiarum suarum bona sine iusta causa & solemnitate debita alienantes, incidunt in pœnas: nam si sint inferiores Episcopis & Abbatibus, sunt ipso iure excommunicati, & beneficijs, quæ à dicta Ecclesia habent, priuati, ita vt eis non possint de nouo conferri, num. 5. nec malè alienata recuperando euitant pœnas incursas, nec excusantur etiamsi dictas alienationes fecerint ex eo quod ab Episcopo multa paterentur damna & persecutiones. num. 2.*

4 *Pœna ipso iure incursa, per pœnitentiam ac restitutionem malè ablati non euitatur, nec ob id iudex debet omittere quin eos puniat, etiamsi pars læsa remitteret iniuriam.*

4 *Pœnæ, quas quis incurrit ipso iure, minui etiam facta restitutione, nec debent, nec possunt.*

5 *Extrauagans 1. de rebus ecclesiæ non aliena. excommunicat, & beneficij, quæ ab eadem Ecclesia obtinentur, priuat.*

6 *Beneficij iusta vel iniusta receptio talem fore fructuum receptionem arguit.*

CONSILIVM XVIII.

RESPONDEO primo, narrationem casus adeo esse mihi obscuram, vt desiderem commentarium aliquem, quo mihi res in eius propositione tactæ satis innotescerent. Secundo, quod in eius initio præsupponitur, sed in genere tantùm, grauamina & damna quædam dominis canonicis consulentibus super iuribus magni momenti, & præsertim mensæ capitularis à suo prælato illata, de quibus tamen grauaminibus & damnis acceptis nullam quæstionem videntur expressè mouere, licet fortè tacitè velint quærere, an illa grauamina & dãna excusent eos ab iniustitia alienationis aliorũ bonorũ, quã ipsi fecerunt, quæ potest esse prima quæstio eorum. Tertio, in eodem casu narrant, quod ipsi domini canonicis consulentes alienauerunt aliqua alia bona fuæ mensæ capitularis: sed non explicant, an alienauerunt ex causa iusta, & seruata iuris solemnitate, vel non: & quærunt super hoc tacitè secundam quæstionem, an ob id incurrerint censuras, vel pœnas aliquas. Quarto, quærunt, an præsuppositо, quod incurrerint illas censuras, possint, & debeant illæ minui eis mitigando eas, ita quod si restituerint & reintegrarint ea suæ mensæ debeant absolui à pœnis incursis, & potest esse quæstio tertia. Quinto quod quærendo an retentio canonicatuum sit eis concedenda, facta restitutione prædictorum bonorum à se alienatorum, præsupponunt eos esse aut fuisse priuatos eis, quæ potest esse quarta quæstio. Sexto, videntur quærere, an de canonicatibus & fructibus eorum sit idem iudicandum, quæ est quæstio quinta. Septimo, tangitur tacitè quosdam alios fuisse prouisos de præfatis canonicatibus, & fructus eorum ab eis perceptos fuisse, & non exprimitur ob quam causam fuerint illi prouisi, neque à quo, neque quando, nec exprimũr, an DD. canonici præfati cõsulentes fuerint priuati suis canonicatibus à iudice, vel declarati priuati à iure, & an appellauerint ab eiusmodi iudicis vel iuris priuatione, & an adhuc maneant in possessione suorum canonicatuum, vel non: ex quibus resultare possunt aliæ quęstiones graues, quas vix soluat Oedipus. Octauo, quod nisi illustrissimi domini, eiusdemque eruditissimi iusta ac sanctissima auctoritas & iussio me ad id compelleret, nihil responderem, sed solum admonuissem illud Imperatoris Maximiani, *vt responsum congruum accipere possit, insere facti exemplum.* [a] Nono, quod audendo id, quod vix bene audere possum.

1 RESPONDEO AD PRIMAM QVÆSTIONEM, quod regulariter sicut ob peccatum vnius non est accusatus, nec pecuniendus alter.[b] ita pro peccato alterius alter non excusatur, nisi quando inuasus ad suam iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ se defendit,[c] & ideo quia præfati DD. consultatores non videntur sua bona alienasse ad suam iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, non possunt excusari.

2 Quamuis possint occurrere aliquot circumstantiæ grandis necessitatis, magnæ vis, vel magni metus, & terroris, quæ minuerent peccatum, vel etiam omnino excusarent, quales interuenisse non narratur in proposito casu, & de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum. [d]

3 AD SECVNDAM respondetur, quod si prædicti DD. consulentes alienauerunt bona prædicta fuæ mensæ sine iusta causa & debita solemnitate, peccauerunt, & inciderunt in pœnas à iure canonico statutas in capit. *si quis presbyterorum.* [e] & in alijs iuribus citatis à nobis in comment. de alienat. rerum ecclesiarum, [f] vbi nos citauimus extrauagantem Pauli II. [g] Si vero iusta de causa, seruata debita forma, id fecerunt, non peccarunt, nec vllam censuram incurrerunt iuxta cap. *sine exceptione.* [h] & latius tradimus nos vbi supra. [i]

4 AD TERTIAM respondeo, quod pœnæ, quas ipso iure incurrerunt, non debent neque possunt minui iuridicè propter redintegrationem, & restitutionem bonorum, ob quorum alienationem pœnas incurrerunt: eo quod aliud est restitutio damni, & aliud pœna, quæ pro peccato maleficij imponitur à iure, vel ab homine, vt probatur in ca. *licet canon.* [k] cum eis adnotatis. & ideo sicut pœna homicidij vel furti, non remittitur, neq; cõdonatur ex eo, quòd furem pœniteat furti, & restituat furtum, & eo quòd homicidam pœniteat homicidij, neque eo quod pars læsa condonet, & remittat ei damnũ, & interesse per illud acceptum, immo non obstante illa restitutione, & condonatione partis, possent & debent furca suspendi, & decollari: sic malè alienans res Ecclesiasticas non est absoluendus à pœnis impositis ob illud peccatum, etiam si restituatur ablatum, & damnum Ecclesiæ, neque etiam si confiteatur: quia oportet vt absoluatur ab excommunicatione, & luat alias pœnas, præsertim ipso iure incursas, per ea quæ in prædictis locis, [l] & alibi sæpe adnotantur, & praxis totius orbis Christiani seruat, præsertim S. D. N. Sixtus, qui ob solam pœnitentiam & restitutionem damni & interesse ratò condonat pœnam mortis, nec alias Ecclesiasticas, vel sæculares, immo maximo omnium

iudicum

a Ca. vigilanti. de præscri. à num. 1.

b C. de iure emphyt.

c Capit. 2. de constit.

d §. eumque annui redit⁹. de verb. sign. c ff. de rebus cred.

f Ca. ex tenore. de foro cõpet.

g Leg. 1. C. de iur. emphyt. nu. 44. adiun dic hic quæ dixerat antea num. 15.

a L. vt responsum. C. de transactio.

b 1. qu. 4. per totam. & le. 1. C. ne filius pro patre.

c Le 1. & l. si quis in tantam. C. vnde vi.

d L. duo sunt Titij. ff. de testam. tutel. c. sacerdos. cum gloss. de offic. ordin.

e De reb. eccles. nõ alien.

f Super gloss. summa 12. q. 2. nu. 1. & 2.

g De reb. ecclesiæ non alienan. inter communes.

h 12. q. 2.

i Nota bil. 8. nu. 9.

k Et ca. commissa. de elect. li. 6.

l Et in lib. 4. sentẽt. di. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicum exemplo cogit eas subire delinquentes, vt iura naturalia, diuina, & humana suadent.

1 AD QVARTAM respondeo, quòd prædicta extrauagans a non solùm excommunicat, sed etiam priuat ipsis iure alienantes res Ecclesiasticas iniustè, si sint inferiores Episcopis, vel Abbatibus, beneficijs, quæ habent in Ecclesijs, quarum bona alienarunt, vt expressè habet prædicta extrauagans b in hęc verba: *Inferiores vero prælati, commendatarij, & aliarum Ecclesiarum rectores, beneficia, vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præposituris, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, prębendis, alijsque Ecclesiasticis cum cura, & sine cura secularibus, & regularibus beneficijs, quorum res & bona alienarunt, duntaxat ipso facto priuati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur: possintque per locorum ordinarios, vel alios ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quæ propterea priuatæ fuerint) liberè de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter, aut generaliter reseruata.*

6 AD QVINTAM, quod regulariter idem iudicium est faciendum de receptione & retentione legitima vel illegitima beneficij, & de perceptione, retentione, & repetitione legitima vel illegitima fructuum eius. c

AD SEXTAM, & alios quæstiones, quę possunt colligi ex ponderatis in septimo dicto, responderi poterit, cum distinctè propositæ fuerint, in honorem Domini nostri Iesu Christi, qui prædictum Illustrissimum Reuerendissimumque D. meum, & nos omnes saluet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locans res ecclesiasticas sui beneficij extra casus iuris expressos, est ipso iure excommunicatus.*
2 *Regulares locantes aliquid de suis beneficijs ad longum tempus, suspensi sunt ab officio.*
3 *Pœna imposita contra præsumentem aliquid facere, non incurritur à faciente sine dolo, vel contemptu.*
4 *Locanti res Ecclesiæ vtile est mutare pensionem temporalem in perpetuam; quia perpetuus conductor, & non temporarius tenetur ad expensas refectionis.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM præceptor cuiusdam Ecclesiæ regularis ante 30. annos quandam partem domum, quæ solebat quotannis locari, locauit cuidam conductori in perpetuum eadem pensione, qua quotânis locabatur, & cuidam alteri locauit quædam prædia ad vitam conductoris eadem pensione, qua in singulos annos conducebatur, putans bona fide id ei licere, quamuis quia callebat ius Pontificium aliquem scrupulum habuit: nec meminit satis an postea monuerit conductores, quod illa debebant fieri cum superioris auctoritate. Quæritur an in foro conscientię is sit iudicandus excommunicatus, & ob celebrationem Missarum postea frequêter factam sit irregularis.

1 AD QVÆSTIONEM respõdeo, quod pro parte eius affirmatiua facit primo extrauagans i. d quæ habet omnem beneficiarium, qui locauit res ecclesiasticas sui beneficij extra casus iuris expressos, ipso iure esse excommunicatum.

2 Secundo facit clem. 1. e quæ omnes beneficiarios regulares alienantes aliquam rem de rebus suorum beneficiorum ad longum tempus, suspendit ab officio.

3 Pro parte autem negante facit primò, quod prædicta extrauagans non loquitur de quocumque alienante, vel locante, sed de præsumente id facere, & pœna imposita contra præsumentem aliquid facere, non videtur incurri ab eo qui absque dolo vel contemptu facit illud, per celebrem theoriam Cardinalis. f

4 Secundo, quòd præfata extrauagans non fertur contra illos qui alienant vel locant res Ecclesiæ in casibus à iure expressis: at præfatus præceptor locauit præfatam domum, & præfatos fundos, promouendo vtilitatem præceptoriæ, eo quod pensionẽ temporalem mutauit in perpetuam, quod est vtile locanti, cum impensas refectionis debeat subire conductor perpetuus, & non temporarius. Per quę videtur præfatum præceptorem non esse excommunicatum, & consequenter non incurrisse vllam irregularitatem.

a *1. de rebus eccles. non alien.*
b *In §. si quis autem. vers. inferiores vero.*
c *Arg. ea. t. c. possessor. & c. pectatum. de reg. iur lib. 6. & ca. grauis. de restit. spol. cum ei adnot.*
d *De reb. eccle non alien.*
e *De reb. eccle non alien.*
f *In clem. 1. q. 10. de priuilegijs.*

DE DEPOSITO.

SVMMARIVM.

1 *Venditio cuiusuis depositariæ Populi Romani an iniusta, & seq. & verius quod sit iniusta. num. 13.*
1 *Venditio est iusta, in qua merx vendibilis, & iustum pretium concurrunt.*
2 *Officium mutuandi & custodiendi deposita etiam cum salario licitum.*
3 *Venditio officij colligendi vectigal, cur, cùm nulli noceat, sit iniusta. num. 15.*
3 *Depositaria non est res sacra, & tamen non est vendibilis. nu. 15.*
4 *Vsura licet non esset venditio depositariæ, duplici ratione est iniusta. num. 17.*
4 *Venditio sic mutuum palliatum fieri solet.*
5 *Princeps, aliquid ex certa scientia, faciendo defectus iure humano inductos supplere videtur. & num. 18.*
6 *Depositio pecuniæ cum pacto vt depositarius aliquid soluendo ea vti possit, vsuraria, & quare. num. 17.*
7 *Depositum, sicut commodatum, debet esse gratuitum, & cum pretio fit conductio, vel locatio.*
9 *Depositarius contra naturam contractus ad aliquid soluendum oneratur.*
9 *Merces omni iure debita operario.*
10 *Mutuum, & depositum pecuniæ cũ facultate ea vtendi, paria.*
10 *Ratio eadem idem ius suadet.*
11 *Deponens pecuniam absque copia ea vtendi, depositario mercedem soluat, & si dat copiam & aliquid accipit, vsuram committit.*
12 *Depositaria æstimabilis non est, eo quod ob eam depositarius honoretur.*
12 *Æstimatio rei ex vtentis, nõ ementis vtilitate metienda est.*
13 *Mutuandi actus vendibilis non est, nec locabilis.*
16 *Sacrum quod non est, non omne vendi potest.*
18 *Papa tenetur vsque ad sanguinẽ ius naturæ & diuinũ seruare.*
18 *Vsura vtriusque testamenti pagina est prohibita.*
19 *Papa non potest facere, vt quis sine peccato vsuram exerceat.*

CONSILIVM I.

REVERENDE Pater, per Papam motu proprio imponitur vectigal Populo Romano super quolibet rubeo tritici macinandi baiochorum quindecim, erigendo super istis prouentibus vnum montem farinæ nuncupatum: & ne istud vectigal perpetuetur, mandat per suum motum proprium, quod postquam montistis de eorum fructibus satisfactum fuerit ex pecunijs super dicto monte imponendis ad rationem scutorum septem pro quolibet centenario, illud quod supererit ex dictis fructibus, ac illæ pecuniæ, quę percipientur ex fraudibus committendis in dicta gabella, & quę similiter percipientur ex venditione illius depositariæ, inseruirent extinctioni dicti vectigalis: & supradicta fieri debere à deputatis Romani Populi cum interuentu vnius ex Reuerendiss. Clericis Cameræ Apostolicæ, qui Reuerendiss. D. Clericus, & magnifici DD. deputati prædicti stante dicto motu proprio vendiderunt ad certum tempus dictam depositariam Caio Semproniо pro scutis 250. quolibet anno, & illa erogauerunt in extinctione dicti vectigalis, vt supra dictum est. Nunc effluxo tempore venditionis depositariæ præfatæ intendunt illam dicti Reuerendissimus Clericus, & magnifici DD. deputati de nouo plus offerenti ad effectum extinctionis supradictæ vendere: sed reuocatur à nonnullis in dubium eam fieri non posse absque scrupulo conscientiæ, ex quo Papa non absoluit ipsos in foro conscientiæ, nec dicit id fieri debere absque aliquo conscientiæ scrupulo, vt legitur in dicto motu proprio, sed simpliciter in eo exprimuntur supradicta.

Pro parte Romani Populi replicatur omnino dictam venditionem præfatæ depositariæ primo loco fuisse bene factam, & etiam secundo loco absque conscientiæ scrupulo fieri posse: nam clarum est, quod Papa sciuit, & notitiam habuit, vt legitur in dicto motu proprio, de venditione dictæ depositariæ per Populum Romanum faciendam, dum mandat, vt pecuniæ quæ obuenient ex venditione depositariæ prefatę, conuertantur in extinctionem vectigalis prefati: adeo quod Papa hoc permittit, & sic vendita fuit scitu Papæ, & eo permittente: & hoc tanto fortius potest fieri sine conscientiæ scrupulo, quia pretium

Universidad de Deusto
Biblioteca

huius depositariæ inseruit extinctioni vectigalis, ne perpetuetur,& sic conuenit publicæ vtilitati,& tendit ad fauorem multorum pauperum,& piorum locorum dictum vectigal pro macinatura eorum tritici soluentium dictos 15.baiochos pro quolibet rubeo, qui tanto citius ab illius solutione erunt liberati, & quamuis aliquid certi emolumenti dictus depositarius ex ipsa depositaria non percipiat,& pecuniæ non faciãt pecunias, nihilominus ex quo est approbatus à Populo Romano pro legali & idoneo depositario, hoc multùm inter alios Vrbis mercatores sibi prodest, cùm ex hoc reputetur notabilis & diues mercator, habet etiam ex dicta depositaria illud emolumentum, quòd potest pecunias penes ipsum existentes ante tempus solutionum fructuum montistarum interim ad cambia licita & honesta præbere: & vlterius si aliquis montista erit dicti montis creditor, ipse depositarius poterit ei satisfacere in tot rebus suæ tabernæ cum aliqua temporis commoditate:& interim, vltra quòd suas merces vendit, etiam poterit dictis pecunijs negotiari: & sic pro supradicta depositaria plus,vel minus ad eius libitum poterit offerre sentiens commoda supradicta.

Quæritur modo, an stantibus præmissis dictus Reuerendiss. D. Clericus, & magnifici DD. deputati Populi Romani possint absque aliquo conscientiæ ipsorum cuiusliber scrupulo dictam depositariam montis farinę prędicti etiam plus offerenti, ad effectum dictum vectigal pro rata extinguendi,vendere,vel non.

1 Respondeo,quòd pro parte affirmatiua, nempe quod liceat præfatis Reuerendiss. Clerico, & magnificentissimis deputatis Populi Romani vendere præfatam depositariam in finem prędictum redimendi vectigal prędictum, facit primò, quod venditio præfata videtur ex sua natura iusta:quoniam iustitia emptionis & venditionis consistit in hoc,vt interueniat merx vendibilis,& pretium iustum, quod satis colligitur ex l. 1.[a] quæ duo videtur concurrere in hoc casu,in quo concurrit officium colligendi vectigal ex parte vendentis, & pretium in numerata pecunia iustum ex parte ementis.

2 Secundò,quòd negati non potest officium prędictum esse iustum,& Reipublicæ vtile, & necessarium:nam officium mutuandi constitutum à Repub. etiam præstituto aliquo salario honesto est licitum & honestum, vt nos probamus in comment. cap.fi.[b] & breuiter repetimus in Manual. confess. [c] & seruat praxis in montibus Pietatis. Tertiò facit, quod etiam officium custodiendi depositi, etiam salario aliquo honesto constituto, est iustum & honestum,quale est officium argentariorum, vt etiam probauimus in dicto comment.[d]quod referimus in dicto cap. 17.[e] ergo à fortiori officium colligendi vectigal,& custodiendi illud reddendum tempore conuenienti, erit licitum & honestum.

3 Quarto, quod nulla videtur apparere ratio,qua prædicta venditio sit iniusta, cùm per eam nulli fiat iniuria, neque dolus,cùm vtraque pars tam vẽdens, quàm emens sciat naturam officij,& pretium eius:& scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus. [f] Quinto, quod omne quod non est sacrum potest vendi:[g] at prędicta depositaria non est res sacra,sed profana, immo & videtur æstimabilis, quia affert fructum honoris & commoditatis ad tractandum & lucrandum pecunias,vt palam est: ergo suapte natura est vendibilis.

4 Sexto facit, quod præfata venditio non videtur dici posse illicita, eo quod sit vsuraria:quia vsura in solo contractu mutui veri vel palliati consistit, vt post alios diximus in Manual. confess. [h] At præfata venditio neque est verum mutuum,neque palliatum,sed est vera emptio, in qua concurrit ab vna parte pretium,& ab altera merx, vt supra dictum est:& non interuenit maioritas, vel minoritas pretij propter anticipationem vel dilationem solutionis, vel pactum de retrouendendo, per quæ solet fieri emptio mutuũ palliatũ, [i] ergo nullatenus est vsuraria.

5 Septimo,quod licet aliquis defectus interueniret,per quem suapte natura venditio præfata esset illicita, potest tamen ille suppleri per Papam,[k]quam suppletionem supplet præfatus motus proprius, quo iubetur, vt pecuniæ, quæ obuenient ex venditione præfatæ depositariæ, impendantur in redemptionem præfati vectigalis. Nec obstat, si dicatur quod Papa in illo motu proprio non videtur dispensare, neque supplere: quia summus Princeps, disponendo aliquid,in quo interuenit aliquis defectus,ex certa scientia,videtur supplere illud vel dispensare super eo, quatenus valor dispositionis eius requirit [a] & traditur capit.*si quando,* [b] post Baldum. [c] At Papa, qui est summus Princeps,immo & summorum Principum summus,[d] expresse disponit in suo motu proprio de pretio venditionis depositariæ,quæ dispensatio non valeret, nisi liceret eam vendere: ergo videtur, quatenus opus est, eius venditionem licitam facere.

6 Pro contraria verò parte facit primò,quòd omnis depositio rei consistentis in numero, pondere,vel mensura, cum facultate,vt ea depositarius vti possit,& eo pacto,vt aliquid soluatur deponenti,est iniusta,& obligat ad restitutionem acceptorum,vt probamus post alios in Manua. confess. [e] illa firmissima ratione,quam ponimus ibidem [f] nempe quod depositum factum de re aliqua, quę consistit in numero, pondere, vel mensura, cum facultate vt ea depositarius vti possit, fit mutuum, simulac ipse cœperit eo vti, per l.*quintus.* [g] & per l. *certi condictio.* [h] quæ hoc clarius probant, [i] & palam est, quod acceptio alicuius rei pecuniariæ ob mutuum est iniusta,obligans accipientem ad restituendum id quod accepit,[k] in quo Vrbanus Pontifex Max.allegat illud.[l] *Mutuum date nihil inde sperantes,* at deputatio alicuius in depositarium prædicti vectigalis,quod consistit in numero, idest in pecunia numerata,cum facultate vt ea vti possit, est in effectu depositio pecuniarum numeratarum colligendarum ex dicto vectigali,& sic mutuum:ergo nihil ex ea licitè accipi potest,& huiusmodi deputatio,cùm fiat pretio accepto,est iniusta.

7 Secundò facit, quòd contractus depositi est contractus gratuitus,sicut & contractus commodati, vt colligitur ex gloss.2.[m] adiuncta glossa:[n] ita quod,si aliquid acciperetur, fieret cõtractus locationis & conductionis:ergo non potest depositio esse iusta, si quod pretium ob eam accipiatur:in casu autem proposito accipitur pretium,ergo non potest esse iusta depositio: & tamen ita appellatur,ergo est fraudulenta,argum. tituli *Plus valere quod agitur,quam quod simulate concipitur.*

8 Tertio, quod contra legem naturalem & humanam est, quod qui præstat operam, soluat aliquid pro opera quam præstat,argumento l. *secundum naturam,* [o] cui consonat clem.1.[p] & cap.*qui sentit.*[q] quatenus habent, secundum naturam, siue legem naturalem, quam illa iura humana confirmant,esse,eum qui patitur onus, debere suscipere commodum,& non contra onus & damnum simul, at præfatus depositarius præstat suam operam, laborem, & industriam in colligendis, seruandis, & soluendis pecunijs dicti vectigalis: ergo contra leges naturæ & humanas est, vt ipse aliquid soluat pro huiusmodi officio, cùm ergo per præfatam venditionem depositariæ sibi factam aliquid soluat,iniusta est indicanda venditio.

9 Quarto,quod lege naturali,diuina, & humana debetur mercenario sua merces, Deuterono. cap. 24. [r] & alia multa quæ allegat Dionysius Papa,[s] quale est illud, *Qui altari seruit;de illo viuere debet:*& illud, *Quis vnquam suis stipendijs militauit?* [t] ergo lege naturali,diuina,& humana debetur huiusmodi depositario aliqua merces: & consequenter contra illas est, quòd ipse soluat, quod facit emendo illam pretio.

10 Quintò, quòd ea in quibus eadem ratio militat, eodem iure sunt censenda. [v] at mutui datio,& depositio pecuniæ cum facultate vt depositarius ea vti possit,eiusdem sunt naturæ, vt prædictum est. [x] At pro mutui datione quantæcumque summæ nihil potest iustè dari, vel accipi, ergo neque pro depositione quantæcumque pecuniæ cum facultate vtendi.

11 Sextò, quòd peccat, qui deponit aliquam pecuniam seruandam apud campsorem sine facultate vtendi ea, & non vult ei soluere mercedem debitam, quia est contra prædicta iura diuina, & humana: & qui deponit seruandam cum facultate vtẽdi ea,& ob id accipit aliquid,committit vsuram, vt nos post alios diximus? [y] ergo cùm venditio huius officij in effectu non sit aliud,quam depositio

a *ff.de contra hen.empt. & vnsit. eodem titu.§.pretii. & §.tempra tium.*

b *De vsur. nu.15.*
c *Cap.17.nu. 288.*

d *Nu. 38. & quatuor seq.*
e *Nu.292.*

f *Cap.scienti. cum suis concordant. de reg.iur.lib.6.*
g *Arg. l.1 ff. de contrahē. emptio. & §. loca.inst.eod. titu.*

h *Cap.17.nu. 100.*

i *Cap.ad nostrã.de empt. & venali.ea. significãtia,de pigno. & c.in ciuitate.& c. fin.de vsur.*
k *Argu.ca.si Papã. 40. di. & c. cuncta. 9.q.3.*

a *L.idem Vlpianus.§.1 ff. de exonf. tu to.*
b *De rescrip.*
c *Ca.cum a. deo.ec.tit.*
d *Ca. cunctis per mundum. c.ipsi suas cu nones.9.q.4.*

e *Cap.17.nu. 181.*
f *Precedens nu.180.*

g *ff.deposit. li 3.fin.cum l. segq.*
i *ff. de rebus credi.*
k *Ca. si fœne rauerit. 14. q.3.cap. consuluit. de vsuris.*
l *Luca cap.6.*

m *Capi.1.de commodat.*
n *Verbo culpa.c.1.de depos.*

o *ff.de regul. iur.*
p *De consib.*
q *De reg.iur. li.6.*

r *Leuit.c.19. Luca ca.10.*
s *Cap.1.23.q. 1.*
t *1.ad Corinth.c.9.*

v *L.illud ff. ad leg. Aquiliam. ea.l.de translat. prælato.*
x *Dict.Leoni conductio. §. fina.& le sequen. ff.de re bus cred.*

y *In dicto ca. 17.num.281.*

pecunia

Universidad de Deusto
Biblioteca

pecuniarum cum facultate vtendi eis, sequitur quòd est vsuraria, & consequenter iniusta.

12 Septimo, quòd præfata depositaria non potest dici æstimabilis, & vendibilis, eo quod ex illa prouenit depositario honor, & reputatio diuitiarum, & commoditatis tractandi, cambiendi, siue traficandi. Tum quia ex mutuatione summæ quantitatis pecuniæ mutuatarius querit eadem attamen non est ideo æstimabilis, nec vendibilis, vt prædictum est. Tum quia rei æstimatio non augetur ex vtilitate, aut commoditate, quæ prouenit ementi, sed sic ex vtilitate, & commoditate, quam perdit vendens eam vendendo, vt singulariter dixit S. Thomas [a] & Sotus communiter recepti. [b]

a 2.2.qu.77. art.1.
b In 4.di.15.

13 Per hæc posteriora fundamenta credimus hanc partem posteriorem esse verorem. Nec obstant alterius partis fundamenta: quia illis sic responderi potest. Ad primũ quidem concedendo emptionem, in qua interuenit merx vendibilis, & iustum pretium, esse iustam emptionem: negando tamen quod in proposito interueniat merx iustè vendibilis: quia mutuatio pecuniæ, vel actus mutuandi pecuniam non est merx, neque opera vendibilis, & locabilis, quia iure naturali, diuino, & humano saltem Pontificio debet esse gratuita, vt supra dictum est: & deputatio præfata depositarij nihil aliud in effectu est, quàm depositio pecuniarum vectigalis præfati cum facultate vtendi eis, & consequenter est mutuatio per iura præfata, & ita inuendibilis, immo & illocabilis.

14 Ad secundum concedimus, officium præfatum depositariæ esse iustum, & sanctum, & qui accipit illud, posse iustè recipere salarium pro opera, industria, & labore, quæ in illo exercendo præstat: sed negamus esse iustũ, vt accipiens illud, debeat soluere aliquid pro ex exercendo, cum omni iure debeatur ei iustum salarium: & consequenter quod iniustè venditur illud ei.

Ad tertium, idem quod ad secundum respondemus, nempe officium argentarij custodiendi pecunias esse iustum, immo & posse illum aliquod salarium honestum accipere, sed negamus esse iustum, quod ipse qui accipit pecunias custodiendas, soluat aliquid pro custodia, quam ipse præstat, & pro qua meretur salarium.

15 Ad quartum concedimus, quod per præfatam venditionem nulli fit dolus, negamus autem quod nulli fiat iniuria, fit enim iuri naturali, diuino, & humano, & Deo eiusque vicario auctoribus eorum, & naturæ rei vsu consumptibilis, quæ ipsa quidem vendi potest, & in alium transferri, sed non eius vsus, quo ipsa consumitur, & ita vsus eius ab ipsa non separatur, sicut separatur in rebus, quæ vsu non consumuntur, iuxta S. Thomam receptum [c] & omnium sententiam.

c 2.2.qu.78. art.1. gloss. 1. ca. 1. de commodat.

16 Ad quintum negamus primo, quod omne quod non est sacrum, sit vendibile, homo enim laicus non est sacer, tamen non est vendibilis, saltem regulatiter, secundum iura Romana, vt nos deduximus in d. Manu. [d] neque alia inæstimabilia, qualis est actus mutuandi, & mors, vel vulnus hominis liberi, [e] qualis item est scientia, & ars naturalis naturaliter quæsita, vt diximus. [f] Secundo respondeo ad id quod tangitur in fine de vtilitate quam quærit depositarius, quod tollitur per argum. septimum pro hac parte factum.

d Ca. 23. nu. 91.
e L. cum liberi hominis. ff. de his qui detecerunt, vel effud.
f In d. ca. 23. nu. 99.

17 Ad sextum respondemus, quod prędicta venditio triplici ratione est iniusta. Primò quidem, quòd per eam accipitur pretium à depositario pro opere, industria, & labore quæ ipse præstat cum lege naturali, diuina & humana ipsi deberetur merces pro illis. Secundò, quòd venditur res inuendibilis, videlicet depositio pecuniæ cum facultate vtendi ea, quæ triplici iure prædicto est inuendibilis, & illocabilis, cùm in effectu sit mutuatio, vt suprà probatum est. Tertiò, quòd ex mutuo palliato, & vi eius accipitur aliquid, quod est vsuræ peccatum. Cùm enim venditio illa sit in effectu depositio pecuniarum cum facultate vtendi eis, est verè mutuum palliatum nomine venditionis: & ita accipere aliquid ex ea, est vsuram admittere. Quare ad argumentum respondeo informa: Primo negando quod in hoc casu non interuenit mutuum palliatum, quia contractus, per quem traditur depositaria, verè est mutuatio vestita & palliata nomine venditionis per supradicta, & consequenter in eo potest interuenire vsura. Secundò, quòd etiam est iniusta duplici ratione prædicta.

18 Ad septimum respondeo, concedendo, quod Papa faciens aliquem actum existẽte aliquo defectu, per quem corruit ille, nisi dispensaretur, videtur dispensare, si faciat illum cum certa scientia illius defectus, si per suam summam potestatem potest suppleri defectus ille, vel dispensari in illo, eo quod iure humano sit inductus ille defectus, non autem si inducitur iure naturali, vel diuino, vt post Hostiensem & Panormitanum [a] & Baldum, [b] tradit Felinus [c] cum citatis ab illo.

a In c. significauit. de off. ord.
b Ca. cum a. dec. de rescri.
c In c. significauit. nu. 4. eodem tit. & tangit in ca. si inter. de excep.

19 Quia ius naturale & diuinum tenetur seruare vsque ad sanguinem, [d] & iniustitia vsuræ non solùm reprobatur iure Pontificio humano, super quo summam potestatem habet Papa, sed etiam iure naturali & diuino iuxta cap. *quia in omnibus.* [e] in quo Concilium Lateranense testatur eam vtriusque testamenti pagina prohiberi, & probat S. Thomas, [f] & tenet communis, [g] quicquid parum dolate dicat Alexander [h] super potestate Papæ dispensandi super vsuris cum Iudæis. in quo non auderem dicere quod Papa possit iustè dispensare cum aliquo, vt sine peccato vsuram exerceat, per cap. *super eo,* [i] in quo Alexander Pontifex Maximus respondet non posse dispensari super vsura, æquiparando illam mendacio, quod habet intrinsecam malitiam, sicut & fornicatio: & nullo modo potest dici iusta. [k] Quæ omnia & singula submitto supremæ S. D. N. censuræ. Salua, &c.

d Capit. sunt quidam. 23. quæst. 1.
e De vsur.
f 2. 2. qu. 78. art. 1.
g In 4. di. 15.
h Consil. 1. 2. velum.
i De vsur.
k Capi. 1. 22. quæst. 2.

SVMMARIVM.

1 Procuratorem ad exigendos reditus constituens, aliquid ab eo capere non potest, immo potius ei debet stipendium dare. n. 3.

1 Depositario seu exactori pecuniarum licentia facta illis vtendi resoluitur in mutuum. pro quasi quid exigatur, vsura est.

CONSILIVM II.

AN Domino, vel collegio constituenti aliquem procuratorem suorum reddituum facilè recuperabilem liceat accipere aliquas pecunias ab eo, nullo constituto ei ob labores subeundos salario, propterea quod ei officium illud concedit?

1 Respondeo, quòd non video, quo titulo iusto possit prædictum collegium prædicta scuta lucrari, quia pro titulo venditionis id fieri nequit, siquidem officium illud non vendit, neque titulo locationis, quoniam illi reditus locabiles non sunt, cùm neque salarium habeat, neque prouentus vllos, qui ad illud pertineant, solùm enim inest ei onus, & cura recipiendi reditus ad collegas officiales pertinentes, & soluẽdi illos eis temporibus statis. Neque titulo mutui, quia illud non potest fieri iustè nisi gratis. [l] Neque titulo commodati, cum hoc etiam gratis fiat iuxta glossam receptam, [m] sed neque titulo depositi, quoniam deponens nihil potest accipere à depositario, nam gratia eius tantùm fit depositum, sicut in casu nostro, in quo gratia & vtilitate collegij deponuntur prædictæ pecuniæ: & quando fit gratia depositarij, est irregulare depositum, vt contingit cùm non deponuntur pecuniæ in sacculis obsignatæ, sed numeratę, [n] & tale depositum sapit mutuum, vt in prædictis legibus notatur, & si ea ratione caperentur, & darentur, esset vsura, vt est casus in l. *Lucius.* [o] quod non licet in lege Euangelica, iuxta illud. [p] *Mutuum date, nihil inde sperantes.* translatum in cap. *consuluit.* [q] Præterea contractus hic ea ratione videtur iniustus, quòd non solum non soluitur merces iusta operario, iuxta illud, [r] *Dignus est operarius mercede sua.* relatum in ca. 1. [s] sed etiam cogitur mercenarius ipse ad soluendam pensionem ei, cui operatur: nã depositarius huiusmodi operam, studium, & laborem impendit pecunijs prædictorum officialium recipiendis, custodiendis, & soluendis, rationibusque super his habendis: & scribendis, propter quod rectè ex iustitia debetur ei aliquod præmium, & tamen per huiusmodi contractum fraudatur eo, & oneratur pensione sine vlla iusta ratione soluenda, & ita est contra illud, [t] *Ne quis supergrediatur in negotio fratrem suum*, & contra l. *iustitia.* [v] Præterea nemo negaret esse contractum vsurariam, vel certè iniustum, si quis pararet mihi, foderet, & pararet vineam, & colligeret eius vuas, & portaret in torcular meum, & calcaret eas gratis, vt ei facerem

l Cap. consuluit. de vsur.
m In rubr. ff. commod.
n Leg. si quis nec causam. & le. rogasti. ff. de rebus cred.
o ff. depos.
p Luca 6.
q De vsur.
r Luca to. s 13. q. 2.
t 1. ad Thess. 4.
v ff. de iust. & iur.

facultа

Universidad de Deusto
Biblioteca

facultatē recipiendi reditus mille scutorum ad exercendam mercaturam, vel aliam artem sibi vtilem, per quam lucraretur plus quam impēdit in vinea mea, & postea mihi restituendorum,[a] & tantò magis esset iniustus: vel vsurarius, si mihi penderet aliquid aliud præter culturam vineæ, & vindemiam vuarum, quæ mihi impedit gratis. Quare arbitror non posse defendi contractum prędictum esse iustum: & satis negotij erit illi, qui defenderit iustè posse prædictum collegium, & eius officiales vti opera, industria, & labore huiusmodi depositarij, nullo ei propter id salario constituto.

a *Cap. plerique. 14. qu. 3. & toto tit. de cēdict. indeb.*

An autem huiusmodi depositarius possit iustè transferre huiusmodi officium depositarij in aliquem mercatorem cum pacto, vt soluta quantitate, quæ debetur Principi, vel populo, soluat ei dimidium eius, quod lucratus fuerit ex vsu prædictæ pecuniæ gabellatum acceptæ, respondeo quòd non, fortiori ratione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

7 *Dispositio testatoris, vt lex seruanda, si sit iusta, alias non, nu. 2.*

3 *Depositam pecuniam penes mercatorem quis tenere non potest, cum pacto, vt inde aliquid lucri percipiat, nisi mutatis contractibus iustificetur, num. 1. & 2. hocque lucrum est vsurarium, tam pro tempore vitæ testatoris, quam post vitam illius ab hæredibus acceptum, num. 3. restituendumque, nisi gratiose condonetur, num. 4. cessante autem pacto accipere gratis datum in recognitionem vtilitatis, quam ex dicta pecunia percepit mercator licet, num. 5.*

4 *Deponens pecuniam cum pacto, vt depositarius teneatur illam custodire, ac saluam reddere, quando repetetur, & quod ad nullam mercedem depositario dandam teneatur, vsura est.*

CONSILIVM III.

SEMPRONIVS moriens instituit hæredes tres nepotes, Titium, Scium, & Caium, in grandi pecuniarum summa, quam Romæ habebat apud trapezitas siue campsores, ad septem pro singulis centenarijs, hac tamen conditione, quod numquam possent illam inde auferre, nec alienare, vnde & fideicōmissum fecit. Titius & Caius contra voluntatem testatoris abstulerūt quamdam quantitatem prædictæ summæ: & Caius vltra partem, quæ illi contingebat, abstulit tria millia aureorum partis Scij illo inscio, post aliquot tamen menses hoc illi manifestauit, simulque se obligauit vltra sortem principalem restituere interesse ad septem pro centenario, quod & fecit post aliquot annos, licet minus aliquanto quam ad septem. Quæritur, an Scius secura conscientia possit accipere hoc interesse, an vero teneatur illud restituere: & tunc an possit illud applicare alicui pio loco.

Clausula testamenti, vel codicilli, per quam præfatum fideicommissum dictarum pecuniarum fuit factum, sic habet: *item cum dictus D. Sempronius codicillans habeat in compluribus creditu, de quibus extat quoddam memoriale in manibus N. quæ ascendunt ad summam triginta septem millium scutorum, vel quantacumque sit summa voluit & ordinauit quod dicta pecuniæ non auferantur à locis, vbi sunt posite, sed tantum fructus diuidantur inter suos hæredes pro æquali portione, nisi aliter dicto N. visum fuerit, & placuerit, qui ad plenum de ipsius domini codicillantis voluntate & mente est informatus, vt dictus dominus codicillans asseruit.*

In primis dico, quod etsi forte molestus fui in quærenda & petenda maiore informatione huius facti, quam dabatur, adhuc tamen iustè poteram requirere maiorem, & excusare me à respondendo, donec illa daretur. Nam opus erat ad respondendum absolutè, scire, an præfatus codicillans haberet præfatam pecuniam depositam penes mercatores per viam contractus depositi, an per viam contractus societatis, & an prefata septem annua pro 100. solnerentur ei salua sua sorte principali, vel cum periculo communis damni & lucri, & an inter codicillantem & mercatores interuenisset vltra contractus societatis alius assecurationis, & alius redemptionis, quos esse necessarios ad accipiendum aliquid lucri vltra sortem, seu capitale, vel principale saluum, diximus in nostro Manuali. [b]

b *Cap. 19. nu. 211. cum sequentibus.*

2 Secundo dico, quod si depositio illa pecuniarum fuit facta à prædicto codicillante per viam contractus societatis, vel depositi iustificari eo modo, quo iustificanda erat, iuxta ea quæ nos vbi supra post alios tradidimus, teneantur præfati hæredes seruare illam, donec N. aliud ordinauerit: quia iusta dispositio testatoris pro lege habenda est. [a] Modo codicillanti ius fasque fuisset testandi de illis ad libitum, & consequenter est dicendum, præfatos hæredes, potuisse iustè capere illa septena annua à præfatis mercatoribus. cui etiam consequitur, præfatum Scium potuisse à præfato Caio accipere illa quæ accepit, nec teneri ad restituendum quicquam.

a *Authen. de nupt. & dispens. testator. & vera lex. & ea. cum sequ. de testam.*

3 Terriò dico, quòd ex verbis narrationis facti solùm colligitur interuenisse contractus depositi, cum pacto de soluendo quotannis singula septem pro singulis centenis, sine alia iustificatione: & si res ita se habet, certum est contractum fuisse iniustum, immo & vsurarium, per ea quæ vbi supra scribimus, & consequenter iniusta fuit & vsuraria conuentio illa, & pactio, qua prædicti hæredes confirmarunt conuentionem codicillantis, immo & traditio nouæ pecuniæ ab eis facta prædictis mercatoribus. Quibus est consequens, præfatos hæredes non teneri ad retinendas illas pecunias cum prędicto pacto in manibus dictorum mercatorum: quia licet regulariter dispositio testatoris pro lege habeatur, iuxta Authen. supra allegatam, fallit tamen quando est iniusta contra legem, & bonos mores, [b] præsertim contra legem naturalem, & diuinam, qualis est hæc, quę est vsuraria, & ita contra vtrumque testamentum. [c]

b *Le. filium. ff. condict. iniu. c Ca. quamuis in omnibus. de vsuris.*

4 Quarto dico, quòd si prædictus contractus depositi vel societatis non fuit iustificatus eo modo, quo suprà diximus, quicquid accepit codicillans à mercatoribus, dum viueret, & quicquid post eius mortem hæredes acceperunt, censendum est iniustè acceptum, & restituendum ijs, à quibus acceptum fuit, vel hæredibus eorum. cui consequens est, quod Scius teneatur restituere illa, quæ accepit à prædicto Caio, cui etiam non licuit accipere illa ab ipsis mercatoribus.

5 Quinto dico, quòd etiam si ipse codicillans absque vlla promissione mercatorum de soluendo ei aliquid, deposuit penes illos prædictam pecuniam, cum pacto, vt illi tenerentur custodire, ac reddere saluam, quoties ille peteret, & quod ob hanc custodiam ipse nihil teneretur illis soluere, iniustè fecisset, & vsuram commisisset: eo quod voluisset capere, vltra sortem principalem, illud salarium, quod eis pro fida custodia suo periculo facienda debebatur iure illo naturali, & euangelico, quo cauetur mercenarium dignum esse mercede sua.

Sexto dico, in hoc casu consulendum esse prædictis hęredibus primum, vt pœniteat eos ex animo, quod ipsam pecuniam tenuerint in manibus eorumdem mercatorum cum pacto & obligatione soluendi sibi septem pro centenario, & non solum pœniteat eos huius peccati vsurarij, sed etiam firmiter proponāt restituere omnia illa, quæ acceperunt mediante illo pacto, nisi sponte vel liberè prædicti mercatores eis illa condonauerint, & nō tantùm proponant restituere, quæ ipsi acceperunt, sed etiam quæ accepit eodem pacto is, cuius sunt hæredes. Deinde concepta ista generosa pœnitudine, qua pœniteat offendisse Deum, præcepta eius violando, cum debuissent eum super omnia diligere, ac illius præcepta seruare: concepto item proposito firmo restituendi prædicta omnia ipsis mercatoribus, à quibus accepta sunt, vel hæredibus eorum, proponant confiteri hoc peccatum cum expressione temporis, quo illud continuarunt: & postea, vel ante confessionem adire per se, vel per suos confessarios, ipsos mercatores, eisdem aperientes suam pœnitudinem, & propositum restituendi: & rogare eos, si sunt diuites, vt condonent sibi ea quæ solnerunt.

5 Tertio, habita condonatione omnium, vel partis, quam humiliter habere poterunt, relinquant eis suam pecuniam sublato pacto de dando eis septem, vel aliquid aliud ratione eiusmodi depositi, facta illis libertate nihil dandi ex obligatione vel promissione, sed solùm ex mera liberalitate, si voluerint aliquid donare tamquam amicis, qui suam pecuniam tradunt eis ad luctandum per iustam mercaturam, vel per iusta & realia cambia. Quarto, his peractis adeant N. & cum eius assensu vel accipiant pecuniam suam ad emendos aliquos reditus, vel aliqua bona immobilia, & vinculent ea, vt illi videbitur: vel

cerrè

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel certè deponant prædictam pecuniã penes dictos mercatores per viam iustæ societatis, per quam tamen solùm non potest manere capitale saluũ, nisi addendo alios duos contractus assecurationis & redẽptionis lucri, modo quo vsus in Manuali,[a] scribo. Salua, &c.

a D. capit. 17. nu. 231.

SVMMARIVM.

1 Depositario pro custodia depositæ pecuniæ & obligatione reddendi ad voluntatem deponentis, debetur merces, nisi fiat cum facultate ea vtendi: quia cum tunc transeat in mutuum, mutuans ad nihil tenetur. nu. 2. aliquid autem ab eo etiam tacitè exigere, est vsura. num. 3 oblatum verò mere liberaliter recipere licet: secus si dicta oblatio fiat principaliter ob metum, ne ab eo depositum auferatur, vt alteri assignetur. n. 4.

3 Deponens pecuniam penes aliquem cum facultate illa vtendi, ea principali etiam tacita intentione, vt inde aliquid recipiat, vsura est, secus si minus principaliter aliquid speret sibi liberaliter dari.

CONSILIVM IIII.

MVlti deponunt penes argentarios, siue campsores, & bancarios, vel alios diuites, & amicos, aut suos receptores thesaurarios aliquas summas pecuniarum maximas, magnas, & minimas, cum facultate eis vtendi, & cum eis negotiandi, eo tamen pacto, vt restituant eas totas, vel partem earum, quando ipsi voluerint, & depositarij reddunt eis certum quid pro centenario in annum, vel mensem, vel aliud tempus maius vel minus. Quæritur an id liceat.

1 Respondeo primo, quod cùm primùm ad vrbem venissem, deposui aliquot scuta penes quemdam argentariũ, vel bancarium, ad custodiendum, & ad reddendum omnia vel partem eorum, cum vellem, gratis, nihilo ei dando pro custodia, nec recipiendo pro lucro quod faceret, & vsit me conscientia ad volendum ei soluere mercedẽ pro custodia, & opera, quam impendit illis custodiendis, cũ onere reddendi ea pro voluntate mea: quia dignus est operarius mercede sua. [b] Sed quia neminem videbam soluere quidquam pro simili causa, petij remissionem eius, quod mihi primo aspectu videbar debere, quam ipse libenter fecit.

b Luca 10. relat. in c. 1. 13. q. 1.

2 Secundo, quod postea animaduerti, quod depositum pecuniæ numeratæ cum facultate vtendi ea transit in contractum mutui, [c] & quod ego tradideram illa scuta cũ facultate vtendi eis sine obligatione soluendi eadẽ, & quòd per contractum mutui transit dominium rei mutuo datæ in mutuatariũ, [d] & consequenter onus custodiendi transiuit in bancarium, vt dominum eorum, [e] & ita nõ tenebar ad soluendum ei quicquam pro custodia.

c L. tertiæ conditio, §. fin. & duabus ll. seq. ff. de rebus cred.
d L. 2. §. fel ap ff. eod.
e Iuxta le. 1. & 2. C. de commod.

3 Tertiò, quòd depositarius, qui recipit depositam pecuniam sine facultate vtendi ea, & cum obligatione restituẽdi eamdem, meretur mercedem pro custodia: quia non transit dominium in eum, & ipse nõ tenetur ad reddendũ aliquid ipsi deponenti vltra depositum, iuxta l. *si sacculum*, [f] cum ei adnotatis: quia est contractus de se gratuitus, vt & nos post alios tradidimus in nostro Man. confess. 2 & consequenter non tenetur depositarius soluere aliquid deponenti vltra pecuniam depositam: & deponens, qui exegerit aliquid vltra sortem, committit vsuram, iuxta l. *Quintus Cæcilius*. [h]

f ff. depositi. c. 2. de deposito.
g Cap. 17. nu. 180.
h Et l. Lucr. ff. depositi.

Quartò, quòd deponens poterit iustè accipere à depositario, si sponte sine vlla exactione expressa vel tacita voluerit aliquid ei dare, sed non exigere, per ea quæ in sequẽti consilio traduntur. Dixi *tacita vel expressa*: quia sufficit tacita. [i]

i Arg. l. 1. cũ ei cõcordantibus, de pactis.

4 Est tamen quæstio quotidiana, an depositarius, qui soluit aliquid vltra depositam pecuniam, non quidem voluntariè ac liberè, sed quia timet, si non solueret, quod deponens repeteret ab eo pecuniam depositam, & tradet eam alteri, qui soluet id quod ipse non vult soluere. Et puto deponentem quo ad forum interius peccaturum accipiendo illud, si nouerit depositarium ei facere illam solutionem principaliter ob illũ timorẽ, per ea quæ de timore scripsimus in præfato Man. cõs. [k] vbi concludimus, metum etiã minorẽ iusto in foro conscientiæ excusare, & arcusare.

k Ca. 22. nu. 51. & cap. 17. nu. 3.

5 Immo etiam si ob hanc causam principaliter repeteret pecuniã depositam, vt alius ei soluat aliquid vltra eã: quia mutuat & vult mutuare cum spe principaliter lucrãdi vltra sortem: quia spes lucrandi principaliter aliquid vi mutui est peccatum vsuræ, iuxta ea quæ post alios tradimus in commen. de vsuris. [a] Diximus, *principaliter*: quia nimus principaliter intentio lucrandi aliquid non sufficit ad causandum vsuram, vt tradimus vbi sup. [b] Salua, &c.

a Super ca. 1. 14. q. 3. nu. 6. & 8.
b Num. 9.

SVMMARIVM.

1 Deponi potest penes Ecclesiam pecunia, vt inde emantur census, ita vt aliqua pars remaneat Ecclesiæ, & reliqua detur deponenti. num. 3. an autem expediat, non est ita certum, cum Ecclesia debeat exemplari pietate simul & prudentia lucere. num. 7.

1 Depositum fit locatum, depositario ob illud aliquid accipiente. & num. 4.

1 Ecclesia, & clerici mercaturam exercere non debent, cupiditatis inquam causa. nu. 5.

2 Ecclesia, & eius bona laicis submitti non debent, scilicet tamquam dominis & patronis. & nu. 6.

3 Contractus omnis alias licitus, etiam cum Ecclesia, si sit ei vtilis, iniri potest.

3 Donari potest aliquid Ecclesiæ sub modo, vt census aliquis retribuatur donanti.

4 Depositarius regulariter tenetur tantum de dolo, potest tamen conueniri, vt teneatur etiam de culpa.

CONSILIVM V.

1 ANliceat cuipiã deponere aliquã pecuniæ numeratæ summam apud aliquam Ecclesiam, ea lege, vt administratores bonorum eius, emant aliquot reditus annuos, quorum quinta pars cedat vtilitati Ecclesiæ pro decima, & onere administrationis, & aliæ quatuor partes cedant deponenti, & successoribus eius.

Pro parte negante huius quæstionis facit primò, quod depositum debet esse gratuitum, eo quod, depositario accipiente aliquid pro custodia rei depositæ, desinit esse depositum, & incipit esse locatum. [c] Secundo, quòd neque Ecclesia, neque clerici debẽt negotiari, & mercaturã exercere, iuxta c. 1. [d] & ne clerici vel monachi sæcularibus negotiis se immisceant, in rubro, & in nigro.

c L. 1. si vestimenta. ff. depos. & c. fin. de deposito.
d Ca. negotiatorẽ. 88. dist.

2 Tertio, q; Ecclesiæ, & bona earũ nõ debent subiici & submitti laicis, [e] & in casu proposito videtur Ecclesia submitti, & obligari in quoddã perpetuum ministeriũ & seruitium deponenti præfatas pecunias. Quarto, quòd ex huiusmodi depositione videtur posse damnificari Ecclesia, pecunia petempta, vel prædictis bonis ex ea emptis, per dolum, vel culpam administratorum bonorum Ecclesiæ, vel per amissionem bonorum emptorum ab eis, vel quia respectu aliquo fieret graue administrate reditus, vel bona empta, & reddere quatuor partes reditum, qui aliquãdo magno cum sumptu & labore recipiuntur: & Ecclesiæ damna sunt vitanda. [f]

e Ca. 1. de rebus ecclesiæ non alien. l. 6.

3 Pro contraria verò parte vrget primum, quòd depositum pecuniæ præfatæ potest fieri apud Ecclesiam, vt non obscurè significat c. 1. § & apperrè asserit eius glo. communiter recepta. Secundo, quod regulariter omnis cõtractus alioqui legitimus potest fieri cum Ecclesia, si est ei vtilis, arg. c. *sine exceptione*, [g] & aliorum multorũ. [h] Tertio, quod licitum est donare aliquid Ecclesiæ sub modo & onere, vt aliquis census etiam annuus ei retribuatur, [i] & præfata dispositio est effectu donatio quædam facta sub modo & onere reddendi deponenti certam partem reditus rei donatæ: ergo erit licita.

f Ca. sine exceptione. 12. q. 2. & c. 1. de deposito.
g De deposito.
h Et c. si quæ. 12. q. 2.

4 Per hæc & alia multa, quæ adduci possent, hæc pars videtur verior: & ad oppositа facilè respondeti põt. Ad primum quidem primò concedẽdo, quod depositum simpliciter factum censetur gratuitum, negando tamen, quod nõ potest fieri adiecto pacto, vt aliquid pro custodia detur, vt est casus irrefragabilis in capit. fin. [l] sicut & depositarius simpliciter constitutus tenetur de dolo, sed cõstitui potest, vt teneatur etiã de culpa, vt est casus in d. c. fi. [m] Secundò respondeti potest, quòd non refert quo ad propositum nostrum, an prætatum depositum sit purum depositũ, vel habens mixturam contractus locati, & conducti: quia idem effectus resultat, & non refert quid de æquipollentibus fiat. [n]

k Ca. 22. nu. 51. & cap. 17. nu. 3.
l De deposito.
m Et in l. 1. §. si conueniat, ff. depositi.
n Leg. fin. ff. mand. & ca. licet ex quadam. de restitutionibus.

5 Ad secundum concedimus, artem mercaturæ vetitam esse clericis, ne illã exerceant causa cupiditatis, vt Gratianus [o] significat: sed negamus in proposito casu exerceri mercaturam, siue negotiationem, sed solum fieri quemdã

o In summa præfata dist. 88.

Universidad de Deusto
Biblioteca

contractum depositi vtilem Ecclesiæ,vt palam est.

6 Ad tertium concedimus, nec Ecclesias, neque bona esse submittenda laicis,neque subiicienda alicui tamquam patrono,& domino,& superiori:sed negamus in casu proposito talem submissionem fieri, cum solũ fiat submissio & obligatio ad restituẽdum sibi datum in suam vtilitatẽ, si pacta non seruauerit,cũ ad id ipsa lege naturę teneatur,[a]

a L.1.de pact. & leg.2.ff.de eo quod cert. loco.& ca.1. de pact.

Ad quartum, quod prætatum depositum debet fieri talibus pactis,& conditionibus adiectis, vt Ecclesia non lædatur,nec delictũ vel culpa administratorum honorũ eius imputetur ei,& maneant ipsi sua priuilegia salua.

7 Quia tamen res hæc noua est, & exemplari pietate simul,& prudentia lucere Ecclesia debet,arbitror aptius,& pientius fieri posse per contractum donationis sub modo faciendæ,quam per contractum depositionis, qui quadãtenus sapit naturam quorumdam depositorum,quę parum licitè mea sententia ætate nostra cum mercatoribus fiunt, & quod expressè fieret donatio inter viuos perpetua facta Ecclesiæ facultare reddendi pecuniam,vel reditus,aut bona empta,&c. Salua quæ iustior fuerit sententia.

DE EMPTIONE ET VEND.

SVMMARIVM.

1 Cambium per minutum cuilibet licitum,etiam ei qui non est cãpsor ex officio.

2 Emere monetam leuioris ponderis iusto pretio licet, sed vendere pluris quàm hic valeat, non licet, etiamsi vendatur eam translaturo,vbi pluru valebit.

2 Venditio non iustificatur ex vtilitate emptoris,sed venditoris.

2 Restitutio damnũ passo facienda, & eo non inuento, pauperibus.

3 Pecunia domini non potest eo inuito vti capsarius: quod si habet domini licet non expressum consensum, non peccat.an autẽ teneatur restituere lucrum,vide nu.4.& 6.

6 Mercatorum capsarij,quod in malè computando amittunt, restituant.

5 Mutuare minutam pecuniam intentione recipiendi argenteam, non est vsura.

CONSILIVM I.

PRimum dubium.Emere solet quis cum lucro duorum, vel trium pro quolibet centenario monetam æream minutam,eamq; amicis agentibus ad comparanda quotidiana mutuo dat, à quibus postea argenteam recipit pecuniam,& hoc sine omni pacto,& sine mutuatarij damno, cui tantùm profuit impẽdisse æream minutam monetam, quam recepit,sicut si argenteam,quam dedit,impendisset. Verum, quia dictus mutuans de cætero fortè nõ esset mutuaturus, nisi pro ære argentum reciperet,quod fortè etiã cogitat mutuatarius, ideo dubitatum fuit,an liceat cũ dicta intentione recipiendi argenteam monetam, mutuare æream.

Secundum dubium. Hic Romæ scuta auri non expenduntur communi pretio,nisi sint iustissimi ponderis,in aliis autem prouinciis Italiæ,etiam quòd sint leuioris ponderis,nisi leuitas sit notabilis,æquè benè expenduntur, ac si essent iustissimi ponderis.hinc fit, quod prædictus consulens hic Romæ existens huiusmodi scuta leuioris ponderis emit minoris currentis valoris, & eadem cum lucro vendit ituris extra Vrbem, quibus tanti valent hæc scuta leuioris ponderis,ac si essent iustissimi ponderis. Dubitatur modo,an hoc liceat, & ad quid teneatur dictus consulẽs,& cui teneatur,in casu,quod esset obligatus restituere.

Tertium dubium: Et quid sit prædictus consulens, qui facit prędictos contractus, esset capsarius, vt vocant,mercatoris, qui solet pecunias domini sui recipere, custodire, ac etiam soluere,& prædictos contractus exercet ex pecunia prædicti domini sui,à quo prohibitionem habet,ne dictis pecuniis vtatur in aliis vsibus,quam in vtilitatẽ ipsius domini,& pro eius negotiis, puta in emptionem monetæ aureæ iusti pretij ad vtilitatem domini.

Quartum dubium:Præterea dictus capsarius, ad quem periculum erroris, qui potest contingere in numeratione pecuniæ, quam vel dat, vel recipit, spectare dignoscitur, emendo ad vtilitatem domini pecuniam auream, pretiũ verum auget:puta emendo scutum vnum pro iuliis vndecim, scribit in libro se emisse pro iuliis vndecim, & vno quatrino:& hoc facit ad hunc solum effectum, vt augmẽtum huius quatrini suppleat defectum erroris prædicti, si fortè contingeret,nam si in fine anni error nullus reperitur intercessisse,omne lucrum,quod in capsarium ex additione dicti quatrini ad verum valorem facta peruenit, ad ipsos dominos alia via reuertitur.Dubitatur,an dictus capsarius peccet mortaliter, teneaturque ad restitutionem omnium prædictorum quatrinorum,& ex suo salario persoluere damnum, quod solet ex errore prædictæ numerationis contingere,an verò possit dicta fraude vti.

Nouerit præterea D.consultus pro clariore facti cognitione,quod mercatores communiter solẽt dictis capsariis mediocre,seu potius tenue stipendium persoluere: & licet præsentiãt dictos capsarios ex dictis pecuniis ad ipsorummet capsariorum vtilitatem emere dictam æreã monetam minutam,de qua in primo casu,& dictos aureos leuioris ponderis,de quibus in secundo, tamen dissimulant hæc videre,maximè quando dictus capsarius in aliis negotiis solet esse ad vtilitatem domini diligens.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod D. consulens iustè negotiatur: quia in effectu exercet cambium,quod vocatur per minutum, quod licere non solum capsoribus, sed etiam priuatis,tradimus nos in Manual.[a]

a Cap.17.nu. 188.

2 AD SECVNDAM respondeo primò,quòd prædicta negotiatio videtur iniusta.Tum quia vendit maioris quam valeant scuta.Tum quia licet non emat ea minoris, quàm valeant, ea tamen intentione emit ea, vt vẽdat maioris,quàm valeant.Tum quia non obstat,q̃ illa valebunt emptori in alia prouincia tanti,quãti emit, & fortè plutis: quia venditio rei non iustificatur ex vtilitate, quã emptor percipiet ex illa,sed ex vtilitate, quę vẽditori ex ea veniebat,vt docet D.Tho. [b] relatus à nobis in dicto Man. [c] Tũ quia nõ obstat dicere,quod cãbiũ per trãslationẽ monetę liceat, vt tradimus in dicto Man. [d] quia licet qui emit hic monetam minoris valoris, possit portare, vel mittere ad alium locum,vbi pluris valet, non tamen potest illam vẽdere hic aliis pluris,quam valet,per ea quæ in c. [e] dicimus.

b 2.2.qu.77. art.1.
c Ca.23.nu. 78.
d Cap.17.nu. 290.
e 23.nu.77.

Secundo,quod tenetur restituere eis, quibus vendidit, vel eos contentos facere, [f] & si nesciuntur, nec sciri possunt mediocri adhibita diligentia,pauperibus,iuxta c. *cum tu* & glossã eius s.5

f Iuxta ea.ca. de usuris.
g De usuris.

3 AD TERTIAM respondeo,quod si domini,quorum est pecunia, consentiunt tacitè, vt eorum capsarius, vel arcarius vtatur cambio minuto in vtilitatem suam tãtùm,secutus erit in conscientia. [h]

h Arg.c.fœlicis & constituti. de reg. iur.lib.6.

AD QVARTAM respondeo, quod nõ potest iustè adiicere illum quatrinum, per aliqua, quæ non vacat scribere, cùm ipse debeat sibi & suo officio cauere, ne in computando erret.

4 Replicatum fuit super dubio præcedenti in primo casu non tantùm dubitari de minutissimo cambio, an liceret,quantum, an dictus mutuans dictam minutam æream pecuniam cum intentione recipiendi à mutuatario argẽteam pecuniam,committat vsuram?

Nam pro negatiua facit, quia creditor mutuando decẽ scuta numerata in moneta ærea minuta,recipiendo postea totidem decem in moneta argentea, non videtur recipere nisi summam mutuo datam: & licet ipse postea ex dicta monera argentea emat iterum minutam æream, cum lucro duorum pro centum, hoc prouenit ex eius industria sine damno mutuatarij, cui tantũ valet dicta minuta ærea ad emptionẽ sibi necessariorum, quãtùm valeret argẽtea.

Pro affirmatiua facit, quia creditor recipit plus quam dedit:nam pro ære minuto recipit argenteam pecuniam, quæ habet hanc qualitatem,vt possit,& faciliter, in æreã cum lucro permutari, seu cambiri: & mutuatarius ex hoc patitur damnum,nam amittit facultatem,per quam posset argenteã pecuniam cambire cum ærea minuta cum lucro prædicto,& retento lucro restituere creditori totidẽ scuta ro.in moneta ærea,in qua mutuum receperat.

In tertio casu etiam replicatũ fuit:Si domini pecuniarũ non consentirent dicto capsario,seu arcario,vt ad sui vtilitatem dictum minutissimum cambium exerceat,an dictus arcarius teneatur lucrum dominis restituere in totum,vel in partem,cũ in mandatis habeat,ne pecunia dominorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtatur nisi eorum vtilitatem. Ratio dubitandi est, quia arcarius non tenetur ex debito officij sui, nec inuitus cogitur, vt exerceat dictum minutissimum cambium, potestq; illud sine peccato iniustitiæ nõ facere, vnde si illud exerceat ad sui vtilitatem, contra domini quidem præceptũ facit, sed tamen ob hoc nec damnum domino dat, nec cõtra iustitiam particularem, quæ sola ad restituendum obligat, committit: vnde nec videtur cogendus restituere, nec cõdemnandus de peccato mortali pro prædicta dominorum præcepti transgressione, cùm non tendat in dictorum dominorum considerabile præiudicium, nam ob hoc arcarius non omittit quicquam ex iis, ad quæ tenetur ad dominorum vtilitatem facere.

5 Ad prius superdubitatum respondeo, quod vtilitates prædictæ in eo consideratæ non sunt notabiles, nec sufficientes ad reddendas voluntates prædictas vsurarias, per rationes optimè in eo tactas.

6 Ad secundum respondeo, quod si arcarius non tenetur ad exercendum illud officium cambij ad vtilitatem eorum, quorum est arcarius, & exercet illud sine damno eorum, non videtur peccare, licet ipsi non consentiant expressè, per ea quę nos diximus in Man. confess. [a] Salua, &c.

a Ca. 23. nu. 94.

SVMMARIVM.

1 Deponere pecuniam cum facultate ea vtendi, est mutuare: vnde illius ratione tamquam debitum quid accipere, erit vsura, nu. 2. secus si sponte donetur in gratiã mutui vel depositi penes ipsos sic factã, vel ex eo quod valor monetæ sit auctus, vel quia soluit in alia moneta deterioris conditionis nu. 3.

4 Soluere qui tenetur aliquam pecuniam creditam, seu mutuo receptam, satisfacit soluendo secundum æstimationem à Principe impositam, nec ex eo quod soluit in alia moneta, tenetur inuitus aliquid addere: si tamen esset credita ea conditione vt ei alia æque bona pecunia restituatur, tunc in eadem moneta esset restituenda. nu. 5. & si augeretur valor, pertineret ad creditorem numero 3.

6 Oeconomus aut aureã pecuniam à domino ad impendẽdum acceptam dat suo periculo mercatori, à quo minutiorem cum augmento accipit, & augmentum suum est: aut eamdem accipit à mercatore, penes quem dominus suo periculo depositam habebat cum facultate eamdem in auro, vel minutiore recipiendi, & augmentum domino debet restitui.

CONSILIVM II.

QVæstiones duæ confessariis frequentissimè occurrũt. Prima, an qui tradunt multa scuta aurea mercatoribus & postea minutatim capiunt valorem illorum in nummis argenteis, vel æreis, possint iustè accipere aliquos quatrinos, vel bologninos, quos frequenter adiiciunt mercatores, cum soluunt pro illis nummos argenteos, vel aureos.

Secunda, an œconomus, obsonator, vel quiuis alius officiarius alicuius domini accipiens valorem prædictorum scutorum in nummis argenteis, vel æreis à mercatoribus prædictis vna cum auctario prædictorum quatrinorum, vel bologninorum, teneatur scutorũ valori instituto adiicere illos, & an teneatur ad restitutionem illorum, si eos sibi accipiat.

1 AD PRIMAM respondeo, quod pro parte negatiua facit neruosissimè, quòd nullo titulo iusto tradentes illa scuta videntur eos posse accipere. Non primo titulo mutui: quia, qui mutuat, non potest aliquid vltra sortem accipere, quia esset vsura, [b] immo esset peccatum mortale, cum spe talis lucri ea tradere. [c] Nec secundo titulo depositi: quia deponere pecuniam cum facultate vtendi illa, est mutuare, [d] vt latius traditur in Man. c. 17. [e] Neque tertio titulo locationis: quia pecunia non est res locabilis, cùm traditur ad vsum suum naturalẽ impendenda: cùm in effectu sic locare, sit mutuare, & vsuram palliare, vt palàm est. Neque quarto titulo societatis: alioquin oporteret participare de damno mercatoris, quod incurreret negotiando, [f] & traditur in d. Man. [g] quod non intendunt facere ipsi. Neque quinto ratione cambij: quia cambium est contractus non gratuitus, quo vna pecunia datur pro altera, vt probatur in Man. [h] & traditio prędicta sit gratuito, & non pro altera pecunia: quia etiã ipsamet, vel alia ei similis sine vllo auctario reddi, & solui potest.

2 Sed in contrarium facit, quod multi viri pij & eruditi huiusmodi auctaria passim sine scrupulo accipiũt. Quare dicendum videtur primò, quòd duo cõtractus in hac re inueniuntur: alter depositi, quo traduntur cum facultate eis vtendi expressè, vel tacitè facta depositario, quod effectu est mutuum, iuxta d. l. *certi conditio*. [a] Alter est, quo capitur pecunia argẽtea, vel ærea pro scutis supradicto modo traditis, & hic est contractus cambij. Secũdo, quod ratione prioris contractus, nihil amplius, quàm ob mutuum, potest recipi tamquam debitum, & quod taliter reciperetur, esset vsura restituẽda per iura citata. Dixi, *tamquam debitum*: quia tamquam gratuitò, & spõte donatum, in signũ gratitudinis, accipi potest, sicut & ita donatum ob mutuum, iuxta dicta in Man. [b] Tertiò, quòd ratione alterius cõtractus cambij potest recipi aliquid ratione cãbij, quod appellatur per minutum, iuxta dicta in Man. [c] & etiam ratione valoris scuti, quod fortè illo die, quo pecunia argentea, vel ærea in cambium traditur, pluris valet scutum aureum, quam principis institutione æstimatur.

a §. fin. & le. seq.

b Ca. 17. nu. 209.

c Cap. 17. nu. 283. & 282.

3 Concludo igitur primo, quod prædicti tradentes scuta in auro, & postea recipientes valorem eorum in argento, vel ære, possunt iustè accipere prędictos quatrinos, vel bologninos, tamquam sponte donatos in gratiam depositi, vel mutui penes illos donantes facti, secundo tamquam debitos ratione cambij per minutum facti, tertio ratione valoris maioris, quem, quando dantur nummi argentei, vel ærei, habet scutum aureum.

C AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod id, quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito. [d] At si diminueretur pretium illorum scutorum teneretur officiarius supplere illud in vtilitatem heri: ergo, si fuerit auctum, debet illud auctarium vertere in eius vtilitatẽ. Secundò, quòd nihil alienum sine iusto titulo quæri vel retineri potest. [e] Tertio, quod scuta prædicta verè valent apud mercatores plus quam pretium à principe eis impositum, quando sic soluunt, & illud plus secundum valorem currentem in foro mercatorum accipiunt nomine heri sui, ergo tenentur reddere rationem illorum secundum verũ valorem.

d L. & si conuenta tabulas. ff. de vulg. & ea. sciendum. 8. q. 1.

e Cap. si res aliena. 14. q. 6. & c. peccatum. de regu. iur. lib. 6.

D 4 Pro contraria verò parte negante facit primò, quòd accipiens aliquam pecuniam satisfacit reddendo valorem eius institutum à Principe, nam illud est verum pretium monetæ excusæ, quod à Principe Reipub. præstituitur illius enim, vel habentis iura eius, est cudere monetam, & ponere illi pretium, arg. c. *quanto*, [f] vbi hoc notat Pan. communiter receptus. [g] Et prædicti officiarij accipiunt prędicta scuta soluenda in aliis rebus impendendis, ergo satisfaciunt soluendo illa secundum pretium statutum à Principe absque prædicto pluri. Secundo, quod Bart. cõmuniter recept. [h] ait, quod augmentum, vel diminutio æstimationis monetæ, quæ modico tempore durat, vt vno, duob. vel pluribus diebus, vel quandoque, non est attendenda, arg. l. *pretia*, [i] cui concordat Panorm. communiter recept. [k]

E 5 Tertiò, quòd non obstat prædicta l. *Paulus*, quatenus habet, creditorem non esse cogendum in aliam formam nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit. Tum quia lex illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniã mutuò, vel in depositum pacto expresso; vel tacito, vt restituatur ei ea, vel alia pecunia æquè bona, iuxta l. *cum quid*. [l] Quæstio verò proposita est de creditore dante pecuniam ad impendendum in emendis rebus ipsi necessariis, & non ad reddendam illam, vel aliam æquè bonã: quo casu non est locus illi legi, vt ex Bartholo & aliis ibi colligitur, & ex nostris. [m] Quarto, quod nemo iustitiæ lege tenetur in foro conscientiæ, nisi ad tantum, ad quantum potest cogi in foro exteriori, patefacta omnino veritate, arg. d. cap. *si res aliena*, [n] cum ei adnot. At nemo potest cogi in foro exteriori dare, vel accipere p scuto auri in auro maius pretium, quàm vndecim iulios cum dimidio, vt palam est, ergo nemo tenetur soluere plus in foro conscientiæ, & consequenter officiarius, qui reddit illud pretiũ in rebus fideliter empris, vel aliter, satisfacit id, ad quod iustitiæ lege tenetur. Quinto, quod illud auctarium vt minus duorum, vel plurium quatrinorum, est incertum, & passim variatur, immo est voluntarium, quia mercator nolens illud adiicere, nulla lege iustitiæ posset cogi: satisfaceret enim reddendo similia scuta in auro, vel valorem illorum à

f De iureiur.

g Num. 6.

h In le. Paulus. 1. §. 1. ff. de solut. n. 9.

i Sub fi. ff. ad leg. Falcid.

k In d. c. quãto. sub fin.

l ff. de rebus credi.

m In di. cap. quanto.

n Et d. ca. peccatum.

b Ca. 1. & 2. 14. q. 3.

c Ca. 1. & c. consuluit. de vsur.

d L. certi conditio. §. fin. cum l. seq. ff. de reb. cred. & l. quintus. ff. depositi.

e Nu. 180. & nu. 183.

f L. si non fuerit. ff. pro socio.

g Cap. 17. nu. 211.

h Cap. 17. nu. 283.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Principe institutum, si repetens velit ea sibi reddi in argento, vel ære, siue mercator suscipiat illa mutuo, siue in deposito, per adducta in primo dicto: immo dici posset illicitum, nisi voluntariè solueretur, vt in primo dicto probatum est. Sextò, quòd alioqui consequeretur, quod teneretur officiarius aliquando reddere plus quam accepit, & aliquando minus quàm accepit: si enim accipit 100. scuta die, qua scutum mercatorum non valet plus, quam à Principe est statutum, & postea diebus quibus minutatim illa accipit valeret pluris, teneretur restituere plus quam accipit, & contra, si die qua illa accipit, multò pluris valeret scutum mercatorum, & diebus quibus minutatim acciperet non valeret pluris, teneretur ad restituendum minus, quàm accepit: quæ planè sunt absurda, ergo, &c.

6 Pro concordia horum adductorum considerãdum est, quod aliquando ipsemet dominus & herus tradit periculo suo scuta mercatori in custodiam cum facultate vtendi eis ea lege, vt reddat ea ei in auro, vel argento, aut ære pro libito suo, & postea ipsemet dominus, vel officiarius nomine domini accipit cum illo pluri à mercatore, quantũ oportuerit ad impendendum in rebus sibi necessariis, aliquando dominus tradit officiario suo scuta in auro, vt suo periculo teneat, & impendat in opportunis, siue in auro, siue in argento, & ære, & officiarius tradit illa suo periculo custodienda mercatori, à quo postea in argento, vel ære in dies, hebdomadas, vel menses recipit impendenda, vel non tradit ei custodienda, sed cambit ea pro argenteis, vel æreis cum prædicto pluri sibi tradendis. Et dicendum, ꝙ primo casu illud plus est domini. Tum quia sibi, vel officiario nomine suo, quod perinde est, datur. Tum quia periculum scutorum, si mercator decoqueret, vel alias perirent, pertineret ad eum, & non ad officiariũ. Secundo verò casu pertinebit ad officiarium. Tum quia periculũ scutorum sibi traditorum pertinet ad eum, siue tradat mercatori custodienda, siue non. Tum quia illud plus non datur domino, neque officiario domini nomine domini, sed ipsi officiario, qui iam factus est dominus illorum scutorum, & periculo suo stant, vel pereunt nomine suo. Per hanc distinctionem facilè conciliantur omnia in vtramque partem adducta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Læsio parua excusat à mortali, nisi ladens intendat multum ladere. num. 4.*
2 *Lex secularis non obligat ad mortale, nisi, &c. nu. 3. & 10.*
3 *Consuetudo ementium dandi aliquid vltra taxam sine malis artibus, & damno Reip. ac proximorum, licita. nu. 10.*
2 *Tolerantia principis approbatiua sed nõ permissiua excusat. n. 11.*
3 *Obsonatores consentientes vendentium peccato peccant.*
4 *Fraus & dolus vitia prudentiæ contraria.*
5 *Ementes, & vendentes obsonia dolo vtuntur, & mentiri statuunt ladendo, & sic peccant: nec excusat consuetudo, quia irrationabilis est. nu. 3.*
6 *Vendens plus iusto vltra taxam, legem naturæ de non vendendo nimis carè frangit, & sic peccat, eo quod plus iusto vendit.*
7 *Voluntas peccandi est peccatum, licet non deueniat ad actum, & si sit perfecta, cæteris paribus eius malitia non augetur per actum.*
9 *Furtum omne est peccatum, saltem veniale.*

CONSILIVM III.

IS, ad quem pertinet imponere pretium iustũ carnibus, & aliis cibariis, tulit leges iustas super pretio, & modo ea vendendi: multi autem obsonatores & venditores obsonorium frangunt eas.

Quæritur, an peccent mortaliter, & teneantur ad restituendum damnum eis, quos læserunt.

1 Pro parte negante facit primo, quod læsio parua non efficit peccatum mortale, vt colligitur ex Augustino relato à Gratiano, [a] & ex S. Thoma, [b] quem sequimur in nostro Manual. confess. [c] At obsonatores & obsoniorum vẽditores, saltem qui parua obsonia emunt vel vendunt, ex vna libra carnium, vel piscium, & ex vno modiolo cicerũ vel leguminum, vix addunt vel detrahunt tres vel quatuor quatrinos, siue obolos.

2 Secundò, quòd leges ciuiles siue sæculares non obligant ad peccatum mortale, nisi aliqua interueniant de iis, quæ nos post alios dicimus in Manua. confess. [a] Tertiò, quòd consuetudo multarum ciuitatũ, præsertim Vrbis, & aliarum magnarum, habet, vt obsonatores soluant vendẽtibus obsonia aliquid amplius iusto pretio, vt eis ea libenter & citò vendant, & ne renuant eis vendere obsonia, quando eorum copia non inuenitur. Quartò, quòd præfata consuetudo dicitur esse notoria in Vrbe, quam præsumitur Papa, scire & tolerare, & tolerantia Principis circa ea, quæ sunt iuris humani, videtur inducere dispensationem, iuxta glossam celebr. à Panormit. putatam singularẽ & à Præposito menti tenendam. [b]

3 Pro parte verò affirmante facit primò, quod omnis lex iusta, tam læcularis, quam Ecclesiastica, potest obligare ad peccatum mortale, immo obligat iuxta illud Pauli. [c] *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* & infra, *Necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* & alia, quæ nos post alios citamus in d. Manu. [d] Secundò, quòd qui consentit peccato, peccat. [e] At obsonatores prædicti consentiunt transgressioni iustæ legis, qua vẽdentes fraudant legem, & etiam vendentes consentiunt peccato obsonatorum, quo fraudant heros suos: ergo omnes peccant.

3 Tertiò, quòd fraus & dolus sunt vitia contraria prudentiæ, vt tradit S. Thomas, [f] quem sequimur in d. Man. [g] At prædicti obsonatores & venditores dolum & fraudem committunt in prædictorum obsoniorum emptione & venditione: ergo peccant mortaliter, si paruitas non excusat, qua non excusari in sequenti arg. probatur. Quartò, quod licet paruitas rei acceptæ, vel damni dati excuset à culpa mortali, quando accipitur, vel fit sine intentione accipiendi quantitatem notabilem, etiam, si posset statim, vel successiuè talem accipere quantitatem, quæ semel facta induceret culpam mortalem, non tamen excusat quando fit cum tali intentione, vt nos tradimus in d. Man. [h] At prædicti obsonatores & venditores ea intentione parum qualibet vice accipiunt vel lædunt, vt statim si possent, vel saltem dictum id faciendo augerent læsionem ad tantam, immo maiorem quantitatem, quam requiratur ad hoc, vt simul & semel data vel facta efficiat culpam mortalem: ergo peccant mortaliter. Quintò, quòd præfati obsonatores & venditores conueniunt inter se, vt ita respondeant ædilibus, quibus est cura detegendi has fraudes & dolos, super quantitate obsoniorum emptorum, & pretio eis soluto, vt mentiantur, & occultent illa, quibus vtuntur, & nequeat sciri culpa, quam tegũt, quæ & esset puniẽda in vtilitatem Reip. quæ sunt manifesta peccata, & cùm lædant notabiliter vtilitatem publicam, & etiam priuatam, sunt mortifera per prædicta.

5 His pro vtraque parte perpensis, dicendum videtur primò, negari non posse, prætatos obsonatores, & venditores clarè peccare. Tum quia vtuntur dolo & versutia, quæ sunt vitia contra prudentiam virtutem, vt tangitur argument. 3. ꝙ parte affirmante formato. Tum quia mentiuntur & conueniunt vt mentiantur, ita vt obsonatores dicant se emisse minorem quantitatem, quam emerunt, ne venditor condemnetur, eo quod tradidit minorem quantitatem, quam debebat, cum omne mendacium sit peccatum, [i] & mortiferum, si notabile damnum infert, vt post alios tradimus in prædicto Man. [k]

Secundo, quod non possunt excusari prætati legũ prædictarum fraudatores à culpa mortifera, eo quod parum qualibet vice lædunt, propter arg. 4. pro parte affirmante formatum: quia licet intendant parum lędere qualibet vice, intendunt tamen notabiliter lædere multis vicibus, vt ibi dicitur.

6 Tertio, quod quamuis prætati fraudatores fortè non peccent mortaliter, eo quod frangant legem ciuilem, vel sæcularem tantùm, eo quòd auctor eam ferens non intẽdit obligare transgressorem ad peccatum mortale, iuxta citata in 2. argumento pro parte negante formato, possunt tamen dici peccare mortaliter, eo quòd transgrediantur legem illam naturalem de non vendendo nimis carè pretio iniusto contra taxam auctoritate Reip. positam, quæ reducitur ad præceptum de non furando, quod est lex naturalis, qualia sunt omnia præcepta Decalogi, quorum vnũ

est

a *In c. vnum. §. crimina. & §. quæriet. 23. dist.*
b *2. 2. qu. 40. art. 4.*
c *Prol. 9. nu. 12. & cap. 11. nu. 4. & cap. 17 nu. 2.*

a *Cap. 21. nu. 48. vsque ad nu. 61.*
b *In cap. quia circa. de cons. sanguin. Sotus.*
c *Ad Rom. 13.*
d *Vbi supra.*
e *Cap. 1. ad Rom. 1. nu. 2. q. 1. & 2. de offi. dilec.*
f *2. 2. qu. 55. art. 1.*
g *Ca. 23. nu. 77.*
h *Ca. 17. nu. 139.*
i *Cap. primo. 22. q. 1.*
k *Ca. 18. nu. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a 2.2.qu.32. art.1.
b Exod. 20.
c Ca.quid in omnibus. 32. q.7. q.1.n.23.nu 16.
c De electio. li.6.

esse illud, vti tradit S.Thom.recept. [a] declarando illa, quæ originaliter fuerunt lata, [b] & referuntur in glo. [c] per resolutionē quę colligitur ex d.Man. [d] scilicet quod licet lex vt lata à tali vel tali, nō obliget ad peccatū mortale, pōt tamen obligare ad illud, quatenus est lata ab alio, iuxta c. *per uestra*, quatenus probat, q̄ licet frangens legē humanā, quę vetat eligere indignum, non sit puniendus pœna illius legis, puniendus tamen est pœna legis naturalis, & diuinæ, quæ prohibet eiusmodi electionem.

7 Quarto, quod etiam est certum eosdem fraudatores peccare mortaliter, quatenus paciscuntur, ne reuelent veritatem quantitatis obsonij empti & pretij soluti, etiamsi ab hædilibus adiurati fuerint reuelare illam: quoniam cōcipiunt propositum peierandi, quod est mortiferum, etiāsi postea non peieretur: quia volūtas peccandi aliquod peccatum, est peccatum, etiamsi postea non committatur: cū voluntas pro facto reputetur, cap. *dixi*, [f] adiunctis glosiis & aliis, quæ nos ibi adiecimus, præsertim quo ad forum conscientiæ: & adeo quidem, vt S.Tho. ab aliis receptus deduceret in quæstionem, [g] an exterior actus augeat malitiam vel bonitatem actus interioris, & determinat quod non regulariter, cæteris paribus, si voluntas est perfecta.

f Ex cap. magna de pœnit. dist.1.
g In 1.2.qu.20.art.4.

Quintò, quòd etiam dicti fraudatores peccant concipiendo propositum mentiendi simpliciter non affirmādo id iuramento præstito secundum intentionem ædilium interrogantium, sed alia, per ca. *quacumque arte*, [h] quod habet, taliter iurantē bis peccare, quia nomē Domini in vanum assumit, & proximum decipit.

h xx.q.5.

Sextò, quòd etiam peccant volendo rem publicam & priuatam lædere: tum tollendo legem iustam & sanctam eis multum conuenientem: tū machinādo ne delicta puniantur, quod est contra interesse notabile Reipub. [i] Tum colludendo vt emptores priuati & heri obsonatorum carius emant, pretio nimis iniusto cum interesse priuatorū.

i L.sta vulneratum. ff. ad l. Aquil. & ca. vt fama. de sentent. excomm. k Capi. final. de consuet.

8 Tum quòd non obstat, quod lex humana, qualis est hæc de qua loquimur, potest tolli cōsuetudine rationabili, [k] quia præfata consuetudo non est rationabilis, quod requirit illud cap. immo irrationabilis est, & magna corruptela, vt probant rationes præcedentes: quia nō solùm est contra legem humanam, sed etiam cōtra naturalem & diuinam, vt prædictum est, nā quamuis taxa pretij obsoniorum humana lege sit posita, lex tamen, qua vetamur pretio nimis iniusto emere, & emptionem dolo & astutiis palliare, est naturalis & diuina inclusa intra septimum præceptū de non furando, & non capiendo aliena sine titulo iusto, vt prædictum est, quas non potest lex humana tollere. [l]

l Ca. sunt quidam. 23. q.1. & ca. quo iure. 8. dist.

9 Non obstant citata pro parte negante. Ad primum enim respondetur primò concedendo paruitatem læsionis excusare quidem à culpa mortali, non autem à veniali: quoniam secundum omnes furtum quamlibet paruum est peccatum saltem veniale, si verè furtum est, & contra voluntatem domini sit, vt satis colligitur ex Caiet. [m] Secundo negādo quod læsio prædictorum fraudatorum est paruа, immò verò est magna, & malis magnis circumstantiis cōtecta, vt supra ostensum est in argum.4. pro parte affirmante formato.

m 2.2. q.59. art.4. ad 2.

10 Ad secundum respondetur negando legem ciuilem & sæcularem non obligare ad mortale peccatum, per ea quæ citata sunt in primo argumento pro parte affirmante facto.

Ad tertium concedendo quidem licitè posse obsonatores dare aliquid venditoribus obsoniorum, vt eis libentius & gratiosius vendant sine præiudicio animarum suarum & proximorum: non tamen vtendo malis conuentionib. falsis iuramentis, iniquis mendaciis, & iniquo præiudicio Reipub. ac priuatorum proximorum, quod faciunt præfati obsonatores, & obsoniorum venditores, vt prędictū est.

11 Ad quartum negando, quod S. D. N. sciat & toleret, saltem approbando ea quæ prædicti fraudatores faciunt: quia vel ignorat ea, vel solùm tolerat, eo quòd non deducuntur in iudicium, vel non probantur, iuxta cap. *cum iamdudum*. de præbendis, sed solùm permittuntur permissione non approbatiua, sed solùm toleratiua, iuxta glossam celebrē quæ de hac duplici permissione meminit, [n] Salua, &c.

n In ca. dani quæ. 4. dist. 1.

SVMMARIVM.

1 Mercator vendens vltra pretiū rigorosum peccat, nec excusatur, illud plus proxenetæ dando.

2 Proxenetæ plus quàm sibi debetur, sponte datum, restituere nō tenetur, etiam quod id ei detur à mercatore metuente, ne emptores ad alios diuertat.

3 Metus minor iusto non attenditur in foro fori, secus in foro poli, si iniustè inferatur. nu.4.

4 Metus mali, quod iustè inferri potest, non excusat, nec in foro conscientiæ, nec inficit actum.

5 Proxenetæ ne vltra debitum accipiat, aptum remedium.

CONSILIVM IIII.

MErcatores vendunt merces suas aliquanto pluris, etiam vltra pretiū rigorosum, vt eo pluri proxenetis seu artificibus, qui emptores ad eorum tabernas cōducunt, vltra taxatam mercedem dato, eos sibi magis officiosos reddāt, timentes ne secus emptores ad alios mercatores diuertant.

Quæritur primò, an mercatores huiusmodi peccent, & teneantur ad restitutionem.

Secundo, an proxeneta teneatur restituere.

Tertio, quo remedio in id vtendum sit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, quod mercator peccat mortaliter, & tenetur ad restituendum emptori tantùm quātùm addiderit iusto pretio rigoroso, nō ea ratione quod dederit illud proxenetæ, vel artifici prædicto, sed quia decepit emptorem in eo, lædendo eum iniustè, per ea quæ diximus in Man.confess. [a]

a Capit.23.à nu.77.

2 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd in foro exteriori non potest condemnari proxeneta nec ad peccatum, nec ad restitutionem: quia lex solùm statuit, quanta merces, & quando debeatur proxenetæ, seu artifici ducenti emptorem ad mercatorem, non autem prohibet mercatori, ne quid plus ei det, neque artifici, ne plus accipiat, si ei gratis absque vi, dolo, vel metu detur: & metus, de quo in quæstione, non est iustus, & ita non est attendēdus in illo foro. [b]

b Le metū. 2. ff. quod met. cau.

3 Tertiò, quòd magis dubitari potest quo ad forum cōscientiæ, in quo non solum iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si verè coram Deo fuit causa illius, vt diximus in Man.conf. [c] & quod metus, de quo in puncto, licet non sit iustus, est tamen causa dandi id, quod vltra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur. Sed hoc non obstante, respondendum est idem quo ad forum conscientiæ. Tum quia nulli legi iustitiæ contrauenit prædictus proxeneta, seu artifex per prædicta.

c Ca. 17. nu. 4. & 19.

4 Tum quia non obstat argumentum proximum: quia id, quod in prędictis duobus locis Manualis assertū est, intelligi debet de metu mali iniustè inferendi, & non de metu mali, quod iustè inferri potest, [d] & metus ille, quo mercator timet, ne fartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, si illud plus non dederit illi, non est timor mali iniustè sibi inferēdi: quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cùm liberū sit ei ducere illos ad alium, vt palam est.

d Arg. l. si mulier. ff. quod met. cau.

5 AD TERTIAM, quod aptum remedium videtur, statuere, ne vllus mercator det eiusmodi proxeneris quidquam vltra mercedem statutam, néve vllus eiusmodi proxeneta accipiat aliquid vltra eam, etiamsi gratis & sponte ei à mercatore offeratur, declarando legislatoris intentionem esse, vt illa liget etiam in foro conscientiæ, & quod accipiens teneatur restituere acceptū in vtroque foro, & quod in exteriori cogatur reddere quadruplum pauperibus, & executoribus legis, & dans in exteriori foro tenetur reddere tantùm, quantùm dedit, eisdem pauperibus, & executoribus, & præmonendo, quod singulis annis, semestribus, vel mensibus fiet inquisitio contra illos, &c.

SVMMARIVM.

1 Mercator peccat vendendo vltra rigorosum pretiū, eū obligatione restituendi, nec excusatur ex eo quod illud det sensariū exercenti: sensarius autem, siue proxeneta tenetur restituere secundum modum participationis consensus, & cooperationis.

2 Proxeneta accipiens aliquid vltra taxam à mercatore timente, ne diuertat emptores ad alios mercatores, non tenetur restituere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Metus non tantum iustus, sed etiam iniustus inficit actum in foro conscientiæ, si verè fuit causa illius.*
3 *Metus vt obliget, vel excuset, debet esse de malo iniustè inferendo, non de eo quod iustè inferri potest.*
3 *Extorquere non est aliquid gratis accipere non exigendo.*
4 *Correlatiuum vnum non potest esse sine altero.*
4 *Pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita contra alterum, si eadem ratio omnino idem suadet in vtroque.*
5 *Sensariam vltra taxam statuti, etiam sponte datam, ne accipiant proxenetæ, sub pœna dupli statui potest.*

CONSILIVM V.

EXcellentissime Domine. Hæc dubia occurrunt Romæ de proxenetis, & mercatoribus. Extat quædam sententia lata in Curia Capitolina super mercede sartorum, quã sensariam vocant, sub his verbis.

Ad publicam vtilitatem declarauerunt, statuerunt, & ordinauerunt, mercedem debitam ipsis sartoribus, & similibus, quorum persona mediante dicti mercatores vendunt bona spectantia ad artem mercantiæ (vt vulgo dicitur, la Tassa) esse, & solui debere ad rationẽ vnius cum dimidio pro quolibet centenario, & hoc solùm quando ipsi sartores conducunt cum eorum propria persona emere volentẽ ad fundacum, seu apothecam mercatorum, & interueniunt cum eo vsque ad pretij conclusionem, & non aliter, nec alio modo. Modo quidam sartor recipit sensariam ad rationem trium, & quandoque quatuor, & quinque pro centenario de omnibus mercibus, in quarum emptione ipse personaliter cum emptore interfuit modo supradicto. Hic idem sartor recipit sensariam, iuxta prædictas omnes portiones, de omnibus mercibus, quæ venerunt ad eius manus pro vestibus faciendis, in quarum emptione nullo modo interuenit, sed fuerunt ei pro vestibus conficiendis traditæ ab emptore, qui primo fuit aliàs conductus ab ipso sartore tamquam aduentor ad mercatorem.

Primo quæritur, quid iuris in foro conscientię in omnibus prædictis casibus, dato quod mercator inscio emptore portionẽ illam, quam pro sensaria dedit dicto sartori, siue fuerit ad rationẽ vnius cũ dimidio, siue triũ, siue quatuor, siue quinque pro cẽtenario, superaddidit iusto pretio in dãnum emptoris: An scilicet mercator mortaliter peccauerit cũ obligatione restituendi, & similiter an sartor ipse in solidum ad restitutionem obligetur, dato quod sciat sensariam, quam recipit, fuisse à mercatore, iusto pretio auctam.

Secundo quæritur, dato q; mercator nihil alteranerit iustum pretium, sed sensariam ipsam soluerit de suo, tamẽ inuitus, timens rationabiliter ne sartorem cũ emptoribus & aduentoribus deuiet à sua apotheca, An sartor licitè recipiat, ita vt nõ peccauerit mortaliter, nec obligetur ad restitutionem.

Tertiò quæritur, etiam vltra iuris decisionem, modus aliquis opportunus euitandi, & abolendi huiusmodi, quarenus sunt abusus, quibus ligatur penè infinitus animarũ numerus. Nam ad dubia quæsita responderi potest eodem ordine.

Ad primum, quantum ad mercatorem, quòd peccauit mortaliter cum obligatione restituendi in totum: & fundamentum est, quia fecit contra legem iustã in damnũ proximi, ac proinde contra iustitiam. Ad idem, quãtum ad proxenetã, peccauit mortaliter cum obligatione restitutionis, mercatori in totum quidem, si non cõduxit emptorem, & præsens non fuit ad consummatam emptionem, restituendum erit, quod accipit vltra vnum cũ dimidio pro centenario: & fundamentum est idem quod supra.

Ad secundum: Mercator nec peccauit, nec ad aliquam restitutionem tenetur, sartor tamen & peccauit mortaliter, & tenetur ad restitutionem faciendã mercatori, quantum ad totum id, quod vltra vnum cum dimidio pro centenario accepit: & fundamentum est idem quod supra.

Ad tertium: stante lege præfata, quæ iustissima est, ac proinde obligat in foro conscientiæ, non est alius modus ad non peccandum, nisi seruare talem legem: si tamẽ nulla esset lex, res tota penderet ex arbitrio prudentis viri, & quadam communi consuetudine alioquin non reprehensa à bonis viris, & exercitatis in huiusmodi contractibus:

A itaque non potest dari vna certa regula de omnibus: quia quod in vno esset multùm, in alio erit moderatum, & *iustum.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respõdeo primò quod duas quæstiones in se continet, alterã de mercatore, alterã de sartore, siue proxeneta. Secũdo, quod mercator proculdubio peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem emptori tantùm, quantùm addiderit iusto pretio rigoroso, ea firma ratione, quod decipit emptorem, lædendo eum notabiliter iniustè, per ea quæ diximus in Man. cõf. [a] Tertiò, quo ad alteram quæstionem de proxeneta, respondeo, quod ea sola ratione tenetur, quòd sciat, id, quod soluitur ei, addi à mercatore iusto pretio: si verò
B aliter non consentiat, neque aliquo modo cooperetur, nõ tenetur ad restitutionem, per ea quę diximus in dicto Manuali confess. [b] secus autem si consentiat, cooperando eo modo, quo ibi dicitur. An verò peccet, & teneatur restituere ea ratione, quod contraueniat legi prædictæ iustæ, colligitur ex decisione sequentis quæstionis.

1 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd proxeneta, seu sartor non tenetur restituere ratione metus, cuius meminit quæstio: tum quia non est iustus, & ita non est attendendus. [c] Tum quia non obstat quod in foro conscientiæ non solùm iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si verè coram Deo fuit causa illius, vt diximus in
C dicto Manuali confess. [d] & quod metus prædictus, licet non sit iniustus, est tamen causa dandi id, quod vltra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur.

3 Non inquam hoc obstat: quia id, vt tradimus duobus locis Manualis à nobis citatis intelligi debet de metu mali iniustè inferendi, & non de metu mali, quod iustè inferri potest, [e] & metus ille, quo mercator timet ne sartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, si illud plus non dederit illi, non est timor mali iniustè inferendi: quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum sit ei ducere eos ad aliam, vt palam est. Secundo, quod maioris quæstionis est, an teneatur ratione trãsgressionis prædictæ legis, quod tamen non quæritur: & respõderi posset, quod illa etiam ratione non tenetur: quia licet
D publicata lex iubeat mercatori sub graui pœna, ne vllo modo, & ita nec sponte det aliquid vltra mercedem præstitutam proxenetæ, non tamen præcipit proxenetę ne accipiat, si gratis ei detur, sed solùm quod non exigat, quod non est extorquere ab inuito, [f] iuxta glossam & Cardinalem, [g] & ita si exigeret, peccaret quidem, & teneretur ad restitutionem, sed non eo quod accipiat sponte datum.

4 AD TERTIAM videtur satis aptum remedium id, quod per prædictam legem statutum est, addendo pœnam proxenetæ accipienti plus, etiam si spõte daretur. Dicet tamen aliquis, quod iã hoc satis statutum est in illa lege, eo quod pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita in altero, [h] & ibi Barthol. & latè traditur per
E Panor. & alios, præsertim Felinum in proœmio Gregor. [i] Sed responderi potest primò, quod mercator, & proxeneta non sunt correlatiua, cum passim mercator inueniatur sine proxeneta, non autem est vnum correlatiuum sine alio, secundum Aristotelem in prædicamentis, quem Felin. vbi supra allegat. [k] Secundo, quod illud est verum, quando omnino eadem ratio suadet idem in vtroque, vt latè tradit Felinus, [l] quod non contingit hic.

5 Tertio, quod illud non procedit, quando eadem lex diuerso modo statuit de correlatiuis, secundum Dominicum, [m] quem idem Felinus vbi supra sequitur, [n] & lex
F præfata Capitolina statuit quo ad proxenetas, ne plus exigere possint, & quo ad mercatores, ne vllo modo plus dare possint: & ita pœna mercatoribus posita, non videtur proxenetis posita: & ira merito posset addi pœna restituẽdi duplum eius, quod reciperent, etiam sponte datum. Salua, &c.

Aduertendum proxenetam, qui ipsi fidentem deducit ad mercatorem, quem scit vel scire debet excessurum pretium rigerosum, satis efficacem esse concausam damni quod datur emptori, & ita in subsidium teneri ad restituendum in solidum.

SVMMARIVM.

1 Pretio per electos æstimando si cõueniat vt aliquid notabile soluen-

a *Ca. 21. in 77.*
b *Ca. 17. in 17.*
c *l. metu. & leg. 2. ff. quod met. can.*
d *Ca. 17. nu. 4. & nu. 29.*
e *Arg. l. si mulier. ff. quod met. can.*
f *l. soluendo. ff. de negot. gest.*
g *In clem. censibus.*
h *l. vnica C. de emp. lic. à nu. 4.*
k *In 6. cap.*
l *Vbi supra num. 10. in fin. de tempor. ord. in 6.*
n *Num. 12.*

dum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum addatur, venditio erit iniusta.

2 *Obligatus tradere alicui aromata ad vsum illius, non tenetur illa tradere, si eis talis non eget.*

CONSILIVM VI.

Silvester aromatarius vēdidit omnia aromata, quæ habebat in sua apotheca, pretio per arbitros æstimando; & conuenerunt, vt Sebastianus emptor traderet quotannis vltra pretium prædictum aromata, quæ valerent decē scuta: ad vsum certarum personarum; & postea iterum conuenerunt, vt pro illis aromatibus valoris decem scutorum traderentur decem scuta in pecunia numerata, anticipata solutione in principijs annorum. Quæritur, an id liceat.

1 Respondeo primo, quod prior conuentio fuit iniusta quia omnis emptio & venditio: in qua pretiū maius notabiliter iusto datur, vel accipitur, est iniusta, iuxta iura,[a] & declarat S. Thomas,[b] quem in hoc citauimus in Man. confess.[c] & ex facto constat, quod maius iusto notabiliter pretium Silvester accepit a Sebastiano emptore.

2 Secundo, quod conuentio secūda fuit iniustior priore: quia per illam venditor voluit accipere maius pretiū, quàm per priorem; cùm palam sit plutis valere decē scuta anticipatè soluta in pecunia numerata absolutè venditori; quàm soluēda in aromatibus, & certis personis, quibus non egentibus non essent soluenda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pretium rei minuit pactum de retrouendendo; & magis, si addatur aliud pactum de locando venditori.*

2 *Locari potest venditori res empta cum pacto de redimendo, & tanti quanti locaretur cuilibet tertio: æquitas tamen suadet vt minori ei locetur pensione.*

3 *Vsurarij suspicionem habet, qui venditori cum pacto de retrouendendo & locando rem locat ad rationem tot pro centenario, habita relatione non ad valorem rei, sed pretij soluti: licet in conscientia æquius videatur, vt in pensionis impositione attendatur quanti tas pretij.*

CONSILIVM VII.

VTrum emens fundum cū onere retrouēdendi, & locandi cum venditori, & propter hæc onera imposita ei emit illū pretio multo minore, quā si emisset sine illis oneribus, quia illa oners sunt pars pretij; possit iustè locare illi venditori tam grāndi pēsione & afflictu, quam grādi pterat locare, si absolutè sine oneribus iusto pretio, & ita maiori emisset.[d]

1 Pro parte negante facit, quod videtur iniquum, siue inæquale, quod tantum afflictum pendat venditor emptori locanti sibi fundum venditū minori iusto pretio, quātùm penderet, si emisset iusto pretio: & quod pactum de rettouendēdo & locādo sibi factum in fauorē eius, retorqueatur in odium eius, ita quod debeat tantùm pendere, quantùm penderet, si absque vllo pacto vendidisset, quod videtur contra l. *quod fauore*.[e]

2 Sed pro parte affirmante facit, quod præfatus emptor est tam verus & integer dominus illius fundi, ac si emisset iusto pretio sine illis oneribus, licet teneatur ad illa subeunda: ergo seruatis illis potest eo vti ad alia, perinde ac sine illis emisset. Secundò, quòd si venditor nollet conducere, posset emptor illum locare tertio tam carè, ac si absolutè emisset, cùm nulla ratio suadeat minuere pretium quo ad illum. Et hanc puto de rigore iuris veriorem licet secundum æquitatem videatur in taxatione pensionis respiciendum ad pretium solutum.

3 Caueat tamen emptor, ne in instrumento taxetur ad rationem tot, puta quinque, vel sex pro centenario; ne inde in foro exteriori contra ipsum oriatur suspicio vsurariæ prauitatis.

SVMMARIVM.

1 *Commutare sicut ex iusta causa potest Papa laicorum pias dispositiones in alios similiter pios vsus; ita & laica potestas habens regalia, & non recognoscens superiorem, potest testantium voluntates de vno opere profano in aliud mutare.*

2 *Mediolani Dux habet regalia, nec superiorem ad quem appelletur eiusque Senatus regalium vsum habet.*

3 *Dispensatio iusta tollit vim legis & dispositionis contra quam dispensatur, nec peccat qui ea munitus contra dispositionem facit.*

4 *Prohibitio de non alienando expresse addita ad tacitam resultantem ex fideicommisso impedit dominy translationem, ac acquisitionem iuris ad rem, nu. 7 licet non impediat locationem & concessionem vsufructus, si ad modicum siat tempus. num. 3 at sola tacita prohibitio non impedit translationem domini licet fideicommissarius possit adueniente die alienationem reuocare. num. 6.*

5 *Facere, vel nō facere aliis: ex præcepto tenemur, quod alios nobis facere, vel non facere tamquam obligatos iusta volūtate volumus: quæ autem sunt consilij, quod non obligat, sicut nō possum iusta voluntate velle vt alius ea mihi ex obligatione faciant, vel non faciant, ita nec ego teneor ea alijs facere, vel non facere num. 9.*

10 *Concupiscentia inordinata, & non ordinata prohibetur Decalogo.*

CONSILIVM VIII.

MAgnificus quondā D. Augustinus Dominicus Saccus in suo vltimo testamento sibi hæredē instituit quondā D. Antoniū Puteum, ex sorore sibi nepotem, cum conditionibus infrascriptis: quod nolebat, vt posset quomodolibet vendere, alienare, permutare, nec disponere inter viuos, nec causa mortis, nec alio quouis modo, locū appellatum la Rosta, nec palatiū iacens, & situm in ciuitate Alexādriæ, in quarterio Marenghi, cui cohærent via communis, & D. Ioānes, Christophorus Panizonus, quia volebat vt dicta Rosta, & ipsum palatium conseruarentur perpetuo in dictum D. Antonium hæredem, ac eius filios masculos, vel in substitutos, ad effectum, vt conseruarentur dicta bona in ipsius testatoris memoriā: & propterea volebat, vt dictus D. Antonius, postquam factus esset hæres; vteretur insignis, & armis ipsius D. testatoris pro parte, & si casus euenisset, quòd dictus D. Antoni[us] decederet sine filijs masculis ex legitimo matrimonio natis, eo casu substituebat D. Petrū Camillū. de Canibus, Laudēsē, qui deberet etiā portare, & vti insignis & armis ipsius D. testatoris, saltē pro parte, nec volebat vt dictus D. substitutus valeret alienare, nec dispōere vt supra, de loco Rostæ, & palatio, sed reseruarentur filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis: & casu quod dictus D. Petrus Camillus decederet sine filijs masculis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod tunc, & eo casu volebat, vt dicta bona, & hæreditas iure substitutionis, & modis, & formis prout supra, peruenirent ad D. Fabricium, & inde in D. Epaminundam de Canibus de Bisnatis, & in eorum substitutorum filios; ita vt dictum palatium, & Rosta trāsirēt in dictos filios vsque in infinitum. Prædictus D. Antonius obiit sine filijs legitimis, & naturalibus, atque ita bona præfatæ hæreditatis peruenerunt in D. Petrum Camillum de Canibus substitutum; qui non obstante prohibitione expressa testatoris vendendi, aliove aliquo modo alienandi præfatum palatium, illud de facto vendidit D. Lucobo Francisco, & fratribus de Baratis; ciuibus Alexandrinis, nulla obtenta ab Excellentissimo Senatu dispensatione illud alienandi: quo audito, Episcopus Alexādriæ, precibus in Excellentissimo Senatu porrectis, petiit ob bonum publicū, præfatum palatium, vbi vendendū esset, sibi vēdi nomine sui episcopatus: cuius preces Excellentissimus Senatus decreuit venditori, & emptoribus intimandas, & vt interim nihil innouaretur: post quarum literarum concessionem porrectæ fuerunt preces in Excellentissimo Senatu nomine præfati D. Petri Camilli, in quibus nulla facta mentione prohibitionis expressæ vēdendi, aliōve modo alienandi ipsum palatium à testatore factæ, quæ contractum ab initio impedit, & irritat, sed tātùm substitutionis, & fideicommissi, petebat dictum cōtractum venditionis approbari, & cōfirmari, vbi aliàs validus esset, quibus visis, & attēcto substitutorū cōsēsu, placuit Excellentissimo Senatui, non quidē contractū approbare, sed tantùm dispensāre, vt ad vēditionem dicti palatij validē deueniri posset, in præiudicium tātùm ipsorum consentientium, quæ tamen venditio postea nō fuit facta dictis fratribus. Postea precibus Episcopi venditori & emptoribus intimatis, auditis partibus, Excellentissimus Senatus decreuit præfatū palatiū Episcopo vēdēdū esse, modo illud acquireret episcopatui. In quarum literarum executionem die octauo mensis Augusti anni proximè

a *Ca. 1. & 2. de empt & l. 1. ff de contrahen. empt.*
b *2. 2. qu. 77. art. 1.*
c *Ca. 23. nu. 77.*
d *Arg. l. fundi parem. ff. de euictionib. cap. cū Ioannes. de fide instrum.*
e *Cod. de ll.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præteriti emptum fuit palatium ab Episcopo,enumeratis pro parte pretij mille aureis,& præstita de residuo intra terminum inter partes conuentum soluendo idonea fideiussione,prius tamen obtenta ab Excellentissimo Senatu dispensatione contractus ipsius venditionis ineũdi, non obstante expressa testatoris prohibitione, neque tacita ex fideicommisso proueniente:quorum omniũ,nullo prætermisso,in precibus mentio facta fuit.Post hæc ũnia petierunt prædicti fratres,supplicatione porrecta in Senatu Mediolanensũ,iterum auditi.quo concesso;& auditis,quæ vtrimque afferebantur ab Aduocatis vtriusque partis,decreuit Senatus,in iam ordinatis ad fauorẽ episcopatus Alexandrini persistendum esse.Qua facti narratione proposita,quæritur:an Episcopus, in eo quod egit, aliqua ratione peccauerit,vel contra iustitiam, ita vt teneatur præfatis fratribus aliquid restituere,vel contra caritatem,ita vt saltem teneatur factum ipsum in foro pœnitentiæ detestari.

Et primò quidem videtur peccatum contra iustitiam, ex quo oriatur obligatio domum ipsam,vel integrũ eius pretium restituendi: quia dominus Petrus Camillus videtur potuisse transferre rãtumdem iuris in ipsos fratres, quantum ipse habebat; hoc autem ipsum fecisse videtur, cum eos in locum suum constituit,vt patet in instrumento. Quòd verò id facere potuerit, inde probari videtur, quod nihil aliud obstet quo minus id facere potuerit,nisi fideicommissum, quod tamen ab initio contractũ nõ impedit,aut irritat,sed tantùm operatur, vt post mortẽ eius, qui dominium transtulit,successio substitutorum nõ impediatur,propter quod solùm videtur necessaria dispensatio.Præterea videtur peccatũ contra iustitiã fuisse:quia ex cõtractu illo inter præfatos fratres,& D.Petrũ Camillum inito,licet non fuerit plenum ius,& perfectũ, quod dicitur ius in re,dictis fratribus quæsitum,videtur tamen saltem ius imperfectum illis quæsitum , quod ius ad rem dicitur , cuius impedimentum in impediente parit obligationem restituendi,non quidem rẽ ipsam,cuius consecutio impedita fuit,vel integrum eius pretiũ,sed tantùm, quantùm arbitrio boni viri visus fuerit damni passus, qui fuit impeditus quo minus rem ipsam consequeretur. Si verò concedatur peccatum non fuisse contra iustitiã,saltem videtur contra caritatẽ, quia est contra principiũ illud iuris naturalis, *Quod tibi non vis,alteri ne feceris:* cũ Episcopus id fecerit,quod sibi ab alio fieri noluisset.Præterea videtur peccatum fuisse contra præceptum illud Decalogi,*Non concupisces rem proximi tui:* quod probatur auctoritate Catechismi Romani in explicatione huius præcepti, *Non concupisces. &c.* cuius hæc sunt verba; *hoc autem præceptũ*,inquit,*vetat ne vllo modo quis cõcupiscat,etsi iure, legéque assequi id possit.ex cuius adeptione dammum proximo importari videat.*Quibus tamen non obstantibus,visum est Episcopo, & nonnullis egregiæ doctrinæ viris , non solùm hoc potuisse , sed etiam fieri debuisse propter necessitatẽ domus episcopalis.In cuius probationem duo supponũtur tamquam certa.Alterum est; inter fidei commissum simplex; & expressam testatoris alienandi prohibitionem;hoc esse discrimen,quod etiam si cõcedatur simplex fideicõmissũ contractum alienationis ab initio non impedire,aut irritare;hoc tamen de prohibitione alienandi à testatore facta,præsertim cum causa,quæ non respiciat fauorem hæredum, vel substitutorum, nullo modo concedi potest: quia expressa alienãdi prohibitio à testatore facta cũ causa,vt supra,cõtractũ alienationis de facto initũ , ab initio impedit,& omnino iuxta communẽ Doctorum sententiã irritum reddit. & ratio est euidens,quia vnusquisque potest rem propriam alteri relinquere quacumque apposita cõditione legibus & bonis moribus nõ contraria, quæ omnino seruãda erit. Alterũ quod supponitur;est,Principẽ posse propter publicã vtilitatẽ non solùm præferre in emptione rei vẽdẽdæ causã publicã priuatorum commodis,sed etiã veros dominos cogere ad rem propriam vẽdendam,præsertim vbi agitur de fauore Ecclesiæ, cuius necessitati sit consulendũ.Quibus suppositis,patet in primis quòd tẽpore cõtractus de facto initi inter D. Petrum Camillum & prefatos fratres,res adhuc erat integra,cùm ex prohibitione expressa, sicut priori loco supposuimus, contractus omnino irritus redderetur:& ideo iure potuit Episcopus petere;quod petiit,& Senatus cõcedere q; semel atq; iterũ,auditis partib⁹;omnibusq; maturè cõsideratis,concesserit; cùm ex eo quod posterius supposuimus, potuisset etiam præfatos fratres cogere,si verè domini facti fuissent,domũ Episcopo vẽdere , modò illã acquireret episcopatui:& ideo multo magis præferre potuit in vẽditione dictæ domus Episcopũ sui episcopatus nomine petentem dictis fratribus,quibus nullũ ius dominij in dicta domo cõpetebat. Hinc etiã manifestũ est argumẽtũ primo loco allatũ cõtra Episc.nõ valere:quia in hoc casu nõ solũ obest fideicõmissum simplex,sed etiã expressa prohibitio dictam domum alienandi , addita causa , quæ non respicit fauorem hæredum,vel substitutorũ, quæ est conseruatio memoriæ testatoris; vt patet ex iis , quæ superius dicta sunt. Neque aliquid probat argumentum secundo loco allatum, de impedimento iuris imperfecti, quod ad rem dicitur:quoniam tunc tantùm parit obligationem restituendi impedimentum illud, quãdo est contra iustitiam,non autem quando impedit aliquis consecutionem alicuius rei iuris ordine seruato ,quia tũc actus ille non est contra iustitiam:hic autem versamur in casu, in quo Princeps,auditis partibus,decreuit domum Episcopo vendendã esse, modo illam acquireret episcopatui. Quod autẽ dicitur de principio illo iuris naturalis, *Quod tibi non vis,&c.* non est ita intelligendum, quasi nemo debeat alteri facere,quicquid,quacumque voluntate,etiam deprauata , & à recta ratione recedente sibi fieri nollet. alioquin neque iudex posset tuta conscientia,capitali sẽtentia reum condemnare,neque minister condemnationem exequi;quia neuter illorum,si reus esset vellet condemnari,vel occidi,sed est intelligendum de volũtate rectæ rationi cõsentaneæ , quæ si esset in præfatis fratribus bonum publicũ priuato ipsorum commodo præferrent. Ad id autem quod ex Catechismo Romano obiicitur,respondetur,verba illa non eam sentẽtiam habere, vt nemini liceat cõcupiscere, quod iure & lege,*assequi* possit absolutè, quia inde prohiberentur lites omnes Christianis, etiam iustæ,quod esset erroneum, sed eam potius videntur habere sententiam,vt nemo erga rem alienã ita prauè sit affectus,vt concupiscat ius sibi competere rem alienã consequendi,quod non habet,vel appetat illius dominiũ in eum casum incidere,propter quem iustè re ipsa priuãdus esset,vt illam posset acquirere,hic autem versamur in casu,in quo prædicti fratres nullum habebant dominium rei vendendæ,sed remanebat adhuc penes D.Petrum Camillum;atque ideo licuit Episcopo petere, & obtinere, quod vendẽdam domum sui Episcopatus nomine posset emere,sicut fecit.

SEQVITVR RESPONSIO.

CVm in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ à Reuerendissimo Regente dictum fuisset,petitum esse ab eo, vt præfatus casus cum prædicta quæstione proponeretur coram Illustrissimo D.meo Cardinali,eodemque summo Pœnitentiario,dixit se respondisse,hoc negotiũ non pertinere ad præfatum Prætorium;sed videri sibi,gratum fore oratori,vt prędictus D.Cardinalis iuberet mihi:vt responderem:extra Prętorium,petitioni oratoris.Cuius iussa capessens,suscepi eam nondum lectam.Super qua dico primum,intellexisse me tunc , non quæri quæstiones supradictas,sed illam;An Senatus Mediolanẽsis posset mutare voluntates testatorum laicorum Ducatus Mediolanensis, ita vt ab eis relicta conuerti possint in alios vsus, vel in quos, vel quæ testatores nõ disponũt. Ad quã & alias quæstiones respondeo paucis,quia non vacat id facere multis.

Primum , quod præfatus Reuerendissimus D. Regens aptissimè respondit. Tum quia hoc negotium est publicũ & non est de numero illorum publicorũ , de quibus præfata Pœnitentiaria exaudit petentes illa, post vltimã eius reformationem à fel.me.Pio V.factam. Tum quia tangit principaliter forum exterius,in quo nõ prosunt literæ ab ea datæ,vt constat ex tenore suæ facultatis.

1 Ad quæstionem autem à me subintellectã respondeo affirmatiuè;nẽpe,quòd,vti certum est Pontificẽ Maximũ posse iusta de causa mutare relicta testatorum laicorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

in alios pios vſus, iuxta cle. *quia contingit.*[a] & ei anontata ita Imperator, Rex, & alij, qui habent regalia, & nno recognoſcit in temporalibus ſuperiorem, poſſunt mutare iuſta de cauſa relicta teſtatorũ laicorũ ad vſus profanos, in alios vſus profanos, & à fortiori in pios iuxta iura,[b] & sẽtiunt omnes,[c] & multi in c. *quæ in eccleſiarũ.*[d] & alibi ſæpe.

2 At Dux Mediolanenſis non recognoſcit, vt præſupponitur, ſuperiorem in temporalibus, & habet regalia, ſupremámque poteſtatem laicam, ita vt ab eo ad neminem in temporalibus appelletur; ergo potuit ex iuſta cauſa voluntatem & diſpoſitionem prædicti D. Auguſtini Dominici mutare in aliam, præſertim piam, & conſequenter Senatus eius Excellentiſsimus, cùm præſupponatur eum habere à Duce Mediolanenſi omnium regalium vſum.

Ad quæſtionem autem ab oratore queſitam, videlicet an præfatus Reuerendiſ. Epiſcopus peccauerit contra iuſtitiam cum obligatione reſtituendi, aut ſine illa, aut contra caritatem: videtur dicendum quod non. Tum quia nihil fecit contra leges iuſtitiæ ſpecialis, ea firma ratione quòd contractus emptionis & venditionis eſt licitus, & honeſtus, & iuſtus ſecundum leges iuſtitiæ ſpecialis, vt colligitur ex tit. *de contrahenda emptione.*[e] ac aliis multis; niſi aliqua lege ſpeciali prohiberetur; at nulla tali videtur prohiberi hæc emptio, de qua loquimur. Si qua enim prohiberetur, maximè per illam ſolemnem, qua prohibetur hæres alienare rẽ reſtitutioni ſubiectam, ius. gl.[f]

3 At lex illa non videtur obſtare; quia præfatus Senatus per ſuam diſpenſationem videtur abſtuliſſe illam, quo ad hunc caſum: & cõſtat per iuſtam diſpenſatione tolli vim legis, ſuper qua diſpenſatur, iuxta. *§. niſi vigor.*[g] Tum quia nõ obſtãt ſex ſupra cõtra hoc tacite & expreſſè oppoſita.

4 Ad primum enim reſpondetur negando; quòd præfatus Petrus Camillus potuerit trãſferre in præfatos fratres ius dominij, quod habebat in prædicto palatio: partim quia erat prohibitus tacitè alienare per fidei commiſſum factum à teſtatore, iuxta d.l.fi.[h] partim quia etiã expreſſè erat prohibitus alienare, quæ prohibitio expreſſa impedit tranſlationem dominij ſecundum omnes.

5 Ad ſecundum, quod tacitè inſinuatur, ſcilicet potuiſſe præfatum Petrum Camillum dare præfatis fratribus ius, quod ipſe habebat, & quo poterat vti, dum viueret; reſpondetur concedendo quod poterat locare ad paruum tempus; ſicut emphyteuta poteſt locare emphyteuſim, iuxta iura,[i] & tradit Speculator,[k] quem ſequitur Iaſon,[l] & etiam concedere vſumfructum, vt notat Baldus,[m] & Bartholus,[n] negando tamen, vt ſupra negaui, quod poſsit transferre dominium. Tum quia non ſequitur ex prædictis quod poſsit alienare: quoniam à ſeparatis non fit illatio;[o] & aliud eſt alienare, & aliud ad breue tẽpus locare, & vſumfructum concedere, cum per hæc non transferatur dominium; & per illud ſic, vt notatur in rub. *de reb. eccl. non alien.*[p] Tum quia neque emphyteuta poteſt alienare neque locare ad longum tempus ſine conſenſu domini proprietatis, quia prohibetur alienare ſine conſenſu illius. Itaque cõcedimus, quod præfatus Petrus Camillus potuit transferre aliquod ius in prædictos fratres & aliquod non potuit, & quia noluit q̃ potuit, & voluit quod nõ potuit, nihil validè effecit; quia vt actus valeat, oportet vt concurrant poteſtas & voluntas ad illum faciẽdũ, iuxta ca. *cum ſuper.*[q] cum aliis ibi à Doctoribus citatis.

Ad tertium reſpondetur primo negando quod nihil aliud obſtabat venditioni, quam Petrus Camillus intentauit facere, niſi quod præfatum palatium erat ſubiectum reſtitutioni per fideicommiſſum; quoniam etiã obſtabat expreſſa prohibitio alienationis, quę omnino impediebat tranſlationem dominij, ſecundum omnes in l. *filius fam.*[r] & in aliis multis locis, quæ ibi citant Ripa, & alij. Secundo, quod etiam multi tenent, etiam tacitam prohibitionẽ alienandi, quę reſultat ex fidei commiſſo, impedire tranſlationem dominij, & facere contractum ipſo iure nullum; & omnes, quod ſaltem reuocari debet volente fideicommiſſario per dictam vltimam.[s]

7 Ad quartum reſpondetur negando quod fuerit quæſitum vllum ius neque in re, neque ad rem, præfatis fratribus per illam venditionem iniuſtam, & nullam propter fideicommiſſum, & propter expreſſam prohibitionem alienandi. Tum per regulam illam, *Ex nihilo nihil fit.*[a] Tum quod non præſtat impedimentum quod de iure non fortitur effectum.[b]

8 Ad quintum reſpondetur negando id quod præſupponit argumentum, nempe quod peccant omnes faciendo aliqua aliquibus, quæ nollent ſibi ab illis fieri. Tum quia alioqui peccarent iudices, patres, & domini iuſtè punientes & caſtigantes delinquẽtes filios, & ſeruos, à quibus nollent ſibi eadem fieri; quod eſt cõtra c. *non eſt crudele,*[c] & alia multa tam ſacra, quam profana. Tum quia verũ ſenſus illius iuris naturalis, quod colligitur ex Matt.[d] relato à Gratiano,[e] iuxta mentem gloſſæ Archidiaconi & vtriuſque Cardinalis,[f] & ſacrorum Doctorum citatorum in Catena aurea D. Thomæ,[g] & ipſiuſmet D. Thomæ,[h] *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: non eſt quod abſolutè prohibeamur de præcepto ſub pœna peccati facere aliis quod nolumus nobis fieri, ſed quod prohibeamur de præcepto facere aliis id, quod de præcepto tenemur non facere illis: ſicut nolumus quod alij faciant nobis, quod de præcepto tenentur non facere: & quod de conſilio tantùm prohibemur facere alijs, quod de cõſilio tenemur ad illud. Sicut nolumus: vt alij de conſilio tantùm deſinant facere nobis id, quod de conſilio tantùm tenẽtur non facere. Verbi grati., de præcepto teneor nolle capere rem alienam inordinatè; ſicut nolo quod alius capiat rem meam: & ſicut nolo teneri ad mutuandum alteri non egenti extremè, niſi de conſilio tantùm, ita non debeo velle vt ali[a] teneatur mutuare mihi nõ egenti extremè, niſi de cõſilio tãtùm. Ita quod prohibemur facere aliis inordinatè de præcepto, vel de cõſilio ſicut volumus ne alii inordinatè de præcepto vel cõſilio rãtũ nobis faciant. Cùm igitur præfatus Reuerendiſsimus Epiſcopus non teneretur de præcepto ad nolendum emere; nihil peccauit emendo, quia nec voluit, vt præfati fratres de præcepto abſtinerent à bene emẽdo; eſto quòd de bono cõſilio Chriſti fuiſſet obligatus ad illud; quoniam cõſilia eius non obligant ſub peccato ad tui obſeruãtiam,[i] & tradimus nos poſt alios in Enchirid. confeſſ. c. 20. Addo tamen, quod neque de conſilio tenebatur ad illud. Tũ quia plus tenebatur prouidere ſibi quàm aliis.[k] Tũ quia plus tenebatur epiſcopatui ſuo, q̃ erat piũ op[a], quàm aliis quo ad vſus profanos, cum pia præferantur profanis.[l]

10 Ad ſextum, quod fundatur in præcepto 10. Decalogi & Catechiſmo Romano, reſpondetur non obſtare, quia, vt nos poſt S. Thomã & alios diximus in præcitato Enchiridio,[m] intelligitur de cõcupiſcentia inordinata, præſertim contra leges iuſtitiæ ſpecialis. At concupiſcere rẽ alienã per iuſtam emptionem, permutationem, vltimam voluntatem, & aliam viam iuſtam, nõ eſt inordinata, immo valde ordinata Epiſcopo egenti eo ad habitationem ſuam honeſtam. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Cõſciẽtia, quæ nõ potentia, nec habitus eſt ſed actus, aut eſt teſtificans, aut accuſans, vel excuſans, aut dirigens: quarũ prima & ſecunda ſpecies cum ſit generalis, ſi ſit contraria ſpeciali, non ligat: tertia verò ſi ſit certa, vel verè dubia, obligat ſecus ſi ſcrupuloſa, cõtra quã feciſſe nõ eſt arguẽd[a] is qui poſt factũ ſuper eo cõſulit Pœnitentiariũ n. 2. in fine.*

2 *Act[a], ad cui[a] valorẽ diſpẽſatio eſt neceſſaria, nõ poteſt valere, ãte quã impetretur, nec ſufficit q̃ ſit facta promiſſio illi[a] impetrãdæ.*

3 *Scrupulum habere is dicitur, qui habet aliquod argumentum apparens contra id quod credit, contra quod qui agit nedum non peccat, immo ſæpe multum proficit: quem ac erroneam conſcientiam etſi ſecundum aliquos nemo poſsit proprio iudicio deponere, verius tamen eſt quod poſsit, quando habet probabilem rationem id faciendi, præſertim ſi ſit doctus. n. 4.*

4 *Dubius in fide, qui & infidelis eſt, is non dicitur qui habet aliquod motiuum contra fidem quam credit, ſed is qui ita de ea deliberatò dubitat, vt nullam partem credat.*

5 *Petens abſolutionem ad cautelam, non ideo fatetur ſe excommunicatum, nec qui poſt factum petit conſilium, arguẽdus eſt, quod id quod ãte ea fecit fecerit cõtra cõſciẽtiã. n. 2. in fin.*

6 *Obligatio naturalis illa obligat cõſcientiam, quæ oritur ex pacto & conuentione quæ ſit licita, ſecus ſi ſit illicita.*

6 *Alienans contra iuſtũ & validum præceptũ teſtatoris, peccat, & ex contractu tali nullam nec naturalem obligantem in*

conſci

a *De religio. domib.*
b *Ut. & Digatam. ff. de adminiſt. rerum ad ciuit. pertin.*
c *In di. clem.*
d *De conſt.*

e *Et de aliis nib. empti.*

f *L. fin. §. ſed quia. & §. ſequen. cum ei concorda. C. comm. de legat.*
g *Sub ea. requiritis, & multa alia capp. cõſeqq. 1. 9. 7. & cap. de multa. de præb.*
h *§. ſed quia. & §. ſeq. C. com. de legat.*

i *Et non ſolũ. ff. locat. & le. nemo prohibetur. C. de locat.*
k *In tit. de locat. §. nũc aliqua. verb. 125.*
l *In le. fin. C. de iure. emphy. nu. 12.*
m *In L. 1. & l. item in fundo. ff. quibus. mod. vſusfruct. amitt.*
n *In l. 3. §. ecõtrario. ff. de acq. poſſ.*
o *L. Patiniaur. ff. de minorib.*
p *Et titul. de reb. alien. C.*
q *De off. de leg.*
r *§. diui. ff. de legat. 1.*

s *§. ſed quia. & §. ſequen. C. comm. de legat.*

a *L. decem de verb. obliga. e. ad diſſoluendum. de ſpoſ. impuber.*
b *Ca. non præſtat de regul. iur. lib. 6.*
c *23. q. 1. cap. duo talia nomina. 23. qu. 4.*
d *Cap. 7.*
e *Ca. 1. diſt. 1.*
f *Ibidem.*
g *Super præfato ca. 7.*
h *In lect. propria ipſiuſmet ca. 7. ſuper Matth.*

i *§. fin. 4. diſt. 1. quod præcipitur. 14. q. 1.*
k *Arg. c. ſi nãque 1. 23. qu. 1. & le. præſes. Co. de ſeruitut. & aqu.*
l *Arg. c. relatum. & ra. cũ in officijs. de teſtamen.*
m *Ca. 17. & 19.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

conſcientia contrahit obligationem, & num.10. in fin. etiam ſi promittat obtinere diſpenſationem, & num.7. & 8. cõtrarium tamen videtur admittere num.7. ad finem.

6 *Teſtatoru iuſtum præceptum obligat ſub peccato mortali: quod vel inde patet, quia niſi ſeruet iuſſus, poteſt excommunicari.*

7 *Prohibitus valide à teſtatore alienare, vendens etiam ſub conditione ſi Princeps diſpenſauerit, & promittat illam impetrare, non obligatur, antequam diſpenſatio impetretur. & num.6.*

8 *Vendens ſcienter malè, non tenetur de euictione, nec ad intereſſe, quando emptor ſciebat rem vel alienam, vel alienari prohibitã: immo nec tuta cõſcientia poteſt emptor petere nec vẽ nec intereſſe. n.10. at ſi fuit in bona fide, non tenetur venditor adimplere tradendo rem quam non poteſt ſine peccato alienare, ſed ex maleficio tenetur emptori ad intereſſe. nu.8.*

9 *Emens ſecundo loco, & accipiens rem quam ſcit alteri prius venditam, tenetur ſecundum aliquos in conſcientia primo venditori tradere: ſed hoc non procedit, quando prima venditio fuit nulla.*

10 *Iuramentum quidem ſeruandum eſt, quando non eſt maioris boni impeditiuum, poteſtque ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ; quale non eſt id, quod non poteſt ſeruari ſine peccato etiam veniali, vel iniuſtitia aliqua.*

CONSILIVM IX.

OBnixe rogatus, & quadamtenus iuſſus ab iis, qui facere id ſuo iure poſſunt, vt recognito reſpõſo à me dato in cauſa emptionis cuiuſdam domus à valde Illuſtri Reuerendiſſimoque D. Epiſcopo Alexandriæ, & perpẽſo reſponſo excellentiſſimi vtriuſque iuris Doctoris, & prælectoris primæ functionis iuris Cæſarei Academiæ Ticinenſis Thomæ Gualæ in eadem cauſa reddito, & typis excuſo Papiæ, quod videri poteſt contrarium noſtro: conſideratis itẽ iis, quibus ſubtiliter ac eruditè præfatus Reuerendiſſimus ſuam cauſam protegit à præfati eruditiſſimi Thomę magnis ictibus; reſpondeam', an prefatus Reuerendiſsimus idemque omnium cõſenſu iuſtiſsimus, iuſtè poſsit in foro conſcientiæ domum prefatam retinere, an teneatur reſtituere illam magnanimis fratribus de Baratis; qui prius illam emiſſe feruntur; faciam id breuiter, tum ob infirmam valetudinem, tum ne verborum, allegationum, & phalerarum oſtentatione, adiectorũ multiplicatione, veritas, perdatur, aut occultetur; quòd ſæpe fieri, eruditiſsimus Cardinalis Caietanus frequenter admonet, & experientia demonſtat, etiam in dictis ſcriptis, quibus perpenſis reſpondere iubemur.

Dico igitur primò, quod, ſi ego putaram meum reſpõſum ab eo edendum, & typis excudendum, munitius ex officina noſtra, licet paupere, prodiiſſet. Deinde gratias me agere, quàm maximas poſſum, Reuerendiſsimo D. Epiſcopo, quod me multò maioris, quàm merear, facit: & præfato excellentiſsimo Doctori, & primæ functionis Cathedrario, quòd mihi lõgè ſublimiorem locum, quam humilitas mea modeſtè ſubire poſsit, tribuit. Vtinam D. Ieſus, quando ego nequeo, vtrique cumulatè retribuat. Tertio, certiſsimum eſſe id, quod prefatus D. Doctor multis probat de conſcientia, multa minimè licere in illius foro, quod eſt Dei, quæ licent in foro exteriori; & contra plurima licere in illo, quę non licent in hoc. Quãuis quędam exquiſita Baldi & Iaſonis elogia, quæ de quidditate, ſeu definitione conſcientiæ colligit, vulgò magis, quàm eruditis, probari debeant, per ea quæ S. Thomas receptus tradit,[a] quę nos in compendium redegimus in Manu. cõſeſſ.[b] & tetigimus in prælect. 7.[c] vbi dicimus conſcientiam non eſſe potentiam, neque habitum, ſed actum; & diuidi in tres, ſcilicet teſtificantem, accuſantem, vel excuſantem & dirigentem: & hanc tertiam in certam, dubiã, & ſcrupuloſam ſecari: quarum duæ, ſcilicet certa, & dubia, ſpeciales obligant,[d] etiamſi ſint erroneæ,[e] ad parendum eis, vel certè deponendum ea: nõ autem tertia, ſiue ſcrupuloſa, neque aliæ duæ, cùm ſint generales cõtrariæ ſpecialibus, cuius rei exemplum vbi ſuprà ponimus: & ita fatemur cum præfato D. Doctore, quod ſi prefatus Reuerendiſsimus retinet prefatam domum contra conſcientiam ſuam dirigentem certam, & dictantem in ſpecie contra iuſtitiam retinere ſe illam domũ, peccare mortaliter, immo etiamſi retineret contra conſcientiam dirigentem dubiam, quæ dictaret ei probabiliter dubitare debere, an retineat contra iuſtitiam: non autem ſi retineret eam contra conſcientiam ſcrupuloſam, per ea quæ vbi ſupra diximus, & latius tradidimus in cap. *ſi quis autem.*[a] in commentariis tractatus de pœnit. decreti Gratiani iam pridẽ extra Italiam bis editis, & nuper in Vrbe tertio typis excuſis. Quarto, quod prætatus Reuerendiſsimus Deique Opt. Max. vt ex eius dictis conicio, timentiſsimus, non debet habere conſcientiã dirigentem certam, nec dubiã, immo nec ſcrupuloſam, quę ſibi dictet peccare ipſum mortaliter ob prefatę domus retentionem, propter ea, quę prefat[us] præcellẽs Doctor in dicto ſuo reſpõſo ſcribit.

1 Primum quidem, quòd videtur niti narratione facti parum ſuę intentioni commoda, immo contraria. Vtitur enim illa narratione, quod prefatus D. Petrus Camillus promiſit prefatis fratribus obtinere diſpenſationẽ à Senatu Regio ſuis expenſis pro venditione prefatę domus, quam fecit prefatis fratribus. Quę narratio nihil cõtinet commodans valori cõtractus iam facti, vt palam eſt: cùm actus, ad cuius valorem eſt neceſſaria diſpenſatio, nõ poſsit valere, antequam illa impetretur: non enim valet matrimonium contractum inter cognatos aliquo gradu intra 4. ſe attingentes, ante diſpenſationem impetratam, licet alter cõiugum promittat alteri ſe impetraturum eã,[b] & qui reſignat aliquod beneficium, reſeruata ſibi aliqua parte fructuum, vel penſione, ſaluo beneplacito Papę: ſi antequam obtineatur beneplacitum eius, capiat illã partem fructuum, vel penſionem, cenſetur ſimoniacus, etiam realis, vt prętorium ſacrę Pœnitentiarię cenſet, & nos ademus propedia in prefa. Man. cõſ.[c] & iuſs[us] neceſſarius ad adeũdam hęreditatem prędecere debet, iuxta l. *ſi quis mihi bona.*[d] vbi Bartholus cõmuniter recep. & à Iaſone[e] declaratus, idem dicit de permiſsione & licentia alienandi res Eccleſię, ſi eſt perpetua, & rei grauis: quia tractatus, & conſenſus qui ſunt neceſſarij, debent præcedere, nec ſufficit ratificatio poſtea ex interuallo facta, niſi certo modo, vt Immolenſis concludit, concordando opiniones diuerſas,[f] quem ſequitur Francus,[g] qui alios refert. Ergo promiſsio de impetranda diſpenſatione alienandi nõ potuit validare alienationem, antequam illa à Senatu concederetur, & conſequenter narratio illius promiſsionis non commodabat prefati D. prędecellentis Doctoris intentioni immo incommodabat: quia ſignificabat venditionẽ prefatam remanſuram nullam donec obtenta diſpenſatione ratificarent illam partes.

Secundò, quòd nititur narratione falſa, vel certè falſa ſibi ſignificante. Narratum enim fuit illi, quòd fuit obtẽta diſpenſatio à Senatu regio; ſignificando, quod fuit obtenta diſpenſatio conueniens intẽtioni prefati Petri Camilli, & fratrum de Baratis, & tempore opportuno, antequã prefatus Reuerendiſsimus ſe miſceret negotio, quod fuit falſum: non enim fuit conueniens intẽtioni prefatorum Petri Camilli, & fratrum, quia vt eſſet conueniẽs illi, oportebat illam cõtinere diſpenſationem, vt Petrus Camillus venderet prefatis fratribus abſolutè, & quòd venditionem factam regia eademque ſumma poteſtate approbaret: quorum nihil continebat: quia ſolùm continebat poſſe venire ad venditionem petitam in prejudicium conſentientium, & etiam hęredum tãtùm, & quod tot alia bona ęquiualentia ſupponerent oneri fidei commiſsi: & ita nec approbauit dictam venditionem antea factam ipſis fratribus, nec illa fuit facta cum modificationibus, quas adiecit Senatus. Nec Senatus fecit poteſtatem vendendi eo modo, quo ipſe vendiderat abſolutè, vt palam fecit prefatus Reuerẽdiſsimus per tenorem decreti ipſi[us] Senatus regij, & auctoritate inſtrumenti dictę venditionis. Nec fuit impetrata tempore opportuno, quia fuit impetrata poſteaquam Senatus inſſerat, ne quidquam innouaretur ſuper ea, poſteaquam prætatus Reuerendiſsimus petiit prætatam domũ ſibi vendi, donec Senatus ea de re decerneret. & ita remanſit dicta vẽditio nulla, donec decerneret Senatus: aut ad petitionẽ Petri Camilli ſimp liciter decreuit, vt poſſet vendi ſeruatis his, quę in decreto continebantur. Poſtea precibus Epiſcopi vẽditori & emptori intimatis, & auditis, decreuit Senatus, vt vẽderetur Epiſcopo, modo emeret illam pro Eccleſia ſua, cum

a 1. *par. q. 79. art. 13.*
b *Ca. 27. nu. 279.*
c *Nu. 17. & præl. 9. nu. 9.*
d *Cap. fin. de præſcrip.*
e *Capit. per tuas. il. 2. de ſimon. c. inquiſitioni. de ſentent. excõm.*

a *De pœnit. diſt. 7. in ver.*

b *Capit. 1. & tot. tit. de con. ſang. & affin.*

c *Ca. 25. nu. 107.*
d *§. iuſſum ff. de acquir. hæred.*
e *à nu. 31.*

f *In cap. 3. de his quæ fiunt à prælat.*
g *in ra. 1. nu. 13. de reb. eccleſ. non alie. li. 6.*

onere

Universidad de Deusto
Biblioteca

onere soluendi pretium, & faciendi alia in eo contenta; & ita nec præfata dispensatio fuit facta eo modo, qui cõueniret intentioni præfatorum P.Camilli, & fratrum de Baratis, nec tempore, quo posset eis prodesse, immo causa cognita Senatus nouè decreuit, vt venderetur præfato Reuerendissimo, si vellet eam emere pro sua Ecclesia, & ita in piam causam, prout postea emit prædictus Reuerendissimus. Et cõsequenter patet, multa falsa, vel significantia falsa, narrata fuisse præfato D. Doctori, quibus tãquã fundamẽtis nititur dictũ suũ respõsũ: & fundamẽto sublato, tollitur & corruit tudatũ. [a] Equidem fateor, me quoque, si mihi narrata fuissent præfata sic vt præfato D.Doctori, non fuisse responsurum omnino eo modo, quo respõdi. Nec mirari debet Reuerẽdissimus, quòd præfatus D.Doctor magis credidit narratis sibi à parte se cõsulẽte, quàm narratis mihi à parte cõtraria: quia frequẽter partes aduersæ solent credere aduersa, & informare patronos immo & iudices aduersẽ: & Iurisconsultorum est respõdere more Scęuolę ad proposita, vt proponũtur.

Tertio, cur præfatus Reuerendissimus non debeat accusare se peccati, est quod nihil prodest aduersæ parti; dicere, quod tua D.Reuerendissima sciuit præfatam venditionem inter præfatos P.Camillum, & fratres de Baratis fuisse factam, & quod non debuit facere aliis, quod sibi noluisset fieri; & quod sciebat se displiciturum præfatis P.Camillo, & fratribus, volendo domum præfatam sibi emere, &c. Quoniam ad hoc argumentum respondimus nos in respõso nostro resolutius, clarius, & vberius, quàm forte vsque ad illud temporis fuerit responsum, in solutione quinti argumenti contra præfatum Reuerendissimum formati, quod percupio videri & serena mente pẽsari ab aduersa parte, ne cum offensa diuina contra stimulum veritatis calcitret.

Quartò, cur præfatus Reuerendissimus non debeat se accusare peccati, est, quòd nihil obstat quod post emptionem præfatæ domus, non obstante decreto Senatus, & nõ obstantibus quibusdam aliis, quæ iuuant, ipse voluit consulere sacram Pœnitentiariam, & quosdam alios super iustitia illius cõtractus; & quod anxit eum conscientia sua: & quod contraueniens conscientiæ suæ peccat, &c. vt latius præfatus D.Doctor tractat.

3 Tum quia bonarum mentium est culpam timere, vbi culpa non est. [b] Tum quia faciens contra scrupulum cõscientiæ non peccat, vt supra dictum est, immo frequenter multum proficit, vt & nos adnotamus in Manu.consil. [c] post S.Antoninum, [d] & Siluestrum. [e] Tum quia Baldus & alij citati à præfato D.Doctore, vt supra dixi, non definierunt, nec diuiserunt conscientiam, eius naturam radicitus considerando. Tum quia scrupulum habere, est habere argumentũ aliquod apparẽs contra id quod credit vel opinatur, vt tradit Ioannes Gersonus, Cãcellarius Parisiensis, [f] & Adrianus, [g] quos referimus, & sequimur, [h] & Ioannes Maior. [i]

4 Vbi pulchrè declarans illud, [k] *Dubius in fide, infidelis est*, ait nõ dici dubiũ in fide, qui habet scrupulũ, hoc est aliquod motiuum contra fidem, modo credat eam; sed qui deliberata mẽte ita dubitat, vt nullam partem credat. Quæ etiã satis sentit Caietanus. [l] Et quamuis quidam à præfato D. Doctori citati videantur asserere, nõ posse quem scrupulum & conscientiam erroneam deponere proprio iudicio, sed tantùm alieno, & sui superioris: contrarium tamẽ est verius, per multa, quæ adduci possunt, & Siluester qui melius illis id pẽsauit, [m] dicit in hæc verba: *Immo dico quod hoc potest facere tuta conscientia ex consilio proprio, quando habet probabilem rationem, quod sic possit fatere, maxime si sit doctus.* hæc ille: qualis est præfatus Reuerendissimus.

5 Ad prædicta facit glossa recepta, [n] quatenus probat, postulãtem absolutionem ab excommunicatione ad cautelam, nõ se fateri excommunicatum, quia bonarum mẽtium est culpam timere, &c. & ita præfatus Reuerẽdissimus petens ad maiorem cautelam consilia, quæ petiit, nullatenus est censendus peccator; sed (vt ait gloss.) bonæ mentis quæ culpam timet, vbi culpa non est.

Quinto, quod nihil proficiunt aduersæ parti ea quæ adducit contra Reuerendissimum de naturali obligatione, quæ in foro conscientiæ seruãda est, etiamsi in foro exteriori non seruaretur, super quo tam D.Episcopus, quam præfatus D.Doctor multa congerunt parum necessaria, quæ pacis poterant resolui.

6 Cõcedimus enim aduersæ parti, obligationẽ naturalẽ quæ ex pacto & cõuẽtione licitis, etiã nudis nascitur, esse seruãdã in foro cõscientiæ etiãsi foro exteriori Cæsareo nõ seruaretur, vt tradit Bartholus communiter receptus, [a] & traditur in c.1, [b] & alibi sæpe. At negamus ortam esse vllam obligationem naturalem contra præfatum Reuerẽdissimum ex venditione facta inter præfatos Petrum Camillum, & fratres de Baratis. Tum quia in illa non interuenit Episcopus, nec procurator vllus eius, nec alia persona, quæ ipsum obligare potuisset, vt emptorem, vel vt vẽditorem: & res inter alios acta aliis non præiudicat. [c] Tũ quia nulla obligatio naturalis fuit orta ex illa venditione etiam contra præfatum P.Camillũ pro præfatis fratribus, quia nullum pactum, nec vlla conuentio illicita producit vllam obligationẽ naturalem. [d] At præfata venditio fuit illicita; quia fuit facta ab hęrede contra iustum præceptũ testatoris, vt palam est, quia certum est præceptum testatoris factum hæredi, ne alienet aliquam rem iusta de causa valere iuxta l. *filius famil.* [e] cum multis ibi per multos cõmẽtatores traditis. Certũ itẽ, ęp iusta dispositio testatoris habet vim legis iustæ, iuxta auth. de nup. [f] & c.8 *vltima voluntas testatoris modis omnibus seruari debet.* Certum item, quod hæres illicitè omittit seruare iusta præcepta testatoris; & compelli potest ad illa seruanda, [h] etiam per censuras ecclesiasticas, vt adnotat Couuarruuias, [i] quod licet in specie non probet illius contextus, nec allegati per eum, probat tamen cap. *licet.* [k] vbi potest hæres excõmunicari, nisi seruet iustum præceptum testatoris; & constat apud omnes, non posse quem excommunicari maiori excommunicatione, nisi ob peccatum mortiferũ. [l] Tum quia non prodest aduersæ parti, dicere quod præfatus P. Camillus licitè poterat vendere præfatam domum sub conditione, si Senatus dispensaret; & quòd ipse promisit in contractu obtinere dispensationem. Tum quia venditio fuit pura, & promissio de obtinenda dispensatione nõ fuit posita per conditionem, sed per modũ & onus iniũctum ipsi P.Camillo, vt eam suis impensis impetraret: & modus, & onus iniunctum per viã modi, non faciunt dispositionem conditionalem, vt probatur in ca. *verum.* [m] & tradit Bartholus, [n] & alibi sæpe. Tũ quia si venditio fuit conditionalis, nullam obligationem produxit antè adimpletam conditionem. [o] Et cum conditio numquam fuerit completa; quia, vt prædictum, numquam præfatus Senatus dispensauit, vt ille contractus valeret, vel fieret, immo totum contrarium decreuit, ergo illa venditio nullã produxit obligationem, si fuit licitè conditionaliter facta & cum absolutè facta sit illicita, nullatenus vllam obligationem naturalem produxit, etiam inter partes; quãto minus in Episcopum, quia nullatenus in ea interuenit?

Sextò, quia nihil prodest aduersæ parti dicere, quòd alienatio præfata, etiã si simpliciter esset inualida, valuit tamen in præiudicium P.Camilli alienantis; ita quod remansit obligatus naturaliter prędictis fratribus ad interesse, iuxta Baldum, [p] per Fredericum & Decium, [q] quamuis aptius potuit allegari contextus ipsiusmet ca. *imperialem.* Sed, vt dixi, nihil prodest. Tum quia ex hoc non infertur, Episcopum, qui non alienauit, obligari ex illo contractu naturaliter illis, vel P.Camillo; cùm nullatenus per se, nec per aliũ, qui potuit illũ obligare, interfuerit illi, vt prædictum est in quinto argumento. Tum quia per hoc nõ excusatur à peccato mortifero præfatus P.Camillus, qui cõtrauenit scienter præcepto iusto testatoris, iuriq́ue canonico, & Cęsareo, quibus prohibetur alienatio rei prohibitæ alienari iusto prędicto testatoris.

8 Tum quia falsum est P. Camillum præfatis fratribus teneri ad interesse: quia tunc vendens sciẽter malè teneretur de euictione, & ad interesse, quando emptor emit bona fide: non autem quãdo emit mala, sciens rem esse alienam, vel sciens venditorem non posse illam iustè vendere, vt est casus in l. *si fundum.* & l. *emptor.* adiuncta glossa, [r] immo id probat etiã præfatũ c. *imperialem.* ibi, *bonæ fidei ęptor.* ex quo gl. expresse id colligit. Tũ quia qui vẽdit scienter liberũ hominẽ ęp seruo, & rẽ sacrã vel locũ religiosum

a *In extrauag. ad reprimendũ. verb. denunciatio.*
b *Et 2. de pœnis.*
c *Leg. 1. & 2. C. res inter alios acta. & l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obligat cum ei adnot.*
d *l. iuris gentiũ. §. pacta. ff. de pactis. l. generaliter. ff. de verb. oblig. & in malis. 22. q. 4. & c. in malis. de reg. iuris li. 6.*
e *§. diui. 2. ff. de legat. 1. & §. disponat testator. & erit lex. col. 4.*
f *13. q. 2.*
g *Ca. si hæredes. & c. Ioãnes. de testamentis.*
h *In d. capi. si hæredes.*
i *De voto.*
k *Cap. nemo. & ca. nullus. 11. q. 3.*
l *Et c. fi. cũ eis adnot. de condi. appos. & le. 1. C. de donatio. quæ sub modo.*
m *In rubr. & l. quibus diebus ff. de conditt. & demonst.*
n *§. omnic. iusti. de verb. oblig. & si pro re. de rescrip. li. 6.*
o *In c. imperialẽ. de prohib. feudi alien.*
p *In consilio. 185. num. 6.*
q *C. de euictio. & leg. si fundo. cũ aliis multis. ff. eod.*

a *Ca. cũ Paulus. 1. qu. 1. & c. veniens. de præbend. non bapti.*
b *C. ad eius. 5. dist.*
c *Ca. 27. nu. 282.*
d *1. par. tit. 3. ca. 10. §. 10.*
e *In summa. verb. scrupulus. q. 2.*
f *In tit. de regu. moral. qui est primus secunda partis operum eius col. 2.*
g *In quolib. 2. fol. 28. pag. 2.*
h *In c. si quis autem. num. 13. de pœnit. dist. 2.*
i *Lib. 3. sent. dist. 25. qu. 4. col. 3.*
k *Ca. 1. de hæreticis.*
l *In summa verb. scrupulorum.*
m *Vbi supra.*
n *In c. venerabilem. in verb. postulauit. de elect.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro profano ignoranti emptori, peccat quidem mortaliter, licet teneat emptio in præiudicium vendentis, ad hoc vt emptor bonę fidei, sed non malę fidei agere possit ex empto aduersus venditorem.[a] Et ita præfatus P. Camillus peccauit mortiferè alienando rem iustè prohibitam alienari, & non valuit alienatio: nec fuit obligatus ad tuendam alienationem iniustam, & iniquam: sed ex maleficio tenebatur ad interesse præfatis fratribus, si emissent bona fide, ignorantes maleficium eius, & putantes domum illam esse liberam à præfata prohibitione alienationis: sed quia nouerunt contrarium, vt patet ex eo, quòd cauerunt sibi, vt dispensatio impetraretur sumptibus P. Camilli: non obligauit eum, etiam ad hoc, vt ipsi possent agere ad interesse.

9 Septimò, quòd nihil etiam prodest aduersæ parti dicere, quod præfatus Reuerendissimus sciuit alienationē præfatam à P. Camillo fratribus de Baratis factam, antequam petiissent domum præfatam sibi vendi; eo quòd, qui emit aliquam rem iam venditam alteri, sciens illam esse venditam, debet postponi priori emptori, etiamsi prius fuisset sibi tradita, in quod allegat glossam, Albertum Salicetum & Iasonē,[b] quæ nihil ad hoc faciunt: sed eis quę rēdis multū tēporis vanè impēdi, legens multa scripta in l. *filius fam.*[c] quæ tractant materiam præfatæ l. *quotiens*, putans plurimum id importare: non enim credebam allegari l. *quotiēs.*[d] quæ est propria sedes illius cōclusionis, & incogitantes ad hoc allegaretur d.l. *quoties.*[e] Non ergo inquam prodest illud aduersa parti. Tum quia illa glossa id non dicit, vt etiam Alexander & Iason ibi significarunt, & probatur: quia si diceret illud, maximè diceret per illa verba, *Bonā fidem.* At illa verba referuntur ad venditorem, & non ad emptorem, vt colligitur ex glossa in textum relata. Tum quia licet id diceret, & esset verū, per ea quibus Iason ibi, non in limitatione 2. vbi allegatur, sed in limitat. 9.[f] confirmat: tamen nihil facit ad propositū: quia loquitur de emptore secundo rei, qui sciebat venditorem prius vendidisse illam alteri venditione valida, & legitima, vt palam colligitur ex illa l. *quotiens.* & ex mente omnium in eam comminiscentium. In proposito autem loquimur de secūdo emptore, qui sciebat primam quidem emptionem factam, sed inualidè, iniustè, & iniquè, adeo quod etiam in contractu fuit expressum necessariam esse ad eius valorem Senatus Regij dispensationem. Tū quia regula,[g] est, *Non præstat impedimentum quod iure non sortitur effectū* quæ plurimis exornari potest, præsertim illis multis quæ congerit Felinus,[h] probando quòd de rescripto priuilegio, collatione, lite, compromisso, & aliis, quę ipso iure sunt nulla, nihil est curādū, nec vlla est faciēda mētio.

10 Octauo, non etiā prodest aduersæ parti, dicere quod venditio præfati P. Camilli fuit iurata, & quod iuramentū, quod potest seruari sine interitu salutis æternæ; est seruandum iuxta cap. *verum*,[i] & alia, quæ parum aptè citātur ad probandum quod ex illo contractu nata est obligatio naturalis contra Episcopum, qui eam tenetur seruare in foro conscientiæ; Non inquam id prodest. Tum quia D. Episcopus nec per se, nec per alium iurauit illam venditionem, & consequenter non fuit ex eo nata vlla obligatio cōtra illū. Tū quia nō omne iuramentū est seruādū, sed tantùm licitū, & iustū: iuxta capit. *si aliquid*[k] & tradit S. Thomas receptus,[l] vbi dicit nullum iuramentum contra iustitiā factū, esse seruādū: pro quo casus in c. *animaduertendum.*[m] vna enim comitum requisitarum ad hoc, vt iuramentum sit licitum, est vt contineat iustitiā, & quod promissum est possit licitè sine peccato seruari, iuxta cap. *quamuis pactum.*[n] quatenus probat non esse seruādum iuramentum, si absque dispendio salutis æternæ, ideſt sine peccato etiam veniali, vel sine impedimento maioris boni non potest seruari, vt ait præfatus S. Thomas,[o] receptꝰ ab omnibus. Quæ omnia tradimus in Manua. confess.[p] Iuramentum enim non potest esse vinculum iniquitatis, ideſt, non potest obligare aliquem ad vllam iniustitiā, & iniquitatem.[q] Cum ergo iniustum, & iniquum sit vendere rem alienam, vel suam quam habet cum obligatione iustè sibi posita non alienandi, vt prædictum est; præfatus P. Camillus non solum non tenetur seruare iuramētum, sed tenetur pœnitere, quod illicitè iurauit, & desistere à tuendo peccato, quod fecit: & certè, mea sententia, grauiter peccaret, qui consuleret illi, vt placeret sibi alienatio illa, & pergeret in illius detensione; perinde ac qui consuleret alicui, vt placeret illi fornicatio commissa, & in illius complacentia perseueraret. Et caueāt sibi, qui per canones parum pensatos, & leges non bene digestas, & applicatas, contrarium illi coniulunt. Tum quia si iuramentum esset licitum, non solùm produxisset naturalem obligationem quo ad forum conscientiæ, sed etiām ciuilem quo ad forum exterius secundum omnes; & consequēter dicendum esset malè iudicasse Senatum Regium, cuius tamen contrarium ipsamet aduersa pars asserit.

Nonò, quod illa, quæ ab aduersa parte geminantur & reiterātur de naturali obligatione, qualis nulla nata fuit contra Episcopum de iuramēto, quod fuit illicitū, & nullatenus seruandum, & ad probādum præfatam venditionem absque licentia & dispensatione regia valere, adeo sunt leuia, vt non sit opus eis respōdere: & adeo pro eiusmodi habuit ea Senatus Regius, cuius decretum aduersa pars laudat: vt noluerit dare licentiā vendendi etiā Episcopo, etiam pro Ecclesia, & in piam causam, nisi multis, & grauibus adiectis modis, & oneribus, vt ex eius decreto maturitate magna edito constat. Et certè iure quis miretur aduersam partem ita sibi contradicere, vt neget ab vna parte posse Regem sine magna compensatione disponere de re, & dispositione sui subditi quo ad forum cōscientiæ; & ab altera asserat; quòd venditio facta contra dispositionem iustam testatoris, quam Rex non potest sine iusta causa mutare, producat naturalem obligationem, etiam facta sine vlla Regis & superioris auctoritate, quo ad idem forum conscientiæ.

Decimò, & postremò, quod nihil prodest aduersæ parti id quod ait. Episcopum peccare cooperando peccato P. Camilli, quod admittit impediendo, ne adimpleat naturalem obligationem eum in foro conscientiæ ligantem ad tradendam præfatā domū præfatis fratribus. Tū quia, vt suprà probatum est, P. Camillus nullam obligationem contraxit per illam iniustam, & nullam venditionem ad tradendam rem venditam. Tum quia *præfati fratres*, eo quòd fuerunt conscij prętatæ prohibitionis alienandi, nō possunt petere iustè à P. Camillo rem ipsam, nec interesse vt suprà probatum est. Tum quia, etiam si præfati fratres bona fide emissent, non possent rem emptam petere, sed tantùm agere ad interesse: ad quod nulla ratione dici potest obligatus Episcopus, & vt dictū est supra de vendente scienter liberum hominem, vel rem sacram id ignorāti quia emptor etiam bonæ fidei non potest petere liberum hominem, vel rem sacram, sed tantum repetere pretium, quod dedit, vel interesse, quod ob id sibi debetur non tātùm ex contractu, quantùm ex maleficio in eo facto, vendendo scienter rem, quæ non erat vendibilis, illud ignoranti. Salua in omnibus quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non est cassare censum annuū vitalitium, soluto aliquo pretio etiam non iusto. num. 2.*
2 *Contractus omnis non gratuitus est iniustus, si nō seruetur pretij æqualitas.*
2 *Pensio seu annua præstatio per quintuplicem cassari solet.*
3 *Census annuus centum pro mille in vita accipientis valet.*
4 *Cassatio census vitalitij, recepta certa pecunia, reducitur ad venditionem.*

CONSILIVM X.

PETRVS, cui debebatur præstatio annua septuaginta duorum ducatorū quoad viueret, tantùm accepit à Ioanne ducenta scuta pro præfatæ præstationis annuæ cessione.

Quæritur primo, an contractus sit vsurarius.

Secundo, an sit iustus.

Tertio, quo nomine sit censendus.

1 Ad primam quæstionem respondetur, quod nō est vsurarius; ea firma ratione, quā nos in Commēt. de vsuris[a] ponimus, scilicet quòd solus ille contractus, qui formaliter, vel æquipollenter est mutuum, potest esse vsurarius; & prædictus nō est formaliter, nec æquipollenter mutuū; non quidem formaliter, vt palam est, neq; æquipollenter

a *Lex si liberi hominis. & l. liberi homini. cum ea adnot. ff. de contrah. emptio.*
b *In leg. quotiens. la. i. C de fideicommis.*
c *§ dini. 2. de leg. 1.*
d *C. de rei vendi.*
e *C. de fideicommiss.*
f *Num. 26.*
g *Lib. 6.*
h *In c. ex tenore. nu. 2 de rescript.*
i *Et ea si vere, cum alijs, de iureiur.*
k *Et c. iurauit, ea. in malis. 22. q. 4.*
l *2. 2. qu. 89. art. 7.*
m *22. q. 2.*
n *De pactis lib. 6.*
o *Vbi supra.*
p *Ca. 12. nu. 25.*
q *Capi. inter cætera. 22. q. 4. & c. quanto de iureiur.*

a *Supra ca. si seruanda. 14. q. 3. nu. 4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

siue virtualiter, quoniam Ioannes non potest cõdicere siue repetere 200.quæ dedit,neque Petrus potest repetere, vel condicere prædictam præstationem:& ad hoc, vt quis fiat vsurarius,oportet,vt tradẽs pecuniam accipiat formaliter,& virtualiter aliquid vltra sortem vt mutui, vi dicimus vbi supra, [a] & quod cedens obliget se formaliter vel virtualiter ad dandum aliquid vltra sortem.

a *Num.6.*

2 AD SECVNDAM videtur dicendũ, quod prędictus contractus est iniustus:quia nõ est gratuitus, vt palam est,& contractus non gratuitus, siue sit nominatus,siue innominatus,in quo non seruatur æqualitas pretij dati & accepti,est iniustus, vt definit Scotus, [b] relatus à nobis in Man.confess. [c] quod ipsum & S. Thomam sensisse ibidem dicimus:& pretium 200.ducatorum, quod dedit Ioannes,& pretium annuæ præstationis 72. ducatorũ ad vitam Petri non sunt æqualia, immo pretium præstationis videtur excedere pretium ducentorum scutorum vltra dimidium iusti pretij. Tum per l. *hæreditatum*, [d] quæ probat præstationem annuam quo ad vitam eius,cui præstãda est, valere ad minus quintuplum eius quod est quotannis præstandum. Tum quia pensiones annuæ concessæ ad vitam pensionarij redimuntur communiter per solutionẽ quintupli auctoritate Papę,immo multi ditiores,& qui nõ premuntur egestate,vel ægritudine aliqua,nolunt extinguere ob quintuplum.

b *In 4.li.sent. diff.15.q.2.*
c *Ca. 23.nu. 78.*
d *ff.ad l.Falcid.*

3 Tum quia nos satis probamus in d. comment.de vsuris, [e] quod iustè possunt accipi centum quotannis pro mille,cum ea conditione, vt cessante vita accipientis cesset obligatio reddendi ea.

e *Num.128.*

4 AD TERTIAM respondetur, quod non potest vocari contractus donationis gratuitæ: quia ab vna parte accipitur pretiũ in pecunia numerata, & ab altera præstatio annua,quæ merx quædam est:nec potest appellari mutuum,vt dictum est in responsione ad primam,neque permutatio, nec locatio,vel cõductio,vt palam est:sed potest appellari emptio & venditio:quia ab vna parte datur pretium,& ab altera merx: potest etiam appellari contractus innominatus,do vt facias,iuxta l. *naturalis*: [f] quia Ioannes dedit,& Petrus facit cedens, quia cessit præfatam præstationem.Salua,&c.

f *ff.de præscr. verb.*

SVMMARIVM.

1 *Contractus censiticos sine alia superioris licentia omnes inire possunt.*
2 *Census pretium saltem redimibilis non est iure communi taxatũ, expediret tamen taxari,sed an à cognoscente superiore possit, non est certum.*

CONSILIVM XI.

IN ciuitate & diœcesi Cremonensi, & in tota prouincia Mediolanensi censuum contractus hactenus numquam celebrati fuerunt, sed emphyteutici, seu libellarij in vsu fuerunt,ex quibus fructus ad rationem quinque pro centenario percipiebantur.Verum quia à nõnullis annis nulli contractus huiusmodi super bonis Ecclesię conceduntur,pauci admodum super bonis laicalibus pecunias hoc modo implicare volunt, eo quod aliunde maius lucrũ iustè percipiãt.Propterea conqueruntur ciues & incolæ pecuniis egẽtes,quod necessitatibus suis prouidere nõ possunt,& ideo ciuitas instanter petit ab Episcopo, vt velit permittere introduci vsum censuum iuxta formam datam in bulla Pij V.& taxare fructum, qui iustè & tuta conscięntia ab huiusmodi contractibus censualibus percipi possit. Dubitat tamen Episcopus Cremonensis de duobus.

Primo, an prædictæ petitioni annuere debeat ex prædicta Bulla Pij V.quæ potius videtur tollendo abusus nouam formam censibus in locis,vbi celebrantur, dare, quã concedere, vt vbique locorum etiã seruata forma ibi tradita indistinctè introducantur.

Secundo,an ipse vna cum decurionibus possit præfigere,& taxare fructum census, puta ad rationem 7. pro 100. habito respectu ad alia lucra,quæ communiter in dicta ciuitate & diœcesi diuersis modis fiunt, & electa media & moderata summa,non autẽ rigorosa,nec pia,seu inferiori.

1 AD PRIMVM DVBIVM respondeo primo, quòd ciuitas Cremonæ, & suum territorium non indiget licentia noua Papæ,nec sui Episcopi, nec alius superioris Ecclesiastici,vel sæcularis ad faciendum contractus censiticos;quia iure communi naturali, diuino, & humano est id eis permissum, vt copiosè nos post alios tradimus in Manna. [a] aut certe tangimus copiosius tradita in c. *si fœnerauerit*, [b] vbi late comminiscimur in extrauagantem prædicti Pij V.Secundo, quod Reuerendissimus Episcopus sine vllo scrupulo potest facere suis subditis facultatem exercendi prædictos contractus.Tum quia id non est dare facultatem nouam, sed declarare iure communi esse sibi datam.Tum quia, licet frustra impetretur quod iure communi conceditur, [c] poterit tamen prodesse ad tollẽdos scrupulos aliquorũ trepidãtiũ timore vbi nõ est timor; quod bonarum esse mentium dicit Gregorius. [d]

a *Cap. 7.nu. 234.*
b *14.q.3.*
c *Lex.1.ff.ad municip. & c.2.sum gloss. de rescript.*
d *In c.ad eff. in fin dist. 3.*

2 Ad Secundum dubium respondeo primo, quod iure communi non est taxatum pretium dandum pro annuo cẽsu,saltẽ redimibile:& ideo in diuersis prouinciis diuersum statuitur,aut visitatur,vt latius diximus in comment. prædicto. [e] Secundo, quod arbitror conuenire reipub. vt taxetur pretiũ soluendum pro annuo censu redimibili, circumspectis illis,quæ circumspicienda in dubio proponuntur;quamuis dubitari posset an ciuitas recognoscens Superiorem possit illud statuere, an requiratur auctoritas suprema:quæ non recognoscat Superiorẽ: & in regnis Hispaniæ nõ est statutũ illud à ciuitatibus, & Episcopis,sed à Regibus sæcularibus,vt in Castella, vel à tribus statibus,& ipso Rege,seu à Rege de consensu trium statuum,vt in Nauarra. Salua,&c.

e *Cap. si fœnerauerit.*

SVMMARIVM.

1 *Census perpetui irredimibiles constitui possunt sine circumstantijs à Pio V.requisitis.num.3.*
2 *Lex nõ est generaliter intelligenda,si per specialem, vel aliquã rationem firmam limitatur.*
3 *Intellectus extrauagan.Pij V.annullantis pacta tollentia facultatem redimendi censum.*

CONSILIVM XII.

STante extrauagãte Pij V.lata super constitutione cẽsuum,an possit constitui census perpetuus sine circũstantiis dictæ extrauagantis?

1 Respondendũ videtur primò posse; quia dicta extrauagans nihil meminit de censu perpetuo:& cum sit lex exorbitans à iure communi antiquo, vtique non debet extendi. [f] Secundo,quia ratio condendi præfatam extrauagantem fuit mens & voluntas tollendi contractus vsurarios,qui fiebant sub specie pactorum de retrouendẽdo,& emẽdo pretio minore iusto propter gratiam & facultatem,quam ementes faciebant vendentibus de redimendo,quando vellent,vel vsque ad certum tempus eodem pretio;quæ ratio & mens cessat in censu perpetuo irredimibili,vt palam est.

f *Reg. quæ à iure,de regu. iuris lib.6.*

2 Non obstat,quod lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, [g] & præfata extrauagans loquitur generaliter de censu,non distinguẽdo de perpetuo & irredimibili,ac de temporali redimibili:quia obiectio nõ procedit,quoties lex generalis per legem specialem restringitur, [h] etiam si specialis præcedat generalem, [i] cuius exemplum est in authen. *offeratur*. [k] & in l. *sciendum*. [l] At in casu proposito speciali lege statutum est,valere constitutionem cẽsus perpetui sine facultate redimẽdi. [m] Nec etiam procedit dicta regula,quando est aliqua ratio firma illam restringẽs etiam sine lege speciali iuxta glossam receptam. [n] At in casu proposito est maxima ratio restringendi,videlicet,quia in censu perpetuo cessat mens & intentio legislatoris,vt supra dictum est.

g *Le.de pretio.ff.de publ. in rem actio.c. solita.de maior. & obed.*
h *Le.in toto. ff.de regu.iuris,eodem tit. lib.6.*
i *Le.nam & posteriores.ff. de legibus.*
k *C. de litis contest.*
l *ff. qui satisf.cog.*
m *Ca. Eleutherius 28.q. 2.c.præterea. de iure patronatus.*
n *In d.le.de pretio. ff. de publi. in rem act.*

3 Non etiam obstat præfata extrauagans, quatenus annullat pacta,quibus directè,vel indirectè tollitur facultas redimendi,& aufert præscriptionem centenariam, & immemorabilem:quia loquitur solum de pactis adiectis censui temporali,& redimibili,& de præscriptione, quæ allegari posset contra huiusmodi facultatem; non autem de pactis de non retrouendendo,nec redimendo,adiectis contractibus perpetuis sine facultate redimendi:ita quod in contractu census cum facultate redimendi non potest apponi pactum,vt illa facultas tollatur per lapsum alicuius temporis,puta per non solutionem pensionis intra certũ tempus,vel aliquod aliud simile, ad tollendam facultatẽ redimendi in aliquo casu:& ita præsupponit agere de cõtractu,in quo apposita est eiusmodi facultas:quia priuatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

a t. decem ff. de verborum oblig. c. ad diſſoluẽdum. de deſponſ. impub.

præſupponit habitum, [a] & quia abſurdũ eſt dicere, quod non valeat pactum de non redimendo cenſum perpetuũ conſtitutum à teſtatore, vel donatore pro Miſsis perpetuo celebrandis in aliqua Eccleſia, & quod faciet cenſum redimibilem, qui ſine illo pacto erat irredimibilis: abſurdum enim eſt dicere quod pactum huiuſmodi non ſolũ ſit nullum, ſed quod operetur contrarium eius, ad quod ponitur, & quod de cenſu alioqui perpetuo & irredimibili faciat temporalem, & redimibilem, cùm tamen ſit appoſitum ad maiorem declarationem perpetuitatis, & irredimibilitatis, contra l. *non omnis*, [b] & ca. fi. [c] Denique d. extrauagans nulla ſui parte vetat principaliter emi, & vẽdi cenſus perpetuos, neque pacta de non redimẽdo huiuſmodi emptionibus apponi; ſed veluti incidenter, & per adiectionem ſtatuit, vt pacta, quę tollunt facultatem redimendi, nõ valeant, præſupponendo clarè, ſe ſtatuere de emptionibus cenſuum factis cum facultate redimendi.

b ff. ſi certum petatur.
c De verborum ſig.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus annuus poſt extrauagantem Pij V. non poteſt attenta illius mente emi, niſi totum pretium numeretur & ſoluatur tempore contractus, de iure autem communi pro illo poteſt volente venditore alia res ſolui, vel etiam debitum antecedens compenſari. nu. 2.*

3 *Emptio annui cenſus & cuiuslibet alterius rei non poteſt contrahi, niſi certo pretio conſiſtente in pecunia numerata, pro eo tamen poteſt, volente venditore, alia res ſolui, modò ſimus extra caſum Extrauag. Pij V. de cenſibus. nu. 1.*

CONSILIVM XIII.

AN conſtitutio cenſus ob pecuniã longè antea à vẽditore debitam, quæ non fuit ſoluta in pecunia numerata tempore conſtitutionis, ſit valida?

1 Reſpondeo primo, quod nõ videtur valida, ſi eſt facta poſt extrauag. fel. rec. Pij V. quæ incipit, *Cum onus*: quæ videtur requirere, vt ſolutio totius pretij cenſus conſtituendi ſoluatur in pecunia numerata ipſo tempore, quo cõſtituitur: quamuis diſputando fortè teneri poſſet non probari hoc efficaciter ibi, vt in commẽt. de vſur. [d] inſinuauimus, ponderando, quod non dicit, *pecunia numerata ſoluta*, ſed ſolùm, *pecunia numerata*, & quòd dicit non poſſe totum pretium ſolui antea, ſignificando quod pars pretij poteſt ſolui, ſed quia quidquid verba ſonent, videtur mens auctoris fuiſſe, vt totum pretium in pecunia numerata ſoluatur tempore conſtitutionis, puto eſſe verum quod dixi.

d Super ca. 1. 14. q. 3. n. 88.

2 Secundo reſpondeo, quod cõſtitutio cenſus ante prædictam extrauagantem facta valet, ſi pretium fuit cõſtitutum in pecunia numerata, licet ſolutio facta fuiſſet in alia pecunia, vel re, quę nõ eſſet numerata pecunia. Tum quia extrauagãs illa quo ad hoc ius nouum inducit, & ita nõ ſe extendit ad præterita. [e] Tum quia videtur quo ad hoc valdè rigoroſa, & quadamtenus contraueniens æquitati, quæ apud omnes videtur dictare, pinguiorem eſſe ſolutionem, vno, duobus, vel tribus annis anticipatam, qua fruitus eſt vẽditor cenſus ſine vllo cẽſu & intereſſe, quam eiuſdem quãtitatis ſolutionem tempore cõſtitutionis, qua neſcitur an & quomodo ſit fruiturus. Tũ quia innumeri cõtractus vẽditionis cenſuum fuerunt facti ante prædictam cõſtitutionem tam in his partibus, quàm alibi, in quibus ſeruatum eſt quidem, vt pretium cõſtitueretur in pecunia numerata: quia id erat de ſubſtantia & eſſentia emptionis, non tamẽ quod ſolueretur in ea, & in tempore & articulo cõſtitutionis, quod eſt de forma accidentali: & ita oporteret illos iudicare vſurarios, quod eſſet longè alieniſsimũ, & abſurdiſsimum à ratione prædicta contractus emptionis. Tum quia ex neutra extrauaganti Martini V. & Calixti III. colligitur, quod ſit neceſſarium, quòd ſolutio fiat in pecunia numerata, licet prima magis id inſinuare videatur, vnde nec Illuſtriſsimus Toletanus in ſumma Conciliorum poſuit eam inter ſex conditiones, quas ex eis colligit, neque ego inter octo, quas ante ipſum collegeram, dum Salmanticæ extrauagantes illas prælegerem, & poſtea in cap. 1. [f] quamuis ambo collegerimus, quòd pretium debet conſtitui in numerata pecunia, & quòd totum debet ſolui, id eſt, eſſe ſolutum, à tempore conſtitutionis, ſed aliud eſt, quòd pretium totum debeat conſtitui in pecunia

e Ca. 2. & c. fin. de conſtit.

f Notab. 22. 14. qu. 3.

A numerata, & q; totũ debeat ſolui: & aliud eſt, q; totũ debeat cõſtitui, & ſolui in pecunia numerata. Tũ quia extrauagantes prædictæ; quatenus loquuntur de pecunia numerata, videntur id facere ad ſignificandum, quod is cõtractus debet iuſtificari ex natura contractus emptionis: qualis non poteſt eſſe, niſi pretiũ cõſtituatur in numerata pecunia, vt eſt textus irrefragabilis in §. *item pretium*. [a] Poteſt autẽ ſolui in alia re, quam in numerata pecunia, quod quotidie fit iure quidem per l. *pretij*. [b] cuius ſummaria tã Saliceti, quam Baldi, habent in effectu, quod contractus emptionis nõ irritatur, nec deſinit eſſe talis, eo quòd ſolutio fiat in pecoribus, vel alia re, quam numerata pecunia: & gloſſa ipſius reſpondens ad dictum §. *item pretium*, [c] ſic ait, *poteſt autem ſolui in alia re, quam in numerata pecunia*. quod quotidie fit, & iure quidem, per dictã l. *pretij*. in hoc clariſsimam, quæ habet pretium debere conſtitui in numerata pecunia quo ad conuentionem, ſed non quo ad ſolutionem, quæ volenti venditori poteſt fieri in alia re: quod ipſum paulo latius dicunt ibi Baldus, & Salicetus & Angel' [d] vbi laſõ [e] id admonuit, & totus orbis hoc ſeruat: quod non ſatis aduerterunt quidam doctiſſ. Theologi, qui nullam differentiam conſtituerunt inter conuentionem de pretio, & ſolutionem eius; cum tamẽ de eſſentia, & ſubſtãtia, & forma emptionis ſit, vt pretium cõſtituatur in numerata pecunia, de accidentali vero, & voluntaria, vt ſolutio fiat in illa, vel alia re, quæ creditori placuerit. Tum denique, quod præfatæ extrauagantes Pontificũ non damnant emptiones cenſuum aliter, quàm ibi dicitur vt fiant, imitas, ſed ſolùm approbant illas, de quibus fuerunt prædicti Papæ conſulti, vt palam eſt, ideo videntur reliquiſſe alias, quæ ſecundum naturam iuſtæ emptionis erant licitæ, in ſuo bono ſtatu. At emptio cenſus conſtituto pretio in pecunia numerata, ſoluto etiam ante in aliis rebus æſtimatis illa quantitate, eſt iuſta, immo iuſtior eo reſpectu, quo venditor maiore tempore fruitur pretio; ergo, &c. Ob quæ arbitror hanc partem eſſe veriorem. Salua quæ iuſtior fuerit ſententia.

a Inſtitut. de empt.
b C. de reſcind. vendit.
c Inſtitut. de empt.
d In d. §. item pretium.
e In addit. ad Portium.

B

C

SVMMARIVM.

D 1 *Vendens rem certo pretio conuertendo in annuos cenſus, ſi relinquat illud penes emptorem obligantem ſe pro rata retenti pretij dictum cenſum ſoluere, committit vſuram, niſi aliũde excuſetur.*

2 *Emptor rei emptæ fructus percipiens etiam antequam [g] pretiũ perſoluat, non tenetur ad vſuras pretij non ſoluti de iure canonico; poſt moram autem tenetur ratione fructuum perceptorum.*

CONSILIVM XIIII.

QVidam vendidit domum alteri, pacto interpoſito vt de pretio emeretur annuus cenſus ad rationem decem vel nouem pro centenario, ſoluta pretij parte reliquam partem emptor retinuit, promittens venditori ſe pro retento pretio ſoluturum prefatam cenſus rationem. venditori id placuit. Quæritur quid iuris.

E

1 Reſpondeo primò, quod caſus propoſitus duos contractus continet, quorum prior eſt emptionis, & poſterior promiſsio emptoris deſoluendo cenſum pro parte pretij, quod debeat ad rationem decem, vel nouem pro centum.

De poſteriore autem, an ſit vſurarius, videtur eſſe magnæ quæſtionis. Pro parte namque negãte facit l. *curabit*. [f] quatenus ſecundum Baldum & Salicetum habet, quod emptor qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vſuras pretij non ſoluti. Secundo, quòd accipere vſuram, ſeu aliquid vltra ſortem pro intereſſe, etiam lucri ceſſantis, licitum eſt, iuxta gloſſam receptam, [g] & in caſu propoſito videntur capi illa nouem, vel decem annua pro intereſſe lucri ceſſantis.

F

Pro parte verò affirmante facit primo, q; de æquipollentibus idem eſt iudicium, [h] & quod æquipollere videntur hæc duo, emere prædium centum, & ſolutis decem, retinere nonaginta, ſoluendo nouem annua, donec illa nonaginta ſoluat; & accipere ab alio mutuo nonaginta; & ſoluere nouem annua, donec illa nonaginta reddat. At palam eſt hoc poſterius eſſe vſurarium, ergo & prius eſt tale. Secundo, quod accipere aliquid pro dilatione ſolutionis, eſt vſurarium, vt probat prædictũ c. *conſuluit*. & nos poſt alios tradimus latius in comment. de vſur. [i] & in caſu

f C. de actionibus empti.
g In cap. cum quæſtum. de vſur.
h Leg. fin. ff. mand.
i Ca. ſi furaueris. 14. q. 3. n. 3. in 25.

propoſito

Universidad de Deusto
Biblioteca

propoſito venditor accipit aliquid vltra ſortem principalem ab emptore, eo quòd dat ei dilationem conſtituendi cenſum annuum pro parte pretij non ſoluti: ergo vſuram admittit.

Non obſtant oppoſita: non primum: quia illa l. *curabit* vel non eſt ſeruanda iure canonico, vel eſt intelligenda de intereſſe fructuum, quos percipit emptor poſt moram nõdum ſoluto pretio. Ad ſecundum reſpondetur concedendo, quod licet accipere aliquid vltra ſortem pro intereſſe etiam lucri ceſſantis, negando tamen, quod in caſu propoſito dicatur capi pro illo: nulla enim fit mentio de domo empta, an eſſet frugifera, an eſſet locabilis, nec quanti poſſet locari, neque an inueniretur cenſus emendus, nec alia quæ requiruntur ad capiendum intereſſe lucri ceſſantis, attamen promittitur certum lucrum annuum. Quare mea ſententia is contractus poſterior, prout proponitur, vſurarius eſt. Salua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Mercator qui plura exercuit mercimonia, quæ vix ſine fraude exerceri poſſunt, reputet apud ſe, vt poteſt, omnia, & veriſimilẽ quantitatem damni reſtituat, & primo certa certis, deinde incerta pauperibus.*

2 *Mutuans frumentum ſibi reſtituendum poſt meſſem, modo non obliget mutuatarium ad reddendum melius, non peccat, licet ſperet quod ei reddatur nouum melius, & magis aptum vt conſeruetur.*

3 *Societas contracta ad lucrum & damnum, cum pacto quod liceret ponenti operam loco fructuum ſeu lucri ſoluere certum intereſſe, licita eſt, modo ponens pecunias ita illas poſuerit, vt ſtarent eius periculo.*

4 *Gabellam fraudantes, & ſub nomine ſuo permittentes fraudari, an obligentur reſtituere remiſſiue.*

5 *Cenſus ante Piũ V. partim pecunia, partim aliis bonis certo pretio æſtimatis emebantur?*

6 *Pœna reſtituendæ ſortis in caſu moræ ſoluendi cenſum ante bullã Pij V. apponi, & peti poterat.*

7 *Emens rem tamquam ſuppoſitam alicui cenſui, de quo tamen an iure ſubſiſtat dubitatur, non poteſt propria auctoritate ſpoliare exiſtentem in poſſeſſione exigendi, poteſt tamen velle, vt de illius iuſtitia agatur, niſi vendens in venditione rem dicto oneri ſuppoſuiſſet.*

8 *Pretium cenſus redimibilis incertum, irredimibilis verò videntur eſſe viginti pro vno.*

9 *Societate finita, ob moram ſoluendi ſortem nihil capiendum, niſi damnum quod ei inde prouenit.*

10 *Societas officiorum cùm reuocatur, poſſunt fructus decurſi conuerti in ſortem, & augeri ſocietas.*

11 *Societas ſuper officio non poteſt iniri vltra valorem officij: & capere fructus ex re quæ non parit, eſt contra ius naturæ, nec tolerantia Papæ, quæ eſt ſolùm permiſſiua, & non approbatiua excuſat.*

12 *Vendens vineam tamquam liberam ei qui ſcit eam non eſſe talẽ, coram Deo non tenetur de euictione.*

13 *Vendi non poteſt res dilata ſolutione in certum tempus, pluſquã nunc valeat, niſi quando vendens erat rem in dictum tempus ſeruaturus, dubitaturq; an illo tempore res ſit pluris vel minoris valitura. & nu. 14.*

CONSILIVM XV.

PRimum dubium eſt. Quidam, qui lõgo tempore exercuit nonnulla mercimonia diuerſi generis, cum tamen omnia mercimoniorum genera vix ſine peccato exerceri poſſent, & propterea ipſe potuit acquiſiuiſſe aliqua illicitè, neſcit tamen quantitatem. Pro illorum emendatione quid agendum eſt, vt ſuæ conſcientiæ conſulatur?

Secundum. Eſt ſolitũ in quodam loco, quando mutuantur frumenta, quod mutuo recipientes, quando illa reſtituunt, reddant meliora, ſi licet recipere dictam meliorationem?

Tertium. Fuit contracta ſocietas ſuper mercimoniis cũ pacto inter ſocios de ſtando lucro, & damno, vel quòd illi qui recipiebant pecunias, ſoluerent certũ intereſſe cõuẽtũ illi, qui pecunias dabat, & dicti ſocij ſoluerũt illi intereſſe licet non tantùm, quantùm conuenerant, aſſerentes ſe velle etiã pro maiori eorum commodo magis de intereſſe ſoluere, quam reddere computa, & rationes dictæ ſocietatis. Dubitatur, ſi licuit recipere dictum intereſſe.

Quartum. Fraus gabellæ aliquando facta eſt pro bonis fraudantis, & etiam, ab aliis ſub nomine illius, abſque eo tamen, quod ipſe participaret de aliquo lucro: propter dictam fraudem, ſi tenetur ad reſtitutionẽ aliquã, & cui?

Quintum. Cenſus iniri & conſtitui ſolebant ante conſtitutionem Pij V. partim cum pretio, partim verò mediantibus bonis ſtabilibus æſtimatis ab ipſis partibus: ſi liciti ſunt?

Sextum. Ante dictam conſtitutionem Pij V. cenſus fiebant cum multis pactis, & inter alia, quod in caſu moroſitatis non ſoluẽtis dictum annuum cenſum, poſſit ille cõpelli ad reſtitutionem ſortis principalis. An vigore dicti pacti compelli potuerint cenſuarij ad reſtitutionem dictæ ſortis principalis, propter quod natæ ſunt lites, & dãna? an eorum ratio habenda ſit, & quæ?

Septimum. Domus empta fuit cum onere certi cenſus, ſed dubitauit emptor dictæ domus, quod huiuſmodi cenſus eſſet indebitus, & vſurpatus ſuper dicta domo, & propterea illum recuſauit ſoluere, niſi oſtenderetur quod dicta domus eſſet dicto cenſui obligata. Si licet?

Octauum. Item ſi ante conſtitutionem Pij V. fuit licita exactio cenſus ad 10. pro 100. & etiam poſt dictam conſtitutionem?

Nonum. Initis ſocietatibus ſuper officiis, illiſque extinctis, ſi licuit recipere eoſdem fructus, aut aliquod vtile, facta omni diligentia de recuperanda ſorte principali, quam debitor moroſus non ſoluit; & aliquando non eſt facta tanta diligentia, quanta potuit: ſi debẽtur dicti fructus poſt diſdictam, & quanti?

Decimum. Quandoque dictæ ſocietates renouantur, in quibus connumerantur fructus, & intereſſe decurſi illa diſdicta. An ſit licitum?

Vndecimum. Fiunt ſocietates ſuper officiis: ſuper quibus dantur pecuniæ cum participatione fructuum dictorum officiorum, ad rationem 11. & 12. pro 100. ſuper periculo vitæ ipſius dantis, vel alterius nominati, & dictę ſocietates fiũt ad certum tempus durarurę: & vt plurimum conueniunt officiales, qui habent eorum officia quaſi locatitia pro ſimilibus ſocietatibus faciendis, & pro diuerſis etiam innumeris aliis ſocietatibus obligata longè vltra quam valeãt dicta officia, & longè plus quam fructus reddant, vt recognoſcant bonam fidem: & currunt dictæ ſocietates periculo vitæ eius, qui dat pecunias. An liceat, ſtante etiam licentia, & tolerantia Papę?

Duodecimum. Eſt vendita vinea ad inſtantiam vnius creditoris per viam Curię, & cum onere certę reſponſionis: emptor dictę vineę quærebat vendere alteri, & cedere iuri, & iſte alter ſciebat de dicto onere reſponſionis: quæ tamen venditio: ſeu ceſsio effectu caruit, & ideo ad inſtantiam eiuſdẽ creditoris fuit de nouo dicta res ſubhaſtata, & vendita cum aſſertione, quod res vendebatur libera pro quanto intelligebatur, & quod emptor de eo ſe informaret: vnde ille, qui volebat primo emere ab illo primo emptore, emit vigore iſtius venditionis ſecũdę, & ſubhaſtationis factę ab illo creditore, ſeu iudice ad illi° inſtantiam vendentis, & ſuper vinea fuit derectum poſtea onus; propter quod ille, qui vendidit: cogitur cauere de euictione ex eo, quòd in ſecunda venditione expreſsit dictam vineam eſſe liberam, vbi tamen prius dixit eſſe grauatam. Quæritur, an in foro cõſcientiæ dictus emptor teneatur, ex quo de dicta reſponſione habuit notitiam ante dictam ſecundam venditionem factam.

Decimumtertium. An ſit licitum vendere rem maiori pretio ad tempus, quam quod tunc in pecunia numerata vendi poſsit, propter dilatam dilationem temporis: & ſi non licet, an debeat haberi aliqua ratio dicti pretij propter dilatam dilationem?

Decimumquartum: & ſi venditur frumentum, aut vinũ pro pretio, quo communiter tali tempore valebit, & pecuniam exiget; an liceat?

1 Ad primam quæſtionem reſpondeo, quod is, qui varia mercimonia exercuit, debet ſecũ reputare vſque ad quãtam quãtitatem veriſimilem proximis nocuit; & ſi poteſt meminiſſe quantum aliquibus certis perſonis nocuerit, reſtituet eiſdem.[a] & ſi non poteſt ad memoriam reuocare quantùm aliquibus certis perſonis nocuerit, vel memi-

[a] *Arg. ca. ea ig. de iureiur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nerit,quòd multis aliis nocuit, ſed non recordatur, debet bona fide reputare quãtùm plus, vel minus potuit nocuiſſe eo modo, vt reſtituere teneatur, & reſtituere illud pauperibus,vel impẽdere in alia opera pia,iuxta tex.& gloſſ.[a]

2 AD SECVNDAM,quod ſi expreſsè, vel tacitè conueniatur, vel conſuetudo habeat, quod mutuatarius reddat melius frumentum,quàm accepit,peccat mutuans, & tenetur reſtituere illud plus, quod accepit,[b] ſed ſi non fiat conuentio, nec conſuetudo obligat ad reddendũ melius,ſed contingit,quod cùm teneatur reddere idẽ in ſpecie,reddit melius frumẽtum,eo quod eſt ſanius,vel nouius ad conſeruandum aptius,non peccat accipiendo,nec tenetur reſtituere,etiam ſi minus principaliter mutuãs fuerit ad mutuandum frumentum,quod reciperet melius:ea tamen mente, quod contentus foret reſtitutione frumenti æquè boni,nec peteret amplius,neque conquereretur:quoniam ſpes illa minus principalis non facit mutuum vſuratium, iuxta glo. receptam.[c]

3 AD TERTIAM reſpõdeo, quod,ſi ſupradicta ſocietas erat vera,ita quod capitale non manebat ſaluũ conferenti pecuniam,immo ſi perderetur, periret illi, & non aliis ſociis,ſatis licita eſſet,ſi autem capitale, ſeu ſors principalis debeat ſalua reddi conferenti, non eſſet licita, per ea quæ nos poſt alios ſcribimus in Man.[d]

4 AD QVARTAM reſpõdeo primo,quod eius deciſio pendet à deciſione illius grauiſsimæ quæſtionis, An gabella poſsit ſalua conſcientia fraudari ab eo,qui ſe ſubiicit pœnæ impoſitæ fraudanti, ſi damnatus fuerit in foro exteriori. Secundo,quod ad eius deciſionem præmiſimus, & conſideratiumus altiora, & plura, quã qui ante nos eam tractarunt,in dicto Man.[e] ex quibus diligens lector poterit colligere vtriuſque deciſionem, quamuis ea non ſine cauſa ibi eſt obnubilata.

5 AD QVINTAM reſpondeo, quòd cenſus impoſiti ante extrauagantem Pij V. non deſinunt eſſe liciti, propterea quòd pars pretij fuiſſet ſoluta in pecunia numerata,& pars in aliis iuſtè eſtimatis,ſi alia neceſſaria fuerunt ſeruata: quoniam ante illam pretium cenſus poterat ſolui in aliis bonis,quàm pecunia numerata, immo & remittendo debitum à venditore ſoluendum emptori, cũ finis extrauag. prædictæ habeat non eſſe illi locum in cenſibus ante illam conſtitutis,vt per eius tenorem patet.

6 AD SEXTAM reſpondeo,quod ante prædictam Pij V.conſtitutionem iuſtè poterat apponi pœna reſtitutionis ſortis in caſu contractæ moræ ſoluendi cenſum: & ita peti potuit & poteſt reſtitutio prædictæ ſortis poſt cõtractam moram, immo & impenſę & damna ob illam litẽ conſequuta deberentur à rali moroſo,eo modo quo in aliis litibus debentur ab iniuſto litigante, per notata in c.*finem litibus.*[f]

7 AD SEPTIMAM reſpondeo primò,quod,ſi ille, cui deberi cenſum in inſtrumento emptionis dicitur, eſt in poſſeſsione accipiendi cenſum, non licet negare illius ſolutionem:quia eſſet priuare ipſum auctoritate propria, quod non licet.[g] Secundo, quod, ſi non eſſet in poſſeſsione percipiẽdi illum,nec ſpoliatus ab ea, nec fuit mens vẽditoris obligare ementem ad pluſquam ipſe debebat, põderanda eſſent verba inſtrumenti, an per ea ſatis probaretur cenſus ille eſſe impoſitus contra ementem, & ſi ſatis probaretur,non liceret negare,& ſi non probaretur ſatis, poſſet negare ſolutionem:quia poſſeſſor in dubio non tenetur id quod poſsidet indiſcuſſum dimittere.[h]

8 AD OCTAVAM reſpondeo, quod Pius V. non ſtatuit quantitatem pretij dandi pro cenſu, & ita non eſt definitum quod ſit iuſtum pretium cenſus redimibilis, licet pro cenſu irredimibili videatur dari debere ad rationẽ 20. pro vno,[i] & ita ſecundũ varias terras varium eſt pretium cenſus redimibilis, vt nos latius diximus in commẽtario prædictæ extrauagantis.

9 AD NONAM reſpondeo,quòd non videtur licere ſocio conferenti pecuniam, capere aliquid vltra ſortem poſt diſdictam,ſiue poſt receſſum à ſocietate,pro tempore poſt illum receſſum currente: quia iam ceſſat ſocietas, & periculũ perdendi ſortẽ, ratione quorum poterat accipere aliquid vltra ſortẽ:& cauſa ceſſante ceſſat effectus.[k] Nec obſtat, quod ſocius ſit in mora ſoluendi. Tum quia mora non reddendi mutuum non inducit ius petendi aliquid vltra ſortem.[a] Tum quia per aliam actionem, vel officiũ iudicis poterit recuperare damna,vel impenſas. Tenetur tamen vltra ſortem reddere damnum,quod dedit,eo modo,quo ſingulariter ait S.Thomas receptus,[b] quem in alio conſilio referimus.

10 AD DECIMAM reſpondeo primo,quod non ſatis intelligo quæſtionem. Secundo, quod ſi mens quærentis eſt, an liceat poſt diſdictam renouare ſocietatem, & quod quantitas ad quam aſcendunt fructus quæſiti ex priori ſocietate,ponatur in ſocietate: Reſpondeo, quod non video cur non liceat,cùm liceret ei pecuniã ex priori ſocietate extractam cum reliqua lucrifacta ponere in ſocietate penes alium.[c]

11 AD VNDECIMAM reſpõdeo;quòd contra ius naturale videtur,vt contrahatur ſocietas ſuper lucro officij, quod ſperat officialis,vltra valorem, quem valet ipſi officiali officium ſuum,ſuper cuius fructibus contrahitur ſocietas,per ea quæ poſt D.Thomam & alios, nos quoq; tenuimus in c.*ſi fœneraueris.*[d] dũ ea ratione probamus iure naturali prohiberi vſuram;eo quod ex re quæ non parit quæritur partus:& tolerãtia Papæ,qui ſolum permittit,& non approbat actum,non facit eum licitum, iuxta gloſſam celebrem,[e] & licet periculum mortis poſsit iuſtificare contractum donationis, vel alium de ſe licitum, factum cum conditione, vt dans pecuniam perdat illam, ſi moriatur intra illud,aut illud tempus; nõ tamen poteſt iuſtificare contractum de ſe illicitum, qualis eſt ſocietas ſuper re infructuoſa.[f]

12 AD DVODECIMAM reſpondeo,quod in ei⁹ propoſitionis linea penultima videtur poſitum verbum, *emptor*,pro verbo,*venditor*. Secundo,quod in caſu propoſito venditor non tenetur in foro conſcientiæ ipſi emptori pro reſponſione, quia emptor ſciebat illam deberi à vendente vineam.[g]

13 AD DECIMAMTERTIAM reſpondeo, quod qui vendit rem carius iuſto pretio propter dilationem datam ad ſoluendum;admittit peccatum vſuræ, niſi dubium eſſet, an res vendita pluris valitura ſit tempore ſolutionis,& venditor ſeruaturus eſſet illam vſque ad illud tempus,iuxta c.*in ciuitate.*[h] vt nos declaramus in dicto Manual.[i]

14 AD DECIMAMQVARTAM reſpondeo, quod licet vendere rem pluris,quàm valeat tempore vẽditionis,dilata ſolutione,concurrentibus duobus: alterũ, quod ipſe venditor volebat ſeruare rem vendendam vſque ad tempus ſolutionis faciendæ : alterum,quod eſſet dubium,an tẽpore ſolutionis valeret illa res plus,vel minus, quam pretium conſtitutum. caſus eſt in d.ca.fi.[k] & reſolutio communis in d.c.*in ciuitate*. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus, empti pretium debet ſolui in pecunia numerata.*
1 *Cenſus impoſitio, cum pacto vt etiam re cenſuaria perempta ſolui debeat:vel ne illa alienari poſsit, vel ea alienata cẽſuarius non ſoluente emptore cẽſum ſoluere teneatur, & non ſoluendo puniatur, vſuraria iudicanda, & ad formam bullæ Pij V. reducenda. num. 2.*

CONSILIVM XVI.

D.GASPAR debebat Auguſtino quamdam pecuniæ ſummam,& anno 1568. menſe Maij conuenerunt inter ſe,vt Gaſpar venderet ei cenſum redimibilem ſuper ſua domo, ad rationem octo pro centum,cum pactis,& conditionibus,vt Gaſpar teneatur illum ſoluere,etiam quomodocumque pereat domus ipſa, & quod non poſsit illam vendere in præiudicium Auguſtini; & quod in caſu venditionis,ſi emptor non ſoluerit cenſum, remaneat Gaſpar obligatus ad illum ſoluendum: & quod non ſoluens tempore ſtato,incurrat talem pœnam. Quæritur an huiuſmodi contractus ſit validus.

Reſpondetur primò, agere me gratias DD. conſulentibus,quod meo dignantur ſtare iudicio,quod vt è vultu Dei prodeat,oro ipſum omnipotentiſsimum & maximũ.

Secundò,quòd fæl.recor.Pius V.edidit extrauag.cuius initium eſt,*Cum onus*, circiter duobus menſibus antequã fieret is,de quo quæritur,contractus cenſiticus:per quam

a *Ca.cum tu. de vſuris.*
b *Arg.c.1.& 2.14.q.3.*
c *In cap.conſuluit. de vſur.*
d *Ca.17.nu. 251.*
e *Ca.17.à n. 202.*
f *De dolo & contum.& in toto tit.de ea lumni. & C. de pœna temere litig.*
g *Toto tit.de reſtit.ſpoliat. in le.ſi dederit.ff. de iudi.*
h *Le. illud.ff. de petitione hared.*
i *Argu. gloſſ. communiter receptam in auth. perpetua. C. de ſacroſanct. eccl.*
k *Ca.cũ ceſſante. de appell.*

a *Ca. conſuluit. de vſuris.*
b *In 2.2.q. 62.art.4.*
c *Arg.l.illud. ff.ad l.Aqui.*
d *14.q.3.*
e *Cap. denique.4.diſt.*
f *Arg. c.cum Paulus.1.q.1.*
g *Per le. 2.§. venditor. ſub fin.ff.de actio. empt.*
h *Iuncta cap. fin.de vſur.*
i *Cap. 17.nu. 206.& 210.*
k *De vſur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

determinauit omnem contractum censiticum aliter, vel in alia forma factum, præsumẽdum esse fœneratitiũ. Et quod is contractus non fuit factus secundum illius formam. Primò quidẽ, quia pretium cẽsus per eum impositi, & venditi D. Gaspari prædicto à D. Augustino non fuit solutum in pecunia numerata: quia pro eius pretio fuerunt accepta in solutum multa, quæ debebat Augustinus ipsi Gaspari, vt in eodẽ contractu expressè dicitur: & præfata extrau. statuit ne aliter vllus census constitui possit. Secundo, quod per contractum prædictus Augustinus venditor census obligat se ad eum soluendum, quomodocumque etiam casu fortuito res ipsa immobilis, super qua imponitur census, pereat, quod est expressè contra prędictam extrauagãtem. Tertio, quod per hũc contractum conuenerunt partes, ne bona, super quibus imponebatur census, vllatenus vendi vel alienari possent, quod prædicta extrauagans prohibet fieri. Nec prædicti contrahentes videntur excusari posse allegando, quod nõ fuit prohibita simpliciter omnis alienatio, sed tantùm illa quæ fieret in præiudiciũ census impositi. Tum quia vix fieri potest, vt illa sine præiudicio aliquo fieri queat, si res satis introspiciatur, cùm persona, quę solutura est censum, muretur, & ipse opponere possit aliquas exceptiones peremptorias, vel dilatorias, quas nõ opposuisset, nec potuisset opponere impositor & vẽditor ei⁹. Tũ quia videtur emptori cẽsus tolli ius prędeferendi se in emẽdo illam rem pro eodẽ pretio, quod extrauagans prędicta illi concedit. Quarto, quod prædictus Augustinus remansit obligatus ad soluendum censum, si is in quem res censui suppositа alienaretur non solueret illum, quod est contra prædictam extrauag. vel mentem conditoris eius, qui voluit, ne qui imposuit censum, si vẽderet bona super quibus poneretur ille, solueret amplius illum. Quinto, q⁹ per hunc contractum remansit præfatus Augustinus obligatus ad soluendum censum, etiam re suppositа illi peremptа: & extrauag. prædicta statuit, vt re etiam pro parte pereunte pars quoque census periret. Sextò, quòd extrauagans prędicta præcipit, ne vllam pœnã ipso iure incurrat venditor census, eo quod non soluat tempore statuto: & per hunc contractum imponitur pœna grauissima perdendi ipso iure multa, vt ex ipso apparet.

Tertio principaliter respondeo, quod ex prædictis infertur præfatos DD. consulentes rectè facturos, si prædictũ contractum in iuridicam formam reformauerint, antequã iudex vllus contra illos processerit, imponendo eis crimen vsuræ. Tum quia etiam iure communi antiquiore prędicta extrauag. malè contraxerunt ponendo secundam, tertiam, & quartam conditiones, vt satis colligitur ex his quæ scribimus in commentario de vsuris,[a] vbi ponimus prædictã extrauag. multis glosis & quæstionibus ornatã. Salua, &c.

a Super ca. si fœnerauerit. 14. q. 3. à nu. 69. & notab. 22. vsque in finem.

SVMMARIVM.

1 *Census redimibilis positus super re immobili, cum pacto, quod si incapax inueniatur, censeatur positus ad electionem emptoris super omnibus bonis constituentis, est contrarius extrauag. Pij V. & illius menti, & etiam contra iura prohibentia vsuram palliatam. nu. 2.*

CONSILIVM XVII.

AN qui emit censum redimibilem eõstitutum super re immobili suis finibus designata, cum pacto, quòd si inuenta fuerit incapax talis census, cẽseatur impositus generaliter super omnibus bonis constituentis ad electionẽ emptoris, sit cẽsendus vsurarius, extante maximè extrauagante Pij V.

1 Respõdeo primò, quod in terris, in quibus est recepta prædicta extrauag. de rigore iuris censendus est prædictus census positus contra illam, aut certè eius mentem, & in fraudem eius, quod idem est, [b] & in foro exteriori videtur iudicandus vsurarius, per ea quæ nos adnotauimus in commen. de vsur.[c]

b Ca. penult. de reg. iur. li. 6.

c Super d. extraua. glo. 2. nu. 86. & in q. 25. 26. 27. 28. 29. & 46.

Secundò, q⁹ punctus & iugulum huius quæstionis propositæ videtur esse, an hęc pręsumptio vsurariæ prauitatis, quam inducit prędictum pactum assecurationis, tollatur ex eo, quod priusquã illud adiiceretur, principaliter fuit constitutus census in re certa limitibus suis designata. Nã pro parte affirmante facit quòd non refert, quid de æquipollentibus fiat, [a] & quod adiectio prædicti pacti, quod si res immobilis super qua fuit constitutus census inueniretur incapax ad constituendum illum super ea, censeretur impositus super omnibus alijs bonis constituentis ad electionem emptoris, videtur æquipollere, & non plus operari, quam cautio, vel fideiussio, qua promitteretur habilitas & capacitas rei, super qua imponebatur census.

a l. ex fin. ff. mand.

2 Sed pro contraria parte facit, quod nõ sunt illa æquipollentia. Tum quia longe maioris effectus est translatio census de vna re in aliam, præsertim incertam. & eligendam ab emptore, quam sit cautio, vel fideiussio, qua promittitur assecuratio capacitatis rei, super qua census imponitur. Tum quia illa cautio non operatur plusquàm, cautio de euictione. Tum quia multò securior fit emptor census per illud; quàm per hoc, vt palam est. Tũ quia præstatio prædictæ cautionis non est contra mentem extrauag. quæ fuit facere participem periculi perdendi cẽsum emptorem; sicut emptor prædij participat periculi perdendi illud casu aliquo casimatis, belli, vel alius generalis perditionis: immo est secundum mentem eiusdem, quæ voluit, vt tamdiu securus esset census. quamdiu securum esset prædium, & non vltra. Tum quia per adiectionem prædicti pacti securitatis alteratur multùm & notabiliter modus constituendi censum: per quam alterationem fit, vt alio modo, quam ordinato per illam extrauagantem contrahatur census: & extrauagans prædicta expressè statuit, quòd contractus, per quem constituitur census alio modo, quàm per illam ordinato, censeatur vsurarius. Tum quia per adiectionem prædicti pacti videtur creari actio quædam personalis contra constituentẽ censum, ita quod possit ab eo peti census etiam perdita re, super qua fuit impositus, cùm tamen extrauagans solùm intendat, vt contrahatur actio realis contra possidẽtem rem censuariam, quicumque sit ille, & nõ contra vẽdentem illum, si res illa pereat, vel ipse desinat eam possidere: & nos probamus contra Sotum, & Couarruuiam, non posse constitui censum super persona, ita vt actio personalis nascatur contra constituentem illum. Tum denique quòd per adiectionem huiusmodi pacti aperiretur via facilis ad exercẽdas vsuras: quoniam ferè ram facile inueniet quis emptorem census cum huiusmodi pactione, ac inueniret mutuantem sub vsuris, si id facere liceret; & quasi tam securè posset quis emere censum cũ hac pactione, ac mutuando pro vsura sine illo pacto. Per quæ omnia proculdubio puto huiusmodi contractum esse contra prędictam extrauagantem & mentem eius, immo etiam contra ipsa iura communia, non solùm vetantia vsuram formalem, quæ fit mutuo formali, sed etiam virtualem, siue tacitam, quæ illi æquipollet, iuxta ca. *in ciuitate*.[b]

b De vsuris, & c. illo vers. de pignorib. & ca. ad nostram empti.

SVMMARIVM.

1 *Census emptio non vitiatur; eo quod nulla habeatur ratio valoris rei super qua imponitur, modo sit immobilis, valens quotannis tantam vel maiorem quantitatem reddituum, quam est census impositus: eius vero pretium non est determinatum iure, sed varium pro diuersitate regionis. nu. 2. potestque conueniri vt detur fideiussor quod census potuit super dicta re imponi. sicut secundum morem regionis à venditore rerum prestari solet cautio de euictione, cui hoc simile est, num. 3. sed non quod census statuto tempore soluetur. num. 5. nec potest cõueniri vt soluatur ante finẽ anni, nisi ibi sit mos quod pensiones ante soluantur. nu. 4.*

CONSILIVM XVIII.

QVAERITVR, an emptioni census annui perpetui sexdecim pro 200. possit adiici fideiussor de soluendo censu termino statо, & quod vendens potuit imponere illum prædio censuario: nulla consideratione particulari habita de valore prędij, super quo imponitur cẽsus, & quòd dimidiũ census, soluatur singulo semestri.

1 Respondeo primo, quod nullo iure cõmuni, nec nouo extrauaganti Pij V. est necessaria inquisitio de valore prędij censuarij; sed satis est, quod illud sit res immobilis, & quod verè reddere possit quotãnis tantam vel maiorẽ quantitatẽ reddituum, quàm sit census impositus ei, per ea quæ nos addimus illi extrauaganti.[c]

c In eius commenta. quem facimus in tract. de vsur. super c. 1. 14. q. 3.

2 Secũdo, quòd nullo iure antiquo, nec nouo illius ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

trauagantis definitur iustũ pretiũ census annui, quod secundum varietatem regionum varium esse, [a] ostendimus, testando, quod in Aragonia centum soluuntur pro quinque,& in Nauarra sex,& in Castella pro septem centum,& aliquando amplius, & in aliquot partibus Galliæ pro decem,& etiã in Germania, vt significant extraugant. [b] & in Vrbe vidimus solui pro nouẽ: & ita si mos illius regionis habet,vt octo emantur per centum, iustum reputabitur,pretium.

3 Tertio, quod arbitror iustè posse dari fideiussorem à venditore, quod potuit vendere illum,& quo d est benè impositus. Tum quia de natura venditionis est vt vẽditor teneatur de euictione,& non videtur voluisse auctor eius tollere illa,quæ sunt emptioni naturalia,qualis est euictio, iuxta tex.adiuncta glo. [c] Tum quia secundum morem regionis,in qua contrahitur,est danda cautio de euictione. [d] Tum quia expressio eius,quod tacitè inest,nihil nocet, [e] & in emptione venditor tenetur tacitè de euictione, vt prædictum est.

4 Quarto,quod nullo iure antiquo,nec nouo extrauag. prædictæ præscribitur tempus, quo census huiusmodi debeat solui : sed videtur quod est soluendus tempore quo pensio:illa vero soluenda est tempore,quo inter partes cõuenit, secundum gloss. recept. [f] & si nihil conuenit, more regionis,secundum eamdem gloss.& Bart. [g] & si nec vllus mos regionis est,in fine anni,secundum eamdem gloss. & Bart.Quibus videtur consequens,quod si dimidium pensionis est soluendum in fine semestris,& consequenter dimidium census est soluendum in eo, potest adiici pactum de soluendo dimidium census in fine semestris. Sed dubiũ est,an partes conuenire possint, vt huiusmodi census soluatur priusquam mos regionis habeat.& puto quòd non: quia per præfatam extrauag.vetantur omnia pacta,quibus venditor census grauatur vltra ius cõmune. Atiure communi,si nihil actum est,nec more regionis aliud statuitur, census videtur soluendus in fine anni, vt pensio soluenda est,per supradicta. ergo videtur grauari venditor per pactum de soluendo dimidio in fine semestris.

5 Quinto,quod datio fideiussoris de soluendo censu tẽpore debito videtur esse aliquod grauamen venditori cẽsus,qui nullo iure communi tenetur ad dandum illum fideiussorem:cui videtur consequens, tale pactum nõ posse adiici, quia videtur esse contra præfatam extrauagantem Salua.&c.

SVMMARIVM.

1 *Census si ematur cum pacto vt soluatur liber ab onere & gabella,quæ de iure ad emptorem spectat, vel vt soluatur secundum formã obligationis Cameralis, est contra extrauagantẽ Pij V.*
2 *Generale pactum, & mandatum intelligendum de iis quæ licitè fieri possunt,& ita vt excludat delictum.*

CONSILIVM XIX.

AN cẽsus constitutus super aliquo prædio certo, & finibus rectè designato,cum conditione vt soluatur liber ab omni onere, impositione, gabella, & vectigali, sit contra formam extrauagantis Pij V.

1 Respõdeo primò, quod si contrahentes intellexerunt de libertate ab onere soluendi impositionem,& gabellas, seu vectigalia, quæ iure communi deberẽt per emptorem adimpleri, est contra formam extrauagantis Pij V. Tum quia per prædictã extrauag.vetantur pacta,per quæ vẽditor census obligatur ad aliquid,ad quod iure communi nõ tenetur,præterquam ad solutionem census : & per prædictam conuentionem obligatur venditor ad soluẽdum impositionẽ,gabellas,& vectigalia,quæ soluere deberet emptor.Tum quia venditio census cum obligatione ad soluendum illum in forma Cameræ non valet, vt tradimus nos in comm.de vsuris. [h]

Secundò,quòd si contrahentes intellexerunt de libertate in soluendis oneribus, quæ deberet venditor census propter prædium,super quo vẽdebat illum,vel ob aliquid aliud,non est contra formam,neque mentem extrauagantis prædictæ:quia per illud pactum non obligatur ipse ad aliud,quàm ad id,ad quod iure tenetur.

2 Tertiò,quòd in dubio videtur præsumendũ eos intellexisse secũdo mõ:quia ĩ dubio nõ est presumẽdũ delictũ. [i]

A Tum quia mandatum generale ad aliquid faciendum,est intelligendum de eo,quod potest fieri licitè, & nõ est extendendum ad id,quod potest illicitè fieri. [a]

SVMMARIVM.

1 *Vsura nõ est, si do tibi irreuocabiliter scuta ducenta,vt certũ quid annuum mihi quoad vixero, desiquia nõ est mutuum, sine quo non est vsura.*
2 *Aequalitas dati & recepti requiritur etiam in contractibus innominatis,do vt des vel faciaz:at in sponsionibus non ita exactè requiritur.num.3.*
4 *Annua præstatio vitalitia,ad hoc vt sit iusta,debet ita computari,vt tot præstationes annuæ,quot præsumitur vitam duraturã, computato etiam periculo quod citius forte morietur,æquipolleant ei pro dicta præstatione recipitur.*

B

CONSILIVM XX.

DEDIT Maria ætatis 50.annorum,& post lõgas infirmitates valetudinaria,ducatos 200. sub conditione tamen,quòd dictæ Mariæ,vel fratri suo,qui tunc 60.erat annorum,tot mensuras vini, & tot aliarum rerum annis singulis, & ad eorum vitã tantum donare teneretur, & post obitum prędictorum recipiens dominus absolutè, & absque vllo onere maneret. Quæritur, an huiusmodi contractus sit licitus.

C Respõdeo primò, multùm lucis afferre potuisse huiusmodi pactionis tenorem scriptum ; quia talibus verbis posset esse conceptus,vt iudicaretur emptio:& talibus,vt iudicaretur donatio sub certo modo & onere facta; & talibus, vt esset contractus societatis ; & talibus, quod esset contractus innominatus,do vt des, vel do vt facias,vel sponsio dabo hæc,quot annis vixeris,si dederis mihi ducenta scuta.Secundo,quod attenta sola serie verborum,quibus quæstio proponitur,videtur esse contract° innominatus do vt des,iuxta l.vltimam, [b] quamuis etiam posset dici quadamrenus do tibi hæc annis quibus vixeris,si dederis mihi ducenta scuta,iuxta tradit,in l. *à Titio.* [c]

D 1 Tertio,quod huiusmodi contractus nullatenus est vsurarius,quia nullum mutuum expressum, neque tacitum continet,sine quo nequit esse vsura;secundum omnes, [d] & tradimus nos in Manuali. [e]

2 Quarto, ꝙ is contractus si dicatur esse innominatus, do vt des,potest esse iniustus ea ratione,ꝙ inter 200.scuta data,& inter triticũ,vinũ,& alia danda nõ seruaretur æqualitas:quia in omni cõmutatione,siue sit ẽptio,siue permutatio,siue do vt des,siue quæuis alia,seruãda est æqualitas valoris inter datũ & receptum,secundum receptam sententiam,quam pulchrè ponit Scotus, [f] quem post alios sequimur nos in Manuali. [g] Quinto, quod is contractus est iustus,& sanctus,si secundum æstimationem virorum prudentium tantùm valebant prædicta 200. scuta cum periculo mortis,quàm prędicta Maria & frater eius obire poterant,attenta sua ætate,quantum illa quæ erant danda,attenta facilitate liberationis,quæ poterat ei obuenire quocumque anno,mense,& die post accepta illa scuta. [h]

E 3 Sextò,quòd facilius iustificari posset, si reduceretur ad genus spõsionũ.arg. sponsionũ, quæ sępe fiũt de dãdis 100.pro 10.vel 20. si ille aut ille intra certũ tempus non moriatur, vel moriatur, vel si illud aut illud contingat, vel non,iuxta norata per Paulum,Alexandrum & alios. [i]

4 Septimò , quòd cum in argumento quæstionis non proponatur quantum tritici, vini, & cæterarum rerum erat quotannis reddendum,non potest iudicari certo de iniustitia huius contractus, si reducatur ad contractum, do vt des:quare hoc prudentibus viris remittendum censeo:tametsi credam eum esse iustũ, eo quòd non erat soluendum tantùm pretium, quanti essent valitura omnia, quæ redderentur,sed quanti valitura erant annis quibus verisimiliter prædicta Maria,& frater eius victuri præsumerentur,& tanti minus,quanti estimandus esset euentus mortis, qui accidere potuisset statim,vel paulo post præstationem prædictorum scutorum.

F Postea pro clariori notitia expressũ fuit,ꝙ valor annuus vini,tritici, &c. excedebat summã 30.scutorũ , & si haberetur ratio præsẽtis tẽporis,perueniret ad summam 40.Et ab aliquibus aliis datæ fuerunt aliæ responsiones.

Prima.Nec ex hac parte apparet iniustitia, cum in hac

ciuitate

a *In d.comm.*
b *1.& 2. De emptio.*
c *In le. pacta conuenta. ff. de contrahẽ. empt & in l. 1.de euictio.*
d *L. si fund°. ff. de euict.*
e *Leg. 3.ff.de leg.1.c. significasti.de elect.*
f *L.eidem.C. de locat.*
g *Ibidem.*
h *q. 21. super pradictã extrau.nu.116.*
i *Ca.1.de regul.iur.& la. merito.ff. pro socio.*
a *L. si prinat. ff. de cond.indeb c. 1. de iureiur. lib.6. cum similib.*
b *ff. de cond. caus. dat. & le. naturalis. §.1.& leg. ob eã.ff. de præscrip.verb.*
c *ff. de verb. oblig. & in le. cum ad præsent.ff. de rebus cred.*
d *In rub. de vsuris , & in 4.distinct.15. c Ca. 17.nu. 206.*
e *4.dist.nq. 2.art.2. g Cap.23.nu. 287.Lateral. & fusius in c. fin. de vsu.li. vi. & tribus seq.*
h *Arg.l.heredi tario. ff. ad l.Falcid.*
i *In l.à Titio. ff. de verb. oblig.& in ll. cum ad præsens.ff. de rebus cred.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciuitate huiusmodi contractus innominati passim ob fertilitatem agrorum, & pecuniæ penuriam exerceantur. Quod verò facit difficultatem, & videtur nescio quid iniustitiæ insinuare, illud est, quod huiusmodi reddēda sint non tantum in vita Mariæ, sed etiam fratris, ita vt hæc soluendi obligatio duret vtriusque vita durante. Quare sicut exactio ista 30. vel 40. scutorum annuorum pro 200. datis non iudicatur iniusta ob consuetudinem, & qualitatem regionis, ita & excusari posset ab iniustitia hæc ad duas vitas solutio propter ingraescentem vtriusque ętatem, & ex omni parte iustus hic contractus censeretur.

Alia responsio. Contractus hic speciem habet census vitalitij, qui ex natura sua iustus est, & potest reddi iniustus ob inæqualitatem annuorum redituum, maximè cum in contractu ad duas vitas diminui debeant. Verum hoc constare poterit ex pecuniæ penuria, ex fertilitate agrorum, ex consuetudine vniuersali patriæ, ex qualitate & sanitatis, & ætatis eorum, pro quorum vita census instituitur. Quantum verò iudicare possum, inęqualitas & excessus in annuis redditibus esse videtur.

Alia. Talis contractus nullo iure cēsendus est illicitus, vt colligitur ex supradictis. Tota difficultas consistit in hoc, an in ijs, quæ pro 200. scutis soluuntur vino, tritico, &c. seruetur iustitia, & æqualitas. Hæc enim tantū videntur consideranda, cum ex his contractus huiusmodi innominatus, & pro duabus vitis reputetur iniustus. Excusant hanc, quæ forsan iudicaretur iniustitia, vt pro 200. soluerentur annua 30. & postea 40. ex penuria pecuniæ, & fertilitate agrorum & consuetudine vniuersali in illa ciuitate, & ob ingraescentem vtriusque, scilicet M. & fratris ætatem, quæ si ita sint, nos etiam excusamus. Prima enim facie videtur maxima iniustitia, vt pro 200. soluātur quotannis modo 40. & præcipuè in duabus vitis. At si tanta esset penuria pecuniæ, tanta fertilitas agrorum, vniuersalis etiam consuetudo, vt nullum propter hoc scandalum oriatur, quæ omnia iudicio boni viri sunt relinquenda, certè dubitari non posset de iustitia talis contractus.

Alia. De prædicto contractu, quod non sit vsurarius, vt dicunt prædicti DD. patet ex definitione vsuræ, quæ est, cum quid accipitur vltra sortem.[a] Sed sic est, quod in hoc casu numquam repetitur sors, nec est spes vt repetatur, ergo non est vsurarius. An autem cōtineat iniustitiā, hoc nō potest certa lege determinari, sed vt post alios copiosè in hac materia scribit Couarruuias[b] hoc totum pendet ex arbitrio boni viri, qui secundum qualitatē loci, & personarum, ad quarum vitam annuatim fit dicta annua solutio, rem iudicabit. & descendēdo ad particulare, Oldrad.[c] approbauit similem contractum, in quo soluebatur ad rationem vltra 16. pro 100. adiecto pacto, vt si is, super cuius vita soluebatur annua prestatio, moreretur intra biennū, dimidium capitalis restitueretur suis hæredibus. Vnde licet hæc præstatio sit ad vitam duorum, Oldradi autem contractus esset ad vitam vnius solum Episcopi, attamen hæc qualitas duarum personarum videtur compensanda cum pacto de recuperando capitali modo prædicto, maximè cum vterque esset senex. Præterea, etsi vita hominis non sit certa, attamen Iurisconsultus in simili causa, scilicet legis Falcidiæ,[d] arbitratus est, homini. qui attigit annum 50. posse assignari annos 9. superuiuentiæ, ei autem qui excedit annum 50. posse assignari annos 7. sexagenario autem assignari annos 5. licet autem à dicta materia ad aliam materiam illatio nō sit necessaria, vt notat idem Couarruuias vbi supra, attamen non tollitur quin sit probabilis, & talis, quæ iudicantis animum possit mouere, & informare. Cum autem prędictus D. frater, cuius vita magis consideratur, quam M. quæ credebatur iam pedem in fouea habere, iam excederet annum 50. & forte 55. non video quæ sit iniustitia, si quis pro 200. scutis emat annuam pensionem ducatorum 32. ad septēnium, vel nouennium. Vtilius enim emisset ad rationem 10. vel etiam 8. pro centenario in perpetuum, quam emere ad rationem 16. pro 100. pro annis solum 7. vel 10. Immo credo, quod quilibet emptor potius daret scuta 16. pro 100. in vita sua, quam 10. in perpetuum. Ex quibus, & alijs similibus computationibus, credo quod possit dimitti dicta Maria in sua bona conscientia. Salua, &c.

[a] 14. q. 3. c. 1. cum seq.

[b] 3. p. resol. c. 9. nu. 7.

[c] Cons. 207. quod incipit, Vniuersit.

[d] In l. hæredi tatum. ff. ad l. Falcid.

A

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus non est censendus contractus, nisi lege prohibeatur.*

1 *Census annuus ante extrauagantem Pij V. poterat emi & constitui super omnibus bonis immobilibus, mobilibus, iuribus, & actionibus præsentibus & futuris alicuius: maiorique subiacet periculo, & difficilioris est exactionis, quam si imponeretur super vna sola re immobili. nu. 2. & 3. & quia Nicolaus V. pro regno Siciliæ hos contractus approbauit, modo adesset obligatio de retrouendendo, nu. 4. ac etiam consuetudo approbauit, nu. 5. nec est verum quod hic census non habeat fundamentum, seu rem super qua subsistat, nu. 6. & 9. licétque extrauagantes Martini, & Calixti approbent census constitutos super rebus immobilibus nu. 7. non tamen reprobant aliter constitutos. nu. 10. secus est post extrauagantem Pij V. num. 8. qui non quidem declarando, sed de nouo constituendo decreuit vt solum super certis immobilibus rebus constitueretur. nu. 8.*

B

1 *Census annuus olim secundum aliquos etiam super persona constitui poterat, quod tamen auctori non placet.*

3 *Census si super pluribus rebus constituitur, hoc habet incommodi, quòd si res ipsæ ad plures perueniant hæredes vel successores, à pluribus erit exigendus per partes.*

6 *Accidés nō potest esse sine subiecto & fundamēto aliquo. & n. 9.*

7 *Census creatus ante bullam Pij V. si reformetur post illam, illius dispositioni videtur subiacere, & hoc, quando a primo receditur, secus; si eidem inhærendo emptor aliquod onus remittat, vel aliquam gratiam faciat venditori. nu. 11.*

C

CONSILIVM XXI.

QIDAM de anno LXVII. emit censum constitutum super omnibus bonis immobilibus, & mobilibus, iuribus, & actionibus præsentibus & futuris ad rationem octo pro centū, & postea anno sequēti reduxit illum ad rationem septē pro centū, ratificando illū in reliquis.

Quæritur, an valuerit constitutio census, & eius emptio prima, & an valeat ratificatio.

1 AD QVÆSTIONEM respondeo affirmatiuè. Primò quidem, quòd nullo iure videtur prohiberi constitutio census, & emptio eius prædicta: & non est dicendum esse prohibitum aliquid sine lege prohibente.[a]

D

Secundò quòd Henricus in tractatu de contractibus[b] quem sequitur Dominicus Sotus[c] tenent quod census non solùm potest constitui super quibuscumque bonis, sed etiam super persona ipsa ipsiusmet vendentis, quamuis efficaciter id confutauerimus, quo ad ampliationem.

2 Tertio, quòd emptio census eo magis iustificatur, quo maiori periculo pretium illius subiicitur.[d] & quòd pretium census constituti super iuribus & actionibus maiori periculo videtur subijci, quàm pretium census constituti super aliqua re immobili, quæ firmior, & maioris durationis est, quā sint actiones & iura personalia, quę in dies & horas pereunt, & extinguuntur, vt palā est: ergo cōstitutio huius census nō debet iniusta, iudicari, eo q̄ super rebus tā mobilibus & iuribus, quā immobilibus sit constitutus.

E

3 Quartò, quòd si potest constitui super vna re immobili tantùm, à fortiori videtur posse constitui super multis, & à fortiori super immobilibus & mobilibus, & alijs iuribus: quia emptio census eò iustior esse videtur, quò cæteris paribus ille minus tutus est, & minoris æstimationis, quia minorem speciem vsuræ habet. At census cōstitutus super pluribus rebus, eo minus tutus & minoris æstimationis est, quo super pluribus rebus constituitur: quia succedentibus multis in eis per cōtractus inter viuos vel vltimas voluntates, diuidetur census inter eos, & ita longè difficilius poterit recipi, & exigi à multis, quàm exigeretur ab vno, qui succederet in vno prædio, in quo solo ille fuisset constitutus. arg. eorū quę de incommoditate damnoque determinantur de solutione partis, & diuisione actionū inter multos hęredes, & multiplicatiōe debitorū.[e]

F

4 Quinto, quod Nicolaus Quintus ad petitionem Regis Aragonię & vtriusque Sicilię Alphonsi declarauit licitos esse cōtractus, per quos aliqui cōstituunt, & vendūt cēsus annuales super domibus, possessionibus & proprietatibus specialiter, vel etiā generaliter super omnibus bonis, redditibus, emolumēris, iuribus & rebus eorū, mediāte tamen instrumento publico gratiæ redimendi onera eorū, & in casu proposito eodē modo fuit cōstitutus census.

[a] Cap. consuluisti 2. qu. 4. §. 1. in authē. de qualitate dot. coll. 2.

[b] Qu. 74. & 75.

[c] In tractatu de iustitia & iure li. 6. q. 5. art. 1.

[d] Argu. eorū quæ notātur in cap. fin. de vsur.

[e] In l. cum ij. §. causa. ff. de transact. & in l. iuter. & l. Lucius ff. de vsuris. & l. plane. ff. fam. ercis. cunda, cū ij qua glossa, cum in vers. minima, erat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§ Sextò, quòd consuetudo, quæ non est contra legem naturalem, neque diuinam, si est præscripta tempore legitimo, seruanda est, [a] at consuetudo constituendi census super omnibus bonis generaliter, nullis expressis, est lõga & præscripta, quia quamplurimi census inueniuntur constituti & empti à maximo tempore; non solùm in regnis Aragoniæ & Siciliæ, de quibus loquitur Nicolaus Quintus in dicta sua bulla, sed etiam in multis alijs regnis Hispaniæ, & Galliæ, immo & Romæ ante præfatam extrauagantem Pij Quinti, & prefata consuetudo non est contra ius naturale, neque diuinũ, quod colligitur necessario ex præfata bulla Nicolai Quinti, qua declarauit eã esse licitam in regnis Aragonię, Valẽtiæ, Cathalonię, & vtriusque Siciliæ citra & vltra Pharũ, qui eã nullatenus fecisset, nec facere potuisset, si fuisset cõtra ius naturale vel diuinum. [b]

a Ca. quo iure. 8. dist. & c. fin. de consuetudine. le. de quibus. ff. de legibus.

b Arg. c. sunt quidam. 25. q. 1.

6 At pro parte negante facit primò, quòd in casu proposito census non fuit constitutus super aliqua certa re immobili, vel quę pro immobili habetur, vt ex instrumento apparet. At prima conditio requisita ad hoc, vt census redimibilis, qualis est iste, constituatur, est vt constituatur super certa re immobili, vt traditur in summa Conciliorum, quam & eius auctorem citauimus in nostro comment. de vsur. [c] Secundo, quod fæl. record. Pius V. declarauit hanc conditionem esse necessariam in sua extrauagante cuius tenorem nos posuimus in Manuali. [d] Tertiò, quòd id videtur probare ratio illa, quam nos ibi pro hac parte formauimus, nempe quod accidens non potest esse sine substãtia, iuxta l. *si seruum*. [e] quatenus probat non entis non esse qualitatem. & facit, quod vbi fundamentum deest, ibi nihil ædificari potest, [f] & ita cũ census sit quoddam accidens, non potest esse sine aliquo subiecto.

c In ea. si fœnerauerit. 14. q. 3. nu. 82. & seqq.

d Cap. 17. nu. 219.

e §. sequitur. ff. de actio. empt.

f Ca. cũ Paulus. 1. q. 1. cap. veniens. de presbyt. non bapt.

7 Quarto, quod extrauagantes illæ duæ Martini & Calixti [g] non approbant omnes census redimibiles constitutos & emptos, sed tantùm illos, qui sunt constituti super rebus immobilibus in contractibus expressis, vt habet extrauagãs Martini Quinti: in casu autem proposito nulla bona fuerunt expressa. Quintò, quòd licet prima constitutio præfati census facta fuerit ante præfatam extrauagantem Pij Quinti editam anno 67. secunda tamen fuit facta post eã editã, anno scilicet 71. & ita licet valuerit prima, & consequenter debitus fuerit census trium vel quatuor annorũ, non tamen debetur aliorũ consecutorũ.

g Posita sub tit. de empti. & vendi. inter cõmunes.

Non obstantibus tamen his, pars affirmans contraria videtur tenenda.

8 Non obstant in contrarium adducta. Ad primum enim respondetur concedendo censum præfatum non esse constitutũ super re certa, negando tamẽ quod id requirebatur ante prefatam Pij Quinti extrauag. per prædicta.

Ad secundum respondetur, negando quòd præfata extrauagans sit quo ad hoc declaratoria iuris antiqui, quia immo est inductoria noui, & consequenter non respicit præterita, sed tantùm futura, iuxta cap. 2. & vltimum cum latè illic annotaris, præsertim per Felinum. [h]

h De constit.

9 Ad tertium respondetur, concedendo non posse manere accidens sine subiecto, nec ædificiũ sine fundamento, & non entis non esse qualitatem: concedendo item quod census est quasi quoddam accidens, & quod requirit subiectum, & fundamentum: negando tamen, quod census, de quo in casu proposito, non habeat subiectum, & fundamentum: habet enim omnia bona, immobilia, & mobilia constituentium, & vendentium illum, sicut & sub hypothesi est quoddã accidens. Attamen fundari potest, & in dies & horas fundatur in omnibus bonis se obligantium in forma Cameræ tam habitis, quàm habendis.

10 Ad quartum respondetur, concedendo quidem, quod præfatæ extrauagantes non approbant emptionem omnium censuum quomodolibet constitutorum: negando tamen, vt pernegant Henricus & Sotus supra citati, quod reprobant omnes alios, qui alijs modis constituuntur, vt palàm est: & ita non obstantibus illis valebit constitutio, & emptio census alio modo quam ibi expresso, modò non sit contrarius iuri naturali, diuino, vel alij humano iusto: quali modo census, de quo loquimur, est constitutus, vt patuit per prædicta.

11 Ad quintum respondetur, concedendo quidem, quod constitutio prima anni 67. nõ cepit vllum valorem ex secũda: negando tamen, quod ceperit vllã læsionem, præterquam diminutionem census soluendi per primam eius constitutionem. Tũ quia actus agentiũ nõ operantur vltra intentionem eorũ, [a] & intentio partium, vt constat ex instrumento, non fuit lædere constitutionem cẽsus antea factam, sed solũ diminuere illũ amicè, & gratuitò. Tũ quia expressè ratam habuerunt primã constitutionem cũ omnibus cõtentis in ea. Tum quia emptio prædij, præsertim solemniter facta per instrumentum publicum per mille scuta, nullatenus rescinditur, eo quod per aliud instrumẽtum partes conueniant, vt remittantur centum, & emptor non cogatur soluere nisi nongenta, nam &, quod est fortius, pars stipulationis tolli potest per acceptilationem eius manente stipulatione firma quo ad reliqua. [b]

a L. in agris. ff. de acquirẽ do rerum dom. ea. finali de verborum significatione.

b L. pari ratione. ff. de acceptilationibus.

SVMMARIVM.

1 *Officium iurisdictionis temporalis ab illo, qui licèt possit illud gratis conferre, licite tamen vendere non potest, emens peccat mortaliter, tenet tamen collatio, ita vt donec eo priuetur, possit iustè exercere. nu. 4. nec tenetur relinquere. nu. 5. nec ex eo quæsita restituere. num. 6.*

2 *Officia iurisdictionis secularis cũ non sint spiritualia, circa illa non committitur simonia, immo sunt vendibilia, iustéque vendi possunt à non recognoscente superiorẽ, immo & à recognoscente si ad id habeat licentiã à Principe, vel si adsit cõsuetudo vt alijs personis honestis iusto vẽdatur pretio. n. 3.*

CONSILIVM XXII.

QVIDAM quæsiuit, mediante pecunia, vel fauore tẽporali, officia quædã pecuniaria iudicãdi, ab eis, qui poterant ea ipsi gratis conferre, & exercuit illa multo tempore, & pro eorum exercitio plurima quæsiuit.

Quæritur primo, an peccauerit ea sic quærendo.

Secundo, an peccauerit ea exercendo.

Tertio, an teneatur relinquere illa.

Quarto, an teneatur restituere illa, quæ per illud exercitium acquisiuit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo affirmatiuè. Tũ quia videtur transgressus fuisse legẽ, quæ habetur in auth. *vt iudices sine quoquo suffragio fiant.* [c] Tum quia consensit, & fuit causa, vt peccaret collator eorũ, accipiendo pecuniam contra prædicta iura: nam & nos in Manu. confess. [d] diximus etiam Reges illa vendendo peccare, nisi certo modo id faciãt: illud enim luerũ esset turpe, vt Panormitanus definiuit [e] relatus à nobis vbi supra.

c Collat. 2. & in authen. de mãdatu prin. §. illud collat. 3. le. 2. C. de murilegulis. li. 11.

d Ca. 23. nu. 7.

e In c. 1. & ne prælati cess. iur.

AD SECVNDAM respondeo, illam esse profectò difficilem. Pro parte namque affirmãte facit primò, quòd iniustè quæsitum tenetur quis relinquere, & non eo vti. [f] Secundo, quod non potest quis habere iustum titulũ possidendi rem sacram, nec aliam, quæ extra suum sit cõmercium, [g] & in casu proponitur officium huiusmodi esse sua natura inuendibile. Tertio, quod Fabianus à Monte [h] per multa definit, iustitiã & iurisdictionẽ esse res inuẽdibiles.

f Arg. ff. in alienis. 14. q. 6. & ea quæ tum. de regul. iur. lib. 6.

g L. inter fi. pulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. & §. sacra. inst. de rerum diuis.

2 Pro parte autẽ negante facit, quod huiusmodi officia non sunt spiritualia, sed sæcularia, nec habent iurisdictionem spiritualẽ, & ita in emptione vel venditione illorum non admittitur simonia: quicquid aliqui dixerint, vt rectè concludit Panormitanus. [i] Secũdo, quod non videtur verum id, quod in casu proponitur, munus iudicãdi esse sua natura inuendibile: quoniã S. Thomas [k] determinat contrarium, dicens licere vendere illud cum certa modificatione per eum ibi addita. Tertio, quod etiam præfatus Fabianus ait, consuetudinem dictare, quod sit vendibile.

h In tract. de empt. q. 8.

i Vbi supra.

k In epist. 21.

3 Quarto, quod per totam Franciam solebant, cum in ea degerem, vendi à Rege, & in Hispania passim dantur loco cuiusdam dotis iurisperitis doctis, vt ducant in vxores aliquas aulicas, & aulicis propinquas pauperes. Vnde dicimus ea vendi posse, & quidem iustè à non recognoscente superiorem, & etiam à recognoscente talem de licentia illius, immo & sine licentia, si consuetudo præscripta haberet vendendi ea honesto pretio personis idoneis, quod affirmat Caietanus [m] & data efficaci ratione concludit Dominicus Sotus [n] post Caietanum virio impressoris male citatum. [o] Per quę posteriora pro parte negante adducta videtur concludendum, quòd officia prædicta suapte natura non sunt inuendibilia: quia Rex, vel habens regalia, vel alius, cui ipse vendendi facultatem faceret, posset illa iustè vendere: quamuis non posset id facere

l In d. ca. 21. nu. 7.

m In summ. verb. officium.

n De iust. & iur. q. 6. art. 4. in 3. vers. prima tamen sit.

o In verbo officium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

priuatus homo, cuius esset officium etiã iustè à Rege gratis, vel gratia quæsitum, nisi facultate per eum ad id facta: quia non habet potestatem eligendi ministrum illius officij, nec dandi ei titulum: quia illa penes ipsum Regem, Proregem, vel alium ministrum superiorem est. Immo neque vllus minister inferior Rege, vel non habente regalia posset iustè illa vendere, nisi haberet facultatem id faciendi à Rege, vel ab eo, qui haberet regalia.

4 Quæ omnia casui proposito applicãdo, resoluendum videtur quod D. consulens hæc officia habuit mediante pecunia, & non quidem ab homine aliquo priuato, cuius essent illa, tamquam merces emptas ab eo, sed à superiore habente potestatem illa sibi conferendi: & ita, quia hęc officia sunt sæcularia, in quorum adeptione non potest committi simonia, collatio eorum facta à superiore potente illa conferre valuit, & non fuit ipso iure nulla: quãuis potuisset Rex, vel alius legitimus superior illam annihilare, seu annullare, & tam conferentem, quàm acceptantem castigare: sed donec id fieret, consulens poterat exercere illa, quorum tituli ipso iure valuerunt, quoad vsque cassarentur. Quibus est consequens, quòd licet consulens peccasset quærendo illa per pecuniam, non tamen peccauit exercendo ea aliàs iustè.

5 AD TERTIAM respondeo, quod ex solutione quæstionis præcedentis sequitur, quod non tenetur eam relinquere donec eius tituli per superiorem cassentur: sicut & beneficiarius Ecclesiasticus per homicidium, vel aliud delictum incurrens irregularitatem, propter quam suo beneficio priuari potest, sed non est ipso iure priuatus, potest illud retinere, & fructibus eius vti, donec per sententiam superioris priuaretur, per illam singularem doctrinam Innocentij [a] receptam communiter ab omnibus, & in his à Felino: [b] & sicut admittentes delicta, ob quæ suis possunt priuari bonis, quorum magnus est numerus in orbe Christiano, possunt retinere, & administrare illa, & eis sanctè vti, donec per sententiam iudicis priuẽtur, iuxta glossam solemnem ab omnibus fere receptã. [c]

6 AD QVARTAM respondeo, quod ex solutione secundæ & tertiæ quæstionis colligitur solutio, videlicet, quod D. consulens non tenetur restituere quæsita per exercitium præfatorum officiorum, plusquã teneretur si ea sibi iustè quæsiuisset. An autem illi, quibus iniustè dedit pecunias pro illis quærendis, teneatur restituere illas determinandum est per ea quæ nos scripsimus in Manual. confess. [d] quod prædictis est parergon. &c.

Aduertendum Pium V. circa venalitatem horum officiorum in statu Rom. Ecclesiæ edidisse quemdam constitutionem. de qua in hac materia idem Nauarrus meminit in Manu. Confess. cap. 25. post nu. 7. qui etiam videndus est in tract. de datis & promissis notab. 32. post num. 45 ver. 4.

DE LOCATO ET CONDVCTO.

SVMMARIVM.

1 *Famulus conuenta mercede, etiam si sit minor iusta, contentus esse debet, nec supplementum potest sibi clam surripere, nu. 4. nisi sit talis, qui vel non potuit donare, vel iniustitiam ignorauit, vel necessitate compulsus inquam admiserit conuentionem. nu. 5.*

2 *Contractus omnis vltro citroque obligatorius ad sui iustitiam dati & recepti requirit æqualitatem, nec ad illius iustificationem sufficit quod partes ita voluerint contrahere, si læsus iniustitiam ignorauit, vel necessitate pressus illam admisit. num. 3.*

6 *Merces famuli iusta qua sit, ex diuersis circumstantijs pendet, quam in foro conscientiæ arbitrabitur etiam bonus & prudens confessarius. num. 7.*

CONSILIVM I.

ROMÆ est consuetudo, vt domini pueris suis, quibus vtuntur in omnibus sibi occurrentibus tam domi, quam extra, etiam cum equitant, pro illorum stipendio soluant iulios decem singulis mensibus, eósque cogunt, vt se decentibus induant vestibus, alioquin eos ejciunt: & quia stipendium non sufficit, vt in annos sibi aliquid reponant, nec etiam valeant meliores conditiones reperire, vltra mercedem conuentam, aliquid à dominis subripiunt. Dubitatur an possint absolui, an verò cogendi, vt sint contenti conuento stipendio, vel sibi alio modo victum quærant: quod tamen est difficile, cùm omnes domini idem à suis famulis exigant, & pro stipendio vltra decem iulios soluere nolint.

1 Respondeo primo, quæstionem hanc esse quotidianã, & magni ponderis circa plurimarum animarum salutem: & quod de alia huic affini, & ex cuius decisione posset colligi huius decisio, scilicet quis dominus vel herus peccet non soluendo salarium expressè, vel tacitè conuentum famulo, tractaui in Manua. confess. [a]

Secundo, quod huius quæstionis decisio pendet ab ea, an conuentio prædicta sit ita iusta, vt famulus non possit quicquam vltra conuentum clam accipere. Pro cuius parte affirmante facit primo reg. *contractu ex conuentione partium legem accipiunt*, [b] cum concordantibus per glossam ibi citatis, quæ dicit, vulgo dici, *Pactum rumpit legem.*

Secundo, quod sicut potest quis donare rem suam alicui, ita potest donare partem eius diuisibilem: & consequenter sicut potest quis gratis inseruire alicui, vel operas suas gratiosas præstare alicui, ita potest seruire partim gratis, & partim pretio, & partem operæ præstare gratis, & partẽ pro pretio, [c] ergo licebit hero, & famulo conuenire, vt partim gratis, & partim pro pretio ei famuletur.

Tertio, quod consuetudo ferè totius orbis Christiani habet, vt quidam inseruiant alijs tum summaribus, tum mediocribus, tum Doctoribus & scholasticis in Academijs, tum aulicis in curijs regijs, & præsertim in curia Romana pro solo victu, immo etiam parte victus, vel pro tempore, seu horis, quæ conceduntur eis ad discendum, vel scribendum. immo nonnulli inseruiunt Cardinalibus, immo & Papæ, multò plura insumendo in vestibus, mulis, vel equis, quàm sit salarium eis assignatum, immo & sine vllo salario præter esum & potum in suis cœnaculis, dum ad ea veniunt.

2 Pro parte autem negante facit primò, quod nullus contractus, nec nominatus, nec innominatus vltro citroque obligatorius potest esse iustus, nisi æquale pro equali detur, vt post alios diximus in Manu. confess. [d] At operæ, quas præstat famulus hero, comitando eum, vestiendo, ac calceando se eo modo, qui conuenit comitanti eum, valent pluris, quàm scutum menstruum: ergo conuentio, quod famulus præstet operas modo prædicto pro scuto menstruo, est iniusta.

Secundo, quod, qua ratione venditio est iniusta, cùm minus iusto pretio venditur, [e] eadem est locatio, cum res minus iusto pretio locatur. [f]

3 Tertiò, quòd sicut voluntas vendendi, vel locandi pretio minore iusto non iustificat conuentionem, si quis illam ignorans, vel necessitate adactus faciat, ita & voluntas famuli præstãtis operas suas minoris quam valent, non iustificat conuentionem inseruiendi ob scutum mẽstruum hero suo, si operæ præstitæ pluris quàm illud valeant, si ignoranter, vel necessitate adactus, eas præstet, arg. à simili, quod valet cap. dudum. 2. [g]

4 His pro vtraque parte vtrinque pensatis, & reuocatis ad memoriam illis multis, quę super iustitia contractuum qui minore vel maiore pretio iusto fiunt, vtiliter & resolutè scripsimus in c. *nouit*. [h] Potest dici primò, quod si famulus ætatis legitimę, & potens donare res suas, & sciens valorem operarum, quas præstaturus est, & nulla necessitate ad id coactus conuenit, vt sine vllo salario, vel cum minore iusto præstet illas hero, conuentio erit licita, & seruanda, & non poterit quicquam amplius vltra conuentum clam accipere: quia videtur donare gratis id, quod dat sine vllo pretio, argu. l. *Campanus*. [i] & tradit Salice. [k] & consequenter valent omnia, iuxta reg. c. *peccatum*. [l] & hoc videntur probare argu. pro parte affirmante supra facta.

5 Secundo, quod è contrario, si non est persona potens gratuito donare suas operas, vel ignorat earum iustum pretium, vel nouit illud, sed pressus necessitate aliqua donat illas, vel partem illarum, non est iusta conuentio, sed iniusta, per citata in d. cap. *nouit*. [m] & consequenter, attento quòd in foro exteriori difficile posset assequi honestè, & cum pace, seruata iusta amicitia, integrum debitum, posset clam surripere id quod deesset ad faciendam conuentionem iustam, argum. glossæ celebris, [n] & eorum quę latius tradimus in Manu. confess. [o]

a *In cap. cum nostris. de cau. cess. prabend.*
b *In c. inquisitores. de accusat.*
c *In c. fraternitas. 12. q. 2.*
d *Capit. 17. à num. 3.*
a *Cap. 17. nu. 108. & seq.*
b *De reg. iur. li. 6.*
c *Arg. l. quæ de rota. ff. de rei vendicatio. & arg. le. illud. ff. ad l. Aquil. cum suis concord.*
d *Ca. 17. nu. 287.*
e *L. 2. C. de rescind. vẽd. c. cum dilect. de empt.*
f *L. 1. ff. locat. ea. 1. de locat.*
g *De elect. c. inter cætera. de rescript.*
h *De iudi. nota. c. à nu. 81.*
i *ff. de operis li. & le. cuius per errorem. ff. de regulis iuris.*
k *In auth. ad hæc. C. de usur. nu. 21.*
l *De regulis iuris lib. 6. & c. si res alien. 14. q. 6.*
m *Notab. 6. à nu. 47.*
n *Ca. ius gentium 1. dist.*
o *Cap. 17. nu. 14.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 Tertio, quod in comparando operas præstandas scuto menstruo, an sint paris, an imparis valoris, considerare oportet quantas & quales operas herus requirit à famulo, & an herus obliget se ad concedendũ tempus aliquod ad studendum, legendum, scribendum, vel ad agendũ alia negotia sua, vel sibi commendata, vel ad docendum ei aliquam artem liberalem, vel mecanicam, vel militarem, vel etiam artem inseruiendi vrbanè, vel aliquam aliam ei vtilem, an non: an etiam rogatus accipiat illum sine fideiussore, aut cum illo, an item requirat, vt sic vestitus inseruiat, vel comitetur, an sit contentus suo famulatu, & seruitio cum qualicumque veste, vel calceatu præstito. quoniam hæc omnia possunt augere vel minuere iustum salarium, & facere vt debitum sit legale, vel solum antidorale: & requiritur, vt debitum sit legale, siue de iustitia debitum, ad hoc vt iustè possit clam accipi, per tradita in Manuale.[a]

a *Cap. 17. nu. 115.*

7 Quare, meo iudicio, pauci eorum, qui seruiunt aulicis, vt meliores, doctiores, vrbaniores, & rerũ aulicarum peritiores, & ad agenda negotia fiant aptiores, merentur de iustitia plusquam vnum scutum: quamuis multi, qui inseruiunt toto dies intra & extra domos curando equos, vel mulos, & comitando heros cum honesto vestitu & calceatu, nihil vel parum sibi proficiendo, plus mereantur, iuxta quantitatem & qualitatem operarum suarum, quod determinandum videtur arbitrio boni viri, & prudentis confessarij,[b] qui perpendere debet, quod vt plurimum quilibet famulus, quamlibet parum inseruiat, meretur scutum menstruum, & quod antiqua consuetudo habet, ne vlli amplius de iustitia debeatur, quod tamen alij longè melius, & vtilius quàm alij deseruiunt, & minus sibi proficiunt. Salua, &c.

b *Arg. l. 1. ff. de iure delib.*

SVMMARIVM.

1 *Locatio ouium ad quinquennium, cum pacto vt ea finita totidem æquè bonæ restituantur, exceptis quæ fulgure vel certa quadã infirmitate perierint, est iniusta, & vsuraria cẽsenda.*
2 *Conductor regulariter, nisi de culpa lata, & leui, non tenetur.*

CONSILIVM II.

QVIDAM locauit centum oues alteri ad quinque annos pro pensione 100. iuliorum, & 50. caseorum in singulos annos, ea lege, vt finitis quinque annis, redderet conductor totidem æquè bonas, exceptis quæ perirent fulgure, vel vna quadam infirmitate. Quæritur an is contractus sit vsurarius.

1 Respondeo primò, prefatum contractum non esse verè vsurarium, quia vera vsura in solo contractu mutui requiritur, & is contractus non est contractus mutui, sed locationis, & conductionis, vt palam est.

Secundo, quod non videtur licitus, & potest præsumi vsurarius. Tum propter pactũ reddendi æquè bonas oues post quinquennium, per quod in effectu redditur sors principalis post quinque annos, & vltra illam quingenti solidi, & quinquaginta caseꝰ.

2 Tum quia conductor, qui iure communi non tenetur, nisi de culpa lata, & leui, obligatur in hoc casu, vt teneatur de omni culpa leuissima, & de omni casu fortuito, excepto ictu fulminis, quo rarissimè peribit villa, & casu vnius agritudinis etiam satis rarò contingentis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta canonem non soluens feudum amittit, nisi vbi aliter sit conuentum.*
2 *Lex perpetua etiam post mortem legislatoris durat monitio, seu præceptum principis morte finitur.*
3 *Lex tollens pacta à caducitate excusantia intelligitur de pactis illam tollentibus simpliciter, & non quando loco caducitatis alia pœna ponitur.*
4 *Compositio seu noua conuentio remittit deuoluta, & non deuoluenda.*

CONSILIVM III.

DECLARATVM fuit, quod ad quemdam D. Philippum tamquam Ecclesiæ feudatarium pertinerent quædam paludes desiccatę, & desiccandæ cum certa pensione, & immunitate, & conuenit cum Camera Apostolica, vt caderet in pœnam dupli, si pensionem non solueret. Superuenit noua, Alexandri VI. constitutio auferens pacta caducitatem tollentia. Dictus autem feudatarius cessauit à solutione, sed postea de nouo cum Sede Apostolica conuenit super dictis paludibus, & cum clausulis derogatorijs obstantias auferentibus. Dubitatur modo, an teneatur d. D. Philippus adhuc pœnam caducitatis subire, & sit compellendus prædictas paludes Ecclesiæ restituere, quia adhuc post vltimam conuentionem nõ soluit.

1 Respondeo inclinate me ad credẽdum, quòd ad præfatum dominum Philippum pertinent prædictæ paludes desiccatæ, & desiccandę cum immunitate exportandi fructus earum extra statum Ecclesiæ, & cum onere soluendi temporibus debitis omnia, quæ pro illarum concessione, & immunitate exportationis fructuum promittit, iuxta tenorem literarum postremarum S.D.N. Gregorij XIII.

B Tum quia inter Cameram Reuerendissimam & præcessores prædicti Philippi conuentum fuit olim, quòd paludes prędictę non deuoluerentur ad sanctam Sedem Apostolicam ob non solutum canonem, siue pensionem, sed tantùm pœna publicaretur.

2 Tum quia Alexandri VI. bulla, qua monuit omnes emphyteutas, & censuarios, vt soluerent intra certum tẽpus, alioqui incurrerent pœnas, & quod non prodessent eis priuilegia, indulta, & pacta de non incurrendo pœnas caducitatis ob non solutionem canonis, potest dici monitio, vel præceptum, quod morte mandantis finitur, & non lex perpetua, quæ etiam post mortem durat.

C 3 Tum quia etiam dicere quispiam posset, quod prædicta bulla Alexandri tollebat quidem pacta illa quæ simpliciter excusarent à caducitate, non tamen illa, quæ loco pœnę caducitatis adderent pœnam duplicati canonis, vel tributi, qualia sunt pacta, quæ præcessores prædicti D. Philippi cum Reuerendissima Camera iurauerunt.

4 Tum quia præfatus dominus Philippus nouissimè conuenit de mandato S.D.N. Gregorij XIII. cum prædicta Reuerendissima eius Camera super prorogatione noua quindecim annorum, qui inceperunt à fine anni 77. & finirentur per totum annum 91. in qua conuentione prędicta Camera, si & quatenus opus esset, nouè concessit

D prædicto Philippo prædictas paludes, quocumque modo ad eamdem, siue ad sanctam Sedem Apostolicam deuolutæ essent. Nec obstat, quod prædicta conuentio fuit facta anno 75. & solutionis omissio fuit facta anno 76. & 77. & consequenter deuolutio fuit facta post illam conuentionem, per quam solùm fuit facta noua concessio, quatenus erant hinc deuolutæ, & non quatenus postea deuoluerentur. Tum quia prædicta conuentione fuit adiecta clausula *ne prædictæ paludes deuoluerentur ad sanctam Sedem Apostolicam propter non solutionem pensionis*: & per clausulam, *non obstantibus*. positam in confirmatione prædictæ conuentionis prædictæ bullæ Alexandri VI. etiam si fuisset constitutio perpetua. Tum denique quod prædictus

E Philippus potest bene sperare, quod S. D.N. pro sua maxima benignitate, & pari animi magnificentia, & liberalitate, sibi viro nobili, & de Repub. benemerito in rebus dubijs fauebit, & dignabitur meminisse ca. *fraternitas.*[a] per quod alteri benignissimo Gregorio suo præcessori in cælis regnanti non fuit valde gratum ditare Ecclesiam per pœnas delinquentium.

a 12. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Prædium proprium dare in censum annuum in perpetuum, cum pacto vt tanta pecunia possit redimi, non est Pium V. prohibitum.*

CONSILIVM IIII.

F QVODDAM monasterium tradidit prædium valens 14. millibus in censum mille annorũ cũ facultate redimẽdi. Queritur an ille cẽsus fuerit licitè cõstitutus.

1 Pro parte negante facit extrauagans Pij V. in quam nos latè fuimus commenti in comment. de vsur.[b] quę habet, censum non posse constitui nisi pro pretio soluendo in pecunia numerata tempore constitutionis.

b *Super ea. de vsur. 14. q. 1. à nu. 54.*

Pro parte vero contraria, quæ renenda est, facit, quod huiusmodi contractus non est ille censiticus, de quo loquitur prædicta extrauagans. Tum quia est contractus emptionis emphyteuticus, vel locationis, vt colligitur ex §. *adeo.*[c] adiuncta l. 1. & 2. [d] Tum quia contractus censiticus, de quo loquitur Pius V. est contractus, per quem dominus rei imponit aliquem censum alteri super re sua,

c *Inst. de loc. & C. de iure emphyteu.*

vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel quæ putatur eius, pro certo pretio & pecunia numerata, vt palam est, & nos tradidimus in eius comment. [a] & in casu proposito prædium non erat, nec putabatur esse constituentis censum, immo pertinebat clarè ad monasterium, cui constituebatur ille, vt in facto proponitur. Tum quia ratio, quæ mouit Pium Quintum ad condendam illam extrauagantem, non habet locum in contractu proposito: quoniam Pius Quintus mouit ad eam edendam, vt auferret occasionem palliandi fraudem vsurarum, quæ fiebat inter simulantem vendere censum pro certa pecunia, quam verè coram Deo assumebat mutuo pro soluenda vsura palliata nomine census: quę ratio omnino cessat in casu proposito, in quo dominus rei non soluit censum pro re sua, sed accepit pro ea. Tum denique quod nos in dicta glossa [b] probamus prædictam extrauagantem non habere locum extra suos terminos, vt ibi videri potest. Salua, &c.

a Glos. 17. & 19.

b 17. nu. 98.

DE FEVDIS.

SVMMARIVM.

1 *Mendax precator impetratis carere debet.*
1 *Taciturnitas eius quod expressum principem reddidisset difficiliorem ad concedendum, vitiat gratiam, & hoc quando hoc tacitum est de illis quæ iura iubent exprimi. nu. 4. & 5. Item fallit in aliter notis principi. nu. 2. vel quæ sunt notoria, vel quæ iure communi actui insunt. nu. 3.*
3 *Falsus non est, qui cum debeat duo, dicit se vnum debere, modo non adiciat taxatiuam dictionem, tantùm.*
6 *Minima non videntur consideranda, ad rescindendū magna, vel vt puniatur quis pœna statuti, nec quando ex qualitate personarum præsumitur quod ob minima non mouentur, nec ea curant item & quando non militat eadem ratio.*
7 *Carnalis affectus licet noceat prælato in concessione rerum Ecclesiarum, attamen in concessu facit præsumi maiorem voluntatem ad firmius concedendum.*
10 *Iuramentum fidelitatis, ac petitio inuestiturę reputantur inter recognitiones, quæ à feudatario debentur, adeo vt per horum omissionem per datur feudum. num. 8. & hoc nisi illa etiam sub generali remissione recognitionum fuerint à domino remissa. nu. 9. & 10.*
11 *Vniuersalis loquutio nihil excludit, & includit omnia, ita vt includat multa quæ non includit indefinita, illāque ampliat.*
12 *Negatiua æquipollet vniuersali, & quicquid inuenit destruit, & eius contrarium ponit.*
13 *Exceptio in casibus non exceptis firmat regulam.*
13 *Feudum concedi potest absque onere petendi inuestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis.*
14 *Iuramentum fidelitatis etsi à principio non censeatur remissum attamen aliquo ex pacto, vel lapsu triginta annorum remissum censeri potest.*
15 *Innouatio, seu prorogatio alicuius potestatis, nisi forma eius antiqua mutetur, cum omnibus illius qualitatibus facta censetur.*
15 *Forma est, quę dat esse rei.*

CONSILIVM I.

IN causa quæ vertitur inter Reuerendissimam Cameram, & Illustrissimum D. Honorium de Sabellis super amissione castrorum Tarani, Montisboni, & Rocchettarum, & deuolutione illorum ad præfatam Reuerendissimam Cameram, omissis alijs punctis, ventum esse videtur ad illa duo, quorum vnum est, an inuestitura, qua inuestiuit bo. mem. Paulus Papa III. Illustrissimos D. Paulum & Antonium prædecessores Illustrissimi D. Honorij, fuerit subreptitia.

Alterum est, estò quod non fuerit, an præfatus D. Honorius amiserit dicta castra; eo quod non præstitit iuramentum fidelitatis.

Pro quorum resolutione præsupponitur in facto, primo quod Gregorius XII. concesserit castra, de quibus contenditur, præcessoribus eorum, cum quibus Reuerendissima Camera contendit, ea lege, vt præstarent iuramentum fidelitatis, & quolibet anno soluerent pro recognitione vnum accipitrem, & duos braccos. Secundo, quod postea bonæ mem. Paulus III. anno 1535. inuestiuit præfatos DD. Petrum & Antonium præcessores Illustrissimi domini Honorij, narrando in inuestiturę bulla, quod præfati Petrus & Antonius Cameræ Apostolicæ singulis annis in festiuitate beatorum Petri & Pauli pro recognitione dictorum castrorum erant obligati soluere vnum canem, & vnum accipitrem, & quod à pluribus annis in solutione dictæ recognitionis defecerunt: & propterea dicta castra ad Cameram Apostolicam deuoluta censebantur: & volens Papa ipsos, qui secundum carnem erant consanguinei sui, specialibus gratijs & fauoribus prosequi, auctoritate Apostolica ipsos liberauit à solutionibus decursis, & ipsa castra deuoluta ipsis de nouo inuestiuit, nec non recognitionem præfatam in vnum ducatum auri de Camera singulis annis in festo Sanctorum Petri & Pauli soluen. commutauit, & ipsos ad aliam recognitionem dictorum castrorum dictæ Cameræ de cætero faciendam minime teneri decreuit, & declarauit, contrarijs non obstantibus quibuscumque.

1 HOC IGITVR FACTO præsuppositio, ad primum eius punctum respondetur, quod pro Reuerendissima Camera facit primum, quod mendax precator debet carere impetratis. [a] At prefati domini Petrus & Antonius videntur in impetratione feudi dixisse falsum, dicentes, quod non debebant nisi vnum canem seu braccum in anno. Secundò, quòd taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad concedendum, efficit gratiam subreptitiam, & nullam, cap. *postulasti.* [b] ibi, *Non tam de leui concessissemus.* & prefati DD. Petrus & Antonius tacuerunt se fuisse obligatos ad præstandum iuramentum fidelitatis: quod si Paulus sciuisset, difficilius liberasset eos ab omni recognitione.

2 Pro parte verò præfatorum DD. faciunt primò verba expressa præfatæ bullæ inuestituræ, scilicet quod ipsos ad aliam recognitionem dictorum castrorum de cætero faciendam minimè teneri decernit, & declarat. Secundò, quòd taciturnitas eius, quod princeps nouit, non inducit subreptionem, immo includit dispensationem, quatenus opus est ad valorem actus secundum iura [c], & tradit Felinus & citati ab eo. [d] At Paulus III. Papa, in cuius pectore erant omnia iura clausa, [e] nouit vassallum feudatarium teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis. [f]

3 Tertio quod vt expresio eius, quod iure inest, non facit actum simoniacum, [g] vbi late Felinus, [h] ita taciturnitas qualitatis, quæ est notoria, vel de iure inest, qualis est reseruatio generalis in corpore iuris clausa, non facit gratiam subreptitiam, vt colligitur ex [i] Rota [k] quod latè confirmat Felinus. [l]

Non obstant oppositа. Ad prius enim illorum respondetur, negãdo quod præfati domini dixerint falsum, quia non dixerunt se non debere duos canes, nec debere vnum tantùm, sed debuisse vnum, quod erat verissimum.

Ad replicationem, quæ fieri potest, quod idem est dicendum de tacente verum, quod de dicente falsum, respondetur in solutione sequenti.

4 Ad posterius autem respondetur primò, negando quod omnis taciturnitas, quæ redderet principem difficiliorem ad concedendum, vitiet gratiam, sed solùm illa vitiat, qua tacetur id, quod iura statuunt vt exprimatur, vt latè concludit Rota [m] & latius Egidius [n] quos inter alios sequitur Felinus [o] & nullo iure cauetur, vt huiusmodi debiti canes exprimantur in concessione huiusmodi feudi.

5 Secundo, quod duo requiruntur ad hoc, quod taciturnitas veri vitiet gratiam. Alterum, quòd, vt diximus, iure caueatur eius expresio. Alterum, vt id, quod tacetur, sit tale, quod expressum retraheret principem à concedenda gratia. At non cauetur iure, vt expresio huiusmodi canis debiti fiat, vt dictum est, nec est tale quod expressum retraxisset principem à concedendo.

6 Tum quia de minimis non est curandum, saltem ad effectum rescindendi magna. [p] Vnde alienationem rei ecclesiasticæ paruæ non vitiat omissio solemnitatis iuris, iuxta cap. *terrulas.* [q] per quod id dicit Federicus, [r] & non debet quis puniri pœna statuti punientis vulnerantem ob paruum vulnusculum, secundum Bartholum. [s] Tum quia de minimis non est curandum, quando ratio legis de maioribus disponens non militat proportionabiliter in illis, vt ait Panormitanus [t] per textum efficaciter id probantem. [v] Tum quia illud cap. probat etiam, quod minima non nocent cùm ex circumstantijs personarum præsumitur

a *Ca. super literis de reser. leg. & fi. C. si contra ius vel vtil. pub. trans. lat. in c. & si legibus. 21. q. 1.*
b *De reserip.*
c *Le. quidam consulebāt. ff. de re indic. l. idē Vlpianus. ff. de excusatio. tuto.*
d *In c. quæ in ecclesiarum. de constit. & ca. si quando. de reseri. nu. 4.*
e *Capit. 1. de consti. li. 6.*
f *Cap. de forma. 22. qu. 5. & c. 1. de forma fidelitatis. in vsibus feudorum.*
g *Ca. significasti. de elect. gloss. sole.*
h *In c. ad audientiam. 2. de rescrip.*
i *Decis. 32.*
k *De reserip. in nouis.*
l *In ca. in nostra. col. 3. de reserip.*
m *In d. decisio. 32. de reserip. in nouis.*
n *Cons. 607. conclusio extra Rotam.*
o *In c. postulasti. colum. 3. & in ca. in nostra. col. 1. de rescript.*
p *l. 1. scienduū. ff. de in integrum restitu. cap ex parte. de fide instru mon. l. Senatus. §. Marcellus. ff. de le. 1. q 12. q. 2.*
q *Consil. 210.*
r *In le. si prædium. C. de adila. edict.*
s *In c. de appell.*
t *In c. etsi qu. de simon.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumitur contrarium: probat enim donationem vnius equi factam à viro Illustri Legato Papę non inducere præsumptionem simoniæ. Cùm ergo debitum soluendi vnum canem non sit negatum, sed solum tacitum: cumque sit quiddam minimum tam ex circumstantia benefacientis & concedentis feudum, qui erat summus Pontifex, & summus Rex, quam beneficiariorũ, qui erant illustrissimi viri, quàm ipsius beneficij, quod erat multorum castrorum, cum omnimoda iurisdictione, mero & mixto imperio, non videtur considerandum esse ad effectum rescindendi tam grande beneficium à tam grandi & summo principe tam magnis viris factum, neque ad præsumendum, quod ob illius expressionem retraxisset se tantus princeps à tam illustri concessione. Tum quod præfati viri illustrissimi erant cognati ipsiusmet summi principis, qui erat valde propensus ad augendum & honorandum eos: & ridiculum videtur dicere, quod tantam donationem à tam grandi principe factam vitiaret taciturnitas debiti vnius canis, qui apud eos fere pro nihilo habetur. Tum quod non tacuerunt dolo, sed ob incogitantiam, quæ verisimiliter prouenit ex eo, quòd diutissimè cessarunt à solutione accipitris, & canum debitorum, & non cogitarunt an duo canes, vel vnus deberentur.

7 Tum quod licet cognatio & consanguinitas carnalis ad aliquos effectus noceat in rerum ecclesiasticarum tractatu, iuxta cap. *huiusmodi*. [a] non tamen obest, immo plurimum prodest ad præsumendum, quòd concedens maiore affectu concedit cognato dilecto, quàm extraneo, & quod voluerit firmiorem & ampliorem esse suam donationem, vt experientia docet, & probat lex *vt vim*. [b] & alia plurima: & quod cæteris paribus, modo absit fraus, magis tenemur cognatis, quàm extraneis, vt in his terminis tradit Federicus vbi supra.

8 Ad alterum punctum respondetur, quod pro parte affirmante, scilicet, quod præfatus Illustrissimus D. Honorius perdidit præfata bona, eo quòd non præstiterit iuramentum fidelitatis, facit primò, quòd omnis feudatarius videtur teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis domino, à quo habuit feudum, [c] adeo quod si noluerit illud præstare, perdat feudum. [d] Secundo, quod feudatarius, qui non petit inuestituram, perdit feudum. [e]

9 Pro parte tamen negante facit neruosissime, quod non omnis vassallus, qui habet feudum, tenetur ad petendam inuestituram, & iurandam fidelitatem, sed solum ille qui habet feudum illis oneribus subiectum, vt est casus in dicto cap. 1. [f] & præfatum feudum concessum fuit præfatis DD. Petro & Antonio à Paulo III. liberum ab omni alia recognitione, excepta solutione vnius ducati auri in vigilia Apostolorum Petri & Pauli.

10 Et constat, quod iuramentum fidelitatis, & petitio inuestituræ sunt recognitiones dominij directi, quod apud concedentem feudum remanet, vt ex definitione recognitionis, & verbis petitionis inuestituræ, & præstationis iuramenti fidelitatis positis in titu. *de vera forma fidelitatis*. & in titu. *quid sit inuestitura & qualiter fiat in vsibus feudorum*. irrefragabiliter colligitur, & expressè adnotauit Marianus Socinas [g] in hęc verba, *Petere inuestiturã, est quidam quasi census deuotionis & reuerentia, quæ domino præstari debent*. Cum ergo fuerit concessum liberum ab alia recognitione, quàm præfati ducati solutione, & petitio inuestituræ, & præstatio iuramenti fidelitatis sint recognitiones, consequens est, concessum fuisse liberum ab illis.

11 Tum quia non solum concessit liberũ indefinitè à recognitione, sed vniuersaliter ab omni alia recognitione: quæ vniuersalis loquutio omnia includit, & nihil excludit, [h] immo includit multa, quæ non includit indefinita, amplius enim legat, qui legat omne marmor, quam qui legat marmor, & qui legat omnem lanam, quam qui lanam, per iura, quæ in id allegat glossa singularis [i] & alia glossa singularis, [k] quæ habet, per illam vniuersalem notam seu dictionem *quamuis*, ampliari clem. illam ad causas criminales spirituales, quas non includisset, si absque illa nota dictata fuisset. quod putatur singulare à Panormitano [l] & Andrea Siculo. [m]

12 Nec obstat, quod bulla non habet illa verba, *omni alia recognitione*, sed solum, *aliam recognitionem*: quoniam sunt verba negatiua, quibus Papa decernit eos ad aliam recognitionem minime teneri: quæ verba æquipollent illis verbis, *ad aliam recognitionem non teneri*, quæ constat esse vniuersalia negatiua, quæ quicquid inueniunt destruunt, & contrarium eius ponunt, iuxta glossam singularem & receptam [a] cui omnium dialecticorum chorus consentit.

13 Tum quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, iuxta l. *quæsitum*. [b] vbi Bartholus & capit. *dominus*. [c] & latè Felinus [d] & præfatus Paulus III. liberauit præfatos fratres ab omni recognitione, excepta solutione vnius ducati annui: ergo liberauit eos ab omni alia recognitione, & consequenter ab inuestituræ petitione, & iuramenti fidelitatis præstatione. Tum quia indubitatum est, feudum posse concedi absque onere petendi inuestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis, iuxta iura, [e] & tradit Panormitanus [f] in hæc verba, *iuramentum à vassallo præstandum est, nisi à principe fuerit remissum*. Tum quia, vt ait Panormitanus, [g] licet non præsumatur iuramentum à principio fuisse remissum, id tamen potest constare ex speciali pacto, vel lapsu triginta vel quadraginta annorum, [h] & in casu proposito non solum constat de speciali pacto, sed etiam de lapsu quadraginta & amplius annorum: quia feudum fuit concessum anno 1535. & nunc agitur annus 1581.

15 Tum quia nihil obstat, quod in prima concessione, qua Gregorius XII. concessit bona prædicta præcessoribus prefatorum DD. Petri, & Antonij, fuit adiectum onus iurandi fidelitatem, & inuestituram petendi: & quod concessio Pauli III. fuit quædam renouatio, & prorogatio concessionis Gregorij XII. & consequenter videtur esse facta cum omnibus qualitatibus illius iuxta l. *sed si manente*. [i] per quam glossa memorabilis [k] dicit prorogationem alicuius potestatis videri factam cum omnibus qualitatibus illius, & in terminis propositis cõsuluit Ioannes Barthomæus Scarampus [l] quod feudum etiam ipso iure perditum, & renouatum adeo censetur vetus, & non nouum, quod agnati possunt & debent succedere in illud. Non inquam hoc obstat: quia id forte verum est, cum renouatio sit forma antiqua non mutata, secus si ea mutetur, quia per illam mutationem fit nouum, vt determinat Baldus [m] per Federicum & antea Oldradum [n] cuius ratio germana est, quod forma dat esse rei iuxta l. *Iulianus*, [o] cum his quæ glossa ibi citat: & palam est in concessione Pauli III. valde fuisse mutatam formam concessionis Gregorij XII.

Per quæ omnia superuestita, & aucta maxima S.D.N. benignitate, & liberali æquitate, qua solet erga huiusmodi viros Illustrissimos vti, resolutio prædicta sancta & æqua videri potest. Salua, &c.

DE SOLVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Res transit cum onere suo: fallit, quando res ipsa, antequam dicto onere afficeretur, mutata forma, ad alium qui non est successor peruenit. nu. 2.*

1 *Decima & collecta soluenda aliquo anno de fructibus alicuius beneficij, debent ab eo solui qui illius anni fructus percepit, etiam si beneficium tempore solutionis mutauerit possessorem, modò qui illos percepit, eos tamquam beneficiarius perceperit. nu. 4.*

2 *Pensio Apostolica auctoritate imposita super distributionibus quotidianis alicuius beneficij obligat solummodò ipsum beneficiarium pensioni consentientem, & in beneficio successorem: quia cùm non sit nec Capitulum; nec singuli de Capitulo, quibus dictæ distributiones vacante beneficio ratione interessentiæ accrescunt, sequitur vt illi ad illam non teneantur.*

3 *Distributiones quotidianæ alicuius beneficij, super quibus alicui reseruata est pensio, tunc demum remanent dicto onere affectæ, si à beneficiario ipso lucrifactæ sint.*

3 *Pensio annua soluenda ex fructibus alicuius beneficij taxatiue expressa operatur quidem vt nõ debeat solui ex alijs, quàm ex dicti beneficij fructibus perceptis, vel qui percipi potuerunt, sed non tollit quominus termini illorum annorum, in quibus nulli potuerunt percipi fructus, solui debeant ex fructibus in sequentibus annis successiue perceptis, siue percipiendis. nu. 4. & 5.*

a *In cap. cum dilectus. de coniuncta.*
b *§. denique ff. de fund. instru.*
c *32. q. 7.*
d *In ca. fin. de lite non cont.*
e *Cap. 1. §. quæ fuit prima causa in fin. per quem fiat inuestitura.*
f *In consi. 32. num. 7.*
g *Ibidem.*
h *Arg. 2. peruenit. de emptio. & vendit. & l. fi filius. C. de petit. hæred.*
i *ff. de præscript.*
k *In c. hi qui. de præbe. l. 6.*
l *Consil. 52. prim. par. lib. feuda.*
m *In §. insuper. de prohib. feud. alien.*
n *Consi. 178. o §. si quis fecerit. fi. exhibeat.*

a *§. nam hæc vsus præsatio. 10. q. 2.*
b *ff. de instit. & iur.*
c *Ca. 1. de forma fidelitatis, & melius in c. 1. de noua form. fidel. in vsibus feud. & c. de forma. 22. q. 5. & cap. 1. de N. de iureiuran.*
d *Cap. 1. §. 1. quæ fuit prima cau. bene. amitt. in vsibus feud.*
e *Ca. 1. in princip. quæ fuit prima causa bene. amittendi, & in ca. 1. quo tempore miles in vsibus feud.*
f *In prin.*
g *Consil. 26. nu. 30. in fine.*
h *Cap. solita. versus finẽ. de maior. & obed.*
i *In c. vt circa. de elect. li. 6.*
k *In verbo. quãuis. clem. 1. de re iudic.*
l *In consil. vlti primi volum.*
m *In c. tertio loco. de probatio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Taxationis, & non demonstrationis causa censetur facta mentio rerum ex quibus quid solui mandatur, quando vtraque vna & eadem oratione continetur.*

4 *Pensionarius potest pensiones non exactas exigere à successore in beneficio, nedum pro illis annis in quibus beneficium fuit ab antecessore possessum, sed etiam in quibus fuit vacans, non tamen poterit cogi, vt soluat nisi ex fructibus. prout eos successiue ex eodem percipiet beneficio. nu. 6.*

CONSILIVM I.

QVæritur primo, an Antoninus pensionarius, cui constituta est pensio 250. scutorum super fructibus & distributionibus cantoriæ valoris 1250. ducat. vacante cãtoria per annum, & fructibus eius, qui in solis distributionibus consistunt, præter aureos centum, cedentibus Capitulo, possit petere pensionem à Capitulo.

Secundo, an possit petere ab eo, qui ei fuerit successor.

Duæ quæstiones videntur proponi. Prior est, an prædictus Antonius possit petere prædictam pensionem prędicti anni à Capitulo. Posterior, an poterit petere ab eo, qui successerit in d. cantoria.

1 AD PRIOREM respondeo, quod pro eius parte affirmante facit, quod res cum suo onere trãsit. [a] At distributiones quotidianæ prædicti anni Ecclesiæ prædictæ videntur oneratæ, & affectæ onere soluendi prędictam pensionem: ergo is vel ij, ad quos transierint tenebuntur soluere illam. Cũ ergo distributiones trãsierint ad Capitulũ, vel dignitates, & canonicos illius Capituli, illi tenebũtur ad soluendũ illã. facit quod collecta vel decima soluenda aliquo non de fructibus alicuius beneficij, solui debet ab eo, qui fructus anni accepit, etiamsi antequam soluerit desinat esse beneficiarius illius beneficij, quod sępè se respõdisse ait Dominicus. [b]

2 His tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, tam quo ad Capitulum, quam quo ad illos, qui sunt de Capitulo. Quo ad Capitulum quidẽ duplici ratione. Prior est: quia nihil de distributionibus prędictis peruenit ad illud, illæ enim totæ peruenerũt ad singulares de Capitulo, & constat aliud esse Capitulũ, aliud singulos de Capitulo iuxta *c. eam te*, vbi latè hoc Felin. exornat. [c] Posterior est, quod literæ Apostolicæ, obligant ad soluendam prędictam pensionem solum Ioannem, qui consenserat eius cõstitutioni, & successores in ipsa cantoria, vt ex tenore illarum constat, de quibus non est Capitulum, vt palàm est. Quod autem non possit petere etiam à singularibus, qui non fuerunt, vel fuerint successores in cantoria, probatur posteriore ratione: quia literæ Apostolicę non obligãt illos, nec vllam de illis mentionem faciunt. Probatur etiã, eo quod nihil prædictarum distributionũ prouenit ad eos ratione prædictæ cantoriæ, sed tantùm ratione suarum dignitatum & canonicatuũ, ratione quorum diuinis intererant.

Non obstant oppositа: quia concedimus quidem rem transire cum onere suo, sed negamus prædictas distributiones, quæ numquam fuerunt quæsitæ per vllum cantorem, esse oneratas illo onere: quia ad summum illæ tantũ, quę essent lucrifactæ per cantores, potuerũt esse affectę, & obligatæ onere illo, iuxta illud solẽne Ludou. Ro. [d] de quib. nõ sunt illæ quæ accreuerunt eis ob absentiã cãtoris, & determinatio Dominic. loquitur de collecta, quę debebatur à beneficiario de fructib", quos ratione sui beneficij percepit, quod non contingit in casu proposito, in quo pẽsio debetur de perceptis à cantore, quales nulli sunt: quia nullus fuit cantor, qui eos percipere posset.

AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, videlicet an prædictus Antonius poterit petere prædictam pensionẽ ab eo qui successerit in dicta cantoria, esto quod distributiones, nec fructus perceperit, respondeo pro parte negante facere primo, quod ipse nõ recepit, neq; quidquam vmquam recipiet de fructibus, & distributionibus prædicti anni, quo cantoria vacauit: quia illi cum consisterent in distributionibus quotidianis, accreuerunt Capitulo, vel singularibus dignitatibus, vel canonicis, qui fuerũt illo anno de Capitulo, & interfuerunt horis, & aliis diuinis officiis, iuxta cap. 1. e & [f] Conc. Trident. & iniustum videtur, quod qui non rapuit, nec accepit, exoluat. [g]

Secũdo, quod non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, [a] nec debet alius pro alio teneri, arg. illorum tit. C. *ne fil. pro patr. & ne vxor pro mar.* & illius Ezechielis, [b] *Filius non portabit iniquitatem patris.*

3 Tertio, quod non debetur pensio illius anni quo non fuerunt percepti, nec potuerunt percipi fructus beneficij, si fuerunt in bulla expressi causa taxationis, & non demõstrationis, vt grauiter definit Paul. Castrensis, [c] & post illũ Fel. [d] & addit Gigas, [e] quod secundum stylum Curiæ fructus, super quibus imponitur pensio, exprimuntur causa taxationis, & non causa demonstrationis: & rectè quidem, quia vna & eadem oratione continetur reseruatio pẽsionis, & nominatio fructuum, ex quibus illa est soluenda, & quando id vna & eadẽ oratione fit, censentur fructus nominati causa taxationis, vt efficaciter probat Paul. cõmuniter recep. [f] & in casu proposito fructus non fuerunt recepti, nec potuerunt percipi ab aliquo: quia vacabat cantoria, & non erat cantor qui posset interesse diuinis. ergo non potest peti pensio pro illo anno.

His tamen non obstantibus pars affirmatiua videtur verior. Tum quia intentio Papæ est seruanda, [g] argum. l. *In conditionibus primum locum eorum habet intentio disponẽtis.* [h] At intentio Papæ fuit, prouidere D. Antonio de prædicta pẽsione pro victu eius honesto, vel parte eius soluenda de fructibus & distributionibus per Ioannem cantorem, & successores eius percipiendis: ergo soluenda est illa ab aliquo, & non à Capitulo, neque à singularibus de illo, ergo à successoribus eius.

4 Tum quia stylus Curiæ habet, quod pensionarius potest petere pensiones decursas, & non solutas annorũ prętcritorum à nouo possessore beneficij, qui nihil vmquam recepit, nec forte recipiet, nec recuperabit à præcessorib. suis, nec ab hæredibus eorum, & id esse iuri consonum, satis colligitur ex Dominico & Frãco, [i] & ex traditis à Caccialupo [k] & latius ex Gigante. [l]

Non obstat primum oppositum: quia concedimus successores prædictos numquã esse percepturos de fructibus, & distributionibus illius anni, sed negamus eos ob hoc liberari: quia tenebuntur ad soluendum de fructibus, perceptis ab eis aliis annis, quibus cantoriam possederunt: sicut tenerentur soluere pẽsiones omnes decursas, si prædictus Ioannes cantor non soluisset eas, vt dictum est. Non obstat etiam secundum: quia successor in cantoria nõ cogitur ad soluendam pensionem propter factum alienum, sed propter suum, quia recipiet & possidebit cantoriam onustam prædicta pensione, nulla facta ei remissione, & ita cessant omnia ibi citata ad probandum, quòd vnus pro alio non debet teneri. successores enim prædicti non tenebuntur pro aliis, sed pro se & sua cantoria à se possessa & retenta.

5 Non obstat etiam tertium, licet plurimum vrgeat: quia concedimus non esse soluendam pensionem annuam illo anno, quo non nascuntur fructus illius anni. concedimus item, quod in literis pensionum, fructus vnde debẽt solui, causa taxationis exprimuntur, vt in argum. sed dicimus illã hoc operari, quod non est soluenda de aliis, quam de fructibus ipsius beneficij, non tamen operatur, quod non debeat solui pensio pro anno, in quo nõ colliguntur fructus, & ita si percipiantur à successoribus cantoriæ fructus, vnde possit solui pensio decursa, tenebuntur soluere illã, siue perceperint siue non perceperint fructus annorum prętcritorum, & siue alij possessores perceperint, siue non perceperint, per prædictum stylum Curię, & iuta quibus ille fundatur. vnde si in literis diceretur, quòd pẽsio quælibet annua solueretur à beneficiario de fructib. illius anni, pro quo est soluenda pensio, non teneretur soluere successor pro anno, in quo non colligerentur fructus. sed quia in literis solùm fit mentio fructuũ percipiendorum ex beneficio: taxatio quidem fit quo ad hoc, vt si nulli fructus percipiãtur, nec percipi possint, non soluatur pẽsio de aliis fructibus: sed quia literæ non taxant, neque limitant pensionis solutionem ad fructus huius vel alterius anni, soluenda erit de fructibus, qui percipientur ex beneficio illis, vel aliis annis. Facit ad hoc argumẽtum à parte ad totũ, [m] quòd communiter omnia beneficia cùm vacant aliquo tempore manẽt vacantia, & collatarij eorum absque possessione illorum, & consequenter sine potentia quærendi distributiones quotidianas: sicque eorum possessoribus, & inter-

a *Le non debet. ff. de reg. iur.*
b *Ezech. 18.*
c *Cons. 338. nu. 3. col. 1.*
d *In c. ad audientiam. 2. n. 7 de referi.*
e *In q. 62 de pensio.*
f *In d. cons. 338. nu. 3.*
g *Ca. super literis. sub fin. de rescrip. ca. fin. de præb.*
h *ff de cõdit. & demonstr.*
i *In c. præsenti. § fin. de offi. ord. ff. 6.*
k *quæst. 11. de pensio.*
l *In tract. de pensio qu. 39.*
m *Inst. l. qua de usu. ff. de rei vend.*

a *Ca. ex literis. de pig. & ea. si quis laicus. 16. q. 1.*
b *In cap. præsenti. § porro. de off. ordin. lib. 6.*
c *De rescrip.*
d *388. in casu.*
e *De cler. nõ resid. lib. 6. f Capi. 12. de refor. sess. 24. g Argu. cap. fures aliena. 14. q. 6. c. peccatum. de regul. iur. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

essentibus diuinis debentur; attamen vsus habet, quod qui accipiunt beneficia huiusmodi pensionibus onusta, soluũt pensiones, non detracta aliqua parte illius, pro rata temporis, quo non potuerunt interesse diuinis.

6 Ex his tamen infertur, quòd successor non poterit cogi ad soluendam pensionem statim quo successerit, donec lucretur, vel per eum steterit quo minus lucretur tantùm de fructibus, & distributionibus, quàm commodè illã soluere poterit de fructibus cantoriæ, qui nominantur causa taxationis, & demonstrationis solutionis faciendæ: & ita non tenebitur soluere de aliis bonis, quã de his, quę quęsiuit, vel per eum steterit, quo minus quæreret de fructibus cantoriæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Fructus episcopatus vacantis, à die vacationis successori debentur de iure, nisi Pontifex illos Camerę vel alteri specialiter reseruauerit.

2 Pensionis reseruationi qui nec per se, nec per procuratorem consentit, ob non solutionem non ligatur censuris, antequã reseruationis litterę non per alterius notarij transumptum, sed in authentica forma intimentur. nu. 4.

3 Pensionem præteritorum annorum ab antecessore non solutam ita tenetur soluere successor ex fructibus, quos ipse percepit, vel in futurum percipiet, vt ab hærede antecessoris, qui fructus dictorum annorum percepit, quod soluit recuperare valeat. & nu. 5.

6 Pensionarius tenetur compẽsare seu deducere exterminis sibi debitis id quod beneficiarius pro ipso in expeditione bullarum pensionis soluit iuxta stylum Curiæ, nec potest propria auctoritate capere fructus pro solutione suæ pensionis. nu. 7.

8 Declaratio contra non citatum, quod inciderit in censuras, est nulla cum omnibus inde sequutis: & hoc, modo non simus in notoriis.

CONSILIVM II.

1 CErtum est, iure solo cõmuni attento, quod Episcopus debet habere fructus sui episcopatus, obuenientes non solùm à tempore datæ prouisionis, sed etiã quotquot obuenerunt à tempore vacationis, [a] nisi illos quos Sede, Apostolicæ sibi, fisco Regio, vel aliis reseruauit, quarum reseruationum copiæ ostendi deberent, aut summa earũ proponi ad rectè iudicandum: mihi autem nõ exhibetur priuilegium fisci Siciliæ, quod super hoc habet, neque etiam copia literarum Regiarum, quæ fuerunt expeditæ die 7. mensis Ianuarij, super fructibus à fisco Regio perceptis vel percipiẽdis vel reddendis. Deinde non ostẽditur mihi, quo iure, & quibus literis Papæ præfatus Rinaldus Corsus acceperit fructus, quos narratur accepisse.

2 Præterea bulla pensionis concessa officio Inquisitionis anno 78. & intimata anno 80. non nocuit domino Episcopo, ad incurrendam censuram vllam ante intimationẽ, quia non consensit constitutioni pensionis personaliter, immo neque per procuratorem: quia solùm debebat, eo quòd successit debenti eam, vel quia de consensu Regis constituit eam Papa, cuius copia neque summa monstratur mihi, vt possim iudicare de quibus ducatis sit intelligenda, quamuis credam intelligendam esse de ducatis 15. tarenarum, & non de ducatis 16. tarenarum, si vera sunt omnia quæ in facto narrantur.

3 Ad hæc credo eiusdem Dominationem reuerendissimã teneri ad soluendã pensionem decursam à die constitutionis pensionis de fructibus perceptis, vel percipiẽdis, saltem posteaquã eos perceperit ex fructibus annorum sequentium, remanente vel cessã sibi actione recuperãdi ab eis, qui perceperunt fructus, & non soluerunt partem pensionis, quæ debebatur ex eis: quia secundum receptiorem opinionem, qui succedit in beneficio onerato pensione, debet soluere pensiones decursas, quas non soluit prędecessor, remanẽte sibi actiõe recuperãdi eas ab eius hęrede.

4 Insuper intimatio bullæ pensionis facta per transumptum, & non originaliter, ad nihil obligauit dominũ Episcopum, quia habetur pro non facta, quia debuit fieri per instrumentum authenticum, [b] quale non est copia instrumenti per alium notarium exemplati siue transumpti, [c] præsertim si est rasum in loco suspecto, quale dicitur fuisse id, per quod fuit facta intimatio.

5 Accedit, quod dominus Episcopus secundũ receptiorem opinionem cogi potest ad soluendam pensionem anni 1578. cuius fructus non recepit, si postea recepit alios, vt prædictum est, remanente sibi actione contra hæredẽ, qui debuit eam soluere. Addo, quod, vt prædixi, credo dominũ Episcopum non debere ducatos de Camera, sed tãtum 13. tarenorum, si vera sunt narrata in facto, sed non posse me certo iudicare non visis literis. Quin etiam certum est, D. Episcopum retinere posse omnia quæ soluit ratione literarum, & impensæ factæ pro expeditione pensionis, quæ soluẽda erat, per officium Inquisitionis, iuxta morem quẽ Curia seruat, & qui pro lege habetur. [a]

7 Certum est etiam pensionarium non posse auctoritate sua propria & priuata capere ea, quæ sibi pro pensione debẽtur, nisi sancta Sedes Apostolica id specialiter ei cõcesserit, vel nisi officium Inquisitionis habuerit huiusmodi priuilegium, quod ego non noui: & consequenter, dominum Inquisitorem, si processit, vt narratur in facto, malè processisse, & acta eius retractatũ iri à S. D. N. iuri seruando deditissimo. Nec interim desino mirari, Inquisitionis executorem, tot quot narrãtur errata iuris & facti fecisse, & quod ea si fecit, emendabuntur à S. D. N. & quod declaratio, quòd aliquis incidit in censuram, nisi notoriũ sit, non potest fieri absque citatione, & denique quòd declaratio, & omnia quæ illam consequuta sunt, sunt nulla ipso iure, & eorum ligamina nulla indigent relaxatione, quia non fuere verè ligamina, per ea plurima quę nos post alios tradimus, [b] quamuis non est facilè credendum tantũ executorem, contra tantum Episcopum, in tanta ciuitate, tanta errata fecisse in offensam D. N. Iesu Christi, qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 Capitulum, in quod perueniunt omnes fructus canonicatus consistentes in distributionibus. & grossa, tenetur soluere pensionem alicui super eisdem reseruatam, secundum aliquos, cuius contrarium tenet auctor.

1 Distributiones omnes acquiruntur solis interessentibus, non per verum ius accrescendi, sed ex particulari iuris dispositione.

2 Diuidere etsi non possit iudex canonicatum sine iusta causa, concordia tamen iudicialis est seruanda.

3 Optans secundum canonicatum liber est ab obligatione, quæ per iudicialem concordiam initam occasione primi dimissi tenebatur.

CONSILIVM III.

ROgatus, vt perpenderem responsa duorum doctorum super his, & dicerem quid de illis sentirem, respõdeo primo, hæc dubia maiora esse, quam quæ pro eorum æquitate possem ego in præsentia ob occupationes varias resoluere.

Secundo, quod ad resoluendum primũ, oportebat scire an hic canonicatus apud Sedem Apostolicam vacasset, an non, & aliqua alia.

1 Tertio, quod nisi prædicti doctores eruditissimi defendissent pensionem prædictam deberi à Capitulo prędictas distributiones lucranti, fortè decidissem contrarium. Tum quia pensio prædicta Ioan. videtur posita super grossa & distributionibus quærendis à canonico pensioni consentiente, & non super quærendis à tertio. Tum quia Capitulum non quærit distributiones interessentium, sed singuli de Capitulo nunc plures, nunc pauciores pro numero interessentium, iuxta cap. 1. [c] Tũ quia illi singuli non videtur easdem quærere illo vero iure accrescendi, de quo agitur in l. *re coniuncti*, [d] sed eo quo c. 1. [e] habet quod distributiones tribuantur interessentibus. Tum quia nec Capitulum vniuersum, nec singuli canonici tenerentur soluere pensionem constitutam alicui super fructibus, & distributionibus alicuius canonici, si ille possideret illos, & non inseruiret ei interessendo diuinis, neque illo mortuo, vel nõ possidente. argumento à simili, vel eadem ratione ca. dudum. [f] Sed quia prædictorum præcellentium doctorum auctoritas multum apud me valet, malo hærere, quàm tumultuariè iudicare.

2 Quarto, quod consonum videtur id quod alter prædictorum

a *Ca. quia sæpe. de elect. li. 6. cũ sibi concordantibus.*

b *Clem. causam. de elect.* c *Authen. si quis in aliquo. documẽto. C. de eden.*

a *Cap. quæ grauit. de crimine fal.*

b *In ca. cum contingat. de rescript.*

c *De cler. non resid. li. 6.* d *De leg. 1.* e *De cler. non resid. li. 6.*

f *2 de elect.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum dominorum ait, scilicet vicarium non potuisse canonicatum vacantem diuidere sine iusta causa per citata ab eodem. Sed arbitror compositionem illam auctoritate vicarij factam inter litigantes debuisse seruari inter eos sine vlla diuisione canonicatus, vel præbendæ.[a]

3 Quinto, quod nisi verba instrumenti continentis cōpositionem prædictam aliud exprimāt, videtur præfatum Gabrielem, simul ac reliquit priorem canonicatū, & accepit optatum, liberatum fuisse ab obligatione cōtenta in prædicta compositione: quia illa restringebantur ad illud tempus, quo esset canonicus illius canonicatus, & per prędictam optionem desinit esse talis, & quo ad illum habetur pro mortuo, iuxta §. *ecce*,[b] & gloss. memorabilem.[c]

a *Iuxta cap. nisi. & ibi not. de præb.*

b *7. q. 1.*

c *Verb. morte. in cap. suscepta. de rescript. li. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Socios qui plures accipit officialis super suo officio, quā illud reddit, peccat, & ratione societatis sic mita, posterioribus, præsertim ignorantibus, tenetur satisfacere.*

2 *Debitor peccat volens posteriorib. prius soluere, etiam si prioribus tāquam fideiussor, & posterioribus tamquā principalis teneatur: nisi incogitantia eum excuset: vel ob aliquam occasionem crediderit ita de iure faciendum, vel agatur de solutione extra iudiciū facienda, quo casu regulariter potest posterioribus prius soluere: immo si ab eis nimium vrgetur, tenetur: & hoc nisi tam cesserit bonis, vel sit in ad quem bona defuncti debitoris peruenerint, quia tunc non potest posteriores præferre. nu. 4.*

3 *Vsurarius tenetur prius mutuo accepta restituere quàm vsuras extortas.*

4 *Debitor qui nimium vrgetur à posterioribus creditoribus, potest eis prius soluere, quam anterioribus etiam hypothecariis.*

4 *Consulēs in re in qua non habet interesse aliquod bona fide consulenti nullo modo tenetur, at tertio, qui ex dicto consilio damnum passus est, tunc demum tenetur, si fuit in culpa lata: quia de damno dato per leuem culpam nemo in conscientia tenetur. nu. 3. & hoc quando consilium versatur circa contractus: nam circa delicta aliud videtur.*

5 *Consilium non circa delictum, sed circa contractum is dicitur dedisse, qui bona fide, sed erronea & cum peccato consulit debitori, vt prius satisfaceret vni creditori, quàm alteri, licet exinde per accidens alter creditor damnum passus fuerit.*

CONSILIVM IIII.

TVllius super suo officio accepit pecunias ad societatē, plusquā officium reddebat, & fideiussit pro aliquibus amicis. Deinde super eodem officio pecunias pro se ipso accepit: quo vendito, dum volebat creditoribus satisfacere, communicauit consilium cum amico, qui consuluit vt prius solueret propriis creditoribus, deinde iis quibus fideiusserat, cum pretium venditi officij nō sufficeret pro vtriusque. Quæritur, an consulens peccauerit, & teneatur ad restitutionem prioribus creditoribus.

1 Respondeo primò, quod peccat is, qui accipit ad societatem super officio suo, vltra quam illud reddit, & quod ratione societatis debet prædictus officiarius soluere sociis, à quibus pecunias ad societatem accipit, præsertim si posteriores socij ignorant accepisse ipsum prius alios socios, qui vacuarent omnes reditus sui officij, sicut & qui super vnum & eumdem fundum reddētem decem annua constitueret ciam multos alios census, qui superatēt summam dictorum 10. annuorum, posterioribus ignorantibus census anteriores constitutos, iuxta ea quæ scribimus in in commen. resolut.[d]

d *Cap. 1. 14. quæst. 3.*

2 Secundo, quod is officialis videtur peccasse volendo prius soluere his, à quibus posterius pro se ipso accepit, quam his, quibus antea se per fideiussionem obligauit, vt diximus in Man. confess.[e] scilicet quod debet prius soluere illa, pro quibus soluendis prius se & omnia bona sua, præsertim in forma Cameræ obligauit, quàm quæ postea contraxit, & ita peruertendo illum ordinem videtur commisisse iniustitiam, quæ est peccatum mortiferum, secundum S. Thom. recep.[f] nisi ignorantia, vel inaduertentia excusasset illum, eo quod aliquam occasionem habuit credendi, quòd prius debebat soluere illa, quæ pro se ipso accepit, & quæ in sui ipsius vsus impendit, per mox. dicenda: & quia vt post Caiet. diximus,[g] prius tenetur soluere vsurarius mutuo à se accepta, quam per vsuras extorta.

e *Cap. 17. nu. 51.*

f *2. 2. qua. 59. art. 4.*

g *Vbi supra nu. 52.*

3 Tertio, quod si is principalis peccauit, difficile excusa-

A ri potest consulens à peccato: quia consentiens peccato peccat.[a]

a *Ca. 1. de offic. deleg.*

Quarto, quod graue dubium videtur, an culpa ipsius, dato quod peccauerit consulendo, fuerit leuis vel lata, quod tamen plurimum importat: quia si leuis fuit, non videtur teneri ad restitutionem, per dictum sing. Innoc. c. sicut dignum. de homicid. si autem fuerit lata, sic, secundum Innoc. ibid.

4 Quinto, quod ad dicendum quod fuit leuis, facit primò, quòd ipse non erat iurisperitus, neque petebatur ab eo consilium tamquam à iurisperito, sed tāquam ab amico & officiario Curiæ. Secundò, quòd ferè omnes suæ cōditionis homines putāt fideiussores iustè posse soluere prius debita sua, quàm aliena, pro quibus fideiusserunt. Tertiò, quòd iure regulari debitor potest soluere extra iudicium creditoribus suis posterioribus prius quam prioribus, immo & debet, si ipsi prius petant.[b] Quarto, quòd communiter debitores, qui soluunt prius posterioribus creditoribus nimium vrgentibus, quàm prioribus etiam hypothecariis, quibus se & sua obligarunt, communiter dicuntur non peccare. Quintò, quòd aliud videtur dicendum de soluendis debitis mortuo debitore, vel cessione bonorū facta per eum, & aliud de soluendis debitis viuentis, qui potest bona fortuna, vel industria soluere aliis creditoribus prioribus: & ita non est tanta culpa consulere huic viuenti, quanta esset consulere idem custodi bonorum mortui, vel eius, qui cessit bonis. Sextò, quòd fertur in Signatura Papę decretum esse aliquando, vt fideiussor viuens & impotens ad soluenda omnia debita, prius solueret debita pro se contracta, quàm per fideiussionem debita. Septimo facit cap. *Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.*[c] cum is de quo agimus, bona fide laudauerit cōsilium prædictum decoquere volentis.

b *L. pupillus. ff. qui in fraudem cred.*

c *De reg. iuris. lib. 6.*

5 Non obstat, quod licet consulens bona fide non tenetur consulenti, quando sua non interest,[d] tenetur tamen tertio, cui ex dicto consilio damnum consequutum est, si consilium illud fuit causa, sine qua non fuisset illud damnum sequutum,[e] vt singulariter annotat Dinus,[f] non inquam hoc obstat: quia illud intelligendum est de consilio malè dato per culpam latam, sed non per leuem tantùm, vel fortè nullam, per proximè allata. Non obstat etiā, quòd licet nemo teneatur ex malo consilio bona fide dato circa contractus, tenetur tamen de dato circa delicta, vt omnes DD tenent,[g] & latius Decius,[h] non inquam hoc obstat: quia in nostro casu agitur de consilio dato circa contractus, & non circa delicta: & licet aliquod peccatum interueniret in sic contrahendo, vel distrahendo, illud tamē non contingit per se, sed per accidens, & nō principaliter, & ita de eo non est curandum.[i] Salua, &c.

d *Le. 2. § fin. ff. Mandati. d. cap. nullus.*

e *Arg. ca. fin. de iniur. l. qui occidit ff. ad legem Aquil. & in d. reg. nullus.*

g *In d. c. nullus. & l. consiliy ff. de reg. iur.*

h *D. reg. consiliy.*

i *L. si quis nec causam. ff. de rebus cred.*

SVMMARIVM.

1 *Debitor occultus transmittens creditori debitum per confessarium, qui infideliter agens pecuniam sibi retinuit, non liberatur, sed solùm excusatur donec resciuerit dolum confessarij.*

2 *Regularis confessarius accipiens à pœnitente pecuniam numerandam pœnitentis creditoribus, & in alios vsus consumens, restituat eo modo, quo regulares suis creditoribus sine damno monasterij satisfacere debent, puta ex iis, quæ sibi corradunt ex suis portionibus: vel. & hoc videtur iuri magis cōgruum, factum pœnitenti reuelet. nu. 3. quod si creditores sunt incerti, cùm tunc restitutio sit facienda pauperibus, potest sibimet tamquam vni pauperi restituere. num. 4.*

3 *Confessarius ad restituendum quid accipiens, eamdem quam pœnitens curam adhibere debet inueniendi creditores.*

4 *Incertis creditoribus qui restituere tenetur. si sit pauper, potest sibi tamquam pauperi restituere.*

CONSILIVM V.

CONfessarius religiosus accepit à pœnitente certam summam pecuniæ, vt ea satisfaceret suis creditoribus occultis, qui tamen impendit eam in suos vsus bonos, vel malos, mentitus pœnitenti, quod satisfecit creditoribus. Quæritur quid dicendum.

1 Respondeo primò quod pœnitens videtur satisfecisse, donec innotuerit ei dolus confessarij, argumento cap. *significanti*,[k] & aliorum iurium, quæ probant excusari quē ob fidelitatem nuncij, & ob auctoritatem consultorum.

k *De pignoribus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Secundo, quod præfatus D. confessarius tenetur satisfacere dictis creditoribus eo modo, quo religiosi possunt suis sine detrimento sui monasterij, vel ordinis, his modis, quos retigimus in tractatu redit. eccl. [a] vbi potest videri: inter quos dicimus posse satisfacere de rebus, quas in suos honestos vsus dispenderent de licentia legitima suorum superiorum, iuxta ea quæ latius scripsimus in comment. 2. de regul. [b]

3 Tertio, quòd præfatus confessarius debet ponere tantam diligentiam in inquirendo prædictos creditores, & eorum hæredes, quantam tenebatur adhibere pœnitens: quia subrogatus sapit naturâ eius, cui subrogatur. [c] Quarto, quòd iuri propius videtur præfato confessario, vt admoneat secretissimè pœnitentem, quod non soluit prefata debita, si pœnitens viuit.

4 Quinto, quòd si nullo modo prædictorum potest satisfacere, excusabitur impotentia, iuxta cap. *Odoardus*, [d] & l. *nam & is*, [e] & tradita per S. Thom. [f] & per nos post alios in Man. conf. [g] Sexto, quòd si creditorum, & debitorum incertitudo non poterit certificari, vel qua parte non potest, est facienda restitutio pauperibus, si fieri potest, per capit. *cum tu*, iuncta glo. de vsuris. & ipsemet confessarius potest esse vnus de pauperibus, cui tamquam pauperi potest fieri restitutio, vt nos vtiliter declaramus in Enchrid. de orat. [h]

SVMMARIVM.

1 Creditor anterior per reuocatoriam reuocat. quicquid facto debitoris fraudantis in alium peruenit, etiamsi esset translatio triennalis locationis, qua debitor prædia ad triennium conduxerat: nec penes eum, qui sic per fraudem acquisiuit, debet quicquam remanere: secus esset, si peruenisset ex non facto, seu omissione, puta quia debitor nolendo acquirere fuerit causa, vt ius non acquisitum in hunc tertium peruenret.

CONSILIVM VI.

TItius fideiusserit pro Sempronio pro summa 200. scutorum mutuò acceptorum à Ioanne, quorum centum D. Sempronius consumpsit in colendo vineâ, quam à Petro ad Triennium conduxerat, & alia 100. in soluendo quædam alia debita. Titius cupiens solutionis prædictæ fideiussionis periculum euadere, dixit ipsi Sẽpronio; Iam scis te antea contraxisse quamplurima alia debita maiora, quàm soluere valeas. Quapropter te mortuo, cùm ista mea fideiussio vltimum debitum sit, necessariò mihi erunt soluenda ex propriis bonis ista 200. scuta; obsecro te, vt pro mea securitate, & cautela, transferas in me locationem d. vineæ, vt ego possim dicere fructus eius meos esse, & ex eis satisfacere fideiussioni prædictæ, aliàs si non satisfacis ex eis, possim te compellere ex eisdem soluere. Consensit Sempronius, & sic coram notario, & testibus in præsentia dicti Petri domini vineæ consentientis, paritérque transferentis facta fuit translatio prædictæ locationis triẽnalis eius in ipsum Titium. Post duos autem annos à dicta trãslatione defunctus est Sempronius relictis in esse aliquibus fructibus ex ipsa vinea separatis, & anteriores creditores sua credita ab hæredibus petunt. Sed cùm non sufficiat hæreditas omnibus soluere.

Dubitatur primò, an prædicta cautela translationis dictæ locationis ita sit valida, & iusta, vt d. Titius ex prædictæ vineæ fructibus, scuta illa ducenta vltimo & recentiori creditori, cui per dictam fideiussionem ipse est obligatus, licitè soluere possit, aliis creditoribus relictis.

Secundò, an saltem soluere licitè possit prædicta centũ scuta in colendo & beneficiando dictam vineam ab ipso Sempronio insumpta.

Tertiò, an tuta conscientia prædictus Titius post mortem dicti Sempronij in conductione dictæ vineæ virtute supradictæ translationis pro illo tertio anno, qui deest, vt finiatur prædicta conductio, succedere valeat vel potius sit dicendum, ei hæredes ipsius Sempronij succedere.

1 Respondeo, quod creditores antiquiores habentes antiquiorem obligationem contra Sempronium poterunt per actionem reuocatoriam, i reuocare præfatam translationem locationis, & vtilitates inde sequutas, eo quòd nõ potest negari illam fuisse factam in fraudem creditorum. Tum quia licet illa non habeat locum contra eum, ad quẽ peruenit aliquid, eo quod debitor noluit quærere illud cũ possit, [a] habet tamen locum contra illum, ad quem peruenit aliquid ex aliquo contractu debitoris, vel per quodcũque aliud factum. [b] Tum quia præfatus Sempronius debitor alienauit à se vsum triennalem vineæ locatæ in Titiũ, & etiam melioramenta quæ fecit in vinea, & etiã operas, quas facturus erat in administranda & colenda illa, & in fructu eius percipiendo, & denique quod nihil debet remanere apud fraudatorem, ex eo quod per fraudem venit ad eum. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Regularis quicquid acquirit, suo monasterio acquirit, si sit illius capax, & nu. 20. & hoc ita irreuocabiliter, vt de acquisitu non possit disponere. nu. 11. fallit in beneficiato, qui beneficio suo, modo non sit episcopatus titularis clero carens, & populo, cui non acquirit, & nu. 20. omnia quæ acquirit, ita acquirit, vt tamen solus retineat illorum inter viuos dispositionem. nu. 11.

2 Beneficiarius de fructibus beneficij inter viuos disponit in sui honestam sustentationem, & alios pios vsus, & illos etiam in vita sua percipiendos, quamuis sit regularis, potest obligare. nu. 6. & 10. ei verò morienti de iure is qui in beneficio succedit, sed ex priuilegio ratione spoliorum succedit Camera Apostolica. n. 3. 12. & 17.

4 Beneficiarius debitor ex superfluo, quod debet pauperibus, nõ potest soluere debita sua: fallit, quando non habet, vnde aliũde soluat. nu. 7. & 9. nam tunc sibimet in effectu tamquam pauperi non valenti sua debita soluere erogat: immo & cogitur via iuris, vt ex illis soluat. nu. 15.

4 Monasterium non soluit debita contracta per monachum, nisi creditor probet conuersa in vtilitatem monasterij, vel quod mandante monasterio illa contraxerit. nu. 16. contracta autem per beneficiarium soluuntur de bonis relictis, quorum viuens solus habebat administrationem. num. 16. at contracta à conuentu seu monasterij Superiore exigit creditor ab ipso monasterio, absque eo quod cogatur probare conuersum fuisse in vtilitatem monasterij. num. 6. 8.

5 Spolia Ecclesiasticorum beneficiariorum ita debentur Camera, vt illa ex illis non teneatur soluere debita relicta, nisi quãdo defunctus non reliquit alia bona, vnde possit propriis creditoribus satisfieri. nu. 19. quia bona, in quibus Camera ratione spolij succedit, intelliguntur deducto ære alieno. nu. 5. & 13.

6 Beneficiarius duobus modis contrahit debita: nam quandoq; seruatis seruandis contrahit nomine & in vtilitatem Ecclesiæ seu beneficij, & tunc bona Ecclesiæ etiam pretiosa & malienabilia remanent etiam obligata. quandoque cõtrahit nomine proprio, & tunc prædicta bona Ecclesiæ non remanent obligata, sed fructus, & alia eius bona de quib. beneficiarius solus poterat inter viuos disponere, ita vt hæc bona ad successores cũ suo transeant onere. Debita primo modo contracta soluit successor in Ecclesia & beneficio: secundo modo contracta soluit is, qui debitori succedit in aliis bonis, nu. 14. 18. 19. & hoc siue dicta debita secundo modo contracta fuerint conuersa in vtilitatem Ecclesiæ, sine nõ. nu. 10. Camera tamen, quæ succedit in spolio, ad hoc nõ tenetur, quando debitor alia bona reliquit: quia tunc de illis primo soluenda sunt debita. nu. 19.

14 Intellectus cap. 1. de fideiussionibus.

15 Intellectus cap. peruenit. de solution.

20 Episcopus titularis, qui caret clero & populo, non acquirit suo episcopatui non habenti nec clerum, nec populum.

CONSILIVM VII.

QVidam Archiepiscop. olim frater Minor, anno M. D. LXXV. obligauit se in forma Cameræ ad soluenda 500. scuta collegio cuidá pro parte pretij, quo emerat quoddam palatium ad vitam suam: quibus non solutis, mortuus est anno sequenti 76. cuius spolia Camera Apostolica accepit, à qua prædictum collegium petit sibi solui prædicta 500. scuta. Quæritur an teneatur Camera ei soluere.

1 Pro Camera facit primò, quòd Archiepiscopus fuerit frater Minor, qui, vt nullus alius religiosus, non potest habere dominium, neque possessionem alicuius rei temporalis etiam minimæ, [d] quia quicquid acquirit, acquirit monasterio, vel Ecclesiæ, cui præest, etiam si fuit factus Episcopus, iuxta cap. 1. [e] & cap. *cum olim*, [f] vbi latè tradit Innoc. receptus ab omnibus, & ideo non videtur Archiepiscopus se potuisse obligare ad soluenda prædicta, cùm non posset sibi quærere, vnde illa solueret, nec consequenter prædicta Ca

a Quæst. 2. mo mit. vltimo, & explicat. q. 2. mon. 20.

b Super cap. non dicatis. 12. q. 1.

c L. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautionibus.

d De solutio. c. ff de dolo & doli except.

e 2. 2. qu. 62. art. fin.

f Cap. 17. nu. 73.

g Cap. 7. nu. 34.

a L. qui autem. ff. qui in fraudem creditorum.

b L. 1. ff. eod.

c L. ait prætor. 2. §. nihil. ff. eod.

i Toto tit. ff. quæ in fraudem.

d Ca. non dicatis. & ibid. nat. 12. q. 2. c. 18. 5. 1. f. 2. de privil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cta Camera tenebitur,vt eius successor.

2 Secundò facit,quòd nec etiam clericus beneficiarius sæcularis acquirit ita sibi ex reditibus beneficij sui, vt fiat dominus integer,& perfectus,sed solùm secundum quid, hoc est ad hoc,vt ex his possit se decenter alere,& reliqua impendere pauperibus,vel aliis piis operibus,vt tradit Innocentius,[a] quod nos retulimus,& ampliauimus in tract. de redit.eccles.[b] & ita neque potest disponere de illis donando inter viuos diuitibus, & operibus profanis, neque in morte testari de illis,[c] & ita Camera,quæ per sua priuilegia succedit in spoliis clerici morientis loco Ecclesiæ, vel successoris,qui iuri communi succedere debebat, debet habere illa,quæ prædictus Archiepiscopus reliquit.

3 Tertiò facit, quòd Papa reseruauit spolia clericorum tam sæcularium,quam regularium,vt efficaciter probamus in tractatu de spoliis super cap. *non liceat*,[d] at omnia quęsita bona ex reditibus ecclesiasticis, quæ relinquuntur insumpta,dicuntur spolia, vt plenè probauimus ibi,[e] ergo omnia bona,quæ reliquit insumpta prædictus Archiepiscopus,sunt spolia,& pertinent ad prædictam Cameram,& non est alicui de illis soluendum.

4 Quartò, quòd sola illa debita præcessoris, quæ pro necessitate ecclesiæ contracta fuerunt, tenetur soluere successor, [f] at debitum prædictorum 500. scutorum non fuit tale,immo nec pro eius vtilitate:ergo Camera,quę illi successit,non tenetur ea soluere:quo argumento nititur Rota antiqua.[g] Quintò, quòd id, quod debetur vni,non potest iustè solui alteri : [h] at bona quæsita ex reditibus Ecclesiasticis debentur pauperibus,& operibus piis, ca. *quicquid*,[i] in cuius tractatu passim,[k] latè probauimus. ergo ex bonis Archiepiscopi, quæ in vita eius debebantur pauperibus,& post mortem ipsius, Papæ, qui est summus pater pauperum,non possunt iustè dari creditoribus eius. Sextò, quòd debitum contractum à religioso non debet solui à monasterio creditori, nisi fuerit conuersum in vtilitatem monasterij,[l] & prædictum debitum est debitum religiosi, & non conuersum in vtilitatem Ecclesiæ, ergo nō est soluendum creditori. Septimo, quòd præfatus Archiepiscopus habebat beneficium habens administrationem,& cōsequenter non poterat testari,iuxta glo.sing.[m] Octauò, q. Rota antiqua videtur in specie decidere hanc quæstionē,[n] quatenus sentit clericum non posse obligare suo creditori fructus sui beneficij. Nono, quod Rota antiqua, [o] sentit Cameram Papæ non teneri soluere debita creditoribus clerici de spoliis eius,saltem si non probantur versa in vtilitatem Eccle siæ.

5 Istis tamen non obstantibus,quia verè non obstant,cōtrarium videtur de iure dicendum. Primò quidem, quòd illa bona tantùm dicuntur esse à moriente relicta,quæ deducto ære alieno supersunt,[p] sicut & fructus, qui deducta impensa restant, [q] & ita illa sola bona præfati Archiep. pertinent ad Cameram,quæ deducto ære alieno,& consequenter præfatis 500.scutis superfuerint.

6 Secundò,quòd omnis regularis,siue religiosus beneficiarius,seu habens beneficium Ecclesiasticum potest disponere de fructibus,& reditibus eius æquè amplè, ac clericus sæcularis beneficiarius de fructibus, & reditibus sui beneficij,vt singulariter determinat Cardinalis, [r] cui nemo contradicit vsque ad quemdam nouissimum, qui sine vllo textu & ratione id facit,vt dixi in comment. 2. de regular.[s] & efficaciter probatur dicta Clem. 2. [t] inducendo eo modo,quo illum induximus in tractatu de reditibus eccles.[v] ergo præfatus Archiepiscopus, qui erat beneficiarius habens Archiepiscopatum,& alia beneficia Ecclesiastica,potuit disponere de fructibus eorum,sicut alij beneficiarij sæculares de fructibus suorū beneficiorum,& consequenter emere domum ad habitandum,præsertim ad sua vitam,& obligare reditus, & fructus beneficiorum suorū, quos inde durante sua vita colligeret pro solutione pretij eius, cùm palam sit hoc posse facere clericum sæcularem de fructibus,& reditibus sui beneficij.

7 Tertio, quod debita beneficiariorū debent solui creditoribus de reditibus suorum beneficiorum,si non habēt alia bona patrimonialia, vel quasi patrimonia, vnde illa soluant,vt est casus formalis cap. *peruenit* de fideiu. per quę stylo omnium curiarum tam Vrbis,quàm orbis,omnes beneficiarij,siue regulares, siue sæculares, coguntur ad soluendum sua debita de quæsitis intuitu suarum Ecclesiarū, & beneficiorum,si non habent alia bona,vnde illa soluāt, quæ ego plus satis experior ex eo,quod cogor iam circiter ad biennium manere in Vrbe,& non redire ad patriam,eo quod quidam dominus trapezita, siue campsor contendit me debere illi circiter duo millia scutorum, ob quamdam fideiussionem,quæ statim cogerer soluere,si non haberem alias iustas exceptiones,quam quod sim clericus, & canonicus regularis,& non habens alia bona, quàm beneficia, vnde illa soluam.

8 Quartò,quod etiam monasteria, quorum Prælati, & religiosi debent aliqua creditoribus, debent illa soluere illis,si fuerint contracta per Prelatos & conuentus eorum, etiamsi creditores non probent ea conuersa fuisse in vtilitatem Ecclesiæ.casus est in c. *quod quibusdam*,[a] quod clarius monstrabitur in solutione argumenti sexti.

Quinto,quod omnes actiones, & obligationes conuenientes alicui transeunt in hæredem eius, & contra hæredes debitoris,[b] ergo actio,& obligatio,quæ prædicto collegio iure naturali,diuino,& humano,Canonico,& Cesareo competebant contra prædictum Archiepiscopum viuentem,competent eo mortuo contra hæredem ipsius ex testamento,siue ab intestato decedat. cum ergo Camera dicat se esse hæredem,& successorem vniuersalem prædicti Archiep.consequitur,prædicto collegio cōpetere contra illam actionem, & obligationem.

9 Sextò nec prodest ad soluendum hoc argumentum, dicere,quod Hostiensis dixit in c. *peruenit*,[c] illud c. cōtinere gratiam,& non iustitiam:quia cùm ibi respōdeatur cōsultationi,necessariò continet iustitiam,iuxta glo.recep.[d] Neque quod Cardinalis dixit intelligendum esse illud ca. de debitis in vtilitatem ecclesiæ conuersis. Tum qui diuinat. Tum quia respōsio esset de re indubia,cōtra l. *ancillæ*,[e] Nec etiam quod Pan.[f] dixit,clericos illos, de quibus cap. illud loquitur, habuisse alios reditus patrimoniales. Tum quia diuinat. Tum quia contextus clarè probat fuisse iussos soluere de reditibus ecclesiæ. Tum quia respōsio esset de re indubia,contra dictam l. *ancillæ*. quorum triū tres intellectus latè cōfutauimus ante quinquaginta annos Salmanticæ prælegendo illud cap. quorum summam postea posuimus in Manu.[g] & nuper in tractatu de reditibus ecclesiasticis,[h] in quibus soluimus argumentum prefatorum Patrum,quod fecit eos timere,vbi non erat timor, & violare responsum Papæ,& recedere à prædicto omnium curiarum Vrbis & orbis stylo.& ita cum Archiepiscopus, dū viueret,contraxisset prædictum debitum,& fuisset obligatus ad soluendum illud in vtroque foro, & obligasset omnia sua habita,& habenda ad solutionem eius,& non reliquerit alia bona,quàm quæsita ex beneficiis,necessariò sequitur, ex illis esse soluendum à quocumque ipsius hærede,& successore, & consequenter à Reuerendissima Camera,quæ illi successit.

10 Septimò,quòd longè aliud est debitum Ecclesiæ nomine ipsius contractum, & aliud debitum Prælati,rectoris,& beneficiarij nomine suæ personæ contractum, secūdum mentem omnium, [i] obligatio enim nomine personæ Prælati,rectoris, beneficiarij, &c. solùm afficit reditus & fructus beneficij,vel Ecclesiæ, quorum dispensationē ipse habet,& quos potest alienare,& locare ad modicum tempus vitæ suę pro suo arbitrio sine alia iusta causa,& solemnitate iuris,[k] non autem afficit bona immobilia,neq; mobilia pretiosa pertinentia ad Ecclesiam, quæ nō potest beneficiarius alienare,neq; obligare sine iusta causa,& solēnitate debita,[l] obligatio verò nomine Ecclesiæ vel beneficij contracta afficit bona præfata immobilia & mobilia pretiosa,& reditus pertinentes ad fabricam Ecclesiæ, qui non subsunt dispensationi solius Prælati, vel beneficiarij, sed sunt conseruanda per operarios Ecclesię ad vtilitatem illius,& nō ad sustentationē beneficiarij,quales sunt multi, & amplissimi in Hispaniis : quæ æquiuocatio nominis bonorū, & debitorum Ecclesię confusa,& malè distincta, plus satis cōfusionis inducit circa dicta, & expositiones Doctorū tractantiū de obligatione bonorū, & solutione debitorum Ecclesiarum, & beneficiorum. & in præsenti nō tractatur de obligatione & solutione debitorū ipsarū

a *In ca.inde. eorum, de æ tate & qualit.*
b *qu.1.mon. 22.*
c *Ca.1.& 2. quia nos. de testam.*
d *12.q.2.§.3.*
e *§.1.*
f *Ca.1.de solut. inn. sua gloss.*
g *Decis.1.de solut.*
h *Ca.ea te.de iureiur.*
i *10.q.1.*
k *In q.1.*
l *Capi. quod quibusdam. de fideiuss.*
m *Ca præsentes. de officio ord.l.6.vers. reseruari.*
n *Desic.1.de sent.*
o *q.1.de prob.*
p *L.subsignatum.§. bona. ff.de verb.sign.*
q *L.e.fructus. ff.sol.matr.*
r *Clem. 2.§. sed & tales. de vita & hon.cleric.*
s *Super capi. nō dicatis.12. q.1.nu.10.*
t *§ sed & talis.*
v *Quæst.1.monito 8.*
a *De fideiuss.*
b *Leg.1.& 2. & toto titulo C. de hæred. act.& le.1.ff. ad Trebell.*
c *De fideiuss*
d *In cap.consultationi. de temp.ord.*
e *C.de fur.*
f *Ca.cum esset. de testa. num.27.*
g *Cap.25.nu. 11.*
h *qu.1.nu. 30.*
i *In dicto ca. 1. de solutio. & ca.peruenit.de fideiuss. & alibi sæpe.*
k *Ca.vestra. de locat. & c.sin.ne prel. vicer. sues. clem.1.de rebus eccle.non alienan.*
l *Ca.sine exceptione.12. q.2.ca. nulli de rebus eccl. non alien.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiarum,vel beneficiorum prædicti Archiepiscopi,sed de obligatione & solutione bonorum & debitorum personam ipsius Archiepiscopi afficientium, & ita Archiepiscop.pro arbitrio suo sine alia causa & solẽnitate iuris potuit obligare suam personam,& suos fructus,& reditus ad suam personalem dispositionem pertinentes,sine vllo dãno inde consequendo suis Ecclesiis,& beneficiis,& bonis eorum immobilibus, & mobilibus pretiosis, & redditibus ad fabricas pertinentibus:& illa obligata per illũ, ad quẽcumque transeant,cum onere suo transeũt,[a] & obligationes,& actiones actiuæ,& passiuæ personam Archiepiscopi & bona ad ipsius solius dispensationẽ pertinentia transeunt in hæredem,& contra hæredem eius,sive debita cõuersa fuerint in vtilitatem Ecclesiæ,sive non.& ita cum in prædictam Cameram transiuerint prædictæ obligationes, & actiones actiuæ,& passiuæ,sicut potest vti actiuis ad recuperandum debita,quę Archiepiscopo debebãtur,ita pati debet passiuas ad soluendum ea, quæ Archiepiscopus debebat. [b] Id quod ex solutione oppositorum clarius apparebit.

11 Ad primum igitur oppositorum respondeo,concedẽdo quidem,quod nullus religiosus potest acquirere quicquam sibi,immo quicquid acquirit,monasterio,vel Ecclesiæ,cui præest,acquirit, sed aliter religiosus simplex,& aliter beneficiarius:simplex enim quærit monasterio irreuocabiliter,ita quod non potest disponere solus de illo quæsito,postquam quæsitum est,iuxta authen.*ingressi*. [c] Beneficiarius autem reuocabiliter, ita quod potest disponere de illis inter viuos, sicut alij beneficiarij sæculares de redditibus sui beneficij, vt probatum est primo argumento pro collegio formato : & in casu proposito non loquimur de religioso simplici,sed beneficiario, & non quali quali,sed Archiepiscopo.

12 Ad secundum concedo,quòd etiam clericus sęcularis beneficiarius non quærit ex redditibus sui beneficij ita sibi, vt fiat perfectus & integer dominus,& cõsequenter,quod non potest de illis testari, neq; inter viuos donare cognatis,vel aliis diuitibus,negando tamen quod non possit dispendere ita quæsita in suos & suorum decentes vsus per contractus inter viuos non gratuitos, emendo videlicet, & vendendo,locando,conducendo,& permutando,immo & gratuitos,donando ob causam remunerationis,paupertatis,vel pietatis,vt in dicto tractatu latè tradimus,[d] & cõsequenter concedimus, quod prædictus Archiepiscopus non potuit testari,nec per vltimam voluntatem relinquere prædicta 500.scuta prædicto collegio. negamus tamen, quod non potuit per contractum non gratuitum emptionis,se & suos reditus obligare illi, sicut in forma Cameræ obligauit pro pretio emptionis prædicti palatij ad suam vitam, cùm religiosus beneficiarius possit disponere de redditibus, & fructibus sui beneficij, perinde ac sæcularis de redditibus suis, vt probatum est in argumento secundo pro collegio facto.

13 Ad tertium concedimus Papã succedere in bonis prædicti Archiepiscop.& quod omnia bona,quę ipse reliquit, debentur Reuerendissimę Camerę, sed negamus, omnia, quæ erant penes Archiepiscopum,esse bona illius,sed solũ ea,quæ supersunt deducto ære alieno,iuxta l.*subsignatum*. [e] & adducta in argumento primo pro collegio formato, & consequenter deductis prędictis 500.scutis, quæ erant æs alienum,seu debitum ipsius Archiepiscopi.

14 Ad quartũ,quod alia sunt debita,quę respiciũt & afficiũt personã beneficiarij, & reditus eius,quorũ dispẽsatio pertinet ad eũ solũ:& alia,quę afficiunt,& respiciũt ipsam Ecclesiã,& bona eius, de quibus beneficiarius non potest sine iusta causa,& iuris solemnitate disponere : aliud item succedere in beneficio, & aliud succedere in bonis beneficiarij, vt deductũ est in argumento vltimo pro collegio facto : & quod capit. 1. [f] loquitur de succedente in beneficio, & Ecclesia, & bonis, quæ non subsunt dispositioni solius beneficiarij. & ita concedimus, quòd ille non tenetur soluere debita, quę contraxit præcessor, nisi fuissent contracta pro necessitate, vel vtilitate Ecclesię, quod habet illud capit.& ita fatemur, quòd succesor prę dicti Archiepiscopi in Archiepiscopatu & aliis beneficiis eius,non tenetur soluere prędicta 500.scuta, cùm nõ fuerint pro necessitate illorum accepta,vel promissa.& in casu proposito non loquimur de succedente in archiepiscopatu,& beneficiis prædictis,vel bonis eorũ,de quibus non poterat Archiepiscop.disponere in vita,sed de succedente in bonis Archiepiscopi,de quibus potuit ille disponere in vita per contractus non gratuitos, & etiam gratuitos, causa remunerationis, pietatis, vel paupertatis initos. & sic negamus, quod Camera, quę succedit in illis bonis, de quibus ille poterat disponere, non teneatur eius dispositioni stare, quãuis illa non fuerit facta pro necessitate ecclesię,alioquin enim non teneretur soluere etiam panem,vinum,carnes,& alia empta ab ipso pro sustẽtatione decentiæ suę vitę,& personę,si ante suam mortem ipsemet nõ soluisset,quod est absurdum,& ita nõ dicẽdũ. [a]

15 Ad quintum respondeo,quod hoc argumentum, cui nemo(vt arbitror) ante nos satisfecit, adeo torsit Innocẽtiũ,Host.Ioannem Andream,Card. Pan. & omnes alios, [b] vt illius contextum destruxerint, & inutilem fecerint diuinando,impropriando,& ad gratiam redigendo,vt dictũ est in argumento sexto pro collegio facto : & destruendo illum textum, docere videntur contra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, quod beneficiarius non potest iustè soluere,nec iustè potest cogi ad soluenda debita sua, quantumlibet legitima,de redditibus sui beneficij suis creditoribus, præsertim diuitibus,nisi fuerint contracta pro necessitate,vel vtilitate Ecclesiæ suæ : cui tamen argumẽto quinto nos in locis in prædicto argumento sexto citatis satisfecimus,ea consideratione,quòd omnis beneficiarius, sive sæcularis, sive regularis,qui verè & legitimè est obligatus ad soluenda aliqua,& non habet vlla alia bona, vnde illa soluat,quàm reditus sui beneficij, est pauper, & egenus, & soluere de illis debita legitima creditoribus, est dare,& impendere illos in vsus pauperis,& consequẽter non est dare illos aliis,quàm pauperibus.& ita respondendo formaliter ad hoc quintum argumentum,concedimus assumptum,sive maiorem eius,scilicet,quòd debitum vni non debet solui alteri,neque qui soluit alteri,liberatur à debito : concedimus subsumptum,seu minorem,scilicet, reditus beneficiorum superfluos esse debitos pauperibus, vel piis operibus : concedimus etiam consequentiam, ergo beneficiarius non debet soluere, nec cogi ad soluendum debitum creditori,saltem diuiti, intelligendo de beneficiario diuite,& habẽte patrimonialia,vnde illa soluat. negando tamen illam, intelligendo de beneficiario non habente talia patrimonialia:quia talis beneficiarius debitor est pauper,& soluere eius debitum, est soluere pauperis debitum,& consequenter dare pauperi : & ita talis beneficiarius ipsemet sua sponte potest soluere sanctè, & sanctè cogi à iudice ad soluẽdũ creditori etiam diuiti:quia id æquipollenter est erogare pauperi,& egeno, cum soluere creditori debitoris in effectu sit dare debitori, quia liberat eum ab obligatione. [c] Vnde & qui tenetur aliqua distribuere pauperibus,potest,si est pauper,capere sibi tãquam pauperi aliqua ex eis,vt diximus in Manu.[d] & latius in tract.de red.[e] post Bald. [f] Calderinum,[g] Ancharanum. [h]

16 Ad sextum respõdeo,quòd assumptum in eo, scilicet, debitum religiosi non est soluendum à monasterio, nisi conuersum fuerit in vtilitatem eius, intelligendum est de debito contracto à religioso simplice,sine mãdato monasterij,nos autem loquimur de religioso nõ simplici, sed de habente beneficium,& beneficia.Item,quod assumptũ loquitur de monasterio, quod nõ tenetur soluere debitũ religiosi etiam beneficiarij de bonis monasterij, de quibus ipse non poterat disponere, nos autem loquimur de redditibus,de quibus Archiepiscopus,licet esset religiosus, poterat disponere in vita sua:& ita nõ obstat penitus, quia à disparatis non fit illatio.[i]

17 Ad septimum concedimus,quod Archiepiscopus nõ poterat testari, etiamsi non esset religiosus,de redditibus suorum beneficiorum, nec prædictũ collegium petit prædicta scuta tamquam sibi debita ex testamento, vel vltima voluntate:sed negamus,quod non poterat emere, vendere,locare,& conducere per contractus alios licitos de redditibus suis legitimè initis,qualis fuit emptio dicti palatij ad suam vitam:& ita prædictum collegium petit prædicta scuta ex contractu,& non ex vltima voluntate.

a *C.ex literis. de pignorib.*

b *Arg.l.1.ff. ad Trebel.& totius tit. cod. de hared.act.*

c *C.de sacrosan. eccle. ea. in præsentia. de probat.*

d *Q.t.mon. 28.& 29.& seq.*

e *§. bona. ff. de verb sign.*

f *De solut.*

a *L.e.nã qui ab surdum f. de bon. libe.*

b *In c.permutat. de fide instr. & alibi sæpe.*

c *Instit.quibus modis tollitur obligatio.in princip. d Cap.23.nu. 122.*
e qu.23.mon. 23.& in q.2. mon.12.
f Leg.id quod de sacrosan. eccl.q. 22.
g Cons.39.
h Cons.84.

i *Ca.ad audientiam. de decim.*

Ad

Universidad de Deusto

Ad octauum respondeo primo, quod Rota,[a] refert tantũ quæstionem Archidiaconi,[b] in quam inclinat etiam Innocentius & alij supra citati, videlicet, quòd clericus debitor non potest iuste soluere sua debita de reditibus sui beneficij, sed non ait, ita decisum fuisse à Rota; immo expresse ait, Auditorem Cameræ contrarium seruare, dãdo sequestrum fructuum beneficiatij pro debitis eius. Secũdo respondeo, quod potest intelligi de clerico beneficiario habente alia bona patrimonialia, ex quibus sua debita soluere possit, & non de non habente talia, de quo agitur in casu proposito.

a In illa decis. de solut. & cap. statutum. 5. alias sorem, de rescrip. lib. 6.

18 Ad nonum, quod fundatur in decisione illa 41. [c] respondeo primo, quod non ait illam causam fuisse decisam per ibi adducta. Secundò, quòd nihil affirmat, sed dubitãdo & vacillando refert opiniones varias, quas latiùs & distinctiùs supra tetigimus, & reprobauimus; quia sunt contra contextum expressum c. *peruenit.* [d] & cõtra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, per responsa ad quintũ argumentum, cui non potuerunt respondere, & potest optimè & sanctè supradicto modo responderi. Tertiò, quòd ipsa fatetur, quòd debita contracta in vita à beneficiario habente administrationem, debent solui de reditibus eius quæsitis ab eo viuente; & in casu proposito agitur de habente administrationem, & non qualem qualẽ, sed archiepiscopatus. Quartò, quòd ineptè allegat ad suũ propositum glossam illam solemnem, [e] quia quæstio sua proposita, ibi est de debitis à clerico in vita per cõtract⁹, contractis; & glossa loquitur de debitis per vltimam voluntatem contrahendis: non enim glossa quærit, an clericus in vita possit contrahere, sed an possit testari, quæ lõgissimè differunt; & vera resolutio habet, quòd nullus beneficiarius potest testari iure communi sine dispensatione Papę de reditibus sui beneficij, siue habeat administrationem, siue non, quicquid illa glossa dicat, vt latè mõstrauimus in tractatu de reditibus, [f] & quod quilibet beneficiarius siue regularis, siue secularis potest contrahere obligationẽ, & actionẽ actiuã, & passiuã, vt supra dictum est: & cùm in proposito casu tractetur de contractu, & nõ de vltima voluntate, illa glo. nõ facit, vt aiunt, ad rhõbũ.

d De fideiuss.

e Ca. præsenti. 2. uer. reseruari, de offic. ord. li. 6.

f Quæstio. 2. mon. 1.

19 Quinto; quod prædicta decisio confundit debitum beneficiarij, & debitum Ecclesiæ, & successorem beneficiarij quo ad Ecclesiam vel beneficium cum successore beneficiarij quo ad bona quæsita per eum de reditibus Ecclesiæ, quæ tamen sunt distinguenda; vt supra in argumento vltimo pro collegio facto distinximus: & omissa sua obscuritate resoluendum, quod succedens in bonis quæsitis ex reditibus Ecclesiæ non tenetur ad soluenda debita Ecclesiæ: nec succedẽs in Ecclesia & beneficio ad soluenda debita, quæ non fuerunt conuersa in vtilitatem Ecclesiæ. Per quã distinctionẽ, & resolutionẽ, cõcedimus, quod qui successerũt prædicto Archiepiscopo in Archiepiscopatu, vel aliis beneficiis, & Ecclesiis quæ per mortẽ eius vacarũt, nõ tenentur soluere prædicta 500. scuta, quæ non fuerunt conuersa in vtilitatem Ecclesiarum: sed qui successit, vel qui succedere debet vel ex testamento vel ab intestato prædicto Archiepiscopo in quæsitis à se ex reditibus sui archiepiscopatus, & aliorum beneficiorum, debet soluere illa, si non reliquit alia patrimonialia, vnde illa solui possint; & quia Reuerãdissima Camera nõ succesit Archiepiscopo in archiepiscopatu; nec in aliis beneficiis, sed in quæsitis per eũ ex reditibus illorum, tenetur soluere debita ipsius legitimè contracta in sua vita, & cõsequenter prædicta 500. scuta. Quia verò vltra ea, quę hic scripto allegantur, dictum fuit mihi verbo, quod pro parua summa offerebatur à Camera concordia, & absolutio, consulo vt fiat, & acceptetur. Tum quia rei veritas in hoc casu habet, quod quidquid prædictus Archiepiscopus quomodolibet quæsiuit, siue ex industria, siue ex negotiatione, siue ex rebus donatis inter viuos, siue relictis in vltima volũtate, siue aliter omne illud quęsiuit suo archiepiscopatui, vel sed Apostol. iuxta c. 1. [g] & multa alia, quæ nunc scribo in commen. c. *nõ liceat.* [h] eo quod propter solẽne votum paupertatis nullatenus potuit quærere sibi, nec cognatis suis. Tum quia prædictus Archiepiscopus per nullam vltimam voluntatem potuit relinquere quicquam suis cognatis, immo nec ad vlla opera pia; quippe qui eo quod erat religiosus, nullatenus potuit testari, iuxta ca. 2. [a] cum multis, quæ in dicto cõmentario scribimus.

g 12. qu. 1. & ca. cum olim. 2. de priuileg.

h 12. q. 1.

a De testam.

20 Tum quia est consequens his, quòd exceptis illis bonis, quæ per fideicommissum, vel onus iniunctum apposita in testamento & donatione prædictis debentur necessario aliis, reliqua omnia pertinent ad Sedem Apostolicam, non tantùm ea ratione, quòd sunt spolia, quantùm eo quod à principio ei fuerunt acquisita: ita quod exceptis illis, quæ pro se sustentando Archiepiscopus expendit in vita, omnia remanserunt prædictę sedi, cui fuerunt quæsita; cum archiepiscopatui suo, vt dicitur, titulari, qui caret clero, & populo Christiano, non potuerint quæri: & ita nihil obstat intentioni Cameræ dicta extrauagans Pij V. quæ peculiaribus clericis plurimum commodat, vt nos diximus in comment. c. *non liceat.* [b] Salua, &c.

b 12. q. 1.

DE DONATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Donare potest quis inter viuos mille, vt donatarius eidem dũ vixerit centum quotannis soluat, nec hic contractus prohibetur per extrauag. Pij V. num. 2.*

1 *Periculi subitio facit, vt quis iuste capiat plus quam donat & teneant sponsiones.*

CONSILIVM I.

QVIDAM donauit mille alteri donatione irreuocabili inter viuos, ea lege, vt donatarius teneretur ei redonare singulis annis vitæ ipsius centum, ita quod mortuo donatore, nihil deberetur hæredibus suis. Quæritur an is contractus sit licitus.

Respondetur, quod pro parte negante facit primo extrauag. *cum onus.* Pij V. quam iusto commentario donauimus in commen. c. 1. [c] quatenus vetat constitui aliquem censum in alia forma: quam in ea præscripta; & quod cẽsus hic non est cõstitutus in ea forma. Secũdo facit, quod prædictus donator si vixerit vndecim annos à donatione facta, accipiet aliquid vltra ea quæ dedit; & ita videri potest vsuratius vbique reprobatus. [d]

c 1. 4. q. 3

1 Pars verò affirmatiua tenenda est. Tum quod licita est donatio sub modo iusto facta, [e] & donatio prædicta est eiusmodi; nullum enim continet modum iniustum. Tum quod subitio periculi est iusta causa suscipiendi aliquid vltra id quod datur iuxta iura, [f] & tradit Decius, [g] & in casu proposito donator subiit periculum perdendi magnã partẽ illorũ mille, quę donatiuã si paucis vel nullis ánis vixerit, lõgè minus quã donauit accipiet, vel fortè nihil capiet. Tũ q⁹ is contractus nullatenus est mutuatio, etiamsi non sit vera donatio, sed donatio sub modo, vt dictum est, aut contractus innominatus, do vt des, vt diximus in Man. confess. [h] Tum quod, vt ibidem diximus; licitũ est donare alteri aliquid cũ pacto, quod si vixerit certos annos, reddatur ei duplum, & alioqui nihil.

d Ca. quia in omnibus. de vsuris.

e Tex. tit. de donationibus quæ sub modo.

f L. leg. 1. & 2. C. de nautico fœnore. & notatur in c. fin. de vsuris

g In consil. 123.

h Cap. 17. nu. 222.

2 Tum denique quod nõ obstant pro parte negante adducta. Ad prius enim eorũ respondetur, quod extrauagãs Pij V. loquitur de censu constituto per viam emptionis, vel alius contractus ei æquipollentis, vt nos diximus super ea, [i] in casu autem proposito agitur de censu constituto per viam donationis sub modo factæ; & ita nõ videtur ad ipsum extendi, cùm quisque possit rei suę traditioni modũ imponere. [k] Ad posterius autẽ respõdetur cõcedẽdo esse vsuram quicquid accipitur vltra sortem ex contractu mutui, non autem ex aliis contractibus emptionis, locationis & cæterorum vt palam est: & in proposito non agitur de contractu mutui, sed de contractu donationis modalis, cui donator potest adiicere modũ à legibus non improbatum, vt prædictum est.

i In gloss. 17. k L. traditione bus. ff. d. pact. c. verũ de conditio n appositu.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pij V. edita anno 1567. de spoliis, non agit de omnibus vasis argenteis, sed solum de destinatis ad cultum diuinum, quæ beneficiary tempore mortis relinquunt: vnde non prohibentur ea inter viuos ad pia opera donari.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM I.

CANONICVS donauit quædam vasa argentea cuidam capellæ,in qua elegit sepulturam, ante duos annos, quàm moreretur. Quæritur an prædicta capella possit se defẽdere ab Ecclesia ipsius canonici, illa sibi repetere volente virtute extrauag. Pij V.editæ anno 1576. super spoliis.

1 Respondeo,quòd iure optimo potest prædicta capella retinere sibi vasa prædicta.Primò,quia prædicta extrauagãs nõ disponit de quibuslibet bonis,vel vasis beneficiariorum, sed tantùm de destinatis ad vsum & cultum diuinum,vt expressè habent eius verba:& ex argumento, & quæstione propositis nõ colligitur, quòd prædicta vasa erant ad vsum diuinum destinata.Secundò, quod prædicta extrauagans non disponit de omnibus ad vsum & cultum diuinum destinatis,sed tantùm de illis, quæ tempore obitus beneficiarij inueniuntur relicta ex testamẽto,vel ab intestato:& prędicta vasa,de quibus est quęstio, etiamsi fuissent ad vsum & cultum diuinum destinata, non fuerunt relicta ex testamento, vel ab intestato tempore obitus;quia,vt in casu proponitur, fuerunt donata prædictæ capellæ duobus annis ante obitum: & ita non habet locum in eis extrauagans, quæ inducit nouum ius, vt colligitur ex illis verbis eius,*statuim*[a]*,& decernim*[a],vt super eadẽ extrauagãte, [a] diximus; & ideo non est extendẽda ad ea,quæ non comprehenduntur in ea,sed debent remanere sub iure antiquo;à quo non receditur, nisi ꝙatenus videbitur recessum à iure nouo. [b] Tertiò, quòd illa extrauagans non tollit beneficiariis potestatem, quam à iure communi habent,donandi ad pia opera bona destinata ad cultum diuinum,dum viuunt;sed solùm tollit eis facultatem disponendi de illis ex testamento,vel ab intestato,vt super eadem extrauagante expresse hoc,[c] notaui. Cùm ergo prædictus canonicus donauerit prædicta vasa in pios vsus per donationem inter viuos,& non reliquerit illa ex testamento,vel ab intestato; sequitur posse, & debere illã prædictam capellam habere. & quoniam ante contingentiam huius casus hæc [d] scripsi,non addo plura,quia per illa est mihi hæc conclusio indubitata.

a *Notat. 2. in comment. de spol. super ca. nõ liceat. 12. q.2.§.2.nu.3.*
b *Le.præcipimus.C.de appell.*
c *Vbi supra.*
d *Vbi supra.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius quo ad acquirendum actu ius in fructibus acquiparatur vsufructuario,cui acquirũtur simulac sunt separati à solo,modo separatio sit facta nomine ipsius qualis præsumitur facta per debentes decimas ac colonos,num. 2. nedum partiarios sed conuenta pensione colentes.nu.3.nondum autem separati ad ipsum nõ spectant,licet posset ex eis expensas eorumdem serendorum gratia factas deducere.num.3.*
1 *Donatio,quam facit titularis de omnibus fructibus sui beneficij,non comprehendit illam partem,quæ de iure, vel consuetudine debetur Ecclesiæ.& num.3.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS Immolensis iamiam moriturus 21. mensis Augusti donauit cuidam nepoti suo ex fratre præsenti;& acceptanti omnes & singulos fructus collectos:& à solo separatos spectantes quomodolibet ad suũ episcopatũ. Quæritur,qui fruct[s] illius ãni sẽseãtur donati.

1 Respondendum est donatos censeri omnes fructus illius anni pertinentes ad episcopatum,in quibus iã erat donatori ius quęsitum actu die 21.Augusti,excepta parte, quę tunc de illis debebatur Ecclesiæ de iure, vel consuetudine:& continentur non solùm decimæ,& alij fructus, qui tunc erant collecti, & in horrea reconditi, sed etiam qui erant iam messi,& ab arboribus, vel terra separati,etiam si nondum essent triturati,& grana ex spicis excussa: quia mea opinione,cui me antehac subscripsi, beneficiarius in hoc casu exæquatur vsufructuario, licet quo ad quædam alia differat ab eo,iuxta glossam. [e]

2 Nam ad vsufructuarium pertinent omnes fructus separati à solo suo nomine,iuxta *l.si eius.* [f] & secundum veriorem intellectum *l.arboribus.*§ alias est *l.si fur.* [h] quamuis prædicta glossa videri possit requirere reconditionem in horrea. Arbitror enim:quod licet beneficiarij vt plurimũ non separent per se, nec per alios fructus, quos coloni colligunt,& ex quibus postea decimas soluunt;tamen ipsi coloni,qui ea mente messem vel vindemiam faciunt,vt ex eis decimas soluant, satis videntur nomine beneficiariorum quo ad partem illis debitam metere,vindemiare, ac fructus colligere.

3 Non tamen censentur donati fructus etiã alij à decimis, qui nondum erant à solo separati;etiam si per ipsum Episcopum eius impensis vel per eius colonos partiarios, aut pensionarios fata fuissent semina, ex quibus illi orti fuerunt: quamuis eo casu deducere possent impẽsas, quas Episcopus eorum serendorum gratia fecit: quia fructus dicuntur,qui residui sunt impensis deductis.

Nec etiam censetur donata pars illa fructuum, quę iure,vel consuetudine debebatur Ecclesiæ:quæ quota, vel quãta sit arbitror iudicandũ esse per consuetudinẽ,vel cõstitutiones synodales,vel eis deficiẽtibus per c. *quatuor.* [b]

a *Le. fructus. ff. solut. matri.*
b *Et ca.seq. 12.q.1.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius & Episcopus de reditibus suo victui superfluis, tã sanitatis,quam infirmitatis tempore possunt, immo debẽt nedum modica,sed etiam magna in pia opera donare; legare autem,aut de illo testari non possunt, nisi habeant super hoc indultum.num.2.& 4.*
3 *Argumentum à contrario sensu aliàs validum, inualidum tamẽ est ad hoc,vt ex ille colligi possit aliquid, cuius cõtrarium alio iure,sit expressum.*
5 *Donatio inter viuos etiam ab infirmo,ita irreuocabiliter facta vt liceat donatori intra duos mẽses illam reuocare,licet videatur facta causa mortis conditionalis,num. 7. attamen ex quo in ea saltem in parte dispositiua nulla fit mentio mortis,censenda est inter viuos,numer. 6.& 9. non conditionalis,sed absoluta,licet intra dictum tempus reuocabilis.nu.8.*
8 *Donatio inter viuos cõditionalis purificatur, & perficitur per aduentum seu purificationem conditionis, etiamsi conditio purificetur post mortem donatoris.*
10 *Donatio ita inter viuos facta creditori irreuocabiliter, vt liceat donanti illam intra certum tempus reuocare,potest in iure defendi quod non sit reuocabilis, seu saltem quod non possit tuta conscientia reuocari.12.*
11 *Spolia defunctorum sunt,quæ solutis debitis,deductisq; expẽsis,supersunt;siue agatur de fructibus beneficiorum,siue de alijs bonis.*

CONSILIVM IV.

LVDOVICVS Balduin[a] infirmarius, & canonicus Eccleſię Niciẽsis I.V.D.inseruiuit bo.mem.Francisco Lamberto,dum vixit, Ecclesiæ Nicensis Præsuli pro eius Vicario generali circiter decem & octo annis, à quo toto illo tempore nullum salarium accepit: vnde anno 1583.idem Præsul graui infirmitate detentus, memor seruitiorum eiusdem Vicarij, in remunerationem seruitutis ab illo sibi per tot annos,vt præfertur, impensæ, pro qua dixit non fuisse ei satisfactum, & quia sic ei facere placuit,donauit illi præsenti & acceptãti donatione irreuocabili inter viuos(sub ea lege, quod si sibi videretur infra duos menses proximos,sibi liceret illã reuocare) suos libros;iocalia,& mobilia domus,ac mille scuta, quæ habebat in quadam crumena existẽte in eius domo Episcopali,quam D. Vicario cõsignando eidem ordinauit, vt de dictis pecuniis disponeret in vsus;quos tũc illi commisit. Deinde post paucos dies idem Præsul, sicut Domino placuit,vita functus est: post cuius obitum mobilia fuerunt in inuentario redacta, & depositata vti spolia spectantia per concessionem Apostolicam ad magnum Magistrum SS.Mauritij & Lazari. idẽ autem Vicarius distribuit pecunias existentes in d.crumena,seu earum maiorem partem iuxta voluntatem Episcopi donatoris, videlicet locis piis in eleemosynam,familiaribus dicti Episcopi,& similibus,ac in conficiendo depositum marmoreum in ecclesia Nicensi pro sepultura cadaueris dicti Episcopi.

Modo molestatur à collectore spoliorum tam super pecuniis in d.crumena sibi consignatis,& per eum distributis,ac illarum residuo penes eum remanente, nec non super libris, & aliis donatis, sub prætextu quod donatio non teneat,& censeatur facta in fraudem. Quæritur,quid iuris?

AD HANC QVAESTIONEM respondetur primò,quòd donatio facta ab Epis.inter viuos de reditibus sui episcopat[s] ad pia opera valet, non solũ si eã faciat sanus, sed etiã si eã faciat ægrotus,& existens infirmus;vt

c *Cap.si propter. verbo primi anni.de electio li.6.*
f *ff. de rei vendi.*
g *§.Iulianus,*
h *ff. de vsufructu.& l.si vsufructuarius.ff.quibus modis vsufructus amitt.*

nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos neruosissimis argumentis probamus in tract. de reditibus ecclesiasticis.[a] Tum quia Episcopus, & alij beneficiarij non solùm possunt superflua suæ sustentationi impendere in pijs operibus, sed etiam tenentur, [b] vt latius tradimus nos vbi supra,[c] & canones, qui hanc facultatem faciunt beneficiarijs, & obligant eos ad id faciendum, nõ distinguunt inter sanos, & ægrotos: ergo etiã ægroti hoc facere possunt, & tenentur: quia lex generaliter disponẽs, generaliter est intelligenda. [d] Tum quia per infirmitatẽ non admittunt suos titulos, iuxta ca. *tua.* & tot. tit. de cle. ægrot. quibus sancta mater Ecclesia præfatam facit facultatem. Tum quia Alexan. III. indicat apertè, [e] maiorem beneficiario esse facultatem, dum ægrotat, ad largiendas eleemosynas per donationem inter viuos, quàm per vltimam voluntatẽ. Tũ quia id est aptum medium ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per ca. *nerui.* [f] quam inducit ex vna parte obligatio conferendi superflua pauperibus, ex altera verò prohibitio, qua vetantur dare per vltimam voluntatem: nam talis perplexitas cessat apertè, si dicamus posse donare inter viuos beneficiarios superflua, dum ęgrotant. Tum quia pauperibus, quibus superflua sunt eroganda, est multo magis expediens, vt cùm non acceperint à beneficiarijs, dum sani erant, saltem dum ægrotant accipiant. Tum qui apertissimum est, beneficiarium ægrotantem aliquam portionem bonorum erogare posse, per c. *ad hec.* [g] sed eadem ratione qua conuincitur exigua portio posse dari, conuincitur etiam posse dari copiosa, quantum ad præsens negotiũ attinet; nulla enim alia ratio reddi potest, cur possint dare aliqua, nisi quia habẽt facultatem id faciendi virtute suorum titulorum; at virtute eorum habent quo ad omnia: ergo, &c. argumen. & l. *illud.* [h] & quia qui de vno dicit, vt videtur negare de alio dissimili: ita videtur affirmare de alio simili, iuxta Dominicum,[i] & probat gloss.[k]

2 Tum quia ratio potissima, qua interdicitur beneficiarijs, ne legare possint, ea est, vt certè vel sic cogantur dũ vi uũt errogare superflua pauperibus. At quo ad hunc finẽ cõmodius est ea donare, quãdo aduersa valetudine laborãt, quę dũ valerent donare noluerũt, quã nõ donare, & ob id hæredibus cedere. Tũ quia nõ obstat, quæ ex aduerso affertur ratio, scilicet, in idem recidere ægrotũ morbi proximum inter viuos donare posse, & posse donare per vltimam voluntatem: vnde cùm negetur hoc secundum, inferunt & primum denegandum. Non inquam id obstat: Nã qui per vltimã voluntatẽ donat, reuocare potest id, q̃ dedit, si conualescat,[l] quod nequaquam poterit, si semel donet inter viuos. [m] Nec obstant Alexandri verba, [n] qui dum permittit ægrotantibus posse aliquid donare inter viuos, sed moderatè: visus est innuere à contrario nõ posse dare largè, vel immoderatè: id enim non est efficax argumentum.

3 Tum quia argumentum à sensu contrario licet aliàs dicatur fortissimum in iure, [o] nihil probat, si ex eo colligitur aliquid contra id, quod in iure habetur expressum, vt est textus optimus,[p] & glossa celebris & recept. [q] vbi Iatè Felinus & in d. c. *ad hec*, est glossa adiuncta textui: nã textum loquentem solum de mobilibus, intelligit etiam de immobilibus. Expressum autem est, immo & præceptũ à iure diuino, naturali, & humano per hoc c. & alia multa citata in præfato tract. de reditib. eccles. [r] non tantùm beneficiarios dare posse superflua pauperibus, sed & dare debere. Tum etiam quia verbũ illud, *moderatè*, referri potest ad alia bona Ecclesiastica, quæ nec dum sunt beneficiarij sani possunt expendere; & in hunc modum exponunt Panormitanus & Andreas Siculus.[s]

4 Secundo respondetur, quod prędictus Reuerendissimus Episcopus, non potuit prædicta bona dare, etiam ad pias causas, donatione causa mortis, si non habebat priuilegium testandi, quia non poterat testari de illis iure cõmuni, vt nos latè tradimus in d. tractatu de red. eccles.[t] & licet donatio causa mortis quo ad initium sui, prout est in fieri, sit similis contractibus; quo ad effectum tamen, & prout est factum, similior est vltimis voluntatibus, vt tradit Baldus,[v] communiter receptus, vt colligitur ex his, quæ citat Couarruuias.[x]

5 Tertio, quod dubium est in proposito casu, an donatio prædicti Reuerendissimi debeat iudicari donatio inter viuos, an donatio causa mortis. Quod enim debeat iudicari donatio causa mortis, facit primo l. *vbi ita donatur.*[a] quatenus probat, donationem causa mortis etiam expressè causa mortis factam, si donãs adiiciat, quod nulla de causa reuocari possit: debet iudicari donatio inter viuos: ergo etiam donatio inter viuos, licet appelletur à donante inter viuos, & irreuocabilis, si tamen adiiciatur, quod sit reuocabilis, iudicanda erit donatio causa mortis quia quod operatur oppositũ in opposito, operatur propositum in proposito. [b] At prædictus Reuerendissimus, licet dixisset, quod faciebat donationem irreuocabilem inter viuos, adiecit tamen quod posset eam reuocare intra duos menses: ergo nõ fuit donatio inter viuos irreuocabilis. Secundo facit, quòd donatio facta ab ægroto existente in periculo mortis præsumitur fieri ob timorẽ mortis, etiam si nullam de morte mentionem faciat donãs, vt significat l. *apud Labeonẽ*.[c] quæ videtur habere, donationẽ ab ægroto factam sine mentione mortis fuisse iudicandã causa mortis factam.

Quod autem iudicari debeat donatio inter viuos; facit primo, quod in ipso instrumento clarè exprimitur, quòd fecit donationem inter viuos irreuocabilem. Secundo, quod nullam de morte fecit mentionem, & nulla donatio, quę de morte non facit mentionem, potest dici donatio causa mortis iuxta l. *Seia.*[d] Bartholus & Paulus existimant hoc esse singulare, [e] Imola, Alexander, [f] & Iason. [g] Immo non sufficit mentio mortis, nisi fiat in illa parte instrumenti, quæ continet verba tangentia dispositionem principalem, argumento clemẽtinæ 1. [h] & satis colligitur ex his quæ Couarruuias dicit & citat.[i]

7 Tertio, quod donatio non desinit esse vera donatio inter viuos, & irreuocabilis, eo quod sit conditionalis, & conditio non impleatur ante mortem donantis: si quis enim donaret alteri centum sub conditione, si nauis ex Asia venerit prospera, & integra, non desinit esse valida, & efficax, eo quòd donans moriatur, antequam nauis venerit ex Asia, si post eius mortem venerit prospera, & integra. iuxta §. *omnu.*[k] & cap. *si pro te.*[l] & eis adnotatis & cùm donatio prędicti Reuerendissimi fuerit in effectu ad minus conditionalis, perinde ac si dixisset, *dono ista pijs operibus, si non reuocauero donationem intra duos menses*; valida & efficax debet iudicari, etiam si vixisset multo tẽpore, dũmodo non reuocasset illam intra duos menses: & ita non est iudicanda facta causa mortis, cùm per mortem non subsequutam non fuisset reuocata; sed potius est iudicãda conditionalis talis, quæ adimpleta conditione fuerat exequenda, quandocumque Reuerendissimus mortuus fuisset adimpleta conditione, si eam non reuocasset intra duos menses.

8 Quarto, quod prædicta donatio fuit pluspquam conditionalis; quia fuit pura cum facultate reuocandi; sicut venditio prędij facta cuipiam cum adiectione *in diem*, ita vt si melior conditio intra certũ diem afferatur, vẽditor discedere possit à venditione, venditio censetur pura quamuis venditor possit recedere ab illa meliori conditione oblata; licet esset conditionalis, si venditio fieret sub conditione, si non fuerit oblata melior conditio, iuxta l. 2.[m] per quam in ea notata, est dicendum, quod donare alicui, si donans non mutauerit voluntatem intra duos menses, erit plura & perfecta donatio; cum facultate reuocandi eam intra duos menses si donanti placuerit. Nã etsi quis iusto pretio vendat prædium, cũ pacto, vt sibi retrouendatur post aliquot dies, menses, aut annos, venditio iudicãda est pura; licet rescindi possit intra tẽpus adiectũ à venditore; dominiũ tamen eius & ius percipiẽdi fructus transit in emptorẽ, iuxta iura, [n] & glossam solemnem, [o] & notatur per omnes, [p] & quotidie praxis seruat in emptione & venditione çensuum cum facultate redimendi.

9 Quintò, quòd communis opinio habet, donationem simpliciter factam sine mentione mortis esse iudicandam inter viuos, per glossam singularem communiter receptam[q] à qua non esse in consulendo & iudicando recedendum, dicunt Alexander & Iason, [r] & Couarruuias. [s] Sexto, quod non obstat ille §. *Iulianus.* quia glossa prædicta recepta, intelligit illũ de ægroto, qui fecerat donatio-

a Quæstio. 1. monit. 34. in eius apologia. nu. 82.
b Capi. 1. 16. q. 1.
c Mon. 26. & seq. & 42. & seq. & in eius apolog ia monite 27. 38. & 39.
d L. de pretio. ff. de publi. in rem actio. & cap. solita. sub fin. de maior. & obed.
e In capi. ad hæc. de testa.
f 13. dist. c. nemo. de pœnit. dist. 7.
g De testam.
h ff. ad le. Aquil.
i In c. qualis 25. dist.
k In verbo mobilibus. in d. ca. ad hæc.
l Ca. vltima voluntas. 13. q. 2. cap. cum Martha. de celeb. missa.
m L. sicut ab initio. C. de actio. & obliga. l. in commodato. §. sicut. ff. comm.
n In d. ca. ad hæc.
o Leg. 1. ff. de offic. eius cui man. est. & c. cum Apostolica. de his quæ fiunt à pral.
p In ca. à nobis. de sent. excomm.
q In ca. significasti. de fore compet.
r Quæst. 1. nu. 24. & 54.
s Not. 1, verbum illud.
t Super quo nihil quicquid & in apologia 3.
v In l. 2. ff. de pact.
x In rubrica de testam. 3. par. nu. 1. & 15.

a ff. de donat. causa mortu.
b Cap. sciendum. 8. qu. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulga.
c §. Iulianus. ff. de dolo mali except.
d §. cum pater. & ibi. ff. de donat. cau. mortis.
e Num. 7.
f Nu. 20. in l. quæ dot u. ff sol. matri.
g Nu. 20. in l. quæ dot u. ff sol. matri.
h De præbon.
i In rubri. de testam. parte 2. nu. 13.
k Institut. de verbor. oblig.
l De rejicit. li. 6.
m ff. de in diem addi.
n L. 2. C. de pact. inter emptorẽ & vendi. cõp. & d. l. 2. ff. de in diẽ addi. & in le. fina. ff. de pericu. & commo rei vend.
o In ca. conquestum. de vsuris.
p In c. ad audientiam. de empt. & vendit. & in cap. illo vot. de pignorib.
q In d. §. Iulianus.
r In d. le. quæ dotis. soluto matrimonio.
s In dicta rubrica de testamen. parte 3 n. 25. in fin.

nem

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem expressa causa mortis per textum optimũ in l. *Seia.* [a] Septimo,quia in proposito agitur de fauore piæ causæ; cui fauendum est,[b] & de tuendo valore actus, qui in dubio tuendus est. [c] Non obstat etiam argumẽtum nouum, quod contra hãc partem nouè fecimus: quia nõ arguitur de contrario vnius oppositi ad contrarium alius oppositi: arguntur enim ab oppositio donationis mortis causa nullo casu reuocanda,ad oppositum donationis inter viuos in vno solo casu reuocanda.

10 Quarto principaliter respondetur, quod prædictus admodum Reuerendus Vicarius potest se defendere etiã alia ratione,quam qua defenduntur dicta opera pia: quia id quod donauit ei prædictus Reuerendissimus donauit, in solutionem debiti: nã id quod ei donauit & longè amplius debebat ei;debebat enim ei salariũ 18. annorum, vt præsupponitur in facto: & iudicio cuiusque viri boni & prudentis pluspquam centum scuta debentur pro stipendio Vicario generali D.V.I.& viro prudenti,& vita exemplari suis impensis decenter & honorabiliter viuenti: & licet non fuissent debita pro singulis annis,nisi singula centena, debebantur ei 1800. & vix fuerunt illi data 600.

1 Tum quia, vt nos definimus in principio tractatus de spoliis super cap. *non liceat Papæ.* [d] spolia Episcoporum sunt illa,quæ debitis suis solutis supersunt, vt colligitur ex definitione spoliorum, & aliis quæ ibi dicuntur:bona enim & fructus sunt,quę deductis impensis & debitis supersunt. [e] Non obstat,quod collector videtur posse dicere,quòd prædictus Vicarius non potest auctoritate propria capere,vel retinere aliena. [f] Non inquam hoc obstat; quoniam prædictus Vicarius non accepit illa scuta,& bona,quæ ei tradidit prædictus Reuerendissimus in remunerationem tum lõgi,& tam boni seruitij;auctoritate sua sed auctoritate &mandato ipsiusmet Reuerendissimi sui debitoris, qui poterat & obligabatur soluere illi multò plura quam dedit.

12 Non obstat etiam,quod donatio prædicta fuit conditionalis,per quam non potuit transferri dominium ante impletam conditionem, [g] non inquam hoc etiam obstat. Tum quia prædicta donatio non fuit conditionalis sed pura,immo & irreuocabilis,nisi tantùm vno casu, & illo breui tempore finiendo, vt irrefragabiliter probatũ est supra. Tum quia iure defendi potest,quòd licet prędictus Reuerendissimus;si vixisset,potuisset intra duos mẽses reuocare suam donationẽ quo ad alia, quæ ad pia donauit,non potuisset tamen reuocare illam quo ad ea,quæ ipsi Vicario tradidit:quia quo ad illa non fuit donatio,sed solutio debiti & remuneratio seruitij, quã poterat & tenebatur facere,& non poterat iustè, & bona conscientia reuocare illã inuito ipso Vicario,per multa,quæ vti minimè necessaria gratia breuitatis, & euitandæ prolixitatis, prætermitto;precatus D.N. Iesum Christum, vt intercessione gloriosissimę Virginis matris Mariæ perducat nos ad regna cęlorum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Clericus,modo non sit regularis,potest de patrimonialibus, vel quasi,etiam donando pro libito vt laicus disponere.& nu. 3. at quæsita ex fructib⁹ beneficij seu intuitu Ecclesiæ,nõ potest elargiri alicui,nisi intuitu veræ paupertatis.vel pietatis. nu. 2 aliter vterq; vitra peccatũ tenetur restituere.& n.5 & 6.*

4 *Donatio à clerico de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis facta in notabili quantitate,nisi probetur contrarium, præsumitur in foro exteriori facta in fraudem.& num.5.*

6 *Spoliorum collectores vt cuitet clericus,in vita donet in pia opera,vel obtenta facultate testandi,eisdem leget.*

CONSILIVM V.

PRælatus quidam fecit donationem cuidam N. liberè & purè inter viuos 25.millium ducatorũ, quos in bonis habebat,& sibi debebantur à certis personis sui episcoparus,& donatario tradidit scripturas,& nomina, debitorum,quæ idẽ N.donatarius accepit,& eius nomine fuit exacta maior pars istius pecuniæ, & ad præsens exigitur: cuius pecuniæ partem idem N.donatarius expendit pro sustentatione domus Prælati:de quibus prædictis expẽsis in sustentatione domus dictus Prælatus donator ipsi donatario obligationes fecit,quibus fatetur se à dicto N.donatario prædictas pecunias accepisse,& promittit se soluturum toties,quoties per donatarium fuerint petitæ.

Quæritur primo,an mortuo prælato;& collectore Cameræ Apostolicæ occupante eius bona,donatarius possit virtute obligationum factarum per prælatum mortuum, recuperare dictas pecunias expensas & debitas.

Secundo,an prælatus tempore obitus possit donatario assignare bona,ex quibus dicta debita possit recuperare.

Tertio supplicatur dari cõsilium super his, & qualiter hoc consultius fieri possit.

1 Ad primam quæstionẽ respondeo primò,quod prędictæ ambę donationes fuerunt validæ,si cã Prælatus,quàm N.erant sæculares & non verè religiosi, & scuta donata & redonata erant de bonis patrimonialibus,vel quasi patrimonialibus eorumdem: quia clericus sæcularis potest de eis disponere,ac laicus de suis bonis profanis iuxta iura, [a] de testamẽ.c.1.& 2.12.q.3.c.si cũ.eadem causa. q. 5. & tradimus in apologia. [b]

2 Secundò,quòd si prædicta scuta erant quęsita intuitu Ecclesię, siue de reditibus eius, prior donatio, qua prædictus prælatus donauit illa N.non valuit, si absque iusto paupertatis intuitu,aut etiã pietatis id fecit:immo eã faciẽdo graviter peccauit,per ea multa, quæ nos attulimus in d.apolog. [c] & tenetur restituere ea pauperibus & operibus piis,per ea multa,quę tradimus vbi supra. [d] Tertiò, quòd etiam prædictus N.peccauit accipiendo,& tenetur illa restituere, aut piis operibus, aut prædicto Prælato in pios vsus impendenda per dicta. [e]

3 Quartò,quòd si prædicta prior donatio fuit facta verè & principaliter corã Deo ex vera causa paupertatis,& pietatis,valuit in foro cõsciẽtię,per adductavbi supra. [f] Quintò, quòd vtraq; donatio præsumetur in exteriori foro facta in fraudem,nisi probaretur tantam esse qualitatem N. & tãtam eius paupertatem,vt merito credi possit intuitu paupertatis esse factam; quod non esset facile probare in donatione tantæ quãtitatis:nam etsi qui donat,& qui relinquit diuiti,dicat se donare intuitu paupertatis; præsumitur tamen donatum,aut relictum alio respectu, secundum glossam, [g] eccle.communiter receptam & relatam à nobis. [h] Sexto, quod etiam posterior donatio præsumetur facta in fraudem,nisi probaretur in tantam paupertatem deuenisse præfatum, & tam pauperes cognatos habere, & tam diuitem esse N. vt verisimiliter credi deberet eam fuisse factam in prælati eleemosynam; quod difficile probatu arbitror.

4 Septimò,ex his inferri,quòd si prædicta scuta fuerint de reditibus Ecclesiæ;vel intuitu Ecclesiæ quęsita,nõ potest prædictus prælatus de illis disponere pluspquam de aliis intuitu Ecclesiæ quæsitis,nec testando, nec donando.

5 Ad secundam respondeo primò, quod si prædicta 25. millia scuta erãt de reditib⁹ Ecclesiæ,vel intuitu Ecclesię quęsitis,& donatio nõ fuit facta verè & prĩcipaliter corã Deo causaverè paupertatis & verę pietatis,non fuit valida, & vterq; tã donatarius, quàm donator peccauit,& tenetur restituere,per supradicta. Secũdo,q;in foro exteriori præsumetur facta in fraudem pauperũ,& piorum operũ vel Camerę Apostolicę; & consequenter collector non patietur, vt prædictus N. recipiat de bonis Prælati mortui ea,in quę præsumetur fraudulenter obligasse,nec consequẽter Prælatus absque peccato poterit in morte assignare bona;ex quibus illa debita reciperet.

6 Ad tertiam,qua quęritur modus bene super his consulendi,respondeo primò, quòd si prędictę pecunię sunt Ecclesiasticę,non possunt vllatenus sine peccato,& obligatione restituendi ad vana,aut profana directè,aut indirectè donari,& ideo necessariò sunt distribuendę per donationem inter viuos irreuocabiliter in opera pia, dum vita manet,ad hoc quod absque peccato euadant manus collectoris prędicti; aut in morte cum facultate testandi ad opera pia à Sede Apostolica obtenta. Secundo, quod vię bonę,per quas sic distribui vel retineri possunt tanguntur in dicta nostra apologia, [i] & in locis ad quę ibi fit remissio. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarij⁹ siue sit secularis siue regularis de fructib⁹ beneficij testari iure non potest:fallit in commorantibus Romæ, quibus Pontifex,prout potest,hanc facultatem si ibidem morentur*

a *ff. de dote præleg.*

b *L. quæ religiosi ff. de relig. & sumpt. fun.*

c *Le. quoties. ff. de rebus dubijs,& leg. quoties. ff. de reg. iuris.*

d *12.q.2.*

e *Le. fructus. ff. solut. matrim. cum ei similibus.*

f *l.e si quis in tantũ.C.vnde vi. cũ sua concordan.*

g *D.§. omnis. Institutio. de verb. obliga. & le. cedere diem. ff de verb. sign.*

a *Capit. quæ not.*

b *q.1.nu.11.*

c *De red.q.1. mon. 27. 38. & 39.*

d *q.2.mon.7.*

e *Vbi sup.q.7. monit.83.nu. 4.& d.qu.2. monito. 20.nu.1.*

f *In dicta mo. 27.38.& 39.*

g *Le.illud.C. de sacro.an eccles.*

h *In d. apol. q. 1.mon.29. nu.2.*

i *Quæstio. 1. nu.viii.*

rentur

Universidad de Deusto
Biblioteca

rentur, concessit num. 7. & 8.

2 *Spolia, quæ post se relinquunt beneficiarij seculares & regulares, ad Cameram spectant Apostolicam, inter quæ non computantur ea, quæ talis viuens in pia opera impendit, num. 9.*

3 *Apostatæ à religione de bonis per eos quæsitu disponere non possunt ex bulla Pauli III. non tamen ex ea probatur, per eos quæsita spectare ad Cameram, immo deberi monasterio in quo professionem fecerant num. 10.*

3 *Regularium extra claustrum degentium bona Cameræ Apostolicæ debentur: fallit in degentibus & morientibus Romæ, vel intra decem milliaria: quia tales non faciũt spolia. n. 14. & 9.*

4 *Beneficiarij oës, siue regulares, siue seculares, de fructib⁹ beneficiorũ, seu bonis per eos quæsitis possũt per cõtract⁹ inter viuos etiã donãdo in suos honestos & alienos pios vsus disponere; & hoc etiam, si amplius beneficium non haberent. & n. 6. & 8.*

5 *Romæ degentes clerici seculares & regulares, beneficia, vel dignitates habentes, possunt de quæsitis per eos inter viuos & per vltimam voluntatem disponere, nec Romæ sunt spolia, n. 9. & hoc etiã si tales iã desijsset beneficia habere. & n. 7.*

10 *Religiosus transeundo ad Episcopi statum nequaquam dicitur apostata: immo nec efficitur talis, etiam si dimisso episcopatu ad religionem non redeat: nam licet per episcopatum non desinat esse monachus quo ad tria vota, ac gestationem habitus, liberatur tamen ab alijs obseruantijs, inter quas est habitatio in claustro, num. 11. itemque & eximitur à superioritate regularis prælati, in quam per dimissionem episcopatus non reincidit, num 12. maléque faciunt, qui hos vocant apostatas, nu. 13. vel talem transitum vocant subtilem apostasiam, iuncto, num. 2.*

CONSILIVM VI.

N. Frater ordinis Prædicatorum, cum iam pridem esset vir egregia pietate, & eruditione insignis, fuit à Rege Catholico nominatus in Episcopum Cusquensem & à sancta Sede Apostolica in eum promotus: quẽ cùm laudabiliter gubernaret, & iudicaret necessarium esse, vt potestas sæcularis permitteret vsum liberum aliquorum sacrorum canonum multùm ad salutem animarum suo iudicio conuenientem, venit personaliter ad Curiam regiã, & proposuit se non posse suo muneri episcopali absque illo satisfacere: quod cum impetrare non posset, & diceret se non audere ad episcopatum redire, nisi id ei concederetur; responsum fuit ei, non defuturum qui vellet illuc ire, & fungi officio Episcopi, si ipse renunciaret episcopatui. Cumque replicasset malle carere episcopatus administratione, quàm contra suam conscientiam retinere munus, cui sine præfato vsu libero non poterat satisfacere, neque animæ suæ salutem conseruare, raro exemplo renunciauit episcopatum, quo moneretur potestas sæcularis ad persuadẽdum sibi permissionem illam esse necessariam. & ita renunciato episcopatu, & eo alteri collato; dimissa patria, & abnegatis cognatis, vti alter Abrahamus egressus de terra & cognatione sua, venit Romam matrem omnium communem, & ad sanctã Sedem Apostolicam se. rec. Pio V. tunc ei præsidente, vt sui aduentus consilio ei cõmunicato; & ab eo approbato, vitam in ea finiret, vt finiuit magno cum exemplo contemptus mundi, & honorum eius, sanctissimè viuendo, nihilque tædij & molestiæ pro se neque pro aliis eidem ingerendo: adeo quidem, vt nec etiam à cognatis acciperet epistolas, neq; ad eos daret. Cúmque parce viuendo, & prudẽter administrando peculiũ, quod sibi quæsierat, dum præfatum episcopatum administraret, reliquasset aliqua, donauit bonam partem eorum donatione inter viuos irreuocabili monasterio ordinis sui sanctæ Mariæ supra Minerũ in opus piissimum, & vrbi & orbi, vt palam est; decorum, & vtilissimum. Quo mortuo, Reuerendissima Camera Apostolica, longè aliter; quàm res habeat, informata, dicitur prætendere, quod oĩa illa quæ per præfatum Episcopum præfato monasterio fuerunt donata, pertineant ad eam. Quod præfatum monasterium, seruata reuerentia, & humilitate, negat: & quæritur quid iuris sit respondendum.

a *Ca. 1. & c. 2. 12. qu. 1. & c. 1. & c. relatum de testa. & auth. licentiam C. de epis. & cleri.*

1 Et quidem pro parte Reuerendissimæ Cameræ facit primò, quòd ipse erat clericus, & Episcopus, qualis testari prohibetur de fructibus beneficiorũ, vel episcopatus, [a] & omnia, quæ dedit præfato monasterio, fuerunt quæsita de fructibus episcopatus: ergo non potuit ea illi dare. Secundo, quod ipse erat monachus, siue religiosus expressè professus sancta Sede Apostolica approbante ordinem non qualem qualem, sed mendicantium Prædicatorum, & palam est nõ posse monachum iure testari, [a] neque dare aliquid sine licentia superioris. [b]

a *Ca. 2. de testa. auth. ingressi. C. de sacrosan. eccles.*

b *Ca. non dicatur. 12. q. 1.*

1 Tertio, quòd omnia spolia clericorum, & monachorũ relicta per mortem ipsorum videntur Reuerendissimæ Cameræ deberi per extrauagantem fel. rec. Pauli III. & per alia, quæ nos post alios in tract. de spoliis, [c] aliàs citauimus. Quartò, quod extrauagans Pauli III. quæ incipit *Postquam diuina*, statuit, quòd religiosus apostata nõ possit disponere de bonis, & præfatus Episcopus videbatur esse apostata. Tum quod de simplici religiosi statu trãsiuit ad statum episcopalem: quem transitum fuisse appellatũ à Ioanne Andrea quamdam subtilem apostasiam aliqui testãtur. Tum quod post renunciatum episcopatum non rediit ad claustrum, immo remansit extra illud. Quintò, quòd extrauagans Gregorij XIII. quæ incipit, *Officij nostri*, expressè videtur habere, omnia bona regularium viuentium extra claustra monasteriorum deberi prefatæ Camerę. At prefatus Episcopus Cusquentis erat regularis, & viuebat extra claustrũ; & mortu⁹ est extra illud: ergo, &c.

c *Super cap. non liceat Papa. 12. q. 2.*

4 His tamen non obstantibus, contrarium est respondendum. Primò quidem, quòd omnis clericus beneficiarius potest dispẽdere fructus sui beneficij in vsus suos honestos, & superflua in vsus pauperũ, & alios pios, dũ viuit, per dispositionẽ inter viuos etiã iure antiquo, & com. [d] & præfatus Episc. prefata bona predicto monasterio donauit per dispositionem inter viuos ad pia irreuocabili donatione: ergo iuste retinet illa præfatum monasteriũ. Secundo, quod regularis, siue religiosus perinde potest de fructibus sui beneficij disponere inter viuos, ac clericus secularis de fructibus sui beneficij, vt singulariter dixit Cardinalis, [e] cui neminem contradixisse, antequã nos eum citauimus in Vrbe, diximus in tracta. de reditibus eccle. [f] Ergo prefatus dominus Episcopus potuit præfata bona dare in vita præfato monasterio in vsum piissimũ, in quem donauit, sicut & potuisset, si fuisset clericus secularis.

d *Ca. fin. 10. q. 1. & c. con. num. 23. q. 8.*

e *In clemẽ. 2. §. sed & talis. de vita & honest. cleric. f q. 1. mon. 8. num. 2.*

5 Tertio, quod præfatus Episcopus obiit morte in Vrbe, in qua viuebat, & vixit multos annos sanctissimè sine vlla querela, & venit ad eam ob causam in argumẽto & facto contentam, & omnes clerici sæculares, & regulares beneficia vel dignitates habentes degentes in Vrbe possũt disponere in vita, & in morte de omnibus bonis quæsitis, etiam ex fructibus beneficiorum suorum per facultatem amplissimã cõcessam à Sixto IV. & Leone X. quod per bullas eorum constat: ergo ipse potuit in vita, & in morte disponere de his, quæ prefato monasterio dedit. Quartò, quod prefatus Sixtus IV. & alij Pontifices Max. iustè potuerunt facere prefata ex causa, ob quam fecerũt. Tum argumento cap. *cuncta per mundum.* 8 & ca. *proposuit.* [h]

g *9. q. 3.*

h *De concess. præben.*

6 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur duobus modis irrefragabilibus. Primò quidẽ, concedendo, quòd clericus non potest testari de fructibus beneficiorum iure communi: negando tamen, quòd non possit in vita disponere de illis in sustentationem suã & ad opera pia: quia non solùm potest id facere, sed etiam tenetur per d. c. vltimũ, [i] & alia multa, quę nos ibidem post alios adducimus: & prefatus Episcopus nõ reliquit prefata bona per testamentum & vltimam voluntatem, sed liberalissimè & nobilissimè per donationem irreuocabilem inter viuos, vt in facto narratur.

i *16. q. 1.*

7 Secundo respondetur, quòd argumentum procedit attento solo iure communi, sed nõ attenta facultate amplissima disponendi in vita, & in morte facta per præfatum Sixtum IV. Leonem X. & alios summos Pontifices omnibus prelatis, & beneficiarijs secularibus & regularibus, habentibus administrationem & dignitatem, qui Romę, & in Curia Apostolica morarentur, quorum de numero fuit prefatus D. Episcopus Cusquensis: quia licet iure naturali diuino videatur prohibitum, ne quis Ecclesiasticus impendat fructus beneficiorum in profanos vsus; iure tamen solo humano prohibetur, ne testetur in vsus pios, vt nos alibi probamus, presertim

Universidad de Deusto
Biblioteca

a 9.3.mon.2. in dicto tract.de red.[a] & ita potest Pontifex Maxim⁹ cõtra huiusmodi ius humanum ex causa iusta sanctè concedere facultatem disponendi,etiam per vltimam voluntatem de his. Quæ est ratio fundamentalis non adeo explicata,per quam omnium fere opinio habet posse Papã facere facultatem testandi personis Ecclesiasticis de fructibus beneficiorum,& ita noster Episcop⁹ potuisset relinquere,etiam per vltimam voluntatem, prædicta bona prædicto monasterio , quamuis firmius & perfectius dederit ei per dispositionem inter viuos.

8 Ad secundum respondetur etiam duobus modis. Primò quidem,cõcedẽdo,quòd monachus simplex, qui nullum beneficium nec dignitatem habet, non potest iure communi testari, neq; dare inter viuos alicui quicquam: negando tamen, quod non possit facere vtrumque iure specialis priuilegij Papæ, quale habuit prædictus Episcopus cõcessũ à prædicto Sixto IV.& aliis Pontificibus Maximis,his qui morerẽtur Romę,vt prędictũ est,quos posse constat. Tum eo ipso, quòd prædicti Põtifices Maximi cõcesserunt eam omnibus regularibus,qui habentes administrationem,vel dignitatem in Curia morerentur. Tum quod recepta sententia habet, quòd ex iusta causa Papa potest concedere prædictam licentiam testandi,vt Philippus Francus post alios tandem resoluit. b Tum illa noua, eademque verissima cõsideratione quam fecimus in cõment.2.de regular.[c] scilicet,quod tam Philippus Frãcus, quàm alij quæstionem hanc disputantes plurimùm errãt. Secundò;quòd valor dispositionis prædicti Episcopi Cusquensis non indiget,vt ipse haberet facultatem testandi; quia sufficit, quod habuisset facultatem disponendi per contractus inter viuos; quam habere omnes prælatos & beneficiarios regulares quo ad fructus suorum beneficiorũ,suprà probatũ est,& praxis totius orbis Christ. seruat.

9 Ad tertiũ respondetur etiam dupliciter.Primò quidẽ quòd in casu proposito nõ agimus de spoliis nostri Episcopi,sed de donatis ab ipso in vita loco pio ad opera pia: spolia enim ecclesiasticorum sola illa esse dicuntur , quæ reperiũtur post mortem ipsorum nondum piè impẽsa, vt & nos post alios definiendo ea probamus in d.cap. *non liceat Papæ*.[d] Secundo, q̃ post prædictas cõstitutiones Sixti IV. & aliorum Pontificum Maximorum nulla sunt spolia Ecclesiasticorum in Vrbe,quod satis significãt cõmissiones,quas Paulus,Iulius,Pius & Gregorius XIII.dederũt ad colligenda illa extra Vrbem, quas alij Domini mei consulentes in hoc citant : & ratio est clara,& per prædictas facultates Sixti IV. & aliorum Pontificum Maximorũ constat bona morientium in Vrbe existentia in ea,vel intra decem milliaria,non pertinere ad Cameram,siue moriantur testati,siue intestati.

Ad quartum respondetur primò, quòd licet prædicta bulla Pauli IIII. indirectè probare videatur,non posse apostatam de bonis à se quæsitis disponere,nõ tamen probat illa bona deberi Cameræ Apostolicæ: immo habet deberi monasterio,& religioni,in quib⁹ primo loco professionem facit.Secundò negando, quòd prædictus Episcopus fuit apostata transeundo ab ordine ad episcopatũ. Tũ quia apostata est qui retrocedit, iuxta glossam receptam,[e] & S.Tho. receptum,[f] & ipse transeundo ab ordine ad episcopatũ,non retrocessit,immò vltra processit,cùm fuerit factus de filio pater;vt ait glossa,[g] & status episcopalis sit perfectior statu monachali, vt tradit S. Thomas receptus.[h] Tum quia non dicitur apostata; qui à bono ad melius legitimè transit,secundum omnes, & prædictus Episcopus transiit à statu monachali ad statum episcopalẽ legitimè:quia transiit iure naturali,diuino,& humano id approbante,[i] immo & ipso Papa scienter eũ promouẽte.

11 Tertiò negando,quòd monachus fiat apostata nõ redeundo ad ordinem post episcopatum renunciatũ, quicquid aliqui recentiores parum cautè dixerint. Tum quia licet monachus per assumptionem ad Episcopatum non exuat monachatũ quo ad tria substantialia vota,neq; quo ad habitus delationem: exuit tamen illum quo ad alias obseruãtias regulares,iuxta glossam receptam, [k] & notata in d.c.1.[l] & in *c.clerici.*[m] & alibi sæpe:& consequenter ab obseruantia manẽdi in clausstro,sicut & ab obligatione ieiunandi,& surgendi ad matutinum,& similibus. Tũ quod nullo iure id cautum est,& ita non dicendum. a Tũ quod etiã in terminis id asserit Federicus,[b] & Bonifaci⁹.[c] Tum quod praxis omnium monachorum renunciantium loco episcopatus, & non honori,hoc seruauit, & seruat, Papa id sciente,& consentiente.

12 Tum quod id concludit ratio illa irrefragabilis fundata in eo, quòd promotus in episcopatum eximitur ab omni iurisdictione Abbatis, secundum omnes; & per cessum, siue renũciationẽ episcopatus quo ad locũ,& nõ quo ad honorem;non recidit in illam; quia quo ad illum extincta fuit,& extincta non reuiuiscunt, iuxta iura, [d] & facit *c.ad supplicationem*.[e]

13 Tum quod res,indecens , insolita, & quadamtenus scandalosa est, vt Episcopus qui vocatur frater Papæ, [f] subiaceat, vt quilibet alius simplex monachus, simplici Priori,vel Guardiano,vt palam est;& eiusmodi indecora, insolita, & quadamtenus scandalosa non sunt statuenda, quippe quæ lædunt pietatem, iuxta l.*filius.*[g] & ca.*erit autem lex*.[h] quatenus ait Isidorus sola honesta debere statui. Tum denique,quod illud , quod aliqui tribuunt Ioanni And.quòd promotio religiosi ad episcopatũ est quędã subtilis apostasia,aut nõ fuit dictũ ab eo,aut fuit dictũ iocosè, aut fuit falsè, & irreligiosè contra honorem sanctæ Sedis Apostol. prolatũ,per supradicta:& certè qui hoc cõtra Episcopum Cusquensem prædictum adducunt , debent sibi cauere,ne detractorum,& infamatorum crimen incurrerint contra octauum præceptum Decalogi, [i] iuxta declarationem latè à nobis post alios traditam in Man.conse.[k]

14 Ad quintum respondetur, quod multis de causis nõ obstat.Primo quidem,quod loquitur de bonis illorum apostatarum;contra quos Paulus IIII.suam constitutionẽ edidit,vt palam colligitur ex ipsa:& Episcopus Cusquẽsis nullatenus fuit apostata,vt supra probatum est.Secũdo,quod rota intentio Gregorij XIII. in edenda prædicta extrauagante fuit declarare, quòd non obstante prædicta extrauagante,Pauli IIII.quæ fuit reducta ad viam iuris per Pium IV.spolia regularium degentium extra claustra debentur Cameræ Apostolicæ,iuxta declarationem Pauli IV.quod nos nõ negam⁹:immo cõcedimus,quod si prædictus Episcopus Cusquensis obiisset mortem extra Vrbẽ & curiã,& nõ habuisset facultatem testandi , reliquissetque aliqua bona,quæ dum viueret,non impẽdisset piè,illa debuissẽt applicari Cameræ Apostolicæ,non quia fuisset apostata,sed quia spolia quorumcumque Prælatorum tam regularium,quàm sæcularium debentur Cameræ Apostolicæ.Sed negamus;quòd prædicta bona, quæ prædict⁹ Episcopus donauit Ecclesiæ prędictę fuerint spolia eius. Tum quia ante mortem ipsius benè, optimè pijsiméque fuerunt piijsimo loco in piijsimum vsum donata. & consequenter non sunt spolia per supradicta. Tum quia bona prælatorum,& beneficiariorum morientium in Curia non dicuntur spolia Cameræ debita propter prædictum priuilegium Sixti IIII. & aliorum maximorum Pontificũ supra relatum,siue obierint testati , siue intestati. Tertiò, quia prædicta constitutio Gregorij XIII.non est noui iuris introductoria,sed solum antiqui declaratoria,quod colligitur ex procemio eius ibi,*vt dubia declaratione nostra dilucidentur*.& infra,*præsentium auctoritate declaramus*. Verbum *enim declaramus*.positũ in cõstitutione,significat illã non inducere ius nouum,iuxta glossam receptam;[l] & efficaciter probatur in l.*haredes palam*.[m] At secundum ius conditum ante extrauagantem prædictam Gregorij XIII. bona prædicta non debebãtur prædictæ Reuerendissimę Cameræ:ergo neque post illam debentur. Quarto, quòd prædicta constitutio solùm continet spolia regularium deberi Cameræ Apostolicę & prædicta bona,quia , vt prædictum est piè fuerunt ante mortẽ impensa, nullatenus sunt spolia,nec consequenter per illam constitutionem debentur Cameræ Apostolicę.

Per quę omnia proculdubio respõdendũ est,iure optimo pertinere ad prędictum monasterium prędicta bona à pio Episcopo Cusquensi pientissimè ipsi donata,Sal. &c.

Aduertendum item quod dicitur,Episcopus,& prælatos Romæ morãtes posse testari de fructibus beneficiorum,& quod in eis Camera non habet spolium non esse ita certum;& contrarium,vt dicitur,modo seruari.

b *In rub. de testa. nu. 82.*
c *Super c. vñdicatũ.12. q. 1.nn.17.*
d *12.q.2.*
e *In cap. 1.de apost.*
f *2.2.quæ.12. arti.1. & 2.*
g *Ca. 1.18.q. 1.*
h *2. 2. q.161. art. 7.*
i *Ca statutũ. 18.q.1.1. cap. cum olim. de priuileg.*
k *In c.de monachis. 18. q. 1.*
l *18.q.1.*
m *De vita & honest. cler.*

a *2.q.1.2.cum simili. & 2. de transla. prela.*
b *In consil. & 19.*
c *In clem. de regula.*
d *L.e. quare §. area ff. solutio. & inter sponsum. §. non enim qui. ff. de ver. obli.*
e *De renun. & cap. 2. de transla. prelat.*
f *Ca. quamuis. de rem. falsi.*
g *ff. de mili. testi.*
h *4. dist.*
i *Exod. 22.*
k *Capit. 15. nn. 17. vsque ad 20.*
l *In clem. de rescript.*
m *§. 1. ff. de testam.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Regulari etiam translato concessa à Papa licentia disponendi de per eum extra monasterium quærendis, comprehendit etiam, vbi alias licitè morando,& seruiendo in hospitali quæsiuit: restringitur tamen ad dispositionem irreuocabilem inter viuos in pios vsus faciendam.

CONSILIVM VII.

VIso tenore breuis, per quod D.consulens fuit auctoritate Pauli III.translatus ab ordine Prædicatorum in ordinem canonicorum regularium Sancti Augustini, visa item clausula in eo contenta, per quam sit ei facultas disponendi de bonis quæsitis ab eo extra monasterium in suos vsus,pauperum,& alios pios, & quod prætatum breue,& licentia, & facultates per illud concessæ, fuerunt à Vicario Pij IIII.iudicatæ legitimæ, & non reuocatæ per bullam Pauli IIII.contra apostatas edita: viso item quod prætato D.consuléti licuit,& licet manere extra monasterium habitu regulari subtus vestes retento, dum seruierit hospitali sancti Iacobi ciuitatis Neapolitanæ virtute prætati breuis,& sententiæ prætatæ super eo latæ, & licentiæ à superiore datæ,& breuis à Sanctissimi.D.N.concessi.

1 Respondemus posse prætatum D.consulentem disponere in vita per donationes,& alias dispositiones inter viuos factas de bonis,quæ habet,vt proponit, rectè quæsita in vsus pios,in quos optat ea insumere,per ea quæ nos tradimus in comment.2.de reg.[a] Cauendum tamen serio, q vt prædicitur,prætatorum bonorum dispositio est facienda per viam donationis,vel alius contractus irreuocabiliter inter viuos facti: quia non liceret hoc facere per viam vltimæ voluntatis, per quam nullus religionem professus potest quidquam disponere sine facultate testandi,vt palã est,& tangitur in locis prædictis,& eam nõ habet D. consulens in vlla facultate sibi à Papa facta.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Falsitas antedatæ diei posita in contractu coram Deo nec prodest, nec nocet,sed sola attenditur veritas.

1 Donatio facta vxori fictè non tenet,immo nec vera valet: tamen si sit iurata,etiamsi sit facta ab eo, qui commisit delictum, ob quod bona ipso quidem iure non confiscantur,sed confiscari possunt,num.2.licet quæ hæc donatio possit à fisco,in cuius fraudem facta fuit,per rescissoriam reuocari,attamen donataria non tenetur ea fisco,antequam rescindatur,tradere.nu.3.

3 Fraudandi fisci,vel alterius creditoris causa facta donatio potest quidem rescindi, sed antequam rescindatur, donatarius iuste retinet.

5 Occultans bona delinquentis confiscata, tenetur ea fisco tradere.

CONSILIVM VIII.

MAritus post delictum cõmissum, pro quo à fisco bona sua fuerunt per sententiam confiscata, vxori suæ per instrumentum certa bona donauit,& instrumẽto subscripsit sub die ante delictum commissum, vt sic appareret donationem antea fuisse factam,& vxor illa occultauit,& retinet.

Quæritur primò, an donatio prædicta teneat: & quia dicta mulier alia etiam occultè accepit,& retinet.

Quæritur secundo,an illa etiam fisco non petenti, & in conscientia tradere teneatur.

1 AD PRIMAM quæstionẽ respõdeo primò,quod in foro cõscientiæ siue Dei,non potest prodesse plus prætato donatori instrumentum falso die firmatum,quàm si fuisset vero die firmatum.Tum quia Deo omnia sunt nota. [b] Tũ quia fraus & dolus nemini patrocinari debent. [c] Secũdo, quod prætatum instrumentum donationis, etiam si esset legitimè factum,non posset ei prodesse,si donatio fuit fictè & simulatè sine vero animo donãdi facta: quia illa est ipso iure nulla,& nihil valet,[d] & quod talis præsumitur hęc de qua agimus in foro exteriori, cùm fuerit facta vxori, quæ est persona coniuncta,& virtualiter ipse remansit in eorũ possessione,iuxta doctrinam Bart. [e]

2 Tertio, quod etiam si esset vera coram Deo donatio, non posset prodesse: quia fuit facta vxori,quæ non valet,[f] nisi esset in rata,vt ait Barto.recept. [g]

Quartò,quod si vera & iurata fuisset donatio, dubitari potest.Nam pro cõsulente facit,quod reus criminis, propter quod ipso iure non perduntur bona,vt perduntur in crimine læsæ maiestatis humanę,[a] & diuinæ, [b] neque tale ob quod administratio ipso iure interdicitur, quale est repetundarum,[c] donare potest post crimen commissum antequam in iudicium deducatur & valet ipso iure donatio.

3 Et contra consulentem facit, quod illa reuocari potest tamquam in fraudem fisci facta,d.l.*post contractum*.[d] vbi Bartholus communiter receptus vtrumque tenet.

Sed contra hoc facit consideratio quędam, quam nullibi legi;scilicet quod donatio vera in fraudẽ facta ipso iure tenet,& non potest,nec debet creditor,vel alius,in cuius fraudem facta est,admitti ad illa bona donata, nisi prius per actionem reuocatoriã rescindatur,iuxta §. *itẽ si quis in fraudem*.[e] eo quod per donationem, & emptionem etiam in fraudem factam,transit dominium in donatarium, & emptorem iuxta glossam,[f] & ex textus expressus in l.*si scies*.[g] & quod ideo donatarius non videtur obligatus ad reddenda illa bona,donec per iudicem reuocetur donatio,vel emptio: sicuti nec incidens in pœnam tenetur soluere illam in foro conscientiæ,donec à iudice condemnetur,iuxta glossam celebrem,[h] S.Thomam.[i]

4 Quinto,quod per hanc considerationem,quæ in prę sẽtia mihi videtur tenẽda præsertim cõtra fiscũ cõtra quẽ in dubio iudicandũ est,[k] resolute ad quæstionem respondeo, quòd si coram Deo prætatus cõsulens verè donauit prætata bona vxori & donationem confirmauit iuramẽto,ita quod non potuisset illam reuocare, etiam si nunquam fuisset condemnatus,poterit vxor eius retinere illa sibi tamquam sua, quia verè sunt talia,donec donatio illa reuocetur,& rescindatur per iudicem, tamquam in fraudem facta: si autem non habuit verum animum donandi,cùm illa semper manserint sua,cadunt sub confiscatione generali omnium bonorum suorum,& sic debẽtur fisco per sententiam condemnatoriam.

5 AD SECVNDAM respondeo, indubitati iuris esse,quòd illa bona occultata debentur fisco,cùm occultatio non habuerit vim auferendi dominium, sicut habuisset vera donatio, vel vera venditio;& ita semper remanserunt tam sua,ac si non fuissent occultata.

SVMMARIAM.

1 Lex prohibens patri ne in damnum filiorum donet vltra quintam,nõ ligat donantẽ pro anima sua,vel in remunerationẽ.

CONSILIVM IX.

QVAERITVR in vtroque foro,vtrũ pater multa in bonis habens pro filiis,quæ etiam pro eorum persona ac statu sint superflua,possit in vita ad opera pia, & donationes gratuitas,etiam vltra quintam partem impendere.

1 Respondeo,quod potest donare in cultum Dei, & ad opera pia salutẽ animę suæ respiciẽtia,vt in Man.dixim⁹.[l] Potest etiam facere donationes profanas remuneratorias,quæ non sunt verę donationes, non autem veras, vt vbi supra diximus in dicto Manual.[m]

SVMMARIVM.

1 Donatio inter viuos non insinuata, si sit vltra 500. non valet, nisi in 500.

2 Donatio causa mortis cum clausula de non reuocando,si sit posita in parte dispositiua, transit in donationem inter viuos.

2 Donatio causa mortis iudicabitur nõ esse reuocata, si quis postea donet inter viuos,putans donatarium interisse.

CONSILIVM X.

AN donatio inter viuos vsque ad 800. vel mille aureos,non insinuata iudici,valeat;& an donatio causa mortis possit reuocari donando inter viuos?

1 Respondeo,quod donatio inter viuos facta de maiore summa, quàm quingentorum aureorum, licet valeat quo ad 500.non tamẽ valet quo ad reliqua, nisi fuerit insinuata,[n] vel nisi fuerit iurata, vt ait Iare Dec.[o] Sola enim condonatio solẽnitatis iniurata nõ sufficit vt ait Bartholus in d.l.sancimus.§.fin. & Decius vbi supra.

a Super ea nõ dicatis. num. 40.& seqũ. 12.q. 1.

b Ad Hebr. 4.cap. multi. 2.q.1.
c Capi. sedes Apostolica. de rescrip.
d L.1.& tot. tit.C.plus valere. quod agitur.
e In l.post restitutis ff. de donat. nu.2.
f Lex 2.ff.de donat. inter vir.& vxor.
g In l. si quis pro eo.sub fi. ff.de fideiuss.

a L. quisquis. C. ad legem Iul.maiest.
b Ca.cum secundum. de haret.li.6.
c L.e.ex iudiciorum.ff.de accusat. dff.de donat.
c Inst. de action.
d In d. §.item si quis.
g ff. de contrab. empt.
h In c.fraternitas.12.q.2. 2.2.qu.62. art.4.
k L. non puto ff. de iure fisci.

l Cap.26.nu. 59.
m Capit.26. nu.59.

n L.e. penult. multa l.sancimus. C. de donat.
o Cons.432. nu.15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Donatio causa mortis transit in donationem inter vivos per clausulam insertam ei de non reuocando eam, si modo inseratur verbis dispositoriis: licet secus sit, si id fiat in exequutoriis vt ait Couarruuias. [a] Animaduertendum tamen, quod si quis donaret inter viuos alicui aliqua bona quæ causa mortis ante donarat, putans donatarium causa mortis obiisse, forsitan iudicabitur eam non esse reuocatam. argumento l. fin. [b]

a 2. part. rubr. de test. nu. 12.

b De dol. hæred. instit.

DE PECVLIO CLERICORVM.

SVMMARIVM.

1 *Clerico filiofamilias quod annuatim dat pater, vt sic ex eo clericaliter se sustentet, efficitur peculium castrense, quod etiam ludendo efficaciter in alium transfert, sicut etiam est omne id quod lucratur.*

CONSILIVM I.

CAius paterfamilias lusit cum Sempronio ludo aleatũ primera nũcupato, qui Caius superlucratus est à Sẽpronio scuta sex auri sine fraude. Ludo finito, Sẽpronius, qui perdidit, reperitur esse filiusfamilias, doctor ætatis vigintiocto annorum, vel circa, habens primam tõsuram, & tres ordines minores tantùm, nec possidet bona aliqua castrensia, vel aduẽtitia, nec aliquid ex doctoratus officio lucratur, & demum nullas alias pecunias habet, præterquam centum & quinquaginta aureos, quos habet à patre singulis annis, de quibus liberè disponere potest: dictúsque Sempronius moratur cum quodam Cardinali, à quo habet victum, & habitationem, eo quod manet in eius curia, & ipsum concomitatur.

Quæritur, attento quod dictus Sempronius est filiusfamilias, quomodo dictus Caius possit esse tutus in foro poli: Vtrum huiusmodi pecunia sit restituenda, necne?

1 Respondeo, quod de rigore iuris non tenetur restituere: quia quicquid huiusmodi clericus quærit, fit ei peculiũ castrense, & potest de ipso testari, & disponere, non obstãte quod sit filiusfamilias, iuxta authẽ. *presbyteros*, [c] & tradit Innoc. & post eum Panormitanus. [d]

Nec obstat, quòd omnia quæ habet, sint donata sibi à patre: quia donantur ei, vt exerceat militiam clericalem, inseruiendo, vt inseruit Cardinali in primis inseruientium honorificentissimè, per ea quæ Couarruuias addit Panormitano. [e] Salua, &c.

c C. de epis. cop. & cler.

d In ca. quia nos. de testamen. nu. 3.

e In d. c. quia nos.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius de patrimonio, & quæsitis sua industria, ac laicus disponere potest & nu. 4.*

2 *Donare habenti ad se sustentandum. sed non honestè, pium.*

3 *Pia vt sit largitio, principaliter ob Deum fieri debet: nec desinit esse bona, licet fiat etiam, sed minus principaliter ob alium finẽ etiam ineptum, modo non sit malus.*

CONSILIVM II.

AN pensionarius de reliquatis ex sua modica pensione, & de aliis suo labore & industria comparatis possit cognatis suis plus satis familia oneratis, & egentibus opitulari?

1 Respondeo primò, quòd latius, quàm hactenus alij tradiderunt, scripsimus nos in tractatu de reditibus ecclesia, [f] quod non solùm pensionarius, & quiuis alius stipendiarius, vel accipiens aliquid pro labore, & industria, & occupatione, qua seruit, vel tenetur seruire alteri, potest ea, quę reliquat, vel superflua facit vltra suum victum decentem, donare, & dispendere in opera pia, sed etiam beneficiarius quilibet, etiam regularis, & religiosus potest impendere fructus sui beneficij sic reliquatos, & seruatos in eadem opera pia.

f Qu. 1. mõ. 18. & fere per bonam partẽ aliorum, præsertim 32. & conseq.

2 Secundò, quòd impensa, & erogatio, quam ait se facere D. consulens in prædictos cognatos, est pia & sancta, vt in d. tractatu, [g] traditur declarando, [h] quæ sunt opera pia, & addendo, [i] quod etiam dare habenti necessaria ad sustẽtandam vitam, sed egenti ad se decenter sustentandum cũ sua domo, & familia, est dare ad opera pia.

g qu. 1. mon. prad. 32.

h In mon. 26.

i In mon. 27.

3 Tertiò quòd ad hoc, vt impensa & erogatio dicatur pia, oportet, quod principaliter fiat ob amorem Dei, vel ob misericordiam, & necessitatem proximi, ita quod non sufficeret facere illam ob cognationem, & amicitiam, vel aliũ respectum profanum, vt traditur vbi supra. [k] Dixi *principaliter*. quia non oportet vt fiat nullo respectu alio profano habito. Tum quia iudicandum est opus secundum id, quod principaliter intenditur. [a] Tum quia, vt colligit ex ea Iason sequutus communem, attendendum est id quod principaliter intenditur, & non quod minus principaliter siue incidenter. ex quo infert multa vtilia, & in his id quod ait glossa finalis putata singularis, [b] quæ adiuncto textu probat non esse attendendum præiudicium, quod consequenter, siue per quamdam consequentiam fit, sed tantùm principale. Tum quia non desinit opus esse bonum, eo quod minus principaliter fiat ob aliquem finem ineptum, modo non sit malus, si principaliter fiat propter finem aptum, vt tradimus latius in comment. ca. *inter verba*. [c] & breuius in comment. c. *cum minister*. [d] & vtilius in Manu. confess. [e]

k Mon. 28.

a Leg. si quis hoc casum. ff. de reb. eor. eidem.

b In c. quamuis pactũ. de pact. li. 6.

c 11. q. 3. ca. cluſ. 5. nu. 13. & seq.

d 23. q. 5. nu. 4.

e Ca. 14. nu. 33.

Quarto, quòd D. consulens debet elargiri ea, quæ largitur prædictis cognatis suis de fructibus pensionũ, principaliter; siue principalius propter amorem Dei, & misericordiam, & paupertatem, siue indigentiam quo ad se sustentandum, quàm propter cognationem, vel alium respectum humanum, siue secularem: quamuis etiam bene faciat largiendo propter Deum principaliter, habendo minus principalem respectum ad cognationem, amicitiã, & alios respectus, & fines seculares, dummodo non sint principales; sed tantùm minus principales.

4 Quinto, quod non frustra in præcedenti dicto dixi, *De fructibus pensionum Ecclesiasticarum*, quia de aliis fructib⁹ aliarum pensionum secularium, vel de salariis, vel stipendiis, quæ pro laboribus suis accipit, potest pro libito suo etiam principaliter largiri prædictis suis cognatis ob cõsanguinitatem, & amicitiam: sicut quilibet laicus potest de fructibus laicis pro libito largiri etiam extraneis per dicta in d. tractatu, [f] nec debet scrupulum sibi facere de difficultate sciendi, quantùm reliquat de pensionibus Ecclesiasticis, & quantùm de aliis stipendiis &c. sine vllo errore: quia satis est bona fide sine dolo computare verisimilem quantitatem vtrorumque. arg. c. quia verisimile non est, & ei adnotatis 5. Salua, &c.

f Qu. 1. mon. 27. & multis seqq.

g De præscriptio.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, viuente titulari, seu illorum reseruatario separati à solo, ei debentur, ac etiam locationum pensiones correspondentes fructibus, sicut supra à solo separatis. num. 5. 6. 9. & hoc etiam si nondum fuissent in horrea repositi. n. 4. vnde si illos viuens debita honesta contrahendo consumpsisset, non facerent spolium. num. 2. alias sic. n. 3. de iure autem deberentur successori in beneficio, sicut & collecta sede vacante, nisi alteri essent applicati, seu cõcessi. num. 7. & 8.*

CONSILIVM III.

PRAESVPPOSITO priuilegio Apostolico facto illustrissimo N. de percipiendis spoliis clericor ũ in sua ditione, quæsita fuerunt sequentia à successore D. Consulente.

1 Primùm, cuius debeant esse fructus, quos reseruauit sibi præcessor ipsius sine vlla locatione per se ipsum percipiendos, an hæredis eius, an illustrissimi N. an D. consulentis, & de fructibus, qui obuenerunt sede vacãte. Et responsum fuit primo, quod fructus, quos reseruauit administrationi suæ præfatus præcessor, & fuerunt in vita eius à solo separati, pertinuerunt omnes ad ipsum, & nulli eorũ, qui post mortem fuerunt collecti, & à solo separati, secũdum glossam, [h] communiter receptam per communem sententiam, vt diximus in tractatu de reditib. eccles. [i] per argumenta valida; quæ ibidem videri possunt.

h In c. si propter. de rest. li. 6. & nu. præsenti. de off. ord. eod. lib.

i Quæst. 2. nu. 2.

2 Secundò, quòd si fructus illi reseruati fuerunt impẽsi à præcessore, ita quod non remanserunt inter spolia eius, pertinebunt ad præcessorem mortuum, vel hæredes, aut eius causam habentes: quia ipse poterat eos impendere suis honestis vsibus, etiam seruato patrimonio, & eius fructibus, quibus voluisset, iuxta illud dictum singulare Innocentij, [k] relatum à nobis in præfato tractatu, [l] & nulla tenus pertinebunt ad illustrissimum N. nec ad D. consulentem.

k In ca. Epis. copus. de præben.

l Quæst. 1. nu. 32.

3 Tertiò, quòd si præfatus præcessor non impendit ea honestè in vsibus suis, dum vixit, sed remanserunt libera à debitis eius, pertinebunt ad spolia eius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Quartò, quod non refert an fructus præfati fuissent percepti,& reconditi, an solùm à solo separati:quia idem est iudicandum de vtrisque.arg.l.*si eius*,[a] secundum veriorem intellectum l.*arboribus.§.* Iulianus. alias est l. si fur.ff. de vsufruct.& l.si vsufructuarius.ff.quemad. vsusfr. amitt. & est communis opinio,quam sequimur nos in d.tract.[b]

5 SECVNDVM QVÆSITVM est,cui debent adiudicari pretia locationũ & conductionũ soluẽda in ali quo festo cadente intra tẽpus sedis vacantis. Ad quod respõdetur,quod huiusmodi pretia,quę erãt soluenda in aliquo termino contingẽte tẽpore sedis vacãtis propter fructus quæsitos,vel saltẽ separatos à solo ante mortẽ prędecessoris, adiudicabuntur,ei,vel ab eo causam habẽtibus:quia pretium rei venditæ debetur vendenti, sicut res vendita debetur emptori,[c] & eadem ratione pretium fructuum locatorum post perfectam locationem debetur locãti pro ea parte quæ fuit locantis,vel debita ei,sicut vsus rei locatæ debetur conductori.[d]

6 TERTIVM QVAESITVM,Cui debent adiudicari pretia præfatarũ locationum soluenda in aliquo festo cadente post prouisionem D. successoris.Ad quod respõdetur idem quod respõsum est ad secundum, scilicet quod cedunt ipsi prædecessori pro ea parte, quæ fuit quæsita seu debita ipsi locanti:& sic pro ea parte,quæ fuit collecta,vel à solo separata ante mortem locantis.

7 QVARTVM QVAESITVM, Cui debeant adiudicari fructus,qui obuenerunt sede vacante.Ad quod respõdetur, quod adiudicari debẽt illustrissimo N.vel ei[e] commissario : quia licet iure communi debeantur successori,per c.*cùm vos*,[e] & cap.*quia sæpe*,[f] priuilegio tamen Papæ pertinent ad suam Dominationem illustrissimam, vt præsupponitur.

8 QVINTVM QVAESITVM,Cui debent adiudicari fructus,qui remanserunt in spoliis prædecessoris. Respondetur, quod ipsimet illustrissimo N. virtute dicti priuilegij.Nec obstat argumentum factum in fauorẽ opinionis Soti in d.tractatu,[g] scilicet quod alioquin,&c.

9 SEXTVM QVAESITVM,Cui credere debeãt pretia locationũ fructuũ pro ea parte, qua tãgunt fructus perceptos, vel à terra separatos post prouisionẽ successoris,quocumq; tempore sint soluenda.Et respõdetur, quod aut locatio fructuũ desinit esse valida quo ad partẽ,quę tãgebat illos fructus perceptos post præfatam prouisionem, aut non.Priore casu pretium respondens præfati parti,soluendũ est præfato successori : quia fructus illi,si non fuissent locati,pertinuissent ad ipsum, & cõsequenter pretiũ, quod debetur pro illis,soluendum est ei,cuius fuissent fructus,si non fuissent locati.Altero casu, scilicet si cõductio remansit valida etiam quo ad illos fructus,dicendum pretium eorum diminuendum esse pro rata fructuũ locatorũ, ita quod successor percipiat fructus,vel locet eos de nouo. An autem locatio & conductio desinant esse validæ quo ad illos fructus,necne,colligendũ est ex tenore instrumẽti, & ex causa,& consuetudine locandi, & aliis circũstantiis.Salua,&c.

SVMMARIVM.

2 Clerici beneficiati possunt licitè de fructibus suorum beneficiorũ, viuendo de bonis patrimonialibus, vel quasi, inter quæ omnia, quæ aliunde quam ex fructibus beneficiorũ acquisiuerunt, etiã si illa ex vsu sacrorum ordinum acquisiuerint, cõputantur, nu. 1.tam inter viuos,quàm in vltima voluntate, etiam propinquis relinquendo,disponere.nu.2 & 3.An autem in dubio sit præsumendum eum ex dictis fructibus voluisse viuere,vel ex patrimonialibus,seu quasi,ex coniecturis est diiudicandum.

4 Clericus negotia principum in Curia, etiam recepto stipendio,iure communi,& ex stylo Curiæ gerere licitè posse videtur.

CONSILIVM IIII.

QVod de bonis clerici quasi patrimonialibus, & de patrimonialibus idem sit iudicandum, tenuimus nos in apologia libr. de redit. eccles. [h] Quod item bona clerici quæsita per industriam suam, etiam per vsum sacrorum ordinum alia oratione,quàm fructuum vel redituũ beneficiorum,dicantur quasi patrimonialia,tenuimus.

1 Interrogatus,quid mihi videatur de hac informatione respondeo me pridem in apologia lib.de red. eccles.[a] tenuisse,quòd bona quæsitâ licitè per artificium, vel aliam industriam, & laborem clerici absque intuitu clericatus, & ordinum suorum,sunt verè patrimonialia,sicut quæsita à laicis;& quòd quæsita à clerico ratione officij clericalis, & suorum ordinum extra fructus beneficiorum Ecclesiasticorũ,sunt quasi patrimonialia,& quod de iis perinde ac de patrimonialibus disponere potest clericus, qui ea quæsiuit.

2 Secundo, quod,[b] teneo firmiter determinationem Innocentij,[c] quod beneficiarius potest viuere de fructibus sui beneficij,& seruare suum patrimonii, seu sua bona patrimonialia,& fructus eorũ suis cognatis; & disponere de illis inter viuos,& in vltima voluntate.

3 Tertiò;quòd hæc consequitur præfatum D.Gab. Robos.potuisse de bonis quęsitis licitè per industriam suam, tam ratione ordinum suorum,quàm alia, disponere perinde,ac si esset laicus.

4 Quartò,quòd iure communi consuetudine Curiæ in Vrbe declarato & vsitato videntur licita negotia Regũ, & aliorum,per quæ fuerunt ei aliqua salaria,vel honoratia donata,vt supra in informatione probatur.

5 Quinto quod licet forsitã expresse non declarauerit se voluisse,dum viueret, de fructibus beneficiorum suorum viuere;& bona patrimonialia suis cognatis vel amicis ab intestato,vel ex testamentò relinquere;tacitè tamẽ ex multis eius actis,& ex cura, quam habuit seruandi tot millia ducatorum, & ex consuetudine, quam communiter seruant clerici beneficiarij habentes patrimonia siue bona patrimonialia facilè coniici potest eum habuisse hunc animum:ita quod Reuerẽdissimę Camerę procuratores nullam sibi culpã poterunt adscribere, quod falso id crediderint: quamuis Ludouicus Rom.in consilio citato.in informatione id mihi nõ apertè dicat.Salua, &c.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLVNTATIBVS.

SVMMARIVM.

1 Testamentum à parocho scriptum,& solà testatoris manu subscriptum, nec in terris Ecclesiæ tenet in foro exteriori: at in foro conscientiæ,qui ex eo bona possidet,licitè retinet.nu.2.

2 Relictum mihi sponte in dispositione minus solemni,immo solo verbo sine testibus,tuta conscientia retineo.

CONSILIVM I.

FRANCISCVS disposuit de bonis suis in terris Ecclesiæ,instituendo neporem hæredem per schedulã scriptam à proprio parocho, subscriptam ab ipsomet testatore. Quæritur,an valeat huiusmodi institutio in foro conscientiæ.

1 Respondeo primò,quòd ordinatio prædicta non est seruanda in foro exteriori; quia nec secundum formam iuris Cæsarei,neque canonici est facta,vt constat per cap. *cùm esses*,& ei annotatis.[f]

2 Secundo,quod grauissima difficultas est apud vtriusque & etiam diuini iuris peritos,an vltima voluntas, quæ sine solẽnitate à iure requisita est ordinata,valeat in foro conscientię:ego autem in ea opinione sum, quod qui possidet bona sibi verè & sponte coram Deo relicta, siue scripto,siue verbo tantùm,siue coram testibus, siue sine illis,potest sanctè salua conscientia retinere;licet possint ei tolli per iudicem in foro exteriori.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Beneficiarius hæres à patre institutus,si fecit inuentarium,nõ cogitur ex fructibus beneficij soluere debita, vel legata ei à patre mandata vltra vires hæreditarias:sed ad id tenentur alij habentes hæreditatem.num.5.immo nec volens potest,nisi dicta solutio saltem indirectè iudicetur opus pium.num.3.& 4.

CONSILIVM II.

1 REspondeo primò ; præfatũ Prælatum non potuisse obligare & onerare filiũ,cui reliquit beneficia, & minorem partem patrimonij.Tum quia tamquam successor in beneficio non fuit grauatus ad illa, cùm non fuerit ei imposita pensio auctoritate illius ; qui poterat eam

a *ff. de rei vend.*

b *qu. 2.mon. 14.*

c *Argu.ff.de actio.vendit. per totum.*

d *Arg.l illud. ff.ad l.Aquil.*

e *De off.ord.*
f *De elect.li. 6.c. præsenti. de off.ord.eodem.lib.*

g *qu. 2.mon. 13.*

h *qu. 1.mon. 21.*

a *Qu.1.mon. 22.*

b *In d. qu. 1. monito 30. c.In.indecorum. de ætate & qual.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

imponere ad ſoluendum ſuum æs alienum, & alia legata pia. Tum quia tamquam hæres non potuit obligari vltra vires hæreditarias.

2 Secundo, quod ſi præfatus filius adiuit hæreditatem patris abſque beneficio inuentarij, aut non fecit inuentarium intra legitimum tempus, cogetur in foro exteriori ſoluere præfata onera, iuxta l. *ſcimus*, [a] quamuis in foro cõſcientiæ non teneretur vltra vires hæreditarias.

a C. de iure delib.

3 Tertiò, quod ſi ipſe voluerit ſoluere prefata pia legata, iuſtè ac ſanctè ſoluere poterit illa de fructibus & reditibus ſui beneficij, quia iuſtè poteſt impendere illa operib. piis, qualia ſunt præfata legata pia. Quartò, quod ſi æs alienũ præfatum fuit cõtractum ob cauſam profanam & tẽporariam, nõ poterit iuſtè de reditibus ſui beneficij ſoluere illud: quia oẽs fructus beneficiarij debent impendi in eius ſuſtentationem honeſtam, vel alia opera pia. quamuis, quia in facto proponitur illud æs alienum conflatum fuiſſe ob ſuſtẽtationem dignitatis Eccleſiaſticæ, poterit (vt puto) reduci directè, vel indirectè ad pietatis opera.

5 Quintò, quòd ſi præfatus filius noluerit ſoluere prefata legata, & debita, nec potuerit cogi ob beneficiũ inuentarij facti, alter frater cogetur ſoluere illa de rigore iuris, tamquam hæres patris retinens maiorem partem bonorũ eius, ſi, quæ bona habuit à patre, ad ſoluenda prædicta ſufficiant.

SVMMARIVM.

3 *Clerici & Epiſcopi, quibus in Vrbe decedentibus Iulius III. conceſſit, vt poſſent de omnibus rebus, exceptis illicitè acquiſitis, teſtari, ſi teſtamentum fecerint, etiam ſi aliqua ex illicita, hoc eſt eis prohibita, non tamen iniuſta negotiatione. nu. 7. acquiſierint. tenet, nu. 16 & 14. etiam ad effectum, vt prædictorum ſic acquiſitorum hæres & legatarius dominium acquirant. nu. 2. ceſſante autem dicto priuilegio de iis quæ per negotiationẽ ipſis inhabitam, vel aliàs contra Canones Eccleſiaſticos dominis ſæcularibus ſeruiendo, prædia laicorum conducendo, officia aduocandi & iudicandi in foro ſæculari exercendo acquiſierunt, in vltima voluntate diſponere non poſſunt, ſed ſpectant ad Camerã Apoſtolicam, etiam ſi tales eſſent regulares apoſtatæ. nu. 4.*

9 *Negotiatio eſt de actibus indifferentibus, quæ non facit aliquem malum, ſed mendacia, quæ negotiando proferuntur: ſed ſi rectè fiat, & ad bonum finem, eſt vtilis & neceſſaria Reipublicæ, nu. 8. at ex circumſtantia poteſt deprauari, nu. 9. vel agendo contra terminos iuſtitiæ commutatiuæ, & hæc vltra peccatum obligat ad reſtituendum, vel agendo contra præcepta aliarum virtutum & charitatem, & hæc licet habeat annexum peccatum, nõ tamen obligat ad reſtituendum. nu. 11. & ſeq.*

14 *Actus omnes humanos, eſſe peccata dicere, hæreticum: ſed quod maxima illorum pars ſit infecta peccato veniali, eſt Catholicum.*

14 *Veniale peccatum, quo opus aliquod inficitur, operatur, vt non ſit meritorium gratiæ, nec gloriæ.*

CONSILIVM III.

1 AD quæſtionem propoſitam de clericis & Epiſcopis decedentibus in Vrbe, an poſſint teſtari de rebus quæſitis per negotiationem, iamdudum reſpõdi. Primò, q̃ ſic, ad hunc ſenſum, quod teſtatio, ſeu teſtamentum, & vltima voluntas eorum poſſit dici iuſta, ſi fecerint illam per verba generalia, dicendo, *Lucius hæres meus eſto, vel relinquo bona mea Titio* vel ſimilia, non facta mentione particulari de rebus per negotiationem quæſitis, per ea quæ tunc allegani, & alia quæ tradunt Decius, [b] & citati ab eo. [c]

b *In l. hæreditas. ff. de regu. iur.*
c *Ibidem.*

2 Secundo etiam reſpondi affirmatiuè, quòd ſic, intelligendo eam in hoc ſenſu, quòd hæres legatarius, vel fideicommiſſarius acquirunt titulum quæſitorum per negotiationem de ſe licitam, id eſt, non contrariam legibus iuſtitiæ ſpecialis, licet eſſet illicita ratione circumſtantiæ perſonæ, loci, temporis, vel alterius, quæ negotiationem faceret vitioſam, eo quòd eſſet contraria aliis virtutibus, quàm iuſtitiæ ſpeciali: & quod exceptio, quã fecit Iulius III. in bulla, per quam conceſſit facultatem teſtandi prædictis clericis, & Epiſcopis in Vrbe decedentibus de omnibus rebus, exceptis illicitè quæſitis intelligẽda erat de rebus quæſitis illicitè contra leges iuſtitiæ ſpecialis, & non de quæſitis illicitè contra leges virtutum theologarum, vel aliarum moralium: contra quod formaui quatuor argumenta, quibus reſpondi.

3 Nunc autem pro maiori declaratione oppono cõtra reſponſionẽ. Primò, quod præfatus Iulius III. in ſua bulla generaliter excepit res illicitè quæſitas; ergo generaliter eſt intelligenda. [a] Secundò, quòd nulla ratio diuerſitatis videtur dari poſſe inter quæſita illicitè contra leges iuſtitiæ ſpecialis, & inter queſita contra leges ſpeciales aliarum virtutum, cùm per vtramque acquiſitionem peccetur mortaliter, & per vtramque offendatur Deus.

a *Cap. ſolita, de maiorit. & obedien. li. 6. pretia. ff. de publicanis & vectigal.*

4 Tertiò, quòd Pius III. iuris vtriuſque (vt fertur) cal lentiſsimus, videtur prefatam bullam in quadam eius declaratione ſit intellexiſſe, vt per illicitę acquiſita, veniant omnia quæſita per negotiationem illicitam, & aliàs contra canones. Quam expoſitionem nos poſt alios ſecuti ſumus in commen. c. *non liceat Papæ*. [b] diximus valde notandam eſſe illam declarationem, per quam declarabatur id, quod nuſquã antea videtur in vlla iuris ſcripti parte expoſitum, ſcilicet nulla queſita per negotiationem illicitã, vel alias contra canones Eccleſię, poſſe per vltimam voluntatem relinqui à clericis, vel Epiſcopis: ex quo intulimus nos ibidem, quod cuidam monacho apoſtatæ, qui apud Indos quæſiuit 2000. ſcutorum per negotiationes, & mercaturas, non debet ſuccedere monaſterium, iuxta ca. *cum olim*. 2. & alia iura, [c] ſed Camera Sedis Apoſtolicæ: & quod ſtipendia, quæ quærunt multi clerici infermẽdo Regibus, & aliis principibus, & dominis ſæcularibus, & per conductionem, ſeu arrẽdationem prædiorum, vel redituum ſæcularium, & aduocationis, & officia iudicãdi in foro ſæculari, eis mortuis debentur Cameræ Apoſtol.

b 12. q. 1. c. *non liceat*. num. 4 &c.
c De priuile.

5 Quartò, quod negotiatio ſiue mercatura videtur eſſe per ſe mala, iuxta illud Leonis Papæ relatũ in c. *qualitas*. [d] *Inter ementis & vendentis commercium difficile non interuenire peccatum*: ob quod ibidem conſulitur, ne pœnitens negotietur: & quod Chryſoſtomus relatus in c. *ejciens*. [e] ſic ait, *Mercator numquam Deo placere poteſt, & ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator, & mercator ſine mendacio & periurio eſſe nõ poteſt*. Quintò, quòd onus augetur, & non minuitur, cùm quod vni debetur, impromidè aliis ſoluitur. [f] At quæſita per negotiationem illicitam, videtur deberi damnificato per illã: quia *non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatũ*. [g] ergo non poſſunt per vltimam voluntatẽ ſolui aliis. Sextò, quod licet Iulius III. non ſtatuerit illud; ſatis ſuperquetamen eſt quod Pius III. ſtatuerit illud. [h]

d De pœnitent. diſt. 5. c. ea. diſtinct.
f Ca. eam te. de vſur. cuntas.
g Ca. ſi res licita. 14. q. 6. & regu. peccatum. de regu. iur. li. 6. li Cap. ſi homo. 19. diſt. & capit. 1. 86 conſu.

6 Quibus tamen non obſtantibus, vera videtur noſtra reſponſio, ſalua emunctiſsima S.D.N. cenſura, & cuiuſlibet ſaniore ſententia. Primo quidem, quod nulla ratio naturalis, nec diuina poſitiua, nec humana canonica, vel ciuilis, reddi poteſt, cur fe. rec. Iulius III. excipere voluiſſet quæſita per negotiationem per ſe licitam, licet ſit illicita ratione circunſtantiæ perſonæ, temporis, loci, vel alius, quàm quæſita per alium actum ſuapte natura indifferentem, & ob aliquam circumſtantiam prædictarum illicitũ. ergo dicendum eſt, vel voluiſſe excipere omnia quocumque modo illicitè quæſita, vel nec quæſita per negotiationem ex ſola circumſtantia illicitam. At non poteſt iuridicè reſponderi excepiſſe omnia quocumque modo illicito acquiſita, per ea, quæ infra dicentur; ergo dicendum eſt, nõ excepiſſe quæſita per negotiationem ſuapte natura licitã, & ſola circumſtantia illicitam.

7 Secundo, quod non obſtat huic argumento dicere, quod ſatis eſt id placuiſſe Principi, ad hoc, vt legis vigorẽ habeat, [i] & quod nõ ſolum Pius III. excepit generaliter quæſita illicitè, ſed etiam prius exponendo eius verba; ſpecialiter excepit queſita per negotiationem illicitam, & aliàs contra canones. Quia eodem modo reſponderi poteſt ad eius expoſitionem, ſicut ad conſtitutionem Iulij III. vt infra reſpondebitur, ſcilicet quod intelligitur de quæſitis per negotiationẽ cõtra leges iuſtitiæ ſpecialis, & de queſitis contra canones iuſtitiã ſpecialem cõtinentes; quia negotiatio eſt duplex, honeſta, & turpis, ſiue illicita, vt habet præfatum c. *qualitas*. & honeſta attenta iuſtitiæ qualitate non generat ſaltem immediatè turpia, & inho-

i Leg. 1. ff. de equit. princ.

neſta,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nesta, iuxta illud Dominicum, *Arbor bona non facit fructus malos.*[a] & illud Baldi.[b] *Non potest esse plus in causato, quam virtus causæ influit.*

8 Tertio, quod vt ait Augustinus relatus in ca. *quoniam*,[c] negotiatio non facit quem malum, sed mendacia & periuria quæ negotiantes proferunt. cui concordat Cassiodorus relatus in cap. *quid aliud*.[d]

Quarto, quod ars rectè negotiandi est licita, secundum Aristotelē[e] & vtilis, ac necessaria, secúdum Ciceronem,[f] cum ad honestum & bonum finem dirigitur, vt declarat S. Thom. receptus ab omnibus.[g]

Quinto, quod si negotiatio de se esset illicita, maximè foret, quia per eam quod vilius emitur, carius venditur: sed hoc est licitum: quia *dignus est operarius mercede sua*,[h] & mercator multam operam impendit emendo merces temporibus congruis, in locis aliquando remotis, & seruádo eas in tempus opportunū, & transferendo in alia loca, & subeundo pericula, & nulla alia merces ei assignatur præter id quod vilius emendo, & carius vendendo lucraretur, & ita licitè capit lucrum modo rationabile.

9 Per quod & alia cōcludimus nos,[i] negotiationem in genere esse actum suapte natura indifferentem, nec per se bonum, nec per se malum, sed talem, qui ob circumstātias potest esse bonus vel malus: qualia sunt loqui, & silere, edere, & bibere, ambulare, & sedere, & alia id genus innumera, quæ ob circumstantias personæ, tēporis, loci, & præsertim finis, sunt bona, vel mala, vt tradit S. Thomas receptus ablaliis.[k] At nemo prohibetur testari de quæsitis per actus de se honestos, & iustos, licet defectu cuiuspiam circumstantiæ prædictarum sint illiciti: ergo nec debet prohiberi testari de quęsitis per negotiationem per se iustā & licitam, licet ex circumstantia sit illicita: quoniam rari sunt qui quærant bona omnino licitè.

10 Nam quicūque quærit aliquid per actus mortaliter, vel venialiter malos, quærit illicitè: quandoquidem omne peccatum non solùm mortale, sed etiam veniale est illicitum, adeo quod etiam iuramentum non ligat iurantem ad illud faciendum,[l] & ferè omnes clerici quærūt per huiusmodi actus: nam multi quęrunt per suarum amaliarum donationes, vel vltimas voluntates, alij per seruitia & obsequia illicita contra legem naturalem, vel diuinam, vel canonicam, vel ciuilem à canonica probatam: plures malè suadendo ad testandum in fauorem suum, alij per mēdacia, vel detrahendo malè aliis sibi acquirunt malè beneficia ecclesiastica, multi non recitando horas canonicas malè percipiunt beneficiorum suorum fructus. multi excommunicati, & aliis censuris ligati quærunt fructus, eo quòd habent canonicos titulos: multi licet dicant Horas canonicas, tamen id faciunt mortaliter, vel venialiter peccantes sine debita reuerentia, vel sine intentione, aut sine attentione requisita, vel nimium festinè, vel corruptè illas pronunciant, vel cantant, multi omittendo cantum debitum, vel non seruando silentium debitum, vel alias ceremonias, nonnumquam etiam ridendo, vel tingēdo, & aliis multis modis saltem venialiter inficiendo illas, per quod earum pronunciatio sit illicita saltem venialiter, & consequēter fructus taliter sunt illicitè quæsiti, saltem per actus ex circūstantia illicitos. Plures Decani, Archidiaconi, Abbates, & Episcopi negligenter fungentes suis officiis, saltē venialiter peccant, & per illas illicitas functiones querūt sibi magnos reditus, de quibus nullatenus possunt iustè cū bona conscientia testari, si contraria opinio esset vera.

11 Sexto, quod negotiatio, vt dictum est supra, est duplex, honesta, & turpis, siue illicita: illicita verò etiā est duplex, altera quę est cōtra leges iustitię specialis, altera quę est cōtra leges caritatis, & aliarum virtutū moralium, inter quas est magna differentia: quia negotiatio quæ fit contra leges iustitiæ specialis, non solùm inducit peccatum, sed etiam obligationē restituendi damnū datū per illam parti dānificatæ, vt colligitur ex S. Tho.[m] Altera verò licet inducat peccatum veniale, vel mortale, non tamen inducit obligationem restituendi, vt colligitur ex eodem S. Thom.[n] dicente, quod necessitas restituendi nascitur ex ablatione præcedenti, quā præsupponit, eo quòd sit actus iustus virtutis, quæ ponit, & præcipit æqualitatem inter res exteriores ablatas restituendas, vel recompensandas. Exemplū cōtra iustitiā commutatiuam, vendere maiori vel minori pretio quàm valet, vel occultādo vitia, vel defectus mercis, vel exprimendo aliquas vires & qualitates falsas, vel negando aliquas bonas, ob quas merx vendenda pluris vel minoris valet, vel credendo sub vsuris,[o] quæ non solùm inducit peccatum, sed etiam obligationem restituendi parti damnificatæ damnum quod intulit contra iustitiam specialem, contraueniendo alicui legi naturali, vel diuinæ positiuæ, vel humanæ canonicæ, vel per canones approbatę: contra etiam canones illos, quibus illa approbantur, iuxta principium Decreti, & c. *ius naturale*.[p] At quę fit cōtra caritatem, aut alias virtutes morales, excepta iustitia speciali, negotiando quidem iustè quo ad specialem iustitiam, & eius leges, vendēdo scilicet, vel emēdo iusto pretio, & nō occultando vitia, vel defectus mercis, nec exprimēdo valorem, siue vires eius falsas, nec negando veras, sed intendendo aliquem malum finem, vel displicendo Deo, vel proximo, vel in honorando eos, vel agendo aliquid astutè, vel imprudenter, superbè, ambitiosè, præsumptuosè: vel ob vanam gloriam, vel ob gulam & voracitatem, vel aliquam voluptatem illicitam, sine damno tamen personæ, honoris, vel famę proximi, occidere volendo in aliquo loco, vel tempore sacro, vel mētiendo, vel iurando aliqua; quæ mercem quidem ipsam non augent, nec minuunt, sed per ea offendunt animum; & decipiunt proximum, citra tamen damnum personæ, honoris, & famæ. & hęc negotiatio illicita inducit quidem peccatum, sed non obligationem restituendi: quia peccata contra charitatem, & alias virtutes morales præter iustitiam admissa non inducunt obligationem restituendi, vt latè diximus in tractatu de redit. ecclesiast.[q]

12 Vbi mōstrauimus esse falsum, quod quidquid fit cōtra legem obligantem, censeatur fieri contra legem iustitiæ specialis, adducendo illam sententiam S. Thomæ,[r] ab omnibus receptam ex Aristotele,[s] scilicet dari encomium virtutum actibus; & alias esse leges, & præcepta fidei, de quibus S. Thomas,[t] & alias virtutis spei, de quib⁹ idem ibidem,[u] & alias leges & præcepta caritatis, de quibus idem,[x] & alias leges, & præcepta prudentiæ, de quibus idē,[y] & alias leges, & præcep. iustitiæ specialis, de quibus idem,[z] & leges, & præcepta fortitudinis, de quibus idem,[a] & alias leges temperantiæ, de quibus idem.[b]

13 Et quod leges iustitiæ specialis versantur principaliter & immediate circa actus exteriores, & ponentes æqualitatem circa cōmutationes exteriores, & debita, quæ sunt ad alterum, vt reddantur æqualia in totum. Alię autē virtutes & leges earum versantur principaliter & immediatè circa actus interiores & compositionem animę, & per quamdam consequentiam circa actus exteriores quo ad se, & minus principaliter quo ad alterum: non quidem quo ad ponendum æqualitatem debiti ad debitum, qualis est religio quę iubet honorem dari Deo, cui non potest dari debitus, de quibus idem S. Thomas,[c] & qualis pietas quę iubet honorem deferri patri, & parentibus, quibus etiam non potest reddi æqualis.

14 Septimo: quod licet dixerimus in comment. ca. *inter verba*.[d] quod hæretica sit illa opinio Lutherana, quę habet, quod omnis hominum actus est peccatum: attamen Catholica, & sancta est illa, quę habet, quòd maxima pars actuum humanorum est infecta, culpa saltem veniali, iuxta illud, *Septies in die cadit iustus*.[e] & illud,[f] *Quasi pannus mēstruatæ vniuersa iustitia nostra*. vt ob oculos semper habeamus ad cauendum, ne bona opera, quę facimus, ita pereāt, vt per ea non quęratur gratia in terris, nec gloria in cęlis; vt certè peribunt, si saltem veniali culpa inficiantur; quoniam vnum & idem opus nō potest esse bonum meritorium gratię, vel glorię, si est vel venialiter malum, vt post S. Thomam,[g] diximus in Manu. confess.[h] & in comment. de silentio,[i] & prius in Enchir. de ratione.[k] Et ita cū magna multitudo actuum clericorum, quibus aliqua quęrūt, sit illicita, & contra canones; non profectò erunt, qui de quęsitis à se testari possint in Vrbe, nec in orbe. Quandoquidem non soli actus, quos communes habemus cū laicis, sed etiam pręcipui, quos habemus cum Angelis, laudandi, & colendi Deum, sunt magna ex parte illiciti saltē venialiter, & contra canones.

a *Ex Matth. 12.*
b *In l. 2. ff. de Senatorib.*
c *88. distinct.*
d *Eadē dist.*
e *1. Politic.*
f *Li. 1. offic.*
g *2. 2. qu. 77. art. 4. ad primum.*
h *Luce 10. refer. in c. 1. col. 2. & seq. 13. q. 2.*
i *De pœnit. dist. 5. c. qualitas.*
k *1. 2. q. 7. & qu. 18. per totam.*
l *Capit. si aliquid, iuncta glo. & c. definitio. 22. q. 4.*
m *2. 2. q. 62.*
n *Vbi supra. art. 1. & 2.*
a *Capi. si vir. 14. qua. c. & reg. peccatū. de reg. iur. li. 6.*
b *Et cap. in genuinum. & alia posita in 1. 2. & 5. dist. & in ca. quo iure. 8. distinc. & alibi sæpe.*
c *Qu. 2. mon. 1. 2. & 7.*
d *1. 2. qu. 95. art. 1. & melius 90. ar. 3.*
e *Eth. 5. 1. 2. q. 17. & q. 22.*
f *11 q. 44. 1 q. 65.*
k *q. 122. l q. 140.*
m *q. 170.*
n *2. 2. qu. 81. & seq.*
o *11. q. 3.*
p *De pœnite. dist. 5.*
q *Isaiæ. 64.*
r *2. l. sen. dist. 40. qu. 1. art. 4. & 1. 2. qu. 10. art. 6.*
s *Prælud. 7. nu. 17. & ea. 23. nu. 1.*
t *Sup. c. in loco benedictus. 5. q. 4.*
v *Capi. 3. nu. 40. & c. 20. nu. 36.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

15 Octauo, ex prædictis sumitur ratio diuersitatis, quare peccata facta contra leges iustitiæ specialis inducũt obligationem restituendi, & non peccata facta contra legem caritatis, & aliarum virtum, vt docuit Alexander Alensis cõmuniter receptus, [a] quem rectè defendit Adrian. [b] quẽ nos secuti sumus in comment. cap. *inter verba*, [c] & in Man. conf. [d] & Sotus, [e] & nos repetiuimus in tractatu de redi. eccl. [f] per quod Adrian. vbi supra tenuit, eum qui videt aliquem furantem, licet verbo & facto possit eum à furãdo arcere, non tamen obligari ad restituendũ id, quod fur furto abstulit, nisi ex officio ad id teneretur lege iustitię. Per quæ soluuntur argum. in oppositũ formata. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimis legare & donare ex causis iure cõmuni concessis, etiã de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, non prohibetur clericus, per extrauag. Pij V. qui sola priuilegia ad id à se & suis prædecessoribus concessa reuocauit.*

1 *Extrauagans Pij V. reuocans priuilegia concessa clericis disponendi in fauorem illegitimorum declaratur.*

CONSILIVM IIII.

REspondeo, quod huius quæstionis, & aliarum multarum ei similiũ determinatio desumi potest ex annot. 9. quam ego addidi bullæ Pij V. *Quæ ordini*, quam ad verbũ refero in tract. de spoliis quem feci super cap. *non licet Papę*, [g] vbi per multa argumenta neruosa compendiosè formata probo, quod præfatus Pius V. nihil tollit, nec reuocat de constitutis iure communi in fauorem illegitimorũ, sed tantum gratias & facultates concessas particulariter ad disponẽdum de quibuscumque bonis inter viuos per donationes, vel in morte per vltimas voluntates in fauorem eorum concessas à se, & ab aliquot aliis Pontificibus Max. præcessoribus suis: & ideo proculdubio non obstante reuocatione præfatarum facultatum, quæ sunt priuilegia quædam, possunt clerici, & quilibet alij donare inter viuos, & relinquere in vltima voluntate illegitimis filiis, tã suis quàm alienis, ea, & eo modo, quo iure communi absq; prædictis facultatibus possent, iuxta cap. *cum haberet*, [h] & alia iura, quæ ipse ibi cito: & consequenter D. consulens proculdubio poterit nepotib. ex fratribus suis illegitimis donare & relinquere, si sunt pauperes, de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis tanta, & talibus modis, quanta, & quibus modis iure communi posset, si prædicta extrauagans Pij V. non fuisset edita. Et quia fundamenta huius responsionis ibi possunt videri, quoniam scio delatos esse Mediolanum multos ex illis tractaribus, hic ea non rescribo, sed precor D. consulentem, vt in suis ad Deum precibus aliquando mei meminerit.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimo suo, vel alieno nullus, nec in vita, nec in morte aliquid dare potest: & hoc si velit inniti priuilegio à Sede Apostolica concesso, quæ Pius V. reuocauit, nu. 2. 3. 8. nam si velit inniti iuri communi, num. 4. & 5. vel speciali concessioni alterius principis habentis iura regalia, nu. 6. 7. & 8. potest.*

3 *Spurij secundum iura canonica, quę in hoc præualent iuri ciuili, aliquid in bona parentum habere possunt, eisque iure naturali, quod tolli non potest, debentur educatio, & alimenta, etiam in terris Imperij. nu. 4.*

6 *Papa non potest tollere clerici filio priuilegia, nec legitimationes, quæ quo ad temporalia principes ei concesserunt. nu. 7.*

CONSILIVM V.

QVæritur, an hodie clericus possit donare inter viuos, vel relinquere in morte filiis suis illegitimis saltem legitimatis, & capacibus effectis, aliqua bona sua saltem patrimonialia, vel quasi patrimonialia, hoc est per suum laborem, & industriam quæsita.

1 Pro parte negatiua videtur casus in extrauagante Pij V. cuius initium est, *Quæ ordini*, per quam statui videtur, vt nulla singularis persona, neque vniuersitas vel collegium possit donare in vita, vel relinquere in morte suo nec extraneo filio illegitimo etiam legitimato de vllis bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis, nec etiam de aliis per vllum laborem, vel industriam, vel quocumque alio modo partis.

2 Pro parte, verò affirmatiua facit primò vrgentissimè id quod nos annotauimus ad extrauagantem prędictam in commen. 1. c. *non liceat Papæ*. [i]

Nota nonũ, &c. nempe, quod hæc extrauagãs non reuocat iura communia, per quæ illegitimi possunt habere aliqua de bonis parẽtum. Quod probatur primò eo quod solùm reuocat priuilegia, licẽtias, dispensationes, & indulta contra vel præter ius commune concessa per ipsummet Pium V. & alios omnes præcessores eius, vt ex ea patet; nam qui de vno dicit de alio negare videtur, [a] & omnia quę reuocat ibi Pius sunt alia, quam iura communia, ergo nõ debet censeri reuocasse illa.

3 Secundo, quod filij illegitimi: etiam si sint spurij, possunt aliquid habere de bonis parentum iure cõmuni, iuxta cap. cum haberet, [b] & per ea quæ Panormitanus & alij ibidem notant: & absurdum videretur dicere, quod prædictus Pius reuocat facultatem, quam habent patres in alendo filios illegitimos etiam spurios. Tum quia facilius tollitur ius speciale quam ius commune, [c] & ita ex eo quod reuocet remedia, & alia iura specialia, non videtur reuocare remedia iuris communis generalia. Tum quia lege humana non potest tolli naturalis, [d] & educatio liberorum iure naturali debetur. [e] Tũ quia prædicta auth. *ex complexu*. [f] nullibi gentium seruatur, quatenus habet spurios filios non esse à parentibus alendos: quæ tamquã contraria pietati naturali, postponitur æquitati canonicę prædictæ conformi iuri & pietati naturali, de qua in l. 1. & 2. [g] vt supra dictũ est. Tũ quia nõ est verisimile, quod Pius V. pientissimus, & iuris communis obseruantissim[us], & morum ab eo exorbitantium reductionis in illud tamquam in pristinum & probatissimum statũ amantissimus, intenderit tollere legem tantę pietatis, cùm similis similẽ quærat, & foueat, iuxta [h] Ecclesiasticum & Philosophũ, [i] & facere contrarium esset quædam crudelitas Deo & hominibus inuisa secundum Ioannem Baptistam. [k]

4 Tum quia à iure antiquo non censetur recessum, nisi quatenus id in nouo exprimitur, [l] & per hanc extrauagãtem nulla recessio ab eo exprimitur: ergo, &c. & communiter iustè potest & debet clericus non obstante hac extrauagante alere suos filios illegitimos etiam spurios, nitendo iuri communi contento in d. ca. cum haberet. quod seruandum esse etiam in foro sæculari terrarum Imperij, & aliorum regnorum, etiam non subiectorum Papę, affirmat communis opinio post Panormitanum, [m] & Bartholum, [n] & videre est apud Decium alios citantem, [o] cui ad de Philippum Francum, [p] & Ioannem Lupum. [q]

5 Tertio, quod eadem ratione tenemur dicere per prædictam extrauagantem non reuocari iura communia filiis clericorum fauentia, qua tenemur dicere non reuocari iura concedentia eis ius alimentorum: cum ergo hoc nõ tollatur, vt probatum est, nec alia sibi iure communi conuenientia censebuntur reuocata.

6 Quarto quod Papa non potest tollere priuilegia, facultates, gratias, & indulta concessa circa temporalia ab Imperatore, Regibus, & aliis iura regalia habentibus, per ea, quæ nos latè post alios scripsimus in rele. c. nouit. [r] ergo iura & facultates capacitatis suscipiendi & succedendi extra dominium temporale Papæ, concessa filiis clericorum ab Imperatore, Regibus, & regalia iura habentibus, non potuit tollere Pius V. qui vt vir sanctus, & ex animo diligens Reges & habẽtes regalia, tamquam filios, noluit præiudicare priuilegiis & indultis concessis ab eis vt palã est ex eo, quòd solùm reuocauit concessa per Põtifices Maximos, vel eorum auctoritate.

7 Quintò, quòd prædicti Imperator, Reges, & Reguli non permisissent ei; nec permitterent alij Pontifici Maximo, vt reuocaret legitimationes, dispensationes, & alia iura capacitatis succedendi ex testamento, vel ab intestato concessa à se quo ad temporalia filiis illegitimis: sicut nec Papa permitteret eis, vt dispensarent vel legitimarẽt illegitimos quo ad spiritualia, iuxta glossam receptam. [s]

Sextò, quod ex contraria & negatiua parte sequeretur quòd nemo quãlibet extraneus posset donare inter viuos; vel relinquere in morte quicquam alicui illegitimo quãlibet extraneo; quod est absurdissimum: quòd autem sequeretur, patet ex eo, quòd in prædicta extraua. exprimitur, ne quis facultate vlla munitus quicquam det, vel relinquat filiis illegitimis suis, vel extraneis. quod autem sit absurdissimũ, patet ex eo, quòd alioqui nulli possent succedere ex testamento, vel ab intestato, nec possent dono accipere quicquam ab aliquo, & ita perirent, etiam si es-

sent

a Ita 2. par. q. 87.
b In 4. de rest. q. 2. col. 9. in § de curentibus cum fure.
c 11. q. 3.
d Ca. 24. nu. 7.
e Li. 4. qu. 3. art. 4. & lib. 4. 7. 7. art. 3. colum. 4. & alibi sæpe, de iustitia & iure.
f q. 2. mon. 7.
g 12. qu. 2. in §. 19. siue vltimo.
h De eo qui duxit in matri. quam polu. per adult.
i 12. qu. 2. §. 19. nu. 9. ibi.
a L. cum prætor ff. de iud. & ca. nouit. de præscrip.
b De eo qui duxit in mat.
c L. eius milites §. militia mil. ff. de milit. test. & l. 3. quando. C. de inoff. testam.
d Ca. sunt quidam 23. q. 2. l. id quod refert ff. de reg. iur.
e Ca. tus naturale. 1. dist. & l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure.
f C. de incest. nupt.
g ff. de lib. agnos.
h Cap. 31.
i In Ethic.
k In repet. l. 3. qua illustris. C. ad orph. col. quint.
l L. præcipimus. C. de ap pell.
m In d. c. cum haberet.
n In auth. ex complexu. C. de inteſt. suc.
o In c. clerici n. 2. de iud.
p In rubr. test. lib. 3. n. 28.
q In repet. per vestras de donat. inter vir. & vx. §. 21. nu. 12.
r De immu. nes. 3.
s In c. 1. verbo. diuisit. dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sent iustissimi & sanctissimi, contra illud; *Non vidi iustum derelictum, &c.* & contra iura & consuetudines gentium, & alia omnium regnorum vbique gentium seruata.

8 Septimo, denique peremptoriè facit, quòd ratio, quæ mouit prædictum Pium ad edendam prædictam extrauagantem fuit desiderium illud iustum tollẽdi clericis vias speciales, & priuilegiatas, quas quotidie impetrabant à Sede Apostolica, vel eius auctoritate ad directè vel indirectè donandum, aut renunciandum filijs suis illegitimis, non autem ad tollendum vias generales iuris communis, vel speciales aliorum regnorum, & ab alijs Regibus & principibus concessas, vt satis colligitur ex proœmio, & ex ipsa constitutione, quam restrinxit ad priuilegia, & facultates concessas à Sede Apostolica, vel eius auctoritate, & communiter non est extendenda ad alia, cum lex regatur & ducatur ratione sua, & limitetur & extendatur iuxta suos limites, argumento l. *cum pater.* [a] & traditorum Panormit. in cap. suggestũ, & cap. meminimus. de appell.

a §. dulcissimus. ff. de leg. 2. ratio nulla. de præb.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Dominicanorum, de successione bonorum à fratribus relictorum, quos comprehendat.*
2 *Domicilium per officium quæsitum eo amisso, vel dimisso, amittitur.*
2 *Monachus sit ciuis per monachationem, sicut per adoptionem: & transeundo de illo in potestatem superiorũ alterius monasterij, amisso primo, acquirit domicilium, & sit ciuis ciuitatis, cuius est secundum monasterium & nu. 4.*
3 *Magister sacri Palatij est à sua religione exemptus, & sic donec est exemptus, videtur esse extra religionem.*
3 *Regularis perpetuo translatus ad beneficium saeculare, desinit esse ordini suo subiectus.*
4 *Domicilium originis non tollitur per domicilium habitationis.*
5 *Successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, præcipue ad pia.*
6 *Testamentum ad pia factum coram duobus testibus valet.*
7 *Regularis ex Papæ priuilegio ad pia testari potest.*
8 *Testimonio vnius in foro fori regulariter non creditur, nisi in ijs quæ alteri non præiudicant. nu. 9.*
8 *Cardinalis creditur quo ad sibi commissa per Papam, si nullius concernat præiudicium: quod si concernat præiudicium, requiritur primò, quòd sit de commissis sibi à Papa faciendis, vel alteri referendis, secundò, quòd sit de solitis concedi, tertiò, quòd non tendat immediatè vel directè in damnum tertij: vnde ei creditur de facultate facta monacho testandi ad pia opera, vel de cũ aliquo dispensandi, vel absoluendi nu. 9.*
10 *Lex vbi deest, efficax ratio multum operatur.*
10 *Stylus Curiæ facit ius.*
11 *Regularis habens Ecclesiam saecularem, illi, & non monasterio quærit, eique ab intestato succedit dicta Ecclesia.*

CONSILIVM VI.

FRATER Thomas Manticus Dominicani ordinis emisit professionẽ in monasterio suæ prouinciæ in Hispania, in qua functus fuit prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs, & postea constitutus procurator generalis ordinis in Curia Romana assumptus fuit in Magistrũ sacri Palatij, & habuit aliquas pẽsiones, & beneficia simplicia, ac tandẽ factus canonicus ecclesiæ S. Petri defunctus est relictis multis bonis tẽporalibus, & condito testamento ad opera pia sui ordinis coram duobus dignissimis testibus de licentia Papæ, quam quidem Illustrissimus Cardinalis N. ad suam instantiam viuæ vocis oraculo sibi datam fuisse testatur suis literis, sigillo, & iuramento firmatis. quorum bonorum possessio apprehensa est, & tenetur nomine hæredum in testamento institutorum. Extat autem quædam declaratio in constitutionibus Dominicanorum [b] de studentibus in hæc verba.

b *In 2. dist. illarum, c. 14.*

1 *Declaramus circa successiones bonorum relictorum per fratres, quod seruentur constitutiones in his, in quibus constitutiones sunt clarae. sicut de ijs qui sunt assignati in conuentibus, & prouincijs: de illis autem qui manent extra conuentus, & non habent aliquam assignationem à Prouinciali, aut sunt extra ordinem, declaramus medietatem bonorum suorum post mortem pertinere ad Generalem & medietatem ad Prouincialem.*

c *In eadem dist. ca. 13.*

Est item quædam constitutio [c] de itinerant. quæ habet hæc verba, *Fratres verò nostros tam in episcopatu præcisè titulari, vel aliàs infra episcopatum cõstitutos, & beneficiatos, vel exemptos ab ordine, excepto Magistro sacri Palatij, & Pœnitentiarijs perpetuis D. Papæ qui sequuntur Romanam Curiam, eorúmque socijs, nolumus in nostris conuentibus vltra triduum retinere.*

His præsuppositis, quæritur an defendi possit, quod dimidium prædictorum bonorum à prædicto Fratre Thoma relictorum non possit vendicari à Generali. Ad quod respondeo primo, quod difficile fuerat defendere ex eo capite, quod non comprehendatur sub declaratione prędicta: [a] quia prædictus Frater Thomas viuebat extra conuentum, & non erat alicui prouinciæ assignatus.

a *In 2. dist. ca. 14.*

2 Secundo, quod non obstat dicere, quod functus fuerat in prouincia Hispaniæ prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs, quia longè ante mortem illa reliquit: & domicilium, & ciuilitas quæsita per officium, videtur perdi eo relicto, vel amisso, vt colligitur ex Bartholo [b] cum ait: *Monachus efficitur ciuis illius ciuitatis per monachationem, sicut per adoptionem: transit enim in potestatem Capituli, & in potestatem Abbatis qui sunt ciues, vt supra dictum est. verumtamen ista ciuilitas durat, donec durat adoptio: & sic si de illo Capitulo recederet, & transiret ad aliud, vt faciunt fratres Prædicatores, Minores, & Eremitæ, desinerent esse ciues huius ciuitatis, & essent ciues illius Capituli, in quod transierunt.*

b *Lex. 1. ff. ad municip. nu. 14.*

3 Tertio, quod prædictus Frater Thomas obijt mortem exemptus ab omni iurisdictione sui ordinis, obijt enim Magister sacri Palatij, qui est exemptus, vt probat prædictum cap. 13. de itinerantibus. At talis exemptus extra ordinem videtur esse, donec exemptus est: ergo comprehẽditur sub prædicta declaratione. [c] Quarto facit, quod regularis translatus ad beneficium seculare desinit esse subiectus ordini suo, cap. *ne pro cuiuslibet.* [d] & facit cap. *si quis tam translatus.* [e] & glossa singularis. [f] At prædictus F. Thomas habuit beneficia sæcularia, pensiones, & canonicatũ, vt in facto proponitur; ergo extra ordinem erat, & consequenter comprehendebatur sub prædicta declaratione.

c *Cap. 14.*
d *15. q. 1.*
e *21. q. 2.*
f *In clem. 1. §. ad hæc. de statu mon.*

4 Quintò, quòd non videtur obstare, quòd ciuilitas siue domicilium originis non tollitur per domicilium, siue ciuilitatem habitationis alibi quæsitam, [g] & ita ciuilitas & filiatio quæsita prædicto monasterio de Pedraita in prædictum Fratrem Thomam non videtur sublata per mutationem ipsius ad alia monasteria, & loca. non videtur inquam obstare. Tum quia ciuilitas, quæ quæritur per professionem, non est originis, sed officij, vel dignitatis, quæ amittitur per dimissionem illius, per prædicta dicta Bartholi communiter recepta. Tum quia certum est, ciuilitatem & filiationem prouenientem monacho per professionem in aliquo monasterio tolli per cõsecutionem episcopatus, [h] & etiam per consecutionem alius Ecclesiæ sæcularis, quæ perpetuo ei tenenda conceditur, iuxta perdictam glossam singularẽ & receptã [i] quæ citat textum id optimè probantem. [k] Tum quia l. pen. [l] quæ habet per adiectionem domicilij dignitatis non tolli domicilium, vnde est oriundus, loquitur de domicilio originis, quod est immutabile, secundum glossam [m] & non de alijs mutabilibus, vt eadem glossa sentit.

g *Ca. cũ nullus. de temp. ord. li. 6.*
h *Ca. 1. 18. q. 1. & cap. cum olim. 2. de priuileg.*
i *In clem. 1. §. ad hæc. ver. ad claustrũ. de statu. monach.*
k *In d. cap. ne pro cuiuslibet. 15. qua. 1.*
l *ff. de senator.*
m *Ibidem.*

5 Secundò principaliter respondeo, quòd videtur posse defendi iure testamenti ab eo facti. Primo quidem, quod successio ab intestato cessat per successionẽ ex testamento. [n] At prædictus Generalis intendit habere prædictum dimidium bonorum per successionẽ ab intestato, & præfatus frater Thomas decessit testatus, & non ad quęcumque, sed ad pia opera, & non ad qualia qualia, sed in vtilitatem sui ordinis, & duorum monasteriorum, in quorum altero professus fuit, & altero monialium, cuius curam habet illud, in quo professus fuit, instituendo.

n *L. quãdiu. ff. de reg. iur. & l. quãdiu. ff. de acquir. hæred. cum citat. à gloss. earum.*

6 Secundo, quòd non obstat dicere, quod ad testamenti valorem requiruntur septem testes, [o] & in prædicto testamento interfuerunt solùm duo, quia in testamento ad pia, quale fuit hoc, sufficiunt duo, [p] iure quidẽ canonico. secũdum omnes tam Legistas, quã Canonistas, vt testatur Iason post alios [q] & D. Didacus à Leyua præses Illustrissimi Cõcilij Regij [r] qui & alij omnes sequũtur Barth. dicentẽ [s] ius canonicũ in hoc seruari, & seruandũ esse vbique, quidquid leges ciuiles secundũ varias opiniones statuãt.

o *L. hac consultissima. C. qui testamẽt. fac. poss.*
p *Ca. relatũ. de testamen.*
q *In l. 1. C. de sacros. eccles. num. 28.*
r *In d. ca. relatum.*
s *In d. l. 1. C. lect. 1.*
t *Ca. 2. de testament. & amb. ingross. C. de sacros. eccles.*

7 Tertiò, quòd non obstat dicere, quod prædictus frater Thomas erat religiosus, & quod religiosus testari nõ potest, [t] quia illud est verũ iure cõmuni, sed prędictus Thomas habuit priuilegiũ testandi particulariter, vt in argu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mento proponitur,à Papa,qui poteſt illud dare ad teſtandũ ad pia,vt nos latius probam[a] in tract.de redit.eccleſ. [2]

8 Quartò,quòd non obſtat etiam dicere,quod prędictũ priuilegium teſtandi non ſatis probatur quo ad forũ exterius,eo quòd vno ſolo teſte probatur, Illuſtriſsimo nępe Cardinali N. & vnius teſtimonio quantæcumque dignitatis non creditur in illo foro.[b] Quoniam licet verum ſit illud regulariter,tamen fallit in multis, in quibus ſunt Cardinales quo ad commiſſa per Pontificem Maximum [c] vt tradit Baldus [d] relatus à Felino [e] & à Iaſone.[f] Nec obſtat, quod ipſe poſt alios à ſe citatos limitat illud dictum Baldi procedere quo ad ea, in quibus non agitur de præiudicio alterius,per gloſſam ſingularem. [g]

9 Tum quia ipſe,& omnes ſentiũt aliquid ſpeciale habere in hoc dictum Cardinalis,quale non haberet,ſi ei in nullis prędiudicialibus crederetur,cũ etiam dicto cuiuſque alterius ſtetur in illis, quæ nulli alteri ſunt præiudicialia, iuxta gloſſas [h] & alias multas receptas.Tum quia ipſimet fatentur credi Cardinali dicẽti ſe habere commiſsionem abſoluendi,& diſpenſandi, cuius tamen abſolutio & diſpenſatio poteſt eſſe præiudicialis alijs,qui litigarent cum abſolutis,vel diſpenſatis ab eo, dicentibus beneficia, vel alias gratias eſſe ipſi collatas ſine abſolutione, & diſpenſatione neceſſaria præcedente. Et ita videtur dicendum, quod credendum ſit Cardinali etiam in prędiudicium tertij,tribus concurrentibus.Primùm,quòd teſtetur de commiſsis à Papa ſibi,vel alijs per eum deferendis. Secũdùm, quòd ſint ſolita concedi. Tertium, quòd non vergant directè in præiudicium aliorum,ſed tãtùm indirectè, & per quamdam conſequentiam.Fatẽdum enim eſt, quod dicto Cardinalis teſtantis Ioannem mutuo dediſſe Petro mille, vel percuſsiſſe Paulum,vel donaſſe centum, non eſt ſtandum:quia in his non cõcurrunt prædicta,nam neque ſunt commiſſa à Papa, nec facilè concedi ſolita ab eo, & directè præiudicant tertio. ſed cõtra videtur, cùm teſtatur factam eſſe facultatem ſibi, vel alij per ſe deferẽdam ei abſoluendi,diſpenſandi,vel teſtandi,vel aliam ſimilem,quæ directè non præiudicant alteri:quia concurrunt tria prædicta,ſcilicet,quia ſunt commiſſa à Papa, & facilè concedi ſolita, & non vergunt directè in præiudicium aliorum: quamuis indirectè per quamdam conſequentiam vergere poſsint: & in caſu propoſito agitur de dicto Cardinalis,quo teſtatur de facultate teſtandi prędicto fratri Thomæ facta,in quam prædicta tria concurrunt.

10 Nec obſtat, quod non videatur probari hæc limitatio canone vllo ſpeciali. Tum quia ſufficit, quod probetur ſupradicta efficaci ratione,nempe,quòd ſecundũ omnes aliquid ſpeciale habet in hoc teſtimonium Cardinalis,& non poteſt dare aliud minus,quàm iſtud. Tum quod ſtylus Curiæ,qui vim iuris habet, [i] ſeruare videtur, quod credatur Cardinali dicenti ſaltem iurato,quòd Papa viuę vocis oraculo huiuſmodi facultates,indulgentias,vel gratias,quę facilè ſolent concedi,& directè,& recta non prędiudicant tertio,fecerit,vel conceſſerit. Quod videtur inductum ad excuſandas impenſas, & neceſsitatem literarum Apoſtolicarum:quod eſſe ſanctiſsimum, & negotijs breuiter expediendis commodiſsimum, teſtantur multæ commiſsiones, quas quotidie viuæ vocis oraculo videmus fieri ſummo Pœnitentiario. Tum denique, quòd in caſu propoſito agitur de Cardinali cuius fidei adminiculantur multa, nempe genus illuſtriſsimum reditus ampliſsimi,epiſcopatus Burgenſis, qui nullum vmquam præter Papam agnouit ſuperiorem, & nunc eſt factus Archiepiſcopus,& plurimis annis magna eiuſdem cũ laude in Curia conuerſatio; & erga ſummos Pontifices ſumma pietas, & obſeruantia: & quod iudicio vulgi non fuit prædicto fratri Thomæ vltra aras amicus, neq; vſque ad eas adeo propẽſus,vt in gratiã eius à vero ſe auerreret.

11 Tertio reſpondeo,quod ad hoc, vt vel ex bono & æquo prędictus D.Generalis debeat probare teſtamentum prædictum,multùm facit,quod prædicta monaſteria, quibus relicta ſint prædicta bona,ſunt ſibi ſubiecta, & ſi teſtamentum non valeret, poſſent petere illa ab inteſtato Eccleſię ſęculares,in quibus prędictus frater Thomas habuit beneficia ſacularia,eo quod religioſus beneficiarius beneficij ſæcularis non quærit ordini, & monaſterio ſuo, ſed ſuo beneficio,vel Eccleſiæ,in qua illud habet, vt nos latè probamus in comment. cap. *non dicatis.* [a] nuper typis excuſo,& tangimus in commen.cap.*ſtatuimus.* [b] vna cum illo etiam excuſo, vbi ſpecialem de ſucceſsione prædicti patris Reuerẽdiſsimi Thomæ Manrici mẽtionẽ facimus.

SVMMARIVM.

2 *Statutum in fauorem perſonarum factum extra ſtatuentium territorium extenditur.*

3 *Incapaci aliquid ſi leget quis,non tenet legatum:at ſi leget tertio,eumdem rogãdo,vt reſtituat dicto incapaci,tenet legatum, & acquiritur ipſi tertio,nu. 7. qui tamen, ſi extra teſtamentum vel codicillum det fidem etiam per publicum inſtrumentum teſtatori de reſtituendo incapaci, poteſt legato per fiſcum priuari.nu.1.& 3.interim tamen ſibi iuſte retinet.nu. 4. qui ſi ſe ipſum fiſco deferat, lucrabitur tertiam partem, quæ alteri cuicumque delatori daretur.nu.7.quod ſi ipſemet incapax deferat,dimidiam lucrabitur.nu. 6.*

5 *Clericus, qui ob tacitam fidem datam de reſtituendo incapaci damnatur,fiſco Eccleſiæ reſtituat.*

CONSILIVM VII.

STATVTO Ciuitatis N. cauetur, ne maritus poſsit vxorem inſtituere hęredem,nec legare,vel relinquere illi proprietatem alicuius rei,ſed ſolùm vſumfructũ. Quidam ciuis illius ciuitatis venit Romam cum vxore ſua,ſine animo transferẽdi domicilium, cauſa cuiuſdam negotij,& incidens in morbum reliquit vxorẽ vſufructuariam bonorum immobilium, & reliquit grandem partem mobilium cuidam presbytero cognato vxoris ſuæ,ea mente, vt poſt mortem eius reſtitueret illa d. vxori: quod tamen nec in teſtamento, nec in codicillis expreſsit, ſed coram quibuſdam teſtibus dixit ei,ſe velle, vt illa reſtituetentur ſuæ vxori,quod promiſit facere presbyter.

Quæritur quid debet confeſſarius conſulere vxori, & quid presbytero.

1 Reſpondeo primò, quòd hoc fideicommiſſum debet iudicari relictum illi vxori, tacita fide præſtita de reſtituendo eo illi,per l. 3. [c] & in l.*tacitis.* [d] adiuncta Bartholi doctrina,[e] nempe,quod dicitur præſtita fides tacitè de reſtituendo incapaci, etiamſi coram notario publico eam extra tamen teſtamentum & codicillum pręſtaret,& colligitur ex eleganti Azonis declaratione in ſumma.[f]

2 Secundo,quod ſtatutum præfatum comprehendebat præfatum teſtatorẽ: quia ſtatutũ ciuitatis factũ in fauorẽ perſonarũ porrigit effectũ,extra territorium ſtatuentium, vt tradit Bartho.ponẽs exemplũ de ſtatuto, quo prohibetur cõiux legare & quẽ Iaſon,& alij ab eo citati ſequũtur.

3 Tertio,quod præfatus presbyter poſſet priuari præfatis bonis,ſi de illis reſtituendis præſtitiſſet occultè fidem, iuxta præfatam l. 3. [h] non autem ſi palam: quia priuatur ꝓpter delictũ,quod cõmittit volendo fraudare legẽ bonã per illã tacitã fidẽ:quæ ratio ceſſat in præſtãte illã palam.

Quartò, quòd ſi præfatus maritus recta via legaſſet vxori illa mobilia, non valuiſſet legatum:& ita illa debuiſſent reſtitui hæredi,iuxta l.*ſi alienum.* [i]

4 Quintò, quod præfatus presbyter cũ bona conſcientia poteſt retinere bona, donec eis priuetur: quia in illis quæſiuit dominium per legatum ſibi relictum, licet priuari poſsit eis pro pœna delicti, vt pulchrè ſentit Baldus [k] & nemo tenetur pœnam ſoluere, donec à iudice cõdemnetur, iuxta gloſſam ſolemnem & receptam:[l] vnde etiam clericus irregularis iuſtè tenet beneficium antea legitimè obtentum,donec priuetur,per Innocentium,cap.cum noſtra de conceſſ.præb. receptum communiter, vt eſt apud Felinum. [m]

5 Sexto,quod presbyter, ſi delatus fuerit ad fiſcum, & condemnatus,illa reſtituere tenebitur ei, iuxta præfatam l.3. [n] tenebitur autẽ reſtituere fiſco Eccleſiæ,& non temporali,iuxta Baldum.[o] & ratio eſt, quod iã factus eſt ipſe dominus illorũ:& ita debent per ipſius priuationẽ applicari fiſco Eccleſię,cũ ſubijciatur iuriſdictiõi eccleſiaſticę.

6 Septimo,quod præfata vxor poteſt quęrere ſibi dimidium illorum bonorum mobilium,ſi voluerit deferre, ſiue denunciare hoc delictum fiſco, & fuerit prima in deferendo, & denunciando, iuxta l.*Senatus.* [p] & tradita ibi per Bartholum reſolutè.

7 Octauo,quod hæc res erat ſecretè tractanda, & præ-

fatus

a Qu. 3. monu. 17.

b Cap. cum à nobis. de teſtibus.
c Ca. nobiliſſimus. 97. diſt.
d In le. inſiuranda. C. de teſtib.
e In ca. ſicut. de ſenten. excommun.
f In l. admonẽdi. nu. 189. de iureiuran.
g In d. cap. ſicut.
h In c. nuper. de teſtibus, & in ca. placuit. de conſecr. diſtin. 4.

i Cap. quam grauis de crimi. falſ. & c. ex literis. de conſtitu.

a Nu. 18. 12. q. 1.
b 9. q. 1.

c ff. de iure fiſci.
d ff. de leg. 2.
e In d. l. 3.
f De his quib. vt indig. n. 3.

g In le. 1. nu 92. C. de ſum. Trin.

h ff. de iure fiſci.

i §. fin. & le. hæreditas. ff. de hæred. inſti.

k In d. leg. ſi quis presbyt. C. de epiſc. & cler.
l In c. fraternitatis. 12. q. 2.

m In cap. in quiſitionis. de accuſ.

n ff. de iure fiſci.
o In d. leg. ſi quis presbyt. C. de epiſc. & cler.

p §. ſenatus. ff. de iure fiſci.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fatus presbyter non debuisset pandere illam hęredi testamentario. Tum quia præfata mobilia relicta vxori non redeunt ad illum, sed pertinẽt ad præfatum presbyterum, donec puniatur pœna priuationis eorum, vt prædictum est. Tum quia si potuisset res manere secreta, potuisset inueniri modus, quo sine offensa Dei potuissent illa venire ad vxorem. Tum quia interest plurimum vxoris præfatæ, vt si res deferenda est ad fiscum, ipsamet prima omnino deferat, vt lucretur dimidium eorum, fisco lucrante alterum dimidium, iuxta 7. dictum: nam & presbyter, si fuerit primus delator, lucrabitur tertiam partem, iuxta l. *cum tacitum.* [a] quam poterit postea tamquam suam restituere vxori, suæ cognatæ: sed & si hęres, vel alius extraneus fuerit delator primus, lucrabitur tertiam, nihil lucrãte vxore, nec presbytero prædictis, iuxta l. 1. [b] & l. *edicto.* [c] Salua, &c.

a *ff. de iure fisci.*

b *C. de his qui se deferunt.*

c *§. extat. ff. de iure fisci.*

SVMMARIVM.

1 *Legatum annuum alicuius rei alicui datum cum onere, vt dicta res dentur Minoribus de obseruantia pro tot dicendis Missis, non potest eis persolui, nec ipsi accipere, num. 3. & 4. & seq. immo nec eis dictarum rerum pretium tamquam debitum debetur. nu. 8. sed dictum legatum remanebit penes illum, qui fratribus tenebatur dare, ita tamen vt ipse ex eo dici faciat tot Missas, ad quot obligabantur fratres, num. 9. & in eadem Ecclesia, in qua à prædictis fratribus fuissent dicendæ, nu. 10. & si quid ex re legata supererit vltra eleemosynam, quæ dabitur celebrantibus, non potest talis sibi retinere. num. 11.*

1 *Minores de obseruantia sunt incapaces hæreditatis in totum, vel in parte eis directe, vel per fideicommissum date. capiunt tamen legatum etiam absolutè rei particularis etiam immobilis vendendæ, vt sic in suas conuertant necessitates eis relictum: dummodo nec sit talis, quæ hæreditatem fraudulenter re ipsa repræsentet, nec sit adiectus modus alius ab illis, secundum quos eis est permissum res accipere, nu. 2. qui sunt vt eis solummodo liceat aliquid pro præteritis & præsentibus necessitatibus etiam aliquam tractum temporis habentibus. & hoc non tamquam debitum ex obligatione procedens, accipere, num. 7. & 8. & etiam nu. 3 & 4.*

3 *Minoribus de obseruantia non potest legari vinea colenda, nec domus locãda, vt sic ex locatione, vel cultura, quid annuum percipiant, sed nec potest eis quid annuum legari. nu. 6.*

6 *Mendicantium ordinum vt sit aliqua religio, necessarium est, vt nequaquam tot habeant bona, ex quibus sine incerta mendicitate possint viuere.*

8 *Incapaci relictum legatum efficitur caducum, ita tamen. vt si sine culpa sua sit factus talis, detur æstimatio: aliàs remanet apud illum, qui iussus erat dare: ea tamen lege, vt teneatur adimplere onus legato adiunctum, nu. 9. & 10 in fin. immo si sit talis, mens legantis, penes hunc nihil debet remanere ex iis, quæ adimpleto onere superfunt. num. 11.*

CONSILIVM VIII.

1 QVÆDAM testatrices reliquerunt collegio cuidam Monialium reditus annuos 18. aureorum, & octo cados vini, ad hoc, vt teneantur illa dare fratribus S. Francisci de obseruantia pro stipendio celebrationis Missarum, & diuinorum officiorum eis iniunctorũ. Quæritur, an præfatum legatum præfatis fratribus relictum valeat.

Ad hanc quæstionem occurrit considerandum primò, quòd pro parte quidem affirmante facit, quod fratres Minores de obseruantia licet non possint institui hæredes, vt expressè declarat Concilium Viennense [d] nec etiam possit eis relinqui hęreditas per fideicommissum vniuersale, vt declarat Bartholus [e] quamuis item non liceat legare ipsis adiecto modo per quem non licet eis accipere, vt si legaretur eis vinea ad colendum, vel domus ad locandum, vt habetur in capit. *exijt.* [f] nec licet legare ipsis tantam partem hæreditatis, vel tantam quantitatem pretij eius, vt videatur legatum fieri in fraudem institutionis, ita quod verba sonarent legatum, & res denotaret relictam institutionem.

2 Licet tamen legare eis moderatè pecuniam, & quodlibet aliud etiam immobile, per modum, quo licet eis accipere, puta, vt pecunia impendatur in necessitatibus eorum, & vinea, vel domus vendatur, & pretium eius impendatur in necessitatibus eorum, vt habetur in præfato §. *ad hæc.* adeo quod in verſ. *si vero.* habetur, valere legatum generaliter relictum eis, non exprimendo modũm, per quem non licet eis accipere illud, ea ratione, quòd qui generaliter legat non exprimendo modum illicitum accipiendi, præsumitur legare ipsis per modum, quo liceat eis iustè accipere, argumento l. *plenum.* [a] & l. *si procurator.* [b] At in casu proposito præfati fratres non fuerunt instituti hęredes, neque fideicommissarij vniuersales, nec legatum fuit tantum, vt crederetur factum in fraudem institutionis, nec sub modo, per quem non liceat fratribus accipere: ergo legatum hoc debet censeri validum, quod sentit Bartholus [c] & clarè exprimit alibi, [d] & Cardinalis in d. §. proinde. Secundò, quòd promissio vel oblatio pecuniæ etiam numeratæ facta præfatis fratribus expressè pro necessitatibus suis præteritis vel præsentibus, etiam tractum futurum breuem vel longum habentibus, valet, vt habetur in d. cap. *exijt.* [e] immo & facta generaliter, non exprimendo pro necessitatibus, per præfatum verſ. *si vero.*

a §. *equitij. ff. de rejud. & habita.*

b *ff. de condi. indebit.*

c *In d. lib. 1. dist. 2. c. 2. & Ll. 2. dist. 1. ca. 1.*

c §. *caterum.*

3 Quibus tamen non obstantibus, videtur verius præfata legata non valere. Ad quod facit in primis d. ca. *exijt.* [f] quatenus determinat præfatos fratres Minores non posse habere vlla bona pecuniaria, nec in communi, neque in speciali, neque consequenter ius exigẽdi aliquid tale, nec consequenter ius capiendi præfata 18. scuta, & 8. cados vini sibi legatos: quia hæc omnia sunt bona pecuniaria, argumento l. *honorum.* [g] Secundò, quod per præfatum cap. *exijt.* [h] declaratur præfatos fratres non posse capere pecunias, neque ipsis quæri vllam obligationem, neque actionem contra offerentem, aut dantem illas. Tertio, quod in dicta clem. *exiui.* [i] additur clarius id, quod in dicto §. *caterum.* satis clarè ponitur, scilicet quod nullis alijs modis ab expressis in d. §. *caterum.* præfati fratres recurrant ad aliquem pro pecunijs, vel alijs rebus habendis.

f §. *porro.*

g *ff. de verbor. signif.*

h *In §. caterum.*

i §. *porro.*

4 Præfato autem §. *caterum.* solùm permittitur præfatis fratribus recursus pro necessitatibus præteritis; vel præsentibus ingruentibus, vt patet in eo: & fratres, quibus legata fuerunt præfata in casu nostro, recurrunt ad præfatum collegium Monialium ad accipiendas pecunias præfatas, & cados vini, tamquam ad obligatum ad ea danda, etiam si nulla necessitas præterita, nec præsens ea requirat: ergo præfatum legatum est factum præfatis fratribus alio modo, quam liceat eis accipere: ergo non valet: nec enim præfatus finis celebrandi Missas, nec modi quibus relinquuntur præfata scuta sunt expressi, nec videntur exprimi alia eis similia in præfato §. *caterum.* quia in illo solùm fit facultas recurrendi pro pecunijs ad prouidendum necessitatibus præteritis, vel præsentibus, de quibus non est celebratio Missarum, vel diuinorum officiorum, ad quæ relinquuntur præfata scuta, & cadi vini: nec præfati fratres recurrunt ad præfatarum monacharum collegium tamquam ad personam nihil debẽtem eis, sed tamquam ad personã fictam obligatã ad soluenda illa onera.

5 Quarto, quod legatum factum præfatis fratribus de vinea, vt eam colant, & fructus percipiant, vel de domo, vt eam locent, & pensionem accipiant, non valet, vt supra dictum est per præfatum cap. *exijt.* [k] ergo à fortiori non valebit legatum, quo grauatur hæres, vt det eis quotannis, vel quolibet mense certam pecuniam, vel certos cados vini, cùm certior reditus sit huius legati, quàm illius. nam hoc nullam fere curam, laborem, aut impensam requirit illud autem sic.

k §. *ad hæc.*

6 Quintò, quòd eum qui concederet hoc legatum valere, oporteret concedere valere legata, quibus diaria, mẽstrua, vel annua pecunia legaretur præfatis fratribus. [l] Tum quia legatum annuum relinquitur præfatis fratribus illo modo, per quem non licet illis accipere, cùm vt prædictum est, magis repugnet suæ regulæ accipere pecuniam annuam, quàm vineam colẽdam: cùm securius, certius, & minore labore capiatur annuum, vel mẽstruum legatum, quàm fructus vineę legatę. Sextò, quòd per contrariam opinionem daretur facilis & clarus modus fraudandi paupertatem illam summam, & arctissimam regulæ sancti Francisci: quoniam parentes & cognati fratrũ prædicti ordinis possent grauare suos hæredes ad dandum aliquas quantitates annuas, vel mensruas conuentibus fratrum Minorum, quæ possint sufficere ad viuendum sine vlla mendicitate incerta, quæ requiritur etiam ad hoc,

l D. *clem. exiui. §. cũque annui reditus.*

d *In cleman. exiui. §. proinde de verbor. signifi.*

e *In tractatu Minorit. li. 1. dist. 2. c. 1.*

f §. *ad hæc. eodem tit. lib. 6.*

vt ali

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt aliquis ordo dicatur mendicantium,[a] quanto magis ad hoc, vt sit ordo Franciscanus, cuius paupertas est arctissima,& maxima, vt præfatum cap. *exyt.* & præfata clem. *exiui.* affirmant.

7 Non obstant allegata pro parte affirmante. Non primum, quod est adeo maximum, vt mea sententia multos etiam eruditos in partem affirmantem traxerit: non inquam obstat: quia concedendo fere omnia, quæ in eo adducuntur, negamus illam particulam, quæ habet legata præfata non concedi adiuncto modo, per quem non licet præfatis fratribus accipere illa: quoniam non licet fratribus accipere aliqua, nisi pro necessitate preterita vel presenti, neque ab aliquo tamquam ad dandum illis obligato, per prædicta: & in nostro casu prefati fratres accipiunt prædicta legata sibi à præfato collegio debita, & non pro necessitate præterita, neque præsenti, sed pro dicendis certis diuinis officijs, sine alio ad necessitates respectu. item recipiunt illa vti quosdam reditus annuos ad finem dicendi certa diuina officia, quod sibi non licere declarat prefata clem. *exiui.*[b] Ad secundum etiã respondetur concedendo, quòd legatum, & promissio, & oblatio, & donatio pecuniæ, & cuiuslibet alius rei temporariæ fratribus Minoribus facta regulariter valet, si modo fiat per modum, per quem liceat eis illa capere, negando tamẽ, quod in casu nostro sic relinquatur, vt proximè probatum est.

8 Secundo principaliter, præsuppositio quòd legatum hoc non valeat, considerandum est, an præfatum collegium, à quo id relinquitur, teneatur in foro conscientiæ æstimationem illius præfatis fratribus soluere, super quo magna & subtilis disputatio haberi posset: sed prolixitatis vitandæ gratia, breuiter respondetur quod non. Tum quia relictum incapaci à testatore pro non scripto habetur.[c] Tum quia non obstat lex idem *Iulianus.*[d] quæ habet, *legatario.qui sine suo delicto est res legata incapax deberi æstimationem:* & quod præfati fratres absque suo delicto sunt incapaces præfati legari, non inquam hoc obstat, quia illud est verum, quando simpliciter fit capax, & non cum adiectione, quod nullo alio nisi certo expresso modo capere possit: vt fratres Minores fiũt incapaces ad accipiendum res temporarias per præfatum §. *cæterum.* nisi modis, quibus in eo permittitur, scilicet à solis non obligaris, & pro necessitatibus præteritis, vel præsentibus, per prædicta: quod satis clare affirmat Bartholus vbi supra.[e]

9 Tertio, considerandum occurrit, an præfatum collegium obligetur ad faciendum celebrare officia diuina, ad quæ testator intendebat præfatos fratres obligare. Ad quod videtur breuiter respondẽdum, quod sic, argumento l. 1.[f] quæ habet, legatum relictum alicui, qui tempore testamenti in rerum natura erat, & postea priusquam illud quæreret aliqua ratione deficis, debere remanere penes eum, à quo relinquitur: ita tamen, vt impleat onus, quod ei adijciebatur, ea ratione adiecta, q. non est ferendus, qui lucrũ amplectitur, & onus ei adiectum contẽnit.

Quarto considerandum occurrit, an præfatæ moniales satisfaciant faciendo celebrare partem diuinorum officiorum iniunctorũ præfatis legatis per fratres vnius monasterij eiusdem ordinis, & partem per fratres alius monasterij etiam eiusdem ordinis. Ad quod respondendum est, quod non, si illud faciant obligando se ad faciendum sic celebrare perpetuò, sicut testatores intendebant obligare fratres illos, quibus legabant, ad facienda illa. Tum quia fratres ij, per quos collegium præfatum vult celebrare illa, sunt eiusdem ordinis Franciscani, & ita sunt incapaces huius obligationis, & non possent saluã sua regula accipere illa illo modo, per quem non licet eis quidquam accipere.

10 Quinto considerandum venit, per quem igitur modum possint licitè prædictę monachę illa diuina officia facere celebrare. Ad quod respondendum videtur primò, quòd tenentur, si fieri potest, facere celebrare illa in illis Ecclesijs & altaribus, in quibus præfatæ testatrices iusserunt vt celebrarentur: quia diuina officia debẽt celebrari in illa Ecclesia, vel loco, in quo iussa sunt celebrari, vt nos post alios tradimus in enchir. de oratio. [g] allegando in id multa in quibus est cap. *nos quidem.*[h] vbi per illum textum hoc adnotarunt Petrus, Ioannes Imola & Barbatius ibidem allegati. Secundò, quòd poterunt pro suo libito eligere sacerdotes sæculares, & regulares eiusdem, vel alterius ordinis, de consensu Guardiani, cõuentus, & fratrum Ecclesiæ præfatæ S. Francisci, si fuerit ad id necessarium, cum tanta libertate, cum quanta possent sua sponte facere in ea celebrare alia similia diuina officia, quæ vellent pro aliqua sancta & pia causa: non quidem animo soluendi legata illa prædictis fratribus, sed animo exonerandi se onere, quod ipsis euenit ex eo, quòd illa legata vti facta incapacibus non fuerunt valida, & debent remanere apud eos, à quibus legata fuerunt, cum onere tamen subeundi onera illis adiecta, argumento præfatæ legis 1.[a] & aliorum.

11 Sexto, considerandum occurrit primò, quòd hęc omnia præfata sine vlla dispensatione S.D.N. iure communi fieri possunt: Sua vero sanctitas potest, quicquid sibi placuerit, eis addere, & detrahere, argumento cap. *cuncta per mundum.*[b] obseruata tamen lege naturali, & diuina.[c] Secundo, quod consequenter posset confirmare prædicta legata, & dispensare cum præfatis fratribus, vt acciperent ea pro necessitatibus præteritis, vel præsentibus, & etiam pro futuris: quia præfatus S. Franciscus suam regulam auctoritati sanctæ Sedis Apostolicæ, à quo confirmata fuit, suppossuit. Tertio, quod fortasis hoc non expediret regulæ illi mirabili S. Francisci, & puritati eius, & honori ordinis eius Illustrissimi, eo quòd præberetur occasio petendi alias mille dispensationes similes fratribus eiusdẽ ordinis volentibus sese opiparè sustentare. Quartò, quòd posset piè declarari, quòd si quid de præfatis scutis & cadis supereset soluto iusto stipendio celebrantibus præfatas Missas, illud impenderetur monasterijs pauperibus, quæ ipsæ eligerent. Tum quia testatrices videntur voluisse, ne quicquam de illis apud præfatas monachas remaneret. Tũ quia ipsis aperiretur via, per quã possent iustè id erogare prefato monasterio S. Francisci, quando necessitas preterita vel presens illud permitteret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Minoribus de obseruantia, qui tenentur ex incerta mendicitate viuere, nu. 4. non potest aliquid annue præstandum legari, etiam addito modo, vt illud vẽdatur. & sic annuatim in fratrum vsus conuertatur: sicut nec potest legari prædium, vt pensiones omni anno in eorum necessitates conuertantur, licet eis possit legari prædium tunc ita vendendum, vt ex pretio præsenti eorum subueniatur necessitati, nu. 2. at eorum Ecclesia & conuentui potest qui annuum necessarium pro fabrica, vino, hostijs, cera, oleo, vestimentis ad sacrificium & diuina necessarijs legari. nu. 3. quod si legatum excedat dictas necessitates, vide remissiue. nu. 5.

CONSILIVM IX.

VTRVM annuus reditus promissus, vel legatus monasterio fratrum Minorum de obseruantia, pro fabrica, vino, hostijs, cera, oleo, & vestimentis ad celebrationem Missarum, sit validus, nec ne?

1 Pro parte negatiua facit primò, quòd legatũ annuum factum fratribus Minoribus non valet, etiam ad hoc, vt vendatur, & æstimatio in necessitatibus imminentibus impendatur, vt determinat Bartholus,[d] pro quo videtur casus in cap. *exyt.*[e] qui habet, relictum fratribus Minoribus expresso modo, secundum quem non licet eis accipere, non esse ab eis acceptandum: constat autem non licere eis habere annuos reditus,[f] & consequenter apparet non licere fratribus huiusmodi habere legatum, de quo est quæstio, per modum annui reditus, cum per talem modum habendi relinquatur eis illud modo expresso, quo tenere possunt.

2 Secundo, quòd quamuis liceat huiusmodi fratribus accipere domum, vel prędium simpliciter legatum, ad hoc vt vendatur, & pretium in necessitatibus cõuertatur: non tamen licet eis accipere domum, vel prædium legatum, adiecto modo expresso, vt locẽt, vel colant, vt est casus in eodem §. *ad hoc.* & in casu nostro videtur relictum sub modo expresso habendi illud per modum annui reditus. Tertio, quod multa scripsit Cardinalis [g] quæ videntur hanc partem negatiuam confirmare.

3 Sed his nõ obstantibus contrarium videtur verius pro validitate legati: & primo ea firma ratione, quòd aliud

est Ec

a C. 1. §. 1. *de relig. domib. li. 6.*

b §. *cumque annui redd.*

c *L. si in metallum. ff. de his quæ pro nõ scriptis habentur. & l. 1. C. de hared. instit.*

d §. *fin. cum l. seq. ff. de lega. 1.*

e *L. 2. dist. 2. cap. cum*

f §. *pro secundo. C. de cadu. tollen.*

g C. 1. *nu. 3.*

h *De testam.*

a§. *pro secundo. C. de caduc. tol.*

b *9. q. 3. & c. propositi. de consecr. dist. 1. c. Cap. sunt quidam. 23. q. 1.*

d *In tract. Monetarij. li. 2. nu. 1. dist. 6.*

e §. *ad hoc. 2. verb. fig. li. 6. Clem. exiui. §. cũque annui redd. de verb. sig.*

g *In d. Clem. exiui. §. prædicto. & §. sequen.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ecclesia, & fabrica eius, & aliud collegium, conuentus, vel Capitulum, quod eam tenet, gubernat, & regit, iuxta cap. *per exemptionem*.[a] & argumento capit. *si ciuitas*.[b] *Coleman* in cap. *requisisti*.[c] huic autem testator non reliquit fratribus Minoribus, nec eorum collegio, nec vlli singulari eorum, sed Ecclesiæ, quæ non prohibetur taliter accipere: nam nec d. cap. *exiit*.[d] nec d. clem. *exiuit*.[e] nec vlla particula regulæ S. Francisci prohibet relinqui aliquid annuum eorum Ecclesijs, vt aduertit Bartholus.[f]

4 Secundo, quia ratio, quare S. Franciscus voluit fratres fore Mendicantes, & in arctissima paupertate, est, vt toti penderent à Deo, & solis illis, quæ amore Dei sibi traderentur, per incertam mendicitatem victitarent, vt colligitur ex eius regula, & ex declarationibus eius, quæ habentur in d. ca. *exiit*. & in d. clem. *exiuit*. & constat eorum incertam mēdicitatem non tolli ex eo, quod aliquem certum reditum habeat eorum Ecclesia pro fabrica, candelis, hostijs, & vino ad sacrificandum, & alijs huiusmodi, quæ ad victum & vestitum fratrum non pertinent, quale est relictum, de quo agitur: & cùm cesset ratio prohibitionis, consequenter cessare videtur ipsa prohibitio.[g]

5 Contra hoc tamen facit, quod Bartholus[h] determinat, videlicet illud superfluum, quod relinquitur Ecclesiæ, vel fabricæ, pro aliqua necessitate, posse à fratribus conuerti in aliam necessitatem, & ita etiam relictum vltra necessitatem valet: ideo cogitentur ea, quę addit Cardinalis.[i] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum ante ingressum religionis factum à cogitante de dicto ingressu, statim ita professione facta confirmatur, vt hæres possit capere possessionem bonorum, & hoc etiamsi illud sine licentia Episcopi & conuentus fecerit. num. 2. nec postea potest amplius ipse testator etiam ex licentia Episcopi, vel conuentus, de dictis bonis disponere. nu. 3. at si quando fecit dictum testamentum, non cogitauit de dicto ingressu, & professionem fecit apud non mendicantes, ex æquitate videtur reuocasse dictum testamentum. nu. 1.*

CONSILIVM X.

AN Petrus hæres institutus à volente ingredi monasterium, & cogitante de ingressu, adeo quod conuenit cum Abbatissa, & conuentu, quantum dotis erat daturæi, & quod de reliquis posset testari, vel aliàs liberè disponere, & ita fecit testamentū instituendo ipsum Petrum hæredem in dictis bonis, possit capere possessionem bonorum quo ad ea, ad quæ fuit institutus, statim post professionem consequutam, non expectata morte naturali testantis: vel requiratur auctoritas Episcopi, & consensus conuentus: attento, quod post professionem de illorum licentia, & consensu reuocauit prædictum testamentum.

Respondeo, quòd prædictus Petrus institutus hæres à prædicta volente ingredi religionem, & non solùm cogitante de ingressu, sed etiam pacisçente, quantùm dotis erat datura, & quantam partem reseruatura suæ liberæ dispositioni, potest capere possessionem statim post professionem, & vti & frui bonis illius hæreditatis.

1 Primò quidem, quòd testamentum factum ab ingressuro religionem intendente ingredi eā confirmatur morte ciuili professionis, non expectata morte naturali professentis, quæ est determinatio Ioannis Imolæ,[k] quem sequitur Francus.[l] Couarruuias cap. 2. de testa. num. 8. Dixi, *cogitante*. &c. Quia, si absque cogitatione ingressus testamentum factum fuisset, iudicari posset ex quadam æquitate, quod postea ingressus illud, & professus videretur noua voluntate recedere à priore, fauore monasterij: quo casu potest procedere opinio Bartholi frequentius recepta, qua tenet testamentum ingredientis monasteriū non mendicantium morte ciuili professionis non confirmari.

2 Secundo respondeo, quod licentia & auctoritas Episcopi, & consensus conuentus non sunt necessaria ad hoc, vt præfatum testamentum valeat: quia iure communi licet volenti ingredi religionem, immo & ingresso ante professionem libere testari, vt nos resoluimus in Com. 2. de reg.[m] & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur.[n]

3 Tertio, quod neque Episcopus, neque monasterium Monialium, neque ambo coniecta potuerunt facere facultatem disponendi de bonis suis post professionē: quia id est contra authent. *ingressi*.[a] & cap. 2.[b] & cap. *in præsentia*.[c] contra quæ nullo iure potest dispensare Episcopus neque alius inferior à Papa, quandoquidem, an id etiam possit facere Papa, multi dubitarunt; vt post Francum[d] diximus etiam nos.[e] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, quo mandatur hæredi, vt det omni anno aliquid, censetur perpetuum, præsertim si fiat loco pio. num. 2. item si mandentur fieri etiam tacitè in memoriam & honorem familiæ aliqua, quæ non possent assequi, nisi legatum esset perpetuum. num. 1.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM testator reliquit legatum, quo onerauit N. hæredem, vt singulis annis solueret cuidam loco pio aliquot libras & solidos, quibus emerentur tres ceræ, & ponerentur in dicto loco pio cum armis & insignibus suæ familiæ. Dubitatum est, an ex verbis testatoris possit colligi legatum hoc esse perpetuum: & cùm res delata esset in iudicium, iudicatum est esse perpetuum. Quæritur modo à Dominatione vestra, quid hac in re sit tenēdum.

1 Sententia prætata eruditissimi Domini mei videtur esse iuridica. Tum per ea, quæ S. D. adducit. Tum quia præfatum legatum etiam si non fuisset pium, erat censendum perpetuum, quod palam sonant illa verba, *omni anno*. & illa quibus oneratur hæres soluere prædictas libras, & solidos positos in tribus torcijs cum armis, & insignibus familiæ testatoris, quæ palam significant testatorem voluisse id ad nomen familiæ conseruandum, quod per vnū actum fieri non poterat. Tum quia sententiæ à duobus posterioribus iudicibus latæ expresse habent præfatum legatum fuisse soluendum non solum ab N. hærede, dum viueret, sed etiam à filijs suis, dum viuerent, quod nulla ratione potest defendi, nisi legatum esset perpetuum: nam filij, vt ibi habetur, non fuerunt instituti, neque grauati, nisi casu, quo pater eorum decederet priusquam testator, qui cum decessisset post mortem testatoris, defecit substituio illa conditionalis defectu conditionis, & consequēter grauamen impositum eis: & ita filij dicti N. nihil penitus debuerunt, nec debent ex suis personis tamquam substituti, sed tantùm ex persona patris, cuius sunt hæredes, & ratione oneris adiecti suo patri N. vti hæredi suo, & consequēter nihil debuissent, nisi legatum fuisset perpetuum transiens ab hærede in omnes hæredes eius, siue essent filij, siue extranei: quia filij non fuerunt instituti, nec substitutio eorum valuit deficiente conditione sub qua fuerunt substituti, vt dictum est, plusquam extranei, si fuissent eius hæredes. ita quod prætati iudices videntur secum pugnasse, dicentes ab vna parte filios teneri, dum viuerent, ad soluendum illud legatum, & ab alia parte legatum patri suo relictum non fuisse perpetuum, si res satis perpendatur.

2 Tum quia iugulum huius quæstionis non tam est, an legatum sit pium aut profanum, quàm an ex verbis testatoris colligatur esse perpetuum, vel temporale, & an legatum annuum ab hærede soluēdum alicui collegio perpetuò maximè pio censeatur perpetuum. Cùm ergo ex verbis testatoris colligatur hoc legatum, cùm sit annuum legatum absolutè ab hærede alicui collegio perpetuò factum, præsertim pio, esse perpetuum iuxta l. antepenult.[f] quæ habet legatum vt die natalis sui darentur aliqua diuidenda decurionibus censeri perpetuum, & per l. *annua*.[g] quatenus habet annuum legatum relictum templo censeri perpetuum, & per alia, quæ nunc non vacat nec videtur necesse scribere, consequens est responsionem præfatam præfati domini mei esse iuridicam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Executoribus testamentarijs non potest de iure testator dare facultatem faciendi institutiones, vel substitutiones, nec etiam secundum ius Castellæ, nisi exprimat nomen instituendorum, vel substituendorum. Vnde licet intra annum à die iudicialis monitionis aliqua possint, non tamen poterunt prædicta. num. 1.*

3 *Prohibitio de non alienando facta à testatore, nisi addatur causa, aut persona, ob quam fit, non tenet: sufficit tamen causa tacita, puta ad conseruandum honorem in familia, etiam*

ex actu

a De priuil. li. 6.
b De sentent. excomm. eodem lib. 6.
c De testam.
d De verbor. signif. li. 6.
e Eodem tit.
f Li. 1. Minoritarum. dist. 4. c. 1. & in l. ciuitatibus ff. de leg. 1. & in l. seruus. ff. de alimen. leg.
g Ca. cum cessante. de appellationib.
h Vbi supra.
i In d. §. proinde.
k L. 1. col. 9. num. 14. ff. de testam.
l In rub. de testa. nu. 72.
m Super eo. nō dicatis. 12. q. 1. nu. 51.
n Leg. 1. ff. ad municipa. & glo. recep. c. 1. de rescrip.

a C. de sacrosanct eccles.
b De testam.
c Cum ex admotatis de probat.
d D. rubr.
e Vbi supra.
f ff. de annuis legat.
g Eodem. tit. sub finem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex actu nullo coniectur at a. num. 4.

4 *Intensio & mens alicuius ex actu & confessione eius, etiam nulliter facta, immo & ex facto etiam nullo exequutorum sui testamenti potest colligi.*

5 *Alienare extra familiam prohibito; potest remotior, sed non extraneus ex testamento, sed sic ab intestato succedere.*

6 *Bona vinculata tunc ad proximiorem vinculantis, & non vltimi possessoris transeunt, quando testator dixit vt bona transirent ad proximiorem, alias secus.*

CONSILIVM XII.

CIRCA testamentum Vincentij de Salcedo portionarij, Primo videtur dicendum, quòd substitutiones & vocationes factæ à testamentarijs, vel commissarijs ab eo institutis nil valent. Tum quia potestas eis concessa non videtur extendi ad illas. [a] Tum quia non sunt vsi sua potestate intra quatuor vel sex menses, intra quos vti debebant. [b]

2 Non obstat, quod prædicti, quibus data fuit à testatore potestas, erant exequutores testamentarij, quorum potestas durat vno anno post monitionem eis factam à iudice, vt exequantur, [c] non inquam hoc obstat. Tum quia illud ius commune restrictum est in regnis Castellæ per leges Tauri ad quatuor vel sex menses. Tum quia nec intra annum, nec intra quatuor vel sex menses possunt facere exequutores id, eo quòd eis testator non potest committere potestatem instituendi vel substituēdi hæredem, secundum ius commune, [d] neque secundum ius Castellę, nisi expresso nomine eius qui est instituendus, vel substituendus, vt habet prædicta l. 31. & ita in casu proposito nō potuerunt prædicti exequutores, vel commissarij facere prædictas substitutiones ob defectum potestatis, licet aliqua alia potuissent facere intra annum à tempore monitionis iudicis.

3 Secūdo, quòd prohibitio alienationis à prædicto Vincentio testatore facta potest videri alicui non valuisse: quia videtur nuda à causa & persona, & talis prohibitio à testatore facta non valet. [e] Sed viderur quod testator voluit tacite suum nomen & familiam honorare, eo quòd post prohibitionē alienationis adiecit, vt omnia sua bona vinculata manerent, & non possent diuidi: per quod tacitè videtur voluisse prouidere suo nomini, & familiæ, & sufficit, vt prohibitio alienationis videatur vestita tacita causa, vel persona, vt post alios tradit Ripa, [f] ponens exemplum de prohibente alienare turrim, vel pulchrum palatium, nulla expressa causa, vel persona.

4 Facit ad hoc, quod commissarij, vel exequutores prædicti, declarando intentionem Vincentij testatoris, statuerunt, vt omnis, ad quem illa bona vinculata peruenirent, cognominaretur de Salcedo, alioquin perderet illa: quæ magna est coniectura præsumendi voluisse illum per illud vinculum consulere honori suæ familiæ: nisi enim id voluissent, non imposuissent tam graue onus successoribus. Nec obstat, quod actus ille fuit nullus: quoniam ex actu nullo colligitur intentio & mens testatoris, instar confessionis, quæ in actu nullo facta præiudicat, secundum Innocentium [g] receptum vt monstrat Decius. [h]

Tertiò, quòd qui teneret prohibitionem alienationis non valere, deberet dicere, quod hæres institutus à prædicto Vincentio potuit ex testamento, vel ab intestato in alium transmittere illa, & consequenter instituendo vxorem suam in suis bonis, videtur transtulisse illa in eam. Tum quia institutus in parte bonorum, non dato sibi cohærede, videtur institutus in omnia bona per testamentum transmissibilia. [i] Tum quia non potest quis, nisi sit miles, decedere pro parte testat⁹, & pro parte intestatus. [k]

5 Quartò, quòd si tenuerimus, vt videtur tenendū, prohibitionem prædictam valuisse ob adiectionem tacitam prædictæ causæ honoris sui & suæ familiæ, D. consulens, si, vt dicitur in facto, est proximus hæres ab intestato primi hæredis, debet habere illa bona vinculata. Tum quia de illis non fuit testatus primus hæres, nec potuit testari instituendo hæredem in eis suam vxorem, quæ non erat de familia, nec cognomine Vincentij vinculatoris illorū bonorum per l. *pen.* [l] & notata ibi per Bartholum ab alijs receptum, dicentem, quod prohibitus alienare aliquam rem extra familiam, non potest eam alienare in aliquem extraneū per hæredis institutionē licet posset per successionem ab intestato per l. *cum pater.* [a] vbi idē Bartholus & alij. Tū quia cōsulens est, vt in facto proponitur, propinquissimus omnium, qui ei ab intestato succedere possunt.

6 Quinto, quod videtur huic dicto obstare illa opinio, quæ habet, bona vinculata transire ad propinquiorem vinculantis, & non ad propinquiorem vltimi possidentis, quæque multorum auctoritate confirmatur in informatione Hispana, quoniam contraria, pro qua etiam multi citantur in d. informatione, videtur tenenda in hoc casu, in quo testator nihil dixit de successione propinquorum, sed simpliciter instituit quemdam nepotem hæredem, nullo sibi dato substituto, nec vlla facta mentione, nec ordinatione, quod succederet propinquior: & quod ipsemet testator non reliquit illa bona vinculata fratri suo, qui erat sibi propinquissimus, sed nepoti ex sorore, esto quod alia opinio procedere posset, si testator dixisset, vt succederet in eis propinquior, non declarando an deberet esse propinquior testatoris, vel possessoris. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Substitutum hæredi decedenti sine liberis excluditur à monasterio, in quo hæres professionem emisit, nisi aliter de mente testatoris expresse, vel tacitè constet.*

CONSILIVM XIII.

ANTONIVS carens liberis instituit nepotem ex fratre, & substituit ei suos filios masculos legitimos, si haberet, aliàs neptes ex sorore. Is nepos instituus intrauit monasterium, & donauit illi omnia bona sua, & ita non potuit habere filios masculos legitimos. Quæritur an filiæ substitutę excludant monasterium, an contra monasterium excludat eas.

1 Respondetur primò, quæstionis huius decisionē pendere à decisione illius generalioris, an substitutus, si absque liberis decesserit institutus, excludat monasterium, quod institutus intrauit, an contra monasterium excludat substitutum? quam constat esse valde controuersam, quamque nos olim latè tractauimus in cap. *in præsentia.* [b] vbi etiam satis tractant Panormitanus, Felinus, Decius, & alij, qui referunt plurimos diuersa de illa sentientes, quibus addit alios Couarruuias. [c]

Secundò, quòd ego in ea fui & sum opinione, quod si testator, qui instituit & substituit, expressè excludit monasterium, aut tacitè talibus verbis, per quę appareat eum cogitasse de monasterio, vel noluisse, vt monasterium succederet in suis bonis, substitutus excludet monasterium: alioquin monasterium excludet substitutum.

Tertiò, quòd cùm in casu proposito instituens non excluserit expressè monasterium, nec tacitè talibus verbis, ex quibus colligeretur noluisse, vt monasterium succederet, censendum est, quòd monasterium excludit præfatas filias substitutas, per ea multa, quæ colligi possunt ex locis supra citatis, quod valetudo infirma nobis facere non permittit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Incerta personæ de certis per tertium eligendæ relictum non dicitur captatorium, sed tenet, est tamen conditionale: ita vt non facta electione, omnibus debeatur, ea autem facta, soli electo totum, alijs penitus exclusis, acquiritur.*

2 *Captatoria dispositio, per quam institutio, legatum, & fideicommissum in voluntate alterius tertij relinquitur, non tenet: talis tamen non est, immo tenet, quando tertio solùm est data facultas ex certis incertum eligendi, puta vnum de tali familia. num. 3 & num. 1.*

3 *Eligere qui ex certis vnum quem malit potest, qui legatum, vel hereditatem dandam, vel restituendam capiat, taliter nominato, non potest onus aliquod imponere, num. 4 nisi sic nominatum grauet, vt alteri ex dictis certis, puta alteri pauperi, vel alteri de familia vocatis restituat num 5.*

4 *Vtile per inutile, si sint separabilia, non vitiatur. vnde qui tenetur aliquem ad legatum simpliciter nominare, licet non possit nominato, num. 2. nec cui tenetur restituere, num. 4. onus imponere, si tamen imponat, tenet nominatio, & restitutio, reiecto onere. num. 4.*

6 *Grauatus post mortem alteri nominato restituere, si superuiuat nominato, liber à dicto onere remanet, nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur.*

a Per leg. 31. Tauri.
b Per l. 33. & duas sequentes.
c Ca. nos quidem. de testa. & Auth. hoc amplius. de fideicommiss.
d L. captatorias. & l. illa. ff. de hæred. instit.
e L. e. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. 1.
f In d. §. diui. num. 4.
g In c. qualiter & quando. 2. de accusat.
h In cap. at si clerici. nu. 3. de iudic.
i L. 1. §. si ex fundo. ff. de hæred. instit. ex. si pater. vñ gl. in verb. in re certa. de testam. lib. 6.
k L. eg. i. ff. de milit. testa. l. cohærede. §. fin. ff. de lega. 1.
l §. fratre. ff. de leg. 2.

a §. cū inter ff. eod.

b De probationibus.

c L. 1. num. resol. 12. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM XIIII.

PRæsupponitur in facto, quod testator habens filiam, & ex ea inter alios tres nepotes, Ferdinandum, Petrum, & Franciscum, & quādam capellam dotatā cum onere vnius Missæ singulis annis, ordinauit, quòd eius gener & filia, quicumque ex eis vltimus decessisset, nominare deberet vnum ex dictis tribus nepotibus, qui sibi magis placuisset, qui haberet dictā capellam, & eius bona, & alij nō nominati illā non possent habere: & defuncto genero, superstite filia, illa nominauit ad dictā capellam Franciscum vnū ex dictis tribus, & casu quo ipse decederet sine liberis, quod dicta capella peruenire ad Ferdinandum similiter vnum ex dictis tribus filiis, nulla facta mentione de Petro tertio Filio. Defunctus est Ferdinandus, relicto Ludouico eius filio: & deinde defunctus est Franciscus sine filiis, qui in eius testamento instituit hæredem Ludouicum filium Ferdinandi, & iuxta formā testamenti patris sui, & aui nominabat ad dictam capellam prædictum Ludouicum, quatenus haberet facultatem nominandi. Nunc Petrus superstes ex dictis tribus nepotibus prætendit dictam capellam ad se pertinere, & nominationem factam de dicto Ludouico filio Ferdinandi non valere. Quare dubitatur, quis eorum, scilicet, Ludouici, & Petri, teneat ius.

1 Et breuiter omissis superfluis more Romano concludendum est, Ludouicū debere obtinere. Et pro fundamēto in primis præmittenda est communis conclusio omnium, istam dispositionem factam per dictum testatorem, in qua fuit data facultas genero & filiæ nominādi vnum ex tribus filiis, esse validā & non captatoriā: quia data fuit electio incertæ personæ de certis, quo casu valet: quia non facta electione omnes essent vocati, iuxta text. in l. *cum quidam*, & l. *vnū ex familia*,[a] vbi Bartho. & omnes scribentes l. *vtrū* §. cum quidam. ff. de reb. dub. vbi omnes tradūt, Parisinus,[b] vbi latissime multos congerit. & talis dispositio dicitur conditionalis antequam sit facta electio, & nominatio: & facta electione expirat conditio, & cæteræ cōditiones deficiunt: quia est adimpleta voluntas testatoris: ità inquit textus in d. l. *vnum ex familia*,[c] & ibi Paul. de Castro & Bal. & Paris.[d] Vnde cum in casu nostro filia secundum facultatem sibi concessam nominauerit Franciscum, statim facta nominatione, & secuta morte filiæ, dicitur adimpleta & purificata conditio, & ius fuit acquisitū ipsi nominato, & alij duo, scilicet Ferdinandus, & Petrus, remanserunt excluſi.

Super hoc facto, & responso cuiusdam excellentissimi V.I.D. quæritur à Dominatione tua quid sentiat?

2 RESPONDEO, quod conclusio consulentis eruditissimi proculdubio videtur esse iuridica, & solidè fundata rationibus ei subiectis: & ad maiorem redundātiam, & explicationem, considerari potest, quod ea quæ propono, nihil ei profunt. Pro illo enim solùm possunt facere duo: Primo quidē, quod tam legatum, vel fideicōmissum captatorium, quam institutio captatoria, siue relicta in voluntate alterius, sunt inualida,[e] & quòd facultas illa data filiæ & genero nominandi vnū de filiis suis videtur fuisse captatoria, quia fuit collata in voluntatem alterius.

Secundò, quòd nec filia, nec gener habuerunt facultatē nominandi vllum ex filiis cum grauamine nominandi aliquē, sed solùm simpliciter nominandi, & quod consequēter filia nominans Franciscum cum onere nominadi Ferdinandum, si decederet sine liberis, excesit facultatem sibi datam, & ita non valuit quod egit,[f] & qui non vult facere quod potest, & vult facere quod non potest, nil videtur facere.[g]

3 Sed ad primum horum respondetur, quod licet substātia institutionis legati vel fideicommissi non possit in arbitrium alterius conferri, vt iura prædicta declarant, electio tamen incertæ personæ de certis, vel de certo genere personarum, vel familiæ, potest in arbitrium & voluntatē alterius cōferri,[h] adeo quod Batt. cōmuniter receptus in theoria & praxi determinat,[i] valere institutionē paupertū, quos elegerit Titius: & certum est valere legatum relictū alicui de familia, cui vel quibus hæres volet.[k]

4 Ad secundum autem respondetur primo, cōcedendo, quod qui grauatur restituere simpliciter aliquid alicui, nō potest illum grauare regulariter, vt restituat illud alij, nec aliquid eiusmodi imponere: sed negando, quod restitutio facta cum onere non valeat quo ad satisfaciendum facultati de restituendo, licet oneris additio non valeat: quia hæres vel grauatus restituere aliquid simpliciter, si restituerit fideicommissario onere aliquo adiecto, satisfacit obligationi restituendi, licet onus adiectum non valeat, nec fideicommissarius teneatur illud acceptare, nec adimplere, vt est casus in d. §. *sed & si fundum*, vbi hoc clarè sentit Bart. & latius expressit Paulus Castrensis. Vnde & praxis totius orbis habet, quòd qui habet primogenium, vel maioratū restituēdum alteri, si restituit illum adiecto onere aliquo, satisfacit obligationi suæ, licet ille non teneatur acceptare onus, nec acceptet: cuius ratio radicalis est illa regula,[a] *vtile per inutile non vitiari*, quod est verum, quando alterum ab altero est separabile, vt in casu nostro, in quo onus adiectum est separabile à restitutione, cui adiicitur, vt palam est.

a De reg. iur. lib. 6.

5 Secundo respondi potest, quod licet regulariter grauatus de restituendo aliquid alicui de familia non possit grauare illū de restituendo alteri: fallit tamen, quādo grauatus restituere vni de familia, vult grauare illū de restituendo alteri eiusdē familiæ, vt colligit singulariter Bar.[b] inferens ex hoc, quod exequutor, qui deputatur ad eligendos pauperes, potest eligere vnum cum onere restituēdi alteri pauperi: & in casu nostro filia testatoris, quæ nominauit Franciscum vnum de filiis suis, grauauit eū de restituendo Ferdinādo alteri filio suo, qui erat vnus de tribus, quorum vnus erat nominandus.

b In d. l. vnū. §. sed & si fūdum. num. 2.

6 Tertio etiam potest responderi, quod onus adiectum Francisco extinctum fuit per mortē Ferdinandi & sic nominatio remansit pura, & capella sine aliquo onere apud Franciscum grauatum restituere Ferdinādo, iuxta textum in l. *qui liberis*,[c] & in terminis Fabianus de Monte,[d] vbi mater, quæ fuit grauata restituere filio post mortem, si filius prædecedat, hæreditas remanet penes matē, ac si purè & sine aliquo onere fuisset relicta, quia deficit conditio, & fideicommissum conditionale non transmittitur ad hæredes, nec etiam ad liberos, iuxta glo. e vbi Bart. & alij omnes & gloss.[f] vbi Alex. dicit quod omnes sequuntur illam gloss. Socinas.[g] Fabia. de Monte.[h] Cald.[i] Salua, &c.

c §. hæc verba. & leg. sed & si plures. ff. de vulg. & pup. l. quibus diebus §. quidā. ff. de cond. & demonstr. d. In consil. 140. num. 18. cum seq. inter consilia vlt. volumina. e In l. 1. C. de fil. qui ante, aper. tab. f In le. feudū mei. §. cū ita ff. ad Trebell. g Consil. 17. nu. 50. vol. 1. h D. consil. 140 num. 16. i Consil. 35. de testamen.

SVMMARIVM.

1 *Rei suæ quilibet est moderator.*
1 *Rei suæ traditioni potest quis legem, & modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit, adijcere.*
2 *Vxor nubendo nobili fit nobilis.*
3 *Filius quo ad honores & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris.*
4 *Nobilis est ex patre nobili natus, etiam si ignobili matre.*
4 *Definitio debet conuenire definito, ita vt de quocumque dicitur definitum, dicatur definitio.*
5 *Genus propriè dicitur de omni sua specie.*
6 *Natus ex patre tantùm nobili secundum l. regiam, est quidem nobilis, non tamen ita, ac si esset etiam ex matre nobili natus.*
6 *Iura iuribus conciliari expedit, & ita vnam legem intelligere, vt sibi non contradicat.*
7 *Natus ex vtroque parente nobili, secundum stylum curiæ, & communem vsum, maioris fit ceteris paribus, & magis dignus gratis, quam natus ex altero tantùm nobili.*
7 *Duo vincula fortiora sunt vno.*

CONSILIVM XV.

MAioratum, seu primogeniū vir & vxor instituunt, & filios filiasque ordine nominant, tali scilicet vinculo, ac conditione. *Nemo, aiunt, ex nostris filiis, ac filiabus, seu quibus alius successor ad dictum maioratum nominandus possit ducere vxorem, quæ non sit suæ qualitatis nobilis, ac generosa, quales vos estis, nec quæ scit descendens ex nouis Christianis: sed qui contra fecerit, excluſus sit à dicto maioratu.*

Dubitatur nunc primo, an si vnus ex istis, nominatis ducit vxorem talem, erit excluſus ab isto maioratu.

Secundo, si vnus ex nominatis ducit vxorem mulierem, cuius pater fuit nobilis, & fidalgus ex primariis, sed mater non ita nobilis, vtrum iste satisfecerit supradictæ clausulæ, vt possit succedere.

Tertio, si de isto nominato, qui ita nupsit, probaretur patrem suæ matris fuisse fidalgum, & matrem illius igno-

a Cū tribus. §. seqq. ff. de leg. 2.
b Consil. 38. col. 1. & nu. 31. & 32. volum. 3.
c §. 1. & §. si quæ. d D. cōsil. 38. nu. 3. d. l. cum quidam. ff. de legat. 2.
e L. illa institut. cum gloss. & l. captatorias. ff. de hared. instit. & l. captatorias. C. de testam. milit.
f Arg. l. fin. ff. de iurisd. omnium iud. & c. 2. de consti. li. 6.
g Ca. cum super. de offic. deleg.
h L. si quis Titio. §. 1. & le. cum quidā. 2. & l. vnum ex familia ff. de leg. 2.
i In d. leg. illa institutio.
k D. l. vnum ex familia. §. sed & si fundū. ff. de le. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bilem,an sufficeret ad succedendum iuxta præfatam clausulam.

Quarto dubitatur,si id non haberet locum, vtrum si filius nominatus,qui ita nupsit,filios procrearet, poterunt succedere,cum ipse natus sit ex patre fidalgo, & matre fidalga: & si hoc locum habet, vtrum filius poterit petere successionem viuente patre.

Cuperem mihi declarari intellectum l.3.tit.21.parte secunda,quæ hoc loquitur.

1 AD PRIMAM IGITVR QVÆSTIONEM respondeo, quòd pro parte negante, nempe quòd nõ excluderetur,faciunt illa multa,quæ à quibusdam traduntur contra statutum Ecclesiæ Toletanæ, & alia similia multarum Ecclesiarum,multorúmque collegiorum,quibus à beneficiis,& locis,& receptionibus eorum excluduntur trahentes originem à gente Iudæorum,& Sarracenorum. Illa enim sicut applicantur ad impugnandum præfata statuta,ita etiam possent applicari ad impugnandam huiusmodi primogenij ordinationem.

Pro parte vero affirmãte possent adduci omnia, quibus præfata statuta defenduntur, & quod quilibet est rei suæ moderator,iuxta l. *sed & si*, [a] & quod traditioni rei suæ potest quis legem & modum,qui nec turpis,nec impossibilis sit,adicere, & quod hæc adiectio non est turpis, nec impossibilis magis quàm præfata statuta,immo nec tantùm, per ea,quæ pro illis adducuntur, per quæ & alia videtur tenenda pars affirmatiua huius primæ quæstionis.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod videtur satisfacere:quia vxor nubendo nobili fit nobilis.l. *mulieres maritorum honore erigimus, & genere nobilitamus, & forum ex persona reorum statuimus,* [b] quę ad literam repetitur l.vltim. [c] cum aliis multis vsque ad nauseam citatis per Tiraquel. [d]

3 AD TERTIAM respondeo,quòd videtur impertinens ad clausulam supra in quæstione proposita insertã: quia clausula solùm tractat de his,cum quibus debent cõtrahere matrimonium illi,qui ad præfatum primogenium vocantur,& nihil disponit de his, qui sunt ad præfatũ maioratum vocandi:quæstio verò agit de vocandis ad illum, quod decidendum est per alias clausulas maioratus de his, qui sunt vocandi, quas ego minimè noui,neque in suprascripto facto narrantur. Certum autem est,quod si cũ hoc, de quo quæritur,contraheret matrimonium illa, quæ esset vocata ad præfatum maioratum,perderet illum:quia is nõ est nobilis,eo quod pater matris eius esset nobilis etiã valde,nisi pater quoque talis esset:quia filius quo ad honores & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris,argum.l. *exèplo*, [e] vbi Bart.& Angel.norant, & Felin. [f] & Benedict.Raynuntius,[g] & multi alij,quos vsq; ad nauseam refert Tiraquellus. [h]

4 AD QVARTAM respondeo idem,quod ad tertiam,nempe quod est impertinens ad clausulam in narratione facti propositam, quoniam illa disponit solũ de personis,cum quibus tenentur contrahere matrimonium illi, qui vocantur ad præfatum maioratũ,& quæstio hæc quarta quærit de quibusdam personis,an debeant succedere in maioratu. Et præterea hęc quæstio videtur loqui de illa eadem persona,de qua loquitur quæstio tertia,& videtur secum pugnare:quoniam quæstio tertia loquitur de illo,cuius mater erat nobilis, significando quod pater non erat talis,hæc autem quæstio loquitur de persona, cuius pater & mater erant nobiles. Verumtamẽ pro comperto habeo, quod si pater non posset succedere,nec filij eius possent, [i] nisi ex clausulis primogenij aliud colligeretur.

5 AD DESIDERIVM autem nocendi verum intellectum l.3. [k] respondeo primò non abs re id desiderari quo ad illam partem,quæ habet,natum ex fidalgo,& villana,esse quidem fidalgum,non tamen nobilẽ:& quod glos. ex illis verbis ibi colligit non dici nobilẽ,nisi qui ex vtroque parente est nobilis, cuius tamen contrarium est verũ, vt supra in secunda quæstione diximus, nempe quod natus ex nobili patre,& ignobili matre,est nobilis. Tũ quia est conclusio à plerisque omnibus recepta. Tum quia etiã probatur per principium eiusdem l.3. quatenus definit fidalguiã esse *nobleza,que viene por linaso*. Cũ ergo omnis definitio debeat conuenire definito, ita quod de quocũq; dicitur definitum,debeat dici definitio, secundum omnes, & per ipsam l.3.natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit fidalgus,& habeat fidalguiam,necessario cõsequitur quod est nobilis,& habet nobilitatem. Tum quia id ipsum probatur per l.2. [a] quatenus habet,quod omnis *fidalguia est gẽtilezza*,& præsupponit quod omnis *gentilezza est nobleza*. Cum ergo natus ex patre nobili, & matre ignobili,sit gẽtilis,erit quoque nobilis. Tum quia præfata l.3.non solùm probat huiusmodi fidalgum esse nobilem, sed etiam esse propriè nobilem:quia in vna parte probat quod fidalguia rectè definitur esse *nobilitas ex genere proueniens*,& in altera parte probat,quod genitus ex patre nobili,& matre ignobili est fidalgus, & habet fidalguiam. Cum ergo prædicta definitio constet ex illo verbo,*nobleza*, quod ponitur pro genere,& ex aliis,quæ ponuntur pro differentia,ex quibus duobus debet constare bona definitio,iuxta l.2. [b] & notata vtrobique per Bartholum communiter receptum consequitur quod verbum,*nobleza*, est genus ad fidalguiam. cui consequens est,quod omnis fidalguia est propriè *nobleza*, & omnis fidalgus propriè nobilis:& consequenter cũ per dictam l.3.fidalgus, de quo loquimur, sit species nobilis, propriè dicitur talis,quoniã genus propriè dicitur de omni sua specie, secundum Bald.communiter receptum. [c]

6 Respondeo secundo,ex prædictis inferri, quod illa l.3. non satis rectè intelligitur à sua glossa quatenus ait solum dici nobilem illum,qui ex vtroque parente est talis,neque ita intelligendum esse,vt velit dicere natum ex patre tantùm nobili,non dici propriè nobilem,quoniam per prædicta concluditur quod ipsamet l.3.probat cõtrarium. Quare dicendum est verum intellectum illius legis esse, quod natus ex patre tantùm nobili est quidem nobilis,sed cæteris paribus non adeo, ac si esset etiam ex matre nobili natus. Pro quo modo intelligendi facit, quod expedit iuribus conciliari, [d] & ita intelligere vnam legem,vt sibi ipsi non contradicat,nec secum pugnet. Et prædicta l.3.sibi contradiceret,secúmque pugnaret, nisi sic intelligatur.

7 Tum denique quod stylus Curiæ, & communis vsus totius orbis habet,quod maioris habeatur,cęteris paribus, natus ex vtroque parente nobili, quam natus ex altero tãtùm tali. Et ita ad mouendum Papam ad concedendũ gratiam,dicitur in libellis supplicibus, quod orator est nobilis ex vtroque parente. Et facit,& merito,quod duo vincula fortiora sunt vno. [e]

SVMMARIVM.

1 *Hæres,cui testator,etiam pro exoneratione suæ conscientiæ, mandauit,vt faceret,quòd confessarius vel alter diceret, non tenetur credere tali petenti sibi aliquid clam restituendum dari, nisi aliunde præsumatur de eo quod petitur testatorem sensisse.nu.4. Sed nec confessarius potest cogi,vt secreta reuelet.nu.3.*

1 *Captatoria voluntas non tenet:fallit in pia causa.*

2 *Vnius dicto vt credatur,is potest mandare, cuius solius dicto stare cogimur.*

2 *Legatarij persona cùm non est omnino expressa,vel certa, illi debet solui,de qua verisimilius est testatorem sensisse.*

CONSILIVM XVI.

CLericus quidam, posteaquam in suo testamento grauauit hæredem ad instituenda vel facienda certa anniuersaria,reuocauit illud onus,& adiecit aliud,scilicet vt faceret illa, quæ confessarius eius ei diceret pro satisfactione obligationum, quibus tenebatur. Quo mortuo hæres volens adimplere voluntatem defuncti, petit à cõfessario,vt diceret ei,quæ pia opera iusserat facere testator & ille respondit,vt traderet ei 400.scuta,vt ipse faceret ex illis,quæ sibi secreto commiserat testator.

1 Quæritur, an hæres teneatur ei credere, & tradere prædicta 400. Et pro parte negãte facit primò, quod voluntas captatoria non valet, [f] & prædicta voluntas testatoris videtur esse captatoria, quia pendet à voluntate tertij,iuxta l. *illa institutio*. [g] Secundò, quòd non videtur hæres teneri ad credendum confessario: vnde Bartholus, [h] dixit hæredem non teneri ad soluendum legatum inuentum scriptum in manu guardiani, ad quod se remittebat testator,nisi constaret illam schedulam esse testatoris: ergo:nec consulens tenebitur soluere, quod dicit confessa-

rius,

a *Ff.de fund. instruct. l.2.*

b *ff.de iust. l.2.§. dilum. ff. de iust.*

c *Le.2.C.de iure omn. iudic.*

d *C.a.cum ex peditat. de testib. li.6.*

e *Capit.2.de treug.& pac. Authen. ut quæ contra. ab intest.*

a *ff.consuluit. ff. de per.hared.& l.ut re mandata.C. mand.*

b *C. de dign. li.12.*
c *C. de incol. li.10.*
d *De nobilitate cap. 8.in princip.*

e *C de decurio.li.10.*
f *Cap.nouit. num.2.de iudic.*
g *De testam. in princ.*
h *De nobilit. ca. 18.nu.10.*

i *Arg.le fin. C. de natur. liber.*
k *Tit.21.par. 2.*

f *Le.captatoriæ ff de hæred. instit.*
g *ff de hæred. instit.*

h *In leg.filio scripserit ff de condition. & demonst.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

rius,nisi testator id ei dixisset. Tertiò, quod testator, qui relinquit aliquid dandum illi,cui voluerit dare Titius,videtur tacitum fideicommissum in fraudem legis relinquere.[a]

2 Pro parte autem affirmante facit primo l.*Theopompus*,[b] quatenus habet standum esse dicto illius,cui stari voluit is, cuius solius dicto & dispositioni standum esset. Secundo, quod l.*quem haredi*,[c] probat hæredem,cui dixit testator,*dato aliquid ei, cui dixero tibi*,teneri ad dandum ei, de quo testatorem intellexisse aliqua coniectura constiterit:vbi dicit Bartholus,quòd si testator reliquerit mille alicui,vt dētur ab illo illi,quem dixerit,legatario & hæredi,si eo mortuo dissenserit hæres, & legatarius, danda esse illa vni ex nominatis,qui verisimilius creditur fuisse nominatus à testatore, & ita creditur vni, etiam contradicente altero, propter verisimilitudinem. & in casu proposito disponētis dicto standum erat,qui iussit, vt staretur dicto alterius, qui dicit 400. scuta esse danda sibi ad quædam opera pia secreta.ergo standum est dicto eius, cum nemo possit dicere contrarium.

3 Tertio,quod dispositio captatoria ad pias causas valet iuxta cap.*cum tibi* & ei adnota.[d] vt Bartholus in hac ipsa specie dicit,[e] & in hoc casu agitur de relictis ad pias causas. Quartò,quòd confessarius non potest cogi ad dicendū causas & personas,ob quas,& quibus danda sunt illa 400.[f]

4 His pro vtraque parte adductis arbitror hæredē prædictum non teneri ad credendum dictis confessarij, nisi quo ad ea,quæ per aliquas coniecturas sunt verisimilia intentioni testatoris,per determinationem Bartholi,[g] quem sequitur Couarruuias.[h] Tum quia non constat,quòd prædicta dispositio fuit facta ad pias causas, nec confessarius illas exprimit,& quia videtur dispositio in alterius voluntate collata,etiam quo ad substantiam eius,& habet qualē qualem præsumptionem fideicommissi taciti in fraudem legis,iuxta d. l.*Lucius*,[i] & quod confessarius velit illa, vel aliquot illorum sibi retinere,& denique quod non est stādum eius dicto,nec aliis similibus,nisi quando per aliquas coniecturas dictum eius fieret verisimile,iuxta prædictam l.*quem haredi*.[k] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Debitor occultus testatoris,qui animo compensandi fecit, vt testator horum ignarus,minus quàm decreuerat,legaret, ab obligatione restituendi non liberatur.
1 Testari,& testari velle,diuersa.
2 Propositum in mente retentum parit abortum.

CONSILIVM XVII.

DEliberauit quidam reliquete 200.in suo testamento cuidam famulo suo debenti ei 50. clam minutatim sublata,& antequam relinqueret,dixit eidem se id deliberasse,qui respondit se ob id gratias agere,sufficere tamen, vt sibi solū relinqueret 150.idque fecit animo cōpensandi prædicta 50. sublata, quæ ex 200.sibi legandis remittebat. Testatore mortuo,& solū 150.legatis,quæsitum fuit an 50. quę debebat famulus,possit retinere vltra 150. legata loco aliorum 50.quæ legasset defunctus,si ipse non impedisset.

1 Respondetur,teneri famulum ad soluenda hæredi 50. quæ clam subtraxit,si receperit 150.sibi legata. Tum quia velle testari,vel legare,non est testari,neque legare, argumento textus cum glossa,[l] & ita non fuerūt ei legata 200. Tum quia licet mutare vltimam voluntatem vsque ad extremum vitæ exitum,[m] & ita quamuis legasset,potuit mutare illam voluntatem vsque ad mortem,quod & fecit.Tū quod constat testatorem noluisse relinquere plusquam 150.tempore quo legauit: & si prædictus famulus acciperet 150.& retineret ea cum aliis 50.subtractis,retineret 50. vltra contenta in legato, quod non licet. Tum quia si famulus posset retinere illa 50. cum 150.legatis, conferetur testator reliquisse 200.legando 150.& remittendo 50.cum remittere sit dare,[n] quod est absurdum dicere.

2 Nec prodest quidquam illud bonū propositum, quod habuit famulus, quia fuit occultum vti mentale ipsi testatori, & propositum in mente retentum parit abortum iuxta l.*si repetendi*,[a] cum multis allegatis. Salua,&c.

[a] *C. de condict. ob causam.*

DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO.

SVMMARIVM.

1 Statutum, quod vxore mortua sine liberis, vir lucretur partem dotis,non habet locum, si moriatur matrimonio non consummato.
1 Maritus pauper partem dotis lucratur,si vxor dives ante copulam obiit.

CONSILIVM I.

QVæritur, an quando coniux dives ante copulam carnalem, & post matrimonium per verba de præsenti contractum moritur, maritus lucretur partem dotis.[b]

1 Respōdeo,plurima posse adduci pro vtraq; parte quæstionis,quæ cōgerit Felinus,[c] super statuto, vt vxore mortua sine liberis maritus lucretur certam partem dotis, an habeat locum in vxore mortua ante matrimonium consummatum.

Licet autem Felinus ibi teneat communiorem & veriorem esse partem negatiuam, & multis videri poterit idem dicendum esse de negatiua huius quæstionis, quod de negatiua illius:ego verò in præsentia magis inclino in partē affirmatiuam huius, ea ratione, quòd præcipua ratio, qua Panormitanus ibidem citatus sequitur negatiuam illius, cessat in negatiua huius, & quod agatur hic de fauore pauperis successuri pro parte in hæreditate vxoris diuitis, & promissione legali pietatem magis præferente. Salua,&c.

[b] *Per authe. præterea. C. vnde vir & vxor.*
[c] *In rubr. de sponsalib.*

SVMMARIVM.

1 Spurius vatis ex damnata copula, puta ex sacerdote,ab intestato non succedunt nec parentes nec econtra, nec etiam fratres. nu. 2.itemque nec ex testamento.nu.3.& 4.nisi fuissent legitimati: quia tunc iuxta modum legitimationis successio attenditur. nu.4.in spuriis autem non ex damnata copula,sed vulgo quæsitis conceditur successio.nu.2.

CONSILIVM II.

AD sequentes quæstiones respondeo:Ad primam,prę-supponendo, quòd quando filius sacerdotis fuit in sacerdotio,vel in sacro ordine genitus,& consequenter ex damnato coitu natus, pater nihil de bonis filij habere potest: quia filiis spuriis ex damnato coitu natis non succedunt parentes, nec econtra parentibus ipsi spurij, iuxta authentica *quibus modis nat.eff. sui*,[d] tradit Panormitanus,[e] Nicolaus Vbaldus.[f]

2 Qui expresè definiuit etiam fratres nō succedere fratribus spuriis ex damnato coitu natis,licet secus in spuriis vulgo quæsitis,vt definiuit glossa recepta.[g]

3 AD SECVNDAM respondeo,quod sicut,vt prędictum est, spurij ex damnato coitu nati non succedunt suis parentibus, nec ecōtra ab intestatō, ita nec ex testamento,dicente Baldo,[h] quòd sicut non potest pater filium suum spurium instituere,ita nec filius parentem:& consequenter prædictus filius non potuit tertiam partem relinquere matri, nec filia eius debet habere aliquid ex ea, ratione huiusmodi ordinationis.

4 AD TERTIAM,quod ex prædictis infertur, nihil de bonis prædicti filij deberi suo patri, nec suis fratribus,nec sororibus,& quod tertia, quam reliquit matri, est impendenda operibus piis, scilicet monasterio S. Francisci. Quæ tria responsa intelligenda sunt præsupponendo, quòd prædictus filius,de quo loquimur,non fuit legitimatus eo modo, quo communiter legitimantur filij præsertim spurij ex damnato coitu nati,quorum legitimationes sunt in effectu quædam dispensationes, per quas habilitantur ad succedendum parentibus, vel ad capiendum inter viuos ab eis aliqua interdum ex testamento tantùm, interdum etima ab intestato: nam si esset ita legitimatus vt esset restituturus natalibus, & factus omnino legitimus, paulo aliter esset respondendum,iuxta §.fin.authent.*quibus*

[d] *§ illud.versiculo,vltima siquidem,collat.7.*
[e] *In c. tanta. nu.13. qui filij sint legitimi.*
[f] *In tract. de successiōe ab intest. 1.part. nu.41.*
[g] *In auth. si qua illustris. C. ad Orfitianum,& in §. nouissime. instit.eod. & in d. §. illud. d. auth. quibus modis nat. effic. sui.*
[h] *In authent. licet.C.de naturalibus lib.*

[a] *Le. Lucius. §. final. ff. de legat. 1.*
[b] *ff. de dote præl.*
[c] *ff. de rebus dub.*
[d] *De testam.*
[e] *In d.l.Theopompus.*
[f] *Arg.c. omnis. de pœnit. & remiss. & cap. sacerdot. de pœnitent. dist. 6.*
[g] *In d.l.Theopompus.*
[h] *In dicto ca. cum tibi. sub finem.*
[i] *§. fin.*
[k] *ff. de rebus dub.*
[l] *In l.in vendentis. C. de contrahend. emptio.*
[m] *Capi.cum Martha. de celebr.Missa. & ca.vltima voluntas.13. q.2.*
[n] *Ca.veniēs. 2. de testib.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a *ff. de natal. restitut.*

modis nat. eff. sui, & iuxta legē 2.3.& 4.[a] sed difficile & rarò fit hoc, vt in simili in d.l.2. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Clerico Romæ ab intestato morienti nec in fructibus ex beneficio receptis succedit Camera: vnde non illi, sed proximioribus si reperiri possunt, aliquin pauperibus sunt restituendi. nu. 2.

2 Alienæ etiam alienigenæ & ignoti defuncti qui habet prius inquirat de defuncti patria & propinquis, quibus non repertis, deducto eo quod sic inquirendo expendit, reliquum pauperibus, & non prius distribuat.

CONSILIVM III.

QVidā clericus obiit in Curia ab intestato, datis mutuo cuidam suo amico nonnullis pecuniis de reditibus suorum beneficiorum. Quæritur, cui teneatur is mutuatarius illas restituere.

1 Respondeo, quod præfatus D. consulens non debet restituere illas Cameræ Apostolicæ per partem bullæ Iulij III. à nobis translatam in tractatu de spoliis.[b]

b *Super c. nō licerat Papa. 12. q. 2. §. 6. in principio.*

2 Secundò, quod tenetur restituere hæredibus eius: illis enim debentur bona clerici morientis ab intestato Romę per dictam bullam Iulij III. quæ in hoc consonat iuri cōmuni.[c] Tertiò, quòd si ignorat hæredē eius, debet inquirere cuius esset patriæ, & si erat ei pater, vel mater, frater, vel soror, & his deficientibus alius proximior gradu, & restituere illa huiusmodi proximiori, deductis impensis, si casu oportuerit facere in inquisitione huiusmodi. Quartò, quòd non sufficit restituere illa pauperibus, vel piis locis, nisi casu quo non inuenirentur aliquis hæres, quod non est credibile: si autem per debitam diligentiam adhibitā nullus inueniretur hæres, tunc deberet restituere illa pauperibus, vel aliis operibus piis.[d]

c *Authen. de hared. ab intest. collat. 9. & institu. de hared. ab intest. veni.*

d *C. a. cum tu. ad illa gloss. de vsur.*

SVMMARIVM.

1 Extrauagans Iulij III. qua statutum est, ne debita, nec legata pia facta à beneficiario tempore infirmitatis soluantur ex fructibus nondum exactis subdura visa fuit, nec habet locum, vbi semel tantùm collector spoliorum fuit deputatus. nu. 3.

2 Fauorabilis censetur illa lex & dispositio, per quam res reducitur ad pristinam suam naturam.

3 Consuetum ad hoc vt quid dici possit, necessario requiritur, quod saltem bis fuerit factum: idem de solito contra Bartholum probat Decius. fallit in illo vnico actu, qui fortitus effectum causam habens successiuam, multo tempore continuauit.

CONSILIVM IIII.

BEneficiarius quidam in terris, vbi tantùm semel collector Apostolicus positus fuit, obiens mortem, reliquit multa debita, & multos fructus sui beneficij inexactos. Quæritur an ex eis possit creditoribus satisfieri.

1 Extrauagās fe. re. Iulij III. publicata anno 1550. mēse Iunio perdura visa fuit multis iam inde à principio promulgationis eius, vt dixi in tractatu de redit. eccles.[e] ita quod arbitror nō fuisse receptam in Galliis, nec etiam in Hispaniis, & minus extensionem eius, quā publicauit anno 1550. mense Augusto, qua statuit ne soluerentur debita beneficiarij contracta, neque legata pia tempore infirmitatis facta ex reditibus nondum exactis.

e *qu. 1. mon. 26. nu. 4.*

2 Ex hoc sequitur, constitutionem, quæ illas tolleret, vel limitaret, dignam fore fauore, quia per eam fieret reuersio rei saltem ex parte ad suam pristinam naturā, quod est fauorabile,[f] & consequenter tertiam præfati Iulij extrauag. publicatam anno 1551. mēse Iunio, quæ limitat illas ne habeant locum terris, vbi non cōsueuerunt à S. Sede Apostolica poni collectores, videtur esse fauorabiliter interpretandam.

f *C. ap. ab exordio. 35. dist. le. si vnius. §. pactus ne peteret. ff. de pact.*

Quò fit, vt videatur resoluendum, quod in casu presenti non habeant locum præfatæ duæ constitutiones. Tum quia tamquam exorbitātes à iure communi debēt restringi.[g] Tum quia per hoc res in sua pristina natura conseruatur, quod est fauore dignum, vt prædictum est.

g *Reg. qua à iure. lib. 6.*

3 Tum quia non fuit in loco præfato nisi semel positus collector: & ita non potest dici, quod ibi consueuerunt poni collectores: quia ad hoc, vt aliquid dicatur consuetū, est necessarium quòd saltem bis sit factum, secūdum omnes per l. 3.[a] immo etiam ad hoc, vt dicatur solitum, vt efficaciter probat Philippus Decius,[b] contra Bartholum.[c] Tum quia verba præfatæ tertiæ extrauagantis concipiuntur in numero plurali ibi, *In quibus collectores præfati deputari, seu esse non consueuerant.* & pluralis locutio saltem duo requirit.[d] Tum denique quod licet vnus actus fortitus effectum habens causam successiuam, multo tempore continuatus faciat dici rem consuetam, iuxta textum singularē in cap. *cum de beneficio*,[e] cōstitutio tamē collectoris, de qua in casu proposito, non fuit fortita effectum, neque continuata, vt in facto proponitur, &c.

a *C. de epis. audien.*
b *In vsib. de consuet.*
c *In leg. nemo mala. ff. de adim. & tra. & leg.*
d *C. a. plurib. de reg. iu. li. 6. cum concordan.*
e *De præb. c.*

SVMMARIVM.

1 Clericatus ad hoc vt dicto vnius probetur, requiritur vt deponat se vidisse illum ab Episcopo ordinari, seu nec sufficit, si agatur de tertij præiudicio: sed & coniectura procedens ex eo, quòd pileum clericorum gestaret, & cantaret in choro, est debilis, cùm multi laici id faciant. nu. 4.

2 Clericus in minoribus non beneficiatus licitè potest exercere ea omnia, quæ licēt laicis: immo & in sacris cōstitutus, ad se & suos honestè sustentandum, potest aliquam honestam exercere negotiationem. Vnde nec bona, quæ sic quæsita morientes relinquūt, sunt spolium Camerę Apostolicę reseruatum. nu. 3.

CONSILIVM V.

N. Prætensus clericus negotiationem ad se suósque sustentandum exercendo aliqua bona mobilia & immobilia sua industria sibi comparauit: post cuius mortem spoliorum commissarius prætendit illa esse spolia, & consequenter ad Cameram pertinere, probando per vnum testem, qui erat prædicti N. inimicus, ipsum fuisse clericū, & per alios multos, quod gestare solebat pileum rotundum, & canebat in choro Ecclesiæ. Quæritur, quid iuris.

1 Quod bona præfati prætensi clerici non sint spolia, neque ex eis debeant illa colligi, facit primò, & quidem, peremptoriè, quòd non probatur fuisse clericus, vt in facto proponitur: quandoquidem nullæ literæ suæ ordinationis ostenduntur, nec ex confessione ipsius, qui iam mortuus est, potest id constare: & quòd solus vnus testis dicitur id affirmare, quod nihil prodest. Tum quod oportet vt dicat se vidisse illum ordinari ab Episcopo, quod raro contingit in ordinatione primæ tonsuræ. Tum quod dicitur esse inimicus, & ita non est ei credendū. [f] Tum quod testimonio vnius, quantæcūque sit dignitatis, in præiudicium tertij nō creditur.[g]

f *Ca. cum l. de accusat. per tot. simon.*
g *Cap. quia frater. de testib. li. 2. & in cap. 17. de probat. l. Cap. 21. 22. 210.*

2 Secundo, quod omnis clericus nondum ordine sacro initiatus, & cathēs beneficio, potest sine vllo peccato exercere omnia illa, quæ potest laicus, vt tradit Panormitan.[h] & nos latius declaramus in Manu. confess.[i] at præfatus assertus clericus nullo sacro ordine erat initiatus, neque beneficiatus: ergo potuit negotiari, mercari, ferre arma, & facere alia, quæ alius laicus, & consequenter nō possunt eius bona capi ratione negotiationis: & certè in Hispania & Gallia Reges defenderent illum, ne vocaretur super hoc ab vllo iudice Ecclesiastico.

3 Tertiò quòd etiam clericus in sacris constitutus potest exercere negotiationem aliàs honestam, ad se & suos honestè sustentandum, iuxta glossam,[k] quam etiam nos ad hoc citamus, & sequimur vbi supra: & in facto præsupponitur eum vsum fuisse aliqua viuendi arte honesta ad se suosque sustentandos, ergo, &c.

k *In extrauag. 27. fol.*

4 Quartò, quòd debilis coniectura est gestatio pilei rotundi ad probandum clericatum: cùm plurimi laici etiam coniugati illum vbique gentium deferant, præsertim ij, qui sunt cursores, & in chotis Ecclesiarum solent officia diuina cantare, quod fecisse, dum viueret, præfatum clericum in facto proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Fiscus nec etiam in vita delinquentis aliquid consequi potest, si vltra fideicommissum concurrat alienandi prohibitio.

CONSILIVM VI.

AN succedat fiscus in bonis prohibitis alienari, si vsufructuarius damnatur propter maleficium patratum, & facinus commissum?

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Respondeo, quod non, etiam quo ad vitam prohibiti iuxta l. *Statuu*: [a] quia passim admittunt Doctores, quod vbicumque vltra fideicõmissum concurrit alienandi prohibitio, fiscus nec in vita delinquentis aliquid consequi possit, vt post Bartholum, Paulum, Alexandrum & Angelũ tradit Crotus, [b] Ripelũ, [c] Curtius Iunius. [d] Roland. cons. 98. nu. [e] Peronius, [f] Bossius, [g] Iulius Clarus testans de cõmuni, [h] Alexander, [i] Ruinerius. [k]

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum inter successorem & prædecessorem debent secundum communem diuidi, prout inter proprietarium & vsufructuarium finito vsufructu fit, seu inter fideicommissarium, & eum cui hæreditas cedente die fideicommissi restituitur. nu. 5. & sic præcessor debet habere fructus, qui reperiuntur collecti, vel cœperunt deberi ante eius obitum, reliqui spectant ad successorem. num. 7. & hoc dummodo in loco non adsit alia particularis consuetudo, vel statutum. num. 1. quia hæc sunt primo loco attendenda. nu. 4.*

2 *Anni initium varie secundum diuersas materias, regiones, & prouincias computatur. & nu. 6.*

CONSILIVM VII.

ANno Domini 1571. de consensu bon. mem. Card. Vuarmiensis fuit deputatus in episcopatu Vuarmiensi auctoritate Apostolica cum futura successione coadiutor N. cui fuerunt reseruata omnia incerta iura, & emolumenta dicti episcopatus. Reliqui reditus certi, qui in censibus annuis à colonis dicti episcopatus certis anni festiuitatibus persolui solitis consistunt, per eumdem Cardinalẽ, seu eius œconomum exigebantur, vt priùs, & fuerunt exacti vsque per totum annũ 78. Demum, sicut Domino placuit, quinta Augusti anno 79. Cardinalis decessit.

Quæritur, num census anni 79. qui proximè mensibus Septembris, Octobris, Nouembris, & Decembris exacti sunt, vsque ad diem obitus pro rata parte Cardinali, vel eius hæredibus debeantur.

1 Pro huius decisione præsupponendum primò, quòd circa diuisionem fructuum beneficiariorũ faciendã inter prædecessorem & successorem tres opiniones sunt. Prima communis, quã tenet glossa, [l] prout habet Couarruuias, [m] qui citat multos, qui apud eum videri possunt, quam etiã nos sequimur in tractatu de red. eccles. [n] quæ habet diuisionem eorum esse ita faciendam inter eos, ac inter vsufructuarium & proprietarium finito vsufructu, de qua in l. *si vsufructuarius*. [o] Secunda est, quæ habet esse faciendam, ita vt debet fieri fructuum rerum dotalium inter maritum & vxorem facto diuortio, vel inter hæredes eorum, de qua traditur in l. *de diuisione*. [p] Tertia, quã nos insinuauimus vbi supra, quod est facienda secundum statuta & consuetudines prouinciæ, & episcopatus.

2 Secundò, quòd annus fructuum, de quorum diuisione dubitatur, in variis regionibus vel prouinciis varium principium habet: nam alicubi incipit à die Circũcisionis, alicubi à festo Diui Martini, & quod aliter incipit annus fructuum diuidendorum quo ad diuisionem faciendam inter virũ & vxorem. vel hæredes eorũ, facto diuortio, & aliter quo ad diuisionem fructuum diuidendorum inter præcessorem & successorem beneficij.

3 Quo ad hanc enim incipit à die præstituto à lege, statuto, vel cõsuetudine, licet varia variarum regionum, quo ad illam autem incipit à die traditionis fundi, vel prædij dotalis, vt patet ex l. prædicta *de diuisione*. ff. fol. matrim.

4 His præsuppositis, respondeo primò, quod constitutiones, siue statuta, & consuetudines prouinciæ, vel episcopatus Vuarmien. si quæ sunt, debent seruari, argumento, [q] & l. 2. [r] & notatorum in cap. *cum omnes*, [s] & in l. *omnes populi*. [t]

5 Secundò, quòd cessante iure particulari, mihi videtur seruanda prima opinio, scilicet, quod debeat fieri diuisio fructuum inter præcessorem & successorem beneficij eo modo, quo est facienda inter vsufructuarium & proprietarium finito vsufructu, [u] amit. vel etiam inter fideicommissarium, & eum qui restituit fideicommissum, cedente die restitutionis faciendæ, [x] & consequenter præfatus Illustrissimus attento solo iure cõmuni deberet habere omnes fructus collectos, vel debitos ante suam mortem, & reliquos omnes successor eius, non habita ratione partis anni, qua vixit. Tum quia hæc est, vt dixi, communis fere omnium opinio. Tum quia, vt nos diximus vbi supra, nullus textus, nec vlla ratio cogit, vt discedamus ab ea. Tum quia rationi omnium fortissimæ, quæ pro secunda opinione fieri potest, nos ibi respondemus, & ob id discessimus ab opinione præfati Couarruuias & aliorũ paucorum, qui dixerunt diuisionem præfatam esse faciendam instar diuisionis faciendæ inter virum & vxorem, vel hæredes eorũ, facto diuortio.

6 Tertiò, quòd annus vario modo circa varias materias & varia proposita incipitur: nam annus, quem aliqui appellant legalem, & apponitur instrumentis notariorum, secundum vsum Romanum, & Hispaniæ, incipit à Natiuitate Domini, & in Gallia, & Anglia à die Annunciationis, vt tradit Speculator, [a] & Rota. [b] Cùm autẽ statuitur annus ad aliquid faciendum, cõputatur à die, quo potest, vel debet incipere illud, vt est in cap. *cum sit Romana*, [c] & aliis similibus & quo ad diuisionem fructuum inter virum & vxorem, facto diuortio, incipitur à die traditionis fundi dotalis, [d] & quo ad diuisionem fructuum inter Episcopum vel alium habentem priuilegium accipiendi fructus primi anni beneficij vacãtis incipit à die vacationis, vt dicit glo. [e]

7 Quo ad diuisionem autem faciendã inter præcessorẽ & successorem beneficij non videtur iure communi cautum, à quo tempore incipere deberet, immo nec videtur necessarium id inquirere, vel scire, secundum opinionem, quam sequimur, scilicet, quòd diuisio debeat fieri inter eos, ac inter vsufructuarium & proprietarium: quia secundum illam præcessor debet habere fructus, qui fuerunt collecti, vel cœperunt deberi intra tempus, quo ipse habuit beneficium, & reliquos successor. Secundum autem alteram opinionem, quæ tenet illam faciendam, vt debet fieri inter virum & vxorem facto diuortio, debet incipere à die acquisitionis beneficij, vel vacationis eius, aut à die statuto per constitutionem, vel consuetudinem particularem, secundum quam, vt prædiximus, alicubi incipitur à Kal. Ianuarij, alicubi à die omnium Sanctorum, vel Beati Martini: sed, vt prædixi, hæc inquisitio non est necessaria iure communi, secundum communem opinionem, quam sequimur, quam etiã in monit. 13. fuimus sequuti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum separati à solo, etiam non exacti de iure spectant ad beneficiarium Roma defunctum, & eius legitimos hæredes, quales in foro conscientiæ non sunt diuites, nec in vtroque foro illegitimi: nec Episcopus de eis potest disponere: licet morientium extra Vrbem sint iure communi reseruati Cameræ Apostolicæ per bullam de spoliis. nu. 2.*

CONSILIVM VIII.

AD quæstionem respondetur primò, quod iure cõmuni fructus beneficij collecti, vel à solo separati nondum exacti pertinent ad beneficiariũ, vel ad iustos hæredes eius, & non ad dispositionem ordinarij, qui nihil potest disponere de illis vltra id, quod ei iure reseruatur. Dixi, *iustos hæredes*, quales non essent illegitimi, vt statuit Pius V, in extrauagante *quę ordini*. relata à nobis in comment. de spoliis, [f] neq; alij homines profani diuites quo ad forũ conscientiæ, vt diximus vbi supra, super bulla Iulij III. [g]

2 Et ita nihil potest de illis disponere ordinarius, neque Papa disponit: quia licet spolia pertineant ad eum iure cõmuni, per bullam tamen prædicti Iulij III. spolia morientium in Romana Curia pertinent ad hæredes prædictos.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 16. sess 25 de regularibus, Concilij Tridentini.*

2 *Religionem ingresso, & ante professionem exeunti, vel morienti donata restituuntur ex decreto Concilij Tridentini.*

3 *Monasterij non fiunt bona morientis ante professionem.*

CONSILIVM IX.

AN decretum Concilij Tridentini, [h] dum disponit, quod monialibus abeuntibus ante professionem omnia restituãtur, procedat etiam in morientibus ante emis-

a § Cornelius. ff. de iur. fisci.
b In l. filiusfamil. §. diuus. nu. 30.
c Nu. 47. versic. item expressa. de leg. 1.
d In consil. 220. num. 11. c 19. li. 2.
e Quæst. 41. nu. 5.
f De bonis publ. nu. 14. in prælt. crimina.
g In sua prax. crimin. in §. fin. li. 5. q. 72. vers. 32 quæro numquid in confiscatione.
h In cons. 23. nu. 3. li. 1.
i Cons. 124. nu. 3. li. 2.
k Cap. si propter. de reser. li. 6.
l In l. 1. ca. 25. var. resol.
m In qu. 2. men. 15.
n ff. quibus mod. vsusfruct. amitt.
o Et l. diuortio. ff. solutio. matrim.
p In l. Heremnius. ff. de vsur.
q Cap. fin. de consue.
r C. quæ sit long. consuet.
s De constit. ff. de iust. & iur. & in le. de quibus. ff. de legibus.
t In auth. de mandat. princip. in fin. collat. 1.
u Prad. l. si vsufructuarius. ff. quib. mod. vsusfruct.
x Le Heremnius. ff. de vsur.
a In cap. de instrum. edict. volum. 1.
b Decisione 3. & 4. de iud. in nou. & n. 17. eodem in antiq. & 2. de verbor. sign. fi. in antiq.
c De appell. l. ita enim rescripsit. ff. ad le. Aquil.
d Le. de diuisione. ff. solutio matrim.
e Inter si propter. cerã. primi anni. de rescript. li. 6.
f §. 19. nu. 1.
g §. 6. nu. 3.
h Sess. 25. ca. 16. de regul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sam professionem,an verò,quæ data sunt,remaneant monasterio?

1 Respondeo affirmatiuè, quod illud decretum perinde habet locum in monachis morientibus ante professionẽ, ac in abeuntibus ante illam. Tum quia etiam morientes dicuntur abeuntes,iuxta illud Terentij in Phormione, *ea mortem obiit,& de medio abiit*. Tum quia eadem ratio est de abeunte per mortem,& de abeunte per exitũ:ratio enim, quare abiens per exitum debet habere ea, quæ dedit ante professionem,est,quod ante illam non erant facta monasterij, secundum omnes: & constat secundum plerosque omnes, quod ea quæ morientis erant ante professionem, non fiunt monasterij, vt latius tradimus nos post alios in commen.2.de reg.[a] vbi scribuntur alia necessaria quo ad confirmandum hoc respõsum,quæ quia ibi videri possunt, frustra hic inferentur. Salua,&c.

a *Super cap. non dicatis. 12. q 2. sum 49. & seq.*

DE SEPVLTVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturæ ecclesiasticæ locum potest ab eo,cui cõpetit libera facultas ad sepulturam in sua Ecclesia admittendi,concedi alicui,ad effectum,vt ei liceat mortuos suos ibi sepelire. Quod si velit ita concedere,vt alij non possint ibi sepeliri, requiritur eadem solemnitas,quæ in alienatione rei Ecclesiæ.loci autem dominium, cùm sit sacer,nullo modo potest in alterum trãsferri. idem etiã dicitur de constructione sepulchrorum.nu. 3.*

2 *Exempti regulares,eorumve loca non comprehenduntur constitutione Episcopi,etiam facta in Concilio prouinciali.*

CONSILIVM I.

QVæritur, an constitutio Concilij prouincialis, ne sepulturæ locus quouis nomine cuiquã detur, neve sepulchra fiant in vlla quauis Ecclesia sine Episcopi consensu,valeat,nec sit hoc decretum contra regulares mendicãtes exemptos,& alios qui habent priuilegia sepeliendi in Ecclesiis suis.

1 Ad has quæstiones videtur dicendum in primis, quod locus sepulturæ dari potest tribus modis.Primò, vt is, cui datur,fiat dominus eius.Secundo,vt habeat ius sepeliendi in eo mortuos suos,& impediendi,ne alij sepeliant in eo. Tertio, vt possit sepelire aliquem in eo, vt satis videtur colligi ex textu in cap.*abolenda*, [b] & notatis per Innocentium,Panormitanum & alios ibi,& ex clem. *dudum*,[c] cum ei annotatis per Card.& alios.[d] Secundo,dicendum,quod primo modo nulli potest dari locus sepulturæ etiam cum auctoritate Episcopi:quia rei sacræ dominium nullus potest habere,[e] & quod secundo modo non potest dari sine auctoritate Episcopi,neque cũ illa sine iusta, causa & seruata forma in alienandis rebus Ecclesiæ seruanda:quia licet per illum modum non transferatur rei dominium, non transfertur tamen vsus eius, & quoddam ius sepeliendi: quod fieri nequit, nisi seruatis canonibus de non alienandis rebus Ecclesiæ, de quibus capit. *fine exceptione*. [f] Tertio verò modo potest dari à quolibet habente liberam sepulturam,vel ius admittendi ad sepulturam in sua Ecclesia, per prædictam Clementinam & ei adnotata,sine auctoritate speciali Episcopi per auctoritatẽ quam habet à iure cõmuni,vel priuilegio aliquo legitimo.

2 Tertio dicendum,quod prædicta cõstitutio nihil præiudicat exemptis,cùm Prouincialis non sit superior eis, & extra suum territorium sua lex non ligat.[g]

3 Quarto, quod idem videtur dicendum de concessione facultatis faciendi,vel construendi sepulchrum, quod dictum est de seruando modo dandi alicui locum sepulturę, cum de similibus idem debeat esse iudicium. [h] Salua, &c.

b *De sepult. c. huius mo.*

d *De sepult.*

e *Liter stipulantem. §. sacram ff. de verbor. oblig. & §. sacra. Instit. de rerum diui.*

f *12. qu.2. & capi. nulli. de reb eccle. non alien.*

g *Ca.2. de cõstitu. lib.6. & l. fin. ff. de iurisdict. omniũ iudic.*

h *l.e. illud. ff. ad l. Aquil. c. dudum. 2. de elect.*

SVMMARIVM.

1 *Sepulturam filio impuberi nec viuo,nec mortuo eligere potest pater,nisi consuetudo aliter se habeat,& nu.4. licet ipse teneatur ad funeris expensas,positq; pro eo institutiones & substitutiones facere.nu.2.*

3 *Sepulturæ electio est quid spirituale:ad quæ in filium non se extẽdit patria potestas,efficq; actus vltimæ voluntatis, vnde vsque ad mortem potest mutari.nu.3.*

CONSILIVM II.

QVæsitum est, an valeat electio sepulturæ facta à patre sibi, & familiæ suæ, omnibus viuentibus, in Ecclesia fratrum Prædicatorum, omissa Ecclesia, in qua alias de iure erat sepeliendus,ita vt eius filius impubes,qui postea mortuus est,sit sepeliendus in ea.

1 Respondetur,quòd non, si consuetudo terræ non habet vt pater possit eligere sepulturam filio impuberi, per capitulo *licet*, de sepult.libr. 6. vbi est casus de hoc expressus.

Contra quam tamen responsionem videntur facere quatuor. Primum opinio Vincentij Lapi,Goffredi,& Hostiensis,quos ait Dominicus,[a] contrarium tenuisse, scilicet quod pater potest impuberi filio eligere sepulturam, etiam si consuetudo id non haberet.

2 Secundò argumenta, quibus illi Domini mouebantur,scilicet,quòd pater potest facere filio impuberi testamentum, [b] & substituere illi etiam in bonis maternis, [c] & tenetur facere impensas eius funerales.[d] Tertiò, quod eadem vel maiore ratione videtur posse illi eligere sepulturam, quam facere prædicta tria, cùm videatur minus præiudicialis. Quartò,quòd prædictum capit. *licet* solum videtur loqui de patre eligente sepulturam filio impuberi mortuo:& in casu proposito videtur agi de patre eligente sepulturam filio impuberi viuo.

Sed ad horum primum respondetur, quod prædictorum Doctorum citatorum opinio fuit correcta in prædicto capit.*licet*.quod ipsi non viderunt: quia fuit compositum à Bonifacio VIII. ante quem ipsi scripserunt, vt videre est in nomenclatura scriptorum ecclesiasticorum.

3 Ad secundum autem respondetur, quod,licet laborauerint Doctores in reddenda ratione, cur pater possit facere filio impuberi tria prædicta, & non eligere sepulturam, nisi consuetudo terræ id habeat, vsque ad Ioannem Immolensem, post eum tamen facilè reddidetũt eam Dominicus & Franceus, scilicet, quod prædicta tria, quæ potest facere pater filio impuberi, sunt temporalia:eligere autem sepulturam est quiddam spirituale, & constat patriam potestatem non extendi ad spiritualia filij, sicut ad temporalia eiusdem,per cap.*si annum*. [e] Per quod soluitur etiam tertium,quod fundatur in rationis identitate, cùm per hoc appareat esse longè diuersum.

4 Ad quartum autem respondetur negando, quod prædictum cap.*licet*.debeat restringi ad patrem eligentem sepulturam filio impuberi mortuo, & non extendi ad patrem eligentem illam filio impuberi viuo. Tum quia generaliter loquitur de patre eligente sepulturam filio impuberi,non se restringendo ad mortuũ, neque viuum, & ita est intelligendum generaliter de viuo,& mortuo.[f] Tũ quia non potest dari ratio, cur pater potest eligere plus viuo, quam mortuo: immo in vtroque casu vt plurimum eligitur sepultura morituro, antequam moriatur. Tum quia magis prohibetur electio sepulturæ viuo,quàm mortuo,argumento cap.1.[g] quatenus grauissimè prohibet, ne quis viuus inducatur ad eligendum sepulturam sub voto, vel iuramento,vel promissione de non mutãdo illam electionem.

5 Tum quod electio sepulturæ est actus pertinens ad vltimam voluntatem,vt aiunt Doctores, præsertim Dominicus,& Francus,[h] & potest vsque ad finem vitæ reuocari,sicut vltima voluntas, iuxta cap. *vltima voluntas*, [i] & ita qui eligit sepulturam viuo, eligit in effectu mortuo, cùm non sit ante mortem sepeliendus, cúmque possit illa electio ante mortem reuocari:quandoquidem testamenta,& vltimæ voluntates morte confirmantur. [k]

a *In d.c.hos*

b *Ca. si pater. de testa. lib.6.*

c *Leg. ult. de vulg.*

d *In fin. ff. de mort. vers.*

e *De iudic. lib. 6.*

f *Arg. lib. pretio. ff. de public. in rem act. ca. filia. de maior. & obed.*

g *De sepult. lib. 6.*

h *In d. ca. licet.*

i *13. q. 2.*

k *Capitulum Martha. §. verum. de celebra. Miss.*

SVMMARIVM.

1 *Sepeliri debet in loco sacro extractus de ventre matris, si fuit, licet non solemniter baptizatus, perinde ac quilibet alius solemniter baptizatus,cùm æquè & tantùm sacramentum recipiat vnus,ac alter.*

2 *Sacramentalia vt Catechismus,Exorcismus non conferunt gratiã ex opere operato.*

CONSILIVM III.

AN infans baptizatus rectè intra vel extra ecclesiam sine solẽnitate solita,moriẽs antequã illa suppleatur,

possit

Universidad de Deusto
Biblioteca

posſit iuſtè in Eccleſia vel cœmeterio ſepeliri cum cruce & aliis ſolitis adhiberi ſepulturæ infantis ſolemniter baptizati?

1 Reſpondeo, quòd ſic. Tum quia id colligitur ex Hoſtiẽſi in ſumma, [a] quatenus habet, puerum ex ventre matris mortuæ extractum ſepeliẽdum eſſe in loco ſacro, ſi extractus fuerit baptizatus; & certum eſt eum intellexiſſe de baptizato in neceſsitate ſine ſolita ſolemnitate, nec eſt qui contradicat ei. Tum ob illam firmiſsimam rationem, quod ſtandũ eſt regulæ, niſi probetur contrariũ. [b] At regula eſt, quod omnis Chriſtianus debet in loco ſacro ſepeliri, [c] & cõſtat prefatum puerũ eſſe Chriſtianũ, & charactere Chriſtian. inſignitũ per *c. quẽadmodũ*. [d] & nullo iure ſpeciali prohibetur, quòd nõ poſsit & debeat ſepeliri cum ſolemnitate crucis & luminariis, inſtar aliorũ infantium baptizatorum ſolemniter. & probatur ea ratione inſolubili, quod is tam Chriſtianus eſt, quàm ille, & quòd tantam gratiam ſacramentalem habet, ſicut ille.

2 Nam ſacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato; quia id ſola ſacramenta efficiunt, ſecundum omnes, [e] & puer ſine ſolemnitate baptizatus tantùm ſacramentum percipit, quantùm ſolemniter baptizatus: quia exorciſmus, & alia quæ fiunt in baptiſmo ſolemni, non ſunt ſacramenta, ſed ſolùm ſacramentalia, quæ Eccleſia fieri præcipit, ſecundum S. Thomam & alios; [f] eſt etiam tanto Chriſtianiſmi charactere inſignitus hic, ac ille: ergo non eſt cur non debeat ſepeliri, vt Chriſtianus, quemadmodum ille. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ob debitum, ſi moritur contritus, coram Deo eſt abſolutus, ſecus coram Eccleſia: quia ante abſolutionem non eſt ſepeliendus in ſacro: abſolutus autem etiam a parocho, & ſepultus, non eſt exhumandus, ſed hæredes cogendi vt ſatisfaciant num. 1.*

2 *Abſolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochꝰ prodeſt etiam quo ad forum exterius.*

CONSILIVM IV.

AN excommunicatus propter debitum deſcendens ex delicto, vel contractu; mortuus ante ſolutionem, debeat ſepeliri in ſacro, vel ſepultus debeat exhumari, cũ ante mortem oſtenderit ſigna contritionis.

1 Reſpondeo, quod etiam ſi huiuſmodi excommunicatus ante mortem oſtendiſſet ſigna cõtritionis, & non fuiſſet abſolutus à parocho, non erat ſepeliendus in loco ſacro, donec obtineretur abſolutio ab eo, à quo ſanus debebat abſolui: abſoluendus enim erat ab eo, qui eum ſanũ poſſet abſoluere, vt eſt caſus in c. à nobis 2. de ſent. excõ. per quem textum à contrario ſenſu, & in c. fi. [g] in ſenſu directo probatur, quod, qui non ſolùm monſtrauit ſigna cõtritionis, ſed etiam fuit abſolutus à parocho, potuit in ſacro ſepeliri, & aliis ſuffragiis Eccleſiæ iuuari. vnde in caſu præſenti poſſunt hæredes mortui cogi ad ſatisfaciendum eis, quibus ille debitor erat ex maleficio, vel contractu, per præfata duo iura.

2 Scio tamen poſſe aliquibus moueri ſcrupulum ſuper probatione huiuſmodi abſolutionis, quòd illa ſolum forũ conſcientiæ ſpectare videatur: eum dictum c. fi. loquatur de abſolutione in forma Eccleſiæ. Item quod per aliquot bullas Apoſtolicas & iobelæa datur poteſtas abſoluendi; quæ tamen non prodeſt, niſi quo ad forum conſcientiæ, ſi aliud in eis non exprimitur: ex quo clarè ſignificãt, abſolutionem per contritionem contingentem ſufficere quo ad Deum; abſolutionem autem, quæ fit per preſbyterũ, ſufficere etiã quo ad forũ exterius: quod & nos diximus in Ma. [h] Hi tamẽ ſcrupuli ſatis tolluntur ex eo, quod præfata duo cap. ponunt differentiã inter abſolutionem quo ad Deum per ſolam veram contritionem, & eam quę fit per ſacerdotem poſt contritionem. Itaque concludo, non eſſe exhumãdum iſtum mortuum, ſed hęredes eius compellendos ad ſatisfaciendum.

SVMMARIVM.

1 *Immunis à peccato eſt, qui poſt Concilium Tridentinum ſepelit excommunicatum, & interdictum abſolutum: tamen in articulo mortis à ſimplici ſacerdote: Item & excuſandus eſt qui ante Concilium Tridentinum bona fide idem feciſſet n. 3. quod ſi non erat adhuc denunciatus, poterat etiam non abſolutus ſepeliri ex beneficio extrauagantis ad euitanda. n. 2.*

CONSILIVM V.

AN qui ſepelierunt mortuum excommunicatũ, vel interdictum, abſolutum in articulo mortis à ſimplici ſacerdote, peccauerint?

1 Reſpondeo primò quòd non, ſecundum ſententiam, quam aliàs tenendam diximus poſt Concilium Tridentinum. [a] Præterea quia; vt in c. fi. [b] probatur, qui non ſolũ monſtrauit ſigna contritionis, ſed etiam fuit abſolutus à parocho, poteſt in ſacro ſepeliri, & aliis ſuffragiis Eccleſiæ iuuari.

2 Secundò, quòd idem eſt dicendum ſecundum antiquiora iura, ſi mortuus excommunicatus, vel interdictus, nondum erat denunciatus: quoniam communicans excõmunicato, vel interdicto viuo, vel mortuo, nondum denũciato non peccat, per extrauagantem Martini V. relatam à nobis fideliter in noſtro Man. conſeſſ. [c]

3 Tertio, idem eſſe dicendum, ſi erat denunciatus abſolutus in articulo mortis ab aliquo ſacerdote ſimplici etiã ſecũdũ antiquiora iura, ſi bona fide id fecerunt: quia probabiliter credere potuerunt ſuffeciſſe abſolutionem ſimplicis ſacerdotis, cùm iura ipſa dicãt eam ſufficere ſine limitatione. Fundamentis alterius opinionis ſatis reſponſum eſt ibi, ad effectum probabiliter credendi illum fuiſſe bene abſolutum, quod ſufficit ad excuſandum à peccato trãſgreſſionis legis humanæ male: ſed bona fide intellectæ, per dictum ſingulare Innocentij, [d] & allegata per Felinum. [e]

SVMMARIVM.

1 *Contritus mori in dubio non preſumitur, qui moritur in actu peccati: vnde nec debet Eccleſiaſtica ſepulture tradi. num. 4.*

2 *Sepeliri regulariter debet omnis, qui in Quadrageſima confeſſus eſt, & in Paſchate communicauit, niſi conſtet eum in peccato mortali mortuum fuiſſe.*

2 *Meretrix olim quę fuit, ſi in Paſchate communicauit, reperta in domo olim amaſij nocte ab amaſio occiſa, in dubio debet preſumi mortua non in actu peccati, ſed cõtrita: vnde & ſepelienda.*

3 *Occiduntur cùm aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel etiam aliter, in dubio preſumuntur inuocato nomine Ieſu, & ſic contrite mortui; vnde & ſepeliendi.*

CONSILIVM VI.

AN priuari debeat ſepultura eccleſiaſtica meretrix, quæ in Paſchate confeſſa eſt, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus cõfoſſa, & mortua in domo cuiuſdam ſui amici; nulloque pacto conſtare poteſt, quod mortua fuerit contrita, vel cõtritionis ſigna dederit, cùm id nocte acciderit, & clauſo oſtio: certum tamen eſt illam ab illo amico iugulatam fuiſſe.

1 Reſponderur neruoſè vrgere pro parte affirmante c. *fures*. [f] quatenus probat, furem, qui furando occiditur, & latronem, qui prædando occiditur, nõ eſſe ſepeliendos in ſacro. ex quo Ioannes Andreas & Ioannes ab Anania, referunt, eum, qui veriſimiliter moritur in peccato mortali, non eſſe ſepeliendũ in loco ſacro: & præfata meretrix videtur mortua meretricando: quia fuit mortua in domo amici ſui carnalis delata ad eam ab illo; vt meretricaretur cum illo, & poſtea fuit ab eodem occiſa; & vt aiunt Panormitanus & Anania, [g] non præſumitur in dubio mori contritus, qui moritur in crimine: & præfata miſera fuit in crimine occiſa.

2 Pro parte autem negãte facit primò, quod omnis, qui confeſſus eſt in Quadrageſima, & communicauit in Paſchate, ſepeliendus eſt in ſacro; niſi certis caſibus, & niſi conſtet eum in peccato mortali mortuum fuiſſe, per reſolutionem communiter receptam poſt gloſſam, [h] & præſupponitur præfatam meretricem fuiſſe confeſſam, & cõmunicatam in Paſchate, & non eſt mortua in præfatis exceptis caſibus, nec conſtat eam mortuam fuiſſe in peccato mortali. Tum quia non conſtat de mente, qua illam amicꝰ eius duxit in ſuã domũ: quoniã licet veriſimiliter credetur illã duxiſſe ad meretricãdũ, ſi nõ occidiſſet eã; quia tamen occidit, veriſimilius credi poteſt deduxiſſe illã ad

a De conſecr. eccl. §. & an ſit.

b L. 1 ff. de regu. iur. gloſſ. in leg. omnis definitio. eod. tit. & in rubr. eodem tit. lib. 6.

c Arg. ca. ac eccleſiam, de cõſecr. diſt. 1. & toto tit. de ſepult. & decret. 6. & clem. d 27. q. 1.

e In 4. diſt. 2.

f In 4. diſt. 1.

g De ſepult.

h Ca. 26. nu. 31.

a Siſſ 14. c. 7.

b De ſepult.

c Ca. 29 nu. 14. & ſeqũ.

d In cap. per tuas. & in c. 2. de ſimonia.

e In c. 2. fall. 7. de re iudic.

f De furtis.

g In d. capit. fures.

h Ca. ex parte. 2. de ſepul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumendã vindictam de aliqua iniuria,quam putabat iustè vel iniustè sibi fuisse factam. Tum quia verisimile est ipsum occisorem,cum Christianus esset, & ei communicaret Ecclesia,præmonuisse illam, vt se commendaret Deo, & doleret de peccatis suis : quoniam communiter id faciunt occisores vxorum suarum,& aliarum cognatarum, quas occidunt ferro clam propter earum delicta, & validum est argumentum à communiter accidentibus,si non constat de contrario.[a]

a *Leg. neque natales. C. de probatio. & ca. in præsentia. eodē tit. cū eis adnot.*

3 Tum quod verisimile est eam, quæ, vt prædictum est, confessa & communicata fuit, & non fuit mortua meretricando,siue meretricis officio fungendo, pronunciasse sesum vel alia signa contritionis dedisse,dum ferro appeteretur, quæ sufficiunt ad exhibēdam præfatam sepulturam,dum non constat de contrario,vt habetur in ca. *à nobis.*[b] & tradimus nos latius in c. fin.[c]

b *2. de sen. ex commun.*

c *De pœnit. dist. 7.*

4 Secundo facit,quod non obstat præfatum ca. *fures.* cū adiectis ei à Panormitano & Anānia:quia illa loquuntur de illis,qui furando,rapiendo,vel alias mortaliter delinquendo occidunturinos autem agimus de illa, quæ non præsumitur occisa meretricando, seu meretricis officio fungendo,sed quia fecit prius aliquam aliam iniuriam amico suo,& forte denegando ei ad se ingressum,ita quod non fuit mortua in crimine,quod patrabat,sed pro aliquo alio,quod iam patrauerat,&cuius forte iam illam pœnituit:& ita non potest dici mortua delinquendo delictum quod patrabat tempore mortis; de quo loquitur glossa,[d] & omnes qui eam sequuntur. Per quas duas rationes tumultuariè libratas videtur nobis hæc pars negatiua verior. Salua,&c.

d *Super d. ca. ex parte d. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Occidisse,etiam si reperiatur clauso ostio suspensus,nemo est in dubio præsumendus, vnde ei non debet ecclesiastica sepultura denegari, nisi sciatur quod seipsum occiderit.*

1 *Præsumptiones præsumptionibus eliduntur.*

CONSILIVM VII.

QVidam monachus mane cōfessus,& absolutus à cōfessario, qui tota die, & vespera stetit lætus. fuit inuentus mane mortuus intra suam cellam,ostio clauso,habens laqueum pendentem ex collo, ipse autem non pendebat, nec omnino iacebat,sed quasi genuflexus extabat. Quæritur an possit,& debeat in loco sacro sepeliri.

1 Perpensis quæ narrantur in facto, & viso responso eiusdā viri eruditissimi,iusti, ac religiosissimi super hoc prudenter & eruditè reddito,respondeo eiusdem opinionis esse me, cuius est ille, nempe, quod cadauer prædicti monachi potuit & debuit in loco sacro sepeliri, & quod malè fuit sepultura in loco profano; & consequenter potest & debet transferri ex loco illo profano, in quo fuit sepultus,& inferri in locum sacrum,propter ea quæ præfatus vir eruditissimus citat in suo responso partim accepta à viro eruditissimo Couuarruuia auditore olim nostro in Academia Salmanticensi feruentissimo, [e] & alia, quæ de suo addit,quæ confirmari possunt illa firmissima ratione,quod regulariter omnis Christianus debet, si fieri potest,in loco sacro sepeliri,iuxta textū & glossam,[f] nisi in casibus exceptis. Nec obstat capi. *placuit.* [g] quatenus habet,seipsum occidentem carere debere sepultura: quia intelligendum est de illo,qui scitur esse occisus à seipso. at prædictus monachus non scitur esse occisus à seipso, nec præsumitur. Tum quia de nemine præsumendum est quod deliqueris,[h] præsertim tam grande delictum, & tā abominabile conditioni & inclinationi humanæ, & maximè de confesso, absoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadēs de cimba in fluuium iubetur sepeliri in loco sacro,etiam si fugiendo cecidisset; quia non præsumitur voluntariè ad se occidendam deiecisse.[i] Tū quia indicia, quæ in contraria inducuntur, sunt exilia, & multis modis frangibilia. Ita intrepidè pars hæc tenenda est.

e *In 2. to. resol. li. 2. cap. 1. num. 11.*

f *Ca. ex parte, 2. de sepultur.*

g *23. q. 5.*

h *Le. sperito. ff. pro socio. & c. 1. de regul. iur.*

i *Dicto ca. ex parte. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Cadauer trāsferens an teneatur gabellam pro illo soluere, possit ve illam fraudare, non est ita clarum: posset tamen Pontifex id solo verbo concedere, & sic transferens esset tutus in conscientia.*

2 *Debens aliquid conuenta mercede minori aliàs debita, animo fraudandi gabellam, sciente domino rerum, si adhibita in id ne detegatur mediocri prudentia, inopinato casu incidat in pœnas, non cogitur de suo soluere.*

CONSILIVM VIII.

QVoniam cadauer,habita licentia,vt solet,superiorū, Roma Mediolanum sine pompa transferendum est; quæritur,an si sub specie mercium deferatur, & gabellæ vel in statu Ecclesiæ, vel etiam extra eiusdem statum defraudētur,peccatum sit,& præterea maneat obligatio ad restitutionem,non obstantibus aut immemorata consuetudine, aut forte alicubi statutis de solutione in transuectione cadauerum.

1 An is, qui quoquo modo procurat,aut cooperatur in cadauere clam transuehendo; sciens certò fore, vt vector defraudet gabellas,acceptis solum 40. aureis; cùm alicubi,si non merces, sed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis satisfieret, licet in scriptis Romæ concessa licentia transferendi ostenderetur, peccet, & restituere teneatur:& quid de curatore,vel exequutore testamētario,eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptissimam coëmerit, qua ossa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum fieri possit commodè, & tuta conscientia, sine solutione gabellarum,aut portuum, cùm non videatur cadauer subiici his solutionibus.

C 1 Non miror,quòd vir vndequaque doctissimus dignetur super iis quæstionibus interrogare hominem vulgarē & à sua eruditione longè alienum:arbitratus fieri,vt quādoque abscondantur sapientibus, quæ reuelantur patuulis. Quod hac in re non contigit, cùm, vt in cæteris,ita in ea nihil certi habeam,quod respondeam,præterquā quod didicerim à Iurisconsulto esse inciuile iudicare de lege, nisi tota ea perspecta:& quod non proponuntur videnda statuta terrarum,per quas præfatum corpus est transferēdum,& an sint Papalia,an Ordinariorum, & an approbata à Papa,vel simplicia, & an contineant excommunicationem ipso iure latam,& an Superiores, quorum licentia deferendum est,possint ea tollere,& an sustulerint.

D Secundo,quod in iure Pontificio nihil habemus superhui usmodi quæstionibus præter extrauagantem primam de sepulturis inter communes,quę ramē de sola exenteratione, & non de translatione cadaueris loquitur: neque glossa eruditissimi Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.

Tertiò,quòd cùm simus Romæ,& S.D.N. facilè possit consuli,& peti ab eius Sanctitate,vt vel solo verbo,& secreto deroget omnibus statutis,si qua sunt,quæ hāc trāslationem impedire possint,petendum est ab ea. Quo habito,certum est præfatum cadauer posse transferri licitè coram Deo;& consequēter coram ipso quo ad forum interius cessaturum omne peccatum transferentium, consulentium,& iuuantium.

E 2 Quarto,si præfato remedio petito, ij, quibus est onus transferendi illud, aliquo casu probabiliter ignorato, & non præuiso, inciderint in aliquas pœnas, non cogentur de suo soluere illas,tamquam qui prudenter negotia ipsi egerunt; licet casu qui prudentiam mediocrem excesserit,improuiso non cesserit eis rēs ex sententia, quæ apud prudentes erat probabilis,per multa, quæ in hoc adduci possunt. Salua,&c.

SVMMARIVM.

F 1 *Reliquiæ & corpora Sanctorum,quæ tradita sunt perpetuæ sepulturæ,vt etiam sunt reliquiæ inclusæ in altaribus cōsecratis, non possunt de vno altari seu loco transferri ad aliud etiam eiusdem ecclesiæ:quod si non sunt traditæ perpetuæ sepulturæ,vt sunt quæ asseruantur in capsulis, & portantur in processionibus,possunt etiā extra ecclesiā ad alia loca trāsferri, nec subiacent dispositioni c. corpora. de consecrat. d. 1.*

CONSILIVM IX.

ANilla verba,[a] *Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locū sine licentia Principis,* cōprehendāt translationē de vno loco Ecclesiæ ad aliū locū eiusdē Ecclesiæ.

a *Cap. corpora. decim. sec. dist. 1.*

1 Respondeo primò, multa posse adduci pro vtraque parte quęstionis,quod nostræ occupationes non patiuntur. Secundo,quod verba prædicta non includunt trans-

Universidad de Deusto
Biblioteca

latationem corporum nondum perpetuæ sepulturæ traditorũ de vno loco Ecclesiæ ad alium eiusdẽ ecclesię: quoniam non includunt etiam translationem de vna ecclesia ad alteram, per glossam tam per praxim, quàm per theoricam receptam,[a] quæ fundat se in l. *nec dum*.[b] Ergo à fortiori non includunt translationem de vno loco vnius ecclesiæ ad alium eiusdem: & consequenter non includent reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra sepulturam perpetuam in sacrario, vel aliis locis, vnde accipiuntur, & efferuntur frequenter ad processiones, siue supplicationes publicas, vel priuatas Missas, vel alias deuotiones. Tertio, quòd verba prædicta includent corpora Sanctorum, & partes eorum, quæ deputatæ sunt perpetuæ sepulturæ, de vno loco ecclesiæ ad alium eiusdẽ; quia non videtur negari posse ea non transferri de vno loco ad alium locum: quia non omnia loca eiusdem ecclesiæ sunt eadem loca, neque æquè honorabilia; immo sunt maximę contentiones inter sũmates, & mediocres, immo & infimates, alijs contendentibus sua sepulchra debere esse sita propius altaribus maioribus, vel aliquorũ Sanctorum, quam alia aliorum, & aliis contradicentibus eis: cui consequens videtur, reliquias vel partes illas Sanctorum, quæ sunt inclusæ legitimè altaribus ad illorum consecrationem, non posse mutari de illis ad alia sine auctoritate legitima; quia videntur mutari de loco, cui iã sunt illę perpetuę sepulturæ deputatæ. Salua, &c.

a *In d. ca. corpora.*
b *C. de relig. & sumpt. funer.*

SVMMARIVM.

1 *Consentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, sicut est peccatum cui consentit, sed non statim sequitur, vt debeat eadẽ pœna puniri. n. 5. nisi cõsentiat cooperãdo, vel nõ corrigendo, cùm ad id ex officio teneretur, vel auctorizando. nu. 2. & num. 5. ad 2.*

3 *Excommunicatio lata in facientem aliquid, non ligat consentientem, nec desiderantem solum, nec mandantem, consulentem, approbantemve. nu. 5. nisi aliud exprimat. num. 3.*

3 *Religiosi non tenentur scire leges extrarias ab eorũ instituto.*

3 *Cadauera laniare, vel exenterare præsumentẽ, vt de loco Christianorum ad alium locum sepeliẽdum porter, excõmunicat extrauagans 1. de sepulturis cum mandatoribus, non tamen ligat superiorem monasterij assignantem defuncti propinquis locum; vbi hac etiam eo præsente exequantur, ignorantem dictam pœnam. ac bona fide id præsumentem, num. 4. & 5. qui potuit iuste illam ignorare, & credere hoc licere. num. 6. & seq.*

4 *Ignorantia legis, vel statuti excusat ab excommunicatione, & ab alia pœna non solita pro similibus imponi, etiam si sit lata contra aliquod prohibitum lege diuina & naturali, & nu. 5. maximè si sit posita intra corpus iuris inter extrauagantes communes. num. 6. immo & ignorantia iuris non clari, etiam naturalis & diuini, excusare potest à peccato mortali. num. 7.*

CONSILIVM X.

QVidã nobilis Hispanus mortuus est, cuius corpus à suis consanguineis positum est in Ecclesia cuiusdam monasterij sub nomine depositi, quo tempore congruo in Hispaniam transferre possent: cumque hoc facere voluissent, compertum est corpus non esse bene consumptum, sed male olere, quoniam adhuc caro ossibus hærebat. Verum consanguinei, volentes ossa commodè transferre, decreuerunt carnẽ ab ossibus separare, & petierunt locum à Priore conuentus, vbi hoc commodè facere possent. Tandem Prior, ipsis morem gerere volens, extra claustra conuentus præbuit illis stabulum, in quo in feruenti aqua, igne suppositi, fuit corpus positum: & caro (aliquantulum temporis Priore presente, qui ob fœtorem postmodum recessit) fuit consumpta, & ab ossibus separata. Modo dubitatur, an Prior sit excommunicatus, cùm ex dictis videatur operibus illorum consensisse.

Respondeo: quoniã extra narrata in casu proposito relatum est nobis aliquos viros eruditissimos, & gymnastas in Academiis exercitatos respondisse, pœfatum Priorem non incurrisse excommunicationem, petij eorum respõsa, quæ profecto magnopere voluissem legere, vt eorumdem sententiam lętissimè sequerer; sed responsum est nõ haberi copiam eorum.

1 Quare respondeo primò, quòd contra Priorem facit primo illud Pauli, *Facientes & consentientes digni sunt morte.*[a] & quod Prior prædictus consensit illi maleficio. Nam ex narratione casus colligitur ipsum fuisse superiorem stabuli, in quo delictum factum fuit, & assignauit illud ad opportunè illud faciendũ: & quod præsens fuit actui; etsi non toti, saltẽ parti eius: & quod, si voluisset poterat illum impedire, & prohibere, vti Superior monasterij.

a *Ad Rom. 1. & 1. notum. 2. q. 1. ca. 1. de offi. deleg.*

2 Secundo, quòd delinquenti videtur consentire quis tribus modis, ad hoc vt puniatur sicut delinquens, vt ait glossa prędicti ca. *notum*.[b] Primò, cooperando.[c] Secundo, non corrigendo; cum ex officio teneatur, & possit iuxta cap. *error*.[d] ibi, *Error, cui non resistitur, approbatur. Negligere quippe cum possis peruersos, nihil est aliud, quàm fouere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.* Tertiò, cùm sit eius auctoritate,[e] & prædictus Prior videtur cooperatus fuisse, assignando locum, & stabulum, & non corrigendo & impediendo delinquẽtes; cùm posset, immo & auctoritatem delinquenti præstando.

b *Verbo consentientem.*
c *Cap. si quis Episcopus. 2. q. 1.*
d *85. dist.*
e *Ca. qui alio rum. 24. q. 3.*

3 Tertio facit, quod extrauagans Bonifacij I.[f] non solũ excommunicat facientem prædictum delictum, sed etiã attentantem, & pertractantem corpora humana tam inhumaniter, & facientem pertractare, & consequenter cõsentiendo per cooperationem vel auctorizationẽ, & difficilè iustè negari potest quòd prædictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum sic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, seu potestatem præstiterit illi actui.

f *De sepult. inter cõmun.*

Pro Priore tamen facit primò, quod lex excommunicãs facientem aliquòd delictum, non videtur includere solũ consentientem in illo & desiderantem vt fiat, si aliud nõ concurrat, vt colligitur ex capit. *cum quis*[g] adiuncto capit. *si quis suadente*.[h] & clem. 1.[i] cum glossa.

g *De sentent. excomm. li. 6.*
h *17. q. 4.*
i *De cõsang. & affin.*

Secundò, quòd lex excommunicans facientẽ aliquod, non includit consulentem, nec mandantem; nisi eadem lex, vel alia similis, cuius auctor id facere possit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manua. confess.[k] post Caietanum & alios.

k *Ca. 27. nu. 51.*

Tertiò, quòd non probatur ipsum scisse tam exorbitantem pœnam esse à iure impositam facięti huiusmodi delictum: & præsumitur ignorantia, vbi non probatur scientia,[l] & ignorantia legis excommunicantis videtur excusare ab excommunicatione,[m] & quod religiosi non tenentur scire huiusmodi leges de rebus ordini suo adeo extrariis disponentes.[n]

l *Ca præsumitur. de regul. iuris, li. 6.*
m *Cap. 2. de constitut. l. 6.*
n *Ca. non magna. ne cler. vel monachi. & c. 2. adiuncta glossa de postula.*

4 Quartò, quòd lex puniens præsumentem aliquid facere, non videtur includere facientem illud simplici animo & bona fide absque dolo malo, iuxta doctrinam singularem Cardinalis,[o] quam post alios nos quoque applicauimus defensioni eorum, qui ordinantur bona fide simplici animo ante legitimã ætatem ordine sacro, in repetitione ca. *accepta*.[p] Et prædictus Prior non consensit prædicto delicto dolo malo, sed bona fide, putans id esse licitum.

o *In clem. 1. de priuil. qu. 39.*
p *De restitu. spoli. oppos. 8.*

Quintò, quòd excusat ab excommunicatione ignorãtia statuti imponentis pœnam illius, etiam pro facto de se illicito, per c. 2.[q] & quod idem dicendum est de excommunicatione imposita per legem Papæ; præsertim quo ad forum conscientiæ, vt nos diximus in d. Manual.[r]

q *De constit. li. 6.*
r *Cap. 27. nu. 16.*

Sextò quòd licet ignorantia communiter nequeat esse iusta circa legem naturalem, vel diuinam, quo ad eius dispositionem; & quatenus est talis; potest tamen esse iusta quo ad pœnam humanitus staturam, si illa est excommunicationis, secundum Antonium,[s] pro quo est casus in ca. 2.[t] immò etiam si sit alia quæliber communiter non statuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in ca. 2.[v] post S. Antoninum,[x] sub finem, cui cõsensit Angelus,[y] & Siluester,[z] & Caietanus,[a] quod maximè procedit in foro conscientiæ.

s *In ca. à nobis. 1. de sent. excom.*
t *De constit. li. 6.*
v *De constit. x. 5. par. titu. 24. ca. 33.*
x *Verbo ignorantia. §. 4.*
y *Verb. ignorantia. qu. 8.*
z *2. 2. qu. 76. art. 3. col. 2.*
a *Ca. 27. nu. 274.*

5 Septimo facit ratio noua, per quam proximũ precedẽs fundamentum defendimus neruosissimè in d. Man.[b] scilicet, quod excusatur quis per ignorantiam iuris ab omni pœna valde extraordinaria, & exorbitante, & præsertim ab excommunicatione per statutum & legem generalem Papę lata, etiam pro facto de se illicito, quod scit esse illicitũ, sed ignorat illã pœnam extraordinariam &

b *Ca. 27. nu. 274.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

exorbitantem esse impositam, vt ibidem videri potest ad multorum seruorum Domini consolationem.

Octauo facit, quod ad opposita respondeti potest. Ad primum quidem concedendo, omnes, qui cõsentiunt alicui facto, quod est peccatum, & sciunt illud esse tale, peccare venialiter quidem, si est veniale, & mortaliter, si est mortale; & consequẽter prædictũ Priorẽ, si sciebat præfatum factum esse peccatum mortale, mortaliter peccasse: negando tamen ex hoc inferri, omnes, qui consentiunt peccato mortali, quod sciunt esse mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortali latam, vt est casus adiuncta doctrina Doctorum cõmuni. in ca. *cum quis.* [a] quod habet, eum, cui placet percussio clerici, peccare quidem mortaliter, sicut & percussorem, sed non incurrere excõmunicationem, nisi percussio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, secuta ratificatione ipsius: & est exemplum clarius in d. Clementina 1. [b] adiũcta glossa, quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum consanguinitatis prohibitum, vel contra votum solemne ordinis, vel religionis, peccare mortaliter, incurrereque excõmunicationem, sed nõ eos, quibus placent illa matrimonia, immo neque consulentes illa, & approbantes. Exemplum est etiam quotidianius in c. *si vero.* [c] cum suis similibus, quæ habent, percutiẽtem iniustè clericum, quem iustè putabat esse laicum, peccare quidem mortaliter, sed non incurrere excommunicationem propter ignorantiã, quæ excusat ab illa pœna, sed non à peccato.

Ad secundum respondetur eodem modo, quo ad primum; nempe concedendo tribus modis posse quem consentire peccato, vt puniatur sicut faciens; negando tamẽ, quod quoties consentiat peccato, toties incurrat pœnam impositam pro illo, vt per exempla prædicta patet: & cõsequenter negando, quod prædictus Prior, eo solo quòd consensisset ad effectum incurrendi peccatum, censendus sit excommunicatus, per responsionem ad primum, & alias rationes suprадictas, per quas, etiamsi nõ excusaretur à peccato; excusatur tamen à sententia excommunicationis, quæ est omnium pœnarum spiritualium maxima. [d]

Ad tertium autem respondetur primò, non probari, quod prædictus Prior sciebat illud factum fuisse peccatũ mortale. Nec obstat, quod extrauagans prædicta significar, illud esse peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, argumento §. *notandum.* [e] cum ei adnotatis: & quod ignorantia iuris non excusat. [f] Non inquam hoc obstat: quia multa concurrebant, propter quæ prædictus Prior probabiliter potuisset illud ignorare.

6 Tum quia prædicta extrauagans non est posita intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus vtriusque iuris est incognita. Tum quia non est directè contra illud præceptum Decalogi quoniam non fuit occisio, neque mutilatio: neque percussio hominis, quæ directè vetantur per quintum præceptum Decalogi, sed quædam diuisio, & partitio cadaueris, quod palam est non esse hominem. Tum quia quotidie videmus cadauera mortuorũ iudice mandante diuidi in quatuor, & multo plures partes, non solùm ad sepeliendum, quod est actus religionis, sed etiam ad suspendendum in compitis, & quadriuiis, & ad comburendum, & ad faciendum anatomias, & aliquot medicamenta, quæ medici & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia saltem Papæ ministrant. Immo & chirurgi frequẽter abscindunt membra hominum viuentium vt viuant vitam corporalem. & poterat homini adeo spirituali videri quod iustius poterant membra mortui diuidi quo ad suam vitam spiritualem melius in alio loco consequendam. Tum quia prædicta extrauagans inuit illud factum per se, & intrinsecè nõ esse malum, & quod fieri potest licitè sine vlla licentia in terris, in quibus non sunt sepulturæ Christianæ sacræ: quoniam, vt & nos post alios adnotauimus in extrauagãte prædicta relata in dict. Manu. confess. [g] non habet illa locum in terris infidelium, vbi non sunt sacræ sepulturæ neque in eo, qui facit illud alio fine, præsertim bono, neque si faceret de licẽtia Papæ, immo fortè id fieret de licentia Regis sæcularis quo ad alium finem, quàm ad sepeliendum in alio loco: & quod ministri illius facti erant Catholici timentes Deum: & quòd vt fertur, Prouincialis religionis id sciuit, & ordinauit; cuius ordinationi, vti Superioris, patere tenebatur Prior in dubio; [a] & quod factum fuit publicè, & quod iudices neque seculares neque Ecclesiastici punierunt eos ob illud factũ: & quod Prior erat vir religiosissimus, & intentũ principale ipsius fuit facere, quod in decreto depositionis iubebatur, & facere voluntatẽ expressam, vel tacitam Prouincialis, & sui conuentus: & quod etiam alij monachi dici poterant communicasse, vel consensisse illi facto.

7. Per quæ omnia, immo & maiorem partem eorũ, profecto prædicto Priori iuranti se putasse id fuisse licitum, credendum videtur: & palam est apud omnes iurisconsultos, quos breuitatis gratia non citamus, ignorantiam non solum facti excusare, vt habet prædicta regula *ignorantia.* sed etiã ignorãtiã iuris dubij, etiã naturalis, & diuini; quales sunt multæ leges naturales, & diuinæ, quæ nõ sũt principia illorũ, neque cõclusiones proximè ex illis deductæ, quales sũt leges Decalogi, sed lõgè remotiores per Doctorum discursus deriuatæ, qualis est prædicta extrauagãs vetans prædictam exenterationem. Secũdo respondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præsuppositio id, quod non putamus, esse verum, scilicet præfatum Priorem peccasse, vt supra dictum est, consentiendo: negandũ tamen est, eum incurrisse prædictam excommunicationẽ, neque ob eius incursionem vmquam punitum iri à D. N. Iesu Christo, qui nos omnes saluet, Amen.

a Cap. qui culpatur. 23. q. 3.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

SVMMARIVM.

1 *Habitatio, quam quis in noua parochia, retento primo domicilio, puta ex causa rusticandi, vel fugiendi periculum pestis, vel inimicorum, ad tempus elegit, licet operetur, vt non sit viator, nec peregrinus; non tamẽ operatur, vt à nouo parocho possit sacramenta voluntaria, vt est matrimonium, accipere; nisi forte tantùm distet à primo domicilio, quod ad illud nõ possit cõmodè pro illis accedere: quia tunc, modo absit fraus, sufficeret. nu. 3. mutatione autem domicilij verus efficitur secunda parochia parochianus. num. 2.*

CONSILIVM I.

QVID requiratur, vt quis ratione habitationis efficiatur parochianus alicuius parochiæ, & præsertim in sacramentis voluntariis, vt in matrimonio?

1 Respondeo primò, quòd sufficit, quod habeat domicilium habitationis, etiã per translationẽ alterius domicilij habitationis, quod alibi habebat, per c. vl. [b]

Secundo, quod non sufficit habitatio, quam quis habet vt peregrinus, & viator. [c]

Tertiò, quod nõ requiritur, vt ibi habeat, vel nouè cõtrahat domicilium habitationis; per glossam, [d] quę habet Scholasticorum parochum esse illum, in cuius parochia habitant; quos tamen constat non habere domicilium habitationis ibidem, cum habeant animum reuertendi ad suas, patrias in quibus habent domicilia habitationis secundum omnes.

2 Quartò, quòd non sufficit quęlibet habitatio efficiẽs, ne quis dicatur peregrin⁹, vel viator iuxta. c. *is qui.* [e] quod probat, eum, qui de oppido aliquo vadit ad villam alteri⁹ parochię, causa recreationis, vel agriculturæ, nõ efficit parochianũ illius parochię, sed permanere parochianũ Ecclesię oppidi, cuius erat antequam illuc iret, licet aliquo tempore ibi habitet; quod ipsum est dicendum de illo, qui causa pestis, seditionis, vel belli fugit à sua parochia, primo quoque tẽpore, quo potuerit, reuersurus per allegata à Panormitano. [f]

3 Quintò, quòd videtur sufficere habitatio bona fide & sine fraude suscepta in aliquo loco, vnde nõ potest cõmodè reuerti ad sumenda sacramenta in loco parochię, vbi habebat domicilium. Tum per prefatam glossam singularem. [g] Tum quod alioquin mercatores & stipendiarij degentes in longinquis à suis patriis regionibus caretent proprio parocho; quod videtur contra mentem, ca. omnis, [h] & Innocentij & aliorum scribentium & rationẽ naturalem.

b De parochis. c. I. haec absens. §. proinde. ff. de iudi.

c De sepult. li. 6.

d Clem. 1. de priuileg. verbo parochialis.

e De sepult. li. 6.

f Cap. it. quod clericus. 4. de sponsal. per tot. in materia de sepult. §. 2. num. 1. de testam.

g Ca. 27. nu. 105.

h De testam. & testam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sexto, quòd habitatio fraudulenter in præiudicium parochi proprij, vel alteri[a] parochi, habita in aliquo loco ad affectum acquirendi nouum parochum, nõ sufficeret, Tum quia fraus & dolus nemini debent patrocinari. [b] Tum quia malitijs hominum obuiandum est.[b] Salua, &c.

a *Capit. sedes. Apostolica. de rescrip.*
b *L. in fundo. ff. de rei vendi.*

SVMMARIVM.

1 *Natus matre extra propriũ domicilium ad tempus morãte, in domicilio matris censetur natus, censeturq; originarius illius, & non loci, vbi naturaliter natus fuit.*
2 *Legis mens magis attendenda quàm verba.*
Parochianus censetur mori intra ecclesiam suam, licet alibi manendo cum animo reuertendi ibidem moriatur.
4 *Possessor bona fidei triennalis: si nõ adsit simonia, nec violentia facit suum beneficium.*

CONSILIVM II.

MVLIER habens domicilium in vna parochia, peperit in alia, vbi causa recreationis, pestis, vel alteri[a] impedimenti habitabat ad aliquod tempus, animo reuertendi ad suum domicilium cessante impedimento.

Quæritur primo, in vtra illarum parochiarum filius eius dicetur natus, ad obtinendum beneficium debitum filio nato in illa parochia.

Secundo, quid si prædictus filius obtinuerit simile beneficium in parochia, in qua habebat mater domicilium, & illud vltra tres annos possederit.

1 AD PRIMAM respõdeo diuersas videri opiniones in ista materia, vt refert Alexander Imola ad Bartholum,[c] qui per verbum *forte*, inclinat in opinionem, quæ habet dicẽdum esse quem natum esse in loco, in quo verè natus est, & ibi habere domicilium. Bartholus autem,[d] quem sequitur Abbas,[e] & idem Bartholus,[f] inclinat in contrarium, vbi Baldus idem videtur tenere; licet Iason,[g] videatur tenere priorem, ea ratione quod aliud est dicendum de his; quæ à destinatione animi pendent, & aliud de his quæ pendent, à legis dispositione. Tum quod veriorem puto opinionem Cini, Baldi, & Bartholi, argumẽto præfati §. *legatum*, qui habet, ancillam quæ mortis testatoris tempore erat in fuga, & peperit in ea, censendam esse, peperisse in fundo, in quo consueuerant esse, ad hoc, vt ipsa & partus includerentur in legato seruorum, qui essent in illo fundo tempore mortis testatoris.

c *In l. assumptio ff. ad municipal.*
d *In le. filiot. C. de mun. & hon. lib. 10.*
e *In c. Rodulphus nu. 9. de rescript.*
f *In l. huiusmodi. §. legatũ. ff. de leg. 1.*
g *In d. §. legatum.*

2 Tum denique quod mens legis est magis attendenda, quàm verba eius,[h] & quod id est habendum pro lege, quod legislator interrogatus, cùm eam ferebat, respõdisset, iuxta glossam singularem,[i] & quod de mente statuentium, vt beneficium aliquod debeatur nato in aliquo loco, non videtur esse excludere illum; qui fuerit natus extra illum locum, eo quod mater eius peperisset eum alibi, quo iuisset causa recreationis, pestis, belli, vel alius impedimenti, cum animo reuertendi cessante impedimento vt contigit in casu proposito.

h *Cap. Marcion. 1. q. 1. & ca. fin. de reg. iur. l. 6. & le. cum pater. §. duleissimis ff. de leg. 2.*
i *In l. tale pactum. §. fin. ff. de pact.*

3 Tum quia parochianus alicuius Ecclesiæ videtur mori intra parochiam suam, licet moriatur extra illam, vbi aliqua de causa prædictarum manebat cum animo reuertendi ad illam sine voluntate mutandi domicilium.[k]

k *Cap. ie qui. de sepult. l. 6.*

4 AD SECVNDAM, quod mea sententia præfatus filius iustè tenuit præfatum beneficium, si bona fide credidit titulum sibi datum fuisse canonicum. Tum quod in ea sum opinione, vt credam beneficiarium, qui triennio bona fide possedit beneficium sine simonia & violẽtia acceptum, facere illud suum, cum glossa antiqua regulæ de triennali possessore per rationes ipsius, quas deducit neruosas, & per alias, quas addit Petrus Rebuffus,[l] attestans illam teneri à prætoriis Gallicanis, quæ parlamenta vocantur, prout in consil. 30.[m] diximus.

l *In tit. de pacifico possessore.*
m *De præb.*

SVMMARIVM.

1 *Pœna parochi, cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR quę pœna sit sacerdotis, cuius culpa effectum est, vt parochianus decesserit sine sacramento.

1 Respondeo primo, quòd pro tali culpa generaliter est nulla, quod meminerim, ipso iure, nisi amissionis gratiæ gratum facientis Dei, si culpa peruenit ad gradũ, quo esset mortalis: per sententiam autẽ imponitur arbitraria iuxta culpæ quantitatem, secundum illud, *iuxta mensurã delicti sit & plagarum modus.*[a] & cap. *non afferamus.*[b] & iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat glossa celebris.[c]

a *Deuter. 25.*
b *24. q. 1.*
c *In capit. ea quæ. de offic. archid.*

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Decimis in soluendis consuetudo in primis est seruanda. cùm autem nihil solui debeat illis parochialibus, per quas oues trãseunt. num. 2. & 3. & decima ouium sit mixta, n. 8. quæ pro parte debetur Ecclesiæ domicilij domini, & pro parte parochiæ, in qua oues pascuntur, num. 9. sequitur. vt vna pars debeatur illi Ecclesiæ, quæ pro se habet consuetudinem, nu. 1. altera verò pars pro vna dimidia detur Ecclesiæ domicilij, & pro altera dimidia detur illi, vel illis Ecclesiis proportionabiliter, in quarum territorio pascua accipiunt. numero 10.*
5 *Parochianus tenetur decimas personales soluere parocho sui domicilij, qui ex obligatione offert pro ipso sacrificia & orationes, ac tenetur sacramenta ministrare, & non parocho illius parochiæ, in qua etiam per annum moram trahit, qui ei de facto, sed non ex obligatione sacramenta ministrat.*
7 *Decima personalis debetur iure communi Ecclesiæ parochiali. prædialis autem Ecclesiæ, in qua sunt prædia, pro quibus soluitur; mixta autem, pro parte pro qua est personalis, sequitur naturam personalium; & pro parte pro qua est realis, sequitur naturam realium. numero 9.*
8 *Decima ouium licet ab aliquibus dicatur prædialis; attamen verior est, quòd sit mixta propter multam industriam hominum, quæ in hoc requiritur: vnde lac, lana, fœtus earũ dicuntur fructus industriales sicut & oliua.*

CONSILIVM I.

AD Quæstionem Illustris Comitis, qua quærit, cui debeat soluere dimidium decimæ ouium suarum, quas mittit quotannis pascendas in monte Stellæ.

1 Respondeo sequentia. Primùm, quòd in hoc seruanda est consuetudo diu obtenta, vt ait S. Thomas,[d] & ante illũ glossa,[e] quod dictum corroborari, ampliari, & declarati potest per illa multa, quæ adducunt Panormitan[a] & alij,[f] & Felinus,[g] & alij multi alibi, quos allegat Franciscus Baldus,[h] & eruditissimus Didacus.[i]

d *2. 2. qu. 87. art. 3. ad secundum.*
e *In cap. cum contingat. de decim. verb. de iure communi.*
f *In ea. in aliquibus. §. fin. de decimis.*
g *Ca. causam quæ de præsc.*
h *In 1. quinta partis princ. qua. 7. de præscrip.*
i *Libr. 1. var. resol. cap. 17. num. 8.*

Secũdò, quòd ex hoc sequitur, non esse dubium de dimidio prædictæ decimæ, quod sit soluendũ propter pascua montis Stellæ; quia in casu præsupponitur, quod consuetudo habet, vt dimidium decimæ ouium, quæ transferuntur pascendæ ad dictum montem tempore æstiuo, debeat ibi solui; cùm per primum dictum consuetudo illa seruanda sit.

2 Tertiò, quòd nihil de præfata decima debet solui Ecclesiis illarum regionum, per quas transeunt oues prædictæ ad præfatum montem Stellæ, & redeunt ab illo in alia pascua hiberna. Tum quod licet in partibus innumeris Hispaniæ, cuius pars est Portugallia, in qua mons Stellæ situs est, oues mutent pascua, & in hyeme morentur in aliis, & æstate in aliis longè sepositis, & necessario eundo & redeundo pascant in pascuis variorum locorum, & pagorum, nullibi tamen soluitur quidquam de decimis Ecclesiis parochialibus eorum.

3 Quod iustificatur ex eo, quod de minimis non est de præcepto decimandum, secundum S. Thomam, communiter receptum,[k] & pastio illa transitoria est parua, & nõ tanti momenti, vt ob eam debeat solui vlla decima. Tum quod esset moraliter impossibile iudicare rectè, quæ particula deberetur eis solui, & computatio tanti, vel paulò minoris constaret, quàm particula soluenda valeret: & non est maior impensa facienda, vel maior labor assumẽdus, quàm res ipsa valeat.[l]

k *2. 2. qu. 87. art. 2. ad 3.*
l *L. mediterraneæ. C. de anno & trib. li. 10.*

4 Quartò, quòd illo anno, quo toto residuo tẽpore, excepto tẽpore, quo pascuntur oues in mõte Stellæ, & quo eunt ad illũ, & redeunt ab illo, pascuntur in pascuis parochiæ suæ, alterũ dimidiũ decimæ proculdubio debetur ei; quia, cũ illud debeatur alicui Ecclesiæ, & nõ debeatur alicui ecclesiæ mõtis, nec alicui locorũ, per quæ trãseunt eundo & redeundo, nec morentur in aliarum Ecclesiarũ

pascuis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

pascuis,consequitur necessario illud illi deberi, argumẽto à sufficiente partium enumeratione,quod est validũ. [a]

5 Quintò,quòd Ecclesia parochialis præfati Diuus,Comitis non desinit esse Ecclesia parochialis ipsius, eo quòd eius excellentia causa comitandi Regem, vel fugiendi pestem, vel recreandi animum, vel agendi alia negotia, vel causa belli manserit aliqua parte anni, vel etiam toto anno extra illam; nisi manserit ibi animo transferendi domicilium suum illuc in perpetuum, [b] & ideo cessat exorbitantia, quam videtur concipere, eo quòd aliquot annis præteritis multis partibus eorum vixit extra ciuitatem,in qua habet domicilium. Nec obstat, quod potest quis habere domicilium in duobus locis,si eqùe vtrobique se collocauerit, [c] non inquam hoc obstat quia qui in vno loco habitat animo constituendi,vel conseruandi domicilium, & in alio loco habitat sine animo id faciendi, sed propter aliquam causam prædictam accidentalem,non se collocat tantùm in hoc,quantùm in illo etiam si maiore tempore habitet in hoc,quàm in illo. Nõ etiam obstat,quod, vt prædictum est,decima personalis debetur Ecclesiæ,eo quod in ea percipiat sacramenta, & audiat diuina:& quod eius excellentia, cùm absit à domicilio ob aliquam prædictarum causarum, in aliis Ecclesiis percipit & audit illa:quia non percipit ex obligatione,qua Ecclesiæ illæ tenentur ei ministrare, sicut Ecclesia domicilij,quæ etiam pro ipso absẽte tenetur offerre,& offert sacrificia;& facere, vt facit,alia diuina pro aliis præsentibus;& ob hanc obligationem,qua illa Ecclesia tenetur ei ad hæc, ipse quoque tenetur ad soluendas decimas personales,& non aliis,quæ non tenentur ea illi facere,vt colligitur ex mente ca. *ad Apostolica.* & aliorum iurium de hac re statuentium, & subtiliter explicatur ab vtroque Thoma,[d] quicquid murmuret Dominicus Sot. [e]

6 Augetur tamen quæstio ex eo,quòd in hoc casu videtur decima diuidenda in tres partes, & soluenda tribus Ecclesiis,videlicet Ecclesiæ mõtis,& Ecclesiæ,in qua habet D.Comes domicilium, & percipit sacramenta, & in qua oues in hyeme pascua pascunt.

Ad quam quæstionem applicari possunt ea, quæ Cardinalis adducit,[f] & Ioãnes Imola,[g] post alios à se relatos; qui ambo faciunt mentionem de decima ouium diuidẽda in tres partes,sed nec apud eos,nec apud Ioannem Andreã: [h] nec apud Innocentium Cardinalem Panormitanum nec citatos ab eis,nec apud aliquem alium Theologum aut Canonistam puto inueniri decisionem huius quæstionis:licet enim inueniatur apud eos decisũ, quod decima ouium debeatur multis Ecclesiis, quando multarum Ecclesiarum prædia pascuntur;non tamen attingũt, quid sit agendum,quando oues pascunt prædia diuersarũ Ecclesiarum,& dominus earum habet domicilium in alia diuersa Ecclesia; cuius prædia non pascuntur: & pauciſsimi eorum explicant qualis sit decima, quæ debetur de agnis,lana,& lacte,siue caseo:nam Goffredus, [i] post glossam, [k] & fere omnes dicunt eam prædialẽ.& Dominicus Sotus, [l] in duobus vel tribus locis parui facit differẽtiam decimę prædialis,& personalis,contra ferè omnes alios;cuius dictum licet quo ad quid defendi posset, simpliciter tamẽ non est verum,nec ipse, nec alij communiter faciunt mentionem de tertia specie decimæ, quæ dicitur mixta,de qua tamen necessariò facienda videtur,vt fecit præ omnibus aliis Hostiensis, [m] cuius dictum eo non citato sequitur Angelus à Clauasio breuiloquus auctor, [n] quod nos quoque posuimus in Man.cõfess. [o] sed nec Hostiensis nec alius,nec nos tangimus,an decimæ mixtę debeãt solui aliter,vel aliis,eo quòd sint mixtæ, quã prędiales:ex cuius declaratione pẽdet huius quæstionis decisio.

7 Septimò,dico,quòd videtur sententiam receptã habere,quod decima personalis soluenda est iure communi Ecclesiæ parochiali,in cuius parochia domicilium habet is,qui eam debet propter sacramenta, & diuina, quæ ibi percipit,& audit,& quod prædialis debet solui Ecclesię, in cuius parochia situ est prædium, ratione cuius illa debetur,iuxta glossam cõmuniter receptã. [p] vbi est expressa de hoc Papalis decisio.

8 Octauo,quod prefata glossa tenet decimam animalium esse tantùm prædialem,& deberi Ecclesię,cuius parochię pascua pascũtur;& pluribus Ecclesiis, si plurium parochiarum pascua pascerentur:quæ glossa communiter approbatur ab iis,qui non meminerunt, quod decima animalium dicatur mixta à multis, in quibus sunt Hostiensis & Angelus, [a] pro quibus facit, quod industria domini & custodis multum operatur circa fœtum,lac, & lanam earum, propter quod fœtus dicitur fructus industrialis,& non naturalis;secundum Baldum, [b] & oliua dicitur fructus industrialis, [c] & lana,& lac,iuxta glossã, [d] quam sequitur Bartholus, [e] & Panormitanus. [f]

9 Quorum qui opinionem tenuerit,dicere debet,decimas mixtas diuidendas esse inter Ecclesiam, cuius parochianus est qui eam debet, & inter Ecclesiam vel Ecclesias,cuius,vel quarum parochiarum pascua pascuntur animalia:eo,quòd qua parte sunt personales,debent sequi naturam personalium, quæ debentur Ecclesię domicilij: & qua parte sunt prędiales, debẽt sequi naturam prædialium,quæ debentur Ecclesię,vel Ecclesiis prædiorum depastorum:ita vt in simili triplex cùm sit actio, personalis, realis,& mixta;illa quæ est mixta,qua parte est realis, sequitur naturam realis;& qua parte est personalis, sequitur naturam personalis, vt colligitur ex §. *omnium.* adiecto §. *quædam.* [g] cum eis adnotatis.& sicut cum triplex sit actio rei,persecutoria,pœnalis,& mixta,illa quæ est mixta,quatenus est rei persecutoris,sequitur naturam persecutorię;& quatenus pœnalis, naturam pœnalis, vt colligitur ex §. *ex maleficijs.* [h] & sicut stipulatio mixta de dando & faciendo sequitur partim naturam eius,quæ est de dando tantum,& partim naturam eius,quę est de faciendo tantùm.Facit etiam quod dicitur de illo,qui est Episcopus & Canonicus eiusdẽ Ecclesiæ [i] & de eo qui est iudex simul,& arbiter, & arbitrator, [k] & denique de quolibet qui habet duo officia diuersa iuxta l.2. [l] & ca. *cum olim.* [m] adiuncta glossa cum ei per omnes adiectis.

10 Nono, quod in casu quæstionis *proposita* in sexto dicto D.Comes videtur teneri soluere dimidium totius decimæ prædictarum ouium Ecclesiæ *montis Stellæ*, & dimidium alterius dimidij,hoc est quartam partem totius decimæ Ecclesiæ suæ parochiali,& alterum dimidium dimidij prędictę decimę;hoc est quartam partem ei Ecclesiæ, cuius prata in hyeme prefatę oues pascuntur. Horum trium dictorum primum ea firma ratione nititur, quod cẽsuetudo antiqua illius regionis habet, quòd nutritores ouium,quas pascendas traducunt ad prædictum montem,soluant dimidium decimę ibi;& illa consuetudo non habet in nostra quęstione contrarium: immo indubitatè significatur, quòd Ecclesię parochiali debearur aliqua pars. Nec obstat, quod etiam in eadem quęstione significatur, quòd dimidium totius decimę deberur: tamen hoc dictum habet,quòd non debet solui ei nisi dimidium dimidij.Non inquam hoc obstat,quia id intelligitur:quando oues pascuntur sola pascua parochiæ domicilij tota hyeme. At in quęstione in sexto dicto proposita ponitur,quòd oues pascuntur tota hyeme pascua alius Ecclesiæ. Tertium autem probatur ex eo, quòd secũdum omnes debet habere suam partem Ecclesia, cuius pascua pascũtur oues morando & manendo in eius parochia: & cùm per consuetudinem dimidiũ totius decimæ debeat habere Ecclesia montis Stellæ,& tam iure quàm cõsuetudine illius regionis Ecclesia parochialis debeat habere suam partem;necessarium videtur,vt alterum dimidiũ diuidatur inter Ecclesiam parochialem,& illã cuius pascua oues pascuntur & si oues pascerentur in hyeme pascua duarum, vel plurium Ecclesiarum illa quarta pars esset diuidenda inter illas Ecclesias pro rata temporis, quo pascerẽtur oues in earum parochiis,ex mente Cardinalis & Imolensis, [n] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Decimas,præsertim prædiales,soluere iure diuino tenentur omnes:quota autem,qua secundum veriorem contra communem nunc debetur,est de iure positiuo,num.3. immo & quo ad aliquot prædiũ vel prædia,modo parochus remaneat sufficiens sustentatio in totum,ne debeantur per laicos possessores prædiorũ,est præscriptibilis.n.5.at ob peccatum non soluendi debitas decimas,nisi sit notorium,non potest parochus propria auctoritate non soluẽtibus sacramẽta denegare n.2.*

a *Instit.de oblig. quæ ex quasi contract. nasc.in princ.& ca si enim. de pœnit. dist.1.*
b *Ca.3.de sepult.li.6.*
c *L. assũptio. §. virile prudentib. ff. ad municipa. & d. ca.3.de sepult.*
d *2.2.qu.87. art.2. ad 2.*
e *Lib.6.q.4. de inst. & iure.*
f *In clem.1. q.10.de decimis.*
g *Ibid nn.10.*
h *In mercu. reg.qui prior. de regu.iuris li.6.*
i *In summa.*
k *In c.ad Apostolica. de decimis.*
l *L.1.6.de iust. & iur.q.4.*
m *In summa de decim. §. quæ sunt species.*
n *In summa ver. decima, in prin.*
o *Ca. 21.nu. 29.*
p *In d. ca.ad Apostolica. de decim.*
a *Vbi supra.*
b *Le. antiq. C. de fund.*
c *L. si cum fil. de rei vend.*
d *3. si quis non dimittat verbo cum instit.de rerum diuis.*
e *L. ex diuerso nu.3.ff. de rei vend.*
f *Cap. grauis de reg. iur.*
g *Instit. de act.*
h *Instit. de act.*
i *In c. cum in Ecclesia. de præben.lib.2. & ca. à tua nobis. de appell. li.6.*
k *Cap. nisi de præben.*
l *ff. de off. proconf. leg.1. quando C. de appellat.*
m *De rei iudic. ex diuersis. de probat.*
n *In d. dem 3. de decim.*

Universidad de Deusto
BibFoteGa

CONSILIVM II.

AN parochus, qui est in possessione exigendi decimas intra certos limites, possit repellere à sacramentorũ perceptione quosdam particulares recusantes soluere decimas, sub prætextu, quod numquam eas soluerint, stante maximè quadam declaratione Senatus Veneti, quæ sic habet, *Cum hac declaratione, quod illæ terræ, seu possessiones, quæ soluerunt quartesium, debeant continuare in solutionibus consuetis.* Arguendo à contrario sensu: Ergo qui non sunt soliti, non debent soluere. An inquam possit eos repellere tamquam pertinaciter in peccato persistentes.

1 Ad hanc quæstionem respõdeo primò, illos parochianos, de quibus in ea quæritur, peccare mortifere nolendo soluere decimas. Tum quia iure communi, siue diuino, siue humano, omnes tenentur soluere decimas, præsertim prædiales, secundum omnes, & prædicti parochiani nullũ titulum iustum allegant, per quem eximantur à solutione illarum, cùm præsupponatur in facto, eorum auctores, & à quibus præfata prædia ipsi habuerunt, soluisse decimas, & ipsosmet fuisse ministros recipiendi eas, & consequenter non possederunt libertatem non soluendi eas bona fide, cui consequens est eos non vsucepisse, nec præscripsisse illam, cum possessor malæ fidei nullo tempore præscribat. [a]

2 An autem sint repellendi à sacramentorum frequentia per parochum auctoritate propria, dicitur quòd non. Tum quia nemo potest sine causæ cognitione alium iuris sui vsu priuare: quia illud esset auctoritate priuata priuare, quod non est licitum, [b] etiamsi esset iudex. [c] Tum quia nemo debet esse iudex in causa propria, [d] etiam si alias sit iudex. [e] Tum quia rector, seu parochus, qui priuat parochianos vsu sacramentorum, videtur spoliare eos, vt tradit Lapas, [f] quod vt dictum est, non licet facere.

3 Non obstant allegationes doctissimorum virorũ mihi præsentatę, quibus concludunt prædictos parochianos teneri ad soluendas decimas. Tum quia præsupponunt vnã conclusionem, quæ licet à nostris communiter teneatur post Innocentium, [g] & aliàs, [h] falsa tamen est, vt nos breuiter retulimus in Man. confess. [i] scilicet quod decimæ debeantur quo ad quotam iure diuino post passum Christũ, & obliteratam legem veterem quo ad præcepta iudicialia, & cæremonialia: non enim debentur iure naturali, nec diuino positiuo, nisi quo ad sustentationem necessariam, siue competentem ministrorum, seu parochorum. Tũ quia prædictorum Doctorum responsa non sufficiunt ad priuãdum eos iure suo, donec feratur à competenti iudice sententia, vt palam est. Non enim faciunt peccatum adeo notorium, vt possint repelli à sacramentis, iuxta ea, quæ tradimus in d. Man. [k] cùm non sint constituti in peccato cõfesso per eos in iure, quod sit mortiferum, neque quod rei euidentia sit tale, neque per sententiam iudicis, quæ transierit in rem iudicatam: quibus tribus modis fit peccatum notorium, iuxta tradita, per Antoninum, Panormitanum, & alios. [l]

4 Et quo ad fundamentum eorum, qui se defendunt per cõstitutionem Serenissimi Venetorum Senatus, nihil potest eis prodesse, vt præfati eruditissimi consulentes respondent. Tum quia, vt eruditè illi dicunt, argumentum à contrario sensu nihil valet ad probandum contrarium eius, quod alio iure statuitur, vt glo. putata singularis quasi in istis terminis dicit. [m] Tum quia nulla sæcularis potestas, quamuis suprema, potest super hoc spirituali, saltem quatenus est tale, disponere, saltem contra ius Pontificiũ. [n]

5 Sed grande fundamentum habent in possessione immemoriali, quam videntur allegare. quoniam quicquid dicãt plurimi, qui in hoc possunt allegari, & parum de iure, quo decimæ debentur, nouerunt, veritas est, quod etiam laici possiunt vsucapere, & præscribere libertatem ab obligatione soluẽdi decimas quo ad quotam, & ab obligatione soluendi de illo vel illo prædio, dummodo parochus, seu rector habeat ex aliis Ecclesiæ iuribus congruam sustentationem. Quod quia est contra desiderium consulentium, non confirmo pluribus, quæ irrefragabilia sunt argumenta: solùm addo, quòd laici propter incapacitatem non possunt quidem ius spirituale percipiendi decimas præscribere, immo nec possidere, vt Felinus & alij multi dicunt: sed bene possunt præscribere libertatem soluendi decimas, quatenus sunt iure solo humano debitæ: quia non sunt incapaces huius libertatis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium non potest contra solitum patronus onerare, vt de terris vicaria soluat parochiæ primitias.*
2 *Laicis nulla est super bonis Ecclesia disponendi facultas.*

CONSILIVM III.

NFVIT per patronos ad vicariam quamdam præsentatus hac conditione, vt ex terris annexis d. vicariæ (quæ sunt pro sustentatione Vicarij) licet per præfatũ N. administrarentur, solueret primitias parochiæ. Fuit N. ante ordinariũ citatus, vt solueret primitias parochiæ, iuxta conditionem appositam tempore præsentationis; qui respondit d. conditionem se non acceptasse, nec potuisse acceptare, cùm sit super re spirituali, in qua non potest apponi conditio, nec modus, nec pactum, sed debet purè & liberè tradi, quia aliter est simonia. Vt tamen lites euitaret, & ne contenderet cum laicis, eas sua sponte soluit, & non virtute conditionis prætensæ. Dubitatur nunc, an isti patroni potuerint imponere istam conditionem, attẽto quod si dictus N. præfatas terras suis impensis colit, ac serit, non tenetur soluere primitias, sed tantum si alij eas colerent, ac sererent.

1 Respondeo, quòd proculdubio præfati patroni non potuerunt illam conditionem imponere suę presentationi, nec illud onus adiicere terris illis contra consuetudinem antiquam. Tum quia illud fuit contra c. 1. [a] adiuncta saltem consuetudine non soluãdi primitias, cũ per Vicarium ipsum colerentur.

2 Tum quia laicis nulla est super rebus Ecclesiæ disponendi facultas: textus est in c. *bene quidem*. [b] Et præfatus Vicarius non debet pati, vt cum onere illo maneãt terræ illæ contra consuetudinem antiquam grauatæ. Vide etiam cap. nouum genus, [c] & ibi bonam glossam & Panormitanum, & Felinum, c. quæ in ecclesiarum. de consti.

DE REGVLARIBVS, ET TRANSEVNTIBVS AD RELIGIONEM.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiam regularem fundare, melius est, quam sæcularem, si cætera sint æqualia: nam inæqualitas expensa faciendæ posset aliud suadere. n. 2.*
1 *Perfectioris status personarum orationes sunt Deo gratiores.*
1 *Melius quòd est opus, quod quis adiuuat, tantò plus ex eo & ipse iuuatur.*
2 *Voto obstricti opus Deo magis gratum, quàm quod fit ab alio, qui se non obstrinxit.*

CONSILIVM I.

AN sit melius, & Deo acceptius, fundare Ecclesiã collegiatam regularem Mendicantium, quam collegiatam sæcularem, cæteris paribus?

1 Pro parte regularium facit primò, quòd status religionis est melius, quam status sæcularis; quia est in via perfectionis, vt dicitur à D. Thoma, [d] cuius orationes, cùm sint meliores, sunt Deo magis acceptæ: ergo, &c. Secũdo quia ordo Mendicantium non tantum orationibus, sed confessionibus, prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis magis ædificant, & prosunt Ecclesiæ: quæ plura bona magis adiuuant illorum fundationem, quia ipsorum est causa bonorum. Tertiò, quia votũ & status paupertatis magis Deo placent, quẽ ipse Christus in se suscepit prædicauit, & Apostoli cum sequuti sunt. *Ecce*, inquiunt, *nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*: &, *omnis qui reliquerit domũ, vel agrum, &c.*

2 Quartò magis Deo placet, qui voto se obligat, quàm alij, qui sine voto idem faciunt, cæteris paribus, iuxta D. Thomam. [e] Hæc argumenta efficaciter quidem probant, melius esse, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare Ecclesiam collegiatam regularem, præsertim Mendicantium, quàm collegiatam sæculare. Sed in quæstione proposita non sunt cætera paria: quoniam multò maiorẽ impensam requirit fundatio & ædificatio Ecclesiæ collegiatæ sæcularis cum assignatione reditum sufficientium canonicis sæcularibus eam culturis, quàm fundatio & ædi-

a *Cap. possessor. de regul. iur. li. 6.*

b *C. a. in literis. cum sibi c. & cord. de restit. spolia.*
c *C. a. conquerente. eodem titu.*
d *L. extat. ff. quod metus causa. & le. si quis in tãta. C. vnde vi.*
e *L. qui iurisdictioni. ff. de iurisdict. omn. iud.*
f *Allegat. 67.*
g *In rub. de decim.*
h *In c. fin. de paroch.*
i *Cap. 21. nn. 28. & 29.*

k *Ca. 17. nn. 33.*

l *In c. vestra. de cohabit. cleric. & mulier.*

m *In elem. 1. in verb. facere. de vsuris.*
n *Ca. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitutio.*

a *De rẽsibus.*

b *96. dist. & ca. ecclesia S. Maria. de cõsiunt.*

c *Quod est 2. de decim.*

d *2. 2. q. 184. art. 3.*

e *2. 2. qu. 88. art. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficatio Ecclesiæ regularis mendicantium sine assignatione reditvum sufficientium monachis alendis.si tamen, vti verbo proponitur,is Dominus vult tantùm impendere in fundatione regularis Ecclesiæ, quantùm impenderet in fundatione Ecclesiæ collegiatæ sæcularis,opus proculdubio Deo gratiosius faciet,fundando regularem,quàm fundando sæcularem, per argumenta præmissa, & tradita per D.Thomã, [a] & alia,quę aditi possent,si esset necessarium. Salua,&c.

a D.qu.184. ar.2.

SVMMARIVM.

1 Religionem ingressurus debet considerare, an habeat habilitatev & inter primas numeratur sanitas, eruditio, & habilitas ad concionandum. pronitas autem ad libidinem, etsi proprius suadeat matrimonium,attamẽ & ingressum suadere potest.vt persugas tentationum ab ea liberetur. at sororis necessitas posset esse talis,quæ impediret,nisi aliunde posset prouideri.

CONSILIVM II.

1 AD quæsita respondeo primò, D.consulentem posse iuuari ex iis,quæ nos scripsimus in comment.de regul.[b] vbi de dispositione requisita ad ingressum religionis tradidimus aliqua in eius principio, & aliis numeris sequentibus.

b Super c.cum pertiò.

Secundo,quod necessitas matris suprascripta nõ videtur sufficiens impedimentum ingrediendi religionẽ, neq; (vt mihi videtur)necessitas aliarum sororũ, prẽter quintã.

Tertio,quod pronitas in libidinem magis est causa ducendi vxorem,quàm ingrediendi religionem, quamuis & aliquo respectu etiam prosit quo ad ingressum, per quem tollitur occasio conuersandi cum mulieribus:& quod corporis sanitas,habilitas,& eruditio ad prædicandum,multũ prodest ad prædictum ingressum.

Quartò,quòd præfata 380.scuta etiam multùm prosunt ad remedia quintæ sororis, & aliarum necessitatũ matris, & aliarum sororum,prudenti iudicio inter eas diuisa.

Quintò,quòd omnibus prædictis circumspectis, arbitror præfatum D.consulentem posse tuta cõscientia ingredi religionem, prouidendo de illis scutis iudicio viri prudentis quintæ sorori, & aliarum necessitatibus, optimo modo quo fieri potest.

SVMMARIVM.

1 Professio filij tenet, licet ipse ob parentum penuriam profitendo peccet.

1 Professio excommunicati, vel ad ratiocinia obligati valet, licet vterque peccet.

2 Filius religionem professus tunc demum ob parentum paupertatẽ exire tenetur.si tempore ingressus illis non valentibus aliter se sustentare arbitrio boni viri poterat, & nunc potest subuenire: necessitate autem cessante tenetur reuerti.

CONSILIVM III.

AN parentibus tanta paupertate laborãtibus, vt filius non possit intrare monasterium, nec professionem facere absque peccato,si ingrediatur illud,& fecerit eam, valeat professio,& an teneatur exire ad eis subueniendũ?

1 Respondeo,quòd valet professio,quamuis profitendo peccet,& quamuis possit & teneatur exire ad subueniendum eis, si potest, & consequenter professio illa non potest declarari esse nulla. Tum quia professio religionis, etiam ab excommunicato facta,valet, licet profitẽdo peccet.[c] Tum quia licet debitor magnæ quantitatis, & obligatus ad ratiocinium,non debeat intrare religionem,si tamen intrauerit,& professus fuerit,valẽt ingressus & professio,secundum notata, [d] & ratio, quare is peccat profitendo,est,quod erat debitor prædictæ subuentionis:& ita, licet iustè possit exire ad subueniendum tantæ necessitati, tenetur tamen cessante illa reuerti ad suum monasterium, secundum mentem omnium:& animaduertat,quod,si absque licentia Superioris exibit,inquietabitur,vt suspicor,à sui ordinis fratribus.

c Ca.cum illerit. de sent. excomm.
d In rub. & ca.2.de obl. ad ratiocin.

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM,respõdeo, quòd ad hoc vt professus teneatur exire ad subueniendum parenti pauperi non potenti se alio modo sustentare,oporteret,quod tempore ingressus habuisset potentiam subueniẽdi, & viri prudentis arbitrio vtroque tempore potuisset & posset subuenire,per multa,quæ in hoc adduci possent. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum,quod emittunt alumni Collegij Anglicani Romani,impedit ne ante illud impletum sine dispensatione religionem ingredi valeant,num.5.& obligat ad seruandum contractum,quod cum Collegio inierunt;maximè cum per illud obligari videantur ad martyrium, quod ingressu religionis melius est.num.11.

2 Votum & iuramentum licet sit actus religionis obligantis ad sui obseruationem, votum tamen maius vinculum inducit, & hoc respectu principalis obiecti,quod est ipse Deus,cui fit: iuramentum tamen firmius obliget,Deo inquam,& homini;vnde & difficilius à Papa remittitur,nu.10.& 11.& dissoluitur.num.11.& 12.

2 Vota omnia in votum religionis etiam propria auctoritate cõmutabilia sunt:quia professio transfert omnia professi in Dei obsequium:secus de obligatione iurata,qua quis alteri tenetur.num.11.

3 Iuramentũ contra Dei consilium,& maioris boni impeditiuũ, est illicitum;& hoc quando directè contra illud fieret; at si fiat de re bona,licet indirectè sequatur impedimentum alicuius maioris boni,non inde sequitur vt fit illicitum.nu.13.

4 Lex priuata Spiritus sancti inspirantis ad ingressum religionis legi publicæ est præferenda:& hoc si constet, vel iuste præsumatur inspirationem talem esse à Spiritu sancto, & non aliàs num.13.

5 Religionis ingressum impedit seruitus, item & iuramentũ deducendo aliquam in vxorem,nu.6.obligatio item,qua tenetur quis alteri de gestis reddere rationem,nu.7. item & debitum quod potest solui.num.8.& 9.

14 Religionem non ingredi vouere,illicitũ quidẽ est, nisi fiat ad tẽpus pro obseruatione obligationis iustè ingressũ impediẽtis.

CONSILIVM IIII.

ROmæ in collegio Anglorum est statutum, & constitutio Papalis, vt quicumque illud ingredi voluerit, teneatur iurare se post tot annos pro defectione fidei Catholicæ in Angliam profecturum; illamque ibi publicè & priuatim prædicaturum.

Queritur,an qui huiusmodi iuramentum emiserit,antequam illud adimpleat,possit religionem intrare.

Secundo,an aliquo modo possit fieri licitum votũ de non intranda religione.

1 Ad priorem quæstionem respondeo, pro parte illius affirmante facere primo cap.*scriptura.*[a] in illis verbis; *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam nosci tur religionis obseruantiam commutare.* Cuius summa communis est,*Omne votum est mutabile in votũ religionis etiam auctoritate propria*, vt ait Panormitanus ibi cõmuniter receptus.At S.Thomas in 2.2.q.89.articul.8.ait votum esse maius vinculum, quam iuramentum: ergo à fortiori omne iuramẽtum est mutabile in votum religionis eriam auctoritate propria.

a De voto.

2 Secundo;quod sicut omne votum licitum obligat ad sui obseruantiam,secundum eumdem S. Thomam communiter receptum,[b] & est actus latriæ, siue religionis,secundum eumdẽ,[c] ita etiã omne iuramentum licitum obligat ad sui obseruantiam,& est actus eiusdem virtutis latriæ,& religionis, secundum eumdem S.Thomam communiter receptum,[d] ergo eadem ratione,qua vota omnia licita sunt commutabilia in votum religionis auctoritate propria,eadem etiam omnia iuramenta licita erũt mutabilia propria auctoritate in votum religionis.

b In 2.2. qu. 88. art.3.
c Ibidẽ art.1.
d In eod.2.2. q. 89.art.4. & 7.

Tertio,quod ratio quare in votum religionis omnia alia vota sunt transmutabilia,est, quia votum religionis executum excedit aliud votum;quia per illud transferũtur omnia,quæ habet in obsequium Dei,iuxta cap.fi.[e] At iuramentum in hac quæstione propositum est temporale & non perpetuum,vt est omnis religio approbata: ergo potest transmutari in votum religionis approbatæ.

e De statu monach.

3 Quarto, quod iuramentum contra consilia Domini, & maioris boni impeditiuum,est illicitum,& nõ obligat, vt tradit S.Thomas,ab omnibus receptus.[f] At iuramentũ præfatum si extenderetur ad impediendum religionis in-

f In d.qu.89. art.2. in corpore.

gressum

Universidad de Deusto
Biblioteca

greſſum, eſſet contra conſilium Domini, & impeditiuum maioris boni: ergo non poteſt eſſe validum, neque obligare, ſicut neque alia vota de non ingrediendo religionem poſſunt valere, vt idē S. Tho. cōmuniter recept. affirmat.[a]

4 Quinto facit cap. *duæ ſunt*,[b] quatenus habet legem priuatam Spiritus ſancti, qua quis mouetur ad intrandam religionem, eſſe præferendam legi publicæ, qua quis tenetur ad ſeruiendum alicui dignitati, vel beneficio eccleſiaſtico præhabito, cui obligatur ſeruire. Ergo etiam, qui iurat ſeruire animabus Angliæ, poterit intrare religionem, non præſtito illo. Ad idem facit cap. *licet*,[c] quod habet, eū qui eſt profeſſus aliquam regulam religionis approbatam, poſſe tranſire ad aliam arctiorem & duriorem. At arctior & durior eſt perpetua religio approbata, quàm viſitatio animarum Angliæ temporalis: ergo hoc poteſt transferri in illam.

5 Pro contraria tamen parte, nempe quòd qui fecit prędictum iuramentum non poſsit intrare religionē ſine diſpenſatione, antequam illud compleat, facit primò, quòd ſeruus non poteſt licitè intrare religionem ſine conſenſu Domini,[d] eo quod non poteſt diſponere de ſe, quatenus eſt res aliena, ſine domini conſenſu. At qui iurauit prædictum iuramentum, videtur ſe exuiſſe, & à ſe alienaſſe poteſtatē diſponendi de ſe ad intrādam religionem, antequam impleat iuramentum: ergo non poteſt intrare illā, donec impleat illud.

6 Secundò facit, quòd qui iurauit ducere aliquā in vxorem, non poteſt iuſtè intrare religionem, antequam ducat illam.[e] Ergo qui iurauit antea ire in Angliam cauſa fidei Catholicæ iuuandæ, non poterit iuſtè religionem intrare, antequam illam adeat, cùm poſteaquam illā fuerit ingreſſus, non poſsit eam adire.[f]

7 Tertio, quod procuratores, actores, executores, ſeu curatores pupillorum non poſſunt fieri clerici, nec cōſequēter monachi, donec reddant rationem de procurationibus, executionibus, & adminiſtrationibus ſuis, vt habet c. 1.[g] Nec eadem ratione alij obligati ad reddendum rationem de ſuis adminiſtrationibus, vt communis opinio ibi cōcludit, & non alia ratione, quàm quòd qui obligatus eſt ad aliquid faciēdum, prius debet illud facere, quàm ingrediatur religionem. Ergo qui iurauit adire Angliam cauſa iuuandi animas fideles, non poterit intrare religionem, donec adeat illam, & adiuuet.

8 Quarto, quod multis & irreſragabilibus rationibus probauimus nos in comment. 1. de reg.[h] & affirmauimus, quod debitor non debet intrare religionem, donec ſoluat debitū, ſi ſoluere poteſt. At qui prælato modo iurauit adire Angliam, debitor eſt animarum fidelium Angliæ ad adiuuandum eas, & poteſt prius adire illam: ergo prius debet ſoluere illud debitum, quàm ingrediatur religionem.

9 Quintò, quòd S. Tho.[i] quem ibi commendat Caieta. determinat debita certa ſoluenda eſſe ante ingreſſum religionis.

Sextò, quòd debitor lege naturali & diuina tenetur ſoluere debitum, iuxta ſeptimum præceptum Decalogi,[k] relati in glo.[l] quo non ſolum vetatur acceptio iniuſta alieni, ſed etiam retentio,[m] à qua obligatione nō videtur abſoluere ingreſſus religionis, pluſquam à iuramento ducēdi vxorem, à quo non abſolui talem per ingreſſum religionis probat prædictum c. *commiſſum*. At debitum eius, qui iurauit prædicto modo, eſt debitum certū, & debitū iure, naturæ, diuino, & humano contractum: ergo debet prius illud ſoluere, quàm accipiat ſtatum, per quem amittat potentiam ſoluendi.

10 Septimò, quòd licet votum inducat valentioré obligationem, quàm iuramentum, eo reſpectu, quod obiectū principale illius eſt ipſemet Deus: alia tamen ratione iuramentum, quod fit homini, eſt fortius & firmius. Tū quia non ſolum, ſicut votum, obligat per illud diuinum Pſal. relatum in ca. 1.[n] *Redde vota tua*, ſic iuramentum obligat per illud diuinum, *Redde iuramenta tua Deo*, & per illud præceptū, *Non aſſumas nomen Dei in vanum*.[o] ſed propter hoc, quòd iuramentum obligat non ſolùm Deo, ſed etiam proximo: adeo quod licet Pontifices paſsim abſoluant iuſta de cauſa à voto, à iuramento tamen, quo iurans obligatur proximo, regulariter non abſoluunt, niſi de conſenſu partis.

11 Tum quia licet votū metu emiſſum ſit ipſo iure nullum per cap. 1.[a] iuramentum tamen metu contractum eſt validum, iuxta cap. *rerum*.[b] vbi gloſſa ſolemnis. Et ad hāc concluſionem, ſcilicet quod iuramentum promiſſorium inducat fortiorem & firmiorem obligationem, quàm votum, latiſsimè probauit Frater Michael à Medina Frāciſcanus eruditiſsimus,[c] per multa, in quibus ſunt, quòd omnem obligationem, quam parit votum, parit & iuramentum, & aliam ampliorē; quia votum ſolum obligat Deo, iuramētum autem etiā homini: & quòd obligationē ſoli Deo quæſitā, facilius ſoluit Pontifex, quàm quæſitam homini: immo vt ille ait, nō poteſt ſoluere illam quo ad tēporalia auctoritate Pontificia, vel ſaltem non ſolet abſoluere, vt palā eſt; & quod ipſemet Chriſtus multò plùs commendauit ſolutionem debiti proximo, quàm debiti ſibi, & cæteris quæ ibi videri poſſunt. & quia præfatus, qui modo prædicto iurat, videtur contrahere cum præfato collegio, & contractum iuramento confirmauit, & contractus liciti iure naturæ, diuino, & humano obligant etiam Reges, & Principes, vt annotatur in c. 1.[d] Per quæ omnia hæc pars negatiua videtur eſſe verior.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo, omne votum regulariter eſſe tranſmutabile in votū religionis; negando autem cōſequentiam, quod ex hoc inferatur idem eſſe de iuramēto, quo quis obligatur proximo; ea ratione, quod quamuis votū aliquo reſpectu ſit maius & excelſius, quàm iuramentum, hoc tamen eſt firmius, & indiſſolubilius per adducta in tribus vltimis argumentis pro hac parte formatis.

Ad ſecundum oppoſitum reſpondetur, concedendo, votum & iuramentum ambo eſſe actus latriæ; & obligare: ſed negādo, quòd tam firmum & indiſſolubile ſit vinculum voti, ac iuramenti, per prædicta.

Ad tertium reſpondetur primò negando, quòd votum religionis excedat omne aliud bonum: quia martyrium eſt eo maius, vt tradit S. Thomas,[e] & iuramentum præfatum videtur ſatis obligare ad martyrium, ſi res penſetur.

12 Secundò, reſpondetur, quòd licet religio eſſet omnium actuum maximus, & optimus; tamen non ſequitur ex hoc, quod obligatio ad illū nata ſit omni alia indiſſolubilior, vt eſt exēplum in d. c. *commiſſum*. de obligatione iuramēti ad ducendam vxorem, quæ iuſtè non poteſt ſolui per ingreſſum religionis, antequam vxor ducatur. eſt exemplum etiam in quocumque debitore ex contractu præſertim iurato, per adducta pro hac parte in tertio argumento.

13 Ad quartum conceditur, iuramentum maioris boni impeditiuum non valere quidem, ſi directè ad id fieret: negādo tamen de illo, quod directè fieret ad aliquod bonum, ex quo indirectè impediretur maius bonū, quale eſt omnis cōtractus, per quē quis obligatur ad ſoluendū proximo aliquod magnum debitum, etiam ſine iuramento, vel tenuit reddere rationem de adminiſtratione, quæ impediunt clericatum, & monachatum ante illius ſolutionē vt prædictum eſt.

Ad quintum conceditur, priuatam legem Spiritus ſancti præferēdam eſſe legi publicæ, ſi conſtat, vel iuſtè præſumitur eſſe legē Spiritus ſancti; ſed negando, quòd omnis inſpiratio intrandi religionem, vel tranſeundi ad aliā ſtrictiorem, ſit à Spiritu ſancto: quoniam quandoque eſt à ſpiritu maligno, vt ſatis probatur in prædicto ca. *licet*. & etiam quando ineſt aliquod legitimum impedimentum, qualis eſt ſeruitus perſonalis, & inhabilitas perſonæ per defectum ſanitatis mentis, vel corporis, vel alius libertatis requiſitæ ad id, quod Spiritus inſpirat, vt noſtra ætate inſpirauit cuidam Reginæ, & multis nobilibus fœminis conſecrationem ſacramenti Euchariſtiæ, contra cap. *noua*.[f]

14 AD ALTERAM QVÆSTIONEM reſpondetur, quòd ex prædictis reſultat ſua ſolutio: ſcilicet quod quamuis non liceat vouere non intrare, vel promittere ſimpliciter, quòd non ingredietur religionem approbatam; poteſt tamen contrahere cum aliquo contractum licitum, ex quo oriatur impedimentum ad intrandam religionem, donec im-

a *In prædicta qu. 88. art. 3. & 8.*
b *19. q. 2.*
c *De reg.*
d *Cap. ſi ſeruus. 54. diſt.*
e *Ca. commiſſum. de ſponſal.*
f *Arg. c. quorumdam. & ca. religioſus. de elect. li. 6.*
g *De obligatis ad rationem.*
h *Super c. cui portio. nu. 8.*
i *22. q. 5. ar. 6.*
k *Exod. 20.*
l *Ca. quod in omnibus. 32. q. 7.*
m *Cap. ſæpe. de reſtit. ſpol.*
n *De vote.*
o *Exod. 20.*

a *De iis quæ vi.*
b *De iureiur. ad audientiam. & cap. abbas. de iis quæ vi.*
c *In libr. 2 de ſacrorum hominum continentia cap. 23.*
d *De probat.*
e *2. 2. q. 24. art. 5.*
f *De pœnitēt. & remiſſio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

pleat ex parte sua illum contractum, & consequenter iurare,quod non intrabit eam,donec id faciat:quia nõ licet ei vsque ad illud tempus eam intrare, & sic potest iurare, quòd non intrabit eam vsque ad illud tempus:quia id non est contra consilium Domini iurare. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Coegisse mulierem monasterium ingredi non dicitur quis, si illa non sit ingressa:vnde nec ipse,nec ei id consulens ligantur excõmunicatione sacri Concilij cap.18.sess.25.de regularibus.*

2 *Consulentes,auxiliantes,& similes cùm excommunicãtur,in dubio accessoriè censentur excommunicari:vnde nõ sequuto effectu,non ligantur.*

3 *Consulentes appellari ad futurum Concilium videntur non ligari excommunicatione bullæ Cœnæ latæ à Gregorio XIII.licet ligentur per excommunicationem Iulij II.*

CONSILIVM V.

CVm sacrum Concil. Trid. [a] anathematizet cogentes mulierem ad ingrediendum monasterium,atque præstantes consilium,auxilium, &c. Dubitatur, an cogens,& consilians sit excommunicatus,effectu non subsecuto.

1 Respondeo primò,quòd quæstio,quo ad cogentẽ,nullum videtur habere dubium:quia nemo potest dici cogẽs ingredi, siue quod coegerit ingredi, nisi secuto ingressu. Aliud enim est conari cogere ingredi, & aliud cogere ingredi,quòd non potest cõstare sine ingressu, vt palam est. & ita certum est, conantem cogere ingredi non excõmunicari,eo quòd coëgerit ingredi. Secundo, quod neq; etiã consulens videtur excommunicari, nisi subsecuto effectu, & ingressu.

2 Tum quia consulens,fauens,& auxilians videntur accessoriè in d.canone excommunicari. Tum per regulam, *In pœnis benignior interpretatio est facienda*, [b] & cum ille canon 18.non exprimat expressè,nec tacitè,an accessoriè,an æque principaliter excommunicet consulentem,interpretandũ est,quòd excommunicet accessoriè, quia illud est mitius, per resolut. positam in nostro Man. [c] per quam accessoriè excommunicatus non incurrit excommunicationem, nisi consecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caiet. [d] dixit,quod per const.Pij II.qua excommunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, cum cõsulentibus,auxiliantibus,&c.non fuit visus excõmunicare consulentes,& auxiliantes,nisi appellatione subsecuta.Tũ etiã dicitur in Man. [e] quòd per bullam Cœnæ,qua S.D.N. excommunicauit appellantes huiusmodi, & cõsulentes, ij non videntur excommunicati, nisi secuta appellatione: quamuis nec nos, ibi nec alius aliquis alibi reddiderit rationem fundamentalem,quam nos supra in prædicto fundamento reddimus. Tum quia Iulius Secundus extendit prædictã excommunicationem Pij Secundi ad eos,qui decreuerint esse appellãdum, vel cõsuluerint licitè posse appellari à Papa ad Concilium, vel consuluerint appellare, etiã non secuta appellatione, & ita clarè significauit non cõprehendi eos, nisi eam extensionẽ ipse fecisset. Tũ quia S.D.N.iuris callentissimus,excõmunicans appellantes,& consulentes,vt excommunicauit Pius Secundus, non addidit se excommunicare decernentes,& consulentes licere appellare,&c.vt Iulius,significans se pro sua benignitate velle ab excommunicatione bullæ Cœnæ eximere cõsulentes, & auxiliantes, non secuta appellatione,licet includantur in extrauagante Iulij II. sed non quo ad hoc, vt censeantur excommunicati bulla Cœnæ. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cogens puellam ingredi monasterium,etiam vt ibi in habitu seculari vsque ad ætatem nubendi educetur,comprehẽditur sub decreto sacri Concilij sess.25.de reg.cap.18 & nu.3.*

1 *Ingressus monasterij dictio,etsi de assũptione habitus probationis, ac de professionis emissione soleat intelligi,attamen quando lex disiunctiuè loquitur de assumptione habitus, vel de ingressu,tũc latius patet.*

2 *Repetitio eiusdem dictionis in eadem dispositione denotat id cum mysterio factum.*

CONSILIVM VI.

AN cogens aliquam puellam minorem 12.ingredi monasterium,non causa accipiendi habitum,nec faciendi professionem, sed vt maneret ibi honestè vsque ad ætatem nubendi,incidat in excommunicationem [a] Concilij Tridentini.

1 Respõdeo,quòd pro parte negatiua facit primò,quòd in hac materia iuxta authent. *ingressi*, & ei annotata, [b] appellatione ingressus venit tantùm ingressus ad suscipiendum habitum, quem appellant primum ingressum, & ad faciendam professionem, quem appellant secundum ingressum,ad quorum nullum prædicta puella est coacta in casu proposito. Secundò,quòd si de quolibet ingressu esset intelligendum illud cap. Concilij,sequeretur quod etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam Missam,vel ad visendam quampiam cognatam,quod non est dicendum, quia absurdum. [c]

Pro parte affirmatiua vrget primò, quod verba propriè sunt intelligenda, nisi de contraria mente loquentis appareat, [d] & verba illa disiunctim posita, *ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum &c.* propriè intellecta comprehendunt cogentem tantùm ad ingrediendum, cum in alternatiuis sufficiat vnam partem earum esse veram. [e]

2 Secundo, quod bis repetit illa tria verba,*ad ingrediendum,vel ad habitum suscipiendum,vel ad professionem faciendam.* & repetitio dictionis in eadem dispositione facta significat id esse cũ mysterio factũ, iuxta glossam memorabilẽ. [f]

3 Tertiò, quod Concilium non absque potuit considerare,quòd qui cogit intrare aliquam in aliquod monasterium, vt ibi educetur, indirectè videtur cogere, vt cùm temp° fuerit,accipiat habitum, & faciat professionẽ precibus, aut blanditiis monialium, aut minis eiusdem, qui coëgit intrare,aut verecundia,& timore maledicorum,& ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere,& legislatorum est, non solùm vias directas, sed etiam indirectas prohibere,iuxta ca. *cum quid vna via prohibetur, non debet altera concedi.* de reg. iur. lib.6.

Per quæ videtur hæc pars literæ & menti illius cap.& vsui intromittẽdi puellas ad educandum eas in monasterio germanior,& tutior, atque ideo renenda. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Errans circa intelligentiã legis difficilis, qualis est, cap.18.sess.25.de regularibus excusatur à peccato mortali, & successiuè ab excommunicatione ob illud inflicta.*

CONSILIVM VII.

REligiosus quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorem incideret (patre enim carebat) procurauit,vt monasterium ingrederetur, donec ad nubendi ætatem perueniret: quod totum effectum est, etiam ipsa & matre nolentibus. Quæritur, an sit excommunicatus vigore Concilij Tridentini, [g] vbi ait, *Anathemati subijcit prædicta Synodus, &c.* Deinde quæritur, an si incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem.

1 Respondeo, quòd D.consulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, & si celebrauerit, irregularis, quamuis nos credimus eum non esse iudicandum irregularem in foro conscientiæ: quia, quia errat ob legem difficilem intellectu malè intellectam, non peccat mortifetè,secundum Innocentium, [h] de simon.probatum, & roboratum à Felino. [i] Et nemo cadit in excõmunicationem legis, vel canonis generaliter latam per actum, qui verè non est peccatum mortale, [k] quod in multis locis nos asseruimus,& nuper in manu. [l] & negari non potest prædictum ca.18.quo ad hoc esse difficilẽ intellectu. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Congregatio Hospitalarium Ioannis de Deo an ex bulla Pij V. sit censenda approbata vt religio, ex coniecturis, & in dubio pro negatiua est iudicandum. num.3.*

2 *Regulares non sunt omnes, quibus Papa concessit, vt viuant sub regula seu secundum regulam S. Augustini. & num.1.*

3 *Institutio noua religionis præcipuè mendicantium,& maximè illorum quorum professores vt plurimum lautius in sanitate & egritudine gubernantur & tractantur, quam sibi pares seculares in suis domibus priuatìm degentes, non facilè est admittenda.*

CONSILIVM VIII.

VIsa bulla fœl.recor. Pij V.concessa fratribus, qui dicuntur confratres hospitalis Ioannis Dei, videtur primò esse quæstionis magnæ, an ipsi cõfratres hospitalis

prædicti,

a Ca.18. sess. 25 de regula.

b De reg.iur. li. 6.eum fuis concord.

c Ca. 27.nu. 51.

d In sum.verbo excom.ca. 25.

e Ca. 27.nu. 58.

a Cap. 18.de reg.sess.25.

b C.de sanctiss.eccles.

c L.nõ quæ absurdum ff. de bonis lib. d L.nõ aliter. ff. de legat.3.

e Capitu alternatiua de reg.iur lib.6.

f In clem.1. de iure patron. verbis diuersis.

g Sess.25.ca. 18.

h In cap.per tuas num.2. col.2.

i In c.1.de consuet.nu.2.

k Ca.nemo. & ca.nullus 11.q.3.

l Cap.27.nu. 117.& 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prædicti, & aliorum similium debeant esse fratres professi.

1 Quoniam pro parte affirmante facit, quod debent viuere sub regula sancti Augustini. Pars vero negás videtur verum. Tum quia præfatus Pius nõ videtur velle cõstituere nouam religionem, nec efficere nouam regulam. Tum quia regula sancti Augustini appellat Prælatos suos præpositos, & presbyteros, qualiter non appellat Pius, neque illi habent eos. Tum quia nullibi iubet, vt faciant professionem solemnem. Tum quia non videtur ipsi esse inhabiles ad cõtrahendum matrimonium, cùm sola professio facta in religione approbata inducat inhabilitatem ad illud contrahendum. Tum quia expressè habet, quod de cõsensu cõfratrum hospitalis, in quo viuunt, possint dimittere habitum, & assumere aliud. Tum quia nullam mentionem nec differentiam facit inter nouitium & professũ, sed solùm inter deferentem scapularium, & non deferentem illud. Et primo die quo illud accipiunt possunt petere eleemosynas, & seruire hospitali perinde post duos & tres menses, & post annum. Tum quia nouitius regularis si sit clericus, quales non oportet ipsos esse secundum S. Tho.[a] ad secundum, si simpliciter profitetur regulam S. Aug. diceretur canonicus regularis. At nemo, vt puto, dixerit ꝙ intentio præfati Pij V. fuerit facere eos canonicos regulares, quorum magna est in Ecclesia Dei auctoritas.

a 2.2.q. 189. art. 8.

2 Tum quod potest quis viuere secundum regulam sancti Augustini, licèt non sit professus illam: canonici enim nouitij viuunt secundum regulam S. Augustini, & tamen non sunt professi illam. Nec præfati confratres tenentur, vt puto, recitare horas canonicas, qua tenerentur dicere, si essent canonici, vel profiterentur regulam S. Augustini. Itaque non debent ipsi meo iudicio facere professionem in forma prædicta, antequam habeatur notitia authentica de forma qua fit professio in hospitali Granatensi.

3 Immo neque postea, nisi consulto S.D.N. & facta per eum declaratione quòd hic modus viuendi erigitur in veram & approbatam religionem, & impedientem matrimonij contractum, & requirentem annum nouitiatus, & officij diuini, vel aliarum precum eis subrogandarum recitationem: quod nescio an facilè faciet, attẽta multitudine religionum, maximè mendicantium, contra cap. fi. [b] & quod populus magna paupertate opprimitur, & eorũ aliqui opiparius viuunt, & propinant ægrotis, quàm alij suæ conditionis homines in domibus suis tractantur. Et multi adeunt huiusmodi hospitalia, vt melius tractentur in eis, & hinc non parum crescit impensa populi, à quo illa mendicatur.

b De religios. domib.

SVMMARIVM.

1 Bullarum plumbatores, quibus Pontifices in collatione officij dant habitum ordinis Cistercienſium, & vocant Cistercienses conuersos, ob hoc, cùm aliud non promittant, vel faciant, verè non efficiuntur religiosi, nu. 3. nec alicui subduntur, imo remanent Laici liberi etiam ad effectum matrimonium contrahendi, vt prius. nu. 5.

2 Religiosus verus post Concilium nemo effici potest, nisi post probationis annum sine interruptione in monasterio exactum, & post emissa tria substantialia vota. nu. 4.

3 Papæ sola nominatio non facit quem religiosum.

CONSILIVM IX.

IN curia est officium, quod vocant plumbatoris bullarũ, cuius officialis vocatur vulgo frater plumbi, & defert habitum, sine scapulare certi coloris, quod in collatione eiusdẽ à Papa accipit, & nominatur ab eo ordinis Cistercienſis conuersus: nullam tamen professionem emittit, nec viuit sub vllius regula, vel obedientia. Quæritur, an prefatus officialis sit religiosus, ita vt possit in aliquo à Cistercienſibus, vel aliis molestari super persona, & bonis, quæ in dies sibi acquirit.

1 Ad hanc quæstionem respõsurus præmitto primo illud Iurisconsulti, *Inciuile est iudicare de lege, nisi tota ea perspecta*,[c] & non possum credere non esse aliqua statuta, vel leges, secundum quas debeãt prædicti plumbatores viuere, præsertim cùm à Papa vocentur conuersi Cistercienses, & accipiant habitum ab eo, & cùm portent scapulare certi coloris: & non possunt illa fieri, & dici commodè, nisi aliqua alia referantur & addantur: & ideo tenor illorum statutorum & legum proponendus esset Iurisconsultis huic quæstioni respõsuris.

c L. inciuile. ff. de legibus.

Secundo, quod præsuppositio, quòd nulla talia statuta habeãt prædicti plumbatores, & quòd Papa, cum confert illa officia, vel tollit, vel mutat ea, nec facit, nec dicit alia, quam quæ referuntur in quæstione proposita, dicenda videntur sequentia.

2 Primùm, quòd ipsi non sunt verè religiosi. Tum quia post Concilium Tridentinum, *nemo potest esse verè religiosus, nisi post annum probationis perfectum: & prædicti plumbatores nec faciunt, nec incipiunt, nec mediãt annum præfatum. Tum quia non solùm requiritur annus præfatus perfectus, sed etiam quod sit continuatus in monasterio, & non quomodocumque, sed continuè sine interruptione, vt videtur casus in cap. 1.[b] vbi post Lapum & Dominicum tradit Philippus Frãcus, & firmis rationibus probari potest. Tum quia præsupponitur nullam professionem eos facere, neque expressam, neque tacitam, & quod illa nihil potest operari, etiã si fieret, cùm fieret ante anni præfati perfectionem, quem numquã ipsi incipiunt.

a Cap. 23. sess. 25. de reg.

b De reg. l. 6.

2 Tum quia prędicta nominatio, qua Papa nominat eos Cistercienses, non sufficit ad faciendos eos religiosos veros, per Clementinam vltimam, [c] quæ habet non censeri Papam absoluere excommunicatum, eo quod verbo vel facto communicet illi, neque tribuere dignitatem, vel beneficium, seu honorem, eo quòd appellet eum nomine significante eum esse positum in illa dignitate, beneficio, vel honore.

c De sent. ex communic.

4 Tum quia non sunt ipsi iure censendi conuersi Cistercienses, cum iure communi ad id requiratur vt faciant tria substantialia vota, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, iuxta ea quæ traditur in cap. *ex eo*, [d] & in c. *vt lex cõtinentie*. 27. q. 1. & traditur per Panormitanum, Felinum, & Decium, & eos, quos ipsi citant, [e] quæ ipsi non faciunt, vt latè monstrati potest per ea, quæ nos adducimus in commen. 2. de reg. [f] referendo latè ea, quæ sunt necessaria ad hoc, vt quis dicatur emisisse illa.

d §. 1. de elect. li. 6.

e Lux in præsent. de prob. & Super c. cui portio. à nu. 14.

5 Secundò, quòd prædictis est consequens prædictos plumbatores nullatenus esse religiosos: & consequenter neque à Cistercienſibus, nec ab aliis religiosis posse molestari tumquam à superioribus, & posse vti proprio, & bonis aliàs iustè quæsitis, immo & contrahere matrimonium, & renunciare officiis suis, reseruatis sibi fructibus de consensu Papæ, vel non reseruatis, & denique omnia alia, quæ licita sunt clericis, vel laicis, iuxta statum, quem legitimè habent, vel habuerint, si, vt præmittitur, statuta, leges, vel consuetudines præscriptæ, vel aliæ conuentiones inter Papam & ipsos, vel iuramenta iustè præstita, non fuerint eis contraria. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Milites regulares sancti Stephani, cùm sint vere religiosi, sunt incapaces parochialis sæcularis. num. 11.

1 Religio sancti Stephani à magno Duce Hetruriæ ex concessione Pij IIII. num. 4. ad instar Calatravæ & Alcantaræ, nu. 3. ad militandum pro defensione fidei, ita vt non requirat clericatum, num. 2. instituta, & etiam ab eodem Pontifice confirmata, est verè & propriè religio, nu. 1. habitum habens regularem militans sub regula sancti Augustini. nu. 4. cuius professores votum paupertatis emittunt. num. 5. & 9. & morientium spolia spectant ad ærarium religionis. nu. 5. possunt tamen ex priuilegio Apostolico relicta quinta parte dicto ærario testari. num. 5. & num. 9. & 10. Itemque emittunt votum castitatis, mitigatum tamen à sede Apostolica ad coniugalem. nu. 8. & 11. suntque etiam si beneficia possiderent à iurisdictione ordinaria exempti. nu. 7. ex eorum autem statutis post sacrum Concilium editis & confirmatis non tenẽtur facere annũ probationis. n. 8. & 10.

9 Votum obedientiæ regularis includit in se votum castitatis. & paupertatis in regula præcepta.

CONSILIVM X.

CVm Vincentius Guidius presbyter Lucanus V.I.D. & ordinis seu militiæ sancti Stephani Papiæ professus, in concursu parochialem ecclesiam sanctæ Mariæ de Brancalo Lucanæ diœcesis obtinuerit, stante Lateranensi Concilio, [g] ac sacro Concilio Tridentino, [h] dubitatur, an per assumptum habitum, & emissam professionem in dic.

g In c. monachi. de statu mona. ac canoni. regul.

h In c. 10. sess. 14. & toto tit. de regularib. & monachis. sess. 25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

militia,ita sit regularis effectus, vt incapax sit sæcularium beneficiorum, & ita à dicta parochiali reiiciendus.

1 Respondeo,quod pro parte affirmatiua propositi dubij facit primo,quòd omnis,qui emittit professionẽ,qua in religione probata voueat tria vota substantialia, est religiosus,siue regularis,accipiendo proprie & strictè illa verba,*religiosus, & regularis*, vt accipiuntur in titul. de regul. [a] secundum omnes, [b] & communem, [c] & alibi sæpe. & prædictus consulens emisit professionem etiam expressam huiusmodi:quia emisit illam in prædicta religione S.Stephani,quæ est approbata, vt constat per confirmationem eiusdem à Pio IIII.factam,& vouit tria vota,scilicet charitatis, pudicitiæ, & obedientiæ, vt ex forma vouendi in prędicta religione palam colligitur.Ergo est verè,propriè, & strictè religiosus,& regularis.

a *Tem in lib. 6.Clem. quã in antiqua.*
b *In d.urbis. de regul.*
c *In e. eccle sia sanctæ Ma ria.de consti.*

2 Secundò facit, quòd duo sola sunt genera hominum, alterum clericorum, & Deo deuotorum, siue religiosorũ, & alterum laicorum, [d] & sodales sancti Stephani nõ sunt laici,quia gestant habitum cruce insignitum,& distinctum ab habitu Christianorum laicorum,vt palam est, & ita nõ sunt laici. Non etiã sunt clerici: quia licet clerici possint esse sodales illius ordinis, de substantia tamen & essentia illius non est aliquis ordo,vt colligitur ex regula,quę non requirit vllum ordinem etiam clericatus, quo ad eos, qui sunt arma sæcularia exercituri,sicuti neque est de substantia & essentia monachorum, & religiosorum aliorum ordinum,quàm canonicorũ & regularium, vt definit sanctus Thomas.[e] Ergo sunt Deo deuoti,siue religiosi.

d *Capit. duo sunt genera. 12.q.1.*

Tertio facit, quòd religio vera & propria potest institui ad militandum pro defensione fidei,vel reipubl.Christianæ,vt pulchrè probat S.Thomas, [f] & prædicta religio sancti Stephani est instituta ad defensionem fidei Christianæ, & ad impugnationem infidelitatis illi contrariæ: ergo meritò dici potest vera & propria religio, & sodales eius verè & propriè religiosi.

e 2. 2.q.189. *art.8. ad 2.*

Quarto facit, quòd omnes communiter putant prædictam religionem sancti Stephani esse quiddam longè maius,& altius, quàm fraternias, siue confraternitates, siue societates,quas vocant glorioßissimæ Trinitatis, Sacramenti, S.Crucis,Rosarij,Misericordię,& id genus alias:& si nõ esset vera & propria religio,non esset res altior illis: ergo est vera religio.

f 2. 2.q.188. *art.1.*

3 Quinto,quod religio sancti Stephani videtur instituta instar religionum sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ,quæ inueniuntur in Hispania ad militandum institutæ, vt expressè colligitur tam ex primis, quàm ex secundis literis Pij IIII.quibus dedit facultatem instituendi prædictam militiam.At illæ sunt veræ & propriæ religiones, vt apertè probauimus in tract.de reditibus ecclesiast. [g] Ergo etiam prædicta religio sancti Stephani censenda est vera religio, & sodales eius verè religiosi, & verè regulares.

g *Qu.1.mon. 55. & 56.*

4 Sexto,quod prædicta militia S. Stephani est instituta iuxta formam & facultatem instituẽdi,quam dederat Duci institutori Pius IIII. qui solùm dedit ei facultatem instituendi vnam militiam sub regula sancti Augustini, aut sancti Benedicti, vel Cistercienßis aut alterius approbati ordinis, vt habetur expressè in primis literis Pij IIII. & etiam in secundis, ibi, *Sub certum approbatum ordinem per eũ eligendum:*& ibi, *Sub regula sancti Benedicti, vel alterius approbati ordinis:* & ibi, *Habitu regulari huiusmodi ordinis.* Per quæ verba clarè significatur,habitum prædictæ militiæ debere esse regularem,& non qualem qualem, sed ordinis huiusmodi,nempe probati:quia hæc dictio, *huiusmodi*,est restrictiua, [h] & clarius ibi, *Sub regula sancti Benedicti erexerit.* Per quæ apparet,quod prædicta militia erecta fuit sub regula sancti Benedicti:& consequenter sunt religiosi,& regulares ordinis sancti Benedicti,quos constat verè & propriè esse religiosos.

h *L huiusmodi.de leg.1.*

5 Septimò, quòd ex variis locis regulæ, & statutorum præfatæ militiæ colligitur, præfatos milites expressè vel tacitè emittere votũ paupertatis:nã in c.3.*dell' habito del Caualiero*,habetur,quod aliqui prędictę militiæ sunt conuersi: at cõuersus in religione est,qui tria substantialia vouit, [i] & in c.4.habetur,religiosos aliorũ ordinũ huic militiæ pariũ posse transire ad illam de Superiorum consensu, & ex ca. 17. & ibi, *Quello che s'e detto delle spoglie, &c.* per quæ verba

i *Cap.ex eo. §. 1. de elect. lib.6.*

A significatur,eos non habere liberam testandi facultatem: & ex cap.26.quo iubentur milites ægroti facere inuentarium suorum bonorum mobilium, ad hoc, vt eo mortuo perueniant ad suum ordinem: & in ca.2. *delle alloggiationi*, ibi,*che li ben delle spoglie si vendano all'incanto, &c.*& in cap.1. *delle prohibitioni,& pene.*ex quo patet,non habere illos liberam facultatem testãdi, sed limitatam, & id virtute illius statuti auctoritate Papæ confirmati:& in cap.26.*delle prohibitioni, & pene*,ibi,*I beni delle spoglie de i nostri Cauaglieri s'appartengono di buona ragione al nostro thesoro commune, &c.* Et in additione reformationis,& in priuilegiis à Pio IV.cõcessis expressè dicitur,quod prædicta militia est instituta sub regula B.Benedicti,& paulò inferius facit eis priuilegium testandi, quinta parte relicta ordini prædicto, præsupponendo, quod non possint testari liberè. Tum quod in eisdem literis pro priuilegio cõceditur eis, quod quædam beneficia sæcularia eis conferri possint, si aliàs canonicè conferantur.

B

6 Pro contraria parte multa possunt allegari: quorum primũ est,quòd non potest cõsistere religio absque voto solemni paupertatis,castitatis,& obediẽtiæ, [a] & latè probat S.Thomas,[b] & quòd prædicti milites non vouent castitatem simpliciter, sed tantùm castitatem coniugalem, nec vouent paupertatem, sed loco eius caritatem: quod palam est non tollere dominium, neque possessionem bonorum, vt tollit votum solemne paupertatis. [c]

a *Can.nemo monachus. de statu monach.*
b *2.2.q. 186 art.6. & 7.*
c *Ca. nondicatis.12.qu.1.*

C

7 Secundo, quòd in priuilegiis concessis à Pio IV. est vnum, quo exemit ab omni iurisdictione ordinaria quoscumque milites prædictæ militiæ, etiam quotcumque & qualiacumque beneficia habentes: per quod præsupponere videtur, posse prædictos milites recipere & obtinere beneficia etiam sæcularia curata,& simplicia: quia,qui totum dicit,nihil excludit. [d]

8 Tertio,quod videtur in prętorio Rotæ decisum,prædictam militiam sancti Stephani non esse propriè & verè religionem,& in ea possiint facere professionem, & in ea possunt facere professionem ante finitum probationis annum,quæ tamen non potest fieri in religione,quæ verè & propriè sit religio,post Concilium Tridentinum. [e]

d *Cap. solet. § fin. de maior. & obed. e.si Romanorum.19. dist.*

D

Quarto, quod licet eis testari de omnibus suis bonis, relicta quinta parte ordini, vt patet per priuilegium Pij V.sub fin.suæ regulæ, & statutorum impressum.

e *Per cap.1. sess.25. de regularibus.*

9 Quinto, quod votum castitatis coniugalis non sufficit ad veram religionem, vt probat S.Thomas. [f]

Sed hæc non obstant. Ad primum enim respondetur, negãdo,quòd prædicti milites non emittant votum paupertatis solemnis,Tum quia contrariũ colligitur ex multis locis supra citatis, in quibus probatur non esse prædictis militibus testandi liberam facultatem.Tum quia,qui professionem facit secũdum aliquam regulam monachalem à Sede Apostolica approbatam,videtur vouere castitatem & paupertatẽ, quas regula illa iuber seruari, etiam si nullam aliã expressionem faciat, quod confirmatur per illud singulare dictum S. Thomæ, [g] scilicet quod votum obedientiæ continet alia duo vota, scilicet castitatis, & paupertatis, quæ præcipit regula.

f *2.2.qu.111 art.4.ad 1 & art.6.*

E

Ad secundum concedo illud habere colorem, sed non concludere. Tum quia non habet bulla Pij IV.quòd prædicti milites possũt habere quodcũque,& qualiacumque beneficia,sed quòd quodcumque & qualiacũque habeãt, sunt exempti, quod longè aliud est, & verificari potest in beneficiis regularibus,& sæcularibus cõmendatis,vel per dispensationẽ retentis,vel dependentibus ab ordine suo.

g *2.2.q.186 art.8.*

10 Ad tertiam concedimus,in prætorio Rotæ decisum esse, posse prædictos milites vouere intra annum probationis, sed non ea ratione, quòd prædicta militia non sit vera religio, sed aliis rationibus, quæ in decisione reduntur, & optima videtur esse, quod per statuta à Sede Apostolica confirmata post Concilium Tridentinum in prædicta militia non requiritur annus probationis,sed simul in assumptione habitus fit professio, vt patet ex ca. 3. continente modum assumendi habitum,& profitendi.

F

Ad quartã respondetur,negando quòd liceat eis testari libere,sed cum limitatione,& id nõ iure cõmuni,sed priuilegio expresso Pij IV.& statutis à Sede Apost.cõfirmatis:per q̃ argumentũ retorqueri potest facile in arguentẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

11 Ad quintum concedimus, votum castitatis coniugalis non sufficere iure communi ad constituendum votum solemne castitatis: sed negando id non posse fieri priuilegio: cum enim solemnitas voti sit iure humano inducta, potest illa minui, vel augeri rationabili causa subsistente: & ita, sicut Papa potest facere religioso facultatem aliquo modo testandi, moderando solemnitatem voti paupertatis: ita etiam facere facultatem vtendi coniugio legitimo, minuendo solemnitatem voti castitatis, vt etiam dixi in prædicto tractatu de redit. eccles. [a]

a Q. 3. nu. 12.

Per hæc tumultuario studio scripta, hanc partem credimus veriorem, licet contraria ab initio ante lectum librum regulæ me ei accedere coëgisset, eamque affirmare etiam nunc voluissem in gratiam D. consulentis, quem profectò ex animo amo, & suspicio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Miles ordinis Christi in Italia de licentia Superioris, manẽs gaudet canonis & fori priuilegio, estq; vere religiosus. nu. 2. & seq.*
2 *Matrimonium etsi iure communi sit incompatibile cum religione, secus tamen est si accedat dispensatio Apostolica, quæ potuit ex iusta causa castitatis votum essentiale religionis in religionibus militaribus mitigare, & reducere ad votum coniugalis castitatis. num. 4.*
3 *Voti obligatio iuris naturæ & diuini est, solemnitas humani, & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, statui potest.*
4 *Pontifices Maximi sicut Petrus eamdem potestatem à Deo accipiunt immediatè.*

CONSILIVM XI.

1 QVIDAM eruditissimus patronus per multa cõclusit, quemdam militem ordinis Christi Lusitanię manentem in Italia de licentia Magistri illius militię, qui est Rex à Sede Apostolica deputatus, debere gaudere priuilegio canonis & fori, & accusatum de crimine remitti ad suum iudicem ecclesiasticum. Rogatus vt meam, de conclusione præmissa subscriberem simpliciter sine allegationibus sententiam, dico primò, illam esse veram, eruditè, neruosè, copiosè, & piè fundatam.

2 Dico secundò, quòd nullus alius contra eam videtur relictus scrupulus, præterquam quod quibusdam recentioribus visum est, coniugium incompatibile esse religioni, & per consequens non esse possibile, quòd aliquis sit legitimè coniugatus, & religiosus, cùm contraria non se compatiantur. qui tamen scrupulus duplici consideratione conteritur. Altera est, quod licet in corpore iuris clauso iure communi, cui nititur doctrina D. Thomæ recepta [b] assumptum sit verũ, per dispensationẽ tamen sedis Apostolicæ id fieri potest, secundum communem sententiam Innocentij glossæ & aliorum, [c] quam etiam Caietanus sequutus est contra suum D. Thomam, [d] quam nos etiã sequuti sumus in Manu. [e] & paulo latius in com. 2. de reg. [f]

b 2. 2. q. 188. art. 5. & quinque sequentibus art.
c In cap. cum ad monasterium. de statu mona.
d 2. 2. qu. 88. art. 11.
e Cap. 12. nu. 75.
f Nu. 17.

3 Altera, quod licet voti obligatio sit iure naturali & diuino inducta, solemnitas tamen voti iuris humani Pontificij inuentum est, Pontifices enim Maximi induxerunt, vt ad faciendum solemne votum requiratur primò, quod constet ex tribus votis, scilicet, castitatis integræ, paupertatis, & obedientiæ: secundò, quòd hæc tria fiant in religione approbata: tertiò, quòd fiant in manibus eius, qui potest vouentem incorporare religioni, & quod alioquin non sit solemne secundum omnes. & ideo sicut Papa statuit, & induxit, vt omnia prædicta requirantur ad hoc, vt aliquod votũ dicatur solemne, & sufficiens ad faciẽdum quam verum religiosum, & ad alios certos effectus, & ita potest statuere, vt aliquid amplius requiratur, vel aliquid minus sufficiat, & consequenter potest efficere, quod non solùm votum castitatis integræ, sed etiam votum castitatis coniugalis sufficiat.

4 Cum omnes Pontifices Maximi æqualem, immo eamdem potestatem ecclesiasticã immediatè à Deo, sicut ipse Petrus accepit, habeant, & accipiant, arg. cap. *in nouo.* 8 & alia multa, quæ nos citauimus in repet. cap. *nouit.* [h] Quò fit, quòd licet omnes religiosi emittant votum paupertatis, non tamen omnes pari modo ad eam seruandam obligantur: Franciscani enim de obseruantia, & Capuccini tenentur eam seruare in particulari, & in communi, at religiosi non mendicantes tantùm in particulari, nõ in communi. Quin & Mendicantes ante Concilium Tridentinũ non poterant habere in communi, nisi cum certa limitatione, nunc autem post Concilium Tridentinum possunt habere sine illa, per cap. 2. [a] quin & alicui religiosi, etiam quibus non licet habere proprium, possunt ex priuilegio certo modo testari per limitationem voti paupertatis: & ita non est, cur quis miretur Pontifices Maximos statuisse, vt aliquot religiosi religionum ad militiam armatam constitutarum propter maximam difficultatem seruandi votum castitatis integræ, conuersando fere semper cum sæcularibus maribus & feminis, satisfacerent voto castitatis religioni necessariæ seruando coniugalem.

a Sess. 25.

5 Cuius rationis, quam ante nos neminem putamus ita expresse tradidisse, incõsideratio, in causa fuit, nostra sententia, vt prædictis recentioribus visum fuerit huiusmodi religiosos milites coniugatos non esse religiosos, contra multa diplomata à Sede Apostolica religionibus militaribus concessa. & ita non solùm primo modo dicto, sed etiam hoc secundo conteritur prædictus scrupulus.

Dico tertiò, accepisse me à viro fide digno, quòd in curia Regis Catholici quidam miles ordinis sancti Iacobi coniectus in carcerem ob crimẽ morte naturali dignum, qua Rex cupiebat eum puniri, fuit liberatus ab ea à iudicibus, à Rege, quatenus est magister militię, datis, per scripta nostra per prædictum dominum consulentem citata, & in Africam ad pugnandum contra Sarracenos ad certum tempus relegatus, eo quòd gaudere deberet priuilegio canonis, & fori, tamquam religiosus religionis approbatæ, sed & in Lusitania, in qua quindecim annis cathedram primæ functionis insignis Academiæ Conimbricensis rexi, semper tamquam rem notoriam intellexi, prædictos milites Christi prædicto priuilegio tamquam religiosos gaudere. Quare prædicti Domini consulentis conclusio mihi proculdubio vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 3. sess. 6. Concilij Tridentini an in milite sancti Ioannis locum habeat, à Pontifice petendum. num. 6.*
1 *Milites sancti Ioannis, & alij tria vota solemniter in approbata religione emittentes sunt veri religiosi.*
2 *Verbum nemo regularis, omnes etiam milites ex propria significatione comprehendit, nisi speciali ratione excludantur.*
3 *Dispositio exorbitans ad omnia extenditur, quæ eius verba propriè signant.*
4 *Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire.*
5 *Priuilegijs per clausulam generalem in lege positam derogatur.*
6 *Consuetudo etiam nondum legitimè præscripta, seu vsu secundum quem lex fuit recepta, sunt optimi legum interpretes.*

CONSILIVM XII.

AN MILITES sancti Ioannis Hierosolymitani comprehendantur sub dispositione Concilij Tridentini [b] quatenus habet, ordinarium tamquam Sedis Apostolicæ delegatum posse visitare, punire, & corrigere quemcumque clericum cuiuscuis ordinis personalis, & regularis, extra monasterium degentem, & delinquentem, non obstantibus priuilegijs, &c.

b Ca. 3. de refor. sess. 6.

Huius quæstionis decisio, meo iudicio, ex paucis pendet. Primum, quod desiderari potest vera litera prætati [c] Concilij Tridentini: quia hæc, quã habemus, vix est intelligibilis quo ad illa verba, *cuiuscuis ordinis personalis, vel.* &c.

c Ca. 3 de refor. sess. 6.

Secundò, quòd vtcumque intelligatur, in effectu sonat, quòd nullus clericus sæcularis, vel regularis, &c. & ita ponderationes verbi *clericus*, quas aliqui faciũt ad inferendum, quod loquitur de prætatis militibus, leues videntur.

1 Tertiò, quòd negari non potest, prætatos milites S. Ioannis esse verè & propriè regulares: quia, quicquid aliqui dicant, non satis agnoscentes, & venerantes naturam religionis à S. Sede Apostolica approbatæ, omnes illi & soli dicuntur verè & propriè religiosi, siue regulares, qui emittunt legitimè tria vota substantialia, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, in manibus superioris, vel locum eius tenentis, & sub aliqua regula à Sede Apostolica approbata, iuxta sententiam Canonistarum receptam [d] & Theologorum, [e] quod etiam nos grauissimis fundamentis comprobamus in tractatu de redit. eccles. [f] & constat prætatos milites emittere prætata tria substantialia vota

g 21. dist. cap. cuncta. c. ipsi sunt. 9. qu. 3. & c. 1. de homicid. in 6.
h De iudicio. not. 3.
d In rubrica de regul.
e In 4. li sentẽ. dist. 38.
f Q. 1. nu. 51. & q. 3. nu. 27. & 29.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in manibus sui Superioris sub regula à Sede Apostolica approbata, laudata,& ad sidera priuilegijs meritò exaltata.

2 Quartò, quòd ponderatio, qua ponderatur verbum *nemo*,& verbum *regularis*, [a] ad hoc,quod verba illius cap. ex propria significatione comprehendunt regulares,& in his etiam præfatos milites, iuxta glossam 2. ab omnibus receptam & laudatam [b] irrefragabilis est: & ita, nisi aliquo respectu particulari eximantur præfati DD. milites, continentur in eo.

3 Quintò,quòd ad hoc,vt excludantur ab eo, non sufficeret,quod illud esset contrarium iuri, communi, vel exorbitans ab eo: quoniam etiam talia omnia extenduntur ad omnia contenta sub propria significatione verborum illorum, iuxta textum solemnem adiuncta glossa & doctrinam Francisci Aretini, [c] quam Decius Alciatus & omnis turba recentiorum expendentium suo iudicio leges sequuntur vbique.

Sextò, quòd potissima huius dubij resoluendi ratio pendet à duobus illis dubijs. Alterum est,an præfatum capi.3.sit contrarium priuilegio præfatorum militum. Alterum, an, esto sit contrarium censeatur derogare illi,non facta mẽtione de priuilegijs ordinis eorum in specie, vel saltem in genere de priuilegijs ordinum militantium.

4 Et quidem pro parte negatiua prioris dubij facit, quod mandatum Papæ,factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium priuilegio exemptionis,quia nemo est exemptus à iurisdictione Papæ: & ita delegatus, procedens vt delegatus Papæ contra exemptum,cùm non procedat vt ordinarius,à cuius iurisdictione ille est exemptus,non videtur facere contra exemptionem, vt sensit glossa quam in hoc commendat Panormitanus [d] concludens, quòd delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panormitanum vt ait Felinus [e] per rationes,quę apud eum videri possunt. Secundò,quòd forte præfatus ordo militum habet priuilegium simile priuilegio ordinis Cistercienſium, ne per rescripta Papæ possint conueniri, nisi facta mentione sui ordinis, quale tamen an habeant,ignoto.

5 Pro vtraque parte posterioris dubij possent multa citari ex his, quæ Felinus congerit, [f] & ex citatis ab eo & copiosissime;qui tamẽ tenet,sufficere clausulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis,iuxta clem.*dudum*. [h] & derogatio priuilegiorum, de qua loquimur,fit per viam legis,& non qualis qualis, sed Conciliaris. Dicit etiam sufficere clausulam consuetam de stylo curiæ poni, *quorum tenores habẽtur pro expresſis*.&c. & facile quis posset defendere, quod clausula derogatoria priuilegiorum posita in lege communi æquiualeat clausulę derogatorię prefatæ solitæ apponi de stylo curię.

6 Quoniam autem interdum in præfato Concilio Tridentino fit mentio in specie de ordinibus, & interdum non,insurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, nisi facta expressa mentione de illis:& hic videtur necessaria declaratio Papalis. quia item consuetudo est legum optima interpres, [i] quàuis non fuerit legitimè prescripta,secundum communem videretur habenda consideratio vsus, quo receptum est præfatum cap. 3. quæ quia factum aliqua ex parte respiciunt,non dico plura, submittens hæc pauca tumultuario studio scripta Illustrissimi Domini mei censuræ.

Responsum hoc videtur datum satis diu,cum referatur hanc religionem super hoc à Pio V.priuilegium impetrasse, de quo hic nulla sit mentio.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die susceptı habitus regularis, qui debet intra clausura,vel alibi de licentia saltem tacita Superioris deferri.nu. 8. & licet ex Concilio Tridentino professio non possit fieri ante annum probationis, de iure tamen ex consensu partium potest antea fieri videtur tamen quod requiratur consensus Papæ in hoc.num.6.*

3 *Professio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indistincti annalem gestationem: sed & consuetudine inducı potest, vt per perseuerantiam vnius hebdomadæ, vel solam adeptionem possessionis canonicatus regularis censeatur facta professio.nu.6.*

4 *Habitus canonicorum regularium nihil fere distat ab habitu honesto clericorum secularium.vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur,satis à secuları distinguitur.*

5 *Regulare beneficium 40. annis per seculares possessum secuları conferri potest.*

5 *Regularis Ecclesia cõuentualis nõ desinit esse regularis,licet in ea tota regularis obseruãtia non seruetur,immo debet reformari.*

7 *Consuetudine præscripta induci,quicquid à lege statui,potest.*

7 *Habitum regularem,hoc est roquetum, vt extra ciuitatẽ propriam non portet canonicus regularis, consuetudine saltem immemorabili induci potest.& num. 11. consulendum tamen talibus,vt saltem occultè illum deferant.nu.12.*

8 *Claustrum inhabitare censetur regularis, qui ex iusta causa de licentia sui Superioris stat extra.*

9 *Peculium regulares habere possunt nedum de expressa, sed & de tacita Superioris licentia.*

10 *Professionem inductam fuisse in foro exteriori iudicandum potius est, quàm contrarium, cùm in dubio pro religione sit pronunciandum.*

11 *Professio tacitè emissa per canonicũ regularem,quando accepit canonicatum.ex eo quod beneficium renunciet,nõ euanescit, immo adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius.*

CONSILIVM XIII.

TITIO à summo Pontifice collatus fuit canonicatus cuiusdam Ecclesię cathedralis sub regula S. Augustini,cuius Ecclesiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt professionem: qui canonici in ciuitate,in qua canonicatum obtinent, assiduè gerunt quoddam scapularium,quod dicitur roquetus,latitudinis duorum digitorum,quem tamen extra ciuitatem minimè gestant, neque apud dictos canonicos aliqua regularis obseruantia viget, quinimmo complures ex dictis canonicis, qui sacris ordinibus initiati non sunt, vxores absque dispensatione apostolica, dimisso canonicatu, & dicto scapulario,duxerunt.

Ex hac facti specie de tribus hæsitatur. Quorum primũ est,an dictus Titius qui dimisit suum canonicatum reseruata sibi quadam pensione super eodem canonicatu, sit capax officiorũ vrbis Romę,& illa per se exercere possit.

Secundo quæritur, an cùm apud dictos canonicos vigeat consuetudo immemorabilis,quę ab eis etiam in præsentiarum obseruatur,non deferendi dictum scapularium extra ciuitatem,sed tantùm in ea, an peccent, si illud minimè gestent, prout gestant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

Tertium dubium est,an iste Titius,qui fuit canonicus, teneatur illud scapularium gestare in dicta ciuitate,prout & cæteri canonici gestant, attento quod ille dimiserit suum canonicatum,& amplius canonicus non sit.

1 Respondetur primò,quod harum quæstionum respõsio præsupponit decisionem alius quæstionis, scilicet an præfatus Titius sit professus regulam canonicorum regularium S. Augustini. Pro cuius parte negante facit primo Concilium Tridentinum, [a] quatenus habet nullam professionem religionis ante annum probationis valere, & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egisse. Tum quia videtur nullum habitum religionis assumpsisse, & annus probationis incipit à tempore susceptionis habitus,vt exprimitur in eodem Concilio. [b]

2 Secundo,quod roquetum,qui posset alicui videri seruire pro habitu, non detulit intra claustrum monasterij, quod communiter tenetur esse necessarium ad anni probationis perfectionem,iuxta cap.1.[c] & clem.*eos*. [d]

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit professionem expressam, videtur tamen fecisse tacitam,quæ fit per gestationem habitus indistincti annalem,per prædictum cap.1.[e] & de clem.*eos*. [f]

4 Secundo,quod non obstat, quod ipse non gestauerit habitum canonicorum regularium. Tum quia habitus canonicorum regularium nihil fere distat ab habitu honesto clericorum sæcularium,vt satis notat glossa recepta in [g] & prædictus Titius gestauit habitum honestum clericorum sæcularium, & præterea etiam roquetũ, quo videtur

a *Prafatis.3.*
b *In clem. 1. de decim.*
c *In l.cum lege. ff. de testam.*
d *Ca. graue, de offic.ord.*
e *In d.ca.graue.*
f *In ca. antecedentes.nu.4. de præscript.*
g *Ibidem.*
h *§. fin. de sepult.*
i *Ca.cum dilectus, de consue.& le.minimè ff.de legib.*

a *Sess. 25. de reg. c.15.*
b *In d. ca.15.*
c *De reg.l.6.*
d *Ead.tit.*
e *De reg.l.6.*
f *Ead.tit.*
g *Clemen.1. verb. habitu de cleri.*

distingui

Universidad de Deusto
Biblioteca

distingui habitus canonicorum Ecclesiæ prædictæ cathedralis ab habitu cleticorum sæcularium, præsertim eo quòd est albi coloris, cuius est etiam roquetus magnus Episcoporum, quo vt plurimum vti solent canonici regulares per ciuitates incedentes.

5 Tertiò, quòd prędicta Ecclesia cathedralis videtur esse regularis, quales fuerunt olim fere omnes Ecclesiæ cathedrales Galliarum, vt colligitur ex Volaterrano, & etiã nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares, qui etiam nunc deferunt roquetos illos parues, & sedes ipsa Apostolica in literis prouisionis appellat eos regulares S. Augustini: & Ecclesia vel religio regularis non desinit esse talis, propterea quod tota obseruantia regularis non seruetur in eis, quamuis beneficium regulare possessum 40. annis per sæculares possit conferri sæculari, iuxta cap. *cum de beneficio.*[a] quoniam fractio regulæ non annihilat religionem, sed inducit reformationis necessitatem, iuxta ea quæ habentur in cap. *ad nostram.*[b]

6 Quarto, quod licet in prædicta Ecclesia non fiat expressa professio, potest tamen dici, quod fiat tacita, immo quod consuetudine induci potest, vt de consensu partium fiat ante annum probationis, vel quod saltem facta obliget profitentem ad religionem,[c] immo quod censeatur esse facta per perseuerantiam vnius mensis, vel hebdomadæ, vt audiui adhuc seruari in aliquibus Ecclesijs Gallicanis: immo etiam dici posset introduci posse consuetudine legitimè prescripta, vt per possessionem pacificè acceptam loci canonicalis censeatur professio facta: quoniam quicquid potest induci lege, potest induci consuetudine,[d] & hæc possent induci per legem Papæ: quia non sunt contra ius naturale, neque diuinum, sed solum contra humanum, vt palam est.[e]

7 Quinto, quod non obstat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci posset consuetudine saltem immemoriali, quia non est contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia posset dici eos malè facere.

8 Sexto, quod non obstat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monasterium. Tum quia satis est, vt gestet illum extra illud de licentia Superioris ex aliqua honesta causa concessa, per illud dictum Abbatis antiqui[f] recepti à Panormitano,[g] scilicet quod monachus manens extra monasterium de licentia Abbatis, videtur manere intra illud: & quamuis prædicti canonici accepta possessione, & roqueto, non absint à monasterio de licentia expressa Superioris, abesse tamen possunt dici de licentia tacita, quæ in hoc proposito tantùm valet, quantùm expressa, vt colligitur ex decisione vtriusque Cardinalis,[h] quam nos sequuti fuimus, & latè probauimus in comment. 1. de reg.[i]

9 Septimo, quod non obstat etiam dicere, quod non seruatur in prędicta Ecclesia votum solemne paupertatis, eo quod vnusquisque canonicorum disponit de rebus suis, vti sibi libet. Tum quia respondeti potest, vt in proximo argumento, quod id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari potest eos vti rebus suis, vt sibi libet, quamuis sic, vt honestè licet, vt latè probauimus in plerisque locis commun. de reg.

10 Per quæ omnia videtur periculosum consulere partem contrariam negatiuam absque sedis Apostolicæ licentia: quia saltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi posse videtur, & in dubiis pro religione est iudicandum & consulendum, iuxta l. *sunt personæ.*[k] *summa est ratio quæ pro religione facit.*

AD PRIMAM igitur quæstionem colligitur ex decisione prædicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM respondetur, quod per dicta ad præsuppositam non peccant: quia consuetudo immemorialis in his, quæ sunt contra legem humanam habet vim legis.[l]

12 AD TERTIAM colligitur responsio per dicta ad primam præsuppositam, eum teneri: quia professio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam si transiret ad aliud, iuxta cap. *cum olim.*[m] & alia multa ibi citata, & iuxta cap. *cum ad monasterium.*[n] Vnde consulo vt saltem occultè habitum suæ religionis in ciuitate deferat, prout antea, dum erat canonicus, palam deferebat, cùm regularis semper remaneat etiam dimisso canonicatu, & malè fecerint qui vxores duxerunt dimisso canonicatu, cum regulares canonici remansissent. &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis qui non est, habitum regularem non deferat.*
2 *Professio tacita fieri censetur vbi regularis habitus semper defertur licet expressa numquam emittatur.*
3 *Papa ex causa licentiam dimittendi habitum dare potest, alius autem eo inferior non.*
3 *Regularis subiectus Episcopo eius Vicarius & cubicularius fieri potest, si tamen sit exemptus, requiritur licentia Superioris.*
4 *Habitum occultè ferendi dispensatio fere tam difficilis, ac dimittendi, minus tamen ab instituto regularis recedit primus, quàm secundus. num. 5. Item & facilius excusatur à pœna sed non à peccato. num. 4.*
5 *Dispensandi iusta causa dimittendi habitum regularem arbitraria.*

CONSILIVM XIIII.

DE QVODAM, qui dicit se esse monachum S. Benedicti cuiusdam monasterij, in quo post memoriam siue à tempore, cuius initij non est memoria, non fit, vt fertur, professio expressa, nec viget obseruantia regularis plusquam in Ecclesia collegiata sæculari, &c. & quærit, an adsit iusta causa dispensandi cum eo, vt sibi liceat deferre habitum subtus vestem, & occultè, & ita famulari aliquibus prælatis, eo quod monasterium denegauit sibi alimenta studiorum, & quod propterea consumpsit substantiam paternam, & æs alienum contraxit, & quod ob reuerentiam & verecundiam non audet prædicta alimenta à monasterio repetere.

1 Respondeo primò, quòd D. consulens præsupponit se esse verum monachum, & religiosum: quia, si verus monachus non esset, sine vlla dispensatione Papæ posset patientiam, siue habitum regularem, quam supra vestem defert, deferre intus illam: quia etiam posset, immo deberet illam omnino dimittere, vt palam est.

Secundò, quòd eius præsupposita opinio videtur esse iure verior, per multa, quæ in simili quæstione adduximus pro hac parte in quadam consultatione cuiusdam canonici ecclesiæ cathedralis regularis, in qua nulla dicitur fieri professio expressa, attamen semper defertur roquetus albus ad formam cuiusdam patientiæ, & ita videtur fieri tacita professio per illa, quæ ibi adduximus.

2 Tertiò, quòd certum est posse S.D.N. pro sua summa in leges humanas potestate facere prędictam facultatem, quam Dominus consulens desiderat,[a] posse inquam iustè & sanctè facere illam facultatem, si iusta causa id faciendi adesset, argumento eorum, quæ Innocentius cum omnibus aseclis eius tradit.[b]

3 Quarto, quod etiam est certum, monachum iustè posse fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Episcopi, iuxta glossam adiuncto textu[c] quam citat Romanus,[d] vbi citat Innocentium[e] receptum ab omnibus, præsertim à Felino[f] citante vitiosè Romanum: quod est verum, si est sibi subiectus, & etiam de licentia Superioris, si est exemptus, secundum omnes: quod tamen est intelligendum habitu retento: quia solius Papæ est facere facultatem manendi extra monasterium sine habitu, secundum omnes.[g]

4 Quintò, quòd fere tam difficile est dispensare vt monachus deferat subtus vestem habitum, ac dispensare ne deferat illum, per glossam memorabilem.[h] Dixi, *fere*, propter ea, quæ de pœna addit Panormitanus,[i] cuius determinatio licet posset procedere quo ad hoc, vt pœna non ita incurratur per occultationem, sicut per dimissionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrendam videtur paria esse, deferre occultum, & dimittere, per prædictam glossam communius receptam.

5 Sextò, quòd tãtum & tale potest esse æs alienum contractum à Domino consulente, & tanta & talis potest esse substantia paterna, quam ipse impendit in literarum studiis, & tam indecora & molesta petitio, lis, & actio, quam moueret Dominus consulens cõtra monasterium, quod prætendit iniustè per inuidiam, vel alium affectum

iniustum

---

a De præb. li. 6.
b De appell.
c Ca. ad Apostolicam. de regularib.
d Arg. c. vlt. de consuet. & l. 2. ff. quæ sit longa consue.
e Arg. ca. vidua. cum ei adnot. de regul.
f In cap. cum illorii. de sentent. excomm.
g In c. ex rescrip. de iureran.
g In cap. non dicatis. 12. q. 1.
i Super d. ca. nu. 20.
k ff. de religio. & sumpt. fun. ibi.
l Capit. super quibusdã. de verb. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aquæ quot. & æstiua.
m 2. de priuileg.
n §. vlt. de stat. monach.
a Arg. c. proposuit. de concessio. præb. & ca. cuncta per mũdum. 9. q. 3.
b In c. quia in ecclesiarum. de constit.
c In cap. cum pastoris. 2. q. 7.
d Singu. 506. & sing. 278.
e In c. cum l. & A. de re iudic.
f Ibid. nu. 13.
g Per ca. 2. ne cleric. vel monach. li. 6. & c. cler. de vita & honest.
h Clemen. 2. verb. extemplesi, de vita & honest. cleric.
i In ca. Deuteron. de vita & honestat. cleric.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iniustum,negasse sibi alimenta studiorum debita, & tanta,& talis verecundia relinquendi studia iam cœpta,iuxta qualitatem personæ ipsius, quæ ea cœpit, quod boni viri arbitrio posset videri iusta causa dispensandi, & faciendi facultatem,quam petit,per ea,quę nos scripsimus in com. de regul.[a] cum tractamus de ingressu debentium & obligatorum in monasteria,& [b] de obligatione ingressorum, & professorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum,quæ sufficiant ad soluenda debita, quæ non est necessarium hic repetere, cùm ibi facile videri possint. Adiungendo eis, quod minus recedit ab institutione regulari deferens habitum occultum, quàm omnino illum dimittens, per prædicta, quæ Panormitanus adiecit,[c] vt prædictum est.

a Super c. cui portio, 12. q. 1. à nu. 8. & super c. non dicatis. nu. 42.
b In comm. super ea. non dicatis. num. 42.
c In d. c. Deus qui.

SVMMARIVM.

1 *Exemplari sublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius similitudinem: sicut & sublato fundamento, cætera superædificata corruunt.*
1 *Religio illa, quæ ab immemorabili tempore desiit ob eam intrantibus expressam exigere professionem; etsi videri possit, quod nec tacitam exigat. attamen probabiliter credi potest priuilegio, quod ex sola allegatione hoc casu probatur concessum vt tacita sufficeret. nu. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapso anno à die habitus suscepti de manu Superioris sunt censendi professi. nu. 5.*
2 *Professio coram Deo ibi est nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiamsi in ea non soleat emitti expressa professio, suscipit, & per annum gestat, præsumitur professus, cùm sciat, vel scire debeat ex hoc illam induci. num. 5.*
3 *Consuetudine immemorabili induci potest, quidquid lege humana statui, & priuilegio concedi, immo & ea stante illud sola allegatione probatur, & nu. 4.*
6 *Commendatarij monasteriorũ æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad administrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religiosos ad habitum. num. 5.*
7 *Religionis essentia non est, vt generalem habeat præsidentem omnibus illius religiosis.*

CONSILIVM XV.

IN religione S. Basilij approbata in sui initio fiebat expressa professio,à tempore autem, de cuius initio non est memoria, regulari obseruantia in ea collabente, eius monasteria commendata fuerunt, desijtque emitti consueta professio. Dubitatur, an ille qui huiusmodi religionis habitum de manu commendatarij,vel Prioris non expresse professi susceptum per aliquot annos gestarunt,tacitè professi intelligantur religionem S. Basilij.

1 Pro parte negante huius quęstionis facit primò,quòd sublato fundamento ædificij tollitur ędificium,[d] & ablato priori & principali tollitur posterius pendens ab illo,[e] & sublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid instar illius.[f] Cùm ergo obligatio profitendi expressè, & professio expressa sint quoddam fundamentum, & quoddam prius,& exemplar obligationis profitendi tacitè,non existente obligatione profitendi expresse,videtur non existere obligatio profitendi tacitè.

2 Secundò, quòd nulla professio potest esse vera sine animo profitendi coram Deo, secundum omnes.[g] Vnde neque expressa valet coram eo sine animo profitendi facta,[h] & tacita ideo iudicatur valida, quia deferens habitum tanto tempore videtur habuisse animum faciendi professionem fieri solitam in illo monasterio. At intrans monasterium, vbi nulla fit professio expressa, neque est qui recipiat,non videtur habere animum faciendi professionem, quam non nouit, quia nihil volitum, quod non sit prius cognitum,secundum Augustinum.

3 Pro parte verò affirmante facit,quòd posset Papa constituere nouam religionem, in qua nulla professio fieret expressa, sed solùm tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatã,[i] & consequenter posset etiam per consuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id esset legitima, id ipsum induci: quoniam quod potest fieri lege humana, potest etiam fieri consuetudine.[k] & quicquid potest induci priuilegio, potest induci consuetudine immemoriali. [l] Immo etiam consuetudine minore induci posset, vt quis inuitus cogatur rem suam vendere iuxta l. *venditor.*[a] quam ad hoc commendarunt pro singulari Felinus[b] & aliquot alij[c] & alij alibi.

d Ca. cũ Paulus, 1. q. 1.
e Ca. translato, de constit.
f Le. in testamento. ff. de condit. & demonst.
g Ca. humane, 22. q. 5.
h Arg. c. tua. & cap. ii qui. & eiu aduocatis, de sponsal.
i Arg. ca. cum Ita per mundum, 9. qua. 3. & ca. proposuit. de concess. præben.
k Le. de quibus. ff. de legib. & ca. fin. de consuetu
l Le. hoc iure. §. duãs a qua. ff. de aqua quot. & esti. ca. super quibusdã. §. præterea. de verb. signif.

4 Cum igitur possessio, & consuetudo immemorialis habeat vim priuilegij: ita quod qui allegaret aliquid sibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum literas Apostolicas non haberet, probando consuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegium à se allegatum,secundum omnes,per prædictam l. *hoc iure.*[d] & ca. *super quibusdam.*[e] Cumque certum sit posse Papam concedere priuilegium alicui religioni, immo etiam omnibus, vt illarum professores non teneantur ad professionem expressam, sed quod sufficeret tacita, & quod illa esset tanti valoris, quanti expressa: cumque hic allegari possit huiusmodi priuilegium,immo & probabiliter credi propter commendationes in quæstione tactas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illud probari possit præsumptiuè per prædictam consuetudinem immemorialem.

5 Cumque iure communi professio tacita suppleat expressam, proculdubio nouitij, qui susceperunt habitum de manibus commendatariorum, & gestarunt tempore & modo iuridico sufficienter ad inducendam tacitã professionem,censendi sunt professi tacitè: quia sciebant, vel scire debebant regulam sancti Basilij esse approbatam,& sub ea victuros teneri ad profitendum solemniter tria substantialia vota,iuxta formam regulę illius: & sciebant, vel scire debeant iura omnia nota, quod per delationem legitimam susceptı habitus tempore vnius anni fine protestatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monasterij, censetur ipso iure facta professio.

6 Non obstat,Prælatos fuisse commendatarios, & non proprietarios,iuxta cap. *nullus.* cap. *quorumdam.*[f] & cap. *cum singula.*[g] Quia commendatarij Prælati æquiparantur proprietarijs quo ad omnia iura pertinentia ad administrationem, vt tradit Panormitanus[h] quem sequitur Decius, & à se citati,[i] & multis probari posset. Non etiam obstãt argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc casu non deest fundamentum, nec prius, nec exemplar professionis tacitæ: quia expressa cõtinetur in ipsa regula,& solita fuit aliquando fieri interdum expressè, & interdum tacitè,& postea priuilegio, vel consensu Papę,qui hoc poterat inducere,præsumitur inductum per consuetudinem immemorialem, qui sola tacita emitti solita fuit: & ita non est curandum de expressa, sed de sola tacita, quæ est instar expressæ antiquitus institutæ, & solitæ fieri. & sic patet responsio ad secundum oppositum.

7 Non obstat etiam,quod religio prędicta S. Basilij nullum caput,siue generalem Prælatum habet: quia de religionis essentia non est,vt habeat generalem omnibus religiosis illius religionis præsidentem. Tum quia nullo iure naturali, diuino,nec humano id cauetur. Tum quod canonici regulares, quorum monasteriorum olim maxima copia fuit, secundum Volaterranum, qui de numero eorum erat,nullum generalem habuerunt,postquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequam Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, superat vnumquodque eorum monasterium Episcopo, in cuius diœcesi erat situm.[k] Salua, &c.

a § si vero fuit. ff. commun. prædi.
b Nu. 27.
c In c. qui in ecclesiarum. de constitu.
d § diuũ. 2. qua. ff. de aq. quot. & æst.
e § præterea. ff. de verb. sig.
f Ca. si religiosi. de elect. li. 6.
g § prohibemus. de præb. eod. li.
h In c. querelam. de elect. i In c. edoceri. sub fin. de rescript.
k Ca. Abbates. 18. qu. 2. cum multis aliis.

SVMMARIVM.

1 *Monachum esse, & professionem nec tacitam, nec expressam fecisse, pugnat.*
3 *Religionem ita supprimere potest Pontifex. vt remaneat solummodo quo ad apparentiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum externorum: quam suppressionem sola allegatione probabit is, qui immemorabilem probabit consuetudinem. nu. 2. Item & à principio talis potest institui, quã qui ingrediuntur non fiunt verè religiosi, nu. 4. nec à Pontifice possunt cogi, vt religionem approbatam ingrediantur. nu. 5. nec vt efficiantur verè religiosi. nu. 6.*
6 *Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec arctiorem, nec per supremum Prælatum cogi potest. nu. 7.*

CONSILIVM XVI.

PRÆSVPPOSITO, quod in monasterio montis Auellanæ monachi à tempore immemoriali nullam

emittere

Universidad de Deusto
Biblioteca

emittere solent professionem expressam, nec tacitam, & quod deferre consueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia illius religionis, cuius erat illud monasterium,& quod possint conuiuere simul,non tamen ad id compelli.

Quæritur,an Papa potuerit cogere prefatos monachos ad intrandam aliam religionem veram,& approbatam,& ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæstionem respondurus,dico primò, videri posse alicui pugnare secum præsupposita.Primò quidem, quatenus habent, in monasterio Montis Auellanæ fuisse monachos, qui non emitterent professionem expressam, nec tacitam, cùm nemo possit esse monachus, nisi faciat professionem validam, [a] Monachum enim non facit habitus,sed professio. [b]

Secundo,quatenus habét monachos præfatos consueuisse deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis,cuius erat illud monasterium,& quod non erant verè regulares religiosi: quoniam nulla alia ratione videbantur esse inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant,quàm quia erant regularia, [c] & illa non poterant esse regularia, nisi religio Montis Auellanæ fuisset vera religio, & eius monachi essent verè religiosi expressè vel tacitè professi.

Tertiò, quatenus ab vna parte habent illos monachos solitos fuisse suscipere habitum,& deferre illum, & tacitè significant,eos qui vellent, potuisse conuiuere simul, & ab alia parte significant non potuisse compelli ad conuiuendum simul.

2 Sed hæc repugnantia tolli potest, eo quòd extra hæc proposita in aliis mihi oblatis asseritur esse clarissimum, & probari posse, quod prædicta religio Montis Auellanæ à tempore immemoriali fuit collapsa, tam quo ad regulam, quàm quo ad habitum:quod non potuit fieri,nisi eo quod ibi desiuerit fieri professio regularis, licèt soleret deferri habitus regulę approbatę conueniens.& constat consuetudinem immemorialem haberi pro titulo,vel pro probatione tituli,quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, [d] & ideo posset quis allegare præfatos monachos dictos fuisse quidem monachos,quia modum quemdam viuendi separatum à communi vita, & accedentem ad monachalem viuebant: sicuti solebant olim habere fratres Tertiarij ordinis S. Francisci viuentes congregati,iuxta glossam solemnem. [e]

3 Allegando item,quod priuilegio,vel sententia,vel reformatione aliqua S. Sedis Apostolicæ fuit statutum, vt illa religio extingueretur quo ad veram essentiã religionis,& maneret quo ad apparentiam,& quo ad modum viuendi prædictum,separatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem:ita quod veræ religioni extinctæ succederet noua apparens,in qua post mortem antea professorum non fieret vltra professio regularis expressa,nec tacita:quod vidimus esse factum in multis monasteriis,& Ecclesijs, etiam cathedralibus canonicorum regularium in Hispanijs & Gallijs.

4 Et etiam allegari posset,quod nulla vmquam ibi fuisset religio vera,sed solũ apparens, & quod ex aliqua fundatione antiqua statutum fuit, vt certa beneficia nullis alijs conferrentur, quam gestantibus habitum præfatorum monachorum,& seruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare possumus præfatam consuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundò dico,his consequens esse,præfatos monachos non fuisse religiosos, sed solum conuixisse quamdam vitam & modum viuendi differentem à communi,& accedentem monachali,qui defendi potest fuisse iustus, & licitus, licet nullam professionem regularem religionis approbatæ fecerent expressam, nec tacitam, per d.glossam [f] ab omnibus receptam.

5 Tertio dico,his præsuppositis,& prædicta defensione munitis,ad punctũ quęstionis responderi posse, mea sententia, non potuisse Papam compellere præfatos monachos, seu vitam quadamtenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram & probatam.

6 Tum quia nemo cogitur crescere. [a] Tum quia nemo cogitur vouere,& virginitas suaderi potest,non præcipi. [b] Tum quia licet sint variæ opiniones circa illam quæstionem, An religiosi possint compelli ad obseruantiam suæ regulæ duriorem illa,quàm inuenerunt tempore suę professionis, quam meo iudicio tersius & attentius tractat Decius, quam alij [c] omnes tamen consentiunt in hoc, quod non possunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non vouerunt. Cum ergo D. consulens numquam vouisset illam religionem,quam Papa præcepit ei profiteri,nulla ratione potuit eum ad id compellere.

7 Tum quia nos pridem respondimus id quod postea typis excudi fecimus in com.4.de reg. [d] nullum Prælatum nec inferiorem, nec supremum posse cogere vllum religiosum ad transeundum ad aliam regulam strictiorem, nec laxiorem,ratione ibi subiectarum quod faciunt scripta super eod.cap.*statuimus*. [e] Ex quibus colligitur,fratres Minores Conuentuales,quorum regulam Pius V.extinxit in Hispania,non potuisse compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum Obseruantiæ, quia regula eorum est longè durior,& alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Francisci temperatam priuilegiis Apostolicis:illi vero profitentur eam nullo tali temperamento laxatam.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus,qui necessario professionem precedit, debet esse adeo continuus, vt menses quibus stetit in primo monasterio,à quo sine licentia ad aliud transiuit,etiam de voluntate secundi monasterij non possint coniungi.*
2 *Tempus à iure statutum in dubio debet esse continuum.*
3 *Professio nulliter facta siue scientia nullitatis non ratificatur.*

CONSILIVM XVII.

MINGRESSVS quoddam monasterium, post decem menses sine licentia illud egressus est, & se ad aliud eiusdem ordinis contulit, in quo receptus de consensu fratrum post duos menses emisit professionem, & multos annos postea perseuerauit.

Quæritur,an huiusmodi professio N.valeat, vel possit ad aliam religionem se transferre.

1 Respondeo, quod professio Domini consulentis expressè facta non valuit, quia fuit ante vnum annum continuum completum, & post Concilium Tridentinum [f] professio facta ante finé anni nouitiatus est ipso iure nulla quo ad omnes effectus. Nec obstat, quod nouem, vel decem menses mansit in vno monasterio, & reliquum tempus adimpleuit in alio, & consenserunt monachi vt haberetur annus pro complero.

2 Tum quia annus debet esse continuus [g] vt probat Lapus Abbas, [h] & probat text.in cap.1, [i] ibi, *per totum annum*: per quem hoc tenuit ibi Dominicus & Francus ea ratione,quam Lapus allegat,nempe,quòd omne tempus statutum à iure ad aliquem effectum debet esse in dubio continuum,iuxta glossam celebrem & receptam. [k]

3 Tum quia sic vidimus in sacro Pœnitentiariæ prætorio iudicari:& quamuis aliquot annis postea manserit in monasterijs,reputando se professum, non tamen ideo est tacitè professus,quia qui post professionem inualidè siue nulliter factam, nesciens illius nullitatem in monasterio perseuerat,non censetur satis ratificare illam,vt determinat Caietanus. [l] Quare arbitror hunc D.consulentem non esse religiosum verè professum alicuius ordinis, & ita posse transire ad quamlibet aliam religionem, vel potius intrare quamlibet aliam de nouo sine vlla alia dispensatione. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Professio apud mendicantes ante Concilium Tridentinum anno probationis non completo emissa non faciebat aliquem religiosum verum in specie, sed solùm in genere,id est obligatum ad intrandam aliquam religionem: quæ non dirimit matrimonium postea contractum,sed impedit,nu. 2. immo nec impedit, si per professionem intendebat se solùm obligare dicto ordini,quem profitebatur.nu. 3.*

CONSILIVM XVIII.

QVIDAM ante Concilium Tridentinum ingressus religionem Carmelitarum ante finem anni nouitiatus fecit professionem,& post multos annos miles factus

cum

a Ca.1.de reg.lib.6.
b Ca. parreatum. de reg. & gloss.in ca. vidua eodem titulo.
c Arg.c. possessiones. de reb.eccles.non alien. & cap. cum de benefic. de prab. li.6.
d Cap. super quibusdã. §. præterea. de verb.signific. & l.hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aquæ quoti. & æstiua.
e Clem. cum ex eo. verbo tertio de sentẽ.excomm.
f Præfata clẽ. cum ex eo.

a Cap.gesta. 24. dist.
b Ca.sui regiti. 32. qu. 1.
c In c. ad nostram. nu. 9. de appell.notab. 4.
d Super c. statuimus. 12. q. 2.nu.21.
e à nu.13.vsque ad 20.
f C.15. de regu.sess.25.
g Per ea.t.
h In allegat. 47.
i De reg.li.6.
k In rub. de diuers.& tẽpor.præscript. adde l.1.ff.de diuers.
l 2. 2. q.189. art. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum tribus ſucceſsiuè contraxit matrimonium, cum quarum tertia filijs ex ea ſuſceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, præfatum oratorem non fuiſſe verum religioſum ordinis Carmelitarum: quia, licet per profeſsionem etiam intra annuum nouitiatus emiſſam in ordine non Mendicantium fieret quis verus religioſus ordinis, quem profiteretur ante Cõcilium Tridentinum: [a] profitens tamen ordinem Mendicantium ante finem anni nouitiatus non fiebat verus religioſus illius ordinis, quem profiteretur, per cap. *non ſolum*. [b] quod de ordine Prædicatorum & Franciſcanorum ſtatuit, & per cap. *conſtitutionem*. [c] quod præfatum cap. *non ſolum*. extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis eſt ordo Carmelitarum, [d] ſed tantùm fiebat religioſus in genere, ideſt obligatus religioni in genere, vt dixit gloſſa dicti cap. *non ſolum*. [e] & ante Archidiaconus receptus ab omnibus. [f]

2 Secundũ, quod matrimonia contracta ab oratore poſt prefatam profeſsionem valuerunt: quia profeſſus religionem in genere non eſt verè religioſus, ſed ad ſummum obligatus ad ſe faciendum religioſum, ſi inueniat receptores, vt tradunt in ſpecie Angelus [g] & Silueſter, [h] quod & nos, ipſis non relatis, tenuimus in Com. 2. de reg. [i] poſt Calderinum. [k] Et tam ipſi, quam nos dicimus in ſpecie, quod profitens in ordine Mendicantium etiam ante Concilium Tridentinum fiebat profeſſus in genere tantùm, & matrimonium ab eo contractum valuiſſet.

3 Tertium, quod ſi orator habuit animum obligandi ſe ſolùm ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licitè contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem Mendicantium, nec in ſpecie, nec in genere obligatur religioni, vt Dominicus poſt & ante alios tenet. [l] Si autem habuit animũ obligandi ſe religioni in genere, peccauit quidem, quoties poſtea contraxit matrimonium, ſed matrimonia valuerunt, & peccabit, ſi mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem. Salua, &c.

a *Ca. ad Apoſtol. de reg.*
b *De reg. lib. 6.*
c *Eod. tit. & lib.*
d *Ca. 1. §. penult. de religio. dom. li. 6.*
e *In verbo veſtro ordini.*
f *Ibidem in eod. verb.*
g *In ſum. verbo religioſus. §. 14.*
h *Verbo religio 3. q. 5.*
i *Super 2. nouitiatu. 12. q. 1. nu. 1.*
k *Conſil. 23. & 27. de reg.*
l *In d. ca. non ſolum.*

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus debet adeo eſſe continuus, vt menſes in quibus habitum in vno monaſterio geſtauit non coniungantur cum menſibus quibus ſtetit in alio: itemque dictus annus, ſeu habitus, ea intentione fuerit datus, & aſſumptus, vt ſic tamquam nouitius probaret, & probaretur, nu. 2. & 4. & in ætate legitima continuatus num. 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius, num. 4.*

2 *Tacita profeſsio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandum, & ad alios actus tamquam prius profeſſum, nec item per licentiam datam ad ſuſcipiendos ordines, illorumve ſuſceptionem. num. 3. ſed nec poſt Concilium Tridentinum poteſt eſſe tacita profeſsio, vbi non præcepit completus annus probationis aſſumptus intentione probationem faciendi. num. 4.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM in 12. ætatis ſuæ anno ſuſcepit habitum Minorum de Obſeruantia, & in diuerſis monaſterijs vitam ſuam tranſegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monaſterium Aracæli de Vrbe ſe contulit: vbi, narrato Superiori, quod ipſe tot annis geſtauit habitum religionis, fuit ab eo admiſſus, & nulla expreſſa facta profeſsione ad ordines ſuſcipiendos miſſus, prout ſucceſsiuè etiam ſacris inſignitus fuit, actibuſque profeſſorum ſe immiſcuit.

Quæritur, an ſaltem tacitè profeſſus intelligatur.

Reſpondetur primò, hanc cauſam Domini conſulentis eſſe ſatis implicitam, & eius deciſionem pendere ab aliquot iuris modorum, & articulorum explicatione, quæ pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio feciſſem ob alias grauiſsimas occupationes, niſi me iubentium auctoritas in id adegiſſet.

1 Secundò, quòd Dominus conſulens nõ poteſt cenſeri fuiſſe profeſſus, donec in monaſterio de Aracæli recipieretur. Tum quia non potuit eſſe profeſſus tacitè, nec expreſsè ante annum 16. ætatis ſuæ completum, ante quem longè prius ſuſcepit habitum. Tum quia non poterat expreſsè, nec tacitè profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipſe non compleuerat: quia licet vno anno & amplius geſtaſſet habitum, coniungendo menſes, quibus manſit in vno monaſterio, cum alijs, quibus manſit in alijs monaſterijs, hoc tamen non ſufficit ſecundum veriorem & receptiorem ſententiam, ſecundum quam annus probationis & nouitiatus debet eſſe continuus, & in legitima ætate continuatus, prout ſæpe reſpondimus, qualem Dominus conſulens non fecit.

2 Tertio, quod non poteſt etiã cenſeri profeſſus in præfato monaſterio de Aracæli. Tum quia nullam expreſſam profeſsionem ibi fecit. Tum quia nullã expreſſam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non compleuit. quod colligitur ex eo, quòd actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, & non fuit intentio Miniſtri, qui eum ſuſcepit, ſuſcipere tamquam laicũ & nouitium ad faciẽdum annum probationis, nec intentio Domini conſulenti ſuſcepti fuit intrare illud monaſterium tamquam ſæcularis, & qui nouè habitum ſuſcipit ad faciendum præfatum annum probationis. quod colligitur ex eo, quod Miniſter non interrogauit eum, an eſſet nouitius, nec profeſſus, nec conſulens quidquam dixit ei de hoc: & quod ſimpliciter fuit tractatus, vt alij profeſsi, & quod nũquam fuit iuſſus vel rogatus facere profeſsionem, pluſquam alij profeſsi, eo quod Miniſter habuit magnam credendi cauſam, quod erat profeſſus, eo quòd Dominus conſulẽs narrauit ei ſolum, ſe pridem accepiſſe habitum, & multis annis geſtaſſe illum in multis monaſterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea, & ita magnam cauſam habuit credendi, quod erat profeſſus, & quòd iuſſit ei ordines etiam ſacros ſuſcipere, & facere alia, quæ ipſi profeſsi faciebant, exeundo foras extra monaſterium, & extra Vrbem. Tum quia non obſtat, quòd de iuſſu prælati ordinis ſuſcepit ordines ſacros, & quòd per talem ſuſceptionem videtur facere profeſsionem, nec quod nouitius immiſcendo ſe actibus profeſſorũ videtur aliquibus profiteri. Nõ inquã hæc obſtãt.

Ad prius enim reſpondetur, falſum eſſe, per talem ordinationem fieri profeſsionem, immo nec ratificationem iam factæ, vt nos probamus in Comment. 4. de reg. [a]

Ad poſterius reſpondetur primo, quod etiam iure antiquiori Concilio Tridentino non cenſetur quis tacitè profiteri, eo ſolo, quod ſe miſcet actui proprio profeſsorum: ſed requiruntur aliquot aliæ conditiones, vt tradit diligenter Panormitanus: [b] quarum vna eſt, quod cognoſcat, & ſciat per talem actum fieri profeſsionem, quod tamen neſciebat Dominus conſulens, & ignorant multi etiam eruditi.

4 Secundo reſpondetur efficacius, quàm forte alius hactenus reſponderit, quod poſt Concilium Tridentinum hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15. [c] quod habet, nõ poſſe vllo modo profeſsionem fieri validam ante complementum anni probationis, & in caſu propoſito numquam compleuit annum probationis, qui debet eſſe continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipſe, vt prædictum eſt.

Per quæ omnia concluditur primò, certum eſſe, præfatum Dominum conſulentem non eſſe verè profeſsum expreſsè, nec tacitè quo ad forum conſcientiæ. Secundò, quòd etiam videtur verius non eſſe ipſum præſumendum profeſsum etiam quo ad forum exterius. Tertiò, quòd Illuſtriſsimus Reuerendiſsimuſque Protector, & Generalis prefati ordinis, licet poſſent eum fatigare in foro exteriori, ſi eſsẽt quærentes magis ſua, quàm quę ſunt Chriſti, rem tamen ſuo ſuperilluſtri genere, ſuaque maxima religione, & humanitate dignam faciẽt, ſi eum declarauerint non eſſe cenſendum profeſsum, & permiſerint ei viuere honeſtè in habitu, quem gerit, presbyterali. Salua, &c.

a *Super eius tenuim. 13. 3. num. 71. & ſeq.*
b *In cap. duo de reg. num. 7.*
c *Decret. ſeſſ. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Profeſsio tacita eſt cenſenda ea, qui vltra annum habitum nouitijs & profeſsis communem geſtauit, non obſtante quod ad profeſsionem expreſsè faciendam ſæpius petitam numquam fuerit admiſſus, nec aſsignati tres dies profeſſuris aſsignari ad deliberandum conſueti per conuentum, qui etiam ſolet nouitios poſt quodcumque tempus eijcere.*

1 *Probationis annus poteſt incipi & compleri, etiam antequam quis compleat ſuæ ætatis annum 16. & virtute illius poſtea emitti profeſsio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Ignorantia iuris non suffragatur in foro exteriori, quò minus quis per annalem delationem habitus communis censeatur tacitus professus, sufficit tamen coram Deo. nu. 4.

3 Tacita professio non censetur inducta in illis monasteriis, in quibus ex statuto, vel prescripta consuetudine licet nouitios quandocumque ante expressam professionem eiicere, item & quando aliunde constat intentionem vel nouitij, vel conuentus esse, vt per tales actus tacita professio non inducatur: & coram Deo numquam inducitur professio, nisi concurrat intentio volentis profiteri.

CONSILIVM XX.

DE eo, qui mansit in quodam monasterio ordinis S. Augustini decem mensibus, & deinde ingressus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuos detulit habitum professis & non professis communem, ignorans, an ante professionem expressam obligaretur religioni, an censeatur religiosus, attento quòd sæpius petiit profiteri, & nõ fuit per fratres admissus, & quod dicti Conuentuales habent libertatem eiiciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio mãserint, & quod, quando volunt aliquem ad professionem admittere, assignant illi tres dies ad deliberandum.

Respondeo primò, certum esse, oratorem non esse professum ratione mansionis apud fratres sancti Augustini, neque expresè professum fuisse ordinè & regulam Conuentualium.

1 Secundo, quod ego non ausim dicere ipsum non esse censendum iure communi tacitè professum in ordine Cõuentualium. Tum quia detulit habitum indistinctum & professis & non professis communem per biennium; & sufficit ad talem professionem detulisse illum per annum integrum.[a] Tum quia non obstat dicere, quod habitũ suscepit ante decem & sex annos completos, ante quos vetat Concilium Tridentinum professionem fieri:[b] quia nõ vetat habitum posse suscipi ante illos completos, neque disponit annum probationis impleri non posse ante illos completos. & ita etiam hodie annus probationis incipere potest, immo & perfici ante decimumsextum completum, & virtute illius probationis fieri professio expleto decimosexto, iuxta d. clem. *eos* quæ quo ad hoc nullatenus est correcta.

2 Tum quia etiam non obstat dicere, quod ipse petebat admitti ad professionem, & quod fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem esse professum tacitè, & petere se admitti ad professionem expressam: neque quod conuentus nolit eum ad eam admittere: quia non definit ipse esse professus tacitè, licet conuentus nolit eum ad expressam admittere: quia non est eius potestatis facere de tacitè, professo non professum, nisi protestatus fuisset se nolle esse professum, & constaret de tali eius animo, vel de simili eius protestatione, & animo Cõuentus. quibus casibus videtur intelligendum [c] Concilũ Tridentinũ ibi, *finito tempore nouitiatus, Superiores aut admittant nouitios ad professionem, aut eiiciant.* Tum quia non iuuat illum, saltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante professionem expressam non obligaretur ei. [d] Tum quia non obstat, quod dicitur de libertate prædictorum Conuentualium eiiciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint: quia id falsum est iure cõmuni per supradicta. Tum quia licet sola ordinis susceptio non videatur inducere professionem tacitam, multùm tamen adiuuat ad eam præsumendã. Non etiam obstat, quod non fuerit facta ei assignatio illa trina trium dierũ ad deliberandum super professione expresè facienda, quia est contra ius commune.

3 Tertio principaliter respondeo, quod si statutum, vel consuetudo præscripta ordinis Conuentualiũ haberet, vt liberum sit conuentui expellere nouitios ante professionem expressam, non esset orator censendus tacitè professus, argum. cap. 1. & cap. *non solum*, [e] & eorum, quæ nos diximus in Com. de reg. in cap. *statuimus*. [f] Ex quibus colligitur, tanta libertate vti posse nouitium ad exeundum, quãta Conuentus ad eiiciendum: & facit, quod statutũ in vno correlatiuorum habet locum in alio, si modo eadem ratio idem dicter in eo, l. 1. ℰ & latè tradita per Felinum.[g] Idem dico, etiam si constaret Conuentus prædicti ordinis animo & protestatione expressa, vel tacita suscipere nouitios, vt nolint eos habere pro professis ante professionem expressam, pro quo plurimum facit. [b] Concilĩ Tridentinum cum proximè adductis.

4 Quarto igitur principaliter resoluto, prædictum oratorem solo iure communi attento censendum esse tacitè professum quo ad forum exterius: attento autem præfato statuto, vel consuetudine, vel protestatione tacita, vel expressa, non esse talẽ censendum: & quod præsuppositis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non esse illum etiam iure communi solo attento tacitè professum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita professione diximus vbi supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Professionem tacitam emittere videtur, qui professus in laxiori, postea habitum indistinctum per annum continuum in religione defert strictiori: vnde nec potest ad primam reuerti.

2 Iniuriarum etiam iniusta irrogatio, non est causa sufficiens, vt religioso, cui proprium est has pati, detur licentia transeundi ad laxiorem.

CONSILIVM XXI.

REligionem S. Francisci de Obseruantia quidã ingressus fuit, deinde Conuentualium, & legitimè professus ad priorem de Obseruantia rediit, & per annum integrum, & amplius in ea permansit: & cùm sine iusta causa verbis & factis à nonnullis fratribus iniurias accepisset, exiit. Dubitauit, an esset verus religiosus, & an haberet satis causæ, propter quod S.D.N. cum eo dispẽset, vt ad Cõuentuales redeat.

1 Respondeo primò, quod D. cõsulens fuit verus frater, & religiosus ordinis Minorum Conuentualium, quia professionem fecit in eo expressam. Secundò, quòd videtur nunc esse religiosus etiam verus ordinis Minorum Obseruantiæ: quia, redeundo ad monasterium ordinis Minorum Obseruantiæ, videtur tacitè fecisse professionem in in eo, manendo plusquam per annum, si vestis nouitiorum non esset distincta, iuxta ea. 1. [c]

2 Tertio, quod vix dabit S.D.N. licentiam, quam petit, immo negabit eam: quia causæ non videntur sufficientes, cùm religiosorũ debeat esse magis proprium, quàm aliorum, iniurias ferre: quod Christus satis suo exẽplo docuit, & verbo, [d] *Benedicite maledicentibus vos.* Quartò, quòd certò dabit facultatem transeundi ad alium strictiorem, vel æquiualentem, & fortè ad laxiorem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Professionem saltem tacitam apud Minores de obseruantia censetur fecisse, qui à Conuentualibus ad illos transeundo, per annos septem commoratus est, & ordines sacros suscepit.

2 Matris necessitas corporalis etsi præbeat iustam causam vt professo detur licentia retento habitu standi extra claustrum, non tamen præbet vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiẽdi beneficia in titulum, nu. 4. quod si licentia non obtenta exeat, peccat, num. 1. & si dimisso habitu celebret, efficitur irregularis. numero 3.

CONSILIVM XXII.

QVidam monachus professus ordinis Conuentualium S. Francisci transiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de Obseruãtia, in quo nullam emittens professionem expressam mansit septem annos continuos, & ad sacros ordines est promotus: postea, vrgente necessitate matris senis, pauperis, ac nobilis, exiuit sine facultate Superioris è monasterio, dimisso habitu, vt illi subueniret. Quæritur nunc quid iuris, & an propter prædictam necessitatẽ matris possit dictus monachus accipere hospitale in titulũ beneficialem.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem mihi videri esse saltem tacitè professum religionem Franciscanorum de Obseruantia: quia sponte intrauit eam, posteaquã exiuit à conuentu Conuentualium, & in eo mansit circiter septem annis, & ordines omnes etiam presbyteratus suscepit, & seruiuit vt frater Obseruantiæ.

a In proœmio Greg.

b Cap. 10.

c §. 1. de reg. li. 6.

d Matth. 5.

a Ca. 1. de regula. in 6. & clem. eos. eod. tit.

b Sess. 25. ca. 15.

c Ca. 16. sess. 25.

d Ca. ignorãtia. de regul. iur. lib. 6.

e De reg. l. 6. ca. ad Apostolicam. eod. cũ ei adnota.

f 19. q. 3. nu. 74.

g C. de cupress. li. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Secundò, quòd licet iustam causam habuerit exeundi à monasterio Obseruantium, vt subueniret matri pauperi, seni, & nobili, non tamen licitè potuit id facere sine licentia Superioris, & consequenter, quòd in malo statu vixit sine habitu, toto tempore quo mansit Neapoli, & in via eundi ad eam, & nunc veniens ad Vrbem, & nunc manens in ea sine habitu.

3 Tertiò, quòd mea sententia contraxit irregularitatem sic manendo, & celebrando, & quod in maiori necessitate suæ animæ salutis est constitutus ipse, quàm mater eius in necessitate corporis.

4 Quartò, quòd, vt opinor, nec congregatio Cardinaliũ, nec ipse Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatũ hospitale in titulum beneficialem: quamuis arbitrer facturũ ei Papam facultatem manendi cum matre, habitu retento, dum mater vixerit, & fortè vt ea mortua transeat ad alium ordinem Mendicantium: licet magis expediret ei, vt post mortem matris rediret ad suum ordinem Minorum Obseruantiæ, qui est optimus & altissimus viuendi modus, & gratissimus sanctissimæ & gloriosissimæ Trinitati, quæ nos omnes sua infinita bonitate saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 Professio emissa ante annum 16. expletũ est nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quòd per quatuor annos in religione permanserit, nisi sciens nullam, animo illam ratificandi, id fecerit. nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet. nu. 5. In foro autẽ exteriori iudicabitur validè professus, nec audietur, si petat illã declarari nullam, nisi id coram suo superiore & Episcopo intra quinquennium petat, nu. 3. contra tamen huius quinquennij lapsum restituitur ex eo, quòd iuris ignorantia ductus id solùm coram suo Superiore, qui illius petitionem reiecit, ac testimonium minoris ætatis lacerauit, petiit. nu. 4.

CONSILIVM XXIII.

PEtrutius ante completum 16. annum professus fuit regulam S. Augustini, & postea mansit in eodem monasterio circiter quatuor annis; & deinde proposita causa nullitatis suæ professionis coram Generali, qui probationes lacerauit, exiuit ad militiam armatam, & cõtraxit matrimonium, & postea denunciatum fuit eum fuisse religiosum. Quæritur ad quid teneatur, & remedium.

1 Ad quæstiones ex facto proposito insurgentes respondetur primo, professionem factam à D. cõsulente ante annum 16. expletum in religione S. August. non fuisse validã, per textum nouum & clarum Concilij Tridentini.[a]

2 Secundo, professionem illam, quæ ipso iure nulla fuit, & inutilis, non fuisse factam validam ex eo solo, quòd post eam factam remãsit in monasterio tribus vel quatuor annis: quia per illam solam remansionem in ea non est iudicanda ratificata, vt singulariter determinauit Cardinalis Caietanus,[b] quem nos serio sequuti fuimus, & commendauimus in Man. nostro confes.[c] & aliquot rationibus cõfirmauimus, scilicet quòd ad ratificationem voti solemnis in religione inualidè siue nulliter facti nõ sufficit, vt post illud factum maneat in religione aliquo tempore, eo quòd credit votum valuisse, sed oportet vt sciat illud non valere, & animo validandi illud in illa remaneat.

Tertiò, quòd hoc secundum certum esse videtur quo ad forum conscientiæ, & coram Deo, qui omnia nouit, & nihil ignorat,[d] sed quo ad forum exterius necessaria videtur ad declarationem petendam auctoritas superioris, & probatio, quę sine causæ cognitione fieri non potest, & illa nõ conceditur nisi intra quinquẽnium à tempore professionis factæ, & nisi inualidè professus petat eam vestitus habitu religionis: & in casu proposito lapsum est iam quinquennium, & D. consulens gerit habitum militarem, & nõ religiosum.

5 Quartò, quòd nobis scribentibus Com. 4. de reg.[e] visum fuit, quod huiusmodi professus si probauerit iusto impedimento fuisse impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis suæ professionis petere, posset iustè ac sanctè restitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iustum impedimentum, quod tangitur in narratione facti, scilicet, quòd causa nullitatis fuit proposita coram Superiore intra quinquenniũ cum probatione ætatis D. consulentis per notariũ publicum facta, & quod eam rupit Superior, & noluit eam audire: quia Concilium Tridentinum, [a] requirit, vt intra quinquennium causa nullitatis professionis deducatur coram Superiore, & ordinario: & ita de rigore iuris non videtur omnino satisfeciſſe.

4 Quintò, quòd ad concedendam præfatam restitutionem ex bono & æquo, vt loquuntur antiquiores iurisconsulti, adiuncta interpretatione Budæi, & aliorum nouissimorum, [b] siue de æquitate, aut epiikeia, vt loquuntur S. Tho.[c] & alij Theologi, & communiter Iurisperiti, facit multum, quod religiosi non sunt, nec debent esse valde curiosi causarum forensium, immo id est, eis opprobrium, vt ait l. *repetita*,[d] & tradit glo. recepta,[e] & ita cõsulens inuenis & nobilis facilè potuit ignorare, quòd tenebatur causam nullitatis non solùm proponere coram suo Superiore, sed etiam coram ordinario Episcopo: & ita maior culpa, vel dolus fuit in superiore reiiciente, & lacerãte instrumentum humiliter præsentatum, quàm in consulente nobili, & iuuene Aragonio suo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiam, eo quòd putaret professionem esse nullam, quod impediuit eum à prosecutione causæ. Immo Superior, vt videtur, dedit causam impedimenti, vt non prosequeretur causam nullitatis, lacerando iniustè instrumentũ, quo probabatur nullitas, & non consulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere nõ solùm coram ipso, sed etiam coram ordinario.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens est constitutus in summa miseria, nisi concedatur præfata restitutio, & audiatur super causa nullitatis professionis, & voluerit Sanctissimus misericorditer subuenire miseriæ, in qua est cõstitutus: quia coram Deo, & in foro conscientiæ non fuit factus religiosus, si non ratificauit professionem suam eo modo, quo dictum est in secundo dicto: & consequenter matrimonium coram Deo, & quo ad forum conscientiæ est validum, & cùm sit consummatum, nõ potest Summus Pont. dissoluere illud secundum omnes tam Canonistas, quam Theologos: & si nõ admittatur ad causam nullitatis probandam, cogetur esse religiosus, cùm non sit. & cùm tam ipse, quàm illa quæ ipsi nupsit, sint nobilissimi, probabiliter timentur magna scandala, & homicidia, vrgente conscientia ab vna parte ad seruandum matrimonium, attento, quod numquam fuit religiosus, & ex altera parte vrgente foro exteriore ad seruandam religionem. Nam iam cœperunt insinuari minæ, ac signa inimicitiæ inter ipsas partes, & cognatos earum, quibus qua parte iustè potest, obuiandum esse, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

SVMMARIVM.

1 Professio emissa à maiore 16. annis etiam si sit minor 18. iure communi tenet, modo probationis annus etiam ante annum 15. inceptus sit completus: an autem teneat in monasterio, in quo adest statutũ ne ante 18. quis admittatur sine lectione totius statuti diiudicari non potest. nu. 2.

2 Professio nulla non validatur per sacrorum ordinum clam Superiore, immo nec illo conscio, si sine Conuentu (prout est de iure) quem ad professionem recipere non potest, assumptionem, nu. 3. immo nec per quoscumque alios actus, alia intentione quam professionem scitam nullam ratificandi, num. 4. item nec per cõsuetudinem religionis hos tolerandi, nisi ea mente tolerentur, vt sic professio, quæ scitur nulla, ratificetur. nu. 5.

CONSILIVM XXIIII.

QVinque quæstiones à dominatione tua quærũtur. Prima, an professio à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emissa in religione, ex cuius regula prohibetur quis recipi, nisi 18. annum ad minus attigerit, obliget, maximè si talis professus ad actus professorum fuit postea admissus, vel sacros ordines in religione susceperit: stãte etiam eiusdem religionis consuetudine, qua ante præfinitum tempus recepti, & ante 18. annum expletum professi tolerati sunt.

1 HÆC QVÆSTIO satis est difficilis, & multiplex: & prima, quam implicat, est, an solo iure communi attẽto professio præfata valeat. Et certum est, quod sic: quia potest ingressus ante, vel post 15. annos cõpletos implete

a Sess. 25. cap. 15. de reg.

b In 2. 2. qu. 189. art. 5.
c Ca. 12. nu. 71.

d Cap. nouit. de iud.

d Super c. fiatuimus. à nu. 76. & seq.

a Ca. 19. sess. 25.

b In l. 1. ff. de iust. & iu.
c In 2. 2. qu. 120. art. 1.
d C. de epis. & cler.
e In cap. 2. de postulando.

Universidad de Deusto
Biblioteca

annum probationis, & facere professionem post 16. impletum per [a] Concilium Tridentinum.

a Capi.15.de reg.sess.25.

2 SECVNDA, quam implicat, est, an impediatur professio prædicta per statutum religionis, in qua prohibetur fieri professio ante annum 18. inceptum. Et quia hæc quæstio est legituna, pendens ex intellectu illius legis, non videtur satis tutè posse resolui, nisi lecta illa, & rectè intellecta, quia inciuile, est, nisi tota lege perspecta, vna aliqua eius parte proposita, de lege iudicare, vel respondere. *l. inciuile. ff. de legibus.* fieri enim potest, vt fieri prohibeat professionem, tamen factam non irritet: & quòd prohibeat, & irritet: quod etiam perspecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa, quæ in vtramque partem afferri possunt.

3 TERTIA, an professio inualida efficiatur valida eo quòd ordines sacros in religione suscipiat: & mihi certum est, quòd non, si accipiat eos absque Superioris licentia, vt multi suscipiunt cum falsis literis dimissoriis: quia ex illo actu non arguitur ratificatio monasterij, in quo inualidè professus fuit. Quod ipsum dici posse videtur, si susceperit eos cum literis dimissoriis superioris Prælati, à quo solo solent dari: quia ipse solus sine sui Conuentus consensu non potest professionem accipere iure communi, iuxta glo. i. [b] quam etiam praxis omnium fere religionum approbat.

b Ca. vlt. de reg. li. 6.

4 QVARTA, an professio inualida ratificetur, & fiat valida, ex eo solo, quòd admittatur à Conuentu ad actus solis professis conuenientes. Et memini me aliàs respondere negatiuè. Tum quia nullo iure, nec efficaci ratione mihi videtur probari sufficientia illius ratificationis, cùm admissio ad illos actus possit fieri alia ratione, quam animo ratificandi, puta per reuerentiam, & verecundiam, inaduertentiam, & incogitantiam, & per ignorantiam iuris, & per falsam credulitatem, qua professio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ singulariter notauit Caieta. ad S. Thom. [c] dum amplius, quàm hoc, requirit ad ratificationē, quem etiam nos sequuti fuimus in Manu. confes. [d]

c 2. 2. q. 189. art. 1.
d Ca. 12. nu. 71.

5 QVINTA, an professio inualida reficiatur & ratificetur per consuetudinem religionis, in qua sic malè professi tolerari solent. Ad quam respondeo primò, certum esse quòd non, propter solam consuetudinem tolerandi, nisi tolerantia consequatur, neque si ea consequatur, nisi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos, [e] diximus: quia multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia, non deberent tolerari, [f] Salua, &c.

e Vbi supra.

f Ca. cum iā. dudū. de preben. & c. denique. 4. dist. &c.

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem prohibentem non valet: vnde professio emissa ante 18. annum in religione quæ habet statutum ne quis ante dictam ætatem admittatur ad professionem, videtur non valere. & nu. 2. & 4.*

2 *Professio apud quatuor ordines mendicantium emissa ante completum probationis annum iure communi habebat vim voti simpliciter obligantis ad religionem in genere, sed non facit verè religiosum. nu. 4. in fin.*

3 *Probationis annus requisitus respicit fauorem priuatum, cui iure communi scienter poterat renunciari: at certa ætas requisita respicit fauorem publicum. & nu. 1.*

CONSILIVM XXV.

IN ordine Minimorum statuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem professus est, sit verè religiosus.

1 Quod N. non sit verus religiosus ordinis Minimorum, facit primò, quod actus factus contra legem prohibentem illum fieri, non valet, [g] & in regula illius ordinis cauetur, ne quisquam professionem faciat in illa, antequam attingat 18. annum.

g Le non dubium. C. de legib.

Secundo, quod lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, videtur plus respicere vtilitatem publicam, quàm partium: & ita, licet anno probationis potuisset ante Concilium Tridētinum, renunciari à partibus, quia vidébatur ante illud principalius introductus in fauorem priuatum, quam publicum. nunc verò non videtur posse renunciari legi prohibenti, ne fiat professio ante certam ætatem.

Tertio, quod per Concilium Tridentinum, [a] annihilatur professio facta ante legitimam ætatem.

a Capi. 15. de regul. sess. 25.

2 Quarto, quod Hostiensis & communis opinio tenere videntur, [b] quod professio facta ante 18. annum in monasteriis, in quibus prohibetur illa fieri ante illum, nō valet, & quod etiam facta in ordine Mendicantium ante finem anni nouitiatus non obligat ad religionem, quam professus est in specie, sed tantùm in genere, ita quod vim simplicis voti habeat, vt in cap. *non solum.* & ca. *constitutionem,* [c] statutum est.

b In ca. quia in insulis. de regul.

c De reg. l. 6.

3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur casus in cap. *ad Apostolicam,* [d] vbi expressè declaratum est, quod, licet professio non debeat fieri ante finem anni probationis, si tamen fiat vtraque parte, scilicet nouitio, & monasterio volente, valet.

d De regul.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo cap. nempe quod ille annus nouitiatus statuitur in vtriusque partis fauorem, & ita vtraque pars potest renunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri suum fauorem concernēti. [e]

e Ca. quod ob gratiā. de regul. tur. l. 6. & l. quod fauore. C. de legi. f Ca. cum dilectus. de cons. g Et d. c. constitutionem.

Tertio, quod consuetudo est optima legum interpres, [f] & consuetudo generalis habebat ante Concilium Trid. vt professio facta ante finem anni probationis valeret extra religionem quatuor Mendicantium, de quibus in d. cap. *non solum.* [g]

4 Per hæc præmissa hæc quæstio videtur valde dubia: in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumēta pro ea supra formata, & quia responderi potest ad præfatum cap. *ad Apostolicam.* per tacta in argumento 2. pro priore parte adducto, scilicet, quod aliud est dicendum de prohibitione professionis, ne fiat intra annum probationis, quæ videtur potius facta in fauorem priuatum, quàm publicum, & aliud de prohibitione, ne fiat ante certam ætatem, quæ videtur potius respicere publicam vtilitatem, quàm priuatam. Dixi supra *inclinare multum in priorem partem,* & non afferere illam, propter dicta Panormitani, [h] qui videtur tenere contrarium contra communem: quamuis etiam ipse sub finem sentiat, quòd non obligat in specie, licet obligaret in genere ad religionem, & non perpēdit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem, ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem, ne fiat ante annum probationis. Et ita desiderarem vt S. D. N. declararet pro N. consulente, qui salutem quærit æternam, quòd nullatenus valuit eius professio, vel quòd solùm vim habuit voti simplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religiosum. Salua. &c.

h In d. c. quia in insulis.

SVMMARIVM.

1 *Professio cum sit reciprocus contractus, quo monachus monasterio, & è contra obligatur, si alterius deficiat consensus, erit nulla, & nu. 16. quod si adsit consensus, tenebit, licet professus occultet illā qualitatem, quam habentes ex statuto prohibentur admitti. nu. 1. & nu. 11. nisi statutum ab habente potestatem factum haberet clausulam professionis annullatiuam. nu. 12.*

2 *Inhabilitati plures reperiuntur iure communi ad ordines & beneficia, & per extrauagantes ad religionem, immo & per statuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia & secularia aliquarum Ecclesiarum & Capitulorum. nu. 3. & hoc, modo statuta sint à Sede Apostolica sufficienter approbata, & confirmata. numero 10. alias inferior Papa non potest suo statuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi est habilis. nu. 8. & 4. & seq. & nu. 6. nec statuere quod professio hoc vel illo modo facta teneat, vel non num. 7. Fundator autem beneficiorum consentiente Episcopo potest statuere, vt tales & tales non sint habiles ad dicta beneficia obtinenda. nu. 10.*

3 *Statuere contra ius commune canonicum nullus potest inferior Papa. nu. 9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam est inhabilis ad religionem: immo nec propria infidelitas præcedens baptismā obest promotioni. numer. 5. nec ad obtinendum canonicatum. nu. 4. secus est de hæresi: quia iure Pontificio nedum propria nocet, sed etiam paterna. & nu. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 *Professus nulliter in religione, siue ob statutum professionem irritans, siue ob defectum consensus recipientis, non potest tuta conscientia in ipsa retineri, possuntq; tales coram Deo liberè exire, immo & tenentur quærere, vt dimittantur à Superiore, precedente iuridica sententia. nu. 13.*

14 *Taciti & expressi regulariter par est virtus, nisi adducatur ratio diuersitatis. nu. 15. vnde sicut defectus consensus vitiat expressam professionem, & ita & taciturn. nu. 14.*

16 *Professio nulla ob defectum consensus recipientu, perseuerãte eodem defectu, non potest per quosuis actus subsequutos dici ratificata: immo si adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admissio ad habitum sit nulla, post Concilium etiam accedente consensu expresso non posset ratificari, sed annus probationis esset legitimè à capite inchoandus. nu. 17. 18. & 19.*

17 *Probationis annus vt incipiat, requirit etiam consensum recipiẽtis, qui si absit, postea superueniens non reualidat tempus elapsum, sed debet de nouo inchoari. & nu. 19.*

18 *Ratificatio professionis nulliter emissæ per nullos actus ratificatur nisi sciatur nullitas, & accedat nouus cõsensus approbationis: itẽ etiam requiritur, vt cessent impedimenta, nu. 15. consensusq;, liberè præstetur, nu. 16. in fi. adimpleanturq; à Concilio Tridenti. requisita, nu. 18. & 19. vel super eis à Pontifice dispensetur. 20.*

CONSILIVM XXVI.

ORta sunt grauia dubia inter Patres ordinis Minimorum, quæ desiderantur per excellentiam vestram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel possit statuere, ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerunt infideles, vel descẽdunt ex eis.

Secundum, an recepti contra præfatum statutum à prędicto Capitulo factum, debeant exire, vel reiici, si non fuerint ipsi infideles, neque descendunt ex hæreticis, qui impœnitentes decesserunt, vel eorum statuæ combustę sunt.

Tertium, posito quod Capitulum potuerit statuere, vt tales nõ reciperentur, & quod, si recepti fuissent, receptio & professio essent nullæ, possint dicti fratres, qui ex tali genere descendunt, in foro conscientiæ à religione exire absque Romani Pontificis dispensatione.

Quartum, posito quod in foro interiori & conscientiæ possent exire, & prælati noluerint in foro exteriori exeũdi licentiam concedere, quid remedij eis relictum sit.

Quintum, an professiones præfatorum fratrum, licet nõ valeant vt expressæ, valeant tamen vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ professiones non valeant neq; vt expressæ neque vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, sint tamen validæ per gestationes habitus per annum & amplius factas.

Septimum, an posito quòd nõ sint factæ validæ, possint aliquo modo fieri tales.

1 ANTEQVAM his respondeã, admoneo Dominos consulentes subintellexisse me, quibusdam eruditis visum fuisse, quòd responderim contraria in duobus responsis in hac materia redditis: in quorum altero respondi de quodã N. qui receptus & professus fuit contra prędictum statutũ, non esse religiosum, & de quibusdam aliis, qui fuerunt recepti & professi contra idem statutũ, esse religiosos. Sed licet occasionem aliquam id dicendi habuerint, non tamẽ iustam causam: quoniam si satis perpendant, non sunt cõtraria, sed diuersa: quia ratio principalis, ob quam respondi præfatum N. non esse religiosum, non est, quia fuit receptus contra præfatum statutum, licet etiam illam vnico verbo insinuauerim, sed illa firmior, quam tradidi in hæc verba, *Quia professio est in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroq; obligatori[o], quo professus se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & è contra monasterium ad alendum & tractandum eum secundum eamdem regulã: & ita est necessarium consensum vtriusq; partis tam Prælati, & monasterij professionem recipientium, quam ipsius professi tu: & in casu proposito defuit consensus Prælati, & monasterij: quia fuit præstitus sub conditione, si non esset de tali genere, & ita defuit cõditio, sub qua fuit admissus, & cõsequẽter ipsa admissio. quia dispositio cõditionalis nulla est deficiẽte conditione, & quia deficiente causa regulariter deficit effectus.* De aliis autem respondi, quòd erant religiosi: quia nihil aliud obstabat eis, ne essent, nisi quod præfatum statutum id prohibebat, quod solùm non erat iustum impedimentum ad annullandum valorem professionis: in casu enim præfati N. non valuisset professio, etiã si cõtra nullum tale statutum fuisset facta: quia deficiebat consensus recipientium: in aliis autem fuit valida: quia nõ deficiebat præfatus consensus, quamuis esset contra præfatum statutum.

AD PRIMAM igitur quęstionem respondurus dico, quòd pro illius parte affirmatiua, scilicet quod Capitulum præfatum potuerit huiusmodi statutum facere, facit primò, quod plura quam decem Capitula præfati ordinis Illustrissimi variis modis super contentis in eo constituerunt: & non videtur credendum tot eruditissimos, sanctissimósque viros toties id facturos fuisse, si non licuisset eis facere.

2 Secundò facit, quòd multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficiis ecclesiasticis, vt habetur in c. 2. & c. *statutum*,[a] & etiam fel. recor. Pius V. in quadam extrauag. arcet à religione aliquos ab hæreticis descendẽtes, quin & Apostolus,[b] arcet neophytos ab episcopatu, quod latius tractat Gratia.[c]

3 Tertiò, quòd multæ sunt ecclesiæ, in quibus non recipiuntur vlli neophyti, nec descendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia sæcularia & regularia habent statuta, etiam à sancta Sede Apostolica confirmata, de non recipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus descendũt. Ergo etiã Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt statuere contenta in præfato statuto: attento quod minores debent imitari maiores, iuxta illud, A *bone maiore discat arare minor.*[d]

Quarto, quod statutum præfati ordinis cõfirmauit Sedes Apostolica, quæ non solet confirmare illicita.[e]

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa potest contra ius commune canonicũ statuere,[f] & præfatũ statutũ videtur esse cõtra cõmune ius canonicum. Tũ quia iure cõmuni canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandam & profitendam religionem à sancta Sede Apostolica approbatam, si non obest eis aliquod impedimentum canonicum, adeo quod etiam pueri possunt ad eam recipi secundum S. Thom. receptum,[g] & etiam presbyteri curati & archidiaconi secũdũ eumdem.[h] At descensio, & generatio, qua quis descendit ex infidelibus, non est impedimentum canonicum ad intrandam & profitendam religionem, nullo enim iure id cauetur, immo iure ipso diuino, vnde hauritur canonicũ, *cap. qualiter & quando. 2. de accusat.* expressè id conceditur: Apostoli enim, cum essent Iudæi, fuerũt facti Christriani.[i] Tum quia Paulus ex Iudaismo conuersus solos neophytos prohibet ab ordinibus.[k] Tum quia Alexander III. declarauit,[l] non debuisse quem à canonicatu repelli, eo quod ante fuisset Iudæus, immo vt ibi gloss. & Doctores addũt, commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S. August.[m] *Vndecumque homines si parentum vitia non sectantur, honesti, & salui erunt:* & per illud Ioan. Chrysosto.[n] *Numquã de vitiis erubescamus parentum: sed illud vnum quæramus, & semper amplectamur, virtutem videlicet.* Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorum filij admitterentur ad religionem, vt colligitur ex cap. *recurrat*,[o] nisi exciperentur, & fierent inhabiles per constitutionem Papæ,[p] & præfatam extrauagantem Pij V.

5 Tum quia argumentum à speciali valet in hac forma: Hoc est speciale iure particulari, ergo contrarium est dicendum iure communi.[q] At speciale est, ne quis descendens ex infideli hęretico assumatur ad ordines per iura supradicta: ergo contrarium est dicendum in descendentibus ex aliis infidelibus. Tum quia Felin.[r] receptus ab aliis ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obest alicui quo ad ordines, & beneficia, nisi sit hæresis: ergo à fortiori non nocebit aliena: & ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad intrandam religionem? Cum ergo iure communi canonico liceat descendenti ex alio infideli, quàm hæretico, intrare & profiteri religionem à sancta sede Apostolica approbatam, statutum contra hoc factum debet dici statutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius V.

a *De hæret. lib. 6.*
b *1. ad Timoth. 3.*
c *Dist. 41.*
d *Ca. cum de re iudic.*
e *Arg. extrauag. vnã sanctam de maiorit. & obed.*
f *Capi. quia super 91. de maiorit. & obedie. cum notatis.*
g *2. 2. q. 184. art. 3.*
h *Ibid. ad 3.*
i *Ca. in nou. 21. dist.*
k *Ad Timo. 3.*
l *In cap. cum te. de rescri.*
m *Ca. vndecumque. 32. distinct.*
n *In ead. dist.*
o *32. q. 4.*
p *Ca. 2. & 3. statutum. de hæret. lib. 6.*
q *Ca. quali. 21. dist. & ca. præsenti. 3. lect. de præbe. lib. 6.*
r *In præcitat. ca. nam te. colum. 1.*

in

Universidad de Deusto
Biblioteca

in prædicta extrauagante videtur hoc approbare, dum respondendo fratribus Minoribus de obseruantia sic ait, *Ii qui ex Mahumetanorum, vel Iudaorum genere descendunt, cùm post susceptum ab eis baptisma Græci & Iudæi distinctio esse nõ debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiãtur, & ad cõsequẽdas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere possit, vel debeat.* Per hæc enim verba pietatissimus Pius clarè vult, quòd iure communi canonico, immo & quasi diuino, recipi debeant, non obstante præfati generis impedimento, personæ aliàs idoneæ ad religionem Franciscanorum de obseruantia, & consequenter ad religionem Minimorum: cui consequens est esse iuri communi canonico contrarium.

7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad essentiam trium votorum solemnium religionis, dispositio videtur pertinere ad solũ Papam, argumento cap. *cum ad monasterium*, [a] vbi glossa & Innocentius communiter recepti ab aliis tenent solũ Papam posse dispensare in tribus præfatis votis, immo quod neque ipse Papa possit dispensare super voto solemni cõtinentiæ, affirmat S. Tho. [b] licet communis contra teneat, quam nos etiam sequimur post alios in Man. confess. [c] Ergo dispositio, qua disponendum est, vt professio huius vel illius hoc vel illo modo facta valeat, vel nõ valeat ad summam Papæ potestatem pertinet.

8 Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis sint Papa inferiora, nõ pertinebit ad illa potestas faciendi hunc vel illum ineptum ad faciendam professionem in religione per Sedem Apostolicam approbata, quam omnes Christiani cõmuni iure canonico possunt vouere, intrare, ac solẽniter profiteri, præter illos, qui specialim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod antehac quasi dubitabam, nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alius posse statuere, vt professio trium votorum substantialium facta nõ valeat, si communi iure canonico (sublato de medio illo statuto) esset valitura: sicut nec valeret statutum alicuius Synodi, vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omniũ ecclesiasticorum illius episcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo absque auctoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad matrimonium contrahẽdum, si iure communi canonico essent habiles: adeo quidem, quod matrimonium inter eos contractum valeret, nõ obstante talis Synodi, vel Concilij statuto.

9 Ad opposita respondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuisse præfatis Capitulis, quæ prædictũ statutum fecerunt, viros sanctissimos, & eruditissimos: negando tamen nõ potuisse eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud statutum, etiam absq; vllo peccato, quia errare circa ius dubium humanum nõ est peccatum, iuxta glossam [d] receptam ibi & vbique per omnes.

Ad secundum respondetur, concedendo multos quidẽ factos esse inhabiles ad ordines, & ad beneficia, & etiã ad religionem, negando tamen esse factos inhabiles ab inferioribus Papa, de quibus agimus, cũ Capitula omnia quãlibet generalia sint Papa inferiora, quæ negamus posse facere contra ius canonicum ipsiusmet Papæ.

10 Ad tertium concedimus multas ecclesias, & collegia sæcularia, & regularia habere huiusmodi statuta, negando tamen quòd valeant, si non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel nisi sint collegia fundata à patronis sub hac conditione: quia licet eis cum episcoporum auctoritate ponere suæ donationi & fundationi conditionẽ iuri communi contrariam, argumẽto cap. *cum dilectus*, [e] vbi hoc notatur: nos autem loquimur de professione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Episcopi, neque Papæ, neque sine illis.

Ad quarum concedimus statuta prædicta Minimorum fuisse quidem confirmata à Papa, quatenus sunt licita, & honesta, & non sint contra ius commune, nec contra sacros canones, negando tamẽ, quod hoc, de quo loquimur, non sit contra ius commune, & sacros canones, siquidem est tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium respondetur primò, nullos, qui hactenus recepti sunt contra prædictum statutum, esse eiiciendos ob id solùm, quod contra prædictum statutum fuerunt recepti & professi: quoniam *ex nihilo nihil fit*, vt ait Philosophus, & vt Persius addicit *in nihilum nihil posse reuerti*, & quòd, vt Iurisconsulti aiunt, [a] quod nullum est, rumpi non potest: nec spõtalia nulla posse dissolui: quia priuatio præsupponit habitum, [b] & consequenter, quod est nullum, nullum effectum potest producere. Cui consequens est, statutum præfatum, cùm sit nullũ, nullum posse gignere fructum, nec consequenter rescindere, vel annihilare professionẽ alioqui legitimã. Secundò, quamuis nulli possunt eiici propterea solùm, quòd sint professi contra præfatum statutum, possunt tamẽ eiici aliquot eorum, propterea quod non interuenit consensus legitimus ex parte recipientium, vt tetigi in admonitione, quam dubiorum decisioni præposui. Illi namque ad professionem hos admiserunt, præmissa protestatione tacita, vel expressa, quòd eos nõ haberent pro professis, si descẽdebant ex infidelibus, & quod possent eiici, si inuenirẽtur ab eis descendere, huiusmodi enim fratrum professio est omnino nulla, non quia est facta contra statutum, quod est omnino nullum, sed quia est facta sine consensu legitimo, cùm sit facta per consensum conditionale, si non descendissent ex infidelibus: quia propter falsitatem conditionis illa professionis acceptatio sit nulla, cum dispositio conditionalis non existente conditione nihil operetur. [c]

12 AD TERTIVM principale dubium respõdeo primò, quòd quia mihi certum est statutum præfatum esse nullum, non possum respõdere esse quidquam inualidum, eo quòd sit illi contrarium. Secundò, quòd is, qui teneret illud esse validum, non posset dicere esse veros religiosos fratres, qui cõtra illud essent professi, nec posse tractari, nec teneri pro talibus, nisi prius per dispensationem legitimam, & nouam, eamdémque legitimam professionem, fierent tales. Tertiò, quòd siue valeat statutum, siue nõ, non possunt iustè prædicti teneri nec haberi pro legitimis patribus, etiam quo ad forum cõscientiæ, si, vt prædictum est, consensus nõ fuerit legitimus in parte recipientium, eo quòd fuerit præstitus sub cõditione falsa, vt prædictum est: & ita liceret eis quo ad forum cõscientiæ tantùm exire ab ordine sine dispẽsatione: quia quo ad illud forum non sint legati. [d]

13 AD TERTIVM dubium respõdeo, quòd remedium est ei, cuius professio non est valida, ob prædicta, supplicare Prælato ordinis sui, qui sit iudex competens eius, humiliter, vt declaret professionem eius non valere: & ita non debere manere in monasterio agendo actus, quos non licet ei agere, nec impensis aliquibus comedẽdo, bibendo, & vestiendo conuentum grauare, & requirere vt id faciat vocato prius syndico, & eo audito, & vt ferat sentẽtiam in scriptis præsente notario monasterij præfati, & toto cõuentu, vel aliquibus testibus, in quibus cõtineatur quod ipse ob tales & tales causas non est verè professus, & ideo declaret eum non esse verum religiosum monasterij præfati, & dimittat eum exutum veste in nomine Domini, cõcedendo illi patentes literas sentẽtiæ, & dimissionis, vt posit facere fidem suæ dimissionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & salutem suarum animarum. Amen.

14 AD QVINTVM dubium respõdeo negatiuè. Tum quia in cõtractibus par virtus est expressi, & taciti, [e] Tum quia qua ratione defectus cõsensus annullat professionem expressam, debet etiam annullare tacitam, immo quadamtenus magis: [f] quia qui tacitè cõsentit, potius fictè, quàm verè cõsentire censetur, vt rectè post alios probat Decius. [g]

15 Tum quia licet aliqua tacitè facta valeant, & facta expressè nõ, & econtrario aliqua expressè facta valeãt, & tacitè non, regulariter tamen si alterum valet, vtrumque valet, nisi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat, alterum non, vt communiter videtur resolui per Doctores. [h] At in proposito casu nulla ratio potest reddi, cur tacita professio plus valeat, quàm expressa, si in vtraque deest consensus ex parte recipientium. Ergo non est dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur consensus tacitus, quàm expressus: ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu cõsensus taciti, quàm

a §. *fi. de stat. monach.*

b 2. 2. qu. 88. art. 11.

c Ca. 12.

d Ca. 1. de postulat. prælat. verbo de cætero.

e De consue.

a *In vnb. de innuſt. rup. irrit. fact. teſtamen.*

b *L. decem. ff. de verb. oblig.*

c *Capi. ſi prote de reſcrip. li. 6. & c. præterea. 2. de appellat.*

d *Arg. ca. humana aures. 22. q. 5.*

e *L. cũ quid. ff. ſi certum petat. gloſſ. in l. expreſſa. ff. de regul. iur. f Arg. le. 1. §. fin. in fine le. Labeo. ff. de pactis.*

g *In d. l. cum quid.*

h *In d. le. expreſſa.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex defectu consensus expressi: quia quicquid habet propositum in proposito, habet oppositum in opposito.[a]

Neque obstat primo, quod prædicti malè professi interuenerint actibus professorum: quia durante impedimento, seu ignorantia, tales actus non faciunt professum, per singulare dictum Caietani,[b] & tradimus nos in Man. cõfess.[c] & in comment. 4. de reg.[d] Non obstat secũdo, quod acceperunt literas dimissorias ad ordines suscipiendos: quia non sufficit, vt diximus.[e]

16 AD SEXTVM dubium respondeo, quòd hoc dubium est longè grauius. Sed videtur respondendum primò, quod si idem defectus consensus interuenit post professiones factas, qui interueniebat ante, tempore, quo illæ fuerunt factæ, non sunt factæ per gestationem habitus postea validæ: quia, quicquid aliqui dicant, conclusio certa est, quòd inter profitentem & professionem admittentem cõtrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad præstanda quæ promittit secundum regulam, & religio ad præstandum ei quæ debet, & ita requiritur vtriusque partis consensus, vt nos post Innocentium & Panormitanum,[f] tradimus in dicto com. ca. *statuimus.* Adeo vt nemo, nisi volens, & consentiens, possit fieri religiosus, cap. *integritas*,[h] ibi, *Res magis voti, quam præcepti est, quæ suaderi potest, imperari non potest.* Immo nec sufficit qualis qualis voluntas, & consensus, sed requiritur liber à metu,[i] etiã reuerentiali, iuxta cap. *præsens*,[k] adiuncta glossa & tradimus nos post alios vbi suprà.[l]

17 Secundo, quod non sufficit hodie post Concilium Tridentinum,[m] consensus religionis, & consensus profitentis etiam liber, nisi sit completus totus annus nouitiatus: & quod mea sententia non videtur etiam initiatus, nisi vterque, tam ingrediens religionem, quàm ipsa religio, consentiant in habitus nouitiatus susceptione: & cùm secundum idem Concilium non valeat professio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, consequens videtur nõ posse prædictas professiones ratificari per præfatam religionem contra decretum Concilij, cui suus consensus derogare non potest, vt satis colligitur ex eodem Concilio.[n]

18 Tertio, quod, vt supra diximus, professio nulliter facta non censetur ratificari per consensum profitentis, neque per admissionem ad actus solis professis conuenientes, nisi approbent illam scientes non valere, & ad hoc, vt de non valida faciant validam, iuxta Cardinalem supra citatum,[o] quem sequuti fuimus in Manual. confes.[p] & multis rationibus probari potest, quas tetigimus in dicto cap. *statuimus.* Quartò, quod ante prædictum Concilium Tridẽtinum poterat colligi consensus religionis, & profitentis ad ratificandum professionem nulliter factam ex eo solùm, quòd admisit eũ, qui nulliter professus fuit, ad actus solis professis conuenientes, per prædicta. Itaque licet ante Concilium Tridentinum potuisset huiusmodi ratificatio fieri per religionem, & eam profitentem nulliter, post illud tamen non video rationem iustam, qua id fieri possit.

19 AD SEPTIMVM dubium respondetur, quod possunt fieri tam tacitè, quàm expressè professi, possunt enim eos nouè suscipere, vt faciant annum nouitiatus, & finito anno faciant nouè professionem expressam, quo casu erunt expressè professi, vel permaneant post annum de consensu recipientium, & receptorum aliquantulum, quo casu erunt tacitè professi, non quidem vt censeantur professi à tempore, quo fecerunt professionem primam, sed à tempore, quo fecerunt nouam professionem. Cùm enim susceptio prima ad probationem, & professio eam consequuta non valuerint, non compleuerunt legitimè annum nouitiatus, nec professionẽ legitimam nec validam facere potuerunt propter defectum consensus recipientium. & cum ad præteritum non sit potentia, vt ait Philosophus non possunt præfati recipiẽtes, & recepti facere, quòd annus nouitiatus fuerit legitimè completus, neque quod professio facta antea fuisset valida.

20 Posset tamen S. D. N. si suæ Sanctitati placeret, de consensu recipientium, & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitimè completo contra Concilium Tridẽtinum & etiam professiones eorum de vtriusque partis consensu habere pro ratis, ad hoc vt ipsi posthac gaudeãt honoribus, & præeminentiis, quibus gaudere deberent à tẽpore, quo fuerũt primo professi. Tũ quia sciẽti & cõsentiẽti nõ fit iniuria, neq; dolus. Tũ quia videtur iusta causa, ob quã sua Sanctitas id sanctè facere potest ad tollendum scandalum, & inquietudinem, quæ orirentur ex magna mutatione, quæ contrarium consequeretur, per multa, quę in hoc citari possunt, sed non expedit ob canam & reconditam S. D. N. iuris quadruplicis, naturalis, diuniq;, Canonici, & Cæsarei peritiam. Hæc occurrunt respondenda in præsentia prædictis dubiis.

Aduertendum, licet nu. 13. dicat Prælatum ordinis adeundum pro obtinenda declaratoria nullitatis professionis, non tamen excludit, quin cum ipso etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum sacri Concilij cap. 19. sess. 25. de regul. Supra Consil. 23.

SVMMARIVM.

1 Professio ante annum 16. completum post Concilium emissa est nulla, per perseuerantiam autem non ratificatur, nisi sciens eã nullam perseuerante monasterio in eadem voluntate, saltem intra se secreto ratificet. nu. 2. & ex tunc incipit esse professus, & non prius. nu. 3. locum autem prius sibi assignatum, tunc iustè retinere poterit, si bona fide credebat eum primam professionem validam. nu. 4.

CONSILIVM XXVII.

VTrum professio N. ante annum decimumsextum cõpletum stante Concilio Tridentino valeat, licet post illum annum manserit in monasterio: & an iterum profiteri oporteat, & quando incipiat esse valida professio, & an locum antea quæsitum sibi retinere possit?

1 Respondetur primò, quòd iste talis non est censendus professus quo ad forum Dei, etiam si post illum annum manserit in religione, nisi professionem inualidè factam ratificauerit,[a] & quod non censetur ratificare illam manendo in monasterio, eo quòd credebat, professionem, quam fecerat, valere: quia oportet, vt sciens eam non valere ratificet, & pro valida eam habeat, vt tradit bene Caietanus.[b]

2 Secundò, quòd non oportet eũ publicè de nouo profiteri, sed satis videtur, vt ipsemet eam ratificet, & monasterium permanserit in illo consensu, quo eius professioni consensit, & eam recepit, argumẽto cap. *ad id*,[c] vbi matrimonium metu contractum fit validum, si cessante metu, pars quæ metu consensit, ratum habeat illud saltem tacitè.

3 Tertio, quod eius professio incipit esse valida à tempore ratificationis, & non antea, coram Deo, argumento cap. *veniens.* iuncta glossa.[d]

4 Quartò, quòd, si bona fide putauit se benè professum, & superueniente mala fide ratificauit suam professionẽ, meritò debet gaudere loco, quem ab initio consensu Cõuentus accepit, argumento multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione scandali, & de modicitate rei adduci possent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Probationis ann° incipit à die ingressus, daturq; hinc inde ad probandum & monasterium, & nouitium.

1 Professio emissa anno probationis nondum exacto, etiam apud Minimos, qui licet non admittant ad illam nisi existentes in 18. anno. num. 5. tamen integrum annum probationis non exigebãt, est nulla, sicut & illius qui apud illos in ætatis suæ anno 17. illam emisit nullumq; producit effectum. nu. 2. adeo vt sicut non prodest, ita non noceat, quo minus continuando inceptum probationis annum, suo tempore secũdam, quæ valida erit, emittat professionem. nu. 3.

3 Professio nulliter emissa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde potest continuari, & eo fine alia interruptione in monasterio vel alibi de licentia Superioris manendo completo denuo profiteri.

3 Professio apud Minimos emissa ab existente in ætatis suæ anno 17. non tenet: vnde potest exire, & si fit in sacris, subiicietur Episcopo, aliàs non immo, vt seculares laici, poterit ducere vxorem. numero 4.

5 Professio tacita non est sublata per Concilium Tridẽtinum, immo

valebit

a Cap. sciendum. 8. qu. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulg. & pupill.
b 2. 2. q. 189. art. 5.
c Cap. 12. nu. 31.
d Super e. statuimus. num. 71. & 72.
e In dicto comen. nu. 71.
f In c. porrectum. de reg.
g Num. 74.
h 32. q. 1.
i Cap. 1. de his quæ vi.
k 20. q. 3.
l à nu. 71.
m Cap. 15. de regul. sess. 23.
n Cap. 15. & seq. 16.
o 2. 2. q. 189. art. 5.
p Cap. 12. nu. 31.

a Arg. c. non formatur. de reg. inc. in 6.
b 2. 2. q. 189. art. 5.
c De sponsa.
d De sponsa duorum trimestrium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

valebit vt prius, modo annus integer continuatus probationis sit completus, & adsit ætas requisita, quæ apud Minimos est annorum 18. inceptorum.

6 *Professionem expressam qui nullister emittit, per continuationem & alios actus non censetur ratificasse, secus si nullam emisisset.*

7 *Professionis suæ nullitatē ignorans, eam ratificare non cēsetur.*

CONSILIVM XXVIII.

AD multas quæstiones concatenatas nobis propositas respōdemus sic ad primam, quòd professio illius, qui ingreditur ordinem religionis Minimorum, facta antequam expleatur annus integer nouitiatus, qui incipit à die ingressus dati ei ad probandam illam, & monasterio ad cognoscendum illum, est ipso iure nulla, siue ingrediatur in principio anni decimi octaui siue in medio, siue in fine, & siue cōsueuerit in illa religione fieri professio intra decimum octauum & intra annū nouitiatus, siue non. Tum quia hoc expressè habet [a] Concilium Tridentinū. Tum quia, licet ante præfatum Concilium professio ante finem anni probationis (quamuis non debuisset fieri ante completum annum) in omnibus religionibus, exceptis mendicantium, facta valeret, vt probatur in cap. *ad Apostolicam*, [b] adiuncto cap. *non solum*, [c] & quāuis id frequentissimè fierer, tamen post illud non licet facere, nec recipere talem professionem: & si fiat, & recipiatur, iudicatur ipso iure nulla: & nulla est ratio, quare facta in præfato Minimorum ordine debeat plus valere, quàm facta in aliis: immo tantò minus debet valere facta in illo, quantò arctior & durior est illa, quàm pleræque aliæ. argumento cap. *quia in insulis.* [d]

2 AD SECVNDAM respondetur, quod professio facta in dict. ordine Minimorum in decimo septimo ætatis profitentis anno, vel ante illum explerum, proculdubio ipso iure est nulla, & nullum producit effectum, per præfatū cap. 15. de reg. Concilium Tridentinū sess. 25.

AD TERTIAM, respondetur, quod nullus scrupulus est habēdus de valore professionis factæ intra præfatum decimum septimum annum, antequam ille sit expletus: quia proculdubio, & absque vllo scrupulo est ipso iure nulla, & nullius effectus, & ita non obligat magis, quàm si non esset facta: & consequenter necessarium est facere nouam professionem post illum expletum, ad hoc vt sit professus.

3 AD QVARTAM, quòd non est necessaria noua receptio capitularis, sed sufficit, quod receptio prima cōtinuetur per totum annū absque interruptione, ita quod absq; licentia Prælati non exeat, neque maneat extra monasterium, & perfecto anno faciat professionem validam siue ante finē anni decimi septimi fecerit illam, siue non, quia illa prius facta nulli' penitus est effectus. [e] Ergo nec prodest, nec nocet, quò minus valeat, vel non valeat illa, quæ fuerit facta post annum expletum, cùm non præstet impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. [f]

AD QVINTAM, quòd proculdubio, qui in vestro ordine Minimorum fecit professionem ante decimum septimum annum completum, perinde potest transire ad aliam religionem laxiorem, vel arctiorem, ac si non fecisset, eadem supradicta ratione.

4 AD SEXTAM, quòd laici, & clerici minoribus tantùm ordinibus initiati, qui ante decimum septimum ætatis suæ annum fecerunt professionem, perinde possunt ducere vxores, ac alij nouitij, qui non fecerunt illam, non obstante illa professione, quia, vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit. [g]

AD SEPTIMAM, quòd, qui sacris ordinibus initiati fecerunt professionem ante decimum septimum annum completum, & noluerunt manere in monasterio, perinde subiicientur ordinario, simul ac exierint, ac alij nouitij, qui nullam professionem emiserunt, eadem penitus ratione.

5 AD OCTAVAM respōdetur primò, quod Concilium Tridētinum nō tollit professiones tacitas, & ideo post illud perinde sunt habēdi pro tacitè professis illi, qui per annum totum nullatenus interruptum tulerunt, siue gestarūt habitum indistinctum ab habitu professorum, ac ante illud: & consequenter qui acceperunt illum in decimo septimo anno, vel prius, si gestarunt illum toto vno anno, donec ingrederentur decimum octauum annum, censendi erunt tacitè professi. [a]

6 Secundo, quod vna subtilis differentia potest esse quo ad hanc expressam professionem inter illos, qui emiserūt professionem ante decimum septimum annum completum, & alios, qui eam non emiserunt: nam hi, qui nō emiserunt, proculdubio censendi sunt professi, si per vnum annum totum gestarunt habitum, donec ingrederentur decimum octauum annum, nisi reclamauerint, vel protestati fuerint, nullatenus esse sibi animum profitendi, donec expresè profiterentur.

7 Alij verò, qui professionē expresè fecerunt ante decimum septimum annum impletum, non censebuntur tacitè professi, si ideo manserunt in monasterio post inceptum decimum octauum, quia putabāt professionem suam valere, in quo nō mansissent, si putassent eam nō valuisse: quia, vt singulariter decidit Caietanus, [b] quem sequimur nos in Man. confess. [c] non sufficit ad ratificationem professionis inualidè factæ, quod maneat in monasterio post illam factam aliquo spatio temporis, etiam magno, si māserit, eo quod putabat professionem valuisse, & per illam obligari ad manendum: sed oportet, quod nouerit illam non valuisse, neque per eam obligari ad manendum, & non obstante hac scientia voluerit habere eam pro bona, & se ad seruandum eam obligatum: pro quo facit l. *si per errorem*, [d] cum aliis multis, quæ probant, errantem & ignorantem non censeri consentire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio in vno monasterio post sex menses emissa nō tenet. non obstāte, quod in alio, à quo sine licentia recesserat, per alios sex stetisset, quia probationis annus debet esse continuus, & completus, absque eo quod quis sine licentia de monasterio exeat.*

2 *Professus non censetur, nec probatur esse quis alicuius religionis, eo solo, quod à Sede Apostolica obtinuerit licentiam inde ad aliam transeundi.*

CONSILIVM XXIX.

N. Ingressus religionem S. Mariæ redemptionis captiuorum in Hispania, post sex mēses sine vlla licentia se contulit ad Indias in ciuitatem S. Dominici, vbi monasterium eiusdem religionis iterum ingressus, post alios sex menses professionem emisit. Deinde per breue S. D. N. ad quoddam monasterium ordinis Cistercienſis translatus, post decem menses professus est, & actus professorum exercuit. Dubitatur, an impetratio dicti breuis ita noceat ei, vt quocumque defectu non obstante censeatur professus ordinem Cistercienſem: adeo quod non possit clericaliter in sæculo viuere.

1 Ad quæstiones resultantes ex facto præmisso respondeo primò, quod professio, quam prætatus orator emisit in monasterio Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ciuitatis Sancti Dominici partiū India Occidentalis, non valuit, quia post Concilium Tridentinum nulla professio facta ante cōpletum annum nouitiatus, seu probationis, valet, vt habetur in præfato Concilio, [e] & quod præfatus orator emisit præfatam professionem ante completum annum nouitiatus, seu probationis. Nam sententia communis & receptior, quam etiam videmus in prætorio sacræ Pœnitentiariæ seruari, habet, quod, ad hoc vt annus probationis & nouitiatus censeatur legitimè completus, debet esse continuus, ita quod nouitius continuè per totum vnum annum māserit in monasterio sub obedientia prælati, nec exierit ab illo, saltem sine ipsius licentia, per textum in cap. 1. [f] per quem illud ibi tenent Dominicus & Philippus Francus post Lapum Abbatem, & ob alias rationes nos quoque idem respondimus frequenter tam in præfato prætorio, quàm extra illud: in qua sententia etiam nunc sumus.

2 Secundò, quòd nec professio facta per eumdem oratorem in prædicto monasterio Cistercienſi valuit eadem ratione, quia facta fuit ante annum nouitiatus cōpletum.

Tertiò, quòd non præsumitur quis tacitè professus ex eo solo, quod interfit actibus solis professis conuenientibus, per rationes, quas in id adducimus in comment. 4. de reg. [g]

a *Capit. 15. de regul. sess. 25.*

b *De regul. c. Et c. constitutionē. eod. tit. li. 6.*

c *Per d. ca. 15.*

d *De reg. & d. c. non solū. & ca. constitutionē. eod. tit. lib. 6.*

e *Ca. non præstat. de regu. iur. lib. 6.*

f *De reg. l. 6.*

g *Le. eius qui in prouincia. ff. de reb. creditis. & leg. si seruum. §. 1. ff. actio. emptio.*

a *Arg. c. 1. §. 2. de reg. li. 6. & clem. eos. eod. tit.*

b *In 2. 2. quæ. 189. art. 5.*

c *Ca. 12. nu. 71.*

d *ff. de iurisd. om. iud.*

e *Sess. 25 cap. 15. de reg.*

g *Super c. statuimus. 29. q. 3. nu. 72.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quartò, quòd per impetrationem breuis transeundi de religione Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ad aliam religionem nõ est censendus orator profiteri præfatam religionem Sãctæ Mariæ, neque probari sufficienter eum illam professum esse. Tum quia talis impetratio, & talis professio sunt diuersa, & à diuersis non fit illatio.[a] Tum quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. [b] Tum quia, vt prædictum est, professio legitima fieri non potest ante completum annum probationis.

Quintò, quòd præfatus orator nulla dispensatione indiget quo ad forum conscientiæ ad manendum & viuendum extra monasterium in habitu clericali: quãuis multum conueniat ei, vt S.D.N. iubeat hoc declarari, & corrigi, si quid in hoc iuris ignorantia peccatũ est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex causa differre possunt professionem nouitij iudicati idonei.*
1 *Intellectus cap. 16. de regul. sess. 25. Conc. Trid.*
2 *Præsentationem admittere, & institutionem facere, diuersa.*
2 *Institutio post præsentationem diutius differri potest quam collatio libera, quæ non potest fieri post sex menses à die vacationis, institutio autem potest.*

CONSILIVM XXX.

QVæritur, an liceat Superiori alicuius monasterij, & suo Conuentui, vel Capitulo, concedere dilationem ad profitẽdum nouitio post annum nouitiatus probato à se pro idoneo ad profitendum, aliqua iusta de causa, non obstante. [c] Concilio Tridentino.

1 Respondeo, quod sic. Tum quia à iure antiquo non videtur recessum, nisi quatenus per nouum expressè receditur,[d] & ante præfatum Concilium Tridentinum hoc licebat, & erat in vsu, & cõsuetudine: ergo & nunc licet, quia per illud non videtur statutũ contrarium. Tum quia illud cap. non disponit, quod Superiores statim finito anno nouitiatus cogãt nouitios habitos pro idoneis ad profitendum, sed solum quod admittant eos, aut reiiciant, & cogere ad profitẽdum, est aliud, quàm admittere ad professionem, vel reiicere, & à diuersis non fit illatio.[e]

2 Sicut & aliud est admittere præsentationem, & aliud instituere præsentatum: adeo quidem, vt Superior, cui fit præsentatio, post eam factam & admissam, potest differre institutionem, etiam maiori tempore, quàm collationem liberam, quoniam hanc non potest facere post sex menses à vacatione, [f] illam autem potest etiam post sex menses, nisi præfigatur ei terminus breuior à Superiore suo, secundum Panormitanum communiter receptum. [g] Superior item, in cuius manibus renunciatur beneficium, potest renunciationem admittere, & collationem differre. Tum denique quod annus nouitiatus, & admissio & reiectio sunt in fauorem recipientium & recepti statuta, & ideo non sunt cõtra consensum vtriusque retorquẽda,[h] & ita videmus in aliquot religionibus id seruari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante annum probationis emissa anno 1564. 1. Aprilis, non obstante declaratoria Pij IV. postea facta, quod decreta Concilij non ligarent nisi post primam Maij 1564. non tenet num. 2. & 5. & per totum: maximè quia declaratoria predicta alio tendere videtur. num. 7.*
2 *Lex ligat post duos menses à die publicationis, nisi aliud præfigatur tempus: quia post dictum tempus ignorantia non est iusta. num. 7.*
3 *Lex facta & promulgata in Concilio præsente Papa per se, vel suos legatos, ad sui firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat post duos menses vel tempus ab eodem statutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa possit illam tollere.*
4 *Lex, quæ etiam virtualiter mandat, vt ex nunc exquutioni mandetur, ligat ignorantes non quidem quo ad pœnas, sed quo ad nullitatem actus, quæ non est pœna.*
5 *Lex illa censetur fauorabilis, quæ principaliter est lata in fauorem alicuius, licet in consequentiam alteri noceat.*
5 *Professio, sicut & matrimonium, ordo, vel baptismus, non potest esse in suspenso, sed statim valet, vel non: vnde eamdem, si non tenuit, Papa non potest sine partis consensu reualidare: at si tenuit, non potest sine maxima causa inualidare. num. 6.*

CONSILIVM XXXI.

1 AN Professio regularis emissa anno 1564. die prima Aprilis, ante annum probationis expletum, ab eo, qui tunc ignorabat decretum Concilij Tridentini. [a] & in monasterio, quod habebat priuilegia à Sede Apostolica admittendi ad professionem volentes ante annum profiteri, iudicanda sit nulla, non obstante constitutione Pij IV. super declaratione temporis ad obseruanda decreta Concilij Tridentini.[b]

Ad hanc quæstionem respondeo, quod pro eius parte affirmante scilicet, quod valeat professio, facit primò, quòd iure antiquo attento valet professio facta ante annum probationis, [c] exceptis ordinibus mendicantibus, [d] & etiam in illis, si haberent ad id iustum priuilegium, quale in quæstione proponitur habuisse monasterium.

Secundò, quod iura noua non ligant, ea saltem iustè ignorantes, [e] qualis fuit prædictus professus, quale item monasterium, in quo professio facta fuit, respectu Concilij Tridentini.

Tertio, quod Pius IV. in pũcto citato declarauit, ne constitutiones ab eo factæ obligare cẽserẽtur ante Kal. Maias anni 1564. ante quas tamen prædicta professio facta fuit.

2 His tamen non obstantibus, videtur prædicta professio fuisse nulla. Primo, quia omnis lex iustè cõdita & promulgata ligat, [f] post duos menses à tempore promulgationis illius, si longius tempus ad ligandum ei non præfigatur. [g] At lex prædicta Concilij Tridentini qua annullantur professiones factæ intra annum probationis, condita, & promulgata fuit anno 1563. Tridenti, [h] & professio prædicta emissa fuit Kal. April. anni sequentis.

3 Nec obstat respondere, quod Cõcilium non fuit confirmatum vsque ad 14. Kal. Febr. anno 1564. Nam replicari potest primò, quòd leges Conciliares latæ à Concilio vniuersali legitimè congregato, præsente Papa per se, vel per legatos suos, statim, vel saltem post duos mẽses à promulgatione facta in Concilio ligant, quod satis sentit glossa, [i] loquens de legibus in Concilio Viennensi latis: quippe quæ ad suam firmitatem substantialem non egent noua cõfirmatione Papæ: alioquin enim non essent Conciliares, sed Papales: licet confirmatio Papæ eo nomine sit vtilissima, ne ipse sua, quæ summa est, potestate, eas annihiler, iuxta cap. *cuncta per mundum*. 9. q. 3. & ita vidimus à Lusitaniæ regnis aliquot leges à prædicto Concilium latas seruatas fuisse multo tempore ante finem & confirmationem illius, iussu Episcoporum, & Regum.

4 Tertio, quia prædictum Concilium, [k] declarauit, velle se, vt statim leges factæ in illa sessione, [l] exequutioni mandarentur: quod perinde fuit, ac dicere, ex nunc, siue ex hoc tempore ligent, & exequutioni mandent illas Episcopi, & alij ordinum prælati, & cum lex hoc mandat, ligat etiam ignorantes, quo ad actus nullitatem, licet non quo ad alias pœnas, iuxta glossam singularem communiter receptam, [m] per quã & alia eruditè resoluit Decius, [n] quòd lex ob hoc solùm, quod annullat actum in fauorem alicuius, non censetur pœnalis, nec inducere pœnam. At lex prædicta, [o] lata est principaliter in fauorem fragilitatis profitentium, vt ipsemet ait, & antea fuit assertum in cap. *ad Apostolicam*, [p] consequens est, eam comprehendisse professos ante annum probationis statim, vel certè post lapsum legitimi temporis.

5 Nec obstat dicere, quòd lex prædicta affert etiam præiudicium monasterio, quia, vt lex censeatur facta in fauorem alicuius, sufficit, quòd principaliter intendat illum, licet minus principaliter, & per quãdam consequentiam vergat in præiudicium alterius, iuxta cap. *non dubiũ*, [q] & alia tradita ibi late per Felinum ex glossa putata singularis. [r] Quarto, quod si prædictus Pius IIII. prædictam declarationem non fecisset, & omnia iure communi decidenda reliquisset, omnes dicerent professionem prædictam non valere, quia post prædictam legem factam, promulgatam, immo & post confirmatam, & duos menses, & amplius lapsos, facta fuit intra probationis annum: at prædicta declaratio nihil profuit, nec nocuit prędictę professioni, quæ longo tempore præcesit illam: ergo illa nõ est valida. Quod autem nihil profuerit, vel nocuerit, probatur efficaciter, eo quòd illa eo momento, quo ante

prædictam

a L. Papinianus ff. de ministeribus.
b In l. ad probationem. C. de probatio. ca. in præsentia. eod. tit.
c Cap. 16. de reg. sess. 25.
d L. præcipimus. C. de appellat.
e L. Papinianus ff. de ministeribus. c. ad audientiam. de decimis.
f Ca. 2. de cõcess. præb.
g In eodem c. nu. 12.
h Arg. c. quod ob gratiã. de reg. iur.
a Sess. 25. cap. 15.
b Sub Dat. 15. Kal. Aug. 1564.
c Ca. ad Apostolicam. de reg.
d Ca. qui solum. & c. ea Innocent. de reg. lib. 6.
e Ca. 2. de constitut. tam in antiqua, quã in 6.
f 4. dist. ca. ipsis. 5. lege. Authent. facta nouo constitu. coll. 6. quod dicit. 16. dist. & ca. 1. de postul. præl. hq. Decret.
i Proem. de verb. de iure.
k Iuxta l. de reg. publica sess. 25. l. Decret.
m Clem. 2. de hæret. verbo ex nunc.
n Vide Ioan.
o Ca. 13.
p De reg.
q De sententia excom. z In ea iuncta consil. de vsur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prædictam declarationē facta fuit, extitit valida, vel nulla; quia professio facta purè eo momēto, quo fit, valet, aut non valet: non enim potest esse in suspēso, sicut nec baptismus, ordo, vel matrimonium, per iura vulgata: & si nō valuit, non potuit validari per illam declarationem.

6 Tum quia nihil tale facit. Tum quia quæstionis est inter S. Thomam 2.2.qu.88.art.12.& suos sequaces ex vna parte, & Innocentium communiter receptum,[a] ex altera, an Papa possit annihilare professionem semel factam: & quāuis communis teneat quod sic ex maxima causa; tamē nemo tenet, quod possit sine tali, qualis in casu isto non occurrit. si autem non valuit, non potuit eā validare prædicta declaratio, quia non potest Papa supplere cōsensum iure naturali requisitū in matrimonio spirituali, nec carnali, secundum fere omnes; & ita non potuit prodesse; nec nocere: & consequenter perinde iudicādum est de illa, ac si talis declaratio nō fuisset facta: sed tunc iudicanda fuisset nulla; ergo, &c.

7 Ad primum ergo pro contraria parte concedo, quod prædicta professio non annihilatur iure antiquo, sed nouo Tridentino.

Ad secundum concedo quidem, quod lex non ligat iustè ignorantē illam; at nō ignoratur iustè lex facta, & promulgata post tempus legitimum in id constitutum.

Ad tertium respondeo primò, quòd illa declaratio nihil iuuat ad iudicandum de valore prædictæ professionis per quartum argumentum pro parte nostra formatum. Deinde, quòd declaratio illa, vt ex illius tenore colligitur facta fuit solùm ad excusandos multos à pœnis extrinsecis, quas stricto iure incurrissent, vel post illam declarationem, si tempus præfixum ad parendum ante illas currere cœpisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio eius qui post susceptū habitū nō stetit per annum non interruptum in monasterio, non tenet, nu.2. in quo tamē stare censetur, qui alibi de licentia superioris sub eius obedientia viuendo num.3. iusta de causa moratur. num.4.*

3 *Nouitiatus per exitum nouitij per tres dies sine licentia interrumpitur.*

5 *Nouitius austeritates religionis experiēdo in genere satisfacit.*

CONSILIVM XXXII.

NEVIT electus in canonicum nouitium à Priore, canonicis, & Capitulo Ecclesiæ Pampilonensis ordinis S. Augustini, & fere sexquimense anni nouitiatus intra septa prædictæ Ecclesiæ tantum resedit; & residuo tempore illius anni, de licentia, & mādato prædictorum, ac sub eorum obedientia mansit in quadam curia, agendo negotia dicti Capituli magnæ importantiæ; & in fine anni fecit professionem per procuratorem ad id specialiter deputatum. Dubitant nunc Prior & canonici prædictæ Ecclesiæ, an eius professio valeat: & à sacra Concilij Tridentini Congregatione huius dubij declarationem humiliter petunt. *Congregatio remisit ad auctorem, qui respondit hoc, qui sequitur, modo.*

1 Pro parte negatiua facit primò, [b] Concilium Tridentinum quatenus habet, quod professio eius, qui post susceptum habitum non steterit in probatione per annum, non valet; & is, de quo est quæstio, non videtur stetisse in probatione, nisi sesquimensem.

Secundo, quod cessante causa cessat effectus,[c] & causa faciendi validam professionem est probatio, qua nouitius probat rigorem regulæ, & monasterium probat mores nouitij, an conueniant ei.[d] Et in casu proposito nec præfatus nouitius probauit rigorem regulæ, nec monasterium eius mores: ergo non interuenit probatio, quæ iustificaret professionem.

Tertio, quod illa verba cap.1.[e] *Quod si per totum sequentem annum in monasterio permanserit*, significant nouitium debere per totum annum in monasterio manere, ad hoc, vt censeatur detulisse habitum per vnum annum. Adeo quidem, quod si aliqua parte anni manserit foris, interrumpitur annus probationis, & non coniunguntur illæ partes interruptæ, sed debet incipere ex integro à principio posterioris partis, secundum Ancharanum, Panormitanum & cōmunem, [f] etiā si per solos tres dies foris maneret, secundum Lapum, [g] cōmuniter receptum vt videre est apud Francum & citatos ab eo, c.1. de reg. lib.6. nu.3.

Quibus tamen non obstantibus, tenenda est pars affirmatiua. Tum quia prædictus nouitius detulit habitū susceptum per totum vnum annum, partim intra monasterium, partim extra illud, manens semper sub obediētia sui Superioris, & cum eius licentia iusta de causa data, & faciens eius præcepta, & mādata: quod videtur sufficere ad implendū annū suę probationis nouitiatus. Tū quia nullo iure cauetur, quod nouitius debeat manere semper, & continuè totum annum intra monasterium, & quod Patrum sanctionibus non est statutum, superstitiosa inuentione non est præsumendum.[a]

3 Tum quia Abbas antiquus dixit,[b] quem refert Abbas iunior siue Panormitanus, [c] quod religiosus manens extra monasterium sub obedientia Superioris, & cum eius licentia, videtur residere intra illud: quos omnes retulimus & sequimur in Comm.4. de regu. [d] allegando etiam Siluestrum idem tenentem. [e] Tum quia, etiā si prædictus Abbas, nec aliquis alius id dixisset, ita tamen dicendum erat, alioquin sequeretur, quòd omnes nouitij, qui intra annum exeunt monasteria de licentia suorum Superiorum, in quibus ceperunt habitum, vt peregrinarentur in stationes, vel alia loca pia, vel viserent suos parentes, aut cognatos ægrotantes, vel vt mendicarentur, vel vt testificarentur, vel recrearētur, vel alia iusta de causa, nō cōplerent annos suorum nouitiatuum: quoniam, vt prædictum est, ann[s] nouitiatus interrūpitur per exitū nouitij à claustro per tres, vel quatuor dies sine licentia sui Superioris. Tum quod aliàs sequeretur, quod errāt Reges & Principes omnes, qui sunt Generales religionū militarium, qui frequenter post datum habitum suarum religionum suis militibus nouitiis, eos statim, aut certè post duos, vel tres mēses mittunt ad defendenda aliquot oppida munita, vel ad ipsamet bella, vt in eis compleant nouitiatuum annos.

4 Tum quia cap. *insinuante*, [f] cum ei adnotatis satis superque probat, quod ann[s] nouitiatus extra monasterium de licentia Superioris iusta de causa data agi & compleri potest. Tum quia consuetudo est optima legum interpres, [g] ac illa habet, quod prælati religionum etiam non militarium, cùm datur habitus suorum ordinum aliquib[s] viris insigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut aliis valdè expertis, mittūt eos intra annū nouitiatus ad disputationes, & alia negotia peragenda, & ad instruendos alios ignorantiores, qui operantur in villis monasteriorum, ad aliquot dies, hebdomadas, vel menses, nec propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum. Tum quia frequenter longe asperiorem & duriorem vitam ducunt extra monasterium, quàm ducerent intra illud, & probant magis duritiem obedientiæ in eundo, & redeundo, & laborando, & malè edendo, quàm hi, qui intra monasterium sub vmbra obediunt bene edendo.

5 Tum quia nullo iure est necessarium, vt nouitius probet & experiatur omnes austeritates monasterij in individuo, siue in specie, sed sufficit, vt experiatur austeritatē eius in genere per totum vnum annum degēdo sub obedientia Prælati. Si enim nouitius statim post susceptum habitum inciperet ægrotare, & maneret æger quatuor, sex, vel decem menses intra monasterium sub obedientia, posset in fine anni profiteri secundum mentem omnium Doctorum, quorum nemo dicit, nec, vt puto, auderet dicere contrarium: ergo non est absque vlla lege dicēdum, quòd teneatur experiri omnes austeritates in specie.[h]

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo, quòd professio facta, antequam steterit in probatione per annum, non valet: negando tamen, quod is, de quo queritur, non steterit in probatione per annum: quia immo sterit in ea partim in monasterio, partim foris in negotiis eius de licentia superioris iusta de causa data. Et paria sunt consistere in monasterio, vel foris cum tali licentia, per prædicta.

Ad secundum respondetur, negando, quòd in casu proposito non præcesserit probatio sufficiens, per prædicta.

Ad tertium respondetur, quod satis manet in monasterio, qui de licentia iusta prælati eius manet extra illud sub obedientia sua. Salua quæ iustior fuerit sententia.

a *In cap. cum ad monasterium. §. fin. de stat. monach.*

b *Cap. 15. sess. 25.*

c *Ca. cum cessante. cum simil. de appel.* d *Ca. ad Apostolicam. de regula.*

e *De reg. l. 6.*

f *In d. cap. ad Apostolicā. de reg.* g *Alleg 46.*

a *Cap. cum suisti. 2. q. 4.* b *In ca. cum illorū. de sent. excomm.* c *Ca. ex rescripto. col. 2. de iureiur.* d *Super c. statuimus. 19. q. 3. nu. 74.* e *In verbo religio 3. qu. 19. ver f. 5.*

f *Qui cleric. vel vo.*

g *Ca. cum dilectus. de consuet. le. minime. ff. de legi.*

h *Arg. §. consideremus. in auth. de triē. & semi. col. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Congregatio censuit valere professionem, vt à nobis superius adducta probant.

SVMMARIVM.

1 *Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea, & non considerabilis in monasterio animo fugiendi facta.*
2 *Intellectus cap. quia in insulis. de regul. & an sit in vsu.*

CONSILIVM XXXIII.

PVER quidam 14. annorum, desperatione quadam, & paupertate motus, & à quibusdam consanguineis suis compulsus, confugit à suis parentibus ad monasteriũ sancti Francisci ordinis Minorum; & ibi cũ permãsisset quatuor, aut quinque dies, repertus fuit ab eius patre, qui ob eius minorem ætatem, & quia agnouerat potius desperatione; quam amore ad monasterium accessisse, domũ reducere conatus est. Puer respõdit, vt sineret eũ in dictum monasterium introire, aliàs ipse aliquem, vel aliquis ipsũ occideret, vnde patet tanti mali metu illum dimisit: post nõnullos verò dies, cùm dictus puer esset annorum quatuordecim, & mensium trium, vel circa, monachi induerunt ipsum vestibus monachalibus, & in alium locum ipsum transmiserunt, sed antequam peruenisset ad annum, & tempus faciendi professionem, vt ille, qui potius desperatus, & seductus, quam spontanea voluntate monasterium introierat, animo aufugiendi se in camera quadam abscondit, vbi repertus à Superiore, & blanditiis illectus permansit in monasterio, & cum peruenisset ad tempus faciendi professionem, professus fuit, vt moris est. Sed nec ante, nec post dictam professionẽ aliquos sacros ordines assumpsit, sed tantùm primam tõsuram, & quatuor ordines minores. Post dictam autem professionem eodẽ anno, quo professus fuit, aufugit, & à monachis repertus fuit incarceratus, & sic bis aut ter aufugit. Dubitatur, an teneatur reuerti ad religionem, cùm modo extra illam se reperiat.

1 Respondeo, videri posse alicui prædictum consulentẽ non esse verè & propriè religiosum, & vlli ordini certo ordinatum, sed esse obligatum religioni in genere: ita quod tenetur ad profitendum aliquam religionem approbatam, per cap. *non solum.* [a] adiuncto intellectu, quem Panormitanus ibi sequitur. Sed contrarium est dicendum quia prædictus consulens non fecit professionem ante annum probationis, immo fecit longè post illum; quia remansit circiter septemdecim menses in monasterio, priusquam profiteretur: nam illa latitatio, qua latuit in illa camera, nihil interrupit; quia fuit momentanea, & non considerabilis. Tum quia fortasis à latitatione in professionẽ fluxit annus integer, licet ex facto id necessario non colligatur; & cõsequenter nihil obstant prædicta c. *non solum.* & cap. *constitutionem.* quæ de vouente ante annum probationis in ordine mendicantium disponunt.

2 Non obstat etiam dictum c. *in insulis.* iuncto intellectu Panormitani, quia Ioannes Andreas ibi testatur se numquam vidisse illud cap. vsitari extra insulas aliquas solitarias, & in ordinibus strictioribus, & experientia omnium religionum mendicantiũ docuit vsque ad Concilium Tridentinum, quòd professio facta in illis post annũ probationis, & ante decimum octauum de quo loquitur d. capi. *quia in insulis.* valeat: quod etiam testatur Siluester post Antonium. [b] & facit Concilium Tridentinũ quatenus [c] ordinat, in quocumque ordine fieri professionem post decimum sextum annum completum; & ita ante decimum octauum. Quare nisi ex aliqua iusta causa Papa dispensauerit, tenetur consulens redire ad monasterium, & in eo Altissimo, vt ei promisit, seruire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante iustam ætatem, vel nouitiatum completum, est nulla.*
1 *Professus non est qui habitum in monasterio, vel extra de superioris licẽtia manẽs nõ gestauit per annum continuum. n. 2.*
3 *Protestatio actus dubios inde sequutos declarat.*
4 *Professionem ratificare non videtur, qui eius nullitatẽ ignorat.*

CONSILIVM XXXIV.

N. Ante decimum sextum ætatis annum suscepit habitũ religionis, & sine probationis anno publicè professionem fecit in illa religione approbata, sicuti prælati eiusdem consueuerãt: quia ipsi de vna ex illius prælaturis à Sede Apostolica prouisum fuerat ad eius vitam, licet effectus in annum vigesimum differretur. Post paucos mẽses Summus Pontifex eadem religione reformata, inter reliqua, Prælatos ex perpetuis triennales esse voluit, & sub grauibus pœnis & censuris mandauit reformationẽ obseruari. Tunc N. ex loco discedens, in quo professus fuerat, coram notario, testibus, & egregiis viris, protestatus est se nolle obligari prædictæ religioni, neq; per professionem emissam, neque per habitus gestationẽ, neque per quemcumque actum se factum vel faciendum; hoc etiam semel expresso, quòd metu censurarum in reformatione latarum prædicta fecerat. Interim aliquãto tempore latitauit. cùm verò palam versatus est, habitum Prælato conuenientem gestauit: & forte pluries Superioribus dictæ religionis, ei tamquam Prælato etiam sub censuris præcipientibus, obtemperauit. Quæritur, an de iure sit professus, nec ne, & an aliquo modo sit religioni obligatus.

1 Hoc dubium resoluturus, dico primum, præfatam professionem à prefato N. factam fuisse ipso iure nullam, tam propter defectum ætatis, quàm probationis annalis, per Conc. Trid. cap. 15. de regul. sess. 25.

Secundo dico prefatum N. non esse dicendum tacitam professionem fecisse propter susceptionem habitus, & gestationem eius. Tum quia non gestauit eum per totum annum intra monasterium, neque extra in alio loco, in quo de licentia Superioris maneret: quod requiritur ad hoc, vt dicatur tacitè professus per habitus gestationem, per cap. 1. [a] ibi: *per totum sequentem annum.*

2 Quem debere esse ad hoc continuatum, & non sufficere interruptum; determinant Petrus ab Ancharano & Philippus Francus, [b] & Panormitanus, [c] & Bartholus per illum textum in l. *interdum.* [d] licet aliqui sine iusta ratione contradicant.

Tertiò dico; nihil videri colligi ex argumento proposito; per quod iudicari debeat prædictus N. ita legitimè ratificasse professionem præfatam, quam nulliter fecit, vt debeat iudicari professus. Tum quia non colligitur eum expresse ratificasse.

3 Tum quia protestatio animi declaratiua operatur, vt actus dubij eam sequẽtes intelligantur secundum illam, iuxta communem omniũ, qui de hoc tractant, sententiã. [e] At omnes actus, qui narrantur hîc, ad hoc vt ex eis præsumatur tacitè professionem approbasse, sunt dubij: ergo debent intelligi secundum prædictam protestationem.

4 Quartò, dico, quòd licet prædictus N. portasset habitum etiam indistinctum ab habitu professorum, etiam intra monasterium, etiam post annum decimum sextum, completum, etiam per alium annum integrum, putans se esse professum; eo quòd putaret prædictam professionẽ à se factam fuisse validam; non est iudicandus eam validasse, nisi sciens & prudens illam fuisse nullam, voluisset de nulla facere validam: ita vt ab eo tempore inciperet esse profess⁹, vt eleganter & subtiliter de more determinauit Cardinalis Caietanus, [f] quẽ nos retulimus, & probauimus in Man. confes. 8 quod non probatur interuenisse in hoc casu.

Quinto dico, esse consequens prædictis, iudicandum esse prædictum N. nõ esse professum expresse, nec tacitè, nec esse ob præfata vlli religioni obligatũ in specie, nec in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tertia regula S. Francisci à sui initio fuit approbata, nõ vt religio, sed vt bonus modus viuendi: & sic nisi aliud appareat, qui eam profitetur etiam emittendo tria vota, non est verus religiosus; tenetur tamẽ eam seruare, poterit autem de licẽtia sui Superioris viuere in eremo. num. 2.*
2 *Probationis annus factus in monasterio, ad finem vt profiteretur primam regulam S. Francisci, non suffragatur, vt possit etiam in eodem monasterio recipi ad professionem in tertia regula eiusdem S. Francisci: vnde professio non tenet, potestq; sine alia licentia assumere sibi vitam eremiticam.*

CONSILIVM XXXV.

QVidam desiderans ingredi religionẽ primi ordinis S. Francisci, in monasterio quodam prædicti primi

a De reg. l. 6. & c. constitutionẽ. & per c. quia in insulis. de regu.

b Verbo religio. 2. q. 2.
c In sess. 25. c. 16. de reg.

a De reg. l. 1.
b Ibidem.
c In c. ad apostolicam de reg.
d §. quatuor. ff. de publica.

e In cap. cum M. de consti. & in l. non lum. omnis de operis nunc.

f In 2. 2. qu. 189. art. 1. g Ca. 11. n. 71.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinis habitum suscepit, animo profitẽdi prædictam regulam primam,& cùm esset in fine anni nouitiatus emisit professionem tertij ordinis sancti Francisci, & nõ primam, quia dixerũt illi ; quòd non habebant facultatem illi dandi,seu concedendi aliam,nisi tertiæ regulæ professionem;& ita ipse exponens,ne remaneret sine habitu, illam acceptauit.Postremò cùm videret se non esse eiusdẽ ordinis,cuius erant reliqui fratres dicti monasterij,qui omnes,dempto custode, Conuentuales fuerunt, ad sæculum rediit, & cupit in aliquo eremitorio cũ dicto habitu, vel sine eo,dum vixerit, permanere. Quæritur, an id sibi liceat.

1 Perlecta tota regula tertij ordinis S. Francisci approbata per Nicolaum I V. respondeo primò, quod Dominꝰ consulens non est religiosus propriè dictus, vt colligitur ex c.*cum ad monasterium.*[a] & tradimus nos latius commẽt. 1.de reg.[b] quia licet illa tria vota emisisset,non tamen emisit in religione approbata pro religione , licet sit approbata pro bono modo viuendi,iuxta glosã singularẽ,[c] & de essentia religionis propriè est, vt ea emittantur & fiãt in religione approbata pro religione,vt probauimus nos vbi supra,& est gloss.[d] approbata per omnes,& fundata in cap.1.[e]

Secundò,quòd tenetur seruare prædictam tertiam regulam ordini sancti Francisci; quia obligauit se ad illam voto licito,& vota licita sunt seruanda.[f]

Tertiò,quòd prædicta duo dicta sunt certa,præsupposito quod nõ fuerit facta per Sedem Apostolicam aliqua reformatio viuentium in communi super prædicta regula;per quam de modo viuendi approbato fuerit facta regula approbata,quod mihi modo non constat.

2 Quartò,quòd satis magnæ quæstionis esset,an consulens esset verè religiosus,si talis reformatio fuisset facta; quamuis dici posset,responderi posse,quòd non; quia nõ egit per annum nouitiatum in illa regula, quamuis peregerit in alia:& hodie post Concilium Tridentinum , [g] nulla professio religionis propriè dictæ valet, si non fuerit facta post peractum nouitiarus annum.

Quintò;quòd his est consequẽs posse consulentem sine alicuius Superioris liẽctia facere id,ad quod optat sibi fieri licentiam à Papa.

Sextò,quòd vix faciet illam Sanctissimus D.N.ob aliqua,quæ suam Sanctitatem mouent ad difficile concedẽdum licarias aliquas religiosis,quas alias habent iure cõmuni,vel possunt habere à suis Prælatis.

Septimò,quòd in omnem euentum tenebitur seruare prædictam tertiam regulam,si non profiteatur aliam Frãciscanam,vel alterius ordinis approbatam. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Professionis nouitiorum cathedralis regularis admissio diuersi modo potest ad Episcopum & Capitulum spectare: & quidem si spectet ad Episcopum,prout de iure communi videtur spectare;illius negligentiam Capitulum supplere nõ potest. num.3.Idem dicitur , quando ex æquo communiter spectat ad vtrumque,num.2.sicut obseruatur in collatione præbendarum, quam tamen in secundo casu confert Capitulum, si sedes vacat.*

CONSILIVM XXXVI.

PRæsuppositò:quòd regularis professio debeat fieri in manibus Capituli Ecclesiæ cathedralis regularis & ipsiusmet Episcopi , an valeat facta in manibus Capituli, Episcopo nolente illam recipere?

1 Respondeo primò , quòd ad respondẽdum rectè huic quęstioni,est necesse præscire quomodo hęc professionis susceptio pertineat ad Episcopum,& Capitulum,an scilicet ex æquo & immediatè,an ad Episcopum cum consilio vel consensu Capituli, an contrà Capitulo cũ eõsilio vel consensu Episcopi,an ad Capitulum immediatè, & ad Episcopum mediatè, nolente vel negligẽte Capitulo eam susciperе : quia diuersè respondendum est in huiusmodi diuersis casibus,iuxta cap.1.[h]

2 Secundo,quod si hęc potestas recipiendi professionẽ ex æquo & immediatè spectat ad Episcopũ & Capitulũ, videtur quod non potest solum Capitulum illam suscipere. Tum quia cùm collatio beneficij spectat ad Episcopũ & Capitulum ex æquo,non potest solum Capitulum sine Episcopo, nec solus Episcopus sine Capitulo conferre, iuxta doctrinam Hostiensis communiter quo ad hoc receptam,[a] quæ probatur per principium dicti c.1.[b] per locum ab speciali, quatenus pro casu speciali ponit , quòd Capitulum potest conferre beneficia communiter spectantia ad illud & Episcopum, vt Prælatum,mortuo Episcopo:& ita præsupponit,quod non regulariter.

3 Facit etiam,quod iura tractantia de persona, quæ potest recipere professionem , communiter loquuntur magis de Abbate,quàm de Conuentu,vt videre est in ca.*porrectum.*[c] ibi, *Abbate.* & cap. *ad Apostolicam.* [d] in quo bis fit mentio de Abbate,de conuentu autem nec semel. Ad idẽ faciunt cap.*Ioannes.* & c.*sanc.*[e] facit item, quod Superior, qui tenetur aliquid facere,& non vult facere,compellendus est ad id per Superiorem regulariter:ita quod nec ipse , nec alius potest illud facere,nisi in casibus à iure expressis , vt satis probat textus cap.*nullus.*[f] vbi sic resoluit Panormitanus & Felinus referẽs alios. [g] Ergo licet Episcopus potuisset compelli ad suscipiendam professionem nouitij tam ad ipsum,quàm ad Capitulum pertinentem; non potuit tamen à Capitulo, quod non erat Superior eius,fieri id,quod ipse facere tenebatur.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Electus,& priuatus legitime habitu & ordine potest quamcũque aliam religionem ingredi & profiteri, nec prædicta electionis taciturnitas vitiat secundum ingressum.*

3 *Generalis ordinis nõ potest sine cõsensu Capituli monasterij,ad quod admissio ad professionẽ spectat, aliquẽ illius professum facere:iubere tamen potest, vt tacitũ professum tractet pro professo; immo, nisi adducatur causa excusans,& mandare vt expressa fiat professio.num.5.*

4 *Professionis admissio de iure non ad mediatum Superiorem, puta Generalem ordinis sed ad immediatum prælatum , & monasterij conuentum spectat;& tunc etiam nec solus prælatus nec solus conuentus admittit.num. 2. immo nec sufficit dimidia,sed maior pars votorum requiritur,num.1.*

CONSILIVM XXXVII.

B.Professus in ordine Prędicatorũ , & expulsus propter delicta,& priuatus legitimè à superiore,habitu & ordine:& postea ingressus ordinem Carmelitarum, tacita professione apud Prędicatores;& in fine anni nouitiatus,antequam profiteretur, venit Romam cũ testimonio dimidiæ partis eorum,qui debebãt eum admittere, & petit à Generali ordinis,vt faciat eum professum.

Occupatissimus simul & importunatissimus,vt respõdeam statim , dico primò præfarum consulẽtem iustè potuisse ingredi ordinem Carmelitarũ,& post annum nouitiatus iustè profiteri , si alias legitimè fuisset approbatus.

Secundò;quod prædictus Dominus consulens nõ potest dici professus expressè propter testimonium prædictorum quatuor,qui constituebant dimidiam partem eorum,qui debebant eum approbare,vel recipere eius professionẽ:quia requirebatur maior pars eorũ, argumẽto l. *quod maior.*[h] & iuxta glos.iũcto textu, [i] vbi post alios tradit Philippus Francus.[k]

2 Tertio , quod in monasteriis , in quibus receptio spectat ad Abbatem & monachos , non potest solus Abbas, nec solus Conuẽtus recipere monachum , nec consequẽter facere professum ; eo quod vt diximus in Com.4.de reg.[l] valor professionis requirit duas personas , alteram quæ se obliget religioni,& alteram quę religionem obliget illi.

3 Quartò,quòd ex hoc videtur inferri , quod Reuerendissimus Generalis non potest sine prædicto Conuentu, vbi perfecit annum nouitiatus , facere prædictum consulentem monachum prædicti monasterij Carmelitarum, saltẽ sine cõsensu maioris partis illius,cui cõsequẽs est nõ posse illũ facere professum propter solã approbationem prædictorũ quatuor suffragium ad id habẽtiũ:quia nõ faciunt illi conuentũ,nec maiorem partẽ illius. Tũ quia aliud est approbare annũ probationis:& aliud professionẽ

approbati

a *De stat.reg.* b *Super c.cui portio.12.qu. 1.nu.18.* c *In clem.ex eo,de sentẽ. excomm.* d *In clem. 2. de regu. ver. religione.* e *De reg.l.6.* f *Ca.magnæ. de voto.* g *Ca.15.sess. 25.* h *Ne sede vac.li.6.*

a *In c.postulasti. de consuet.præben.* b *Ne sede vac.li.6.* c *De regul.* d *Eod. tit.* e *Eod. tit.* f *De iure pat.* g *Cap pastoralis. de officio ord.* h *ff. ad municip.* i *Cap. fin.de reg.li.6.* k *Num.2.* l *Super c.statuimus.num. 14.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

approbari recipere,& à separatis non fit illatio.[a]

4 Quinto, quod etiam alia ratione videtur prædictum Generalem non posse facere prædictum consulentē professum solo iure communi attento;quia secundum illud receptio monachorum pertinet ad Conuentum, & Prælatum immediatum eius;& non ad Superiorē mediatū.[b]

Sextò,quòd his est consequens, non posse etiam congregationem Illustrissimorum DD.Cardinaliū facere illum professum, nisi maior & specialior potestas fieret ei à S.D.N.de potestate absoluta,qua derogaret iuri communi.

5 Septimò, quòd prædictus consulens licet non possit dici expressè professus,vt prædictum est,posset tamen dici tacitè professus per delationē habitus annalis, si habitus professorum non est distinctus ab habitu nouitiorū; per c.1.[c] & alia,quæ illi adiecimus in d.comment.[d]

Octauò,quòd prædictus cōsulens posset petere à prędicto Generali,vt iuberet prædicto Conuentui, in quo nouitiatus annum impleuit laudabiliter, vt haberent eū pro tacitè professo,si vera sunt quæ ipse proponit,& non est ibi distinctus habitus professorum ab habitu nouitiorum,vt prædictum est:posset etiam iubere, vt acciperent professionem illius expressam, si facere vellet:immo & compellere ipsum ad faciendum eam; nisi iustam aliquā causam ab eo illum excusantem allegaret. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, nisi illa emittat in manibus potentis illum illi incorporare,qualis non censetur nouitius.*

2 *Collegium,omnibus,vno dempto, sublatis, in dicto vno conseruatur,isque solus potest collegij iura exercere.*

CONSILIVM XXXVIII.

1 REspondeo præfatos viros eruditos hac de re consultos rectè respondisse, quatenus dixerunt præfatum Ioannem non esse verum religiosum:quia id quod datur ab eo,qui dare non potest, habetur pro non dato. Tum quia professio trium votorum, quæ sunt religionis substantialia,non efficit ea profitentem vere religiosum, nisi ea emiserit secundum regulam à sancta sede Apostolica approbatam in manibus eius qui potest incorporare profitentem tali religioni approbatæ, vt etiam nos post alios tradimus in com.4. de re.[e] & præfatus Ioannes nō emisit professionem in manibus eius qui poterat eum incorporare vlli religioni à sede Apostolica approbatæ; quia non erat Prælatus canonicè institutus, immo neque religiosus verus; quia erat nouitius nullam potestatem canonicam habens ad suscipiendos vllos religiosos etiā ad vestiendos habitu religioso, & ad faciendum etiā nouitios, quantò minus ad faciendum professos, & veros religiosos. Tum quia licet religio,vniuersitas, vel collegium non pereat,quamuis redigatur ad vnum, omnibus aliis mortuis; quia potest conseruari & consistere in vno iuxta l.*sicut municipiū*.[f] & tradunt Panormitanus & citati per eum,[g] non tamen defertur potestas eligendi Prælatum vel alios religiosos ad alios, quam ad illum vnum, in quo residet seu cōseruatur collegium:& ita cùm in casu proposito religio vel congregatio redacta fuerit ad vnum,qui potuisset exercere iura collegij; non tamen potuit exercere illa præfatus Ioannes Baptista, qui nondum erat professus,nec religioni incorporatus per professionē præsertim renuente ac cōtradicente præfato vno, in quē ius collegij fuit redactum.

SVMMARIVM.

1 *Eremita vt esset,qui in manibus superioris eremitarum professionem faciens vouit obedientiam,paupertatem, & castitatem, non efficitur religiosus,cum illa congregatio non sit religio,nec professionem recipiens possit profitentem religioni incorporare;nec potest ab aliquo cogi vt fiat religiosus. nu.2.peccatō, qui talem ad id inuitum cogit: tenebitur tamen tria vota vti simplicia seruare num.3.*

2 *Regularis semel iustè à religione electus non potest inuitus cogi,vt ad eamdem reuertatur.*

CONSILIVM XXXIX.

QVidā Ludouicus volens esse eremita accessit ad quēdam montem, vbi multi sub quodā Matthæo agebāt vitam eremiticam,& fecit professionem, vouendo castitatem, paupertatem, & obedientiam præfato Matthæo, qui nullum titulum canonicum id faciendi habebat; quo mortuo rogatus Papa fecit facultatem eius Abbati accipiendi professionem illorum secundum regulam B.Basilij. Quæritur,quid iuris?

1 Respondeo primò,quòd numquam fuit verè religiosus:quia professio,quam fecit in manibus prædicti Matthei,non fuit professio religionis veræ & approbatæ à S. Sede Apostolica,nec fuit accepta ab eo, qui posset illum obligare alicui regulæ approbatæ:& iure optimo respōdit Papa nullas & inualidas fuisse professiones factas in manibus d.Matthæi.

2 Secundò, quòd vellem vidisse bullam Papæ, in qua declarauit d.professiones fuisse nullas:credo tamē, quod per illam bullam non cogebat ad faciendum nouas professiones in regula postea approbata ab eo, nolentes profiteri;quia non poterat iustè tam grandia præcipere.[a]

Tertio, quod licet professio dicti Ludouici valuisset, non potuit tamen compelli ad redeundum ad religionē, si iustè fuit eiectus à suo Superiori, vt probamus in com. 2.de reg.[b]

3 Quartò, quòd peccabunt mortaliter, qui compellent illum ad profitendum nouè religionem approbatam,cōtra dictum c.gestas,& illius glossam receptam.

Quinto,quod est obligatus,vbicumque fuerit,ad seruanda tria vota,castitatis, paupertatis, & obedientiæ, tāquam vota simplicia,& non solemnia, quæ quātùm & ad quid obligent,dicimus in com.1.de reg.[c]

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa in manibus Episcopi tenet,dummodo emittatur in monasterio Episcopo subiecto, prout erant antiquitus de iure,num.4.& qui possit ordini incorporare.num.5.*

2 *Professus ad hoc,vt quis sit,requiritur,quod tria vota substantialia in aliqua approbata religione seruare promittat in manibus Superioris habentis administrationem,nu.3.& potentis illum religioni incorporare,nu.2.Vnde professio emissa in manibus alicuius monachi etiā(sed falsō)dicentis, num.1. se habere hanc potestatem,non tenet,nu. 4. sicut nec emissa in manib[us] Episcopi quo ad religiones & monasteria exempta ab eius iurisdictione,nu.2.3.4.& 5.nisi tales recepissent professionem nomine Superioris:quia tunc si Superior ratificaret,inciperet professio à die ratificationis valere; & hoc, dummodo etiam extrema adhuc sint habilia:nam si professus esset mortuus,non posset ratificari,num.7.& 8.*

3 *Abbas electus ante confirmationem non est Abbas, nec habet administrationem, vnde nec potest admittere aliquē ad professionem,& num.6. & admissio, etiamsi plures admisisset, non tenet.& num.1.& 8.*

CONSILIVM XL.

1 MAtthæus professus fuit religionem S.Basilij primum in manibus Episcopi Cordubensis deinde in manibus cuiusdam Didaci,falsō dicētis se ad id habere à Superioribus potestatem. Tandē d.Matthæus in Abbatem electus,antequam confirmaretur, & benediceretur,multorum professiones tamquam Abbas admisit, & mortuus est.

His stantibus,quęritur primò,an dictus Matthęus censendus esset verus religiosus.

Secundo,an professiones per alios fratres in manibus eius emisse valeant.

Ad primam quæstionem respondeo,quod pro parte affirmante facit primò,quòd Innocentius expressè tenet,[d] quod potest quis fieri monachus faciendo professionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Episcopi,[e] & prędictus Matthæus fecit professionem in manibus Episcopi Cordubensis antequam literæ Pij V. ei notificarentur.

Secūdò,quod prædictus fe. re. Pius V. posuit necessitatem,& fecit expressè facultatem omnibus,quibus scribebat,habitum à clericali differentem gestantibus, & volētibus illum gestare,deligendi vnam de regulis approbatis & eligendi Superiorem suæ congregationis, & faciendi professionem intra mensem;& consequenter videtur dedisse potestatem accipiendi professiones ipsis Prælatis electis,& quod ipsi prælati posset eligere personas,in quarum manibus profiterentur: quia concesso vno, omnino conceduntur ea, sine quibus id expediri nequit,[f] immo

a *L. Papinianus.ff. de minor.*

b *Arg. ca. ad Apostolicam de regul.cum ei annotatis.*

c *In fin.princ. de reg.lib. 6.*

d *Vbi supra.*

e *Super cap. statuimus.19 qu.3.nu.73. & seq.*

f *ff. quod cuiusque vniuers.*

g *In cap.1.de elect.à nu. 5.*

a *Arg.ca.interpretatio. 32. q.2.Hoc ipsum.14. dist. adde glos. in verbis nostris.*

b *Super ea dicatur.12.q. 1.num.36.*

c *Num. 18*

d *Inc.perpetuum. de reg. e Arg.ca.1 vbi 27.q.2.*

f *Leg.2.ff.de iurisd. omn.iud.& in pretera. de off. deleg.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ea sine quibus id cõmodè expediri nequit, iuxta leges, [a] per quas id affirmat Aret.[b] & Decius,[c] licet glossa [d] contra sentiret.

2 Pro parte verò negante, quæ vera est, facit irrefragabiliter primo id, quod scripsi in com. 1. de reg. [e] scilicet, quod ad hoc, vt quis dicatur vere & propriè religiosus professus, non sufficit, quòd voueat quomodocumque tria substantialia vota, sed requiritur, quod voueat ea solemniter, ille autem dicitur vouere illa solemniter, qui vouet seruare in religione approbata à Sede Apostolica.[f]

Secundò, non sufficit hoc, sed oportet, quòd voueat illa in manibus eius, qui eum potest incorporare illi religioni, siue quod eius professio recipiatur ab eo, qui potest eum incorporare religioni, per cap. *ad apostolicam*, [g] ibi, *Abbate per se, vel per alium recipiente.* vbi hoc notat Card. & Pan. [h] ibi, *Recipitur ab Abbate.* vt ibi notat Innoc. quem Panormit. [i] & alij sequuntur: & prædictus Matthæus non fecit vllã professionem in manibus alicuius, qui posset eum incorporare religioni S. Basilij, quandoquidem prima professio, quã ait se fecisse mense Iunij anni 1569. in manibus Episcopi Cordub. non fuit facta in manibus eius, qui posset eum incorporare religioni S. Basilij, cùm illa religio sit, vt præsupponitur, à iurisdictione ordinaria exempta, & ita Episcopus Cordub. nullam in ea, præsertim ad hoc, habebat potestatem: quia receptio professionis à superioritate suã accipit virtutem, vt sentit Innocentius in d. ca. porrectum. & clarius tradit Geminianus. [k]

3 Secunda verò professio, quam fecit in manibus fratris Didaci, manifestius fuit nulla. Tum quia prædictus Didacus nulla ratione erat superior eius: non enim habebat vllam aliam potestatem, quam datam sibi à prædicto Matthæo: & cum nemo sit sibi superior, [l] immo nec suo successori, [m] non potuit dare alij super se superioritatem, cum nemo det, quod non habet. [n]

4 Secundò facit, quod nec sufficit profiteri in manibus alicuius monachi, vel fratris regulæ, quam profitetur, nec quod ab eo recipiatur professio, nisi haberet potestatem eam recipiendi ab eo, qui potest eum incorporare religioni, vt idem Panorm. determinat, [o] declarando sic illud, [p] quamuis non requiratur, vt professio fiat intra monasterium eiusdem regulæ, vt ibidem probatur, & in d. cap. *porrectum.* Tertiò, quòd non sufficit facere professionem religionis approbatæ in manibus Episcopi, qui recipiat illam, vt tradit Antonius, [q] quem sequitur ibi Panormita. nu. 12.

Tertio, non obstat cap. *si vir,* [r] quod mouit Innoc. ad dicendum contrarium. Tum quia illud cap. nil de professione statuit: quia immo, vt ait glossa loquitur de separatione viri & vxoris à iudice facienda. Tum quia illud cap. si intelligeretur de professione, intelligẽdum esset de Episcopo ordinis & monasterij sibi subiecti, vt iure cõmuni omnia subiiciuntur Episcopis, [s] & in casu proposito Episcopus Cordubensis nullam habebat superioritatem in religione S. Basilij prædicta.

5 Quartò, quòd ipsemet Innocentius, [t] ait, quod professio valida non potest fieri siue auctoritate superioris potentis incorporare professionem religioni: & Episcopus nullatenus potest incorporare quemquam religioni à sua iurisdictione exemptæ, vt palam est: quia extra territorium suum ius diceret, contra l. h. [v] & cap. 2. [x]

Quinto, quod electus in Abbatem ante confirmationẽ non est Abbas, [y] neque quicquam vt Abbas facere potest, [z] immo nec omnia ante benedictionem. [a]

Ad primum oppositorum respondetur, quod dictũ Innocentij in eo citatum non potest habere locum, nisi ad summum in professione facta in manibus Episcopi habẽtis iurisdictionem & superioritatem in religionem, quam profitetur professus in manibus suis, quod non contingit in nostro casu.

6 Ad secundũ respondetur, negando, quod ex literis Pij V. satis efficaciter colligi possit, [φ] electi à congregationibus prædictis possent administratione sua vti, antequam cõfirmarentur, per vltimũ argumentum pro parte negãte formatũ: non enim præsumendum est, Romanũ Principẽ, qui iura tuetur, vnico verbo voluisse tot iura de electione, & professione, & religione confirmanda tollere, [b] nisi exprimeret id, aut aliud, ex quo id sequeretur, quod in nostro casu non fecit.

7 Addo tamen, quod licet nulla priorum professionum Matthæi valuisset, potuit tamen secunda validari in vita eius per ratificationem superioris prædicti ordinis S. Basilij, quia fecit illam in manibus prædicti Didaci nomine Superiorum prædicti ordinis, vt ex tenore suæ professionis cõstat: & receptio professionis facta in manu alicuius, qui non potest incorporare religioni, si tamen recipiat eã nomine eius, qui potest incorporare, ratificante eo illam, fit valida, vt dixit Innocentius receptus, [a] sed quia ratificatio non fuit facta in vita eius, non potest nunc fieri post mortem. Tum quia extrema nõ sunt habilia, iuxta l. pen. [b] Tum quia talis ratificatio facit professionẽ validã à tempore ratificationis, & nõ ante, vt ibidẽ Innocentius dicit.

8 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM respondeo, quod nulla aliarum professionum supradictarum in manibus Matthæi factarum valuit: quia nulla fuit facta in manibus eius, qui posset profitentem incorporare religioni: nam per rationem ad primam constat, prædictum Matthæum non fuisse verè religiosum, nec verum Abbatem, sed solùm electum, & non cõfirmatum, & minus benedictum, & consequenter non habuisse potestatem incorporandi religioni profitentes in manibus eius: immo nec ratificari possunt prædictæ professiones à Superiore ordinis, quia non fuerunt receptæ à prædicto Matthæo ipsius nomine, sed tantum proprio, vt ex earum tenore constat: & non potest quis ratum habere, quod non est gestum suo nomine. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio tacita tunc demum ex gestatione habitus inducitur, si sit legitimè à Superiore eo animo tradita, & à nouitio acceptum, nõ honoris causa, sed vt ad professionem prodesset, num. 3. & sit indistinctus ab habitu professorum, in religione que immo & in monasterio, num. 1. vel alibi de licentia Superioris gestatus, num. 2. per annum continuum, adeo vt menses interrupti non possint coniungi. num. 1.*

2 *Regularis vbicumque sub obedientia manet, censetur in monasterio manere.*

3 *Habitus delatio, deuotionis, seu honoris causa permissa, non facit quem religiosum.*

CONSILIVM XLI.

1 PEr delationem habitus religionis non fit tacita professio, nisi tria concurrant. Primum, quòd sit indistinctus ab habitu professorum. [d]

Secundum, quòd deferat eum in monasterio, & congregatione, per textum in clem. *eos,* [e] adiuncta glossa, [f] recepta ibi per Doctores & Panormitanum cum communi sequente Hostiensem, [g] & Francum in dicto cap. 1. [h] vbi bonus textus in principio, ibi, *In monasterio.*

Tertium, quod deferat illum intra monasterium per annum cõtinuum: adeo quod, licet deferat quatuor menses continuos, si postea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret octo vel plures menses, & exiret iterum ante annum continuum completum, nõ censeretur professus, per cap. 1. [i] ibi, *Per totum annum.* vbi hoc tenet Archidiaconus & Franc. & Iarius Lapus. [k]

2 Is autem, qui deferret habitum extra monasterium de licentia, obedientia, vel mandato Superioris, censetur deferre illum intra monasterium, secundum Abbatem antiquum, [l] & sequitur Abbas iunior, qui postea fuit Panormitanus Archidiaconus. [m]

3 Ex quo infertur, milites Hierosolymitanos & alios Cruciferos, qui, vt armatam militiam exercerent, susciptũt habitũ suæ religionis legitimè intra monasterium, & postea (quod sæpe fit de mandato magnorum Magistrorum) deferunt eum extra monasterium bellãdo, vel aliqua negotia suorum ordinum, vel monasteriorum faciẽdo, posse finire annum probationis extra monasterium: quia monachus, vbicũque maneat sub Superioris obedientia, censetur manere in claustro, vt vbi supra prædicti Abbates asseruerunt, nisi forte Superior concederet licentiam deferẽdi habitum sui ordinis causa deuotionis, vel honoris, ea mente tamen, quòd gestatio illius nõ prodesset ei ad professionem tacitã, vel expressam: quod nuper scim⁹ factum fuisse, & sæpe solitum fieri accepimus à magno Magistro Hierosolymitanorũ siue S. Ioannis. Tunc enim non censetur

a *L. penult. ff. de transact. & l. quicumque. C. si aduers. Pisc. Illu. nu.*
b *In c. de testib. col. 1. de testib.*
c *In c. vt debitus. col. 8. de appell.*
d *In ca. solet. de sentẽt. excommu. li. 6.*
e *Super 1. cui portio. 12. qu. 3. nu. 18.*
f *Per ca. vlt. de relig. domib. & ca. 1. eod. tit. lib. 6. & c. 1. de reg. eodem lib.*
g *De reg.*
h *In c. porrectum. eodem tit. ibi.*
i *Num. 5. 9. & 11.*
k *In c. constitutionẽ. §. 1. de reg. lib. 6.*
l *L. penult. ff. de recep. arbitr.*
m *Cap. innotuit. de elect.*
n *Capi. quod autem. de iure pat. & l. si vniuersa. C. de leg.*
o *In cap. insinuante. qui cler. vel vouem.*
p *Num. 1.*
q *In d. ca. porrectum. 27. q. 2.*
r *Ca. Abbates. & c. Abbatibus. 18. q. 2.*
s *In d. ca porrectum.*
t *ff. de iurisd. om. iud.*
v *De constit. li. 6.*
x *Argu. cap. postquam. ca. nostri. ca. nihil. de elect.*
y *Ca. auaritiæ. de elect. li. 6.*
z *Capit. 1. de supplen. negl. prælat.*
a *L. si quando. C. de inoffic. testamen.*
b *In d. ca porrectum.*
c *Ca. ratum. de reg. iur. li. 6. ea. cũ quib. de sentẽt. excomm. eod. li. 6. cum aliis similib.*
d *Ca. 1. §. qui vero. de reg. li. 6.*
e *De reg.*
f *Verbo in aliqua.*
g *In c. at si clerici. de reg.*
h *5. fin. de reg. lib. 6.*
i *De reg. l. 6. in principio.*
k *Allegat. 46. num. 2. in Dei nomine.*
l *In c. cum illorũ. de sent. excomm.*
m *In c. ex rescripto. de iureiuran. n. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

setur profiteri,nec annum nouitiatus implere: quia actus agentiũ non operantur vltra intentionẽ eorũ.[a] Salua, &c.

a Ca. vlt. de probat. & le. non omnis. ff. de reb. cred.

SVMMARIVM.

1 Votum simplex religionis est promissio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel specie.
1 Votum simplex cùm annexã habeat promissionem, & consequenter factum, non est præsumendum. & nu. 9.
2 Oblata à parentibus in pupillari ætate liberè ad seculũ redire põt.
2 Habitum nouitiorum patenter distinctum deferes, nec votum, nec voti ratificationem emittere censetur. nu. 4. nec eidem aliquod votum est annexum, nec impedit reditum ad seculum, nec matrimonium. nu. 3. 11.
5 Offerens se & sua monasterio censetur habere voluntatem mutãdi vitam secularem in regularem, sed non sic in oblata à parentibus. nu. 4. & 11.
5 Professionem tacitam non censetur facere, quæ in choro canit, & alios actus facit, qui per nouitios fieri solent.
6 Laici ad cantandum in choro cum professis admitti possunt.
6 Præsumptio per contrarios actus tolli potest.
7 Iuramento standum est in iis, quæ ad propriã spectant conscientiã.
7 Dispensare super voto castitatis ex causa potest ordinarius.
8 Votum requirit propositum. & postea promissionem.
10 Habitum nouitiorum distinctum etiam per decem annos deferẽs professi non præsumitur.

CONSILIVM XLII.

A

POrtia quædam impubes, à matre, quæ ad secunda vota aspirabat, monasterio vna cum dote tradita fuit post 12. verò annum iussa suscipere habitum nouitiarum, tondere capillos fecit, lacrymans tamen, & deinceps semper dimisit tonsuram, & in sermone quotidiano dicebat Abbatissę, & monialibus, se velle exire à monasterio, & nubere: & quamuis post annum probationis per multùm temporis gestauerit habitum, & interfuerit Horis canonicis, & inseruierit monialibus professis, habitus tamen erat manifestè distinctus ab habitu professarum, & actus illi erant cõmunes professis, & nouitiis, & interim permittebat nouitias posteriores se ad professionem admitti: quia numquã habuit animum se obligandi religioni, neque vllum votũ fecit: tandem de licentia Vicarij Episcopi exiuit, & postea nupsit. Quæritur, an tuta conscientia id facere potuerit, & an liceat ei permanere in matrimonio contracto.

B

1 Reuerend. Pater votum simplex in terminis nostris nihil aliud est, quàm promissio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in specie, iuxta c. *qui post votũ*, vbi Gem.[b] & Franc.[c] Arch.[d] Ioan. And. & alij notant,[e] vnde cùm votum simplex habeat annexam promissionem, & sic factum nullo modo venit præsumendum in casu nostro.[f]

b Nu. 2. & 5. c Num. 1. ad fin. & nu. 2. d In 1. notab. c De regu. in 6. f Le. in bello. §. facta. ff de capt. & postl. reuer. t. 1. de constitu. in 6.

C

2 Et licet D. Portia in pupillari ætate tradita fuisset monasterio à D. Antonina eius matre, tamen ex hoc non fit præiudicium D. Portiæ, quòd maior facta non possit liberè redire ad sæculum.[g]

Neque dicendum est, quòd saltem per assumptionẽ habitus in pupillari ætate cũ gestatione illius per plures annos post annũ probationis possit dici inducta ratificatio, seu mutatio voluntatis, ad effectum, vt D. Portia dicatur emisisse aliquod votũ simplex. Nam respondendo dicitur, quod ex gestatione habitus patenter distincti ab habitu professarum, prout erat in casu nostro, non potest dici inducta aliqua ratificatio, ex traditis per Abbatem.[h]

D

3 Absque eo, quod mutatio voluntatis non præsumitur, vt ait[i] Abbas,[l] & quãtocũque tempore quis gestauerit habitum probationis patenter distinctum, nõ censetur emittere professionem, nec obligatur religioni in genere, neq; in specie, & potest redire ad sæculum iuxta Innoc.[k] quem sequuntur ibi Ioan. And.[l] & Anch.[m] Abbas,[n] Abbas antiquus,[o] & notat. secũdũ Inno.[p] Fran.[q] & Gem. ibi,[r] Card.[s] Præpositus,[t] & cum Abb.[v] qui refert & sequitur Inno. ibi tenet summa Ang.[x] & summa Tabienna.[y]

E

Et per consequens, licet D. Portia gestauerit habitum probationis patẽter distinctũ per plures annos post annũ duodecimũ ætatis suæ, tamen ex hoc non potest dici emisisse aliquod votum simplex: cùm sit, quod potuerit redire ad sæculum, nec remanserit obligata alicui religioni in genere, neq; in specie, & votum simplex nihil aliud sit, quam esse obligatum religioni in genere, vel in specie, vt dixi.

F

Et hoc etiam clarius demonstratur, quia Innocentius,[a] quem omnes alij cõmuniter sequuntur, dicit, quod si quis gestauerit habitum probationis quantocumque tempore non obligatur religioni in specie, neque in genere, & sic appellat habitum probationis, etiam quod sit delatus post annum probationis: & Cardinalis,[b] dicit, quod quis dicitur nouitius etiam elapso anno probationis. Si igitur D. Portia remansit semper cum habitu probationis, non potest dici, quod emiserit aliquod votum simplex, cùm sit, quod huiusmodi habitus probationis non habet annexum aliquod votum simplex, vt ait Innocentius,[c] & Ioannes Andreas.[d]

a In d. cap. ex parte.
b In d. cap. nouit. nu. 1.
c In cap. insuper. nu. 1. vers. contra hæc.
f Qui dicit. vid. vnum.
g Col. 3. vers. primum.
h Col. 3. vers. in fin. per hoc.
i Col. 3. ad medium in prin. distinctionis 3. & ad terminum dicit. & clementi. de regul.
k Le. veriùm ff. de probatio. ea. præsumitur. de reg. iur. in 6.
l Super reg. de annali. 4. in fin.
m De off. ord. probation.
n L. si per errorem. ff. si inuis. sed. Iul. Le. si minor decedat. ff. de inoffic. testam.
o In d. c. ex parte. Dixi. 6.
p L. si mulier. C. de iure patron.
q In c. 1. de relatio. Missar.
r In 1. 2. 31. vers. & laicum. Mil. de indult.
s Ca. in postris. de probat. l. ni lex. C. unde legit.
t Ad textum in le. diuus. § de regul. in integr. & in extrauag. com. glos. de termin. fatal.
v L. fideiussor. § penult. ff. ad Maced. Abb. cons. 31. n. 4. Dec. cons. 416. nu. 3.
x L. filiusfam. § mulier. ff. de ædilit. edict.

Et prout etiam in terminis, quod huiusmodi habitus probationis non impediat matrimonium cõtrahendum, tradit Abbas,[e] ibi, *prima solutio.* [f] vbi etiam Hostiensis,[g] & Ioannes Andreas,[h] ibi, *de habitu probationis*, & Antonius de Butrio,[i] quod quando quis gestauit habitum probationis distinctum etiam elapso anno probationis posset contrahere matrimonium, tradit Ancharanus in cap. meminimus. num. 2. qui cle. vel vouent.

4 Non obstat, quod D. Portia fuerit tradita monasterio cum eleemosyna ducẽtorum ducatorum. Quia primo loco dicitur, quod D. Portia ignorauit factum matris suæ, prout etiam ita præsumendum est,[k] neque sufficeret præsumpta scientia, cum agatur de amissione libertatis, & sic iuris D. Portiæ, ex traditis per Sarnensem,[l] Puteum.[m] Stante igitur ignorantia D. Portiæ, non potest dici, quòd ipsa ratificauerit factum matris suæ, cum ignorans non dicatur remittere, neque consentire.[n]

Vlterius dicitur, quòd si quid traditum fuerit monialibus, & monasterio, id non tradidit D. Portia, sed D. Antonina eius mater, ideo ex facto matris nõ potest fieri præiudicium filiæ, & maxime quando filia permansit cum habitu probationis distincto, ex traditis per Abbatem,[o] cum concordantibus supra adductis.

5 Accedit, quod id, quod dicitur ex traditione rei facta monasterio censeatur quis mutare voluntatem, intelligitur, quando quis obtulit se, & omnia bona sua vel maiorem partem monasterio: de quo non constat in casu nostro, vt per Francum,[p] ibi, *Tertio quando tempore.*[q]

Non obstat, quod D. Portia interuenerit in Horis canonicis, & inseruierit monialib⁹ professis: quia hoc licet fecerit, id fecit tanquam nouitia, & prout alię nouitiæ solebant interuenire, & inseruire, neque potest inferri, quòd vltra actum fieri solitum per nouitias voluerit ex hoc D. Portia in aliqua religione se obligare, cum actus voluntarij non extendantur vltra quam gerantur.[r]

6 Et eo magis, quia omnia ista possunt fieri per meræ laicas personas, quæ possunt admitti ad cantandum à personis religiosis, & inseruiendum diuinis, iuxta doctrinam Abbatis,[s] cum traditis per Decium,[t] & per consequens cum non sit probatio concludens, non potest colligi huiusmodi præsumptio.[v]

Absque eo quod generaliter dici potest, quod omnia prædicta tolli possunt per contrarias præsumptiones, & probationes,[x] constat enim, quòd D. Portia in susceptione habitus & eius tonsura capillorum plangebat, & abinde postea semper dimisit tonsuram, & permisit, quod nouitiæ sibi posteriores in ordine assumerentur ad professionem, quòd si habuisset animum mutandi vitam vtique prædicta non fecisset, cùm nemo præsumatur immemor salutis æternæ, neque verisimile sit, quod D. Portia voluerit sibi fieri præiudicium in antelatione, & per consequens dicendum est, quod talis præsumatur voluntas D. Portiæ, qualis ex actibus colligi potest.[y]

y L. fideiussor. § penult. ff. ad Maced. Abb. cons. 31. n. 4. Dec. cons. 416. nu. 3.
z L. filiusfam. § mulier. ff. de ædilit. edict.

Et maxime quia fumus in claris: ex quo constat quod D. Portia, dum permansit in monasterio, expressè declarauit, quod ideo permittebat nouitias posteriores ad professionem admitti, quia dicebat id facere, ex quo valebat exire de monasterio, & nubere: & id etiam sæpè sæpius dicebat in sermone quotidiano Abbatissæ, & monialibus, prout etiam exiuit postea de licentia Vicarij pro tempore, & nupsit, vnde in claris non opus esset coniecturis.[z]

7 Vltimo dicitur, etiam quod essemus in dubio, ex quo D. Portia in examine suo mediante iuramẽto declarauit se nũquam votum aliquod emisisse, sed semper habuisse

animum

Universidad de Deusto
Biblioteca

animum exeundi à monasterio, & nubendi, standum esset eius assertioni iuratæ, ex traditis per Abbatem,[a] prout etiã potius pro matrimonio carnali, quam spirituali præsumẽret, vt per Ioan. And. Butrionem Abbatem Hostiẽsem & alios.[b]

Et in omnem euentũ non obstaret, quod ex gestatione habitus aliquod votum simplex esset emissum: quia super hoc habemus ordinarij dispensationem, quæ quidem saltẽ ex causa potuit fieri, & causæ legitimæ sunt tales, qualis metus etiam non iustus, prout erat in casu nostro, si non metus reuerentialis matris, saltem Abbatissæ, & monialiũ, à quibus fuit coacta habitum suscipere: alia verò causa est propter verisimilem impotentiam continendi, cùm palam in monasterio D. Portia expresse diceret velle exire de monasterio, & nubere, cùm esset iuuenis: vnde ordinarius potuit, stantibus prædictis causis, dispensare, vt ait Abb.[c] Summa Angeli.[d] Hæc aduocatus D. Portiæ. Sequitur responsum auctoris.

8 DOCTOR IS DOCTISSIMVS doctissimè locupletissimèque resoluit dubium propositum in fauorem Portiæ consulentis, ad quod etiam hæc pauca infrascripta sufficiunt. Primum, quod ad hoc, vt aliquid dicatur, votum, requiritur propositum aliquid faciendi, & non sufficit illud, nisi consequatur promissio id faciendi cum animo se ad id obligandi, iuxta doctrinam S. Thomæ,[e] & eiusdem & communiter omnium,[f] & nostrorum.[g]

9 Secundum, quod certum est non esse iudicandum aliquem fecisse votum, nisi probetur. Tum quia ei, qui dicit, incumbit onus probandi,[h] & facta non præsumuntur, nisi probentur.[i]

Tertium, quod ex præmissa facti narratione non colligitur vlla probatio voti facti vera, vel præsumpta: nam per ea, quæ narrantur, non probatur prædictã Portiam habuisse propositum faciendi se religiosam, & minus habuisse animum obligandi se ad illam, & minus quod id promisisset Deo, & se ad id obligasset.

10 Quartum, quod certissimum est, eum, vel eã, qui, vel quæ gestat habitum nouitiorũ distinctum ab habitu professorum, vel professarum, non præsumi profiteri, nec vllatenus vouere religionem, etiam si decem annis & eo amplius illum gestaret.[k]

Quintum, quod ea, quæ sunt animi alicuius, probantur per iuramentum eius, iuxta illas duas glos. solemnes,[l] cõmuniter recept. & quod prædicta Portia præstito iuramẽto deposuit, nullum vmquam votum de ingrediendo religionem, vel in ea perseuerando fecisse, immo nec propositum id faciendi habuisse.

11 Sextum, quod assumptio habitus nouitiorum distincti ab habitu professorum, & eius delatio nullam inducit præsumptionem voti emissi, etiam si deferatur per duos annos, & vltra, immo potest liberè exire à monasterio.[m]

Septimum, quod nulla lege, neque ratione inferri potest, impuberem emisisse votum intrandi, vel permanendi in religione, ex eo quod parentes eius inducant eam in cõsortium monialium, & pro alimentis eius, vel quo libẽtius eam recipiant, vel quò sit pro dote, vel parte dotis solitæ dari monasterio, casu quo voluerit fieri monacha, nonnullã pecuniæ summam dederint, vel mutuauerint. Tũ quia à diuersis non fit illatio,[n] & vouere filiam impuberem de permanendo in religione, & parentes eius illam summam dare, sunt longè separata, cùm alterum sit factum parentũ, alterum factum filiæ. Tum quod illa traditio summæ propter alias multas causas fieri potest, & quotidie fieri videmus à parentibus, qui filias impuberes educandas intra monasteria monialium includunt, quo pientiùs educẽtur, & quo, si fortè Deus inspirauerit, fiant sanctimoniales. Tũ per illam regulam topicam, *si quod magis videtur inesse non inest, neque id quod minus.*[o] Ar suscipere quem habitum religionis nouitiorum distinctum ab habitu professorum, & gestare illum etiam per multos annos, nõ inducit præsumptionem voti eiusmodi facti, vt supra probatum est: ergo minus inducet traditio pecuniæ ab alio facta monasterio, quo gratius illa ad educandum ibi assumatur. Tum denique, quòd nemo vmquam scriptorum huiusmodi præsumptionis meminit, nec vlla lege fundari potest, & ita succedit illud cap. *consuluisti.*[p] *Quod sanctorum Patrum documento sanctum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumẽdum.*[q] Cùm igitur non probetur prædictam Portiam vllum votum de intranda, vel retinenda religione expresè fecisse, neque vmquam suscepisse se, vel portasse habitum professarum monialium, sed tantum nouitiarum, neque aliud admisisse, per quod præsumatur in ea votũ, immo expresse contrariũ propositum se habuisse dictis & factis ostenderit, cúmque iuramento à iudice interrogata id firmauerit, proculdubio iudicandum est eam à nubendo nullo voti vinculo excludi, & quod piè ac eruditè clarissimus Doctor Aduocatus D. Portiæ per multò plura probat.

a *In c. penul. nu. 7. de iureiur.*
b *In d. ca. penul. de raptor.*
c *In cap. veniens. ad fin. nu. 8. qui cleri. vel vouem.*
d *In verb. votum. §. penul. nu. 9.*
e *2. 2. qu. 88 art. 1.*
f *In 4 distin. 38. q. 1.*
g *In c. qui bona. 17. q. 1. & in c. literatura. de voto.*
h *L. ei qui dicit. ff. de probatio.*
i *Cap. cum in iure peritus. de off. deleg. & l. 1. C. de mand. princ.*
k *Ca. ex parte. de regu. cũ annot. ibi per Innoc. & alios, & clem. eos. eodẽ tit. & c. 1. § fina. eod. tit. lib. 6.*
l *In § sed iſta. aliàs, alia. Inſtit. de action. in c. ſignifica ſti. 2. de ioamic.*
m *Capit. 1. in princi. & § 1. de reg. l. 6.*
n *L. Papinianus. ff. de minor.*
o *Arg. c. cum in cunctis. de elect. cum ſimil.*
p *2. qu. 4. aliàs 5.*
q *Et cap. 2. de tráſl. prælat.*

SVMMARIVM.

1 *Profesio, anno probationis non completo, ante Concilium Tridentinum apud non mendicantes emissa valida est.*
2 *Religionem relaxatam professus potest cogi, vt seruet etiam illas austeritates regulæ, quæ tempore professionis non seruabantur, nisi tunc præcise, quando professionem emisit, expresse fuisset protestatus se nolle obligari ad alias, quam ad tunc vigẽtes, vel ageretur de illis austeritatibus, quæ ab immemorabili tempore probarentur non obseruatæ. & nu. 3.*
3 *Protestatio tollitur contrario facto subsequuto. vnde qui ante professionis tempus dixit se ita religionem professurum, vt ad austeriora non obligetur, si tempore professionis hanc non repetijt protestationem, ab ea, mutata voluntate, censetur recessisse.*

CONSILIVM XLIII.

QVidam ingressus est religionem S. Basilij multùm relaxatam, præcipuè in voto paupertatis: & intra probationis, siue nouitiatus annum professionem emisit: & post viginti annos fuit reformata, & inducta durities quædam, quæ vix ferri potest.

Quæritur primò, an illius professio fuerit valida.

Secundò, an teneatur ad præfatam duritiem seruandam.

Tertiò, an teneatur, & quomodo subuenire matri extremè patienti.

1 AD PRIMAM quæstionem respondetur, quod præfata professio fuit valida: quia fuit facta ante confirmationem Concilij, ante quod valebat professio facta intra annum nouitiatus in ordinibus non Mendicantibus, iuxta cap. *ad Apostolicam.*[b] in sensu directo, & argumento à contrario vel à speciali probatur in capit. *non solum.* & capit. *conſtitutionem.*[c] vbi hoc expresit Philippus Francus.[d]

2 AD SECVNDAM respondetur primò, quòd si durities per præfatam reformationem inducta est de natura regulæ, & relaxatio esset adeo antiqua, vt non esset memoria initij eius, nõ posset præfatus D. consulens cogi ad seruandam eam, vt probat Philippus Decius,[e] post Panormitanum in cap.[f] quod etiam nos tangimus in Man. confess. ♯ Et idem videtur dicendum de duritie nouè inducta, si cùm professus fuit, protestatus fuit se nolle obligari ad alias durities, & austeritates, quæ, quãdo professus fuit, non seruabantur, vt idem Decius post eumdẽ Panormitanum asserit.[h] Idem videtur etiam dicendum, si do. consulens est adeo corpore debilis, vt præfatam nouam duritiem & austeritatem pati non possit, secundum Innocentium,[i] quem videtur satis sequi Panormitanus,[k] & Decius.[l] Secundo, quòd, si durities est de natura regulæ, & relaxatio eius fuit noua, & à tempore cuius initij est memoria, poterit cogi ad seruãdam illam, si cùm fuit professus, non limitauit suam professionem & obligationem ad illum statum viuendi, qui tunc seruabatur.

3 Nec sufficeret saltem in foro exteriori, quòd ipse aliquanto ante professionem dixisset se cum hac limitatione præfatam regulam professurum: quia protestatio facto contrario tollitur, iuxta glossam solemnem quæ hoc in matrimo. carnali asseuerat,[m] & tradunt omnes,[n] post Bartholum,[o] quia vt præfata glossa dicit, potuit mutare voluntatem, & præsumitur mutasse profitendo absolutè.

AD TERTIAM respondeo primo, me in eadem opinione nunc esse, in qua fueram, in Manuali scili-

b *De regula.*
c *De reg. li. 6.*
d *Nu. 2.*
e *In c. 1. & 3. nu. 9. de appella.*
f *Super eo. de reg.*
g *Ca. 12. nu. 10.*
h *Vbi ſupra nu. 8.*
i *In d. ca. ſuper eo.*
k *Ibidem.*
l *Vbi ſupra nu. 7.*
m *In ca. tua. de ſponſ. verb. mulierem.*
n *In ca. cum M. de conſtit.*
o *In l. non ſolum. §. mor. ff. de operis noui nũc.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Cap.14.nu. 14.
b Super cap. nullam.18.q. 2.nu.46.

cet,[a] & postea in com. 3. de reg. [b] circa exitum religiosi à monasterio propter necessitatem parentũ. Secundo, quod D.consulens potest ex prædictis colligere, quid oportrat ipsum facere, vt animam suam saluet secundum rigorem iuris,& viam iustitiæ,& per viam gratiæ,& dispensationis. Certum autem est mihi,eum non obtenturum nullitatem suæ professionis, neque in foro exteriori libertatem, ne cogatur subire reformationem nouam, nisi probet relaxationem cœpisse à tempore immemorabili. Tertiò, quòd per viam dispensationis & gratiæ satis piè eam posset petere,attento quod professio facta fuit intra nouitiatus annum: & quod ipse inuenit regulam quo ad vorũ paupertatis ferè omnino relaxatam:& quòd non habuit animum illam seruandi,nisi in statu,quo illam inuenit:& quod reliquit matrem multùm indigentem ope sua: & quod viginti quinque annos inseruiuit regulæ relaxatæ: & quod nunc iam grandioris ætatis vix poterit paupertatem illam summam nouè indictam seruare. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Professionem intra annum, & post cœnam faciens mortaliter peccat.
2 Professio legendo schedulam absque intentione profitendi non est valida.
3 Professionem nulliter emissam videtur approbasse,qui ad titulum religionis ordines suscepit,& per multos annos mãsit, & fuit in ea Prælatus.
3 Professus nulliter,postea ordines susciendo ad titulum religionis, suspensionis pœnam non incurrit, modo illos nec extra tempora,nec sine dimissoriis sui prælati acceperit.

CONSILIVM XLIIII.

MEligionis habitu susceptο post cœnam à prælato schedulam formam professionis continentem accepit, & legit,ac eodem anno ad titulũ religionis ad omnes sacros ordines fuit promotus,& per multos annos in monasterio mansit,& Prælatus in religione fuit. Quæritur, an dicta professio sit iusta & valida, seu per prædicta ratificata.

c 2. 2.q.vlt. art.3.ad 2.

1 Respondeo primò, peccatum fuisse tam à consulente, quàm à Prælato eius professionem accipiente intra annũ probationis,& post cœnam,& sine alia solemnitate,& nõ considerando, quòd professio religionis est tam heroicus actus, vt per eum lucretur quis indulgentiam plenariam secundum S.Thomam. [c]

2 Secundò,quòd si legendo illam schedulam continentem verba solita profetri à profitente non habuit intentionem faciendi professionem,& legit ea quasi iocans, & aliud agens,non valuit professio.

3 Tertiò,quòd si,vt ipse consulens ait,non solum suscepit omnes ordines ad titulũ religionis, sed etiã mãsitin eo plurimis annis voluntariè, & fuit Prælatus per aliquot annos,videtur approbasse professionem illam,& consequẽter quòd est professus, & quòd non incurrit suspẽsionem, nec irregularitatem per ordinationes illas:quia nõ fuerũt factæ ante ætarem,neque extra tempora,nec sine literis dimissoriis,cùm eas habuerit à Prælato suo.

SVMMARIVM.

1 Propositum etiam firmum de intranda religione non est votum.
1 Votum de intranda religione per introitum completur, etiam si postea non professus exeat.
2 Professus non est,qui fictè religionem ingressus post 13.mensem aufugit,nec censendus,si inuentus à Superiore,habitu spoliatus,ab ea sit dimissus.

CONSILIVM XLV.

DE eo,qui postquam firmè proposuerat intrare S. Frãciscí religionem,eam intrauit,sed post vndecim mẽses eam egressus est,& fictè animo non faciendi professionem intrauit quoddam monasterium Conuentualium,in quo licet tredecim menses mansisset nulla expressa facta professione,postea egressus sine licentia fuit à Superiore captus, & habitu spoliatus. Quæritur, an teneatur aliam intrare.

1 Mea opinio circa factum propositum, & ius in eo resultans,est primò,quod Dominus consulens non fecit votum obligatorium intrandi religionem S. Franciscí, quia propositum intrandi religionem, etiam firmum & enixè conceptum,non est votum obligatorium iuxta cap. *literaturam*.[a] vbi ponitur casus de hoc formalis,& probatur irrefragabiliter per definitionem voti traditam à S. Thoma communiter recepto, [b] declaratam à nobis in Manua. confess. [c] & præfatus Dominus consulens solum proposuit firmiter intrare religionem.

a De vot.
b In 2.2.q. 88.art.1.
c Cap.12.nu. 24.

Secundò, quòd etiam si vouisset, iam tamen impleuit votum intrãdo religionem prædictam, & manendo in ea vndecim menses,licèt post eos ante finẽ anni exierit,quia votum de intranda religione impletur per introitum, licet non faciat professionẽ,vt tradit S.Thomas receptus. [d]

d 2.2.q.189. art.4.

2 Tertio, quod non obstat ei professio tacita, quæ posset obiici ei, eo quòd fuisset ingressus in religionem fratrum Conuentualium, & in ea tredecim mẽses mansisset. Tum quia intrauit eam fictè,sine animo illam profitendi. Tum quia captus post exitum fuit à Superiore spoliatus habitu, & dimissus ab illa religione: ita quod nec in foro interiori,nec exteriori censendus est professus,argumento cap. *humanæ aures*, [e] & eorum quæ de matrimonio fictè contracto leguntur in cap. *tua*.[f]

e 21.q.1.
f De sponsa.

Quarto, quod ex præfatis sequitur debere me opinari præfatum consulentem non esse religiosum,nec teneri ad intrandam vllam religionem, si noluerit. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Professio intra nouitiatum in non Mendicantibus, vbi Concilium non viget, valet.
2 Professio metu nõ adipiscendi aliquod beneficium & cum perturbatione emissa valet,& tenet,quia voluntariè facta dicitur, obligatque, etiamsi non intenderet obseruare ipsam regulam: & hoc, modo haberet intentionem profitendi: nam si illam simulatè animo non profitendi emisisset, non ligaretur coram Deo. num.3.
2 Dolo inductus professionem emittens obligatur: & hoc, dummodo aliqualiter in illam consenserit. num.6. secus si dolus omnem subtulisset consensum. num.4.
3 Simonia est, quando famulus hero promittit se illi in omnibus obedire,si ille ei beneficium conferri curauerit.

CONSILIVM XLVI.

HErus, & famulus pacti sunt,vt,si herus procuraret ei conferri aliquod beneficium, ipse illi in omnibus obsequeretur: herus curauit illi conferri beneficium regulare sui frattis,quod tamen renũciare nolebat,nisi conferretur in titulum:& cùm dictus famulus illud obtinere non posset, nisi emitteret professionem illius religionis, cuius erat beneficium, licet non haberet animum profitendi, & se obligandi religioni, bis tamen habitum illius suscepit, & tandem eo indutus iuit ad Capitulum, & ibi exhibita sibi quadam scheda, in qua verba professionis continebantur, in cuius lectione conturbatus fuit, emisit professionem,& postea beneficium obtinuit.

Quæritur primò, an professio huiusmodi illũ obliger.

Secundò,an excusetur ob dolum,& fraudẽ sibi factam.

Tertiò, an in prædicta collatione interuenerit confidentia.

Quarto, stante quod nolebat profiteri, nec habuit animum se religioni obligandi,an relinquendo habitum fiat apostata.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo primò, difficile posse D. consulentem excusari ab obligatione professionis. Tum quia in terris, vbi præfata fuerunt facta, non est receptum Cõcilium Tridentinum, & ita professio facta ante finem anni nouitiatus in religione non Mendicãtium valet secundum Panormitanum & communem. [g] Tum quia præfatus Dominus consulens non fecit eam metu,sed voluntariè, ad acquirendũ vnum beneficium, quod concupiscebat habere: & vota voluntaria valent, licet metu facta sint inualida. [h]

g In c.ad Apostolicam de regular.
h Cap.de his quæ vi. cum in aduersario. Cap. consultationi 21.q.2.

2 Tum quia professio facta per dolum valet in vtroque foro quo ad profitentem,& quo ad monasterium, [i] quãuis bona eius non quærantur monasterio, neque Abbati, neque monachis eius. Tum quia nõ videtur obstare id quod ait,nempe quòd non habuit animũ profitendi, & se obligãdi religioni, cùm asseueret accepisse bis habitum,iuisse ad Capitulũ cum veste religiosorũ, & accepisse,& legisse

i Cap. consultationi 21.q.2.

quamdam

Universidad de Deusto
Biblioteca

quandam schedam, in qua continebantur verba professionis, & eorum lectione fuisse conturbatum, quod est signum intellexisse contenta in eis, quæ sibi parum placebant: quæ tamen legit, eo quod magis placebat beneficiū. etc. placebat, & non poterat habere, nisi profiteretur.

3 Tum quia non potest allegari probabilis ignorantia, cùm dictum fuisset ei fuisse necessarium monachatum, siue statum religiosum ad habendum illum prioratum in titulum, & quod frater sui heri nullatenus volebat illum renunciare, nisi ad effectum, vt conferretur in titulum: & ignorantia iuris est improbabilis, nec excusat, [a] & qui vouit aliquam religionem sine intentione seruandi obseruātiam regularem eius, obligatur ad eam seruandam, vt tradimus in Manu. [b] Verum tamen est, quod si consulens habuit animum non profitendi, neque vllatenus obligandi se religioni, sed solum simulandi, non valeret votum: quia sine vllo consensu, & vllo animo obligandi religioni non potest coram Deo, & in foro conscientiæ constare professio, arg. cap. *cùm*, [c] & l. 1. C. *plus valet quod agitur, quàm quod simul concipitur*, [d] & eorum quæ Panormitanus adnotauit. [e]

4 AD SECVNDAM responsum est in responso ad primam per d. c. *constituit* vbi est casus expressus quòd sic, cum limitatione ibi subiecta, scilicet, quod si dolus esset tantus, qui tolleret omnem consensum, non obligaret ad perpetuam seruandam religionem, neque ad aliquanto tēporis seruandam illam, vt Panormit. præcitatus limitauit.

5 AD TERTIAM respondetur, quod in prædictis non interuenit confidentia damnata à Pio IIII. & Pio V. sed interuenit simonia, eo quod conuenit inter cōsulentē, & herum, quòd herus curaret ei conferri beneficium spirituale, & quod consulens ei pareret in omnibus, quæ præciperet, & cùm illud ab vtraq; parte fuerit cōpletū, est incursa simonia realis, per ea quę nos latius diximꝰ in Man. [f]

6 AD QVARTAM colligenda est responsio ex responsis datis ad primam, & secundam: scilicet, quod si nullatenus consensit, neque voluit profiteri religionem, neq; se obligare ad illam, non est apostata in foro conscientiæ, sed, si voluit, aliquatenus etiam dolo ad id inductus, erit apostata, & indiget absolutione, non obstante quòd non gestauerit habitum, nisi per paruum tempus: quia satis est quod professio eius valuerit etiam solùm per vnum temporis momentum, vt prædictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hermaphroditus iudicādus vir, vel mulier prout prævalet in sexu: & inde sequitur, vt si prævalet in sexu virili, possit professionem emittere in monasterio virorum, sed non mulierum, & è cōtra, nu. 2. quod si neutra magis prævalet, in nullo poterit profiteri. n. 3. medici autem in dubio ex iis quæ ab ipso audient iudicabūt in quo prævaleat. nu. 4. & constito quod professio sit nulla, potest etiam inuitus eiici. nu. 5.*

CONSILIVM XLVII.

QVidam hermaphroditus ingressus & professus est religionem virorum approbatam, nulla facta mētione de huiusmodi defectu, quo postea cognito, & publicato quæruntur sequentia.

Primo, an professio valuerit.

Secūdo, an possit eiici à religione cū dispēsatione Papę.

Tertio, an possit eiici à monasterio absque dispensatione Papæ, si noluerit exire, licet professio teneat.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respōdetur non valuisse professionem, si potentia virilis eius non erat maior, quando professus fuit, quàm potētia muliebris, quia hermaphroditus est iudicandus vir, vel mulier iuxta magnitudinem potentiæ virilis, vel muliebris, [g] ita quod est iudicandus vir, & dignus officio virili, si potentia virilis fuit maior: & contra iudicandus est mulier, si potentia muliebris erat maior. & vt professio viri facta in monasterio mulierum, vt eis conuiuat, non valet, ita & professio hermaphroditi in monasterio virorum est nulla, si potētia virilis non fuit maior, quàm muliebris.

2 Secūdò, professionem eius valuisse, si potētia eius virilis prædominabatur potentiæ mulieri, quando fuit professus: quia iudicandus erat vir, & dignus officio virili, per prædicta.

3 Tertiò, quòd si vtraque potentia erat par, videtur iudicanda professio eius nulla. Tum quod communiter tenetur, hermaphroditum, cuius vtraque potentia est par, nō posse ordinari, nec ordinationem factam tenere, vt annotauit Siluester. [a] Tum quia data paritate, æquè iudicādus est mulier, ac vir, & cum mulier non possit profiteri religionem ad cōuiuendum viris, non poterit etiam profiteri hermaphroditus, cuius vtraque potētia est par: sicut nec professio eius facta in monasterio monialium ad viuendum cùm eis esset valida, si non haberet potentiā muliebrem, quæ prædominaretur potentiæ virili. Tum quia valde indecora, & scandalosa, & inductoria sociorum ad libidinem esset professio illa: & huiusmodi scandalosa non sunt admittenda. [b]

4 Si autem dubitetur an vtraque potentiarum sit par, an altera maior, standum est eius dicto, secundum communem opinionem, vel iudicio medicorum, quod videtur recidere in eandem, cùm oporteat iudicare medicos secundum ea, quæ ipse de se asseruerit. [c]

AD SECVNDAM respondetur quod sic, quia iusta videtur causa dispensandi scandalum, & occasio, quæ præbetur aliis fratribus monasterij ad peccandum, inducendo ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa, quæ cogitationes illæ præsentant, quæ sunt valde vitanda per d. cap. *nihil*. [d] & alia iura.

5 AD TERTIAM respondetur primò quod sic, si constet potentiam virilem eius non prædominari potentiæ muliebri. Tum quia per prædicta cōstat professionem eius nō valuisse, nec potuisse valere: & monasterium non tenetur retinere illum, qui non potest suam religionem profiteri, iuxta Concilium Tridentinum. [e] Tum quia voluntas eius exeundi, vel nō exeundi nihil ad rem pertinet: quia non est in eius potestate situs exitus, vel mansio, sed in virtute & validitate professionis, [f] quia ipse tenebatur confiteri ante professionem talem defectum monstruosum, quod impediebat professionem, quam nō accepisset à monasterio, si sciuisset eum pati illum defectum. argumento cap. fin. [g] & cap. *illiteratos*. [h] & cap. 1. & vlt. [i] per quæ prohibentur ordinari eusmodi viri monstruosi, & eadem vel maiori ratione non debent admitti ad professionem, per quam conuicturus sit in eadem domo cum castitatem solemnem professis.

SVMMARIVM.

1 *Criminoso regulariter valet facta collatio.*

2 *Professio emissa ab infecto morbo contagioso illud negante valet, & tenet, etiam quod si recipiens sciuisset, non admisisset. num. 1. nisi adsit statutum à Pontifice approbatū talem annullans professionē, potest tamen à Superiore iudicialiter puniri, & in pœnam spoliatus habitu eici ab ordine. nu. 3.*

4 *Honoris amissio, quæ sequitur ex pœna iuste imponenda, non excusat, quo minus teneatur eam reus subire, quia animæ salus honori præponenda.*

CONSILIVM XLVIII.

PRimò quæritur, an professio facta à laborante morbo Gallico, vel alio contagioso, tacito illo, sit nulla.

Secundo, an Superior possit castigare huiusmodi professum.

Tertio, an ipse possit exire sine licentia.

1 Pro parte negante facit, quod collatio facta criminoso valet regulariter per scripta Felini. [k]

Pro parte autem affirmante facit, quod professio facta sine consensu conueniente Conuentus non valet, [l] & Cōuentus si sciuisset professentē illo morbo laborare, non consensisset professioni. His pro vtraque parte prætensis.

2 AD QVÆSTIONEM PRIMAM respondeo primò negatiuè, scilicet professionem prædictam nō valuisse, si religio habet statutum Papæ, vel suum à Papa confirmatum, quod annihilet professionem factam negato morbo. Secundò, quòd si non habet tale statutum, solo iure communi attento, non videtur nulla: quia ægritudo etiam mortifera non videtur annullare professionem.

3 AD SECVNDAM, quod probabiliter dici posset, quod Superior possit iudicialiter procedere contra professum ad castigandum eum ob peccatum mortale, quod commisit negando defectum, quem sub pœna talis peccati tenebatur in ingressu confiteri, & in pœnam peccati expellere eum à religione, & priuare habitu, ac posset pro alio peccato mortali talem pœnam merenti.

a *1. q. 4. §. ad. Adam. & c. ignorātia. de reg. iur. lib. 6.*
b *Ca. 12. nu. 51.*
c *De sponsal. d Et in ea. cū dilecti. de his quæ vi, metusve.*
e *Num. 13. & seq.*
f *Ca. 23. nu. 101. & 102.*
g *Le. quæritur. ff. de statu hom.*
a *Ver. hermaphroditus.*
b *Ca. nihil. de præscript. de iuramento ex cap. 12. Matthæi.*
c *Arg. l. 1. ff. de iure delib. & c. de cau. fit. de officio deleg.*
d *De præscri.*
e *Cap. 10. de reg. sess. 25.*
f *Arg. ea. in præsentia. de probat. & in auth. ingress. C. de sacro sanct. eccles.*
g *De etat. & qualit.*
h *39. dist. 49. dist.*
k *In ea. postulasti. de reser.*
l *Ca. vlt. ad. iunct. glos. de reg. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 AD TERTIAM respondetur, quòd si professio non valuit, tenetur ipse exire religionem etiam non petita exeundi licentia à Papa: si verò tenuit professio, non videtur teneri ad petendam huiusmodi licentiã à Papa, nec ab alio: quia videtur satisfacere suæ conscientiæ pœnitẽdo iustè sui peccati, & submittendo se pœnæ, quam Superior iudicialiter procedendo per suam sententiam definitiuam imposuerit ei: neque curare debet de sui honoris amissione, quando iustè meretur, quæ iuris ordine seruato imponitur ei, & quando oportet perdere animam, vel honorem, perdendus est honor, qui minoris, quàm anima, valet, vt palam est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Oblatus plenè is est, qui nihilo sibi retento, se & sua monasterio donat, licet habitum regularem vt conuersus non assumat. nu. 3.*
2 *Professus religiosus is est, qui in manibus potentis religioni incorporare, tria substantialia emittit vota, dummodo hæc eo emittat animo, vt fiat religiosus: alias non. nu. 4. Vnde qui in manibus Abbatis habitu regulari non assumpto ea emittit cum protestatione, quòd non intendit profiteri regulam, nec teneri ad eius obseruantias, non est professus. nu. 3.*
3 *Oblatus cùm non mutat habitum, est quid minus quam Conuersus, qui illum mutat, & adhuc minus quam religiosus, quia non facit professionem.*
4 *Societatis Iesu professores, qui post biennium in eadẽ tria etsi simplicia vota emittunt, sunt vere & propriè religiosi.*

CONSILIVM XLIX.

AN sit verè religiosus professus, qui se donauit & obtulit monasterio in manibus Abbatis sãcti Benedicti per hæc verba: *Ego N. me dono & offero in Oblatum monasterio S. Benedicti, vouendo obedientiam, paupertatem, & castitatem tibi eius Abbati, non autem profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad cæremonias, & obseruantias eius.* Idque fecit non mutato habitu, nec accepto habitu regulari, excepto scapulari paruo in signum oblationis.

1 Respondeo primò, quæstionem esse satis nouam in iure: quia non memini vllum textum, nec glos. nec aliquem classicum auctorem, qui de oblato monacho tria essentialia vota emittente verba faciat: quamuis Siluester,[a] significet Pan. talem appellare plenè oblatum: quod tamẽ profectò non facit: quia,[b] vbi hoc dicturus erat, dixit eum esse plenè oblatum, qui se & sua donat, nihilo sibi reseruato, quod longè diuersum est: quamuis glos.[c] quamdam quæstionem huic propinquam moueat, sed non omnino talẽ.

2 Secundo, quod pro parte affirmante faciat conclusio illa Panormit. & communis,[d] quem sequitur ibi Felinus[l] & Decius, quòd vouens tria substantialia vota religionis in manu potentis eum aggregare religioni approbatæ à S. Sede Apostolica videtur esse verè religiosus professus.[e]

3 Sed contrarium est verius. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionẽ eorum,[f] & ex verbis prædictis videtur colligi, eum, qui dixit illa verba, nõ habuisse animum se faciendi monachum, nec profitendi regulã, nec cæremonias eius. Tũ quia monachus & Oblatus monasterio longè differunt iuxta cap. *ex eo*,[g] & præfatum cap. *vt priuilegia*, & vtrobiq; Doctores: immo minus esse Oblatum, quàm esse Conuersum: quia hic mutat habitum, ille verò non, secundum Panormitanum,[h] communiter receptum: & consulens non mutauit habitum, & consequenter non est Conuersus, & minus monachus. Tum qui in præfato monasterio forma profitendi, qua fit quis monachus, longè alia est à prædicta faciendi se Oblatũ, immo cõtraria: quia secundum hanc non se obligat ad seruandam regulam, nec cæremonias eius, secundum illam verò sic, & forma dat esse rei.[i]

4 Nec obstat oppositum: quia illud procedit in eo, qui vouit tria prædicta vota animo se faciendi monachum, & religiosum, & non in illo, qui facit illa animo, vt se faciat Oblatum, vel vt magis placeat Deo strictius viuendo. Lõgè tamẽ alia ratio est eorum, qui in Societate IESV post biennalem probationem tria simplicia vota, paupertatis, castitatis, & obedientiæ emittunt. Iii namque cùm ita vouent, vero certóque proposito, vt religiosi fiant, cúmque eadem mente, ac ratione ab eiusdem Societatis Superioribus admittantur, & cùm verè se obligent ad obseruãtiam regularem constitutionum ipsius Societatis, eiúsque instituti ab Apostolica Sede sæpi[e] approbati, verè propriéque religiosi sunt, vt sapientissimè declarauit Gregorius XIII. in quadam bulla edita anno 1582. quæ incipit. *Quanto*, & in constitutione edita anno 1584. quæ incipit. *Ascendente Domino*, vt diximus in comment. 1. de regul.[a]

SVMMARIVM.

1 *Professio defectu consensus nulla, eo superueniente, ratificatur: quia consensus ex parte recipientis ab initio præfinitus censetur perseuerare.*
2 *Error fortunæ, quo pauper creditur diues, est error qualitatis, qui matrimonium non vitiat, secus quando cõtrahitur cum absente, qui putatur primogenitus, & sic diues, cùm non sit.*
3 *Dolus profitentis, dicentis se diuitem, cùm nihil habeat, facit, ne monasterium eum alere teneatur: sicut dolus recipientium diuitem, ne monasterium habeat illius bona: sed non annullat professionem. & num. 2.*
4 *Maritus, cui non soluitur dos promissa, potest expellere vxorem, & non alere.*
5 *Infirmitas, & paupertas iustam causam saltem dispensandi, vt monialis extra monasterium maneat, præbet.*

CONSILIVM L.

BErnardina, cùm malè tractaretur à matre, ingressa monasterium, conuenit cum illo, quòd loco dotis haberet hæreditatem, quæ ei contingebat post mortem matris, quam tamen ante ingressum matre petente occultè renũciauerat. Finito itaque probationis anno professa est verbo tantùm, & non corde, immo cum proposito quamprimum posset exeundi à monasterio. Huius tamẽ postea illam pœnituit, & octodecim vel viginti abhinc annis ratificauit in corde suo professionem. Cum autẽ plusquam per octo annos in monasterio semper fuerit infirma, cum licentia totius ordinis & monasterij quindecim abhinc annis egressa est causa prædictæ infirmitatis. Quæritur, an adsit iusta causa, vt de licentia Superioris, aut ex dispensatione Papæ, possit extra monasterium manere.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primò, quòd prædicta oratrix est vera religiosa, & professa, per cap. *ad id*,[b] quatenus habet, matrimonium iusto metu contractum, licet à principio sit nullum, adueniente consensu libero fieri validum. Ergo etiam professio prædicta, quæ à principio erat nulla ob defectum consensus, superueniente illo censenda videtur valida. Nec potest dici, consensum illius, & Conuentus non concurrisse eodem tempore: quia id negari potest, cùm Conuentus perseuerasset in consensu recipiendi, & retinendi eam, donec ipsa sua vota ratificasset: sicut & matrimonium metu contractum sine noua dispensatione fit validum superueniente consensu libero partis coactæ, & perseuerante in suo consensu altera parte: quia concurrunt eodem tempore, vt probatur in dicto cap. *ad id*, & ei annotatis.

2 Secundò dico, quòd non videtur obstare huic conclusioni, quòd Cõuentus deceptus ab ipsa, & matre eius, promittentibus ipsam successuram matri in bonis, admisit eius professionem, & quòd errans & deceptus non videtur consentire,[c] quia deceptio & dolus non reddunt professionem nullam. Tum quia valida est professio eius, qui circumuentus ab Abbate, vt bona eius quærerentur monasterio, professus fuit in illo, licet bona eius nõ debeantur monasterio.[d] Tum quia matrimonium cõtractum per errorem fortunæ, vel qualitatis personæ valet, si non erratur in persona, iuxta cap. 1.[e] per quod & alia id affirmat communis,[f] quam nos quoque post alios referimus in Man.[g] Tum quia nõ obstat decisio illa Calderini,[h] nempe quod error, quo putatur aliquis primogenitus succedens in primogenio, vitiat matrimonium: quem sequitur Angelus,[i] quia illa procedit, quando consentitur in absentem ratione illius qualitatis. In nostro autem casu agitur de consentiente in præsentem pauperem, putatum diuitem, qui est error fortunæ, ex mente S. Thomæ & aliorum,[k] secundum quod limitabamus Calderinum.[l]

3 Tertiò dico, probabiliter posse dici, quòd, licet professio prædictæ oratricis tenuerit, Cõuentus tamẽ posset denegare illi alimẽta, donec traderẽtur illi bona in dotẽ, seu

alimenta

a *Super eo, de rescript. nu. 19.*

a *Verb. oblatus.*
b *In c. vt priuilegia, de priuileg.*
c *Ca. vt lex. 17. q. 1.*
d *In rub. de regul. & in c. ecclesiæ sanctæ Mariæ de constit.*
e *Arg. c. duo sunt genera. 12. q. 1. & ca. cum ad monasterium. de statu monachorum.*
f *L. non omnis. ff. de reb. cred. l. fin. de præben.*
g *§. 1 de elect. li. 6.*
h *In d. ca. vt priuilegia.*
i *Cap. in nouitate. in glos. de vsu.*

b *De sponsa lib.*

c *L. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iud.*
d *Ca. mulier. 29. q. 1.*
e *§. sicut ergo. 29. q. 1.*
f *In 4. sent. dist. 30.*
g *Ca. 2. ex. de sponsa.*
h *Ioan. 2. de consang. fervo.*
i *Ioannes vero in tractatu matrim. in prælud. 4. §. 2.*
k *Vbi supra.*
l *In d. nu. 32.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a D. cap. conſtituit.

alimenta promiſſa. Tum argumento à ſimili [a] videlicet, quod ſicut ibi deficitur, quòd dolus ex parte Prælati vel Conuentus efficit, ne monaſterium debeat habere bona ingreſſi, licet ipſius profeſsio valeat, ita econtrario dolus monialium dicitur efficere, ne monaſterium teneatur illum alere, licèt profeſsio teneat. Tum quia maritus, cui promiſſa eſt dos, non tenetur vxorem accipere, & alere, donec illa ei ſoluatur, immo & acceptam poteſt expellere, vt Panormitanus poſt alios adnotauit per illũ textum in cap. *per veſtras.* [b] & eſt ſimilis textus in l. fin. [c] & gloſſa iuncto textu in auth. [d] & copioſiſsimè tradit Ioannes Lupus. [e] Non obſtat dicere, quod promiſsio prædicta videtur fuiſſe ſimoniaca, & conſequenter nulla, per capit. *quoniam.* [f] & extrauagantem *ſanctæ* [g] quoniam per ea quæ nos latius retulimus in Man. [h] permiſſum eſt monialibus pauperibus pacifci cum ingreſſura ſuper dote honeſta.

4 Quarto, quod ſola infirmitas ab oratrice allegata, licet iuſta cauſa videatur manendi extra monaſterium de licentia Prælati, attento ſolo iure naturali, & diuino, immo & humano, de quo in cap. 1. [i] & etiam in innouatione illius facta per Concilium Tridentinum: [k] non tamen videtur talis, attentis extrauagantibus felicis recordationis Pij V. quarum vna incipit *Circa.* & altera, *Decori,* & extrauagante feli. recor. Gregorij XIII. quæ incipit, *Deo ſacrũ.* etiam ſecundum reſtrictiones, quas nos illis adiecimus in comment. cap. *ſtatuimus.* [l]

Quintò, quod ſatis æquum videtur dicere, quòd infirmitas prædicta, adiuncta paupertate monaſterij, & quòd conuentus fuit deceptus per promiſsionem matris eius, in petitione relata ſufficiat ad manendum extra monaſterium de licentia Prælati, aut certe ſit iuſtiſsima cauſa, ob quam S. D. N. faciet ei facultatem ſic manendi ob amorem Chriſti, qui nos omnes ſeruet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religio Minimorum arctior aliis mendicantibus nu. 3 & 4.*
2 *Carthuſiana religio ſtrictior cæteris omnibus, etiam Minimorũ.*
3 *Carthuſianorum clauſura carcer quidam perpetuus.*
3 *Generali in ſermone non veniunt quæ alia notabiliter excedũt.*
5 *Regula, quæ ad duriora ligat, ſiue ex voto ſpeciali, ſiue generali obſeruandi regulam, ſiue ex conſtitutionibus, eſt alijs arctior.*
6 *Statuta Minimorum, quo ad tria vota non tangentia, ad ſolam pœnam ligant.*

CONSILIVM LI.

CARTHVSIANORVM religio an ſit ſtrictior, & arctior religione Minimorum?

1 Pro parte negante huius quæſtionis facit primò, quòd Iulius II. in quadam bulla aſſerere videtur religionem Minimorum eſſe arctiorem alijs omnibus religionibus. Secundò, quòd religio Minimorum vltra ſua vota ſubſtantialia requirit quartum de non vtendo vmquam alijs cibis, quam quadrageſimalibus, excepto ſtatu ægritudinis, cùm tamen Carthuſiana permittat edere, oua, & lacticinia tam in ſtatu ſanitatis, quàm ægritudinis.

2 Pro parte verò affirmante facit primò, quòd Carthuſiana nullo caſu permittit vſum vllarum carnium, etiam in tempore grauiſsimarum ægritudinum. Secundò, quod ſilentium religionis Carthuſianæ eſt maximum onus, & fere intolerabile: quia religioſi eius inter ſe numquam loquuntur: ideoque cum ſibi obuiant, ſola inclinatione capitis ſe ſalutant: & numquam ſimul comedunt, præterquam dominicis & feriis V. & cum ſimul comedunt, intendunt lectioni, & non collocutioni, & ita nec in choro, nec in dormitorio, nec in refectorio, neque in alio vllo loco colloquuntur, niſi cum ægrotant: neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis ſine licentia Superioris, quę non datur niſi iuſta de cauſa: ob quod Baptiſta Mantuanus ſilentia illorum vocauit *æterna ſilentia*: nam nec alloquuntur miniſtros, qui eis miniſtrant. Et quidam eruditus notauit eos, quòd ob tanta ſilentia incurrebant nonnullam vertiginem capitis. Tertiò, quòd, cùm homo ſit animal ſociabile, ipſi contra naturam & conditionem humanam fiunt inter ſe quodammodo inſociabiles.

3 Quarto, quod clauſura eorum eſt quidam carcer perpetuus, vt etiam nos poſt alios dicimus in commentario 4. de regula, [m] narratis paucis earum, quas habent ad exeundum, licentijs. Quinto, quod non obſtat primum argumentũ pro parte negante formatum, nempe quod Iulius II. appellauit regulam Minimorum arctiorem omnibus. Tum quia videtur ſe referre ad omnes Mendicantes, non autem ad Carthuſiam, eo quod ſatis id videntur ſonare eius verba: & quod non expreſsit Carthuſianos, qui notabiliter Mendicantes omnes præcedunt vitæ auſteritate: & ea, quæ notabiliter excedunt alia, non videntur generali ſermone notata, niſi ſpecialiter notentur. [a]

4 Ad ſecundum reſpondetur, concedendo, quòd religio Minimorum excedit arctitudine omnes alias religiones, eo quòd vltra tria ſubſtantialia vota, vouent vitam quadrageſimalem, excepto ægritudinis tempore, quod Carthuſiani non faciunt: quoniam etiam Carthuſiani excedunt Minimos, eo quòd non licet eis, vmquam, etiam cùm ægrotant, veſci carnibus: & noſtro iudicio tam graue, immo grauius eſt, abſtinere ſemper à carnibus, etiam in ægritudinis mortifero ſtatu, quam abſtinere à non quadrageſimalibus, cum facultate veſcendi carnibus in ægritudinibus.

5 Nec obſtat huic rationi, quod Minimi vouent illam abſtinentiam quadrageſimalem ſpecialiter & expreſsè, & Carthuſiani ſolum obligantur ex conſtitutionibus. Tum quia incertum eſt mihi hoc. Tum quia parum refert quo ad propoſitum, an teneantur ex voto ſpeciali expreſſo, an ex generali tacito, quo vouent regulam id continentem, non admittendo vllam diſpenſationem.

Tum quia regula Dominicanorum eſt arctior regula canonicorum regularium, [b] licet vtrique vouerint eamdem regulam Sancti Auguſtini, eo quòd conſtitutionibus ſuis à Sanctiſsimo Pontifice approbatis ſuam vitam notabiliter arctauerunt.

6 Sexto, quod, vt audio, ſtatuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota ſubſtantialia, non obligant contrauenientes eis ad peccatum mortale, neque veniale, ſed ſolùm ad ſubeundum pœnam temporalem à ſtatuto impoſitam: cùm tamen ſtatuta Carthuſiana multa, & præſertim illud, quod iubet abſtinere à carnibus, obligent ad mortale, nec vllus Superior poteſt diſpenſare: adeo, quòd etiam diſpenſatio Papæ non admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium conceſſum Caſinenſibus ab Eugenio IV. prohibens ſuis ne ſine obtenta licentia etiam ad arctiorem tranſeant religionem, excommunicanſque receptatores, qui requiſiti eos non eiciunt, ex limitatione Innocentij III. non comprehendit caſum, in quo quis ad arctiorem tranſit, & hoc, modo licentiam petierit, aliàs comprehendit. num. 3.*
2 *Tranſiens ad arctiorem licentia non petita, repeti poteſt, & repetitus tenetur reuerti, & pœnitentiam ſecundum regularem diſciplinam imponendam ſubire. num. 4.*

CONSILIVM LII.

MONACHVS Caſinenſis tranſiuit ad Carthuſianos non petita licentia à ſuperioribus ſuis: at Caſinenſes habent priuilegium ab Eugenio IV. per quod prohibetur, ne monachi præfati abſtrahantur à ſua religione, neque ſponte venientes recipiantur, etiam occaſione arctioris vitæ ordinis, & religionis, abſque conſenſu Capituli generalis, ſeu Præſidentis, & maioris partis viſitatorum dictæ congregationis, etiam auctoritate literarum Apoſtolicarum, in quibus de huiuſmodi perſona ac religione mentio facta non fuerit, ſub pœna excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, qui, facta eis notitia de huiuſmodi priuilegio, monachum dictæ congregationis intra triduum non relaxauerint, vel à ſe abiecerint: non obſtantibus etiam, quod priuilegium Caſinenſes oſtenderunt Carthuſianis coram iudice ſuper illius obſeruantiam proteſtantes.

Queritur primò, vtrum huiuſmodi priuilegium teneat, ſitque in vſu poſt Concilium.

Secundo, an monachus præfatus teneatur redire ad priorē religionem, vel à Superioribus ſuis licentiam petere permanendi in Carthuſiana, ad quam veluti ad arctiorem tranſuolauit, quæ dicitur vocatio à Spiritu ſancto.

Tertio, an qui retinuerunt præfatum monachum, ſcilicet Carthuſiani, excommunicationem incurrerint.

a L. ſtil. apud §. ait prætor. ff. de muner.

b Capi. quod Dei timorē. de ſtatu mona.

a D. cap. conſtituit.
b Num. 4 de donat. inter virum & vxorem.
c C. ad Vellei.
d Denũ elig. ſecundo nũc. §. ſi. col. 1.
e In repetitione d. cap. per veſtras. fol. 132. à verſ. ex his.
f De ſimon.
g Eod. tit. in 6. cap.
h Ca. 27. nu. 100.
i De ſtatu mona. li. 6.
k Seſſ. 25. cap. 5. de regu.
l 19. qua. 3. à nu. 30.
m Nu. 31.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quarto, quid agendum in huiusmodi controuersia, cum monacho valde sit periculosus reditus ad primam religionem multis de causis.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondetur, quod præfatum priuilegium non reuocatur per Concilium Tridentinum: sed reuocatum, vel certè limitatum fuit per Innocentium III. in cap. *licet.*[a] per quod statuit, vt, non obstante tali priuilegio, possit regularis transire ad strictiorem regulam; petita licentia, licet non obtenta.

2 AD SECVNDAM respondetur, quòd Præfatus monachus potest reuocari à Prælato prioris monasterij, iuxta glossam in cap. *mandamus.*[b] & in capit. *intelleximus.*[c] per illum textum & hoc affirmat Panormitanus[d] & Cardinalis[e] & communis opinio est ista.

3 AD TERTIAM respõdeo, videri excommunicationem incurrisse eos, qui præfatum monachum recepe-runt, scientes, vel scire debentes, quod non petita licentia se transtulit ad illos, & intra triduum post intimationem priuilegij non restituerunt eum, vel non abiecerunt: quia priuilegium præfatum licet non prosit Casinensi monasterio contra transeuntem ad Carthusianos, petita humiliter, licet non obtenta licentia, prodest tamen contra transeuntem leuiter non petita licentia, quia, vt notabiliter Cardinalis & Panormitanus vbi supra dicunt, temere per contemptum, & contra obedientiam videtur transire, qui transit non petita humiliter licentia, cui sic transeunti temerariè non fauet prædictum cap. *licet.*

4 AD QVARTAM respõderi potest, quod prefatus monachus debet & tenetur redire, & subire pœnitẽtiam sibi per regularem disciplinam iniungendam, quia grauiter peccauit exeundo à monasterio sine debita licentia, contra omnia iura antiqua, & nouum Concilij Tridentini statutum,[f] nisi summus Põtifex de sua potestatis plenitudine alia ei contra prædicta indulserit ex aliqua magna causa, quæ suæ Sanctitatis iuris naturalis, diuini, & humani prudentiæ cauæ videbitur iusta.

SVMMARIVM.

1 *Transitus de religione ad religionem vt sit licitus quo ad forum interius, plura quàm quo ad forum exterius, requirit.*
2 *Carthusiam omnes Mendicantes, etiamque & Minores possunt de iure ingredi: at quod Carthusianus transeat ad Mendicantes, nullibi quidem in iure legitur: si tamen id fiat zelo melius Deo seruiendi, indéque priori ordini infamia non inferatur: cessétque scandalum & timor ne per lites repetatur, videtur licere. num. 3.*

CONSILIVM LIII.

VTRVM frater Minor possit transire ad Carthusiam, & contra Carthusianus ad fratres Minores?

1 Respondeo primò, quòd ad hoc, vt transitus de vna religione ad aliam sit licitus quo ad forum conscientiæ, pluta requiruntur, quàm quo ad hoc, vt sit licitus quo ad forum exterius, per ea, quæ rectè tradit Siluester. g

2 Secundò, quòd est constitutio expressa in extrauagante *viam.*[h] quę probat, Minoritas, & omnes alios religiosos Mendicantes posse transire ad Carthusianos. Quod autem Carthusianus possit transire ad Minores, vel alios Mendicantes, non memini legere textum, qui hoc in specie declaret, quamuis Siluester[i] referat fuisse determinatum Parisijs posse Carthusianum transire ad Prædicatores seruantes ad vnguem regulam suam.

3 Tertio, quod si bonus zelus, & aliqua bona causa melius seruiendi Deo interueniret, & sine scandalo & infamia prioris religionis posset transire ad posteriorem, & non timeretur lis super eiusmodi transitum inter præfatas religiones, posset rectè fieri præfatus transitus quo ad forũ conscientiæ, & manere bona fide in secũda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tertia regula sancti Francisci, illorum qui extra congregationem viuunt non est religio. secus, si in congregatione viuunt: quia talium congregatio, in qua tria vota emittuntur, fuit approbata.*
2 *Regula religionum quæ sit strictior, etiam ex vtriusque statutis, & modo viuendi quo nunc vtuntur, dijudicanda: vnde religio sancti Benedicti strictior reputari debet religione tertiæ regulæ sancti Francisci in congregatione viuentium.*
3 *Transire volens ad arctiorem religionem petat licentiam, & de petitione ac responsione fieri faciat instrumentum. num. 3. non tamen est necesse vt illam obtineat. nu. 2.*
3 *Transeundi ad aliam quamuis laxiorem religionem iusta causa est. quod sua sit finienda.*

CONSILIVM LIIII.

AN religiosus Tertiæ regulæ S. Francisci possit transire ad ordinem S. Benedicti absque vlla Superioris licentia?

1 Respondeo primò, quòd præfatus consulens vetus religiosus est, quia licet glossa singularis[a] dicat, tertiam regulam S. Francisci non esse veram regulam, quæ facit veros religiosos, tamen illa est intelligenda de viuentibus extra congregationem, non autem de viuentibus intra eam, in qua sit vera professio trium vororum essentialium, vt habetur in statutis eorum à Papa confirmatis.

2 Secundò, quòd non potest transire ad aliam religionem etiam Mendicantium, nisi petita licentia, vt constituit Iulius II. in sua bulla relata cap. 9. præfatorum statutorũ, & inferitur pro quinto priuilegio prædicti ordinis.

Tertiò, quòd præfatus Iulius non requirit, vt à Superiore obtineat licentiam petitam, sed tantùm quod petat: & ideo credo, quod sufficiat ei petere illam, licet non obtineatur, iuxta ca. *licet.* de regular. quia iudicio regulam S. Benedicti strictiorem, quàm sit prædicta tertia regula S. Francisci, etiam viuentium in congregatione, attentis vtriusque statutis, & maximè modo viuendi præsenti in vtraque, qui attendendus est iuxta notata in capit. *ad nostram.*[b] præsertim per Philippum Decium.

3 Quartò, quod iusta causa transeundi ad aliam regulam etiam æqualem, vel laxiorem, videtur esse, quod præfata tertia regula est ita instituta, vt debeat consumi non recipiendo nouitios: nam eam in simili casu reputauit iustam Gregorius X.[c]

Quinto, quod D. consulens debet petere licentiam transeundi ad ordinem B. Benedicti, eo quod sit arctior, & antiquior, quàm regula prædicta tertia S. Francisci, & quia præfata regula tertia non est perpetua, sed finienda, & consumenda, cum nequeat restaurari per nouè recipiendos, vt prædictum est, & faciat fieri instrumentum de petita licentia, & responso ei reddito, quia siue concedatur, siue negetur, potest transire.

Sextò, quòd non debet ante petitam licentiam trãsire, & quod præfatam licentiam etiam potest petere à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Votum non transeundi ad arctiorem, seu non intrandi religionem, non tenet.*
2 *Argumentum de toto ad partem valet, cùm eadem ratio idem ius suadet.*
2 *Votum maioris boni impeditiuũ nõ obligat, licèt possit seruari.*
3 *Transitus à iure ad aliam religionem concessus præsupponit illam perfectiorem. & nu. 2.*
4 *Transit securius ad aliam religionem aliàs sibi à iure concessam, qui credit ad illam se aptiorem.*
4 *Transferens se ad strictiorem religionem sibi iure concessam, licentiam petere tenetur, nisi aliud ex concessione Apostolica, vel constitutionibus regulæ colligatur.*
5 *Regularis verus nihil sibi seu nomine suo acquirere potest.*
6 *Regularis quidquid acquirit, Deo, Ecclesiæ, & suo quasi monasterio.*
7 *Regularis profitendo, omnia sua transfert in suum monasteriũ.*
8 *Translatus, nihil eorum, quæ in priori monasterio habebat, transfert ad secundum, nisi solas vestes, & hoc ex tacita permissione, nu. 9. sicut & scripta sua primæ religioni inutilia. num. 10.*

CONSILIVM LV.

RELIGIOSVS vouit non transire ad regulam arctiorem: nunc autem cuperet transire ad religionem N. quæ & ex constitutione suæ religionis, & concessione Apostolica, est strictior, eo quòd transitus de sua ad illam N. est licitus etiam sine Superioris licentia, quamque credit suæ naturæ, conditioni, & animi propensioni esse aptiorẽ, & cõmodioré, & ad seruiẽdũ Deo opportunioré.

Quæritur primò, an possit, & quomodo ad illã trãsire.

Secundo, an possit transferre omnia, quæ detulit in suam religionem, vel saltem aliqua scripta, quæ ipse tamquam prædicator in dies sibi dictauit, & scripsit.

a *De regula.*
b *Verbo lapsus. 19. qu. 2.*
c *De stat. & qualit.*
d *In d. ca. licet. nu. 10.*
e *ibidem q. 2.*
f *In sess. 25. c. 4. de reg.*
g *In 2. sent. religio. 4. qu. 2.*
h *De regula. inter comm.*
i *Vbi supra q. 6.*
a *Clem. 1. de ver. de sanct. extim. verit. tertia.*
b *De appella.*
c *Ca. 1. §. ad hæc. de relig. dom. li. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD PRIOREM QVÆSTIONEM videtur respondeundum, quod votum prefatum nihil obest D. consulenti transitum ad religionem N. Primò quidem argumento à toto ad partem, quod est firmum, quando eadem ratio idem iuris suadet in vtroque. [a] At votum de non intranda religione nihil obstaret vouenti ad intrandam religionem, ergo nec votum de non intranda arctiori obstabit vouenti ad intrandam illam. Eadem enim ratio idem iuris in vtroque suadet. Ratio enim, qua votum de non intranda religione non impedit introitum, est, quia est maioris boni impeditiuum, quæ ipsa inuenitur etiam in voto de non intranda arctiore.

2 Secundò, quòd institutio regulæ, & concessio Apostolica prædicta præsupponunt transitum de religione Domini consulentis ad religionem N. esse licitum etiam sine licentia Superiorum. Ergo præsupponunt, illam esse quiddam maius bonum: & consequenter videntur præsupponere votum de non transeundo ad illam, esse maioris boni impeditiuum. Ergo non obligat ad sui obseruantiam: quia votum etiam rei bonæ, si est maioris boni impeditiuum, licet seruari possit, non tamen obligat ad sui obseruantiam iuxta cap. fin. [b] & tradit S. Thomas receptus [c] ea ratione, quam tradit idem S. Thomas [d] scilicet, quod votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni impeditiua, non est Deo gratum.

3 Tertiò, quòd non oportet, vt Dominus consulens impendat sollicitudinem & laborem ad iudicandum vtra præfatarum religionum sit melior, vel arctior, quia sufficit ei, quòd constitutio regulæ, & Apostolica concessio præsupponat generaliter, quod transitus de sua religione ad illam non est prohibitus, & consequenter quòd propter arctitudinem, vel perfectionem, vel vtramque, est potior sua religione: & standum est regulæ confirmatæ à Papa, & ipsius declarationi explicitè vel implicitè factę. [e]

4 Quarto, quod Dominus consulens credit, & quidem firmiter, quod præfata religio N. est suæ naturæ, suæque conditioni, & inclinationi, animique propensioni aptior, commodior, & ad obsequendum Deo vtilior, & illa religio non solùm suo genere, & generali determinatione suæ regulæ, Papæque concessione est melior, sed etiam ex sua persona: & quamuis sola commoditas suæ personæ non sufficeret sine dispensatione ad transitum, auget tamen firmitatem, & securitatem transeundi, quam faciunt prædicta regula, & concessio Apostolica.

Solum dubitari potest, an teneatur, priusquam trãseat, petere licentiam: & quod non teneatur obtinere illam, certum puto per præfatum cap. *licet*. [f] Quod item non teneatur petere, satis certum putarem, si præfata constitutio regulę, & Apostolica concessio continerent id, quod Dominus consulens præsupponit eas continere.

5 AD POSTERIOREM QVÆSTIONEM respondeo primò, quod vera & solida doctrina canonica habet, quod nihil penit[g] potest sibi, nec suo nomine quærere vllus verus monachus: quia est omnino incapax dominij, & possessionis ciuilis, siue iuris etiam sui breuiarij: quamuis habere possit quemdam naturalem vsum, & quamdam detentionem, siue, vt aliqui vocant, tenutam, seu vt alij, asinariam, & quam etiam ipsa pecora habent, & serui, qui sibi & suo nomine nullum dominium, nec vllam possessionem iuris habere possunt, etiam eorum quæ manducant & vestiunt, vt alibi monstramus, reiecta quorumdam aberrantium phantasia.

6 Secundò, quòd quidquid acquirit monachus quomodocumque, siue per contractum, siue per vltimam voluntatem, siue per industriam suam, siue iussu, siue iniussu prælati, acquirit primum Deo, cui se & omnia sua dicauit, & sanctæ Sedi Apostolicæ, vti summo, & vnico omnium bonorum temporalium Ecclesiasticorum Dei in terris administratori, & per eius ordinationem religioni, quam est professus, vel monasterio, vbi est professus, siue quod acquirit sit stabile, siue mobile, siue immobile.

7 Tertio, quod huiusmodi monachus, quæsita iam verè per eum ante professionem, & nondum in alium legitimè translata, transfert per sacram professionem in religionem, vel monasterium, quibus se dicat, ordinante id per suos sacros canones sancta Sede Apostolica, vt satis clarè colligitur ex Authen. *ingressi*, [a] & cap. *in præsentia*. [b] & cap. *non dicatis*. vbi latè nos diximus, [c] & aliis similibus.

8 Quarto, quod huiusmodi monachus quamlibet iustè transeat ad aliud monasterium, nihil transfert ad illud, nisi quod expressè vel tacitè præfata Sedes ordinauerit, vel tam ordinatum & statutum habet: quia beneficia principum, & eorum canonum, & legum, immo & priuilegiorum, intelligenda sunt absque præiudicio tertij non expresso in beneficio, per resoluriones probatas, & receptas in cap. *super eod.* [d] & l. 3. [e] & alibi sæpe.

9 Quinto, quod ex his infertur Dominum consulentem nihil posse transferre secum in religionem N. de bonis antea quæsitis, quocumque modo illa quæsierit, siue per industriam suam, siue per donationem, seu alium quemcumque contractum, seu vltimam voluntatẽ, vel per eleemosynas, absque expresso vel tacito consensu religionis suæ, vel Papæ. Nam & ea ratione etiam ipsas vestes non potest deferre: nisi quòd Sedes Apostolica faciendo facultatem transeundi per se, vel per suos sacros canones, vel legitimam licentiam Superiorum, tacitè videtur concedere, vt illas deferat, cum concesso vno concedantur omnia, sine quibus id fieri nequit, l. penult. [f] & l. *quæcumque*. [g] per quas id tenet Aretinus, [h] in multis locis à Decio & Alciato probatus: & non potest commodè, nec transire nudus.

10 Sextò, quòd hęc consequitur, posse quidem ipsum D. consulentem deferre scripta, quæ inutilia essent suæ religioni priori, & alia, quorum delationem probabiliter crederet Prælato suo non fore ingratam, reliqua verò minimè, nisi relictis originalibus, vel eorum copiis, per quas fieret, ne delatio eorũ esset religioni damnosa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Transeundi ad laxiorem religionem, causa cognita & probata, licentiam concedit etiam Generalis ordinis, non obstante decreto sacri Concilij & non alias. nu. 3. & de his debet publica scriptura constare, vt sic non molestetur in foro exteriori. num. 1.*

2 *Creditur nequaquam Superiori, etiamsi non recognoscat alium superiorem, subesse causam, in ijs quæ sine causa concedere non potest.*

3 *Transeundi ad laxiorem religionem sine causa licentiam non potest concedere Generalis: sed nec Pontifex id potest sine peccato.*

4 *Intellectus cap. 19. sess. 25. de regular. sacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM LVI.

AN GENERALIS ordinis S. Augustini possit facere facultatem transeundi ad religionem laxiorem cum iusta causa?

1 Respondeo quod sic, vt post Innocentium, Hostiensem, Panormitanum [i] scripsimus in cõmentario de regu. [k]

Admoneo tamen, necessarium esse sic translato (vt in foro exteriori defendatur à fratribus ordinis sui, repetentibus eum post mortem Generalis) habere aliam scripturam authenticam, per quam fides fieri possit, Generalem dedisse facultatem illam transeundi cum causæ cognitione, accepta iusta informatione de causa iusta transeundi ad laxiorem.

2 Quoniam Superiori etiam non recognoscenti alium Superiorem, dicenti se facere aliquid ex iusta causa, non creditur, nisi constet de illa, si id non potest facere sine causa, secundum veriorem opinionem, quam efficaciter probamus in comment. de spol. [l] & Reuerendissimus Generalis non potest facere præfatam facultatem sine iusta causa quo ad laxiorem, secundum omnes, immo neque Papa quo ad forum interius sine peccato, vt nos probauimus in d. comment. de regularibus [m] post alios relatos.

3 Non obstant illa verba [n] Concilij Tridentini. *Nemo regularis cuiuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem.* Tum quia fuit mens tollendi facultates iuridicas, quę sufficerent ad huiusmodi transmissionem, sed non iuridicas quales sunt, quæ sine iusta causa, & sine consensu conuentus, & sine ipsius causæ pręmissa cognitione fiebant ab aliquot prelatis. Tum quia nullo iure id prohibetur, immo probatur, argumento à contrario sensu in d. ca. *statuimus*. [o] in cuius commentario [p] id diximus. Salua, &c.

Aduerte ad id, quod dicit infra Consil. 63. & 65.

a C. *de sacrof. eccles.*
b *De probatio. & c. 2. de testa. & c. 2. & c. cum ad monasterium. § fin. de statu monach.* c. 12. q. 1.
c *Arg. c. virgines. 20. qu. 4. & ca. licet. de regul.*
d *De officio deleg.*
e *§. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat.*
f *De regu. & per d. c. virgines. 20. qu. 4.*
g *ff. de vsufr. §. §. si ei quę ff. de instruct. act.*
h *In ca. de testibus vol. 3. de testib.*
i *In c. non est. nu. 6. & c. significatũ. nu. 6. de reg.*
k *Super c. statuimus. num. 4. 19. q. 3.*
l *Super ca. nõ liceat. 12. qu. 2. § 2. nu. 6.*
m *Vbi supra.*
n *Cap. 19. de regul. sess. 25.*
o *19. q. 3.*
p *Notab. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Licentia & priuilegium ita debent vltra ius commune aliquid concedere, vt tamen ad alia, in quibus non videtur eadem ratio, non extendantur.*

2 *Licentia absolute à Prælato concessa religioso transeundi ad aliam religionem. est restringenda vt ad parem vel strictiorem transeat, non autem ad laxiorem: quam tamen Prælatus ordinu generalis etiam potest ex causa concedere. nu. 2.*

CONSILIVM LVII.

VTRVM licentia Prælati ad transeundum ad alium ordinem, ex causa iusta, non facta mētione de laxiore, sufficiat ad transeundum ad laxiorem, an debeat tantùm intelligi de strictiore, vel æquali?

1 Respondeo, verius videri quod non: quia priuilegium debet quidem operari aliquid vltra ius commune, [a] sed dato aliquo effectu, quem operetur, non debet extendi ad alium in quo non inuenitur eadem ratio, argumento cap. *cum dilectus.* [b] & tradit Decius [c] post alios. & ita cum licentia præfata operetur effectum transeundi ad strictiorem, vel parem, non videtur extendenda quo ad transitum ad laxiorem, per ea quæ scribit S. Thomas [d] & alia quæ nos et addimus in tractatu de regul. com. 4.

2 Quamuis pro certo habeam, quod præfatus reuerendissimus Generalis, & Prior potuit dare hanc licentiam ex causis in ea insertis, si essent veræ, ad transeundum in ordinem laxiorem, per doctrinam Innocentij, Hostiensis, & Panormitani. [f] Quare cum is, cui datur licentia, proponat transire ad ordinem canonicorum regularium, quem constat esse laxiorem [g], satis piè fecerit præfatus reuerendissimus Generalis, si suæ licentiæ addiderit expressam licentiam transeundi ad laxiorem, modo sit satis informatus de causarum veritate.

a *Cap. in his. de priuil.*

b *De consuet. & l. si quando. C. de inoff. test.*

c *Ca. 1 de rescrip. num. 11. & 2. 2. qu. fin. 189. art. 8.*

d *Super c. statuimus. num. 10. & seq.*

f *Ca. non est. & ea. significatum. nu. 6. de rest.*

g *Per c. quod Dei timorē. de statu mo.*

SVMMARIVM.

1 *Regularis ordinis Mendicantis, dispensatus vt possit ad quamcumque etiam laxiorem atque etiam non Mendicantem, potest ad militarem transire, sed non potest habere vocem, nec beneficium. nu. 2 at extra claustrum poterit de licentia Prælati ex iusta causa stare, vt alij non translati. nu. 2.*

CONSILIVM LVIII.

QVIDAM regularis professus ex ordine Mendicantium habuit dispensationem à Papa ingrediendi quamlibet religionem, etiam non Mendicantem, siue arctiorem, siue laxiorem.

Quæritur primo, an possit ingredi ordinem militarem.

Secundo, supposito quòd ingressus est ordinem militarem, an possit manere perpetuo extra claustrum.

Tertiò, an possit esse Prælatus, habere vocem in Capitulo, & habere beneficia in dicta religione.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondemus affirmatiuè, posse. Tum quia religio militaris à sede Apostolica pro religione approbata, vera & propria religio est, vt probamus in com. super cap. *quoniam quicquid.* [h] & in comment. 1. de reg. [i] Tum quia nil potest in contrarium afferri, quod facile non possit dilui.

2 AD SECVNDAM respondeo, quòd non videtur satis aptè proposita, sed quicquid propositio prætendat, esse verum, quòd tenebitur perpetuo in claustro manere, nisi quoties & quo tempore de iusta licentia Superioris abesse ab illo ei licebit: hoc enim sonant verba, quibus promissionem per professionem facturus est. argumento capit. *non dicatis* [k] & in comment. 4. de regul. [l] vt ibi late scripsimus. [m]

3 AD TERTIAM respōdeo negatiuè: quia intentio Papæ est, eum adunare, & æquare transeuntibus auctoritate Apostolica à Mendicantibus ad non Mendicantes, de quibus hoc statuit clem. de regularib. & nos diximus in d. 4. com. [n]

Aduertendum, per tales licentias, qua conceduntur claustralibus, non licere eis transire ad non claustrales, vt sunt militares & hospitalarie, & ita refertur resolutum à sacra Congregatione super negotijs regularium.

h *16. qu. 1. de redit. eccles. qu. 1. mon. 53. & q. 3. mon. 27. & 28.*

i *Nu. 18.*

k *12. q. 1.*

l *In c. statuimus. 19. q. 3. in fin. num. 11. & 38.*

m *De reg. nu. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. reuocans facultates concessas recipiendi alienos religiosos, & iubens sic receptos ad suos redire, non ligat sic receptum, si postea delegati Apostolici ex causa iusserunt vt in secunda maneat, quia non dicitur tam receptus seu retentus vigore priuilegiorum, sed ex speciali delegatione Apostolica.*

CONSILIVM LIX.

QVIDAM translatus de ordine Præmonstrarensi ad ordinem S. Spiritus de Saxia, per iudices electos virtute bullæ Pij IIII. per quam bulla Pauli IV. contra Apostatas edita reducta fuit ad viam iuris, iussus fuit redire ad pristinum ordinem, cuius prælatus noluit eum recipere, quia morbo podagræ comitialique laborabat: quo viso, præfati iudices virtute clausulæ præfatę bullæ Pij IV. qua poterant arbitrari remedium opportunum aliquod, casu quo non possent commodè reduci ad pristinos ordines, arbitrati fuerunt conuenire, vt remaneret in ordine præfato S. Spiritus de Saxia, in quo nunc remanet: & quærit, an iustè remanere possit, non obstante extrauagante Pij V. qua reuocantur priuilegia, & facultates recipiendi monachos aliorum ordinum, & iubet iam receptos redire ad pristinos.

1 Respondeo, præfatum D. consulentem iustè manere posse in prędicto sancti Spiritus ordine, non obstante prędicta extrauagante Pij V. quia illa licet reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religiosos præter ordinem iuris: non tamen iubet omnes, qui iam erant translati, redire post pristinos ordines, sed tantum illos, qui erant translati tantùm virtute præfatorum priuilegiorum. At Dominus consulens non est translatus tantùm virtute præfatorum priuilegiorum: quia etiam est translatus virtute bullæ Pij IV. quoniam iudices electi illius arbitrati fuerunt, vt remaneret in præfato sancti Spiritus ordine, virtute clausulæ, quæ dabat eis potestatem arbitrandi aliquod remedium commodum his, qui commodè non possent reduci ad suas priores religiones, & constat præfatum Dominum consulentem non potuisse reduci commodè ad priorem religionem: quia eum iussum ab eis redire, & volentem id facere, noluerunt recipere Prælati, allegando ad id causas graues, propter quas præfati iudices prudenter arbitrati fuerunt vt maneret in eadem, ad quam translatus fuerat virtute priuilegij concessi ordini præfato sancti Spiritus, & ita non manet in ordine illo tantùm virtute priuilegij de recipiendo monachos alienos, sed etiam, immo magis virtute prædictæ bullæ Pij IV. & sententiæ iudicum, qui causa cognita arbitrati fuerunt iuxta facultatem eis datam, vt maneret in ea religione, in qua inueniebatur, vt seruiret altissimo in ea vocatione qua vocatus erat. [a] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis perpetuo ad aliud monasterium translatus, siue vt præsit, siue vt subsit, debet iterum profiteri, saltem obseruantiam illam, quæ vltra tria vota in secunda est obseruanda.*

2 *Abbas translatus, dum confirmatur, vel aliàs promouetur in Prælatum secundæ religionis, illius obseruantias tacitè profiteri videtur.*

CONSILIVM LX.

AN MONACHVS, seu regularis vnam religionem approbatam legitimè professus, transiens legitimè ad aliam approbatam, teneatur de nouo profiteri in secunda religione?

1 Hæc est quotidiana quęstio, & parum tractata. Fit quidem pars negatiua videri posset ei, qui legerit consilium 5. Federici quatenus videtur affirmare, quòd monachus vnius religionis electus in Prælatum alterius, non tenetur ad profitendam secundam. Pro quo facit primò, quòd in omni religione vouentur tria vota substantialia, scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, [b] & ita qui profiteretur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia substantialia omnium religionum: & cum nihil fit faciendum frustra, iuxta cap. *si Papa.* [c] non videtur repetenda professio à translato in secundum monasterium. Secundò facit, quòd in translatione cuiusdam monachi ad abbatiam alterius monasterij nulla fit mentio de reperitione professionis in secundo monasterio secundum iura [d] vbi agitur de confirmandis omnibus electis, & non fit vlla mentio de huiusmodi professionis refectione à promoto ad secundam Ecclesiam facienda, nec in capit. *quorundam.* & cap. *religiosus.* [e] in quibus agitur de translatione religiosi ad aliud monasterium.

a *Cap. Omnis. 1.*

b *Cap. fratres facta mona.*

c *De postulat. l. 2.*

d *Cap. sine. tus. de sent. & re. cum in nouella. de cap. nihil de elect.*

e *Decretal. de elect. l. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed contrarium videtur dicendum. Tum quia frequenter monasterium secundum est arctioris obseruantiæ, ad quam professio prioris monasterij non extenditur, & nisi profiteretur nouè in secunda, nullo iure ad illam obseruantiam obligaretur, & ita omnes religiosi eius nō obligarentur eadem disciplina contra cap. *recolentes*. [a] Non obstat consilium 1. Federici, quia loquitur de religioso translato ad abbatiam, vel aliam præfecturam, quæstio autem nostra est de religioso simplici trãslato ad aliam religionem, vt in ea sit simplex monachus. & ratio diuersitatis posset assignari, quòd translatus ad hoc vt sit Abbas, vel præfectus, videri potest satis profiteri, eo quod tenetur ad curandum vt obseruãtia eius monasterij à suis subditis seruetur, & melius mea sententia responderi potest negando determinationem illam Federici. Tum quia ratio diuersitatis inter eum qui transfertur ad hoc vt sit Abbas, & ad hoc vt sit monachus, de qua proximè, nullo iure niritur. Tum quia nullum textum citat, per quem probetur professum in Prælatum non teneri profiteri obseruantiam illam, quæ vltra tria vota substantialia seruanda est, maximè si sit arctior, quam obseruantia prioris. Tum quia per iteratam professionem soluuntur facilius alia dubia, quæ mouet ibidem Federicus. Quare concludendum est, religiosum vel monachum transeuntem legitimè ad aliam religionem teneri tacitè, vel expressè ad profitendam illam, saltem quo ad obseruantiam illorum, quę seruari debent in illa vltra substantialia vota, siue transferatur vt fiat in illa Prælatus, siue vt maneat ibi vt subditus, & filius monasterij.

2 Dico autem, *Vt subditus & filius monasterij*: quia si solùm transfertur, vt sit temporarius, nõ tenebitur ad nouè profitendum, quod quotidie seruat praxis. Dico etiam, *Tacitè vel expressè*: propter eos, qui transferuntur, vt sint Prælati: quia potest dici eos tacitè profiteri illas obseruantias, cùm confirmantur, vel aliàs promouentur in Prælatos, qui obligantur præcepto & exemplo seruare illas, quo casu teneri potest consilium 5. Federici. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis vnius religionis non est capax beneficiorum alterius religionis, vnde præsentatio ad illa facta non tenet, nisi sit episcopatus.*

3 *Translatio ad strictiorem, petita, vel si ad laxiorem, obtenta licentia, facta ad hoc vt sit canonica, requirit, vt in secunda emittatur professio, num. 2. & hoc præcedente anno probationis, nisi Papa dispenset. nu. 4. desinitque esse primi monasterij monachus, & efficitur secundi, ita vt etiam breuiario secundi monasterij vti debeat. num. 5.*

CONSILIVM LXI.

QVIDAM Abbas ordinis Præmonstratensis in quo celebratur officium diuinum iuxta Breuiarium Romanum nouum, est præsentatus à Rege Catholico Papæ ad alteram abbatiam ordinis Cistercien sis.

Quæritur primò, an valeat præsentatio, præsuppositò quòd ius præsentandi pertineat ad Regiam maiestatem.

Secundò, an oporteat eum nouè profiteri in secundo monasterio.

Tertiò, an liceat ei transire ad secundum sine licentia Papæ.

Quartò, an oporteat eum agere nouitium per totum vnum annum, ad hoc vt professio valeat, iuxta [b] Concilium Tridentinum.

Quinto, an postquam transierit, oportebit eum dicere officium diuinum iuxta Breuiarium prædictum Cistercien se, an iuxta præfatum Breuiarium Romanum.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondetur primo, quod non: quia quamuis priuilegio Papæ liceat laico habere ius præsentandi ad abbatiam, & ad aliud quodcumque beneficium, iuxta glossam in summa [c] & glossam capit. *imperium*. [d] debent tamen præsentare idoneos, alioquin non valet præsentario. [e] At nullus etiam religiosus vnius ordinis est idoneus ad obtinẽdum beneficium alterius ordinis, [f] nisi sit episcopatus. [g] Secundò, quòd præsentatio huiusmodi facta Papæ à Regibus solet tolerari, vt valeat saltem in vim simplicis nominationis, & ita etiam hæc tolerabitur. [h]

2 AD SECVNDAM respondetur, quòd sic: quia, vt religiosus vnius ordinis fiat religiosus alterius, requiritur vt canonicè transferatur ad illum, iuxta præfatum capit. *cum singula*. Translatio autem canonica de vno ordine ad alium non fit sine noua professione illius ordinis, vt colligitur ex notatis in eodem cap. [a] & in alijs locis ibi citatis per doctores.

3 AD TERTIAM respondetur primò affirmatiuè, quòd sic, si ordo Cistercien sis est arctior & strictior ordine Præmonstratensi, quia sufficeret petitio licentiæ, licet non obtineretur. [b] Secundò, quòd, quia præsentatio in casu proposito est facta Papæ, ipse pro sua summa potestate potest supplere alius Superioris licentiam, præsertim si prior abbatia est exempta, & nulli alij Superiori subiecta: immo & credo quod expressè vel tacitè supplebit eam (præsertim si petatur) quod ex literis Apostolicis constare potest: si autem ordo Cistercien sis est latior Præmonstratensi necessaria erit licentia Papæ obtenta, vt communis opinio colligit ex glossa præfati cap. [c]

4 AD QVARTAM respondeo primo, eam esse satis nouam, & quod mea sententia pars eius affirmatiua videtur verior, quia, licet præfatus D. Abbas sit iam religiosus professus, & quamuis non possit esse nouitius, siue nouus religiosus, quia est antiquus, potest tamen esse nouus huius, vel alius religionis, & ita potest esse nouitius illius, licet sit antiquus alterius, & consequenter comprehenditur in [d] Concilio Tridentino sess. 25. vt antea in simili casu respondimus. Secundo, quod Papa, si petatur ab eo, vt puto, dispensabit super obligatione continuandi nouitiatum per vnum annum ob regiam præsentationem, & ob antiquam in alia religione professionem, si hoc ab ipso nomine Regio petatur.

5 AD QVINTAM respondetur, quod postea quam præfatus consulens fuerit translatus canonicè ad præfatum ordinem Cistercien sem, tenebitur dicere officium diuinum iuxta eius Breuiarium, etiam si non efficeretur Abbas, quia per illam translationem desinit esse monachus Præmonstratensis, & incipit esse Cistercien sis, & alius nouus homo, vt in simili habetur capit. *ferrum*. [e] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis anno introducto in priuatam vtilitatem professionem emittentis, & monasterij, inter communis poterant partes renunciare: & hoc, modo non essent de quatuor Mendicantium religionibus. nu. 7. nunc autem dicta renunciatio videtur per Concilium prohibita, vti respiciens ius publicum. nu. 10. adeo vt illi in nulla religione possit amplius renuntiari. nu. 9. & in hoc equiparata sunt religiones Mendicantes non Mendicantibus. num. 7. etiam quod simus in transeunte de vna religione ad aliam etiam laxiorem. nu. 2. & num. 5.*

3 *Lex generalis etiam posterior limitatur per specialem priorem.*

4 *Legi prohibenti ne persona contrahat, renunciari nequit, licet possit quando prohibitio non est directa in personas.*

6 *Legis verba etiam in materia stricta & odiosa ita interpretanda, ne ipsa frustretur.*

7 *Professio apud Mendicantes ante annum probationis emissa etsi iure communi ante Concilium Tridentinum non teneret, operabatur tamen, vt taliter professus teneretur aliquam ingredi religionem, nunc verò ex illa, apud quascumque emittatur, nulla talis oritur obligatio.*

8 *Bonorum renunciatio à nouitio vt facienda intra vltimos duos menses nouitiatus.*

CONSILIVM LXII.

AN FRANCISCANVS, si transferatur ad ordinem canonicorum regularium S. Augustini, possit renunciare anno probationis concesso per Concilium Tridentinum [f] eaque renunciatione per Superiorem admissa an ad professionem possit recipi intra annum.

1 Pro parte affirmante facit primò regula illa famosa iuris, quod iuri in fauorem suum introducto quilibet renunciare potest. [g]

2 Secundo, quod introductum in fauorem alicuius, in odium eius retorqueri non debet. [h]

Tertiò, quòd est casus expressus in cap. *ad Apostolicam*. [i] quod expressè habet, annum probationis inductum esse in fauorem tam monasterij, quàm illud intraturi, &

quod

a *De reg. mona. & c in nouo, id. q. 1.*

b *Capi. 15. de reg. sess. 25. c 16. q. 1. d 10. dist. e Ca. monasterium. 18. q. 1. & 2. cum vot. de offic. ordin. f Ca. cum singula. §. fin. de præben. lib. 6. g Clem. 1. de elect. h Arg. ex pro posuit. de concess. prebend. & ca. cuncta per mundum. 9. q. 3.*

a *Cum singula.*

b *Ca. licet de regul.*

c *Cum singula, in verbo canonice.*

d *D ca. 15. de reg.*

e *10. dist.*

f *Sess. 25. cap. 15. de reg.*

g *L. si quis in conscribendo. C. de pact. & cap. peratum. de offic. deleg.*

h *Ca. quod ob gratiam. de regu. iur. li. 6. & l. quod fauore. C. de legib.*

i *De regul.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod de consensu vtriusque partis illi fauori renunciari A
potest.

Quartò, quòd licet communiter teneatur malè fieri regulariter professionem ante finem anni nouitiatus: fallit tamen, cùm id fieret cum aliqua causa iusta, vt propter merita personæ, vel vtilitatem & decus religionis, secundum mentem omnium in d. cap. *ad Apostolicam*, quod efficaciter videtur id probare [a] ponderando illud, vt ponderat Panormitanus communiter receptus. At in casu proposito videtur interuenire causa huiusmodi, cùm nouitius sit Franciscanus, & expertus arctiorem regulam, quàm sit canonicorum regularium. [b]

3 Quintò, quòd nihil videtur obstare prædictum Concilium. [c] Tum quia non derogatur per illud prædicto ca. *ad Apostolicam*. Tum quia leges generales etiam posteriores limitantur per leges speciales etiam priores, [d] cuius exemplum quotidianum est in l. *sciendum*. [e] & auth. *offeratur*. [f] quarum ambarum glossæ communiter receptæ asserunt, authenticam illam generaliter loquentem, licet posterior sit, limitari per prædictam legem *sciendum*. licet prior sit: & in neutra earum de altera fit mentio. At prædictum Concilium [g] est lex generalis dictans generaliter professionem factam ante annum probationis expletum non valere, cap. autem *ad Apostolicam*. est lex specialis, habens valere illam factam de consensu vtriusque partis. Ergo illud debet per hoc limitari. B

4 Sexto, quod iurium correctio est vitanda, & concordia quærenda, [h] & tenendo partem hanc affirmatiuam vitatur correctio prædicti cap. *ad Apostolicam*.

Septimo, quod licet legi prohibenti, ne persona contrahat, non possit renunciari, potest tamen lege prohibente contrahi, non referendo verba ad personas contrahentium, vt docuit Barthol. [i] & per nullum verbum prædicti Concilij [k] prohibetur directè vllus profiteri, licet prohibeatur professio, & declaretur nulla, si fiat.

5 Quibus tamen non obstantibus contrarium videtur tenendū consulendo, & iudicando, licet forte disputando pars affirmans per fundamenta supradicta defendi posset. Primò quidem, quòd ibi parificantur professio ante decimum sextum annum facta, & facta ante finem anni probationis. At nemo audebit dicere, professionem ante decimum sextum annum de consensu nouitij factam valere. Ergo nec debemus dicere, professionem factam ante finem anni probationis de consensu nouitij valere: quoniam de parificatis idem debet iudicari. [l] D

Secundò, quòd mens & ratio sunt anima legis iuxta ca. fin. [m] adiuncto dicto Dini recepti per omnes [n] & vbique. *Nec debemus putare*, vt ait Hieronymus [o] *Euangelium esse in verbis Scripturarum, &c.* Quibus concordat Imperator in l. *non dubium*. [p] At mens & ratio, quæ mouerunt sacrum Concilium ad constituendum illud [q] videtur esse, ne illi anno renunciare possent nouitij. E

6 Tertio, quod verba legis ita interpretãda sunt, vt ipsa non frustretur, & otiosa reddatur, etiam in materia stricta, odiosa, & correctoria, iuxta cap. *in his*. [r] cap. *si ciuitas*. [s] quod habet interdictum latum contra ciuitatem, quod est odiosum & restringendum, ita esse interpretandum, vt ineludat eius superbia, ne suo frustretur effectu, quæ constat non esse partem ciuitatis. [t] Et glossa in capit. *quamquam*. [v] recepta per omnes, illum textum exorbitantem, & corrigentem ius antiquum, loquentem de testamento, extendit ad codicillos, qui sunt aliud, quam testamentum, [x] ne suo effectu frustretur. At interpretari prædictum Concilium [y] sic, vt limitetur per prædictum cap. *ad Apostolicam*. est illud frustrare: quia nihil, aut certè parum induceret nouī: nam etiam ante illud professio facta sine vtriusque partis consensu, scilicet monasterij, & nouitij, erat nulla. F

7 Quarto, quòd prædictum Concilū [z] exæquat in hoc religiones Mendicantes, & non Mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu. At professio facta apud Mendicantes de consensu vtriusque partis ante finem anni probationis est nulla, vel certè non facit verè religiosum; quia nulli speciali religioni obligat, sed tantum in genere religioni, per quod non fit verè religiosus, sed obnoxius, vt fiat religiosus, iuxta textum, glossam & communem, & veram opinionem. [a]

Quinto, quod ex contextu illius [b] colligitur mens Cõcilij fuisse ampliare illud cap. non solùm quod solùm habebat locum in Prædicatoribus, & Franciscanis, & postea fuit extensum per cap. *constitutionem*. quod post illud immediatè sequitur, ad Augustinianos, & Carmelitas. quod colligitur ex illa ampliatione nullitatis, *ad nullum effectum*: quasi diceret, esto quòd professio antea facta intra probationis annum de consensu vtriusque partis aliquando esset nulla quo ad faciendum professionem religiosum: habebat tamē aliquem effectum, scilicet quod faciebat professionem religiosum in genere, id est obligatum ad intrandum religionem. Et clarum est, quòd non poterat hoc verificari, nisi in religionibus Mendicantium, de quibus agunt prædicta duo capit. [c] Ergo mens Concilij fuit, æquare professiones omnes de consensu partium factas, professionibus factis in Mendicantium religionibus, cum hoc auctario, quòd essent nullæ quo ad omnes effectus, etiam ad effectum obligandi religioni professionem in genere.

8 Sexto, quod Concilium [d] expressè statuit, vt nulla renunciatio, aut obligatio nouitij, etiam cum iuramento facta, ante finem anni valeat, nisi cum Episcopi auctoritate, & intra duos menses postremos fiat, si renunciatio, & obligatio iurata de consensu nouitij facienda nulla est: ergo à fortiori professio, per quam alienatur persona, quę domina bonorum erat, de consensu nouitij, & etiam monasterij facta erit nulla, argumento cap. *cum in cunctis*, adiuncta glossa. [e] C

9 Septimo, quod licet prædictum Concilium [f] non dicēret expressè, non posse nouitium & monasterium renunciare prędicto anno sibi concesso, tacitè tamen id videtur facere geminando vniuersaliter toties prohibitionem, dū dicit, *In quacumque religione*. & iterum, *Tam virorum, quàm mulierum*. & rursus, *Non fiat*. & iterū, *Non admittatur*. & rursus, *Sit nulla*. & tandem, *Nullum effectum operetur*. Quam geminationem habere in se quoddam mysterium, & vim specialem, dicit glossa putata singularis & recepta: [g] pro qua est lex *balista*. [h] & congesta per Felinū [i] & quod præter hęc omnia idem Concilium [k] expressè statuit non valere renunciationem bonorum: quod constat esse minus, quàm renunciationem personæ, vt dictum est.

Octauo, quod prędictum sacrosanctum Concilium videtur voluisse principaliter obstare abusui, quo in grande præiudicium cùm animarum nouitiorū, & monasteriorū, tum totius Reipu. Christianæ iam ferè vbique & omnes priuatis affectibus aburebantur illo ca. *ad Apostolicam*. admittentes ad professionem viros, & fœminas, notos, & ignotos, sapientes, & ignaros, bene; & male moratos, ad importunas preces parentum, amicorum, heroum, regulorum, & nonnumquam Regum ipsorum. quæ obstatio sufficiens non poterat fieri, nisi prohiberetur renunciatio legis tam salubris.

10 Nono denique, quod nemo iuri publico renunciare potest [l] & experientia, quæ rerum est magistra, [m] docuit, sanctos Patres præfati Concilij, renunciationem prędicti anni, quæ tempore quo factum fuit dictum cap. *ad Apostolicam*. solùm videbatur præiudicare iuri priuato, tempore tamen Concilij & nostro clarè cœpisse præiudicare tantùm vel plus iuri publico, quàm priuato: nam iam passim in aliquibus religionibus, intra vnam, vel alteram hebdomadam cœperant fieri professiones, ad hoc vt profectū ad dignitates & beneficia promouerentur, & sic tierēt prius magistri, quàm discipuli, contra cap. *cum in magistrum assumi non debeat, qui non nouit esse discipulus*. [n] cum magno damno & dedecore publico ipsarum religionū, quæ sunt magna pars Reipubl. Christianæ, in qua ius publicum consistit, [o] & consequenter dici post Cõcilium vertisse huiusmodi professiones in vtilitatem publicam, cui nemo potest renunciare sine summi Principis auctoritate, quæ nisi ob magnam publicam vtilitatem non esset impertienda. Per quæ fundamenta proculdubio hæc pars negatiua videtur esse gratissima Christo D. N. qui nos omnes in sua prædicta religione seruet. Amen. Et quia per tacta in prædictis fundamentis facile respondeti potest obiectis, id gratia prolixitatis euitandæ non facimus. Salua, &c.

a *In verbo quodlibet.*

b *Arg. clem. eximi. de verb. signif. & ca. quod Dei timore. de sta. mon.*

c *Ca. 15.*

d *L. & posteriores. ff. de legib.*

e *ff. qui satisdare cog.*

f *C. de liti. contest.*

g *Ca. 15.*

h *Cap. cū expediat. de elect. li. 6. & l. 1. C. de inoffi. dotib.*

i *In le. si quis pro eo. nu. 9. ff. de fideiuss.*

k *Ca. 15.*

l *L. fi. ff. mād. & ca. licet ex quadam. de testib. cum similibus.*

m *De regul. iur. lib. 6.*

n *Ibidem.*

o *In c. Marcion. 1. q. 1.*

p *C. de legib.*

q *Ca. 15.*

r *De priuileg.*

s *De sentent. excom. lib. 6.*

t *Ca. Redulphus. vbi late traditur. de rescript.*

v *De iureiu. li. 6. in verb. testamen.*

x *Le. si idem. C. de codicil.*

y *Ca. 15.*

z *Ca. 15.*

a *Cæsar Flam. de reg. li. 6.*

b *Ca. 11.*

c *Ca. 11. & 12. cap. sanctam.*

d *Ca. 11. de reg. li. 6.*

e *De elect. in auth. nisi magis. C. de sacros. eccl.*

f *Ca. 11.*

g *Iurium. de iure ju. in verbis ea.*

h *ff. ad Trebel.*

i *Ca. fin. de consuet. in prin. Lucius 3.*

l *Cap. fi. de sponsal. impuberum. & in publicis. ff. de pact. cum similib. & in Ca. quamfit. de elect. li. 6.*

n *De elect. c. 1. 2. 3. in vnitis. ff. de iust. & iure.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Ordo Minorum Conuentualium laxior quidem est omnibus ordinibus Mendicantibus, sed non aliis non Mendicantibus.nn.1.*

2 *Religiosus professus de licentia sui Superioris transit ad strictiorē, immo & sine illa, modo sit petita, nec aliquo priuilegio prohibeatur item cum dicta licentia ad parem, num.2.ad laxiorem non nisi de licentia Papæ.nec licentia Generalis, aut Cardinalis Protectoris ordinis sufficit.nn.3.*

4 *Papa regularem petentem sibi concedi licentiam transeundi ad certum ordinem, remittendo ad Protectorem, si non facit aliam facultatem, nisi restrictam ad petitum ordinem.*

CONSILIVM LXIII.

REgularis ordinis Minorum Conuentualium petiit à Pontifice licentiam transeundi ad quemdam alium ordinem, qui eum recipiat, Pontifex remisit negotium ad Cardinalem Protectorem, Protector ad Generalem Minorum. Quæritur quid agendum.

Respondeo primò, præfatum Illustrissimum Cardinalē prudentissimè de more rem hanc cum Generali præfato Reuerendissimo communicasse, quo res prudentius & salubrius ageretur, & iure me desiderare, vt præfatus Reuerēdus frater expressisset, cuius ordinis sit professus, & quem alium ordinem, qui vult eum recipere, inuenerit.

1 Secūdo, quod quia verisimile est eum esse fratrem ordinis sancti Francisci Conuentualium, eo quod Illustrissimus Cardinalis sancti Sixti, ad quem remissus est à S.D.N. agit Protectorem eius, desideratur expressio ordinis alius, quem inuenit volentem eum recipere. Nam si est aliquis de Mendicantibus, certum est præfatum Reuerendissimū Generalem posse facere illi facultatem transeundi ad illū: quia iure communi laxior est ordo Minorum Conuentualium, quàm ordines aliorum Mendicantium: & præfatus Generalis potest facere ei facultatem transeundi ad strictiorem, immo etiam eodem iure communi ipsemet frater potest transire ad illum, petita, licet non obtenta licentia,[a] nisi particulari iure sit ei prohibitum.

2 Tertio, quòd si ordo, qui vult eum recipere, non est aliquis ordo de Mendicantibus, oportet scire an sit æquè strictus, ac est ordo præfatorum Conuentualium. Si enim est æquè strictus, poterit ei facere facultatem secundum glossam communiter receptam,[b] quam etiam nos in hoc sequimur in com.4.de reg.[c] quæ habet prælatum inferiorē Papa posse facere facultatem trāseundi ad ordinē parem.

3 Quartò, quòd si ordo, quem inuenit volentem eum recipere, est laxior eo, quem professus est, non poterit præfatus dominus Generalis facere illi facultatem transeundi ad illū auctoritate sua: quia id soli Papę reseruatur per præfatam glossam communiter receptam, sed neque Illustriss. Cardinalis: quia vt Protector ordinarius, non potest, quia est inferior Papa, neque vt delegatus, quia Papa non delegat ei expressè facultatem præbendi licentiam transeundi ad laxiorem: solum enim, vt in narratione casus proponitur, remittit eum ad eius Dominationem Illustrissimā vti Protectorem, qui *vt* talis est ordinarius inferior Papa, qualis non potest facere transeundi facultatem ad laxiorem per prædicta.

4 Quinto, quod S.D.N. non videtur quidquam delegare præfato domino Cardinali Illustrissimo, nisi quo ad facultatem transeundi ad ordinem iam inuētum: & ideo nō potest eius Dominatio illustrissima nec Reuerendissimus Generalis quidquam facere auctoritate suæ Sanctitatis, nisi quo ad illum ordinem: quia delegatio Papæ est stricti iuris.[d]

Aduerte, quia qua dicit auctor hic num.3. videntur limitanda in casu de quo supra consilio 56. & 57.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem, etiam vt in ea præsit, in secunda emittit professionem, sicq; desinit esse monachus prima, & efficitur monachus secundæ, in qua etiam dimissa prælatura remanet monachus.*

CONSILIVM LXIIII.

AN regularis trāslatus ad aliam religionem, vt sit in ea prælatus, & renuncians præfecturam suam, remaneat regularis posterioris, vel prioris religionis?

1 Respondeo, quòd remanet monachus posterioris. Tū quia translatus legitimè perdit omnia iura prioris.[a] Tum quia omnis Abbas est monachus illius monasterij, cuius est Abbas.[b] Tum quia, vt aliàs diximus omnis monachus translatus ad aliam religionem, vel monasterium, tacitè vel expressè eam profitetur: quia beneficia illius monasterij vel ordinis non possūnt conferri nisi monachis eius,[c] quò fit, vt nuper consultum fuerit, Franciscanos Conuentuales, quos sæc. Pius V. suis monasteriis priuauit in Hispania, quoque transierunt ad Franciscanos Obseruantes, & apud eos regulam notè S. Francisci absolutè professi fuerunt sponte, non potuisse retrocedere ad regulam suā pristinam, sicut poterant alij, qui nouè non fuerunt professi. Salua, &c.

a *Cap. si quis inter tribulatur. 21. qu. 2. & cap. ne pro eam libet. 16. q. 1.*
b *Cap. fin. de simonia.*
c *Cap. cum singula. §. fin. de præbend. li. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Mendicantium ordo ille est, cui vel ab eius fundatione, vel per cōstitutiones Apostolicas, vel à sede Apostolica confirmatas non licet nec in particulari, nec in communi habere proprium: à quo si quis ad non Mendicantes transeat, efficitur inhabilis ad beneficia & officia religionis.*

1 *Translatio ad laxiorem cùm sit contra sacrum Concilium Tridentinum vt sit legitima, videtur egere Pontificis derogatione.*

CONSILIVM LXV.

ANN. translatus ab ordine de Mercede in non Mendicantem incidat in Clementinam 1.[d]

1 Respondeo, quæstionem hanc esse satis grandem. Sed sequutus Cardinalē, & mentem eius,[e] respondeo quod non, si à principio fundationis ordinis nō fuit ita creatus, vt esset vnus de Mendicantibus: ita quod non possint fratres illius ordinis in communi, nec in particulari proprium habere: vel nisi per constitutiones Papales, vel à Papa confirmatas astrictus fuerit prædictus ordo de Mercede ad prædictam paupertatem: in quibus duobus casibus diceretur esse ordinis Mendicantis, & religiosus prædicto modo translatus incurreret inhabilitatem Clemētinę prædictæ.[f] Cui consequens est posse prædictum translatū tenere beneficia ordinis, ad quem transiuit, nisi in prædictis duobus casibus: quia prædicta Clementina nō infligit pœnam, nisi Mendicantibus translatis. Sed, vt translatio censeatur legitima, videtur necessarium vt Papa deroget Conc. Trid. prohibenti translationem ad regulam laxiorem.[g] Salua, &c.

Aduerte, quia hoc dictum videtur limitandum, ex mēte auctoris, in casu de quo sup. Consil. 56. & 57.

d *De reg.*
e *In d. clem. 1. §. 3.*
f *De regul.*
g *Cap. 10. de regul. li. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Licentia transeundi ad laxiorem est contra ius commune, & sacrum Concilium, secus ad strictiorem.*

2 *Translatus iustè ab vna religione, modo non sit quatuor Mendicantibus, non efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam transfertur.*

CONSILIVM LXVI.

AN religiosus B. Mariæ de Mercede, obtinens facultatem à Papa transeundi ad alteriam religionem, posset obtinere beneficia religionis, ad quam transierit, & an sit contra ius commune, vel Concilium Tridentinum.

1 Respondeo primò, non esse ostensam nobis facultatē ipsam transeundi, & ita non posse nos de illa non perspecta satis rectè respondere.[h]

Secundo, quod si facultas fuit facta ad transeundum ad strictiorem, non est contra ius, per cap. *dicet*,[i] si autem facta est ad transeundum ad laxiorem, est contra ius commune, & contra Concilium Tridentinum.[k]

2 Tertiò, quod Dominus consulens non incurret inhabilitatem obtinendi beneficia religionis, ad quam transierit, positam in Clementina,[l] si facultas se extendit ad trāseundum ad religionem non Mendicantiū: quia ordo prædictus S. Mariæ de Mercede non est de quatuor Mendicantibus, de quibus loquitur prædicta Clementina 1. vt præ aliis rectè definit Ioannes Imolensis,[m] & sentiunt alij, & ea ratione firma probatur, quod Clementina illa est pœnalis, & loquitur de Mendicante transeunte: &

h *L. similiter. ff. de legibus.*
i *De regula.*
k *Sess. 25. ca. 19. de regula.*
l *1. de regu.*
m *Ibidem.*

a *Cap. licet. de reg.*
b *In cap. cum singula. §. fi. verbo canonice. de præb. li. 6.*
c *Super c. statuimus. 19. q. 3. nu. 10.*
d *Capi. P. & G. de off. deleg.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ideo non debet extendi ad alium non Mendicantem. [a] Salua,&c.

a Cap. pœna. de pœnit. dist. 1. & ei à nobis late adnotatis.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentis relationi circa ea quæ dependent ex iuris prudentia, vel intelligentia rescriptorum, non est facilè credendum, nec respondendum eius interrogationi nu. 3.*
2 *Translatus à Mendicantibus ad canonicos regulares non Mendicantes si sit clericus, potest tam in Ecclesia numerata, quam nõ numerata dicti ordinis eligi in canonicum.*
4 *Regularis in Mendicanti professus, cui cõcessa est facultas vt trãseat ad non Mendicantes, non potest apud canonicos regulares admitti ad habitum, vel professionem, nisi per alto anno probationis.*

CONSILIVM LXVII.

N. Olim ordinis fratrum Minorum de Obseruãtia fuit dispensatus vt posset transferri ad ordinem canonicorum regularium S. Augustini: & supponitur in breui nõ esse illam clausulam in similibus breuibus solitam apponi, *Sine spe tamen beneficiorum*, & derogatum fuisse Clem. *vt professores* [b] &c fingimus etiam in breui esse illas clausulas solitas, scilicet, *Vt posiu gaudere omnibus priuilegiis, indultis, immunitatibus, quibus aly non translati gaudent.*

b De regul.

Quæritur, an iste talis posit recipi in canonicum tam in Ecclesia numerata, quam non numerata canonicorum regularium, & posit prouideri de canonicatu & præbenda & dignitate ordinis canonicorum regularium sine aliâ dispensatione, & si posit admitti ad susceptionem habitus, & ad emissionem professionis, absque eo quod eligatur in canonicum, seu conferatur ei canonicatus. Quæritur etiam, an talis posit renũciare anno probationis inducto per Concilium Tridentinum pro quo est considerandum quod d. N. eam fecit probationem in dicto primo ordine, & dictum Concilium videtur loqui in sæculari, qui numquam fecit professionem in aliquo ordine.

1 Ad has quæstiones responsurus dico primo, quòd non potest satis categoricè responderi non viso prædictæ dispensationis tenore: quia iurisperitus multo plura potest ex eo toto perpenso elicere, & colligere, quam consulẽs, vel alius iurium ignarus: & ita non potest esse certa relatio facta ab huiusmodi consulente, nec consequenter certum responsum dari à consulto. [c]

c L. vt restitutum, C. de trãsact. & l. precibus. C. de impub. & aliis substitu. d De reg.

Secundo, quod non video qua ratione derogetur Clementinæ 1. [d] nisi apponatur clausula, *Quod habere possit beneficia, vel officia ordinis, ad quem transfertur*: per cuius appositionem & tenorem daretur magna lux ad respondendũ quæsitis. & in hoc argumento videtur insinuari, quòd non sit posita: ex quo videtur resultare contradictio aliqua tacita.

2 Tertio, quod ad primam quæstionem responderi posse videtur affirmatiuè, præsupposito quod prædictus N. esset iam clericus: quia canonicatus regularis præsupponit clericatum, vt colligitur ex D. Thoma. [e]

e 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.

3 Quarto, quod ad secundam, & tertiam quæstionem nõ audeo respondere non viso tenore dispensationis.

4 Sexto ad quartam respõdeo, quod multa possent afferri pro parte affirmatiua etiam vltra rationem coloratam, quæ affertur in propositione ipsius: sed veriorem arbitror partem negatiuam. Tum quia textus Concilij, [f] generaliter nullo excepto decernit, ne professio fiat ante annũ probationis completũ: & vbi lex non distinguit, nec nos ipsius distinguere debemus textus. [g] Tum quia annus probationis non solùm datur in fauorem professuri, vt experiatur id, quod professurus est, sed etiam in fauorem eorum qui professionem suscipere debent, vt experiantur mores suscepti, an conueniant suæ congregationi. [h] Et ita licet frater Minor, qui expertus est regulam Minorum, & eam est professus, satis videri posit expertus regulam canonicorũ regularium, & sic ex parte illius cessare videatur necessitas eam probandi, non tamen ob hoc tollitur monasterio & congregationi necessitas probandi mores illius, qui longè melius cognoscuntur tractu annali, quàm menstruo, vel semestri, aut alio minori, vt palam est.

f Capi. 15. de regul. sess. 25.
g Cap. si Romanorũ. 19. dist. & l. de pretio. ff. de publi. in rem act.
h Cap. ad Apostolicam. de reg.

SVMMARIVM.

1 *Translato potest nedum Pontifex, sed & suus superior iustè concedere licentiam, vt stet extra monasterium, modò subsit iusta causa, aliàs non.*
1 *Causa quæ sit iusta, vt superior regulari faciat licentiam standi extra claustrum, est arbitraria & multiplex, vt est vtilitas directa vel indirecta proueniens proprio monasterio, vel ordini docendi, vel discendi literas conuenientes monacho, vtilitas vniuersalis Ecclesiæ, vel reip. ex quibus potest diiudicari, an idem sit de illo, qui alienæ inseruit parochiali, nu. 2. & 3. ac si dubium sit, an sit iusta, proderit Papæ declaratoria, vel licentia, nu. 3.*
3 *Extra monasterium de licentia Superioris manens non potest citra mendacium dicere se degere in monasterio.*

CONSILIVM LXVIII.

N. Translatus iustè ex ordine strictiore ad laxiorem, de licentia Superioris monasterij, ad quod fuit trãslatus, seruiuit beneficio curato sito in loco distanti à monasterio per 100. milliaria. Quæritur primo, an id ei liceat.

Secundo, an indigeat licentia Papæ, sitque immunis à peccato, ei dicendo se manere in monasterio.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo primò, mònachum non posse manere extra monasterium, nisi de licẽtia Superioris iusta de causa facta, vt nos clarius aliis tradimus in comm. 2. de regu. [a] per cap. *monachi*, [b] & quod iusta causa est vtilitas directa, vel indirecta proueniens monasterio ex illa absentia, vt probant prædicta cap. studium item discendi vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ similes, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicẽtur iustæ, vt nos ibidem extendimus, vbi etiam dicimus etiam Papam non posse dare hanc licẽtiam sine iusta causa, & cùm ea sic etiam inferiorem.

a Super. nu. dicatur. 12. q. 1. nu. 40.
b 1. & 2. 18. q. 1.

2 Secundo, quòd punctus quæstionis huius consistit in decernendo, an Dominus consulens iusta de causa absit à monasterio, vt præfato beneficio curato deseruiat: quod coniiciendum est ex vtilitate, quæ directè, vel indirectè prouenit monasterio, & ordini, cuius est ipse, vel etiam ex vtilitate, quæ proueniret Ecclesiæ vniuersali, vel reipublicæ, quod ex solis contentis in casu proposito non potest coniici.

Tertiò, quòd tutus est, si ex iusta causa absit de licentia Superioris, alioquin minimè, etiam de licentia Papæ.

3 AD SECVNDAM respondetur primò, quòd D. consulens, vt insinuatum est, non indiget licentia Papæ, si iusta de causa abest, nec sufficit illa ei, si huiusmodi causa deest, nec licet ei narrare Papæ se manere in monasterio, si extra illud manet: quia nemini licet dicere falsum, etiam si aliquando liceat tacere verum, [c] & mẽdax precator debet carere impetratis. [d]

c Cap. nu. 21. 22. d De 2. Clem. prout. sup. ra. ass. 3 sup. sua. ver. sicp.

Secundò, quòd vtilius esset D. consulenti petere à sua Sanctitate, vt declaret, quòd prædictum seruitium, quod facit beneficio curato, est iusta causa, vt inferior faciat ei facultatem manendi extra monasterium, aut certè petat à sua Sanctitate, vt ei faciat, si & quatenus opus est, facultatem seruiendi beneficio præfato de licentia sui superioris, cum qua iam illi seruit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

3 *Licentia concessa monacho standi extra claustrum non iustificatur ex eo, quod Superiori ita videatur, nisi subsit iusta causa se extendens ad totum tempus, pro quo conceditur, num. 2. Nec in hoc differt an is cui conceditur sit translatus, vel proprius illius monasterij filius professus, nu. 1. & 2.*

CONSILIVM LXIX.

AN superior ordinis, ad quem cum iusta licentia transit regularis alius ordinis, potest & qualem licentiã dare illi ad manendum extra monasterium?

e Super. dicatur. 19. q. 1. nu. 2. & 3. num. 12.

Respõdeo, quòd nemo, quod sciam, tractauit hãc quæstionem ita vtiliter & clarè, ac nos in com. 4. de reg. [e]

1 Secundò, quòd ex resolutione illarum colligitur eiusmodi superiorem tantam & talẽ de causa posse dare huiusmodi translato licentiam manendi extra monasterium, quantam & qua de causa potest dare regulari originario suo, & vernaculo, & è contrario.

2 Tertiò, quòd nec translato, nec originario vernaculo

potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

poteſt dare licentiam manendi extra monaſterium ſine iuſta cauſa,& cum ea ſic vtrique, & cõſequenter quòd neutri poteſt facere poteſtatem manendi extra monaſterium, niſi tantùm, quantùm iuſta cauſa requirit & ſinalet, & ad illicitum nullus eſt conſequens, quod neutri poteſt dari ad libitum ſuum, & eo quòd ſibi abſque iuſta ratione benè videatur: per quod categoricè ac formaliter propoſitę quęſtioni reſponderur.

SVMMARIVM.

1 Extra clauſtrum ſtando regularis peccat,& nu.9.niſi adſit licentia à Superiore ſiue mediato ſiue immediato, ſaltem tacita & generali,nu.4.iuſta de cauſa eius arbitrio conceſſa.nu.8.

1 Habitum regularem dimittere ſine peccato non poteſt monachus, nec etiam occultare:fallit, ſi ſubſit cauſa,præſertim de licentia Superioris.nu.5.& 10.

2 Licentiam dimittendi habitum vel ſtandi extra clauſtrum concedens Superior peccat ſicut exiens, & dimittens.& 3.

5 Clericus ex cauſa poteſt tonſuram dimittere, & habitum tranſformare.

6 Sanitatis recuperandæ cauſa poteſt nedum monachis etiam Carthuſianis, ſed & monialibus concedere Superior, vt ad tempus ſtent extra monaſterium,immo peccaret id non concedendo ei, qui in clauſtro non poſſet ſeruari.nu.7.& 8.

7 Iuratus non exire certum locum, non tenetur illud in præiudicium ſalutis corporalis,vel ſpiritualis ſeruare.

CONSILIVM LXX.

PRæfectus cuiuſdam monaſterij,expertus quòd quidam ſuus monachus contagioſo morbo laborans nõ poterat ſatis commodè medicari intra monaſterium,conſulente,monente, promittenteq; medico eruditiſsimo valdèq; pio,quòd ope diuina ſanaret eum intra paucos dies,ſi mitteretur ad domum ſuam,in qua poſſet manere ſecretò, decreuit cum ſuis tribus conſiliariis mittere illum in prædictam domum noctu ſecreto mutata veſte,velataque facie, ita quod à nemine poſſet in via cognoſci,ea lege,vt maneret in domo incluſus durante medicatione, & mox rediret eo modo,quo abiit in monaſterium,vbi more ſolito inſeruiret:qui gratia Deo,intra pauciſsimos dies ſanatus rediit, & vt antea ſolebat ſeruit.

Quæritur,an præfatus præfectus,& conſiliarij eius, dãdo præfatam licentiã prædicto modo,peccauerint, necne, & puniri debeant,necne.

a Ca.placuit 1.& 2.& ca. quanachi. 16. q.1.
b Cap.præterea.20.qu.3. & c.2.ne cleric. vel mon. li.6.
c Ca.1.ad Roma. cap.1.de eſſ.deleg.
d L.ſancim. C.de pœn. & c.quæſiuit. de die quæ fiunt à maior.
e Capi. 19.de regul. ſeſſ.25.
f Super c.ſtatuimus.19.q. 3.à num.54.
g Com.2.ſuper c. non dicatis. nu. 08. h 1.& 2.16. q.2.

1 Pro parte affirmante, nempe quod peccauerint, facit primò,quod monachus peccat exeũdo è clauſtro, [a] & etiã relinquendo habitum, [b] & conſequenter in caſu propoſito bis peccauit præfatus monachus,ſcilicet exeundo,& relinquendo habitum.At qui cõſentit in peccatum peccat, [c] ergo præfatus præfectus, & ſui conſiliarij non ſolùm ſemel,ſed etiam bis peccaſſe videntur, cum duplici peccato conſenſerint,& conſequenter puniri debent. [d]

2 Secundo facit c Conc. Trid. quatenus ſignificat religioſum nulla de cauſa debere relinquere habitum, immò nec occultare.

Tertiò,quòd in regula ordinis, cuius eſt præfatum monaſterium,expreſsè haberur non licere fratribus dimittere habitum,niſi cauſa mutationis,mundationis,reparationis, vel alicuius euidentis infirmitatis,ſuper hoc tamen primitus onerata medici conſcientia.

His tamen non obſtantibus,videtur cõtrarium eſſe tenendũ,nẽpe quod prædictus prefect[us] & cõſiliarij eius nec peccauerut,nec puniri debẽt,immo benè meriti ſunt corã Deo & hominibus. Tum quia licitum eſt monacho exire de clauſtro de licentia ſui prælati iuſta de cauſa data, vt probamus in com.4.de reg. [f] in hæc verba, *Omnis regularis quamlibet ſimplex poteſt iuſte exire de licentia ſuperioris non ſolùm Generalis & Prouincialis,ſed etiam inferioris immediati,non tamen expreſſa,ſed etiã tacita, & non tantùm ſpecialiter & in individuo, ſed etiam generaliter data,modò ex detur iuſta de cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis.* hæc ibi,quæ latè probo & declaro ibidẽ:& non ſolùm poteſt exire, ſed etiam manere aliquo tempore, vt probo & declaro in eodem tractatu de reg.[g] per cap. *monachi,* [h] & quædam alia.

5 Tum quia monachus iuſtè poteſt relinquere habitum iuſta de cauſa,præſertim de licentia ſuperioris, [a] vt & clericus ſuum habitum & tonſuram clericalem, vt dixit gloſſa notabilis & recepta, [b] in hæc verba: *Habitum ſemel ſuſceptum non debet dimittere niſi ex iuſta cauſa, iuxta eodem cap. clerici.vnde cum quidam reprehenderetur à Papa,reſpondit, Tutum,vt peterem laici ſub imagine Romam,Ecce fuit,vt ſinerem luxuriare comam.*& rex.expreſſus cap.penul. [c] habet poſſe, quem cauſa timoris transformare habitum:ex quo gloſ. [d] colligit eum qui iuſta de cauſa dimittit habitum non eſſe apoſtatam.

6 Tum quia infirmitas, præſertim contagioſa, eſt iuſta cauſa dandi licentiam monacho vt exeat monaſterium, & maneat extra illud in loco conuenienti ad ſanandum, vt probatur c. 1. [e] quatenus etiam monialibus facit facultatẽ exeundi monaſterium ob infirmitatem contagioſam. & Concil.Tridentinum, [f] facit facultatem exeundi monialibus ex quacumque cauſa,quæ videbitur iuſta Epiſcopo:& receptum eſt non poſſe moniales exire monaſteria de tam leui cauſa,ac monachi etiam Carthuſiani.

7 Tum quia etiã qui iurauit manere in aliquo loco, poteſt iuſtè ab illo exire,ſi ſalus corporalis eius id exigat, iuxta gloſſam memorabilem,& receptam. [g] Tum quia dicti præfectus & conciliarij peccaſſent,ſi præfata de cauſa non feciſſent præfato monacho facultatem exeundi & manendi ſecreto ad ſanitatem recuperandam, ex mente Gratiani, [h] afferentis prohiberi quem ſeruare ſuã mentem,cuius obſeruantia ſpiritualis vel corporalis ſalutis recuperationem impediret:quæ videtur eſſe deciſio ſpecifica pro caſu noſtro,in quo experientia monſtrabat ſalutẽ præfati monachi non poſſe reparari iudicio medici intra monaſteriũ, intra quod non poterat adhiberi præſentia medici, & neceſſaria viſitatio,& medicatio tanti morbi.

8 Tum quia iure non eſt determinatum, quæ cauſa ſit iuſta ad exeundum & manendum extra monaſterium, vel relinquendum habitum, & ita relinquitur arbitrio boni viri determinandum, [i] & in ſpecie de cauſa iuſta exeundi tradidimus nos in d.cap.*non dicatis,* [k] & ſatis in dicto c. *ſtatuimus.* [l] At in caſu noſtro mendicatio præfati morbi contagioſi,& ferè incurabilis viſa fuit non ſolùm arbitrio boni viri,ſed etiam ſuorum Superiorum iuſta, & adeo quidẽ rectè & piè mea ſententia, vt debuiſſent iudicari mali & prudentes viri,ſi contra iudicaſſent, ob multa, quæ gratia breuitatis non explico.

9 Non obſtant oppoſita. Ad primum enim reſpondetur concedendo non licere monacho exire à monaſterio, nec relinquere habitum temerè,& ſine cauſa, & ſine licentia prælati:negando tamen,quòd in noſtro caſu ita factũ fuerit,cùm interceſſerit non ſolùm licentia prælati ſolius,ſed etiam conſiliariorum,& interuenerit iuſtiſsima cauſa, vt ſupra probatum eſt.

10 Ad ſecundum reſpondetur, quod illud cap. agit de dimiſsione habitus facta ſine licentia Prælati, & ad finem numquam reſumendi illum cum propoſito procurandi,vt profeſsio declaretur nulla. Nos autem agimus de exitu & dimiſsione habitus ad modicum tempus de licentia Superioris iuſta de cauſa data.

Ad tertium reſpondetur primo,quod loquitur de dimiſsione habitus auctoritate propria facta,quæ nõ poteſt fieri extra caſus expreſſos in illa clauſula. Nos autem loquimur de dimiſsione Superioris auctoritate cum cauſa facta. Secundò reſpondetur,quod in illa clauſula videtur eſſe caſus pro noſtra parte,quatenus habet poſſe dimitti habitum cauſa infirmitatis de conſilio medici: nam in caſu noſtro medicus valdè eruditus & pius conſulit, vt exiret eo modo quo exiuit,monendo, quod ſi non exiret, nõ ſanaretur,& ſi exiret,ſic intra paucos dies:quod& factũ fuit.

Aduertendum,pro eo quòd de monialibus dicitur nu. 6.vltra ſacrum Concilium adeſſe bullam Pij V. qua cauſas exeundi ad certos inibi expreſſas reſtrinxit ſeruatq; ſacram Congregationem cenſuiſſe vltra illas cauſas non dari extenſionem, ſed recurrendum pro licentia ad Sedem Apoſtolicam. Vide item infra de ſtatu monach. conſilio 5.

a Cap. Dens qui. de vita & honeſt.
b Cap.ſi quis ex clericis.de vita & hon.
c Eodem tit.
d Verbo, timoris.
e De ſtatu rego.ſ.6.
f In præfato titulo de reg. ca.2.
g Co ſi vero. de immunit.
h §. fin. ver. quo.qua. 22. 5.4.
i L.1.ff.de iure deliber.ca. de cauſis. de eſſ deleg.
k Nu.08.
l Nu.54.

SVMMARIVM.

1 Religioſo,vt ob neceſsitatem parentum ſtet extra monaſteriũ, dat licentiam Papa,immo & Generalis,& Prouincialis,nu 2.vt autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam dimittat habitum non debet concedi, nisi quando eo retento non potest dictæ necessitati subuenire. nu.3. An autem ad hanc reuocatur, quando Superiores nolunt consentire, vt stet extra claustrum, nisi dimisso habitu non est ita certum.

4 Regulari si etiam sine iusta causa Pontifex beneficium seculare confert ex certa scientia, tenet collatio, iustius autem illud in commendam concederet ei, cui ob iustam causam fecisset facultatem in habitu seculari ad tempus extra monasterium manendi.

CONSILIVM LXXI.

QVidam religiosus prædicator, & doctus, quadraginta annorum, matrem habens, quæ quondam fuit ditissima, nunc pauperrima cum aliis multis, absque verbo Dei, & missa, non potest eam sustentare, nec est qui calleat linguam eius regionis ad prædicandum. Quæritur, an bona conscientia possit petere dispensationem, vt ibi maneat, & doceat in habitu tantùm clericali: nam id si fiat, non deerit quidam Episcopus, qui motus misericordia ei promittit quædam beneficia.

1 Respondeo primò, quod prædictus Dominus consulēs iustam habet causam, ob quam Papa possit facere ipsi facultatem manendi extra monasterium in d. regione. Primo, ob necessitatem, quam mater sua olim multum diues, & nunc valde pauper patitur, argumento ca. *consideranda*,[a] vbi Ambrosius plurimum commēdat opitulationem, quæ fit nobili, & seni, præsertim ei, qui diuitias sine culpa perdidit, qualis est mater eius prædicta. Secundo ob vtilitatē magnā, quam faceret vita, & verbo, prędicando illis lingua sibi nota: ob quam secundam causam non solùm est ipse licentia donandus, sed etiam rogandus, vt velit id facere, argumento c. *inter cætera*,[b] ibi, *Pabulū verbi Dei, populo Christiano quàm maximè necessarium: quia sicut corpus materiali cibo, ita anima spirituali nutritur.*

Secundò, quòd tenētia est D. Thomę communiter recepta,[c] quòd religiosus ob necessitatem patris, vel matris iustè potest exire monasterium de licētia Superiorum, ad subueniendum ei, si potest id facere: quam licentiam non solùm Papam, sed etiam Generalem, vel Prouincialem suū dare posse, etiam nos nuper scripsimus in com.3. de reg. declarando cap. *nullam*,[d] & antea in Man.conf.[e]

3 Tertiò, quòd, vt,[f] diximus, præfata licentia non est dāda deposcenti ad manendum relicto habitu, sed tātùm eo retento, nisi quando præfata subuentio fieri non potest eo retento. An autem iustè dici posset non posse fieri subuentionem sine dimissione habitus, eo quòd prælati ordinis nolunt consentire, vt illa fiat retento habitu, quæstio noua videtur, & digna decisione.

4 Quartò, quòd, vt certum est, Papam posse iustè cōferre beneficium simplex religioso iusta de causa, immo quòd collatio facta sine illa, licet esset iniusta, teneret,[g] cùm id iure humano, cui Papa nō sub est, saltem quo ad vim coactiuam, sit prohibitum, ita non est etiam incertum, S.D.N. difficilè id facturum, nisi S. Sanctitas sibi persuaserit, iustū esse facere consulenti facultatem manendi, & prædicandi in locis prædictis prædicatoribus suæ linguæ destitutis, relicto habitu ordinis cum habito clericali. Si enim hoc sibi persuaserit, satis poterit flectere animum ad conferendum beneficium clericale clericaliter viuenti, saltem in commendam, donec necessitas subueniendi duraret.

a 80. dist.

b De officio ordinar.

c In 2.2. qu. 101. art. 4.

d 18. q. 2. nu. 48.

e Ca. 14. nu. 14.

f In d. num. 48.

g Arg. 1. cuncta per mundū. 9. qu. 3. c. propositū. de concess. præb.

SVMMARIVM.

1 Regulari, vt stet extra monasterium retento habitu, ad subueniēdum matru & sororu grandi necessitati, etiam si non sit extrema, & superueniret post professionē, licētiam dat Generalis, & Prouincialis: at vt dimittat habitum, solus Pontifex concedere potest, nu. 2 & hoc ex iusta causa, quæ iudicis arbitrio relinquitur, potestq; ex multis simul collectis deduci nu. 3.

4 Congregatio Concilij Tridentini non habet facultatem dandi licentiam manendi extra monasterium, & quatenus haberet, nō tamen censeretur posse concedere, vt maneat dimisso habitu.

CONSILIVM LXXII.

N. Regularis habens matrem & sororē nubilem paupertimas, impetrauit à suo Prouinciali licentiam manendi extra monasterium habitu relicto, vt eisdem opitulari posset, & sic in habitu clericali aliquot annos transegit: nunc ad obtinendum confirmationem, vel nouā prouisionem prædictæ gratiæ venit ad Vrbem, super qua in sacra Concilij Tridentini Congregatione supplicationē porrexit. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur primò, præfatum Dominum consulentē iustam habuisse causam, ob quā situs Prouincialis potuisset ei dare licētiam manendi extra claustrum ad subueniēdum matri & sorori pauperibus: quia, vt post vtrumque Thomam,[a] diximus in nostro Man. consil.[b] & in com.3. de reg.[c] & sequenti, necessitas nō solùm extrema, sed grādis, non solùm præcedens, sed etiam superueniens parētibus filiorum religiosorum, etiam post professionem eorū, est iusta causa, vt superiores possint dare ipsis licentiam manendi extra monasterium causa eis subueniendi.

2 Secundo, quod præfatus Prouincialis peccauit, faciendo præfato consulenti facultatem manendi extra monasterium absque habitu regulari: quia solus Papa potest illam facere, vt diximus in præfato cap. *nullam*,[d] & probatur in cap.2.[e] & satis in cap. *sanctimonialis*,[f] & cap. *clerici*,[g] quatenus habet, religiosum etiam factum Episcopum debere sui ordinis habitum gestare.

Tertiò, quòd, quia ægrè ad difficulter dispensat Papa, vt religiosus maneat ob hanc causam foris absque habitu regulari, & Prælati inferiores ægrè sustinent, & patiuntur, vt huiusmodi religiosi remaneant foris habitu retento, frequenter aliqui religiosi non fruuntur præfata facultate, qua vt frui possint, quid facere debeant, admonuimus vbi supra.[h]

3 Quartò, quòd omnes causæ, quas Dominus consulens allegat pro iusta causa faciendi sibi facultatem manendi extra monasterium, videntur efficere vnam sufficiētem ad illam concedendam. Tum quia prædicta vtriusque Tho. opinio videtur communiter recepta. Tum quia, quando aliquid in genere determinatur, eius specificatio relinquitur arbitrio iudicis,[i] & prædictæ omnes causæ videntur arbitrio boni & prudentis iudicis efficere vnam iustā causam prætatæ facultatis consequendæ.

4 Quintò, quòd Illustrissima Illustrissimorū Cōgregatio declarationi dubiorum Concilij Tridentini deputata habeat facultatem dispensandi in hoc casu, nullo iure cōmuni probari videtur, nec iure particulari, quòd ego sciā, cùm aliud sit dubia Cōcilij declarare, aliud cōtra Concilia & canones dispensare, & à separatis nō fit illatio.[k] Quin etiam arbitror præfatam Excellentissimam Congregationem non posse ob prædictam causam concedere facultatem manendi foris absque habitu regulari, etiamsi haberet potestatem faciendi facultatem ob prædictam causam manendi foris, vt habent Generales, & Prouinciales ordinum suorum. Salua. &c.

a In 2.2. qu. 101. art. 4.

b Ca. 14. nu. 14.

c Super eadem. 18. qu. 2. num. 48.

d Nu. 48.

e Ne clerici vel monachi. li. 6.

f 23. dist. g. 2. de vsu & bono. ci.

h Nu. 49.

i L. 1. ff. de re dubia. & cunctis. de fide. decret. vbi Bart. &c.

k Ca. si ex decretis. & decim.

SVMMARIVM.

1 Regularem etsi Prælatus possit ob delicta per suam diffinitiuam sententiam habitu spoliatum ita ab ordine eiicere, vt possit sub Episcopo in habitu clericali viuere, hoc tamen per suam dispensationem, etiam ob infirmitatis, vel parentum paupertatu causam, concedere non potest.

2 Regulari, vt propter infirmitatem, vel parentum paupertatem extra claustrum, retento tamen habitu, & obedientia regulari, stet, concedere potest eius Prælatus.

CONSILIVM LXXIII.

QVæritur, vtrum qui propter ægritudinem impetrauit licentiam à Priore Generali ordinis sancti Augustini manendi extra claustra vnà cùm absolutione à voto, possit in habitu clericali decenti sub obedientia ordinarij Missas, & alia diuina celebrare, & de bonis licitè acquirendis disponere.

1 Respondeo quòd non. Tum quia nullus inferior Papa potest facere facultatem religioso, vt dimittat suum habitum, & dimisso illo assumat clericalem, vel alium, & viuat sub obedientia ordinarij. Tum quia nullus Prælatus inferior Papa potest absoluere religiosum ab obedientia sui ordinis, nisi declarando per suam sententiam eum nō esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

professum,vel priuādo per eam propter sua delicta, & eiiciendo eum ab ordine.

4 Tum quia propter ægritudinem quamlibet incurabilem superuenientem monacho post professionem nō debet eiici monachus ab ordine,& obedientia eius,sed debet eum curare suis impensis, & quàm optimo modo dispensare posset cum eo id volente, vt retento habitu maneret in aliquo loco honesto, sub obedientia tamen ordinis, vt succurratur ei impensis cognatorum suorum,vel aliorum, qui vellent eius curationi subuenire,& eius infirmitati opem ferre. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Clausura regularibus indicta est solo iure humano, potestq; Prælatus facere licentiam suo subdito,vt retento habitu extra monasterium,sub obedientia tamen regulari moretur, & hoc nedum ex causa subueniendi parentibus.nu.2. sed vt stet obses pro monasterio, vel inseruiat Episcopo pro Vicario & cubiculario. nu.3.& pro quacumque alia legitima causa, donec ea subsist. nume.4.& 5.*

3 *Regularis potest dari obses pro monasterio.*

CONSILIVM LXXIIII.

FRater quidam S.Francisci regularis Obseruantiæ professus,cum esset inquietus, & insolens, facerétque aliqua crimina,& delicta, propter quę fuit à Superioribꝰ suis incarceratus,& detentus,qui cum de ipso carcere euasisset, & ita apostata per aliquod tempus extitisset, Romā venit, ac per S. Inquisitionis officium incarceratus propter aliqua delicta,& tandem conuictus, fuit ad triremes cōdemnatus: & cum in ipsis existeret, à Turcis captiuus ductus fuit,vbi pessimam captiuitatē per annos nouem sustinuit: de qua exiens,cùm nollet ad religionem redire, iterū per dictum officium S.Inquisitionis in ciuitate Valentina fuit incarceratus, & postremo ad triremes per aliquot annos condemnatus.quibus transactis,pœnitentiāque completa, in libertatem deuenit:consulēnsque sibi quo modo magis Deo placere posset,timensque fratrum consortium,& cōmunicationem,ne aliquando aliquis ob prędictas incarcerationes & condemnationes ipsum improperaret, aut cōtumeliis afficeret, cùm sit nobilis genere, cupit vitam & statum sibi assignari, vt melius securiúsque sublata occasione Deo inseruire possit. Quapropter desiderat sibi licentiam & facultatem impartiri, vt eodem habitu retento possit vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hospitali,vel Ecclesia,præstita per eum obediētia loci, vbi fuerit,ordinario, siue Reuerendiss. suo tantummodo Generali.Quæritur, vtrum attentis supradictis possit in conscientia prædictus Reuerendissimus Generalis prædictam licentiam & facultatem concedere. Additur præterea in facto, prædictum consulentem esse genere valdè illustrissimo, & ingenio valdè iracundo, & ad retaleandum propenso, manúque promptum: & quia verisimile est, multos fratres in multis locis multorum conuentuum, eidem, si moretur in eis, frequenter apostasiam prædictam cum damnationis remigio, & infamia seruitutis prædictæ exprobraturos,& quod ipse eiusmodi opprobria non æquo animo laturus,sed per se,aut per cognatos & amicos retaleaturus, & excitaturus noua scandala, & tumultus,ob quæ denuo opportebit eum damnari, & cum opprobrio suæ gentis & ordinis ad easdem triremes remitti. Additur item, quamdam affinem eius valdè illustrissimam ædificasse monasterium discalceatarum, cui gratissimum esset, vt prædictus consulens seruiret eis pro sua eruditione,facundia,& arte dicendi,concionando tam eis,quàm aliis, cum decore generis sui, & decore ac commodo ordinis sui. Additur & tertio, multos proceres cognatos,& affines consulentis esse valde addictos & deuotos ordini suo prædicto Minorum,& probabiliter animos suos ab eo aliqua ex parte alienaturos,si viderint Prælatos eius nolle misereri consulentis tamdiu & diuersè afflicti, sed velle ipsum duplici contritione conterere, contra [a] Naum Prophetam,& cap.*quid ergo*. [b]

1 Pro parte negante huius quæstionis faciunt primò illa tria argumenta,quæ formauimus nos in nostro com. 4. de reg. [c] ad probandum clausuram religiosorum esse iure naturali vel diuino iustam:& consequenter à nullo humano superiore posse illam vlli religioso relaxari.

Secundò, quòd nullus Prælatus inferior Papa potest contra legem Ecclesiæ,etiam humanam,dispensare,nisi in casibus expressis,eo quod inferior non potest legem superioris tollere,vel arctare, [a] & ita communiter resolnitur in capit.*at si clerici*, [b] at constat clausuram prædictam.etsi non lege Dei lege tamen vniuersalis Ecclesiæ esse inductam, [c] & nullo iure videtur caueri,vt Prælatus ordinis Minorum possit dispensare circa prædictam clausurā tam latè,ac in quæstione proponitur:ergo,&c.

Non obstantibus tamen prædictis pars affirmatiua videtur verior:Primō quidem per omnia illa,quibus in prędicto cap.*statuimus*, [d] satis perspicuè probauimus iure humano,& non naturali,vel diuino clausuram religiosis esse indictam.

2 Secundo,quod S.Thomas, [e] communiter receptus, & à nobis relatus in cap.*nullam*, [f] definit, quod Prælatus potest dispensare cum monacho, vt maneat extra claustrum, habitu suo retento, ad subueniendum parentibus, qui in illius subuentionis necessitatem etiam post professionem inciderunt.

3 Tertio, quod etiam pro debito monasterij monachi possunt in obsides dari. [g]

Quartò, quòd religiosus potest esse vicarius Episcopi de consensu Prælati secundum Cardinalem receptum, [h] & Rota,quam nos citauimus in cap.*non dicatis*, [i] potest itē esse cubicularius Episcopi, vt diximus in cap. *statuimus*, [k] iuxta Panormitanum, [l] per cap.*cum pastoris*. [m] Procurator item patroni,amici,vel principis, vnde ꝓfitetur saltem latens redundaret in monasterium,secundum Innocentium receptum. [n]

4 Quintò,quòd Prælati ordinum possunt ex iusta causa eiicere ab ordine suo religiosos suos, etiam priuando eos habitu,vt in regulis B. Augustini, & B.Benedicti exprimitur,& probauimus nos in commentario cap. *non dicatis*, [o] contra Cardinalem. [p]

5 Sextò,quòd eadem ratione,qua potest hæc facere, poterit etiam alia de iusta causa dare religioso suo facultatē manendi extra monasterium,illa causa durāte: ratio enim, cur in præcedentibus casibus potest Prælatus concedere facultatem manendi foris,est,quod iusta id causa exposcit in illis.

Septimo faciunt illa verba Augustini relata in cap.*prodest*,9 *siue plectendo siue ignoscendo,hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur*. & candido animo perpensis omnibus, quæ in hoc argumento deducuntur,optimus modus corrigendi vitam prædicti consulentis videtur esse is,qui in sua petitione continetur. Tum quia per illum ouis errans ad suas caulas reducitur. Tum quia ordinis Minorum decori consulitur.Tum quia splendor generis consulentis non contemnitur,& commoda,quæ à suæ gentis proceribus in ipsum ordinem manare solent,conseruantur,& augentur. Tum quia generosum ingenium,quod ægrè terroribus & pœnis flectitur,sæpè caritate atque beneficentia ad virtutem trahitur,& in officio sancto continetur.

Non obstant pro parte negante citata. Non primum: quia in primo argumento pro parte affirmante adducto, citatur locus,vbi perspicuè probatur clausuram monachalem non esse iure naturæ,neque diuino inductam.

Non etiam obstat secundum: quia in aliis argumentis probatur, posse Prælatum iusta de causa facere religioso facultatem manendi extra claustra:& in casu proposito, si omnes circumstantiæ in eo tactæ satis perpendantur, non tantùm vna, sed multæ apparebunt causæ concedendi facultatem manendi honestè in locis honestis, meditando, & faciēdo honesta extra monasteria aliquo modo in quæstione proposita, Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Apostatis à religione quomodo consulendum,& numero 2. & quid ipsi facere debeant,ad hoc vt obediant mandato eis facto,vt prius requirant,an possint benenoles receptores reperire.nu.3.*

4 *Receptores benenoli intelliguntur ij, qui possunt recipere & incorporare religioni.*

a Cap. 1. b 23. qu.5 & ca. ex vindicta eod. causa 9.4. c Supere.statuimus.19.q. 3.a num.29.

a *Arg.ca inferior.21.dist. & 1.cū inferior. de maior. & obedi.*
b *3.de adulc. de iudic.*
c *Ca.placuit. 12. monachi. 2.16.q.1.*
d *Et prædicto nu.19.*
e *In 2.2.qu. 101.art.4.*
f *18. q. 2.nu. 48.*
g *Ca. ex rescript.de iureiur.*
h *In clem. 2. de rescrip.q. 1.*
i *Nu vlt.12. q. 1.*
k *19. q.3.nu. 11.*
l *In ca.quanto.de offic.ordin.nu.1.*
m *2.q.7.*
n *In cap.cum l.& A.de re iudic.*
o *12. q. 1.nu. 65.*
p *In clem.ne in agro. §. quia vero,de stat. monach.*

q *23.q.5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM LXXV.

1 NEmo negare potest, apostatas, qui sui sacri ordinis habitu relicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignósque auxilio. Tum quia manum ad aratrũ missam contra consilium euangelicum, [a] retrahunt. Tum quia multa addunt, & omittunt digna, quæ durè castigarentur, cùm cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquantò maiora, etiamsi ob solam circumstantiam religionis non fiant semper mortifera, quæ absque illa solùm sunt venialia, secundum S. Thomam receptum, [b] ob quæ & alia multi nullo eos alio remedio iuuandos putent, quàm vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri: & quòd, si redire noluerint, vel redeuntes non recipiãtur ab eis, nulla præterea de illis cura habeatur, immo tamquam perditę & derelictæ oues relinquantur à dæmonibus vt plurimũ deuorandi.

a Luca 9.

b In 2. 2. qu. 188. art. 9.

2 Nos autem illis assentimur, qui putant, primum, eos qua parte fieri potest, tum blandiendo, tum terrendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobediẽtia, quibus vsi sunt, in duplicatam obedientiam & reuerentiam commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audianrur, ex quibus impediuntur, & iuxta illarum varietatem eis prouideatur: aliis quidem facta facultate trãseundi ad alia eiusdem ordinis monasteria, aliis ad alias eiusdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores, cum clausula tamen, vt in clausto more aliorum indigenarum perpetuo viuant: aliis, vt præstito obedientiæ voto aliquibus alicuius ordinis Prælatis etiam non mendicantis, & Superioribus eorum, qui recipiant onus reddendi de illis rationem Deo, possint manere extra clausum sub cura & regimine ipsorum, & Superiorum eorum, quibus, sublatis primis, exhibebunt & indicabunt se esse obedientiarios ipsorum, residereque in tali oppido, vel loco, parati sibi in omnibus licitis & honestis, de more probatorum religiosorum, parere. Postea vero si non inueniunt prælatum, qui sui ordinis habitum eis tradere, & onus prædictum reddendi de illis rationem susciperе velit, deligant episcopatum aliquem, cuius Episcopo præstita obedientia in suo episcopatu sub eius cura, vota paupertatis, & castitatis solemnia in habitu clericali honesto, de more aliorum eiusdem ordinis probatorum obseruent, impensis Episcopi, vel de quæsitis per se honestè, facta eis facultate, vt ea in suos honestos vsus cõuertere possint. Hæc omnia fundantur in eis, quæ scripsimus in com. 4. de reg. [c] vbi postquam nixi fuimus probare ob multas causas esse miserendum fratrum Conuentualium nuper à suis sedibus in Hispaniis deiectorum, laudando remedium præstitutum ab Illustrissimis Cardinalibus in id deputatis, monstrauimus nõ esse illud sufficiens, nu. 16. in hęc verba.

c Super c. sta tuimus à nu. 11.

3 *Quæritur an prædictum remedium prædicto fratribus Minoribus Conuentualibus à S.D.N. & ab Illustrissimis, ac piẽtissimis Cardinalibus in id deputatis tanta multitudini plenè satisfaciat.*

Ad quod respondeo primò, illud esse quidem prouidum, iuri consonum, & magnum magnæ religionis decernentium argumentum, non tamen plenè videri eu satisfacere. Tum per proximè dicta. Tum quia nulli, vel certè paucissimi satis æquo animo transeunt ad alios ordines, alios habitus religiosos induturi: partim quòd parũ vmquã fuerunt eis benè affecti: partim quod credũt multa opprobria & cõtumelia in illos se passuros: & vt Nicolaus Papa loquens de monastica vita ait, [d] quod quis non eligit, nec optat, profectò non diligit, quod autem non diligit, facilè contemnit. Tum quia feruntur plures quã mille: & palam est non posse omnes illos inuenire tot benevolos receptores ad alendos eos perpetuo in claustra, neque apud Mendicãtes, neque apud non Mendicantes. Adeo quidem, vt acceperint à fide dignis, & prudentibus, vix inuenturos quadraginta huiusmodi benevolos receptores in Hispania cum onere perpetuo tenendi & alẽdi eos in claustro. Tum quia paucissimi, aut nulli eorum quærunt apud omnes non Mendicantes, sed solum apud tres ordines iure communi prædicto expressos. Tum quia etiam apud illos tres pauci exacta diligentia, quæ eis præcipitur, quærunt, nec adeo candido & vero animo, ac opus esse. & requiri supra dicitur: & ita accipiunt ansam, vt ante exactam diligentiam quærendi eos apud Mendicantes, quærant apud non Mendicantes, contra verba & mentem S. D. N. & sic de remedio & medicina faciunt venenum & exitium. Tum quia vix vlli benevoli receptores non Mendicantes retinebunt eos perpetuo in claustro, vt vernaculos, eo quòd quærent. & vtinam nõ fingant causas, & occasiones emittendi eos extra claustra. Tum quia vix poterunt ipsi æquo & placido animo in eorum claustris perpetuo manere, priuati contentis in Clementina 1. [a] quæ priuat eos voce activa, & passiua, & capacitate beneficij, & officij cuiuslibet, etiã Vicarij, & Vicegerentis: adeo quod ibi ait glossa, [b] quod non possunt esse Sacrista, Camerarij, Castaldi, & Oeconomi, & cætera, nec prædicare. Quis autem eruditus, & benè moratus, quales sunt plurimi eorum (feruntur enim esse circiter centum in sacra Theologia Doctores, & egregij prædicatores) ferre possit perpetuò conuiuere multis iuuenibus indoctis, & fortassis parum benè moratis præeuntibus eum voce, officiis beneficiis prædicatione, & aliis præeminentiis? iudicet is, qui ex se cognoscit, quæ sũt proximi sui, [c] & illud adagium glos. [d] Etiam asinus intumescit, cùm per comparem apprehenditur. Hæc ibi, & paulo prius num. 14. monuimus vsuros remedio prędicto Illustrissimo Cardinalium, in hæc verba.

a Dereguls.

b In verbo ficia.

c Eccles. 31.

d Isi. 14. ca tera. ff. de acquir. poss.

4 *Quod prælati ordinum, ad quos transeunt, non possunt eos recipere sine suorum Conuentuum consensu, plusquam alios nouitios, quos secundum communem rationem & consuetudinem receptam de consensu Cõuentuum suorum recipiunt, vt dixi in cap. nullam.* [c] *Quia verba illa, Benevolos receptores, referuntur ad potentes recipere, & incorporare ordini. Vnde nõ sufficit præstare obediẽtiam soli Prælato, vt ante Concilium prædictum solebat fieri. sed oportet, vt de cõsensu totius conuentus, vel maioris partis, recipiantur, vbi nouitij sic solent recipi, cùm ad valorem actus nõ sufficiat voluntas sine potestate, sicut nec potestas absque voluntate.* [f]

c 18. q. 2.

f Ca. cũ causa. cum glos. & ei annota. de offi. deleg.

SVMMARIVM.

Habitum religionis electus taliter quod ius repetẽdi monasterium illi nõ competat, gestare nõ tenetur, immo nõ potest: at qui exiuit, & cui ius illud repetẽdi competit, licet nõ recipiatur, etiámque quod monasterium esset destructum, nõ potest etiam de licẽtia sui Superioris nõ portare: & hoc, etiam dato, quod ex nõ gestatione nullum, & ex gestatione aliquod nasceretur scãdalum nu. 3. & si quis ob dictas causas bona fide crederet id sibi licere, posset, à peccato mortali excusari: qui tamen Romæ moratur, deberet ad plenam tranquillitatem animi sui à Papa petere verbalem saltem licentiam. nu 3. & 4.

2 Habitum nõ aliena, sed propriæ religionis palam deferre tenetur professus, nisi eum iusta excusaret causa.

CONSILIVM LXXVI.

VOlens Pontifex, vt monasteriũ S. Mariæ desolatum per monales inhabitaretur, ad illud transtulit Abbatissam cum D.C. & nonnullis aliis monialibus cum potestate accipiendi nouitias: sed intra biẽnium omnibus aliis ob aëris intemperiem mortuis, dicta C. ad mortem ægrota, recepta à primo monasterio parte suæ dotis, ad propinquos se recepit, & recuperata sanitate, iussu ordinarij tamquam gubernatrix accessit ad duo alia monasteria: quibus destructis, cum ad primum omnino derelictum & pestilẽs redire non auderet, petiit se in primo recipi, & reiecta à Vicario Vrbis hoc ore tenus accepit responsum, vt staret extra eũ meliori modo, quo posset, vnde ipsa ad euitandũ scandalum, à se ipsa dimisso habitu propij ordinis, accepit habitum religiosum in genere. Dubitatũ fuit, an esset tuta in conscientia.

1 Pro parte affirmante facit, quòd electus ab ordine non videtur teneri ad deferendum illum.

Pro parte verò negante facit, quòd alia ratio videtur de electo, qui non habet ius petẽdi, vt recipiatur in monasterium, alia de exeunte cum licentia, & habente ius petendi, vt recipiatur: & præfata consulens non est electa, sed honesta de causa, & de iusta Superioris licentia in alium locum ad pium opus missa.

Secũdo, quod præfatus D. consulens eruditè allegat omnia substantialia, quę pro prędicta domina allegari posse videntur meritò, licet pro sua modestia noluit asserere omnino partem, quam fulsit, esse veram. Tum quia regula generalis habet religiosum habitũ suum relinquentem esse ipso iure excommunicatum. 2 Tum quia licet electus

g Capit. 2 ut iter. vel mon. cath. de.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab ordine nō teneatur deferre habitum illius, immo iustè non possit, non tamen vllibi reperio scriptum, quòd de itu è monasterio, vel nolente monachum suum recipere, ipse possit suum habitum relinquere auctoritate propria, neque (vt puto) auctoritate Superioris sui, inferioris tamen Papa.

2 Tertio, quod non videtur excusanda saltem in foro exteriori à gestatione habitus ordinis S. Benedicti, eo quòd deferat alium, per quem significatur, quòd sit religiosa, quia religiosus tenetur deferre specialem habitum suæ religionis, & parentem, nisi iusta quæpiam causa eum excuset, per ea quæ dominus Consultor citat.

3 Quarto, quod dubitari posset, an iusta causa id faciendi constari possit, partim eo quòd noluerit recipere illam præfatum monasterium D. Ambrosij, partim quod Illustrissimus Vicarius super hoc ei nō prouidit, partim quòd tanto tempore ita incessit, partim quòd nullum ex hoc generatur scandalum, & ex contrario aliquod nascereturr: & quidem certum est ex his constari iustam causam dispēsandi, & forte etiam quo ad hoc vt ipsa non peccet, saltem mortiferè, bona fide gestando illum, per illud Innocentij, [a] quòd transgrediens ius humanum bona fide per errorem eius non bene intellecti non peccat mortiferè, quod commendauit Baldus. [b] & Felinus, [c] quibus soleō addere D. Thomam & expressius Caietanum, [d] vt est videre in Manuali confess. [e]

4 Quinto, quod cum ipsa degat Romæ, vbi est præsentia summi Christi Vicarij, deberet ad plenam sui animi tranquillitatem impetrare à Papa, vel verbalem dispensationem, quam S. Sanctitas facile concedet, &c.

SVMMARIVM.

1 *Habitu & ordine suum subditum regularem ob delicta & incorrigibilitatem priuare potest Prælatus, eiecto autem, vt aliam ingrediatur religionem, iubere non potest. num. 2.*
2 *Iudex nec extra locum sui territorij iudicare, nec in loco exempto præcipere quid potest, nec aliquid iubere pro tempore, quo non erit iudex.*
2 *Inhabili tempore aliquid disponere, vel illud conferre in tempus quo erit inhabilis, paria.*
2 *Clericus à iudice laico citatus, comparere non tenetur, nisi dubium sit, an sit clericus.*
3 *Eiectus ab ordine regularis tenetur se præsentare ordinario, sed Prælatus ejciens, id ei præcipere non potest.*

CONSILIVM LXXVII.

QVæritur primo, an Prouincialis fratrum Augustinianorum possit regularem suum subditum, propter delicta, etiam incorrigibilitatem, priuare habitu, & ordine.

Secundò, an possit abiicere ab eis perpetuò.

Tertiò, an possit iubere illi, vt ingrediatur aliam religionem strictiorem intra sex menses.

Quarto, an possit iubere, quòd, si non inueniet receptores, præsentet se coram ordinario, sub quo victurus est.

1 AD PRIMAM præfatarum quæstionum respondetur breuiter, quod sic, per ea quæ scribimus in comm. 2. de regul. [f] & in comment. 3. super cap. *nullam*. [g]

AD SECVNDAM respondetur etiam quod sic.

2 AD TERTIAM, quod non: quia regulariter iudici extra territorium iudicanti non est parendum. [h] Vnde clericus citatus à iudice laico non tenetur coram eo comparere, nisi sit dubium, an sit clericus, iuxta glossam receptam, [i] & iudici ordinario non patetur in loco exempto, vt tradit Decius cum citatis ab eo, [k] & quod, sicut iudex nō potest iudicare extra territorium & locum, vbi habet iurisdictionem, ita nō potest extra tempus, intra quod habet illam, quia valet argumentum de loco ad tempus. [l] Cum ergo Prouincialis habeat iurisdictionem in suum religiosum, quāto tempore sibi subditur, & non vltra, iussum eius obligat illum, quanto tempore subditur illi. At, simul ac priuatur habitu, desinit esse ei subditus: ergo non potest illo tempore illum obligare. Tum quia pœnales sunt, facere aliquid tempore prohibito, vel in tempus prohibitum: nam, sicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo est coniux, non valet, ita donatio sponsi, pro tempore, quo est futura coniux, non valet, [m] & vt institutio, qua incapax hæres instituitur, non valet, ita nec institutio alicuius capacis, pro tempore quo erit incapax, non valet. [a]

3 AD QVARTAM respondetur, quòd illud præceptum valebit, quatenus est præceptum canonis, & Papæ, iubentium, vt regularis eiectus ab habitu & ordine regulari, subiaceat Episcopo suo in habitu clericali, per notata in cap. fin. [b] non tamen valeret, quatenus est præceptum Prouincialis, & Superioris, ferentis sententiam depositionis ab habitu regulari, & ordine, per prædicta, & ea, quæ posuimus in comment. 2. de regul. [c] Salua, &c.

Pro his quæ tradit auctor hoc cōsilio 77. & 78. 79. ac 80. Aduerte prudēs confessionū audītor, ne hac indulgentior Nauarri doctrina, quæ ex compassione, qua infirmioribus pœnitentibus affectebatur, processisse videtur, alicui in occasionē sibi nimiū blandiēdi existat. Nam cum, vt ipsemet ex vtroque Thoma ait, [d] regularis ille sit in statu peccati mortalis, qui animum tendendi ad perfectionem secundum regulam non habet, vtique probabilior circa prædicta videtur doctrina Soti, qui, [e] concludit, eum, qui ceu incorrigibilis à monasterio expellitur, tunc demum tutè in sæculo morari, si postquam seipsum (vt tenetur) correxerit, ad monasterium rediens, per ipsum non steterit, quo minus recipiatur. Sed & alia auctoris conclusio, qua asserit, per sententiam, qua incorrigibilis iustè & diffinitiue ejcitur, adeo omnem obligationem, qua professus religioni tenebatur, extinguere, vt non possit reminiscere. talémque conclusionem non esse contrariam cap. fin. [f] quòd solùm quo ad iniustè vel per interlocutoria eiectos procedit, periculosa pariter exitit: quandoquidem dicta decretalis expressè loquitur etiam de illo eiectu, qui secundum ordinem regularem non possunt amplius recipi: qui non possunt esse alij, quàm iustè & diffinitiuè eiecti. Videtur præterea hac auctoris reiitrisio singularis: sed & Federicus de Senis, [g] ita habet: Ad hoc vt monachus possit à claustro plene absolui, necesse est, vt ad aliud monasterium, vel ad curam animarum transferatur. Vnde verior videtur sententia Vberti super regulam S. Augustini, [h] quem sequuta est Illustrissima, & doctissimorum religiosorum abundantissima religio Prædicatorum, quæ in suis constitutionibus, [i] in Capitulo generaliter habito Parisijs, [k] ita habet: Ille autem, qui propter culpam suam ejcitur à Prælato, adhuc est subditus, sicut ouis morbida, quæ licet expulsa à grege, adhuc est pastoris: vnde talis expulsus non est absolutus ab obedientia Prælati, quouscunque transierit ad aliquam religionem, & in ea professus fuerit, sicut ponit Magister Vbertus super regulā. Sanctus item Bonauētura super regulam S. Benedicti, [l] agens de illo, qui si tertiò receptus, iterum ejcitur, non potest amplius recipi, ait: Aduerte quia hac clausula refertur ad eiectum, cui admittur ius implorandi officium iudicis, vt recipiatur, non autem ad Prælatum, cui facultas non tollitur, scilicet reperendi. Federicus item [m] interrogatus quomodo prouidendum esset illi, qui ex eo, quòd eiectus ab ordine cum prohibitione delationis habitus, cùm nō posset impetrare, vt cum ordinis disciplina reciperetur, nec aliam religionem volentem eum recipere posset inuenire, in habitu sacerdotali, non tamē omnino religioso, viuebat in sæculo, respondit, Episcopum debere curare, vt in aliqua religione recipiatur, & si id non posset, vt ipse eumdem ad professionem in genere recipiat, & ei deputet habitum non clerici secularis, sed potius religiosum seu regularem, & det ei aliquē modum viuendi, ita vt etiā seruet vota. Ex quibus (licet id quod ait Federicus de professione emittenda in manibus Episcopi non habentis monasterium, cui incorporetur, non sit modo admodum certum) colligitur fore sorte magis tutum, vt confessarij moneant sic eiectos, ne prædictis assertionibus ita superficialiter adhereant, de illisque sibi blandiantur: sed ipsis magis prospiciant, maximè stante quodam priuilegio aliàs Minoribus, vt patet in eorum monumentis, [n] concesso, quo aliæ religiones saltem per viam communicationis gaudent, inhibente ipsis eiectis officium docendi & prædicandi: & quod ipsi ex dicta causa eiecti videntur effecti infames, vt notat Lapus, [o] sciantque quod sicut translatus nō desinit esse monachus primi monasterij, nisi postquam factus fuerit monachus alterius, vt supra, [p] ita nec ipsi donec aliam profiteantur religionem, vel ad parochialem obtineant se transferri, desinunt esse monachi primi monasterij, & fortè etiam alicui nouum videbitur, quod iustè eiectus, secundum auctorem, [q] qui tamen alibi videtur variare, retineat ius contra monasterium, & quod monasterio in eiectum nulla reseruetur potestas. Multa alia possent ad hæc adduci, quæ omitto, cùm & hæc admonitionis metas iam excedant.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus per diffinitiuam ab ordine desinit esse sub potestate ordinis. num. 2. vnde licentia Prælati ordinis ei non prodest, nec nocet quo minus possit aliam quancumque religionem intrare,*

a *Ex cap. per tuam 2. de simon.*
b *In le. ab eo. C. quomodo & quando iud.*
c *In ca. 1. fall. 7. de re iud.*
d *In 2. 2. qu. 47. art. 8.*
e *Prælud. 9. nu. 8. & melius capit. 23. num. 42.*
f *Super c. non dicatis, 12. q. 1. nu. 36.*
g *18. q. 2. nn. 52.*
h *Le. fin ff. de iurisd. omn. iud. & ca. 2. de constit. l. 6.*
i *In cap. conuenior. verb. conueniret. 21. q. 8.*
k *In d. le. fin. nu. 2.*
l *L. vinum. ff. si cert. pet.*
m *L. sponsus sponsa. ff. de donat. inter virum & vxor.*

a *Le. in tempus. eō. tit. ad aut. ff. de hæred. milit.*
b *De regula.*
c *Super c. nō dicatis. 12. q. 1. nu. 34.*
d *In comm. 1. de regu. nu. 10.*
e *Li. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad finem.*
f *De regula.*
g *Cons. 124.*
h *Cap. 99.*
i *Dist. 1. c. 19. k 1276.*
l *Ca. 20.*
m *Cons. 38.*
n *Concessione 161.*
o *Ad dictum consil. Federici. 38.*
p *Cons. 61. & 64*
q *Cons. 78.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

intrare, vel sub Episcopo in sæculo viuere, nu.1. secus si iniustè vel num diffinitiuè eiectus fuisset: & hi sunt quos Prælati tenentur requirere, & reducere ad monasteria. nu.3.

3 *Eiectum iustè & diffinitiuè, volentem reuerti, tenetur Prælatus ad formam cap. fin. de regular. recipere, licet si eiectus nolit, non possit cogi cum obligatio, qua tenebatur religioni. sit extincta. num.2.*

CONSILIVM LXXVIII.

GEneralis N. seruatis seruandis tulit sententiam diffinitiuam priuationis habitus, & expulsionis ab ordine contra B. fratrem suum propter demerita. Quæritur, an d. B. omnino remaneat exemptus à iurisdictione prædicti Generalis, ita vt sine illius licentia possit, vel in sæculo viuere, vel ad aliam transire religionem.

1 Respondetur, quod prædictus Reuerendissimus Generalis nullam iurisdictionem habet super consulentem, quia per sententiam prædictam est exemptus à sua iurisdictione, argumento l. *iuaex postea quam*,[a] & cap. *in literis*,[b] cum adnotatis eis ab aliis ibid. & à nobis in com. 2. super capit. *non dicatis*,[c] & consequenter eius licentia nec prodest, nec obest ei.

2 Secundo, quod prædictus Dominus consulens sine vllius licentia potest & debet manere in habitu clericali subiectus Episcopo suo, per ea, quæ nos scribimus in dict. comment.[d]

Tertio, quod æquè benè potest sine vllius licētia transire ad quamcumque regulam, siue strictiorem, siue æqualem, siue laxiorem, quam posset intrare, si numquam intrasset illam, à qua est iam solutus per prædictam sententiam, per quam extincta est obligatio, qua tenebatur illi regulæ: cum obligatio extincta non possit reuiuiscere, neque impedimentum tollere, vel afferre.[e]

3 Quarto, quod non obstat prædictum cap. vlt.[f] quatenus habet, Prælatos superiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monasteria ad recipiendum illos, quia loquitur de fugitiuis, & eiectis iniustè, vel inordinatè per sententias interlocutorias, vel sine causæ cognitione latas, vel etiam de iustè & ordinatè eiectis, sed volentibus ad monasteria redire, vt latè respondemus in dict. comment.[g] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis eiectus de monasterio licitè potest in habitu clericali viuere sub obedientia Episcopi suæ originis, cui tenetur se præsentare, & cui exceptis necessarijs acquirit, quicquid acquirit, num. 4. estque absolutus à religione, adeo vt non possit ab ea reuocari. num.2. & hæc sunt veræ, modo fuerit non per collusionem, sed iustè iurisque ordine seruato per diffinitiuam expulsus. num.1.*

2 *Monachus translatus legitimè ad Ecclesiam parochialem sæcularem liberatur à sua religione, nec etiam si postea illam dimittat, vel ea priuetur, vel deponatur, nu.1. potest reuocari ad claustrum, sed remanebit sub Episcopo. num.2. & num.1.*

CONSILIVM LXXIX.

AN expulsus à monasterio monachus, qui rogãs suam receptionem non recipitur, possit manere in habitu sæculari clericali sub Episcopi obedientia?

1 Respondetur, quòd sic, vt recte consuluit Federicus,[h] addendo idem esse dicendum de monacho translato ad Ecclesiam parochialem, quales sunt multi canonici regulares monasterij sancti Isidori, cuius corpus gloriosum honorificè ibi seruatur, & colitur, qua postea priuatur, vel deponitur.

Cui addo, primum eius dictum intelligendum esse de monacho expulso iuridicè, causa cognita, per sententiam diffinitiuam, vel habentè vim eius, non autem de expulso per iracundiam, vel per collusionem Prælati, & monachi aliqua de causa exitum eius optantis, quod aliquãdo fieri audiuimus: quoniam eiusmodi expulsio non valet. Tum quia facta per iracundiam nõ debent durare.[i] Tum quia fraus & dolus nemini debent prodesse.[k] Tum quia sententia iuris ordine non seruato non valet.[l]

Secundò addo, quòd monachus eiectus iuridicè, non solùm quãdo rogat, vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Federicus: sed etiam antequam roget, potest remanere in habitu clericali sæculari sub obedientia Episcopi: quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud, vt nos latè probamus in comment. 2. de regular.[a]

Tertio addo, quòd non solum monachus priuatus, sed depositus Ecclesia parochiali, ad quã fuit canonicè translatus, ratione cuius suberat Episcopo, potest, & debet remanere sub obedientia Episcopi, sed etiam si sponte legitimè renunciauit Ecclesiam. Tum quia in vtroque casu eadem ratio idem ius suadet: quia in vtroque casu est absolutus à sua religione, & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta glossam singularem,[b] & probatur in cap. *si quis iam translatus*.[c]

3 Quartò addo, quòd nullo iure videtur probari id quod ait Federicus vbi supra, scilicet teneri Episcopum ad assignandum aliquem locum huiusmodi monacho, in quo seruet substantialia suæ regulæ, ad quæ seruanda tenetur, licet ab aliis absoluatur, secundum omnes, sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, vel amicos, vel solitarius.

4 Quintò, quòd huiusmodi monachus tenetur adire Episcopum, & illi significare se esse monachum, & obedientiæ suæ subiectum, & paratum iussis ipsius iustis obedire, vt possit Episcopus curam eius, & vitæ suæ suscipere, & bona, quæ quæsiuit, exceptis necessarijs ad viuendum, recipere, vt tradimus in dicto cap. *non dicatis*[d] & rursus in cap. *nullam*.[e]

Sextò addo, quòd huiusmodi monachus remanebit subiectus Episcopo originario, cui ratione natiuitatis subiicitur, vt latè probamus in dict. cap. *non dicatis*,[f] quidquid Federicus vbi supra aliter dicat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus iustè tamquam incorrigibilis per diffinitiuam ab ordine, non potest cogi, vt ad ordinem redeat, nec vt ad alium transeat: & si id petijt, sed eius petitio non fuit admissa, ei non nocet. num. 2.*

2 *Eiectus diffinitiuè, etiam de voluntate superiorum redieus, fortè non potest sine noua professione recipi, saltem ad effectum, vt sic recuperet pristinum locum & gradum.*

CONSILIVM LXXX.

N. Professus ordinis S. Dominici fuit expulsus & abiectus à prædicto ordine per Superiores ordinis per sententiam propter incorrigibilitatem, & postea adhibuit diligentias, vt reciperetur à Prædictis Superioribus, & ipsi illum admittere recusarunt.

Quæritur primo, an prædictus N. tutus remanere possit in sæculo sub ordinarij loci obedientia, adeo vt nec possit cogi, vt ad ordinem redeat, nec ad alium se transferre teneatur.

Et licet, vt suprà dictum est, prædictus N. debitas adhibuerit diligentias, vt reciperetur: nihilominus tamen vlterius sciendi gratia? Quæritur secundo, an teneatur diligentias prædictas facere: quia videtur, quòd per solam expulsionem absque prædictis diligentiis potest tutus in sæculo remanere, cùm per expulsionem prælatus suus illum absoluerit à religione.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM respondeo, quòd potest prædictus N. remanere tutus extra suum ordinem & monasterium: ita quòd si nolit redire, non possit cogi ad redeundum à confessario in foro interiori, nec ab vllo iudice in foro exteriori, vt nos latius quam alij determinauimus disputando quæstionem pro vtraque parte in com. de reg. super cap. *non dicatis*.[g] Quod autem minus possit cogi ad se trãsferendum ad aliam religionem, ea ratione irrefragabili probatur, quod nemo potest cogi ad crescendum per ascensum ad religionem, quã non est professus, textus cum glossa, vt est in ea. *gesta*,[h] & quod nemo potest cogi ad virginitatem & castitatem, quam non vouit, seruandam, cap. *integritas*,[i] & translatio ad alium ordinem, vel religionem, non potest fieri sine noua professione secundum omnes.

2 AD POSTERIOREM QVÆSTIONEM respondetur, quòd eiectus ab ordine per sententiam cum causæ cognitione latam non tenetur requirere, neque rogare Superiores, vt eam velint recipere. Tum quia id nullo iure cauetur, & ita non est asserẽdum.[k] Tum quia sententia per lapsum decendij transit in rem iudicatam,[l] &

a *ff. de re iudic.*
b *De offic. deleg. & ca. fin. de reg.*
c *12. q. 1. nu. 33.*
d *D. nu. 33.*
e *Le. qui res. §. arcam. ff. de solut.*
f *De regula.*
g *Nu. 36.*
h *Cons. 36.*
i *Cap. diuortium. de pœnitentia. dist. 1. ca. si quis iratus. 2. q. 3.*
k *Capi. sedes Apost. de rescrip. capi. 1. de collusione detegenda.*
l *Cap. ad nostram. 2. de iureiuran. le. prolatam. C. de sententijs & interlocut. omnium iud.*

a *Super cap. dicatis. 11. 1. nu. 30.*
b *In clem. 1. §. ad hæc. 2. flam. mon. cho. in verb. claustrum.*
c *21. qu. 2. cap. quodam. 16. qu. 1.*
d *Nu. 35.*
e *Nu. 46. 2. q. 2.*
f *Nu. 14.*
g *12. qu. 1. nu. 33.*
h *74. dist. 1. 12. 3. 1.*
k *Cap. lega. 24. qu. 2. & 3. considerauimus in artic. de trin. & confess. lat. 3.*
l *Archid. in dict. C. de appel. & com. sit Romanis ord. tit. com. in addition.*

res iudicata pro veritate habetur, [a] & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iustitiæ. [b] Tum quia, vt ad priorem quæstionem respondi, nullatenus ipse compelli potest redire ad ordinem, si non vult: quamuis illa tergiuersatio & requisitio nihil nocet ei, si non fuit acceptata à Superioribus, licet prosit ad augendā bonam opinionem de animo eius erga religionem. Quin etiam forte addi posset non posse ipsum redire ad suum ordinem ita, vt sine noua professione, etiam de consensu Superiorum, recipiatur saltē ad eum locum, & gradum, in quo ante sententiā erat: quod tamen, quia nouè occurrit in Pœnitētiaria, neque approbo, neque reprobo. Salua saniori sentētia.

a *L. res iudicata. ff. de regul. iur.*
b *Ca. cū Bertoldus. de sent. & re iud.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ab ingressura monasterium, etsi possit defendi quod non comprehendatur sub verbis decretorum cap. 15. & 16. sess. 25. de reg attamen sub eorum mente comprehendi videtur.*
1 *Lex exorbitans & pœnalis extenditur, vbi si non extenderetur frustraretur.*
1 *Intellectus cap. 15. & 16. Concil. Trident. sess. 25. de reg.*

CONSILIVM LXXXI.

NObilis tredecim annorum ingressura monasterium, antequam fieret nouitia, donauit bonam partem bonorum suorum suo patruo, eo quòd decreuit intrare monasterium. Quæritur an valeat donatio, non obstante. [c] Concilio Tridentino.

1 Respondetur multa posse adduci pro vtraque parte quæstionis: nobis autem occurrunt duo breuiter respondenda. Alterum est, posse defendi propositum casum non includi sub verbis præfatorum duorum capitulorum. Alterum, consulendum & iudicandum esse præfatam donationē minimè valere, ratione illa nemosa, quòd lex etiam exorbitans & pœnalis extenditur ad aliū casum, ad quem si non extenderetur, frustraretur iuxta cap. *si ciuitas*, [d] & cap. 2. [e] adiuncta glossa, [f] quæ cōmunis & recepta sententia est à Dominico & Franco, [g] & à citatis per eos: & si præfata capp. non extenderentur ad hunc casum, passim frustrarentur: maximè autem extendenda videntur: quia donatrix hæc nobilis est, & paruula, & donauit parēribus, vel cognatis, quorum auctoritas est apud eam magna, & donauit facta expressa mentione de ingressu monasterij: & quòd ille ingressus præcōceptus monet eam ad faciendam illam: quia huiusmodi puellę facilius persuaderi possent ad donanda sua bona suis parentibus, cognatis, vel amicis, antequam ingrederentur, quàm post ingressum. Quare arbitror futuram litem, si prefata donatio non muniatur aliquo firmo munimine, quia tamen vereor, ne præfata puella magis moueatur suasu hominum quærentium magis, quæ sua sunt, quàm quæ Christi, non audeo consulere quod munimen fuerit firmum quo ad homines, cùm nullum mihi videatur satis firmū quo ad Deum, & D. N. Iesum Christum, qui nos docuit nihil prodesse homini totum mundum lucrari, animæ suæ detrimentum patiendo. [h] Salua, &c.

c *Capi. 15. & 16. de regul. sess. 25.*
d *De senten. excomm. l. 6.*
e *De vsuris. eo tit.*
f *Verb. aliter facta.*
g *In cap 1. de temp. ord. l. 6.*
h *Cap. Matthæus. de simonia.*

Aduertendum referri sacram Congregationem censuisse, cap. 16. sess. 25. de regul. sibi locum non vendicare in donationibus factis ante susceptum habitum probationis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ab ingressuro religionem, antequam ingrediatur, & habitum probationis assumat, facta cum pacto, vt eo non professo esset inualida, censetur nulla ob non seruatam formam sacri Concilij Tridentini. nu. 2. cui ea quæ in hac donatione seruata fuerunt, nec æquipollent, nec æquè vtilia sunt donanti, nec religioni. num. 5.*
1 *Solemnitas requisita ad actum omissa, si sit leuis, non vitiat actum, secus si sit de forma substantiali actus, qualis est omnis à lege cum clausula irritante requisita. num. 3. vel sub conditione, vel pro actu certo & determinato tempore agendo requisito. num 4.*
5 *Intellectus cap. 16. sess 25. Concil. Trident. de reg.*

CONSILIVM LXXXII.

1 AN donatio, seu renunciatio bonorum suorum facta occasione futuri ingressus in religionem ab eo, qui religionem nondum ingressus est, neque habitum susce-

A pit, cum pacto, quòd in omnem euentum, in quem dictus donator ante professionem à monasterio exiret, dicta donatio esset nullius momenti, sit valida, non seruata forma præscripta in [a] Concilio Tridentino.

Pro parte affirmāte facit primò, quòd non refert quod de æquipollentibus fiat, [b] & videntur æquipollentia donare intra duos menses ante professionem cum licentia Episcopi, siue vicarij, & donare ante ingressum monasterij, cum pacto, vt non valeat donatio in vllo casu, quo ingressus, vel ingressa exierit de monasterio, quod intrauit. Secundo, quod regula iuris, [c] est, *Plus continet in se minus*. & plus videtur prodesse ingressuro monasterium, quod donatio non valeat in aliquo casu, quo ipse egrediatur de B monasterio, quàm quòd non valeat, nisi quando fuerit facta intra duos menses ante professionem de licentia vicarij, quia facta posteriore modo nullo casu videtur reuocari posse: in priore verò sic, quando exiret per dispensationem. Tertiò, quòd omissio leuis solemnitatis non vitiat actum, [d] vt tradit Baldus, [e] quem & alios in hoc citat Felinus. [f]

a *Ca. 16. sess. 25. de reg.*
b *Leg. fin. ff. mand. & ea. licet ex quadā. de restit. cum simi.*
c *Lib. 6.*
d *Le. 1. §. fin. ff. de vcat. insp. c.*
e *In le. 1. ff. de liber. & posthum.*
f *In c. cum dilecta. nu. 10. de rescrip.*

2 Non obstantibus tamen iis pars negatiua videtur tenenda. Primo quidem, quod à verborum propria significatione non est discedendum. [g] At verba præfati Concilij, [h] accepta propriè significant, donationem huiusmodi, aliter quàm in eo dicitur factam, non valere: ergo iudicanda est inualida.

g *Le. non aliter. ff. de leg. 3. cap. tua de sponsa.*
h *Ca. 16.*

3 Secundò, quòd actus factus contra formam substantialem à lege præstitutā non valet, [i] immo nec factus præter formam, cap. *prudentiam*, [k] at donatio facta priore modo videtur facta contra formam substantialem præstitutam in præfato Concilio: [l] ergo non est iudicanda valida. Quod autem præfata forma sit substantialis, & non leuis, probatur ea ratione, quod forma præstituta per legem habentem clausulam irritantem, est forma substantialis, & non leuis, argumento l. *non dubium*, [m] & tradunt Felinus & quos ille citat, [n] & præfatum Concilium, [o] continet clausulam irritantem, scilicet quod donatio aliter facta sit irrita & nullius effectus: & idem est, si forma daretur sub conditione, iuxta l. *prætor*, [p] & tradunt Felinus & citati ab eo, [q] & forma præfata Concilij satis videtur conditionalis, quatenus in effectu statuit, vt donatio si facta fuerit secundum illam formam, valeat.

i *Ca. cum dilecta. de resc.*
k *De offi. de leg.*
l *Cap. 16.*
m *Et l. fin. C. de legib.*
n *In d. c. cum dilecta. nu. 9. & 10.*
o *Cap. 16.*
p *ff. de coll. bon.*
q *In d. c. cum dilecta. num. 9.*

4 Tertiò, quòd solemnitas requisita ad agendum actum certo tempore, censetur inducere solemnitatem substantialem, iuxta l. *scire oportet*. [r] per quam hoc dicit Baldus, [s] & præfatum Concilium, [t] præfigit tempus præfatæ donationi faciendæ: ergo illa solemnitas est substantialis.

r *§. cōsequēs. ff. de excusat. tutor.*
s *In authen. quæ supplicatio. sub fin. C. de precib. imp. offeren.*
t *Cap. 16.*

5 Quarto, quod præfati duo modi donandi non æquipolēt sibi: nec forma, de qua quæritur, est tam fauorabilis ingressuris, quàm forma statuta per Concilium. [v] Tum quia forma præstituta à Concilio est fauorabilior professuro, vel professuræ, quā alia forma propter præsentiam Episcopi, siue Vicarij, quam requirit, quæ est magni momenti, vt renuncians renunciet sapienter, & non stultè. [x] Tum quia grauius est ingressuro monasterium facere donationem ante ingressum, & susceptum habitum, quàm postea: partim quia perdit facultatem donandi alij postquam susscepit habitum: partim quia parentes, vel cognati volētes quærere bona ingressuri, vel ingressuræ monasterium, faciliùs possunt consequi suum propositum, persuadendo pueris, & puellis ante ingressum, vt donent sua bona sibi, vel aliis, quibus volent, quam postquam ingressi fuerint monasterium, vel susceperint habitū: eo quod sunt iuniores, & minus sapiunt, & plus subiiciuntur parentibus, vel tutoribus, & plus habent timoris reuerentialis, vt palàm est, è contra post susceptum habitum sunt liberiores, sapientiores, & est eis minus timoris reuerētialis, & habent plures consultores religiosos, vel religiosas, quæ vt personæ spirituales, & à mundanis separatę, præsumuntur rectius eis consulturæ. Tum quia plurimùm refert, an donationem faciant ante susceptionem habitus cum clausula, *vt nihil valeat casu, quo vellent exire*, an verò non valeat, nisi facta secundum formam Concilij, nam difficilius est donationes iam factas reuocare, & in statum pristinum redigere, quàm eas nō facere, & in statu pristino retinere,

v *In d. ca. 16.*
x *Arg. le. non est verisimil. ff. de eo quod metus causa. & ea. nisi essent viri prouidi. de prob.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuxta illud, *Turpius ejicitur, quam non admittitur hospes.* [a] & illud, *Melius est causam intactam seruare, quam post vulneratam remedium quærere,* [b] præsertim quod vt plurimùm in huiusmodi donationibus addunt notarij clausulam constituti, per quam donatarij fiunt possessores, [c] & possessores multis modis suas possessiones defendere solent, iuxta illud, *Magnum est commodum possessionis.* [d] Tum quod etiá fit quale quale præiudicium monasteriis, quę intrant: quoniam per tales donationes priuant monasteria omni spe succedẽdi in bonis eorum per donationes, vel vltimas voluntates. Tum ob alia, quæ consultissimè videtur sacrosanctũ Concilium circumspexisse. Per quæ palam est præfatos duos modos donandi longè differre, & non æquipollere: & sic cessant argumenta pro parte contraria formata.

Aduerte quia refertur resolutum à sacra Cõgregatione dictum cap. 16. Concily non habere locum in donatione facta ante susceptum habitum.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio tutoris facta ab ingressuro religionẽ si sit inter viuos, etiam si sit scripta in testamento, subiacet irritationi sacri Concilij Tridentini, secus si sit pars testamenti non habens effectum nisi sequuta morte testatoris: quia sacrum Concilium irritat quidem vsque ab initio obligationes, & renunciationes inter viuos, num. 2. sed non vltimas voluntates num. 3. An autem etiam irritet renunciationem factam inter viuos sub conditione quod non valeat nisi sequuta professione, alia est quæstio. num. 4.*

CONSILIVM LXXXIII.

AN liberatio tutoris ab administratione, facta in testamento ab ingressuro religionem, sit valida?

1 Ad quæstionem hanc respondetur, quòd liberatio tutoris ab obligatione de reddẽda ratione administrationis bonorum ingressuri monasterium in testamẽto facta fieri potest dupliciter, vno modo per viam cõtractus, siue dispositionis inter viuos, eo modo, quo contractus, & donatio irreuocabilis fieri potest in testamento, ita vt incipiat esse valida irreuocabilis, & efficax à testamenti facti tempore, iuxta glossam finalem & Bartholum, [e] vbi latè tractat Aretinus & huiusmodi liberatio non valet, quia est quædam renunciatio, vel quædam obligatio ad non petendam rationem, quæ fieri nequit ab ingressuro. Alio modo fieri potest liberatio prædicta in testamento non alterando naturam testamenti, & tamquam accessorium ipsius, ita quod maneat reuocabilis, sicut ipsum testamentum est reuocabile, & quod reuocato testamento censeatur reuocata eiusmodi liberatio, quo modo videtur fieri posse: sed tunc non remanet tutor liberatus ab obligatione reddendi rationem, nisi post mortem ingressuri, per quam testamentum firmatur. [f]

2 Nec obstat dicere quod huiusmodi liberatio, & donatio, vel obligatio in effectu est renunciatio, vel obligatio facta adiecto modo, vt non valeat in omnẽ euentum, quo ingressurus exierit monasterium ante professionem, vt aliàs diximus non valere: quia responderi potest prædictam liberationem secundo modo factam non valere à principio plusquam ipsum testamẽtum, neque esse plus irreuocabilem, quàm ipsum testamentum, immo esse quoddam accessorium eius, sine quo nullam vim habet, & in effectu esse vltimam voluntatem, qualis non est donatio, vel obligatio, de qua loquitur Concilium Tridentinum, [g] & quod Concilium non loquitur de vltimis voluntatibus, neque consequenter de accessoriis earum, quæ sine illis consistere nequeunt.

3 Non obstat etiam dicere, quòd ratio, quæ iam mouit Cõcilium ad annihilandas renunciationem & obligationem inter viuos, suadere videtur annullandas etiam esse vltimas voluntates: quia in effectu sunt donationes, vel renunciationes bonorum sub conditione, *in euentu si non exierit monasterium.* Quia responderi potest negãdo illud: quoniam renunciatio, & obligatio inter viuos valet, & est efficax à principio: vltima verò voluntas nequaquam. Et si roges an renunciatio, vel obligatio conditionalis si professionem fecerit, valeat, cùm sit inefficax vsque ad professionem factam: Respondetur hanc esse aliam quæstionem differentem à proposita, cui, cum vacauerit, Deo annuente respondebitur.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatum dispensationes Papæ regulariter reseruata.*
1 *Religionibus fere omnibus priuilegium concessum est dispensandi cum subdito circa irregularitates, excepta bigamia, & mutilatione, ac homicidio voluntario.*
2 *Episcopus originu regularem electum promouere potest.*
2 *Electus post professionem retinet dispensationem obtentam in religione.*

CONSILIVM LXXXIV.

QVidam N. frater professus ordinis M. promotus iam ad ordinem diaconatus electus fuit ob sua delicta ab ordine, & exutus ordinis habitu. Quæritur, de cuius Episcopi vel prælati licentia ordinari possit.

1 Respondetur primò, quòd si præfatus Dominus consulẽs fuit electus ab ordine præfato ob aliquod delictum inducẽs irregularitatem, à qua non posset Episcopus absoluere, oporteret pro dispẽsatione recurrere ad Papam, si antequam eiiceretur, non fuisset dispensatum cum illo super ea per ordinis sui priuilegia, quia regulariter omnis irregularitatis dispensatio est Papæ reseruata, [a] licet fere omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ superiores earum possint dispẽsare cum subditis suis super omnibus irregularibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilatione, ac bigamia.

2 Secundò, quòd si delicta, ob quæ fuit electus ab ordine, non inducebant irregularitatem, neque aliam inhabilitatem, super quæ non posset Episcopus dispensare, poterit eius diœcesanus originarius recipere illum, & si habet beneficium sufficiens ad honestè viuẽdum, & est idoneus ætate, literatura, & moribus ad sacerdotium, ordinare ipsum presbyterio, facta ei fide prius de aliis ordinibus rite in religione susceptis, & facta dispensatione, si qua fuerit necessaria, super inhabilitate, quam ipse sua potestate ordinaria poterit tollere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit, siue suo, siue monasterij nomine, siue impersonaliter contrahendo, suo acquirit monasterio: fallit in Minoribus de Obseruantia, qui acquirunt sedi Apostolicæ, num. 2. qua illu in actionibus actiue succedit: passiuas autem non tenetur nisi de aquitate subire. num. 3. at quæ ad tales per vltimas voluntates deuenerunt, priorum dominorum remanserunt. num. 2.*
4 *Regularis ordinis Minorum de Obseruantia, omnia, quæ per contractus acquisiuit, tenetur Sedi Apostolicæ, cui hæc acquiruntur, ita indicare, vt possit ea recuperare & habere.*

CONSILIVM LXXXV.

QVidam frater Minor de obseruantia apostata in sæculari habitu contrahendo quæsiuit aliqua iura, & obligationes passiuas & actiuas: ita quod fuit factus multorum creditor, & multorum debitor, & reuersus ad suam religionem, & ab omni apostasia liberatus.

Quæritur primò, qui fiet de huiusmodi creditis & debitis.

Secundo, an prædictus frater possit facere de omnibus obligationibus prædictis vnum memoriale, & instruere Prælatum suum super eis.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondetur primò, quod præfatus Dominus cõsulens nihil sibi quæsiuit singulariter, nec monasterio, nec alicui suo: quia licet regulariter religiosi aliorum ordinum contrahendo vtiliter quærant suo monasterio vel ordini, iuxta doctrinam Innocentij, [b] siue contrahant nomine suo, siue nomine sui monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt diximus in comment. 2. de regular. [c] post Baldum. [d] Franciscanus tamen non potest id facere: quia monasteria & ordo Sancti Francisci sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum. [e]

2 Secũdo, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia quæsita per prædictum Dominum consulentẽ videtur pertinere ad Sedem Apostolicam, quia omnia quæ quærerentur saltem per contractus monasterii & ordini S. Francisci, si essent illorum capacia, videntur quæri Sedi Apostolicæ, per præfatos §§. *ad hæc, & proinde* Dixi, *contractus*, quia relicta eis per vltimas volũtates, & successiones saltẽ vniuersales ex testamẽto, vel ab intestato, videntur remanere caduca, per eosdẽ §§. & ea quæ adnotauit Cardinalis, [f] & prędictus Domin⁹ cõsulẽs prædictas actiones quæ-

[a] *Ca. quemadmodum, de tutelis.*
[b] *l. fin. C. in quibus cau. fi.*
[c] *Lex. quod meo. ff. de acqu. poss.*
[d] *§. recte. de uer. & quia. Inst. de interdictis.*
[e] *Iu la. heredes palam. §. fin. ff. de testamen.*
[f] *Ca. cũ Martha, de celeb. miss.*
[g] *Sess. 25. de reg. cap. 10.*

[a] *Ca. duæ inde 36. ii ei adm.*

[b] *In ca. cum clim. 2. de priuil.*
[c] *Super 2. dicatur. 12. §. 1. nu. 32.*
[d] *In l. seruus C. de pactis.*
[e] *Ca. cum §. ad hæc. de verb. sign. & clemen. exiui. §. porrò. de V.*

[f] *In d. §. proinde 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt per cõtractum: ergo illæ pertinẽt ad Sedẽ Apostolicã.

3 Tertiò, q. maioris quæstionis est, an Sedes Apostolica, quæ succedit in obligationib⁹ actiuis, & iuribus vtilibus, succedat etiã in obligationibus passiuis, quibus prælatus constrictus, si fuisset habilis ad se obligandum, fuisset obligatus. Et disputando quidem teneri posset de rigore iuris nõ succedere, per aliqua quæ nũc nõ vacat scribere, consulendo tamẽ videtur respondendum, quod de æquitate teneatur, argumento illius senarij, *Commoda qui sentit, sungat onus emolumentis.* [a] & per quædam alia, quæ non vacat nunc afferre.

[a] *Ca. qui sentit. de reg. iure li. 6. & clé. 1. de cẽsib. & le. secundum naturam. ff. de reg. iur.*

Quartò, quòd Prælatus prædicti consulentis prouidè faciet, si adierit S. D. N. & notum fecerit hoc factum, & simul orauerit S. Sanctitatem, vt pro sua maxima benignitate dignetur committere alicui fidæ personæ omnes obligationes prædictas actiuas & passiuas, vt recuperet credita, & soluat debita, & reliqua impendat in eis, quæ suæ Sanctitati placuerint.

4 AD SECVNDAM respondetur, posse, debereque Dominum consulentem scribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & scripturarũ, ac testium, quibus ea, quæ oportet, probentur, & tradere illud suæ Sanctitati, vel personæ ab ea deputatæ, & postea, quoties oportuerit, informare præfatam personam deputatam de licentia sui Prælati, & seruatis eis, quæ seruanda forent per fratres sui ordinis, si vocarentur ad ferendum testimonium in causis alienis, abstinendo tamen ab eis, quæ sibi per præf. §§. *ad hæc, & proinde*, vetantur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona donata tam à laicis, quàm clericis Minoribus de obseruantia, Sedi Apostolicæ, si sint iustè donata, acquiruntur, aliàs non.*

CONSILIVM LXXXVI.

AN minores fratres de obseruantia rerum oblatarum à rectoribus Ecclesiarum dominium, proprietatem, seu possessionem acquirant.

1 Pro resolutione quæstionis supponenda sunt nonnulla, & primò quòd ex cap. *exiit*, [b] & Clemẽtina, *exiui*, [c] non colligitur aliqua differentia inter dominium, proprietatem, & possessionem rerum oblatarum, vel donatarum iustè à personis priuatis, & inter dominium, proprietatem, & possessionem oblatarum & datarum à rectoribus Ecclesiarum, & aliis clericis, si ab omnibus eodem modo, & æquè iustè ab liberè offerantur, vel dentur.

[b] *De verb. sign. li. 6.*
[c] *Eod. tit.*

Secundò, quòd sicut dominium, proprietas, & possessio rerum oblatarum, vel donatarum à laicis Minoribus de obseruantia quæritur Ecclesiæ Romanæ: ita dominium, proprietas, & possessio rerum oblatarum, vel donatarũ à rectoribus Ecclesiarum, & aliis clericis, acquiretur Ecclesiæ Romanæ, vel Papæ, modò æquè iustè ac liberaliter offerantur, vel dentur ab vnis, sicut ab aliis.

Tertiò, quòd sicut multa sunt bona, quæ non possunt iustè offerri, vel donari præfatis fratribus Minoribus à laicis sine licentia Papæ, ita multa bona sunt, quæ non possunt à clericis donari Minoribus sine licentia eiusdem, & cum illa sic, & illa quæ iustè non donantur Minoribus, non quæruntur Papæ, siue donentur à laicis, siue à clericis, & ea quæ iustè offeruntur, vel donantur ab vtrisque, quæruntur quo ad dominium, proprietatem, & possessionem ipsi Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Professio contra legem decretum irritans habentem est nulla.*
1 *Professio est ex vtraque parte obligatoria.*
2 *Professio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori.*
3 *Prælatus, quẽ scit nulliter professum, ex officio expellere potest.*
3 *Prælatus nulliter professum seruatis seruandis expellat, num. 4. expulsus autem in vtroque foro est liber. num. 5.*

CONSILIVM LXXXVII.

AN qui de genere Iudæorum descendit, & contra statutum religionis ei notum factum, cum protestatione, vt nulla esset professio, si de tali genere descenderet, interrogatus negauit se de tali genere descendere, ob quam negationem fuit admissus ad profitendum, ad quod non fuisset admissus, si fuisset confessus veritatem, sit verus religiosus?

1 Respondetur primò videri præfatum Dominum consulentem non esse verè coram Deo, & in foro cõscientiæ religiosum. Tum quia professio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta. Tum quia professio est in effectu vtrò citròque obligatoria, qua professus se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & contra monasterium ad alendum, & tractandum eum secundum eamdem regulam, & ita est necessarius consensus vtriusque partis, tam præfati professionẽ acceptantis, quàm ipsius professi: & in casu proposito defuit consensus Prælati, quia fuit præstitus sub cõditione, si non esset de tali genere, & ita defuit conditio, sub qua fuit admissus, & cõsequenter ipsa admissio, quia dispositio cõditionalis nulla est deficiente conditione. Tum quia deficiente causa regulariter deficit effectus.

2 Secundo respondetur, quod Dominus consulens quo ad præfatũ forum conscientiæ cum licentia & sine licentia prælati posset exire à monasterio & ordine, sed castigaretur in foro exteriori, si absque licentia exiret: nec sufficeret omnino qualis qualis licentia, sed requireretur iudicialis data cum causæ cognitione, probatis, & seruatis, quæ probanda, & seruanda sunt in tali iudicio, & causæ cognitione, cùm sententia iudicialis ferenda sit secundum allegata & probata.

3 Tertiò, quòd Prælatus in foro exteriori teneretur ad instãtiam partis legitimæ, scilicet accusatoris, vel denunciatoris, allegatis & probatis necessariis dare præfatam licentiam, immo & iudicare illum eiiciendum esse à monasterio, & ordine, & eiicere illum per suam sententiam.

4 Quartò, quòd præfatus Prælatus, qui probabiliter credit eum esse de tali genere, ex officio suo, sine alio accusatore, vel denunciatore potest, & debet, præmissa legitima causæ cognitione per viam inquisitionis, expellere illum à monasterio & ordine.

5 Quintò, quòd si Prælatus ad instantiam legitimæ partis, scilicet accusatoris, vel denũciatoris, vel ex officio per viam inquisitionis expulerit ipsum per suam sententiam legitimã ab ordine suo & monasterio, poterit ipse viuere vitam quam iustè viuere posset, si præfatam professionem non fecisset, per iura, & rationes in his dictis insinuatas, & quæ extendi possent ab eo, cui per valetudinem & otium magis quàm nobis id facere liceret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. contra translatos intelligitur de translatis virtute priuilegiorum contra ius commune.*
1 *Religiosi de iure communi possunt transire ad artiorem cum licentia suorum superiorum.*
2 *Transeundi ad religionem laxiorem solus Papa potest facere facultatem.*
2 *Facultas transeundi ad laxiorem à Papa concedi debet ex iusta causa.*

CONSILIVM LXXXVIII.

AN frater Carmelitanus translatus sine facultate Papæ ad ordinem fratrum Minimorum, cum licentia tamen sui Superioris, quia eum nolebat amplius religio retinere, teneatur redire ad suum pristinum ordinem propter extrauagantem Pij V. 91. *Quæcumque*, quæ statuit non posse recipi, nec retineri ab vlla religione fratres alterius ordinis, sed debere remitti ad proprios ordines?

1 Respondetur quòd non, quia Pius V. non iubet per suã constitutionem, translatos ab vna religione in aliam, redire ad priorem religionem, sed tantùm translatos virtute facultatum & priuilegiorum particularium concessorum à Sede Apostolica specialim contra ius commune aliquibus monasteriis, vel religionibus, vt possent accipere apostatas, vel aliquos alios aliarum religionum. Et frater Carmelita, de quo quæritur, non transiuit ad fratres Minimos virtute huiusmodi facultatis & priuilegij specialis, sed virtute iuris canonici, quo licet omnibus de religione laxiori ad artiorem transire, iuxta cap. *licet*, [a] iuxta quod possunt hanc facultatem superiores dare.

2 Quod autem diximus in com. 4. de reg. [b] esse necessarium licentiam Papæ, ibi id asserimus de facultate transeundi ad laxiorem: & intelligendum est de potentia id faciendi cum causa: alioquin etiam facultas concessa à

[a] *De regula.*
[b] *Super c. statuimus. num. 12.*

Papa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Papa transeundi ad laxiorem sine iusta causa, non valeret, & præfatum cap. *statuimus*, [a] de proprio significatu verborum æquè comprehendit eas; ad alias à suis Generalibus concessas.

a 19.q.3.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante 16. annum completum in quauis religione est ipso iure nulla.*
1 *Professio si fiat ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu, est ipso iure nulla.*
1 *Annus nouitiatus non censetur esse completus, nisi sit cõtinuus.*
1 *Tempus omne à iure statutũ in dubio censetur esse continuum.*
2 *Professio metu facta est ipso iure nulla.*
2 *Votum metu factum est ipso iure nullum.*
2 *Professionem religionis annullare sufficit (etiam quo ad forum exterius) metus reuerentialis minor iusto timore, modo sit talis, sine quo professio non fuisset facta.*
2 *Actus metu factus non ligat agentem quo ad forum conscientiæ.*
3 *Professio ipso iure nulla non ratificatur ex longa mora in religione, nisi sciat esse nullam, & persistat animo ratificandi.*
4 *Professionem tacitam non inducit gestatio habitus indistincti per annum, & vltra, nisi fiat ante professionem expressam.*
4 *Actum vnum semel faciens expresse, frustra facit iterum illum expresse, & multò magis tacitè, vt stipulans, locans, mandans, & appellans & num. 5.*
5 *Professio tacita non inducitur solum faciendo actum ad professum tantum pertinentem, quando illum fecit post professionem expressam nullam, nisi alia concurrant, & sciat esse inualidam tam factam, & per talem actum induci professionem, & persistat in animo approbandi.*
5 *Sciens professionem prius expresse emissam fore nullam, si à die scientiæ per annum continuum in religione perseuerat animo illam ratificandi re vera, tacitè profitetur.*
6 *Professionem inualidam emittens, licet diu perseueraret per errorem, si post cognoscens esse nullam exeat, & vxorem ducat, tutus est in conscientia.*
7 *Professio inualida nullam obligationem inducit professum obligantem ad intrandum aliquam religionem in genere.*
7 *Scandalum etiam pusillorum potest facile definere esse scandalum, reddendo iustam rationem, & monendo eos falli.*
7 *Ob scandalum proximi rationabile nemo tenetur relinquere bona spiritualia, nec temporalia.*
8 *Ob scandalum etiam pusillorum vitandum relinquenda illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt.*
8 *Intellectus verus cap. 2. de nou. oper. nunc.*
8 *Creditores à debitoribus & iniussis detentoribus sua repetere Ecclesia sanctè permittit.*

CONSILIVM LXXXIX.

CVm de iure statutum sit, quòd duplex sit professio, tacita, & expressa, & Dominatio tua doctissimè in suis commentariis de regular. præsertim super ca. *cui portio*, [b] & super ca. *statuimus*, [c] idem affirmet: & cùm ad professionem expressam quatuor requirãtur: Primum, vt fiat in manibus Abbatis, aut habẽtis facultatem incorporandi in monasterio iuxta capit. *porrectum*, de regularibus vbi Innocentius & Panormitanus dicunt, quòd si quis professionem fecerit coram, & in manibus alterius monachi, non esset professio. Secundum ex Concilio Tridentino, [d] qui facit professionẽ, opus est vt adimpleuerit decimum sextum annum, siue sit vir, siue fœmina, aliàs nullius efficaciæ erit professio illa: olim ius cõmune aliter habebat, nam in viro exigebatur decimus quartus annus, in fœmina duodecimus cap. *significatum*, & *ca. cum virum*. de regul. Tertium ex eodem Concilio vt sit post annum probationis, vnde ante id tempus nulla est professio, & est etiam contra ius antiquum: nam in cap. *constitutionem*, [e] habetur, quod in solis Mendicantibus debet esse annus elapsus, in aliis potest fieri ante annum. Quartũ debet esse cum habitu, ita vt per annum integrum gesterit habitum, aliàs nõ: & hoc est contra ius antiquũ, vt haberur in cap. *porrectum*, de regu. Et cum tacita professio quatuor modis fieri possit: Primò, quando quis immiscet se in actibus professorum, dummodo deferat habitum, vt habetur in ca. *viduæ*. [f] Secundo, quando elapso anno gestat habitum differẽtem nouitiis & professis: si tamẽ esset habitus distinctus, etiãsi maneat viginti annos, non est professus. Tertio, quando est distinctus habitus, & induit habitum professorum, &

b Nu. 18.
c Nu. 13. & segq.
d Sess. 25. cap. 15.
e De regu. in 6.
f De regula.

A gestat per tres dies, est professus. [a] Quarto, [b] quando gestat habitum nouitiorum cum proposito mutãdi vitam, & ingreditur religionem: in foro autem interiori nihil horum valet: nam si non habet animum interiorẽ vouendi, etiam si centum annos maneat, non tenetur, cogetur autem in foro exteriori: sed tam ista post Concilium Tridentinum cessantinam post Concilium debet præcedere annus probationis etiam in foro exteriori, & post illum est tam tacita professio.

1 Quæritur, quando sit valida, vel inualida professio.

Respondeo, quod professio in quauis religione tam virorum, quam fœminarũ est ipso iure nulla, si fiat ante decimum sextum annum expletum, per Cõcilium Tridentinum. [c] Secũdo est ipso iure nulla, si fiat ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu currentis per d. Cõcilium. [d] Tertio annus nouitiatus nõ censetur esse completus, nisi sit cõtinuus, vt probat Lapus Abbas, [e] & probat textus in ca. 1. [f] ibi, *Per totum annum*, & ibi Dominicus & Francus. & ratio, quam affert Lapus, est, quia omne tempus à iure statutum in dubio censetur esse continuum. [g] Idem probat Siluester, [h] & citat alios in suam sententiam.

2 Quarto professio metu facta est ipso iure nulla, [i] sicut & votum metu factum est ipso iure nullum, iuxta glossam receptam, [k] vt diximus in Man. confess. [l] & quamuis quo ad forum exteri [m] oporteat metum esse iustum, & talẽ, qui etiam in constantem virum cadat, iuxta *l. metum*, [m] tamen quo ad annullandam professionem religionis etiam quo ad forum exterius sufficit metus etiã reuerentialis minor iusto timore, iuxta glossam, [n] vt diximus in Man. confess. [o] intelligendo de metu minore, tali tamen, sine quo nõ fieret professio, vt diximus in d. Man. [p] Præterea nullus actus metu factus ligat agentem, quo ad forum conscientiæ, ex mente Hostiensis & Ioannis Andreæ. [q] & Adrianum, [r] vt diximus in dicto Manuali. [s]

3 Quinto professio ipso iure nulla non ratificatur ex eo, quod sic professus persistat longo tempore in religione, quam professus est, sed oportet, vt sciat illam esse nullam, & animo approbandi & ratificandi eam persistat, vt ait Caietanus, [t] quem nos sequimur in dicto Manuali. [v]

4 Sexto gestatio habitus indistincti ab habitu nouitiorum per annũ & vltra non inducit professionem tacitam, nisi gestatio illa fiat ante professionem expressam: quia ratio, quare per gestationem habitus annalem præsumitur tacitè fieri professio, est, quia gestãs habitum, præsumitur habere animum profitendi tempore debito, scilicet finito toto anno nouitiatus: at qui gestat habitũ post professionem expressam factam, non præsumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iam expresse fecit eam, & gestat habitum tamquam professus, & nõ tãquam professurus: & cõfirmatur, quia qui facit vnum actum expresse, frustra facit iterũ illum expresse, ergo quanto magis si faceret illũ tacitè, vnde qui aliquid stipulatur semel, frustra iterum idem stipulatur, [x] etiam si ex interuallo secunda vice stipuletur, vt communis ibi cõcludit: & qui semel legat aliquid, frustra iterũ idem legat, [y] & qui semel mandat aliquid, frustra iterum idem mãdat, iuxta *l. licet*, [z] adiuncta glossa faciunt etiam alia quæ Iason & alij cõgerunt, [a] & ita qui dicit, *appello, appello*, semel tãtum appellat vt ait glossa, [b] à Panormitano & ab aliis recepta.

5 Septimo, professio nõ inducitur ex eo, quod nouitius facit actum aliquem ad professum tantùm pertinẽtem, vt dicere in Capitulo suam sententiam, accipere sacros ordines, &c. sed oportet, vt talis nouitius non sit prius expresse professus, vt de gestatione habitus dictum est: sic intelligẽdum est ca. *viduæ*. [c] Oportet præterea vt talis nouitius acceperit habitum professorum distinctum ab habitu nouitiorũ, vt declarat Panormitanus, [d] & nos in nostro com. super cap. *statuimus*, [e] diximus. Oportet præterea vt talis nouitius sciat per huiusmodi exercitiũ actus professionem induci, vt Innocẽtius receptus dicit. [f] Oportet demum vt talis absoluerit finẽ anni nouitiatus post Concilium Tridentinum. Quare qui professionẽ emisit inualidam, vel qui ante ætatem, vel quia ante finẽ anni nouitiatus, vel quia metu emisit, non censetur tacitè professus, vel quia longo tẽpore manet in religione, vel quia gestat habitum indistinctũ ab habitu nouitiorum, vel quia facit

a 19.q.3. Ver. dicitur. de reg.
b Inno. ca. saltem n. 3.
c Sess. 25. c. 15. de reg.
d Vbi supra.
e Alex. 4.
f Decret. h.t.
g Lap. c. 5. de var. & ref. princip.
h Vbi Siluest. verb. religio 3. q. 4.
i Ca. 1. de his quæ vi.
k In ca. Abbas. ead. tit.
l Cap. 20. n. 31.
m 1. & 2. quod metus caus.
n Capi. presens. 20. q. 3.
o Ca. 21. n. 30.
p Cap. 22. n. 29. & segq.
q In c. cui de iureiur.
r In 4. dist. de restitut. ca. 2. quæst. 1.
s Ca. 11. n. 1.
t 2. 2. q. 88. art. 5.
v Ca. 11. n. 1.
x Leg. qui ita idem. ff. de verb. oblig.
y L. cum pr. §. ff. Comm. leg.
z §. eq. de legat. ff. de præscr.
a In d. leg. hoc idem.
b In c. Latores 11. qu. 3. & in cap. Inno. de appellat.
c De regula 6. ca. vidua.
d In d. ca. vidua.
e Nu. 13. & seq.
f In d. ca. vidua.

actum

Universidad de Deusto
Biblioteca

actum professorum proprium, quamdiu putat professionem, quæ re vera est ipso iure inualida, esse validã, & manet, & gestat habitum, & facit actum ad ratificandum, quã putat validam errans: & ignorans non censetur consentire. Ignorans tacitè censeretur profiteri, & re vera profitetur quando sciens factam iam professionem esse inualidam ob aliquam præteritarum causarum, & ad ratificandã & approbandam eam persistit in religione integrum annum à tempore, quo sciuit eam esse nullam, annum inquã continuum, & non interpolatũ, scilicet, vt semper habeat intentionem illam ratificandi. Idem dicitur de gestatione habitus, & de actu.

6 Sed quæris, an qui inualidam emisit professionem, & mansit in religione multis annis, putans eam esse validam, postea verò cognoscens eam esse inualidam, & nullam, nõ solùm nõ approbat, sed redit ad sæculum, & ducit vxorem, sit tutus in cõscientia, cùm nullũ habeat aliud canonicum impedimentum.

7 Iam respondimus ad casum cuiusdam Germani, esse tutum in conscientia. Tum quia professio inualida nullũ inducit effectum, neque vllam obligationẽ, vt habet Cõc. Trid.[b] adeo quod neque professum facit religiosum in genere, scilicet obligatum ad intrandum aliquam religionẽ, sicut ante præfatum Conc. Trid. obligabat, iuxta c. *nos solũ*.[c]

8 Tum quia scandalum quod daretur per huiusmodi cõfugium, vel esset Phariseorum, & non cauendum, vel si pusillorum, & cauendum, eo quod bona fide crederẽt aliqui talem esse verè professum, potest tamen facilè fieri, vt desinat esse scandalum pusillorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram, & iustam: quòd si post huiusmodi rationem noluerint acquiescere, scandalum patientur non pusillorum, sed Phariszorum, vt D. Tho. ab omnibus receptus definit,[d] concludens neminem teneri ad relinquenda bona spiritualia, neque temporalia propter scandalũ proximi, quod patitur, eo quod non acquieuerit rationi, & monitioni probabili sibi redditæ: pro quo est illud venerabilis Bedæ, *Vtilius est scandalum nasci, quam quod veritas relinquatur*,[e] cuius glo. & comment. Panor. & aliorum sunt in præfata resolutione. Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2.[f] quatenus habet pro vitando scandalo relinquẽda esse illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt: intelligendum enim est de scandalo pusillorum, non autẽ Phariszorum, & malignorum: non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, retentionem iniustam suorum bonorum, eo quòd raptor, fur, & vsurpator scandalizetur per repetitionem à se coram iudice comperente petitam, & vsque ad sententiam exercitam: quia id esset præbere occasionẽ rapinis, furtis, & vsurpationibus, vt ex D. Greg. allegato à S. Thom.[g] colligitur, & ex praxi totius Ecclesiæ Christianæ, quæ sanctè permittit dominos & creditores sua bona & debita à suis debitoribus & detentoribus repetere. Et licet sic professus posset absque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter scandalum eorũ, qui, probabili ratione sibi reddita, in sua pertinacia persistũt, vt diximus in nostro Man. confess.[h] & in nostro com. 4. dereg. super cap. *nullum*.[i]

SVMMARIVM.

1 *Monachi ex antiquis originariis regulis nullum suffragium vel vocem habebant in Capitulo.*
2 *Prælati secundum recentiores regulas tenentur regere cum consensu vel consilio sui conuentus, vel consiliariorum.*

CONSILIVM XC.

DVbitatur circa cap. nullam,[k] quatenus probat, quòd totum regimen monasterij pertinet ad Abbatem, siue prælatum, & non ad monachos.

1 Respondeo id procedere secundum illas regulas originarias & antiquas, secundum quas monachi nullum suffragium, vel vocem habebant in Capitulo.

2 Verum hoc non habet locum secundum regulas recẽtiores secundum quas prælati tenentur regere cum consensu, vel consilio sui Conuentus. vel consiliariorum. Et de hac materia vide quæ scripsimus super cap. *non dicatis*,[l] & cap. *nullam*,[m] & cap. *statuimus*,[n] vbi profundissimè tractatur de ea.

SVMMARIVM.

1 *Consecrari non potest consecratione virginum monialis, si constat esse corruptam.*
2 *Vidua potest vouere solemniter expresse & tacitè castitatem, & velum professionis suscipere.*
2 *Viduæ possunt benedici benedictione viduali etiã inter virgines.*
3 *Nouitia siue virgo, siue vidua, vt potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere.*

CONSILIVM XCI.

AN Monialis, de qua iudicialiter constat esse corruptã, nec ipsa id negat, immo fatetur, possit consecrari?

1 Respondeo primò, quòd non consecratione virginum, per textum cap. *acutum*,[a] etiam ad euitandum scandalum vt ait S. Thomas.[b]

2 Secundo, quòd vidua licet non debeat cõsecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter etiam tacitè ipso facto castitatem, & velum professionis suscipere & portare per textum cap. *vidua*,[c] & benedici benedictione viduali etiam inter virgines, vt in Ration. diuin. offic.[d]

3 Tertiò, quòd monialis, de qua est quæstio, potest benedici benedictione viduali, de qua in Pontificali, mutando verba viduitatem sonantia in alia honesta, scilicet, inuupta, deuota, serua Christi, Deicola, iuxta S. Thomã.[e] Et sicut nouitia intra annum probationis potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere.[f]

DE CONVERSIONE CONIVGATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa sponsum ingressum religionem ipsa renuente iure per tempus duorum mensium tantùm, vel arbitrio iudicis statuendum, expectare tenetur, at post sacrum Concilium tenetur expectare per integrum annum num. 4.*
2 *Leges generales, siue sint priores, siue posteriores, limitantur per speciales, & per rationem alterius legis.*
3 *Lex generalis præsertim vniuersalis, & negatiua, vniuersaliter intelligẽda, licet maior ratio in vno casu militet, quã in alio.*
4 *Legum nouatio, limitatio, & extensio citra vel vltra verba ipsarum non videtur vtilis, cum sit quedam legum mutatio, quæ non ob quamlibet maiorem vtilitatem, nisi sit maxima, est facienda.*

CONSILIVM I.

AN Sponsa de præsenti, cuius sponsus, ipsa renuente, ingressus est religionem, habitúmque susceperit, tamdiu expectare teneatur, donec elapso probationis anno professionem emittat, iuxta decretum Concilij Tridentini,[g] vel præfigi possit sponso aliquis terminus, iuxta quem vel profiteatur expressè, vel ad sponsam redeat, iuxta cap. *ex publico*, de conuers. coniug.

1 Respondetur, quòd pro parte negante facit primò, quòd à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus per ius nouum recederur.[i] At expressè lege antiqua,[k] cauetur, ne huiusmodi sponsus, vel sponsa teneatur expectare vltra duos menses, vel extra tempus arbitrarium, iuxta cap. *commissum*.[l]

2 Secundò, quòd sicut leges priores generales limitantur per leges posteriores speciales, ita & leges posteriores generales limitãtur per leges priores speciales iuxta l. *sed & posteriores*,[m] & l. *in toto*,[n] vbi late Decius,[o] & probatur, & amplificatur per duas glossas solẽnes.[p] Cùm ergo prædictum ca. *ex publico*, sit lex determinans specialem casum de sponso, vel sponsa de præsenti volente intrare religionem, censendum est limitare legem generalem 9 Concilij Tridentini ne habeat locum in illo casu speciali.

Tertio, quod longè maior ratio limitandi tempus inuenitur in hoc casu speciali, quàm in aliis: quia in eo tractatur de grandi præiudicio tertij, de quo non agitur communiter in aliis nouitiis: & lex generaliter loquens non solùm limitatur per legem specialem, sed etiam per rationem alterius legis, secundum Baldum.[r]

3 Pro parte autem affirmante facit primò prædictum Concilium,[s] quod generaliter, immo & vniuersaliter, & negatiuè prohibet fieri professionem ante finem anni nouitiatus: & lex generalis, præsertim vniuersalis, & negatiua, vniuersaliter est intelligenda.[t]

a 20. dist. cap. denotis. 1. inuenerulas. 20. q. 2.
b Li. 4. sent. dist. 38. qu. 1. art. 5. & li. 3. d. 25. qu. 2.
c De regula.
d Lib. 2. ca. 1. nu. 48 & ea. sicut bonum. c. vidua. 27. q. 1.
e 2. 2. qu. 111.
f Ca. ad Apostolicam. de reg. & cap. 1. c. non solum. eod. tit. lib. 6.
g Cap. 15.
h Sess. 25. de reg.
i Le. præcipimus. C. de appell.
k Ca. ex publico. de conuers. coniug.
l De sponsal. m ff. de legib. & c. generali per speciem. de reg. iur. li. 6.
n ff. de regul. iur.
o Num. 7.
p In le. secundum. ff. qui satisd. cogãt. & auth. offeratur. C. de litis contest.
q Cap. 15. de regul. sess. 25.
r In l. de pretio ff. de publ. in rem actio.
s Cap. 15. de reg.
t Ca. solet. §. fin. de maior. & obedi. & d. l. de pretio. de public. in rem actio.

a 1. sent. ver. rem. ff. de iurisdict. omnium iud.
b Sess. 25. ca. 15.
c De reg. l. a.
d 2. 2. qu. 43. art. 2. penult. & vlt.
e Ca. qui scãdalizauerit. de regul. iur.
f De non. oper. nunc.
g In dict. art. vlt.
h Ca. 14. nu. 31. L. & nu. 44. & c. 24. nu. 23.
i Nu. 35.
k 18. q. 2.
l 12. q. 2.
m 18. q. 2.
n 19. q. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secúdò, quòd negatio quidquid post se inuenit destruit, & contrarium eius ponit, iuxta glossam celebrem & receptam, [1] & prædictum Concilium, [b] per negationem prohibet, ne intra prædictum annum fiat professio.

Tertiò, quòd regula prędicta de lege generali generaliter intelligenda procedit etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere vnam speciem, ac aliam, vt ait Decius post alios, [c] per textum in hoc memorabilem, [d] qui tamen communiter est vitiatus, quatenus habet affirmatiuè, *puto verum* pro *non puto verum*, vt ratio sequens necessario concludit esse emendandum, vt adnotauit Antonius Augustinus. [e] Cùm ergo lex Concilij prohibeat generaliter, immo vniuersaliter, & negatiuè, ne quis professionem faciat ante finem anni nouitiatus, habebit etiam locum in casu proposito, esto maior ratio limitandi eam inueniatur in eo vt plurimùm, quàm in aliis.

Quarto, quod ad solum principem videtur pertinere temperare legis rigorem per iuris æquitatem non scriptam. [f]

4 Quintò, quòd licet vno respectu æquius videatur, vt seruetur ius antiquum, de quo in d. cap. *ex publico*, alio tamen videtur æquius, vt nouum seruetur potius in hoc casu, quàm in aliis. Tum quia frequenter contrahentes matrimonium pœnitet statim contraxisse, & turbati illa pœnitentia refugiunt ad remedium religionis, quam facilè profitentur, quod postea dolent fecisse. Tum quod maior est necessitas probandi religionis austeritatem ei, qui tam alienus fuit à religione, vt peruenerit ad cõtrahendum matrimonium, quàm aliis, qui non tantùm se elongarunt. Tũ quod vtilius videtur relicto, vel relictæ in sæculo, vt relinquens probet integrè austeritatem religionis, quàm partem eius: quoniam magis potest sperare, quòd probata integrè austeritate illius pœnitebit ingressus, & redibit ad ipsam, quàm si solum ex parte probasset. Sextò, quòd nouatio & limitatio, vel extensio legum citra vel vltra verba ipsarum, nisi efficacissima ratione vrgente, nõ videtur vtilis: quoniam est quædam mutatio legis, quam non expedit fieri, etiam ob maiorem vtilitatem, nisi fuerit maxima, iuxta l. 2. 5 & tradit S. Thomas. [h] His raptim consideratis, definitionem ad maius & maturius iudicium refero.

SVMMARIVM.

2 *Religio S. Ioannis est vera religio, in qua tam professentes ad chorum, quàm ad militandum, similem emittunt professionem. nu. 3. per cuius ingressum dissoluitur matrimonium non cõsummatum, nedum secundum eorum statuta, num. 3. sed etiam iure communi, & dispositione Concilij Tridentini. nu. 1.*

CONSILIVM II.

QVidam nobilis contraxit matimonium per verba de præsenti, & vellet illud dissoluere per ingressum & professionem religionis hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani. Quæritur an possit illud facere.

1 Respondetur quòd sic, Tum quia glossa celebris, & recepta ab omnibus puris Canonistis & Theologis mixtis, qui canonicæ prudentiæ theologicam, vel theologicæ canonici iuris prudentiam adiunxerunt, hoc tenuit in ca. *ex publico*. [i] Tum quia illa glossa redacta fuit per Concilium Tridentinum in canonem necessario seruandum, [k] definiendo generaliter absque vlla exceptione, matrimonium ratum non consummatum dirimi posse per solemnem religionis professionem: & constat religionem prædictam S. Ioannis esse veram religionem, vt colligitur ex fundatione, & statutis eius approbatis à Summis Pontificibus.

2 Tum quia omnes ingredientes prędictam religionem, & eam professentes emittunt tria vota substãtialia religionis approbatæ à Sede Apostolicæ scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ qui in manibus potentis illum aggregare religioni facit, fit verè ac propriè religios[o], secũdum Panormitanum communiter receptum, [l] & S. Tho. & alios, [m] & nos post alios tradimus in commen. 1. de reg. [n] Tum quia licet Domin. Sotus videatur negare religiones militares esse veras religiones, [o] religionem tamen prædictam S. Ioannis excipit.

3 Tum quia licet Papa dispensare possit circa votum castitatis religiosi ex iusta & magna causa, secundum glossam communiter receptam à Theologis & Canonistis, [a] contra S. Thomam, [b] tamen non solet dispensare plus circa castitatem religiosorum militum prædictæ religionis, quàm super castitate aliorum monachorum non militariũ. Tum quod expressè in statutis & cæremoniis profitẽdi prædictorum religiosorũ militum habetur vna forma & vnus modus profitendi, & cõstat per professionem religiosorum, qui profitẽtur quo ad chorum, dissolui matrimoniũ ratum non consummatum, ergo etiam per professionem eorum, qui eam profitẽtur quo ad militiam armatã. Tum quia specialiter in statutis & cæremoniis prædictæ religionis cauetur expressè, eos qui contraxerunt matrimoniũ, & non consummauerunt illud, posse intrare & profiteri prædictam religionem. Tum denique quod etiam nos post alios efficaciter probauimus in tractatu de redit. eccles. [c] eos qui profitentur religiones militares, etiam quo ad exercitium armorum, esse veros religiosos.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia clandestina ante Concilium Tridentinũ valebant.*
2 *Matrimonium ratum non consummatum professio religionis soluit.*
2 *Professio ante nouitiatum seu metu facta, est nulla.*
3 *Annus nouitiatus ab vltima receptione habitus continuus requiritur.*
4 *Metu reuerentiali facta professio est nulla.*
4 *Metus minor iusto, si est causa actus saltem sine qua non, in foro poli excusat.*
5 *Pœnitentis pro se & contra se creditur.*
6 *Scandalum vt vitetur, dissimulandum cum ijs, qui in matrimonio putatiuo bona fide viuunt.*

CONSILIVM III.

COntraxerunt duo ante Cõcilium Tridentinum matrimonium de præsenti clandestinè, ante quod consummatum fœmina post Conciliũ aui fui timore intrauit monasterium, vbi intra triduum habitum sumpsit, & professionem fecit: & post sex menses, mortuo auo, reliquit habitum, & persuasione suæ matris resumpsit illum, & in fine anni accepit velum, nulla professione nouè facta: & post sex menses casu exiuit cum Abbatissa è monasterio, & confugit ad suum sponsum, & consummauit matrimonium: & coram iudice litis iurauerunt falso se consummasse matrimonium ante religionis ingressum: & manserunt sine scrupulo in eo decem & septẽ annos, & habuerunt filios. Quæritur quid iuris quo ad forum conscientiæ.

1 Respondeo primò, certum esse, quod matrimonium valuit, iuxta cap. 1. [d] & [e] Concilium Tridentinum.

Secundo, certum esse item, quòd matrimonium illud fuit dissolutum per professionem præfatam, si fuit valida, [f] quia matrimonium ratum non consummatum soluitur per professionem legitimam regularem. [g]

2 Tertiò, quòd professio illa prima nõ valuit, quia professio ante finẽ anni nouitiatus facta non valet, per Conciliũ Tridentinũ, [h] & quia metu & terrore aui facta fuit. [i]

Quarto, quod illa veli assumptio non habuit vim professionis validę. Tum quia nulla professio tunc facta fuit, & quæ prius facta fuerat palam fuit nulla: & fundamento nullo existente, vel omnino corruente, corruit etiam fundatum. [k]

3 Tum quia annus nouitiatus debet esse continuus, secundum communem sententiam per ca. 1. [l] quod latè tenet Lapus Abbas, [m] quem refert Francus, [n] referens alios ei concordantes, [o] & ita non potuit in fine præfati anni fieri professio, quia computandus erat annus incipiendo illum à secunda receptione habitus. Tum quia receptio illa secunda videtur fuisse facta ob metum reuerentialem matris, eo quod fuit facta persuasione ipsius, vt narratur in casu: & quòd verisimile est matrem allegasse illi voluntatem illam terribilem aui, qua nullatenus voluit restituere illam marito suo, etiam post excõmunicationem, & anathematizationem, immo detrusit eam in monasterium: & est etiam verisimile, quòd proposuit ei futuras sibi multas molestias: & ex eo quòd ante annum finitum post secundam receptionem confugit ad maritum, opportunitate oblata: & ex eo quòd verisimile est confugituram fuisse, si antea se obtulisset opportunitas: & ex eo quod statim vt confugit, consummauit matrimonium.

a *In cap. cum dilecta. de cõsuet.*
b *Cap. 15.*
c *In consi. 669. num. 3.*
d *In leg. 1. §. quod autem. ff. de ale. lu. & aleato.*
e *Emend. lib. 4. c. 17.*
f *Leg. 1. C. de legib.*
g *ff. de consti. princ.*
h *1. 2. qu. 97. art. 2.*
i *De cõuers. coniuga.*
k *Sess. 24. can. 6.*
l *In rub. de reg.*
m *In 4. sentẽ. dist. 32. & 2. 2. q. 186. art. 7.*
n *Super c. cui perzio. nu. 12.*
o *Lib. 7. qu. 3. art. 2. de iust. & iure.*

a *In cap. cum ad monasterium. § fin. de statu monach.*
b *In 2. 2. qu. 88. art. 11.*
e *Qu. 3. nu. 27. & seq.*
d *De sponsa. duorum.*
e *Ca. dem. fer. mens. sess. 24.*
f *Ca. cum sum. de sponsalib.*
g *Ca. ex publico. de conuers. coniug.*
h *Capi. 13. de reg. sess. 25.*
i *Ca. 1. de his quæ vi.*
k *Ca. cũ Paulus. 1. q. 1.*
l *De reg. li. 6.*
m *In allegat. 47.*
n *In cap. 1. de regul. lib. 6. in prin.*
o *In d. cap. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Et constat professionem factam ob metum reuerentialem parentum non valere, vt tenet glossa,[a] quam etiam nos secuti fuimus in Manu.conf.[b] post Adrianum,& alios. Item audidimus in d. Man.[c] quod omnis metus,etiam minorolo, excusat in foro conscientiæ tantùm, quantùm iustus,si metus ille fuit causa saltem sine qua non,si absque illo non fuisset factus actus.& quæstio proposita tangit forum conscientiæ tantùm:ergo quo ad illud forum iudicãdus est actus irritus per metum reuerentialem.

5 Quintò,quòd partibus tam pro se,quàm contra se creditur quo ad forum conscientiæ secundum omnes,& quod quæstionis huius decisio petitur quo ad forum conscientiæ tantùm,& partes adeo putauerunt matrimonium præfatum esse validum,& professionem,quæ consecuta est illud,adeo nullam,quòd decem & septem annos perseuetauerunt in illo,suscipiẽdo liberos sine scrupulo conscientiæ.

Sexto,quod tractata lite in foro exteriori,iudicati fuerunt veri coniuges, & non fuerunt iudicandi tales ob id solũ quod iurauerunt se consummasse matrimonium ante professionem solemnem,argumẽto eorũ quæ habentur in c.*super eo*,[d] & eorum quæ Panormitanus notat,[e] ab aliis receptus.Ergo præsumendum est, iudicem, qui iudicauit eos esse veros coniuges,inuenisse per processum,quem fecit, professionem præfatam per veli susceptionem non fuisse firmatam, & ambas fuisse ipso iure nullas aliqua ratione supradictarum.

6 Septimò,quod dissimulari posset cum his,qui bona fide putant legitimum esse inter se matrimonium, si ex separatione graue timeretur scandalum, per textum in cap. *quia circa*,[f] & intellectum pulchrum eius Goffredi, quem rationibus irrefragabilibus defendimus,[g] contra Hostiensem & alios, qui illum per errorem secuti fuerunt, quos nos[h] referimus.

Octauo,quod per prædicta potest responderi prædictis oratoribus,vt remaneant in sua bona fide, in qua per tot annos remanserunt. Immo etiam potest declarari matrimonium valere quo ad forum conscientiæ tantùm,sicut iã pridem declaratum fuit in foro exteriori. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Papa dispensare nequit quo ad vinculum super matrimonio rato, & consummato.

2 Vxor,si nupsit aly bona fide,maritum mortuum probabiliter credens,monenda non est,de vita mariti, aliàs secus, quia non esset in bono statu.

2 Religionem intrare,& profiteri potest publica adultera maritus, etiam sine alio iudicio Ecclesiæ.

3 Maritus diu absens ab vxore etiam sine iusta causa,licet eam de eius vita non moneat, non dat causam proximam adulterandi, & ideo eam adulterantem dimittere,& religionem ingredi,& in ea manere potest.

CONSILIVM IIII.

ANte Concilium Tridentinum quidam nepos cuiusdam canonici potentis, & diuitis contra illius volũtatem contraxit clam matrimonium & consummauit cum quadam nobili paupere,consentientibus tamen tacitè parẽtib. puellæ.quòd cũ resciisset auunculus iuuenis, curauit eum absentare à ciuitate ad loca remota,quæ puella ignorabat,& ibi ingressus fuit, & professus religionem quamdam illustrissimam,cuius est confessarius,& prædicator in prætio habitus.Idque fecit consulto confessario, qui dixit ei licere prædictum ingressum. Puella item nesciens vbi ille habitaret,& putans esse mortuum,nupsit alteri nobili & potenti viro,qui ex ea multos filios suscepit, & habuit.

Quæritur quo remedio succurri possit eis,ne damnentur à Deo,neque ab hominibus.

1 Respondeo primum,non posse illis prodesse dispensationem Papæ:quia matrimonium prædictum fuit cõsummatum:& omnium tam Canonistarum, quàm Theologorum vna est conformis sententia,non posse Papam vlla de mundi causa dissoluere tale matrimonium quo ad vinculum,iuxta illud Euang. [i] *Quos Deus coniunxit, homo non separet,*[k]

2 Secundò,quòd fœmina non potest esse in bono statu, neq; absolui per vllum remediũ,nisi non exigendo,& non reddendo debitũ marito,vel nisi cõtraxisset bona fide probabiliter credens, quòd maritus eius obierat, nec postea sciuit,nec credidit,nec credit contrarium:quo casu nullatenus esset ipsa monenda de vita mariti viuentis.

Tertiò, quòd prædictus maritus religiosus potest perseuerare iustè in sua religione, per capit. *Agathosa*,[a] quod clarè habet,maritum vxoris, quæ fornicata est publicè,vt ibi addit glossa posse intrare religionem, & perseuerare in ea etiam non facta separatione iudicio Ecclesiæ: & in casu proposito notorium est adulterium prædictæ vxoris.

3 Non obstat,quod maritus,qui causam dedit adulterio vxoris, non potest illam dimittere,[b] & quòd prædictus religiosus dedit causam adulterij prædictæ puellæ vxori suæ absentando se ad remota loca, & non scribendo illi, nec alias admonendo vitam suam: non inquam hoc obstat: quoniam non fuit causa propinqua, vel immediata adulterij: quia non tradidit illam adulterandam, nec rogauit,nec cõsuluit ei,vt id faceret:quo casu loquitur prædictum cap.*discretionem*, sed tantùm fuit causa remota, de qua loquitur d. cap. *si tu abstines*, quia renuit commiscere illi, vel reddere debitum, quo casu non est causa, sed tantùm occasio, cuius traditio non sufficit ad hoc, vt nõ possit eam relinquere, secundum glossam,[c] quam pulchrè tractando sic declarauit Panormitanus & Præpositus.[d]

SVMMARIVM.

1 Vxoratus inuita vxore professus,si ab ea,vt potest,num.4.in fine repetatur, remanet obligatus voto simplici castitatis,nu. 2.3.& 4. Vnde si superstes aliam ducat, peccat,num.2.tenet tamen matrimonium, num. 4 non tamen tenetur ad religionem redire,num.1.quod si non repetatur, remanet obligatus voto solemni:adeo vt si aliam duceret,non teneret matrimonium.num.1. & 4.in fin.

1 Vxoratus si consentiente vxore professionem emittat, tenet & valet. & num.4.

3 Votum emissum à filiofamilias in præiudicium patriæ potestatis vsque à principio est nullum: vnde nec mortuo patre secundam Panormitanum contra Innocentium obligatur.

5 Professio emissa ab vxorato inuita vxore, quæ eum repetit,resoluitur in simplex votum. Vnde Pontifex cum hoc, si superuiuat vxori, potest dispensare. seu illud, vt potest in simplici voto castitatis,commutare, etsi causa aliquanto maior in vno,quàm in altero requiratur.

6 Castitatis votum à nouitio post habitum nouitiatus emissum ad sui commutationem requirit causam aliquanto maiorem,quàm emissum in seculo.

CONSILIVM V.

QVidam inuita vxore intrauit & professus est religionem aliquam approbatam, & postea fuit repetitus ab vxore, & cum ea vixit aliquo tempore matrimonialiter.Quæritur an mortua illa possit aliam ducere.

1 Respondeo,quòd pro parte negante facit primò cap. *quidam intrauit*,[e] quatenus habet,quod huiusmodi coniugatus mortua vxore non potest aliam ducere.

Secundo, & fortius facit cap. *consuluit*,[f] quatenus probat, quòd coniugatus manens in religione per annum & vltra, non repetente illum vxore sua, mortua illa antequam repeteret,non potest aliam ducere, & si ducat,non tenet matrimonium.

Tertio facit cap. *ex parte*,[g] quatenus habet, coniugatum, qui consentiente vxore professus est religionem, ea mortua non posse ducere aliam,nec si duxerit, valere matrimonium.

Quarto facit capit. *placet*,[h] quatenus habet ingressum & professionem vxoris credentis maritum esse mortuum valere, quatenus sibi & non marito præiudicauit.

Pro parte autem affirmante facit primo dictum capit. *quidam intrauit*. quatenus habet huiusmodi coniugati votum non valere, & constat non præstare impedimentum id quod de iure non sortitur effectum.[i]

Secundo facit idem cap.quatenus habet, quòd mortua coniuge non potest cogi redire ad monasterium:cui consequens est non valuisse votum antea præstitum.

Tertio facit dicto cap. *ex parte*, quatenus habet à contrario sensu votum huiusmodi coniugati vxore consentiente factum valere,quasi diceret factum ipsa inuita non valere.

a *C.a.præsent. 2.q.1.*
b *Ca. 21.nu. 11.*
c *Capit.fin. 5.& 32.*
d *De eo qui cogno.cõsang.*
e *In ca.iuranit de proba.*
f *De consang. & affin.*
g *In c. si quis autem.de pœnit.distin. 7.à nu. 67.vsque ad 75.*
h *In dict. c. si quis autem.*
1 *Matth.19.*
k *Cap. quod Deus.33.qu. 2.& ea,inter corporal. de translat. Episcop.*
a *27.q.2.*
b *Ca.discretionem.de eo qui cogn.consanguin.vxor. sua.& c.si tu abstines. 27. q.2.*
c *Ind.c.si tu abstines.*
d *Ind.ca.discretionem.*
e *De cõuers. coniug.*
f *Eod.tit.*
g *Eod.tit.*
h *Eodem tit.*
i *Capit. non præstat. de reg.iur.lib.6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Pro resolutione dicendum primò, quòd præfatus coniugatus non potest absque peccato citra dispensationem aliam ducere, per fundamenta pro parte negante adducta, & ratione illa firma, quòd votum illud professionis licet non valuisset vt solemne quo ad præiudicium vxoris suæ, quæ habebat potestatem in maritum, neque quo ad obligandum eum religioni, vt pulchrè tenuit Panorm. contra Ant.[a] valuit tamen tamquam votum simplex, id est, habuit vim voti simplicis con tinentiæ, vt affirmat Panorm.[b] & clarè sentit Goffred.[c] & Siluester post Paludanũ,[d] cui in sententia concordat Sotus,[e] & qui tale votum simplex vouit, non potest contrahere matrimonium sine peccato absque iusta dispensatione.[f]

3 Non obstat, quòd Innoc.[g] tenenti, quod licet votum filiifamilias factum in præiudicium patriæ potestatis non obliget eum durante illa, obligat tamen ea cessante, contradicat Pan.[h] per præfatum c. *quidã*. quatenus ait ex illo colligi vnum dictũ mirabile, scilicet, quòd votũ inualidum ex impedimento intrinseco nõ obligat etiã pro tempore, quo illud impedimẽtum cessauit: quia casus sunt diuersi. Ratio diuersitatis, quare in casu Pan. non obligatur minor ad implendũ votũ cessante patria potestate, & huiusmodi noster cõiugatus sic, cessante vita vxoris (licet neque à Panormitano neque ab alio, quod sciam, reddatur) potest esse, quòd votum de quo loquimur, à principio valuit quo ad præiudicium vouentis, & ita à principio fuit obligatus seruare illud in præiudicium suum, ita quod nõ poterat exigere ab vxore debitum, licet ei petenti negare non posset: minor autem à principio non fuit obligatus seruare votum in præiudiciũ patriæ potestatis, immo nec potuit seruare illud iustè.

4 Secundò dicendum, quòd licet huiusmodi cõiugatus peccet ducendo aliam, ductio tamen siue contractus matrimonij valet, per adducta pro parte affirmante, per illam rationem firmam, quòd qui vouit castitatem, vel religionẽ voto simplici, licet contrahendo matrimonium peccet, contractum tamen tenet.[i]

At professio huiusmodi coniugati facta inuita vxore est votum simplex, vel tantùm habet vim eius, vt Pan. post alios dixit,[k] & colligitur irrefragabiliter ex eo, quatenus habet ab vna parte votum illud non valere, & ab altera, qp videtur promisisse, & se obligare non exigere debitum, & quo ad hoc votum valere: quæ duo sibi repugnãt, nisi alterũ intelligatur de defectu voti solemnis, & alterũ de virtute voti simplicis, quod in effectu est dicere, non valet vt solemne, sed valet vt simplex. Nõ obstat huic cõclusioni c. *ex parte*:[l] quia loquitur de eo, qui fecit professionem consentiente vxore: in nostro autem casu fecit inuita ea. Nõ etiã obstat d.c. *cõsuluit*: quia disponit de cõiugato, qui emisit professionem sciente vxore, & dissimulante, & ita non contradicente, nec expressè consentiente, dum viueret. per illam enim dissimulationem & taciturnitatem vsque ad mortem, illa consecuta, videtur consensisse, vt post Ioan. And. & Cald. diligenter, & rectè intelligit illud Pan.[m]

Non obstat, quod Pan.[n] ait post Cald. quod in omnibus casibus, in quibus coniugatus post professionẽ potest repeti ab vxore, si nõ repetatur in vita vxoris, debet remanere in monasterio, & si illa mortua contrahat cum alia, non valet matrimonium: non inquam hoc obstat: quia in casu proposito agitur de illo professo, qui intrauit inuita vxore, & fuit reuocatus à monasterio in vita eius.

Tertiò dicendum, quòd ex his duobus infertur, S.D.N. iusta de causa sanctèque posse dispensare, vt consulens contrahat, sicut posset, si votum castitatis & religionis simpliciter sine forma solemnis voti emisisset: sed quòd aliquanto maior causa requiritur ad dispensandum secum, eo quod diu detulit habitum non solum nouitiorum, sed etiam professorum, & quod in forma solemnis voti vouit, quam ad dispensandum cum eodem, si simpliciter nullo habitu suscepto, vel etiam suscepto sine forma solemnis voti vouisset.

6 Sicut & aliquanto maior causa requirẽda esset si votum simplex castitatis vouisset post habitum nouitiorum aliquanto tempore delatum, quàm si vouisset ante illum susceptum. quæ tamen magnitudo cùm non sit iure definita, arbitrio suæ Sanctitatis definienda est.[o] Salua, &c.

a *In d.ca. quidam.*
b *Ibidem.*
c *In summa eiusdem tit. uers. si vero.*
d *Ver. diuortium q. 16.*
e *In 4. distin. 27. q. 1. art. 4. col. penult.*
f *Ca. ursus. qui clerici. vel vouen.*
g *In c. scripta. nu. 31. de voto.*
h *Nu. 7.*
i *Ca. ursus. qui cler. vel von.*
k *In d.c. quidam.*
l *Eodem titu.*
m *Ibid.*
n *In ca. 1. nu. 7. de conuers. coniug. aut.*
o *Leg. 1. ff. de iure delib. ca. de causis. de offic. deleg.*

A

SVMMARIVM.

1 *Falsa causa, seu falsa persuasio & dolus vitiant quidem hæredis institutionem, non autem votum nec simplex, nec solemne, cum non vitient in spiritualibus. num. 2. & 4.*

1 *Coniugata sine consensu coniugis professionem emittens, ab eo (vt potest) de monasterio educta, mortuo viro non cogitur ad monasterium redire: quod si non repetatur, non potest exire, immo cogitur in sua professione perseuerare, num. 2. 4. nisi Episcopus ob incontinentiam viri in seculo incontinenter viuentis educat, vt viro cohabitet. num. 3.*

1 *Dolus & fraus prodesse non debent immediatè, sed mediatè prodesse possunt. num. 4.*

B 1 *Coniugatam professam de consensu viri viuentis in seculo incontinenter, vel iuuenis, & de incontinentia suspecti, potest Episcopus ex officio educere de monasterio, vt cohabitet cum viro.*

3 *Votum continentiæ coniugis sine alterius consensu valet quo ad solum vouentis præiudicium, vt non exigat.*

CONSILIVM VI.

PAmphilius coniugatus abiit in regionem longinquam, in qua facto testamento, finxit se mortuum: sua coniunx intrauit monasterium, & professa est solemniter, credens illum esse mortuum, quod nullatenus fecisset, nisi id credidisset: vir autem certus de vxoris professione vult intrare monasterium, & profiteri.

C Quæritur, an vxor possit exire de monasterio, & compellere maritum ad cohabitandum secum.

1 Pro parte affirmante facit primò, quod falsa causa vitiat institutionem hæredis.[a]

Secundò, quia vxor ingressa monasterium, ob id quod probabiliter credidit maritum mortuum, potest educi à marito, quo mortuo non potest cogi redire ad monasterium,[b] ergo.

Tertio, quia nemini suus dolus & fraus debet prodesse,[c] & præfatus maritus dolo finxit se mortuum, vt sua vxor fieret monacha. ergo.

Quarto, quia coniunx profitens, etiam de consensu alterius, potest exire iubente Episcopo ex officio, si manens in sæculo viuat incontinenter, vel est iuuenis.[d]

D 2 Pro parte autem negante facit primò, quòd vota iustè emissa seruanda sunt,[e] sed illa vxor iustè vouit, & sanctè professa est, quia iustè credidit maritum mortuum. ergo.

Secundo facit cap. *consuluit*,[f] quatenus probat, quod coniunx ingressus monasterium absque consensu alterius debet in sua professione permanere, nisi à coniuge dum viuit reuocetur. & Panormitanus relatis multis modis intelligendi illud cap. concludit, quòd coniunx professus, siue ignorante, siue sciente, & dissimulante, siue inuita sua coniuge, non potest redire ad sæculum, nisi in vita coniugis, sine cuius consensu intrauit, repetatur ab ea.

E 3 Tertiò, quia coniunx potest vouere continentiam sine consensu viri, & valet quo ad vouentis præiudicium, licet non ad præiudicium coniugis, secundum glossam memorabilẽ,[g] & ita non potest exigere debitum, licet teneatur reddere,[h] ergo etiam professio facta sine licentia alterius coniugis valebit quo ad suum præiudicium: & ideo si non quæratur ab altera parte, non potest exire. Per quæ omnia videtur, quòd prædicta vxor non potest sua sponte redire ad sæculum, nec repetere maritum approbantem suam professionem, nisi viueret incontinenter, & Episcopus ex officio suo iuberet, vt cohabitarent simul.

F 4 Ad primum respondeo, distinguendo videlicet, quod in spiritualibus nec dolus nec falsa persuasio viriat, iuxta cap. *constituit*,[i] vbi glossa memorabilis, licet sic in temporalibus, quando dat causam contractui.

Ad secundum concedo, quod illa vxor potest reduci à marito repetente, sed non potest sponte sua exire, nec maritum repetere, vt dicit glossa, quam mente tenet dict. cap. *vxoratus*.

Ad tertium concedo, quod fraus & dolus immediatè non prodest dolofo, sed mediatè sic.[k]

Ad quartum concedo, quòd posset vxor eduxi repetente marito, & Episcopo iubente ob causam in argumento

a *L. e. fin. ff. de hared. instit.*
b *Ca. placet de conuers. coning.*
c *Leg. nemo sibi. ff. de furt. c. haec de postula. prael.*
d *Ca. cum ca. vxorem. adiuncta. singul. vide notatum de conuers. coniug.*
e *Ca. magn. diuort.*
f *Ibid.*
g *D. ca. vxoratus.*
h *D. c. placet.*
i *2. q. 5.*
k *Cap. quia diuersimode de conuers.*

contentam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

contentam, sed non sponte sua, vt dictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio à coniugato, cuius vxor publicè adulterata est, etiam tacito matrimonio emissa, tenet.*

CONSILIVM VII.

AN valeat professio viri coniugati, cuius vxor publicè adulterata est, facta in religione, tacito matrimonio, cui alligatus erat?

2 27. q. 2. 1 Respõdeo quòd sic, per cap. *Agathosa*,[a] quatenus habet virum posse profiteri religionem nolente vxore, quæ fornicata est, præsertim publicè, vt glossa ibi annotauit: quia talis vxor nec possessorio, nec petitorio pót agere ad restitutionem sic professi, [b] & ita præfatus vir perinde quo ad hoc est censendus, ac si morte suæ vxoris esset ab ea solutus. Salua, &c.

b *Ca. significa. de diuortijs.*

SVMMARIVM.

1 *Adulterium committit vxor, quæ viuente primo viro, qui eamdem etiam recedendo reliquit. nu. 3. cum altero secundum contrahit & consummat matrimonium: adeo vt si eius primus vir ingrediatur, vt potest, religionem, verus efficiatur religiosus, nec possit repeti nu. 2.*

2 *Bigamus relicta vxore adultera potest vt laicus religionem ingredi, sed non vt clericus, nisi secum Papa dispenset, cum ad hãc irregularitatem non se extendant, vt creditur, regularium priuilegia, nu. 4.*

CONSILIVM VIII.

QVæsitum est de quodam, qui contraxit matrimonium clam ante Concilium Tridentinum cum corrupta, & consummauit illud, & abiit in aliam regionem longinquã, vbi post duos annos confessarius iussit ei, vt rediret ad suã vxorem, quam inuenit publicè nuptam: & considerans nõ posse probare matrimonium suum clandestinum, hócque post Concilium Tridentinum in facie Ecclesiæ contractũ fuisse, ingressus & professus fuit religionem quamdam approbatam, & presbyter factus quatuordecim annis vsus est sacris ordinibus, an debeat censeri esse in bono statu.

1 Respondeo primò, matrimonium eius fuisse validũ: quoniã Concilium Tridentinũ non annihilauit, immo cõfirmauit matrimonia clandestina ante illud contracta.[c]

c *Ca. 1. de refor. matrimonij sess. 24.*

Secundò, quòd vxor eius peccauit contrahendo publicè cum secundo, si habuit verum animum matrimonium contrahendi cum Domino consulente, & admisit adulterium, quod est grande peccatum,[d] & quia contraxit, antequam notitiam certam haberet de morte mariti.[e]

d *Ca. at si. §. de adulteris. de iudic.*
e *Cap. antea. & ca. in præsentia. de spõs.*

2 Tertiò, quòd Dominus consulens peccauit ordines sacros assumendo: quia erat bigamus, eo quod cõtraxit cum corrupta, [f] & bigamia impedit omnem ordinem.[g]

f *Ca. si cuius. ca. si quis vidua. 34. dist.*
g *Per totum tit. de bigam.*

Quartò, quòd licitè potuit ingredi religionem, ad hoc vt esset in ea Conuersus laicus: quia bigamus potest esse talis monachus secundum omnes.

h *Cap. Agathosa. 27. qu. 2.*
i *Tomo 7. tract. 5. q. 2.*

Quintò, quòd ipse per suam professionem factus fuit verus religiosus, ita quod repeti non posset à sua vxore: quia per adulterium, quod admisit consummando secũdũ matrimonium, perdidit ipso iure ius petendi debitum, & retinendi & repetendi illum, [h] vt post Caiet. [i] tradimus nos in nostro Man. conf.[k]

k *Ca. 22. nu. 21.*

3 Nec obstat, quòd videtur ipse dedisse occasionem adulterandi per suam absentiam: quia non dedit occasionem propinquam, sed tantùm remotam, quæ non sufficit ad hoc, vt excuser vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his ferè terminis determinant Panormitanus & Præpositus, [l] & est glossa satis apta, [m] etiamsi per suã confessionem vel aliàs probare possit prædictum matrimonium.

l *In c. discretionem. de eo qui cognouit consang. vxoris suæ.*
m *In ca. si abstines. 27. qu. 2.*

4 Sextò, Dominũ cõsulentẽ debere petere dispensationẽ à Sede Apostolica super irregularitate bigamiç, super qua, vt puto, dispensare nequeunt Superiores eius per priuilegia suaiquoniam per Apostolica priuilegia, quæ mihi licuit videre, licet eis detur facultas dispensandi super irregularitatibus cum fratribus suis, ante vel post ingressũ monasterij contractis, excipitur irregularitas, quæ nascitur ex homicidio voluntario, & bigamia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Creditur nequaquam in foro exteriori viro & mulieri asserentibus in præiudicium ordinum sacrorum publicè assumptorum, se prius contraxisse matrimonium, & consummasse.*

2 *Adulteram non potest relinquere vir, qui & ipse (licet clam) adulteranit, & multo minus sacrũ initiari, etiamsi illa alteri nupsisset, animo dissoluto secundo matrimonio illam volentem redire cogitur recipere.*

3 *Dispensare potest Papa, vt qui adulteram clandestinè ductam, & postea alteri nuptam reliquit, & ordines suscepit, durante dicto publico matrimonio, in suscepto ministret ordinibus.*

CONSILIVM IX.

CVm certum sit coniugem adulterantem ipso iure perdere ius petendi debitum à coniuge innocente, cui etiam ipso iure quæritur ius negandi illud delinquenti, vt tradit Dominatio vestra in suo Manuali confessar. [a] Cúmque item certum sit, coniugem innocentem, qui, vel quæ quæsiuit ius negandi debitum coniugi adulteranti, perdere illud adulterando, iuxta cap. *intelleximus*. [b] Cúmque verum sit, eum qui clandestinè contraxit, & consummauit matrimonium cum aliqua, quæ postea publicè contraxit cum alio, ex quo suscepit filios, & negante illa non potest probari matrimonium, posse ordines etiam sacros suscipere, iuxta cap. *Agathosa*. 27. quæst. 2.

a *Ca. 22. nu. 23.*
b *De adult.*

Quæritur de marito adultere prius innocente, qui post matrimonium clandestinè contractum cum ea ante Concilium Tridentinum, postquam ipsa alteri publicè nupsit, & adulterium commisit, & ipse clam adulteratus est, & postea ordines sacros suscepit, an rectè fecerit, vel teneatur redire ad eam repetentem.

1 Respondeo primò, multa posse pro vtraque parte adduci per eum, cui vacaret id facere.

Secundò, quòd in foro exteriori censendus erit rectè fecisse, nec posse redire ad illam, quia non potest probari matrimonium, nec credi debet eis confitentibus illud, quia id credi non potest in præiudicium sacri ordinis publicè accepti, iuxta capit. *super eo*, [c] & ei per glossam & alios adnotatis.

c *De condit. apposit.*

2 Tertiò, quòd videtur male fecisse. Tum quia per illud adulterium perdidit ius discedendi ab ea in foro cõscientiæ, per cap. *intelleximus*. [d]

d *De adulte.*

Quartò, quòd teneretur in foro conscientiæ accipere illam, si mortuo marito vellet redire ad eum.

Quintò, quòd non videtur posse iustè vti sacerdotio siue Papæ dispensatione, quam opinor posse suam Sanctitatem facere pro tempore, quo illa viueret nupta: attento quod illa non petit eum, nec eum vendicaret, etiam si peteret, propter probationis defectum: & quod non videtur contra ius naturale, neque diuinum, quod in huiusmodi casu occultissimo ordine suo vtatur sacerdos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus, cuius vxor notoriè adulterium commisit, sicut sine alia diuortij sententia potest religionem ingredi, ita & sacris ordinibus initiari.*

2 *Ordines sacros coniugatus post consummatum matrimonium assumere potest in omnibus casibus, in quibus inuita vxore potest religionem ingredi.*

CONSILIVM X.

VTrum vxoratus propter notorium vxoris adulterium potuerit sacris ordinibus initiari, relicta vxore in sæculo, & ingredi religionem?

1 Respondeo posse. Tum quia per adulterium notorium ipso iure absque sententia separationis soluitur matrimonium quo ad thorum & cohabitationem, adeo quod ipsa adultera non potest petere restitutionem iuxta cap. *significasti*, [e] vbi hoc tenent omnes, & in l. *naturaliter*, [f] vbi Iason. [g] Tum quod hac ratione glossa recepta, [h] per illum textum dixit posse coniugatum ingredi religionem inuita vxore, quæ publicè fornicata est. Tum quia quo ad hunc effectum parificantur ordo sacer, &

e *De diuor. §. nihil commune.*
f *Col. 10. ff. de acq. possess.*
g *In cap. Agathosa. 27. q. 2. in verbo conuersionis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

monachatus, iuxta cap. *coniugatus*,[a] & Siluester post Petrũ Paludanum, [b] ponit pro regula, quod in omni casu, quo post matrimonium consummatum licitum est religionem intrare, licitum est etiam ad sacros ordines promoueri.

SVMMARIVM.

1 *Professio bigami coniugati, cuius vxor adultera est, etiam hoc tacito emissa valet, nisi intentio recipientium sit, vel esse debeat nõ recipiendi tales & nu. 5. in fi.*
2 *Maritus adulterę factus religiosus ad eam redire non tenetur.*
2 *Adulterium opponi potest agenti rei vendicatione, spoliato autem non, nisi sit notorium.*
3 *Bigamus est corruptam ducens, & sine Papæ dispensatione nequit ordinari, nec ordinatus sine ea licitè ministrare. nu. 5.*
4 *Irregularis celebrando peccat, sed irregularitatem nouam non contrahit.*
5 *Scandalum actiuum & non passiuum attendendum.*

CONSILIVM XI.

FRanciscus duxit in vxorem quandam concubinam alterius publicam, quæ biduo post consummatum matrimonium rediit ad suum concubinarium, & ipse tanto dedecore commotus abiit in longinquam regionem, & ibi tacito mattimonio intrauit, & professus fuit ordinem Fráciscanum, & ad titulum religionis initiatus fuit omnibus ordinibus, etiam sacris, etiam presbyteratus, & pluribus annis missauit, & pœnitentes sibi confessos absoluit.

Quæritur primò, an professio eius valuerit.

Secundò, an teneatur redire ad suam præfatam vxorem in foro conscientiæ, & an cogi possit in foro exteriori, præsupposito, quòd illa palam & notoriè perseuerauit, & perseuerat diutissimè in illo adulterino concubinatu.

Tertiò, an potuit rectè ordinari.

Quartò, an per executionem ordinum incurrerit irregularitatem.

Quintò, an possit celebrare licitè, non obstante quod aliqui ob id scandalizarentur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quòd decisio eius pendet ex facto animorum recipientium: nam si ea mente fuerunt, quod recepissent eum, si confessus fuisset se cõiugatum cum ea, quam iustè dimiserat, & qua volente nolente poterat fieri religiosus, valuit professio: si autem erant contraria mente, non valuisset: in dubio autem præsumi posset eos fuisse priori mẽte, nisi particulari aliquo statuto contrarium haberent: quia quo ad intrandam religionem paria sunt iure communi quem non esse coniugatum, vel talem coniugatum, qui perinde potest intrare illam, ac si non esset coniugatus: & de æquipollentibus idem est iudicandum. [c] Et supposito quod professio valuit.

2 AD SECVNDAM respondetur negatiuè. Tum quia est casus pro hac parte negatiua in capit. *Agathosa*. [d] Tum quia licet coniugi coniugem relinquere quo ad thorum propter fornicationem, auctoritate euangelica, [e] trãslata in capit. *Dominus*. [f] Tum quia adultera ipso iure ante omnem iudicis sententiam priuatur iure petendi debitum in foro conscientiæ, vt rectè resoluit Card. Caiet. [g] & probatur ipsa auctoritate euãgelica. Tũ quia in foro exteriori competit innocenti coniugi exceptio adulterij aduersus coniugem adulterantem, si agat via rei vendicationis, etiãsi adulterium sit occultum: & competit eadem exceptio, etiãsi agat via spolij, & restitutionis ante omnia faciendę, si adulterium est publicum, quale est in hoc casu, per text. singularem, [h] quamuis exceptio cognationis notoriæ non posset opponi petenti restitutionem, [i] cuius diuersitatis ratio à multis reddita ibi, & in l. *naturaliter* [k], fuit à nobis quidem, [l] paulo altius declarata.

3 AD TERTIAM respondeo, quòd non fuit ritè ordinatus: quia bigamus non potest ordinari absque dispensatione Papæ, [m] & caret omni priuilegio clericali, [n] & prædictus consulens erat & est bigamus: quia omnis qui cõtrahit matrimonium cum corrupta, vel vidua, fit talis, [o] & consulens contraxit cum corrupta.

4 AD QVARTAM, quod per executionem ordinis nõ contraxit nouam irregularitatem, irregularis enim licet peccet celebrando, non tamen nouam irregularitatẽ contrahit, secundum Innoc. [p] recept. ibi per alios, & nerA uosius per nos confirmatum in Manuali confessar. [q]

5 AD QVINTAM, quod licitè potest celebrare post iustam habilitationem, non obstante quod aliquis ob id scandalizaretur. Tum quia illud scandalum non est actiuum, sed passiuum, de quo, si prouenit ex malitia, non est curandum, vt docuit Dominus, [r] & probatur in ca. *qui scandalizauerit*, [s] & si scandalum processerit ex ignorantia, vel infirmitate, potest doceri ratio, cur celebrat viuente vxore dimissa, qua non obstante, qui scandalizaretur, ex malitia videtur scandalizari: & ideo de tali non esset curandum, iuxta doctrinam S. Thomæ receptam. [t]

Ex quibus infertur, quod prædictus Franciscus eget dispensatione super irregularitate bigamiæ, super executione ordinum, & presbyteratus malè assumptorum: & videtur iusta causa dispensandi, attento quod est religiosus tam stricti ordinis, & quod fuit illi tanta causa vxorem adeo impudicam dimittendi: indiget etiam professionis noua emissione, vel prioris ratificatione facienda à S. D. N. vel à prioribus receptoribus, si mens recipientium non fuit, nec debuit esse recipiendi eum, si veritatem patefecisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, viuente primo marito, alteri nubendo, & consummando committit adulterium, ob quod ius petendi debitum, retinendique, ac repetendi virum factum religiosum perdit.*
2 *Adulterę si detur occasio remota adulterandi, non excusatur à perditione iuris petendi debitum.*
3 *Bigamiam contrahit matrimonium contrahens, & consummans cum corrupta, & si ordinetur, est male ordinatus.*
4 *Coniugatus fieri potest religiosus de iusta licentia vxoris, vel ea adulterante, & hoc casu potest ordinari.*

CONSILIVM XII.

SOcrates contraxit clam matrimonium cum corrupta, quam putabat virginem, & consummauit illud, cohabitauitque cum ea quasi duobus mensibus, postea ex Hispania traiecit in Flandriam, vbi mansit duobus annis, & iussus à confessario redire ad vxorem, inuenit eam nuptam alteri publicè in facie Ecclesiæ. Quare ingressus, & professus fuit quamdam religionem approbatam, in qua etiam ad omnes ordines etiam presbyteratus promotus fuit, quibus vsus est quatuor annis circiter. Quæritur an iste sit in bono statu, & an teneatur requirere vxorem.

1 Respondendum est illum esse verum religiosum, nec posse repeti ab vxore: quia per adulterium, quod admisit, consummando secundum matrimonium, perdidit mulier ipso iure ius petendi debitum, & repetendi, & retinendi virum, [e] vt post Caietanum, [f] tradidimus nos in Manuali confessar. [g]

2 Nec obstat, quòd videtur, quòd ipse maritus tradiderit occasionem adulterandi per suam absentiam, & quod talem occasionem præbens non potest de adulterio vxoris se iuuare, [h] quia non dedit occasionem propinquam, sed remotam, quæ non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his fere terminis determinat Abbas & Præpositus, [i] & est glossa satis apta. [k]

3 Nihilominus maritus fuit malè ordinatus, quia contraxit bigamiam contrahendo, & consummando matrimonium cum corrupta, [l] quæ bigamia impedit omnem legitimam ordinationem. [m] Quò fit, vt si illa tempore contracti matrimonij fuisset virgo, etiam ille fuisset ritè ordinatus, quia id quod dicitur, non esse ordinandum coniugarum, [n] intelligendum videtur de illo, cuius vxor non perdidit ius petendi debitum ab eo, [o] & sicut coniugatus de licentia iusta vxoris potest fieri religiosus, [p] sic etiam vxore adulterante, [q] ita videtur quod coniugatus de licentia vxoris, vel ea adulterante, possit ad sacros ordines promoueri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatum si ordinet Episcopus, punitur, nisi accedat consensus vxoris. nu. 3. at ea consentiente potest, num. 2 etiamsi matrimonium sit cõsummatum. nu. 4. licet vxor non ingrediatur monasterium, modo voueat continentiam: ersi in hoc Panormitanus dissentiat. num. 5. immo si sit non suspecta de incontinentia, dictum votum non est necessarium. nu. 4. & 6.*
1 *Ordinu sacri etiã de voluntate vxoris susceptio matrimonium*

etiam

a *De cõuers. coniugat. ad iunct. ca. cum sit. end. tit.*
b *In verbo diuortiũ. §. 17.*
c *Leg. fin. ff. mand. & ca. licet ex quadam. de testibus.*
d *27. q. 2.*
e *Matth. 19.*
f *32. q. 7. cap. fin. de coniug. le prof.*
g *Tomo 1. opusc. tract. 31. resp. 4.*
h *In ca. significasti. de diuort.*
i *Cap. porro. eod. tit.*
k *Nihil commune. ff. de at quir. poss.*
l *In d. ca. significauit.*
m *Cap. at nos. & c. deinde. 26. dist. ca. 1. de bigamis.*
n *Cap. 2. eod. tit. lib. 6.*
o *Cap. si quis viduam. 2. & 2. & c. si cuius. 34. dist.*
p *In c. si celebrat. de cler. excommun.*
q *Cap. Apostolus. 27. q. 2.*
r *In quæst.*
s *Ca. 22. nu. 21.*
t *Ca. decretum. de eo qui coga. coniugi. contracta.*
u *In d. ca. decretum.*
k *In cap. filii absentes. 32. q. 2.*
l *Cap. si quis viduam. 31. d. & ca. fin. 34. dist.*
m *Per totum titulum de bigamis.*
n *Per totam 21. dist. & ca. 1. 28. dist.*
o *Arg. ca. Agathosa. 27. q. 2.*
p *Cap. si quis coniugatus. 27. q. 2.*
q *D. ca. Agathosa.*

Universidad de Deusto
BibliotecaCentral

etiam non consummatum non soluit quo ad vinculum, soluit tamen quo ad thorum, num. 3. religionis autem professio tollit vinculum matrimonij non consummati. nu. 5.

2 *Coniugatus, qui de licentia vxoris cogitat religionem ingredi, ab ea educitur, & vxori restituitur: & hoc, quando vxor erat suspecta de incontinentia. num. 4. qua suspicione existente non sufficeret licentia etiam cum voto continentiæ, nisi & ipsa ingrederetur. num. 2.*

4 *Voti solemnitas causata ab assumptione ordinum differt à causata per professionem in religione emissam, quo ad effectum, vt quis possit ordinari: nec ab vno ad aliud bene infertur. num. 5.*

CONSILIVM XIII.

1 AN CONIVGATVS de vxoris consensu nondum carnaliter cognitæ iustè possit ordinari? Et videtur quod non. Primò, quia punitur Episcopus ordinans coniugatum. [a]

Secundò, quia per susceptionem ordinis etiam sacri non soluitur matrimonium etiam non consummatum. [b]

Tertio, quod cap. *coniugatus*. [c] sic habet, *Nullus coniugatorum ad sacros ordines promouendus, nisi ab vxore continentiam professa fuerit absolutus.* & ita non sufficit consensus vxoris, nisi illa continentiam voueat. Et pondera quod non distinguit inter coniugatum, qui consummauit matrimonium, & eum qui non consummauit.

Quarto, quod glossa [d] valde dubitauit an sufficeret consensus vxoris etiam cum voto continentiæ sine ingressu religionis, & Panormitanus post Antoninum super ea tenet quòd non.

2 Quinto, quod cap. 1. [e] habet quod maritus ingrediens monasterium de licentia vxoris debet redire ad eam post professionem, si illa non ingrediatur religionem, nec voueat continentiam.

Sextò, quòd in capit. *cum sis*. [f] definitur non sufficere consensum vxoris etiam votum continentiæ emittentis sine ingressu religionis, vt maritus fiat monachus.

Sed contrarium affirmat S. Thomas [g] dicens quod coniugatus accipiens ordines de voluntate vxoris non solum accipit verum ordinem, sed etiam executionem.

3 Ad primum oppositorum respondeo quod cap. vlt. [h] in eo citatum loquitur de ordinante coniugem sine vxoris licentia.

Ad secundum concedendo, quòd per ordinem etiam presbyterij susceptum post contractum matrimonium etiam non consummatum, etiam de licentia vxoris, non soluitur illud quo ad vinculum, sed negando quod non soluatur quo ad thorum.

4 Ad tertium, & quartum, quod procedunt quando vxor est suspecta: quia tunc requiritur, quòd illa voueat continentiam.

Ad quintum, quod procedit in suspecta de incontinentia.

Ad sextum, quod loquitur de intrante monasterium, & prædicta conclusio de suscipiente ordinem sacrum, quæ quo ad hoc videntur differre.

Sit ergo conclusio, quòd maritus de licentia vxoris iustè potest ordinari. Quod ampliatur primo, etiam si matrimonium sit consummatum, [i] quod est de sententia & mente prædicti S. Thomæ communiter recepti.

5 Secundo ampliatur, vt procedat, etiam si vxor non ingrediatur monasterium, modò voueat continentiam, per d. capi. *coniugatus*. iuncta glossa quæ communiter recepta videtur hanc opinionem approbare, ponendo illam pro vltima, argumento glossæ singularis [k] licet Panormitanus in contrariam inclinet, argumento cap. *præcedentis, cum sit*. quod probare videtur oportere vxorem ingredi religionem, quo maritus de licentia eius illam profiteatur. sed non concludit. Tum quia arguit à separatis, à quibus non fit illatio. [l] Tum quia illa non æquiparantur, quia monachismus plus separat, quàm sacerdotium: vnde etiam quo ad vinculum tollit matrimonium ratum non consummatum, quod non facit sacerdotium, iuxta capit. *ex publico*. [m] & extrauagãtem 1. [n] Nec est eadem ratio: quia sacerdos melius potest prouidere vxori remanenti in sæculo, ne fornicetur, quàm monachus inclusus.

6 Ampliatur tertiò: vt procedat, etiam si vxor non voueat continentiam, modo sit senex, vel aliàs extra suspicionem incontinentiæ. Tum quia id quod excusat ab intranda religione vxorem intrantis eam, videtur excusare posse à voto continentiæ vxorem ordinandi. Sicut enim sed habet introitus vxoris ad introitum mariti religionem intrantis, ita se habet votum continentiæ vxoris ad sacerdotium mariti ordinandi, per præcedentem ampliationem.

Aduerte, quia quintum dictum, & illius responsio videntur intelligenda vt supra consil. 6.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus post consummatum matrimonium de solo consensu vxoris iustè religionem ingredi non potest, nisi etiam vxor ingrediatur, num. 3. vel cum sit ab omni suspicione incontinentiæ aliena, continentiam promittat, aliàs si sit suspecta, solus consensus cum voto de ingrediendo non sufficeret, nume. 2. professio tamen facta teneret, nec posset reuocari, num. 3.*

3 *Coniugatus, consentiente vxore, & continentiam promittente, ordines sacros potest assumere, & hoc si ab ea cesset omnis incontinentiæ suspicio, nu. 2. nã si esset suspecta, non sufficeret, etiam si promitteret, religionem ingredi, nu. 2. ordinatio tamen facta teneret, & posset eis vir iustè vti, vxorque esset cogenda votum adimplere. nu. 2. ad fin. & 4. Item & viro possunt conferri beneficia, vt patet ex casu proposito.*

4 *Vxor, quæ consentiendo viro promisit continentiã, si eam non seruet, est cogenda, vt maneat reclusa in aliquo monasterio, vel alio loco simili, vt Tertiariarũ, quæ non sunt propriè moniales, quòd si etiam vouit ingredi religionem, debet ad id cogi.*

5 *Adulteræ vir innocens potest etiam contradicente vxore religionem præcedente iudicis sententia, & si sit notorium, etiam propria auctoritate ingredi, immo & ordinari: immo & si antea ordinatus fuisset, posset superueniente adulterio ordinibus vti.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM coniugatus de licentia suæ coniugis promittentis & iurantis se seruaturam castitatem perpetuam, & intraturam religionem per instrumentum publicum, ordinatus fuit presbyterio à suo Episcopo, & beneficio curato donatus, quod multis annis rexit. Coniux vero eius cõmorata diu inter Tertiarias ordinis Dominicani, deserto suo monasterio, vitam inhonestam agit.

Quæritur, an præfatus suus coniux possit cogi ab Episcopo denuo redire ad eam, vel suspendi ab officio suo.

1 Respondeo, quæstionem hanc difficilem videri, eo quod solæ duæ viæ occurrunt, quibus Dominus consulens defendi posse videtur, & neutra est nimis clara. Altera est, quod susceperit ordinem sacrum de licentia suę vxoris promittentis seruare perpetuam castitatem, & intrare religionem. Altera, quod sua vxor admisit adulterium, & vitam ducit inhonestam. Quod autem prior via non sit nimis clara, facit primò, quod coniugatus post consummatum matrimonium non potest ingredi religionem de solo consensu vxoris remanentis in sæculo. [a]

Secundò, quòd non videtur sufficere, quòd vxor promittat seruare continentiam, nisi esset tanta ætate, & ita bene morata, vt tolleret omnem suspicionem fornicationis, vt expressè probat præfatum cap. *cum sis*. [b] & in casu proposito vxor non erat talis, vt euentus probauit.

2 Tertiò, quòd ad hoc, vt vir transeat ad religionem, non videtur sufficere consensus vxoris etiam vouentis ingredi religionem, si est iuuenis, & suspecta de fornicatione, vt expressè tenet Panormitanus communiter receptus [c] & probatur clarè per cap. *ad Apostolicam*. & cap. *significauit*. à contrario sensu [d] & in casu proposito mulier erat iuuenis, & ideo suspecta de fornicatione: ergo non debuit maritus ordinari, antequam illa mutaret vitam, & professeretur religionem.

Quartò, quòd nihil prodesse videtur Domino consulenti, quòd vxor intrauit ordinem Tertiariarum S. Dominici, quia ille non erat vera religio, argumenta glossæ singularis. [e]

3 Pro contraria verò parte facit primò, quòd coniugatus licet non possit regulariter promoueri ad sacros

a *Cap. fin. de temp. ordin. lib. 6.*
b *Extrauag. 1. de voto Ioan. xxij.*
c *De conuers. coniugat.*
d *In d. c. coniugatus.*
e *De conuer. coniug.*
f *Eod. tit.*
g *In 4. l. sent. 37. diff. qua. 1. art. 2.*
h *De tempo. ordin. li. 6.*
i *Arg. ea. qui vxorem. 32. q. 5. & ea. seriatim. 32. dist.*
k *In l. qui filium. §. Sabinus ff. ad Trebel.*
l *L. Papinianus. ff. de minor.*
m *De cõuers. coniug.*
n *De voto Ioan. xxij.*

a *Ca. cum sit. & c. coniugatus. de cõuers. coniugatorũ.*
b *Et ca. vxoratus. eod. tit. de conuers. coniug.*
c *In cle. 1. nu. 8 de conuers. coniug.*
d *Eod. tit.*
e *In clem. eũ ex eo. de sent. excomm.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordines, fallit, si vxor cõsentiat, & continentiam promittat, vt est casus in capit. *coniugatus.* [a] & hoc in nostro casu contigit, quia maritus fuit ordinatus de consensu vxoris promittentis, & iuranris seruare continentiam, immo & intrare religionem.

Secundò, quòd coniux potest ingredi religionem, si sua quoque coniux ingrediatur, [b] & in casu proposito vir assumpsit ordines sacros, & fœmina promisit & iurauit seruare continentiam, & intrare religionem, immo & intrauit Tertiariam Dominicanorum.

Tertiò, quòd licet consensus vxoris etiam vouentis continentiam, si est inuenis, & suspecta de fornicatione, non sufficiat vt maritus iustè ingrediatur religionem, antequam vxor ingrediatur eam, si tamen recipiatur, & profiteatur, valet professio, & non debet extrahi à religione, sed vxor, quę consensit, & vouit continentiam, & religionem, debet cogi ad complendum votum, vt Panormitanus [c] concludit, & probatur in d. cap. *significauit.* & in d. cap. *ad Apostolicam.* & confirmatur ea ratione, quòd de substantia professionis mariti non est professio vxoris, sed consensus ipsius cum voto continentiæ, si non est suspecta de fornicatione, & cum voto religionis, si est suspecta, vt Panormitanus [d] dixit, & clarius Federicus [e] & efficaciter probant quatuor præfata capp. scilicet cap. *cum sis.* & c. *vxoratus.* & ca. *ad Apostolicam* & cap. *significauit.* in sensu directo, vel à contrario sensu. Per quæ verior & canonibus consonantior est pars hæc posterior.

Non obstant opposita. Ad primum enim & secundum respondetur concedendo assumpta in eis, negando tamen, quòd in casu proposito non inueniantur omnia illa, quoniam interuenit consensus vxoris, & votum & iuramentum de seruanda perpetua castitate, & intranda religione.

Ad tertium respondet argumentum tertium pro nostra parte formatum. scilicet, quòd in casu proposito non debebat ordinari ordine sacro Dominus consulens, antequam illa intraret religionem, ordinatio tamen facta tenuit, & iustè potest ordine accepto vti, & vxor præfata debet compelli à Reuerendissimo Episcopo, vt adimpleat ea quæ vouit, iuxta præfatum cap. *significauit.*

4 Ad quartum respondetur primò, negando quòd non profit ingressus vxoris in præfatum ordinem Tertiariarium, tenendo opinionem Innocentij & d. cap. *significauit.* scilicet, quòd huiusmodi vxor tenetur quidem intrare religionem, non tamen profiteri, sed manere ibi recluſa; quod videtur verum, si non promisit plusquam continentiam perpetuam, secundum Calderinum approbatum per Panormitanum. [f] Secundò, concedendo quòd non profit, tenendo opinionem Hostiensis [g] quòd tenetur profiteri: quæ videtur verior, si vouit intrare religionem, sicut in præsenti casu vouit: sed negamus, quòd ex hoc sequatur non profuisse votum de intranda religione: quia potest compelli ad intrandam aliam. & satis est Domino consulenti, quòd illa consensit cum voto & iuramento de seruanda continentia, & intranda religione, ad hoc vt sua ordinatio valeat, & non possit ab vsu eius arceri, & illa compellatur adimplere sua vota.

5 Altera vero defensio Domini consulentis est, quod præfata vxor fornicata & adulterata est. Tum quia coniuge adulterante, coniux innocens potest absque illius licentia intrare monasterium, & profiteri, vt est casus in ca. *Agathosa.* [h] & ratio firma est, quia per adulterium coniugis liberatur coniux ab omni seruitute, quam illi debet ratione coniugij, auctoritate Euangelij [i] relata in cap. *dixit Dominus.* [k] & alibi sæpe etiam ipso iure sine vlla iudicis sententia saltem quo ad forum conscientiæ, & etiam quo ad forum exterius, si adulterium est manifestum, [l] vt nos latius tradimus in Manual. confess. [m] Tum quia præfatus Dominus consulens non expoliauit eam, immo de consensu eius ordinatus fuit, & diu ordines suos exercuit: & ita licet occultum esset adulterium, vel fornicatio, ob quã potuit dimitti, debet audiri exceptio eius de adulterio, antequam cogeretur ad eam redire, & probato eo esset absoluendus per prædicta. Tum quia, etiamsi non fuisset ordinatus de illius consensu, & licentia, posset nunc ordinari sine illa, & à fortiori vti ordine iam suscepto, argumento *quemadmodum:* [a] & per ea iura, quæ colligi possunt ex præducto num. 21. & duobus seqq. Salua, &c.

a *De coniug. seruing.*
b *Ca. cum sis. & c. vxoratus eod. tit.*
c *Vbi supra.*
d *Vbi supra.*
e *Cons. 37.*
f *Vbi supra.*
g *In d. cap. significauit.*
h 27. q. 2.
i *Matth. 1. & Luca 16.*
k 31. q. 1.
l *Cap. significasti. de diuor.*
m *Ca. 22. nu. 21. & duobus sequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Dubio in casu tutius est pro matrimonij validitate præsumere.*
1 *Sponsus credere debet sponsam se passam cognosci maritali affectu, & hoc magis si ipsa id fatetur, num. 3. contrarium autem, etiam ipsa id asserente, nisi aliæ adsint coniecturæ, credere non potest. nu. 2.*
1 *Præsumere in dubio debemus id quod lex communis præsumit.*
4 *Monitio non est adhibenda, quando non est profutura, sed quando creditur profutura. & num. 7.*
5 *Adultera vir potest se ab ea separare, idemque & religionem ingredi, immo & ordines sacros suscipere, num. 6. & eis vti sine Papæ dispensatione. num. 7.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM cõtraxit cum quadam sponsalia de futuro, & cognouit eam carnaliter ante Concilium Tridentinum & postea illa nupsit alteri publicè, & ipse assumpsit ordines etiam publicè: & nunc post multos annos dubitat primum, an presuppositio, quòd ipse cognouit eam vxorio affectu, sed dubitat an illa eodem effectu passa est cognosci, possit deponere scrupulum incitantem eum ad credendum valorem matrimonij.

1 Ad primum dubium respondetur quòd non, si alia coniectura non concurrit. Tum quia tutius est in dubio credere valorẽ matrimonij. [b] Tum quia scit se cognouisse vxorio affectu, & idem debet credere de illa, cùm tota Ecclesia id credat, nec habeat coniecturam sufficientem ad non credendum. [c] Tum quia habens potestatem arbitrandi, debet ad arbitrandum lege communi duci, vt dicit Panormitanus [d] & tradit Sotus. [e]

2 Secundo dubitat, an teneatur interrogare illam, vtrum in copulam carnalem consensisset vxorio affectu. Respondetur quòd non, ad effectum credendi ei, si responderet non consensisse, non adductis alijs coniecturis, quæ ad credendum sufficerent, sed sic ad effectum sciendi, an essent aliæ coniecturæ ad id credendum, per dicta Soti [f] & nos in Manua. confess. cap. 22. nu. 76.

3 Tertio dubitat, an ipse teneatur credere sponsæ, quæ interrogata diceret se passam fuisse cognosci vxorio affectu. Ad quod respondetur, quod sic indubie. Tum quia tota Ecclesia tenetur id credere, & non est vlla ratio, quæ contrarium suadeat.

4 Quartò dubitat, an teneatur monere illam, vt suę conscientiæ medeatur. Et videtur respondendum, quod si probabiliter credit nihil profuturam monitionem, & multum officere posse, omittat illam, iuxta ea quæ habentur in Manu. confess. [g]

5 Quintò dubitat, quo remedio potest sibi mederi quo ad forum conscientiæ. Ad quod respondeo primò, quòd consulens non potest sibi mederi solutione matrimonij quo ad vinculum, quia cum credere debeat verum fuisse matrimonium, & consummatum, illud non potest solui quo ad vinculum secundum omnes, etiam Papæ auctoritate. Secundo, quòd non potest etiam mederi depositione conscientię, iuxta responsum ad primum dubium. Tertiò, quòd potuit separare se, & manere separatus etiam sine auctoritate Papæ, eo quòd adulterata fuit ipsa, & manet in adulterio, iuxta capit. *Agathosa.* & ei *adultata.* [h] nec tenetur redire ad eam, quæ fuit adulterata.

6 Quarto, quod potuit iustè religionem intrare, & eam profiteri eadem ratione, qua potuit se separare, & manere separatus. Quinto, quod licitè potuit ordinari. Tum quia, licet nec per ordinem sacrum, neque per sacram professionem diuidatur quo ad vinculum matrimonium consummatum, diuidi tamen potest quo ad thorum, & cohabitationem, præsertim quo ad forum conscientiæ. Tum quia nullam irregularitatem, neque suspensionem incurrit per illam ordinationem, quæ, vt dictum est, iustè potuit suscipi à iustè separato, etiam quo ad thorum, & cohabitationem.

7 Sexto, quod consulens videtur posse tutè ordinibus suis vti absque alia Papæ dispensatione, & satisfacere suæ conscientiæ, dummodo occurrente aliqua occasione, in qua monitio prodesse possit (vt si maritus eius moreretur,

a *De iureiur. cum similib.*
b *Arg. c. inuenis. de sponsa.*
c *Cap. is qui de sponsa.*
d *In cap. cum Ioannes. nu. 13. & in fine de fid. instr. arg. cap. 1. de dilat.*
e *In 4. dist. 27. q. 1. art. 2. concl. 4.*
f *In 4. dicta 27. q. 1. art. 2. col. 8.*
g *Ca. 22. nu. 12.*
h 27. q. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel adulteraretur, ita vt se posset ab illo separare, vel nia simulis, ob quam posset illa manere separata, & abstinere à nouo matrimonio contrahendo) moneat illam, vt se separet, vel maneat innupta castitatem seruando.

DE CONVERSIONE INFIDELIVM.

SVMMARIVM.

1 *Statuitur cùm quid, & omnia illa statuta censentur, sine quibus illud vel nullo modo, vel non commodè fieri potest.*

4 *Conuersus ad fidem coniugatus, antequam cum altera contrahat, tenetur per monitionem, vel aliter cognoscere obstinationem infidelis coniugis nolentis nec conuerti, nec sine contumelia Creatoris cohabitare: licetque iudicialis interpellatio, & separatio sit vtilis, necessaria tamen non est. & nu. 2. & sicut non potest prius nubere, ita nec castitatis votum emittere. num. 3. nec religionem ingredi. num. 5.*

5 *Matrimonium contractum inter infideles non dissoluitur ex eo solo, quod vna conuerso alter interpellatus duret in sua obstinatione, sed per matrimonium cum infideli legitimè contractum: vnde si qua prius erat obstinata conuertatur, tenetur primò conuersus, si nondum cum alia contraxit, nec professionem emisit, illam recipere.*

5 *Conuersus, qui in infidelitate plures habuit vxores, si velit cum prima permanere, non eget vt denuò contrahat: secus si velit cum secundo loco, & sic minus legitimè ducta, & ad fidem reuersa, remanere.*

CONSILIVM I.

AN INFIDELIS coniugatus, & ad fidem conuersus baptizatus possit ducere aliam fidelem vxorem, antequam interroget priorem infidelem, an velit conuerti, vel manere cum suo marito sine contumelia Creatoris?

Pro parte negante facit, quòd nullo iure videtur monitio requiri. Apostolus enim Paulus [a] cuius auctoritate nititur facultas contrahendi cum fideli, si vxor prima non conuertatur, non inducit obligationem monendi primam: solum enim ait, *Si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus frater, aut soror in huiusmodi est.* nec Innocentius III. [b] nec cap. *gaudemus.* [c] in quibus præcitatum dictum Pauli commentatur, nec Ambrosius, [d] nec alia citata per Gratianum [e] videntur requirere aliquam monitionem, vel interrogationem: & quod Sanctorum decretis non est sancitum, non est superstitiosa adinuentione præsumèdũ. [f] Addo, quod nec Magister [g] nec S. Thomas, nec Scotus, nec communiter alij in eum commiscentes claram aliquam de huiusmodi monitione, vel interrogatione ad hoc propositum mentionem fecerunt, nec D. Antoninus [h] nec Angelus à Clauasio. [i]

1 Pro parte vero affirmante facit primò, quòd, qui statuit aliquid, videtur statuere illa, sine quibus id fieri nequit, [k] immo & illa, sine quibus id commodè fieri nequit, iuxta l. penult. [l] & l. *quicumque.* [m] per quas id affirmat Aretinus communiter receptus. [n] At non videtur posse satis commode sciri voluntas non conuersæ, nisi interrogetur, vel moneatur, an velit se conuertere, vel sine contumelia Creatoris conuiuere conuerso.

Secundo, quòd glossa [o] habet, fidem conuersum volentem ducere nouam vxorem fidelem, debere habere testes, quibus probet nolle priorem vxorem infidelem conuertere se ad fidem: quamuis non requiratur separatio per iudicis sententiam: & Hostiensis dicit tutum esse, vt iudex præfigat terminum, intra quem conuertatur; licet id non esse necesse dicat Panormitanus in capit. seq. quo se remittit.

Tertio, quod Innocentius III. [p] requirit quod prius infidelis renuat cohabitare coniugi conuerso sine contumelia Creatoris, ad hoc vt possit aliam ducere. At renutus ille non videtur satis innotescere, donec monita, vel interrogata respondeat nolle.

2 Quarto, quod nullo prædictorum citato, nec alio auctore, scripsit S. Thomas, [q] quòd conuersus non potest votum continentiæ emittere, nec ad aliud matrimonium transire, nisi requisita vxore, vt conuertatur: quod eo non relato tenuit Dominicus Sotus [r] dicit, quod vt conuersus licitè cũ alia fideli contrahat, nõ conuersa est prius admonenda, & requirenda Ecclesiastico more: quod etiam ante ipsum, quem ipse non refert, tenuit Siluester. [a]

3 Angelus item [b] licet non dicat requirendam esse antequam contrahat cum fideli, ait tamen requirendam esse antequam fiat religiosus: ex quo ex rationis identitate argui potest idem fieri debere, antequam contrahat.

Quinto denique allegatur textus à nemine, quod sciam, ponderatus, [c] qui sic habet, *Iudæi admoneantur vt fiant Christiani, si cum vxoribus suis conuersis habitare voluerint.*

4 Per quæ omnia pro hac parte adducta tenendum videtur firmiter primò, quòd necessaria est monitio, rogatio, vel interrogatio aliqua honesta, vel alia probatio sufficiens, per quam sciatur, vel cognoscatur obstinatio eius in sua secta, ad hoc, vt conuersus possit contrahere nouè cum alia fideli.

5 Secundo, quod tuta & vtilis esset monitio, & separatio iudicialis, sed non necessaria. Tum quia non requirit hoc Apostolus, nec aliquis canon, nec vlla ratio hoc efficaciter cõuincit. Tũ quia prædicta monitio & separatio iudicialis non inducit dissolutionem primi matrimonij, sed obstinatio infidelis nolentis se conuertere, neque cohabitare sine contumelia Creatoris suo coniugi conuerso, & contractus matrimonij consequutus cum secunda: quoniam sententia verior S. Thomæ est, vt præ alijs probat Siluester vbi supra sexto dicto in fine, quod primum matrimonium non dissoluitur per prædictam illius obstinationem ante contractum secundum matrimonium, ea ratione firma, quòd non obstante quacumque responsione ipsius, si verè conuerteretur ante contractum matrimonij secundi, & ante religionis professionem, teneretur eam accipere.

Ad appolita respondetur, quod licet Apostolus expresse non requirat prædictam monitionem, tacitè tamen requirit, vt sciatur, quod non vult se conuertere, nec commanere cum conuersa sine contumelia Creatoris, quæ scientia non potest commodè haberi sine illius monitione, rogatione, interrogatione, vel alia probatione, quæ arbitrio boni viri videretur sufficiens, & ideo visus fuit tacitè voluisse illam, non tamen iudicialem separationem, sine qua commodè illa potest haberi.

6 Idem iudicandum de conuerso, qui habuit plures vxores nulla repudiata, vel repudiata aliqua. Nam talis siue Hebræus, siue quilibet alius infidelis conuersus debet requirere, & monere illam, cum qua primò licitè contraxit, & non alias, cum quibus non poterat contrahere, & quæ non fuerunt veræ vxores eius, vt clarè colligitur ex d. ca. *gaudemus.* Quod si prima, quæ erat vera vxor, siue repudiata, siue non repudiata, monita, & supradicto modo requisita, permanserit obstinata, nolens se conuertere, nec conuiuere illi sine contumelia Creatoris, poterit accipere vnam ex alijs, quę se conuertere voluerit, perinde ac aliam fidelem, si nullum impedimentum legitimum obsit: aliter tamen potest accipere primam, & aliter aliam: nam primam accipiet tamquam vxorem veram, cum qua verum matrimonium contraxit in infidelitate, & numquam fuit dissolutum, iuxta illud, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Neque indiget nouè contrahere cum illa: aliam autem accipere debet contrahendo cum illa nouè matrimonium, perinde ac si numquam in infidelitate contraxisset: quia ille primus contractus nihil valuit, & ita nec iuuat, nec nocet ad essentiam matrimonij, iuxta illud Persij, *Ex nihilo nihil in nihilum nil posse reuerti.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium apud Iudæos & alios infideles verum inueniri.*

2 *Baptismus coniugia legitima non dissoluit: vnde conuersi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur. & nu. 6.*

3 *Infidelium coniugum alter conuersus aliam ducere potest, seruatis tamen requisitis.*

4 *Leges veteris testamenti pertinentes ad nuptias, vt iudiciales vel cæremoniales, expirauerunt per passionem Christi, adeo vt nec ipsos Iudæos ligent. & num. 4.*

5 *Matrimonia Iudæorum nullam aliam præter liberum consensum videntur requirere substantialem solemnitatem. nu. 6.*

6 *Matrimonia ante Concilium solo mutuo consensu per se, vel per literas, seu procuratorem & nuncium, modo personæ essent legitimæ, ad contrahendum dato, perficiebantur.*

a 1. Corinth. 7.

b In c. quãto. c De diuor. d In c. si infidelis. e 28. q. 1.

f Cap. consuluisti. 2. qu. 4. g In 4 distin. 39. h 3. p. tit. 1. ca. 6. i In verb. matrimo. 5. imped. 10. §. 6. k Leg. 2. ff. de iurisdict. omnium iud. ea. præterea. de off. deleg. l ff. de vsufr. m §. si ei qui. ff. de institut. actio. n In c. de testibus. o Cap. quanto. de diuort. verb qui relinquitur. p In ca. gaudemus. de diuort.

q In 4. dist. 39. q. 1. art. 3. ad 4. r In ead. d. st. arti. 4. col. 2. & in artic. 3. colum. antep.

a Verb. matrimonium 8. q. 10. nu. 8. b Vbi supra.

c In c. Iudæi. 28. q. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 *Impedimenta dirimentia matrimonia secundum auctorem potest infidelis Princeps inducere.*

5 *Messie ab aduentu sceptrum à Iuda ablatum fuit: vnde nec quid validè statuere potuerunt Iudæi.*

CONSILIVM II.

IVDÆVS & Iudæa contractis sponsalibus per verba de præsenti, non seruatis alijs cæremonijs secundum vsum Iudæorum seruandis, consummauerunt matrimonium, postea conuersi sunt ad fidem Catholicam. Quæritur an debeant contrahere matrimonium seruatis solemnitatibus Concilij Tridentini.

Respondeo sequentia. Primũ, quòd hęc quęstio potest habere duplicem sensum. Alter est, an coniuges infideles, qui in infidelitate validè matrimonium contraxerunt, conuersi ad fidem debeant iterum contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Alter est, an infideles, qui contraxerunt matrimonium omissa aliqua solemnitate secundum suam legem, vel sectam, conuersi ad fidem debeant contrahere cum solemnitate requisita Ecclesiæ.

1 Secundum, quòd prædicta quæstio est resoluenda negatiuè, scilicet quod non teneantur contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Tum quia matrimonium verum inuenitur apud Iudęos, & alios infideles, [a] & indissolubile. [b] Tum quia baptismus nullatenus soluit coniugia, si ambo coniuges conuertantur, licet altero in infidelitate manente, ei qui conuertitur fiat certo modo facultas contrahendi cum alia, iuxta sententiam Pauli [c] relatam & declaratam à Gratiano [d] & à Magistro, & à suis commentatoribus. [e] Tum quia nullo iure naturali, diuino, neque humano cauetur, vt coniuges infideles conuersi ad fidem iterum teneantur contrahere matrimonium: ergo non est dicendum. [f]

2 Tum quod leges pertinentes ad nuptias abrogatæ sunt, quippe quæ erant iudiciales vel cæremoniales. [g] & tradit S. Thomas receptus [h] & in specie de legibus Iudiciorum pertinentibus ad nuptias, quod omnes prętер naturales expirauerint per passionem Domini nostri Iesu Christi, ita quod non ligantur eis hodie Iudæi, tradit Dominicus Sotus. [i]

3 Tertium, quòd hæc quæstio secundum alterum sensum est difficilior, & pendet ab illa, an prædictum matrimonium fuisset verum & validum iudicandum apud Iudęos, antequam obseruaretur solemnitas, quę esset superaddenda consensui de præsenti: nam si illud fuisset iudicandum validum non obstante talis solemnitatis defectu, non tenerentur prædicti coniuges ad contrahendum iterum post conuersionem, per superius citata. si autem prædictum matrimonium fuisset iudicandum inualidum ob defectum talis solemnitatis, tenerentur iterum contrahere cum Ecclesiæ solemnitate: quia regulariter quod nihil est, nihil operatur, [k] iuxta capit. *ex tenore.* cum glossa de rescript. vbi latè Felinus. Nam si matrimonium præfatum ante conuersionem erat nullum, vtique per conuersionem non fuit factum validum, cùm aliud sit conuertere se ad fidem Catholicam, & aliud contrahere matrimonium, & à separatis non fit illatio. [l]

4 Quartum, quòd nec ex sacris literis, nec ex vllis Ecclesiæ canonibus videtur colligi, quod apud Iudæos esset ante aduentum Christi seruanda aliqua solemnitas vltra mutuum & liberum consensum personarum ad contrahendum legitimarum, ob cuius defectum matrimonium diceretur ipso iure nullum: neque aliquis comminiscentium in 4. lib. sent. vel aliquo sacrorum canonum videtur id perpendisse, cùm omnes vno ore dixerint sufficere vsque ad prædictum Concilium Tridentinum ad substantiam & essentiam matrimonij consensum personarum ad contrahendum legitimarum mutuum & liberum præstitum siue per se, siue per literas, siue per nuncium, siue per procuratorem, iuxta prædictum cap. *sufficiat.* [m] & multas leges. [n] Quin & Dominicus Sotus [o] significat omnes leges veteris testamenti pertinentes ad nuptias præter naturales, vti leges iudiciales, expirasse ab orbe redempto, nec eas hodie ligare Iudæos: & quidem rectè: quia omnes leges cæremoniales & iudiciales expirauerunt à passo D. N. Iesu Christo, [p] & tradit S. Thomas receptus. [q]

5 Quintum, quod dubitari potest, an respublica Iudæorum post orbem redemptum statuerit aliquam solemnitatem extrinsecam, cuius defectu matrimonium redderetur nullum: & mihi videtur quòd non. Tum quia non habuerunt rempublicam liberam, nec Principem, nec Regem, qui id statuerit. Tum quia res controuersa est, an vllus infidelium Princeps posset id statuere, & addere legi naturali, sicut prædictum Concilium addit præsentiam parochi & testium [a] quamuis ipse magis propendeam in partem affirmatiuam, quam tenet Sotus. sed vt prædixi, ablatum fuit sceptrum à Iuda, & regia potestas ab aduentu Messię, vt Iacob [b] significauit. Tum denique quod nullus classicus auctor, quod sciam, id meminit.

6 Sextum, quod attentis supradictis, credendũ est, quòd licet Iudæi seruent aliquas cæremonias de consilio, vel præcepto in consummandis suis matrimonijs, prętер consensum liberum & legitimum requisitum ad substantiam & essentiam eius, sicut & Sacrosancta mater Ecclesia seruat in consummatione matrimoniorum suorum Christianorum: non tamen est credendum, quod seruant aliquam solemnitatem tantæ virtutis & efficaciæ, vt matrimonium iure naturali validum, & indissolubile, reddatur nullum propter defectum eius: & consequenter præfati coniuges ad fidem conuersi non debent contrahere denuo matrimonium cum solemnitate Ecclesiæ, neque absque illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Matrimonium inter infideles contractum est verum, & inseparabile, non tamen ratum est, nec sacramentum, licetque non dissoluatur per baptismum ab altero assumptum, num. 7. 10. etiam si relictus in infidelitate nolit sine contumelia Creatoris cohabitare, & monitus protestetur se nolle conuertere, nu. 6. & 9. etiam quod alteram infidelem ducat, nu. 1. & nu. 8. adeo quod si infidelis, etiam si secundam duxisset, conuertatur antequam conuersa cum altero fideli contraxerit, teneatur adhærere primæ, & dimittere secundam, etiamsi & ipsa secunda baptismum suscepisset, quia non potuit esse eius vxor, nu. 5. & 8. & prima ei adhærere tenetur. nu. 6. dissoluitur autem eo ipso, quod conuersa, ipso infidelis in sua obstinatione permanente, alteri, prout potest, nu. 11. nubit. nu. 4. quia cum hoc secundum matrimonium inter fideles contractum sit sacramentum, destruit primum matrimonium, quod non erat nec ratum, nec sacramentum, nu. 9. 11. & tunc sit facultas infideli aliam validè ducendi, adeo quod si postea conuertatur cum hac secunda, possunt, nu. 3. immo tenentur simul cohabitare, quia fuerunt veri coniuges, eorumque matrimonium per superueniens baptismum fuit factum ratum.*

3 *Sacramenta per easdem causas quibus fiunt nõ soluũtur. & 11.*

4 *Corporalia facilius destruuntur, quàm construantur, at spiritualia contra.*

7 *Matrimonium infidelium inseparabile est de lege naturæ, nec tollitur per baptismum, immo si ambo conuertuntur, efficitur per conuersionem ratum. nu. 10.*

12 *Matrimonium fidelium ratum nedum professio in religione emissa, sed & Papæ dispensatio, licet sit verum sacramentum, num. 13. dissoluit, secus si fuerit consummatum sacramento, quod significat Christi cum Ecclesia inseparabilem coniunctionem, nu. 14. & 17. at infidelium etiam, & catechumenorum potest, nu. 13. non obstante quod per baptismum fiat ratum, nu. 10. & quod ante baptismum fuerit consummatum: quia per illam præcedentem consummationem non dicitur consummatum sacramento prædicto, quod significat prædictam Christi cum Ecclesia coniunctionem. nu. 14. & 17.*

15 *Papa, aliusve Princeps contractus subditorum sine causa soluere potest.*

16 *Papa de consensu conuersæ facere potest, vt vir eius, qui adhuc infidelis cum alia contraxit, conuersus cum eadem valide contrahat.*

18 *Repudium vel numquam licuit, vel non post Euangelium.*

CONSILIVM III.

1 LAZARVS Hebræus habens vxorem, eaque ad fidem conuersa, & antequam alij nupsisset, secundam duxit, ex qua liberis susceptis cum ea ipse quoque conuersus est, viuente adhuc priore innupta.

Dubitatum est primo, an d. Lazarus iure communi absque vlla Papæ dispensatione possit iustè cum secunda remanere.

a Ca. gaudemus. de diuort.
b L. 1. ff de rit. nupt. & melius Instit. de patria potestate. §. nuptias. ca. sufficiat. 27. qu. 2. & l. nuptias. ff de reg. iur.
c 1. ad Corn. 7.
d 28. q. 1. cap. iam nunc. & in multis alijs capp.
e Lib. 4. sent. dist. 39.
f Cap. consuluisti. 2. q. 4. & §. consideremus. in auth. de triente & semiss. col. 3.
g 6. dist. §. fin. & c. 1. de purificat. post partum.
h 1. 2. qu. 103. art. 3. & qu. 104. art. 3.
i In d. distin. 39.
k Ca. nõ præstat. de regu. iur. lib. 6.
l L. Papinianus ff. de minorib.
m 17. §. 2. & d. l. nuptias ff. de regul. iur.
n ff. de ritu nup.
o In d. distin. 30. art. 1. q. 1. col. 8.
p §. fin. 6. dist. c. 1. de purific. post part. cum ei aduentatu.
q 1. 2. q. 103. art. 1. & 104. art. 3.

a In cap. 1. de refor. matrimo. sess. 24.
b Genes. ca. penult.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secundo, an saltem cum dispensatione Papæ iusta de causa facta id facere possit.

Tertio, an subsit in casu proposito iusta causa id faciẽdi.

Ad hæc dubia respondeturus, præmitto, quod illa videntur esse nouа: quoniam non videntur determinari per Gratianum, nec vlla capp. illorum plurimorum, quæ citantur ab eo [a] neque per cap. *quanto.* & cap. *gaudemus.* [b] nec per Magistrum, nec S. Thomam & alios, qui communiscuntur super dictis eius. [c] Licet enim in prædictis locis proponantur dubia de libello repudij olim in testamento veteri permisso dari, & de matrimonio infidelium, an reperiatur inter infideles, & an infidelis coniugatus ad fidem conuersus, vel conuerta possit contrahere cum fideli, & an debeat expectari conuersio infidelis, & alia multa his accessoria: non tamen videtur tractari hæc tria dubia.

2 AD PRIMVM ergo eorum, videlicet an solo iure communi attento liceat præfato Lazaro remanere cum secunda sine dispensatione Papæ, respondeo facere pro parte eius affirmante, primò, quod matrimonium per verba de præsenti contractum dissoluitur per professionem in religione approbata factam, eo quod licet sit ratum, non est tamen consummatum, per cap. *ex publico.* [d] at matrimonium contractum inter infideles licet sit verum, & & inseparabile, vt probat S. Thomas receptus, [e] non tamen est ratum, neque verum sacramentum, vt ipsemet tradit: [f] ergo per professionem fidei Catholicæ, quæ est maior, quam professio religionis, censendum est solutum: & ita potuit Lazarus contrahere cum secunda, antequam conuerteretur.

3 Secundo facit, quod Dominicus Sotus eumdem S. Thomam [g] sequutus dicit, quod si infidelis, qui remãsit in infidelitate post conuersionem prioris coniugis, ducat aliam infidelem, & postea conuertantur ambo ad fidem, poterit iustè continuare matrimonium cum secunda contractum, & non redire ad priorem conuersam, quæ decisio videtur specialis pro casu proposito.

Tertio, quod omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur, iuxta cap. 1. [h] At prius matrimonium Lazari ex consensu prioris vxoris constabat, & firmitatem recipiebat: ergo etiam ex consensu ipsius solui potest, & ita ipse Lazarus ex ipsius consensu manere cum secunda.

4 Quarto, quod non videtur obstare glossa [i] quæ habet illam regulam fallere in matrimonio, quod solo consensu contrahitur, [k] sed solo contrario consensu non dissoluitur, [l] & idem esse de alijs sacramentis baptismi & ordinis: pro qua est textus, quem illa non citat, in capit. *inter corporalia.* [m] quatenus habet inter corporalia & spiritualia hoc distare, quod corporalia facilius destruuntur, quàm construuntur: spiritualia vero facilius construuntur, quam destruuntur. Non inquam hoc videtur obstare: quia replicari posse videtur in casu proposito prius matrimonium Lazari per consensum vxoris potuisse destrui, & fuisset destructum, si iam ipsa nupsisset alteri, immo & si nunc ante conuersionem eius nuberet: quia Lazarus contrahendo cum altera verbo & facto significauit se obstinatum esse in perfidia, quod sufficere videtur ad hoc, vt ipsa contrahat cum alio fideli, per cap. *si infidelis.* [n] & sentit glossa. [o]

5 Pro parte verò negante facit primò, quod ratio maxima, ob quam videtur id posse facere, est illa, quod hæc secunda fuit vxor eius antequam conuerterentur: sed hoc non videtur verum: quoniam licet infidelis coniux conuersa ad fidem Catholicam possit contrahere cum alio fideli, si vir eius infidelis nolit se conuertere ad eamdem, neque cohabitare illi absque Creatoris contumelia, per cap. *si infidelis.* [p] infidelis tamen, qui se non vult convertere, non potest licitè contrahere cum alia etiam infideli suæ sectæ, antequam coniux conuersa contrahat matrimonium cum aliquo fideli, per quod soluatur matrimonium prius, quod cum infideli contraxerat, vt sentit glossa [q] & tradit S. Thomas communiter receptus [r] cui concordant idem Sotus, & Ioannes Maior. [s]

6 Secundò facit, quòd per solam conuersionem alterius coniugis ad fidem Catholicam non soluitur matrimonium contractum inter illam, & alterum coniugem in infidelitate, immo neque per pertinaciam infidelis cõiugis manendi in infidelitate, & nolendi se conuertere, neque per monitionem factam ei, vt se conuertat, cum protestatione, quod alioquin nubet alteri fideli, immo neque per responsionem eius declarantis se nolle conuertere: quia etiam si post talem responsionem se conuerterit, antequam prius conuersa nupserit, tenebitur ipsa recipere illum, & non poterit alteri nubere, vt sentit glossa [a] & exprimit S. Thomas communiter receptus [b] & ex textus satis ad hoc efficax. [c]

7 Tertiò, quòd inseparabilitas matrimonij est de lege naturæ, vt probat S. Thomas communiter receptus [d] & facit definitio matrimonij posita in prine. Instit. [e] ibi, *Individuam vitæ consuetudinem continens.* & quos Deus coniũxit, homo non separat, iuxta illud. [f] *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* translatum in cap. *quos Deus.* [g] Ergo prædictus Lazarus non fuit separatus à sua priore vxore, propterea quòd ipsa se conuerterit ad fidem Catholicam: quia conuersio & baptismus non tollunt legem naturæ, sed perficiunt, vt idem S. Thomas ab omnibus receptus in hac ipsa specie dicit. [h]

8 Quartò, quòd contra legem eamdem naturæ est, vt quis habeat eodem tempore duas vxores, vt probat d. ca. *gaudemus.* [i] & docet idem S. Thomas cum communi [k] & ita viuente prima vxore Lazari, antequam illa nupserit alteri fideli, non potuit Lazarus ducere secundam, & contractus cum illa non valuit, nec per eum facta fuit vxor eius: & consequenter non videtur posse redire ad eam, neque commanere ei, eo quod fuit eius vxor.

Quinrò, quòd non potest etiam prædictus Lazarus accipere illam tamquam aliam fidelem, si conuertatur & baptizetur, quia iure naturali & diuino tenetur accipere priorem, iuxta dictum Apostol. [l] & tradit S. Thomas cõmuniter receptus [m] & antea declarauit satis Innocẽtius. [n]

9 Sextò denique, quòd licet coniux conuersa nolente coniuge marito se conuertere, post pertinaciam eius possit licitè nubere alij fideli: non tamen soluitur matrimonium prius, donec nubat alteri: quoniam matrimonium non soluitur, vt dictum est, per conuersionem & baptismum, neque per pertinaciam coniugis infidelis, neque per responsionem, quòd non vult conuerti, sed per matrimonium sequutum realiter, iuxta S. Thomæ opinionem magis receptam: [o] quod quia verum sacramentum est dissoluit prius matrimonium, quod non erat sacramentum propriè, licet esset contractus indissolubilis, sed nondum ratus, vt idem S. Thomas tradit. [p] Per quæ omnia videtur hæc pars verior, & religioni Christianæ conuenientior.

1 Ad primum oppositum respondetur, concedendo assumptum, negando tamen consequentiam: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano cauetur, quod per conuersionem ad fidem Catholicam dissoluatur matrimonium legitimum præcedens, immo ex ratione probatur contrarium, quod fides perficit matrimonium precedens, & facit de non rato ratum, vt tangitur in 3. & vlt. argumento pro hac parte factis.

Ad secundum respondetur, concedendo, quòd Dominicus Sotus scripsit verba posita in argumento, sed non sola: nam adiecit id esse verum, si iam conuersa contraxit tempore, quo infidelis contraxit cum secunda, significans, quod si conuersa non contraxisset antequam vir non conuersus contraheret cum secunda, non valuisset matrimonium cum secunda.

11 Ad tertium & quartum respondetur, quòd illa regula prima [q] non habet locum in sacramento matrimonij, neque in alijs. Nec obstat replicatio, scilicet, quòd vxor Lazari conuersa nubere poterat, attenta illius perfidia, qua duxit secundam, antequam se vellet conuertere: quia ad rescindendum matrimonium ante in infidelitate contractum non sufficit conuersum posse licitè cum alia fideli contrahere, sed oportet, vt actu & facto contrahat, quoniam prius durat vsque ad secundum contractum, cuius virtute, quæ maior est virtute prioris matrimonij, dissoluitur prius, vt probatur per argumenta pro hac parte facta.

12 AD DVBIVM SECVNDVM respondetur, quod pro parte negante facit primò, quod licet Papa,

idem

a 28.qu.1. & 2.
b De diuort.
c In 4.li.sent. dist.33.& 39.
d De conuers. coniug.
e In d.distin. 33.q.2.art.1.
f In d.dist.39. q.1.art.3.
g In eod art. 3.colum.2.
h De reg.iur.
i In d.ca.1.de reg.iur.
k Ca.sufficit. 27.q.2.
l Cap. licite. 32.q.7.
m De transl. prel.
n 28.q.2.
o In c.si infidelis. eadem causa.q.1.
p Cũ aliquot alij 28. q. 1. & c.si infidelis.28.q.2.& præallegg. quanto. & gaudemus.de diuort.
q In d.c.gaudemus.de diuort.
r In d.dist.39. q.1.art. 1. ad 3.
s Per præallegg. c.gaudemus.

a D.c.si infidelis.
b In præf.dist. 39.q.1.art.3. ad 2.
c In d.c.gaudemus.
d In 4.distin. 33.q.2.art.1.
e De patria potest.
f Matth.19.
g 32.q.2.
h In d.distin. 39.q.1.art.3. in c.9.
i De diuor.
k In d.distin. 33.q.1.art. 1.
l 1.ad Corint. 7.
m In dist.39. q.1.art.4.
n In d.c.gaudemus.
o In d.distin. 39.q.1.art.5. ad 2.
p In eod. art. 1.ver.sed contra.
q De reg.iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

idemque Maximus & optimus Pontifex posſit diſpenſare in matrimonio per verba de præſenti contracto, & nondum conſummato ex cauſa iuſta, vt hi qui contraxerunt poſsint cum aliis contrahere, iuxta gloſſam illam ſolemnem [a] quam nos præ aliis confirmauimus in Manu.conſ.[b] non tamen poteſt diſpenſare in conſummato, vt omnes tam Canoniſtæ, quàm Theologi tenent: ſicut nec profeſſio religionis approbatæ id facere poteſt, licet diſſoluere poſsit matrimonium non conſumminatum iuxta præf. cap. *ex publico*. At matrimonium Lazari contractum cum prius conuerſa fuit conſummatum: ergo non poterit Papa in eo diſpenſare, vt viuente priore poſsit contrahere cum ſecunda.

a Ca. ex publico. de conuer. coniug.
b Ca. 22. nu. 21.

13 Secundo, quod Papa non debet velle præiudicare tertio.[c] At vxor prior Lazari habet ius quæſitum per contractum matrimonium in ipſum Lazarum, per quod tenetur, ſi conuertatur, ad illam redire, per cap. *gaudemus*.[d] ergo non debet velle diſpenſare vt ipſe contrahat cum ſecunda, quamuis ambo conuertantur.

c Leg. 2. §. ſi quis à princip. ff. ne quid in loco publico fiat, ca. ſuper eo. de off. deleg. & reg. Cantella. de non tollendo iure quæſito.
d De diuor.

Pro parte verò affirmante facit primò, quòd quamuis matrimonium contractum inter infideles ſit legitimum, non eſt tamen ratum, ſecundum omnes, quia non eſt ſacramentum, cùm nullum verum ſacramentum ſit apud infideles, neque fideles catechumenos nondum baptizatos: baptiſmus enim eſt ianua ſacramentorum. [e] At matrimonium contractum inter fideles licet non ſit conſummatum, eſt tamen ratum, & verum ſacramentum ſecundum omnes. Cùm ergo omnes puri Canoniſtæ, & Theologi qui canones calluerunt, immo & Caietanus & Michael à Medina, qui fuerunt ſatis puri Theologi, affirment poſſe Papam ex iuſta cauſa diſpenſare ſuper matrimonio à fidelibus contracto nondum conſummato: à fortiori poterit diſpenſare ſuper matrimonio contracto inter infideles, cùm non ſit ratum.

e Ca. veniēs. de presby. nō baptiz.

14 Secundo, quod nuptias facit conſenſus, & non concubitus. [f] At copulatos ſolo conſenſu poteſt diſſoluere Papa iuſta de cauſa, ergo à fortiori coniunctos ſolo concubitu, niſi impediat ſacramentum, quod ſignificat coniunctionem D. N. Ieſu Chriſti, & Eccleſiæ, quæ eſt inſeparabilis, iuxta capit. *debitum*. de bigamis. At licet inter Lazarum & eius vxorem priorem fuerit matrimonium concubitu confirmatum, non tamen fuit conſummatum ſacramento, quod ſignificat prædictam mirabilem coniunctionem: ergo poterit iuſta de cauſa ſoluere illud Papa.

f Le. nuptiæ. ff. de reg. iur.

15 Tertio, quòd licet nec Papa nec alius princeps poſsit regulariter diſſoluere contractus ſuorum ſubditorum inter ſe, neque cum ipſomet factos, iuxta regulam *id quod noſtrum*.[g] & iuxta capit. *conuentor*.[h] & alia multa, quæ citat Felinus [i] poteſt tamē iuſta de cauſa id facere, iuxta ea quę adducit ibidē Felinus & omnes. [k] At inter Lazarū & ſuā priorem vxorem ſolum internenit contractus lege naturæ quidem validus, ſed tamen legis ſupernaturalis vinculo & ſpirituali ſignificatione ſacramentali nudus: ergo poterit Papa illum diſſoluere iuſta de cauſa.

g ff. de regul. iur.
h 25. qu. 2. & ca. 1. de probatio.
i In ca. nouit. num. 8. de iudic.
k In c. qua in eccleſiarū. de conſt. & alibi ſæpe.

16 Quartò, quòd licet Papa, & alius princeps non recognoſcens ſuperiorem non debeat velle præiudicare tertio ſine ipſius conſenſu, iuxta prædictam regulam, *id quod noſtrum eſt*, poteſt tamen id facere conſentiente parte, iuxta eamdem regulam, quæ habet, *Id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt*. vbi per factum intelligitur conſenſus expreſſus, vel tacitus, vel aliquid aliud ei æquipollens. At in caſu propoſito prior vxor Lazari conuerſa vult conſentire, vt Papa diſpenſet, & det facultatem prædicto Lazaro, vt contrahat cum ſecunda. ergo ſanctè poterit id facere Papa.

17 Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo quod Papa non poteſt diſpenſare ſuper matrimonio rato & conſummato propter ſignificationem illam mirabilem ſacramentalem, quam lege ſupernaturali & ſpirituali, de qua in d. cap. *debitum*, habet, negādo tamen quod primum matrimonium prædicti Lazari fuit conſummatum, quia non fuit etiam ratum, ſed ſolum contractus purus habens inſeparabilitatem naturalem ſola lege naturæ inductam, & nudam à ſacramentali ſignificatione, vt probatum eſt ſupra in deciſione primi dubij, & per fundamenta pro parte ſecunda ſecundi dubij adducta.

Ad ſecundum reſpondetur primò, concedendo Papam non debere præiudicare tertio ſine iuſta cauſa, ſed cum illa poteſt, & frequenter debet præiudicare per latiſsimè notata in d. cap. *quæ in eccleſiarum*. Secundo, quòd non petitur in hoc caſu diſpenſatio cum præiudicio tertij, quia, vt prædictum eſt, prior vxor, quæ poterat prætendere præiudicium, conſentit, vt Papa id faciat.

18 AD DVBIVM TERTIVM reſpondetur, quòd iuſta, pia, & ſancta cauſa videtur eſſe in propoſito caſu faciendi diſpenſationem, quæ petitur, quia ex narratione mihi facta vna cum conſenſu prioris vxoris videtur conſtari iuſta cauſa arbitrio boni & prudentis viri, cui remittitur hoc iudicium, ſicut & omnium aliorum, quæ nō ſunt determinata à iure. [a] quod quia ſatis manifeſtum videtur, non eſt neceſſe, nec expedit ſuperuacuam prolixitatem texere: quamuis id quod tangitur de repudio Moſaico non ſit attendendum, quia vel numquam licuit, vel non ſaltem poſt Euangelium, vt recepta ſententia tenet [b] quamuis item quod tangitur de rato non ſit etiam verum, quia ſecundum receptam ſententiam matrimonium inter infideles contractum, licet ſit legitimum lege naturali, non tamen eſt ratum lege ſupernaturali Euāgelica, per quam, & poſt quam eſt verum ſacramentum, ſecundum omnes. [c] Et quidem incautè fuit poſitum verbum *ratum* inter cauſas faciendi diſpenſationem, quia magis prodeſt quod prius matrimonium non ſit ratum, quam quod ſit ratum, vt per fundamenta ſupra poſita conſtat. Salua, &c.

a Leg. 1. ff. de iure delib. & c. de translat. ep. ff. deleg. cum ibi adnot.
b In 4. libr. ſent. dist. 11.
c In 4. dist. 39.

SVMMARIVM.

1 *Patriam poteſtatem non perdit Iudæus, qui ad fidem conuertitur, eaque iure ciuili Romanorum introducta nu. 19. & communicata Iudæis, nu. 25. 26. qua non eſt apud Francigenas, nu. 19. nec apud Græcos, Perſas, Indos, Nauarroſque, nu. 30. nec ſe extendit ad ſpiritualia eſſentialiter, conſequenter, & dependenter, ſeu beneficialia, nu. 27. tollitur autem iure communi præſcriptione viginti annorum, nu. 13. & ſtatutario Vrbis annis quindecim, nu. 14. ac etiam præſumitur facta emancipatio eodem numero viginti annorum, nu. 12. eaque nihil operatur quo ad effectum dignoſcendi cuius voluntas & contradictio ſit attendenda in baptizandis paruulis, nu. 24-27. vnde filij Iudæorum, ipſis inuitis, vel mortuo patre, inuita matre non poſſunt baptizari, etiam ſi auus paternus eos habens in poteſtate id velit, num. 29.*

1 *Educari debent pueri apud illum ex coniugibus, qui vel qua ad fidem fuerit conuerſus, non obſtante quod alteri competat ius patriæ poteſtatis in illos: quia quo ad parentes ipſos inter ſe præferendos nihil operatur, num. 5. & 24. licet operetur multum reſpectu auis paterni, qui cum ex patria poteſtate impediat ne nepoti detur tutor, illū apud ſe retinebit, nu. 9. excluſa matre, nu. 10 à qua aliàs excluderetur. nu. 11.*

2 *Iuſtitia originalis, ſi non peccaſſet Adam, non fuiſſet extincta ob peccatum Euæ.*

2 *Gratia gratum faciens, & iuſtitia originalis, diuerſa, & diuerſo modo ſe habent in ſui acquiſitione, vel amiſſione. & 3.*

4 *Prolis in generatione magis attenditur vir, quam fœmina.*

5 *Iudæorum infantes apud parentes educari debent, ad quos iure naturali & diuino regimen eorum circa ſpiritualia ſpectat. nu. 19. 20. 21. 22. 31. 32. 36. 37. patre autem mortuo, apud matrem, auo paterno etiam Chriſtiano excluſo, eique tutela dari, nu. 9. 10. 11. non obſtante quod ſubſit timor quod puerum ad infidelitatem trahet. num. 14. quia plus faciendum eſt determinationi Eccleſiæ nu. 37. & magis timendum ne poſtea inducatur à matre ad apoſtatandum num. 3. 8. 14. 15. ſalit. ſi auus haberet nepotem in poteſtate, quia tunc poſſet nepotem vendicare, nu. 11. nec tali eſſet dandus tutor, num. 6. & 9. ſed apud ipſum aurum eſſet educandus, nu. 10.*

7 *Fidem Chriſti vt recipiat, nemo cogendus eſt. & hoc non ſolum ob ſcandalum, vt putauit Viel. in quo reprehenditur à Soto, ſed etiam quia eſt de ſe illicitum. nu. 23.*

8 *Baptizandi non ſunt Iudæorum infantes pueri, ideſt, qui nondum ad duodecimum ætatis annum peruenerunt, nu. 17. parentibus vtriuſque inuitis, & nu. 14. nec mortuo patre, inuita matre. & hoc, etiam ſi auus paternus, etiam Chriſtianus, etiam habens nepotem in poteſtate. & apud ipſum nutriendum, ac etiam princeps loci id vellet, immo requiritur alterius ſaltem parentis expreſſus conſenſus, num. 16. 17. 20. 21.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

21.25.28.29.31.34.nec parentibus mortuis, inuitis tutoribus, secundum Paludanum & Sotum, nu.17.18. ancillarum item filij spurij, ipsis inuitis, non sunt baptizandi.num.18. sed tales pueri relinquendi sunt prouidentiæ diuinæ, nu.15.cùm puerorum regimen eadem iure, & iure naturali quo ad predicta eisdem parentibus spectet.nu.19. & 20.21.adeo vt lex de non baptizando puero, inuitis parentibus, sit lex naturalis à Deo ab exordio creaturæ data.nu.33.& nu.31.32. & licet Sotus putauerit, cessante scandalo, infantem infidelium i.amiam moriturum posse inuitis parentibus baptizari, sedes tamen Apostolica aliter sentit. nu.23.& 35.

13 *Libertatis ius contra dominum, & contra patriam potestatem præscribitur spatio viginti annorum de iure.*

21 *Baptizandi præceptum Domini non tollit legem naturalem, qua idem Dominus statuit infantes vsum rationis non habentes esse sub potestate parentum quo ad ea quæ ad salutem animarũ spectant.& nu.20.*

CONSILIVM IIII.

QVidam Hebræus, nomine Emanuel sunt anni viginti duo quod ad fidem Christianam conuersus, & per baptismum renouatus, Bernardinus nuncuparus est, relicta vxore, & filiis ipsius adultis, qui religionem Christianam sequi noluerunt. Sed omnia bona secũ tulit Bernardinus præfatus, relictis filiis seorsum à se tamquam à religione alienis, sine bonis aliquibus. At illi seorsum à patre viuentes sua industria alia bona quæsiuerunt. Et vnus eorum, nomine Benedictus, per annos 18. post patris conuersionem vxorem duxit Hebræam nomine Bonam, ex qua filium suscepit, quem vocauit Heliam, & decessit in iudaismo, præfato filio penes matrem Hebræam relicto ætatis vnius anni, cui mater præfata Curiæ decreto tutrix decreta fuit. Nunc autem, quando dictus infans triennium excessit, quarto anno incepto, eum tamquam eius nepotem Bernardinus præfatus à dicta matre auferre, & penes se retinere, & baptizare contendit etiã inuita matre, quæ præfatis repugnat.

Quæritur, an auus, an mater obtinere debeat.

Ex animo desideraui, vt hæc lis sine opinionis meæ notitia finiretur. At quando iubeor illam dicere, faciam id breuiter & humiliter, separata prius ope D. N. Iesu Christi, per eius Apostolam gloriosam Mariam Magdalenam, quam tota hodie celebrat Ecclesia, nouo respondendi ordine. Primo enim expendam singulatim valorem quorũdam argumentorum, quæ ab vtraque parte stant. Deinde ostendam in quo consistit iugulum huius dubitationis, & subiiciam argumenta, que videbuntur firma pro parte, quam elegero.

Pro primi articuli expeditione visis vtriusque partis informationibus, vnum eorum, quæ pro auo allegantur, est, quòd pater, vel auus ad fidem conuersus nõ perdit patriã potestatem, cap. *Iudæi*,[2] quatenus habet, conuersum ad fidẽ non debere esse peioris conditionis, quàm nõ conuersum: & constat Iudæos antequam conuertantur habere filios in potestate, vt probat c. fi. [b] & notant ibi Panormitanus & alij. Mater autem non habet filios in potestate. [c] Sed hoc argumentum nihil videtur concludere, quoniã matri conuersæ tradendi sunt filij, si pater nõ conuertatur, & ita patria potestas nihil operatur in hoc. Vnde Hostiensis, quem sequuntur omnes, dixit ibidem, breuius potuisse Gregoriũ IX. decisionem illius casus expedire, dicendo, quòd coniugi, qui vel quæ conuertitur, est faciẽda pueri traditio, nulla consideratione ad patriam potestatem habita, cùm mater, vt prædictum est, non habeat filium in potestate.

2 Secundum, quod pro auo allegatur, est, quòd id quod operatur oppositum in opposito, operatur propositum in proposito. [d] At in perdenda iustitia originali magis fuit perpensa conditio viri, quam fœminæ: quia si Adam non peccasset, propter peccatum Euæ posteri iustitiã non amisissent, secundum D. Thomam communiter receptum [e] Sed hoc argumentum nihil cõcludit. Tum quia est è longinquo petitum, & non agitur in hoc casu de quærẽda gratia, sed de educatione infantis, an debeat educari à matre, an ab auo, quod est diuersum, & à diuersis non fit illatio.[f]

A Tum quia licet amissio iustitiæ originalis, & acquisitio eius dicerentur contraria apta ad formandum argumẽtum à contrario, non tamen dicerẽtur talia acquisitio gratiæ, & amissio iustitiæ originalis, cùm longissimè sit diuersa gratia gratum faciens, & iustitia originalis, vt per earum definitiones patet, ex traditis in 2. lib. sententiarum, [a] vbi post & ante alios irrefragabiliter hoc probat Ioã. Maior. [b]

3 Tum quia modus, & ratio, quam habent iustitia originalis, & gratia gratum faciens in modo quærẽdi, vel amittendi multum differunt, præsertim sub lege Euangelica: quia licet vtraq; ex Deo immediatè sit, vel fuerit ex creatione, & infusione, illa tamen fuit indita sine vllo sacramẽto, & sine vlla contritione, & sine vllo actu ad eam præparatiuo, & ad alium effectum, quàm gratia gratum faciens, & semel perdita non fuit amplius quæsita. Hæc autẽ si est prima, siue operans, quæritur nunc medio sacramento, nunc vera contritione, nũc aliquo actu liberi arbitrij præmio: & si est alia, siue cooperans, per meritum de condigno per tradita à S. Thoma, [c] & iuxta sacros canones Concilij Tridentini sess. 6.

4 Tertium argumentum est, quod in generatione prolis magis consideratur vir tamquam principium actiuum, quàm fœmina, [d] quæ est ratio, qua S. Thomas, [e] firmat ex Adæ peccato descensurum fuisse in nos originale, etiam Eua non peccante. Sed hæc ratio non concludit propositum: quia si id concluderet, etiam concluderet, quòd cùm conuertitur vxor, & non maritus, filij essent tradendi marito, quod tamen est falsum, iuxta cap. *Iudæorum*, [f] per quod hoc tenet Panormitanus & communis. [g]

5 Quartum argumentum est, quod omnes rationes, quibus, [h] filij traduntur patri, militant in auo, de quo hic agitur, puta, patria potestas, suspicio, quod saluti & vitæ pueri fiant insidiæ, & quod mater pueri, si contingeret eũ remanere apud eam, posset illum adducere ad infidelitatis errorem, & fauor fidei Christianæ. Sed neq; hoc argumentum efficaciter concludit. Tum quia patria potestas nihil operatur in d. cap. fin. [i] vt supra dictum est. Tum quia si solæ illæ rationes sufficerent ad tradendum hunc puerum, mortuo patre, auo, vt persuaderet ei Christianissimum, etiã probarent, quòd sufficeret, vt mortua matre, & viuo patre, immo & viuo vtroque ei traderetur, quia esset in potestate aui, & non patris, quod nemo concedet. Tum quia præter rationes præfatas erat alia, quæ longè magis vrgebat, videlicet quod is, cui tradendus erat puer, erat verus pater eius, sicut pars aduersa vera mater, quod non contingit hoc casu.

6 Quintum est, quod Salicetus determinat, [k] quod matri non competit tutela filij viuẽte auo, in cuius potestate est ille. Sed neque hoc concludit intentionem aui. Tum quia pars aduersa negat, puerum, de quo agitur, esse sub potestate aui: & ipsemet Salicetus determinat, [l] quòd mater in tutela filij præfertur auo, qui non habet illum in potestate. Tum quia, vt supra dictum est, patria potestas parũ prodest quo ad propositum baptizandi hunc puerum, quamuis quo ad aliud prodẽsse possit, vt mox dicam. Tum quia viuente patre nepos est in potestate aui: & ita si sufficeret consensus eius, qui haberet filium infidelem in potestate, sequeretur, quod etiam patre viuente & renitente posset nepos baptizari, quod nec ipsa pars aui dicere audebit.

7 Primum autem eorum, quæ pro matre allegantur, est, quod nemini est vis ad credendum inferenda. [m] Nam à Christiana religione alieni ad fidem non asperitate, sed mansuetudine, & blandimentis alliciendi sunt. [n] Sed hoc non concludit, nec satis aptum argumentum est, quoniam dubium propositum non habet, an puer hic baptizandus sit inuita matre, nec ne, sed an tradendus sit matri, vel auo ad educandum, quod aliud est, vt palam est.

8 Secundum pro parte matris est, quòd filij Iudæorum non sunt inuitis parentibus baptizandi, iuxta glossam communiter receptam, [o] & iuxta sanctũ Thomam communiter receptum. [p] Sed & hoc non concludit, immo videtur esse ineptum: quia alia quæstio est, an is puer sit baptizandus inuita matre, antequam discretionem quærat, & doli prudentiæque capax sit, in quam tendit hoc argumentũm: alia, an debeat tradi matri, vel auo

a Dist. 30.
b In 9.q.1. concluſ.1.
c 1.2.q.11.a.2. & 114.art.3.
d 2.& 5. Physicorum.
e Vbi supra.
f 28.q.1.
g In d.ca.fin. de conuer. infidelium.
h In d.ca.fin. de conuer. infid.
i De conuers. infid.
k In authen. matri & a mic. C. quãdo mulier tut. officio fungi poſſit. col. 2 nu. 3.
l Ibidem.
m Ca. de Iudæis 45. dist. & cap. ad fidem. 23.q.3.
n Ca qui sincera. 45. dist.
o In c. Iudæorum. 28.q.1.
p In 2.2 qu. 10. art. 12.

a 2. de Iudæis.
b De conuers. infidelium.
c § cæteri. Inſti. de hæred. quali. & differ. & §. mater. suãm glo. Inſtit. de exhæredat. liberorum.
d Cap. sciendum. 8.q.1.d. & ſi contra tabulas ff. de vulgar.
e In 1.2 q.81. art.5. & in 2. ſententiarum. dist.31.qu.1. ar.2.ad 4. & alibi ſæpe.
f L. Papinianus ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decimis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad educandum.

9 Tertium est, quod patria potestas nihil in hoc proposito operatur, vt supra dictum est. Ergo prafatus auus esto habeat patriam potestatem in puerum, non posset illum sibi vendicare. Sed nec hoc argumentum concludere videtur: quia negari non potest patriam potestatem operari multum quo ad propositam quæstionem: cum puero existenti sub potestate aui non sit dandus tutor: quia ille datur solùm in defectum habentis in eum patriam potestatem, argumento definitionis tutelæ, quæ ponitur in l.1.[a] & est satis expressum in §.*permissum*,[b] quatenus probat, nõ posse patrem dare filio tutorem, si erat in aui potestate: & ita plurimum facit patria potestas, si eam habeat auus, ad hoc, vt ei traderetur puer: quoniam non deberet habere alium tutorem, nec tutricem. Hactenus de primo.

Pro secundi expeditione videtur dicẽdum primò, quod hoc dubium continet duas quæstiones. Altera est, an is infans sit tradendus educandus matri, au auo? Altera, an possit iustè baptizari inuita matre, de consensu aui, siue tradatur huic educandus, siue illi?

10 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondetur, quod est tradendus auo, si habeat in eum patriam potestatem. quod illa firma ratione probatur, quod si est in potestate aui, nullus est ei alius tutor dandus, per d.l.1.[c] & melius per principium & per d. §. *permissum*,[d] quia, vt supra dictum est, non est dandus aliquis tutor pupillo, qui mortuo suo patre recidit, vel remanet in potestate alterius cùm ille debeat eum defendere, regere, & gubernare: & illo casu non habet locũ præfata authen. *matri & auiæ*, vt e dixit Salicetus,[f] declarans, quod glossa illius, & Bartholus dicentes quod mater præfertur in tutela auo paterno, sunt intelligendi de auo, in cuius potestate non remanet nepos mortuo patre: quia frustra, inquit, quæritur de tutela eius, qui est in alterius patria potestate.

11 Cuius rario, licet ipse illam non reddat, est, quod ex octo, quæ operatur patria potestas secundum glossam celebrem,[g] est, eum in quem illam habet, petere, & vendicare in suam potestatem, siue à nemine teneatur, siue teneatur ab alio volens, vel inuitus. Si autẽ auus, de quo loquimur, non habeat infantem prædictum in sua potestate, sed est sui iuris, debet manere in potestate matris, cui decreta est tutela, vt in facto proponitur: quia mater in tutela filij sui præfertur omnibus legitimis, & datiuis tutoribus, licet non testamentariis, per d. authent. *matri & auiæ*, etiam auo paterno, qui non habet patriam potestatem in illum, vt tenent ibi glossa Odofredus, Bartholus, & Salicetus & Andreas Siculus.[h]

Quare tota decisio huius prioris quæstionis pendet ex illa, an præfatus auus habeat in præfatum nepotem patriã potestatem? Ad quam respondetur quòd non: & probatur.

12 Primo, illa firma ratione, quod filius præsumitur emãcipatus, si per viginti annos in quasi possessione sui iuris seorsum à patre vixerit, per textum singularem,[i] & in facto proponitur, quod ante viginti duos annos præfatus auus (quæ fuit eius fœlicitas) fuit conuersus ad fidem Catholicam, & separauit se cum bonis suis à conuersatione suæ vxoris, & filiorũ suorum, qui tamquam liberi, & sui iuris, quæsiuerunt sibi bona, quibus viuerent, & ditarentur: & quod tali casu filius præsumatur emancipatus, & liberatus à patria potestate, affirmant,[k] glo. Barth. Bald. Salicetus, Fulgosius, Baldus,[l] Barbatius,[m] Iason,[n] Alciatus,[o] & alij multi.

13 Secundo probatur etiam ea ratione firma, quod ius libertatis contra dominum præscribitur spatio viginti annorum per l.2.[p] & ibi notant glossa & Doctores, maximè Baldus & Salicetus. Tum quod etiam libertas contra patriam potestatem præscribitur viginti annis, vt rectè probat Franciscus Baldus,[q] dicens quod filiusfamilias potest præscribere viginti annis existentiam sui iuris cõtra patriam potestatem, sicut seruus libertatem contra seruitutem dominicam per dict. l.1.[r] vbi id tenet glossa recepta per omnes, & glossa finalis.[s]

14 Tertio, quod dicitur Romæ extare statutum, quo omnes præscriptiones perficiuntur sexdecim annis: & præscriptio statuti minuens tempus præstitutum à iure communi sortitur naturam præscriptionis à iure communi statutæ, secundum Baldum,[a] per illum textum,[b] quem sequitur Iason,[c] & habet vim præscriptionis iuris communis,[d] & notatur in capit. *cum omnes*,[e] & tradit Iason.[f]

Non obstat, quod est verisimilè eam procuraturam, vt Iudaismum imbibat. Tum quia iam ipse circumcisus est, quod solùm plus satis incitabit ad illum, penes quẽcumque maneat. Tum quia etiam periculum est, quod si matre inuita baptizetur, eius amore, vel suasione clãdestina, vel manifesta, cũ ad discretionis annos peruenerit, & sciuerit, quòd ea renitente fuerit baptizatus, à Catholica fide deficiat, & apostatet, secundum mentem D. Thomæ & omnium, qui tenẽt filios Iudæorum non posse iustè baptizari inuitis parentibus eorum: quod peius esset illi, quàm si numquam esset baptizatus, secundum omnes. Tum quia nõ sunt facienda mala & iniusta propter bonum ex iis consequens.[g]

15 Tum quia non est facienda iniustitia, quo pietati, vel viduis faueatur.[h] Tum quia ratio quare Iudæorum filij non sunt inuitis parentibus baptizandi, posita in cap. *quia sincera*,[i] est, quod hoc est relinquendum prouidentiæ Dei, qui quorum vult miseretur, & quos vult indurat, & non vult cuiquam vim inferri, vt quisquam fidem Catholicam suscipiat. Ex quibus palam colligitur, quod non vult Deus vt matri prædicti pueri denegetur ipsius educatio iure sibi debita, ex eo, quòd sit verisimile eam procuraturam, vt imbibat Iudaismum: nec propter bonum conuersionis, quod ex illa denegatione consequi posset, debet ei fieri iniustitia.

16 AD ALTERAM QVAESTIONEM, scilicet an prædictus infans possit baptizari inuitata matre de consensu aui sui, siue tradatur educandus matri, siue auo. Respondeo, quòd affirmatiuè respondere deberet is, qui teneret opinionem Scoti,[k] videlicet quod Princeps bene potest pueros infidelium suæ ditionis inuitis Parentibus facere baptizari, immo etiam, qui teneret opinionem Durãdi,[l] adiũcta opinione Paludani.[m] Nã Durãdus tenet, filios infidelium, qui sunt serui Christianorum, posse inuitis parẽtibus baptizari, & Palud. opinatur, quod Iudæi sunt serui Christianorum, quod tamen falsum esse rectè putat Domine. Sotus.[n] Sed prædictæ opiniones nõ sunt tenẽdæ, & communiter reiiciuntur non solùm per S. Thomam,[o] & alios,[p] & alios etiam,[q] & alios adhuc,[r] quorum nomenclaturam superfluum est referre: quia pro illis est textus in dict. capit. *de Iudæis*, & capit. *qui sincera*,[s] & expressa bulla Martini V. per quam firmiter est tenendum, filios Iudæorum, antequam ad discretionem peruenerint, non esse baptizandos sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum: qua conclusione præsuppositа videtur iuri cõsentaneum respondere ad quæstionem negatiuè.

17 Primo quidem, quia si tradatur educandus matri, tãquam tutrici, nullatenus potest ea inuita baptizari: quia tam iuri naturali, quam ciuili, tota cura ipsius ad eam spectat, præsertim tenendo opinionem Paludani,[t] nempe, quod inuitis tutoribus eiusmodi pueri non debent baptizari, quem satis sequitur prædictus Dominicus,[u] quod ipsum videtur dicendum, si tradatur educandus auo. Secundo, quod mater non desinit esse parẽs & mater huius pueri, eo quòd in eũ habeat patriam potestatem auus, argum. l. *iura sanguinis iure ciuili dirimi nõ possunt*.[x] Attam Toletana Synodus,[y] quam opinio prædicta S. Tho. & aliorũ communiter recepta tenent, quod huiusmodi infans non debet baptizari inuitis parentibus, & mater hæc est parẽs huius infantis, ergo nec inuita illa.

Tum quia bulla prædicta Martini V. habet expressè, quod pueri Iudæorum ante duodecim, annos, aut antequam vsum rationis consequantur, non sunt baptizandi sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum.

Cùm ergo alter parens, scilicet pater iam sit mortuus, requiritur expressus consensus matris viuentis, quæ est altera parens. Tum quia expressè sentiunt Paludanus & Dominicus vbi supra, dicentes, quod huiusmodi infans, qui vtroque parente orbatus est, sub tutoribus non debet baptizari sine illorum consensu.

18 Per quæ verba clarè sentiunt, quod si non est orbatus

a *ff. de tut. & Institut. de tutel. in princip.*
b *Eodé titul.*
c *De tutel.*
d *Institut. de tutel.*
e *Ibidem.*
f *Nu. 3.*
g *In § iure autem. Institut. de patria. potest.*
h *In consil. 11. 3. part. in 3. dubio.*
i *In l. 1. ff. de patria potestate.*
k *In d. l. 1.*
l *In l. post mortem. in fine ff. de adopt.*
m *In c. peruenit. num. 9. de empt. & vend. & consil. 133. nu. 12. l. 4. inter cõsilia Alexandri.*
n *In l. si emãcipati. nu. 2. C. de collat. & l. si certis annis. nn. 12. C. de pact.*
o *In regul. 2. præsumptio. num. de præsumptionib.*
p *C. de præscriptio. longi temporis. quæ pro libertate.*
q *In q. vlt. 3. par. 4. part. principa. tractat. de præsc.*
r *C. de patria potestate.*
s *In l. 2. in fine C. de præscrip longi temporis, quæ pro libertate.*

a *In l. num. tradito.*
b *C. de ijs qui sunt.*
c *In l. 1. nunc potest. n. 10. ff. de leg. 1. & de leg. Lucius. 3. quæst. de inofficios. tutor.*
e *De cons. d. 1. Vbi sup.*
f *Vbi sup.*
g *Causa 23. quæstio. 1. 3. 1. & 2. finit. 24. 3. 1.*
h *Causa 28. quæst. 1. dispar. 1. par.*
i *Etiam 24. de Iudæis. 45. dist.*
k *In 4. d. 36. sententia. dist. 4. q. 9.*
l *In d. dist. 4. q. 6.*
m *In eodem dist. q. 4.*
n *In d. dist. 4. dist. 3. q. 1. nu. 10.*
o *22. qu. 1. cap. 2. & 12. placuit. 4. q. 1. dist. 1. Thadæus 3. 1. 4. dist.*
t *Vbi supra.*
u *In d. dist. 1. q. 1. ar. 10. col. 22. ver. addit. ibidem.*
x *ff. de regulis iuris, & Iura autem agnationis. ff. de patris.*
y *In d. cap. de Iudæis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtroque parente, magis requiritur consensus parentis viuentis, quàm tutorum: & cùm tutores nō dentur, nisi mortuo patre, consequenter sentiunt, quòd consensus matris viuentis est magis requirendus, quàm consensus tutorum, vel aliorum, qui haberent aliquam potestatem ciuilem in illum.

Tum quia omnes ad vnum hanc opinionem tenentes sentiunt requiri consensum amborum parentum, vel alterius tantùm, & ita consequenter volunt, vt si alter tantùm est superstes, illius consensus requiratur. Tum quia Capreolus, & Dominicus, qui eum [a] citat, dicunt consensum ancillæ requiri ad baptizandum filium eius, & communiter ancillarum filij sunt spurij, qui patrem ignotum habent: ergo matris superuiuentis consensus patre mortuo requiritur.

a *Vbi supra.*

19 Tum quia lex ciuilis debet cedere legi & iuri naturali, & diuino. [b] At iure & lege naturali ac diuina filij vsque ad annos discretionis sunt dirigendi per parentes suos, quo ad ea quæ pertinent ad salutem spiritualem eorum, vt sanctus Thomas & omnes alij supra fatētur, allegantes quòd sub lege naturali filij olim saluabantur in fide parentum, non distinguendo inter patrem & matrem. Potestas autem patria non est potestas inducta iure naturali, neque diuino, immo neque iure gentium, sed humano ciuili, & particulari Romano, quod affirmat sanctus Thomas & communis Theologorum opinio, & nostrorum, [c] & est textus expressus Instit. *de patria potestate*, [d] adeo quod glo. sing. & recepta ibidem, verbo *Romanorum*, habet Francigenas non habere filios in potestate. Ergo non obstante quòd auus haberet patriam potestatem, & dispositionem quo ad ea, quæ sunt iuris ciuilis, non tamen haberet quo ad ea, quæ iure naturali & diuino pertinent ad matrem, vel patrem.

b *Ca. qua ētra. 8. dist.*

c *Iul. si emancipati. C. de collat. & alibi sæp.*

d *§. 1.*

Tum quia si patria potestas, quam habet auus, sufficeret ad hoc, vt in sua potestate constitutus posset iustè baptizari, sequeretur, quod omnes nepotes, & pronepotes eius, viuentibus omnibus eorum parentibus, possent baptizari eis inuitis de ipsius aui consensu: quia omnes illi sunt sub illius potestate per supra dicta: quod tamen est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdū. ff. de bonis [e] neque vllo vmquam vsu receptum, & contra præfatam bullam Martini V. quæ requirit expressum consensum alterius parentis.

e *Le. nā quod absurdum ff. de bonis libe.*

20 Tum quia hoc concludit solutio illa solida & subtilis, qua Caietanus, [f] quem sequitur Sotus, [g] defendit sanctū Thomam, & communem ab argumento Scoti neruoso, quo concludebat pueros infidelium posse à Principe inuitis eorum parentibus iustè baptizari. Argumentum enim eius est, quod duobus contraria præcipientibus, maiori est obediendum, secundum Augustinum, [h] cuius dictum nos habemus translatum in cap. *qui resistit*, [i] quatenus habet, quod si Curator iubet aliquid, & Consul contrarium, huic est parendum, & si Consul iubeat aliquid, & Imperator contrarium, Imperatori, & si Deus contrarium, Deo. At Deus per legem Euangelicā iubet omnes baptizari, ergo illi est parendum, licet parentes contradicant: quia sunt Deo minores. At prædictus Caietanus pro sancto Thoma communiter approbato & vsu recepto respondet, quòd assumptum huius argumenti procedit, quando duo diuersi duo contraria præcipiunt: sed in proposito loquimur, quando idem præcipit illa duo. Deus enim, qui per legem Euangelicam iussit omnes baptizari idem ipse per legem naturalem toti generi humano indidit, ne inuitis parentibus quidquam, quod pertinet ad salutem animarum filiorum nondum habentium vsum rationis, disponatur: & quia sicut gratia non perimit, sed perficit naturam, ita diuina lex Euangelica non tollit, sed perficit diuinam naturalem: & ideo Dominus, qui Euangelicam tulit de baptizandis omnibus, noluit tollere suam legem naturalem, qua parentibus tradidit potestatem in huiusmodi filios quo ad ea, quæ ad suarum animarum salutem pertinent. Per quam solutionem satis expensam colligitur, ius parentum in filios vsum rationis nondum assequutos, quo ad ea quæ pertinent ad suam salutem spiritualem, non esse quale, neque ab humana potestate, vel consuetudine inductum, sed ab ipso omnipotente Deo naturaliter ante legem Euangelicam de baptizando toti generi humano inditum, & ita non posse illi per patriam potestatem, nec alia iure ciuili introducta derogari. & consequenter ius, quod habet mater prædicta in præfatum filium lege naturali sibi inditum, etiam si non esset tutrix, non potest tolli per præfatam patriam potestatem, quam haberet auus, quam tamen supra eum non habere validè concluimus.

f *In d. art. 12.*

g *In d. ar. 10.*

h *Serm. 6. de verbis Domini.*

i *11. q. 3.*

21 Tū quia super hac ratione, & iure naturali fundari videtur bulla Martini V. per Eugenium IIII. confirmata, quatenus prohibet huiusmodi tudæorum filios baptizari sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum: significando per illa verba, quod S. Thomas & alij Doctores asserentes huiusmodi filios non esse baptizandos inuitis parentibus, per verbum, *parentes*, intelligunt patrem, & matrem tantùm, & non alios: licet aliàs per illud significari auos, proauos, abauos, & tritauos, dixit Iurisconsultus Paulus. [a] Declarando enim directè non debere illos baptizari sine consensu alterius parentis, & indirectè quòd debent baptizari de consensu expresso alterius, per illud verbum, *alterius*, quod dicitur de duobus tantùm, clare significat solos duos hac in re appellari parentes, nempe patrem, & matrem, cum aui, proaui, abaui, vel tritaui possint esse plures, quàm quinquaginta. Tum denique quod ex dictis colligitur, quod priuilegium hoc iure naturali patri, vel matri concessum dirigendi filios suos rationi vsus expertes in spiritualia, est personale, & consequenter non extēditur ad tritauos, neque abauos, neque proauos, nec consequenter auos: quia priuilegium personale sequitur personam, & extinguitur cum ea. [b]

a *In l. iurisconsultus. ff. de gradibus affinitatis.*

b *Ca. priuilegium. de reg. iuris in 6. & le. maritum. cum lege sequēti ff. solut. matrim.*

22 Per quæ omnia videtur concludendū, prædictū puerum sub tutela matris educandum esse, & nullatenus ea inuita baptizandum esse, etiam si in patriam aui potestatem venire deberet. Salua non solum sacrosanctæ matris Ecclesiæ, sed etiam cuiuslibet, & quamlibet humilis diuini iuris & humani consulti sanioris sententia.

CVM IN HAC causa ab vtraque parte rogatus renuissem respondere, iussus ab habente in id potestatem, respondi ferè inuitus, & meam de illa opinionem clausam eidem misi, nec vlli parti roganti & flagitanti exemplum eius tradere volui. Nunc autem quia allatū est mihi quoddam scriptum auctoris incerti, quo meam refellit sententiam, non possum non tangere quædam, quæ magis obstare videri possunt. Gratia tamen in primis dominationi eius (quisquis ille sit) habita, quòd me titulis, meis meritis superioribus, honorat: simul laudato Deo, quod ipsum (vt eius responsum indicat) præcellente intellectus acrimonia cum pari eruditione & facundia coniuncta donauerit.

23 Primum, quòd non satis aptè significat, quod Gabriel reprehenditur à Dominico Soto, eo quòd dicat, filios paruulos Iudæorum propter solum scandalum nō debere baptizari sine consensu parentum: Sotus enim ibi, vbi hoc dicit, [c] non agit de baptizandis, vel non baptizandis paruulis inuitis parentibus, de quo postea tractat, sed de baptizandis, vel non baptizandis adultis ipsismet inuitis. Arguit enim ibi contra conclusionem receptam, quā posuit super eodem ar. [d] in hęc verba: *Neutiquam licet quemquam vel ad fidem, vel ad baptismum cogere.* Reprehendit autem Gabrielem, eo quòd putauit Concilium Toletanum ab vtroque citatum, cuius pars habetur in cap. *de Iudæis*, [e] non vetare coactionem infidelium ad fidem, tamquam rem de se illicitam, sed ob scandalum, quod inde sequitur, & merito eum reprehendit, quia suapte natura est illicita, eo quòd sit contra naturam fidei, quæ est, vt per spontaneam voluntatem suscipiatur.

c *Scilicet in 4. dist. d. 5. art. un. col. 9. arg. 12.*

d *Col. 4. vers. 3. conclusio.*

e *45. dist.*

Secundo, quòd non satis aptè significat, Sotum paruifacere scandalum, quod datur parentibus per baptismum filiorum suorum paruulorum eis inuitis ministrarum.

Tum quia nihil ibi de hoc agit. Tum quia, [f] dicit licere paruulum iam iā moriturū baptizare inuitis parentibus, si cessaret scandalum, quod certè ego nullatenus dixissem, nec auderem dicere pro reuerentia, & fide, qua debeo esse in S. Sedem Apostolicam, & in eius declarationes, quibus declarauit absolutè, non licere paruulos Iudæorū sine alterius parentis consensu expresso baptizare

f *In eodē art. col. vltima, vers. 1ª.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt inferius fusius dicam.

24 Tertiò, quòd etiam non satis cautè ait me dixisse patriam potestatem nullius esse in hac re momenti. Nam si mea dicta, fideliter transcripta, fuissent ab eo integrè perpensa, inuenisset me in duobus vel tribus locis dicere, quod patria potestas in hac re plurimum importat quo ad traditionem paruulorum ad effectum educandi, licet nihil quo ad traditionem ad baptismum.

Quartò, quod nimis confidenter ait, quòd ratio, & causa præcipua, qua determinauit Gregorius IX.[a] quod patre ad fidem conuerso consentiente, filius (nolente matre) potest iustè baptizari, fuit patria potestas, quam pater in illum habebat, & quod ego dicens contrarium, fui falsus, cùm profecto non fuerim. Tum quia non potest esse ratio, & causa præcipua determinationis alicuius quæstionis illa, quæ cessante nõ cessasset determinatio, & quæ posita non sufficeret ad illam faciendam, argumento eorum omnium, quæ norantur in cap. *cum cessante*,[b] & eorum, quę nos latius & resolutius aliis tradidimus in capit. *cum minister*,[c] definiendo causam principalem, & minus principalem, & ponendo inter eas differentiam.

25 At patria potestate cessante, immo & repugnante, nõ cessasset illa determinatio Gregorij. Nam matre conuersa volente, & patre non conuerso nolente, filius paruulus est baptizandus,[d] quod omnes fatentur. [e] Attamen patria potestas cessat in matre, imo posita in patre repugnat. Ergo causa & ratio præcipua & principalis, qua censetur decidere & determinare Gregorius, [f] tradendum esse ad baptismum paruulum patris conuersi, nolente matre non conuersa, non fuit patria potestas.

Tum quia patria potestas etiam cum fauore religionis coniuncta non sufficit ad baptizandos huiusmodi paruulos. Nemo enim pro reuerentia & fide, qua debemus esse omnes in sanctam Sedem Apostolicam, & eius definitiones, auderet dicere, quod patria potestas posita in atauo, vel tritauo Christiano sufficeret, vt paruulus, qui esset filius, nepos, & pronepos parentum, auorum, & proauorum Iudæorum & Iudæarum viuentium, & repugnantium, iustè posit baptizari: quia illud esset negare determinationem S. Sedis Apostolicę per Martinum V. factam, & per Eugenium IIII. confirmatam, qua definitur nõ licere baptizare paruulos Iudæorum sine alterius parentum consensu expresso: per quam (vt mox adiiciam) non liceret baptizare etiam paruulum patris & matris Iudæorum viuentium & repugnantium, ex consensu etiam aui paterni Christiani patriam potestatem habentis. Cùm ergo nec cessatio patriæ potestatis cessare fecisset prædictam Gregorij decisionem, nec contra-positio illius sufficisset ad illam faciendam, consequitur profecto non fuisse me falsum, dicendo patriam potestatem non fuisse rationem & causam præcipuam & principalem illius decisionis. Tum quia patria potestas (vt in meo responso probaui) non fuit inducta iure naturali, nec iure gentium, neque diuino positiuo, sed humano Romano,[g] quam (vt contradictor ait) Marcus Antonius Imperat. videtur dedisse omnibus orbi Romano subditis, & consequenter Iudæis eis subiectis, vt testatur Vlpianus.[h] At si quæstio, quã determinauit Gregorius IX. incidisset in terris, vbi non est locus patriæ potestati, de qua loquimur, vel in tempore, in quo nondum illam Iudæi habebant, eodem modo decisa fuisset. Ergo patria potestas non fuit causa & ratio præcipua & principalis eam dicendi.

26 Tum quia decisio illa præcipuè facta fuit ad declarãdum ius naturale, quod cæpit ab exordio rationalis creaturæ, iuxta principium 5. dist. [i] & adnotata per glossas & Doctores in eis, & per S. Thomam receptum,[k] per totã, & ad declarationem iuris diuini Euangelici de baptizando, quod incepit ab Orbe redempto, vt probat S. Thomas receptus vbi supra. [l] Patria vero potestas, quæ est proprium ius & inuentum Romanum, vt habet textus Instit. [m] lõgè postea fuit communicata Iudæis, iuxta prædictam legem *in orbe Romano*. Non debuit ergo Gregorius summus legislator, idémque eruditissimus fundare principaliter suam declarationem iuris naturalis, & diuini Euangelici, quæ sunt antiquiora, & dignora, & vniuersos obligantia, in iure humano ciuili posteriori, & minus digno, & solam gentem Romanam & eis subditam obligante.

27 Quia, vt ait Philosophus, [a] demonstratio & declaratio priorum conclusionum fit per causas & principia earum. Pro quo facit cap. illud Gregorij *intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi.*[b] cum citatis ibi à glos.[c],

Tum quod patria potestas etiam in patre existens non extenditur ad vlla spiritualia, [d] adeo quod pater virtute illius neque agere, neque conuenire potest pro filio, neque dare illi vllam auctoritatem agendi, vel conueniendi circa illa: immo nulla ratione de patria potestate habita debet dari filio tutor vel curator ab Episcopo, vel alio Ecclesiastico iudice ad agendum, vel conueniendum circa illa, sed ipsemet, si est infante maior, constituet procuratorem cum auctoritate non patris, quatenus pater est, sed tutoris, vel curatoris dati ab Ecclesiastico iudice, etiam circa beneficia, quæ non essentialiter sunt spiritualia, sed annexa illis consequenter, siue à patte posteriori, secundum S. Thomam receptum. [e]

Quanto minus prædicta patria potestas extendetur ad spiritualia essentialiter, qualia sunt sacramenta, è quibus est baptismus, iuxta glossam solemnem. [f]

Tum denique quod auctoritas tutoris, vel curatoris alias legitimè dati, longè prestantior est quo ad spiritualia, quàm patria potestas, vt ex præfato cap. fin. & proximè dictis irrefragabiliter colligitur, & adeo quidem præstantior, quòd patria potestas nihil est. tutoris autem & curatoris huiusmodi potestas manet firma.

Per quæ omnia palam est, me non fuisse falsum, dicendo patriam potestatem non fuisse causam præcipuam & principalem præfatæ decisionis Gregorianæ, quatenus probat filium paruulum Iudæi posse iustè baptizari inuita matre, conuerso patre volente, licet sic, quatenus probat huiusmodi paruulum esse tradẽdum patri quo ad educandum. Ego enim in meo responso dixi duas in hac re quæstiones esse.

Altera, an puer esset tradendus matri, an auo ad educandum.

Altera, an inuita matre possit iustè baptizari, etiam si traderetur auo, & in duobus, vel tribus locis dixi patriam potestatem multùm facere quo ad priorem quæstionem pro auo, quo autem ad posteriorem nihil.

28 Non obstat quidquam §. fin. [g] immo facit pro nobis. Tum quia probat, libertatem datam seruo communi ab altero dominorum, inuito altero, valere solo fauore libertatis non habito alio respectu: ergo eadem ratione, tradito puero ad baptismum, altero parentum volente, inuito altero, valebit sola ratione liberationis à seruitute diaboli, nullo habito ad patriam potestatem respectu, quod nos affirmamus. Tũ quia ratio decidendi illius §. probat idem esse dicendũ in terris, in quibus est nulla talis patria potestas, & etiam idem fuisse dicendum ante tempus, in quo fuit hæc potestas communicata Iudæis, & consequenter, quòd patria potestas nihili habenda est ad hoc propositũ.

29 Quintò, quod prædictus D. cõtradictor videtur velle tenere, quod filius paruulus Iudæorum possit iustè baptizari de consensu aui Christiani tenentis eum in sua potestate, inuitis eorum parentibus, etiam viuentibus. Nec miror: quia eum, qui dicit patriam potestatem cum fauore religionis coniunctam esse præcipuam causam & rationem, cur paruulus Iudæorum possit baptizari patre volente, & matre inuita, oportet consequenter aiserere hoc de nepote, qui est in potestate aui, etiam viuentibus parẽtibus nepotis, cùm ille habeat patriam potestatem cum fauore religionis coniunctam. sed hoc nullatenus est dicendum. Tum quia est nouum, à nullo eorum, qui tenent opinionẽ D. Thomæ, & communem à sancta Sede Apostolica receptam, affirmatum, cuiusmodi nouitates vitandæ sunt. [h]

Tum quia vnum præcipuum fundamentum, per quod S. Thomas tenuit paruulos infidelium non esse baptizandos inuitis parentibus, est, quòd Ecclesia non consueuit id facere. At nullum exemplum videtur, auditur, nec legitur baptismi collati de consensu aui, inuitis parentibus, qui sine illo non debuisset illi conferri: ergo nullatenus est affirmandum.

Tum quia eum, qui tenuerit id quod contradictor non veretur tenere, consequenter oportebit tenere, quod tri-

a *In ca. fin. de conuers. infide.*

b *De appell.*

c *22. qu. 5. à nu. 36.*

d *Ca. Iudæorum. 28. q. 1.*
e *In d. ca. fin.*

f *In d. ca. fin.*

g *Instituit. de patria potest. §. 1.*

h *In l. in orbe Romano (quæ aliàs incipit, in vrbe Roma) ff. de statu hominum.*

i *Et §. fin. 6. dist.*
k *1. 2. qu. 94.*

Qu. 100. art. 2.
m *De patria potestate, in principio.*

a *In libros Posteriorum.*
b *De verborum signific.*
c *In verbo causis.*
d *Ca. Sanctæ de iudæis.*

2. 2. qu. 100. art. 4.

f *In c. omnis de translatis nibus.*

g *Instit. de donat. §. fin.*

h *Ca. Si contrahentes de consanguin. & affinit. c. quæ nostris. 1. de §.*

tanus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tanus Christianus, qui haberet in potestate sua centum paululos filios, nepotes, pronepotes, vel abnepotes parentum infidelium viuentium, & repugnantium, posset illos paruos inuitis eis omnibus ad baptismum tradere, quod absurdissimum est, & alienum à mente prædicti S. Thomæ, & aliorum, qui determinationem prædictam sanctæ Sedis Apostolicæ sequuntur, & suspiciunt.

30 Tum quia ex hoc posset fortè accipi occasio, vt Academiæ saltem extra Italiam institutæ, & earum gymnastæ, minoris quam par est, haberent determinationes Romanas iuris naturalis & diuini, cõsiderando Romæ determinari, quod per patriam potestatem (quæ est inuentum ciuile, & sæculare) à paruo tempore quibusdam datam, vel communicatam, extendatur priuilegium iuris naturalis & diuini parentibus tantùm concessum ad omnes personas, in quibus inuenitur patria potestas, ad quas non extenderetur, si illa patria potestas nõ fuisset eis nouè communicata, & cõsequenter quod alio iure naturali vtimur apud Græcos, Persas, Indos, Nauarros, Francigenas, & alios, quibus non esset huiusmodi patria potestas, & alio iure naturali apud Romanos, & alios, quibus est illa, cõtra capit. *ius naturale*, [a] & tradita per S. Thom. receptum. [b]

31 Declaratio enim Martini V. non est quo ad hoc noui iuris humani introductoria, sed antiqui naturalis declaratoria: quod colligitur ex eadem, & ex eo, quòd nisi id teneamus, est insolubile illud argumentum, quod cõtra illam & communem format: Scotus, [c] ad probandum, quòd Reges, & Principes terræ non solum iustè possunt cogere paruulos Iudæorum sibi subditorum ad baptismum inuitis parentibus, sed etiam tenentur, vt in meo responso latius explicaui. Arguit enim in summa sic, Quoties duo, quorum vnus est superior, & alter inferior, cõtrartia præcipiunt, superiori parendum est. [d]

At Christus Deus, & superiorum supremus sua lege diuina præcipit, vt omnes baptizentur: & parentes Iudæi, qui sunt puri homines, & infirmi, voluntate sua humana & peruersa præcipiunt contrarium. Ergo Rex debet facere, quod præcipit Christus, non obstante voluntate cõtraria parentum.

Cui argumẽto, nemo, credo, ante Caietanum satis clarè & exactè satisfecit: nam etiam Sotus, [e] ab eo mutuatus fuit suam solutionem: respõdet autem sic, quod non duo diuersi præcepterunt illa duo prædicta, quæ apparent esse cõtraria, sed vnus tantùm, nempe Deus, qui per legem diuinam naturalem, indendo parentibus potestatem, ius, & munus dirigendi paruulos suos circa spiritualia, donec sapere incipiant, cõsequenter præcipit, ne prædicti paruuli inuitis eis baptizentur, & per legem diuinam supernaturalem præcipit vt omnes baptizentur. Et quia gratia non destruit naturam, sed perficit, ita lex præfata supernaturalis de baptizandis omnibus non destruit legem naturalem de nõ baptizandis paruulis infidelium sine consensu parentum, vel alterius eorum, sed potius modificatur ab illa.

32 Nec obstat quod S. Thomas & eius sequaces suam assertionem fundant in consuetudine Ecclesiæ, quæ non consueuit baptizare paruulos infidelium inuitis parentibus: & quod Ecclesiæ consuetudo non inducit ius naturale, neque diuinum, sed tantum humanum non scriptum. [f] Non inquam hoc obstat: quia S. Thom. non allegat illam consuetudinem vt inductricem, siue auctricem iuris noui, sed vt coniecturam, & traditionem Ecclesiæ grandem, ad coniiciendum, quòd illa potestas, & ius parentum ad dirigendos paruulos ad spiritualia, est naturale, & diuinum, vt ex dictis ipsiusmet, [g] colligitur, cùm sic ait: *Baptizatio huiusmodi paruulorum inuitis parentibus repugnat iustitiæ naturali. Filius enim naturaliter est aliquid patris. Et primò quidem à parentibus non distinguitur secundum corpus, quamdiu in matris vtero continetur. Postmodum verò, postquam ab vtero egreditur, antequam vsum liberi arbitrij habeat, continetur sub patrum cura sicut sub spirituali vtero, quamdiu enim vsum rationis non habet puer, non differt ab animali irrationabili. Vnde sicut bos, vel equus est alicuius, vt vtatur eo cum voluerit, secundum ius ciuile, sicut proprio instrumento, ita de iure naturali est, quod filius, antequam habeat vsum rationis, sit sub cura parentum. Vnde contra iustitiam naturalem esset, si puer antequam haberet vsum rationis, à cura parentum, subtraheretur, vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus.* Hæc ille.

33 Per quod argumentum, & eius solutionem, & mentis S. Thomæ & sequacium eius expressionem palam colligitur prædictam legem de non baptizandis paruulis esse ius naturale, & ita omni loco & tempore vno modo seruandum: & consequenter non dicendum, quod consensus aui sufficit vno tempore, & apud vnam gentem, & non alio tempore, & apud aliam gentem. Cui consequens est, consensum aui numquam sufficisse, nec sufficere ratione patriæ potestatis vllo loco, neque apud vllam gentem.

Ad argumenta verò, & solutiones contra hæc supra adducta, respondetur, quod fundantur in illa falsa imaginatione, qua putatur patria potestas extendi ad spiritualia, sicut ad temporalia, & qua putatur eodem iure inducta, quo inducta est parentum potestas, & ius ad dirigendum filios in spiritualibus, & à tanto tempore, à quanto illa: Cùm tamen per prædicta palam sit patriam potestatem extendi ad temporalia tantùm, & non ad omnia, & esse inductam iure ciuili Romano, nec à principio suæ inuentionis fuisse apud Iudæos, sed longè postea communicatam eis, non quidem omnibus, sed orbem Romanum incolentibus, illam autem potestatem, & ius quod habent parentes ad dirigendos filios paruulos in spiritualibus, esse inditum iure naturali totius generis humani parentibus tantùm à Deo ipso in exordio rationalis creaturæ, ideóque esse longè diuersum à patria potestate, etiam si concurrant in eadem persona, vt concurrunt in patre habente potestatem in suum filium paruulum.

34 Fundantur etiam in falsa imaginatione, qua creditur Gregorius IX. [a] intendisse principaliter decidere hanc, de qua loquimur, quæstionem de baptizando filium de consensu patris conuersi, inuita matre non conuersa: cùm palam colligatur ex eo, præsertim ex allegationibus matris, eum principaliter intendisse decidere quæstionem, qua quærebatur, an paruulus, de quo erat quæstio esset tradendus ad educandum patri conuerso, an matri non conuersæ.

Ad quam quæstionem decidendam plurimum erat attendenda patria potestas Romana Iudæis communicata: cùm tamen ad decidendam aliam, non esset attendenda illa, sed alia potestas iure naturali diuino indita parentibus tantùm, ad dirigendos paruulos filios in spiritualibus: & consequenter non indigent alia solutione, neque explicatione. Ex quibus infertur, non me, vt aduersarij parũ cautè dicunt, sed illos in hac re paralogizari.

Sexto, quod nimis videtur extollere illud dictum Sot. [b] scilicet, iniuriam, quæ fit parentibus in baptizandis filiis suis sine suo consensu, non esse superstitiosè, sed secundũ prudentium iudicium intelligendam.

Tum quia secundum sensum directum est conclusio triuialis, & omnibus etiam lippis & tonsoribus nota, cùm quasi, per se notum sit, omnem superstitionem esse vitiosam, vt tradit S. Thomas receptus, [c] & latè probat Gratianus. [d]

35 In sensu autem indirecto, secundum quem laudari videtur ab eo, est talis, ex qua infert vnum, quod ego pro obseruantia & fide, qua esse debeo in S. Sedem Apostolicã & eius declarationes, non auderem dicere, neque credo ipse dixisset, si legisset prædictam Martini V. extrauagantem. Infert enim, quod iustè potest baptizari filius (inuitis parentibus infidelibus) iamiam morituus, si non timeretur scandalum: quod nullatenus videtur dicendum. Tum quia prædicta extrauagans exactè & vniuersaliter declarat, non licere baptizare paruulos Iudæorum sine expresso alterius parentis consensu. Tum quia illa extrauagans nõ est iuris noui inductoria, sed declaratoria naturalis diuini, quod non recipit facilè limitationes priuatas, iuxta notata per omnes. [e]

Tum quia frequentissimè decipiuntur homines credentes aliquos ægrotos statim morituros, vt docet experientia rerum magistra. [f]

Septimo, quod parum cautè ait, me, cùm non potuissem tergiuersari patriam potestatem magni esse in hac re momenti, confugisse ad intendendum probare, auum, de quo loquimur, patria potestate carere.

a *Instituit. de iure naturali gen. & ciuil. & lu 2.1 qua. 94.*

b *In 2.1 sent. dist 3.q. 9.*

c *Ca. qui resistit. 11. qu. 3. cum ei simili.*

d *Vbi supra.*

e *§. obstat. Instituit. de iure naturali gen. & ciui. & ca. consuetudo. 1. dist.*

f *In ar. 12. q. 10. 2.*

a *In dicto ca. finali de conuers. infidel*

b *In fine prædicti art. 10.*

c *2.2. qu. 92. per totam.*
d *Causa 26. præsertim q. 2. & 5.*

e *In c. qua in ecclesiarum. de const. & in l. 1 C. de legi.*
f *Ca. quã sit. de elect. lib. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tum quia si meum responsum ferio legisset,in duobus vel tribus locis inuenisset me expresse dicere (vt prædixi) patriam potestatem multum importare quo ad quæstionem, de qua principaliter fuit consultus Gregorius,[a] scilicet, an patri, an matri esset tradendus paruulus ad educandum : non autem ad hanc, de qua nunc loquimur, an consensus prædicti aui,renitente matre , sufficiat ad iustè baptizandum hunc puerum.

a In d.ca. fin.

Tum quia ego prius tractaui, an patriam potestatem haberet auus in hunc puerum, quàm, an haberet potestatem ad consentiendum in baptismo. Et ideo palam est,me non confugisse ab huius quæstionis decisione ad tractandam illam:cùm post tractatam illam descendissem ad tractandam istam.

Octauò,ne nimium morosus videar, remitto responsiones,& replicationes,quæ fieri possunt aduersus ea,quæ ipse adducit ad probandum auum prædictum non perdidisse patriam potestatem,aliis eruditissimis dominis meis, qui pro matre responderunt, præmonens eorum dominationes,non parui ad hæc videri momenti, quod legitimè decreta fuit tutela matri in Vrbe,& filius ei traditus educandus,eodem auo præsente, sciente , & si verum coram Deo vt bonus Christianus voluerit fateri,consentiente,& quod auus cùm fuit conuersus , ea mente discesserit ab vxore,& filiis suis,vt nullum magis commercium haberet cũ iis , quàm cum aliis Iudæis , & quod non habuit mentem vtẽdi potestate patria in filios suos , neque in filios filiorũ eorũ:& quod forsitan numquã huiusmodi filius viuẽtibus parentibus,eis in uitis,fuisset traditus auo potestatem patriam in eohabenti.

36 Nono præmoneo eosdem dominos meos, probabile videri , quod patria potestas iure humano Romano inducta non extendatur ad hoc , vt paruulus filius parentum vnius religionis tradatur educandus auo alterius religionis sine consensu illorum,vel alterius eorum.

Tum quia patria potestas non extenditur ad spiritualia,vt prædictum est:& quod directio in spiritualia plurimum pendet ab educatione paruuli: & quod cura omniũ pertinentium ad huiusmodi paruulum maxima est directio eius ad spiritualia.

Tum quia concurrentibus duobus potestatibus,quę in aliquo maior & dignior est , præferenda est in eo minori, & indigniori:& quòd potestas dirigendi paruulum ad spiritualia,quam habent parentes,multò maior & dignior est per prædicta , quàm patria potestas, & ideo illa videtur huic præferenda in tempore , quo vtraque concurrit , & consequenter quo ad educationem vsque ad tempus discretionis,quo ad quod illa durat,cum(vt dictum est)illa directio præcipuè ab educatione pendeat.

Tum quia,si,cum Imperatores Ethnici regnabant,contigisset casus,in quo auus fuisset infidelis, & pater & mater Christiani , & mortuo patre mansisset filius paruulus, Iurisconsulti Christiani consuluissent patriam potestatem illius aui non esse extendendam ad hoc , vt traderetur ei educandus nepos renitente matre , & quod pari ratione Iurisconsulti Ethnici respondissent paruulum filium infidelium parentum non fuisse tradendum ad educandum auo Christiano habenti eum in potestate:& dixissent nostris Iurisconsultis, *Quod quisque iuris in alterum statuerit , ipse eodem iure vti debebit.* Vnde licet priore responso, habẽs pro comperto auo non esse patriam potestatem, dixerim perfunctorie satis teneri posse tradendum esse illi hunc nepotem ad educandum licet non ad baptizandũ : nunc autem altius perpensis iis,quæ præmonui de tutela legitimè decreta , & ratione , & æquitate non tradendi paruulos filios parentum vnius religionis, ad educandum hominibus alterius religionis, adeo subsisto , vt nolim secundum illud dictum meum ante maturiorem deliberationem iudicari.

37 Decimò præmoneo,quòd licet magni fiat ex aduerso fauor salutis huius pueri, qui fit per contrariam opinionẽ de baptizando illum inuita matre,ego verò maioris facio fauorẽ,qui fit sactosanctæ Sedis Apostolicæ auctoritati,& declarationi eius,& iuri naturali diuino,quo solis parentibus datur ius & potestas dirigendi huiusmodi paruulos in spiritualia,& quòd contrarium consulentes debent cauere ne incurrant in Scyllam cupientes vitare Charybdim,dum volentes consulere saluti huius pueri, faueant iis,qui parui faciunt declarationes iuris naturalis & diuini Maximorum Pontificum extra Concilia generalia editas,qualis est prædicta Martini V. vt supra probatum est.

38 Vndecimò,sequutus aduersantis ordinem,addo,quòd non est tam parui faciendum periculum apostasiæ , in quam is puer iam circumcisus, baptizatus matre renitente recidere posset, quam contradictor facit, dicens hoc esse contra cap. fin.[a] & quod non est certum perdendum propter dubium an perdatur,non inquam est tam parui faciẽdum. Tum quia S. Thomas receptus ab aliis ait,[b] quòd vna potissimarum rationum , ob quas paruuli infidelium non debent inuitis parentibus baptizari , est illa,quã reddit in hæc verba: *Vna ratio est propter periculum fidei , si enim pueri nondum rationis vsum habentes baptismum susciperẽt, postmodum cùm ad perfectam ætatem peruenirent , de facili possent à parentibus induci , vt relinquerent , quod ignorantes susceperunt, quod vergeret in fidei detrimentum.* Hæc ille. Per quæ apparet, quam parum solida est ratio , quæ ex aduerso insinuatur, videlicet non esse certum perdendum propter dubium an perdatur.

a De eius infidel.

b In 4. dist. 1. art. 11.

Tum quia etiã Sotus, qui adeo ex aduerso meritò magnificatur,sic ait.[c] *Tertium autem, & efficacius est argumentũ, quod ex fidei natura sumitur:dictum enim est sic esse administrandum baptismа,vt nulla fidei irrogetur iniuria:ex baptizatione autem huiusmodi magna ei irrogatur:nam creat manifestum periculum,vt ad ætatem adultam pertingentes à parentibus inducantur, vt ad suam redeant pristinam legem. Quare quod ignorantes acceperunt,facilè relinquent.* Hæc ille. Non parui ergo , sed maximi æstimandum est in hac re periculum apostasiæ. Tum quia paulò pòst grauissimè idem Sotus reprehendit eos, qui plurimos huiusmodi paruulos apud Indos baptizarũt, ea intentione , vt saluarentur , si antequam ad vsum rationis peruenirent morerentur. Quæ omnia & singula non solùm sacrosanctæ Sedi Apost. sed etiam cuiuslibet alius rectius sentientis censuræ lubenter subiicio.

c In d. dist. 1. art. 10. col. 11.

Aduertendum autem,contra hanc opinionem latam sententiã, infantemq; traditum fuisse auo Christiano,& demum baptizatum, perseuerareq; adhuc in fide. Vide etiam infra de baptismo Consil. 1.

DE VOTO ET VOTI REDEMPT.

SVMMARIVM.

1 Vota cum animi perturbatione ob instantis mortis periculum , vel ob iram præcedentem emissa obligant, nu. 3. modo perturbatio non abstulerit iudicium penitus,nec induxerit insaniam , num. 2. præbet tamen hæc perturbatio,sicut & modica deliberatio,& pueritia,causam commutandi,& dispensandi. nu. 3.

2 Iudicium quod obligat diabolo,sufficit ad obligandum Deo.

CONSILIVM I.

QVia,vt Plin.[d] ait,*Votorum tunc maximè locus,cum spei vitæ nullus est:* Multi ob magna pericula mortis , quæ occurrunt ægrotis,& valentibus in præliis, & nauigantibus, & ob iram, & alias passiones siue perturbationes animi vouent,& frequenter religionis ingressum , & postea pœnitentes ea fecisse, quærunt an sit eis necessaria dispensatio aliqua.

d Naturali historia lib. 2. c. 16.

1 Et quidem pro parte negante faciunt illa iura:quę allegat glossa in ca. *sunt qui opes,*[e] & glossa in cap. *dudum*,[f] & glossa in cap. *ex literis,*[g] quæ concludunt,acta calore iracũdiæ,vel alia perturbatione animi non valere,vel esse reuocanda:quæ glossæ aliæ ab aliis appellantur singulares, & commendantur,& per earum aliqua notabilia firmantur. & in specie quo ad votum dixit Romanus,[h] votum per calorem iracundiæ & turbationem animi factum esse nullum,& non obligare,& idẽ dixit Iason,[i] & alibi alij : quod tamẽ falsũ est. Pro parte verò affirmãte facit prętatũ c. *sunt qui opes.* quatenus habet,eum,qui donauit aliquid Ecclesiæ tumultuario animo,& postea reuocauit donationem , sacrilegium commisisse reuocando , quod non poterat dici,

e 17. q. 4.
f De consuet. consuetud.
g De donat.
h Sing. 108.
i In l. si filiũ. C. de inoffic. testam.

nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi donatio facta Ecclesiæ animo tumultuario & turbato valuisset.

a *In c. mulier. 32. q. 2.*

2 Tum quia glossa solemnis & recepta, [a] habet, iudicium quod sufficit ad obligandum quem diabolo, sufficere ad obligandum quem Deo: & constat, eum, qui occidit, & mutilat, vel ferit proximum per calorem iracundiæ, mortaliter peccare, & obligare se diabolo, quia violat præceptum quintum Decalogi, immo & qui per iram inordinatam dicit fratri racha, vel fatue per Christi dictum, [b] relatum in cap. *quid in omnibus.* [c] Tum quia iura & glossæ illorum citata in contrarium sunt neganda, aut intelligenda de iracundia, vel alia turbatione animi, quę reponit turbatum extra sensum, & iudicium requisitum ad bene vel male merendum, vt declarant Ioannes Andreas, & Panormitanus & alij. [d] & Archidiaconus & Turrecremata, [e] quoniam furiosi, & amentes nec bene nec male mereri possunt. [f] Tum quia illa capp. regulariter probant perturbationem animi, quæ non aufert penitus iudicium, nec inducit insaniam, non excusare quem à peccato toto, licet sic à tanto, vt communiter Theologi loquuntur: quòd fit, vt vota peregrinandi, & alia similia facta per iracundiam, vel aliam perturbationem, valeant & obligent, vt aiunt Archidiaconus & Turrecremata, [g] & est de communi mente Theologorum, [h] & nos asserximus in nostro Manuali confessar. [i]

b *Matth. 5. Exod. 20.*
c *32. q. 7.*
d *In d. ca. dudum.*
e *In d. c. sunt qui oper.*
f *Ca. merito, & c. illud. 15. q. 1.*
g *Vbi supra.*
h *In 4. dist. 38.*
i *Cap. 12. nu. 24.*

3 Ex quibus colligitur, præfatos, qui ex metu, calore iracundiæ, vel turbatione animi, quæ non reddit insanum, vel furiosum, vouent, obligari quidem ex voto, sed habere iustam causam dispensandi, vel commutandi, & posse iustè prælatos eorum dispensare, vel commutare vota eorum, secũdum omnes, pro quibus faciunt cap. 1. & 2. [k] quæ probant etiam ob puritiam, & parum deliberatam mentem, vel propositum vouendi, posse dispensari, vel commutari votum, vbi hoc notat Panormitanus communiter receptus, quem sequuti fuimus cum communi in d. Man. [l] adiunctis his, quæ diximus alibi. [m] Salua, &c.

k *De voto.*
l *In d. cap. 12. nu. 77.*
m *In dicto num. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Voti obligationem non vitiat iracundia, quæ vsum rationis non sustulit, nec defectus maturæ & iustæ deliberationis, nec magna perturbatio, etiam ex iniusto amore vel timore progrediens, num. 2. licet præbeant iustam causam dispensationi, vel commutationi.*

CONSILIVM II.

VOtum factum per iracundiam an teneat, & an sit iusta causa dispensandi?

1 Ad has quæstiones respondeo primò tenuisse me in Man. confess. [n] valere, & ad sui complementum obligare vouentem, vota facta per iracundiam, modo illa non esset tanta, quæ alienaret à iudicio rationis, iuxta Ioannem Andream & communem in cap. *dudum*, per illum textum, [o] quę est cõmunis opinio, & probatur per ea quę ibi adiicio contra Ludouicum Romanum & Iasonem, qui parum re perpensa contrarium tenuerunt in locis ibi citatis. Quibus consequens est, Dominum consulentem proculdubio esse obligatum ad complendum prædicta vota.

n *Ca. 12. nu. 24.*
o *De cõuers. coniug.*

2 Secundo, posse tamen petere dispensationem, vel commutationem in prætorio sacræ Pœnitentiariæ, propterea quod fuerint emissa vota sine iusta & matura deliberatione, & cum magna turbatione timoris, & amoris parum honesti, per textum vbi hoc notat Panormitanus communiter receptus, [p] quem sequuti fuimus cum communi in dict. Manual. [q] adiunctis his quæ diximus alibi in dict. num. 24.

p *In cap. 1. de vot.*
q *In d. ca. 12. nu. 77.*

SVMMARIVM.

1 *Propositum etiam diu continuatum voto non æquipollet.*
1 *Magis & minus non faciunt differre specie, sed numero.*
2 *Pœnitentia à confessario imposita, & acceptata implenda, nisi ex iusta causa mutetur.*
2 *Facultas commutandi vota per Iobelæum non extenditur ad commutandam pœnitentiam iniunctam.*
3 *Sponsalia per ingressum religionis dissoluuntur: sed cauendum valde est ne qua infamia inde contra sponsam oriatur.*

CONSILIVM III.

PRimo quæritur, vtrum propositum mutandi vitam, & ingrediendi religionem multo tempore conceptum & continuatum æquipolleat voto, & habeat vim obligandi proponentem.

Secundo, an teneatur adimplere pœnitentiam iniunctam à confessario, & à se acceptatam.

Tertio, & quid si post præfatum propositum contraxit sponsalia cum quadam virgine, licet sine præsentia parochi, & an teneatur contrahere matrimonium.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, quòd proposita præfata quamlibet frequenter iterata, & quantolibet tempore continuata non æquipollent voto, nec inducunt obligationem necessariam ad intrandam religionem, per cap. *literaturam*, [a] vbi Panormitanus cum communi tenuit non sufficere propositum ad constituendum votum, quem & S. Thomam & Archidiaconum ante eum illam tenentes & alios sequimur in Manu. confess. [b] quibus addo rationem, quòd plus & minus non faciunt differre genere secundum Iuristas, neque specie secundum Dialecticos, sed numero. [c]

a *De voto.*
b *Ca. 12. nu. 24.*
c *Le. sin. ff. de fund. instr.*

2 AD SECVNDAM respondetur, quod præfata pœnitentia iniuncta & acceptata seruanda est, [d] quamuis ex iusta causa mutari possit, vt nos tradimus latius in præfato Manual. [e] non autem mihi compertum est per Iobelæa posse commutari: quia per ea conceditur quidem, vt plurimum potestas commutandi vota, non autem potestas commutandi pœnitentias iniunctas, quæ sunt aliæ à votis, & à diuersis non fit illatio, [f] sed quilibet cõfessarius legitimus videtur habere potestatem commutandi pœnitentiam iniunctam, etiam à superiore, iuxta glossam. [g]

d *Ca. omnis. de pœnit. & remiss.*
e *Ca. 16. nn. 22.*
f *L. Papinianus ff. de minor.*
g *Cap. tempora. 26. q. 7.*

3 AD TERTIAM respondeo, quod Dominus consulens tenetur ad contrahendum matrimonium cum præfata virgine, si promisit contrahere cum illa, quia Concilium Tridentinum non annihilauit sponsalia de futuro contracta sine præsentia parochi, sed tantùm sponsalia per verba de præsenti, vt annotauimus in d. Manual. [h] verum tamen est, quod per ingressum religionis dissoluuntur, [i] sed cauendum valde est, ne qua infamia contra sponsam inde nascatur, iuxta notata. [k] Salua, &c.

h *Cap. 25. nu. 144.*
i *Ca. 1. de conuer. coniug.*
k *In ca. commissum. de sponsa.*

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducunt hæc verba, Deo sanitatem concedente, religionem ingrediar, si non sit facta promissio.*
1 *Propositum, & deliberatio quantumuis firma non obligat.*
2 *Velle facere, & obligare se ad faciendum, diuersa.*
3 *Votum perturbatione animi iudicium non tollente non irritatur, sed fit dispensabile.*
3 *Dispensandi causam dant leuitas vouendi, perturbatio animi, grauis ætas, periculum cum dedecore retrocedendi, & auersio à religione, credulitas extra illam melius proficiendi. num. 4.*

CONSILIVM IV.

DOctor quidam & presbyter quinquaginta annorum, ecclesiastica dignitate præditus, morbo grauissimo ad mortem vexatus proposuit multa pia facere, & inter alia deliberauit, dixitque, atque disposuit religionem ingredi, Deo sibi sanitatem concedente. Quæritur an sit religioni obligatus.

1 Interrogatus de casu proposito, respõdeo primò principaliter præfatum D. consulentem nullatenus esse obligatum de præcepto, & necessitate adimplendi quidquam eorum, quæ proposuit, dixit, disposuit & deliberauit facere. Primò quidem, quia nullum propositum quamlibet firmum, nec vlla deliberatio quamlibet resoluta & firma efficit votum, neque promissione obligantem de præcepto adimplendi proposita deliberata, & dicta, nisi promiserit vel vouerit facere illa, vt tradunt omnes, [l] post S. Thomam, [m] & Archidiaconum, [n] & alios, quos sequimur in Manuali confess. [o]

l *In c. literaturã. de vot.*
m *In 2. 2. qu. 88. ar. 1. & 2.*
n *In cap. quibus. 17. q. 1.*
o *Capit. 12. num. 24.*

Secundo, quod casus præfati cap. *literaturam*, fuit fere idem qui supra positus. In hoc enim Dominus consulens est doctor egregius, & in illo magister, quem Alexander III. laudat de literatura. Et vt hic Dominus consulens valde ægrotabat, ita ille minutione quadam nimio erat mortis pauore perterritus: & sicut hic proposuit habitum religionis suscipere, ita & ille: & sicut hic dicit de hoc aliqua verba, ita & ille: dixit enim, *Diu hic non morabor*, proponens in animo quòd religionis habitum esset aliquando susceperus. Cum ergo casus hic sit illi simillimus, respondeti debet similiter, vt Alexander ibi respondit, nem-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pe: *Tibi igitur respondemus, quòd si plus non est in voto processum, non es transgressor iudicandus, si non impleas quod dixisti.*

Tertiò tacit, quòd alioquin oporteret dicere, quod quicumque vellet, proponeret, vel deliberaret adire templum, audire Missam, aut concionem, ieiunare, eleemosynam dare, visitare infirmos, vel sanos, vel quodpiam aliud honestum facere, teneretur ad id exequendum sub pœna peccati mortiferi, quod nemo vmquam dixit, & est absurdum, & ideo non dicendum.[a]

a *L. nã quod absurdum. ff. de bonis liber.*

2 Quarto, quod ratio responsionis Alexandri fuit, à diuersis non fieri illationem,[b] & aliud esse velle aliquid facere, & aliud obligare se ad id faciendum, cum quotidie multa velimus, ad quæ tamen non nos obligamus, nec nos volumus obligare. Cùm ergo Dominus consulens solum voluerit, proposuerit, dixerit, vel deliberauerit ingredi religionem, non sequitur, quòd se obligauerit ad illud, vel voluerit se obligare.

b *L. Papinianus. ff. de minor.*

3 Secundo principaliter respõdeo, quòd S.D.N. sanctè posset relaxare obligationem intrandi religionem, etiam si se obligasset ad intrandum illam. Tum quod, sicut leuitas vouendi dat causam dispensandi, vt notat Panormitanus per illum textum,[c] ita magna perturbatio animi, quæ mouet ad vouendum, idem facit, [d] adeo quòd fuerunt aliqui, de quibus est Ludouicus Romanus, [e] qui dixerunt, quod votum perturbatione iræ factum non valet: quod tamen non est verum, nisi quando perturbatio est adeo magna, vt vouentem ponat extra iudicium, vt Ioannes Andreas, Panormitanus & alij adnotant, [f] alia autem perturbatio non reddit quidem votum nullum, sed dat causam dispensandi secundum omnes.

c *In cap. 1. de voto.*
d *Cap. dudũ, de conuersi. coning.*
e *In sing. 508.*
f *In d. ca. dudum.*

4 Tum quia cum præfata perturbatione concurrit ætas quinquaginta annorum, dignitas in Ecclesia cathedrali, auctoritas expediendi negotia Ecclesiastica, & austeritas religionis inexperta, & quod periculum est, vt ingressus religionẽ exeat illam, cum id liberè possit facere, quod non decet virum doctrina, gradu, dignitate, & longa ætate ornatum. Tum denique quod non vult eam ingredi, & putat fructuosiorem se fore seruiẽdo suæ dignitati, quàm religioni quasi coactè susceptæ. Itaque mea sententia, nulla Dominus consulens indiget dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducitur per solum propositum, & deliberationem, nec etiam per illius enunciationem, vel denunciationem futuri euentus, num. 3. sed requiritur animo se obligandi facta promissio, num. 1, mentaliter saltem, num. 4. per verba denotantia promissionem vel in actu signato, vt promitto, vel per actum exercitum. puta faciam hoc. num. 2.*

3 *Votum & promissio in dubio, nisi vouens magis inclinet in contrarium, censendum est factum per illa verba conditionalia:* Domine faciam hoc, si feceris illud: Da mihi salutem, & faciam hoc. *num. 2. & 4.*

3 *Correspectiuitatem ad gratiam obtinendam cum habent verba enunciatiuè prolata, puta.* Faciam hoc, si feceris illud, *in dubio resoluuntur in promissionem. num. 4.*

CONSILIVM V.

QVæritur, an, qui dicit Deo, *Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi*, intelligendo mente de seruitio in statu castitatis & continentiæ, obligetur ille ad seruandam castitatem.

1 Respondeo, quòd pro parte negante facit, quòd ad votum non sufficit propositum etiam deliberatum faciendi aliquid, sed requiritur promissio, & animus se obligandi, iuxta cap. *literaturam,* [g] quod habet, eum, qui dixit, *Si conualuero, non diu morabor hic*, intendens adire religionem, non censeri vouere: vbi Ioannes Andreas, Panormitanus, & communis id tenent, & idem tenet vterque Thomas,[h] quod non videtur in hoc casu interuenire.

g *De voto.*

h *2. 2. qu. 88. art. 1.*

2 Pro affirmante verò facit, quòd consulens non solum videtur habuisse propositum deliberatum, sed etiam promisisse, dicendo cùm ægrotaret: *Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi*, intelligens mente de seruitio in statu continentiæ. Tum quia, vt quis obligetur, nõ requiritur quod dicat, *obligo me*, nec ad hoc quod promittat, oportet dicere promitto, sed satis est dicere, *dabo vel faciam.* Tum quia ita obligatur, qui dicit alteri, *tibi dabo centum, si hoc feceris*, ac qui dicit, *promitto dare centum, si feceris hoc*, vt colligitur ex l. 1.[a] & l. *naturaliter.*[b] Tum quia vt ait Caietanus,[c] non solum fit promissio per actum signatum & exercitum, dicendo, *promitto quod faciam hoc*, sed etiam per solum actum exercitum, dicendo, *faciam hoc.*

a *ff. de pact.*
b *ff. de præscript. verb. & inuestit. 22. q. 5.*
c *In d. art. 1.*

3 Per quæ concludi videtur, quod tota difficultas consistit in significatione illius verbi verbalis, vel mentalis, *faciam, vel seruiam:* vt enim ait Caietanus,[d] & in eodem proposito de verbo, *faciam*, quod potest tripliciter accipi illud verbum, *seruiam:* Primo pro denunciatione propositi, hoc est, intendo seruire. Secundo pro euentu quodam, scilicet, fiet seruitium. Tertio pro promissione seruitij: & quia per adducta pro parte affirmante proprior significatio verbi, *faciam, seruiam, vel dabo*, posita in conditionali, *faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud*, est promissio, quam denunciatio propositi vel euentus, arbitror iudicandum esse, quod est votum, nisi consulens inclinaret magis non habuisse tunc animum promittendi.

d *Vbi supra.*

4 Non obstant in contrarium adducta pro parte negante: quia licet concludant necessariam esse promissionem verbalem vel mentalem ad votum, non tamen probant quòd sit necessarium mente vel verbo dicere, promitto, vel voueo: sed sufficit dicere mente, vel verbo id quod significat promissionem, quam facit, qui dicit, *faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud*, secundum propriorem verborum significationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum in rigore sermonis non est, Promitto Deo nolle in seculo mori, intendens aliquo tempore velle ingredi religionem.*

2 *Promittere religionem intrare, & promittere me velle intrare, diuersa.*

2 *Volo vendere, vel contrahere tecum matrimonium, differt à vendo, & à contraho.*

CONSILIVM VI.

SCrupulis quidam diuersis è rebus sæcularibus natis agitatus proposuit intrare certam religionem, aut dixit hæc verba, *Prometto à Dio di non voler mai morir nel secolo, intendendo in qualche tempo di voler entrare vna determinata religione.* Et postea obtenta quadam cura animarum, elapsis duobus annis, promisit cuidam fratri religionis prædictæ se ante duos annos elapsos velle intrare suam religionem non tamen intrauit adhuc, licet sint elapsi circiter decem anni. Nunc autem pœnitet illa dixisse, nec vellet intrare illam religionem: quia putat se plus Deo seruiturum extra, quàm intra illam.

Quæritur primò, an votum vouerit, & teneatur illo.

Secundo, an iustè posit ei à Papa illud relaxari.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM respondeo, quod de rigore sermonis, & verborum, quæ dixit, non vouit, nec tenetur voto. Tum quia per illa verba, *Non morabor hic diu, intendens intrare religionem*, non inducitur votum. [e] Tum quia proponere etiam firmissimè intrare certam religionem, non est vouere, secundum S. Thomam communiter receptum, [f] quem retulimus in Manual. confess. [g] Tum quia verba prima vice pronunciata de rigore sermonis non significant quod promisit intrare, sed quod promisit non velle mori in sæculo, aut ad summum velle intrare illam religionem.

e *Ca. literaturam. de voto. Fo. 2. qu. 88. art. 2. & 2. g Ca. 12. nu. 24.*

2 At aliud est promitto intrare religionem, & aliud promitto velle intrare, sicut aliud est ascendere arborem, & aliud velle ascendere, vt ait glossa,[h] & vend. immo & volo vendere, & vendo, secũdum communem ibidem, quicquid glossa subdubitet: & aliud contraho matrimonium, & aliud volo contrahere, iuxta notata.[i] Tum quia etiam verba secunda vice post duos annos prolata non concludunt votum de intranda religione: quia aliud est dicere, *promitto intrare religionem intra duos annos*, & aliud, *promitto me velle intrare intra duos annos*, per rationes suprà dictas.

h *In l. in verbonis. C. de cõtrah. emp.*
i *In c. ex parte. de sponsal.*

AD ALTERAM QVÆSTIONEM respondeo, quòd videtur subesse iusta causa relaxandi votum, esto quod esset tale: & quod credo summũ Illustrissimum Pœnitentiarium maiorem relaxaturum, vel certè acturum, vt Papa relaxet, si offeratur ei petitio. Salua, &c.

Aduertendum, hoc responsum cautè legendum: nam etsi qui verbis solùm profert voluntatem, quam gerit ingrediendi religionem, affirmátque se talem habere voluntatem & animum, non obligetur voto, rarò tamen verba, de quibus in casu, sub pradicto sensu

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsertim, immo qui ea profert, communiter profert per modum saltem tacitæ promissionis inducentis votum.

SVMMARIVM.

1 *Votens in genere mori in religione, implicitè vouet ingredi, & perseverare, immo & profiteri, num. 3. potest tamen quam malit eligere, num. 2. sed exire sine causa & dispensatione non potest. num. 3.*

CONSILIVM VII.

DE eo, qui postquam tractauit de ingressu in quadam certa religione, & de exitu ab ea, & de pœnitentia exitus à prima, & de intranda alia, tandem protulit hæc verba, *Promitto Deo mori in religione.*

Quæritur primò, an videatur vouisse religionem.

Secundò, esto illam vouerit, an possit eligere, quam maluerit.

Tertiò, an ingrediendo possit exire.

1 AD PRIMAM respondeo, proculdubio D. consulentē censendū esse vouisse religionem. Tum quia negari non potest ipsum vouisse: quia illis verbis conuenit definitio voti, quam post alios dedimus nos in Man. confess.[a] scilicet, quòd *est promissio deliberatè facta de aliquo bono maiori:* & constat, mori in religione esse suo genere maius bonum, quam mori extra illam. Tum quia posito & cōcesso quòd sit votum, & non potest dici esse votum de alia re, quam de religione intranda, & in ea perseuerando vsque ad mortem, ergo dicendum est esse votum de religione intranda. Tum quia non obstat, quòd non vouit specialiter intrare religionem: quia vouit aliquid, quod continet ingressum, & aliquid eo maius: & plus cōtinet minus per reg. *plus,*[b] & totum continet suam partem,[c] & ex narratis in casu proposito, quibus exprimitur quod consulens tractabat de vno ingressu religionis, & de exitu ab ea, & de ingrediendo aliam, & de quadam pœnitentia exitus à prima, & voluntate permanendi in aliqua religione, dicendo, *Promitto mori in religione*, tacitè videtur dixisse, *Promitto intrare religionem, & in ea mori.* Non etiam obstat dicere, quòd non expressit religionem: quia votum generale de intranda religione valet.[d]

2 AD SECVNDAM respondetur, posse ipsum ingredi religionem quam voluerit, quia indefinitæ & generali promissioni per vnum suppositum satisfit, iuxta glossam celebrem,[e] qui enim promittit indefinitè hominem, vel seruum, per præstationem vnius liberatur.

3 AD TERTIAM respondetur, quod consulens, si intrauerit aliquam religionem, non poterit exire liber pro libito suo sine iusta causa, & superaddita dispensatione: eo quòd videtur fecisse duo vota, alterum de intranda religione, & alterum de perseuerando in ea, quorum prius completur intrando tantùm, posterius autem non nisi profitendo, per ea quæ nos tradimus contra Sotum.[f]

SVMMARIVM.

1 *Voti de essentia est quod promissio fiat Deo, vel sanctis non quidem tamquam quibusdam hominibus, sed vt quibusdam Dijs per participationem. num. 2. & 3. Vnde facta homini etiam de bono ad ipsum non respiciente, puta de ingrediendo religionem. num. 4. de non ludendo, num. 2. non est votum, sed potius quædam actio facta ad certiorem faciendum illum, cui promittitur, dubitantem, quod ita erit, nu. 3. & hoc etiam si promissio hæc fiat prælato. num. 2.*

2 *Votum etiam est, cùm quis Deo promittit obseruare id quod homini prius promiserat.*

CONSILIVM VIII.

PVella, quæ deliberatè promisit in manibus visitatoris Episcopi, se futuram monacham, an censeatur fecisse votum simplex de intranda religione, & ita quod sponsalia de futuro postea contracta non valeant?

1 Pro parte affirmante faciunt verba ipsa, quibus promisit se facere religiosam: & quod promissio facta B. Mariæ, B. Petro, aut aliis sanctis, censetur votum, vt expressè dicit vterque Thomas.[g]

Pro parte verò negante facit primò, quòd de voti essentia est, vt promissio fiat Deo, iuxta ea quæ habentur in Manual.[h] vbi per hoc determinatur, quòd promissio, qua quis promittit alteri se amplius non lusurum, non est votum, & colligitur ex vtroque Thoma.[a]

2 Secundò facit, quòd vterque Thomas præcitatus dicit promissionem factam Sanctis dicendam votum, eo quod videatur facta Deo, cùm sit facta quadamtenus deificatis, & participatione indissolubili factis diis, & ideo promissio facta aliis hominibus viuis nondum beatificatis non potest dici votum.

Tertiò, quòd S. Thomas dicit promissionem alicuius boni factam homini posse cadere materialiter sub voto, vt cùm quis vouet Deo facere id bonum, quod promisit Prælato se facturum: per quod significatur, quòd promissio alicuius boni facta Prælato non est votum, sed tantùm materia voti: sic qui vouerit Deo facere id bonum, quod promisit homini, censetur votum, & non aliàs.

3 Quartò, quòd Caietanus per hoc definit, quòd qui promitteret Sancto aliquid boni tamquam homini rationali, non habito respectu quod est deificatus, non censeretur vouere, quo saluat S. Thomam dicentem, quod promissio facta Sancto de aliquo bono non est votum, sed tantùm materia voti: quod intelligendum ait de promittente Sancto, quatenus est quidam homo, & non de promittente Sancto, quatenus quidam Deus per participationem deificatus.

Quintò facit, quòd promissio facta ad faciendum certiorem futuræ rei illum, cui fit, non est votum: quod colligitur ex S. Thoma,[b] & promissio facta per præfatam mulierem prædicto visitatori fuit facta ad faciendum certiorem ipsum dubitantem de voluntate eius, an vellet mutare statum, & assumere religionem: ergo non fuit votum Deo factum, sed certificatio visitatoris, qui dubitatione sublata crederet illam velle mutare statum.

4 Sextò, quòd longe diuersa sunt promittere Deo in manibus alicuius hominis, quod faciet aliquid boni, & promittere alicui homini, quòd faciet idem bonum, immo & promittere Sanctis, vt quibusdam factis per participationem Diis, & promittere eisdem vt hominibus, vt colligitur ex vtroque Thoma,[c] dicente, quòd posterior promissio non est votum, & prior sic.

Septimò, quòd è contrario parte sequeretur, quòd omnis promissio facta alteri de faciendo aliquod opus virtuosum, saltem quod non esset vtile illi cui promittitur, esset votum: quod nemo dicat, & est absurdum, & ideo non dicendum.[d] Per quæ omnia dicendum videtur, prædictam professionem non fuisse promissionem Deo factam de se faciendo religiosam, sed promissionem factam homini ad certificandum illum de voluntate faciendi se religiosam, & consequenter non fuisse votum, cum prædicta puella non promiserit Deo, sed homini visitatori dubitāti de sua voluntate, se futurā religiosam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vota tria in manibus religiosi non valentis religioni incorporare emittens, vt suffragijs gaudeat religionis, non est religiosus, nec eam intrare tenetur, num. 2. sed tamen castitatem & paupertatem vt simplicia vota seruare tenetur, num. 3. ita vt licet non admittat suæ nec potestatem acquirendi, num. 4. peccat tamen acquirendo. & volendo acquirere, nisi saltem ab Episcopo impetret dispensationem, num. 5. voto autem obedientiæ non videtur astrictus, cùm non fuerit legitimè à religione acceptatum. num. 3.*

3 *Sacerdos si vouerat castitatem, duplici tenetur vinculo.*

CONSILIVM IX.

VIrgilius in articulo mortis vouit castitatem, paupertatem, & obedientiam in manibus cuiusdam Prioris, & in præsentia sui Confessarij, animo participandi suffragia ordinis prædictorum Prioris, & confessarij, cùm iam esset Prælatus, canonicus, & sacerdos. Quæritur, an sit religiosus, vel obligatus ad intrandam religionem.

1 Respondeo primò, prædictum Dominum consulentem non fuisse per prædicta vota factum religiosum prædicti ordinis. Tum quia prædictus Prior, & Confessarius non habebant potestatem incorporandi illum suæ religioni, quod requiritur, vt colligitur ex capit. *ad Apostolicam.*[e] & tradimus nos post alios in comment. 1. de reg.[f]

2 Secundò, quòd prædictus Dominus consulens non est

obligatus

a *In 2. 2. qu. 88. artic. 5. & S. Tho. art. 4.*

b *In d. art. 4.*

c *Vbi supra.*

d *L. nā quod. ff. de bonis libert.*

a *Cap. 12. nu. 24.*

b *De regulis iur. lib. 6.*

c *Cap. cui licet, eod. tit. & ca. pastoralis. §. item cum totum. de offic. deleg.*

d *Ca. constitutionem. de reg. lib. 6.*

e *In c. vt virtu. de electio. li. 6.*

f *In d. ca. 12. num. 47.*

g *2. 2. qu. 88. art. 5.*

h *Capit. 12. à num. 25.*

e *De regula.*

f *Super c. cui parcio. 12. qu. 1. nu. 18.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

obligatus ad intrandam religionem, quia non promisit intrare, sed solùm vouit tria substantialia vota simplicia, quæ non fuerunt facta solemnia per vllam professionem, quæ nec tacitè nec expressè fieri potest, donec impleatur annus nouitialis, iuxta [a] Concilium Tridentinum.

a Cap. 15. & seq. de regul. sess. 25.

3 Tertio, teneri Dominum consulentem ad seruanda vota prædicta tamquam simplicia, ita quòd teneatur seruare castitatem duplici vinculo, scilicet sacerdotali, & voti castitatis: votum autem paupertatis vno tantùm, quia vouit illam, quamuis arbitret eum non teneri ad aliquid ratione voti obedientiæ, quia illud non fuit acceptatum saltem legitimè à prædicto ordine, nec ab eius conuentu, & ipse non habuit animum obligandi se Episcopo, vel alij Prælato plusquam erat ante votum.

4 Quartò, quòd non perdidit canonicatum, nec præbendam, neque aliquid aliud ipso iure propter illa vota ex iis, quæ antea sibi competebant, quia vota simplicia non habent vim tollendi vouenti præter libertatem vtendi matrimonio, & liberratem quærendi per emptionem, & alios contractus, & alios modos, per ea quæ tradimus in prædicto comment. [b]

b Super cap. cui portio, nu. 19.

5 Quinto, videri consulendum prædicto D. consulenti vt impetraret dispensationem saltem ab Episcopo suo, vt posset licitè quærere per contractus, & quasi contractus, vltimas voluntates, iudicia, & alia iuris ministeria, sicut poterat antequam vouerat, ne peccaret, quærendo & volendo quærere prædictis modis contra prædictum votum simplex paupertatis, per ea quæ diximus in dicto cap. *cui portio*. nempe, quod licet, qui vouit votum paupertatis, non possit sibi licitè quærere, nec velle quærere, potest tamen saltem illicitè quærere: sicut qui iurauit non emere, nec alio modo quærere, peccat quidem emendo, vel quærendo, sed quod emerit, vel quæsierit, suum proprium fit: sicut & meretrix, quæ quidem peccat meretricando, sed quod sic quæsierit proprium eius fit. [c] Salua, &c.

c Le. 4. §. sed & quod meretrici datur. ff. de condict. ob turpem causam.

SVMMARIVM.

1 *Vouens, vel iurans, etiam per iram, sine actuali intentione non intrandi, & sine actuali intrandi religionem, debet intrare: quia non debet præsumere se voluisse tunc tam graue peccatum committere, vt esset sic iurare, & vouere animo id non faciendi.*

2 *Tacens tunc videtur consentire quando non datur medium inter consensum, & dissensum.*

CONSILIVM X.

1 IVrans vel vouens intrare religionem cum intentione actuali non intrandi eam, dici potest non obligatus ad intrandum, sed si non habuit intentionem contrariam, neque intentionem actualem intrandi, videtur obligatus ad intrandum: quia non debet præsumere de se, quod voluit tam grauiter peierare, vt nolendo intrare, iuraret se intraturum, sed quod saltem per iram voluit intrare, argumento cap. *qui tacet, consentire videtur*, [d] quando, vt dicitur in regula sequenti, non est medium inter consensum, & dissensum. &c.

d De reg. iur. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Vouens castitatem salua facultate ducendi vxorem, quæ continere velit, tenetur seruare castitatem, & non ducere vxorem.*

2 *Matrimonium cum pacto, quod seruetur castitas, contrahi nequit, sed & nec cum pacto vt non petatur debitum. & nu. 3.*

4 *Causa iusta ad dispensandum super continentia voto non est commoditas regendi domum.*

CONSILIVM XI.

CAto, qui aliquod annis vixit cum vxore sua in castitate, ad quam vterque voto se astrinxerat, vouit se perpetuo castitatem seruaturum, etiam si vxor præmoreretur: cum hoc tamen moderamine, vt posset ducere vxorem aliquam, quæ vellet continere sicut ipse, qualem non inuenit, & vellet ducere vxorem ad administrandam domum.

Quæritur primò, an sit obligatus ad seruandam castitatem.

Secundò, an sit iusta causa dispensandi super huiusmodi voto.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, quòd est obligatus ad seruandam castitatem, & non ad ducendam vxorem. Tum quia non inuenit aliquam, quæ velit contrahere, cum illo, & continere, sicut prior se continebat: & conditionalis, non impleta conditione, non habet effectum. [a]

a §. ex matrimonio. de vsur. iligat.

2 Tum quia conditio illa fuit impossibilis: quia non poterat occurrere casus, in quo ille posset iustè contrahere cum aliqua, ea lege vt cõtineret, & non peteret debitum: quoniam est pactum contrarium fini, & fidei matrimonij: fini quidem, quia virtualiter est pactum de vitanda prole: fidei autem, quia est pactum de non reddendo debitum, & de non tradenda potestate sui corporis: & proles & fides sunt duo de principalibus bonis matrimonij, [b] & conditio contra illa est contra substantiam matrimonij, quæ illud inualidat. [c]

b Cap. tua nuncians. in fin. 32. q. 1. c Cap. fin. de rebd. appos. d In 4. dist. 29. art. 2. e Dist. 32. ar. 4. ad 1. f De sacr. q. 9. g In 4. dist. 29. q. 2. art. 3. h De condit. appos.

3 Nec obstat, quod Paludanus, [d] tenet valere matrimonium cõtractum cum conditione, ne petatur debitum, vel vt seruetur continentia: eo quod non est turpis, sed honesta. Tum quia contrarium tenet S. Thomas. [e] & Adrianus, [f] quæ communis est opinio secundum Sotum. [g] Tum quia prædictum cap. vltim. [h] non solùm habet conditionem turpem contrariam substantiæ matrimonij reddere illud nullum, sed absolutè omnem conditionem, quæ est contra substantiam matrimonij, & consequenter etiam illam, quæ de se honesta esset.

4 AD SECVNDAM respondeo, quòd ex petitione oratoris non colligitur vlla iusta causa dispensandi super tam grãdi voto. Tum quia cum difficilius sit seruare continentiam conuersando die ac nocte secreto, & coram aliis cum vxore, quam amat, quam viuendo sine tali conuersatione, [i] & quia oratori videtur se posse castitatem seruare conuersando die ac nocte cum vxore amata, pro causa non potest allegari timor incontinentiæ. Tum quia si commoditatem regendi domum, quæ prouenit ex vxoris consortio (quod orator fortè prætendit) dicat esse causam iustã dispẽsandi, omnes fere haberent iustam causam relaxationis voti: quod est absurdum dicere, & ideo non est dicendum. [k] Quamuis dici posset, aliquam partem causæ colligi ex eo, quòd non omnino absolutè vouit castitatem, sed cum quadam exceptione, quæ licet à communi opinione, & mea sententia vera reputetur impossibilis, Paludano tamen viro sacrarum & canonicarum literarum callentissimo visa est possibilis. Salua, &c.

i Arg. c. cum omnibus. & c. clericum & ca. volumus. & c. legitur. 81. dist.

k L. nã quid absurdum in bonis latet.

SVMMARIVM.

1 *Vouens non commiscere mulieri, quam falso suam cognatam esse putabat, non ligatur si tunc ea erat mente, quod si veritatem sciisset, non vouisset.*

2 *Ignorantia qualitatis, quæ est causa peccati, excusat à peccato qualificato.*

CONSILIVM XII.

AN putans aliquam esse suam sororem, vel cognatam spiritualem, vel carnalem, & vouit non habere rem cum illa, obligetur seruare votum, etiam si verè non sit soror, nec cognata?

1 Et videtur quod non quo ad forum conscientiæ, si prædictus vouens cum vouit, erat ea mente, quod non vouisset, si sciuisset eam non esse sibi cognatam, sed sic, si ea mente tunc erat, quod vouisset, etiam si sciuisset eam non esse sibi cognatam: quia ignorantia qualitatis excusat à peccato qualificato, si est causa peccati, alias non, iuxta doctrinam S. Thomæ receptam: sicut qui percutit laicum putans eum esse clericum non est excommunicatus, si verè non est clericus.

SVMMARIVM.

1 *Vouens simul seruare castitatem, & ingredi religionem, tunc demum liberatus à religione liberatur à castitate, quando castitatem vouit non vt principale, sed vt accessorium ad religionem: & in hoc sequatur illam partem, quam magis probabiliter credit, an in dubio sequatur tutiorem, reputando se obligatum ad castitatem. num. 2.*

CONSILIVM XIII.

FRanciscus literarum ignarus castitatem vouit, simúlque religionem quamdam intrare, non tamen recordatur, an tunc intenderet obligare se ad castitatem seruandam, licet ad dictam religionem non admitteretur: &

cùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum non fuerit admissus, dubitat, an teneatur ad castitatem seruandam.

Pro parte negatiua, videlicet, quòd non teneatur extra religionem castitatem seruare, facit primò, quia quando non constat de actuali intentione vouentis, quæ dat regulam & vim ipsi voto, intentio potius virtualis attendenda est, sed intentio virtualis videtur fuisse castitatem in religione seruare, ergo extra eam non tenetur. Probatur minor: quia prædictus Ioannes modo interrogatus, quid respondisset, si in instanti, quo votum emisit interrogatus ab altero fuisset, *Si in religione admissus non fuero, seruare extra illam castitatem intendo?* respondit se credere sine dubio quod respondisset, nequaquam: ergo.

Nec obstat, quòd si ipse fornicationis peccatum committeret, crederet se prædictum castitatis votum violare, non enim inde iudicandum est, eum extra religionem ad dictam castitatem teneri: quia cum esset illiteratus, cogitabat se, ex quo prædictum votum fecit, ad castitatem teneri statim, cogitare autem esse obligationem, vbi non est, non inducit obligationem: sicut non facit religiosum, cogitare se esse professum, saltem si eius professio à principio ipso ignorante inualida fuit.

2 ROGATVS quid sentiam, respondeo, quod, vt subtiliter & eruditè supra insinuatur, decisio huius quæstionis videtur pendere ab intentione vouentis expressa, vel tacita: si enim principaliter voluit vouere castitatem, & accessoriè religionem, vt facilius eam in illa seruaret, tenebitur eam seruare, etiamsi excusetur ab intranda religione, si autem cõtra principaliter voluit vouere religionem, & veluti accessoriè castitatem, quã facilius in ea seruare posset, liberatus à voto religionis, erit etiam liber à voto castitatis. Tum per regulam cap. *accessorium sequitur naturã sui principalis.*[a] Tum per l. *in conditionibus primum habet locum mẽs testatoris.*[b] Tum quia, vt D. Hieronymus ait,[c] *Euangelium non tantum est in verbis quantùm in sensu, nec tantum in foliis, quantum in radice rationis*, & vt ait Hilarius.[d] *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi: quia non res sermoni, sed rei sermo debet esse subiectus.*

In supradicto casu desideratur sciri, quid dicendum, quando de prædicti vouentis non constat intentione?

2 Respondeo, quòd, si consulens nescit qualem intentionem habuit, vel non credit probabiliter qualem habuit, sed dubitat, tenetur in dubio eligere tutiorem partem, iuxta cap. *inuenis*,[e] & consequenter reputare se obligatum ad seruandam castitatem extra religionem, quamuis ob eiusmodi dubitationem, & aliquam aliam causam, dispensationem, vel commutationem conceder, vt puto, Papa per sacram Pœnitentiariam. Salua, &c.

a *De reg. iur. li. 6.*
b *ff. de condition. & demonst.*
c *In ca. Marcion. 1. q. 1.*
d *In ca. intelligentia. de verb. signific.*
e *De sponsal. & ca. ad audientiam. de homicid.*

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, qui postea contra facit non cadit in pœnam: secus si solùm sit commutata obligatio adimplendi pœnam (puta, intrandi religionem) iam incursam.*

CONSILIVM XIV.

AN qui vouit, vel iurauit se non peccaturum certum peccatum sub pœna intrandi religionem, & postea peccat illud, & consequenter obligatur ad intrandum religionem, & impetrata dispensatione super voto religionis, peccat iterum, teneatur intrare illam?

1 Respondetur, distinguendum videri, an dispensatum fuerit cum illo super obligatione, qua se obligauit ad non peccandum sub pœna intrandæ religionis, & non tenetur intrare, quia sublato principali, tollitur accessorium.[f] An verò solùm fuit dispensatum super pœna intrandæ religionis, quàm incurrit ob primam fractionem voti, & videtur teneri: quia non fuit dispensatum super voto non peccandi sub pœna intrandæ religionis, sed solùm super obligatione intrandæ religionis iam incursa, & à diuersis non fit illatio,[g] & obligatio intrandi religionem iam incursam propter primam trãsgressionem voti de non peccando sub pœna intrandæ religionis, est res diuersa ab illo voto, de non peccando sub pœna, vt in simili dixi in Manuali confess.[h] scilicet, quòd absolutio fractionis voti differt ab absolutione voti, ita quod votum perpetuum semper obligat, licet vouens à peccato fractionis voti absoluatur, vt ait S. Antoninus.[i] Salua, &c.

f *L. cum principalis. ff. de reg. iur. & c. accessorium. de reg. iur. lib. 6. cum eis adnotatis.*
g *L. Papinianus ff. de minorib. cap. ad audientiã. de decim.*
h *Ca. 12. nu. 79.*
i *2. par. tit. 11. §. 2. c. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda religione sub conditione factum, si frater Romam venerit, non desinit obligare, licet sint lapsi 10. anni, donec maior probatio mortis accedat.*
1 *Dispensatio voti religionis condizionalis etiam ante adimpletam conditionem est Papæ reseruata.*

CONSILIVM XV.

QVidam N. vouit ingressum religionis, si frater eius Romam veniret, elapsi sunt decem anni, & frater Romam non venit. Quæritur, an possit vxorem ducere, vel saltem possit dispensari ab eo, qui ad reseruata vota facultatem non habet, vel saltem commutari.

1 Ad hanc quæstionem respondetur primò, quod non licet ei vxorem ducere, donec maior probatio mortis fratris accedat, argumen. cap. *in præsentia*,[a] & eorum quæ notantur in cap. *cum in tua*.[b] Secundo, quod non potest ordinarius dispensare in eo, nec commutare illud, quia votum religionis est etiam vnum de quinque reseruatis Papæ, vt diximus in nostro Manuali confess.[c] nec desinit esse de numero eorum, eo quod sit conditionale, vt tangimus in eodem Manuali.[d] Salua, &c.

a *De sponsal.*
b *Eodem tit.*
c *Cap. 12. nu. 75.*
d *In eodem cap. num. 43.*

SVMMARIVM.

1 *Filij viuentibus parentibus habent solam spem, eis morientibus, in legitima succedendi, sed ante eorum mortem nihil iuris habent, & præmortuentes nihil iuris aliis relinquunt, nec per eorum renunciationem aliquid parentibus acquiritur, nisi sola libertas de bonis suis inter reliquos testandi. num. 2.*
2 *Votum, quod fecit mater ædificandi monasterium de legitima renunciata à filia, non tenet respectu legitimæ paternæ, quæ ad ipsam non potuit peruenire, nec respectu legitimæ maternæ: quia cum secundum leges patrias per dictam renunciationem filia matri in nulla quantitate augeatur potestas de suis bonis disponendi, in effectu voluit ædificare de illis bonis, quorum dispositio eidem non acquirebatur. num. 3.*
4 *Vouens materfamilias aliquid facere de bonis suis, quæ deductis debitis superessent ei facta vidua, tenetur, nec de illis potest deduci legitima debita filijs, deduxit tamen sibi ad victum necessaria. num. 7. peccatque si ex illis dotet filias, num. 5. vel in alia opera pia conuertat, num. 6. nisi accedat Papæ dispensatio. num. 7.*
7 *Votum ædificandi ex suis bonis monasterium non ideo desinit esse validum, quòd non sufficiant, sed debent conuerti in aliud pium opus, & consulendum vouenti, vt à Papa petat commutari in alia opera pia, inter quæ etiam connumerarentur remunerationes ex gratitudine debitæ.*

CONSILIVM XVI.

QVædam Illustris Comitissa, cùm quædam filia sua monasterium ingressa renunciasset legitimas eius, & patris, quas in bonis eorum habere sperabat, vouit de legitimis illis ædificare vnum monasterium alterius ordinis, addendo de suis bonis quod esset necessarium ad illud ædificium, quin & post iterum vouit, quod si superuiueret Comiti marito suo, ædificaret illud de suis bonis, quæ haberet aliunde, quàm ex prædictis legitimis, solutis prius aliis debitis omnibus suis. Postea tradidit nuptui alias filias, quas dotauit ex prædictis legitimis, & quia illæ non sufficiebant, obligauit tertiam partem suorum bonorum, de qua disponere poterat, ad soluendum residuum. Mortuo deinde Comite, pars bonorum quæ ipsi obuenit, fuit longè minor, quàm ipsa putauerat, ita quod nullatenus sufficiat ad ædificandum prædictum monasterium: debet præterea multa salaria multis personis, quæ inseruierint ei, quibus vellet etiam vltra eis debita gratia gratitudinis aliquid dare, habet etiam nepotes, & neptes pro sua qualitate pauperes, quos vellet iuuare.

Quæritur nunc, quid eam oporteat facere, quo animæ suæ, & suis bonis desideriis satisfaciat.

1 Respondeo primo, quòd consulens videtur errare, putans, quod renunciatio legitimæ ingredientis monasterium, vel nubentis, sit quædam donatio alicuius rei præsentis, cùm tamen res aliter se habeat. Tũ quia filij viuentibus parentibus habent quidem spem succedendi in legitimis, si quæ post mortem eorum inueniantur, sed antea

Universidad de Deusto
Biblioteca

a 1.1. §. si impuberi. ff. de cell. bon.
b In c. Rainutius, verbo legitimam, de testam.
c In sing. verbo legitima.

nihil iuris habent, iuxta [a] & glossam not. [b] receptam ibi communiter, & ab Antonio Corseto. [c] Tum quia, si prædicta filia obiisset ante mortem parentum, inutilis fuisset illa renunciatio, nihil enim iuris cuiquam reliquisset per prædicta.

2 Secundò, quòd ex hoc videtur sequi, quòd votum prædictæ Comitissæ de ædificando monasterio ex legitimis prædictis erat inane quo ad legitimam patris, de qua pater, & non ipsa debebat disponere, fuit etiam inane quo ad legitimam matris, quam ex suis bonis filia expectabat. Tum quia illa nō poterat euenire vsque ad mortem prædictæ suæ matris comitissæ. Tum quia per renunciationem illam nihil quæsitum fuit patri, nec matri, nisi sola libertas testandi de bonis suis inter reliquos filios, perinde ac si ipsa non esset filia eius, vt post alios testatur Couarruuias.

d In c. quamuis pactū. de pactis, 2. par. in initio relect. in 6.

[d] Tum quia prædicta Comitissa non poterat disponere de legitima, quam in bonis patris erat habitura sua filia.

3 Tum quia secundū leges Lusitaniæ de sola tertia parte suorum bonorum possunt disponere habentes filios, & per prædictam renunciationem filiæ nihil fuit aucta illa tertia: & ita vouere ædificare monasterium de legitimis, quas renunciauit filia, est vouere ædificare de nihilo, & quod est vix intelligibile id, quod ponitur in casu, videlicet, quod prædicta Comitissa dotauit alias filias de legitimis monialis.

4 Tertio, quod secundum votum, quo vouit facere prædictum monasterium de suis bonis, solutis tamen debitis, non habito respectu ad prædictas legitimas, fuit validum, & potuit implere illud, etiam si per illius implementum minuerentur legitimæ, in quas reliqui filij succedere spectant: quoniam in pauperes, & opera pia, & salutem animarum suarum possunt parētes impendere de bonis suis, non computando sumptus illos pios in tertiam, de qua libere possunt testari, vt tradimus in Manuali. [e]

e Ca. 26. nu. 39.

5 Quartò, quòd prędicta Comitissa potuit peccasse non implendo secundum votum, tardando implementū eius, & dotando filias suas de suis bonis, quo se faciebat impotentem ad soluendū votum. Peccat enim, qui post votum legitimè factum, voluntariè se facit impotentem ad implendum illud, vt diximus in Manu. [f] nec credo eam excusatā à peccato, eo quod teneretur dotare filias, saltem pro medietate, si contraxit matrimonium cum Comite iuxta consuetudinem Lusitaniæ, secūdum quam non solùm lucra, sed etiam alia omnia bona communicantur inter maritum, & vxorem, cùm etiam quādo sola lucra fiunt communia, videatur teneri ad illud, iuxta tradita per Ioannem Lupum, [g] etiam si filiæ pro sua qualitate essent pauperes.

f Cap. 12. nu. 41. & 42.

g In rubr. de don. inter virum & vxorem, §. 66.

6 Tum quia debita in vsum vnum pium, non possunt conuerti in alium sine Papæ auctoritate, [h] nec relicta in vnum vsum profanū possunt conuerti in alium sine principis auctoritate. [i] Tum quia votum præcesit dotationem, & forte obligationem: quia forsan tunc non erant nubiles: & qui prior est tempore, prior est iure. [k]

h Clem. quia contingit. de relig. domi.
i L. 1. & le. legata. ff. de adminis. rerum ad ciuit. pertin.
k Capit. qui prior. de reg. iuris, li. 6.

7 Quinto, quod hoc quod dictum est de peccato, intelligo, si mortuo marito, & facta diuisione, & solutis omnibus debitis legalibus, poterat ædificare prædictum monasterium, quia votum ita fuit limitatum, & actus agentium non operantur extra intentionem eorum. [l] Sed quia non narratur in casu quāta pecuniarum summa, plus, minúsve erat necessaria ad prædictam ædificationem, neque quanta ad soluenda debita, neque quantum valeat pars bonorum, quæ sibi per diuisionem obtigerant, neque an debita præcessissent, an sequuta fuissent prædictam diuisionem, ideo difficile est certam in re incerta ferre sententiam. [m]

l L. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de prab.

m Cap. iudicantē. 3. q. 1.

Sextò, quòd ex iis ita expensis infertur, consulendum esse prædictæ Comitissæ, primò, vt pœniteat peccati admissi non adimplendo tempore opportuno votum, & obligando se ad alia, per quæ facta fuit impotens ad votum implendum, secūdo, vt potrigat vnam petitionem aptam S.D.N. in hanc quæ sequitur formam: *Sanctitatis vestræ oratrix vouit, &c. Debet multa salaria. quibus solutis, & reseruato sibi victu necessario, & honesto, reliqua, siue residua bona, nullatenus sufficiunt ad edificādum prædictum monasterium. Quare supplicat humiliter Sanctitati vestræ, vt attento quòd prius dictorum*

A *votorum fuit inane, quia est, &c. attento item quod secundum votum fuit de ædificando monasterio solutis omnibus debitis, &c. attento denique, quod reliquum bonorum suorum solutis debitis legalibus est adeo paruum, vt nullatenus sufficiat ad ædificādum prædictum monasterium, supplicat igitur Sanctitati vestræ humiliter prædicta oratrix, vt attentis prædictis, liceat sibi id, quod inuentum fuerit residuum bonorum, solutis debitis legalibus, impendere in opera alia pia, & iustæ remunerationis intuitu paupertatis, & gratitudinis, ita vt non teneatur ædificare prædictum monasterium, sitque à voto, & necessitate illud ædificandi absoluta.* Hæc est mea sententia.

SVMMARIVM.

B
1 *Facere posse videtur is, qui impedimenta potest saltem facilè tollere, immo & tenetur tollere, num. 1. nisi inde amittat aliquod ius quæsitum.*
3 *Votum ingrediendi religionem ante consummatum matrimonium si mulier emisit, mortuo viro adimplere tenetur, at eo viuo, etiamsi consentiat, & offerat ad id necessaria præstare, probabile est eam inuitam ad id non cogendam. num. 12. quia durante matrimonio votum est extinctum, num. 8. & ei iura matrimonialia acquisita, quibus non tenetur renunciare. num. 7. nec reperitur canon eam ad id cogens, num. 6. immo lex diuina de indiuisibilitate matrimonij ei fauet. num. 4. vel certe eidem tam seni potius consulendum, vt petat dispensationem. num. 10. cum ad religionis statum vix possit se nunc bene disponere. num 9. & 11.*

C
4 *Coniux à marito, cui matrimonio iure diuino indissolubili coniungitur, inuita separari non potest, nisi in casibus iure diuino vel naturali statutis, videlicet ob fornicationem commissam, vel quia vita viri corporali seu spirituali insidiatur. num. 5.*
6 *Voto seu iuramento castitatis, seu religionis ingrediendæ astricta, si postea nupsit, & consummauit, non tenetur petere à viro, vt ei liceat dicta vota adimplere.*
9 *Voto religionis intrandæ astrictus non debet illud adimplere, nisi prius se bene disposuerit, sed si propter ætatem, consuetudinem, vel aliam causam hoc ei difficile est, debet petere relaxationem, seu commutationem. num. 10. & 11.*

D

CONSILIVM XVII.

MAria vouit religionem, postea nupsit, & consummauit matrimonium, habuitque in eo plures filios, qui omnes, vno dempto, mortui sui. Quapropter, & quia ei multæ tribulationes & calamitates aliæ euenerunt, cœpit cogitare, & dubitare intra se, an esset in statu salutis, & an omnes illæ calamitates sibi ob id euenerint, quod primam fidem violasset, rem viro aperuit, ille respondit, si ipsa vellet religionem intrare, libentissimè id permissurum: denique non solum offert, sed rogat vt religionem intret, nec est aliud, quòd ipsam rationabiliter possit impedire. Dubitatur, an in isto casu ista mulier teneatur religionem intrare, vt adimpleat votum, siquidem obligatio manet, & mortuo viro teneretur intrare, & modo est in eius potestate vt faciat absque alicuius præiudicio.

E

Ad quæstionem respondeo, quod pro parte affirmante facit primò, quòd cessante causa cessat effectus, [a] ergo & cessante impedimento cessabit impeditio.

a Ca. cum sit sante. de appellat.
b Ca. quā sit. & c. cum ex ea. & ex eo. cum zuija. de testib. in 6.
c Cap. fin. de electio. & in quib. decretis. de constit. probat. Cap. qui potest. ff. de reg. iur. cum concord. adductis ibi per gloss.

1 Secundò, quòd omnis qui tenetur ad aliquid faciendum, & excusatur ob aliquod impedimentum, cessante illo tenetur facere illud, [b] immo etiam tenetur ad tollendum impedimentum, si potest. [c]

F

2 Tertio, quod qui potest facere vt possit, videtur facere posse, [d] adeo quod non excusatur impotentia, qui potest illam saltem facile tollere, vt post alios asserit Deeius, [e] & prædicta consulens non solum potest tollere impedimentum, quod ex matrimonio sibi euenit, immo est sublatum, quia maritus consentit, immo & rogat, vt ingrediatur religionem, paratus facere quicquid fuerit necessarium ad hoc, vt consensus eius valeat: ergo non potest illa excusari à necessitate implendi votum religionis.

d In d. le. qui potest.
e In l. fin. ff. mādati. cap. fin. de testib.

3 Quarto, quod de æquipollentibus idem est iudicandum. [f] At paria & æquipollentia sunt quo ad hoc, quod maritus sit mortuus, vel consentiat implemento voti vxoris de ingrediendo religionem, faciendo quicquid est

f Ca. fin. de his quæ fiunt à maiori parte capit.

necessarium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

necessarium,vt valeat tantum eius consensus,quantũ mors ipsius:sed mortuo marito teneretur illa implere votum,[a] immo & manere omnino religiosa,si emisit votum solemne,etiam marito viuente,& non contradicente, sed sciẽte, & consentiente. [b] Ergo à fortiori tenebitur hæc de qua inquimur implere suum votum.

4 Pro parte autem negante facit primò, quòd lex diuina non potest tolli,nec limitari nisi alia diuina, [c] quia inferior non potest tollere nec limitare legem superioris. [d] At lex diuina, [e] est, vt *quos Deus coniunxit, homo non separet*. relata,cap.*quos Deus*.[f] ita quod per illam legem non potest coniux à coniuge saltem post consummationem matrimonij contra suam voluntatem separari,nisi propter fornicationem, [g] ergo non potest illa lex limitari, nisi per aliam diuinam naturalem,vel positiuam, qualis nulla inuenitur, quæ in casu proposito concedat separationem à coniuge inuita ea.

5 Secundò,quòd non prodest dicere quod in ea *litera*,[h] singulariter probatur posse fieri separationem inuito vel inuita coniuge, quando probabiliter ex cohabitatione timetur mors corporalis, & non potest sufficienter caueri de securitate vitæ: quia illa limitatio fit per aliam legem diuinam naturalem,qua nobis licet defendere vitam,[i] immo & tenemur eam conseruare, [k] qua eadem ratione potest etiam fieri separatio inuito coniuge procurante inducere ad infidelitatem, vel aliam animæ perditionẽ, & nolente desistere à tali procutatione,iuxta doctrinam cõmuniter receptam,[l] quia cum anima sit pretiosior cor pore,[m] lex naturalis quæ permittit separationem ob defensionem necessariam vitæ corporalis:à fortiori permittet separationem ob defensionem necessariam vitæ animæ:quæ est ratio singularis decidendi illius §.finalis prædicti cap.*literas*. parum ab aliis perpensa.Cum ergo in casu proposito non imminear periculum vitæ corporis, vel animæ, non habet locum in eo prædicta limitatio.

6 Tertiò, quòd ex parte & conclusione cõtraria sequeretur, quòd omnis coniux,quæ fecit iuramentum, vel votum de castitate seruanda,vel de religione intranda,& postea contraxit matrimonium, teneretur sub pœna peccati mortalis ad se separandum, & ad implẽdum votum,& ad castitatem seruandam, vel intrandam religionem,si coniux consentiret, & faceret ea, quæ requiruntur ad hoc,vt ingressus religionis cõiugis valeret,quod nemo hactenus, quod ego sciam,dixit,immo & sequeretur,quod teneretur sub pœna peccati mortalis ad procurandum consensum,& sublationem huiusmodi impedimenti,saltem si probabiliter speraret posse illud obtineri, argumento prædictæ, regulæ *qui potest*, & eorum quæ supra citata sunt ad probandum teneri quem ad procurandum sublationem impedimenti,quo impeditur à faciendo eo,ad quod obligatur.

Quartò,quòd licet multa responsa summorum Pontificum probent eum,qui post votum castitatis contrahit matrimonium,non posse exigere debitum, quamuis reddere posset,nullum tamen habet, eum teneri ad quærẽdam huiusmodi separationem, neque consensum & licentiam intrandi religionem:quod tamen probabile est,aliquem eorum hoc insinuaturum fuisse,si necessarium esset.

7 Quintò,quòd per matrimonium non solum quæritur vxori ius petendi vel reddendi copulam carnalem, sed etiam ius alimentorum, & multarum aliarum consolationum,quas accipit ex cohabitatione mariti sui:& nullo iure diuino nec humano videtur esse priuanda eis sine suo consensu,argumento l.*id quod nostrum est*,[n] & late notatorũ in cap.quæ in ecclesiarum.de constit.

8 Sextò,quòd votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium consecutum,quoad illud durauerit; quoniam non solùm potest reddere debitum,sed etiam exigere.Votum enim de intranda religione non obligat plus ad seruandam castitatem, quàm ad seruandam paupertatem,& obedientiam, & ieiunia, & recitandas preces horarias, & ad faciendum alia, quæ præcipiuntur in regula religionis, quam voluit intrare, donec fiat professio, vt post alios tradimus in Manual. confess.[o] At non tenetur ad hæc,donec professus fuerit, ergo nec ad castitatem,nec consequenter ad non exigendum debitum:& ita nec ad intrandam religionem,quantumcumq; consentiat maritus.

9 Septimò,quòd non debet quis intrare religionem, si non est satis ad id dispositus ea dispositione, quam nos post Caietanum & alios tradimus in com.cap. *cui portio*,[a] at prædicta vxor nõ est ita disposita,ergo non solum non obligatur ad intrandum, sed tenetur non intrare, donec dispositionem illam impetret à Deo:& quòd non erit facile id etiam quinquagenariæ, & tam frequenter consuetæ parere,iam seni, & fere inhabili ad agenda sine opprobrio cum virginibus officia diuina & alia in choro, & aliis locis monasterij.

10 Octauò, quòd non videtur consulendum ei, vt mutet statum approbatum in senectute: quia secundum Senecam, *non debet officium mutare senex*. Tum quia secundum Hieronymum, *difficile est mutare linguam senis*. Tum quia difficilis est mutatio vitæ præsertim in senectute,secundum Imperatorem, [b] & potius esset consulendum ei vt impetraret relaxationem & commutationem voti à S. Sede Apostolica ne teneretur etiam mortuo marito intrare, quam facile concedet.

11 Nono denique, quod videtur esse res noua,& in Ecclesia Christiana inusitata,quòd coniux legitimè coniuncta viro, ita quod legitimè potest ei coniungere, cogatur separare se, & includere se intra septa monasterii, cum perpetua clausura, contra suam voluntatem sine suo delicto,& sine voluntate delinquendi, eo quòd voluisset ingredi religionem ante contractum matrimonium:& meritò est res inusitata.Tum quia licet peccasset contrahendo, est tamen absoluta ab illo peccato. Tum quia votum est extinctum quoad matrimonium duranerit. Tum quod per vsum matrimonij & ingraue scentem gratem,& ignorantiam rei monasticæ, est ficta fere inhabilis ad officia monialium, ad quæ, maximè nostra ætate, monachæ tenentur. Tum quia res nouæ frequenter noua inconuenientia adducunt, & ideo sunt cauendæ, iuxta illud Hippocratis?*Mutatio vite periculosa*.quod cum aliis ad hoc propositum adducit Ioannes Andreas, in cap. *cum consuetudinis*,[c] quod ad hoc multum facit,ibi,*Nouitates discordiam pariũt.&c*.cui addit glossa ideo illas esse cauendas. Tum denique, quòd lege diuina vetatur separatio coniugis à coniuge nolente separari, præsertim post consummatum matrimonium, & nulla lege alia diuina quo ad hunc casum inuenitur limitata: & quod continentia res consilij & voluntatis sit,& non præcepti. [d]

12 Quare, saluo saniori iudicio, hæc pars videtur nobis in hoc casu tenenda,& consulenda: quamuis forte disputando defendi posset contrarium, per ea quæ supra sunt adducta, quorum tamen solutio ex citatis pro nostra parte colligi potest, quòd breuitatis gratia & copia occupationis facere omitto.

Aduerte,quod cum Caietanus 2.2 quæst.189.art.8.ad fin.teneat contrarium eius quod Auctor num.8. habet, & doctrina eiusdem Caietanus d.quæst.189.art.3.in resp.ad 2.dub. videatur subuertere conclusionem Auctoris,tutior videtur via commutationu.

SVMMARIVM.

2 *Presbyter effici qui vouit, non censetur emisisse castitatis votum ei annexum, sicut etiam dicitur de vouente ingredi religionem: vnde primum vti non reseruatum dispensat Episcopus,& commutat in melius,vel aquè bonum,num.1. Pauca tamen,excepta religione, statu sacerdotali meliora sunt,num.2.*

2 *Vota in aliud opus æquale sine causa commutari non possunt,in melius autem accedente auctoritate superioris sine alia causa possunt, immo & in totum tolli, vel in parte tolli, & in parte commutari, prout causæ, quæ subest, ad id satu est.*

3 *Causam iustè dispensandi seu commutandi sacerdotij votum non præbet sola propinquorum displuentia, præbet autem quantitas,vel qualitas familiæ conseruandæ.*

3 *Voti commutandi & dispensandi facultas ad vouentis instantiam, vel etiam alterius potest concedi, modo vouens gratiam libenter acceptet: at vouenti, ne votum adimpleat, non potest iustè præcipi, nisi ex voti adimplemento violaretur aliud præceptum,vel impediretur aliqua magna Regni vel Reipublicæ vtilitas.*

a Ca.ex parte. de renunc. quæritur.
b Ca.cum alias de conuers. coniugat.
c Ca.sanè qui dixit.23.q.1. d Capit. inferior. 25. dist. & clementinæ Romani. de elect.
e Matth.cap. 19.
f 32.qu.2.& in 2.decretal. prælat.
g Luc.16. & dixit Dominus. 32.q.1. ca. quoniam. de coniug.leprof.
h §.fin.de rescis. spoliat.
i Le.vt.vi.ff. de iust.& iure.
k Ca.ipsa pietas.23.qu.4. & si non licet.23.q.1.
l In 4. sent. dist.36.& 39.
m Ca.præcipimus.32.qu. 1.

a 32.qu.1.nu. 7.

b *In authen. de monachis, 1.col. 1.*

c De consuet.

d Ca.integri tus.32.q.1.

n ff.de regul. iur.

o Ca.12.nu. 47.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 *Differre voti adimplementum potest vouens, vt interim reddat se ad illud magis idoneum: ex alia autem causa erit petēda dilatio à potente dispensare & cōmutare, qui poterit super eo ad tēpus dispēsare, vel in aliud pro dicto tēpore cōmutare.*

CONSILIVM XVIII.

BRunellus vouit statim assumere habitum presbyteralem, & postea suo tempore fieri presbyterum.

Quæritur primo, an teneatur adimplere votum.

Secundo, an possit commutari, & per quem: attēta scilicet displicentia patrui vouentis, qui ad conseruandā familiam cuperet vt ipse vouens duceret vxorem, quod non faciet, nisi à superiore id ei imperetur.

Tertio, cum sit ætatis legitimæ, licet non adeo sufficiētis literaturæ, an propter studium literarum possit differre assumptionem ordinis presbyterij.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod votum presbyterij proculdubio fuit licitum, honestū, & sanctum, & obligauit eū ad sui implementum, etiam sub pœna peccati mortiferi, iuxta illud, [a] *Si quid vouisti, ne moreris reddere*, confirmatum per c. *licet*, [b] & D. Thom. receptum, [c] & eumdem & omnes alios. [d] Hoc quo ad primam quæstionem breuiter sufficiat.

2 AD SECVNDAM respondetur quòd prædictū votum commutari potest in aliud æquè vel magis bonum, etiam auctoritate ordinarij, quia non est de numero quinque votorum reseruatorum dispensationi Papæ, scilicet, perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hierusalem, vel Romam, vel S. Iacobum Compostellæ, de quibus in extrauag. Sixti IIII. [e] & in nostro Man. conf. f

2 Nec obstat, quod votum presbyterij videtur sub se includere votum perpetuæ continentiæ, quod est illi annexum, [g] quia etiam votum religionis ad sui complementum proprius includit perpetuam continentiam, non tamen propter hoc vouens religionem cēsetur vouere illam, per ea quæ nos in d. Man. [h] post alios scripsimus.

Sunt tamen aduertenda quædam. Primū est, quod pauca sunt meliora presbyterio, vel æquè bona, excepta religione. Secundum, quòd ad faciendam commutationem in æquè bonum requiritur aliqua causa, licèt commutatio in melius fieri possit sine illa cum auctoritate legitimi superioris, vt post Caiet. [i] tradimus in d. Man. [k] Tertium, quod prædictum votum non solùm posset commutari, sed etiam per dispensationem ex iusta causa sine cōmutatione omnino tolli, immo & ex causa non omnino sufficiente, sed tātùm notabili posset tolli partim dispēsando, & partim in aliud bonū inæquale cōmutando, vt traditur in prędicto. [l]

3 Quartum, quod licet ex casu proposito non colligatur aliqua iusta causa dispensandi, neque commutādi, præterquam quædam displicentia patruorum vouentis, quæ ad hoc parum proficit, ex displicentia tamen patrui vouentis videtur colligi quædam, quæ in sacro Pœnitentiariæ prætorio solet ponderari, nempe conseruatio familiæ. Et ita quantitas, vel qualitas familiæ, & necessitas illius conseruandæ possent esse tales, quod facerent iustam causam tollendi votum prædictum, partim dispēsando, & partim cōmutando, vt prædictum est, ad effectum, quòd liceret illi contrahere matrimonium, si ipse id peteret, aut talem licentiam & facultatem sibi factam libenter acceptaret, non tamen esset, vt arbitror, iusta causa, vt superior præciperet ei sub pœna obedientiæ, ne votum suum exequeretur, cùm non impediatur per illud implementum alicuius præcepti voto contrarij, neque aliqua maxima alicuius Regni vel Reip. vtilitas, argumento eorum quę notantur in [m] & in c. *si diligenti*. [n] Quare non video vllam iustam rationem, qua Episcopus prædicti vouentis, nec etiā ipsemet Papa possit iustè præcipere illi, vt à voti executione desistat. Et quia ipse asserit se non cessaturum ab ea, nisi id ei præcipiatur, non videtur iustè posse impleri desiderium patrui sui, viri meæ sentētia egregię pietatis, & prudentiæ.

4 AD TERTIAM respondetur, quòd consulens vouit plura distincta, scilicet assumere statim habitum presbyteralem, & postea ordinē presbyteralem: & certum est posse differre assumptionem ordinis presbyteralis causa studendi, & se ad illum idoneum faciendi, arg. c. *cum eo*. [o] Sed tenetur statim assumere habitum, nisi iusta de causa

a *Eccles. 5.*
b *Et ca. magna. de voto.*
c *2.2. qu. 88. art. 3.*
d *In 3. li. sent. dist. 38.*
e *Esi dominici. de pœnit. & remis.*
f *Cap. 12. nu. 75.*
g *27. & 29. dist per totas.*
h *Ca. 12. nu. 47.*
i *In 2.2. quæ. 88. art. 12.*
k *Ca. 12. nu. 63.*
l *Nu. 63.*
m *l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect.*
n *De foro cōpe. in ca. magna. de voto.*
o *De elect. li. 6.*

A Episcopus dilationem concesserit, siue dispensauerit: quæ tamen eo difficilius occurret, quod non videtur facilè occursuram iustam causam id faciendi, cùm delatio habitus presbyteralis magis adiuuet, quàm impediat studia discendi ea, quæ presbyterio sunt necessaria: ea tamē occurrente, poterit dari dilatio, & etiam fieri dispensatio in tempus ad id opportunum, immo & commutari in aliud æquale, vel magis bonum ab habente auctoritatem dispensandi, & commutandi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Commutatio voti, ad hoc, vt sublato voto obliget ad illius obseruantiam, debet fieri in melius, vel æquè bonum, alioquin non tollet voti obligationem: & si dubitetur, an sit æquipollens, ex hac causa, & ob tranquillitatem vouentis potest ab habente potestatem commutandi reduci in pristinum statum, num. 2. ita vt solùm sit obligatus suo tempore primum votum adimplere. num. 3.*

B

2 *Sacerdotij votum simplex videtur præponderare mensiruæ confessioni, & communioni: vnde in illa sola opera non videtur commutandum.*

3 *Presbyterū esse qui vouit, potest differre accipere ordines, quando peruenerit ad ætatis suæ annū XXV. nec ei imputabitur si Episcopus, vt potest, cum eo nolit super interstitijs dispensare.*

CONSILIVM XIX.

C QVidam vouit presbyter fieri, & post aliquot dies non alia de causa, quàm pœnitentia ductus, obtinuit commutationem, vt quolibet mense in vita sua frequentaret confessionem, & communionem. Item secundo loco habuit aliam commutationem dicendi septem psalmos pœnitentiales septies tantùm. Nunc autem, cùm nondum attigerit vigesimum suæ ætatis annum.

Quærit primò, vtrum, dato quod primus confessor habuerit facultatem commutandi, & quod secunda commutatio non teneat, an prima commutatio sit sufficiens, ita vt æquipolleat, prout debet, voto presbyteratus.

Secundo, dato quod prima cōmutatio teneat, & æquipolleat, quæritur an possit ad instantiam vouentis iterum commutari ab habente simplicem & generalem facultatem commutandi vota omnia, exceptis reseruatis solitis. D

Tertio, an nō obstantibus prædictis commutationibus possit vouens, saltem auctoritate habentis facultatem commutandi vt supra, reducta re in pristinum statum, expectare tempus presbyterandi per sacros canones præfinitum, puta vigesimumquintum annum, vel ad implendum votum, vel ad vtendum remedio commutationis.

1 RESPONDEO AD PRIMAM, primò præsuppositum in ea videri iustum, cum cōmutatio voti debeat fieri in aliud opus melius, aut saltem æquè bonum, iuxta dicta in Manual. [a] & constat recitationem septem psalmorum septies faciendam nō esse opus adeo bonum, ac confessionem & communionem mēstruam. Secundò, quòd si prima commutatio fuit iusta, illa est seruāda, non obstante secūda, argumento regulæ, *non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*, [b] Tertiò, quòd si etiam prima non fuit iusta, obligatio primi voti adhuc perstaret & duraret, quia per commutationes inualidas & nullas non potuit illa tolli. [c] E

a *Ca. 12. nu. 63.*
b *De reg. iur. li. 6.*
c *Arg. eiusdē regulæ.*

2 AD SECVNDAM respondeo affirmatiuè, assumendo pro causa commutandi partim dubietatem an illa confessio & communio mēstrua sit bonum æquipollens presbyteratui, partim bonum tranquillitatis conscientiæ, quod ex reductione rei ad primū statū resultaret, partim quod ipse magis inclino ad credēdum quòd illa menstrua cōfessio & cōmunio nō fuit opus æquipollēs assumptioni presbyteratus, propter multa quæ possent ad hoc adduci. F

3 AD TERTIAM respondeo, quòd reducta re per præfatam commutationem in primum statum, potest expectare tempus ætatis vigintiquinque annorum, arrento quod interstitia temporum potest Episcopus tollere, & quod ipse nō ponit impedimētū, & quod nō tenetur esse presbyter ante vigesimumquintum annum, & iotra illum potest fieri volente Episcopo, & si noluerit Episcopus, excusābitur impedimento iuris ab assumēdo presbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam. [d]

Aduertendum, Episcopum non posse, ex sola sua libera voluntate tollere interstitia, sed requiri causā ex sacro Cōc. sess. 23. c. 11. & 14.

d *Arg. c. quia diuersitatē. de temp. ord. & c. commissa. de elect. & l. 2. C. de annal. except. ex fin. de appel.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Religionem qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita soluat. nu.3.

2 Votorum adimplendi tempus ex mente vouentis est coniiciẽdum.

CONSILIVM XX.

SEmpronius tenetur intrare religionem causa certorũ votorum pœnalium,quæ fregit,cum animo tamen adimplendi, postquam debita quædam persoluerit. Dubitatur,an attento, quod excedunt summam mille scutorum, quorum solutioni, quando vouit, nullum certum tempus præfiniuit,immò putat,quòd,si ad hoc animaduertisset,nõ se obligasset,nisi post eorum satisfactionem, & quoniam spem habet viuendo aliquod tempus in sæculo soluendi ea, an inquam possit tuta conscientia differre ingressum, quoad suis creditoribus satisfecerit,vel an possit in fraudẽ ipsorum ingredi religionem.

Respondeo primò,iure mihi videri desiderare, vt Dominus consulẽs exposuisset clarius & specialius vota prefata pœnalia,& trãsgressiones eorum,ad hoc,vt certius responsum reddere possem quæsitis.

1 Secundò, videri multum expedire,vt consulens ante alia omnia peteret in sacra Pœnitentiaria relaxationem,& moderationem aliquam modestam præfatarum pœnarum incursarum ob fractiones præfatorum votorum, fundãdo se in debitis,quæ debet,& in facilitate, qua solet trahi ad eiusmodi vota, & quòd aliqua dilatio ei concederetur ad soluendas pœnas illas moderatas, quæ omnia iustè potest & solet concedere præfata Pœnitentiaria.

2 Tertiò,quòd vota præfata non obligant consulentem ad soluendas pœnas incursas, nisi à tempore,quo mens & intentio eius expressa, vel tacita fuerit soluendi eas:& cõsequenter si eius intentio fuit soluendi prius alia debita, quæ naturalius & efficacius debebat, quàm illa, nõ tenebitur soluere tales pœnas,donec alia debita soluat, dummodo mediocrem curam & diligentiam in eis soluendis adhibeat.

3 Quarto,quod prius debet soluere debita, quam ingrediatur religionem,& cauere ne fraudẽtur creditores, quibus iusta & æqua ratione illa debentur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Vouens ingredi certum monasterium,vel certum ordinem, si in eo non recipitur,liber remanet:at si vouit ingredi religionem in genere,repulsus ab aliquibus,nõ est liber, sed tenetur tentare, vt in aliqua ex aliis recipiatur.nu.3.admissus autem ad habitum in aliqua si postea eiiciatur, vel ipse exeat, voto satisfeciſſe dicitur. num.5.8.sicut & is,qui cùm certum ingredi monasterium vouisset post habitum in eo assumptum exit, vel eiicitur.nu. 4. & 10. nec tenetur aliud ingredi,immo potest nubere. num.4. sicut nec is,qui cùm vouisset ingredi,quod elegisset monasterium,si ab electo exeat,vel eiiciatur,tenetur aliud ingredi monasterium. nu.6. licetq, videatur,eum qui vouit in genere.si post ingressum exeat, vel eiiciatur ab vno monasterio,obligatum esse petere,vt recipiatur in alio,sicut teneretur,si ab aliquo, vel aliquibus fuisset non admissus,num.3. attamen contrarium verius est,nu.8.at si in genere vouisset profiteri,vel perseuerare in religione, per solam habitus susceptionem non liberatur,sed exiens,vel eiectus,teneretur tentare,vt in alia ad habitum & professionem recipiatur.num.7. & 10.Vouens autem fieri religiosus,in dubio censetur vouisse ingredi ad probandum,non autem vouisse profiteri,seu perseuerare num.11.

2 Debitor generis rerum inanimatarum,cuius specierum individua sunt vel ab homine vel à natura certis determinata finibus, eligit,& soluendo quam elegerit,liberatur, aliàs videtur,quod electio spectet ad creditorem,nu.2. & 9.vel quod obligatio sit nulla. num.8.

CONSILIVM XXI.

1 PRæsuppositio ex Manu.[a] quòd vouens ingredi religionem certam,non tenetur ingredi aliam, si non recipiatur ab illa,nec vouens ingredi religionem in certo monasterio, tenetur ingredi aliud eiusdem religionis, licet non recipiatur in illo,& quod vouens ingredi religionem in genere, tenetur solum ingredi aliquam ex his, ad quas tacitè se astrinxit,& si ad nullas tacitè se astrinxit,tenetur ingredi aliquam ex omnibus,ita quod aliis nolentibus recipere illum,tenetur tentare alias.

His igitur præsuppositis, quæritur, an vouens ingredi religionem in genere,& receptus ab vna,teneatur ingredi religionem, & tentare aliam, si egrediatur ab illa sua sponte, vel eiiciatur ab illa post habitum susceptum.

2 Et pro parte quidem affirmante facit primò, quod in debito generaliter,electio est creditoris:[a] at hoc debitum est generale ingrediendi aliquam religionem: ergo creditor,qui est Deus, vel Ecclesia,debet eligere,& non debitor, qui est vouens.

3 Secundo, quòd vouens ingredi religionem in genere idem videtur debere ante ingressum,& post ingressum, sed ante ingressum, si non recipiatur in vna, tenetur intrare aliam, & si alia, vel aliæ nolint recipere, tenetur quærere & tentare alias, ergo etiam post ingressum si fuerit exclusus ab vna, vel à multis, vel displicuerit ei vna,vel multæ,tenebitur tentare & quærere alias,quæ fortè non displicebunt ei, vel non expellent eum: quia parium eadem est ratio.[b]

4 Quibus tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, & probatur primò: nam sicut promittens ingredi certam religionem se habet ad illam,ita vouens religionem in genere. Vnde sicut vouens certam religionem, si ab ea non recipiatur, liber est à voto, & potest contrahere matrimonium,ita vouens ingredi religionem in genere, si à nulla recipiatur, liber est à voto, & potest contrahere matrimonium,vt viua ratione cõtra Innoc.[c] concludunt Angelus,[d] & Caietan.[e] At qui vouit ingredi vnam religionem,& ingressus illam exiit, censetur implesse votum secundum omnes,ergo & qui vouit religionem in genere,ingrediens vnam, quæ probata displiceat, vel à qua expellatur,satisfacit voto.

5 Secundò, quòd promissio generis aut non valet, aut si valet eò valet, quòd fit de genere continente res vtiles & habentes fines à natura,vel homine destinatos,& præstat electiones promittenti,[f] & est resolutio glos.[g] ergo qui promisit generaliter ingredi religionem, ingrediendo vnam satisfacit, quia religio est res habens fines designatos à natura,vel facto hominis.

6 Tertiò, quòd paria & æquipollentia sunt promittere generaliter ingredi religionem, & promittere ingredi religionem quam volet, vel eliget, per adducta in præsenti argumento: at qui vouit ingredi religionem, quam vellet, ingrediendo illam quam vult, satisfacit suæ promissioni,ergo & qui vouit ingredi religionem in genere, ingrediendo vnam, satisfacit illi: quia de paribus & æquipollentibus idem iudicabitur.[h]

7 Quarto, quod ingressus religionis est aliud separatum ab eiusdem professione, & permansione in ea: & ita potest compleri,non sequuta professione: & consequenter, qui tenetur ad ingressum tantùm, potest satisfacere non profitendo, nec permanendo, quia separatorum separata est ratio,[i] at in casu proposito tantum tenebatur ad ingressum,& non ad professionem, neque permansionem: ergo præstando ingressum satisfecit voto, licet non præstiterit professionem, vel permansionem.

8 Quintò, quòd non obstant opposita. Ad primum enim respondetur quòd assumptum in eo non est verum de debito generali rerum inanimatarum habẽtium fines ad se circumscribendum destinatos,qualis est debitor ingressus religionis in genere. Ad secundum respondetur negando,quòd promittens ingressum religionis in genere ad idem teneatur post ingressum vnius religionis, ad quod tenebatur ante illum, quia immo ad nihil tenetur post illum: quippe qui præstando illum soluit suum debitum genericum, præstando speciem,quam ad soluendum delegit,cum ad eum spectaret electio,eo quod erat debitum generale rei habentis fines de se destinatos à natura, vel hominis facto,per prædicta.

9 Quæ omnia confirmantur ea irrefragabili consideratione, quòd nemo vmquam dixit, neque vt arbitror dicet, quòd promittens simpliciter & generaliter ingredi aliquam religionem, non habeat facultatem eligendi eam, quam voluerit de approbatis, sed quod tenetur ingredi quam religiones vel religiosi volent.

10 Ex hoc responso videtur sequi, quòd qui vouit profiteri religionem in genere, nõ satisfacit voto ingrediendo vnam,in qua non admittitur ad professionem,vel ipse

a §. *si generaliter. Instit. de legat. & l. legato generaliter. ff. de legat.1.*

b *l.e.illud ff. ad l. Aquil. e. duorum. 2. de elect.*

c *In c. porrectum. de reg.*

d *In verbo voti. 3 §. 11.*

e *2.2.q. 109. art. 3.*

f *l.e. si quis à filio. §. si quis etiam. l. si domus. ff. de legat. 1. & l. 3. & 4. ff. de trit. vin. & ol. legat.*

g *In d. l. legato generaliter. & d. §. si generaliter.*

h *Leg. fin. ff. mand. e. licet ex quadã. de test.*

i *L. Papinianus. ff. de minor. 2. ad audientiam. de decim.*

a *Cap. 12. nu. 48.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eam intra annum nouitiatus exit. Tum quia hoc respõsum habet aliud esse ingredi religionem, & aliud illam profiteri, & consequenter licet vouens ingressum satisfaciat voto suo ingrediendo, quamuis post egrediatur, vel expellatur, vouens tamen profiteri non satisfacit ingrediendo, nisi profiteatur: quia à diuersis non fit illatio, iuxta d. l. *Papin.* Tum quia debitor in genere etiam rei habentis fines designatos à natura, vel facto hominis, licet electionem habeat soluendi speciem, quam volet, tenetur tamen soluere aliquam: sic & qui vouit profiteri aliquam, tenetur, licet habeat electionem profitendi eam, quam volet.

11 At quia orator non vouit expressè ingressum, sed quòd fieret religiosus, suboritur quæstio, an sit iudicandum de illo, tamquam de eo, qui vouit ingressum, an tamquam de eo, qui vouit profiteri? Et verius videtur, quòd sit iudicandum tamquam de eo qui vouit tantùm ingressum: quia paria sũt vouere ingressum religionis, & vouere, quòd fiet religiosus, vt singulariter determinauit Caietan.[a] pro quo sumitur firma ratio ex eo quod S. Thom. ibi ait, nempe q̃ nemo tenetur ad manendum perpetuo in religione, nisi expressè id intendat vouere, & votum religionis interpretandum est in dubio secundum ius commune, quod facit facultatem egrediendi intra annum nouitiatus. Salua, &c.

a *In 2. 2. qu. 189. art. 4.*

SVMMARIVM.

1 Vouens religionem ingredi, & perseuerare, ac in ea mori, censetur vouisse profiteri: vnde ingrediendo, & etiam ex causa exeundo non satisfecit, sed eget dispensatione Apostolica.

1 Voti simplicis religionis commutandi causæ aliquot numerantur.

CONSILIVM XXII.

LVcius sacerdos, & parochus in infirmitate votum religionis emisit in vna trium religionum, aut Sancti Francisci, aut Sancti Dominici, aut S. Augustini, & perseuerare ac mori in ipsa religione. Postea animo satisfaciẽdi voto ingressus est religionem S. Frãcisci, & in ea per quatuor, vel quinque menses perseuerauit, post quos ratione cuiusdam infirmitatis egressus est. Dubitatur, an satisfecerit voto.

1 Respondeo, quòd huius quæstionis decisio clarè colligitur ex iis, quæ scripsim⁹ in Man.[b] videlicet, quòd quamuis per prædictum ingressum satisfecit cõsulens voto suo, quatenus erat votum de ingrediendo, non tamen satisfecit, quatenus erat votum de profitendo: quia non fuit professus, & ideo indiget dispensatione, vel commutatione. Quare porrigenda est petitio, in qua explicentur causę, videlicet, quòd ob infirmitatem fecit, quòd est grandis natu, quòd iam probauit religionem, quòd illius viuendi ratio non satis placuit, quòd putat se melius inseruiturũ foris Deo, quòd laborat infirmitate, & si habet patrẽ, matrẽ, aut neptes pauperes ad sustentandum, & denique, quòd nõ est benè affectus modo viuendi in religione. Salua, &c.

b *Cap. 12. nu. 48.*

SVMMARIVM.

1 Vouens ingredi religionem in genere, accipiendo etiam bona fide, nu. 3. in fi. habitum apud Carthusianos ante ætatem per eorum decreta requisitam, & ob id ejectus voto non satisfecit, cùm teneretur inquirere, & intrare aliquam sibi aptam. nu. 4.

1 Nullum, & inutile seu inualidum facere testamentum & similia paria sunt.

2 Votum non obligat vouentem ad plura, quàm sua verba, & intentio se extendunt, estq; hæc obligatio restringenda.

3 Religionem ingredi vouens non obligatur, nisi vt assumat religionis habitum, tenetur tamen bona fide religionem ingredi cũ intentione probandi, & si inuenerit illam sibi gratam, profitendi. nu. 3. illamq; intrare, quam iustè credere possit sibi aptam. nu. 4.

4 Sciens, & scire debens paria: scire autem debet quis requisita ad actum, quem vult facere, & statuta religionis, quam vult ingredi.

4 Religionis intrandæ voto obstrictus, qui post probationis habitum assumptum recedit, tunc demum in conscientia satisfecit, si ideo exiuit, quia religio ei ingrata, vel importabilis videtur.

CONSILIVM XXIII.

AN qui tenetur ad intrandam aliquam religionem in genere, intrando Carthusiam ante ætatem, quam eius statuta requirunt, & ob id eiicitur post sex menses nouitiatus, satisfaciat suo voto: ita quod non teneatur ingredi aliam vel ipsam post legitimam ætatem?

1 Hæc quæstio est adeo difficilis, quòd primum visa est resoluenda negatiuè. Primò quidem, quòd nullum, & inutile exæquantur,[a] vnde paria sunt nõ adire hæreditatem, & non adire modo debito,[b] & nullum facere testamentum, vel facere illud inualidum: ergo paria erunt non intrare religionem, & intrare illam, cuius non est capax. Secũdò, quòd alioquin sequeretur, quòd huiusmodi vouens satisfaceret voto intrando religionem, quam sciret non admissuram eum ad professionem ob aliquos suos defectus, quod non videbitur dicendum, quia daretur occasio fraudibus contra textum in cap. *ex parte.*[c]

a *Capã. 1. de transla. prel. lat. in. Nic. Lau. de appel.*

b *L. 2. C. de success. edic.*

c *De consue. & l. conuenire ff. de pactis dotal.*

2 Secundo visa est pars cõtraria verior. Primo quidem, quod vouens non obligatur ad plura, quàm sua verba & intentio se extendunt, vt colligitur ex S. Thoma in hoc recepto,[d] & probatur ea ratione, quod obligatio est restringenda,[e] & quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum,[f] at nec verba, nec intentio consulentis extendebantur ad aliud, quàm ad ingressum religionis, hoc est ad assumptionem habitus approbatæ religionis, cum intentione probandi eam, & consulens fecit hoc, & mansit in religione sex menses, & mansisset perpetuo, si ea sibi grata fuisset isto anno probationis, & superiores admisissent: ergo satisfecit voto quatenus illum tangebat, & non fuit in voluntate, vel potestate eius, ne obstarent ei statuta, vel placita religionis, vel Superioris. Secundò, quòd ingressus quo ad ipsum vouentem fuit validus, & habitus rite susceptus, & datus, ita quod cœpit per eum gaudere priuilegio can. *si quis suadente.*[g]

d *In 2. 2. qu. 12. artic. 3. & 4.*

e *L. quidquid astringendi. ff. de cond. obligat. & ea. cum iura patrum. de reg. iur. lib. 6.*

f *L. non omnis. ff. de reb. cred. c. fin. de præb.*

g *17. q. 4. ca. religioso. § 1. de sententia excom. lib. 6.*

Tertiò, quòd alioquin sequeretur, quòd vouens non satisfaceret ingrediendo religionem requirentem aliquam qualitatem, quam non habet vouens, puta quòd sit de tali regno, insula, genere.

3 Non videntur obstare opposita: non primum. Tum quia negari potest, quod ingressus præfatus fuit omnino inutilis, vt probat argumentum secundum pro nostra parte factum. Tum quia multa inualida operãtur aliquos effectus, vt tangit glossa,[h] & latè tradit Felinus.[i]

h *Ca. non prohibet. de regul. iuris lib. 6.*

i *Cæterum. de rescrip.*

Ad secundum responderi potest, negando quòd ex hoc sequatur occasio fraudis, & quod intrãs religionem, cuius se sciret incapacem, satisfaceret. Nam vt quis satisfaciat voto intrandi religionem, nõ sufficit, quòd quoquomodo intret, sed oportet, vt intret bona fide, cum proposito probandi eam, & si inuenerit eam sibi gratam, profitendi, vt pulchrè declarat Caietan⁹,[k] & probatur ea ratione, quod qui tenetur ad faciẽdum aliquid, non satisfacit, nisi faciat illud legitimè,[l] & ita concedo quod si consulens intrasset præfatam religionem sciens se non admittendum ad professionem in ea, non satisfecisset voto: at præsupponitur, quod ipse bona fide, & bono proposito intrauit eam.

k *In 2. 2. qu. 189. art. 4.*

l *D. 2. Nic. Lau. de appel.*

4 Cùm autem his me subscribere vellem, occurrerunt duo. Alterum, quòd paria sunt scire, vel scire debere,[m] & quod quis debet scire, vel debet quærere scire ea, quæ pertinent ad id, quod debet facere.[n] Alterum, quòd vouens intrare religionem, & intrans eam, tum demum videtur satisfacere voto quo ad forum conscientiæ ad effectum exeundi, si ab ea vult exire, quia ingrata est ei, vel videtur sibi importabilis, vt colligitur ex vtroque Thoma:[o] consulens autem præfatus non exiuit, quia ingrata fuit ei religio, neque quia visa fuit ei importabilis, sed quia statuta ordinis repugnabant: & cum non vouerit ipse specialiter religionem Carthusianam, videtur teneri ad intrandam aliam, nisi iusta de causa Papa relaxauerit, vel cõmutauerit suum votum in aliud. Videtur enim affirmãdum, quòd ad hoc, vt vouens intrare religionem in genere, satisfaciat ad effectum exeundi, tenetur ad intrãdam aliquam nõ solùm approbatã, sed etiã quã sciat, vel credat iustè sibi esse aptã, ita quod non patiatur, vel iustè credat non se pati defectũ, ob quẽ per eius statuta reiiciatur, & quòd eam profiteretur, si ei esset grata, ita quòd ob id solùm principaliter exeat, quod non est ei grata, vel videatur importabilis.

m *L. quod te. ff. de rebus cred. n. § fin. 37. d. & cap. inst. tuit admonita gloss. verb. ignorantia. de elect.*

n *In d. art. 2.*

Gregorius XIII. oratori coram factum narranti & petenti, vel mandari Carthusianis, vt ipsum reciperent, vel declarari voto satisfactum, verbo respondit. Ingredere aliam religionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Voto de intranda religione satisfacit, qui post ingressum, non quia religio ei fit ingrata, sed ob morbum exiuit.

CONSILIVM XXIIII.

VOuens ingredi religionẽ simpliciter, sine expressione permanendi in ea perpetuò, nec exeundi, an si eã non inuenerit sibi gratam, satisfaciat voto ingrediendo, licet superueniente infirmitate egrediatur, an verò cessante infirmitate teneatur redire:

1 Respondendum videtur, ingrediendo satisfeciſſe. Tũ quia, vt ait S. Thomas,[a] is qui hic vouet cẽsetur vouere secundum formam iuris, quæ habet, vt intra annum probationis ingrediens religionem possit libere exire.[b] Nõ obstat quòd is non exuit, eo quòd esset sibi ingrata religio, sed eo quòd infirmitas ei superuenit, adiuncto quod ait Caietanus ad S. Thomam,[c] talem vouentem in foro conscientiæ teneri perseuerare, si in religione inueniat omnia sibi grata: quia respõderi potest, quòd iste nõ inuenit omnia sibi grata, videlicet infirmitatem non gratam. Præterea ipse S. Thom. expressè ait, huiusmodi vouentem posse egredi propter infirmitatem, non distinguendo inter respectum hunc, vel illum. Salua, &c.

a 22. 2. q. 189. art. 4.

b Ca. ad Apostol. de reg. c. 1. & 2. eodem lib. 6.

c Vbi supra.

SVMMARIVM.

1 Votum intrandi religionem, & se fratrem faciendi, paria. Vnde qui ingreditur potest ante professionem libere, ac si non vouisset exire, vxorem q. ducere, secus si vouisset intrare, & profiteri.

CONSILIVM XXV.

SAlustius vouit, quòd fieret frater certi monasterij, quod postea fuit ingressus, & mansit in eo circiter nouẽ mẽses, & cùm non placuisset illi modus ille viuendi, exiuit ab eo ante finem nouitiatus, nulla professione facta expressa vel tacita. Quæritur, an licitè possit contrahere matrimonium.

1 Respondeo quod sic. Tum quia vouens ingredi religionem, potest liberè ab ea exire, antequam profiteatur expressè, vel tacitè, iuxta ca. 1.[d] Nec obstat, quot cap. illud, loquitur de intrante religionem non præmisso voto: quia idem est dicendum, voto de intrando præmisso, vt tradit & probat S. Thom. receptus.[e] Non obstat etiam dicere, quod S. Thomas loquitur de vouente intrare solùm, & nõ de vouente intrare, ita quod fieret frater. Tum quia secundum opinionem Dominici Sot[i],[f] paria sunt votum de intrando religionem tantum, & de intrando & profitendo. Nec obstat, quòd nos tenuimus in Manual. confess. 2 contrarium eius, quod tenuit Sotus: quia Dominus consulens non vouit intrare & profiteri, sed solùm vouit, quòd fieret frater, & votum de intrando solùm, vel quòd fieret frater, sunt eiusdẽ virtutis, & paria quo ad hoc, vt singulariter asseruit Caietanus,[g] quem merito ac iure sequuti fuimus nos,[h] quod nos sine vllo scrupulo affirmamus etiã in præsentia. Salua, &c.

d De reg. l. 6.

e In 2. 2. qua. 189. art. 4.

f Lib. 8. qu. 2. ar. 1. de iustitia & iure.

g Ca. 12. nu. 47.

h In d. art. 4. q. 189. 2. 2.

i Vbi supra sub fine num. 47.

SVMMARIVM.

1 Vouens vnam religionem ingredi, aliã professus non tenetur primam ingredi, secus si ante professionem exeat: etiam si secunda habeat priuilegium vt illam intrantes satisfaciant voto de intrando aliam.

2 Votum qui dubitat an emiserit, tutiorem partem eligat: videtur tamen, quòd possit in negatiuam inclinare, cùm facta non præsumantur, & hoc etiam si pro affirmatiua adsit aliqua coniectura, sed respiciens extrinsecum finem voti. nu. 3.

CONSILIVM XXVI.

N. Desiderio discendi, & magisterium sumendi, vouit ingredi religionem Dominicanorum: dubitat tamen, vtrum etiam vouerit profiteri. Deinde persuasus à quodã religioso, dicente, quod sua religio habebat priuilegium, vt non obstante voto de intranda alia religione, illam intrãdo satisfaceret, eam ingressus est: sed cùm non placeret modus viuendi, post quatuor menses, relicto habitu, ad sæculum rediit. Quæritur, an ad aliud teneatur.

1 Respondeo, quòd præfatus D. consulẽs nõ adimpleuit votum præfatum duplici capite, si vouit ingredi & profiteri. Primò quidem, quod in neutro ordine fuit professus.

Secundò, quòd qui vouit ingredi certam religionem, licèt non teneatur illam ingredi, si post illud votum fuerit ingressus & professus aliam religionem, iuxta cap. *qui post votum*,[a] tenetur tamen, si non profiteatur secundam, vt Archidiaconus & Francus ibi rectè adnotarunt: nec crederem huic decisioni derogari à priuilegio dato religioni secundæ, donec videro tenorem illius.

a De reg. l. 6.

2 Tertio, quod si Dominus consulens dubitat, an vouisset etiam profiteri, debet quærere sibi idem remedium, quod quæreret, si sciret: quia in dubio certiorem partem tenetur deligere, saltem quo ad forum conscientiæ.[b]

b Ca. inuenis. de sponsal.

Quartò, quòd consultè facit, si supplicauerit Papæ in prætorio sactæ Pœnitentiariæ, vt dispenser cum eo modus autem petendi conueniens est ei, vt narrato casu petat dispensationem, ne teneatur profiteri, neque ingredi præfatum ordinem Dominicanorum: allegando in hoc primum quod dubitat, an vouisset profiteri, & quod multùm inclinat in partem negatiuam, & quod visum fuit sibi adimplere votum ingrediendi religionem Dominicanorum, ingrediendo aliam, propter præfatum priuilegium: alleget item alias causas, propter quas videtur ei melius seruire Deo in presbyterio sæculari.

3 Quod autem magis debeat inclinare in partem negatiuam, quòd non vouerit profiteri, facit quòd ipse non meminit factum, & facta non præsumuntur: & quod sicut aliud est præceptum, & aliud finis præcepti, ita aliud est votum, & aliud finis extrinsecus, in quem vouetur: & quòd ille finis discendi & magisterium sumendi est extrinsecus voto: quia per professionem consequutam non fuisset obligatus ad illa, si noluisset, nec religio fuisset obligata ad faciendam ei facultatem intendendi eis plusquam aliis professis, cæteris paribus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Vouens alternatiuè duo, alterum implere tenetur.

1 Soluens vni quod alteri debet, peccat, si per hoc redditur impotens soluere primo.

2 Abbas sine consensu vel saltem sine consilio Conuentus nec oblatos, nec monachos recipere potest.

2 Vouens seruire certo hospitali potest ab eodem compelli, vt seruiat.

3 Professio laxioris religionis eius, qui strictiorem vouerat, liberat à prima obligatione, sed non oblatio, qua non facit religiosum.

CONSILIVM XXVII.

HOratius vouit ingredi religionem Capucinorum, vel seruire cuidam hospitali celeberrimo: qui cùm non reciperetur à Capucinis, obtulit se & sua alterius religionis Prælato absenti à suo monasterio, & persuadenti sibi se id iustè posse facere sine consensu sui Conuentus confirmando oblationem iuramento: quem noluit recipere Conuentus in Oblatum, dicens quod non poterat Prælatus sine ipsius consensu illum recipere. Quæruntur circa hoc tria.

Primò, quid tenebatur hic facere, cùm fuit repulsus à Capucinis.

Secũdò, an is peccauerit offerẽdo se alteri monasterio.

Tertiò, an oblatio fuerit valida.

1 AD PRIMVM respondeo, quòd ipse tenebatur ire ad seruiẽdum hospitali prefato, quia qui promittit duo alternatiuè, tenetur alterum eorum adimplere, iuxta notata in cap. *in alternatiuis*,[c] & aliis iuribus per illius glossam citatis: & Dominus consulens vouit duo alternatiuè, scilicet ingressum religionis, vel seruitium hospitalis, & non potuit implere prius, ergo tenetur implere posterius.

c De reg. iur. li. 6.

AD SECVNDVM respõdetur affirmatiuè, quòd peccauit, quia quod debebat vni, scilicet hospitali, ita videtur soluisse alteri, vt fieret inhabilis ad soluendum, quod debebat alteri, quod est peccatum, iuxta notata in cap. *ea te*, de iureiur.

2 AD TERTIVM videtur, quòd non valuit oblatio, quia non videtur posse Abbas obligare monasterium ad alendum Oblatum sine consensu, vel saltem consilio sui Conuentus, sicut nec recipere monachos, iuxta glossam,[d] & ea quæ nos latius tradimus in cõment. 3. de reg.[e] Tum quia prefatum hospitale potest cõpellere consulentem ad implendum suum votum, quo tenetur seruire illi.

d Cap. fin. de reg. li. 6.

e Super c. nullam. 18. qu. 1. nu. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 Neque obstare videtur, quod professio facta in religione etiam laxiore, ab eo qui vouit strictiorem, valet, [a] quia nos loquimur de oblatione, quæ non est tantæ virtutis, nec facit religiosum, iuxta contextum cap. *vt priuilegia*, & quæ ibi notat Panormitanus & alij. [b] Nec etiã videtur obstare l. *quoties*, [c] quatenus habet quòd res vendita duobus fit posterioris emptoris, si prius tradatur ei, quàm priori, & quod consulens tradidit se prius præfato monasterio, cui se obtulit. Tum quia non valuit oblatio, vt dictum est. Tum quia licet res vendita duobus fiat posterioris, si prius ei tradatur, vendens tamen obligatus manet ad soluẽdum priori, quod sua interest: & ita hospitale præfatum habebit ius ad cogendum consulentem ad seruiendum sibi. Tum quia Prælatus, cui se dedit, decepit ipsum, dicens quod iustè poterat omittere seruitium prædicti hospitalis, & quod poterat eũ ipse absoluere ab obligatione, qua teneretur hospitali, & ita non debet ex suo dolo reportare commodum, contra l. *ita quæ fallo*, [d] nam & qui dolo inducit aliquem ad profitendã religionem, licèt professio teneat, bona tamen non debet habere. [e]

a *Ca. qui poss vouum, de regul. lib. 6.*
b *De priuile.*
c *C. de rei vend.*
d *ff. de furtis, c. 1. de postul. prel.*
e *Cap. constituit. 20. q. 3.*

SVMMARIVM.

1 Vouens ingredi vnum certum monasterium, si in eo non recipitur, liber est: at qui sine saltem virtuali restrictione vouit ingredi aliquam religionem, tenetur de rigore omnia monasteria dictæ religionis, & qui vouit ingredi religionem in genere tenetur omnes religiones tentare, etiam extra regnum existentia. nu. 3. quamquam de æquitate qui ex causa refutatur à maiori parte monasteriorum vel religionum prouinciæ, possit iudicari absolutus. nu. 4. refutatio autem ab eo debet fieri, qui potest admittere & refutare. nu. 3.

3 Generalis, & etiam Prouincialis, causa cognita, posset suis monasterijs præcipere, ne talem recipiant: at ex eo quòd Generalis aliquem vouentem refutauerit, non inde sequitur, quod talis sit liber, nu. 1. & 2 eius receptio & refutatio non ad ipsos, sed ad prælatos & suos Conuentus simul spectet. nu. 3.

CONSILIVM XXVIII.

QVidam ægrotus vouit ingredi religionem Minimorũ, & factus sanus adiit Generalem, qui noluit eum recipere. Quæritur an satisfecerit voto, ita quod possit declarari absolutus ab eo fine alia causa in id accedente.

1 Respondetur quòd non. Tum quia licet vouens ingredi religionem in certo monasterio, quod non vult eũ recipere, possit declarari absolutus à voto secundum cõmunem sententiam, quam nos quoque sequuti fuimus in Manu. confess. [f] qui tamen vouit religionem in genere, vel in specie, non se restringendo ad aliquod monasteriũ certum est teneri quærere alias religiones, vel alia monasteria eiusdem religionis, licet ab aliqua, vel ab aliquibus repudietur, vt præter alios notabiliter ait Caiet. [g]

2 Tum quia nemo, quem meminerim, dicit sufficere refutationem solius Generalis, non reddita saltẽ causa sufficiente, quare omnia monasteria suæ religionis debeant eũ refutare.

Tum quia, sicut acceptatio & admissio volentis ingredi religionem pertinet ad prælatum, & conuentum, secũdum glossam communiter receptam, [h] ita etiam refutatio volentis ingredi pertinet ad eosdem, & non ad solum prælatum, nec ad solum conuentum: contrariorum enim eadẽ est disciplina: & ita refutatio Generalis non videtur sufficere.

3 Tum quia vbi supra Caietanus quem nos quoque, [i] sequimur, satis in terminis videtur decidere hoc, quatenus ait ex natura voti (nisi restringatur saltem tacitè ab intentione vouentis) obligari eum, qui vouit in genere religionem, ad requirendas omnes religiones, & omnia monasteria eorum etiam extra, & aliorum regnorum: per quod præsupponit non sufficere refutationem etiam Prouincialis, nec omnium Prouincialiũ vnius vel alterius regni, & consequenter nec refutationem prælatorum ordinis. Tum denique, quòd Generalis posset eum refutare odio, amore, precibus, vel sordibus ad id motus, ad quod non mouerentur Conuentus, & prælati minores, ad quos spectat admissio, vel reseruatio volentium ingredi.

4 Quamquam fateor, Generalem, immo & Prouincialẽ, causa cognita, & partibus auditis, posse suis subditis iubere, ne reciperent talem, vel talem ad sua monasteria, eo quòd ob talem causam iudicauit eum esse indignum, qui recipiatur: quamquam item credam, enim qui refutatus est à maiori parte Prælatorum, & Conuentuum sui regni, vel magnæ prouinciæ, ex æquitate iudicari posse absolutum, si ob aliquam rationem probabilem fuisset repulsus. Salua, &c.

f *Cap. 12. nu. 48.*
g *In 2. 2. qu. 88. art. 3. col. 2. vers. in eadem responsione.*
h *In c. fin. de reg. li. 6.*
i *Vbi supra.*

SVMMARIVM.

1 Conditionale votum obligare videtur, quando per vouentem stetit, quo minus conditio adimpleretur: fallit, quando conditio non pendet à sola voluntate vouentis. num. 2. item & quando vouens voluit conditionem verè & non per fictionem adimpleri, licèt non sit impleta. num. 3.

4 Religionem ingredi intra certum tempus vouens per illius lapsum non liberatur.

CONSILIVM XXIX.

PAschasius, qui vouit infra triennium ingredi religionem, si interim fieret grammaticus sufficiens ad ordines suscipiendos, an teneatur ingredi lapso triennio, si non didicit grammaticam, esto quòd non desierit eam discere eo fine, vt non intraret religionem?

1 Pro parte affirmante facit l. *iure ciuili*, [a] quæ habet conditionẽ censendam esse impletam, cùm per eum, ad quem pertinet impleri, stat quo minus impleatur: & ad præfatum vouentem pertinebat implere præfatam conditionem, & per eum steterit quo minus impleretur, quia non studuit grammaticæ discendæ. Facit etiam regula *cum non stat*, [b] argumento à contrario sensu.

2 Pro parte verò negante facit, quòd regula illa in præfata l. *iure ciuili*, posita, non habet locum, quando promittens voluit conditionem verè & non per fictionem adimpleri, vt determinat Baldus, [c] & Bartholus, [d] & consulens videtur habuisse voluntatem, vt conditio impleretur verè, & non per fictionem, etiam si casu euenerit, vt non fuerit impleta.

3 Secundò facit, quòd illa regula præfata l. *iure ciuili*, limitatur, quando conditio pendet à libera voluntate promittentis, per l. *centesimus*, [e] vbi Iason, [f] post Alexandrum eam limitauit: & conditio illa discendi grammaticam videri potest non pendere à sola & libera voluntate huius vouentis, & consulentis.

4 Sed quòd facit hac in re difficultatẽ, est, quod vouens ingredi religionem intra triennium, non videtur liberandus ab ea intranda per lapsum triennium: quia terminus ille non videtur positus causa finiendæ obligationis, sed potius causa incipiendæ executionis. Qui enim promisit dare ante Kalend. Iulias, non liberatur lapsu illarum Kalendarum, immò tunc incipit necessitas exequendi promissum. Vnde videtur adhuc teneri.

Vide etiam sequens Concilium.

a *ff. de cond. & demonst.*
b *De reg. iur. lib. 6.*
c *In le. fin. ter. q. 3. Cal. rondi. adde.*
d *In le. quoque. sub fi. ff. de condit. institut.*
e *§ si ita fuerit. I. de verb. sign.*
f *Notate.*

SVMMARIVM.

1 Religio S. Ioannis latior est religione Prædicatorum mendicante: ideo qui hanc ingredi vouit, illam ingrediendo, voto non satisfacit.

2 Vouens scholasticus ingredi religionem, si peruenerit ad scientiam ingressui necessariam, si ob ægritudinem vel aliam iustam causam ad illam non potuit peruenire, liber est à voto, secus si per ipsum stetit.

CONSILIVM XXX.

AN scholasticus sexdecim annorum vouens ingressum ordinis Dominicani, si peruenirer ad scientiam necessariam ingressui illius ordinis, & reiectus ob insufficientiam, & relinquens studium teneatur ad ingrediendum eam, & an possit ingredi religionem S. Ioannis?

1 Ad hanc quæstionem præmissam, & ad aliquot alias solo verbo propositas, respondeo primò, certum esse votum valere.

Secundò, quòd non impletur illud per ingressum religionis S. Ioannis, quæ videtur laxior regula Dominicanorum, quæ est mendicans & strictior, ad quam votum obligauit.

Tertiò, quòd votum fuit conditionale, si peruenire ad scientiam necessariam ingressui ordinis Dominicani.

Quartò, quòd non videtur satisfeciisse voto, eo solo quòd ab vno solo monasterio fuit repulsus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Quintò, quòd decisio huius quæstionis, quæ mihi difficilis est, videtur pendere ab alia, scilicet an conditio præfata censeatur impleta, eo quòd per eum stetit, quo minus adimpleretur, iuxta l. *iure ciuili*.[a]

Secundo, quod si per præfatum Dominum cõsulentẽ non stetit quo minus adimpleretur conditio, eo quod ob ęgritudinem, vel aliquam aliam iustam causam non potuit continuare studium grammaticæ, quod cœperat, non tenetur adimplere votum, quia non adimpletur conditio, sub qua vouit, & dispositio conditionalis non obligat, donec conditio adimpleatur.[b]

Septimo, quod si consulens noluit studere, cum posset, & procurauit nescire, vel obliuisci quæ sciebat, ne ingredetetur religionem, vel si contigerit eum scire & discere necessaria ingressu, tenebitur ingredi ad gloriam Dei, qui nos, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum qui commutare valet: pœnam ob illius fractionem iam incursam remittere nequit.*

CONSILIVM XXXI.

VTRVM habens potestatem cõmutandi certa vota, queat dispẽsare super voto pœnali quo ad pœnam?

1 Respondetur quòd non, quia aliud est commutare, aliud remittere pœnam ob fractionem voti, & à diuersis & separatis non fit illatio, nec bona argumentatio.[c] Verum tamen est, quod si ante pœnam incursam fieret commutatio, non incurreretur pœna: quia non frãgitur votum iam per commutationem sublatum, quod enim non est, non potest frangi, nec dissolui,[d] & priuatio præsupponit habitum.[e]

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, non censentur commutatæ pœnæ prius incursæ, quas nec condonare potest, qui etiam ex iobelæo potest vota commutare.*
2 *Accessorium tum naturam sequitur principalis, cùm eadem ratio militat.*
3 *Principali sublato, & accessorium illud censetur sublatum, quod sine eo consistere nequit.*

CONSILIVM XXXII.

ANNIBAL vouit se facturum quasdam eleemosynas, si amplius cum certa muliere rem haberet, & quia postea habuit frequenter, petijt à Papa commutationem illius voti, & cõdonationem pœnarum: qui commutationem pœnarum incursarum fecit, cũ clausula, *Firmo manente voto quo ad futura*, qua gratia non fuit vsus, immo iterum & sæpius contrauenit voto: sed postea alius confessarius, virtute Iobelæi ab alio Papa concessi, commutauit ei prædictum votum in dotationem cuiusdam virginis pauperis, nulla facta mentione de firmitate voti quo ad futura, neque de condonatione pœnarum antiquarum incursarum. Quæritur, an videantur condonatæ pœnæ antea incursæ.

Videtur quod non. Tum quia aliud est obligatio soluendi pœnam iam incursam ratione violati voti, & aliud votum ipsum: & in Iobelæo prędicto Papa concessit confessarijs facultatem commutandi vota, nulla facta mentione de condonatione obligationis ad soluendas pœnas iam incursas. ergo non poterant confessarij condonare obligationem soluendi eas: quia à diuersis non fit illatio.[f]

2 Nec obstat dicere, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, iuxta regulam *accessorium*,[g] & ibi per glossam citatam: cum, vt ait[h] Ioannes Andreas receptus intelligitur illa de accessorio producente, & producto, de deriuante, & deriuato, qualis videtur prædicta obligatio: & quod sublato, vel confirmato principali censetur sublatum vel confirmatum accessorium, iuxta doctrinam Lapi, relati per Ioannem Andream & Francum.[i] pro quibus est aptus contextus in l. 1.[k] & quod obligatio prædicta pœnam soluendi videtur esse accessorium ad vxorem seruandum: non, inquam, hæc obstant. Tum quia ea intelliguntur de accessorio, quod non potest consistere sine principali: at obligatio ad pœnam soluendam consistere potest sine voto, & post votum solutum, vel dispensatione sublatum, vt palam est. Tum quia votum non producit illam pœnam, sed fractio voti, quæ est res contraria voto. Tum quia, quidquid inuoluant glossa & Doctores[a] vario modo illam limitando, & extendendo, verus intellectus eius videtur esse, quod tum demum accessorium sequitur naturam sui principalis, cum eadem ratio militat in vtroque, & non quando est diuersa. quod satis colligitur ex cap. *debitores*.[b] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda vna religione commutat, & non relaxat Papa, si petenti dispensationem respondet, vt aliam intret.*

CONSILIVM XXXIII.

AN PAPA, qui rogatus super dispensatione voti de intranda religione Capucinorum, respondit vt ingrederetur aliam religionem, videatur dispensare super voto, ne teneretur illo, vel commutasse illud in aliud?

1 Respondeo, quòd Papa non videtur dispensasse, sed tantùm commutasse: quia non est præsumendum Papam frustratoriè respondisse,[c] & si responsio prædicta intelligeretur de dispensatione, & non commutatione, frustranea fuisset, & nullius effectus adiectio illa de intranda alia religione, cum nihil aliud operaretur, quàm, quod, si vellet, ingrederetur aliam religionem, quod poterat facere sine vlla Papæ concessione: & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur,[d] cui consequens est præfatum consulentem teneri ad intrandam aliquam religionem in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum dandi pecuniam Ecclesiæ alicuius certi Sancti iustè potest Pontifex concedere, vt conuertatur per vouentem in alios pios vsus.*
2 *Donatio facta alicui cum adiectione, vt eam alicui tertio det volente donatore, & donatario principali, reuocari potest.*

CONSILIVM XXXIIII.

QVIDAM nobilis iuuenis habens coniugem iuuenem infirmam, & morti proximam turbatus dolore vouit cuidam Sancto mille scuta, si vxor conualesceret, quæ conualuit. Deinde superuenit mors patris eiusdem iuuenis, qui reliquit multa debita, & filiam virginem indotatam, & natæ sunt eidem iuueni duæ filiæ. Quæritur, an Papa iustè possit commutare illa mille scuta in dotem sororis pauperis, & filiarum suarum, attento quod bona vouentis vix valebant quatuor millia scuta.

Pro parte negatiua facit, quòd Ecclesiæ quæsitum fuit ius ad illa mille, per l. *qui Romæ*.[e] & id quod nostrum est, sine consensu nostro auferri non potest,[f] & ita videbatur necessarius consensus Ecclesiæ.

1 Pro parte verò affirmatiua facit primò, quòd Papa potest relicta in aliquos vsus pios conuertere in alios.[g]

Secundo, quod votum principaliter fit Deo, etiamsi fiat sanctis, quia est actus latriæ, iuxta S. Thomam,[h] & est promissio facta principaliter Deo secundum eumdem.[i]

3 Tertiò, quòd donatio alicuius rei facta principaliter alicui cum adiectione, vt eam det alteri tertio, potest reuocari quo ad illum tertium volente donatore, & donatario principali, vt est casus singularis in d. l. *qui Romæ*.[k] & ibi tenet expresè Bartholus fere ab omnibus receptus, & latius confirmat Iason, & nos tenuimus in tract. de reditibus ecclesiast.[l] atqui donatarius principalis Deus est, vt supra dixi, qui videtur velle, volente iusta de causa Papa eius Vicario, & ita teneo.

SVMMARIVM.

1 *Scrupulis variè agitatus quid secum perpendere debeat. & seq*
2 *Vota licita omnino implenda, nisi iustè relaxentur.*
3 *Votum religionis sanctum, & melius est ingredi illam ob votum, quam sine.*
3 *Votum perseuerandi in religione obligat magis, quàm intrandi.*
4 *Religionem qui vouit, cogitatus, qui eum ad intrandum terrent, abijciat.*
4 *Vita religiosa humiliter ducta suauior seculari.*
5 *Status nullus in hac vita beatus.*
5 *Religionem qui sapius ingressus in nulla perseuerauit, statum clericalem eligat.*

a *ff. de cond. & demon. & e. impub. & ea. cum non stat. de reg. iur. lib. 6.*

b *Cap. si pro te. cum similibus de reg.*

c *L. Papin. ff. de minorib. s. ad audientiã. de decim.*

d *Ca. ad dissoluendum. de despons. impub.*
e *Le. decem. de verb. oblig.*

f *L. Papinianus. ff. de minor. & ea. ad audientiam. de decim.*
g *De reg. iur. li. 6.*
h *In d. regul.*

i *In d. reg. accessorium.*
k *De pecula. leg.*

a *In d. regul. accessorium.*

b *Et ea. cum contingat. de iureiuran. & authen sacramẽta puber. C. si aduersus venditor. & l. 1. & 2 ff. de petit. leg.*

c *Arg. ea. cõmissa §. fin. de elect. li. 6.*

d *Leg. 1 ff. ad municip. & ff. seleucus. ea. t. de rescrip.*

e §. *Flauius Hermes ff. de verb. obliga. & l. quoties. C. de donat. quæ sub mo.*
f *Le. id quod nostrum ff. de reg. iur.*
g *Clem. quia contingit. de relig. domi.*
h *2. 2. qu. 88. art. 5.*
i *In 4. dist. 38. q. 1. art. 1. ad 5.*
k §. *Flauius. l. qu. t. mon. 71.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM XXXV.

VIR quidam egregiè doctus narrat se vouisse frequenter ingressum religionis, & intrasse illam sexies,& ante finitos annos nouitiatus & professionem exijsse,& nihilominus impugnari cogitatibus auertentibus eum à religione,eo maximè quòd abest ab eo alacritas,& deuotio prosequendi eam & perseuerandi, licet etiam putet se vouisse perseuerantiam in aliqua religione faciendam, & propendeat in persuasionem quod non saluabitur,si in statu sæculari moriatur:& quærit quid ei sit faciendum.

1 Respondeo primò, opus esse illi commendare se humillimè & submississimè Deo optimo Maximo,implorata in id ope Virginis Matris,& Angeli sui custodis, vt cõferatur ei donum constantiæ ad perstandum in rectè cogitatis, & sibi rectè consulris, mediante totius Ecclesiæ Christianæ precatione Dominicæ 8. post Pentecosten: *Largire quæsumus Domine seruo tuo spiritum cogitandi quæ recta sunt,propitius & agendi:vt qui sine te esse non potest, secundum te viuere valeat.*

2 Secundo,persuadere sibi id,quod tota Ecclesia Christiana Catholica Romana firmissimè persuasum habet, vota licita & honesta esse omnino implenda, vel certè auctoritate legitima iusta de causa relaxanda esse, vel commutanda,iuxta illud,*Vouete,& reddite Domino.* psal.75. quorum prius,scilicet, *Vouere*, consilij est,secundum præcepti, vt declarat Innocentius III. [a] cuius rationem reddit S.Thomas ab omnibus receptus, [b] scilicet, quia *displicet Deo infidelis promissio.* [c]

3 Tertio,quod votum intrandi religionem à Sede Apostolica approbatam est licitum, & sanctum: [d] immo melius est mediante voto ingredi, quàm sine illo, vt probat S.Thomas receptus. [e]

Quartò, quòd magis obligat votum de perseuerando in religione susceptа,quam de intrãdo eam,vt nos probamus contra Dominicum Sotum in Man.confess. [f] & consequenter Dominus Consulens non solũ est obligatus ad intrandam religionem, quia vouit eam intrare,sed etiam perseuerare in illa,& facere professionem,nisi Papa relaxet ei illam obligationem dispensando iusta de causa,vel commutando iustè. [g]

4 Quintò, quòd saragat vitare & abijcere à mente sua cogitatus illos, qui terrent eum proponendo grandia onera & labores, quæ oportet subire in seruanda religione:quoniam si rectè res perpendatur,maiora oportet sufferre extra illam decenter viuendo, quàm intra illam humiliter sese Christo,& ob eum alijs Prochristis & Prælatis subdendo:quia compertum est suauiorem esse religiosis vitam religionis humiliter absque ambitione seruiendo,& obediendo, quàm sæcularibus suam sæcularem decenter & castè viuendo:& si placeat Domino consulenti, videat ea quæ nos scribimus in comment. de regula. [h] in principio de dispositione,quam debet habere religionem intraturus,& persuadeatur quòd religiosorum vitam non tantum facit horrendam arctio eius, & paupertas, quantùm ambitio, & cupiditas in ea dominandi, & habendi, quibus imperet & gratificet.

5 Sextò,quòd reputet, & conferat se cum curas, labores,& onera,quæ patiuntur Papa, Cardinales, & alij Ecclesiastici Prælati,& Reges,Principes,ac alij diuersi sæculares,cum curis religiosorum, præsertim simplicium, & carentium dominatu,& regimine, & certè inueniet longè placidiorem & suauiorem esse vitam horum, quàm illorum: modo sit eis victus ad sustentandam vitam sufficiens.Reputet item secum illos senarios,quibus apud Baptistam Mantuanum in Parthenice Mariana lib. 2. post principium vtitur illa gloriosissima, sed tunc mœstissima B.mater Reginæ cælorum Anna, per quæ reducat in memoriam nullum esse in hac vita statum fœlicem, & quod cuilibet imminẽt multæ infelicitates:&,cum hoc legerit, ne grauetur legere totam orationem præcedentem, & aliam,quam ipsa eadem Anna egit apud eumdẽ Baptistã [i] dum sic prope finem cõcludit, *& certè breuis est felicior eui.*

Septimò, quòd licet quatuor hæc supradicta sint certissima,arbitror tamen prædicto D.consulenti cõuenientiorem futuram esse vitam clericalem sæcularem ob experientiam, quam habet suæ in permanendo in religione inconstantiæ,& adiuto ope diuina abigere illam saranicã tentationem,qua Satã ipse nititur persuadere ipsi contra omnem veritatem, non posse vitam æternam consequi finiendo temporalem in statu sæculari, cùm in introitu Missæ huius Dominicæ post Pentecosten 10. haberet illud,*Iacta cogitatum, &c. & non dabit in æternum fluctuationem iusto*,præsertim adeo erudito, & maximo timore filiali timenti Deũ,qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ludus triplex, honestus virtutis, venialiter malus, & malus mortaliter.*

B 1 *Votum non ludendi ludo honesto,seu virtutis,non obligat, quia vltra bonos mores.*

2 *Votum non peccãdi venialiter obligat,sed iustè potest relaxari.*

3 *Votum de non ludendo ludo mortali non videtur relaxandum: sed ex causa vt minus peccet, in melius, vel æquè bonum, arbitrio præsidentis commutari,immo & dispensari potest. num.4 & seq.*

3. *Dispensatio fieri debet ad Dei honorem augendum in persona vouentis,vel vtilitatem Ecclesiæ.*

4 *Peccaturo suaderi potest,vt minus peccatum peccet. & num.2.*

6 *Causa iusta dispensandi super voto continentiæ est tanta propensio vouentis in luxuriam, quod æquè peccabit,ac si non vouisset. & nu. 5.*

CONSILIVM XXXVI.

C VOVENS non ludere,an iustè possit à Papa absolui ab obligatione voti,ea de causa,quòd est nobilis, & veretur se non seruaturũ votum in exercitu,vel curia,vbi magna est ludendi consuetudo inter homines sui ordinis?

1 Respondeo primò, triplicem esse ludum primum honestum,seu virtuosum,siue actum virtutis eutrapeliæ, & recreationis honestæ, secundum malum venialiter tantùm, tertium malum mortaliter, vt tradimus in nostro Manu.confess. [a] sequuti S.Thomam. [b]

2 Secundo respondeo, quòd votum de non ludendo, quatenus includit primam speciem ludi,non obligat,quia D est contra bonos mores, [c] quatenus autem includit secundam speciem ludi,obligat,quia est votum honestum,sicut enim omne votum peccandi venialiter est malum, [d] ita omne votum non peccandi venialiter est bonum: quia quod operatur propositum in proposito operatur oppositum in opposito, [e] & ita iustè videtur posse relaxari ob prædictam causam: quia videtur licitum esse consulere minus peccatum volenti peccare maius,ne illud peccet, [f] & Papa tollendo votum de non ludendo venialiter videtur consulere, ne peccet mortaliter, quia tollit occasionem peccandi mortaliter contraueniendo voto:quia prudentis est occasionem probabilem peccandi mortaliter fugere,iuxta illud Apost. [g] *Fugite fornicationem.*

E 3 Tertio,quòd maius dubium est de præfato voto,quatenus tertiam speciem ludi attingit: quia pro parte negante facit,quòd pro absolutione à tali voto non videtur tolli occasio peccandi mortaliter:quia etiam sublato per dispensationem voto remanet peccatum mortale, quod vouit non facere. Tum quia datur occasio liberius peccandi,quæ non est danda. [h] Tum quod non videtur esse iusta causa relaxandi votum de non fornicando, propensio vouentis ad fornicandum,& timor,quod non seruabit illud: quia,vt ait S. Thomas, [i] omnis dispensatio petita à prælato debet fieri ad honorem Dei & D. N. Iesu Christi augendum in persona vouentis, vel ad vtilitatem Ecclesiæ,quæ est ipsius corpus, quorum neutrum videtur inueniri in huiusmodi dispensatione. Tum quia eadem causa F non operatur contraria,contra l.*vbi repugnãtia.* [k] ergo causa,quæ operatur obligationem voti,non operabitur solutionem eiusdem:quod in specie dixit Sotus. [l]

Pro parte vero affirmante facit,quod absolutio prædicti voti possit fieri per commutationem in maius, vel æquè bonum arbitrio præsidentis:quia per dicta vtriusque Thomæ [m] & Soti [n] commutatio voti nõ requirit causam obstantem executioni eius, sed sufficit quod sit melius id, in quod commutatur. Tum quia rectè ac bene facit, qui committit id,quod est minus, [o] quæ videtur recepta sententia: & nos loquimur de committuro aliquid, quod non

solum

a *In cap. magna. de voto.* b *2.2.qu.88. art.3.* c *Eccles.5.* d *Per totum tit. de regula.* e *2.2.q.189. art.2.*

f *Cap.12.nu. 47.*

g *Ca.non est. iuncta glossa. de voto.*

h *Super eo cui. post cap.12.q.1.*

i *In l.1.ciusd. Parthenices.*

a *Ca.12.in principium.* b *2.2.q.168. art.3.&4.* c *Argum. malis.21.q. 4.& ca.non est obligatum. eod. tit.in 6.* d *Ca.sicut. 22.q.2. addita pos.* e *Ca.non dum.22.q.1. & ibi tota glos. ff.de reg.iur. l.Ca.si quis verum.ff.de l. 2.* f *1.Cornel. 9.*

h *l.1. quamuis. ff. de pact. dotali. ca.ex parte.de rapt.* i *2.2.qu.88. art.12.in corpore quæstion.* k *ff. de reg.iur. & l. cum legatam ff.ad.l.falcid. leg. & cap. solet. tudinem. de appell.* l *Lib.1.c.9.vlt. de iust. & iure.* m *Vbi supra.* n *Li.7.qu.4. art.4.* o *Di.ff.quod verum.ff.de l. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

solùm est peccatum per se, sed etiam quia est contra votum: ergo rectè facit, qui per suam dispensationem efficit, vt paratus committere duplex peccatum, vel vnum sub circumstantia fractionis voti, peccet vnum, quod caret tali circumstantia voti.

4 Tum quia proximè dictum est posse Prælatum dispensare super voto non peccandi certum peccatum veniale, ea de causa quod minus peccabit peccãdo illud sine violatione voti, quam cum illa: ergo eadem ratione poterit bene dispensare super voto non peccãdi quodpiam mortale, vt minus peccet peccando illud sine fractione voti. Tum quia sacra Pœnitentiaria frequenter solet admittere pro causa, vel parte causæ dispensandi super voto castitatis, quòd qui vel quæ vouet, valde vrgetur grauibus stimulis carnis ad fornicandum, eo quòd reputet esse bonum ei liberari à peccatis venereis cum fractione voti per sanctum matrimonium, iuxta illud Pauli 1. [a] *Melius est nubere quam vri.* Per quæ posteriora argumenta videtur tenenda hæc pars posterior.

a *Ad Corint. 7.*

Non obstant in oppositum citata, non quidem primum: quia respondetur concedendo quòd per illam dispensationem non excusatur vouens omnino à peccato mortali: sed negando quod non excusatur à maiori mortali, quæ excusatio est sancta, cùm, vt prædictum est, sancta sit illa exhortatio facta ei, qui paratus est peccare alterum de duobus, vt peccet eorum minus, per præfatum cap. *si quod verius*, & receptam sententiam, pro qua facit & illud præfati Pauli, *Melius est nubere, quam vri.*

Ad secundum respondetur negando quod detur occasio inordinata libertius peccandi, eo quòd aliqua occasio detur minus peccandi: quia immo satis ordinata, eo quòd vitatur malus peccatum.

6 Ad tertium etiam negando quòd non sit iusta causa dispensandi super voto ad non fornicandum, quando perinde vouens fornicatur, ac si non vouisset: quia, vt dictum est, illa dispensatio retrahit à maiori peccato ad minus: quod videtur sufficere ad dispẽsandum, per prædicta.

Ad quartum respondetur concedendo quòd vna & eadem causa non operatur contraria vno & eodem respectu considerata, sed sic considerata diuerso respectu: vt passio D.N. Iesu Christi, quam hoc tempore maioris hebdomadæ ope diuina nitimur venerari, lætificat, quatenus eam sponte passus est, & nos cõtristat, quatenus eam infideles inflixerunt, iuxta illud, *Actio displicuit, passio grata fuit.* quod post alios retulit glossa, [b] & multæ medicinæ prosunt vno respectu, & nocent alio. Salua, &c.

b *Capit. 7. de consec. eccl. li. 6.*

SVMMARIVM.

2 *Subdiaconatum esse ordinem non quidem participatiuè, vt putauit Durandus, sed integrè, & iurè diuino, vt cætera sacramenta, secũdum communem, à Christo Domino institutum, verius est nu. 1. & 7. licétque ei sit annexum votum castitatis, quod est iuris diuini, quod ad sui obseruantiam eodem obligat iure, num. 3. & 5. sitque solemne, quod matrimonium postea contractum irritet, nec Papa possit ius diuinum tollere, nu. 6. & 13. attamen inde non sequitur, quin Papa, qui super omni iure humano dispensat, nu. 8. possit secundum communem ex causa cum tali, vt ducat vxorem, dispensare. nu. 3. cui etiam concordat S. Thomas nu. 10. prout de facto sæpe dispensauit. nn. 12. quandoquidem solemnitas voti, ex qua oritur dictum impedimentum, non iure diuino, sed humano probatur inducta. nu. 7 & 11. nec Papa dispensando facit vt manente voto & obligatione voti non teneatur vouens illud obseruare: sed ex causa, vt potest, facit vt hæc non sit materia voti, vt fit etiam, quando relaxantur iuramenta. nu. 13.*

3 *Dispensatio voti, etiam simplicis, etiam à Papa sine causa facta, ipso iure nulla est, sicut & relaxatio iuramenti. nu. 4.*

9 *Dispensare potest ex causa Papa cum professo, vt ducat vxorem, secundum communem Canonistarum, & nonnullorum Theologorum, licet S. Thomas & alij Theologi contrarium senserint. num. 10. & 11.*

CONSILIVM XXXVII.

PETO primo, an ordo subdiaconatus sit institutus à Christo Domino, an verò sit iure tantùm humano introductus.

Secundo, an summus Pontifex possit dispensare, existente causa iusta, vt subdiaconus ducat vxorem.

A 1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM respondeo primò, certam & indubitatam esse mihi communem sententiam Catholicorum Ecclesiam Sãctam Romanam venerãtem, tam Theologorum, quàm Iuris vtriusque peritorum, ordinem subdiaconatus esse iuris diuini, hoc est ab ipso Deo & homine Domino nostro Iesu Christo institutum: ea ratione firma, quòd omne sacramentum nouæ legis est institutum ab ipsomet Domino Deo nostro Iesu Christo, vt nouissimum Concilium Tridentinum definiuit: [a] quod etiam ante illud communis omnium fetè Catholicorum affirmauit, [b] quia nemo præter Deum potest dare virtutem producendi gratiam gratum facientẽ, cùm solus ipse illã creare possit: & de fide Catholica est, quod ordo sit vnum de septẽ sacramentis conferentibus gratiã.

a *Sess. 7. can. 1.*
b *In 4. libr. sent. dist. 1.*

B 2 Non obstat dicere, id solùm esse verum de ordine presbyterij, sed nõ de ordine subdiaconatus, eo quòd aliqui, de quibus etiam videtur esse Durandus, tenuerunt, diaconatum, & subdiaconatum esse quidem ordines participatiuè, sed non integrè, vt sacerdotium: quos latè refert Dominicus Sotus, [c] quia illud est contra communem Catholicorum opinionem, à qua (vt ait idem Sotus temerarium esset in hac materia periculosa discedere: & respondet eius argumentis, & præfatam communem & fere omnium sententiam multis antiquioribus testimonijs confirmat Thomas Vualdensis. [d]

c *Lib. 4 sent. dist. 24. qu. 1. art. 4.*
d *Tomo 2. de sacrament. ca. 160.*

C 3 Secundo respondeo, quod ex prædicta responsione & conclusione non infertur, sanctissimum Dominum nostrum Papam non posse dispensare vt subdiaconus ducat vxorem ex iusta causa: quia etiam omnia vota licita, etiam simplicia, sunt iuris diuini, nam ius diuinum obligat vouentes ad implenda ea, iuxta illud [e] relatum in ca. *magne.* [f] *Vouete, & reddite Domino:* quorum prius, scilicet *Vouere*, est consilij, posterius vero, *reddere*, vel *implere vota*, est præcepti diuini, adeo quod dispensatio voti sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta glossam ab omnibus receptam: [g] attamen constat, Papam relaxare posse omne votum simplex ex iusta causa, immo esset error dicere contrarium. [h]

e *Psal. 75.*
f *De voto.*
g *In cap. non est de voto.*
h *Ca. 1. c. non est. c. magna. & per totum tit. de voto.*

D 4 Iuramenta item sunt iuris diuini, & non qualis qualis: sed secundo præcepto Decalogi seruanda, & adeo quidem, quod relaxatio eius sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta glossam ab omnibus receptam: [i] attamen quotidie ex iusta causa relaxantur per Superiorem, adeo quod error esset dicere id fieri non posse. [k]

i *In ca. quanto. de iureiuran.*
k *Ca. si Christus. cum ei adnotatis. de iureiuran.*

5 Tertiò, quòd non solùm non sufficit aliquid esse iuris diuini, ad hoc vt non possit Papa dispensare, sed etiam non sufficit obligationem adimplendi, vel non implendi esse iure diuino inductam. Nam vota & iuramenta licita non solùm sunt iuris diuini, vel approbata iure diuino, sed etiam obligatio adimplendi ea est inducta & præcepta iure diuino, per supradicta.

E 6 AD POSTERIOREM quæstionem. Pro parte negante facit primo, quia Papa non potest tollere ius diuinum, immo vsque ad animam & sanguinem tueri debet ea, quę in Euãgelio & Prophetis continentur, [l] at subdiaconatus iure diuino habet annexũ castitatis votũ, ergo Papa nõ potest cũ subdiacono dispensare vt ducat vxorẽ.

l *Ca. sunt quidam. 25. q. 1.*

Secundo, votum contentum in subdiaconatu non solùm impedit matrimonium, ita vt peccet morraliter, qui contrahit illud post susceptum subdiaconatum, sed etiam impedit valorem eius, ita quod ipso iure est nullum, [m] & vt videtur, non alia ratione, nisi qua est inducta castitas in tali ordine iure diuino, cõtra q̃ nihil potest statuere Papa.

m *Cap. 1. qui cler. vel vouen.*

7 Sed contrarium est tenendum. Primò quidem, quòd solemnitas voti castitatis non est inducta iure naturali, nec diuino, sed humano Ecclesiastico, vt est textus expressus in d. cap. 1. [n] tum in illis verbis, *Voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inuenta*, id est, quamuis omnia vota obligent iure diuino, nullum tamen votum est solemne castitatis, nisi solùm illud, quod ecclesiastica constitutione, & iure humano Ecclesiastico est tale. Tum quatenus habet matrimonium fuisse institutum ab ipso Deo in Paradiso, & in statu innocentię, significando solemnitatem voti castitatis ab Ecclesia post aduentum Christi fuisse inductã. Tum alijs verbis, quibus expressè dicit, solo voto castitatis solemnizato per religionis professionem, & ordinis sacri assumptionem annullari matrimonium post votum

n *De voto li. 6.*

castitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

castitatis contractum, non quidem eo solo, quòd votum castitatis impediat iure diuino contrahere matrimonium, sed quia iure humano est addita ei virtus solemnitatis, per quam id potest facere: & ita ille textus irrefragabiliter probat, quòd licet omne votum castitatis perpetuę licitum iure diuino prohibeat contrahere matrimonium, sicut omne aliud votum licitum obligat iure diuino vouentem adimplendum, quod vouit, tamen illa vis, quam habet votum castitatis solemne factum per ordinem sacrum, vel sacram professionem, non inest ei iure naturali, neque diuino, sed iure humano Ecclesiastico.

8 Secundò, quòd est conclusio certa, & de fide Catholica, quod Papa potest dispensare circa omne ius humanũ, iuxta cap. *cuncta per mundũ*. [a] & tradunt omnes [b] & sunt multi canones de hac re, [c] adeo q̃ iudicaretur hæreticus, qui contrariũ teneret. At constat solennitatẽ voti castitatis in subdiaconatu tacitè contentã esse iure humano inductã, ergo poterit super ea iusta de causa Papa dispẽsare.

9 Tertiò, quod glossa & Innocentius recepti ab omnibus canonum peritis [d] tenent posse Papam dispensare iusta de causa, vt monachus legitimè & sanctè professus regulam monachalem ducat vxorẽ, vt etiam nos post alios tradimus in Manu. confess. [e] licet S. Thomas contrarium teneat [f] vt pletique sentiunt, quamuis ibidem Caietanus eum aliquo modo conciliet cum communi, & multo neruosius doctissimus Michael Medina Franciscanus. [g] Ergo eadem, immo maiori ratione poterit Papa dispensare super voto continentiæ contento in subdiaconatu.

10 Quartò, quòd non solùm omnes Canonistæ, & etiã omnes qui Canonicam scientiam cum sapientia Theologica coniunxerunt, sed & prædicti magni Theologi, Caietanus quidem ordinis Prędicatorum, & Medina ordinis seraphici Franciscani, affirmant posse Papam dispensare super voto solemni religionis, immo omnes Theologi, & Canonistæ, & Iuristæ asserunt cum ipsomet S. Thoma, [h] quòd Papa potest dispensare in voto facto solemni per susceptionem sacri ordinis, etiam sacerdotij, ergo à fortiori super voto contento in subdiaconatu.

11 Quintò, quòd ipsemet S. Thomas [i] reddendo rationem quare potest dispensare Papa super voto sacri ordinis susceptione solennizato, & non super voto monachali, ait votum ordini sacro annexum esse annexum ei accidentaliter statuto Ecclesiæ, & iure humano: quem quo ad hoc omnes tam Theologi, quam Canonistæ sequuntur. Cum ergo votum subdiaconatus solemnizetur per susceptionem sacri ordinis, palam est S. Thomam & omnes Theologos, & Canonistas affirmare, posse Papam super voto castitatis subdiaconatus dispensare.

12 Sextò, quòd frequentissimè summi Pontifices dispensauerunt super voto solemnizato per susceptionem subdiaconatus, & diaconatus, in Hispania præsertim, vbi etiam nos cognouimus dispẽsatos, & in Italia, vt frequenter audiuimus: & me supplicante fel. recor. Gregorius XIII. dispensauit cum quodam nobili viro ex causis iustis, vt non obstante subdiaconatu posset ducere vxorem, & duxit. Quibus rationibus concluditur non esse dubitandũ S.D.N. habere potestatẽ dispensandi iusta de causa super voto solemni castitatis in subdiaconatu incluso.

13 Non obstant in contrarium adducta. Non quidẽ primum: ad quod concedimus primò non posse quidem Papam tollere ius diuinum, sed negamus non posse iusta de causa dispensare, vt quotidie dispensat, in votis & iuramentis, quę sunt iussa etiam præceptis decalogi, vt omnes tradunt post Innocentium [k] & in responso ad priorem quæstionem latius est dictum. Papa enim non facit, vt manente obligatione & voto iste non teneatur soluere votum, aut iuramentum adimplere, sed facit, vt in hoc casu hæc nõ sit materia voti, quod potest facere: & hoc non est tollere ius diuinum. Secundo respondemus, verum quidem esse, subdiaconatui annexum esse votum castitatis solemne, sed nego, quòd illa solemnitas sit inducta iure diuino, vt expressè habetur cap. r. [l]

Ad secundum respondetur negando, quòd ratio, quare votum castitatis solemne impediat & dirimat matrimonium contractum, sit, quod iure diuino prohibeatur, sed quod solemnitas voti castitatis est inducta iure humano, vt est textus expressus in d. cap. r. [a] Salua, &c.

a 9.q.3.c. proposuit. de conuers. prob.
b In c. quia in ecclesiarũ. de const.
c 23.qu.1. & 2.
d In cap. cum ad monasterii. §. fin. de statu mon.
e Ca.14. nu. 75.
f In 2.2. qua. 88. art. 11.
g In l. de continen. sacro.
h In d. art. 11.
i Vbi supra.
k In c. quæ in ecclesiarũ. de const. & in 3. senten. dist. 37.
l De voto, li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Papa (contra sententiam, quæ attribuitur S. Thomæ) ex causa dispensat, vt monachus matrimoniũ cõtrahere possit. & n. 9.*
1 *Matrimonium statui sacerdotali repugnare videtur. & nu. 2.*
2 *Repugnantia vt simul stent, efficere nequit Papa.*
2 *Sacrorum ministerium summam munditiem & attentionem requirit, quas tamen coniugati habere etiã possunt. & nu. 13.*
3 *Sacerdotiũ noui testamenti mundius, quã veteris, ministrandũ.*
4 *Papa nequit super lege diuina, sed sic super humana dispensare. num. 6.*
4 *Traditio illa habetur pro lege diuina, quam Apostoli verbo vel facto, vt à Christo, non autem tamquam à se ipsis latam promulgauerunt: prima indispensabilis, secunda non. & nu. 14.*
4 *Traditio Apostolica sacerdoti matrimonium contrahere vetare videtur.*
5 *Ordinatus sacris, si matrimonium contrahat, est deponendus.*
6 *Deo res semel dicata ad humanos vsus non potest transferri, ex graui tamen causa ab habente potestatem potest. nu. 16. non tamen in illum qui sit contrarius sui natura vsui diuino, in quem fuit dicata. num. 18.*
6 *Lex clericis matrimonium prohibens cum sit humana, est dispensabilis. num. 15.*
7 *Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat.*
8 *Sacerdotiũ, & coniugiũ cõcurrere in vno homine post Euangeliũ potuerũt, & nũc possũt, vt est apud Oriẽtales. & n. 10. 12.*
9 *Monachus ex dispensatione Papæ potest desinere esse monachus, ita vt exuto monachatu possit contrahere matrimonium.*
9 *Papa secundũ omnes ex causa dispensare potest cũ presbytero, vt vxorem ducat, & etiã cum Episcopo, & Archiepiscopo. n. 18.*
10 *Continentia ordinis sacri non est de essentia, nec tam ei annexa, vt separari nequeat.*
11 *Dispensauit sæpius Ecclesia, vt liceret subdiaconib⁹, diaconibus, ac etiã monacho, qui simul erat & archipresbyter, vxorẽ duceret.*
12 *Papa ex plenitudine potestatis dispensare potest ex causa cum presbytero, vt matrimonio contracto, ac etiam sacerdotio, diuersis tamen temporibus, vtatur.*
16 *Calice, & alio vase consecrato in necessitate ad bibendum vti possumus.*
16 *Sacram rem assumere, vt medium necessarium ad componendam confirmandamque pacem vel fidem alicuius magni populi, non est eam assumere in profanos vsus, sed sanctos.*
17 *Papa dispensare potest, vt sacerdos, & monachus citra irregularitatem prælientur, & causas criminales exerceant.*
19 *Ordinibus sacris consecrati omnes, siue sint subdiaconi, siue quiuis alij Superiores, eadem lege ad continentiam obligantur, eademque specie peccati peccant omnes, nec ordinum diuersitas addit qualitatem necessario confitendam: licet qui in superiori sunt ordine, grauius peccent.*
20 *Continentia perpetua bono etsi nihil videatur melius, tamen meliora reperiuntur, maximè si bonum publicum concernant. & num. 21. 22.*
20 *Bona certa sunt incertis meliora, sed hoc, si cætera sint paria. & num. 22.*
21 *Voluntaria Deo inuoluntarijs gratiora, cùm cætera sunt paria. & num. 22.*
21 *Dispensandi iusta causa adest, cũ votum maius bonũ impedit.*
22 *Obedientia voluntas propria, victimis aliena caro macta tur.*

CONSILIVM XXXVIII.

QVÆRITVR primo, an Papa iusta de causa possit dispensare, vt presbyter ritè ordinatus ducat vxorẽ.

Secundo, an etiam possit facere, vt id liceat Episcopo, vel Archiepiscopo.

Tertio, an in casu occurrenti sit iusta causa id faciendi.

1 AD PRIMAM RESPONDEO, partem eius negatiuam tenere Iodocum Clicthoueum [b] & Ioannem Maiorem [c] & Michaelem à Medina. [d] Pro quibus facit primo opinio, quæ adscribitur S. Thomę [e] nempe, quòd nulla ex causa potest Papa dispensare, vt monachus contrahat matrimonium, per cap. *cum ad monasterium*. [f]

Secundò, quòd status coniugalis videtur repugnare statui sacerdotij, & sacri ordinis, vt significat Innocentius III. [g] dum consultus de quibusdam clericis coniugatis volentibus beneficia ecclesiastica retinere, sic ait: *In horum conuersatione cithara cum psalterio male concordat. Cùm ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori, & ideo minus quæ Dei sunt*

a De uoto. 6.
b De continentia sacerdotis cap. 33.
c In 4. sent. dist. 28. qu. 1. art. 6. & seq.
d Lib. 5. cap. 8. de sacror. hominũ contin.
e In 2.2. qu. 88. art. 11. & in 3. de sacram.
f In 2. decretal. de clericis coniug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a L. Vbi regula. C. de reg. iur. lib. 6. de appell.
b Leuit. cap. 19. & 20.
c Ca. proposuisti. 82. dist.

d Vbi supra.
e Ca. quidam. de consec. dist. 2.
f Ca. diuersis.
g C. de assess.
h Capit. ante triennium. 31. dist.

i Capit. sunt quidam. 25. qu. 1.
k Cap. ecclesiasticarum. 11. dist.
l Ioan. vlt.

m Cap. ante triennii. cum multis seqq. 31. dist.

n Capi. quod semel. cū suis concord. de reg. iur. lib. 6.
o Ca. comperimus. 24. q. 3.
p Ca. cuncta per mundum. 9. q. 3. ca. proposuit. de consec. præben.

q Et Luc. ca. 2. & d. ca. proposuit. ex ca. licet Heli. de simon.

r 7. q. 1.

s Gene. 25. & 1. dist.
t In 3. lib. sententiarum. dist. 37.

valeat cogitare, cùm quasi diuisus in duo plenam sui non habeat potestatem, vt ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur. At Papa non potest efficere, vt repugnantia & contraria simul se compatiantur. [a]

2 Tertiò, quòd ministerium sacrorū ordinum summam requirit munditiam, iuxta illud, [b] *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* per quod Innocentius rescribendo sancto Exuperio ait, [c] *Seruientes sacro obligationibus puros, & ab omni labe purgatos sibi vindicare diuina ministeria, neque eos ad sacra officia facile admitti, qui exercent etiam cum vxore carnale consortium; quia scriptum est, Sancti estote, &c.*

Quarto, quod sacrum mysterium non solum munditiam summam, sed etiam summam in ministrando animi attentionem requirit, vt prædictus Innocentius [d] & Cyprianus, [e] significant. At scitum est illud (quod non latuit glossam prædictam. [f]) *Floribus intentus minor est ad singula sensus.* & illud, *Qui binos lepores vna sectabitur hora, Vno quandoque, quandoque carebit vtroque.* iuxta l. *nemo.* [g]

3 Quinto vrget argumentum prædicti Innocentij tactum in d. cap. *proposuisti.* & dilatatum per Gregorium [h] quòd sacerdotium noui testamenti mundius, reuerentius, & attentius debet administrari, quàm ministerium veteris testamenti: & quod etiam in veteri testamento sacerdotes, quo tempore ministrabant, à coniugibus abstinebant. Cum ergo sacerdotium noui testamenti sit iugiter administrandum, sacerdos eius iugiter debet à coniugio abstinere.

4 Sexto, quod Papa non potest dispensare in lege diuina, [i] at lex ne sacerdos contrahat matrimonium, videtur esse diuina D.N. Iesu Christi, licet non sit scripta in Euangelijs, sed tradita ab Apostolis, qualis traditio pro lege habetur diuina, vt videtur asserere Augustinus [k] & probatur, quia multa fecit Iesus, quæ non sunt scripta, [l] quæ Apostoli promulgarunt verbo, & facto, non vt legislatores, sed vt legis à Christo latæ promulgatores, vt omnes fatentur: & consuetudo ac traditio Ecclesiastica videtur habere, quòd numquam licuit cuiquam sacerdoti coniugium contrahere, & eo, ac sacerdotio simul vti. Igitur non poterit circa eam dispensare Papa.

5 Septimò, quòd omnis ordine sacro initiatus est inhabilis ad contrahendum matrimonium: adeo quod ob tale contractum deponi potest. [m]

Octauo, quod tenere contrariam partem videtur esse in fauorem hæreticorum execrantium legem inhibentem matrimonium sacris initiatis, & Catholicorum malè & importunè petentium, vt præfata lex abrogetur: cùm qua ratione dici potest posse Papā dispensare circa eā, eadem concludi possit posse illū eam abrogare, & per abrogationē eius innumeris fornicationibus & adulterijs obuiare.

6 Nono, quòd id quod semel dicatum Deo est, non potest in vsus humanos transferri. [n] neque consecratum potest, dum durat, desinere esse consecratum. [o]

His tamen non obstantibus, quæ vetè non obstant, contrarium est tenendum. Primò quidem, quòd Papa potest dispensare circa omnem legem humanitus in scriptis, vel sine illis latam, aut inductam. [p] At omnis lex, quæ prohibet, ne sacerdos contrahat matrimonium, est humanitus in scriptis data, vel consuetudine Ecclesiastica inducta: ergo circa eam potest Papa dispensare eximendo illum, aut illum ab eius obligatione iusta de causa.

7 Secundò, quòd in veteri testamento licebat sacerdotibus ducere vxores, vt palam est ex mille locis testamenti veteris, [q] & Christus non inuenitur statuisse contrarium, immo ipsemet elegit in Apostolos aliquos viros coniugatos, secundum omnes.

Tertiò, quòd nec vlla lege naturali est id prohibitum. Tum quòd ante omnem legem diuinam supernaturaliter in veteri testamento datam coniugati erant sacerdotes, vt probatur cap. *quam periculosum.* [r] adiuncta glossa, quæ habet, quòd primogeniti (non distinguendo inter non coniugatos, siue coniugatos, qualis erat Esau, cum vendidit primogenita sua Iacob, [s]) offerebant sacrificia: & successiuè probat quòd sacerdotes erant coniugati. Tum quia ius naturale definitur esse, quod est per se notum, aut ex eo in bonam consequentiam infertur, iuxta *ius naturale.* [t] & traditur communiter à Doctoribus [v] & à S. Thoma. [a] At nō est per se notū, neq; deducitur ex per se notis in bonā consequentiā, quòd sacerdos nō possit esse coniugatus: ergo nō est dicendū id iure naturæ esse prohibitū.

8 Quartò, quòd ex sacra Euangelij historia habetur, posse coniugium, & sacerdotium in eodem homine concurrere, vt concurrit in B. Petro omnium Apostolorum Principe, de cuius socru fit mentio in Euangelio [b] & in Ecclesia Orientali etiam hodie concurrunt, & quidem iustè secundum omnes in eis, qui primò contraxerunt matrimonium, & postea efficiuntur sacerdotes: quod colligitur ex epistola Pauli, [c] & tradunt communiter omnes [d] & probant multa capp. quæ adducit Gratianus. [e]

9 Quintò, quòd communis opinio, in qua sunt Ricardus Palud. Ioannes Maior in lib. 4. sent. dist. 38. & glossa Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Panormitanus, & communiter omnes [f] immo & Caietanus alioquin defensor acerrimus S. Thomæ [g] tenet, Papam posse dispensare cum monacho iusta de causa, vt contrahat matrimoniū. Quin & Sotus [h] etiam si defendat S. Thomam qui videtur dicere contrarium, tenet tamen communem ad hunc sensum, quòd potest facere Papa vt monachus desinat esse monachus, & exuto monachatu contrahat matrimonium. At omnes reputant difficilius defendere, quòd Papa possit dispensare cum monacho, quàm cum ordine sacro insignito: ergo à fortiori poterit dispensare cum eo.

Sextò, quòd etiam S. Thomas qui communiter dicitur tenere [i] quòd non potest Papa dispensare in voto solemni castitatis, expressè affirmat ibidem Papam posse dispensare cum presbytero iusta de causa, vt contrahat matrimonium: quod ipsum affirmat Caietanus & Sotus [k] addentes, quòd dispensatio suæ Sanctitatis valeret, etiam si absque iusta causa id faceret, nisi esset iniusta.

10 Septimò, quòd continentia non est de substantia & essentia sacri ordinis, nec suapte natura illi adeo annexa est, quòd separari nequeat. Tum quòd nullo iure id cauetur. Tum quod per sacras literas constet esse inuenta, & adhuc inueniri separata aliquando iustè, aliquando iniustè. Iuste quidem in Petro, & alijs, qui simul fuerūt sacrati, & coniugati, & in Oriētali Ecclesia omnes, qui post coniugium contractum ordine sacro initiantur, vt prædictum est. Iniustè verò omnes coniugati, qui in Ecclesia Latina, post coniugium legitimè contractum, sine vlla dispensatione, & sine legitimo vxorum consensu sacris initiantur, hi enim verum ordinem, & eius characterem indelebilem suscipiunt, & fiunt sacrati, [l] & nihilominus sunt veri mariti suarum vxorum: ergo non sunt inseparabiliter coniuncta, & consequenter legitima potestate possunt separari. Per quam rationem S. Thomas posuit inter monachatum & presbyteriū prætatā differentiā, nēpe quòd possit dispensare cū presbytero, non autē cum monacho.

11 Octauo, quod Sacrosancta Sedes Apostolica frequenter dispensauit cum subdiaconibus, & aliquando cum diaconibus, vt contraherent matrimonium, vt multi testantur, præsertim præfatus à Medina, qui [m] ait, se vidisse multas subdiaconorum dispensationes, & non paucas diaconorum. Ramirus delato sibi regno Aragoniæ, item Ramianus, qui monachus & archipresbyter erat, matrimonium ex dispensatione S. Sedis Apostolicæ contraxit, vt testantur Paludanus, Caietanus & alij graues historici, quos nouè citauit prædictus à Medina [n] & latè confutat id negantes, [o] & videtur quod Papa id fecit tamquam Vicarius Christi, assistente sibi diuina prouidentia, & habito grauissimorum virorum consilio, quod grauissima res exigebat, & ita piè credi potest non potuisse errare, iuxta doctrinam S. Thomæ [p] communiter receptam. Cùm ergo nullo iure diuino naturaliter indito, neque supernaturaliter tradito vetentur sacerdotibus matrimonia: cumque cōtinentia, & sacerdotium nō sint inseparabiliter annexa, immo ipsiusmet D.N. Iesu Christi electione sacerdotia & coniugia in eisdem hominibus simul cōcurrant: cúmque Sacrosancta Sedes Apostolica nō solùm cum sacris ordinibus initiatis, sed etiam cum monachis dispensauerit frequenter: cum denique S. Thomas & alij, qui mordicus tenent non posse Papam dispensare cum monacho, vt matrimonium contrahat, ingenuè & expressè affirment posse dispensare cum pres-

a 1. 2. qu. 94. art. 1.
b Mar. 1. & Luce 4.
c 2. ad Timo. 3. & ad Titum 1.
d In 4. sent. dist. 36.
e In dist. 27. 28. & 31. & 32.
f Ca. cum ad monasterium. 3. fin. de stat. mona.
g In opusc. suis tomo 1. tract. 27.
h In lib. 7. de iust. & iur. art. 2.
i In 2. 2. qua. 83. art. 11.
k Vbi supra.
l Capit. quod quidam. 1. q. 1.
m In dist. lib. 5. c. 100.
n Dist. lib. 5. ca. 28.
o In dist. lib. ca. 32.
p In quolibet. 9. art. 16.

bytero

Universidad de Deusto
Biblioteca

bytero iusta de causa, vt id ei liceat: intrepidà tenendum est posse Papam de plenitudine suæ potestatis dispensare cum quolibet sacro ordine initiato, tam presbytero, quàm subdiacono, & diacono, iusta de causa, vt id ei liceat.

12 Ad ea, quæ in oppositum adducta sunt, respondetur, concedendo præfatos Ioãnem Clicthoueũ, & Ioannẽ Maiorẽ, & aliquos alios id tenuisse, quos Michael à Medina videtur sequutus [a] sed hunc [b] declarasse suam sententiam intelligendam esse in hoc sensu, quòd nõ potest Papa dispensare cum presbytero, vt ita contrahat matrimonium, quòd simul vtatur eius, & sacrorum ordinũ exercitio, nõ autẽ quòd nõ possit dispensare, vt relicto sacrorũ ordinũ exercitio possit vti coniugio, & actibus cõiugalibus. Quæ declaratio honestissima quidem restrictio est, & digna, quæ in casu præsenti suscipiatur, & seruetur. Quamquam profecto rationes pro nostra parte adductę probant, quòd stricto iure Papa de plenitudine potestatis, si iusta causa occurreret, posset dispensare, vt etiam aliqua temporis parte vteretur exercitio sacerdotis, non vtendo eodem tempore exercitio coniugij more antiquo sacerdotum veteris Testamenti, & nouo sacerdotum Orientalis Ecclesiæ. Quamuis arbitrer vix posse occurrere vllam iustam causam, quæ ad tam amplam relaxationem faciendam sufficeret: vix enim potest occurrere casus, in quo non sufficiat dispensatio ad contrahendum coniugium, & vtendum eo, abstinendo à sacrorum ordinum, exercitio.

Ad primum ergo argumentum oppositorum respondetur, negando assumptum in eo nempe quòd Papa non possit dispensare cum monacho iusta de causa, vt matrimonium contrahat, per adducta in argumento quinto pro nostra parte formato.

13 Ad secundum autem respondetur, concedendo quidem honestum & decorum esse, vt ministri sacrorum à coniugiis abstineant: & ideo latam esse legem, qua sacris initiati fiunt inhabiles ad coniugia. [c] Negando tamen, quod suapte natura ita sibi repugnent sacerdotium, & coniugium, vt nulla potentia in eodem concurrere possint, per adducta in primis quatuor argumentis, [d] pro nostra parte formatis.

Ad tertium, quartum, & quintum, respondetur primò, concedendo quidem ministerium sacrorum magnã munditiam & attentionem requirere, negando tamen, quod sufficientem non possint habere, separando se ad tempus ab exercitio coniugali, vt est credendum habuisse se Aaronem, Samuelem, Zachariam, & alios similes. Secundò respondeo, quòd in proposito casu non quærimus dispensationem, qua liceat viro sacro contrahere matrimonium, ita quod possit vti eo simul & ordinum exercitio, sed vt relicto aliis sacerdotibus sacerdotali ministerio ipse ob magnam necessitatem occurrentem coniugio contrahendo vtatur. cui rei nihil obstãt illa duo argumenta.

14 Ad sextum respondeo, quòd duplicis generis sunt traditiones Apostol. vt colligitur ex S. Thoma recepto [e] præsertim in responsione ad primum. Aliæ quidem, quas ipsemet Christus tradidit, quales sunt traditiones sacramentorum, & fidei Catholicæ, quarum non fuerunt latores, sed promulgatores Apostoli. Aliæ verò, quas ipsi sua potestate tanquam Prælati Ecclesiæ tradiderunt, qualis est de non comedendo suffocatum lata in suo Concilio omnium primo, [f] qualis item est de non ordinando bigamo, [g] & priores quidem esse diuinas leges, & indispensabiles, posteriores autem humanas, & dispensabiles, vt ibidem ait S. Thomas receptus & quòd lex ne viri sacrati ducant vxores non est traditio prioris ordinis, seu speciei, sed posterioris: & ita potest circa eam dispensare Papa, qui eamdem potestatem habet, quàm ipsi Apostoli à Christo susceperunt. [h]

15 Ad septimum concedimus omnem virum ordine sacro insignium esse inhabilem ad matrimonium contrahendum iure humano Apostolico: negamus tamen esse inhabilem iure naturali, vel diuino supernaturaliter dato, vt supra probatum est: & consequenter potest Papa circa illud dispensare, cum sit supra omne ius humanum. [i]

Ad octauum negamus vllum ex hoc fauorem præstari hæreticis, neque Catholicis improbè petentibus relaxationem legis de continentia viris sacris impositæ: non enim ex eo, quòd Princeps possit abrogare aliquam legẽ, & illum aut illum eximere ab ea, consequitur conuenire reipubl. vt eam abroget: & ita licet ex nostra conclusione inferatur, posse Papam de plenitudine potestatis præfatam legem abrogare, vti humanitus latam, non tamen ex eo infertur conuenire reipub. vt ea tollatur, cùm plurimis rationibus conuincatur illam legem esse conuenientem, decoram, & valde vtilem reipub. Christianæ, & statui clericali, & Deo deuoto quarum multas colligunt præfatus Sotus & Medina vbi supra.

16 Ad nonum respondet Caietanus [a] & præfatus à Medina [b] ex quorum & aliorum mente, præsertim Ioannes Andreas [c] respondetur primò, quod illa regula, *semel*, procedit in translatione rei Deo dicatæ, ad humanos vsus, facta sine causa, & per non habentem ad id potestatem: non autem de translatione facta iusta de causa per habentem potestatem, qualis est Papa, qui licet mea sententia non possit de plenitudine suæ potestatis passim & quomodolibet transferre ad humanos vsus, neque per quamcumque auctoritatem, & propter quamlibet causam, negandum tamen quod non possit aliquo casu transferre per auctoritatem Vicarij summi administratoris omnium Dei aliquid Deo dicatorum, occurrente grandi necessitate illius casus: vt sacerdos Achimelech panes propositionis Deo sanctificatos tradidit Dauid, & pueris eius laicis ob necessitatem famis, qua premebãtur [d] per quod & illud. [e] *Misericordiam volo, non sacrificium*, probant Dominus [f] licere sabbato discipulis suis esurientibus vellere spicas, &c. & consequenter tempus sabbatorum Deo dicatorum & sanctificatorum posse propter necessitatem & caritatem in vsus hominum impendi: vnde D. Ambrosius [g] definit, vasa aurea & argentea Deo sacrata posse in redemptionem captiuorum, & in sustentationem pauperum impendi, non solum fracta, vel alio modo profanata, sed etiam durante sanctificatione, per illa verba. *Quod si desunt noua, & quæ nequaquã initiata ideſt sacrata videantur, & in huiusmodi, quos supra diximus, vsus omnia arbitror piè posse cõuerti.* Vnde necessitate, instante vt recte Caieta ait, liceret in calice, vel alio sacrato vase bibere. Secundo responderi potest, quòd assumere rem sacratam in vsum & medium necessarium ad componendam vel conseruandam alicuius magni populi Christiani pacem, vel fidem Catholicam, & caritatem, & gratiam Dei, qua in æternam gloriam perueniatur, non est rem sacratam assumere in vsus profanos, sed pios, & sanctos: pro valde enim sacra & pia re commendauit D.N. suis Discipulis pacem & caritatem, per illud, *Pacem meam do vobis pacem meam relinquo vobis.* & illud, *Hoc est præceptum meum vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* & alia plurima, quibus apte respondet illud Concilij Viennensis. [h] *Nisi tempore pacis non colitur pacis auctor.*

17 Tertiò, quòd licet Deo dicata non possent transferri ad vsus humanos, qui suapte natura, & iure naturæ essent contrarij vsui diuino, ad quem sunt dicata, possent tamen transferri ad vsus humanos, qui solùm iure humano sunt illis cõtrarij. Potest enim Papa facere facultatẽ, vt presbyteri & monachi arma capiant in infideles, & alios iniustè bellantes, ob magnam necessitatem, licet iure humano sint eis vetita, iuxta cap. *clerici.* cum ei concordantibus [i] & quòd iudicarent in causis criminalibus sine vllo metu irregularitatis, licet iure humano id eis veretur, [k] & ita licet iure humano sit vetitum coniugium ordine sacro insigniro, quia tamen non est suapte natura & iure naturali ei contrarium, potest per auctorem eiusdem iuris humani ob iustã causam ad id habilis fieri.

18 AD SECVNDAM QVÆSTIONEM respondeo breuiter, quòd sicut Papa iusta de causa potest facere facultatem ducendi vxorem presbytero, ita potest facere etiam Episcopo, Archiepiscopo, & cuilibet superiori. Tum quia eadem lege continentię obligantur presbyter, diaconus, & subdiaconus, qua Episcopus, & Archiepiscopus, & alij superiores, iuxta ca. *lex.* [l] cuius verba sunt hæc, *Lex continentiæ eadem est altaris ministris, quæ Episcopis, aut presbyteris.* Ad idem facit cap. *Episcopus.* [m] & ita vna & eadem lege, siue vno & eodẽ voto solemni tenetur quis, &

eadem

a *In prædict. lib. 5. cap. 7.*
b *Eod. li. cap. 100.*
c *Capit. ante triennium. 31. dist. & clem. 1. de consang. & affin.*
d *Et in 7.*
e *Quolib. 4. art. 13.*
f *Actuum c. 15.*
g *1. ad Time. 3. ad Tit. 1. & 26. distin. per totam.*
g *Cap. in nouo. 27. dist. c. 1. de homic. li. 6.*
i *Le principes. de legib. cap. cùm a per mũdum. 9. qu. 3.*
a *In d. tract. 27. tomo.*
b *Prælatus. 1. cit. 49.*
c *In Mercuriales præfat. 27. dist. semel Deo. & in d. cap. ad mo. nasterium de fid. instrum.*
d *1. Reg. c. 21.*
e *Osee 6.*
f *Matt. 12. & Luc. 6.*
g *Cap. auri. 12. q. 2.*
h *In primã clementi. de sepult.*
i *De vita & honest. cleric.*
k *Ca. sententiam sanctum. 50. dist. vel minorit.*
l *31. dist. in Ecclesiastic. vsque ad fi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eadem obligatione ad continentiam, susceptio solo subdiaconatu, quod tenetur postea suscepto diaconatu, presbyteratu, & episcopatu, & adeo quidem, quòd licet magis peccet fornicando, qui est omnibus sacris ordinibus insignitus, quàm qui solùm subdiaconatu, eadem tamen specie peccati peccat, & non interuenit circumstantia, quæ mutat speciem peccati, necessariò confitenda: sicut nec religiosus, qui est prælatus alicuius ordinis, fornicando peccat alia specie peccati, quã si esset religiosus simplex professus, cum vno & eodem voto solemni castitatis omnes obligentur, per ea quæ post alios dicimus in Manual. confess. [a]

a Cap. 7.

19 Tum quia in assumptione subdiaconatus omnes incipiunt obligari ad continentiam, & fiori inhabiles ad cõiugium siue voto expresso, siue tacito, siue inuiolabili statuto Ecclesiæ. [b] Tum quia episcopatus non est ordo, secũdum communem Theologorum sententiam, [c] esto quòd opinio Canonistarum contraria magis consona videtur iuri communi, & Concilio Tridentino per ea quæ diximus in Man. confessariorum, [d] & ita certius est Episcopũ obligari ad continẽtiam ratione ordinum subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, qui secundum omnes & ipsã fidem Catholicam sunt veri ordines, quàm ratione Episcopatus, qui non est verus ordo secundum communem Theologorum.

b Cã. multa de etat. & qualit. & 1. ante trie. dum, & alij scribunt 31. dist.
c In 4. distin. 24.
d Ca. 21. num. 18.

20 AD TERTIAM QVAESTIONEM respondetur, quòd pro parte negante, nempe, quod non occurrat iusta causa dispẽsandi in casu præsẽti, facit primo illud. [e] *Non est æqua ponderatio cõtinentiæ animi*, quod secundum aliquos sonat nullum esse bonum melius continentia perpetua.

e Ecclesiastici 30.

Secũdo, quod bona certa meliora sunt incertis, [f] & præsentia futuris, iuxta illud Claudiani citatum à glossa. [g] *Omne futurum Despicitur. suadentq; viris præsentia fructũ.* At in proposito casu bona, ob quæ petitur hæc dispensatio, sunt, quod nisi certus successor præsentis Regis declararetur, multis rationibus timetur maximus tumultus vnius magni Regni, magnæq; seditiones inter magnates eiusdem Regni prætendentes illud sibi competere, maxima item bella inter ipsum Regnum, & eius regnicolas ab vna parte, & quosdam alios Reges, & principes exteros, qui iure cognationis, vel alio illud sibi obuenire videntur putaturi, & quies futura & prouentura ex matrimonio per dispensationem contrahendo, at ea ob quæ Innocentius & omnes alij, [h] & Ioannes Andreas, [i] & D. Thomas, [k] & reliqui omnes tenent Papam posse dispensare cum presbytero, debẽt esse certa: hæc autem sunt incerta & futura, ergo non sunt æquè bona, ac bonum continentiæ præsens, & certũ, quod amittitur, & consequenter nec iusta causa dispensandi super illo.

f Cap. si quis autem. de pœn. dist. 2.
g L. cum ij ff. de transactio.

h In dicto c. cum ad monasterium.
i In præfatione Mercurial.
k 2. 2. qu. 88. art. 11.

21 Tertio facit, quod cum voluntaria gratiora sint Deo, quàm inuoluntaria, [l] & coniugium sit futurum inuoluntarium huic, pro quo petitur dispensatio, qui est persona præcellenti virtute continentiæ prædita, cuiq; illius, quàm in ætatem senectuti proximam inuiolabiliter obseruauit, violario sit futura molestissima, sequitur, vt futurum inuoluntarium matrimonium non sit adeo gratum Deo futurum, ac continentiæ præsentis obseruatio, & consequẽtet vt non sit locus dispensationi faciendæ.

l Ca. merito. 15. q. 1.

His tamen non obstantibus tenenda est pars affirmatiua. Primò quidem præsupposita illa vera sententia S. Tho. communiter recepti (quicquid Altisiodoten. & aliquot alij Theologi relati à Caietano & Medina tenuerint, cõtra quos est casus in cap. 1. [m] nempe quòd votum ex iusta causa relaxari potest, dicendum est autem iustam causam dispensandi adesse, cùm votum est maioris boni impedimentum, siue impeditiuum, vt docet S. Thom. communiter receptus. [n] At in casu proposito votum continentiæ est impedimentum maioris boni, nempe certi successoris in Regno. ergo, &c. Secundo, quia omne votum cõuerti põt in melius at bonum commune est melius & dignius bono priuato. [o] Ergo votũ continentiæ, quod cõtinet bonum priuatum, potest auctoritate legitima conuerti in sacramentum matrimonij, per quod certus Regni successor, & consequenter pax, & Christianissimus eius conseruetur. Multa prætetea Indiarum, & noui orbis Regna, quæ Christianissimum susceperunt, & conseruant auctoritate, prudentia, potentia, & virtute militari Regni, cuius successor certus quæritur, deficerent à fœdere Regni, immo & à fide Christi, quam susceperunt, & in dies suscipiunt, si orbata prædicti Regni pace impediretur opportunitas mittendi ad ea Proreges militib. & armis de more munitos. quin & merito timeri potest, quod exorto bello, & tumultu ob defectum certi successoris, aliis aliunde subsidia petentibus, aliquot hæreticorum cohortes in illud euocarentur, qui Christianissimum illius regni limpidissimũ cõmacularẽt in maximam Iesu Christi irreuerentiam, & sacrosanctę Sedis Apost. iacturã, cũ Regnũ illud cũ primis omniũ sit ei obedientissimum. Ergo non solùm iusta, sed etiam iustissima causa est in casu proposito dispẽsandi, immo & compellẽdi dispensatum ad matrimonium contrahendum, vt quidam Ramirus monachus & presbyter fuisse coactus refertur à Paludano & Caietano. [a]

m Et ca. non est de voto.
n In d. q. 88. art. 10. in corpore q.
o Ca. scripturæ. cũ ibi notatis, de voto.
o Ca. licet. de de regul.

a In d. tract. 27. in d. col. vltima.

22 Ad primum oppositum respondetur negando, quòd non occurrant multa bona maiora, quam cõtinentia: omnes enim virtutes Theologicæ, & actus earum, religio vitæ, & actus eiusdem, puta deuotio, sacrificium, & oratio, sunt potiora bona, quàm continentia, & actus eius, vt colligitur ex S. Thoma communiter recepto, [b] dum virginitati, & actibus eius, scilicet castitatis, præfert dictas virtutes, & actus earum.

b In 2. 2. qu. 152. art. 3.

Ad secundum, admittendo quod bona certa cæteris paribus sunt in certis meliora, dico quòd in hoc casu cætera non sunt paria: quia bonum conseruandi pacem & Christianissimum vnius Regni, & multorum pendentium ab eo, longè maius est, quàm bonum continentiæ priuatũ vt prædictum est: & præsentia licet cæteris paribus sint meliora futuris, non tamen cùm cætera non sunt paria: maius enim bonum est magni reditus alicuius fundi, oppidi, vel beneficij futuri anni sequentis, quàm decem futura præsentia. quod satis probat dicta l. *cum ij*, [c] ff. de transact. & nos resoluimus d. c. *si quis autem.*

c Vt ibi notatur.

Ad tertium concedimus etiam quòd cæteris paribus meliora sunt, quæ grata voluntate fiunt, iuxta illud Apostoli, *Hilarem datorem diligit Deus.* non autem eã cætera sunt imparia. Cùm enim iubemur accipere læta & grata, minuitur meritum accipiendo ea promptè & lætè, & ægrè, cùm ingrata & non placẽtia accipiuntur propter solã obedientiam, iuxta Gregorium in c. *sciendum*, [d] cuius finis sic habet, *Obedientia victimis iure præponitur: quia per victimam aliena caro per obedientiam verò propria voluntas mactatur.* Et ita in casu proposito quanto magis maiestas personæ, cui dispensatio quæritur, est suorum omnium æqualium præcellentissima, & virtute continentiæ resplendentissima, & ab actibus coniugalibus etiam sanctis abhorrentissima, ita nolens volendo coniugium ob amorem Dei, & caritatem suæ Reip. Christianæ, quæ est omnium proximorum maximè proxima, præcellentem sibi gratiam apud homines, & præcellentissimum meritum merebitur apud Deũ, qui Regiam eius maiestatem, quam diutissimè seruet, & eidem abituro in gloriam seraphicam prouideat filium successorem sui patris in regnando consimillimum. Quæ tumultuario quasi studio scripta cuiuscumque melius sentientis censuræ subiicimus.

d 2. 9. 1.

SVMMARIVM.

1 Subdiacono, qui publicè ordinem suscepit, vt ducat vxorem, non est concedendum ex ea solùm causa, quòd ordinem, cùm esset diuelo consanguineorum putans se pauperem, inductus susceperit.

CONSILIVM XXXIX.

ANadolescens circiter viginti annorum in Hispania natus, & Romam delatus, initiatus ordine subdiaconatus, illectus importunis precibus parentum, & aliorum cognatorum, & dolosis circumuentionibus eorumdem, & aliorum, occultatione dolo adhibita donationis, & institutionis vltimæ voluntatis, quibus reliquit ei longissime absenti auus eius prædiues magna bona temporalia, quę sufficiebant ei ad viuendum nobiliter Romæ in statu cõiugali, quod si nouisset, numquam fuisset ordine prædicto insignitus: quas preces, dolos, & fraudes parentes eius & cognati adhibuerunt, & adhiberi fecerunt, ne ipse ab eis

Universidad de Deusto
Biblioteca

vẽdicaret vel repeteret bona sibi donata.& relicta. Quæstio inquam resultans est, an præfato N. volenti ducere vxorem debeatur dispensatio de iustitia temperata gratia quadam,& æquitate.

1 Respondeo primò,præfatum Dominum consulentem non posse de pura iustitia retrocedere nec in foro conscientiæ, nec in foro exteriori. Secundo,adesse quidem etiam notabilem causam dispensandi, non tamen tantam, quanta meo iudicio requiritur, vt dispensatio sit omnino iusta, cùm ordinatio præfata sit manifesta, nisi aliquid aliud,quod iustitiam illius compleat,accedat.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum transeundi ad arctiorem obligat,& Prælatus illud irritare nequit.& 2.*
2 *Regularis subest Prælato quo ad contenta in regula,& opportuna ad eam seruandam.& nu.4.*
3 *Prælatus regularis dispensare & commutare valet votum transeundi ad arctiorem suo subdito.*
3 *Reseruatio commutationis & dispensationis votorum Papæ est lex exorbitans,& ita non extendenda.*

CONSILIVM XL.

QVæritur ex facto, primò an votum religiosi de ascendendo ad arctiorem religionem factum sine auctoritate Superioris obliget eum.

Secundò,an superior possit illud irritare.

Tertiò,an possit dispensare iuxta illud.

Quartò,an possit commutare illud.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur affirmatiuè, quod obligat votum: quia quo ad hoc non subiicitur religiosus Superiori,vt colligitur ex vtroq; Thoma,[a] & in specie determinant Caietanus,[b] & Sotus,[c] & quidem satis vtiliter,ac nouè,quoniam monachus nullã videtur habere propriam voluntatem,sed à voluntate Superioris pendet,iuxta c.*non dicatis*,[d] in cuius commentario latius diximus. [e]

2 Adeo quod subiiciatur Supetiori, & hoc quo ad omnia cõtenta in regula,& etiam quo ad non contenta,si quę tamen sunt, vel esse possunt opportuna regulæ seruandæ, exitus tamen & transitus ad aliam religionem non est de contentis in regula,nec de opportunis ad eam seruandam, immo potius de contrariis,iuxta cap.*licet*. & ei adnotata,[f] per quod limitatur illud Basilij relatum im cap.*monacho*.[g] *Monacho non licet vota vouere sine consensu Abbatis sui,& si vouerit,frangendum est*:ne procedat in his quæ ad exitum monasterij pertinent.

AD SECVNDAM quæstionem, quod eadem ratione, qua votum illud obligat sine Superioris consensu, colligitur quòd non potest illud irritare.Tum quòd quoad illud, non subiicitur ei, & potestas irritandi votũ nascitur ex subiectione,per prefatum cap.*monacho*.& latè adducta per vtrumque Thomam,[h] cõmuniter receptos.

3 AD TERTIAM respondetur affirmatiuè, scilicet posse prælatum,cui subiicitur præfatus religiosus, dispensare super præfato voto:quia non est votum religionis,sed de transitu ab vna ad aliam religionem:& longè aliud, & minus est,quàm votum de intranda noua religione,vt palam est,& ideo reseruatio, qua votum religionis reseruatur Papæ,quæ est exorbitans à communi regula iuris (quæ concedit Episcopis dispensationem, & commutationem votorum) non extendenda ad hoc,quod est minus, cum à separatis non fiat illatio, [i] nec iura exorbitantia sint extẽdenda ad alium casum, [k] quæ potuit esse radicalis ratio, cur Caietanus,[l] & Sotus etiam,[m] idem determinarent.

EX QVO infertur responsio affirmatiua ad quartam quæstionem,scilicet,quòd eadẽ ratione, immo & maiore, potest commutare,cùm longè magis sit dispensare, & cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. [n] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religionis voti commutatio Papæ quidem reseruata est:at vt loco vnius voti alteram etiam laxiorem ingrediatur,sicut & votum transeundi ad arctiorem,etiam inferior Papæ commutat & dispensat.*

2 *Religionis intrandæ votum,vt non intret,solus dispensat Papa:at vt alteram etiam laxiorem ingrediatur,vel ad strictiorem votũ non transeat vouens,inferior Papæ dispensat,seu commutat.*

CONSILIVM XLI.

AN cum vouente intrare certã religionem possit dispensare alius,quàm Papa, vt liceat ei intrare æqualẽ, vel laxiorem.

1 Ad quod respondeo, quæstionẽ videri nouam, sed resoluendam affirmatiuè.Tum quia aliud est dispensare, ne qui vouet religionem in genere,vel in specie,teneatur ad intrandam vnam,quod reseruatur Papæ; aliud, quòd vouens vnam religionem intret aliam,quod nullibi reseruatur Papæ: sicut aliud est dispensare super voto religionis, quod est reseruatum Papæ;aliud dispensare super voto de transeundo ad religionem strictiorem, quod non reseruatur illi,secundum Caietanum, [a] quem nos sequuti sumus in com.4.de reg. [b]

2 Tũ quia votũ de intranda certa religione videtur duo vota cõtinere, alterum de intranda religione,cuius dispẽsatio soli Papæ reseruatur, alterum de intranda hac religione, cuius dispensatio nullibi videtur Papæ reseruata, sicut professio certæ religionis videtur continere duo, alterum,quòd per eam fit religiosus, super quo solus Papa dispẽsat; alterum,quòd sit religiosus illius ordinis, super quo dispensant etiam alij Prælati,vt possit transire ad strictiorem,vel æqualem.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de non tangendo mulierem libidinosè non est castitatis, sicut nec votum non nubendi, nec sunt reseruata Papæ, sed Episcopus dispensat super illis.*

CONSILIVM XLII.

AN votum de non tangendo mulierem libidinosè sit votum castitatis?

1 Videtur quòd nõn. Tum quod votum de non nubendo,vel de non ducendo vxorem non est votum castitatis, vt dixi in Man.[c]

Tum quod votum castitatis longè plura includit,quàm hoc votum:cum includat omnia quæ sexto præcepto Decalogi prohibentur,quæ sunt longè plura, iuxta ea quæ in declaratione illius diximus in d.Man.[d] immo & matrimonium & copulam eius,[e] quibus est consequens,huius voti dispensationem non esse reseruatam:ideo licere eam Episcopo,per ea quæ diximus in d.Man.[f] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ordines sacros accipere licet sit ignarus, nec habeat titulũ,ad quod ordinetur, non tamen potest coniugium contrahere: nisi sit factus incapax doctrinæ, vel nisi postquam arbitrio boni viri iudicabitur ei impossibile esse,vt acquirat titulum.*

CONSILIVM XLIII.

BVrleus vouit suscipere ordines sacros,& nõ habet beneficium,neque patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, neque scientiam sufficientem. Quæritur an possit ducere vxorem,sicut qui vouit monachatum,& non inuenit recipientem.

1 Respondeo,credo quòd non,nisi iam sit factus doctrinæ ad id sufficientis incapax,aut prudentis arbitrio videatur impossibilis moraliter acquisitio beneficij, vel patrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficij postea factam,sicut nec matrimonium postea contractum.*

CONSILIVM XLIIII.

COllario beneficij facta ei,qui vouit religionis ingressum,an valeat,antequam eam profiteatur?

1 Respondeo quòd sic.Tum quia nullo iure cauetur cõtrarium.

Tum quia valet argumentum à matrimonio carnali ad

spiri

a In 2. 2. qu. 88.art.8.
b Ibidem col. vlt. in vers. ex quibus omnibus
c Li.7.de inst. & iure qu.3. art.1.col.2.
d 12. q.1.
c Et ea,quorũdã. & c.religiosus.de elect.li.6.
f De regula. g 20. q.4.
h Vbi supra.
i L.Papinianus ff.de minorib.
k Ca.ea quæ. & c. odia. de reg.iur.lib.6.
l Vbi supra.
m Vbi supra q.4.ar.3.col.4.
n Cap.cui licet. de regul. iur.lib.6.

a In 2. qu. 88.art.8. & hac sectione nu.13.31. & 34.
b Ca.non licet.
c Ca.nu 43.
d Cap.si. 2 nam.13.
e Ca.transeũtes.13.q.1.
f Sanc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spirituale regulariter,iuxta glossam memorabilẽ, [a] & matrimonium post votum religionis contractũ valet, [b] quod mihi est indubitatum. Salua,&c.

a *In cn. bona. 1. verbo meruerunt. de elect.*
b *Ca. nihil. 27. q. 2.*

DE STATV MONACH. ET CANONICORVM REGVLARIVM.

SVMMARIVM.

1 *Monachatus non est nec dignitas, nec officium honorificum: vnde nec infamia, nec irregularis, nec excommunicatus sunt illius incapaces.*

1 *Abbas monachorum Laicorum si non sit clericus, honore inferior est omni clerico etiam minorum ordinum.*

CONSILIVM I.

AN excommunicatus, infamis, irregularis, coniugatus, vel alij ad beneficia Ecclesiastica inhabiles, sint habiles ad monachatum?

1 Respondetur ꝙ sic: quia secundũ Federicum, [c] monachatus non est honor, non dignitas, nõ officiũ honorificũ: quò fit, ꝙ etiã Abbates monachorum, qui non sunt clerici, sed tantùm laici, vt olim esse solebant, & aliquot fuerũt in Lusitania in monte & deserto, quod Ossam appellant, est inferior honore quolibet clerico, etiam in minoribus constituto. [d]

c *In consi. 1. nu. 5.*
d *Ca. à subdiacono. 93. dist.*

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa nisi intra annum post confirmationem benedicatur, perdit abbatiam, & hoc quo ad illa monasteria, in quibus benedici solent, nu. 2. semel autem benedicta iterum non benedicitur. nu. 2. etiam si transferatur ad aliud monasterium, nu. 4. nisi probetur Curiam seruare contrarium. nu. 3. triennali autem non videtur benedicenda. nu. 2. & 3.*

5 *Corrupta virginum consecratione consecrari non potest: sed quo ad occultè tales, loco illius dictionis, Virginitatis, potest assumi dictio, Castitatis, vel & melius, ne delictum manifestetur, potest Episcopus vti verbo Virginitatis, accipiendo illam in mente sua pro verbo Castitatis. nu. 6. benedicetur q̃, hæc non vt mera virgo, sed quasi virgo. nu. 7. palam autem corruptæ si volent benedici, poterunt mutato nomine Virginitatis in Castitatis nomen: quod si recusent, cùm non sint adhuc professæ, poterunt de monasterio liberè dimitti. nu. 7.*

CONSILIVM II.

AN abbatissa triennalis possit, vel debeat benedici?

Secundo, an monialis, de qua iudicialiter constat esse corruptam, nec ipsa id negat, immo fatetur, possit cõsecrari?

1 Respondeo, quòd pro parte affirmante facit primò ca. *indemnitatibus*, [e] quatenus habet, Abbatissam electam & cõfirmatam perdere abbatiam, si intra annum non benedicatur, & Clem. *attendentes*, [f] quatenus idem statuit.

e *§. verum. de elect. li. 6.*
f *§. statuim⁹. de statu monach.*

Secundò quòd glossa & omnes fere Doctores quẽrunt, an benedictio Abbatissæ sit iterabilis: quę quæstio videtur supertlua esse, nisi Abbatissa posset iterato eligi, & non videtur posse iterato eligi, nisi esset temporalis.

2 Pro parte verò negante facit primò, quòd Abbatissa monasterij, in quo non est solita benedici Abbatissa, non est benedicenda, vt à contrario sensu probant prælegata, & adnot. per gloss. quam sequuntur ibi Cardin. Imol. & Bonif. & &, vt arbitror, in nullis monasteriis solitæ sunt benedici Abbatissæ triennales: quoniam à pauco tẽpore cœperunt Abbatissæ esse triennales: quãuis, vt ipse puto, melius fuisset seruare antiquum morem, secundum quem Abbatissæ erant perpetuæ, vt videor mihi satis probasse in commen. cap. *nullam*, [h] & ideo ex eo, quod Abbatissæ perpetuæ consueuissent benedici, non sequitur consueuisse benedici triennales.

g *In d. §. statuimus.*
h *18. q. 2.*

Secundo, quod benedictio Abbatissæ non est iterabilis, vt tenuit prædicta glo. communiter recep. [i] & si Abbatissa triennalis esset benedicenda, sequeretur, quòd cum sæpe posset vna eligi in Abbatissam, sæpe deberet rebenedici.

i *In d. §. statuimus.*

Tertiò sequeretur, quòd multæ moniales manerent simul in monasterio in Abbatissas pluries benedictæ, quod non videtur decere.

3 Per quæ vltima fundamenta videtur tenenda pars hæc posterior negans, nisi probaretur Curiam seruare contrarium, propter glossam prædicti §. *statuimus*, [a] quatenus innuit benedictionem Abbatissæ non esse iterandam, nisi Curia Romana seruaret contrarium: qua de re nil testatur ibi Bonifacius, licet fuerit Auditor Rotæ. & Stephanus, quem citant Card. & Imolensis ait audisse, quòd aliquando fuit iterata, & ita videtur sentire, quòd taro vel nũquã id fuit factũ, licet per potestatem Papæ possit illud induci.

a *In verbo benedictio.*

Non obstant pro parte affirmante adducta. Ad primum enim respondetur, quòd illa iura nõ probant omnem Abbatissam debere benedici, sed solùm illam, quæ solita est benedici: at nescimus Abbatissam triẽnalem, vel alias tẽporalem solere benedici, vt supra dictum est.

4 Ad secundum autem respondetur, negãdo, quod quęstio de benedictione Abbatissæ, an sit iterabilis, non possit vendicare sibi locum, nisi in Abbatissis temporariis: quia etiam potest in Abbatissis perpetuis, quando Abbatissa perpetua vnius monasterij eligitur in Abbatissam perpetuam alterius. Itaque videtur resoluendum Abbatissam temporariam non esse iure benedicendam, nisi Sacrosancta Sedes Apostolica aliud statuat expressè, vel seruet cõtrarium.

5 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd nulla corrupta, etiam occulta, vllatenus potest consecrari consecratione virginum, [b] etiam ad euitandum, secundum S. Thomam receptum. [c]

b *Capit. acutus. 20. dist. c. denotu. & c. iuuenculas. 20. q. 1.*
c *Et. 4. sentẽ. dist. 34. qu. 1. art. 3. & sentit in eod. lib. dist. 33. qu. 3. art. 1.*

Secundò, quòd vidua licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter & tacitè ipso facto castitatem, & velum professionis suscipere, & portare, [d] & benedici benedictione viduali, quod testatur Gulielmus, [e] dicens se vidisse in Vrbe Episcopum Ostiensem benedicere duas viduas inter alias virgines, quod difficile factu fuit, cum in plurimis locis fiat mentio virginum, & virginitatis in officio consecrationis virginum: nisi fortè addendo verbo *virgines* illa verba, *& viduas*, verbo *virginitatem*, illa verba, *& castitatem*, prout catus & numerus, in quibus fit mentio de virginibus, vel virginitate, requirunt.

d *Ca. vidua. de regul e Iuratio. dini. offi. li. 2. c. 2. nu. 49.*

6 Tertio, quòd monialis occultè corrupta potest simulatè consecrari consecratione virginum, mutatis verbis virginitatem sonantibus in verba castitatem significantia, ad euitandum scandalum & infamiam, secundum eumdem S. Thomam, [f] quod etsi videatur receptum ab omnibus, non tamen videtur tutum, nec vsitandum: quoniam id esset infamare consecrandam, vel benedicendam, cùm semper aliquot periti, præsertim ministri Episcopi, soleant interesse huiusmodi cõsecrationi, & audiẽtes loco nominis sonantis *virginem* vel *virginitatẽ*, poni nomẽ *castitatis*, intelligerent eam esse corruptam. Quare satius putarem, vt Episcopus pronunciaret verba ipsa consecrationis, quæ virginem & virginitatem sonant, accipiendo illa intra mentem pro verbis castitas, & castitatem significãtibus: per quod excusaretur mendacium simul, & scandalum, per ea quæ nos insimul post alios tradimus in Man. conf. 8 & in cap. *humanæ aures*. [g]

f *In d. art. 5.*
g *Ca. 25. nu. 42. & ca. 16. nu. 61.*

7 Quarto, quod monialis, de qua est quæstio, & quæ palam scitur esse corrupta, potest benedici benedictione, qua moniales viduæ benedici debent, de qua tamen non videtur haberi rubrica specialis in Põtificali: licet illa, qua benedicuntur virgines, adaptari posset, mutatis nominibus significantibus *virgines, & virginitatem*, in nomina significantia *viduitatem, & castitatem*, vt S. Tho. supra citatus significauit, [i] in consecratione virginis occultè corruptæ fieri posse. Quia per hoc respondeti potest ad argumentũ propositioni quæstionis insertum, videlicet quod non benediceretur vt vera virgo, neque, vt vera vidua, sed benediceretur, vt quasi vidua, sicut & virgo occultè corrupta benedicitur vt quasi virgo, & ita non est necessarium eiicere illam ad alia loca, modo Abbatissa & moniales velint eam retinere secum, & vt faciat professionem quasi vidua: si enim noluerit id pati, oporteret eã adire aliud monasterium conuertitarum, vel aliarum monialium, vbi beneuolas inueniret receptrices, vel rediret ad suos cognatos, aut nubere alicui: quoniam moniales primi monasterij, licet recepissent eam ad velum conuersionis, & probationis, non tamen tenentur, si nolint, admittere illam ad

i D. art. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Ca. ad apostolicam. de reg. ca. 1. eod. & ca. non solum eod. titu. lib. 6.

profeſsionem, neque ad velum conſecrationis: cum ſicut nouitia intra annum profeſsionis poteſt libere exire de monaſterio, ſi ei non placet, ita monaſterium poſsit, antequam profiteatur, eam eiicere.[a]

Quinto addo, quod benedictio veli monialium, quod etiam viduæ aptatur, ponitur in dicto Pontificali: & quod fortè benedictio, qua benedicitur electus laicus in monachum, conueniret tam viduæ, quam huic palam corruptæ, mutato verbo *monachus* in *monacha*, & verbũ *seruus* in verbum *ancilla*. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Confiteri iterum ſemel legitimè confeſſa peccata obligari nemo poteſt ſine eius conſenſu. nu. 3. & 59.
1 Reſtituere temporalia cum fama iactura nemo cogitur, ſi iactura ſit notabilis. nu. 6.
1 Excommunicatio ſine monitione ferri non debet niſi pro futuris culpis. nu. 9.
2 Statutum Carthuſianum de reuelando Superiori ſibi appropriata intra tempus præfixum, validum, & vtile. nu. 3.
4 Cõfeſſor erga confeſſum, propter peccata audita, aliter circa multa, quæ extra confeſſionem tractantur, ſe habere poteſt, & ob peccata ſibi confeſſa poteſt talem non eligere ad aliquod munus.
5 Religioſus damna, quæ ordini intulit, reſtituat parcius viuendo.
6 Carthuſiani debent ſuperflua communitati reſtituere.
7 Confeſsio ſacramentalis etiamſi fiat Prælato, notabilem famæ læſionem non inducit.
8 Detractio propriæ famæ vt plurimum venialis.
10 Furtum, & appropriatio parua etiam in Carthuſiano nõ eſt mortale. nu. 14.
11 Peccatum veniale placendo fit mortale, ſi adſit legis præcipientis contemptus. nu. 16.
11 Furans minimum animo domino notabiliter nocendi mortaliter peccat. nu. 17.
12 Mendacium non omne etiam formale eſt mortale, contra quoſdã. numero 17.
12 Proprietas, & voluntas appropriandi, monachis eſt peccatum, ſed non mortale, ſi ſit rei modica. nu. 17.
13 Statuto Carthuſiano proprietarius 12. denariorũ caret ſepultura.
13 Sepultura carent tantùm qui in mortali mortui eſſe noſcuntur, non veniali.
14 Paruitas rei, ſubreptio, & iudicij defectus paſſim excuſãt à mortali, etiamſi ſit tranſgreſſio voti rei modicæ facti. nu. 17.
15 Peccata omnia eſſe mortalia dicere, hæreticum.
18 Proprietatis peccatum mortale eadem quantitas in religioſo, quæ in laico, furtum mortale facit.
18 Furtum mortale non videtur, quod non excedit vnum regale. n. 19.
19 Proprietas vltra tres ſolidos ſtatuto Carthuſiano excõmunicatur.
20 Capitulum Carthuſianum generale, & Priores excommunicare poſſunt.
21 Priores Carthuſiani non excommunicant, ſed denunciant proprietarios excommunicatos.
21 Suſpenſionem non incurrit verbo denuncians aliquem excommunicatũ, quã incurrit ſic exõmunicando: ſunt enim diuerſa. & n. 65.
22 Statutum Carthuſianum omnes ſubditos proprietarios excommunicans comprehendit etiam plenè donatos, qui ſubditi ſunt, licet votum paupertatis non emittant. nu. 23.
22 Donati plene ſunt ſubditi ordini.
23 Diſpoſitio aliqua ex parte odioſa, ob rationis identitatem extenditur ad latam ſignificationem, ſaltem cum talis coniici, poteſt intentio ſtatuentis.
24 Pluribus vicibus minuta, quæ ſimul iuncta facerent notabilem quantitatem, ſubtrahens numquam peccat mortaliter, dummodo numquam habuerit voluntatem capiendi notabilem quãtitatẽ & licet Sotus teneat hunc mortaliter peccare vltima vice, per quam deuenitur ad notabilem ſummam, nu. 25. hæcque ſit communis, nu. 27. & 45. attamen in foro conſcientiæ poteſt teneri illã procedere, quando committendo vltima furta recordatur præteritorum, aliàs non peccaret, nec conſequenter teneretur reſtituere, cùm minus peccet, qui non reſtituit, quàm qui furatur. num. 24. & 27.
28 Euentus, cuius nullus ſperatur fructus, fruſtra expectatur.
28 Impotens ad reſtituendum, ſed non ad reuelandum, licet excuſetur à reſtitutione, non tamen excuſatur à debita & præcepta reuelatione. nu. 29.
29 Denunciandus non eſt correctus ad futurum lapſum cauendum, niſi ad id quis ſpeciali iure teneatur.

30 Reſtituens ante tempus ad reſtituẽdum præfixum pœnam euadit, & obligationem manifeſtandi.
31 Priuatio præſupponit habitum.
32 Donare quæ quis iuſtè poteſt, poteſt & ſimiliter donanti conſentire. & 64.
32 Reſtitutio, & debiti remiſsio exæquantur.
32 Carthuſiani à reuelandis appropriatis non excuſantur ob remiſsionem factam à Prælatis.
33 Prior impenſa à monachis ratificare nequit, niſi ſint impenſa in vtilitatem monaſterij, vel pios vſus, iuſtamve remunerationem.
33 Prior remittens generaliter appropriata malè facit, operatur autem eius remiſsio facta ante incurſam excommunicationem, vt qui in licitos vſus expenderunt, non teneantur reſtituere, & ſucceſsiuè nec manifeſtare, aliis autem non prodeſt.
34 Abſoluendi facultas priuilegio perpetuo dignitati competens eſt delegabilis, ſicut & competens virtute alterius ordinariæ poteſtatis.
35 Carthuſianus proprietarius per Cruciatam abſolutus à peccato, remanet tamẽ obligatus reuelare prælato hanc ipſius appropriationem.
36 Excommunicatus, niſi prauia ſatisfactione per Cruciatam abſolui nequit.
36 Acta à delegato, poſtpoſita forma ſibi præſcripta, ſunt nulla.
37 Abſolutio à Papa delegata cum clauſula, Secundum iuris formam, ea non ſeruata, valet: quia tantum importat monitionem, & non formam, niſi aliter conſtet de mente Papæ.
37 Priuilegium principis citra tertij præiudicium interpretandum.
38 Iudici quo ad pœnam nondum impoſitam non eſt ſatisfaciendũ.
39 Abſolutus ante ſatisfactionem ad effectum quærendi Iobeleum, ſtatim in vtroque foro reincidit ſecundum clauſulam in Iobeleo Greg. XIII. inſertam.
40 Regularis furans, vt quærat monaſterio, peccat ſemel, ſibi autem appropriando, bis, vel ſemel cum circumſtantia confitenda.
41 Excommunicationes pro re leui ab homine ferendas, non à iure latas vetat Concilium.
42 Abbas vel Prior in odioſis appellatione monachi non venit regulariter, præſertim vbi eſt probabile diſponentem de ipſis non ſenſiſſe.
42 Excommunicatio Papalis, eum qui eam denunciat, æquè ac alios comprehendit, ſi ſit in eadem culpa.
43 Regularis literas dans, vel accipiens proprietarius dici tunc debet, quando litera ipſa data recepta reputari ſolent vt bonum aliquod pecuniarium, ſecus ſi reputentur res nihili. & nume. 44. & ſeq.
46 Regulari non licet reliquata diſtribuere in pios vſus, niſi cum certa portio pro victu & veſtitu aſsignatur, quia tunc in dubio videtur ita data, vt reliquata poſsit in pios vſus diſtribuere, & 48. niſi aliunde conſtet de contraria Superioris intentione: quia tunc non poterit diſtribuere. nu. 47. 48.
48 Licentia dandi ſuperflua pauperibus regulari, virtutis magis, quàm vitij occaſio eſt.
49 Legatum monacho, donec prælati eo ad ſuos vſus vti ei permiſerint, valet: an autem expediat ordini illud repudiare, vel non, ex diuerſitate circumſtantiarum per prudentia regulas diſſmiendũ. num. 52.
49 Proprietarius eſt, qui occultè vel contra voluntatem prælati aliquid tenet.
50 Regulari bona temporalia vt ita aſsignẽtur, vt ſine Superioris ſui regularis vel Papæ licentia de illis in ſuos, vel alienos etiam pios vſus, modò nõ agatur de extrema neceſsitate, diſponere licitè poſsit, nulla cautela, vel via fieri poteſt. & 51.
51 Papa omnium monachorum ſuperior, immo & omnium Chriſtianorum, concurritq; cum omni Prælato in iuriſdictione.
53 Intellectus ſtatuti Carthuſiani de nouitiorum donationibus.
54 Regularis de licentia Prælati pro Miſsis dicendis quid capere poteſt ad vſus licitos præſertim certos impendendum.
55 Prælati ad arbitrium impendi cenſetur, quod de illius licentia impenditur.
56 Peccatum omne mortale ante communionem confitendum.
57 Intellectus Carthuſiani ſtatuti de reuelando proprietatu peccato.
58 Confeſsionem iteret, qui peccatum mortale non fuit confeſſus, niſi obliuione vel ignorantia excuſetur probabili.
59 Confeſsori eidem confitenda reſeruata & non reſeruata, niſi in certis caſibus.
60 Abſolutus legitimè à reſeruatis cum iuſta obligatione illa iterum Superiori confitendi, tenetur ſecunda vice illa cum cæteris poſtea

commiſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

missu, vel prius oblitis, integrè confiteri sacramentaliter.nu.61.
62 Vicarius alterius dicitur, in iis, ad quæ sua potestas se extendit, cessetur vt factum ab illo, cuius est vicarius.& 63.
62 Commendatarius abbatiæ, seu cui libera Ecclesiæ administratio est concessa, potest omnia quæ titularis, immo & potest esse delegatus, sed non potest alienare immobilia.
64 Consensus tacitus prælati ex communi vsu ab eo scito, & non contradicto colligitur.

CONSILIVM III.

ILLVSTRIS ADMODVMQVE REVERENDE IN CHRISTO PATER, ET Domine mi per quam colende.

AGnosco in primis, vir multis nominibus suspiciende, culpam in respondendo ad te adeo tardè admissam: tametsi excusari possem ob frequentissimas à multis orbis partibus quæstiones, vt decidam, missas, & multitudinem, grauitatémque dubiorum, quæ tua hæc epistola in libtum iustum aucta continet, super omnia verò phrasim elegantissimam, verborum & rerum selectarum copia, & apta œconomia redundantem: cui parem referre nequirem, etiã nactus tempus ad id iustum, opportunum, & vacuum, quale vix mihi viuenti continget. Et quidem iam putare cœperam, quòd tanta tarditate stomacharus, non semel dixisses: nolo responsum tantæ tarditatis felle amarescens. At quando tua illa ænea in Christo patientia perseueras etiamnum idem, qui cum scripsisti fueras, & delideras nostrum quamlibet aridum de terra sitienti promanans responsum, accipe id quod cum hoc epistolio ad te damus, implorata ope sancti Spiritus summi, & æterni Dei nostri, cui dies hic Pentecostes sacer est, in quo & ipse profusis gaudiis totus in orbe terrarum mundus exultat: damus inquam, non quidem quale tu speras largissimè de illius largissimis fontibus hausturn, sed quale per quampiam stillã de sua immensa bonitate mihi non maiora merenti dignatus fuerit stillare benignus.

Ad epistolam tuam elegantissimam ineleganter respõsurus, admoneo te primum, vir candidissimè, non iustè mihi tribui titulum Doctoris V.I. quoniam etsi prius & maiore tempore incubuerim iuri Cęsareo discendo, quàm iuri Pontificio: quamuis item vtrumque docuerim in Galliis, munus tamen Mineruale, quod vocant Doctoratum, iuris tantum Canonici petere aulus fui, id autem bis, semel in Galliis, & iterum Salmãticę illius legibus ad id coactus, eo quòd Decretorum cathedra fui donatus. Deinde gratias ago tibi maximas, quod memineris illius persancti viri, Domini Francisci à Nauarra Archiepiscopi olim Valentini, & quod me quoque illius memorem feceris, ne suus è nostro vmquã labatur pectore vultus. Simul doleo, quòd literæ, quas admones ad me datas, in quibus me aliquã in Enchitidio meo confessariorum expedientia monebas, ad me non peruenerint, quod meminerim. Voluptati enim non mediocri fuisset eas legisse, eisque respondisse, tuaque memoria magis frutum fuisse. Gratias item, quam maximax possum, ago eidem æterno Deo, Spiritui Sãcto, quod dignatus fuerit inspirare tibi tantæ religionis & eruditionis viro, vt mea scripta tam vulgari sermone, quàm Latino edita legere dignareris, & te legisse ingenuè profitearis: sed candor caritatis (quæ non æmulatur) id tibi (graria eidem Spiritui sancto) præstitit. Omissis igitur multorũ statutorum tenoribus super proprietate Illustrissimi vestri ordinis damnata dictatorum, quæ ad me mittis (super quibus multa eleganter pro tua eruditione, quasi aliud agens, tangis, & sine vlla hæsitatione decidis) reliqua proponam breuiter, & singulatim, vt breuior & clarior responsio subiiciatur.

PRIMVM igitur dubium, an iustitia illius statuti Illustrissimi ordinis Carthusiani, quod obligat proprietarios summæ excedentis summam trium solidorum ad confitendum, vel renelandum illud Priori intra certa tempora sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & quod ab ea iam incursa non possit absolui nisi à Priore iterata confessione, defendi possit?

1 Ad quod respondeo primò, quòd pro parte negãte facit, quòd nemo humana lege obligari potest ad confiten-

A dum iterum peccatum semel legitimè confessum, vt & nos post alios ibi citatos diximus in Man.conf. [2]

Secundò, quòd nemo tenetur ad restituẽdum bona pecuniaria cum iactura suæ famæ, arg.ca.*offitij*, [b] & tradimus nos post alios in repet.c.*inter verba*, [c] & tãgimus in d.Man. [d]

Tertio, quod excommunicatio nõ est ferenda sine præuia monitione, iuxta cap.*sacro*, [e] & ca.*constitutionem*, [f] cum suis concordantiis.

2 Quibus tamen non obstantibus, tenenda est pars affirmatiua, quam tu vir eruditissime tenes. Tum quia præfatũ statutum dicitur esse factum ante circiter quingentos annos, & à nullo sanctissimorum, eruditissimorumque virorum eiusdem ordinis (quales multi fierũt in vestra omniũ religionum optima) vsque ad hæc tempora iniustitiæ dãnarum fuit, & ita obseruandum, donec contrarium esse iustitiæ, auctoritate authentica, vel efficaci ratione probetur. [h] Tum quia non obligat peccantem ad confitendũ bis idem peccatum in sacra confessione, cùm faciat proprietario facultatem satisfaciendi ei etiam per reuelationem extetnam, saltem antequam in excõmunicationem incidat.

3 Tum quia potest quis de suo consensu obligari ad cõfitendum iterum peccatum semel legitimè cõfessum, vt tu eruditissimè diligentissimeq; probas, allegãdo etiam nos in hoc post alios in ca.*fratres*, [i] per text. satis in hoc aptum, in extrauag.*inter cunctas*, [k] & in Man. [l] & cõstat monachũ qui consentit seruare Carthusiana statuta, consentire etiã obligationi, si quam illa imponunt, ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia non est inutilis, sed valdè vtilis, vt illa confessio fiat intra, vel extra sacram confessionem Priori ob pulchras consideraciones tuas.

4 Nec obstat dicere contra eas, quod confessarius perinde debet tractare confitentem, ac si nihil per suam confessionem nouisset, & consequenter non esse vtile monasterio, vt sciat Prior illum, aut illum fuisse proprietarium per cõfessionem sacram, ad hoc, vt posset illi denegare officia, vel munera, quæ præbent occasionem peccandi peccatũ proprietatis. Respondeti enim potest, negando, quòd eodẽ omnino modo teneatur se habere: quia quo ad multa potest habere aliter propter illam scientiam, quam sine illa, vt nos latius probamus in cap.*sacerdos*. [m] Non enim est verum, quòd aliqui dicunt, confessarium scire vt Deũ tantùm, & non vt hominem: quia verè scit vt homo, per nostra scripta d.cap.*sacerdos*, [n] vbi speciatim diximus; posse confessarium iustè non eligere aliquem in prælatum; vel aliud munus propter scientiam priuatã alicuius criminis, vel defectus quam haberet per solam sacram cõfessionem.

5 Tum quia etiam religiosus potest restituere ordini suo damna, quæ per proprietatis peccatum intulit ei, per illos modos, quos nos scripsimus in tracta. de reditibus eccles. [o] & tetigimus. [p] Ex quibus vnus & facilis est per reliquationes aliquas honestas de iis, quæ honestè impendere possunt, quas facilè facere possunt qui mittũtur ad aliqua negotia longè peragenda, & etiam alij manentes in monasteriis, licet non tam facilè, procurãdo, vt aliqua pars opsonij, & vini, quæ ipsis vt aliis sunt propinanda, non propinẽtur eis, neque educantur ex communi cellario, sed maneãt ibi, licet ea ipsi honestè comedere, & bibere possent.

6 Nec obstat, quod, vt infra dicetur, caueatur per statuta illius ordinis, quod monachi tenentur reddere communitati omnia, quæ in vestibus, cibis, & aliis rebus necessariis eis datis superfuerint: quia illa intelligi possent quo ad effectum non distribuendi ea in alios vsus: nec nos dicimus, quod ipsi possent ea dare aliis, sed tantùm communitari: nec mens statutorum videtur fuisse tollere ipsis facultatẽ reliquandi pro suarum animarum exoneratione in vtilitatem monasterij, cùm ex eo nullum penitus præiudicium ei eueniat. Et si hoc fuisset ab statuentibus petitum respõdissent idem, & consequenter habendum est pro statuto, argumento glossæ singularis & receptæ. [q] Tum denique quod ad oppositа facilè responderi potest.

Ad primum quidem respondent 2. & 6. fundamenta propositi nostri.

Ad secundum autem respondetur dupliciter: Primò quidem concedendo, quod non est facienda restitutio boni pecuniarij cum notabili iactura famæ, negando tamen,

a *Capit.9.in principio.*
b *De pœnit.& remiss.*
c *1.q.1.c.ult. & vetulla 30. nn. 865 & seq.*
d *Ca. 10.nu. 41.& seq.*
e *Dr sententia extenuat.*
f *Eod.tit.l.6.*
g *Arg.ca. de libellis 20.distinct.*
h *Arg.c.cum iniunctum 2.qu. 4.& ca.illud. ff. de pœn. hæredi.*
i *Num.20.de pœnit. dist. 5.*
k *De præbend. & ca.vltimo de pœnit. dist.c.cum 11.*
l *Capit. 9.in princip.*
m *Nu. 146. de pœnit. dist. 6.*
n *Nu.143.& seq.*
o *Q. 2. mon. 20.*
p *Q.3.mon. 14.*
q *Tex.ale pactum. §. qui prouocauit ff. de pactis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd in præsenti dubio agatur de restitutione. Non enim quæritur, an monachus proprietarius teneatur restituere, sed solum an teneatur iterum confiteri id, quod semel legitimè tenebatur confiteri, & est iam legitimè forte confessus: & à diuersis non fit illatio.[a] Et ita non est bona illatio, siue consequentia: Tenetur confiteri peccatum, ergo tenetur restituere, nec è contrario, Non tenetur restituere, ergo non tenetur confiteri, cùm in peccatis tantùm mentalibus, & aliis impotentium restituere facilè detur antecedentia vera, & consequentia falsa.

7 Secundò respondere potest, concedendo restitutionẽ pecuniæ non esse faciendam cum iactura notabili famæ, sed negando, quod confessio sacra peccati, quod quis teneatur confiteri, inducat notabilem famæ iacturam: immo inducit reparationem & refactionem ipsius, iuxta illud, *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Quamuis enim illud in sensu proprio forum Dei tangat, bonitate tamen ipsius infinita fit, vt frequenter coram eo tecta etiam quo ad externum forum tegantur. & præterea secretum inuiolabilis sigilli confessionis efficit, vt nulla, vel certè minima dicatur infamia legitimè confitentis etiam grauissimum peccatum occultum.

8 Facit ad hoc, quod detractio, qua quis suum verũ peccatum prodit, etiam extra sacram confessionem, vt plurimum non est plusquam venialis, vt post alios tradimus in præfato cap. *inter verba.*[b] & in Man.[c] facta autem in sacra confessione vt nullatenus est peccatum, ita certè nullam, vel minimam infamiam parit.

9 Ad tertium respondetur concedendo quidem, quod propter culpas præteritas, quatenus solum sunt præteritæ, non est ferenda excommunicatio sine præmonitione, vt probant iura in eo citata, negando tamen quod pro futuris culpis non detur sine monitione, vel pro præteritis in hac forma, *Si non restituerit furtum intra tale tempus*, &c. cum contrarium probet cap. *a nobis*,[d] cum sufficiat vt præcedat culpa, mora, vel offensa, vt est casus expressus, ca. *Romana.*[e] Et in casu nostro præcedunt omnia tria, quamuis vnũ eorum sufficeret, nam proprietarius offendit, rem sibi appropriando,[f] & committit moram in nõ restituendo, cum fur semper sit in mora,[g] & in culpa, quia non est confessus intra terminum sibi à statuto præstitutum: & ita potuit optimè statutum excommunicare proprietarium, si intra tale tempus nõ manifestaret, eo modo quo tenebatur, per præfatum §. *cauet.*

SECVNDVM DVBIVM est, quantæ quãtitatis appropriatio sufficiat ad hoc, vt monachus Carthusianus iure dicatur mortiferum peccatũ proprietatis admittere.

10 Ad quod respondeo primùm, esse quosdam (vt tu inter cæteros eruditissime Michaël verè eruditissimè refers) qui aiunt sufficere quamlibet minimam, modo ea mente accipiatur, vel retineatur, vt velit eam sibi appropriare: ita quod occultans vnum denarium, siue quatrinum, vel volens habere illum clam, nolente Superiore, peccat mortaliter. Pro quibus facit cap. fin.[h] vbi Hieronymus sic ait, *Fur autem non solùm in maioribus sed in minoribus etiam iudicatur, non enim quod furto ablatum est, sed mens furantu attenditur.* & iterum in fine sic, *In furto quantumcumque quis abstulerit, furti crimen incurrit.*

11 Secundò illud Augustini.[i] *Nullum peccatum adeo veniale est quod non fiat crimínale dum placet* & Beda relatus in præfato §. *criminis.* videtur definire mortale esse, quod peccatur ex deliberatione: cui fauet illud Ciceronis Paradoxon, ὅτι ἴσα τὰ ἁμαρτήματα, quod æqualia sunt peccata.

Tertiò, quòd S. Thomas expressè videtur dicere,[k] quod furans aliquod minimum mente nocendi domino eius peccat mortaliter.

12 Quartò, quòd omne mendacium formale, siue dictum intentione mentiendi videtur aliquibus esse mortiferum, ergo & omnis appropriatio formalis, siue cum intentione appropriandi erit mortalis.

Quintò, quòd omnis proprietas, siue voluntas appropriandi in vniuersum est vetita monachis,[l] & voluntas appropriandi vnum denarium est proprietas, & voluntas appropriandi: ergo est etiam illa vetita, & contra legem vetantem proprietatem, & consequenter videtur mortifera, & quod votum de non bibendo vinum per quamcumque ipsius potationem violatur: votum item faciendi aliquid quamlibet minimum violatur non faciendo illud, secundum omnes. At violatio voti mortifera est, iuxta cap. *nouentibus*,[m] & colligitur ex S. Thoma.[n]

13 Sexto vrget grauiter statutum eiusdem ordinis positum in 2. parte statutorum antiquorum,[o] disponens, quod monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum & infra non sepeliantur in cœmeterio, aut sepulti exhumentur. Ex quo palam colligitur, eum, qui admittit proprietatem summæ minoris summa duodecim denariorum, debere carere sepultura Ecclesiastica, qua tamen non debet carere quis ob peccatum veniale, ca. *pro obeuntibus*,[p] & glossam,[q] quatenus significant, eos solos, qui noscuntur in mortali peccato mori, esse priuandos sepultura Ecclesiastica, & meritò, quia peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & caritatem eius, qua saluamur, iuxta S. Tho. receptum,[r] pro quo nouus textus.[s] Conc. Trid. & qua ratione carere debet sepultura proprietarius summæ vndecim, vel decem denariorum minoris summa duodecim denariorum, eadem debet carere proprietarius vnius denarij, cum nullæ illarum quantitatum efficiant quantitatem notabilem, cuius furtum dicatur mortiferum, per ea quæ mox dicemus.

14 His tamen non obstantibus, quæ verè nõ obstant, cõtrarium est tenendum, scilicet quod appropriatio vnius denarij, vel plurium non facientium quantitatem notabilem non facit monachum Carthusianum peccati mortiferi reum. Tum ob illam rationem firmã, quòd licet omnis transgressio præcepti obligantis sub pœna peccati mortiferi sit mortifera regulariter, fallit tamen, quoties vnum de tribus concurrit, scilicet rei paruitas, subreptio, vel defectus iudicij ad id sufficientis, vt post S. Thom. in diuersis locis post alios tradidimus in Man. cont.[t] At in transgressione præcepti de nihilo sibi appropriando per appropriationem vnius denarij occurrit paruitas rei, vt palam est: ergo illa non est mortifera. Tũ quia lex monachorum de nihil appropriando sibi non est fortior, quã lex Dei de nihil furando, nec adeo fortis: quia hæc est lex naturalis, & diuina sine vllo facto humano mediante obligans, illa verò est humana, aut certè diuina, mediante facto humano, scilicet voto obligans, vt palam est. At transgressio legis de non furando excusatur à culpa mortali propter rei exiguitatem, iuxta S. Thomam ab omnibus receptũ.[u] Tum quia transgressio legis temperantiæ exigua nõ est mortalis, ebrietas enim vna vel altera, licet sit transgressio legis sobrietatis, quæ temperantiæ species est, non est mortalis, iuxta cap. *vnum*,[x] à contrario sensu. Tum quia inter minuta & venialia peccata numerat Augustinus,[y] comedere, aut bibere plusquam oportet. Tum quia etiam trangressio parua legum caritatis, affabilitatis, & mansuetudinis inter eadem minuta & venialia numerat ibidem idem Augustinus in illis verbis, *Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit, quam necesse est.* Tum quia etiam inter minuta & venialia ponit idem Augustinus,[z] transgressiones paruas legum benè loquendi, & tacendi, immo caritatis, & affabilitatis, per illa verba: *Quoties plus loquitur quam oportet, plus tacet, quam expedit, quoties pauperes petentes exasperat.* Tum quia qui cantat, vel recitat Horas canonicas, non peccat mortiferè propter omissionem vnius vel alterius verbi, nec vnius vel alterius versiculi, sine contemptu, secundum omnes, & tradimus nos in Enchi. de oratione.[a]

15 Tum denique quia contraria opinio nimis accedere videtur ad hæresim Lutheranorũ, asserentiũ omnia peccata esse mortalia, & nulla venialia. Equidem arbitror actũ fore de omnibus nobis, si per exiguitatẽ & paruitatẽ non excusaremur à culpa mortifera: cũ palam sit in bona parte nostrarum actionũ inueniri aliquos defectus paruos circa substantiam, eatum vel suarum circumstantiarum, iuxta illud.[b] *Et quasi pannus menstruatæ vniuersa iustitiæ nostræ.* & illud.[c] *Si dixerimus, quod peccatũ nõ habemus ipsi nos seducimus.* Quis enim nostrũ omnia & singula errata parua cõfitetur speciatim, & numeratim, vt mortifera, scilicet proponendo expressè, vel virtualiter, potius mortem subire, quam eorum aliquod iterare? quod tamen teneremur

facere,

a L. Papinia. num. ff. de min.

b Conclus. 6. nu. 373.
c Cap. 18. nu. 27.

d 1. eod. tit.

e & caueat de sententia excom. li. 3.
f Ca. cum ad monasterium de stat. mon. g L. in re fur. num. ff. de condict. furti.

h 14. q. 6.

i 25. dist. §. criminis.

k In 2. 2. qu. 66. art. 6. ad 3.

l Ca. 2. & c. super quadã. & ca. cum ad monasterium. §. fin. de stat. monach.

a 17. q. 1.
b 2. 2. qu. 11. art. 2.

c Ca. 21. 1. 5

d Et ca. non plures. 21. dist. c. 2.
e Ca. ex parte. 2. de sepult.
f 1. 2. qu. 24. art. 10. g In marg. 14.

h Cap. 11. nu. 4.

i 12. qu. 1. art. 6. & q. 144. q. 4.
k Leuit. 23. dist. l In decretum. § qui autem sunt minuta.

m In addit. §

n Super 19. quando dicit sect. dist. 22. 20.

o Esaiæ c. 64. p 1. Ioan. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facere, iuxta ea quæ latius tradimus.[a]

a In c.1. Max. confes.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo cum D. Hieronymo, furtum rei etiam paruæ esse furtum, vt Hieronymus aitnegando tamé esse mortiferum, quod ille concedit: concedendo item quod non est attendenda tantùm quantitas rei furto subtractæ, quantùm mens subtrahentis, vt dicit Hieronymus, quia frequenter quis capit rem notabilem alienam, & non committit furtum, propter métem, qua capit, putans probabiliter illam subtractionem domino placituram,[b] frequenter item quis capit rem paruam, propter quam non peccat mortiferè, sed sic propter mentem, qua eam capit, volens capere eam, etiam si esset notabilis quantitatis: declarando item illud Hieronymi in fine argumenti citatum intelligendum esse de furto notabilis quantitatis, aut facto cum mente notabilem quantitatem furandi.

b L. inter omnes. §. rectè ff. de furt.

16 Ad secundum respondeo, quod illud dictum Augustini, *Nullum peccatum est adeo veniale, quod non fiat mortale, dum placet*, non potest intelligi sine aliqua restrictione: alioquin enim probaret, quòd omne peccatum ex deliberatione procedens esset mortale, quod est contra omnes Catholicos, & in iis contra S. Thomam,[c] per cuius dicta est restringendum, vt solùm procedat in eo, cui placet peccatum veniale cum contemptu legis, contra quam est illud veniale: nos autem loquimur de trãsgressione parua legis sine contemptu eius. Ad dictum Bedæ respondetur restringendum esse, sicut præfatum dictum Augustini, vt etiam restringit ipsemet magister Gratianus,[d] vbi ea citat: alioqui enim probaret omne peccatum veniale deliberatè admissum esse mortiferum, quod est contra omnes Catholicos, vt prædictum est.

c 1.2. qu. 74 art. 9.

d In d. §. criminis.

17 Ad tertium respondetur, quod Caietanus animaduertit difficultatem dicti S. Thomæ & ait esse intelligendum de illo, qui furatur minimum non solùm simpliciter animo nocendi domino illius, sed etiam notabiliter: qui quidem intellectus, licet ipse non dicat, satis clarè colligitur ex solutione ipsiusmet S. Thomæ, qui nisi sic exponeretur, secum pugnaret, contra l. *vbi repugnantia*.[e]

e ff. de regul. iuris.

Ad quartam respondetur, negando quod omne mendacium formale sit mortiferum: nemo enim Catholicorum id vsquam dixit, vt satis colligitur ex vtroque Thoma. 2.2. quæst. 110. art. 2.

Ad quintum conceditur omnem voluntatem appropriandi esse monacho peccatum, sed negamus omne tale peccatum esse mortiferum, vt & omne animal est animal, sed non rationale. Eodem modo respondetur ad voti violationem, scilicet, quod eius violatio est peccatum, sed nõ mortiferum: quia ob exiguitatem desinit esse mortifera, sicut furtũ, & quælibet alia transgressio præcepti minima.

Ad sextum vario eruditóque modo respondes tu Michael, & negari non potest vrgere multum, nisi dicamus literam incuria librariorum vitiatam habere, *infra*, pro *vltra*. quod grauiter coniicis, ex eo quod statuta nouissima nondum typis excusa sic habent: *Quamquam dici posset, sed non ita germanè, quod est intelligendum de illo monacho proprietario rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præsumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriasse.*

TERTIVM DVBIVM, quantæ quantitatis appropriatio requiratur, vt ob eam monachus Carthusianus censeatur mortiferè peccare?

18 Ad quod respondeo primò, quod sufficit & requiritur tanta quantitas, quanta sufficit & requiritur, vt aliquod furtum laici sit mortiferum: vtrumque enim est furtum, quia vtrumque est contrectatio rei alienę inuito domino: quæ est definitio furti,[f] & vtrumque est illicita vsurpatio rei alienæ.[g] Et consequenter ratio, quare vtrumque aliquando censeri debeat esse mortale, est, quod vtrumque sit contrectatio illicita rei notabilis.

f Leg. 1. ff. de furt.
g Ca. penale. 14. q. 5.

Secundò respondetur, quod magna cum deliberatione respondimus ante circiter 50. annos, id quod postea scripsimus super hoc in commentario ca. fin.[h] quorum summam inseruimus.[i] Manu. confess. vbi tenuimus quantitatem minorem quarta parte vnius iulij, vel regalis Hispani non constituere notabilem quãtitatem, sed sic dimidium iulij, vel regalis, & quod non damnarem eum, qui teneret mediam inter quartam & dimidiam non esse notabilem.

h 14. q. 6.
i Ca. 17. à nu. 3.

A Pro qua mea opinione multùm facit quoddam statutum Carthusianum citatum à te vir diligentissime, quo probatur appropriationem vnius solidi Gallici (quod non excedit, nec hodie omnino attingit quartam partem regalis Hispani, siue iulij) esse sufficientem ad priuandum sepultura monachum id sibi appropriantem, & consequenter esse mortiferum: cum propter veniale non priuetur quis sepultura.[a]

a Arg. ea. pro ebenutibus. & c. non est. mem. 23. q. 2. & gloss. notabilis cap. ex parte. 2. de sepult.

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vsque multùm abundauit pecuniã numerata in bona Europæ parte, facile consentirem opinioni, in qua tu quoque vir doctissime inclinas, nempe, nec furtum, nec appropriationem minoris quantitatis, quam trium solidorum, siue quartarum regalis, vel iulij, esse mortiferum.

B

19 Quin & augerem vsque ad vnum iulium, vel regale, nisi quoddam statutum vestrum expresiè haberet appropriationem vltra valorem trium solidorum esse dignam excõmunicatione, & consequenter mortiferam.[b] Quãuis responderi posset, tam illud statutũ, quàm aliud præfatum de priuante sepultura ob appropriationem valoris vnius solidi, fuisse quidem iusta tempore quo facta fuerunt, non autẽ adeo hoc nostro, quo multũ viluit pecunia numerata: & forte iustè mutari posset: quo credo non facile persuasũ iri ordini vestro, pauperratis voti quã obseruãtissimo.

b Arg. ea. nemo. & c. nullus. 1. q. 1.

QVARTVM DVBIVM continet aliquot scrupulos circa statuta,[c] quorum tenor est, qui sequitur,[d] *Statuto irrefragabili duximus ordinandum, vt quicunque subditus, monachus, redditus, & cõuersus crimen furti, vel alienationis commiserit, seu proprietarius extiterit vltra valorem trium solidorum Turonensium, & illud suo Priori saltem temporibus contentis in statutis confiteri, vel reuelare scienter neglexerit: hoc est, præsens vsque ad diem Cœnæ inclusiue, & absens vsque ad diem octauum reuersionis ad domum suam post prædictum terminum, similiter inclusiue ipso facto, hoc est elapsis dicto termino, excommunicationis sententia, quàm in his scriptis ferimus, sit ligatus, à qua nõ possit absolui, nisi per proprium Priorem, vel eo absente, per Vicarium, vsque ad dicti Prioris aduentum, cui necessariò erit confessio iteranda, & ab eo absolutio exigenda.* Et aliud,[e] omisso principio sic habet: *Ego F. N. Prior, aut Vicarius, siue Rector huius, vel illius domus, vigore & virtute sententiæ latæ, vt præmittitur, à dicto Capitulo generali, excommunicatos denuncio omnes tam monachos, quàm conuersos, quam etiam redditos, professos huius domus, ac de mandato ordinis ibidem hospitantes, qui occultandi animo, vel celandi vltra valorem trium solidorum prædictorum retinuerint, donauerint, accommodauerint, vel modo quolibet alienauerint, donec mihi illa reuelauerint, & à me beneficium absolutionis meruerint obtinere.*

c Cap. 5. §. 12. 13. & 14. in 2. par. statutorum nouorum.
d §. 12.
e §. 14.

C

D

20 Pro quorum complanatione dico primo, Capitulum generale, & Priores ordines Carthusiani proculdubio habere potestatem excommunicandi subditos suos, quia habent iurisdictionem spiritualem in foro exteriori super eos, qualem qui habet, omnis potest excommunicare, vt diximus in Manual. confessar.[f] per notata in cap. *cum ab ecclesiarum*,[g] & in clementina 1. iuncta glossa sua singulari,[h] & alia ibi citata.

f Cap. 27. nu. 5.
g Et c. quanto. de offic. ordin.
h De reb. eccles. nõ alien.

21 Secundò, quòd Capitulum generale non statuit, quòd Priores excommunicent proprietarios, sed tantùm vt denuncient eos excommunicatos virtute sui statuti, vt palam exprimitur vbi supra.[i] Et quod certum est longe differre denunciationem ab excommunicatione.[k]

i §. 13.
k Ca. pastoralis. §. verum. de appella. le. habet palam. §. 1. ff. de testam.

Tertiò, quòd sicut non iubentur Priores excommunicare proprietarios, ita non excommunicant eos, sed solum denunciant, vt palam continetur consequenter.[l]

l In §. 14.

E

Quartò, quòd hæc consequitur, præfatos Priores denunciando verbo tantùm proprietarios esse excommunicatos, non incidere in pœnam suspensionis, quæ contra excommunicãtes verbo tantùm sine scriptis profertur.[m]

m In ca. 1. de sent. excom. li. 6.

22 Quintò, quòd Capitulum generale videtur excõmunicare non solùm monachos, & conuersos, sed etiam donatos plenè, qui deferunt habitum aliquem differentem à sęculari, licet non deferant tam diuersum, ac cõuersi. Tum quia statutũ excõmunicat subditos, & huiusmodi donati sunt subditi, secundum cõmunem doctrinam.[n] Tum quia eadem vel maior ratio suadet excommunicare hos, qui diuinis parum seruiunt, quàm monachos, qui multùm.

n In c. vt priuilegia. de priuileg. & c. non dubium. de sentent. excom. & ca. 2. de foro compet.

F

Sexto, quod etiam Priores videntur denunciare huiusmodi

Universidad de Deusto
Biblioteca

modi plenè donatos,& aliquem habitum defetētes. Tum quia non solùm denunciant monachos, & conuersos, sed etiam tedditos. Tum quia tedditorum appellatione non video, qui alij possint in illa denunciatione cõtineri. Non enim memini canonem, qui hac voce in hoc propositum vtatur. Tum quia Capitulum generale videtur excõmunicare illos, vt pdixi, quia excõmunicat subditos,& redditos: & ipsummet Capitulum iubet Prioribus,[a] vt suam sententiam denuncient in præfata Dominica Palmarum.

a *In §. 12.*

23 Nec obstat, quòd illi donati non possunt dici proprietarij, cum non emiserint votũ paupertatis. Tum quia licet strictè sumpto vocabulo non debeant dici proprietarij, largè tamen sumpto possunt dici tales: & dispositio etiam aliqua ex parte odiosa ob identitatem, vt ita dixerim, vel maioritatem rationis extenditur ad contenta sub verbis eius largè acceptis, iuxta doctrinam Dominici, & Franci,[b] saltem cùm probabiliter coniicitur id voluisse disponens, vt in casu proposito coniicitur Priori esse animum denunciandi omnes, quos Cap. excommunicat, & illud, vt diximus, videtur excommunicare illos, cùm excommunicet omnes subditos, quorum de numero sunt hi.

b *In cap. 1. de tempor. ord. li. 6.*

QVINTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus occultans, furans, vel impendens sine sufficienti licentia vltra summam trium solidorum, incidat in excommunicationem, siue illam occulter, furetur, vel impendat vna sola vice, siue duabus, siue decem, vel viginti, aut pluribus vicibus?

24 Pro parte negante facit primò, quòd qui minutatim multis vicibus capit, aut furatur aliquod minima, quorum nullum separatim efficit quantitatem notabilem, licet coniuncta efficerent talem, nulla vice peccat plusquam venialiter, vt post alios diximus in Manual. confess.[c] quod ipsum tenuit Sotus,[d] dummodo nulla vice iam inde à principio, vel postea habuerit animum capiendi notabilem quantitatem, vt etiam ibi tradimus. At ob peccatum veniale nemo debet excommunicari.[e]

c *Cap. 17. nu. 140.*
d *Li. 4. qu. 7. art. 3. de iust. & iur. & lib. 1. qu. 3. art. 3. ad tertium.*
e *Cap. nemo. ca. nullus. 11. q. 1.*

Secundò, quòd nullum furtorum prædictorum minutorum obligat furantem ad restitutionem sub pœna peccati letalis, quia exiguitas rei non solùm excusat à culpa mortali, sed etiam ab obligatione restituendi rem acceptam, secundum mentem omnium: pro qua videtur esse ratio hæc irrefragabilis, scilicet quod licet secundum Innocentium III.[f] non multùm interfit inter inuadentem rem alienam, & inter detinentem illam, interest tamen aliquid, vt idem ipse significat: ita quod aliquantò grauius peccat inuadendo, & capiẽdo, quàm qui retinet inuasum, ceteris paribus, quia si quis furando aliquid nõ peccat nisi veniale, à fortiori non restituendo non peccabit mortale.

f *Ca. sepe. de resti. spol.*

Tertiò, quòd nos ipsi videmur dixisse in cap. *inter verba*,[g] quòd nemo tenetur respondere ad excommunicationem latam contra eos, qui furati sunt, nisi furtum sit mortale.

g *Conclu. 6. nu. 470.*

25 Pro parte affirmante facit primò, quod in præfato statuto,[h] exæquat capere vna vice vltra summam trium solidorum, & capere ea pluribus vicibus: verba enim eorum sunt hæc: *si vltra valorem trium solidorum Turonensium simul, vel per partes alienauerint, vel retinuerint, &c.*

h *Ca. 5. §. 12.*

Secundo, quod licet qui fecit multa furta minuta singulatim sine animo nocendi notabiliter, non teneatur restituere illa, donec omnia coniuncta faciant notabilem quantitatem, postquam tamen peruenerint ad illam, sic, vt & nos post alios diximus in Manual.[i] & tradit Sotus.[k] Ergo, licet non posset excommunicari, quia furatus est, potest tamen excommunicari, quia non restituit, cùm id non faciendo mortiferè peccet.

i *Dist. ca. 17. nu. 140.*
k *Vbi supra.*

Tertiò, quòd licet is, qui fecit multa furta minuta, non peccet plusquam venialiter, donec faciat illud, per quod additum efficiunt illa furta notabilem quantitatem, peccat tamen mortaliter faciendo illud, vt exprimit Sotus,[l] & ita potest excommunicari, nisi omnia illa restituat. Per quæ tria fundamenta videtur prefatum dubium resoluendum esse in partem affirmatiuam, iuxta communem opinionem, quam sequuti fuimus in præfato Manual.

l *In dict. art. 3. ad tertiũ.*

26 Ad duo prima opposita responderi potest primò per fundamẽta pro parte affirmatiua formata. Secundò, quòd monach⁹ Carthusian⁹ sponte sua se obligauit ad seruãda sua statuta, & ideo licet iure communi non teneretur ad restituenda furta minima multis vicibus surrepta, iure tamen speciali ad id teneretur, vt supra in primo dubio diximus teneri eum ad confitendum aliquando bis idem peccatum iure suo speciali propter suum consensum.

Ad tertium respondetur, quòd ego [a] loquor de illo, qui non peccauit mortaliter furando, etiam si furatus esset vsque ad notabilem quantitatem, eo fortè quòd probabiliter credebat eius subtractionem placituram domino, iuxta l. *inter omnes*,[b] non autem de illo, qui post multa furta minima, quæ non pertingunt ad notabilem, facit aliud, per quod pertingat ad illam: quia is faciendo illud peccat mortifere.

a *In d. c. inter verba. nu. 480.*
b *§. qui rectè ff. de furt.*

27 Quamuis autem hæc opinio probabilis sit, & communiter recepta, ideo & à nobis,[c] probata: verior tamen videtur profectò sequẽs, quam fundant quinque sequentia. Primùm, quod nemo peccet mortiferè coram Deo propter furtum rei minimæ, nisi expressè, vel virtualiter intenderit inferre damnũ notabile, etiam si per vltimum, penultimum, vel aliud additum omnia coniuncta perueniant ad notabilem quantitatem: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano efficaciter probari potest, quòd furtum secundum, quartum, decimum, vel vlterius, quod de se propter exilitatem rei non est plusquam *veniale*, fiat mortale propter furta præcedentia venialia, si nec expressè, nec virtualiter, seu tacitè habuerit animum nocendi in pluri, quàm furabatur, cum veniale additum veniali etiam in maximo numero non faciat mortale, secundum S. Thomam,[d] communiter receptum.

c *In d. c. nu. 17.*
d *1. 2. qu. 88. art. 4.*

Secundùm, quòd nemo, qui non peccat plusquam venialiter furando, tenetur restituere aliquid illorum, quæ solùm venialiter peccando furatus fuit, quia magis peccat quis furando, quam retinendo furtum, cæteris paribus, & ideo qui non peccat plusquam venialiter furando, non peccabit plusquam venialiter non restituendo illud, cæteris paribus.[e]

e *Arg. ca. sepe. de restit. spol.*

Tertium, contingere posse, quòd vnus tribus vel quatuor vicibus furando notabilem quantitatem intra viginti dies non peccet mortiferè, nec ad restituendum obligetur: & quod alius eamdem quantitatem furans in tribus annis peccet mortiferè, & teneatur restituere: quia fieri potest, vt quis intra viginti dies furetur aliqua minuta, quæ coniuncta facerent notabilem quantitatem, cum minori memoria aliarum vicium, quibus furaretur, quàm alius, qui totidem vicibus intra tres annos furaretur notabilem quãtitatem: & quòd memoria furti prioris, vel posterioris faciat multum ad hoc, quod fur habeat expressè, vel virtualiter animũ nocẽdi in pluri, quàm tunc furatur.

Quartum, quod prefata statuta Carthusiana possent restringi ad illos tantùm, qui multis vicibus vltra summam trium solidorum sic acceperũt, quod expressè, vel virtualiter illud nocumentum aliqua illarum vicium inferre intenderunt, vel præsumuntur intendisse: quia fieri potest, quòd monachus Carthusianus aliquo tempore aliqua minima capiat sine vlla memoria postea capiendorum, & immemor eorum, quæ cœpit, vel capturus est, capiat alia minima sine vlla mente nocendi monasterio in pluri, quàm tunc capit.

Quintum, quòd licet hæc sint vera in foro interiori, tamen in foro exteriori præsumetur huiusmodi monachus, vel alius homo, qui fecit huiusmodi minima furta multis vicibus vsque ad quantitatem notabilem, quod in aliqua eatum habuit animum expressum virtualem, vel tacitum nocendi notabiliter ei, cui talia furaretur: & quòd per hoc conciliari possunt opiniones contrariæ, scilicet, quod hæc posterior nostra sit veta in foro Dei, quod sola nititur veritate,[f] & prior communis in hominum foro, quòd multum iuuatur præsumptione.[g]

f *Cap. multi. 2. q. 1.*
g *Ca. nu. 12. 11. qu. de spon. fal.*

SEXTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui cepit aliquã rem sine sufficienti ad id licẽtia de bonis monasterij, quã nõ potest restituere, quia omnino peremptа est, vel donatarius, cui data fuit, abiit numquam rediturus, vel in extremam & perpetuã incidit paupertatem, aut ob aliquã aliam rationem incidat in excõmunicationem præfati statuti, si iuxta formã illius id nõ manifestet?

28 Pro parte negãte facit primo, quod frustra expectatur

euentus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuentus, cuius nullus sequitur effectus,[a] de manifestatione peccati nullus sperari posse videtur effect⁹ in casu proposito, cùm in eo nulla speretur restitutio. Secundo, quod accessorium sequitur principale,[b] & excommunicatio lata contra non restituentem videtur accessorium ad restitutionem: cùm ergo impotentia & inopia excusent à peccato non restituendi,[c] excusabit quoque ab excommunicatione ob omissam restitutionem: cùm adeo sit eius accessorium, vt iussus restituere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, non incidat in illam, si restituere nequit, per ea quæ latius tradimus in dicto Manuali.[d]

29 Non obstantibus his, contrarium est tenendum, vt tu ipse neruosè comprobas. Tum quia non quæritur in dubio proposito de excommunicatione lata contra non restituentem, in qua procedunt argumenta præmissa, sed de lata contra non manifestantem, qui se sua sponte saltem tacitè obligauit ad manifestandum. Tum quia monachus Carthusianus, & quilibet alius religiosus multis modis potest restituere monasterio, quod læsit, vt supra diximus citando dicta nostra in tractat. de reditib.[e] Tum quia monachus per suum consensum potuit obligari ad obseruanda statuta sui ordinis, ad quæ seruãda iure communi non esset obligatus, vt in primo dubio dicimus de obligatione ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia manifestatio præfati peccati proprietatis non est inutilis, & superuacanea, etiam si per illam nulla speraretur restitutio. Potest enim prodesse, vt supra dictum est, ad hoc, vt cautius committantur munia, quæ præstant occasionem appropriandi, & vt magis timeat appropriare, ne subeat onus se prodendi Priori. Nec obstat, quòd nos alibi diximus non esse prodendum peccatorem iam correctum Superiori, ad cauendum futurum lapsum, quia illud est verum, attento solo iure communi, hoc autem, quod dicimus, procedit attento iure speciali præfati statuti Carthusiani.

SEPTIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui appropriauit vltra summam trium solidorum, & postea fecit restitutionem sufficientem ante lapsum termini ad manifestandum Priori præfixum, incidat in excommunicationem propter omissam manifestationem intra terminum ad id præfixum.

30 Et quidem pro parte affirmante facit primò, quod paria videntur esse non posse restituere, & restitutionem esse factam, quo ad hoc, vt non teneatur quis furtum à se, vel ab alio factum manifestare, per ea quæ nos latius diximus in cap. *inter verba*,[f] vbi definire videmur non teneri quem ad manifestandum furem, qui iam restituit, vel non potest restituere, propter monitoria de manifestando à Superiore proposita, & in proximo dubio diximus teneri monachum Carthusianum ad manifestandum appropriationem malè à se factam intra terminum ad id præfixum, etiam si res appropriata nullatenus posset restitui: ergo tenebitur, licet iam restituerit.

Secundo, quod statutum prefatum excommunicat omnem proprietarium, siue qui proprietatis peccatum admisit vltra valorem trium solidorum. At qui illud admittit, licet rem appropriatam restituat, non potest dici non fuisse proprietarius: ergo videtur comprehendi in eo.

His tamen non obstantibus, cõtrarium videtur tenendum. Tum quia monitorio Episcopi de manifestando furto non ligatur, qui restituit illud, neque qui nouit ipsum iam esse restitutum, per ea quæ diximus in capit. *inter verba*.[g] Tum quia diuersa sunt appropriare, & appropriatum non manifestare Priori, & statutum præfatum non excommunicat appropriantem solùm, sed appropriantem, & non manifestantem id, quod deberet manifestare: & qui restituit rem appropriatam ante manifestandi terminum, desinit habere rem appropriatam cum obligatione manifestandi eam, & consequenter desinit esse obligatus ad rescindendam proprietatem per manifestationem, quia priuatio præsupponit habitum,[h] & quod non est, dissolui non potest.[i]

31 Tum quia legis, quæ dupliciter aptè intelligi potest, benignior intellectus est accipiendus.[k] Et ideo licet prædictum statutum aptè posset quo ad verba forsitan intelligi de illo, qui est, aut fuit tantùm proprietarius, beni-

gnius tamen intelligitur de illo tantùm, qui fuit, & est proprietarius tempore manifestationis, vt palam est: ergo tantùm debet intelligi de illo. Tum quia vtilior est is intellectus monasterio, & animæ proprietarij, quoniam est incitamentum ad hoc, vt proprietarius per se, vel per amicos ante tempus manifestandi restituat rem appropriatam aliquo illorum modorum, quibus diximus monachum restituere posse,[a] quoniam item est consolatio monacho ad excusandum pudorem, quem cum nulla, vel parua vtilitate monasterij aliàs est passurus. Tum quod est lex pœnalis, & ideo restringenda.[b] Tum denique quod non est credendum Patres illos pientissimos, qui statutum illud composuerunt, fuisse adeo tetricos, & saxeos, vt non posset eos mollire, & contentos facere iusta restitutio, quæ etiam crudeles quosque, ac militares homines mollit, & reddit contentos.

Ad prius oppositorum respondetur, negando quod patia sint restituere, & non posse restituere, per ea ipsa, quæ ipse dico in dicto cap. *inter verba*.[c]

Ad posterius respondetur, negando quod statutum præfatum debeat intelligi de quolibet, qui est, vel fuit proprietarius: sed tantùm de eo, qui fuit, & non desinit esse proprietarius per iustam restitutionem tempore manifestationis, per rationes supradictas.

OCTAVVM DVBIVM, an Priores præfati ordinis Carthusiani possint remittere suis monachis obligationem manifestandi sibi appropriata, ita quod propter omissam manifestationem non incidant in excommunicationem, & sufficiat eis confiteri sua peccata proprietatis confessariis electis per bullam Cruciatæ, vel aliis habentibus potestatem absoluendi à reseruatis Prioribus.

32 Et quidem pro parte affirmatiua facit, quod Priores videntur posse dare suis monachis facultatem donãdi ea, quæ ipsi possent iustè donare, & impendere, vt nos tradimus in commẽt. 2.[d] & consequenter habere pro rectè impensis ea, quæ sui monachi impenderunt, vel donarunt, quo facto videtur facta restitutio, quia restitutio, & remissio, siue condonatio debiti exæquantur, iuxta cap. *peccatum*,[e] adiuncta glossa,[f] cum similibus.

Sed videtur respondendum primo, quod præfati Priores per nullam remissionem suam excusantur ab obligatione faciendi denunciationem, quam debent facere in Dominica Palmarum. Tum quia iubentur id facere per præfatum statutum. Tum quia, etiam si nullus fuerit proprietarius toto illo anno, tenentur tamen ipsi facere illam denunciationem, cùm nesciant nullum talem esse: & præfata remissio ad summum non potest efficere, nisi quod sui monachi desinant esse coram Deo proprietarij, quod non potest Prior certò scire, nisi per manifestationem.

33 Secundò videtur respondendum, quòd Prior non potest ratam habere dispensationem suorum monachorum, nisi fuerit facta in vtilitatem monasterij, & vsus pios, vel iustã remunerationem, quia (vt dixi in prædicto Comment. 6) non habet ipse Prior facultatem dispensandi in alia: & nemo dat quod non habet.[h]

Tertiò, quòd Priores non viderentur rectè facere, si monachis suis generaliter remitterent appropriata & impensa sine sua licentia, quia darent occasionem delinquendi, contra cap. *ex parte*,[i] & contra l. *conueniri*.[k]

Quartò, quòd si Prior remitteret eis appropriata, & impensa, vel occultata sine ipsius sufficienti licentia, valeret remissio quo ad impensa in vtilitatem monasterij, vel in pios, aut iustos remuneratorios vsus, non autem quo ad impensa, vel occultata in alios: & ita non tenerentur manifestare suas appropriationes magis, quàm si restituissent: quia per responsum ad septimum dubium, qui restituit ante terminum manifestandi, non tenetur manifestare, alij autem, qui in alia impendissent, tenerentur manifestare, vel restituere ante terminum, aliàs incidèrent in excommunicationem per supradicta.

Quintò, quòd vero propius videtur non posse Priores remittere suis monachis obligationem manifestandi eis suam appropriationem. Tum quia interest ordinis, vt illa fiat eis ob respectus supra tactos. Tum quod totus ordo videtur reseruare illam Prioribus ratione industriæ illorum, quòd videtur facere illam indelegabilem.[l]

a Ca. cũ contingat. de offic. deleg. l. ad probationem. C. de probat.
b Ca. accessorium. de regul. li. 6. cum suis concordantijs.
c L. nam si. ff. de dolo. c. Odoardus. de solutio.
d Ca. 17. nu. 60.
e Qu. 2. mon. 20. & qu. 3. mon. viti.
f Concl. 6. corolla. 63. aliàs. 66.
g Conclu. 6. corolla. 63. & aliàs 66. 11. q. 3.
h L. decem. ff. de verb. oblig.
i Ca. ad dissoluendum. de despons. impube.
k L. benignè. ff. de legib.

a Vbi supra.
b Cap. pœne. de pœnis. dist. 1.
c Corolla. 63. vel 66.
d De reg. super c. non dicam. 12. q. 2. nu. 23. & seq. e De reg. iur. li. 6. f Verbo ostituatur.
g Nu. 23. & seq. h Cap. quod autẽ. de iure pat. le si vniuersa. C. de legat. i De consuet. k ff. de pact. dota.
l Capi fin. §. ceterum. de offi. deleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NONVM DVBIVM, an Priores Carthusiani possint aliis confessariis subdelegare potestatem absoluendi monachos proprietarios à peccatis proprietatis, & ab excommunicatione incursa ob omissionem non reuelationis eorum iuxta statuta ordinis faciendæ?

34 Ad hoc respondeo affirmatiuè, quod sic, attento iure communi. Tum quia iure Pōtificio omnia, quæ pertinent ad iurisdictionem, sunt delegabilia, iuxta glossam memorabilem & receptam. [a] Tum quia quædam alia solemnis glossa etiam recepta, [b] tenet, quòd omnes, qui possunt absoluere ab excommunicatione virtute iurisdictionis delegatæ à Principe, aut concessæ in priuilegium perpetuum ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ potestatis, possunt committere aliis. Et constat huiusmodi Priores habere iurisdictionē ordinariā in suos monachos, & potestatem absoluendi ratione suarum dignitatum, [c] & per statuta ordinis, quæ etiam sunt leges particulares, [d] nescio autem an aliquo statuto particulari ordinis à Sede Apostolica probato id eis vetetur.

35 DECIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus absolutus à peccato proprietatis per bullam Cruciatæ, teneatur ad reuelandum illud Priori.

Respondeo, quòd sic: quia absolutio à peccato proprietatis non tollit obligationem ad manifestandum illud Priori, per responsum ad primum dubium.

VNDECIMVM DVBIVM, an absolutus per bullam Cruciatæ ab excommunicatione incursa, eo quòd non denunciauit intra certum terminum id, quod iubebatur denūciare per edictum Superioris, incurrat nouam excommunicationem, si non denunciauerit post termini lapsum, quam cito commodè poterit, quod eum facere debere diximus in Manuali confessar. [c]

36 Respondeo primò, quòd quæstio videtur præsupponere falsum, scilicet, quòd excōmunicatus potest absolui per bullam Cruciatæ sine præuia satisfactione: contrarium enim videtur verum, quod affirmat Sotus, [f] pro quo facit glossa singularis solemnis, & alia quam ipse non citat, [g] communiter recepta, præsertim à Felino, [h] quæ habet non valere actum ab eo, cui data est potestas faciendi illum, adiecta certa forma, si non seruat eam, nec habet aliunde potestatem, qua illum faciat. Et confessarius electus per Cruciatam accipit potestatem absoluendi, adiecta forma præuiæ satisfactionis, & non habet communiter aliunde facultatem absoluendi: vnde hinc ipse Sotus infert, quod non potest quis absolui ab excommunicatione per Cruciatam ante satisfactionem, etiamsi omnino impotens sit ad satisfaciendum.

Secundo respondeo, quòd, etiam si confessarius per bullam Cruciatæ electus haberet potestatem absoluendi ab excommunicatione non potentem satisfacere, non tamen posset absoluere monachum Carthusianum ab excommunicatione incursa propter omissam manifestationem, antequam eam faceret. Quia licet non habeat potentiam restituendi appropriatum, & malè dispersum, habet tamen potentiam manifestandi appropriationem: & ita non posset illum absoluere non faciēdo illud, propter cuius omissionem excommunicatur.

37 Nec obstat, quòd absolutio facta mandato Papæ, cùm mandat aliquem absolui secundum formam iuris, non seruata illa, valet, vt etiam nos diximus in præfato Manu. [i] etiam si fiat ab eo, qui aliunde nō haberet potestatem absoluendi, licet contrarium sit regulariter verum per præfatam glossam singularem & cōmuniter receptam, [k] quia illud intelligitur, quādo Papa facit mentionem de forma iuris, non animo inducendi nouam formam, sed monendi formā inductam, argumento dictorum Innocentij, [l] quem probat glossa magna communiter recepta, [m] ar Papa per bullam Cruciatæ facit mentionem de præmittenda satisfactione animo inducendi nouam formam: quod colligitur ex eo, quod priuilegium Principis intelligendum est sine præiudicio tertij, [n] & si priuilegium præfatum Cruciatæ aliter intelligeretur, præiudicaret innumeris, & grauissimè.

38 Non obstat etiam, quòd non est facienda satisfactio iudici, vt Sotus ibi dicit. Tum quod non potest suum probari dictum, nisi quo ad pœnam nondum impositam, iuxta glossam singularem, [a] quam didicimus ab Aretino. [b] Tum quod in nostro casu Prior est vt pars. Tum quod ipsemet ait id esse verum quando non potest satisfieri mandato, non autem quando potest, & perfidia durat, & potest ab ea recedi, vt in casu nostro, in quo monachus licet nō posset satisfacere statuto restituendo appropriatum, potest tamen satisfacere illi manifestando, vt prædictum est.

DVODECIMVM, quid dicendum sit super diuersitate Iobelæorum, quæ emanarunt à fœl. recor. Pio V. & à S.D.N. quo ad absolutionem à censuris, cum priora significent posse quem absolui per illa quo ad forum cōscientiæ tantùm ante satisfactionem, & non quo ad forum exterius, per posteriora verò non, etiam quo ad forum conscientiæ, nisi quo ad effectum indulgentiæ quærendæ.

39 Respondeo, quòd memini facere quædam verba cum fœl. record. Pio V. super duritia formæ absoluendi à censuris Iobelæis suis insertæ: quod forte fuit in causa mutandi in alias formas, & tandem visum est & quidem rectè S.D.N. Gregorio XIII. quod absoluantur quidem omnino quo ad momentum, quo quæritur indulgentia, sic tamen vt statim reincidant etiam omnino, etiam quo ad vtrumque forum in easdem censuras, vt euitetur grauissimum præiudicium, quod fieret his, in quorum fauorem essent illæ latæ, etiam per absolutionem quo ad forum conscientiæ tantùm, cum per eam debitores longè negligentiores fierent ad soluendum, videntes se quo ad Deum absoluros.

DECIMVM TERTIVM, an monachus Carthusianus furans aliquid ab extetis ad vtilitatem monasterij peccet bis, aut semel cum circumstantia necessario confitenda ob transgressionem legis de non furando, & voti paupertatis.

40 Respondeo quòd non, quia non frangit votum paupertatis: quoniam per illud solum vouit nil sibi quæsiturum, immo nec appropriaturum sine licentia superioris, per ea quæ nos latius scribimus in comm. 1. de reg. [c] & is, de quo quæritur, nihil sibi vult quærere, nec appropriare: si autem furaretur animo quærendi, vel appropriandi sibi, bis peccaret, vel saltem semel cum circumstantia necessario confitenda, per ea quæ diximus in Manuali. [d]

DECIMVM QVARTVM, an statuto Carthusiano excommunicanti monachum appropriātem vltra valorem trium solidorum, & non reuelantem id intra tempus in eo præfixum, aduersetur Cōcilium Tridentinum. [e]

41 Respondeo, quod facile cuipiam videri potest vera pars eius affirmatiua. Tum quia proœmium illius capit. probat excommunicationem non esse pro re leui ferendam: ergo nec pro omni re valorem trium solidorum non excedente: cùm is valor, qui non pertingit ad valorem vnius iulij Itali, vel regalis Hispani, satis leuis censeatur. Tum quod dispositio illius cap. expresè prohibet, ne pro leui furto manifestando feratur excommunicatio, & præfatum statutum profert illam pro re trium solidorum manifestanda.

Sed contrarium est dicendum. Tum quia cap. illud inducit ius nouum, quod colligitur ex illo verbo *statuimus*, quod est signum iuris noui, iuxta glossam, [f] quā cum aliis citat Felinus. [g] Et ita non extenditur ad præterita. [h] Statutum autem præfatum ante multa sæcula fuit editum. Tum quia cap. illud loquitur de excommunicationibus ferendis ab homine, & non de latis à iure, quarum de numero est illa, quæ à statuto præfato fertur. Tum denique quod ex verbis ipsius planè colligitur Concilium noluisse per illud alterare excommunicationes à iure ante illud latas: & in dispositionibus maximè attendenda est mens disponentis, [i] per quas considerationes in oppositum adducta soluuntur.

DECIMVM QVINTVM, an Prior Carthusianus, qui malè appropriat, vel impendit vltra valorem trium solidorum, & non manifestat intra terminum, quem Capitulum præfato statuto præfixit, incidat in excommunicationem?

42 Respondeo, quòd facile cuipiam videri potest vera pars affirmatiua. Tum quod Abbates & Priores sunt monachi, [k] vt tradit Panormitanus communiter receptus. [l] Tum quod Abbas, vel Prior malè dispendens, vel occul-

tans

a In c. peruenit. 95. dist.
b In ca. fin. de offi. ind. deleg.
c Ca. cum ab ecclesiarum. prælatis. & c. quanto. de offic. ordin.
d L. omnes populi ff. de iusti. & iure. & ca. cū omnes. de cōstitutio.
c Ca. 27. nu. 46.
f In 4. distin. 22. q. 2. art. 3. concl. 2.
g In clemē. 1. verbo inhibentes. de iure patro.
h In c. ex parte. col. 4. de consti.
i Cap. 17. nu. 37.
k In clemē. 1. verbo inhibētes. datur. pa.
l Capi. fin. de præsumptio.
m In cle. 1. de offic. deleg.
n Leg. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publi. fiat. & cap. si pro eo. de officio deleg.

a Clem. 1. 2. verbo sig. de elect.
b L. 4. § Ca. in princip. verb. alig.
c Super cu pertin. 12. §. 1. num. 21.
d Ca. 1. nu.
e Sess. 22. decret.
f In dem fa. verb. declaramus. de re scrip.
g In 1. decret. numer. de reg. iud.
h Ca. vlt. de constitut.
i L. in conditionibus ff. de cond. & demonstra. c. §. de præbend.
k Cap. fin. de simo.
l Cap. primo Abbas. de offic. deleg.

tans

Universidad de Deusto
Biblioteca

tans res monasterij, peccat contra votum paupertatis, & fit proprietari' æquè, vel plus quàm monachus, argumento cap. *cum ad monasterium*, [a] & tradit Ioannes Maior, [b] ergo æquè, vel magis debet esse excõmunicatus. Tum quia excommunicationem præfatam non ferunt Priores, sed Capitulum generale, quod edidit statutum, quodque tantam & maiorem iurisdictionem habet in Priores, quàm ipsi in monachos. Tum quod excommunicatio Papalis denunciata per Episcopum merum denunciatorem ita ligat ipsum, ac alios Episcopos, vt & nos diximus in Manu. consess. [c] ergo cum Prior sit merus denunciator excõmunicationis prefatę, æquè ligabit ipsum, ac alios monachos.

Sed contra est tenendum. Tum quia Capitulum generale per præfatum statutum solos monachos subditos videtur excõmunicare, quod colligitur ex illo verbo ipsius, *subditos*. Tum quod solum illum monachũ proprietarium excommunicat, qui suam appropriationem nõ manifestat suo Priori: & Prior non habet Priorem, cui subsit, vt monachus simplex illi. Tum quod omnes, quos statutum excommunicat, Prior denunciat, & tamen ipse non denunciat nisi sibi subditos. Ergo Capitulum generale solos monachos, qui nõ sunt Priores, excommunicat. Tum quia peccatum proprietatis vt plurimum fit occultando, quo modo Prior rarò peccat, vt palam est. Tum quia, licet appellatione monachi veniat Abbas in fauorabilibus, non tamen regulariter in odiosis, vt ibi communis concludit, præsertim cum est probabile, quod disponens noluit eos comprehendere, vt post alios tradimus nos alibi. [d]

43 DECIMVMSEXTVM, an monachus Carthusianus dans, vel recipiens literas sine Priotis licentia, peccet peccatum proprietatis?

Et quidem pro parte affirmante facit primo cap. *non dicatis*, [e] quatenus habet, esse grande peccatum accipere, vel dare literas sine licentia Prælati: cuius vnam rationem diximus ibidem videri esse, quod frangit votum paupertatis, in quantum dispendit papyrum monasterij dando literas, & appropriat papyrum literarum ad se scriptarum recipiendo illas occultas.

Secundo faciunt illa verba [f] Augustini. *Si quis rem sibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur*. & nemo negare potest literas rem aliquam esse, licet paruam: & quamuis paruitas rei furreptæ excuset à culpa mortifera, iuxta S. Thomam, [g] non tamen excusat à furto veniali, vt & supra dictum est in responso ad dubium secundum.

44 Tertio, quòd licet alia ratione: nempe inobediẽtiæ, datio, & receptio literarum posset dici esse peccatum, non ideo desinit esse tale ob istam, cùm idem peccatum multis rationibus possit esse tale: furtum enim, quo sibi monachus quærit aliquid, maximè de rebus monasterij, non solùm est peccatum, quia vetatur lege naturali & diuina Decalogi, [h] sed etiam quia per illud frangitur votum de non volendo aliquid sibi appropriare, contra dict. cap. *non dicatis*, [i] per quam rationem diximus in dicto comment. [k] quod licet nuncia, & literæ vt plurimum æquentur, iuxta cap. *vbi periculum*, [l] hac tamẽ ratione differunt, quòd literæ possunt esse res in se pecuniariæ, quales non sunt muncia.

Quartò, quòd per hanc eandẽ rationem possunt solui omnia illa argumenta, quibus netuosè hanc cõclusionem tu eruditissimè oppugnas: illa enim probant hanc literatũ dationẽ & receptionẽ posse dici peccatũ inobediẽtiæ, sed ex eo nõ infertur non posse dici peccatũ proprietatis.

45 Quare videtur resoluẽdum, quod si charta literarum data, vel recepta, adeo est inutilis, vt nil penitus valeat cõmuni æstimatione, eius datio, vel receptio non est peccatum proprietatis, cùm non sit appropriatio, vel dispensatio boni pecuniarij, per ea quæ diximus in d. comm. 1. [m] si autem valet notabili pretio, æstimatis saltem characteribus auratis, aut aliis imaginibus affabrè depictis, & illustratis, eius datio vel receptio erit peccatum proprietatis, etiam mortiferum: si autẽ charta cum scriptis & depictis in ea fuerit parui valoris, erit quidem peccatum proprietatis, sicut & furtum pecuniæ similis valoris, sed non mortiferum, per responsa dubio tertio. Ex quo infertur primò, quod huiusmodi datio & receptio non sit vllum peccatum, vel tantùm veniale proprietatis, etsi magnum inobedientiæ.

Secundo, quod aliqua datio, vel receptio literarum occulta non erit tamquam peccatum proprietatis manifestandum superiori, & tamen toties multiplicata, vt excedat valorem trium solidorum, esset manifestanda, secundum communem opinionem, quam tamen in responsione ad dubium secundum diximus esse multùm quo ad forum conscientiæ limitandam.

46 DECIMVMSEPTIMVM, an monacho Carthusiano liceat ea, quæ sibi supersunt de iis, quæ ad se alendũ tribuuntur, in opera pia pro suo arbitrio dispẽdere.

Circa quod tu eruditè, eleganter, & copiosè spatiaris quædam dicta nostra probando, & in dubium reuocando quoddam, quod nos dixisse aliqui arbitrantur in tract. de redi. eccles. [a] & tu aliis temperatum fuisse idem à nobis in Apologia illius libri. [b]

Secundo, quod ego numquam dixi, nec somniaui vlli monacho simplici licere præfata superflua in eleemosynam, vel alia pia sine licentia prælati expressa vel tacita conuertere, vt latissimè declaro in dicto comment. [c] sed quod illud licet ei, quãdo dantur ei aliqua pro sua sustentatione ad aliquod negotium peragendum, ea lege, vt nihil amplius petere possit à monasterio, neque monasterium ab eo, siue plus, siue minus impendat: & quod data regulari in suum victum, & vestitum, videntur in dubio ita data, vt honestè reliquata possit in vsus pios impendere, eo quod tacitè videtur dari sibi ea facultas.

47 Tertiò, quòd monacho Carthusiano simplici nullam habenti administrationem, & intra suum monasterium degenti, non licet vlla talia reliquata in eleemosynam, vel in alia pia opera sine licentia impendere, quoniã ordo iste vester huius vori paupertatis obseruantissimus habet multas constitutiones, quas ipse citas, per quas expressè prohibetur eis illa facultas, & expressim præcipitur, vt omnia quæ illis superfuerint ex cibo, & vestitu, reddant communitati: & consequenter nullam habent ad id licentiam expressam, nec tacitam, nec vllum est eis ad hoc dubium, immo præceptum expressum illi contrarium, quod etiam nititur iure communi, vt nos vbi supra diximus. [d]

48 Quarto, quod in aliis regularibus, quibus non est tale præceptum contrarium, & datur singulis certa quantitas pecuniæ, panis, vini, & opsonij, ita quod non dabitur eis plùs, licet plùs impendant, nec minùs, licet minùs impendant: videntur eis ita in dubio dari, vt possint impendere reliquata in illas eleemosynas, & in illa pia, in quæ ipse Prælatus iustè potuisset, quia videtur illa facultas tacitè eis data, si tamen per sua statuta, vel alia iusta Prælatorum præcepta restringeretur eis expressè (vt scio in quodam illustri monasterio expressum fuisse) ne vltra certam summam etiam de reliquatis possent in pta impendere sine licentia Superioris, non liceret eis vltra illam summam eleemosynam facere, quia sunt extra casum dubium, cùm expressè sit eis id vetitum.

Quarto, quod negari nõ potest facultatem tacitam vel expressam impendendi honestè reliquata in opera pia, esse magnam occasionem abstinentiæ, sobrietatis, parsimoniæ, & continentiæ, modestiæ, humilitatis, immo & caritatis, quæ perfectionis vinculum est, quamuis etiam confitendum sit eamdem esse quibusdam incitamentum aliquod cupiditatis, & terrenæ cogitationis, sed illa facilè sopit pietas, & amor Dei, & proximi pauperis, propter quem subtrahit suæ carni, & voluptati aliqua, quæ seruiẽt alterius consolationi, fami, & paupertati, quamuis item palàm sit, conuenientius esse per se religionis perfectioni, vt tota in pauperes, & in opera pia distributio sit penes ipsos Priores, & simplices monachi reliquationi honestæ per abstinentiam, sobrietatem, & alias virtutes præfatas, amore boni communis augendi, & distribuendi ad pia per Prælatos, tantopere studerent, ac si reliquata per ipsosmet essent in eadem pia distribuenda.

DECIMVMOCTAVVM, an sit vera communis illa resolutio Bartholi & aliorum, [e] scilicet, quod legatum factum monacho, donec Superior permiserit ei vti in suos priuatos vsus, & non vltra, valeat.

49 Respondetur quòd sic. Tum quia id nulla lege naturali vel diuina vetatur, cùm talis vsus non sit voto vlli solemni, nec simplici contrarius, vt palam est. Tum quia

nulla

a § fin. de stat. mon.
b In 4. dist. 38. q. 3.
c c. 27. nu. 8.
d In d. cu fin.
c 12. q. 1.
f Ca. 9. eiusdem regulæ.
g 2. 2. qu. 1. art. 9.
h Exod. 20.
i 12. q. 1.
k In d. nu. 19.
l §. nulli. de elect. lib. 6.
m De reg. nu. 23. & seq.
a Qu. 1.
b Qua. 1. nu. 50. & ca. non dicatis. 12. q. 1. num. 1.
c In d. nu. 41.
d Nu. 8.
e In l. Lucius. §. tres haeredes. ff. ad Trebellia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nulla etiam lege humana id vetatur, cùm ille solus monachus à Ioãne Andrea communiter recepto, [a] dicatur proprietarius, qui tenet occultè, vel contra voluntatem Superioris aliquid, & præfatus monachus per dispensationem huiusmodi legati nil tenet occultè, neque contra voluntatem Superioris, quippe qui sciens & prudens vsum illius ei permittit.

50 An autem aliqua, quæ iusta fuerit, cautela possit inueniri, per quam tribuatur alicui monacho aut monachæ facultas aliquid in vsus suos, vel alienos pios, quos ipsi volent, absque licentia Superioris expressa, vel tacita licitè impendendi? Et pro affirmante facit primo prædicta resolutio communis supet glossam. [b]

Secundò, quòd contra nullam legem naturalem, diuinam, nec humanam videtur esse donatio inter viuos, vel vltima voluntas, qua quis donat alicui monacho vel monachæ aliquam quantitatem diurnam, menstruam, vel annuam, donec permittitur illi à Superioribus suis vsus eius in suas necessitates, vel alia pia.

Tertiò, quòd Papa frequenter concedit monachis pensiones supet beneficiis sui ordinis, & etiam aliorum cum facultate dispendendi eas in suos, vel alios pios honestos vsus, & quidem iustè, per cap. *nisi essent*, & adnotat ibi Panormitanus de præbend.

His tamen non obstantibus, contrarium est tenendum. Tum quia id vetatur in cap. *non dicatis*, [c] & in aliis locis multis in com. eius à nobis citatis. Tum quia non possunt duo contraria simul inueniri vera, [d] at contraria & repugnantia sunt, quòd monachus per eumdem actum contraueniat voto suo, & non contraueniat illi, vt palam est. Et monachum vti aliquibus bonis absque licentia Superioris extra necessitatem extremam, & non transgredi votum suum solemne, sunt contraria, vt patet: ergo pars affirmatiua quæstionis est falsa.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quidem illam resolutionem communem in eo citatam, negando tamen quod ex ea inferatur monachum posse vti aliqua re sibi relicta sine consensu expresso, vel tacito Superioris, cùm potius perdatur, & desinat eidem legatum, simul ac Superior noluerit, vt eo vtatur.

Ad secundum respondetur, concedendo assumptum in eo, sed negando, vt dictum est ad primum, quòd ex eo sequatur pars affirmatiua quæstionis propositæ.

51 Ad tertium, concedendo etiam id, quod in eo assumitur, sed negando, quòd qui monachus vtitur aliqua re de consensu vel licentia Papæ, vtatur ea absque superioris licẽtiæ cùm ipse sit superior omnium monachorum, immo & omnium Christianorum prælatus primus, & maximus cõcurrens in iurisdictione cum omni prælato, vt S. Thomas in opusc. cõtra errores Græcorum, [e] & Innocentius, quem sequuntur omnes, præsertim Felinus. [f]

52 DECIMVMNONVM, an expediat ordini Carthusiano, vt Prælati eius repudient legata, quæ parentes, vel alij cognati, aut amici fecerint monachis Carthusianis, vt eis vtantur, donec Prælati permiserint ipsis vti eis ad vsus suos, vel pios, quos ipsi volent, & non vltra.

Ad quod (quia de illo eruditè, religiosè, ac elegãter disputas) nihil aliud respondeo, quàm quòd Prælati debent prudenter & serio pensare, an monasteriũ egeat, an abundet, & an per repudiationem exasperentur legãtum filij, vel cognati, adeo vt auerterent animos ab amore ordinis, an item monachi legatarij ob morbos, vel complexionis debilitatem egeant alimentis, vel medicinis extraordinariis, an item sint tales, qui valdè, & ad multum temporis scandalizarentur, eo quòd non conceditur eis id quod licitè sine ordinis damno concedi potest: an item sint ad prudenter dispendendum propensi, an ad effundendum vanè inclinati, & alias rerum legatarum, quantitatis, vtilitatis, finis, & modi appositi circumstantias, & secundum illas acceptet illa, vel repudiet, vt Deo, proximis, & ordini videbitur conuenientius. Tum quia non fuerit caritatis & prudentiæ illa ex abrupto repudiare. [g] Tum quia fieri potest, vt sint aliqua monasteria Carthusiana similia quibusdam aliorum ordinum, in quibus vix panis, vinum, & vestitus de cellario communi exhiberi potest.

53 Non obstat iis statutum, [h] quod à te proponitur conceptum in hæc verba. *Si nouitij, tempore quo professionem facturi sunt, libere aliquid, & sine omni pacto, nulla precedente petitione, dare voluerint, liberè accipi poterit, & iuxta dantis voluntatem expendi, dum tamen talis voluntas non deuiet à rigore statuti, nec per eam lapsus aliquis in ordine fiat. Vnde si vellent, quòd ex re donata aliqua pitantia pro tempore, vel in perpetuum danda conuentui, diebus quibus ex ordine pitantia nõ datur, vel quod aliquid alicui, vel aliquibus particulariter, & non ad communem vsum & commune commodum daretur, aut quid simile, nullo modo debent audiri.* Hactenus statutum, cui dicitur concordare aliud. [a] Non inquam præfatum statutum obstat prædictis. Tum quia loquitur de solis nouitiis, exorbitatque ab illo iure communi, quod continet præfata resolutio communis, de qua in decimoseptimo dubio, & ideo non debet extendi ab alios, in quibus saltè eadem ratio non idem suaderet. [b] Tum quia loquitur in casu, quo ex obseruantia modi donationi appositi lapsus regulæ timeretur, & prædicta intelliguntur extra illum casum. Tum quia statutum videtur loqui de modo & onere tendente ad delitias, vel superflua, vel saltem non necessaria, vt eius exempla confirmant: prædicta verò de iis, quæ tendunt ad necessaria, & vtilia monasterio, saltem per quamdam consequentiam, quia releuant illud à dando illi monacho aliqua necessaria, in quæ ipse impenderet legatum.

54 VIGESIMVMDVBIVM, an monachus Carthusianus de licentia & consensu Prioris possit accipere aliquas pitantias Missarum, impendendas in aliqua pia, puta in libros, aut vestes sibi conuenientes, aut in illas, aut illas pauperum eleemosynas, &c.

Respondeo quòd sic, dummodo non impendat eas in alia, quia, vt nos diximus in comm. 1. de reg. [c] monachus de licentia prælati potest iustè impedere de bonis monasterij in illos vsus, in quos iustè posset ipsemet Prælatus. Nec obstat statutum, [d] quod à te proponitur conceptũ in hæc verba: *Nulla etiã persona ordinis per se, aut quãuis aliam interpositam personã pro Missis & alijs prædictis officijs, & beneficijs pecuniis, etiã gratis oblatas, vel aliquid aliud ad suos vsus cõuertẽdũ sub pœna disciplinæ generalis, recipiat: sed si quid pro fidelitãte deuotione offeratur, illud cũ gratiarũ actione, cessante omni pactione, recipiatur, & ad vsus, & cõmodum, non illius, cui offertur, sed totius cõmunitatis cõuertatur ad Prioris arbitrium.* Hactenus statutũ.

55 Non inquam id obstat. Tum quia loquitur simpliciter de accipiente pitantiam, vel eleemosynam in vsum suum: quæstio autem quærit de accipiẽte eam de licentia Prælati. Tum quia statutum ipsum cõtinet, vt illa impendantur arbitrio Prioris, & constat eius arbitrio imperti, quod de ipsius licẽtia impẽditur, præsertim cùm vsus certus, in quem sunt impendenda, exprimitur ab ipso. Tum denique quòd in vsum communem videtur impẽdi, quod de prælati consensu in aliquem decentem vsum monachi impẽditur, quia cum monachi sint potissima pars monasterij, cũ personæ præstent rebus, [e] sequitur quod dictũ est.

56 VIGESIMVMPRIMVM, an monachus Carthusianus qui peccatum mortiferum proprietatis admisit alienando, vel occultando rem monasterij, teneatur illud confiteri, antequã missel, vel cõmunicet: an ita vt nõ sufficiat, quod cõfiteatur illud Priori ante diẽ Cœnæ Domini?

Respõdeo quòd sic. Tum quia opinio vera & communis etiam ante Cõcilium Tridentinũ tenebat omne peccatum mortiferum esse confitendum ante sumptionẽ Eucharistiæ, iuxta glossam singularem, [f] quam nos late probauimus in summa, [g] & ante præfatum Concilium quod eam in canonem redegit, addens esse errorem contrarium eius. [h] Tum quia nihil obstat statutum eiusdem ordinis in primo dubio relatum, quatenus significat sufficere monachis præfati ordinis confiteri peccata proprietatis Priori ante diem Cœnæ Domini, quoniam nõ statuit, nec potuit statuere contra ius diuinum, quod non teneretur confiteri illud ante sumptionem Eucharistiæ, [i] sed solùm statuit, quod sit excommunicatus, si non confiteatur, vel non reuelauerit illud Priori ante diem Cœnæ Domini: quod tam longè aliud est à præcedenti, quantùm excommunicatio differt à peccato, pro quo illa fertur, & quantùm necessitas confitendi sacramentaliter peccatum mortiferum, à necessitate confitendi sacramentaliter, vel reuelandi extra sacramentum Priori.

a *In cap. cum ad monasterium. de statu regul.*

b *Ue. Turian. § tret haered. des ff. ad Trebellia.*

c *12. q. 1.*

d *L. vbi repugnantia ff. de regu. iur. cap. solicitudinẽ. de appell.*

e *Cap. 66. & præcedẽti, & sequenti.*

f *Nu. 2 in ca. 2. de constitu.*

g *Arg. tituloru de iure deliberan. ff. & C.*

h *Ca. 8. §. 4. 5. cõpilat statutorum eiusdem ordinis.*

a *In ca. secunda. de statu mona.*

b *Arg. ca. dicẽ. de reg. iur. lib. 6.*

c *Super ca. dicatis. n. 1. nu. 25.*

d *De pœ. ca. 3. §. cõpleta.*

e *Lex fi status. l. si quatenus. ff. de usufr.*

f *Ca. sane. 2. celebra. mis. q. De pœ. dist. 3.*

h *Ca. 1. & ean. ti. 13.*

i *Ca. sacerdotes. 13. q. 1. & arg. ca. ferunt. 26. q. 7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

57 Tum quia verus intellectus eius est, quòd qui monachus peccauit peccatum mortiferum proprietatis ante diem Cœnæ, & non confitetur illud sacramentaliter ante communicationem corporis Domini, peccat quidē mortaliter communicando ante confessionem, propter transgressionem legis diuinæ de confitendo ante communicationem, sed non est ob id excommunicatus ante diem Cœnæ, sed si ante illum non confiteatur, vel nō reueleт illud Priori, erit excommunicatus, non quidem per legem diuinam, vel canonicam omnibus Christianis cōmunem, sed per illud vestrum statutū ordini vestro particulare. Tum quia, vbi lege Synodali cauetur, vt sit excommunicatus, qui decimas occultatas nō manifestauerit parocho ante diem Assumptionis, ille qui occultasset illas mense Iulio, peccasset mortiferè, cùm occultauit, & etiam si communicat ante confessionem sacramentalē, licet non incidat in excommunicationem ante diem Assumptionis.

58 VIGESIMVMSECVNDVM, an præfatus monachus, qui omisit confiteri sacramentaliter peccatū proprietatis mortiferum admissum ante aliquot menses, vel circiter vnum annum ante diem Cœnæ, & intra illud tempus confessus est frequenter, & missauit, cōmunicauit, tacito illo peccato, quod proponebat confiteri Priori ante diem Cœnæ, an inquam is monachus teneatur omnes illas confessiones tamquam non integras iterare, iuxta notata per omnes, [a] quos nos quoque retulimus in Man.confess. [b]

Respondetur quòd sic. Tum quia cōfessio, quæ nō est integra omnium peccatorum mortiferorum, quorū memoriam cōfitens habet nihil valet, vt habetur in c.*omnis*, [c] & in decreto Eugenij Concilij Florentini & ca.5.sess.14. Conc.Trid. Tum quia peccatum mortiferum proprietatis non excipitur à lege illa generali diuina, qua iubemur pœnitentes confiteri omnia peccata mortifera, quę admisimus, quorumq; memores sumus, quando cōfitemur, iuxta præfata iura, & S. Thom. ab omnibus Catholicis receptum. [d] Sicut autem obliuio aliorum mortiferorū facta iusta diligentia reminiscendi excusaret ab iteratione, ita & obliuio peccati proprietatis excusaret. quin & si aliquis adeo simplex & ignorans esset, vt bona fide probabiliter secundum conditionem suam putaret auctoritate fortè, vel exemplo peritorum, quod per præfatum statutum leuabatur onere illud confitendi vsq; ad diem Cœnæ, non peccaret tacendo illud, nec teneretur iterare cōfessionem tacito illo factam, argumento eorum, quæ de monacho simplici bona fide cōtraueniente dicit Card. [e] arg. item eorum, quæ nos diximus, [f] de illo, qui tacet in confessione aliquod mortiferum, quia nō putat esse tale.

59 VIGESIMVMTERTIVM est circa statutū, [g] quo dicitur, in ordine Carthusiano cōfessarios expositos in absentia Prioris à reseruatis cōfitentes absoluere posse, ita tamen, vt iterum eidem Priori reseruata crimina, quam primum eius habuerint copiam, confiteantur. dubium inquam est, an monachus, qui admisit peccata mortifera, tam reseruata, quàm non reseruata, teneatur confiteri omnia, etiam reseruata præfato confessario exposito, an sufficiat confiteri ei non reseruata, & postea cùm venerit prælatus, confiteri ei sola reseruata.

Respondeo, quòd tenetur confiteri omnia prefato cōfessario, & postea iterum reseruata Prælato, cùm venerit: quia integritas confessionis requirit, vt quorum memoriam habet vni & eidem confessario, nisi aliquot casibus, quorum de numero non est hic, cōfiteatur, iuxta S. Tho. [h] & quòd confessario reseruatorum, & non reseruatorum fiat confessio, tenet idem S. Thom. [i] & Sotus, [k] quorum dictum communiter receptum probat cap.*omnis*, [l] licet Sotus in aliquot locis, [m] videri posset alicui contrarium tenere, nisi in dictis duobus locis, [n] aperte communem teneret, & satis sentit Conc. Trid. [o]

60 VIGESIMVMQVARTVM, circa idem statutum, an confessio monachi, quæ in casu præfati statuti iterato fit Prælato, debeat esse sacramentalis?

Respondetur primò, quòd potest esse sacramentalis, & si fieret talis, oporteret Prælatum absoluere ipsum sacramentaliter, per quam absolutionē conferretur noua gratia sacramentalis, vt tradit Sotus, [p] quia licèt ille non dicat, potest dici nouum sacramētum propter nouam confessionem peccatorum reseruatorum, cum etiam peccata semel confessa, & legitimè, ac penitus absoluta possint esse iusta materia sacramenti pœnitentiæ, sicuti & venialia secundum omnes Catholicos.

Secundò, quòd posset excusari hæc noua sacramentalis confessio, si à prælato reuertente impetraret pœnitens commissionem absoluendi ad priorem confessarium, vel alium, cui tamen videtur facienda sacramentalis confessio, quam deberet subsequi absolutio sacramentalis: quia huiusmodi commissarius subrogatur in locum prælati, & subrogatum debet sapere naturam eius cui subrogatur. [q]

61 VIGESIMVMQVINTVM, circa idem statutum, an in casu præfati statuti teneatur monachus Prælato reuertenti, vel commissario eius confitenti omnia peccata, quæ confessus fuit priori confessario, an sufficiat confiteri sola reseruata?

Respondetur, quod sufficit confiteri sola reseruata, si post posteriorem omnium confessionem non admisit alia confitēda, neque nouè venit in memoriam aliquod prius commissum nondum legitimè confessum, quia reliqua iā sunt penitus absoluta. Si autem admisisset alia noua, vel vetera non confessa in memoriam venerint, oporteret etiam illa, quamuis non essent reseruata, confiteri cum reseruatis. quod quamuis non videam ab aliquo tactum, probatur illa firma ratione, quòd confessio sacramentalis debet esse integra omnium peccatorum nondum confessorum, quorum habetur memoria: & per prædicta confessio reseruatorum debet esse sacramentalis, quando fit ad habendam absolutionem sacramētalem ab eo, cui fit illa.

62 VIGESIMVMSEXTVM est circa intellectū statuti, [r] quod habet, vt Vicarius apud vos in ordine vestro Priore depositō eamdem in spiritualibus potestatem habeat, quam Prior ipse, eamque libere exerceat. Dubium inquam est, an monachus, qui peccatum proprietatis fuit legitimè confessus, vel reuelauit Vicario huiusmodi, vel obtinuit absolutionem excommunicationis ab eo, tenetur iterum confiteri, vel reuelare illud nouo Priori, vel nouam ab eo impetrare absolutionem.

Respondetur quòd non: quia idem tribunal, & eadem potestas & auctoritas fuit penes Vicarium, quæ fuerunt penes Priorem depositum, & quæ sunt penes Priorem nouum, & ita facta à Vicario censentur facta à Priore. Tū quia facta per Vicarium Episcopi, quo ad ea in quæ sua potestas vicaria extenditur, censentur facta ab ipso Episcopo. [s] Tum quod facta per Capitulum sede vacante, in eis in quibus succedit Episcopo, videntur facta ab ipso Episcopo. [t] Tum quia facta per eum, cui administratio libera Ecclesiæ conceditur, perinde valēt, ac facta per eum, cui esset illa collata, præterquam in alienatione immobilium, [u] vnde is, cui commendatur abbatia, potest esse iudex delegatus, & vti omnibus, quibus potest is, cui ea confertur in titulum, vt post alios resoluit Decius. [x]

VIGESIMVMSEPTIMVM, an alienatio & dispēsatio facta à monacho de licētia Vicarij, posito loco prioris officio depositi, debeat manifestari Priori nouo, vel ab eo ratificari, vt monachi cōscientia sit à proprietate tuta.

Respondetur quòd non: argumento iurium in proximo dubio citatorum.

63 VIGESIMVMOCTAVVM, an manifestatio proprietatis facta visitatori tenenti locum Prioris, & Vicarij, eis deficientibus, debeat fieri denuo Priori nouo.

Respondetur quod non, per præfata iura, & eis adnotata, præsertim. [y]

64 VIGESIMVMNONVM, an monachus Carthusianus possit petita à prælato licentia, de illius consensu expresso, vel tacito fructus arborum, vt sunt poma granata, &c. in hortulo cellæ insertatum exultarum in vsus suos seruare, aut mittere amicis suis, & fautoribus monasterij in xeniola absque peccato proprietatis.

Respondeo quòd sic. Tum quòd proponitur vsum cōmunem id habere, ex quo scito per Prælatum, & non contradicto colligitur tacitus consensus, qui ad hoc sufficit, vt post vtrumque Cardinalem diximus nos in cap. *non dicatis*. [z] Tum quod ad redundantiam interuenit expressa

a *Ca. omnis. de pœnit. & remiss. & in 4.li.sent.dist. 17.*
b *Ca.9.num. 11.*
c *De pœni.& remi.ca.1.§. cautus.de pœnit.dist.5.*
d *In 4. dist. 17.q.3.art.4.*
e *Cle.1.q.39. de priuileg.*
f *In d. Man. cap.9.nu. 12.*
g *De qua ca. 6. §.11.tertia compila.*
h *In 4.dist.10. q.3.art.4.*
i *In 4.distin. 17.q.3.art.4. q.2.ad 4.*
k *Dist.8.q.2. art.1,col.12. versic. quartus igitur & melius col.16. vers. quare.*
l *De pœnit. & remiss. & c. consideret.*
§ *cautus de pœnit. dist.5.*
m *Prædictiartic.5.*
n *Præsertim col.16.*
o *Capit.1.& can.7.sess.14.*
p *D. artic.3 col.17.*
q *L. cum qui, §. iniuriarii, ff. si quis cautio. & ca.cle. fin. S. Maria, vt lite pend.*
r *De quo ca. c.3.12.3.com pila.*
s *Ca.non putamus de cōsue.li.6.& c. Romana. 1. de appel.eod. lib.*
t *Ca.tum olim. & cap.si qui. de maio. & obed.& c. 1.de insti.l.6.*
u *Capit.si cui præsisio.de elect.li.6.& c. cū nobis.eod. titul. in anti. quis.& c.relatio.& c.sequenti. 11.q. 1.*
x *Ca.edoceri. col.vlt.de rescript.*
y *Ca.relatio, & c.aliud.11. q.1.& c.cū nobis. de ele. & cap. si cui præsisio. eod. tit.lib.6.*
z *12.qu.1.nu. 40.& seq.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

petitio licentiæ, & consensus Prælati. Tum deniq; quod prælatus posset illa seruare,& in xenia modo supra dicto mittere:& quidquid Prælatus potest per se custodire,aut dispendere in aliquos vsus, potest etiam monachus eius facere de consensu,vel licentia expressa,vel tacita ipsius, vt supra diximus ad dubium vigesimum, per ea quæ scrisimus in com.cap.*non dicatur.*[a]

a 12. q. 1. nu. 23.

65 TRIGESIMVM est circa statutum. [b] An præsupponat sacerdotes simplices posse excommunicare. Et videtur quod sic,habet enim hæc verba, *Singulis annis excommunicentur à Priore, & à singulis sacerdotibus omnes tam præsentes,quàm absentes,qui occultandi animo,&c.* Sed cõtrarium tenet communis cum Collectario, Card.& Panor. in cap.*sacerdes,*[c] & Panorm.cap.*cum contingat.*[d]

b In ca. 12. §. 19. secunda partis antiquorum.

c De offi. ordin.

d De foro cõpet. nu. 30.

Ad hoc dubium dico,quòd non expedit ei respõdere, Tum quia non est necessarium, & non vacat etiam necessariis respondere. Tum quod illud statutum mutatũ videtur per ca.5.[e] quatenus habet quod Prior debet denunciare,esse excommunicatos proprietarios,nisi,&c.& ita loco excommunicare ponit denunciare:& cõstat denunciationem differre ab excommunicatione, [f] & fieri potest,& quotidie fit à parochis in Ecclesiis. Tum quod Iuris canonici prudentia, qua nunc vtitur Ecclesia Romana,parum curat de illis modis intelligendi excommunicationem D.Pauli,[g] neque alios,nisi ad effectũ, de quo in cap.*cum sit Romana.* [h] Quæ omnia submitto tuæ, & cuiusuis alius sanius sentientis censuræ,ad gloriam Dei,qui te Illustrem admodumque Reuerendum in Christo Patrem quam diutissimè seruet incolumem.Amen.

e §. 13. ex 2. part statutorum nouorũ.

f Ca. pastoralis. §. verum. de appell.

g 1. ad Corin. 7.

h §. fin. de appell.

S V M M A R I V M.

1 Monachus,qui in vno monasterio vouet stabilitatem, non potest de iure inuitus ad aliud mutari.

2 Regulari debet nedum à Pontifice,sed etiam à suo Generali concedi licentia,vt retento habitu,stet extra claustrum,vt subueniat necessitati,quæ matri superuenit: nam si præcessisset professionẽ,nec iustè posset in claustro manere, sed teneretur exire,vt subueniat.nu.3.

CONSILIVM IIII.

BEatissime Pater, deuotus Sanctitatis vestræ orator monachus sancti Bernardi proponit eidem humiliter, quòd cùm puer esset nondum quindecim annos natus,emisit professionem in monasterio sanctæ Mariæ eiusdem ordinis,in quo honestè mansit vsque ad præsens tempus, velletque in eo perseuerare donec vixerit, sed habet in prædicta prouincia propè dictum monasterium matrem valde senem,pedibus impeditam,fere cæcam, & paralyticam, & quæ cùm sit aliengena,nullos habet ibidem propinquos,& necessarios, præter oratorem prædictum,quem solùm genuit, & à quo vitæ sustentationem expectat: quapropter supplicat Sanctitati vestræ, vt dignetur ei cõcedere alterum de duobus,puta,vt iubeat, quòd non possit de monasterio mutari,nisi sua culpa id exegerit, dum mater ipsa(quæ iam parum duratura est)vixerit, aut tribuat illi facultatem manendi extra monasterium, habitu regulari retento, vt matrem modis honestis alere possit,dum ipsa vixerit.

1 Rogatus,an Sanctissimus D.N.iustè,& quo ad forum conscientiæ prædictas facultates facere possit,respondeo primò proculdubio posse priorem,scilicet,quod nõ mutetur absque sua culpa: quia iure communi attento monachus de ordine non Mendicantium, qui vouit stabilitatem in vno monasterio, non potest absque iusta causa mutari ad aliud,nec solebant olim mutari:licet nouiores nouitatum studiosiores, quàm antiqui, multa in hoc & aliis innouarint, vt quod prælati essent triennales, de quo late dixi in cap.*nullam.*[i]

i 27. §. 2.

2 Secundò, quòd etiam potest facere secundam: quia secundum D.Thomam, [k] quem post alios secuti fuimus in Manual.[l] necessitas parentum religiosi superueniens eis post professionem est iusta causa vt exeat monasterium ad succurrẽdum eis, si aliàs non potest. Dixi,*superueniens*:quia præueniens efficit,vt non possit iustè intrare monasterium,nec ingressus iustè profiteri, nec professus iustè manere:quia obligatio iuris naturalis & diuini seruiendi parentibus efficit, vt nullatenus possit filius eis derelictis intrare monasterium,vt prædictus D.Thomas receptus affirmauit.

k 2. 2. q. 101. art. 4.

l Cap. 14. nn. 14. & in com. 4. de reg. super ca. nullã. 18. q. 2. num. 42.

3 Tertiò, quòd non solùm S. D.N.sed etiam Generalis ordinis vtrumque earum potest facere, sed nõ facient:quia adeo refrigescit caritas,& quòd pauci Superiores volunt concedere inferioribus libertatem, quam nõ habent ipsi, vel sui cognati,& addicti erga multos religiosos:& multi volunt videri nimium iusti erga extraneos, etiam si Deus sua lege naturali,vel diuina positiua eam concedi iubeat: & vtinam multi, qui valde rigidi & sancti videri volunt, non persuadeant multis Prælatis, quo nimis summo iure vtantur, ex quo iniuriæ aliquid nascatur, dum leges humanas & rigidas non patiuntur æquitate naturali siue epiikeia molliri. Salua,&c.

S V M M A R I V M.

1 Lex generaliter loquens, generaliter intelligenda: cui si addatur dictio vniuersalis,plura comprehendet,quàm sola indefinita: & si dictio vniuersalis præcedens sit negatiua, omnia sequentia destruit, & contrarium ponit, si tamen à lege negatiuè concepta reperiatur aliquis casus alia lege exceptus, poterit, sic docente nos legislatore, à paritate rationis ad alios similes extendi.num.4 & 5.

2 Impetratio eius,quod iure conceditur,non inutilis: nam dubia & scrupulos tollit.num.5.

3 Monialis ex causa correctionis, & vt alteri præficiatur,de monasterio ad monasterium de iure, & ex Concilio Tridentino à suo Superiore, saltem cui non obstet extrauagans Pij V. num.6.& 7.transferri potest.

6 Intellectus cap.5. sess.25.de regularibus est,vt moniales, quæ ex causa volunt de monasterio egredi, habeant licentiam ab Episcopo,si ei,vel nulli,nisi Pontifici immediatè sint subiectæ, vel ab earũ Superiore regulari,si sint exẽptæ,& illi subiectæ.

CONSILIVM V.

AN Generalis ordinis Minorum de obseruantia possit transferre moniales sibi subditas de vno ad aliud monasterium causa correctionis, vel nouæ fundationis? Præsuppositis confirmatione priuilegiorum eiusdem ordinis à Gregorio XIII. nisi sint contraria Concilio Tridentino, quibus id expressè eidem conceditur. Et an dictæ facultati obstet Bulla Pij V.

QVÆSTIONES hæ longè difficiliores sunt,quàm à principio putaui, & ad earum integram responsionem addenda videtur alia, quæ præcedat illas, nempe, an solo iure communi scripto attento circumscripta præfata extrauagante Pij V. & præfatis sacris Sedis Apostolicæ priuilegiis possit præfatus Illustrissimus idemque Reuerendissimus Generalis transferre moniales sibi subditas de vno monasterio ad aliud ex prædictis duabus causis,scilicet correctionis,& nouæ fundationis, ita quod erunt tres quæstiones, quarum prima sit hæc, & prior aliarum propositarum secunda,& posterior tertia.

1 AD HANC IGITVR PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo, quòd pro eius parte negatiua vrget primo cap.vnic.[a] ibi. *nulli monialium religionem tacitè vel expressè professæ valeat,quacumque ratione vel causa,nisi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque graui periculo,seu scandalo commorari, monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas, &c.* Quæ verba constituunt legem non solùm generalem,sed etiam vniuersalẽ,signo vniuersali munitã,quæ in summa habet, nulli monachæ professæ patere facultatẽ exeundi monasterium, nisi vno casu, sub quẽ neutra duarum nobis propositarum includitur. At lex generalis generaliter intelligenda est,[b] etiamsi in vna specie maior inueniatur ratio includendi eam, quàm in aliis vt habet,l.1.[c] & tradit Decius, [d] quem sæpe nos alibi sequimur: & signum vniuersale adiectum verbo generali efficit, vt extendatur etiam ad alia, ad quæ non extenderetur indefinita generalis, iuxta glossam solemnem in clemẽtina 1.[e] & gloss.solemnem cap. *circa*, [f] quæ per iura expressa probat longè amplius legatum relinqui per illa verba, *Lego omne marmor, vel omnem lanam,* quam per illa, *Lego marmor,* vel *lego lanam.* præsertim autem si est signum vniuersale negatiuum, quod omnia sequentia destruit,& contrarium eorum ponit, vt dicit glossa singularis & recepta, [g] quale est illud, *Nulli,* quod positum est in dicto cap.1.

a Post initia de stat. reg. li. 6.

b L. de pœna ff. de pœn. in rem allocum multis similibus.

c §. quod autem. de obl. lus. & act.

d In vsi. pro. c Vers. quãdo. de testãc.

f De electio. li. 6.

g In cap. cum dilectus. de consuet.

2 Secundo vrget,quod frustra impetratur,& pro priui-

legio

Universidad de Deusto
Biblioteca

legio datur, quod iure communi conceditur, iuxta l.1. [a] & tradit glossa recepta. [b] At impetratum fuit ab ordine præfato, & ei priuilegio datum, vt Generalis eius possit transferre moniales præfatas in prædictis duobus casib. de quibus iure communi non licebat eis illud.

3 Sed his non obstantibus, contrarium videtur verius. Primò quidem quod intentio Pij V. non fuit laxãdi clausuram monacharum, sed restringendi, vt ex eius verbis colligitur: attamen excipit à sua prouisione tres casus, cũ tamen Bonif. VIII. nõ expressisset nisi vnũ, [c] ergo efficax argumentum est, quod nõ obstante sua extraug. licebat monialibus exitus in illis tribus casibus iure communi, non obstãte dicto cap.1. quod fuit Bonifacij VIII. quod innouauit Conc. Trid. [d] sess.25. & definiit licere monialibus exitum à monasterio, sufficiente causa legitima ab Episcopo probata, clarè significando, quod præfatum ca. 1. non solum erat iure communi limitãdum in vnico casu ibi expresso, sed etiam in omni eo, qui esset causa legitima exeundi.

Secundò, quod nos pridem respõdimus potuisse monacham vnius monasterij electam legitimè in Abbatissã alterius, transire ad illud de licentia sui Superioris legitima: quod postea scripsimus in com. 4. de reg. [e]

4 Tertiò, quod est textus iuris optimus per multa ibi à Decio tradita in cap. *dilecta*, [f] quatenus habet casum exceptum à regula ob aliquam æquitatem, extendi posse, debereque ad alios casus ob similem æquitatem. Cùm igitur casus ille vnicus exceptus à Bonifacio, [g] excipiatur à regula illa negatiua, ne qua monacha exeat clauturam, extendi potest & debet ad casus alios, in quibus similis æquitas id suadet: quod certe fuit in causa, vt Concilium Tridentinum extenderit illum casum ad omnes alios, in quibus inueniretur causa, quam legitimam arbitraretur Superior legitimus.

5 Non obstant supra in contrariũ citata. Ad prius enim illorum respondetur, concedendo quidem, generalem legem generaliter esse intelligendam regulariter, & legẽ vniuersalem vniuersaliter, sed fallere illud, quando inuenitur alia lex, quæ limitat illam generaliter, vel vniuersaliter loquentem, quod in proposito casu contingit. Nam inuenitur lex, quæ habet, casum exceptum à regula generali extendi posse, debereque ad similem casum.

Ad posterius respondetur, concedendo non esse necessarium impetrare in priuilegium speciale, quod iure communi conceditur: quod probant iura in eo citata, sed frequentissimè id impetrari concedique solere à S.R.E. idque esse vtile ad tollenda dubia & scrupulos: quorum vnum exemplum quotidianum est impetratio, & concessio pronunciandi officium matutinum sequentis diei vespere præcedentis, quod iure communi licere ait S. Thomas receptus ab omnibus, [h] & etiam à nobis citatus in Enchir. de oratio, [i] vbi latius hoc tradimus. & ita impetratio & concessio priuilegij facta præfatis Generalibus nõ fuit facta vti iure necessaria, iuxta veram & legitimam iuris Canonici impetrationẽ, licet fuerit vtilis ad quãdam maiorem declarationem, & scrupulorum euitationem.

6 AD SECVNDAM respondeo, quod extraug. prædicta nihil obstat: quia, vt prædiximus, tam illa, quam cap.1. [k] & quàm Concil. Trid. sunt limitãda, ne procedat prohibitio exitus monacharum, cùm occurrit causa legitima: & ita non videtur prohibere exitum monacharum per viam iustæ correctionis, vel nouæ fundationis, quæ sunt causæ legitimæ ad exeundum. Secundò, quòd magis videtur obstare Concilium Tridentinum quod videtur exigere, vt causa legitima exeundi approbetur per Episcopum, & consequenter, quod non sufficiat licentia Generalium, & quod confirmatio priuilegiorum præfati ordinis prædicta non extenditur ad contraria Concilij Tridentini. Sed respondetur, illa verba præfati Concilij intelligenda esse, vt nos intelleximus alia similia eiusdẽ in d.cap. *super*, [l] scilicet, quod approbatio illa Episcopalis requiritur quo ad exitum monialium eisdem subiectarum, vel ita exemptarum, quòd soli Papæ immediatè subsunt: non autem de aliis exemptis, quæ subsunt aliis Prælatis aliorum ordinum, de quibus hic agimus: quoniam quæstiones mouentur de monachis subiectis Generalibus ordinis Minorum de Obseruantia.

7 AD TERTIAM respondetur affirmatiuè, quòd præfatus Reuerendissimus D. Generalis potest, ea quæ in quæstione continentur, facere, non obstante præfata extrauagante Pij V. Tum quia S.D.N. in sua confirmatione derogat generaliter illis, & aliis, quæ possent esse suę confirmationi contraria, modo fuissent in vsu, & non essent contraria Concilio Tridentino. Nec potest obstare reseruatio Pij V. quia non potuit ille tollere S.D.N. eius successori potestatem concedendi, vel innouandi priuilegia concessa ordini præfato, cum par in parem non habeat imperium, [a] & quoniam res clara videtur, etiam videbor nimis prolixus, & ideo facio finem, submittendo ea, quæ dicta sunt, ei, cuius iustior fuerit sententia.

Vide ad hoc responsum, quod positum est supra de regu. consil. 70.

a *Cap. innotuit. de elect.*

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum Vrbis, quia non sunt veræ monachæ, ad clausuram non obligantur. num. 9.*
2 *Dispositio eum non comprehendit, cui dispositionis verba non adaptantur.*
3 *Crescere nemo inuitus cogatur, nec vitã, quã non vouit, seruare.*
5 *Iura pœnalia, vltra quam verborum proprietas patiatur, etiam ex identitate rationis, nisi aliud concurrat, non extendenda.*
6 *Moniales, sponsæ Christi, nubẽdo bigamiam quãdam cõtrahunt.*
7 *Regularibus limitatã vitam professis auiterior impoui nequit.*
8 *Regularibus etsi quandoque auiterior vita præcipi potest. secularibus autem non.*
8 *Dispositio odiosa de regularibus loquens, ad eos qui tria vota non emittunt, non extendenda.*
9 *Oblatæ Turris speculorum Vrbis etiamsi collegialiter more religiosarum in vna domo viuant, donataque sint ordini S. Benedicti cum aliqua mutatione habitus promittentes stabilitatem & obedientiam Præfectæ, itemque etsi vouerint paupertatem, & castitatem perpetuam, num. 21. tamen verè non sunt moniales professæ, nec esse possunt. cùm in nulla à Sede Apostolica approbata religione tria vota seu professionem, nec tacitam. nec expressam emittant. num. 10. & 11. earumque congregatio non sit vt religio, sed vt bonus viuendi modus approbatus. num. 11. 13. 17. obedientiaque promissa non sit monachalis facta in manibus, vt requiritur, potentis alicui religioni incorporare. num. 20. 22.*
9 *Obedientiam perpetuam promittens censetur tria substantialia religionis vota promittere, & sic professionem emittere & hoc quando non quamcumque, sed monachalem obedientiam secundum aliquam regulam approbatam. nu. 16. 17. in manibus potentis illi religioni incorporare promittit. num. 20. 22.*
16 *Oblatæ, seu donatæ, à monialibus, quæ suscipiunt habitum religionis. & profitentur regulam vt seruiant in choro, & à conuersis, quæ accipiunt habitum religionis, & profitentur regulam vt seruiant extra chorum, differunt, cùm ipsæ nec profiteantur regulam, nec assumant habitum regularem, licet se & sua perpetuo donent, per quem actum efficiuntur plenè oblatæ, non tamen religiosæ, num. 15. & 16. sed eis similes, num. 9. non absolutè, sed quo ad quædam priuilegia, num. 19. & si contrahant matrimonium, teneat. num. 15.*
18 *Beatæ in Hispanijs, & Canonissæ in Germania, quæ collegialiter viuunt facientes vnum collegiũ, non tamen ob id efficiuntur moniales propriè, immo nisi aliud obstet, possunt testari, & hoc etiamsi habeant habitum specialem, & domos similes monasterijs cum oratorio, promittántque obedientiam suæ Præfectæ, & perpetuam stabilitatem viuendi secundum earum viuendi modum. num. 9.*
22 *Vota tria substantialia aliter quàm in manibus potentis approbatæ religioni incorporare etiam sæpius emissa non faciunt quem religiosum, seu monachum.*

CONSILIVM VI.

DVbitarum fuit primo. an monachæ, siue oblatæ Turris nouæ speculorum Vrbis teneantur ad clausuram, sicut cæteræ moniales.

1 Respondeo ad hanc quæstionem, quod eius decisio videtur pendere à decisione alterius quæstionis, scilicet an prædictæ oblatæ sint verè monachæ, siue moniales tacitè vel expresè professæ: nam si sunt professæ, proculdubio tenentur ad obseruantiam prædictæ clausuræ: quoniam tam mens, quàm verba capit. *periculoso*. [b] Concilij Tridentini, [c] & bulla fœl. reco. Pij V. super hoc lata compre-

a *Super c. statuimus. 19. q. 3. nu. 46. ibi. Nota quarto.*
b *De const. vtili.*
c *In d. cap. 1.*
d *In cap. 1. de reg. sess. 25.*
e *In cap. 1. de rescript.*
f *In d. cap. 1.*
g *De stat. regula. li. 6.*
h *Quo. 5. art. 28.*
i *Ca. 3. num. 57.*
k *De stat. regula. li. 6.*
l *Cap. statuimus. nu. 60.*
b *De statu regula. lib. 6. & ca. 1.*
c *Sess. 25. de regul.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

hendunt eas: quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, [a] etiam si sit odiosa & pœnalis quo ad ea, ad quæ verba eius ex propria significatione extenduntur, iuxta, l. *cum lex.* iuncta gloss. [b] quod ibi notat Aretinus & Decius & cap. *quia in tantum*, [c] si autem non sint verè monachæ, contra dicendum videtur.

2 Primo quidem, quod nec lex, nec aliqua dispositio cõprehendit eum, cui verba eius aptari nequeunt, iuxta ca. *indemnitatibus*, [d] & l. 4. [e] vbi hoc Bart. & Paul. & alij adnotarunt, & præ aliis commendat Fel. [f] at verba prædicti c. *periculoso.* & Conc. Trid. & constitutionis prædicti Pij nõ aptantur mulieribus monasteriis oblatis solùm, sed tantũ professis: ergo illa non comprehendunt prædictas oblatas, si non sunt professæ.

3 Secundo, quod nemo cogi potest crescere, nec inuitus obligari ad austeriorem vitam, quã non vouit, c. *gesta*, [g] cum glo. recepta, quæ habet, quod monachis, & canonicis inuitis districtior vita non potest imponi, vbi Archid. quem sequitur Card. à Turrecremata, allegat illud S. B. ad Abbatem in persona cuiuslibet monachi, *Vota mea non augeas sine mea voluntate, sicut nec minuas sine certa necessitate.* & prædictę oblatę nõ vouerũt sub tanta clausura viuere: ergo nequeũt ad illã seruãdã cogi, siverè nõ sũt monachę.

4 Tertiò, quòd nemini sua bonitas debet nocere, nec malitia prodesse. [h] At prędictę oblatæ collegialiter viuẽtes longè melius faciunt, quàm aliæ oblatæ, quæ singulæ, binæ, aut ternæ viuunt cum omni libertate, quoquo velint sine vllius licentia exeuntes. At illas, quæ maiori custodia indigent, nõ comprehendunt prędicta iura libertatem exeundi tollentia: ergo à fortiori non comprehendũt has oblatas, quæ longè honestius viuũt, & minori custodia indigẽt, si hę nõ sunt magis verè monachę, quã illę.

5 Quartò, quod iura pœnalia, qualia sunt prędicta, vt ex eorum tenore patet, non sunt extendenda, etiã ex similitudine rationis, vltra quàm propria verborũ eorũ significatio permittit. [i] Nec obstat dicere, quod eadẽ omnino ratio permittit extensionẽ legũ pœnalium, iux. glo. sing. [k] Tum quia id solùm non sufficit, nisi aliquid aliud cũ idẽtitate rationis concurrat, vt concurrit in casu d. c. 1. vt resoluunt Dominicus & Francus. [l]

6 Tum quia non est eadem omnino ratio. ratio enim, vel saltem magna pars eius, quare clausura indicitur monialibus, est, quia illæ per professionem regularem renũciarunt voluntati suæ. [m] At hæ non fecerunt idem, si non sunt monachæ professæ. Præterea moniales peculiarius dicuntur sponsæ Christi, adeo quod per nuptias dicãtur incurrere quamdam bigamiam, [n] & ita iustum est, vt maior custodia circa earum continentiam & pudicitiã ponat Papa eis tamquam spõsis Christi, cuius est ipse Vicarius, quàm circa aliarum, quæ cùm nondum sint voto solemni desponsatæ Christo, tam liberam habent voluntatẽ ad ea, quibus non se astrinxerũt, quã alij Christ. liberi. [o]

7 Quintò, quòd communis conclusio habet, quod etiã religiosis professis non potest imponi austerior vita, si vouerunt limitatam seruare regulam, secundũ quod obseruatur tempore professionis, quam tenet Host. [p] & Panorm. [q] & Dec. [r] & Fel. [s] cum citatis ab eo: & quod limitata causa limitatũ producit effectũ. [t] At prædictæ oblatæ limitatè promiserunt viuere secundum cõsuetum viuendi modum congregationis: ergo non tenentur ad austeriorem vitam, nec illa potest eis tenuentibus imponi.

8 Sextò, quòd licet regularibus possit aliquando præcipi austerior vita, sæcularibus tamen non potest, vt distinguit gloss. [v] quam Panor. Felin. & Dec. approbant, [x] & prædictę oblatæ si non sunt professę, sunt sęculares, & nõ regulares: quia solùm duo sunt genera hominum, sęcularium, & regularium. [y]

Septimo, quod in specie Panormitanus communiter receptus ait, [z] constitutiones odiosas de regularibus disponentes non extendi ad eos, qui non profitentur tria vota substantialia, etiamsi seruent aliquem modum viuendi à Sede Apostolica approbatum. Cùm ergo certum videatur, prędictas, de quibus agimus, oblatas non teneri ad clausuram ob prædicta iura, si verè non sunt monachę, id est expresè vel tacitè professæ, & teneri ad eam si verè sunt monachæ, oportet resoluere alteram quæstionem, à cuius resolutione diximus pendere hanc, quæ nobis est proposita.

9 AD ALTERAM QVÆSTIONEM resoluendam considerandum est, quod ad dicendum prædictas oblatas esse verè moniales, facit primò, quòd viuunt conuentualiter intra vnam domũ habentes vnum oratorium, vnum refectorium, vnum vestiẽdi modum, & vnam Prælatam, quæ sunt signa vere professionis. [a]

Secundo, quod se suaque viderunt perpetuò donare monasterio ordinis S. Benedicti: & ita sunt plenè oblatæ: & plena oblatio æquipollet professioni, vt significat Panormitanus, [b] cui etiam æquipollet humilis, deuota, & iurata oblatio, vt ait Felinus. [c]

Tertiò, quòd ingrediens ordinem volendo mutare vitam videtur profiteri, capit. *consuluit.* vbi videtur id dicere Innocentius iuxta, [d] & facit cap. *non solum.* [e] quatenus significat, quod assumptio habitus religionis cum euidenti proposito mutandi vitam, inducit professionem saltem in genere. At prædictæ, de quibus agimus, oblatæ volunt mutare vitam: ergo videntur tacitè profiteri.

Quartò, quòd promittunt stabilitatem perpetuam in prædicto modo viuendi, & obedientiam Præfectæ suæ, vt constat ex modo, quo sese offerunt: & qui promittit obedientiam perpetuam, videtur promittere tria vota substantialia religionis, vt significat contextus dicto capit. *consuluit.* vbi videtur id adnotare Innocentius: ergo videntur etiam monachæ saltem tacitè professæ.

10 His tamen non obstantibus, dicendum est, eas non esse veras monachas & religiosas, neq; tacitè vel expresè professas, & ligaras voto soleni. Primò quidem, quòd notorium facti & iuris est, alias esse mulieres monasteriis oblatas, & alias in monasteriis professas: facti quidem, quod passim in monasteriis etiam virorum, præsertim habentiũ hospitalia annexa, inuenies mulieres oblatas, quæ nullatenus sunt moniales, neque professæ, immo pleræque nuptæ, quæ vna cum suis viris se, suaque illis obtulerunt. Iuris autem, quod nulla est, nec potest esse vera monacha, & sanctimonialis, nisi quæ tria substantialia vota in religione aliqua à sancta Sede Apostolica approbata in manibus Superioris ad id potestatem habentis emiserit, [f] vt ait Panormitanus communiter receptus, [g] quem ibi Felinus, Decius, & alij sequuntur. At multæ sunt oblatæ monasteriis, quæ prædicta tria vota non emittunt: & consequenter aliæ mulieres sunt oblatæ, aliæ monachæ.

11 Secundò, quòd oblatæ, de quibus agimus, numquam faciunt professionem monachalem trium votorum prædictorũ expressam, vel tacitam: de expressa supponitur in facto: de tacita constat, eo quòd nullũ actum faciunt, quo tacita professio fieri censeatur. Tres enim sunt actus, quibus censetur professio tacitè fieri, quos post alios colligit Siluester. [h] Primus, immiscere se actib° professorum, puta interuenire cum habitu illius religionis alicui actui solis professis conuenienti cum perseuerantia triduu. Secũdus, delatio habitus professorum patenter distincti ab habitu nouitiorum. Tertius annalis delatio habitus nouitiorum non distincti distinctione patenti. At oblatæ, de quibus agimus, nullum horum actuum faciunt. Tum quia nullus est eis habitus alius à sæculari indictus. Tum quia nulla est diuersitas habitus inter eas. Tum quia nulli sunt actus reseruati professis. Tum quia nulla sunt nouitię distinctę à professis, immo nulla est inter eas mentio de professione, neque de nouitiatu, sed solũ de oblatione facta, vel faciendã secundum modum ab omni professione omnium regularum approbatarũ aliena, vt patet ex modo quo illæ se offerunt, per quem ad nullam approbatæ religionis regulam se obligant, sed solùm ad modũ consuetum viuendi in illa cõgregatione, qui licet sit approbatus pro licito modo viuendi, nõ tamen pro regula religionis approbatæ, cùm hoc longè distet ab illo, iuxta glossam receptam. [i]

12 Tertio, quod magis & minus non mutant speciem, [k] ergo omnes oblatæ, quatenus tales, sunt eiusdem speciei, licet aliæ aliis religiosius viuant, & consequentet, aut omnes sunt professæ, aut nullæ: at constat non esse omnes professas, quia constat non esse tales illas, quæ singulæ, binæ, vel ternæ viuunt: ergo nullæ sunt professæ.

Quarto, quòd in ipsomet Benedictinorum ordine sunt

moniales,

a *Cap. si Romanorũ. 19. dist. & lex. de pretio. ff. de publi. ex rem act.*
b *ff. de testa.*
c *De præben. d § penul. de elect. li. c.*
e *§. sotios. ff. de damn infec.*
f *In ca. nonnulli. colu. 3. de rescript.*
g *74. distin.*
h *Ca. 1. de postulat. prælat. l. itaque fullo. ff. de fur.*
i *Cap. pœna. de pœnit. dist. 1. & le. interpretatione. ff. de pœnis.*
k *In c. 1. verbo Italiæ. de tempor. ordi. li. 6.*
l *Ibidem.*
m *Ca. quorũdam. & ca. si religiosum. de elect. li. 6.*
n *Cap. quotquot. 27. q. 1.*
o *Arg. ca. integritas. 32. q. 1.*
p *In summa de voto. §. vtrum.*
q *In ca. super eo. de reg.*
r *In c. ad nostram. de appell.*
s *In cap. nam de constit.*
t *Le. non omnes. ff. de reb. cred. ca. fi. de verb. signific.*
v *Capi. quod omnes. de regul. iur. lib. 6.*
x *In d. cap. ad nostram. de appell.*
y *Capit. duo sunt. 12. qu. 1.*
z *In rub. de reg.*
a *Arg. eius ad monialium. de fu. minar. & ea in nouella illius tex. & ibi Innocen. & alij.*
b *In cap. prudentia. de postulat. prælat. & ibi Ioan. de Imo. & Ancha.*
c *Ca. ad audientiam. de his quæ fiunt a prælato.*
d *In cap. consuluit. de regul. & ea in nouella monasterii. de sacrosanct. & ibi Abb. de regula. & Innocen. de his quæ fiunt a prælato. & Ioan. de Imo. in cons.*
e *De reg. li. 6.*
f *Ca. ad audientiam. de reg. & ea in nouella monasterii. de sacrosanct. & ibi Abb. de regula. & Innocen. de his quæ fiunt a prælato. & Ioan. de Imo. in cons.*
g *In cap. nam de constit.*
h *Verba notãda 3. qua. 7.*
i *In clem. 1. ea. de stat. excom. & in clem. 1. de reg. & ibi Ioan. & Le. fin. ff. de fundo instru.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

moniales,& oblatæ:moniales quidem, quæ professione secundum regulam B.Benedicti faciunt:oblatę verò,quæ se & sua monasterijs eiusdem ordinis, tum virorum,tum mulierum offerunt ergo solum oblatæ non sunt monachæ. Cum diuersitas nominum diuersitatem denotet rerum.[a]

a *I.e. sit item. C.de cod.cell.*

13 Quintò, quòd si prædictæ oblatæ essent monachæ, maximè essent monachę S.Benedicti, cùm sint monasterio eius oblatę. At ex ipso instrumento consensus, quem præstitit Abbas generalis monasterij Sanctæ Mariæ Nouæ, colligitur clarè eas non esse monachas S. Benedicti: ergo nullius ordinis monachæ sunt.

14 Sexto,quod neque Eugenius in commissione,quam dedit ad probandum modum viuendi earum,si esset talis, qualis ei referebatur, nec executor illius commissionis, nec Abbas prædictus,cuius consensus requirebatur, vocant eas monachas,nec sanctimoniales,nec religiosas,sed tantum oblatas, & id quidem non semel, sed frequentissimè:& idem verbum sępius in eadem dispositione repetitum mysterium iuris denotat,secundum glo.receptas,[b] cum traditis à Decio, [c] & nullum aliud mysterium iuris significare potest, quàm quod illæ ita sunt oblatę,vt non sint monachæ.ergo,&c.

b *In clem. 1. de iure patro.verb.diuersanis, & c. 1.de cleric.egrot.li.6.*
c *In cap.cum Ml. col. 13. de constit.*

15 Septimò, quòd est casus expressus in clem. [d] in qua cum glo.communiter recepta probatur primò, quòd oblatus & donatus non sunt monachi. Secundò,quòd constitutio pœnalis suspendens, vel excommunicãs monachos & religiosos,non comprehendit oblatos & donatos eorum. Tertiò,quòd oblatus & donatus,qui se & sua donauit monasterio,est verè & plenè oblatus. Quartò, quòd eiusmodi plenè donatus propter hoc solùm non est religiosus.Quintò,quòd,si eiusmodi plenè donatus contraheret matrimonium,valeret: gloss.enim in verbo *oblatos.* refert se ad glo.c.*vt lex continentia,* [e] receptam communiter,quę habet tale matrimonium valere.Pro quibus omnibus facit c.*in præsentia.* [f] per quod ibi Pan. [g] ait,quòd eo quòd quis donet se & sua monasterio, non efficitur monachus,quod ipsum ait in c.vlt. [h] & quod Ioan.Andr. relatus ibi à Dominico, [i] ait eum propriè dici religiosum, qui habitum accipit in religione.

d *1.de decim.*
e *27.q.1.*
f *De probationib.*
g *In 4.notabili.*
h *De succeff. ab intestf.*
i *In c.vt officium.§.verũ. de hæret.li.6.*

16 Octauò,quòd monahus conuersus,& oblatus,etiam plenè & perpetuò valde differunt,vt colligitur ex prędicta cle.1.adiunct. glo.c.*vt lex continentia,*& glo.[k] Domin. & Frãc.[l] li.6 & c.*per exemptionẽ.* [m] Colligitur enim, quod monachus vel monacha dicitur, qui, vel quę suscipit habitum religionis,& profitetur regulam,vt seruiat in choro:conuersus verò,qui suscipit habitum.& profiterur regulã,vt seruiat extra chorũ: oblatus autem, qui se & sua perpetuo donat,sed non profitetur,nec suscipit habitum ordinis:quod satis exprimit Panor. [n] quem sequitur Deci[o],[p] & paulo clarius Fel.radiũctis quæ ait Cald.ab eodẽ relatus, [q] quatenus relatis multis modis sese offerendi monasterio,concludit,quod ex nulla oblatione efficitur quis monach.professus,nisi prętet obedientiã monachalem,quod antea dixerat Innoc.[r] à quo nemo recedit,quẽ probat Arch.[s] At oblatę, de quibus loquimur, nec suscipiunt habitum monialium ordinis S.Benedicti, nec profitentur regulã earũ,quę est S. Benedicti,nec promittũt obedientiam monachalem secundum regulam prędictã, immo nec saltem expresse omnia sua donant, vt patet ex modo,quo sese offerunt:ergo non sunt monachæ, immo nec conuersæ,sed solùm oblatę,quo nomine appellat eas Eugenius Papa,& Commissarius eius,& Abbas S.Marię Nouę,qui earum viuendi modo consensit, & quo etiam ipsęmet sese nominant expresse etiam in ipso modo sese offerẽdi,cum vnaquęque illarum dicat sese offerre, & recipi pro commissa & oblata.

j *In c.ex eo. §. 1. de elect.*
m *De priuil. eodem lib.*
n *In cap. non est. de regul. & in ea tuss. de testib.*
o *In d.c. eccle sia nostra in l. 6.*
p *In dicto ca. in præsentia. de probatio. nu. 4.*
q *In consilio. vlt. de regul.*
r *In c.consulnit. qui clerici vel vouent.*
s *In d.cap. vt lex.*

17 Nono tandem hoc concluditur eo, quod si prędictæ oblatę essent verę monachę ordinis S. Benedicti, frustra petitum fuisset ab Eugenio, vt earum modum viuendi approbaret, & frustra commisisset Archiepiscopo Commissario, vt de tali viuendi modo se informaret, & frustra requisitus fuisset Abbas monasterij, cui se offerunt, vt illi consentiret: quandoquidem regula monachorum sancti Benedicti, & regula ipsorum Benedictinorum est approbatissima à sancta Sede Apostolica: & à toto orbe Christiano sine vlla noua approbatione eiusdem Sedis, vel alicuius Abbatis particularis: & ita,ne sequantur hæc absurda, quæ vitanda sunt, [a] proculdubio affirmandum est eas non esse verè monachas, immò neque conuersas, sed tantum oblatas particulari modo strictiori aliis modis, quibus communiter aliæ oblatæ sese offerunt.

a *I., nã quod absurdum. ff. de bonis liber.*

18 Ad opposita responderi potest, & quidem ad primum, negando, quod signa in eo collecta sufficiant ad concludendum esse eas regulares, & religiosas, licet sufficiant ad concludendum illas facere collegium: nam multi canonici, immo & canonicæ sæculares in Germania, & multæ, quas appellant Beatas in Hispania, & alibi viuunt collegialiter siue conuentualiter sub vno viuendi modo,& sub vno habitu, & sub vno Prælato, vel Prælata, habentes vnum oratorium, & refectorium, qui tamen non faciunt professionem, vt efficaciter probat capit. *indemnitatibus,* [b] & cap. vlt.cum Archidiacono,& Cardinali Alexandrino, [c] quatenus per illum textum dicunt aliquas sanctimoniales posse testari: quod est verum de monialibus sæcularibus, siue collegialiter, siue conuentualiter viuentibus.

b *5.penult. de elect. lib.6.& clem.1.de relig. dom.*
c *12.q.vlt.*

19 Ad secundum respondeo, negando,quòd sola donatio, qua quis se & sua donat, inducat professionem, vt supra probatum est in argumento septimo & octauo pro nostra parte formatis. Et id quod aiunt Panormitanus,& Felinus, quòd æquipollet professioni, intelligendum est non absolutè, sed secundum quid, & quo ad aliqua, puta quo ad gaudendum priuilegio dato monachis ad audienda diuina tempore interdicti,de quo loquitur prædictum cap.*vt priuilegia.* vel vt animalia eorum congaudeant priuilegio animalium monasterij, vt in dicta clementina 1. non autem ad hoc, vt videantur solemniter vouisse tria substantialia vota, vt ait prædicta glossa recepta. [d]

d *In d. ca. vt lex continentia.*

Ad tertium respondetur,quòd præfatæ oblatæ nullum ordinem ingrediuntur, nullum habitum regularem suscipiunt,& non intendunt mutare vitam sæcularem in regularem, sed in sæculari statu & modo viuendi seruire Deo: & ita assumpta in argumento: quod fundatur in ingressu & susceptione habitus, & voluntate mutandi vitam sæcularem in regularem, nihil obstant.

20 Ad quartum respondetur, quòd prædictum cap.*consuluit,* in eo citatum non intendit, quod per omnem obedientiam quis efficiatur regularis: quia etiam canonici sæculares prętant obedientiam, [e] & omnes etiam principes debent Episcopis obedientiam, [f] & etiam regna omnia sæcularia suis Regibus prętant obedientiam, iuxta B. Petrum, [g] & Paulum [h] & Imperator Papæ, [i] nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi: & ita dixit Innocentius ibi receptus ab omnibus, quòd non fit quis religiosus per omnem obedientiam, sed per monachalem tantùm,hoc est illã,quę fit alicui potenti recipere professionem regularem seruãdi regulam aliquã alicuius religionis approbatæ à Sede Apostolica, qualem obedientiam monachalem non prętant prædictæ oblatæ: quia non prętant obedientiam secundum regulam Sancti Benedicti, nec obedientiam absolutè, sed limitatè secundum modum viuendi earum congregationum: quam palam est non esse regulam de approbatis à Sede Apostolica quę non sunt nisi quatuor, vel quinque, vt inter exteros testatur religiosissimus, idemque præsertim circa huiusmodi eruditissimus D. Antoninus, [k] de quibus non est hic modus viuendi.

e *Ca. his qui. de maiorita. & obed.*
f *Ca. omnes. eodem tit.*
g *In eius canon prioris c. 1.*
h *Ad Rom. 13.*
i *Clem. 1. de iureiur.*

21 His consequens est, prædictas oblatas consulentes ob clausuram non obseruatam nullas incurrisse censuras, nec vllum peccatum propter violationem iurium prædictorum,quæ quia non compreliendebant eas,non potuerunt ab eis violari,nec subinde ob id peccare. [l]

k *In 3. parte cap. 1.§.3.tit. 16.*

SECVNDA DVBITATIO fuit, an præmissa procedant, etiam si mulieres ipsæ ab aliquot annis retrolapsis in sua oblatione etiam castitatem & paupertatem vouerint,non quidem eo quod suus viuendi modus id requirat,sed ob deuotionem propriam.

l *Ca.quipec. cat.22.qu.4. & 32. q.1.§. 1. in fine.*

22 Respondeo affirmatiuè: quia ratio primaria, quare præmissa non habent locum in præfatis oblatis, ea est, quòd non sunt verè monachæ, eo quòd non emiserunt tria vota substantialia in aliqua religione per Sedem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apost.approbata, neque obedientiam monachalem, id est, obedientiam factam potenti aggregare monasterio, vel ordini approbato secundum aliquam regulam à Sede Apost.approbatam: & hæc eadem ratio militat in iis, de quibus quæritur, quæ in aliis: quoniam monachæ, quæ prædicto modo prædicta vota emiserunt, non emiserunt illa in manibus potentis aggregate monasterio ordinis pro religione approbati, nec emiserunt illa in regula per Sedem Apost.approbata pro religione. Ergo idē ius militat in eis, quod in aliis: nam emissio trium substantialiū votorum etiam bis, ter, & tæpius repetita alibi, quam in manibus potentis aggregare ordini per Sedem Aposto. approbato, & secundū regulam à Sede Apost.approbatā, non efficit quem, vel quam monachum vel monacham, secundum omnes: & ita in multis religionibus & monasteriis inueniuntur multi, qui emiserunt tria vota substātialia, antequam solemniter profiteantur regulam & tamen non sunt verè religiosi, nec monachi, donec illam profiteantur. Salua, &c.

Aduertendum circa ea quæ dicuntur nu.8. referri sacram Cōgregationem censuisse superiores religionum posse solum sua monasteria obligare, vt obseruent eorum instituta, a quibus fortè recesserunt, Pontificem autem posse religiosis indicere strictiorem vitam, quam sit illa, quam requirebat eorum regula.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum cùm non sint propriè religiosæ, non includuntur sub constitutionibus iubentibus monialibus clausuram, vt eligant triennalem Abbatissam.nu.2.*
3 *Constitutio nulla iis aptatur, quibus verba non aptantur.*
4 *Verba canonum & legum propriè in dubio sunt accipienda.*
5 *Clausula generalis in bulla posita, maiora expressis non includit.*
6 *Constitutio noua canonica, & exorbitans, de regularibus disponens, non extenditur ad illas, quæ non sunt vere religiosæ, quāuis collegialiter & religiose viuant.*
7 *Abbatissa habet dignitatem, & lex de ea loquens non extenditur ad impropriè tales.*
8 *Prælati perpetui vtilius in religionibus eliguntur, quàm triennales.*

CONSILIVM VII.

EXcellentissimè Domine, Mulieres oblatæ Turris nouæ speculorum cùm consueuerint eligere suam Abbatissam, siue Priorissam (quam vocant Præsidentē) perpetuam, & non ad tempus, expertè enim sunt hoc regimē melius eis succedere, quam cum eliguntur ad triennium, dubitant modo, cum sint fortè nouam electuræ (nam, quā nunc habent, grauiter ægrotat) an earum tam laudabili consuetudini obstet bulla fe.re.Greg. XIII. qua præcipitur, vt deinceps Abbatissæ, siue Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ.

1 Ad hanc quæstionem dico, quod memini me respondisse olim, vestras dominationes non fuisse inclusas, nec includi sub constitutione Bonifacij VIII. [a] nec sub illo Conc.Trid. [b] neque aliis constitutionibus fe. rec. Pij V. & Greg.XIII. statuentibus vt moniales, cuiuscumq; ordinis & religionis sint, perpetuo seruent clausuram: multis rationibus id pro tenuitate mea confirmando, & latissimè ac neruosissimè probando vestrum sanctum viuendi modum non esse vllā de religionibus à Sancta Sede Apost. pro vera religione approbatis, neq; vllam personam vestri collegij esse verè ac propriè regularem monachā, siue religiosam, sed tantùm oblatam religioni S. Benedicti, tali oblatione, quæ non facit eas monachas S.Benedicti, sed tantùm oblatas illius religionis: quod longè differt ab eius veræ regulæ professione: & ita tantùm obligatas esse ad seruandum obedientiā, & siū peculiarem viuendi modum, iuxta formam statutorum suorum, approbatā quidem à Sede Apost. pro bono & sancto viuendi modo, sed non pro vera illa, & alta religione, quæ facit professentes esse veras monachas.

Nunc autem respōsurus ad quæstionem in hac epistola propositam, dico, posse, ac debere insinuare S.D.N. prædictam meam priorem responsionem datam super prædicta clausura cū suis fundamētis, & rationib. ob quas fœl.re.Greg.XIII. excusauit vos ab obligatione seruandi clausuram perpetuam, eo quòd illa responsio multum facit ad excusandas easdem à non mutanda consuetudine eligendi Præsidentem perpetuam, sicut profuit ad excusandas eas à non mutanda consuetudine super clausura ad illud vsque tempus seruata: & posse iustè seruare consuetudinem hactenus seruatam in eligendo Præsidentem nouam perpetuam, quando placuerit D.N. Iesu Christo extrahere, quam nunc habetis, ex hac terrena & misera vita in cælestem & fœlicem, quæ sibi fiat cohærres & commensalis. Primò quidem, quòd communitas vestra nec verè, nec realiter est monachalis, neque nomine ipso appellatur talis: quandoquidem etiam vulgo non appellamini monachæ, sed solum oblatæ, quas plurimum differre iure latè probatur in responsione prædicta prioris quæstionis, quam mihi olim proposuistis.

2 Secundo quidem rationibus, quibus olim excusatæ fuistis à clausura perpetua, & iudicatæ non includi sub vlla multarum constitutionum, quibus illa iniungebatur omnibus cuiuscumque ordinis & religionis monialibus, ita nunc debetis iudicari non esse includendæ sub constitutione Gregorij quæ statuit, vt omnes sanctimoniales eligant Abbatissam triennalem, & non perpetuam, cum de similibus idem sit iudicium. [a]

3 Tertio, quod nulla constitutio aptatur illis, quibus illius verba non aptantur, vt est texrus iuris optimus in ca. *indemnitatibus*, [b] & l. 4 [c] & ibidem Bartholus & Paulus notant, & Felinus latè, [d] & verba prædictæ constitutionis Gregorianę solùm aptantur sanctimonialibus normam & regularem disciplinam seruantibus, quales non estis vos, vt in dicta responsione efficacissimè probatur.

4 Quarto, quòd verba canonum & legum in dubio propriè sunt accipienda, [e] at numquam vel rarissimè inuenietur, & quidem mihi in præsentia non occurrit locus ex iure Pontificio vbi Præsidens, vel Præposita fœminis, quæ non sunt verè religiosæ, licet viuant communiter religiosè, vocetur Abbatissa, neque Præfecta normam & disciplinam regularem seruantibus: ergo constitutio Gregoriana, quæ loquitur de electione Abbatissæ, vel Præfectæ monialibus normam & disciplinam regularem seruantibus, non comprehendet Præsidentem, & Præpositam sæcularibus, quę neque est verè religiosa, nec præest verè religiosis.

5 Quinto, quod Gregorius vti vir canonum peritissimus, licet in sua constitutione multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgò religiosæ, quæ verè non sunt tales: solum enim expressit moniales ordinis S. Benedicti, Cistercienſis Carthusiani, addita clausula generali, & aliorum quorumcūque ordinum, non comprehendēte maiora expressis: & ita credendum est certè prædictum Gregorium noluisse includere Præpositas tertij ordinis S. Dominici, & S. Francisci, nec alias similes, si verè non sunt professæ regulam à S. Sede Apostolica pro vera regula approbatam, nec consequenter vestras Dominationes, quarum nec Præsidens est verè religiosa, nec præest verè religiosis.

6 Sexto, quod constitutio Canonica statuens aliqua noua, & à iure communi exorbitantia de sanctimonialibus & fœminis religiosis, solum est intelligenda de verè religiosis, & regulam per sanctam Sedem Apostolicam pro vera regula approbatā professis, & non de aliis quantumuis religiosè & collegialiter viuentibus, nisi expressè suam legem ad illas extendat, vt est casus notabilis & memorabilis in d.cap. *indemnitatibus*. [f] At Gregorius prædictus tulit legem de electione Abbatissarum, & Præfectarum normam & disciplinam regularem seruantium, & non extendit ad alias expressè: ergo non est intelligenda de aliis.

7 Septimò, quòd Abbatissa habet dignitatem, vt probat prædictum cap. *indemnitatibus*, [g] & de talibus videtur loqui prædicta constitutio Gregoriana, & non de aliis, quæ impropriè vulgo dicuntur tales.

8 Octauo, quod multis efficacibus modis probauimus, [h] quòd sanctius & conuenientius est, vt prælati & prælatæ sint perpetui, & quod triennalis hæc mutatio est nouum inuentum eorum, qui per ambitionem & superbiā volunt dominari, & non obedire, & quòd licet aliquo respectu sit vtilis ad seruāda temporalia, alio tamen est ad

a *In c.periculoso. de statu regularium li.6.*
b *Sess.25.cap. 5.de reg.*
a *Le.fin.§ adde. Ang. & c.dilectus 2. de iudic.*
b *§.penult. de elect.*
c *§.totius ff. de dam. infect.*
d *In c.vnic. li. vol. 31. rescript.*
e *Le.non aliter ff. de leg. 3 & ca. ceteris de pœnitentijs.*
f *§. sequitur.*
g *§. penult. versiculo verum.*
h *In con. 1 de regul. sine exemplum 22 q.1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

id damnosa,& quo ad spiritualia bona perniciosissimam̃ per eam minuitur auctoritas & reuerentia Superiorum ad præcipienda bona, & castiganda mala, minuitur etiam caritas, obedientia, humilitas,& concordia subditorum & c& enda præcepta Superiorum, & augentur factiones, lites, discordiæ, & murmurationes: adeo quòd nihil magis & ardentius tractatur in illis monasteriis, quàm quomodo pet fas aut nefas ille aut ille illo vltimo anno fiat Prælatus, qui faueat suis fautoribus,& obsit contradictoribus. quas rationes, quia in prædicto comment. facile videri possunt, hic nõ repeto: sed testor, vt annosus testis, & consultor, ad quem innumerorum̃ peccatorum tam simoniæ, quàm ambitionis, superbiæ, factionum, discordiarum,& murmurationum cognitio frequẽtissimè, tum per confessarios, tum per ipsosmet Prælatos & subditos pro medicina contra scrupulos quærenda, pervenit, testor inquam, quod, si absque scãdalo possem, restituerem statum antiquum perpetuorum Prælatorum, qué S. Basilius, Augustinus, Bernardus, Bernardinus,& etiam Dominicus,& Sanctus ipse Franciscus instituerunt, seruatis ad vnguem canonibus, quibus Prælati suo munere abutentes eiicerentur, & sine vlla negligentia castigarentur. & consequenter non solùm videtur non extendenda hæc triennalis mutatio, sed valde vitanda, vt caritas,& humilitas, vnitas,& mansuetudo seruetur, vt dicitur seruata fuisse in prædicto cœnobio, in quo absque scrupulo credo non seruatum iri, si triennalis prefata mutatio introduceretur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Explanatio doctrinæ Auctoris positæ cap. statuimus. 19. q. 3. nu. 44.& 55. & nu. 2.*

1 *Tertiariæ in cõgregatione viuentes si volunt profiteri, coguntur omnino clausuram seruare, & sic poterunt aliàs in earum congregatione recipere: aliter non permittitur eis, vt aliàs de nouo recipiant, debẽntque seuerè ab ordinario puniri, si scandalosè viuant.*

2 *Dimidium omnium eleemosynarum, quæ ex obligatione debent distribui in victum, vel in quosuis alios incertos tamen vsus incertorum pauperum, à Gregorio applicatum fuit in subsidium pauperum monasteriorum monialium.*

CONSILIVM VIII.

1 AD PRIMVM dubium transmissum Mediolano super com. cap. *statuimus.*[a] respondeo notabile nostrũ esse conforme textui extrauagantis Pij V. ibi transcriptæ: quòd illa habet locum nõ solum in Tertiariis, sed etiam in aliis: ponderando quòd tria statuuntur in textu: duo quidé de tertiarijs viuentibus in congregatione non professis: alterum, vt volentes profiteri seruent clausuram,& multiplicentur, vt aliæ monachæ: alterum, quòd nolentes vouere, viuant quidem sine clausura, sed quod ab ordinariis seueriſsimè puniantur, si viuant scandalosè: tertium de cæteris omnibus sine professione & clausura viuere volentibus, vt permittantur quidem viuere sic illæ, quæ hactenus sunt receptæ, non tamen habeant facultatem aliquam vlterius recipiendi. & extrauagans prædicta secundum hunc modum intelligendi seruatur Romæ in congregatione nobilium Turris Speculi, nec arbitror posse Mediolani iustè seruari contrarium, nisi per dispensationem, vel quia constituio non sit recepta: quia lex etiam iusta non recepta non ligat. *§. leges.*[b] & adducta per nos in Manual.[c]

2 Ad secundum dubium[d] respondeo, quòd sensus commentarij summarie collectus consonat textui: quia verbum, *præterquam*, non excludit à verbo principali *distribui*, sed à verbo *incertos*: ita quod est sensus, dimidium eleemosynarum faciendarum pauperibus incertis ad incertum vsum specialem, nisi vsus ille esset ad victum distribuere, ita quod significet, quod etiã relictũ in certos vsus victus & alimenti debetur. Verum est, quod subobscurè ponitur, nec mirum: quia est summa textus, quæ debet breuis esse.

SVMMARIVM.

1 *Monialium monasteria nulli, qui non sit superior, ingredi licet sine causa vrgenti. & iusta licentia à Superiore obtenta: superior autem monasterij siue sit earum Prælatus regularis, siue Episcopus siue Episcopi Vicarius generalis, vel Visitator, licet non egeat licentia, eget tamen quod subsit causa suffi-*

a 19. q. 3. nu. 44.

b 4. dist.
c Prælud. 9. nu. 8. & melius cap. 23. à num. 40.
d Super eodẽ com. num. 55.

ciens. num. 2. & 3.

CONSILIVM IX.

AN EPISCOPIS liceat intrare monialium monasteria causa visitationis, vel alia?

1 Pro parte negante videtur esse textus expressius,[a] qui sic habet: *Nullique aliquatenus inhonesta persona, nec etiam honesta, nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit specialiter licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem, &c.* quod fœl. record. Pius V. innouauit in extrauagante. *Circa.*

a In cap. 1. de stat. reg. lib. 6.

Secundo, quòd Concilium Tridentinum[b] sic habet: *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtẽta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* quod etiã Pius V. vbi supra innouauit.

b Sess. 24. de reg. ca. 3.

Tertiò, quòd extrauagãs Gregorij XIII. quæ incipit, *Vbi gratia.* reuocauit omnes & quascumque licentias ingrediendi monasteria monialium à S. Sede Apostolica vel eius Legatis datas,& addit hæc verba.[c] *Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus & quibusque personis ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam ordinum quorumcumque, etiam mendicantiũ regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus &c. ne monasteria ipsa pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.*

c In constitu. 16.

Quartò, quòd verba prædictarum constitutionum generaliter & vniuersaliter statuunt, vt nulli liceat ingredi prædicta monasteria, nisi de licentia Superiorum: immo postrema Gregorij expressiùs aliis habet, vt nulla persona etiam ecclesiastica, cuiuscumque gradus & conditionis sit ingrediatur etiam de licentia Superiorum, nisi pro vrgenti necessitate. At palam est, Episcopum esse aliquem, & esse Ecclesiasticum, & talem quem illa verba, *Cuiuscumque conditionis*, excludunt. Ergo etiam ipse prohibetur ingredi.

Quintò, quòd, vbi est eadem ratio, idem ius est censendum,[d] & argumentum à simili valet,[e] at eadem, vel similis quo ad hoc ratio dictat, ne Prælati superiores monialium ingrediantur earum monasteria. ergo etiam ipsi supradictis constitutionibus includuntur.

d Le. illud ff. ad le. Aquil. cum similib.
e Le non possunt. ff. de legib.

2 Pro parte tamen affirmante videtur vrgere, quòd nullo expresso iure videtur prohiberi superioribus monialium, ne monasteria earum ingrediantur.

Secundò, quòd, cui conceditur quod est plus, conceditur vtique, quod est minus,[f] & Prælati superiores possunt ex causa iusta dare licentiam ingrediendi aliis, vt prædictum Concilium Trident inum & prædictæ extrauagantes pra supponunt, ergo etiam ipsimet.

f Cap. cui licet, de regul. iur. li. 6. cum suis concordantiis.

His premissis, videtur dicendum primò, prædictam extrauagantem Gregorij XIII. nihil noui inducere, quod obsteт, quin Episcopi possint monasteria sibi subiecta intrare, quandoquidem solùm duo noua videtur inducere, scilicet reuocationem facultatum ingrediendi ea concessarum à S. Sede Apostolica & à Legatis eius, & quòd licentia Superiorum ad ingredienda monasteria non sufficiat, nisi vrgentissima de causa.

Secundò, quòd iure communi non videtur expressim & speciatim cautum, ne superiores montalium sine licentia superiorum ingrediantur monasteria subiecta.

Tertiò, quòd verba generalia & vniuersalia iuris communis prædicti[g] de vigore verborum videntur eos includere, quia includunt omnes personas cuiuscumque generis, conditionis, sexus, vel ætatis fuerint.

g Capit. 1. de statu regul.

Quartò, quòd his videtur consequens, vllum Episcopum non posse intrare monasteria sibi subiecta sine vrgenti causa. Tum per omnia argumenta pro parte negante adducta. Tum ne cogamur dicere, quòd etiam Vicarius generalis & Prouisor possit id facere, quia vnam & eamdem iurisdictionem habet, quam ipse, & ita sunt ei subiecta, sicut Episcopo, cum sit vnum & idem tribunal vtriusque,[h] & etiam Visitatores eius, & Vicarij Visitatoris,[i] quod menti prædictarũ constitutionũ videtur repugnare.

h Ca. 2. de cõsuet. li. 6.
i Ca. 1. ne sede vacante.

3 Quintò, quòd probabiliter dici potest, posse Episcopum intrare monasteria sibi subiecta sine licentia Superioris, dummodo intret pro tam vrgenti necessitate, pro quanta potest dare alteri ad intranda ea. Tum per duo

Universidad de Deusto
Biblioteca

argumenta supra pro parte affirmante insinuata. Tum quia sicut [a] statutum fuit, vt Episcopi, & Superiores, & alij Prælati exempti possent eligere confessorem prouidum absque licentia superioris, ne præ nimia dilatione salus animę differretur, sic etiã videtur posse Episcopum intrare monasteria sibi subiecta, ne præ nimia dilatione deficiat suæ necessitati prouisio. Tum quod iure naturali & diuino tantùm attẽto id ei licet, quia neutrum illorum id prohibet expressè, immo nec tacitè, quia ex neutro illorum potest per bonam consequentiam inferri non licere id ei: & quod licet vtroque illo iure, non est dicendum. non licere, nisi per regulas Sanctorum id vetetur, [b] & non videtur id prohibitum per prædictum [c] Concilium Tridentinum quatenus requirit Superioris licentiam, non solùm qualem qualem, sed scriptam, quia videtur loqui de licentia Episcopi, vel Superioris monialium alijs concedenda, non autem de ingressu ipsorum superiorum, pro quo standum est iuri antiquo communi.

Sextò, quòd casus omissus habetur pro omisso, & prouisio specialis in vno non extenditur regulariter ad aliũ, immo statur prouisioni communi, [d] & cum per proximè dicta Concilium specialiter non prouiderit de ingressu ipsorummet Superiorum immediatorum, videtur omissum, & non prouisum, de quorum licentia illi ingredi debeant, & ita standum est prouisioni communi per quam Superiores ipsi poterant ingredi iusta de causa sine alterius licentia. Tum quia pro lege habendum est id, quod legislator statuisset, si cum legem faceret, id ei propositum fuisset, iuxta glossam singularem & receptam. [e] At si Concilium interrogatum fuisset, de cuius licentia ingressuri essent, cùm oporteret, Episcopi, & alij Prælati, qui debent dare licentiã alijs ingressuris, profecto respondisset, quod ipsi acciperent eam sibi pro tam iusta causa, pro quanta essent daturi alijs, & non respondisset, vt quærerent eam à Papa, vel ab Archiepiscopo, quos non poterant facilitèr, nec decenter adire pro causis, quæ possent quotidie occurrere. Per quæ omnia & alia, quæ, si vacaret, adduci possent, videtur resoluendum, Episcopos, & alios Prælatos non debere intrare monasteria sine iusta causa, cùm ea verò sic, non petita ab alio licentia.

Omnia supradicta confirmantur per constitutionẽ 75. fel. record. Gregorij XIII. quæ incipit. *Dubijs quæ emergunt, &c.* vbi habet hæc verba: *Quocirca vniuersos, & singulos Episcopali, seu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorumuis ordinum Abbates, Priores, Ministros, & alios quoscumque Superiores regulares monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præter quam in casibus, vt præfertur, necessarijs neutiquam vtantur. quod si, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis, sicut nec monachus, nequit esse patrinus.*
1 *Leges fundatæ in religione disponentes de monachis canonicos regulares concludunt, nisi earum verba illos excludant, vel ratio diuersitatis possit adduci.*

CONSILIVM X.

AN CANONICVS Regularis possit esse patrinus?

1 Respondetur, idem videri dicendum quo ad hoc de canonicis regularibus quod est dicendum de monachis, iuxta cap. *non liceat* [f] & notata ibi per Panormitanũ communiter receptum, quatenus dicit leges disponentes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus significent nolle includere canonicos, & non potest reddi ratio diuersitatis. ob quam opinionem ego his quinquaginta annis nolui esse patrinus & leuare baptizatum de fonte, quamuis fuerim ad id inuitatus etiam in Vrbe: licet quæstio hæc subtiliter sit mota, & multa possint pro contraria parte adduci, quę tamen per ea quæ Panormitanus ait [g] possunt dissolui.

SVMMARIVM.

1 *Canonico regulari sine dispensatione Apostolica conferri non potest beneficium seculare non curatum, item nec regulare alterius ordinis. & nu. 5. seculare autem curatum potest. nu. 2. & hoc etiam si sit annexum alicui monasterio & num. 5.*
3 *Vicariatus perpetuus parochialis Ecclesiæ vnitæ dignitati vel monasterio est beneficium curatum, præsentatióque spectat ad obtinentem dignitatem, seu ad monasterium.*
4 *Beneficium eo solo quod monasterio vnitũ sit, regulare non est.*
6 *Regularis iure communi per patronum laicum sine dispensatione ad curatam secularem præsentari non potest secundum illam sententiam, quam auctor, Rota controuertente, putat veriorẽ: nisi adsit consuetudo in contrariũ præscripta:*
7 *Concilium Tridentinum sess. 7. cap. 7. non tollit potestatem præsentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus, collegiatis, & monasterijs vnitis: licet concedat ordinarijs, si vrbebitur, loco temporalium decernere, vt deputentur perpetui: à quo tamen decreto, si grauet, datur appellatio deuolutiua.*

CONSILIVM XI.

QVÆRITVR primò, an beneficia curata sine dispensatione Papæ possint conferri canonicis regularibus.

Secundo, an patronus laicus possit præsentare religiosum professum ad Ecclesiam parochialem sæcularem.

Tertio, an per decretum Concilij Tridentini [a] intelligatur ablata potestas præsentandi vicarios temporales ad Ecclesias curatas, quæ vnitæ sunt cathedralibus, collegiatis, monasterijs, &c. ijs, quibus aliàs competebat.

1 Ad prædictas quæstiones breuiter ob penuriam temporis respõsurus præsuppono primò, certum esse nullum canonicum regularem iure communi posse absque dispensatione Sedis Apostolicæ obtinere beneficium sæculare non curatum. Tum per regulam illam generalem, *Regularia regularibus, secularia secularibus.* quæ colligitur ex ca. *vt possessiones.* [b] & significat Concilium Tridentinum. [c] Tum quod ita Calderinus & Panormitanus communiter recepti determinant. [d]

2 Secundò, quòd communis sententia, vt ait Panormitanus [e] habet, quod canonicus regularis potest habere beneficium sæculare curarum sine dispensatione speciali, cum illa generali, quæ conceditur per illud ca. & alia quę ipse ibi citat, & traditur [f] Rota, [g] licet omnes dicant cautius esse, vt id cum Episcopi dispensatione fiat.

3 Tertio, quod vicaria siue vicariatus perpetuus, qui debet institui in Ecclesia parochiali vnita alicui dignitati, vel monasterijs, est beneficium curatum, & habent in eo locum iura statuentia de Ecclesijs parochialibus, [h] & huiusmodi vicarius debet institui ad præsentationem eius, cuius dignitati Ecclesia parochialis est annexa, vt satis probat textus in d. ca. *extirpanda.* [i] & ibi senrit Panormit. [k]

4 Quarto, quod prædicta vicaria, siue vicariatus perpetuus non est beneficium regulare eo solo, quòd sit vicariatus Ecclesiæ parochialis vnitæ dignitati, vel monasterio regulari. Tum quia id nullo iure cauetur. Tum quia contrarium significare videtur prædictus §. *qui vero.* cum ei adnotatis per Panormitanum & alios, nisi per literas vnionis, vel consuetudinem præscriptam factus fuerit regularis, vt fieri potest, per d. cap. *cum de beneficio.*

5 AD PRIMAM QVÆSTIONEM respondeo primò per primum præsuppositum, quod beneficia curata sæcularia non consueta regi per regulares, de quibus in eo citati loquuntur, possunt conferri canonicis regularibus.

Secundò, quòd beneficia curata regularia, siue consueta regi per canonicos regulares, possunt conferri canonicis illius monasterij, cui sunt annexa, sine vlla dispensatione, [l] quia illa sunt regularia, & possunt regularibus in titulum conferri.

6 AD SECVNDAM respondeo varios fuisse Doctores Prætorij Rotæ, [m] vt eius collector refert super hac quæstione: & quòd arbitror etiam nunc varios fore, si eis occurreret: tametsi iure communi verior mihi videatur sententia negatiua Panormitani nisi contrarium præscriptum esse legitimè probaretur.

7 AD TERTIAM respondeo primo, quod per illud [n] Concilium Tridentinum non videtur tolli ius præsentandi vicarios ad Ecclesias prædictas pertinens iure communi ad dignitates, vel Ecclesias, quibus sunt vnitæ: quia id ex illius verbis non colligitur necessariò: & à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus expressè recedi iubetur. [o]

Secũdò, quòd arbitrio ordinariorum videtur relictum,

an opor

a *In ca. fin. de pœnit. & remiss.*
b *Ca. consuluisti, 2. qu. 4. & c. 2. §. fin. de translat. prælat.*
c *Ca. 3. de regul. sess. 25.*
d *L. commodissime. ff. de li. & posth. & cap. suscepta. de rescrip. li. 6.*
e *In l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis.*
f *De consecr. dist. 4. c. 2. de postulan.*
g *In d. cap. 2.*
a *Ca. licet. de sepult.*
b *De reb. eccle. non alien. & ca. ad hæc. de præbend. & de præb. 6.*
c *In ca. 21. & 25. sess. 24.*
d *In ca. quid Deo. de sacr. mon.*
e *In d. ca. Dei timor.*
f *In dict. §.*
g *Dicit. §. tractatus.*
h *Clem. 1. de offic. vicar. & per text. de præb.*
i *In §.*
k *Ca. 3.*
l *Arg. text. in cap. singul. de præbend. li. 6. & clem. 2. de sepult. nec pro lat. & d. cap. eum de benefic.*
m *In dict. §. de iur. patr. in nouis.*
n *Capit. 7. de reform. sess. 7.*
o *Ex præcept. mor. C. de sepul.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

an oporteat ponere vicarios perpetuos, non obstante priuilegio ponendi temporales: quia id sonant illa verba Concilij, *Perpetuos vicarios, si pro bono regimine id videbitur.* Nec qua ad hoc ordinarijs obstant priuilegia literatũ eorum, quia expresse derogatur contrarijs priuilegijs.

Tertiò, quod si prædicti ordinarij malè sine iusta causa id arbitrarentur, & vicarios temporales in perpetuos commutarent, potest appellari ab eis. Tum quia verbum, *videbitur*, arbitrium boni viri regularum denotat, iuxta doctrinam Bartholi receptam. [a] Tum quia iustè potest appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, si malè arbitretur, vt tenet glossa cõmuniter recepta [b] & quamuis appellatio eiusmodi non suspenderet eorum sententiam, quo minus executioni mandaretur, deuolueret tamen iurisdictionem ad Superiorem, qui cognita causa illam reuocaret, per ca. *pastoralis* cũ ei adnotat. [c] Salua, &c.

Aduertendum referri à tempore Greg XIII. & citra obseruari, ne canonicis regularibus dentur beneficia curata secularia.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares possunt suscipere beneficia curata extra ordinem suum cum licentia Generalis.*

CONSILIVM XII.

PETITVR, an canonici regulares congregationis Lateranensis, ordinis sancti Augustini, possint suscipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem suum cum licentia sui Generalis absque vlla alia dispensatione.

1 Respondetur quòd sic, per cap. *quod Deitimorem.* [d] & Panormitanum communiter receptum post glossam, Hostiensem, & Ioannem Andream & argumento à fortiori per cap. *in parochia.* cum glossa 16. quæst. 1. & latissimè probat Lambertus [e] & ante illum Rocchus [f] pro quo etiam est glossa. [g]

SVMMARIVM.

1 *Regulares simplices, vt sunt religiosi sancti Spiritus, nihil proprij possunt habere: quibus si aliquid conceditur, non possunt illud impendere nisi in eorum victum, & vestitum, & quod supereſt tenentur consignare Prælato: nam is cui conceditur aliquid in certum peculium, non potest impendere in aliam causam, quàm in concessam, nu. 9. nisi amplior ei fiat à prælato licentia. num. 8.*

2 *Commendatarij sancti Spiritus, sicut & alij regulares habentes beneficia, etiam quod sint ad nutum amouibilia, nu. 5. 6. 7. & 10. possunt de fructibus suarum commendarum, num. 2. immo & aliunde quæsitis, nu. 5. disponere in suos necessarios & alienos pios vsus. nu. 2. perinde ac si essent beneficiati seculares. nu. 4. & 10. & quicquid acquirunt, dicto beneficio & commendæ acquirunt. num. 3. & 7. non autem superiori, qui illa ipsis contulit, nec monasterio in quo professionem emiserunt. num. 5. 6. & 7.*

5 *Prælatus beneficia regularia suæ religionis etiam manualia tenetur infra sex menses conferre, alioquin deuoluuntur ad superiores, nec possunt nouas imponere pensiones, vel antiquas augere, nec fructus illorum dum vacant, qui ad successorem in beneficio debent reseruari, sibi applicare.*

10 *Regularis etiam de licentia Papæ, immo nec si ipse efficiatur Papa, potest habere dominium seu proprium, licet possit habere administrationem rerum, ac regnorum. nu. 11.*

CONSILIVM XIII.

QVÆSITVM est, an commendatarij sancti Spiritus in Saxia possint quidquam disponere vltra victum & vestitum de fructibus suarum commendarum, an verò teneantur, quod supereſt, reddere Reuerendissimo Præceptori hospitalis.

Quæstio hæc magna est, & magis quotidiana, quàm bene adamussim communiter tractata. ob quod nos vt satisfaceremus plurimorum interrogatis, latissimè commenti fuimus super ea, & attinentibus ad eam in com. 2. de reg. [h] præsertim notabili primo, & secundo, & aliquot præambulis eius. Cui ob maximas occupationes, quibus premor, non respondissem, nisi tam ipsius Illustrissimi hospitalis, quam Illustris admodum ac Reuerendissimi eius prælati, & admodum Reuerendissimorum fratrum, & commendatariorum eius flexisset auctoritas.

1 Respondurus autem vtcumque, quatenus per impedimenta licet, dico primò, quod pro parte negante, scilicet quod prædicti fratres non possint quidquam disponere, nisi pro victu & vestitu de fructibus prædictarum suarum commendarum, & quod teneantur, quod supereſt reddere præfato Præceptori hospitalis, facit tota regula S. Augustini, sub qua viuunt, & d. cap. *non dicatis.* [a] cum multis aliis similibus, quæ habet, canonicos regulares, & omnes alios verè religiosos vouere verum solemne paupertatis, quò fiunt incapaces omnium bonorum, tam quo ad possessionem, quam quo ad proprietatem, siue dominium in particulari: adeo quod peccat religiosus dicens aliquid esse suum proprium, vt habet præfatum cap. *non dicatis.* in cuius 1. notabili nos illud confirmamus: & [b] affirmamus, magis peccare religiosum, qui habet, vel vult habere proprium, cũ contrauenit, vel velit contrauenire voto, quod esse peccatum constat ex capit. *non est.* [c] & ex aliis multis, quam qui dicit se habere proprium. Adeo quidem, quod ibi dicimus maximopere cauere debere religiosos etiam canonicos regulares, tam habentes, quàm non habentes beneficia, vel officia, ratione quorum habent facultatem emendi boues, vaccas, verueces, & alia mobilia, seu se mouentia, siue immobilia, ne comparent illa intendentes actu, seu actualiter, virtute, seu virtualiter quærere illa sibi: quia hoc est peccatum mortale.

2 Pro parte verò affirmante, scilicet quod præfati fratres, siue commendatarij possint de fructibus suarũ commendarum disponere non solùm ad ea quæ pertinent ad victum suum, sed etiam in alia opera pia, & remuneratoria, & quòd non teneantur, quod supereſt reddere præfato Magistro Præceptori, facit primò, quod in tota Ecclesia Christiana id seruant omnes religiosi habentes beneficia regularia siue in titulum: siue in commendam, vt vidimus in Castella in Ecclesia cathedrali Oxoniensi, antequam fieret sæcularis, in Ecclesia S. Isidori Legionensi & in Aragonia in canonicis regularibus Ecclesiæ archiepiscopalis Cæsarauguſtanæ & in monasterio & hospitali B. Mariæ del Pilar eiusdem ciuitatis, & in Nauarra in canonicis ecclesiæ cathedralis Pampilonensis & in monasterio B. Mariæ Roncequallis, & in Cathalonia in Ecclesia cathedrali Dertusensis & in Gallijs in archiepiscopatu Tolosano, antequam fieret sæcularis, & etiam nunc in celeberrima ecclesia S. Saturnini eiusdem ciuitatis, & in omnibus cõmendis, & prioratibus ordinis hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani per totum orbem dispersis, & in omnibus commendis ordinis S. Iacobi de la Spata fundati super regula S. Augustini, & ordinis de Alcantara, & Calatraua degentium sub regula B. Benedicti: & in omnibus alijs monasterijs, in quibus sunt huiusmodi prioratus & commendæ.

3 Secundo facit cap. *cum olim.* [d] quatenus habet, canonicum regularem assumptum ad episcopatum non quærere bona quæsita post eum habitum ecclesiæ priori, nec prælato, sed episcopatui. quod clarius probat ca. *statutum.* [e] & cap. *si quis iam translatus.* [f] quæ omnia probant, religiosum, qui ab vno beneficio transfertur ad aliud, non quærere postea quæsita priori beneficio, nec priori Ecclesiæ, sed posteriori, quã regit & gubernat. Cùm ergo præfati fratres commendatarij de statu simplici religiosorum, quem acquirunt per professionem solemnem, ascẽdant per acquisitionem commendarum sibi collatarum ad noua iura, & noua beneficia, & nouum statum commendatariorum, non dicentur acquirere monasterio principali, vbi professi sunt, sed hospitali, vel præceptorijs, vel commendis, ad quarum gubernationem assumpti sunt.

4 Tertio facit Clementina 1. § quæ faciendo differentiam inter simplicem religiosum, & eum, qui habet beneficium, vel administrationem regularem, statuit, vt simplex religiosus, qui epitogium, siue vestem breuem contrariam religioni detulerit, tradat illam superiori, vt ille in pios vsus eam conuertat: si autem fuerit beneficiatus, vel administrationem habẽs, eroget eam pauperibus. per quem textum singularem singulariter ibi dixit Cardinalis, quòd religiosus beneficiarius potest de fructibus sui beneficij disponere, perinde ac clericus sæcularis de fructibus sui beneficij sæcularis. Cuius dicto nemo contradicit, & nos illo vsi sumus in tractatu de reditib. ecclesiastic. ad quædam alia proposita. Cũ ergo fratres religiosi,

de quibus

a In *extrauag. ad reprimendum. in verb. videbitur.*
b In *c. super hoc. in verb. arbitrio. de restitut.*
c De *appell.*
d De *statu monach.*
e De *iure patro. l. 2. 1. par. q. 7. prin. art. 10.*
f De *iure patron. verbo honorificum. q. 4.*
g In *elem. 1. verb. religiosi. de elect.*
h Super *cap. nonnulli.*
a 12. *qu. 1. & c. 2. & ca. super quodam. & c. cum ad monasterium. de statu monach.*
b In 1. *notabili.*
c De *voto. & ca. conuentibus. 17. q. 1.*
d De *priuileg.*
c 12. *q. 1.*
f 21. *q. 2.*
g *Vers sed & tales. de vita & honest. clericor.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

de quibus loquimur, sint beneficiarij, habeantque administrationem fructuum suarum commendarum per collationem canonicam Superioris sibi factam, possunt de fructibus illorum disponere, perinde ac clerici sæculares de fructibus suorum beneficiorum, & consequenter de illis se decenter sustentare, & in opera pia consumere.

5 Quarto est textus singularis, quem vt credo, Bartholus non vidit, vel non ponderauit, vt nos in dicto cap. *non dicatis.* dicebamus in Clementina 1.[a] quatenus habet, primum huiusmodi præceptorias, & commendas, etiam manuales, & ad nutum prælati remouibiles, esse beneficia talia, quod in eis habet locum dispositio cap. 2. [b] scilicet, quod debent conferri intra sex menses ab earum vacatione: ita quod, si non conferantur intra illos, earum collatio deuoluitur ad Superiores eorum, qui eas conferre debēt. Secundum, quod earum superiores collatores nō possunt augere pensiones iā impositas, nec nouas imponere. Tertiū, quod irrefragabiliter hāc nostrā partē confirmat, scilicet, quod nō possunt Prælati superiores, qui eas cōferunt, quidquā de fructibus earum, qui proueniūt durante illarū vacatione, accipere, sed debēt reseruari futuro successori.

6 Quintò, quòd sicut religiosus prouisus à Papa de beneficio manuali, & ad nutum amouibili, non quærit Papæ, sed ipsi, & suo beneficio, vel Ecclesiæ suæ, siue conferatur ei à Papa cum clausula, vt teneat ad vitam, siue sine illa, ita quod maneat manuale, [c] ita eadem vel maiori ratione religiosus prouisus à Superiore, qui est inferior Papa, nō quærer conferenti, sed sibi, & beneficio, & Ecclesiæ suæ.

7 Sextò faciunt multa, quę nos in dicto cap. *non dicatis.* [d] scripsimus. Primum, quod religiosus, præsertim canonicus regularis non simplex, sed beneficiarius quærit suę Ecclesiæ, vel beneficio, non ordini, quem professus est. [e] Secundum, quod religiosus translatus ad aliam ecclesiā, vel beneficium, quærit illi Ecclesię, vel beneficio. [f] Tertiū, quod regularis habens beneficium manuale, tam amplè potest disponere de fructibus sui beneficij manualis, quàm amplè potest disponere de quæsitis opera sua, vel aliàs vndecumque: quia vt nihil eorum est suum quo ad dominium, ita illa omnia sunt eius quo ad ius administrandi, & dispensandi. Quartum, quòd hæc non solùm procedunt in fructibus beneficij regularis, sed etiam in quæsitis aliūde, quidquid, aliqui dicant, vt affirmat Panormitanus [g] sequutus Federicum. [h] Tum per rationes prædictas. Tum per decisionem præfati Federici determinantis, quod pœna statuti posita contra occidentem aliquem debet applicari prioratui manuali, occiso Priore, & non monasterio, cuius erat monachus, etiam si esset Prior ad nutum reuocabilis, motus ad id firmis rationibus, quem Decius latè sequitur [i] cum aliis citatis ab eo. [k]

8 Septimò facit, quod omnia argumenta, quę supra sunt pro contraria parte insinuata, soluuntur per ea, quæ nos diximus in d. com. 2. de reg. [l] vbi licet concedamus, quòd nullus religiosus simplex carens beneficio, officio, & administratione, potest quidquā sine licentia superioris impendere: negamus tamen, quòd id procedat in religioso habēte beneficium, officium, vel aliam administrationem collatam sibi in titulum, vel commendam, etiam manualem, & ad nutum Superioris reuocabilem. Alioqui nullus religiosus, qui esset Abbas, Episcopus, Archiepiscopus, vel etiam Papa, vt fuit Pius V. quidquam posset impendere, nisi tantùm in iis, quæ pertinent ad suas dignitates.

9 Et in casu proposito non agimus de religioso simplici, sed de beneficiario, & habente administrationē datam sibi in beneficium, & commendam, saltem manualem, & ad nutum reuocabilem. Ibidem etiam secundo ponimus differentiam inter religiosum habentem peculium, & habentem beneficium: quoniam ille non potest impendere, præterquam in ea, quæ pertinent ad bonam administrationem eius: hic autem, scilicet beneficiarius, potest impendere etiam in illa, in quæ possunt alij beneficiarij siue religiosi, siue sæculares. & in commēt. 1. [m] etiam dicimus, quod propriū accipitur propriè pro dominio rei, & quod monachus, siue religiosus non potest habere proprium huiusmodi vllius rei pecuniariæ, neque possessionē eius, nomine suo. Et de huiusmodi proprio intelligenda sunt vota solemnia paupertatis omnium religionum.

10 Adeo quod nec Papa potest dispēsare cum religioso ad habendum huiusmodi proprium, iuxta cap. *cum ad monasterium.* [a] Immo, sententia mea, non habet illud religiosus, etiam si sit Papa, immo, vt alibi dicimus, licet sua Sanctitas possit ex maxima & iusta causa dispēsare super voto solēni castitatis, nō tamē potest super voto solēni proprietatis, accipiēdo propriū hoc modo pro dominio vero rei.

11 Sed optimè potest dispensare cum eo ad habendum administrationem etiā regni, & Imperij: quia habere administrationem non est habere dominium. [b] Itaque concedimus, quod præfati religiosi, & commendatarij non habent, nec possunt habere proprium huiusmodi, sed sic administrationem beneficialem, vel peculiarem, vel aliam titularem perpetuam, vel ad nutum reuocabilem, qualem habent præfati religiosi, de quibus agitur, vt nos [c] latius probamus. Et qui contrarium dicunt, non aduertunt hæc, quæ toto iure Canonico probantur.

12 Addimus, quòd quamuis radicalis ratio horum à nemine, quòd sciam, tradatur: illa tamen videtur esse, quòd omnium est vna opinio, quòd de licentia prælati, præsertim expressa, religiosus potest habere proprium huiusmodi improprium. Et religiosus, qui habet beneficium siue perpetuum, siue amouibile, aut manuale, vel aliam administrationem à suo Superiore collatam per titulum perpetuum, vel manualem, habet licentiam tacitam inclusam in illo titulo ad administrandum eius bona, sicut & alij beneficiarij sæculares, iuxta textū & ibi Card. [d] Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularibus stabilita nec ad vsum concedi possunt, & hoc nisi subsit iusta causa, vt si fiat ob vtilitatem monasterij ad augenda & melioranda bona, & huiusmodi. num. 6.*

2 *Regularis etsi nihil habere, possidere, dare, vel recipere sine Superioris licentia possit, cum illa tamen pro sibi iniuncta administratione habere potest: itemque & potest habere aliquid annuum pro vestiario & similibus, num. 4. imino & in sua professione etsi non conditionem suspensiuam, modum tamen adiicere potest, vt ad sui sustentationem etiā extra conuentum manendo possit olim sua sibi retinere, nu. 3. & 4. hæc tamen vti propria habere non potest num. 1. sed solum vt peculium suis necessitatibus deputatum. num. 6.*

3 *Fœmina vouendo religionem in monasterio virorum, manendo extra illud, efficitur religiosa, debetque ei permitti peculium habere, vnde possit se sustentare. num. 4.*

8 *Regulari per Superiorem ex iusta causa & iusto contractu alicuius rei facta concessio non obligat Superiorem plus quam obligetur dominus suo seruo, cui monachus æquiparatur in actionibus actiuè & passiuè vnde potest reuocare: & hoc procedit quò ad obligationē ciuilē, non autē quò ad naturalem descendentē ex cōtractu vel pacto, qua adeo obligatur, vt sine peccato nō possit sine iusta causa non seruare. n. 12. 13. & 14.*

9 *Prælatus etiam cū conuentu non potest statutū facere aliquod, quod successorem, immo quod nec ipsum statuentem, etiamsi iurasset, ita obliget, vt nō teneat illius, sicut & cuiuslibet alterius obligationis suis subditis facta reuocatio, absq; eo quòd subdito contra Superiorē reuocantē aliqua cōpetat actio nu. 10. si tamē sine causa fiat, etsi reuocatio mero iure teneat, tamen peccabit reuocans. nu. 12. & 13. at si faceret male animo, tunc posset aduersus hanc iniuriosam actionem per viam querelæ habere recursum ad mediatum Superiorem. nu. 15.*

11 *Seruitus regularium spiritualis quidem est, sed strictior cōsetur, quàm qua serui obstringuntur suis dominis carnalibus.*

13 *Obligatur Prælatus suo subdito naturali obligatione descendente ex contractu vel pacto, nec sine peccato, nisi subsit iusta causa, potest eam non obseruare, & nu. 14. licet pro eo non detur obligatio ciuilis. nu. 8. & si Superior reuocet contractum, tenet. nu. 11. 12. 13.*

15 *Regularis adeūdo Superiorem per viā querelæ opponere potest Prælato quod malo animo ei sine causa beneficium abstulerit, & sic impedire, sed de spolio agere non potest. nu. 12. in fin.*

16 *Collatio manualis à Papa ad vitam confirmata non potest per inferiorem auferri ab ipso regulari.*

CONSILIVM XIV.

GENERALIS Ordinis Eremitarum S. Augustini, de consensu Prioris, & Conuentus S. Augustini Vrbis, concessit Ecclesiam sibi vnitam, cum quodam horto, & aliis ad eam pertinentibus, cuidam monacho sui

ordinis

a *De suppl. neg. prælat.*

b *De concess. prabend.*

c *Cap. ad nostram. & ca. porrecta. de constit. vtil. vel inutil.*

d *Nu. 6.*

e *Ca. cum olim. de priuil. & c. statuū. 18. q. 1.*

f *Cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. & c. ne prò cuiuslibet. 16. qu. 1.*

g *In c. monachi. de statu monach.*

h *Cons. 35.*

i *In c. in præsentia. nu. 37. post medium.*

k *De probation.*

l *Super 1. non dicatis. nu. 8.*

m *Nu. 15.*

a *De fuga in monach.*

b *Tit. sup. de administ. rerū ad eccles. per. & de ad monit. rect. & oec. & ca. grandi. de offic. vicar. & ca. præcipim. eod. tit. in 6.*

c *Vbi infra.*

d *In clem. 2. §. sed & vtrum de vita & honest. cleric.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinis, ad vitam eius, ea lege, vt solueret certos census annuos debitos, & regeret, gubernaret, & melioraret, siue redderet meliora omnia ad Ecclesiam pertinentia, & celebraret quotidam Missas, & faceret quędam alia pia. Quę-

a 12.q.1.
b Natalid.s. nu.14.& ra. vlt. de stat. monach. cum aliis adnot.
c Ca.2.de regul.sess.25.

tio fori, non iuris.

Duo in hac consultatione quæruntur. Alterum est, an concessio præfata licita sit.

Alterum, an esto sit licita, reuocari possit per concedentes, vel successores eorum.

1 Pro parte negante prioris dubij, facit cap. *non dicatis.* [a] cum multis quæ in com. 2. de reg. illi adiecimus: [b] per quę, & per ipsam regulam Patriarchæ nostri Augustini constat, monachos nihil proprij posse, nec debere habere.

Secundò facit [c] Concilium Tridentinum cuius verba sunt, *Nemini regularium, tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam Conuentus nomine possidere, aut tenere.*

d Cap.2.

Tertio fortissime facit idem Concilium [d] in illis verbis, *Nec demceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad vsumfructum, vel vsum, administrationem, aut commendam.*

2 Pro parte tamen affirmante facit primo præfatum ca. *non dicatis.* quod est pars regulę S. Augustini, quatenus habet monachum nihil debere habere, possidere, dare, vel accipere sine Superioris licentia, significans clare à contrario sensu posse accipere de licētia Superioris. & in casu proposito præfatus Dominus consulens habet Ecclesiā prædictam cum pertinentibus ad eam de licētia tam Generalis sui, quam Prioris, & Conuentus præfati monasterij, vt patet per tenorem concessionis.

c Cap.9.
f In c.2.

Secūdo facit tenor, [e] prętatę regulę, relatus in sentētia, [f] de statu monach. quatenus religioso permittit habere peculiū de Prioris licentia pro sibi iniūcta administratione.

3 Tertio facit ca. *de viduis.* [g] quod habet, & viduas, & virgines posse fieri regulares, & manere in domibus suis, secundum intellectum glossæ, & certū est eas in eis nō posse absque proprio peculio viuere. Et quamuis posset responderi aliqualiter illi textui, est tamen textus singularis & irrefragabilis in cap. *insinuante.* [h] Primum quidem, quatenus habet, fœminam posse fieri verè religiosam vouendo regulam in monasterio virorum, non intrādo illud, & manendo in domo, quæ sua erat ante professionem. quo casu necessarium est eam habere aliquod peculium proprium, quo se sustentet. Secundo fortius facit quatenus probat, valere professionem factam cum pacto, vt viuat extra monasterium cum bonis, quæ ante professionem erant sua, sustentando se de illis: vbi & in ca. *monachus.* [i] Panormitanus receptus sequitur Bartholus etiam communiter receptus, [k] dicētem, valere professionem, qua quis profitetur, adiecto saltem per viam modi, & nō per viam conditionis actū suspendentis, vt relinquatur ei administratio bonorum suorum ad se sustentandum.

g 27.q.2.

h Qui cleric. vel vouen.

i Et cap. cum ad monasterium. de stat. monach.
k In auth. ingressi. C. de sacros. eccles.

4 Quarto facit decisio illa Ioannis Andreæ, [l] quod valet statutum iusta saltem de causa factum, vt monasterū solum det victum monialibus, & pro vestitu habeāt quæ labore manuum suarum lucrantur. per quod Panormitanus, [m] ait, satis licitam esse constitutionem, vel consuetudinem, qua religiosis certum quid annum pro annuo vestitu traditur: quod etiam dicit in aliis locis citatis per Decium, [n] referentem alios id tenentes.

l In Mercuria. regula nō est obligatorium. de reg. iur. lib. 6.
m In d.ca. cū ad monasterium.

n In c. edoceri. nu. 5. de rescrip.

6 Ad oppositа respondetur: ad primum quidem, concedendo, quod non licet monacho habere vllum proprium sine licentia Prælati, vt habet præfatum ca. *non dicatis.* neque de licentia vti rem propriam, cuius habeat dominiū, & possessionem nomine suo, vt habet ca. vlt. [o] negando tamen, quod nō possit habere aliquid de licentia sui Superioris, tamquam peculium deputatum suis vsibus, & necessitatibus, vti præfatus Dominus consulens habet præfatam Ecclesiam, & domum cum pertinentibus ad eā.

o In princ. & fin. de statu mon.

Ad secundum respondetur, quod illud cap. [p] nihil nouī iuris inducit; sed tantùm declarat antiquum cōtentum in d.c. *non dicatis.* [q] & ita solui potest, sicut illa.

p In princ.
q 12.qu.1. & c.vlt. de statu monach.

Ad tertium respondetur, quòd illud cap. est intelligēdum de concessione sine iusta causa facta: quæstio verò proposita loquitur de concessione facta iusta de causa, nō

A vna tantùm, sed etiam multiplici: facta est enim primo ad exonerandum præfatum monasterium impensa sustentādi aliquos monachos in ea, & impensa celebrandi festum vsitatū in die sancti Matthęi, quod constat pluribus, quàm duodecim scutis, impensa item conseruandi, & reficiēdi, & meliorandi Ecclesiam, domum, & hortum, & soluendi censum decem scutorū, & celebrādi Missas diebus festis: maximè verò exoneratuit illud ære alieno, & debito ducētorum scutorū, quæ monasteriū debebat pro pretio emptionis prædicti horti, quæ præfatus Dominus consulēs habuit ab amicis suis mēdicādo, mutuādo, vel alia obsequia pro industria sua exhibendo: quibus ad gratias referendas iure naturali tenetur, licet monasterium ad eas obligare non potuerit, vt nos satis probamus in comment. d. ca. *nō dicatis.* [a] Quod autem liceat huiusmodi concessionem iusta de causa facere etiam post Concilium Tridentinum, efficaciter probamus in præd. cap. *non dicatis.* [b] & per tertium argumentum pro hac parte factum.

B

a Nu.42.
b Nu.14.

7 AD ALTERVM DVBIVM principale, scilicet, an esto sit licita concessio præfata, reuocari possit per concedentes? Respondeo, hoc esse pulchrum dubium. Nā pro parte negante facit primò regula, *Quod semel placuit, amplius displicere non potest.* cum regul. *mutare.* [c] cum multis in earum glossis allegaris.

c De reg. iur. li. 6.

C

Secundò, quòd cōtractus, licet à principio sint volūtarij, postea tamē sunt necessarij, [d] eo quod, quo quisque est iustior, eo grauius est ei fidē fallere, [e] & quod viri religiosi sunt, vel certè præsumūtur, & debēt esse iustiores alijs. [f]

d Le. sicut ab initio. C. de actio. & oblig.
e Arg. sup. ex tenore. adiū. gl. ff. de foro comp.
f Arg. ca. homo Christianus. 40. dist. & cap. præcipue. 12.q.1.

Tertiò, quòd præfatum monasterium teneretur seruare concessionem præfatam, si eam fecisset alicui laico agricolæ per viam emphyteusis, vel aliam donationem modalem, sine modis & cōditionibus prætactis onustam.

8 Pro parte autem affirmante facit primò, quod monachus ad suum Prælatum ita se habet, vt seruus ad dominum suum, secundum Innocentium receptum [g] Federicum [h] & Bartholum [i] & Panormitanū [k] & tradimus nos in com. 2. de reg. [l] concludentes monachum actiuè & passiuè seruo comparari. At seruus non potest obligare sibi dominum suum per vllum contractum, etiam transactionis, [m] ergo neque monachus potest obligare sibi suum prælatum, & monasterium. & ita Bartholus, [n] quem Iason cum communi sequitur, dicit, illam legem, quæ habet, dominum non posse obligari seruo, habere locum in prælato, & monacho suo, vt non possit ei obligari.

D

g In ca. cum olim. de priuil.
h In cōs. 259. casus talis est.
i In l. 2. ff. de stipul. seruorum.
k In cons. 82. videtur. volum. 1. & in ca. edoceri. de rescrip. & melius in c. cum ad monasterium. de statu mona.
l Super c. non dicatis. 12.q.1. num. 3.
m L. interpositae. in fin. de transact.
n In d. l. interpositas.

9 Secundo est casus in cap. *cum ad monasterium.* [o] ibi, *nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò possidenda, tamquam in sua sibi vita locetur, sed, cùm oportuerit, à Superiore sine contradictione aliqua renuncetur.* Per quod ibi determinat Panormitanus communiter receptus quòd Abbas, & conuentus non possunt facere statutum, per quod ligetur successor, & quod Abbas non ligatur ex suo statuto, licet cum conuentu illud fecerit, quo minus possit contrauenire: nam monachi non possunt resistere sibi, cum habeant obedire, & eorum velle dependeat à voluntate Abbatis, vt habetur in cap. *si religiosus.* [p]

E

o §. tales. de statu monac.
p De elect. li. 6. & ca. 2. de testa. eodem lib.

Tertiò, quòd licet prælatus & conuentus possint facere diuisionem inter se bonorum monasterij, iuxta cap. *edoceri.* [q] & ibi Panormitanus, Felinus & Decius, & communiter omnes tenent, etiam sine consensu Episcopi, & alius Superioris, non tamen irreuocabilem: quia poterit illam reuocare Abbas, cum ei libuerit, secundum omnes. Ergo à fortiori poterit Abbas, vel alius Superior similis ei reuocare diuisionē bonorū factā cū vno, vel altero monacho.

q De rescrip.

F

10 Quarto facit, quod Ioannes Andreas [r] sentit, quod etiamsi Abbas iurauerit seruare statutum, nihilominus reuocatio tenet, licet incidat in periurium: per quod Panormitanus [s] infert, si Abbas concedat Priori obedientiario, seu mandatario, vt ad vitam teneat priorātum, seu administrationem sibi concessam, potest nihilominus reuocare: quia non potest Abbas sibi imponere legem, nec venire contra dispositionem illius §. *tales.* quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod est vnum de tribus substantialibus regulæ.

r In c. non est obligatoriū. de reg. iur. li. 6.
s In d.c. cum ad nu. 11.

11 Quinto, quòd Panormitanus consultus [t] an quidam Ioannes monachus posset agere contra Prælatum suum ad cogendum eum seruare promissa quædam sibi ratione

t In cons. 82. vol. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

studiorum facta, respondit, contra eum facere, quod sicut seruo aduersus dominum agere taliter non permittitur, [a] ita nec monacho aduersus Prælatum suum: censetur enim monasterij seruus: & quamuis hæc sit spiritualis seruitus, strictior tamen censetur, quàm sæcularis, vt probatur in cap. *multos*. [b] & mundo mortuus censetur, & Deo viuere. [c] Hinc dicitur, quod monachus non habet nolle, nec velle, sed totus dependet à Superioris arbitrio, quod vice Dei super caput posuit, [d] hæc ibi Panormitanus qui licet postea concludat, potuisse præfatum Ioannem agere contra Episcopum, qui erat ei loco Abbatis, vt alimenta temporis in studijs consumpti soluetet, & consequenter sentiat promissa illa fuisse licita, non tamen ait non potuisse reuocare illa. Et ita, licet in casu nostro dicendum sit concessionem præfatam licitam fuisse, non tamen ex eo infertur non posse concedentes illam reuocare.

12 His pro vtraque parte consideratis, videtur dicendũ primò, partem hanc posteriorem affirmantem reuocationem præfatæ concessionis posse per concedentes fieri esse de rigore iuris veriorem. per fundamenta proximè tacta, in hunc sensum, quòd talis reuocatio censebitur valida in foro exteriori, etiã si fiat absq; alia iusta causa, quam quod concedentes volunt illam facere, eo quod præfatus Dominus consulens est eis per votum obedientię solemne ita subditus, vt nihil temporale posit obtinere quo ad dominium, neque quo ad possessionem, etiam nomine monasterij vlla de causa sine licentia & voluntate Superioris: quia quo ad huiusmodi obtentionem nullam habet voluntatem, sed tota eius voluntas pendet ab arbitrio & voluntate Superiorum, quos loco Dei voluntariè & sponte sibi præposuit, iuxta præfatum cap. *non dicatis*. [e] Vt in simili Superior regularis, qui plenè contulit beneficium regulare subdito regulari, potest illud pro libito suæ voluntatis auferre illi sine alia iusta causa, quàm quia vult, [f] adeo quod non posset agere etiam de spolio contra prælatum spoliantem, modo id bono animo faceret, iuxta Innocentium quem post Roram sequimur in præfat cap. *non dicatis*. [g]

13 Secundò, quod huiusmodi reuocatio, licet de rigore iuris facta valeret, non tamen deberet fieri sine iusta causa: & concedentes, vel successores eorum, qui eam facerent, grauiter peccarent, ea ratione firma, quòd, sicut dominus obligari potest seruo naturali obligatione descendente à pacto, vel contractu, [h] ita etiam Prælatus potest obligari monacho, vt in prefatis legibus tradunt scribentes, & Panormitanus, [i] quem cum aliis nos retulimus, & sequuti fuimus in præfato comment. super ca. *non dicatis*. [k]

14 Et contrauenient naturali obligationi ex pacto vel contractu licito descendenti peccat, etiam mortaliter, vt ex Innocentio [l] rectè colligit Bartholus [m] & Felinus [n] & nos insinuauimus in Manu. confess. [o]

15 Confirmatur etiam illa consideratione, quod, licet prælatus regularis pro voluntate sua sine alia iusta causa possit auferre monacho suo beneficium regulare, quod ei contulit, vt proximè dictum est, tamen is, cui sic auferretur, posset opponere malo animo id eũ facere, & per hoc impedire effectum huiusmodi ablationis, iuxta doctrinã Innocentij, [p] quem sequitur Cosmas, [q] quos in praxi sequuntur parlamenta Gallicana, vt diximus in d. ca. *non dicatis*. [r] & tanto maiore cum ratione posset Dominus consulens querelam super hoc ad Papam deferre, si absque iusta causa ea spoliaretur, quo hęc concessio propior est locationi, quàm beneficij spiritualis collationi, cũ etiam conuerso laico fieri possit, vt aliàs facta est, & quanto maior pecunia pro ea soluta est, quàm beneficiarius pro collatione soluere solet, cum nihil soluere citra simoniam possit, iuxta cap. *quam pio*. [s]

16 Terti[illegible]ipaliter dico, prouide acturum Dominum cons[illegible], si curauerit habere à Papa confirmationem [illegible] concessionis ad vitam suam. Tum quia id solent curare habentes beneficia manualia, iuxta cap. *ad audientiam*. [t] Tum quia habita præfata confirmatione nihil esset ei timendum, & ea non habita potest timere fore aliquos æmulos, qui concedentes, vel successores eorum aliquo colore moneant ad reuocandum illam, licet absque peccato id facere nequeant: præsupponendo, quòd licet fieri non deberet, facta tamen teneret. Tum quia, licet contra reuocantes sine iusta causa posset vti remedio supra insinuato, quo religiosi Gallicani vti solent aduersus auferentes sibi beneficia manualia, tamen id non posset fieri sine sumptu, & lite, & periculo eam perdendi, eo quod est exterus, & monasterium & Superiores eius indigenæ & potentes. Salua, &c.

Aduertendum difficile esse sustinere dictam concessionem non esse contra dispositionem dicti caput. 2. sess. 25. de regularib. expresse decernentu, administrationem immobilium non alis quàm officialibus, qui ob vtilitatem monasterij creari solent, concedendam esse: qualis non est hic conductor qui vt priuatus religiosus, & ad suam vtilitatem & damnum hanc obtinuit administrationem.

SVMMARIVM.

1 *Abbas legem sibi ponere non potest, à qua recedere nequeat.*
2 *Papa & non alius potest regulari concedere licentiam ab alio, quam ab ipso non reuocabilem, vt quid ad vsus pios & honestos sine alterius licentia impendere & habere possit. & n. 2.*

CONSILIVM XV.

N. NOBILIS vellet dare 500. aureos fratri suo regulari, hac tamen conditione, quod ipse solus suo arbitrio eos impenderet, ita vt à quoquam Superiorum prohiberi non posit. Quæritur, quid iuris.

Ad propositam quæstionem respondeo primò, omnia fere, quæ possent adduci pro vtraque illius parte, tacta esse à nobis ante circiter sex annos in comment. 1. de regul. [a] præsertim notab. 5. [b]

1 Secundo, quod nullus prælatus, etiam Generalis, inferior Papa potest concedere firmiter præfato Domino consulenti id quod frater eius desiderat, quod ipse solus pro suo arbitrio impẽdat illos 500. aureos, & vt nec Prior, nec Prouincialis, nec alius Superior posit prohibere id ei, neque auferre illi eos, vel aliquam partem eorum ad impendendos eos in alios vsus, quàm ipse vellet: quia nõ potest Abbas ponere sibi legem, à qua recedere nequeat, nec directè, nec indirectè facere suum monachum proprietarium, vt probat ca. *cum ad monasterium*. [c] vbi hoc adnotauit Panormitanus, [d] & nos in casu fere huic simili insinuauimus post Panormitanum & Decium vbi supra. [e]

2 Tertio, quod S.D.N. vel alius Superior eius, cum auctoritate Sanctitatis suæ, potest præfatam licentiam concedere: ita quod nullus prælatus inferior alius à se, vel eius successor posit illam tollere, vel diminuere, argumento generali cap. *cuncta per mundum*. [f] & argumento speciali cap. *ad nostram*. & cap. *porrecta*. & eis adnotatis, [g] vt illa in vsus pios & honestos sine alia vlla licentia suorum Prælatorum impendere possit: & quod illi non possint eius vsum impedire, vt colligitur ex cap. *nisi essent viri prouidi*. & ibi notat Panormitanus communiter receptus. [h]

3 Quarto, quod simílem fere facultatem concesit cuidam nobilissimę virgini volenti religionem ingredi sorore. Pius V. quam nos referimus, [i] & ita credimus, Sanctissimum D.N. præfatam facultatem pro sua insigni benignitate, & in pia opera facienda propensione, libentissimè concessurum, vel ab alio Prælato concessam confirmaturum, cum clausula, *ne quis alius Prælatus eam tollat, vel minuat*. Tum ob prædicta. Tum quia solita est Sancta Sedes Apostolica concedere aliquot religiosis pensiones super fructibus aliquorum beneficiorum, ea lege, vt ipsi soli impendant.

Quare supplicandum est suæ Sanctitati, vt dignetur id facere in consolationem Domini consulentis genere nobilissimi, & totius sui Conuentus, & in gloriam Dei optimi maximi, qui suam Sanctitatem quam diutissimè seruet incolumem, nos omnesque saluet in æternum.

SVMMARIVM.

1 *Monachum seu canonicum regularem sine licentia de monasterio recedentem, etiam ad curiam Romanam accedentem Superior vbicumque capi, & incarcerari facere, atem & literas, quas secum defert, aliorum monachorum etiam Pontifici directas capere, & aperire impune potest. num. 2.*
2 *Literas ad Pontificem etiam legitimè scriptas aperiens, censuram aliquam incurrere, nequaquam iure cauetur.*
2 *Literas, quas priuati monachi sine Superioris licentia, etiam ad Pontificem scribunt, vti minus legitimè scriptas, potest Superior impune aperire: secus si sine à Conuentu iuridice,*

a *Vel. vide certis ex causis. ff. de iud.*
b 14. *diff.* c 16. *q. 1. cap. placuit.*
d 12. *q. 1. cap. nolo. & c. non dicatis. & c. si religiosus. de elect. lib. 6. & in ca. 2. de resta. eod. lib.*
c 12. *qu. 1. & c. si religiosus. de elect. li. 6. & c. 2. de resta. eod. lib.*
f *Cap. porrecta. ca. ad audientiam. de cõfirmat. vtili, & ca. cum ad monast. §. tales. de statu mona. & cle. 1. §. penult. de supplen. negli gen. prælat.*
g *Nu. 65.*
h *L. naturaliter. & l. si id quod ff. de cõdi. indeb.*
i *In cõsi. 104. primi volum.*
k *Nu. 42.*
l *In ca. nouit. de iud. nu. 4.*
m *In extrauag. ad reprimendã. verb. denunciationem.*
n *In prœmio Greg. nu. 25. & in ca. quæ in ecclesiarũ. de constit. nu. 55.*
o *Ca. 20. nu. 6.*
p *In cap. insinuante. qui cler. vel volun.*
q *In pragm. tit. de collat. §. ito quod parochiales. verbo perpetuis. 1 Nu. 98.*
r *1. q. 2 & ca. cum prudem. & vlt. de pœtu.*
s *Et 1. porrecta. de confir. vtil.*
a *Superi. v dicatis. n. 1.*
b *Nu. 14.*
c *§. tales. & §. fin. de stat. monach.*
d *Nu. 1.*
e *Sicut.*
f *2. q. 2. & c. prohibet. de reg. in 6.*
g *Decretal. tit. de priuil. nu. 10.*
h *De priuil. nu. 13.*
i *Vide supra.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc est, pro rebus pro quibus potest quis sine Superioris consensu agere, conscripsit.

CONSILIVM XVI.

CAnonicus regularis sine licentia Prælati ad curiam cuiusdam sęcularem proficiscens literas scriptas ab aliis canonicis ad Papam secum deferebat. Prælatus autē eum capere, & carceribus mācipare fecit, literasque præfatas acceptas aperuit, & legit.

Quæritur primò an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo, aliquam censuram, vel pœnam incurrerit.

Secundo, quid dicendum sit, eo quòd aperuit, & legit literas missas ad Papam.

1 AD HORVM dubiorū primum respondeo, quod nullam Ecclesiasticam censuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primò quidem, quia quod legitimè factum est, pœnam non meretur. [a] At prædicta captura iustè fieri potuit, quoniam Prælatus & Superior religiosi potest ipsum fugientem, vel sine licentia eius & obediētia recedentem capere vbicumque, etiā extra territoriū, eius, & reducere ad monasterium, cui subiectus est, arg. l.1. [b] quatenus habet, curialem, vel cohortalē, hoc est, curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi posse auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius est. argu. item l.1. [c] quatenus habet, ancillam fugientem, & inuentam etiam extra prouinciam capi posse à domino, vel eius auctoritate.

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiēte Prælatum, & monasterium, affirmant ibi Bart. Bald. Salicet. & communis, & præsertim Bald. qui singulariter ad propositum nostrum, [d] determinat de quodam canonico regulari fugiente, quem ait potuisse capi à Prælato, etiam ante quam monuisset eum redire sub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicasset, & antequam brachium sæculare implorasset.

Tertio, quod Clem. [e] excommunicat monachū, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monasterio. & Concil. Tridentinum, [f] statuit ne quis regularis ex suis Conuentibus recedat, etiam sub prætextu accedēdi ad superiores, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Cùm igitur is canonicus, de quo loquimur, sine licentia Superioris portaret ad curiam literas ab aliis simplicibus canonicis temerariè conscriptas, iustè poterat eum capere, tamquam fugiētem, delinquētem, & magis delinquere volentem, & adeuntem ad curiā principis in damnū, dedecus, & discordiā monasterij.

2 AD DVBIVM posterius respōdeo idem, quod responsum est ad prius. Tum quia nullo iure Pontificio cēsura vlla innodatur ipso iure aperiens literas, etiam legitimè scriptas ad Papam, arg. *cum olim*, [g] & eorum, quæ ibi glossa & alij, quos Felin. refert, scribunt. Tum quia prędictæ literæ non fuerunt legitimè ad Papam scriptæ, nec ab eo qui poterat eas dare, quia fuerunt confectæ à canonico regulari simplici, qui non potest accipere, nec dare literas sine consensu Prælati, vt habetur in regula eorū, & transumptiuè in cap. *non dicatis*, [h] vbi nos latè id, [i] tractamus. Tū quia literæ prædictæ erant sui monasterij, & suæ: quoniam omnia, quæ habent & faciunt canonici regulares simplices, pertinent ad monasterium, [k] & ad administrationem prælati, [l] vt in commentariis vtriusque cap. latè diximus. Nec obstat, quod canonici, & mōnachi possint agere, petere, & scribere, & dare, & accipere literas super accusatione Superioris, & aliis, super quibus possunt agere, & defendere sine superioris consensu, cap. *ex parte*, [m] & tradita per Innocentium & alios, [n] quod & nos defendimus. [o] Nō inquam hoc obstat, quia hæc procedunt in his, quæ iuridicè fiunt in necessitatem & vtilitatem monasterij, non autem in aliis, quales fuerunt præfatæ literæ confectæ, datæ, & acceptæ contra ius, & eius ordinē, & contra vtilitatē & auctoritatē monasterij, &c.

SVMMARIVM.

1 Bona quæsita ab Apostata Cameræ Apostolicæ debentur.

CONSILIVM XVII.

REgularis apostata transiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo iterum rediit ad statum sæcularem, & quę-

a *L. Gracch⁹. C. ad legem Iul. de adult. l. sānimus. C. de pœn. ca. 2. de constit.*
b *C. vbi curia lis, vel cohortalis.*
c *C. vbi causa status.*
d *In d. l. 1. C. vbi causa status.*
e *1. §. quia vero. de statu. monach.*
f *In cap. 4. de regul. sess. 25.*
g *2. de offic. deleg.*
h *12. q. 1.*
i *In 4. not. ab.*
k *Ca. non dicatis. 12. q. 1. & 1. cum ad. de stat. monach.*
l *Ca. nullam. 12. q. 2.*
m *De accusat. cap. cum dilecta. de rescript.*
n *In c. cum te & A. de rescript.*
o *In d. not. 4.*

A finit manens extra statū regularē multa bona, & decessit. Quæritur, vtri monasterio debeant adiudicari.

1 Respondetur, neutri præfatorum monasteriorū præfata bona deberi, sed in ea succedere, vt veram & legitimam hæredem, Cameram Apostolicam per extrauagantem Gregorij XIII. quæ incipit, *Officij nostri*. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Cap. 8. sess. 25. de regular. Concilij Tridentini an sit per desuetudinem sublatum. nu. 3.

1 Lex non recepta non ligat, & si à principio non fuit recepta, per non vsum decem annorum amittit vim suam. nu. 2. & hoc dūmodo non vsus implicet contrarium vsum dispositionis legis. nu. 3. quod si à principio fuit recepta, requiritur lapsus 40. annorū. numero 2.

3 Conuocatio monasteriorum ad triennale Concilii ex statuto sacri Concilij sess. 25. de regul. cap. 8. ad Prælatos & non subditos monasteriorum spectat. nu. 3. & in horum negligentiam succedit Metropolitanus. nu. 4. & si in eius prouincia nō sint tot monasteria, quæ sufficiant ad vnum Concilium triennale, seu vnā iustam congregationem faciendam, num. 7. tunc deuoluitur ad plures Metropolitas simul. nu. 5. cuius seu quorum Metropolitarum præcepto si non paruerint monasteria, tunc subduntur Episcopis suis respectiuè tamquam Sedi Apostolicæ delegatis. nu. 6.

5 Dispositio in singulari, eadem suadente ratione, in pluribus militat.

6 Appellatur ad Papam ab ordinario tamquam delegato procedente.

CONSILIVM XXVIII.

COnuocatio Canonicorum regularium immediatè Sedi Apostolicæ subiectorum ad Concilium triennale faciendum iuxta [a] Concilium Tridentinum, ad quē spectat, an ad Prælatos monasteriorum, an ad Capitula eorum?

1 Respondeo primo, arbitrari me futuros esse aliquos Prælatos, vel aliquot Capitula eorum, qui dicant statutū Concilij præfati amisisse vires suas, eo quòd numquam fuerit receptum in suis regionibus: & quod lex nō recepta non ligat, nec habet vires, iuxta cap. *in istis*, [b] in hæc verba: *Leges instituuntur, cùm promulgantur, firmantur, cū moribus vtentium approbantur: sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie obrogatæ sunt, &c.* per quem textum glossa solemnis & reputata singularis, [c] dixit transgressorem legis vel canonis non recepti minimè peccare, nec puniendum esse. cuius rei exemplum est in d. c. 1. quo statutum fuit, ne bellum etiam iustum fieret in Aduentu vsque ad octauam Epiphaniæ, nec à Septuagesima vsque ad octauam Paschę: quod tamen non ligat, quia nō fuit receptum. & duo similia exempla ponit Gratianus in cap. *statuimus*. & cap. *denique*, [d] & est conclusio recepta per omnes communiter, vt copiosissimè tradit Felinus post alios, [e] Cardinalis Alexandrinus, [f] & alij multi citati per eosdem, & confirmatur per cap. fin. [g] & nos etiam post alios tradimus in Manual. confess. [h]

2 Et quamuis sit controuersia, tamen verior resolutio videtur quod sufficiat tempus decem annorum ad tollēdum vires legis humanæ nondum receptæ, quamuis ad tollendas vires legis canonicæ iam receptæ requiratur tempus quadraginta annorum, vt tradunt Calderinus, & Imolensis, [i] relati & approbari à Felino. [k] Et in casu proposito fluxerunt viginti anni & amplius, quod præfati canonici regulares non sint vsi præfato cap. 8. occurrēte quolibet anno, vel saltem triennio opportunitate, aut obligatione vsus eius secundum statutum Concilij.

3 Secundò respondeo, quòd non deerūt etiam aliquot Prælati, vel canonici, quibus videbitur contrarium, scilicet statutum Concilij non esse per desuetudinem sublatū: vel quia videbitur desuetudinē præfatam fuisse metū non vsum præfati cap. & non contrarium: vel quia iā fuit facta vna vocatio ad faciendum Concilium prædictum triennale, quæ tamen fuit contradicta à prætatis dicentibus ius vocandi ad illud non pertinuisse ad canonicos, sed ad Prælatos, quorum contradictio videtur fuisse iuri propior.

4 Tertiò respondetur, quod qui tenuerit præfatū statutū adhuc vigere, & nondū desisse habere vires propter

a *Capit. 8. de Regu. sess. 25.*
b *§. leges dist. 4.*
c *In cap. 1. de treug. & pace.*
d *4. dist.*
e *In d. cap. 1. de treug. & pace. nu. 8. & in alijs cap. fin. d. §. leges.*
f *De consue.*
h *Ca. 22. nu. 40. & 41.*
i *In d. ca. 1. de treug. & pace.*
k *Ibid. nu. 13.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

non vsum, oportebit eum dicere iura vocandi ad illa Capitula,& iura alia pertinere ad Metropolitanum illius regionis, vbi sunt illa Capitula congreganda: quia per prædictum c.8.id exprimitur:& vbi est casus legis,nõ est locus dubitandi.[a]

a *Le. ancilla. C. de furtis.*

5 Quarto, quod in regnis, in quibus quæstio vertitur, scilicet Castella,Aragonia, & Nauarra, non videntur in vna prouincia esse tot monasteria,quot videntur esse necessaria ad facienda illa Concilia triennalia. Nam quędã illorũ subsunt Metropolitano Cæsaraugustæ,& alia Burgẽsi,& alia Compostellano. Quare videtur respondẽdũ prædictum ius vocandi pertinere ad duos, vel tres Metropolitanos, sub quibus degũt prædicta monasteria, & prædicta Capitula canonicorũ regularium.Pro qua consideratione facit,quia dispositio, quæ loquitur de vno in numero singulari,habet locum in pluribus, vbi eadẽ ratio id suadet,per cap. *si compromissarius.* iuncta glos.& notata in eo per Dominic.& Philip. Franc. [b] & alios alibi.

b *De electio. 4.6.*

6 Quinto,quod qui tenuerint dispositionem prædicti c.8. non esse sublatam per nõ vsum, oportebit etiam eos dicere,quod si Metropolitano instante prædicti canonici non se redegerint in congregationem,& non fecerint prædicta Capitula triẽnalia, subeunt Episcopis ordinariis tãquam à Sede Apost.in id delegatis,& hoc per negligentiam Prælatorum & Capitulorum prædicti ordinis,per quod bona ex parte perderent suam exemptionẽ. Dixi,*bona ex parte*:quia non omnino, quoniã non iudicarẽtur auctoritate ordinaria,sed delegata Sedis Apost. & non possent ipsi, nec fiscus, nec aduersarij appellare ad Metropolitanum, sed solùm ad Sedem Apost. quoniam ab ordinario procedente virtute iurisdictionis delegatæ à Sede Apost.debet appellari ad eãdẽ,& nõ ad Metrop.[c]

c *Ca.licet.de off.ord.*

7 Sextò,quod vtilius esset exẽptioni prædictorum canonicorum regularium,quorum nomine consulimur, vt dispositio prædicti c.8.esset per non vsum sublata. Tum quia,si contrarium teneatur, vix poterunt effugere iudicium ordinariorum volentium procedere contra eos auctoritate delegata: quia vix vnus Metropolitanus habebit potestatem ad compellendum prædictos canonicos, vt faciant prædicta Concilia: quia nullus illorum in suo archiepiscopatu habet tot monasteria, quæ sufficiant ad iustam cõgregationem,& difficile est duos vel tres Metropolitanos ad hoc cõiungere:& sic,dispositio illa esset sublata,eorum exemptio remaneret intemerata.

Septimo,quod vtilius esset animabus,& regulari obseruantiæ prædictorum canonicorum, vt dispositio prædicti c.8.per non vsum non esset sublata, vt vtilius esse visum fuit prædicto Concilio:& quod consulendum esset,vt recurrerent ad S. D. N. qui sua suprema potestate potest prædictum cap.Conc.etiam si esset sublatum, restituere,& addere illa,quę viderentur opportuna ad hoc, vt Reuerendis eorum prælatis delegaretur in Hispania ius & potestas vocandi tam Prælatos,quã canonicos prędictorum monasteriorum ad iustam congregationem faciendam de triennio in triennium, vt exequerẽtur pręd. c.*in singulis*, [d] ad cuius executionem faciendam prædictũ Concilium statuit prædictum c.8.

d *De statu. monach.*

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

SVMMARIVM.

1 Hospitalis rector tenetur recitare Horas canonicas, & ad habitum clericalem,quando hospitale est beneficium,alias non.
2 Hospitale iudicatur beneficium, quãdo ex fundatione id statuitur,vel per electionem & confirmationem superioris datur.
3 Hospitale esse,& non esse beneficium,ex multis coniicitur.
4 Hospitale,quod clericis & laicis solet commendari, non est beneficium.

CONSILIVM I.

1 AN rector hospitalis N. teneatur dicere Horas canonicas, & gestare habitum clericalem, nec ne? pendet ex illa,an prædictum hospitale sit beneficium Ecclesiasticum,nec ne?quia si est beneficium,tenetur:si non est,non tenetur,argumẽto traditorũ per omnes in c. 2. [e]

e *De celebr. missa.*

& latiùs per nos in enchirid.de oratio.[a] Cõstat enim,duplex genus esse hospitalium:alterum,quod datur in titulum beneficij:alterum, quòd solùm datur in administrationem,vt probat clem.1.iuncta glossa,[b] & est textus in clem.*quia contingit.* [c]

a *Super eo, quando. de constitu. lib. 1. cap. 1.*
b *De probend. c. 1. vt nul. de reliqu. lib.*

2 Secundò,quòd hospitale dicitur esse beneficiũ duobus casibus,puta, quando in fundatione ipsius statutum fuit ab ordinario, vel à Papa, quod esset beneficium, & quando datur per electionem,& confirmationem Superioris,vt est text.in d. *§.vt autem.* quod omnes ibi adnotãt. quibus addo,quod etiam est tenendum beneficiũ,quando per quadraginta annos fuisset possessum vt beneficiũ, argumento cap.*cum de beneficio*, [d] & aliorum multorum, quæ ad hoc adduci possunt.

d *De prebe. li.6.*

Tertio, quod mihi non constat, quòd in fundatione præfati hospitalis fuerit adiectum,vt esset beneficiũ,nec ne:neque constat mihi,quod secundum fundationem sui debuisset prouideri ei per electionem,& confirmationẽ: quia nihil tale mihi monstratum est.

4 Quarto,quod vidi copiam prouisionis Pij V.qua præfato N.contulit illud ante ætatem sexdecim annorum,ex qua colliguntur aliqua signa coniiciendi quod est beneficium:Primum per illa verba,quod quidam Cæsar cesserit illi in manibus Pij, & quod Pius cessionem admiserit. Secundò,quòd concesserit. Tertiò, quòd concesserit Philippo clerico.Quartò,quòd præfatus Philippus cesserit in manibus Papæ.Quintò,quod ipse Papa admiserit .Sextò, quòd concesserit Maximo clerico.Septimò, quòd valor præfati hospitalis exprimitur. Octauò, quòd præsupponi potest illud vacasse aliis modis,quam per illam cessionem. Nono,quod præsupponitur potuisse esse reseruata Papę.Decimò,per illa verba,*Non sit alicui alij canonicè cõmissum.*Vndecimo,per illa,*Aliud canonicum non obstat.*Duodecimò per illa,*inducere in possessionem & defendere.*

5 Quintò,quòd ex eadem copia colliguntur etiam aliquot coniecturæ,quòd non sit beneficium, scilicet quòd in nulla eius parte appellatur beneficium:& quòd,si quibus concessum fuisse dicitur, quòd appellãtur Rectores, & Gubernatores, & quod eius fructus sunt distribuendi pauperibus, & quod secundum communem opinionem hospitalia, quæ non sunt beneficia ecclesiastica,possunt commendari,& tradi regenda,& gubernanda clericis,sicut laicis:& quod responderi potest coniecturis superioribus,quod non concludunt necessario quod sit beneficium:& quod regulariter hospitalia non sunt beneficia: & à regula non est recedendum, nisi per textum expressum,vel rationem necessario concludentem, iuxta gloss. celebrem in l. *omnis definitio*, [e] quæ habet similem in rubrica.[f]

e *ff. de reg. iur.*
f *Eodem. li.1.*

Sexto,quod ad iudicandum certo & sine errore,oporterer videre fundationẽ præfati hospitalis, & inquirere modos, quibus his quadraginta annis proximis fuit collatum,seu concessum,& quales personæ fuerũt illæ, quibus fuit concessum,seu à quibus fuit rectum, & gubernatum,&,si fieri posset, qua mente illud fuit gubernatũ, an scilicet tamquam beneficium, an tamquam hospitale, cuius est capax laicus. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Pacta confirmata per sententiam non tolluntur sublatis pactis per legem.
2 Papa non potest eximere aliquem à iurisdictione Papali in spiritualibus.
3 Lites & causæ ecclesiasticæ agi & finiri debent in prima instantia in partibus per Concilium Tridentinum.
4 Probatio sine aliqua tela iudiciali iuste fieri non potest.
5 Congregatio Concily non habet potestatem ad definiendas contentiones facti,sed tantùm ad decidendas quæstiones iuris, quæ super intellectu Concily emerserint:vnde nec cognoscit de validitate sententiæ illius, ac intelligentia, & similibus. numero 3.

CONSILIVM II.

AN hospitale sancti Sebastiani oppidi Palmæ possit visitari ab Episcopo Cordubensi saltem vti dele-

gato

Universidad de Deusto
Biblioteca

gato Sedis Apostolicæ?

1 Contra Episcopum facit, quòd allegatur sententia lata contra eum, quæ transiuit in rem iudicatam, & consuetudo immemorialis, & statutũ in fundatione, & quod pacta confirmata per sententias non tolluntur sublatis pactis per legẽ, iuxta glossam singularem,[a] & quod Concilium Tridentinum non obstat, & quod Iulius II. declarauit illud hospitale non subiici ordinario, neque alteri.

2 Pro Episcopo autem facit ius commune, clementina *quia contingit*.[b] innouatum per Concilium Tridentin.,[c] & quod Papa non potest eximere quem à iurisdictione Papali in spiritualibus, & ita potest mandare, vt ordinarius tamquam delegatus possit visitare hospitalia, quæ quia sunt pia loca, videntur subiici Papæ.

3 Videtur quod determinatio huius contentionis non pertineat ad Illustrissimam eamdemque Reuerendissimam Dominorum meorum Cardinalium congregationem. Tum quia non habent iurisdictionem ordinariam, nec delegatam, ad cognoscendum & definiendum an sententia, quæ contra Episcopum allegatur, sit vera, quis eius tenor, & an transierit in rem iudicatam, vel fuerit nulla, quæ non indiguit rescissione, & an de nullitate possit post tantum tempus agi, & renouari sine vlla appellatione, cùm in prima instãtia in partibus debeat agi & finiri per Concilium Tridentinum lis. Tum quia etiam allegatur immemorialis possessio contra Episcopum, quod negatur à sua parte.

4 Tum quia allegatur contra Episcopum ordinatio facta in fundatione hospitalis, quæ negatur à sua parte. quorum trium determinatio requirit cognitionẽ & definitionem iudicialem: quia cõsistunt in facto à partibus controuerso: & ita est necessaria probatio, quæ sine aliqua tela iudiciali iustè fieri non potest. Et vt audio, potestas præfatorum Dominorum meorum non extenditur ad definiendas huiusmodi contentiones facti, sed tantùm ad decidendas quæstiones iuris, quę super intellectu Cõcilij emerserint. Salua tamen in omnibus eorum sententia, & ampliore potestatis sibi commissæ notitia.

SVMMARIVM.

1 Hospitale erectum de bonis laici, in quo non adest nec altare, nec capella, nec campanile, non præsumitur auctoritate Episcopi erectum: illud tamen, mortuo fundatore, visitabit Episcopus, etiam ex decreto Concilij tollentis omnia priuilegia, & consuetudines etiam immemorabiles contrariat. nu. 2. rationes 3. deputatis reddi quidem debent, sed Episcopo, si voluerit, præsente. nu. 3.

2 Episcopus, vt bona in pios deputatos vsus per defunctos relicta conuertantur, curare potest, etiamsi testator id prohibuisset.

CONSILIVM III.

QVidam N. laicus suo testamento reliquit multa bona pauperibus, ita vt fieret xenodochium ad excipiendos pauperes, & quod regimen eius spectaret ad vniuersitatem vrbis N. quæ poneret in eo Rectores, qui certo anni tempore mutarentur, & redderent rationem iuxta dictæ vniuersitatis ordinationem. Postquam fuit fabricatum xenodochium, fuit ducẽtis annis & amplius gubernatum per dictam vniuersitatem, & rectores ab ea constitutos, nulla vmquã visitatione facta, nec attentata per Episcopum. Nunc autem post Concilium Tridentinum prædictus Episcopus ordinarius vult visitare illud, & exigere rationẽ à Rectoribus eius: nec in eo est aliquod altare, capella, nec campana, neque campanile, nec scitur fuisse constructum auctoritate Episcopi, sed solùm laica, & executoria executorum testatoris laici.

Quæritur primò, an debeat præsumi constructum auctoritate Episcopi.

Secundo, an esto non præsumatur, liceat illi visitare illud.

Tertio, an liceat ei rationes exigere.

1 AD PRIMAM respondeo negatiuè, per illa quæ adducunt Panormitanus,[d] & Ludouicus Romanus.[e]

AD SECVNDAM, pro parte negãte facit, quòd hospitale constructum à laico sine auctoritate Episcopi, & bona eius illi collata per eum, sunt bona laica, quæ nullatenus subsunt Episcopo, argumento à cõtrario sensu cap. *de xenodochiis*.[a] Consequenter non possunt visitari ab eo, quia visitatio arguit superioritatem, & iurisdictionem.[b]

2 Pro affirmatiua est, quod Episcopus est pater pauperum, & curator bonorum eorum, ne pereant eis,[c] & habet potestatem à canone curãdi, vt omnia relicta in pios vsus, impendantur in eos, etiamsi testator prohibuerit ne se Episcopus eis intromitteret,[d] & hic agitur de bonis relictis pauperibus. Secundo, quod Concilium Tridentinum,[e] expressè disponit, quòd non obstante quocumque priuilegio, & quacumque cõsuetudine, etiam immemorabili, Episcopus possit & debeat omnia loca pia visitare. Tertiò, quod opposita pro parte negante procedunt in locis & rebus nondum donatis, vel relictis piis operibus, quorum domini viuunt, & habent potestatem plenã de illis disponendi. In casu verò nostro agitur de relictis operi pio, quorum dominium non est penes laicos, sed penes Ecclesiam: quia per suam constitutionem vniuersalem cura illa rectè gerendi, & impendendi applicata est Episcopis, per prædictos canones, & leges, vt scribit Panor.[f] & latius expressit in prædicta disput. *Sempronius*, q. 3.

3 AD TERTIAM videtur dicendum, quòd prędicti Rectores satisfacient reddendo suas rationes vniuersitati prædictæ, tempore à testatore præfixo, & notificando ordinario diẽ, quo reddituri sunt rationem, vt si placuerit ei, adsit, & videat redditionem eius. Tum quia non tenẽtur illi bis reddere rationem, & tenẽtur reddere die præstituto eis, quos prædicta vniuersitas ad id nominauerit. Tũ quia prædictum Concilium,[g] expressè hoc sentit, dũ ait, *quod quando rectores hospitalium vel aliorum pioum locorum tenentur reddere rationem alii quam Episcopo, sufficit tunc quod ipse adhibeatur præsens eis reddendũ.*

DE IVRE PATRONATVS.

SVMMARIVM.

1 Præsentatio facta ab excommunicato declarato non valet.

2 Excommunicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem.

CONSILIVM I.

1 AN præsentatio ad beneficiũ facta à patrono declarato excommunicato valeat?

Respondeo quòd non, iuxta Ioannem Andream, Antonium, & Panormitanum,[h] & post multas disputationes concludit Lambert.[i] Nec institutio facta virtute talis præsentationis valet, vt etiam concludit idem Lambertus.[k]

2 Et nota, quod excommunicatus declaratus non facit fructus suos nisi quo ad sustẽtationem, per glossam,[l] adiuncta declaratione Panormitani & Decij.[m]

SVMMARIVM.

1 Præsentare validè potest is, qui bona fide possidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præsentandi est annexum, secus si fit malæ fidei.

2 Malæ fidei possessor non præsumitur quis ex eo solo, quòd contra ipsum pendeat lis mota. Talis autẽ præsumitur, qui de beneficio in mense Papæ vacante fuit ab ordinario prouisus.

CONSILIVM II.

AN beneficiarius possessor beneficij vacantis in mense reseruato Papæ, & accepti per titulum ordinarij, qui litigat cum prouiso Papę, possit præsentare ad beneficia pertinentia ad præsentationẽ illius beneficij sic possessi:

1 Ad quod respondetur primò, certum esse, possessorẽ bonæ fidei iuris patronatus, vel beneficij, siue dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, posse præsentare, non obstante quòd litiget super iure patronatus vel super beneficio, ad quod pertinet præsentatio, per cap. *consultationibus*.[n] & alia quæ adducit Lambertus.[o]

Secundò, communiter etiam teneri, possessorem malę fidei non posse id facere: & si faciat, & postea declaretur ius patronatus nõ pertinere ad eum, & mala fide possedisse illud, institutus ad præsentationem eius eiicietur, iuxta glossam,[p] & Innoc.[q] communiter receptus & alia, quæ idem Lambertus tradit.[r]

a *In elem. dudum. §. nos vero. verbo pacta. de sepult.*

b *De religios. dom.*

c *Cap. 11. sess. 7. & c. 8. sess. 22. & c. 8. §. illu. sess. 25.*

d *In disputat. Sempronius q. 1.*

e *Cons. 477.*

a *Et cap. ad hæc. de relig. dom.*

b *Ca. auditis. & ca. ex offic. de præscr. & ca. Romana. de consuet. lib. 6.*

c *l. si quis ad declarãdam. & le. id quod pauperibus. C. de Episc. & cler.*

d *Ca. ma. de testam. & §. si quis pro redemptione in Auth. de eccles. tit. coll. 9.*

e *Sess. 22. c. 8.*

f *In d. cap. ad hæc.*

g *Ca. 9. eiusdem sess.*

h *In c. nobis, de iure patron.*

i *Io. tractatu de iure patron. lib. 2. 1. parte. 2. quæ. prine. art. 2.*

k *Eod. li. 2. 3. par. q. 2. princip. art. 4.*

l *In verb. subtrahantur.*

m *Ca. pastoralis. §. verũ. de appell.*

n *De iure patro.*

o *In tract. de iure pat. 1. p. lib. 2. quæst. 3. princ. art. 1.*

p *Per. q In d. c. consultationib⁹.*

r *Vbi supra art. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Tertio, quod possessor iuris patronatus vel dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, non præsumetur malæ fidei quo ad hunc effectum, eo solo quòd litigat super illo iure patronatus, argumento cap. prædicti *consultationibus*, & aliorum quæ prædictus Lambertus adducit.[a]

a *Vbi supra num. 4.*

Quartò, quòd dubium huius quæstionis videtur reduci ad illud punctum, vtrum possessor huiusmodi beneficij reseruari præsumatur malæ fidei, an bonæ? Et in præsentia, saluo maturiori studio, ipse inclino in partem, quæ diceret eum præsumẽdum fuisse malæ fidei possessorem, posteaquam fuerit expulsus à prædicto beneficio ob reseruationem, per ea quæ prędictus Lambertus tangit,[b] & nos tradimus in repetitio. cap. *accepta*.[c] Salua, &c.

b *Vbi supra.*
c *De restitu. spoliat. opposs. 5. num. 5.*

SVMMARIVM.

1 Vendens vniuersitatem bonorum, cui annexũ est ius patronatus, si nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem: item si vendat per hæc verba, Vendo vniuersitatem hanc cum iure patronatus. Quod si illud expresse excipiat, non transit: at si ita copulatiue dicat, Vendo hanc vniuersitatem bonorum, & ius patronatus, res dubia est.

2 Decimas in ecclesia percipiendi ius, quod alicui competit, non potest, etiamsi accedat ordinarij consensus, cum bonis temporalib. permutari, sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas.

CONSILIVM III.

NHabens multa bona, & ius patronatus, necnon ius percipiendi decimas in quadam Ecclesia, prædicta bona & ius patronatus vendidit, ius autem percipiendi decimas permutauit ordinarij auctoritate pro quibusdã bonis temporalibus. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primò, certum esse ius patronatus consistens in vniuersitate bonorum transire in alterum per vniuersitatis dictorum bonorum emptionem, & permutationem, nulla mentione facta iuris patronatus cap. *ex literis*.[d] & ibi adnotat glossa communiter recepta: quamuis controuertatur, an idem sit, si de iure patronatus mẽtio fiat, & certum est non esse idem, si fiat mentio ad excipiendum illud à contractu & translatione prædicta, vt habetur in dicto capit. *ex literis*. si autem fiat mentio ad transferendum per præpositionem, *cum*, dicendo *quod vẽdit vel permutat bona cum iure patronatus*, valet translatio: si autem expressio fiat per copulationem, *&*, dicendo, *vendo vel permuto bona, & ius patronatus*, sicut videtur factum in casu præsenti, dubium est, vt tradit latè Decius.[e]

d *Et ea. cum saculũ. de iure pat.*

Secundò, quòd decimarum permutatio pro aliis rebus temporalibus non videtur posse fieri cũ auctoritate ordinarij: quia videtur admitti simonia, vt tradit Panormitanus,[f] & alij alibi: & in proposito casu videtur fieri permutatio quarumdam decimarum pro bonis temporalibus. quare videtur consulendum, vt præfata permutatio auctoritate Apostolica confirmetur, ad tollendas lites, & dubia, quæ possent ex prædictis suboriri. Salua, &c.

e *In c. quanto. de iud. nu. 6.*
f *In cap. 2. de transact.*

SVMMARIVM.

1 Filius legitimus ex spurio clerici natus non prohibetur vllo iure præsentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.

2 Filij etiam bastardi & spurij dicuntur de parentela & familia defuncti; inspecto iure naturæ, cùm in eis naturalis effectus cadat.

CONSILIVM IIII.

QVidam clericus habens vnicam filiam legitimauit eam per referiptum Principis, vt succederet in omnibus eius bonis, cùm plura ex patrimonio suo haberet, viroque nobili eam locauit in facie Ecclesiæ: & ex dicto legitimo matrimonio ita contracto prædicta filia plures filios reliquit masculos. Rebus sic stantibus, prefatus clericus vigore prædictæ legitimationis in sua vltima voluntate reliquit pro hærede eius vniuersali prædictam eius filiam. Item in ipsamet eius vltima voluntate reliquit institutam quamdam capellaniam pro anima sua, cum clausula, vt in ea succederet clericus magis proximus, & consanguineus eius, bonæ vitæ & famæ. Et ad præsentationem prouisionemque dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem suæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationem concesit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prædictæ filiæ, nepósque clerici fundatoris prædictæ capellaniæ possit & debeat admitti ad præsentationẽ dictæ capellaniæ, & præferri aliis in paribus terminis existentibus, an verò indigeat dispensatione à sũmo Põtifice ad omnia supradicta.

1 Respondetur in hoc casu nulla dispensatione indigere, ideo si bonæ famæ & vitæ sit, debere non solum admitti, sed in paribus termims aliis præferri, cùm nullum impedimentum patiatur, iuxta glossam,[a] quam ibi sequitur communis opinio, secundum Abbatem ibi, & Rochum,[b] & Lambertum.[c]

a *In ca. quia clerici. in vers. filij. de iur. patron.*
b *De iure patron. vers. in mirificum. q. 4. ex par. lib. 2. tit. art. 4. q. 4. § famulis. in f.*
c *In l. pronunciatio, d. ibi, Cum ex eodem sanguine prosiciscuntur.* idem Bartholus, *idem Bart. in l. fi. C. de verb. signific. ita tenet Abbas, f latius per Decium.g*

2 Item cùm sit consanguineus, & de parentela defuncti præcipuè in hoc casu attenta voluntate testatoris, inspectisque verbis testamenti, cùm naturaliter inspecto iure naturæ etiam filij bastardi & spurij dicantur procedere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cũ in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bartholus iuxta textum in l. *pronunciatio*, d ibi, *Cum ex eodem sanguine prosiciscuntur*. idem Bartholus, e idem Bart. in l. fi. C. de verb. signific. ita tenet Abbas, f latius per Decium.g

d *In l. nihil. de reiniur.*
e *Cons. 366. & cons. 372. num. 1. cum seqq. & cons. 493. num. 1.*

SVMMARIVM.

1 Episcopus ex præsentatis æquè idoneis vnum eligere potest, quem instituat.

2 Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præsentat, at ex æquè dignis vni gratificari potest illum præsentando. & nu. 3. & 5.

3 Iure ab antiquo non receditur, nisi quantùm à nouo cauetur.

4 Lex Principis quo ad expressa præiudicat alteri, & non vltrà.

CONSILIVM V.

AN concurrentibus duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patronatus clericorum, si ambo reperiantur idonei, ius gratificandi spectet ad Episcopum vel ad patronos, stante Concilio Tridentino.[h]

h *Cap. 18. de refor. sess. 24.*

1 Respondetur, quòd pro Episcopo facit ea. *cum autem*,[i] quod habet, Episcopum, cui duo æquè idonei præsentãtur, habere ius gratificandi, & posse instituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panormit. & communis, & Lambertus lib. 2. 3. par. princ. q. 4. art. 11.

i *De iure patron. vers. 1.*

Pro patrono ecclesiastico verò facit primò, quòd præfatum cap. *cum* autem. loquitur de iam præsentatis Episcopo, & casus propositus agit de nondum, sed tantùm examinatis & approbatis.

2 Secundò, quòd licet examinatio & approbatio competitorum, & concurrentium ad Ecclesiam parochialem iuris patronatus ecclesiastici pertineat ad Episcopum, & examinatores, præsentatio tamen debet fieri per ipsum patronum ecclesiasticum, [k] Concilio Tridentino. Nec obstat, quod ipse teneatur præsentare digniorem. Tum quia nõ potest instituì sine sua præsentatione. Tum quia non tollitur ei ius, & potestas præsentandi, sed tãtùm restringitur ad præsentandum digniorem. quod etiam corã Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt nos probamus in Miscel.[l] de oratione.

k *Ex Lett.*
l *12. & 42.*

Tertio, quod si gratificatio pertineret ad Episcopum, vana esset potestas præsentandi, quæ per prędicta pertinet ad patronum Ecclesiasticum, quod non intendit prędictum Concilium.

3 Quarto, quod à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus iure nouo receditur.[m] At iure antiquo poterat patronus Ecclesiasticus digniorem, vel æque dignũ sanctè prędentare, secundum omnes, & iure nouo Concilij Tridentini non tollitur ei huiusmodi potestas, vt patet satis perpendenti illud,[n] immo cõfirmatur, quatenus reseruat ei potestatem præsentandi. Ergo ipse potest præsentare, quando duo examinati sunt iudicati æquè idonei: & nullo iure neque antiquo, neq; nouo tenetur prędentare illum, quem elegerit Episcopus: ergo ad ipsum pertinet electio & gratificatio.

m *L. pronunciamus. C. de appell.*
n *Cap. prę. 18.*

4 Quintò, quòd lex Principis non præiudicat alicui, nisi quo ad summum in eo, quod exprimit,[o] vbi rectè resoluit Decius. At Concilium Tridentinum, [p] non exprimit vt fiat in hoc prędiciũ patrono ecclesiastico, ergo non est dicendum in dubio id facere voluisse.

o *Le. 2. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publ. fiat. & c. super et. de off. deleg.*
p *Vbi supra.*

5 Sexto, quod cessante causa cessare debet effectus.[q] At causa præfata noui iuris indicti per præfatum Cõciliũ,[r] fuit, vt potestas patronorum Ecclesiasticorum tantùm restringeretur, quantùm erat necesse ad bene prouidendum Ecclesiis parochialibus, & non plus. Et in casu pro-

q *Ca. cum cessante. de appell. cum concord.*
r *Ca. 18.*

posi

Universidad de Deusto
Biblioteca

posito non est necesse ad illam bonam prouisionem, vt eligat Episcopus, quem volet ex æquè idoneis, sed satis est, quod patronus Ecclesiasticus id faciat, cùm vterque eorum sit iudicatus ab Episcopo æquè dignus & idoneus. Ergo seruandum est in hoc casu patrono Ecclesiastico totius præsentandi vtrũ ex duobus voluerit, Salua, &c.

Aduertendum refert resolutum fuisse ad examinatores non spectare iudicare quis sit magis idoneus. vnde patronus ecclesiasticus ex approbatis pro idoneis eliget eũ qui sibi magis videtur idoneus, quem præsentabit Episcopo, ad quem spectat ius instituendi. At si institutio ad alterum pertineret, Episcopus ipse ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præsentabit ei, qui debet instituere.

SVMMARIVM.

2 *Consentire præsentationi, seu electioni, vel institutioni, differt à præsentare, eligere, vel instituere: vnde cui conceditur primum, non censetur concessum secundum.*

3 *Collegiatæ tam secularis, quàm regularis, patronatum potest habere laicus, cui iure communi competit, vt possit beneficiandos, & monachandos præsentare Superiori, qui habentes qualitates requisitas tenetur eos admittere. num. 5. nec præsentatam, vt sit monialis, potest eo solo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam Superior offert. nume. 6. Prælati autem præsentatio adipsum, nisi ex priuilegio Apostolico, non spectat. nume. 1. & 3. quæ facultas non censetur concessa, eo solo quòd Pontifex concesserit aliquem in Prælatum, ipso non consentiente, eligi non posse. nu. 2.*

3 *Conuentualis Ecclesiæ appellatio tam regularibus, quam secularibus ecclesiis congruit.*

4 *Patrono conuentualis Ecclesiæ concedens Papa, vt nec moniales in monasterium, nec in Prælatam sine ipsius consensu recipiantur, non ob id censetur priuasse eumdem patronum facultate præsentandi moniales sibi de iure competenti, ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.*

CONSILIVM VI.

QVæstio prima, an laicus ex priuilegio Papæ in monasterio ius præsentandi Abbatissam, seu Prælatum habere possit.

1 Respõdeo, clarum esse, quòd ad laicum patronum & nominatos ab eo pertinet præsentatio Abbatissæ: quia licet Cardinalis, Panormitanus, Ioãnes Andreas & alij discordent, vel dubitent de aliquot aliis articulis, [a] omnes tamen conueniunt in hoc, quod laicus potest habere nõ solùm ius patronatus in Ecclesia collegiata, sed etiam ius præsentandi Prælatum ex priuilegio Papæ: & cõstat prædictum Doctorem, & nominatos ab eo habuisse & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius præsentandi Abbatissam in prædicto monasterio, vt in casus propositione exprimitur: ad quod alia multa possent adduci ex Rocho, [b] & aliis citatis ab eo, & ex Lamberto, [c] quæ vt nullatenus necessaria omitto.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cùm sit à Papa concessum, ne quæ monialis in monasterio recipi, aut eligi possit sine eius consensu, an virtute talis clausulæ censeatur habere ius præsentandi moniales?

Respondeo primò, quod est clarum non posse aliquã in prædictum monasterium intrare, vel eligi sine consensu prædicti Doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expressè concessit, vt in casu proponitur: & quod principi placuit, legis habet vigorem. [d]

Secundò, quòd dubitari potest, an præsentatio monacharum, siue monialium pertineat ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papæ. & videri potest alicui quòd sic, eo quod videntur paria esse, quod Petrus debeat facere illud, aut illud non possit fieri sine ipsius consensu, argumento *decreuimus*, [e] qua parte significat idem esse dicere, quod patronus potest præsentare rectorem, & quod Episcopus spreto illo non potest præsentare. Contrarium tamen arbitror, scilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in casu relatorum non poterit præsentare: quoniam aliud est, quod aliquid non possit fieri sine consensu alicuius, & aliud, quòd ille, cuius consensus requiritur, possit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. [f] quatenus habet, mortuo Episco-

a *In c. nobis. de iur. patrõ.*

b *In tract. de iure patro.*

c *In tract. de iure patro. 3. quæst. part. 1. princ. 2. lib.*

d *§. sed & quod princip. instit. de iure naturali gẽt. & ciuili, & c. proposuit. de concess. prab.*

e *16. q. 1.*

f *Ne sede vacante. lib. 6.*

po posse Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem Episcopi, & Capituli, nõ autem si pertineat ad Episcopum de consensu Capituli. Probatur etiam per l. *aliud est vendere, aliud est vendenti cõsentire*, [a] & quia licet in promotione Episcopi requirantur consensus Regis, vt in casu cap. *cum terra*, [b] nõ potest tamen Rex eligere, secundum omnes.

3 Tertiò, quòd præsentatio monialium prædicti monasterij iure communi pertinet ad prædictum Doctorem, & nominatos ab eo: quia patronus alicuius Ecclesiæ collegiatę, quam construxit, & dotauit, licet iure communi nõ habeat præsentationem Prælati, [c] habet tamen præsentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt satis probat ca. fin. [d] & tradit Panormitanus ibi, & post Ioannes Andreas, [e] & Felinus post alios, [f] & latissimè Lambertus, [g] & quod idem dicendum sit de patrono Ecclesiarum regularium collegiatarum, & monasteriorum, quod in ecclesiis collegiatis sæcularibus, idem Lambertus concluserit, [h] & probatur ea ratione firma, quòd iura generaliter & indistinctè loquuntur de patronis Ecclesiarum sęcularium & regularium, & dictum cap. *nobis*. loquitur de ecclesia conuentuali, quæ vtrisque aptatur, vt ibi tradit Panormitanus communiter receptus: & constat ius patronatus queri posse in monasteriis, vt latè tradit Rochus, [i] & citati per eum, & post illum prædictus Lambertus 1. parte lib. 1. q. 2.

4 Non obstat, quod in bulla Papæ, vt prędictum est, nõ præstat, nec reseruat eis facultatem præsentãdi moniales, sed solùm quod non possint illę recipi absque illorum consensu. Tum quia sicut eam non reseruat expressè, ita etiam eam non tollit, & relinquit illam iuri communi, argumẽto, l. *commodissime*, [k] quatenus probat casum omissum haberi pro omisso, & relinqui iuri communi, quod multus confirmat ibi Iason, & probat ca. *præscriptum*. [l] Tũ quia posita ad augmentum non operantur diminutionẽ, neque è contrario, [m] at illa clausula, ne sine consensu prędictorum patronorum possint moniales recipi, fuit posita ad augendam potestatem eorum, vt palam est: ergo non induxit diminutionem potestatis iure communi eis competentis.

5 Quarto, quod forma propositionis casus præsupponit, quòd prędicti patroni præsentãt moniales Episcopo, quatenus habet, quòd Episcopus confirmat electionem Abbatissę, & monialium: quod satis est consonum iuri communi, quòd habet patronum debere præsentandos præsentare Superiori, [n] & Episcopus est Superior quo ad conferendum beneficia, & instituendum in eis. [o] Quo præsupposito, concedendum est Episcopũ habere in hoc casu potestatem cognoscendi de persona præsentata, & qualitatibus eius, an videlicet sit conueniens, & an concurrãt in ea qualitates iure communi, vel speciali requisitę, argumento cap. fin. [p] & ei concordantibus, seruando tamen sua iura salua patronis.

Sexto, quod eadem forma casus propositionis videtur continere illam quęstionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An præsentata à patrono cũ dote centũ ducatorum, aut præsentata ab Episcopo cum dote ducentorum sit instituenda?

6 Ad quam dicendum est primò, iure communi audiẽdum esse patronum: quia secundum illud gratis, & non pretio sunt recipiendæ monachę, iuxta cap. *quoniam*, cum communi multa citante. [q] Secũdo, quòd cùm Episcopus hoc casu non habeat potestatem cõferendi monachatus, nec præsentandi, nec nominãdi monachas, sed solum instituendi, vel admittendi præsentatas, non potest Episcopus ponere in prædicto monasterio villas magis, vel minus dotatas, quia id esset facere extra suam potestatem, & ita quodammodo extra suum territorium ius dicere. cõtra l. fi. [r] & cap. 2. [s] Nisi deuolutio huiusmodi potestatis fieret ad eum per negligentiam parroni, vel alias legitimè, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fundum donans Ecclesiæ nihil iuris postea in eo potest pratendere, nisi donet ad fundandam Ecclesiam: quia tum acquirere po-*

a *ff. de regulis iuris.*

b *De elect.*

c *Ca. nobis de iure patron.*

d *De concess. prab.*

e *In dicto ca. nobis. col. 3. versic. circa 1. & cap cum ecclesia Vulterana. de elect. nu 8. & in ea postulasti. de iur. patron.*

f *In ca. cum venerabilis. de excep. nu. 33. vel 37.*

g *Traict. de iure patron. vbi supra arti 3. qu. 1 princ. 1. parte 2. lib.*

h *In d. qu. 5. princ. art. 4.*

i *De iure patro. verbo in ecclesijs.*

k *ff. de liberis & posthum.*

l *De præscri. li. 6.*

m *Cap. fin. de verb. signific. l. legata inutiliter. ff. de adimend. legat.*

n *Cap. nobis. & ca. nullus. & tertio in. de iure patro.*

o *Cap. omnes basilicæ 16 q. 7. & arg. ca. cum ex iniũcto. de hæreticis.*

p *De elect. li. 6.*

q *De simonia.*

r *ff. de iurisd. omnium iudicum.*

s *De constitu. li. 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

teſt in ea ius patronatus n.6.14.& hoc dūmodo accedat conſenſus Superioris qui poteſt etiam ex poſt facto accedere,num. 10.& 18.ſemelq́, datus non poteſt reuocari, nu.19.etiamſi fundus ſit modici valoris,ſufficiens tamen ad edificandam Eccleſiam num. 15. & hoc etiamſi ſit Eccleſia collegiata & regularis:licet non acquirat ob id ius preſentandi, nec eligendi Prælatum.nu.16.

2 *Mores diuerſi non debent eſſe in eadem religione ſeu congregatione,& hoc quando ſunt adeo diuerſi,vt ſint aduerſi, & contrarij.nu.17.*

3 *Regulares:ſiue religioſi omnes ſuo quidem Generali præpoſito obedire debent, ſed non ſi præcipiat aliquid contra præceptum maioris Prælati.nu.18.*

4 *Poſterior regula, ſeu regulæ conſtitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitius eſt,qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuiſſet ſublatus:aliud fortè eſt, quando ſolùm tacetur an valeat,vel non.nu.20.*

5 *Intellectus Concilij Tridentini ſeſſ.25.de regul.cap.2.& nu.21.*

6 *Patronatus eccleſiæ acquiritur tribus modis,traditione fundi ad illam ædificandam, conſtructione,nec non & dotatione,immo & poteſt ab ordine ſtatui vt patronatum acquirat, qui maiorem partem monaſterij conſtruit,vel grandi dotat quantitate. & nu 7.*

8 *Fundatoris in honorem & commoditatem poteſt Prælatus & Superior,vt eſt Generalis, in fundatione apponere aliquas cōditiones puta,vt ei detur annuus cenſus, vt non eligantur Superiores niſi de ſua natione.& num.9.& ſi poſtea tale onus vel conditio eſſet mutanda,etiā ipſe fundator eſſet vocandus.n.13.*

11 *Monaſterium S.Trinitatis Minimorum ſoli Generali ſubeſt, & à Gallis gubernari toti ordini vtile.num.12.*

20 *Preſcriptio quadraginta annorum ſufficit ad præſcribendum res Eccleſiæ:qua tamen non eget, qui ius queſitum per iuſtum ſtatutum habet.*

CONSILIVM VII.

SAnctus Frāciſcus à Paula inſtitutor ordinis Minimorum, procurante in Ludouico XI. Galliarum Rege Chriſtianiſſimo ab Italia tranſiuit in Galliam,vbi à Rege & proceribus regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus,& ſanctus,vt adhuc viuens vocaretur, *Le bon & ſainct hōme.*& tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuentē præfatus Ludouicus,& eius filius Carolus VIII. quòd ad amplificandum ſuum ordinē vltra multa magnifica monaſteria, quæ in Gallia ordini eius fundarunt, & conſtruxerunt, prædictus Carolus,cum Roma in regnū Neapolitanum tranſiret, magno exercitu inſtructus,ad preces prædicti S.Franciſci, iuſsit emi fundum ampliſsimum in monte Pincio ad fundandum vnum monaſteriū ſui ordinis in Vrbe, quod nunc appellatur Sanctiſsimæ Trinitatis,ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipſi, & alij Reges Francorum ſemper erga Romanā & S.Sedem Apoſt.fuerunt,& ope diuina erunt:& cōtra ipſemet S. Franciſcus fuit in hoc gratiſsimus, teſte fel. recor.Iulio III. per hæc verba in literis ſuis Apoſtolicis ſcripta.*In memoriam tanti beneficij, & ad hoc,vt fratres dicti ordinis in eadem domo pro tempore reſidentes pro ſalute animæ dicti benefactoris magis memores redderentur,inter alia, quod ex tunc in poſterum dicta domus per fratres Gallicæ nationis, quamdiu inuenirentur qui inibi reſiderent, ſin autem per alios regi, & gubernari, & inhabitari deberet, per publicum inſtrumentum deſuper confectum, & manu notarij publici ſubſcriptum, voluit,& ordinauit.*Hæc ille,qui mox ſubdit hæc alia, *Volentes voluntati,& ordinationi tam pij Patru annuere, & illu ſatisfacere,nec non pium,& caritatiuum, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par eſt) recognoſcere, eiuſdem Henrici Regis Chriſtianiſſimi ſupplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem,& ordinationem S.Franciſci, & deſuper confectum publicum inſtrumentum,nec non prout illa concernunt omnia, & ſingula in eis contenta,ac inde ſecuta quęcumque, ex certa ſcientia noſtra,& de Apoſtolicę poteſtatis plenitudine,auctoritate Apoſtolica tenore preſentium approbamus & confirmamus:diſtrictius inhibentes omnibus & ſingulis Prælatis prędicti ordinis, & ſub cēſuris,priuatiōis & inhabilitatis pœnis,ne de cętero, quādiu fratres prędicti ordinis prędictę nationis Gallicę idonei reperirentur,alium quam eiuſdem nationis Gallicæ in Correctorem dictę domus eligere,ſeu admittere,aut electū confirmare quoquo modo audeāt*

A *vel preſumant:decernentes ex nunc irritū, &c.* Vnde ab initio, ſuæ fudationis ad hoc vſque tēpus nemo fuit Corrector, nec Prælatus illius monaſterij alius nationis,quā Gallicę, præter vnū,contra quem reclamatum fuit, & obtentum, ne vmquam vltra alius alterius nationis eligeretur, & qd prędictarū ll.eratū S. Frāciſci cōfirmatio à S. Sede Apoſt.obtineretur,quæ mox à prędicto Iulio III. fuit obtēta.

Quęritur,an Regibus Franc.Chriſt.& nationi Gallicę, & conuentui prædicti monaſterij non ſolùm debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum ſeruari de honeſtate & decētia, ſed etiam de iuſtitia ipſa legali, & neceſſaria.

1 Huic quęſtioni ſatisfacturus,diuina ope per prędictū S. Frāciſcū optata,& ſperata,primo adducā in aciem copias, quibus pars negans vincere tentat,deinde illas,quib.pars affirmans vincat,tertio loco ſubſidia, quibus diſsipentur cohortes partem negantem ſuſtentare conantes.

B Pro parte negante adduco primò Conc.Tolet. relatū à Gratiano,[a] in hęc verba. *Nouerint conditores baſilicarum, in rebus quas eiſdem Eccleſiis conferunt,nullam poteſtatē habere.* Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere poteſt in fundo,quem dedit prædicto monaſterio conſtruendo. a Extra.L.II. 9.1.

Secundò,quòd fundus,quem Carolus dedit,fuit minoris valoris,quàm vt ob eū tāti monaſterij fieret patronus.

2 Tertiò,quòd fundans, vel conſtruens Eccleſiam collegiatam,non videtur quærere ius patronatus in ea,iuxta c.*nobis*.cum ei adnotatis per omnes.[b] At eccleſia, de qua C loquimur,collegiata,& regularis eſt:ergo nihil habuit in ea Rex Carolus. b De iure, ero.

Quarto, quod in eadem congregatione non debent eſſe diuerſi mores,[c] iuxta illud.[d] *Non arabis cum boue ſimul, & aſino.*id eſt, homines diuerſæ profeſsionis non iungas in eodem officio, vtibidem eadem actio exprimit. ergo nec cōuentus Romanus alio iure,quàm alij ordinis eiuſdem vti debet. c Cap. ex tuo actione. in 7. d Deuter.

Quintò,quòd non probatur,S. Franciſcum ſuis literis cōceſsiſſe huiuſmodi ius particulare prędicto monaſterio in gratiam Regum Francorum,& nationis Gallicæ.

Sexto,quod omnes ſupradicti ordinis profeſſores debent obedire Generali ſuo,& eius pręcepta implere,[e] & D in cunctis,quę ſuę animę & regulæ non cōtrariantur, Superioribus parere,[f] ergo & conuentus parere debet Generali ſuo pręcipienti, vt cuiuſque nationis monachus habeat vocem paſsiuam in electione Correctoris eius. e Paruus ſua regula. f Parcas dominę.

Septimo, quòd aſſertores huius partis contendunt, literas S. Franciſci, & inſtrumentum ſuper eis confectum præceſsiſſe regulam prędictam,& ideo illam tamquā poſteriorem,cùm ſit contraria ipſi,derogaſſe,iuxta cap.[g] g Decreſt. lib.6.Ita nos in Cap. Bii.

4 Octauo, quod poſſeſsio eligendi Correctorē nationis Gallicæ fuit interrupta, & ita non prodeſt Regi, nec nationi,nec cōuētui,iuxta c. *ſanctorū*.cū gl.& alios multos. E Nono,quòd Pont.Max.Iulio III. non fuit dictum,quòd per regulam erat derogatum literis prędicti S.Franciſci, & ita eius confirmatio fuit ſubreptitia,& *Mendax precator debet carere impetratu.*[h] h De preſcri.

5 Decimo, quod huius partis aſſertores contendunt Conc.Trid.[i] ſtatuiſſe, vt adminiſtratio monaſteriorum ad ſolos officiales ad Superiorum nutū amouibiles pertineat,per quod videtur tolli prędictū ius particulare.[k] i Ca. ſuper his. de reſti. l. & ſi legē C. ſi ciuis vel vrbis pbis. k Seſſ.25.ca. de regul.

Vndecimo,quòd iidem contendunt obliuioſum iudicandum eſſe S.Franciſcum, ſi, cum in ſua regula iuſſiſſet communitatem,induxiſſet hanc particularitatem. l Arg. c. ſi de cenſi. lib.

Duodecimò, quod iidem tentant arguere falſi literas prædictas Iulij III.eo quod confirmatio literarū S. Frāciſci datarū anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita F poſt 52.annos à data literarum:dicunt enim,quod, ſi vera eſſet,longè prius facta fuiſſet.

Decimotertio denique iidē contendunt arguere falſi prędictas literas Apoſt. eo quod emptio fundi fuit facta anno 1549.& literæ S.Franciſci 1501. Turonis,& quod in literis Apoſtolicis dicitur: *Nos pie conſiderantes Regiā Maieſtatē Franciæ cōparaſſe locum Sanctiſsimæ Trinitatis Romæ,&c.*

6 Hactenus de copiis,quibus pars negans vincere tentat,nunc adducamus illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem,quòd negari non poteſt, quòd prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monaſterij: ſiquidē ipſe emit,& tradidit ſuū totū,in quo eſt illud cō

ſtructum

Universidad de Deusto
Biblioteca

structum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud, rogatu & precibus ipsius inducti S. Francisci, & suorum, cùm transiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu instructus, vt in facto proponitur: & ad hoc, vt aliquis fiat patron[a] ecclesiæ, sufficit vt det fundũ, in quo illa ædificetur. Tria enim sunt, quorum quodlibet sufficit ad quærendum ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio, iuxta illium senarium gloss.[a] & ab omnibus receptæ: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus* & de traditione fundi est casus in cap. *Abbatem*,[b] ibi, *possessionis dominus*. & in cap. *nobis*,[c] ibi, *pro fundatione*. & tradunt Panormitanus & omnes.[d] & Panormitanus,[e] & Iarius Rocchus,[f] alios referens, sufficit enim, quòd alius vel alij construãt, & dotem Ecclesiam, ad hoc, vt tradens fundum efficiatur patronus, vt post alios probat prædictus Rocchus.[g] Quin & per Capitula generalia ordinis declaratum est, vt ille habeatur in ordine suo pro fundatore, qui dedit fundum ad ædificandum monasterium, vel maiorem partem conuentus ædificat, vel qui in grandi quantitate dotat, vt videre est in Cap. 2. habito Tolosæ.[h]

8 Secundò, quòd fundanti Ecclesiam Prælatus, & eius Superior potest apponere aliquas conditiones honestas in fauorem & gratitudinem & vtilitatẽ fundatoris, adeo quod potest imponere annuum cẽsum ei soluendum, iuxta cap. *Eleutherius*,[k] vbi & alibi Archidiaconus communiter receptus hoc adnotauit, & ca. *præterea*,[l] vt post Panormitanũ & communem ibi & alibi asserunt Rocchus, Paulus de Cita. & Lambertus,[m] declarando verbum, *honorificum*, & verbũ, *vtile*, posita in definitione iuris patronatus, quam Ioannes Andreas, & posteriores tradunt.[n] At superior nõ qualis qualis, sed Generalis totius ordinis, ac non qualis qualis Generalis, sed institutor & auctor ipsiusmet ordinis, & non quali quali tempore, sed circa exordia ipsius, & non in gratiam & fauorem qualis qualis hominis, sed potentissimi & Christianissimi Regis Francorum, à quo, & precibus eius, multa beneficia sibi, & ordini suo, & speciatim fundationem prædicti monasterij suscepit, statuit, vt prædictum monasterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarẽtur ad id idonei: ergo seruandum est illud, & adeò quidem, vt procuratio cõtrarij ab vllo sui ordinis facta videatur insigne ingrati animi signum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga suum tam sanctum Patriarcham, & auctorem, cùm non solùm nolunt esse tanto Regi grati, sed piget eos suum ipsum auctorem gratum fuisse, & quidem malè, & quod probatissimum sit illud, Baptistæ Mantuani.

Nil magis auertit cælum à telluris amore,
Quam scelus ingratæ mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo est textus iuncta glossa singulari in l. *si nõ sortem*.[o]

9 Tertio, quod palam est, statuto in fundatione apposito posse fieri, quod Abbas, vel Prior monasterij eligatur de monachis alterius tertij monasterij, vt est textus singularis in cap. *cum dilectus*,[p] vt ibidem Antonius & Panormitanus id adnotarunt: à fortiori ergo potuit statui, quod deberent eligi de tali vel tali natione, cùm minus tollatur libertas eligendi per hoc, quàm per illud, vt palam est.

10 Quintò, quod ad hoc, vt conditio posita in fundatione valeat, sufficit, quod consensus superioris accedat post illam positam etiam ex interuallo, per textum memorabilem in cap. *curæ*,[q] ibi, *Aut diœcesani Episcopi habuerit postea consensum*. vbi Panormitanus hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus,[r] & confirmatur ea regula receptissima, quod consensus requisitus ad aliquem actum potest interuenire post illum: & ideo licèt fortè non fuisset adhibitus consensus Superioris in cõditione prædicta, vt præfatus cõuentus regimini nationis Gallicanæ subiiceretur tempore traditionis fundi, fuit tamẽ adhibitus postea per literas S. Frãciſci Superioris, & Generalis ordinis, & quod maius est, accessit consensus prædicti Pontificis Maximi Iulij III. qui laudauit, & cõfirmauit prædictum S. Francisci statutum gratificum, & non vtcumque, sed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & potestate ordinaria, sed ex certa scientia, & absoluta plenitudine potestatis Sedis Apostolicæ & non vane, sed in honorem & reuerentiam S. Francisci, & in gratiam Regis Henrici II. cum primis Regum omnium Francorum glorioſissimi: à qua confirmatione nemo supplicauit, immo ab eo tempore nemo, qui non esset nationis Gallicanæ, Corrector prædicti monasterij extitit. Quin & Capitulum generale secundo Ianuæ celebratum ordinauit, vt prædictarum literarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apostolica, cùm primum commodè posset, impetraretur, vt mox impetrata fuit.

11 Quinto facit, quod Capitulum generale secũdo Romæ celebratum, cui præfuit Episcopus Teudonensis nomine S. Sedis Apostolicæ statuit in hæc verba: *Quod deinceps Conuentus ipse nullius alterius subiaceat ditioni, nisi Reuerendi Patris Generalis pro tempore existentis, vel eius Vicarij visitatoris.* Hæc ibi. Per quod significatur totum ipsum ordinem Patriarcham suum imitantem noluisse auferre specialem honorem prædicto monasterio, sicut & Patriarcha suus Sanctus Franciscus voluit illo insigni speciali illud decorare. Quare nullus prædicti religiosissimi ordinis protectò deberet contrarium procurare, cùm oporteat partem suo toti vniuerso conuenire.[a]

12 Sextò, quòd honorificum & vtile fuit toti ordini, & præfato monasterio, fuisse reseruatã eius gubernationem viris nationis Gallicanæ: quia fuit in causa, non solùm vt tantus Rex, & Legati eius, & omnes ad vnum Galli habeãt specialem de illo curam, & piã ad illud deuotionem, sed etiam vt ædificia eius magnificè amplificarentur: nam Illustrissimus Cardinalis Maclomiensis Gallus apportatis ex Narbona lapidibus chorum Ecclesiæ construxit, & senestris vitreis ornauit, & à construenda miro artificio Ecclesia suis sumptibus sola mors impediuit. Deinde Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli claustrũ conuentus extruxerunt. Illustrissimus autem Cardinalis Armeniacus suis eleemosynis alteram partem claustri cum refectorio ædificauit, sed Illustrissimus Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorũ magnificè construi & pingi fecit. Nec obest, quod populus Romanus, cui prædictum monasterium plurimũ debet, multa beneficia in illud per se, & per suos ciues Romanos ei contulerit, & numquam non conferat, & Pontifices Maximi, iidemque sanctissimi cum toto sacrosancto Collegio semper protegunt illud, & fouent. non enim id faciunt, vt Christianissimo Regi nationis Gallicę quidquam detrahant, sed potius, vt exordium, & illustre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod successores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addiderant, collaudent, & magnificẽt in gloriam sanctissimæ & adorandissimæ Trinitatis, quæ omnes prospetet æternum.

Septimo, quod ipsemet Generalis, qui hanc controuersiam mouere dicitur, in duabus epistolis suis ad duos celebres eiusdem ordinis viros hoc ipso anno 1576. datis, ore pleno faretur contrarium eius, quod nunc proponit, in altera quidem per hæc verba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia*, & in altera per illa, *Il Conuento di Roma è di vostra natione*. erat enim Gallus ad quem scribebat: & non est ferendus, qui quod voce sua dilucidè testatus est, in eundem casum proprio testimonio infirmat.[b]

13 Octauò denique, quòd hæc res longè plus pertinet ad Regem Francorum Christianissimum, & nationem Gallicanã, quàm ad Cõuentum prædicti monasterij, vt palam est: & ita cùm non solùm Cõuentus, sed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in possessione, vt prædicti monasterij Corrector ex ea eligatur: non potest quidquam, quod huic possessioni præiudicet, decerni, nisi vocatis, & plenè auditis eis, vt Gregorius agẽs de causa possessorij determinauit,[c] in hæc verba, *Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire*. Et conclusio iurisperitorum in l. *duo*,[d] & alibi sæpe recepta habet, omnes, quorum interest, esse vocandos, quò eis ferenda sententia noceat. Quare qui voluit de prædicta possessione deturbare Regem Christianissimum, & nationem Gallicanam amplissimam, & conuentum re & fama cum totius sui ordinis primis Populo Romano Vrbi, & orbi religionis & regulæ suæ obseruantia, modestia, humanitate, & cõtinuo Dei obsequio gratissimũ, debet eos aperto marte vocare in iudiciũ, in quod veniſse, vt certo credo, eum pudebit, & pœnitebit: 14 facile ex oppositorum dilutione apparebit.

14 Primum oppositorum diluitur, eo quod Concilium

a Ca. pia mētis. 10. q. 7.
b 18. q. 2.
c De iure patro.
d In rubr. de iur. patr.
e In cap. cum ecclesia Vulterana. col. 4. de elect.
f In tract. de iure patr.
g In verbo fundari. q. 11.
h Vid supra q. 2.
i Anno 1514. 25. Maij, & anno 1552.
k 18. q. 2.
l De iure patro.
m In suis tract. de iure patro.
n In rubr. de iur. pat.
o §. libertus. ff. de condit. indeb.
p De consuetud.
q De iure patr.
r In d. tract. super verbo. pro eo quod de consensu. à nu. 7.

a Ca. quæ extra mortē. 8. dist.

b Le generaliter. C. de nõ nu. pecu. cap. tuis. de prob.

c In cap. 1. de causa poss. & prop.
d ff. de re iudi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Toletanum in eo citatum intelligendum est de dominio, & aliis iuribus nõ reseruatis iure cõmuni, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus Ecclesiarum, iuxta resolutionem omnium in multis capp. supra citatis: ita quod donator, legator, fundator, & cõstructor Ecclesiæ, nullum dominium, neque vllum aliud ius potest sibi vendicare in rebus à se donatis Ecclesiæ, quàm ius patronatus, vel aliquid aliud, quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari statuto legitimè concedatur: & prædictus Rex, natio, & Conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum, negando, quod fundus à Christianissimo Rege Galliæ emptus, & traditus, fuit paruus, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus vt esset voluit ipsemet S. Franciscus, qui petiit, immo idem, quẽ petiit. Tum quia Rex iussit, vt emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mẽtione, eo certè animo regio, vt quodcumque pretium, quo valeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis & octoginta aureis in auro de Camera. Tum denique quod canonum grauissimi latores, iidemque auaritia vacui, & caritate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentibus fundum, non tantùm pretium fundi, quantùm purum animum illum offerentis pensarunt: & ideo per traditionem fundi etiam viginti aureorum, modo sit capax Ecclesiæ construendæ, quæritur ius patronatus, secundum eorum mentem, quam sequuta Capitula generalia eiusdem ordinis Tolosæ & Genuæ celebrata meritò declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno vel paruo facta mentione.

16 Tertium verò refellitur, negando, quod fundans Ecclesiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præsentandi Prælatum ipsius: multa enim alia iura potest habere patronus in Ecclesia tam collegiata, quàm simplici, vltra ius præsentandi Rectorem, vel beneficiarios eius, vt probatur in cap. *pie mentis*, [a] & in ca. *nobis*, in argumento citato, [b] & latè post & ante alios tradunt Rocchus, & Lambertus, [c] declarando verba illa, *honorificum, & vtile*, posita in definitione iuris patronatus: & præfatus Rex & natio non prætendunt habere ius præsentandi Correctorem prædicti conuentus, sed quod Conuentus ipse debet eligere Correctorem ex natione Gallicana, si quis inueniatur idoneus, quod longè aliud est: & à separatis non fit illario. [d]

17 Quartum autem soluitur, primò quidem concedendo, quòd in eadem congregatione non debent esse homines professionis ita diuersæ, vt sint aduersæ, & contrariæ, vt habetur in d. cap. *in nostra*, in argumento citato, quales sunt professio laici, & clerici in administrando vicariatu Episcopali, de qua ibi dicitur, negando tamen quod non possint esse in eadem cõgregatione homines diuersarum professionum sibi mutuo non repugnantium, quales sunt in monasteriis ipsis Itali, Galli, & Hispani, quales sacerdotes, & primæ tonsuræ tantùm clerici, quales professi, & nouitij, conuersi laici, & monachi ad chorum professi, & religiosus in Episcopum promotus, & canonici seculares, qui possunt esse in eadem ecclesia. [e] Et ita non repugnat quod vnum monasterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere Prælatum de natione Gallicana, & nõ alia, quàm illa, aut de aliis nationibus. Secundò, quod assumptum in argumento procedit solo iure communi attento, secus autem attento priuilegio Apostolico, vel statuto Ecclesiæ particularis. Vnde videmus Regem Francorum priuilegio Apostolico esse canonicum in aliquot ecclesiis Franciæ, & Marchionem Asturitem in ecclesia Asturiensi & vidim[9] nuper Romæ Dominicanum Fratrem in ecclesia S. Petri canonicũ: & in specie habemus casum clarum in di. cap. *cum dilectus*, [f] quod habet, valere statutum etiam sola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum monasterium de multis eiusdem ordinis teneatur eligere Prælatum de monachis alterius certi monasterij, quod longè grauius est: & præfati Rex, Conuentus, & natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantùm attento, sed iure particulari, videlicet statuto ipsiusmet S. Francisci, & priuilegio S. Sedis Apostolicæ benignissimè indulto, ordine toto id volente & procurante.

18 Quintum reiicitur, eo quòd, quidquid senserit Ioannes Andreas in eo citatus, monstratum est supra in argumento quarto, cõsensum Superioris ordinarij requisitum ad quærendum ius patronatus, posse superuenire post fundationem, constructionem, & donationem: & in casu proposito non solùm superuenit consensus ordinarij, sed etiam ipsiusmet Papæ, de quo nemo vmquam dubitauit posse longè post factum consentire, præsertim cum id facit cum clausula, *ex certa scientia, & de plenitudine potestatis*, quod in nostro casu effecit, & per quod cessant omnia, quæ contra partem hanc adduci possunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere Superioribus suis obedire, & parere omnibus honestis, iuxta moderationem, quam tradit S. Thomas, [a] negando tamen, quod sit honestum, vt in hoc prædictus Conuentus obediat Generali contra præceptum Papæ, qui sub grauissimis cẽsuris priuationis, & aliis pœnis interdixit, ne id fieret: & non est obediendum vni Superiori, quando superior illius contrarium præcipit. [b]

19 Ad septimum, dicitur primò, negando, quòd regula S. Francisci fuerit facta post gratiam, quam ipse fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ: quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501. & longè antea viuo adhuc Ludouico Beatus præfatus vir transiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monasteria, & deinde anno 1484. rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret, & ita longe ante gratiam factam habuit monachos non solùm in Calabria, sed etiã in Gallia, adeo quod postea in Capitulo generali primo celebrato Romæ anno 1532. constitutum fuit, vt inter prouincias ordinis multas prouincia Turonica esset secunda post Calabriæ, & ante suum prædictum statutum fecit emi prædictũ fundum Romæ pro monachis ibi constituendis: & quod non est verisimile, tunc toto illo tempore absque regula vixisse. Secundò diluitur, negãdo per prædictam regulam, etiam si posterior fuisset, derogasse gratiæ iam factæ. Tum quia non potuit honestè velle tollere id, quod tam honestè cõcesserat in gratiam tanti Regis, & tantæ nationis, à quibus tanta beneficia susceperat, ingratitudinem incurrendo, contra l. *si non sortem*, [c] adiuncta glossa. Tum quia, etsi maximè voluisset, non potuisset: nullus enim vmquam iurisperitus, qui mediocriter saperet, dixit, Episcopum, qui consensit fundationi Ecclesiæ, posse in præiudicium iuris patrono quæsiti dissentire, contra regulam, *Quod semel placuit, displicere non potest*, [d] & ei adnotata. Tertio, quod postea prædicta gratia fuit ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmata à prædicto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicenti ruborem non vulgarem iniicit.

20 Octauum autem refellitur primò, eo quòd ab anno emptionis fundi vsque ad interruptionem prædictã lapsi fuerunt plures quàm quadraginta octo anni, & à tempore literarum S. Francisci plures quam quadraginta, qui sufficiunt ad præscriptionem etiam rerum Ecclesiarum. [e] Secundo, quod non est necessaria præscriptio ei, qui habet ius quæsitum per iustum statutum confirmatum per Generalem, & maximè iterum reconfirmatum per S. Sedem Apostolicam: & maximè in gratiam tanti Regis, cùm iuribus regiis Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancellariæ, & multa, quæ congerit ibi Gomezius in proœmio regularum eius, quale hoc, de quo loquimur, fuit. argumento cap. *cuncta per mundum*. [f]

Nonum reiicitur primo, quod falsò præsumunt regulam derogasse prædicto statuto, vt suprà monstratum est. Secundò, quòd non fuit dictum quod statutum valeret, sed solùm quod fuit factum, & id est verum. Tertiò, quòd, an valeret de iure illud, est quæstio iuris, cuius decisio non est necessario innotescenda Papæ. [g]

21 Decimum tollitur, negando, quod Concilium Tridẽtinum in illo citatum statuerit, vt administratio monasteriorum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, vt ipsi dicunt, sed quod administratio bonorũ monasteriorum per tales officiales fiat, quod longè diuersum est: cùm administratio monasteriorum fiat per Prælatos electos, & confirmatos, qui non sunt ad nutum amouibiles. [h] Et ita in ordine præfato Correctores non amouentur, nec amoueri possunt ad nutum sine causæ cognitione tempore suæ correctionis durante, nec vmquam Concilium tale

quid

a Ex c. frigentius. 16. qu. 7. b Ex in c. præterea. 2. de iure patro. c In suis tract. de iure patron.

d L. Papinianus. ff. de minorib.

e Clem. 1. de elect.

f De consuet.

a 2. 2. q. 104. art. 5.

b Cap. solicitudo. 29. dist. sempe. 11. q. 3.

c § liberum. ff. de condit. dot.

d Decret. in 6.

e Ca de quarta. & ibi doct. de præscrip.

f 9. q. 3. & 1. proposuit. de consuet. prou.

g Arg. c. 1. de consuet.

h Capit. 2. § primo. de reform.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid somniauit, sed volentes astruere falsum in ipsam dilucidam veritatem impingunt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent communitatem bonorum, quam inducit S. Franciscus in sua regula esse contrariam particularitati, de qua loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correctore de natione Gallicana. Tum quia hæc particularitas tangit solam personam Correctoris monasterij, illa verò bona monasterij. Tum quia alioqui diceretur in quolibet monasterio similem induxisse particularitatem contrariam suæ communitati: in nullo enim voluit, vt officium Correctoris esset commune, sed quod ad vnam solam personam pertineret.

Duodecimum, negatur, quod confirmatio præsumatur esse falsa, eo quod fuerit facta de actu longè antea facto, quasi non possit confirmare Papa ea, quæ ante quinquaginta & centum annos fuerunt facta, tum in forma communi, tum ex certa scientia, contra notata in titul. de confirm. vtili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per se corruit, cùm per ea, quæ assumit, in nulla bona cõsequentia inferri possit vera, vel præsumpta vlla falsitas, vel subreptio in literis in eo allegatis, vt palàm est: quòd autẽ prætendunt literas & instrumentum S. Francisci, de quibus testatur Iulius III. non fuisse verè facta, duplici ratione exploditur: nempe, quòd cõtra Capitula sui ordinis generalia, quæ de illis testantur, parum reuerenter loquantur: & quod irreuerentius astruere videntur, non esse credendum Papæ in his, quæ testatur facta, suam dispositionem super eis fundando, contra clementinam 1. [a] præsertim in his, quæ suæ absolutæ voluntati, & plenitudini potestatis subiacent: quale est hoc, de quo agimus, statutũ, per notata, [b] maximè per Felinum & Decium. Adde, quod allegatur hoc post circiter triginta annos, & diuturnam possessionem, & obseruantiam hac prædicta confirmatione facta seruata, contra glossam singularem & notata ibi & alibi sæpe ab omnibus. [c]

Per quæ omnia videtur proculdubio dicẽdum, non solum hoc ius præeminentiæ honorificum esse conseruandum Regibus Francorum Christianissimis, Gallicanæ nationi, & Cõuentui prædicto Romæ, sed etiam pudere debere quemlibet prædicti ordinis Minimorum religiosum contra statutum sui S. Patriarchæ gratificum Pontificis Maximi decreto tam benignè confirmatum, & tanto tempore vsu receptum, quidquam attentare. Salua, &c.

a De prob.

b In dicta cle. & in ca. quæ in ecclesiarũ. de constit.

c C. a. peruenit. de empt. & vend.

SVMMARIVM.

1 *Personale beneficium seu personatum instituens, vel habens, si ad illud aliquem beneficiatum nominet cum pacto etiam tacitè inito, vt nominatus in fauorem nominantis suum resignet beneficium, simonia committitur.*

1 *Instituens personatum eo fine, vt per illud via commutationis aliquod obtineat beneficium, videtur simoniacus. nu. 2. attamẽ vere non est. nu. 19. nisi interueniat conuentio, nu. 20. & 21. purius tamen sine dicta spe & intentione institueretur, num. 19.*

3 *Immemorialis consuetudo vim priuilegij habet, ita vt per illam inducatur quicquid priuilegio etiam Papæ induci potest: nec desinit esse talis ex eo, quòd in aliquo reperiatur mutata, seu non omnino formaliter semper seruata, modo æquipollenter & in effectu semper fuerit obseruata. num. 17. & 18.*

3 *Approbans actionem aliquam, censetur etiam approbare conditiones, cum quibus scit illam exerceri.*

4 *Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel temporali, etiamque spirituali, vel pio, sine tamẽ alterius præiudicio subijcere quilibet potest, tam per contractum inter viuos, quam in vltima voluntate. nu. 5 & hoc etiam sine Episcopi auctoritate, num. 4. non tamen erit beneficium Ecclesiasticum, etiamsi sit cum onere, vt solus assignetur clericis missantibus, num. 6. & 7. vel cum onere dicendi Missas aliquas. num. 13.*

6 *Beneficium ecclesiasticum non potest erigi sine auctoritate Ecclesiastica sine qua nihil, quod sit sacrum aut religiosum, effici potest: vnde opera erecta priuata auctoritate etiamsi appellentur capellaniæ, & ad illa soli sacrificij possint deputari, non sunt beneficia, nu. 7. & hoc etiamsi sit impositum onus dicendi certas Missas. num. 13.*

7 *Beneficium ecclesiasticum, attento solo iure communi, non potest etiam accedente Episcopi auctoritate institui, nisi sit perpetuum, & à solo Superiore Ecclesiastico conferendum, & talu conditionis, quod ab habente non possit sine Episcopi licentia renunciari, & num. 16. at priuilegio Papæ, qui super humanum ius est, immo & immemoriali consuetudine, quæ vim priuilegij Pontificij habet. potest. num 10. 11. & 17.*

9 *Pensionem alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis duraturam duntaxat reseruat Episcopus: at quæ reseruatur à Papa durat ad vitam pensionarij.*

10 *Laicis potest priuilegio Papæ competere facultas beneficia conferendi, vt pluribus concessum legitur: immo & consuetudine immemoriali, quæ vim habet priuilegij, seu priuilegio Papæ comparatur. num. 17.*

14 *Beneficia sine dote consistere nequeunt: vnde beneficia, quæ vocari solebant de pertica. nullos habentia reditus, nullíusque valoris, non sunt propriè beneficia. cùm eis non competat descriptio beneficij, quæ habet quod sit ius percipiendi aliquos reditus ecclesiasticos. num. 17. & 18.*

17 *Permutatio etsi iure communi non possit sic fieri. videlicet, vt tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata dem meum beneficium personale, consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & priuilegio, cuius vim obtinet, præscribi.*

17 *Interrupta etsi censeatur immemorialis consuetudo si in aliquo reperiatur quandoque mutata, hoc tamen fallit, quando eadem saltem æquipollenter & in effectu, licet non omnino formaliter, semper fuit continuata. num. 18.*

20 *Beneficium fundari non potest cum pacto, vt alter suum beneficium permutet cum isto, postquam fuerit erectum, & sibi collatum: at sub hac spe, modo cesset pactum, potest num. 19. & 21.*

CONSILIVM VIII.

IN Prouincia Tarraconensi reperiuntur quædam beneficia à iure communi, & ab aliis beneficiis, quæ in reliquis mundi prouinciis instituuntur, omnino discrepãtia, & aliena, quæ beneficia, personatus, seu beneficia personalia vulgò appellantur, & à Concilio prouinciali Tarraconensi, [a] fuerunt approbata. Verum quia in dicto c. nulla fit mẽtio specialis de vsu ipsorum, sed tãtùm quòd possint resignari, & permutati, operæpretiũ visum est referre, qualiter ipsorum vsus se habuerit, & ad præsens se habeat.

a De institutionib. cap. 6.

Sciendum igitur est, quòd vbi verbi gratia N. clericus desiderabat obtinere beneficium Ecclesiasticum, quod B. possidebat, sub pacto expresso de dando ipsi B. vnum personale beneficium valoris annui decem ducatorum, vel vltra, illud instituebat, decreto ordinarij interueniẽte, sed in institutione nullum verbum fiebat de intẽtione, propter quam fundabatur personatus, sed tantùm dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cũ cælestibus, N. instituebat illud personale beneficium: cuius quidem reditus à principio iam applicabãtur alicui causæ piæ, & sæpenumero propter pactũ expressum alicui beneficio, etiam patronatus laicorum, seu ad certam piam causam, de quo pacto nulla mentio in applicatione fiebat. Quo personali beneficio fundato ad vnam seu plures vitas, N. qui fundauerat nominabat ad illud B. clericũ simpliciter, & absque eo, quòd exprimeretur, quòd nominabat in recompensam: qui quidem B. ante Concilium Tridentinum ex causa permutationis cum beneficio vulgariter dicto de pertica resignabat in fauorem N. beneficium Ecclesiasticum, quod possidebat: sed post Cõcilium Tridentinum B. simpliciter beneficium illud Ecclesiasticum resignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant non narrabantur ordinariis: sed certissimum est, quòd ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici sciebant hæc ita fieri, prout narrata sunt, & ita quotidie fit, & obseruatur passim.

Super quibus omnibus est in primis aduertendum, quod huiusmodi personalia beneficia seu personatus non poterant, nec possunt obtineri, nisi per clericos sæculares, vel regulares, intelligendo per regulares monachos claustrales ordinis sancti Benedicti, & canonicos regulares sancti Augustini, qui officia distincta & proprium saltem de facto habent: per horum enim professionem, & status mutationem non vacant huiusmodi personatus: non possunt tamen obtineri per regulares mendicantes, sed vacant per huiusmodi status assumptionem. Secundò, quòd per pactum expressum, fere semper qui nominat ad personatũ, promittit, quod nominatus poterit nominare alium ad illud personale beneficium, & aliquãdo quod secundo

Universidad de Deusto
Biblioteca

nominatus poterit tertiũ nominare, prout sibi reseruauit in fundatione institutor tres, vel quatuor vitas, per quod tempus vult, quod duret personale beneficium. Tertiò, quòd quamplures personatus ex pacto expresso applicantur alicui piæ causæ, nimirum vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui monasterio, seu beneficio Ecclesiastico in augmentum redituũ eius ad voluntatem alterius, qui beneficium Ecclesiasticum dat in recompẽsam illius personalis beneficij, seu alicui alteri piæ causæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quartò, quòd numquam permutantur, nec resignãtur, nisi per simplicem nominationem, quæ fieri potest etiam aliquando in mortis articulo, quæ nominatio nullam requirit postmodum collationem, nec institutionem ordinarij, sed solùm fit coram notario, & testibus. Ex quibus posset inferri, quòd Concilium prouinciale vbi approbauit, quòd possent resignari, & permutari, intellexit, prout ipsa resignantur, vel permutantur per simplicem nominationem, non quod intellexerit, quod permutentur prout solent reliqua beneficia ecclesiastica: nam hoc esset directè contra mentem institutoris illorum: quia semper, si fundatur hoc vult, reseruat sibi, quod ad simplicem nominationem suam, vel alterius nominati, detur illud beneficiũ personale. Quinto, quod nulli personatus sunt perpetui, quia à principio applicari debent certæ piæ causæ post illud tempus, ad quod sunt instituti. Sextò, quòd vacant per contractum matrimonij, quia nõ possunt obtineri nisi per personas ecclesiasticas, vt habetur in [a] Concilio prouinciali. Septimò, aliquando sunt personatus annui valoris sex ducatorum, aliquando 100. 200. & etiam 400. Octauo, beneficium de pertica appellatur beneficium ecclesiasticum perpetuum nullius valoris, quod semper vacat in manib° ordinarij. Nono, instituenti personatum in recompẽsam nominationis conferebatur beneficium nominati ad personatum, etiam aliquando assignato eidem nominato commodo nonnullorum redituum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reseruato tamẽ nominanti iure instituẽdi ex dictis reditibus quoddã personale beneficium.

a D. ca. 6.

Quæ omnia ea maxime de causa sunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi redditus, qui ad tempus instituũtur pro personali beneficio, applicantur alicui piæ causæ, seu beneficio Ecclesiastico, ita quod efficiũtur reditus Ecclesiastici, vel pij.

Et est maximi momenti immemorabilis cõsuetudo, de qua testimoniũ reddit Concilium prouinciale, quod confirmat huiusmodi personalia beneficia, verisimile est enim, quod illa immemorabilis cõsuetudo ita militat circa vsum personaliũ beneficiorũ, seu personatuũ, atque circa ipsa personalia beneficia, seu fundationes eorũ: & qui sint cõsuetudinis immemorabilis effect°, nemo est qui nesciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione ponitur hic tenor constitutionis prouincialis, quæ habetur lib. 3. [b]

b *Tit. 5. ca. 7. de institu.*

Licet personatus, siue personalia beneficia ideo nuncupata sint, quòd non vt in perpetuum beneficia remanerent, sed ad vitam aliquarum personarum ecclesiasticarum duntaxat instituerentur, & postea eorũ reditus in alios pios vsus applicarentur: & ab immemorabili tempore in hac nostra Tarraconensi prouincia erigi & instituí consueuerint, cùm ea in diuini cultus augmentum tendant, & Christi fidelium pias voluntates ampliari, nõ autem restringi conueniat: institutiones eorumdem adiuuari oportere cẽsuimus. Verùm cum nonnumquam in dictorum personatuum, seu personalium beneficiorum fundatione plurimæ fraudes, & sæpe non sine simoniaca labe (quod vehementer dolemus) commissæ fuerint: vt huiusmodi fraudibus, quãtum à nobis fieri possit, occurratur, sacri approbatione Cõcilij statuimus, vt nullus personatus, seu personale beneficium, sine auctoritate & decreto Episcopi, seu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum & auctoritatem suam in fundatione interponere non possint, nisi dos assignata in censualibus, vel alijs reditibus perpetuis consistat. Ea verò dos, siue ij reditus non super bonis dotantis, vel eius qui patronus efficitur ex censuali, vel alio nouo contractu fundentur. sed sint alij veri reditus in locis tutis & firmis consistentes ab eisdem ordinarijs antea approbãdi, ita vt prius pecuniæ rectè collatæ sint, quàm decretũ interponatur, nec dos in sola pecunia numerata consistat, aut in prædijs, vel domibus inutilibus, aliisue rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, nisi ea perpetuò fructuosa esse verisimiliter possint. Quod si permittatur in fundatione,

A *vt in alia opera pia reditus supradicti collocentur post prima, vel secũda, vel vlteriorũ personæ obitum, qua beneficium obtinebit (nolumus enim vt post earumdẽ resignationem, aut aliam vacationem id fieri permittatur) in ipsa erectione, seu fundatione declarentur species piorum operum, & cùm casus euenerit, in ea pia opera illi reditus distribuantur, & vt horum omnium & singulorum nihil vnquam possit celari in libro speciali, tam personatuum erectiones, & dotationes, quàm collationes, & institutiones, necnon in libro piarum causarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus instituta describãtur. Maximam quoque curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua simoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut institutione, aut etiã*

B *in permutatione dictorum personatuum, siue personalium beneficiorum interueniat, eáque prohibere, ac punire seueritate canonica procurent: quod non solùm in futura, sed etiam in præterita crimina iure communi prohibita locum habere declaramus.*

1 VISIS omnibus supradictis dubiis ad me transmissis, dico quod contra prædictum vsum videtur facere primò, quòd est simoniatus, argumento cap. *quam pio*, [a] & ca. fin. [b] quatenus conueniunt expressè vel tacitè instituens personatum, & habens beneficium, vt hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad personatum: & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito vel expresso, vt conferat illud nominanti: & quatenus ordinarius confert illud nominanti

C virtute duarum præcedentium pactionum: immo quatenus nominaturus instituit personatum eo fine, vt verè, vel æquipollenter commutet illud pro beneficio nominati: & consuetudo mala & simoniaca, quæ est contra legem diuinam, est inualida, & nullius effectus. [c]

a 21. q. 1. b Dejud.

c Cap. mal. & c. quæ contra mores, dist. 8. & sicut in tam sacr. ca. fin. & ca. sine. de simo.

2 Secundo facit prædicta constitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægrè probat institutionem prædictorum personatuum: adeo quidem, quòd multis conditionibus restringit modũ, quo illa fieri debeat. Deinde, quia dixit multas fraudes solere in huiusmodi institutionibus interuenire, immo & multas simonias, quas non solum non laudat, sed reprobat. Tertiò, quia grauissimè hortatur ordinarios, vt curent, ne quis dolus, aut fraus, vel aliqua simoniaca pactio in erectione, aut fundatione, vel in collatione, aut institutione, aut permutatione dictorum personatuum interueniat. Quartò, quatenus etiam iniũgit eisdem, vt prohibeant, & seuerè puniant prædictas fraudes, & simoniacas pactiones. Quintò, quatenus iubet vt non

D solùm futura, sed etiam præterita circa hoc peccata puniãtur, nõ obscurè significans illa esse adeo intoletabilia, vt nullo vsu, neque consuetudine iustificari potuerint.

3 Pro vsu verò prædicto facit primò, quòd consuetudo immemorialis videtur hoc approbare, & quod illa habet vim priuilegij, [d] ita quod quicquid induci potest priuilegio, induci possit tali consuetudine, per ea quæ tradunt

E Panormitanus & Felinus, [e] & iterum Felinus, [f] & Decius in cons. 171. post Panormitanum, [g] & alij alibi. At priuilegio Papæ posset induci talis vsus: ergo etiam prædicta consuetudine potest ille iustificari.

d Ca. lapsus quidam. §. primus. de cons. fac. leg. his ver. §. dicitur c. quæ. ff. de aqua quot. & esti.

e Nu. 4. & 5. in c. cum contingat. de fer. compe. & in ca. sanctorũ. nu. 5. de præscrip.

f In addit. ad Ca. quæ quæ. nõ li. & Ca. sapius. de fide.

Secundò facit constitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationẽ prædictorũ personatuum, & beneficiorũ personalium, quæ quia facta est à scientibus prædictum vsum, videtur intelligenda de permutatione illa tacita, qua instituens personatum tacitè commutat illum cum beneficio eius, quem ad personatum nominat.

Tertiò, quòd huiusmodi personatus instituuntur & eriguntur auctoritate Episcopi, & ita dicuntur fieri religiosa, & spiritualia, argument. cap. ad hæc. de relig. domi. & ita beneficia ecclesiastica.

F

4 Pro resolutione huius difficultatis, quæ profectò maxima est, dico sequentia. Primò, quòd deputatio, vinctio, seu vinculatio bonorum aliquorũ immobilium, siue mobilium, vt maneant vincta, & perueniant ad nominandum per deputationem, & nominandos per nominatum ab eo post vnã vel plures vitas, & postea cedant alicui operi pio in se, est iusta & sancta, etiã sine auctoritate Episcopi facta & prædictus personatus ante prædictam constitutionem erat talis. Tum quia quilibet potest ad sui libitum re sua vti. [h] Tum quia in traditione suæ rei quilibet potest modũ à legibus non improbatum apponere. [i] At deputare & vincire, vt prædictũ est, aliqua bona, nulla lege naturali,

h L. in re dubia. C. mandati. & in l. fin. & §. fi. Instit. ff. in pere. cred. i Ca. veniens. cum glo. in cap. fi. de testa. ff. C. de pa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

neque diuina neque humana, modo sine alterius iuris præiudicio fiat, improbatur.

5 Secundò, ex hoc sequi, quòd prædicta deputatio, siue vinctio, & vinculatio no incipit esse iusta ob constitutionem prædictam Prouincialem, nec ob vllam consuetudinem memorialem vel immemorialem: quia sine vllo tali munimine ipsa per se erat iusta, & laudabilis. Tú per prædictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui possunt, & frequenter relinquuntur in Regnis Castellæ & Nauarræ fideicommissa aliquorú bonorum aliquibus, ita vt post vitam eorum cedãt quibusdam aliis, & post eorum vitam cedant pauperibus, vel fabricæ alicuius Ecclesiæ: & non est dubium, quod testatores possent dare prioribus fideicommissariis facultatẽ nominandi secundos. Nec est dubium, quod qua ratione potest hoc facere testator in vltima voluntate, potest etiam donator facere inter viuos: quin & quotidie fit in Lusitania in cõtractibus emphyteuticis, quibus datur ab Ecclesiis emphyteusis ad tres vitas, quarum prima possit nominare secundam, & secunda tertiam, quibus finitis redit ipsa emphyteusis cum melioramentis ad Ecclesiã, vnde manarat.

6 Tertio huiusmodi deputatio, & vinctio, seu vinculatio si fiat sine Episcopi auctoritate, non est beneficiũ ecclesiasticum, sed temporale quoddam bonum piis operibus sub aliqua conditione vel modo dicatum, vinctum, siue (vt vulgus ait) vinculatum, etiam si adderetur in deputatione, quod non possent nominari nisi Ecclesiasticæ personæ, nec possent teneri à coniugatis.

7 Tum quia beneficium Ecclesiasticum spirituale non potest constitui sine auctoritate Ecclesiastica, sine qua nihil potest dici sacrum, siue religiosum iure canonico, d. ca. ad hæc. de relig. domib. & beneficium est ius spirituale, [a] siue spiritualibus annexũ consequenter secundũ S. Thomam receptum, [b] etiam si deputator vocaret illa bona sic deputata & iniuncta personatum, vel beneficium personale, immo nec si appellaret clericatum, vel beneficium personale clericale, eo quòd non possint ad illa nominari nisi clerici, neque possint teneri nisi ab Ecclesiasticis, neque si eiusmodi deputationem appellaret institutionem: quia huiusmodi nominatio sine auctoritate Episcopi facta nihil prodest, quò verè sit spirituale beneficium, vt palam est. Tum quia multa sunt munera & stipẽdia clericalia temporalia, quæ nõ possunt teneri nisi à clericis, immo & multæ capellaniæ, quæ non possunt teneri nisi à sacrificis, quæ tamen non sunt beneficia spiritualia, quia non sunt perpetua, qualia sunt omnia beneficia Ecclesiastica. [c]

8 Quartò, quod huiusmodi institutio, etiam decreto & auctoritate Episcopi accedente facta, non potest dici beneficium Ecclesiasticum solo iure communi attẽto. Tum quia nõ est perpetuum, ita quod illud debeat teneri à nominato eius vita durante, & quod nõ possit renunciari sine auctoritate Superioris, quod requiritur ad hoc, vt sit beneficium Ecclesiasticum. [d] Tú quia multa stipendia instituuntur in Ecclesijs auctoritate Episcoporũ ad docendum, canendum, vel ad alia ministeria exercenda per solos clericos, quę ob hoc nõ sunt beneficia, licet sint ministeria clericalia, quæ conferuntur ad tempus, & relinquuntur sine Superioris auctoritate, quę palã est nõ esse beneficia.

9 Tum quod pensio, quæ super fructibus beneficiorum de more constituitur renunciantibus, vel aliis, tum ab ordinariis ad vitam illius impositioni consentientis, tum etiam à Papa ad vitam eius, cui constituitur, etiam cũ clausula transferendi, non est vere beneficium ecclesiasticum, vt tenent omnes contra Andream Siculũ [e] per illius contextum & per cap. *quamuis*, [f] vbi idem annotauit Dominicus receptus & late tradimus post alios in rub. & certum est quod huiusmodi pensio magis approximat ad naturam beneficij spiritualis, quàm prædicti personatus, & beneficia personalia.

10 Quinto, quod si præfata cõsuetudo immemorialis, de qua testatur constitutio prouincialis, expressè determinaret, aut necessario tacitè presupponeret, quod prefati personatus sint beneficia spiritualia, essent talia, quia si Papa id expressè ordinaret, vel necessariò tacitè id in sua ordinatione præsupponeret, essent beneficia spiritualia: quia cum iure humano tantùm beneficia spiritualia debeant esse perpetua, & teneri perpetuo à collatario, ita quod nõ possint renunciari nisi de Superioris licentia, neque conferri nisi à Superiore Ecclesiastico, posset Papa id mutare. Tum per prædictã glossam adiuncto dicto cap. *si gratiose*, [a] Tum quod est supra omne ius humanum. [b] Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præsentandi ad beneficia, quæ fundarent, [c] & potest concedere gratiosè contra ius commune, vt ea conferant, immo & alia quæ non fundarent, vt concessit Regi Apuliæ, iuxta glossam, [d] Regi Galliæ, [e] & aliis Regibus, iuxta aliam glossam, [f] & id quod Papa potest statuere, potest etiam induci consuetudine immemoriali, quæ habet, vt supra dictum est, vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta consuetudo & prafata constitutio etsi expressè non dicant illos personatus esse beneficia spiritualia, tacitè tamẽ videntur præsupponere illud, facit primo, quod Concilium Prouinciale significauit consuetudinem immemorialem operatam fuisse, induxisse, vel effecisse aliquid in hoc vltra ius commune: at non videtur dari posse aliud, quòd operata fuerit, quàm hoc: nam iure communi præfati personatus, & eorum institutio in se erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quòd essent opera valida iustè instituta, & non indigebant quo ad hoc alio munimine, quàm iure communi, vt probatum est supra: ergo prędicta consuetudo & constitutio significant, quòd consuetudine immemoriali introductum & effectum sit, vt ij personatus essent beneficia spiritualia ad tempus aliquod tantùm duratura, & quæ conferri possint ab institutoribus etiam priuatis, & à collatariis, & nominatis etiam priuatis, etiam solo verbo, vel instrumento notarij, modo auctoritas Episcopi in id accederet, cui accessuræ dedit nouam formam præfata constitutio.

12 Secundo, quod constitutio & consuetudo præfatæ, quæ appellant illos personatus beneficia personalia, & quod eo dicuntur personalia, quod non sunt perpetua, sed finiuntur finitis aliquot personis Ecclesiasticis, significãt, quod hi personatus ita sunt beneficia, ac alia Ecclesiastica, nisi qua parte hæc sunt temporalia, & alia perpetua. Tertiò, quòd prædicta constitutio habet præfatos personatus particulariter solere institui in prouincia Tarraconensi & quod in aliis, vbi non est talis consuetudo, nec solẽt, nec possent institui. At certum est quod etiam in aliis locis per viam fideicommissi, vel capellaniæ, vel donationis certis vinculis astrictæ, possunt & solent fieri similes fundationes à testatoribus, & donatoribus, ita quod possint appellari beneficia in genere, prout beneficium definitur ab Huberto, [g] dicente, quod est beneuola actio, siue beneuolum datum gaudium tribuens accipienti: ergo in prouincia Tarraconensi specialiter habet consuetudo, vt præfati personatus dicantur & sint beneficia spiritualia ad tempus duratura.

Quarto, quod Concilium vetat, ne possint institui, nisi auctoritate Episcopi, quã tamen supra probatum est non esse necessariam ad hoc, vt illa institutio valeat in se, sicut valeret quoddam fideicommissum, vel quoddam donatum, vel quoddam stipendium temporale, vel quædam capellania dicendi aliquas Missas: ergo sensit Episcopi auctoritatem requiri ad hoc, vt dicatur beneficium spirituale.

14 Quinto, quod Concilium appellat dotem bona, in quibus fundantur: per quod significat esse spiritualia beneficia, quæ sine dotibus consistere nequeunt, [h] & quod præcipit dotem constitui non in quibuscumque bonis, sed in à se nominatis: cùm tamen ad hoc quod sint beneficia, seu bona benefactora non spiritualia, in quibuscumque possint constitui, vt palam est.

15 Sexto, quod Concilium præsupponit in huiusmodi personatuum institutione solere interuenire simoniam, quæ tamen non potest interuenire, nisi essent spiritualia: nõ enim esset simonia alicui dare pecuniam, vt relinqueret aliquod fideicommissum, vel donaret aliquod donarium grande illi, vel illi, etiam cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas Missas: quia nõ datur aliquid temporale pro spirituali, nec contrà: ergo significat hos personatus esse spiritualia beneficia, in quibus com-

mitteretur

a Ca. dilectis. de prabend.
b 2.2. q. 100. art. 4.
c Ca. precepta. 15. dist. & cap. sanctorũ. 70. di. & glos. recep. in ca. si gratiose. de rescrip. lib. 6.
d Ca. admonet. & capit. quod in dubiis. de renũ.
e In c. ad audientiam. 2. de rescrip.
f 1. de prab. li. 6.
g De prab.
a De reser. li. 6.
b Ca. cuncta per mũdum. 9. q. 3. & ca. proposuit. de concess. prab.
c Text. tit. de iure patr.
d 16. qu. 7. in fam.
e Ca. dilect*. 3. de prab. ca. generale. de elect. l. 6. glos. c. imperium. dist. 10.
f In 4. hinc etiam. 17. dist.
g In tit. qua sit prima causa benefic. amitt. in vsib. feud.
h Cap. nemo. de consec dist. 1. cap. si quis obiecerit. 1. q. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitteretur simonia, si daretur aliqua pecunia institutori, vt cum personatus fuerit institutus, confetatur ei, vel nominetur ad illum, vt habetur in ca. *tua.*[a] vbi probatur, eum qui dat bona sua Ecclesiæ eo pacto, vt præbenda ex eis erepta præbeatur sibi, admittere simoniam. Septimo prædictum Concilium significat posse huiusmodi personatus vacare per resignationē, & alio modo, ita vt ad nulla opera pia obligarentur hi, qui eos postea acciperent: puta si à principio ita instituerentur, vt vnus, alter, vel tertius eos tenere possint, nulla à principio facta specificatione alicuius operis pij, cui applicarētur bona post finitas personas nominatas: quo casu videtur Concilium significare, quòd posset ordinarius illos ita vacantes cōferre cui vellet, vt manerent beneficia spiritualia perpetua, & consequenter à principio erant spiritualia, cum temporale non possit fieri spirituale, nisi spirituali auctoritate accedente, iuxta dictum cap. *ad hæc*, [b] qualis in hoc casu non accedit post vacationē: quæ maxima & profunda declaratio præfatę constitutionis est. Octauo, quod prædictū Concilium seriò præsupponit posse prædictos personatus permutari, siue commutari, quod nullius momenti esset, si non essent spiritualia beneficia, cùm palam sit tēporaria commutari posse: & ideo vt id aliquid operetur, intelligendum est, quòd sunt beneficia spiritualia. Nonò, quòd vacant per contractum matrimonium, vt in informatione facti præsupponitur, & non vacarent, nisi essent spiritualia beneficia, c. *quod à te*,[c] quatenus habet beneficiarium in minoribus cōstitutum cōtrahendo matrimoniū perdere quidem beneficium, sed nō alia bona, quæ dederat Ecclesiæ. Decimo, quod non possunt nominari ad illos nisi clerici: quod est magnū signū præsumendi esse beneficia Ecclesiastica.

16 Septimo principaliter dico, quod pro cōtraria parte quod prædicti personatus nō sint nec debeant dici beneficia spiritualia, facit primò, quod nō sunt perpetui, qualia esse & dici debere beneficia Ecclesiastica supra probatū est. Secundo, quod non cōferuntur à superioribus Ecclesiasticis, vt debere conferri, si essent spiritualia beneficia, supra probatum est. Tertio, quod omne beneficium spirituale est sæculare, aut regulare, iuxta notata in ca. *possessores*,[d] & prædicti personatus non videntur esse sæculares: quia si eos tenentes fiant canonici regulares non mendicantes, nō videntur vacare, vt in informatione facti significatur: nec sunt regulares, quia conferuntur sæcularibus. ergo non sunt beneficia Ecclesiastica. Quartò, quòd non permutantur cum beneficiis Ecclesiasticis, cum tamen possent permutari, si essent talia.[e] Quintò, quòd si essent beneficia, tenerentur recitare Horas canonicas qui eos haberent: quia omnes beneficiati tenentur ad eas.[f]

17 Octauò principaliter dico, quòd ad hæc argumenta respondeti potest. Ad primum quidem cōcedendo, quòd omnia beneficia spiritualia iure communi attento debent esse perpetua, sed quòd priuilegio Papæ fieri potest, vt aliqua sint temporaria,[g] & cōsequenter consuetudine immemoriali, quæ habet vim priuilegij, vt supra dictū est, id induci potest, quod in nostro casu facit. Ad secundū idem respōdetur, quod ad primum, nempe priuilegio Papę cessante conferenda esse beneficia à Superiori spirituali, per illud tamen fieri posse, vt à priuato etiam laico per supradicta conferantur. Ad tertium cōcedo quidem iure communi omnia beneficia esse regularia ad hunc effectum, vt sæcularia sæcularibus, regularia regularibus conferantur: sed priuilegio Papæ fieri posse, vt vnum & idem beneficium sit regulare, & sęculare, ad hunc effectum, quod conferri possit tam sæculari, quàm regulari, & contra: quia illud est iure humano inductum, & ideo etiam cōsuetudine immemoriali, quæ priuilegio Papæ comparatur, vt prędictum est, tolli potest. Ad quartum concedo, quòd nō permutētur cum beneficiis eo modo, quo iure communi alia beneficia permutantur, puta renunciando illa in manibus superiorum, & accipiendo eadem per nouam eorum collationem, iuxta notata in d. c. *cum olim*,[h] nego tamen, quod non permurentur modo speciali inducto per prædictam consuetudinem immemorialem, videlicet, quod habens beneficium resignet illud in manibus ordinarij, qui conferat illud habenti personatum per potestatem nominādi ad eum, & quod ille nominet ad personatū illum, qui resignauit beneficium, vt sibi conferretur. Nec obstat, quod non potest fieri pactū inter duos, quo alter renunciet beneficio suo, vt alteri conferatur, & quòd alter conferat ei aliquid auctoritate sua: quamuis posset renunciari alteri beneficium in manibus Superioris, quo illud per eū conferatur alteri, qui renunciauit suo, vt sibi conferretur: non inquam hoc obstat: quia concedimus id ita esse in permutatione beneficiorum iure cōmuni & regulari modo etectorum: sed nos loquimur de permutatione beneficij iure cōmuni & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuersæ naturæ per priuilegiū, vel consuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obstat autē grauissimè, quod ante Concilium Tridentinum permutatio fiebat cum beneficio perpetuo de pertica, & ita modo regulari erecto, non autem eo modo, quo nunc fit proximè relato: & consequenter modus hic permutandi non est inductus consuetudine prædicta immemoriali, & ita non licebit, cum sit contra ius commune.[a]

18 Sed respondeti potest, quod illa beneficia de natura sua non erant verè beneficia spiritualia, quippe quibus nō conueniebat definitio beneficij spiritualis, videlicet, *Ius percipiendi aliquos fructus, siue reditus ecclesiasticos*: quę colligūtur ex Ancharano [b] & Calderino & Felino [c] quos & alios late referimus in rub. [d] non inquā conuenit eis, cùm nullos reditus haberēt, & nullius essent valoris, vt ponitur in facto: atque ideo sublata fuerunt per Concilium: & consequenter in effectu permutatio fiebat, sicut hodie fit: & ita cōsuetudo hęc, etsi non omnino formaliter seruata sit, tamen æquiualenter, & in effectu seruata est à tēpore immemoriali, quod sufficit, cum de æquipollentibus idē iudicetur. [e] Ad quintū concedo, eos qui tenuerunt illos personatus, teneri ad recitādas Horas canonicas: & quamuis forte probari possit aliquos eas non recitasse, arbitror tamen etiā probari posse, quod omnes cōmuniter recitauerunt: quia nemo potest nominari, nisi sit clericus: & communiter nominārur, qui ratione beneficij, vel ordinis susceptī, vel mox suscipiēdi tenentur ad recitationē illarum.

19 Ex quibus infertur primò, prædictos personatus non solum posse institui in finem quærendi aliquod beneficiū alterius per viam renunciationis eius ob spem habendi in recompensationem illum personatum, sed etiā & melius, & purius in finem, vt teneantur ab ipso institutore, vel à nominādo ab eo primo loco, vel alio vlteriori. Tū quòd, vt in facto proponitur, in institutione & creatione illorū solùm dicitur, quod instituit illos institutor, vt mundana cum cælestibus commutet. Tum quod licet illa intentio intra solam mentem retenta non inficiat actum, vt mos dicam: purior tamen erit, si absque illa fiat: quia finis est purior & cælestior, & quo melior est finis cæteris paribus, melior est actus, ex doctrina S. Thomæ.[f]

20 Secundo infertur, quòd licet institutio talis personatus facta intentione sola mentali quęrendi aliquod beneficium per permutationem supradicto modo speciali faciendam non reddatur simoniaca, immo nec aliàs illicita, argumento cap. *tua.*[g] & glossæ cap. *ordinationū.*[h] & clarius D. Antoninus [i] quem refero refellēdo Panormitanum, & Decium in Manu. consil.[k] institutio tamē personatus facta præmisso pacto cum aliquo beneficiario, quod ille renūciabit beneficio suo, vt detur institutori personatus, & quod instituror postea nominabit eum ad personatum, est simoniaca, quia est pactio & conuentio super beneficiis nec iure cōmuni, nec speciali probata. Quod enim sit cōuentio super beneficiis spiritualibus, patet: quia tam personatus, quam aliud beneficium pro eo habendū sunt beneficia spiritualia per textum dictum. Quod autē illa conuentio non probetur iure cōmuni, palàm est: quod autem non probetur etiā iure speciali prouinciæ Tarraconensis probatur. Tum quod cōstitutio eius reprobat simoniacas fraudes & pactiones, quæ in institutionibus personarum fiunt. Tum quod licet consuetudo immemorialis habeat, vt talis personatus institui possit, & quod instituēs illum possit quærere aliud beneficium Ecclesiasticum per permutationem speciali & priuilegiato modo factā: non tamen habet, quòd possit pacisci cū alio beneficiario, vt renunciet ei suum beneficiū pro personatu ab ipso fundando, vel instituendo: & ita non licet, sicut nec licetet alicui

pacisci,

a. *De fil.*

b *De religio. domib.*

c *De cleric. coniug.*

d *De reb. eccle. non alien. c. cum singula. de præb. li. 6.*

e *Ca. cū olim. de rer. permut. & ca. 1. eod. tit. lib. 6.*

f *Cap. fin. 92. dist.*

g *D. c. si gratiose. iūct. glo. de reseri. li. 6.*

h *Et ca. cum vniuersorū. de rer. permut. & ca. 1. eod. tit. lib. 6.*

a1 *quæ in rec. de legi.*

b *In cap. in reg. iur. lib. 6.*

c *In 2. sch. lasti. de rest.*

d *De præb.*

e *l. fin. ff. de dat. tut. vbi ex quibus def. sol.*

f *1. 2. q. 1. art. 8. & q. 171. art. 4. & 7.*

g *De fund. dot. q. 1. in 2. part. ca. 5. §. 11.*

k *Cap. 22. num. 107.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

paciſci cũ habente aliquod beneficium, quòd ipſe fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate Epiſcopi tanti reditus, & quod poſt fundatum illud, & legitimè erectum præſentabit eum ad illud, per d.c. *tua*, [a] & per d.c. *ſuper eo*, [b] immo neque quod poſtquam fundauerit, & ei collatum fuerit, permutabit cum illo, per eadem.

21 Tertio, quod ad damnandas ſimoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum perſonatuum cum aliis beneficiis faciendas, ſeruari debeat regulæ, quas ſeruamus ad damnandas ſimoniachas conuentiones ſuper permutatione aliorum beneficiorũ iure cõmuni conſtitutas, exceptis his, quę cõſuetudo illa immemorialis permittit, videlicet, quod perſonatus dabuntur renuncciantibus beneficia auctoritate priuata per ſolam nominationem ſine alia ſuperioris auctoritate: quia de ſimilibus idem eſt iudicandum. [c]

Quarto, quod narratio facti nihil obſtat proximo cotollario præcedenti: quia licet habeat inſtitutorem huiuſmodi perſonatus ea intentione ſolitum illum inſtituere, vt quæreret aliquod beneficiũ, non tamen habet eum ſolitũ prius paciſci cũ alio beneficiario, quòd renũciaret illi ſuũ beneficiũ, & in recõpenſam acciperet perſonatũ tanti valoris, ſi illud nouè inſtitueret: immo habet, quod nil tale in inſtitutione & decreti Epiſcopi appoſitione exprimebatur: & conſuetudo adeo exorbitans à iure cõmuni non eſt extendenda, [d] ſed quatenus fieri poteſt ad concordiam iuris communis reducenda. [e] Et quamuis, vt prædictum eſt, [f] liceat beneficium ſpirituale perpetuum fundare ea intentione intra ſolam mentẽ retenta, vt poſt illud fundatum Epiſcopi auctoritate, & ſibi collatũ permutaret cum beneficio alterius, non tamen liceret illud antea paciſci, per prædicta.

Aduertendum circa prædictos perſonatus eſt, in prouincia Tarraconenſi varia eſſe perſonatuũ genera, pro varietate diœceſum, & ordinariorũ ſuum decretum interponentium, tabellionumq; inſtitutiones ſtipulantiũ. Quidam enim perſonatus nullo modo beneficia ſpiritualia ſunt, ſed piæ inſtitutiones ab initio ſuo omnino temporales: alij ſecundum nomen tantùm perſonalia beneficia appellãtur, re vera tamen beneficia perpetua ſunt, & eiuſdem naturę cum aliis perpetuis beneficiis: alij continent in ſuis inſtitutionibus, aliquas diſpoſitiones, & conditiones à iure communi, & à cõſtitutionibus prouincialibus, vſuq; immemoriali prouinciæ Tarraconenſis omnino alienas: alij conferuntur per verã collationem ab ordinario ad præſentationem inſtituentis, ſeu patroni perſonatus, dũ vacant per reſignationem etiam ex cauſa permutationis eũ alio vero beneficio perpetuo fienda: alij verò ab ipſiſmet inſtitutoribus, ſeu etiam à poſſidentibus, prout dictum eſt ſupra, conferuntur, dantur, ſeu aſſignantur: & alij tandem ſunt alterius generis. Auctori autẽ nõ fuerunt narrata omnia genera perſonatuum, neque ſuper omnibus fuit conſultus, & idcirco neque eius reſponſio ad omnes perſonatus prouinciæ Tarraconenſis ſe extendere poteſt, ſed ad eos tantum, ſuper quibus informatio fuit ſibi exhibita.

Et quoniam ex prædictis fundamẽtis & radicibus poterit quiuis ingenioſus elicere reſolutionem dubiorum, quæ circa prędictos perſonatus occurrent, finem facio. Salua, &c.

DE CENSIB. EXACTIONIB. ET PROC.

SVMMARIVM.

1 *Notarius poteſt accipere iuſtum ſalarium pro decretis & ordinationibus à viſitatis, niſi ſit de familia viſitatoris, vel habeat illud ex publico, vel ſtatutum ſeu conſuetudo habeat, vt gratis hæc præſtet.*

CONSILIVM I.

AN notarius, ſeu cancellarius Epiſcopi poſsit quidquã accipere ab his, qui viſitantur occaſione decretorũ, & ordinationum in viſitatione factarum?

1 Multa poſſunt adduci pro & cõtra in hac quæſtione: nam c.1. [g] & c *exigit*, [h] prohibent ne viſitator aliquid prẽter procurationem accipiat: & Conc. Trid. [i] habet quod viſitatores gratis omnia faciant, & prohibet ne quidquã ipſe vel ſui, vt habet Conc. vel aliquis de familia ſua, vt habet prędictus §. *procurationes*, prẽter procurationes accipiant: & gloſſ. [k] habet, quod nec ſcriptor, nec ſigillator, nec alij ſimiles officiales.

Sed pro contraria parte facit, quod lex naturę habet, [l] *Mercenarium dignum eſſe mercede ſua*: & quod licet delegatus Sedis Apoſtolicæ nihil debeat percipere à partibus, notarius tamen recipit iuſtum ſalarium, [a] & licet ordines gratis debeant dari, notario tamen ſoluitur pro ſcriptura, qua fidẽ facit de collatis ordinibus, ſi non habet ſalarium de publico, ſecũdum Panormitanum, communiter receptum, [b] vel niſi conſuetudo laudabilis habeat, ne quidquam recipiatur, iuxta Concilij Tridentinum, [c] & notarij nõ ſolent eſſe de familia viſitatoris, nec famuli eorum, & non tenentur ſeruire gratis viſitatis, nec viſitatoribus. [d] Quare videtur, notarium poſſe accipere inſtũ ſalarium, ſi nõ eſt de familia viſitatoris, nec habet ſalariũ ex publico, nec cõſuetudo, vel ſtatutũ rationabile prohibet illud ſibi.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. exigit. de cenſibus in 6.*

1 *Viſitatoribus etſi imponatur pœna ſuſpenſionis ipſo iure incurrenda, niſi duplum intra menſem reſtituant, attamen reſtituendo ſimplum illam euitant: immo & ſi poſtquã incurrit, ſimplum reſtituat, poteſt adhuc à ſuſpenſione abſolui. num. 3.*

2 *Pœnam concuſſionis, quæ vtroque iure eſt quadrupli, minuit cap. exigit. de cenſib. lib. 6. quo ad viſitatores.*

4 *Remiſſio & ſolutio quo ad ſatisfactionem exæquantur regulariter.*

5 *Pœna temporaria cap. exigit. de cenſ. de reſtituendo duplum, non reſpicit forum conſcientiæ tantùm, item & debetur parti: vnde eam non poteſt remittere ſacra Pœnitentiaria officium, cui conceditur, vt remittat pœnas Eccleſiaſticas.*

CONSILIVM II.

VTrum pœna ſtatuta in cap. *exigit*, [e] renouata in Concilio Tridentino, [f] qua viſitatores ipſo iure ſuſpenduntur, ſi non reſtituant intra menſem duplum eius, quod acceperunt, debeatur in foro conſcientiæ, ita quod nõ ſuffeciat eis reſtituere acceptum, ad euitãdam pœnam?

1 Pro parte affirmatiua facit, quòd qui reſtituit tantum ſimplum, non reſtituit duplum, & ita non videtur adimpleta conditio, qua deficiente pœna imponitur, etiam ſi reſtituatur ſimplum.

Pro negatiua facit, quòd pœna illa reſtituendi duplum non videtur poſita ipſo iure pluſquam pœna cõcuſsionis, de qua, *in cap. concuſſionis*, [h] & pœna non debetur in foro conſcientiæ, iuxta gloſſam receptam, [i] & Panormitanum & communem. [k]

2 Circa hoc dico ſequentia. Primum, cap. illud, quatenus punit pœna dupli, potius diminuere pœnam iuris, quàm inducere pœnam: nam pœna concuſsionis eſt quadruplum, tam iure canonico, iuxta cap. *quoniam*, [l] quam Cæſareo, per l. *ſancimus*, [m] tranſcriptam à Gratiano, [n] & præfatum cap. *exigit*, loquitur de concuſsionis crimine, quod committitur, quoties quis ratione officij publici capit male aliquid, [o] & imponit pœnam dupli.

Secundum, quòd præfatum cap. inducit pœnam etiam ipſo iure incurrendam, quatenus ſuſpendit ipſo iure viſitatorem concuſſorem.

3 Tertium, quòd huiuſmodi viſitator concuſſor poſſet abſolui à peccato, reſtituto tantum ſimplo, per clementinam, [p] in illis verbis, *A qua, ſcilicet excommunicatione non poſſint abſolui, donec plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta*, per quæ clarè ſignificatur ſufficere reſtitutionem ſimpli.

Quartum, viſitatorem, qui intra menſem reſtitueret ſimplum, ſiue tantùm, quantùm accepit via concuſsionis, non incurſum iri ſuſpenſionem: nam, *Turpius eiicitur, quam nõ admittitur hoſpes*. [q] vt difficilius tollitur quæſitum, quàm impediatur quærendum. [r] At abſolui poſſet à ſuſpenſione incurſa, ſi ſolueret ſimplum, vt mox dicam: ergo à fortiori tolleret incurrendam.

Quintum, quod à præfata ſuſpenſione incurſa poſſet abſolui, reſtituto ſimplo, argumento præfatæ clementinæ, [s] iuxta gloſſam, [t] quatenus habet, officialem Inquiſitionis aliquid per concuſsionem quærentem incurrere quidem pœnam quadrupli prætet excommunicationem, ſed abſolui poſſe ab ea reſtituto ſimplo, & ita pœna non ſoluta, per quem textum & gloſſam probatur, non ſolùm quem poſſe abſolui à peccato non ſoluta pœna, ſed etiam ab excommunicatione, quam haberet annexam: quam ponderationem primum didicimus à Franciſco Aretino, [v] vt diximus in Manuali confeſſar. [x]

a *De ſimon. b 1 c. Eſti fin. de pac.*

c *Le. illud ff. ad l. Aquil. c. duduum. 2. de elect.*

d *Cap. quæ à iure. de regu. iur. lib. 6.*
e *Arg. c. cum dilectus. de eõ ſuc. & c. cauſam qua. de reſcrip.*
f *Corell. ſecundo.*

g *§. procurationes. de cenſib.*
h *Eodem tit. li. 6.*
i *Ca. 3. de reform. ſeſſ. 24.*
k *In verbo officij.*
l *Luc. 10.*

a *Cap. ſtatutum. §. notarius. de reſcr. li. 6.*
b *In c. 1. de ſimon. nu. 5.*
c *Ca. 1. de reform ſeſſ. 21.*
d *1. q. 1. in. 1.*

e *De cenſib. li. 6.*
f *Seſſ. 24. ca. 3. de reform.*
g *1. q. 1.*
h *Et cap. ſeq.*
i *Ca. fraternitas. 12. q. 2.*
k *In cap. 1. de conſtit.*
l *12. diſt.*
m *C. ad l. Iuliam repetũ.*
n *In c. ſancimus. 1. q. 7.*
o *L. 2. ff de concuſſion.*
p *2. §. 2 de hæreti.*
q *Ca. quemadmodum de turciuran.*
r *Le. ſeruus. C. de pact.*
s *2. §. 1 præcitato.*
t *In verbo officij.*
v *In l. 4. §. Cato. ff. de verb. oblig.*
x *Ca. 23. nu. 66.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Sextum,quod præfatum c.videtur esse pœnale, quatenus iubet remissionem in eius casu non æquipollere solutioni,cùm remissio & solutio exæquentur quo ad satisfactionem.[a]

5 Septimum,quòd sacra Pœnitentiaria non potest tollere illam pœnam,nec oportet illam tolli, vt ipsa sua potestate vtatur: quia nihil potest nisi quo ad forum conscientiæ tantùm,& pœna illa non pertinet ad illud.

Octauum,quod nullam pœnam temporariam, quæ in foro conscientiæ deberetur alicui parti,posset remittere præfata Pœnitentiaria. Tum quia solùm habet facultatẽ remittendi pœnas ecclesiasticas,vel absoluendi ab eis, vt exprimitur in facultatibus eius.Tũ quia in procœmio earũ dicitur dari ei facultas ad pœnitentiam necessariã, & ita non videtur extendendum ad alias temporarias, præsertim pertinentes ad tertium, etiam in foro conscientiæ: quia non fit illatio à separatis & diuersis,[b] Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Clerici non tenentur iure communi suo Prælato tributum capitis soluere:ab eis tamen exigente necessitate petit caritatiuum subsidium.nu.2.

2 Consuetudine immemoriali probatur præsumptiuè quilibet titulus,qui allegatur.

3 Consuetudo irrationalis illa solùm est,quæ iuri naturæ,vel diuino aduersatur directè vel indirectè,licet ex circumstãtiis possit extra hos casus etiam aliqua talis reputari, ad effectum vt tollatur.nu.4.

CONSILIVM III.

1 PRo Presbyteris Neapolitanis, ne teneãtur singuli singulos aureos ducatos soluere Archiep.facit tota causa 3.q.10.quatenus,[c] statuitur, ne liceat Episc. ab Ecclesia quidquam vltra duos solidos exigere: sed quia illa capitula disponunt de Ecclesiis,& in casu proposito agitur de solis presbyteris,magis pro eis facit cap.*cauendi*,[d] quatenus habet Episcopum non debere tyrannidem in socios exercere, nec subditis esse scandalo, & quatenus proponit exemplũ Apostoli, qui, vt eius prædicatio suauius audiretur,manu propria & arte viuebat. Neruosius tamen facit c.*cum Apostolus*,[e] quatenus prohibet Episcopos imponere tallias suis clericis.ex quo Pan.colligit solum Papam posse imponere clericis collectas. Sed quia hæc,& alia multa, quæ in hanc sententiam congeri possunt,solùm probant prefatos clericos non posse compelli ad soluendum hos ducatos, quorum soluendorum onus tributum capitis aptius appellatur à Iurisconsulto,[f] quâ ab Imperatore capitatio,[g] non tamen probant non posse id consuetudine induci,nisi ratione aliqua necessariò cõcluderetur illud esse onus iuri naturali & diuino contrarium,quæ non erit facilis inuentu,cum vtroque illorum, & etiam canonico liceat Episcopo, quoties id exegerit necessitas, caritatiuum subsidium à suis clericis petere, iuxta finem præfati §. *prohibemus*.

2 Quare videtur distinguenda quæstio: ita quod,si intelligatur de consuetudine immemoriali ,respondeatur pro Archiep.per theoriam,quæ desumitur ex c. *super quibusdam*,[h] & ex l.*hoc iure*,[i] scilicet, quod cõsuetudo immemorialis habet vim constituti, & priuilegij:& quod per illam probatur præsumptiuè quilibet titulus allegatus pro illa:& certum videtur præfato Archiep. posse competere illud ius priuilegio Papæ.quod si alleget,probauit præsumptiuè,nullis aliis literis probatis. Si autẽ quæstio intelligatur de alia cõsuetudine, si nõ est bona fide ac legitime prescripta,respondeatur pro præfatis presbyteris, pro quibus est ius cõmune,quod non tollitur per consuetudinem,quæ legitimè non fuerit præscripta.[k]

3 Si vero bona fide ac legitimo tempore fuerit prescripta,respondendum erit pro Archiep. nisi iudicata fuerit irrationabilis,qualis tamen quæ consuetudo videatur iudicãda,difficilis quæstionis est tractatæ per Pan.Rocchũ, & omnes,[l] post glos. [m] Equidem aliquando prælegendo illud c.vlr.[n] & ca.1.[o] declarando prædictã glo. mihi persuasi,illam solam esse irrationabilem,quæq; præscribi nõ possit,quę directè,vel indirectè iuri naturali, vel diuino est contrarria:& quod illa,quę continet id quod solũ priuilegio Papę cõcedi potest, non est illis iuribus cõtraria, cùm Papa vsque ad sanguinem teneatur illa defendere.[p]

4 Quamuis tot & tales circumstantiæ rerum, personarum, redituum, scandali, & aliquorum aliorum possent afferri, quod posset S. D. N.censere huiusmodi consuetudinem satis esse à iure improbatam ad hoc, vt iudicaretur irrationabilis, saltem ad effectum, vt post tempore Archiepiscopi præsentis huiusmodi cessaret exactio, nisi per viam caritatiui subsidij. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Consuetudo potest inducere obligationem præstandi aliqua aliquibus, puta Prælatis pro iucundo aduentu, Ecclesiasticisque pro administratione sacramentorum. num.2.

4 Munera quæ olim fuerunt,potuerunt consuetudine transire in debita: vnde qui à muneribus abstinere iubentur,hæc vt debita possunt accipere:vt quæ Episcopis offerunt in suo iucundo aduentu,num.1.clericis ministrantibus sacramenta,num. 2.immo & tenentur recipere, ne successoribus præiudicent.num.3.

CONSILIVM IIII.

AN liceat Archiepiscopo accipere à ciuitate sua, vel ab Ecclesiis,& monasteriis eius,aliqua munera consueta dari Archiepiscopis in primo sui aduentu, cùm primum venit ad illa?

1 Respõdeo, proculdubio posse,& debere accipere illa. Tum quia Proconsul & Præses possunt accipere aliqua munera.[a] Tum quod consuetudo non solum dat iurisdictionem,[b] sed etiam inducit obligationem præstandi aliqua annua, iuxta textum iuncta glossa cap. *seruitium*.[c]

2 Tum quod consuetudo dandi aliqua Ecclesiasticis, etiam pro sacramentorum exercitio, valet, & seruanda est.[d] Tum quod multa de consuetudine debentur Regibus, & Prælatis in suo iucundo aduentu.

3 Tum quod Prælati tenentur ad conseruandum iura suis dignitatibus debita, argumento cap.*ea quæ*,[e] & glossæ,[f] & argumento cap. *sine exceptione*.[g] Non obstat illud,[h] *Non accipies munera*. & illud.[i] *Munera excæcant oculos*. quia hæc non sunt verè munera: sed quæ olim fuerunt quidem munera, per consuetudinem facta sunt iura debita, iuxta notata in l.*si certis annis*,[k] & alibi sæpe.

Aduerte, ne ex iis quæ dicuntur nu 2. inferas consuetudine posse induci,vt pro sacramentorum collatione cleri à clericis aliquid possint exigere, contra Panormitanum cap. Iacobus.num.2.de simon.

SVMMARIVM.

2 Subsidium caritatiuum peti potest ratione beneficiorum: an autem à diuitibus ordinatis ad titulum patrimonij, non est ita certum: an autem bulla Pij agens de subsidio resoluat hanc materiam, vide num.1.

CONSILIVM V.

QVæritur,an in bulla S.D.N.Sixti V.caueatur,vt clerici tam beneficiati, quàm non beneficiati teneantur ad subsidium locale,& personale.

1 Respondeo primò,quòd bulla S.D.N.Sixti V.intelligi potest de subsidio tam locali,quam personali.

Secundò, quòd iure non est definitum, quantum debeat clericus soluere pro personali subsidio: neque bulla hæc id definit, neque extrauagans, *vas electionis*. Benedicti XII. relata in ea id terminat. Tum quod tota illa agit de visitatione & procuratione propter illam præstanda vsque ad vers. *præmissis*. & in illo agit, sed parum de subsidio caritatiuo, & solùm definit, non debere illud excedere procurationem,quæ debetur pro visitatione, quam supra definit, & supra nihil definit de visitatione personali, vt palam est eam legenti.

2 Tertiò, quòd potest peti prædictum subsidium à personis clericorum ratione beneficiorum suorum,iuxta cap. *conquerente*,[l] & iuxta capit. *cum Apostolus*,[m] sed non definitur quantitas soluenda de beneficiis simplicibus,neque de curatis, quæ non habent Capitula, vel collegia parua vel magna.

Quartò,quòd vidẽdus est Bartholomæus Bellẽsinus,[n] vbi determinat clericũ paupetem nõ teneri ad hoc subsidium,neque diuitem,si non habet beneficium,nec si fuerit ordinatus ad titulum patrimonij,quamuis contrarium possit teneri, cùm patrimonium est amplum, &c. quæ apud eum videri possunt. Salua,&c.

a L.si rem.§. omnia. ff. de pigno. actio. & l.1 ff. qui satisd.cogan.

b L.Papinianus. ff.de minor.& ca.ad audientiam. de decimis.

c In c.1.ea.illud.ca. inter.

d Eadẽ causa,qu.4.

e §.1. de censibus.

f In le. fin.de censib.

g In rubr.C. de anno. & capita.

h §.preterea. de verb. signifi.

i §. ductus aquæ.ff. de aqua quot. & æst.

k Ca.fin.cum ei adnota. de consuet.

l In d. ca. fin. de consuet.

m Cap. frustra.x.d.3.& in c.1.de constit.li.6. verbo rationabilia.

n De consuet.

o De constit. li.6.

p Capit. sunt quidam. 23. q.1.

a L.solent.ff. de offic. Proconſ. & Leg.

b Ca.conqueſtus. 9.q.1.

c 18.q.2.

d Ca. ad d. poſtulicam de ſimon.

e De off.archid.

f In c.ex litteris de pign.

g 12.q.1.

h Exod.23.

i Deut.16.

k C. de ſacrad. & in dict. ſeruorum.

l De offic.ordin.

m In primis. §. prohibemus de cenſib.

n In li.de ſtatutis ſubſid.qu.13.& que ad fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Gabellam, cùm sit de regalibus principi reseruatis, non potest ciuitas Regi subiecta, nec suis subditis imponere, poterit autem, si licentiam à Rege prius, vt debet, obtineat, vel saltem illam ea lege, vt mente, vt nolit eam nisi illa obtenta exigere, nume. 3. subsit q. causa, sine qua licet cuitetur pœna excommunicationis bulla Cœnæ, non tamen euitatur peccatum. nu. 2 & 3.*

3 *Intentio inferiorū principe imponentis gabellam, nolentis illam exigere, nisi prius principu obtenta licentia, præseruat imponentes à peccato, vt & clausula illa, Saluo Sedis Apostolicæ beneplacito, quæ in pactis beneficialibus apponitur.*

4 *Consensus auctoritatem præbens præcedere debet, simplex autē potest sequi.*

7 *Gabellam iusta auctoritate impositam qui ab exemptis exigit, non ligatur per bullam Cœnæ Domini, si tamen exigat ab Ecclesiasticis, incidet in excommunicationem iuris, Papæ tamen non reseruatam. num. 8.*

8 *Gabellam minimam iniustè exigens ab Ecclesiasticis, tunc demū incidit in excommunicationem & obligationem restituendi, si animo saltem virtuali per minima intendebat deuenire & deuenit ad quantitatem notabilem, vnius videlicet tuli. & numero 6.*

9 *Difficultas exigendi minutam gabellam à laicis, nisi etiam ab exemptis exigatur, non excusat sic exigentes à culpa & pœna, sed debent modum talem reperire, vt ita à laicis eam exigant, ne exemptos sua fraudent libertate.*

CONSILIVM VI.

PRimo quæritur, an gabella possit imponi à ciuitate regia cum solo consensu regio, vt certum quid de certa mensura vini, & de certo pondere piscis salsi soluatur, exceptis Ecclesiasticis, & aduenis.

Secundò, an exigentes dictas gabellas ab Ecclesiasticis, & aduenis, inciderint in excommunicationem bullæ Cœnæ, vel in aliam excommunicationem.

Tertio, an item cum prædicta venduntur absque pondere, vel absque vlla mensura, debeat remitti personis exceptis illa parua pars gabellæ, quæ pro tara contingeret ementem?

Quarto, quid remedij sit adhibendum ad hoc, vt non fiat contra libertatem istorum exemptorum?

AD PRIMAM quæstionem respōdeo primò, quod iure communi ciuitas non potest gabellam imponere ciuibus: quia gabellam imponere est ius reseruatum principi pertinens ad regalias. [a]

Secundò, quòd non potest eam imponere, quātuis possit Regi eam imponenti consentire: quia aliud est imponere, aliud imponenti consentire: sicut aliud est vendere, & aliud vendenti consentire. [b] Vnde qui prohibetur manumittere, non prohibetur manumittenti consentire. [c]

2 Tertiò, quòd nulla gabella etiam à principe potest iustè imponi sine iusta causa: quia nec princeps, nec Rex potest quemquam etiam subditum priuare inuitum bonis suis sine culpa sua, vel iusta causa, [d] vt latè notāt omnes post Innoc. [e] & probatur per factum Nabuthæ, [f] relatum in capit. *conuenior.* [g] At qui imponit gabellam, tollit aliquid alicui eo inuito: ergo non potest illam imponere nolenti siue culpa, vel iusta causa.

3 Quartò, quòd ciuitas, quæ vult imponendo gabellā vitare peccatum, deberet prius facultatem, vel licentiam id faciendi obtinere à Rege: alioqui merito posset dici peccatum præsumptionis, & etiam comprehensum in bulla Cœnæ, nisi imponeret animo non vtendi ea impositione, donec confirmatio Regis accederet. argumēto eorum quæ de pacto iure humano simoniaco facto saluo beneplacito Papæ diximus in Manual. confess. [h] Nam consensus auctoritatem inducens præcedere debet, licet simplex consensus consequi possit. argumento *§. tutor*, [i] & *si quis mihi*, [k] cum eis & alibi sapè annotatis.

Quintò, quòd ciuitas, quæ auctoritate Regis precedente, & ipsemet Rex imponerent gabellam sine iusta causa, licet peccarent imponendo illam, non tamen inciderent in censurā bullæ Cœnæ latam contra imponētes, nouas gabellas: quia non fertur contra omnes imponentes, sed solùm contra imponentes, & ad id potestatem nō habētes, vt patet in prædicta bulla relata à nobis in Man. conf. [l] quia & Rex habet ordinariam ad id potestatem, & ciuitas delegatam.

Sextò, quòd iustè credi potest, gabellam præfatam adeo antiquam, & tamdiu Regio consensu solutam, iusta de causa fuisse impositam, & sufficienti auctoritate munitam. [a]

6 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd pro parte affirmante facit, quod valet argumentum de toto ad partem, saltem quando eadem ratio idem iuris in ea dictat, [b] & quod videtur prædictos exactores incursuros præfatam excommunicationem, si exigerent à clericis & aduenis emptoribus præfati piscis salsi duos carlenos pro barilo, vel vnum granum pro totubo. Secundo, quod licet furari minimum sine intentione furandi vsque ad quantitatem notabilem, non sit peccatum mortiferum, furari tamen cum ea, est tale, iuxta cap. fin. [c] cum latius ibi per nos adnotatis, & breuius postea tactis in Manual. confessar. [d]

Pro parte verò negante facit primò, quod furari minimum sine intentione actuali, vel virtuali furandi vsque ad quantitatem notabilem, non est mortiferum, nisi illud minimum toties repetitum constituat quantitatem notabilem, secundum communem sententiam à nobis, [e] relatam.

7 Secundo, quod Caietanus, [f] quem sequuti fuimus, [g] tenuit quod exigentes gabellas à personis exemptis ab eis tunc demum incidunt in censuram præfatæ bullæ, cum exigunt gabellas à nullis debitas, & non cum exigunt gabellas debitas ab aliquibus, licet non debeantur ab exemptis: alioqui enim exigentes eas à militibus, & aliis personis exemptis, licet non essent clerici, inciderent in eam: quod non esse verum, videtur manifestissimum, vt ille ait. Et gabella præfata non est gabella simpliciter prohibita, sed tantùm prohibita exigi à clericis & aduenis.

Quibus pro vtraque parte consideratis, dici potest primò, præfatos exactores non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quòd præfatam gabellam ab aduenis & clericis exegerunt, quia exactio præfatæ gabellæ non est simpliciter & in vniuersum prohibita, sed tantùm quo ad aduenas, & ecclesiasticos.

8 Secundò, quòd illi exactores, qui minutatim multis vicibus voluerunt exigere ab Ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, & de facto exegerunt vsque ad illam, inciderunt in excommunicationem cap. *quamquam*, de censib. lib. 6. per quod excommunicantur exigentes ab Ecclesiasticis gabellas indebitas ab eis, quamuis non inciderint in censuram bullæ Cœnæ, inter quas est illa magna differētia, quod hæc est reseruata Papæ, illa verò non.

AD TERTIAM respondetur, quod omnes illi exactores, qui exegerunt ab aduenis vel Ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, tenentur restituere: & quod notabilem quantitatem facit, erat olim dimidium iulij, vt diximus vbi supra, [h] nunc autem vnus iulius integret, per ea quę nuper ad aliud propositum monachis Carthusiensibus respondimus, & quod facienda est restitutio eisdem personis, à quibus exacta est, vel hæredibus earum, si per iustam diligentiam sciri possint, alioquin pauperibus, vel piis locis, argumento capit. cum M. iuncta glossa. [i]

9 AD QVARTAM respondeo, quod quatenus illa est facti, & non iuris, melius satisfacient ei domini consulentes, qui melius nouerunt quæ in præfata ciuitate fiunt, & fieri possunt, quam nos informando se præsertim de iis quæ prudenter & exactè seruantur in principatu Cataloniæ, & in regnis Aragoniæ, & Valentiæ. Ad eam tamen, quatenus est iuris, respondemus, quod debent inuenire talem modum, per quem exactores ita recipiant quod iustum est, quòd exempti non fraudentur libertate, qua frui debent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabellas imponendi potestatem habet Princeps, qui habet regalia, qualia ea habet à cuius sententia non appellatur, num. 2. quas si iniuste imponat, peccat, sed non incurrit excommunicationem bullæ. num. 3.*

CONSILIVM VII.

INterrogatus primò, an Illustres Domini de Gonzaga vigore inuestiturę licitè possint imponere noua datia

a *Cap. 1. quæ sunt regal. in vsib. feud*

b *L. aliud. ff. de reg. iur.*
c *L. 22. si pater ff. de manumiss. vind.*

d *Ca. sine culpa. de reg. iure. li. 6.*
e *In c. quia in ecclesiarū. de constit.*
f *Li. 3. Regū. c. 21.*
g *23. q. 8.*

h *Ca. 23. n. 1.*

i *Inst. de aut. tutor.*
k *§. iussum. ff. de acquir. hæred. c. nullum. de iur. patr.*

l *Cap. 27. nu. 61.*

a *Aeg. ca. superquibusdā. de verb. sign.*

b *Le. qua de tota. ff. de rei vend. c. pastoralis. §. item si totum. de usur. doleg.*

c *14. q. 7.*

d *Cap. 27. nu. 3. & seq.*

e *Vbi supra.*

f *In sum. ver. excomm. ca. 7.*
g *In cl. ca. 27. nu. 61.*

h *Nu. 3. b.*

i *De usur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

in castris S.Martini insulæ Douariensium, & aliis in inuestitura citatis locis.

Secundo,dato quòd imposuerint,an inciderint in cẽsuras bullæ in Cœna Domini.

1 Respondeo ad primum,quòd possunt. Tum quia expressis verbis conceditur eis potestas ea imponendi in inuestitura Federici, [a] & in inuestitura Maximiliani I. [b] Tum quia per multa verba generalia se referentia ad inuestituram Maximiliani I.id ipsum concedit Carolus V. in sua inuestitura, [c] ibi, *Necnon omnes & singulas gratias,libertates,indulta, facultates, concessiones, & alia quæcumque in supradicto priuilegio Aum.expressa & contenta.*etiã Maxim.II. id concedit in sua inuestitura, [d] ibi, *Necnon omnes & singulas gratias,libertates,indulta,facultates,concessiones,& alia quæcumque in supradictis priuilegiis expressa & contenta.* Tũ quia extra scripturam quæstionis verbo proponitur à prædictis Marchionibus non appellari ad alium Superiorem, quod etiam prædictæ inuestituræ satis significant per illa quidem Sigismundi, [e] ibi, *Quod tu,& hæredes, & successores tui legitimi Marchiones Mantuæ perpetuis in antea temporibus omni dignitate,præeminentia,nobilitate,potestate, iure, libertate, honore,& consuetudine gaudere ac frui continuo debeatis, quibus aly nostri,& Sacri Romani Impery Principes,& nominatim Marchiones Illustres fruiti sunt hactenus,& quotidie potiuntur.*

2 Aliæ verò,quatenus omne merum & mixtum imperium,& quatenus liberam potestatem, & quatenus omnimodam iurisdictionem expresè concedunt, aliæ quatenus idem concedunt per relationem ad alias. At illi, à quibus non appellatur,habent iura regalia, & non prohibentur per bullam Cœnæ imponere noua datia, & vectigalia, vt etiam nos post alios nouimus in Manual. conf. [f] & probatur per cap.*innouamus*.ibi,*Regum,& Principum,* [g] quatenus probat,eum qui habet regalia, posse etiã noua vectigalia imponere:& per inuestituram Sigismũdi constat prædictos Marchiones habere regalia.

3 AD SECVNDVM respondeo,consequens esse eius,quod dictum est ad primum,eos non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ,eo quod prædicta datia imposuerint, vt palam est, quãuis potuissent peccare secundum Alexandrum III. [h] Sed esto peccassent iniustè imponendo,non tamen incurrissent prædictam censurã, quæ contra solos non habentes ius ea imponendi fertur vt litera prædictæ bullæ habet. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 Gabellas nouas per bullam Cœnæ imponi prohibit ac videtur imponere Superior vetans extrahi triticum non molitum.

CONSILIVM VIII.

AN qui dominus terræ ordinat,vt subditi sui nõ possint vendere triticum extra territorium eius integrum non molitum,contrauenint bullæ Cœnæ Domini, veranti,ne quis noua pedagia & gabellas imponat?

1 Si ducerer affectu ingenti, quo sum in prudentem Principem,qui dignatus est iubere mihi, vt respondeam, absque vlla mora & studio responderem licere, quod in hac re desiderat sua Excellentia:quia verò affectus est lege naturali,diuina,& humana dirigendus,non audeo dicere id esse licitum. Tum quia omni iure præfato prohiberur,ne quis supergrediatur,neq; circumueniat in negotio fratrem suum, [i] & ne id qđ nostrũ est à nobis absq; nostro cõsensu auferatur per l.*id quod nostrũ*, [k] & scribunt Innocent. & omnes, [l] & negari non potest, quòd libertas exportandi triticum vendibile non molitum extra territorium sit quoddam bonum & pecunia æstimabile subditorum suæ Excellentiæ,& consequenter,quòd absque illorum consensu non est eis auferendum. Tum quia difficile potest dici,quòd illud non vetatur in d.bulla Cœnę Domini,cum secundum receptam sententiam per verba illa, *pedagia noua & gabellas*, intelligatur etiam incrementum eorum,vt super ea nos in Manual.confess. [m] diximus, & secundum mentem illam Pontificis comprehendunt omne onus & grauamen nouum pecunia æstimabile, quale videtur onus non exportandi triticum vẽdibile sanum & integrum extra territorium, propter multa, quæ in hoc adduci possent. Quare oranda videtur sua Excellentia, & Celsitudo, ne id tentet facere, nisi de consensu eorum, quos res tangit, quò sit gratior suis subditis,& D.N.Iesu Christo,qui suam Excellentiam semper & vbique conseruet sibi gratiosam.

SVMMARIVM.

1 Hospitalitas laudatur, & eam negantes Dominus arguit.
2 Hospitibus,quàm indigenis,carius vendere,vetitum.
2 Consuetudo hospitandi gratis vbi aliquando fuit.
2 Venditio iurium hospitandi iuri naturæ aduersatur.
3 Peccanti qui consentit,præsertim cooperando,peccat.
4 Consuetudo vendendi ius hospitandi, cum priuilegio vendendi vinum carius hospitibus,inquã, itemque & libera concessio hospites recipiendi omnibus facta cum onere soluendi aliquid prò qualibet mensura vini vendendi.

CONSILIVM IX.

AN Communitas Tiburtina solita vendere, siue locare ius hospitandi hospites certo pretio,cum priuilegio, vt posset vendere fogliettam vini vno quartrino plusquam venditur in ciuitate, possit nunc statuere,vt ius hospitandi sit liberum cuiuis, modo soluat duo scuta pro singula quaque cupa vini,quam vendiderit.

1 Attento primo, quod hospitalitas in sacris literis laudatur,adeo quod ob eam meruit Abraham habere Angelos in hospites, [a] & quod Dominus apud Matth. [b] arguit eam non exhibentes,per illa verba,*Hospes fui,& non recepistis me.*& Apostolus eius, [c] omnes Christianos hortatur,vt sint hospitales, adeo vt nollet fieri quemquam Episcopum, nisi esset hospitalis, [d] quem citat Gratianus in summa, [e] corroborando id postea per multa capp. quæ in eadem subiicit.

2 Attento item,quod Concilium relatum in cap.1. [f] statuit,ne quidquam carius vendatur hospitibus & peregrinis,quam indigenis: Attento item, quod in multis partibus Hispaniæ ante septuaginta annos gratis hospitio suscipiebantur,& alebantur hospites, immo & nunc in hanc diem id fieri audimus in Hibernia, & Noruegia: Attento etiam,quòd rationali naturali obuiare videtur,quòd hospitantes accipiant aliquid vltra iustam mercedem ab hospitibus, quos suscipiunt, & multo magis, quod vendantur iura recipiendi hospites cum priuilegio,ne qui alij recipiant eos.

3 Attento præterea,quòd non solùm facientes,sed etiam consentientes peccato damnabuntur, [g] præsertim cum consentit cooperando, & participando de lucro, vt post Caietanum scripsimus in Manual.confess. [h] & quod peccatum est carius vendere hospitibus, quàm indigenis, vt probat capit. 1. [i] & quod vendendo ius hospitandi cum priuilegio vendendi carius vno denario fogliettam vini, vel cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cupa vini, est consentire,darèque causam & occasionem pluris vendendi peregrinis, quàm indigenis, participando de lucro: Attento etiam,quòd in multis regionibus dant communitates aliqua priuilegia hospitantibus cum onere ipsarum sine vllo grauamine hospitum, quò benignius eos suscipiant: Attento denique, quod huiusmodi ius hospitandi non venditur in Vrbe, nec quod sciam,in vlla ciuitate,vel opido Hispaniæ, vel Galliæ.

4 Attentis inquam his omnibus, nescirem defendere prædictum antiquum morem vendendi ius hospitandi prædictæ communitatis cum priuilegio vendendi carius vno denario fogliettam vini: nec auderem laudare prædictum nouum modum vendendi ius hospitandi eiusdem communitatis, cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cupa vini, etiam si nulla bulla Cœnæ id prohiberet: quoniam iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa,videtur esse prohibitum, per superius dicta: quamuis fatear modum nouum non esse tam illaudabilem, quàm antiquum. Salua,&c.

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ, VEL ALTARIS.

SVMMARIVM.

1 Cœmeteria polluta iisdem casibus & modis reconciliandæ,quibus Ecclesia, & si sint consecrata ad sepeliendum, vt dicitur de Ecclesia, quæ consecratur ad celebrandum,num.3.debent ab Episcopo reconciliari, num. 2. & 3.nisi ex priuilegio hæc facultas sacerdoti competat.nu.5.at si solùm sint auctoritate

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopi edificata, vel benedicta, tunc à sacerdote cum aqua ab ipso exorcizata poterunt reconciliari. nu. 2. 3. & 4.

3 Consuetudo non videtur sufficere sacerdotibus, vt Ecclesiæ, vel alia loca consecrata, si polluantur, reconcilient, nisi innitatur privilegio aliquo.

CONSILIVM I.

AN reconciliatio violati cœmeterij à simplici sacerdote fieri possit?

1 Respondeo primò, quòd cùm reconciliatio cœmeterij eisdem casibus sit facienda, quibus reconciliatio Ecclesiæ, vt dicit Gulielmus Durandus, [a] eodem etiam modo videtur facienda: quod satis significat cap. *consuluisti*, [b] ibi, *sicut in dedicationibus*. quod glossa exponit per, *reconciliationibus*.

2 Secundò, quòd Ecclesia polluta, si est consecrata, debet reconciliari per Episcopum, & non per presbyterū, [c] si autem non est consecrata, sed solùm benedicta, seu auctoritate Episcopi in Ecclesiā consecrandā ædificata, potest fieri per presbyterum per aquam exorcizatam à semetipso, iuxta cap. fin. iuncta glossa recepta per Cardin. Panorm & communem. [d]

3 Tertio, quod ex his duobus videtur inferri, quòd cœmeterium non solemniter consecratum, sed simpliciter auctoritate Episcopi deputatum ad sepeliēdum, sicut Ecclesia non consecrata ad celebrandum, poterit reconciliari, si polluatur, per presbyterum cum aqua per se exorcizata: quia maius quiddam & principalius est Ecclesia, quàm cœmeterium eius, vt habet cap. 1. [e] & consequenter non est necessaria reconciliatio solemnior cœmeterij, quàm Ecclesiæ.

4 Quartò, quòd cœmeterium solemniter consecratum per Episcopum, si polluatur, debet etiam reconciliari solemniter per Episcopum, aqua solemniter cū vino & cinere per Episcopum benedicta, vt habet præfatum cap. *consuluisti*.

5 Quintò, quòd non obstat consuetudo in quæstione proposita: quia videtur ea niti priuilegio simili ei de recōciliando Ecclesia consecrata, cuius meminit Innocētius IIII. [f] quem sequuntur Card. & Panormitanus, [g] & in effectu præfatus Gulielmus vbi supra, [h] *nisi forte hoc ex priuilegio sibi competat speciali*.

SVMMARIVM.

2 Parochi omnia quæ sunt ordinis, excepti iis quæ sunt ordinis episcopalis, licent. vnde quam lustralem benedicunt, ecclesiam nondum consecratam, si polluatur, aqua à se exorcizata expiant integumenta, & alia ornamenta altarium benedicunt. nu. 3. fallit in iis quæ sunt eis interdicta specialiter, vel iure cōmuni. vt est consecratio corporalium, nu 1. vel consuetudine, vt sunt vestes, & alia indumenta sacerdotalia. num 3. quæ cessante, mero iure possent etiam dicta indumenta benedicere. nume 2 & 3.

CONSILIVM II.

AN vestium sacerdotalium benedictio sacerdoti simplici competat? An & integumentorum altarium?

1 Respondeo, quod hæc quæstio perfunctoriè perpensa facilis videtur, seriò tamen, & cum iudicio liberata satis difficilis est. Nam frequentior opinio est pro parte negante in clem. *attendentes*, [i] vbi Cardinalis ait hoc cōmuniter teneri, & ei concordat Philippus Francus, [k] & Siluester, [l] pro quibus facit cap. *consulto*, [m] quatenus habet corporalia benedicenda esse ab Episcopo, & cap. *quamuis*, [n] quatenus multa prohibet presbyteris, & in iis altarium consecrationem.

2 Pro parte vero affirmante facit, quod omnia quę sunt ordinis, exceptis quę sunt propria ordini episcopali, & quæ sunt expressè prohibita parochis simplicibus, possūt parochi facere, [o] at communis opinio habet, quòd Abbates possunt ea benedicere, & consequenter non sunt ordinis episcopalis, nec reperitur iure aliquo speciali id eis prohibitū, exceptis corporalibus, ergo, exceptis illis, possunt alia omnia indumenta benedicere. Qua ratione hāc partem tenet Angelus. [p] Facit etiam præfatum c. *quamuis*. quatenus inter multa prohibita presbyteris nullā de benedictione sacrarum vestiū mētionē facit, licet illud cōmuniv prò se satis incautè alleget. Facit & cap. *aquam*, [q] qua parte habet, omnes sacerdotes posse benedicere aquam lustralem, quæ maioris effectus videtur, quam benedictio amictus, vel cinguli, seu zonæ sacerdotalis. Facit & cap. fin. [a] quatenus habet, presbyterum posse expiare ecclesiam pollutam, si nondum est consecrata, per aquam à semetipso exorcizatam: quod maius quiddam videtur, quam benedicere zonam, seu cingulum sacerdotale. Facit denique, quod communis opinio nullum pro se canonem, neque firmam rationem habet.

3 Itaque nobis propius vero videtur, primum, quod solo iure scripto attento posset parochus vestes sacras, seu indumenta sacerdotis benedicere.

Secundo, quod consuetudo vniuersalis videtur contrarium induxisse: & constat eam posse legem inducere, & legem inductam abrogare. [b]

Tertio, quod consuetudo præfata religiosa potius videtur mouisse Doctores ad dicendum id esse iuris, quàm iura scripta.

Quartò, quòd consuetudinem, quæ in aliquibus terris seruaretur, dicerem iuri consonantiorem.

Quintò, quòd iure & consuetudine arbitror licere parochis integumenta altarium, & alia ornamenta, exceptis vestibus necessariis sacerdoti ad dicendam Missam, benedicere: quia sola benedictio illarum videtur ab eorum potestate consuetudine subtracta.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, ET SACRAMENTO EVCHARISTIÆ & diuinis officiis.

SVMMARIVM.

1 Die Natiuitatis Domini iure communi nemo tenetur audire tres Missas, nec sacerdos eas celebrare, num. 2. licet possit: sine dicat omnes tres post auroram, sine primam antea, & alias post: secundam autem & tertiam ante auroram dicere non potest: & satisfacit, si vnam tantum dicat, secundam inquam, vel tertiam.

CONSILIVM I.

QVæsitum est primo, an omnis sacerdos in die Natiuitatis Domini teneatur sub præcepto celebrare tres Missas.

Secundò, qua hora illas dicere conueniat.

Tertiò, vbi sunt plures sacerdotes, an omnes debeant dicere primam vel omnes ante auroram, vel si non tenentur omnes dicere, quam, vel quas omittere possint.

Ex eis quæ latius commenti fuimus in cap. *nocte sancta*, [c] & breuius in Manu. confessar. [d] & aptius quo ad propositum in cap. 21. [e] colligi potest breuis responsio ad quæstiones supradictas.

1 AD PRIMAM quidem, quod iure tantùm communi attento, & secluso voto, iuramento, promissione, & statuto particulari, vel alia obligatione speciali, nullus sacerdos teneatur dicere tres Missas in nocte & die sancta Natiuitatis Domini. Tū quia in nulla illius parte id præcipitur, quod sensit glossa præfati cap. dum pro verbo *celebrent*, ponit verbum *celebrantur*, significando quòd verbum *celebrent*, non est verbum præceptiuum imperatiui modi, sed verbum narratiuum, & permissiuum optatiui, vel subiunctiui modi. Tum quia S. Thomas, [f] communiter receptus sentit præfatum cap. quo ad singulos Christianos continere consilium, quod ad effectum celebrandi, & audiendi celebrantem, quod nos magis expressimus. [g]

2 AD SECVNDAM, quod sacerdos illo die potest solo iure communi attēto dicere omnes tres, vnam noctu, & duas post auroram, & omnes tres post eam, & primam tantùm earum ante auroram, & alias duas solas, vel cum prima post auroram, & secūdam, & tertiam, vel vnam tantùm earum post auroram, & neutram illarum ante illam.

AD TERTIAM, quod in Ecclesia, in qua sunt plures sacerdotes, vnus solus, & omnes possunt dicere ante & post auroram primam illarum, & secundam, & tertiā post eam, & neutram ante illam, & possunt alteram illarum, quam volēt omittere, vel dicere, attento, vt dixi, solo iure communi, & nihilo alio, quod minuat vel augeat facultatem à iure communi concessam, accedente. Salua, &c.

Sed quod qui audit Missam noctis Natalis satisfaciat præcepto, notat Siluester verb. Missa 2. post num. 1. vers. dicitur secundo: vnde

a De consecr. eccles.

b Cap. fin. de consuet. l. 2. C. quæ sit long. consuet.

c De consecr. dist. 1.
d Ca. 25. nu. 27.
e Nu. 2.

f In 3. par. q. 80. art. 10. & in 4. dist. 12. q. 3. art 1.
g In d. ll. cap. 21.

a In rationali. diuin. off. c. 6. nu. 45.
b De cōsecr. eccles. vel alt.
c Cap. aqua. de consec. eccles.
d Eod. tit.
e De consecr. eccle. vel alt. lib. 6.
f In d. cap. aqua.
g Ibidem.
h Nu. 28. ibi.
i §. statuim°. de statu monach.
k In c. abbates. de priuil. li. 6.
l In summa, verb. benedictio. §. 2.
m De consec. dist. 1.
n 92. dist.
o Capit. ecce. 92. dist.
p In summa, verb. benedictio. post princip.
q De consecr. dist. 3.

idem videtur posse dici de celebratione: licet D. Nauarrus hic vtatur illa dictione, alteram, qua dicitur de duobus: sed quia alterum etiã potest dici de tribus, ideo posset dici D. Nauarrum non dissentire à Siluestro.

SVMMARIVM.

1 Missas duas in die celebrare licet ob necessitatem, seu vtilitatem non dicentis, sed audientis: & qua sit sufficiens, arbitrio boni viri relinquitur. nu. 2.

CONSILIVM II.

AN liceat sacerdoti in magna sacerdotum penuria bis in die Missam celebrare: quia est nũc in Anglia sacerdotum inopia, vt in itinere centum milliarium vix tres Catholicos sacerdotes reperias, qui Missã celebrẽt, & sacramenta ministrent.

a De celebra. Miss.

1 Respondeo, licere. Tum quia cap. *consuluisti*, [a] habet expresse, posse quem bis celebrare propter necessitatem: & in hoc casu occurrit illa. Tum quia ex illo cap. colligũt Cardinalis Panormitanus, & alij, quod regula de nõ dicenda Missa ab vno eodem die bis, fallit in casu necessitatis, qualis est hic. Tum quod glossa eiusdem ca. habet posse quem dicere duas Missas, causa vtilitatis non quidẽ dicentis, sed audientis, vt ibi Cardinalis egregiè adnotauit: & in casu proposito occurrit necessitas audientis, vel audientium.

2 Tum quia, quæ necessitas ad hoc sufficiat, relinquitur arbitrio viri prudentis, vt adnotauit Panormitanus ibidem, & probatur ea efficaci ratione, quòd cum aliquid indeterminatũ iure statuitur, determinatio arbitrio boni viri est facienda. [b] At quilibet vir prouidus, & bonus iudex, qui legerit & perpenderit casus, in quibus licet bis in vno die celebrare propter necessitatem, vel vtilitatẽ, quos summatim nos colligimus in Manual. confes. [c] facilè iudicabit in casu proposito iustam occurrere necessitatem, ob quam id fieri, posse denique quod Cardina. [d] expresse habet id posse fieri propter raritatẽ sacerdotũ, quæ in hoc casu maxima esse proponitur. Salua, &c.

b *Leg. 1. ff. de iur. delib. ea. de causis. de offi. deleg.*
c *Ca. 25. nu. 87.*
d *In eod. cap. 9. 3.*

SVMMARIVM.

1 Missas secundum ritum & caremonias Missalis sub ipso recogniti dici cum præcipiat Pius V. sua bulla, sequitur vt etiam debeant dici orationes assignatæ, dicenda dum sacerdos vestibus se sacris induit, & nu. 2. illarúmque omissio esset mortalis, si ex contemptu fieret, vel etiam si omnes sine causa reputata legitima omitteret. secus si vnam aut alteram, modo cesset contemptus. nu. 4.
2 Presbyter sine sacris vestibus etiã metu mortis missando peccat.
3 Gerundium adiectiuum, vel participium passiuum necessitatem signant.

CONSILIVM III.

AN orationes, quas dicunt sacerdotes, cùm vestiuntur vestibus sacris, sint præceptę?

1 Iussus respondere huic quæstioni ab eo, cuius ego responsum libentissimè auditem, & ei parerem, sub eius emunctissima censura, respondeo, pro indubitato me habere obligari presbyteros ad dicendas preces ordinatas in Missali, vt eas dicant, cũ vestiuntur sacris vestibus. Tũ quia fœl. re. Pius V. iussit, vt Missæ dicantur secũdum ritũ & cęremonias in suo Missali institutas, vt habet bulla eiusdem: & in Missali postea recognito sub rub. ritus seruandus in celebra. Missæ, habet singulas orationes pro singulis vestibus institutas esse dicendas à sacerdote, cũ se illis vestit. Tum quia consuetudo antiquissima totius Ecclesiæ saltem Latinæ seruat illud à tempore immemoriali: & constat consuetudinem rationabilem esse seruãdã, cũ deficit lex, [e] præsertim cum est immemorialis, quæ habet vim constitutionis, [f] & consequenter licet nulla esset lex, quæ presbyteros ad hoc obligaret, est tamen consuetudo notoria, quæ ad id obligat, iuxta l. *de quibus*. [g]

e *Ca. consuetude. 1. dist. & cap. fin. de consuetud.*
f *Cap. super quibusdam. §. preterea. de verb. sign. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aquæ quot. & est.*
g *ff. de legib. & l. 2. C. quæ sit long. cõs.*

2 Tum quia certum est presbyteros peccare missando sine sacris vestibus: adeo quidem, vt nos scripserimus in Manual. confess. [h] sequuti Caietanum, [i] non posse licitè Missam celebrari sine vestibus sacris, etiam ob metũ iusti timoris, etiam mortis: & constat prædictas orationes esse

h *Cap. 23. nu. 23.*
i *2. 2. quæ. 90. ar. 4.*

A quædam accessoria prædictis vestibus, & accessorium debere sequi naturam principalis, iuxta ca. *accessorium*, [a] cum iis quæ ibi glossa citat. Tum quia nihil cum scandalo est agendum, [b] & grande scandalum esset toti clero, quod presbyteri orationibus omissis sese indouerent, & ad missandum pararent. Tum quia non obstat, quod prædictus Pius V. non posuit præfatas orationes in prima sui Missalis editione: quia etiam nihil meminit de vestibus ipsis, quæ erant principaliora precibus. Immo argumento retorqueri potest in arguentem sic, Non meminit ille piissimus Papa in prima editione Missalis, & postea addidit in eius recognitione, ergo sensit defectum fuisse notabilem, & memorandum, atque supplendum.

a *De reg. iur. li. 6.*
b *Matth. 18. & 1. Cor. 8. de præsciq.*

B

3 Tum quia non obstat etiam dicere, quòd in præfata recognitione non est verbum præceptiuum: partim quia, licet non sit expressum, est tamen tacitum, dum rubrica, cui debet conuenire nigrum, habet *Ritus seruandus in celebrat. Missæ*, siue verbum *seruandus* sit gerũdium adiectiuum, quod significat necessitatem, iuxta glossam, [c] & clarius, si est participium, quia participia passiua resoluuntur regulariter in verbum *debet* adiunctum *infinitiuo passiuo*, ita verbum *ordo seruandus*, resoluetur in illa verba, *Ordo qui seruari debet*.

c *Iuxta §. fi. edenda.*

4 Maioris autem quæstionis est, an illarum omissio esset peccatum mortiferum: & quidem putarem esse tale, si per contemptum fieret, quia etiam omissio consiliorum

C

talis est, si fiat ex contemptu, iuxta glossam singularem & receptam, [d] immo etiam si omitterentur omnes absque contemptu scienter, deliberatè, sine causa, aduertendo se illa omittere: quia esset notabilis defectus eorum, quæ in vestiendis sacris vestibus requiruntur, qualem esse mortiferum nos probamus in Enchir. de orat. [e] non autem si eas omitteret per incogitantiam, vel oblitionem, & aliam causam, quam reputaret ad id iustam, etiam si non omnino talis esset, per ea quæ scripsimus in Manual. confess. [f] neque si vnam, vel alteram illarum omitteret scienter, & sine vlla causa, absque tamen contemptu, quia in omni materia paruitas & subreptio transgressionis legis, vel

D

consuetudinis excusat à mortali, per ea quæ aiunt S. Thomas & alij citati à nobis. [g] Per quæ omnia explodi possunt scrupuli omnes, qui ex antinomia præfata circa hoc cuipiam insurgerent. Salua, &c.

d *In cap. ... aute. 20. dist.*
e *Super ea quæstio. de cons. dist. 1. cap. 12. nu. 3.*
f *Prælu. 3. 2. nu. 10. per totum nu. 11.*
g *Vide supra nu. 11.*

SVMMARIVM.

1 Missam celebrans addere clausulam, Et Regem nostrum, vbi adest consuetudo, &c.
1 Lex pro parte vsu non est recepta, non obligat, & pro lege habetur, quod legislator interrogatus responderet.
2 Festum Præsentationis B. Mariæ, & aliquot alia celebrari possunt in quibusdam regnis.
2 Legem Superioris inferior ex magna transgredi potest, & ex ea contra canones statuere potest Episcopus.

E

CONSILIVM IIII.

VTrum in vltima oratione, quæ in Missa post communionem pro Papa dicitur, addere liceat iuxta antiquum vsum, *Regem nostrum cum prole regia, & Episcopum nostrum, &c.* non obstante bulla Pij V. in nouo Romano Missali, qua Pius V. in Missarum celebratione, decernẽdo, nihil vmquam addendum, detrahendum, aut mutandum esse præcipit, ne sacerdotes alias cæremonias, vel preces, quam quæ in dicto Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.

F

Secundo, vtrum festum Præsentationis B. Mariæ, Sancti Herminigildi, Coronæ Domini, & Angeli custodis in Archiepiscopatu Cæsaraugustano celebrari possint, iuxta declarationem, quam Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugustanus fecit.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo affirmatiuè, quod possunt addi. Tum quia lex, quæ non est recepta, non obligat. iuxta §. *leges*. [h] & glossam solemnem in c. 1. [i] vbi latè Felinus: ad nihil quidẽ, si in nihilo recipiatur, neque ad partem, quo ad quã non est recepta, etiamsi quo ad alias omnes recipiatur, per ea quę nos tradim⁹ in Man. conf. [k] & const. præfatam legem quo ad prædictam particulam non esse receptam in Hispania. Tum quia lex, quæ

h *4. dist.*
i *De rescr. & pac.*
k *Ca. 1. nu. 61.*

vetat

Universidad de Deusto
Biblioteca

vetat fieri aliquid, non includit facientem illud per simplicitatem,& bonum finem,sine contempta,dolo, superbia,& temeritate, iuxta doctrinam Cardinalis [a] & sacerdotes celebrantes non faciunt prædictam commemorationem per superbiam, & contemptum, sed per bonum respectum,& obseruantiam,siue pietatem, qua sunt, & debent esse in suos Reges,& ne ipsi & populus stomachentur propter omissionem tam piæ consuetudinis fundatæ in præcepto Pauli 1.[b] iubentis fieri obsecrationes pro Regibus,& ijs qui in sublimitate constituti sunt. Tum quia etiam ipso Pio viuente, & postea in hunc diem omnes Hispani seruant illam consuetudinem, & addunt illam particulam in hac ipsa Vrbe in tribus Ecclesijs, S.Iacobi, B.Mariæ de Monserrat,quæ est Aragonum,& S.Antonij, quæ est Lusitanorum:&, si rogatus fuisset ipsemet, an esset contentus, vt consuetudo illa seruaretur vniformiter ab omnibus ferè Hispanis recepta, verisimile est responsum iri quòd sic: & habendum est pro lege id, quod respondisset legislator, si fuisset interrogatus, cum legem conderet,iuxta glossam singularem & receptam. [c]

AD SECVNDAM respondeo primo,quòd in eius propositione non narratur declaratio, quam fecit Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugustanus prædecessor Illustrissimi,qui de hoc dicitur dubitare, super indulgentia & concessione facta Regnis Hispaniarum, addendi aliqua festa, quæ non sunt in Breuiario & Missali Romanis, per quam declarauit celebrari posse in prædicto Archiepiscoparu festum Præsentationis B. Mariæ,S.Herminigildi, & Coronæ, & Angeli custodis, de quibus quæritur.

2 Secúdo,omissis quæ possunt adduci pro vtraque parte,videtur respondendum, quod declaratio præfata Illustrissimi Archiepiscopi absque vllo reatu seruari potest, donec S.D.N. consultus contrarium responderet. Tum quia facta fuit, antequam Sanctitas eius interpretaretur concessionem illam Pij V.de qua meminit, quam si forte vidisset,eam probasset. Tum quia innititur maxima deuotione populi Christiani sui Archipræsulatus:& ex magna causa potest iudex inferior transgredi canonem & legem superioris, vt sentit Innocentius receptus,[d] cuius dictum dilatat ibi Felinus,[e] confirmando illud per l.*si homine*. [f] & quod per illam dixit Baldus, [g] quod ex magna & euidenti causa potest Episcopus statuere cõtra ius canonicũ: per quæ omnia probatur fortiori ratione posse defendi præfatam declarationem Don Ferdinandi. Tum quia maius scandalum oriretur nunc illi declarationi iam semel susceptæ contraueniendo, quàm à principio, cum sola prohibitio Pij V.id vetaret: & scandalum, qua parte potest, vitari debet.[h] Tum quia officia in prædicta declaratione expressa sunt illi regioni valde celebria,& satis pauca, cũ in varios menses sint digesta. Tum quia, etsi reliquiæ illius gloriosissimi principis Herminigildi non sint adeo nobiles in sua specie consideratæ, sunt tamen maximæ, pensata ea, qua sunt magnitudine celebratæ in illo celeberrimo cap. *Herminigildus*.24.quæst.1.Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Missæ diebus festis audiendæ præceptum est iuris humani,cui iusta præscriptione potest derogari.Illam item,quam Græci ritu suo præscripto dicunt, potest Catholicus audire,modo in ea non fiat,vel omittatur aliquod iuri diuino contrarium.*

2 *Horas canonicas obligatus recitare secundum aliquod Breuiarium ante 200.annos ab editione Romani editum, non potest priuata auctoritate illas dicere secundum Breuiarium Romanum,nisi prius Episcopus cum Capitulo,seu Prælatus cum conuentu communiter Romanum receperit.*

CONSILIVM V.

AN Italus habitans in terris Græcorum in die festo Missam ritu Græcorum audire possit, an verò excuseretur à præcepto Ecclesiæ audiendi sacrum, quando ritu tantùm Græcorum audire potest?

Secundo,an Breuiarium priuatum ante 200.annos habens,Romano Breuiario horas recitare valeat.

1 AD QVÆSTIONEM primam respondeo primo,illam esse maximam,& dignam Sophocleo cothurno, quali non licet in præsentia mihi vacare. Secundo, quod responsurus ad illam informandus esset prius de modo celebrandi Missas illarum terrarum, an sit contrarius ritui Catholicorum necessario iure diuino in eis celebrandis seruando,an non,licet sit contrarius in aliquo iuri canonico consuetudine antiqua abrogabili. Nam si priore modo esset contrarius,non liceret Catholico eam audire, quia iure diuino eius auditio videretur prohibita,sicut & ipsa celebratio, cum esset consensus in peccatũ iure diuino prohibitum,& ita dãnabile,iuxta illud Pauli *ad Rom.*1. & cap.1.[a] cum ei similibus. Si autem posteriore modo esset contrarius,cessaret hæc obiectio:quia Græci non obligantur in terris suis celebrare secundum modum Catholicorum abrogabilem,si iam est abrogatus. [b] Informandus etiam esset de consuetudine,quam obseruant, vel obseruarunt præfari Catholici circa eam audiendam: quoniam si esset legitimè præscripta, posset excusare ab audienda illa,quia præceptum de audienda illa festis diebus humanum est,vt colligitur ex ca.*missas*.[c] & aliis multis locis. Informandus esset etiam de aliquibus aliis, de quibus nulla informatio datur,& ita nulla responsio certa reddi potest.

AD SECVNDAM quæstionem respondetur, videri eam duplicẽ sensum habere. Alter est,an clerico habenti aliquod Breuiarium priuatum ante ducentos annos scriptum,liceat vti nouo Romano? Ad quam in hoc sensu acceptam respondendum videtur affirmatiuè, quia Breuiarium illud priuatum,siue auctoritate priuata scriptum non excipitur à generali præcepto dicendi Horas iuxta formulam huius noui Romani.

2 Alter sensus est,an clericus habens Breuiarium publicum auctoritate publica Episcopi, vel alia legitima compositum ante ducentos annos,priusquã institueretur hoc nouum Romanum, per cuius formã obligatur dicere horas,possit dicere illas secundum formam huius noui? Et ad hanc quęstionem in hunc sensum acceptam respõdendum videtur negatiuè,quod nõ, nisi de cõmuni consensu Episcopi & Capituli susciperetur pro Breuiario,per cuius formulam omnes recitarent, argumento à contrario sensu præfatæ bullæ,quæ habet, quod obligatus ad pronunciandas horas secundum formulam breuiarij ante præfatos ducentos annos compositi possit relinquere illam, & dicere secundum hanc nouam, consentiente prælato & maiori parte prædicti Capituli,vel conuentus,significans à contrario sensu, quod non potest id facere suo solo consensu priuato: quod argumentum à contrario sensu est firmum in iure. [d]

Pro hac 2.quæstione vide Consilium 15.& 16.& quæ ibi notãtur.

SVMMARIVM.

1 *Defunctorum Missa,& officium vt pro me adhuc viuente dicatur,curare possum:caueat tamen sacerdos,ne orationes, in quibus enunciat aliquem mortuum,mihi applicet.*

CONSILIVM VI.

VIVENTI an liceat facere celebrare officium, vel Missas defunctorum pro se,antequam moriatur?

1 Respondeo,quòd licet viuo procurare,vt fiant,vel dicantur Missæ,vel officium defunctorum pro se,antequam moriatur,modo caueat sacerdos; ne orationes, per quas pronunciat aliquem, vel aliquos esse mortuos, applicet illi viuo,qualis est illa,quæ incipit, *Inclina*, quæ habet illa verba,*animam famuli tui quam de hoc sæculo migrare iussisti*,& aliæ similes: quia id esset mentiri, quod numquam licet etiam in loco profano & sermonibus profanis. [e]

SVMMARIVM.

1 *Missa ne tecto capite dicatur, nullo iure speciali, sed solùm generali, & num. 5. speciali tamen consuetudine inhibitum videtur.nu.6.in fin.*

2 *Missans etsi ex consuetudine amictum super humeros retorqueat,non tamen prohibetur eo in capite retento,& num.4. & 5.& id modo cesset scandalum,nu.5.etiam sine alia causa infirmitatis celebrare, num.6. alio autem pileo vti tunc licebit,præsertim vsque ad consecrationem, si adsit manifesta causa aliis nota:quod si sit dubia, Episcopi, si potest commodè,obtinenda erit dispensatio.num.6.*

3 *Amictus oratio potius respicit caput,quàm humeros.*

4 *Missa Sabbati sancti in primitiua Ecclesia sub nocte celebrabatur.*

5 *Missa vrgente necessitate dici potest in loco non sacro.*

a *In clem.1. §.58. de priu.*

b *Ad Timot.2.*

c *In l.e. tale pactum.§.fi. ff.de pact.*

d *In cap.2.de const.*
e *à nu.48.*
f *ff.mand.*
g *In l.omnes populi. ff. de iust.& iur.*

h *Ca.nihil cũ scandalo. de præscript.*

a *De offic. deleg.*

b *Arg.c.fin. de consuet.*

c *De consecr. dist.1.*

d *Le.1.ff.de officio eius cui mand. & ca.à nobis.2. de sententia excommunicationis, &c.*

c *Ca.1. & c. cum humilitatis.22.q.2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONSILIVM VII.

NSACERDOS laborat debilitate, & frigiditate capitis, adeo vt nullo pacto eo detecto stare possit. Quæritur, an celebrare possit Missam tecto capite.

1 Respondeo primò, vidisse me quinquaginta abhinc annis in diœcesi Legionési terra Hispaniæ frigida quemdam presbyterum senem hyeme valdè frigida celebrantem Missam capite pileolo tecto, quod tunc aliquātulum me offendit. Tum quod non memineram vidisse aliquem ita celebrantem: & quod ea quæ contra mores fiunt, videntur esse vitanda. [a] Tum quia cùm tunc essem ætate iunior, arbitrabar posse illum præstare, quod ego præstabā: sed postea cùm longe senior venissem ad Vrbem, vidi quemdam facultatem habentem intra domum celebrandi celebrantem panniculo lineo supra caput ob frigiditatem & dolorem capitis superpositō absque vlla dispensatione. Tum quia solis familiaribus præsentibus, & in loco priuato sine vllius scādalo id aliquot vicibus faciebat. Tum quia nullo iure id videtur specialiter prohibitum. Tum quia vidi aliquos seniores, & ægrotos canere in choris ecclesiarum, & officium præsertim nocturnum facere capitibus ad obuiandum frigori bene tectis.

a *Ca. quæ extra mores. 8. distin. & cap. quisquis. 41. dist.*

2 Secundo respondeo, videri mihi licere dicere toram Missam capite amictu sacro tecto. Tum quia totius Ecclesiæ instituto ad faciendum Missam vtimur sacro amictu, quo caput operimus: & non memini vllum canonem, quo iubeatur illum in collum retorquere, licet consuetudo generalis id habeat. Tum quia videtur nobis in primitiua Ecclesia solitos fuisse presbyteros missare capite amictu tecto. Tum quia licet aliquot, in quibus est etiam S. Thomas [b] significent amictum esse vestem superhumeralem, indutam ad significandam fortitudinem necessariam ad celebrandum diuina, quia fortitudo præcipue in humeris viget: nobis tamen aptius & rationabilius videtur esse tectorium capitis, illo irrefragabili totius Ecclesiæ instituto, quo iubemur dicere, quando eo amicimur, illa verba, *Impone Domine capiti meo galeam salutis ad expugnandos diabolicos incursus.* in quibus illud verbum, *galea*, palam significat armaturam capitis, & expressius verbum, *capiti meo*, nulla de humeris facta mentione.

b *In 4. libr. sent. dist. 24. q. 3.*

3 Omnia item alia verba, quæ significāt finem, in quem amicimur, scilicet vitatio fraudum diaboli, & superatio versutiarum eiusdem, potius respiciunt caput, quàm humeros: quia magis fiunt per prudentiam, & sapientiam, quæ habent sedem in capite, quàm per vires corporis, quę collocantur in humeris. Tum quia doctissimus ille Episcopus Miniatensis auctor Rationalis diuinorum officiorum [c] sic ait. *Ideo amictu caput operimus, ne circumquaque liberè prospiciendo illicita cogitemus.*

c *Lib. 1. ca. 2.*

4 Quibus verbis videtur sentire amictum magis esse tectorium capitis, & sensuum in eo constitutorum, ne ad extranea vagentur, quàm tectorium humerorum, sine quo illi teguntur. Tum quia verisimile est, sacerdotes potius induxisse consuetudinem eum ad collum demittendi, ad leuandum se fastidio tenendi eum in capite, & velandi ferè oculos, aures, & alios sensus, quàm ad significanda alia mysteria, quæ sine aliqua violentia significare nequeunt. Tum quia non obstat dicere, quod per consuetudinem generalem liceat celebrare illo ad collum retorto: quia non sequitur ex hoc, quod non liceat celebrare illo in capite retento. Nam vt in Enchir. de oratio. [d] diximus consuetudinem quidem induxisse, vt liceat hodie Missam Sabbati sancti, quę in primitiua Ecclesia celebrabatur sub noctem longe post meridiem, celebrare sub meridiem, vel paulo ante, non tamen induxit, vt non liceat celebrare post meridiē, immo hoc videtur religiosius: sicut item adhuc tempore S. Thomæ non licebat cœnare die ieiunij, nisi peruentum esset vsque ad horam nonam, id est vsque ad 2. vel 3. post meridiē, vt colligitur ex eodem [e] & quamuis consuetudo induxerit, vt liceat cœnare in meridie vel circa, non tamen induxit, vt non liceat differre cœnam in horam nonam & tardiorem: Ita videtur, quòd etiam hodie liceret celebrare Missam tecto capite amictu, quamuis liceat per consuetudinem generalem celebrare etiam eo ad collum retorto, cessante scandalo, cum quo nihil licet. [f]

d *Cap. 3. nu. 41.*

e 2. 2. q. 147. art. 1.

f *Ca. nihil cū scandalo. de præscrip.*

5 Tertio, quod ex hoc solo non sequitur satis licere celebrare tecto capite pileolo, vel alio amictu non sacro: quia à separatis non fit illatio. [a] Facit ad id tamen multùm, quod in primitiua Ecclesia celebraretur capite tecto amictu, & quod etiam nunc liceret id facere, si non esset audientibus scandalum. Faciunt etiam supra insinuata, nempe quod nullo iure id specialiter prohibeatur, sed generaliter tantùm, nempe, vt diuina sacramenta reuerenter tractentur, & non desinunt illa ita tractari, eo quod ex iusta causa, & necessitate vitandi frigoris, vel doloris capitis, pileolo aliquo honesto caput tegatur. Nam & necessitate grandi vrgente potest quis dicere Missam in loco non sacro, [b] quod longè magis adhorret à sacris canonibus citatis ibi per glossam quam celebrare partem Missæ tecto capite aliquo honesto pileolo.

a *L. Papa. 2. de maior.*

b *Cap. fina. de consecra. dist. 2.*

6 Quare resoluendo respondeo primò, quòd non solum debili, vel ægroto, sed etiam sano, & forti liceat celebrare etiam hodie capite amictu sacro tecto, ad honestius, attentius & religiosius celebrandum, cessante scandalo, quod facilè cessabit *publicata causa qua id facit.*

Secundo, etiam licere ex iusta causa aliis nota & manifesta celebrare, præsertim vsque ad consecrationem, capite velato aliquo velamento honesto ad resistendum frigori, vel dolori capitis instanti, etiam sine dispensatione argumento illius dicti S. Thomæ [c] quod habens iustam causam manifestam non ieiunandi licitè potest frangere ieiunium.

c 2. 2. q. 147. art. 4.

Tertiò, quòd minor causa sufficeret ad celebrandū capite tecto aliquo panniculo albo, quàm alio pileolo: quia propius ille ad amictum sacrum accedit, quàm hic.

Quartò, quòd si causa non esset manifestè iusta, sed dubia, & posset commodè adiri Episcopus, deberet impetrari dispensatio ab eo: quia etiam habens causam non ieiunandi dubiam, debet eiusmodi dispensationem impetrare ab Episcopo, vt ait præfatus S. Thomas receptus, & negari non potest præcepto generali de reuerenter tractandis sacramentis, & speciali consuetudine inductum esse, ne quis velato capite, alio, quàm sacro amictu celebret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missa pro vna sacerdos à pluribus intuitu non consentientibus pitantias accipiens etiam de superioris licentia non satisfacit, nisi pitantia sint adeo tenues, vt iustè præsumi possit dans non intendere, vt tota Missa ipsis applicetur. num. 3.*
2 *Missam pro vno, & pro alio collectam dicens non satisfacit.*
3 *Missæ valores infiniti, sed non infinitè applicatur satisfactio.*

CONSILIVM VIII.

SACERDOS regularis an à pluribus pitantias pro vna Missa accipiendo peccet, & an excutetur, si de licentia seu ordine sui Superioris illas accipiat, vel si satisfaciat pro vno dicendo sacrum, pro alio in eo orando, & collectam dicendo, vel applicando partem Missæ sibi debitam pro intentione aliorum.

1 Respondeo, quòd non, vt respondimus in Manu. [d] nisi expressè, vel tacitè consentiant illi, pro quibus dicenda, vel quibus ipsa Missa est promissa, vt dicitur ibidem, & paulo ante [e] per rationes, quæ tanguntur in eisdem numeris, nec scientia, nec licentia Superioris in hoc quicquam prodest, quia non habet ipse potestatem remittendi obligationem soluendi debitum, quæ iure naturali, diuino, & humano contrahitur, iuxta cap. *si res aliena.* [f] & ca. *peccatum.* [g] nec potest quis dare alteri facultatem, quam ipse non habet, [h] & ipsemet Prælatus nulla ratione habet facultatem satisfaciendi per vnam Missam duobus, quibus singulæ debentur, cùm omni iure statuatur neminem liberari ab obligatione soluendi aliquid vni, eo quod debitum illud soluatur alteri. [i]

d *Ca. 3. nu. 11.*

e *In fi. eod. nu. 52.*

f *14. q. 1.*

g *De reg. iur. lib. 5.*

h *Cap. animaduerte. de pœnit.*

i *Ca. ex de iure iur.*

2 Quod autem prædictarum collectarum adiectio non sufficiat ad id, colligitur ex eo, quòd per illas collectas nō potest sacrificus tollere partē valoris Missæ debitę vni, vt applicet alteri, per ea quę dicimus in d. Man. [k] Nec obstat opinio S. Thomæ [l] & Caietani & aliquorum sequacium Thomæ dicentium, quod vna Missa dicta pro pluribus tantùm prodest singulis eorum, ac si singulæ dicerentur pro singulis: quia Thomas non recipitur communiter in hoc, & vsus Ecclesiæ habet contrarium.

k *Nu. 61. 1. par. 5. art. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Tum quia licet Christus in Missa oblatus sit, & valores eius sint illimitati & infiniti, non tamen infinitè & illimitatè applicantur satisfactioni, sed limitatè, vt in dicto Manu. tangitur. Quod autem nec paruitas pitantiæ in id prodesse possit, [a] etiam monstratur, nisi tanta esset paruitas, vt iustè præsumi posset, quod is qui dat pitantiam, non dat illam, vt tota vna Missa ei applicetur, sed tantum aliqua pars eius, quæ sacrificio videbitur.

a Ead. num.

SVMMARIVM.

1 *Missa suffragium mortuis applicari potest intentione, memoria in canone, item per collectas, sed plenius per applicationem totius Missæ de requiem.*
2 *Missa pro pluribus dicta, singulis nõ ita prodest, ac dicta pro vno.*
3 *Suffragandi defunctis modus aptior per collectas, quàm per solam intentionis applicationem, vel memoriam in memento.*
4 *Suffragium pinguius erit, si intentione ante Missam, memoria in canone, & in collectis, mortuus suffragemur, quàm vno tantùm vel duobus modis.*
5 *Missa & collecta de defunctis sunt aptiores illis, quàm de viuis.*
6 *Commemoratio de mortuis non vetatur fieri in Missa priuata de festo: immo in die festo potest dici Missa de defunctis.*
7 *Specialis precatio pro mortuis fit in omni Missa quamlibet solemni.*
8 *Collegiata in Ecclesia duæ Missæ quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore vel festo.*
9 *Missam peculiarem non esse in solemnibus festis dicendam, vt intelligitur.*
10 *Auditione cuiuslibet Missæ, etiam priuatæ, etiam peculiaris, satisfit præcepto de sacro audiendo.*
11 *Missam de S. Maria quotidie dici, per statutum potest ordinari, modo id onus vni soli non imponatur.*
12 *Prælati facultate diminuendi obligationes iam inductas dicendi Missas sibi data parcè vtantur, & non sine iusta causa.*
13 *Missas diminuentes imponant eas dicturis, vt iuuent mortuos intentione ante Missam applicando eius valorem, & in Missæ canone, & per collectas, & quod hæc fieri possint virtualiter.*
14 *Collecta de defunctis potest dici etiam in festis solemnibus.*

CONSILIVM IX.

b In c. 4. eff. 25. de refer.

EX CONCILII Tridentini præscripto [b] tributa est facultas Episcopis, vt in Synodo diœcesana circa Missarum reductionem statuere possint, quidquid ipsi expedire censuerint: ita tamen, vt eorum defunctorum semper commemoratio fiat.

Dubitatur, an commemorationi prædictæ satisfieri possit sola intentione, Missarum applicatione, aut sola, ac simplici commemoratione in *memento*, aut potius certis collectis, & quibus, & si pro defunctis, quid faciendum festis diebus, quibus collecta defunctorum ex rubricarum regulis haud fit.

1 Respondeo primò quæstionẽ hanc circunspectissimè propositam videri, quatenus triplicem modum applicandi mortuis Missarum suffragia præsupponit, scilicet per intentionem animi, & per memoriam, quæ fit in decima parte canonis Missæ, quæ incipit, *Memento etiam*, &c. & per collectas expressas in ipsa Missa, vt colligitur ex cap. *cum grauia*. & cap. *non æstimemus*. & cap. *animæ*. & aliis multis [c] adiuncto cap. *visum*. [d] & nihilominus maior & melior esset per totam ipsam Missam de defunctis, vt probat Panormitanus. [e]

c 13. q. 2.
d Et c. de nominibus. de consecra. dist. 1. c. cum creatura. de celebr. Miss.
e In cons. 99. vol. 2. nu. 4.

2 Secundò, quòd piè, certè, ac verissimè presupponit vnam Missam dictam pro pluribus non prodesse singulis eorum tantùm, quantùm prodesset vni eorum, si pro eo singulariter diceretur, vt post alios dicimus etiam nos in Manu. confe. [f] quidquid Ludouicus Romanus male consuluerit, [g] & aliquot alij, quos non expedit referre, non recte intelligentes D. Hieronymum. [h]

f Cap. 25. nu. 103.
g Consil. 339.
h In cap. non mediocriter. de consecrat. dist. 5.

3 Tertiò, quòd prædictorum trium modorum suffragandi per Missas optimus videtur esse per collectas, cæteris paribus: quia triplex bonum, cæteris paribus, melius & maius est vno. [i] At suffragatio per collectas includit alias duas, aliæ verò non illam: qui enim debito modo per collectam suffragatur, intendit applicare suffragium defunctis, pro quibus pronunciat collectam, & facit memoriam eorum, & præterea precatur pro eis verbis appositis, & ab Ecclesia consuetis.

i Capit. 1. de treu. & pace. authe. itaque. C. communi. de succeff.

4 Quartò, quod cæteris paribus pinguius suffragium esset suffragati primum intentione ante Missam, & memoria debitè habita in prædicta decima parte canonis & in tribus collectis, quæ de more adduntur, eadem ratione: quia hæc trina applicatio continet applicationem collectarum, & multiplicat intentionem, & memoriam debitam: per intentionem enim habitam ante Missam, & memoriam debitè habitam in secundo *memento*. non tollitur, neque excusatur intentio, & memoria actualis, vel virtualis, quæ habendæ sunt à pronunciante rectè collectas prædictas.

5 Quinto, quod cæteris paribus collectæ Missarum de defunctis sunt in hoc aptiores, & fructuosiores, quam collectæ Misarum de viuis. Tum quod specialia præferuntur generalibus. [a] Vnde & quod singulariter promittitur, magis obligare dicitur, [b] & quod specialis prouisio melior est generali, [c] & per collectas Missæ defunctorum singulariter, specialiter, expressè, ac directè oratur pro illis, per collectas autem aliarum Missarum non ita. Tum quia, vt supradictum est post Panormitanum, [d] Missa pro defunctis cæteris paribus magis prodest defunctis, quàm Missa de sanctis, vel feria. ergo etiam collecta Missæ de defunctis magis proderit, quàm collecta Missæ de viuis: quia quod iuris est de toto ad totũ, idẽ est de parte ad partẽ. [e]

a Ca. generi. de reg. iur. li. 6. & la. in toto. ff. eod.
b Ca. quamquam. 23. dist.
c Cap. si aduersus. de haret.
d In d. conf. 99.
e L. 2. quæ de iure. ff. de rer. vendicat. & ea postea lu. quem sito. cum. de eff. doleg.

6 Sexto, quod nullo iure vetatur fieri commemoratio de defunctis in Missa de festo saltem priuata, immo expressè permittitur, & interdum præcipitur. Tum quia in qualibet Missa quamlibet solemni debet fieri, & semper fit precatio specialis pro mortuis. [f] Tum quia iure communi in Ecclesiis collegiatis quolibet die sunt dicendæ duæ Missæ, altera de defunctis, altera de festo, vel feria occurrente, iuxta ca. *cum creatura*. [g] quod Panormitanus clarius aliis sic summat. *In ecclesiis collegiatis debent celebrari duæ Missæ collegialiter, vna pro defunctis, & alia secundum exigentiam diei, vt pro festo, si festum occurrat, vel pro feria, si feria*. & Archidiaconus, [h] reprehendit eos qui dicunt in Missa de Dominica non esse orandum pro defunctis, & Panormitanus eleganter & eruditè consulit, [i] dicendas fuisse quolibet die etiam festo 30. Missas de defunctis, quas quidam testator ordinauit dicendas pro anima sua.

f De cons. dist. 1.
g De celebr. miss.
h In d. ca. visum.
i In d. conf. 99.

7 Septimo, non obstat prædictis ca. *& hac attendendum*. [k] quod videtur probare, non esse faciendas Missas peculiares in festis solemnibus: & constat bonam partem Missarum de defunctis esse peculiarem: non inquam hoc obstat. Tum quia non loquitur specialiter de Missis, de defunctis, sed generaliter de peculiaribus, quales sunt omnes priuatæ, siue sint Missæ de defunctis, siue de viuis, & constat licere diebus quamlibet solemnibus dicere peculiares de viuis, vt videmus in tota Christiana Ecclesia seruari. Tum quia solùm probat peculiares non ita esse faciendas, vt impediant accessum ad solemnem Missam, quod non fit magis per Missas peculiares de defunctis, quàm per peculiares de viuis, immo minus: quandoquidem multò plures omittunt audire solemnem publicam propter auditionem Missarum priuatarũ, & peculiarium de viuis, quàm propter auditionem peculiarium de defunctis. Tum quia illi cap. fere vbique derogari cœptum fuit, posteaquam communiter cœpit opinari non teneri nos de præcepto ad audiẽdum Missã de die, & minus publicam die festò, quod maximè in Vrbe receptũ videmus.

k De consec. dist. 1.

8 Octauo quod non obstat etiam cap. *significauit*. [l] quatenus probat, non valere statutum, vt habens certum beneficium teneatur dicere quotidie Missam de sancta Maria, quia non probat non licere quotidie dicere officium de sancta Maria, sed per nullam ordinationem quemquã cogi posse ad dicendam quotidie Missam de illa, vel aliquam aliam de alio festo, vel de alio officio, quod est longè diuersum. vnde licet ordinari non possit, vt vnus & idem sacerdos dicat quotidie eamdem Missam eiusdem officij, potest tamen ordinari, vt Missa vnius & eiusdem officij quolibet die dicatur ab vno, vel pluribus, qui reperiuntur ad id idonei & dispositi, vt pulchrè Panormitanus cui nemo contradicit [m] respondit.

l De præben.
m In d. conf. 99.

9 Nono, quod Prælati, quibus data est facultas moderandi obligationes iam inductas ad dicendas Missas in quibusdam Ecclesijs, & monasterijs, diligenter debent, & cum timore lædendi suas conscientias, vt ait ipsummet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Concilium quod hanc facultatem dedit, prædictam reductionem, & diminutionem Missarum facere. Tum quia agitur de mutanda, vel de diminuenda voluntate & dispositione, quam dominus rei habet in ea, iuxta l. *in re mandata*. [a] quæ est contrarius illud naturale, id quod nostrum est sine facto nostro ad aliũ transferri non potest. [b] Tum quia commutatio vltimarum voluntatum defunctorum ob magnam rei difficultatem soli principi non recognoscenti superiorem conceditur, [c] & in relictis vel donatis ad pias causas soli Papæ, [d] idque iusta causa intercedente secundum Innocentium, Panormitanum, & communem, [e] quæ definit esse contra ius naturale contentum sub septimo præcepto Decalogi, ne quis sua re priuetur, & consequenter, ne cuiuspiam dispositio iusta de re sua facta impediatur, tollatur, minuatur, vel muterur ab alio: quia illud effectu est alium re sua, vel iure disponendi de illa priuare. Tum quia multi prælati, & multa Capitula, & conuentus facilè se obligant ad dicendas Missas, & alia diuina officia, cùm auaritia, cum cognatione, amicitia, & precibus, & facilius postea pœnitet eos oneris suscepti, & desiderant & procurant se illo exonerare, vel diminuere, sine tamen acceptorum restitutione, cum magno relinquentiũ, vel donantium scandalo, quod est vitandũ. [f]

10 Decimo, quod ex his sequitur, prædictos Prælatos, quibus facta est noua hæc facultas contra canones antiquos, iustè posse ac debere onerare illos, qui dicturi sunt Missas diminuras, & in numerum minorem redactas, vt animas defunctorum iuuent tripliciter applicãdo eis valorem eius intentione ante Missam, memoria in Missæ *memento*, & speciali collecta conuenienti. Tum quia hoc sine iactura temporis & alterius operis fieri potest. Tum quia refectio illarum Missarum debet fieri quàm conuenientissimo modo potest. Tũ quia sanctè addi potest collecta de defunctis etiam in festis solemnibus, vt prædictũ est: quamuis etiam permitti possit, vt in maximè solemnibus omittatur, ad gloriam eorum referendo illam omissionem, & gloriam in præfatorum defunctorum opem & auxilium. Prudentiæ tamen fuerit, eo animo hanc triplicem applicationem iniungere, vt Missaturus satisfaciat per intentionem & memoriam virtualem, quando per inaduertentiam, vel obliuionem interdum expressè illam non faceret, argumento eorum, quæ nos de proposito actuali, vel virtuali attendendi ad preces horarias & alia diuina officia post alios diximus in Enchirid. de orat. [g]

SVMMARIVM.

1 *Missarum reductioni faciendæ nec multùm prodest, nec obest, quòd eleemosyna pro eis dicendis sit magna, vel parua.*

1 *Eleemosyna, quæ offertur à petente fieri sacrum, non datur vt illius pretium, sed sponte & liberaliter offertur.*

1 *Potestas concessa à Pontificibus Generali alicuius religionis dispensandi vt multitudini Missarum, quas visitando reperiet à monasterijs receptas, possit minori numero, cum aliqua alicuius boni operis adiunctione satisfieri, competit nedum illi qui erat Generalis dũ data potestas fuit, sed etiã successoribus: item & extenditur ad Missas, quæ post dictam diem, antequam fiat visitatio successiuè reperientur acceptæ: & nõ potest dicta potestate vti quo ad Missas post visitationem à monasterijs recipiendas, num. 2 nisi potestas prædicta Missarum multitudini sic satisfaciendi expressè ad successiuè recipiendas extenderetur, nu. 3. immo nec tunc, cùm quamdam deceptionem petentiũ Missas cõtineat, potest saltè sine peccato veniali exerceri, nisi magna id faciẽdi subsit causa. n. 3. & 6.*

3 *Missarum multarum dicendarum onus ab offerentibus eleemosynas suscipere cum intentione dictæ obligationi ex facultate antea concessa aliter satisfaciendi, indecens valde videtur: immo nec sine peccato saltem veniali id potest fieri, nisi ex magna causa. nu 6.*

4 *Delegabilis minus videtur potestas faciendi, quàm dandi, item & illum facti, quod aquè bene non potest per quemuis explicari, quodque respicit publicam vtilitatem, requirítve magnã animi constantiam, vel respicit principaliter concessionem non iurisdictionis, sed arbitrij, auctoritatis, motúsve animi, qui per alium concedi non potest.*

4 *Dispensandi potestas secundum glos. & multos alios non potest subdelegari.*

5 *Causa cognita, cũ quid faciendũ est debent omnia authẽticè geri.*

ita vt possit probari cognitionẽ illã adhibitã, etiã si sint religiosi.

CONSILIVM X.

AD SEPTEM quęstiones fratrũ Minorũ super quadã bulla Iulij II. & alia Leonis X. per quas fit facultas Generali eorũ ordinis, vt possit dispensare super multitudine Missarũ, ad quas monasteria eorũ sunt obligata.

1 AD PRIMAM quidem respondeo, quòd nõ solùm Generali, qui tunc fuit, sed etiam alijs, qui ei successerunt, & posthac succedent, est data præfata facultas: quia id satis innuit bulla Iulij, & clarè exprimit bulla Leonis. Nec videtur quo ad propositũ referre, an eleemosyna, quæ data fuit, vel dabitur secundũ consuetudinẽ patriæ, sit parua, vel magna, & maior, vel minor. Tum quia non datur, nec dabitur pro pretio eius, & sponte ac liberaliter offertur, iuxta ea quę post alios nos dicimus in Man. nostro cõfess. [a]

2 AD SECVNDAM, quòd potest dispensare non solum super Missis receptis tempore Generalatu, qui præerant tempore datarum bullarum prędictarum, sed etiam pro postea receptis ante suam visitationem, & tempus, in quo petitur dispensatio: sed non potest facere facultatem recipiendi Missas, seu eleemosynas ad dicendas eas, ita quod fratres suscipientes eas possint satisfacere sine dispensatione subsecuta.

3 Tũ quia dispensatio, & absolutio peccati non debent dari antequã fiat, ne videatur dari occasio nimis propinqua peccandi, contra cap. *ex parte*. [b] Tum quia non decet fratres, dolo, & fraude, ac deceptione rogantium Missas, accipere onus dicendi eas cum proposito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi Missas cum facultate redimendi onus eis impositũ modo posito in sua bulla in Alemania, & Boemia, nõ tamen facit illam omnibus monasterijs ordinis: licet Generalibus faciat facultatem dispensandi super eis, quas inuenerint receptas: per quam diuersitatem videtur sentire id, quod dicimus. Tum quia negari non potest, valde indecens esse viris adeo perfectis accipere dolosè Missas onustas cum proposito tollendi onera, nescientibus id ijs, qui rogarunt illas: saltem sine causa iusta, quæ fortè inueniebatur in Alemania, & Boemia propter paruitatẽ eleemosynæ, quæ dabatur pro eis dicendis. Tum quia negari non potest propinquiorẽ causam peccandi dari concedendo, vel dispensando pro Missis committẽdis, & accipiẽdis, quã pro iam acceptis. & hanc partem cõtulerem, licet vtraque pars de rigore iuris posset defendi per ea, quæ adduxi in con. indulg. [c] & tetigi in Manu. confess. [d] super illo dubio solemni, an concessio indulgentiæ, vel potestas dispensandi super voto, & alijs huiusmodi, includat ea, quę post illã contingunt: vbi tamen tenui partẽ affirmatiuã, eo quòd licet per ea detur occasio aliqua peccandi, nõ tamen adeo propinqua, nec adeo indecens, ac daretur in casu præsenti.

AD TERTIAM respondetur, quòd illa continet duas. Altera est, an præfatus Generalis possit etiam extra tempus visitationis dispensationem præfatam facere? & huic respondetur, quòd hoc innuit bulla Iulij, & satis clare exprimit bulla Leonis.

4 Altera est, an præfatus Generalis possit dispẽsare per alium, delegando ipsi potestatem suam? & respõdetur æquius videri quòd non. Tũ quia est potestas de faciendo, & non de dando, inter quæ est differentia. [e] Tum quia est factum, quod communiter non potest fieri æquè benè per quamlibet. Tum quia in vtraque loquitur de solo Generali. Tum quòd potestas hæc est magna, & videtur requirere constantiam magnam, & concernit vtilitatem publicam animarum. Tum quia concessio huius potestatis non est principaliter cõcessio tam iurisdictionis, quàm cuiusdam arbitrij, & auctoritatis, & motus animi, qui nõ potest per alium concedi, iuxta glossam [f] & ex simili potestate tutoris, curatoris, & arbitratoris, quæ non exercetur per alium, vt ait Bartholus in l. *cum magistratu*. per illũ textum & alia. [g] Tũ per ea quæ colligi possunt ex Innocentio Panormitano & Felino [h] & per Cardinalem [i] & Roté [k] tenuit potestatem dispensandi non posse subdelegari: per quæ omnia pars hæc videtur verior, quamuis etiam pro contraria facit principium præfati cap. vlt. & primi notabilis Cardinalis, [l] & alia multa, quibus videtur responderi posse per superius insinuata.

a *C. mandato l. sed etsi. §. consuluit. ff. de petitione hared.*
b *L. a. ad quod. ff. de regu. iuris.*
c *L. 1. & l. legatum. ff. de admin. rerum ad ciuitat pertin.*
d *Clem. quia contingit. de religios. domibus.*
e *Cap. quæ in ecclesiarũ. de constitutio.*
f *Matt. 18. & cap. nihil. de præscriptio.*
g *Ca. 5. à nu. 17.*
2 *Ca. 21. nu 102. & 103.*
b *De cens.*
5 *Supra §. in Laur. in pe. nu. 14. nu. 4. & Ca. 11. nu 21.*
e *L. reg. 14. in antiq. C. de cod. tol.*
f *In l. fin. ff. de arb.*
g *C. quæ præsentia necess.*
h *In 1. 2. in 3. nu. & §. cæterum. ff. de leg.*
i *Ibidem.*
k *Dec. vbi de offic. vicar. nu. quæ.*
l *Ibidem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 AD QVARTAM, scilicet quomodo & quando fieri debeat huiusmodi dispensatio, respondetur, quòd debet probari primò præfatas Missas fuisse receptas cum onere dicendi eas propter necessitatem fabricæ, & fratrum. Secundò, cognoscere quàm grandis sit multitudo earum, & iubere, vt celebrentur eę, quę commodè possint celebrari, & super alijs dispensare. Tertiò, quòd omnia hæc fiant authenticè coram secretario, vel notario monasterij, coram quo solent fieri acta publica, & cum oportuerit, fiat fides de cognitione præmissa de contentis in bullis, & quod Generalis communicet, & applicet ijs, qui Missas instituerunt, omnia bona, quæ fient in ordine, vsque ad quantitatem, quæ attingat valorem, quem haberent ipsæ Missæ, si singulariter & integrè dicerentur pro eis, vel ad intentionem eorum.

AD QVINTAM respondetur, quòd dicendæ sunt omnes collectæ, quæ iubentur dici per præfatos Romanos Pontifices, quia seruanda est forma commissionis. [a]

AD SEXTAM respondetur, quòd non potest Generalis facere id per Vicarium, per responsum ad tertiam.

6 AD VLTIMAM satis responsum est in responsione ad secundam, scilicet quod sine magna causa non debent fratres recipere, & minus quærere præfatas Missas sine magna causa necessitatis fabricæ, vel fratrum, cum proposito decipiendi eos, qui eas rogarent, vel rogati darent. Tum quia fraus & dolus sunt peccata saltem venialia, iuxta l. 1. [b] & tradit S. Thomas. [c] Tum quia fraus & dolus nemini debent prodesse, [d] quamuis propter magnam causam id citra culpam fieri posse videtur asserere finis bullæ Leonis, vt tactum est in responsione ad secundã, scilicet propter vrgentem necessitatẽ, iuxta glossam. [e]

SVMMARIVM.

1 *Missa vna votiua non satisfacit pluribus, qui data eleemosyna rogant vt ad eorum intentionem sacrum faciam, nisi adsit eorum tacitus consensus, qui tamen numquam accedere solet: nec ob paucitatem sacerdotum, nec ob caritatem annonæ, vt id liceat, petendum est. num. 3.*

2 *Missarum numerus in fundationibus appositus vt minuatur, causam præstat diminutio redituum, & augmentum pretij rerum ad victum necessariarum, prout secundum diuersitatem temporum pinguiores, vel minus pingues assignabuntur dotes. num. 3.*

CONSILIVM XI.

IN QVADAM Ecclesia, vbi sunt sacerdotes beneficiarij, restrictus est numerus beneficiariorum, & diminuti sunt etiam reditus, & victus & vestitus pluris constant nunc, quàm antea. Quæritur quid iuris tam circa Missas, quas de nouo suscipiunt dicendas, quàm circa obligationem antiquam, qua ex fundatione suorum beneficiorum tenentur facere sacra.

1 Videtur primò causas prædictas nõ esse iustas, ad hoc, vt Missæ votiuæ, quas petunt deuotæ personæ, vt ad intentionem suam dicantur singulæ pro singulis pitantiis, ita diminuantur, vt per vnam satisfiat illis, qui petierunt tacitè vel expressè singulas pro singulis pitantiis, nisi consensus eorum, quibus illæ promittuntur, accederet, quod ratò vel numquam accidere solet: in quod confirmandum multa induci possunt, quæ doctissimus, idemque piissimus consulens perpendere potest.

Secundo videtur prædictas causas esse iustas ad diminuendum Missas quotidianas, ad quas prefati beneficiarij ex fundatione beneficiorum suorum tenentur: quod facile confirmari potest ex iis, quæ leguntur & notantur in cap. *cum accessissent*. & cap. ex parte. de const.

2 Tertio videtur prædictas causas esse iustas ad diminuendãs aliquot Missas fundatas in aliquot capellis, presertim illis temporibus, quibus longè paucioribus pecuniis victabatur, quàm nunc, & ita longè minoris dotabantur capellæ, quàm nunc, quando maiore pecunia victus & vestitus emuntur.

3 Quartò, videtur hæc consequi, non esse petendum, vt personis deuotis perentibus singulas Missas pro suis singulis pitantiis satisfiat per pauciores absque suo consensu: & quod maior diminutio debet peti circa Missas quotidianas olim in fundatione iniunctas, quàm circa alias postea in capellis fundatas, & minor circa fundatas à pauco tempore, quàm circa fundatas ante plurimos annos, præsertim certum.

SVMMARIVM.

1 *Horas priuatim potest quis quouis, vel partim vno, partim altero idiomate ex causa recitare.*

2 *Officium paruum Beatæ Mariæ, quod in choro recitari iubetur, non obligatur recitare canonicus, qui choro interesse non tenetur.*

CONSILIVM XII.

QVÆRITVR primò, an liceat ei, qui callet plures linguas, dicere priuatim suas horas canonicas idiomate, quod sibi magis arriserit, & partim earum vno, & partim altero.

1 Respondeo, quòd sic, modò id faciat sine contemptu, & aliquo bono respectu, per ea quæ adduco in Enchir. de oratione. [a]

QVÆRITVR secundo, an canonicus, qui non interest choro, teneatur extra illum recitare officium B. Virginis.

2 Respondeo negatiuè, scilicet quòd canonicus, cùm non tenetur interesse choro, non tenetur ad officium paruum B. Mariæ, quod iubetur dici in eo à canonicis, nõ tamen iubetur dici à recitantibus extra chorum: de quo etiam in prædicto Enchirid. memini. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonici horas extra chorum recitantes non satisfaciunt, nisi adsit causa excusans. nu. 4.*

1 *Obligatus ad aliquid certo loco faciendum, extra illum faciens non satisfacit. & seq.*

2 *Canonici tenentur collegialiter in choro psallere, & recitare.*

3 *Obligatio ad quid aliqua qualitate qualificatum faciendum, sine ea non soluitur.*

CONSILIVM XIII.

AN CANONICIS Ecclesiarum præsertim cathedralium, qui nolunt adire choros suarum Ecclesiarum ad canendas, psallendas, vel pronunciandas collegialiter in eis horas canonicas horis ad id statutis, peccent mortaliter, & non sint absoluendi?

1 Respondeo primò, quod peccant mortiferè secundum legem regularem, nisi habeant aliquam causam specialem iustã, quæ à culpa mortali eos excuset. Quod probatur primum ea firma ratione, quòd qui tenetur de præcepto facere aliquid in aliquo loco, vel erga aliquod genus personarum, si non facit illud in eo, vel erga illas personas, non satisfacit suæ obligationi, etiam si faciat illud in alio loco, vel erga alias personas, vt probat cap. *nos quidem*. & cap. *Ioannes*. [b] & l. *si quis ad declinandam*. [c] & per notata in eis; & per glossã. celebrẽ [d] & Stephanũ Aufredũ. [e]

2 At canonici omnes iure communi & regulari tenentur canere, psallere, & pronunciare collegialiter cum aliis in choro ex mente sacrorum canonum, quæ colligitur ex cap. 1. [f] & melius ex cap. *dolentes*. [g] & magis exprimunt statuta Ecclesiæ Gallicanæ, [h] & Concilium Colonienſe [i] & exprimitur in Concilio Tridẽtino. [k] Ergo transgrediuntur legem præceptiuam, si eas non dicũt in choro, etiamsi alibi dicant. Secundo probatur etiam ea quoque firma ratione, quòd omnes, qui tenentur ad orandum aliquo genere precum in horis statutis, & designatis, peccant, si absque causa desinunt id in eis facere, vt nos efficaciter probamus. Tum per Concilium Viennense clementina 1. [l] in illis verbis, *debitis horis*. Tum per alios canones, & per alias rationes, quæ ibi possunt videri in Enchir. de orat. [m] Ergo simili & pari ratione peccãt, qui eas in locis debitis, & cõsequenter in choro non dicũt, licet eas alibi pronũcient.

3 Tertiò, quòd qui tenetur ad faciendum aliquid qualitate aliqua qualificatum, non satisfacit suæ obligationi faciendo illud simpliciter sine illa qualitate, iuxta cap. *ab eo* [n] quatenus probat, eum qui obijcit electo aliquem manifestum defectum, non satisfacere probando illum inesse illi, nisi probet id esse manifestum. & qui accusat alium percussionis factæ cum sanguinis effusione, non vincet probando percussionem, nisi probet etiam effusionis sanguinis qualitatem, secundum Panormitanum communiter receptum in capit. *licet causa*. [o] cuius contextus etiam probat, eum qui tenetur ad probandum testes corruptos falsa dixisse, non satisfacere probando eos falsa dixisse, nisi

a *Ca. prudentiam. de offic. deleg. & ca. Pisanis. de rest. spoliator.*

b *ff. de dolo.* c *2.2. que. 13. art. 4.* d *Capi. sedes Apostolica. de rescrip. lecitaque fullo. ff. de furtis.* e *In ca. sicut. de consecrat. dist. 1.*

a *Cap. 13. nu. 7.*

b *De testam.* c *C. de epis. & cler. & le. quæ conditio. §. cum ita. ff. de condit. & demonstr.* d *In ca. si pater. in verb. pauperibus. de test. lib. 6.* e *In decis. capellæ Tolosanæ, q. 128.* f *De celebr. miss.* g *In ver. choro. eodem tit. & in Clem. 1. ver. chorũ. eodem tit.* h *In rub. & nigro, tit. quo tempore quisque debet esse in choro. & titu. qualiter hora dicenda sint extra chorum.* i *Tit. de metrop. eccles. c. 5.* k *In decr. de refor. sess. 24. ca. 12.* l *De celebra. Miss.* m *Cap. 3. nu. 22.* n *De elect. li. 6.* o *De probationibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

corruptionem quoque ac subornationem probet: quod etiam per alia confirmat Felinus. [a]

4 Secundo respondeo, quod præfata lex generalis fallit in aliquot casibus de more aliarum regularum, & legum humanarum, quarum nulla est, quę aliquam exceptionem non patiatur, excepta illa, quę habet, Episcopum non posse suo Episcopatui renunciare, nisi de summi & maximi Pontificis consensu, vt ait Innocentius III. [b] & ita canonicus infirmus, captus, & violenter detentus, & aliquot alij excusantur à canendis & pronunciandis horis in choro. [c] Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus, qui horas dicere non valet, nulla ad hoc eget dispensatione.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM clericus, qui à duobus annis Missam cantauit, excæcatus fuit ob nimiam sanguinis emissionem: hucusque dixit officium in antiquo Breuiario, partim adiutus ab alio, partim memoria tenens: nunc iubetur dicere nouum officium, quod nescit mente, & caret adiutorio. supplicauit Papæ Gregorio XIII. pro remedio.

1 Responsum fuit, quòd si potest, dicat nouum officium, si non potest, excusatus est etiam sine Papæ dispensatione. pro qua resolutione faciunt ea, quæ scripsimus in Enchir. de orat. [d]

SVMMARIVM.

1 *Horas extra chorum ex Breuiario Romano potest collegiata clericus recitare, etiam si in choro recitentur secundum Breuiarium vltra 200. annos receptum.*

1 *Chorus quidem non potest, omisso Breuiario ante 200. annos admisso, vti Breuiario nouo Romano, nisi accedat consensus Episcopi, seu Prælati, & Capituli: at dictus consensus non est necessarius ijs qui volunt eo extra chorum vti.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM Abbas ordinis Cistercien sis, in cuius monasterio nondum est acceptum Breuiarium nouum Pij V. recitauit, & recitat suas Horas canonicas extra chorum iuxta formam præfati Breuiarij.

Quæritur, an satisfaciat præcepto Ecclesię de dicendis horis canonicis.

1 Pro parte negante facit primò, quòd forma recitandi horas canonicas ordinis Cistercien sis non est sublata per Pium V. vt patet ex bulla eius præfato Breuiario præposita, præsuppositio, quòd illa fuit ante 200. annos inducta, & præfata bulla significat, quòd ad hoc vt liceat dicere officium hoc nouum in Ecclesia cathedrali, in qua iam inde à 200. annis aliud dicitur, requiritur consensus Episcopi, & Capituli: ergo eadem ratione requiritur consensus Abbatis, & conuentus, ad hoc, vt liceat in illa Ecclesia dicere hoc officium nouum.

Pro parte autem affirmante facit præfata bulla, quatenus in ea præcipitur, vt omnes tam regulares, quàm sęculares vtantur hoc officio nouo, exceptis his, qui astringuntur antiquo modo ante 200. annos recepto. Et quod non obstat exceptio præfata Abbati, quia non præcipit bulla, vt astricti antiquo modo seruent illum antiquum modum, sed quod non teneantur seruare nouum modum, si noluerint, immo facit facultatem seruandi nouum, si voluerint, etiam in choro, si Prælatus & Capitulum voluerint: ita quod consensus Episcopi & Capituli non requiritur ad seruandum nouum extra chorum, sed solùm ad seruandum in choro. qui sensus & intelligendi modus videtur irrefragabiliter colligi ex bulla, quatenus reseruat officia ante 200. annos instituta, per hæc verba ibi, *Inueteratum illud officium non adimimus: sic hoc nostrum, si magis placeat, dummodo Episcopus & vniuersum Capitulum in eo consentiant, vt id in choro dicere, & psallere possint, permittimus.* aut enim ex verbo illo, *in choro*, colligitur quiddam absurdum, vel debet sub intelligi verbum *etiam* ante illud: &, si subintelligatur verbum *etiam*, sonat quod diximus. Quod autem absurdum sequatur, nisi illud subintelligatur, ex eo patet, quod illa clausula sonaret posse quidè hoc officium nouum dici in choro ecclesiæ, cui reseruatur antiquum de consensu Episcopi & Capituli, non autem extra chorum, quod manifestè absurdum esset: cùm si liceret dicere illud in choro intercedente tali consensu, à fortiori liceret extra illum intercedente eodem: & ita, ne hoc absurdum sequatur, necessariò est ita intelligenda illa clausula, vt significet officium hoc nouum non posse dici in choro, nisi de consensu Episcopi & Capituli, extra verò illum sic: & theorica iuris habet cessare argumentum à contrario sensu, cùm ex eo sequitur absurdum, seu contrarium iuri, per Felinum qui refert alios. [a] Confirmatur, eo quòd præfata bulla obligat primum omnes ad dicendum nouum, & ab hac obligatione excipit habentes antiquum 200. annorũ, & ab hac exceptione excipit eosdem quo ad chorum, quando Episcopus & Capitulum consentiunt, & non excipit dicentes extra chorum, etiam cum possunt dicere intra chorum cum consensu Episcopi & Capituli, quod est absurdum: aut fatendum posse dicere extra chorum, per regulam generalem, qua conceditur omnibus facultas dicendi hoc officium sine consensu illo Episcopi & Capituli. argumento eorum, quæ notantur de regulis, & de exceptione regularum per Felinum & citatos ab eo, [b] & Decium & citatos ab eo. [c] Salua, &c.

Aduertendum, Nauarrum hoc loco videri recedere ab opinione negatiua, cui videtur adherere supra hoc eodem titulo consilio 3. ad 2. quæst. & quod refertur sacram Congregationem etiam adhæsisse negatiuæ. vide etiam consilium sequens.

SVMMARIVM.

1 *Breuiario nouo extra chorum vti non posse clericum illius ecclesia, in cuius choro vetus licite adhuc retinetur, tutius & pientius videtur, licet etiam contrarium possit teneri.*

CONSILIVM XVI.

ANQVI non tenentur Breuiario Romano nouo vti, possint, si velint, vti eo extra chorum.

Quæstio hæc longè maior est, quam apparet, mihi autem videtur vtraque pars eius probabilis:

1 Pro cuius parte affirmante facit, quòd Pius in sua bulla non vetat eis vsum eius, sed solum permittit vsum antiquum: & quòd permittit eis vti nouo, si voluerint, & Episcopus & Capitulum consenserint: & quod permittit præfatum vsum nouum in choro, & nihil de vsu extra chorũ dicit: & certum videtur, quod si eis liceret in choro, liceret extra chorum, & non alia ratione, quàm quia non vetuit vlli vti nouo extra chorum: quod generaliter præcepit omnibus vti nouo, & permittit veteri in choro.

Pro parte verò negante facit, quod non videtur voluisse diuersitatem ponere in his, qui sunt vnius ordinis, & habitus, & Capituli: & si eis, quibus permittitur vti veteri Breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum, poneretur magna diuersitas, & difformitas: quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus, contra cap. *in nona actione.* [d] & clementinã 1. [e] & quod indecens videtur in eodem monasterio vsus diuersorum Breuiariorum: & videtur quòd diminueretur concordia & deuotio, & augeretur discordia & dissensio. Itaque ego consulerem partem negatiuam tamquam pientiorem, sed non damnarem vtentem parte affirmatiua. & ad vtriusque partis argumenta facile respondere posset is, cui otium & valetudo suppeterent. Salua, &c.

Vide supra Consil. XV.

SVMMARIVM.

1 *Horas recitare non tenetur, qui adhuc ius in re in beneficio non habet: vnde is, cui debet conferri beneficium, etiam si sententias pro se obtinuerit, & beneficium sit sub sequestro, immo & is cui fuit collatum, si adhuc collationi consensum non præbuit, non tenetur ad Horas, num. 2. at qui habet ius in re, etiam si non habeat possessionem, num. 3. sitque litigiosum, tenetur: quia sufficit quod in casu victoriæ poterit fructus habere. num. 1.*

CONSILIVM XVII.

N. PETIIT ab ordinario, vt priuaret Il. beneficio, quod possidebat, ob aliquot causas priuandi iustas, & postea proposito edicto citatorio eorum, qui poterant prętendere ius ad illud, cõferret illud ei, tamquã digniori. qui ordinarius priuauit eũ, & posuit edictum citatoriũ, & præfatus N. inuentus fuit dignior, & pridie quã illud conferret N. iudex appellationis inhibuit ordinario, ne vltra

Universidad de Deusto
Biblioteca

procederet, & ita non processit, & iudex appellationis confirmauit sententiam ordinarij, & condemnauit appellantem in impensis, à qua sententia appellauit B. Romam. Quæritur an præfatus N. obligetur ad pronunciã-

dum horas canonicas.

1 Pro parte affirmante huius quæstionis facit primò, quod beneficiarius, qui non pronunciat eas post sex mẽses ab habito beneficio, perdit fructus eius per §. *statuimus*,[a] & per extrauag. Pij V. *ex proximo*. relatam à nobis in Enchir. de oratio.[b] & in Man. conf.[c]

Secundo, quod non excusatur ab eis pronunciandis, eo quod nondum est adeptus possessioné, neque eo quod litigat super illo ab alio possessio, vt nos probamus in dicto Enchir.[d] quia sufficit quod poterit in casu victoriæ eos percipere, vt ibidem traditur.

2 Pro parte verò negante contraria & vera facit primò irrefragabile illud fundamentũ, scilicet, quod nemo beneficiarius tenetur recitare Horas canonicas ratione beneficij, donec illud obtinuerit: iura enim omnia quę imponunt onus dicendi eas, loquuntur de beneficiario habente ius in re quæsitum in eo, vt videre est[e] per allegata in d. Enchir.[e] & præfatus N. nondum habet ius quæsitũ in prædicto beneficio, quia nondum sibi est collatum.

Secundò, quòd nemo tenetur ob expectatiuã, de qua in clementina 2.[f] vel aliam similem ad recitandas Horas. argumento eorum quæ in d. clem. notantur, neque vllus vmquam dixit teneri quem ad hoc onus, propterea quod sit præsentatus, vel nominatus ad aliquod beneficiũ, nec propterea quod sit electus, si nondum est confirmatus, iuxta notata in cap. *transmissam*.[g] adeo quidem, quòd neq; prouisus, neque is cui collatio est facta tenetur ad illud, nisi consenserit prouisioni sibi factæ: quia vsque ad illum præstitum non est suum beneficium, vt habet ca. *si tibi absenti*.[h] per quod hoc in specie diximus vbi supra.[i]

3 Quæ conclusio procedit etiam in eo, qui obtinuit vnam, vel duas sententias, quibus declaratum est beneficiũ vacare, & esse debitum obtinenti eas, etiamsi iudex processerit ad ponendum sequestrum super fructibus eius in fauorem obtinentis eas. Tum quia propter huiusmodi sequestrum non quæritur ius in beneficio. vnde, si moreretur antequam ei conferretur, non conferetur vacare per mortem illius, sed eo modo quo ante vacabat. Tum quia eadẽ ratio cõcludit hãc ampliationem, quæ cõcludit cõclusionẽ, scilicet quod nondum est ius quæsitum in re, plusquam per præsentationem, vel nominationem, vel etiam collationem absenti factam, vel præsenti, qui nondum consensit, ita quod nihil fructuum sequestratorum ei deberetur, si ante collationem, institutionem, & confirmationẽ moreretur: quæ omnia sunt memoranda. Per quæ responsum est ad opposita, quæ procedunt, quando est quæsitum ius ad beneficium, licet nõdum adepta fuerit possessio.

SVMMARIVM.

1 Horas non recitans beneficiarius fructus pro rata restituere tenetur, non quidẽ Ecclesię præcisè, sed satisfacit alteri operi pro, vel, si est pauper, sibi tamquam pauperi erogando.

CONSILIVM XVIII.

AN beneficiarius, qui omisit recitationem Horarum per aliquod tẽpus, teneatur restituere fructus perceptos, & cui?

Respondeo primò, certum esse quod D. consulens tenetur restituere fructus perceptos pro rata temporum & officiorum, in quibus recitare omisit, per extrauag. Pij V. quam edidit postquam nos venimus Romam, quamque nos transcripsimus ad verbum in Enchir. de orat.[k] *quamque* declaramus ibidem, & numeris sequentibus.

1 Secundo, quod non tenetur restituere ipsimet Ecclesiæ, cuius est beneficium, sed satisfaciet restituendo pauperibus, & aliis operibus pijs, immo etiam restituendo sibimet, si est pauper, tamquam vni ex pauperibus, accipiẽdo ea in eleemosynam, sicut pauper Christi, per rationẽ efficacem, quæ videri potest vbi supra,[l] per quam additionẽ consolatos fuisse nõnullos ibidẽ referimus: & quod eriã potest se cõponere cũ Camera Papę, sed quod prior modus restituendi videtur nobis futurus gratior Christo, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 Horas non recitatas beneficiarius pro primis sex mensibus peccat pro reliquo tempore tenetur etiam restituere fructus, quos propria auctoritate debet Ecclesiæ, vel pauperibus etiam propinquis non habentibus necessaria ad decentiam viuendi, vel filias maritandi, immo si sit pauper, sibimet saltem de consilio Episcopi, vel confessarij, omnes vel partem erogare.

CONSILIVM XIX.

DE beneficiario, qui omisit recitationem Horarum canonicarum aliquot annis, eõdemnatus, cuius auctoritate, & cui restituere debeat.

1 Respondeo primò, ad huius quæstionis claram & integram resolutionem legenda esse illa, quæ nos clarius & vtilius, quàm alij præcessores nostri, scripsimus in Enchir. de orat.[a] vbi referuntur ad verbum iura noua, quę induxerunt perditionem præfatam ipso iure incurrẽdam per omissionem Horarum canonicarum, cum additionibus non contemnendis.

Secundo, ex illis colligitur, quòd præfatus Dominus consulens non eget auctoritate Papæ, vel Episcopi ad faciendam restitutionem præfatam fructuum amissorum: quia ipse potest auctoritate propria id facere: & verbum *condemnatus* in quæstione positum intelligo ipse de condemnatione iuris, quod ipsum ipso iure sine alia sententia imponenda condemnat ad eam.

Tertiò, quòd nihil tenetur restituere de fructibus intra primos sex menses receptis, licet graviter peccaret omittẽdo horas in eis, vt præfata extrau. Pij V. declarat.

Quarto, quod D. cõsulens adeo fortè est pauper, quod saltem cõsilio Episcopi, vel cõfessarij posset illos, vel partem eorum sibi applicare, tamquã vni de pauperibus, vt ipse vbi supra probo. Quare conueniens, & Deo gratius forè arbitror, vt D. consulens, ostensis Episcopo illis, quæ vbi supra scribo, aliquam partem fructuum restituendorum de consilio eius accipiat sibi, tãquam vni pauperum ad leuandam inopiam, & partem det, vel promittat aliquibus cognatis fœminis pauperibus in dotem, & aliquã Ecclesiæ, in qua est situm beneficium: & omnes eleemosynas, quas posthac facturus est, deputet in hanc restitutionem pro exoneratione, qua tenetur illam facere: quãdoquidem extrauag. prędicta, & §. *statuimus*,[b] obligat eũ ad restituendũ Ecclesię, vel pauperibus. & per pauperes intelligo ego, vt ibi dixi satis, & latius in tract. de reditib.[c] non solùm mendicantes, sed etiam alios, qui non habent ad se decenter sustentandum, & collocandum se, vel filios, vel filias suas in honesto matrimonio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Fructus, quos ob Horas non recitatas suos non fecit beneficiarius, qui non est canonicus restituat ipsi Ecclesiæ, vel pauperibus, nisi se cum Camera apostolica componat: si sit canonicus, distributiones restituat illis canonicis, qui horis interfuerunt illius diei, in qua ipse non recitauit, quo ad grossam, & alias obuentiones, similiter restituat iis, quibus beneficio vacante acquisitæ fuissent. nu. 2. & 3.

3 Canonicus in canonicatu non habet propriè successorem, vnde quæ vacationis tempore obueniunt, diuiduntur inter superstites, nec pars, quæ obuenisset defuncto, reseruatur successori.

4 Fructus, quos parochus ob absentiam suos non fecit, conuertat in fabricam Ecclesiæ, vel det pauperibus loci, etsi eos qui sibi superfluunt, possit etiam extero dare pauperibus.

CONSILIVM XX.

CAnonicus cathedralis per multos annos abfuit, & licet fructus continuè perciperet, numquam tamen Horas canonicas recitauit. vnde cũ illos nõ fecerit suos, dubitat.

Primo, cui restituere teneatur.

Secũdo, quid de fructibus parochialis propter absentiam malè percepris dicendum sit.

1 AD PRIMAM QVÆSTIONEM, qua quęritur quibus debeat consulens restituere, respondeo primò, quòd si beneficium, de quo agitur, non esset canonicatus, sed aliud separatum à canoniis, & præbẽdis Ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ, sufficeret restituere fructus ita malè perceptos ipsi Ecclesiæ, cuius esset beneficium, vel pauperibus, vel componere secum Camera Sedis Apost. per dicta in commentario de spoliis.[d]

a Sess. 9. Cle. Lateranen. postremi.
b Cap. 7. nu. 22.
c Cap. 23. nu. 113.
d Vbi supra nu. 21.
e Cap. 7.
f De rescrip.
g Et c. nihil. de elect.
h De præben. li. 6.
i Ca. 7. num. 29.
k Cap. 7. nu. 22.
l Nu. 34.
a Notab. 7. à nu. 1.
b Conc. Later.
c Qu. 1. mo. nu. 27.
d Super cap. non liceat Papa. 12. q. 2. §. 12. per totũ, præsertim nu. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Secundo, quod quia beneficium, de quo agitur, est canonicatus, cuius, vt par est credere, licet in quæstione non exponatur, fructus consistunt in distributionibus quotidianis, & in eo quod grossam vocant, dicendũ primo, quod quæsita ex distributionibus quotidianis non sũt restituẽda pauperibus, neq; Ecclesiæ, quia illa debentur illis, qui Horis, illis diebus, in quibus illi non recitarunt, interfuerunt, quibus accrescunt, per cap.1. [a] cum ei adnotatis, & non sufficit dare pauperibus, quod debetur alteri, [b] nisi quando ignoratur quis sit, iuxta cap. *cum tu*, [c] vbi glos. cum communi.

3 Quod idem eadem ratione dicẽdum videtur de fructibus Ecclesiarum, vbi est statutum, vt fructus malè percepti restituantur certis operibus piis: quia illis deberet fieri prædicta restitutio. quod ipsum videtur de parte, quam corpus, seu grossam vocant, canonicatus, quam canonici ita lucrantur ratione suorum canonicatuũ, vt pars nõ lucrifacta ab vno accrescat aliis, & obueniens tẽpore vacationis non reseruatur successori, qualem regulariter non habet canonicus, secundum glos. singularem, [d] sed diuiditur inter superstites, iuxta notata in cap. *relatũ*, 2. [e] vt latius diximus in Enchir. de orat. [f] & postea breuius in Manual. [g]

4 AD SECVNDAM respondeo, quod qui ob absentiam ab Ecclesia parochiali perdit fructus per nouum canonem. [h] Concil. Tridentini tenetur restituere illos fabricæ illius Ecclesiæ parochialis, aut pauperibus loci, oppidi, vel pagi, vbi sita est. Tum quia contextus prædicti canonis id expresè statuit. Tum quia aliqui tenuerunt, quod beneficiarius, qui tenetur superflua erogare pauperibus secundum communem, quam latissimè nos fundamus in tract. de reditibus eccles. [i] sit obligatus erogare pauperibus loci, vbi situm est beneficium: & quamuis nos contrarium esse verius probauimus ibi, [k] ea potissimum ratione id asseruimus, quia nullo canone id exprimitur: quæ ratio cessat in proposito casu, in quo canon exprimit, vt erogatio fiat fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus loci, vbi sita est illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Dispensatio est odiosa & restringenda: vnde data monacho ad beneficium saculare curatum, non extenditur ad simplex. itẽ nec extẽditur ad accessoria, nõ necessaria. n.2. itẽ Minor dispẽsat⁹ ad dignitatẽ, vel canonicatũ in cathedrali, nõ erit delegatus Papæ, nisi habeat annos viginti. nec restitutus aduersus contractum, censetur restitutus aduersus vsuras ex eo solutas. nu.3. item nec minor dispensatus vt accipiat sacros ordines, censetur dispensatus vt habeat vocem in Capitulo. nec dispensatus vt fiat ante ætatem sacerdos, censetur dispensatus, vt accipiat parochialem. nec factus capax ad vnum actum, censetur habilitatus ad alium separatum. numer. 4. attamen dispensatus ad duos canonicatus debet vocari in vtroque ad actus canonicis competentes. num. 5. & dispensatus ad duo incompatibilia, censetur dispensatus à residentia in vtroque facienda. Vnde, quia congruit accessorium sequi naturam sui principalis, num. 4. dubitatur, an subdiaconus, qui ex dispensatione Apostolica duxit vxorem, teneatur ad horas canonicas. nu.1. & 2.

CONSILIVM XXI.

1 AN subdiaconus dispẽsatus vt ducat vxorem, per hęc verba, *Teque specialibus fauoribus prosequi volentes, &c. tecum, vt sacro subdiaconatus ordine huiusmodi non obstante, &c. matrimonium cum aliqua muliere tibi bene visa contrahere, & in eo postmodum remanere, &c.* teneatur, ducta illa, dicere Horas?

Ad quæstionem respondeo, pro parte illius affirmante facere, quod dispensatio est odiosa. & restringenda secundum omnes, per c.1. [l] & per reg. *quæ à iure*, [m] per quam ibi Ioan. And. ait [n] dispensationem factã monacho ad beneficium curatum, non extendi ad beneficium simplex.

2 Secundo, quod Dom. recep. [o] quem sequitur Fel. [p] ait dispensationem super vno actu factam non extendi ad alium actum accessorium, sine quo potest cõsistere & esse vtilis actus ille, super quo facta est dispensatio. at liberatio ab obligatione dicendi Horas non est actus necessarius ad coniugium, quoniam coniugatus potest recitare horas canonicas, & multi recitant. ergo dispẽsatus ad cõiugia non videtur liberatus ab obligatione dicẽdi eas.

Tertio, quod glos. sing. [a] definit, dispensatum ad obtinendum canonicatum, vel dignitatem in Ecclesia cathedrali, non esse dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum.

3 Et restitutus contra aliquem contractum, non censeretur restitutus ad vsuras, quas ratione illius soluit. [b] Et dispensatus ad sacrum ordinem, non censetur dispensatus ad habendam vocem in Capitulo, secundum glo. [c] Et dispensatus ad presbyteratum, & dicendam Missam ante instam ætatem, non censetur dispensatus ad obtinendum beneficium curatum, iuxta glos. [d] ibi, *& ætate legitima*. [e]

4 Quarrò, quòd factus capax per dispẽsationem alicuius actus non censetur factus capax alterius separati ab ipso, secundum glossam. [f]

Pro parte verò negante, quod non teneatur ad dicendas Horas canonicas primò facit, quia congruit accessorium sequi naturam sui principalis, iuxta ca. *accessorium*. [g] desumptum ex l. *cum principali*. [h]

5 Secundo, quod glos. solemnis cõmuniter recepta dixit, [i] quod dispensatus ad duos canonicatus debet vocari ad actus competentes ei ratione illorum, puta ad dãdum vocem in Capitulo, & ad electionem faciendam de Prælato, si est in loco vnde debeat vocari. & glo. sing. [k] determinat, quod dispensatus ad duo beneficia incõpatibilia, est dispensatus à residentia in vtroque facienda, & maior viginti annis dispensatus ad dignitatem potest esse iudex delegatus, si habet viginti annos, licet specialiter non sit dispensatus ad illud secundum Dominicum. [l]

SVMMARIVM.

1 Lex etiam in odiosis extenditur, quantum eius verba secundum proprietatem patiuntur.

2 Lex extẽditur & limitatur ex legislatoris mẽte & ratione legis.

3 Pensionarius clericus, si efficiatur miles militaris religionis cum indulto retinendi pensionem, non tenetur ad horas B.V. sed sufficit quòd recitet orationes Dominicas & Angelicas à religione præscriptas, quæ sunt loco horarum: sicut nec sacerdos regularis, siue secularis, habens pensionem ad dictas B.V. horas teneretur.

CONSILIVM XXII.

1 IVlius ab Apostolica Sede habet indultum, vt cũ habitu D. Iacobi de Spata, cuius miles & professor existit, certã annuam Ecclesiasticã pensionẽ retinere possit. Dubitatur, an præter horarias preces centum viginti Pater noster, cum totidem Aue Maria, ex ordinis institutione à militibus quotidie persoluendas, teneatur etiam ad officium Beatissimæ Virginis ex Pij V. consti. dicendum.

Pro parte affirmatiua facit, quòd verba legis secundum propriam significationem comprehendunt eũ, & lex extenditur etiam in odiosis, & pœnalibus, & aliis obligatoriis, quatenus verba eius in proprio significatu se extendunt, iuxta l. *cum lege*. iunct. glos. [m] cõmendatã in hoc per Aret. [n] quem Dec. sequitur, [o] & continentur in aliis septẽ vel octo locis.

2 Pro parte negatiua facit, quòd lex extenditur & restringitur secundum mentem legislatoris, & rationem legis, iuxta l. *cum pater*, [p] cap. *suggestum*, [q] vbi pulchrè Pan. communiter receptus: & mens auctoris, & ratio prædictę legis videtur fuisse, ne fruentes fructibus beneficiorum Ecclesiast. omnino essent immunes ab onere dicendarũ precum, ad quas beneficiatij tenẽtur, quæ non habet locum in consulẽte, qui tenetur ad multas preces, immo & ad maiorem quantitatẽ, quàm sint preces officij B. V. Facit etiam, quod non obstat dicere, quòd alia ratione tenetur ad prędicta Pater noster, & Aue Maria, quam ratione pensionis: quia etiam religiosus eiusdem ordinis presbyter, qui haberet pensionem, alia ratione quam pensionis, teneretur ad Horas canonicas, qui tamen nõ obligaretur ratione pensionis ad officiũ parvũ B. Virg. plusquã alius presbyter. Facit etiam, quod subrogatum sapit naturã eius, cui subrogatur, [r] & illa 120. Pater noster, & Aue Maria, succedunt loco Horarum canonicarũ, ad quas tenentur clerici eiusdẽ ordinis, & consequenter videntur quodámodo Horæ canonicæ, & qui tenetur ad illa, teneri ad quasdam Horas canonicas: at qui alia ratione tenetur ad horas canonicas, non tenetur ratione pẽsionis, virtute

a De cleri. nõ resident. lib. 6.
b Cap. ea te. de iureiuran.
c De vsuris.
d In ca. quod sicut. de elect. verbo consentire.
e De testam.
f Ca. 7. num. 32.
g Capit. 25. à nu. 122.
h Qui est primus de refor. sess. 23.
i Qu. 1. monita 2. & 24.
k Qu. 1 monita 27. nu. 2.
l Et 2. de fil. presby. li. 6.
m Lib. 6.
n In Mercuri al.
o In cap. 1. in 2 inc. nu. 12. de fil. presby. in 6.
p In ca. postulasti de refer. nu. 10.
a In c. fer. num. super de consuet.
b L. fin. C. de rest. indeb.
c In vnic. nouiss. in fin. C. de rest. & nau.
d In vnic. in vers. nisi tantum.
e De ætate.
f Ca. vt nullus. in vers. cæterum de sent. & re. in 6.
g Deci. in c. 1. h Cap. per vestras. de præb.
i In c. cum contingat num. dist. 1.
l Et 2. de fil. presby. li. 6.
m Ff. de stat. hom. in c. de stat. de testib.
n In l. filius §. in prædiis ff. de verb. sig.
o In l. dubitatum ff. de leg. 3.
p Et eum nimis de præb.
q Et eum nimis de præb.
r Ex cap. 8. qui mens rum ff. de cens. & ex clausa vsu præd.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prædictæ legis ad prædictum officium paruum, ergo nec religiosi milites tenebuntur. Et quoniam posteriores rationes videntur firmiores, & per eas potest responderi illi, quæ in oppositum adducitur, resoluo dubium in parte negantem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Indultū seu dispensatio, nisi fiat ideo quod conceditur, nō prodest.
2 Dispensatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem, non valet recitare Horas, ad cæcum, nisi fortè ex identitate rationis extēdi non videtur.
3 Dispensatio non valenti recitare officium, vt non teneatur, parū prodest.
3 Indultum concessum alicui, vt loco Horarum recitet aliquot orationes, non prodest ad acquirendum meritum quod acquiritur recitando Horas.

CONSILIVM XXIII.

AN indulgentia, vel dispensatio, quòd obligatus ad dicendas Horas canonicas satisfaciat dicendo quinquies Pater noster, & quinquies Aue Maria, si teneatur febre, vel tanto alio dolore, quòd eas recitare non possit, extēdatur ad eum, qui est cæcus, vel dolore oculorum ita laborat, vt non possit recitare sine periculo perdendi visum, licet non teneatur febre?

1 Respondeo primò, quòd indulgentia, vel dispensatio non prodest ei, qui non facit illud, propter quod illa fit, vt colligitur ex his, quæ nos tradimus in cōment. de Iob.[a]

2 Secundo, quòd prædicta dispensatio non extenditur ad cæcum, qui non laborat præfato dolore: quia sola cæcitas non inducit febrem, nec dolorem impedientem recitationem.

Tertiò, quòd probabiliter dici potest, quod extēditur ad dolorem oculorum, quo impeditur potentia recitādi.

3 Quarto, quod præfata indulgentia parū videtur prodesse: nam sola febris, vel solus dolor impediens potentiam recitandi, sufficit, vt excusetur à recitando sine præfata indulgentia: quāuis quis diceret, quòd licet prædicta indulgentia non prosit ad excusandum à peccato omittendi recitationem, potest tamen prodesse ad quærendum meritum recitationis, quod in præsentia nō approbo multum. Tum quia id non quæritur. Tum quia nō pertinet ad Papam potestas augendi meritum gratiæ & gloriæ sine opere meritorio: quia gratiam & gloriam solus Deus conferre potest.[b]

[a] *Super §. in Leuitico. de pœnit. dist. 1. notab. 11. & 19.*

[b] *Iuxta psal. 183.*

DE BAPTISMO ET EIVS EFFECTV.

SVMMARIVM.

1 Catechizari qui petunt, non coguntur obligare se ad suscipiendū baptismum, nec etiam relicta vxore & filiis infidelibus se includere in aliqua domo. nu. 2. sed nec minores regulariter possunt ab iis, in quorum sunt tutela, abstrahi, vt catechizentur, & baptizentur. nu. 3.
3 Catechismus, sicut & exorcismus, si fuit ante baptismū omissus, debet post illum supleri, & nu. 4. durare, tanto tempore, quousque baptizandi sint sufficienter instructi & persuasi de veritate fidei. nu. 3.
4 Infans mortuo patre penes matrem infidelem est educandus.
5 Catechizari & baptizari contra infidelium parentum voluntatem petentibus debet quidem de alimentis prouideri, & nu. 4. ad id tamen omnes parochi non videntur obligati. nu. 3.

CONSILIVM I.

VTrum catechizandus ad baptismum se offerens debeat coram notario & testibus obligare se ad baptismum suscipiendum? Et an Episcopus, seu parochus teneatur catechumenos, dum in fide instruuntur, alere?

1 Respondurus fidelis quidem fidelissimo, parum eruditus eruditissimo, minus expertus expertissimo, circa contenta in his quæsitis, protestor me solum dicturum ea, super quibus hæsito, & cupio informari.

Dico primo, me non satis meminisse legere legem, qua catechizandus debeat se obligare coram notario & testibus ad suscipiendum baptismum.

2 Secundo, nec meminisse legem, qua ligentur catechizandi vxor, & liberi eius, & qui tutelæ, vel curæ ipsius sunt commissi, consentire separationi ab infidelibus, & submittere se disciplinæ eorum magistrorū, & includere se intra vnam domum, antequam baptizentur, & fiant subditi Ecclesiæ, neque legem quæ cogat parochos ad alendos & docendos eos intra illam.

3 Tertio, quod, vt puto, in Indiis, & in aliquot regnis Hispaniæ, & aliorum regnorum Saracenorum, Lutheranismo, & aliis infidelitatibus infectorum, pauci parochi sunt collatione aliorum, qui possint id præstare, etiamsi velint, cùm etiam baptizatorum tot millia sint egentium catechismo: præsertim tenendo, quod, sicut exorcismus est supplendus post baptismum, vt tradit S. Tho. recept.[a] ita etiam catechismus sit supplendus, si fuit ante baptismum omissus, arg. eorum, quæ dicit idem S. Thom.[b] & præsuppositio eo, quod experientia compertum est, scilicet fere omnes paruulos, qui baptizantur, & relinquūtur in potestate parentum, numquam callere catechismum, & indigere illo, postquam adolescunt, & in terris Christianorū vix etiam suscipietur id onus ab omnibus Episcopis.

Quarto, prouida admonitio & prouisio videtur, ne catechizationi finem præstituat certus dies, sed potius certa scientia & sufficiens persuasio.

4 Quinto, quod quia numquam fere præfati paruuli catechizantur, oporteret eos denuo catechizare, quod vtinam aliquo modo introduceretur, quod ego aliquando speraui, sed nunc despero: quia nolunt aliqui Episcopi augere suos reditus, quàm impēdere illos in magistros huiusmodi catechizandorum. quod non video etiam aliquam legem canonicam, quæ obliget ipso iure patres & consanguineos catechizandorum, antequam illi se ad id obligauerint sponte sua, ad relinquendum filios pupillos & minores suos sub potestate aliena, qui ante vsum rationis inuitis parentibus ducerentur ad baptismū, vt persuadeantur ad conuersionē, nisi in casibus, in quibus velint nolint, debeant obedire catechizatoribus, per ea quę docet S. Thom. communiter receptus.[c]

5 Sexto, quod licet prouisio hæc sancta Illustriss. D. Cardinalis de administranda catechumenis largiter sustentatione, & de tractandis eis humaniter, seruari possit Romæ, & aliquibus aliis in locis, vbi ad id sunt depurati reditus publici, in aliis tamen nō videtur posse satis seruari.

6 Septimo, meminisse me in hac ipsa Vrbe interrogatū ab vtraq; parte litigantium, an infantes nondum vsum rationis habentes sint relinquendi apud matrem infidelem, donec eo incipiant vti, si pater eorum mortuus fuerit, tenuisse partem affirmantem, & postea replicasse cōtra quemdam virum doctissimum, sed incertum, qui putauit me fuisse deceptum: & meo iudicio, in quo etiam nunc sum, irrefragabiliter probasse meam priorē sententiam. Quare admoneo Dominum meū Illustriss. id, quod circa hoc tunc dixi, & tradidi, si non fallor, Illustriss. D. Card. Sirleto, apud quem fortè illa inueniri possent.

Octauò, quòd videtur prouidendum de alimentis eis, qui contra voluntatem patrum & cognatorum suorum volunt catechizari, & baptizari. Salua, &c.

Aduertendum hoc responsum, ad quod se remittit, esse illud de quo supra fit De conuersione infidelium consil. 4.

SVMMARIVM.

1 Baptismus verè confertur, si pueri intra ventrem matrū existētis manus vel aliud membrum extra corpus matris apparens abluitur: causaturq; ex eo, & non ex frequenti, qui datur ad cautelam, cognatio spiritualis, quæ impediat & dirimat.

CONSILIVM II.

DE quodam N. qui tenuit infantem ad baptismum, datum ei, antequam nasceretur integrè in aliqua sui corporis parte, etiam alia quàm capite, nempe brachio, vel pede, an fiat compater, ita vt non possit contrahere matrimonium cum matre sic baptizati.

1 Respondeo primò, in ea me semper fuisse sententia, quæ habet, puerum seu infantem nondum integrè natū, & propter timorem mortis baptizatum per ablutionem capitis, vel alius cuiusque partis iam natæ, vel apparentis extra corpus matris, esse verè baptizatum, vt diximus in cap. vulgatis,[d] & quod licet ad cautelam sub conditione, *Si non est baptizatus*, &c. possit licitè baptizari, secundus tamē ille baptismus non est verè baptismus, si prior verè fuit ministratus in illa parte apparente: & quod ex secundo baptismo ad cautelā ministrato eum catechismo

[c] *In 2. 2. qua. 10. art. 8. 9. & 12.*

[d] *Num. 1. de pœnit. dist. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& exorciſmo non naſcitur compaternitas, nec cognatio ſpiritualis, quæ impediat, & dirimat matrimoniũ, ſed ex priori baptiſmo miniſtrato ſine catechiſmo & exorciſmo.

Secundo, quod ex prædicta reſolutione ſequitur dicẽdum, præfatum N. fuiſſe, & eſſe verum compatrem prædictæ matris, & non poſſe cõtrahere cum illa ſine diſpẽſatione Papæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Monſtrum illud non eſt baptizandum, quod cæret anima rationali, ſine qua non conſtat homo, qui ſolus baptiſmi eſt capax: an autem ſit talis natus cum capite ferino, & reliquis mẽbris humanis, iudicio peritorum relinquitur. nu. 2.

CONSILIVM III.

AN monſtrum natum cum vno ſolo capite, eodemq; ferino, debeat baptizari?

1 Reſpondeo primò, quòd ſi eſt certum eum non habere animam rationalem, non eſt baptizandus. Tum quia ſolus homo eſt baptizandus ſecundum omnes, & quod caret anima rationali non eſt homo. [a] Tum quod hoc in ſpecie aſſeuerant Card. & And. Sicul. [b] & ſatis colligitur ex Soto, [c] & ſumma Angelica, [d] & Silueſtro. [e]

2 Secundo, quod præfatus Cardinalis & Andreas Siculus videntur ſignificare quod monſtrum habens caput ferinum non cenſetur homo rationalis: ſed quia mõſtrum, de quo quæritur, habet omnia membra humana præter caput, ego nihil de hoc iudico, nec eſt facultatis meæ iudicare de illo. itaque remitto hanc partem ei, ad quem ſpectat de illa ferre iudicium, & declarare ſi eſt cẽſendus homo rationalis, an verò brutum irrationale. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Baptiſmatis collatio facta ſecundum ritum Græcorum tenet, & nu. 4. ſed nec vitiatur ex eo quod ſit collatum ab hæretico, Iudæo, vel Pagano, numer. 3 modo adhibita fuerint neceſſaria cũ intentione faciendi, quod facit Eccleſia. nu. 7.

2 Baptiſmum non vitiat diuerſitas verborum, modo actum baptizandi, & cauſam principalem baptiſmi, ſanctiſſimam ſcilicet & glorioſiſſimam Trinitatem, ſufficienter exprimant, ſecus ſi aliquod neceſſarium omittatur, vel corrumperetur ſubſtantialis ſenſus verborum, vt faciunt Boſnenſes, qui loco illius vnicæ dictionis Spirituſſancti, *ponunt hanc* Spiritus, *omiſſa alia particula* Sancti, *nu. 4. 5. & 6. vel mutatio eſſet facta ad fouendum errorem intolerabilẽ, aut omitteretur vna ex tribus perſonis adorandiſſimæ Trinitatis. nu. 6.*

CONSILIVM IIII.

CVm Græci & ſchiſmatici, præſertim Seruiani, hoc eſt, Græci ſacerdotes defecerint à Sancta Romana Eccleſia, & perdiderint ritum Catholicum, & ſacramentum: dubitatur, ſi contingat aliquem ex his conuerti ad fidem Catholicam, num is baptizari debeat abſque conditione in forma baptiſmi, *Si non eſt baptizatus*. Et ratio dubitandi eſt, quia forma baptiſmi eorum eſt hæc, *Baptizetur ſeruus Chriſti in nomine Patris, & Filij, & Spiritus*: & nõ exprimunt verbum *Sancti*, & *amen*. & propterea non intendunt ipſi facere, quod facit Eccleſia Romana.

1 Ad hanc quæſtionem dico, quod facilè cuique videri poteſt vera pars negatiua. Primo, quia forma baptiſmi Græcorum, licet quo ad verba differat à forma Eccleſiæ Romanæ, ſufficiens tamen eſt ad conficiendum verum baptiſmum, vt præſupponit Innocentius iij. in Concilio generali, de quo in cap. *licet*, [f] quod longè expreſsius definiuit Concilium Florentinum, [g] & affirmat D. Thomas communiter receptus. [h] At in prædicta prouincia Boſnæ Græci baptizant ſecundum formam Eccleſiæ Græcorum: ergo.

2 Secundo, quod diuerſitas verborum formæ baptizãdi non reddit baptiſmum nullum, modo actum baptizandi, & cauſam principalem baptiſmi, ſanctiſsimam ſcilicet & altiſsimam Trinitatem ſufficienter exprimãt, [i] at verba formæ, qua baptizantur, & de qua quæritur, videntur eam ſufficienter exprimere: ergo.

3 Tertiò, quòd nihil obſtat, quod ij, de quibus quæritur, fuerint baptizati ab hæreticis, & ſchiſmaticis, quoniam licet S. Cyprianus cum multis aliis Epiſcopis opinatus fuerit, hæreticos non poſſe ſacramenta vera & valida alicui dare, & refertur in dict. cap. *ſi non ſanctificatur*, [a] contrarium tamen eſt verum, vt prædicti canones probant, & nouus canon 4. [b] Concilij Tridentini, [c] & facit etiam canon 12. de ſacramentis eiuſdem ſeſsionis, præſertim autem ſacramentum baptiſmi, quod conferri etiam poteſt à Iudæo, & Pagano. [d]

4 Non obſtantibus tamen his, pars verior videtur affirmatiua, ſcilicet, quod ſint iterum baptizandi, ſaltem ſub conditione, *ſi non es rite, &c.* iuxta cap. 2. [e] immo & meo iudicio purè. Tum quia forma, qua baptizant in prędicta prouincia hæretici, & ſchiſmatici, non eſt conſona formæ baptizandi Eccleſiæ Romanæ, neque Eccleſiæ Græcorum, quam prædicti canones & doctores probant: in illa enim ponuntur iſta verba: *In nomine Patris, & Filij, & Spirituſſancti. Amen*. In hac autem noſtri caſus, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus*, tacentes illud verbum, *ſancti*, & *Amen*. Tum quia diuerſitas verborum formæ ſacramenti, per quam corrumpitur legitimus & ſubſtantialis ſenſus verborum, quæ ſunt de ſubſtantia & eſſentia ſacramenti facit inualidum ſacramentum, iuxta cap. *multi*. adiuncta gloſſa, [f] & tradunt D. Thomas & alij, [g] vbi nouiſsimè latè declarat Sotus, [h] ponendo regulã, quod mutatio formæ verborum baptiſmi, ſiue ſubtrahendo, ſiue addendo, ſiue tranſponendo, ſiue corrumpendo, per quam quidpiam neceſſarium omittitur, efficit baptiſmum nullum.

5 At in forma prædicta baptizandi Boſnæ ſubtrahitur verbum, *Sancti*, quod eſt neceſſarium ad ſignificandum Spiritumſanctum, tertiam perſonam beatiſsimæ Trinitatis: ſolum enim verbum, *Spiritus*, ſine adiectione verbi, *Sanctus*, non eſt nomen proprium Spirituſſancti, nec appropriatũ Spirituiſancto, vt docet D. Thomas receptus, [i] vbi ait, quod nomen *Spirituſſanctus* captum in vim duorum nominum omnibus perſonis competit: quia etiam Pater, & Filius eſt ſpiritus, & ſanctus, ſed captum in vim vnius nominis eſt nomen proprium Spirituiſancto ex ſacræ Scripturæ accommodatione. At in prædicta forma Boſnæ ponitur verbum *Spiritus* ſine *Sancti*: ergo non ponitur ibi nomen Spirituſſancti, & ita non ponuntur nomina trium perſonarum, quæ neceſſariò debent poni in forma baptiſmi, iuxta cap. vltim. Matthæi: & cõſequenter per illam non conficitur baptiſmus.

6 Tum quia verba ſacramenti, mutata ad fouendum errorem intolerabilem, deſtruunt ſacramentum, vt latè poſt alios tradit prædictus Sotus vbi ſupra. At baptizatores Boſnæ mutant verba ad fouendum hæreſim ſuam de Spirituſancto, quod non eſt Deus, & creator, ſed creatura: ergo. Tum quod Zacharias Papa in duabus vel tribus partibus cap. *in Synodo*, [k] dixit expreſsè, quod baptiſma, in cuius collatione defuit vnum nomen trium perſonarum ſanctiſsimæ, excellentiſsimęq; Trinitatis, nihil valet, & idem ait Didymus in libro de Spirituſancto, quem citauit Sotus, [l] dicẽs, Si quis baptizare conetur, vt vnum ex prædictis nominibus omittat, ſcilicet, Patris, & Filij, & Spirituſſancti, ſine perfectione baptizabit.

Ad primum oppoſitorum reſpondetur, concedendo quod forma baptizandi Eccleſiæ Græcorum, de qua Innocentius iij. & Concilium Tridentinum & alij Doctores in eo citati loquuntur, eſt ſufficiens ad conficiendum verum baptiſmum: negando tamen, quod forma prædicta Boſnæ ſit illa, de qua loquuntur illi, cum deſit nomen proprium Spirituſſancti, quod habetur in alia.

Ad ſecundum reſpondetur concedendo in eo aſſumptum, negando tamen quod prædicta forma Boſnæ contineat verba ſufficientia ad exprimendum legitimum & neceſſarium ſenſum: quia deeſt nomen *Spirituſſancti*, ſine quo non ſatis ſufficienter exprimitur ſacroſancta & venerandiſsima Trinitas, cuius expreſsio vti cauſa principalis baptiſmi eſt legitima & neceſſaria per ſuperius dicta.

7 Ad tertium reſpondetur, concedendo, quòd baptiſma collatum ab hæretico, ſchiſmatico, & etiam Pagano valet, modo ea ſint illi mente, vt velint facere id, quod Eccleſia intendit, & exprimant ſanctiſsimam & ſublimiſsimam Trinitatem, vti cauſam principalem eius ſufficiẽter, & non addant, vel tollant verba, quibus ſuum errorẽ

a Ca. in quadam de celeb. Miſſ.
b In clem. 1. §. ad hoc. de ſumma Trinit.
c In li. 4. ſententiarũ diſt. 6. q. 4.
d Verbo monſtrum.
e Verbo baptiſmus 3. qu. 10.
f De baptiſ.
g In ſuo decreto de ſacramentis.
h In 4. diſt. 5. & in 3. part. q. 67. art. 8.
i Capi ſi non ſanctificatur. & ca. retulerunt. de conſecr. diſt. 4.
a Et in c. quia modo de conſecr. diſt. 4.
b De baptiſ.
c Seſſ. 7.
d Ca. à cuncta. de conſecr. diſt. 4.
e Debeãt
f De conſecr. diſt. 4.
g In 4. diſt. 5. q. 1. art. 3. & diſt. 3. qu. 2. art. 5. col. 4.
h Artic. 7. & melius art. 8. & diſt. 3. qu. 2. art. 5. col. 4.
i 2. p. q. 36. ar. 1.
k De conſec. diſt. 4.
l In 4. diſt. 5. art. 6. col. 4.

into

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem intolerabilem aperte foueant: negando tamen, quod talis sit forma Bosnæ, per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Baptizandus non est rationis capax, qui vult in peccato vel infidelitate perseuerare: si tamen baptizetur, habeatq; intentionem illud recipiendi, verum recipit baptisma. At infidelium filij vsu rationis carentes, quos parentes, penes quos sunt remansuri, ob id petunt baptizari, vt sic ab infirmitate liberentur, baptizandi sunt, sicut & maiores, qui ideo excitantur vt baptizentur, quia sperant sanitatem corporis recipere.*

CONSILIVM V.

QVia interdum reperiuntur Turcæ, & eorum filij grauissimis morbis arrepti, qui in hoc tantùm casu baptismum requirant, quòd sæpe viderint, aut audierint talibus collatum sanitatem restituisse: quæritur, an baptismus iis tali intentione petentibus sit concedendus: vbi sciendum est fratres de Obseruantia periculum vitæ incurrere, si negent, cum negari sibi hac de causa putent, ne corporis sanitatem consequantur: eóque magis, quia superioribus temporibus multi hoc tantùm nomine fuerunt baptizati, & post Concilium Tridentinum fratres prædicti abstinuerunt, quod id illis non licere dicerent ex decretis Franciscanæ religionis, non autem Concilij, & de ritu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quia hac ratione mortem subiissent.

1 Respõdeo primò, quod nulli peccatori peccato mortifero infecto volenti perseuerare in eo est dandum baptisma, per ea, quæ ad hoc citat D. Thomas, [a] nec consequenter infideli volenti perseuerare in infidelitate, vt ipsemet affirmat. [b]

Secundo, quod si huiusmodi ægroti essent infantes, vel paruuli, qui nondum sunt iudicium rationis assequuti, possunt de consensu parẽtum baptizari, vt ipsemet receptus, [c] definit. Si autem sunt adulti, & iudicium rationis assequuti, non sunt baptizandi, si non volunt ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei necessaria: quamuis verum baptisma susciperent, si veram haberent intentionem illud suscipiendi, vt ex prędicto D. Thom. [d] colligitur. Si autem velint ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei necessaria, possunt, & debent baptizari, etiam si ad id morbus, vel amor salutis incitauerit, cùm omnes etiam infideles præceptum de baptismo suscipiendo obliget, secundum eundem D. Thomã, [e] & latius Sotus, [f] licet D. Thomas ibi non rectè citetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Martyrium à pregnante pro Christo assumptum valet fœtui animato pro baptismo, & prodest ad salutem: immo & ut sicut sancti Innocentes, dicitur pro Christo occisus.*

1 *Innocentes pro Christo occisi, non quidem proprio merito, cùm vsu rationis carerent, sed per gratiam Christi, salui facti fuerunt, & martyrij laureolam adepti.*

CONSILIVM VI.

VTrum, sicut mulier grauida pro Christo mortem subiens est martyr, ita etiam filius in vtero eius existens, si moriatur cum illa, sit etiam martyr, & saluetur, an verò in limbum cum aliis pueris non baptizatis descendat?

1 Respondetur, quod paruulus ille probabiliter saluabitur cum matre. Tum quia baptismi vicem & effectum habet mors pro Christo illata, cap. *baptismi vicem.* cum ei annotatis, [g] & præfatus puer in vtero matris morientis pro Christo moritur pro eodem. Tum quia Innocentes, qui nondum adepti fuerant iudicium rationis, antequam occiderentur iussu Regis Herodis crudelissimi tyranni, salui facti fuerunt, immo & martyrij laureolam seu coronam obtinuerunt, adeo quod festum martyrij eorum celebrat vniuersa Ecclesia intra octauam Natalis Domini, vt est notorium. Tum quia eadem ratio concludit præfatum puerum saluatum iri, quæ concludit præfatos Innocentes saluatos fuisse. Ratio enim, qua præfati Innocentes saluati fuerunt, & martyres effecti, non est quod ipsi suis actibus saluationem illam meruerunt: quia sine iudicio & libero arbitrio, cuius vsum nondum fuerunt assequuti, non potuerũt mereri suam saluationem. argumento §. 1. & cap. *illud,* [a] & S. Thomas receptus ab aliis, [b] reiicit opinionem illorum, qui sine iusta & sufficienti auctoritate dixerunt datum fuisse Innocentibus vsum rationis, & liberum arbitrium ad merendam gratiam & saluationem. Et ita, sicut Innocentibus sine suo merito dedit Christus gratiam, ita eadem ratione & misericordia dabit prefato puero illam sine baptismo, & sine vllo merito proprio. Vnde in specie Caietanus, [c] dixit, quod effusio sanguinis pueri, facta etiã intra vterum matris pro Christo, prodest ipsi puero nondum nato, sicut profuit effusio sanguinis Innocentium ipsis nondum vsum liberi arbitrij & iudicium adeptis. Salua, &c.

Aduerte, quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caietan. elicitur D. Nauarrum loqui in casu, in quo interijs occidenti matrem pro Christo fertur etiam saltem virtualiter in occisionem filij nondum nati.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE SANCTORVM.

SVMMARIVM.

1 *Reliquias Sanctorum in oratorio in capsulis honestè asseruari, ac in collo deuotè portare licet, dummodo cesset omnis superstitio, & agatur de corporibus nequaquam perpetuæ sepulturæ traditis, nisi iam inde licitè extractis. nu. 3. & 4. iisque suffragatur consuetudo.*

1 *Corpora Sanctorum si nondum sint perpetuæ sepulturæ tradita, sine alicuius licentia possunt de loco ad locũ transferri: quod si sint ei tradita, tunc principis requiritur, vel accedente iusta causa, præsidis sufficit licentia. nu. 3. & 4.*

2 *Concessa omnia videntur, quæ cum de se mala non sint, non leguntur prohibita.*

CONSILIVM I.

AN liceat tenere reliquias corporum Sanctorum in oratorio suo, & portare in collo, vel aliqua alia parte sui corporis, vel suarum vestium?

1 Respondeo, quod S. Thomas videtur tenere quod sic, [d] quatenus ait licere illas portare in collo ad honorem Sancti, cuius illa sunt, ob fiduciam & spem intercessionis eius ad diuinam maiestatem, modo id fiat sine aliqua vanitate, & superstitione: qualis est, quod vas sit triãgulare, aut de illa vel illa materia: & à fortiori licebit eas tenere in aliquo oratorio honesto, vel seruare in aliqua honesta area.

Pro cuius sententia facit primò l. *si necdum,* [e] quatenus habet, posse quem corpus nondum perpetuæ sepulturæ traditum sine alius licentia in alium locum mutare.

2 Secundò, quòd ea quæ per se non sunt mala, videntur concessa, si non sunt prohibita, argumento l. 1. [f] & l. *si quaramus.* adiuncta glossa, [g] at nullo iure naturali, diuino, vel humano authentico quis prohibetur tenere, vel deferre honestè reliquias Sanctorum: ergo, &c.

Tertiò, quòd legitur, Constantinum, & Helenam matrem eius, & alios multos reliquias habuisse, & portasse, immò & cõsuetudo fere omnium deuotorum totius orbis Christiani habet, procurare sibi reliquias aliquorum Sanctorum, quas vel portent secum, præsertim ad prælia, & loca periculosa, vel teneant eas domi in aliquo honesto loco ad excitandam deuotionem in eos, & fiduciã sperandæ pietatis à Deo per eorum intercessionem.

3 Non obstat, quod Angelus in summa, [h] dicat tenendum esse contra Sanct. Thomam, quia non probat id efficaciter: l. enim 1. & vltim. [i] & rationes, quibus mouetur, solùm habent, corpus perpetuæ sepulturæ datum nõ esse sine principis licentia transferendum absque causa, neque cũ illa absque licentia præsidis: quia Sanct. Thomas non loquitur de translatione corporis Sancti sepulti, sed de aliqua particula, vel mutatione eius, vel aliquarum rerum ad illum pertinentium, quæ vel numquam fuerunt perpetuæ sepulturæ traditæ, vel iam iusta cum facultate fuerunt translatæ, vel mutatæ.

4 Quare meritò etiam Syluester, [k] contradicit Angeli

a 15. q. 1.
b In 2. 2. qu. 124. art. 1.
c Super dict. art. 1.
d In 1. 2. qu. art. 4. ad 3.
e C. de religio. & sumpt. fune.
f ff. de testib. & ff. de testa.
h Verbo reliquia. § fin.
i C. de religio. & sumpt. fun.
k In summa verbo reliquia. 9

a 3. p. qu. 68. art. 4.
b In end. qu. ar. 8. ad quartum.
c 2. 2. qu. 10. art. 12.
d Art. 8. & additis in eo.
e In dict. qu. 68. art. 1. & qu. 70. artic. 2. ad 3. & melius in 4. d. 3. q. 1. arti. 3. quæstiunc. 3.
f In eodé. 4. dist. 3. artic. 1.
g De consecr. dist. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consentiendo aliis à se citatis. Non obstat etiam ca. *Corpora Sanctorum de loco ad locum non sunt transferenda sine licentia principis, &c.* [a] quod magis facit pro Angelo, quàm illa quæ ipse citat: quia eodem modo respondeti potest illi, vt responsum est prædictis legibus. & ita glossa expresse limitat illud non procedere in corporibus Sanctorũ non traditis perpetuæ sepulturæ, per d.l. *si necdum*. Salua, &c. *Vide consil. 9. de sepul.*

a De consecr. dist. 1.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ sanctorum nec venales exponi, nec extra capsam ostendendæ: minus tamen peccat qui eas vendit, quàm qui terrã cœmeteriorum in quibus corpora sanctorum sepulta fuerunt, per campos dispergunt. cum periculo etiam dispergendi reliquias eidem permixtas.*

2 *Dubitans probabiliter, an quid liceat, si illud facit, peccat, sicut & qui contrauenit conscientiæ probabiliter dubiæ.*

CONSILIVM II.

ABbas ex cœmeterio Sancti N. vbi legitur tot Sanctos martyres sepultos fuisse, extraxit puteolanam ad ædificandum, dispersitque terram per campos. Quæritur, quam pœnam incurrerit.

1 Respondeo, prædictum D. Abbatem videri grauiter deliquisse. Tum quia prohibitum est l. Cæsarea 3. [b] vt *nemo martyres distrahat, neque mercetur.* Tũ quia reliquiæ Sãctorum non debent exponi venales, neque ostendi extra capsam, vbi sunt repositæ, [c] propter reuerentiam, quę debetur eis: & prædictus Abbas licet non videatur vendidisse reliquias martyrum ecclesiæ S. N. videtur tamẽ eis irreuerentiam fecisse extrahendo prædictam terram puteolanam, intra quam est verisimile multas reliquias cõminutas ex ossibus & corporibus Sanctorum in terram conuersas commixtas inueniri potuisse, quandoquidem maior irreuerentia videtur eis facta, quàm si vendidisset eas, vel exposuisset vendendas aliquibus in finem reuerenter colendi eas.

b C. de sacros. eccles.

c Ca. 2. de reliq. & venet. Sanct.

2 Tum quia non videtur excusari posse prædictus Abbas ob ignorãtiam: quia verisimile videtur eum sciuisse, in cœmeterio tot millium martyrum, & tot Pontificum à tanto tempore ibi sepultorum, multas reliquias tã ossium, quàm corporum esse permixtas terræ prædictæ, quã extraxit, & dispersit: & cũ id sit verisimile omnibus, maximè erit prædicto Abbati, qui credere debuit id quod adeo verisimile est, iuxta l. *quia verisimilè*. cum ei adnota. [d] nam & non solùm peccat qui contrauenit ei, quod certũ est non debere fieri, sed etiam qui probabiliter dubitat an debeat fieri, & facit, iuxta c. *dubius in fide infidelis est.* [e] & non solùm delinquit qui contra conscientiam certã facit, sed etiam qui cõtra probabiliter dubiam, vt latè nos tradimus in cap. *qualitas*, [f] post S. Thom. [g] quandoquidẽ (vt ibi probatur) qui dubio probabili peccandi mortaliter se exponit, mortaliter peccat, iuxta illud. [h] *Qui amat periculum, peribit in illo.*

d De præsum. & le. non est verisimile. ff. quod metus causa.

e De hæret.

f Num. 18. de pœnit. dist. 1.

g Quodlibet. 8. art. 13.

h Eccles. 3.

SVMMARIVM.

1 *Crucis signum ne sculpatur in pauimentis statuere potest Synodus diœcesana & prouincialis.*

2 *Statuere contra ius cõmune etsi non possit Synodus prouincialis, vel Episcopalis seu Episcopus, hoc tamen secundũ aliquos non procedit, quando per hoc statutum reduceretur res ad ius antiquum, nec quando derogatur consuetudini, quæ est præter ius, vel solum permissa, non autem approbatiua.*

CONSILIVM III.

VTrum Synodus Prouincialis, vel Episcopalis possit statuere, ne signum crucis pingatur, vel sculpatur in aliqua re humi iacente?

1 Respondeo, videri probabile, posse Concilium Prouinciale statuere id, quod statuit Imperator in l. 1. [i] Tum quia est constitutio iuri communi consona. Tum quia Episcopus potest statuere contra ius commune nouum reducendo ad ius commune antiquum, secundum Panorm. & quosdam alios, quos citat Felinus. [k]

Tum quia licet hoc displiceat Felino, tamen non est hoc statuere contra ius commune, sed solùm contra consuetudinem generalem, vt videtur probare cap. *in his.* & cap. *Catholica*, [a] & nos tradimus in Manual. confess. [b] ad propositum satis huic simile, post alios ibi citatos, negari tamen posset, quod sit generalis consuetudo, cum in plerisque partibus abstineatur ab huiusmodi sculptura, & pictura. Tum quia dici posset, quod consuetudo contraria prædictæ legi Cæsareę videtur potius permissiua, quã approbatiua, inter quas magna differentia est secundum glossam, [c] & tradita per Ioannem Andream. [d] Tum denique quòd propter hæc omnia satis iustè potest dici prædictam constitutionem esse potius præter ius quàm cõtra illud. Salua, &c.

a 1. dist.

b Cap. 21. 3.

c Cap. denique. 4. dist. d In Mem. ra. peccatum. die regin. in c. 6.

i C. nemini licere significat. Salu. &c.

k Capi. quod super his. de maior. & o-

DE OBSERVAT. IEIVNIORVM.

SVMMARIVM.

1 *Vigilia Pentecostes est ieiunanda, & ita se habet generalis Ecclesiæ consuetudo.*

CONSILIVM I.

RESpõdeo, quòd vigilia Pentecostes est ieiunãda, per ca. *nosse.* [e] vnde glossa. §. *necessario* posita sub ca. *scire.* [f] reprehendit Gratianum, qui visus est contrarium tenere per d.cap. *scire.* & subdit quod Ecclesiæ consuetudo generalis habet, quòd debeat ieiunari vigilia Pentec. quod addo ipse, quod in omnibus regnis, in quibus moratus sum, tam Galliæ, & Lusitaniæ, quàm Castellæ, Nauarræ, & Romæ, vbi nunc moror, consuetudo habet ieiunandi prædictam vigiliam, quamque vbique ieiunari, & ieiuno, gratia Deo, qui nos omnes ieiuniorum amatores faciat. Amen.

e Et per ca. ieiunio. 16. Et 70. dist.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium Quadragesimæ duo præcipit. primum, vt totam, secundum, vt singulos dies eius ieiunemus: & qui fregit primum, tenetur adhuc seruare secundum.*

CONSILIVM II.

AN qui fregit ieiuniũ quadragesimale, teneatur ieiunare reliquos dies Quadragesimæ, qui supersunt?

1 Respondeo quòd sic: quia præceptum de ieiunanda Quadragesima duo præcipit, alterum, vt ieiunemus totã, alterum, vt ieiunemus singulos quosq; dies eius: ita quod, licet facto priori præcepto nõ ieiunando vno vel altero die, tenetur quis reliquos singulos quosq; dies ieiunare, vt colligitur ex his quæ determinat S. Thomas, [g] & ibi Caietanus, [h] & ex his quæ nos tradimus in Man. conf. [i]

g 2. 2. q. 147. h Arist. c. 6. & 7.

i Cap. 21. nu. 20. & 21.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare valentibus famulis, & cœnam petentibus debet dabet dominus denegare, etiamsi inde debeat reputari auarus.*

CONSILIVM III.

DOMINVS timoratæ conscientiæ, animaduertens pueros suos, cùm possent, non ieiunare, eosdem admonuit, vt si possent, ieiunent: sed quia credit eos clam comedere, non curat amplius rem indagare, ne habeatur pro auaro. Dubitatur, an teneatur ad aliquam maiorem diligentiam, & ad quam, maximè cum credat eos sine aliqua causa iusta ieiunium frangere.

1 Respondetur, quòd prædictus dominus debet denegare cœnam famulis potentibus ieiunare, non curando de opprobrio auaritiæ, immo gaudendo, cum maledicant ei propter Deum, iuxta illud, *Beati eritis, cum maledixerint.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus vt secretè & sine scandalo diebus pisculentis carnibus vesci possit, non coram sociis, sed separatim eas ita comedere potest, vt alij videant, quod in quo potest Ecclesiæ obedit.*

CONSILIVM IIII.

AN DISPENSATVS, vt possit comedere carnes diebus pisculentis secretè, & sine scandalo, possit eas edere coram sociis, quibuscum ordinariè comedit?

1 Quæstio hæc satis magna est: & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quæ nos scripsimus de publico, &

occulto

Universidad de Deusto
Biblioteca

occulto & pene occulto, in Manuali confessar. [a]

Pro parte verò negante facit, quod in omnibus dispositionibus mens & intentio disponentis est seruanda, [b] & quod mens & intentio Papæ dispensantis cum hac clausula videtur esse, ne solito modo cum aliis sociis domesticis, & exteris aduenientibus, comedat, sed quòd ita comedat, vt scientes eum comedere intelligant eum recognoscere, quòd Ecclesia sancta sanctè instituit dies ieiuniorum, & alios pisculentos, in quibus abstinendum sit à carnibus, & quod præstat ei obedientiam, quam potest præstare, licet non possit eam, quam omnino deberet. Et ita separatim eas comedat.

Et ad oppositа, quæ ex loco supra citato adduci possent, respondeti potest, procedere in aliis materiis, in quibus alia mens & intentio statuentis Ecclesiæ consideratur: quamuis in præsentia non liceat per occupationes id speciatim & singulatim monstrare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dictionet, huiusmodi, præfata, dicta, faciunt relationem restrictiuam ad præcedentia.*
2 *Priuilegia, dato aliquo quod operentur, restringenda.*
3 *Dispensationes exorbitantes odiosa sunt, & restringendæ.*
4 *Ieiunium ecclesiasticum differt à ieiunio per Iobelæum, vel confessarium, vel voto, vel alia causa particulari indicto: vnde dispensatus per Cruciatam, vt comedendo oua satisfaciat ieiunio ecclesiastico, non tamen comedendo illa satisfaciet aliis prædictis ieiuniis. num. 1. & seq.*

CONSILIVM V.

GRegorius XIII. concessit Cruciatam, cum clausula, vt *qui acciperent illam, possent comedere oua & lacticinia diebus, quibus est indictum ieiunium ecclesiasticum, & satisfacere huiusmodi ieiunio, seruando alia, quæ requirit ieiunium*: postea Sixtus V. concessit Iobelæum cum ieiunio feriæ quartæ, sextæ, & sabbati. Quæritur, an gaudentes clausula Cruciatæ, & ieiunantes secundum formam eius, satisfaciant ieiuniis indictis à Sixto in bulla sui Iobelæi?

1 Respondeo, quòd non. Tum quod dispensatio, siue priuilegium prædictæ clausulæ Cruciatæ solùm concedit facultatem comedendi oua & lacticinia in diebus ieiuniorum Ecclesiasticorum: cõcedit etiam facultatem gaudentibus illa, vt possint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij Ecclesiastici, & quòd seruando alia, quæ requirit ieiunium, censeatur satisfacere huiusmodi siue prętato ieiunio: quod est restringendum ad ecclesiasticum: verbum enim *præfatum*, vel *huiusmodi*, sunt restrictiua ad illud, quod refertur iuxta l. *huiusmodi*, cum ei adnotatis, [c] & sic habent verba Hispana Cruciatæ, *Guardando esto demas la forma del ayuno ecclesiastico Ioan vistos hauer complido y satisfecho al dicho ayuno.*

2 Tum quia priuilegia, licet ita sint interpretanda, vt aliquid operentur vltra ius commune, cap. in his. de priuileg. non sunt tamen extendenda ad alios effectus, dato aliquo, quem operentur, & ad quem sint vtilia, vt tradit Panormitanus, [d] quem copiosè cum multis aliis citat & sequitur Decius, [e] & consequenter prefatum priuilegium non debet extendi ad alios effectus, dato aliquo, quem operetur: & interpretando, quod præfatum priuilegium operatur quo ad ieiunia ecclesiastica, siue ab Ecclesia iure communi instituta, non est extendendum ad ieiunia per præfatum Iobelæum inducta.

3 Tum quod dispensationes, quæ exorbitant à iure communi, quale est prædictum priuilegium, sunt odiosæ, & restringendæ. [f]

4 Tum quod à separatis non fit illatio, [g] & secundum proprium & vulgarem modum loquendi aliud est ieiunium Ecclesiasticum à communi iure inductum, & aliud ieiunium, quod quis vouet, & aliud ieiunium à confessore in pœnitentiâ impositum, & aliud ieiunium alio respectu particulari impositum: & consequenter priuilegium datum ad moderandum ieiunium Ecclesiasticum institutum à iure communi, non est extendendum ad ieiunium votum, vel à confessore iniunctum, vel à summo Pontifice, vel ab aliquo alio Superiore ad aliquem particularem respectum impositum alicui particulari homini vel personæ: quale fuit ieiunium iniunctum à S. D. N. ad quærendam Iobelæi indulgentiam propter grandem & particularem respectum. Tum quod generi per speciem derogatur, [a] & consequenter præceptum speciale factum de ieiunando à summo Pontifice, quod præsumitur factum de modo ieiunãdi secundum ius commune, derogat priuilegio generali satisfaciendi ieiunio Ecclesiastico. Salua, &c.

Vide consilium sequens, quod licet alicui videri possit, non tamen est huic contrarium.

SVMMARIVM.

2 *Priuilegium præsertim personale non extenditur vltra proprietatem verborum.*
3 *Ieiunare dicitur, qui necessitate ductus aliud non habens, edit quidem carnes, sed in reliquis ieiunium obseruat: quia necessitas facit, vt carnes sint cibi ieiunij: quod & dici probabiliter potest de eo, cui Papa concessit, vt diebus ieiuniorum posset vesci carnibus, & ouis num. 2. verba tamen concessionis in primis erunt ponderanda. num. 1.*

CONSILIVM VI.

PApa fecit facultatem N. comedendi carnes & oua diebus ieiuniorum. Quæritur, an ipse N. lucretur meritum ieiunij seruando alia, quæ requirunt ieiunia.

1 Respondeo primò, quod cùm non viderim breue, non possum cum certitudine integra respondere. [b]

Secundo, quod priuilegium præsertim personale non debet extendi vltra id quod verba propriè significant. [c]

Tertio, quod potest dubitari, an facultas vescendi carnibus & ouis in die ieiunij includat facultatem, vt ille, qui eam habet, censeatur ieiunare seruando reliqua, & an sit maior facultas, quæ datur comedendi vetita, cum facultate, vt seruando alia censeatur ieiunare, quàm simplex facultas comedendi vetita in die ieiunij, super quam quæstionem multa possent dici.

2 Ego verò nunc (salua mente Papæ) inclino in partem affirmatiuam: quia videtur sua Sanctitas, concedendo huiusmodi facultatem, virtualiter concedere, vt carnes & oua sint priuilegiato cibi quadragesimales, vel cõuenientes diebus ieiunij, & consequenter, quòd talibus vescens non censeatur vesci nisi cibis cõuenientibus diebus ieiunij: ex quo sequitur, quod comedendo tales cibos non frangit ieiunium, & quod verè ieiunat, & consequentur consequetur meritum ieiunij.

3 Sicut credo quod consequeretur illud, qui, quia non potest habere panẽ & cibos quadragesimales, comederet semel tantùm in die carnes, aut oua, aut lacticinia: quia necessitas facit hos cibos quadragesimales, quales etiam facit priuilegium Papæ, quia in vtroque videtur esse eadem ratio.

Vide consilium præcedens.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS, VEL REPARANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Pensionem habens super beneficio tenetur pro rata ad reparationem illius Ecclesiæ, nisi pensio ab omni onere sit libera.*

CONSILIVM I.

QVæritur an pensionarius clericus habens pensionem impositam super aliquo beneficio Ecclesiastico, & fructibus eius, teneatur pro rata soluere impensas faciendas in refectione tecti & parietum Ecclesiæ.

1 AD HANC QVÆSTIONEM respondetur primo, quòd eam tractat Gigas doctor egregius in tract. responsorum ad quasdam quæstiones ei propositas super pensionibus, [d] & respondet affirmariuè, quod sic, si non fuit imposita ita, vt esset libera ab omni onere, &c. vt frequentissimè imponi solet à sancta Sede Apostolica.

Secundò, quòd si pensio prædicta non fuit imposita ita, vt solueretur libera ab omni onere, Dominus consulens tenetur ad soluendos sumptus in prædicta refectione factos pro rata redituum prædicti beneficij. Et quia fundamenta, quibus prædictus Gigas mouetur, apud eum, & apud allegatos ab eo videri possunt, & quia etiam non vacat ob alias occupationes, remitto consulentem ad ea.

Aliqua ad accessoria huius quæstionis pertinentia videri possunt per Felinum, [e] & per Caccialupum, [f] & gloissam celebrem. [g] Salua, &c.

a *Ca. 27. num. 250.*
b *L. in similibus ff. de cond. & demonstr. & cap. fin. de præben.*
c *ff. de leg. 1.*
d *In c. certificari. de sepul.*
e *In ca. 1. nu. 16. de rescrip.*
f *Ca. ea quæ. & c. odia. de regulis iuris lib. 6.*
g *L. Papinianus. ff. de minorib.*
a *Ca. generi. de regu. iuris lib. 6. & in regul. in toto ff. eadem.*
b *Le. inciuile. ff. de legib.*
c *Cap. porro. de priuileg.*
d *Qua. 8.*
e *In c. ad audientiam. 2. de rescrip.*
f *In tract. de pensio. 10. & 1.*
g *In c. de 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM, COEMETERII, ET RERVM ad eas pertinentium.

SVMMARIVM.

1 *Iudex extrahens ab Ecclesia exempta hominem, & iussus ab eiusdem Ecclesiæ Prælato vt captum restituat, non satisfacit, si captum liberum abire permittat, vel se subiiciat obedientiæ Episcopi non habentis in illa Ecclesia iurisdictionem.*

CONSILIVM I.

EX Ecclesia exempta prætor hominem malefactorem extraxit, & postea Episcopo ordinario se submisit, & incarcerato fugiendi facultatem fecit, & Ecclesiæ exemptæ conseruator mandauit dictum carceratum restituere. Dubitatur, an prætor pœnam per monitorium conseruatoris positam incurrerit.

1 Respondetur primò, desiderare me videre copiam mandati conseruatoris, vt certius respondere possim, iuxta l. *vt responsum*.[a]

a C. de transac.

Secundo, inclinate me multum ad dicendum Dominum prætorem de rigore iuris incurrisse pœnam, quia non restituit captum illi Ecclesiæ, de qua cepit eum: quia non excusat ab inobedientia illa subinuisio, quam fecit Episcopo, qui non habebat iurisdictionem in illa Ecclesia exempta.

Tertio, putare me facile consequuturum eum gratiam cum Prælato, eo quod permiserit fugere, & ita facere libertatem, vt posset, si vellet, redire ad Ecclesiam prædictam regularem, in cuius porta fuit captus: nisi aliquid aliud, quod tamen non proponitur in casu, pacem inter eos impediat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem etiam sæcularem ad personas ecclesiasticas spectantem sibi vsurpans laicus incidit in excommunicationem bullæ: & hoc modo dicta iurisdictio ad dictos ecclesiasticos ratione dignitatis Ecclesiasticæ spectet, aliàs non. num. 2.*

3 *Patronus laicus, cui competunt menses quatuor tantummodo ad præsentandum, iu dicitur, cui, etiamsi sit clericus, competit id ius præsentandi ratione bonorum laicalium: Ecclesiasticus autem, cui dantur menses sex, est, cui dictum ius ratione tituli Ecclesiastici competit.*

4 *Ecclesiastici, inter quos etiam sunt monachi, etiamsi non sint clerici, insolita etiam mediatè vel indirectè imponens onera incidat in bullam Cœnæ.*

5 *Ecclesiastici onus illud censetur impositum, quod ita eorum subditis imponitur, vt ipsi cogantur illud in effectu subire.*

CONSILIVM II.

PRætor & magistratus ciuitatis N. incolas castri Turris S. Seuerini ad suum tribunal traxerunt, & eis imposuerunt onus soluendi singulis annis cereum in recognitionem dominij. Et cum iurisdictio dicti castri pertineat ratione abbatiæ ad Abbatem monasterij sancti Seuerini, & cum indirectè onus Abbas, & monasterium soluere cogatur, quæritur, an prætor, & homines de magistratu in bullam Cœnæ inciderint.

Dubium prædictum videtur resoluendum affirmatiuè, videlicet prædictum prætorem, & prædictum magistratum incurrisse excommunicationem bullæ Cœnæ Domini duplici capite. Vnum est, quòd qui vsurpat iurisdictionem pertinentem ad personas Ecclesiasticas, incidit in illam, & prædicti, vt præsupponitur in dubio, vsurparunt iurisdictionem pertinentem ad Abbatem sancti Seuerini, qui est persona ecclesiastica: nam decreuerunt, & relaxarunt mandatum executorium contra subditos prædicti Abbatis, quos sciebant illi esse subiectos, & à iurisdictione sua exemptos: nec prodest illis dicere, quòd non vsurparunt iurisdictionem Ecclesiasticam, sed sæcularem tantum: quia ad incurrendam illam, sufficit vsurpare iurisdictionem pertinentem ad personam Ecclesiasticam, modo pertineat ratione dignitatis Ecclesiasticæ, vt nos declaramus in septima declaratione decimæ quartæ excommunicationis in Manuali. [b]

b Ca. 27. nu. 1. vt ibi nota.

2 Vbi dicimus dictum Caietani ibi citatum intelligendum de vsurpante iurisdictionem sæcularem pertinentem ad personam ecclesiasticam ratione sui patrimonij sepa-

A rati à bonis Ecclesiasticis, & non de pertinente ad personam Ecclesiasticam ratione dignitatis, vel bonorum, quæ antea erant sæcularia, & per donationem, vel aliàs facta sunt Ecclesiæ, quibus est annexa iurisdictio temporalis, vt in casu nostro.

3 Sicut in simili patronus clericus habet semestre ad præsentandum, [a] & laicus quadrimestre, [b] & licet clericus, qui est patronus ratione patrimonij sui separati à bonis Ecclesiasticis, censeatur patronus laicus, iuxta cap. *cum dilectus*, adiuncta glossa & doctrina communi: [c] qui tamen habet præsentationem ratione dignitatis suæ, censetur Ecclesiasticus, etiam si eam habeat ratione bonorum sæcularium donatorum Ecclesiæ suæ, vel beneficio. [d]

a Ca. cum ex tem. de iur. patr.
b Ca. cū ex. ptes. eod. tit.
c De iure pa tr.

B

d Arg. c. 15. vers. de iur. patr. in c.

4 Alterum caput est, quòd qui imponunt onus insoliti Ecclesiasticis personis, incidunt in excommunicationem decimamquartam prædictæ bullæ, vt ex ea patet: & licet prædicti prætor & magistratus solis laicis directè & immediatè imposuerint onus insolitum recognoscendi in superiorem castri Turris sancti Seuerini ciuitatē N. mediatè tamen, & indirectè imposuerunt illud Abbati monasterio, & monachis, qui sunt Ecclesiasticæ personæ, etiam si non essent clerici. [c] Cum si prædictum castrum deberet subire onus soluendi prædictum cereum in recognitionem dominij, Abbas & monachi prædicti deberent recognoscere prædictam superioritatem quo ad prædictum castrum: & qui vult antecedens, vult etiam consequens, quod illud necessariò consequitur, iuxta l. *illud*, [f] cum allatis ibi per Iasonem, & cap. *præterea*, [g] cum citatis ibi per Decium, & qui vasallo & domestico facit iniuriam, videtur eam domino facere. [h] Salua, &c.

C

c Ca. nn dubium. cap. de monialibus. de sententia excommunicationis. f ff. de acquir. hæred. l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud.
g De officio deleg.
h Clem. 1. de excess. prælat. in prine. vbi Card. nu. 3.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, vt tales, subiacere potestati & dispositioni laicorum, asserere, impietatem sapit quandam: illorumque administratio ita Papæ est reseruata, vt de illis laicus princeps non possit se intromittere. num. 3. attamen postquam à clericis in alios fuerunt translati, tunc effecti profani laicæ subiacere poterunt potestati. num. 3.*

D 1 *Beneficium ius spirituale est dependenter, & spirituale quid in recipiente requirit, vt eius sit capax.*

2 *Beneficium non solùm prout est ius percipiendi fructus ecclesiasticos, sed & eius prædia sunt quid sacrum: quique ea vsurpat, est sacrilegus.*

3 *Christus est verus dominus bonorum ecclesiasticorum, Papa summus administrator.*

4 *Iudices laici si non præcipiendo, sed rogando petunt ab Episcopis monitoria, Concilio non contrauenunt Tridentino.*

CONSILIVM III.

QVæsitum fuit primò, an fructus beneficiorum Ecclesiasticorum subiaceant potestati, & dispositioni laicorum.

E

Secundo, an particula illa decreti Concilij Tridentini, [i] ibi, *Nec ad eas concedendas cuiusuis secularis, etiã magistratus, auctoritate adducatur*, aduersetur stylo parlamentorum Galliarum præcipientium Episcopis, vt dent literas monitoriales ad effectum reuelandi.

i Ca. 2. de ref. sess. 25.

1 AD PRIOREM QVÆSTIONEM respondeo, quòd impietatem quandam sapere videtur, asserere fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, quatenus sunt tales, subiacere potestati laicorū. Tum quia beneficia sunt iura spiritualia, [k] vel certe illis annexa, non quidem antecedenter, vt est ius patronatus, sed dependenter, quod est plus, ita quod ad capacitatem illorum requiritur vt præcedat quiddam spirituale, quo quis fiat capax eorum, iuxta capit. *cum adeo*, [l] & tradit S. Thomas receptus ab omnibus. [m]

F

k Ca. dilecto. de præben. l Decretor. ea. ex literis. de transact. m In 2. sen. dist. 44. art. 4. q. 3. n. 2. & Q. 85. art. 2.

2 Tum quia ipsemet paulò prius, [n] dicit, non solùm beneficia, quæ sunt iura percipiendi reditus ecclesiasticos, vt definiũt Petrus ab Ancharano, [o] Calderinus, [p] & ibi resolutè Felinus, [q] sed etiam prædia ipsa Ecclesiarum, quatenus sunt talia, esse sacra, & qui diripit ea, vel absque solemnitate Ecclesiastica vsurpat, est sacrilegus. [r]

o In cap. 1. de reg. iur. lib. 6. p In ca. in nostra qu. 3. de rescrip. q Nu. 3.

3 Tum quia per plura irrefragabiliter probauimus in tractatu de reditibus ecclesiasticis, [s] D. N. Iesum Christum esse verum & plenariè Dominum omnium bonorum Ecclesiasticorum, non solùm iure illo generali, quod,

r Ca. sunt qui apud. & arg. quinque. 17. q. 4.
s Qu. 1. nu. 21.

Domini

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Psal. 23. Domini est terra & plenitudo eius, a sed etiam speciali, quali quilibet homo est dominus rei sibi donatæ, vel aliàs legitimè quæsitæ: adeo quidem, quòd post Concilium Tridentinum, quod ibi citauimus, non liceat opinari contrarium. Tum quia Concilium Lateranense sub Leone X. habitum, b in indiuiduo declarauit Papam esse summum administratorem & dispẽsatorem omnium fructuum beneficiorum, & Reges & principes nullam super hoc habere potestatem: quem §. etiam nos allegauimus in tractatu de Iubelæo. c Dixi supra, *quatenus sunt tales*, id est fructus & reditus beneficiorum: nam quatenus sunt res vendibiles, & emibiles, & transiatæ à beneficiatiis in aliquem per aliquam dispositionem licitam ab Ecclesia probatam, quia per illam facta sunt profana, possunt dici subiecta Regum & principum potestati.

b Sess. 9. & cons. finitum.

c Notaò. 29. num. 2.

4 AD SECVNDAM respondetur, particulam illam præfati Concilij non esse contrariam praxi celebertimorum & omnigena eruditione prefatorum parlamentorum. Quandoquidem non est credibile parlamenta illa Christianissimi Regis auctoritate collecta, vti stylo præceptiuo in rogando Episcopos, vt dent literas monitorias in quæstione contentas: quia id esset contra omnia iura naturalia, diuina, & humana, vt palam est: sed stylo præcatorio, vt in omnibus terris, quas ipse incolui, fieri intelleximus: quod non est contrarium præfato Concilio quod verat, ne Episcopi auctoritate laica eas dent. quia id intelligendum est eo modo, quo cap. 2. d decernit, ne iudices ecclesiastici spiritualia negotia iudicio laicorum expediant: per quod non prohibet expedire aliqua ad preces & literas precatorias Regum, principum, & aliorum iudicum laicorum. Quod si replicetur præfata parlamenta vti stylo præceptorio, & quasi superiores iubentes aliqua suis inferioribus, emendandus est vti contrarius iuri diuino, & sacris canonibus irrefragabilibus qualia, sunt cap. *quoniam*. 10. dist. cap. *cum ad verum ventum est*, e & alia multa, per quæ, vt arbitror, Rex Christianissimus id admonitus facile iubebit emendare. Salua, &c.

d De iudi.

e 96. dist. & cap. nouit. de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Gabella nedum personalis, sed nec pro rebus propriis potest imponi clericis, etiam quando eas vendunt in territorio, vel extra illud, etiam vt alteri donent, modo non causa negotiationis, seu non gratuiti cõtractus expresse vel tacitè initi transmittant. num. 1. 3. & 4. & cùm dubitatur an causa negotiationis transmittant, eorum statur iuramento. num. 4.*

CONSILIVM IIII.

RÉspublica N. imposuit nouum pedagium, siue portorium, ita vt etiam Ecclesiasticus dono mittens aliquos fructus, etiam ad Ecclesiasticos, teneatur portorium soluere. Quæritur, an incurrerit aliquam censuram.

1 Respondeo primò, ad hanc quæstionem responsuro conuenire multum legere statutum, vel declarationem, qua præfata Respon. imposuit, vel declarauit impositam præfatam gabellam, seu portorium ex his, quæ dono mittunt subiecti eius existentibus extra territorium eius, contra omnia iura, quæ vetant imponi, & exigi à clericis gabellam personalem, vel de rebus propriis eorum, quæ nos tertigimus in Manuali nostro confessar. f & copiosius citant Decius, g & citati ab eo: vt melius intelligeret causam, finem, & intentionem huiusmodi impositionis & exactionis.

f Cap. 17. nu. 201.
g Cons. 496.

2 Secundò, quòd iuxta iura communia canonica non potest prædicta gabella, seu portorium exigi licitè à clericis mittentibus dono pro xenio aliquos fructus de suis hortis & arboribus collectos alicui amico, vel domino, etiam extra territorium existenti: quia secundum illa non possunt cogi ad soluendum portoria, vel gabellas de rebus propriis, vel de fructibus eorum, nisi causa negotiationis ea transmitterent, iuxta clementinam vltim. h cùm donatio non sit genus negotiandi, cùm sit contractus gratuitus, & negotiatio fiat per contractus non gratuitos, vt colligitur ex l. 1. & 2. i iuncto capit. *negotiatorem*, & capit. *eiciens*. k

h De consil.
i Et tot. tit. ff. & C. de donat.
k Et tot. dist. 88. & ex toto titulo no cleris vel monachi.

3 Tertiò, quòd clerici per iura communia supra dicta non debent vllam gabellam impositam à potestate sæculari de fructibus propriarum rerum, quos vendunt intra territorium suum: ergo neque portorium ab eadem imposito pro transmissione ad aliud territorium per viam donationis, argumento à fortiori: quia magis debetur de rebus venditis, quàm de rebus donatis, vt colligitur ex prædictis iuribus, & a Panormitano & ex præfato consilio Decij, qui citat multos allerentes Ecclesiam non debere gabellam de quæsitis ex titulo lucratiuo.

a Cons. 6. lib. 1.

4 Quartò, quòd glossa notabilis, b communiter recepta habet, quòd si inter clericum, & publicanum, seu eius exactorem fuerit controuersia, an res, pro qua petitur gabella, deferatur causa negotiandi, vel alia, & non possit alio modo probari, deferetur iuramentum clerico deferenti: cui sequens est non deberi portorium à clerico, nisi sciatur eum deferre causa negotiandi.

b In clemen. vlt. de consit.

Per quæ omnia, & alia, quæ adduci possent, respondendum videtur, non esse soluendam prædictam gabellam, seu portorium à clerico mittente dono aliquid, etiam extra territorium, nisi dolo, vel fraude excusandi portorium mitteret illud nomine doni, facto forte prius expressè vel tacitè pacto, vt is, cui mittitur, tantumdem vel plus remittat nomine doni. quod est in causa, vt suspicer prædictam Remp. moram fuisse ad iubendum solui prædictum portorium ex fraudibus clericorum, quæ præfato modo & aliis consueuerant fieri publicanis suis: cum fraus & dolus nemini patrocinari debeant. c Ob quod conueniret, vt dixi, nosse finem, & causam, quæ mouit prædictam Remp. ad imponendam, vel declarandam prædictam exactionem. Salua, &c.

c Cap. Sedes Apost. de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Bona clerici patrimonialia non gaudent priuilegio bonorũ Ecclesiæ, nisi in casibus in iure expressis, vel ad illorum titulum loco beneficij sit ordinatus.*

2 *Clericus soluens sponte collectas peccat, sed non excommunicatur, exigens autem sic.*

CONSILIVM V.

N. Sacerdos habet patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus.

Quæritur primò, an teneatur ad collectas publicas laicorum, quæ in dies imponuntur.

Secundo, an si eas soluerit, incurrat aliquam censuram.

1 Respondetur primò, quòd quamuis inter doctores res controuertatur, communis tamen conclusio habet, quòd bona patrimonialia non gaudent regulariter priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus à iure expressis, vt tradit Panormitanus, d & alij multi, quos citat & sequitur Felinus. e

d In c. fin. de vita & honestate cleri. & in c. si diligenti. de foro compet.
e In ea. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. nu. 2. sub finem.

Secundò, quòd hæc conclusio fallit in bonis patrimonialibus, quæ habet clericus ordinatus ad illa data ei pro titulo ordinationis loco beneficij: f quia pro huiusmodi bonis gaudet priuilegiis bonorum Ecclesiæ, etiam in casibus non expressis à iure, per glossam, g quam citat & sequitur Felinus, g & Decius, h qui omnes firmius tenuissent, si tempore suo Concilium Tridentinum statuisset de huiusmodi patrimonio illa, quæ statuit, i vbi prohibetur tale patrimonium alienari, nisi de licentia Episcopi, &c.

f In c. Episcopus. de preb.
g Vbi supra nu. 10.
h In d. c. Episcopus. nu. 11.
i Ca. 2. de reform. sess. 21.

Tertiò, quòd ex his sequitur decisio quæstionis, scilicet quòd huiusmodi clericus non tenetur ad soluendas collectas impositas, vel imponendas de huiusmodi patrimonio, plusquam de aliis bonis Ecclesiæ.

2 AD SECVNDAM respondeo primò, quòd ob solam solutionem collectæ, quam non debet ex illo patrimonio, non incurrit vllam censuram. Tum quia cap. *clericis*, k per quod Bonifacius VIII. statuit, vt incurreretur excommunicatio ab eis, qui soluerent huiusmodi indebita sine licentia, vel auctoritate Papæ, fuit correctum & sublatum à Concilio Viennensi. l Tum quia licet dici posset huiusmodi solutionem vetari per Innocentium III. m non tamen excommunicauit soluentem, & ita remansit sola excommunicatio Concilij Lateranensis positi in cap. *non minus*, n in quo tamen nihil statuitur contra soluentem, sed contra exigentem tantùm.

k De immunit. eccles. lib. 6.
l In clem. fin. eod. tit.
m In c. aduersus. de immunit. ecclesiarum.
n Eodem tit.

Secundò, quòd probabiliter dici potest eum peccaturum grauiter, si sciens & credens non teneri ad soluendam illam soluerit sponte sine timore iusto incurrendi aliquod maius malum, quia videtur transgredi præfatum celebre cap. *aduersus*. o Salua, &c.

o Dec.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Statutum vt confrater sine consensu Prioris non possit confratrem in ius coram Ecclesiastico vel seculari iudice vocare, sub pœna expulsionis à confratria, non est contra libertatem Ecclesiæ.*
2 *Libertatem Ecclesiasticam non ladit statutum continens consilium sancti Pauli de non litigando.*
3 *Statutum bona fide seruans nullam incurrit censuram, etiamsi reuera esset contra libertatem Ecclesiasticam.*
4 *Tempus immemoriale habet vim priuilegij. si allegetur, etiamsi per illud derogetur Ecclesiasticæ libertati.*

CONSILIVM VI.

QVędam confratria disciplinatorum ante centum annos inter alia statuit, vt nullus confratrum posset alterum confratrem conuenire coram iudice Ecclesiastico, vel sæculari, super spiritualibus, vel temporalibus, nisi de consensu Prioris præfatæ confratriæ, sub pœna expulsionis à confratria. Quæritur, an huiusmodi statutum sit contra libertatem Ecclesiæ.

1 Respondeo, quòd non. Primò quidem, quia, si vlla ratione præfatum statutum esset contra libertatem Ecclesiæ, maximè foret, eo quod tollit confratribus libertatem conueniendi confratres super spiritualibus coram Episcopis: qua tamen ratione non potest dici contra libertatem Ecclesiæ. Tum quia præfatum statutum nihil in effectu continet aliud à consilio B. Pauli Apostoli, [a] ibi, *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit.* Tum quia illud statutum non astringit nisi volentem illud seruare: partim, quòd non cogit nisi volentem intrare confratriam, quam nemo cogitur intrare: partim, quòd confratrem nulla alia pœna punit, quàm quod desinat esse frater confratrum: partim, quòd alioquin etiam votum virginitatis esset contra libertatem ecclesiasticam, per quam clerici minorum ordinum possunt ducere vxores.

2 Secundò, quod præfatum statutum in effectu solum statuit, vt qui nõ vult seruare consiliũ Pauli, nõ sit confrater illius confraternitatis: & absurdum esset dicere, quod facere obseruare consilium Pauli apud aliquam confratriam, esset contra libertatem Ecclesiæ, apud quam totam Paulus volebat illud seruari: & ita non dicendum. [b]

3 Tertiò, quòd præfati confratres bona fide, sinceróque corde à maximo tempore tenent illud statutum in sua confraternitate: quod sufficit ad hoc, vt non incidant ob id in aliquam censuram, secundum Innocentium, [c] quem communiter receptum retulimus in Manual. confessar. [d]

4 Quartò, quòd tempus immemoriale habet vim priuilegij, [e] & ita præfata confraternitas potest se tueri allegando priuilegium habuisse faciendi & retinendi tale statutum, secundum mentem omnium ferè scribentium. Salua, &c.

a 1. Corinth. 6.

b L. nã quod absurdum. ff. de bonis libert. & ad audientiam. de decim.
c In ca. nouerit, in fin. de sent. excommun.
d Ca. 17. nu. 119.
e Cap. super quibusdã. §. præterea. de verb. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. de aqua quoti. & æstiua.

NE CLERICI VEL MONACHI SÆCVLARIBVS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

SVMMARIVM.

1 *Tutelam & curam minorum suscipere nec Episcopus, nec sacerdos secularis coguntur, etiamsi sint miserabilium personarum, licet Siluester & alij contrarium senserint. num. 3. possunt tamen: & hoc, modo non accipiant illas turpis lucri gratia, vel ob alium malum finem, num. 2. quia tunc etsi non incurrant suspensionem, possunt tamen puniri. num. 5.*
3 *Exequutor testamenti, tutórque, & curator esse potest nedum presbyter secularis, sed etiam religiosus, modo obtineat à suo superiore licentiam.*
4 *Miserabiles personæ reputantur omnes curatore, vel tutore egentes.*

CONSILIVM I.

AN Presbyter possit licitè suscipere tutelam, vel curam minoris?

Respondeo primò, quòd de tutela & cura minoris idem videtur quo ad hoc propositum iudicandum, per textum in hoc mihi notandum in cap. *peruenit.* [f]

1 Secundo, quod generaliter omnes clerici, & monachi sunt exempti à qualibet tutela & cura, per l. *generaliter*, [g] siue tutela sit legitima, quæ lege defertur, siue datiua, quæ à iudice datur, siue testamentaria, quæ à testatore deferatur, iuxta illos titulos de legitimis tutoribus & curatoribus datis ab his. [a]

2 Tertiò, quòd presbyteri, & etiam Episcopi possunt suscipere illas, si volunt, sine vllius alterius licentia, modò non suscipiant illas gratia turpis lucri, vel auaritię, vel ad alium finem malum, quoniam omne, id cuius finis malus est, ipsum quoque malum est. [b]

3 Quartò, quod etiam religiosus potest esse exequutor testamenti, petita tamen & obtenta Superioris licentia, [c] & eadem ratione tutor, vel curator, vt rectè ait Siluester, [d] addens, quod tutelam miserabilium personarum tenentur suscipere: quod ante ipsum dixerunt & alij, vt in his Cardinalis Turrecremata. [e]

4 Quod tamen nulla ratione probatur, & videtur reprobari, eo quod indigentes tutoribus & curatoribus censentur miserabiles personæ, vt satis probat præfatum cap. *peruenit*, & tota dist. 87. & 88.

5 Quintò, quod presbyter, & alij prædicti, qui malè suscipiunt tutelas vel curas, non incurrunt iuris communis suspensionem ipso iure, per præfatum cap. *peruenit*, quod solum dictat esse subiiciendos correctioni, quam dictionem glossa malè videtur exponere per *suspensionem*, vt colligitur. Tũ quia ex Hugone Archidiaconus & Turrecremata sanius intelligunt de correctione arbitrio maiorum facienda, & sic de pœna imponenda à iudice, & non ipso iure. Tum quia nullibi probatur, quod verba illa, *subiaceant correctioni, vel castigationi*, debeant intelligi de pœna ipso iure, cùm alienum sit à sua significatione, cúmque mitior intelligenda sit alia, & in dubio intelligenda est lex de mitiori pœna. [f]

a ff. C. & in fin.

b Ca. cum nullus. 3. qu. 7. c Ca. 2. de testam. lib. 6. d In cons. tutela. 91. 3.

e In d. ca. peruenit. num. 5.

f Cap. in pœnis. de regul. iur. lib. 6. cum ei annotatis.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter doctoratum in iure ciuili etiam sine licentia Episcopi assumens nullam pœnam incurrit, peccat tamen capiens sine sufficienti scientia.*

CONSILIVM II.

QVæstio est, an presbyter beneficiatus possit sine licentia sui ordinarij doctoratus gradum in iure ciuili assumere sine incursu alicuius censuræ, irregularitatis, & sine amissione beneficij.

1 Respondetur, quod si presbyter, de quo loquitur quæstio, callet sufficienter leges ciuiles, poterit assumere doctoratus gradum in iure ciuili sine incursione irregularitatis & censuræ, & sine periculo perdendi beneficium, licet non habeat licentiam sui ordinarij, secundum opinionem, quæ nobis magis placet, Panormitani. [g] Si autem non callet satis leges ad sumendum gradum doctoratus in eis, peccabit eum assumendo, iuxta glossam, [h] sed non incurret vllam censuram: sicut etiam, si ignoraret canones, & assumeret gradum in eis, peccaret quidem, iuxta prædictam glossam sed non incurreret censuram. Et addo nihil prodesse ipsi licentiam ordinarij: quia non potest eam dare ordinarius, iuxta notata in dicto cap. *super specula*, & alibi communiter. Salua, &c.

g In ca. super specula. à nu. 16. ne cleric. vel monach.
h 2. clem. 2. de magist.

SVMMARIVM.

1 *Medicinæ exercitium prohibetur clerico existenti in sacris, alias non, nisi habeat beneficium etiam non sufficiens ad sui sustentationem: non tamen ob id incurrit censuram, vel irregularitatem: peccaret tamen id faciens. num. 2. sine dispensatione Papæ. nu. 4. immo nec peccaret, si causa pietatis, vel etiam causa cognationis, vel instantis necessitatis infirmi, vel suæ, vt sic sibi, cùm aliunde non habeat, victum lucretur. n. 3.*

CONSILIVM III.

DE Medico clerico sæculari prima tonsura vel minoribus tantùm ordinibus insignito, & habente duas capellanias non reddentes victum ei sufficientem, an medendo peccet?

Respondeo primo, præfatum Dominum consulentem debere cauere, ne committendo, vel omittendo peccet aliquod septem generum peccatorum, quæ prohibentur, & esse peccata diximus in Manuali confessar. [i] de peccatis medici, & chirurgi, cum declarationibus eisdem ibidem habitis.

1 Secundo, debere item cauere, ne vratur officio, & arte medica: quia licet clericus simplex ordine sacro & beneficio ecclesiastico carens non peccet officio & arte

i Cap. 23. nu. 60.

f 20. dist.
g C. de Episcopis & clericis. & generaliter. 5. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

medica vtens, plusquam laicus medicus: ordine tamen sacro insignitus, vel habēs beneficium Ecclesiasticum peccat vtēdo eis, ea ratione, quod est officium sæculare, cuius exercitium prohiberur cleticis, & monachis, per rubric. *de vita & honest. cler. vel monachi sæcularibus negotijs se immisceant*, & [a] Concilium Tridentinum: per quod innouantur canones, & statuta vetantia cleticis negotia sæcularia: in quod facit etiam capit. 6. [b] eiusdem Concil. licet non æquè clarè, quæ duo capp. etiam nos citamus in Manual. confess. [c] Nec obstat, quòd beneficia Domini consulentis sint parui prouentus, & ad victum eius honestum non sufficientia: quia in ea sumus opinione, quæ tenet beneficium etiam non sufficiens victui honesto obligare ad recitandas Horas canonicas: quam nostram sententiam efficaciter probamus contra Dominicum Sotum in Enchirid. de oratio. [d] & qua ratione obligat ad Horas canonicas, debet etiam obligare ad vitanda officia sæcularia. [e]

2 Tertio respondetur, quòd præfatus D. consulens solo iure communi attento non incurreret excommunicationem, nec vllam aliam censuram, nec irregularitatem propter exercitium artis prædictæ medicinæ, licet peccaret per prædicta: quia nulla talis pœna incurritur ipso iure, nisi alicubi exprimatur. [f]

3 Quartò, quòd posset etiam licitè sine vlla dispensatione curare causa pietatis infirmos miserabiles, & pauperes, & mea sententia etiam causa cognationis, & instantis necessitatis ægroti, & etiam ipsiusmet consulentis, si egerit, argumento capit. 1. [g] quia necessitatis propriæ causa posset etiam negotiari, & aliquo honesto officio vel arte victum honestum sibi quærere, per ea quæ citamus in dicto Manuali. [h]

4 Quinto, quod indiget dispensatione Papæ ad curandum per prædictam artem generaliter quoscumque infirmos diuites, & pauperes, propinquos, & extraneos sine peccato, vt prædictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Generalia verba mãdati & præcepti ad licita restringẽda sunt.*
2 *Constitutio Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum lata ligat etiam clericos eũ fauentes extra casum confessionis, & alios in quibus iure naturali vel diuino eos iuuare tenentur: nemini autem præcipit, vt bannitos denunciet. num. 2.*
3 *Tolerare bannitos qui prohibentur, non ideo cẽsentur obligati ad eos denunciandos.*
4 *Denunciatio bannitorum quando non potest nisi cum propria mortis periculo fieri, in dubio non est censenda per legislatorem præcepta.*

CONSILIVM IIII.

SVpet contentis in bulla Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum, &c. dubitatur primò, an omnes teneantur accusare, propalare, vel denunciare bannitos. Secundo, an esto laici teneantur ad accusandum, denunciandum, & propalandum, etiã clerici teneantur ad idem.

1 Respondeo primò, quòd alicui videri posset nõ includi clericos, vel monachos in prædicta bulla. Tum quia nullam de illis specialem mentionem facere videtur: & quòd nullam mentionẽ facit de Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Decanis, Canonicis, &c. Tum quod meminit in specie Duces, Marchiones, Comites, & alios sæculares, siue laicos. Tum quod verba illa, *Ecclesiastica dignitate præditus, &c. Beneficio ecclesiastico priuati*, possent intelligi de dignitate, & beneficio temporali, quam, vel quod quis teneret ab Ecclesia. Tum quod clerici vel monachi non possunt licitè facere multa, quæ in ea iubentur, & verba generalia restringenda sunt ad licita. [i]

2 Tum denique quòd non est tanta ratio includendi eos, cũ rari videantur clerici, vel monachi fauentes huiusmodi sanguinariis, & grassatoribus: & quod constitutio est valde exorbitãs à iure communi, & pœnalissima, ideóque restringẽda. Sed quia vritur illo verbo generali, *Quicumque*, & illis verbis, *Etiam ecclesiastica dignitate præditus*, & illis, *Ecclesiastica dignitate, vel mundana cuiusuis conditionis, & ordinis*, & illis, *Ecclesiastico beneficio*: & quia conditor eius, ad quem pertinet interpretari, [k] est præsens: & quòd etiam Ecclesiastici solent aliquibus eorum malè fauere: non auderem excludere illos, qui eis fauerent extra casus sacræ confessionis, & alios, in quibus iure naturali vel diuino tenerentur eis fauere.

2 Secundo, quod non videtur quẽquam per eam teneri ad accusandum, vel denunciandum: quoniam nulla eius parte id cauetur: licet in versiculo *communitates, &c.* iubetur, vt vniuersitates, quę nouerint accessum, stationem, vel transitum aliquorum illorum, debeant pulsu campanæ conuocare populum armatum, illosque capere, si possunt, & si nõ possunt, commonefacere finitimas quasque communitates, vniuersitates, vel dominos, non tamen iubet id singularibus personis, quas mox obligat ad alia diuersa, in quibus non includitur accusatio, nec denunciatio, quãuis includatur receptatio, & largitio, & opitulatio per cibum & commeatum & aliud ad euadendum: & iussus non tolerare, non videtur iussus accusare, vel denunciare.

3 Tum quod apud emendatè loquentes, *tolerare*, significat sufferre, vel sustinere, vel tenuiter alere: & ita potest quis non tolerare contradicendo, vel nolendo cõuersari, vel cohabitare, licet non accuset, neque denuncier. Tum quod aliud est non tolerare iniuriam, & aliud deferre illam iudici: passim enim videmus nobiles non tolerantes iniuriam, neque deferentes eam in iudicium, & multi non tolerant excommunicatos, nec deferunt eos in iudicium, vt colligitur ex toto tit. de sentent. excommunicat.

4 Tum quod si S.D.N. voluisset obligare omnes ad accusandum, vel denunciandum, id expressisset, vt ait cap. *ad audientiam*, [a] sicut expressit in sua extrauag. *ab ipso*. Tum quod periculosissima & morti vicina est huiusmodi denunciatio: & legislator præsertim iuris callẽtissimus, qualis est S. D. N. nouit non debere legem ligare aliquem ad huiusmodi periculosissima, iuxta cap. *erit autem lex*, [b] declaratum per S. Thomam. [c] Tum denique quod ipsemet S.D.N. nouit, quòd leges huiusmodi denunciationes præcipientes malè recipiuntur à populo: nouit enim quòd extrauagans 2. [d] quæ hoc præcipit, numquam fuit recepta, vt tradimus in Manual. confessar. [e] neque extrauagans prædicta, *ab ipso*, quantum ad hoc est recepta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ius ciuile etiam respiciens materiam criminalem prælegere, & super eo commentarios scribere nequaquam clericis beneficiatis etiam in dignitate constitutis prohibetur, nec ob id incurritur aliqua irregularitas. num. 2. auditio autem iis solùm prohibetur, qui sunt sacerdotes, vel habent dignitates, seu personatus, vel sunt monachi. num. 1.*
3 *Absolutio & dispẽsatio petita ab eo, qui ea non eget, ei nõ nocet.*

CONSILIVM V.

N. Lector materiarum criminalium in Academia Romana aliquot beneficia à Papa obtinuit, propter quod prima tonsura insignitus fuit: & cùm ipse Papa illi propitius esset, ad maiorem cautelam absolutionem cum noua prouisione petiit, vt & lectionem criminalem, & dicta beneficia retinere posset: supplicatione que signata, & ad registrum missa, Papa vita functus est: vnde in expeditione literarum orta fuit difficultas.

Quæritur primò, an dispensatio sit necessaria.

Secundo, si nocet pro illa fuisse supplicatum.

AD PRIMAM respondetur, quod si antequã conferrentur D. consulenti prædicta beneficia, assumpsit primam tonsuram, de qua loquitur, vt par est credere, non indiget noua collatione, nec noua expeditione bullarũ, nec vlla dispensatione ad prælegendum ius ciuile: quia non habet dignitatẽ, neque est presbyter, nec monachus: nec etiam indigeret dispensatione ad prælegendum iura ciuilia propter beneficia prædicta, quæ nõ sunt dignitates, nec personatus, neque officia, de quibus loquitur cap. *de multa*, [f] neque per consequutionem ad prælegendum partem iuris ciuilis, quæ materiam criminalem continet.

2 Tum per rationem prædictam. Tum quia non vetatur prælectio legum ciuilium etiam constitutis in dignitate, sed tantùm auditio, vt post Innocentium tradimus nos in Manual. nostro confess. [g] neque debet timere incursionem irregularitatis, eo quod prælegit materiam criminalem, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, neque propter commentarios super illis compositos, sed tantùm propter homicidium, vel mutilationem factam, ope, consilio, vel auxilio ad id præstito, & ob eam præstationem consequuto.

a Et ca. 1. *de reform. sess. 22.*
b *De reform. sess. 14.*
c *Cap. 21. nu. 111.*
d *Ca. 21. nu. 11.*
e *Arg. l. illud. ff. ad le. Aquil.*
f *Cap. si qui. de sent. excõmu. li. 6.*
g *Et 2. de postulan.*
h *Ca. 25. nu. 111.*
i *L. si procurator. ff. de cõditio. indeb. t. 1. de iureiur. li. 6.*
k *L. fin. C. de legib.*
a *De decim.*
b *4. dist. c. 1. 2. qu. 95. art. 1.*
d *De simo. c. Ca. 27. nu. 106.*
f *De præben. & cap. super specula. ne clerici vel monach.*
g *Ca. 27. nu. 16.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 AD SECVNDAM respondetur, quòd nihil nocet ei petitio dispensationis prædictæ. Tum quia non est necessaria per prædicta: quia petitio etiam absolutionis ab excommunicatione nō inducit necessitatem eius, licet petatur, vt satis sentit glossa singularis, [a] quatenus loquitur de petitione ad cautelam, & allegat capit. *ad eius.* [b] & Panormitanus communiter receptus post multos à se citatos tenet: & citius ipse consulerem D. consulenti, vt eiiceret eam à domo, si haberet in arca, quàm quæreret, vt eam mitteret in illam: quia ad nihilum prodesset, & veniens in manus alicuius parum eruditi posset nocumentum facti afferre, licet non iuris, quo ipse defenderetur, & ideo relinquat dormire. Salua, &c.

a *In c. venerabilem. de electio. verbo postulatis.*
b *5. dist.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus constitutus, beneficio carens potest sine peccato etiam in criminalibus patrocinari, nec eget ad id indulto: quod si eidem se talem narrāti concedatur, non tamen ei ascendenti ad sacros, vel postea obtinenti beneficium proderit, sed peccabit patrocinando, non tamen incurrit irregularitatem, si ex suo patrocinio mors non sequatur.*

CONSILIVM VI.

CLericus in quatuor minoribus constitutus, cupiens promoueri ad sacros, fecit se absolui, eo quod patrocinatus fuisset in causis ciuilibus & criminalibus: & post huiusmodi absolutionem patrocinatus est in causis ciuilibus sæcularibus. Quæritur, an indigeat de nouo absolui, si ad sacros ordines promoueri voluerit, & an idem sit, si in causis ciuilibus Ecclesiasticis sit patrocinatus, & quid dicendum, si in indulti patrocinandi supplicatione narretur, quod in quatuor minoribus ordinibus constitutus existat, nullumque habens beneficium: Vtrum si ad aliquem sacrorum ordinum promoueatur, vel beneficium sine cura obtinuerit, indultum ipso iure fiat nullum?

A

1 Respondeo primò, quòd nullus clericus, siue tantum quatuor minoribus, siue etiam sacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam censuram patrocinando in causis, siue sint ecclesiasticæ, siue sæculares, & siue criminales, siue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortiferè id faciendo, si haberet beneficium Ecclesiasticum, vel si constitutus esset in sacris, licet non haberet beneficium, [a] incurreret tamen irregularitatem, si ex suo patrocinio sequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in cap. *sententiam sanguinis.* [b]

a *Ca. 1. de postul.*
b *Nec clerici vel monachi.*

B

Secundo, non posse satis facilè intelligi, à quibus fuit absolutus Dominus consulens, eo quod in quatuor minoribus constitutus patrocinatus fuerit, cùm non dicat se tunc habuisse beneficium, nec proponat se incurrisse irregularitatem, nec petiisse dispensationem super illa.

Tertio, quod etiam ex primo dicto sequitur, non indigere ipsum absolutione aliqua noua, nec dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors, vel mutilatio sequuta fuerit.

Quarto, quod indultum præfatum, vt posset patrocinari in statu quatuor minorum, & carens beneficio, non fuit indultum, nec priuilegium, sed ius commune, quandoquidem constitutus in quatuor minoribus tantùm, &

C

omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum c. 1. [c] & resolutionem Panormitani communiter recepti: & perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultum, quia frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. [d]

c *De postul.*

d *L. 1. ff. ad municip. & gloss. cap. 1. de rescript.*

Quintò, quod posteaquam fuerit aliquo sacro ordine insignitus, vel aliquod beneficium etiam simplex adeptus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, nisi in casibus permissis in dicto capit. [e] Salua, &c.

e *De postul.*

FINIS TERTII LIBRI, QVO PRIMA PARS ABSOLVITVR.

Deo Iesu Christo æterni Dei æterno filio, qui noster Aduocatus & Iudex est, sit gloria & honor in perpetuum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca